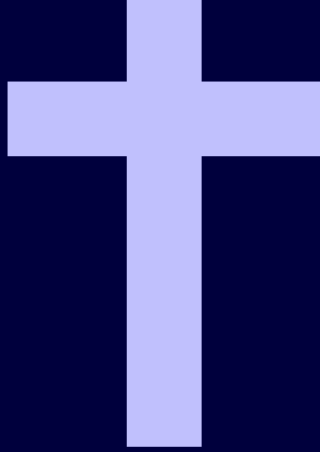

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc. and BFP Velberter Mission

Language: Songhai de Gao

Contributor: BFP Velberter Mission

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
593ebd0d-f3c5-5f89-8599-37209ac56328

Contents

SINTINOO	1
FATTAROO	48
SARGAREY	86
KABUYANEY	114
ALHUKUMOO	154
ŽOZUWE	189
ALKAALEY	212
RUTTI	235
SAMIYEL 1na	239
SAMIYEL 2to	268
KOKOYEV 1na	295
Taarikey 1na	326
YUNUSA	357
MATIYU	360
MARKU	395
LUKA	418
YEHIYA	454
TEEGOYEV	479
ROM BOREY BATAGAA	510
KORENT BOREY BATAGA 1na	525
KORENT BOREY BATAGA 2to	539
GALATI BOREY BATAGAA	548
EFEZ BOREY BATAGAA	553
FILUPI BOREY BATAGAA	558
KOLOS BOREY BATAGAA	562
TESALONIK BOREY BATAGA 1na	566
TESALONIK BOREY BATAGA 2to	569
TIMOTE BATAGA 1na	571
TIMOTE BATAGA 2to	576
TIT BATAGAA	579
FILEMON BATAGAA	581
EBEREWY BATAGAA	582
ŽAK BATAGAA	594
PIYER BATAGA 1na	598
PIYER BATAGA 2to	603
YEHIYA BATAGA 1na	606
YEHIYA BATAGA 2to	610
YEHIYA BATAGA 3to	611
ŽUD BATAGAA	612
BANGANDIROO	614

Sintinoo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Sintinoo citaaboo ti Bibiloo citaabu jinaa, maanaa lasal hayey ga a ga šelanj. Nga fillawey man'ti kala aduŋna takaroo, nda nbunadam takaroo, nda Izirayel jamaa.

Sintinoo citaaboo man'ti kala cawandiyan kanj ga šelanj hayey kanj Irkoy n'i tee ga. A ga cahā ka hakiikandi kanj Irkoy na aduŋna taka, woo ti haya kanj ga cebe kanj haya kul ga hima ka ben Irkoy cire. Citaaboo benantaa ga, a ga allaahidu noo kanj Irkoy ga huga nda nga jamaa. Citaaboo sintinoo ka koy benantaa ga, Irkoy no boro ga dii a: a ga nga boŋ bayrandi, a ga ciiti, a ga nga jamaa gaa.

Sintinoo citaaboo woo ra Izirayel alaada žeenawey goo, ka cebe takaa kanj nda i na ngi naanaa ka goy.

Hayaa kanj Irkoy g'a wiri man'ti kala ir ma naanay nga, ir ma naanay allaahidu kanj nga n'a noo, ir ma nga yaamarey nda nga ašariyawey gana.

Aduŋna takaroo

¹ Sintinoo ga, Irkoy na beenaa nda gandaa taka. ² Gandaa sii nda taka kul, nga koonoo no. Kubay goo guusu beeroo boŋ, de* Irkoy Hundoo† cindi ka dira-dira haroo boŋ.

³ Irkoy nee: «Gaayoo ma bangay!» De gaayoo bangay. ⁴ Irkoy dii kanj gaayoo boori. A na gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. ⁵ Irkoy na gaayoo maapoo danj «zaaroo», de a na kubaa maapoo danj «cijinoo». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari jinaa.

⁶ Irkoy nee koyne: «Farru beeri ma tee haroo ra kanj ga haroo fay ihinka!» ⁷ Irkoy na farroo tee. A na farroo tee ka beene haroo nda ganda haroo fay. Woo kanj a n'a har tee. ⁸ Irkoy na farroo diin maapoo danj «beenaa». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hinkantoo.

⁹ Irkoy nee koyne: «Haroo kanj goo beenaa se ganda, ma marga nongu foo hala daw kogaa ma bangay!» Woo kanj a n'a har tee. ¹⁰ Irkoy na daw kogaa maapoo danj «laboo», de a na hari margantaa maapoo danj «teekoo». Irkoy dii kanj a boori. ¹¹ Irkoy yee ka nee: «Laboo ma dumari firzi hay. Subu kul ma nga dumiyoo hay. Tuuri dumi foo kul kanj ga ŋandi ma nga izoo hay, affoo kul nga dumiyoo ma bara a ga.» Woo kanj a n'a har tee. ¹² Dumari firzi fatta laboo cire. Subu dumi kul na nga dumiyoo hay. Tuuri kul na nga izoo hay. Dumi kul nga dumiyoo goo a ga. Irkoy dii kanj a boori. ¹³ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hinzantoo.

¹⁴ Irkoy nee koyne: «Hayayanj kanj ga gaay noo ma tee farroo ra kanj ti beenaa ka cijinoo nda zaaroo fay, i ma tee tammasayanj waatey, nda zaarey, nda jiiirey se. ¹⁵ Beenaa farroo ra, hayey wey ma gandaa noo gaay!» Woo kanj a n'a har tee. ¹⁶ Irkoy na haya hinkaa tee kanj ga gaay noo. Ibeeroo kanj ga dii zaari here nda ikacca kanj ga dii cijin here. A na handarawey mo tee. ¹⁷ A n'i danj beenaa farroo ra hala i ma gandaa noo gaay. ¹⁸ I ma dii zaaroo nda cijinoo ra, de i ma gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. Irkoy dii kanj a boori. ¹⁹ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari taacantoo.

²⁰ Irkoy nee koyne: «Haroo ma too nda hundikoyini. Cirawayan ma deesi gandaa boŋ beenaa farroo here!» ²¹ Irkoy na adabba beerey nda hundikoyney kanj ga juurijuuri haroo ra, a n'i kul taka, affoo kul nda nga dumoo. A na cirawey kanj ga deesi mo kul taka, dumi nda dumi. Irkoy dii kanj a boori. ²² Irkoy na albarka danj i ra ka nee: «Hayey kanj ga huna haroo ra ma hay ka cere hay ka boobo ka teekoo harey too. Cirawey mo ma hay ka cere hay gandaa ra!» ²³ Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari guwantoo.

²⁴ Irkoy nee koyne: «Hundikoyini dumi kul ma fatta laboo cire: adabba, nda labukoy, nda ganjihooga dumi kul!» Woo kanj a n'a har tee. ²⁵ Takaa woo nda Irkoy na ganjihooga, nda adabba, nda labukoy kul tee, affoo kul nda nga dumoo. Irkoy dii kanj a boori. ²⁶ Irkoy nee: «Ir ma boro tee, a ma hima nda ir. A ma tee ir cine! A ma tee jineboro teekoo hamiisaa se, nda ciraw, nda adabba, nda gandaa kul, nda labukoy kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga.»

²⁷ Irkoy na boro taka hala a ma hima nda nga.

Nga himakasinaa no kanj a n'a taka.

A n'i taka k'i tee aru nda woy.

²⁸ Woo banda ga, Irkoy na albarka danj i ra, a nee i se: «Wa hay, war ma cere hay ka boobo. Wa gandaa too, war m'a laama. Teekoo hamiisaa, nda ciraw, nda adabba kul kanj

* 1:2 1.2 «de», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «amma». † 1:2 1.2 «Irkoy Hundoo», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hew kanj hun Irkoy doj».

ga ziilam-ziilam laboo ga, war ma tee i se jineboro.» ²⁹ Irkoy nee koyne: «Nga ne, subu kul kanj goo laboo ga kanj ga dumi tee, nda tuuri kul kanj ga ize nda dumi tee, ay g'i noo war se, i ma tee war meehunaa. ³⁰ Gandaa adabba kul, nda ciraw kul, nda labukoy kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, maanaa hundikoyini kul, ay g'i noo subu firzoo kul, a ma tee ngi meehunaa.» Woo kanj a n'a har tee. ³¹ Irkoy na hayey kul laasaabu kanj a n'i tee. A dii kanj i hanse ka boori. Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari idduwantoo.

2

¹ Takaa woo nda beenaa, nda gandaa, nda haya kul kanj goo i ra takandi ka ben. ² Jirbi iyyantoo hane takaroo goyoo kul kanj Irkoy n'a tee ben, de mo jirbi iyyantoo din hane a hunanzam nga goyoo kul kanj a n'a tee ra. ³ A na albarka danj zaari iyyantoo ra k'a yeeti jere ga, zama zaaroo din ra a hunanzam nga takaroo goyoo kul ra kanj a n'a tee.

Aroo nda woyoo goro Edenj saddinjaa ra

⁴ Woo ti beenaa nda gandaa takaroo fillaa. Waatoo kanj Irkoy Abadantaa na beenaa nda gandaa tee, ⁵ ba saaji tuuri kaccu foo sii laboo bonj. Saaji dumari mo mana zay, zama Irkoy Abadantaa mana ncirpi kanjandi laboo bonj jina. Boro mo sii no kanj ga laboo beeri. ⁶ Amma harandanj ga tun laboo cire kanj ga laboo beenehero kul hanjandi. ⁷ Labuhamni no Irkoy Abadantaa n'a zaa laboo ra ka aru hanse jina, a duu ka hundi funsu niiney ra. Aroo tee hundikoyini. ⁸ Woo banda ga, Irkoy Abadantaa na saddinjaa duma gandaa ra kanj se i ga nee Edenj. Edenj woo sii kala waynahunay here. A na aroo kanj a n'a hanse gorandi a ra. ⁹ Irkoy Abadantaa na tuuri kul kanj nga gunayanoo ga boori zayandi laboo ra kanj ga ize hay kanj ga boori nyaayan se. Saddinjaa gamoo ra a na tuurijnaa hinka zayandi: hunayan tuuroo nda tuuroo kanj ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra.

¹⁰ Isa foo fatta Edenj gandaa ra kanj ga saddinjaa hanjandi. No din ra isaa haroo fay ka tee kabe taaci. ¹¹ Isa jinaa maapoo ti Piŋon, a ga gandaa kanj maapoo ti Hawila kul kuubi k'a bere. Ganda no kanj ra wura goo. ¹² Wura alhakiikaa bara gandaa din ra. Deeli dumi kanj maapoo ti bedeliyom nda tondoo kanj maapoo ti oniks mo goo a ra. ¹³ Isa kabe hinkantoo maapoo ti Gihonj, a ga gandaa kanj maapoo ti Kuš kul kuubi k'a bere. ¹⁴ Isa hinzantoo maapoo ti Tigr. Nga ti haroo kanj ga zuru Asiri gandaa se waynahunay here. Isa taacantoo maapoo ti Efrat.

¹⁵ Irkoy Abadantaa na aroo zaa k'a gorandi saddinjaa ra hala a m'a beeri, a m'a hawgay. ¹⁶ Irkoy Abadantaa na aroo noo yaamar ka nee a se: «Tuuri kul kanj goo saddinjaa ra, n'ga hin ka izey njaa, ¹⁷ kaa tuuroo kanj ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra. Tuuroo din, masi izoo njaa, zama han kul kanj n'n'a njaa, šikka sii n'ga buu.»

¹⁸ Irkoy Abadantaa nee nga bonj se: «A si boori aru ma cindi nga foo. Ay ga faabakaw tee a se, nga cine hangasine.» ¹⁹ Irkoy Abadantaa kanj na labu zaa ka ganjihooga kul nda ciraa kul hanse, a n'i ka koy aroo do hala nga ma dii maapey kanj a g'i danj i ga. Hundikoyini kul maapoo kanj aroo n'a noo a se, nga nda a ga ciyandi. ²⁰ Aroo na maa danj adabba kul ga, a danj ciraa kul ga, a danj ganjihooga kul ga. Amma a mana duu i ra faabakaw kanj ga tee a se nga cine hangasine.

²¹ Irkoy Abadantaa na aroo kanjandi jirbi koma ra. Kanj aroo goo ma jirbi kul, Irkoy na aroo caraw birey affoo kaa, de a na bašoo yeeti dogoo ra. ²² Irkoy Abadantaa na caraw biriyoo kanj a n'a kaa aroo ra bere k'a tee woy k'a ka koy aroo do. ²³ Kanj aroo dii a kul, a kaati ka nee:

«Nhuu, woo ti hamoo kanj hun ay hamoo ra, kuroo kanj hun ay kuroo ra.

Woo, maapoo kanj ga huru a ga, ti <woy>,

zama aru ra a hun.»*

²⁴ Woo ka kate, aru ma hun nga jaa nda nga baaba do ka denji nga wandoo ga, de i ga tee gaaham folloku.

²⁵ Ihinkaa kul, aroo nda nga wandoo, cindi gaa koonu bila nda i ma haw.

3

Aroo nda woyoo zunubu jinaa

¹ Ganjihoogawey kul kanj Irkoy Abadantaa n'i tee, gondi caram ka bisa i kul. Gondoo na woyoo haa ka nee: «Cimi da no kanj tuuri kul kanj goo saddinjaa ra, Irkoy nee war masi izoo njaa?» ² Woyoo tuuru gondoo se ka nee: «Tuuri kul kanj goo saddinjaa ra, ir

* 2:23 2.23 Ebere hantumoo ra, «aru» nda «woy» kalimawey ga baa ka hima.

ga hin ka izoo ɲaa. ³ Amma tuuroo kanj goo saddinjaa gamoo ra, Irkoy nee ir se kanj ir masi izoo ɲaa, ir masi ba tuku a do nda ir si baa ir ma buu.» ⁴ Gondoo nee woyoo se: «Kalaa, kalaa! War si buu baffoo. ⁵ Hayaa kanj no man'ti kala Irkoy ga bay kanj han kanj war n'a ɲaa war mojeɲ ga hay. War ga tee sanda nga, war ga ihenna nda ifutu kaa cere ra.»

⁶ Woyoo dii kanj tuuroo izoo ga boori ɲaayan se. Nga gunayanoo ga boori, de mo boro ga alhawa a se, zama lakkal no a ga noo. A na tuuroo ize foo kosu, a n'a ɲaa. Nga banda ga, nga kurpoo kanj goo a bande, a n'a noo, de nga mo n'a ɲaa. ⁷ Dogoo din da ngi boro hinkaa kul lakkaley zunbu ka bay kanj gaa koonu no ngi goo. I na jeejay fitayan kaa k'i dan-dan cere ga, i ma tee lenpe ngi affoo kul se.

⁸ Aroo nda woyoo maa Irkoy Abadantaa cee jindoo kanj goo ma dira-dira saddinjaa ra waatoo kanj cijinoo hew baanaa ga fara. I koy tugu Irkoy Abadantaa se saddinjaa tuurey gamey ra. ⁹ Amma Irkoy Abadantaa na aroo cee, a n'a hãa ka nee: «Man ra n'goo?» ¹⁰ A n'a zaabi ka nee: «Ya nka maa ni cee jindoo saddinjaa ra, ay hunbur, zama ay goo gaa koonu. Woo se ay koy tugu.» ¹¹ Irkoy Abadantaa nee aroo se: «May ka ni bayrandi kanj n'goo gaa koonu? Ni nka tuuroo izoo ɲaa kanj ay na ni yaamar mas'a ɲaa?» ¹² Aroo n'a zaabi ka nee: «Woyoo kanj n'n'a noo ya ne, nga k'ay noo tuuroo izoo, woo ka kate y'a ɲaa.»

¹³ Irkoy Abadantaa nee woyoo se: «Cin ti woo kanj n'n'a tee?» Woyoo n'a zaabi ka nee: «Gondoo k'ay darga, woo ka kate y'a ɲaa.»

¹⁴ Irkoy Abadantaa nee gondoo se:

«Woo kanj n'n'a tee sabbu se,
n'ga laali adabba kul
nda ganjihooga kul gamey ra.
Hõ banda ga, ni gundoo ga n'ga dira,
labuhamni no n'ga ɲaa ni hunaroo kul ra.

¹⁵ Ay ga iberitaray danj ni nda woyoo game,
ay g'a danj ni hayroo nda nga hayroo game.
A ga ni boɲoo motti,
ni mo ga ceekoroo motti.»

¹⁶ A nee woyoo se:
«Ay ga farayan boobo tonton ni alhaamidutaraa hottaa ga.
Kala hottay hala n'ga hay.
Ni kurpoo se n'ga alhawa,
amma nga no ma ni juwal.»

¹⁷ A nee aroo se: «N'na harajer ni wandoo se, de mo n'na tuuroo izoo ɲaa kanj ay na ni yaamar mas'a ɲaa,
woo se laboo ga laali ni maaganda se.
Farayan nda n'ga duu ni meenjaaroo
ni hunaroo kul ra.

¹⁸ Karji nda ngorfu ga zayandi ma ne.
N'ga dumarey ɲaa
kanj ga zay saajey ra.

¹⁹ Ni sungaa ra n'ga duu ni meenjaaroo
hala ma yee laboo
kanj ra ni zandi,
zama labu ti ni,
de mo laboo ra n'ga yee.»

²⁰ Aroo kanj maɲoo ti Adama* na nga wandoo maɲoo danj Haawa (maanaa «hunayan»), zama nga ti hundikoyini kul kanj ti boro ɲaa.

²¹ Irkoy Abadantaa na kuuru bankaarayyanj tee Adama nda nga wandoo se k'i danj i ga. ²² Woo banda ga, Irkoy Abadantaa nee: «Sohõ kanj bora te sanda ir kanj ga ihenna nda ifutu kaa cere ra, ir ma hawgay a masi deebe ka hunayan tuuroo izoo kosu k'a ɲaa ka huna hala abada.» ²³ Irkoy Abadantaa n'a fattandi Edenj saddinjaa ra hala a ma koy laboo beeri kanj ra a zandi. ²⁴ A n'i gaaray i ma koy taray. A na almalaykayanj kanj se i ga nee šeribey nda takuba kanj ra nuune ga fatta kanj ga bere-bere, gorandi Edenj saddinjaa waynahunay kaboo ga hala i ma borey ganji i ma koy hunayan tuuroo do.

4

Kabila na Habila wii

* 3:20 3.20 Adama maanaa ti «labu».

¹ Adama gorokasinay nda nga wandoo Haawa. Woyoo tee alhaamidu, a na ize dan adupna ra kan maapoo ti Kabila*. Haawa nee: «Ay duu iz'aru Abadantaa albarkaa ra.»
² Woo banda ga, a yee ka ize dan adupna ra kan maapoo ti Habila†. Habila tee alman kurkaw, Kabila tee beerikaw.

³ Waatiyanj banda ga, Kabila na faari-izeyanj tee sargari Abadantaa maapoo ga.
⁴ Habila, nga mo, kate nga almanoo gunde jinawey, de a na ham henney noo a se. Habila nda nga sargaroo kan Abadantaa se.
⁵ Amma Kabila nda nga sargaroo mana kan a se. Kabila hanse ka futu hala ndumoo nka bibi cere ra.
⁶ Abadantaa nee Kabila se: «Macin se n'ga futu, macin se n'ga bibandi?»
⁷ Nda n'na taka henna tee kan ga hima, n'ga ni boŋoo jer! Amma nda mana taka henna tee, zunuboo ga daaru ni hugoo mijoo ga. A ga alhawa nga ma duu ni, amma ni, ma hin a!»

⁸ Kabila na šenni fur nga armaa Habila ga kan ngi ma koy hawsaa ra. Waatoo kan i too hawsaa ra, a sar ka gum Habila ga, a n'a wii.
⁹ Kan woo tee, Abadantaa na Kabila hãa ka nee: «Man ni armaa Habila?» A n'a zaabi ka nee: «Ay si bay. Ni nka maa agay no m'ay armaa lakkal wala?»
¹⁰ Irkoy nee a se: «Cin ti woo kan n'n'a tee? Ni armaa kuroo na ni wurru za laboo ga hala ay do.
¹¹ Sohõ n'ga laali, de laboo ga garsaka ma ne, nga kan na ni armaa kuroo hanj kan ni kaboo n'a doori.
¹² Nda n'na laboo beeri, n'si duu nga albarkaa. N'ga tee soomasoomante kan ga windi-windi adupna ra.»

¹³ Kabila nee Abadantaa se: «Ay zukandoo ga hanse ka tinj ya ne.
¹⁴ Nga ne, hõ n'n'ay gaaray k'ay kaa laboo ga. Ay ga hima ka tugu ma ne. Ay ga tee soomasoomante kan ga windi-windi adupna ra. Boro kul kan duu agay g'ay wii.»
¹⁵ Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Boro kul kan na ni wii, ga zukandi cee iyye ka faasa ma ne.»
 Woo banda ga, Abadantaa na tammaasa danj Kabila ga hala boro kan dii a mas'a wii.
¹⁶ Kabila hun Abadantaa jine, a koy goro ganda kan se i ga nee Nodu kan goo Ederj se waynahunay.

Kabila hayroo

¹⁷ Kabila gorokasinay nda nga wandoo. Woyoo tee alhaamidu, a duu nga boŋ, iz'aroo maapoo ti Henok. Kabila na koyra foo gorandi. A na koyraa maapoo danj Henok kan ti nga iz'aroo maapoo.
¹⁸ Henok ti Irad baaba, Irad ti Mehuyahel baaba, Mehuyahel ti Metuŋahel baaba, Metuŋahel ti Lemek baaba.

¹⁹ Lemek hiji wande hinka. Ijinaa maapoo ti Ada, ihinkantoo ti Sila.
²⁰ Ada na Yabal hay. Kurkey kan goo hukumey cire saajoo ra kaag'aroo ti Yabal.
²¹ Yabal kayn'aroo maapoo ti Yubal. Yubal woo, nga ti kurbukarkey nda laatikarkey kaag'aroo.
²² Sila mo na ize foo dan adupna ra kan maapoo ti Tubal-Kayen. Tubal-Kayen no ma alhan nda guuru deŋyan dumi kul tee. Nga woymaa ti Naama.
²³ Lemek nee nga wandey se:

«Ada nda Sila, wa maa ya ne!

Lemek wandey, wa hanjajer ay šennoo se!

Boro kan n'ay maray, ay g'a wii.

Zankaaru kan n'ay kar, ay g'a wii.

²⁴ Kabila ga faasandi cee iyye,

Lemek cee woyye cindi iyye (77).»

²⁵ Adama yee ka duu nga wandoo ga iz'aru foo kanj Haawa na maapoo danj Seti (maanaa «sufuray»), zama a nee: «Irkoy yee ka doonandi ya ne iz'aru kanj yee Habila dogoo ra kanj Kabila n'a wii.»
²⁶ Seti mo duu iz'aru foo kanj a na maapoo danj Enoš. Zamanoo din ra, borey sintin ka Abadantaa maapoo cee.

5

Adama hayroo, k'a zaa a ga ka koy Nuhu ga

¹ Adama hayroo taarikoo ne. Hanoo kanj Irkoy na boro taka, a nk'a tee a ma hima nda nga.
² Hanoo kanj Irkoy na aru nda woy taka, a na albarka danj i ra, a na maapney danj «boro».

³ Waatoo kanj ra Adama too jiiri zangu nda waranza (130), nga no a duu iz'aru foo sanda nga cine. Nga himakasinnaa no. Maapoo kanj a n'a danj a ga ti Seti.
⁴ Seti hayyanoo banda ga, Adama huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay.
⁵ Adama duu jiiri zangu yagga nda waranza (930) aloomur jina, a faati.

⁶ Waatoo kanj Seti duu jiiri zangu nda igguu (105), a na Enoš hay.
⁷ Enoš hayyanoo banda ga, Seti huna jiiri zangu yaaha nda iyye (807). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay.
⁸ Seti duu jiiri zangu yagga nda iwoy cindi hinka (912) aloomur jina, a faati.

* 4:1 4.1 Kabila maanaa ti «duuyan». † 4:2 4.2 Habila maanaa ti «harandanj».

⁹ Waatoo kanj Enoš duu jiiri woyyagga (90), a na Kenaj hay. ¹⁰ Kenaj hayyanoo banda ga, Enoš huna jiiri zangu yaaha nda iwoy cindi guu (815). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ¹¹ Enoš duu jiiri zangu yagga nda igguu (905) aloomur jina, a faati.

¹² Waatoo kanj Kenaj duu jiiri woyye (70), a na Malalel hay. ¹³ Malalel hayyanoo banda ga, Kenaj huna jiiri zangu yaaha nda woynaaci (840). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ¹⁴ Kenaj duu jiiri zangu yagga nda iwoy (910) aloomur jina, a faati.

¹⁵ Waatoo kanj Malalel duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Yered hay. ¹⁶ Yered hayyanoo banda ga, Malalel huna jiiri zangu yaaha nda waranza (830). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ¹⁷ Malalel duu jiiri zangu yaaha nda woyyagga cindi guu (895) aloomur jina, a faati.

¹⁸ Waatoo kanj Yered duu jiiri zangu nda woydu cindi hinka (162), a na Henok hay. ¹⁹ Henok hayyanoo banda ga, Yered huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ²⁰ Yered duu jiiri zangu yagga nda woydu cindi hinka (962) aloomur jina, a faati.

²¹ Waatoo kanj Henok duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Metusala hay. ²² Metusala hayyanoo banda ga, Henok na Irkoy gana jiiri zangu hinza (300). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ²³ Henok duu jiiri zangu hinza nda woydu cindi guu (365) aloomur. ²⁴ Henok na Irkoy gana, boro mana dii a koyné, zama Irkoy k'a zaa k'a ka koy nga do.

²⁵ Waatoo kanj Metusala duu jiiri zangu nda woyyaaha cindi iyye (187), a na Lemek hay. ²⁶ Lemek hayyanoo banda ga, Metusala huna jiiri zangu iyye nda woyyaaha cindi hinka (782). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ²⁷ Metusala duu jiiri zangu yagga nda woydu cindi yagga (969) aloomur jina, a faati.

²⁸ Waatoo kanj Lemek too jiiri zangu nda woyyaaha cindi hinka (182), a na iz'aru foo hay. ²⁹ A na maapoo danj Nuhu (maanaa «bine yaynandi»). Lemek nee: «Woo g'ir biney yaynandi laboo kanj Abadantaa n'a laali goy šendaa ra.» ³⁰ Nuhu hayyanoo banda ga, Lemek huna jiiri zangu guu nda woyyagga cindi guu (595). A na iz'aruyan nda ize woyyan hay. ³¹ Lemek duu jiiri zangu iyye nda woyye cindi iyye (777) aloomur jina, a faati.

³² Nuhu goo nda zangu guu (500) kanj a na Sem, nda Šam, nda Žafet hay.

6

Nbunadam borolaalataraa

¹ Waatoo kanj nbunadam sintin ka hay ka cere hay laboo ga, i duu ize woyyan. ² Irkoy iz'arey* dii kanj nbunadam ize woyey ga boori, de i na woyey hiiji kanj i n'i suuba i ra. ³ Abadantaa nee: «Hundoo kanj ay n'a noo nbunadam se si cindi a ra hala abada, zama a man'ti kala faatante. Nga aloomuroo ga tee jiiri zangu nda waranka (120).» ⁴ Zamanoo din ra, boro doogoyan goo gandaa ra. I ga bara waatoo kanj Irkoy iz'arey† koy goro nda nbunadam ize woyey ka duu i ga izeyanj. Ngi ti cee jinaa wongaari forantey.

⁵ Abadantaa dii kanj nbunadam borolaalataraa hanse ka boobo gandaa ra, de mo waati kul nga binoo miilawey man'ti kala ifutu. ⁶ Woo se Abadantaa nimsi nda haya kanj se nga na borey tee laboo boŋ, de mo binoo hanse ka maraya. ⁷ Abadantaa nee: «Borey kanj ay n'i taka, ay g'i tuusu k'i kaa laboo boŋ, k'a dii za nbunadam hala alman, hala labukoy, hala ciraw, zama ay nimsi nda haya kanj se ay n'i tee.» ⁸ Amma Nuhu duu alhormo Abadantaa do.

Fillaa kanj ga šelaŋ Nuhu ga

⁹ Woo ti Nuhu fillaa. Nuhu man'ti kala boro šerrante kanj ga henan nga alwaddey ra. A na Irkoy gana. ¹⁰ Iz'aru hinza no Nuhu n'i hay kanj maapey ti Sem, nda Šam, nda Žafet.

¹¹ Irkoy do, nbunadam hasara, gandaa too nda ngi kurimunyaano. ¹² Irkoy dii kanj gandaa hasara, zama takahaya foo kul kanj goo laboo boŋ na fondo futu zaa. ¹³ Woo banda ga, Irkoy nee Nuhu se: «Ay na anniyaa zaa ka benandi nda hundikoyne kul, zama i na gandaa too nda ngi kurimunyaano. Ay ga ngi nda gandaa halaci. ¹⁴ Amma ni, sunduku beeri tee nda bundu yakuwante kanj ga tee ma ne harihii. Ma hugu-huguyan tee sundukoo ra. Ma gundoo nda tarayheroo kul yon nda yonhaya. ¹⁵ Takaa ne kanj nda n'ga hima k'a tee: hiyoo ma duu kabedaaru zangu hinza (300) kuuyan. A ma duu kabedaaru woyguu (50) hayyan. A ma duu kabedaaru waranza (30) kayyan. ¹⁶ Ma zanfun kanj ga sawa nda kabedaaru foo hayyan kaa beeneheroo ra. Sundukoo caraa ga ma miŋoo kaa. Ma sooro hinka cin gundoo ra. ¹⁷ Nga ne, agay, ay ga hari beeri foo kanjandi laboo boŋ

* 6:2 6.2 «Irkoy iz'arey», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «beena borey». † 6:4 6.4 Sorro 2to.

hala a ma takahaya kul kanj hundi goo niinoo ra kanj goo beenaa cire halaci. Haya kul kanj goo laboo boŋ ga dere. ¹⁸ Amma ni, ay ga ni noo amaana. N'ga huru sundukoo kanj n'n'a tee harihii ra, ni nda ni iz'arey, nda ni wandoo, nda ni nzurawey kanj ti ni izey wandey. ¹⁹ Takahaya kul kanj ra hundi goo, ma ihinka-hinka danj ni bande hiyoo ra, woy nda aru, hala i ma hin ka huna ni bande. ²⁰ Ma woy nda aru zaa cirawey dumey kul ra, nda almaney dumey kul ra, nda labukoyey dumey kul ra. I ga kaa ni do, hala i ma hin ka huna. ²¹ De mo haya kul kanj ti ŋaayan kanj ga bara, m'a zaa ni bande, hala a ma tee ni nda ey se šilfandaa.»

²² Hayey kul kanj Irkoy n'i har, Nuhu n'i tee. A n'i tee nda takaa kanj nda Irkoy n'a yaamar.

7

Harihiyoo huruyanoo

¹ Woo banda ga, Abadantaa nee Nuhu se: «Huru harihiyoo ra, ni nda ni hugoo borey kul, zama ay do, ni hinne ti šerrante ni alwaddey ra. ² Adabbawey kul kanj ga halal, dumi foo kul, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra. Wey kanj ga harram, dumi foo kul, ma woy nda aru foo zaa i ra. ³ Cirawey mo, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra hala ngi dumoo masi dere laboo boŋ. ⁴ Zama ne nda jirbi iyye ay ga ncirŋi zumandi laboo boŋ kanj ga kara cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). Haya kul kanj ti hundikoyini kanj ay n'a tee kanj goo laboo boŋ, ay g'a tuusu.» ⁵ Hayey kul kanj Abadantaa n'i yaamar, Nuhu n'i tee.

⁶ Jiiri zangu iddu (600) bara Nuhu se waatoo kanj hari beeroo kaa ka laboo daabu. ⁷ Nuhu nda nga iz'arey, nda nga wandoo, nda nga iz'arey wandey huru hiyoo ra ka hun hari beeroo cire. ⁸ Adabbawey kul, wey kanj ga halal nda wey kanj ga harram, nda cirawey nda haya kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, ⁹ ihinka-hinka, woy nda aru, kaa Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra, sanda takaa kanj nda Irkoy n'a yaamar. ¹⁰ Jirbi iyye banda ga, hari beeroo kaa ka laboo daabu.

Hari beeroo

¹¹ Nuhu jiiri zangu idduwantoo (600to) ra, handu hinkantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ga, hanoo din, laboo cire guusu beeroo miŋey kul bagu nda hari, beenaa mo miŋey feeri. ¹² Ncirŋoo kanj laboo boŋ cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). ¹³ Hanoo din hunday no Nuhu nda nga iz'arey kanj ti Sem, nda Šam, nda Žafet, nda Nuhu wandoo, nda nga iz'arey wande hinza huru harihiyoo ra, ¹⁴ ngi nda hooga dumi kul, nda adabba dumi kul, nda labukoy kanj ga ziilam-ziilam laboo ga dumi kul, nda ciraw dumi kul nda hayey kul kanj goo nda fata ka deeši. ¹⁵ Takahaya kul kanj hundi goo a ra, kaa ihinka-hinka Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra. ¹⁶ Dumi foo kul woy nda aru ka huru hiyoo ra sanda takaa kanj nda Irkoy na Nuhu yaamar. Woo banda ga, Abadantaa na harihiyoo miŋoo daabu a ga.

¹⁷ Hari beeroo woo kara laboo ga jirbi woytaaci (40). Haroo hanse ka boobo, de a na hiyoo doyandi k'a jer laboo ga. ¹⁸ Haroo hanse ka tonton ka boobo laboo ga, de hiyoo cindi ka doy haroo boŋ. ¹⁹ Haroo cindi a ga hanse ka tonton ka boobo laboo ga. Haroo na tondi hondu beerey kul kanj goo beenaa cire daabu. ²⁰ Haroo na tondi hondoy daabu, de mo a bisa ey nda kabedaaru woy cindi guu (15). ²¹ Hundikoyini kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, za cirawey hala adabbawey, hala hoogawey nda haya kul kanj ga puuripuuri laboo ga nda nbunadamey kul halaci. ²² Haya kul kanj hundi goo niinoo ra kanj goo labu kogaa boŋ kul buu. ²³ Irkoy na haya kul kanj ti hundikoyini kanj goo laboo ga tuusu k'i derandi, ma dii za nbunadam hala adabba, hala labukoyi, hala ciraa, i kul tuusandi ka dere laboo boŋ. Nuhu nda wey kanj goo a bande hinne ka hallasi. ²⁴ Haroo cindi laboo boŋ jirbi zangu nda woyguu (150).

8

Hari beeroo benantaa

¹ Woo banda ga, Irkoy neli Nuhu nda hoogawey nda adabbawey kul ga kanj goo a bande harihiyoo ra. Irkoy na hew foo funsu laboo boŋ kanj na haroo zumandi. ² Laboo cire guusu beeroo miŋey nda beenaa miŋey daabu, de ncirŋoo kay. ³ Kayna-kayna haroo ga yee ganda laboo ga. Hala a ga too jirbi zangu nda woyguu (150) kul haroo cindi a ga yee ganda ka kacca. ⁴ Handu iyyantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ra, hiyoo koy kay gandaa kanj maapoo ti Ararat tondi hondoy boŋ. ⁵ Haroo cindi de a ga zunbu hala handu woyantoo (10to) ga. Handu woyantoo (10to) din zaari jinaa, tondi hondoy boŋey sintin ka fatta.

⁶ Jirbi woytaaci (40) banda ga, Nuhu na zanfunoo feeri kanj a n'a kaa hiyoo beeneheroo ra. ⁷ A na gaaru-gaaru foo donto, a deesi ka koy, amma cee boobo gaaru-gaaroo ga koy a ga yee kate, hala waatoo kanj ra haroo ben laboo ga. ⁸ Woo banda ga, Nuhu yee koyne ka tuuzun foo donto ka dii wala haroo yee ganda laboo ga. ⁹ Amma tuuzunoo mana hin ka duu nongu kanj ra nga ga kay. A yee kate hiyoo do, zama haroo na laboo kul daabu. Nuhu na nga kaboo šerre, a na tuuzunoo dii, a n'a danj nga bande hiyoo ra. ¹⁰ A batu hala jirbi iyee koyne, a duu ka yee ka tuuzunoo donto a ma koy. ¹¹ Tuuzunoo yee kate a do almaaroo ra, hiino zaytupaa fita gani foo goo mijoo ra. Waatoo din Nuhu bay kanj haroo yee ganda. ¹² A yee koyne ka batu hala jirbi iyee, a duu ka tuuzunoo donto, tuuzunoo mana yee kate a do koyne.

¹³ Nuhu jiiri zangu iddu nda affaantoo (601to) handu jinaa zaari jinaa, nga no haroo kogu ka ben laboo ga. Nuhu na hiyoo daabirjoo kaa a ga, de a dii kanj laboo kogu. ¹⁴ Handu hinkantoo jirbi waranka cindi iyyantoo (27to) hane, laboo kogu karbaši.

¹⁵ Woo banda ga, Irkoy šelanj Nuhu se ka nee: ¹⁶ «Fatta hiyoo ra, ni nda ni wandoo, nda ni iz'arey nda ngi wandey. ¹⁷ Hundikoyne dumi kul kanj goo ni bande, nda cirawey, nda almaney, nda labukoyey kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, m'i ka fatta ni bande hiyoo ra. I ma puurijpuuri laboo ga, i ma hay ka cere hay, ka boobo gandaa ra!» ¹⁸ Nuhu nda nga iz'arey nda nga wandoo nda nga izey wandey fatta a bande. ¹⁹ Adabbawey kul, nda labukoyey kul, nda cirawey kul, nda haya kul kanj ga puurijpuuri laboo ga, dumi foo kul fatta cere bande hiyoo ra.

²⁰ Nuhu na sargari tonadoo cin Abadantaa maajoo ga. Nuhu zaa adabba halalantey nda ciraw halalantey ra, a n'i tee sargari kukurante sargari tonadogoo boj. ²¹ Abadantaa maa sunnaaraa kaana, de a nee nga binoo ra: «Ay si yee ka gandaa danga nbunadam sabbu se, ba nda nbunadam binoo miilawey man'ti kala ifutu za nga zankataraa ga. Ay si yee ka hundikoyney kul halaci sanda takaa kanj agay ne k'a tee.

²² Kullihinne gandaa ga bara,
dumayan nda hegayan,
yayni nda konni,
kaydiya nda jiyaw,
cijin nda zaari
si ben.»

9

Irkoy na Nuhu noo amaana

¹ Irkoy na albarka danj Nuhu nda nga iz'arey ra ka nee i se: «Wa tonton, war ma hay ka cere hay, de war ma gandaa too. ² Hō banda ga, war ga tee hunburhaya nda jitandikaw gandaa adabba kul se, nda ciraa kul, nda hundikoyne kul kanj ga puurijpuuri laboo ga, nda teekoo hamiisa kul. Wey kul ay n'i danj war kabey ra. ³ Haya kul kanj ga huna, a ga puurijpuuri, ga tee war meehunaa sanda subu firzoo takaa. Ay n'i kul noo war se. ⁴ Amma war masi ham nja kanj ra hundi goo, maanaa hamoo nda nga kuroo. ⁵ Amma mo, war kuroo kanj ti war hunaroo, boro kul kanj a n'a mun, ay g'a haa nda a. A ma tee adabba wala adamize. Adamize foo kul ay g'a haa nda nga cinaa hundoo.

⁶ Boro kanj na adamize kuroo mun,
Adamize no ma kaa ka nga mo kuroo mun,
zama Irkoy nka boro taka hala a ma hima nda nga.

⁷ War, wa duu izeyan, war ma hay ka cere hay. War ma gandaa too, war ma boobo a ra.»

⁸ Irkoy yee ka šelanj Nuhu nda nga iz'arey kanj goo a bande se ka nee: ⁹ «Agay, ay ga war noo agay amaanaa, war nda war hayroo kanj ga kaa war dumawey ga, ¹⁰ nda hundikoyney kul kanj goo war bande, a ma tee ciraw, wala adabba, wala ganjihooga kul, nda haya kul kanj fatta ni bande harihiyoo ra, nda ganjihooga kul. ¹¹ Ay ga war noo agay amaanaa kanj hari beeri si yee ka hundikoyney kul benandi, de hari beeri si yee ka tee kanj ga gandaa halaci.»

¹² Irkoy nee koyne: «Agay amaanaa kanj goo agay nda war game, nda hundikoyne kul kanj goo war bande, nda zamaney kul kanj ga kaa borey, nga tammaasaa ti ¹³ kanj ay n'ay beenegondoo danj duulawey ra. A ga tee amaana tammaasa agay nda gandaa game. ¹⁴ Waati kul kanj ay na duulawey marga laboo se beene, de ay n'ay beenegondoo bangandi duulawey ra, ¹⁵ ay ga hongu agay amaanaa kanj goo agay, nda war, nda takahaya hundikoyney kul game. Ncirpi si yee ka tee hari beeri ka takahayey kul halaci. ¹⁶ Beenegondoo ga bangay duulawey ra, ay g'a guna hala ya duu ka hongu amaana abadantaa kanj goo agay kanj ti Irkoy nda takahaya hundikoyney kul game kanj

goo gandaa ra.» ¹⁷ Irkoy nee Nuhu se: «Woo ti amaanaa tammasaa kanj ay n'a danj agay nda hundikoyney kul game kanj goo gandaa ra.»

Nuhu nda nga iz'arey fillaa

¹⁸ Nuhu iz'arey kanj fatta harihiyoo ra man'ti kala Sem, nda Šam, nda Žafet. Šam ti Kanañ baaba. ¹⁹ Nuhu iz'aru hinzaa no ka hay ka gandaa too nda boro.

²⁰ Nuhu ti beerikaw jinaa kanj na alaneb faari tee. ²¹ A na alaneboo hari mooraa hanj, a suu, de a kay nga gaa koonu nga hukukumoo ra. ²² Šam kanj ti Kanañ baaba, dii nga gaa koonoo, de a koy a filla taray nga arma hinkaa se. ²³ Woo banda ga, Sem nda Žafet na burmusoo zaa k'a danj ngi jesej ga, i dira ka huru nda banda-banda k'a gum. I mana dii ngi baaba gaa koonoo, zama i nka duma bere ka huru a kone. ²⁴ Waatoo kanj suuyanoo ben Nuhu bande, a maa haya kanj nga iz'aru kaccaa n'a tee.

²⁵ Woo ka kate, a nee:

«Ay na Kanañ laali.

Yala a ma tee nga armey bajñey bajñaa!»

²⁶ Nuhu yee koyne ka tonton ka nee:

«Albarka ma bara Abadantaa se kanj ti Sem Koyoo.

Yala Kanañ ma tee Sem bajñaa!

²⁷ Yala Irkoy ma Žafet feeri!

Yala alaafiyaa ma bara Sem nda Žafet hukkumey nda cere game!

De mo Kanañ ma tee ngi bajñaa!»

²⁸ Hari beeroo banda ga, Nuhu huna jiiri zangu hinza nda woyguu (350). ²⁹ Nuhu aloomuroo kul kanj a duu a, man'ti kala jiiri zangu yagga nda woyguu (950). Woo banda ga, a faati.

10

Nuhu iz'arey, gandawey assiloo

(Taarikey 1na 1.5-23)

¹ Nuhu iz'arey kanj ti Sem, nda Šam, nda Žafet hayroo ti wey. I duu izeyanj hari beeroo kanyanoo banda ga.

² Žafet iz'arey ti: Gomer, nda Magog, nda Maday, nda Yawan, nda Tubal, nda Mešek, nda Tiras. ³ Gomer iz'arey ti: Aškenaz, nda Rifat, nda Togarma. ⁴ Yawan iz'arey ti: Eliša, nda Tarsis, nda Kiti borey, nda Rodanj borey. ⁵ Borey wey ka zamna-zamna gungey ra, ngi laamaa foo kul nda nga šennoo, nda ngi alkabiilawey, nda ngi dumey.

⁶ Šam iz'arey ti: Kuš, nda Misirayim, nda Put, nda Kanañ. ⁷ Kuš iz'arey ti: Seba, nda Hawila, nda Sabata, nda Raama, nda Sabateka. Raama iz'arey ti Saba, nda Dedanj. ⁸ Kuš na Namuruz mo hay. Namuruz ti boro jinaa kanj tee wongaari laboo ga. ⁹ Namuruz tee hookaw beeri Abadantaa do. Woo ra šennoo hun kanj ga nee: «Hookaw beeri no Abadantaa do, sanda Namuruz.» ¹⁰ Koyra jina-jinawey kanj a n'i laama ti Babel, nda Erek, nda Akad, nda Kalne kanj goo gandaa ra kanj maapoo ti Šineyar. ¹¹ Gandaa woo ra Namuruz bisa ka koy Asiri gandaa ra. A na koyrawey cin kanjanj ti: Niniwe, nda Rehobot, nda Kala, ¹² nda koyra beeroo kanj ti Resej kanj goo Niniwe nda Kala gamoo ra. ¹³ Misirayim ti Lud borey hayragoo, nda Anam borey, nda Lehab borey, nda Naftuwa borey, ¹⁴ nda Patrus borey, nda Kasalu borey, nda Kaftor borey. Filisti borey mana hun kala Kasalu borey ga. ¹⁵ Kanañ na Sidonj hay, nga ti nga iz'aru jinaa, nga duma ga, a na Heti hay. ¹⁶ Nga ga Žebus borey, nda Amor borey, nda Girgaši borey, ¹⁷ nda Hewi borey, nda Arki borey, nda Sini borey, ¹⁸ nda Arwad borey, nda Semar borey, nda Hamat borey hun. Wey kul banda ga, Kanañ borey alkabiilawey say-say. ¹⁹ Kanañ borey gandaa hirroo ti ka hun za koyraa kanj maapoo ti Sidonj, Gerar kaboo here, hala Gaaza. Ka yee k'a dii fondaa kanj ga koyr koyrawey ra kanj ti Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim here hala Leša. ²⁰ Wey ti Šam hayroo. Alkabiila foo kul goo cere bande, wey kanj ga šenni follokaa šelanj goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

²¹ Sem kanj ti Žafet beer'aroo, duu iz'aruyan. Eber nda nga iz'arey kul hayragoo ti nga. ²² Sem iz'arey ti: Elam, nda Ašur, nda Arfazad, nda Lud, nda Aram. ²³ Aram iz'arey ti: Utus, nda Hul, nda Geter, nda Maš. ²⁴ Arfazad na Šela hay, Šela na Eber hay. ²⁵ Eber duu iz'aru hinka. Affoo maapoo ti Peleg (maanaa «zamna»), zama nga waatoo ra laboo zamnandi. Armaa maapoo ti Yokutanj. ²⁶ Yokutanj na Almodad hay, nda Šelef, nda Hasarmawet, nda Yera, ²⁷ nda Hadoram, nda Uzal, nda Dikla, ²⁸ nda Obal, nda Abimayel, nda Saba, ²⁹ nda Ofir, nda Hawila, nda Yobab. Wey kul man'ti kala Yokutanj iz'aruyan. ³⁰ Ngi gorodogoo ti, m'a dii za Meša, Sefar kaboo here, hala waynahunay tondi hondey

do. ³¹ Wey ti Sem hayroo. Alkabiila foo kul goo cere bande, wey kanj ga šenni follokaa šelañ goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

³² Wey ti Nuhu iz'arey alkabiilawey, alwadda ka kaa alwadda, ganda ka kaa ganda. Borey wey ga gandawey hun, ka zamna-zamna laboo ga hari beeroo kanjanoo banda ga.

11

Babel soorohugu kukoo cinayanoo

¹ Zaman tee kanj aduñña kul, šenni follokaa, nda kalima follokey no i g'a šelañ. ² Kanj adamizey saraysaray ka koy waynahunay here, i dii taranjtaranj foo kanj goo gandaa ra kanj maapoo ti Šineyar. I na no din tee ngi gorodogoo. ³ I nee cere se: «Wa kaa! Ir ma ferawayñ kar k'i ton nuune ra.» I mana tondi ka cina, feraw nda i cina. Guduroñ ti hayaa kanj ga ferawey kanji cere ga. ⁴ I nee cere se koyne: «Wa kaa! Ir ma koyra cin ir boñ se kanj ra soorohugu kuku goo kanj boñoo ga too beenaa. Ir ma maa tee ir boñ se hala ir masi duu ka say-say gandaa kul boñ.»

⁵ Abadantaa zunbu ka dii koyraa nda soorohugu kukoo kanj adamizey n'i cin. ⁶ Woo banda ga, a nee nga boñ se: «Nga ne, i tee jama foo, i ga šenni follokaa šelañ. Woo ti sintinoo hinne! Sohō haya sii no kanj g'i ganji i ma haya tee kanj i baa. ⁷ Wa kaa! Ir ma zunbu ka ngi šennoo ñaami cere ra hala affoo kul masi maa nga ceroo šennoo.» ⁸ No din ra Abadantaa na borey say-say gandaa kul ra, de i tun koyraa cinayanoo ga. ⁹ Woo se i ga nee a se Babel*, zama no din ra Abadantaa na aduñña kul šennoo ñaami cere ra. No din mo ra Abadantaa na adamizey say-say gandaa kul ra.

Sem nda nga hayroo fillaa

¹⁰ Sem hayroo ne. Jiiri hinka hari beeroo kanjanoo banda ga, Sem na Arfazad hay, a goo nga jiiri zangoo (100) ra. ¹¹ Sem huna jiiri zangu guu (500) Arfazad hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ¹² Arfazad goo nda jiiri waranza cindi guu (35) waatoo kanj ra a na Šela hay. ¹³ Arfazad huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Šela hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ¹⁴ Kanj Šela duu jiiri waranza (30), a na Eber hay. ¹⁵ Šela huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Eber hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ¹⁶ Kanj Eber duu jiiri waranza cindi taaci (34), a na Peleg hay. ¹⁷ Eber huna jiiri zangu taaci nda waranza (430) Peleg hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ¹⁸ Kanj Peleg duu jiiri waranza (30), a na Rehu hay. ¹⁹ Peleg huna jiiri zangu hinka nda yagga (209) Rehu hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ²⁰ Kanj Rehu duu jiiri waranza cindi hinka (32), a na Serug hay. ²¹ Rehu huna jiiri zangu hinka nda iyye (207) Serug hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ²² Kanj Serug duu jiiri waranza (30), a na Nahor hay. ²³ Serug huna jiiri zangu hinka (200) Nahor hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ²⁴ Kanj Nahor duu jiiri waranka cindi yagga (29), a na Tera hay. ²⁵ Nahor huna jiiri zangu nda iwoy cindi yagga (119) Tera hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyan nda ize woyyañ. ²⁶ Kanj Tera duu jiiri woyye (70), a na Abram, nda Nahor, nda Haranj hay.

Tera nda Abram fillaa

²⁷ Tera hayroo ne. Tera na Abram, nda Nahor, nda Haranj hay. Haranj na Lotu hay. ²⁸ Haranj mana faati kala koyraa kanj ra a hayandi kanj ti Ur kanj goo Kalde. A faati baaboo kanj ti Tera jine. ²⁹ Abram nda Nahor na wandeyañ zaa. Abram wandoo maapoo ti Saray. Nahor wanoo maapoo ti Milka kanj ti Haranj ize wooyoo. Haranj ti Milka nda Yisika baaba. ³⁰ Saray man'ti kala woy gun, a sii nda ize.

³¹ Tera na nga iz'aroo Abram zaa, nda nga haamaa Lotu kanj ti Haranj iz'aroo, nda nga nzura wooyoo Saray kanj ti Abram wandoo. I hun Ur kanj goo Kalde ka koy gandaa ra kanj maapoo ti Kanañ. Kanj i too Karañ, i na no din tee ngi gorodogoo. ³² Aloomuroo kanj Tera duu a man'ti kala jiiri zangu hinka nda igguu (205). A mana faati kala Karañ.

12

Ir koy ciya Abram se, a ma koy Kanañ

¹ Abadantaa nee Abram se: «Fatta ni gandaa, nda ni dumoo, nda ni baaba hugoo ka koy gandaa ra kanj ay g'a cebe ma ne.

² Ay ga ni tee dumi beeri. Ay ga albarka danj ni ra.

Ay ga ni maapoo noo addawla.

* **11:9** 11.9 Ebere hantumoo ra, «Babel» nda «ñaamiyan» kalimawey ga baa ka hima.

Ma tee albarkahaya borey se!

³ Borey kanj ga gaara ma ne, ay ga albarka danj i ra, amma boro kanj na ni danga, ay g'a laali.

Ni bande, aduppa alkabiilawey kul ga duu albarka.»

⁴ Abram koy nda takaa kanj nda Abadantaa n'a har a se. Lotu koy a bande. Kanj Abram ga fatta Karañ, jiri woyye cindi guu (75) bara a se.

⁵ A koy nda nga bande nga wandoo Saray, nda nga armaa iz'aroo Lotu, nda nga almaanoo, nda boro kul kanj goo maapoo ga kanj i duu ey Karañ. I tun ka koy gandaa kanj maapoo ti Karañ. Waatoo kanj i too no din, ⁶ Abram dira gandaa ra ka too hala koyraa kanj maapoo ti Šekem, More tuurijnaa beeroo do. Zamanoo din Karañ borey no ma goro gandaa ra. ⁷ Amma Abadantaa bangay Abram se, a nee a se: «Ni hayroo se ay ga gandaa woo noo.» Abram na sargari tonadoo cin Abadantaa kanj bangay a se maapoo ga. ⁸ Woo banda ga, a dira ka koy tondi hondoo here kanj goo koyraa kanj maapoo ti Betel waynahunay kaboo here. A na nga huklumoo cin Betel kanj goo waynakanaj nda koyraa kanj se i ga nee Ayi kanj goo waynahunay game. A na sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga, a na Abadantaa maapoo cee. ⁹ Woo banda ga, Abram yee ka saraysaray ka koy Negew gandaa ra.

Abram nda Saray koy waati tee Misira

¹⁰ Heray foo tee gandaa ra. Heraa laalayanoo se, Abram naaru ka doo Misira gandaa ra ka goro ka waati tee no din. ¹¹ Waatoo kanj i ga baa ka huru Misira gandaa ra, a nee nga wandoo Saray se: «Aywa! Ay ga bay kanj woy borya ti ni. ¹² Nda Misira borey dii ni, i ga nee kanj ay wandoo ti ni. I g'ay wii, i ga ni nanj ma huna. ¹³ Ay g'a wiri ni ga, ma nee i se kanj ay woymaa ti ni! Nga ra i ga kula ay ra. Ni alhormaa ra, ay hundoo ga cindi ay ra.»

¹⁴ Waatoo kanj Abram too Misira gandaa ra, Misira borey dii kanj woyoo ga hanse ka boori. ¹⁵ Waatoo kanj Firawuuna cee-cirey na woyoo laasaabu, i koy a sifa Firawuuna se. Woo banda ga, woyoo zandi ka koy Firawuuna hugoo do. ¹⁶ Woyoo sabbu se, Firawuuna na Abram dii nda diiyan henna. A n'a noo alman buuna, nda ibeeri, nda farka aruyan, nda bapnayan, nda konjayan, nda farka woyyan, nda yooyan. ¹⁷ Amma Abadantaa na dori beeriyan ka Firawuuna nda nga hugoo borey kar, Saray kanj ti Abram wandoo maaganda se. ¹⁸ Firawuuna ciya Abram se, a nee a se: «Cin ti woo kanj n'n'a tee ya ne? Macin se man'ay bayrandi kanj ni wandoo no? ¹⁹ Macin se n'nee kanj ni woymaa no, hala agay ne k'a zaa ka nee ay g'a tee wande? Sohõ ni wandoo ne, a zaa, ma koy!» ²⁰ Firawuuna na nga borey yaamar kanj i ma Abram fattandi. A ma koy nda wandoo nda haya kul kanj goo a kone.

13

Abram nda nga armaa iz'aroo Lotu fay

¹ Abram hun Misira gandaa ra ka žigi ka koy Negew, nga, nda nga wandoo, nda nga haya kul kanj goo maapoo ga, nda Lotu.

² Abram goo nda adabba boobo, nda nzorfu kaaray boobo, nda wura boobo. ³ A saraysaray ka hun Negew ka koy hala Betel, nongoo kanj ra a jin ka nga huklumoo cin kanj goo Betel nda Ayi game, ⁴ hala nongoo kanj ra a na sargari tonadoo jinaa tee. De mo no din ra Abram na Abadantaa maapoo cee.

⁵ Lotu kanj goo a bande mo goo nda alman buuna nda ibeeri nda huklumyanj. ⁶ Ngi affoo kul adabbawey ga hanse ka boobo, i si hin ka cindi cere bande, gandaa si hin k'i zaa, zama a ga kacca i se. ⁷ Koyne mo Karañ borey nda Ferezi borey goo gandaa din da ra. Han foo alfitina huru Abram almaney kurkey nda Lotu waney game. ⁸ Abram nee Lotu se: «Ay g'a wiri ni ga, alfitina masi huru agay nda ni game. A masi huru ay kurkey nda ni waney game, zama ir kul ti hugu follokaa borey. ⁹ Gandaa kul goo ni jine! Ir ma fay. Nda n'na hawsaa zaa, ay ga gurmaa zaa. Nda n'na gurmaa zaa, ay ga hawsaa zaa.»

¹⁰ Lotu na nga boñoo jer, a dii Žurdeñ isaa ganganoo kul. A ga tay pataku. Woo ti za Abadantaa mana Sodom nda Gomor halaci. Nongoo din ga hima nda Abadantaa sadiñna. Ma nee Misira gandaa. A ga koy too hala koyraa kanj maapoo ti Sohar. ¹¹ Lotu na Žurdeñ isaa ganganoo kul suuba nga boñ se, de a koy waynahunay kaboo here. Takaa woo nda i fay ka hun cere ga. ¹² Abram goro Karañ. Lotu koy goro ganganoo koyrawey ra. A na nga huklumoo cin Sodom koyraa jeroo ga. ¹³ Sodom borey man'ti kala boro laalayanj. Zunubu teekaw beeriyanj no Abadantaa do.

Abadantaa na meefuryan zaa

¹⁴ Waatoo kanj Lotu hun Abram bande, woo din banda ga, Abadantaa nee Abram se: «Ni bonoo jer ka guna, za nongoo kanj ra n'goo hala hawsa, nda gurma, nda dandi, nda dangay, ¹⁵ zama gandaa kul kanj n'g'a honnay, ay g'a noo ni nda ni hayroo se hala abada. ¹⁶ Ay ga ni hayroo tee sanda labuhamni. A ga boobo hala nongu kanj ra nda boro ga hin ka labuhamni kabu kul, a ga hin ka ni hayroo kabu. ¹⁷ Tun ni bonj ga, ma gandaa kuuyanoo nda nga hayyanoo kul dira, zama ay g'a noo ma ne.»

¹⁸ Abram koy nga hukumoo cin ka goro boraa kanj maapoo ti Mamre, tuurijnaa beerey do kanj goo koyra kanj se i ga nee Hebronj. No din ra a na sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga.

14

Abram hin kokoyey kanj a n'i wongu

¹ Waatoo kanj ra Šineyar gandaa kokoyoo ti Amrafel, Elasar koyraa kokoyoo ti Aryok, Elam gandaa kokoyoo ti Kedorlawomer, Goyim gandaa kokoyoo ti Tidal, ² zamanoo din no, i marga ka Bera wongu kanj ti Sodom kokoyoo, nda Birša kanj ti Gomor kokoyoo, nda Šinab kanj ti Aduma kokoyoo, nda Šemeber kanj ti Seboyim kokoyoo, nda Bela kanj se i ga nee Sohar, kokoyoo. ³ Wey kul na cere marga Sidim gandaa gooroo ra kanj ti teeko Ciiri-ciirantaa. ⁴ I na jiiri woy cindi hinka (12) tee, i goo Kedorlawomer cire, amma jiiri woy cindi hinzantoo (13to) ga, i ture. ⁵ Jiiri woy cindi taacantoo (14to) ra, Kedorlawomer nda kokoyey kanj marga ka koy Refa borey wongu koyraa ra kanj maapoo ti Ašitorot-Karanayim. I na Zuz borey wongu koyraa ra kanj maapoo ti Haam. I na Emu borey wongu Šawe-Kiryatayim. ⁶ I na Hori borey wongu ngi tondi hondoo ga kanj ti Seyir gandaa. I n'i gaaray hala El-Paranj kanj goo saajoo jeroo ga. ⁷ Woo banda ga, i yee ngi ceebandawey ra, i too Enu-Mišipat kanj ti koyraa kanj maapoo ti Kadeš. Ngi wongoo too Amalek borey gandaa kul nda Amor borey kanj ga goro Hasasonj-Tamar.

⁸ Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim, nda Bela kanj se i ga nee Sohar, kokoyey kul fatta ka marga ka koy i wongu Sidim gandaa sosooroo ra. ⁹ Wey kanj i koy wongu man'ti kala Kedorlawomer kanj ti Elam kokoyoo, nda Tidal kanj ti Goyim kokoyoo, nda Amrafel kanj ti Šineyar kokoyoo, nda Aryok kanj ti Elasar kokoyoo. Kokoy taaci no kanj ga igguu wongu. ¹⁰ Sidim gandaa sosooroo kul ti guusuyanj kanj ga too nda guduronj. Sodom nda Gomor kokoyey zuru, de i kanj guusey din ra. Wey kanj cindi zuru ka koy tondi hondoo here. ¹¹ Wongaarey na Sodom nda Gomor almaanoo nda ngi meehunaa kul zaa k'i ka koy. ¹² I na Abram arma iz'aroo mo kanj ti Lotu nda nga almaanoo kul zaa ka koy, zama a mana cindi ka goro kala Sodom.

¹³ Boro foo kanj zuru koy alhabaroo too Abram se kanj ti Ebere. Abram si goro kala tuurijnaa beerey do kanj Mamre wane nda ey kanj ti Amor boro kanj ti Eškol nda Aner armaa kanjanj amaana goo ngi nda Abram game. ¹⁴ Waatoo kanj Abram maa kanj i na nga boraa tee kasa-ize ka koy, a na nga hugu-ize wongaari boro zangu hinza nda iwoy cindi yaaha (318) zaa. I n'i gaaray hala koyraa ra kanj maapoo ti Dan. ¹⁵ A na wongu-izey zamna, ka nga iberey gande cijinoo ra, nga nda nga tamey. I n'i kar k'i gaaray hala koyraa kanj se i ga nee Hoba kanj goo Damas se hawsa here. ¹⁶ A yee kate nda almaanoo kul, a yee kate nda nga boraa Lotu nda nga almaanoo, nda woyey nda jamaa kanj i bay k'i boy ka koy.

Abram na Melšizedek nda Sodom kokoyoo kubay

¹⁷ Waatoo kanj Abram na Kedorlawomer nda kokoyey kanj marga wongu ka hin, Sodom kokoyoo dira ka koy a kubay Šawe sosooroo ra kanj ti Kokoyoo sosooroo. ¹⁸ Melšizedek kanj ti Zalem kokoyoo, kate ŋaayan nda alaneb hari moora. A mana cindi ka tee kala Irkoy Jerantaa sargari juwalkaw. ¹⁹ A gaara Abram se ka nee:

«Irkoy Jerantaa kanj wane beenaa nda gandaa ma albarka dan Abram ra!

²⁰ Albarka ma bara Irkoy Jerantaa se kanj na ni iberey kanjandi ni kaboo ra!»
Abram na nga hayey azakkaa noo a se.

²¹ Sodom kokoyoo nee Abram se: «Ay noo borey, de ma almaanoo zaa ni bonj se!»
²² Amma Abram na Sodom kokoyoo zaabi ka nee: «Ay g'ay kaboo jer ka žee nda Abadantaa kanj ti Irkoy Jerantaa kanj na beenaa nda gandaa taka, ²³ ay si haya kul zaa ni jinawey ra, ba sana wala šilli, soko ma kaa ka nee: <Agay ka Abram tee almankoyini.>

²⁴ Ay bonj se, ay si haya kul zaa nda man'ti woo kanj arusoogey n'a ŋaa. Borey mo kanj hanga ay bande ka koy wongu kanj ti Aner, nda Eškol, nda Mamre, ngi, i ma ngi bagaa zaa!»

15

Irkoy na Abram noo amaana

¹ Hayey din kanj tee banda ga, Abadantaa na šenni har Abram se bangayyan ra ka nee a se: «Masi hunbur haya kul, Abram! Agay no ma tee ma ne koray. Ni sufuraa ga hanse ka beeri.» ² Abram zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, hayaa kanj n'g'a noo ya ne koyne, cin no a g'a hanse ya ne? Agay ne ma adupna nanj bila ize. Eliyezer, Damas bora no m'ay tubu?» ³ Abram nee koyne: «Ni ne man'ay noo hayyan, nga ne ay tamoo kanj ti ay hugu-izoo no m'ay tubu.» ⁴ Amma Abadantaa na šenni har Abram se ka nee: «Boraa kanj n'n'a har si ni tubu, amma bora kanj ga hun ni hamoo ra, nga no ma tee ni tubukaa.» ⁵ A na Abram ka koy taraa ra, a nee a se: «Beenaa guna, ma handarawey kabu, nda n'ga hin ka ngi hinnaa bay.» A yee ka nee a se: «Takaa woo no ni hayroo booboyanoo ga ti a.»

⁶ Abram naanay Abadantaa, de a kabandi a se šerretaray.

⁷ A nee a se koyne: «Agay ti Abadantaa kanj na ni kaa Kalde borey koyraa ra kanj ti Ur, ka ni noo gandaa woo a ma tee ni wane.» ⁸ Abram zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, macin no m'ay ka hakiika ka bay kanj ay ga duu a?» ⁹ Irkoy nee a se: «Haw woy-ize foo kanj goo nda jiiri hinza soolu ya ne, nda hancin foo kanj goo nda jiiri hinza, nda feeji gaaru foo kanj goo nda jiiri hinza, nda gubaguba foo, nda tuuzun-ize foo.» ¹⁰ Abram kate adabbawey kul, a na affoo kul dunbu gamoo ga, de a na jere foo kul tenjandi affaa. Amma cirawey hunday, a man'i zamna. ¹¹ Jigaarayan zunbu adabba bukawey bonj, amma Abram n'i gaaray.

¹² Waynaa kanjanoo ga, jirbi koma foo na Abram kanjandi, de mo hunburay beeri n'a dii kubaa ra. ¹³ Irkoy nee Abram se: «Ma bay kanj ni hayroo ga koy taabuši ganda ra kanj man'ti nga wanoo. I ga tee bajnayan no din, i g'i žilla jiiri zangu taaci (400).» ¹⁴ Amma ay ga dumoo ciiti kanj n'i dan bajnataray. Woo din banda ga, i ga fatta ka koy nda alman boobo. ¹⁵ Ni, n'ga koy ni hayragey gar alaaharaa nda alaafiya. Žeenayyan henna banda ga, n'ga suturandi. ¹⁶ Ni hayroo si yee kate ne ra kala hala zaman taaci banda ga, zama waatoo din no Amor borey layboo mana too jina ya ne nongu kanj ga a si bisa.»

¹⁷ Waatoo kanj waynaa kanj, kubaa beeri, de alforon foo ga dullu, nuune ga fatta a ra ka koy huru alman forantey game. ¹⁸ Hanoo din, Abadantaa na amaana danj nga nda Abram game. A nee a se: «Ay na gandaa woo noo ni hayroo se. M'a dii za Misira isaa ga hala Efrat isa beeroo, ¹⁹ gandaa woo man'ti kala Keni borey, nda Kenaz borey, nda Kadumone borey, ²⁰ nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Refa borey, ²¹ nda Amor borey, nda Kananj borey, nda Girgaši borey, nda Žebus borey gandaa.»

16

Isimayel hayyanoo

¹ Saray kanj ti Abram wandoo, mana duu a se ize. Saray goo nda koŋŋa foo kanj Misira boro no, maapoo ti Hažatta. ² Saray nee Abram se: «Sohō kanj Abadantaa n'ay ganji ya duu ize, marga nda ay koŋŋaa. A ga hin ka tee a ma duu ya ne iz'aru.» Abram yadda Saray hoyraa. ³ Saray kanj ti Abram wandoo, na nga koŋŋaa Hažatta, Misira bora, zaa k'a noo nga kurpoo Abram se a ma marga nda a. Woo kaa ka gar kanj Abram goo nda goray jiiri woy (10) gandaa ra kanj se i ga nee Kananj. ⁴ A marga nda Hažatta. A tee alhaamidu. Kanj a maate kanj nga ga tee boro hinka kul, a sintin ka donda nga koyoo Saray. ⁵ Woo se Saray nee Abram se: «Ay kaynandiyanoo ga kanj ni bonj. Agay k'ay koŋŋaa danj ni kaboo ra, amma za a maate kanj nga ga tee alhaamidu a mma donda agay. Yala Abadantaa ma ciiti agay nda ni game.» ⁶ Abram na Saray zaabi ka nee: «Ni koŋŋaa ne, a goo ni kaboo ra, haya tee a se kanj kan ma ne.» Saray na Hažatta gurzugay hala nongu kanj ra a zuru a ga.

⁷ Abadantaa almalayka foo n'a gar saajoo ra hari foo jesoo ga kanj goo fondaa here kanj ga koy saajoo ra kanj maapoo ti Šur. ⁸ A n'a hāa ka nee: «Hažatta, Saray koŋŋaa, man ra ni hun, man ra n'ga koy?» A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Saray se ay goo ma zuru.» ⁹ Almalaykaa nee a se: «Yee ni koyoo do, ma ni bonj yeeti a se ganda.» ¹⁰ A nee a se: «Ay ga ni hayroo boobandi nda takaa kanj nda a si hin ka kabandi nga booboyanoo se.» ¹¹ Abadantaa almalayka nee a se koyne: «Ni tee alhaamidu, n'ga iz'aru foo danj adupna ra kanj n'ga maapoo danj Isimayel (maanaa <Irkoy ga maa>), zama Abadantaa maa ni binekankamyanoo. ¹² Ni iz'aroo ga tee ganjiboro.

A ga kay ka borey kul wongu, borey kul ga kay k'a wongu.

Amma a ga goro jere ga nga armye se ka huna nga hinne.»

¹³ Abadantaa kanj šelanj Hažatta se, Hažatta na maapoo danj «ni ti Koyoo kanj ga dii agay», zama a nee nga bonj se: «Cimi da no kanj ay dii ne ra woo kanj dii agay!» ¹⁴ Woo se i na dayoo kanj goo Kadeš nda Bered gamoo ra maapoo danj Ber-Lahay-Roy (maanaa «Hundikoynoo kanj ga dii agay dayoo»).

¹⁵ Hažatta duu iz'aru foo Abram se. Abram na iz'aroo kanj Hažatta duu a se, maapoo danj Isimayel. ¹⁶ Abram sii nda kala jiiri woyyaaha cindi iddu (86) waatoo kanj Hažatta duu a se Isimayel.

17

Abram maapoo bere ka tee Ibrahima

¹ Waatoo kanj Abram duu jiiri woyyagga cindi yagga (99), Abadantaa bangay Abram se, a nee a se: «Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo. Ma dira ay fondaa ra, ma henan. ² Ay ga ni noo agay amaanaa. Ay ga hanse ka ni hayyanoo boobandi.» ³ Abram sujudu, de Irkoy šelanj a se ka nee: ⁴ «Agay, agay amaanaa ne kanj ay g'a noo ma ne: n'ga tee dumi boobo se hayraa. ⁵ N'si yee ka ciyandi nda Abram, ni maapoo ga tee Ibrahima, zama ay na ni tee dumi boobo hayraa. ⁶ Ay ga ni noo hayyan boobo. Ay ga ni tee dumiyaj, de mo kokoyyanj ga hun ni ga. ⁷ Agay amaanaa ga cindi agay nda ni game, nda ni hayroo kanj goo ni dumaa ga, zamaney kul ra. A ga tee amaana kanj si tun hala ya tee ni nda ni hayroo kanj ga kaa ni dumaa ga kul se Koy. ⁸ Ay ga ni noo, ni nda ni hayroo kanj ga kaa ni dumaa ga, gandaa kanj ra ni ne ka koy goro. Kananj gandaa kul n'g'a mayray hala abada. Ay ga tee ni hayroo Koyoo.»

⁹ Irkoy nee Ibrahima se: «Ni, ma agay amaanaa dii, ni nda ni hayroo kanj ga kaa ni dumaa ga, zamaney kul ra. ¹⁰ Agay amaanaa ne kanj ni nda ni hayroo kanj ga kaa ni dumaa ga, g'a kayandi: aru kul kanj goo war ra ga hima ka hurubangu. ¹¹ War hurubanguyanoo ga tee agay nda war game amaanaa tammaasaa. ¹² Zaman ka kaa zaman, zankaaru kul ga hima ka hurubangu nga jirbi yaahantoo hane. A ma teendi bajnja kul se kanj hayandi ni hugoo ra. A ma teendi bajnja kul kanj n'a day nda nooru kanj man'ti ni alkabiilaa. ¹³ Bajnja kanj hayandi ni hugoo ra nda boraa kanj ni nk'a day nda ni nooroo, i kul ma hurubangu. Agay amaanaa ma tee war hamey ra amaana kanj si tun. ¹⁴ Aru jofolo kanj nga toošidogoo mee kuuroo mana dunbu, boraa ga hun nga jamaa ra, zama a na agay amaanaa hoo.»

¹⁵ Irkoy nee koyne Ibrahima se: «Saraj, ni wandoo, masi yee k'a cee nda Saraj, hō banda ga, maapoo ga tee Sarata. ¹⁶ Ay ga albarka danj a ra, de ay ga ni noo nga mo ga iz'aru foo. Albarka ga huru a ra, de a ga tee dumi boobo se kaaga woy. Dumi boobo kokoyyanj si hun kala nga ga.» ¹⁷ Ibrahima sujudu, a haaru, de a nee nga binoo ra: «Taka foo nda aru kanj goo nda jiiri zangu (100) ga ize danj adunja ra? De Sarata kanj goo nda jiiri woyyagga (90), taka foo nda a ga ize danj adunja ra?» ¹⁸ Woo banda ga, Ibrahima nee Irkoy se: «Yala ma Isimayel noo aloomur!» ¹⁹ Amma Irkoy n'a zaabi ka nee: «Šikka sii kanj ni wandoo Sarata ga duu ma ne iz'aru foo, de n'ga maapoo danj Isiyaka. Ay g'a noo agay amaanaa, sanda amaana kanj si tun nga hayroo kanj goo dumaa ga se. ²⁰ Isimayel here, hayaa kanj n'n'a rjaaray, ay n'a yakubar: ay ga albarka danj a ra. Ay g'a noo hayyan, ay g'a noo hayyan boobo. A ga bonkoyni woy cindi hinka (12) hay, de ay g'a tee hayraa dumi beeri se. ²¹ Amma agay amaanaa Isiyaka ga, a ga tabati kanj Sarata ga duu a ma ne yeeši alwaatoo woo da cine ga.»

²² Kanj a šelanj ka ben a bande, Irkoy žigi Ibrahima se beene. ²³ Ibrahima na nga izoo Isimayel dii, nda bajņey kul kanj hayandi nga hugoo ra, nda arey kul kanj a n'i day nda nga nooroo, nda arey kul kanj goo nga hugoo ra, a n'i kul danjangu zaari follokaa din da ra nda takaa kanj nda Irkoy n'a har a se. ²⁴ Ibrahima sii nda kala jiiri woyyagga cindi yagga (99) waatoo kanj a ga hurubangu. ²⁵ Nga izoo Isimayel sii nda kala jiiri woy cindi hinza (13) waatoo kanj a ga hurubangu. ²⁶ Zaari follokaa ra Ibrahima nda nga izoo Isimayel kul hurubangu. ²⁷ Nga hugoo arey kul, nda bajņey kanj hayandi a do, nda wey kanj man'ti nga alkabiilaa kanj a n'i day nda nga nooroo, i kul huru a bande bangu.

18

Abadantaa na Ibrahima iz'aroo hayyanoo bayrandi

¹ Abadantaa bangay Ibrahima se tuurinaa beerey jeroo ga kanj ti Mamre wane. Ibrahima goo ma goro nga hukkomoo mijoo ga zaarikayaa ra. ² A na nga bonjoo jer, de a dii aru hinza kanj si mooru a ga, goo ma kay. Za a dii ey, kul a zuru ka hun nga hukkomoo mijoo ga k'i kubay, a gunguma i se hala ganda. ³ A nee ngi affoo se: «Ay koyoo, ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, masi bisa ka mooru ni tamoo ga, mana kay

a do. ⁴ Naŋ i ma kate hari kayna, war ma war cewey numay, de war ma hunanzam tuuroo cire. ⁵ Ay ga kate war se ŋaayan kayna hala war ma duu gaabi, nga banda ga, war ma koy war diraa ra, zama woo se ay na war zumandi agay do kaŋ ti war tamoo.» Yawey n'a zaabi ka nee: «A boori, haya tee kaŋ n'n'a har.» ⁶ Ibrahima zuru ka koy nga hukkumoo do ka Sarata gar, a nee: «Cahā! Ma farin hamni poti hinza zaa, m'a loobu, m'a tee wijila.» ⁷ Woo banda ga, Ibrahima zuru ka koy nga almaney do, a na haw-ize foo dii kaŋ hamoo ga ban, a ga naasu. A n'a noo zankaaru foo se kaŋ n'a hanse nda cahāyan.

⁸ Ibrahima yee ka waahoonu nda waa gani zaa, nda haw-izoo hamoo kaŋ hansandi, a n'i danŋ nga yawey jine. Ibrahima ga kay jere ga waatoo kaŋ i ga ŋaa tuuroo cire. ⁹ I nee a se: «Man Sarata, ni wandoo?» A zaabi ka nee: «A goo no, hukkumoo cire.» ¹⁰ Yawey affoo nee: «Šikka sii kaŋ ay ga yee kate yeeši dimmaa woo da ga, Sarata ni wandoo ga duu iz'aru.» Sarata goo dumaa ga hukkumoo miŋoo ga, a ga hanjajer.

¹¹ Ibrahima nda Sarata žen, ŋgi jirey boobo, de mo Sarata hun hayyan. ¹² Sarata haaru nga binoo ra ka nee: «Sohō kaŋ ay žen, man ra ay ga duu alhawa? Ay koyoo mo man'ti kala aru žeena.» ¹³ Abadantaa na Ibrahima hāa ka nee: «Macin se Sarata ga haaru ka nee: «Taka foo! Cimi da no kaŋ ay ga hin ka duu ize, agay kaŋ žen?» ¹⁴ Haya goo no kaŋ ga mongu Abadantaa se wala? Alwaatoo kaŋ ay n'a kayandi, yeeši dimmaa woo ga, ay ga yee kate ni do, Sarata ga duu iz'aru.» ¹⁵ Sarata na ŋennoo yankar ka nee: «Ya na haaru.» Hunburay ka kate a m'a har. Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Ni haaru kay.»

Ibrahima na Irkoy ŋaaray Sodom se

¹⁶ Woo banda ga, yawey na fondaa sanbu. Koyraa kaŋ se i ga nee Sodom, nga no i n'a tenje ka koy. Ibrahima hanga ey k'i dum. ¹⁷ Abadantaa nee nga bonj se: «Ay ga haya tugu Ibrahima se kaŋ ay g'a tee wala? ¹⁸ Šikka sii kaŋ Ibrahima ga tee dumi beeri gaabante. Nga ra, aduŋŋa gandawey kul ga duu albarka. ¹⁹ Ya nk'a suuba hala a ma nga izey nda nga hugoo borey kaŋ goo dumaa ga yaamar i ma Abadantaa fondaa gana nda goy šerrante nda laadirante teeyan. Woo ra Abadantaa ga Ibrahima noo haya kaŋ a bay k'a har a se.» ²⁰ Woo banda ga, Abadantaa nee Ibrahima se: «Hayey kaŋ borey g'i har Sodom nda Gomor ga hanse ka boobo, ŋgi zunubey hanse ka laala ²¹ hala nongu kaŋ ra ay ga zunbu ka dii wala hayey kaŋ ay ga maar'ey da no i g'i tee. Nda cimi no wala man'ti cimi no, ay ga bay.»

²² Arey hun no din ka koy Sodom. Amma Ibrahima cindi a ga kay Abadantaa jine. ²³ Ibrahima man kate, de a nee: «Adiši n'ga išerrante halaci ifutu bande wala? ²⁴ A ga hin ka tee boro šerrante woyguu (50) goo koyraa ra: adiši n'ga ŋgi mo halaci? N'si yaafa koyraa se boro woyguu (50) šerrantaa kaŋ goo a ra maaganda se? ²⁵ Woo man'ti ni goyoo: ka boro šerrantey halaci ifutawey bande taka kaŋ ra išerrantey nda ifutawey kul ma tee afolloku. Woo man'ti ni goyoo! Ni kaŋ ga aduŋŋa kul ciiti, man'ti cimi nda n'ga ciiti wala?» ²⁶ Abadantaa zaabi ka nee: «Nda ay na boro woyguu (50) šerrante gar Sodom ra, ŋgi maaganda se ay ga koyraa kul yaafa.» ²⁷ Ibrahima nee koyne: «Ay yadda ka šelan ay Koyoo se, agay kaŋ man'ti kala labuhamni nda boosu yaada. ²⁸ A ga hin ka tee boro woyguu (50) šerrantey din boro guu m'i kuma. Boro guu se n'ga koyraa kul halaci wala?» A nee: «Nda ay na boro woytaaci cindi guu (45) gar no din, ay si koyraa halaci.» ²⁹ Ibrahima šelan koyne ka nee: «A ga hin ka tee boro woytaaci (40) bara no?» A n'a zaabi ka nee: «Boro woytaacaa (40) maaganda se ay s'a tee.» ³⁰ Ibrahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay ga šelan koyne. A ga hin ka tee boro waranza (30) šerrante bara no din?» A nee: «Nda ay na boro waranza (30) gar no din, ay si haya kul tee koyraa se.» ³¹ Ibrahima nee: «Ay duu bine ka šelan ay Koyoo se. A ga hin ka tee boro waranka (20) bara no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro warankaa (20) maaganda se.» ³² Ibrahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay cee kokorantaa ti woo kaŋ ay ga šelan. A ga hin ka tee boro woy (10) goo no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro woyaa (10) maaganda se.»

³³ Waatoo kaŋ Abadantaa šelan ka ben Ibrahima bande, a koy, Ibrahima mo yee nga do.

19

Sodom nda Gomor halaciyanoo

¹ Almaaroo ra, almalayka hinkaa too Sodom. A gar kaŋ Lotu goo ma goro koyraa miŋoo ga. Kaŋ Lotu dii ey kul, a koy i kubay ka nga ndumoo gunguma ganda. ² A nee i se: «Ay g'a wiri war ga, ay koyey, war ma kaa ka kani war tamoo hugoo ra, war ma war cewey numay, nga banda ga, war ma biya ka tun ka war fondaa zaa.» I n'a zaabi

ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir ga kani farroo ra.»³ Amma Lotu n'i gaabi hala i yadda ka koy nga do. A hina i se, a na takulayanj tee bila dolobiri, i jaa.

⁴ I mana kani jina kanj Sodom arey kaa ka hugoo kuubi k'a bere, zankey nda boro beerey, koyraa arey kul. ⁵ I na Lotu cee ka nee a se: «Man arey kanj huru ni do hō cijinoo? I fattandi hala ir ma kani nda ey!»

⁶ Lotu fatta i do hugoo mijoo ga jina, a na ganboo daabu, ⁷ de a nee i se: «Ag'armey, ay g'a wiri war ga, war masi haya futu kul tee! ⁸ Wa maa ya ne! Ay goo nda ize woy hinka kanj mana bay ka marga nda aru, ay ga kate ey war se, war ma haya tee i se kanj war baa, amma arey wey, war masi haya kul tee i se, zama agay do i zunbu!» ⁹ I n'a zaabi ka nee: «Koy ka tun no!» I nee a se koyne: «Ni cee-ka-dirakaw, sohō fondaa no n'ga baa m'a cebe ir se! A boori, sohō ir ga haya tee ma ne kanj ga bisa woo kanj ir ga kaa k'a tee i se.» Woo banda ga, i na Lotu tuti nda gaabi ka koy ganboo wurje. ¹⁰ Amma almalayka hinkaa na Lotu dii k'a danj ngi bande hugoo ra, de i na hugoo mijoo daabu ngi ga. ¹¹ I na danawtaray ka arey kanj goo hugoo mijoo ga, m'a dii za zankey hala ibeerey, i na hugoo mijoo ceeci hala i fara.

¹² Arey nee Lotu se: «May ti ni boro kanj goo ne koyne? A ma tee ni nzuraa, ni iz'arey, ni ize woyey nda haya kul kanj ti ni wane kanj goo koyraa woo ra, m'a ka fatta ne ra, ¹³ zama ir ga nongoo woo halaci. Haya kanj se, goy laaley kanj ga harandi a ga hanse ka boobo Abadantaa do. Abadantaa nk'ir sanba ir m'a halaci.» ¹⁴ Lotu fatta ka koy arey kanj na nga ize woyey cewey dii kanj ti nga nzurawey do ka nee i se: «Wa tun ka hun ne, zama Abadantaa ga koyraa halaci!» Amma nga nzurawey do a mma hooray.

¹⁵ Za subbaahi biya, nga no almalaykey na Lotu gaabi ka nee a se: «Tun, ma ni wandoo nda ni ize woy hinkaa kanj goo ne ka koy hala koyraa zunuboo kanj ga zunbu a boŋ masi ni halaci!» ¹⁶ Amma Lotu gay hala a ga koy. Aru hinkaa n'a dii nda kaboo, nga nda nga wandoo nda nga ize woy hinkaa, zama Abadantaa ga baa nga m'a hallasi. I n'a ka fatta, de i n'a nanj koyraa dumaa ga.

¹⁷ Kanj i n'i fattandi ka ben aru hinkaa affoo nee Lotu se: «Zuru ka ni hundoo ceeci! Masi peli ni dumaa ga, de mo masi kay laamaa kul ra! Zuru ka koy tondi hondoo here nda n'si baa ma halaci!» ¹⁸ Lotu n'i zaabi ka nee: «Kalaa, ay koyoo! ¹⁹ N'na alhormo tee ni tamoo se, ni boori a se ka hundoo hallasi. Agay ya, ay si hin ka zuru ka too hala tondi hondoo do, ay ga hunbur bonaa woo ma zunbu ay boŋ, ya buu. ²⁰ N'ga dii koyraa kaccaa woo? A ga hanse ka man, ay ga hin ka zuru ka too no din. Nanj, ay ma zuru ka koy lafa no din. A ga kaccaa, de ay hundoo ga hallasi.» ²¹ A n'a zaabi ka nee: «Ay na woo mo tee ma ne, koyraa kanj ga n'goo, ay s'a halaci. ²² Zuru ka koy no din, zama ay si hin ka haya kul tee nda mana too no din jina!» Woo se i na koyraa din maajoo danj Sohar (maanaa «ikaccaa»).

²³ Waynaa mma fatta kanj Lotu ga huru Sohar. ²⁴ Abadantaa na ganjibaali nda nuune tee ncirpi k'a zumandi Sodom nda Gomor boŋ. Haya woo mana hun kala Abadantaa do beena ra. ²⁵ A na koyrawey wey, nda laamaa, nda borey kanj goo i ra, nda suboo kul halaci. ²⁶ Lotu wandoo peli nga dumaa ga, kul a bere ka tee ciiri boro assuura.

²⁷ Ibrahima biya ka tun ka koy nongoo kanj ra a cindi ka kay Abadantaa jine. ²⁸ A na Sodom, nda Gomor, nda laamaa gandaa kul honnay, de a ga dii dullu beeri kanj ga tun gandaa boŋ kanj ga hima nda alforon dullu.

²⁹ Waatoo kanj Irkoy ga laamaa koyrawey halaci, a hongu Ibrahima, a na Lotu hallasi balaawoo ra kanj a n'a kanjandi koyrawey boŋ kanj ra Lotu cindi nda goray.

Mowab borey nda Amonj borey assiloo

³⁰ Lotu hun Sohar ka žigi ka koy goro tondi hondoo boŋ, nga nda nga ize woy hinkaa, zama a mma hunbur Sohar goraa. Nga nda nga ize woyey cindi ka goro tondi guusu foo ra. ³¹ Ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Ir baaba žen, aru sii gandaa ra kanj ga marga nda ir sanda borey kul takaa. ³² Kaa, ir m'ir baaba hanjandi alaneb hari moora, de ir ma kani nda a hala ir ma duu a se hayyan!»

³³ Cijinoo din da ra, i na ngi baaba hanjandi alaneb hari moora. Ize woy beeroo koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo nda tunyanoo kul ga. ³⁴ Subaa ra, ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Cijin agay ka marga nda baaba, ir m'a hanjandi koyne alaneb hari moora hō cijinoo, de ma koy kani a bande hala ir ma duu a se hayyan.» ³⁵ Cijinoo din ra koyne, i na ngi baaba hanjandi alaneb hari moora. Ize woy kaccaa koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo nda tunyanoo kul ga.

³⁶ Lotu ize woy hinkaa kul tee ngi baaba se alhaamidu. ³⁷ Ize woy beeroo duu iz'aru foo kanj na maajoo danj Mowab*: nga ti Mowab borey kanj ga bara ba hō, hayragoo.

* 19:37 19.37 Mowab maanaa ti «ay baaba ga a hun».

³⁸ Ize woy kaccaa mo duu iz'aru foo kanj a na maajnoo danj Ben-Ammi†: nga ti Amoj borey kanj ga bara ba hō, hayragoo.

20

Ibrahimia koy Abimelek do

¹ Ibrahimia gana ka hun nongoo kanj ra a goo ka koy goro Negew gandaa ra. A mana goro kala Kadeš nda Šur gamoo ra. Nga banda ga, a goro ka waati tee koyra kanj se i ga nee Gerar. ² Ibrahimia mma nee borey se kanj Sarata man'ti kala nga woymaa. Gerar kokoyoo kanj ti Abimelek na Sarata zaa. ³ Cijinoo ra, Irkoy kaa handiri ra Abimelek do, de a nee a se: «N'ga buu woyoo woo kanj n'n'a taa maaganda se, zama wande waani no.» ⁴ Woo kaa ka gar kanj Abimelek mana too woyoo do. A nee: «Ay Koyoo! Adiši n'ga dumi šerrante mo wii wala?» ⁵ Man'ti nga hunday ka nee ya ne kanj nga woymaa no? Woyoo mo nee ya ne kanj nga armaa no. Kanj ay ga woo tee ay binoo ga kaaray, ay kabey ga henan.»

⁶ Handiroo ra Irkoy tuuru a se ka nee: «Ay ga bay bine kaaray nda n'goy. Agay no ka ni ganji ma kanj zunubu ra ay jine, woo se ay mana nanj ma too a do. ⁷ Sohō aroo woo wandoo yeeti a ga, zama annabi no, a ga Irkoy ŋaaray ma ne, de ni hundoo ga cindi ni ra. Amma nda man'a yeeti, ma bay kanj ni nda ni jamaa kul ga buu!»

⁸ Abimelek biya ka tun, a ciya nga tamey kul se ka hayey wey kul filla i se. I hanse ka hunbur. ⁹ Abimelek ciya Ibrahimia se, a nee a se: «Cin ti woo kanj n'n'a tee ir se? Cin ti haya futaa kanj ay n'a tee ma ne kanj se n'ga agay nda ay laamaa danj zunubu beeroo woo jine? N'na hayaa tee ya ne kanj si teendi.» ¹⁰ Abimelek nee Ibrahimia se koyne: «Macin bara ni do kanj se n'na woo tee?» ¹¹ Ibrahimia n'a zaabi ka nee: «Ya nka nee ay boŋ se: «Irkoy hunburay sii nongoo woo ra, i g'ay wii ay wandoo maaganda se.» ¹² Koyne no nda cimi, ay woymaa no. Ay baaba ize woyoo no, amma ir man'ti ŋaa foo, woo se a tee ya ne wande. ¹³ Waatoo kanj Irkoy n'ay ka fatta k'ay moorandi ay baaba hugoo, ay nee Sarata se: «Borohennataray tee ya ne, nongu kul kanj ra ir koy ma nee kanj ni armaa ti agay.»»

¹⁴ Abimelek na alman buuna nda ibeeri, nda baŋŋayanj, nda koŋŋayanj zaa k'i noo Ibrahimia se. A na nga wandoo Sarata mo yeeti a se. ¹⁵ Woo banda ga, Abimelek nee a se: «Ay gandaa ne ni jine, goro nongu ra kanj kan ma ne.» ¹⁶ De a nee Sarata se: «Nga ne, ay na ni armaa noo nzorfu kaaray tamma boŋ zenber foo (1.000). Woo ti tammaasaa kanj ga cebe borey kul kanj goo ni bande se kanj n'ga henan hayaa woo kanj tee ra.»

¹⁷ Ibrahimia na Irkoy ŋaaray, de Irkoy na Abimelek nda nga wandoo, nda nga koŋŋey noo baani, de i duu ka hin ka ize danj aduŋŋa ra. ¹⁸ Haya kanj se Abadantaa nka Abimelek hugu kul tee boro gunyanj, Ibrahimia wandoo kanj ti Sarata maaganda se.

21

Isiyaka hayyanoo

¹ Abadantaa mana dirŋa Sarata, sanda takaa kanj nda a n'a har, a n'a noo hayaa kanj a bay ka nee nga g'a tee a se. ² Sarata tee boro hinka, alwaatoo hunday kanj Irkoy n'a kayandi ga, Ibrahimia ŋeenayyanoo ra, a duu a se iz'aru. ³ Iz'aroo kanj Sarata duu a a se, Ibrahimia na maajnoo danj Isiyaka (maanaa «a ga haaru»). ⁴ Ibrahimia na Isiyaka danj bango nga jirbi yaahantoo hane sanda takaa kanj nda Irkoy n'a yaamar. ⁵ Jiiri zangu (100) bara Ibrahimia se waatoo kanj nga izoo Isiyaka ga huru aduŋŋa ra. ⁶ Sarata nee: «Irkoy n'ay ŋaalandi k'ay haarandi, boro kul kanj maar'a mo ga haaru ay bande.» ⁷ A nee koyne: «May no ma yadda ka nee Ibrahimia se kanj Sarata ga kaa ka naanandi! Nga ne, nga ŋeenayyanoo ra ay duu a se iz'aru.»

Ibrahimia na Hažatta nda Isimayel gaaray

⁸ Zankaaroo beeri, a hun fafa. Hanoo kanj Isiyaka ga hun fafa, Ibrahimia na hoyandi beeri tee.

⁹ Sarata dii iz'aroo kanj Hažatta, Misira woyoo duu a, Ibrahimia se, goo ma hooray*. ¹⁰ A nee Ibrahimia se: «Koŋŋaa woo nda nga iz'aroo gaaray, zama koŋŋaa woo iz'aroo nda ay wanoo kanj ti Isiyaka si tubu cere bande.» ¹¹ Šennoo woo hanse ka Ibrahimia dor nga izoo Isimayel maaganda se. ¹² Amma Irkoy nee Ibrahimia se: «Masi dor zankaa nda ni koŋŋaa se. Haya kul kanj Sarata n'a har ma ne, ma yadda a se, zama Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kanj ra ni maajnoo si dere. ¹³ Amma koŋŋaa woo mo iz'aroo, ay g'a tee dumi beeri, zama ni hayroo no.»

† 19:38 19.38 Ben-Ammi maanaa ti «ay hayraa iz'aroo». * 21:9 21.9 «goo ma hooray», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «goo ma Isiyaka haaru».

¹⁴ Ibrahima biya ka tun, a na njaayan zaa k'a noo Hažatta se nda hunbar kanj ra hari goo kanj a n'a fur jesoo ga. A na zankaa mo noo a se, de a n'a nanj a ma koy. A koy, de a dere Ber-Šeba saajoo ra. ¹⁵ Waatoo kanj hunbaroo haroo ben, a na zankaa fur tuuri kaccu foo cire. ¹⁶ A koy goro k'a tenje, a goo a se haya kanj ga koy too kabedaaru zangu hinka (200) cine, zama a nee nga boŋ se: «Ay si baa ya dii zankaa buuyanoo!» Hažatta goro k'a tenje ka hēe, a na nga jindoo jer ka hēe. ¹⁷ Irkoy maa zankaa jindoo. Irkoy almalayka foo ciya Hažatta se za beenaa ra ka nee a se: «Macin ka duu ni, Hažatta? Masi hunbur, zama Irkoy maa zankaa jindoo, nongoo kanj ra a goo. ¹⁸ Tun ni boŋ ga! Ma yee ka zankaa zaa, m'a dii ni kaboo ra, zama ay g'a tee dumi beeri!» ¹⁹ Irkoy na Hažatta money feeri, de a na day foo honnay, a koy nga hunbaroo too hari a ra ka nga izoo hanjandi.

²⁰ Irkoy goo zankaaroo bande, a beeri, a cindi saajoo ra, a tee birawkarkaw. ²¹ A cindi Paranj saajoo ra, nanjoo n'a hijjandi Misira gandaa woy foo.

Ibrahima nda Abimelek na cere noo amaana

²² Zaman follokaa din ra, Abimelek nda nga wongu-izey jineboraa kanj ti Pikol kaa Ibrahima do ka nee a se: «Irkoy goo ni bande hayey kul kanj n'g'i tee ra. ²³ Sohō žee ya ne, ne ra, nda Irkoy, kanj n's'ay zanba, n's'ay izey nda ay haamawey zanba. Takaa kanj nda ay na alhormo tee ma ne, takaa din da nda m'a tee agay nda gandaa se kanj ra n'kaa ka goro ka waati tee!» ²⁴ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ay g'a žee ma ne.»

²⁵ A na dayoo šennoo tee Abimelek se kanj nga tamey n'a mayray nda gaabi. ²⁶ Abimelek n'a zaabi ka nee: «Ay si boraa bay kanj na woo tee, ni mo mana bay ka alhabar danj ay ra. Ya na bay ka maar'a nda man'ti hō.» ²⁷ Ibrahima na alman buuna nda ibeeri zaa k'i noo Abimelek se. I na cere noo amaana. ²⁸ Ibrahima na feeji woy-ize kaccu boŋ iyye zaa nga boŋ alman buuney ra k'i danj jere ga. ²⁹ Abimelek nee Ibrahima se: «Macin ti alman kaccu iyyaa woo kanj n'n'i danj jeraa ga addaliloo?» ³⁰ A n'a zaabi ka nee: «Yadda ka feeji woy-ize kaccu boŋ iyyaa woo taa ay kaboo ra hala i ma tee seedetaray kanj agay ka dayoo woo fanši.» ³¹ Woo se i na nongoo din maapoo danj Ber-Šeba (maanaa «žeeyanoo dayoo»), zama no din ra i žee cere se.

³² I na cere noo amaana Ber-Šeba. Woo banda ga, Abimelek tun, nga nda Pikol kanj ti nga wongu-izey jineboraa, de i yee Filisti borey gandaa ra. ³³ Ibrahima na tuuri foo kanj se i ga nee tamaris duma Ber-Šeba, de a na Abadantaa kanj ti Koyoo kanj ga bara hala abada maapoo cee. ³⁴ Ibrahima goro ka waati kuku tee Filisti borey gandaa ra.

22

Irkoy nee Ibrahima se a ma Isiyaka sarga

¹ Hayey din kanj tee banda ga, Irkoy na Ibrahima sii ka dii. A nee a se: «Ibrahima!» Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Agay ne.» ² Irkoy nee a se: «Ni iz'aroo zaa, ni ize bajja follokaa Isiyaka kanj n'ga hanse ka bag'a. Fatta ka koy gandaa ra kanj se i ga nee Moriya, no din ra ay ga tondi hondu foo silbay ma ne, tondi hondoo din boŋ m'a tee ya ne sargari kukurante.»

³ Ibrahima biya ka tun, a na nga farkaa gaaroo haw a ga, a na nga tam hinka nda nga izoo Isiyaka zaa ka koy nga bande. A na tuuri zafa sargari kukurantaa se, de a tun ka koy nongoo kanj Irkoy n'a silbay a se ra. ⁴ Jirbi hinza diray banda ga, Ibrahima na nongoo honnay. ⁵ Ibrahima nee nga tamey se: «W'ay batu ne ra nda farkaa. Agay nda zankaa ga koy beene ka sujudu, nga banda ga, ir ga willi kate war do.»

⁶ Ibrahima na sargari kukurantaa tuuroo zaa, a n'a jeeje nga izoo Isiyaka boŋ. A na nuune diinandihayaa nda huruya dii nga kaboo ra. Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy. ⁷ Isiyaka na šenni fur nga baaba ga ka nee a se: «Baaba!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay izoo.» A nee a se: «Nuune diinandihayaa ne, tuuroo ne, man sargaroo feejoo?» ⁸ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, Irkoy hunday no ma sargaroo feejoo doonandi.» Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy.

⁹ Waatoo kanj i too nongoo kanj Irkoy n'a silbay a se ra, Ibrahima na sargari tonadogoo cin. A na tuuroo kanandi a boŋ. A na nga izoo Isiyaka haw k'a kanandi tuuroo boŋ kanj goo sargari tonadogoo boŋ. ¹⁰ Woo banda ga, Ibrahima deebe ka huruya zaa hala nga ma nga izoo koosu. ¹¹ Amma beenaa ra, Abadantaa almalaykaa ciya a se ka nee: «Ibrahima! Ibrahima!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne.» ¹² Almalaykaa nee a se: «Ni kaboo masi ziira zankaa do, de mo masi baffoo tee a se, zama sohō ay bay kanj n'ga hunbur Irkoy, ni ize bajja follokaa, man'a ka wanji a se!»

† 21:31 21.31 «Ber-Šeba», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «iyyaa dayoo».

¹³ Ibrahima na nga boŋoo jer, de a na feeji gaaru foo honnay nga dumaa ga kaŋ hillel kotay tuuri kaccu ize foo ra. Ibrahima koy feeji gaaroo dii k'a tee sargari kukurante nga izoo dogoo ra. ¹⁴ Ibrahima na nongoo din maapoo danj «Abadantaa ga doonandi». Woo se borey ga nee hō zaaroo: «Abadantaa ga doonandi nga tondi hondoo boŋ.»

¹⁵ Cee hinkantoo Abadantaa almalaykaa ciya za beenaa ra Ibrahima se, ¹⁶ ka nee a se: «Ay ga žee nda agay hunday, agay Abadantaa ka šelanj ka nee: <Zama de ni ne ka woo tee, mana ni ize baja follokaa wanji ya ne, ¹⁷ ay ga albarka boobo danj ni ra. Ay ga hanse ka ni hayroo boobandi sanda handarawey kaŋ goo beenaa ra wala labutaasoo kaŋ goo teekoo mijoo ga. Ni hayroo ga žigi nga iberey boŋ. ¹⁸ Ni hayroo bande adurŋa gandawey kul ga duu albarka, zama n'a na hanjajer ya ne.» ¹⁹ Ibrahima yee nga tamey do. I hanga cere bande ka koy Ber-Šeba, zama no din no Ibrahima goo nda goray.

Nahor hayroo

²⁰ Woo banda ga, boroyan kaa ka deede Ibrahima se ka nee: «Milka mo duu iz'aruyan ni armaa Nahor se: ²¹ nga gunde jinaa ti Utus, Utus armaa ti Buz, nda Kemuwel kaŋ ti Aram baaba, ²² nda Kesed, nda Hazo, nda Pildaš, nda Yidilaf nda Betuwel.» ²³ Betuwel ti Rebeka baaba. Wey ti iz'aru yaahaa kaŋ Milka duu ey Nahor se kaŋ ti Ibrahima armaa. ²⁴ Nga wahayoo kaŋ maapoo ti Rehuma, mo duu iz'aruyan kanyan ti Teba, nda Gaham, nda Tahaš, nda Maaka.

23

Ibrahima na nongu day kaŋ ra Sarata ga suturandi

¹ Sarata hunn jiiri zangu nda waranka cindi iyye (127): woo ti Sarata aloomuroo. ² Sarata mana faati kala Kiryat-Arba, maanaa Hebron kaŋ goo gandaa ra kaŋ se i ga nee Kanaŋ. Ibrahima kaa ka goro ka Sarata suturayanoo tee, de mo k'a hēe. ³ Ibrahima tun nga bukaa do ka koy Heti borey here ka šelanj i se ka nee: ⁴ «Ay man'ti kala yaw kaŋ kaa ka goro war gamey ra. W'ay noo doo y'a tee saaray hala ay g'ay wandoo sutura.» ⁵ Heti borey na Ibrahima zaabi ka nee: ⁶ «Hanjajer ir se, ir koyoo! Ni man'ti kala boŋkoyni kaŋ Irkoy n'a danj ir gamey ra. Ni bukaa sutura ir saarawey kul ihenna ra. Boro sii ir ra kaŋ ga ni ganji ma ni bukaa sutura nga saaraa ra.»

⁷ Ibrahima man ka gunguma gandaa izey se kaŋ ti Heti borey. ⁸ A šelanj i se ka nee: «Nda war anniyaa no kaŋ war ga baa y'ay bukaa sutura nongoo kaŋ ra ay goo ra, wa yadda ya ne, ka koy hayaa kaŋ ay g'a wiri ŋaaray Eferonj do kaŋ ti Sohar iz'aroo. ⁹ A ma Makupela tondi guusoo kaŋ ti nga wane yeeti ya ne kaŋ goo nga faaroo mijoo ga. A m'a yeeti ya ne, y'a noo nga hayoo, hala a ma tee ya ne war gamey ra saaray.» ¹⁰ Eferonj goo Heti borey gamey ra. Eferonj Heti boraa na Ibrahima zaabi Heti borey nda borey kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga, jiney ra, ka nee: ¹¹ «Kalaa, ay koyoo, yadda ya ne! Ay ga ni noo faaroo yaada, tondi guusoo kaŋ goo a ra mo, ay g'a noo ma ne yaada. Ay g'a noo ma ne ay gandaa borey jiney ra. Ni bukaa sutura.»

¹² Ibrahima gunguma gandaa borey se. ¹³ Ganda borey jine a šelanj Eferonj se ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, maa ya ne. Nanj ya faaroo hayoo bana. M'a taa hala ya hin k'ay bukaa sutura a ra.» ¹⁴ Eferonj na Ibrahima zaabi ka nee: ¹⁵ «Ay koyoo, agay nda ni game, faari kaŋ nzorfu kaaray tamma boŋ zangu taaci (400) ga duu a, man'ti baffoo! Ni bukaa sutura.»

¹⁶ Ibrahima yadda Eferonj šennoo se, de a na tamma nzorfey neeši a se kaŋ a n'a har Heti borey jiney ra. A na nzorfu tamma boŋ zangu taacaa (400) kaŋ ga sawa nda yooboo barmaa bana a se kaaray. ¹⁷ Takaa woo nda Eferonj faaroo kaŋ goo Makupela kaŋ ga Mamre tenje, faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra nda tuuri kul kaŋ goo faaroo nda nga carawey ga, ¹⁸ i kul tee Ibrahima halaalaa Heti borey nda borey kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga, jiney ra.

¹⁹ Woo banda ga, Ibrahima na Sarata, nga wandoo, sutura tondi guusoo kaŋ goo Makupela faaroo ra kaŋ ga Mamre tenje, maanaa Hebronj, Kanaŋ gandaa ra. ²⁰ Faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra hun Heti borey maapey ga ka huru Ibrahima maapoo ga. Ibrahima n'a tee bukaw suturadoo.

24

Isiyaka hijaa

¹ Ibrahima žen, nga jirey boobo. Abadantaa na albarka danj a ra nongoo kul here. ² Ibrahima nee nga tamoo se kaŋ žen nga hugoo tamey kul kaŋ kone nga almaanoo kul goo: «Ay g'a wiri ni ga, ni kaboo danj ay ceehamoo cire, ³ ay ga ni žeendi nda Abadantaa kaŋ ti beenaa nda gandaa Koyoo, hala masi wande zaa ay izoo se Kanaŋ borey ize woyey

ra kanj gamey ra ay goo ma goro. ⁴ Amma ma koy ay gandaa ra, ay borey do, ma wande zaa ay izoo Isiyaka se.» ⁵ Baɓɓaa nee a se: «A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay ka kaa gandaa woo ra. Adiŋi ya ni izoo yeeti ganda kanj ra ni hun ra wala?» ⁶ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Hawgay, mas'ay izoo yeeti no din! ⁷ Abadantaa kanj ti beenaa Koyoo kanj n'ay kaa ay baaba hugoo ra nda ay gandaa ra, nga kanj ŋelanj ka ŋee ya ne kanj nga ay gandaa woo noo ay hayroo se, nga hunday ga nga almalaykaa danj ni jine. De mo no din ra n'ga wande zaa ay izoo se. ⁸ Nda woyoo wanji ka hanga ni, ŋeeyanoo hun ni jindoo ga. Hayaa kanj ay g'a har ma ne de ti mas'ay izoo yeeti no din.» ⁹ Baɓɓaa na nga kaboo danj Ibrahima, nga koyoo ceehamoo cire ka ŋee a se kanj nga ga hayaa tee kanj a n'a har. ¹⁰ A na yoo boɓ woy (10) zaa nga koyoo yoowey ra k'i jeeje nda nga koyoo arzaka henney k'i ka koy. A tun ka koy hala Mezopotami* kanj ti Nahor koyraa.

¹¹ Kanj a too no din, a na yoowey sonbandi koyraa dumaa ga, dayoo jeroo ga, alaasar baanaa ra, dimmaa kanj ga woyey ga koy gur. ¹² Woo banda ga, a nee: «Abadantaa, ay koyoo Ibrahima Koyoo, ay ga ni ɓaaray ma ni alhormaa cebe ay koyoo Ibrahima se k'ay kubayandi hō nda woo kanj ay g'a ceeci. ¹³ Agay ne hari zaadogoo ra, koyraa zankawoyey ga fatta ka kaa ka gur. ¹⁴ Yala woysogaa kanj se ay ga nee: «Ni hooboo ŋiiri ya ne hala ay ga haɓ» kanj ga tuuru ya ne ka nee: «Haɓ, ay ga ni yoowey mo noo i ma haɓ!» Woo din ti bora kanj n'n'a jisi ni tamoo Isiyaka se. Takaa woo ra ay ga bay kanj n'ga alhormo tee ay koyoo se.» ¹⁵ A mana ŋelanj ka ben jina kanj Rebeka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga. A man'ti kala Betuwel ize woyoo. Betuwel man'ti kala Milka nda Nahor kanj ti Ibrahima armaa, iz'aroo. ¹⁶ Woysogaa ga hanse ka boori, a si aru bay, aru mana bay ka marga nda a. A zunbu hari zaadogoo ra ka nga hooboo too ka ŋigi.

¹⁷ Baɓɓaa zuru k'a kubay ka nee a se: «Hinŋee ya ne, de m'ay noo hari kayna ni hooboo ra hala ay ga haɓ.» ¹⁸ A n'a zaabi ka nee: «Haɓ, ay koyoo.» A na nga hooboo zumandi nda cahāyan k'a noo a ma haɓ. ¹⁹ Waatoo kanj a n'a haɓandi ka ben, a nee a se: «Ay ga gur ni yoowey mo se, hala ngi jawoo ma hun.» ²⁰ Woo banda ga, a cahā ka koy nga hooboo haroo doori almaney haɓ jinaa ra. A yee ka zuru ka koy dayoo ga ka gur, a gur yoowey kul se. ²¹ Aroo cindi a ga dangay k'a guna, a ga baa nga ma bay wala Abadantaa na nga diraa boryandi wala a man'a boryandi.

²² Waatoo kanj yoowey haɓ ka ben, aroo na wura niinekorbay foo kanj ga too tamma jere tinjan nda wura kabehiiri hinka kanj ga too tamma boɓ woy (10) tinjan zaa. ²³ A nee a se: «May ize ti ni? Ay g'a wiri ni ga, m'a bayrandi ya ne. Nongu goo ni baaba hugoo ra kanj ra agay nda ay borey ga hin ka cijinoo tee wala?» ²⁴ A n'a zaabi ka nee: «Betuwel izoo ti agay. Betuwel ti iz'aroo kanj Milka duu a Nahor se.» ²⁵ A yee ka nee a se: «Subu nda fita boobo goo ir do, nongu goo no kanj ra war ga hin ka cijinoo tee.» ²⁶ Woo banda ga, aroo sujudu Abadantaa se, ²⁷ de a nee: «Albarka ma bara Abadantaa se, ay koyoo Ibrahima Koyoo, nga kanj mana nga alhormo naanayantaa kaa ay koyoo bande! Abadantaa n'ay gongu hala ay koyoo armyey hugoo ra.»

²⁸ Woysogaa zuru ka koy hugey do, nga naa here, ka hayey filla. ²⁹ Rebeka goo nda armaa foo kanj maapoo ti Laban. Laban zuru ka fatta ka koy aroo do, dayoo jeroo ga. ³⁰ Waatoo kanj a dii niinekorbaa nga woymaa ga nda kabehiirey kanj goo kabey ra, a maa nga woymaa Rebeka ga ŋelanj ka nee: «Woo no aroo n'a har ya ne.» A zuru ka koy aroo do, de a n'a gar a ga kay yoowey do, dayoo jeroo ga. ³¹ Laban nee a se: «Kaa, ni kanj Abadantaa na albarka danj ni ra! Macin se n'ga cindi taray? Ay na hugoo haabu, ay na doo hanse yoowey se.»

³² Aroo koy huru hugoo ra, i na yoowey jeejaa kaa i boɓ. I kate yoowey se subu nda fita. I kate hari tamoo se kanj nda nga nda arey kanj goo a bande ga ngi cewey pumay. ³³ Woo banda ga, i na ɓaayan gorandi a se. Amma a nee: «Ay si ɓaa nda man'ti ya nka hayaa har kanj goo ay do jina.» A nee a se: «ŋelanj!» ³⁴ Waatoo din a ŋelanj ka nee: «Ibrahima tamoo ti agay. ³⁵ Abadantaa hanse ka albarka danj ay koyoo ra, a tee beerante. A n'a noo alman buuna nda ibeeri, nzorfu kaaray nda wura, baɓɓayanj nda konjayanj, yooyanj nda farkayanj. ³⁶ Sarata, ay koyoo wandoo, nga ŋeenayyanoo ra a duu a se iz'aru foo. Izoo din no, ay koyoo n'a noo haya kul kanj goo nga maapoo ga. ³⁷ Ay koyoo nk'ay ŋeendi ka nee: «Kanaɓ borey kanj gandaa ra ay goo nda goray, masi woy zaa ay izoo se ngi ize woyey ra. ³⁸ Amma ma koy ay baaba hugoo ra, ay borey do, ka wande zaa ay izoo se.» ³⁹ Ay nee ay koyoo se: «A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay.» ⁴⁰ A n'ay zaabi ka nee: «Abadantaa kanj fondaa ra ay ga dira ga nga almalaykaa danj ni jine. A ga ni diraa boryandi, de n'ga woy zaa ay izoo se, ay borey

* **24:10** 24.10 Mezopotami: Siiri borey gandaa kanj goo isa hinkaa game no.

ra, ay baaba hugoo do. ⁴¹ Žeeyanoo si hun ni jindoo ga kala nda n'koy ay borey do. Nda i man'a noo ma ne mo, a hun ni ga. > ⁴² Hō ay too hari zaadogoo do, de ay nee: <Abadantaa, ay koyoo Ibrahima Koyoo, ay g'a wiri ni ga, m'ay diraa boryandi kan ra ay goo! > ⁴³ Agay ne ma kay hari zaadogoo jeroo ga, nda woysoo gootta kaa ka gur dayoo ga, de ay nee a se: "Suuri, m'ay noo hari kayna ni hooboo ra." ⁴⁴ De a n'ay zaabi ka nee: "Han, ni yoowey mo ay ga gur i se." Yala woo ma tee woyoo kan Abadantaa n'a jisi ay koyoo izoo se. > ⁴⁵ Ya na šelan ka ben ay binoo ra kan Rebeka da ne ka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga, a ga zunbu haroo ga ka koy gur. Ay nee a se: <Suuri, m'ay noo hari ya han. > ⁴⁶ Dogoo din da a na nga hooboo zumandi, a nee: <Han, ay ga ni yoowey mo hanandi. > Ay han, a na yoowey mo hanandi. ⁴⁷ Ay n'a hāa ka nee: <May ize ti ni? > A zaabi ka nee: <Betuwel kan ti Nahor iz'aroo kan Milka duu a a se, izoo ti agay. > Waatoo din ay duu ka niinekorbaa dan niinoo ga, ay na kabehiirey dan kabey ga. ⁴⁸ Woo banda ga, ay sujudu Abadantaa se. Ay na albarka tee a se, nga kan ti ay koyoo Ibrahima Koyoo kan n'ay gongu fondo henna ga hala y'ay koyoo armaa ize woyoo zaa nga iz'aroo se. ⁴⁹ Sohō, nda war ga baa war ma alhormo naanayante tee ay koyoo se, war m'a har ya ne. Nda man'ti nga, war m'a har ya ne hala ya bay kabe kan ga ay ga koy. >

⁵⁰ Laban nda Betuwel n'a zaabi ka nee: «Woo mana hun kala Abadantaa do. Cin no ir ga hin k'a har ma ne ifutu wala ihenna ra? > ⁵¹ Rebeka ne ni jine, a zaa ka koy. A ma tee ni koyoo izoo se wande, sanda takaa kan nda Abadantaa n'a kayandi.» ⁵² Waatoo kan Ibrahima tamoo maa ngi šenney, a sujudu Abadantaa se. ⁵³ A na nzorfu hiiriyar nda wura hiiriyar nda darbawayar fattandi k'i noo Rebeka se. A na gomni beeriyar tee armaa nda nanoo se.

⁵⁴ Woo banda ga, tamoo nda borey kan goo a bande ŋaa, i han, i duu ka kani. Subbaahoo ra, i tun, tamoo nee: «W'ay nan ya yee ay koyoo do.» ⁵⁵ Armaa nda nanoo zaabi ka nee: «Nan woysoo ga ma goro ir bande haya kayna, ba nda jirbi woy (10) de no, nga banda ga, a ma koy.» ⁵⁶ A n'i zaabi ka nee: «War mas'ay gayandi, zama Abadantaa n'ay diraa boryandi. Wa nan ya yee ka koy ay koyoo do.» ⁵⁷ I n'a zaabi ka nee: «Wa nan ir ma ciya zankawoyoo se, ka nga hunday hāa.» ⁵⁸ I ciya Rebeka se, i n'a hāa ka nee: «N'ga baa ma šerre aroo bande sohō da wala?» A n'i zaabi ka nee: «Ay ga koy.» ⁵⁹ I na ngi woymaa Rebeka nda woyoo kan n'a biiri nan i ma koy nda Ibrahima tamoo nda nga borey. ⁶⁰ I gaara Rebeka se, i nee:

«Ir woymaa, yala ma tee boro miliyon nda miliyonyan se hayraa.

De mo ni hayroo ma nga iberey koyrawey taa.»

⁶¹ Rebeka nda nga konney tun, i žigi yoowey boŋ ka hanga tamoo. Takaa woo nda tamoo na Rebeka zaa ka koy.

⁶² Isiyaka yee kate dayoo do kan se i ga nee Ber-Lahay-Roy. A si goro kala Negew.

⁶³ Alaasar foo Isiyaka fatta ka koy hawsaa ra ka miile. Waati foo a na bonoo jer, a dii yooyan kan goo ma kaa. ⁶⁴ Rebeka mo na nga bonoo jer, a na Isiyaka honnay, de a sar ka zunbu ka hun yoowaa boŋ. ⁶⁵ A nee tamoo se: «May ti aroo woo hawsaa ra kan goo ma dira ka kaa k'ir kubay?» Baŋnaa n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Isiyaka no.» A na nga sanfitoo zaa k'a gum nga boŋ. ⁶⁶ Baŋnaa na hayey kul filla Isiyaka se kan nga n'i tee. ⁶⁷ Isiyaka na Rebeka dii ka koy nga ŋaa Sarata hukkumoo ra. A tee a se wande, a bag'a. Woo ka Isiyaka binoo yayanandi nanoo buuyanoo dumaa ga.

25

Ibrahima hayroo cindoo

¹ Ibrahima yee ka wande foo zaa kan maapoo ti Katura. ² Woyoo duu a se hayyan. Maapey ti: Zimran, nda Yokušan, nda Medan, nda Majan, nda Yišbak, nda Šuwa. ³ Yokušan na Saba nda Dedan dan aduŋna ra. Dedan izey ti: Ašur borey, nda Letuš borey, nda Leyun borey. ⁴ Majan iz'arey ti: Efa, nda Efer, nda Hanok, nda Abida, nda Elda. Wey kul ti Katura izeyan nda nga haamayan. ⁵ Hayaa kul kan goo Ibrahima maapoo ga, a n'a noo Isiyaka se. ⁶ Iz'arey kan wahayey duu ey a se, a n'i noo gomniyan za a ga huna. Amma a n'i moorandi nga izoo Isiyaka, k'i sanba ganda ra kan goo waynahunay kaboo here.

Ibrahima buuyanoo

⁷ Aloomuroo kan Ibrahima duu a man'ti kala jiiri zangu nda wooye cindi guu (175). ⁸ Woo banda ga, hundoo hun, a faati. Žeenay henna banda ga, a koy nga hayragey gar alaaharaa. ⁹ Nga izey Isiyaka nda Isimayel n'a sutura Makupela tondi guusoo ra kan goo faaroo ra, Mamre jeroo ga. A man'ti kala Eferon wane kan ti Sohar Heti boraa iz'aroo. ¹⁰ Faaroo no kan Ibrahima n'a day Heti borey ga. No din ra Ibrahima nda nga

wandoo Sarata suturandi. ¹¹ Ibirahima buuyanoo banda ga, Irkoy na albarka dan ga izoo Isiyaka ra. Isiyaka gorodogoo ti nongoo kanj se i ga nee Ber-Lahay-Roy.

Isimayel hayroo

¹² Isimayel, Ibirahima izoo, hayroo ne. Isimayel ti iz'aroo kanj Hažatta, Misira bora kanj ti Sarata konŋaa, duu a, Ibirahima se. ¹³ Isimayel iz'arey ti wey, ngi maapey ne, alwadda ka kaa alwadda. Isimayel iz'aru jinaa ti Nebayot, nga banda ga, Kedar, nda Adbel, nda Mıbsam, ¹⁴ nda Mišma, nda Duma, nda Masa, ¹⁵ nda Hadad, nda Tema, nda Yetur, nda Nafiš, nda Kedma. ¹⁶ Wey ti Isimayel iz'arey, ngi maapey, nda ngi koyrawey, nda ngi gorodogey. Ngi ti ngi alkabiilawey boŋkoyni woy cindi hinkaa (12). ¹⁷ Aloomuroo kanj Isimayel duu a man'ti kala jiiri zangu nda waranza cindi iyye (137). Hundoo hun, a faati ka koy nga hayragey gar alaaharaa. ¹⁸ Isimayel hayroo si goro kala za Hawila hala Šur kanj goo Misira tenje ka koy Ašur gandaa here. Isimayel nda nga armyey kul si goro nda cere.

Isiyaka hayroo

¹⁹ Isiyaka, Ibirahima izoo, hayroo ne. Ibirahima na Isiyaka dan aduŋna ra. ²⁰ Jiiri woytaaci (40) bara Isiyaka se waatoo kanj ra a ga hijji Rebeka kanj ti Betuwel izoo, Aram bora kanj goo Padaŋ-Aram. Nga ti Labaŋ, Aram bora woymaa. ²¹ Isiyaka na Abadantaa ŋaaray nga wandoo se kanj man'ti kala woy gun. Abadantaa na nga ŋaarayroo ta. Rebeka, nga wandoo tee alhaamidu. ²² Izey ga cere tuti gundoo ra. Rebeka nee: «Nda takaa woo no, cin no ay ga ti a?» A koy Abadantaa saawaroo wiri. ²³ Abadantaa n'a zaabi ka nee:

«Dumi hinka bara ni gundoo ra.

Jama hinka ga hun ni gundoo ra kanj ga fay.

Jama faa goo nda gaabi ka bisa ceroo.

Ibeeroo ga yee ikaccaa cire.»

²⁴ Hanoo kanj ra a duu nga boŋ, nga ne, ntaaway aruyan ka cindi gundoo ra. ²⁵ Ijinaa kanj kaa, nga kul no ma ciray. Gaahamoo kul ti hinbiri ma nee burmusu, i na maŋnoo dan Eso (maanaa «hinbiri»). ²⁶ Nga banda ga, armaa kaa, de kaboo ga Eso ceekoroo dii. I na maŋnoo dan Yakuba (maanaa «ceekore diikaa*»). Waatoo kanj i ga hayandi, Isiyaka sii nda kala jiiri woydu (60).

Eso na nga izejinawtaraa barmay nda ŋaayan

²⁷ Zankeey beeri, Eso tee aru kanj ga hanse ka wan hooyan, a ga baa hawsa koyyan. Amma Yakuba tee boro alaafiyante kanj ga goro hugey do. ²⁸ Isiyaka si baa kala Eso, zama hamey kanj a g'i hoo ga kan mijoo ra. Amma Rebeka si baa kala Yakuba.

²⁹ Han foo Yakuba goo ma maafe hina, Eso kaa ka hun hawsaa ra, a dusu, a heray.

³⁰ Eso nee Yakuba se: «Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya gona iciraa woo ra, maafe ciraa woo ra, zama ay dusu, ay ga baa ka buu nda heray.» Šennoo woo ka kate i dan ga Edom (maanaa «iciray»). ³¹ Yakuba nee a se: «Kala ma ni izejinawtaraa neere ya ne jina.»

³² Eso zaabi ka nee: «Nga ne, ay ga baa ka buu, macin no ay g'a tee izejinawtaray se?»

³³ Woo banda ga, Yakuba nee: «A žee ya ne jina!» A žee a se, a na nga izejinawtaraa neere Yakuba se. ³⁴ Yakuba na Eso noo dunguri dumi maafe nda takula. A ŋaa, a hanj jina, a tun ka koy. Takaa woo nda Eso na nga izejinawtaraa kaynandi.

26

Isiyaka koy Abimelek do

¹ Heray foo tee gandaa ra kanj man'ti heray jinaa kanj tee Ibirahima waati. Isiyaka koy koyraa ra kanj se i ga nee Gerar, Abimelek do kanj ti Filisti borey kokoyoo. ² Abadantaa bangay a se, a nee: «Masi doo Misira gandaa ra, goro gandaa ra kanj ay g'a har ma ne. ³ Ma goro ka waati tee no din ra. Ay goo ni bande. Ay ga albarka dan ni ra, zama ni nda ni hayroo se ay ga gandawey wey kul noo. Ay ga žeeyanoo too kanj ay n'a žee ni baaba Ibirahima se. ⁴ Ay ga ni hayroo boobandi sanda handarawey kanj goo beenaa ra. Ay g'a noo gandawey wey kul. Ni hayroo bande aduŋna gandawey kul ga duu albarka, ⁵ zama Ibirahima na hanjajer ya ne. A n'ay talfey, nda ay yaamarey, nda ay hantumey, nda ay ašariyawey dii.»

⁶ Woo ka kate Isiyaka goro Gerar. ⁷ Waati kanj nongoo din borey n'a hãa nda wandoo kanj goo a bande, a mma nee i se nga woymaa no. A ga hunbur ka nee i se nga wandoo

* 25:26 25:26 «Yakuba», Ebere Šenni ra, almaganaa faa ti «zanbante», zamnaa 27:36.

no, zama a ga huzun nongoo din borey masi koy nga wii Rebeka maaganda se, zama woy no kanj ga boori.

⁸ Isiyaka goro ka gay no din ra. Han foo Abimelek kanj ti Filisti borey kokoyoo, guna nda funeetaraa, de a dii kanj Isiyaka goo ma nga wandoo Rebeka mooru-mooru.* ⁹ Abimelek ciya Isiyaka se, a nee: «Šikka sii kanj woyoo woo ni wandoo no. Taka foo nda n'ga yadda ka nee ni woymaa no?» Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ya nk'a har ya si koy buu nga maaganda se.» ¹⁰ Abimelek nee: «Cin ti woo kanj n'n'a tee ir se? Haya kayna gandaa boro foo masi marga nda ni wandoo m'ir danj haya ra.» ¹¹ Abimelek na gandaa kul gagay ka nee: «Boro kul kanj tuku aroo woo do wala nga wandoo, a waazibi bora a ma wiiyandi.»

¹² Woo banda ga, Isiyaka na faari tee gandaa din ra, jiroo woo, woo kanj a n'a duma cine zangu (100) no a n'a hegay, zama Abadantaa na albarka danj a ra. ¹³ A tee alman, nga almaano mma koy de a ga tonton hala nongu kanj ra a tee almankoyini beeri. ¹⁴ A goo nda alman buuna nda ibeeri kuryan, nda tam booboyan. Filisti borey canse Isiyaka ga.

Isiyaka nda Abimelek na cere noo amaana

¹⁵ Dayey kul kanj nga baaba tamey n'i fanši, nga baaba Ibrahima waati, Filisti borey n'i too nda labu k'i lutu. ¹⁶ Abimelek nee Isiyaka se: «Fatta ir gandaa ra, zama n'ga hin ir.» ¹⁷ Isiyaka hun no din. A koy goro Gerar gooroo ra, no din ra a cindi. ¹⁸ A na dayey fanši koyne kanj teendi nga baaba Ibrahima waati, amma Ibrahima buuyanoo banda ga, Filisti borey n'i lutu. Maa follokey kanj baaboo n'a danj i ga, nga no a n'i tunandi. ¹⁹ Isiyaka tamey fanši gooroo ra, i duu no din hari henna. ²⁰ Gerar koyraa kurkey yenje Isiyaka kurkey bande ka nee i se: «Ir wane haroo!» Isiyaka na dayoo maapoo danj Esek (maanaa «yenjeyan»), zama i nka yenje a bande. ²¹ Isiyaka tamey na day foo fanši koyne kanj nga mo i yenje a bande a ga. A na maapoo danj Sitina (maanaa «citiyan»). ²² A hun no din ka koy, a na day foo fanši koyne kanj yenje mana tee a ga. A na maapoo danj Rehobot (maanaa «feeriyen»). A nee: «Sohō Abadantaa n'ir feeri, ir ga tonton ka booboo gandaa ra.»

²³ Woo banda ga, a tun no din ka koy Ber-Šeba. ²⁴ Abadantaa bangay a se cijinoo ra ka nee: «Agay ti ni baaba Ibrahima Koyoo. Masi hunbur, zama ay goo ni bande. Ay ga albarka danj ni ra, ay ga ni hayroo boobandi, Ibrahima, ay tamoo maaganda se.» ²⁵ No din ra Isiyaka na sargari tonadoo cin ka Abadantaa maapoo cee. A na nga hukumoo cin. Isiyaka tamey na day foo fanši no din.

²⁶ Han foo Abimelek nda nga ceroo Ahuzat nda nga wongu-izey jineboraa kanj ti Pikol hun Gerar ka koy a do. ²⁷ Isiyaka nee i se: «Macin ti addaliloo kanj se war ga kaa ay do, war kanj konna agay, war n'ay gaaray war do?» ²⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ir nka dii nda cimi kanj Abadantaa goo ni bande. Woo se ir nee kanj Žeeyan ma huru ir nda ni game. Ir ma Žee ka cere noo amaana. ²⁹ Žee kanj n'si haya laala tee ir se sanda takaa kanj nda ir mana ni laazaaba. Ihenna de no ir n'a tee ma ne, de mo ir na ni nanj ma koy nda alaafiya. Sohō Abadantaa na albarka danj ni ra!» ³⁰ Isiyaka na hoyandi beeri tee i se, i ŋaa, i hanj. ³¹ Subaa ra, i biya ka tun, i Žee cere se. Isiyaka n'i nanj i ma koy, i hun a do nda alaafiya.

³² Zaaroo din da Isiyaka tamey kaa a do k'a noo dayoo kanj i n'a fanši alhabar. I nee a se: «Ir duu hari.» ³³ A na dayoo maapoo danj Šiba (maanaa «Žeeyan»). Woo se hala hō koyraa maapoo ti Ber-Šeba (maanaa «Žeeyanoo dayoo»†).

Eso hiiji woy dumi waaniyan

³⁴ Waatoo kanj Eso duu jiiri woynaaci (40) a hiiji Žudit kanj ti Beri, Heti bora a, izoo nda Basemat kanj ti Elonj, Heti bora a, izoo. ³⁵ Woy hinkaa woo na Isiyaka nda Rebeka hundoo maray.

27

Yakuba duu gaararoo Eso dogoo ra

¹ Žeenay kaa Isiyaka ga, nga moo gunaa kuma hala nongu kanj ra a si dii koyne. A ciya nga iz'aru jinaa Eso se, a nee a se: «Ay izoo!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baaba!» ² Isiyaka ūelanj a se ka nee: «Nga ne, ay ūen, ay s'ay buuyanoo zaaroo bay. ³ Sohō ay g'a wiri ni ga, ma ni hoo jinawey zaa kanj ti ni foolaa nda ni biraa, ma koy hawsaa ra

* 26:8 26.8 Ebere hantumoo ra, «Isiyaka» nda «mooru-mooru» kalimawey ga baa ka hima. † 26:33 26.33 «Ber-Šeba», Ebere ūenni ra, almaganaa faa ti «iyaa dayoo».

ka ham hoo ya ne. ⁴ M'a hina hala a ma tee ya ne njaayan kaana, de ma kate a ya ne y'a njaala ay hundoo ma jaali, ya gaara ma ne za ya na buu.»

⁵ Rebeka maa hayaa kan Isiyaka n'a har nga izoo Eso se. Eso koy hawsaa ra ka ham hoo. ⁶ Rebeka šelanj Yakuba, nga izoo se ka nee: «Aywa, ay maa ni baaba goo ma šelanj ni armaa Eso se ka nee: ⁷ «Ham hoo kate ya ne, m'a tee ya ne njaayan kaana, ya nja. Ay ga gaara ma ne Abadantaa jine za ya na buu.» ⁸ Sohō ay izoo, hanjajer šennoo se kanj ay g'a har ma ne. ⁹ Koy alman buuney ra, ma hancin-ize henna boj hinka dii kate ya ne hala y'i tee njaayan kaana, sanda woo kanj ga kan ni baaba se. ¹⁰ M'a ka koy ni baaba se, de a ga njaala hala a ma duu ka gaara ma ne za a mana buu.»

¹¹ Amma Yakuba nee nga njaala Rebeka se: «Aywa, Eso, ag'armaa ya gaahamoo kul ti hinbiri, agay binde mma yuttu. ¹² A ga hin ka tee ay baaba m'ay dadaba, de ya tee a se zambante, ya kate ay boj ga dangayan kan man'ti gaarayan.» ¹³ Nanjoo n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, nda a na ni danga, a ma kanj ay boj. Hanjajer ay jindoo se ma koy kate ey.»

¹⁴ A koy, a n'i dii, a kate ey nga njaala se. Nanjoo n'i tee njaayan kaana sanda woo kanj ga kan baaboo se. ¹⁵ Woo banda ga, Rebeka na nga ize jinaa Eso bankaarawey kul ihennaa zaa kanj ga jisi a do hugoo ra. A n'i danj nga ize hinkantoo Yakuba ga. ¹⁶ Hanciney kuurey, a n'i ka kabey nda jindoo nongey kanj ga yuttu daabu. ¹⁷ Woo banda ga, a na njaayan kaanaa nda takulaa kanj a n'i hanse danj nga izoo Yakuba kaboo ra. ¹⁸ A too nga baaba do, a nee a se: «Ay baaba!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay ize foo ti ni?» ¹⁹ Yakuba na nga baaba zaabi ka nee: «Agay no Eso, ni ize jinaa. Ay na hayaa tee kanj n'n'a har. Tun, ma goro, m'ay hamoo nja, ma gaara ya ne.» ²⁰ Isiyaka nee nga izoo se: «Cin ti woo? Ni ya cahā ka duu, ay izoo!» A na zaabi ka nee: «Haya kanj no, Abadantaa, ni Koyoo k'ay kubayandi nda a.»

²¹ Isiyaka nee Yakuba se: «Man kate ya ni dadaba, ay izoo, hala ya bay wala ni ti ay izoo Eso wala man'ti ni no.» ²² Yakuba man nga baaba Isiyaka ga, a n'a dadaba, de a nee: «Jinde šennoo man'ti kala Yakuba jindoo, amma kabey man'ti kala Eso kabey.»

²³ A man'a bay, zama kabey kul ti hinbiri sanda nga armaa Eso waney takaa. A baa ka gaara a se. ²⁴ A nee koyne: «Ay izoo Eso no wala?» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ayyo, agay no.»

²⁵ Isiyaka nee: «Ay noo hamoo kanj n'n'a hoo, y'a nja, ya gaara ma ne!» A n'a noo a se, a nja. A kate a se alaneb hari moora, a hanj. ²⁶ Baaboo nee a se: «Man kate, de m'ay summu, ay izoo.» ²⁷ A man, de a n'a summu. Isiyaka maa nga izoo darbawey hewoo. A gaara a se. A nee:

«Wa guna, ay izoo hewoo ga hima nda faari kanj Abadantaa na albarka danj a ra hewoo.

²⁸ Yala Irkoy ma ni noo beenaa gomnoo nda laboo albarkaa.

Alkama nda alaneb hari moora masi janj ni do!

²⁹ Yala alkabiilayanj ma yee ni cire!

Dumiyanj ma gunguma ma ne!

Ma tee ni armey bojkoynoo,

de mo ni nja-izey ma gunguma ma ne!

Boro kanj na ni danga ga laali,

boro kanj gaara ma ne ga duu albarka!»

³⁰ Isiyaka nka gaara ka ben Yakuba se, Yakuba fatta nga baaba do, dogoo din da Eso kaa ka hun hoodogoo ra. ³¹ Nga mo na njaayan kaana foo tee kanj a kate a nga baaba se. A nee nga baaba se: «Ay baaba, tun ka ni izoo hamoo kanj a n'a hoo nja, ma gaara a se.» ³² Baaboo n'a hāa ka nee: «May ti ni?» A n'a zaabi ka nee: «Agay no, ni ize jinaa, Eso.» ³³ Isiyaka hanse ka jijiri hunburay se, de a nee: «May ti boraa kanj na ham hoo ka kate a ya ne? Ay n'a kul nja za mana too kate. Ay gaara a se. De mo gaararoo ga cindi a bande.»

³⁴ Waatoo kanj ra Eso maa nga baaba šenney, a na kaati beeri tee, binoo hanse ka maray, de a nee nga baaba se: «Ay baaba, gaara ya ne, agay mo!» ³⁵ Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ni armaa kaa nda carmay, de a duu gaararoo kanj n'ga hima ka duu a.» ³⁶ Eso nee: «Hayaa kanj se i na maanjoo danj Yakuba (maanaa <zambante>*), nga se a n'ay zamba cee hinka? A na izejinawtaraa taa ay kone, sohō nga ne ka koy nda gaararoo kanj ay ga hima ka duu a!» A yee ka nee: «Mana gaarari kul jisi ya ne?» ³⁷ Isiyaka na Eso zaabi ka nee: «Guna, ay n'a tee ni bojkoynoo, ay na nga armey kul tee nga tamey. Ay n'a noo alkamaa nda alaneb haroo. Sohō macin no ay ga hin k'a tee ma ne, ay izoo?» ³⁸ Eso nee

* 27:36 27.36 «Yakuba», Ebere šenni ra, almaganā faa ti «ceekore diikaa», zamnaa 25.26.

nga baaba se: «Gaararoo woo hinne bara ma ne, ay baaba? Ay baaba, gaara ya ne!»
Eso na nga jindoo jer ka hēe. ³⁹ Baaboo n'a zaabi ka nee:

«Guna, ni gorodogoo ga mooru labu albarkantey nda beenaa gomnoo.

⁴⁰ Ni takubaa nda n'ga huna,

n'ga yee ni armaa cire,

amma n'ga kaa ka duu ni bonj.

Tijay-zaa-bundoo kanj a ga danj ni bonj,

n'g'a kaa ni jindoo ga.»

Yakuba zuru ka koy nga hasaa Laban do

⁴¹ Eso konna Yakuba, gaararoo maaganda se kanj baaboo n'a tee a se. Eso nee nga bonj se: «Ay baaba buuyanoo waatoo man, ay ga ag'armaa Yakuba wii.» ⁴² Rebeka duu šenney kanj hun nga ize jinaa Eso mijoo ra alhabaroo. A danj i ma ciya nga ize hinkantoo Yakuba se, a nee a se: «Aywa, ni armaa Eso ga baa nga ma faasa nga bonj se ka ni wii.

⁴³ Sohō ay izoo, hanajer ay jindoo se, tun ka zuru ka koy lafa Laban jeroo ga kanj ti ag'armaa kanj goo koyraa ra kanj maapoo ti Karanj. ⁴⁴ Ma jirbiyanj tee a do hala han kanj ni armaa binoo ma zunbu. ⁴⁵ Hala waati kanj ni dooraa hun ni armaa binoo ra, a ma dirna hayaa kanj n'n'a tee nga se. Waatoo din ay ga sanba ma ne ma yee kate. Cin se ay ga jan war boro hinkaa kul han follokaa ra?»

⁴⁶ Rebeka nee Isiyaka se: «Ay konna hunayan, Heti ize woyey† sabbu se. Nda Yakuba na woy zaa, sanda wey dumey, Heti ize woyey ra, gandaa ize woyey ra, macin no hunayan g'a nafa ya ne?»

28

¹ Isiyaka ciya Yakuba se, a gaara a se jina, a duu k'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kananj borey ize woyey ra. ² Tun ni bonj ga, ma koy Padañ-Aram, Betuwel do kanj ti ni jaa baaba. No din ra ma woy zaa ni jaa armaa kanj ti Laban, ize woyey ra. ³ Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma albarka danj ni ra, a ma ni noo hayyanj ka ni boobandi. N'ga tee dumi booboo. ⁴ Yala a ma ni noo Ibrahima albarkaa, ni nda ni hayroo kul, hala ma gandaa mayray kanj Irkoy n'a noo Ibrahima se kanj ra n'koy goro.» ⁵ Takaa woo nda Isiyaka na Yakuba sanba Padañ-Aram, Laban do kanj ti Betuwel, Aram boraa, izoo. Labanj mma tee arma Rebeka se kanj ti Yakuba nda Eso jaa.

⁶ Eso dii kanj Isiyaka gaara Yakuba se, a n'a sanba Padañ-Aram hala a ma wandee zaa no din, kanj a ga gaara a se mo, a n'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kananj borey ize woyey ra.» ⁷ A dii kanj Yakuba maa nga baaba nda nga jaa se, de mo a koy Padañ-Aram. ⁸ Woo ka kate Eso ma faham kanj Kananj borey ize woyey si kan nga baaba Isiyaka se. ⁹ Woo banda ga, Eso koy Isimayel do. A yee ka hiiji woy foo. Woyoo man'ti kala Isimayel, Ibrahima iz'aroo ize woyoo, maapoo ti Mahalat, Nebayot woymaa no.

Irkoy bangay Yakuba se handiri ra

¹⁰ Yakuba hun koyraa ra kanj se i ga nee Ber-šeba ka koy Karanj. ¹¹ A too nongu foo ra kanj ra a kani, zama waynaa kanj. A na tondi foo sanbu k'a tee furkanga, a kani no din da. ¹² A handiri. Handiroo ra, a dii kali-kali kanj ga kay laboo ga, bonjoo goo beenaa ra, de Irkoy almalaykey ga žigi, i ga zunbu kali-kaloo bonj. ¹³ De Abadantaa ga kay bonjoo bonj* ka nee: «Agay ti Abadantaa, ni baaba Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, gandaa woo kanj ra n'goo ma kani, ay g'a noo ni nda ni hayroo se. ¹⁴ Ni hayroo ga booboo sanda labuhanni. Ni laboo laamaa ga koy too gandaa kanjey kul: k'a dii dangay nda dandi here ka koy hawsa nda gurma here. Ni nda ni hayroo ra, adupna alkabiilawey kul ga duu albarka. ¹⁵ Nga ne, ay goo ni bande, ay ga ni hawganj nongu kul kanj ra n'ga koy. Ay ga ni ka yee kate gandaa woo ra. Ay si ni nanj, ay ga hayaa tee kanj ay n'a har ma ne.»

¹⁶ Yakuba tun jirboo ra, de a nee: «Šikka sii kanj Abadantaa goo nongoo woo ra, agay, ya na bay!» ¹⁷ A jiti, de a nee koyne: «Nongoo woo ga boro hunburandi! Ne man'ti nongu kul kala Irkoy hugoo, ne ti beenaa mijoo!» ¹⁸ Yakuba biya ka tun, a na tondoo zaa kanj cindi bonjoo cire, a n'a kayandi k'a tee hongandihaya, a na jii doori tondoo bonjoo bonj. ¹⁹ A na nongoo din maapoo danj Betel (maanaa «Irkoy hugoo»), amma cee jinaa koyraa maapoo ti Luz. ²⁰ Yakuba na meefur foo zaa ka nee: «Nda Irkoy goo ay bande, nda a n'ay hawganj fondaa kanj ra ay goo ma dira ra, nda a n'ay noo ŋaayan kanj ay g'a ŋaa, nda bankaarayyanj kanj ga huru ay ga, ²¹ nda ay yee nda baani ay baaba hugoo do, nga ra Abadantaa ga tee ya ne Koy. ²² De mo tondoo woo kanj agay ne k'a

† 27:46 27.46 Zamnaa 26.34. * 28:13 28.13 «bonjoo bonj», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «kay nga (Yakuba) jeroo ga».

kayandi k'a tee hongandihaya, ga tee Irkoy hugoo. Gomni kul kanj n'g'a noo ya ne, ay ga azakkaa noo ma ne.»

29

Yakuba too Laban do

¹ Yakuba yee ka fonda zaa, a koy waynahunay izey gandaa here. ² A dii day foo hawsaa ra, alman buuna kur hinza ga kani mijoo ga, zama dayoo din ra i ga almaney hanjandi. Tondoo kanj ga dayoo mijoo daabu ga tij. ³ Waati kanj alman kurey kul marga jina, nga no i ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo mijoo ga ka almaney hanjandi. Woo banda ga, i ga tondoo yeeti dayoo mijoo ga. ⁴ Yakuba šelanj i se k'i hãa wala man wane nda ey. I n'a zaabi ka nee: «Karanj koyraa wane nda ir.» ⁵ A nee i se: «War ga Laban bay, Nahor haam'aroo?» I n'a zaabi ka nee: «Ir g'a bay.» ⁶ A nee i se: «A ga saabu wala?» I n'a zaabi ka nee: «A ga saabu. Rašel, nga ize woyoo ne ma kaa nda alman buuney.» ⁷ A nee koyne: «Zaroo ya ga kuu, waatoo mana too kanj ra almaney ga margandi. Wa almaney hanjandi ka koy i kur.» ⁸ I nee: «Ir si hin kala waati kanj alman kurey kul marga jina, nga no kurkey ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo mijoo ga ka almaney hanjandi.»

⁹ A goo ma šelanj i bande da kanj Rašel ne ma kaa nda nga baaba almaney, zama kurkaw no. ¹⁰ Waatoo kanj Yakuba dii Rašel, nga hasaa Laban ize woyoo, nda Laban almaney, Yakuba man ka tondoo gunguray kanj goo dayoo mijoo ga. A na Laban nga hasaa almaney hanjandi. ¹¹ Woo banda ga, a na Rašel summu, de a na nga jindoo jer ka hëe. ¹² Yakuba filla Rašel se kanj baaboo boro ti nga, nga man'ti kala Rebeka izoo. Rašel zuru ka koy a har nga baaba se. ¹³ Dogoo din da kanj Laban maa Yakuba, nga woymaa izoo alhabaroo, a zuru ka koy a kubay, a n'a naagu nga gandoo ra k'a summu, de a n'a ka koy nga hugoo do. Yakuba na hayey kul filla Laban se. ¹⁴ Laban nee a se: «Šikka sii kanj ay hamoo nda ay kuroo ti ni!» Yakuba goro a do hala handu foo too.

Yakuba hijay hinkaa

¹⁵ Laban nee koyne Yakuba se: «Man'ti kanj se ay bora ti ni, nga se n'ga goy ya ne yaada! Ni goy hayoo kayandi ya ne.» ¹⁶ Woo kaa ka gar kanj Laban goo nda ize woy hinka, ijinaa maapoo ti Leya, ihinkantoo maapoo ti Rašel. ¹⁷ Leya goo nda mootondi hennayan, amma Rašel goo nda kunturu henna nda ndum henna. ¹⁸ Yakuba na Rašel bajoo zaa nga binoo ra. A nee: «Ay ga goy ma ne jiiri iyee, ay banaa ti Rašel, ni ize woy hinkantoo.» ¹⁹ Laban zaabi ka nee: «Ay baa y'a noo ma ne nda y'a noo aru foo se, cindi ay do.»

²⁰ Yakuba goy jiiri iyee hala nga ma duu Rašel, i tee mojnoo ra sanda jirbi kaynayan taka kanj nda a ga bag'a. ²¹ Jiiri iyaa banda ga, Yakuba nee Laban se: «Ay noo ay wandoo, zama waatoo kanj ga ir huru too, ay ga baa y'a hijii.»

²² Laban na nongoo din borey kul marga, a na hoyandi beeri tee. ²³ Amma waatoo kanj cijinoo too, a na nga ize woyoo Leya zaa k'a ka koy Yakuba do, Yakuba gorokasinay nda a. ²⁴ Laban na nga konjaa Zilpa noo nga izoo Leya se, a ma tee a se konja. ²⁵ Subbaahoo ra, nga ne, Leya no. Yakuba nee Laban se: «Cin ti woo n'n'a tee ya ne! N'bay Rašel se ay goy ma ne? Cin se n'ay darga?» ²⁶ Laban zaabi ka nee: «Ir nongoo kaniroo ra, boro si kayne hijiandi ka beere nanj. ²⁷ Jirbi iyaa benandi nda a, nga banda ga, ir ga ni noo affaa nda n'ga goy ya ne koyne jiiri iyee.» ²⁸ Hayaa kanj a n'a har, Yakuba n'a tee. A na jirbi iyaa tee nda Leya jina, Laban n'a noo nga ize woyoo Rašel a ma hijii a. ²⁹ Laban na nga konjaa Bilha noo nga izoo Rašel se, a ma tee a se konja. ³⁰ Yakuba gorokasinay nda Rašel mo kanj a bag'a nda Leya. A yee ka jiiri iyee taaga goy Laban se.

Yakuba izey

³¹ Kanj Abadantaa dii kanj Yakuba ga baa Rašel ka bisa Leya, woo se a na Leya noo hayyan, amma Rašel a n'a tee woy gun. ³² Leya tee boro hinka, a na iz'aru foo dan adupna ra. A na maapoo danj Ruben (maanaa «wa guna iz'aru»). A nee: «Zama Abadantaa dii ay naajoo. Sohō ay kur'noo ga baa agay.» ³³ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Zama Abadantaa dii ay baji janja, nga se a n'ay noo izoo woo.» A na maapoo danj Simewon (maanaa «a ga maa»). ³⁴ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru foo. A nee: «Nhuu, sohō ay kur'noo ga didiji ay ga, zama ay duu a se iz'aru hinza.» Woo se a na maapoo danj Lewi (maanaa «a ga didiji»). ³⁵ A yee ka tee boro hinka, a na iz'aru foo danj adupna ra. A nee: «Hiino ay ga albarka tee Abadantaa se!» Woo se a na maapoo danj Žuda (maanaa «a ga albarka tee»). Woo banda ga, a mana duu ize.

30

¹ Waatoo kan Rašel dii kan nga si duu ize Yakuba se, a canse nga woymaa ga, de a nee Yakuba se: «Ay noo zanka, nda man'ti nga, ay ga buu!» ² Yakuba futu Rašel ga, de a nee: «Agay ti Irkoy kan na ni ganji hayyan?» ³ Rašel nee a se: «Ay konɲaa Bilha ne, marga nda a, a ma hay ay maapoo ga, woo ra ize kan a g'a hay ga tee ay wane.» ⁴ A n'a noo Bilha, nga konɲaa, sanda wande. Yakuba marga nda a. ⁵ Bilha tee boro hinka, a na iz'aru hay Yakuba se. ⁶ Rašel nee: «Irkoy ciiti ya ne, a maa ay jindoo se k'ay noo iz'aru.» Woo se a na maapoo dan Dan (maanaa «a ciiti»). ⁷ Konɲaa yee koyne ka tee boro hinka, a na nga iz'aru hinkantoo hay Yakuba se. ⁸ Rašel nee: «Ay na yenje šenda tee ay woymaa bande, ay hin a. A na zankaa maapoo dan Neftali (maanaa «ay yenjaa».)»

⁹ Waatoo kan Leya dii kan nga gay nga mana hay, a na Zilpa nga konɲaa zaa k'a noo Yakuba se, a ma tee a se sanda wande. ¹⁰ Nga konɲaa na iz'aru hay Yakuba se. ¹¹ Leya nee: «Woo ti gomni!» A na maapoo dan Gad (maanaa «gomni»). ¹² Konɲaa duu Yakuba se nga iz'aru hinkantoo. ¹³ Leya nee: «Woo ti ag'arrahamaa! Sohō woyey ga nee ya ne arrahamantaa.» A na maapoo dan Ašer (maanaa «arrahama»).

¹⁴ Han foo Rubey koy faarey ra, alkamaa hegaa waati, a duu tuuri-ize fooyan kan ga woy gun safar, a kate ey nga jaa Leya se. Rašel nee Leya se: «Ay g'a wiri ni ga, ay noo ni izoo tuuri-izey ra kan ga woy gun safar.» ¹⁵ A n'a zaabi ka nee: «A mana wasa ma ne kan n'n'ay kurpoo taa, ay izoo tuuri-izey mo n'ga baa m'i taa wala?» Rašel nee: «A boori! A ga kani ni do hō cijinoo, m'ay noo ni izoo tuuri-izey.» ¹⁶ Almaaroo ra, kan Yakuba kaa ka hun faarey do, Leya fatta k'a kubay ka nee a se: «Agay do n'ga kani, zama ay na kaniyanoo day nda ay izoo tuuri-izey.» Cijinoo din, a kani a do. ¹⁷ Irkoy yadda Leya se, a tee boro hinka, a na nga iz'aru guwantoo dan adunna ra Yakuba se. ¹⁸ Leya nee: «Irkoy n'ay bana, zama ay n'ay konɲaa noo ay kurpoo se.» A na zankaa maapoo dan Isakar (maanaa «ay bana»). ¹⁹ A yee koyne ka tee boro hinka, a duu nga iz'aru idduwantoo Yakuba se. ²⁰ A nee: «Agay, Irkoy n'ay noo nooyan henna. Hō banda ga, ay kurpoo g'ay beerandi, zama iz'aru iddu no ay n'i hay a se.» A na zankaa maapoo dan Zabulon (maanaa «beeray»). ²¹ A gay jina, a na ize woy foo hay, a na maapoo dan Dina*. ²² Irkoy neli Rašel ga, a maa a se, a n'a faaba a ma duu ize. ²³ A tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Irkoy n'ay haawoo kaa.» ²⁴ A na zankaa maapoo dan Isufi (maanaa «a ma tonton»). A nee: «Yala Abadantaa ma iz'aru foo tonton ya ne!»

Yakuba tee almankoyini

²⁵ Waatoo kan Rašel na Isufi dan adunna ra, Yakuba nee Laban se: «Ay nan ya koy, ya yee ay do, ay gandaa ra. ²⁶ Ay noo ay wandey nda ay izey kan se ay goy ma ne, ay ga baa ya koy, zama ni hunday ga bay takaa kan nda ay goy ma ne.» ²⁷ Laban n'a zaabi ka nee: «Nda ni nka hin ka alhormo tee ya ne, ma cindi ay do! Ay gunandoo ra ay dii kan ni maaganda se Abadantaa na albarka dan ay ra.» ²⁸ A nee koyne: «Ni goy hayoo kayandi ya ne, ay g'a bana.» ²⁹ Yakuba nee a se: «N'ga takaa bay kan nda ay goy ma ne, nda takaa kan ni alman kuroo ti a ay kone, ³⁰ zama ikaynaa kan cindi ma ne za ya na kaa ni do, ne ka boobo. Agay bande Abadantaa na albarka dan ni ra. Sohō waati foo no ay ga goy ay hugoo hunday se?» ³¹ A n'a zaabi ka nee: «Macin no y'a noo ma ne?» Yakuba nee a se: «Mas'ay noo haya kul, amma nda ni yadda woo kan ay g'a har ma ne, ay ga yee ka sintin ka ni alman buuney kur k'i hawgay. ³² Ay ga dira ni almaney kul bande hō ka feeji-izey kul kan ga tonbi goo wala žeeeri, nda feeji-ize bibey kul, nda hancin-izey kan ga žeeeri goo, nda wey kan ga tonbi goo hanciney ra: wey din no ma tee ay banaa. ³³ Suba n'ga bay ay laadirtaraa ga, waati kan n'kaa k'ay banaa laasaabu. Hancin kul kan n'dii a ay waney ra kan ga tonbi sii, žeeeri sii, nda feeji bibey, ma bay ya nk'i zay.» ³⁴ Laban zaabi ka nee: «Ay yadda, a ma tee woo kan n'n'a har.»

³⁵ Amma zaari follokaa din da ra, Laban na jindaarey kan ga caaray goo, nda hanciney kul kan ga tonbi goo, nda wey kul kan ra ikaaray goo, nda wey kul kan ga bibi feeji-izey ra, a n'i kul dan jere ga jina, a n'i dan nga iz'arey kabey ra. ³⁶ Woo banda ga, a na jirbi hinza diray dan nga nda Yakuba game. Yakuba cindi, a ga Laban almaney jerey kur.

³⁷ Yakuba na tuuri kabe ganiyan zaa kan ga hima nda turaariɲaa kabeyan, nda affooyan kan ga hima nda kangawɲaa kabeyan, nda affooyan koyne kan ga hima nda miliya kabeyan. A n'i feferi ka žeeeri-žeeeriyaa kaa kokošoŋo ga hala bundu kaaraa fatta. ³⁸ Woo banda ga, tuuri kabey kan a n'i feferi, a n'i jisi almaney hari han jinawey ra, ngi moneɲ cire. I ga marga nda cere waati kan i kaa ka han. ³⁹ Almaney ga marga nda cere tuuri kabey jerey ga. Waati kan i hay i ga duu izeyan kan ga caaray wala tonbi wala žeeeri goo. ⁴⁰ Feejey kan Yakuba n'i dan jere ga, a n'i tenjandi Laban alman kurey kan ga tonbi goo nda ibibey. Takaa woo nda a na alman marga nga borj se. A mana nan i

* 30:21 30:21 Dina maanaa ti «ciitiyan».

ma birji Labaŋ waney ra. ⁴¹ Waati kul kaŋ feeji gaabantey ga marga nda cere, Yakuba ga tuuri kabe feferantey daŋ almaney moyey cire hari haŋ jinawey ra, hala i ma duu ka marga nda cere jerey ga. ⁴² Alman faabey, a s'i daŋ i se, woo ra ifaabey ti Labaŋ wane, igaabantey ti nga wane. ⁴³ Takaa woo nda Yakuba tee alman koy ni beeri. A duu alman buuna boobo, nda koŋŋayaŋ, nda baŋŋayaŋ, nda yooyaŋ, nda farkayaŋ.

31

Yakuba zuru Labaŋ ga

¹ Han foo Yakuba maa Labaŋ iz'arey ga nee: «Yakuba n'ir baaba hayey kul zaa. Ir baaba hayey nda a na almaanoo woo kul tee.» ² Yakuba dii kaŋ Labaŋ anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa. ³ Koyne mo Abadantaa nee Yakuba se: «Yee ni hayragey gandaa ra, ni dumoo do, ay goo ni bande.»

⁴ Woo banda ga, Yakuba sanba ka ciya Rašel nda Leya se i ma kaa hawsaa ra nga alman buuney do. ⁵ A nee i se: «Ay ga dii kaŋ war baaba anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa, amma Irkoy kaŋ ay baaba g'a gana goo ay bande.» ⁶ War hunday ga bay kaŋ ay goy war baaba se nda ay hinoo kul, ⁷ nga, a n'ay tee hoorayhaya, cee woy (10) a g'ay banaa barmay, amma Irkoy mana yadda nga goy futaa ma duu agay. ⁸ Waatoo kaŋ ra a ga nee: «Tonbikoyney ga tee ni banaa», almaney kul tonbikoyne no i ga hay. Nda a nee: «Icaarawey ga tee ni banaa», almaney kul ga icaarante hay. ⁹ Irkoy ka war baaba almaney taa k'i noo ya ne. ¹⁰ Waati kaŋ alman hinka ga marga, ay g'ay boŋoo jer ka dii handiri ra kaŋ alman arey kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icaarayyaŋ, nda tonbikoyniyaŋ, nda žeerikoyniyaŋ. ¹¹ Irkoy almalaykaa nee ya ne handiroo ra: «Yakuba!» Ay zaabi ka nee: «Naam.» ¹² A nee ya ne: «Ni boŋoo jer ka guna, alman arey kul kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icaarayyaŋ, nda tonbikoyniyaŋ, nda žeerikoyniyaŋ, zama ay dii haya kul kaŋ Labaŋ n'a goy ni ga. ¹³ Agay ti Betel Koyoo, nongoo kaŋ ra n'na tondoo kaŋ n'n'a kayandi k'a sinji yon, nongoo kaŋ ra n'na allaahidu zaa ya ne. Sohō tun ni boŋ ga, ma fatta gandaa woo ra, de ma yee gandaa kaŋ ra ni hayandi.» ¹⁴ Rašel nda Leya zaabi ka nee a se: «Ir mma bara nda baa nda tubuhaya ir baaba hugu ra koyne wala? ¹⁵ Man'ti a nk'ir tee sanda yawyaŋ wala, zama a n'ir neere? A n'ir hayoo ŋaa, a n'a ŋaa! ¹⁶ Šikka sii, almaanoo kul kaŋ Irkoy n'a taa ir baaba kone, ir nda ir izey wane. Sohō haya kul kaŋ Irkoy n'a har ma ne, m'a tee.»

¹⁷ Yakuba tun, a na nga izey nda nga wandyey žigandi yoowey boŋ. ¹⁸ A na nga almaney gongu ka koy nda haya kul kaŋ goo a se, nda wey kaŋ a duu ey Padaŋ-Aram, de a koy nga baaba Isiyaka do Kanaŋ gandaa ra. ¹⁹ Woo kaa ka gar kaŋ Rašel na nga baaba toorey zay waatoo kaŋ a koy alman buuney kosu. ²⁰ Yakuba na Labaŋ, Aram bora lakkaloo zay, a zuru a ga bila nda a ma haya kul har a se. ²¹ A zuru, nga nda haya kul kaŋ goo maanoo ga. A tun ka koy isaa* deŋ ka bisa ka koy tondi hondey kaŋ se i ga nee Galad.

Labaŋ na Yakuba gaarandi

²² Jirbi hinzantoo ra, Labaŋ duu alhabar kaŋ Yakuba zuru. ²³ Labaŋ na nga borey zaa k'a gaarandi, jirbi iyye diray no a n'a tee hala a ga duu a Galad tondi hondey ra. ²⁴ Amma cijinoo ra, Irkoy bangay Labaŋ, Aram bora se handiri ra ka nee a se: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.»

²⁵ Labaŋ too Yakuba. A gar kaŋ Yakuba na nga hukumey cin tondi hondey ra. Labaŋ mo na nga waney cin, nga nda nga borey, Galad tondi hondey ra. ²⁶ Labaŋ nee Yakuba se: «Cin ti woo n'n'a tee? Cin se n'n'a ay lakkaloo zay ka koy nda ay ize woyey ma nee koŋŋayaŋ kaŋ n'duu ey wongu ra! ²⁷ Macin se n'tugu ka zuru, n'n'ay zanba, de mo mana haya kul har ya ne? Nda a gar ni nk'a har ya ne, ya mma ni naŋ ma koy nda ŋaali, nda dooniyaŋ, nda tubal, nda kurbu hēeni. ²⁸ Koyne mo mana naŋ ya ba ay haamawey nda ay ize woyey summu! Lakkal jaŋante goy no n'n'a tee. ²⁹ Ay goo nda hini ka haya hasara war se, amma Koyoo kaŋ ni baaba g'a gana šelaŋ ya ne cijin ka nee: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.» ³⁰ Sohō kaŋ n'goo ma koy, zama n'ga buura ni baaba hugoo ga, macin se n'n'ay toorey zay?» ³¹ Yakuba zaabi ka nee Labaŋ se: «Ya nka hunbur, zama ay hongu kaŋ n'ga hin ka ni ize woyey taa ay kone nda gaabi. ³² Amma bora kaŋ kone n'dii ni toorey, a masi huna! Ir armey jine, fisi ka dii hayaa kaŋ ti ni wane, m'a zaa.» Yakuba si bay kaŋ Rašel na toorey zay. ³³ Labaŋ huru Yakuba hukumoo ra, nda Leya wanoo ra, nda koŋŋa hinka waney ra, amma a mana duu haya kul. Kaŋ a fatta Leya hukumoo ra kul, a koy Rašel wanoo ra. ³⁴ Amma Rašel nka toorey zaa k'i tugu yoowaa gaaroo ra, de a goro i boŋ. Labaŋ na hukumoo kul fisi, amma a mana duu ey. ³⁵ Rašel nee nga baaba se: «Masi dor, ay koyoo nda ay

* 31:21 31.21 Isaa no kaŋ se i ga nee Efrat.

mana hin ka tun ma ne, woyey alaadaa maaganda se.» Laban yee ka ceeci, a mana duu toorey.

³⁶ Yakuba futu, a citi Laban ga ka nee a se: «Man hooyanoo kan ay n'a tee, man zunuboo kan se n'ga zuru ay bande? ³⁷ N'n'ay jinawey kul fisi, macin no n'dii a kan ti ni hugoo wane? A kaa taray, ay borey nda ni borey jine hala i ma ciiti ir boro hinkaa game! ³⁸ Jiiri warankaa (20) kan ay n'a tee ni do ra, ni feejey wala ni hanciney mana bay ka zama, ya na bay ka feeji gaarey kan goo ni almaney ra hamey nja. ³⁹ Ya na bay ka kate ma ne alman kan ganjihooga n'a wii, agay no ma mursaa zaa. N'g'ay banandi woo kan zayandi zaari here nda woo kan zayandi cijin here. ⁴⁰ Zaari here konnoo g'ay kar, cijin here hargoo g'ay kar. Jirbi janay ga duu agay. ⁴¹ Jiiri waranka (20) no ay n'a tee ni hugoo do! Ay goy ma ne jiiri woy cindi taaci (14) ni ize woy hinkaa maaganda se, jiiri iddu ay ga ni alman buuney kur, de mo n'n'ay banaa barmay cee woy (10). ⁴² Nda man'ti Koyoo kan ay kaagaa g'a gana, Ibrahima Koyoo, Koyoo kan Isiyaka ga hunbur a, goo ay bande, hō gar n'n'ay nanj ya koy nda ay kabe kooney. Amma Irkoy dii ay farayanoo nda goy sendaa kan ay n'a tee, a na ciitoo dunbu cijin.»

Laban nda Yakuba na cere noo amaana

⁴³ Laban na Yakuba zaabi ka nee: «Woyey wey man'ti kala ay ize woyey, ngi izey man'ti kala ay haamawey, almaney wey man'ti kala agay wane. Hayey kul kan n'ga dii ey man'ti kala agay wane. Sohō macin no ay g'a tee ay ize woyey nda ay haamawey kan i n'i dan adurjra ra se? ⁴⁴ Kaa, ir ma cere noo amaana, agay nda ni, ir ma seede dan agay nda ni gamoo ra.»

⁴⁵ Yakuba na tondi foo zaa a n'a kayandi k'a tee hongandihaya. ⁴⁶ A nee nga borey se: «Wa tondiyar marga.» I na tondey zaa k'i marga cere bonj, i nja no din ra tondey bonj. ⁴⁷ Laban na nongoo maapoo dan Yegar-Sahaduta (maanaa «tondi margantaa kan ga tee seede»). Yakuba na nongoo maapoo dan Galed (maanaa «tondi margantaa kan ga seede»). ⁴⁸ Laban nee: «Hō banda ga, tondi margantaa man'ti kala seede ir game!» Woo se a na nongoo maapoo dan Galed. ⁴⁹ I ga nongoo cee koyne nda Mispa (maanaa «hawgaydogoo»), zama Laban nee: «Yala Abadantaa ma agay nda ni kul hawgay ir masi amaanaa woo hoo waati kan ir hun cere mo cire. ⁵⁰ Nda n'n'ay ize woyey žilla, nda n'na woy fooyar dan i ga, hawgay man'ti boro no ma seede ir gamey ra, Irkoy ti seedaa kan goo agay nda ni game!»

⁵¹ Laban nee koyne Yakuba se: «N'ga dii tondi margantaa woo, n'ga dii tondoo kan ga kay kan ay n'a dan agay nda ni game. ⁵² Tondi margantaa ma tee seede, tondoo woo kan ga kay ma tee seede kan ay si bisa tondi margantaa nda tondoo kan ga kay ga ka koy ifutu tee ma ne, ni mo si bisa i ga ka kaa ay heroo ra ka ifutu tee ya ne. ⁵³ Yala Ibrahima Koyoo nda Nahor Koyoo kan ti ngi baaba Koyoo ma ciiti ir game! Yakuba žee nda Koyoo kan nga baaba Isiyaka ga hunbur a.»

⁵⁴ Yakuba na alman koosu k'a tee sargari tondi hondey ra, a na nga borey kul cee k'i nandi. I nja cere bande, i na cijinoo tee no din ra.

32

Yakuba soolu nga ma Eso kubay

¹ Laban biya ka tun, a na nga haamawey nda nga ize woyey summu, a gaara i se jina, a willi nga do. ² Yakuba na nga naarumaa fondaa zaa, Irkoy almalaykayan n'a kubay. ³ Kan Yakuba dii ey kul, a nee: «Woo ti Irkoy jamaa!» De a na nongoo din maapoo dan Mahanayim (maanaa «jama hinkaa»).

⁴ Yakuba na dontokawyan sanba nga jine, nga armaa Eso do, Seyir gandaa ra, Edom hawsaa ra. ⁵ A n'i yaamar ka nee: «Hayaa ne kan war g'a har ay koyoo Eso se, wa nee a se: «Ni tamoo Yakuba nee, nda man'ti hō, nga gay nga agay nda ni waati tee Laban do. ⁶ A nee nga duu hawyan, nda farkayan, nda alman buunayan, nda banjayan, nda konjayan, nga sanba k'a bayrandi nga koyoo se kan ti ni hala ma alhormo tee nga se.»

⁷ Dontokey yee kate Yakuba do ka nee a se: «Ir koy ni armaa Eso do, nga mo goo ma ni kubay nda aru boro zangu taaci (400) kan goo a bande.» ⁸ Yakuba hanse ka hunbur, binoo dunbu. A na nga borey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda nga yoowey fersi, fersi hinka. ⁹ A nee nga bonj se: «Nda Eso kan affoo bonj k'a kar, affaa kan cindi ga hin ka hallasi.»

¹⁰ Woo banda ga, Yakuba nee: «Irkoy, ay kaagaa Ibrahima Koyoo nda ay baaba Isiyaka Koyoo! Abadantaa nee ya ne: «Yee ni gandaa ra, ni dumoo do, ay ga gomni tee ma ne.»

¹¹ Ay ga hanse ka kacca anneemaa kul nda laadiryanoo kul kan n'n'a tee ni tamoo se, zama hanoo kan ay ga Žurden isaa woo den, haya kul sii ay kone nda man'ti kala ay goboo, amma hō jama hinka bara ya ne. ¹² Ay g'a wiri ni ga, m'ay hallasi ag'armaa

kaboo ra, Eso kaboo ra, zama ay ga hunbur a ma kaa ka agay, nda woyey, nda zankey kar. ¹³ Ni binde, ni nka nee ya ne: «Ay ga gomni tee ma ne, ay ga ni hayroo boobandi sanda teekoo labutaasoo kanj hinnaa si kabandi.»

¹⁴ A na cijinoo tee no din ra a na gomni kaa nga almaanoo kanj goo a kone ra k'a noo nga armaa Eso se: ¹⁵ hancin boŋ zangu hinka (200) nda jindaaru boŋ waranka (20), nda feeji boŋ zangu hinka (200), nda feeji gaaru boŋ waranka (20), ¹⁶ nda yoo boŋ waranza (30) kanj ga naanandi nda ngi izey, nda haw kobsi woytaaci (40), nda haw yaaru kobsi woy (10), nda farkey woy boŋ waranka (20), nda farkey aru boŋ woy (10). ¹⁷ A n'i fay kur nda kur k'i noo nga tamey se ka nee i se: «Wa koy ay jinoo ra, war ma alman kurey moorandi cere ka dira.» ¹⁸ A na ijinaa yaamar ka nee a se: «Nda Eso ag'armaa na ni kubay, de a na ni hãa ka nee: «May wane ni? Man ra n'ga koy? May wane wey kanj goo ni jine?», ¹⁹ m'a zaabi ka nee: «Ni tamoo Yakuba wane nda ey. Hayaa no kanj a n'a sanba nga koyoo Eso se. Nga hunday goo ir dumaa ga, a goo ma kaa.» ²⁰ Yaamar follokaa no a n'a tee ihinkantoo se nda ihinzantoo nda borey kul kanj ga dira almaney dumawey ga, a nee i se: «Woo no war g'a har ay koyoo Eso se nda war n'a kubay. ²¹ War ma nee a se: «Ni tamoo Yakuba hunday ne ma kaa, a goo ir dumaa ga.» Zama a nka nee nga boŋ se: «Ay ga binoo yaynandi nda hayaa woo kanj ga koy ay jine, woo banda ga, ay g'a tenje, a ga hin ka tee a m'ay barraku.» ²² Almaney koy jinoo ra, de a na cijinoo din tee farroo ra.

Yakuba gurgay aru gaabante foo bande

²³ Yakuba tun cijinoo ra, a na nga wande hinkaa, nda nga koŋŋa hinkaa, nda nga zanka woy cindi faa (11) zaa ka koy bisa ka isaa yawdogey deŋ kanj ti Yabok. ²⁴ A n'i zaa ka haroo deŋ nda haya kul kanj ti nga wane. ²⁵ Yakuba cindi nga hinne. Aru foo gurgay a bande hala moo boo. ²⁶ Kanj aroo bay kanj nga si hin a kul, gurgaa ra a na Yakuba kar baggal biroo ga hala a goyri. ²⁷ A nee: «Ay nan ya koy, zama moo boo.» Yakuba zaabi ka nee a se: «Ay si ni nan nda mana gaara ya ne.» ²⁸ A n'a hãa ka nee: «Macin ti ni maapoo?» A nee a se: «Yakuba.» ²⁹ A yee ka nee a se: «Ni maapoo si yee ka tee Yakuba, Izirayel nda i ga ni cee (maanaa <a gurgay Irkoy bande>), zama ni nka gurgay Irkoy bande nda borey bande, ni hin.» ³⁰ Yakuba n'a hãa ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, ni maapoo har ya ne.» A n'a zaabi ka nee: «Macin se n'g'ay hãa nda ay maapoo?» A gaara a se dogoo din da ra. ³¹ Yakuba na nongoo din maapoo dan Penuwel (maanaa «Irkoy ndumoo»). A nee: «Zama ay dii Irkoy moo nda moo, de woo kul ra ay hundoo hallasi.»

³² Waynaa kay waatoo kanj a ga fatta Penuwel. A ga solli cewoo ga. ³³ Woo se hala hõ Izirayel borey si baggal biri ham ŋaa, zama nongoo kanj ga Yakuba baggal biroo ga dobu maray.

33

Yakuba nda Eso waafaku

¹ Yakuba na nga boŋoo jer, de a ga Eso honnay kanj goo ma kaa, aru boro zangu taaci (400) goo a bande. A na zankey zamna Leya, nda Rašel, nda koŋŋa hinkaa game. ² A na koŋŋey nda izey danj jine, Leya nda nga waney goo dumawey ga, Rašel nda Isufi goo banda. ³ Nga hunday huru jiney ra, a ga dira a ga gunguma hala ganda cee iyee hala nga armaa do. ⁴ Eso zuru k'a kubay, a na nga boŋ warra jindoo ga k'a naagu nga gandoo ra k'a summu, i hãe. ⁵ Kanj Eso na nga boŋoo jer, a dii woyey nda zankey, a nee: «Mayyanj ti wey ni bande?» Yakuba zaabi ka nee: «Zankey no kanj Irkoy n'i doonandi ni tamoo se.»

⁶ Koŋŋey nda ngi izey man, i gunguma. ⁷ Leya mo nda nga izey man, i gunguma. Isufi nda Rašel man, i gunguma. ⁸ Eso yee ka nee: «Macin no n'g'a tee almaney wey se kanj ay n'i kubay?» A n'a zaabi ka nee: «Ni kanj ti ay koyoo do, ay ga baa ya duu alhormo.» ⁹ Amma Eso nee: «Ay wanoo g'ay wasa, ag'armaa, gaabu i ga.» ¹⁰ Yakuba zaabi ka nee: «Suuri, masi woo tee! Alhormo tee ya ne, ma beeraa woo taa ay ga, zama takaa kanj nda n'n'ay kubay ga hima nda Irkoy kubayyan, ni yadda ay ga. ¹¹ Gomnoo dii kanj kaa ma ne, zama Irkoy ka doonandi ya ne, haya kul goo ya ne.» Yakuba na Eso gaabi, a n'a taa.

¹² Eso nee: «Ir ma koy, ir ma hanga cere, ay ga dira ni bande.» ¹³ A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, n'ga bay kanj zankey sii nda gaabi, feejiyanj nda hawayan kanj ga naanandi goo ay ga, nda ir n'i cahãndi zaari folloku, almaney kul ga halaci. ¹⁴ Ay g'a wiri ni ga, ay koyoo ma koy nga tamoo jine. Agay, ay ga dira mossoyaada almaney kanj goo ay jine cewey bande nda zankey cewey bande hala ya too ni do, ay koyoo gandaa ra kanj se i ga nee Seyir.» ¹⁵ Eso nee: «Adiŋi ay ga borey jere foo nanj ni bande.» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, masi woo tee, alhormo de no ay g'a wiri ni ga!»

¹⁶ Zaaroo din kul ra, Eso na Seyir gandaa fonda a zaa. ¹⁷ Yakuba hunday naaru ka koy Sukot here. A na hugu cin nga boj se, a na tendeyan tee almaney se: woo se i ga nee nongoo din se Sukot (maanaa «tendeyan»).

Yakuba goro Šekem koyraa jeroo ga

¹⁸ Woo banda ga, Yakuba too nda baani Šekem koyraa ra kanj goo Kanaj gandaa ra, kanj a ga hun Padarj-Aram. A na nga hukcumoo cin koyraa mijoo ga. ¹⁹ A na farroo jeroo kanj ra a na nga hukcumoo cin day nzorfu kaaray tamma boj zangu (100) Hamor izey ga kanj ti Šekem baaba. ²⁰ De no din ra a na sargari tonadoo cin k'a kayandi kanj a na maapoo danj «El kanj ti Izirayel Koyoo».

34

Šekem kanj Dina ga ka marga nda a

¹ Han foo Dina kanj ti ize woyoo kanj Leya duu a Yakuba se, fatta ka koy Šekem koyraa laamaa zankawoyey guna. ² Koyraa laamaa bojkoynoo kanj maapoo ti Hamor Hewi bora, iz'aroo kanj maapoo ti Šekem dii a. A n'a dii ka marga nda a nda gaabi. ³ Woo banda ga, Šekem na Dina, Yakuba ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra. A baa zankawoyoo, a šelanj a se hala binoo ma kani nga ga. ⁴ Šekem nee nga baaba Hamor se: «Ay hiijandi zankawoyoo woo.» ⁵ Yakuba maa kanj a gum nga ize woyoo Dina boj. Iz'arey koy nda nga almaney hawsaa ra, a mana haya kul har hala waatoo kanj ra i yee kate. ⁶ Hamor, Šekem baaba, fatta ka koy Yakuba do ka šelanj a se.

⁷ Waatoo kanj Yakuba izey kaa ka hun hawsaa ra, i maa alhabaroo. Biney maray, i hanse ka futu hayaa kanj se Šekem na goy futaa woo tee Izirayel hugoo ra, ka kani nda Yakuba ize woyoo, woo ti haya kanj si hima ka tee. ⁸ Hamor šelanj i se ka nee: «Šekem, ay iz'aroo na war ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra, ay g'a wiri war ga, war m'a noo a se hiijay. ⁹ Wa waafaku nda ir, war g'ir noo war woyey hiijay se, war mo ma hiiji ir waney. ¹⁰ Wa goro ir bande, gandaa goo war jine. Wa cindi, war ma day ka bara, war ma duu nonguyan.»

¹¹ Šekem mo nee woyoo baaba nda armyey se: «Wa alhormo tee ya ne! Hayaa kanj war g'a har, ay g'a noo war se. ¹² Wa hiijay alman boobo danj ay ga nda gomni beeri, haya kul kanj war n'a har, ay g'a noo, wa yadda de k'ay noo woyoo ya hiiji a.»

Yakuba izey faasa ngi woymaa se

¹³ Yakuba iz'arey na carmay ka tuuru Šekem nda nga baaba Hamor se, zama Šekem nka gum ngi woymaa Dina boj. ¹⁴ I nee i se: «Ir si hin ka woo tee k'ir woymaa noo aru se kanj ti jofolo, haawi no ir se. ¹⁵ Hayaa folloku ga ir ga yadda war se kanj ti, nda war n'ir takaa tee ka arey kul kanj goo war ra danjangu. ¹⁶ Woo ra ir ga war noo ir ize woyey hiijay se, de ir ga war waney zaa, ir ga goro war bande ka tee jama folloku. ¹⁷ Amma nda war si baa war ma hanjajer ir se ka hurubangu, ir g'ir woymaa zaa ka koy.»

¹⁸ Ngey šenney kan Hamor nda nga izoo Šekem se. ¹⁹ Arusoogaa mana gay kanj a na hayaa tee, zama a ga baa Yakuba ize woyoo. Koyne mo a ga hanse ka bara nda meešenni borey kul do nga baaba hugoo ra. ²⁰ Hamor nda Šekem, nga izoo, koy ngi koyraa mijoo ga ka šelanj ngi koyraa borey se ka nee: ²¹ «Borey wey goo ir bande nda alaafiyaa, i ma cindi ir gandaa ra ka day ka bar. Nga ne, ir gandaa ga hay, i ma doo zaa. Ir ga ngi woyey zaa ka hiiji ey, ir mo g'i noo ir waney. ²² Nga binde, borey wey nee kanj hayaa folloku ra ngi ga goro ir bande ka tee jama folloku: hayaa man'ti kala aru kul kanj goo ir ra ma hurubangu sanda ngi takaa. ²³ Ng'i alman kurey, nda ngi hayey, nda ngi adabbawey kul si tee ir wane wala? Ir ma yadda hinne hala i ma goro ir bande.» ²⁴ Borey kul kanj kaa koyraa mijoo ga na hanjajer ka yadda Hamor nda nga izoo Šekem se. Aru kul kanj kaa koyraa mijoo ga hurubangu.

²⁵ Jirbi hinzantoo hane, kanj i ga hanse ka dor, Yakuba iz'aru hinka, Simewonj nda Lewi kanj ti Dina armyey, affoo kul na nga takubaa zaa, i kanj koyraa ra kanj ga hongu nga goo alaafiyaa ra, de i na arey kul wii. ²⁶ I na Hamor nda nga izoo Šekem mo wii nda takubaa, i na Dina fattandi Šekem hugoo ra, de i n'a ka koy. ²⁷ Yakuba iz'arey jerey kaa ka bukawey hayey zaa, i na koyraa kom kanj ra i gum ngi woymaa boj. ²⁸ I na ngey alman buuney, nda ibeerey, nda farkey, haya kul kanj goo i se koyraa ra, nda haya kul kanj goo i se hawsaa ra, i n'i taa. ²⁹ I na ngey almaano, nda zankey nda woyey kul zaa ka haya kul kom kanj goo ngi hugey ra.

³⁰ Yakuba nee Simewonj nda Lewi se: «War n'ay toope k'ay tee konnayhaya Kanaŋ borey nda Ferezi borey se kaŋ goo gandaa ra. Ay sii nda boro boobo, i ga marga ka kaa ay ga, i g'ay kar hala ya dere sōy, agay nda ay hugoo.» ³¹ I n'a zaabi ka nee: «A ga hima k'ir woymaa tee sanda woykuuru wala?»

35

Yakuba gana Šekem ka koy Betel

¹ Han foo Irkoy nee Yakuba se: «Tun ni boŋ ga, žigi ka koy Betel, ma goro no din. Ma sargari tonadoo cin no din ni Koyoo maapoo ga kaŋ bangay ma ne waatoo kaŋ n'ga zuru ni armaa Eso se.» ² Yakuba nee nga alaayaney nda nga borey kul se: «Wa koy waaney derandi kaŋ goo war kone, tooru doo sii ne ra, wa war boŋ henanandi ka kaaray, war ma darbay barmay. ³ Ir ma tun ka žigi ka koy Betel, no din ra ay ga sargari tonadoo cin ir Koyoo maapoo ga kaŋ n'ay zaabi ay binemarayyanoo zaaroo hane, de mo kaŋ cindi ay bande ay naarumaa ra.» ⁴ I na Yakuba noo koy waaney kul kaŋ cindi i kone nda korbawey kaŋ cindi haŋawey ra. Yakuba n'i fiŋi tuuriŋaa beeroo cire kaŋ goo Šekem jeroo ga. ⁵ Woo banda ga, i koy. Koyrawey kaŋ goo jere ga, Irkoy n'i hunburandi hala nongu kaŋ ra i mana Yakuba izey gaarandi.

⁶ Yakuba nda borey kul kaŋ goo a bande too Luz kaŋ se i ga nee Betel kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra. ⁷ No din ra a na sargari tonadoo cin, de a na nongoo cee nda El-Betel (maanaa «Betel Koyoo»), zama no din ra Irkoy na nga boŋ cebe a se waatoo kaŋ a ga zuru nga armaa se.

⁸ Debora faati kaŋ ti Rebeka biirikaa. A suturandi Betel se ganda, tuuriŋaa beeroo cire, de i na maapoo daŋ «Hēeney tuuriŋaŋoo».

⁹ Waatoo kaŋ Yakuba kaa ka hun Padaŋ-Aram, Irkoy bangay a se koyne, a na albarka daŋ a ra. ¹⁰ Irkoy nee a se:

«Ni maapoo ti Yakuba,
amma hō banda ga,
ni maapoo si yee ka tee Yakuba,
a ga tee Izirayel.»

Takaa woo nda a na Izirayel maapoo daŋ a ga. ¹¹ Irkoy nee a se koyne:

«Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo.

Hay, ma boobo!

Dumi nda dumi booboyaŋ ga hun ni ga,

n'ga kokoyyaŋ hay.

¹² Gandaa kaŋ ay n'a noo Ibrahima nda Isiyaka se,

ay g'a noo ma ne.

Ni hayroo kaŋ ga cindi ni dumaa ga,

ay g'i noo gandaa din.»

¹³ Woo banda ga, Irkoy žigi ka hun nongoo kaŋ ra a šelaŋ a bande ra. ¹⁴ Yakuba na hongandihaya foo kayandi nongoo kaŋ ra Irkoy šelaŋ a se, hongandihayaa tondi nda a n'a tee kaŋ a na sargari hari-hari doori a boŋ ka jii doori a ga. ¹⁵ Yakuba na nongoo kaŋ ra Irkoy šelaŋ a bande maapoo daŋ Betel (maanaa «Irkoy hugoo»).

Benžamenj hayandi, Rašel faati

¹⁶ Yakuba nda nga borey hun Betel. Diray cindi ngi nda koyraa game kaŋ se i ga nee Efrata, waatoo kaŋ Rašel ga duu nga boŋ, a hanse ka fara hala a ga zumandi.

¹⁷ Hayyanoo taamaroo ra, hayandikaa nee a se: «Bine tee, zama iz'aru no ni yee ka duu.» ¹⁸ Waatoo kaŋ hundoo ga baa ka hun, zama hundi gurzugaa ra a goo, a na zankaa maapoo daŋ Ben-Oni (maanaa «ag'almasiiba izoo»), amma baaboo n'a cee nda Benžamenj (maanaa «ay kabe henna izoo»). ¹⁹ Rašel faati, a suturandi Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem. ²⁰ Yakuba na tondi foo kayandi k'a tee hongandihaya saaraa boŋ. Rašel saaraa hongandihayaa no kaŋ ga bara hala hō zaaroo.

²¹ Woo banda ga, Izirayel gana, a na nga hukumoo cin nongu foo kaŋ se i ga nee Migdal-Eder* dumaa ga. ²² Izirayel goraa ra, nongoo din ra, Rubenj koy marga nda Bilha kaŋ ti nga baaba wahayoo. Izirayel maar'a.

Yakuba iz'arey maapey

Yakuba sii nda kala iz'aru woy cindi hinka (12). ²³ Leya iz'arey ti: Yakuba ize jinaa kaŋ ti Rubenj, nga banda ga, Simewonj, nda Lewi, nda Žuda, nda Isakar, nda Zabulonj.

²⁴ Rašel iz'arey ti: Isufi nda Benžamenj. ²⁵ Bilha, Rašel koŋŋaa, iz'arey ti: Dan nda

* 35:21 35:21 Nongu hodaddante kaŋ ga kurkey ga goro ka hawgay.

Neftali. ²⁶ Zilpa, Leya konjaa, iz'arey ti: Gad nda Ašer. Wey ti Yakuba iz'arey kanj a duu ey Padaan-Aram.

Isiyaka buuyanoo

²⁷ Yakuba koy nga baaba Isiyaka do Mamre kanj goo Kiryat-Arba kanj se i ga nee Hebron kanj ra Ibrahima nda Isiyaka goro ka waati tee. ²⁸ Isiyaka duu jiiri zangu nda woyyaaha (180) aloomur. ²⁹ Isiyaka hundoo hun, a faati. Žeenay henna banda ga, a koy nga hayragey gar alaaaharaa. Nga iz'arey Eso nda Yakuba n'a sutura.

36

Eso hun Kanañ gandraa ra ka koy goro Seyir gandraa ra

¹ Eso kanj se i ga nee koyne Edom, hayroo ne. ² Eso mana nga wandey zaa kala Kanañ gandraa ize woyey ra: Ada kanj ti Eloñ Heti bora ize woyoo, nda Oholibama, Ana ize woyoo kanj ti Sibon Hewi bora ize woyoo. ³ Wey banda ga, Basemat kanj ti Isimayel ize woyoo, Nebayot woymaa. ⁴ Ada duu Eso se Elifaz, Basemat duu Rehuwel, ⁵ Oholibama duu Yehuš, nda Yalam, nda Kora. Wey ti Eso iz'arey kanj a duu ey Kanañ gandraa ra.

⁶ Han foo Eso na nga wandey, nda nga iz'arey, nda nga ize woyey, nda nga hugoo borey kul, nda nga alman kurey, nda nga adabbawey, nda gomni kul kanj a duu a Kanañ gandraa ra, a n'i zaa ka koy goro gandraa foo here kanj ga mooru nga armaa Yakuba. ⁷ Zama hayaa kanj se ngi almaney ga hanse ka boobo hala nongu kanj ra i si hin ka goro cere ra. Gandraa kanj ra i goo ma goro si hin k'i zaa ngi almaney maaganda se. ⁸ Woo ka kate Eso goro tondi hondey ra kanj ti Seyir gandraa. Eso da se i ga nee Edom.

Eso hayroo Seyir gandraa ra

⁹ Eso ti Edom borey baaba, nga hayroo ne kanj goo tondi hondey ra kanj ti Seyir gandraa. ¹⁰ Eso iz'arey maaney ne: nga wandoo Ada iz'aroo ti Elifaz, nga wandoo Basemat iz'aroo ti Rehuwel. ¹¹ Elifaz iz'arey ti: Teman, nda Omar, nda Sefo, nda Gatam, nda Kenaz. ¹² Timna ti wahayoo kanj Elifaz, Eso iz'aroo n'a zaa hijjay se. A duu a se Amalek. Wey ti Ada, Eso wandoo haamawey. ¹³ Rehuwel iz'arey ti: Nahat, nda Zera, nda Šamma nda Miza. Wey ti Basemat, Eso wandoo haamawey. ¹⁴ Oholibama kanj ti Eso wandoo man'ti kala Ana, Sibon ize woyoo, ize woyoo, nga izey ne: a duu Eso se Yehuš, nda Yalam, nda Kora.

¹⁵ Alkabiilawey bonkoyney kanj hun Eso iz'arey ra maaney ti: Elifaz, Eso iz'aru jinaa iz'arey maaney ne: bonkoynoo kanj maapoo ti Teman, nda bonkoynoo Omar, nda bonkoynoo Sefo, nda bonkoynoo Kenaz, ¹⁶ nda bonkoynoo Kora, nda bonkoynoo Gatam, nda bonkoynoo Amalek. Wey ti bonkoyney kanj hun Elifaz ga Edom gandraa ra, i man'ti kala Ada haam'arey. ¹⁷ Rehuwel kanj ti Eso iz'aroo, iz'arey maaney ne: bonkoynoo Nahat, nda bonkoynoo Zera, nda bonkoynoo Šamma nda bonkoynoo Miza. Wey ti bonkoyney kanj hun Rehuwel ga Edom gandraa ra. I man'ti kala Basemat, Eso wandoo haam'arey. ¹⁸ Oholibama kanj ti Eso wandoo, hayroo ti: bonkoynoo Yehuš, nda bonkoynoo Yalam, nda bonkoynoo Kora. Wey ti bonkoyney kanj hun Oholibama ga, Eso wandoo kanj ti Ana ize woyoo. ¹⁹ Wey ti Eso iz'arey nda ngi alkabiilawey bonkoyney. Eso da se i ga nee Edom.

Seyir, Hori bora nda nga hayroo

²⁰ Seyir kanj ti Hori bora kanj bay ka goro gandraa ra, hayroo ne: Lotanj, nda Šobal, nda Sibon, nda Ana, ²¹ nda Dišon, nda Eser, nda Dišan. Wey ti Hori borey bonkoyney, Seyir hayroo, Edom gandraa ra. ²² Lotanj iz'arey ti Hori nda Hemam. Lotanj woymaa ti Timna. ²³ Šobal iz'arey ti: Aliwan, nda Manahat, nda Ebal, nda Šefo, nda Onam. ²⁴ Sibon iz'arey ti Aya nda Ana. Ana follokaa no ka duu hari saajoo ra, waatoo kanj a koy nga baaba Sibon farkey kur. ²⁵ Ana izey ti: Dišon nda Oholibama kanj ti Ana ize woyoo. ²⁶ Dišon iz'arey ti: Hemdan, nda Ešban, nda Yitrañ, nda Keranj. ²⁷ Eser iz'arey ti: Bilhan, nda Zawan, nda Akan. ²⁸ Dišan iz'arey ti Utus nda Aran.

²⁹ Hori borey bonkoyney ne: bonkoynoo Lotanj, nda bonkoynoo Šobal, nda bonkoynoo Sibon, nda bonkoynoo Ana, ³⁰ nda bonkoynoo Dišon, nda bonkoynoo Eser, nda bonkoynoo Dišan. Wey ti Hori borey bonkoyney, alkabiila nda alkabiila Seyir gandraa ra.

Edom gandraa kokoyey nda nga alkabiilawey bonkoyney

³¹ Za kokoy mana Izirayel borey laama, kokoyey kanj laama Edom gandraa ra maaney ne: ³² Bela, Bewor iz'aroo na Edom laama. Nga koyraa maapoo ti Dinhaba. ³³ Waatoo kanj Bela buu, Zera iz'aroo Yobab kanj ga hun Bosra huru dogoo ra. ³⁴ Waatoo kanj

Yobab buu, Hušam huru dogoo ra, a si hun kala Teman borey gandaa ra. ³⁵ Waatoo kanj Hušam buu, Bedad iz'aroo Hadad huru dogoo ra. Nga no ka Majañ borey kar ka hin ey Mowab gandaa ra. Nga koyraa maapoo ti Awit. ³⁶ Waatoo kanj Hadad buu, Samla kanj ga hun Masreka huru dogoo ra. ³⁷ Waatoo kanj Samla buu, Šawul kanj ga hun Rehobot isaa* miñoo ga huru dogoo ra. ³⁸ Waatoo kanj Šawul buu, Akbor iz'aroo Bal-Hanañ huru dogoo ra. ³⁹ Waatoo kanj Bal-Hanañ, Akbor iz'aroo buu, Hadar huru dogoo ra, nga koyraa maapoo ti Pawu. Wandoo maapoo ti Mehetabel. Mehetabel ti Matred ize woy. Matred ti Me-Zahab ize woy.

⁴⁰ Bonkoyney kanj hun Eso ga maapey ne, affoo kul nda nga alkabiilaa, nda nga gorodogoo, nda nga maapoo: Timna, nda Alewa, nda Yetet, ⁴¹ nda Oholibama, nda Ela, nda Pinon, ⁴² nda Kenaz, nda Teman, nda Mibsar, ⁴³ nda Magdiyel, nda Iram. Wey ti Edom bonkoyney, affoo kul nda nga gorodogoo gandaa kanj i n'a mayray ra. Eso ti Edom borey kaagaa.

37

Isufi handirey

¹ Yakuba goro Kanañ gandaa ra, nongoo kanj ra baaboo bay ka cindi. ² Yakuba hayroo fillaa ti woo. Waatoo kanj Isufi goo nda jiiri woy cindi iyee (17), a ga koy almaney kur, nga nda nga armyey. Zankaa woo ga hanga nga baaba foo izey bande kanj ti Bilha nda Zilpa iz'arey. A ga ngi šenni laaley ka too ngi baaba do. ³ Woo kaa ka gar Izirayel ga baa Isufi ka bisa nga zankey kul, zama nga zeenayyanoo ra a duu a, a na darbay caarante foo tee a se. ⁴ Kanj nga armyey ga dii kanj ngi baaba ga bag'a ka bisa ngey kul, i konna a, de i si hin ka šelan a se nda baji.

⁵ Isufi handiri, de a n'a deede nga armyey se, woo yee ka kate i ma konna a ka tonton. ⁶ A nee i se: «Wa maa handiroo kanj ay n'a tee se! ⁷ Ir mma goo ma jeeni terenjiyañ haw faarey ra kanj dogoo din da ay terenjoo tun ka kay nga bonj ga, war waney g'a kuubi k'a bere, de i ga gunguma jinoo ra.» ⁸ Nga armyey n'a zaabi ka nee: «Macin! Ni mm'ir laama sanda kokoy? Ni mm'ir juwal sanda bonkoyini wala?» I yee ka konna a ka tonton nga handirey nda nga šenney maaganda se.

⁹ A yee ka handiri koyne, de a n'a filla nga armyey se. A nee: «Ay na handiri foo tee koyne. Handiroo ra ay dii waynaa nda handoo nda handaray woy cindi foo (11) ga gunguma ya ne.» ¹⁰ A n'a deede nga baaba nda nga armyey se. Baaboo citi a ga ka nee: «Cin handiri ti woo? Adiši agay, nda ni jaa, nda ni armyey no ma kaa ka gunguma ma ne?» ¹¹ Isufi armyey canse a ga, amma baaboo gaabu šennoo ga.

Isufi armyey n'a neere, a koy fatta Misira gandaa ra

¹² Han foo Isufi armyey koy ngi baaba almaney kur koyraa here kanj se i ga nee Šekem. ¹³ Izirayel nee Isufi se: «Man'ti Šekem here no ni armyey ga koy kur? Kaa, ya ni sanba i do.» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baaba!» ¹⁴ Izirayel nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, koy ma dii wala ni armyey nda almaney ga saabu, ma kaa ka ngi alhabar tee ya ne.»

Takaa woo nda a n'a sanba Hebronj gooroo ra, Isufi koy Šekem here. ¹⁵ Aru foo n'a kubay saajoo ra, a dere. Aroo n'a haa ka nee: «Macin no n'g'a wiri?» ¹⁶ A n'a zaabi ka nee: «Ag'armey no ay g'i wiri. Ay g'a wiri ni ga, nda n'ga nongoo bay kanj ra i koy almaney kur, m'a har ya ne.» ¹⁷ Aroo nee a se: «I hun ne ra, ay ga maa i ga nee ni ma koy koyraa here kanj se i ga nee Dotañ.» Isufi hanga nga armyey ceebandawey, a duu ey Dotañ.

¹⁸ Za a mana too kate i do, i g'a honnay nongu mooro ra, i marga ka waafaku ka nee ngi m'a wii. ¹⁹ I nee cere se: «Handirey baaba ne ma kaa. ²⁰ Wa kaa, ir m'a wii, ir m'a warra dayey wey affoo ra, de ir ma nee kanj ganjihooga k'a ŋaa. Waatoo din ir ga dii haya kanj nga handirey ga ti a!» ²¹ Ruben maa šennoo, a baa nga m'a hallasi kabey ra. A nee: «Ir masi hundoo kaa.» ²² A yee ka nee i se: «War masi kuri mun. W'a warra dayoo woo ra kanj ne saajoo ra, amma war mas'a wii.» A nka baa nga m'a hallasi k'a ka yee baaboo do.

²³ Waatoo kanj Isufi too kate nga armyey do, i na nga darbaa kaa jindoo ra, darbay caarantaa kanj goo a ga. ²⁴ I n'a dii, i n'a warra dayoo ra. Hari sii a ra, nga koonoo no. ²⁵ Waa banda ga, i goro ka ŋaa. I na Isimayel borey honnay i ga kaa, ngi nda ngi yoo jeejewey ka hun Galad ka doo Misira gandaa ra. Jeejewey man'ti kala day-day, nda jii, nda dugu. ²⁶ Kanj Žuda dii ey, a nee nga armyey se: «Macin no ir ga duu a nda ir n'ir armaa wii k'a tugu? ²⁷ Wa kaa, ir m'a neere Isimayel borey se, ir mas'a wii, zama ir

* 36:37 36.37 Zamnaa 31.21.

armaa no kanj ti ir hamoo.» I yadda a se. ²⁸ Waatoo kanj Majanj maamalakawayan ga bisa, Isufi armye n'a cendi k'a kaa dayoo ra k'a neere Isimayel borey se nzorfu kaaray tamma bonj waranka (20). Borey din koy nda a Misira gandaa ra. ²⁹ Woo banda ga, Ruben yee kate dayoo do, de a dii kanj Isufi sii a ra, a na nga darbawey kanj goo jindoo ra kottu ka nga dooraa cebe. ³⁰ A yee nga armye do ka nee i se: «Zankaa sii no! Sohō cin no ay ga ti a?»

³¹ I na Isufi darbaa zaa, i na jindaaru foo koosu, de i na darbaa miti kuroo ra. ³² I na darbay caarantaa sanba ngi baaba do ka nee a se: «Woo ti hayaa kanj ir duu a! Guna wala ni iz'aroo darbaa no wala man'ti nga no.» ³³ A n'a bay, de a nee: «Ay izoo darbaa no! Ganjihooga k'a njaa, Isufi wiiyandi!» ³⁴ Yakuba na nga jinde bankaarawey kottu ka nga dooraa cebe. A na nga gamoo haw nda saaku kasa*, de a na waati kuku tee a ga nga izoo hēe. ³⁵ Nga iz'arey nda ize woyey kul tun ka koy ka binoo yaynandi, amma a wanji ka dangay. A nee: «Hēenoo ra ay ga koy ag'iz'aroo gar alaaharaa.» A cindi a ga hēe.

³⁶ Woo kaa ka gar Majanj borey na Isufi neere Misira gandaa ra Potifar se kanj ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa.

38

Tamar duu Žuda se hayyan

¹ Zaman follokaa ra, Žuda hibi nga armye ga ka koy goro Adulam boraa do kanj maapoo ti Hira. ² No din ra Žuda dii Kananj aru foo kanj maapoo ti Šuwa, ize woyoo. A hiiji a, a gorokasinay nda a. ³ A tee alhaamidu, a na iz'aru foo danj adujnja ra kanj Žuda na maapoo danj Er. ⁴ A yee ka gunde zaa, a na iz'aru danj adujnja ra kanj a na maapoo danj Onanj. ⁵ A yee ka iz'aru danj adujnja ra kanj a na maapoo danj Šela. Žuda sii kala Kezib, waatoo kanj izoo woo ga hayandi.

⁶ Jiiriyanj banda ga, Žuda na Er hijjandi kanj ti nga iz'aru jinaa, woyoo maapoo ti Tamar. ⁷ Er, Žuda ize jinaa man'ti kala boro futu Abadantaa se. Abadantaa n'a wii. ⁸ Žuda nee Onanj se: «N'ga hima ka hiiji ni albora woyoo hala ma duu hayyan ni armaa se.» ⁹ Amma Onanj faham kanj izey kanj a g'i hay si huru nga maapoo ga, woo se waati kul kanj a ga marga nda woyoo, a mma nanj almaaniyoo ma mun laboo ra hala nga masi duu nga armaa se hayyan. ¹⁰ Hayaa kanj Onanj n'a tee man'ti kala ifutu Abadantaa se, a na nga mo wii. ¹¹ Žuda nee nga nzura woyoo Tamar se: «Koy goro ni baaba hugoo ra, masi hiiji hala ay iz'aroo Šela ma beeri.» A nka hunbur Šela masi koy buu sanda nga armye takaa, nga se a na šennoo woo har. Tamar koy goro nga baaba hugoo ra.

¹² Waati kuku banda ga, Šuwa ize woyoo kanj ti Žuda wandoo, faati. Buuyanoo goraa banda ga, Žuda nda nga ceroo Hira, Adulam boraa, žigi ka koy Timna ka almaney kosu. ¹³ Boroyanj na Tamar noo alhabar ka nee: «Ni kurpoo baaba ne ma žigi ka koy Timna ka nga almaney kosu.» ¹⁴ Tamar na nga woy gorori darbawey kaa ka tungu gum nga ga, ka nga bonj tugu. A koy goro Enayim koyraa mijoo ga, Timna fondaa ra, zama a ga dii kanj Šela beeri, amma i mana nga noo a se hijjay. ¹⁵ Kanj Žuda dii a kul, a n'a himandi nda woykuuru, zama a nka nga ndumoo gum. ¹⁶ A šiiri ka koy a do fondaa ra, a nee a se: «Nanj ya kani nda ni.» A si bay wala nga nzura woyoo no. A n'a zaabi ka nee: «Macin no n'g'a noo ya ne nda ay n'ay bonj noo ma ne?» ¹⁷ A nee a se: «Ay ga hancin-ize foo sanba ma ne ag'almaney ra.» Woyoo nee a se: «A boori, nda n'g'ay noo tolme hala n'g'a sanba.» ¹⁸ A nee a se: «Macin no n'ga baa y'a tolme?» A n'a zaabi ka nee: «Ni karfoo nda nga korbaa kanj ti ni tammaasaa, nda ni kabe goboo.» A n'i noo a se, a marga nda a, a n'a tee boro hinka. ¹⁹ A tun ka koy, a na tungoo kaa ka woy gorori darbawey yeeti nga ga.

²⁰ Žuda na nga ceroo, Adulam boraa, sanba nda hancin-izoo a ma nga hayey kanj a n'i tolme taa woyoo kone. Amma a mana dii a. ²¹ A na borey kanj goo no din hāa ka nee: «Man woyoo kanj ga izefututaray tee Enayim fondaa ra?» I n'a zaabi ka nee: «Woy kul sii ne ra kanj ga izefututaray tee.» ²² A yee Žuda do ka nee: «Ya na dii a, koyne mo ba nongoo din borey nee kanj woy kul sii no din kanj ga nga bonj neere.» ²³ Žuda nee: «A ma gaabu hayey kanj goo a kone ir masi koy kayna. Nga ne, ay na hancin-izoo sanba, amma mana dii a.»

²⁴ Handu hinza cine banda ga, boroyanj na Žuda bayrandi ka nee: «Tamar, ni izoo wandoo na woykuurutaray tee, de woykuurutaraa ra a tee boro hinka.» Žuda nee: «W'a

* 37:34 37.34 Buuyan ra i ga woo tee.

fattandi, i m'a ton.»²⁵ Waatoo kanj i g'a ka fatta, a n'i ma nee nga nzuraa se: «Boraa kanj n'ay tee boro hinka wane nda jinawey wey.» A yee ka nee: «Guna wala n'ga boraa bay kanj wane nda karfoo, nda nga korbaa, nda goboo woo.»²⁶ Zuda n'i bay, a nee: «A goo nda cimi nda agay, zama ya n'a noo ag'iz'aroo Šela se.» Woo banda ga, a mana yee ka marga nda a.

²⁷ Waatoo kanj a ga baa ka hay, i gar kanj ntaway aruyan no a ga duu.²⁸ Kanj a ga duu nga bonj, ize faa na nga kaboo kaa taray, hayandikaa na kaboo dii ka šilli ciray zaram haw a ga ka nee: «Woo ka jin ka fatta.»²⁹ Amma a na nga kaboo yeeti, de armaa ne ka huru adupna ra. Hayandikaa nee: «Gaabi nda ni ne ka fatta!» I na maapoo danj Peres (maanaa «fatta nda gaabi»).³⁰ Nga banda ga, armaa fatta kate kanj šilli ciraa goo kaboo ga. I na maapoo danj Zera (maanaa «waynaa cirayyanoo»).

39

Potifar wandoo kanj Isufi ga

¹ I na Isufi ka doo Misira. Misira aru foo kanj maapoo ti Potifar kanj ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa, a n'a day Isimayel borey ga kanj n'a ka doo no din.² Abadantaa goo Isufi bande, haya kul kanj ra a huru ga boori. A cindi nga koyoo, Misira boraa, hugoo ra.³ Nga koyoo dii kanj Abadantaa goo a bande, de mo haya kul kanj ra a huru Abadantaa g'a hanse.⁴ A na alhormo tee Isufi se, a tee a se cee-cire maana. Potifar na nga hugoo talfi a ga, a na nga hayey kul danj kaboo ra.⁵ Za kanj a na nga hugoo nda nga hayey kul danj kaboo ra, Abadantaa na albarka danj Misira boraa hugoo ra, Isufi maaganda se. Abadantaa na albarka danj Potifar hayey kul ra, nda nga hugoo ra, nda nga faarey ra.⁶ Hayey kul kanj goo maapoo ga, a n'i nanj Isufi kaboo ra. Nga hunday si huga nda haya kul kala nga ŋaahayaa. Isufi goo nda kunturu henna nda ndum henna.⁷ Waati bandaa ga, Isufi goo woo da ra kanj nga koyoo wandoo na moo danj a ra. Woyoo nee a se: «Marga nda agay.»⁸ A wanji, de a nee a se: «Guna, ay koyoo si haya kul bay nga hugoo se, hayey kul a man'i danj kala ay kaboo ra.⁹ A mana bisa agay hugoo woo ra, a man'ay ganji haya kul nda man'ti ni kanj ti nga wandoo. Taka foo nda ay ga zunubu beeroo woo tee ka Irkoy kuta?»¹⁰ Takaa kul kanj nda a g'a har Isufi se zaari ka kaa zaari, a wanji ka marga nda a, ka kani nda a.

¹¹ Han foo Isufi huru hugoo ra ka nga goyey tee, a gar kanj hugu-ize kul sii no,¹² woyoo na Isufi dii nda nga darbaa ka nee: «Kani nda agay!» A na nga darbaa nanj kaboo ra, a zuru ka taray gaarandi.¹³ Waatoo kanj a dii kanj a na nga darbaa nanj nga kaboo ra ka zuru ka koy taray,¹⁴ a ciya nga hugoo borey se ka nee i se: «Wa guna, a mana kate ir se kala Ebere kanj ma kaa ka hooray ir ra. A nka gum ay ga, de ay na jinde jer ka kaati ka ciya.¹⁵ Kanj a maa kanj ay ga kaati ka ciya, a na nga darbaa nanj ay jeroo ga, a zuru ka koy taray.»

¹⁶ A na Isufi darbaa jisi nga jeroo ga hala waatoo kanj kurpoo yee kate hugey.¹⁷ A na filla follokaa deede a se ka nee: «Ebere banjnaa kanj n'kate a ir do kaa ay do ka hooray ay ra.¹⁸ Amma kanj ay kaati ka ciya kul, a na nga darbaa nanj ay jeroo ga ka zuru ka koy taray.»¹⁹ Waatoo kanj Isufi koyoo ga maa wandoo deeda ra, a ga nee: «Woo ti hayaa kanj ni banjnaa n'a tee ya ne», Isufi koyoo too met nda futay.

Isufi huru kasaa ra

²⁰ Isufi koyoo n'a dii, a n'a danj kasaa ra, nongoo kanj ra kokoyoo kasa-izey ga daabandi. A cindi no din, kasaa ra.²¹ Amma Abadantaa goo Isufi bande, a na nga hennayyanoo cebe a se, ka borohennataray danj kasa hugoo jineboraa binoo ra Isufi se.²² Kasa hugoo jineboraa na kasa-izey kul kanj goo kasaa ra danj Isufi kaboo ra, haya kul kanj i g'a tee, nga no m'a juwal.²³ Haya kul kanj goo Isufi kaboo ra, kasa hugoo jineboraa si huga nda a, zama a ga bay kanj Abadantaa goo Isufi bande, de mo haya kul kanj ra Isufi na kabe danj, Abadantaa g'a boryandi.

40

Isufi na kasa-ize hinka handirey feeri

¹ Hayey din kanj tee banda ga, aroo kanj ga huga nda Misira kokoyoo hanjhayaa nda aroo kanj ga huga nda nga ŋaahayaa na laybu tee ngi koyoo se kanj ti Misira kokoyoo.² Firawuuna futu jineboro hinkaa ga kanj ti nga hanjhayaa hansekey bonkoynoo nda ŋaahayaa hansekey bonkoynoo.³ A n'i dii k'i danj nga lakkalkey jineboraa hugoo ra kanj goo kasaa ra, nongoo kanj ra Isufi daabandi.⁴ Lakkalkey jineboraa n'i nanj Isufi kaboo ra, a m'i hawgay, i na waati tee kasaa ra.

⁵ Han foo Misira kokoyoo hanhaya hansekey jineboraa nda nyaahaya hansekey jineboraa kanj daabandi kasaa ra, handiri cijin folloku, affoo kul nda nga handiroo nda nga almaganaa. ⁶ Isufi biya ka kaa i do, de a dii kanj i ga huzun. ⁷ A na Firawuuna goykaw hinkaa kanj goo a bande kasaa ra haa ka nee: «Macin se war gaahamey ga buu war ga hō?» ⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ir nka handiri, amma boro kul sii ne kanj g'i feeri.» Isufi nee i se: «Man'ti Irkoy kone almaganaa goo wala? W'i filla ya ne.»

⁹ Hanhaya hansekey jineboraa na nga handiroo deede Isufi se ka nee: «Ay handiroo ra, ay dii alanebnaa foo kanj ga kay ay jine. ¹⁰ Alanebnao woo, kabe hinza bara a ga. Kanj a boosu kul, a na izeyan hay kanj nin. ¹¹ Firawuuna potoo goo ay kaboo ra, ay ga alaneb-izey kaa, ay g'i motti potoo ra, de ay n'a šerre Firawuuna se.» ¹² Isufi nee a se: «Handiroo almaganaa ne, tuuri kabe hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹³ Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ciya ma ne, a ga ni yeeti ni goyoo ra. N'ga potoo šerre a se sanda takaa kanj ni cindi k'a tee waatoo kanj n'ga tee hanhaya hansekaw. ¹⁴ Amma ma hongu agay waati kanj ni hayey boori. Ma borohennataray tee ya ne k'ay misoo hēe Firawuuna do, a m'ay fattandi hugoo woo ra. ¹⁵ Gaabi nda i n'ay ka zuru ka hun Eberewey gandaa ra, ne mo ra, ya na haya kul tee kanj ga hima nda guusoo woo huruyanoo.»

¹⁶ Nyaahaya hansekey jineboraa dii kanj handiroo almaganaa ga boori, a nee Isufi se: «Agay mo, ay handiroo ra, ay dii dika hinzaa kanj ra takula ga huru ga deke-deke cere g'ay bojoo boj. ¹⁷ Dikaa kanj goo beene, haya kul kanj ti nyaayan kanj ga huru alforon ra Firawuuna se kul goo a ra, de cirawey g'i nya dikaa ra ay bojoo boj.» ¹⁸ Isufi zaabi ka nee: «Almaganaa ne, dika hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹⁹ Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ni bojoo kaa ni jindoo ga ka ni deejii bundu boj, cirawey ga kaa ka ni hamoo nya.»

²⁰ Jirbi hinzantoo sawa nda hanoo kanj ra Firawuuna hayyanoo jiiri bereyanoo too, a na hoyandi tee nga tamey kul se. A na hanhaya hansekey jineboraa nda nyaahaya hansekey jineboraa cee tamey gamey ra. ²¹ Firawuuna na hanhaya hansekey jineboraa yeeti nga goyoo ra, ka potoo šerre a se. ²² Nyaahaya hansekey jineboraa, a n'a deejii k'a wii sanda takaa kanj nda Isufi na handirey feeri i se. ²³ Hanhaya hansekey jineboraa mana yee ka hongu Isufi, a dirna a.

41

Isufi na Firawuuna handirey feeri

¹ Jiiri hinka banda ga, Firawuuna na handiri foo tee. Handiroo ra, a mma kay isaa mijoo ga. ² A dii haw henna naasa iyee žigi ka hun haroo ra, de i huru suboo ra k'a nya. ³ Ngi banda ga, haw iyee žigi ka hun haroo ra, i ga meeri, i ga faabu, de i koy kay ijinawey jerey ga isaa mijoo ga. ⁴ Haw iyee meera faabey na haw iyee boryaa naasey gon. Woo banda ga, Firawuuna mojey hay.

⁵ A yee ka jirbi, de a handiri koyne. Handiroo ra, a dii jeeni iyee kanj ga too i ga boori, i zay kaari follokaa ga. ⁶ Jeeni iyee koga poomayan kanj dandi hew konnaa n'i tun, tun dumawey ga. ⁷ Jeeni iyee noomey na jeeni iyaa gon kanyan ga too i ga boori. Firawuuna tun, de a gar kanj handiri ra nga goo.

⁸ Subbaahoo ra, Firawuuna lakkaloo tun, de a danj i ma ciya kottekoyney nda bayraykoyney kul se kanj goo Misira ra. Firawuuna na nga handirey deede i se, amma boro kul mana hin k'i feeri a se. ⁹ Hanhaya hansekey bojkoynoo šelanj Firawuuna se ka nee: «Hō ay ga hongu ay laybey kanj ay n'i tee ka bisa. ¹⁰ Han foo ni kanj ti Firawuuna futu ni tamey ga, n'ay danj kasaa ra lakkalkey jineboraa hugoo ra, agay nda nyaahaya hansekey bojkoynoo. ¹¹ Ir affoo kul na handiri foo tee cijin follokaa da ra, agay nda a, affoo kul nda wanoo almaganaa. ¹² Ebere arusooga foo kanj ti lakkalkey jineboraa tamoo, cindi ir bande no din ra. Ir n'ir handirey deede a se, a na affoo kul noo nga almaganaa. ¹³ Hayey tee nda takaa kanj nda a n'a feeri ir se. N'n'ay yeeti ay goyoo ra, n'na nyaahaya hansekey bojkoynoo deejii k'a wii.»

¹⁴ Firawuuna danj i ma ciya Isufi se. I n'a fattandi kasaa ra nda cahāyan. A mulle, a na darbay barmay jina, a koy Firawuuna do. ¹⁵ Firawuuna nee Isufi se: «Ay na handiri foo tee, amma boro kul sii ne kanj g'a feeri. Ay maa kanj ni, n'ga hin ka handiri feeri nda ni maa a se.» ¹⁶ Isufi na Firawuuna zaabi ka nee: «Man'ti agay no! Irkoy no ma ni noo zaabi kanj ga ni binoo yainandi.» ¹⁷ Firawuuna nee Isufi se: «Guna, ay handiroo ra, ya mma goo ma kay isaa mijoo ga. ¹⁸ De haw iyee henna naasa ne ka žigi ka hun haroo ra ka suboo nya. ¹⁹ Ngi dumaa ga, haw iyee žigi ka hun haroo ra, ifaranteyan, i ga meeri, i ga faabu. Ya na bay ka dii ngi dumi poomayan Misira gandaa kul ra. ²⁰ Haw iyee meera faabey na haw iyee jinawey gon kanj ga naasu. ²¹ Haw naasey gonandi, amma boro si bay wala i huru haw faabey gundey ra. Ngi azzaatey ga meeri sanda cee jinaa. Woo

banda ga, kul ay moyey hay. ²² Ay dii koyne jeeni iyee kanj ga too, i ga boori, i zay kaari follokaa ga. ²³ Ngi banda ga, jeeni iyee koga noomayanj zay kanj dandi hew konnaa n'i ton. ²⁴ Jeeni noomey na jeeni boryey gon. Ay n'a filla kottekoyney se, amma boro kul sii ne kanj g'a feeri ya ne.»

²⁵ Isufi nee Firawuuna se: «Ni handirey man'ti kala afolloku. Hayaa kanj Irkoy g'a tee, nga no a n'a bayrandi ni kanj ti Firawuuna se. ²⁶ Haw iyee henney man'ti kala jiiri iyee. Jeeni iyee boryey mo man'ti kala jiiri iyee. Handiri follokaa no. ²⁷ Haw iyee meera faabey kanj žigi ka koy ijinawey banda ga man'ti kala jiiri iyee. Jeeni iyee koga noomey kanj dandi hew konnaa n'i ton, man'ti kala jiiri iyee heray. ²⁸ Hayaa da kanj ay n'a har ma ne no, Irkoy nka hayaa cebe ma ne kanj a g'a tee. ²⁹ Nga ne, jiiri iyaa woo kanj goo ma kaa, duuray beeri ga tee Misira gandaa kul ra. ³⁰ Amma nga dumaa ga, jiiri iyee heray ga kaa kanj ga borey dirpandi duuraa kanj Misira gandaa bay ka duu a. Heraa ga gandaa tuusu. ³¹ Heraa gaaboo se, boro si ba bay wala duuray bay ka tee gandaa ra. ³² Ni handiroo kanj filla cee hinka man'ti kala hayaa no kanj Irkoy n'a kayandi, koyne mo Irkoy g'a tee nda cahāyan. ³³ Sohō aru lakkalkoyni ceeci kanj ga faham, m'a danj Misira gandaa jine. ³⁴ Ma danj gandaa ra kanj boroyan ma kay ka Misira gandaa heгаа zamna guu kul affoo jisi jere ga, jiiri iyaa duuraa waati. ³⁵ Jiiri henney wey kanj goo kaa ra, i ma ngi taasoo kul marga. Ma yaamar noo kanj alkamaa ma fanjandi, koyrawey luna se, i m'i lakkal. ³⁶ Woo kanj margandi ga jisi gandaa se, nga ra waati kanj jiiri iyaa heraa kaa Misira gandaa ra, heraa masi gandaa benandi.»

Isufi huru Misira gandaa jine

³⁷ Šennoo woo kan Firawuuna nda nga tamey se. ³⁸ Firawuuna nee i se: «War ga hongu ir ga duu aroo woo cine kanj Irkoy Hundoo goo a ra wala?» ³⁹ A nee Isufi se: «Sohō kanj Irkoy na hayey wey kul bayrandi ma ne, boro sii no kanj goo nda lakkal ka faham sanda ni. ⁴⁰ N'ga huru ay laamaa jine, gandaa kul ga hanjajer ma ne. Kokoytaray fuulaa hinne no m'ay ka bisa ni.» ⁴¹ A nee Isufi se koyne: «Guna! Ay na ni danj Misira gandaa kul jine.» ⁴² Firawuuna na nga korbaa kaa k'a danj Isufi kaboo ra. A na šukka baana bankaarayyanj danj a ga, a na wura hiiri danj jindoo ra. ⁴³ A n'a kaarandi nga bari torka hinkantoo ga. Borey goo a jine, i ga kaati ka nee: «Wa kobi-kobi!» Takaa woo nda a n'a danj Misira gandaa kul jine.

⁴⁴ Firawuuna nee Isufi se koyne: «Agay ti Firawuuna, amma boro kul si nga kaboo wala nga cewoo juuti Misira gandaa kul ra nda man'ti ni nka baa.» ⁴⁵ Firawuuna na Isufi maapoo danj Safnat-Paneyya. A na koyraa kanj se i ga nee On sargari juwalkaa kanj maapoo ti Poti-Fera, ize woyoo, Asanat hijjandi Isufi se. Isufi koy Misira gandaa yaara. ⁴⁶ Woo kaa ka gar kanj Isufi sii nda kala jiiri waranza (30) kanj a ga koy kay Firawuuna, Misira gandaa kokoyoo jine. A hun Firawuuna do ka koy Misira kul kuubi.

⁴⁷ Jiiri iyaa duuraa ra, hegay beeri tee. ⁴⁸ Isufi na jiiri iyaa taasoo kul marga Misira gandaa ra. A n'i fanji koyrawey ra. Koyra foo kul a na faarey kanj g'a kuubi taasoo danj a ra. ⁴⁹ Isufi na alkama boobo marga sanda teekoo labutaasoo, a mana yee k'a kabu nga booboyanoo se.

Isufi iz'arey

⁵⁰ Za jiiroo kanj heraa tee mana kaa, On sargari juwalkaa kanj ti Poti-Fera ize woyoo Asanat duu Isufi se iz'aru hinka. ⁵¹ Isufi na ijinaa maapoo danj Manase (maanaa «dirpandikaa»), a nee: «Zama Irkoy n'ay dirpandi ay farayanoo kul kanj ay n'a tee ay baaba hugoo ra.» ⁵² Ihinkantoo a na maapoo danj Efrayim (maanaa «hayyan»), a nee: «Zama Irkoy n'ay noo hayyanj gandaa kanj ra ay hottu.»

Heraa

⁵³ Jiiri iyaa duuraa kanj tee Misira gandaa ra ben. ⁵⁴ Woo banda ga, jiiri iyaa heraa sintin ka kaa sanda takaa kanj nda Isufi n'a har. Heraa huru gandawey kul ra, amma Misira gandaa kul goo nda taasoo. ⁵⁵ Waatoo kanj Misira gandaa kul heray, i kaati ka Firawuuna ŋaaray a ma ngi noo taasoo. Firawuuna n'i zaabi ka nee: «Wa koy Isufi do, hayaa kanj a n'a har, war m'a tee.» ⁵⁶ Heraa huru gandawey kul ra, Isufi na taasey fanjidogey feeri ka taasu neere Misira borey se. Heraa mma koy de a ga tonton Misira gandaa ra. ⁵⁷ Gandawey kul here no borey ga hun ka kaa Misira ka taasu day Isufi do, zama heraa mma koy de a ga tonton gandawey kul ra.

42

Yakuba na nga iz'arey sanba Misira

¹ Yakuba dii kanj alkama goo Misira gandaa ra, a nee nga iz'arey se: «Macin se war ga goro ka cere guna?» ² A nee koyne: «Wa guna, ay maa kanj alkama neerante goo Misira.»

Wa doo no din ka day ir se, ir masi koy buu.»³ Isufi armyey boro woy (10) doo Misira ka koy taasu day.⁴ Yakuba mana Benzamenj kanj ti Isufi armaa, sanba i bande, zama a ga hunbur albasi ma duu a.⁵ Izirayel iz'arey koy alkama day, i sawa nda borey jerrey kanj koy day, zama heraa goo Kananj gandaa ra.

⁶ Isufi no ma gandaa kul laama. Nga no ma taasoo neere gandaa borey kul se. Isufi armyey kaa, de i gunguma jinoo ra ka ngi ndumey sinji laboo ra.⁷ Kanj Isufi dii nga armyey, kul a n'i bay, amma a na nga boj tee i se ceewaani. A šendandi i ga, a nee i se: «Man ra war hun?» I n'a zaabi ka nee: «Kananj gandaa ra ir hun, ka kaa ka taasu day.»⁸ Isufi na nga armyey bay, amma ngi, i man'a bay.⁹ Isufi hongu handirey kanj nga n'i tee nga armyey ga. A nee i se: «Monnokawyanj ti war! Gandaa kanje faabey no war kaa k'i laasaabu, woo se war kaa!»¹⁰ I n'a zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir koyoo, ni tamey nka kaa ka taasu day.¹¹ Ir kul ti baaba foo, boro šerranteyanj ti ir, ni tamey mana bay ka tee monnokawyanj.»¹² A nee i se: «Abada, war nka kaa ka gandaa kanje faabey laasaabu.»¹³ I n'a zaabi ka nee: «Ni tamey man'ti kala arma boro woy cindi hinka (12) kanj kul ti baaba folloku Kananj gandaa ra. Ir kul ikaccaa goo ir baaba jeroo ga, affoo mo goo no kanj mana cindi.»¹⁴ Isufi nee i se: «Woo da ti hayaa kanj ay n'a har war se, monnokawyanj ti war.¹⁵ War ga siyandi, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kanj war si hun ne ra nda war kul ikaccaa mana kaa ne.¹⁶ Wa war affoo sanba, a ma koy war armaa ceeci, de cindey ga tee kasa-ize hala ya dii wala war šenney ga laadir. Nda man'ti nga sii a ra, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kanj monnokawyanj ti war!»

¹⁷ Woo banda ga, a n'i dii kasaa ra jirbi hinza.¹⁸ Jirbi hinzantoo hane Isufi nee i se: «Wa hayaa tee kanj ay g'a har hala war ma duu ka huna. Boro ti agay kanj ga hunbur Irkoy!»¹⁹ Nda war, boro šerranteyanj ti war, war affoo ma cindi kasaa ra, cindey ma koy nda alkama hugey borey se k'i nđandi.²⁰ De a ma kate ya ne war kaynoo hala ya war šenney sii, nga ra war si duu ka buu.» Woo kanj a n'a har i n'a tee.²¹ I nee cere se: «Nda cimi, ir armaa alhakoo goo ir ga, zama ir dii nga binemarayyanoo waatoo kanj a g'ir suurandi, amma ir mana yadda! Woo ti hayaa kanj se bonaa woo kanj ir boj.»²² Rubenj šelanj ka nee i se: «Ay mana nee war se war masi haya laala tee zankaa se wala? Amma war mana hanjajer ya ne. Sohō ir ga hundoo alhakoo bana.»²³ I si bay wala Isufi ga maa ngi se, zama mandikaw no a n'a danj ngi gamey ra.²⁴ Isufi hibi i ga ka koy hēe. A yee kate ka šelanj i se. Nga banda ga, a na Simewoj zaa i ra k'a daabu jiney ra.²⁵ Isufi danj kanj i ma ngi saakey too i se nda alkama, de i ma affoo kul nooroo danj nga saakoo ra, i m'i noo šilfandey. Woo kanj a n'a har i n'a tee.²⁶ I na alkama jeeje ngi farkey ga, de i koy.

Yakuba iz'arey yee Kananj gandaa ra

²⁷ Nongoo kanj ra i na cijinoo tee, ngi affoo na nga saakoo feeri ka nga farkaa noo naayan, de a dii kanj nooroo goo saakoo mijoo ga.²⁸ A nee nga armyey se: «Ay nooroo yee ay ga, nga ne ay saakoo ra.» Biney dunbu, de i ga jijiri ka nee cere se: «Cin ti woo kanj Irkoy n'a tee ir se?»

²⁹ I koy ngi baaba Yakuba do, Kananj gandaa ra, de i na haya kul filla a se kanj tee ngi ga.³⁰ I nee a se: «Boraa kanj ti gandaa din bojkoynoo šendandi ir ga. A n'ir dii nda boroyanj kanj kaa ka gandaa monno.³¹ Ir nee a se: «Boro šerranteyanj ti ir, ir man'ti monnokawyanj.³² Ir man'ti kala arma woy cindi hinka (12) kanj kul ti baaba folloku. Ir affaa mana cindi, ir kul ikaccaa goo ir baaba do Kananj gandaa ra.»³³ Bojkoynoo nee ir se: «Takaa ne kanj nda ay ga bay wala boro šerranteyanj ti war. Wa war armyey affoo nanj ay kaboo ra, wa haya zaa kanj nda war ga war hugey borey nđandi.³⁴ Wa koy, de war ma kate ya ne war kaynoo. Woo ra ay ga bay kanj man'ti monnokawyanj ti war, boro šerranteyanj ti war. Ay ga war armaa yeeti war ga, de waatoo din war ga hin ka koy nongu kanj kan war se gandaa ra.»

³⁵ Waatoo kanj i ga taasey kaa saakey ra, nga ne, affoo kul, nga nooroo hawaroo goo nga saakoo ra. Kanj ngi nda ngi baaba dii nooru hawarey, kul i hunbur.³⁶ Yakuba nee i se: «War g'ay izey kaa ay cire! Isufi mana cindi, Simewoj dere, sohō war ga baa war ma Benzamenj dii! Hayaa kul si kanj kala agay boj.»³⁷ Rubenj nee nga baaba se: «A noo ya ne, ay g'a ka yee kate ni do. Nda ay mana yee kate nda Benzamenj, m'ay iz'aru hinkaa wii.»³⁸ Amma a nee: «Ay iz'aroo si doo war bande, nga armaa nka buu, nga foo ka cindi. Nda albasi duu a diraa ra, binemarayyan nda war g'ay žeenayyanoo zumandi alaaharaa.»

¹ Heraa laala Kanaŋ ganda ra. ² Waatoo kaŋ Yakuba hugoo borey na alkama kaŋ i n'a ka hun Misira, ŋaa ka ben, Yakuba nee nga iz'arey se: «Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.» ³ Žuda n'a zaabi ka nee: «Aroo din bayrandi ir se kaaray kaŋ ir masi too kate nga do nda ir armaa sii ir bande. ⁴ Nda n'ga yadda, ir armaa ma hanga ir bande, ir ga doo ka ŋaayan day ma ne. ⁵ Amma nda n's'a sanba ir bande, ir si doo, zama aroo nka nee ir se kaŋ, nda ir armaa sii ir bande, ir masi too kate nga do.» ⁶ Izirayel nee: «Macin se war na goy futaa woo tee ya ne ka bayrandi aroo se kaŋ war goo nda arma foo koyne?» ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Aroo nka hanse k'ir hāa ir nda ir hugoo, a nee: <War baaba ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?> Ir mo tuuru a se nda taka kaŋ nda a n'ir hāa. Ir mma bay wala a ga nee ir m'ir armaa ka doo kate?» ⁸ Žuda nee nga baaba Izirayel se: «Naŋ zankaa ma hanga ay bande hala ir ma duu ka tun ka koy, ir masi koy buu nda heray, ir, nda ni, nda ir zankey. ⁹ Agay no n'g'ay bay, agay nda m'a hāa. Nda ay man'a ka yee kate ni do, nda ay man'a daŋ ni kaboo ra, ni alhakoo ma hanga agay hala abada. ¹⁰ Nda a gar ir nka koy za waatoo din, sohō kaa ka gar ir yee koyne!»

¹¹ Ngi baaba Izirayel nee i se: «Nda woo no, takaa ne kaŋ war g'a tee: wa ganda hayaa suubanteyan zaa k'i ka doo aroo do i ma tee a se gomni: jii, nda yuu, nda day-day, nda dugu, nda maatiga, nda amand. ¹² Wa nooroo kaŋ war n'a gar war saakey miŋey ga ka koy war bande k'a yeeti, a ga hin ka tee boraa nka firka. War ma nooru taaga zaa ka koy koyne. ¹³ Wa war armaa zaa, ka tun ka yee aroo do. ¹⁴ Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma war noo alhormo aroo woo do, hala a ma naŋ war armaa faa nda Benžamen ma yee kate war bande. Nda ay ga hima ka jan ay izey, ya jan ey.»

Isufi armye yee a do

¹⁵ Armye na gomney zaa, i na nooroo kaŋ i ga hima k'a ka koy cine hinka zaa, i na Benžamen mo zaa ka koy. I tun ka doo Misira ka koy Isufi do. ¹⁶ Za kaŋ Isufi dii i bande Benžamen, a nee nga goykaa kaŋ ga nga hugoo ga talfi se: «Arey wey ka koy hugey do, ma alman wii, ma hina, hō zaarikayoo i ga cirkosu ay do.» ¹⁷ Aroo na hayaa tee kaŋ a n'a har, a n'i ka koy Isufi hugoo do.

¹⁸ Amma arey hunbur, zama i nk'i ka koy Isufi hugoo do, i nee: «Nooroo kaŋ i n'a yeeti ir saakey ra cee jinaa, nga se i kate iri ne ra, ka kaŋ ir ga, k'ir gurzugay, k'ir tee sanda baŋŋayan, k'ir farkey kom.» ¹⁹ I man Isufi goykaa ka šelan a se hugoo miŋoo ga. ²⁰ I nee a se: «Suuri bonkoynoo, ir cee jinaa kaŋ ir doo ka kaa ka ŋaayan day ne ra, ²¹ kaŋ ir ga willi ir do, fonda ra, nongoo kaŋ ra ir na cijinoo tee, ir n'ir saakey feeri, de ir kaa ka gar kaŋ boro foo kul nga nooroo goo saakoo miŋoo ga, nooroo hinnaa hunday kaŋ ir n'a bana, nga dumoo no ir yee ka kate a ir bande. ²² Ir doo kate nda nooru taaga ka taasu day. Ir si bay boro kaŋ ka nooroo daŋ ir saakey ra.» ²³ Aroo zaabi ka nee: «Baani ma kaa war ga, war masi hunbur! War Koyoo no, war baaba Koyoo ka almaanoo din daŋ war saakey ra, war nooroo mo, ay duu a.» A na Simewoŋ fattandi i se.

²⁴ Aroo n'i daŋ Isufi hugoo ra. I kate i se hari, i na ngey cewey pumay, i na ngi farkey noo ŋaayan. ²⁵ I na ngi gomney soolu hala Isufi ga kaa zaarikay, zama i duu alhabar kaŋ nga do ngi ga cirkosu.

²⁶ Kaŋ Isufi too kate hugey do, i na gomney noo a se kaŋ i kate ey nga hugoo do, i gunguma jinoo ra hala ganda. ²⁷ A n'i hāa wala taka foo ti ngi gaahamey takaa. A nee i se: «War baaba žeenaa kaŋ war bay ka nga alhabaroo tee ya ne ga huna hala sohō? A ga saabu?» ²⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ni tamoo, ir baaba ga huna, a ga saabu.» De i sonbu ka gunguma a se. ²⁹ Isufi dii nga armaa Benžamen kaŋ nga nda a ga tee ŋaa foo, a nee: «War kaynoo kaŋ war na nga šennoo tee ya ne ti woo wala?» Hāayanoo banda ga, a nee: «Irkoy ma albarka daŋ ni ra, ay zankaa!» ³⁰ Isufi armaa faajoo hanse ka hin a, moŋey too nda mundawey, a cahā ka fatta ka koy huru hugu foo ra, a hēe no din. ³¹ Woo banda ga, a na nga moŋey pumay, a fatta kate. A na nga binoo naagu ka šelan ka nee i ma ŋaayaney gorandi. ³² ŋaayanoo waati Isufi foo nda nga bagaa, armye jerey nda ngi bagaa, Misira borey kaŋ ga ŋaa a bande mo nda ngi bagaa, zama Misira boro nda Ebere si ŋaa cere bande, almuhā no Misira borey se. ³³ I na armye gorandi i m'a tenje, k'a dii iberoo ga ka koy koddaa ga. I ga cere guna nda almunkar. ³⁴ Isufi n'i noo ŋaayaney kaŋ goo jinoo ra, Benžamen bagaa bisa cindey waney hala cee guu. I han, i ŋaali a bande.

44

Isufi na nga armye sii

¹ Isufi nee aroo se kaŋ ga nga hugoo ga talfi: «Borey wey saakey too nda taasu hala nongu kaŋ ga a si bisa, de ma affoo kul nooroo daŋ nga saakoo miŋoo ga. ² M'ay potoo,

nzorfu guuru potoo, nda taasoo nooroo, m'i danj i kul ikaccaa saakoo mijoo ga.» A na hayaa tee kanj Isufi n'a har a se. ³ Za moo boo, nga no i na arey din nda ngi farkey nanj i ma koy. ⁴ I fatta koyraa ra, i mana mooru kanj Isufi nee nga hugoo talfikaa se: «Tun ni boŋ ga, hanga arey din, nda n'toor'ey, ma nee i se: <Cin se war ga goy henna bana nda ifutu? ⁵ Man'ti nga ti hayaa kanj nda ay koyoo ga hanj, hayaa kanj nda a ga gunandi wala? Woo kanj war n'a tee man'ti kala goy futu!»

⁶ A toor'ey, a na šenni follokey har i se. ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Macin se ay koyoo ga šenney wey dumey har? Ni tamey ga mooru goyoo woo dumi teeyan! ⁸ Nga ne, nooroo kanj ir n'a gar ir saakey mijey ga, ir n'a ka kaa ma ne ka hun Kanaŋ ganda ra. De taka foo nda ir ga yadda ka zay ni koyoo hugoo ra, a ma tee nzorfu kaaray wala wura! ⁹ Yala bora kanj kone n'na potoo gar ni tamey ra, ma buu, ir mo ga tee ay koyoo baŋney.» ¹⁰ A n'i zaabi ka nee: «Ay yadda hayaa kanj war n'a har, amma bora kanj kone a duwandi no ma tee ay baŋnaa! War borey jerey ga henan.» ¹¹ Affoo kul ga caħa ka nga saakoo zumandi k'a feeri. ¹² Aroo fisi, a mana sintin nda kala i kul ibeeroo ka koy ben nda i kul ikaccaa. Potoo duwandi Benžameŋ saakoo ra. ¹³ I na ngi darbawey kottu ka ngi dooraa cebe, affoo kul na nga farkaa jeejaa yeeti a ga, i willi koyraa ra.

¹⁴ Žuda nda nga armyey koy Isufi hugoo do, i n'a gar no din, de i gunguma jinoo ra hala ganda. ¹⁵ Isufi nee i se: «Cin ti goyoo kanj war n'a tee? War nka si bay kanj ay cine ga wan ka gunandi ka dii hayey kanj ga kaa ka tee?» ¹⁶ Žuda zaabi ka nee: «Macin no ir ga nee ma ne, ay koyoo? Macin no ir g'a har, taka foo nda ir g'ir boŋ henanandi? Irkoy na ni tamey laybey fatawandi. Sohō ir ga tee ma ne baŋna, ir nda bora kanj kone potoo duwandi.» ¹⁷ Isufi zaabi ka nee: «Ay ga mooru woo teeyan! Bora kanj kone potoo duwandi no ma tee ya ne baŋna, war, wa žigi ka koy war baaba do nda baani.»

Žuda na nga boŋ noo Benžameŋ dogoo ra

¹⁸ Žuda man Isufi do ka nee: «Ay koyoo, alhormo tee ya ne! Ni tamoo ma hin ka šelanj ma ne, ay koyoo, masi futu ni tamoo ga, zama n'ga sawa nda Firawuuna. ¹⁹ Ay koyoo, ni nka ni tamey hāa ka nee: <War baaba ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?» ²⁰ Ir na ni zaabi, ir koyoo ka nee: <Ir baaba ga huna, a žen. Ir goo nda arma foo kanj a duu a nga žeenayyanoo ra. Zankaa din armaa faati, nga hinne ka cindi naŋoo se, baaboo ga hanse ka bag'a.» ²¹ Waatoo din n'nee ni tamey se: <W'a doori kate ya ne, ay ga baa ya dii a.» ²² Ir na ni zaabi, ay koyoo ka nee: <Zankaa si hin ka hun baaboo do. Nda a hun baaboo do, kul baaboo ga buu.» ²³ Amma n'nee ni tamey se: <Nda war kaynoo mana doo war bande, war si hin ka dii agay koyne.» ²⁴ Waatoo kanj ir žigi ka koy ni tamoo, ir baaba do, ir na ni, ay koyoo šenney har a se. ²⁵ Jirbiyan banda ga, ir baaba nee ir se: <Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.» ²⁶ Ir n'a zaabi ka nee: <Ir si hin ka doo. Nda ir kaynoo ga hanga ir bande, ir ga doo, zama ir si hin ka dii aroo nda man'ti ir kaynoo mma bara ir bande.» ²⁷ Ay baaba, ni tamoo nee ir se: <War ga bay kanj ay wandoo mana duu ya ne kala iz'aru hinka. ²⁸ Affaa hun ay kone, de ay nee: "Šikka sii kanj ganjihooga n'a wii!" De mo ya na dii a hala nongoo kanj ra ay goo. ²⁹ Nda war na woo mo taa ay kone, de albasi duu a, war g'ay žeenayyanoo zumandi nda hottay alaaharaa.»

³⁰ Sohō, nda ay koy ni tamoo, ay baaba do bila arusoogaa kanj ga nga hundoo hanse ka denji, ³¹ nda a dii kanj zankaa sii ir bande, kul a ga buu! De ni tamey g'ir baaba, ni tamoo zumandi nga žeenayyanoo ra nda hottay alaaharaa. ³² Zama agay, ni tamoo nka nga boŋ tolme zankaa dogoo ra ay baaba se, ay nee a se: <Nda ay man'a ka yee kate ma ne, ay zunuboo ga cindi waati kul, ay baaba.»

³³ Sohō ay koyoo, ay g'a wiri ni ga, ni tamoo ma tee ma ne baŋna arusoogaa dogoo ra, nga hunday ma žigi ka koy nga armyey bande. ³⁴ Taka foo nda ay ga hin ka žigi ka koy ay baaba do nda zankaa sii ay bande? Yala ya si dii bonaa kanj g'ay baaba kar!»

45

Isufi na nga boŋ bayrandi nga armyey se

¹ Isufi mana yee ka hin ka nga boŋ dii borey kul kanj g'a kuubi k'a bere jine. A wurru ka nee: «Wa borey kul fattandi.» Boro kul sii no waatoo kanj Isufi ga nga boŋ bayrandi nga armyey se. ² A na nga jindoo jer ka hēe hala nongu kanj ra Misira borey maar'a, Firawuuna hugoo mo maar'a. ³ A nee nga armyey se: «Agay no Isufi. Ay baaba ga huna hala sohō wala?» Amma armyey mana hin ka tuuru a se, zama i zalba jinoo ra. ⁴ Isufi nee nga armyey se: «Wa man kate ay ga.» I man kate. A yee ka nee: «Agay no Isufi, war armaa kanj war n'a neere Misira. ⁵ Sohō war masi war boŋ dor, war masi futu nda hayaa kanj se war n'ay neere ne ra. War hallasiroo se Irkoy n'ay sanba ne ra war jine. ⁶ Jiiri hinka ne kanj heraa goo ganda ra, de mo jiiri guu koyne kanj beeriyan si tee, hegayyan

si tee. ⁷ Irkoy nk'ay sanba war jine hala war masi duu ka ben gandaa ra, amma hala war boro boobo ma hallasi. ⁸ Adiši, man'ti war k'ay sanba ne ra, Irkoy k'ay sanba. A n'ay tee Firawuuna se baaba, a n'ay tee bonkoyini nga hugoo kul bonj, a n'ay noo ya Misira gandaa kul laama.

⁹ Wa cahã ka žigi ka koy ay baaba do, war ma nee a se: <Ni izoo Isufi nee ir ma nee ma ne kanj Irkoy na nga tee Misira kul se bonkoyini, ma doo kate nga jeroo ga, masi gay!¹⁰ N'ga goro Gošenj gandaa ra, ay jeroo ga, ni nda ni izey nda ni haamawey, nda ni alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kanj goo ni maapoo ga. ¹¹ Ne ra, ay ga ni ŋandi, zama heray ga tee koyne žiiri guu, hala masi koy kanj fara ra ni, nda ni alaayaney, nda haya kul kanj goo ni maapoo ga.> ¹² Nga ne, war dii nda war moyey, ag'armaa Benžamenj dii nda nga moyey kanj agay hunday no ka šelanj war se.

¹³ W'ay beeraa kul kanj ay duu a Misira deede ay baaba se nda haya kul kanj war dii a. War ma cahã ka doo kate nda ay baaba ne ra.» ¹⁴ Isufi na nga bonj warra nga armaa Benžamenj jindoo ga ka hēe. Benžamenj mo na jindoo dii ka hēe. ¹⁵ A na nga armyey kul naagu nga gandoo ra ka hēe i bande. Woo banda ga, nga armyey duu ka šelanj a bande.

Firawuuna ciya Yakuba se a ma kaa ka goro Misira

¹⁶ Alhabaroo too Firawuuna hugoo do kanj Isufi armyey kaa. Woo tee hayaa kanj kanj Firawuuna nda nga tamey se. ¹⁷ Firawuuna nee Isufi se: «Nee ni armyey se kanj hayaa kanj i ga hima k'a tee man'ti kala i ma ngi adabbawey jeeje ka koy Kananj gandaa ra. ¹⁸ I ma ngi baaba nda ngi alaayaney zaa ka kaa ka goro ay jeroo ga. Ay ga baa y'i noo nongu henna-henney kanj goo Misira gandaa ra. De mo i ga gandaa ŋaayan suubantey ŋaa. ¹⁹ Ni, ay na ni yaamar ma nee i se: <Hayaa ne kanj war m'a tee: war ma bari torkayanj zaa Misira gandaa ra war izey nda war wandey se. War ma war baaba žigandi ka kaa. ²⁰ War masi nimsi nda hayey kanj war g'i nanj, zama nongu henna-henney kanj goo Misira gandaa kul ra ga tee war wane.»>

²¹ Izirayel iz'arey na hayaa tee kanj harandi i se. Isufi n'i noo torkayanj sanda takaa kanj nda Firawuuna n'a yaamar, a n'i noo šilfandayyanj fondaa se. ²² A na affoo kul noo darbayyanj kanj nda a ga barmay. A na Benžamenj noo nzorfu kaaray tamma bonj zangu hinza (300) nda darbay guu kanj nda a ga barmay. ²³ A na farkey aru bonj woy (10) jeeje nda haya henna-henney kanj goo Misira, nda farkey woy bonj woy (10) kanj i na alkama jeeje i ga, nda taasu, nda meehunayyanj, a n'i sanba nga baaba diraa se. ²⁴ Waatoo kanj a ga nga armyey nanj i ma koy, a nee i se: «War masi yenje fondaa ra!» ²⁵ I žigi ka hun Misira ka too Kananj gandaa ra ngi baaba Yakuba do. ²⁶ I bayrandi a se kanj Isufi ga huna, nga no ma Misira gandaa kul laama. Amma Yakuba binoo kay, zama a mana naanay ey. ²⁷ Woo banda ga, i na hayey kul filla a se kanj Isufi n'i har ngi se. Koyne mo Yakuba dii torkawey kanj Isufi n'i sanba hala i ma kate nga, woo ka kate ngi baaba lakkaloo ma zunbu. ²⁸ Izirayel nee: «Isufi, ag'iz'aroo ga huna, woo wasa ya ne! Ay ga koy, de ay ga dii a za ya na buu!»

46

Yakuba koy Misira

¹ Izirayel koy nda haya kul kanj goo maapoo ga. A too Ber-Šeba, no din ra a na almanyaj koosu k'i tee sargari nga baaba Isiyaka Koyoo maapoo ga. ² Cijinoo ra, Irkoy šelanj Izirayel se bangayyan ra ka nee: «Yakuba, Yakuba!» A zaabi ka nee: «Agay ne.» ³ Irkoy nee a se: «Agay ti Irkoy, ni baaba Koyoo. Masi hunbur ka doo Misira, zama ay ga ni tee dumi beeri no din ra. ⁴ Agay hunday ga doo ni bande Misira, de mo agay zaati no ma yee ka ni žigandi ka hun no din. Isufi no ma ni moyey mooru.»

⁵ Yakuba hun Ber-Šeba. Izirayel izey na ngi baaba Yakuba, nda ngi izey, nda ngi wandey žigandi bari torkawey bonj kanj Firawuuna n'i sanba nga kateyanoo se.

⁶ I na ngi alman kurey nda gomney zaa kanj i duu ey Kananj gandaa ra. Yakuba koy nda nga bande nga hayroo kul Misira, ⁷ nga iz'arey, nda nga haam'arey, nda nga ize woyey, nda nga haama woyey, nda nga hayroo kul. I too a bande Misira.

Yakuba hayroo

⁸ Izirayel izey maapney ne: Yakuba nda nga hayroo kanj koy Misira. Yakuba ize jinaa ti Ruben. ⁹ Ruben iz'arey ti: Hanok, nda Palu, nda Hesronj, nda Karmi. ¹⁰ Simewonj iz'arey ti: Yemuwel, nda Yamin, nda Ohad, nda Yakin, nda Sohar, nda Šawul kanj ti Kananj woyoo iz'aroo. ¹¹ Lewi iz'arey ti: Geršonj, nda Kehat, nda Merari. ¹² Žuda iz'arey ti: Er, nda Onanj, nda Šela, nda Peres, nda Zera. Er nda Onanj mana buu kala Kananj gandaa ra. Peres iz'arey man'ti kala Hesronj nda Hamul. ¹³ Isakar iz'arey ti: Tola, nda Puwa, nda

Yob, nda Šimronj. ¹⁴ Zabulonj iz'arey ti: Sered, nda Elonj, nda Yalel. ¹⁵ Leya hayroo ti wey kanj a duu ey Yakuba se Padañ-Aram, nda Dina nga ize woyoo. Ngi iz'arey nda ngi ize woyey kul cere ra hinnaa man'ti kala boro waranza cindi hinza (33).

¹⁶ Gad iz'arey ti: Sefonj, nda Hagi, nda Šuni, nda Esibonj, nda Eri, nda Arodi, nda Areli. ¹⁷ Ašer iz'arey ti: Yimna, nda Yišwa, nda Yišwi, nda Beriya, nda Sera ngi woymaa. Beriya iz'arey ti: Heber nda Malkiyel. ¹⁸ Zilpa kanj Labanj n'a noo nga ize woyoo Leya se, hayroo ti wey kanj a duu ey. Ize boro woy cindi iddu (16) no a duu ey Yakuba se.

¹⁹ Rašel, Yakuba wandoo iz'arey ti: Isufi nda Benžamenj. ²⁰ Isufi duu Misira gandaa ra iz'arey kanj Poti-Fera kanj ti On sargari juwalkaa ize woyoo kanj ti Asanat n'i hay a se: Manase nda Efrayim. ²¹ Benžamenj iz'arey ti: Bela, nda Beker, nda Ašibel, nda Gera, nda Naamanj, nda Ehi, nda Roš, nda Mupim, nda Hupim, nda Ardu. ²² Rašel hayroo ti wey kanj a duu ey Yakuba se. I kul cere ra man'ti kala boro woy cindi taaci (14).

²³ Dan iz'aroo ti Hušim. ²⁴ Neftalij iz'arey ti: Yasiyel, nda Guni, nda Yeser, nda Šilem. ²⁵ Bilha kanj Labanj n'a noo nga ize woyoo Rašel se, hayroo ti wey. A duu Yakuba se zankayanj, i kul cere ra man'ti kala ize boro iyye.

²⁶ Yakuba hugoo borey kul kanj hun a ga kanj koy a bande Misira, man'ti kala boro woydu cindi iddu (66) kanj nga iz'arey wandey sii i ra. ²⁷ Isufi iz'aru hinkaa kanj hayandi Misira nda Yakuba hugoo borey kul kanj koy a bande Misira man'ti kala boro woyye (70).

Yakuba goro Gošenj

²⁸ Yakuba nka Žuda sanba nga jine Isufi do ka alhabar tee a se kanj nga goo ma koy Gošenj. Kanj i too Gošenj gandaa ra, ²⁹ Isufi na nga bari torcaa soolu ka žigi a boñ ka koy nga baaba Izirayel kubay Gošenj. Za a dii a, a na nga boñ warra jindoo ga, a gay a ga jindoo dii ka hēe. ³⁰ Izirayel nee Isufi se: «Sohō, nda a baa ya buu, zama ay dii ni, ay dii kanj n'ga huna!» ³¹ Isufi nee nga armye nda nga baaba hugoo borey se: «Ay ga žigi ka koy alhabar danj Firawuuna ra ka nee a se: <Ag'armey nda ay baaba hugoo borey kul kanj goo Kananj gandaa ra kaa ay jeroo ga. ³² I man'ti kala kurkawyanj, zama alman no i g'a biiri. I kate ngi bande ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kanj goo maapey ga.» ³³ Waati kanj Firawuuna na war cee ka nee: <Macin ti war goymijoo?» ³⁴ War m'a zaabi ka nee: <Ni tamey man'ti kala kurkawyanj za ngi zankataraa ga hala hō, ir nda ir baabey kul.> Takaa woo ra war ga goro Gošenj gandaa ra, zama kuryan man'ti kala almuhal Misira borey se.»

47

Yakuba dii Firawuuna

¹ Isufi koy alhabar danj Firawuuna ra, a nee a se: «Ay baaba, nda ay armye, nda ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kanj goo maapey ga kaa ka hun Kananj gandaa ra. Ngi ne Gošenj gandaa ra.» ² A na boro guu zaa nga armye ra ka koy Firawuuna do. ³ Firawuuna nee nga armye se: «Macin ti war goymijoo?» I na Firawuuna zaabi ka nee: «Ni tamey kanj ti ir nda ir kaagey man'ti kala kurkawyanj.» ⁴ I nee Firawuuna se koyne: «Ir nka kaa ka goro gandaa woo ra, zama nongu sii kanj ra ni tamey ga ngi almaney kur, heraa laala Kananj gandaa ra. Sohō nanj ni tamey ma goro ka waati tee Gošenj gandaa ra.» ⁵ Firawuuna nee Isufi se: «Ni baaba nda ni armye kaa ni do, ⁶ Misira gandaa ne ni jine. Ni baaba nda ni armye gorandi gandaa nongu henna-henna ra. I ma goro Gošenj gandaa ra. Nda n'ga goykaw hennayanj bay i ra, m'i danj ag'almaney jine, i ma tee i se jineboro.»

⁷ Isufi kate nga baaba Yakuba k'a cebe Firawuuna se. Yakuba gaara Firawuuna se. ⁸ Firawuuna nee Yakuba se: «Jiiri marje bara ma ne?» ⁹ Yakuba na Firawuuna zaabi ka nee: «Ay yawtaraa jirey man'ti kala zangu nda waranza (130). Ay hunaroo jirey ga kacca i ga laala, i mana too jirey kanj ay kaagey duu ey ngi yawtaraa ra.» ¹⁰ Yakuba yee ka gaara Firawuuna se, de a hun a do.

¹¹ Isufi na nga baaba nda nga armye gorandi, de a n'i noo doo Misira gandaa ra, gandaa nongu henna-henna ra, Ramses laamaa* ra, nda takaa kanj nda Firawuuna n'a yaamar. ¹² A na nga baaba, nda nga armye, nda nga baaba hugoo borey kul noo ŋaayan, affoo kul a laasaabu k'a noo haya kanj ga wasa nga borey hinnaa se.

Isufi teegoyoo heraa waati

¹³ Ŋaayan sii gandaa kul ra, zama heraa hanse ka laala. Misira nda Kananj gandaa fara heraa maaganda se. ¹⁴ Isufi na Misira nda Kananj gandaa nooroo kul marga kanj nda borey na alkamaa day. A na nooroo woo kul ka koy Firawuuna hugoo ra. ¹⁵ Waatoo

* 47:11 47.11 Ramses sii kala Gošenj gandaa ra.

kanj nooroo ben Misira nda Kanaŋ gandaa ra, Misira borey kul kaa Isufi do ka nee a se: «Ir noo taasuu. Macin se ir ga buu nongu kanj ra n'goo, zama ir nooroo ben.»¹⁶ Isufi zaabi ka nee: «Nda war nooroo ben, wa kate war almaney, ay g'i barnmay war se nda taasuu.»

¹⁷ I kate ngi almaney Isufi do. A na ngi baryey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda farkey barnmay i se nda taasuu. A na jiiroo din tee a ga almaney kul barnmay i se nda taasuu. ¹⁸ Waatoo kanj jiiroo woo ben, yeeši i kaa a do ka nee a se: «Ir koyoo, ir si hin k'a tugu ma ne kanj ir noorey ben, alman kurey yee ni maapoo ga, haya kul mana cindi kanj ir ga kate a ma ne, kala ir kunturey nda ir faarey, ir koyoo. ¹⁹ Macin se ir nda ir faarey ga faati nongu kanj ra n'goo? Ir nda ir faarey day nda taasuu, woo ra ir nda ir faarey ga tee Firawuuna wane. Ir noo dumi hala ir ma huna ir masi koy buu, laboo mo masi koy hasara.»

²⁰ Takaa woo nda Isufi na Misira faarey kul day Firawuuna se, zama Misira borey affoo kul nka nga faaroo neere heraa kanj ga koy de a ga tonton se. Misira gandaa tee Firawuuna wane. ²¹ Isufi na borey danj koyrawey ra, m'a dii Misira gandaa bonj faa ga ka koy affaa ga. ²² Sargari juwalkey hinne faarey no a man'i day, zama haya no kanj Firawuuna n'a zaa nga jindoo ga sargari juwalkey se. Ngi meehunaa si hun kala Firawuuna do, woo se i mana ngey faarey neere.

²³ Isufi nee borey se: «Ay na war nda war faarey day Firawuuna se. Dumi ne, war m'a say faarey ra. ²⁴ Nda hegaa tee, zamna guu kul war ga affoo noo Firawuuna se, war ma itaacaa zaa k'a tee dumi faarey se nda ŋaayan war hugey borey nda war izey se.»²⁵ I n'a zaabi ka nee: «N'n'ir hundey hallasi. Yala ir ma duu alhormo ni do, ir koyoo ka tee Firawuuna se barnaa.»²⁶ Isufi n'a tee yaamar kanj ga bara hala hō kanj Misira faari zamna guu kul affaa ti Firawuuna wane. Sargari juwalkey hinne waney no Firawuuna s'i mayray.

Yakuba ibaayi kokoraa

²⁷ Izirayel goro Misira gandaa ra, Gošenj gandaa ra. I tee no din ra almankoyini, i duu izeyan, de i hanse ka boobo. ²⁸ Yakuba huna jiiri woy cindi iyye (17) Misira gandaa ra. Aloomuroo kanj Yakuba duu a man'ti kala jiiri zangu nda woytaaci cindi iyye (147).

²⁹ Waatoo kanj Izirayel man buuyan, a na nga izoo Isufi cee, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, ma ni kaboo danj ay ceehamoo cire ka allaahidu zaa ya ne nda baji nda laadirtaraa kanj n's'ay sutura Misira. ³⁰ Waati kanj ay koy ay hayragey gar alaa haraa, m'ay zaa ka hun Misira ka koy ay sutura ay hayragey hugoo ra.» Isufi zaabi ka nee: «Woo kanj n'n'a har, nga no ay g'a tee.»³¹ Yakuba nee: «A žee ya ne.» Isufi žee a se. Woo banda ga, Izirayel sujudu nga daaroo bonjoo ga.

48

Yakuba gaara Isufi iz'arey se

¹ Hayey din kanj tee banda ga, boroyan kaa ka nee Isufi se: «Ma bay, ni baaba sii nda baani.» Isufi na nga iz'aru hinkaa kanj ti Manase nda Efrayim zaa nga bande. ² Boroyan na alhabar danj Yakuba ra ka nee a se: «Ni iz'aroo Isufi ne ma kaa ni do.» Izirayel na gaabi danj nga bonj ra, a goro daaroo bonj. ³ Yakuba nee Isufi se: «Irkoy, Hini-kul-koyoo bangay ya ne Luz, Kanaŋ gandaa ra, a gaara ya ne. ⁴ A nee ya ne: «Nga ne, ay ga ni noo hayyan, ay ga ni boobandi, ay ga ni tee dumi boobo. Ay ga gandaa woo noo ni hayyanoo se ni banda ga, a m'a mayray hala abada.»⁵ Sohō iz'aru hinkaa kanj n'duu ey za ya na kaa ni do Misira gandaa ra, i ga tee ay wane. Efrayim nda Manase ga tee ay wane sanda Ruben nda Simewonj. ⁶ Amma ni hayroo kanj n'g'a hay dumawey ga, ga tee ni wane. Ngi armyey bagaa ra i ga tubu. ⁷ Agay, n'ga bay, waatoo kanj ay ga kaa ka hun Padanj, Rašel buu ay kaboo ra, Kanaŋ gandaa ra. Diray cindi ir nda koyraa game kanj se i ga nee Efrata. No din ra ay n'a sutura, Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem.»⁸ Izirayel dii Isufi iz'arey, de a nee: «Mayyan ti wey?»⁹ Isufi na nga baaba zaabi ka nee: «Iz'arey no kanj Irkoy n'i noo ya ne, ne ra.» Yakuba nee: «Ay g'a wiri ni ga, i manandi agay hala ay ga gaara i se.»

¹⁰ Žeenayyanoo na Izirayel moyey kokoorandi hala nongu kanj ra a si dii koyne. A n'i manandi a ga. Yakuba n'i summu, a n'i naagu nga gandoo ra. ¹¹ Izirayel nee Isufi se: «Ya na hongu wala ay ga dii ni koyne, amma nga ne, Irkoy n'ay cebe ba ni hayroo.»¹² Isufi n'i kaa nga baaba cewey bonj, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma.

¹³ Woo banda ga, Isufi na ngi boro hinkaa kul zaa, Efrayim goo Isufi kabe hennaa here, Izirayel kabe laalaa ga, Manase goo nga kabe laalaa here, Izirayel kabe hennaa ga. A n'i manandi a ga. ¹⁴ Izirayel na nga kabe hennaa šerre k'a fur Efrayim kanj ti kayne

boŋoo ga, a na nga kabe laalaa fur Manase boŋoo ga. A nka nga kabey bere cere se, zama Manase ti beere. ¹⁵ A gaara Isufi se jina, a nee:
 «Yala Irkoy kaŋ fonda ra ay hayragey Ibrahima nda Isiyaka dira,
 yala Irkoy kaŋ n'ay kur za ay huru aduŋna ra hala hō,
¹⁶ yala almalaykaa kaŋ n'ay hallasi ifutu kul ra, ma albarka dan zankey wey ra.
 Yala ay maŋoo nda ay hayragey Ibrahima nda Isiyaka maŋey ma ciya i ga.
 Yala i ma boobo gandra ra k'a too!»

¹⁷ Isufi dii kaŋ nga baaba na nga kabe henna fur Efrayim boŋoo ga, a mana kan a se. A na nga baaba kaboo zaa ka nee nga g'a kaa Efrayim boŋoo ga ka fur Manase wanoo ga. ¹⁸ Woo banda ga, a nee nga baaba se: «Man'ti takaa woo no, ay baaba! Zama woo ti beere, ni kabe henna fur boŋoo ga.» ¹⁹ Baaboo wanji, a nee: «Ay ga bay, ay izoo, ay ga bay, a ga tee jama, nga mo ga tee boro beeri. Amma nga kaynoo ga beeri nda a, de nga hayroo ga dumi boobo tee.» ²⁰ Hanoo woo, a gaara i se, de a nee: «War maŋey nda Izirayel borey ga gaara ka nee: «Irkoy ma ni tee sanda Efrayim nda Manase!» Takaa woo nda a na Efrayim dan Manase jine.

²¹ Izirayel nee Isufi se: «Agay ne buuyan mee ga, Irkoy goo war bande, de a ga war yeeti war hayragey gandra ra. ²² Agay, ay ga ni noo Šekem kaŋ ay n'a taa nda ay takubaa nda ay biraa Amor borey kone. A ga tee ma ne tontoni ka bisa ni armyey.»

49

Yakuba šenni kokorantey

¹ Yakuba ciya nga iz'arey se, a nee i se:
 «Wa marga, ay ga hayey filla war se
 kaŋ ga kaa ka tee zamaney kaŋ ga kaa ra.

² Wa marga ka haŋajer, Yakuba iz'arey,
 wa maa war baaba Izirayel se.

³ Ruben, ni ti ay iz'aru jinaa,
 ag'alfaydaa nda ay gaabi jina-jinawey ra ay duu ni,
 ni beeraa nda ni hinoo bisa ni armyey waney.

⁴ N'ga zarga sanda hari,
 woo se n'si tee jineboraa koyne!
 Zama ni žigi ni baaba kanidogoo boŋ, n'n'a kaynandi.
 A žigi ay daaroo boŋ!

⁵ Simewoŋ nda Lewi man'ti kala armayan
 kaŋ anniyawey man'ti kala kurimunyan.

⁶ Ay hundoo sii ngi ceretaraa ra,
 ay binoo sii ngi margaroo ra,
 zama ngi futuyanoo ra i na aruyan wii,
 ngi hooraa ra i na haw yaaryan malal.

⁷ Ngi hottayyanoo ma laali, zama a ga koron.
 Ngi futuyanoo ma laali, zama a ga laala.
 Ay g'i say Yakuba gandra ra.
 Ay g'i say-say Izirayel gandra kul ra.

⁸ Žuda, ni, ni armyey ma ni saabu,
 ni kaboo ga ni iberey gungumandi,
 de mo ni baaba-izey ga sujudu ni jine.

⁹ Žuda man'ti kala ganjihayla-ize,
 n'ga hun hoodogoo ra, ay iz'aroo.
 A ga kani ka hunanzam sanda ganjihayla aru
 wala sanda ganjihayla woy.
 May no ma yadda k'a tunandi?

¹⁰ Kokoytaray goboo si hun Žuda kone.
 Boŋkoynitaray goboo si hun kaboo ra,
 hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga*,
 nga kaŋ se gandawey kul borey ga yee ganda.

* **49:10** 49.10 «hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hala Šilo kaayanoo ga» wala «hala waati kaŋ i na alkaasoo kaa a se».

11 Žuda ga nga farkaa haw alanebɲanoo ga,
alanebɲaa hennaa ga nga farka-izoo ga hawa.
Alaneb hari mooraa ra a ga nga bankaaraa ɲumandi,
alaneb-izoo hari ciraa ra a ga nga darbay beeroo ɲumandi.†

12 Moɲey nere nda alaneb hari moora,
de hiɲey kaaray nda waa.

13 Zabulon ga goro teekoo miɲoo ga,
a goo harihiyey guraa ga,
nga laamaa ga koy hala Sidon here.

14 Isakar man'ti kala farka gaabikoyɲi
kaɲ ga kani kaley gamey ra.

15 A dii kaɲ hunanzamdoo ga boori,
gandaa ga kan.
A na nga jesoo gaaru ka jere.
A ga baɲɲataray goy tee.

16 Dan ga ciiti nga dumoo se
sanda Izirayel alkabiila foo.

17 Dan ga tee gandakarfu kaɲ goo fondaa ra,
a ga tee gondi kaɲ goo lolaa ra
kaɲ ga bari cee ɲama
hala barikaarukaa ma kaɲ nda banda.

18 Abadantaa, ay ga ni hallasiroo batu.

19 Gad, bone teekawyaɲ ga marga a ga,
amma nga, a g'i dii nda banda.

20 Ašer do ɲaayan henna ga hun,
nga do kokoy ɲaayaney ga hun.

21 Neftali man'ti kala jeeri kaɲ sii boro mayray ra.
A ga ize hennayaɲ hay.‡

22 Isufi man'ti kala haw yaaru,
haw yaaru kaɲ goo hari jere ga,
yaaruyaɲ kaɲ goo tondi hondu jese ga.§

23 Birawkarkey n'a tooɲe,
i n'a kar, i n'a yenje,

24 amma nga biraa alfaydaa ga gay,
nga kabey goo nda gaabi*,
Hinikoyoo kaɲ ti Yakuba Koyoo kabey bande,
Kurkaa kaɲ ti Izirayel Tondoo, maɲoo ga.

25 Ni baaba Koyoo ga ni faaba,
Hini-kul-koyoo ga albarka dan ni ra.
N'ga duu beenaa haroo albarkaa,
nda laboo cire guusu beeroo haroo albarkaa,
n'ga duu ni almaney nda ni hayroo albarkaa.

26 Ni baaba gaararey
ga bisa ay hayragey waney,

† 49:11 49.11 Alanebɲaa man'ti kala tuuri baana, amma nga haroo addawlaa ga hima nda yuu wala hawjii. ‡ 49:21 49.21 «Neftali man'ti kala jeeri kaɲ sii boro mayray ra. A ga ize hennayaɲ hay», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Neftali man'ti kala tuuri beeri kaɲ ga nga kabey šerre. A ga kabe hennayaɲ tee». § 49:22 49.22 «Isufi man'ti kala haw yaaru, haw yaaru kaɲ goo hari jere ga, yaaruyaɲ kaɲ goo tondi hondu jese ga», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Isufi man'ti kala tuuri kabe dumante kaɲ ga ize tee, de a goo hari jere ga. Kabey ga žigi cetaa ga ka bisa a».

* 49:24 49.24 «amma nga biraa alfaydaa ga gay, nga kabey goo nda gaabi», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «amma affoo kul biraa cindi a ga kogu karbaši, ngi kabey jijiri».

i ga too hala tondi hondey kanj ga bara waati kul.[†]
Yala i ma tabati Isufi boŋoo ga,
nga armyey boŋkoynoo teŋaa ga!

²⁷ Benžamenj man'ti kala ganjihansi kanj ga korta.
Subbaahoo ra, a ga hayaa ŋaa kanj a duu a,
cijinoo ra, a ga nga alganiimaa zamna.»

²⁸ Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) kul ti woo. Šenney ti wey kanj ngi baaba n'i har i se nga gaararoo ra. A gaara i se affoo kul nda nga gaararoo.

Yakuba buuyanoo

²⁹ Woo banda ga, Yakuba na nga iz'arey yaamar ka nee: «Ay ga koy ay hayragey gar alaaharaa, war m'ay sutura ay baabey jerey ga, tondi guusoo ra kanj goo Eferonj Heti boraa faaroo ra,³⁰ Makupela faaroo tondi guusoo ra kanj ga Mamre tenje, Kanaŋ gandaa ra. Faaroo no kanj Ibrahima n'a day Eferonj Heti boraa ga k'a tee saaray. ³¹ No din ra Ibrahima nda nga wandoo Sarata suturandi. No din ra Isiyaka nda nga wandoo Rebeka suturandi. No din ra ay na Leya sutura. ³² Faaroo nda tondi guusoo kanj goo a ra mana dayandi kala Heti borey ga.» ³³ Waatoo kanj Yakuba na nga iz'arey yaamar ka ben, a na nga cewey marga nga daaroo ra, hundoo hun, a koy nga hayragey gar alaaharaa.

50

Yakuba kanj ti Izirayel suturayanoo

¹ Isufi gum nga baaba ndumoo boŋ, a hēe a ga, a n'a summu. ² Isufi na safarkey, nga tamey yaamar i ma nga baaba yon*. I na Izirayel yon. ³ I na jirbi woytaaci (40) tee a ra, zama woo ti jirbey kanj kayandi yonyan se. Misira borey n'a hēe jirbi woyye (70).

⁴ Waatoo kanj nga buuyanoo goraa jirbey bisa, Isufi šelaŋ Firawuuna hugoo borey se ka nee: «Wa alhormo tee ya ne, ay g'a wiri war ga, war m'ay dontaa ka too Firawuuna do ka nee a se: ⁵ «Ay baaba nk'ay žeendi ka nee kanj nga ne, buuyan mee ga, nga saaraa kanj nga n'a soolu Kanaŋ gandaa ra, no din ra ya nga sutura.» Sohō ay ga baa ya žigi ka koy ay baaba sutura, de ya yee kate.» ⁶ Firawuuna zaabi ka nee: «Žigi ka koy ni baaba sutura sanda takaa kanj nda a na ni žeendi.» ⁷ Isufi žigi ka koy nga baaba sutura. Firawuuna tamey kul, nda nga hugoo boro beerey, nda Misira gandaa boro beerey kul žigi ka koy a bande, ⁸ nda Isufi hugoo kul, nda nga armyey, nda nga baaba hugoo borey. Haya kul mana cindi Gošeŋ gandaa ra kala zankey hinne, nda ngi alman buuney, nda ngi ibeerey. ⁹ Bari torkayanj nda barikaarukawyanj hanga Isufi bande. Hayey kanj hanga a bande ga hanse ka boobo.

¹⁰ Waatoo kanj i too taasu kar ganganoo do kanj se i ga nee Atadu kanj goo Žurdenj isaa se banda, no din ra i na buuyanoo hēe, hēeni beeri šenda-šenda, de a na nga baaba buuyanoo goro jirbi iyee. ¹¹ Gandaa gorokey kanj ti Kanaŋ borey dii takaa kanj nda i na buuyanoo hēe Atadu ganganoo ra, de i nee: «Woo ti buuyan beeri Misira borey se!» Woo se i na ganganoo din maŋoo danj Abel-Misirayim (maanaa «buuyanoo goraa kanj Misira borey n'a tee»), a goo Žurdenj isaa se banda.

¹² Izirayel iz'arey n'a tee nda takaa kanj nda a n'i yaamar. ¹³ Nga iz'arey n'a ka koy Kanaŋ gandaa ra, i n'a sutura tondi guusoo ra kanj goo Makupela faaroo ra. Faaroo no kanj Ibrahima n'a day Eferonj Heti boraa ga kanj ga Mamre tenje, k'a tee saaray. ¹⁴ Waatoo kanj Isufi na nga baaba sutura ka ben, a yee Misira, nga nda nga armyey, nda borey kul kanj žigi a bande ka koy baaboo sutura.

Isufi na nga armyey biney yaynandi

¹⁵ Kanj Isufi armyey dii kanj ngi baaba buu, i nee cere se: «Sohō, nda Isufi konna ir, a ga hin ka ifutaa kul kanj ir bay k'a tee a se bana ir ra!» ¹⁶ I donto ka nee Isufi se: «Za ni baaba mana buu a na yaamar goo noo ka nee: ¹⁷ «Wa nee Isufi se kanj ay g'a wiri a ga a ma nga armyey hooyanoo nda ngey zunuboo yaafa i se, zama goy futu no i n'a tee ma ne!» Adiši sohō ni baaba Koyoo tamey hooyanoo yaafa i se!» Kanj Isufi maa šenney wey kul, a hēe. ¹⁸ Nga armyey hunday kaa ka gunguma jinoo ra ka nee: «Nga ne, ir ga tee ma ne baŋna.» ¹⁹ Isufi n'i zaabi ka nee: «War masi hunbur! Agay ti Irkoy wala? ²⁰ War, war miile ka ifutu tee ya ne, amma Irkoy n'a bere k'a tee ihenna, hala hayaa kanj ne ka

[†] 49:26 49.26 «Ni baaba gaararey ga bisa ay hayragey waney, i ga too hala tondi hondey kanj ga bara waati kul», Ebere šenni ra, algamanaa faa ti «Ni baaba gaararey ga bisa tondijaney kanj gay i ga bara haya henney, i ga bisa tondi hondey kanj ga bara waati kul gomney». * 50:2 50.2 Bukaw yonyan mm'a ganji a ma funbu.

tee ma duu ka teendi. Jama beeri ma duu hallasiyan. ²¹ Sohō war masi hunbur, ay ga war nda zankey n̄andi.» Šenni henney wey nda a na biney yayanandi.

Isufi buuyanoo

²² Woo banda ga, Isufi cindi Misira, nga nda nga baaba hugoo borey. Isufi huna jiiri zangu nda iwoy (110). ²³ A dii Efrayim iz'arey nda iz'arey izey. A dii mo Makir kan̄ ti Manase iz'aroo, izey, i hayandi cewey boŋ. ²⁴ Isufi nee nga armey se: «Agay ne buuyan mee ga. Irkoy si dir̄na war, a ga war ka žigi ka hun gandaa woo ra, ka war ka koy gandaa ra kan̄ a žee nga g'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se.» ²⁵ Woo banda ga, Isufi na Izirayel izey žeendi ka nee: «Waati kan̄ Irkoy hongu war, war m'ay birey ka žigi ka hun ne.»

²⁶ Isufi buu nga jiiri zangu nda iwoyaa (110) ga. I n'a yon, i n'a dan̄ bukawey ceesu foo ra Misira.

Fattaroo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Citaaboo woo ra Irkoy nee: «Agay ti Abadantaa, ni Koyoo kanj na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra.» Fattaroo sorraa woo (zammaa 20.2) ga citaaboo maapoo (Fattaroo) nda hayaa kanj goo a ra cebe kanj ti: Irkoy ti nga jamaa Sawalkaa. Koyne mo sorraa woo ti yaamar woyaa (10) asaasoo. Irkoy kanj ti baji, woo maaganda se a na Izirayel borey feeri, a g'a wiri i ga i ma ngi bajoo cebe nga se nda nga yaamarey diiyanoo.

Waatoo kanj Izirayel izey duu gorodoo Misira laboo ra (Sintinoo 45.17–20; 47.11), i tee jamaa beeri, amma kokoyoo n'i tee bannayan. Irkoy man'i nanj takaa din, a na boro suuba i ra, Musa, k'a tee i se gongukaw. Irkoy na kayfi beeriyanj tee ka Misira borey gaabi i ma Izirayel borey sawal k'i nanj i ma koy.

Boro kul kanj goo bannataray, dumi kul kanj no, zaman kul kanj no, citaaboo woo g'i faaba k'i cebe haya kanj ti sawalyan cimoo, sawalyanoo kanj Irkoy g'a noo hala boro nda nga Koyoo gamoo ma duu ka hanse, boro nda nga cinaa gamoo ma hanse.

Misira kokoyoo na Izirayel borey danj waazibi goyyanj ra

¹ Izirayel izey kanj huru Yakuba bande Misira, affoo kul nda nga alaayaney, maapney ne: ² Ruben, nda Simewon, nda Lewi, nda Žuda, ³ nda Isakar, nda Zabulon, nda Benžamen, ⁴ nda Dan, nda Neftali, nda Gad, nda Ašer. ⁵ Borey kul kanj hun Yakuba ga hinnaa man'ti kala boro woyye (70). Isufi goo Misira ka ben. ⁶ Woo banda ga, Isufi buu, armey kul buu, zamanoo din borey kul buu. ⁷ Amma Izirayel borey duu hayyan boobo, ka gooru, ngi hinnaa tonton, i hanse ka duu gaabi. I na gandaa too. ⁸ Kokoy taaga kaa ka Misira laama kanj si Isufi bay. ⁹ Kokoyoo nee nga jamaa se: «Nga ne, Izirayel borey jamaa boobo nda ir, i gaabi nda ir. ¹⁰ Ir ma hawgay, ir ma lakkal danj ka taka tee kanj ra i masi tonton. A ga hin ka tee, nda wongu tun, i ga tee affoo ngi nda ir iberey k'ir wongu jina ka gandaa nanj.» ¹¹ Woo se Misira borey na boroyanj danj Izirayel jamaa jine kanj g'i torro, i n'i danj waazibi goyyanj ra. I na koyrayanj kanj ti taasu fanjidooyanj cin Firawuuna se, koyrawey maapney ti: Pitom nda Ramses. ¹² Amma kanj i g'i torro kul i mma tonton, i ga boobo. I konna Izirayel borey. ¹³ Misira borey na Izirayel borey danj tamtaray šenda ra. ¹⁴ I na tamtaray šendaa k'i konnandi aduŋna. I ga labu goy, i ga feraw kar, i ga goy dumi kul tee faarey ra. Goyey kul kanj ra i n'i danj man'ti kala tamtaray šenda.

Firawuuna na Izirayel borey gurzugay

¹⁵ Misira kokoyoo šelanj Eberewey hayandikey se, affoo maapoo ti Šifra, affaa maapoo ti Puwa. ¹⁶ A nee i se: «Nda war ga Ebere woyey hayandi, de war ga dii kanj iz'aru no, war m'a wii, nda ize woy no, war m'a nanj a ma huna.» ¹⁷ Amma hayandikey ga hunbur Irkoy, i mana hayaa tee kanj Misira kokoyoo n'a har i se. I na zankaarey nanj i ma huna. ¹⁸ Misira kokoyoo ciya hayandikey se, a nee i se: «Cin se war na woo tee, ka zankaarey nanj i ma huna?» ¹⁹ Hayandikey nee Firawuuna se: «Ebere woyey nda Misira woyey man'ti affoo, Ebere woyey ga saha, hala hayandikaa ga too kate i do gar i duu ngi boŋ ka ben.»

²⁰ Irkoy na haya henna tee hayandikey se. Jamaa mo tonton, i hanse ka duu gaabi. ²¹ Zama hayandikey hunbur Irkoy, a n'i noo hayyan. ²² Firawuuna na nga jamaa kul yaamar ka nee: «Iz'aru kul kanj hayandi, war m'a warra isaa ra, amma ize woy, war m'a nanj a ma huna.»

2

Musa hayyanoo

¹ Lewi hugoo boro na Lewi ize woy foo hiiji. ² Woyoo tee gunde, a na iz'aru hay. A dii kanj zankaa ga boori, a n'a tugu handu hinza. ³ Amma kanj a too nongu kanj ra a si hin k'a tugu koyne, a na seji tee nda subu, a n'a yon nda guduronj nda yonhaya. A na zankaa kanandi a ra k'a fur isaa mijoo ga subey game. ⁴ Zankaa woymaa ga kay nongu mooro ra ka guna haya kanj ga kaa ka duu a.

⁵ Firawuuna ize woyoo doo isaa ga ka koy numay, woysookey kanj goo a bande ga yaara-yaara jaboo ga. A dii sejoo subey game, a danj nga tamoo ma koy a zaa kate. ⁶ A n'a feeri, de a dii zankaa. Zankaaru no kanj goo ma hēe. A hinna a se, a nee: «Eberewey zanka no.» ⁷ Woymaa nee Firawuuna ize woyoo se: «N'ga baa ya koy naanandikaw ceeci ma ne Ebere woyey ra hala a ma zankaa naanandi ma ne?» ⁸ Firawuuna ize woyoo nee a se: «Ayyo». Woysookey koy zankaa jaa cee kate. ⁹ Firawuuna ize woyoo nee woyoo

se: «Zankaa woo zaa, ma cindi k'a naanandi ya ne, ay ga ni bana.» Woyoo na zankaa zaa ka cindi k'a naanandi.

¹⁰ Waatoo kanj zankaa beeri, woyoo kate a Firawuuna ize woyoo se. A tee nga izoo, a na maapoo danj Musa (maanaa «a nka zandi»), a nee: «Zama haroo ra ay n'a zaa.»

Musa zuru ka koy goro Majan gandaa ra

¹¹ Waatoo kanj Musa beeri, han foo a fatta ka koy nga armye do, a dii waazibi goyey kanj ra i goo. A dii Misira aru foo kanj ga Ebere aru kar, nga armye affoo no. ¹² A na jine nda banda guna, a dii kanj boro sii no, a na Misira aroo kar k'a wii k'a tugu labutaasoo ra. ¹³ Subaa ra, a fatta koyne, nga ne, a dii Ebere boro hinka kanj ga yenje. A nee boraa kanj toope se: «Macin se n'ga ni ceroo kar?» ¹⁴ A nee: «May ka ni tee ir bonkoynoo nda ir alkaaloo? Ni mma baa m'ay wii sanda takaa kanj nda bi n'na Misira aroo wii?» Musa hunbur, a nee nga bonj se: «Hayaa bayrandi.» ¹⁵ Waatoo kanj Firawuuna maa šennoo, a ceeci ka Musa wii. Amma Musa zuru ka hun Firawuuna ra ka koy goro Majan gandaa ra. A goro day foo jere. ¹⁶ Majan gandaa sargari juwalkaa goo nda ize woy iyey, i ga kaa ka gur ka ngi hari han jinawey too ka ngi baaba almaney hanjandi. ¹⁷ Amma kurkawyanj kaa k'i gaaray, de Musa tun ka faasa i se ka ngi almaney noo hari i ma hanj. ¹⁸ Waatoo kanj i yee ngi baaba Rehuwel* do, a nee i se: «War ya yee kate tanba hō?» ¹⁹ I nee: «Misira aru foo k'ir kaa kurkey kabey ra, ba hari nga k'a gur ir se ka almaney hanjandi.» ²⁰ A nee nga ize woyey se: «Man aroo goo? Macin se war n'a nanj? W'a cee, a ma kaa ka ŋaa!»

²¹ Musa yadda ka goro aroo do, a na Musa noo nga ize woyoo kanj maapoo ti Sefora. ²² A na iz'aru foo danj adunna ra, Musa na maapoo danj Geršom (maanaa «ka koy goro no din»), a nee: «Ya nka koy goro labu waani ra.»

Irkoy na Musa suuba a ma Izirayel borey kaa kabe ra

²³ Waati kukoo woo ra Misira kokoyoo buu. Izirayel borey hottu, i kaati, de ngi goyoo hottaa kaatiroo ka faaba ceeci žigi ka too Irkoy do. ²⁴ Irkoy maa ngi hēenoo, a hongu nga amaanaa kanj goo nga, nda Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba game. ²⁵ Irkoy na Izirayel borey guna, a dii ngi takaa.

3

¹ Musa ga nga nzuraa Žetro kanj ti Majan gandaa sargari juwalkaa almaney kur. A na almaney ka koy saajoo dumaa ga, a too Irkoy tondi hondoo do kanj se i ga nee Horeb. ² Abadantaa almalaykaa bangay a se nuune deene ra, saabaynaa game. A ga saabaynaajoo guna, nga ne, a ga dii, amma nuunaa si saabaynaajoo ŋaa. ³ Musa nee: «Ay ga kuubi ka koy bangayyan beeroo woo guna, macin se saabaynaajoo si ton.» ⁴ Abadantaa dii kanj a goo ma kuubi ka koy guna, Irkoy goo saabaynaajoo gamoo ra, a n'a cee ka nee: «Musa! Musa!» A nee: «Agay ne.» ⁵ Irkoy nee: «Masi man kate ne, ni taamey kaa ni cewey ra, zama nongoo kanj ra n'goo ma kay man'ti kala labu hananante.» ⁶ A nee koyne: «Ay man'ti kala ni baaba Koyoo, Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo.» Musa na nga ndumoo daabu, zama a ga hunbur nga ma Irkoy guna.

⁷ Abadantaa yee ka nee: «Ay dii, ay dii ay jamaa torraa Misira gandaa ra, ngi kaatiroo kanj i g'a tee ngi waazibi goyey juwalkey maaganda se, ay maar'a, ay ga bay kanj i goo hottay ra. ⁸ Ay zunbu ka kaa k'i kaa Misira borey hinoo cire k'i žigandi ka koy ganda henna hayante ra kanj ra waa nda yuu ga tee hari, Kanaŋ borey gorodogoo, nda Heti borey gorodogoo, nda Amor borey gorodogoo, nda Ferezi borey gorodogoo, nda Hewi borey gorodogoo, nda Žebus borey gorodogoo no. ⁹ Sohō nga ne, Izirayel borey kaatiroo too kate hala ay do, ay dii torraa kanj Misira borey n'a danj i ga. ¹⁰ Sohō koy, ay ga ni sanba Firawuuna do, m'ay jamaa Izirayel borey kaataray Misira.»

Irkoy na nga maapoo bangandi Musa se

¹¹ Musa nee Irkoy se: «May ti agay kanj ga koy Firawuuna do ka Izirayel borey fattandi Misira?» ¹² Irkoy nee: «Ay goo ni bande, silbaa ne kanj ga cebe kanj agay ka ni sanba: waati kanj n'na jamaa fattandi Misira, war ga Irkoy gana tondi hondoo woo bonj.» ¹³ Musa nee Irkoy se: «Aywa, nda ay koy Izirayel borey do ka nee i se: «War baabey Koyoo k'ay sanba war do.» Nda i nee ya ne: «Macin ti maapoo?», macin no ay g'a har i se?»

¹⁴ Irkoy nee Musa se: «Agay ti a ga bara.» A nee a se: «Nee Izirayel borey se: «A ga bara» k'ay sanba war do.» ¹⁵ Irkoy yee ka nee Musa se: «Nee Izirayel borey se: «Abadantaa, war baabey Koyoo, Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo k'ay sanba war do. Woo ti ay maapoo hala abada. Woo ti ay maapoo kanj ga ciyandi zaman

* 2:18 2.18 Zamna 3to ra ka koy, i mma nee Rehuwel se Žetro.

ka kaa zaman.»¹⁶ Koy ma Izirayel boro beerey marga, ma nee i se: «Abadantaa, war baabey Koyoo, Ibirahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo bangay ya ne, a nee: “Ay dii war, ay ga haya bay kanj goo war ga Misira.”»¹⁷ Ay nee: «Ay ga torraa zaa war ga kanj Misira borey n’a danj war ga ka war ka koy Kananj borey gandaa ra, nda Heti borey gandaa ra, nda Amor borey gandaa ra, nda Ferezi borey gandaa ra, nda Hewi borey gandaa ra, nda Žebus borey gandaa ra, ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari.»¹⁸ I ga hanjajer ni jindoo se, ma huru, ni nda Izirayel boro beerey Misira kokoyoo do, war ma nee a se: «Abadantaa, Eberewey Koyoo bangay ir se, sohö ir g’a wiri ni ga, m’ir nanj ir ma jirbi hinza diray tee ka koy saajoo ra ka sargari kaa Abadantaa, ir Koyoo maapoo ga.»¹⁹ Amma ay ga bay kanj Firawuuna, Misira kokoyoo si war nanj war ma koy nda man’ti a nka waazibi a ga.²⁰ Ay g’ay kaboo šerre ka Misira kar nda kayfey kul kanj ay g’i tee i game. Woo banda ga, a ga war nanj war ma koy.²¹ Ay ga jamaa woo noo alhormo Misira borey do. Waati kanj war ga koy, war si koy kabe koonu.²² Woy foo kul ma nga taalammaa nda nga gorokasinaa wiri nzorfu jinay, nda wura jinay, nda bankaaray, war m’i danj war iz’arey nda war ize woyey ga, war ma Misira borey kabey koonandi.»

4

Irkoy na nga hinoo bangandi Musa se

¹ Musa zaabi ka nee: «Nga ne, i si naanay agay, i si hanjajer ay jindoo se, i ga nee: «Abadantaa mana bangay ma ne.»»² Abadantaa nee a se: «Macin bara ni kaboo ra?» A nee: «Gobu.»³ Abadantaa nee: «A warra ganda». A n’a warra ganda, a tee gondi, Musa zuru a jine.⁴ Abadantaa nee Musa se koyne: «Ni kaboo šerre k’a dii nda nsunfaa.» A na nga kaboo šerre k’a dii, a bere ka tee gobu kaboo ra.

⁵ Abadantaa nee: «Woo ga kate i ma naanay kanj ngi baabey Koyoo, Ibirahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo bangay ma ne.»⁶ Abadantaa nee a se koyne: «Ni kaboo fur ni gandey ga.» A n’a fur a ga, waatoo kanj a n’a kaataray, nga ne, a jiray, a kaaray ma nee waa.⁷ A nee koyne: «Ni kaboo yeeti ni gandey ga.» A n’a yeeti gandey ga, a n’a kaataray, nga ne, kaboo yee nga taka žeenaa ga.⁸ Abadantaa nee: «Nda a tee i mana naanay ni ka yadda tammaasa jinaa ga, i ga naanay ihinkantoo maaganda se.»⁹ Nda a tee tammaasa hinkaa woo kul ga i mana naanay, i mana hanjajer ni jindoo se, ma isaa haroo zaa m’a doori laboo ra, haroo kanj n’n’a zaa isaa ra ga bere ka tee kuri laboo ra.»

Irkoy na Haruna tonton Musa ga

¹⁰ Musa nee Abadantaa se: «He ay Koyoo, ay man’ti boro kanj ga šenni ga faala, man’ti bi, man’ti biifoo, man’ti za n’sintin ka šelanj ni tamoo se, zama ay mijoo ga tij, ay deenoo ga tij.»¹¹ Abadantaa nee a se: «May ka adamize noo mee? May ka benbaw wala lutu, boro kanj ga dii wala danaw tee? Man’ti agay no Abadantaa?»¹² Sohö koy, agay, ay goo ni mijoo bande, ay ga hayaa cawandi ma ne kanj n’ga hima k’a har.»¹³ Musa nee: «He ay Koyoo, ay g’a wiri ni ga, boro tana sanba kanj n’baa.»

¹⁴ Abadantaa futu Musa ga, a nee: «Ni armaa Haruna, Lewi boraa, a nka sii no? Ay ga bay kanj nga, a ga waana šenni, nga ne, a goo ma fatta ka ni kubay. Nda a dii ni, binoo ga naali.»¹⁵ N’ga šelanj a se, ma šenney danj mijoo ra. Agay, ay goo ni mijoo nda nga mijoo bande. Ay ga hayaa cawandi war se kanj war ga hima k’a tee.¹⁶ A ga šelanj jamaa se ni dogoo ra, nga, a ga tee ni mijoo, ni, n’ga tee a se irkoy.¹⁷ Ma goboo woo dii ni kaboo ra, nga nda n’ga tammaasa kayfantey tee.»

Musa yee nga jamaa do

¹⁸ Musa yee nga nzuraa Žetro do ka nee a se: «Suuri nanj ya koy, ya yee ag’armey do Misira gandaa ra hala ya dii wala i ga huna.» Žetro nee Musa se: «Ma koy nda baani.»¹⁹ Abadantaa nee Musa se Majanj gandaa ra: «Koy, ma yee Misira, zama arey kul buu kanj baa ngi ma ni hundoo kaa.»²⁰ Musa na nga wandoo nda nga iz’arey zaa, a n’i žigandi farkayanj bonj, a yee Misira gandaa ra. Musa na Irkoy goboo dii nga kaboo ra.

²¹ Abadantaa nee Musa se koyne: «Waatoo kanj n’na fondaa zaa ka willi Misira, gaabandi kayfey kul kanj ay n’i danj ni kaboo ra, m’i tee Firawuuna jine. Agay, ay ga binoo šendandi, a si jamaa nanj i ma koy.»²² Nee Firawuuna se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n’a har: “Izirayel man’ti kala ay iz’aroo, ay ize jinaa.”²³ Ay nee ma ne: ‘Ay iz’aroo nanj hala a ma koy sargari kaa ya ne. Nda ni wanji k’a nanj a ma koy, nga ne, ay ga ni iz’aroo wii, ni ize jinaa.’”»

²⁴ Fondaa ra, nongoo kanj ra i na cijinoo tee, Abadantaa kaa Musa ga, a ceeci nga m’a wii.²⁵ No din no Sefora na tondi mee kaana foo zaa ka nga iz’aroo danjangu, ka kuuru futaa ka tuku Musa cewey ga. A nee: «Nda cimi, ni man’ti kala ya ne kuri kurpe.»

²⁶ Abadantaa n'a nanj. A mana nee a se «kuri kurje» kala danbanguyanoo maaganda se.

²⁷ Abadantaa nee Haruna se: «Koy Musa kubay saajoo ra.» A koy, a na Musa kubay Irkoy tondi hondoo do, a n'a naagu nga gandey ra. ²⁸ Musa na Abadantaa šenney kul har Haruna se kanj a na nga sanba nga m'i har nda tammaasawey kul kanj a n'i noo nga se nga m'i tee.

²⁹ Musa nda Haruna koy, i na Izirayel boro beerey kul marga. ³⁰ Haruna na šenney kul har kanj Abadantaa n'i har Musa se, a na tammaasawey tee jamaa jine. ³¹ Jamaa naanay. Waatoo kanj i maa kanj Abadantaa jeli Izirayel borey ga, a dii ngi torraa, i gunguma ka sujudu.

5

Musa nda Haruna koy Firawuuna do

¹ Hayey wey banda ga, Musa nda Haruna huru Firawuuna do, i nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: <Ay jamaa nanj i ma koy, hala i ma jingar tee ay maajoo ga saajoo ra.>» ² Firawuuna nee: «Abadantaa ti may kanj se ay ga hanajer ka yadda ka Izirayel nanj a ma koy? Ay si Abadantaa bay, ay si Izirayel nanj a ma koy mo.»

³ Musa nda Haruna nee: «Eberewey Koyoo bangay ir se, ir g'a wiri ni ga, m'ir nanj ir ma jirbi hinza diray tee ka koy saajoo ra ka sargari kaa Abadantaa, ir Koyoo maajoo ga, hala a masi koy wirci laala kanj ga bere k'ir kar wala a ma takuba k'ir kar.» ⁴ Misira kokoyoo nee i se: «Musa nda Haruna, cin se war ga baa war ma jamaa kaa nga goyoo ra? Wa koy war waazibi goyey ra.» ⁵ Firawuuna nee koyne: «Sohō kanj gandaa jamaa boobo, nga no war ga nee i ma ngi waazibi goyey nanj.»

Firawuuna tonton Izirayel goyoo ga

⁶ Hanoo din hunday, Firawuuna šendandi waazibi goyey juwalkey nda jamaa šenni toonandikey ga ka nee: ⁷ «War masi yee ka jamaa noo subu i ma feraw kar sanda takaa kanj war cindi k'a tee, ngi hunday ma koy subu kuuna ngi boj se! ⁸ Wa danj kanj i ma feraw kar sanda hinnaa kanj i cindi k'a tee. War masi haya kul kaa hinnaa ra! Zama fuyyanteyan no, woo se i ga kaati ka nee: <Ir ma koy, ir ma sargari kaa ir Koyoo se!> ⁹ Goyoo woo ma tee arey se jeraw, i masi duu ngi boj, i masi hanajer taari šenney se.»

¹⁰ Jamaa waazibi goyey juwalkey nda nga šenni toonandikey fatta ka šelanj jamaa se ka nee: «Firawuuna nee: <Ay si war noo subu koyne, ¹¹ wa koy war hunday, war ma subu ceeci nongu kanj ra war ga duu. Haya kul si hun war goyoo ra.>»

¹² Jamaa say Misira gandaa kul ra ka subu hamni kuuna. ¹³ Waazibi goyey juwalkey g'i šiita ka nee: «Wa war goyoo tee ka timme, woo kanj kayandi zaari kul war m'a tee, wa tee sanda waatoo kanj subu goo no takaa.» ¹⁴ I na Izirayel borey šenni toonandikey kanj kanj Firawuuna waazibi goyey juwalkey n'i danj jamaa jine. I nee šenni toonandikey se: «Cin se war mana war goyoo timmami ka feraw kar bi nda hō sanda cee jinaa takaa?»

¹⁵ Izirayel borey šenni toonandikey huru Firawuuna do ka hēe a ga ka nee a se: «Macin se n'ga woo danj ni tamey ga? ¹⁶ I si ni tamey noo subu koyne, de i ga nee i se: <Wa feraw kar!> Nga ne, i ga ni tamey kar. Ni jamaa tooje.» ¹⁷ A nee: «War man'ti kala fuyyanteyan, fuyyanteyan! Woo se war ga nee: <Ir ma koy sargari kaa Abadantaa maajoo ga.> ¹⁸ Sohō wa koy goy, i si war noo subu, amma war ga feraw hinna follokaa kar.»

¹⁹ Izirayel borey šenni toonandikey dii kanj ngi takaa laala, zama i nee: «War masi kumandi ferawey hinnaa ra kanj war ga hima k'a kar zaari foo kul.» ²⁰ Waatoo kanj i fatta Firawuuna do, i koy Musa nda Haruna kubay kanj g'i batu. ²¹ I nee i se: «Abadantaa ma war guna, a ma war ciiti. Zama war n'ir gaakurey hottandi Firawuuna nda nga tamey do. War nk'i noo takuba i m'ir wii.»

²² Musa yee Abadantaa do, a nee: «Ay Koyoo, macin se n'na jamaa woo torro? Macin se n'n'ay sanba? ²³ Za ay huru Firawuuna do ka šelanj a se ni maajoo ga, a na jamaa torro, de mana ni jamaa hallasi.»

6

¹ Abadantaa nee Musa se: «Sohō n'ga kaa ka dii hayaa kanj ay g'a tee Firawuuna se, kabe gaabante g'a gaabi a ma Izirayel borey nanj i ma koy, kabe gaabante g'a gaabi a m'i gaaray k'i fattandi nga gandaa ra.»

Irkoy na Musa noo allaahidu kanj nga ga Izirayel kaa kabe ra

² Irkoy šelanj Musa se, a nee a se: «Agay ti Abadantaa. ³ Ay bangay sanda Irkoy, Hini-kul-koyoo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se, amma ya n'ay boj bayrandi i

se sanda Abadantaa. ⁴ Ay na agay amaanaa mo kanj goo ir game gorandi kanj i ga duu Kanañ gandraa, gandraa kanj ra i koy goro ka tee yaw. ⁵ Ay maa mo Izirayel borey kanj Misira borey n'i tee tam hēenoo. Ay hongu agay amaanaa. ⁶ Woo maaganda se nee Izirayel borey se: «Agay ti Abadantaa, ay ga Misira waazibi goyey zaa war boñ. Ay ga war kaa ngi tamtaraa ra. Ay ga war feeri nda ay hinoo nda ciiti beeriyan. ⁷ Ay ga war dii ay jamaa, ay ga tee war Koyoo. War ga kaa ka bay kanj agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj ga war feeri ka Misira waazibi goyey zaa war boñ. ⁸ Ay ga war dañ gandraa ra kanj ay n'ay kaboo jer ka žee k'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se, ay g'a tee war mayray. Agay ti Abadantaa.» ⁹ Musa na taka follokaa ka šelanj Izirayel borey se, amma i mana hanjajer a se takaa kanj nda biney hun nda goy šendaa maaganda se.

¹⁰ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ¹¹ «Huru, ma šelanj Firawuuna, Misira kokoyoo se hala a ma Izirayel borey nanj i ma fatta nga gandraa ra.» ¹² Musa šelanj Abadantaa jine ka nee: «Nga ne, Izirayel borey mana hanjajer ya ne, taka foo nda Firawuuna ga hanjajer ya ne? Šenni si faala ay ga.» ¹³ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se, a n'i noo yaamaryan Izirayel borey nda Firawuuna, Misira kokoyoo se, hala a ma Izirayel borey nanj i ma fatta Misira gandraa ra.

Musa nda Haruna kaagey

¹⁴ Izirayel borey hugu boñey maayan ne:

Rubenj ti Izirayel ize jinaa, nga iz'arey maaney ti: Hanok, nda Palu, nda Hesronj, nda Karmi. Wey ti Rubenj hayroo kaagey.

¹⁵ Simewoñ iz'arey ti: Yemuwel, nda Yamin, nda Ohad, nda Yakin, nda Sohar, nda Sawul kanj ti Kanañ gandraa woyoo iz'aroo. Wey ti Simewoñ hayroo kaagey.

¹⁶ Lewi iz'arey maaney, alwadda ka kaa alwadda ti: Geršonj, nda Kehat, nda Merari. Lewi duu jiiri zangu nda waranza cindi iyye (137) aloomur. ¹⁷ Geršonj iz'arey ti: Libni nda Šimeyi, ka sawa nda ngi hayroo kaagey. ¹⁸ Kehat iz'arey ti: Amram, nda Yisehar, nda Hebronj, nda Uziyel. Kehat duu jiiri zangu nda waranza cindi hinza (133) aloomur. ¹⁹ Merari iz'arey ti: Mahili nda Muši. Wey ti Lewi hayroo kaagey, alwadda ka kaa alwadda.

²⁰ Amram hiija nga hawaa Žokebed, a duu a se Haruna nda Musa. Amram duu jiiri zangu nda waranza cindi iyye (137) aloomur.

²¹ Izahar iz'arey ti: Kora, nda Nefeg, nda Zikri. ²² Uziyel iz'arey ti: Mišel, nda Elisafanj, nda Sitri.

²³ Haruna hiija Elišeba, Aminadab ize woyoo, Nahišonj woymaa no. A duu a se Nadab, nda Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar.

²⁴ Kora iz'arey ti: Asir, nda Elkana, nda Abiyasaf. Wey ti Kora hayroo kaagey.

²⁵ Eleyazar, Haruna iz'aroo hiija Putiyel ize woy foo. A duu a se Pinehas. Wey ti Lewi hugey borey hugu boñey ka sawa nda ngi hayroo kaagey.

²⁶ Haruna follokaa nda Musa follokaa se Abadantaa šelanj ka nee: «Wa Izirayel borey fattandi Misira gandraa ra hugu nda hugu.» ²⁷ Musa nda Haruna ti borey kanj šelanj Firawuuna, Misira kokoyoo se, hala i ma Izirayel borey fattandi Misira.

Irkoj yee ka nga allaahidoo zaa Musa se

²⁸ Hanoo kanj Abadantaa šelanj Musa se Misira gandraa ra, ²⁹ Abadantaa nee Musa se: «Agay ti Abadantaa, hayey kul kanj ay n'i har ma ne har Firawuuna, Misira kokoyoo se.»

³⁰ Musa nee Abadantaa se: «Nga ne, šenni si faala ay ga, taka foo nda Firawuuna ga hanjajer ya ne?»

7

¹ Abadantaa nee Musa se: «Guna, ay na ni tee irkoj Firawuuna se, Haruna ni armaa ga tee ni annaboo. ² Ni no ma hayey kul har kanj nda ay ga ni yaamar, ni armaa Haruna ga šelanj Firawuuna se hala a ma Izirayel borey nanj i ma koy ka fatta nga gandraa ra.

³ Agay, ay ga Firawuuna binoo šendandi, ay g'ay tammaasawey nda ay kayfey boobandi Misira gandraa ra. ⁴ Firawuuna si hanjajer war se, ay g'ay kaboo šerre Misira ga, ay g'ay wongu-izey, ay jamaa, Izirayel borey fattandi Misira gandraa ra nda ciiti beeriyan.

⁵ Misira borey ga kaa ka bay kanj agay ti Abadantaa waati kanj ay n'ay hinoo cebe Misira ga, de ay na Izirayel borey fattandi i game.» ⁶ Musa nda Haruna na takaa tee kanj nda Abadantaa n'i yaamar, i na takaa din da tee. ⁷ Musa sii nda kala jiiri woyyaaha (80), Haruna goo nda jiiri woyyaaha cindi hinza (83) waatoo kanj i ga šelanj Firawuuna se.

Firawuuna wanj i ka hanjajer Musa nda Haruna se

⁸ Abadantaa nee Musa nda Haruna se: ⁹ «Nda Firawuuna šelanj war se ka nee: «Wa kayfi tee ir ma dii», ma nee Haruna se: «Ni goboo zaa m'a warra Firawuuna jine.» Goboo

ga bere ka tee gandakarfu.»¹⁰ Musa nda Haruna huru Firawuuna do, i na takaa din da tee, takaa kanj nda Abadantaa n'i yaamar. Haruna na nga goboo warra Firawuuna nda nga tamey jine, goboo bere ka tee gandakarfu. ¹¹ Firawuuna mo na nga bayraykoyney nda kottekoyney cee, de ngi mo, Misira gandaa gunandikey na ngi kottawey ka takaa din da tee. ¹² Affoo kul na nga goboo warra, i bere ka tee gandakarfu. Haruna goboo na ngi gobey gon. ¹³ Amma Firawuuna binoo šendi, a mana hanajjer i se sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har.

Balaawu jinaa: haroo bere ka tee kuri

¹⁴ Abadantaa nee Musa se: «Firawuuna binoo šendi, a wanji ka jamaa nanj i ma koy. ¹⁵ Koy suba subbaahi Firawuuna do, nga ne, a ga fatta ka koy haroo ga, m'a kubay isaa mijoo ga, ma goboo dii ni kaboo ra kanj bere ka tee gondi. ¹⁶ Ma nee a se: «Abadantaa, Eberewey Koyoo k'ay sanba ni do, a nee: "Ay jamaa nanj i ma koy hala i ma sargari kaa ya ne saajoo ra." Nga ne, hala sohō mana hanajjer. ¹⁷ Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: "Woo ra n'ga kaa ka bay kanj agay ti Abadantaa: nga ne, ay ga isaa haroo kar nda goboo kanj goo ay kaboo ra, de haroo ga bere ka tee kuri. ¹⁸ Hamiisawey kanj goo isaa ra ga buu, de isaa ga funbu. Misira borey si yee ka hin ka isaa haroo hanj."» ¹⁹ Abadantaa nee Musa se: «Nee Haruna se: «Ni goboo zaa k'a šerre Misira harey ga, isawey ga, nda isa kabey ga, nda hari kaydogey ga, nda hari margadogey ga. I ga bere ka tee kuri, Misira gandaa kul ga tee kuri, ba haroo kanj goo bundu tuwey nda tondi tuwey ra ga bere ka tee kuri.»»

²⁰ Musa nda Haruna na takaa din da tee, takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar. A na nga goboo jer ka isaa harey kar, Firawuuna jine nda nga tamey jine. Isa harey kul bere ka tee kuri. ²¹ Hamiisa kanj goo isaa ra buu. Isaa funbu, Misira borey si hin ka isaa haroo hanj. Misira gandaa kul tee kuri.

²² Amma Misira kottekoyney na ngi kottawey ka taka follokaa tee. Firawuuna binoo šendi, a mana hanajjer i se, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har. ²³ Firawuuna na banda bere ka huru nga hugoo ra, a mana tee a se baffoo. ²⁴ Misira borey kul koy fanša isaa mijey bande hala ngi ma duu hari ka hanj, zama i si hin ka isaa haroo hanj.

²⁵ Abadantaa isaa karyanoo banda ga, jirbi iyaa timme.

Balaawu hinkantoo: nbalawey

²⁶ Abadantaa nee Musa se: «Huru Firawuuna do, nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: "Ay jamaa nanj i ma koy hala i ma sargari kaa ya ne. ²⁷ Nda ni wanji k'i nanj i ma koy, nga ne, agay, ay ga ni gandaa kul kar nda nbala. ²⁸ Isaa ga too nda nbala, i ga žigi ka huru ni windoo ra, nda ni hugoo kanj ra n'ga kani, ni daaroo boŋ, nda ni tamey hugey ra, nda ni jamaa kul game. I ga huru ni alforoney nda ni laajin diibidogey ra. ²⁹ Nbalawey ga žigi ka koy ni, nda ni jamaa, nda ni tamey ga."»

8

¹ Abadantaa nee Musa se: «Nee Haruna se: «Ni kaboo nda ni goboo kanj goo a ra šerre isawey, nda isaa kabey, nda hari kaydogey ga, de ma nbalawey žigandi Misira gandaa ga.» ² Haruna na nga kaboo šerre Misira harey ga, nbalawey žigi ka koy ka Misira gandaa daabu. ³ Kottekoyney na ngi kottawey ka taka follokaa tee, i na nbalawey žigandi Misira gandaa ga. ⁴ Firawuuna na Musa nda Haruna cee, a nee: «Wa Abadantaa ŋaaray a ma nbalawey moorandi agay nda ay jamaa ga, de ay ga jamaa nanj i ma koy, i ma sargari kaa Abadantaa maapoo ga.» ⁵ Musa nee Firawuuna se: «Ay ga beeray danj ni ga ka ni noo ma waatoo har kanj ra n'ga baa ya Irkoy ŋaaray ni, nda ni tamey, nda ni jamaa se, hala nbalawey ma mooru ni, nda ni hugey, taka kanj ra i ma cindi isaa hinne ra.» ⁶ A nee: «Suba.» Musa nee: «Woo kanj n'n'a har ga tee hala ma bay kanj Abadantaa, ir Koyoo cine sii. ⁷ Nbalawey ga mooru ni, nda ni hugey, nda ni tamey, nda ni jamaa ga, i si cindi kala isaa hinne ra.»

⁸ Musa nda Haruna fatta Firawuuna do. Musa kaati ka Abadantaa ŋaaray nbalawey kanj a kate ey Firawuuna ga maaganda se. ⁹ Abadantaa na hayaa tee kanj Musa n'a wiri a ga. Nbalawey buu hugey, nda batumawey, nda faarey ra. ¹⁰ I n'i marga zuku nda zuku, gandaa funbu. ¹¹ Firawuuna dii kanj takaa hanse, a na nga binoo šendandi, a mana hanajjer i se sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har.

Balaawu hinzantoo: ndeŋey

¹² Abadantaa nee Musa se: «Šelaŋ Haruna se ka nee: «Ni goboo šerre, ma laboo kar, a ga bere ka tee ndeŋ Misira gandaa kul ra.» ¹³ I na takaa din da tee. Haruna na nga kaboo kanj ra nga goboo goo šerre, a na laboo kar, a tee ndeŋ adamizey nda adabbawey ga. Laboo kusaa kul bere ka tee ndeŋ Misira gandaa kul ra. ¹⁴ Kottekoyney

ceeci ka taka folloka tee nda ngi kottawey, ka ndenyanj tee, amma i mongu. Ndenjey goo adamizey nda adabbawey ga. ¹⁵ Kottekoyney nee Firawuuna se: «Irkoy kaboo no.» Amma Firawuuna binoo šendi, a mana hanjajer i se sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har.

Balaawu taacantoo: hamney kanj ga pama

¹⁶ Abadantaa nee Musa se: «Tun subbaahi biya, ma koy kay Firawuuna jine, nga ne, waati kanj a fatta ka koy haroo ga, ma nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: "Ay jamaa nanj i ma koy hala i m'ay gana. ¹⁷ Nda man'ay jamaa nanj i ma koy, nga ne, ay ga hamniyanj kanj ga pama sanba ni, nda ni tamey, nda ni jamaa, nda ni hugey ga. Misira borey hugey ga too nda hamney, i ga ba laboo too kanj ga i goo. ¹⁸ Amma hanoo din, ay ga fayyan danj ngi nda Gošenj gandaa game kanj ra ay jamaa goo, taka kanj ra no din hamni kul sii a ra, hala ma bay kanj agay, Abadantaa, ay goo gandaa ra. ¹⁹ Ay ga fayyan danj ay jamaa nda ni jamaa game k'ay jamaa kaa kabe ra. Suba tammaasaa woo ga teendi.»»

²⁰ Abadantaa n'a tee nda takaa din da: hamney kanj ga pama kur kaa Firawuuna hugoo, nda nga tamey hugey, nda Misira gandaa kul ra. Hamney kanj ga pama na gandaa hasara. ²¹ Firawuuna ciya Musa nda Haruna se, a nee: «Wa koy sargari kaa war Koyoo se gandaa ra.» ²² Musa nee: «A si hima ir ma woo tee, zama sargaroo kanj ir g'a kaa Abadantaa, ir Koyoo maapoo ga man'ti kala almuhul Misira borey se. Nga ne, nda ir ga haya kaa sargari kanj ti almuhul Misira borey se, i s'ir warra nda tondi k'ir wala? ²³ Jirbi hinza diray no ir g'a tee ka koy saajoo ra ka sargari kaa Abadantaa, ir Koyoo maapoo ga sanda takaa kanj nda a g'a har ir se.» ²⁴ Firawuuna nee: «Ay ga war nanj war ma koy sargari kaa Abadantaa, war Koyoo maapoo ga saajoo ra. Amma war masi hanse ka mooru, war ma Irkoy njaaray ya ne.» ²⁵ Musa nee: «Za ay fatta ni do, ay ga Abadantaa njaaray ma ne, za suba hamney kanj ga pama ga mooru Firawuuna, nda nga tamey, nda nga jamaa. Amma Firawuuna ma fay nda ka joojoo ka wanji ka jamaa nanj i ma koy sargari kaa Abadantaa maapoo ga.»

²⁶ Musa fatta Firawuuna do, a na Abadantaa njaaray. ²⁷ Abadantaa na hayaa tee kanj Musa n'a wiri a ga. A na hamney kanj ga pama moorandi Firawuuna nda nga tamey, nda nga jamaa. Ba affoo mana cindi. ²⁸ Amma Firawuuna na nga binoo šendandi hiino mo, a mana jamaa nanj i ma koy.

9

Balaawu guwantoo: almaney buuyanoo

¹ Abadantaa nee Musa se: «Huru Firawuuna do, nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Eberewey Koyoo n'a har: "Ay jamaa nanj i ma koy hala i m'ay gana. ² Nda ni wanji k'i nanj i ma koy, nda n'g'i dii hala sohō, ³ nga ne, Abadantaa kaboo ga too ni almaney do kanj goo saajoo ra, wirci laala beeri kanj ga bere ga ni baryey, nda ni farkey, nda ni yoowey, nda ni hawey, nda ni feejey, nda ni hanciney kar. ⁴ Abadantaa ga fayyan danj Izirayel almaney nda Misira waney game, taka kanj ra haya kul kanj ti Izirayel borey wane, ba affoo si buu.»» ⁵ Abadantaa na waati kayandi ka nee: «Suba Abadantaa g'a tee gandaa ra.»

⁶ Abadantaa n'a tee suba ra sanda takaa kanj nda a n'a har, Misira almaney kul buu, amma Izirayel borey jawdoo adabba ba affoo mana buu i ra. ⁷ Firawuuna danj ka alhabar ceeci, a gar kanj ba alman foo mana buu Izirayel jawdoo ra. Woo kul, a na bine šenday, a mana jamaa nanj i ma koy.

Balaawu idduwantoo: futtawey

⁸ Abadantaa nee Musa nda Haruna se: «Wa war kabey too nda boosu hinadogoo ra, Musa m'a warra beenaa here Firawuuna jine. ⁹ A ga tee kusaw Misira gandaa kul ra. Misira gandaa kul ra a ga futtayanj kanj ga dori fattandi adamizey nda almaney ga.»

¹⁰ I na hinadogoo boosoo zaa ka kay Firawuuna jine. Musa n'a warra beenaa here. A tee futtayanj kanj ga dori fattandi adamizey nda almaney ga. ¹¹ Kottekoyney mana hin ka kay Musa jine futtawey maaganda, zama futtawey goo kottekoyney nda Misira borey kul ga. ¹² Abadantaa na Firawuuna binoo šendandi, a mana hanjajer i se. A teendi nda takaa kanj nda Abadantaa n'a har Musa se.

Balaawu iyyantoo: garey

¹³ Abadantaa nee Musa se: «Tun subbaahi biya, ma koy Firawuuna jine, ma nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Eberewey Koyoo n'a har: "Ay jamaa nanj i ma koy hala i m'ay gana. ¹⁴ Hiino ay g'ay albalaawey kul sanba ni, nda ni tamey, nda ni jamaa ga hala ma bay kanj ay cine sii laboo kul ga. ¹⁵ Nda a gar ya nk'ay kaboo šerre ka ni kar nda wirci

laala kanj ga bere, ni nda ni jamaa, n'ga dere laboo ga. ¹⁶ Nda ay na ni nanj ma bara hala sohō, addaliloo man'ti kala hala ya ni cebe ay gaaboo, ay maapoo ma harandi laboo kul ga. ¹⁷ N'n'ay jamaa ganji, ni wanji i ma koy. ¹⁸ Nga ne, suba, dimma woo da cine ga, ay ga gari laalayan doori kanj cine mana bay ka tee Misira gandaa ra za a gorandi hala hō. ¹⁹ Sohō, sanba ka danj i ma ni almaney nda haya kul kanj ti ni wane kanj goo saajoo ra lanbandi. Adamize kul nda adabba kul kanj goo saajoo ra kanj mana kaa hugey, garoo ga kanj i bonj, i ga buu.»

²⁰ Firawuuna tamey ra, borey kanj hunbur Abadantaa šennoo na ngi tamey nda ngi adabbawey lanbandi ka huru hugey ra. ²¹ Borey kanj mana Abadantaa šennoo danj assal na ngi tamey nda ngi adabbawey nanj saajoo ra.

²² Abadantaa nee Musa se: «Ni kaboo jer beenaa here hala Misira gandaa kul ra gari ma kanj adamizey, nda adabbawey, nda suboo kul ga kanj goo Misira.» ²³ Musa na nga goboo šerre beenaa here, Abadantaa na jinjinjanj nda gari sanba, nuune zunbu laboo ga. Abadantaa na gari sanba Misira gandaa ra. ²⁴ Gari doo kanj nuune goo a bande kanj laalayanoo cine mana bay ka tee Misira gandaa kul ra za a tee ganda. ²⁵ Misira gandaa kul ra, haya kul kanj goo saajoo ra, garoo n'i kar, za adamize hala adabba. Garoo na faarey subey kul kar, a na faarey tuurey kul kayri. ²⁶ Gošerj gandaa hinne kanj ra Izirayel borey goo ra, garoo mana kanj a bonj. ²⁷ Firawuuna danj i ma ciya Musa nda Haruna se, a nee i se: «Hiino ay na zunubu tee, Abadantaa ga cum, agay nda ay jamaa ka toope. ²⁸ Wa Abadantaa ŋaaray ya ne hala jinjinjanj beerey nda garey ma kay, ay ga war nanj war ma koy, war si cindi ne koyne.» ²⁹ Musa nee a se: «Waati kanj ay fatta koyraa ra, ay g'ay kabey jer Abadantaa here, jinjinjanj ga ben, garey si yee ka kanj hala ma bay kanj laboo man'ti kala Abadantaa wane. ³⁰ Amma ay ga bay kanj ni nda ni tamey, war si hunbur Abadantaa, ir Koyoo hala sohō.» ³¹ Lenjoo nda oržoo hasara, zama oržoo goo jeenoo ga, lenjoo boosu. ³² Amma alkamaa nda taas dumi foo kanj ga hima nda alkama mana hasara, zama i mana zay jina.

³³ Musa fatta Firawuuna do, a fatta koyraa ra, a na nga kabey jer Abadantaa here, jinjinjanj nda garey kay. Ncirjoo mana yee ka doo laboo ga. ³⁴ Waatoo kanj Firawuuna dii kanj ncirjoo, nda jinjinjanj, nda garey kay, a na zunubu tee koyne, a na nga binoo šendandi, nga nda nga tamey. ³⁵ Firawuuna binoo šendi. A mana Izirayel borey nanj i ma koy. A teendi nda takaa kanj nda Abadantaa nee Musa m'a har.

10

Balaawu yaahantoo: ndoowey

¹ Abadantaa nee Musa se: «Huru Firawuuna do, zama agay ka nga nda nga tamey biney šendandi hala ya duu k'ay tammaasawey wey danj i jine, ² hala ma duu ka deede ni izey nda ni izey izey se takaa kanj nda ay na Misira borey bere-bere nda takaa kanj nda ay n'ay tammaasawey danj i jine. Nga ra war ga bay kanj agay ti Abadantaa.»

³ Musa nda Haruna huru Firawuuna do, i nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Eberewey Koyoo n'a har: «Hala waati foo no n'ga ni bonj yeeti ya ne ganda? Ay jamaa nanj i ma koy hala i m'ay gana. ⁴ Nda ni wanji k'ay jamaa nanj i ma koy, nga ne, suba ay ga ndooyanj sanba ni laamaa ga. ⁵ I ga gandaa laboo kul daabu hala nongu kanj ra boro si yee ka dii a. Haya kanj garoo n'a nanj, woo kanj cindi war se kanj a mana duu a, i g'a ŋaa. Tuuri kul kanj goo ma zay war se saajoo ra, i g'i ŋaa. ⁶ I ga ni hugey too, i ga ni tamey hugey too, i ga Misira borey kul hugey too. Ni baabey nda ni baabey kaagey mana bay ka dii woo cine za hanoo kanj i kaa laboo ga hala hō.» Musa na nga bonj kuubi ka fatta Firawuuna do.

⁷ Firawuuna tamey nee a se: «Hala waati foo no boraa woo g'ir torro ka ben? Arey wey nanj i ma koy hala i ma Abadantaa, ngi Koyoo gana. Hala sohō mana bay kanj Misira goo ma halaci wala?»

⁸ I kate Musa nda Haruna Firawuuna do, a nee i se: «Wa koy Abadantaa, war Koyoo gana. May nda may no ma koy?» ⁹ Musa nee: «Ir ga koy, ir nda soogey nda boro žeeney, ir ga koy nda ir iz'arey nda ir ize woyey, ir ga koy nda ir alman buuney nda ibeerey, zama jingar ti woo ir se Abadantaa maapoo ga.» ¹⁰ Firawuuna nee i se: «Nda ay na war nanj war ma koy, war nda war zankey, Abadantaa ma bara war bande! War ma bay kanj ifutu no war g'a miile. ¹¹ A si tee nda takaa woo. Adiši war kanj ti arey, wa koy Abadantaa gana, zama woo din no war g'a ceeci.» Woo ga, i n'i gaaray ka hun Firawuuna do.

¹² Abadantaa nee Musa se: «Ni kaboo šerre Misira gandaa ga ka ciya ndoowey se. I ma zunbu ka koy Misira gandaa ga, i ma gandaa suboo kul ŋaa, woo kul kanj garoo n'a nanj.» ¹³ Musa na nga goboo šerre Misira gandaa ga, Abadantaa na dandi hew tunandi

kanj na gandaa kul dii zaaroo kul nda cijinoo kul. Subbaahoo ra, dandi hewoo kate ndoowey. ¹⁴ Ndoowey kaa Misira gandaa kul ga, i zunbu laboo kul boj nda booboyan. Ngi booboyanoo cine mana bay ka tee hala sohō, a si tee koyne ngi banda ga. ¹⁵ I na gandaa kul daabu, gandaa tee kubay. I na gandaa suboo nda tuuri-izey kul nya kanj garoo n'i nanj. Haya firzi kul mana cindi tuurey ga wala faarey subey ga Misira gandaa kul ra.

¹⁶ Nda cahāyan Firawuuna na Musa nda Haruna cee ka nee: «Ay na zunubu tee Abadantaa, war Koyoo se, ay duu war ga zunubu. ¹⁷ Ay zunuboo yaafa ya ne hiino koyne. Wa Abadantaa, war Koyoo njaaray hala a ma suuri ka buuyanoo woo moorandi ay ga.» ¹⁸ Musa fatta Firawuuna do, a na Abadantaa njaaray. ¹⁹ Abadantaa na hewoo bere k'a tee dangay hew beeri kanj na ndoowey zaa k'i warra Kakaarey teekoo ra. Ba affoo mana cindi Misira laamaa kul ga. ²⁰ Amma Abadantaa na Firawuuna binoo šendandi, a mana nanj Izirayel borey ma koy.

Balaawu yaggantoo: kubaa

²¹ Abadantaa nee Musa se: «Ni kaboo šerre beenaa here, kubay ma kaa Misira gandaa ga, kubay bibi tik.» ²² Musa na nga kaboo šerre beenaa here, kubay beeri tee Misira gandaa kul ra jirbi hinza. ²³ Borey si hin ka dii cere. Jirbi hinza boro kul si hun nga dogoo ra. Amma Izirayel borey kul, nongoo kanj ra i goro, gaay goo no.

²⁴ Firawuuna na Musa cee ka nee a se: «Wa koy Abadantaa gana. War alman buuna nda ibeerey hinne no ma cindi. War zankey mo ma koy war bande.» ²⁵ Musa nee: «N'g'ir noo sargariyanj nda sargari kukuranteyanj kanj ir g'i kaa Abadantaa, ir Koyoo maapoo ga wala? ²⁶ Ir jawdey ga koy ir bande, ba boj foo si cindi. Zama ngi ra ir ga zaa ka Abadantaa, ir Koyoo gana. Ir hunday si bay woo kanj ir ga hima k'a kaa Abadantaa maapoo ga nda man'ti ir nka too no din.»

²⁷ Amma Abadantaa na Firawuuna binoo šendandi, a man'i nanj i ma koy. ²⁸ Firawuuna nee a se: «Hun ay jine, hawgay, ay masi yee ka dii ni ay jine, han kul kanj ay dii ni ay jine, n'ga buu!» ²⁹ Musa nee: «Ni k'a har, n'si yee ka dii agay ni jine.»

11

Abadantaa na balaawu kokorantaa bayrandi

¹ Abadantaa nee Musa se: «Ay ga balaawu foo sanba koyne Firawuuna nda Misira ga. Woo banda ga, a ga war nanj war ma hun ne. Waati kanj a na war nanj war ma koy ka ben, a ga ba war gaaray kaaray ka hun ne. ² Aywa, nee jamaa se kanj aru kul ma nga taalammaa wiri nzorfu jinayyanj nda wura jinayyanj, woy kul ma nga taalammaa wiri nzorfu jinayyanj nda wura jinayyanj.» ³ Abadantaa na jamaa noo alhormo Misira borey do. Musa hunday duu beeray beeri Misira gandaa ra Firawuuna tamey nda jamaa do.

⁴ Musa nee: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: <Cijinoo gamoo ra ay ga fatta ka koy Misira game. ⁵ Gunde jinaa kul ga buu Misira gandaa ra, ka sintin nda Firawuuna kanj ga goro kokoytaraa ra gunde jinaa ka koy hala konja kanj goo fufutondoo jine gunde jinaa, nda adabbawey gunde jinawey kul. ⁶ Kaati beeri ga tee Misira gandaa kul ra kanj mana bay ka tee, nga cine si tee koyne. ⁷ Amma Izirayel borey kul do, ba hanši si kaati boro wala adabba ga hala war ma bay kanj Abadantaa ga fayyan danj Misira nda Izirayel game.» ⁸ Waatoo din ni tamey kul ga doo kate ay do ka gunguma ya ne ka nee: <Fatta, ni nda jamaa kul kanj goo ni bande>, woo banda ga, ay ga fatta.» Musa too nda futay, a fatta Firawuuna do.

⁹ Abadantaa nee Musa se: «Firawuuna si hanjajer war se, hala ay kayfey ma boobo Misira gandaa ra.» ¹⁰ Musa nda Haruna na kayfey wey kul tee Firawuuna jine, amma Abadantaa na Firawuuna binoo šendandi, a mana nanj Izirayel borey ma fatta nga gandaa ra.

12

Borcintaraa jingaroo

¹ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se Misira gandaa ra ka nee: ² «Handoo woo ga tee war se handey ijinaa. A ma tee war se jiiroo handu jinaa. ³ Wa šelanj Izirayel jamaa kul se ka nee: <Handoo woo jirbi woyantoo (10to) ra war hugu foo kul ma alman foo zaa, hugu foo kul alman foo. ⁴ Nda hugoo ga hanse ka kacca alman foo se, i m'a zaa, ngi nda ngi taalammaa kanj ga hanse ka man ngi hugoo, ka sawa nda boro hinnaa. Almanoo ma zamnandi ka sawa nda woo kanj boro kul g'a nya. ⁵ A ma tee alman kanj ga malal sii, aru kanj goo nda jiiri foo. War m'a zaa feeji-izey wala hancin-izey ra. ⁶ War m'a dii hala handoo woo jirbi woy cindi taacantoo (14to) ga. Hanoo din, almaaroo ra Izirayel jamaa

margaroo kul m'a koosu. ⁷ Hugey kan ra i g'a n̄aa, i ma zaa kuroo ra k'a dan hugoo mijoo caraw hinkaa nda beeneheroo ga. ⁸ Cijinoo din i ma hamoo n̄aa. I m'a kukuray nuune ra k'a n̄aa nda takulayan kan ra dolobiri sii, i m'a n̄aa nda subu hottayan. ⁹ War masi haya kul n̄aa a ra kan mana nin wala kan hinandi hari ra. War mm'a kukuray nuune ra, nga nda nga bojoo, nda kobsey, nda teeley. ¹⁰ Haya kul masi kani a ra hala suba. Nda haya kani a ra hala suba, war m'a ton nuune ra k'a tee boosu. ¹¹ Takaa ne kan nda war g'a n̄aa: gamahaw ma war centey haw, war taamey ma bara war cewey ra, war gobey ma bara war kabey ra. War m'a n̄aa nda cahāyan. Woo ti Borcintaraa jingaroo Abadantaa maajoo ga.»

¹² Cijinoo din ra, ay ga Misira gandaa kul dira. Ay ga gunde jinaa kul wii Misira gandaa ra za adamize hala adabba. Ba Misira koyey kul, ay g'i ciiti. Agay ti Abadantaa. ¹³ Amma kuroo ga tee tammaasa war se hugey ga kan ra war goo. Nda ay dii kuroo, ay ga bisa war ga, de albaalawoo kan ga borey halaci si too war do waati kan ay ga Misira gandaa kar. ¹⁴ Zaaroo din ma tee war se hongandihaya. War m'a tee jingar Abadantaa maajoo ga. A ma tee hantum kan si tun war zamaney se.»

Takulawey kan ra dolobiri sii jingaroo

¹⁵ «War ma jirbi iyee tee war ga takula n̄aa kan ra dolobiri sii. Za zaari jinaa war ma dolobiri kaa war hugey ra. Zama boro kul kan na haya n̄aa kan ra dolobiri goo zaari jinaa ka koy hala zaari iyyantoo, bora ga hun Izirayel jamaa ra. ¹⁶ Zaari jinaa war ga margari henanante tee. Jirbi iyyantoo mo war ga margari henanante tee. Zaarey din goy kul si teendi nda man'ti n̄aayan hinayan hala borey kul ma n̄aa.

¹⁷ War ma Takulawey kan ra dolobiri sii jingaroo tee, zama zaaroo din hunday no ay na war kan ti wongu-izey fattandi Misira gandaa ra. War ma zaaroo din kayandi, hantum kan si tun no war zamaney se. ¹⁸ Handu jinaa, zaari woy cindi taacantoo (14to) cijinoo ra, war ma takula n̄aa kan ra dolobiri sii hala handoo jirbi waranka cindi faantoo (21to) cijinoo ra. ¹⁹ Jirbi iyee dolobiri masi garandi war hugey ra. Zama boro kul kan na haya n̄aa kan ra dolobiri goo, a ma tee yaw wala ganda-ize, bora ga hun Izirayel jamaa ra. ²⁰ War masi haya kul n̄aa kan ra dolobiri goo. War gorodogey kul ra war ma takula n̄aa kan ra dolobiri sii.»

Borcintaraa jingaroo sooluyanoo

²¹ Musa ciya Izirayel boro beerey kul se, a nee i se: «Wa koy feeji dii ka sawa nda war hugey hinnaa, war ma Borcintaraa jingaroo feejoo koosu. ²² War ma izopu tuuri kabe foo zaa k'a sufa kuroo ra kan goo jinaa ra k'a dan hugoo mijoo beeneheroo nda caraw hinkaa ga. War ra, boro kul masi bisa nda hugoo mijoo hala subaa ra. ²³ Abadantaa ga bisa gandaa ra ka Misira borey kar. Nda a ga dii kuroo hugoo mijoo beeneheroo nda caraw hinkaa ga, Abadantaa ga bisa hugoo mijoo ga, a si na halacikaa ma huru war hugey ra ka kara. ²⁴ War ma gaabu šennoo woo ga, hantum no ni nda ni hayroo se hala abada. ²⁵ Waati kan war huru gandaa ra kan Abadantaa g'a noo war se sanda takaa kan nda a n'a har, war ma alaadaa woo dii. ²⁶ Nda war izey na war hāa ka nee: «Macin ti alaadaa woo almaganaa war se?» ²⁷ Wa nee: «Borcintaraa jingaroo kan teendi Abadantaa maajoo ga sargaroo no, nga kan waatoo kan a ga Misira borey kar, a bisa Izirayel borey hugey ga Misira, a n'ir hugey hallasi.» Jamaa gunguma ka sujudu. ²⁸ Izirayel borey koy, i n'a tee nda takaa kan nda Abadantaa na Musa nda Haruna yaamar, i n'a tee nda takaa din da.

Balaawu woyantoo (10to): gunde jinawey buuyanoo

²⁹ Cijinoo gamoo ra, Abadantaa na Misira gandaa gunde jinawey kul kar k'i wii, k'a zaa za Firawuuna kan ga goro kokoytaraa ra gunde jinaa hala kasa-izoo kan goo kasaa ra gunde jinaa, nda adabba kul gunde jinaa. ³⁰ Firawuuna tun cijinoo ra, nga, nda nga tamey, nda Misira borey kul. Kaati beeri tee Misira ra, zama hugu sii no kan ra bukaw sii. ³¹ Cijinoo din ra, Firawuuna na Musa nda Haruna cee ka nee: «Wa tun, wa fatta ka hun ay jamaa game, war nda Izirayel borey. Wa koy Abadantaa gana sanda takaa kan nda war n'a har. ³² War almaney mo, ibuuney nda ibeerey, w'i zaa ka koy sanda takaa kan nda war n'a har. Wa koy, war ma gaara ya ne mo.» ³³ Misira borey na jamaa cahāndi k'i nan i ma fatta gandaa ra, zama i nee: «Nda man'ti woo, ir kul ga buu.» ³⁴ Jamaa na ngi laajinoo ka koy a mana tun jina, i na ngi jinawey kan ra i ga diiba dan ngi zaarawey ra k'i fur ngi jesej ga.

³⁵ Izirayel borey na hayaa tee kan Musa n'a har. I na Misira borey wiri nzorfu jinayyan, nda wura jinayyan, nda darbayyan. ³⁶ Abadantaa na jamaa noo alhormo Misira borey do kan n'i noo woo kan i n'a wiri. Takaa woo nda i na Misira borey kabey koonandi.

³⁷ Izirayel borey hun Ramses ka koy Sukot. I ga too aru zenber zangu iddu (600.000) cine kanj goo cee ga, zankey sii a ra. ³⁸ Boro boobo dumi-dumiyaj žigi ka koy i bande, nda alman buuna nda ibeeri jawdi beeri. ³⁹ I na laajinoo kanj i n'a ka hun Misira ton k'a tee takula kanj ra dolobiri sii. A mana tun, zama i nk'i gaaray ka hun Misira, i mana hin ka batu, i mana hin ka šilfanda mo zaa ngi boj se.

⁴⁰ Waatoo hinnaa kanj Izirayel borey n'a tee Misira man'ti kala jiiri zangu taaci nda waranza (430). ⁴¹ Jiiri zangu taaci nda waranza (430) benantaa ga, zaaroo din hunday no Abadantaa jamaa kul fatta Misira gandaa ra. ⁴² Cijinoo no kanj ra Abadantaa hanna hala nga m'i fattandi Misira gandaa ra. Cijin no kanj kayandi Abadantaa maapoo ga. Izirayel borey zamaney kul ga hanna cijinoo din cine.

Borcintaraa jingaroo ašariyawey

⁴³ Abadantaa yee ka nee Musa nda Haruna se: «Borcintaraa jingaroo ašariyawey ne: yaw kul masi ŋaa a ra. ⁴⁴ Tam kul, aru kanj dayandi nda nooru, nda n'n'a danbangu, woo banda ga, a ma ŋaa a ra. ⁴⁵ Boro kanj ga waati tee ni do nda goykaw kanj ga banandi masi ŋaa a ra. ⁴⁶ Hugey ra a ga ŋandi. Hamoo ra, haya kul masi fatta taray. War masi biri kul kayri a ra. ⁴⁷ Izirayel jamaa kul ma jingaroo tee. ⁴⁸ Nda taabuši goo war game kanj ga baa nga ma Borcintaraa jingaroo tee Abadantaa maapoo ga, kala aru kul kanj goo boraa do ma hurubangu. Woo ra a ma man ka jingaroo tee, a ga tee ma nee ganda-ize. Amma boro kul kanj ti jofolo masi ŋaa a ra. ⁴⁹ Ašariya follokkaa ga zuru ganda-ize nda taabuši ga.» ⁵⁰ Izirayel borey kul n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa nda Haruna yaamar, i n'a tee nda takaa din da. ⁵¹ Zaaroo din hunday Abadantaa na Izirayel borey jamaa fattandi Misira gandaa ra hugu nda hugu.

13

Borcintaraa jingaroo ašariya tanayaj

¹ Abadantaa šelaj Musa se ka nee: ² «Gunde jinaa kul yeeti ya ne jere ga. Izirayel borey ra, haya kul kanj ti gunde jinaa adamizey nda adabbawey ra, agay wane nda ey.» ³ Musa nee jamaa se: «Wa hongu zaaroo din kanj ra war fatta Misira, tamtaray hugoo ra, Abadantaa na war fattandi no din nda nga kabe gaabantaa. Woo se boro kul masi takula ŋaa kanj ra dolobiri goo. ⁴ Hō, Abib handoo* ra war ga fatta Misira. ⁵ Waati kanj Abadantaa na ni danj Kanaj borey, nda Heti borey, nda Amor borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey gandaa ra kanj a žee ni kaagey se kanj nga g'a noo ma ne, ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari ma alaadaa woo tee handoo woo ra. ⁶ Jirbi iyee ma takula ŋaa kanj ra dolobiri sii, jirbi iyyantoo hane jingar ga teendi Abadantaa maapoo ga. ⁷ Jirbi iyee takula kanj ra dolobiri sii ma ŋandi. Takula kanj ra dolobiri goo masi diyandi ni do, dolobiri masi diyandi ni do ni laboo kul ga. ⁸ Zaaroo din ma filla ni izoo se ka nee: «Ay si woo tee kala hayaa kanj Abadantaa n'a tee ya ne maaganda se waatoo kanj ay fatta Misira.» ⁹ Jingaroo woo ga tee tammaasa ni kaboo ga, a ga tee hongandihaya ni teŋaa ga, hala Abadantaa ašariyaa ma bara ni miŋoo ra, zama nga ka war fattandi Misira nda nga kabe gaabantaa. ¹⁰ Ma alaadaa woo tee jiiri ka kaa jiiri nga waatoo ra kanj kayandi jiiri ka kaa jiiri.

¹¹ Waati kanj Abadantaa na ni danj Kanaj borey gandaa ra sanda takaa kanj nda a n'a žee ni nda ni kaagey se, de a n'a noo ma ne, ¹² ma haya kul kanj ti gunde jinaa noo Abadantaa maapoo ga, adabbaa gunde jinaa mo kanj n'duu a, nda aru no, Abadantaa wane nda a. ¹³ Amma farka-ize gunde jinaa kul, m'a barmay nda alman buuna. Nda n'si baa m'a barmay, ma jindebandaa kayri. Adamize iz'aru jinaa mo kul, ma nga hayoo taa. ¹⁴ Nda suba ni izoo na ni hāa ka nee: «Macin se woo ga teendi?», nee a se: «Abadantaa nk'ir fattandi Misira nda nga gaabi albarkantaa, tamtaray hugoo ra. ¹⁵ Kanj Firawuuna muray ka wanji k'ir nanj ir ma koy, Abadantaa na gunde jinaa kul wii Misira gandaa ra, za adamize gunde jinaa hala adabba gunde jinaa. Woo maaganda se gunde jinaa aru kul, ay g'a sarga Abadantaa maapoo ga, amma ay iz'aru kul kanj ti gunde jinaa, ay ga nga hayoo taa.» ¹⁶ A ga tee ma ne tammaasa ni kaboo ga, a ma tee hongandihaya ni teŋaa ga, zama Abadantaa n'ir fattandi Misira nda nga kabe gaabantaa.»

Irkoy na nga jamaa gongu

¹⁷ Waatoo kanj Firawuuna na jamaa nanj i ma koy, Irkoy man'i ka bisa nda Filisti borey gandaa, ba kanj se nga ti fondo dunbaa. Zama Irkoy nee: «Jamaa masi koy dii wongoo, i ma nimsi ka yee Misira.» ¹⁸ Irkoy na jamaa ka bere ka koy saajoo fondaa ra k'i gongu

* 13:4 13.4 Abib handoo, Izirayel borey do man'ti kala hegaa handoo. Abib almaganaa ti «jeeni».

Kakaarey teekoo here. Izirayel borey žigi ka hun Misira gandaa ra cere bande, wongu-ize ka koy wongu-ize. ¹⁹ Musa na Isufi birey zaa nga bande, zama a nk'a šendandi Izirayel borey ga k'i žeendi ka nee: «Irkoy ga hongu war, war m'ay birey ka žigi war bande ka hun ne.»†

²⁰ I hun Sukot ka koy ngi hukkumey cin Etam, saajoo mijoo ga. ²¹ Abadantaa ga dira jiney ra zaari here duula kuku ra k'i gongu fonda ra. Cijin here a ga nuune kuku k'i noo gaay. Woo ra i ga dira cijin nda zaari. ²² Zaari here duula kukoo si hun jamaa jine, cijin here nuune kukoo si hun i bande.

14

Firawuuna na Izirayel borey gaarandi

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Nee Izirayel borey se i ma yee ka koy goro Pi-Hayrot tenje kanj goo Migdol nda teekoo game. War ma war hukkumey gorandi Bal-Sefonj tenje kanj goo teekoo mijoo ga. ³ Firawuuna ga miile kanj Izirayel borey ga dere gandaa ra, saajoo daabu i ga. ⁴ Ay ga Firawuuna binoo šendandi, a g'i gaarandi, amma Firawuuna nda wongu-izey kul ga tee haya kanj ra ay maapoo ga jer. Woo ra Misira borey ga bay kanj agay ti Abadantaa.» I na takaa din da tee.

⁵ I na Misira kokoyoo bayrandi kanj jamaa zuru. Firawuuna nda nga tamey na anniya barmay, i nee: «Cin ti woo kanj ir n'a tee? Ir na Izirayel borey nanj i ma hun ir goyoo ra!» ⁶ A na nga wongu bari torkawey hanse, a na nga jamaa zaa nga bande. ⁷ A na torka zangu iddu (600) suubanteyanj ka koy nga bande nda Misira torkawey jerey kul, ngi affoo kul sooje jalakoyniyanj goo a boŋ. ⁸ Abadantaa na Firawuuna, Misira kokoyoo binoo šendandi, a na Izirayel borey gaarandi, ka gar i nka fatta, haya kul man'i ganji. ⁹ Misira borey n'i gaarandi, baryey kul, nda Firawuuna torkawey, nda nga barikaarukey, nda nga wongu-izey toor'ey nongoo kanj ra i goro teekoo mijoo ga, Pi-Hayrot here, Bal-Sefonj tenje.

¹⁰ Kanj Firawuuna man ey, Izirayel borey na ngi moyey jer, nga ne, Misira borey goo dumawey ga. Izirayel borey hanse ka hunbur, i kaati ka Abadantaa cee. ¹¹ I nee Musa se: «Saaray nka sii Misira kanj se n'kate ir saajoo ra ir ma buu? Macin ti woo kanj n'n'a tee k'ir kaa Misira? ¹² Waatoo kanj ir goo Misira, ir mana nee ma ne kanj m'ir nanj, ir yadda ir ma tee tam Misira borey se? Zama ir baa ir ma tee i se tam ka bisa ir ma buu saajoo ra.» ¹³ Amma Musa nee jamaa se: «War masi hunbur, wa batu ka dii Abadantaa hallasiroo kanj a ga kate a hō war se! Zama Misira borey kanj war ga dii ey hō, war si yee ka dii ey koyne hala abada. ¹⁴ Abadantaa no ma wongu war dogey ra. War, wa dangay de ka guna.»

Irkoy na fondo feeri teekoo ra

¹⁵ Abadantaa nee Musa se: «Macin se n'ga kaati k'ay cee? Nee Izirayel borey se i ma fonda zaa. ¹⁶ Ni, ma ni goboo jer, ma ni kaboo šerre teekoo ga, m'a fersi, hala Izirayel borey ma bisa teekoo gamoo ra labu kogaa ga. ¹⁷ Nga ne, agay, ay ga Misira borey biney šendandi hala i ma duu ka huru dumawey ga. Woo ra ay ga Firawuuna nda nga wongu-izey kul, nda nga wongu bari torkawey, nda nga barikaarukey k'ay daržaa cebe. ¹⁸ Waati kanj ay na Firawuuna, nda nga torkawey, nda nga barikaarukey k'ay daržaa cebe, waatoo din Misira borey ga bay kanj agay ti Abadantaa.»

¹⁹ Irkoy almalaykaa kanj cindi ka dira Izirayel jamaa jine hun jiney ra ka yee dumawey ga. Duula kukoo kanj cindi i jine, yee ngi banda here. ²⁰ A koy huru Misira borey gorodogoo nda Izirayel gorodogoo game. Misira here duulaa tee kubay, Izirayel here duulaa ga gaay noo cijinoo ra. Boro foo kul mana too ceroo do cijinoo kul.

²¹ Musa na nga kaboo šerre teekoo ga, Abadantaa na dandi hew beeri foo tunandi cijinoo kul ka teekoo kogandi, haroo fersi. ²² Izirayel borey koy teekoo gamoo ra labu kogaa ga, haroo tee i se cete, kabe henna nda ilaala here. ²³ Misira borey n'i gaarandi, i huru dumawey ga, Firawuuna baryey kul, nda nga torkawey, nda nga barikaarukey huru dumawey ga teekoo gamoo ra. ²⁴ Za moo mana boo, duula kukoo nda nuune kukoo ra Abadantaa na Misira borey wongu-izey guna, a n'i jaami. ²⁵ A na torkawey cewey kaa ka ngi zuraa šendandi. Misira borey nee: «Ir ma zuru ka mooru Izirayel, zama Abadantaa no ma Misira wongu i se.»

²⁶ Abadantaa nee Musa se: «Ni kaboo šerre teekoo ga, hala haroo ma yee kate Misira borey, nda ngi wongu torkawey, nda ngi barikaarukey ga.» ²⁷ Musa na nga kaboo šerre teekoo ga. Waatoo kanj moo ga baa ka boo, teekoo yee nga doo žeenaa ra. Misira borey zuru teekoo jine, Abadantaa n'i kanjandi teekoo gamoo ra. ²⁸ Haroo yee kate ka

† 13:19 13.19 Sintinoo 50.24–25.

torkawey, nda barikaarukey kanj goo Firawuuna wongu-izey kul ra kanj huru teekoo ra Izirayel borey banda ga, haroo daabu i ga, ba affoo i ra mana cindi. ²⁹ Amma Izirayel borey bisa teekoo gamoo ra labu kogaa ga, haroo tee i se cete kabe henna nda ilaala here.

³⁰ Hanoo din, Abadantaa na Izirayel hallasi Misira borey kaboo ra. Izirayel dii Misira borey bukawey teekoo mipoo ga. ³¹ Kanj Izirayel dii gaaboo kanj nda Abadantaa na Misira borey halaci, jamaa hunbur Abadantaa, i naanay Abadantaa nda nga tamoo Musa.

15

Musa nda Izirayel borey baytoo

¹ Waati follokaa ra Musa nda Izirayel borey na doonoo woo don Abadantaa maapoo ga. I nee:

«Ay ga don Abadantaa maapoo ga,
zama a na nga hinoo cebe, baryoo nda kaarukaa,
a n'i warra teekoo ra.

² Abadantaa ti ay gaaboo, nga ti ay baytoo addaliloo.
Nga ti ay hallasiroo. Nga ti ay Koyoo, ay g'a saabu.
Nga ti ay baaba Koyoo, ay g'a jer.

³ Abadantaa man'ti kala wongaari.
Abadantaa ti maapoo.

⁴ A na Firawuuna wongu bari torkawey nda nga wongu-izey warra haroo ra.
Wongu-ize jalakoyini suubantey yoole Kakaarey teekoo ra.

⁵ Haroo bondawey n'i daabu,
i dere hari guusawey ra ma nee tondiyaj.

⁶ Abadantaa, ni kabe henna na ni hinoo cebe.
Abadantaa, ni kabe henna ka iberoo motti.

⁷ Ni kokoytaraa beeriyanoo ra n'ga borey warra ganda kanj ture ni ga.
N'ga ni futuyanoo nuunaa sanba kanj g'i ton ma nee subu.

⁸ Ni hunsaroo gaaboo na haroo marga.
Bondawey kay ma nee lalaba.
Hari guusawey kay teekoo gamoo ra.

⁹ Iberoo nee: <Ay g'i gaarandi, ay ga duu ey,
ay ga alganiimaa zamna,
ay g'a tee woo kanj ay baa,
ay g'ay takubaa hoobu,
ay kaboo g'i halaci.>*

¹⁰ N'na ni hewoo funsu,
teekoo daabu i ga.
I sundu ma nee badila
hari beerey ra.

¹¹ Koyey ra, may no ma hima nda ni, Abadantaa?
May no ma too ni henanyan ra?
May ka si hunbur ni?

May no ma too ni beeray ra?
May no ma too ni kayfi teeyan ra?

¹² N'na ni kabe henna šerre,
laboo n'i gon.

¹³ Ni arrahamaa nda n'na ni jamaa gongu,
jamaa kanj n'n'a feeri.
Ni hinoo ra, n'ga huru i jine ka koy nda ey ni gorodoo henanantaa ra.

¹⁴ Jamawey maar'a, i jijiri.
Hunburay duu Filisti gandaa borey.

¹⁵ Waatoo din Edom bonkoyney zalba.
Mowab alwakiiley, jijiriyani duu ey.
Kanañ gandaa gorokey kul biney hasara.

* 15:9 15.9 «ay kaboo g'i halaci», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «ay ga kabey koonandi».

¹⁶ Jitiyan nda hunburay kaŋ i boŋ.

Ni kabe gaabantaa jine i tee suk ma nee tondi, i si hin ka ūelan hala waati kaŋ ni jamaa ga dira ka bisa, Abadantaa, hala waati kaŋ ni jamaa kaŋ n'n'a sawal, dira ka bisa.

¹⁷ N'ga huru i jine k'i gorandi tondi hondoo boŋ kaŋ ti ni wane, nongoo kaŋ ni, Abadantaa n'a hanse a ma tee ni gorodogoo, a ma tee ni nongu henanantaa kaŋ ni, ir Koyoo, ni kaboo n'a gorandi.

¹⁸ Abadantaa, n'ga laama abada hala abada.»

¹⁹ Waatoo kaŋ Firawuuna baryey, nda nga torkawey, nda nga barikaarukey huru teekoo ra, Abadantaa na teekoo haroo yee katandi k'a gum i boŋ. Amma Izirayel borey bisa teekoo gamoo ra labu kogaa ga.

Maryama baytoo

²⁰ Annabi Maryama kaŋ ti Haruna woymaa na tubal-izoo zaa, woyey kul fatta ka hanga a, i ga hooray nda tubal-izoo, i ga gan. ²¹ Maryama ga tuuru ka nee i se:

«Wa don Abadantaa maapoo ga, a na nga hinoo cebe.

Baryoo nda nga kaarukaa, a n'i warra teekoo ra.»

Mara hari hottaa

²² Musa na Izirayel ka hun Kakaarey teekoo do ka koy ūur saajoo ra. I dira jirbi hinza saajoo ra i mana duu hari. ²³ I too Mara, amma i mana hin ka Mara haroo haŋ, zama a mma hottu. Woo se i na nongoo maapoo daŋ Mara (maanaa «hottay»). ²⁴ Jamaa ŋuunuŋuunu Musa ga ka nee: «Macin no ir g'a haŋ?» ²⁵ A kaati ka Abadantaa cee, Abadantaa na bundu dumi cebe a se. Musa n'a warra haroo ra, haroo bere ka tee haya kaŋ si hottu. No din ra a na aūariyayaŋ nda yaamayaŋ gorandi jamaa se. No din da ra a n'i sii. ²⁶ A nee: «Nda n'ga haŋajer ka boori Abadantaa, ni Koyoo jindoo se, nda n'ga haya tee kaŋ ga ūerre a jine, nda n'ga haŋajer nga aūariyawey, nda n'ga nga yaamarey kul dii, wircey kaŋ ay n'i daŋ Misira borey ra, ba affoo si duu ni, zama agay ti Abadantaa kaŋ ga ni noo gaaham baani.»

²⁷ Izirayel borey too Elim, no din ra hariŋaa woy cindi hinka (12) goo, nda teenaynaa wooye (70). I goro no din haroo jeroo ga.

16

Irkoy na Izirayel borey noo man nda jefenday ham

¹ Izirayel borey jamaa kul hun Elim. Kaŋ i fatta Misira gandaa ra handu hinkantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to) ra, i too Sin saajoo ra kaŋ goo Elim nda Sinay tondi hondoo game. ² Saajoo ra, Izirayel borey jamaa kul ŋuunuŋuunu Musa nda Haruna ga. ³ Izirayel borey nee i se: «Nda ba ir nka buu Abadantaa kaboo ra Misira gandaa ra, kaŋ ir ga goro ham hina kusey jere, ir ga takula ŋaa hala ir ma kungu! War n'ir ka kaa saajoo woo ra ka jamaa woo kul naŋ i ma buu nda heray.»

⁴ Abadantaa nee Musa se: «Ay ga ŋaayan tee nciŋi ka hun beenaa ra k'a doori war boŋ. Zaari kul jamaa ga fatta ka ŋgi zaaroo ŋaahayaa kuuna hala y'i sii ka dii wala i ga ag'aūariyaa dii wala i s'a dii. ⁵ Jirbi idduwantoo hane, woo kaŋ i na kuuna, i g'a hina. Jirbi idduwantoo wanoo ga tee zaari hinka cine wane.» ⁶ Musa nda Haruna nee Izirayel borey kul se: «Hō wiciroo war ga kaa ka bay kaŋ Abadantaa ka war fattandi Misira gandaa ra. ⁷ Subbaahoo ra, war ga kaa ka dii Abadantaa darūaa. Zama a maa ŋuunuŋuunuyanoo kaŋ war n'a tee nga, Abadantaa ga. Ir ti may hala war ma ŋuunuŋuunu ir ga?» ⁸ Musa nee: «War ga kaa ka bay waati kaŋ wiciroo ra Abadantaa ga war noo ham, subbaahoo ra, a ga war noo takula war ma ŋaa ka kungu. Zama Abadantaa maa ŋuunuŋuunuyanoo kaŋ war n'a tee nga ga. Ir ti macin? Man'ti ir ga war ga ŋuunuŋuunu, Abadantaa ga war ga ŋuunuŋuunu.»

⁹ Musa nee Haruna se: «Nee Izirayel borey jamaa kul se: «Wa koy kay Abadantaa jine, zama a maa war ŋuunuŋuunuyanoo.» ¹⁰ Kaŋ Haruna goo ma ūelan Izirayel borey jamaa se, i bere saajoo here, nga ne, Abadantaa darūaa bangay duulaa ra. ¹¹ Abadantaa ūelan Musa se ka nee: ¹² «Ay maa Izirayel borey ŋuunuŋuunuyanoo. ūelan i se ka nee: «Almaari, war ga ham ŋaa, subbaahoo ra war ga kungu takula ra. Woo ra war ga kaa ka bay kaŋ agay ti Abadantaa, war Koyoo.»»

¹³ Wiciroo ra, jefendayyaŋ kaa ka jamaa kaloo kul daabu, subbaahoo ra, harandaŋ ga jamaa kaloo kuubi k'a bere. ¹⁴ Waati kaŋ harandaŋoo boosu, nga ne, saajoo ga daabu

nda haya baana kanj ga kakasu, a ga ban, a ga hima nda ma nee gari-ize buuna-buunayan kanj goo laboo boŋ. ¹⁵ Izirayel borey dii a, i na cere hãa ka nee: «Macin ti woo?» Zama i mana bay haya kanj no. Musa n'ï zaabi ka nee: «Takulaa no kanj Abadantaa n'a noo a ma tee war se ŋaayan. ¹⁶ Hayaa ne kanj Abadantaa n'a yaamar: «Boro kul ma hayaa zaa kanj a ga hin k'a ŋaa. War ma liitar taaci cine zaa boro foo kul se. Boro foo kul ma zaa borey se ka sawa nda borey hinnaa kanj goo nga hukkmoo cire.»

¹⁷ Izirayel borey na takaa din da tee. I kuuna, affooyan iboobo, affooyan ikaccu. ¹⁸ Woo banda ga, i n'a kabu nda liitar. Woo kanj na iboobo kuuna, a mana boobo a se, woo kanj na ikaccu kuuna, a mana kacca a se. Boro foo kul na woo kanj a ga hin k'a ŋaa kuuna.

Manoo ašariyaa

¹⁹ Musa nee i se: «Boro kul masi haya kanandi ŋaahayaa ra hala subbaahi.» ²⁰ Amma i mana hanjajer Musa se, boroyan na haya kanandi ŋaahayaa ra hala subbaahoo ra. Noonni tun a ra, a funbu. Musa futu i ga. ²¹ Subbaahi ka kaa subbaahi i ga hayaa kuuna kan boro kul ga hin k'a ŋaa. Nda waynaa koron, a ga menne.

²² Jirbi idduwantoo hane i ga woo kanj i ga doona k'a kuuna cine hinka kuuna, boro foo kul liitar yaaha. Jamaa boŋkoyney kul kaa k'a filla Musa se. ²³ Musa nee i se: «Woo ti hayaa kanj Abadantaa n'a har. Suba ti hunanzam zaaroo, hunanzam zaari henanante Abadantaa maŋoo ga. Wa hayaa hina kanj ga hima ka hina, war ma hayaa zargandi kanj ga hima ka zargandi. Woo kanj cindi, war m'a jisi war boŋ se hala suba.» ²⁴ I n'a jisi hala suba sanda takaa kanj nda Musa n'a yaamar. A mana funbu, noonni mana tun a ra. ²⁵ Musa nee: «W'a ŋaa hõ, hunanzam zaari no Abadantaa maŋoo ga, hõ haya si duwandi taray. ²⁶ War ga ŋaahaya kuuna jirbi iddu, amma jirbi iyyantoo man'ti kala hunanzam zaaroo. Haya sii no.»

²⁷ Woo kul, jirbi iyyantoo hane jamaa ra boroyan fatta ka koy kuuna, amma i mana duu haya kul. ²⁸ Abadantaa nee Musa se: «Hala waati foo no war ga yadda k'ay yaamarey nda ay ašariyawey dii? ²⁹ War ma bay kanj hunanzam zaaroo kanj Abadantaa n'a noo war se maaganda se, jirbi idduwantoo hane a ga war noo jirbi hinka ŋaahayaa. Jirbi iyyantoo hane boro kul ma cindi nga do, boro kul masi fatta.» ³⁰ Jirbi iyyantoo jamaa hunanzam.

³¹ Izirayel borey na ŋaahayaa din maŋoo danj «man»*. A ga hima nda hayni gurunbu. A ga kaaray, nga tenbaa ga hima nda furme kanj teendi nda yuu.

³² Musa nee: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a yaamar: «War ma mudu foo too a ra war zamaney se, hala i ma dii takulaa kanj nda ay na war huna saajoo ra waatoo kanj ay na war fattandi Misira gandaa ra.» ³³ Woo banda ga, Musa nee Haruna se: «Jinay foo zaa, m'a too nda man liitar taaci, m'a jisi Abadantaa jere, hala ma man jisi war zamaney se.» ³⁴ Sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar, Haruna n'a jisi seedetaraa sundukoo jine, hala a ma duu ka jisandi.

³⁵ Izirayel borey na manoo ŋaa jiiri woytaaci (40) hala i ga too gandaa kanj ra boro goo. I na manoo ŋaa hala waatoo kanj i too Kananj gandaa sintinoo ga. ³⁶ Mudu foo ga sawa nda neešihaya foo kanj se i ga nee efa zamna woyaa (10) affoo.

17

Masa nda Meriba haroo šennoo

(Kabuyaney 20.2–13)

¹ Izirayel borey jamaa kul hun Sin saajoo ra ka kay nongu nda nonguyan ra ka sawa nda Abadantaa yaamaroo. I goro Refidim, amma hari sii no din kanj jamaa g'a hanj.

² Jamaa yenje nda Musa ka nee: «Ir noo hari ir ma hanj». Musa nee i se: «Macin se war ga yenje nda agay? Macin se war ga Abadantaa sii?» ³ No din ra hari jaw duu jamaa, i ŋuunurjuunu Musa ga ka nee: «Cin se n'n'ir žigandi ka hun Misira k'ir, nda ir izey, nda ir jawdey nanj ir ma buu nda jaw?» ⁴ Musa kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Macin no y'a tee jamaa woo se? Ne nda kayna i g'ay warra nda tondi k'ay wii.» ⁵ Abadantaa nee Musa se: «Bisa jamaa jine, ma boroyan zaa Izirayel boro beerey ra, goboo kanj nda n'a isaa kar zaa ni kaboo ra ma koy. ⁶ Nga ne, ay ga kay ni jine tondoo ga kanj goo Horeb jeroo ga. Ma tondoo kar, hari ga fatta a ra, jamaa ga hanj.» Musa na yaamaroo din tee Izirayel boro beerey jine.

⁷ Yenjaa kanj Izirayel borey n'a tee nda siiyanoo maaganda kanj i n'a tee Abadantaa se ka nee: «Abadantaa goo ir game wala a sii ir game?» Woo maaganda a na nongoo maŋoo danj Masa (maanaa «siiyan») nda Meriba (maanaa «yenje»).

Amalek borey koy Izirayel borey wongu

* 16:31 16.31 «man», Ebere šenni ra, almaganaa ti «macin ti woo?» Sorro 15to.

⁸ Amalek borey koy Izirayel borey wongu Refidim. ⁹ Musa nee Žozuwe se: «Aruyan suuba ir se, ma fatta ka Amalek borey wongu. Suba agay, ay ga kay hondoo boŋoo boŋ, Irkoy goboo goo ay kaboo ra.» ¹⁰ Žozuwe n'a tee nda takaa kanj nda Musa n'a har a se, a koy Amalek borey wongu. Amma Musa, nda Haruna, nda Hur žigi hondoo boŋoo ga. ¹¹ Kullihinne Musa kabey goo beene, Izirayel ga hin, nda a na nga kabey zumandi, Amalek borey ga hin. ¹² Kanj Musa kabey fara, i na tondi zaa k'a danj a cire a ma goro a ga. Haruna nda Hur goo caraway ga i ga kabey gaa, affoo goo caraw foo ga, affaa goo caraw faa ga. Kabey cindi takaa din da hala waynaa kanjyanoo ga. ¹³ Žozuwe na nga takubaa ka hin Amalek nda nga jamaa.

¹⁴ Abadantaa nee Musa se: «Woo hantum citaabu ra, a ma tee hongandihaya. Danj Žozuwe haŋaa ra kanj ay ga Amalek borey benandi hala nongu kanj ra boro si yee ka hongu ey.» ¹⁵ Musa na sargari tonadoo foo cin, a na maapoo danj «Abadantaa ti ay darapowoo». ¹⁶ A nee: «Zama i na Abadantaa kokoy gorodogoo wongu, woo man'ti kala wongu Abadantaa nda Amalek borey game zaman ka kaa zaman.»

18

Musa nda Žetro fillaa

¹ Žetro, Majan gandaa sargari juwalkaw, Musa nzuraa, maa hayaa kul kanj Irkoy n'a tee Musa nda Izirayel Irkoy jamaa se, maanaa takaa kanj nda Abadantaa na Izirayel fattandi Misira. ² Žetro, Musa nzuraa na Sefora, Musa wandoo zaa nga bande, waatoo kanj Musa n'a sanba baaboo do banda ga. ³ A kate Sefora iz'aru hinkaa. Affoo maapoo ti Geršom (maanaa «ka koy goro no din»), zama a nka nee: «Ya nka koy goro labu waani ra.» ⁴ Affaa maapoo ti Eliyezer (maanaa «ay Koyoo ti hallasikaw»). A nee: «Zama ay baaba Irkoy ka kaa k'ay hallasi k'ay waa Firawuuna takuba.»

⁵ Žetro, Musa nzuraa koy nda Musa iz'arey nda nga wandoo Musa do saajoo kanj ra a ga goro, Irkoy tondi hondoo jere. ⁶ A donto ka nee Musa se: «Agay no Žetro ni nzuraa, ay ga kaa ni do, nda ni wandoo, nda nga iz'aru hinkaa kanj goo a bande.» ⁷ Musa fatta ka koy nga nzuraa kubay, a gunguma a se, a n'a summu. I na cere foo, i huru hukkumoo ra. ⁸ Musa na takaa filla nga nzuraa se kanj Abadantaa n'a tee Firawuuna nda Misira se Izirayel maaganda, nda faraa kul kanj duu ngey fondaa ra, nda takaa kanj nda Abadantaa na ngi kaa kabe ra. ⁹ Žetro naali nda gomnoo kul kanj Abadantaa n'a tee Izirayel se k'i kaa Misira borey kabey ra. ¹⁰ Žetro nee: «Albarka ma bara Abadantaa se kanj na war kaa Misira borey nda Firawuuna kaboo ra, kanj na jamaa kaa Misira borey kabey ra. ¹¹ Ay bay sohō kanj Abadantaa bisa koyey kul, zama a na nga jamaa hallasi waatoo kanj Misira borey g'i kabekunafutay.»

¹² Žetro, Musa nzuraa na sargari kukurante nda sargariyanj kaa Irkoy se. Haruna nda Izirayel boro beerey kul kaa ka nja Musa nzuraa bande Irkoy jine.

Musa na boŋkoyniyanj kayandi kanj ga jamaa ciiti

¹³ Subaa ra, Musa goro ka jamaa ciiti. Jamaa cindi Musa jine za subbaahi hala cijinoo ra. ¹⁴ Musa nzuraa dii hayaa kul kanj a g'a tee jamaa se, a nee a se: «Macin ti woo kanj n'g'a tee jamaa se? Macin se n'ga goro ni hinne, amma jamaa ga kay ni jine za subbaahi hala cijinoo ra?» ¹⁵ Musa nee nga nzuraa se: «Jamaa mma kaa ay do ya Irkoy ibaayoo ceeci i se. ¹⁶ Nda haya huru i game, i mma kaa ay do ya ciiti i game, ay g'i bayrandi Irkoy yaamarey nda nga ašariyawey.»

¹⁷ Musa nzuraa nee a se: «Takaa kanj n'g'a tee si boori. ¹⁸ N'ga ni boŋ farandi, ni nda jamaa kanj goo ni bande. Goyoo ga hanse ka tinj ma ne, ni hinne si hin k'a tee. ¹⁹ Sohō, haŋajer ay jindoo se, ay ga ni noo hoyray foo, Irkoy goo ni bande. Ni no ma tuuru jamaa maapoo ga Irkoy jine, ni no ma jamaa almušakkawey ka koy Irkoy jine. ²⁰ Ma borey fahamandi yaamarey nda ašariyawey. M'i bayrandi fondaa kanj i ga hima ka hanga a, nda haya kanj i ga hima k'a tee. ²¹ Ni, ma aru alkadaranteyanj suuba jamaa ra kanj ga hunbur Irkoy, laadiranteyanj kanj si zanba. I danj jamaa jine: boro zenber foo (1.000) kul ma affoo danj i jine, boro zangu (100) kul ma affoo danj i jine, boro woyguu (50) kul ma affoo danj i jine, boro woy (10) kul ma affoo danj i jine. ²² Waati kul ngi no ma jamaa ciiti. Haya kul kanj ga beeri, i m'a ka kaa ni do, amma haya kanj ga kacca, i m'a ciiti ngi hunday. Kaa jeraa ra kanj goo ni boŋ, i ga ni faaba k'a zaa. ²³ Nda n'na woo tee, nda Irkoy na ni yaamar nda woo, n'ga hin ka kay jeraa cire, jamaa woo kul ga koy ngi dogoo ra nda baani.»

²⁴ Musa na nga nzuraa hoyrawey dii, a na hayaa kul tee kanj a n'a har a se. ²⁵ Musa na aru alkadaranteyanj suuba Izirayel kul ra k'i tee boŋkoyniyanj jamaa se, boro zenber foo

(1.000) boŋkoyni foo, boro zangu (100) boŋkoyni foo, boro woyguu (50) boŋkoyni foo, nda boro woy (10) boŋkoyni foo. ²⁶ Ngi no ma jamaa ciiti waati kul. Haya kaŋ ũendi, i g'a ka too Musa do. Amma haya kaccu kul, i g'a ciiti ngi hunday.

²⁷ Musa na nga nzuraa naŋ a ma koy, nzuraa koy nga gandaa ra.

19

Irkoy na Izirayel noo amaana

¹ Izirayel borey handu hinzantoo Misira gandaa fattaroo banda ga, zaari jinaa i too Sinay saajoo ra. ² I nka hun Refidim ka koy Sinay saajoo ra, i goro saajoo din ra. Izirayel goro no din tondi hondoo tenje, ³ amma Musa ũigi ka koy Irkoy do. Abadantaa n'a ceetondi hondoo boŋ ka nee a se:

«Ma nee Yakuba hugoo se, ma bayrandi Izirayel borey se ka nee:

⁴ «War dii hayaa kaŋ ay n'a tee Misira borey se, sanda takaa kaŋ nda dutal ga nga izey zaa nga fatawey ra, ay na war zaa ka kate war ay do.

⁵ Sohō, nda war haŋajer ay jindoo se ka boori, war na agay amaanaa dii, war ga tee agay hunday bagaa jamawey kul ra, zama agay wane nda laboo kul.

⁶ War ga tee ya ne kokoy sargari juwalkawyaŋ nda dumi henanante.»

Wey ti ũenney kaŋ n'g'i har Izirayel borey se.»

⁷ Musa kaa, a na jamaa boro beerey ce, a na ũenney wey kul daŋ i jine kaŋ nda Abadantaa n'a yaamar. ⁸ Jamaa kul n'a zaabi cere bande ka nee: «Haya kul kaŋ Abadantaa n'a har ma ne, ir g'a tee.» Musa na jamaa ũenney ka yee Abadantaa do.

⁹ Abadantaa nee Musa se: «Ay ga kaa ni do duula kubayante ra, hala waati kaŋ ay ga ũelaŋ ni bande jamaa ma maa, hala i ma naanay ni hala abada.» Musa na jamaa ũenney ka too Abadantaa do.

Irkoy na Musa kubay Sinay tondi hondoo ga

¹⁰ Abadantaa nee Musa se: «Koy jamaa do, m'i daŋ jere ga ya ne hō nda suba. I ma ngi darbawey numandi. ¹¹ I ma soolu jirbi hinzantoo se, zama jirbi hinzantoo ra Abadantaa ga zunbu Sinay tondi hondoo ga jamaa kul jine. ¹² Hirriyaŋ daŋ tondi hondoo kuubika-beraa ga kaŋ ga jamaa si bisa, nee i se: «Wa hawgay war masi ũigi tondi hondoo ga, war masi tuku carawey ga.» Boro kul kaŋ tuku tondi hondoo ga, a waazibi boraa ma wiiyaŋdi. ¹³ Kabe kul masi tuku boraa ga, amma i m'a warra nda tondi k'a wii wala i m'a hay nda yaaji. A ma tee adabba wala boro, a masi huna. Waati kaŋ hilloo na hēeni kuku tee, i ma ũigi tondi hondoo ga.» ¹⁴ Musa zunbu tondi hondoo ga ka kaa jamaa do. A na jamaa yeeti jere ga Irkoy se, i na ngi darbawey numandi. ¹⁵ A nee jamaa se: «War ma soolu jirbi hinzantoo se. War masi too woy do.»

¹⁶ Jirbi hinzantoo hane, kaŋ moo boo, jinjinyaŋ, nda duula kubayante goo tondi hondoo boŋ, hilli jinde beeri hēe. Alųamaa kul kaŋ goo jamaa kaloo ra jijiri.

¹⁷ Musa na jamaa ka fatta ka koy Irkoy kubay jamaa kaloo dumaa ga. I kay tondi hondoo cire. ¹⁸ Sinay tondi hondoo kul ka tee dullu, zama Abadantaa mana zunbu kala nuune ra. Dulloo ũigi ni mma nee alforon beeri dullu. Tondi hondoo kul hanse ka jijiri. ¹⁹ Hilloo jindoo mma koy de a ga beeri, Musa ga ũelaŋ, Irkoy g'a zaabi jinjinyan ra*.

²⁰ Abadantaa zunbu Sinay tondi hondoo ga, tondi hondoo boŋoo boŋ. Tondi hondoo boŋoo boŋ Abadantaa ciya Musa se, Musa ũigi. ²¹ Abadantaa nee Musa se: «Zunbu ka kaũeta jamaa ga, i masi bisa hirrey ga ka koy Abadantaa do ka dii, nda i n'a tee, iboobo ga buu i ra. ²² Ba sargari juwalkey kaŋ ga hin ka man Abadantaa, ga hima ka ngi boŋ yeeti jere ga Irkoy se, hala Abadantaa mas'i wii.» ²³ Musa nee Abadantaa se: «Jamaa si hin ka ũigi Sinay tondi hondoo ga, zama ni nka kaũeta ir ga ka nee: «Ma hirriyaŋ daŋ tondi hondoo se, m'a daŋ jere ga ya ne.» ²⁴ Abadantaa nee a se: «Koy ma zunbu, hiino ma ũigi, Haruna ma ũigi ni bande. Amma sargari juwalkey nda jamaa masi hirrey hoo ka ũigi ka koy Abadantaa do, nda i n'i hoo, a g'i wii.» ²⁵ Musa zunbu jamaa do k'a har i se.

20

Yaamar woyaa (10)
(Alhukumoo 5.6–21)

* 19:19 19.19 «jinjinyan ra», Ebere ũenni ra, almaganaa faa ti «nda jinjinyan».

¹ Šenney ne kaŋ Irkoy n'i har, a nee:

² «Agay ti Abadantaa, ni Koyoo kaŋ na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra.

³ Masi koy tana gana ay banda ga.

⁴ Masi tooru hanse, masi bii tee kaŋ ga hima nda haya kaŋ goo beene beenaa ra, wala ganda laboo ga, wala haroo ra laboo cire. ⁵ Masi sujudu koyey wey se, mas' i gana, zama agay, Abadantaa, ni Koyoo man'ti kala Koy kaŋ ga canse ma ne, ka baaba kaŋ konna agay layboo ka hanga hala nga izey alwadda hinzantoo ka koy itaacantoo ga. ⁶ Amma ay ga agay arrahamaa cebe alwadda zenberyaŋ se kaŋ ga baa agay, de i g'ay yaamarey dii.

⁷ Masi Abadantaa, ni Koyoo maapoo cee bila addalil, zama Abadantaa si boro naŋ kaŋ ga nga maapoo cee bila addalil.

⁸ Ma hanse ka hongu hunanzam zaaroo, a ma yeetandi jere ga ya ne. ⁹ Jirbi iddu ma goy, ma ni almušakkawey kul tee. ¹⁰ Amma jirbi iyyantoo, hunanzam zaari no Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga. Masi almušakka kul tee, ni, nda ni iz'aroo, nda ni ize woyoo, takaa din da ni baŋŋaa, nda ni koŋŋaa, nda ni adabbaa, nda taabuši kaŋ goo ni koyrawey ra. ¹¹ Zama jirbi iddu ra Abadantaa na beenaa, nda gandaa, nda teekoo nda haya kul kaŋ goo i ra tee. Amma jirbi iyyantoo hane a hunanzam. Woo se Abadantaa na albarka daŋ hunanzam zaaroo ra, a n'a yeeti jere ga.

¹² Ma ni baaba nda ni jaa beerandi hala ma duu aloomur gandaa ra kaŋ Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne.

¹³ Masi boro wii.

¹⁴ Masi zina.

¹⁵ Masi zay.

¹⁶ Masi taari seedetaray tee ni cinaa ga.

¹⁷ Masi haya kaŋ goo ni cinaa hugoo ra boonay. Masi ni cinaa wandoo boonay, wala nga baŋŋaa, wala nga koŋŋaa, wala nga hawoo, wala nga farkaa, wala haya kul kaŋ ti cinaa wane.»

¹⁸ Jamaa kul maa jinjinyanoo, i dii nuune deeney, i maa hilloo jindoo, i dii tondi hondoo kaŋ ga dullu. Kaŋ jamaa dii wey, i jijiri, i kay nongu mooro ra. ¹⁹ I nee Musa se: «Šelan ir se ni hunday, ir ga maa ma ne, amma Irkoy masi šelan ir se hala ir masi koy buu.» ²⁰ Musa nee jamaa se: «War masi hunbur, zama Irkoy nka kaa ka war sii, hala nga hunburaa ma bara war ra, war masi zunubu tee.» ²¹ Jamaa kay nongu mooro ra. Musa man duula bibi tik kaŋ ra Irkoy cindi.

Sargari tonadogoo ašariyaa

²² Abadantaa nee Musa se: «Nee Izirayel borey se: <War hunday dii kaŋ beenaa ra ay goo kaŋ ay šelan war bande. ²³ War masi koy tee ay banda ga, war mas'a tee nda nzorfu kaaray, war masi koy tee war boŋ se nda wura.> ²⁴ Ma labu sargari tonadoo tee ka ni sargari kukurantey, nda ni alaafiya teendi sargarey, nda ni alman buuney sargari, nda ni alman beerey sargari kaa. Nongu kul kaŋ ra ay n'ay maapoo bayrandi, ay ga kaa ni do, ay ga albarka daŋ ni ra. ²⁵ Amma nda n'na sargari tonadoo cin ya ne nda tondi, mas'a cin nda tondi kaŋ i na hoy. Zama nda n'n'i hoy nda guuru, n'ga sargari tonadogoo kaynandi. ²⁶ Masi dira tintim boŋ ka koy sargari tonadogoo ra, hala ni gaa koonoo masi koy fatta.»

21

Ašariyaa kaŋ gorandi Ebere tamey se

¹ «Ašariyawey ne kaŋ m'i daŋ i jine: ² <Nda n'na Ebere tam day, a ma goy jiiri iddu, jiiri iyyantoo ra a ma hun ni do ka duu borcintaray bila nda a ma haya kul bana. ³ Nda nga hinne ka huru ni do, a ga fatta nga hinne. Nda a gar a goo nda wande, nga nda wandoo ga fatta. ⁴ Nda nga koyoo k'a noo wande, de wandoo duu a se iz'aruyan nda ize woyyaŋ, woyoo nda nga izey ga tee nga koyoo wane. Nga, a ga fatta nga hinne. ⁵ Amma nda tamoo bayrandi ka nee: "Ay ga baa ay koyoo, nda ay wandoo, nda ay izey, ay si baa ya koy ka duu borcintaray." ⁶ Woo ra nga koyoo ga kate a Irkoy jine, a g'a kayandi ganboo wala ganboo caraa ga, koyoo ga hanjaa fun nda sulba. Woo banda ga, a ga tee a se tam hala abada.>

⁷ Nda mo, aru na nga ize woyoo neere sanda koŋŋa, a si hun koŋŋataraa ra sanda takaa kaŋ nda tamey ga hun. ⁸ Nda woyoo si kan koyoo se, ka gar nga maapoo ga a goo, a m'a naŋ a ma dayandi k'a kaa kabe ra, a sii nda fondo k'a neere dumi waani se, a nk'a zanba. ⁹ Nda a n'a noo nga iz'aroo se, a ga alaadaa tee a se kaŋ ga teendi ize woy se. ¹⁰ Nda a na ize woy foo zaa koyne nga boŋ se, a si kumandi ŋaahayaa, nda bankaaraa,

nda gorokasinaa ra. ¹¹ Nda a si haya hinza woo tee a se, a ma hun a kone bila nda a ma nooru bana.»

Laybu kanj ga kate i ma boro wii

¹² «Boro kanj na boro kar k'a wii, a waazibi boraa ma wiiyandi. ¹³ Amma nda a mana muray k'a wii, Irkoy alwaadoo no, ay ga nongu cebe ma ne kanj ra a ma zuru ka koy tugu. ¹⁴ Nda boro na nga cinaa kabekunafutay k'a wii nda carmay, ba boraa goo ay sargari tonadogoo ra, m'a kaa no din hala i m'a wii.

¹⁵ Boro kanj na nga naa wala nga baaba kar, a waazibi boraa ma wiiyandi.

¹⁶ Boro kanj na boro haamay, nda a na boraa neere wala a duwandi kaboo ra, a waazibi boraa ma wiiyandi.

¹⁷ Boro kanj na nga naa wala nga baaba kaynandi, a waazibi boraa ma wiiyandi.

¹⁸ Nda aruyan yenje, de affoo na nga ceroo kar nda tondi wala a na nga kaboo kunkuni k'a kar, amma boraa mana buu, a nka kanj, a maray. ¹⁹ Woo banda ga, nda a ga hin ka dibi gobu ga ka fatta taray, i si haya kul tee boraa se kanj n'a kar, amma waatoo kanj a g'a tee a si goy, boraa kanj n'a maray g'a bana, de mo a g'a safar hala a ma duu baani.

²⁰ Nda boro na nga baɲɲaa wala nga koɲɲaa kar nda gobu hala a buu kaboo ra, a waazibi bukaa ma faasandi. ²¹ Amma nda a huna zaari foo wala ihinka, bukaa si faasandi, zama nga almaanoo no.

²² Nda aruyan gurgay, de i too alhaamidukoyni do, woo kate woyoo hay, albasi mana duu a, woo banda ga, woyoo kurɲoo ga hayaa har kanj arey m'a bana. I g'a bana ka sawa woo kanj ciitoo n'a kayandi. ²³ Amma nda albasi tee, a ga hima ka banandi, hundi no ma hundi bana, ²⁴ moo no ma moo bana, hiɲe no ma hiɲe bana, kabe no ma kabe bana, cee no ma cee bana, ²⁵ tonyan no ma tonyan bana, maraydoo no ma maraydoo bana, ɲabari ndella no ma ɲabari ndella bana.

²⁶ Nda boro na nga baɲɲaa wala nga koɲɲaa kar moɲoo ga hala moɲoo hasara, a m'a tanj a ma borcin, moɲoo kanj hasara maaganda. ²⁷ Nda nga baɲɲaa wala nga koɲɲaa hiɲoo no a n'a kanjandi, a m'a tanj a ma borcin, hiɲoo kanj kanj maaganda.

²⁸ Nda haw na nga hilley ka aru wala woy kar hala a buu, hawoo ga warrandi nda tondi ka buu, hamoo si ɲandi, hawoo koyoo ga henan. ²⁹ Amma nda hawoo doona ka kara, de i na alhabar danj koyoo ra, amma a mana lakkal tee a se, de a na aru wala woy wii, hawoo ga warrandi nda tondi ka buu, koyoo mo ga wiiyandi. ³⁰ Nda i na zukandi danj hawoo koyoo ga, haya kul kanj i n'a danj a ga, a g'a bana nga hundoo dogoo ra. ³¹ Nda hawoo na nga hilley ka zankaaru wala zankawoy kar k'a wii, aɲariya follokaa no ma zurandi a ga. ³² Nda hawoo na baɲɲaa wala koɲɲaa kar k'a wii, hawoo koyoo ga nzorfu kaaray tamma boɲ waranza (30) bana boraa se, hawoo ga warrandi nda tondi ka buu.

³³ Nda boro na nga guusoo nanj a mana daabu, wala boro kanj na guusu fanši bila nda a m'a daabu, nda haw wala farka kanj a ra, ³⁴ guusoo koyoo g'a bana, a ga nga hayoo alkaɲaroo bana adabbaa koyoo se, adabba bukaa ga tee guusoo koyoo wane.

³⁵ Nda boro hawoo na nga hilley ka boro tana hawoo kar hala a buu, hawoo kanj ga huna, i m'a neere, i ma nooroo zamna. Haw bukaa mo i m'a zamna. ³⁶ Amma nda borey ga bay kanj haw no kanj doona ka kara, ka gar koyoo mana lakkal tee a se, a ga waazibi a ga a ma haw bana hawoo dogoo ra, haw bukaa ma tee nga wane.

³⁷ Nda boro na haw wala feeji zay, nda a n'a koosu wala a n'a neere, a ga haw guu bana hawoo dogoo ra, feeji taaci feejoo dogoo ra.»

22

¹ «Nda zay diyandi kaboo goo jinaa ra, a karandi hala a buu, nga kuroo alhakoo si banandi. ² Amma nda a diyandi ka gar waynaa fatta, nga kuroo alhakoo ga banandi. A ga waazibi zayoo ga a ma bana, nda a sii nda haya kul, a ga neerandi nga zaytaraa maaganda. ³ Nda adabbaa kanj a n'a zay duwandi kaboo ra a ga huna, a ma tee haw, wala farka, wala feeji, a ga nga cine hinka bana.»

Aɲariyaa kanj gorandi haya waani se

⁴ «Nda boro na nga adabbaa nanj a ma ɲaa faari wala alaneb faari ra, nda a nanj nga adabbaa ma ɲaa faari waani ra, a g'a bana nda nga faaroo haya henney, wala nga alaneb faaroo haya henney.

⁵ Nda nuune tun, de a koy karɲayan kanj ga faari kuubi ka too jeeney do, wala alkama kanj ga kay, wala faari ton, boraa kanj na nuunaa diinandi, šikka sii a ga hayey bana kanj a n'i ton.

⁶ Nda boro na nooru wala jinay talfi boro ga, de i zayandi a do, nda zayoo duwandi, a ga nga cine hinka bana. ⁷ Nda zayoo mana duwandi, hugoo koyoo ga kay Irkoy jine

ka bayrandi kanj nga kaboo mana too nga cinaa almaanoo do. ⁸ Cere hooyan šenni kul, a ma tee haw, wala farka, wala feeji, wala bankaaray, wala haya kul kanj dere, de boro foo kul nee: <Agay wane>, ngi boro hinkaa ga koy Irkoy jine. Boraan kanj Irkoy dunbandi kanj a toope ga hayaa cine hinka bana nga cinaa se.

⁹ Nda boro na farka, wala haw, wala feeji, wala adabba dumi kul kanj no talfi nga cinaa ga, de adabbaa buu, wala nga nongu kayri, wala a zayandi bila seede, ¹⁰ boraan kanj ga i na adabbaa talfi ga žee Abadantaa maapoo ga kanj nga mana too adabbaa do. Almanoo koyoo ga yadda, boraan si bana. ¹¹ Amma nda cimi no kanj almanoo zayandi a ga, a g'a bana koyoo se. ¹² Nda ganjihooga ka almanoo wii, a ga seedetaraa too, a si almanoo bana.

¹³ Nda boro na alman hii nga cinaa ga, de nga nongu kayri wala a buu koyoo dumaa ga, a ga hima k'a bana. ¹⁴ Nda koyoo jinoo ra a tee, a s'a bana. Nda a nka sufurayandi, sufuray hayoo de no a g'a bana.»

Adamizey nda cere game ašariyawey

¹⁵ «Nda aru na woysooogo kanj si aru bay kanj mana wirandi darga ka kani nda a, a waazibi a ga a ma nga hijjaa almaanoo bana ka tee kurjoo. ¹⁶ Nda baaboo wanji k'a noo a se, a ga nooru bana sanda woysooogo kanj si aru bay hijjaa almaanoo.

¹⁷ Cerkaw woy masi nanj a ma huna.

¹⁸ Boro kanj marga nda adabba, a waazibi a ma wiiani.

¹⁹ Boro kanj na sargari kaa koy maa ga kanj man'ti Abadantaa hinne se, a waazibi i ma boraan halaci sōy.

²⁰ Masi yaw žilla wala k'a torro, zama Misira gandaa ra war nka tee yaw. ²¹ Masi woy kanj kurjoo buu žilla, masi alyatim žilla. ²² Nda n'n'i žilla, nda i tilasu ka kaati k'ay cee, šikka sii ay ga maa ngi kaatiroo se. ²³ Ay futuyanoo ga tun, ay ga war wii nda takuba. War wandey ga tee wooyan kanj kurjey buu, war iz'arey ga tee alyatim. ²⁴ Nda n'na nooru garaw ay jamaa boro se, janantaa kanj goo ni bande, masi borey kanj ga garaw noo takaa tee a se, masi albaha ceeci a ga. ²⁵ Nda a waazibi ma ni cinaa bankaaraa dii sanda tolme, m'a yeeti a se za waynaa mana kanj. ²⁶ Zama woo din hinne ti nga gumtaafaa, nga bankaaraa kanj nda a ga nga kunturoo daabu. Macin nda a ga gum ka kani? Nda a tee a kaati k'ay cee, ay ga maa a se, zama agay, ay ga tamalla.

²⁷ Masi Irkoy kaynandi. Bojkoyni kanj goo ni jamaa ra, mas'a danga.

²⁸ Masi gay mana baa kaa ya ne ni heгаа nda ni alaneb haroo ra. M'ay noo ni iz'aru jinaa. ²⁹ Ma takaa din da tee ni alman beeroo nda ibuunaa se. A ma cindi janjoo bande jirbi iyey, jirbi yaahantoo hane, m'a noo ya ne.

³⁰ War ma tee boro henananteyan ya ne: alman kanj ganjihooga n'a wii saajoo ra, war masi hamoo ŋaa. War m'a warra hanšey se.»

23

Boro yalaafantey beerandiyanoo

¹ «Masi šenni kanj man'ti cimi ka dira. Masi taari seedetaray tee ka boro kanj toope faaba. ² Masi hanga jamaa bande kanj ga baa ngi ma ifutu tee. Ciiti ra, masi hanga jamaa bande za i ga boobo se ka šerretaraa šiirandi. ³ Masi boro yalaafante ndumoo guna k'a faaba ciiti ra.

⁴ Nda n'kanj ni iberoo hawoo wala farkaa ga kanj dere, masi goro man'a ka koy a do. ⁵ Nda n'dii boro kanj ga konna ni farkaa ga gurfa jeejaa maaganda, mas'a nanj, masi goro man'a faaba jeejaa ra.

⁶ Masi talka kanj goo ni jamaa ra cimoo taa a kone ciiti ra. ⁷ Ma mooru haya kanj ti taari. Masi boro kanj mana haya kul tee wii, masi boro šerrante wii, zama toonante, ay s'a dii boro šerrante. ⁸ Masi sufuray taa, zama sufuraa mma diikey tee danaw, a ga šikka danj šerrantey ga.

⁹ Masi yaw torro, war hunday ga yaw hunaroo bay, zama war tee yaw Misira gandaa ra.»

Hunanzam jiiroo nda hunanzam zaaroo

¹⁰ «Jiiri iddu ma ni laboo beeri, ma faari-izey hegay. ¹¹ Amma jiiri iyyantoo ga ma laboo nanj a ma hunanzam. Ni jamaa talkey ga haya ŋaa kanj i duu a ra, woo kanj i g'a nanj ganjihoogawey g'a ŋaa. Takaa din da no m'a tee ni alaneb faaroo nda ni zaytupanjoo se.

¹² Jirbi iddu goy kanj goo ma ne, m'a tee, amma jirbi iyyantoo ma hunanzam, hala ni hawoo nda ni farkaa ma hunanzam, hala ni koŋŋaa iz'aroo nda ni yawoo ma hunsar.

¹³ War ma hayey dii henna kanj ay n'i har war se, war masi koy tanayanj maapey cee, boro masi maa maapey ni mijnoo ra.»

Izirayel jingar zaarey

¹⁴ «Cee hinza jiiroo ra ma jingar tee ay maapoo ga. ¹⁵ Ma Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo kayandi. Jirbi iyye Abib handoo* ra ma takula ŋaa kanj ra dolobiri sii sanda takaa kanj nda ay na ni yaamar. Zama handoo din ra ni fatta Misira. Boro si kaa ay jine kabe koonu.

¹⁶ Ma Hegaa jingaroo kayandi, dumiyoo kanj n'n'a say faarey ra goyoo ize jina-jinawey no. Jiiroo benantaa ga, ma Faari-izey kaayanoo jingaroo tee waati kanj n'na ni faarey goyey hegaa tee. ¹⁷ Jiiroo ra cee hinza ni arey ma kay ni Koyoo, Abadantaa jine.

¹⁸ Sargaroo kuroo kanj n'g'a kaa, takula kanj ra dolobiri goo masi hanga a. Jingaroo hamoo maanoo masi cindi za cijinoo ra hala subbaahi. ¹⁹ Ma kate ni faaroo ize jina-jinawey Abadantaa, ni Koyoo hugoo ra. Masi hancin-ize hina ŋaŋoo wawaa ra.»†

Irkoj na allaahidu zaa kanj nga ga nga jamaa faaba

²⁰ «Ŋga ne, ay ga almalayka sanba ni jine, a ma ni hawgay naarumaa ra ka ni ka koy nongoo kanj ay n'a hanse ma ne ra. ²¹ A beerandi, ma maa jindoo se, mas'a kakaw. A si warra ganda ka tondey kanj i n'i kayandi k'i gana kayri. ²² Nda n'ga maa jindoo se ka boori, de n'ga haya kul tee kanj ay g'a har ma ne, ay ga tee ni iberey iberoo, ni yenjekey yenjekaa.

²³ Waati kanj ay almalaykaa huru ni jine ka ni ka koy Amor borey do, nda Heti borey do, nda Ferezi borey do, nda Kanaŋ borey do, nda Hewi borey do, nda Žebus borey do, ay g'i derandi. ²⁴ Masi sujudu ŋgi koyey se, mas'i gana, masi ŋgi takawey tee. M'i warra ganda ka tondey kanj i n'i kayandi k'i gana kayri. ²⁵ War ma Abadantaa, war Koyoo gana, a ga albarka danj war ŋaahayaa nda war haroo ra, de ay ga wirci moorandi ni ga. ²⁶ Ni gandaa ra, gunde hasaraw si tee, woy si gun, ay ga ni noo aloomur. ²⁷ Ay g'ay hunburaa ka koy ni jine, jama kul kanj ra ni huru, ay ga lakkaloo naami, de ay ga ni iberey kul zurandi ni jine. ²⁸ Ay ga binbin laalayanj sanba ni jine, i ga Hewi borey, nda Kanaŋ borey, nda Heti borey gaaray ni jine. ²⁹ Ay s'i gaaray ni jine jiiri folloku ra, gandaa masi koy tee farru koonu, ganjihoogawey masi koy boobo ka yee ni ga. ³⁰ Ay g'i gaaray ni jine kayna-kayna, waati kanj n'duu hayyan, gandaa ma yee ni mayray ra.

³¹ Ay ga ni laboo kanjey kayandi Kakaarey teekoo ga ka koy Filisti borey teekoo nda saajoo ka koy isaa‡ ga. Zama ay ga gandaa borey danj ni kaboo ra, de n'g'i gaaray ni jine. ³² Amaana masi huru ni nda i game, a masi huru ni nda ŋgi koyey game. ³³ I masi goro war gandaa ra hala i masi kaa ka koy war tusa war ma zunubu tee ay ga, zama woo ra ŋgi koyey no n'g'i gana, de a ga tee ma ne kumsay.»

24

Irkoj na amaana danj nga nda Izirayel borey game

¹ Abadantaa nee Musa se: «Žigi ka kaa ay do tondi hondoo boŋ, ni nda Haruna, nda Nadab, nda Abihu, nda Izirayel boro beerey ra, boro wooye (70), war ma sujudu ya ne nongu mooro ra. ² Musa hinne ma man kate ay do. I masi man kate, jamaa masi žigi kate a bande.»

³ Musa koy Abadantaa ůenney kul nda ašariyawey kul har jamaa se. Jamaa tee jinde foo ka tuuru ka nee: «Šenney kul kanj Abadantaa n'i har, ir g'i tee.»

⁴ Musa na Abadantaa ůenney kul hantum. A tun subbaahi biya ka sargari tonadoo cin tondi hondoo cire, a na tondi woy cindi hinka (12) kayandi Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) maapey ga. ⁵ A na Izirayel arusoogayanj sanba i ma koy sargari kukuranteyanj nda haw yaaruyanj sarga Abadantaa maapoo ga i ma tee alaafiya teendi sargaroo. ⁶ Musa na kuroo jeroo zaa, a n'a danj potiyanj ra, jere faa a n'a say-say sargari tonadogoo ga. ⁷ A na amaanaa citaaboo zaa, a n'a caw jamaa se. I nee: «Haya kul kanj Abadantaa n'a har, ir ga hanajer a se, ir ga dira nda a.» ⁸ Musa na kuroo zaa, a n'a say-say jamaa ga ka nee: «Amaanaa kanj Abadantaa n'a danj war nda nga game ůenney kanj a n'i har here, amaanaa din kuroo ne.»

⁹ Woo banda ga, Musa, nda Haruna, nda Nadab, nda Abihu, nda Izirayel boro beerey ra, boro wooye (70) žigi tondi hondoo boŋ. ¹⁰ I dii Izirayel Koyoo. Cewey cire, ni mma nee safir tondi kanante, nga henanyanoo ga hima nda beenaa zaati. ¹¹ Borey wey ti Izirayel borciney, Irkoj mana nga kaboo ůerre ka haya futu kul tee i se. I dii Irkoj, i ŋaa, i hanj.

* **23:15** 23.15 Zamnaa 13.4. † **23:19** 23.19 Zamnaa 34.26; Alhukumoo 14.21. ‡ **23:31** 23.31 Isaa no kanj se i ga nee Efrat.

Musa na Irkoy kubay tondi hondoo boj

¹² Abadantaa nee Musa se: «Žigi ka kaa ay do tondi hondoo boj, ma cindi no din. Ay ga ni noo tondi walhawey, maanaa ašariyaa nda yaamaroo kaŋ ay n'i hantum ka jamaa cawandi.» ¹³ Musa tun, nga nda nga banda hunoo Žozuwe, Musa žigi Irkoy tondi hondoo boj. ¹⁴ Za i mana koy, a nee boro beerey se: «Wa ir batu ne ra hala waati kaŋ ir willi kate war do. Nga ne, Haruna nda Hur goo war bande, boro kaŋ duu almušakka ma koy i do.» ¹⁵ Musa žigi tondi hondoo boj, duulaa na hondoo daabu. ¹⁶ Abadantaa daržaa cindi Sinay tondi hondoo boj, duulaa na Sinay tondi hondoo daabu jirbi iddu. Jirbi iyyantoo hane, a na Musa cee duulaa gundoo ra. ¹⁷ Abadantaa daržaa tee Izirayel borey moŋey cire ma nee nuune kaŋ ga gona kaŋ ga dii tondi hondoo bojoo ga. ¹⁸ Musa huru duulaa gundoo ra ka žigi tondi hondoo boj. Musa cindi hondoo boj zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40).

25

Jinawey kaŋ ga huru Irkoy gorodogoo cinayanoo ra

¹ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ² «Nee Izirayel borey se i ma baa kaa ya ne. Borey kul kaŋ kabey ga don, war m'ay bagaa dii i ga. ³ Bagaa kaŋ war g'a dii i ga man'ti kala: wura, nda nzorfu kaaray, nda alhan, ⁴ nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana, nda hancin hinbiri, ⁵ nda feeji gaaru kuuruyan kaŋ ciraandi, nda ayu kuuruyan, nda akasiya bundu, ⁶ nda jii fitilla gorodogoo se, nda haya hew kaanayan yonyan jiyoo nda dugu hew kaanaa se. ⁷ Oniks tondi nda tondi dumiyay kaŋ ga huru beene kaayi-izoo nda albaytoo ra. ⁸ I ma nongu henanante cin ya ne hala ya goro i game. ⁹ Ay ga Irkoy gorodogoo fasaloo cebe ma ne nda jinawey dumey kul kaŋ ga huru a ra. War m'i kul tee ka sawa nda ngi fasaloo.»

Seedetaraa sundukoo

¹⁰ «I ma sunduku cin nda akasiya bundu, nga kuuyanoo ma tee kabedaaru hinka nda jere, hayyanoo ma tee kabedaaru foo nda jere, nga kayyanoo kabedaaru foo nda jere. ¹¹ M'a daabu nda wura alhakiika, gundoo nda tarayhero ma daabandi. Ma wura kunga daŋ miŋoo bande. ¹² Ma wura mennandi ka korbay taaci tee kaŋ n'g'i daŋ cee taacaa ga, korbay hinka caraw foo ga, korbay hinka caraw faa ga. ¹³ Ma akasiya bunduyan tee gobu k'i daabu nda wura. ¹⁴ Ma gobey daŋ sundukoo caraw foo kul korbawey ra k'a zaa. ¹⁵ Gobey ma cindi sundukoo korbawey ra, i masi hun sundukoo ga. ¹⁶ Ma seedetaraa hantumoo kaŋ ay g'a noo ma ne jisi sundukoo ra.

¹⁷ Woo banda ga, ma daabirji* tee nda wura alhakiika. Nga kuuyanoo ma tee kabedaaru hinka nda jere, hayyanoo ma tee kabedaaru foo nda jere. ¹⁸ Ma almalayka hinka tee kaŋ se i ga nee šerib. M'i kar wura ra, m'i daŋ daabirjoo boj hinkaa ga. ¹⁹ Ma šerib foo tee boj foo ga, ma šerib foo tee boj faa ga. War ma šeribey tee daabirjoo hunday ra, daabirjoo boj hinkaa ga. ²⁰ Šeribey ma ngi fatawey hay beene, i ga ngi fatawey ka daabirjoo daabu. Ng'i ndumey ma cere tenje, i ma daabirjoo guna. ²¹ Ma daabirjoo fur sundukoo ga jina ma seedetaraa hantumoo kaŋ ay g'a noo ma ne jisi sundukoo ra. ²² No din ra ay g'ay boj bayrandi ma ne, sundukoo daabirjoo se beene šerib hinkaa game kaŋ goo seedetaraa sundukoo boj, ay ga hayaa kul har ma ne kaŋ ay g'a noo ma ne Izirayel borey se.»

Taaloo nda nga jinawey

²³ «Ma taaloo tee nda akasiya bundu, kuuyanoo ma tee kabedaaru hinka, hayyanoo ma tee kabedaaru foo, kayyanoo ma tee kabedaaru foo nda jere. ²⁴ M'a daabu nda wura alhakiika, ma wura kunga daŋ miŋoo bande. ²⁵ Ma jejebu tee kaŋ hayyanoo ga too kabetaami foo, ma wura kunga ka jejeboo kul kuubi k'a bere. ²⁶ Ma wura korbay taaci tee a se, ma korbawey daŋ kanje taacaa ga kaŋ goo cee taacaa ga. ²⁷ Korbawey ma man jejeboo, ngi ra gobey ga huru ka taaloo zaa. ²⁸ Ma akasiya bunduyan tee gobu k'i daabu nda wura ka taaloo zaa. ²⁹ Ma nga taasawey, nda nga potey, nda nga jinawey, nda nga sargari-kaa-potey kaŋ nda sargari hari-harey ga doorandi tee. M'i tee nda wura alhakiika. ³⁰ Taaloo ga, ma takulayan daŋ kaŋ ga jisandi ay jine waati kul.»

Fitilla gorodogoo

³¹ «Ma fitilla gorodoo tee nda wura alhakiika. Fitilla gorodogoo ma karandi, cewoo, nda kunturoo, nda potey, nda nga dobey, nda nga kutukuruyey ma tee a bande affoo. ³² Kabe iddu ma fatta carawey ga, ihinza ma fatta fitilla gorodogoo caraw foo ga, ihinza ma fatta caraw faa ga. ³³ Kabe foo ga, poti hinza goo kaŋ ga hima nda tuuri-izoo kaŋ

* 25:17 25:17 Daabirjoo woo no ma zunubey daabu.

se i ga nee amand kanj ra dobu nda kutukurya goo. Kabe faa ga, poti hinza goo kanj ga hima nda amand kanj ra dobu nda kutukurya goo kabe hinkantoo ga. Takaa din da ti kabe idduwaa kanj ga fatta fitilla gorodogoo ga. ³⁴ Fitilla gorodogoo hunday ga poti taaci goo kanj ga hima nda amand kanj ra dobuyan nda kutukuryayan goo. ³⁵ Dobu foo goo kabe hinkaa jinaa cire kanj ga fatta kunturoo ga, dobu foo goo kabe hinkaa hinkantoo cire kanj ga fatta a ga, dobu foo goo kabe hinkaa hinzantoo cire kanj ga fatta a ga. Takaa din da a ma teendi kabe idduwaa se kanj ga fatta fitilla gorodogoo ga. ³⁶ Ngi dobey nda kabey ma tee kunturoo bande affoo, a kul ma tee goy kanj karandi nda wura alhakiika. ³⁷ Fitilla iyee tee a se, fitillawey ma danandi a ga, i ma gaay noo jinoo ra. ³⁸ Kanbey kanj ga fitillaa zaaraa boosoo dunbu nda boosu-kaa-jinawey ma tee nda wura alhakiika. ³⁹ Wura alhakiika kilo waranza (30) nda i ma nga nda jinawey din kul tee. ⁴⁰ Hawgay, m'a tee sanda fasaloo kanj cebandi ma ne tondi hondoo bonj.»

26

Irkoy gorodogoo

¹ «Irkoy gorodogoo, m'a tee nda kaymi taafe zuu woy (10) šukka baana yakuwante, nda ibula, nda iciray henna, nda iciray zaram. Ma almalaykayan kanj se i ga nee šerib kay zuwey ga, a ma tee assana goykaw goy. ² Zuu foo kul kuuyanoo ma tee kabedaaru waranka cindi yaaha (28), hayyanoo ma tee kabedaaru taaci. Zuwey kul ma tee deede foo. ³ Zuu guu ma huru cere ga, zuu guu faa mo ma huru cere ga. ⁴ Ma karfuyan kanj teendi nda šukka bula danj zuu guu margari jinaa zuu koraa mijoo ga. Ma taka follokaa tee zuu guu margari hinkantoo zuu koraa mijoo ga. ⁵ Ma karfu woyguu (50) danj zuu guu jinaa ga, ma karfu woyguu (50) danj zuu guu hinkantoo zuu koraa mijoo ga. Karfey ma cere tenje. ⁶ Ma kanjihaya woyguu (50) tee nda wura, ma zuwey danj cere ga nda kanjihayey, a ma tee hukkum folloku.

⁷ Woo banda ga, ma zuuyan tee nda hancin hinbiri kanj ga tee hukkum kanj goo Irkoy gorodogoo ga. Zuwey ma tee iwoy cindi foo (11). ⁸ Zuu foo kul kuuyanoo ma tee kabedaaru waranza (30), hayyanoo ma tee kabedaaru taaci. Zuu woy cindi faa (11) ma tee deede foo. ⁹ Ma zuu guu marga cere ga, ma zuu idduwaa marga cere ga, ma zuu idduwantoo taabu hukkumoo jineheroo ga. ¹⁰ Ma karfu woyguu (50) danj zuu guu margari jinaa zuu koraa mijoo ga, ma karfu woyguu (50) danj zuu guu margari hinkantoo mijoo ga. ¹¹ Ma kanjihaya woyguu (50) tee nda alhan, ma kanjihayey danj karfey ra ka hukkumoo danj cere ga hala a ma tee afolloku. ¹² Hayaa kanj ga cindi zuwey ra ga doo ganda, jeroo din kanj cindi ga doo Irkoy gorodogoo dumaa ga. ¹³ Zuu guwaa kuuyanoo bande, kabedaaru foo ga doo Irkoy gorodogoo caraw hinkaa bande k'a daabu. ¹⁴ Feeji gaaru kuuruyan kanj cirayandi tee kunta k'i gum hukkumoo ga. Kuntaa ga, ma kunta kanj teendi nda ayu kuuruyan danj a ga.

¹⁵ Woo banda ga, ma bundu tefayyan kanj ga kay tee Irkoy gorodogoo se nda akasiya bundu. ¹⁶ Bundu foo kul kuuyanoo ma tee kabedaaru woy (10), affoo kul hayyanoo ma tee kabedaaru foo nda jere. ¹⁷ Bundu tefay hinka tee kanj ga cere tenje, affoo kul cee hinka ga dobu a ga, ma takaa din da tee Irkoy gorodogoo bundey kul se. ¹⁸ Ma bundey wey tee Irkoy gorodogoo se, ma bundu waranka (20) tee gurma kaboo here. ¹⁹ Ma nzorfu kaaray ka feraw woytaaci (40) kar kanyan guusu goo i ra, i goo bundu tefay warankaa (20) cire, bundu foo kul cee hinkaa goo feraw hinka guusey ra. ²⁰ Irkoy gorodogoo caraw faa mo ma bundu tefay waranka (20) tee hawsa kaboo here, ²¹ nda ngi nzorfu kaaray feraw woytaaca (40), feraw hinka ma huru bundu foo kul cire. ²² Irkoy gorodogoo kuneheroo se, dangay kaboo here, ma bundu iddu tee a se. ²³ Irkoy gorodogoo kuneheroo ra, ma bundu hinka tee kanjey se. ²⁴ Gandaheroo goo cere ga, beeneheroo korbay g'i dii cere ga henna, takaa din da no ihinkaa ga ti a kanj goo kanje hinkaa ga. ²⁵ Woo ra bundu tefay yaahaa nda ngi nzorfu kaaray ferawey goo, feraw woy cindi iddu (16) no, feraw hinka goo bundu foo kul cire.

²⁶ Woo banda ga, ma akasiya bundu tee gaaru-gaaruyan, igguu Irkoy gorodogoo caraw foo bundu tefawey se. ²⁷ Igguu Irkoy gorodogoo caraw faa bundey se, igguu nga gorodogoo kuneheroo se kanj goo dangay caraa here. ²⁸ Gaaru-gaaroo kanj goo gamoo ra ma huru bundu tefawey kuuyanoo gamoo ra, a ma hun bonj foo ga ka koy bonj faa ga. ²⁹ Ma wura ka bundu tefawey daabu, ma korbawey tee nda wura kanj ga gaaru-gaarey dii, ma wura ka gaaru-gaarey daabu. ³⁰ Ma Irkoy gorodogoo cin k'a kayandi nda yaamaroo kanj harandi ma ne tondi hondoo bonj.

³¹ Ma rido tee nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante. Ma almalaykayan kanj se i ga nee šerib kay a ga, a ma tee assana goykaw goy. ³² M'a danj akasiya bundu ganji taaci a ga kanj wura g'i daabu, korbawey

ma teendi nda wura, i ma huru nzorfu kaaray feraw taaci ra. ³³ Ma ridowoo dan kanjihayey cire, ridowoo dumaa ga ma seedetaraa sundukoo dan, ridowoo no ma huru nongu henanantaa nda nongu henanantey ihenanantaa game. ³⁴ Ma daabirjoo dan seedetaraa sundukoo ga nongu henanantey ihenanantaa ra. ³⁵ Ma taabaloo jisi ridowoo se tarayhere, ma fitilla gorodogoo dan taabaloo tenje, Irkoy gorodogoo se gurma kaboo here, ma taabaloo jisi hawsa here.

³⁶ Ma rido tee hukkumoo mijoo se, a ma teendi nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante, maale k'a kay. ³⁷ Ma akasiya ganji bundu guu tee ridowoo se, ma wura k'i daabu, korbawey kanj g'a dii ma teendi nda wura. Ma alhan mennandi ka feraw guu tee a se.»

27

Sargari tonadogoo

¹ «Ma sargari tonadogoo tee nda akasiya bundu, nga kuuyanoo ma tee kabedaaru guu, hayyanoo ma tee kabedaaru guu. Sargari tonadogoo caraw taaca kul ma sawa. Nga kayyanoo ma tee kabedaaru hinza. ² Ma hilliyaj tee nga kanje taaca ra. Nga nda nga hilley kul ma tee affoo, m'a daabu nda alhan. ³ Ma barmayanj tee sargari tonadogoo boosey se, nda nga doosinawey, nda nga taasawey, nda nga furseti beerey, nda nga boosu-kaa-jinawey. Nga jinawey kul ma teendi nda alhan. ⁴ Ma ham tonaguuru kanj ti alhan kanj ma nee sankay tee sargari tonadogoo se, ma alhan korbay taaci dan tonaguuroo kanjey ga. ⁵ M'a danj sargari tonadogoo mijoo cire, za gamoo ga hala ganda. ⁶ Ma gobuyanj tee sargari tonadogoo se, i ma tee akasiya bundu gobuyanj, m'i daabu nda alhan. ⁷ Nga gobey ma huru korbawey ra, gobey ma huru sargari tonadogoo caraw hinkaa ga, i g'a zaa. ⁸ M'a tee nda bundu, gundoo koonoo no. M'a tee nda takaa kanj nda a cebandi ma ne tondi hondoo boj.»

Batuma gundoo

⁹ «Ma Irkoy gorodogoo batumaa tee. Gurma kaboo here, kunta šukka baana yakuwanteyanj kanj ga too kabedaaru zangu (100) ma huru caraw foo ga. ¹⁰ Ma batumaa ganji warankaa (20) nda nga feraw warankaa (20) tee a se nda alhan. Korbawey nda hawahayey ma teendi nda nzorfu kaaray. ¹¹ Hawsa kaboo here mo, kuntayanj ma huru a ga kanj kuuyanoo man'ti kala kabedaaru zangu (100). Ma ngi ganji warankaa (20) nda ngi alhan feraw warankaa (20) tee a se. Korbawey nda ngi hawahayey ma teendi nda nzorfu kaaray. ¹² Batumaa hayyanoo dangay kaboo here, kuntayanj kanj man'ti kala kabedaaru woyguu (50) ma huru a ga, ngi, nda ngi ganji woyaa (10), nda ngi cee woyaa (10). ¹³ Batumaa hayyanoo dandi kaboo here, waynahunay kaboo ga, a ma tee kabedaaru woyguu (50). ¹⁴ Kunta kabedaaru woy cindi guu (15) ma bara caraw foo ga, ngi, nda ngi ganji hinzaa, nda ngi feraw hinzaa. ¹⁵ Caraw faa mo se, kuntayanj kanj man'ti kala kabedaaru woy cindi guu (15) ma huru a ga, ngi, nda ngi ganji hinzaa, nda ngi feraw hinzaa. ¹⁶ Ma rido kanj goo nda kabedaaru waranka (20) danj batumaa mijoo ga. A ma tee nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante, maale k'a kay. A ma duu ganji taaci nda feraw taaci. ¹⁷ Batumaa ganjey kul kanj g'a kuubi, ngi hawahayey ma teendi nda nzorfu kaaray, ngi korbawey ma teendi nda nzorfu kaaray, ngi ferawey ma teendi nda alhan. ¹⁸ Batumaa ma duu kabedaaru zangu (100) kuuyan, nda kabedaaru woyguu (50) hayyan, kayyanoo ma tee kabedaaru guu, zaaraa kanj g'a kuubi k'a bere man'ti kala nda šukka baana yakuwante, bundey ferawey ma tee nda alhan. ¹⁹ Goy jinawey kul kanj ga alhaadimay Irkoy gorodogoo ra, nda Irkoy gorodogoo sukahayey, nda batumaa sukahayey kul ma teendi nda alhan.»

Fitilla gorodogoo jiyoo

²⁰ «Ni, ma Izirayel borey yaamar i ma kate ma ne fitilla gorodogoo se jii alhakiika kanj mana hun kala zaytu musayante ra, hala fitilla ma dii waati kul. ²¹ Haruna nda nga iz'arey m'a hanse cere kubayyan hukkumoo ra, ridowoo se tarayhere, seedetaraa sundukoo jine, hala a ma dii za cijinoo ra hala subbaahoo ra Abadantaa jine. Hantum kanj si tun no Izirayel borey zamaney se.»

28

Sargari juwalkey bankaarawey

¹ «Ni, Haruna ni armaa manandi ni, nga nda nga iz'arey, Izirayel borey game, hala i ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne: Haruna nda nga iz'arey Nadab, nda Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar. ² Ma bankaaray henananteyanj tee ni armaa Haruna se, i ma tee darža tammaasa nda taalam. ³ Ma šelanj boro lakkalkoyney kul se kanj ay n'i too nda

hundi lakkalkoyni, i ga bankaarayyan tee Haruna se hala a ma yeetandi jere ga ya ne, hala a ma sargari juwalyan goyoo tee ya ne. ⁴ Bankaarawey ne kanj i g'i tee: albaytoo, nda beene kaayi-izoo, nda forkiaa, nda darbay kanj kayandi, nda fatala, nda gamahaw, i ma bankaaray henananteyan tee ni armaa Haruna se, nda nga iz'arey hala a ma sargari juwalyan goyoo tee ya ne. ⁵ I ma wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante zaa ka bankaaray tee. ⁶ I ma beene kaayi-izoo tee nda wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante, a ma tee assana goykaw goy.»

Sargari juwalkaa beene kaayi-izoo

⁷ «Beene kaayi-izoo beene mee hinkaa, karfu-ize hinka ma huru i ga kanj g'i dii cere ga. ⁸ Beene kaayi-izoo gamahawoo kanj ga huru a ga, ma goyandi nda taka follokaa: wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante. ⁹ Ma oniks tondi hinka zaa, ma Izirayel borey maapey hantum i ga. ¹⁰ Ngi maa iddu ma huru tondi foo ga, maa iddu jerey ma huru tondi faa ga, ka sawa nda ngi hayandiroo jirey. ¹¹ Tondi hinkaa ga, ma Izirayel borey maapey hantum nda takaa kanj nda boro kanj ga tondi hoy g'a tee, sanda tammaasa kanj teendi tondi ra. Tondi hinkaa ma gorandi wura ga. ¹² Ma tondi hinkaa fur beene kaayi-izoo karfu-izey ga, i ma tee honganditondi Izirayel borey maapey ga. Maapey goo Haruna jese hinkaa ga, i ma tee hongandihaya Abadantaa jine. ¹³ Ma wura fasal ka tondi naagudooyan tee ¹⁴ nda wura alhakiika šešeri hinka, i ma tee sanda karfuyan kanj nka bibirandi. Ma wura šešeri bibirantey haw tondi naagudogey ga.»

Sargari juwalkaa albaytoo

¹⁵ «Ma albaytoo tee ciitoo se, a ma tee assana goykaw goy, a ma teendi nda beene kaayi-izoo takaa, m'a tee nda wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante. ¹⁶ Caraw taacaa kul ma sawa, a ma taabandi ka tee ihinka, nga kuuyanoo ma tee kabetaami foo, nga hayyanoo ma tee kabetaami foo. ¹⁷ M'a hanse nda tondi kanj gorandi haya ra, a ma tee tondi sorro taaci: sorro jinaa ma teendi nda sarduwan, nda topaz, nda emerod. ¹⁸ Sorro hinkantoo ma teendi nda tirkuwaz, nda safir, nda luulu. ¹⁹ Sorro hinzantoo ma teendi nda opal, nda agat, nda ametist. ²⁰ Sorro taacantoo ma teendi nda beril, nda oniks, nda žasp. Tondey wey ma gorandi ngi wura naagudogey ra. ²¹ Tondey ma sawa nda Izirayel borey maapey, i ma tee iwoy cindi hinka (12) sanda ngi maapey. Maapey ma žeerandi i ga sanda tammaasa, affoo kul nda nga maapoo, zama alkabiila woy cindi hinka (12) no.

²² Ma wura alhakiika šešeri kanj teendi sanda karfu bibiranteyan danj albaytoo ga. ²³ Ma wura korbay hinka danj albaytoo ga, ma korbay hinkaa woo danj albaytoo kanje hinkaa ga. ²⁴ Ma wura karfu hinkaa danj korbay hinkaa ga kanj goo albaytoo kanjey ga. ²⁵ Ma karfu boŋ hinkaa haw tondi naagudoo hinkaa ga k'i haw beene kaayi-izoo karfu-izey ga jineheroo ga. ²⁶ Ma wura korbay hinka tana tee kanj m'i danj albaytoo kanje hinkaa ga, mijoo ga beene kaayi-izoo gundoo ra. ²⁷ Ma wura korbay hinka tana tee koyne m'i haw beene kaayi-izoo karfu-izey ga ganda, jinehere nongoo kanj ga i ga hawa jeroo ga, beene kaayi-izoo gamahawoo se beene. ²⁸ I ma karfu bula ka albaytoo korbawey dii beene kaayi-izoo waney ga hala albaytoo ma cindi beene kaayi-izoo gamahawoo ga, albaytoo masi hun dogoo ra beene kaayi-izoo ga. ²⁹ Waati kanj Haruna ga huru nongu henanantaa ra, gandey ga ciitoo albaytoo goo kanj ga Izirayel borey maapey goo. Takaa woo ra a g'i danj Abadantaa jine sanda hongandihaya hala abada. ³⁰ Ma alkurraa goy jinaawey kanj ti Urim nda Tumim jisi ciitoo albaytoo ra, hala i ma bara Haruna gandey ga waati kanj a ga huru ka kay Abadantaa jine. Izirayel borey ciitoo ga cindi Haruna gandey ga Abadantaa jine hala abada.»

Sargari juwalkaa bankaarawey jerey

³¹ «Woo banda ga, ma forkiaa tee kanj ga huru beene kaayi-izoo cire, a kul ma teendi nda šukka bula. ³² Fun kanj ga tee jinde ga hun gamoo ra, funoo mijoo bande kunga ma huru, maale k'a kay, woo ga tee a se sanda guuru darbay jinde hala a masi kottu. ³³ Forkiaa gandahere mijoo ga, ma grenad-ize šukkayan, ibula, nda iciray henna, nda iciray zaram danj, ma wura guuru-izeyan kanj ga hēe danj i game mijoo kul bande. ³⁴ Wura guuru-ize foo, grenad-ize foo, wura guuru-ize foo, grenad-ize foo, forkiaa mijoo kul bande. ³⁵ Haruna g'a danj waati kanj a ga nga goyoo tee. Boro ga maa guuru-izey hēenoo waati kanj a ga huru nongu henanantaa ra Abadantaa jine, nda waati kanj a ga fatta hala a masi koy buu.

³⁶ Woo banda ga, ma wura alhakiika teja taalam tee, ma žeeri ka hantum a ra sanda tammaasa kanj ga nee: «A yeetandi jere ga Abadantaa se.» ³⁷ Ma teja taalamoo danj nda

karfu bula fatalaa ga, a ma huru fatalaa jineheroo ga. ³⁸ A ma huru Haruna teɓaa ga. Zunubey kanj Izirayel borey g'i tee haya henanantey kaayanoo ra, Haruna g'i jeeje nga ga. Woo maaganda se ay ga yadda Izirayel borey sargari henanantey ga kanj i g'i kaa ya ne. Teɓa taalamoo ma cindi teɓaa ga hala Abadantaa ma ngi sargarey taa.

³⁹ Ma űukka baana ka darbay beeroo tee. Ma fatala tee nda űukka baana. Ma gamahaw tee kanj maale k'a kay.

⁴⁰ Ma darbay beeriyanj tee Haruna iz'arey se, ma gamahawyanj tee i se, ma fuulayanj tee i se, i ma tee darza nda beeray tammaasa.

⁴¹ Ma darbawey danj ni armaa Haruna nda nga iz'arey ga, m'i yon, m'i gorandi goyoo ra, m'i yeeti jere ga ya ne, hala i ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne. ⁴² Ma lenj űukka npogoyanj tee i se hala i masi gaa koonu, a m'i dii centey ga ka koy ceehamey ga. ⁴³ Haruna nda nga iz'arey g'i danj waati kanj i ga huru cere kubayyan hukkumoo ra wala ka too sargari tonadogoo ra waati kanj i ga ngi sargari juwalyan goyoo tee nongu henanantaa ra. Woo ra i si zunubu zaa, i si buu. Hantum kanj si tun no nga nda nga hayroo se nga dumaa ga.»

29

Sargari juwalkey gorandiyanoo goyoo ra

¹ «Takaa ne kanj n'g'a tee ka Haruna nda nga iz'arey yeeti jere ga hala i ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne: ma haw yaaru foo zaa, nda gaaru hinka kanj ga malal sii, ² ma takula zaa kanj ra dolobiri sii, nda wijilayanj kanj ra dolobiri sii kanj loobandi nda jii, nda furmeyanj kanj ra dolobiri sii kanj yonandi nda jii. M'i tee nda farin hamni. ³ M'i danj dika ra, ma dikaa, nda haw yaaroo, nda feeji gaarey kaa sargari.

⁴ Ma Haruna nda nga iz'arey ka koy cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, m'i jumay nda hari. ⁵ Ma darbawey zaa, ma darbay beeroo danj Haruna ga, forkiyaa kanj goo beene kaayi-izoo cire, nda beene kaayi-izoo, nda albaytoo, ma gamoo haw nda beene kaayi-izoo gamahawoo. ⁶ Ma fatalaa didiji boɓoo ga, ma teɓa taalam henanantaa danj fatalaa ga. ⁷ Woo banda ga, ma yonyan jiyoo zaa k'a mun boɓoo ga k'a yon. ⁸ Ma Haruna iz'arey manandi, ma darbawey danj i ga. ⁹ Ma gamey haw nda gamahawoo, Haruna nda nga iz'arey ma fuula danj i ga. Sargari juwalkawtaraa ga tee ngi wane, a ga tee hantum kanj si tun, ma Haruna nda nga iz'arey gorandi goyoo ra.

¹⁰ Ma haw yaaroo ka koy cere kubayyan hukkumoo jine, Haruna nda nga iz'arey ga ngi kabey fur boɓoo ga. ¹¹ Ma haw yaaroo koosu Abadantaa jine, cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ¹² Ma zaa haw yaaroo kuroo ra, m'a danj sargari tonadogoo hilley ga nda ni kabe-izoo, ma kuroo cindoo kul doori sargari tonadogoo gandahere. ¹³ Ma maanoo kul zaa kanj ga teeley daabu, nda tasa-izoo kanj goo tasaa ga, nda dumay-ɓaa-guuri hinkaa, nda maanoo kanj goo i ga. M'i kul dullandi sargari tonadogoo ga. ¹⁴ Ma haw yaaroo hamoo, nda kuuroo, nda nga teeley žiibey, m'i ton jamaa kaloo se taray. Zunubu sargari no.

¹⁵ Ma feeji gaaru jinaa zaa, Haruna nda nga iz'arey ma ngi kabey fur boɓoo ga. ¹⁶ Ma feeji gaaroo koosu, ma kuroo zaa k'a say-say sargari tonadogoo carawey bande. ¹⁷ Ma feeji gaaroo dunbu nongu-nongu. Ma teeley nda kobsey jumay k'i fur nongey nda boɓoo boɓ. ¹⁸ Ma feeji gaaroo kul dullandi sargari tonadogoo boɓ, sargari kukurante no Abadantaa se, sunnaara kaana, sargari tonante no Abadantaa se.

¹⁹ Ma feeji gaaru hinkantoo zaa, Haruna nda nga iz'arey ma kabey fur feeji gaaroo boɓoo ga. ²⁰ Ma feeji gaaroo koosu, ma zaa kuroo ra k'a danj Haruna haɓa hennaa deeno ga nda nga iz'arey haɓa hennaa deeney ga, ma danj kabe hennaa kobaaroo ga, nda cee hennaa cew-ize beeroo ga. Ma kuroo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ²¹ Ma zaa kuroo ra kanj goo sargari tonadogoo ga, ma zaa yonyan jiyoo ra k'i say-say Haruna nda nga darbawey ga, nda nga iz'arey ga nda ngi darbawey ga. A ga danjandi jere ga ya ne, nga nda nga darbawey, nda nga iz'arey nda ngi darbawey. ²² Ma feeji gaaroo maanoo zaa, nda űuwalaa, nda maanoo kanj ga teeley daabu, nda tasa-izoo, nda dumay-ɓaa-guuri hinkaa nda maanoo kanj goo i ga, nda cee henna, zama sargari no kanj ga teendi sargari juwalkey gorandiyanoo goyoo ra se. ²³ Ma takula zaa, nda wijila, nda furme takulawey kanj ra dolobiri sii dikaa ra kanj goo Abadantaa jine. ²⁴ M'i kul danj Haruna kabey ra nda nga iz'arey kabey ra, m'i zinjii sanda sargari zinjii-zinjante Abadantaa jine. ²⁵ M'a taa kabey ra k'a dullandi sargari tonadogoo boɓ, sargari kukurantaa boɓ, a ma tee sunnaara kaana Abadantaa se. Sargari tonante no Abadantaa se. ²⁶ Ma Haruna gorandiyanoo goyoo ra feeji gaaroo gandoo zaa k'a zinjii k'a tee sargari zinjii-zinjante Abadantaa jine. A ga tee ni bagaa.

²⁷ Ma feeji gaaroo gandoo kanj tee sargari zinji-zinjante nda cewoo kanj jerandi yeeti jere ga ya ne. Nongey wey kul mana hun kala sargaroo kanj i n'a kaa Haruna nda nga iz'arey gorandiyanoo goyoo ra se. ²⁸ A ma tee Haruna nda nga iz'arey wane, a ma tee hantum kanj si tun Izirayel borey do. Sargari no kanj ga jer Abadantaa maapoo ga kanj hun ngi alaafiya teendi sargarey ra.

²⁹ Haruna dumaa ga bankaaray henanantey ga tee iz'arey waney, hala i m'i danj ka yonandi nda ka yeetandi jere ga goyoo se. ³⁰ Iz'arey ra, woo kanj ga huru dogoo ra ga bankaarawey danj jirbi iyye, bora kanj ga huru cere kubayyan hukkumoo ra ka goyoo tee nongu henanantaa ra.

³¹ Ma gorandiyanoo goyoo ra feeji gaaroo zaa, ma hamoo hina nongu henanante ra. ³² Haruna nda nga iz'arey ma feeji gaaroo hamoo nda takulaa kanj goo dikaa ra nja cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ³³ I ma hayey nja kanj nda zunubu tuusuyanoo teendi, ngi gorandiyanoo goyoo ra se nda ngi yeetiyanoo jere ga ya ne. Boro tana kul mas'i nja, zama haya henananteyan no. ³⁴ Nda haya cindi gorandiyanoo goyoo ra hamoo wala takulaa ra hala suba, m'a ton nuune ra k'a tee boosu. A masi nandi, zama haya henanante no.

³⁵ Takaa woo no n'g'a tee Haruna nda nga iz'arey se, sanda takaa kanj nda ay na ni yaamar. Jirbi iyye no n'g'a tee ngi gorandiyanoo goyoo ra.

³⁶ Zaari kul ma haw yaaru kaa zunubu sargari, zunubu tuusuyanoo se. Ma sargari tonadogoo henanandi ka zunubu tuusuyanoo tee a se, woo banda ga, m'a yon k'a yeeti jere ga ya ne. ³⁷ Jirbi iyye ma zunubu tuusuyanoo tee sargari tonadogoo se k'a yeeti jere ga ya ne, sargari tonadogoo ga tee nongu kanj ga hanse ka henan. Haya kul kanj too sargari tonadogoo ga, ga henan.»

Sargari kukurantey kanj ga teendi zaari kul

³⁸ «Hayaa kanj n'g'a sarga sargari tonadogoo bonj man'ti kala: feeji-ize hinka kanj goo nda jiiri foo. Zaari kul, han kul m'a tee. ³⁹ Ma feeji-ize jinaa kaa subbaahi, ma ihinkantoo kaa almaari. ⁴⁰ Koyne mo feeji-ize jinaa bande ma farin hamni kilo hinza loobu nda jii liitar foo nda jere kanj mana hun kala zaytu musayante ra nda alaneb hari moora liitar foo nda jere sanda sargari hari-hari. ⁴¹ Ma feeji hinkantoo kaa almaari. M'a kaa sanda takaa kanj nda n'ga subbaahi taasu sargaroo kaa, nda sargari hari-hari follokaa, sunnaara kaana sargari tonante no Abadantaa maapoo ga. ⁴² War masi fay nda ka sargari kukurantey wey kaa Abadantaa jine cere kubayyan hukkumoo mijoo ga war zamaney ra, nongoo kanj ra ay ga war kubay ka selanj ma ne.

⁴³ No din ra ay ga Izirayel borey kubay, ay dar'zaa ga hukkumoo yeeti jere ga ya ne. ⁴⁴ Ay ga cere kubayyan hukkumoo nda sargari tonadogoo yeeti jere ga ya ne. Ay ga Haruna nda nga iz'arey yeeti jere ga ya ne hala i ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne. ⁴⁵ Ay ga goro Izirayel borey game, ay ga tee ngi Koyoo. ⁴⁶ Woo ra i ga bay kanj agay ti Abadantaa, ngi Koyoo kanj n'i fattandi Misira gandaa ra hala ya duu ka goro i game, agay kanj ti Abadantaa, ngi Koyoo.»

30

Dugu diinandidogoo

¹ «Ma sargari tonadoo tee kanj ga n'ga dugoo dullandi. M'a tee nda akasiya bundu. ² Kuuyanoo ma tee kabedaaru foo, hayyanoo ma tee kabedaaru foo, caraw taaca kul ma sawa. Nga kayyanoo ma tee kabedaaru hinka. Nga nda nga hilley kul ma tee afoo. ³ Ma sargari tonadogoo kul daabu nda wura alhakiika, beenehero, nda carawey kuubi-ka-beraa, nda hilley. Ma wura kunga danj mijoo bande. ⁴ Ma wura korbay hinka danj kungaa cire. M'i danj caraw hinkaa ga kabe hinkaa ga kanj ra gobey kanj nda i g'a zaa ga huru. ⁵ Ma akasiya bunduyan tee gobu k'i daabu nda wura. ⁶ Ma sargari tonadogoo danj ridowoo tenje kanj goo seedetaraa sundukoo jine, a ma tenje nda sundukoo daabirjoo kanj goo seedetaraa bonj, nongoo kanj ra ay ga ni kubay. ⁷ Haruna ma dugu hew kaana dullandi. Subbaahi ka kaa subbaahi, waati kanj a koy fitillawey soolu, nga no a m'a dullandi a ga. ⁸ Almaari kul, nda Haruna koy fitillawey diinandi no a ga dugoo dullandi. Dugoo no kanj ga cindi Abadantaa jine war zamaney se. ⁹ War masi dugu tana dullandi a ga, war masi sargari kukurante kaa a ga, war masi taasu sargari kaa a ga, war masi sargari hari-hari doori a ga. ¹⁰ Haruna ga zunubu tuusuyanoo tee nga hilley ga cee foo jiiroo ra nda zunubu sargaroo kuroo. Cee foo jiiroo ra no a ga zunubu tuusuyanoo tee a ga. A ma alaadaa woo tee war zamaney ra. Dugu diinandidogoo man'ti kala haya kanj ga hanse ka henan Abadantaa se.»

Hayaa kanj ga banandi nongu henanantaa se

¹¹ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ¹² «Waati kan n'na Izirayel borey kabu ka ngi hinnaa bay, affoo kul ga haya bana Abadantaa se nga hundoo hayoo se, hala waati kan n'ga kabuyanoo tee bone masi duu ey. ¹³ Hayaa ne kan borey kul kan ga kabandi g'a bana: Nzorfu kaaray tamma jere ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tamma alkararoo. Nzorfu kaaray tamma foo man'ti kala garam woy cindi hinka (12). Nzorfu kaaray tamma jeraa ma tee haya kan kaandi Abadantaa se. ¹⁴ Boro kul kan kabandi kan goo nda jiiri waranka (20) nda wey kan bisa a, ga hinnaa woo kaa Abadantaa se sanda baa. ¹⁵ Almankoyini si haya noo kan bisa nzorfu kaaray tamma jere, talka si haya noo kan kacca nda nzorfu kaaray tamma jere waati kan war ga hinnaa woo kaa Abadantaa se sanda baa hala war ma war hundey hallasi. ¹⁶ Ma nooroo dii Izirayel borey ga, m'a noo cere kubayyan hukkumoo goyoo se. Abadantaa jine a ga tee hongandihaya Izirayel borey se, hala a ma war hundey hallasi.»

Alhan taasa beeroo kan nda i ga alwala

¹⁷ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ¹⁸ «Ma alhan taasa beeri tee, nda nga hayaa kan ga a ga goro ma tee nda alhan, alwala jinay no. M'a dan cere kubayyan hukkumoo nda sargari tonadogoo game. Ma hari dan a ra. ¹⁹ Haruna nda nga iz'arey ga ngi kabey nda ngi cewey jumay a ra. ²⁰ Waati kan i ga huru cere kubayyan hukkumoo ra, i ga hari ka jumay hala i masi duu ka buu, wala waati kan i man sargari tonadogoo do ka ngi goyoo tee kan ti ka sargari tonante dullandi Abadantaa maapoo ga. ²¹ I ga ngi kabey nda ngi cewey jumay hala i masi duu ka buu. Hantum kan si tun no i se, Haruna nda nga hayroo se ngi zamaney ra.»

Yonyanoo jiyoo

²² Abadantaa šelan Musa se ka nee: ²³ «Ni, dugu alhakiikayan zaa kan ti: mir hari-hari kilo guu, alkalfa hew kaana kilo hinka nda jere, waakonde hew kaana kilo hinka nda jere. ²⁴ Nda kas hew kaana kilo iddu ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tamma alkararoo, nda zaytu jii liitar iddu. ²⁵ Ma hayey wey naami k'i hanse i ma tee jii yonyan henanantaa se, a ma tee turaari teekaw goy. A ga tee jii yonyan henanantaa se. ²⁶ M'a ka cere kubayyan hukkumoo yon, nga nda seedetaraa sundukoo, ²⁷ nda taabaloo nda nga jinawey kul, nda fitilla gorodogoo nda nga jinawey kul, nda dugu diinandidogoo, ²⁸ nda sargari kukurantey tonadogoo nda nga jinawey kul, nda taasa beeroo nda hayaa kan ga a ga goro. ²⁹ Ma hayey wey yeeti jere ga ya ne, i ga tee hayayan kan ga hanse ka henan. Haya kul kan tuku i ga, ga henan. ³⁰ Ma Haruna nda nga iz'arey yon, m'i yeeti jere ga ya ne, hala i ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne.»

³¹ «Nee Izirayel borey se: «Woo man'ti kala yonyan henanantaa jiyoo kan jisandi ya ne war zamaney se. ³² A masi doorandi boro kul gaahamoo ga, boro kul masi nga dumoo tee, a ga henan, a ga tee war se haya henanante. ³³ Boro kul kan na nga dumoo tee k'a dan boro tana ga, bora ga hun nga jamaa ra.»

Takaa kan nda dugoo ga hansandi

³⁴ Abadantaa nee Musa se: «Dugu hew kaaney zaa kan ti: storaks, nda jingam hew kaana, nda galbanum hew kaana, nda dugu alhakiika, i kul tiyaney ma sawa. ³⁵ M'i tee dugu naamante, turaari teekaw goy, ciiri-ciirante, a ga henan, a yeetandi jere ga ya ne. ³⁶ Ma haya tee a ra hamni kan ga huru cere kubayyan hukkumoo ra, seedetaraa sundukoo jine, nongoo kan ra ay ga ni kubay, war se haya no kan ga hanse ka henan. ³⁷ Haya kan ti dugoo woo, war masi nga dumoo hanse war boj se, a ma tee ma ne haya henanante Abadantaa se. ³⁸ Boro kan na nga dumoo tee ka maa hewoo, bora ga hun nga jamaa ra.»

31

Nongu henanantaa cinakey

¹ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ² «Nga ne, ay na Betesalel cee nda nga maapoo, Uri iz'aroo no, Hur haamaa, Žuda alkabiilaa boro no. ³ Ay n'a too met nda Irkoy Hundoo, nda lakkal, nda bayray, nda goy fahamay dumi kul. ⁴ A ga wan ka haya taagayan fattandi, wura goyyan ra, nda nzorfu, nda alhan. ⁵ A ga wan ka tondi hoy k'a caara k'a gorandi haya ra, ka bundu goy, ka haya dumi kul tee. ⁶ Nga ne, agay, ay na Oholiyab, Ahisamak iz'aroo, Dan alkabiilaa boro tonton a ga. Bayraykoyni kul, ay na bayray dan binoo ra. Hayey kul kan nda ay na ni yaamar i m'i tee kan ti: ⁷ cere kubayyan hukkumoo, nda seedetaraa sundukoo, nda sundukoo daabirjoo kan goo a boj, nda hukkumoo jinawey kul, ⁸ nda taabaloo nda nga jinawey kul, nda fitilla gorodoo

henanantaa* nda nga jinawey kul, nda dugu diinandidogoo, ⁹ nda sargari kukurantey tonadogoo nda nga jinawey kul, nda taasa beeroo nda hayaa kanj ga a ga goro, ¹⁰ nda bankaaray cere-cerantey, nda sargari juwalkaa Haruna bankaaray henanantey, nda nga iz'arey bankaarawey kanj nda i ga sargari juwalyan goyoo tee, ¹¹ nda yonyan jiyoo, nda dugu hew kaana kanj ga teendi nongu henanantaa se. I g'a tee nda takaa kul kanj nda ay na ni yaamar.»

Hunanzam zaaroo beerandiyanoo

¹² Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ¹³ «Ni, šelanj Izirayel borey se ka nee: <War ma hanse ka hunanzam zaarey beerandi. Tammaasa no agay nda war game war zamaney se, hala borey ma bay kanj agay ti Abadantaa kanj ga war henanandi. ¹⁴ Adiši war ma hunanzam zaaroo beerandi, zama zaari henanante no war se. Boro kanj n'a kaynandi, a waazibi bora ma wiiyandi. Boro kul kanj na goy tee hanoo din, bora din ga hun nga jamaa ra.» ¹⁵ Jirbi iddu goy ma teendi, iyyantoo man'ti kala hunanzam zaaroo. Hunanzam zaaroo man'ti kala zaari henanante Abadantaa maapoo ga kanj ra boro ga hunanzam. Boro kul kanj na goy tee hunanzam zaaroo hane, a waazibi bora ma wiiyandi. ¹⁶ Izirayel borey ma hunanzam zaaroo beerandi. I ma hunanzam zaaroo tee ngi zamaney ra. A ma tee amaana abadante. ¹⁷ Zaaroo din ga tee tammaasa kanj goo agay nda Izirayel borey game hala abada. Zama jirbi iddu ra Abadantaa na beenaa nda gandaa tee, jirbi iyyantoo ra a hunanzam, a na nga faraa kaa.»

¹⁸ Waatoo kanj a šelanj ka ben Musa bande Sinay tondi hondoo ga, a n'a noo seedetaraa walha hinkaa, tondi walhawey kanj Irkoy n'i hantum nda nga kabe-izoo.

32

Izirayel borey na wura yagaw tooru tee

¹ Waatoo kanj Izirayel borey dii kanj Musa gay a mana zunbu tondi hondoo boŋ, jamaa marga Haruna jere ka nee a se: «Tun ma koyyanj tee ir se kanj ga dira ir jine, zama Musa din, bora din kanj n'ir žigandi ka hun Misira gandaa ra, ir si bay haya kanj ka duu a.» ² Haruna nee i se: «Wa wura hanjorbawey kaa kanj goo war wandey hanawey ra, nda war iz'arey, nda war ize woyey, war ma kate ey ya ne.»

³ Jamaa kul na wura hanjorbawey kaa kanj goo ngi hanawey ra ka kate ey Haruna do. ⁴ A na wuragoo dii kabey ra ka guurey baaba k'a kayri k'a mennandi k'a tee yagaw. Woo banda ga, i nee: «Izirayel, ni koyey ne kanj na ni žigandi ka hun Misira gandaa ra.» ⁵ Kanj Haruna dii woo, a na sargari tonadoo foo cin a jine. Haruna kaati ka nee: «Suba ir ga jingar tee Abadantaa maapoo ga.» ⁶ Subaa ra, i biya ka tun ka sargari kukuranteyanj nda alaafiya teendi sargariyanj kaa. Jamaa goro ka ŋaa ka hanj, nga banda ga, i tun ka hooray. ⁷ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: «Cahā ka zunbu, zama ni jamaa kanj n'n'a žigandi ka hun Misira gandaa ra hasara. ⁸ I cahā ka fondaa nanj kanj ay n'i yaamar i m'a dii. I na wura mennandi k'a tee yagaw ngi boŋ se ka sujuda a se, ka sargari kaa a se, i nee mo: <Izirayel, ni koyey ne kanj na ni žigandi ka hun Misira gandaa ra.» ⁹ Abadantaa nee Musa se: «Ay dii jamaa woo, nga ne, jamaa no kanj hiŋoo ga šendi. ¹⁰ Sohō ay nanj hala ay futuroo ma zunbu i ga, hala y'i halaci, amma ay ga ni tee dumi beeri.» ¹¹ Amma Musa na nga Koyoo, Abadantaa suurandi ka binoo yaynandi ka nee: «Abadantaa, macin se ni futuroo kanj ni jamaa ga kanj n'n'i fattandi Misira gandaa ra nda gaabi albarkante nda kabe gaabante? ¹² Nda n'na takaa woo tee, Misira borey ga nee: <A man'i fattandi kala nda anniya laala, k'i wii tondi hondey ra, k'i derandi laboo ga.» Ay Koyoo, ni futay beeroo nanj, ma nimsi ka ifutaa nanj kanj n'g'a baa k'a tee ni jamaa se. ¹³ Hongu ni tamey Ibrahima, nda Isiyaka, nda Izirayel kanjanj se ni žee ni maapoo ga, n'nee i se: «Ay ga war hayroo boobandi sanda beenaa handarawey, gandaa kanj ay n'a har se: “Ay g'a noo war hayroo se”, i g'a tubu hala abada.» ¹⁴ Ifutaa kanj Abadantaa nee nga g'a tee nga jamaa se, a nimsi, a tun a ga.

¹⁵ Musa na banda bere ka zunbu tondi hondoo boŋ, seedetaraa walha hinkaa goo kaboo ra. Walha banda hinkaa kul ga hantum goo, a goo caraw foo ga, a goo caraw faa ga. ¹⁶ Walhawey, Irkoy goyoo no, hantumoo, Irkoy hantumoo no kanj žeerandi walhawey ga. ¹⁷ Kanj Žozuwe maa jamaa kaatiyanoo jindoo, a nee Musa se: «Wongu jinde goo jamaa kaloo ra.» ¹⁸ Amma Musa nee:
«Man'ti hinyan jinde no,
man'ti boro kanj i hin a jinde no,
hayaa kanj ay ga maar'a, dooni jinde no!»

* 31:8 31.8 «fitilla gorodoo henanantaa», Ebere Senni ra, almaganaa faa ti «wura alhakiika fitilla gorodogoo».

¹⁹ Za Musa man jamaa kaloo, a ga yagaa honnay, a ga dii jamaa kanj ga gan. Musa futuroo tun. A na walhawey warra k'i kaa nga kaboo ra, a n'i kayri tondi hondoo cire. ²⁰ A na yagaa kanj i n'a tee dii k'a ton nuune ra. A n'a dur hala a tee hamni, a n'a say haroo bonj k'a hanandi Izirayel borey se. ²¹ Musa nee Haruna se: «Macin no jamaa n'a tee ma ne kanj se ni kate i ga zunubu beeroo woo?» ²² Haruna nee: «Ay koyoo futuroo masi tun! Ni hunday ga jamaa bay, n'ga bay kanj i ga cahā ifutu teeyan se. ²³ I nka nee ya ne: «Koyyanj tee ir se kanj ga dira ir jine, zama Musa din, boraā din kanj n'ir žigandi ka hun Misira gandaa ra, ir si bay haya kanj ka duu a.» ²⁴ Waatoo din ay nee i se: «May bara nda wura? I n'i kaa ngi ga k'i noo ya ne, ay n'i warra nuunaa ra, de yagaa woo bangay.»»

Izirayel zukandoo

²⁵ Musa dii kanj jamaa dere, zama Haruna nk'i nanj derandiyan fondaa ra, hala ngi iberey ma haaru i ra. ²⁶ Musa kay jamaa kaloo mijoo ga, a nee: «Borey kanj goo Abadantaa bande ma kaa ay do.» Lewi iz'arey kul marga a do. ²⁷ A nee i se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: «Boro foo kul ma nga takubaa danj centoo ga, war ma koy jamaa kaloo kul yaara hugu nda hugu, war affoo kul ma nga armaa, nda nga ceroo, nda nga boro maanaa wii.»»

²⁸ Lewi iz'arey na hayaa tee kanj Musa n'a har, hanoo din, jamaa ra, aru zenber hinza (3.000) cine kanj ka buu. ²⁹ Musa nee: «Hō war yeetandi jere ga Abadantaa se*, zama war affoo kul na nga iz'aroo, nda nga armaa wii, hala albarka ma huru war ra hō.»

Musa na Irkoy suurandi a ma Izirayel zunuboo yaafa

³⁰ Subaa ra, Musa nee jamaa se: «War na zunubu beeri tee, amma sohō ay ga žigi ka koy Abadantaa do, a ga hin ka tee ya duu taka kanj nda war zunubey ga tuusandi.»

³¹ Musa yee Abadantaa do ka nee: «Ya Abadantaa, jamaa woo na zunubu beeri tee, i na wura koyyanj tee ngi bonj se. ³² Sohō, nda ni yadda, ngi zunuboo yaafa i se. Nda man'ti woo, ay maapoo tuusu k'a kaa ni citaaboo ra kanj n'n'a hantum.» ³³ Amma Abadantaa nee Musa se: «Boraā kanj na zunubu tee ya ne no ay ga maapoo tuusu k'a kaa ay citaaboo ra. ³⁴ Sohō koy, ma jamaa gongu ka koy nongoo kanj ay n'a har ma ne ra. Nga ne, agay almalaykaa no ma dira ni jine. Han kul kanj ay tun i se ay g'i zukandi ngi zunuboo se.» ³⁵ Abadantaa na jamaa kar, zama a na yagaa tee, woo kanj Haruna n'a tee.

33

Irkoy nee Izirayel borey ma fondaa zaa

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: «Hun ne, ni nda jamaa kanj n'n'i žigandi ka hun Misira gandaa ra, žigi ka koy gandaa ra kanj ay n'a žee Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se ka nee: «Ay g'a noo ni hayroo se.» ² Ay ga almalayka sanba ni jine, ay ga Kananj borey, nda Amor borey, nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey gaaray. ³ Žigi ka koy gandaa kanj ra waa nda yuu ga tee hari. Ay si koy war bande, hala ya si koy ni halaci fondaa ra, zama ni man'ti kala jama kanj hijoo ga šendi.»

⁴ Kanj jamaa maa alhabar laalaa woo, biney maray, boro kul mana yee ka taalam danj. ⁵ Abadantaa nee Musa se: «Šelanj Izirayel borey se ka nee: «War man'ti kala jamaa hiješenda, nda ay koy war bande alwaati kayna, ay ga ni halaci. Ni taalamey kaa, ay ga dii haya kanj no ay g'a tee ma ne.»» ⁶ Za i hun Horeb tondi hondoo do, Izirayel borey na ngi taalamey kaa.

Cere kubayyan hukkumoo

⁷ Musa ga hukkumoo zaa k'a cin jamaa kaloo se taray, nongu mooro ra, a na maapoo danj «cere kubayyan hukkumoo*». Boro kul kanj ga Abadantaa ceeci si fatta ka koy kala cere kubayyan hukkumoo din do kanj goo jamaa kaloo se taray. ⁸ Waati kanj Musa koy hukkumoo here, jamaa kul ga tun, affoo kul ga kay nga hukkumoo mijoo ga, a ga Musa guna hala a ma huru hukkumoo ra. ⁹ Nda Musa huru hukkumoo ra, duula kukoo ga zunbu ganda ka kay hukkumoo mijoo ga, Irkoy šelanj Musa bande. ¹⁰ Jamaa kul ga dii duula kukoo cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, jamaa kul ga sujudu, affoo kul nga hukkumoo mijoo ga. ¹¹ Abadantaa šelanj Musa bande mee nda mee, sanda takaa kanj

* **32:29** 32.29 «war yeetandi jere ga Abadantaa se», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «wa war bonj yeeti jere ga Abadantaa se». * **33:7** 33.7 Cere kubayyan hukkumoo woo nda Irkoy hukkumoo ga fay kanj se i ga nee cere kubayyan hukkumoo (zamnaa 27.21). Ne ra hukkum no kanj si waati kuku tee hala Irkoy hukkumoo ga cinandi (zamnaa 36–40).

nda boro ga šelan nga ceroo bande. Woo banda ga, Musa yee jamaa kaloo ra, amma nga banda hunoo Žozuwe, arusooga no kanj ti Nun iz'aroo mana hun hukukumoo kuneheroo ra.

Abadantaa šelan Musa bande

¹² Musa nee Abadantaa se: «Guna, ni nee ya ne: <Jamaa woo žigandi>, amma mana bora har ya ne kanj n'g'a hangandi ay bande. Ni no ka nee ya ne mo: <Ay ga ni bay nda ni maapoo, koyne mo ay na alhormo tee ma ne.> ¹³ Sohō, alhormo tee ya ne, ay g'a wiri ni ga, ma ni fondawey bayrandi ya ne hala ya ni bay, woo ra ay ga bay kanj n'na alhormo tee ya ne. Masi dirpa gandaa woo borey, ni jamaa no.» ¹⁴ Abadantaa nee: «Agay hunday no ma koy ni bande, ay ga ni noo hunanzamay.»

¹⁵ Musa nee a se: «Nda ni hunday si koy, masi nanj ir ma žigi ka hun ne. ¹⁶ Nda n'si koy ir bande, taka foo nda ir ga bay kanj n'na alhormo tee ya ne, agay nda ni jamaa? Man'ti kanj se n'ga koy ir bande, nga se ir, agay nda ni jamaa, ir ga fay nda jama kul kanj goo laboo ga?» ¹⁷ Abadantaa nee Musa se: «Šennoo kanj ni ne k'a har, ay g'a tee, zama n'na alhormo tee ya ne, ay ga ni bay nda ni maapoo.»

¹⁸ Musa nee: «Ay g'a wiri ni ga, ma ni daržaa cebe ya ne!» ¹⁹ Abadantaa nee Musa se: «Ay g'ay gomnoo kul bisandi ni jine, ay ga Abadantaa maapoo cee ni jine. Ay ga alhormo tee boro kanj se ay baa ya alhormo tee, ay ga tamalla boro kanj se ay baa ya tamalla.»

²⁰ A nee koyne: «N'si hin ka dii ay ndumoo, zama adamize si hin ka dii ay ndumoo a ma yee ka huna.» ²¹ Abadantaa nee: «Nga ne, nongu foo ne ay jeroo ga, kaa ka kay tondoo boj. ²² Waati kanj ay daržaa ga bisa, ay ga ni danj tondoo guusoo ra, ay g'ay kaboo ka ni gum hala ya bisa. ²³ Woo banda ga, ay g'ay kaboo kaa no, de n'ga dii ay dumaa here. Amma agay ndumoo, boro si hin ka dii a.»

34

Walha taagawey kanj ga yaamarey hantumandi

¹ Abadantaa nee Musa se: «Tondi walha hinka hoy sanda ijinawey, ay ga šenney hantum i ga kanj cindi ijinawey ga kanj n'n'i kayri. ² Soolu suba subbaahi se, za subbaahi ma žigi Sinay tondi hondoo boj ka kay ay jine, hondoo bojoo ga. ³ Boro kul masi žigi ni bande, de mo boro masi bara tondi hondoo din kul ga, alman buuna nda ibeeri kul masi kur hondoo din here.»

⁴ Musa na tondi walha hinkaa hoy sanda ijinawey. A biya ka tun, a žigi Sinay tondi hondoo boj sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar. A na tondi walha hinkaa zaa nga kaboo ra. ⁵ Abadantaa zunbu ka kaa duulaa ra. Abadantaa na nga boj maapoo cee. ⁶ Abadantaa bisa Musa jine, a nee: «Abadantaa, Abadantaa, Irkoy tamallakoyoo kanj ga alhormo tee, kanj si cahā ka futu, kanj ga too met nda borohennataray nda laadirtaray, ⁷ kanj ga nga arrahamaa cebe alwadda zenberya se, a ga laybu, nda hooyan, nda zunubu yaafa, amma a si ifutu dii ihenanante. A ga baabey laybey hangandi izey nda haamawey hala alwadda hinzantoo ka koy itaacantoo ga.»

⁸ Musa cahā ka gunguma laboo ra ka sujudu ⁹ ka nee: «Alhormo tee ya ne, ay Koyoo, ay Koyoo ma dira ir game. Jama hiješenda no, ir zunubey nda ir laybey yaafa ir se, ir tee ni tubuhayaa.»

Amaanaa taagandi

¹⁰ Abadantaa nee: «Nga ne, ay ga amaana danj agay nda war game. Ni jamaa kul jine ay ga kayfiyan tee kanj cine mana bay ka teendi laboo kul ga, a mana teendi ganda kul ra. Jamaa kanj ga ni kuubi ka ni bere ga dii Abadantaa teegoyoo, teegoy kanj ga boro hunburandi no ay g'a tee ma ne.

¹¹ Lakkal danj hayaa se kanj nda ay ga ni yaamar hō. Nga ne, ay ga Amor borey, nda Kanaž borey, nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey gaaray ni jine. ¹² Hawgay masi amaana danj ni nda gandaa kanj ra n'ga huru borey game, i masi koy tee war game kumsay. ¹³ War ma ngi sargari tonadogey kayri, war ma ngi tondey kanj i n'i kayandi k'i gana hasara, war ma ngi Ašera toorey zafa. ¹⁴ Masi sujudu koy tana se, zama Abadantaa kanj maapoo ti <Canse>, Koy no kanj ga canse ma ne.

¹⁵ Amaana kul masi huru ni nda gandaa din borey game hala waati kanj i ga izefuturaray tee* ngi koyey bande, de i ga sargari kaa i se, nda i na ni cee, masi ŋaa. ¹⁶ Nda n'na ngi ize woyey zaa ni iz'arey se, ngi ize woyey ga izefuturaray tee nda ngi koyey, i ga war iz'arey tuti i ma izefuturaray tee ngi koyey bande.

* 34:15 34.15 Man'ti gaaham here no, laadir janay no Irkoy here.

¹⁷ Masi guuru mennandi k'a tee koy.

¹⁸ War ma Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo kayandi. Jirbi iywe war ma takula njaa kanj ra dolobiri sii, sanda takaa kanj nda ay na ni yaamar, waatoo kanj kayandi Abib handoo† ra. Zama Abib handoo ra ni fatta Misira.

¹⁹ Gunde jinaa kul ti agay wane, haya kul kanj ti aru ni adabbawey, alman beeri nda ibuuna ra.

²⁰ Amma farka gunde jinaa, m'a barmay nda alman buuna, nda man'a barmay, ma jindebandaa kayri. Ni iz'arey gunde jinawey, ma ngi hayoo noo. Boro si kaa ay jine kabe koonu.

²¹ Jirbi iddu ma goy, amma jirbi iyyantoo ma hunanzam, ba beerumaa nda hegaa waati no ma hunanzam.

²² War ma Jirbiyyewey jingaroo tee, alkamaa jeeni ize jina-jinawey se, war ma Hegaa jingaroo tee jiiroo benantaa ga.

²³ Cee hinza jiiroo ra, ni borey ra, aru kul ga kaa ka kay ni Koyoo jine, Abadantaa, Izirayel Koyoo.

²⁴ Zama ay ga dumey gaaray ni jine, ay ga tonton ni gandaa hirrey ga k'i beerandi. Waati kanj ni žigi ka koy kay Abadantaa, ni Koyoo jine cee hinza jiiroo ra, boro kul si kaa ni dumaa ga ka ni gandaa taa.

²⁵ Mas'ay sargaroo kuroo nda takula kanj ra dolobiri goo kaa cere bande. Borcintaraa jingaroo sargaroo masi cindi za cijinoo ra hala subbaahi. ²⁶ Ma kate Abadantaa, ni Koyoo hugoo do ni faaroo ize jina-jinawey. Masi hancin-ize hina janjoo wawaa ra.»‡

²⁷ Abadantaa nee Musa se: «Šenney wey hantum. Šenney wey nda ay ga amaana danj agay, nda ni, nda Izirayel game.» ²⁸ No din ra Musa na zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40) tee Abadantaa bande. A mana njayaan njaa, a mana hari hanj. A na amaanaa šenni woyaa (10) hantum walhawey ga.

Musa yee jamaa do

²⁹ Waatoo kanj Musa zunbu ka hun Sinay tondi hondoo bonj, seedetaraa walhawey hinkaa goo kaboo ra kanj a ga zunbu, a si bay kanj nga ndumoo mma dii garaw waatoo kanj nga nda Abadantaa ga šelanj. ³⁰ Haruna nda Izirayel borey ga Musa guna, nga ne, nga ndumoo ga dii garaw, i hunbur ka man a. ³¹ Amma Musa ciya i se. Haruna nda jamaa bonjkoynay kul kaa a do, Musa šelanj i se. ³² Woo banda ga, Izirayel borey kul man kate, a na yaamarey kul har i se kanj Abadantaa n'i har nga se Sinay tondi hondoo ga.

³³ Kanj Musa šelanj i bande ka ben, a na sanfiti gum nga ndumoo ga. ³⁴ Amma waati kanj a ga huru ka koy Abadantaa do ka šelanj a bande, a ga sanfitoo kaa nga ga hala nga fattaroo ga. Nda a fatta, a ga hayaa deede Izirayel borey se kanj yaamarandi. ³⁵ Izirayel borey ga Musa ndumoo guna, i dii kanj a ga dii garaw, Musa ga sanfitoo yeeti nga ndumoo ga hala waati kanj a yee ka huru ka koy Abadantaa do ka šelanj.

35

Hunanzam zaaroo man'ti kala farakaayan zaari

¹ Musa na Izirayel borey jamaa kul marga, a nee i se: «Hayey ne kanj Abadantaa n'i yaamar i ma teendi. ² Jirbi iddu goy ma teendi, amma jirbi iyyantoo ma tee war se zaari henanante, farakaayan, hunanzam zaari kanj ga teendi Abadantaa se. Boro kul kanj goy hanoo din, bora ga wiyandi. ³ Hunanzam zaaroo hane, nongu kul kanj ra war n'a tee gorodoo, war masi nuune diinandi.»

Izirayel borey na jinayaanj noo Irkoy gorodogoo cinayanoo se

⁴ Musa šelanj Izirayel borey jamaa kul se ka nee i se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a yaamar: ⁵ «Wa hayayan kaa k'i noo Abadantaa se, bine henna kul ma haya noo Abadantaa se: wura, nda nzorfu kaaray, nda alhan, ⁶ nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante, nda hancin hinbiri, ⁷ nda feeji gaaru kuuruyan kanj cirayandi, nda ayu kuuruyan, nda akasiya bundu, ⁸ nda jii fitilla gorodogoo se, nda turaari hew kaanayan yonyan jiyoo nda dugu hew kaanaa se, ⁹ nda oniks tondi, nda tondi dumiyanj kanj ga huru beene kaayi-izoo nda albaytoo ra. ¹⁰ War ra, bayraykoyni kul ma kaa ka hayey kul tee kanj Abadantaa n'i yaamar: ¹¹ Irkoy gorodogoo nda nga hukkumoo, nda kuntaa kanj ga gum a ga, nda nga kanjihayey, nda nga bundu tefawey, nda nga gaaru-gaarey, nda nga ganjey, nda nga ferawey, ¹² sundukoo nda nga gobey, nda daabirjoo, nda zaaraa kanj ga tee rido, ¹³ nda taabaloo nda nga gobey, nda

† 34:18 34.18 Zamnaa 13.4. ‡ 34:26 34.26 Zamnaa 23.19; Alhukumoo 14.21.

nga jinawey kul, nda takulawey kan jisandi Irkoy jine, ¹⁴ nda fitilla gorodogoo nda nga jinawey, nda fitillawey nda jiyoo kan g'i diinandi, ¹⁵ nda dugu diinandidogoo nda nga gobey, nda yonyan jiyoo, nda dugu hew kaanaa, nda Irkoy gorodogoo mijoo ridowoo, ¹⁶ nda sargari kukurantey tonadogoo nda nga ham tonaguuroo kan ti alhan, nda nga gobey, nda nga jinawey kul, nda taasa beeroo nda hayaa kan ga a ga goro, ¹⁷ batumaa kuntawey, nda nga ganjey, nda nga ferawey, nda batumaa mijoo ridowoo, ¹⁸ nda Irkoy gorodogoo sukahayey, nda batumaa sukahayey, nda ngi karfey, ¹⁹ nda bankaaray cerecerantey kan nda goyoo ga teendi nongu henanantaa ra, nda sargari juwalkaa Haruna bankaaray henanantey, nda nga iz'arey bankaarawey kan nda i ga sargari juwalyan goyoo tee.»

²⁰ Izirayel borey jamaa kul hun Musa do.

²¹ Borey kul kan biney ga boori kabey ga don man ka haya noo Abadantaa se cere kubayyan hukkmoo cinayanoo, nda goyey kul kan ga tee a ra, nda bankaaray henanantey teeyanoo se. ²² Arey nda woyey kul kan biney ga boori kate hiiri, nda niinekorbay, nda hanjakorbay, nda kabekorbay, nda jindehiiri. I kul kate wura jinay dumi kul k'i tee sargari zinjijante Abadantaa se. ²³ Boro kul kan do šukka bula, wala iciray, wala iciray zaram, wala šukka baana yakuwante, wala hancin hinbiri, wala feeji gaaru kuuruyan kan cirayandi, wala ayu kuuruyan goo, kate ey. ²⁴ Boro kul kan na haya noo sanda nzorfu kaaray wala alhan ga kate a Abadantaa do. Boro kul kan do akasiya bundu goo kate a goy dumi kul kan ga teendi se. ²⁵ Woy bayraykoyni kul na haabu bii k'a tee šukka bulaa, nda iciraa, nda iciray zaramoo, nda šukka baana yakuwantaa ka kate ey. ²⁶ Woy lakkalkoyni kul na hancin hinbiri bii. ²⁷ Jamaa boŋkoyney kate sardoniks tondi, nda tondi dumiyar kan ga huru beene kaayi-izoo nda albaytoo ra. ²⁸ I kate turraari hew kaanayan, nda jii fitilla gorodogoo se, nda yonyan jiyoo se, nda dugu hew kaaney se. ²⁹ Izirayel borey, woy nda aru kabedoonawey kul kate haya goyoo kul se kan nda Abadantaa na Musa k'i yaamar. Sargari no kan i n'a noo nda ngi boŋ Abadantaa maapnoo ga.

Irkoy hukkmoo goykey

³⁰ Musa nee Izirayel borey se: «Wa guna, Abadantaa na Betesalel cee nda nga maapnoo, Uri iz'aroo no, Hur haamaa, Žuda alkabiilaa boro no. ³¹ A n'a too met nda Irkoy Hundoo, nda lakkal, nda bayray, nda fahamay, goy dumi kul ra, ³² ka haya taagayan fattandi wura goyyan, nda nzorfu kaaray goyyan, nda alhan goyyan ra. ³³ A ga wan ka tondi hoy k'a caara k'a gorandi haya ra, ka bundu goy, ka assana goyyan dumi kul tee. ³⁴ A dan binoo ra mo a ma cawandi, nga nda Oholiyab, Ahisamak iz'aroo no, Dan alkabiilaa boro no. ³⁵ A n'i too met nda lakkal hala i ma hin ka tondi fasalyan dumi kul tee, ka assana goykaw goy dumi kul tee, ka maale goy dumi kul tee, ka šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante kay, ka goy dumi kul tee, ka haya taagayan fattandi.»

36

¹ Betesalel, nda Oholiyab, nda lakkalkoyni kul kan Abadantaa n'i noo lakkal nda fahamay hala i ma nongu henanantaa goyey kul tee, i n'i tee ka sawa nda Abadantaa yaamaroo. ² Musa ciya Betesalel, nda Oholiyab, nda lakkalkoyni kul kan Abadantaa na lakkal dan binoo ra se, kanyar yadda ka goyey tee.

³ Musa n'i noo sargaroo kul kan Izirayel borey n'a kaa nongu henanantaa cinayanoo goyey se. Subbaahi ka kaa subbaahi borey ga kate a se ngi faabaroo. ⁴ Lakkalkoyney kul kan goo ma goy nongu henanantaa ra na ngi goyoo nan affoo-foo, ⁵ i šelan Musa se ka nee: «Jamaa ga hanse ka kate jinay ka bisa woo kan Abadantaa n'a yaamar goyoo teeyanoo se.» ⁶ Musa dan i ma fee ngi kaloo ra ka nee: «Woy wala aru masi yee ka goy ka kate haya nongu henanantaa cinaroo se.» I kay, i mana yee ka kate haya. ⁷ Zama jinawey kan goo no goyoo se ga wasa hala haya ma cindi.

Irkoy gorodogoo cinayanoo

⁸ Goykey ra, bayraykoyni beerey na Irkoy gorodogoo tee nda kaymi taafe zuu woy (10) šukka baana yakuwante, ibula, nda iciray henna, nda iciray zaram. I na almalaykayan kan se i ga nee šerib kay zuwey ga, assana goykaw goy no. ⁹ Zuu foo kul kuuyanoo ga too kabedaru waranka cindi yaaha (28), hayyanoo ga too kabedaru taaci. Zuwey kul ti deede foo. ¹⁰ I na zuu guu dan cere ga jina, i yee ka igguu faa mo dan cere ga. ¹¹ I na karfuyan kan teendi nda šukka bula dan zuu guu margari jinaa zuu koraa mijoo ga, taka follokaa no i n'a tee zuu guu margari faa mijoo ga. ¹² I na karfu woysuu (50) dan zuu guu jinaa ga, i na karfu woysuu (50) dan zuu guu hinkantoo zuu koraa mijoo ga.

Karfey ga cere tenje. ¹³ I na wura kanjihaya woyguu (50) tee, i na zuwey dan cere ga nda kanjihayey, woo ra a tee hukkam fofloku.

¹⁴ Woo banda ga, i na zuuyan nda hancin hinbiri tee k'i tee hukkam kan goo Irkoy gorodogoo bonj. Zuwey man'ti kala iwoy cindi foo (11). ¹⁵ Zuu foo kul kuuyanoo man'ti kala kabedaaru waranza (30), hayyanoo kabedaaru taaci. Zuu woy cindi faa (11) ti deede foo. ¹⁶ I na zuu guu marga cere ga, i na zuu iddu marga cere ga. ¹⁷ I na karfu woyguu (50) dan zuwey margari jinaa zuu koraa mijoo ga, i na karfu woyguu (50) dan zuu beerey margari hinkantoo mijoo ga. ¹⁸ I na alhan kanjihaya woyguu (50) tee ka hukkamoo dan cere ga hala a ma tee afofoku. ¹⁹ I na kunta kan ga hukkamoo gum tee nda feeji gaaru kuuruyan kan cirayandi, i na kunta kan teendi nda ayu kuuruyan dan a ga.

²⁰ Woo banda ga, i na bundu tefayyan kan ga kay tee Irkoy gorodogoo se nda akasiya bundu. ²¹ Bundu foo kul goo nda kabedaaru woy (10) kuuyan, affoo kul goo nda kabedaaru foo nda jere hayyan. ²² I na bundu tefay hinka tee kan ga cere tenje, affoo kul cee hinka ga dobu a ga. Takaa woo nda Irkoy gorodogoo bundu tefawey kul teendi. ²³ I na bundey wey tee Irkoy gorodogoo se, i na bundu waranka (20) tee gurma kaboo here. ²⁴ I na nzorfu kaaray feraw woytaaci (40) kar kanjan guusu goo i ra, i goo bundu tefay warankaa (20) cire, bundu foo kul cee hinkaa goo feraw hinka guusey ra. ²⁵ Irkoy gorodogoo caraw faa mo i na bundu tefay waranka (20) tee hawsa kaboo here, ²⁶ nda ngi nzorfu kaaray feraw woytaacaa (40), feraw hinka goo bundu foo kul cire. ²⁷ Irkoy gorodogoo kuneheroo se, dangay kaboo here, i na bundu iddu tee. ²⁸ Irkoy gorodogoo kuneheroo ra, i na bundu hinka tee kanjey se. ²⁹ Gandaheroo goo cere ga, beeneheroo korbay g'i dii cere ga henna. I na taka foflokaa tee ihinkaa se kan goo kanje hinkaa ga. ³⁰ Bundu tefay yaahaa nda ngi nzorfu kaaray ferawey bara no, feraw woy cindi iddu (16) no, feraw hinka goo bundu foo kul cire.

³¹ Woo banda ga, i na akasiya bundu tee gaaru-gaaruyan, igguu Irkoy gorodogoo caraw foo bundu tefawey se. ³² Igguu Irkoy gorodogoo caraw faa bundey se, igguu nga gorodogoo kuneheroo se kan goo dangay caraa here. ³³ Gaaru-gaaroo kan goo gamoo ra, i n'a dan bundu tefawey kuuyanoo gamoo ra, a ma hun bonj foo ga ka koy bonj faa ga. ³⁴ I na bundu tefawey daabu nda wura, i na wura ka ngi korbawey tee kan ga gaaru-gaarey dii, gaaru-gaarey mo daabandi nda wura.

³⁵ Woo banda ga, i na ridowoo tee nda sukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda sukka baana yakuwante. I na almalaykayan kan se i ga nee šerib kay a ga, assana goykaw goy no. ³⁶ I na ganji taaci tee a se nda akasiya bundu, i n'i daabu nda wura, korbayan teendi nda wura. I na nzorfu kaaray mennandi ka feraw taaci tee ganjey se. ³⁷ I na rido tee hukkamoo mijoo se, a teendi nda sukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda sukka baana yakuwante, maale k'a kay. ³⁸ I na nga ganji guwaa nda ngi korbawey tee ka ngi bonjey nda ngi hawahayey daabu nda wura. Ngii feraw guwaa teendi nda alhan.

37

Seedetaraa sundukoo teeyanoo

¹ Betesalel na sundukoo tee nda akasiya bundu, nga kuuyanoo man'ti kala kabedaaru hinka nda jere, hayyanoo kabedaaru foo nda jere, nga kayyanoo kabedaaru foo nda jere. ² A na gundoo nda dumaa daabu nda wura alhakiika, a na wura kunga dan mijoo bande. ³ A na wura mennandi ka korbay taaci tee cee taacaa se. Korbay hinka caraw foo ga, ihinka caraw faa ga. ⁴ A na akasiya bunduyan tee gubu k'i daabu nda wura. ⁵ A na gobey dan korbawey ra sundukoo carawey ga ka sundukoo zaa nda ey.

⁶ A na daabirji tee nda wura alhakiika. Nga kuuyanoo ti kabedaaru hinka nda jere, hayyanoo ti kabedaaru foo nda jere. ⁷ A na almalayka hinka tee kan se i ga nee šerib. A n'i kar wura ra, a n'i dan daabirjoo bonj hinkaa ga. ⁸ A na šerib foo tee bonj foo ga, a na affoo tee bonj faa ga. A na šeribey tee daabirjoo hunday ra, daabirjoo bonj hinkaa ga. ⁹ Šeribey ga ngi fatawey hay beene, i ga ngi fatawey ka daabirjoo daabu. Ngii ndumey ga cere tenje, i ga daabirjoo guna.

Taaloo nda nga jinawey teeyanoo

¹⁰ Woo banda ga, a na taaloo tee nda akasiya bundu, kuuyanoo ti kabedaaru hinka, hayyanoo kabedaaru foo, kayyanoo kabedaaru foo nda jere. ¹¹ A n'a daabu nda wura alhakiika ka wura kunga dan mijoo bande. ¹² A na jejebu tee kan hayyanoo ga too kabetaami foo, a na wura kunga ka jejeboo kul kuubi k'a bere. ¹³ A na wura mennandi ka korbay taaci tee a se, a na korbawey dan kanje taacaa ga kan goo cee taacaa ga. ¹⁴ Korbawey ga man jejeboo, ngi ra gobey ga huru ka taaloo zaa. ¹⁵ A na gobey tee nda akasiya bunduyan k'i daabu nda wura ka taaloo zaa. ¹⁶ A na jinawey tee kan goo

taabaloo ga: taasawey, nda potey, nda sargari-kaa-potey, nda gullawey kanj nda sargari hari-harey ga doorandi. A n'i tee nda wura alhakiika.

Fitilla gorodogoo teeyanoo

¹⁷ A na fitillaa canboo tee nda wura alhakiika. Fitilla gorodogoo karandi, cewoo, nda kunturoo, nda potey, nda nga dobey, nda nga kutukuryey tee a bande affoo. ¹⁸ Kabe iddu goo carawey ga, ihinza goo fitilla gorodogoo caraw foo ga, ihinza goo caraw faa ga. ¹⁹ Kabe foo ga, poti hinza goo kanj ga hima nda tuuri-zoo kanj se i ga nee amand kanj ra dobu nda kutukurya goo. Kabe faa ga, poti hinza goo kanj ga hima nda amand kanj ra dobu nda kutukurya goo kabe hinkantoo ga. Takaa din da ti kabe idduwaa kanj ga fatta fitilla gorodogoo ga. ²⁰ Fitilla gorodogoo hunday ga poti taaci goo kanj ga hima nda amand kanj ra dobuyan nda kutukuryayan goo. ²¹ Dobu foo goo kabe hinkaa jinaa cire kanj ga fatta kunturoo ga, dobu foo goo kabe hinkaa hinkantoo cire kanj ga fatta a ga, dobu foo goo kabe hinkaa hinzantoo cire kanj ga fatta a ga. Takaa din da ma teendi kabe idduwaa se kanj ga fatta a ga. ²² Ngi dobey nda kabey tee kunturoo bande affoo, a kul tee goy kanj karandi nda wura alhakiika. ²³ A na fitilla iyyaa, nda kanbey kanj ga ngi zaarawey boosey dunbu, nda boosu-kaa-jinawey tee nda wura alhakiika. ²⁴ Wura alhakiika kilo waranza (30) nda a na nga fitilla gorodogoo nda nga jinawey kul tee.

Dugu diinandidogoo teeyanoo

²⁵ Woo banda ga, a na dugu diinandidogoo tee nda akasiya bundu. Kuuyanoo man'ti kala kabedaaru foo, hayyanoo kabedaaru foo, caraw taacaa kul ga sawa. Nga kayyanoo man'ti kala kabedaaru hinka. Nga nda nga hilley kul ti affoo. ²⁶ A na nga, nda nga beenehero, nda carawey kuubi-ka-beraa, nda hilley daabu nda wura alhakiika. A na wura kunga danj mijoo bande. ²⁷ A na wura korbay hinka danj kungaa cire. A n'i danj caraw hinkaa ga kabe hinkaa ga kanj ra gobey kanj nda i g'a zaa ga huru. ²⁸ A na akasiya bunduyan tee gobu k'i daabu nda wura. ²⁹ A na yonyan jii henanantaa, nda dugu hew kaana alhakiikaa tee, turaari teekaw goy no.

38

Sargari tonadogoo nda nga jinawey teeyanoo

¹ Betesalel na sargari kukurantey tonadogoo tee nda akasiya bundu. Caraw taacaa kul ga sawa, nga kuuyanoo man'ti kala kabedaaru guu, hayyanoo kabedaaru guu, nga kayyanoo kabedaaru hinza. ² A na hilliyay tee nga kanje taacaa ra. Nga nda nga hilley kul tee affoo, a n'a daabu nda alhan. ³ A na sargari tonadogoo jinawey kul tee: nga barmawey, nda nga doosinawey, nda nga taasawey, nda nga furseti beerey, nda nga boosu kuuna jinawey. Nga jinawey kul mana teendi nda kala alhan. ⁴ I na ham tonaguuro kanj ti alhan kanj ma nee sankay tee sargari tonadogoo mijoo cire, za gamoo ga hala ganda. ⁵ A na alhan mennandi ka korbay taaci tee k'i danj alhan tonaguuroo kanje taacaa ga i ma tee nongoo kanj ra gobey ga huru. ⁶ A na akasiya bundey tee k'i daabu nda alhan. ⁷ A na gobey danj korbawey ra sargari tonadogoo carawey ga k'a zaa, a teendi nda bundu, gundoo koonoo no.

⁸ A na alhan taasa beeroo tee, a na hayaa kanj ga a ga goro tee nda alhan, nda woyey kanj ga goy cere kubayyan hukkmoo mijoo ga dijej.

Batumaa gundoo cinayanoo

⁹ Woo banda ga, a na batumaa tee. Gurma kaboo here, batumaa kunta šukka baana yakuwanteyan goo kanj kuuyanoo man'ti kala kabedaaru zangu (100). ¹⁰ Ngi ganji warankaa (20) nda ngi feraw warankaa (20) man'ti kala alhan. Ganjey korbawey nda hawahayey man'ti kala nzorfu kaaray. ¹¹ Hawsa kaboo here, kabedaaru zangu (100), nda ngi ganji warankaa (20), nda ngi alhan cee warankaa (20). Ganjey korbawey nda ngi hawahayey man'ti kala nzorfu kaaray. ¹² Dangay kaboo here, kuntayan kanj kuuyanoo man'ti kala kabedaaru woyguu (50), ngi ganji woyaa (10), nda ngi feraw woyaa (10), nda ganjey korbawey nda hawahayey man'ti kala nzorfu kaaray. ¹³ Dandi kaboo here, waynahunay kaboo ga, kabedaaru woyguu (50). ¹⁴ Kunta kabedaaru woy cindi guu (15) bara caraw foo ga, ngi nda ngi ganji hinzaa, nda ngi feraw hinzaa. ¹⁵ Caraw faa mo se, ka koy batumaa mijoo boŋ foo ga ka koy boŋ faa ga, kunta kabedaaru woy cindi guu (15), nda ngi ganji hinzaa, nda ngi feraw hinzaa goo. ¹⁶ Batumaa kuntawey kul kanj g'a kuubi man'ti kala šukka baana yakuwante. ¹⁷ Ganjey ferawey man'ti kala alhan, ganjey korbawey nda hawahayey man'ti kala nzorfu kaaray. Ganjey boŋey mana daabandi nda kala nzorfu kaaray. Batumaa ganjey kul, nzorfu kaaray hawahayayan no m'i dii cere ga. ¹⁸ Batumaa mijoo ridowoo, maale k'a kay, šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante nda a teendi. Ridowoo kuuyanoo man'ti kala

kabedaaru waranka (20), nga kayyanoo man'ti kala kabedaaru guu. Ridwoo kayyanoo nda batumaa kuntawey hayyanoo kul ti deede foo. ¹⁹ Nga ganji taacaa, nda nga cee taacaa man'ti kala alhan, korbawey nda ngi hawahayey man'ti kala nzorfu kaaray, ngi bojey mana daabandi nda kala nzorfu kaaray. ²⁰ Irkoy gorodogoo sukahayey nda batumaa sukahayey kul man'ti kala alhan.

Irkoy gorodogoo hayey kabuyanoo

²¹ Woo ti jinawey hinnaa kanj huru Irkoy gorodogoo cinayanoo ra kanj ti seedetaraa gorodogoo, kanj teendi ka sawa nda Musa yaamaroo. Lewi borey goyoo, sargari juwalkaa Haruna iz'aroo Itamar ti goyoo jinehunoo. ²² Betesalel, Uri iz'aroo, Hur haamaa kanj ti Žuda alkabiilaa boro na hayey kul tee kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²³ Oholiyab, Ahisamak iz'aroo kanj ti Dan alkabiilaa boro goo a bande, assana goykaw no, maale goy no a ga tee, a ga šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana kay. ²⁴ Wuragoo kul kanj tee sargari zinji-zinjante ka huru nongu henanantaa cinayanoo goyey kul ra man'ti kala ton foo cine ka sawa nda nongu henanantaa wura tammaa alkadaroo.. ²⁵ Nzorfu kaaraa kanj borey kanj kabandi jamaa ra kate a man'ti kala ton hinza nda jere cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. ²⁶ Woo ga sawa nda boro foo kul beka tamma foo kanj alkadaroo ti nzorfu kaaray tamma jere ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. Arey kul kanj kabandi kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, maanaa boro zenber zangu iddu nda zenber hinza nda zangu guu nda woyguu (603.550). ²⁷ Ton hinza no ka mennandi ka tee nongu henanantaa ferawey nda ridwoo ganjey ferawey, feraw zangu (100) mana teendi nda kala ton hinza, feraw foo kul kilo waranza (30). ²⁸ A na nzorfu kaaray tamma boj zenber foo nda zangu iyye nda woyye cindi guwaa (1.775) ka ganjey korbawey tee, i na bojey daabu, i na hawahayey danj cere ga. ²⁹ Alhanoo hinnaa kanj Izirayel borey n'a noo sargari zinji-zinjante man'ti kala ton hinka nda jere cine. ³⁰ A na wey tee feraw cere kubayyan hukkumoo mijoo se, a na alhan sargari tonadogoo, nda alhan ham tonaguuroo tee, nda sargari tonadogoo jinawey kul, ³¹ nda batumaa ferawey, nda batumaa mijoo ferawey, nda hukkumoo sukahayey kul kanj g'a kuubi.

39

Sargari juwalkey bankaarawey teeyanoo

¹ Šukka bulaa, nda iciray henna, nda iciray zaramoo nda i na bankaaray cerecerantey tee kanj nda goyoo ga teendi nongu henanantaa ra nda Haruna bankaaray henanantey, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

² I na beene kaayi-izoo tee nda wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante. ³ I na wuragey kar k'i tefayandi, i n'i dunbu-dunbu sanda šilli k'i danj šukka bulaa, nda iciraa, nda iciray zaramoo ra, nda šukka baana yakuwantaa ra, assana goykaw goy no. ⁴ I na karfu-izeyanj tee a se kanj g'i dii cere ga, ka mee hinkaa dii cere ga. ⁵ Beene kaayi-izoo nda nga gamahawoo kanj goo a se beene kul mana tee kala affoo, nga nda beene kaayi-izoo kul mana teendi kala nda haya follokey no: wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram nda šukka baana yakuwante, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ⁶ I na oniks tondiyanj kanj gorandi wura ra soolu, i na Izirayel borey maapey žeeru a ga sanda tammaasa. ⁷ I n'i danj beene kaayi-izoo karfu-izey ga k'a tee tondi hongandihaya Izirayel borey se sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

Sargari juwalkaa albaytoo teeyanoo

⁸ Woo banda ga, i na albaytoo tee sanda takaa kanj nda i na beene kaayi-izoo tee, i n'a tee nda wura, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, nda šukka baana yakuwante, assana goykaw goy no. ⁹ Caraw taacaa kul ga sawa, i n'a taabu ihinka, nga kuuyanoo ga too kabetaami foo, nga hayyanoo ga too kabetaami foo. Albaytoo taabandi ihinka. ¹⁰ I n'a taalam nda tondi sorro taaci: sorro jinaa mana teendi nda kala sarduwan, nda topaz, nda emerod. ¹¹ Sorro hinkantoo mana teendi nda kala tirkuwaz, nda safir, nda luulu. ¹² Sorro hinzantoo mana teendi nda kala opal, nda agat, nda ametist. ¹³ Sorro taacantoo mana teendi nda kala beril, nda oniks, nda žasp. Tondey si gorandi kala ngi wura gorandihayey ra. ¹⁴ Tondey ga sawa nda Izirayel borey maapey, i man'ti kala iwoy cindi hinka (12) sanda maapey. I n'i žeeru sanda tammaasa, affoo kul nda nga maapoo, zama alkabiila woy cindi hinka (12) no.

¹⁵ I na wura alhakiika šešeri kanj teendi sanda karfu bibiranteyanj danj albaytoo ga. ¹⁶ I na wura gorandihaya hinka nda wura korbay hinka tee. I na korbay hinkaa danj albaytoo kanje hinkaa ga. ¹⁷ I na wura karfu hinkaa haw korbay hinkaa ga kanj goo

albaytoo kanjey ga. ¹⁸ Woo banda ga, i na karfey boj hinkaa haw gorandihaya hinkaa ga k'i haw beene kaayi-izoo karfu-izey ga jineheroo ra. ¹⁹ I na wura korbay hinka tana tee k'i dan albaytoo kanje hinkaa ga, mijoo ga beene kaayi-izoo gundoo ra. ²⁰ I na wura korbay hinka tana tee koyne k'i haw beene kaayi-izoo karfu-izey ga ganda, jinehere nongoo kanj ga i ga hawa jeroo ga, beene kaayi-izoo gamahawoo se beene. ²¹ I na karfu bula ka albaytoo korbawey dii beene kaayi-izoo waney ga hala albaytoo ma cindi beene kaayi-izoo gamahawoo ga, albaytoo masi hun dogoo ra beene kaayi-izoo ga, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

Sargari juwalkaa bankaarawey jerey teeyanoo

²² Forkiyaa kanj ga huru beene kaayi-izoo cire teendi, maale k'a kay, a kul mana teendi nda kala šukka bula. ²³ Funoo kanj i n'a kaa forkiyaa gamoo ra ga kate a ma tee sanda guuru darbay, funoo mijoo bande kunga goo hala a masi kottu. ²⁴ Forkiyaa gandahere mijoo ga i na grenad-ize šukkayan, ibula, nda iciray henna, nda iciray zaram yakuwante dan. ²⁵ I na guuru-izeyan kanj ga hēe tee nda wura alhakiika k'i dan forkiyaa mijoo kul bande grenad-izey game. ²⁶ Guuru-ize foo, grenad-ize foo, guuru-ize foo, grenad-ize foo, forkiyaa mijoo kul bande, ka goyoo tee sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

²⁷ Woo banda ga, i na šukka baana darbay beerey tee Haruna nda nga iz'arey se, maale k'i kay. ²⁸ I na fatalaa tee nda šukka baana, i na fuulawey tee nda šukka baana, i na npogawey tee nda šukka baana. I mana teendi nda kala šukka baana yakuwante. ²⁹ Gamahawoo i n'a tee nda šukka baana yakuwante, nda šukka bula, nda iciray henna, nda iciray zaram, maale k'a kay, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

³⁰ I na teja taalam henanantaa tee, i n'a tee nda wura alhakiika, i na hantum kar a ga kanj ga tee sanda tammaasa kanj ga nee: «A yeetandi jere ga Abadantaa se». ³¹ Woo banda ga, i na karfu bula haw a ga k'a dii fatalaa ga, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

Irkoy hukcumoo goyoo ben

³² Takaa woo nda Irkoy gorodogoo kanj ti cere kubayyan hukcumoo goyoo kul ben. Izirayel borey na hayaa kul tee ka sawa nda woo kanj nda Abadantaa na Musa yaamar, i n'a tee nda takaa din da.

³³ I koy nda Irkoy gorodogoo Musa do: hukcumoo nda nga jinawey kul, nda kanjihayey, nda bundu tefawey, nda hayey kanj ga gaaru-gaaru, nda ganjey, nda ferawey. ³⁴ Nda kuntaa kanj teendi nda feeji gaaru kuuruyan kanj cirayandi, nda kuntaa kanj teendi nda ayu kuuruyan, nda zaaraa kanj ga tee rido. ³⁵ Nda seedetaraa sundukoo nda gobey, nda daabirjoo. ³⁶ Nda taabaloo nda nga jinawey kul, nda takulawey kanj jisandi Irkoy jine. ³⁷ Nda fitilla gorodoo henanantaa*, nda fitillawey cere bande, nda nga jinawey kul, nda jiyoo kanj g'i diinandi. ³⁸ Nda wura sargari tonadogoo, nda yonyan jiyoo, nda dugu hew kaanaa, nda ridowoo kanj goo hukcumoo mijoo ga. ³⁹ Nda alhan sargari tonadogoo, nda nga alhan ham tonaguuroo, nda nga gobey, nda nga jinawey kul, nda taasa beeroo nda hayaa kanj ga a ga goro. ⁴⁰ Nda batumaa kuntawey, nda nga ganjey, nda nga ferawey, nda batumaa mijoo ridowoo, nda nga karfey, nda nga sukahayey, nda jinawey kul kanj ga hima ka huru Irkoy gorodogoo kanj ti cere kubayyan hukcumoo goyoo ra. ⁴¹ Nda bankaaray cere-cerantey kanj nda i ga goyoo tee nongu henanantaa ra, nda sargari juwalkaa Haruna bankaaray henanantey, nda nga iz'arey bankaarawey kanj nda i ga sargari juwalyan goyoo tee.

⁴² Izirayel borey na goyoo kul tee sanda takaa kul kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ⁴³ Musa dii goyoo kul, nga ne, i n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar, i n'a tee nda takaa din da. Musa gaara i se.

40

Abadantaa na Musa yaamar Irkoy gorodogoo ma cinandi, a ma yeetandi jere ga

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Handu jinaa zaari jinaa ma Irkoy gorodogoo kanj ti cere kubayyan hukcumoo cin. ³ Ma seedetaraa sundukoo dan a ra, ma ridowoo k'a jejebu. ⁴ Ma kate taabaloo, ma hayey hanse a ga kanj ga hima ka hansandi. Ma kate fitilla gorodogoo, ma fitillawey dan a ga. ⁵ Ma wura dugu diinandidogoo dan sundukoo jine, ma ridowoo dan Irkoy gorodogoo mijoo ga. ⁶ Ma sargari kukurantey tonadogoo dan Irkoy gorodogoo kanj ti cere kubayyan hukcumoo, mijoo ga. ⁷ Ma taasa beeroo dan cere kubayyan hukcumoo nda sargari tonadogoo game, ma hari dan a ra.

* 39:37 39:37 Zamnaa 31.8.

⁸ Ma batumaa kuubi-ka-beraa kayandi, ma ridowoo danj batumaa mijnoo ga. ⁹ Ma yonyan jiyoo zaa ka hugoo nda haya kul kanj goo a ra yon, ma nga nda nga jinawey kul yeeti jere ga ya ne, a ga tee haya henanante. ¹⁰ Ma sargari kukurantey tonadogoo nda nga jinawey kul yon, m'a yeeti jere ga ya ne hala a ma tee haya kanj ga hanse ka henan. ¹¹ Ma taasa beeroo yon, nga nda hayaa kanj ga a ga goro, m'a yeeti jere ga ya ne. ¹² Ma Haruna nda nga iz'arey manandi cere kubayyan hukkumoo mijnoo ga, m'i jumay nda hari. ¹³ Ma bankaaray henanantey danj Haruna ga, m'a yon, de m'a yeeti jere ga ya ne hala a ma sargari juwalkaw goyoo tee ya ne. ¹⁴ Ma nga iz'arey mo manandi ka darbay beerey danj i ga. ¹⁵ M'i yon sanda ngi baaba takaa hala i ma ngi sargari juwalyan goyoo tee ya ne, ngi yonyanoo ga tee hayaa kanj ga kate i ma ngi sargari juwalyan goyoo tee ya ne hala abada ngi zamaney ra.» ¹⁶ Musa na hayey kul tee nda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar. A n'a tee nda takaa din da.

Musa na Irkoy gorodogoo cin

¹⁷ Jiiri hinkantoo handu jinaa zaari jinaa Irkoy gorodogoo cinandi. ¹⁸ Musa na Irkoy gorodogoo cin, a na ferawey danj, a na bundu tefawey kayandi, a na gaaru-gaarey danj, a na ganjey kayandi. ¹⁹ A na hukkumoo danj Irkoy gorodogoo ga, a na hukkumoo daabandoo danj a ga sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²⁰ A na seedetaraa hantumoo zaa k'a danj sundukoo ra, a na sundukoo gobey danj, a na daabirjoo gum a ga. ²¹ A na sundukoo ka koy Irkoy gorodogoo ra, a na zaaraa danj kanj ga tee rido, ka seedetaraa sundukoo jejebu sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²² A na taabaloo danj cere kubayyan hukkumoo ra, Irkoy gorodogoo hawsa kaboo here, ridowoo se tarayhere. ²³ A na takulawey hanse k'i danj cere bande Abadantaa jine, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²⁴ A na fitilla gorodogoo danj cere kubayyan hukkumoo ra, a ga taabaloo tenje, Irkoy gorodogoo gurma kaboo here. ²⁵ A na fitillawey danj Abadantaa jine sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²⁶ A na wura sargari tonadogoo danj cere kubayyan hukkumoo ra, ridowoo jinoo ra. ²⁷ A na dugu hew kaanaa dullandi a ga, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ²⁸ A na ridowoo danj hugoo mijnoo ga. ²⁹ A na sargari kukurantey tonadogoo danj cere kubayyan hukkumoo hugoo mijnoo ga, a na sargari kukuranta kaa a ga, a na taasu sargaroo kaa, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ³⁰ A na taasa beeroo danj cere kubayyan hukkumoo nda sargari tonadogoo game, a na hari danj a ra ka alwala. ³¹ Musa, nda Haruna nda nga iz'arey na ngi kabey nda ngi cewey jumay a ra. ³² Waati kanj i ga huru cere kubayyan hukkumoo ra, nda waati kanj i ga too sargari tonadogoo do, i ga jumay, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ³³ A na batumaa cin ka Irkoy gorodogoo nda sargari tonadogoo kuubi k'a bere, a na ridowoo danj batumaa mijnoo ga. Takaa woo nda Musa na goyoo tee k'a benandi.

Abadantaa daržaa na Irkoy gorodogoo too

³⁴ Duulaa na cere kubayyan hukkumoo gum, de Abadantaa daržaa na Irkoy gorodogoo too. ³⁵ Musa mana hin ka huru cere kubayyan hukkumoo ra, zama duulaa cindi a ga, de Abadantaa daržaa na Irkoy gorodogoo too.

³⁶ Waati kanj duulaa tun Irkoy gorodogoo boŋ, nga no Izirayel borey ga koy jine ngi naarumaa ra. I ga koy nongu nda nongu. ³⁷ Nda duulaa mana tun, i si koy hala han kanj a tun. ³⁸ Zama zaari here Abadantaa duulaa goo Irkoy gorodogoo boŋ, cijin here nuune ga dii duulaa ra, Izirayel hugoo kul jine, woo teendi ngi naarumaa kul ra, nongu ka koy nongu.

Sargarey citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Sargarey citaaboo sorro jinaa g'ir cebe kanj cere kubayyan hukkumoo ra Irkoy ga ciya Musa se ka šelanj a bande. Citaaboo kul ra, Irkoy ga Musa noo ašariya boobo, nda fondoyan kanj a m'i noo Izirayel borey se, nda yaamar kanj ti: «Boro kanj g'i ka goy ga huna nda ey.» (zamnaa 18.5; Rom borey batagaa 10.5). Irkoy mma baa nga ma Izirayel borey fahamandi takaa kanj nda i ga hin ka hayey gagay kanj ga ceeci ka nga nda ngi gamoo hasara, nda mo ka cere kubayyan hukkumoo tee hakiika ra cere kubay doo.

Hō borey kanj ga citaaboo woo caw, ašariyawey wey ga hin ka tee i se bojhaway. Amma a ga ganakey hongandi nongu kul kanj ra i goo, nda alwaati kul, kanj boro nda nga Koyoo gamoo ma boori man'ti kala alwaazibi nbunadam hunaroo se.

Sargari kukurantaa

¹ Abadantaa na Musa cee cere kubayyan hukkumoo do ka šelanj a se ka nee: ² «Šelanj Izirayel borey se, nee i se: «Nda boro foo war ra ga baa nga ma adabba tee sargari Abadantaa maapoo ga, a m'a kaa alman beerey wala ibuuney ra.

³ Nda hayaa kanj a g'a kaa man'ti kala haw-ize sargari kukurante, a ma tee aru kanj ga malal sii, a ma sargaroo kaa cere kubayyan hukkumoo mipoo ga hala Abadantaa ma duu k'a taa. ⁴ A ma nga kaboo fur sargari kukurantaa almanoo boŋoo ga, Abadantaa g'a taa, ka nga zunubey tuusu. ⁵ A ma haw-izoo koosu Abadantaa jine. Haruna iz'arey, sargari juwalkey ma kate kuroo k'a say-say sargari tonadogoo caraway bande kanj goo cere kubayyan hukkumoo mipoo ga. ⁶ Bora ma hawoo fooru k'a dunbu-dunbu. ⁷ Sargari juwalkaa Haruna iz'arey ma nuune danj sargari tonadogoo boŋ ka tuuri kanandi nuunaa boŋ. ⁸ Haruna iz'arey, sargari juwalkey ma ham dunbu-dunbantey, nda boŋoo, nda maanoo kanandi tuurey boŋ nuunaa ga kanj goo sargari tonadogoo boŋ. ⁹ A ma teeley nda kobsey jumay nda hari, sargari juwalkaa m'i kul dullandi sargari tonadogoo boŋ. Sargari kukurante no, sargari tonante kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

¹⁰ Nda nga sargaroo si hun kala alman buuney ra ka tee sargari kukurante, a ma tee feeji wala hancin, aru kanj ga malal sii. ¹¹ A m'a koosu sargari tonadogoo hawsa caraa here hukkumoo tenje Abadantaa jine. Haruna iz'arey, sargari juwalkey ma kuroo say-say sargari tonadogoo caraway bande. ¹² A m'a dunbu-dunbu, boŋoo nda maanoo goo a ra. Sargari juwalkaa m'i kanandi tuurey boŋ nuunaa ga kanj goo sargari tonadogoo boŋ. ¹³ A ma teeley nda kobsey jumay nda hari. Sargari juwalkaa m'i kul dullandi k'i sarga sargari tonadogoo boŋ. Sargari kukurante no, sargari tonante kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

¹⁴ Nda nga sargaroo si hun kala ciraway ra ka tee sargari kukurante Abadantaa se, a ma tee gubaguba wala tuuzun-ize. ¹⁵ Sargari juwalkaa m'a sarga sargari tonadogoo boŋ, a ma boŋoo kaa k'a dullandi sargari tonadogoo boŋ, de kuroo ma doorandi sargari tonadogoo caraa ga. ¹⁶ A ma zunduroo dogu, nga nda hayey kanj goo a ra* k'i warra sargari tonadogoo jeroo ga, waynahunay here, nongoo kanj ra i ga boosey danj. ¹⁷ A ma fatawey nda cere game kottu bila i ma hun cere ga. Sargari juwalkaa m'a dullandi sargari tonadogoo tuuroo boŋ kanj goo nuunaa ra. Sargari kukurante no, sargari tonante kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se.»

2

Taasu sargaroo

¹ «Nda boro ga baa ma taasu sargari tee Abadantaa maapoo ga, sargaroo ma tee farin hamni, a ma jii doori a boŋ ka dugu fur a ga. ² A m'a ka koy Haruna iz'arey se kanj ti sargari juwalkey. A ma nga kaboo too farin hamnoo ra k'a hanandi nda jii, nda dugoo kul. Sargari juwalkaa m'a dullandi sargari tonadogoo boŋ sanda hongandihaya. Sargari tonante no kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se. ³ Taasu sargaroo cindoo, Haruna nda nga iz'arey ma duu a. Baa no kanj ga hanse ka henan, zama a mana hun kala sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga.

⁴ Nda n'ga baa ma taasu sargari kaa kanj tonandi alforon ra, a ma tee farin hamni, wijilayan kanj loobandi nda jii bila dolobiri nda furmeyan kanj yonandi nda jii bila dolobiri. ⁵ Nda ni taasu sargaroo mma tonandi guuru boŋ, a ma tee farin hamni kanj

* 1:16 1.16 «nga nda hayey kanj goo a ra», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «nga nda fitawey».

loobandi nda jii bila dolobiri. ⁶ M'a dunbu-dunbu ka jii doori a boŋ. Woo ti taasu sargari. ⁷ Nda ni taasu sargaroo mma tonandi pol ra, a ma tee nda farin hamni nda jii. ⁸ Ma koy nda taasu sargaroo kaŋ hansandi hayey wey ra Abadantaa do, i m'a noo sargari juwalkaa se, a ma koy nda a sargari tonadogoo ra. ⁹ Sargari juwalkaa ma hayaa kaa sargaroo ra kaŋ ga tee hongandihaya, a m'a dullandi sargari tonadogoo boŋ. Sargari tonante no kaŋ sunnaaraa ga kan Abadantaa se. ¹⁰ Taasu sargaroo cindoo, Haruna nda nga iz'arey ma duu a. Baa no kaŋ ga hanse ka henan, zama a mana hun kala sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga.

¹¹ Taasu sargari kul kaŋ war g'a tee Abadantaa maapoo ga, dolobiri si hima ka huru a ra. Abada dolobiri dumi kul wala yuu dumi kul masi huru war sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga. ¹² Dumaray-ize jina-jinawey, war m'i tee sargari Abadantaa maapoo ga, amma i masi tonandi sargari tonadogoo boŋ sanda sunnaara kaana.

¹³ Taasu sargari kul, ma ciiri fur a boŋ. Masi naŋ ciiroo ma kuma, zama ciiri ti amaanaa tammaasaa ni nda ni Koyoo game. Ma ciiri daŋ sargari kul ga.

¹⁴ Nda n'ga baa ma dumari-ize jina-jinawey tee sargari Abadantaa maapoo ga, m'a tee nda jeeniyaj kaŋ kukurandi nuune ra, ma taasoo tutubu k'a kaa, a ma tee ni dumaray-ize jina-jinawey taasu sargari. ¹⁵ Ma jii doori a boŋ ka dugu fur a ga. Woo ti taasu sargari. ¹⁶ Sargari juwalkaa ma taasu tutubantaa jere foo, nda jii, nda dugoo kul dullandi sanda hongandihaya. Sargari tonante no Abadantaa maapoo ga.»

3

Alaafiya teendi sargaroo

¹ «Nda boro sargaroo si hun kala hawey ra ka tee alaafiya teendi sargaroo, nda aru no wala woy, a ma tee alman kaŋ ga malal sii, a m'a ka koy Abadantaa jine. ² A ma nga kaboo fur nga sargaroo boŋoo ga k'a koosu cere kubayyan huklumoo mipoo ga. Haruna iz'arey, sargari juwalkey ma kuroo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ³ Alaafiya teendi sargaroo woo ra a ma nonguyaj kaa Abadantaa maapoo ga k'i tee sargari tonante. Nongey ti: maanoo kaŋ ga teeley daabu, nda teeley maanoo kul, ⁴ nda dumay-paa-guuri hinkaa, nda maanoo kaŋ g'i daabu kaŋ ga koy hala caraa ga, nda tasa-izoo kaŋ goo tasaa ga, a m'a kaa dumay-paa-guurey bande. ⁵ Haruna iz'arey m'i dullandi sargari tonadogoo boŋ nda sargari kukurantaa kaŋ goo nuunaa tuurey boŋ. Sargari tonante no kaŋ sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

⁶ Nda nga sargaroo si hun kala alman buuney ra ka tee alaafiya teendi sargaroo Abadantaa maapoo ga, aru no wala woy, a ma tee alman kaŋ ga malal sii. ⁷ Nda bora sargaroo ti feeji, a m'a ka koy Abadantaa jine. ⁸ A ma nga kaboo fur sargaroo boŋoo ga k'a koosu cere kubayyan huklumoo jine. Haruna iz'arey ma kuroo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ⁹ Alaafiya teendi sargaroo woo ra a ma maanoo nonguyaj kaa Abadantaa maapoo ga k'i tee sargari tonante. Nongey ti: ūwalaa timmantaa, a m'a kaa hala birigaaroo ga, nda maanoo kaŋ ga teeley daabu, nda teeley maanoo kul, ¹⁰ nda dumay-paa-guuri hinkaa, nda maanoo kaŋ g'i daabu kaŋ ga koy hala caraa ga, nda tasa-izoo kaŋ goo tasaa ga, a m'a kaa dumay-paa-guurey bande. ¹¹ Sargari juwalkaa m'i dullandi sargari tonadogoo boŋ. Nyaayan no kaŋ tee sargari tonante Abadantaa maapoo ga.

¹² Nda nga sargaroo ti hancin, bora m'a ka koy Abadantaa jine. ¹³ A ma nga kaboo fur almanoo boŋoo ga k'a koosu cere kubayyan huklumoo jine. Haruna iz'arey ma kuroo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ¹⁴ Sargaroo woo ra a ma nonguyaj kaa Abadantaa maapoo ga k'i tee sargari tonante. Nongey ti: maanoo kaŋ ga teeley daabu, nda teeley maanoo kul, ¹⁵ nda dumay-paa-guuri hinkaa, nda maanoo kaŋ g'i daabu kaŋ ga koy hala caraa ga, nda tasa-izoo kaŋ goo tasaa ga, a m'a kaa dumay-paa-guurey bande. ¹⁶ Sargari juwalkaa m'i dullandi sargari tonadogoo boŋ. Nyaayan no kaŋ tee sargari tonante kaŋ sunnaaraa ga kan. Maanoo kul ti Abadantaa wane.

¹⁷ Hantum kaŋ si tun ne war zamaney se, nongu kul kaŋ ra war goro: war masi maani kul jaa, war masi kuri kul jaa.»

4

Sargari juwalkaa zunubu sargaroo

¹ Abadantaa ūelanj Musa se ka nee: ² «Ūelanj Izirayel borey se ka nee: «Nda boro firka ka zunubu tee ka yaamarey kul kaŋ ga bara affoo hoo kaŋ Abadantaa n'a gay a mas'a tee, amma a na affoo hoo i ra, ³ nda sargari juwalkaa kaŋ yonandi* no ka zunuboo tee,

* 4:3 4.3 Nga ti sargari juwalkey jinebora.

de nga bande a na jamaa kanjandi zunubu ra, nga zunuboo kanj a n'a tee se, a ma haw yaaru kanj ga malal sii tee zunubu sargari Abadantaa maanoo ga. ⁴ A ma haw yaaroo ka koy cere kubayyan huklumoo mijoo ga Abadantaa jine. A ma nga kaboo fur haw yaaroo bojoo ga, a m'a koosu Abadantaa jine. ⁵ Sargari juwalkaa kanj yonandi[†] ma zaa haw yaaroo kuroo ra k'a ka koy cere kubayyan huklumoo do. ⁶ A ma nga kabe-izoo sufa kuroo ra k'a say-say cee iyye Abadantaa jine, nongu henanantaa ridowoo jine. ⁷ A ma zaa kuroo ra k'a danj dugu hew kaaney diinandidogoo hilley ga kanj goo Abadantaa jine, cere kubayyan huklumoo ra. A ma haw yaaroo kuroo cindoo kul doori sargari kukurantey tonadogoo gandahere kanj goo cere kubayyan huklumoo mijoo ga. ⁸ A ma zunubu sargaroo haw yaaroo maanoo kul kaa, maanoo kanj ga teeley daabu nda maanoo kul kanj goo teeley ga, ⁹ nda dumay-jaag-guuri hinkaa, nda maanoo kanj g'i daabu kanj ga koy hala caraa ga, nda tasa-izoo kanj goo tasaa ga, a m'a kaa dumay-jaag-guurey bande, ¹⁰ sanda takaa kanj nda i g'i kaa alaafiya teendi sargaroo haw yaaroo ra. Sargari juwalkaa m'i dullandi sargari kukurantey tonadogoo boj. ¹¹ Amma haw yaaroo kuuroo, nda nga bašoo kul, nda bojoo, nda kobsey, nda teeley nda ngi žiiboo, ¹² haw yaaru timmantaa, a m'a ka koy jamaa kaloo se taray nongu henanante kanj ra i ga boosey mun, de a m'a ton tuuri nuune boj, nongoo kanj ra i ga boosey mun ra a ga tonandi.»

Jamaa kul zunubu sargaroo

¹³ «Nda Izirayel jamaa kul firka ka zunubu tee bila nda i ma bay, de i na yaamarey kul kanj ga bara affoo hoo kanj Abadantaa n'i gay i mas'a tee, i duu zunubu. ¹⁴ Waati kanj zunuboo kanj i n'a tee ka yaamaroo hoo bayrandi, jamaa ma haw yaaru kaa zunubu sargari, de i m'a ka koy cere kubayyan huklumoo jine. ¹⁵ Jamaa boro beerey ma ngi kabey fur haw yaaroo bojoo ga Abadantaa jine, de affoo i ra m'a koosu jinoo ra. ¹⁶ Sargari juwalkaa kanj yonandi[‡] ma zaa haw yaaroo kuroo ra ka kate nda a cere kubayyan huklumoo ra. ¹⁷ A ma nga kabe-izoo sufa kuroo ra k'a say-say cee iyye Abadantaa jine, ridowoo ga. ¹⁸ A ma zaa kuroo ra k'a danj sargari tonadogoo hilley ga Abadantaa jine, cere kubayyan huklumoo ra. A ma kuroo cindoo kul doori sargari kukurantey tonadogoo cewey ga kanj goo cere kubayyan huklumoo mijoo ga. ¹⁹ A ma maanoo kul kaa k'a dullandi sargari tonadogoo boj. ²⁰ A ma haw yaaroo tee sanda takaa kanj a n'a tee zunubu sargaroo haw yaaroo se. Woo no a m'a tee a se. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee i se, de i ga yaafandi. ²¹ A ma haw yaaroo ka fatta ka koy jamaa kaloo se taray k'a ton sanda takaa kanj nda a na ijinaa ton. Zunubu sargari no jamaa se.»

Bojkoyni zunubu sargaroo

²² «Nda bojkoyni na zunubu tee ka firka ka yaamarey kul kanj ga bara affoo hoo kanj Abadantaa, nga Koyoo n'a gay a mas'a tee, a duu zunubu. ²³ Nda a bay zunuboo ga kanj nga n'a tee, a ma hancin kaa sargari, aru kanj ga malal sii. ²⁴ A ma nga kaboo fur hancinoo bojoo ga, a m'a koosu nongoo kanj ra i ga sargari kukurantey almaney koosu Abadantaa jine. Zunubu sargari no. ²⁵ Sargari juwalkaa ma nga kabe-izoo ka zaa zunubu sargaroo kuroo ra, a m'a danj sargari kukurantey tonadogoo hilley ga, a ma kuroo cindoo doori sargari kukurantey tonadogoo gandahere. ²⁶ A ma maanoo kul dullandi sargari tonadogoo boj sanda alaafiya teendi sargaroo maanoo. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee bojkoynoo se nga zunuboo se, de a ga yaafandi.»

Jamaa boro foo zunubu sargaroo

²⁷ «Nda gandaa ra, jamaa boro foo na zunubu tee ka firka ka yaamarey affoo hoo kanj Abadantaa n'a gay a mas'a tee, a duu zunubu. ²⁸ Nda a bay nga zunuboo ga kanj nga n'a tee, a ma hancin woy kanj ga malal sii kaa sargari nga zunubu kanj a n'a tee se. ²⁹ A ma nga kaboo fur zunubu sargaroo almanoo bojoo ga, a m'a koosu nongoo kanj ra i ga sargari kukurantey almaney koosu. ³⁰ Sargari juwalkaa ma nga kabe-izoo ka zaa kuroo ra, a m'a danj sargari kukurantey tonadogoo hilley ga, a ma kuroo cindoo kul doori sargari tonadogoo gandahere. ³¹ A ma maanoo kul kaa, sanda takaa kanj nda i ga alaafiya teendi sargaroo maanoo kaa, a m'a dullandi sargari tonadogoo boj, a ga tee sunnaara kaana Abadantaa se. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se, de a ga yaafandi.

³² Nda feeji no a kate a ma tee zunubu sargari, a ma tee woy kanj ga malal sii. ³³ A ma nga kaboo fur zunubu sargaroo almanoo bojoo ga, a m'a koosu k'a tee zunubu sargari, nongoo kanj ra i ga sargari kukurantey almaney koosu. ³⁴ Sargari juwalkaa ma nga kabe-izoo zaa zunubu sargaroo kuroo ra, a m'a danj sargari kukurantey tonadogoo hilley ga, a ma kuroo cindoo kul doori sargari tonadogoo gandahere. ³⁵ A ma maanoo kul kaa,

[†] 4:5 4.5 Sorro 3to. [‡] 4:16 4.16 Sorro 3to.

sanda takaa kanj nda i ga alaafiya teendi sargaroo feejoo maanoo kaa, a m'a dullandi sargari tonadogoo boŋ sargari tonantey bande Abadantaa maapoo ga. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se nga zunuboo se kanj a n'a tee, de a ga yaafandi.»

5

Hayey kanj se zunubu sargari ga hun

¹ «Nda boro maa dangayan, a dii hayaa kanj se dangayanoo teendi wala a bay, a ga tee seede, nda a wanji k'a har, a na zunubu tee, a ga nga layboo zaa. ² Boro kanj tuku haya kul kanj no ga kanj ga harram, a ma tee hooga jifa harramante, wala adabba biirante jifa harramante, wala gandako jifa harramante, ba nda a mana bay, bora hunday žiibi, a duu zunubu. ³ Wala mo boro, nda a tuku adamize žiibi ga, a ma tee žiibi dumi kul kanj no kanj ga boro žiibandi, ba nda a mana bay, nda a kaa ka bay, a duu zunubu. ⁴ Boro kanj goo ma šelanj bila nda lakkal hala a žee, haya kul kanj ga no, a ma tee ihenna wala ifutu, ba nda a mana bay, nda a kaa ka bay, a duu zunubey wey affoo.

⁵ Boro kanj duu zunubey wey affoo, a ma hayaa har kanj zunuboo no a n'a tee. ⁶ Woo banda ga, a ma nga toope sargaroo noo Abadantaa maapoo ga, nga zunuboo kanj a n'a tee maaganda se alman buuna woy, maanaa feeji woy wala hancin woy, no ma tee zunubu sargari. Woo ga, sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se nga zunuboo se.»

Sargaroo kanj talkey g'a kaa

⁷ «Nda boro hinoo si too alman buuna k'a sarga zunuboo kanj a n'a tee se, a ma kate gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka Abadantaa maapoo ga k'i tee toope sargari, affoo ma tee zunubu sargari, affaa ma tee sargari kukurante. ⁸ A ma kate ey sargari juwalkaa se, zunuboo wanoo, a m'a kaa sargari jina, a ma boŋoo kaa jindoo ga bila nda a m'a dogu. ⁹ Sargari juwalkaa ma zaa zunubu sargaroo ciraa kuroo ra k'a say-say sargari tonadogoo caraa ga, de kuroo cindoo ma doorandi sargari tonadogoo gandahere, zunubu sargari no. ¹⁰ Ciraw hinkantoo, a m'a tee sargari kukurante sanda takaa kanj nda fondaa n'a har. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se nga zunuboo se kanj a n'a tee, de a ga yaafandi.

¹¹ Nda bora kanj na zunubu tee hinoo si too gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka, a ma farin hamni kilo hinza sarga, a ma tee zunubu sargari. A masi jii doori a boŋ, a masi dugu fur a ga, zama zunubu sargari no. ¹² A m'a ka koy sargari juwalkaa do, sargari juwalkaa ma nga kaboo too zanboo ra kanj ga tee hongandihaya k'a dullandi sargari tonadogoo boŋ, nga nda sargari tonantey Abadantaa maapoo ga, zunubu sargari no. ¹³ Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se nga zunuboo se kanj a n'a tee ka yaamarey wey affoo hoo, de a ga yaafandi. Woo kanj cindi, sargari juwalkaa ma duu a sanda taasu sargaroo.»

Tooje sargaroo

¹⁴ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ¹⁵ «Nda boro firka ka toope ka zunubu tee ka hayey kanj jisandi Abadantaa maapoo ga dii, a ma toope sargari tee Abadantaa maapoo ga ka feeji gaaru zaa alman buuney ra kanj ga malal sii kanj alkadaroo kanj kayandi ga too nzorfu kaaray tammaa alkadaroo, a ma sawa nda nongu henanantaa nzorfu tammaa. Almanoo ma tee toope sargari. ¹⁶ Toopaa kanj a n'a tee nongu henanantaa se, a m'a hanse ka hayaa yeeti ka affoo tonton igguu foo kul ga, a m'a noo sargari juwalkaa se. Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se nda nga feeji gaaroo k'a sarga k'a tee toope sargari, de a ga yaafandi.

¹⁷ Nda boro kanj na zunubu tee ka yaamarey kul kanj ga bara affoo hoo kanj Abadantaa n'a gay a mas'a tee bila nda a ma bay, a duu zunubu, de a ga nga layboo zaa. ¹⁸ A ma feeji gaaru kanj ga malal sii zaa alman buuney ra kanj nga alkadaroo kanj kayandi ga too, a ma toope sargari tee k'a ka koy sargari juwalkaa do. Sargari juwalkaa ma firkeyanoo kanj bora n'a tee bila nda a ma bay zunubu tuusuyanoo tee a se, de a ga yaafandi. ¹⁹ Tooje sargari no, zama bora din, šikka sii a duu zunubu Abadantaa do.»

²⁰ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ²¹ «Boro kanj na zunubu tee ka Abadantaa toope ka nga gandaa boro zanba jinay jisante ga, a nka nondi a se wala zaytaray jinay no, wala a nka nga gandaa boro kom, ²² wala a na haya kurma kanj dere, de a na yankar, wala a žee taari ga, zunubey kul kanj adamize g'i tee, affoo ga, ²³ waati kanj bora na zunuboo woo tee, a toope, a ma jinaa kanj a n'a zay, wala a n'a kom, wala jinay no kanj i n'a talfi a ga, wala a nka haya derante kurma, a m'a yeeti. ²⁴ Wala mo a ma tee haya kul kanj ga a taari ka žee. A m'a yeeti a ga timme, ka affoo tonton igguu foo kul ga k'a noo koyoo se, zaaroo kanj ra a ga toope sargaroo kaa. ²⁵ Woo banda ga, a ma kate nga toope sargaroo

Abadantaa maapoo ga: a ma koy nda sargari juwalkaa se feeji gaaru kanj ga malal sii kanj nga alkadaroo ga too, a ma tee toope sargari, a m'a kaa alman buuney ra. ²⁶ Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se Abadantaa jine, de toope dumi kul kanj no a n'a tee ka duu zunubu ga yaafandi.»

6

Sargari kukurante ašariyaa sargari juwalkey se

¹ Abadantaa šelañ Musa se ka nee: ² «Haruna nda nga iz'arey yaamar ka nee: <Sargari kukurante ašariyaa ne: sargari kukurantaa, nga, a ma cindi sargari tonadogoo denjoo danjogoo ra cijinoo kul hala moo ma boo, sargari tonadogoo nuunaa ma cindi ka dii a boñ. ³ Woo banda ga, sargari juwalkaa ma nga leñ šukka kaayi beeroo danj, de a ma nga leñ šukka npogaa danj nga ga. A ma sargari kukurantaa kanj nuunaa n'a ton sargari tonadogoo boñ boosoo zaa k'a danj sargari tonadogoo jeroo ga. ⁴ Woo banda ga, a ma nga darbawey kaa ka darbaj fooyan danj. A ma boosoo ka koy jamaa kaloo se taray nongu ra kanj ga henan. ⁵ Nuunaa ma cindi ka dii sargari tonadogoo boñ, a masi buu. Sargari juwalkaa ma tuurey diinandi a boñ, subbaahi kul ka sargari kukurantaa hanse, ka alaafiya teendi sargarey maaney dullandi. ⁶ Nuunaa ga hima ka dii sargari tonadogoo boñ alwaati kul, a masi buu.

Taasu sargari ašariyaa sargari juwalkey se

⁷ Taasu sargaroo ašariyaa ne: Haruna iz'arey m'a sarga Abadantaa jine, sargari tonadogoo tenje. ⁸ A ma nga kaboo too taasu sargaroo hamni baanaa ra, nda nga jiyoo ra, nda dugoo kul kanj goo taasu sargaroo ga. A m'a dullandi sargari tonadogoo boñ. Sargari no kanj sunnaaraa ga kan, nga hongandihayaa no Abadantaa maapoo ga. ⁹ Woo kanj ga cindi a ra, Haruna nda nga iz'arey m'a ŋaa, a ma ŋandi bila dolobiri, nongu henanante ra. I m'a ŋaa cere kubayyan hukkumoo batumaa ra. ¹⁰ A masi hinandi nda dolobiri. Ngi bagaa no kanj ay n'a noo i se sargari tonantey ra. Haya no kanj ga hanse ka henan, sanda zunubu sargari nda sanda toope sargari. ¹¹ Aru kul kanj goo Haruna izey ra m'a ŋaa. Yaamar kanj si tun no war zamaney se, sargari tonantey here Abadantaa maapoo ga. Haya kul kanj tuku a ga, ga yeetandi jere ga Irkoy se.»

¹² Abadantaa yee ka šelañ Musa se ka nee: ¹³ «Sargaroo ne kanj Haruna nda nga iz'arey m'a kaa Abadantaa maapoo ga hanoo kanj i g'a yon*: farin hamni kilo hinza kanj ga tee taasu sargari alwaati kul, jere foo subbaahoo, jere faa cijinoo ra. ¹⁴ Hamnoo ma hansandi guuru boñ nda jii. Ma kate a, a paami nda jii. Ma taasu sargaroo kaa a ma tee dunbu-dunbante kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

¹⁵ Haruna iz'arey ra, sargari juwalkaa kanj ga yonandi ka huru dogoo ra ma sargaroo woo tee. Yaamar kanj si tun no, a kul ma dullandi Abadantaa maapoo ga. ¹⁶ Sargari juwalkaw taasu sargaroo kul ma tonandi hala a ma ben, a masi ŋandi.»

Zunubu sargari ašariyaa sargari juwalkey se

¹⁷ Abadantaa yee ka šelañ Musa se ka nee: ¹⁸ «Šelañ Haruna nda nga iz'arey se ka nee: <Zunubu sargaroo ašariyaa ne: nongoo kanj ra i ga sargari kukurantaa almanoo koosu, nga ra i ma zunubu sargaroo almanoo koosu Abadantaa jine. Haya no kanj ga hanse ka henan. ¹⁹ Sargari juwalkaa kanj ga sargaroo kaa zunuboo se m'a ŋaa, nongu henanante ra a ma ŋandi, cere kubayyan hukkumoo batumaa ra. ²⁰ Haya kul kanj tuku hamoo ga, ga henan. Nda kuroo ra haya say darbaj ga, hayaa kanj ga a say m'a pumandi nongu henanante ra. ²¹ Labu kusoo kanj ra a hinandi ma kayrandi. Nda alhan kusu ra a hinandi, a ma žiirandi ka leelandi nda hari. ²² Aru kul kanj goo sargari juwalkey hugey borey ra m'a ŋaa. Haya no kanj ga hanse ka henan. ²³ Amma zunubu sargari kul kanj kuroo ra haya katandi cere kubayyan hukkumoo ra nongu henanantaa ra zunubu tuusuyanoo se masi ŋandi. A ma tonandi nuune ra ka tee boosoo.»

7

Toope sargari ašariyaa sargari juwalkey se

¹ «Toope sargaroo ašariyaa ne: haya no kanj ga hanse ka henan. ² Nongoo kanj ra i ga sargari kukurantaa almanoo koosu, nga ra i ma toope sargaroo almanoo koosu, kuroo ma say-sayandi sargari tonadogoo carawey bande. ³ Sargari juwalkaa ma maanoo kul sarga, nda šuwalaa, nda maanoo kanj ga teeley daabu, ⁴ nda dumay-ŋaa-guuri hinkaa, nda maanoo kanj g'i daabu kanj ga koy hala caraa ga, nda tasa-izoo kanj goo tasaa ga, a m'a kaa dumay-ŋaa-guurey bande. ⁵ Sargari juwalkaa m'i dullandi sargari tonadogoo

* 6:13 6.13 Zamnaa 4.3.

boŋ sanda sargari tonante Abadantaa maapoo ga, toopne sargari no. ⁶ Aru kul kaŋ goo sargari juwalkey hugey borey ra m'a ŋaa. Nongu henanante ra a ma ŋandi. Haya no kaŋ ga hanse ka henan. ⁷ Takaa kaŋ ti zunubu sargaroo, nga da ti toopne sargaroo, ašariyaa follokaa bara i se. Sargari juwalkaa kaŋ ga zunubu tuusuyanoo tee, nga no ma duu a.

⁸ Sargari juwalkaa kaŋ na boro sargari kukurantaa tee, sargari kukurantaa kaŋ a n'a kaa kuuroo, sargari juwalkaa no ma duu a, nga wane nda a. ⁹ Taasu sargari kul kaŋ ga hinandi alforon ra wala haya kul kaŋ ga hansandi pol ra wala guuru boŋ, sargari juwalkaa kaŋ g'a tee, nga no ma duu a. ¹⁰ Taasu sargari kul kaŋ loobandi nda jii wala bila jii, Haruna iz'arey, ngi no ma duu a, i kul ma sawa a ra.»

Alaafiya teendi sargaroo ašariyaa sargari juwalkey se

¹¹ «Alaafiya teendi sargarey kaŋ ga teendi Abadantaa maapoo ga ašariyaa ne: ¹² nda boro n'a kaa albarka danŋan se, a m'a tee wijilayan kaŋ ra dolobiri sii kaŋ loobandi nda jii, nda furmeyan kaŋ ra dolobiri sii kaŋ yonandi nda jii, nda farin hamni kaŋ ŋaami nda jii ka tee wijila kaŋ loobandi nda jii albarka danŋanoo kaŋ ti alaafiya teendi sargaroo bande. ¹³ Nga albarka danŋan sargaroo bande a ma furme tunanteyan kaa alaafiya teendi sargaroo. ¹⁴ Sargarey wey ra, dumi foo kul nongu foo ga hun Abadantaa maapoo ga, sargari juwalkaa kaŋ na alaafiya teendi sargaroo kuroo say-say, nga no ma duu a. ¹⁵ Nga albarka danŋanoo kaŋ ti alaafiya teendi sargaroo hamoo ma ŋandi hanoo hunday kaŋ a n'a kaa, haya kul masi cindi hala suba subbaahoo ra.

¹⁶ Nda bora sargaroo man'ti kala meefur wala sargari kaŋ a g'a kaa nda nga boŋ, nga sargaroo ma ŋandi zaaroo kaŋ a g'a kaa, woo kaŋ ga cindi a ra ma ŋandi subaa ra. ¹⁷ Woo kaŋ ga cindi sargaroo hamoo ra jirbi hinzantoo hane ma tonandi nuune ra ka tee boosu. ¹⁸ Nda alaafiya teendi sargaroo hamoo ra haya ŋandi jirbi hinzantoo hane, sargaroo si taandi, bora kaŋ n'a kaa, a si duu nga nafaa, haya hasarante no, boro kaŋ n'a ŋaa ga nga layboo zaa. ¹⁹ Hamoo kaŋ too haya do kaŋ ga harram masi ŋandi, a ma tonandi nuune ra ka tee boosu. Hamoo hunday, boro kul kaŋ ga henan g'a ŋaa. ²⁰ Amma boro kaŋ na alaafiya teendi sargaroo hamoo ŋaa kaŋ ti Abadantaa wane, nga ŋiiboo goo a ga, bora din ga hun nga jamaa ra. ²¹ Nda boro tuku haya kul kaŋ no ga kaŋ ga harram, adamize ŋiibi, wala alman harramante, wala haya wangante kul kaŋ ga harram, de a na alaafiya teendi sargaroo hamoo ŋaa kaŋ ti Abadantaa wane, bora din ga hun nga jamaa ra.»

²² Abadantaa ūelan Musa se ka nee: ²³ «ūelan Izirayel borey se ka nee: <War masi haw, wala feeji, wala hancin kul maanoo ŋaa. ²⁴ Jifa wala adabba kaŋ hooga n'a wii maanoo ga hin ka yantasu hanse, amma war mas'a ŋaa kul. ²⁵ Zama boro kul kaŋ na alman maanoo ŋaa kaŋ ga tee sargari tonante Abadantaa maapoo ga, bora kaŋ n'a ŋaa ga hun nga jamaa ra. ²⁶ War masi kuri kul ŋaa, nongu kul kaŋ ra war goro, a ma tee ciraw kuri wala alman kuri. ²⁷ Boro kul kaŋ na kuri kul kaŋ no ŋaa, bora din ga hun nga jamaa ra.»

²⁸ Abadantaa yee ka ūelan Musa se ka nee: ²⁹ «ūelan Izirayel borey se ka nee: <Boro kaŋ na nga alaafiya teendi sargaroo dan Abadantaa jine, a ma Abadantaa bagaa kaŋ nda a ga hima kaa nga alaafiya teendi sargaroo ra. ³⁰ Nga kaboo ma kate sargari tonantey Abadantaa maapoo ga. A ma kate maanoo nda caraa k'a zinji sanda sargari zinji-zinjante Abadantaa jine. ³¹ Sargari juwalkaa ma maanoo dullandi sargari tonadogoo boŋ. Caraa, Haruna nda nga iz'arey ma duu a. ³² War alaafiya teendi sargarey ra, war ma almanoo cee hennaa noo sargari juwalkaa se. ³³ Haruna iz'arey ra, boro kaŋ ga alaafiya teendi sargaroo kuroo nda maanoo sarga no ma duu almanoo cee hennaa sanda nga bagaa. ³⁴ Gandoo kaŋ hun sargari zinji-zinjantaa ra nda cewoo kaŋ hun sargaroo ra kaŋ i n'a kaa, ay n'i zaa Izirayel borey do k'i noo sargari juwalkaa Haruna nda nga iz'arey se sanda yaamar kaŋ si tun.»

³⁵ Woo ti bagaa kaŋ Haruna nda nga iz'arey ga duu a ngi yonyanoo se sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga, za hanoo kaŋ i ga man ka ngi sargari juwalyan goyoo tee Abadantaa maapoo ga. ³⁶ Hayaa no kaŋ Abadantaa n'a zaa Izirayel borey do k'i yaamar hanoo kaŋ ra a n'i yon. Hantum kaŋ si tun no ngi zamaney se.

³⁷ Woo ti sargari kukurantaa, nda taasu sargaroo, nda zunubu sargaroo, nda toopne sargaroo, nda sargari juwalkaa gorandyanoo goyoo ra sargaroo, nda alaafiya teendi sargaroo ašariyaa ³⁸ kaŋ Abadantaa na Musa yaamar Sinay tondi hondoo boŋ, Sinay saajoo ra hanoo kaŋ ra a na Izirayel borey yaamar i ma sargariyan kaa nga maapoo ga.

8

Haruna nda nga iz'arey danandi jere ga sargari juwalyanoo se

¹ Abadantaa šelaŋ Musa se ka nee: ² «Haruna zaa, nga nda nga iz'arey, nda darbawey, nda nonyan jiyoo, nda zunubu sargaroo haw yaaroo, nda feeji gaaru hinkaa, nda takulawey kanj ra dolobiri sii dikaa. ³ Ma alžamaa kul cee cere kubayyan hukukumoo miŋoo ga.» ⁴ Hayaa kanj Abadantaa n'a yaamar, Musa n'a tee, alžamaa marga cere kubayyan hukukumoo miŋoo ga.

⁵ Musa nee alžamaa se: «Hayaa ne kanj Abadantaa yaamar a ma teendi.» ⁶ Woo banda ga, Musa na Haruna nda nga iz'arey manandi k'i jumay nda hari. ⁷ A na kaayoo danj Haruna ga, a na centoo haw nda gamahawoo, a na forkiyaa danj a ga, a na beene kaayi-izoo kanj ga kotay kaayoo ga danj a ga, a na gamahawoo haw nda kaayi-izoo gamahawoo k'a kuubi k'a bere. ⁸ A na albaytoo danj gandey ga ka alkurraa goy jinawey kanj ti Urim nda Tumim danj albaytoo ra. ⁹ A na fatalaa didiji boŋoo ga, de fatalaa jinehero ga, a na wura hiiri henanantaa danj, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

¹⁰ Woo banda ga, Musa na nonyan jiyoo zaa ka Irkoy gorodogoo nda haya kul kanj goo a ra yon k'i danj jere ga Irkoy se. ¹¹ A zaa a ra ka say-saya cee iyye sargari tonadogoo ga, a na sargari tonadogoo, nda nga jinawey kul, nda hanfi beeroo nda hayaa kanj ga a ga goro yon k'i danj jere ga Irkoy se. ¹² A na nonyan jiyoo doori Haruna boŋoo boŋ, a n'a yon k'a danj jere ga Irkoy se. ¹³ Musa na Haruna iz'arey manandi, a na kaayi beeriyan danj i ga, a na centey haw nda gamahaw, a na fuula danj i ga sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

¹⁴ A na zunubu sargaroo haw yaaroo manandi, Haruna nda nga iz'arey na ngi kabey fur zunubu sargaroo haw yaaroo boŋoo ga. ¹⁵ A koosandi, Musa na nga kabe-izoo ka zaa kuroo ra k'a danj sargari tonadogoo hilley ga, carawey bande, a na sargari tonadogoo henanandi, a na kuroo cindoo doori sargari tonadogoo gandahere k'a danj jere ga Irkoy se ka zunubu tuusuyanoo tee a se. ¹⁶ A na maanoo kul kanj ga teeley daabu, nda tasa-izoo, nda dumay-ŋaa-guuri hinkaa, nda ngi maanoo zaa k'i dullandi sargari tonadogoo boŋ. ¹⁷ Yaaroo, nda kuuroo, nda hamoo, nda žiiboo, a n'i ton nuune ra jamaa kaloo se taray k'i tee boosu, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

¹⁸ A na sargari kukurantaa feeji gaaroo manandi, Haruna nda nga iz'arey na kabe fur feejoo boŋoo ga. ¹⁹ A koosandi, Musa na kuroo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ²⁰ Feejoo dunbu-dunbandi, Musa na boŋoo, nda ham dunbu-dunbantey, nda maaney dullandi. ²¹ Teeley nda kobsey pumandi nda hari, Musa na feeji gaaroo kul dullandi sargari tonadogoo boŋ: sargari kukurante no kanj sunnaaraa ga kan, sargari tonante no Abadantaa maapoo ga sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

²² Woo banda ga, Musa na feeji gaaru hinkantoo manandi, sargari juwalkaa gorandiyanoo goyoo ra feeji gaaroo kanj ga tee sargari no. Haruna nda nga iz'arey na ngi kabey fur feeji gaaroo boŋoo ga. ²³ A koosandi, Musa zaa kuroo ra, a n'a danj Haruna hanja hennaa deenoo ga, a danj nga kabe hennaa kobaaroo ga nda nga cee hennaa cew-ize beeroo ga. ²⁴ Musa na Haruna iz'arey manandi, a zaa kuroo ra k'a danj ngi hanja hennaa deeney ga, a danj ngi kabe hennaa kobaarey ga nda ngi cee hennaa cew-ize beeroy ga. Woo banda ga, Musa na kuroo cindoo say-say sargari tonadogoo carawey bande. ²⁵ A na maanoo, nda šuwalaa, nda maanoo kul kanj ga teeley daabu, nda tasa-izoo, nda dumay-ŋaa-guuri hinkaa nda ngi maanoo, nda cee hennaa zaa. ²⁶ Takulawey kanj ra dolobiri sii dikaa kanj ga jisi Abadantaa jine ra, a na wijila, nda wijila takula foo kanj loobandi nda jii, nda furme foo zaa a ra k'i danj maaney nda cee hennaa ga. ²⁷ A na wey kul danj Haruna nda nga iz'arey kabey ra, a n'i zinji sanda sargari zinji-zinjante Abadantaa jine. ²⁸ Woo banda ga, Musa n'i kaa kabey ra, a n'i dullandi sargari tonadogoo ga sargari kukurantaa boŋ k'i tee sargari juwalkaa gorandiyanoo goyoo ra sargari, sargari tonante no kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se. ²⁹ Musa na almanoo caraa zaa k'a zinji sanda sargari zinji-zinjante Abadantaa jine, sargari juwalkaa gorandiyanoo goyoo ra feejoo woo, nga ti Musa bagaa sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar. ³⁰ Musa na nonyan jiyoo zaa, nda kuroo kanj goo sargari tonadogoo boŋ, a say-saya Haruna nda nga darbawey ga, nga iz'arey nda ngi darbawey ga a bande, a na Haruna nda nga darbawey, nda nga iz'arey nda ngi darbawey a bande danj jere ga Irkoy goyoo se.

³¹ Woo banda ga, Musa nee Haruna nda nga iz'arey se: «Wa hamoo hina cere kubayyan hukukumoo miŋoo ga, war m'a ŋaa no din, nga nda takulaa kanj goo sargari juwalkaa gorandiyanoo goyoo ra dikaa ra sanda takaa kanj nda ay yaamar ka nee: «Haruna nda nga iz'arey m'i ŋaa.» ³² Hamoo nda takulaa cindoo, war m'i ton nuune ra k'i tee boosu. ³³ Woo banda ga, jirbi iyye war si hun cere kubayyan hukukumoo miŋoo ga, hala han kanj war danyanoo jere ga zaarey ma timme, zama jirbi iyye no war g'a tee hala war

danyanoo jere ga Irkoy goyoo se ga tabati. ³⁴ Hayaa kanj ir n'a tee hō, Abadantaa n'a yaamar, hala war ma duu zunubu tuusuyan. ³⁵ War ma cindi jirbi iyee cere kubayyan hukcumoo mijoo ga cijin nda zaari, war ma hayaa dii kanj Abadantaa n'a noo war se war m'a dii hala war masi duu ka buu, zama woo ti hayaa kanj nda ay yaamarandi.» ³⁶ Haruna nda nga iz'arey na hayey kul tee kanj Abadantaa na Musa k'i yaamar.

9

Haruna nda nga iz'arey gorandi sargari juwalyanoo goyoo ra

¹ Jirbi yaahantoo hane, Musa na Haruna, nda nga iz'arey, nda Izirayel boro beerey cee. ² A nee Haruna se: «Yagaw zaa zunubu sargaroo se, nda feeji gaaru sargari kukurantaa se kanj ga malal sii, ma kate ey Abadantaa jine. ³ Ma šelanj Izirayel borey se ka nee: <Wa jindaaru zaa zunubu sargaroo se, wa yagaw, nda feeji-ize kanjanj goo nda jiiri foo zaa, malal masi bara i ra, sargari kukurantaa se. ⁴ Ma haw yaaru nda feeji gaaru zaa alaafiya teendi sargaroo se k'a kaa Abadantaa jine nda taasu sargari kanj loobandi nda jii, zama hō Abadantaa ga bangay war se.»»

⁵ Hayey kanj nda Musa n'i yaamar, i n'i zaa kate cere kubayyan hukcumoo jine, alžamaa kul man kate ka kay Abadantaa jine. ⁶ Musa nee: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a yaamar war m'a tee, de Abadantaa daržaa ga bangay war se.» ⁷ Musa nee Haruna se: «Man sargari tonadogoo, ma ni zunubu sargaroo nda ni sargari kukurantaa kaa, ma zunubu tuusuyanoo tee ni nda jamaa se. Woo banda ga, ma jamaa sargaroo kaa, ma zunubu tuusuyanoo tee i se sanda takaa kanj nda Abadantaa na yaamar.»

⁸ Haruna man kate sargari tonadogoo do, a na yagaa koosu kanj ti nga boj zunubu sargaroo. ⁹ Haruna iz'arey kate a se kuroo, a na kabe-izoo sufa kuroo ra, a n'a danj sargari tonadogoo hilley ga, a na kuroo cindoo doori sargari tonadogoo gandahere. ¹⁰ A na zunubu sargari maano, nda dumay-jaa-guurey, nda tasa-izoo kanj hun tasaa ga dullandi sargari tonadogoo boj sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ¹¹ Amma bašoo nda kuuroo, a n'i ton nuune ra jamaa kaloo se taray k'i tee boosu.

¹² Haruna na feeji gaaroo koosu sargari kukurantaa se. Nga iz'arey n'a noo kuroo, a n'a say-say sargari tonadogoo caraway bande. ¹³ I n'a noo sargari kukurantaa kanj dunbu-dunbandi, nda bojoo, de a n'i dullandi sargari tonadogoo boj. ¹⁴ A na teeley nda kobsey jumay k'i dullandi sargari tonadogoo boj, sargari kukurantaa boj.

¹⁵ Woo banda ga, a kate jamaa sargaroo: a na zunubu sargaroo jindaaroo dii kanj hun jamaa se, a n'a koosu k'a tee zunubu sargari, sanda cee jinaa takaa. ¹⁶ A kate sargari kukurantaa, a n'a tee sanda takaa kanj fondaa nee. ¹⁷ A kate taasu sargaroo, a na nga kaboo too a ra, a n'a dullandi sargari tonadogoo boj ka tonton subbaahoo sargari kukurantaa ga. ¹⁸ A na alaafiya teendi sargaroo haw yaaroo nda feeji gaaroo koosu kanj hun jamaa se. Nga iz'arey n'a noo kuroo, a n'a say-say sargari tonadogoo caraway bande. ¹⁹ I n'a noo haw yaaroo nda feeji gaaroo maaney, nda šuwalaa, nda hayaa kanj ga teeley daabu, nda dumay-jaa-guurey, nda tasa-izoo. ²⁰ I na maaney danj caraway ga, i na maaney dullandi sargari tonadogoo boj. ²¹ Haruna na caraway nda kabe henna zinji k'i tee sargari zinji-zinjante Abadantaa jine sanda takaa kanj nda Musa n'a yaamar. ²² Haruna na nga kabey šerre jamaa here ka gaara i se. Woo banda ga, kanj a na zunubu sargaroo nda sargari kukurantaa nda alaafiya teendi sargaroo kaa ka ben, a zunbu ganda.

²³ Musa nda Haruna huru cere kubayyan hukcumoo ra. Kanj i fatta, i gaara jamaa se, de Abadantaa daržaa bangay alžamaa kul se. ²⁴ Nuune hun Abadantaa do ka sargari kukurantaa nda maaney ton sargari tonadogoo boj. Jamaa kul dii a, i kaati nda jaali, i na ngi ndumey ka sujudo.

10

Abadantaa nuunaa na Haruna iz'aru hinka ton

¹ Haruna iz'arey, Nadab nda Abihu, affoo kul na nga dugu canboo zaa, i na nuune danj a ra ka dugu fur a boj, i na nuune kanj si bisa i se danj Abadantaa jine kanj a man' i yaamar nda a. ² Nuune hun Abadantaa do, a n'i halaci, i buu Abadantaa jine. ³ Musa nee Haruna se: «Woo ti hayaa kanj Abadantaa n'a har ka nee: <Borey kanj ga too kate ay do, ay ma henanandi i do.

Jamaa kul jine ya jeerandi.»»

Woo banda ga, Haruna dangay.

⁴ Musa ciya Mišel nda Elisafanj se, Uziyel iz'arey, Haruna baaba armaa, ka nee i se: «Wa man kate ka war armye kaa nongu henanantaa jine k'i ka koy jamaa kaloo se

taray.»⁵ I man kate, de i n'i ka koy ngi kaayi beerey ra gorodogoo se taray sanda takaa kan nda Musa n'a har.

⁶ Musa nee Haruna, nda nga iz'arey Eleyazar, nda Itamar se: «War masi war boŋey feeri, war masi war kaayey kottu ka war binemarayyanoo cebe hala war masi duu ka buu, hala Irkoy masi futu jamaa kul ga. Amma war armyey, Izirayel hugoo kul ma borey hēe kan Abadantaa n'i ton. ⁷ War masi hun cere kubayyan hukukumoo mipoo ga hala war masi duu ka buu, zama Abadantaa yonyan jiyoo goo war ga ka war dan jere ga nga se.» I na hayaa tee kan Musa n'a har.

Ašariyaa kan ga šelan harifutawey ga

⁸ Abadantaa šelan Haruna se ka nee: ⁹ «War masi alaneb hari moora han, war masi harifutu han, ni nda ni iz'arey ni bande, waati kan war ga koy huru cere kubayyan hukukumoo ra hala war masi duu ka buu. Hantum kan si tun no war zamaney se,¹⁰ nga ra war ma haya henanante nda haya koonu fay k'i kaa cere ra, ka iharramante nda ihalalante kaa cere ra,¹¹ ka Izirayel borey cawandi yaamarey kul kan Abadantaa na Musa k'i yaamar.»

Ašariyaa kan ga šelan sargarey hamey ga

¹² Musa nee Haruna, nda Eleyazar, nda Itamar, nga iz'arey kan cindi se: «Wa taasu sargaroo zaa, woo kan cindi sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga, w'a ŋaa bila dolobiri sargari tonadogoo jeroo ga, zama haya no kan ga hanse ka henan. ¹³ War m'a ŋaa nongu henanante ra, zama woo ti ni bagaa nda ni iz'arey bagaa kan war ga duu a sargari tonantey ra Abadantaa maapoo ga, zama woo nda ay yaamarandi. ¹⁴ War ma gandoo kan hun sargari zinji-zinjantaa ra nda cewoo kan hun sargaroo ra kan i n'a kaa ŋaa nongu henanante ra, ni, nda ni iz'arey, nda ni ize woyey m'i ŋaa cere bande. Zama i nka nondi ma ne sanda ni bagaa, nda ni izey bagaa Izirayel borey alaafiya teendi sargarey ra. ¹⁵ I ma kate cewoo kan hun sargaroo ra kan i n'a kaa, nda gandoo kan hun sargari zinji-zinjantaa ra, nda sargari tonantey maaney, k'i zinji sanda sargari zinji-zinjante Abadantaa jine. Wey din, ni nda ni iz'arey ni bande wane nda ey, i ga tee baa duumante sanda takaa kan nda Abadantaa na yaamar.»

¹⁶ Musa na zunubu sargari jindaaroo alhabar hāa, amma nga ne, a tonandi. A futu Eleyazar nda Itamar ga, Haruna iz'arey kan cindi, a nee: ¹⁷ «Cin se war mana zunubu sargaroo ŋaa nongu henanante ra? Zama haya no kan ga hanse ka henan. Abadantaa nk'a noo war se hala war ma jamaa layboo zaa ka zunubu tuusuyanoo tee i se nga jine. ¹⁸ Nga ne, kuroo mana katandi nongu henanantaa gundoo ra, taka kul kan no, war hima k'a ŋaa nongu henanantaa ra sanda takaa kan nda ay n'a yaamar.» ¹⁹ Haruna nee Musa se: «Nga ne, hō i na ngi zunubu sargaroo kaa nda ngi sargari kukurantaa Abadantaa jine. Hayey wey tee ay ga, nda ay na zunubu sargaroo ŋaa hō, a ga kan Abadantaa se wala?» ²⁰ Musa maar'a, de a kan a se.

11

Haya halalante nda harramante ašariyaa

¹ Abadantaa šelan Musa nda Haruna se ka nee: ² «Wa šelan Izirayel borey se ka nee: <Adabbawey kul kan goo laboo ga, wey kan war ga hin k'i ŋaa ti: ³ almaney kan ga goyaw ra, war ga hin ka haya kul ŋaa kan kobsoo ga faya, de ceetaamoo ga fersi ihinka. ⁴ Amma wey kan si ŋandi wey kan ga goyaw ra nda wey kan kobsoo ga faya ra ti: yoo, zama a ga goyaw, amma kobsoo si faya. A ga harram war se, ⁵ nda tondoo ntabay, zama a ga goyaw, amma kobsoo si faya. A ga harram war se, ⁶ nda ntabay, zama a ga goyaw, amma kobsoo si faya. A ga harram war se, ⁷ nda nbirŋa, zama kobsoo ga faya, de ceetaamoo ga fersi ihinka, amma a si goyaw. A ga harram war se. ⁸ War masi ngi hamey ŋaa, war masi tuku ngi jifaa ga. I ga harram war se.

⁹ Wey kan war ga hin k'i ŋaa hayey kul kan goo haroo ra ne: wey kul kan goo nda ziihaya nda kokoši kan goo haroo ra, a ma tee teekoo wala isaa, war ga hin k'i ŋaa. ¹⁰ Amma haya kul kan sii nda ziihaya nda kokoši kan goo teekoo nda isaa ra, haya kul kan ga nuuriŋuuri haroo ra, nda adabba kul kan goo haroo ra, i ga tee war se haya wangante. ¹¹ I ma tee war se haya wangante, war masi ngi hamey ŋaa, war ma wanga ngi jifawey. ¹² Haya kul kan goo haroo ra kan sii nda ziihaya nda kokoši ga tee war se haya wangante.

¹³ Cirawey ra, wey kan war m'i wanga ey, war mas'i ŋaa, haya wanganteyan no, man'ti kala jigaara, nda jigaara kaabekoyini, nda taši, ¹⁴ nda algabu ciray, nda algabu bibi dumi nda dumi, ¹⁵ nda gaaru-gaaru dumi kul, ¹⁶ nda taatagay, nda cirawfutu, nda jufuleele, nda gabu dumi nda dumi, ¹⁷ nda duuricanba, nda miri-miri-ŋondiya, nda cirawfutu

beeri, ¹⁸ nda cirawfutu kaaray, nda saajoo cirawfutu, nda jigaara, ¹⁹ nda alwaaliya, nda cirawkaaray dumi nda dumi, nda ciraw zunbukoyini, nda atafirfir.

²⁰ Fatakoyini kaccu kul kanj ga dira cee taaci ga, ga tee war se haya wangante. ²¹ Amma hayey kanj war ga hin k'i naa fatakoynay ra kanj ga dira cee taaci ga ti wey kanj ngi ceetaamey se beene i goo nda cee taabanteyan kanj nda i ga sar laboo ga. ²² Hayey kanj war ga hin k'i naa ti ndoo dumi beeri nda dumi kaccu nda cirilondi dumi beeri nda dumi kaccu. ²³ Amma fatakoyni cindey kul kanj goo nda cee taaci ga tee war se haya wangante.»»

Hayey kanj ga boro žiibandi nda boro tuku i ga

²⁴ ««Hayayanj ne kanj ga war žiibandi, boro kul kanj tuku ngi jifaa ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ²⁵ Boro kul kanj na ngi jifaa affoo zaa, ma nga bankaarawey jumandi, a ga žiibi hala almaaroo ra.

²⁶ Adabba kul kanj kobsoo ga faya, amma ceetaamoo si fersi ihinka, a si goyaw, a ga harram war se. Boro kul kanj tuku a ga, ga žiibi. ²⁷ Haya kul kanj ga dira nga ceetaamey ga adabbawey kanj goo nda cee taaci ra, ga harram war se, boro kul kanj tuku ngi jifaa ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ²⁸ Boro kul kanj na ngi jifaa zaa, ma nga bankaarawey jumandi, a ga žiibi hala almaaroo ra. I ga harram war se.

²⁹ Hayey kanj ga harram war se gandakoyey ra kanj ga puurijpuuri laboo ga ti: minay, nda ncej, nda agazirim dumi nda dumi, ³⁰ nda ncita, nda cilimtaala, nda nkuura, nda jingam, nda daamamoolooli. ³¹ Wey ga harram war se gandakoyey kul ra, boro kul kanj tuku ngi bukawey ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ³² Nda a buu ka kanj, haya kul kanj ga no ga žiibi, a ma tee bundu gamal, wala bankaaray, wala kuuru, wala bolbol, jinay kul kanj ga yantasu hanse, a ma huru hari ra, a ga žiibi hala almaaroo ra. Woo banda ga, a ga henan. ³³ Labutuu kul kanj ra ngi affoo kanj, haya kul kanj goo a ra ga žiibi, war ma labutuwooy kayri. ³⁴ Naayan kul kanj ga njandi kanj labutuwooy din haroo too a do ga žiibi. Hanjhaya kul kanj ga hanjandi kanj goo jinay kul kanj ra no ga žiibi. ³⁵ Jinay kul kanj ga ngi jifaa affoo kanj, ga žiibi, a ma tee alforon wala feema, i ma kayrandi, i ga harram, i ma harram war se. ³⁶ Amma harijnaa wala day kanyanj ti hari kanidoo ga halal, amma boro kanj tuku ngi jifaa ga, ga žiibi. ³⁷ Nda ngi jifaa affoo kanj dumi boŋ kanj ga dumandi, dumiyooy ga halal. ³⁸ Nda a gar i na hari danj dumiyooy ga, ngi jifaa affoo kanj a ga, a ga harram war se.

³⁹ Nda adabbawey kanj ga tee war se njaahaya affoo jifa, boro kanj tuku jifaa ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ⁴⁰ Boro kanj na jifaa nja ma nga bankaarawey jumandi, a ga žiibi hala almaaroo ra, boro mo kanj na jifaa zaa ma nga bankaarawey jumandi, a ga žiibi hala almaaroo ra.

⁴¹ Gandako kul kanj ga puurijpuuri laboo ga, man 'ti kala haya wangante, a masi njandi. ⁴² Hayey kul kanj ga dira gundey ga, nda wey kul kanj ga dira cee taaci ga, nda wey kul kanj goo nda cee boobo ka puurijpuuri laboo ga gandakoyey ra, war mas'i nja, zama haya wanganteyan no. ⁴³ War masi war boŋ tee haya wangante nda gandakoyey wey kanj ga puurijpuuri, war masi war boŋ žiibandi nda ey, i masi war žiibandi ngi bande. ⁴⁴ Zama agay ti Abadantaa, war Koyoo. Wa war boŋ danj jere ga Irkoy se ka tee nga boro henananteyan*, zama ay ga henan. War masi war boŋ žiibandi nda gandakoyey kanj ga žiilam-žiilam laboo ga affoo. ⁴⁵ Zama agay ti Abadantaa kanj na war žigandi ka hun Misira gandaa ra, hala ya tee war se Irkoy. War ma henan, zama ay ga henan.»»

⁴⁶ Woo ti adabbawey nda cirawey ašariyaa, nda hayey kul kanj ga žiilam-žiilam haroo ra, nda wey kul kanj ga puurijpuuri laboo ga, ⁴⁷ nga ra haya harramante nda ihalalante ga fayandi ka hun cere ra, hoogaa kanj ga njandi nda woo kanj si njandi here.

12

Woy kanj hay ašariyaa

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Šelanj Izirayel borey se ka nee: «Nda woy na gunde zaa, a duu nga boŋ iz'aru, a ga žiibi jirbi iyee, a ga žiibi sanda waati kanj a ga dii nga gaaham žiiboo. ³ Jirbi yaahantoo hane, zankaa ma hurubangu. ⁴ Woyoo ma jirbi waranza cindi hinza (33) goro, hala waati kanj nga kuroo žiiboo ma ben a ga. A masi tuku haya henanante kul do, a masi koy nongu henanantaa ra, hala han kanj nga henanandiyanooy jirbey timme.

* **11:44** 11.44 «Wa war boŋ danj jere ga Irkoy se ka tee nga boro henananteyan», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Wa war boŋ danj jere ga Irkoy se, de war ga tee nga boro henananteyan».

⁵ Amma nda woy no a duu a, a ga žiibi jirbiyye hinka, a ga žiibi sanda waati kanj a ga dii nga gaaham žiiboo. Woo banda ga, a ma goro jirbi woydu cindi iddu (66), hala waati kanj kuroo žiiboo ma ben a ga.

⁶ Waati kanj nga henanandiyanoo jirbey timme, iz'aru wala ize woy no a duu a, a ma koy nda a sargari juwalkaa do, cere kubayyan hukukumoo minoo ga, jiiri foo feeji-ize, a ma tee sargari kukurante, nda tuuzun-ize, wala gubaguba ka tee zunubu sargari. ⁷ Sargari juwalkaa m'i sarga Abadantaa jine, a ma henanandiyanoo tee a se, de a ga henan, zama nga kuroo kay. Woo ti woy kanj na iz'aru wala ize woy hay ašariyaa.

⁸ Nda a sii nda hini ka duu feeji, a ma gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka zaa, affoo sargari kukurantaa se, affaa zunubu sargaroo se. Sargari juwalkaa ma henanandiyanoo tee a se, de a ga henan.»»

13

Gaaham kuuroo wirciyan ašariyaa

¹ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se ka nee: ² «Nda adamize kuuroo ga funsu-ize wala doridoo kogo wala ndella kaaray goo, de a tee kuuroo ra dori sanda jiray, i m'a ka koy sargari juwalkaa Haruna wala nga iz'arey sargari juwalkey affoo do. ³ Sargari juwalkaa ma doroo laasaabu kanj goo kuuroo ga. Nda doroo dogoo hinbiroo bere ka kaaray, de doroo ga hima nda a guusu ka bisa kuuroo, jiray dumi dori no. Sargari juwalkaa m'a guna, de a ma bayrandi kanj a žiibi. ⁴ Nda ndellaa kanj goo kuuroo ga, ga kaaray, de a si hima nda a guusu ka bisa kuuroo, hinbiroo mana bere ka kaaray. Sargari juwalkaa ma dorikoynoo daabu jirbi iyye. ⁵ Sargari juwalkaa m'a laasaabu jirbi iyyantoo hane, nda a gar kanj nga do doroo cindi nga takaa ga, a mana daaru kuuroo ga, sargari juwalkaa ma yee k'a daabu jirbi iyye koyne. ⁶ Sargari juwalkaa m'a guna koyne jirbi iyyantoo hane, nda a gar kanj doroo goo ma dere, a mana daaru kuuroo ga, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a henan. Doridoo kogo no, a ma nga bankaarawey numandi, de a ga henan. ⁷ Amma nda doridoo kogaa daaru kuuroo ga ka tonton sargari juwalkaa laasaaburoo nda ka bayrandi kanj a henan banda ga, a ma nga boŋ cebe sargari juwalkaa se koyne. ⁸ Sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj doridoo kogaa daaru kuuroo ga, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a žiibi, jiray dumi no.

⁹ Nda jiray dumi dori fatta boro ga, i m'a ka koy sargari juwalkaa do. ¹⁰ Sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj funsu-ize kaaray goo kuuroo ga, de a na hinbiroo kaarayandi, ham zay doo goo funsoo ga, ¹¹ jiray no kanj nin kuuroo ga. Sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a žiibi. A mas'a daabu, zama a žiibi. ¹² Nda jiraa hanse ka kuuroo dii, nda jiraa na bora kanj ga doroo goo kuuroo kul daabu k'a dii boŋoo ka koy cewey ga, wey kul kanj sargari juwalkaa ga dii a, ¹³ sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj jiraa na gaahamoo kul daabu, a ma bayrandi kanj bora kanj ga doroo goo henan. Nga kul ka kaaray, a henan. ¹⁴ Amma han kanj i dii ham zay a ga, a ga žiibi. ¹⁵ Nda sargari juwalkaa na hamoo kanj zay guna, a ma bayrandi kanj a žiibi. Hamoo kanj zay ga žiibi, jiray dumi no. ¹⁶ Amma nda hamoo kanj zay bere ka yee ka tee ikaaray, a ma yee sargari juwalkaa do. ¹⁷ Sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj doroo bere ka tee ikaaray, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj bora kanj ga doroo goo henan. A henan.

¹⁸ Nda futta fatta kuuroo ga, de a duu baani, ¹⁹ nongoo kanj ra futtaa tee, funsu-ize kaaray, wala nda ndella kaaray kanj moŋoo ga ciray fatta a ra, bora ma nga boŋ cebe sargari juwalkaa se. ²⁰ Sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj a ga hima nda a guusu ka bisa kuuroo, nga hinbiroo bere ka tee ikaaray, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a žiibi. Jiray dumi dori no kanj fatta futtaa ga. ²¹ Nda sargari juwalkaa n'a guna, nda a gar kanj hinbiri kaaray sii a ga, a mana guusu ka bisa kuuroo, a goo ma dere, sargari juwalkaa m'a daabu jirbi iyye. ²² Nda a daaru ka tonton kuuroo ga, sargari juwalkaa ga bayrandi kanj a žiibi, dori no. ²³ Amma nda ndellaa cindi nga dogoo ra, a mana daaru, futtaa ndellaa no, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a henan.

²⁴ Nda nongu kanj ton goo kuuroo ga, de tondogoo silbaa man'ti kala ndella kaaray moo ciray wala ikaaray, ²⁵ sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kanj hinbiroo bere ka tee ikaaray ndellaa ra, de a ga hima nda a guusu ka bisa kuuroo, jiray no, a fatta tondogoo ga, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a žiibi, jiray dori no. ²⁶ Nda sargari juwalkaa n'a guna, nda a gar kanj hinbiri kaaray sii ndellaa ra, a si hima nda a guusu ka bisa kuuroo, a goo ma dere, sargari juwalkaa m'a daabu jirbi iyye. ²⁷ Sargari juwalkaa m'a guna jirbi iyyantoo hane. Nda ndellaa daaru kuuroo ga ka tonton, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a žiibi, jiray dori no. ²⁸ Amma nda ndellaa cindi nga dogoo ra, a mana daaru kuuroo ga, a goo ma dere, tonyan futta no. Sargari juwalkaa ma bayrandi kanj a henan, zama nongoo kanj ton ndellaa no.

²⁹ Nda aru wala woy duu dori nga boŋoo wala nga toonaa ga, ³⁰ sargari juwalkaa ma doroo laasaabu, nda a gar kaŋ a ga hima nda a guusu ka bisa kuuroo, hinhiri kara say-sayante goo a ga. Sargari juwalkaa ma bayrandi kaŋ a žiibi, forgo no, boŋ wala toono jiray dumi no. ³¹ Nda sargari juwalkaa na forgaa doroo guna, nda a gar kaŋ a si hima nda a guusu ka bisa kuuroo, hinhiri bibi sii a ga, sargari juwalkaa ma boraa kaŋ ga forgo doroo goo daabu jirbi iyye. ³² Sargari juwalkaa ga doroo guna jirbi iyyantoo hane, nda a gar kaŋ forgaa mana daaru, hinhiri kara sii a ga, de a si hima nda a guusu ka bisa kuuroo, ³³ boraa ma cebu, amma a masi forgaa dogoo cebu, sargari juwalkaa ma forgokoynoo daabu jirbi iyye koyne. ³⁴ Sargari juwalkaa ga forgaa guna jirbi iyyantoo hane, nda a gar kaŋ a mana daaru kuuroo ga, a si hima nda a guusu ka bisa kuuroo, sargari juwalkaa ma bayrandi kaŋ a henan. Boraa ma nga bankaarawey jumandi, de a ga henan. ³⁵ Amma nda forgaa daaru kuuroo ga ka tonton, nga henanandiyanoo banda ga, ³⁶ sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kaŋ forgaa daaru kuuroo ga, sargari juwalkaa masi hinhiri kara ceeci, a žiibi. ³⁷ Nda nga do, forgaa cindi nga dogoo ra, de hinhiri bibiyan zay a ra, forgaa ben. A henan, sargari juwalkaa ma bayrandi kaŋ a henan.

³⁸ Nda aru wala woy duu ndellayan nga kuuroo ga, ndella kaarayyan, ³⁹ sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kaŋ nga kuuroo ga ndella kaaray kaŋ goo ma dere goo, ndella de no kaŋ fatta kuuroo ga, a henan.

⁴⁰ Nda aru boŋ hinhirey hun, a tayle, a henan. ⁴¹ Nda nga boŋoo jinehero hinhirey ka hun, teŋa se beene ka tayle, a henan. ⁴² Nda tayle dogoo jine wala banda, dori kaaray kaŋ moŋoo ga ciray goo a ra, jiray no kaŋ fatta tayle dogoo jine wala banda heroo ra. ⁴³ Sargari juwalkaa m'a laasaabu, nda a gar kaŋ doroo futtaa man'ti kala ikaaray kaŋ moŋoo ga ciray kaŋ goo taylelo jinehero wala banda heroo ra, a ga hima nda jiray kaŋ goo kuuroo ra, ⁴⁴ jiraykoyni no, a žiibi. Sargari juwalkaa ma bayrandi kaŋ nga kul ka žiibi, boŋoo ga nga doroo goo.

⁴⁵ Jiraykoynoo kaŋ ga doroo goo ma darbay kottayan dan, a ma nga boŋoo feeri, a ma nga kaaboo daabu, a ma kaati ka nee: <Žiibi, žiibi!> ⁴⁶ Waatoo kul kaŋ doroo goo a ga, a ga žiibi. A žiibi, a ma goro nga hinne, a ga goro jamaa kaloo se taray.

Fuune kaŋ ga bankaaray wala kuuru jinay žiibandi

⁴⁷ Nda bankaaray ga fuune fatta, a ma tee haabu darbay wala leŋ ūukka darbay, ⁴⁸ a ma tee ūukka wala ūukka kaŋ kayandi, leŋ wala haabu, a ma tee kuuru wala jinay kul kaŋ no kaŋ teendi kuuru ra, ⁴⁹ nda ndellaa man'ti kala ifirzi wala iciray darbaa, wala kuuroo, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra ga, fuune ndella no, a ma cebandi sargari juwalkaa se. ⁵⁰ Sargari juwalkaa ma ndellaa laasaabu, a ma jinaa kaŋ ga ndellaa huru daabu jirbi iyye. ⁵¹ Jirbi iyyantoo hane, a ma ndellaa guna, nda a daaru darbaa, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala kuuroo, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra ga, ndellaa man'ti kala fuune kaŋ nin, a žiibi. ⁵² Darbaa, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, haabu wala leŋ, a ma tee jinay kul kaŋ teendi kuuru ra kaŋ ga ndellaa goo, ma tonandi, zama fuune kaŋ nin no. Hayaa ma tonandi nuune ra ka tee boosu. ⁵³ Nda sargari juwalkaa n'a laasaabu, nda a gar kaŋ ndellaa mana daaru darbaa, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra ga, ⁵⁴ sargari juwalkaa ma yaamar kaŋ hayaa ma jumandi kaŋ ga ndellaa huru, de a ma yee k'a daabu jirbi iyye koyne. ⁵⁵ Sargari juwalkaa m'a guna jumandiyanoo banda ga, nda a gar kaŋ ndellaa mana alhaali barmay, a mana daaru, a žiibi, a ma tonandi nuune ra ka tee boosu. Guusu no kaŋ tee darbaa jine wala banda heroo ra. ⁵⁶ Nda sargari juwalkaa n'a guna, nda a gar kaŋ ndellaa goo ma dere jumandiyanoo banda ga, a m'a dunbu k'a kaa darbaa, wala kuuroo, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi ga. ⁵⁷ Nda a yee ka fatta darbaa, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra ga, fuune no kaŋ goo ma bangay. Ma jinaa kaŋ ga ndellaa huru ton nuune ra k'a tee boosu.

⁵⁸ Darbaa, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra kaŋ n'n'a jumandi ka ndellaa kaa, ma jumandi koyne, a henan.»

⁵⁹ Woo ti fuune ndella kaŋ huru haabu wala leŋ darbay, wala ūukka, wala ūukka kaŋ kayandi, wala jinay kul kaŋ teendi kuuru ra ga ašariyaa hala boraa ma bayrandi kaŋ a henan wala a žiibi.

14

Jiraykoyni henanandiyanoo ašariyaa

¹ Abadantaa ūelan Musa se ka nee: ² «Jiraykoyni ašariyaa ne nga henanandiyanoo hane: waati kaŋ i n'a ka koy sargari juwalkaa do, ³ sargari juwalkaa ma koy jamaa

kaloo se taray, a m'a laasaabu, nda a gar kan jiraykoynoo duu baani nga jiraa doroo ra, ⁴ sargari juwalkaa ma yaamar kan i ma kate boraa kan ga hima ka henan se: ciraw hunante halalante hinka, nda sedere bundu, nda šilli ciray zaram, nda izopu bundu. ⁵ Sargari juwalkaa ma yaamar kan i ma ciraw faa koosu labu kusu kan ra hari henna goo boj. ⁶ Ciraw hunantaa, a m'a zaa, nga nda sedere bundoo, nda šilli ciray zaramoo, nda izopu bundoo, a m'i sufa ciraa kan koosandi hari hennaa boj kuroo ra. ⁷ A ma say-saya cee iyye jiraykoynoo ga kan ga hima ka henan nga jiraa ra. Woo banda ga, a ma bayrandi kan a henan, de a ma ciraw hunantaa tan saajoo ra. ⁸ Boraa kan ga hima ka henan ma nga bankaarawey numay, a ma nga hinbirey kul cebu, a ma numay haroo ra, de a ga henan. Woo banda ga, a ga hin ka huru jamaa kaloo ra, amma a ma cindi hukkumoo se taray jirbi iyye. ⁹ Jirbi iyyantoo hane, a ma nga hinbirey kul cebu, bonoo, nda kaaboo, nda moo beene hinbirey, a ma nga hinbiroo kul cebu, a ma nga bankaarawey numandi, a ma nga gaahamoo numay nda hari, de a ga henan.

¹⁰ Jirbi yaahantoo hane, a ma feeji aru-ize hinka kan ga malal sii, nda feeji woy-ize kan goo nda jiiri foo kan ga malal sii, nda farin hamni kilo yagga cine kan loobandi nda jii ka tee taasu sargari, nda jii liitar jere zaa. ¹¹ Sargari juwalkaa kan ga henanandiyanoo tee ma boraa kan ga hima ka henan nda hayey wey dan Abadantaa jine cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ¹² Sargari juwalkaa ma feeji aru-ize faa dii k'a tee toone sargari, nga nda liitar jeraa jiyoo, a m'i zinji k'i tee sargari zinji-zinjante Abadantaa jine. ¹³ A ma feeji aru-izoo koosu nongoo kan ra zunubu sargaroo nda sargari kukurantaa koosandi, nongu henanante ra, zama takaa kan ti zunubu sargaroo, nga da ti toone sargaroo, sargari juwalkaa ma duu a, haya no kan ga hanse ka henan. ¹⁴ Sargari juwalkaa ma zaa toone sargaroo kuroo ra k'a dan boraa kan ga hima ka henan hanja hennaa deenoo ga, nda nga kabe hennaa kobaaroo ga, nda cee hennaa cew-ize beeroo ga. ¹⁵ Sargari juwalkaa ma zaa liitar jeraa jiyoo ra k'a doori nga kabe laalaa ra, ¹⁶ a ma nga kabe hennaa kabe-ize foo sufa jiyoo ra kan goo kabe laalaa ra, a ma nga kabe-izoo ka zaa jiyoo ra k'a say-say cee iyye Abadantaa jine. ¹⁷ Sargari juwalkaa ma zaa jii cindoo ra kan goo nga kaboo ra k'a dan boraa kan ga hima ka henan hanja hennaa deenoo ga, nda nga kabe hennaa kobaaroo ga, nda nga cee hennaa cew-ize beeroo ga, toone sargaroo kuroo boj. ¹⁸ Jiyoo cindoo kan goo sargari juwalkaa kaboo ra, a m'a fur boraa kan ga hima ka henan bojoo ga, a ma henanandiyanoo tee a se Abadantaa jine. ¹⁹ Sargari juwalkaa ma zunubu sargaroo kaa, a ma henanandiyanoo tee a se k'a henanandi ka žiiboo kaa a ga. Woo banda ga, a ma sargari kukurantaa almanoo koosu. ²⁰ Sargari juwalkaa ma sargari kukurantaa nda taasu sargaroo kaa sargari tonadogoo ga. Sargari juwalkaa ma henanandiyanoo tee boraa se, de a ga henan.

Jiraykoyni talka henanandiyanoo

²¹ Nda boro ga talka, de nga hinoo si too hayey wey, a ma feeji aru-ize foo kaa toone sargari k'a tee sargari zinji-zinjante ka henanandiyanoo tee a se. A ma farin hamni kilo hinza kan loobandi nda jii zaa k'a kaa taasu sargari nda jii liitar jere, ²² nda gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka kan nga hinoo ga toor'a, affoo zunubu sargari se, affaa sargari kukurante se. ²³ Nga henanandiyanoo jirbi yaahantoo hane, a ma kate ey sargari juwalkaa do cere kubayyan hukkumoo mijoo ga Abadantaa jine. ²⁴ Sargari juwalkaa ma toone sargaroo feeji aru-izoo dii nda liitar jeraa jiyoo, a m'i zinji k'i tee sargari zinji-zinjante Abadantaa jine. ²⁵ A ma toone sargaroo feejoo koosu, a ma zaa toone sargaroo kuroo ra k'a dan boraa kan ga hima ka henan hanja hennaa deenoo ga, nda nga kabe hennaa kobaaroo ga, nda cee hennaa cew-ize beeroo ga. ²⁶ Sargari juwalkaa ma doori jiyoo ra nga kabe laalaa ra. ²⁷ Kabe hennaa kabe-ize foo, a m'a ka zaa jiyoo ra kan goo kabe laalaa ra, a m'a say-say cee iyye Abadantaa jine. ²⁸ Jiyoo kan goo sargari juwalkaa kaboo ra, a ma dan a ra boraa kan ga hima ka henan hanja hennaa deenoo ga, nda nga kabe hennaa kobaaroo ga, nda cee hennaa cew-ize beeroo ga, nongoo kan ra toone sargaroo kuroo jisandi. ²⁹ Woo kan cindi jiyoo ra kan goo sargari juwalkaa kaboo ra, a m'a fur boraa kan ga hima ka henan bojoo ga ka henanandiyanoo tee a se Abadantaa jine. ³⁰ Woo banda ga, nga nda nga hinagoo, a ma gubagubawey affoo wala tuuzun-ize affoo sarga. ³¹ Nga hinagoo ra, a ma affoo kaa zunubu sargari se, affaa sargari kukurante, taasu sargaroo bande. Sargari juwalkaa ma henanandiyanoo tee boraa se kan ga hima ka henan Abadantaa jine.»

³² Woo ti ašariyaa boro se kan ga jiray doroo goo, de nga hinoo si too henanandiyanoo hayey.

Fuune kan ga hugu žiibandi

³³ Abadantaa šelan Musa nda Haruna se ka nee: ³⁴ «Waati kan war huru Kanan gandra ra kan ay g'a noo war se a ma tee war mayraa, nda ay na fuune ndella dan hugu ra

kanj goo gandaa ra kanj ti war mayraa, ³⁵ boraan kanj wane nda hugoo ma koy a bayrandi sargari juwalkaa se ka nee: <Ay dii ndella dumi ay hugoo ra.> ³⁶ Sargari juwalkaa ma yaamar kanj i ma jinawey fattandi hugoo ra za nga mana kaa ka ndellaa guna, hala hayey kanj goo hugoo ra kul masi koy harram. Woo banda ga, sargari juwalkaa ma huru ka hugoo laasaabu. ³⁷ A ma ndellaa laasaabu, nda a gar kanj ndella guusa firziyañ wala icirayyañ goo hugoo cetewey ga, i ga hima nda i guusu cetewey ra, ³⁸ sargari juwalkaa ma fatta hugoo ra, waati kanj a too hugoo mijoo ga, a ma hugoo daabu jirbi iyye. ³⁹ Jirbi iyyantoo hane, sargari juwalkaa ma yee ka koy a guna, nda a gar kanj ndellaa daaru hugoo cetewey bande, ⁴⁰ sargari juwalkaa ma yaamar kanj i ma tondey kaa kanj ga ndellaa goo, i m'i warra koyraa banda ga nongu harramante ra. ⁴¹ A ma hugoo gundoo kuubi k'a bere k'a koosu. Laboo kanj koosandi, i m'a mun koyraa banda ga nongu harramante ra. ⁴² I ma tondi tanayanj zaa k'i danj jinawey dogey ra. I ma labu tana ka hugoo sanfa.

⁴³ Nda ndellaa yee ka kaa ka fatta hugoo ra, tondey kaayanoo, nda koosuyanoo, nda sanfayanoo banda ga, ⁴⁴ sargari juwalkaa ma yee ka koy a guna, nda a gar kanj ndellaa daaru hugoo ga, fuune no kanj nin, a harram. ⁴⁵ I ma hugoo, nda nga tondey, nda bundey, nda hugoo laboo kayri, i m'i ka koy koyraa dumaa ga nongu harramante ra.

⁴⁶ Boro kanj huru hugoo ra waatey kanj a ga daaba ra, ga žiibi hala almaaroo ra. ⁴⁷ Boro kanj kani hugoo ra ma nga darbawey numandi. Boro kanj nja hugoo ra ma nga darbawey numandi.

⁴⁸ Amma nda sargari juwalkaa yee ka huru k'a guna, nda a gar kanj ndellaa mana daaru hugoo ga nga sanfayanoo banda ga, sargari juwalkaa ma bayrandi kanj hugoo henan, ndellaa dere.

⁴⁹ Hugoo zunubu tuusuyanoo se a ma ciraw hinka, nda sedere bundu, nda šilli ciray zaram, nda izopu bundu zaa. ⁵⁰ A ma ciraw faa koosu labu kusu boñ, labu kusu kanj ra hari henna goo boñ. ⁵¹ A ma sedere bundoo, nda izopu bundoo, nda šilli ciray zaramoo, nda ciraw hunantaa zaa k'i sufa ciraa kanj koosandi kuroo nda hari henna ra. A ma say-saya cee iyye hugoo ga. ⁵² A ma hugoo zunubu tuusuyanoo tee nda ciraa kuroo nda hari henna, nda ciraw hunantaa, nda sedere bundoo, nda izopu bundoo, nda šilli ciray zaramoo. ⁵³ A ma ciraw hunantaa tañ koyraa banda ga, saajoo ra. A ma henanandiyanoo tee hugoo se, de a ga henan.»

⁵⁴ Woo ti jiray dori wala fuune ndella dumi kul kanj no, nda forgo, ⁵⁵ nda bankaaray ndella, nda hugu ndella, ⁵⁶ nda funsu, nda futta, nda ndella kaaray ašariyaa, ⁵⁷ ka bayrandi waati kanj haya žiibi nda waati kanj haya henan. Woo ti jiray nda fuune ašariyaa.

15

Arutarawey žiiboo ašariyaa

¹ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se ka nee: ² <Šelanj Izirayel borey se ka nee: <Aru kul kanj nga harimundogoo ga mandi, nga mandiroo g'a žiibandi. ³ Hayaa ne kanj ga kate nga mandiroo m'a žiibandi: nga harimundogoo ma mandi wala a ma mandiroo dii, nga žiiboo no. ⁴ Daari kul kanj ga boraan kanj ga mandi kani ga žiibi, haya kul kanj ga a goro ga žiibi. ⁵ Boro kanj tuku nga daaroo ga ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ⁶ Boro kanj goro jinay ga kanj ga boraan kanj ga mandi doona ka goro, boraan ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ⁷ Boro kanj tuku boraan kanj ga mandi gaahamoo ga, boraan ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ⁸ Nda boraan kanj ga mandi tufa boro ga kanj ga henan, boraan ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ⁹ Kaarumay kul kanj ga boraan kanj ga mandi žigi, ga žiibi. ¹⁰ Boro kul kanj tuku haya kul kanj no ga kanj bay ka cindi a cire, a ga žiibi hala almaaroo ra. Boro kul kanj na jinawey wey affoo zaa, ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ¹¹ Boro kul kanj ga boraan kanj ga mandi tuku, a mana nga kabey numay, boraan ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boñ numay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ¹² Labu jinay kanj ga boraan kanj ga mandi tuku, ma kayrandi, bundu jinawey ma leelandi nda hari.

¹³ Waati kanj boraan kanj ga mandi, mandiroo kay, a ma jirbi iyye kabu nga henanandiyanoo se, a ma nga bankaarawey numandi, a ma nga gaahamoo numay hari dandidoo hari ra, de a ga henan. ¹⁴ Jirbi yaahantoo hane, a ma gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka zaa, a ma kaa Abadantaa jine cere kubayyan hukukumoo mijoo ga k'i noo sargari juwalkaa se. ¹⁵ Sargari juwalkaa m'i sarga, affoo zunubu sargari, affaa

sargari kukurante. Sargari juwalkaa ma henanandiyanoo tee a se Abadantaa jine nga mandiroo se.

¹⁶ Nda aru almaaniyoo mun a ga, a ma nga gaahamoo kul pumay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ¹⁷ Bankaaray nda kuuru kul kanj ga almaaniyoo huru ma pumandi nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra.

¹⁸ Nda woy nda aru marga nda cere, i ma ngi boŋ pumay nda hari, i ga žiibi hala almaaroo ra.

Woytarawey žiiboo ašariyaa

¹⁹ Nda woy ga mandi, nga mandiroo man'ti kala nga gaaham žiiboo, a ma cindi nga žiiboo ra jirbi iyee, boro kul kanj tuku a ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ²⁰ Haya kul kanj ga a kani waatoo kanj a goo nga žiiboo ra, ga žiibi. Haya kul kanj ga a goro ga žiibi. ²¹ Boro kul kanj tuku nga daaroo ga ma nga bankaarawey pumandi, a ma nga boŋ pumay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ²² Boro kul kanj tuku jinay kul kanj ga woyoo doona ka goro, a ma nga bankaarawey pumandi, a ma nga boŋ pumay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. ²³ Nda haya goo daaroo boŋ wala jinaa ga, haya kul kanj no kanj ga a doona ka goro, boro kanj tuku a ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ²⁴ Aru kanj marga nda woyoo, woyoo gaaham žiiboo ga huru a ga, a ga žiibi jirbi iyee. Daari kul kanj ga a kani ga žiibi.

²⁵ Nda woy ga kuri mandi jirbi boobo kanj man'ti nga gaaham žiiboo waatoo, wala a ga mandi ka gay ka bisa nga gaaham žiiboo waatoo, waatoo kul kanj a ga mandi, a ga žiibi sanda nga gaaham žiiboo waatoo. ²⁶ Daari kul kanj ga a kani jirbey kul kanj ra a ga mandi ga tee sanda nga gaaham žiiboo daaroo. Jinay kul kanj ga a goro ga žiibi sanda nga gaaham žiiboo takaa. ²⁷ Boro kul kanj tuku hayey wey ga, ga žiibi, a ma nga bankaarawey pumandi, a ma nga boŋ pumay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra.

²⁸ Nda nga mandiroo kay, a ma jirbi iyee kabu, woo din banda ga, a ga henan. ²⁹ Jirbi yaahantoo hane, a ma gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka zaa k'i ka koy sargari juwalkaa do cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ³⁰ Sargari juwalkaa ma affoo kaa zunubu sargari, affaa sargari kukurante. Sargari juwalkaa ma henanandiyanoo tee a se Abadantaa jine nga gaaham žiiboo mandiroo se.

³¹ War ma Izirayel borey moorandi ngi žiiboo, i masi duu k'ay gorodogoo kanj goo i game žiibandi ka buu ngi žiiboo ra.»

³² Woo ti boro kanj ga mandi wala boro kanj nga almaaniyoo mun a ga k'a žiibandi, ³³ wala woy kanj ga dor nga gaaham žiiboo maaganda se, boro kul, aru wala woy kanj ga mandi, wala aru kanj marga nda woy kanj ga žiibi, ašariyaa.

16

Zunubu tuusuyanoo zaaroo

¹ Haruna iz'aru hinkaa kanj man kate Abadantaa jine, ngi buuyanoo banda ga, Abadantaa šelanj Musa se. ² Abadantaa nee Musa se: «Šelanj ni armaa Haruna se, a masi huru alwaati kul nongu henanantaa ra, ridowoo dumaa ga, daabirjoo jine kanj goo sundukoo ga, hala a masi koy buu, zama ay ga bangay duulaa ra sundukoo daabirjoo se beene.

³ Takaa ne kanj nda Haruna ga hima ka huru nongu henanantaa ra: a ma haw yaaru zaa zunubu sargaroo se, nda feeji gaaru sargari kukurantaa se. ⁴ A ma šukka kanj se i ga nee lej kaayi henanante danj nga ga, a ma lej šukka npogo danj, a ma nga centoo haw nda lej šukka gamahaw, a ma lej šukka fatala didiji nga bonoo ga, bankaaray henananteyan no. A ma nga gaahamoo pumay nda hari jina a m'i danj. ⁵ A ma jindaaru hinka taa Izirayel borey jamaa kone k'i tee zunubu sargari, nda feeji gaaru foo sargari kukurante se.

⁶ Haruna ma zunubu sargaroo haw yaaroo sarga nga boŋ se, a ma zunubu tuusuyanoo tee nga boŋ nda nga hugoo se. ⁷ A ma jindaaru hinkaa zaa k'i danj Abadantaa jine cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ⁸ Haruna ma alkurra kar jindaaru hinkaa ga ka dii woo kanj Abadantaa ga duu a nda woo kanj Azazel* ga duu a. ⁹ Haruna ma kate jindaaroo kanj alkurraa kate Abadantaa ma duu a, a ma tee zunubu sargari. ¹⁰ Jindaaroo kanj alkurraa kate Azazel† ma duu a, nga hunantaa ma jisandi Abadantaa jine hala i ma zunubu tuusuyanoo tee a ga k'a sanba saajoo ra Azazel do.

¹¹ Haruna ma zunubu sargaroo haw yaaroo kaa nga boŋ se, a ma zunubu tuusuyanoo tee nga boŋ nda nga hugoo se. A ma zunubu sargari haw yaaroo koosu nga boŋ se. ¹² A ma dugu canboo too nda denji ciray sargari tonadogoo ra kanj goo Abadantaa jine, a ma

* 16:8 16.8 Azazel, a ga hin ka tee, Ibilisi ganjey affoo maapoo no. † 16:10 16.10 Sorro 8to.

nga kabe hinkaa too nda dugu hew kaana hamni, a m'i ka koy ridowoo dumaa ga. ¹³ A ma dugoo dan nuunaa ra kanj goo Abadantaa jine hala dugoo dullo ma daabirjoo kanj goo seedetaraa sundukoo bonj daabu, hala Haruna masi koy buu. ¹⁴ A ma zaa haw yaaroo kuroo ra k'a say-say nda nga kabe-izoo sundukoo daabirjoo jineheroo ga waynahunay here. A ma nga kabe-izoo ka zaa kuroo ra k'a say-say cee iyye sundukoo daabirjoo jine. ¹⁵ A ma zunubu sargaroo jindaaroo koosu kanj hun jamaa se, a ma kuroo ka koy ridowoo dumaa ga, a ma takaa tee kuroo se kanj a n'a tee haw yaaroo wanoo se, a ma say-saya sundukoo daabirjoo ga nda sundukoo daabirjoo jine. ¹⁶ A ma henanandiyanoo tee nongu henanantaa se Izirayel borey žiibey nda ngi hooyaney ra, maanaa ngi zunubey kul. A ma taka follokaa tee cere kubayyan hukukumoo se kanj goo i bande ngi žiibey gamey ra. ¹⁷ Adamize kul masi bara cere kubayyan hukukumoo ra waati kanj a koy zunubu tuusuyanoo tee nongu henanantaa ra hala waati kanj a fatta. Woo banda ga, a ma zunubu tuusuyanoo tee nga bonj, nda nga hugoo, nda Izirayel jamaa kul se. ¹⁸ A ma fatta sargari tonadogoo here kanj goo Abadantaa jine, a ma zunubu tuusuyanoo tee a se. A ma zaa haw yaaroo kuroo nda jindaaroo kuroo ra k'i danj sargari tonadogoo hillej ga, carawey bande. ¹⁹ A ma nga kabe-izoo ka zaa kuroo ra k'a say-say cee iyye. A m'a henanandi ka hun Izirayel borey žiibey ra.

²⁰ Waati kanj a na zunubu tuusuyanoo tee nongu henanantaa, nda cere kubayyan hukukumoo, nda sargari tonadogoo se ka ben, a ma kate jindaaru hunantaa. ²¹ Haruna ma nga kabe hinkaa fur jindaaru hunantaa bonjoo ga, a ma Izirayel borey laybey kul har a ga, nda ngi hooyaney kul, nda ngi zunubey kul, a m'i danj jindaaroo bonjoo ga. A m'a tanj, aru foo kanj kayandi m'a ka koy saajoo ra. ²² Jindaaroo ga ngi laybey kul zaa ka koy nongu ra kanj ra boro sii. Aroo ma jindaaroo tanj a ma koy saajoo ra. ²³ Haruna ma huru cere kubayyan hukukumoo ra ka lej šukka bankaarawey kanj a n'i danj waatoo kanj a ga huru nongu henanantaa ra, kaa k'i jisi no din. ²⁴ A ma nga gaahamoo numay nda hari nongu henanante ra, a ma nga bankaarawey danj. Woo banda ga, a ma fatta ka nga sargari kukurantaa kaa ka jamaa sargari kukurantaa kaa, a ma zunubu tuusuyanoo tee nga bonj nda jamaa se. ²⁵ A ma zunubu sargaroo maanoo dullandi sargari tonadogoo bonj.

²⁶ Bora kanj na jindaaroo tanj a ma koy Azazel[‡] do ma nga bankaarawey numandi, a ma nga gaahamoo numay nda hari, woo banda ga, a ga hin ka huru jamaa kaloo ra. ²⁷ I ma zunubu sargaroo haw yaaroo nda zunubu sargaroo jindaaroo kanjanj ra kuroo kaandi ka koy nongu henanantaa ra ka henanandiyanoo tee ka koy jamaa kaloo se taray ka ngi kuurey, nda hamey, nda ngi teeley žiibey ton nuune ra k'i tee boosu. ²⁸ Bora kanj n'i ton ma nga bankaarawey numandi, a ma nga gaahamoo numay nda hari, woo banda ga, a ga hin ka huru jamaa kaloo ra.

²⁹ Hantum kanj si tun ne war se: handu iyyantoo jirbi woyantoo (10to) ra, war ma meehaw, war masi goy kul tee, a ma tee ganda-ize wala yaw kanj ga waati tee war do. ³⁰ Zama hanoo din, i ga zunubu tuusuyanoo tee war se hala war ma duu ka henan, de war ga henan war zunubey kul ra Abadantaa jine. ³¹ A ma tee war se hunanzam zaari kanj bisa hunanzam zaarey jeremy war ma meehaw. Hantum kanj si tun no.

³² Sargari juwalkaa kanj yonandi[§], kanj gorandi sargari juwalyanoo goyoo ra ka huru nga baaba dogoo ra no ma zunubu tuusuyanoo tee. A ma lej šukka darbawey danj, darbaw henanantey. ³³ A ma henanandiyanoo tee nongu henanantey ihenanantaa se, a ma henanandiyanoo tee cere kubayyan hukukumoo nda sargari tonadogoo se, a ma zunubu tuusuyanoo tee sargari juwalkey nda alžamaa kul se.

³⁴ Woo ma tee war se hantum kanj si tun hala zunubu tuusuyanoo ma teendi Izirayel borey se ngi zunubey kul se cee foo jiiroo ra.» A n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

17

Nongey kanj kayandi sargari teeyan se

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Šelanj Haruna, nda nga iz'arey, nda Izirayel borey kul se, nee i se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a yaamar: ³ «Boro kul kanj Izirayel hugu-izey ra ga haw yaaru, wala feeji, wala hancin koosu jamaa kaloo ra, wala a g'a koosu kaloo se taray, ⁴ de a man'a ka koy cere kubayyan hukukumoo mijoo ga k'a kaa sargari Abadantaa maapoo ga, Abadantaa gorodogoo jine, i g'a haa nda kuroo din. A na kuri mun, bora din ga hun nga jamaa ra, ⁵ hala Izirayel borey ma duu ka kate ngi sargarey kanj i goo m'i kaa saajoo ra. I ma kate ey Abadantaa maapoo ga, cere kubayyan

[‡] 16:26 16.26 Sorro 8to. [§] 16:32 16.32 Zamnaa 4.3.

hukkumoo mijoo ga, sargari juwalkaa do, i m'i kaa alaafiya teendi sargaroo Abadantaa maapoo ga. ⁶ Sargari juwalkaa ma kuroo say-say Abadantaa sargari tonadogoo bonj, cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, a ma maanoo dullandi k'a tee sunnaara kaana Abadantaa se. ⁷ I masi yee ka ngi sargarey kaa jindaaru toorey maapney ga kanj bande i ga izefututaray tee*. Woo ma tee i se hantum kanj si tun ngi zamaney se.»

⁸ Nee i se: <Boro kul kanj Izirayel hugu-izey ra, wala yawey kanj ga waati tee i do ra, na sargari kukurante wala sargari kaa, ⁹ de a mana kate a cere kubayyan hukkumoo mijoo ga k'a sarga Abadantaa maapoo ga, bora din ga hun nga jamaa ra.

Hunayan sii kala kuri ra

¹⁰ Boro kul kanj Izirayel hugu-izey ra, wala yawey kanj ga waati tee i do ra, na kuri dumi kul kanj no jaa, ay g'ay ndumoo bere bora se, de ay g'a kaa nga jamaa ra. ¹¹ Zama hundikoyni hunaroo sii kala nga kuroo ra, agay, ay na war noo yaamar, kuroo kanj goo sargari tonadogoo bonj ma zunubu tuusuyanoo tee war bonj hundey se, zama kuri ra, gaaham hunaa goo, a ga zunubu tuusuyanoo tee. ¹² Woo se ay nee Izirayel borey se: "War ra, boro kul masi kuri jaa. Yawoo mo kanj ga waati tee war do masi kuri jaa."

¹³ Boro kul kanj Izirayel borey ra, wala yawey kanj ga waati tee i do ra na adabba wala ciraw kanj ga njandi hoo k'a dii, a ma kuroo mun k'a daabu nda labu. ¹⁴ Zama hundikoyni kul, nga kuroo ti hundoo. Woo se ay nee Izirayel borey se: "War masi hundikoyni kul kuroo jaa, zama hundikoyni kul hundoo ti nga kuroo. Boro kul kanj n'a jaa ma tuusandi."

¹⁵ Boro kul kanj no kanj na jifa wala adabba kanj hooga n'a wii jaa, a ma tee ganda-ize wala yaw, bora ma nga bankaarawey jumandi, a ma nga bonj jumay nda hari, a ga žiibi hala almaaroo ra. Woo banda ga, a ga henan. ¹⁶ Nda a man'i jumay, a mana nga gaahamoo jumay, a ga nga layboo zaa.»

18

Margarey kanj si bisa

¹ Abadantaa Őelan Musa se ka nee: ² «Őelan Izirayel borey se, nee i se: <Agay ti Abadantaa, war Koyoo. ³ War masi teegoyoo tee kanj ga teendi Misira gandaa kanj ra war goro, war masi teegoyoo tee kanj ga teendi Kananj gandaa kanj ra ay goo ma koy nda war. War masi hanga ngey hantumey. ⁴ War m'ay fondawey ka goy, war m'ay hantumey dii k'i ka dira. Agay ti Abadantaa, war Koyoo. ⁵ W'ay hantumey nda ay fondawey dii, boro kanj g'i ka goy ga huna nda ey. Agay ti Abadantaa.

⁶ Aru kul masi too nga boro maana do ka dii nga gaa koonoo ka marga nda a. Agay ti Abadantaa.

⁷ Masi ni baaba kaynandi ka dii ni jaa gaa koonoo ka marga nda a. Ni jaa no, masi dii nga gaa koonoo ka marga nda a. ⁸ Masi dii ni baaba wandoo gaa koonoo ka marga nda a, ni baaba gaa koonoo no. ⁹ Masi dii ni woymaa gaa koonoo ka marga nda a, ni baaba ize woyoo wala ni jaa ize woyoo, a hayandi hugoo ra wala hugu tana ra a hayandi. ¹⁰ Masi dii ni iz'aroo ize woyoo wala ni ize woyoo ize woyoo gaa koonoo ka marga nda a, zama ni haawoo no. ¹¹ Masi dii ni baaba wandoo ize woyoo kanj ni baaba duu a a ga, gaa koonoo ka marga nda a, ni woymaa no. ¹² Masi dii ni baaba woymaa gaa koonoo ka marga nda a, ni baaba boro maana no. ¹³ Masi dii ni jaa woymaa gaa koonoo ka marga nda a, zama ni jaa boro maana no. ¹⁴ Masi dii ni baaba armaa gaa koonoo ka marga nda a, masi too nga wandoo do, ni jaa no. ¹⁵ Masi dii ni nzura woyoo gaa koonoo ka marga nda a, ni iz'aroo wandoo no, masi dii nga gaa koonoo ka marga nda a. ¹⁶ Masi dii ni armaa wandoo gaa koonoo ka marga nda a, ni armaa haawoo no. ¹⁷ Masi dii woy nda nga ize woyoo gaa koonoo ka marga nda a. Masi nga iz'aroo ize woyoo zaa ka marga nda a, masi nga ize woyoo ize woyoo zaa ka dii nga gaa koonoo ka marga nda a, boro maanayaj no, almuhal ti woo. ¹⁸ Ni wandoo hunaroo ga, masi nga woymaa zaa ka dii nga gaa koonoo ka marga nda a, a ga kate waccetaray.

¹⁹ Masi too woy do ka dii nga gaa koonoo ka marga nda a waati kanj a ga dii nga gaaham žiiboo. ²⁰ Masi marga nda ni gandaa boro wandoo, a ga ni žiibandi. ²¹ Ni hayroo ra, masi boro kul tee sargari tooroo kanj maapoo ti Molok se. Masi ni Koyoo maapoo kaynandi. Agay ti Abadantaa. ²² Masi kani nda aru sanda takaa kanj nda boro ga kani nda woy. Almuhal no. ²³ Masi kani nda adabba kul kanj no ka ni bonj žiibandi a bande. Woy masi kay adabba jine ka marga nda a, haya futu-futu no.

²⁴ War masi hayey woy affoo kul ka war bonj žiibandi, zama dumey kanj ay goo m'i gaaray war jine na ngey bonj žiibandi nda hayey wey kul. ²⁵ Ganda žiibi, ay n'a noo nga

* 17:7 17.7 Man'ti gaaham here no, laadir janay no Irkoy here.

zunuboo gurzugaa, gandaa na nga izey yeeri. ²⁶ Amma war, war m'ay hantumey nda ay fondawey dii. Ganda-ize nda yaw kanj ga waati tee war do, war masi almuhaley wey affoo kul tee. ²⁷ Almuahaley wey kul borey kanj goro war jine gandaa ra n'i tee. Gandaa bere ka žiibi. ²⁸ Gandaa masi koy war yeeri waati kanj war n'a žiibandi takaa kanj nda a na gandaa yeeri kanj na war jin ka kaa. ²⁹ Boro kul kanj na almuhaley wey affoo tee, borey kanj g'i tee ga hun ngi jamaa ra.

³⁰ War ma hayaa dii kanj ay na noo war se war m'a dii, taka kanj ra war masi alaada almuhalantey tee kanj teendi za war mana kaa. War masi war boj žiibandi i bande. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

19

Irkoy here henanyan ašariyawey

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Šelanj Izirayel borey jamaa kul se, nee i se: «Wa henan, zama agay, Abadantaa, war Koyoo ga henan. ³ War affoo kul ma hunbur nga jaa nda nga baaba, war m'ay hunanzam zaarey dii. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

⁴ War masi bere toorey here, war masi irkoyyanj tee war boj se nda guuru mennante. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

⁵ Nda war ga alaafiya teendi sargaroo kaa Abadantaa maapoo ga, war m'a kaa nda taka kanj ra a ma taandi. ⁶ A ma ŋandi hanoo kanj ra war n'a kaa wala subaa ra, woo kanj cindi jirbi hinzantoo hane ma tonandi nuune ra ka tee boosu. ⁷ Nda boro ŋaa a ra jirbi hinzantoo hane, haya hasarante no, a si taandi. ⁸ Boro kanj ŋaa a ra ga nga layboo zaa, zama a na haya kaynandi kanj yeetandi jere ga Abadantaa se. Bora waa woo ga hun nga jamaa ra.

⁹ Waati kanj war ga war gandaa hegaa tee, masi ni faaroo hegay hala kanjey ra, masi hayey marga kanj ga hima ka kurma-kurmandi ni hegaa ra. ¹⁰ Ni alaneb faaroo izey kanj cindi a ra hegaa banda ga, mas' i kaa, masi izey kanj kanj kurma-kurma. M' i nanj talkey nda yawey se. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

¹¹ War masi zay, war masi war gandaa boro zanba, war masi war gandaa boro hiila. ¹² War masi žee taari ga nda ay maapoo, nda n'n'a tee, n'ga ni Koyoo maapoo kaynandi. Agay ti Abadantaa. ¹³ Masi ni cinaa kom, mas'a zay. Ni goykaa banaa masi kani ni do hala subaa ra. ¹⁴ Masi lutu danga, masi haya danj danaw jine kanj g'a kanjandi. Ma hunbur ni Koyoo. Agay ti Abadantaa.

¹⁵ Masi borey fay-fay ciiti ra: masi talkaa ndumoo guna, masi almankoyndoo jer. Ma ni gandaa boro ciiti nda šerretaray. ¹⁶ Masi huru ka fatta ni jamaa ra ka miimanda. Masi kayandi ni cinaa kuroo ma mun. Agay ti Abadantaa. ¹⁷ Masi ni armaa harram ni binoo ra. Masi goro mana ni gandaa boro danj fondaa ra, nga ra n'si nga zunuboo zaa. ¹⁸ Masi faasa ni boj se, masi dori dii ni binoo ra ni paa-izey se, amma ma baa ni cinaa sanda takaa kanj nda n'ga baa ni boj. Agay ti Abadantaa.

¹⁹ W'ay hantumey dii. Ni adabbaa ra, masi ihinka kanj man'ti dumi foo marga nda cere. Masi dumi cine hinka say ni faaroo ra. Masi darbaj danj kanj šilli dumi hinka nda a kayandi.

²⁰ Nda aru marga nda woy, ka gar kanj konja no kanj cewoo diyandi, a mana dayandi, a mana sawalandi, i ma zukandi, amma i masi wiiyandi, zama woyoo mana sawalandi.

²¹ Aroo ma kate nga toojne sargaroo Abadantaa maapoo ga, cere kubayyan hukkomoo mijoo ga, feeji gaaru toojne sargaroo se. ²² Sargari juwalkaa ma zunubu tuusuyanoo tee a se Abadantaa jine nda toojne sargaroo feeji gaaroo nga zunuboo kanj a n'a tee se, de nga zunuboo kanj a n'a tee ga yaafandi.

²³ Waati kanj war huru gandaa ra, war na tuuri dumi kul kanj ga ŋandi duma, war ma izoo guna sanda haya kanj žiibi. A si bisa war se. Jiiri hinza a masi ŋandi. ²⁴ Jiiri taacantoo ra, ngi izey kul ga tee haya henanante ka Abadantaa saabu. ²⁵ Jiiri guwantoo ra, war ma izey ŋaa hala i ma boosu ka tonton war se. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

²⁶ War masi haya kul ŋaa nda nga kuroo. War masi alkurra kar, war masi gunandi. ²⁷ War masi war boj hinbirey carawey kaa, masi ni kaaboo mijoo kosu, ²⁸ war masi tooru-tooruyan kaa war gaahamoo ga bukaw se, war masi tammaasa zeeri war ga. Agay ti Abadantaa.

²⁹ Masi ni izoo kaynandi k'a tee woykuuru, hala gandaa masi koy tee woykuuru, a masi too nda almuhal. ³⁰ War m'ay hunanzam zaarey dii, war m'ay nongu henanantaa beerandi. Agay ti Abadantaa.

³¹ War masi bere borey kanj ga bukawey tunandi nda gunandikey here, war mas' i ceeci, war masi koy žiibi i bande. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

³² Ma aladabu hinbiri kaaraykoyni jine, ma boro žeena beerandi, ma hunbur ni Koyoo. Agay ti Abadantaa.

³³ Nda yaw ga waati tee ni bande war gandaa ra, war mas'a šiita. ³⁴ Yawoo kanj ga waati tee war bande, war m'a dii sanda ganda-ize cimi, ma bag'a sanda takaa kanj nda n'ga baa ni bonj, zama war tee yaw Misira gandaa ra. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.

³⁵ War masi borey fay-fay ciiti ra, wala haya kuuyan neešiyar ra, wala haya tinaj neešiyar ra, wala mudu ra. ³⁶ Basikiloo ma šerre, neeša tondey ma šerre, kilowoo ma šerre, liitaroo ma šerre. Agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj na war fattandi Misira gandaa ra. ³⁷ War m'ay hantumey kul nda ay fondawey kul dii, war m'i ka goy. Agay ti Abadantaa.»

20

Teegoy futu zukandoo

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Izirayel borey, nee i se: «Boro kul kanj Izirayel borey ra, wala yawey kanj ga waati tee Izirayel ra, nga hayroo ra a na affoo noo Molok* se, a waazibi boraa ma wiiyandi. Gandaa borey m'a warra nda tondi k'a wii. ³ Agay, ay g'ay ndumoo bere boraa din se, de ay g'a kaa nga jamaa ra, zama nga hayroo ra a na affoo noo Molok maapoo ga k'ay nongu henanantaa žiibandi k'ay maa henanantaa kaynandi. ⁴ Nda gandaa borey na ngi moyey daabu aroo woo kanj nga hayroo ra, a na affoo noo Molok maapoo ga teegoyey ga, i man'a wii, ⁵ ay g'ay ndumoo bere boraa din nda nga hugoo se, nga nda borey kul kanj ga izefututaray tee a bande, ka izefututaray tee† Molok bande, ay g'i kaa ngi jamaa ra.

⁶ Boro kanj bere borey kanj ga bukawey tunandi wala gunandikey here ka marga i bande ka izefututaray tee, ay g'ay ndumoo bere boraa din se, de ay g'a kaa nga jamaa ra.

⁷ Wa war bonj henanandi ka tee henananteyan‡, zama agay ti Abadantaa, war Koyoo. ⁸ W'ay hantumey dii, war m'i ka goy. Agay ti Abadantaa kanj ga war henanandi.

⁹ Boro kul kanj na nga baaba wala nga paa danga šikka sii ga wiiyandi. A na nga baaba wala nga paa danga, nga hundoo alhakoo goo a ga.

¹⁰ Nda aru na zina nda woyhiiji, a marga nda nga cinaa wandoo, aru nda woy zinateeroo šikka sii ga wiiyandi. ¹¹ Aru kanj kani nda nga baaba wandoo, a dii nga baaba gaa koonoo ka marga nda a, ngi boro hinkaa kul šikka sii ga wiiyandi. Ngi hundey alhakey goo i ga. ¹² Aru kanj kani nda nga iz'aroo wandoo, ngi boro hinkaa kul šikka sii ga wiiyandi, haya futu-futu no i n'a tee. Ngi hundey alhakey goo i ga. ¹³ Aru kanj kani nda aru sanda takaa kanj nda boro ga marga nda woy, ngi boro hinkaa kul na almuhal tee, šikka sii i ga wiiyandi. Ngi hundey alhakey goo i ga. ¹⁴ Aru kanj na woy nda nga paa zaa hiijay, almuhal no, i ma tonandi nuune ra ka tee boosu, aroo nda woyoo, hala almuhaloo woo dumoo masi teendi war do. ¹⁵ Aru kanj kani nda adabba, šikka sii a ga wiiyandi, war ma adabbaa mo wii. ¹⁶ Woy kanj man adabba ka marga nda a, ma woyoo nda adabbaa wii. Šikka sii i ga wiiyandi, ngi hundey alhakey goo i ga.

¹⁷ Aru kanj na nga woymaa zaa hiijay, baaboo ize woyoo wala nanjoo ize woyoo, de a dii nga woymaa gaa koonoo ka marga nda a, woymaa dii nga armaa gaa koonoo ka marga nda a, haawi no, i ma tuusandi ka hun ngi paa-izey moyey cire. A dii nga woymaa gaa koonoo ka marga nda a, a ga nga layboo zaa. ¹⁸ Aru kanj kani nda woy kanj goo ma dii nga gaaham žiiboo, a dii nga gaa koonoo ka marga nda a, a na woyoo kuroo mandiroo fatawandi, de woyoo na nga kuri mandiroo fatawandi. Ngi boro hinkaa kul ga hun ngi jamaa ra. ¹⁹ Masi dii ni paa woymaa wala ni baaba woymaa gaa koonoo ka marga nda a, zama boro kanj na woo tee na nga boro maanaa fatawandi. Ngi boro hinkaa ga ngi layboo zaa. ²⁰ Aru kanj kani nda nga hasaa wandoo, a dii nga hasaa gaa koonoo ka marga nda a, ngi zunuboo ga hanga ey, i ga buu bila ize. ²¹ Aru kanj na nga armaa wandoo zaa hiijay, taka žiiba no, a dii nga armaa gaa koonoo ka marga nda a, i si duu ize.

²² War m'ay hantumey nda ay fondawey kul dii, war m'i ka goy hala gandaa kanj ra ay goo ma war danj war ma goro masi koy war yeeri. ²³ War masi dira dumey kanj ay g'i gaaray war jine hantumey bande, zama i na hayey wey kul tee, ay konna ey. ²⁴ Ay nee war se:

“War no ma ngi laboo mayray,
agay no k'a noo war se, war m'a mayray,
ganda no kanj ra waa nda yuu ga tee hari.”§

* 20:2 20.2 Zamnaa 18.21. † 20:5 20.5 Zamnaa 17.7. ‡ 20:7 20.7 «Wa war bonj henanandi ka tee henananteyan», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Wa war bonj henanandi, de war ga henan». § 20:24 20.24 Fattaroo 3.8.

Agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj na war nda gandawey fay k'i kaa cere ra. ²⁵ War ma adabba halalantey, nda iharramantey, nda ciraw harramantey, nda ihalalantey fay k'i kaa cere ra, hala war masi war boŋ tee haya wangante nda adabbawey, wala cirawey, wala haya kul kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, kanjyaŋ ay n'i fay k'i kaa cere ra ka bayrandi kanj i ga harram. ²⁶ Wa tee henananteyan ya ne, zama agay, Abadantaa, ay ga henan. Ay na war nda gandawey fay ka war kaa cere ra hala war ma tee ay mayraa.

²⁷ Aru wala woy kul kanj ga bukawey tunandi ka goy, wala i ga gunandi, ŝikka sii i ga wiiyandi, i ma tondi warra k'i wii. Ngi hundey alhakey goo i ga.»

21

Sargari juwalkey here aŝariyaa

¹ Abadantaa nee Musa se: «Ťelaj sargari juwalkey, Haruna iz'arey se, nee i se: <Sargari juwalkaw masi nga boŋ ŝiibandi nda bukaw nga borey ra, ² nda man'ti nga boro maana no, nga ŋaa, wala nga baaba, wala nga iz'aroo, wala nga ize woyoo, wala nga armaa. ³ Nga woymaa gundoo kanj si aru bay, kanj mana hiiŋi, nga se, a ga hin ka nga boŋ ŝiibandi. ⁴ Nda aruhiiŋi no, a masi nga boŋ ŝiibandi nga borey ra* ka nga boŋ kaynandi. ⁵ I masi taylel kaa ngi boŋey ra, i masi ngi kaabey kanjey cebu, i masi tooru-tooruyan kaa ngi gaahamoo ga. ⁶ I ma tee henananteyan ngi Koyoo maapoo ga, i masi ngi Koyoo maapoo kaynandi, zama ngi no ma kate sargari tonantey Abadantaa maapoo ga, ngi Koyoo ŋaahayaa: i ma henan. ⁷ I masi woynuuru wala woy kanj maapoo hasara zaa hiiŋay, i masi woy zaa kanj kurpoo n'a fay, zama sargari juwalkaw ga henan, a yeetandi jere ga nga Koyoo se. ⁸ M'a dii sanda henanante, zama nga no ma ni Koyoo ŋaahayaa ka too, a ma tee ma ne henanante, zama ay ga henan, agay kanj ti Abadantaa no ma war henanandi.»

⁹ Nda sargari juwalkaw ize woy na nga boŋ hasara ka tee woynuuru, a na nga baaba kaynandi, woynaynaa ma tonandi nuune ra ka tee boosu.

¹⁰ Sargari juwalkaw beeroo kanj bisa nga armye, woo kanj boŋoo ga yonyan jiyoo doorandi, woo kanj yeetandi jere ga ka darbawey henanantey danj, a masi nga boŋoo feeri, a masi nga kaayey kottu ga nga dooraa cebe. ¹¹ A masi koy bukaw kul here, ba nda nga baaba wala nga ŋaa no, a masi nga boŋ ŝiibandi. ¹² A masi hun nongu henanantaa ra, a masi nga Koyoo nongu henanantaa kaynandi, zama nga Koyoo yonyan jiyoo k'a danj jere ga nga se. Agay ti Abadantaa.

¹³ Woy kanj si aru bay no a m'a zaa hiiŋay. ¹⁴ A masi woy kanj kurpoo buu, wala woykurunbu, wala woy kanj maapoo hasara nda woynuurutaray zaa hiiŋay. A ma woy zaa kanj si aru bay, nga borey ra. ¹⁵ A masi nga hayroo kaynandi nga jamaa ra, zama agay ti Abadantaa kanj g'a henanandi.»

¹⁶ Abadantaa yee ka ŝelaj Musa se ka nee: ¹⁷ «Nee Haruna se: <Ni hayroo ra, nga zamaney ra, aru kul kanj malal goo a ga masi nga Koyoo ŋaahayaa ka too. ¹⁸ Zama aru kul kanj ga malal goo masi man, a ma tee danaw aru wala bongu, wala niine ŝiira, wala boro kanj cewey bisa cere, ¹⁹ wala aru kanj cewoo wala kaboo kayri, ²⁰ wala koomakoyini, wala boro dungurya, wala aru kanj kaaray goo mopoo ra, wala kursakoyini, wala tepacindikoyini, wala aru kanj maamey tutubandi. ²¹ Sargari juwalkaa Haruna, nga hayroo ra, aru kul kanj ga malal goo masi man ka sargari tonantey kaa Abadantaa maapoo ga. Malal bara a ga, a masi man kate nda nga Koyoo ŋaahayaa. ²² A ga hin ka nga Koyoo ŋaahayaa ŋaa, hayayan kanj ga hanse ka henan, nda hayayan kanj ga henan. ²³ Amma a masi koy ridowoo here, a masi man sargari tonadogoo, zama malal goo a ga. A mas'ay nongu henanantey kaynandi, zama agay ti Abadantaa kanj g'i henanandi.»

²⁴ Woo no Musa n'a har Haruna nda nga iz'arey nda Izirayel borey kul se.

22

Sargarey kanj nondi Irkoy maapoo ga ŋaayanoo

¹ Abadantaa ŝelaj Musa se ka nee: ² «Ťelaj Haruna nda nga iz'arey se kanj i ma sargarey dii ka boori kanj Izirayel borey g'i danj ya ne jere ga, hala i masi koy ay ma henanantaa kaynandi. Agay ti Abadantaa.

³ Nee i se: <War zamaney ra, war hayroo ra, boro kul kanj goo ŝiibi ra kanj man kate sargari henanantey do kanj Izirayel borey g'i danj jere ga Abadantaa se, boraa din ga hun ay jine. Agay ti Abadantaa.

* **21:4** 21.4 «Nda aruhiiŋi no, a masi nga boŋ ŝiibandi nga borey ra», Ebere ŝenni ra, almaganaa faa ti «Boŋkoyini no, a masi nga boŋ ŝiibandi nga jamaa ra».

⁴ Boro kul kanj Haruna hayroo ra, a tee boro kanj ga jiray dumi goo wala nga harimundogoo ga mandi masi nja sargari henanantey ra hala waati kanj a henan. Takaa din da, boro kanj tuku boro ga kanj bukaw tukuyan k'a žiibandi, wala aru kanj nga almaaniyoo mun a ga, ⁵ wala boro kanj tuku gandako kul kanj no ga kanj g'a žiibandi, wala adamize ga ka nga boj žiibandi nda žiibi dumi kul kanj no, ⁶ boro kanj tuku a ga, ga žiibi hala almaaroo ra. A masi nja sargari henanantey ra nda a mana nga gaahamoo jumay nda hari. ⁷ Waynaa kanjanoo ga, a ga henan, woo banda ga, a ma nja sargari henanantey ra, zama nga njaahayaa no. ⁸ A masi jifa wala adabba kanj hooga n'a wii nja ka nga boj žiibandi nda a. Agay ti Abadantaa.

⁹ I m'ay talfoo dii, i m'a dii hala i masi zunubu zaa ka buu ay yaamaroo kaynandiyanoo sabbu se. Agay ti Abadantaa kanj g'i henanandi. ¹⁰ Boro tana kul masi sargari henanante nja. Boro kanj ga waati tee sargari juwalkaw do nda sargari juwalkaa goykaa masi sargari henanante nja. ¹¹ Amma nda sargari juwalkaa na nga nooroo ka boro day, a ma tee nga mayraa, bora din ga hin k'a nja, nga nda boro kanj hayandi nga hugoo ra, ngi no ma hin ka nja nga njaahayaa ra. ¹² Nda sargari juwalkaw ize woyoo tee ceewaani wande, a masi sargari nja kanj hun sargari henanantey ra. ¹³ Amma nda sargari juwalkaw ize woyoo tee woy kanj kurpoo buu wala woykurunbu, a mana duu ize, de a yee nga baaba hugoo do sanda waatoo kanj a ga zanka, a ma nja nja baaba njaahayaa ra. Boro tana kul masi nja a ra. ¹⁴ Nda boro firka ka sargari henanante nja, a ma hayaa hinna bana sargari juwalkaa se ka affoo tonton igguu foo kul ga.

¹⁵ Sargari juwalkey masi Izirayel borey sargari henanantey kaynandi kanj i n'i kaa Abadantaa maapoo ga. ¹⁶ I g'i jerandi zunubu kanj ga hima kanj hansandi nda i na ngi sargari henanantey nja, zama agay ti Abadantaa kanj g'i henanandi.»

¹⁷ Abadantaa yee ka šelanj Musa se ka nee: ¹⁸ «Šelanj Haruna nda nga iz'arey nda Izirayel borey kul se, nee i se: <Izirayel hugu-ize kul nda yaw kanj goo Izirayel ra kanj na nga sargari kukurantaa kaa Abadantaa maapoo ga, a ma tee meefur kul kanj no se wala sargari kanj a n'a kaa nda nga boj haya kul kanj no se, ¹⁹ hala a ma duu ka taandi, a ma aru kanj ga malal sii sarga hawey, wala feeje, wala hanciney ra. ²⁰ War masi kate alman kul kanj ga malal goo, zama a si taandi war se. ²¹ Nda boro na alman beeri wala ibuuna kaa alaafiya teendi sargaroo Abadantaa maapoo ga, a ma tee meefur no a ga bana wala a mm'a kaa nda nga boj, hala adabbaa ga taandi, kala a ma tee haya kanj ga malal sii. Malal masi bara a ga. ²² Adabba danaw, wala ceekayra, wala haya kanj nongu dunbu a ra, wala dori goo kuuroo ga, wala kursakoyini, wala tejacindikoyini, wey, war mas'i kaa sargari Abadantaa maapoo ga. War masi sargari tee i ra k'a kaa sargari tonadogoo ga k'a tee sargari tonante Abadantaa maapoo ga. ²³ N'ga hin ka haw, wala alman buuna kanj cewey bisa cere wala cee faa ga dunbay kaa sargari nda ni boj, amma a si hin ka tee meefur sargari, a si taandi. ²⁴ War masi alman kanj foorey kukuši, wala i tutubu, wala i dogandi, wala i dunbandi kaa sargari Abadantaa maapoo ga. War masi woo tee war gandaa ra. ²⁵ Ba yaw, war masi adabbawey wey cine taa a kone k'i kaa njaayan war Koyoo maapoo ga. Nda taali wala malal goo i ga, i si taandi war se.»

²⁶ Abadantaa yee ka šelanj Musa se ka nee: ²⁷ «Nda haw, wala feeji, wala hancin hayandi, a ma cindi jirbi iyye nanoo bande, za jirbi yaahantoo hane nda waatey kanj goo dumaa ga, a ga taandi nda n'n'a kaa sargari tonante Abadantaa maapoo ga. ²⁸ War masi haw wala alman buuna, nga nda nga izoo koosu zaari follokaa ra.

²⁹ Nda war na albarka danyan sargari kaa Abadantaa maapoo ga, war m'a kaa taka kanj ra a ma duu ka taandi war se. ³⁰ A ma nandi zaari follokaa ra, haya kul masi cindi a ra hala subaa ra. Agay ti Abadantaa.

³¹ War m'ay yaamarey dii, war m'i ka goy. Agay ti Abadantaa. ³² War mas'ay maa henanantaa kaynandi, hala ay ma zandi henanante Izirayel borey game. Agay ti Abadantaa kanj ga war henanandi, ³³ kanj na war fattandi Misira gandaa ra hala ya tee war se Irkoy. Agay ti Abadantaa.»

23

Izirayel jingarey zaarey

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Šelanj Izirayel borey se, nee i se: <Abadantaa jingarey ti waatey kanj ra war ma margari henananteyan kayandi, ay jingarey ne:

Hunanzam zaaroo

³ Jirbi iddu goy ma teendi, amma jirbi iyyantoo ti hunanzam zaaroo kanj bisa hunanzam zaarey jeray, margari henanante ma tee. Goy kul masi teendi a ra. Hunanzam zaari no Abadantaa maapoo ga, nongu kul kanj ra war goro.

⁴ Abadantaa jingarey ne, margari henanantey no kanj war m'i tee waatoo kanj kayandi ra:

Borcintaraa jingaroo nda Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo

⁵ Handu jinaa, jirbi woy cindi taacantoo (14to), almaaroo ra, nga ti Borcintaraa jingaroo Abadantaa maapoo ga. ⁶ Handoo din jirbi woy cindi guwantoo (15to) ti Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo Abadantaa maapoo ga. Jirbi iyye war ma takula njaa kanj ra dolobiri sii. ⁷ Zaari jinaa war ma margari henanante tee, war masi goy senda kul tee. ⁸ War ma jirbi iyye tee war ga sargari tonanteyan kaa Abadantaa maapoo ga. Jirbi iyyantoo hane war ma margari henanante tee, war masi goy senda kul tee.»

Jeeni terenji jinaa jingaroo

⁹ Abadantaa yee ka ūelanj Musa se ka nee: ¹⁰ «Ūelanj Izirayel borey se, nee i se: «Waati kanj war huru gandaa ra kanj ay g'a noo war se, de war na heгаа tee, war ma kate sargari juwalkaa se war heгаа jeeni terenji jinaa. ¹¹ A ma terenjoo zinji Abadantaa jine, hala a ma duu ka taandi war se. Sargari juwalkaa m'a zinji hunanzam zaaroo subaa ra. ¹² Hanoo kanj ra war ga terenjoo zinji, war ma feeji-ize kanj ga malal sii kanj goo nda jiiri foo kaa sargari kukurante Abadantaa maapoo ga. ¹³ War ma taasu sargari, farin hamni kilo iddu kanj loobandi nda jii danj a bande, a ma tee sargari tonante Abadantaa maapoo ga kanj sunnaaraa ga kan. War ma alaneb hari moora liitar foo nda jere kaa sargari hari-hari. ¹⁴ War masi takula njaa, war masi taasu gurunbu haagante njaa, war masi jeeni njaa hala hanoo hunday kanj ra war kate war Koyoo maapoo ga nga sargaroo. Hantum kanj si tun no war zamaney se, nongu kul kanj ra war goro.»

Jirbiyyewey jingaroo

¹⁵ ««War ma kabu za hunanzam zaaroo subaa ra, za hanoo kanj ra war kate jeeni terenjoo kanj tee sargari zinji-zinjantaa: yoobu iyye timmante ma teendi. ¹⁶ War ma kabu jirbi woyguu (50) ka koy hala hunanzam zaari iyyantoo subaa ra, hanoo din, war ma taasu sargari taaga kaa Abadantaa maapoo ga. ¹⁷ War ma takula hinka ka hun war nongoo kanj ra war goro k'i tee sargari zinji-zinjante, ihinkaa kul ma hansandi nda farin hamni kilo iddu cine. Dolobiri ma huru i ra ka tonandi. Naayan jinaa no kanj ga nondi Abadantaa maapoo ga. ¹⁸ Takulaa bande war ma kate feeji-ize iyye kanjanj goo nda jiiri foo kanj ga malal sii, nda haw yaaru foo, nda feeji gaaru hinka. I ma tee sargari kukurante Abadantaa maapoo ga. Taasu sargaroo, nda sargari hari-haroo ma tee sargari tonante kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se. ¹⁹ War ma jindaaru foo kaa zunubu sargaroo se, nda feeji-ize hinka kanjanj goo nda jiiri foo, i ma tee alaafiya teendi sargaroo. ²⁰ Sargari juwalkaa m'i zinji nda takula jina-jinawey, i ma tee sargari zinji-zinjante Abadantaa jine feeji-ize hinka bande. I ga henan, i ga yeetandi jere ga Abadantaa se, sargari juwalkaa ma duu ey. ²¹ Hanoo din hunday no war ma kayandi ka margari henanante tee, war masi goy senda kul tee. Hantum kanj si tun no, nongu kul kanj ra war goro, war zamaney se.

²² Waati kanj war ga war gandaa heгаа tee, masi ni faaroo hegay hala kanjey ra. Masi hayey marga kanj ga hima ka kurma-kurmandi ni heгаа ra. M'i nanj talkey nda yawey se. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

Handu iyyantoo zaari jinaa

²³ Abadantaa yee ka ūelanj Musa se ka nee: ²⁴ «Ūelanj Izirayel borey se ka nee: «Handu iyyantoo zaari jinaa, zaaroo kanj ra war ga hunanzam, a ma tee hongandihaya kanj ra war ma kaati ka ciya ka margari henanante tee. ²⁵ War masi goy senda kul tee, war ma kate Abadantaa maapoo ga sargari tonante.»

Zunubu tuusuyanoo zaaroo

²⁶ Abadantaa yee ka ūelanj Musa se ka nee: ²⁷ «De mo, handu iyyantoo jirbi woyantoo (10to) ti Zunubu tuusuyanoo zaaroo, war ma margari henanante tee, war ma meehaw, war ma sargari tonante kaa Abadantaa maapoo ga. ²⁸ War masi goy kul tee hanoo din, zama zunubu tuusuyan zaari no ka war zunubey tuusu Abadantaa, war Koyoo jine. ²⁹ Zama boro kul kanj mana meehaw hanoo din hunday ra, ga hun nga jamaa ra. ³⁰ Boro kul kanj na goy kul kanj no tee hanoo din, bora din, ay g'a halaci nga jamaa game. ³¹ War masi goy kul tee. Hantum kanj si tun no war zamaney se, nongu kul kanj ra war goro. ³² Hunanzam zaaroo no kanj bisa hunanzam zaarey jerey, war ma meehaw. Handoo jirbi yaggantoo cijinoo ka koy cijin faa ma tee war hunanzam zaaroo.»

Tendewey jingaroo

³³ Abadantaa yee ka šelan Musa se ka nee: ³⁴ «Šelan Izirayel borey se ka nee: «Handu iyyantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to) ga, Tendewey jingaroo ga teendi jirbi iyye Abadantaa maapoo ga. ³⁵ Zaari jinaa margari henanante ma tee, war masi goy šenda kul tee. ³⁶ War ma jirbi iyye tee kanj ra war ga sargari tonante tee Abadantaa maapoo ga. Jirbi yaahantoo ra war ma margari henanante tee, war ma sargari tonante kaa Abadantaa maapoo ga, margari kokorante no, war masi goy šenda kul tee.

³⁷ Wey ti Abadantaa jingarey kanj war m'i kayandi sanda margari henananteyanj hala war ma sargari tonanteyanj kaa Abadantaa maapoo ga, nda sargari kukuranteyanj, nda taasu sargariyanj, nda sargariyanj*, nda sargari hari-hariyanj, ngi affoo kul ma nondi zaaroo kanj kayandi ra. ³⁸ Sargarey wey ga tonton ka teendi Abadantaa hunanzam zaarey ga, war sargarey ga, nda war meefurey kul ga, nda sargarey kul ga kanj war g'i kaa nda war boj Abadantaa maapoo ga.

³⁹ Amma handu iyyantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to), waati kanj war na gandaa faari-izey hegay ka ben, war ma jingar tee Abadantaa maapoo ga jirbi iyye. Zaari jinaa ma tee zaari kanj ra war ga hunanzam, jirbi yaahantoo mo ma tee hunanzam zaari. ⁴⁰ Zaari jinaa war ma tuuri henney izeyanj, nda teenaynaa kabeyanj, nda tuuri guzubu kabeyanj, nda isa tuuri kanj ga hima nda turaarijaa kabeyanj zaa ka hooray tee Abadantaa, war Koyoo jine jirbi iyye. ⁴¹ Jiiri kul war ma jingaroo woo tee Abadantaa maapoo ga jirbi iyye. Hantum kanj si tun no war hayroo se. War ma jingaroo tee handu iyyantoo ra. ⁴² War ma goro tende cire jirbi iyye, boro kul kanj ti ganda-ize Izirayel ra ma goro tende ra, ⁴³ hala war hayroo ma bay kanj ay na Izirayel borey gorandi tendeyanj ra waatoo kanj ay n'i fattandi Misira gandaa ra. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

⁴⁴ Takaa woo nda Musa na Abadantaa jingarey har Izirayel borey se.

24

Fitilla gorodogoo nongu henanantaa ra

¹ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ² «Izirayel borey yaamar i ma kate ma ne fitilla gorodogoo se jii alhakiika kanj mana hun kala zaytu musayante ra, hala fitilla ma dii waati kul. ³ Seedetaraa ridowoo se taray, cere kubayyan hukukumoo ra, waati kul Haruna m'a hanse Abadantaa jine, za cijinoo ra hala subbaahi. Hantum kanj si tun no war zamaney se. ⁴ A ma fitillawey hanse fitilla gorodoo henanantaa* ga waati kul Abadantaa jine.

Takulawey kanj ga jisandi Irkoy jine

⁵ Ma farin hamni zaa, ma wijila woy cindi hinka (12) hina, affoo kul ma tee kilo iddu cine. ⁶ M'i tee hodadda hinka, hodadda foo kul ize iddu ma bara a ra, taabal henanantaa ga Abadantaa jine. ⁷ Hodadda foo kul, ma dugu alhakiika danj a ga, a ma tee hongandihaya takulaa kanj ti wijila dogoo ra, sargari tonante Abadantaa maapoo ga. ⁸ Hunanzam zaari kul hane, a m'i kanandi Abadantaa jine waati kul, i ma hun Izirayel borey do. Amaana kanj si tun no. ⁹ Haruna nda nga iz'arey ma duu ey, i m'i naa nongu henanante ra, zama i ga tee a se haya kanj ga hanse ka henan sargari tonantey ra kanj i g'i kaa Abadantaa maapoo ga. Yaamar kanj si tun no.»

Irkoy maapoo beerandiyanoo

¹⁰ Izirayel woy foo iz'aroo kanj baaboo ti Misira boro kaa Izirayel borey do, Izirayel woyoo iz'aroo nda Izirayel aru foo na cere kar jamaa kaloo ra. ¹¹ Izirayel woyoo iz'aroo na Abadantaa maapoo wow k'a kaynandi. I kate a Musa do. Nanjoo maapoo ti Šelomit, Dibiri kanj goo Dan alkabiilaa ra ize woyoo no. ¹² I n'a dii k'a lakkal hala i ga kaa ka dii hayaa kanj Abadantaa meešennoo g'a har.

¹³ Abadantaa yee ka šelan Musa se ka nee: ¹⁴ «Wa aroo kanj n'ay kaynandi fattandi jamaa kaloo se taray, borey kul kanj maa hayaa kanj a n'a har ma ngi kabey fur bojoo ga, de jamaa kul ma tondi warra k'a wii.

¹⁵ Ma šelan Izirayel borey se ka nee: «Boro kul kanj na nga Koyoo kaynandi, nga zunuboo g'a hanga a. ¹⁶ Boro kanj na Abadantaa maapoo kaynandi, šikka sii boraa ga wiiyandi: jamaa kul ga hima k'a warra nda tondi k'a wii. A ma tee yaw wala ganda-ize, nda a na Irkoy wow a ma wiiyandi.

¹⁷ Nda boro mo na boro kul kanj no kar hala a buu, šikka sii koyoo ga wiiyandi. ¹⁸ Boro kanj na adabba kar hala a buu m'a bana, hundi no ma hundi bana. ¹⁹ Nda boro na nga gandaa boro malal, a ma banandi a ra sanda takaa kanj a n'a tee. ²⁰ Kayri no ma kayri

* 23:37 23.37 A ga hin ka tee alaafiya teendi sargarey no. * 24:4 24.4 «fitilla gorodoo henanantaa», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «wura alhakiika fitilla gorodogoo».

bana, moo no ma moo bana, hiye no ma hiye bana. I m'a malal sanda takaa kan nda a na bora malal. ²¹ Boro kan na adabba kar hala a buu m'a bana, amma boro kan na boro kar hala a buu ma wiyandi. ²² Fondo follokaa no yaw nda ganda-ize se, zama agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

²³ Musa šelaj Izirayel borey se, i na bora kan na Irkoy kaynandi fattandi jamaa kaloo se taray, i n'a warra nda tondi k'a wii. Izirayel borey na tee nda takaa kan nda Abadantaa na Musa yaamar.

25

Hunanzam jiiri laboo se

¹ Abadantaa šelaj Musa se Sinay tondi hondoo boŋ ka nee: ² «Šelaj Izirayel borey se, nee i se: «Waati kan war huru gandaa ra kan ay g'a noo war se, war ma laboo tan a ma duu hunanzamay Abadantaa maapoo ga. ³ Jiiri iddu ma saya ni faaroo ra, jiiri iddu ma ni alaneb faaroo tuurey kabey hanse, ma gandaa faari-izey hegay. ⁴ Amma jiiri iyyantoo ma tee hunanzamay jiiri, jiiri kan ra laboo ga hunanzam, hunanzamay Abadantaa maapoo ga: masi saya ni faaroo ra, masi ni alaneb faaroo tuurey kabey hanse. ⁵ Masi hayaa hegay kan kan ka hun ni hegay kokorantaa ra ka zay, masi alaneb-izey kosu ni alaneb faaroo kan tuurey kabey mana hansandi ra: a ma tee hunanzam jiiri laboo se. ⁶ Haya kan laboo na hay nga hunanzam waatoo ra ma tee meehunay, ni, nda ni baŋnaa, nda ni koŋŋaa, nda goykaa kan n'g'a bana, nda bora kan ga waati tee ni do, ⁷ nda ni almaney, nda hoogawey kan goo ni gandaa ra, nga faari-izey kul ma tee meehunay.»

Sawalyanoo jiiroo

⁸ «Ma hunanzam jiiri iyye kabu, jiiri iyye hala cee iyye, hunanzam jiiri iyye ga sawa nda jiiri woytaaci cindi yagga (49). ⁹ Woo banda ga, handu iyyantoo, jirbi woyantoo (10to), ma hilloo hēnandi ka boori, Zunubu tuusuyanoo zaaroo, hilloo ma hēnandi war gandaa kul ra. ¹⁰ War ma jiiri woyguwantoo (50to) kayandi jiiri henanante, war ma gandaa borey kul sawalyanoo bayrandi. A ma tee war se Sawalyanoo jiiri, boro kul ma yee nga mayrawey ra, boro foo kul ma koy nga alkabiilaa do. ¹¹ Jiiri woyguwantoo (50to) din ma tee war se Sawalyanoo jiiri. War masi saya, war masi haye hegay kan zay nda ngi boŋ. War masi alaneb faaroo hegay kan tuurey kabey mana hansandi, ¹² zama Sawalyanoo jiiroo no, a ma tee war se haya henanante. War ma war faari-izey ŋaa.

¹³ Sawalyanoo jiiroo woo ra war boro foo kul ma yee nga mayrawey ra. ¹⁴ Nda war ga maamala, ma neere ni gandaa boro se wala ma day ni gandaa boro ga, war boro kul masi nga gandaa boro zanba. ¹⁵ Nda n'ga day ni gandaa boro ga, ma laasaabu za Sawalyanoo jiiri koraa, a ma hegaa jiirey laasaabu ka neere ma ne. ¹⁶ Nda jiirey boobo, hayoo ma tonton, nda jiirey kacca hayoo ma kacca, zama hegaa hinnaa nda a ga neere ma ne. ¹⁷ War affoo kul masi nga gandaa boro zanba, ma hunbur ni Koyoo, zama agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

Haye kan Irkoy g'i noo hunanzam jiiroo ra

¹⁸ «War m'ay hantumey ka goy, war m'ay fondawey dii, war m'i ka goy, woo ra war ga goro gandaa ra alaafiya ra. ¹⁹ Gandaa ga war noo nga gomnoo, war ga ŋaa ka kungu, war ga goro a ra nda alaafiya.

²⁰ Nda war nee: «Macin no ir g'a ŋaa jiiri iyyantoo, zama ir si saya, ir si ir faari-izey hegay?» ²¹ ay g'ay albarkaa zumandi war boŋ jiiri idduwantoo ra, a ga jiiri hinza faari-ize noo. ²² Nda war saya jiiri yaahantoo ra, war ga faari-ize žeenaa ŋaa hala jiiri yaggantoo ga. Hala nga faari-ize taagaa ma tee, war ma ižeenaa ŋaa.»

Laboo kan neerandi yeetiyanoo fondaa

²³ «Labu masi neerandi hala abada, zama agay wane nda gandaa, zama yawyan ti war, boroyan kan kaa ka waati tee ay do. ²⁴ Gandaa kul kan war g'a mayray, war ma fondoyan kayandi laboo yeetiyanoo se.

²⁵ Nda ni armaa tee talka, de a ga baa nga ma nga laboo jeroo neere, bora kan goo nda fondo a ma yeetandi a se ti nga boro maanaa, a ma kaa, nga armaa laboo ma yeetandi a se kan a g'a neere. ²⁶ Amma nda bora sii nda boro kul kan goo nda fondo kan se a ga yeetandi, de nga hinoo ga too a ma yeetandi a se, ²⁷ a ma kabu za jiiroo kan a neerandi, a ma haya kan tonton a ga yeeti bora kan se a n'a neere, de a ga yee nga mayrawey ra. ²⁸ Nda nga hinoo si too a ma yeetandi a se, hayaa kan a n'a neere ma cindi bora kan n'a day kaboo ra hala Sawalyanoo jiiroo ga. Sawalyanoo jiiroo ga, hayaa ma tanandi, bora kan n'a neere, a ma yee nga mayrawey ra.

²⁹ Nda boro na hugu neere koyra kanj cete g'a kuubi ra, a ma duu fondo ka yeetandi a se neereroo ga ka koy jiiri foo. Jiiri foo no a m'a tee kanj ra a goo nda fondo a ma yeetandi a se. ³⁰ Nda hugoo kanj goo koyraa ra kanj cete g'a kuubi mana yeetandi hala jiiri faa timme, a ma cindi bora kanj n'a day nda nga hayroo se, a si tanjandi Sawalyanoo jiiroo ga. ³¹ Amma koyra kanbey kanj mana kuubandi nda cete hugey nda gandaa saajey kul ti takaa foo. Fondo goo i se ka yeetandi, Sawalyanoo jiiroo ga, i ma tanjandi. ³² Amma Lewi borey koyrawey nda hugey kanj ti ngi wane, Lewi borey goo nda fondo hala abada i ma yeetandi i se. ³³ Lewi borey ra, hugu ga hin ka yeetandi ngi affoo se. Hugu kanj neerandi koyra ra kanj a g'a mayray, ma tanjandi Sawalyanoo jiiroo ga. Zama Lewi borey koyrawey hugey ga tee ngi mayraa Izirayel borey game. ³⁴ Faarey kanj ga Lewi borey koyrawey kuubi k'i bere si neerandi, zama ngi mayraa no hala abada.»

Garaw kanj nondi talka se

³⁵ «Nda ni armaa tee talka, a tilasu ni jeroo ga, m'a faaba, ba nda yaw wala boro kanj ga waati tee ni do no hala a ma duu ka huna ni jeroo ga. ³⁶ Masi albaha wiri a ga, masi tontoni wiri, ma hunbur ni Koyoo hala ni armaa ma duu ka huna ni jeroo ga. ³⁷ Masi ni nooroo garaw a se ka albaha ceeci, mas'a noo meehunay ka nee a m'a bana nda tontoni. ³⁸ Agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj na war fattandi Misira gandaa ra ka war noo Kanañ gandaa hala ya tee war se Irkoy.»

Bañña sawalyanoo

³⁹ «Nda ni armaa tee talka ni jeroo ga, de a na nga boñ neere ma ne, mas'a danj bañña goy ra. ⁴⁰ A ma tee ma ne sanda goykaw, sanda boro kanj ga waati tee ni do. A ma goy ma ne hala Sawalyanoo jiiroo ga. ⁴¹ Waatoo ñin a ma hun ni do, nga nda nga izey, a ma yee nga alkabiilaa do, nga baabey mayrawey ra. ⁴² Zama ay bañney no kanj ay n'i fattandi Misira gandaa ra, i si neerandi sanda takaa kanj nda boro ga bañña neere. ⁴³ Masi hini senda fur a ga, ma hunbur ni Koyoo.

⁴⁴ Amma bañña nda koñña kanj n'ga kaa ka duu a, gandawey kanj ga war kuubi ra, gandawey ñin ga war ma baññayanj nda koññayanj day. ⁴⁵ War ga hin ka yaw kanj ga waati tee war do mo izey day, nda ngi hugu-izey kanj goo war do, i hayandi war gandaa ra, i ma tee war mayraa. ⁴⁶ War m'i nanj i ma tee tubuhaya war izey kanj ga kaa war dumawey ga se, i m'i mayray. War ga hin k'i ñii sanda bañña hala abada. Amma war armye, Izirayel borey, war affoo kul masi hini senda fur nga armaa ga.

⁴⁷ Nda yaw wala boro kanj ga waati tee ni do tee almankoyini, de ni armaa tee talka jeroo ga, de a na nga boñ neere yawoo se wala bora kanj ga waati tee ni do se, wala yawoo hugoo boro se, ⁴⁸ kanj a na nga boñ neere banda ga, a goo nda fondo i m'a yeeti. Nga armye affoo ga hin ka nga hayoo bana. ⁴⁹ Nga baaba armaa, wala nga baaba armaa izoo, wala nga boro maana ga hin ka nga hayoo bana, wala nda a duu hini, a ga hin ka nga boñ hayoo bana. ⁵⁰ A ma kabu bora kanj n'a day bande za jiiroo kanj a na nga boñ neere hala Sawalyanoo jiiroo ga. Nooroo kanj a g'a bana sii kala jiirey bande kanj a n'a tee. Jiirey ma taabandi nda zaari foo goy hay. ⁵¹ Nda jiiri boobo no ka cindi, a ma haya beeri yeeti hinna kanj nda a dayandi ra ka sawa nda jiirey. ⁵² Nda jiiri boobo mana cindi Sawalyanoo jiiroo se, a ma kabu a bande ka hinna yeeti ka sawa nda jiirey. ⁵³ A ma tee sanda goykaw kanj jiiri ka kaa jiiri a ga goy. Bora kanj do a goo masi hini senda fur a ga ni moyey cire. ⁵⁴ Nda a man'a yeetandi nda takawey wey affoo, a ma fatta Sawalyanoo jiiroo ga, nga nda nga izey. ⁵⁵ Zama agay se Izirayel borey ga tee baññayanj. Ay bañney no kanj ay n'i fattandi Misira gandaa ra. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

26

Albarkaa kanj ga duwandi Irkoy ganayanoo ra

¹ «War masi tooruyan tee, war masi assuura kanj ga hima nda haya wala tondi kayandi k'a tee tooru, war masi tondi fasal k'a danj war gandaa ra ka sujudu a se, zama agay ti Abadantaa, war Koyoo.

² War m'ay hunanzam zaarey ñii, war m'ay nongu henanantaa beerandi. Agay ti Abadantaa.

³ Nda war ga ñin ay hantumey bande, nda war g'ay yaamarey ñii, war g'i ka goy, ⁴ ay ga ncirney sanba war se ngi waatoo ga, laboo ga nga duuraa noo, faarey tuurey ga ize tee. ⁵ War ga taasoo kar hala alaneboo hegaa ga, alaneboo hegaa ga koy hala sayyanoo ga, war ga war ñaahayaa ñaa hala war ma kungu, de war ga goro war gandaa ra nda alaafiya. ⁶ Ay ga baani danj gandaa ra, war ga kani, boro kul si war dirgasandi. Ay ga hooga laaley derandi war gandaa ra. Takuba si too war gandaa do. ⁷ War ga war iberey gaaray, takuba g'i kanjandi war jine. ⁸ Boro guu war ra ga zangu (100) gaaray i ra, zangu

(100) war ra ga zenber woy (10.000) gaaray, takuba ga war iberey kanjandi war jine. ⁹ Ay ga bere war here, ay ga war noo hayyan ka war boobandi, ay ga gaabu agay amaanaa ga war se. ¹⁰ War ga hegay zeenaa nja, war ga izeenaa fattandi itaagaa se. ¹¹ Ay g'ay gorodogoo danj war game, ay hundoo si konna war. ¹² Ay ga dira war game, ay ga tee war se Irkoy, war ga tee ay jamaa. ¹³ Agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj na war fattandi Misira gandaa ra hala war masi yee ka tee i se bajna, ay na tinjay-zaa-bundoo kayri hala war ma hin ka war boŋey jer ka dira.

Laaliyanoo kanj ga duwandi Irkoy kutayanoo ra

¹⁴ Amma nda war si hanjajer ya ne, nda war si yaamarey din kul ka goy, ¹⁵ de mo nda war wanji ay hantumey, nda war hundoo konna ay fondawey hala nongu kanj ra war s'ay yaamarey kul ka goy ka agay amaanaa dunbu, ¹⁶ agay mo, hayaa ne kanj ay g'a tee war se: ay ga hunburay, nda jomyan, nda gaaham konni kanj ga war moŋey nja ka war hundey laazaaba sanba war ga, war ga war dumiyooy say, amma a ga tee yaada, zama war iberey no m'i nja. ¹⁷ Ay g'ay ndumoo bere war se: war ga karandi war iberey jine, borey kanj ga konna war ga kaa ka žigi ka koy war ga. War ga zuru bila nda boro ma war gaaray.

¹⁸ Nda wey kul tee war mana hanjajer ya ne, ay ga tonton ka war zukandi hala cee iyye war zunubey maaganda se. ¹⁹ Ay ga war binebeeritaraa kanj ti war gaaboo kayri, ay ga war beenaa tee sanda guuru, war laboo ga tee sanda alhan. ²⁰ War gaaboo ga ben yaada ra, war laboo si nga duuraa noo, gandaa tuurey si ize tee.

²¹ Nda war si yadda ay ga, war si baa war ma hanjajer ya ne, ay ga war kar cee iyye ka tonton sanda woo kanj war zunubey ga hima nda a. ²² Ay ga ganjihoogayan sanba war ga, i ga war izey wii, i ga war almaney halaci, i ga war hinnaa kaccandi, war fondawey ga tee saaji.

²³ Nda hayey wey kul mana war danj fondaa ra, nda war si yadda ay ga, ²⁴ agay mo si yadda war ga, ay ga war kar mo cee iyye war zunubey maaganda se. ²⁵ Ay ga kate war ga takubaa kanj ga faasa amaanaa se, waati kanj war koy lanba war koyrawey ra, ay ga wirci laala kanj ga bere sanba war game, war ga kanj war iberey kabey ra. ²⁶ Waati kanj ay na war janjandi njaayan, woy boro woy (10) ga war takulaa ton alforon folloku ra, i ga war boro foo kul noo nga bagaa takulaa. War ga nja, amma war si kungu.

²⁷ Nda woo kul, war mana hanjajer ya ne, war si dira ay bande, ²⁸ ay si yadda war ga, ay ga futu, agay, ay ga war zukandi mo cee iyye war zunubey maaganda se. ²⁹ War ga war iz'arey hamey nja, war ga war ize woyey hamey nja. ³⁰ Ay ga war tooru ganadogey halaci, ay ga war dugu diinandidogey kayri, ay ga war bukawey danj toorey kanj ti bukawayan ga. Ay hundoo ga konna war. ³¹ Ay ga war koyrawey tee saaji, ay ga war nongu henanantey tee saaji, ay si yee ka maa war dugu sunnaara kaaney. ³² Agay, ay ga gandaa tee saaji hala nongu kanj ra war iberey kanj ga kaa ka goro a ra, ga alaabiina. ³³ War, ay ga war say gandawey ra, ay ga takuba ka war gaaray. War gandaa ga halaci, war koyrawey ga tee saaji.

³⁴ Waatoo din, laboo nanjanoo kul ra, a ga nga hunanzam zaarey tee, waatoo kanj war goo war iberey gandaa ra, waatoo din laboo ga hunanzam, a ga nga hunanzam zaarey bana. ³⁵ Zaarey kul kanj a nanjandi, a ga hunanzam, zama a mana hunanzam war hunanzam zaarey ra waatey kanj ra war ga goro no din.

³⁶ Borey kanj ga cindi war ra, ay ga alkubutaray danj biney ra nga iberey gandawey ra, tuuri fita kanj hewoo na zaa jindoo g'i zurandi. I ga zuru sanda takaa kanj nda boro ga zuru takuba se. I ga kanj ka gar boro man'i gaaray. ³⁷ I ga kanj cere bonj ma nee takuba k'i gaaray, ka gar boro man'i gaaray. War si hin ka kay war iberey jine, ³⁸ war ga halaci gandawey ra, war iberey gandaa ga war gon. ³⁹ Borey kanj ga cindi war ra hamey ga ben ngi laybey maaganda se war iberey gandawey ra. Ngi baabey laybey mo se ngi hamey ga ben.

Irkoy ga hongga nga amaanaa

⁴⁰ Woo banda ga, i ga ngi zunubey nda ngi baabey zunubey har kaaray, toonerey kanj i n'i tee ya ne, nda takaa kanj nda i mana yadda ay ga. ⁴¹ Woo se agay mo si yadda ngi ga, ay n'i ka koy ngi iberey gandaa ra. Nda i na ngi bine beerey yeeti ganda, nda i na ngi zunubey garaa bana, ⁴² ay ga hongga agay amaanaa kanj ay n'a noo Yakuba se, nda agay amaanaa mo kanj ay na noo Isiyaka se. Ay ga hongga agay amaanaa mo kanj ay n'a noo Ibrahima se, ay ga hongga laboo. ⁴³ I ga hima ka gandaa nanj hala gandaa ma nga hunanzam zaarey tee waatoo kanj ra a nanjandi dumawey ga. I ga ngi zunubey garaa bana, zama haya kanj se i wanji ay fondawey, de ngi hundey konna ay hantumey. ⁴⁴ Amma ba waati kanj i goo ngi iberey gandaa ra, ay si wanji ey, ay si konna ey ka benandi nda ey ka agay amaanaa kaa ir game, zama agay ti Abadantaa, ngi Koyoo.

⁴⁵ Ngi se ay ga hongu amaanaa kanj ay n'a tee ngi hayragey bande kanj ay n'i fattandi Misira gandaa ra, gandawey borey moyey cire ka tee ngi Koyoo. Agay ti Abadantaa.»

⁴⁶ Wey ti yaamarey, nda fondawey, nda ašariyawey kanj Abadantaa n'i danj nga nda Izirayel borey game Sinay tondi hondoo boj Musa bande.

27

Haya kanj ga yeetandi jere ga Abadantaa se ašariyaa

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Šelanj Izirayel borey se, nee i se: <Nda boro na adamizeyanj meefur zaa Abadantaa maapoo ga, i ga tee Abadantaa wane nda alkadaroo kanj kayandi. ³ Nda aru no kanj goo nda jiiri waranka (20) ka koy jiiri woydu (60), alkadaroo kanj kayandi ma tee nzorfu kaaray tamma boj woyguu (50), a ma sawa nda nongu henanantaa nzorfu tamma. ⁴ Nda woy no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma waranza (30). ⁵ Boro kanj goo nda jiiri guu ka koy waranka (20), nda aru no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma waranka (20), nda woy no, a ma tee nzorfu tamma woy (10). ⁶ Boro kanj goo nda handu foo ka koy jiiri guu, nda aru no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma guu, nda woy no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma hinza. ⁷ Boro kanj goo nda jiiri woydu (60) ka koy, nda aru no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma woy cindi guu (15), nda woy no, alkadaroo ma tee nzorfu tamma woy (10).

⁸ Nda boraa kanj na meefuroo zaa ga hanse ka talka alkadaroo banayanoo se, i m'a ka koy sargari juwalkaa do. Sargari juwalkaa ma alkadaroo kayandi a se. A ma alkadaroo kayandi meefur zaakaa se ka sawa nda haya kanj nga hinoo ga toor'a.

⁹ Nda adabbawey ra i na sargari kaa Abadantaa maapoo ga, haya kul kanj ga nondi i ra Abadantaa maapoo ga ma henan. ¹⁰ A masi barmayandi, affoo masi huru dogoo ra, ilaala masi huru ihenna doo ra, ihenna masi huru ilaala doo ra. Nda adabba foo barmayandi mo nda affoo, nda woy no, alkadaroo ma tee nzorfu dogoo ra ma yeetandi jere ga Abadantaa se. ¹¹ Nda adabba harramante kul kanj no kanj si hin ka hun sargari Abadantaa maapoo ga, i ma adabbaa ka koy sargari juwalkaa do. ¹² Sargari juwalkaa ma alkadaroo kayandi, nda ihenna no wala ilaala, alkadaroo kanj a n'a danj no ma cindi. ¹³ Nda koyoo ga hanse ka baa a ma yeetandi nga se, nga hayoo alkadaroo, igguu foo kul affoo ma tonton a ga.

¹⁴ Nda boro na nga hugoo yeeti jere ga, a ma tee henanante Abadantaa se, sargari juwalkaa ma alkadaroo kayandi, nda ihenna no wala ilaala no. Alkadaroo kanj sargari juwalkaa n'a danj no ma diyandi. ¹⁵ Nda boraa kanj na hugoo yeeti jere ga Irkoy se, ga baa nga hugoo ma yeetandi nga se, nooroo alkadaroo, igguu foo kul a ma affoo tonton a ga, a ma tee nga mayraa.

¹⁶ Nda boro na faari foo kaa nga almaanoo ra k'a yeeti jere ga Abadantaa se, nga alkadaroo si sawa nda kala hinnaa kanj ga hin ka saya a ra, kilo zangu hinza (300) cine orž kul ga sawa nda nzorfu kaaray tamma boj woyguu (50). ¹⁷ Nda za Sawalyanoo jiiroo ra a na nga faaroo yeeti jere ga Abadantaa se, nga alkadaroo ma cindi nga takaa ga. ¹⁸ Amma nda Sawalyanoo jiiroo banda ga, a na nga faaroo yeeti jere ga Abadantaa se, sargari juwalkaa ma faaroo hayoo kabu ka sawa nda jiirey hinnaa kanj cindi Sawalyanoo jiiroo se. A ma haya kaa alkadaroo ra. ¹⁹ Nda boraa kanj na faaroo yeeti jere ga Abadantaa se, ga hanse ka baa a ma yeetandi nga se, nga hayoo igguu foo kul a ma affoo tonton a ga, a ma tee nga mayraa. ²⁰ Nda faaroo mana yeetandi boraa se, nda a neerandi boro tana se, a si hin ka yeetandi a se koyne. ²¹ Nda faaroo tanjandi Sawalyanoo jiiroo ga, a ma yeetandi jere ga Abadantaa se sanda faari kanj kayandi Irkoy hinne se, a ma tee sargari juwalkey mayraa.

²² Nda a na faari kanj a n'a day, amma a man'a tubu, yeeti jere ga Abadantaa se, ²³ sargari juwalkaa ma alkadaroo hayoo kabu a se hala Sawalyanoo jiiroo ga. Hanoo din, aroo ma alkadaroo hayoo bana kanj kayandi, a ma tee haya kanj yeetandi jere ga Abadantaa se. ²⁴ Sawalyanoo jiiroo ga, faaroo ma yeetandi boraa se kanj ga a dayandi, boraa kanj bay k'a mayray.

²⁵ Alkadar kul kanj n'n'a danj ma sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tamma. Nzorfu kaaray tamma foo kul ti garam woy cindi hinka (12).

²⁶ Adabba gunde jinaa, boro kul si hima k'a yeeti jere ga Abadantaa se, zama adabbaa gunde jinaa, Abadantaa wane nda a ka ben, a ma tee haw, wala feeji, wala hancin, Abadantaa wane. ²⁷ Nda adabba harramante no, a ga hin ka barmayandi, igguu foo kul affoo ma tonton alkadaroo ga. Nda a mana barmayandi, a ma neerandi nda nga alkadaroo.

²⁸ Haya kul kanj boro n'a kayandi Abadantaa hinne se, nga mayrawey ra, a si hin ka neerandi, a si hin ka barmayandi, a ma tee boro, wala adabba, wala faari nga almaanoo ra. Haya kul kanj kayandi Irkoy hinne se ga yeetandi jere ga Abadantaa maapoo ga,

a ga hanse ka henan. ²⁹ Adamize kul kaŋ nondi hala abada Abadantaa se, si hin ka barmayandi, šikka sii a ga wiiyandi.

³⁰ Laboo azakkaa kul ti Abadantaa wane, a ma tee laboo dumiyoo, wala tuuri-ize, a ga yeetandi jere ga Abadantaa se. ³¹ Nda boro ga hanse ka baa haya ma barmayandi nga se azakkaa ra, igguu foo kul a ma affoo tonton a ga. ³² Alman beeri wala ibuuney azakkaa kaŋ kabandi, alman woy (10) kul affoo ma yeetandi jere ga Abadantaa se. ³³ I masi guna ka dii wala almanoo ga boori wala a si boori, a masi barmayandi. Nda a barmayandi mo, nga nda woo kaŋ huru dogoo ra ma yeetandi jere ga Abadantaa se. I masi yeetandi boro se.»

³⁴ Wey ti yaamarey kaŋ Abadantaa n'i har Musa se Sinay tondi hondoo boŋ, a m'i noo Izirayel borey se.

Kabuyaney citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Izirayel borey jamaa kabuyan boobaa kanj goo citaaboo woo ra, nga se i na citaaboo maapoo danj Kabuyaney citaaboo. Amma man'ti kabuyan hinne ga citaaboo ga šelanj, nga jere beeroo si šelanj kabuyan ga.

Waatoos kanj Izirayel borey duu yaamarey kul kanj Irkoy n'i har Musa se Sinay tondi hondoo ga, i soolu ka fondaa zaa ka naaru ka koy Kananj gandaa ra kanj allaahidoo zandi i se. I na jiiri woytaaci (40) tee fondaa ra. Woo banda ga, i hin ka huru gandaa ra.

Citaaboo woo fillaa si hanga kala Fattaroo citaaboo nda Sargarey citaaboo fillawey bande. A ga cebe kanj Irkoy jamaa adamizeyanj de no: waati fooyanj i ga naanay, waati fooyanj i ga šikka-šikka, waati fooyanj i ga gaabi, waati fooyanj i ga felaw, waati fooyanj i ga jer, waati fooyanj i ga yee ganda. Citaaboo woo ga cebe mo kanj Irkoy ga nga laadirtaraa cebe nongoo kul here nga jamaa se, amma a si ganji Irkoy ma goy nda šerretaraj.

Musa goo nongu šenda ra kanj ti Irkoy nda nga jamaa game. Irkoy diyaw no. Nga nda Irkoy gamoo ga hanse ka boori. Alhormo wirikaw no kanj si fara, a ga alhormo wiri jama se kanj si laadir kanj ti Izirayel borey.

Izirayel alkabiilawey kabuyan jinaa

¹ Abadantaa šelanj Musa se cere kubayyan hukukumoo ra Sinay saajoo ra, jiiri hinkantoo kanj ra Izirayel borey fatta Misira gandaa ra handu hinkantoo zaari jinaa. A nee: ² «Ni nda Haruna ma Izirayel borey jamaa kul kabu alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ka arey kul maapey hantum affoo-foo. ³ Arey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, kanjanj ga hin ka koy wongu Izirayel se, ni nda Haruna m'i kabu, wongu-ize ka koy wongu-ize. ⁴ Alkabiila foo kul aru foo kanj ti hugu boj ma hanga war.

⁵ Arey kanj ga hanga war maapey ne: Rubenj alkabiilaa ra, Elisur kanj ti Šedewur iz'aroo. ⁶ Simewonj alkabiilaa ra, Šelumiyel kanj ti Surišaday iz'aroo. ⁷ Žuda alkabiilaa ra, Nahišonj kanj ti Aminadab iz'aroo. ⁸ Isakar alkabiilaa ra, Netaniyel kanj ti Suwar iz'aroo. ⁹ Zabulonj alkabiilaa ra, Eliyab kanj ti Helonj iz'aroo. ¹⁰ Isufi iz'arey: Efrayim alkabiilaa ra, Elišama kanj ti Amihud iz'aroo. Manase alkabiilaa ra, Gamliyel kanj ti Pedasur iz'aroo. ¹¹ Benžamenj alkabiilaa ra, Abidanj kanj ti Žedewoni iz'aroo. ¹² Dan alkabiilaa ra, Ahizezer kanj ti Amišaday iz'aroo. ¹³ Ašer alkabiilaa ra, Pagiye kanj ti Okranj iz'aroo. ¹⁴ Gad alkabiilaa ra, Elyasaf kanj ti Dehuwel iz'aroo. ¹⁵ Neftali alkabiilaa ra, Ahira kanj ti Enanj iz'aroo.»

¹⁶ Wey ti borey kanj ciyandi jamaa ra. I man'ti kala ngi baabey alkabiilawey bonkoyney. Izirayel wongu-ize jamawey jineborey no. ¹⁷ Musa nda Haruna na arey wey kanj suubandi nda ngi maapey tonton ngi ga. ¹⁸ Handu hinkantoo zaari jinaa i na jamaa kul marga. I na borey kabu alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu. Arey kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, i na maapey hantum affoo-foo. ¹⁹ Sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar, Musa na kabuyanoo tee Sinay saajoo ra.

²⁰ Izirayel iz'aru jinaa kanj ti Rubenj hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maapey. Arey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ²¹ Arey kanj kabandi Rubenj alkabiilaa ra man'ti kala zenber woytaaci cindi iddu nda zangu guu (46.500).

²² Simewonj hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maapey. Arey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ²³ Arey kanj kabandi Simewonj alkabiilaa ra man'ti kala zenber woyguu cindi yagga nda zangu hinza (59.300).

²⁴ Gad hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maapey. Borey kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ²⁵ Arey kanj kabandi Gad alkabiilaa ra man'ti kala zenber woytaaci cindi guu nda zangu iddu nda woyguu (45.650).

²⁶ Žuda hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maapey. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ²⁷ Arey kanj kabandi Žuda alkabiilaa ra man'ti kala zenber woyye cindi taaci nda zangu iddu (74.600).

²⁸ Isakar hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maapey. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi

affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ²⁹ Arey kanj kabandi Isakar alkabiilaa ra man'ti kala zenber woyguu cindi taaci nda zangu taaci (54.400).

³⁰ Zabulonj hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ³¹ Arey kanj kabandi Zabulonj alkabiilaa ra man'ti kala zenber woyguu cindi iyee nda zangu taaci (57.400).

³² Isufi hayroo here, Efrayim hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ³³ Arey kanj kabandi Efrayim alkabiilaa ra man'ti kala zenber woytaaci nda zangu guu (40.500).

³⁴ Manase hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ³⁵ Arey kanj kabandi Manase alkabiilaa ra man'ti kala zenber waranza cindi hinka nda zangu hinka (32.200).

³⁶ Benzamej hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ³⁷ Arey kanj kabandi Benzamej alkabiilaa ra man'ti kala zenber waranza cindi guu nda zangu taaci (35.400).

³⁸ Dan hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ³⁹ Arey kanj kabandi Dan alkabiilaa ra man'ti kala zenber woydu cindi hinka nda zangu iyee (62.700).

⁴⁰ Aŕer hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ⁴¹ Arey kanj kabandi Aŕer alkabiilaa ra man'ti kala zenber woytaaci cindi foo nda zangu guu (41.500).

⁴² Neftali hayroo kabandi boro foo kul nda nga alkabiilaa, boro foo kul nda nga hugoo borey maaney. Borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kabandi affoo-foo, wey kul kanj ga hin ka koy wongu. ⁴³ Arey kanj kabandi Neftali alkabiilaa ra man'ti kala zenber woyguu cindi hinza nda zangu taaci (53.400).

⁴⁴ Wey ti borey kanj Musa, nda Haruna, nda Izirayel borey boŋkoyni woy cindi hinkaa (12) n'i kabu, aru foo kul hun hugu foo ra. ⁴⁵ Izirayel borey kul kanj kabandi, boro foo kul nda nga hugoo, borey kul kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, wey kul kanj ga hin ka koy wongu Izirayel se, ⁴⁶ ngi kul ti zenber zangu iddu nda zenber hinza nda zangu guu nda woyguu (603.550).

Hayaa kanj na Lewi alkabiilaa tee cere-cerante

⁴⁷ Lewi alkabiilaa borey mana laasaabandi ngi kabuyanoo ra. ⁴⁸ Abadantaa nka ŕelanj Musa se ka nee: ⁴⁹ «Lewi alkabiilaa hinne no mas'a kabu Izirayel borey bande. ⁵⁰ Ma seedetaraa gorodogoo nda hayey kanj goo a ra nda nga jinawey kul talfi Lewi borey ga. Ngi, i ma seedetaraa gorodogoo nda nga jinawey zaa ka huga nda ey ka goro k'a kuubi k'a bere. ⁵¹ Nda Irkoy gorodogoo ga gana, ngi no m'a feeri, nda nga gorodogoo kay ngi no m'a cin. Boro tana kanj man Irkoy gorodogoo ŕikka sii ga wiiyandi. ⁵² Izirayel borey affoo kul ma zunbu nga kaloo ra, affoo kul nga darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. ⁵³ Lewi borey ga goro ka seedetaraa gorodogoo kuubi k'a bere hala futayyanoo masi kanj Izirayel borey jamaa ga. Lewi borey no ma huga nda seedetaraa gorodogoo goyoo.» ⁵⁴ Izirayel borey na hayey tee nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar, i n'i tee nda takaa din da.

2

Izirayel alkabiilawey goro takaa saajoo ra

¹ Abadantaa ŕelanj Musa nda Haruna se ka nee: ² «Izirayel borey affoo kul ma goro nga darapowoo cire, nga hugoo borey tammaasaa jere. I ma goro ka cere kubayyan hukkuumoo kuubi k'a bere k'a tenje.

³ Wey kanj ga goro dandi here, waynahunay kaboo ga, ga goro wongu-ize ka koy wongu-ize ŕuda kaloo darapowoo cire, ŕuda borey boŋkoynoo ti Nahiŕonj, Aminadab iz'aroo.

⁴ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyye cindi taaci nda zangu iddu (74.600). ⁵ Nga jeroo ga Isakar alkabiilaa ga goro, Isakar borey boŋkoynoo ti Netaniyel, Suwar iz'aroo.

⁶ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyguu cindi taaci nda zangu taaci (54.400).

⁷ Woo banda ga, Zabulonj alkabiilaa, Zabulonj borey boŋkoynoo ti Eliyab, Helonj iz'aroo.

⁸ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyguu cindi iyee nda zangu taaci (57.400).

⁹ Žuda kaloo borey hinnaa ti aru zenber zangu nda zenber woyyaaha cindi iddu nda zangu taaci (186.400), wongu-ize ka koy wongu-ize. Ngi ti boro jina-jinawey kañ ga tun ka koy.

¹⁰ Gurma here, Ruben kaloo wongu-izey ga goro ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Ruben borey bonkoynoo ti Elisur, Sedewur iz'aroo. ¹¹ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyaaci cindi iddu nda zangu guu (46.500). ¹² Nga jeroo ga Simewon alkabiilaa ga goro. Simewon borey bonkoynoo ti Šelumiyel, Surišaday iz'aroo. ¹³ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyuu yagga nda zangu hinza (59.300). ¹⁴ Ngi banda ga, Gad alkabiilaa goo. Gad borey bonkoynoo ti Elyasaf, Rehuwel iz'aroo. ¹⁵ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyaaci cindi guu nda zangu iddu nda woyyuu (45.650). ¹⁶ Ruben alkabiilaa kaloo borey hinnaa ti aru zenber zangu nda zenber woyyuu cindi foo nda zangu taaci nda woyyuu (151.450), wongu-ize ka koy wongu-ize. Ngi ti boro hinkantey kañ ga tun ka koy.

¹⁷ Woo banda ga, cere kubayyan hukcumoo ga koy, Lewi borey kaloo goo kaley jerey game. I si koy nda kala kali ka koy kali, affoo kul ga koy nda nga dogoo nda ngi darapowoo.

¹⁸ Dangay here, Efrayim kaloo wongu-izey ga goro ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Efrayim borey bonkoynoo ti Eliša, Amihud iz'aroo. ¹⁹ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyaaci nda zangu guu (40.500). ²⁰ Nga jeroo ga Manase alkabiilaa goo, Manase borey bonkoynoo ti Gamliyel, Pedasur iz'aroo. ²¹ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber waranza cindi hinka nda zangu hinka (32.200). ²² Ngi banda ga, Benžamen alkabiilaa goo. Benžamen borey bonkoynoo ti Abidan, Žedewoni iz'aroo. ²³ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber waranza cindi guu nda zangu taaci (35.400). ²⁴ Borey kañ goo Efrayim kaloo ra hinnaa ti zenber zangu nda zenber yaaha nda zangu (108.100), wongu-ize ka koy wongu-ize. Ngi ti boro hinzantey kañ ga tun ka koy.

²⁵ Hawsa here, Dan kaloo wongu-izey ga goro ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Dan borey bonkoynoo ti Ahiyezer, Amišaday iz'aroo. ²⁶ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyu cindi hinka nda zangu iyye (62.700). ²⁷ Nga jeroo ga Ašer alkabiilaa ga goro, Ašer borey bonkoynoo ti Pagiye, Okran iz'aroo. ²⁸ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyaaci cindi foo nda zangu guu (41.500). ²⁹ Ngi banda ga, Neftali alkabiilaa goo. Neftali borey bonkoynoo ti Ahira, Enaž iz'aroo. ³⁰ Nga wongu-izey hinnaa ti aru zenber woyyuu cindi hinza nda zangu taaci (53.400). ³¹ Dan kaloo borey kul hinnaa ti zenber zangu nda zenber woyyuu cindi iyye nda zangu iddu (157.600). Ngi ti boro kokorantey kañ ga tun ka koy, darapo ka koy darapo.»

³² Izirayel borey kañ kabandi kaley ra hugu ka koy hugu nda wongu-ize ka koy wongu-ize hinnaa kul cere ra ti zenber zangu iddu nda zenber hinza nda zangu guu nda woyyuu (603.550). ³³ Lewi borey mana laasaabandi Izirayel borey kabuyanoo ra, sanda takaa kañ nda Abadantaa na Musa yaamar.

³⁴ Izirayel borey na hayey tee nda takaa kañ nda Abadantaa na Musa yaamar. Taka follokaa nda i ga ngi kaley tee ngi darapowey cire. Taka follokaa nda i ga tun ka koy, alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu.

3

Goyey kañ talfandi Lewi borey ga

¹ Haruna nda Musa hayrey ne waatoo kañ Abadantaa ga šelan Musa se Sinay tondi hondoo ga. ² Haruna iz'arey maapey ne: Nadab ti iz'aru jinaa, nga banda ga, Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar. ³ Wey ti Haruna iz'arey maapey, sargari juwalkawyan no kañ yonandi ka yeetandi jere ga sargari juwalyan se. ⁴ Nadab nda Abihu buu Abadantaa jine waatoo kañ i na nuune kañ si bisa dan Abadantaa jine Sinay saajoo ra. I sii nda ize. Eleyazar nda Itamar na sargari juwalyan goyoo tee ngi baaba Haruna hinoo cire.

⁵ Abadantaa šelan Musa se ka nee: ⁶ «Lewi alkabiilaa manandi k'i kayandi sargari juwalkaa Haruna jere, i m'a gaa goyoo ra. ⁷ I ma goyey tee Haruna nda jamaa kul se cere kubayyan hukcumoo jine, i ma goyey tee kañ goo Irkoy gorodogoo ra. ⁸ I ga hawgay nda cere kubayyan hukcumoo jinawey kul, goyey kañ i g'i tee Irkoy gorodogoo ra, i s'i tee kala Izirayel borey maapey ga. ⁹ Ma Lewi borey noo Haruna nda nga iz'arey se Izirayel borey maapey ga. ¹⁰ Ma Haruna nda nga iz'arey dan i ma sargari juwalyan goyoo tee. Boro tana kañ man šikka sii ga wiiyandi.»

¹¹ Abadantaa yee ka šelan Musa se ka nee: ¹² «Nga ne, agay, ay na Lewi borey za Izirayel borey gunde jinawey kul dogey ra. Lewi borey man'ti kala agay wane. ¹³ Zama gunde jinaa kul man'ti kala agay wane, hanoo kañ ay na Misira borey gunde jinawey

kar k'i wii, ay na Izirayel borey gunde jinawey yeeti ay boŋ se jere ga, a ma tee adamizey wala adabbawey. Agay wane nda ey, agay ti Abadantaa.»

Lewi alkabiilaa kabuyan jinaa

¹⁴ Abadantaa ŧelan Musa se Sinay saajoo ra ka nee: ¹⁵ «Lewi iz'arey kabu hugu ka koy hugu, alkabiila ka koy alkabiila, ma arey kul kabu kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a.» ¹⁶ Musa na kabuyanoo tee ka sawa nda Abadantaa yaamaroo, a n'a tee nda takaa kanj nda a hantumandi.

¹⁷ Lewi iz'arey maapey ne: Gerŧon, nda Kehat, nda Merari. ¹⁸ Gerŧon iz'arey maapey ne, alkabiila ka koy alkabiila: Libni nda ŧimeyi. ¹⁹ Kehat iz'arey ne, alkabiila ka koy alkabiila: Amram, nda Yisehar, nda Hebron, nda Uziyel. ²⁰ Merari iz'arey ne, alkabiila ka koy alkabiila: Mahili nda Muŧi. Wey ti Lewi alkabiilawey kanj kabandi hugu nda hugu.

Goyoo kanj talfandi Gerŧon borey ga

²¹ Gerŧon hayroo man'ti kala Libni alkabiilaa nda ŧimeyi alkabiilaa. Wey ti Gerŧon alkabiilawey. ²² Borey kanj kabandi i ra k'a dii arey kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a hinnaa ti zenber iyye nda zangu guu (7.500). ²³ Gerŧon borey alkabiilawey si goro kala Irkoy gorodogoo dumaa ga, waynakanjay here. ²⁴ Gerŧon borey hugoo bonjkoynoo man'ti kala Elyasaf, Layel iz'aroo. ²⁵ Cere kubayyan hukkumoo goyoo kanj talfandi Gerŧon hayroo ga ti: Irkoy gorodogoo, nda hukkumoo nda nga daabandoo, nda ridowoo kanj goo cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, ²⁶ nda batumaa kuntawey, nda batumaa mijoo ridowoo kanj ga Irkoy gorodogoo kuubi k'a bere nda sargari tonadogoo, nda karfey kanj goo no goyoo kul se.

Goyoo kanj talfandi Kehat borey ga

²⁷ Kehat hayroo ti: Amram borey alkabiilaa, nda Yisehar borey alkabiilaa, nda Hebron borey alkabiilaa, nda Uziyel borey alkabiilaa. Wey ti Kehat borey alkabiilawey. ²⁸ Nda n'na arey kul kabu kanj goo i ra kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a, ngi hinnaa man'ti kala zenber yaaha nda zangu iddu (8.600)*, maanaa wey kanj ga goy nongu henanantaa ra. ²⁹ Kehat iz'arey alkabiilawey si goro Irkoy gorodogoo se kala gurma here caraa ga. ³⁰ Kehat borey alkabiilawey hugoo bonjkoynoo ti Elisafan kanj ti Uziyel iz'aroo. ³¹ Goyoo kanj talfandi i ga man'ti kala: sundukoo, nda taabaloo, nda fitilla gorodogoo, nda sargari tonadogey, nda jinawey kanj ga goyey tee nongu henanantaa ra, nda ridowoo, nda goyey kul kanj jinawey wey g'i tee.

³² Lewi borey bonjkoyni beeroo ti Eleyazar kanj ti sargari juwalkaa Haruna iz'aroo. Nga bara borey jine kanj ga goy nongu henanantaa ra.

Goyoo kanj talfandi Merari borey ga

³³ Merari hayroo ti: Mahili borey alkabiilaa nda Muŧi borey alkabiilaa. Wey ti Merari alkabiilawey. ³⁴ Nda n'na arey kul kabu kanj goo i ra kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a, ngi hinnaa man'ti kala zenber iddu nda zangu hinka (6.200). ³⁵ Merari borey alkabiilawey hugoo bonjkoynoo ti Suriyel kanj ti Abihel iz'aroo. I si goro Irkoy gorodogoo se kala hawsa here caraa ga. ³⁶ Hayey kanj talfandi Merari iz'arey ga ti Irkoy gorodogoo bundu tefawey, nda nga gaaru-gaarey, nda nga ganjey, nda nga ferawey, nda nga jinawey kul, nda goyoo kul kanj goo a ra, ³⁷ nda batumaa ganjey kanj g'a kuubi k'a bere, nda ngi ferawey, nda sukahayey, nda ngi karfey.

³⁸ Musa, nda Haruna, nda Haruna iz'arey no ma goro Irkoy gorodogoo jine dandi here, i ga goro cere kubayyan hukkumoo jine waynahunay here. Ngi no ma goy nongu henanantaa ra Izirayel borey maapey ga. Boro tana kanj man ŧikka sii ga wiiyandi.

³⁹ Lewi borey kul kanj Musa nda Haruna n'i kabu alkabiila nda alkabiila ka sawa nda Abadantaa yaamaroo k'a dii arey kul kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a, ngi hinnaa man'ti kala zenber waranka cindi hinka (22.000).

Lewi borey huru gunde jinawey dogey ra

⁴⁰ Abadantaa nee Musa se: «Izirayel borey iz'aru gunde jinawey kul kabu, k'a dii wey kanj goo nda handu foo nda wey kanj bisa a, m'i kabu ka maapey hantum. ⁴¹ Agay ti Abadantaa, ma Lewi borey danj ya ne jere ga Izirayel borey gunde jinawey dogey ra, ma Lewi borey adabbawey danj ya ne jere ga Izirayel borey adabba gunde jinawey dogey ra.» ⁴² Musa na iz'aru gunde jinawey kul kabu Izirayel borey ra, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar. ⁴³ Iz'aru gunde jinawey kanj goo nda handu foo nda wey kanj

* 3:28 3.28 «zenber yaaha nda zangu iddu (8.600)», hantum fooyan ga nee «zenber yaaha nda zangu hinza (8.300)».

bisa a kanj kabandi i ra hinnaa ti zenber waranka cindi hinka nda zangu hinka nda woyye cindi hinza (22.273).

⁴⁴ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ⁴⁵ «Lewi borey danj Izirayel borey gunde jinawey dogey ra, Lewi borey adabbawey danj Izirayel borey waney dogey ra. Lewi borey man'ti kala agay wane, agay ti Abadantaa. ⁴⁶ Izirayel borey gunde jinawey tonton nda boro zangu hinka nda woyye cindi hinza (273) ka bisa Lewi borey. Takaa ne kanj nda ngi yeetianoo ga teendi: ⁴⁷ ma nzorfu kaaray tamma bonj guu dii ngi boro foo kul ga, ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa kanj ti garam woy cindi hinka (12). ⁴⁸ Ma nooroo noo Haruna nda nga iz'arey se a ma tee iz'aru gunde jinaa boobey yeetianoo hayoo.» ⁴⁹ Musa duu ngi hayoo iz'aru jina boobey kanj Lewi borey n'i day ga. ⁵⁰ Nooroo kanj a n'a dii Izirayel borey gunde jinawey ga ti nzorfu kaaray tamma bonj zenber foo nda zangu hinza nda woynu cindi guu (1.365) ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa. ⁵¹ Woo banda ga, Musa na yeetianoo nooroo noo Haruna nda nga iz'arey se, ka sawa nda Abadantaa yaamaroo, sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

4

Kehat alkabiilaa goyey

¹ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se ka nee: ² «Lewi iz'arey ra, wa Kehat iz'arey kabu alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ³ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy cere kubayyan hukkumoo ra. ⁴ Goyoo ne kanj Kehat iz'arey g'a tee cere kubayyan hukkumoo ra: I ga huga nda hayey kanj ga hanse ka henan. ⁵ Nda jamaa kaloo ga gana, Haruna nda nga iz'arey ga zaaraa kanj ti rido kaa ka seedetaraa sundukoo gum nda ga. ⁶ I ga ayu kuuru kunta danj a ga, i ga zaara kanj kul ti ibula daaru a ga, woo banda ga, i ga nga gobey danj a ga. ⁷ I ga zaara bula daaru takulawey kanj jisandi Irkoy jine taabaloo ga, i ga taasawey, nda potey, nda sargari-kaa-potey, nda sargari hari-harey gullawey danj a ga. Takulawey kanj ga sargandi waati kul ma bara a bonj. ⁸ I ga zaara ciray zaram gum hayey wey kul ga, i g'i gum nda ayu kuuru kunta, i ma nga gobey danj a ga. ⁹ Woo banda ga, i ga zaara bula zaa ka gaayoo fitilla gorodogoo, nda nga fitillawey, nda kanbey kanj ga ngi zaarawey boosey dunbu, nda nga boosu-kaa-jinawey, nda jinawey kul gum kanj ra jii ga huru kanj goo no fitillawey goyoo se. ¹⁰ I ma nga nda nga jinawey kul danj ayu kuuru kunta ra jina i m'a danj jeejehayaa ga kanj g'a zaa. ¹¹ I ma zaara bula daaru wura sargari tonadogoo ga, i m'a gum nda ayu kuuru kunta, woo banda ga, i ma nga gobey danj a ga. ¹² I ma jinawey kul zaa kanj nda borey ga goy nongu henanantaa ra, i m'i danj zaara bula ra, woo banda ga, i m'i danj ayu kuuru kunta ra jina i m'i danj jeejehayaa ga kanj g'i zaa. ¹³ I ga sargari tonadogoo boosey kaa, i ma zaara ciray, ciray henna daaru sargari tonadogoo ga. ¹⁴ I ma jinawey kul kanj nda i ga goyey tee fur a bonj, boosu-kaa-jinawey, nda furseti beerey, nda doosinawey, nda kusey, maanaa sargari tonadogoo jinawey kul. Woo banda ga, i ma ayu kuuru kunta gum i bonj, i ga nga gobey danj a ga. ¹⁵ Waati kanj jamaa kaloo ga gana, waati kanj Haruna nda nga iz'arey na nongu henanantaa nda nga jinawey kul gum ka ben, Kehat iz'arey ga kaa k'a zaa. Amma i si too haya henanantaa do, nda man'ti woo, i ga buu. Woo ti hayaa kanj Kehat iz'arey g'a zaa cere kubayyan hukkumoo ra ka koy. ¹⁶ Eleyazar, sargari juwalkaa Haruna iz'aroo, ga huga nda fitillaa jiyoo, nda dugu hew kaanaa, nda taas sargaroo kanj ga hun zaari kul, nda yonyan jiyoo. Nga no ma huga nda Irkoy gorodogoo kul nda hayey kul kanj goo a ra, nongu henanantaa nda nga jinawey.»

¹⁷ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se ka nee: ¹⁸ «War masi yadda Kehat borey alkabiilaa ma fay ka hun Lewi borey ra. ¹⁹ Hayaa kanj war g'a tee i se hala i ma cindi hunayan ra i masi koy buu waati kanj i too nongu henanantey ihenanantaa do ti Haruna nda nga iz'arey ma affoo kul danj nga goyoo ra nda jeejaa kanj affoo kul g'a zaa. ²⁰ I masi huru ba waati kayna ka dii haya henanantey, nda i n'a tee i ga buu.»

Geršonj alkabiilaa goyey

²¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ²² «Geršonj iz'arey mo kabu alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ²³ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy cere kubayyan hukkumoo ra. ²⁴ Goyoo kanj nda Geršonj borey alkabiilawey ga huga nda ngi jeejaa ne: ²⁵ I ma Irkoy gorodogoo kaymi taafe zuwey nda cere kubayyan hukkumoo zaa, nda nga daabandoo nda ayu kuuroo kuntaa kanj goo a ga, nda ridowoo kanj goo cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, ²⁶ nda batumaa kuntawey, nda batumaa mijoo ridowoo kanj ga Irkoy gorodogoo nda sargari tonadogoo kuubi k'a bere, nda ngi karfey nda jinawey kul

kanj goo a ga. Goyey wey ka talfandi i ga. ²⁷ Gerşonj borey ga ngi goyey kul tee ka sawa nda Haruna nda nga iz'arey yaamaroo, a ma tee ngi jeejaa wala ngi goyey. War ma ngi jeejewey kul laasaabu k'i har i se. ²⁸ Woo ti goyoo kanj talfandi Gerşonj borey iz'arey alkabiilawey ga cere kubayyan hukkumoo ra. I ma ngi goyey tee Itamar, sargari juwalkaa Haruna iz'aroo hinoo cire.»

Merari alkabiilaa goyey

²⁹ «Ma Merari iz'arey kabu, alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ³⁰ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka cere kubayyan hukkumoo goyoo tee. ³¹ Jeejaa kanj i g'a zaa goyoo kanj talfandi i ga cere kubayyan hukkumoo ra ti: Irkoy gorodogoo bundu tefawey, nda nga gaaru-gaarey, nda nga ganjey, nda nga ferawey, ³² nda batumaa kanj g'a kuubi ganjey nda ngi ferawey, nda ngi sukahayey, nda ngi karfey, nda ngi jinawey kul nda goyoo kul kanj ga teendi a ra. Affoo kul nda nga maano jinawey ma cebandi a se kanj a ga huga nda a k'a zaa ka koy. ³³ Woo ti goyoo kanj talfandi Merari borey iz'arey alkabiilawey ga cere kubayyan hukkumoo ra Itamar, sargari juwalkaa Haruna iz'aroo hinoo cire.»

Lewi borey kanj goo goyoo ra kabuyanoo

³⁴ Musa, nda Haruna, nda jamaa bonkoyney na Kehat izey kabu alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ³⁵ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy cere kubayyan hukkumoo ra. ³⁶ Arey kanj kabandi i ra alkabiila ka koy alkabiila hinnaa ti zenber hinka nda zangu iyee nda woyguu (2.750). ³⁷ Wey ti borey kanj kabandi Kehat alkabiilaa ra, borey kul kanj goy cere kubayyan hukkumoo ra, Musa nda Haruna n'i kabu ka sawa nda yaamaroo kanj Abadantaa n'a noo Musa se.

³⁸ Borey kanj kabandi Gerşonj iz'arey ra alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ³⁹ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy cere kubayyan hukkumoo ra, ⁴⁰ arey kanj kabandi i ra alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu hinnaa ti zenber hinka nda zangu iddu nda waranza (2.630). ⁴¹ Wey ti borey kanj kabandi Gerşonj iz'arey alkabiilawey ra, borey kul kanj goy cere kubayyan hukkumoo ra, Musa nda Haruna n'i kabu ka sawa nda Abadantaa yaamaroo.

⁴² Borey kanj kabandi Merari iz'arey alkabiilawey ra, alkabiila ka koy alkabiila, hugu ka koy hugu, ⁴³ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy cere kubayyan hukkumoo ra, ⁴⁴ arey kanj kabandi i ra alkabiila ka koy alkabiila hinnaa ti zenber hinza nda zangu hinka (3.200). ⁴⁵ Wey ti borey kanj kabandi Merari iz'arey alkabiilawey ra, borey kul kanj goy cere kubayyan hukkumoo ra, Musa nda Haruna n'i kabu ka sawa nda yaamaroo kanj Abadantaa n'a noo Musa se.

⁴⁶ Lewi borey kul kanj Musa, nda Haruna, nda Izirayel bonkoyney n'i kabu alkabiila ka koy alkabiila, nda hugu ka koy hugu, ⁴⁷ k'a dii wey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a ka koy jiiri woyguu (50), wey kul kanj ga hin ka goy nda wey kul kanj ga hin ka haya jeeje cere kubayyan hukkumoo ra, ⁴⁸ arey kanj kabandi i ra hinnaa ti zenber yaaha nda zangu guu nda woyyaaha (8.580). ⁴⁹ I kabandi ka sawa nda Abadantaa yaamaroo kanj a n'a noo Musa se a m'a har i se, ka affoo kul noo nga goyoo nda nga jeejaa. I n'i kabu nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

5

Aşariyaa kanj harandi boro žiibawey ga

¹ Abadantaa ūelanj Musa se ka nee: ² «Izirayel borey yaamar i ma jiraykoyni, wala boro kanj harimundogoo ga mandı, wala boro kanj bukaw n'a žiibandi kaa jamaa kaloo ra. ³ War m'i kaa, arey nda woyey, war m'i kaa jamaa kaloo ra, i masi ngi kaloo kanj game ay goo ma goro žiibandi.» ⁴ Izirayel borey n'a tee, i n'i kaa jamaa kaloo ra. I n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa n'a har Musa se.

Boro kanj toope aşariyaa

⁵ Abadantaa ūelanj Musa se ka nee: ⁶ «Nee Izirayel borey se: <Nda aru wala woy na zunubu tee kanj adamizey g'a tee ka Abadantaa toope, bora a woo duu zunubu, ⁷ borey ma yadda kanj ngi na zunubu tee, bora a kanj toope a ma hayaa kul yeeti bora se kanj a n'a toope, ka hayaa affoo tonton igguu foo kul ga. ⁸ Nda bora a nka buu, de boro sii no kanj se i g'a noo dogoo ra, hayaa ma yeetandi Abadantaa se, maanaa sargari juwalkaa se. Woo banda ga, bora a ga feeji gaaru no mo noo nga zunubu tuusuyanoo se kanj nda sargari juwalkaa ga zunubu tuusuyanoo tee a se.»

⁹ Haya kul kanj Izirayel borey n'a kaa ngi sargarey ra k'a danj sargari juwalkaa kaboo ra, haya henanantey kul kanj i n'i ka too sargari juwalkaa do, nga wane nda ey. ¹⁰ Haya kul kanj boro foo kul n'a yeeti jere ga Irkoy se ga tee sargari juwalkaa wane, haya kanj boro foo kul n'a noo a se ga tee nga wane.»

Canseyan ašariyaa

¹¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ¹² «Šelanj Izirayel borey se, nee i se: «Nda aru wandoo n'a zanba a mana laadir a here, ¹³ a kani nda aru foo bila nda kurpoo ma bay, kurpoo mana hakiika ka bay. A na nga boj žiibandi tuguyan ra, seede sii no, boro kul man'a gar a ra. ¹⁴ Nda canseyan huru aroo ra, a canse nga wandoo ga, ka gar woyoo na nga boj žiibandi, wala nda aroo canse, a canse nga wandoo ga, ka gar a mana nga boj žiibandi, ¹⁵ aroo ma koy nda nga wandoo sargari juwalkaa do, ka sargaroo kaa kanj ti orž farin kilo hinza, a masi jii doori a boj, a masi dugu danj a ga, zama canseyan taasu sargari no, taasu sargari kanj ti hongandihaya no kanj ga laybu hongandi. ¹⁶ Sargari juwalkaa ga woyoo manandi k'a kayandi Abadantaa jine. ¹⁷ Sargari juwalkaa ga hari henanante zaa labu canbu ra, a ga zaa Irkoy gorodogoo gandaa laboo ra k'a danj haroo ra. ¹⁸ Sargari juwalkaa ga woyoo kayandi Abadantaa jine, a ga bojoo hinbireo feeri, woo banda ga, a ga taasu sargari kanj ti hongandihayaa danj kaboo ra kanj ti canseyan taasu sargaroo. Hari hottaa kanj ga kate dangayan boro ga, goo sargari juwalkaa kaboo ra. ¹⁹ Sargari juwalkaa ga woyoo žeendi. A ga nee woyoo se: «Nda aru kul mana kani nda ni, ka gar ni goo ni kurpoo hinoo cire, mana ni kurpoo zanba ka ni boj žiibandi, ma hallasi dangaroo ra kanj hari hottaa woo g'a danj boro ga. ²⁰ Amma nda ni kanj goo ni kurpoo hinoo cire, cimi no kanj n'na ni kurpoo zanba, n'na ni boj žiibandi, de aru kanj man'ti ni kurpoo kani nda ni...» ²¹ Woo banda ga, Sargari juwalkaa ga woyoo žeendi ka dangaroo har, a ga nee woyoo se: «Abadantaa ma ni laali ka ni tee tammaasa futu ni jamaa game, waati kanj a na ni tee woy gun, a na ni gundoo funsandi.» ²² Nda ni goyoo no, dangayan haroo woo ma huru ni teeley ra ka ni gundoo funsandi ka ni tee woy gun. Woyoo ga nee: «Amin, amin.»

²³ Sargari juwalkaa ga dangarey wey hantum tiira ra k'i tuusu hari hottaa ra. ²⁴ A ga hari hottaa kanj ga kate dangayan boro ga noo woyoo se a m'a hanj, a ga huru gundoo ra k'a hottandi. ²⁵ Sargari juwalkaa ga canseyan taasu sargaroo taa woyoo kone, a g'a zinj Abadantaa jine ka koy nda a sargari tonadogoo ra. ²⁶ Sargari juwalkaa ga kabe mee foo zaa taasu sargaroo ra sanda hongandihaya, a g'a dullandi sargari tonadogoo boj. Woo banda ga no, a ga woyoo noo haroo a m'a hanj. ²⁷ Waati kanj a n'a hanjandi haroo ka ben, nda a gar a na nga boj žiibandi, nda a mana laadir nga kurpoo se, hari hottaa kanj ga kate dangayan boro ga, ga huru gundoo ra k'a hottandi. Gundoo ga funsu, a ga tee woy gun, de woyoo woo ga tee dangahaya nga jamaa game. ²⁸ Amma nda woyoo mana nga boj žiibandi, nda a ga henan, taaroo ga hun a ga, a ga duu hayyan.

²⁹ Woo ti canseyan ašariyaa woy se kanj goo nga kurpoo hinoo cire ka nga kurpoo zanba ka nga boj žiibandi, ³⁰ wala aru kanj canseyan huru a ra ka canse nga wandoo ga, a ma woyoo kayandi Abadantaa jine, sargari juwalkaa ga ašariyaa woo kul zurandi a ga. ³¹ Laybu sii aroo ga, amma woyoo ga tuuru nga layboo se.»

6

Boro kanj na nga boj yeeti jere ga Abadantaa se ašariyaa

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Nee Izirayel borey se: «Nda aru wala woy na meefur cere-cerante zaa ka nga boj yeeti jere ga Abadantaa se, ³ bora ga nga boj gagay alaneb hari moora nda harifutu. A si binegar hanj kanj teendi nda alaneb hari moora, a si binegar hanj kanj teendi nda harifutu. A si hari kul hanj kanj teendi nda alaneb, a si alaneb-ize taya ŋaa, a si nga ize kogo ŋaa. ⁴ Waatoo kul kanj a ga nga boj yeeti jere ga, a si haya ŋaa kanj hun alanebnaa ra, a ma tee guley hala kuuroo. ⁵ Alwaatoo kul kanj a na nga boj yeeti jere ga, šiini si zuru bojoo ra hala waatoo kanj a n'a kayandi ka nga boj yeeti jere ga Abadantaa se ma ben, a ga henan, a ga nanj nga bojoo hinbirey ma zay nda ngi boj. ⁶ Alwaatoo kul kanj a na nga boj yeeti jere ga Abadantaa se, a si man bukaw here. ⁷ Ba baaboo, wala paŋoo, wala armaa, wala woymaa ka buu a si nga boj žiibandi, zama nga boj yeetianoo jere ga nga Koyoo se bara bojoo ga. ⁸ Alwaatoo kul kanj a na nga boj yeeti jere ga, a ga henan Abadantaa maŋoo ga.

⁹ Nda boro jirsi ka buu jeroo ga, bojoo kanj ti nga boj yeetianoo jere ga silbaa žiibi, a ga nga bojoo cebu nga henanandianoo hane, maanaa a ga nga bojoo cebu jirbi iyyantoo hane. ¹⁰ Jirbi yaahantoo hane a ga kate gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka sargari juwalkaa do cere kubayyan hukukumoo miŋoo ga. ¹¹ Sargari juwalkaa ga affoo kaa zunubu sargari, a ga affoo kaa sargari kukurante, a ga zunubu tuusuyanoo tee a se

zunuboo kanj huru a ga bukaa maaganda. Hanoo din, bora a nga boŋoo yeeti jere ga Irkoy se. ¹² Bora a nga boŋ yeeti jere ga Abadantaa se taaga. A ga kate jiiri foo feeji-ize a ma tee toojne sargari. Waati jinaa kanj a n'a tee si kabu, zama nga boŋ yeetianoo jere ga žiibi.

¹³ Bora a kanj na nga boŋ yeeti jere ga, nga ašariyaa ne: Hanoo kanj nga boŋ yeetianoo jere ga waatoo timme, i g'a ka koy cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ¹⁴ Sargaroo kanj a g'a kaa Abadantaa se ti: feeji aru-ize kanj goo nda jiiri foo kanj ga malal sii kanj ga tee sargari kukurante, feeji woy-ize kanj goo nda jiiri foo kanj ga malal sii kanj ga tee zunubu sargari, nda feeji gaaru kanj ga malal sii kanj ga tee alaafiya teendi sargari, ¹⁵ nda takula kanj ra dolobiri sii dika foo, nda wijilayan kanj farin hamnoo diibandi nda jii, nda furme kanj ra dolobiri sii kanj yonandi nda jii, nda ngi taasu sargaroo, nda ngi sargari hari-haroo. ¹⁶ Sargari juwalkaa g'i kaa sargari Abadantaa jine, a ga bora a zunubu sargaroo nda bora a sargari kukurantaa kaa. ¹⁷ A ga feeji gaaroo, nda takulawey kanj ra dolobiri sii dikaa kaa sargari Abadantaa se sanda alaafiya teendi sargari kanj bande taasu sargaroo nda sargari hari-haroo sargandi. ¹⁸ Bora a kanj yeetandi jere ga, ga nga boŋoo cebu cere kubayyan hukkumoo mijoo ga, a ga nga boŋoo hinbiroo zaa k'a fur nuunaa ga kanj goo alaafiya teendi sargaroo cire. ¹⁹ Sargari juwalkaa g'i feeji gaaroo kanj tonandi kabe foo zaa, nda wijila foo kanj ra dolobiri sii kanj goo dikaa ra, nda furme foo kanj ra dolobiri sii, a g'i danj bora a kanj na nga boŋ yeeti jere ga kaboo ra nga boŋoo cebuyanoo banda ga. ²⁰ Woo banda ga, sargari juwalkaa g'i zinji k'i tee sargari zinji-zinjante Abadantaa jine, haya henanante no kanj sargari juwalkaa wane nda a, nga, nda feejoo gandoo kanj hun sargari zinji-zinjantaa ra, nda cewoo kanj hun sargaroo ra kanj a n'a kaa. Woo banda ga, bora a kanj na nga boŋ yeeti jere ga, ga hin ka alaneb hari moora hanj.

²¹ Woo ti boro kanj na meefur zaa ka nga boŋ yeeti jere ga ašariyaa. Wey ti hayey kanj a ga hima k'i kaa Abadantaa maapoo ga nga boŋ yeetianoo jere ga se, bila nda hayey kanj a ga hin k'i tee nda nga boŋ ma kabandi. A ga hayaa noo kanj kayandi meefuroo kanj a n'a zaa se ka sawa nda boŋ yeetian jere ga ašariyaa.»

Sargari juwalkaa gaararoo

²² Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ²³ «Nee Haruna nda nga iz'arey se: <Takaa ne kanj nda war ma gaara Izirayel borey se. War ma nee i se:

²⁴ «Yala Abadantaa ma albarka danj ni ra,

a ma ni hawgay.

²⁵ Yala Abadantaa ma moo fur ni ga,

a ma alhormo tee ma ne.

²⁶ Yala Abadantaa ma jeli ni ga,

a ma ni noo alaafiya.»

²⁷ I m'ay maapoo har Izirayel borey ga nda takaa woo, ay ga albarka danj i ra.»

7

Bari torkawey kanj nondi Irkoy hugoo goyey se

¹ Hanoo kanj Musa na Irkoy gorodogoo cin ka ben, a n'a yon k'a yeeti jere ga Irkoy se, nga nda nga jinawey kul. A na sargari tonadogoo nda nga jinawey kul yon k'i yeeti jere ga Irkoy se. ² Izirayel alwakiiley nda hugu boŋey kate ngi gomney. Alkabiilawey boŋkoyney no kanj na kabuyanoo juwal. ³ Gomney kanj i kate ey Abadantaa jine ne: bari torka gumante iddu nda haw woy cindi hinka (12). Boŋkoyni hinka kul marga ka torka foo noo, boŋkoyni foo kul na haw foo noo. I n'i ka too Irkoy gorodogoo jine. ⁴ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ⁵ «Gomney kanj i ga kate ey ma ne dii, i ga huru cere kubayyan hukkumoo goyoo ra. M'i noo Lewi borey se, affoo kul nda woo kanj ga a ga too nga goyoo se.» ⁶ Musa na torkawey nda hawey dii k'i danj Lewi borey kabey ra. ⁷ A na Geršon iz'arey noo torka hinka nda haw taaci ka sawa nda woo kanj ga i ga too ngi goyoo se. ⁸ A na Merari iz'arey noo torka taaci nda haw yaaha ka sawa nda woo kanj ga i ga too ngi goyoo se kanj i g'a tee Itamar kanj ti sargari juwalkaa Haruna iz'aroo hinoo cire. ⁹ A mana Kehat iz'arey noo, zama goyoo kanj talfandi i ga man'ti kala ka jinay henanantey zaa ngi jesey ga.

Boŋkoyney kate ngi gomney sargari tonadogoo goyoo sintinoo se

¹⁰ Boŋkoyney kate ngi gomney sargari tonadogoo goyoo sintinoo se hanoo kanj ra a ga yonandi. I kate ey sargari tonadogoo jine. ¹¹ Abadantaa nee Musa se: «Zaari foo kul boŋkoyni foo ma kaa ka nga gomnoo noo sargari tonadogoo goyoo sintinoo se.»

¹² Zaari jinaa, bora a kanj kate nga gomnoo ti Nahišon kanj ti Aminadab iz'aroo, Žuda alkabiilaa boro. ¹³ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo

nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ¹⁴ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ¹⁵ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ¹⁶ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ¹⁷ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Nahişon kanj ti Aminadab iz'aroo gomnoo.

¹⁸ Zaari hinkantoo, Netaniyel kanj ti Suwar iz'aroo, Isakar alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ¹⁹ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ²⁰ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ²¹ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ²² nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ²³ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Netaniyel kanj ti Suwar iz'aroo gomnoo.

²⁴ Zaari hinzantoo, Eliyab kanj ti Helon iz'aroo, Zabulon alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ²⁵ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ²⁶ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ²⁷ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ²⁸ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ²⁹ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Eliyab kanj ti Helon iz'aroo gomnoo.

³⁰ Zaari taacantoo, Elisur kanj ti Şedewur iz'aroo, Ruben alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ³¹ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ³² nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ³³ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ³⁴ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ³⁵ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Netaniyel kanj ti Suwar iz'aroo gomnoo.

³⁶ Zaari guwantoo, Şelumiye kanj ti Surişaday iz'aroo, Simewon alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ³⁷ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ³⁸ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ³⁹ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁴⁰ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁴¹ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Şelumiye kanj ti Surişaday iz'aroo gomnoo.

⁴² Zaari idduwantoo, Elyasaf kanj ti Dehuwel* iz'aroo, Gad alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁴³ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁴⁴ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁴⁵ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁴⁶ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁴⁷ alaa fiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Elyasaf kanj ti Dehuwel† iz'aroo gomnoo.

⁴⁸ Zaari iyyantoo, Elişama kanj ti Amihud iz'aroo, Efrayim alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁴⁹ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁵⁰ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁵¹ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁵² nda jindaaru foo zunubu sargaroo se,

* 7:42 7.42 Zamnaa 1.14. † 7:47 7.47 Sorro 42to.

⁵³ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Elišama kanj ti Amihud iz'aroo gomnoo.

⁵⁴ Zaari yaahantoo, Gamliyel kanj ti Pedasur iz'aroo, Manase alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁵⁵ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁵⁶ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁵⁷ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁵⁸ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁵⁹ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Gamliyel kanj ti Pedasur iz'aroo gomnoo.

⁶⁰ Zaari yaggantoo, Abidanj kanj ti Žedewoni iz'aroo, Benžamerj alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁶¹ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁶² nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁶³ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁶⁴ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁶⁵ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Abidanj kanj ti Žedewoni iz'aroo gomnoo.

⁶⁶ Zaari woyantoo (10to), Ahiyezer kanj ti Amišaday iz'aroo, Dan alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁶⁷ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁶⁸ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁶⁹ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁷⁰ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁷¹ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Ahiyezer kanj ti Amišaday iz'aroo gomnoo.

⁷² Zaari woy cindi faantoo (11to), Pagiyel kanj ti Okrañ iz'aroo, Ašer alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁷³ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁷⁴ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁷⁵ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁷⁶ nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁷⁷ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Pagiyel kanj ti Okrañ iz'aroo gomnoo.

⁷⁸ Zaari woy cindi hinkantoo (12to), Ahira kanj ti Enağ iz'aroo, Neftali alkabiilaa bonkoynoo kate nga gomnoo. ⁷⁹ Nga gomnoo man'ti kala: nzorfu kaaray taasa kanj tinjaa ti kilo foo nda jere cine, nda nzorfu kaaray kusu kanj tinjaa ti garam zangu yaaha (800) cine ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. I kul ga too nda farin hamni kanj loobandi nda jii taasu sargaroo se, ⁸⁰ nda wura poti foo kanj tinjaa ti garam zangu (100) cine kanj ga too nda dugu. ⁸¹ Haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize foo kanj goo nda jiiri foo sargari kukurantaa se, ⁸² nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ⁸³ alaafiya teendi sargaroo se haw hinka, nda feeji gaaru guu, nda jindaaru guu, nda feeji-ize guu kanj goo nda jiiri foo. Woo ti Ahira kanj ti Enağ iz'aroo gomnoo.

⁸⁴ Izirayel borey bonkoyney gomney kanj i kate ey sargari tonadogoo goyoo sintinoo se yonyanoo hane ti: Nzorfu kaaray taasa woy cindi hinka (12), nda nzorfu kaaray kusu woy cindi hinka (12), nda wura poti woy cindi hinka (12). ⁸⁵ Nzorfu taasa foo kul tinjaa ti nzorfu kaaray tamma bonj zangu nda waranza (130), kusu foo kul tinjaa ti nzorfu kaaray tamma bonj woyye (70). Nzorfu kaaraa kul kanj na jinawey wey tee tinjaa man'ti kala zenber hinka nda zangu taaci (2.400) ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo, ⁸⁶ nda wura poti woy cindi hinka (12) kanj ga too nda dugu, affoo kul tinjaa ti nzorfu kaaray tamma bonj woy (10) ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaray tammaa alkadaroo. Potey kul tinjaa cere ra man'ti kala wura tamma zangu nda waranka (120). ⁸⁷ Adabbawey kul kanj kayandi sargari tonantaa se ti: haw yaaru kobsi woy cindi hinka (12), nda feeji gaaru bonj woy cindi hinka (12), nda feeji-ize bonj woy cindi hinka (12), nda taasu sargarey, jindaaru bonj woy cindi hinka (12) zunubu sargaroo

se. ⁸⁸ Adabbawey kul kanj kayandi alaafiya teendi sargaroo se ti: haw kobsi waranka cindi taaci (24), feeji gaaru bonj woydu (60), nda jindaaru bonj woydu (60), nda feeji-ize bonj woydu (60) kanj goo nda jiiri foo. Woo ti gomnoo kanj nondi sargari tonadogoo goyoo sintinoo se, nga yonyanoo banda ga.

⁸⁹ Waati kanj Musa huru cere kubayyan hukukumoo ra ka šelanj Irkoy bande, a ga maa jinde kanj ga šelanj nga se daabirjoo se beene kanj goo seedetaraa sundukoo bonj, almalayka hinkaa kanj se i ga nee šerib hinkaa game. Takaa woo nda Irkoy ga šelanj a bande.

8

Nongu henanantaa fitilla gorodogoo

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Nee Haruna se: <Nda n'ga fitillawey danj fitilla gorodogoo ra, ma nanj fitilla iyyaa kul gaayoo ma dii fitilla gorodogoo jine.» ³ Haruna n'a tee nda taka follokaa. A na fitillawey danj taka kanj ra gaayoo goo fitilla gorodogoo jine sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ⁴ Takaa ne kanj nda fitilla gorodogoo teendi: a tee goy kanj karandi nda wura, za cewoo hala kutukuruyey wura no kanj karandi. I n'a tee nda fasaloo kanj Abadantaa n'a cebe Musa se.

Lewi borey yeetandi jere ga Abadantaa goyoo se

⁵ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ⁶ «Lewi borey kaa Izirayel borey ra, m'i henanandi. ⁷ Takaa ne kanj nda n'g'i henanandi: Ma zunubu yaafayan haroo say-say i ga, i ma šiini zaa ka ngi gaahamey hinbirey kul kaa, i ma ngi bankaarawey numay. Woo banda ga, i ga henan. ⁸ I ma haw yaaru foo zaa ngi bande nda nga taasu sargaroo kanj ti farin hamni kanj loobandi nda jii, n'ga haw yaaru hinkante dii kanj ga tee zunubu sargari. ⁹ Ma Lewi borey ka koy cere kubayyan hukukumoo jine, ma Izirayel borey jamaa kul marga. ¹⁰ Ma Lewi borey manandi Abadantaa jinoo ra, de Izirayel borey ma ngi kabey fur i bonj. ¹¹ Woo banda ga, Haruna ga Lewi borey zaa Izirayel borey ra k'i cebe sanda sargari Abadantaa jine, i ga Abadantaa goyoo tee. ¹² Lewi borey ga ngi kabey fur haw yaarey borey ga. I g'i kaa sargari, affoo ga tee zunubu sargari, affaa ga tee sargari tonante Abadantaa se ka zunubu tuusuyanoo tee Lewi borey se. ¹³ Ma Lewi borey kayandi Haruna nda nga iz'arey jine k'i tee sargari kanj cebandi Abadantaa se. ¹⁴ Izirayel borey ra, ma Lewi borey danj ya ne jere ga i ma tee ay wane. ¹⁵ Woo banda ga, Lewi borey ga koy cere kubayyan hukukumoo goyoo tee. M'i henanandi, i ma tee sargari kanj cebandi. ¹⁶ Zama i nka nondi ya ne, nda cimi i nondi ya ne Izirayel borey ra. Ay g'i dii gunde jinawey kul dogey ra, maanaa Izirayel borey gunde jinaa kul. ¹⁷ Izirayel borey gunde jinaa kul ti agay wane, a ma tee adamize wala adabba. Hanoo kanj ay na gunde jinawey kul kar Misira gandaa ra, nga no ay n'i yeeti jere ga ya ne. ¹⁸ Ay na Lewi borey zaa Izirayel borey gunde jinawey kul dogey ra, ¹⁹ de ay n'i noo Haruna nda nga iz'arey se Izirayel borey ra. Lewi borey nka nondi i se hala i ma goyey tee kanj ga teendi cere kubayyan hukukumoo ra Izirayel borey maaney ga nda ka zunubu tuusuyanoo tee i se. Woo ra albas i duu Izirayel borey nda i man nongu henanantaa ga.»

²⁰ Musa, nda Haruna, nda Izirayel jamaa kul na hayaa kul tee Lewi borey se sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar Lewi borey here. Woo no Izirayel borey n'a tee i se. ²¹ Lewi borey na ngi bonj henanandi, i na ngi bankaarawey numay. Haruna n'i tee sargari kanj cebandi Abadantaa jine, a na zunubu tuusuyanoo tee i se k'i henanandi. ²² Woo banda ga, Lewi borey koy ngi goyoo sintin cere kubayyan hukukumoo ra Haruna nda nga iz'arey jine. I na hayaa kul tee Lewi borey se kanj Abadantaa na Musa yaamar Lewi borey here a ma teendi i se. Woo no i n'a tee i se.

²³ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ²⁴ «Lewi borey here hayey ne: nda Lewi boro duu jiiri waranka cindi guu (25) nda boro kanj bisa a, a ma huru cere kubayyan hukukumoo goyoo ra. ²⁵ Za a duu jiiri woyguu (50), a ga goyoo nanj, a si goy koyne. ²⁶ A ga nga armyey faaba kanj ga goyoo tee cere kubayyan hukukumoo ra, amma a si goyoo tee. Woo ti takaa kanj n'g'a tee Lewi borey here haya kanj ti ngi goyey.»

9

Borcintaraa jingaroo

¹ Abadantaa šelanj Musa se Sinay saajoo ra, ngi fattaroo banda ga Misira gandaa ra jiiri hinkantoo handu jinaa, a nee: ² «Izirayel borey ma Borcintaraa jingaroo tee nga waatoo kanj kayandi ra. ³ Handoo woo jirbi woy cindi taacantoo (14to) no, almaaroo ra, war ma jingaroo tee nga waatoo kanj kayandi ra. War m'a tee ka sawa nda hayey kul kanj hantumandi a ga nda nga fondawey kul.» ⁴ Musa šelanj Izirayel borey se i ma Borcintaraa jingaroo tee. ⁵ I na jingaroo tee handu jinaa jirbi woy cindi taacantoo (14to)

almaaroo ra Sinay saajoo ra. Izirayel borey na hayey tee nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar, i n'i tee nda takaa din da.

⁶ Amma aruyan goo no kanj bukaw n'i ziiibandi, hanoo din, i si hin ka Borcintaraa jingaroo tee. Zaari follokaa ra i koy Musa nda Haruna do. ⁷ Arey nee a se: «Bukaw n'ir ziiibandi maaganda se, macin se ir si hin k'ir sargaroo kaa Abadantaa se waatoo kanj kayandi ra, Izirayel borey game?» ⁸ Musa nee i se: «Wa kay ne hala ya maa hayaa kanj Abadantaa g'a yaamar war ŝennoo ra.»

⁹ Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ¹⁰ «ŝelanj Izirayel borey se ka nee: <War zamaney kul ra, nda bukaw na boro ziiibandi, wala a goo naarumay ra nongu mooro ra, a ma Borcintaraa jingaroo tee Abadantaa se. ¹¹ I s'a tee kala handu hinkantoo zaari woy cindi taacantoo (14to) almaaroo ra. I m'a nja nda takulayan kanj ra dolobiri sii nda subu hottayan. ¹² Haya kul masi kani a ra hala suba, biri kul masi kayri a ra. Jingaroo ma teendi ka sawa nda hayaa kul kanj hantumandi Borcintaraa jingaroo ga. ¹³ Nda aru kanj ga henan, a sii naarumay ra mana Borcintaraa jingaroo tee, a ga hun nga jamaa ra, zama a mana sargari kaa Abadantaa se waatoo kanj kayandi ra. Aroo woo, nga zunuboo ga hanga a. ¹⁴ Nda yaw goro war do kanj ga Borcintaraa jingaroo tee Abadantaa maapoo ga, a ga hanga hayey kanj harandi ka kayandi Borcintaraa jingaroo here. Haya follokaa no ma hantumandi yaw nda ganda-ize se.»>

Duulaa na hukkumoo daabu

¹⁵ Hanoo kanj seedetaraa hukkumoo kanj ra Irkoy gorodogoo goo cinandi ka ben, duulaa n'a gum, za cijinoo hala subbaahoo ra a goo Irkoy gorodogoo ga sanda nuune alhaali. ¹⁶ Takaa woo da waati kul, duulaa g'a gum, cijin here a ga tee nuune alhaali. ¹⁷ Waati kanj duulaa tun hukkumoo bonj, Izirayel borey ga tun ka koy, nongu kanj ra duulaa kay, i ga goro. ¹⁸ Abadantaa yaamaroo ga Izirayel borey ga tun ka koy, nga yaamaroo ga i ga goro. Waatoo kul kanj duulaa goo Irkoy gorodogoo bonj i ga goro. ¹⁹ Nda duulaa gay a ga kay Irkoy gorodogoo bonj jirbi booboyan, Izirayel borey ga Abadantaa goyoo tee, i si tun ka koy. ²⁰ Nda duulaa mana kay Irkoy gorodogoo bonj kala jirbi kaynayan, i ga goro Abadantaa yaamaroo ga i ga goro no din, nga yaamaroo ga i ga tun ka koy. ²¹ Nda duulaa si kay kala cijinoo ra ka koy subbaahi, nda duulaa tun subbaahoo ra, i ga koy. Nda duulaa tun cijinoo fo nda zaari fo banda ga, i ga tun ka koy. ²² Nda duulaa kay Irkoy gorodogoo bonj jirbi hinka, wala handu fo, wala waati kuku, Izirayel borey ga goro no din. I si koy, nda duulaa tun, i ga koy. ²³ Abadantaa yaamaroo ga i ga goro, nga yaamaroo ga i ga tun ka koy. I ga Abadantaa goyoo tee ka sawa nda yaamaroo kanj nda Abadantaa na Musa k'i yaamar.

10

Nzorfu laati beerey

¹ Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ² «Laati beeri hinka tee, m'i tee nda nzorfu kaaray kanj karandi. Ngi nda n'ga jamaa cee i ma marga nda ka ngi tun-ka-koyyanoo ngi kaley ra ka koy bayrandi. ³ Nda laati beerey hēe, jamaa kul ma kaa ka marga ni jere cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ⁴ Nda laati beeri folloku ka hēe, bonkoyney kanj ti Izirayel wongu-ize jamawey jineborey ga marga ni jeroo ga. ⁵ Nda war na laato ka kaati beeri tee, borey kanj ga goro dandi here ga tun ka koy. ⁶ Nda war na laato kar ka kaati beeri tee cee hinkantoo, kaley kanj goo gurma here ga koy. Laato karyan jinde beeroo ga tee ngi tun-ka-koyyanoo se. ⁷ War ga laati kar ka jamaa marga, amma jindoo masi beeri.

⁸ Haruna iz'arey kanj ti sargari juwalkey no ma hilley hēenandi, hantum kanj si tun ti woo war zamaney se.

⁹ Nda war gandaa ra war koy war iberi gande kanj kaa ka war wongu, war ga laatey kar jindey ma beeri. Woo ra Abadantaa, war Koyoo ga hongu war, de war ga hallasi war iberey ra. ¹⁰ War naali zaarey hane, nda war jingarey hane, nda handey zaari jinawey hane war ma laatey kar war sargari kukurantey, nda alaafiya teendi sargarey bande. Woo ra war Koyoo ga hongu war. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

Izirayel borey tun-ka-koyyanoo takaa

¹¹ Jiiri hinkantoo handu hinkantoo jirbi warankantoo (20to), duulaa tun seedetaraa hukkumoo bonj. ¹² Izirayel borey hun Sinay saajoo ra ka kay nongu nda nonguyan ra. Duulaa kay Parañ saajoo ra. ¹³ Cee jinaa ti woo i ma koy ka sawa nda yaamaroo kanj nda Abadantaa na Musa k'i yaamar.

¹⁴ Žuda borey wongu-izey ka jin ka tun ka koy ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Ngi wongu-izey bonkoynoo ti Nahiŝonj kanj ti Aminadab iz'aroo. ¹⁵ Isakar

borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Netaniyel kaŋ ti Suwar iz'aroo. ¹⁶ Zabulon borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Eliyab kaŋ ti Heloŋ iz'aroo.

¹⁷ Irkoy gorodogoo feerandi, Geršoŋ iz'arey nda Merari iz'arey k'a zaa ka koy.

¹⁸ Woo banda ga, Ruberŋ alkabiilaa wongu-izey koy ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Ngı wongu-izey boŋkoynoo ti Elisur kaŋ ti Šedewur iz'aroo. ¹⁹ Simewoŋ borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Šelumiyel kaŋ ti Surišaday iz'aroo. ²⁰ Gad borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Elyasaf kaŋ ti Dehuwel* iz'aroo.

²¹ Woo banda ga, Kehat borey na nongu henantaa zaa ka koy. Borey jerey na Irkoy gorodogoo cin hala i ga kaa.

²² Ngı banda ga, Efrayim borey wongu-izey koy ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Efrayim wongu-izey boŋkoynoo ti Elišama kaŋ ti Amihud iz'aroo. ²³ Manase borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Gamliyel kaŋ ti Pedasur iz'aroo. ²⁴ Benžamerŋ borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Abidanŋ kaŋ ti Žedewoni iz'aroo.

²⁵ Ngı kul banda ga, Dan borey wongu-izey kaŋ ga kaley kul banda heroo hawgay tun ka koy ngi darapowoo cire, wongu-ize ka koy wongu-ize. Dan borey wongu-izey boŋkoynoo ti Ahiyezer kaŋ ti Amišaday iz'aroo. ²⁶ Ašer borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Pagiyeŋ kaŋ ti Okraŋ iz'aroo. ²⁷ Neftali borey alkabiilaa wongu-izey boŋkoynoo ti Ahira kaŋ ti Enaŋ iz'aroo.

²⁸ Takaa woo ti Izirayel borey koyyanoo takaa, wongu-ize ka koy wongu-ize. Taka follokaa nda i ga tun ka koy.

Musa ga boro ceeci kaŋ ga fonda cebe

²⁹ Musa nee Hobab se kaŋ ti Rehuwel nga nzuraa, Majaŋ boraa iz'aroo: «Ir ga koy gandra ra kaŋ Abadantaa nee: <Ay g'a noo war se.> Kaa ir bande, ir ga gomni tee ma ne, zama Abadantaa mana šelaŋ kala Izirayel gomnoo se.» ³⁰ Hobab nee: «Ay si koy, ay si koy kala ay gandra ra nda ay dumoo do.» ³¹ Musa yee ka šelaŋ ka nee: «Suuri, masi hun ir bande, zama n'ga nongey bay kaŋ ra ir ga hin ka goro saajoo ra, n'ga tee ir money. ³² Nda ni hanga ir bande, gomnoo kaŋ Abadantaa g'a tee ir se, n'ga duu a ra.»

³³ I tun ka hun Abadantaa tonđi hondoo cire ka jirbi hinza diray tee. Abadantaa amaanaa sundukoo koy i jine jirbi hinzaa diraa ra ka hunanzam doo ceeci i se. ³⁴ Abadantaa duulaa goo i boŋ zaari here waati kaŋ i tun ka hun ngi kaloo ra. ³⁵ Sundukoo koyyanoo ga, Musa ga nee:

«Tun Abadantaa,
hala ni iberey ma say,
borey kaŋ ga konna ni ma zuru ni jine.»

³⁶ Waati kaŋ a kay, Musa ga nee:

«Yee kate Abadantaa,
ka goro Izirayel wongu-ize jama zenberey game.»

11

Abadantaa nuunaa fillaa

¹ Han foo jamaa ŋuunuŋuunu futay Abadantaa ga. Abadantaa maar'a, a futu, nga nuunaa dii jamaa gamey ra ka ngi kaloo boŋ faa halaci. ² Jamaa kaati ka Musa cee. Musa na Abadantaa ŋaaray, nuunaa kay. ³ I na nongoo din maapoo dan Tabera (maanaa «nuune»), zama Abadantaa nuunaa dii Izirayel game.

Jamaa hēe ka ham ceeci

⁴ Dumi fooyan kaŋ goo Izirayel borey game hanse ka boonay ŋaayan. Izirayel borey mo yee koyne ka hēe ka nee: «May no m'ir noo ham ir m'a ŋaa?» ⁵ Ir ga hongu hamisawey kaŋ ir g'i ŋaa yaada Misira, nda konkonburey, nda moley, nda albašar fitawey, nda albašarey, nda layoo. ⁶ Sohō ir goo ma ŋom, haya kul sii no, ir si dii haya kul kala ŋaahayaa kaŋ se i ga nee manoo.» ⁷ Man si hima nda kala hayni gurunbu, nga alhaaloo ma nee deeli. ⁸ Jamaa ga fatta ka koy a kuuna, i g'a fufu fufutondi ga wala i m'a dur tinda ra. A ga hinandi kusu ra wala i m'a tee furme. Nga tenbaa ma nee takula kaŋ teendi jii ra. ⁹ Waati kaŋ harandanoo kani jamaa kaloo ga cijinoo ra, nga no manoo ga zunbu kaloo ga.

¹⁰ Musa ga maa jamaa ga hēe, i marga alkabiila nda alkabiila, affoo kul nga huklumoo mijoo ga. Abadantaa hanse ka futu, woo din mana kan Musa se. ¹¹ Musa nee Abadantaa se: «Macin se n'g'ay maray, agay ni baŋŋaa? Macin se mana alhormo tee ya ne, hala nongu kaŋ ra n'ga jamaa woo kul jeejaa fur ay ga?» ¹² Agay ka jamaa woo kul gundo

* 10:20 10.20 Zamnaa 1.14.

zaa wala? Agay k'i hay wala, kanj se n'ga nee ya ne: <I dii ni gandoo ra sanda takaa kanj nda zanka zaakaw ga zanka zaa ka koy nda a gandaa ra kanj n'na žee kanj n'g'a noo ngi baabey se?> ¹³ Man ra ay ga duu ham k'a noo jamaa woo kul se? Zama i ga hēe ay ga ka nee: <Ir noo ham kanj ir g'a ŋaa!> ¹⁴ Agay foo si hin ka jamaa woo zaa, a ga hanse ka tinj ya ne. ¹⁵ Nda woo no n'g'a tee ya ne, alhormo tee ya ne, adiši ay wii, ya si dii bonaa woo kanj goo kaa ay ga.»

¹⁶ Abadantaa nee Musa se: «Izirayel aru beerey kanj n'g'i dii jamaa boro beerey nda jamaa šenni toonandikey, ngi boro woyye (70) marga ya ne i ra. M'i ka koy cere kubayyan hukukumoo mijoo ga, i ma kay no din ni bande. ¹⁷ Ay ga zunbu ka šelanj ni bande no din, ay Hundoo kanj goo ni ga, ay ga zaa a ra k'a danj i ga, nga ra i ga jamaa jeejaa zaa ni bande, n's'a zaa ni hinne. ¹⁸ Ma nee jamaa se: <Suba se, wa war boŋ danj jere ga Irkoy se, war ga ham ŋaa, zama war hēe Abadantaa hanjawaye ra ka nee: "May no m'ir noo ham ir m'a ŋaa? Ir cindi ka maakaani Misira!" Abadantaa ga war noo ham war ma ŋaa. ¹⁹ War g'a ŋaa, man'ti zaari foo, man'ti zaari hinka, man'ti zaari guu, man'ti zaari woy (10), man'ti zaari waranka (20), ²⁰ amma handu foo timmante, hala waati kanj a fatta nda war niiney, a na war biney kaa, zama war wanji Abadantaa ga kanj goo war game, war hēe a ga ka nee: "Macin se ir hun Misira?">»

²¹ Musa nee: «Jamaa kanj game ay goo man'ti kala wongu-ize boro zenber zangu iddu (600.000) kanj goo cee ga, n'nee: <Ay g'i noo ham i ma ŋaa handu foo timmante.> ²² Ba nda boro na alman buuna nda ibeeri koosu i se, a ga wasa i se wala? Wala boro ma teekoo hamiisa kul dii kate i se, a g'i wasa wala?» ²³ Abadantaa nee Musa se: «Abadantaa kaboo mma dunbay wala? Sohō n'ga kaa ka dii wala šennoo kanj ay n'a har ma ne ga tee wala a si tee.»

Irkoy na nga Hundoo noo boro beeri woyyaa (70) se

²⁴ Musa fatta ka koy Abadantaa šenney har jamaa se. Woo banda ga, a na aru woyye (70) marga Izirayel boro beerey ra i ma cere kubayyan hukukumoo kuubi k'a bere. ²⁵ Abadantaa zunbu kate duulaa ra ka šelanj a bande. Irkoy Hundoo kanj goo Musa ga, Abadantaa zaa a ra k'a danj boro beeri woyyaa (70) ga. Za Hundoo huru i ga, i sintin ka annabitaray tee, amma man'ti waati kuku.

²⁶ Aru hinka kanj affoo maapoo ti Eldad, affaa maapoo ti Medad cindi kaloo ra. Irkoy Hundoo zunbu ngi mo ga, maapney goo boro beerey ra kanj hantumandi, amma i mana fatta ka koy cere kubayyan hukukumoo mijoo ga, i ga annabitaray tee jamaa kaloo ra. ²⁷ Zankaaru foo zuru ka koy Musa do k'a filla a se ka nee: «Eldad nda Medad goo ma annabitaray tee jamaa kaloo ra.» ²⁸ Žozuwe, Nun iz'aroo kanj ga goy Musa bande za nga zankataraa, zaabi ka nee: «Ay koyoo Musa, i kayandi.» ²⁹ Musa nee a se: «Ni mma canse ya ne? Jalla, nda a gar ba Abadantaa jamaa kul ti annabiyar, nda a gar ba Abadantaa nka nga Hundoo danj i ga!» ³⁰ Woo banda ga, Musa willi jamaa kaloo ra, nga nda Izirayel boro beerey.

Abadantaa na jerfendayyanj sanba

³¹ Abadantaa na hew tunandi, hewoo na jerfendayyanj ka hun za teekoo here ka kaa k'i kanjandi jamaa kaloo ra, k'a kuubi k'a bere, caraw foo zaari foo diray kuuyan, caraw faa zaari foo diray kuuyan, i goo cere boŋ laboo ga ka jer beene kabedaaru hinka. ³² Jamaa tun zaaroo din kul nda cijinoo kul, nda subaa zaaroo kul ka jerfendawey kuuna. Boro kanj mana haya kul kuuna nga no ma kilo zenber hinka (2.000) jerfenday kuuna. I n'i daaru ka jamaa kaloo kuubi k'a bere. ³³ Hamoo goo mijney ra, i man'a kaama jina kanj Abadantaa futayyanoo kaa jamaa ga. Abadantaa na balaawu futu beeri ka jamaa kar. ³⁴ I na nongoo din maapoo danj Kiworot-Hataawa (maanaa «boonay futaa saaraa»), zama no din ra jamaa kanj boonay futu fijandi.

³⁵ Jamaa hun Kiworot-Hataawa ka koy Haserot, de i goro no din.

12

Maryama nda Haruna šelanj laala Musa ga

¹ Maryama nda Haruna šelanj Musa ga woyoo kanj ti Kuš boro kanj a n'a zaa maaganda, zama Kuš woy no a hiji a. ² I nee: «Musa hinne mijoo nda Abadantaa ga šelanj? A si šelanj nda ir mo mijney wala?» Abadantaa maar'a. ³ Musa ti aru kanj ga hanse ka nga boŋ yeeti ganda, nga boŋ yeeti gandayanoo cine mana tee laboo ga. ⁴ Dogoo din da Abadantaa nee Musa, nda Haruna, nda Maryama se: «War boro hinzaa ma fatta ka koy cere kubayyan hukukumoo here.» Ngi boro hinzaa fatta ka koy.

⁵ Abadantaa zunbu duula kuku ra ka kay cere kubayyan hukukumoo mijoo ga. A ciya Haruna nda Maryama se, ngi boro hinkaa man kate. ⁶ A nee: «Wa maa ay šenney se.

Nda Abadantaa annabi goo war ra, bangayyan ra ay g'ay boŋ cebe a se, handiri ra ay ga ūelaj a bande. ⁷ Amma man'ti takaa din no ay tamoo Musa bande, ay hugoo kul ra boro laadirantaa no. ⁸ Ay ga ūelaj a se mee nda mee, bangayyan ra, ay si ūenni daabu a se. A ga dii Abadantaa azzatoo. Adiūi macin se war mana hunbur ka ūelaj Musa ga, ay tamoo ga?⁹ ⁹ Abadantaa futu i ga, a koy. ¹⁰ Duulaa hun cere kubayyan hukkumoo ga. Nga ne, Maryama jiray, a kaaray ma nee waa. Haruna bere ka Maryama guna, nga ne, Maryama jiray. ¹¹ Woo banda ga, Haruna nee Musa se: «Suuri, ay koyoo, masi zunuboo dii ir se kanj ir n'a tee hollokomtaray ra. ¹² Ay g'a wiri ni ga, a masi tee sanda ize bukaw kanj hayandi, hamoo jeroo hasara kanj a fatta ŋaŋoo gundoo ra.»

¹³ Musa kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Irkoy, ay g'a wiri ni ga, a noo baani!» ¹⁴ Abadantaa nee Musa se: «Nda baaboo nka tufa moŋey ga, a nka si haw jirbi iyeye? Aywa, a ma hun jamaa kaloo ra jirbi iyeye, nga banda ga, a ga yee ka huru jamaa ra.» ¹⁵ I na Maryama kaa jamaa kaloo ra jirbi iyeye. Jamaa mana koy hala waatoo kanj Maryama yee ka huru jamaa ra. ¹⁶ Woo banda ga, jamaa tun Haserot ka koy goro Paraŋ saajoo ra.

13

Musa na aruyan sanba i ma koy Kanaŋ gandaa monno

¹ Abadantaa ūelaj Musa se ka nee: ² «Aruyan sanba i ma koy Kanaŋ gandaa kanj ay g'a noo Izirayel borey se monno. Alkabiila foo kul aru foo ga sanbandi i ra, a ma gar affoo kul i ra man'ti kala boŋkoyni.» ³ Musa n'i sanba za Paraŋ saajoo ra ka sawa nda Abadantaa yaamaroo. Arey wey kul man'ti kala Izirayel borey boŋkoyniyan. ⁴ Ngɪ maapey ne: Woo kanj hun Rubej alkabiilaa ra ti ūamuwa, Zakkur iz'aroo. ⁵ Woo kanj hun Simewonj alkabiilaa ra ti ūafat, Hori iz'aroo. ⁶ Woo kanj hun ūuda alkabiilaa ra ti Kaleb, Yefwez iz'aroo. ⁷ Woo kanj hun Isakar alkabiilaa ra ti Yigal, Isufi iz'aroo. ⁸ Woo kanj hun Efrayim alkabiilaa ra ti Hoze, Nun iz'aroo. ⁹ Woo kanj hun Benzamenj alkabiilaa ra ti Palti, Rafu iz'aroo. ¹⁰ Woo kanj hun Zabulonj alkabiilaa ra ti Gadiyel, Sodi iz'aroo. ¹¹ Woo kanj hun Isufi alkabiilaa ra, maanaa Manase alkabiilaa here ti Gaddi, Susi iz'aroo. ¹² Woo kanj hun Dan alkabiilaa ra ti Amiyel, Gemali iz'aroo. ¹³ Woo kanj hun Aūer alkabiilaa ra ti Setur, Minkaylu iz'aroo. ¹⁴ Woo kanj hun Neftali alkabiilaa ra ti Nahibi, Wofisi iz'aroo. ¹⁵ Woo kanj hun Gad alkabiilaa ra ti Gehuwel, Maki iz'aroo. ¹⁶ Wey ti arey maapey kanj Musa n'i sanba i ma koy gandaa monno. Musa na Hoūe kanj ti Nun iz'aroo maapoo dan ūozuwe.

¹⁷ Musa n'i sanba i ma koy Kanaŋ gandaa monno. A nee i se: «Wa koy nda Negew gandaa ka ūigi ka koy tondi hondoo ra. ¹⁸ Wa gandaa guna, haya kanj ti nga takaa, jamaa kanj goo a ra, gaabi goo i ra wala a sii i ra, i ga boobo wala i si boobo. ¹⁹ Ka dii gandaa kanj ra i goro, a ga boori wala a si boori. Ka dii koyrawey kanj ra i goro, koyra buuna-buunayan no wala koyrayan no kanj cete g'i kuubi k'i bere. ²⁰ Ka dii gandaa, nga laboo ga boori wala a si boori, tuuri goo a ra wala a sii a ra. Wa bine tee, war ma kate gandaa tuuri-izey.» Alaneb-ize jina-jinawey waatoo no.

²¹ I ūigi ka koy gandaa monno, za Tisin saajoo hala Rehob ka koy Hamat miŋoo ga. ²² I ūigi Negew ka koy hala Hebronj kanj ra Ahiman, nda ūeūay, nda Talmay kanjanj ti Anak hayrey* goo. Hebronj cinandi jiiri iyeye Sowanj jine kanj goo Misira. ²³ I too hala Eūkol gooroo do kanj i na alanebŋaa kabe kanj ga alaneb-izeyanj fafa beeri foo goo dunbu, boro hinka k'a zaa nda bundu. I na grenad-izeyanj nda jeejayyanj mo zaa. ²⁴ I na nongoo din maapoo dan Eūkol gooroo (maanaa «fafaa gooroo»), tuuri-izey fafaa kanj Izirayel borey n'a dunbu maaganda se.

Borey kanj Musa n'i sanba yee kate

²⁵ Kanj i koy gandaa monno, jirbi woytaaci (40) banda ga, i yee kate. ²⁶ Kanj i kaa, i koy Musa, nda Haruna, nda Izirayel jamaa kul do kanj goo Kadeū, Paraŋ saajoo ra. I deede i se, ngɪ nda jamaa kul, i n'i cebe gandaa tuuri-izey. ²⁷ I deede ka nee: «Irkoy gandaa ra kanj ra n'n'ir sanba, nda cimi, ganda no kanj ra waa nda yuu ga tee hari, nga tuuri-izey ne. ²⁸ Amma jamaa kanj goo gandaa ra ga gaabi, koyrawey cete g'i kuubi, i ga hanse ka beeri, ir dii ba Anak hayrey no din. ²⁹ Amalek borey goro Negew gandaa ra. Heti borey, nda ūebus borey, nda Amor borey goo tondi hondoy ra. Kanaŋ borey si goro kala teekoo miŋoo ga nda ūurdenj isaa miŋoo ga.»

³⁰ Kaleb na jamaa kanj mana yadda Musa se miŋey daabu, a nee: «Irkoy ma ūigi ka koy gandaa dii, ūikka sii ir ga hin ey.» ³¹ Amma arey kanj ūigi ka koy a bande nee: «Irkoy si hin ka ūigi ka koy jamaa din ga, zama i ga hin ir.» ³² I sintin ka gandaa kanj i koy a monno

* 13:22 13.22 Anak hayrey man'ti kala boro kukuyan.

maa futu har Izirayel borey jine. I nee: «Gandaa kanj ir n'a yaara beene nda ganda k'a monno, man'ti kala gandaa kanj ga nga gorokey nya. Borey kul kanj ir dii ey a ra man'ti kala boro kukuyan. ³³ Ir dii no din boro doogey kanj ti Anak borey kanj hun boro doogey† dumoo ra. Ir tee ir boŋ moŋey cire ikaccuyan sanda ndooyan, takaa din da nda ir hima moŋey cire.»

14

Jamaa wanji ka huru Kanaŋ gandaa ra

¹ Jamaa kul na ngi jindey jer ka kaati. Borey na cijinoo tee i ga hēe. ² Izirayel borey kul sintin ka ŋuunuŋuunu Musa nda Haruna ga, jamaa kul nee: «Nda a gar ba ir nka buu Misira gandaa ra! Nda a gar ba ir nka buu saajoo woo ra! ³ Cin se Abadantaa g'ir danj gandaa woo ra nda i g'ir wii nda takuba? Ir wandey nda ir izey ga diyandi? Ir ma yee Misira mana baa ir se wala?» ⁴ I nee cere se: «Ir ma boŋkoyni tee ir boŋ se, ir ma yee Misira.»

⁵ Musa nda Haruna kanj laboo ra ngi boŋey ga Izirayel jamaa borey kul jine. ⁶ Žozuwe, Nun iz'aroo nda Kaleb, Yefune iz'aroo kanj goo borey ra kanj koy gandaa monno na ngi darbawey kottu ka ngi dooraa cebe, ⁷ de i nee Izirayel borey jamaa kul se: «Gandaa kanj ir n'a yaara beene nda ganda k'a monno, nda cimi a ga hanse ka boori. ⁸ Nda ir takaa ga kan Abadantaa se, a g'ir danj gandaa din ra, a g'a noo ir se. Ganda no kanj ra waa nda yuu ga tee hari. ⁹ Hayaa kanj no ti war masi ture Abadantaa ga, war masi hunbur gandaa din borey, zama ir g'i tee loomo foo. Ngi hawgaykaa hun i bande, ir binde, Abadantaa goo ir bande, war masi hunbur ey.»

Musa na Irkoy ŋaaray jamaa se

¹⁰ Jamaa kul nee i m'i warra nda tondi k'i wii. Dogoo din da Abadantaa daržaa bangay Izirayel borey kul se cere kubayyan hukumoo do. ¹¹ Abadantaa nee Musa se: «Waati foo no jamaa woo ga fay nda ay kaynandiyanoo? Tammaasawey kul kanj ay n'i tee i game, waati foo no i ga naanay agay? ¹² Ay ga wirci laala kanj ga bere k'i kar, ay g'i tuusu, de ay ga ni tee dumi beeri gaabante ka bisa ey.» ¹³ Musa nee Abadantaa se: «Misira borey ga maa woo. N'na jamaa woo žigandi k'i kaa i game nda ni gaaboo, ¹⁴ i n'a har gandaa woo borey se. I maa kanj ni, Abadantaa, n'goo jamaa woo game, ni, Abadantaa, n'ga bangay moo nda moo, ni duula kukoo ga kay i boŋ, n'ga dira i jine duula kuku ra zaari here, cijin here nuune kuku ra. ¹⁵ Nda n'na jamaa woo wii sanda boro folloku, gandawey kanj maa ni maapoo ga nee: ¹⁶ «Abadantaa nka mana hin ka jamaa danj gandaa ra kanj a žee nga g'a noo i se, woo maaganda se a n'i halaci saajoo ra.» ¹⁷ Sohō ay g'a wiri ni ga, ay Koyoo, ma ni gaaboo cebe ni hinoo ra sanda takaa kanj nda n'a har ka nee: ¹⁸ «Abadantaa si cahā ka futu, nga borohennataray ga beeri, a ga laybu nda hooyan yaafa. A si goy futu teekaw dii sanda boro kanj mana ifutu tee. A ga baabey laybey hangandi izey hala alwadda hinzantoo nda itaacantoo ga.»* ¹⁹ Ay g'a wiri ni ga, ma jamaa woo layboo yaafa i se ni borohennataray beeroo ra sanda takaa kanj nda ni yaafa jamaa woo se za Misira hala ne.»

²⁰ Abadantaa nee: «Ay yaafa i se ni šennoo maaganda. ²¹ Amma ay ga žee ay hunaroo ga nda Abadantaa daržaa kanj ga laboo kul too ga, ²² borey kul kanj dii ay daržaa nda tammaasawey kanj ay n'i tee Misira nda saajoo ra kanyan n'ay sii cee woy (10), de mo i mana hanjajer ay jindoo se, ²³ abada i si dii gandaa kanj ay žee kanj ay g'a noo ngi baabey se. Wey kul kanj n'ay kaynandi si dii gandaa. ²⁴ Amma Kaleb, ay tamoo kanj ra anniya tana goo, kanj hanga agay nga fondawey kul ra, ay g'a danj gandaa ra kanj ra a koy, nga hayroo ga duu a. ²⁵ Amalek borey nda Kanaŋ borey si goro kala gooroo ra. Suba, wa kuubi ka koy saajoo ra, Kakaarey teekoo here.»

Goy futaa kanj Izirayel borey n'a tee alhakoo ga hun i ra

²⁶ Abadantaa šelanj Musa nda Haruna se ka nee: ²⁷ «Hala waati foo no jama laalaa woo ga ŋuunuŋuunu ay ga ka ben? Ay maa ŋuunuŋuunuyanoo kanj Izirayel borey n'a tee ay ga. ²⁸ Nee i se: «Ay hunaroo ga, agay Abadantaa ka šelanj ka nee: «Ay ga war bana ka sawa nda hayaa kanj war n'a danj ay haŋaa ra. ²⁹ War kunturey ga kanj ka buu saajoo woo ra. Wey kul kanj kabandi, k'a dii za wey kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a kanj ŋuunuŋuunu ay ga, ³⁰ šikka sii war si huru gandaa ra kanj ay n'ay kaboo jer ka žee ka war gorandi a ra. Kaleb, Yefune iz'aroo nda Žozuwe, Nun iz'aroo hinne no ma huru a ra. ³¹ War zanka kaccey kanj war nee kanj iberey g'i dii, ay ga kate nda ey gandaa ra, i ga kaa ka gandaa bay kanj ga war wanji. ³² Amma war, war kunturey

† 13:33 13.33 Sintinoo 6.4. * 14:18 14.18 Fattaroo 34.6-7.

ga kañ ka buu saajoo woo ra. ³³ War izey ga tee kurkaw saajoo ra jiiri woytaaci (40), i ga war izefututaraa† zaa hala waati kañ war kulturey kul kañ ka buu saajoo ra. ³⁴ Ka sawa nda jirbi hinnaa kañ war n'a tee war ga gandaa monno, maanaa jirbi woytaaci (40), war ga war layboo zaa jiiri woytaaci (40), jiiri foo kul ga sawa nda zaari foo, woo ra war ga bay haya kañ ti ka wanji ay ga. ³⁵ Agay, Abadantaa k'a har, takaa woo no ay g'a tee jama laalaa woo kul se kañ yenje nda agay, i kul ga halaci saajoo woo ra i ga buu.»»

³⁶ Arey kañ Musa n'i sanba i ma koy gandaa monno, ngi yee kateyanoo ga, i na gandaa maa futaa har ka jamaa kul dan̄ n̄uun̄uun̄uyan ra. ³⁷ Borey kañ na gandaa maa futu har, Abadantaa na balaawu k'i kar, i buu a jine. ³⁸ †Zozuwe, Nun iz'aroo nda Kaleb, Yefew iz'aroo hinne ka cindi hundi ra arey ra kañ koy gandaa monno.

Jamaa yee koyne ka alhaddu hoo

³⁹ Musa na šenney wey har Izirayel borey kul se, jamaa biney hanse ka maray. ⁴⁰ I ga tun subbaahi biya ka žigi tondi hondoo boñoo ga ka nee: «Nga ne, ir ga žigi ka koy nongoo ra kañ ga Abadantaa šelan̄, zama ir na zunubu tee.» ⁴¹ Musa nee: «Macin se war ga Abadantaa šenney hoo? Woo si haya kul hanse war se. ⁴² War masi žigi ka koy, zama Abadantaa sii war game. War masi koy nañ war iberey ma war kar. ⁴³ Amalek borey nda Kanañ borey goo war jine, takuba ga war kañandi, zama war hun Abadantaa bande, Abadantaa sii war bande.»

⁴⁴ †fooma ka žigi tondi hondoo boñoo boñ, amma Abadantaa amaanaa sundukoo nda Musa mana hun jamaa kaloo game. ⁴⁵ Amalek borey nda Kanañ borey kañ ga goro tondi hondoo din boñ zunbu k'i kar k'i gaaray hala Horma.

15

Ašariyawey kañ gorandi sargarey se

¹ Abadantaa šelan̄ Musa se ka nee: ² «Šelan̄ Izirayel borey se ka nee i se: <Nda war huru gandaa ra kañ ra war ga kaa ka goro kañ ay g'a noo war se, ³ nda war ga sargari tonante kaa Abadantaa se, a ma tee sargari kukurante, wala meefur sargari, wala sargari kañ n'n'a kaa nda ni boñ, wala jingarey sargari, a ma tee adabba wala alman buuna ra no n'n'a kaa hala a ma tee sunnaara hew kaana Abadantaa se: ⁴ boro kañ ga nga sargaroo kaa Abadantaa maapoo ga ma taasu sargari kar a ga kañ ti farin hamni kilo hinza kañ loobandi nda jii liitar foo nda jere, ⁵ nda alaneb hari moora sanda sargari hari-hari liitar foo nda jere, sargari kukuranta nda feeji-ize foo kul kañ sargandi se. ⁶ Nda feeji gaaru no, ma farin hamni kilo iddu loobu nda jii liitar hinka k'i tee taasu sargari k'i kar a ga, ⁷ nda alaneb hari moora sargari hari-hari liitar hinka, a ma tee sunnaara kaana Abadantaa se. ⁸ Nda yagaw no n'n'a kaa Abadantaa se sargari kukurante wala meefur sargari wala alaafiya teendi sargari, ⁹ war ga taasu sargari kañ ti farin hamni kilo yagga kañ loobandi nda jii liitar hinza dan̄ yagaa bande, ¹⁰ nda alaneb hari moora liitar hinza sargari hari-hari tonton a ga. Sargari tonante no kañ sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

¹¹ Woo no ma teendi haw yaaru foo kul se, nda feeji gaaru foo kul se, nda feeji foo kul se, nda hancin foo kul se. ¹² Adabba hinna kul kañ war g'a sarga, war ma woo tee affoo kul se, hinna kul kañ no. ¹³ Ganda-ize kul ga sargari kaa nda takaa woo nda a na sargari tonante kaa kañ ga tee sunnaara kaana Abadantaa se. ¹⁴ Nda yaw ga waati tee war do, wala boro goro war game zaman boobo, a ga sargari tonante kaa kañ sunnaaraa ga kan Abadantaa se, a m'a tee nda takaa kañ nda war g'a tee. ¹⁵ Jamaa ra, ašariya folloku bande i ga hanga, war nda yawoo kañ ga waati tee war game, hantum kañ si tun no, war zamaney kul ra, a ga ti a war nda yawoo se Abadantaa jine. ¹⁶ Ašariya foo nda fondo foo bara war nda yawoo se kañ ga waati tee war game.»»

Wijila jina-jinawey kañ ga sargandi

¹⁷ Abadantaa šelan̄ Musa se ka nee: ¹⁸ «Šelan̄ Izirayel borey se, nee i se: <Waati kañ war huru gandaa kañ ra ay ga war dan̄, ¹⁹ de war na gandaa ŋaahayaa ŋaa, war ma baa kaa Abadantaa se. ²⁰ Za laajinoo diibandi, war ma wijila jinaa tee ay bagaa, war m'a kaa ya ne baa sanda takaa kañ nda baa ga hun ya ne taasu kar ganganoo ra. ²¹ War zamaney kul ra, war laajiney kul war ma wijila jinaa tee baa Abadantaa se.»»

Zunubu kañ teendi firka ra sargarey

²² «<Nda war firka ka zunubu tee ka yaamarey kul hoo kañ Abadantaa n'i har Musa se, ²³ haya kul kañ Abadantaa n'a har war se nda Musa miñoo, za hanoo kañ Abadantaa na war noo yaamarey hala war zamaney ra. ²⁴ Nda haya no kañ jamaa moñey mana dii

† 14:33 14.33 Man'ti gaaham here no, laadir janay no Irkoy here.

a, a teendi firkayan ra, jamaa kul ga yagaw foo kaa sargari kukurante sanda sunnaara kaana Abadantaa se, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo ka sawa nda woo kanj ašariyaa n'a kayandi, nda jindaaru foo zunubu sargaroo se. ²⁵ Sargari juwalkaa ga Izirayel borey jamaa kul zunubu tuusuyanoo tee, de i ga yaafandi, zama firkayan no, de mo i kate ngi sargaroo kanj ti sargari tonante Abadantaa se, nda ngi zunubu sargaroo Abadantaa se ngi firkayanoo maaganda. ²⁶ Izirayel borey jamaa kul nda yaw kanj ga waati tee i do kul ga yaafandi, zama firkayanoo zunbu jamaa kul ga.

²⁷ Nda boro folloku ka firka ka zunubu tee, a ma hancin kanj goo nda jiiri foo kaa zunubu sargari. ²⁸ Sargari juwalkaa ga zunubu tuusuyanoo tee boraa se kanj firka ka zunubu tee Abadantaa jine. Waati kanj zunubu tuusuyanoo teendi a se, a ga yaafandi. ²⁹ Ganda-ize Izirayel borey ra nda yaw kanj ga waati tee gamey ra, ašariya follokaa no boro se kanj firka.

³⁰ Amma boro kanj muray ka zunubu tee i ra na Abadantaa wow, a ma tee ganda-ize wala yaw, a ga hun nga jamaa ra. ³¹ Zama a na Abadantaa šennoo kaynandi, a na nga yaamaroo hoo, boraa woo šikka sii a ga hun borey ra, nga layboo goo a ga.»

Boro kanj na hunanzam zaaroo ašariyaa hoo

³² Waatoo kanj Izirayel borey goo saajoo ra, i na aru foo dii kanj ga tuuri kuuna hunanzam zaaroo hane. ³³ Borey kanj n'a dii kate a Musa, nda Haruna, nda jamaa kul do. ³⁴ I gaabu a ga, zama hayaa kanj i ga hima k'a tee a se mana kayandi ka ben. ³⁵ Abadantaa nee Musa se: «Aroo woo šikka sii ga wiiyandi. Jamaa kul m'a warra nda tondi k'a wii jamaa kaloo se taray.» ³⁶ Jamaa kul n'a ka koy jamaa kaloo se taray, i n'a warra nda tondi, a buu sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

Ašariyaa kanj gorandi bankaarawey miŋey se

³⁷ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ³⁸ «Šelanj Izirayel borey se, nee i se kanj ngi zamaney kul ra i ma ngi bankaarawey miŋey buzu-buzandi, i ma karfu bula danj ngi bankaarawey miŋey buzu-buzey ga. ³⁹ «Buzu-buzu no war se, nda war dii a kul war ma hongu Abadantaa yaamarey kul k'i ka dira. War si hanga bine-ibaayey nda moo-ibaayey kanyanj nda war ga izefututaray tee*». ⁴⁰ Woo ra war ga hongu yaamarey kul, de war g'i ka dira. Wa tee boro henananteyanj war Koyoo se. ⁴¹ Agay ti Abadantaa, war Koyoo kanj na war fattandi Misira ganda ra hala ya tee war se Irkoy. Agay ti Abadantaa, war Koyoo.»

16

Kora, nda Datanj, nda Abiram tureyanoo

¹ Kora kanj ti Yisehar iz'aroo kanj ti Kehat iz'aroo kanj ti Lewi iz'aroo na Ruben iz'aruyan zaa kanj ti Datanj, nda Abiram kanyanj ti Eliyab iz'arey, nda On kanj ti Pelet iz'aroo, Ruben hayroo no. ² I ture Musa ga, ngi nda Izirayel borey ra aru zangu hinka nda woyguu (250), jamaa boŋkoyney no kanj jamaa n'i suuba, i goo nda maa. ³ I marga ka tee mee foo Musa nda Haruna ga ka nee i se: «A wasa! Zama jamaa kul man'ti kala henananteyanj, de Abadantaa goo i game. Macin se war ga war boŋ jer beene Abadantaa jamaa se?»

⁴ Kanj Musa maa woo, a kanj laboo ra nga boŋoo ga. ⁵ A šelanj Kora nda nga jamaa kul se ka nee: «Suba subbaahi Abadantaa ga bayrandi boro kanj ti nga wane nda boro kanj ga henan. A g'a manandi nga. Boraa kanj a n'a suuba, a g'a manandi nga. ⁶ Hayaa ne kanj war m'a tee: Kora nda nga jamaa kul, wa dugu canbuyanj zaa. ⁷ Suba war ma nuune danj i ra ka dugu danj i ra Abadantaa jine. Aroo kanj Abadantaa g'a suuba, nga ti henanante. Lewi iz'arey, a wasa yaada.»

⁸ Musa nee Kora se: «Lewi iz'arey, ay g'a wiri war ga, war ma hanjajer. ⁹ A mana wasa war se kanj Izirayel Koyoo na war fay ka war kaa Izirayel jamaa ra, ka nanj war ma man nga ka Abadantaa gorodogoo goyoo tee ka kay jamaa jine ka goy i se? ¹⁰ A nanj war ma man nga, ni nda ni armyey kul, Lewi iz'arey nda ni, de mo war ga sargari juwalkawtaraa ceci. ¹¹ Woo se ni nda ni jamaa kul, war tee mee foo Abadantaa ga. Haruna ti may kanj ga war ga ŋuunuŋuunu?»

¹² Musa danj ka ciya Datanj nda Abiram kanj ti Eliyab iz'arey se. Amma i nee: «Ir si žigi ka koy. ¹³ A mana wasa ma ne m'ir kaa ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari ka koy ir wii saajoo ra? Kala ma tee ir boŋkoynoo mo? ¹⁴ Nda cimi man'ti ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari ra n'n'ir ka koy. Man'ir noo faariyanj nda alaneb faariyanj sanda tubuhaya. Ni mma baa ma borey wey moyey danandi? Ir si žigi ka koy.» ¹⁵ Musa hanse ka futu, a nee Abadantaa se: «Masi ngi sargaroo guna. Ay mana ba farka folloku dii i ga, ay mana ifutu tee ngi affoo kul se.»

* 15:39 15.39 Zamnaa 14.33.

Kora nda nga hangasiney ciitoo

¹⁶ Musa nee Kora se: «Ni nda ni jamaa kul ma kaa Abadantaa jine suba, ni, nda ngey, nda Haruna. ¹⁷ Boro foo kul ma nga dugu canboo zaa, a ma dugu dan̄ a ra k'a kaa sargari Abadantaa jine. A ga tee dugu canbu zangu hinka nda woyguu (250), takaa din da, ni nda Haruna, boro foo kul nda nga dugu canboo.» ¹⁸ Boro foo kul na nga dugu canboo zaa, i na nuune dan̄ i ra, i na dugu dan̄ i ra, i koy kay cere kubayyan hukukumoo mijoo ga Musa nda Haruna bande. ¹⁹ Kora na jamaa kul marga i ma Musa nda Haruna gande cere kubayyan hukukumoo mijoo ga. Abadantaa daržaa bangay jamaa kul se.

²⁰ Abadantaa šelan̄ Musa nda Haruna se ka nee: ²¹ «Wa fay nda jamaa woo, war ma hun i game, moomiti foo ay g'i timmandi.» ²² I kan̄ laboo ra ngi boñey ga, i nee: «Ya Irkoy, baahunantey kul hundey Koyoo, boro folloku ka zunubu tee, woo ga, n'ga futu jamaa kul ga wala?»

²³ Abadantaa šelan̄ Musa se ka nee: ²⁴ «Šelan̄ jamaa se ka nee: <Wa mooru nongoo kul here Kora, nda Datan̄, nda Abiram gorodogey.>»

²⁵ Musa tun ka koy Datan̄ nda Abiram do, Izirayel boro beerey hanga a. ²⁶ A šelan̄ jamaa se ka nee: «Ay g'a wiri war ga, war ma mooru aru laaley wey hukkumey. Haya kul kan̄ ti ngi wane, war masi tuku a ga hala ngi zunubey masi koy koy nda war.» ²⁷ I mooru nongoo kul here Kora, nda Datan̄, nda Abiram gorodogey. Datan̄ nda Abiram fatta ka koy kay ngi hukkumey mijney ga, ngi, nda ngi wandey, nda ngi iz'arey, nda ngi zanka kaccey.

²⁸ Musa nee: «Woo ra war ga bay kan̄ Abadantaa k'ay sanba ya teegoyey wey kul tee, ya n'i tee nda ay bine-ibaayoo. ²⁹ Nda borey wey buu sanda takaa kan̄ nda adamizey kul ga buu, nda hayey kan̄ ga duu borey ga duu ngi mo, adiši man'ti Abadantaa k'ay sanba. ³⁰ Amma nda Abadantaa na kayfi tee kan̄ mana bay ka diyandi, nda laboo na nga mijoo hay ka haya kul kan̄ ti ngi wane gon, de i ga zunbu alaaaharaa i ga huna, woo ra war ga bay kan̄ borey wey na Abadantaa kaynandi.»

³¹ Musa mma goo ma šenney wey har ka ben kan̄ laboo feeri i cire. ³² Laboo na nga mijoo feeri k'i gon, ngi nda ngi hugey borey, nda Kora borey kul, nda ngi almaanoo kul. ³³ I ga huna i zunbu alaaaharaa, ngi nda haya kul kan̄ ti ngi wane. Laboo n'i daabu, i hun jamaa game. ³⁴ Izirayel borey kul kan̄ cindi k'i kuubi k'i bere zuru kan̄ i maa ngi kaatiyanoo, i nee: «Laboo masi koy gum ir boñ.» ³⁵ Nuune hun Abadantaa do ka aru zangu hinka nda woyguwaa (250) ton k'i tee boosu kan̄ goo ma dugoo sarga.

17*Kora borey dugu canbey*

¹ Abadantaa šelan̄ Musa se ka nee: ² «Nee Eleyazar, sargari juwalkaa Haruna iz'aroo se a ma dugu canbey kaa nuunaa ra, a ma koy nuunaa kan̄ goo i ra mun nongu mooro ra, zama canbey tee henananteyan̄. ³ Borey wey kan̄ na zunubu tee, hundey hun i ra, ngi dugu canbey ma tefayandi k'i ka sargari tonadogoo daabu. Zama i n'i sarga Abadantaa se, woo se i tee haya henananteyan̄, woo se i ga tee tammaasa Izirayel borey se.» ⁴ Sargari juwalkaa Eleyazar na alhan dugu canbey kan̄ borey kan̄ ton kate ey zaa, i n'i tefayandi ka sargari tonadogoo daabu nda ey. ⁵ Hongandiyan no Izirayel borey se, hala aru tana, maanaa kan̄ mana hun Haruna hayroo ra, masi kaa ka dugu diinandi Abadantaa jine ka tee sanda Kora nda nga jamaa cine, ka sawa nda woo kan̄ Abadantaa nee Musa m'a har Haruna se.

Izirayel borey ture Musa nda Haruna ga

⁶ Subaa ra, Izirayel jamaa kul nuunujuunu Musa nda Haruna ga ka nee: «War no ka Abadantaa jamaa wii.» ⁷ Kan̄ jamaa goo ma marga ka tee mee foo Musa nda Haruna ga, Musa nda Haruna bere cere kubayyan hukukumoo here. Nga ne, duulaa n'a daabu, de Abadantaa daržaa bangay. ⁸ Musa nda Haruna too kate cere kubayyan hukukumoo jine. ⁹ Abadantaa šelan̄ Musa se ka nee: ¹⁰ «Wa hun jamaa woo ra, moomiti foo ay g'i timmandi!» I kan̄ laboo ra ngi boñey ga. ¹¹ Musa nee Haruna se: «Dugu canboo zaa, nuune dan̄ a ra kan̄ hun sargari tonadogoo ra, ma dugu dan̄ a ra, ma cahā ka koy zunubu tuusuyanoo tee jamaa se, zama Abadantaa futuyanoo tun, bonaa sintin.» ¹² Haruna na dugu canboo zaa sanda takaa kan̄ nda Musa n'a har, a zuru jamaa game, nga ne, bonaa sintin jamaa ra. A na dugu dan̄ ka zunubu tuusuyanoo tee jamaa se. ¹³ Haruna kay bukawey nda baahunantey game, bonaa kay. ¹⁴ Borey kan̄ buu bonaa ra man'ti kala boro zenber woy cindi taaci nda zangu iyeye (14.700) kan̄ sii wey kan̄ buu Kora wanoo ra. ¹⁵ Haruna willi Musa jere cere kubayyan hukukumoo mijoo ga. Bonaa kay.

Haruna bundoo

¹⁶ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ¹⁷ «Šelanj Izirayel borey se kanj ngi hugu foo kul i ma kate ma ne bundu foo, ngi bonkoyney affoo kul ma kate ma ne bundu foo, hugu ka koy hugu, maana bundu woy cindi hinka (12). Ma bonkoyni foo kul maapoo hantum nga bundoo ga. ¹⁸ Ma Haruna maapoo hantum Lewi bundoo ga, zama hugu bonj foo kul, bundu foo ti nga wane. ¹⁹ M'i jisi cere kubayyan hukkumoo ra, seedetaraa sundukoo jine, nongoo kanj ra ay ga war kubay. ²⁰ Aroo kanj ay g'a suuba bundoo no ma fita tee, woo no ay g'a tee ka Izirayel borey njuunujuunuyanoo kanj i g'a tee war se benandi.»

²¹ Musa na šennoo har Izirayel borey se, ngi bonkoyney kul n'a noo bundu foo-foo, bonkoyni foo kul bundu foo, hugu ka koy hugu, maana bundu woy cindi hinka (12). Haruna bundoo goo ngi bundey ra. ²² Musa na bundey jisi Abadantaa jine seedetaraa hukkumoo ra. ²³ Subaa ra, kanj Musa huru seedetaraa hukkumoo ra, Haruna bundoo Lewi hugoo se zay ka fita tee, a boosu ka kutukuryayanj tee, ka ba amand izeyanj hay kanj nin. ²⁴ Musa na bundey kul kaa Abadantaa jine k'i cebe Izirayel borey kul se. I dii ey, boro foo kul na nga bundoo zaa.

²⁵ Abadantaa nee Musa se: «Willi nda Haruna bundoo seedetaraa hukkumoo jine hala a ma tee turantey se hongandiyen. Woo ra n'ga ngi juunujuunuyanoo benandi ay ga, i masi buu.» ²⁶ Musa n'a tee. Hayaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar, a n'a tee nda takaa din da.

²⁷ Izirayel borey nee Musa se: «Nga ne, a ben ir se, ir mursu, ir kul mursu, ²⁸ zama boro kul kanj man Abadantaa gorodogoo ga buu. Adiši ir kul no ma ben nda takaa woo wala?»

18

Sargari juwalkey nda Lewi borey goyey

¹ Abadantaa nee Haruna se: «Ni, nda ni iz'arey, nda ni baaba hugoo ni bande ga laybey zaa kanj teendi nongu henanantaa ga, amma ni nda ni iz'arey ni bande ga laybey zaa kanj teendi war sargari juwalkawtaraa here. ² Ma man, ni, nda ni armye, nda Lewi alkabiilaa, nda ni baaba alkabiilaa hala i ma kara ni ga ka ni gaa ka goy. Ni nda ni iz'arey, war ma bara seedetaraa hukkumoo jine. ³ I ga ni goyoo tee, i ga hukkumoo kul goyoo tee, amma i si man nongu henanantaa jinawey, nda sargari tonadogoo, nga ra war si buu, ngi mo si buu. ⁴ I goo ni jere ka goyey tee, i ga cere kubayyan hukkumoo goyey kul tee. Boro tana kul si man war. ⁵ War ma kay nda nongu henanantaa goyey nda sargari tonadogoo goyey, woo ra futuyanoo si yee ka kanj Izirayel borey ga. ⁶ Agay, nga ne, ay na war armye kanj ti Lewi borey zaa Izirayel borey ra, i nka tee nooyan kanj nondi Abadantaa se hala i ma cere kubayyan hukkumoo goyey tee. ⁷ Ni nda ni iz'arey, war ga war sargari juwalkawtaraa goyoo tee haya kul kanj ti sargari tonadogoo here nda haya kul kanj goo ridowoo se kunehere, woo ti war goyoo. War sargari juwalkawtaraa ti goyoo kanj ay n'a tee war se nooyan. Boro tana kanj man ma wiiyandi.»

Hayey kanj ga nondi sargari juwalkey se sanda baa

⁸ Abadantaa nee Haruna se: «Sargarey kanj ga nondi ya ne, nga ne, agay, ay na ni danj ma huga nda ey, ay g'i noo ma ne. Izirayel borey sargari henanantey kanj i g'i kaa ya ne, ay g'i noo ni nda ni iz'arey se i ma tee war bagaa, yaamar no kanj si tun. ⁹ Nga ne, woo kanj n'ga duu a hayey kanj hanse ka henan kanj mana tonandi ra ti: ngi sargarey kul, maanaa ngi taasu sargarey kul, nda ngi zunubu sargarey kul, nda ngi toope sargarey kul kanj i g'i kaa ya ne, ni nda ni iz'arey wane nda hayey wey kanj ga hanse ka henan. ¹⁰ Ma hayey wey ŋaa sanda hayayanj kanj ga hanse ka henan*. Aru kul ga hin k'i ŋaa. I ga tee ma ne haya kanj ga henan.

¹¹ Hayey ne kanj ga tee ni wane koyne: Hayey kul kanj Izirayel borey g'i noo, nda sargari zinjijante kul, ay g'i noo ma ne, ni, nda ni iz'arey, nda ni ize woyey ni bande, yaamar no kanj si tun. Ni hugoo boro kul kanj ga henan ga hin k'a ŋaa. ¹² Hegaa ize jina-jinawey kanj i g'i noo Abadantaa se, haya kul kanj ti i ra jii henna, nda alaneb hari henna, nda alkama henna, ay g'i noo ma ne. ¹³ Tuuri-ize jina-jinawey kanj ga hayandi ngi laboo ga kanj i g'i kaa Abadantaa se ga tee ni wane. Ni hugoo boro kul kanj ga henan ga hin k'i ŋaa. ¹⁴ Haya kul kanj kayandi agay hinne se Izirayel ra ga tee ni wane. ¹⁵ Woyey gunde jinawey kul, a ma tee adamizey ra wala adabbawey ra, woo kanj i n'a kaa Abadantaa se ga tee ni wane. Amma borey gunde jinawey nda alman harranantey gunde jinawey, m'i nanj ka ngi hayoo taa. ¹⁶ Wey kanj ga hima ka nanjandi, za i duu handu foo, ma ngi hayoo taa ka sawa nda hayoo kanj kayandi kanj nzorfu kaaray tamma

* **18:10** 18.10 «Ma hayey wey ŋaa sanda hayayanj kanj ga hanse ka henan», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Ma hayey wey ŋaa nongu ra kanj ga hanse ka henan».

boŋ guu ka sawa nda nongu henanantaa nzorfu kaaraa alkadaroo kaŋ affoo ga too garam woy cindi hinka (12).¹⁷ Amma hawey gunde jinaa, nda feejey gunde jinaa, nda hanciney gunde jinaa, mas'i naŋ, masi ngi hayoo taa, zama haya henananteyanŋ no. Ma ngi kuroo say-say sargari tonadogoo ga, ma ngi maanoo dullandi k'a tee sargari tonante, a ma tee sunnaara kaana Abadantaa se.¹⁸ Ngi hamoo ga tee ni wane sanda gandoo kaŋ hun sargari zinji-zinjante ra nda cee gumaa.¹⁹ Sargarey kul kaŋ Izirayel borey g'i kaa Abadantaa maapoo ga, ay g'i noo ma ne, ni, nda ni iz'arey, nda ni ize woyey se ni bande. Amaana ciiri-ciirante kaŋ si tun no ma ne Abadantaa jine ni nda ni hayroo se ni bande.»

²⁰ Abadantaa nee Haruna se: «N'si duu nongu kul Izirayel borey gandaa ra, n'si duu i game baa. Agay ti ni bagaa nda ni tubuhayaa Izirayel borey game.»

Hayey kaŋ ga nondi Lewi borey se sanda baa

²¹ Nga ne, Lewi iz'arey ay n'i noo Izirayel azakkaa kul sanda tubuhaya ngi goyoo kaŋ i g'a tee maaganda se, cere kubayyan hukukumoo goyoo kaŋ i g'a tee.²² Izirayel borey si yee ka man cere kubayyan hukukumoo i masi koy zunubu jeeje ngi boŋ ga ka buu.²³ Lewi borey ga cere kubayyan hukukumoo goyoo tee, ngi no ma ngi layboo zaa. Hantum kaŋ si tun no war zamaney se. I si duu tubuhaya Izirayel borey game.²⁴ Zama azakkaa kaŋ Izirayel borey g'a kaa Abadantaa se, ay g'a noo Lewi borey se sanda tubuhaya, woo se ay nee kaŋ i si duu tubuhaya Izirayel borey game.

Azakkaa kaŋ Lewi borey g'a kaa

²⁵ Abadantaa šelanŋ Musa se ka nee: ²⁶ «Šelanŋ Lewi borey se, nee i se: <Waati kaŋ war duu Izirayel borey hayey azakkaa kaŋ i g'a kaa kaŋ ay g'a noo war se sanda tubuhaya, war ga baa kaa Abadantaa se a ra kaŋ ti azakkaa azakkaa.²⁷ Bagaa woo ga sawa nda Izirayel borey wanoo kaŋ i g'a kaa attamoo ra kaŋ goo taasu kar ganganoo ra, nda alaneb hari kaŋ ga hun alaneb-ize mottidogoo ra.²⁸ Takaa follokaa da azakkawey kaŋ hun Izirayel borey hayey, war mo, war ma baa kaa a ra k'a noo Abadantaa se. Woo kaŋ war g'a kaa Abadantaa se si nondi kala sargari juwalkaa Haruna se.²⁹ Haya kul kaŋ nondi war se, war ma haya timmantaa kaa a ra k'a noo Abadantaa se nga bagaa. Hayey kul ihenney, war m'i danŋ jere ga a se.»³⁰ «Ma nee i se koyne: <Nda war na haya kul ihennaa kaa Abadantaa se, woo kaŋ ga cindi ga tee war wane sanda woo kaŋ hun taasu kar ganganoo ra nda alaneb-ize mottidogoo ra.³¹ War ga hin k'a ŋaa nongu kul ra, war nda war hugoo borey. War banaa no goyoo kaŋ war g'a tee cere kubayyan hukukumoo ra maaganda.³² Zunubu si huru war ga nda war na ihenney kaa, war si Izirayel borey sargari henanantey kaynandi, war si buu.»

19

Haw ciraa boosoo

¹ Abadantaa šelanŋ Musa nda Haruna se ka nee: ² «Hayaa ne kaŋ hantumandi ašariyaa ra kaŋ Abadantaa n'a yaamar. Nee Izirayel borey se i ma kate ma ne haw woy ciray kaŋ ga timme, malal sii a ga, tiŋay-zaa-bundu mana bay ka huru a ga.³ War m'a noo sargari juwalkaa Eleyazar se, a g'a ka fatta jamaa kaloo ra, i g'a koosu Eleyazar jinoo ra.⁴ Sargari juwalkaa Eleyazar ga nga kabe-izoo ka zaa kuroo ra, a ga kuroo say-say cee iyye cere kubayyan hukukumoo jineheroo here.⁵ Haw woyoo ga tonandi jinoo ra. I ga kuuroo, nda hamoo, nda kuroo, nda žiiboo ton.⁶ Sargari juwalkaa ga sedere bundu zaa, nda izopu bundu, nda šilli ciray zaram, a g'i warra nuunaa ra kaŋ ga hawoo ton.⁷ Sargari juwalkaa ga nga bankaarawey nda nga gaahamoo numay nda hari jina, woo banda ga, a ga hin ka huru jamaa kaloo ra. Sargari juwalkaa ga žiibi hala almaaroo ra.⁸ Bora a kaŋ na haw woyoo ton ga nga bankaarawey nda gaahamoo numay nda hari. A ga žiibi hala almaaroo ra.⁹ Boro kaŋ ga henan ga hawoo boosoo kuuna ka koy a mun jamaa kaloo se taray nongu henanante ra. A ga jisandi Izirayel borey jamaa se henanandiyen haroo maaganda. Zunubu sargari no.¹⁰ Bora a kaŋ na hawoo boosoo kuuna ga nga bankaarawey numay, a ga žiibi hala almaaroo ra. Hantum kaŋ si tun no Izirayel borey nda yaw kaŋ ga waati tee i do se.»

Takaa kaŋ nda boro ga henan

¹¹ «Boro kul kaŋ tuku bukaw ga, adamize bukaw kul kaŋ no, bora a ga žiibi jirbi iyye.¹² A ga nga zunuboo kaa nda henanandiyenoo haroo jirbi hinzantoo nda iyyantoo hane, woo banda ga, a ga henan. Nda a mana nga zunuboo kaa jirbi hinzantoo nda iyyantoo

hane, a si henan.* ¹³ Boro kanj tuku bukaw ga, adamize bukaw, de a mana nga zunuboo kaa, bora na Abadantaa gorodogoo žiibandi, a ga hun Izirayel jamaa ra. Haya kanj se henanandiyan haroo mana say-sayandi a ga, a ga žiibi. Nga žiiboo ga cindi a ga.

¹⁴ Ašariya foo ne, nda boro buu hukukum ra: boro kul kanj huru hukukumoo ra nda boro kul kanj goo a ra ga žiibi jirbi iyeye. ¹⁵ Jinay kul kanj goo a ra kanj mijoo ga feeri, daabirji s'a dii ka boori, ga žiibi. ¹⁶ Boro kul kanj tuku bukaw ga saajoo ra, a ma tee takuba k'a wii wala a nka buu nda nga boj, wala a tuku adamize biritayan ga, wala saaray ga, bora ga žiibi jirbi iyeye. ¹⁷ Bora kanj na nga boj žiibandi, i ga zaa a se zunubu sargaroo kanj tonandi boosoo ra k'a dan jinay ra ka hari henna fur a boj. ¹⁸ Boro kanj ga henan ga izopu bundu zaa k'a sufa haroo ra, a g'a say-say hukukumoo ga, nda jinawey kul ga nda borey kanj goo no ga, nda bora kanj tuku boro kanj i n'a wii ga wala a nka buu nda nga boj birey ga, wala saaray ga. ¹⁹ Bora kanj ga henan ga haroo say-say bora kanj ga žiibi ga jirbi hinzantoo nda jirbi iyyantoo hane, a ga zunubu kaa jirbi iyyantoo hane. A ma nga bankaarawey numandi, a ma nga boj numay nda hari. Almaaroo ra, a ga henan.

²⁰ Boro kanj ga žiibi, de a mana nga zunuboo kaa ga hun jamaa ra, zama a nka Abadantaa nongu henanantaa žiibandi. Haya kanj se henanandiyan haroo mana say-sayandi a ga, a ga žiibi.

²¹ Hantum kanj si tun no Izirayel borey se. Bora kanj na henanandiyan haroo say-say ga nga bankaarawey numandi. Boro kanj tuku henanandiyan haroo ga, ga žiibi hala almaaroo ra. ²² Haya kul kanj ga boro žiibaa tuku ga žiibi. Boro kanj tuku boro žiibaa ga, ga žiibi hala almaaroo ra.»

20

Meriba haroo šennoo (Fattaroo 17.1-7)

¹ Izirayel borey jamaa kul too Tisin saajoo ra handu jinaa, jamaa goro Kadeš. No din ra Maryama buu, no din ra a suturandi.

² Hari sii no jamaa se, borey marga ka tee mee foo Musa nda Haruna ga. ³ Jamaa na yenje ceci Musa ga. I nee: «Jalla, nda a gar ba ir nka buu waatoo kanj ir armyey buu Abadantaa jine!» ⁴ Cin se war kate Abadantaa jamaa saajoo woo ra, hala ir ma buu a ra, ir nda ir jawdey? ⁵ Cin ka kate war n'ir žigandi ka hun Misira, hala ir ma kaa nongu laalaa woo ra? Man'ti nongu no kanj ra ir ga hin ka beeri, jeejaynaa sii no, alanebnaa sii no, grenadnaa sii no, ba hanj hari sii no.»

⁶ Musa nda Haruna mooru jamaa ka koy cere kubayyan hukukumoo mijoo ga. I kanj laboo ra ngi bojey ga, de Irkoy daržaa bangay i se. ⁷ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ⁸ «Goboo zaa ma jamaa marga, ni nda Haruna ni armaa. War ma šelanj tondoo se jiney ra, tondoo ga nga haroo doori. Ma hari fattandi i se tondoo ra, ma jamaa nda ngi jawdoo hanjandi.» ⁹ Musa na goboo zaa kanj goo Abadantaa jine, sanda takaa kanj nda a n'a yaamar. ¹⁰ Musa nda Haruna na jamaa marga tondoo tenje. Musa nee i se: «Ay g'a wiri war ga, wa hanjajer, turantey. Tondoo woo ra ir ga hari kaa war se wala?»

¹¹ Woo banda ga, Musa na nga kaboo jer ka tondoo kar nda nga goboo cee hinka. Hari boobo fatta, jamaa nda ngi jawdey hanj. ¹² Abadantaa nee Musa nda Haruna se: «Hayaa kanj se war mana naanay agay k'ay henanyanoo cebe Izirayel borey se, war si jamaa woo danj gandaa ra kanj ay n'a noo i se.» ¹³ Nga ti Meriba (maanaa «yenje») haroo kanj ra Izirayel borey na yenje ceci Abadantaa ga kanj na nga henanyanoo cebe i game.

Edom kokoyoo wanji Izirayel borey ma bisa

¹⁴ Musa na dontokawayan sanba ka hun Kadeš ka koy Edom kokoyoo do, i ma nee a se: «Ni armaa Izirayel nee: «N'ga šendawey kul bay kanj duu ir. ¹⁵ Ir baabey doo Misira, ir goro no din waati kuku. Misira borey n'ir žilla, ir nda ir baabey. ¹⁶ Ir kaati ka Abadantaa cee, a na hanjajer ir jindey se, a na almalayka* sanba k'ir kaa Misira. Ir ne Kadeš kanj ti koyra kanj goo ni gandaa benantaa ga. ¹⁷ Ir g'a wiri ni ga, nanj ir ma bisa nda ni gandaa, ir si bisa nda faarey, ir si bisa nda alaneb faarey, ir si dayey harey hanj. Ir ga hanga kokoyoo fondaa, ir si šiiri ka koy kabe henna here wala kabe laala here hala ir ma bisa ni gandaa ga.» ¹⁸ Edom nee a se: «N'si bisa nda ay do, nda man'ti woo, ay ga fatta ka ni kubay nda takuba.» ¹⁹ Izirayel borey nee a se: «Ir ga žigi ka koy nda fondo beeroo,

* **19:12** 19.12 «A ga nga zunuboo kaa nda henanandiyanoo haroo jirbi hinzantoo nda iyyantoo hane, woo banda ga, a ga henan. Nda a mana nga zunuboo kaa jirbi hinzantoo nda iyyantoo hane, a si henan», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «A ga zunubu kaa nda haroo din jirbi hinzantoo hane. Jirbi iyyantoo hane, a ga henan. Nda a mana nga zunuboo kaa jirbi hinzantoo hane, jirbi iyyantoo hane, a si henan». * **20:16** 20.16 «almalayka», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «dontokaw».

nda agay nda ay adabbawey hanj ni haroo ra, ay ga nga hayoo bana. Man'ti haya foo no, ya mma baa de ya bisa hinne.» ²⁰ A nee: «N'si bisa.» Woo banda ga, Edom fatta ka Izirayel borey kubay nda wongu-ize boobo nda gaabi. ²¹ Takaa woo nda Edom wanji Izirayel borey ma bisa nga gandaa laboo ra. Izirayel borey na fondo tana zaa.

Haruna buuyanoo

²² Izirayel borey hun Kadeš, jamaa kul kaa Hor tondi hondoo do. ²³ Abadantaa nee Musa nda Haruna se Hor tondi hondoo do, nongoo kanj ga nga nda Edom gandaa ka fay: ²⁴ «Haruna ga koy nga hayragey gar alaaharaa, a si huru gandaa ra kanj ay n'a noo Izirayel borey se, zama war ture ay yaamaroo ga Meriba haroo do. ²⁵ Haruna nda nga iz'aroo Eleyazar zaa m'i ka žigi Hor tondi hondoo ga. ²⁶ Haruna bankaarawey kaa a ga, m'i danj nga iz'aroo Eleyazar ga. Haruna ga koy nga hayragey gar alaaharaa, no din ra a ga buu.» ²⁷ Musa na hayaa tee kanj nda Abadantaa n'a yaamar. I žigi Hor tondi hondoo ga jamaa kul jine. ²⁸ Musa na Haruna darbawey kaa a ga k'i danj nga iz'aroo Eleyazar ga. Haruna buu no din da tondi hondoo boŋoo boŋ. Woo banda ga, Musa nda Eleyazar zunbu ka hun tondi hondoo boŋ. ²⁹ Jamaa kul dii kanj Haruna hundoo hun, Izirayel hugoo kul na Haruna hēe jirbi waranza (30).

21

Izirayel borey hin Kananj borey

¹ Arad koyraa kokoyoo kanj ti Kananj boro kanj ga goro Negew maa kanj Izirayel borey goo ma kaa nda Atarim fondaa here. A na Izirayel borey wongu, a na affooyan danj banjataray. ² Izirayel na allaahidu zaa Abadantaa se, i nee: «Nda n'na jamaa woo danj ir kabey ra, ir ga ngi koyrawey halaci sōy.» ³ Abadantaa na hanajer Izirayel jindoo se, a na Kananj borey danj kabey ra. I na ngi nda ngi koyrawey halaci sōy, de i na nongoo maŋoo danj Horma (maanaa «halaci sōy»).

Alhan gondoo

⁴ I hun Hor tondi hondoo do ka Kakaarey teekoo fondaa zaa ka Edom gandaa kuubi. Fondaa ra, jamaa biney hun. ⁵ I šelanj Irkoy nda Musa ga ka nee: «Cin se war g'ir žigandi ka hun Misira? Hala ir ma buu saajoo woo ra wala? Zama ŋaayan sii ne, hari sii ne, ir biney hun nda ŋaayan takaa-takaa woo.» ⁶ Woo ga, Abadantaa na gondi naajikoyniyanj sanba jamaa ga. I na jamaa jama, de boro boobo buu Izirayel jamaa ra. ⁷ Jamaa kaa Musa do ka nee: «Ir na zunubu tee ka šelanj Abadantaa ga, ka šelanj ni ga. Abadantaa ŋaaray hala a ma gondey moorandi ir.» Musa na Irkoy ŋaaray jamaa se. ⁸ Abadantaa nee Musa se: «Gondi naajikoyni tee, m'a jer bundu ga, boro kul kanj gondi n'a jama, nda a n'a guna, koyoo ga huna.» ⁹ Musa na alhan gondi tee k'a danj bundoo ga. Boro kanj gondi n'a jama, de a na alhan gondoo guna, koyoo ga huna.

Izirayel borey koy hala Pisiga tondi hondoo do

¹⁰ Izirayel borey koy, i goro Obot. ¹¹ I hun Obot ka koy goro Iye-Abarim, saajoo ra kanj ga tenje Mowab, waynahunay here. ¹² I hun no din ka koy goro Zered gooroo ra. ¹³ I hun no din ka koy goro Arnoŋ isaa jere foo here kanj ga bisa saajoo ra ka hun Amor borey laboo ga, zama Arnoŋ ti Mowab gandaa hirri foo kanj goo Mowab nda Amor borey game. ¹⁴ Woo maaganda se Abadantaa wongey citaaboo ra i ga nee: «Waheb kanj goo Sufa gandaa ra, nda Arnoŋ isaa harey, ¹⁵ nda haroo kanj hun ka koy Ar laboo here ka koy jeesi Mowab gandaa hirroo ga.» ¹⁶ I hun no din ka koy Ber (maanaa «day»), no din ra dayoo goo kanj ga Abadantaa nee Musa se: «Jamaa marga, ay g'i noo hari.» ¹⁷ Woo se Izirayel don ka nee:

«Dayoo, hari fattandi! Wa don a se!

¹⁸ Day kanj boŋkoyney n'a fanši,

jamaa borciney n'a fanši

nda ngi laamaa gobey,

nda ngi gobey!»

I hun saajoo ra ka koy Matana, ¹⁹ i hun Matana ka koy Nahaliyel, i hun Nahaliyel ka koy Bamot, ²⁰ i hun Bamot ka koy sosooroo ra kanj goo Mowab gandaa ra, Pisiga tondi hondoo boŋoo jeroo ga kanj ga boro ga saajoo honnay.

Izirayel hin kokoyoo kanj maŋoo ti Sihonj

²¹ Izirayel borey na dontokawyanj sanba Sihonj kanj ti Amor borey kokoyoo do ka nee a se: ²² «Nanj ya bisa nda ni gandaa. Ir si hun fondaa ra ka bisa nda faarey, ir si bisa nda alaneb faarey, ir si dayey harey hanj. Ir ga hanga kokoyoo fondaa hala ir ma bisa ni gandaa ra.»

²³ Sihonj mana yadda Izirayel borey ma bisa nda nga gandaa laboo. Sihonj na nga jamaa kul marga ka koy Izirayel kubay saajoo ra, a too Yahas, no din ra i na Izirayel wongu. ²⁴ Izirayel n'a kar k'a wii nda takuba ka ngi gandaa taa, k'a dii za Arnoñ isaa hala Yabok isaa ka koy Amoj borey gandaa hirroo ga, zama Amoj borey gandaa hirroo nka cinandi nda cete. ²⁵ Izirayel goro Amor borey koyrawey ra, i goro ba Hešboñ koyraa nda nongey kul kanj goo nga laamaa ra. ²⁶ Hešboñ man'ti kala Sihonj kanj ti Amor borey kokoyoo koyraa. Nga no ka Mowab kokoyoo kanj goo no cee jinaa wongu, a na nga gandaa kul taa a kone hala Arnoñ isaa do. ²⁷ Woo se donkey ga nee:

«Wa kaa Hešboñ! Sihonj koyraa ma cinandi ka kay,

²⁸ zama nuune fatta Hešboñ,
nuune deeneyan hun Sihonj koyraa ra,
a na Ar koyraa kanj goo Mowab gon,
Arnoñ isaa hodaddawey jineborey.

²⁹ Ni bone, Mowab,

Kemoš jamaa, ni dere!

A na nga iz'arey tee cindiyan,
a na nga ize woyey danj konjataray
Sihonj se kanj ti Amor borey kokoyoo.

³⁰ Ir n'i hay nda biraw,

Hešboñ halaci hala Dibon.

Ir na hasaraw tee i se hala Nofa kanj ga too Medeba.»

³¹ Takaa woo nda Izirayel goro Amor borey gandaa ra. ³² Musa na boroyan sanba i ma Yazer koyraa guna. Woo banda ga, i na koyrawey kanj goo nga mayraa ra dii. Amor borey kanj goo no din, i n'i gaaray k'i kaa no.

Izirayel hin kokoyoo kanj maapoo ti Og

³³ I bere ka žigi ka koy nda Bašan fondaa. Og kanj ti Bašan kokoyoo, nga nda nga jamaa kul k'i kubay k'i wongu Edreyi. ³⁴ Abadantaa nee Musa se: «Masi hunbur a, ay n'a danj ni kaboo ra, nga, nda nga jamaa kul, nda nga gandaa. Ma hayaa tee a se kanj n'n'a tee Sihonj se kanj ti Amor borey kokoyoo kanj goro Hešboñ.» ³⁵ I n'a kar, nga, nda nga iz'arey, nda nga jamaa kul, i mana baahunante kul nanj a se. I na nga gandaa dii.

22

Balam fillaa nda kokoyoo Balak ciyaroo

¹ Izirayel borey, i koy goro Mowab ganganey ra kanj goo Žurdenj isaa banda ga, Žeriko tenje. ² Balak, Sipor iz'aroo dii hayaa kul kanj Izirayel borey n'a tee Amor borey se. ³ Mowab borey hanse ka hunbur jamaa jine, zama i ga hanse ka boobo. Mowab borey jijiiri nda hunburay Izirayel borey jine. ⁴ Mowab nee Majan boro beerey se: «Sohō jamaa woo ga hayaa kul kaama kanj g'ir kuubi k'ir bere, sanda takaa kanj nda haw ga hawsaa suboo kaama. Balak, Sipor iz'aroo ti Mowab kokoyoo waatoo din. ⁵ A na dontokawyan sanba Balam kanj ti Bewor iz'aroo do Petor koyraa ra kanj goo isaa* jere, nga gandaa ra ka ciya a se. A nee i ma nee a se: «Jamaa foo goo ne kanj hun Misira, nga ne, a na gandaa too, a goro ay tenje. ⁶ Sohō kaa, ay g'a wiri ni ga, jamaa woo danga ya ne, zama i ga hin agay. A ga hin ka tee woo ra ya hin k'i kar k'i fattandi gandaa ra, zama ay ga bay kanj boro kanj se ni gaara, tee albarkante, boro kanj n'n'a danga, laali.»

⁷ Mowab boro beerey nda Majan gandaa boro beerey tun ka koy nda ngi bande gomniyan gunandikaa se. I too Balam do ka Balak šenney har a se. ⁸ Balam nee i se: «Wa cijinoo tee ne ra, ay ga war noo zaabi, zaaboo kanj Abadantaa g'a har ya ne.» Mowab bonkoyney cindi a do.

⁹ Irkoy kaa Balam do, a nee: «May ti borey wey kanj goo ni do?» ¹⁰ Balam nee Irkoy se: «Sipor kanj ti Mowab kokoyoo iz'aroo kanj se i ga nee Balak k'i sanba ay do i ma nee: ¹¹ «Nga ne, jamaa kanj hun Misira na gandaa too, sohō kaa k'i danga ya ne, a ga hin ka tee y'i wongu k'i gaaray.» ¹² Irkoy nee Balam se: «Masi koy i bande, masi jamaa din danga, zama albarkanteyan no.» ¹³ Balam tun subbaahoo ra, a nee Balak bonkoyney se: «Wa koy war gandaa ra, zama Abadantaa wanji ya hanga war.» ¹⁴ Mowab bonkoyney koy Balak gar ka nee: «Balam wanji ka kaa ir bande.»

¹⁵ Balak yee koyne ka bonkoyniyan sanba kanjanj boobo nda cee jinaa waney i goo nda maa nda ey. ¹⁶ I too Balam do ka nee a se: «Balak, Sipor iz'aroo nee: «Ay g'a wiri ni ga, haya kul masi ni ganji ma kaa ay do. ¹⁷ Zama ay na beeray jisi ma ne, de mo haya kul kanj n'n'a har, ay g'a tee. Kaa, ay g'a wiri ni ga, jamaa woo danga ya ne.» ¹⁸ Balam

* 22:5 22.5 Isaa no kanj se i ga nee Efrat.

na Balak tamey zaabi ka nee: «Ba nda Balak n'ay noo nga hugoo mee foo nzorfu kaaray nda wura, ay si hin ka Abadantaa, ay Koyoo šennoo hoo ka haya kaccu wala ibeeri tee. ¹⁹ Sohō ay g'a wiri war ga, war mo ma cindi ne hō cijinoo hala ya hayaa bay kanj Abadantaa g'a har ya ne koyne.» ²⁰ Irkoy kaa Balam do cijinoo ra, a nee a se: «Nda arey wey nka kaa ka ni cee, koy ma hanga ey. Amma hayaa hinne kanj ay n'a har ma ne no n'g'a tee.» ²¹ Balam tun subbaahoo ra, a na nga farka woyoo hanse, a koy Mowab bonjkoyney bande.

Balam farka woyoo fillaa

²² Irkoy futu, zama Balam koy. Abadantaa almalaykaa kay fondaa ra k'a gagay. Balam žigi nga farka woyoo ga, nga tam hinkaa goo a bande. ²³ Farka woyoo dii Abadantaa almalaykaa ga kay fondaa ra, a na nga takubaa hoobu k'a dii kaboo ra. Farkaa na fondaa nanj ka koy faarey ra. Balam na farkaa kar k'a danj fondaa ra. ²⁴ Abadantaa almalaykaa kay fondo šiita ra kanj goo alaneb faarey game. Cete goo caraw hinkaa kul ga. ²⁵ Waatoo kanj farkaa dii Abadantaa almalaykaa, a na nga bonj naagu cetaa ga ka Balam cewoo naagu cetaa ga. A yee koyne k'a kar. ²⁶ Abadantaa almalaykaa koy jine koyne ka huru nongu kanj ra fondo sii ka bisa nda kabe henna wala ilaala here. ²⁷ Waatoo kanj farkaa dii Abadantaa almalaykaa, a kani Balam cire. Balam futu, a na farkaa kar nda nga goboo.

²⁸ Abadantaa na farkaa šelanandi, farkaa nee Balam se: «Macin no ay n'a tee ma ne kanj se n'g'ay kar cee hinza?» ²⁹ Balam na farkaa zaabi ka nee: «Ni mm'ay noopo, nda a gar takuba mma bara ay kaboo ra, šikka sii sohō gar ay na ni wii.» ³⁰ Farkaa nee Balam se: «Man'ti ni farkaa ti agay kanj ga n'ga žigi waati kul hala hō? Ay doona ka takaa woo tee ma ne wala?» A nee: «Kalaa».

³¹ Woo banda ga, Abadantaa na Balam moyey feeri. A dii Abadantaa almalaykaa ga kay fondaa ra, nga takubaa hoobandi, a goo kaboo ra, Balam gunguma ka sujudu hala ganda. ³² Abadantaa almalaykaa nee a se: «Macin se n'na ni farkaa kar cee hinza? Nga ne, agay ka fatta ka ni gagay, zama ay dii kanj naarumaa woo kanj ra n'goo, halacyan fondo no. ³³ Farkaa dii agay, a hibi ay ga cee hinza. Nda a gar a nka mana hibi ay ga, ni no ay ga ni wii, nga, ay g'a nanj a ma huna.» ³⁴ Balam nee Abadantaa almalaykaa se: «Ay na zunubu tee, ya na bay wala ni mma kay fondaa ra k'ay batu. Sohō nda haya ti woo kanj si kan ma ne, ay ga yee.» ³⁵ Abadantaa almalaykaa nee Balam se: «Ni nda arey wey ma koy, amma hayaa hinne kanj ay g'a har ma ne no n'g'a har.» Balam koy nda Balak bonjkoyney.

Balam nda Balak na cere kubay

³⁶ Balak maa kanj Balam kaa, a fatta ka koy a kubay hala Mowab koyraa ra kanj goo Arnonj isaa hirroo do, nga laboo se jine. ³⁷ Balak nee Balam se: «Man'ti agay ka sanba ka ciya ma ne, macin se mana cahā ka kaa? N'ga hongu, ya nka si hin ka beeray tee ma ne?» ³⁸ Balam nee Balak se: «Nga ne, ay kaa ka dii ni, sohō ay ga hin ka haya har kanj ay baa wala? Ay ga šennoo har kanj Irkoy n'a danj ay mijoo ra.» ³⁹ Balam koy Balak bande, i too Kiryat-Husot. ⁴⁰ Balak na alman beeri nda ibuuna kaa sargari, a sanba i ra Balam nda bonjkoyney kanj goo a bande se.

Balam gaara Izirayel jamaa se

⁴¹ Suba subbaahoo ra, Balak na Balam zaa ka žigi ka koy Bamot-Bal, no din ra a dii Izirayel jamaa jere foo.

23

¹ Balam nee Balak se: «Sargari tonadoo iyye cin ya ne, ne ra, ma haw yaaru kobsi iyye nda feeji gaaru bonj iyye soolu ya ne.» ² Balak na hayaa tee kanj Balam n'a har. Balak nda Balam na haw yaaru foo nda feeji gaaru foo kaa sargari, sargari tonadoo foo kul bonj. ³ Balam nee Balak se: «Kay ni sargari kukurantaa jere, ay ga hibi, a ga hin ka tee Abadantaa ma kaa k'ay kubay. Ay ga hayaa har ma ne kanj a n'a cebe ya ne.» A koy hondu foo bonj. ⁴ Irkoy na Balam kubay, Balam nee a se: «Ay na sargari tonadoo iyvaa kayandi, ay na haw yaaru foo nda feeji gaaru foo kaa sargari, sargari tonadoo foo kul ga.» ⁵ Abadantaa na šenni foo danj Balam mijoo ra, a nee a se: «Yee Balak do ka šelanj a se nda takaa woo.»

⁶ Balam yee Balak do, a n'a gar a ga kay nga sargari kukurantaa jere, nga nda Mowab bonjkoyney kul. ⁷ Balam na nga yaasay šennoo har ka nee:

«Balak n'ay ka hun Siiri gandaa ra,
Mowab kokoyoo n'ay ka hun waynahunay tondi hondey do, a nee:
<Kaa ka Yakuba danga ya ne,
kaa ka futu Izirayel ga.>

⁸ Taka foo nda ay ga boro danga kaŋ Irkoy man'a laali?
Taka foo nda ay ga futu boro ga kaŋ Abadantaa mana futu a ga?

⁹ Ay goo tondey boŋ ay ga dii a,
ay goo hondey boŋ ay g'a honnay.
Nga ne, jamaa no kaŋ gorodogoo goo jere ga,
de mo a si nga boŋ danŋ gandawey ra.

¹⁰ May no ma hin ka Yakuba kaŋ ga hima nda labuhamni kabu*,
ka ba Izirayel zamna taacaa affoo hinnaa har?
Yala ya buu nda takaa kaŋ nda boro šerrantey ga buu,
yala ay kokoroo ma hima nda ngi wanoo.»

¹¹ Balak nee Balam se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ya ne? Ay kate ni hala m'ay iberey danga, amma nga ne, ni nka gaara i se!» ¹² Balam n'a zaabi ka nee: «Ay si hima ka hawgay ka hayaa har kaŋ Abadantaa n'a danŋ ay mipoo ra wala?»

Gaarari hinkantoo kaŋ Balam n'a tee Izirayel jamaa se

¹³ Balak nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, kaa ay bande ka koy nongu tana ra kaŋ ra n'ga dii ey, jere foo de no n'ga dii a, n'si dii a kul. No din ra m'a danga ya ne.» ¹⁴ A na Balam ka koy hala nongoo kaŋ ga boro ga kay ka guna, Pisiga tondi hondoo boŋoo ga. A na sargari tonadoo iyye cin, a na haw yaaru foo nda feeji gaaru foo kaa sargari, sargari tonadoo foo kul boŋ. ¹⁵ Balam nee Balak se: «Kay ne ni sargari kukurantaa jeroo ga, agay, ay ga koy Irkoy kubay.»

¹⁶ Abadantaa kaa ka Balam kubay ka šenni danŋ mipoo ra, a nee a se: «Yee Balak do, ma šelan a se nda takaa kaŋ nda ay g'a har ma ne.» ¹⁷ A yee Balak do, a n'a gar a ga kay nga sargari kukurantaa jeroo ga, nga nda Mowab boŋkoyney. Balak nee a se: «Macin no Abadantaa nee?» ¹⁸ Balam na nga yaasay šennoo har ka nee:

«Balak, tun, ma maa,

haŋajer ya ne, Sipor iz'aroo.

¹⁹ Irkoy man'ti adamize kaŋ ga hin ka taari,

a man'ti boro kaŋ ga hin ka nimsi.

Haya kaŋ a n'a har, a s'a tee wala?

Šenni kaŋ a n'a har, a s'a too wala?

²⁰ Ay yadda ka gaara,

a na albarka danŋ, ay si hin k'a tunandi.

²¹ A mana dii ifutu Yakuba ra,

a mana dii imeera Izirayel ra.

Abadantaa, nga Koyoo goo a bande.

Kobiroo kaŋ ga teendi kokoy se ga teendi a do.

²² Irkoy n'i fattandi Misira,

a ga hima nda ganjihaw hilley.

²³ Kotte mana danŋandi Yakuba se,

gunandiyani mana teendi Izirayel se.†

Nda waatoo too, takaa kaŋ Irkoy g'a tee

ga harandi Yakuba nda Izirayel se.

²⁴ Nga ne, jamaa no kaŋ ga tun sanda ganjihayla woy,

a ga kay sanda ganjihayla aru.

A si kani nda a mana hamoo kaŋ a n'a dii ŋaa,

ka wey kaŋ a n'i wii kuroo haŋ.»

²⁵ Balak nee Balam se: «Nda n's'a danga, adiši masi gaara a se!» ²⁶ Balam n'a zaabi ka nee: «Ay man'a har ma ne kaŋ haya kul kaŋ Abadantaa n'a har, ay g'a tee wala?»

Gaarari hinzantoo kaŋ Balam n'a tee Izirayel jamaa se

²⁷ Balak nee Balam se: «Ay g'a wiri ni ga, kaa, ay ga ni ka koy nongu tana ra, a ga hin ka tee no din ra Irkoy do a ga boori ma jamaa danga ya ne.» ²⁸ Balak na Balam ka koy Pewor tondi hondoo boŋoo boŋ kaŋ goo saajoo se beene. ²⁹ Balam nee Balak se: «Sargari tonadoo iyye cin ya ne, ne ra, ma haw yaaru kobsi iyye nda feeji gaaru boŋ iyye soolu ya ne.» ³⁰ Balak na hayaa tee kaŋ Balam n'a har. A na haw yaaru foo nda feeji gaaru foo kaa sargari, sargari tonadoo foo kul boŋ.

* 23:10 23.10 Sintinoo 13.14. † 23:23 23.23 «Kotte mana danŋandi Yakuba se, gunandiyani mana teendi Izirayel se», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Yakuba si kotte, gunandi sii Izirayel ra».

24

¹ Balam dii kanj a ga kan Abadantaa se nga ma gaara Izirayel jamaa se. A mana koy sanda cee jinawey kanj a ga nee nga mma koy gunandi. A bere ka saajoo tenje. ² Balam na nga boŋoo jer; de a ga dii Izirayel borey ga goro alkabiila nda alkabiila. Waatoo diin Irkoy Hundoo kaa Balam ga. ³ Balam na nga yaasay ūennoo har ka nee:

«Balam, Bewor iz'aroo ūennoo ti woo,
aroo kanj moŋey hay ūennoo ti woo.

⁴ Bora a kanj ga maa Irkoy ūenney, ūennoo ti woo,
bora a kanj ga dii Hini-kul-koyoo bangayyanoo,
bora a kanj ga sujudu, de moŋey ga feera.

⁵ He Yakuba, ni hukkumey ga boori,
ni gorodogey ga boori, Izirayel.

⁶ I ga koy ni mma nee hari beeri bisadoo,
sanda saddinayanj kanj goo isa mee ga,
sanda alowe dumariyanj kanj Abadantaa n'i duma,
sanda sedere tuuriyanj kanj goo haroo miŋoo bande.

⁷ Hari no ma doo ka hun nga sowey ra,
nga dumiyoo, hari beeriyanj no m'a hanjandi.
Nga kokoyoo goo kokoyoo Agag se boŋ,
nga laamaa goo ma duu gaabi.

⁸ Irkoy n'a fattandi Misira gandaa ra,
a ga hima nda ganjihaw hilley.
A goo ma nga nkuwawey gandawey derandi,
a goo ma birey kayri,
a goo m'i hay nda nga birawey.

⁹ A ga gunguma, a ga kani sanda ganjihayla aru, sanda ganjihayla woy.
May no ma yadda k'a tunandi?*

Albarka ma huru bora a ra kanj ga gaara ma ne,
bora a ma laali kanj ga ni danga.»†

¹⁰ Balak futu Balam ga. A na nga kabey kar cere ga ka nee Balam se: «Ya nka ciya ma ne hala m'ay iberey danga, amma ni ne ka gaara i se kaaray hala cee hinza. ¹¹ Sohō zuru ka koy ni do, ay nee kanj ay ga beeray doori ni boŋ, amma Abadantaa na daržaa woo ganji ma ne.»

Balam na daržaa har kanj Izirayel borey ga kaa ka duu a

¹² Balam nee Balak se: «Ay mana ūelanj ni dontokey se kanj n'n'i sanba ay do ka nee:
¹³ «Ba nda Balak n'ay noo nga hugoo mee foo nzorfu kaaray nda wura, ay si hin nda ay boŋ ka Abadantaa yaamaroo hoo ka ihenna wala ilaala tee. Haya kanj Abadantaa n'a har, nga no ay g'a har.»‡ ¹⁴ Sohō ay ga koy ay jamaa here. Kaa, ay a ga hayaa har ma ne kanj jamaa woo ga kaa k'a tee ni jamaa se waatey kanj ga kaa ra.» ¹⁵ Balam na nga yaasay ūennoo har ka nee:

«Balam, Bewor iz'aroo ūennoo ti woo,
aroo kanj moŋey hay ūennoo ti woo.

¹⁶ Bora a kanj ga maa Irkoy ūenney, ūennoo ti woo,
bora a kanj ga Jerantaa bayraa bay,
bora a kanj ga dii Hini-kul-koyoo bangayyanoo,
bora a kanj ga sujudu, de moŋey ga feera.

¹⁷ Ay ga dii a, amma man'ti sohō da,
ay g'a gaaya, amma man'ti nda maanay.
Handaray fatta Yakuba ra,
kokoy gobu fatta Izirayel ra.

A ga Mowab borey kar lakkaley ga k'i say,
a ga Seti izey kul kar boŋkurunbey ga k'i say.

¹⁸ A hin Edom gandaa k'a tee nga wane,
a hin nga iberoo kanj ti Seyir gandaa k'a tee nga wane.
Izirayel ga gaabi beeri fattandi.

¹⁹ Bora a kanj fatta Yakuba ra no ma goro hinoo ra.

* 24:9 24.9 Sintinoo 49.9. † 24:9 24.9 Sintinoo 12.3. ‡ 24:13 24.13 Zamnaa 22.18, 38.

Koyraa baahunantey kanj cindi, a g'i halaci.»

Balam na Izirayel jamaa iberey halaciroo har

²⁰ Balam dii Amalek, a na nga yaasay ŝennoo har ka nee:

«Amalek bisa gandawey kul,
amma nga kokoroo man'ti kala a ma dere.»

²¹ Balam dii Keni borey, a na nga yaasay ŝennoo har ka nee:

«Ni gorodogoo ga gaabi,
ni tejoo[§] sii kala tondi boŋ.

²² Amma Keni borey ga tonandi ka tee boosu

waati kanj Aŝur* ga ni danj baŋnataray.»

²³ Balam na nga yaasay ŝennoo har ka nee:

«Woo ti bone. May no ma huna waati kanj Irkoy na woo tee?»

²⁴ Amma harihii beeriyan ga kaa ka hun Kitim gandaa ra,

i ga žigi ka koy Asiri borey ga,

i ga žigi ka koy Eber borey ga,

ngi mo ga dere.»

²⁵ Woo banda ga, Balam tun ka koy, a willi nga do, Balak mo na nga fonda za ka koy.

25

Izirayel borey huru tooru ganayan ra

¹ Izirayel goro ŝitim. Jamaa sintin ka izefututaray tee* nda Mowab ize woyey. ² Woyey din na jamaa cee kate i ma sargari kaa ngi koyey se. Jamaa ŋaa, de mo i sjudu ngi koyey jine. ³ Izirayel borey hanga Bal kanj ti Pewor koyoo. Abadantaa futu Izirayel ga.

⁴ Abadantaa nee Musa se: «Izirayel jamaa boŋkoyney kul dii k'i deejii Abadantaa jine waynaa tenje hala Abadantaa futay laalaa ma mooru Izirayel ga.» ⁵ Musa nee Izirayel akkaaley se: «War affoo kul ma nga borey wii kanj hanga Bal kanj ti Pewor koyoo.»

⁶ Nga ne, Izirayel borey ra, aru foo kaa ka Majan woy foo cebe nga armyey se, Musa jine nda Izirayel borey jamaa kul jine. Woo gar i goo ma hēe cere kubayyan hukukumoo mijoo ga. ⁷ Sargari juwalkaa Haruna iz'aroo Eleyazar iz'aroo Pinehas dii woo, a tun jamaa game ka yaaji zaa nga kaboo ra. ⁸ A hanga Izirayel aroo din bande hala hukukumoo gundoo ra, a na boro hinkaa kul hay, Izirayel aroo nda Majan woyoo, a na woyoo hay gundoo ra. Kanj a na woo tee, bonaa kanj duu Izirayel borey kay. ⁹ Bonaa na boro zenber waranka cindi taaci (24.000) wii.

¹⁰ Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ¹¹ «Sargari juwalkaa Haruna iz'aroo Eleyazar iz'aroo Pinehas n'ay futuroo kuubi k'a kaa Izirayel borey here. Zama alhawa cansantaa kanj goo ay ra, nga bara a ra. Woo se ay alhawa cansantaa mana koy ka Izirayel borey tuusu k'i wii. ¹² Woo maaganda se nee a se: «Ay ga agay amaanaa zaa a se k'a noo alaafiya.» ¹³ Nga nda nga hayroo kanj goo dumaa ga, ga duu amaana sargari juwalkawtaraa here kanj a g'a tee hala abada, zama a na alhawa cansante cebe nga Koyoo se, de mo a na zunubu tuusuyanoo tee Izirayel borey se.»

¹⁴ Izirayel aroo kanj i na nga nda Majan woyoo wii maapoo ti Zimri. Salu kanj ti Simewonj hugu foo boŋkoyini iz'aroo no. ¹⁵ Majan woyoo kanj wiiyandi maapoo ti Kozbi, Sur ize woy no. Sur man'ti kala Majan alkabiila foo boŋkoyini.

¹⁶ Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ¹⁷ «Majan borey wongu. W'i kar, ¹⁸ zama i nka kay war se iberi doo ra. I na war zanba ka war derandi Pewor ŝennoo ra nda Kozbi ŝennoo ra, ngi woymaa kanj ti Majan boŋkoyini foo ize woyoo kanj wiiyandi bonaa zaaroo ra kanj Pewor kate a.»

26

Izirayel alkabiilawey kabuyan hinkantoo

¹ Bonaa woo banda ga, Abadantaa nee Musa nda sargari juwalkaa Haruna iz'aroo kanj ti Eleyazar se: ² «Wa Izirayel borey jamaa kul kabu, wey kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, hugu ka koy hugu, kanjanj ga hin ka koy wongu Izirayel se.» ³ Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar ŝelanj Izirayel borey se Mowab ganganey ra, Žurden isaa jere, Žeriko tenje, ka nee i se: ⁴ «Wey kanj goo nda jiiri waranka (20) nda wey kanj bisa

§ 24:21 24.21 Ebere hantumoo ra, «Keni borey» nda «teji» kalimawey ga baa ka hima. * 24:22 24.22 Sintinoo 25.3. * 25:1 25.1 Zamnaa 14.33.

a ma kabandi, sanda takaa kan̄ nda Abadantaa na Musa yaamar.» Izirayel borey kan̄ fatta Misira gandaa ra ti:

⁵ Ruben̄ ti Izirayel ize jinaa. Ruben̄ hayroo ti: Hanok, nga ga Hanok borey alkabiilaa hun. Palu, nga ga Palu borey alkabiilaa hun. ⁶ Hesron̄, nga ga Hesron̄ borey alkabiilaa hun. Karmi, nga ga Karmi borey alkabiilaa hun. ⁷ Wey ti Ruben̄ borey alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynaaci cindi hinza nda zangu iyee nda waranza (43.730).

⁸ Palu hayroo ti Eliyab. ⁹ Eliyab hayroo ti Nemuwel, nda Datan̄, nda Abiram. Datan̄ woo da, nda Abiram woo da ti borey kan̄ se jamaa ciya i ma tee ngi se jineboro. I waafaku nda Kora borey ka yenje Musa nda Haruna bande waatoo kan̄ Kora borey yenje Abadantaa bande. ¹⁰ Laboo na nga miṅoo feeri ka ngi nda Kora gon waatoo kan̄ Kora jamaa ga buu. Nuunaa na boro zangu hinka nda woyguu (250) ton k'i tee boosu. I tee tammaasa. ¹¹ Woo kul, Kora izey mana buu.

¹² Simewon̄ hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Nemuwel, nga ga Nemuwel borey alkabiilaa hun. Yamin, nga ga Yamin borey alkabiilaa hun. Yakin, nga ga Yakin borey alkabiilaa hun. ¹³ Zera, nga ga Zera borey alkabiilaa hun. Sawul, nga ga Sawul borey alkabiilaa hun. ¹⁴ Wey ti Simewon̄ borey alkabiilawey, i man̄'ti kala boro zenber waranka cindi hinka nda zangu hinka (22.200).

¹⁵ Gad hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Sefon̄, nga ga Sefon̄ borey alkabiilaa hun. Hagi, nga ga Hagi borey alkabiilaa hun. Šuni, nga ga Šuni borey alkabiilaa hun. ¹⁶ Ozini, nga ga Ozini borey alkabiilaa hun. Eri, nga ga Eri borey alkabiilaa hun. ¹⁷ Arod, nga ga Arod borey alkabiilaa hun. Areli, nga ga Areli borey alkabiilaa hun. ¹⁸ Wey ti Gad hayroo alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynaaci nda zangu guu (40.500).

¹⁹ Žuda hayroo ti: Er nda Onan̄, amma Er nda Onan̄ buu Kanan̄ gandaa ra. ²⁰ Žuda hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Šela, nga ga Šela borey alkabiilaa hun. Peres, nga ga Peres borey alkabiilaa hun. Zera, nga ga Zera borey alkabiilaa hun. ²¹ Peres hayroo ti: Hesron̄, nga ga Hesron̄ borey alkabiilaa hun. Hamul, nga ga Hamul borey alkabiilaa hun. ²² Wey ti Žuda alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynye cindi iddu nda zangu guu (76.500).

²³ Isakar hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Tola, nga ga Tola borey alkabiilaa hun. Puwa, nga ga Puwa borey alkabiilaa hun. ²⁴ Yašub, nga ga Yašub borey alkabiilaa hun. Šimron̄, nga ga Šimron̄ borey alkabiilaa hun. ²⁵ Wey ti Isakar alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynye cindi taaci nda zangu hinza (64.300).

²⁶ Zabulon̄ hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Sered, nga ga Sered borey alkabiilaa hun. Elon̄, nga ga Elon̄ borey alkabiilaa hun. Yalal, nga ga Yalal borey alkabiilaa hun. ²⁷ Wey ti Zabulon̄ borey alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynye nda zangu guu (60.500).

²⁸ Isufi hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Manase nda Efrayim. ²⁹ Manase hayroo ti: Makir, nga ga Makir borey alkabiilaa hun. Makir ka Galad hay. Galad, nga ga Galad borey alkabiilaa hun. ³⁰ Galad hayroo ti: Yezer, nga ga Yezer borey alkabiilaa hun. Helek, nga ga Helek borey alkabiilaa hun. ³¹ Asriyel, nga ga Asriyel borey alkabiilaa hun. Šekem, nga ga Šekem borey alkabiilaa hun. ³² Šemida, nga ga Šemida borey alkabiilaa hun. Hefer, nga ga Hefer borey alkabiilaa hun. ³³ Selofad kan̄ ti Hefer iz'aru mana duu iz'aruyan̄, ize woynyan̄ de no a duu. Selofad ize woynye maaney ti: Mahila, nda Nowa, nda Hogla, nda Milka, nda Tirsa. ³⁴ Wey ti Manase alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynye cindi hinka nda zangu iyee (52.700).

³⁵ Efrayim hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Šutela, nga ga Šutela borey alkabiilaa hun. Beker, nga ga Beker borey alkabiilaa hun. Tahan̄, nga ga Tahan̄ borey alkabiilaa hun. ³⁶ Šutela hayroo ti: Eraṅ, nga ga Eraṅ borey alkabiilaa hun. ³⁷ Wey ti Efrayim hayroo alkabiilawey. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber waranza cindi hinka nda zangu guu (32.500). Wey ti Isufi hayroo, alkabiila ka koy alkabiila.

³⁸ Benžameṅ hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Bela, nga ga Bela borey alkabiilaa hun. Ašibel, nga ga Ašibel borey alkabiilaa hun. Ahiram, nga ga Ahiram borey alkabiilaa hun. ³⁹ Šufam, nga ga Šufam borey alkabiilaa hun. Hufam, nga ga Hufam borey alkabiilaa hun. ⁴⁰ Bela hayroo ti: Ardu nda Naman̄. Ardu, nga ga Ardu borey alkabiilaa hun nda Naman̄ kan̄ ga Naman̄ borey alkabiilaa hun. ⁴¹ Wey ti Benžameṅ hayroo, alkabiila ka koy alkabiila. Borey kan̄ kabandi i ra man̄'ti kala boro zenber woynaaci cindi guu nda zangu iddu (45.600).

⁴² Dan hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Šuham, nga ga Šuham borey alkabiilaa hun. Wey ti Dan alkabiilawey, alkabiila ka koy alkabiila. ⁴³ Šuham borey alkabiilawey, borey kañ kabandi i ra man'ti kala boro zenber woydu cindi taaci nda zangu taaci (64.400).

⁴⁴ Ašer hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Yimna, nga ga Yimna borey alkabiilaa hun. Yišwi, nga ga Yišwi borey alkabiilaa hun. Beriya, nga ga Beriya borey alkabiilaa hun. ⁴⁵ Beriya hayroo ti: Heber, nga ga Heber borey alkabiilaa hun. Malkiyel, nga ga Malkiyel borey alkabiilaa hun. ⁴⁶ Ašer ize woyoo maapoo ti Sera. ⁴⁷ Wey ti Ašer hayroo alkabiilawey. Borey kañ kabandi i ra man'ti kala boro zenber woyguu cindi hinza nda zangu taaci (53.400).

⁴⁸ Neftali hayroo, alkabiila ka koy alkabiila ti: Yasiyel, nga ga Yasiyel borey alkabiilaa hun. Guni, nga ga Guni borey alkabiilaa hun. ⁴⁹ Yeser, nga ga Yeser borey alkabiilaa hun. Šilem, nga ga Šilem borey alkabiilaa hun. ⁵⁰ Wey ti Neftali alkabiilawey, alkabiila ka koy alkabiila. Borey kañ kabandi i ra man'ti kala boro zenber woytaaci cindi guu nda zangu taaci (45.400).

⁵¹ Borey kañ kabandi Izirayel borey ra man'ti kala boro zenber zangu iddu nda zenber foo nda zangu iyeye nda waranza (601.730).

Gandaa zamnaroo takaa cebandi

⁵² Abadantaa šelañ Musa se ka nee: ⁵³ «Alkabiilawey wey game gandaa ga zamnandi ka tee ngi tuboo. Ngi bagawey sii kala borey hinnaa bande. ⁵⁴ Alkabiila beeri ga duu doo beeri, alkabiila kaccu ga duu doo kaccu. Alkabiila foo kul ga duu doo ka sawa nda nga borey hinnaa kañ kabandi. ⁵⁵ Woo kul, alkurra ma karandi ka gandaa zamna, ngi baabey alkabiila foo kul borey ga duu nga bagaa. ⁵⁶ Alkurraa kañ ga karandi no ma cebe tuboo kañ ga nondi alkabiila beerey se nda ikaccey se.»

Lewi alkabiilaa kabuyan hinkantoo

⁵⁷ Borey kañ kabandi Lewi borey ra, alkabiila ka koy alkabiila ti: Geršon, nga ga Geršon borey alkabiilaa hun. Kehat, nga ga Kehat borey alkabiilaa hun. Merari, nga ga Merari borey alkabiilaa hun. ⁵⁸ Lewi alkabiilawey ti: Libni borey alkabiilaa, nda Hebron borey alkabiilaa, nda Mahili borey alkabiilaa, nda Muši borey alkabiilaa, nda Kora borey alkabiilaa. Kehat ka Amram hay. ⁵⁹ Amram wandoo maapoo ti Žokebed kañ ti Lewi ize woy. Lewi man'a hay kala Misira gandaa ra. A duu Amram se Haruna, nda Musa, nda Maryama ngi woymaa. ⁶⁰ Izey kañ Haruna duu ey ti: Nadab, nda Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar. ⁶¹ Nadab nda Abihu buu, zama nuune kañ si bisa no i n'a dan Abadantaa jine.

⁶² Borey kañ kabandi Lewi borey ra, k'a dii arey kul kañ goo nda handu foo nda wey kañ bisa a man'ti kala boro zenber waranka cindi hinza (23.000). I mana kabandi Izirayel borey ra, zama i mana duu tubu Izirayel borey cindey bande.

⁶³ Wey ti borey kañ Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar n'i kabu Mowab ganganey ra, Žurden isaa jere, Žeriko tenje. ⁶⁴ Boro kul sii borey wey ra kañ Musa nda sargari juwalkaa Haruna n'a kabu waatoo kañ i na Izirayel borey kabu Sinay saajoo ra. ⁶⁵ Zama Abadantaa nka nee: «I ga buu saajoo ra.» Boro kul mana cindi i ra nda man'ti Yefune iz'aroo Kaleb, nda Nun iz'aroo Žozuwe hinne.

27

Woy tuboo ašariyaa

¹ Isufi iz'aroo kañ ti Manase, nga alkabiilaa boro goo no kañ maapoo ti Selofad. Selofad ti Hefer iz'aroo, Hefer ti Galad iz'aroo, Galad ti Makir iz'aroo, Makir ti Manase iz'aroo. Selofad ize woyey maapney ti: Mahila, nda Nowa, nda Hogla, nda Milka, nda Tirsa. ² Han foo ize woyey kaa ka kay Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar jine, nda bonkoyney, nda jamaa kul jine cere kubayyan hukkmoo minoo ga. I nee: ³ «Ir baaba buu saajoo ra, nga, a sii jamaa ra kañ ture Abadantaa ga Kora borey bande. Nga bonj zunuboo k'a wii, de mo iz'aru sii a se. ⁴ Macin se ir baaba maapoo ga hun nga alkabiilaa ra, kañ se a mana duu iz'aru wala? Ir noo doo ir baaba armyey game.»

⁵ Hayaa kañ i n'a ceeci, Musa koy a dan Abadantaa jine. ⁶ Abadantaa šelañ Musa se ka nee: ⁷ «Selofad ize woyey goo nda cimi, i noo doo kañ ga tee ngi wane ngi baaba armyey game, ma ngi baaba tuboo noo i se. ⁸ Šelañ Izirayel borey se ka nee: «Nda aru buu bila nda a ma iz'aru nan, wa nga tuboo noo nga ize woyoo se. ⁹ Nda a sii nda ize woy, wa nga tuboo noo nga armyey se. ¹⁰ Nda a sii nda arma, wa nga tuboo noo baaboo armyey se. ¹¹ Nda baaboo sii nda arma, war ma nga tuboo noo nga boro maanaa se nga alkabiilaa

ra. Nga no ma tuboo zaa. A ga tee Izirayel borey se yaamar hantumante, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har Musa se.»

Žozuwe suubandi ka huru Musa dogoo ra

¹² Abadantaa nee Musa se: «Žigi Abarim tondi hondoo woo boŋ, ma gandaa guna kanj ay n'a noo Izirayel borey se. ¹³ N'ga dii a, nga banda ga, ni mo, n'ga koy ni hayragey gar alaaharaa sanda takaa kanj nda ni armaa Haruna koy i gar, ¹⁴ zama war wanji ay yaamaroo ga Tisin saajoo ra. Waatoo kanj jamaa yenje nda agay, war man'ay henyanoo cebe i se waatoo kanj i ga hari wiri.» Maanaa Meriba haroo kanj goo Kadeš, Tisin saajoo ra.*

¹⁵ Musa šelaŋ Abadantaa se ka nee: ¹⁶ «Abadantaa baahunantey kul hundey Koyoo, aru danj jamaa jine ¹⁷ kanj ga huru i jine ngi koyyanoo nda ngi kaayanoo ga, kanj g'i ka koy, a g'i ka yee kate, hala jamaa masi tee sanda alman kur kanj sii nda kurkaw.» ¹⁸ Abadantaa nee Musa se: «Žozuwe kanj ti Nun iz'aroo zaa, aru no kanj ra ay Hundoo goo, ma ni kaboo fur a ga. ¹⁹ M'a kayandi sargari juwalkaa Eleyazar jine nda jamaa kul jine, k'a gorandi goyoo ra kanj ay n'a talfi a ga borey kul jine. ²⁰ M'a noo ni hinoo ra, hala Izirayel borey jamaa kul ma hanajer a se. ²¹ A ma kay sargari juwalkaa Eleyazar jine kanj ga Irkoy ibaayoo ceeci a se nda alkurraa goy jinawey kanj ti Urim Abadantaa jine. Eleyazar yaamaroo ga, Žozuwe nda Izirayel borey jamaa kul ga koy, nga yaamaroo ga, i ga yee kate.» ²² Musa na hayaa tee kanj nda Abadantaa n'a yaamar. A na Žozuwe zaa k'a kayandi sargari juwalkaa Eleyazar jine nda jamaa kul jine. ²³ Musa na nga kabey fur a boŋ k'a gorandi goyoo ra nda takaa kanj nda Abadantaa n'a har Musa se.

28

Sargarey kanj ga hun zaari kul

¹ Abadantaa šelaŋ Musa se ka nee: ² «Yaamaroo woo har Izirayel borey se: <Sargarey kanj war g'i kaa ya ne, wa hawgay war m'i kaa waatoo kanj kayandi ra, ay ŋaahayaa nda sargari tonantey kanj sunnaaraa ga kan ya ne.> ³ Ma nee i se: <Sargari tonantaa ne kanj war g'a kaa Abadantaa maapoo ga: feeji-ize kanj goo nda jiiri foo kanj ga malal sii, ize hinka zaari kul sanda sargari kukurante kanj ga kaandi waati kul. ⁴ Ma feeji-ize foo kaa sargari subbaahi, ma ihinkantoo kaa almaari. ⁵ Taasu sargaroo se ma farin hamni kilo hinza loobu nda zaytu musayante jii liitar foo nda jere. ⁶ Woo ti sargari kukurantaa kanj ga kaandi waati kul, a mana kayandi ka teendi kala Sinay tondi hondoo do. Sunnaara kaana no, sargari tonante no Abadantaa maapoo ga. ⁷ Sargari hari-haroo ma tee alaneb hari moora liitar foo nda jere kanj ma tonton feeji-ize foo kul ga. Nongu henanantaa ra n'ga harifutu sargari hari-haroo doori Abadantaa maapoo ga. ⁸ Feeji-ize hinkantoo ma sargandi almaaroo ra, m'a tee sanda subbaahoo taasu sargaroo nda nga sargari hari-haroo. Sargari tonante no kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se.»

Hunanzam zaaroo sargarey

⁹ «<Hunanzam zaaroo hane war ma feeji-ize hinka kanj ga malal sii sarga. Taasu sargaroo se war ma farin hamni kilo iddu loobu nda jii, ka sargari hari-haroo danj a ga. ¹⁰ Hunanzam zaaroo sargari kukurantaa no, a ga teendi hunanzam zaari foo kul hane, a ga huru sargari kukurantaa ga kanj ga teendi waati kul nda nga sargari hari-haroo.>»

Handoo zaari jinaa sargarey

¹¹ «<War handey zaari jinaa, war ma haw yaaru hinka, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize iyye kanjanj goo nda jiiri foo kaa sargari kukurante Abadantaa maapoo ga, malal kul masi bara i ga. ¹² Farin hamni kilo yagga kanj loobandi nda jii ka tee taasu sargari ga huru haw yaaru foo kul ga. Farin hamni kilo iddu kanj loobandi nda jii ka tee taasu sargari ga huru feeji gaaroo ga. ¹³ Farin hamni kilo hinza kanj loobandi nda jii ka tee taasu sargari ga huru feeji-ize foo kul ga. Sargari kukurante no kanj sunnaaraa ga kan Abadantaa se. Sargari tonante no Abadantaa maapoo ga. ¹⁴ Sargari hari-harey kanj ga hanga adabbawey ti: haw yaaru foo kul alaneb hari moora liitar hinza, feeji gaaru foo kul alaneb hari moora liitar hinka, feeji-ize foo kul alaneb hari moora liitar foo nda jere. Woo ti handu sargari kukurantaa, handu ka kaa handu, jiiroo handey ra. ¹⁵ Koyne mo war ma jindaaru foo kaa zunubu sargari, a ma nondi Abadantaa se, a ga huru waati kul sargari kukurantaa nda nga sargari hari-haroo ga.>»

Borcintaraa jingaroo sargarey

* 27:14 27.14 Zamnaa 20.1-13.

¹⁶ «Jiiroo handu jinaa jirbi woy cindi taacantoo (14to) ma Borcintaraa jingaroo tee Abadantaa maapoo ga. ¹⁷ Handoo woo jirbi woy cindi guwantoo (15to) ga tee jingaroo, war ga takula kan ra dolobiri sii naa jirbi iyye. ¹⁸ Zaari jinaa, margari henanante ma tee, war masi goy senda kul tee. ¹⁹ War ma haw yaaru hinka, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize iyye kanjan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii, kaa sargari tonante kan ma tee sargari kukurante Abadantaa maapoo ga. ²⁰ War ma farin hamni loobu nda jii k'a dan affoo kul ga sanda taasu sargari: kilo yagga ma huru haw yaaroo ga, kilo iddu ma huru feeji gaaroo ga, ²¹ kilo hinza ma huru feeji-ize iyyaa affoo kul ga, ²² nda jindaaru foo zunubu sargaroo se, ka zunubu tuusuyanoo tee war se. ²³ War ga wey sarga ka tonton subbaahoo sargari kukurantaa ga, maanaa sargaroo kan ga hun waati kul. ²⁴ War m'i sarga zaari kul hala jirbi iyye sanda sargari tonante kan sunnaaraa ga kan Abadantaa se. I ga sargandi ka tonton sargari kukurantaa ga kan ga hun waati kul nda nga sargari hari-haroo ga. ²⁵ Jirbi iyyantoo hane margari henanante ma tee, war masi goy senda kul tee.»

Hegaa ize jina-jinawey sargarey

²⁶ «Tuuri-ize jina-jinawey zaaroo kan ra war ga taasu sargari taaga kaa Abadantaa maapoo ga, waatoo kan war ga war Jirbiyyewey jingaroo tee, war ma margari henanante tee, war masi goy senda kul tee. ²⁷ War ma sargari kukurante kaa kan ga tee sunnaara kaana Abadantaa se. A ma tee haw yaaru hinka, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize iyye kanjan goo nda jiiri foo. ²⁸ War ma farin hamni loobu nda jii k'a dan i ga sanda taasu sargari, farin hamni kilo yagga ma huru haw yaaru foo kul ga, farin hamni kilo iddu ma huru feeji gaaru foo kul ga, ²⁹ farin hamni kilo hinza ma huru feeji-ize foo kul ga. ³⁰ War ma jindaaru kaa ka zunubu tuusuyanoo tee war se. ³¹ War ga sargarey wey kaa ka tonton sargari kukurantaa ga kan ga hun waati kul nda nga taasu sargaroo. I ma tee adabbayan kan ga malal sii. War ma ngi sargari hari-harey kaa.»

29

Handu iyyantoo zaari jinaa sargarey

¹ Handu iyyantoo zaari jinaa, war ma margari henanante tee, war masi goy senda kul tee. A ga tee war se zaari kan ra war ga laati kar. ² War ma sargari kukurante kaa sanda sunnaara kaana Abadantaa maapoo ga, a ma tee haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize boŋ iyye kanjan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ³ Ngii taasu sargaroo ma tee farin hamni kan loobandi nda jii. Kilo yagga ma huru haw yaaroo ga, kilo iddu ma huru feeji gaaroo ga, ⁴ kilo hinza ma huru feeji-ize iyyaa affoo kul ga. ⁵ War ma jindaaru foo kaa zunubu sargari ka zunubu tuusuyanoo tee war se ⁶ kan sii handu kul sargari kukurantaa ra, nda nga taasu sargaroo, nda sargari kukurantaa kan ga hun waati kul, nda nga taasu sargaroo, nda ngi sargari hari-harey. I ma teendi ka sawa nda woo kan kayandi. Sargari tonante no kan sunnaaraa ga kan Abadantaa se.

Zunubu tuusuyanoo zaaroo sargarey

⁷ Handu iyyantoo din jirbi woyantoo (10to), war ma margari henanante tee ka meehaw, war masi goy kul tee. ⁸ War ma sargari kukurante kan sunnaaraa ga kan kaa Abadantaa se, a ma tee haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize boŋ iyye kanjan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ⁹ Ngii taasu sargaroo ma tee farin hamni kan loobandi nda jii: kilo yagga ma huru haw yaaroo ga, kilo iddu ma huru feeji gaaru foo kul ga, ¹⁰ kilo hinza feeji-ize iyyaa affoo kul ga. ¹¹ War ma jindaaru foo kaa zunubu sargari kan man'ti woo kan hun zunubu tuusuyanoo se, nda sargari kukurantaa kan ga hun waati kul, nda nga taasu sargaroo, nda ngi sargari hari-harey.

Tendewey jingaroo sargarey

¹² Handu iyyantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to) hane, war ma margari henanante tee, war masi goy senda kul tee. War ma jingar tee Abadantaa maapoo ga jirbi iyye.* ¹³ War ma sargari kukurante kaa, a ma tee sargari tonante kan sunnaaraa ga kan Abadantaa se, a ma tee haw yaaru kobsi woy cindi hinza (13), nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanjan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ¹⁴ Ngii taasu sargaroo ma tee farin hamni kan loobandi nda jii. Kilo yagga ma huru haw yaaru kobsi woy cindi hinzaa (13) affoo kul ga, kilo iddu ma huru feeji gaaru hinka affoo kul ga. ¹⁵ Kilo hinza ma huru feeji-ize woy cindi taacaa (14) affoo kul ga. ¹⁶ War ma jindaaru foo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

* 29:12 29:12 Jingaroo woo man'ti kala Tendewey jingaroo, Sargarey 23:33-43.

¹⁷ Zaari hinkantoo hane, war ma haw yaaru kobsi woy cindi hinka (12) kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ¹⁸ War ma haw yaarey, nda feeji-izey, nda feeji gaarey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ¹⁹ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda ngi sargari hari-harey.

²⁰ Zaari hinzantoo hane, war ma haw yaaru kobsi woy cindi foo (11) kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ²¹ War ma haw yaarey, nda feeji-izey, nda feeji gaarey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ²² War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

²³ Zaari taacantoo hane, war ma haw yaaru kobsi woy (10) kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ²⁴ War ma haw yaarey, nda feeji-izey, nda feeji gaarey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ²⁵ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

²⁶ Zaari guwantoo hane, war ma haw yaaru kobsi yagga kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ²⁷ War ma haw yaarey, nda feeji-izey, nda feeji gaarey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ²⁸ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

²⁹ Zaari idduwantoo hane, war ma haw yaaru kobsi yaaha kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize boŋ woy cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ³⁰ War ma haw yaarey, nda feeji-izey, nda feeji gaarey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ³¹ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-harey.

³² Zaari iyyantoo hane, war ma haw yaaru kobsi iyye kaa sargari, nda feeji gaaru hinka, nda feeji-ize woy boŋ cindi taaci (14) kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ³³ War ma haw yaarey, nda feeji gaarey, nda feeji-izey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ³⁴ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

³⁵ Zaari yaahantoo hane, war ma margari kokorante tee, war masi goy ŝenda kul tee. ³⁶ War ma sargari kukurante kaa, a ma tee sargari tonante kan sunnaaraa ga kan Abadantaa se, a ma tee haw yaaru foo, nda feeji gaaru foo, nda feeji-ize boŋ iyye kanyan goo nda jiiri foo, i ma tee adabbayan kan ga malal sii. ³⁷ War ma haw yaaru, nda feeji gaaroo, nda feeji-izey taasu sargaroo nda ngi sargari hari-haroo mo kaa, affoo kul nda nga hinnaa nda woo kan kayandi. ³⁸ War ma jindaaru foo mo kaa zunubu sargari kan man'ti waati kul sargari kukurantaa, nda nga taasu sargaroo, nda nga sargari hari-haroo.

³⁹ Wey ti hayey kan war g'i kaa Abadantaa maapoo ga war jingarey hane. Sargarey wey sii war meefur sargarey ra, nda sargarey kan war n'i kaa nda war boŋ, nda war sargari kukurantey, nda war taasu sargarey, nda war sargari hari-harey, nda war alaafiya teendi sargarey ra.

30

¹ Musa na hayey kul har Izirayel borey se kan nda Abadantaa n'a yaamar.

Meefurey ašariyawey

² Musa ŝelan Izirayel borey alkabiilawey boŋkoyney se ka nee: «Yaamaroo ne kan Abadantaa n'a har: ³ <Nda aru na meefur zaa Abadantaa se, wala a žee ka allaahidu zaa nga jindoo ga, a masi nga ŝennoo yankar, hayaa kan hun mijoo ra, a ma woo din da tee.>»

⁴ Waati kan woy ga tee hondiyaw, a goo nga baaba do, de a na meefur zaa Abadantaa se, a na allaahidu dan nga jindoo ga, ⁵ de baaboo maa meefuroo nda hayaa kan a n'a dan nga jindoo ga, de baaboo dangay, a mana haya kul har a se, nga meefurey kul goo dogey ra, hayey kul kan a n'i dan nga jindoo ga goo dogoo ra. ⁶ Amma nda hanoo kan

baaboo maar'a, a n'a ganji, meefurey kul, nda allaahidey kul kanj a n'i danj nga jindoo ga kul sii no. Abadantaa ga yaafa a se, zama baaboo n'a ganji.

⁷ Nda woysogaa meefuroo, wala allaahidoo kanj a n'a zaa, šenni yaada ra a n'a har k'a danj nga jindoo ga, nga banda ga, a hijji, ⁸ kurpoo maar'a, de kurpoo dangay, a mana haya kul har a se hanoo kanj a maar'a, nga meefurey goo dogey ra, allaahidey kanj a n'i danj nga jindoo ga goo dogey ra. ⁹ Amma nda hanoo kanj kurpoo maar'a, a n'a ganji, a na meefuroo tunandi, a na šenni yaadaa tunandi kanj a n'a danj nga jindoo ga, Abadantaa ga yaafa a se.

¹⁰ Amma woy kanj kurpoo buu nda woy kanj fay, hayey kul kanj a n'i danj nga jindoo ga goo dogey ra.

¹¹ Amma nda woyhijji na meefur zaa, wala a žee ka allaahidu danj nga jindoo ga, ¹² nda kurpoo maar'a, a mana haya kul har a se, de a man'a ganji, woyoo meefurey kul goo dogey ra, allaahidu kul kanj a n'a danj nga jindoo ga goo dogey ra. ¹³ Amma nda kurpoo, hanoo hunday kanj a maar'ey, a n'i tunandi kaaray, meefurey kul nda allaahidey kul kanj a n'i danj nga jindoo ga sii dogey ra koyne. Kurpoo n'i tunandi, Abadantaa ga yaafa a se. ¹⁴ Meefur kul nda allaahidu kul kanj woy n'a zaa, wala woyoo kayandi ka nga boŋ dii haya ga, kurpoo ga hin ka yadda a ga wala a m'a tunandi. ¹⁵ Nda kurpoo dangay, a mana haya kul har a se hala subaa ra, meefurey kul nda allaahidey kul kanj woyoo n'i danj nga jindoo ga, a yadda i ga, zama hanoo kanj a maar'a, a mana haya kul har a se ¹⁶ Nda hanoo kanj a maar'a bisa jina a duu k'i tunandi, a ga woyoo layboo zaa.

¹⁷ Wey ti yaamarey kanj Abadantaa n'i har Musa se kurpe nda wande game, wala baaba nda nga ize woy hondiya kanj goo a do.

31

Izirayel borey na Majan borey wongu

¹ Abadantaa šelanj Musa se ka nee: ² «Koy faasa Izirayel borey se ka ngi alhakoo kaa Majan borey ra. Woo banda ga, n'ga koy ni hayragey gar alaaharaa.» ³ Musa šelanj jamaa se ka nee: «War ra, aruyan ma wongu jinayyanj zaa ka koy Majan borey wongu, ka Majan borey goy futaa alhakoo kaa i ra Abadantaa maapoo ga. ⁴ War ma aru zenber foo (1.000) zaa alkabiila foo kul ra, Izirayel alkabiilawey kul ra k'i sanba i ma koy wongu.»

⁵ Izirayel boro zenber-zenberey ra, i na aru zenber foo (1.000) suuba alkabiila foo kul ra, maanaa wongu-ize zenber woy cindi hinka (12.000). ⁶ Musa n'i sanba wongoo ra, alkabiila foo kul aru zenber foo (1.000). A na Pinehas, sargari juwalkaa Eleyazar iz'aroo kanj ga nongu henanantaa jinawey nda laati beerey kanj ga ciya zaa nga kabey ra hangandi i bande.

⁷ I koy Majan gandaa wongu nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar ka arey kul wii. ⁸ Majan borey kokoy guu goo borey ra kanj i n'i wii. Kokoyey ti: Ewi, nda Rekem, nda Sur, nda Hur, nda Reba kanj ti Majan kokoy guu. I na Balam, Bewor iz'aroo mo wii nda takuba. ⁹ Izirayel borey na Majan gandaa woyey nda ngi izey kul dii k'i tee baŋpayan. I na ngi adabbawey, nda ngi alman kurey, nda ngi almaanoo kul taa. ¹⁰ I na ngi koyrawey kul kanj ra i ga goro nda ngi koyra buuna-buunawey kul ton nuune ra k'i tee boosu. ¹¹ Alganiimaa kul nda hayaa kul, borey nda adabbawey i n'i zaa ka koy. ¹² I koy nda baŋney kanj i duu ey wongoo ra nda alganiimaa Musa, nda sargari juwalkaa Eleyazar, nda Izirayel borey jamaa do kanj goo ma goro Mowab ganganey ra, Žurdenj isaa jere, Žeriko tenje.

¹³ Musa, nda sargari juwalkaa Eleyazar, nda jamaa boŋkoyney kul fatta k'i kubay jamaa kaloo se taray. ¹⁴ Musa futu wongu-izey jineborey ga kanj goo boro zenber foo-foo jine, nda wey kanj goo boro zangu foo-foo jine kanjanj hun wongoo ra ka kaa. ¹⁵ Musa nee i se: «War na woyey kul nanj i ma huna wala?» ¹⁶ Nga ne, ngi no Pewor waati* i na Izirayel borey darga Balam šennoo sabbu se k'i tusa i ma laadir janay tee Abadantaa ga. Woo ka kate bonaa kanj Abadantaa jamaa ga. ¹⁷ Sohō wa zankaarey kul wii, war ma woyey kul wii kanj marga nda aru. ¹⁸ Amma woysogoyey kul kanj mana bay ka marga nda aru, w'i nanj i ma huna war se. ¹⁹ War ma jirbi iyye tee jamaa kaloo se taray, boro kul kanj na boro wii, wala a tuku bukaw ga, war ma war zunubey kaa jirbi hinzantoo nda iyyantoo hane, war nda war baŋney. ²⁰ War ma bankaarawey kul, nda kuuru jinawey kul, nda hancin hinbiri jinawey kul, nda bundu jinawey kul henanandi.

²¹ Sargari juwalkaa Eleyazar nee wongu-izey kanj koy wongoo ra se: «Hayaa ne kanj hantumandi ašariyaa ra kanj Abadantaa n'a yaamar Musa se: ²² Wura, nda nzorfu kaaray, nda alhan, nda guuru, nda kobinjaama, nda badila hinne, ²³ haya kul kanj nuune

* 31:16 31.16 Zamnaa 25.1, 2, 18.

si haya hasara a se, war m'a danj nuune ra a ma henan. Amma henanandi hari no ma haya henanandi kanj si hin ka huru nuune ra. War m'a danj haroo din da ra. ²⁴ War ma war bankaarawey jumay jirbi iyyantoo hane, war ga henan. Woo banda ga, war ga hin ka huru kaloo ra.»

Alganiimaa zamnaroo

²⁵ Abadantaa ŧelanj Musa se ka nee: ²⁶ «Ni, nda sargari juwalkaa Eleyazar, nda jamaa hugu boŋey kul, war ma hayaa kabu kanj duwandi wongoo ra, adamize nda adabba. ²⁷ Alganiimaa zamna ihinka wongu-izey kanj koy wongu nda jamaa kul game. ²⁸ Wongu-izey kanj koy wongu ma haya kaa ngi bagaa ra k'a noo Abadantaa se. War ma affoo-foo kaa zangu guu (500) foo kul ra, a ma tee adamizey, wala adabba beerey, wala farkey, wala adabba buuney. ²⁹ War m'i kaa ngi bagaa ra, m'i noo sargari juwalkaa Eleyazar se i ma tee Abadantaa bagaa. ³⁰ Izirayel borey jamaa bagaa, ma affoo-foo zaa woyguu (50) foo kul ra, a ma tee adamizey, wala adabba beerey, wala farkey, wala adabba buuney, wala adabbawey kul ra, m'i noo Lewi borey se kanj ga huga nda Abadantaa gorodogoo goyoo.»

³¹ Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar na hayaa tee kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ³² Hayey kanj duwandi wongoo ra, woo kanj cindi alganiimaa ra kanj wongu-izey n'i dii man'ti kala alman buuna boŋ zenber zangu iddu nda zenber woyye cindi guu (675.000), ³³ nda alman beeri boŋ zenber woyye cindi hinka (72.000), ³⁴ nda farka boŋ zenber woyye cindi foo (61.000), ³⁵ nda adamizeyanj woy zenber waranza cindi hinka (32.000) kanjanj mana bay ka marga nda aru.

³⁶ Jeroo kanj ti borey kanj koy wongu bagaa man'ti kala: adabba buuna boŋ zenber zangu hinza nda zenber waranza cindi iyye nda zangu guu (337.500), ³⁷ adabba buuna boŋ zangu iddu nda woyye cindi guu (675) nondi Abadantaa se i ra. ³⁸ Adabba beeri boŋ zenber waranza cindi iddu (36.000), adabba woyye cindi hinka (72) nondi Abadantaa se i ra. ³⁹ Farka boŋ zenber waranza nda zangu guu (30.500), farka boŋ woyye cindi foo (61) nondi Abadantaa se i ra. ⁴⁰ Boro zenber woy cindi iddu (16.000), boro waranza cindi hinka (32) nondi Abadantaa se i ra. ⁴¹ Bagaa kanj nondi Abadantaa se, Musa n'a noo sargari juwalkaa Eleyazar se sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

⁴² Jeroo kanj ti Izirayel borey bagaa nda wongu-izey wanoo kanj Musa n'i kaa cere ra, ⁴³ woo kanj ga tee jamaa bagaa ti: adabba buuna boŋ zenber zangu hinza nda zenber waranza cindi iyye nda zangu guu (337.500), ⁴⁴ nda adabba beeri boŋ zenber waranza cindi iddu (36.000), ⁴⁵ nda farka boŋ zenber waranza nda zangu guu (30.500), ⁴⁶ nda boro zenber woy cindi iddu (16.000). ⁴⁷ Jeroo kanj nondi Izirayel borey se ra Musa na affoo zaa woyguu (50) foo kul ra k'a noo Lewi borey se kanj ga huga nda Abadantaa gorodogoo goyoo. Musa n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa n'a yaamar.

Sargaroo kanj n'g'a kaa nda ni boŋ

⁴⁸ Wongu-ize jamawey jineborey, wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jineborey, maanaa wongu-ize zenber foo-foo (1.000) boŋkoyney, nda wongu-ize zangu (100) boŋkoyney man Musa. ⁴⁹ I nee a se: «Ni tamey na wongaarey kabu kanj goo ir hinoo cire, ba affoo mana hun i ra. ⁵⁰ Ir affoo kul, wura jinawey kanj ir duu ey ra, ga zepi, nda kabehiiri, nda kabekorbay kanj ga tammaasa danj, nda hanjakorbay, nda jindehiiri kaa Abadantaa se sargari hala zunubu tuusuyanoo ma teendi ir se Abadantaa jine.»

⁵¹ Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar duu taalam jinawey wey kul kanj teendi nda wura. ⁵² Wuragoo kul kanj wongu-ize zenber foo-foo (1.000) boŋkoyney nda wongu-ize zangu foo-foo (100) boŋkoyney n'i kaa Abadantaa se tinjaa man'ti kala kilo zangu nda woyye (170) cine. ⁵³ Wongu-izey affoo kul, hayaa kanj a n'a zaa, a n'a dii nga boŋ se. ⁵⁴ Musa nda sargari juwalkaa Eleyazar na wongu-ize zenber foo-foo (1.000) boŋkoyney nda wongu-ize zangu foo-foo (100) boŋkoyney wuragoo dii ka koy nda ey cere kubayyan hukkumoo ra i ma tee Izirayel borey hongandihayaa Abadantaa jine.

32

Ruben, nda Gad, nda Makir alkabiilawey gorodogoo

¹ Ruben iz'arey nda Gad iz'arey goo nda adabba boobo-booboyan. I dii Yazer gandaa nda Galad gandaa, nga ne, gandaa ga boori adabba se. ² Gad iz'arey nda Ruben iz'arey koy Musa, nda sargari juwalkaa Eleyazar, nda jamaa boŋkoyney do ka nee: ³ «Atarot, nda Dibon, nda Yazer, nda Nimra, nda Hešboŋ, nda Elale, nda Sebam, nda Nebo, nda Bewoŋ, ⁴ gandaa woo kanj ga Abadantaa na Izirayel borey noo hini man'ti kala kurdo henna. Aywa, ir goo nda adabba.» ⁵ I nee: «Alhormo tee ir se, gandaa woo ma nondi ir se a ma tee ir wane, masi nanj ir ma bisa ka Žurden isaa denj.»

⁶ Musa nee Gad iz'arey nda Ruben iz'arey se: «War armey ga koy wongu, amma war hunday ga goro ne ra! ⁷ Macin se war ga Izirayel borey biney kaa i masi bisa ka koy gandaa ra kanj Abadantaa n'a noo i se? ⁸ Woo da no war baabey n'a tee waatoo kanj i goo Kadeš-Barneya, ay n'i sanba i ma gandaa guna. ⁹ I žigi ka koy hala Eškol gooroo ra, gandaa gunayanoo banda ga, i na Izirayel borey biney kaa hala i masi duu ka huru gandaa ra kanj Abadantaa n'a noo i se. ¹⁰ Hanoo din, Abadantaa futu i ga, a žee ka nee: ¹¹ «Arey kanj hun Misira kanj goo nda žiiri waranka (20) nda wey kanj bisa a, abada i si dii gandaa kanj ay žee kanj ay g'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se, zama i man'ay gana nda fondaa, ¹² nda man'ti Kaleb, Yefune iz'aroo kanj ti Kenaz boro nda Žozuwe, Nun iz'aroo hinne kanj n'ay gana nda fondaa.» ¹³ Abadantaa futu Izirayel ga, a n'i yaarandi saajoo ra žiiri woynaaci (40) hala waatoo kanj ra zamanoo din borey kul ben kanj na goy futu tee Abadantaa jine. ¹⁴ War mo, war tun kate war baabey dogey ra ka tee zunubu teekawyanj ka tonton Abadantaa futuyanoo ga Izirayel here! ¹⁵ Zama nda war wanj ka hanga a, ga Izirayel borey nanj i ma gay saajoo ra koyne, de war ga tee addalil kanj na jamaa woo kul halaci.»

¹⁶ Arey din man Musa ka nee: «Ir ga baa ir ma kaliyanj cin ne ra ir alman buuney se nda koyrayanj ir izey se. ¹⁷ Dogoo din da ir ga wongu jinayyanj zaa ka huru Izirayel borey jine k'i ka koy hala ngi dogoo ra. Ir izey hinne ga goro koyra gaabanteyanj ra, gandaa din borey maaganda se. ¹⁸ Ir si yee ir hugey do nda man'ti Izirayel borey aafoo kul nka duu nga tuboo. ¹⁹ Ir si tubu kul dii i ga Žurdenj isaa se banda, zama ir duu ir tuboo Žurdenj isaa se ne da here waynahunay here.» ²⁰ Musa nee i se: «Nda war na woo tee, nda war na wongu jinawey zaa Abadantaa jine ka koy wongu, ²¹ nda war kul na wongu jinawey zaa ka Žurdenj isaa denj ka bisa Abadantaa jine ka nga iberey kul gaaray k'i kaa a jine, ²² nda war koy wongu ka hin gandaa din k'a danj Abadantaa cire, woo banda ga, war ga yee. Woo ra war ga henan Abadantaa here, war ga henan Izirayel here. Gandaa woo ga tee war wane Abadantaa jine. ²³ Amma nda war mana woo tee, nga ne, war na zunubu tee Abadantaa ga, de war ma bay kanj war ga duu war zunuboo alhakoo. ²⁴ Adiši war ma koyrayanj cin war izey se, ka kaliyanj tee war alman buuney se, de war ma hayaa tee kanj war miņey n'a har.»

²⁵ Gad iz'arey nda Ruben iz'arey nee Musa se: «Haya kanj ir koyoo n'a har, ni tamey g'a a tee. ²⁶ Ir izey nda ir wandey, nda ir alman kurey, nda ir adabbawey kul ga cindi ne, Galad koyrawey ra. ²⁷ Ni tamey, borey kul kanj na wongu jinawey zaa ga bisa Abadantaa jine wongoo ra, sanda takaa kanj nda ni kanj ti ir koyoo n'a har.»

²⁸ Musa šelanj sargari juwalkaa Eleyazar, nda Žozuwe, Nun iz'aroo, nda Izirayel borey alkabilawey hugu boņey se Ruben nda Gad borey takaa ga. ²⁹ Musa nee i se: «Nda Gad iz'arey nda Ruben iz'arey na Žurdenj isaa denj war bande, nda i kul na wongu jinawey zaa ka wongu Abadantaa jine, ka kate war hin gandaa, war m'i noo Galad gandaa a ma tee ngi wane. ³⁰ Amma nda i mana wongu jinawey zaa ka denj war bande, i ma duu doo war game Kananj gandaa ra.»

³¹ Gad iz'arey nda Ruben iz'arey zaabi ka nee: «Haya kanj Abadantaa n'a har ni tamey se, ir g'a a tee. ³² Ir ga wongu jinawey zaa Abadantaa jine ka bisa Kananj gandaa ra, amma ir bagaa tuboo si tee kala Žurdenj se ne da here.»

³³ Musa na Amor borey kokoyoo Sihonj laamaa nda Bašanj kokoyoo Og laamaa, maanaa gandaa, nda nga koyrawey, nda ngi laboo, nda koyrawey kanj g'i kuubi k'i bere noo Gad iz'arey, nda Ruben iz'arey, nda Manase kanj ti Isufi iz'aroo alkabiila jeraa se.

³⁴ Gad iz'arey na Dibonj, nda Atarot, nda Aroyer koyrawey cin taaga, ³⁵ nda Atorot-Šofanj, nda Yazer, nda Yogboha, ³⁶ nda Bet-Nimra, nda Bet-Haranj, i n'i tee koyra gaabanteyanj, i na kaliyanj tee ngi alman buuney se.

³⁷ Ruben iz'arey na Hešbonj, nda Elale, nda Kiryatayim koyrawey cin taaga, ³⁸ nda Nebo, nda Bal-Mewonj, koyrawey kanj i na maapņey barmay, nda Sibma. I na maa danj koyrawey kanj i n'i cin ga.

³⁹ Makir kanj ti Manase iz'aroo, iz'arey koy Galad gandaa taa. Amor borey kanj goo a ra, i n'i gaaray. ⁴⁰ Musa na Galad gandaa noo Makir, Manase iz'aroo se, i goro a ra. ⁴¹ Yahir kanj ti Manase iz'aru koy ngi koyra buuna-buunawey taa i kone, a na maapoo danj Yahir koyra buuna-buunawey. ⁴² Noba mo koy Kenat koyraa nda koyra kanbey taa ka nga bonj maapoo Noba danj a ga.

¹ Izirayel borey naarumaa ra ka fatta Misira gandaa ra, wongu-ize ka koy wongu-ize, Musa nda Haruna ti ngi jineborey. Nongey kanj ra i kay-kay ti wey. ² Ngii fattaroo ra, Musa na nongey hantum kanj ra i kay-kay Abadantaa yaamaroo ga. Nongey ne kanj ra i kay-kay ngi naarumaa ra:

³ I tun Ramses handu jinaa ra, handu jinaa jirbi woy cindi guwantoo (15to) hane. Borcintaraa jingaroo subaa ra, Izirayel borey fatta, haya kul man'i ganji Misira borey kul jine. ⁴ Ka gar Misira borey goo ma ngi borey fiji kanj Abadantaa n'i kar i ra, maanaa gunde jinawey kul. Abadantaa ka nga ciitoo kanjandi ngi koyey boj.

⁵ Izirayel borey hun Ramses ka koy goro Sukot. ⁶ I hun Sukot ka koy goro Etam kanj goo saajoo mijnoo ga. ⁷ I hun Etam ka kuubi ka willi ka koy Pi-Hayrot kanj goo Bal-Sefonjenje, ka goro Migdol jine. ⁸ I hun Pi-Hayrot ka bisa teekoo game ka koy saajoo here. I na jirbi hinza diray tee Etam saajoo ra ka koy goro Mara. ⁹ I hun Mara ka koy too Elim. Harinaa woy cindi hinka (12) nda teenaynaa wooye (70) goo Elim, no din ra i goro. ¹⁰ I hun Elim ka koy goro Kakaarey teekoo jere. ¹¹ I hun Kakaarey teekoo jere ka koy goro Sin saajoo ra. ¹² I hun Sin saajoo ra ka koy goro Dofka ¹³ I hun Dofka ka koy goro Aluŝ. ¹⁴ I hun Aluŝ ka koy goro Refidim. Jamaa mana duu hanj hari no din. ¹⁵ I hun Refidim ka koy goro Sinay saajoo ra.

¹⁶ I hun Sinay saajoo ra ka koy goro Kiworot-Hataawa. ¹⁷ I hun Kiworot-Hataawa ka koy goro Haserot. ¹⁸ I hun Haserot ka koy goro Ritma. ¹⁹ I hun Ritma ka koy goro Rimonj-Peres. ²⁰ I hun Rimonj-Peres ka koy goro Libna. ²¹ I hun Libna ka koy goro Risa. ²² I hun Risa ka koy goro Keheleta. ²³ I hun Keheleta ka koy goro Ťefer tondi hondoo do. ²⁴ I hun Ťefer tondi hondoo do ka koy goro Harada. ²⁵ I hun Harada ka koy goro Makelot. ²⁶ I hun Makelot ka koy goro Tahat. ²⁷ I hun Tahat ka koy goro Tera. ²⁸ I hun Tera ka koy goro Mitka. ²⁹ I hun Mitka ka koy goro Haŝmona. ³⁰ I hun Haŝmona ka koy goro Moserot. ³¹ I hun Moserot ka koy goro Bene-Yakanj. ³² I hun Bene-Yakanj ka koy goro Hor-Gidgad. ³³ I hun Hor-Gidgad ka koy goro Yotbata. ³⁴ I hun Yotbata ka koy goro Abirona. ³⁵ I hun Abirona ka koy goro Esiyonj-Geber. ³⁶ I hun Esiyonj-Geber ka koy goro Tisin saajoo ra, maanaa Kadeŝ. ³⁷ I hun Kadeŝ ka koy goro Hor tondi hondoo do, Edom gandaa benantaa ga.

³⁸ Sargari juwalkaa Haruna žigi Hor tondi hondoo boj Abadantaa yaamaroo ga. A buu no din Izirayel borey fattaroo Misira gandaa ra banda ga jiiri woytaacantoo (40to), handu guwantoo, zaari jinaa ra. ³⁹ Haruna sii nda kala jiiri zangu nda waranka cindi hinza (123) waatoo kanj a buu Hor tondi hondoo boj.

⁴⁰ Arad kokoyoo kanj ti Kananj boro kanj ga goro gurma here Kananj gandaa ra maa Izirayel borey kaayanoo.

⁴¹ I hun Hor tondi hondoo do ka koy goro Salmona. ⁴² I hun Salmona ka koy goro Punonj. ⁴³ I hun Punonj ka koy goro Obot. ⁴⁴ I hun Obot ka koy goro Iye-Abarim kanj goo Mowab gandaa hirroo ga. ⁴⁵ I hun Iye-Abarim ka koy goro Dibonj-Gad. ⁴⁶ I hun Dibonj-Gad ka koy goro Almonj-Diblatayim. ⁴⁷ I hun Almonj-Diblatayim ka koy goro Abarim tondi hondoy do Nebo tondi hondoojenje. ⁴⁸ I hun Abarim tondi hondoy do ka koy goro Mowab ganganey ra, Ťurdenj isaa jere, Ťerikojenje. ⁴⁹ I koy goro Ťurdenj isaa jere, k'a dii Bet-Yeŝimot hala Abel-Ťitim, Mowab ganganey ra.

Irkoj na Kananj gandaa zamna takaa cebe Musa se

⁵⁰ Mowab ganganey ra kanj goo Ťurdenj isaa jere, Ťerikojenje, Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ⁵¹ «Ťelanj Izirayel borey se, nee i se: <Waati kanj war na Ťurdenj isaa denj ka huru Kananj gandaa ra, ⁵² war ma gandaa borey kul gaaray war jine, war ma ngi tondi toorey kul derandi, ka assuurawey kanj i n'i tee nda guuru mennante kanj i g'i gana kul derandi, ka tooru ganadogey kul halaci. ⁵³ War ma gandaa mayray, ka goro a ra, zama war se ay na gandaa woo noo a ma tee war mayray. ⁵⁴ War ma alkurra kar ka gandaa kanj ti war tuboo zamna, alkabiila foo kul nda nga bagaa. Alkabiila beeri, war ma baa beeri kaa a se. Alkabiila kaccu, war ma baa kaccu kaa a se. Affoo kul ga duu nongoo kanj ga a kanj alkurraa ra. War ga duu baa ka sawa nda war baabey alkabiilawey. ⁵⁵ Amma nda war mana gandaa borey gaaray war jine, wey kanj war n'i kanj i ra ga tee karji war moyey ra nda naaji war carawey ra. I ga war farandi gandaa kanj ra war ga goro. ⁵⁶ Nda woo mana tee, hayaa kanj ay baa y'a tee i se, ay g'a tee war se.»>

34

Kananj gandaa hirrey

¹ Abadantaa ŝelanj Musa se ka nee: ² «Izirayel borey yaamar, ma nee i se: <Waati kanj war huru Kananj gandaa ra, nongoo kanj ga tee war se tubuhaya ne: Kananj gandaa nda

nga hirrey. ³ Gurma here kaboo ga sintin Tisin saajoo do Edom jere. War gurma here hirroo ga sintin dandi here teeko Ciiri-ciirantaa benantaa ga. ⁴ War hirroo ga kuubi ka koy zigi Dontoney žigidogoo gurma here ka bisa Tisin ka koy too Kadeš-Barneya gurma here, a ga koy Hasar-Adar ka bisa nda Asmoŋ. ⁵ K'a dii Asmoŋ ka koy kuubi Misira gooroo here ka too teekoo do. ⁶ Dangay here war gandaa hirroo ga tee teeko Beeroo*. Nga ti war dangay here hirroo. ⁷ Hawsa here war gandaa hirroo ga sintin teeko Beeroo ga ka koy hala Hor tondi hondoo do. ⁸ K'a dii za Hor tondi hondoo do ka too Hamat mijoo ga hala hirroo ma too Sedad here. ⁹ Hirroo ga koy Zifroŋ here ka too Hasar-Enaŋ. Woo ti war hirroo hawsa here. ¹⁰ Waynahunay here war ma hirroo kayandi k'a dii Hasar-Enaŋ ka koy Šefam. ¹¹ Hirroo ga zunbu ka hun Šefam ka koy Ribla here, dandi here Ayin, a ga zunbu ka koy tuku Genezaret haroo guraa dandi here. ¹² Koyne mo a ga zunbu ka koy Žurdeŋ isaa here ka koy too teeko Ciiri-ciirantaa do. Takaa woo no war gandaa ga ti a, nga nda nga hirrey kaŋ g'a kuubi.»

¹³ Musa na Izirayel borey yaamar ka nee: «Woo ti gandaa kaŋ war ga alkurra kar ka duu a, gandaa kaŋ Abadantaa nee nga g'a noo alkabiila yaggaa nda jeraa se. ¹⁴ Zama Ruben borey alkabiilaa izey, hugu ka koy hugu, nda Gad borey alkabiilaa izey, hugu ka koy hugu duu ngi bagaa tuboo. Manase alkabiila jeraa mo duu nga bagaa. ¹⁵ Alkabiila hinkaa woo nda alkabiila jeraa duu ngi bagaa tuboo Žurdeŋ isaa se ne da here, Žeriko jere dandi here, waynahunay here.»

Gandaa zamnakey maapey

¹⁶ Abadantaa šelaŋ Musa se ka nee: ¹⁷ «Arey kaŋ ga gandaa zamna war game maapey ne: sargari juwalkaa Eleyazar, nda Žozuwe, Nun iz'aroo. ¹⁸ War ma boŋkoyini foo-foo zaa alkabiila foo kul ra i ma gandaa zamna. ¹⁹ Boŋkoyney maapey ne: Žuda alkabiilaa ra, Kaleb, Yefune iz'aroo, ²⁰ Simewoŋ borey alkabiilaa ra, Šemuwel, Amihud iz'aroo, ²¹ Benžameŋ alkabiilaa ra, Elidad, Kisloŋ iz'aroo, ²² Dan borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Buki, Yogli iz'aroo, ²³ Isufi borey, Manase iz'arey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Haniyel, Efođ iz'aroo, ²⁴ Efrayim borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Kemuwel, Šiftaŋ iz'aroo, ²⁵ Zabuloŋ borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Elisafaŋ, Parnak iz'aroo, ²⁶ Isakar borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Paltiyel, Azaŋ iz'aroo, ²⁷ Ašer borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Ahihud, Šelomi iz'aroo, ²⁸ Neftali borey alkabiilaa ra, boŋkoynoo Pedahel, Amihud iz'aroo.»

²⁹ Wey ti arey kaŋ Abadantaa n'i yaamar i ma Kanaŋ gandaa zamna Izirayel borey game, a ma tee ngi tuboo.

35

Koyrawey kaŋ nondi Lewi borey se

¹ Abadantaa šelaŋ Musa se Mowab ganganey ra, Žurdeŋ isaa jere, Žeriko tenje ka nee: ² «Izirayel borey yaamar ngi tuboo ra i ma koyrayaŋ noo Lewi borey se kaŋ ra i ga goro, war m'i noo hawsa mo koyrawey dumawey ga. ³ Koyrawey ga tee ngi wane, i ga goro i ra, hawsawey ga tee ngi adabbawey, nda ngi kabehayey, nda ngi almaney wane. ⁴ Koyrawey hawsawey kaŋ war g'i noo Lewi borey se ma hun cetaa tarayhere ga k'a kuubi k'a here ma tee kabedaaru zenber foo (1.000). ⁵ War ma neeši koyraa se taray, dandi here kaboo ma tee kabedaaru zenber hinka (2.000), gurma here kaboo ma tee kabedaaru zenber hinka (2.000), dangay here kaboo ma tee kabedaaru zenber hinka (2.000). Koyraa goo gamoo ra. Wey ti ngi koyrawey hawsawey. ⁶ Koyrawey kaŋ war g'i noo Lewi borey se ra, war m'i noo koyra iddu kaŋ ga boro ga nga boŋ talfi kaŋ ra boro kaŋ na boro wii ga hin ka zuru ka koy, nda koyra woŋtaaci cindi hinka (42) tana k'i tonton i ga. ⁷ Koyrawey kul kaŋ war g'i noo Lewi borey se man'ti kala koyra woŋtaaci cindi yaaha (48) nda ngi hawsawey. ⁸ Koyrawey wey kaŋ war g'i kaa Izirayel borey tuboo ra k'i nondi, wey kaŋ goo nda iboobo ga iboobo noo, wey kaŋ goo nda ikaccu ga ikaccu noo. Alkabiila foo kul ga Lewi borey noo ka sawa nda tuboo kaŋ a duu a beeriyanoo.»

Koyrawey kaŋ ga boro ga nga boŋ talfi

⁹ Abadantaa šelaŋ Musa se ka nee: ¹⁰ «Šelaŋ Izirayel borey se, nee i se: «Waati kaŋ war na Žurdeŋ isaa deŋ ka huru Kanaŋ gandaa ra, ¹¹ war ma koyrayaŋ suuba kanyaŋ ga tee war se koyrayaŋ kanyaŋ ga boro ga nga boŋ talfi. Boro kaŋ firka ka boro wii ga zuru ka koy a ra. ¹² Koyrawey wey ga tee war se nongu kaŋ ra boro ga nga boŋ talfi ka hallasi bora a kaŋ ga ni ceeci. Boro wiikaa si buu nda a mana kaa jina jamaa jine ka

* 34:6 34.6 Teeko Beeroo man'ti kala Mediterane teekoo.

ciitandi. ¹³ Koyrawey kanj war g'i noo ra, koyra iddu ga tee koyrayan kanj ga boro ga nga boŋ talfi. ¹⁴ War ma koyra hinza zaa Žurdenj isaa se ne da here, war ma koyra hinza zaa Kananj gandaa ra. Wey no ma tee koyrawey kanj ga boro ga nga boŋ talfi. ¹⁵ Koyra idduwaa woo ga tee Izirayel borey se koyrayan kanj ga boro ga nga boŋ talfi, nda yawey, nda borey kanj ga waati tee i do kanj goo i game. Boro kul kanj firka ka boro wii ga hin ka zuru ka koy nga boŋ talfi no din.

¹⁶ Nda boro na guuro haya ka boro kar, de boraa buu, boro wiikaw no, boro wiikaa ŝikka sii ga wiiyandi. ¹⁷ Nda a n'a kar nda tondi kanj ga hin k'a wii, de a buu, boro wiikaw no, boro wiikaa ŝikka sii ga wiiyandi. ¹⁸ Nda a n'a kar nda bundu haya kanj ga hin k'a wii, de a buu, boro wiikaw no, boro wiikaa ŝikka sii ga wiiyandi. ¹⁹ Bukaa faasakaa, nga no ma boro wiikaa wii, za a n'a kubay, a m'a wii.

²⁰ Nda boro na boro tuti nda konnari, nda miile futay k'a warra nda haya, de a buu, ²¹ wala nda a na kabe k'a kar nda binefutay, de a buu, boraa kanj kara ŝikka sii ga wiiyandi, boro wiikaw no, boraa kanj ga hima ka faasa bukaa se, nga no ma boro wiikaa wii za a n'a kubay.

²² Amma nda boro mana bay a na boro tuti bila konnari, wala a n'a warra nda haya kul kanj no bila miile futay, ²³ wala nda a na tondi kanjandi a boŋ bila nda murayyan kanj ga hin k'a wii, de a buu, ka gar man'ti nga iberoo no, de mo a si ceeci nga ma ifutu tee a se, ²⁴ jamaa ga ciiti boraa kanj kara nda bukaa faasakaa game ka sawa nda ašariyawey wey. ²⁵ Jamaa ga boro wiikaa kaa bukaa faasakaa kaboo ra. Jamaa g'a ka yee koyraa ra kanj ra a zuru ka koy nga boŋ talfi. A ga cindi no din hala waati kanj ra sargari juwalkaw beeroo kanj yonandi nda jii henanantaa buu. ²⁶ Nda boro wiikaa bisa koyraa kanj ra a zuru ka nga boŋ talfi hirrey ga, ²⁷ de bukaa faasakaa duu a koyraa kanj ga a na nga boŋ talfi hirrey banda ga, nda bukaa faasakaa na boro wiikaa wii, i s'a hãa nda nga kuroo alhakoo. ²⁸ Zama boro wiikaa mma hima ka cindi koyraa ra kanj ga a na nga boŋ talfi hala waati kanj sargari juwalkaw beeroo buu. Sargari juwalkaw beeroo buuyanoo banda ga, a ga hin ka yee nga boŋ laboo ra.

²⁹ Woo ti yaamar hantumante war zamaney se, nongu kul kanj ra war goro.

³⁰ Boro kul kanj na boro wii, boro wiikaa ga wiiyandi seedayan meešennoo ga. Boro folloku seedetaraa si wasa ka boro zukandi hala a ma buu. ³¹ War masi yadda ka alhaku dii ka boro wiikaa kanj ga hima ka buu nanj, ŝikka sii a ga wiiyandi. ³² War masi yadda ka alhaku dii k'a noo fondo a ma zuru ka koy nga boŋ talfi koyraa ga, de a ma duu ka yee kate ka goro labu follokaa ra sargari juwalkaa buuyanoo banda ga.

³³ War masi gandaa kaynandi kanj ra war ga goro, zama kuri no ma gandaa kaynandi. Boro si hin ka kuroo kanj mun gandaa ra zunuboo tuusu nda man'ti kala nda boraa kanj n'a mun kuroo. ³⁴ Masi gandaa žiibandi kanj ra war ga goro, kanj game ay ga goro. Zama agay ti Abadantaa, ay ga goro Izirayel borey game.»

36

Ize woy kanj na baaboo tubu hiijaa ašariyaa

¹ Manase iz'aroo Makir, Makir iz'aroo Galad, Galad iz'arey hugey borey kanjanj ti Isufi iz'arey alkabiilawey ra man Musa, nda boŋkoyney, nda Izirayel borey hugu boŋey do ka ŝelanj i se. ² I nee: «Ir koyoo, Abadantaa nka ni yaamar ma alkurra kar ka Izirayel borey noo gandaa sanda ngi tuboo. Abadantaa na ni yaamar mo m'ir armaa Selofad tuboo noo nga ize woyey se. ³ Nda i hiiji Izirayel borey alkabiila tana foo izey aru, ngi tuboo ga hun ir baabey tuboo ra ka koy tonton alkabiilaa kanj ra i ga koy huru wanoo ga. Woo ra tuboo kanj alkurraa n'a noo ir se, haya ga hun a ra. ⁴ Waati kanj Izirayel borey Sawalyanoo jiiroo too, ngi tuboo ga tonton alkabiilaa kanj wane nda ey tuboo ga, ngi tuboo ga hun ir baabey alkabiilaa tuboo ra.»

⁵ Musa na Izirayel borey yaamar nda hayaa kanj Abadantaa n'a har. A nee: «Isufi borey alkabiilaa ga cum. ⁶ Šennoo ne kanj Abadantaa n'a har Selofad ize woyey se: «I ma hiiji boro kanj i baa, amma i ma tee ngi baaba alkabiilaa ra boro wande, ⁷ hala Izirayel borey ra, tubu si hun alkabiila foo kone ka koy tee affoo wane. Izirayel borey affoo kul ga hawa nga alkabiilaa tuboo ga. ⁸ Ize woy kul kanj duu tubu Izirayel borey ra ma hiiji boro kanj goo baaboo alkabiilaa ra hala Izirayel ize kul ma nga baabey tuboo tubu. ⁹ Tubuhaya kul si hun alkabiilaa foo kone ka koy alkabiilaa tana do, Izirayel borey alkabiila foo kul ma hawa nga tuboo ga.»

¹⁰ Selofad ize woyey n'a tee nda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar. ¹¹ Mahila, nda Tirsa, nda Hogla, nda Milka, nda Nowa, Selofad ize woyey hiiji ngi baaba armyey iz'arey. ¹² I mana hiiji kala Manase kanj ti Isufi iz'aroo, iz'arey alkabiilawey ra, woo ra ngi tuboo cindi ngi baaba borey alkabiilaa ra.

¹³ Wey ti yaamarey nda fondawey kaŋ nda Abadantaa na Musa k'i yaamar a m'i noo Izirayel borey se Mowab ganganey ra, Žurdeŋ isaa jere, Žeriko tenje.

Alhukumoo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Kabuyaney citaaboo benantaa ga cebe kanj Izirayel borey man gandaa kanj allaahidoo zandi i se. Alhukumoo citaaboo no ma kaa Kabuyaney citaaboo banda ga. Musa ga šenni beeri hinza har Izirayel borey se (zamnaa 1.1—4.43; 4.44—28.68; 28.69—30.20). Musa ga yee kate haya beerey ga kanj Irkoy n'i tee nga jamaa se nga bajoo kanj sii nda kaydoo ra: a na amaana tee i bande, a n'i gongu jiiri woytaacaa (40) saajoo naarumaa ra, a n'i hallasi ngi iberey ra k'i noo nga yaamarey nda allaahidey. Citaaboo woo man'ti hayey kanj harandi ka bisa nda ašariyawey kanj harandi de no a ga yee i ga k'i filla. Musa mma šelanj a ra sanda waazukaw cimi kanj ga nga hanjajerkey cee i ma hongu Abadantaa laadirtaraa, i ma baa ka huna Irkoy cimoo bande. «Hanjajer, Izirayel! Abadantaa ti ir Koyoo, nga hinne ti Abadantaa. Ma baa Abadantaa, ni Koyoo nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, nda ni gaaboo kul.» (zamnaa 6.4–5, a fillandi moMatiyu 22.37 ra). Sorrawey wey goo Izirayel naanaa linjoo ra, i goo mo nga Irkoy ganakey zaari kul ŋaarayrey ra.

Alhukumoo citaaboo zamna taaci kokorantey ra bayti hinka nda filla hinka goo: baytoo kanj se i ga nee «Musa baytoo» (zamnaa 32), nda fillaa kanj ga cebe takaa kanj nda Žozuwe suubandi ka huru Musa dogoo ra ka Izirayel gongu ka koy gandaa kanj allaahidoo zandi ra (zamnaa 31), nda Musa buuyanoo fillaa.

Alhukumoo citaaboo asaasoo man'ti kala «Ašariyaa tiiraa kanj duwandi Irkoy hugoo ra Žerizalem waatoo kanj Žosiyas laama» (Kokoyey 2to 22).

Alhukumoo citaaboo cawkey, a ma tee cee jinaa borey wala hō borey, a g'i bayrandi kanj gomnoo kanj adamize kul g'a ceeci si duwandi kala boro ma hanjajer Irkoy se kanj ti Hallasikaa waati kul kanj no nda nongu kul kanj no ra.

Musa filla jinaa

¹ Šenney ti wey kanj Musa n'i har Izirayel kul se Žurdeŋ isaa se banda, saajoo ra, Ganganoo gandaa ra, Suf tenje, Paraŋ nda Tofel, nda Labaŋ, nda Haserot, nda Di-Zahab game. ² Jirbi woy cindi foo (11) diray ti ka hun Horeb tondi hondoo do ka bisa Seyir gandaa tondi hondoo here ka koy Kadeš-Barneya. ³ Jiiri woytaacantoo (40to) handu woy cindi faantoo (11to) zaari jinaa ra, Musa šelanj Izirayel borey se nda takaa hunday kanj nda Abadantaa n'a yaamar a m'a har i se. ⁴ Woo teendi kanj a na Amor borey kokoyoo Sihon kanj ga goro Hešboŋ, nda Bašaŋ gandaa kokoyoo Og kanj ga goro Aštarot koyraa ra nda Edreyi koyraa ra kar ka hin ey.

⁵ Kanj i goo Žurdeŋ isaa se banda, Mowab gandaa ra, waatoo din no Musa sintin ka ašariyaa woo fahamandi Izirayel borey se. A nee:

Irkoy na Izirayel yaamar i ma tun ka koy

⁶ «Horeb tondi hondoo do, Abadantaa, ir Koyoo nee ir se: <War hanse ka gay tondi hondoo woo jere. ⁷ Wa kuubi ka koy, wa huru Amor borey tondi hondoo ra nda ngi taalammeey kul do Ganganoo gandaa ra, tondi hondoo ra, hondey gandaa here ra, gurmaa ra, teekoo guraa ga, Kanaŋ borey gandaa nda Libaŋ, ka koy hala Efrat isa beeroo do. ⁸ Guna, ay na gandaa daŋ war jine, wa huru, gandaa ma tee war wane kanj Abadantaa n'a žee war baabey Ibirahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se kanj nga g'a noo ngi nda ngi hayroo kanj ga kaa dumawey ga se.»>

Musa na alwakiiliyanj gorandi

⁹ «Alwaatoo din, ay nee war se: <Agay hinne si hin ka war zaa.* ¹⁰ Abadantaa, war Koyoo na war boobandi, nga ne, hō war ga boobo sanda beenaa handarawey. ¹¹ Yala Abadantaa, ir baabey Koyoo ma war boobandi cee zenber (1.000) ka bisa hō hinnaa, de a ma albarka daŋ war ra nda takaa kanj nda a n'a har war se. ¹² Taka foo nda agay hinne ga hin ka war šugullawey nda war yenjewey jeejaa zaa? ¹³ Wa aru lakkalkoyniyanj suuba war ra kanyaŋ goo nda bayray, kanyaŋ ga bayrandi war alkabiilawey ra, ay g'i daŋ war jine sanda alwakiiliyanj.» ¹⁴ War n'ay zaabi ka nee: <Woo kanj ni nee ir m'a tee ga boori.» ¹⁵ Woo ra ay na war alkabiilawey boŋkoyney zaa, aru lakkalkoyniyanj kanj ga bayrandi, ay n'i daŋ war jine sanda boro zenber foo (1.000) se boŋkoyni, nda boro zangu foo (100) se boŋkoyni, nda boro woyguu (50) se boŋkoyni, nda boro woy (10) se boŋkoyni, nda war alkabiilawey šenni toonandikey. ¹⁶ Waati follokaa din da ra, ay na war alkaaley yaamar ka nee i se: <War ma hanjajer war armey se, war ma ciiti nda

* 1:9 1.9 Fattaroo 18.13–26.

šerretaray aru nda nga armaa wala yaw game kaŋ goo a do. ¹⁷ War masi boro guna ciitiyan ra. War ma haŋajer ikaccaa nda ibeeroo se. War masi hunbur adamize kul, zama ciitiyan man'ti kala Irkoy wane. Haya kaŋ šendi war se, war ma kate a ay do hala ya maar'a.> ¹⁸ Alwaatoo woo, hayey kul kaŋ war ga hima k'i tee, ay n'i kul har war se.>

Izirayel na Irkoy hoo gandaa mijoo ga kaŋ allaahidoo zandi i se

¹⁹ «Woo banda ga, Abadantaa, ir Koyoo yaamaroo ga, ir hun Horeb tondi hondoo do ka saaji beeri hunburantaa woo kul kaŋ war dii a dunbu ka bisa, ka hanga fondaa kaŋ ga koy Amor borey tondi hondoy do, ir too Kadeš-Barneya. ²⁰ Ay nee war se: <War too Amor borey tondi hondoo do kaŋ Abadantaa, ir Koyoo g'a noo ir se. ²¹ Guna, Abadantaa, ni Koyoo na gandaa daŋ ni jine, žigi ka koy m'a zaa a ma tee ni wane sanda takaa kaŋ nda Abadantaa, ni baabey Koyoo n'a har ma ne. Masi hunbur, ni binoo masi dunbu.>

²² War man agay ka nee: <Ir ma aruyaŋ sanba ir jine i ma gandaa lawre, i ma alhabar tee ir se kaŋ ra ir ga duu fondaa kaŋ nda ir ga žigi ka koy, nda koyrawey kaŋ ra ir ga huru.> ²³ Šennoo woo kan ya ne, ay na aru woy cindi hinka (12) zaa war ra, alkabiila foo, aru foo. ²⁴ I koy, i žigi tondi hondoo ga, de i too hala Eškol gooroo do kaŋ i n'a monno. ²⁵ I zaa gandaa tuuri-izey ra ka kate ey ir se, šennoo kaŋ i n'a har ti: <Ganda henna no kaŋ Abadantaa, ir Koyoo g'a noo ir se.> ²⁶ Amma war mana baa war ma žigi ka koy, war ture Abadantaa, war Koyoo yaamaroo ga. ²⁷ War ŋuunjuunu war hukumey cire, war nee: <Abadantaa mma konna ir; woo se a n'ir fattandi Misira gandaa ra hala nga m'ir daŋ Amor borey kabey ra i m'ir halaci.> ²⁸ Man ra ir ga žigi ka koy? Ir armye n'ir biney hasara ka nee: <Jama beeri no kaŋ borey bisa ir kayyan, koyra gaabanteyan no kaŋ cetewey ga too beenaa, ir dii a ra ba Anak boroyan.>[†]

²⁹ Ay nee war se: <War biney masi dunbu, war masi hunbur ey.> ³⁰ Abadantaa, war Koyoo kaŋ ga dira war jine, a ga wongu war se, sanda takaa kaŋ nda a n'a tee war jine Misira ³¹ nda saajoo ra kaŋ ra n'dii kaŋ Abadantaa, ni Koyoo na ni zaa sanda takaa kaŋ aru ga nga iz'aroo zaa, fondaa kul kaŋ ra war dira hala war ma too kate nongoo woo ra. ³² Amma woo kul, war mana war naanaa daŋ Abadantaa, war Koyoo ra ³³ kaŋ ga dira war jine fondaa ra ka nongu ceeci war se kaŋ ra war ga goro. Cijin here, a ga huru war jine nuune ra ka fondaa kaarandi war se kaŋ ra war ga hima ka dira. Zaari here, a ga huru duula ra ka fondaa cebe war se.

³⁴ Abadantaa maa war ŋuunjuunuyaney, nga futuroo ra a žee ka nee: ³⁵ <Zamanoo woo boro laaley, abada boro kul si dii ganda hennaa kaŋ ay žee kaŋ ay g'a noo war baabey se, ³⁶ nda man'ti Kaleb, Yefune iz'aroo hinne, a ga dii a, ay g'a noo nga nda nga iz'arey se gandaa kaŋ ra a dira, zama a na Abadantaa gana nda fondaa.>

³⁷ Agay mo, Abadantaa futu ay ga war maaganda se. A nee: <Ni mo, n'si huru a ra. ³⁸ Žozuwe, Nun iz'aroo kaŋ ga goy ma ne ga huru a ra. A tee boro kaŋ nin, zama nga no ma Izirayel borey daŋ gandaa woo ra, a m'a noo i se sanda tubu. ³⁹ War izey kaŋ war nee: "Ibereg g'i dii", war iz'arey kaŋ hō i si ihenna nda ilaala kaa cere ra, ngi no ma huru a ra, ngi se ay g'a noo, ngi no m'a mayray. ⁴⁰ Amma war, wa willi ka koy saajoo ra ka Kakaarey teekoo fondaa zaa.>

⁴¹ War n'ay zaabi ka nee: <Ir na zunubu tee Abadantaa ga, ir ga žigi ka koy wongu nda takaa kaŋ nda Abadantaa, ir Koyoo n'ir yaamar.> War na war wongu jinawey zaa war centey ga, war naanay kaŋ a ga faala war se ka žigi tondi hondoo ra. ⁴² Amma Abadantaa nee ya ne: <Nee i se: "War masi žigi ka koy, war masi wongu, zama ay sii war game, woo ra war masi koy naŋ war ibereg ma war kar."> ⁴³ Ay šelaŋ war se, amma war mana haŋajer, war wanji Abadantaa yaamarey ga, war fooma ka žigi tondi hondoo ra. ⁴⁴ Woo ra Amor borey kaŋ goo tondi hondoo ra fatta ka war kubay, ka war gaaray sanda takaa kaŋ ayuwey g'a tee, za Seyir hala Horma, i na war kar. ⁴⁵ War yee kateroo ga, war hēe Abadantaa jine, amma Abadantaa mana maa war hēeney se, a mana haŋajer war se. ⁴⁶ Woo ra war goro Kadeš ka waati kuku tee no din.>

2

¹ «Woo banda ga, ir kuubi ka koy saajoo here ka Kakaarey teekoo fondaa zaa, sanda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har ya ne. Ir gay ir ga Seyir gandaa tondi hondoo kuubi k'a bere jirbi boobo.>

Izirayel borey na Edom, nda Mowab, nda Amon borey gandawey dunbu ka bisa

² «Abadantaa šelaŋ ya ne ka nee: ³ <War gay war ga tondi hondoo woo kuubi k'a bere, sohō, wa kuubi ka koy hawsa here. ⁴ Jamaa noo yaamaroo woo ka nee: "War ga bisa nda war armye gandaa hirroo, Eso borey kaŋ ga goro Seyir. I ga hunbur war,

[†] 1:28 1.28 Kabuyaney 13.22.

amma war ma hanse ka hawgay. ⁵ War masi yenje wiri i ga, zama ay si war noo ngi gandaa ra ba ceetaami doo. Zama Eso se ay na Seyir tondi hondoo noo a ma tee nga halaalaa. ⁶ Naayanoo kanj war g'a ŋaa i do, war m'a day nda nooru. Ba haroo kanj war g'a hanj, war m'a day nda nooru." ⁷ Zama Abadantaa, ni Koyoo nka albarka danj ni kabe goyoo kul ra, a na ni diraa hawgay saaji beeroo woo ra. Jiiri woytaaci (40) ti woo kanj Abadantaa goo ni bande, haya kul mana ni gaza.»

⁸ Woo banda ga, ir n'ir armye, Eso borey kanj ga goro Seyir gandaa ra nanj ka koy. Ir mooru Ganganoo gandaa fondaa, nda Elat, nda Esiyonj-Geber koyrawey, ka kuubi ka koy Mowab saajoo fondaa ra.

⁹ Abadantaa nee ya ne: «War masi Mowab wiri, war masi wongu ceeci i ga, zama ay si ni noo haya kul m'a mayray nga gandaa ra, zama Lotu iz'arey se ay na Ar noo i m'a mayray.» ¹⁰ Cee jinaa, Emi borey no ma goro no din, jama beeri, i ga boobo, i goo nda kayyan sanda Anak borey. ¹¹ Ngii mo nda Anak borey ga laasaabandi Refa boro. Amma Mowab borey si nee i se kala Emi borey. ¹² Cee jinaa, Hori borey no ma goro Seyir gandaa ra. Eso borey na kabey kokobu k'i halaci, ka goro ngi dogoo ra, sanda takaa kanj Izirayel n'a tee gandaa kanj goo a kone se, woo kanj Abadantaa n'a noo a se. ¹³ «Sohō, wa tun ka koy Zered haroo denj.» Ir na Zered haroo denj. ¹⁴ Jiiri waranza cindi yaaha (38) no ir n'a tee diray ra, ka hun Kadeš-Barneya hala Zered haroo denyanoo, hala waatoo kanj ra wongu-izey alwaddey kul ben jamaa kaloo ra, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a žee i se. ¹⁵ Abadantaa hunday kaboo ka tun i ga k'i benandi jamaa kaloo ra, hala i kul dere pat.

¹⁶ Waatoo kanj wongu-izey kul buu ka ben jamaa game, ¹⁷ Abadantaa šelanj ya ne ka nee: ¹⁸ «Hō n'ga bisa nda Mowab gandaa hirroo, Ar here. ¹⁹ N'ga too Amoj borey hirroo tenje. Mas'i wongu, masi yenje wiri i ga, zama ay si ni noo haya kul m'a mayray Amoj borey gandaa ra, zama Lotu iz'arey se ay n'a noo i m'a mayray.» ²⁰ Gandaa din mo bay ka laasaabandi Refa borey wane, Refa borey ka cindi ka goro a ra. Amoj borey si nee i se kala Zamzum borey, ²¹ jama beeri, i ga boobo, i goo nda kayyan sanda Anak borey. Abadantaa n'i halaci Amoj borey jine. Amoj borey n'a kabey kokobu ka goro dogey ra. ²² Woo da no Abadantaa n'a tee Eso borey se kanj ga goro Seyir gandaa ra kanj a na Hori borey halaci i jine. I na kabey kokobu ka goro dogey ra hala hō. ²³ Awi borey kanj cindi ka goro koyrawey ra hala Gaaza, Kaftor borey kanj hun Kaftor n'i halaci ka goro dogey ra.»

Sihonj laamaa diyandi

²⁴ «Wa tun ka koy Arnoj isaa denj. Guna, ay na Sihonj, Amor boraa kanj ti Hešbonj kokoyoo nda nga gandaa danj ni kaboo ra. Za sohō da, m'a zaa, ma wongu wiri a ga. ²⁵ Hō ay ga sintin ka ni hunburaa danj jamawey kul ra kanj goo beenaa cire, nda i maa ni alhabaroo, i ga jijiri, biney ga dunbu ni jine.

²⁶ Ay na dontokawayanj sanba nda alaafiyaa šenniyanj ka hun Kedemot saajoo ra ka koy Sihonj, Hešbonj kokoyoo do ka nee a se: ²⁷ «Ay ga baa ya bisa nda ni gandaa, fondaa de bande ay ga hanga, ay si šiiri ay kabe hennaa wala ilaalaa here. ²⁸ Naahayaa kanj ay g'a ŋaa, m'a neere ya ne, haroo kanj ay g'a hanj, m'a neere ya ne. Ya mma baa de ya bisa. ²⁹ Woo no Eso borey kanj ga goro Seyir gandaa ra, nda Mowab borey kanj ga goro Ar n'a tee ya ne. Ni mo, takaa woo da tee ya ne hala waati kanj ay na Žurdenj isaa denj ka bisa ka huru gandaa ra kanj Abadantaa, ir Koyoo g'a noo ir se.» ³⁰ Amma Sihonj, Hešbonj kokoyoo mana yadda ir ma bisa nda nga do, zama Abadantaa, ni Koyoo nka hipoo šendandi, ka binoo kogandi hala nga m'a noo ma ne sanda takaa kanj nda a goo ni kaboo ra hō. ³¹ Abadantaa nee ya ne: «Guna, za sohō da ay sintin ka Sihonj nda nga gandaa danj ni kaboo ra. Za sohō da, nga gandaa zaa a ma tee ni wane.» ³² Sihonj nda nga jamaa kul fatta k'ir kubay k'ir wongu Yahas. ³³ Abadantaa, ir Koyoo n'a noo ir se, ir na nga, nda iz'arey, nda nga jamaa kul kar. ³⁴ Alwaatoo din, ir na nga koyrawey kul dii k'i halaci sōy, arey, nda woyey, nda zankey, ir mana baahunante kul nanj. ³⁵ Adabbawey nda alGANIIMAA kanj ir duu a koyrawey kanj ir n'i dii ra de bara ir kone. ³⁶ Ka hun Aroyer kanj ti koyra kanj goo Arnoj haroo mijoo ga nda koyraa kanj goo gooroo ra ka koy hala Galad, koyra sii no kanj ga gaabi ir se. Abadantaa, ir Koyoo n'i kul danj ir kabey ra. ³⁷ Amma mana man Amoj borey gandaa here, nda nongey kul kanj goo Yabok haroo mijoo ga, nda koyrawey kanj goo tondi hondey ra, nda haya kanj ir Koyoo n'ir yaamar ir masi too a do.»

3

Og laamaa diyandi

¹ «Woo banda ga, ir kuubi ka žigi ka koy nda Bašan fondaa. Og, Bašan kokoyoo n'ir kubay, nga nda nga jamaa kul k'ir wongu Edreyi. ² Abadantaa nee ya ne: «Masi hunbur a, ay n'a dan ni kaboo ra, nga, nda nga jamaa kul, nda nga gandaa. Ma hayaa tee a se kan n'n'a tee Sihon, Amor borey kokoyoo se kan goro Hešbon.» ³ Abadantaa, ir Koyoo na Og, Bašan kokoyoo dan ir kabey ra koyne nda nga jamaa kul. Ir n'a kar, ir mana baahunante kul nan. ⁴ Waatoo woo ra, ir na nga koyrawey kul dii, ba koyra foo sii no kan ir man'a dii: koyra woydu (60) no, maanaa Argob koyraa laamaa kul, Argob sii kala Bašan laboo ra kan goo kokoyoo Og laamaa ra. ⁵ Koyrawey wey kul, cete kukuyan no m'i kuubi k'i bere, nda ganbuyan kan kufalandi. Koyra booboyan mo goo no kan ga cete sii. ⁶ Ir n'i halaci sōy sanda takaa kan ir n'a tee Sihon, Hešbon kokoyoo se. Ir na koyra foo kul halaci sōy, arey, nda woyey, nda zankey. ⁷ Amma ir na adabbawey kul nda alganiimawey kan ir duu ey koyrawey ra zaa ir bonj se.»

Galad gandaa zamnaroo

⁸ «Waatoo din ra, ir na Amor borey kokoy hinkaa gandawey taa i kone Žurden isaa se banda, k'a dii za Arnon isaa mijoo hala Hermon tondi hondoo do. ⁹ Sidon borey mma Hermon cee nda Siryon, Amor borey ga nee a se Senir. ¹⁰ Ir na ganganoo koyrawey kul taa, nda Galad kul, nda Bašan kul, ka koy hala Salka nda Edreyi, Bašan koyrawey kan goo Og laamaa ra. ¹¹ Og, Bašan kokoyoo hinne ka cindi Refa borey ra. Nga daaroo mana teendi nda kala guuru. Nga kuuyanoo man'ti kala kabedaaru yagga, nga hayyanoo kabedaaru taaci, aru kabedaaru. Daaroo sii kala Amon borey galloo ra kan se i ga nee Raba.

¹² Waatoo din, ir na gandaa woo mayray. Ka hun za Arnon haroo mijoo kan ti Aroyer gandaa, nda Galad tondi hondoo jeroo, nda nga koyrawey, ay n'i noo Ruben borey nda Gad borey se. ¹³ Manase alkabiila jeraa se ay na Galad cindoo noo nda Bašan kul kan ti Og laamaa, maanaa Argob koyraa laamaa kul. Bašan kul mma ciyandi Refa borey nongu. ¹⁴ Yahir, Manase boro na Argob laamaa kul dii hala Gešur borey nda Makat borey gandaa hirroo ga. A na nga maapoo dan Bašan ga kan se i ga nee Yahir koyra buuna-buunawey hala hō. ¹⁵ Ay na Galad noo Makir se. ¹⁶ Ay na Ruben borey nda Gad borey noo nongoo kan ga hun Galad ka koy hala Arnon isaa do, isaa gamoo ti nga hirroo ka koy hala Yabok isaa kan ti Amon borey gandaa hirroo, ¹⁷ nda Ganganoo gandaa, maanaa Žurden isaa guraa. Ka hun Genezaret haroo do ka koy ganganoo din teeko Ciiri-ciirantaa do, Pisiga tondi hondoo zunbudogey cire, dandi here.

¹⁸ Waatoo din ra, ay na war yaamar ka nee: «Abadantaa, war Koyoo na gandaa woo dan war kabey ra hala a m'a tee war wane. War kul, wongaarey, war ma wongu jinawey zaa ka bisa war armye jine kan ti Izirayel borey. ¹⁹ War wandey, nda war zankey, nda war adabbawey hinne no ma goro war koyrawey ra kan ay n'i noo war se, ay ga bay kan war goo nda adabba booboyan. ²⁰ War ma woo tee hala waati kan Abadantaa na war armye noo hunanzamay sanda war, ngi hunday ma duu gandaa k'a mayray kan Abadantaa, war Koyoo g'a noo i se Žurden isaa jere faa ga. Woo banda ga, war ga willi, boro foo kul ga kaa ka goro nga dogoo ra kan ay n'a noo war se.»

²¹ Alwaatoo din ra, ay na Žozuwe yaamar ka nee: «Ni moyey dii haya kul kan Abadantaa, war Koyoo n'a tee kokoy hinkaa woo se. Takaa woo da no Abadantaa g'a tee laamawey kul kan ra n'ga bisa. ²² War masi hunbur ey, Abadantaa, war Koyoo hunday no ma wongu war se.» »

Musa si huru Kanan gandaa ra

²³ «Waatoo din ay na Abadantaa suurandi ka nee: ²⁴ «Ay Koyoo, Abadantaa, ni sintin ka agay, ni tamoo cebe ni jeeraa nda ni kabe gaabantaa. May ti koyoo kan goo beena ra nda gandaa ga kan ga hin ka goy tee kan ga hima nda ni hinoo teegoyey? ²⁵ Nan ya bisa, ay g'a wiri ni ga, hala ya dii ganda henna kan goo Žurden isaa se banda, tondi hondu henney wey nda Liban gandaa.» ²⁶ Amma Abadantaa futu ay ga war maaganda se, a mana hanajer ya ne. Abadantaa nee ya ne: «A wasa, masi yee ka šelan ya ne hayaa woo ga! ²⁷ Žigi Pisiga tondi hondoo ga, ni moyey jer dangay here, nda hawsa here, nda gurma here, nda dandi here, guna nda ni moyey, zama n'si bisa Žurden isaa woo ga.* ²⁸ Žozuwe noo yaamaryan, a noo gaabi, ma bine dan a ra, nga no ma huru jamaa woo jine, nga no ma gandaa kan n'ga dii a noo jamaa se a ma tee nga tuboo.» ²⁹ Ir cindi gooroo ra, Bet-Pewor tenje.»

* 3:27 3.27 Kabuyaney 27.12.

4

Izirayel borey ma dira nda Irkoy ašariyaa

¹ «Aywa sohō Izirayel, hanajer yaamarey nda fondawey se kanj ay g'i cawandi war se war ma duu ka dira nda ey, hala war ma huna, war ma huru gandaa ra k'a mayray kanj Abadantaa, war baabey Koyoo g'a noo war se. ² War masi haya kul tonton šennoo ga kanj ay g'a noo war se, war masi haya kul kaa a ra. War ma Abadantaa, war Koyoo yaamarey dii kanj ay g'i noo war se.

³ War moŋey dii haya kanj Abadantaa n'a tee Bal-Pewor šennoo ra. Abadantaa, ni Koyoo na borey kul kanj hanga Bal-Pewor bande halaci war game. ⁴ Amma war kanj hawa Abadantaa, war Koyoo ga, war kul ga huna hō.

⁵ Nga ne, ay na yaamaryanj nda fondoyanj cawandi war se nda takaa kanj nda Abadantaa, ay Koyoo n'ay yaamar, hala war m'i ka dira gandaa game kanj ra war ga huru k'a mayray. ⁶ War m'i dii, war m'i ka dira, woo ra dumey kanj ga maa hantumey wey kul ga dii kanj war goo nda lakkal nda bayray. I ga nee: «Gandaa beeroo woo man'ti kala dumi kanj goo nda lakkal, a ga faham.» ⁷ Ganda beeri foo bara no kanj goo nda koy kanj ga man a sanda takaa kanj nda Abadantaa, ir Koyoo ga man ir waati kul kanj ir n'a cee? ⁸ Ganda beeri foo bara no kanj goo nda yaamar nda fondo šerranteyanj sanda ašariyaa woo kul kanj ay g'a danj war jine hō?»

Bangandiroo kanj teendi Horeb tondi hondoo boŋ

⁹ «Amma ni boŋ hawgay, ma ni boŋ lakkal ni hunaroo kul ra, masi koy dirŋa hayey kanj ni moŋey dii ey i ma hun ni binoo ra. M'i bayrandi ni izey se nda ni izey izey se.

¹⁰ Hongu hanoo kanj ni kay Abadantaa, ni Koyoo jine Horeb, waatoo kanj Abadantaa nee ya ne: «Jamaa marga ay jere. Ay ga baa i ma maa ay šenney k'i denden, hala i ma wan ka hunbur agay waatoo kul kanj i g'a tee laboo ga, de i m'i cawandi ngi izey se.» ¹¹ Hanoo din war kaa ka man, war kay tondi hondoo cire. Hondoo kul ni ma dii nda nuune hala beenaa ra, kubay nda duula bibi tik goo no. ¹² Abadantaa šelanj war se nuune game. War maa šenniyanj, war mana dii gaaham, jinde de no. ¹³ A na nga amaanaa danj war jine, amaanaa kanj a nee war m'a dii, yaamar woyaa (10). A n'i hantum tondi walha hinka ga. ¹⁴ Alwaatoo din Abadantaa n'ay yaamar ya war cawandi yaamaryanj nda fondoyanj hala war m'i ka dira gandaa ra kanj war goo ma bisa ka koy a mayray.»

Izirayel jamaa si hima ka tooru gana

¹⁵ «Hanoo kanj Abadantaa šelanj war se nuunaa game Horeb, war mana dii gaaham kul, woo se wa war boŋ hawgay, ¹⁶ war masi koy war boŋ hasara ka tooru hanse, koy kul kanj assuuraa no, a ma tee aru dumi, wala woy, ¹⁷ wala a ma tee adabba dumi kanj goo laboo ga, dumi kul kanj no, a ma tee ciraw fatakoyni dumi kanj ga deeši, dumi kul kanj no, ¹⁸ a ma tee haya dumi kanj ga ziilam-ziilam laboo ga, dumi kul kanj no, a ma tee hamiiisa dumi kanj goo harey ra laboo cire, dumi kul kanj no. ¹⁹ Masi ni moŋey jer beene ka waynaa guna, wala handoo, wala handarawey, wala beenaa haya kul. Masi nanj ma sujudu i se k'i gana, hayey wey, Abadantaa, ni Koyoo nk'i noo dumey kul kanj goo nongu kul kanj no beenaa cire. ²⁰ Amma war, Abadantaa nka war zaa ka war kaa Misira ra kanj ga hima nda guuru mennandi alforon, hala war ma tee nga jamaa, nga tuboo, sanda takaa kanj war g'a tee hō.

²¹ Abadantaa futu ay ga war maaganda se, a žee kanj ay si bisa Žurdeŋ isaa ga, de mo ay si huru ganda hennaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu. ²² Zama agay, ay ga buu gandaa woo ra, ay si Žurdeŋ isaa deŋ, amma war, war g'a deŋ, de war ga ganda hennaa woo mayray. ²³ Wa war boŋ hawgay, war masi koy dirŋa amaanaa kanj Abadantaa, war Koyoo n'a danj nga nda war game, ka koy tooru hanse, a ma tee kunturu kul kanj no kanj Abadantaa, ni Koyoo na ni yaamar mas'a tee. ²⁴ Zama Abadantaa, ni Koyoo man'ti kala nuune beeri, Koy no kanj ga canse.

²⁵ Waati kanj n'duu ize nda haamayanj, waati kanj war gay gandaa ra, nda war na war boŋ hasara, nda war na tooru hanse, kunturu dumi kul kanj no, nda war na haya tee kanj si kan Abadantaa, ni Koyoo se k'a futandi, ²⁶ aywa, hō ay ga beenaa nda gandaa cee i ma tee war se seede, war ga cahā ka dere gandaa ra kanj war g'a mayray Žurdeŋ isaa denyanoo banda ga, war si duu aloomur: war ga halaci sōy. ²⁷ Abadantaa ga war say-say dumey game, boro hinna kaccu no ma cindi gandawey kanj ra Abadantaa ga war ka koy. ²⁸ No din ra war ga koyyanj gana kanj adamize kabe k'i tee, bundu nda tondi kanyanj si hin ka dii, i si hin ka maa, i si hin ka ŋaa, i si hin ka maa haya hew. ²⁹ Woo ga, no din war ga Abadantaa, ni Koyoo ceeci, n'ga duu a nda n'g'a ceeci nda ni binoo kul nda ni hundoo kul. ³⁰ Waati kanj n'g'oo binemarayyan ra, de hayey wey kul duu ni, waatey

kanj ga kaa ra n'ga yee kate Abadantaa, ni Koyoo ga, n'ga hanajer jindoo se. ³¹ Zama Abadantaa, ni Koyoo man'ti kala Koy tamallante. A si ni nanj, a si ni halaci, a si dirna amaanaa kanj a n'a žee ni baabey se.»

Abadantaa hinne ti Koy

³² «Ay g'a wiri ni ga, hāa, waatey kanj bisa ra, zaarey kanj na ni jin, za hanoo kanj Irkoy na adamize taka laboo ga, adupna bonj foo ka koy bonj faa ga, wala haya teendi kanj ga too woo beeriyan? Boro bay ka maa woo cine? ³³ Dumi goo no kanj bay ka maa koy jinde a ga šelan nuune game wala, sanda takaa kanj ni, ni maar'a, de n'ga huna? ³⁴ Koy bay ka siiyan, nda tammaasayan, nda kayfiyan, nda wongu, nda kabe gaabante, nda hini, nda teegoy beeri hunburante tee ka koy ganda taa ganda tana kone, sanda hayaa kul kanj Abadantaa, war Koyoo n'a tee war se Misira ni moyey cire? ³⁵ Ni, i na hayey kaarandi ma ne, hala ma duu ka bay kanj Abadantaa hinne ti Koy, koy foo sii no kala nga. ³⁶ A na ni mandi nga jindoo kanj hun beenaa ra ka ni cawandi. Laboo ga, a na ni cebe nga nuune beeroo, nuunaa gamoo ra, ni maa nga šenney. ³⁷ Zama a baa ni baabey, a na ngi hayroo suuba dumawey ga, nga hunday ka ni kaa Misira nda nga hini beeroo. ³⁸ A na dumey kanj boobo nda ni, i gaabi nda ni gaaray ni jine, hala nga ma kate ni ka ngi gandaa noo ma ne a ma tee ma ne tubu, sanda takaa kanj a g'a tee hō. ³⁹ Hō ma bay, ma miile a ga kanj Abadantaa ti Irkoy kanj goo beenaa ra, beene, nda laboo ga, ganda. Koy tana sii no. ⁴⁰ Ma nga hantumey nda nga yaamarey dii kanj nda ay ga ni yaamar hō, hala ma duu ka duu gomni, ni nda ni izey ni dumaa ga, de mo ma duu aloomur laboo ga kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne hala abada.»

Koyra hinza kanj goo Žurdeņ isaa banda ga kanj ga boro ga nga bonj talfi

⁴¹ Waatoo din, Musa na koyra hinza danj jere ga Žurdeņ isaa se banda, waynahunay kaboo here, ⁴² hala i ma tee nongu kanj ra boro kanj na nga cinaa wii bila murayyan, man'ti konnari se, bora ma hin ka zuru ka koy nga bonj talfi koyrawey wey affoo ga, a ma huna. ⁴³ Koyrawey man'ti kala: Beser kanj goo saajoo ganganoo ra ma tee Rubenj borey wane, Ramot-Galad ma tee Gad borey wane, Golanj kanj goo Bašanj gandaa ra ma tee Manase borey wane.

Musa filla hinkantoo

⁴⁴ Woo ti ašariyaa kanj Musa n'a danj Izirayel borey jine. ⁴⁵ Wey ti seedetarawey, nda hantumey, nda fondawey kanj Musa n'i har Izirayel borey se waatoo kanj i fatta Misira. ⁴⁶ Woo mana teendi kala Žurdeņ isaa se banda, Bet-Pewor tenje, Amor borey kokoyoo Sihonj gandaa ra kanj si goro kala Hešbonj, Musa nda Izirayel borey hin a kanj i fatta Misira. ⁴⁷ I na nga gandaa dii, i na Og, Bašanj kokoyoo gandaa mo dii. Amor borey kokoy hinkaa woo mana laama kala Žurdeņ isaa se banda, waynahunay kaboo here, ⁴⁸ k'a dii za Aroyer kanj goo Arnoņ haroo mijoo ga hala Siwoņ, maanaa Hermonj, ⁴⁹ Žurdeņ isaa se banda ganganoo kul, waynahunay kaboo here, hala Ganganoo gandaa teekoo* do Pisiga tondi hondoo zunbudogey cire.

5

Yaamar woyaa (10)

(Fattaroo 20.1-17)

¹ Musa na Izirayel borey kul cee, a nee i se: «Hanajer, Izirayel, yaamarey nda fondawey se kanj ay g'i danj war jine hō. War m'i caw, war ma gaabandi k'i ka dira. ² Abadantaa, ir Koyoo na amaana danj ir nda nga game Horeb. ³ Man'ti ir baabey bande Abadantaa na amaanaa woo tee, ir bande a n'a tee, ir kanj kul ga huna hō ne ra. ⁴ Abadantaa šelan war se mee nda mee tondi hondoo bonj nuunaa game. ⁵ Waatoo din, ay kay Abadantaa nda war game ka Abadantaa šennoo har war se, zama war ga hunbur nuunaa, de war mana žigi hondoo bonj. Abadantaa nee:

⁶ «Agay ti Abadantaa, ni Koyoo kanj na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra.

⁷ Masi koy tana gana ay banda ga.

⁸ Masi tooru hanse, masi bii tee kanj ga hima nda haya kanj goo beene beenaa ra, wala ganda laboo ga, wala haroo ra laboo cire.

⁹ Masi sujudu koyey wey se, mas'i gana, zama agay, Abadantaa, ni Koyoo man'ti kala Koy kanj ga canse ma ne ka baaba kanj konna agay layboo ka hanga hala nga izey alwadda

* 4:49 4.49 Ganganoo gandaa teekoo, teeko Ciiri-ciirantaa no, Žozuwe 3.16.

hinzantoo ka koy itaacantoo ga. ¹⁰ Amma ay ga agay arrahamaa cebe alwadda zenberyan se kan ga baa agay, de i g'ay yaamarey dii.

¹¹ Masi Abadantaa, ni Koyoo maapoo cee bila addalil, zama Abadantaa si boro nan kan ga nga maapoo cee bila addalil.

¹² Ma hunanzam zaaroo kayandi, a ma yeetandi jere ga ya ne sanda takaa kan nda Abadantaa, ni Koyoo n'a ni yaamar. ¹³ Jirbi iddu ma goy, ma ni almušakkawey kul tee. ¹⁴ Amma jirbi iyyantoo, hunanzam zaari no Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga. Masi almušakka kul tee, ni, nda ni iz'aroo, nda ni ize woyoo, takaa din da ni baɓɓaa, nda ni koɓɓaa, nda ni hawoo, nda ni farkaa, nda ni adabbaa kul, nda taabuši kan goo ni koyrawey ra, hala ni baɓɓaa nda ni koɓɓaa ma hunanzam sanda ni takaa. ¹⁵ Ma hongu kan ni cindi ka tee baɓɓa Misira, de Abadantaa, ni Koyoo na ni fattandi nda kabe gaabante nda hini. Woo se Abadantaa, ni Koyoo na ni yaamar ma hunanzam zaaroo kayandi.

¹⁶ Ma ni baaba nda ni paa beerandi nda takaa kan nda Abadantaa, ni Koyoo na ni yaamar hala ma duu aloomur, ma duu gomni gandaa ra kan Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne.

¹⁷ Masi boro wii.

¹⁸ Masi zina.

¹⁹ Masi zay.

²⁰ Masi taari seedetaray tee ni cinaa ga.

²¹ Masi ni cinaa wandoo boonay, masi moo dan ni cinaa hugoo ra, wala nga faaroo, wala nga baɓɓaa, wala nga koɓɓaa, wala nga hawoo, wala nga farkaa, wala haya kul kan ti ni cinaa wane.»

²² Šenney wey, Abadantaa man'i har kala war jamaa kul se tondi hondoo boɓ, nuunaa game, duulayan nda kubay bibi tik, nda jinde beeri bila nda šenni kul ma tonton i ga. A n'i hantum tondi walha hinka ga k'i noo ya ne.»

Musa ga šelan Irkoy nda Izirayel borey game

²³ «Waato kan war maa jindoo kubaa game, ka gar hondoo kul goo ma dii nda nuune, war kaa ka kay ay jine, maanaa war alkabiilawey boɓkoyney kul nda war boro beerey. ²⁴ War nee: «Abadantaa, ir Koyoo n'ir cebe nga daržaa nda nga beeraa. Ir maa jindoo nuunaa game, hanoo din, ir dii kan Irkoy ga hin ka šelan boro se, boraa hundoo ma cindi a ra. ²⁵ Sohō, macin se ir ga buu? Zama nuune beeroo woo g'ir gon! Nda ir cindi ir ga maa Abadantaa, ir Koyoo jindoo, ir ga buu. ²⁶ May ti boraa baahunantey kul ra kan bay ka maa sanda takaa kan nda ir maa Irkoy hunantaa jindoo ga šelan nuune game, de koyoo ma huna? ²⁷ Ni, koy, ma hanajer hayaa kul kan Abadantaa, ir Koyoo g'a har. Ni, ma hayaa kul har ir se kan Abadantaa, ir Koyoo g'a har ma ne, ir ga hanajer a se, ir g'a tee da.»

²⁸ Abadantaa maa hayaa kan war n'a har ya ne. Abadantaa nee ya ne: «Ay maa hayaa kan jamaa woo n'a har ma ne. Hayaa kul kan i n'a har ga boori. ²⁹ Jalla, nda a gar ba i mma bara nda binoo woo waati kul ka hunbur agay k'ay yaamarey kul dii, hala ngi nda ngi izey ma duu ka duu gomni hala abada! ³⁰ Koy nee i se: “Wa yee war hukkumey ra.” ³¹ Amma ni, cindi ay bande ne, ay ga yaamarey kul, nda hantumey, nda fondawey har ma ne kan m'i cawandi i se hala i m'i ka dira gandaa ra kan ay g'a noo i se i m'a mayray.» ³² Wa hawgay war ma hayey ka dira kan nda Abadantaa, war Koyoo na war yaamar. War masi šiiri kabe hennaa wala ilaalaa here. ³³ War ma hanga fondaa kul kan Abadantaa, war Koyoo n'a yaamar war se, hala war ma duu ka huna, war ma duu gomni, war ma duu aloomur gandaa ra kan war ga kaa k'a mayray.»

6

Ma baa Abadantaa, ni Koyoo

¹ «Yaamaroo, nda hantumey, nda fondawey ne kan Abadantaa, war Koyoo yaamar i m'i cawandi war se hala war m'i ka dira gandaa kan ra war goo ma bisa ka koy a mayray, ² hala ma hunbur Abadantaa, ni Koyoo ni hunaroo kul ra, ni, nda ni izoo, nda izoo izoo ka nga hantumey, nda nga yaamarey kul dii, wey kan agay, ay g'i har ma ne hala ma duu aloomur. ³ Adiši ma hanajer, Izirayel, ma hawgay k'i ka dira, hala ma duu gomni, de war ma gooru ganda ra kan ra waa nda yuu ga tee hari, sanda takaa kan nda Abadantaa, ni baabey Koyoo n'a har ma ne. ⁴ Hanajer, Izirayel! Abadantaa ti ir Koyoo, nga hinne ti Abadantaa. ⁵ Ma baa Abadantaa, ni Koyoo nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, nda ni gaaboo kul. ⁶ Šenney wey kan ay g'i har ma ne hō ma cindi ni binoo ra. ⁷ M'i cawandi henna ni izey se, m'i har waati kan n'goo ni do, nda waati kan n'ga dira, nda

waati kan n'ga kani, nda waati kan n'ga tun. ⁸ M'i haw ni kaboo ga sanda tammaasa, m'i haw ni teṅaa mo ga i ma tee silbay. ⁹ M'i hantum ni hugoo miṅoo ganboo caraway ga nda ni koyrawey miṅey ga.»

Izirayel si hima ka dirṅa nga Koyoo

¹⁰ «Waati kan Abadantaa, ni Koyoo na ni danṅa gandaa ra kan a ṅee ni baabey Ibirahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se kanṅa g'a noo ma ne nda koyra beeri hennayan kan man'i cin, ¹¹ nda huguyan kan ga too nda haya henna dumi kul kan man'i dan i ra, nda dayyan kan fanṅandi kan man'i fanṅi, nda alaneb faariyan nda zaytupaayan kan man'i duma, waati kan ni ṅaa, ni kungu, ¹² hawgay masi dirṅa Abadantaa kan na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra. ¹³ Ma hunbur Abadantaa, ni Koyoo, nga se ma goy, nga maṅoo nda n'ga ṅee. ¹⁴ Masi hanga koy tanayan, dumey kan ga war kuubi ka war bere, war masi ngi koyey gana. ¹⁵ Zama Abadantaa, ni Koyoo kan goo war game man'ti kala Koy kan ga canse ma ne. Hawgay hala Abadantaa, ni Koyoo futuroo masi tun ni ga, a ga ni derandi laboo ga. ¹⁶ War masi Abadantaa, war Koyoo sii, sanda takaa kan nda war n'a sii Masa*.

¹⁷ War ma hanse ka Abadantaa, war Koyoo yaamarey, nda nga seederawey, nda nga hantumey dii kan nda a na ni yaamar. ¹⁸ Ma haya tee kan ga tee Abadantaa se, haya kan ga kan a se, hala ma duu ka duu gomni, de ganda henna kan Abadantaa ṅee kanṅa g'a noo ni baabey se ma huru ni mayraa ra, ¹⁹ ka ni iberey kul gaaray ni jine, sanda takaa kan nda Abadantaa n'a har.

²⁰ Nda suba ni izoo na ni hāa ka nee: «Macin ti seederawey, nda hantumey, nda fondawey wey kan nda Abadantaa, ir Koyoo na war yaamar addalloo?» ²¹ Ma nee ni izoo se: «Ir nka cindi ka tee tam Firawuuna se Misira, Abadantaa n'ir fattandi Misira nda kabe gaabante. ²² Abadantaa na tammaasayan nda kayfi beeri laalayan tee Misira ga, nda Firawuuna ga, nda nga hugoo kul ga ir jine. ²³ Amma ir, a n'ir fattandi no din k'ir danṅa gandaa ra kan a n'a ṅee ir baabey se kanṅa g'a noo ir se. ²⁴ Abadantaa n'ir yaamar ir ma hantumey wey kul ka dira, ir ma hunbur Abadantaa, ir Koyoo, hala waati kul ir ma duu gomni, ir hundey ma cindi ir ra sanda woo kan goo ma teendi hō. ²⁵ Ir se šerretaray no ir ma dira nda Abadantaa, ir Koyoo yaamaroo woo kul, sanda takaa kan nda a n'ir yaamar.»

7

Izirayel jamaa yeetandi jere ga Abadantaa se

¹ «Waati kan Abadantaa, ni Koyoo na ni danṅa gandaa kan ra n'ga huru k'a mayray, de a na dumi boobo gaaray ni jine, Heti borey, nda Girgaši borey, nda Amor borey, nda Kanaṅ borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey, dumi iyye kan boobo nda ni, i gaabi nda ni, ² waati kan Abadantaa, ni Koyoo n'i dan ni kaboo ra, n'g'i kan, n'ga hima k'i halaci sōy, amaana masi huru ni nda ey game, masi alhormo tee i se. ³ Hiiṅay masi huru ni nda dumey game, masi ni ize woyey noo ngi iz'arey se, masi ngi ize woyey zaa ni iz'arey se, ⁴ zama i ga ni iz'arey moorandi agay, i ga koy tanayan gana, Abadantaa ga futu war ga, a ga ni halaci nda cahāyan. ⁵ Takaa ne kan war g'a tee i se: war ga ngi sargari tonadogey kayri, war ga ngi tondey kan i n'i kayandi k'i gana kayri, war ga ngi Ašera toorey say, war ga ngi toorey ton nuune ra k'i tee boosu. ⁶ Zama ni man'ti kala jama henanante Abadantaa, ni Koyoo se. Ni Koyoo na ni suuba hala ma tee nga halaalaa dumey kul kan goo laboo ga game.»

Abadantaa Irkoy ga baa Izirayel borey

⁷ «Man'ti war nka boobo nda dumey kul nga se Abadantaa baa war, de a na war suuba, zama war ti dumey kul ikaccaa. ⁸ Amma hayaa kan no man'ti kala Abadantaa mma baa war, a nka baa nga ma allaahidoo too kan a n'a zaa war baabey se. Abadantaa na war fattandi nda kabe gaabante, a na war feeri ka war kaa tamtaray hugoo ra nda Firawuuna, Misira kokoyoo kaboo ra.

⁹ Ma bay kan Abadantaa, ni Koyoo kan ti Irkoy man'ti kala Koy laadirante kan borey kan ga bag'a, i ga nga yaamarey dii, a ga nga amaanaa nda nga borohennataraa too i se hala alwadda zenber (1.000) here. ¹⁰ Amma borey kan ga konna a, a g'i bana dogoo din da. A g'i tuusu, a si gay a mana huga nda boraa kan ga konna a. A g'a bana dogoo din da. ¹¹ Woo se, ma yaamaroo, nda hantumey, nda fondawey kan ay g'i noo ma ne hō dii, hala m'i ka dira.

¹² Nda war na hanajer fondawey wey se, war n'i dii, war n'i ka dira, Abadantaa, ni Koyoo ga amaanaa nda borohennataraa too kan a n'a ṅee ni baabey se. ¹³ A ga baa ni,

* 6:16 6.16 Fattaroo 17.7.

a ga albarka danj ni ra ka ni boobandi. A ga albarka danj haya kanj hun ni gundoo ra nda hayey kanj ni laboo g'i hay ra, ni alkamaa, nda ni alaneb haroo nda ni jiyoo, nda ni hawey hayroo ra, nda ni alman buuney hayroo ra laboo ga kanj a žee ni baabey se kanj nga g'a noo ma ne. ¹⁴ Albarka ga huru ni ra ka bisa dumey kul. Ni jamaa ra, aru kanj si duu ize wala woy gun si bara, adabba gun mo sii ni adabbawey ra. ¹⁵ Abadantaa ga wirci kul moorandi ni, a si Misira wirci laala berantey wey kanj n'g'i bay affoo kul danj ni ga, amma a g'i danj borey kul ga kanj ga konna a.

¹⁶ N'ga dumey kul gon kanj Abadantaa, ni Koyoo g'i noo ma ne. Masi hinna i se, masi ngi koyey gana, kumsay no ma ne.»

Abadantaa ti nga jamaa hawgaykaa

¹⁷ «Waati kanj ni nee ni binoo ra: <Dumey wey ga boobo nda agay, takaa foo nda ay ga hin k'i gaaray?> ¹⁸ Masi hunbur ey. Hongu hayaa kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a tee Firawuuna nda Misira borey kul se, ¹⁹ siiyan beerey kanj ni moyey dii ey, nda tammaasawey, nda kayfey, nda kabe gaabantaa, nda hini, waatoo kanj Abadantaa, ni Koyoo na ni fattandi. Takaa woo da no Abadantaa, ni Koyoo g'a tee dumey kul kanj n'ga hunbur ey se. ²⁰ Abadantaa, ni Koyoo ga binbin laalayan sanba i ga hala nongu kanj ra ba borey kanj cindi, kanj tugu ma ne mo si cindi. ²¹ Masi jiti ngi maaganda se, zama Abadantaa, ni Koyoo goo war game, Koy beeri no, hunburhaya no. ²² Abadantaa, ni Koyoo ga dumey wey gaaray ni jine kayna-kayna, n'si hin ka cahã k'i tuusu, nda man'ti woo, ganjihoogawey masi koy boobo ni ga. ²³ Abadantaa, ni Koyoo g'i danj ni kaboo ra, a g'i zalbandi hala i kul ma halaci. ²⁴ A ga ngi kokoyey danj ni kaboo ra, n'ga maapey derandi beenaa cire. Boro si hin ka kay ni jine, hala waati kanj n'n'i halaci. ²⁵ War ga toorey ton nuune ra k'i tee boosu. Masi nzorfu kaaraa, wala wuragoo kanj goo i do boonay, mas'a zaa ni boj se, a masi koy tee ma ne kumsay, zama almuhah no Abadantaa, ni Koyoo do. ²⁶ Masi haya almuhahante danj ni do hala masi koy tee nga cinaa kanj dangandi. M'a dii haya futu harramante, m'a dii almuhah, zama a nka danga.»

8

Abadantaa na Izirayel borey aladabu saajoo ra

¹ «Yaamaroo kul kanj ay g'a noo ma ne hõ, war ma gaabandi k'a ka dira hala war ma duu ka huna, war ma gooru, de war ma gandaa mayray kanj Abadantaa žee kanj nga g'a noo war baabey se. ² Ma hongu fondaa kul kanj nda Abadantaa, ni Koyoo na ni ka bisa jiiri woytaacaa (40) woo ra saajoo ra, ka ni yeeti ganda, ka ni sii, hala nga ma hayaa bay kanj goo ni binoo ra, ka guna wala n'ga nga yaamarey dii wala n's'i dii. ³ A na ni yeeti ganda, a na ni herayandi, a na ni huna nda ŋaahayaa kanj se i ga nee manoo kanj man'a bay, ni baabey man'a bay, hala nga ma ni bayrandi kanj man'ti ŋaayan hinne nda adamize ga huna, amma adamize si huna nda kala haya kul kanj hun Abadantaa mijoo ra. ⁴ Jiiri woytaacaa (40) woo ra, ni bankaaraa mana žen ni jindoo ra, ni cewey mo mana funsu. ⁵ Adiši ma bay kanj Abadantaa, ni Koyoo ga ni aladabu sanda takaa kanj nda aru ga nga izoo aladabu. ⁶ Ma Abadantaa, ni Koyoo yaamarey dii, ka hanga nga fondawey, ma hunbur a.

⁷ Abadantaa, ni Koyoo ga ni danj ganda henna ra, ganda kanj ra hari ga dandi, hariŋaayan goo no, nda hariyan kanj ga fatta goorey ra nda tondi hondey ra. ⁸ Alkama, nda orž, nda alanebnaa, nda jeejajnaa, nda grenadnaa, nda zaytunaa jiyoo, nda yuu ganda no. ⁹ Ganda no kanj ra n'ga ŋaa bila alhuzun, haya kul si ni kuma. Ganda no kanj tondey man'ti kala guuru, de n'ga guuru ciray kaa tondi hondey ra. ¹⁰ Waati kanj ni ŋaa, ni kungu, ma albarka danj Abadantaa, ni Koyoo se nda ganda henna kanj a n'a noo ma ne.

¹¹ Hawgay, masi dirŋa Abadantaa, ni Koyoo ka goro mana nga yaamarey, nda nga fondawey, nda nga hantumey dii kanj ay g'i noo ma ne hõ. ¹² Waati kanj ni ŋaa, de ni kungu, waati kanj n'na hugu hennayan cin ka goro i ra, ¹³ waati kanj ni alman buuney nda ibeerey gooru, nzorfu kaaraa nda wuragoo boobo ni kone, de haya kul kanj goo ni maapoo ga gooru, ¹⁴ hawgay, ni binoo masi koy beeri, de ma dirŋa Abadantaa, ni Koyoo kanj na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra. ¹⁵ A na ni ka dira saaji beeri hunburantaa woo ra, gondi naajikoyini, nda donton, nda jaw, nongu kanj ra hari sii gandaa ra. A na hari dandandi k'a kaa ma ne tondi ra. ¹⁶ A na ni ŋandi saajoo ra man kanj ni baabey s'a bay, hala nga ma ni yeeti ganda, ka ni sii, ka ihenna tee ma ne woo banda ga. ¹⁷ Nda n'nee ni boj se: <Ay gaaboo nda agay boj albarkaa k'ay noo almaanoo woo>, ¹⁸ ma hongu Abadantaa, ni Koyoo, zama nga no ma ni noo gaabi ma hin ka duu almaanoo woo kul, ka nga amaanaa tabatandi kanj a n'a žee ni baabey se, sanda takaa kanj nda a goo m'a tee hõ.

¹⁹ Waati kul kanj ni dirŋa Abadantaa, ni Koyoo, ni hanga koy tanayan, n'n'i gana, de ni sujudu i se, ay ga ni haŋa ŋiiboo kaa hō: ŋikka sii a ra, war ga halaci. ²⁰ Sanda gandawey kanj Abadantaa n'i halaci war jine, war mo ga halaci takaa din da, zama war mana hanjajer Abadantaa, war Koyoo jindoo se.»

9

Man'ti Izirayel borey nka tee ŋerrantey nda dumey jerey

¹ «Hanjajer Izirayel! Hō n'ga ŋurdeŋ isaa deŋ ka huru gandaa ra ka koy dumiyan mayray kanj beeri nda ni, i gaabi nda ni, koyra beeriyaj kanj ceteyaj g'i kuubi kanj too hala beenaa ra, ² boro beeriyaj, i goo nda kayyan, Anak borey kanj n'g'i bay kanj n'ga maa i ga nee: «May no ma hin ka kay Anak izey jine?» ³ Ma bay hō kanj Abadantaa, ni Koyoo hunday no ma dira ni jine sanda nuune beeri, nga no m'i halaci, nga no m'i kaynandi ni jine, n'g'i gaaray, n'ga cahā k'i halaci sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har ma ne.

⁴ Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo n'i gaaray ni jine, masi nee ni boŋ se: «Ay ŋerretaraa se Abadantaa n'ay daŋ gandaa woo ra y'a mayray.» Man'ti woo no, dumey wey laalaroo se Abadantaa g'i gaaray ni jine. ⁵ Man'ti ni ŋerretaraa wala ni bine henna se n'ga huru ka ngi gandawey mayray, amma dumey wey laalaroo se Abadantaa, ni Koyoo g'i gaaray ni jine, hala Abadantaa ma ŋennoo too kanj a n'a ŋee ni baabey Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se. ⁶ Adiŋi ma bay kanj man'ti ni ŋerretaraa se Abadantaa, ni Koyoo ga ni noo ganda henna woo m'a mayray, zama ni man'ti kala jama hiŋe ŋenda.»

Wura yagaw tooroo, jamaa layboo

⁷ «Ma hongu, masi dirŋa kanj n'a Abadantaa, ni Koyoo futandi saajoo ra. Za hanoo kanj ni fatta Misira gandaa ra hala war too kate ne ra war mana fay nda ka ture Abadantaa ga. ⁸ Horeb tondi hondoo do war na Abadantaa futuroo tunandi. Abadantaa futu war ga hala nongu kanj ra a baa ka war halaci. ⁹ Waatoo kanj ay ŋigi tondi hondoo boŋ ka tondi walhawey zaa, amaanaa kanj Abadantaa n'a daŋ nga nda war game walhawey, ay cindi tondi hondoo boŋ zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40), ay mana ŋaayan ŋaa, ay mana hari haŋ. ¹⁰ Abadantaa n'ay noo tondi walha hinkaa kanj Irkoy kabe-izoo k'i hantum kanyan ga ŋenney kul goo kanj Abadantaa n'i har war se tondi hondoo boŋ, nuunaa game, jamaa margaroo hane.

¹¹ Zaari woytaacaa (40) nda cijin woytaacaa (40) benantaa ga no Abadantaa n'ay noo tondi walha hinkaa, amaanaa walhawey. ¹² Abadantaa nee ya ne: «Tun, ma cahā ka zunbu ka hun ne, zama ni jamaa kanj n'n'a fattandi Misira na ifutu tee! I cahā ka fondaan kanj nda ay n'i yaamar. I na guuru mennandi k'a tee tooru ngi boŋ se.» ¹³ Abadantaa ŋelaj ya ne ka nee: «Ay dii jamaa woo, dumi no kanj hiŋoo ga ŋendi. ¹⁴ Nanj y'i halaci, ya maaney tuusu k'i kaa beenaa cire! Ay ga ni tee ganda kanj ga gaabi a ga boobo nda ey.» ¹⁵ Ay kuubi ka hun tondi hondoo boŋ, amaanaa walha hinkaa goo ay kabe hinkaa ra, nuune goo ma dii hondoo boŋ. ¹⁶ Nga ne, ay dii kanj war na zunubu tee Abadantaa, war Koyoo ga, ka guuru mennandi k'a tee yagaw. War cahā ka fondaan kanj nda Abadantaa na war yaamar. ¹⁷ Woo ga, ay na walha hinkaa dii k'i warra nda ay kabe hinkaa, ay n'i kayri war jine.»

Musa na Irkoy ŋaaray Izirayel borey se

¹⁸ «Ay kanj Abadantaa jine sanda cee jinaa, zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40), ay mana ŋaayan ŋaa, ay mana hari haŋ zunubey kul kanj war n'i tee maaganda se, war na goy futu tee Abadantaa jine k'a futandi. ¹⁹ Ay hunbur futuroo nda dukuroo kanj Abadantaa n'a tee war se hala nongu kanj ra a baa nga ma war halaci. Amma hiino mo Abadantaa na hanjajer ya ne. ²⁰ Abadantaa hanse ka futu Haruna mo ga hala nongu kanj ra a baa nga m'a halaci, alwaatoo din ay ŋaaray Haruna mo se. ²¹ Yagaa kanj war n'a tee kanj ti goy zunubantaa, ay n'a dii k'a ton nuune ra, ay n'a kayri, k'a dur hala a tee hamni, ay na hamnoo warra haroo ra kanj ga doo ka hun tondi hondoo ra.

²² Tabera, nda Masa, nda Kiworot-Hataawa koyrawey ra war na Abadantaa futandi. ²³ De mo waatoo kanj Abadantaa na war donto ka hun Kadeŋ-Barneya ka nee: «Wa ŋigi ka koy gandaa mayray kanj ay n'a noo war se», war ture Abadantaa, war Koyoo yaamaroo ga, war mana naanay a, war mana hanjajer a se. ²⁴ Turanteyaj ti war Abadantaa ga za hanoo kanj ay na war bay.

²⁵ Ay kanj Abadantaa jine zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40), ay kanj a jine, zama a nee nga ga war halaci. ²⁶ Ay na Abadantaa ŋaaray, ay nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, masi ni jamaa halaci, ni tuboo kanj n'n'a feeri k'a fattandi nda ni jeeraa nda ni kabe gaabantaa Misira. ²⁷ Hongu ni tamey Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba. Masi hanga

jamaa woo hije šendaa, nda nga laalaroo, nda nga zunuboo bande. ²⁸ Gandaa kaŋ ra n'n'ir fattandi borey masi koy nee: "Abadantaa nka si hin k'i danŋ gandraa ra kaŋ a nee nga g'a noo i se, wala a mma konna ey, nga se a n'i ka fatta ka koy i wii saajoo ra." ²⁹ Ngi man'ti kala ni jamaa, ni tuboo kaŋ n'n'a fattandi nda ni hini beeroo nda ni kabe gaabantaa.»»

10

Abadantaa yaafaroo

¹ «Alwaatoo woo ra, Abadantaa nee ya ne: <Tondi walha hinka hoy sanda ijinawey, ma žigi ka koy ay do tondi hondoo ga, ma bundu sunduku mo tee. ² Ay ga šenney hantum walhawey wey ga kaŋ cindi walha jina-jinawey kaŋ n'n'i kayri ga, m'i danŋ sundukoo ra.> ³ Ay na akasiya bundu sunduku tee, ay na tondi walha hinkaa hoy sanda ijinawey, ay žigi hondoo boŋ, walha hinkaa goo ay kaboo ra. ⁴ Abadantaa na hayaa hantum walhawey ga kaŋ cindi ijinawey ga kaŋ ti šenni woyaa (10) kaŋ a n'i har war se tondi hondoo boŋ, nuunaa game, jamaa margaroo hane. Abadantaa n'ay noo walhawey. ⁵ Ay willi ka zunbu hondoo boŋ, ay na walhawey danŋ sundukoo kaŋ ay n'a tee ra. I cindi no din sanda takaa kaŋ nda Abadantaa n'ay yaamar.

⁶ Izirayel borey hun Bene-Yakaŋ dayey ka koy Mosera. No din ra Haruna buu, a suturandi. Nga iz'aroo Eleyazar na sargari juwalyan goyoo zaa dogoo ra. ⁷ I hun no din ka koy Gudgoda, i hun Gudgoda ka koy Yotbata kaŋ ti hari ganda.

⁸ Alwaatoo woo ra, Abadantaa na Lewi alkabiilaa danŋ jere ga hala i ma Abadantaa amanaa sundukoo zaa, hala i ma kay Abadantaa jine ka goy a se, ka gaara jamaa se Abadantaa maapoo ga hala hō. ⁹ Woo se Lewi sii nda baa, a sii nda tubu nga armye bande, Abadantaa zaati ti nga tuboo, sanda takaa kaŋ nda Abadantaa, ni Koyoo n'a har a se.

¹⁰ Ay cindi tondi hondoo boŋ sanda cee jinaa takaa, zaari woynaaci (40) nda cijin woynaaci (40). Hiino mo, Abadantaa na hanajer ya ne, Abadantaa mana baa nga ma ni halaci. ¹¹ Abadantaa nee ya ne: <Tun, ma huru jamaa jine, i ma huru gandraa ra k'a mayray kaŋ ay n'a žee ngi baabey se kaŋ ay g'a noo i se.>»

Baa Abadantaa, ma hanajer a se

¹² «Sohō Izirayel, macin no Abadantaa, ni Koyoo g'a wiri ni ga? Nda man'ti ma hunbur Abadantaa, ni Koyoo, ka nga fondawey kul gana, ma bag'a, ma goy Abadantaa, ni Koyoo se nda ni binoo kul nda ni hundoo kul, ¹³ ka Abadantaa yaamarey nda nga hantumey kul dii kaŋ ay g'i noo war se hō, hala ma duu gomni. ¹⁴ Nga ne, Abadantaa, ni Koyoo wane nda beenawey, nda beenawey beenawey, nda gandraa nda haya kul kaŋ goo a ra. ¹⁵ Ni baabey hinne ga Abadantaa hawa, ngi no a bag'ey, a na ngi hayroo suuba dumawey ga, war no a na war suuba dumey kul ra, sanda hō takaa. ¹⁶ Wa war biney danbangu, war masi yee ka war hijey šendandi. ¹⁷ Zama Abadantaa, war Koyoo ti irkoyey Irkoy, nga ti koyey Koyoo, Irkoy beeroo, Hinikoyoo kaŋ boro ma hunbur a, a si borey bisandi cere, a si sufuray taa. ¹⁸ A ga faasa alyatim nda woy kaŋ kurpoo buu se, a ga baa yaw, a g'a noo njaayan nda bankaaray. ¹⁹ War ma baa yaw, zama war nka tee yaw Misira gandraa ra.

²⁰ Abadantaa, ni Koyoo no ma hunbur a, nga se ma goy, nga ga ma hawa, nga maapoo ga n'ga žee. ²¹ Nga no m'a ka bolsay, nga ti ni Koyoo, nga no ka teegoy beeri hunburantey wey kaŋ ni moyey dii ey tee ni do. ²² Ni baabey kaŋ doo Misira man'ti kala boro woyny (70). Sohō Abadantaa, ni Koyoo na ni boobandi sanda beena handarawey.»

11

Baa Abadantaa, ma nga yaamarey dii

¹ «Ma baa Abadantaa, ni Koyoo, waati kul ma nga talfey, nda nga hantumey, nda nga fondawey, nda nga yaamarey dii. ² Hō war ma bay kaŋ man'ti war izey no ka Abadantaa, war Koyoo aladaboo bay, i mana dii nga beeraa, nda nga kabe gaabantaa, nda nga hinoo, ³ nda nga tammaasawey, nda nga teegoyey kaŋ a n'i tee Misira game, nda Firawuuna, Misira kokoyoo, nda nga gandraa kul se, ⁴ nda woo kaŋ a n'a tee Misira wongu-izey se, nda nga baryey, nda nga bari torkawey, nda takaa kaŋ nda Kakaarey teekoo haroo daabu i ga waatoo kaŋ i ga war gaaray. Abadantaa n'i derandi hala hō, ⁵ nda woo kaŋ a n'a tee saajoo ra hala war kaayanoo nongoo woo ra, ⁶ nda hayaa kaŋ a n'a tee Ruberj alkabiilaa boro kaŋ ti Eliyab iz'arey Dataŋ nda Abiram se, takaa kaŋ nda laboo na nga mijoo feeri k'i gon Izirayel kul game, ngi nda ngi hugey borey, nda ngi hukkumey, nda haya kul kaŋ hanga i bande. ⁷ Zama war moyey dii Abadantaa teegoy

beeroo kul kanj a n'a tee. ⁸ Yaamaroo kul kanj ay g'a noo ma ne hō, war m'a dii, hala war ma duu gaabi ka gandaa dii kanj war goo ma bisa ka koy a mayray, ⁹ hala war ma duu aloomur gandaa ra kanj Abadantaa žee war baabey se kanj nga g'a noo ngi nda ngi hayroo se, gandaa woo kanj ra waa nda yuu ga tee hari.»

Gandaa kanj Abadantaa ga huga nda a

¹⁰ «Gandaa kanj ra n'ga huru k'a mayray man'ti Misira gandaa cine kanj ra war fatta, kanj ra n'ga ni dumiyooy say, n'ga hanjandi nda ni cewey sanda takaa kanj boro g'a tee saddinja se. ¹¹ Gandaa kanj ra war goo ma bisa ka koy a mayray man'ti kala tondi honduyan nda gooruyan ganda kanj ga beenaa ncirjoo haroo hanj. ¹² Ganda no kanj nda Abadantaa, ni Koyoo ga huga, waati kul Abadantaa, ni Koyoo moyey goo a ga, jiuroo sintinoo ka koy benantaa ga.

¹³ Nda war na hanjajer ka boori ay yaamarey se kanj nda ay ga war yaamar hō, ka baa Abadantaa, war Koyoo, ka goy a se nda war binoo kul nda war hundoo kul, ¹⁴ ay ga war gandaa noo ncirjini nga waatoo ra, ncirjini jinawey nda ikokorantey, n'ga ni alkamaa hegay, nda ni alaneb haroo, nda ni jiyoo. ¹⁵ Ay ga subu zayandi hawsaa ra ni adabbawey se, n'ga ŋaa hala ma kungu.

¹⁶ Wa hawgay war biney masi koy dargandi, ka mooru ka koy koy tanayanj gana ka sujudu i jine. ¹⁷ Abadantaa ga futu war ga, a ga beenaa daabu, de ncirjini si kanj, laboo si yee ka ize tee, war ga cahā ka dere ganda hennaa ra kanj Abadantaa g'a noo war se. ¹⁸ W'ay ŋenney wey kanj ay g'i har war se danj war biney nda war hundey ra. War m'i haw war kabey ga sanda tammaasa, m'i haw war tepawey mo ga. ¹⁹ War m'i cawandi war izey se, war m'i har waati kanj n'goo hugey do, nda waati kanj n'ga dira, nda waati kanj n'ga kani nda waati kanj n'ga tun. ²⁰ M'i hantum ni hugoo ganboo carawey ga nda ni koyrawey mijney ga. ²¹ Woo ra war haney nda war izey haney gandaa ra kanj Abadantaa žee war baabey se kanj nga g'a noo i se, ga hanse ka kuku sanda beenaa kanj goo laboo se beene haney.

²² Zama nda war na yaamaroo woo kul kanj ay n'a noo war se hō dii ka dira nda a, ka baa Abadantaa, war Koyoo, ka hanga nga fondawey kul, ka hawa a ga, ²³ Abadantaa ga dumey wey kul gaaray war jine, war ga dumijan gaaray kanj boobo nda war, i gaabi nda war. ²⁴ Nongu kul kanj ra war ceetaamey bisa, ga tee war wane. War gandaa ti k'a dii za saajoo ra hala Libanj gandaa ra, k'a dii za Efrat isaa do hala Dangay teekoo* do. ²⁵ Boro kul si hin ka kay war jine. Abadantaa, war Koyoo ga binedunbay nda hunburay danj ganda kul kanj ra war huru, sanda takaa kanj nda a n'a har war se.

²⁶ Guna, agay, hō ay ga albarka nda laaliyan danj war jine. ²⁷ War ga duu albarka nda war ga hanjajer Abadantaa, war Koyoo yaamarey se kanj ay g'i noo war se hō. ²⁸ War ga duu laaliyan nda war si hanjajer Abadantaa, war Koyoo yaamarey se, ka hun fondaa ga kanj ay g'a noo war se hō ka hanga koy tanayanj kanj war s'i bay. ²⁹ Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo, na ni danj gandaa ra kanj ra n'ga huru k'a mayray, ma albarka gaara Garizim tondi hondoo boŋ, ma laaliyan gaara Ebal tondi hondoo boŋ. ³⁰ Tondi hondey wey sii kala Žurdenj kabe faa ga, waynakanj here, Kananj borey kanj ga goro Ganganoo gandaa ra, Gilgal tenje, More tuurijnaa beerey jere. ³¹ War ga koy Žurdenj isaa denj ka huru gandaa ra kanj Abadantaa, war Koyoo g'a noo war se k'a mayray. War g'a mayray, war ga goro a ra. ³² War ma hawgay, war ma hantumey nda fondawey kul ka dira kanj ay g'i danj war jine hō.»

12

Abadantaa ašariyawey

¹ «Hantumey nda fondawey ne kanj war m'i dii k'i ka dira gandaa ra kanj Abadantaa, war baabey Koyoo n'a noo ma ne hala m'a mayray, ni aloomuroo kul kanj n'g'a tee laboo ga.»

Nongu henanante follokaa

² «Dumey kanj war g'i gaaray, nongey kul kanj ra i na ngi koyey gana, war m'i halaci tondi hondu beerey ga, nda hondey ga, nda tuuri firzi kul cire. ³ War ma ngi sargari tonadozey kayri, war ma ngi tondey kanj i n'i kayandi k'i gana kayri, war ma ngi Ašera toorey ton nuune ra k'i tee boosu, war ma ngi toorey kayri, war ma maaney derandi k'i kaa no din. ⁴ War masi ngi takaa tee Abadantaa, war Koyoo se. ⁵ War m'a gana nongoo hinne ra kanj Abadantaa, war Koyoo g'a suuba war alkabiilawey kul ra ka nga maajoo danj a ga k'a gorandi no din. No din ra ma koy. ⁶ No din ra war ma koy nda war

* 11:24 11.24 Dangay teekoo da ti Mediterane teekoo.

sargari kukurantey, nda war sargarey, nda war azakkawey, nda hayey kanj war n'i kaa Abadantaa se sanda baa, nda meefurey, nda hayey kanj war n'i kaa nda war bonj, nda war adabba beerey nda ibuuney gunde jinawey. ⁷ No din ra war ma njaa Abadantaa, war Koyoo jine, de war nda war hugey borey, war ma jaali nda war goyey albarkawey kul kanj nda Abadantaa, ni Koyoo na albarka danj ni ra.

⁸ War masi takaa tee kanj ir goo m'a tee hõ kanj ti boro kul ga haya tee kanj kan a se. ⁹ Zama hala sohõ war mana too hunanzam dogoo ra, tuboo kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne. ¹⁰ Waati kanj war na Žurdenj isaa denj, war goro gandaa ra kanj Abadantaa, war Koyoo g'a noo war se a ma tee war tuboo, ka war noo hunanzamay ka war kaa war iberey kanj ga war kuubi ka war bere kabey ra, war ga goro nda baani. ¹¹ Woo ra nongoo kanj Abadantaa, war Koyoo g'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra, no din ra war ma kate hayaa kul kanj nda ay ga war yaamar, war sargari kukurantey, nda war sargarey, nda war azakkawey, nda hayey kanj war g'i kaa Abadantaa se sanda baa, nda sargari suubantey kanj war n'i tee meefur Abadantaa maapoo ga. ¹² War ma jaali Abadantaa, war Koyoo jine, war, nda war iz'arey, nda war ize woyey, nda war ize woyey, nda war konjey, nda Lewi boraa kanj goo war koyrawey ra, zama a sii nda baa, a sii nda tubu war bande.

¹³ Hawgay masi ni sargari kukurantey kaa nongu kul kanj n'dii a ra. ¹⁴ Nongoo hinne kanj Abadantaa g'a suuba ni alkabiilawey affoo ra, nga ra n'ga ni sargari kukurantey kaa, no din ra ma hayaa kul tee kanj ay g'a har ma ne. ¹⁵ Amma n'ga hin ka adabba koosu, ka njaa hamoo ra haya kanj n'baa ni koyrawey kul ra, ka sawa nda albarkaa kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne. Boro kanj si henan nda boro kanj ga henan ga hin k'a njaa ni mma nee njaaayan de sanda takaa kanj nda boro ga jeeri wala hira njaa. ¹⁶ Hayaa hinne kanj no, war masi kuri njaa, m'a mun laboo ra sanda hari.

¹⁷ N'si hima ka ni alkamaa, nda ni alaneb haroo, nda ni jiyoo azakkawey njaa ni koyrawey ra, takaa din da ti ni adabba beerey nda ibuuney gunde jinawey, nda ni sargarey kul kanj n'n'i kaa meefur se, nda ni sargarey kanj n'n'i kaa nda ni bonj, nda hayey kanj n'n'i kaa Abadantaa se sanda baa. ¹⁸ Amma Abadantaa, ni Koyoo hinne jine, nongoo kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba, no din ra n'g'i njaa, ni, nda ni iz'aroo, nda ni ize woyoo, nda ni bannaa, nda ni konjja, nda Lewi boro kanj goo ni koyrawey ra. Ma jaali Abadantaa, ni Koyoo jine nda ni goyey albarkawey kul. ¹⁹ Hawgay masi Lewi boro yala aloomuroo kul ra kanj n'g'a tee ni gandaa ra.

²⁰ Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo na ni gandaa beerandi sanda takaa kanj nda a n'a har ma ne, de n'ga nee: <Ay ga booni ya ham njaa>, zama ham booni na ni dii, n'ga hin ka ham njaa nda woo kanj ga kan ma ne. ²¹ Nda nongoo kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba ka nga maapoo danj a ga, ga hanse ka mooru ni dogoo, n'ga hin ka koosu adabba beerey nda ibuuney ra kanj Abadantaa n'i noo ma ne, nda takaa kanj nda ay na ni yaamar, n'ga hin k'i njaa ni koyrawey ra nda woo kanj ga kan ma ne. ²² M'a njaa ni mma nee njaaayan de sanda takaa kanj nda boro ga jeeri wala hira njaa, boro kanj si henan g'a njaa, boro kanj ga henan mo ga hin k'a njaa. ²³ Amma ma hanse ka ni bonj dii masi kuri njaa, zama kuri man'ti kala hundi, masi hundi njaa hamoo bande. ²⁴ Mas'a njaa, m'a mun laboo ga sanda hari. ²⁵ Mas'a njaa, hala ma duu gomni, ni nda ni izey ni banda ga, zama n'na haya tee kanj ga kan Abadantaa se.

²⁶ Amma hayey kanj n'n'i danj jere ga Irkoy se nda ni meefur sargarey, ngi no n'ga kate ey nongoo ra kanj Abadantaa g'a suuba. ²⁷ N'ga ni sargari kukurantey, hamoo nda kuroo kaa Abadantaa, ni Koyoo sargari tonadogoo ga. Ni sargarey kuroo ga doorandi Abadantaa, ni Koyoo sargari tonadogoo ga, ma hamoo njaa. ²⁸ Senney wey kul kanj nda ay ga ni yaamar hõ dii, ma hanajer i se, hala waati kul ma duu gomni, ni nda ni izey ni banda ga, zama n'na haya tee kanj ga boori, a ga kan Abadantaa, ni Koyoo se.»

Izirayel borey si hima ka ganda tanawey borey denden

²⁹ «Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo na dumey tuusu kanj n'ga kaa k'i gaaray ni jine, waati kanj n'n'i gaaray, de ni goro ngi gandaa ra, ³⁰ hawgay masi kanj kumsay ra kanj ti k'i denden, kanj i halaci ni jine banda ga. Hawgay masi ngi koyey alhabar haa ka nee: <Taka foo nda gandawey wey na ngi koyey gana, hala agay mo ma ngi takaa tee?> ³¹ Masi woo tee Abadantaa, ni Koyoo se, zama haya futu dumi kul no i g'a tee ngi koyey se kanj Abadantaa g'i konnay. I ga koy hala nongu kanj ra i ga ngi iz'arey nda ngi ize woyey ton nuune ra ngi koyey se k'i tee boosu.»

13

¹ «Sennoo kul kanj nda ay ga war yaamar, war ma gaabandi k'a ka dira, masi haya kul tonton a ga, masi haya kul kaa a ra.»

Tooru ganakey

² «Nda annabi wala handirikaw fatta war ra kanj na tammaasa wala kayfi har ma ne, ³ de tammaasaa wala kayfoo kanj a n'a har ma ne tee, a nee: <Ir ma hanga koy tanayanj bande> kanyanj n's'i bay, <ir ma goy i se>, ⁴ masi hanajer annaboo woo nda handirikaa woo šenney se, zama Abadantaa, war Koyoo no ma war sii ka dii wala war ga baa Abadantaa, war Koyoo, nda war binoo kul nda war hundoo kul. ⁵ Wa hanga Abadantaa, war Koyoo bande, war ma hunbur a, war ma nga yaamarey dii, war ma hanajer a se, nga se war ma goy, war ma hawa a ga. ⁶ Annaboo woo wala handirikaa woo ga wiiyandi, zama a nka tureyan tunandi Abadantaa, war Koyoo ga kanj na war fattandi Misira gandaa ra, de a na ni kaa tamtaray hugoo ra. A baa nga ma ni kaa fondaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo na ni yaamar ma hanga a. Woo ra n'ga ifutu kaa war game.

⁷ Nda ni armaa, ni jaa-izoo, wala ni iz'aroo, wala ni ize woyoo, wala woyoo kanj ga kani ni gandoo ra, wala ni ceroo kanj n'ga bag'a sanda ni, ga ni derandi tuguyan ra ka nee: <Ir ma koy goy koy tanayanj se>, koyyanj kanj n's'i bay, ni baabey man'i bay, ⁸ jamawey kanj ga war kuubi ka war bere koyey ra, a ma tee wey kanj ga man ni wala wey kanj ga mooru ni, ka koy laboo bonj foo ga ka koy bonj faa ga, ⁹ masi yadda a ga, masi hanajer a se, masi hinna a se, mas'a kaa, mas'a sutura. ¹⁰ Šikka sii m'a wii, ma tee boro jinaa kanj ga kabe danj a ga k'a wii, woo banda ga, jamaa kul. ¹¹ M'a warra nda tondi k'a wii, a ga buu, zama a nka ceeci ka ni moorandi Abadantaa, ni Koyoo kanj na ni fattandi Misira gandaa ra, tamtaray hugoo ra. ¹² Izirayel kul ga maar'a, de i ga hunbur, i si goy futaa woo cine tee ni do koyne.

¹³ Nda ni maa haya ga harandi koyrawey affoo ga kanj Abadantaa, ni Koyoo n'i noo ma ne ma goro i ra, ¹⁴ kanj boro yaadayanj fatta ni borey ra ka ngi koyrawey borey tusa ka nee: <Ir ma koy goy koy tanayanj se>, koyyanj kanj war s'i bay, ¹⁵ ma ceeci, ma guna ka bay, ma hāayan cere-ceranteyanj tee. Nga ne, nda hayaa cimi no, hayaa teendi, almuhaloo woo teendi war game, ¹⁶ šikka sii, ma koyraa din borey wii nda takuba, nga nda haya kul kanj goo a ra, ba adabbawey kanj goo a ra, m'i kul halaci sōy nda takuba. ¹⁷ Ma nga alganiimaa kul marga farroo gamoo ra, ma nuune danj koyraa ra nda alganiimaa kul kanj goo a ra, m'i kul sarga Abadantaa, ni Koyoo maajoo ga sanda sargari kanj tonandi hala a ma ben, a ga tee hala abada koyra kanj kayri, a si yee ka cinandi koyne. ¹⁸ Ni kaboo masi tuku haya kul do kanj harram, hala Abadantaa ma yee nga futuyan beeroo se banda, a ma tamalla ma ne, a ma hinne ma ne, a ma ni boobandi sanda takaa kanj nda a n'a žee ni baabey se. ¹⁹ Hayaa kanj no ti, ma hanajer Abadantaa, ni Koyoo se ka nga yaamarey kul dii kanj ay g'i noo ma ne hō, ka haya tee kanj ga kan Abadantaa, ni Koyoo se.»

14*Alaadawey kanj si teendi buuyan ra*

¹ «War man'ti kala izeyanj Abadantaa, war Koyoo se. War masi žeeri kaa war gaahamey ga, war masi war tejaa hinhirey kaa bukaw se. ² Zama ni man'ti kala jama henanante Abadantaa, ni Koyoo se. Ni no Abadantaa, ni Koyoo n'a suuba hala ma tee nga halaalaa dumey kul kanj goo laboo ga game.»

Hamey kanj ga halal nda iharramantey

³ «Masi haya harramante kul ŋaa. ⁴ Adabbawey kanj war ga hin k'i ŋaa ne: haw, nda feeji, nda hancin, ⁵ nda hira, nda jeeri, nda cofoowa, nda ganjihancin, nda kooba, nda honday, nda ganjifeeji. ⁶ Adabba kul kanj nga kobsey ga faya, amma ceetaamey si fersi ihinka, a ga goyaw, war ga hin k'i ŋaa. ⁷ Amma wey kanj si ŋandi kanj ga goyaw, kobsey ga faya, i ga fersi ihinka ne: yoo, nda ntabay, tondoo-ntabay, i ga goyaw, amma kobsey si faya. I ga harram war se. ⁸ Nda duuricanba, zama kibsey ga faya, amma a si goyaw, a ga harram war se. War masi ngi hamey ŋaa, war masi tuku ngi jifaa ga.

⁹ Wey kanj war ga hin k'i ŋaa hayey kul kanj goo haroo ra ne: woo kanj goo nda ziihaya nda kokoši, war m'i ŋaa. ¹⁰ Amma wey kul kanj sii nda ziihaya nda kokoši, war mas'i ŋaa, i ga harram war se.

¹¹ Ciraw halalante kul war ga hin k'a ŋaa. ¹² Amma wey kanj war mas'i ŋaa ti: jigaara, nda jigaara kaabekoyni, nda taši, ¹³ nda algabu ciray, nda algabu bibi, nda milanj dumi nda dumi, ¹⁴ nda gaaru-gaaru dumi kul, ¹⁵ nda taatagay, nda cirawfutu, nda jufuleele, nda gabu dumi nda dumi, ¹⁶ nda duuricanba, nda cirawfutu beeri, nda cirawfutu kaaray, ¹⁷ nda saajoo cirawfutu, nda jigaara, nda miri-miri-ngondiya, ¹⁸ nda alwaaliya, nda cirawkaaray dumi nda dumi, nda ciraw zunbukoyni, nda atafirfir. ¹⁹ Fatakoyni kaccu kul kanj ga deesi ga harram war se, a si ŋandi. ²⁰ Amma ciraw halalante kul war ga hin k'a ŋaa.

²¹ War masi jifa kul ŋaa, taabuši kanj goo ni koyrawey ra se m'a noo a m'a ŋaa, wala m'a neere yaw se, zama ni man'ti kala jama henanante Abadantaa, ni Koyoo se. Masi hancin-ize hina paŋoo wawaa ra.»*

Azakkaa ašariyaa

²² «Ni faaroo duuraa kul, azakkaa kaa a ra, hayaa kanj ni faaroo ga kate a jiiri ka kaa jiiri. ²³ Abadantaa, ni Koyoo jine, nongoo kanj a g'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra, ma ni alkamaa, nda ni alaneb haroo, nda ni jiyoo, nda ni adabba beerey nda ibuuney gunde jinawey azakkaa ŋaa, woo ra n'ga wan ka hunbur Abadantaa, ni Koyoo waati kul. ²⁴ Waatoo kanj Abadantaa, ni Koyoo na albarka danj ni ra, de nongoo kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a suuba ka nga maapoo danj a ga, ga mooru ma ne, nda fondaa ga kuu ma ne ka koy nda a se, ²⁵ woo ra ma azakkaa barmay nooru, ma nooroo kunsun ni kaboo ra, ma koy nongoo ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba. ²⁶ No din ra ma nooroo day nda haya kul kanj n'baa, adabba beeri nda ibuuna, alaneb hari moora nda harifutu, haya kul kanj kan ma ne. Ma ŋaa no din Abadantaa, ni Koyoo jine, ma paali, ni nda ni alaayaney. ²⁷ Lewi bora kanj goo ni koyrawey ra, mas'a yala, zama a sii nda baa, a sii nda tubu ni bande.

²⁸ Jiiri hinza kul banda ga, jiiri hinzantoo faaroo duuraa azakkaa kul fattandi, m'a jisi ni koyrawey ra. ²⁹ Waatoo din, Lewi bora ga kaa kanj sii nda baa, a sii nda tubu ni bande, nda taabušoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurŋoo buu kanjanj goo ni koyrawey ra, i ga ŋaa hala i ma kungu, hala Abadantaa, ni Koyoo ma albarka danj goyey kul kanj ni kabey g'i tee ra.»

15

Jiiri iyye kul garawey ga nanjandi

¹ «Jiiri iyye kul benantaa ga, ma garawey nanj. ² Takaa ne kanj nda nanjanoo ga teendi: garawmaykaw kul kanj garaw nga cinaa se, g'a nanj a se. A masi nga cinaa wala nga armaa cahāndi, zama nanjanoo kanj ga teendi Abadantaa maapoo ga, feendi. ³ N'ga hin ka yaw cahāndi, amma woo kanj n'g'a may ni armaa ga, m'a nanj a se. ⁴ Haya kanj no, talka si hima ka bara ni do, zama Abadantaa ga hanse ka albarka danj ni ra gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu hala m'a mayray, ⁵ hayaa hinne kanj no man'ti kala ma hanse ka hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se, ka gaabandi ka yaamaroo woo kul kanj ay g'a noo ma ne hō ka dira. ⁶ Zama Abadantaa, ni Koyoo ga albarka danj ni ra sanda takaa kanj nda a n'a har ma ne, n'ga garaw ganda boobo se nda tolme, amma ni, n'si garaw zaa nda tolme, n'ga ganda boobo laama, amma i si ni laama.

⁷ Nda ni do talka goo ni armyey ra, ni koyrawey affoo ra, ni gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne, masi ni binoo kogandi a ga, masi ni kaboo šendandi ni arma talkaa se. ⁸ Ma hanse ka ni kaboo feeri a se k'a garaw nda kabedoonay haya kanj ga nga almuraadey hanse a se. ⁹ Ni boŋ hawgay masi anniya futu zaa ni binoo ra ka nee: «Jiiri iyyantoo man, nanjanoo jiiroo» ka ni arma talkaa guna nda guna futay, de man'a noo haya kul. A ga kaati ka Abadantaa cee ni ga, de n'ga duu zunubu. ¹⁰ A noo nda kabedoonay, ni binoo masi maray waati kanj n'g'a noo, nda n'na woo tee, Abadantaa, ni Koyoo ga albarka danj ni teegoyey kul ra nda ni kabe goyey kul ra. ¹¹ Talka si ben gandaa ra, woo se ay ga ni yaamar ka nee: «Ma hanse ka kabedoonay ni arma talkaa wala alfukaaroo se kanj goo ni gandaa ra.»»

Baŋney sawalyanoo

¹² «Nda ni armaa Ebere, aru wala woy na nga boŋ neere ma ne, a ga goy ma ne jiiri iddu, amma jiiri iyyantoo ra m'a sawal, m'a nanj a ma hun ni do. ¹³ Waati kanj n'n'a sawal k'a nanj a ma hun ni do, mas'a nanj a ma koy kabe koonu. ¹⁴ M'a noo nda kabedoonay gomni ni adabba buuney ra, nda ni attamoo ra, nda ni alaneb haroo ra. M'a noo gomney ra kanj nda Abadantaa, ni Koyoo na albarka danj ni ra. ¹⁵ Ma hongu kanj ni cindi ka tee baŋna Misira gandaa ra, Abadantaa, ni Koyoo na ni feeri, woo se ay ga ni noo yaamaroo woo hō. ¹⁶ Nda ni baŋnaa nee ma ne: «Ay si baa ya hun ni do», zama a ga baa ni nda ni borey, de mo a ga saabu ni do, ¹⁷ ma taaji zaa ka hanja fun ganboo caraa ga, a ga tee ni baŋnaa hala abada. Taka follokaa no n'g'a tee ni koŋŋaa se. ¹⁸ A masi tee ma ne šenday k'a sawal a ma koy, zama a nka goy ma ne jiiri iddu, de mo albaha kanj n'duu a ga too goykaw banaa cine hinka. Nda n'na woo tee, Abadantaa, ni Koyoo ga albarka danj haya kul kanj n'g'a tee ra.»

Adabba iz'aru jinaa ašariyaa

* 14:21 14.21 Fattaroo 23.19; 34.26.

¹⁹ «Gunde jinaa aru kan hayandi ni adabba beerey nda ibuuney ra, m'a yeeti jere ga Abadantaa, ni Koyoo se. Masi goy nda ni adabba beerey gunde jinaa, masi ni adabba buuney gunde jinaa hinbiroo kosu. ²⁰ Abadantaa, ni Koyoo jine ma adabba gunde jinaa n'aa, ni nda ni alaaaney, jiiri ka kaa jiiri, nongoo kan Abadantaa g'a suuba. ²¹ Nda malal goo a ga, a ga solli, wala danaw no, wala malal beeri dumi kul kan no goo a ga, mas'a kaa sargari Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga. ²² M'a n'aa ni koyrawey ra, boro kan si henan nda boro kan ga henan ga hin k'a n'aa ni mma nee n'aaan de sanda takaa kan nda boro ga jeeri wala hira n'aa. ²³ Hayaa hinne kan no, masi kuroo n'aa, m'a mun laboo ra sanda hari.»

16

Borcintaraa jingaroo

¹ «Abib handoo* kayandi, ma Borcintaraa jingaroo tee Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga, zama Abib handoo ra Abadantaa, ni Koyoo na ni fattandi Misira cijinoo ra. ² Borcintaraa jingaroo se ma adabba buuna nda ibeeri kaa sargari Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga, nongoo ra kan Abadantaa g'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra. ³ Jingaroo woo n'aaaney ra masi haya kul n'aa kan ra dolobiri goo, jirbi iyye ma takula n'aa kan ra dolobiri sii, binemarayyan takula, zama cahayan nda ni fatta Misira gandaa ra. Ni hunaroo kul ra ma hongu hanoo kan ni fatta Misira gandaa ra. ⁴ Dolobiri si hima ka diyandi ni do, ni laboo kul ra jirbi iyye. Hamoo kan n'g'a kaa sargari han jinaa almaaroo ra, haya kul masi kani a ra hala subaa ra. ⁵ N'si hin ka Borcintaraa jingaroo sargaroo kaa koyrawey affoo kul ra kan Abadantaa, ni Koyoo g'i noo ma ne. ⁶ Nongoo hinne kan Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra, nga ra n'ga Borcintaraa jingaroo sargaroo kaa almaaroo ra, waynaa kan yanoo ga, dimmaa kan ga ni fatta Misira. ⁷ M'a hina, m'a n'aa nongoo ra kan Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba. Subbaahoo ra, n'ga willi ka koy ni do. ⁸ Jirbi iddu ma takula n'aa kan ra dolobiri sii, jirbi iyyantoo hane margari kayante ga tee Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga. Masi goy kul tee.»

Jirbiyyewey jingaroo

⁹ «Ma jirbiyye hala cee iyye kabu, ma sintin ka jirbiyye iyyaa kabu hanoo kan cendey ga huru alkama jeeney ra. ¹⁰ Woo banda ga, ma Jirbiyyewey jingaroo tee Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga. Sargaroo kan n'g'a kaa nda ni bonj ma sawa nda albarkaa kan Abadantaa, ni Koyoo n'a danj ni ra. ¹¹ Ma jaali Abadantaa, ni Koyoo jine nongoo ra kan a n'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra, ni, nda ni iz'aroo, nda ni ize woyoo, nda ni ban'naa, nda ni kon'naa, nda Lewi boraa kan goo ni koyrawey ra, nda taabu'oo, nda alyatimoo, nda woyoo kan kurpoo buu kan yanj goo ni bande. ¹² Ma hongu kan ni cindi ka tee ban'na Misira, ma gaabandi ka yaamarey kul ka dira.»

Tendewey jingaroo

¹³ «Ma Tendewey jingaroo tee jirbi iyye waati kan ni attamoo nda ni alaneb haroo hegaa tee. ¹⁴ Ma jaali jingaroo ra, ni, nda ni iz'aroo, nda ni ize woyoo, nda ni ban'naa, nda ni kon'naa, nda Lewi boraa, nda taabu'oo, nda alyatimoo, nda woyoo kan kurpoo buu kan goo ni koyrawey ra. ¹⁵ Ma jingaroo tee jirbi iyye Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga nongoo ra kan Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba, zama Abadantaa, ni Koyoo ga albarka danj ni hegawey kul ra, nda goyey kul kan ni kabey g'i tee, n'ga duu jaali beeri. ¹⁶ Jiiroo ra cee hinza, jamaa arey kul ga hima ka kaa Abadantaa, ni Koyoo jine nongoo kan a g'a suuba ra: Takulawey kan ra dolobiri sii jingaroo ra, nda Jirbiyyewey jingaroo ra, nda Tendewey jingaroo ra. Boro si kaa Abadantaa jine kabe koono. ¹⁷ Boro foo kul ga hayaa noo kan a ga hin a, ka sawa nda albarkaa kan Abadantaa n'a danj a ra.»

Ašariyawey kan gorandi alkaaley se

¹⁸ «Ma alkaaliyan nda šenni toonandikawyan gorandi koyrawey kul ra kan Abadantaa, ni Koyoo g'i noo ma ne, hugu ka koy hugu, i ma jamaa ciiti nda šerretaray. ¹⁹ Masi ciiti šiirandi, masi borey bisandi cere, masi sufuray taa, zama sufuray mma lakkalkoyney danandi, a ga boro šerrantey šennoo šiirandi. ²⁰ Ma hanse ka gaabandi šerretaray ga, hala ma duu ka huna, de ma gandaa mayray kan Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne.»

Tooru ganayan harramandi

²¹ «Masi bundu tee Ašera tooru k'a sinji Abadantaa, ni Koyoo sargari tonadogoo kan n'g'a tee ni bonj se jeroo ga. ²² Masi tondi tee tooru k'a kayandi k'a gana, haya no kan Abadantaa, ni Koyoo ga konna a.»

* 16:1 16.1 Fattaroo 13.4.

17

¹ «Masi haw, wala feeji, wala hancin kanj ra malal wala dori goo kaa sargari Abadantaa, ni Koyoo se: almuhul no Abadantaa, ni Koyoo do. ² Koyrawey kanj Abadantaa, ni Koyoo n'i noo ma ne, nda a gar kanj affoo i ra aru wala woy goo kanj ga haya tee kanj si kan Abadantaa, ni Koyoo se, ka nga amaanaa dunbu, ³ ka koy tanayanj gana ka sujudu i se, wala waynaa jine, wala handoo, wala beenaa handarawey, haya kanj man'ti woo kanj ay n'a har, ⁴ nda i kate ma ne alhabaroo, wala ni nka maar'a, ma hanse ka ceeci ka guna wala cimi no, wala a teendi, wala almuhaloo woo teendi Izirayel ra. ⁵ Ma aroo din wala woyoo din kanj na goy futaa woo tee ka fatta ka koy koyraa mijoo ga, aroo wala woyoo, war m'a warra nda tondi k'a wii, a ga buu. ⁶ Boro kanj ga hima nda buuyan ga wiiyandi seede hinka wala ihinza šennoo ga. A si wiiyandi seede folloku šennoo ga. ⁷ Seedewey ti boro jinawey kanj ga ka kabe jer k'a kar k'a wii, woo banda ga, jamaa kul. Woo ra n'ga ifutu kaa war game.»

Ciiti šendey šennoo

⁸ «Nda boro wiiyan šenni, wala cere hooyan haya ga, wala cere marayyan, cere hooyan kul kanj tee ni koyrawey ra, de nga ciitoo ga šendi ma ne, ma tun ka žigi ka koy nongoo ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba. ⁹ Ma koy sargari juwalkey do kanj ti Lewi borey, nda alkaaloo kanj hanoo din goo nga goy zaarey ra, ma ceeci, de i ga takaa har ma ne kanj nda ciitoo dunbandi. ¹⁰ Ma dira nda takaa kanj nda i na ciitoo dunbu ma ne nongoo ra kanj Abadantaa n'a suuba, ma gaabandi ka dira nda takaa kanj nda i n'a har ma ne. ¹¹ Ma dira nda ašariyaa kanj i g'a har ma ne, nda ciitoo kanj i g'a har ma ne. Masi šiiri ni kabe henna wala ilaalaa ga ciitoo zaaboo šennoo se kanj i g'a har ma ne. ¹² Boro kanj ga fooma, a si hanjajer sargari juwalkaa se kanj ga kay no din ka goyey tee Abadantaa, ni Koyoo se, a si hanjajer alkaaloo se, bora din ga buu. Woo ra, n'na ifutu kaa Izirayel ra. ¹³ Jamaa kul ga maar'a, i ga hunbur, i si yee ka fooma.»

Hayey kanj kokoy ga hima k'i tee

¹⁴ «Waati kanj ni huru gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne, waati kanj n'n'a mayray, ni goro a ra, de ni nee: «Ay ga kokoy gorandi ay boŋ, sanda takaa kanj gandawey kul kanj g'ay kuubi k'ay bere g'a tee», ¹⁵ n'ga hima ka kokoy gorandi ni boŋ, bora kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba, ni armyey ra ma boro foo gorandi. Masi yaw gorandi ni boŋ kanj man'ti ni armaa. ¹⁶ Amma war kokoyoo masi duu bari boobo, a masi jamaa yeeti Misira mo ka duu bari boobo, zama Abadantaa nka nee war se: «War masi yee ka yee nda fondaa din.»* ¹⁷ A masi duu woy boobo, hala binoo masi koy mooru, a masi duu nzorfu kaaray nda wura kanj ga hanse ka boobo. ¹⁸ Waati kanj a goro nga kokoy gorodogoo ra, ašariyaa din kanj sargari juwalkey kanj ti Lewi borey n'a noo a se, a g'a hantum tiira tana ra k'a jisi nga boŋ se. ¹⁹ A ga hima ka bara a kone, de a m'a caw nga hunaroo kul ra, hala a ma wan ka hunbur Abadantaa, nga Koyoo, de a ma ašariyaa woo šenney kul nda nga hantumey wey kul dii k'i ka dira, ²⁰ hala a masi koy bine beeray nga armyey ga, de a masi šiiri yaamaroo se nga kabe henna wala ilaalaa ga, hala a ma duu ka duu aloomur nga kokoytaraa ra Izirayel game, nga nda nga izey.»

18

Sargarey si nondi kala Lewi borey se

¹ «Sargari juwalkey kanj ti Lewi boro nda Lewi alkabiilaa kul sii nda baa, i sii nda tubu Izirayel bande. I si huna nda kala sargari tonantey kanj nondi Abadantaa maapoo ga nda hayey kanj nondi a se. ² I sii nda tubu ngi armyey game, Abadantaa ti ngi tuboo sanda takaa kanj nda a n'a har i se.*

³ Hayey ne kanj sargari juwalkey ga duu ey jamaa ga, borey kanj ga sargari kaa, a ma tee haw, wala feeji, wala hancin. Kaboo, nda warkandoo, nda borkotoo ga nondi sargari juwalkey se. ⁴ M'a noo ni alkamaa hegaa ize jina-jinawey, nda ni alaneb hari jinaa, nda ni jiyoo hegaa ize jina-jinawey, nda ni adabba buuney hinbiri jina-jinawey. ⁵ Zama nga no Abadantaa, ni Koyoo n'a suuba alkabiilawey kul game, hala a ma kay ka goy Abadantaa maapoo ga, nga nda nga iz'arey waati kul.

⁶ Nda Lewi boro hun ni koyrawey affoo ra, nongu kul kanj ra a goo Izirayel ra, waati kul kanj ga kan a se, a ga hin ka koy nongoo ra kanj Abadantaa g'a suuba. ⁷ A ga goy Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga, sanda nga armyey kul kanj ti Lewi borey kanj ga kay no din Abadantaa jine. ⁸ Nga bagaa ŋaahayaa ga sawa nda cindey wanoo kanj sii woo kanj

* 17:16 17.16 Fattaroo 14.10-13. * 18:2 18.2 Kabuyaney 18.20.

a ga duu a nga baabey tuboo jinawey neereroo ra. ⁹ Waati kanj ni huru gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne masi gandawey wey almuahley denden.»

Taari annabey nda annabi cimoo

¹⁰ «Boro kul masi garandi ni do kanj ga nga iz'aroo wala nga ize woyoo danj nuune ra k'a tee sargari, boro kul kanj ga gunandi, wala a ga alkurra kar, wala walikarkaw, wala kottekoyni. ¹¹ wala sawcikaw, wala bukaw tunandikaw, wala gunandikaw, wala bukaw hāakaw. ¹² Boro kul kanj ga hayey wey tee na almuhal tee Abadantaa se, almuahley wey maaganda se Abadantaa, ni Koyoo ga dumey gaaray ni jine. ¹³ Ni dira takaa ma henan Abadantaa, ni Koyoo bande.

¹⁴ Zama dumey din kanj n'g'i gaaray mma hanjajer alkurrakarkey nda gunandikey se. Amma ni, Abadantaa, ni Koyoo mana yadda ma hayey wey tee. ¹⁵ Abadantaa, ni Koyoo ga annabi foo tunandi ni game, ni armye ra, sanda ay cine, war ma hanjajer a se. ¹⁶ Woo hunday ti hayaa kanj n'n'a wiri Abadantaa, ni Koyoo ga Horeb, jamaa margaroo hane, kanj n'nee: <Ya si yee ka maa Abadantaa, ay Koyoo jindoo, ya si yee ka dii nuune beeroo woo, hala ya si duu ka buu.>† ¹⁷ Abadantaa nee ya ne: <Woo kanj i n'a har ga boori. ¹⁸ Ay ga annabi foo tunandi ngi armye game sanda ni cine, ay g'ay šenney danj m̄noo ra, a ga hayaa kul har i se kanj nda ay g'a yaamar. ¹⁹ Boro kanj mana hanjajer ay šenney se, wey kanj a g'i har ay maanoo ga, agay no ma boraa hāa nda ey. ²⁰ Amma annabi kanj meebeeray ka šenni har ay maanoo ga kanj nda ya n'a yaamar a m'a har, wala nda a šelanj koy tanayanj maaney ga, annaboo din ga hima ka buu.>

²¹ A ga hin ka tee ma ni boŋ hāa ka nee: <Taka foo nda ir ga šennoo bay kanj Abadantaa man'a har?> ²² Waati kanj annaboo šelanj Abadantaa maanoo ga, de hayaa kanj a n'a har mana tee, šennoo woo Abadantaa man'a har. Meebeeray nda annaboo n'a har. Masi hunbur annaboo din.»

19

Koyrawey kanj ga boro ga nga boŋ talfi

¹ «Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo na dumey tuusu kanj Abadantaa, ni Koyoo ga ni noo ngi gandaa, waati kanj n'n'i gaaray, de ni goro ngi koyrawey nda ngi hugey ra, ² ni gandaa kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne m'a mayray, ma koyra hinza danj jere ga a ra. ³ Gandaa kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu, m'a zamna ihinza. Ma fondoyanj tee kanj ga koy nongu hinzaa ra, woo ra boro wiikaw ga hin ka zuru ka koy nga boŋ talfi i ga.

⁴ Hayaa ne kanj ra boro wiikaa ga hin ka zuru hala nga hundoo ma hallasi: boraa kanj na nga cinaa wii bila nda ma muray, ka gar man'ti konnari se, ⁵ nda a koy hawsaa ra, nga nda nga cinaa ka tuuri dunbu, de kaboo na daašoo kar waatoo kanj a ga baa nga tuuroo zafa, de daaši-izoo hun bundoo ga, a duu nga cinaa, a buu, boraa ma zuru ka koy koyrawey wey affoo ra hundoo ma hallasi, ⁶ Nda man'ti woo, bukaa faasakaa, nga futay beeroo ra, masi koy a gaarandi ka duu a, zama fondaa ga kuu, a masi koy duu a k'a wii, ka gar a si hima ka wiiyandi, zama man'ti a mma konna nga cinaa. ⁷ Woo se, ay ga ni yaamar ka nee: <Koyra hinza danj jere ga ni boŋ se.>

⁸ Nda Abadantaa, ni Koyoo na ni laboo beerandi sanda takaa kanj nda a n'a žee ni baabey se, nda a na ni noo gandaa kul kanj a na nga allaahidoo zaa ni baabey se, ⁹ woo ra n'ga koyra hinza tonton ihinzaa woo ga. Amma hayaa kanj no man'ti kala yaamaroo woo kul kanj nda ay ga ni yaamar hō gaabandi k'a dii, de m'a ka goy, ma baa Abadantaa, ni Koyoo ka hanga nga fondawey waati kul. ¹⁰ Takaa woo ra boro kanj mana haya kul tee kuroo si munandi gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu, de mo kuri alhaku sii ni ga.

¹¹ Amma nda boro ga konna nga cinaa, nda a na kumsay hirri a se, de a gaaru a se k'a kar buuyan karyan, affaa buu, nda a zuru ka koy koyrawey wey affoo ra, ¹² koyraa boro beerey ma boro sanba k'a dii, i g'a noo bukaa faasakaa se hala a ma duu ka buu. ¹³ Masi hinna a se, boraa wii k'a kaa Izirayel ra kanj na boraa wii kanj mana haya kul tee hala ma duu gomi.»

Labey hirrey ašariyaa

¹⁴ «Ni tuboo laboo kanj n'ga duu a gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne m'a mayray, masi ni cinaa laboo hirrey kanj boro jina-jinawey n'i danj kaa dogey ra.»

Seedewey goyoo

† 18:16 18.16 Zamnaa 5.25; Fattaroo 20.19.

¹⁵ «Seede folloku masi kay ka laybu wala zunubu kul kanj no tabatandi, zunubu kul kanj no zunubey ra kanj ga hin ka teendi, haya si tabatandi kala seede hinka wala ihinza šennoo ga.

¹⁶ Nda taari seede tun ka ifutu danj boro ga, ¹⁷ boro hinkaa kanj ga kakaw ga kay Abadantaa jine, nda sargari juwalkey jine, nda alkaaley jine kanjanj hanoo din goo ngi goy zaarey ra. ¹⁸ Alkaaley ma hanse ka ceci ka guna, nda i bay kanj seedaa man'ti kala taari seede, taari no a danj nga armaa ga, ¹⁹ woo ga, war ga hayaa tee a se kanj a baa nga m'a tee nga armaa se. Woo ra n'ga ifutu kaa war game. ²⁰ Borey jerey ga maar'a, de i ga hunbur. I si goy futaa woo cine tee war game koyne. ²¹ Masi hinna bora a woo cine se: hundi no ma hundi bana, moo no ma moo bana, hije no ma hije bana, kabe no ma kabe bana, cee no ma cee bana.»

20

Wongu ašariyawey

¹ «Waati kanj ni koy ni iberey wongu, de n'ga dii bariyanj, nda bari torkayanj, nda jama kanj bisa ni waney, masi hunbur ey, zama Abadantaa, ni Koyoo kanj na ni žigandi ka hun Misira gandaa ra goo ni bande. ² Nda war ga koy wongoo ra, sargari juwalkaa ga man ka šelanj jamaa se. ³ A ga nee i se: «Hanajer, Izirayel! War ga koy hō ka war iberey wongu. War gaahamey masi buu, war masi hunbur, war masi zalba, war masi jiti jiney ra. ⁴ Zama Abadantaa, war Koyoo ga dira war bande, ka war iberey wongu war se, ka war hallasi.»

⁵ Šenni toonandikey ga nee jamaa se: «May no ma hugu taaga cin, de a si jin ka huru a ra? Bora a ma willi nga do, a masi koy buu wongoo ra, boro tana ma kaa ka tee boro jinaa kanj ga huru a ra. ⁶ May no ma alaneb faari tee, de a mana izey ŋaa jina? Bora a ma willi nga do, a masi koy buu wongoo ra, boro tana ma kaa ka izey ŋaa. ⁷ May no ma woy cewoo dii, de a man'a zaa jina? Bora a ma willi nga do, a masi koy buu wongoo ra, boro tana m'a zaa.» ⁸ Šenni toonandikey ga koy a ga ka šelanj jamaa se, i ga nee: «May no ma hunbur? May no binoo hun? Bora a ma willi nga do, a masi koy nga armyey biney hasara sanda nga takaa.» ⁹ Waati kanj šenni toonandikey šelanj ka ben jamaa se, i ga wongu-izey jineboroyanj danj jamaa jine.

¹⁰ Waati kanj ni man koyra k'a wongu, ma koyraa borey noo fondo i ma alaafiya tee war bande bila wongu. ¹¹ Nda a yadda alaafiya, de a na nga koyraa miŋey feeri ma ne, jamaa kul kanj goo a ra ga goy ma ne nda gaabi, i ga tee ni baŋpey. ¹² Nda a mana yadda ka alaafiya tee war bande bila wongu, nda na ni wongu, m'a wanga k'a danj game. ¹³ Abadantaa, ni Koyoo g'a danj ni kaboo ra, arey kul kanj goo nga jamaa ra, n'g'i wii nda takuba. ¹⁴ Woyey, nda zankey, nda adabbawey, nda haya kul kanj goo koyraa ra, nga alganiimaa kul, n'ga nga hayey kul taa. N'ga alganiimaa ŋaa kanj n'duu a ni iberey ga, woo kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a noo ma ne. ¹⁵ Takaa woo no n'ga tee koyrawey kul se kanj ga hanse ka mooru ni kanjanj sii gandawey wey koyrawey ra kanj ra n'ga kaa ka goro. ¹⁶ Amma dumey wey koyrawey kanj Abadantaa, ni Koyoo g'i noo ma ne sanda tubu, masi hundi nanj ba haya foo ra kanj ga hunsar. ¹⁷ Ma Heti borey, nda Amor borey, nda Kanaŋ borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey halaci sōy sanda takaa kanj nda Abadantaa, ni Koyoo na ni yaamar, ¹⁸ hala i masi war waanandi almuahaley kul kanj i g'i tee ngi koyey se, ka zunubu tee Abadantaa, war Koyoo se.

¹⁹ Koyra kanj ni gay n'g'a wanga k'a danj game k'a wongu k'a dii, masi daaži ka tuurey zafa. Ma tuurey din izey tee meehunay, mas'i dunbu. Saajoo tuuroo adamize no kanj n'g'a wanga k'a danj game wala? ²⁰ Amma n'ga hin ka tuurey halaci, m'i dunbu, wey kanj n'ga bay kanj i si ŋandi. N'ga hin k'i ka wongu jinay tee ka koyraa kanj ga ni wongu wanga k'a danj game hala waati kanj ra a kanj.»

21

Boro bukaw kanj boro wiikaa mana bayrandi ašariyaa

¹ «Nda gandaa kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne m'a mayray ra boro kanj i n'a wii garandi hawsaa ra bila nda bora a kanj n'a wii ma bayrandi, ² ni boro beerey nda alkaaley ga fatta ka nga mooruyanoo neeši k'a dii bukaa do ka koy koyrawey ga kanj ga man a ga. ³ Waati kanj koyraa kanj ga man bukaa ga bayrandi, koyraa din boro beerey ga haw zan zaa kanj mana bay ka goy kul tee, a mana bay ka tiŋay-zaa-bundu jeeje. ⁴ Koyraa din boro beerey ga hawoo ka doo hari do kanj si kogu, kanj ra beerimaw mana bay ka tee, dumi mana bay ka sayandi a ra. No din ra i ga hawoo jindebandaa kayri haroo miŋoo ga.

⁵ Waatoo din sargari juwalkey kanj ti Lewi borey ga man kate, zama Abadantaa, ni Koyoo n'i suuba i ma goy nga se, i ma gaara Abadantaa maapoo ga, ngi no ma ciiti dunbu yenje dumi kul nda marayyan dumi kul kanj no. ⁶ Koyraa din boro beerey kul, wey kanj ti bukaa boro maanawey, ga ngi kabey jumay haw zanoo ga kanj i na jindebandaa kayri haroo mijoo ga. ⁷ I ga nee: <Ir kabey mana kuroo woo mun, ir mojey mana dii nga dooriyanoo. ⁸ Abadantaa, zunubu tuusuyanoo tee, ni jamaa Izirayel se kanj n'n'a sawal. Masi kuri kanj mana haya kul tee danj ni jamaa Izirayel game.> Takaa woo nda kuroo alhakoo ga yaafandi i se.

⁹ Ni, boro kanj mana haya kul tee kuroo kanj mun kaa war game, zama n'ga hima ka haya tee kanj ga šerre Abadantaa jine.»

Konja kanj duwandi wongu ra hijaa ašariyaa

¹⁰ «Waatii kanj ni koy ni iberey wongu, de Abadantaa, ni Koyoo n'i danj ni kaboo ra, n'n'i tee banjayan, ¹¹ nda n'dii konjey ra woy kanj kunturoo ga hennay, ni bag'a, n'n'a zaa wande, ¹² ma koy nda a ni hugoo do. A ma nga boŋoo cebu, a ma nga kabeyoyey kaa, ¹³ konjataray darbaa ga hun a ga, a ga goro ni do, a ga nga baaba nda nga naa hēe handu foo timmante. Woo banda ga, ma koy a do, ma hiji a, a ga tee ni wandoo. ¹⁴ Nda a si kan ma ne koyne, m'a nanj a ma koy nongu kanj kan a se, n'si hin k'a neere, n'si hin k'a danj tamtaray, zama n'n'a tee ni wandoo.»

Iz'aru jinaa ašariyaa

¹⁵ «Nda aru kanj goo nda wande hinka, ga baa affoo, a si baa affaa, a goo nda iz'aruyan woo kanj a ga bag'a ga nda woo kanj a si bag'a ga, de iz'aru jinaa man'ti kala woyoo kanj a si bag'a wane: ¹⁶ han kanj a ga nga tuboo tee nga iz'arey game, a sii nda fondo ka woyoo kanj a ga bag'a izoo tee iz'aru jinaa woyoo kanj a si bag'a wanoo jine, zama nga ti gunde jinaa. ¹⁷ A ma yadda kanj woyoo kanj a si bag'a iz'aroo ti gunde jinaa, a m'a noo baa hinka almaanoo kul ra. Iz'aroo woo ti ize jinaa kanj hun nga gaaboo ra. A ga duu hayey kanj gunde jinaa ga hima ka duu ey.»

Iz'aru turante ašariyaa

¹⁸ «Aru kanj goo nda iz'aru turante, hipešenda kanj si hanjajer nga baaba se, a si hanjajer nga naa se, nda i n'a hoyray, amma a mana hanjajer i se, ¹⁹ baaboo nda janoo m'a dii k'a fattandi ka koy nda a nga koyraa boro beerey do, nga koyraa mijoo ga. ²⁰ I ma nee koyraa boro beerey se: <Ir iz'aroo ne, turante no, hipešenda no, a si hanjajer ir se, izefutuu no, harifutu hanjyaw no.> ²¹ Koyraa arey kul m'a warra nda tondi k'a wii, a ga buu. Woo ra n'ga ifutu kaa war game. Izirayel kul ga maar'a, de i ga hunbur.»

Borey kanj kanjandi bundu ga ka wiiyandi ašariyaa

²² «Nda aru na zunubu tee kanj ga hima nda buuyan, de a wiiyandi, n'n'a deejii bundu ga, ²³ nga bukaa masi cijinoo tee bundoo ga, a tilasu zaari follokaa ra m'a fiji, zama boro kanj deejandi man'ti kala haya kanj Irkoy n'a laali. Masi gandaa žiibandi kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne a ma tee ni tuboo.»

22

Gaakasinay ašariyaa

¹ «Nda ni armaa hawoo, wala nga feejoo, wala nga hancinoo dere, de n'dii a, masi bisa a ga, masi goro man'a ka koy ni armaa do. ² Nda ni armaa si man ni, wala n's'a bay, ma adabbaa dii ni hugoo do, a ma cindi ni do hala waati kanj ni armaa kaa k'a ceeci, m'a yeeti a se. ³ Takaa follokaa no n'ga tee nga farkaa se, takaa din da nga bankaaraa se, ma takaa follokaa tee haya kul kanj dere ni armaa se, de n'duu a, n'si hin ka bisa a ga. ⁴ Nda n'dii ni armaa farkaa wala nga hawoo kanj fondaa ra, masi bisa a ga, a tilasu m'a gaa k'a tunandi.»

Ašariya tanayan

⁵ «Woy masi aru bankaaray danj, aru masi woy darbay danj. Boro kul kanj na woo tee, almuhal no Abadantaa, ni Koyoo se.

⁶ Nda ni fondaa ga n'dii ciraw teji, tuuri dumi kul kanj no ga wala laboo ga, izeyan bara a ra wala guuri, janoo ga kani izey ga wala guurey ga, masi janoo zaa nda izey. ⁷ A tilasu ma nanj janoo ma koy jina ma izey hinne zaa. Woo ra n'ga duu gomni, n'ga duu aloomur.

⁸ Nda n'na hugu taaga cin, ma kunga cin beeneheroo ga, hala masi duu ka kuri alhaku danj hugoo ga nda boro hun a ga ka kanj.

⁹ Masi dumi tana say ni alaneb faaroo ra, nda n'n'a woo tee, hayaa kul kanj n'n'a say ga yeetandi jere ga Irkoy se, nga nda alaneb faaroo hegaa. ¹⁰ Masi haw nda farka danj

cere ga ka beeri. ¹¹ Masi bankaaray nda šukka kaŋ teendi nda alman haabu nda lenj šukka.

¹² Ma buzu-buzu daŋ ni darbaa kaŋ goo ni jindoo ra kanje taacaa ga.»

Kakawyan woy here

¹³ «Nda aru hiiŋi woy, a marga nda a, woo banda ga, a man'a baŋ'a, ¹⁴ nda a na attabiya futu har a ga ka maapoo futandi ka nee: <Ay na woyoo woo zaa, ay marga nda a, ya na kabe gar a ga.> ¹⁵ Woo ga, woysoogaa baaba nda naŋoo ga kaboo silbawey zaa k'i ka koy koyraa boro beerey do koyraa miŋoo ga. ¹⁶ Woysoogaa baaba ga nee boro beerey se: <Ay n'ay ize woyoo noo aroo woo se wande, a si baŋ'a. ¹⁷ Nga ne, a na šenniyan har nga attabiya ga ka nee: "Ya na dii ni ize woyoo ga kabe silbawey." Ka gar ay ize woyoo kaboo silbawey ne zaara ga.> I ga zaaraa daaru koyraa boro beerey jine. ¹⁸ Koyraa diŋ boro beerey ga aroo dii k'a gooŋi, ¹⁹ i g'a zukandi nzorfu kaaray tamma boŋ zangu (100) kaŋ i g'i noo woysoogaa baaba se, zama a nka Izirayel woysoogo kaŋ mana aru bay maapoo futandi. A ga cindi ka tee nga wandoo, a si hin k'a fay kullihinne a ga huna. ²⁰ Amma nda hayaa tee cimi, kaboo silbawey mana diyandi woysoogaa ga, ²¹ i ga woysoogaa fattandi baaboo hugoo miŋoo ga, koyraa borey g'a warra nda tondi k'a wii, a ga buu, zama almunkar no a n'a tee Izirayel ra, ka woykuurutaray tee nga baaba hugoo ra. Woo ra n'ga ifutu kaa war game.

²² Nda aru garandi a ga kani nda woyhiiŋi, ihinkaa kul ga wiiyandi, aroo kaŋ kani nda woyoo nda woyoo hunday. Ifutu kaa Izirayel ra.

²³ Nda woysoogo kaŋ si aru bay, aru n'a wiri, de aru tana dii a koyraa ra ka kani nda a, ²⁴ war ma ngi boro hinkaa kul fattandi koyraa miŋoo ga, war m'i warra nda tondi k'i wii, i ga buu. Woysoogaa ga buu, zama a mana kaati koyraa ra ka borey cee. Aroo ga buu, zama a nka kaŋ nga cinaa wandoo ga. Woo ra n'ga ifutu kaa war game. ²⁵ Amma nda hawsaa ra aroo dii woysoogo kaŋ wirandi, nda aroo n'a dii ka kani nda a, aroo hinne kaŋ kani nda a no ma wiiyandi. ²⁶ Masi haya kul tee woysoogaa se, woysoogaa mana zunubu kul tee kaŋ ga hima nda buuyan. A ga hima nda boro kaŋ kaŋ nga cinaa ga k'a wii. ²⁷ Zama hawsaa ra a duu a, woysoogaa kaati, amma boro kul sii no kaŋ g'a hallasi.

²⁸ Nda aru dii woysoogo kaŋ si aru bay kaŋ mana wirandi, a kaŋ a ga ka kani nda a, de i n'i gar a ra, ²⁹ aroo kaŋ kani nda woysoogaa ga nzorfu kaaray tamma boŋ woyguu (50) noo woysoogaa baaba se, zama a nka kaŋ a ga, a g'a tee nga wandoo, a si hin k'a fay kullihinne a ga huna.»

23

¹ «Boro kul masi marga nda nga baaba wandoo, baaboo kaynandiyan no.»

Borey kaŋ si huru Abadantaa jamaa ra

² «Aru kaŋ maamey tutubandi, wala arutaraa dunbu ka hun a ga si huru Abadantaa jamaa ra.

³ Alharam si huru Abadantaa jamaa ra. Ba nga hayroo iwoyantoo (10to) si huru a ra.

⁴ Amoŋ boro nda Mowab boro si huru Abadantaa jamaa ra. Ba ngi hayroo iwoyantoo (10to) si huru Abadantaa jamaa ra hala abada. ⁵ Zama i mana kaa ka war kubay nda ŋaayan nda hari fondaa ra, waatoo kaŋ war fatta Misira, de mo i na Balam, Bewor iz'aroo kaŋ hun Petor koyraa ra kaŋ goo Mezopotami sufuray a ma war danga. ⁶ Amma Abadantaa, ni Koyoo mana yadda ka haŋajer Balam se. Abadantaa, ni Koyoo na dangaroo barmay ma ne k'a tee gaarari, zama Abadantaa, ni Koyoo nka baa ni. ⁷ Abada masi ngi alaafiyaa nda ngi gomnoo ceeci kullihinne n'ga huna.

⁸ Masi Edom boro dii harramante, zama ni armaa no, masi Misira boro dii harramante, zama ni nka goro ka waati tee nga gandaa ra. ⁹ Ngii hayroo, hala ihinzantoo ga hin ka huru Abadantaa jamaa ra.»

Jamaa kaloo ga hima ka henan

¹⁰ «Waati kaŋ ni koy ni iberey wongu, ma mooru ifutu kul. ¹¹ Nda aru goo ni do kaŋ si henan, zama cijinoo ra nga almaaniyoo mun a ga, a ga hima ka fatta jamaa kaloo se taray, a masi huru kaloo ra. ¹² Alaasaroo ra, a ma numay nda hari, waynaa kanyanoo ga, a ga hin ka huru jamaa kaloo ra. ¹³ Ma nongu tee jere ga, jamaa kaloo se taray, no diŋ ra n'ga koy. ¹⁴ Kuumu ma bara ni jinawey ra, nda n'koy saaji, ma guusu kaa, de ma ni ŋiiboo fiŋi. ¹⁵ Zama Abadantaa, ni Koyoo ga dira jamaa kaloo game ka ni hallasi ka ni iberey daŋ ni kaboo ra. Ni jamaa kaloo ma henan hala a masi dii ni do albasi kul, de a masi hun ni bande.»

Tam kaŋ zuru ašariyaa

¹⁶ «Masi tam kanj zuru nga koyoo ga ka kaa ka tugu ni do, yeeti nga koyoo se. ¹⁷ A ga goro ni do, ni jamaa game nongoo kanj a n'a suuba ra, ni koyrawey affoo ra, nongoo kanj kan a se, mas'a žilla.»

Zinaa kanj ga teendi tooru hugey ra

¹⁸ «Izirayel ize woyey game, zinaa kanj ga teendi tooru hugey ra masi teendi war do, Izirayel iz'arey game, zinaa kanj ga teendi tooru hugey ra masi teendi war do. ¹⁹ Woy zinateeri banaa wala aru zinateeri banaa, masi kate nda a Abadantaa, ni Koyoo hugoo ra, ka meefur kul kanj no bana, zama ngi boro hinkaa kul man'ti kala almuhul Abadantaa, ni Koyoo se.»

Garaw nda albaha

²⁰ «Masi garaw ni armaa se ka albaha dii a ga: mas'a tee nooru ra, mas'a tee ŋaayan ra, mas'a tee haya kul ra kanj ga garawandi ka duu albaha. ²¹ N'ga hin ka albaha dii yaw ga, amma ni armaa, mas'a dii a ga, hala Abadantaa, ni Koyoo ma albarka danj ni kabe goyey kul ra, gandaa ga kanj ra n'ga huru k'a mayray.»

Meefur ašariyaa

²² «Nda n'na meefur zaa Abadantaa, ni Koyoo se, masi gay man'a kaa, zama šikka sii, Abadantaa, ni Koyoo ga ni hāa nda a, nda woo teendi, a ga tee ma ne zunubu. ²³ Nda n'na ni boŋ dii mana meefur zaa, mana duu zunubu. ²⁴ Amma haya kanj ni mijoo n'a har, m'a tee ka sawa nda meefuroo kanj n'n'a zaa nda ni boŋ Abadantaa, ni Koyoo se, woo kanj ni mijoo n'a har.»

Ka ŋaa ni cinaa faaroo ra ašariyaa

²⁵ «Nda ni huru ni cinaa alaneb faaroo ra, n'ga hin ka alaneb-izey ŋaa nda woo kanj kan ma ne hala ma kungu, amma masi danj ni jinaa ra. ²⁶ Nda ni huru ni cinaa taasoo faaroo ra, n'ga hin ka jeeni kaa nda ni kabey, amma masi cendi danj ni cinaa taasoo ra.»

24

Woy kanj fay ašariyaa

¹ «Nda aru na woy zaa hijay, de woyoo mana kan a se koyne, zama a dii woyoo ga haya kanj si tee a se, a ma fay-kaddaasu hantum a se. Nda a n'a noo a se, a m'a fattandi nga do. ² A ga fatta a do, a ga koy, a ga hin ka tee aru tana se wande. ³ Nda aroo woo mo si bag'a, a ma fay-kaddaasu hantum a se. Nda a n'a noo a se, a m'a fattandi nga do. Wala nda aroo kanj n'a zaa buu, ⁴ aru jinaa din kanj n'a nanj si hin k'a zaa wande koyne, zama a si halal a se, almuhul no Abadantaa jine. Masi zunubu danj gandaa ga kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu.»

Aru hiji taaga ašariyaa

⁵ «Aruhiji taaga si koy wongu, de mo jeraw kul masi huru a ga, haya kul s'a dii hala jiiri foo nga hugoo sabbu se, a ma woyoo kanj a hiji a ŋalandi.»

Tolme ašariyaa

⁶ «Masi fufutondi dii tolme, masi fufutondi-izoo mo dii. Nda n'n'a woo tee, a ga hima nda hundi no n'n'a dii tolme.»

Boro zaayan ašariyaa

⁷ «Nda boro diyandi kanj na nga armaa zay Izirayel borey ra k'a danj baŋnataray wala a n'a neere, goy futu teekaa ga wiyandi. Woo ra n'ga ifutu kaa war game.»

Jiray ašariyaa

⁸ «Ni boŋ hawgay jiray ga, ma hanse ka lakkal danj a se, de ma hayaa kul tee nda takaa kanj nda sargari juwalkey kanj ti Lewi boro g'a cawandi ma ne. War ma gaabandi ka goy nda woo kanj nda ay na sargari juwalkey yaamar. ⁹ Hongu hayaa kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a tee Maryama se fondaa ra waatoo kanj war ga fatta Misira. *»

Tolme ašariyaa koyne

¹⁰ «Nda ni garaw ni cinaa se, masi huru nga hugoo ra ka tolme dii, ¹¹ ni mma cindi taray, boraa kanj se n'ga garaw ga kate ma ne tolmaa taray. ¹² Nda talka no, masi nanj nga tolmaa ma kani ni do. ¹³ Ma gaabandi ka tolmaa yeeti a se waynaa kanjanoo ga hala a ma kani nga bankaaraa ra, a ma gaara ma ne. Šerretaray no ma ne Abadantaa, ni Koyoo do.»

Goykaw-ize ašariyaa

* 24:9 24.9 Kabuyaney 12.10.

¹⁴ «Masi goykaw-ize talka wala alfukaaru šiita, a ma tee ni armey wala ni yawey affoo kanj ga goro ni gandaa koyrawey ra. ¹⁵ M'a noo nga zaaroo goyhayoo za waynaa mana kanj, zama talka no, a ga too a ga. Nda man'ti woo, a ga kaati ka Abadantaa cee ni ga, de n'ga duu zunubu.»

Boro foo kul ga tuuru nga boŋ maapoo ga

¹⁶ «Baabey si wiiyandi izey maaganda se, izey si wiiyandi baabey maaganda se. Boro foo kul ga wiiyandi nga boŋ zunuboo maaganda se.»

Haya kanj ga nanandi talkey se

¹⁷ «Masi yaw nda alyatim toope, masi woy kanj kurŋoo buu bankaaraa dii tolme. ¹⁸ Ma hongu kanj ni cindi ka tee baŋŋa Misira, Abadantaa, ni Koyoo na ni feeri. Woo se ay ga ni yaamar ma ŧennoo woo ka goy.»

¹⁹ Waati kanj n'ga ni faaroo hegay, de ni dirpa jeeni ni faaroo ra, masi willi ka koy a zaa. A man'ti kala yawoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurŋoo buu wane. Nda n'a woo tee, Abadantaa, ni Koyoo ma albarka danj ni kabe goyey kul ra. ²⁰ Waati kanj n'ga ni zaytu-izey som, masi yee a ga ka wey kanj cindi a ga dogu. A man'ti kala yawoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurŋoo buu wane. ²¹ Waati kanj n'ga ni alaneb-izey kosu, masi willi ka izey kanj cindi a ga ceeci. A man'ti kala yawoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurŋoo buu wane. ²² Ma hongu kanj ni cindi ka tee baŋŋa Misira gandaa ra. Woo se ay ga ni yaamar ma ŧennoo woo ka dira.»

25

Takaa kanj nda ciiti ga dunbandi

¹ «Nda kakaw huru boroyan game, i ga koy alkaaloo jine a m'i ciiti, cimikoynoo ga henanandi, woo kanj sii nda cimi ga zukandi. ² Nda boraa kanj sii nda cimi ga hima ka ŋabandi, alkaaloo g'a daaru ganda, i m'a barzu jinoo ra ka sawa nda barzu mee hinnaa kanj nda nga layboo ga hima. ³ Barzu mee woytaaci (40) no ma hun a ra, amma i masi bisa a ga, nda a bisa woo, ma hunbur ni armaa masi koy kayna ni jine.»

Haw aŧariyaa

⁴ «Masi heejoo mijoo haw waati kanj a ga taasu musay.»

Naa-izetaray hijay

⁵ «Nda armayanj ga goro cere bande, nda affoo buu bila nda a ma duu iz'aru, bukaa wandoo si koy hiji ceewaani. Nga alboraa ga koy a do k'a zaa wande, woo ra a na hayaa tee a se kanj albora ga hima k'a tee. ⁶ Gunde jinaa kanj a g'a danj aduŋŋa ra armaa kanj buu maapoo no ma huru a ga, hala maapoo masi tuusandi ka hun Izirayel ra.

⁷ Nda aroo woo si baa nga ma nga albora woyoo zaa wande, albora woyoo ga ŋigi ka koy koyraa mijoo ga boro beerey do ka nee i se: «Agay alboraa wanji ka nga armaa maapoo tunandi Izirayel ra, a wanji ka nga alborataraa goyoo tee ya ne.» ⁸ Alboraa koyraa boro beerey g'a cee ka ŧelanj a se. Nda a cindi a ga ka nee: «Ay si baa y'a zaa wande», ⁹ woo ga, albora woyoo ga man nga albora boro beerey jine, a ga nga albora aroo taami cala foo kaa, de a ga tufa ndumoo ga. A ga nee: «Hayaa ne kanj boro g'a tee aru se kanj wanji ka nga armaa hugoo kayandi.» ¹⁰ Maapoo kanj nda i ga boraa cee Izirayel ra ti: «Boraa kanj taami cala faa hun hugoo.»

Woy si hima ka huru aru hinka yenje ra

¹¹ «Nda aru hinka yenje, nda affoo wandoo man ka nga kurŋoo kaa boraa kanj g'a kar kaboo ra, nda a na nga kaboo tanj ka aroo dii nda nga arutarawey, ¹² ma woyoo kaboo dunbu, masi hinna a se.»

Maamala aŧariyaa

¹³ «Neeŧi tondi hinka, ikaccu nda ibeeri masi bara ni saakoo ra. ¹⁴ Neeŧi jinay hinka, ikaccu nda ibeeri masi bara ni do. ¹⁵ Neeŧi tondi henna cimi ma bara ma ne, neeŧi jinay henna cimi ma bara ma ne, hala ma duu ka duu aloomŋer gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne. ¹⁶ Zama boro kul kanj ga woo tee, boro kul kanj ga goy nda ŧerretaray janjaj, almuhala no Abadantaa, ni Koyoo do.»

Amalek borey ŧennoo

¹⁷ «Hongu hayaa kanj Amalek n'a tee ma ne fondaa ra waatoo kanj war ga fatta Misira, ¹⁸ takaa kanj nda a na ni kubay fondaa ra, ka ni banda borey kar, yalaafantey kul kanj goo banda here, a gar kanj ni fara, ni dusu, zama a si hunbur Irkoy. ¹⁹ Waati kanj Abadantaa, ni Koyoo, na ni noo alaafiya ka ni kaa ni iberey kul kabey ra kanj ga ni kuubi ka ni bere

gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu, hala m'a mayray, ma Amalek maapoo kaa beenaa cire. Masi dirna woo.»

26

Dumari-ize jina-jinawey ašariyaa

¹ «Waati kanj ni huru gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne sanda tubu, waati kanj n'a mayray, de ni goro a ra, ² n'ga ni gandaa kanj Abadantaa g'a noo ma ne dumari-ize jina-jinawey kul zaa, m'i danj kokondo ra, de n'ga koy nongoo kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a suuba ka nga maapoo gorandi a ra. ³ Ma koy sargari juwalkaa do kanj hanoo din goo nga goy zaarey ra, ma nee a se: <Ay g'a har hō Abadantaa, ni Koyoo jine kanj ay huru gandaa ra kanj Abadantaa zee ir baabey se kanj nga g'a noo ir se.> ⁴ Sargari juwalkaa ga kokondaa dii ni kaboo ra k'a jisi Abadantaa, ni Koyoo sargari tonadogoo jine. ⁵ De ma šennoo zaa Abadantaa, ni Koyoo jine ka nee: <Ay baaba man'ti kala Aram boro kanj ga gana-gana, a nka zunbu ka koy Misira, nga nda boro kaynayanj ka goro no din sanda taabuši. A tee dumi beeri kanj goo nda gaabi, i ga boobo. ⁶ Misira borey n'ir žilla k'ir kankam k'ir danj goy šenda ra. ⁷ Ir kaati ka Abadantaa, ir baabey Koyoo cee. Abadantaa na hanajjer ir se, a dii ir kankamroo, nda ir zaraboo, nda ir šiitaroo. ⁸ Abadantaa man'ir fattandi Misira kala nda kabe gaabante, nda hini, nda teegoy beeri hunburante, nda tammaasayanj, nda kayfiyanj. ⁹ Nga no ka kate ir ne ra, a n'ir noo gandaa woo, ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari. ¹⁰ Sohō nga ne, ay ga kate laboo kanj ni, Abadantaa n'a noo ya ne dumari-ize jina-jinawey.> Šennoo kanj harandi banda ga, ma hayey jisi Abadantaa, ni Koyoo jine, ma sujudu Abadantaa, ni Koyoo jine.

¹¹ Woo banda ga, ma paali haya henney kul maaganda kanj Abadantaa, ni Koyoo n'i noo ni nda ni hugoo se, ni, nda Lewi boraa, nda yawoo bande kanj goo ni do.»

Jiiri hinzantoo azakkaa

¹² «Jiiri hinza kul, jiiri hinzantoo ti azakkaa jiiroo. Waati kanj n'na ni hayey kul heгаа azakkaa kaa, m'a noo Lewi boraa se, nda yawoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurpoo buu. I g'a ŋaa, i ga kungu ni koyrawey ra. ¹³ Waatoo din ma nee Abadantaa, ni Koyoo jine: <Ay na hayaa kanj yeetandi jere ga Irkoy se kaa ay hugoo ra, ay n'a noo Lewi boraa, nda yawoo, nda alyatimoo, nda woyoo kanj kurpoo buu se ka sawa nda yaamar kul kanj n'n'a noo ya ne, bila nda y'a hoo, ya na dirna ba affoo. ¹⁴ Ya na haya kul ŋaa a ra waatoo kanj ay goo buuyan goray ra, ya na haya kul kaa a ra waatoo kanj ay si henan, ya na haya kul kaa a ra bukaw se. Ay na hanajjer Abadantaa, ay Koyoo se, ay goy nda takaa hunday kanj nda n'n'ay yaamar. ¹⁵ Abadantaa, ni kanj goo ni nongoo henanantaa ra kanj ti beenaa, fuuni ganda ka guna ka dii, ma albarka danj ni jamaa Izirayel ra, nda gandaa kanj n'n'a noo ir se ra sanda takaa nda n'n'a zee ir baabey se, gandaa kanj ra yuu nda waa ga tee hari.»

Izirayel man'ti kala Abadantaa jamaa

¹⁶ «Hō Abadantaa, ni Koyoo ga ni yaamar ma hantumey, nda fondawey wey ka goy, m'i dii, m'i ka goy nda ni binoo kul nda ni hundoo kul. ¹⁷ Hō n'na allaahidu zaa kanj Abadantaa ti ni Koyoo, de mo n'ga hanga nga fondawey, kanj n'ga nga hantumey, nda nga yaamarey, nda nga ašariyawey dii, de mo n'ga hanajjer a se. ¹⁸ Hō Abadantaa na allaahidu zaa ma ne kanj ni ti nga halaalaa sanda takaa kanj nda n'a har ma ne, de mo kanj ma nga yaamarey kul dii, ¹⁹ hala nga ma hanse ka ni noo beeray, nda maa, nda jeeray ka bisa dumey kul kanj a n'i taka, ma tee jama henanante Abadantaa, ni Koyoo se sanda takaa kanj nda n'a har ma ne.»

27

Tonday kanj i n'i kayandi Ebal tondi hondoo ga

¹ Musa nda Izirayel boro beerey na jamaa yaamar ka nee: «Yaamaroo kul kanj ay g'a har war se hō, war m'a dii. ² Han kanj war na Žurdey isaa deŋ ka bisa gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne, ma tondi beeriyanj kayandi, m'i yon nda dooru. ³ Ma ašariyaa woo šenney kul hantum i ga waati kanj ni bisa ka huru gandaa ra kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne, ganda kanj ra waa nda yuu ga tee hari, nda takaa kanj nda Abadantaa, ni baabey Koyoo n'a har ma ne. ⁴ Waati kanj war na Žurdey isaa deŋ, war ma tondey wey kayandi Ebal tondi hondoo boŋ kanj ay ga war yaamar hō war m'i kayandi, m'i yon nda dooru. ⁵ No din ra ma sargari tonadoo cin Abadantaa, ni Koyoo se, sargari tonadoo kanj teendi nda tondi, tondiyanj kanj ga guuru mana bay ka tuku. ⁶ Ma Abadantaa, ni Koyoo sargari tonadogoo cin nda tondiyanj kanj mana goyandi.

Nga boŋ n'ga sargari kukuranteyan kaa Abadantaa, ni Koyoo se. ⁷ Ma alaafiya teendi sargarey kaa, no din ra ma ŋaa, ma ŋaali Abadantaa, ni Koyoo jine. ⁸ Tondey wey ga ma ašariyaa woo ŋenney kul hantum k'i žeeru a ga kaaray.»

⁹ Musa nda sargari juwalkey kanj ti Lewi boro ŋelan Izirayel kul se ka nee: «Izirayel, dangay, ma hanjajer. Hō ni tee Abadantaa, ni Koyoo jamaa. ¹⁰ Ma hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se, ma nga yaamarey nda nga hantumey ka dira kanj ay g'i noo ma ne hō.»

¹¹ Zaaroo din hunday ra, Musa na jamaa yaamar ka nee: ¹² «Waati kanj war na Žurden isaa denj, alkabiilawey kanj ti Simewonj, nda Lewi, nda Žuda, nda Isakar, nda Isufi, nda Benžamej ga kay Garizim tondi hondoo boŋ ka albarka gaara jamaa se. ¹³ Amma alkabiilawey kanj ti Rubenj, nda Gad, nda Ašer, nda Zabulonj, nda Dan, nda Neftali ga kay Ebal tondi hondoo boŋ laali gaarayan se.»

Laaliyan woy cindi hinkaa (12)

¹⁴ Lewi borey ga ŋennoo zaa ka jinde jer ka nee Izirayel arey kul se:

¹⁵ «Boraa laali kanj ga bundu tooru hanse wala kanj ga guuru mennandi k'a tee tooru, haya no kanj kabe goykaw k'a tee k'a danj nongu tugante ra. Almuhal no Abadantaa do. Jamaa kul ga zaabi ka nee: <Amin.>

¹⁶ Boraa laali kanj ga nga baaba nda nga ŋaa kaynandi. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

¹⁷ Boraa laali kanj ga nga cinaa laboo hirrey kaa dogey ra. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

¹⁸ Boraa laali kanj ga danaw fondaa derandi a se. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

¹⁹ Boraa laali kanj ga yaw, wala alyatim, wala woy kanj kurŋoo buu tooje. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²⁰ Boraa laali kanj ga kani nda nga baaba wandoo, zama a nka nga baaba kaynandi. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²¹ Boraa laali kanj ga marga nda adabba, dumi kul kanj no. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²² Boraa laali kanj ga kani nda nga woymaa, a ma tee baaboo ize woyoo wala ŋaŋoo ize woyoo. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²³ Boraa laali kanj ga kani nda nga wandoo ŋaa. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²⁴ Boraa laali kanj ga nga cinaa kar k'a wii tuguyan ra. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²⁵ Boraa laali kanj ga sufuray taa ka boro kanj mana haya kul tee kuroo mun. Jamaa kul ga nee: <Amin.>

²⁶ Boraa laali kanj si ašariyaa woo ŋenney kayandi k'i ka dira. Jamaa kul ga nee: <Amin.>»

28

Irkoy na allaahiduyanj zaa albarka here

¹ «Nda n'ga hanjajer ka boori Abadantaa, ni Koyoo se ka gaabandi ka dira nga yaamarey kul bande nda takaa kanj nda ay g'i har ma ne hō, Abadantaa, ni Koyoo ga ni jer beene ka bisa laboo dumey kul. ² Nda n'na hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se, albarkawey kul ne kanj n'ga duu ey, de i ga tee ni wane:

³ Albarka ga huru ni ra koyraa ra, albarka ga huru ni ra hawsaa ra. ⁴ Albarka ga huru ni hayroo, nda hayey kanj ni laboo g'i hay, nda ni adabbaa hayroo, nda ni hawey hayroo, nda ni alman buuney hayroo ra. ⁵ Albarka ga huru ni kokondaa nda ni hanfoo ra. ⁶ Albarka ga huru ni ra ni hururoo ga, albarka ga huru ni ra ni fattaroo ga.

⁷ Abadantaa ga ni noo hinay ni iberey ga kanj ga kay ma ne. I ga fondo folloku zaa ka kaa ka ni wongu, amma i ga zuru ni jine nda fondo iyee. ⁸ Abadantaa ga yaamar noo albarka ma huru ni attam fanjidogety nda ni kabe goyey kul ra. Gandaa kanj Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne, a ga albarka danj ni ra gandaa din ra.

⁹ Nda n'na Abadantaa, ni Koyoo yaamarey dii, de ni hanga nga fondawey, Abadantaa ga ni tee jama hananante nga boŋ se nda takaa kanj nda a n'a žee ma ne. ¹⁰ Dumey kul kanj goo laboo ga, ga dii kanj Abadantaa maŋoo ga ciya ni ga, de i ga hunbur ni.

¹¹ Abadantaa ga ni too nda gomni ka ni hayroo, nda ni adabbaa hayroo, nda hayey kanj ni laboo g'i hay boobandi laboo ga kanj Abadantaa n'a žee ni baabey se kanj nga g'a noo ma ne. ¹² Abadantaa ga nga alman jisidoo hennaa feeri ma ne kanj ti beena, ka ni noo nciŋni nga waatoo ra, ka albarka danj ni kabe goyoo kul ra. N'ga garaw dumi booboyanj se, amma ni, n'si garaw zaa. ¹³ Abadantaa ga ni danj jine ma tee boŋoo, n'si tee nsunfaa, waati kul beene no n'goo, abada n'si yee ganda, nda n'ga hanjajer Abadantaa, ni Koyoo yaamarey se kanj ay g'i har ma ne hō k'i dii k'i ka dira, ¹⁴ nda n'si šiiri nongu tana here ŋenney kul ra kanj ay g'i har ma ne hō, nda n'si hanga koy tanayanj bande k'i gana.»

Laalirey kanj ga duwandi Irkoy hanjajer janjaa ra

¹⁵ «Amma nda n'si hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se, n'si gaabandi ka dira nga yaamarey kul nda nga hantumey kul bande kanj nda ay ga ni yaamar hō, laalirey kul ne kanj ga kaa ni ga, de i ga duu ni: ¹⁶ n'ga laali koyraa ra, n'ga laali hawsaa ra. ¹⁷ Ni kokondaa nda ni hanfoo ga laali. ¹⁸ Ni hayroo, nda hayey kanj ni laboo g'i hay, nda ni adabbaa hayroo, nda ni alman buuney hayroo ga laali. ¹⁹ N'ga laali ni hururoo ga, n'ga laali ni fattaroo ga.

²⁰ Abadantaa ga laaliyan sanba ni ga, a ga lakkaltunay sanba ni ga, ka ni kabe goyey kul birji, hala ma halaci, ma cahā ka dere, ni teegoy futawey maaganda se, zama n'n'ay nanj.

²¹ Abadantaa ga wirci laala kanj ga bere ka ni kar, hala a ma ni tuusu ka ni kaa laboo ga kanj ra n'ga huru k'a mayray. ²² Abadantaa ga pomyan ka ni kar, nda gaaham konni, nda tonyan, nda funsuyan. A ga kate ni faarey ga kogay ka dumari-izey funbandi. I ga duu ni hala ma dere.

²³ Beenaa kanj goo ni bonj ga tee sanda alhan, laboo kanj goo ni cire ga tee sanda guuru. ²⁴ Abadantaa ga kusaw nda labu hamni sanba ni gandaa se sanda ncirpi, a ga hun beenaa ra ka zunbu ni bonj hala ma halaci.

²⁵ Abadantaa ga ni kar ni iberey jiney ra k'i noo hinay ni ga, n'ga kaa i ga nda fondo folloku, n'ga zuru i jine nda fondo iyey, laboo laamawey kul, boro kanj dii ni ga hunbur woo kanj duu ni maaganda se. ²⁶ Ni bukaa ga tee ŋaayan cirawey kul nda gandaa adabbawey kul se, boro kul si i dirgasandi.

²⁷ Abadantaa ga ni kar nda Misira futtawey, nda waynaw, nda kursa, nda kaajiri kanjanj si hin ka duu baani. ²⁸ Abadantaa ga ni kar nda hollay, nda danawtaray, nda bonj hasaraw. ²⁹ Zaarikay cululu n'ga dadaba sanda takaa kanj nda danaw ga dadaba kubaa ra. Haya kul kanj n'n'a tee si boori. Waati kul i ga ni šiita, i ga ni kom, n'si duu faabakaw.

³⁰ N'ga woy cee dii, boro tana ga kani nda a, n'ga hugu cin, n'si goro a ra, n'ga alaneb faari tee, n'si izey ŋaa. ³¹ Ni hawoo ga koosandi ni jine, n'si hamoo ŋaa, ni farkaa ga diyandi ni jine, a si yeetandi ma ne, ni alman buunaa ga nondi ni iberey se, boro sii no kanj ga ni faaba. ³² Ni iz'arey nda ni ize woyey ga huru jama tana kabey ra, ni moyey ga dii ey, n'ga fara k'i batu yaada, amma n'si hin ka baffoo tee. ³³ Jama kanj n's'a bay ga hayey kanj ni laboo g'i hay nda ni kabe goyoo albarkaa ŋaa, waati kul n'ga šiita n'ga kankam. ³⁴ Hayaa kanj ni moyey dii a ga ni kanjandi hollay ra.

³⁵ Abadantaa ga ni kanjey nda ni ceehamey kar nda futta laalayanj kanj si hin ka duu baani, a ga ni kar nda ey za ni cewoo ga hala ni bonoo ga.

³⁶ Abadantaa ga ni nda ni kokoyoo kanj n'n'a danj ni bonj ka koy ganda ra kanj n's'a bay, ni baabey s'a bay, no din ra n'ga koy tanayanj gana kanjanj ti bundu nda tondi. ³⁷ N'ga tee bonjhawayhaya, nda yaasayhaya, nda haarayhaya dumey kul game kanj do Abadantaa ga ni ka koy.

³⁸ N'ga dumi boobo say faarey ra, amma haya kaccu no n'g'a hegay, zama ndoowey g'a ŋaa. ³⁹ N'ga alaneb faariyanj tee, n'g'i hanse, amma n'si ngi alaneb haroo hanj, n'si ngi hegaa tee, zama nooney g'i ŋaa. ⁴⁰ Ni gandaa kul ga tee zaytunaa, amma jiyoo si yonandi ni ga, zama ni zaytu-izey ga kanj. ⁴¹ N'ga iz'aruyanj nda ize woyyanj hay, amma i si tee ni wane, zama i ga huru tamtaray. ⁴² Ndooy beerey ga ni tuurey kul nda hayey kanj ni laboo g'i hay daabu.

⁴³ Yawoo kanj goo ni do goo ma ne beene waati kul, de ni, waati kul ni mma yee ganda, ⁴⁴ a ga garaw ma ne, amma ni, haya sii ma ne kanj n'g'a garaw a se. Nga, a ga huru ni jine ka tee bonoo, de ni, n'ga tee nsunfaa.

⁴⁵ Laalirey wey kul ga kanj ni bonj, i ga hanga ni, ka duu ni hala waati kanj ni halaci, zama mana hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se ka nga yaamarey nda nga hantumey dii kanj nda a na ni yaamar. ⁴⁶ Laalirey wey duu ni hala i ma tee tammaasa nda kayfi ni nda ni hayroo se hala abada.

⁴⁷ Zama mana Abadantaa, ni Koyoo gana nda ŋaali nda binekaanay waatoo kanj a na ni feeri haya kul here, ⁴⁸ woo se iberey kanj Abadantaa g'i sanba ni ga, n'ga tee i se tam heray nda jaw ra, nda gaa koonu, nda talkataray haya kul ra. Abadantaa ga guuru tinj-zaa-bundu danj ni jindoo ga hala waati kanj a na ni halaci. ⁴⁹ Abadantaa ga gandaa kanj ga mooru, a goo hala adunja bonj faa ga sanba ni ga, ganda kanj ga gum ni ga sanda takaa kanj nda dutaloo ga zunbu nga hamoo ga, ganda no kanj n'si maa nga ŋennoo, ⁵⁰ dumi kanj ndumoo ga futu, a si boro ŋeena beerandi, a si alhormo tee soogo se. ⁵¹ A ga ni almanoo hayroo nda hayey kanj ni laboo g'i hay ŋaa hala ma halaci, i si alkama, wala alaneb hari, wala jii, wala ni adabba beerey hayroo, wala ni alman buuney hayroo nanj war se, kokoroo ti a ga ni derandi. ⁵² A ga ni wanga ka ni danj game koyrawey kul ra hala waati kanj ra cete kuku gaabantey wey kanj ra n'na ni naanaa danj kanj ni gandaa

kul ra. A ga ni wanga ka ni dan game ni koyrawey kul ra, a ga ni gandaa kul dii kan Abadantaa, ni Koyoo g'a noo ma ne.

⁵³ Ni iberoo ga ni wanga ka ni dan game ka ni šiita hala nongu kan ra n'ga ni gundoo izoo ŋaa, n'ga ni iz'arey nda ni ize woyey kan Abadantaa, ni Koyoo n'i noo ma ne hamey ŋaa. ⁵⁴ Ni do, arey kul boro hennaa kan ti alaafiyakoyini, si hinna nga armey, nda nga wandoo kan binoo ga bag'a nda nga ize cindey kan goo maapoo ga. ⁵⁵ Nga izey hamey kan a g'i ŋaa, a s'i zamna nga nda nga borey game, zama haya kul mana cindi a se kan a g'a ŋaa nda man'ti wey, wangaroo nda šiitaroo kan ni iberoo g'a tee ni koyrawey ra maaganda se. ⁵⁶ Ni do, woyey kul boro henna kan ti alaafiyakoyini, nga borohennataraa nda nga alaafiya se, a si baa nga ma ba nga ceetaamoo fur laboo ga. A si hinna nga kurpoo kan binoo ga bag'a se nda nga iz'aroo nda nga ize woyoo se. ⁵⁷ A ga baa nga foo ma nga haykuboo nda izey kan a n'i dan aduŋna ra ŋaa, zama haya kul mana cindi a se kan a ga ŋaa nda man'ti wey, wangaroo nda šiitaroo kan ni iberoo g'a tee ni koyrawey ra maaganda se.

⁵⁸ Nda n'si gaabandi ka ašariyaa woo ūenney kul kan hantumandi tiiraa woo ra ka dira, nda n'si hunbur maa daržantaa kan ga hunburandi, Abadantaa, ni Koyoo, ⁵⁹ Abadantaa ga ni nda ni hayroo kar nda balaawu beeriyan kan ga gay nda wirci laalayan kan ga gay, hayayan no kan ga bon haw. ⁶⁰ A ga kate ni ga Misira wirci laaley kan n'ga hunbur ey, i ga denji ni ga. ⁶¹ Abadantaa ga kate ni ga ba wirci dumi kul, nda balaawu kanjan mana hantumandi ašariyaa tiiraa woo ra hala waati kan ni halaci. ⁶² War kan cindi ka boobo sanda beenaa handarawey, war ga kaa ka tee boro kaynayan, zama mana hanajer Abadantaa, ni Koyoo se. ⁶³ Takaa kan nda a kan Abadantaa se nga ma gomni tee war se ka war boobandi, takaa din da a ga kan Abadantaa se nga ma war derandi ka war halaci. War ga hun laboo ga kan ra n'ga huru k'a mayray. ⁶⁴ Abadantaa ga ni say dumey kul ra, laboo bon foo ga ka koy bon faa ga. No din ra n'ga koy tanayan kan ti bundu nda tondi gana kan ni, n's'i bay, ni baabey s'i bay. ⁶⁵ Dumey din game n'si duu alaafiya, n'si duu baa, ba nongu kan ra ni cewey ga duu hunanzamay. No din ra Abadantaa si ni binoo yaynandi. Ni moogunaa ga kacca, ni tammahāa ga hun. ⁶⁶ Ni do, a ga hima nda ni hunaroo mma deejii, n'ga hunbur cijin nda zaari, n'ga alhuzun nda ni hunaroo nda ni buuroo. ⁶⁷ Subbaahi n'ga nee: <Jalla, nda a gar ba subbaahoo no!> hunburaa kan n'g'a maate ni binoo ra nda hayaa kan ga teendi ni moyey cire maaganda. ⁶⁸ Abadantaa ga ni yeeti harihiyan ra Misira ra, n'ga koy nongoo kan ay bay k'a har ma ne ka nee: <N'si dii a koynel!>* No din ra war ga war bon neere war iberoy se sanda banŋayan nda konŋayan, amma boro kul si war day.»

Musa ūenni kokorantaa

⁶⁹ Wey ti amaanaa ūenney kan Abadantaa na Musa yaamar a m'i dan nga nda Izirayel borey game Mowab gandaa ra ka tonton amaanaa ga kan a n'a dan nga nda ey game Horeb tondi hondoo do.

29

Hayaa kan Irkoy n'a tee Izirayel se

¹ Musa na Izirayel kul cee, a nee i se: «War dii hayaa kul kan Abadantaa n'a goy war jine Misira gandaa ra Firawuuna ga, nda nga tamey kul ga, nda nga gandaa kul ga, ² siyan beerey kan ni moyey dii ey, tammasawey wey nda kayfi beerey wey. ³ Amma hala hō Abadantaa mana war noo bine kan ga faham, wala moo kan ga dii, wala hanja kan ga maa. ⁴ Ay na war gongu saajoo ra jiiri woytaaci (40), war bankaarawey mana ūen war jindey ra, war taamey mana ūen war cewey ra. ⁵ War mana takula ŋaa, war mana alaneb hari moora han, war mana harifutu han, hala war ma bay kan agay ti Abadantaa, war Koyoo. ⁶ Waatoo kan war too nongoo woo ra, Sihon, Hešbon kokoyoo nda Og, Bašan kokoyoo fatta k'ir kubay wongu se, ir hin ey. ⁷ Ir na ngi gandaa dii, de ir n'a noo Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa se sanda tubuhaya. ⁸ War ma amaanaa woo ūenney wey dii, war m'i ka dira hala war teegoyey kul ma boori.»

Izirayel borey ga hima ka Irkoy amaanaa beerandi

⁹ «Hō war kul goo ma kay Abadantaa, war Koyoo jine, war bonkoyney, nda war alkabiilawey, nda war boro beerey, nda war ūenni toonandikey, nda Izirayel arey kul, ¹⁰ nda war zankey, nda war woyey, nda yawey kan goo ni jamaa kaloo ra, za ni tuuri kuunakaa hala ni hari gurkaa. ¹¹ War goo ne ka huru amaanaa ra kan Abadantaa, ni

* 28:68 28:68 Zamnaa 17:16.

Koyoo n'a žee, žeeyanoo kaŋ Abadantaa, ni Koyoo g'a daŋ ni nda nga game, ¹² hala hō nga ma ni tee nga jamaa, nga hunday ma tee ni Koyoo sanda takaa kaŋ nda a n'a har ma ne, sanda takaa kaŋ nda a n'a žee ni baabey Ibirahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se. ¹³ Man'ti war hinne bande ay ga amaanaa nda žeeyanoo woo tee, ¹⁴ amma ay g'a tee ba borey bande kaŋ goo ir bande hō ne ra kaŋ goo Abadantaa, ir Koyoo jine nda borey kaŋ sii ir bande ne ra, kaŋ mana hayandi jina.

¹⁵ War hunday ga takaa bay kaŋ nda ir goro Misira gandaa ra, nda takaa kaŋ nda ir bisa dumey game kaŋ game war bisa. ¹⁶ War dii ngi haya harramantey, nda ngi toorey: bunduyan, no, nda tondiyar, nda wura nda nzorfu kaaray kaŋ goo i bande. ¹⁷ Aru, wala woy, wala alkabiila, wala dumi masi bara war ra kaŋ binoo bere Abadantaa, ir Koyoo se ka koy dumey wey koyey gana. Boro kul masi bara war ra kaŋ ga tee sanda linji kaŋ ga zay ka pozina wala dumari-ize hotta hay. ¹⁸ Boro kul maa žeeyanoo woo šenney masi fooma ka nee: <Ba kaŋ se ay ga hanga ay hundoo alhawaa bande, ay hayey kul ga boori>, woo ga kate halaciyar bora kul ga, maanaa bora kul ti sanda labu koga nda bora kul ti sanda labu kaŋ hanandi. ¹⁹ Abadantaa si baa nga ma yaafa a se. Zama Abadantaa futuroo nda nga cansaa ga zunbu bora din ga, laaliroo kul kaŋ hantumandi tiiraa woo ra ga kaŋ a boŋ, Abadantaa ga maapoo kaa beenaa cire. ²⁰ Abadantaa g'a fay k'a kaa Izirayel alkabiilawey kul ra bone se, ka sawa nda amaanaa laaliroy kul kaŋ hantumandi ašariyaa tiiraa woo ra.>

Abadantaa ga bonawey zumandi kaŋ a n'i har

²¹ «Zamaney kaŋ goo kaa borey, war izey kaŋ ga kaa war dumawey ga, nda yawoo kaŋ ga hun ganda mooro ra ka kaa, waati kaŋ i dii gandaa woo balaawey nda wircey kaŋ nda Abadantaa n'a kaŋ, i ga nee: ²² <Gandaa laboo kul man'ti kala ganjibaali, nda ciiri, nda nuune. Haya kul si hin ka dumandi, dumi kul si boosu, dumari kul si zay, sanda Sodom nda Gomor, nda Aduma nda Seboyim halaciroo kaŋ Abadantaa n'i halaci nga futuroo nda nga dukuroo ra.> ²³ Gandawey kul ga nee: <Macin se Abadantaa na takaa woo tee gandaa woo se? Macin se a hanse ka futu futay beeroo woo kul?> ²⁴ Borey ga tuuru ka nee: <I nka Abadantaa, ngi baabey Koyoo amaanaa nan, woo kaŋ a n'a daŋ nga nda ey game waatoo kaŋ a n'i fattandi Misira gandaa ra. ²⁵ I koy koy tanayan gana ka sujudu i se, koyyan kaŋ i s'i bay, kanyar Abadantaa man'i waadu i se. ²⁶ Woo se Abadantaa futu gandaa woo ga, a na laaliroo kul kaŋ hantumandi tiiraa woo ra zumandi ga. ²⁷ Abadantaa n'i dogu nda futay k'i kaa laboo ga, nda dukuray, nda dooray beeri, de a n'i warra ganda tana ra, sanda takaa kaŋ ra i goo hō.>

²⁸ Haya tugantey man'ti kala Abadantaa, ir Koyoo wane, haya fatawantey man'ti kala ir wane, ir nda ir izey se hala abada hala ir ma ašariyaa woo šenney kul ka dira.»

30

Izirayel borey ga hima ka yee kate Abadantaa ga

¹ «Waati kaŋ šenney wey kul tee ni ga, gaararoo nda laaliroo kaŋ ay n'i daŋ ni jine, nda gandawey kul game kaŋ ra Abadantaa na ni gaaray, nda ni miile ni binoo ra, ² nda ni yee kate Abadantaa, ni Koyoo ga, nda n'ga hanjajer a se nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, ni nda ni izey nda takaa kaŋ nda ay ga ni yaamar hō, ³ woo ra Abadantaa, ni Koyoo ga ni takaa hanse. A ga tamalla ma ne, a ga ni marga ka hun dumey kul kaŋ ra Abadantaa, ni Koyoo na ni say-say. ⁴ Ba nda ni zandi ka koy hala aduŋna boŋ faa ga, Abadantaa, ni Koyoo ga ni marga ka ni zaa no din. ⁵ Abadantaa, ni Koyoo ga kate ni gandaa ra kaŋ ni baabey n'a mayray, de n'g'a mayray. A ga gomni tee ma ne, de a ga ni boobandi ka bisa ni baabey. ⁶ Abadantaa, ni Koyoo ga ni binoo nda ni hayroo binoo danbangu hala ma duu ka baa Abadantaa, ni Koyoo nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, hala ma duu ka huna.

⁷ Abadantaa, ni Koyoo ga laaliroy wey kul zumandi ni iberey ga, wey kaŋ ga konna ni, i ga ni gurzugay. ⁸ Ni, n'ga yee kate, n'ga hanjajer Abadantaa se, de n'ga nga yaamarey kul ka dira kaŋ ay g'i har ma ne hō. ⁹ Abadantaa, ni Koyoo ga gomni doori ni kabe goyoo kul ra, nda ni hayroo kul ra, nda ni adabba hayroo kul ra, nda hayey kaŋ ni laboo g'i hay kul ra, zama ni gomnoo ga yee ka kan Abadantaa se sanda takaa kaŋ nda ni baabey wanoo kan a se, ¹⁰ nda n'a hanjajer Abadantaa, ni Koyoo se ka nga yaamarey nda nga hantumey dii kaŋ hantumandi ašariyaa tiiraa woo ra, de ni yee kate Abadantaa, ni Koyoo ga nda ni binoo kul nda ni hundoo kul.»

Irkoj Meešennoo si mooru borey

¹¹ «Yaamaroo woo kaŋ ay g'a har ma ne hō teeyanoo si hanse ka šendi ma ne, a sii ma ne nongu mooro ra kaŋ ra n'si hin ka duu a. ¹² A sii beenaa ra soko ma nee: <May

no ma žigi ir se beenaa ra ka kate a ir se ir ma maa hayaa kanj a g'a har hala ir ma duu k'a ka dira?> ¹³ A sii teekoo dumaa ga soko ma nee: <May no ma koy ir se teekoo bonj faa ga ka kate a ir se ir ma maa hayaa kanj a g'a har hala ir ma duu k'a ka dira?> ¹⁴ Amma šennoo woo goo ni jeroo ga, ni mijoo ra, ni binoo ra, hala ma duu k'a ka dira.»

Suuba hunayan nda buuyan game

¹⁵ «Guna, hō ay na hunayan nda gomni danj ni jine, ay na buuyan nda bone danj ni jine. ¹⁶ Hayaa kanj nda ay ga ni yaamar hō man'ti kala ma baa Abadantaa, ni Koyoo, ma hanga nga fondawey, ma nga yaamarey, nda nga hantumey, nda nga ašariyawey dii, hala ma duu ka huna ma boobo, de mo Abadantaa, ni Koyoo ma albarka danj ni ra gandaa ra kanj n'ga kaa k'a mayray. ¹⁷ Amma nda ni binoo bere, nda mana hanjajer, n'na ni bonj nanj a ma dira ka koy sujudu koy tanayanj se ka goy i se, ¹⁸ ay ga war bayrandi hō kanj war ga tuusandi, war si duu aloomur laboo ga kanj ra n'ga bisa nda Žurdeŋ isaa ka huru k'a mayray.

¹⁹ Hō ay ga beenaa nda gandaa tee seede war ga: ay na hunayan nda buuyan danj ni jine, ay na albarka nda laaliyan danj ni jine. Hunaroo suuba hala ma duu ka huna, ni nda ni hayroo, ²⁰ maanaa ma baa Abadantaa, ni Koyoo, ma hanjajer a se, ma hawa a ga. Nga ti ni hunaroo, ni aloomuroo hala ma duu ka goro laboo ga kanj Abadantaa žee kanj nga g'a noo ni baabey Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se.»

31

Žozuwe ciyandi ka huru Musa dogoo ra

¹ Musa koy šenney wey har Izirayel kul se, ² a nee i se: «Hō ay goo nda jiiri zangu nda waranka (120). Ay si hin ka huru war jine koyne, Abadantaa nee ya ne: <N'si bisa Žurdeŋ isaa woo ga.> ³ Abadantaa, ni Koyoo hunday ga dira ni jine, nga no ma dumey wey halaci ni jine, n'g'i gaaray. Žozuwe ga huru ni jine sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har. ⁴ Abadantaa ga takaa tee dumey wey se kanj a n'a tee Amor borey kokoyey kanj ti Sihonj nda Og nda ngi gandaa se kanj a n'i halaci. ⁵ Abadantaa g'i danj war kabey ra, war ma hayaa tee i se ka sawa nda yaamaroo kul kanj ay n'a har war se. ⁶ Wa albarka danj war bonj ra, war ma bine tee. War masi hunbur, war masi jijiri i jine: Abadantaa, ni Koyoo hunday no ma dira ni bande. A si ni nanj, a si ni fur.»

⁷ Musa na Žozuwe cee, a šelanj a se Izirayel kul jine ka nee: «Ma albarka danj ni bonj ra, ma bine tee, zama ni no ma huru nda jamaa woo gandaa ra kanj Abadantaa žee ngi baabey se kanj nga g'a noo i se. Ni no m'a noo i se sanda tubuhaya. ⁸ Abadantaa hunday no ma dira ni jine, nga hunday bara ni bande. A si ni nanj, a si ni fur, masi hunbur, ni binoo masi jiti.»

Musa na ašariyaa talfi sargari juwalkey ga

⁹ Musa na ašariyaa woo hantum k'a noo sargari juwalkey kanj ti Lewi iz'arey kanj ga Abadantaa amaanaa sundukoo zaa nda Izirayel boro beerey kul se. ¹⁰ Musa n'i yaamar ka nee: «Jiiri iyee benantaa ga, garawey nanyanoo jiiroo waatoo ra, Tendewey jingaroo ra, ¹¹ waati kanj Izirayel kul ga kaa ka kay Abadantaa, ni Koyoo jine, nongoo kanj a g'a suuba ra, n'ga ašariyaa woo caw Izirayel kul jine. ¹² N'ga jamaa marga, arey, nda woyey, nda zankey, nda yawey kanj goo ni koyrawey ra hala i ma maa, i ma denden, i ma hunbur Abadantaa, war Koyoo, de i ma gaabandi ka ašariyaa woo šenney kul ka dira. ¹³ Woo ra ngi izey kanj si ašariyaa bay, ga maar'a, de i ga Abadantaa, war Koyoo hunburaa denden alwaatoo kul kanj war ga huna laboo ga kanj war ga kaa k'a mayray Žurdeŋ isaa denjanoo banda ga.»

Izirayel borey laadir janjaa

¹⁴ Abadantaa nee Musa se: «Ni buuroo waatoo man. Žozuwe cee, war ma kay cere kubayyan hukumoo ra. Ay g'a noo ay yaamarey.» Musa nda Žozuwe koy kay cere kubayyan hukumoo ra. ¹⁵ Abadantaa bangay hukumoo ra, duula kuku ra, duula kukoo kay hukumoo mijoo ga.

¹⁶ Abadantaa nee Musa se: «N'ga koy ni baabey gar alaaharaa. Jamaa woo ga koy izefututaray tee† koy waaniyanj bande, wey kanj goo gandaa kanj ra i ga huru. I g'ay nanj, i ga agay amaanaa dunbu kanj ay n'a danj agay nda ey game. ¹⁷ Hanoo din, ay ga futu a ga. Ay g'i nanj, ay si agay ndumoo cebe i se. A ga gonandi, bone boobo nda binemarayyan ga duu a. I ga nee: <Kanj se Irkoy sii ir game, nga se bonawey wey duu ir wala?> ¹⁸ Agay, hanoo din, ay si agay ndumoo cebe i se, haya futaa kul kanj i n'a tee

* 31:2 31.2 Zamnaa 3.27; Kabuyaney 20.12. † 31:16 31.16 Man'ti gaaham here no, laadir janjay no Irkoy here.

ka bere koy tanayanj here maaganda se. ¹⁹ Sohō, war se war ma baytoo woo hantum. A waanandi Izirayel borey se, a danj mijney ra, a ga tee ya ne seede Izirayel borey ga. ²⁰ Zama ay ga jamaa woo danj laboo ra kanj ay žee kanj ay g'a noo nga baabey se, labu no kanj ra waa nda yuu ga tee hari. A ga ŋaa, a ga kungu, a ga warga, woo banda ga, a ga bere koy tanayanj here k'i gana, i g'ay kaynandi ka agay amaanaa dunbu. ²¹ Waati kanj bone boobo nda binemarayanj kanj i ga, baytoo woo ga tuuru sanda seede, zama nga hayroo si dirŋa a. Ay ga ŋgi addibaarawey bay kanjanj goo ma bangay hō, za ay man'i danj gandaa ra kanj ay žee kanj ay g'a noo i se.»

²² Hanoo din, Musa na baytoo woo hantum k'a waanandi Izirayel borey se.

²³ Woo banda ga, Abadantaa na Žozuwe, Nun iz'aroo yaamar ka nee: «Ma albarka danj ni boj ra, ma bine tee, zama ni no ma Izirayel borey danj gandaa ra kanj ay žee kanj ay g'a noo i se, agay, ay goo ni bande mo.»

²⁴ Waatoo kanj Musa benandi ka ašariyaa woo šenney hantum tiira ra hala a timme, ²⁵ a na Lewi borey kanj ga Abadantaa amaanaa sundukoo zaa yaamar ka nee: ²⁶ «Wa ašariyaa tiira woo zaa, war m'a danj Abadantaa, war Koyoo, amaanaa sundukoo jere. A ga tee war ga seede no din. ²⁷ Zama agay, ay ga ni turantetaraa nda ni hiŋešendaa bay. Zama war ture Abadantaa ga ay hunaroo ga, soko ay buuroo banda ga. ²⁸ Wa war alkabiilaa boro beerey nda war šenni toonandikey kul marga kate ay do, ay ga šenney wey har i jine, ay ga beenaa nda gandaa tee i ga seede. ²⁹ Zama ay ga bay kanj ay buuroo banda ga, war ga war boj hasara. War ga fondaa nanj kanj ay n'a yaamar war se, de waatey kanj ga kaa ra bone ga war kubay waati kanj war na goy futu tee Abadantaa jine k'a futandi.»

Musa baytoo

³⁰ Musa na baytoo woo kalimawey kul har hala i ben Izirayel jamaa kul jine ka nee:

32

¹ «Beenaa, hanajer ay ga šelanj!
Laboo, hanajer ay mijoo šenney se!

² Yala ay bayraa ma doo sanda ncirpi,
yala ay šennoo ma zunbu sanda harandanj,
sanda ncirpi kanj goo subu firzi boj,
sanda hari kanj goo suboo boj!

³ Zama ay ga Abadantaa maajoo fee.
Wa ir Koyoo beerandi!

⁴ Nga ti Tondoo, nga teegoyey ga timme,
zama nga fondawey kul ga šerre.
Koy no kanj ga laadir, šerre janjay sii a do,
a ga šerre, cimikoyni no.

⁵ I na ŋgi boj hasara, man'ti nga no,
haawoo man'ti kala nga izey wane,
zamankasinay golbante kanj ga Irkoy hoo.

⁶ Takaa woo nda war ga hima ka Abadantaa dii wala, jama hollokom kanj sii nda lakka!
Man'ti ni baaba no kanj na ni taka wala?
Man'ti nga ka ni tee ka ni gorandi wala?

⁷ Hongu waati bisantey,
wa hongu jiiiri bisantey zaman ka kaa zaman.
Ni baaba hãa, a g'a deede ma ne.
Boro beerey hãa, i g'a har ma ne.

⁸ Waati kanj Jerantaa na gandawey noo tubu,
waati kanj a na adamizey fay, a na jamawey hirrey kayandi ka sawa nda Izirayel borey hinnaa.

⁹ Zama Abadantaa bagaa man'ti kala nga jamaa,
Yakuba ti nga tuboo.

¹⁰ A mana duu a kala saaji ganda ra,
saaji bibi kanj ga wurru a ga kogu.
A g'a kuubi k'a bere, a ga huga nda a,
a g'a dii sanda nga mootondoo.

11 A ga hima nda dutal kanj ga nga izey tunandi nga tejoo ra, a ga nuuti-nuuti nga izey bonj ka nga fatawey k'i gum k'i zaa, k'i danj nga fitawey ra.

12 Abadantaa hinne no m'a gongu, koy waani kul sii a bande.

13 A n'a dirandi gandaa hodaddawey ra k'a njandi faarey izey, tondi yuu no a g'a sunsumandi, a g'a noo jii kanj nin tondi ra.

14 A g'a noo haw waahoonu, nda feeji waa, nda feeji-ize maani, nda Bašan feeji gaarey, nda jindaarey maanoo, nda farin hamni.

N'ga alaneb-izey haroo hanj nda alaneb hari moora.

15 Yešurun* warga, a na tafa. Ni warga, ni naasu, ni yuttu.

A na Koyoo nanj kanj n'a tee, a na nga hallasiroo Tondoo kaynandi.

16 I ga nga canseroo tunandi nda koy waaniyan ganayan, i ga almuhalyan k'a futandi.

17 I ga sargari kaa ganjey se kanjanj man'ti Irkoy, koyyanj kanj i s'i bay, itaagayanj kanj kaa a mana gay, kanjanj war baabey man'i gana.

18 N'na Tondoo yala kanj na ni danj adunja ra, ni dirja Koyoo kanj na ni hay.

19 Waatoo kanj Abadantaa dii woo, a mana tee a se, zama nga iz'arey nda nga ize woyey n'a dor.

20 A nee: <Ay ga agay ndumoo tugu i se, ay ga dii haya kanj noo ngi kokoroo ga ti a.

Zaman laala izeyanj no, izeyanj no kanj si laadir.

21 I n'ay canseroo tunandi nda hayayanj kanj man'ti Irkoy, i n'ay futandi nda haya yaadayanj.

Agay, ay ga ngi canseroo tunandi nda haya kanj man'ti jama, ay g'i futandi nda dumi hollokom.

22 Ay futuroo nuunaa dii, a ga dii hala alaaharaa kunehere, a ga laboo nda nga hayey kanj ga zay a ra njaa, a ga dii hala tondi hondoy asaasey ga.

23 Ay ga bone marga k'a zumandi i bonj, ay ga ay birawey benandi i ra.

24 Heray g'i noomandi, gaaham konni nda wirci laala kanj ga bere g'i njaa, ay ga ganjihoogawey hijey nda gandakoyey naajey sanba i ga.

25 Taraa ra, takuba ga ngi izey wii, hugoo ra, hunburay g'i wii, takaa follokaa no ma tee arusooga, nda woysoogo, nda ize taana, nda hinbiri kaaray se.>

26 Ay nee ay bonj se: <Ay g'i say-say k'i benandi, ay ga kate borey masi yee ka hongu ey,

27 nda ay mana hunbur iberoo ma fooma ay ga, ngi yenjekaarey ma dere ka nee: "Ir gaaboo k'ir ka hin, man'ti Abadantaa ka woo tee."

28 Zama ganda no kanj mana duu hoyray henna, lakkal sii i se.

29 Nda a gar i mma bara nda lakkal i ga faham woo se, i ga ngi kokoroo guna.

30 Taka foo nda boro foo ga boro zenber foo (1.000) gaaray? Taka foo nda boro hinka ga boro zenber woy (10.000) gaaray, nda ngi Tondoo man'i nondi, nda Abadantaa man'i danj kabe ra?

* 32:15 32.15 Yešurun man'ti kala Izirayel maa foo.

³¹ Zama ngi tondoo man'ti ir wanoo dumoo,
ba ir iberey ga tee woo se seede.

³² Ngi alanebɲaŋoo mana hun kala Sodom nda Gomor† alanebɲaa faaroo ra,
ngi alaneb-izey man'ti kala alaneb-izeyaŋ kaŋ ra pozina goo,
ngi fafey ga hottu.

³³ Ngi alaneb hari mooraa man'ti kala gandakarfu naaji,
gondi kaŋ ga wiiya naajoo no.

³⁴ Woo mana tugandi ay jeroo ga wala?
Man'ti agay alman jisidogoo ra a goo wala?

³⁵ Agay no ma bana, agay no ma alhaku kaa
waati kaŋ ngi cewey ga tanši.

Zama almasiibaa zaaroo ga baa ka kaa i ga.
Hayaa kaŋ kayandi i se ga kaŋ i boŋ nda cahāyan.>

³⁶ Abadantaa ga nga jamaa ciiti,
amma a ga hinna nga tamey se,
waati kaŋ a ga dii kaŋ ngi sahā ben,
de mo baɲɲa mana cindi, borcin mana cindi.

³⁷ A ga nee: <Man ra ngi koyey goo,
tondoo kaŋ ga i ga talfi?

³⁸ Man ra borey goo kaŋ na ngi sargarey maaney ɲaa,
i na ngi sargari hari-harey alaneb hari mooraa haŋ?
I ma tun, i ma war faaba,
i ma tee war hallasidogoo.>

³⁹ Sohō wa guna, agay no, cimi no agay no,
koy sii no kala agay.

Agay no ma wiiya, agay no ma hunandi,
agay no ma boro maray, agay no m'a noo baani.
Boro si boro kaa ay kaboo ra.

⁴⁰ Zama ay n'ay kaboo jer beenaa here,
ay ga nee: <Ay ga žee ay hundi duumantaa ga.

⁴¹ Nda ay n'ay takubaa kaŋ ga hima nda meli miɲoo kaanandi,
nda ay kaboo na ciitoo dii,

ay ga bana ay iberey ra,
agay alhakoo ga hun ay konnaykey ra.

⁴² Ay birawey ga suu nda kuri,
ay takubaa ga bukawey nda baɲɲey hamey nda ngi kuroo ɲaa,
ba iberey boŋkoyney kurey.>

⁴³ Gandawey cindey, wa war ɲaaloo cebe Irkoy jamaa se.

Zama a ga faasa nga tamey kurey se,
a ga alhakoo kaa nga yenjekaarey ra,
a ga nga laboo zunubey yaafa nga jamaa se.>

⁴⁴ Musa kaa, nga nda Hoše‡, Nun iz'aroo ka baytoo woo kalimawey kul har jamaa jine.

⁴⁵ Waatoo kaŋ Musa na šenney kul har Izirayel kul jine ka ben, ⁴⁶ a nee i se: <Wa miile
šenney kul ga kaŋ ay n'i har war se hō ka war izey yaamar i ma gaabandi ka ašariyaa
šenney wey kul ka dira. ⁴⁷ Zama man'ti šenni yaadayar no war se, war hunaroo no.
Šennoo woo no ma war noo aloomur laboo ga kaŋ war ga kaa k'a mayray Žurdeŋ isaa
denjyanoo banda ga.>

Musa buuyanoo bayrandi

⁴⁸ Zaari follokaa din da ra, Abadantaa šelaŋ Musa se ka nee: ⁴⁹ «Žigi Abarim tondi
hondey ga, Nebo tondi hondoo boŋ kaŋ goo Mowab gandaa ra, Žeriko tenje, ma Kanaŋ
gandaa guna kaŋ ay g'a noo Izirayel borey se a ma tee ngi halaalaa. ⁵⁰ N'ga buu tondi
hondoo boŋ kaŋ ga n'ga žigi, n'ga ni hayragey gar alaaharaa, sanda Haruna, ni armaa
kaŋ buu Hor tondi hondoo ga, de a na nga hayragey gar alaaharaa. ⁵¹ Zama war na
laybu beeri tee ay ga Izirayel borey game, Meriba kaŋ goo Kadeš haroo do, Tisin saajoo
ra, war man'ay henanyanoo cebe Izirayel borey game.» ⁵² N'ga gandaa honnay ni jine,

† 32:32 32.32 Sintinoo 18.20–21; 19.4–11. ‡ 32:44 32.44 Hoše da se i ga nee Žozuwe, Kabuyaney 13.8, 16ra.

§ 32:51 32.51 Kabuyaney 20.1–13.

amma n'si huru gandaa ra kanj ay g'a noo Izirayel borey se.»

33

Musa gaara Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) se

¹ Gaararoo ne kanj nda Musa, Irkoy boraa, gaara Izirayel se za a mana buu. ² A nee:

«Abadantaa hun Sinay tondi hondoo do ka kaa,
a tun Seyir ka koy i do.

Paranj tondi hondoo boŋ a bangay nga daržaa ra,
a fatta boro henanante zenber woy wooyan ra.

Nga kabe hennaa ga a na ašariyaa kanj ga dii ma nee nuune sanba i se.

³ Abadantaa ga baa jamawey,
nga boro henanante kul goo ni kaboo ra.

I kay ni cewey cire,

i ga ni šenney taa.

⁴ Musa na ašariyaa noo ir se,

Yakuba jamaa mayraa no.

⁵ A mana cindi ka tee kokoy kala Yešurun *

waatoo kanj jamaa boŋkoyney nda Izirayel alkabiilawey ga marga.»

⁶ Yala Ruben ma huna, yala a masi buu,

ba nda nga borey hinnaa ga kacca.

⁷ Hayaa ne kanj a n'a har Žuda ga, a nee:

«Abadantaa, haŋajer Žuda jindoo se,

ma kate a nga dumoo do.

Yala nga kabey ma kay a se,

yala ma kaa k'a faaba k'a kaa nga iberey kone.»

⁸ Lewi ga, a nee:

«Abadantaa, ni alkurraa goy jinawey kanj ti Tumim nda Urim mana talfandi kala boraa
ga kanj laadir ni here,

boraa no kanj n'n'a sii Masa (maanaa <siyan>),

boraa kanj ga n'na yenje wiri Meriba (maanaa <yenje>) haroo do.†

⁹ Boraa no kanj ga šelan nga ŋaa nda nga baaba ga ka nee: <Ay s'i guna!>

Boraa no kanj si nga arney bay, a si nga izey bay.

Zama i na ni šenney dii, i na ni amaanaa dii.

¹⁰ I ma ni fondawey cawandi Yakuba se

ka Izirayel cawandi ni ašariyaa.

Yala i ma dugu danj ni niinoo cire,

i ma sargari kanj tonandi hala a ma ben danj ni sargari tonadogoo ga.

¹¹ Albarka ma huru nga gaaboo ra, Abadantaa,

yadda nga kabe goyoo ga.

Ma borey kanj ga kay a se nda wey kanj ga konna a centey kayri,

yala i masi yee ka tun.»

¹² Benžamej ga, a nee:

«Abadantaa baakaa no,

a ga goro jeroo ga nda baani,

waati kul Abadantaa g'a hawgay,

Abadantaa jesej ra a ga goro.»

¹³ Isufi ga, a nee:

«Abadantaa na albarka danj nga gandaa ra nda beenaa gomnoo,
nda harandanoo nda gandaa guusoo haroo,

¹⁴ nda waynaa gomney,

nda hayaa kanj ga zay ka nin handu kul ra gomney,

¹⁵ nda cee jinaa tondi hondey haya henney,

nda hondey kanj ga bara waati kul gomney,

¹⁶ nda laboo nda haya kul kanj goo a ra gomney.

* 33:5 33.5 Zamnaa 32.15. † 33:8 33.8 Fattaroo 17.1-7; Kabuyaney 20.1-13.

Yala Irkoy kanj ga goro saabayjanoo ra alhormaa ma bara Isufi bonjoo ga,
nga armey bonkoynoo tejaa ga!

¹⁷ Nga haw yaaroo ize jinaa no, darža ma bara a ga.
Nga hilley si hima nda kala ganjihaw hilliyaŋ.
Ngi nda a ga dumey kar, laboo kanjey kul.
Woo ti Efrayim boro zenber woy woyyaŋ,
woo ti Manase boro zenberyaŋ.»

¹⁸ Zabulon ga, a nee:

«Naali Zabulon, ni naarumawey ra,
ni mo Isakar, ma jaali ni hukkumey ra.

¹⁹ I ga ciya jamayaŋ se tondi hondoo bonj.
No din ra i ga šerretaray sargariyaŋ kaa,
zama i ga teekoo gomni beeroo nda almaney kanj ga tugu labutaasoo ra ka huna.»

²⁰ Gad ga, a nee:

«Albarka ma bara boraa se kanj ga Gad feeri!
A ga kani sanda ganjihayla woy,
a ga nga hamoo kaboo nda bonkurunboo kottu.

²¹ A ga haya jina-jinawey suuba nga bonj se,
zama no din ra bonkoynoo hayey ga tugu,
a ga dira jamaa jine,
a goy nda Abadantaa šerretaraa,
a goy nda woo kanj ga hima Izirayel here.»

²² Dan ga, a nee:

«Dan man'ti kala ganjihayla-ize
kanj ga sar ka fatta Bašan.»

²³ Neftali ga, a nee:

«Neftali kungu nda alhormo nda Abadantaa albarkaa,
ma waynakanjaŋ nda gurma mayray.»

²⁴ Ašer ga, a nee:

«Albarka ma huru Ašer ra Yakuba izey game.
A ma duu gaakuri nga armey ra, cewoo ma miti jiyoo ra.

²⁵ Ni hugu mee daabuhayey ma tee guuru nda alhan.
Ni gaaboo ma duu aloomur.»

²⁶ «He Yešurun‡, boro kul si hima nda Irkoy.

A ga zunbu ka hun beenaa ra duula ga
ka kaa ka ni faaba nga daržaa ra.

²⁷ Irkoy kanj gay a ga bara man'ti kala tugudoo,

waati kul a goo goyoo ga,
a na iberoo gaaray ni jine
ka nee ma ne: «M'a halaci!»

²⁸ Izirayel ga goro nda lakkalkanay.

Yakuba harijanoo sii kala jere ga alkama nda alaneb hari ganda ra,
nga beenaa ga harandanj zumandi.

²⁹ N'duu gomni, Izirayel!

May no ma hima ni,
jama kanj Abadantaa n'a hallasi nda nga koraa nda nga takuba daržantaa?
Ni iberoy ga kaa ka ngi bonj yeeti ganda ma ne,
n'ga ngi hodaddawey taama-taama.»

34

Musa buuyanoo

¹ Musa žigi ka hun Mowab ganganey ra Nebo tondi hondoo bonj, Pisiga bonjoo ga,
Žeriko tenje. Abadantaa n'a cebe gandaa kul, za Galad hala Dan, ² nda Neftali gandaa
kul, nda Efrayim nda Manase gandaa, nda Žuda gandaa kul hala Dangay teekoo* ga,

‡ 33:26 33.26 Zamnaa 32.15. * 34:2 34.2 Zamnaa 11.24.

³ nda Negew gandaa, nda Žeriko koyraa gooroo kaŋ ti Teenaynaŋey koyraa hala Sohar koyraa. ⁴ Abadantaa nee a se: «Gandaa ti woo kaŋ ay žee kaŋ ay g'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se ka nee: <Ni hayroo se ay g'a noo.>[†] Ay n'a cebe ma ne nda ni moŋey, amma n'si huru a ra.»

⁵ Musa, Abadantaa tamoo buu no din ra, Mowab gandaa ra, Abadantaa ŝennoo ga. ⁶ Abadantaa n'a sutura gooroo ra, Mowab gandaa ra, Bet-Pewor tenje. Hala hō boro kul si nga saaraa bay. ⁷ Musa sii nda kala jiiiri zangu nda waranka (120) waatoo kaŋ a ga buu. Nga moo guna mana žabu, nga gaaboo mana gaza. ⁸ Izirayel borey na Musa hēe jirbi waranza (30) Mowab ganganey ra. Woo banda ga, Musa buuyanoo jirbey hēeney nda beray goraa ben. ⁹ Žozuwe, Nun iz'aroo too met nda hundi lakkalkoyini, zama Musa nka kabe fur a boŋ. Izirayel borey ga hanajer a se, i na hayaa tee kaŋ nda Abadantaa na Musa yaamar.

¹⁰ Annabi mana yee ka tun Izirayel ra sanda Musa cine kaŋ Abadantaa g'a bay moo nda moo. ¹¹ Abadantaa n'a sanba Misira gandaa ra a ma koy tammaasayan nda kayfiyan tee Firawuuna, nda nga tamey kul, nda nga gandaa kul ga, ¹² de mo haya beeri hunburantey kul kaŋ Musa kabe gaabantaa n'i tee Izirayel kul moŋey cire ga cebe kaŋ Musa cine mana tee.

[†] 34:4 34.4 Sintinoo 12.7; 26.3; 28.13.

Žozuwe citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Žozuwe citaaboo ga Kanaj gandaa diiyanoo nda Izirayel borey alkabiilawey goroyanoo Kanaj gandaa ra filla. A ga šelanj Žozuwe ga kanj huru Musa dogoo ra ka tee jineboro. Citaaboo woo ga hin ka zamnandi zamna hinza:

1. Kanaj gandaa diiyanoo (zamna 1na—12to)
2. Gandaa zamnaroo (zamna 13to—21to)
3. Žozuwe waati kokoraa (zamna 22to—24to)

Irkoy na nga jamaa noo ganda. Woo ga cebe kanj allaahidey kul kanj Irkoy n'i zaa Izirayel hayragey se, kanj a yee koyne k'i har Musa se, a n'i tee k'i tabatandi. Deedaa kanj ga hin ka teendi Irkoy nda Izirayel game Kanaj gandaa diiyanoo ra goo nda doo beeri sanda Izirayel fattaroo Misira gandaa ra. Izirayel wongoo Kanaj nda ngi fattaroo Misira, i kul ra boro ga dii Irkoy teegoyey kanj g'i faaba ka biney danj kanj i ga duu hinay ngi iberey ga.

Labey kanj i n'i wongu ka duu ey nda wey kanj i ga kaa k'i wongu ka duu ey, i g'i zamna k'i mayray hala Izirayel borey ma hin ka duu gorodoo ka huna. Woo se citaaboo ra boro ga dii koyra booboyanj kanj harandi.

Za Kanaj gandaa diiyanoo fillaa hala gandaa zamnaroo, Žozuwe g'i hongandi Irkoy laadirtaraa, maanaa hayey kanj Irkoy n'i har a g'i tee, woo maaganda se jamaa ga hima ka Irkoy yaamarey ka goy. I ma hawgay, yawey kanj game i goo, a ga hin ka kate i se haya kanj m'i kanjandi laadirtaray janjy taaga ra. Amma jamaa kayandi ka Irkoy hinne gana.

Irkoy na Žozuwe danj Musa dogoo ra

¹ Musa, Abadantaa tamoo, buuyanoo banda ga, Abadantaa nee Žozuwe, Nun iz'aroo, Musa banda hunoo se: ² «Musa, ay tamoo buu. Sohō tun ka Žurdey isaa dey, ni nda jamaa woo kul, ka koy gandaa ra kanj ay g'a noo ngi, Izirayel borey se. ³ Nongu kul kanj war cewey n'a taama, ay n'a noo war se, sanda takaa kanj nda ay n'a har Musa se. ⁴ War laboo ga beeri, k'a dii za saajoo ka koy Libanj hala Efrat isa beeroo do ka koy Heti borey gandaa ra hala teeko Beeroo* do, waynakanjy here. ⁵ Ni hunaroo kul ra, boro sii no kanj ga hin ka kay ni jine. Ay goo ni bande sanda takaa kanj nda ay bay ka bara Musa bande. Ay si ni nanj, ay si ni fur. ⁶ Ma albarka danj ni boj ra, ma bine tee, zama ni no ma jamaa woo noo gandaa sanda tubu kanj ay žee ngi baabey se kanj ay g'a noo i se. ⁷ Hayaa de kanj no ti ma hanse ka albarka danj ni boj ra, ma bine tee ka hawgay ka dira nda ašariyaa kul kanj Musa, ay tamoo n'a har ma ne. Masi šiiri a se nongu tana here, woo ra n'ga tee kayante nongu kul kanj ra n'ga koy. ⁸ Ašariyaa tiiraa woo, ni mipoo masi fay nda a, m'a caw cijin nda zaari ka hawgay ka dira nda hayaa kul kanj hantumandi a ra, woo ra ni teegoyey ga boori, woo ra n'ga tee kayante. ⁹ Ay mana ni yaamar kanj ma albarka danj ni boj ra, ma bine tee? Masi hunbur, masi joote, zama Abadantaa, ni Koyoo goo ni bande nongu kul kanj ra n'ga koy.»

Žozuwe soolu ka Žurdey isaa dey

¹⁰ Žozuwe na jamaa šenni toonandikey yaamar ka nee: ¹¹ «Wa jamaa kaloo dira k'i yaamar ka nee: «Wa ŋaayan marga k'a jisi, zama ne nda jirbi hinza war ga Žurdey isaa dey ka huru gandaa ra k'a dii kanj Abadantaa, war Koyoo g'a noo war se war m'a mayray.»» ¹² Žozuwe nee Rubenj borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa se: ¹³ «Wa hongu šennoo kanj Musa, Abadantaa tamoo n'a ka war yaamar ka nee: «Abadantaa, war Koyoo ga war noo hunanzamay. A ga war noo gandaa woo.» ¹⁴ Aywa, gandaa kanj Musa n'a noo war se Žurdey isaa se banda, war woyey, nda war zankey, nda war adabbawey ma cindi a ra. Amma war kul, wongaari henney, war ma bisa wongu-ize ka koy wongu-ize war armyey jine. War m'i faaba ¹⁵ hala waati kanj ra Abadantaa na war armyey noo hunanzamay sanda war, de mo i ma gandaa mayray kanj Abadantaa, war Koyoo g'a noo i se. Woo banda ga, war ma yee kate ka gandaa mayray kanj ti war halaalaa. Musa, Abadantaa tamoo, k'a noo war se Žurdey isaa se banda, waynahunay kaboo here.»

¹⁶ I na Žozuwe zaabi ka nee: «Haya kul kanj nda n'n'ir yaamar, ir g'a tee, nongu kul kanj ra n'n'ir sanba, ir ga koy. ¹⁷ Ir ga hanjajer ma ne haya kul here sanda takaa kanj nda ir na hanjajer Musa se. Abadantaa, ni Koyoo de ma bara ni bande sanda takaa kanj

* 1:4 1.4 Teeko Beeroo man'ti kala Mediterane teekoo.

nda a cindi Musa bande. ¹⁸ Boro kul kaŋ ture ni yaamarey ga, boro kaŋ mana haŋajeri ni yaamarey se haya kul ra, bora ga wiiyandi. Ma albarka de dan ni boŋ ra, ma bine tee.»

2

Žozuwe na monnokaw hinka sanba Žeriko

¹ Žozuwe, Nun iz'aroo na monnokaw hinka tunandi Šitim k'i sanba tuguyan ra, a nee: «Wa koy gandaa nda Žeriko koyraa guna!» I koy, i huru woykuuru foo do kaŋ maapoo ti Rahab, i kani no din. ² Boroyaŋ koy nee Žeriko kokoyoo se: «Nga ne, aruyaŋ kaa ne cijin ka gandaa monno, Izirayel izeyaŋ no.» ³ Woo se Žeriko kokoyoo sanba i ma nee Rahab se: «Arey kaataray kaŋ kaa ni do, wey din kaŋ huru ni do, zama i mana kaa kala ka gandaa kul monno.» ⁴ Amma woyoo nka aru hinkaa dii k'i tugu, a nee: «Cimi no arey kaa ay do, amma ay si bay nongu kaŋ ra i hun. ⁵ Waatoo kaŋ koyraa miŋoo ga baa ka daaba, almaaroo ra, i fatta ka koy bila nda ya bay nongu kaŋ ra i ga koy. W'i gaarandi nda cahāyan, war ga duu ey.»

⁶ Ka gar a nk'i žigandi sooraa boŋ, de a n'i tugu leŋ subey ra kaŋ a n'i yendi no din. ⁷ Borey n'i gaarandi Žurdeŋ isaa fonda ga hala yawdogey ga, ganboo daabandi borey duma ga kaŋ n'i gaarandi. ⁸ Monnokey mana jirbi jina kaŋ Rahab žigi ka koy i do sooraa boŋ. ⁹ A nee arey se: «Ay ga bay kaŋ Abadantaa na war noo gandaa, war huncuraa duu ir kul, gandaa borey kul biney hasara war jine. ¹⁰ Zama ir maa kaŋ Abadantaa na Kakaarey teekoo haroo kogandi war jine waatoo kaŋ war fatta Misira, nda takaa kaŋ war n'a tee Amor borey kokoy hinkaa Sihoŋ nda Og se kaŋ cindi Žurdeŋ isaa duma ga, kaŋ war n'i halaci sōy. ¹¹ Ir maar'a, ir biney hasara, boro kul sii nda bine ka kay war jine, zama Abadantaa, war Koyoo, Koy no beenaa ra beene, nda laboo ga ganda. ¹² Sohō ay g'a wiri war ga, war ma žee ya ne Abadantaa maapoo ga, takaa kaŋ nda ay na alhormo tee war se, war mo ma alhormo tee ay baaba hugoo se. War m'ay noo silbay henna kaŋ ¹³ war g'ay baaba, nda ay jaa, nda ay armey, nda ay woymey hundey naŋ i ra, haya kul kaŋ goo maapey ga war g'a naŋ a ma hallasi.» ¹⁴ Arey nee a se: «Ir ga žee ma ne, kullihinne ir ga huna, haya kul si duu war, nda war mana šennoo woo fee. Waati kaŋ Abadantaa n'ir noo gandaa, ir ga borohennataray tee ma ne, ir ga laadir ni here.»

¹⁵ Rahab hugoo sii kala koyraa cetaa ra, koyraa cetaa ra nga hugoo goo kaŋ ra a ga goro. Woo se, a ga hin ka karfu ka aru hinkaa zumandi nda funeetaraa. ¹⁶ A nee i se: «Wa koy tondi hondoo here, war ceecikey masi koy duu war. Wa tugu no din jirbi hinza, hala waati kaŋ war ceecikey yee kate koyraa ra, woo din banda ga, war ma war fonda zaa ka koy.» ¹⁷ Arey nee a se: «Hayey ne kaŋ ra žeeyanoo woo kaŋ ir n'a tee ma ne ga hun ir ga: ¹⁸ nga ne, waati kaŋ ir huru gandaa ra, ma karfu ciraa woo haw funeetaraa ga kaŋ nda n'ir fattandi, ma ni baaba, nda ni jaa, nda ni armey, nda ni baaba hugoo kul marga ni jere. ¹⁹ Ni boro kul kaŋ cewoo na ni hugoo miŋoo taama ka fatta, nga kuroo alhakoo goo a ga, ir, ir ga henan. Amma nda ir kaboo too boro do kaŋ goo ni bande hugoo ra, bora kuroo alhakoo goo ir ga. ²⁰ Šennoo kaŋ ir n'a har ma ne, nda n'n'a fee, ir ga henan žeeyanoo ra kaŋ ni kate ir m'a tee ma ne.» ²¹ A nee: «Ay yadda war šennoo ga.» A n'i naŋ i ma koy, i koy. Woo banda ga, a na karfu ciraa dan funeetaraa ga. ²² I koy, i too tondi hondoo do, i cindi no din jirbi hinza, hala waatoo kaŋ ra borey kaŋ g'i ceeci yee kate koyraa ra. Ngi ceecikey n'i ceeci nongoo kul ra, amma i mana duu ey. ²³ Woo banda ga, aru hinkaa willi ka zunbu tondi hondoo boŋ, i na isaa deŋ. I too kate Žozuwe, Nun iz'aroo do, i na hayaa kul har a se kaŋ tee. ²⁴ I nee Žozuwe se: «Šikka sii Abadantaa na gandaa kul dan ir kabey ra. Gandaa borey kul biney hasara ir maaganda.»

3

Žurdeŋ isaa denyanoo

¹ Žozuwe tun subbaahi biya, a hun Šitim ka koy too Žurdeŋ isaa do, nga nda Izirayel borey kul, i goro no din jina i deŋ. ² Jirbi hinza banda ga, šenni toonandikey na jamaa kaloo yaara ³ ka jamaa yaamar ka nee: «Za war dii Abadantaa, war Koyoo amaanaa sundukoo, waati kaŋ sargari juwalkey kaŋ ti Lewi borey g'a zaa, war ma tun nongoo kaŋ ra war goo, war ma hanga a. ⁴ Amma kabedaaru zenber hinka (2.000) cine ga huru war nda a game, war masi man a. Woo ra war ga bay fonda ga kaŋ nda war ga koy, zama war mana bay ka bisa nda fonda woo.»

⁵ Žozuwe nee jamaa se: «Wa war boŋ daŋ jere ga Irkoy se, zama suba Abadantaa ga kayfiyaŋ tee war game.» ⁶ Žozuwe nee sargari juwalkey se: «Wa amaanaa sundukoo zaa, war ma huru jamaa jine.» I na amaanaa sundukoo zaa, i dira jamaa jine.

⁷ Abadantaa nee Žozuwe se: «Hõ ay ga sintin ka ni jer Izirayel kul jine, hala i ma bay kaŋ ay goo ni bande sanda takaa kaŋ nda ay cindi Musa bande. ⁸ Ni, ma sargari juwalkey kaŋ ga amaanaa sundukoo zaa yaamar ka nee: <Waati kaŋ war too Žurdeŋ isaa miŋoo ga, war ma kay Žurdeŋ haroo ra.>» ⁹ Woo banda ga, Žozuwe nee Izirayel borey se: «Wa man kate ne ra, war ma hanajer Abadantaa, war Koyoo ŝenney se.» ¹⁰ Žozuwe nee koynne: «Woo ra war ga bay kaŋ Irkoy hunantaa goo war game, de ŝikka sii a ga Kanaŋ borey, nda Heti borey, nda Hewi borey, nda Ferezi borey, nda Girgaŝi borey, nda Amor borey, nda Žebus borey gaaray war jine. ¹¹ Sargari juwalkey ga laboo kul Boŋkoynoo amaanaa sundukoo zaa ka huru Žurdeŋ isaa ra war jine. ¹² Sohõ, wa aru woy cindi hinka (12) zaa Izirayel alkabiilawey ra, alkabiila foo kul aru foo. ¹³ Za sargari juwalkey kaŋ ga Abadantaa, laboo kul Boŋkoynoo sundukoo zaa, na ngi cewey daŋ Žurdeŋ isaa haroo ra, Žurdeŋ isaa haroo ga dunbu, haroo kaŋ ga doori ka hun beene ga kay, a ga kay ma nee lalaba.»

¹⁴ Waati kaŋ jamaa hun ngi hukukumey do ka koy Žurdeŋ isaa deŋ, sargari juwalkey kaŋ na amaanaa sundukoo zaa koy jamaa jine. ¹⁵ Woo mana teendi kala hegaa waati. Waatoo woo kul ra Žurdeŋ isaa ga boosu nongoo kul here. Za sargari juwalkey kaŋ kone sundukoo goo too isa miŋoo ga, i na ngi cewey daŋ haroo ra, ¹⁶ haroo kaŋ ga doori ka hun beene marga ka tee lalaba kuku. Lalabaa ga mooru, a goo koyraa kaŋ se i ga nee Adama jere kaŋ goo Sartaŋ koyraa jere. Haroo kaŋ ga doo ka koy Ganganoo gandaa teekoo here kaŋ ti teeko Ciri-cirantaa ra, hari hinkaa din dunbu ka hun cere ga. Jamaa na isaa deŋ Žeriko tenje. ¹⁷ Sargari juwalkey kaŋ na amaanaa sundukoo zaa kay tak ngi dogey ra labu kogaa ga, Žurdeŋ isaa gamoo ra. Izirayel kul ga bisa labu kogaa ga hala waatoo kaŋ gandaa kul na Žurdeŋ isaa deŋ ka bisa.

4

Tondi woy cindi hinkaa (12) kaŋ tee hongandihaya

¹ Waatoo kaŋ gandaa kul na Žurdeŋ isaa deŋ ka ben, Abadantaa nee Žozuwe se: ² «Wa aru woy cindi hinka (12) zaa jamaa ra, alkabiila foo kul aru foo. ³ War m'i yaamar ka nee: <Žurdeŋ isaa gamoo, nongoo kaŋ ra sargari juwalkey cindi ka kay war ma tondi woy cindi hinka (12) kaa, war m'i ka koy war bande k'i jisi nongoo kaŋ ra war ga cijinoo tee.>»

⁴ Žozuwe na aru woy cindi hinkaa (12) cee kaŋ a n'i suuba Izirayel borey ra, alkabiila foo kul aru foo. ⁵ Žozuwe nee i se: «Wa bisa Abadantaa, war Koyoo sundukoo jine, Žurdeŋ isaa gamoo here, war boro foo kul ma tondi foo zaa nga jesoo ga ka sawa nda Izirayel borey alkabiilawey hinnaa, ⁶ hala woo ma tee war game hongandihaya. Nda suba war izey na war hãa ka nee: <Macin ti tondey wey addaliloo war se?>, ⁷ war m'i zaabi se ka nee: <Žurdeŋ isaa haroo nka dunbu Abadantaa amaanaa sundukoo jine. Waatoo kaŋ sundukoo ga Žurdeŋ isaa deŋ, Žurdeŋ isaa dunbu ka hun cere ga.> Tondey wey no ma Izirayel borey hongandi waati kul.»

⁸ Izirayel borey na hayaa tee kaŋ Žozuwe n'a yaamar. I na tondi woy cindi hinka (12) kaa Žurdeŋ isaa gamoo ra, sanda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har Žozuwe se, ka sawa nda Izirayel borey alkabiilawey hinnaa. I n'i zaa ngi bande ka koy ngi gorodogoo ra k'i jisi no din. ⁹ Žozuwe na tondi woy cindi hinka (12) kayandi nongoo kaŋ ra sargari juwalkey cindi ka kay nda amaanaa sundukoo, tondey goo no din hala hõ.

¹⁰ Sargari juwalkey kaŋ ga sundukoo zaa kay Žurdeŋ isaa gamoo ra hala waatoo kaŋ ra ŝennoo kul kaŋ Abadantaa na Žozuwe yaamar a m'a har jamaa se kul teendi sanda takaa kaŋ nda Musa na Žozuwe yaamar. Jamaa deŋ nda cahãyan. ¹¹ Waatoo kaŋ jamaa kul deŋ ka ben, Abadantaa sundukoo nda sargari juwalkey bisa ka huru jamaa jine. ¹² Ruberŋ iz'arey, nda Gad iz'arey, nda Manase alkabiila jeraa deŋ wongu-ize ka koy wongu-ize Izirayel borey jine sanda takaa kaŋ nda Musa n'a har i se.* ¹³ A ga koy too wongaari zenber woytaaci (40.000) cine kaŋ bisa Abadantaa jine wongu se ka koy Žeriko ganganey ra.

* 4:12 4.12 Zamnaa 1.12-15; Kabuyaney 32.20-22; Alhukumoo 3.18.

¹⁴ Hanoo din, Abadantaa na Žozuwe beerandi Izirayel kul jine, i hunbur a nga hunaroo kul ra sanda takaa kanj nda i hunbur Musa.

¹⁵ Abadantaa nee Žozuwe se: ¹⁶ «Sargari juwalkey kanj kone sundukoo goo yaamar i ma žigi ka hun Žurdeŋ isaa ra.» ¹⁷ Woo ga, Žozuwe na sargari juwalkey yaamar ka nee: «Wa žigi ka hun Žurdeŋ isaa ra.» ¹⁸ Waatoo kanj sargari juwalkey kanj ga sundukoo zaa žigi ka hun Žurdeŋ isaa gamoo ra, kanj i na ngi cewey jer ka koy guraa ga, Žurdeŋ isaa haroo yee nga dogoo ra ka yee dandiyan takaa žeenaa ga ka boosu nongu kul here.

¹⁹ Jamaa žigi ka hun Žurdeŋ isaa ra handu jinaa jirbi woyaa (10). I goro Gilgal, Žeriko waynahunay here.

²⁰ Tondi woy cindi hinkaa (12) din kanj i n'i zaa Žurdeŋ isaa ra, Žozuwe n'i sinji Gilgal.

²¹ Žozuwe nee Izirayel borey se: «Nda suba war izey na ngi baabey hãa ka nee: <Macin ti tondey wey addaliloo?>», ²² war ma bayrandi war izey se ka nee: <Izirayel na Žurdeŋ isaa deŋ bila cewey ma tay.> ²³ Zama Abadantaa, war Koyoo na Žurdeŋ isaa haroo kogandi war jine hala war ma bisa ka ben, sanda takaa kanj nda Abadantaa, war Koyoo n'a tee Kakaarey teekoo se kanj a n'a kogandi ir jine hala ir ma duu ka bisa ka ben. ²⁴ Woo teendi hala dumey kul kanj goo laboo ga ma bay kanj Abadantaa kaboo man'ti kala hini beeri, hala war ma hunbur Abadantaa, war Koyoo waati kul.»

5

¹ Waatoo kanj ra Amor borey kokoyey kul kanj cindi Žurdeŋ isaa banda ga waynakanaj here nda Kanaŋ borey kokoyey kul kanj goo teekoo* jere maa kanj Abadantaa na Žurdeŋ isaa kogandi Izirayel borey jine hala ir ma deŋ ka ben, biney hasara, biney hun Izirayel borey maaganda.

Izirayel borey hurubanguyanoo Gilgal ra

² Waatoo din ra, Abadantaa nee Žozuwe se: «Tondi huryawyanj tee, de ma yee ka Izirayel borey danbangu cee hinkantoo.» ³ Žozuwe na tondi huryawyanj tee, a na Izirayel borey danbangu Aralot (maanaa «hurubanguyan») hondoo jere. ⁴ Addaliloo ne kanj se Žozuwe n'i danbangu, jamaa kul kanj fatta Misira, arey, wongaarey kul nka buu saajoo ra, diraa waati, ngi fattaroo ga Misira. ⁵ Jamaa kul kanj fatta Misira nka hurubangu, amma jamaa kul kanj hayandi saajoo ra, diraa waati, ngi fattaroo ga Misira, boro kul mana hurubangu. ⁶ Izirayel borey na jiiri woytaaci (40) tee saajoo ra i ga dira hala gandaa kul dere, wongaariyanj kanj fatta Misira mana hanajer Abadantaa se. Abadantaa žee i se kanj i si dii gandaa kanj nga žee baabey se kanj nga g'a noo i se, gandaa din kanj ra waa nda yuu ga tee hari. ⁷ A na iz'arey danj dogey ra, ngi no Žozuwe n'i danbangu. Jofoloyan no, zama i man'i danbangu diraa waati. ⁸ Waatoo kanj gandaa kul hurubangu ka ben, i cindi ngi dogey ra jamaa kaloo ra hala waatoo kanj ra i duu baani. ⁹ Woo banda ga, Abadantaa nee Žozuwe se: «Hõ, haawoo kanj war n'a ka hun Misira, ay n'a gunguray k'a kaa war ga.» Woo se i ga nee nongoo din se Gilgal (maanaa «gungurayyan») hala hõ.

Borcintaraa jingar jinaa Kanaŋ gandaa ra

¹⁰ Izirayel borey gororoo ra Gilgal, i na Borcintaraa jingaroo tee handoo jirbi woy cindi taacantoo (14to) cijinoo Žeriko ganganey ra. ¹¹ Jingaroo subaa ra, i na gandaa ŋaayaney ŋaa, takulayanj kanj ra dolobiri sii, nda taasu gurunbu haagante zaari follokaa ra. ¹² Subaa ra, ŋaahayaa kanj se i ga nee man kay waatoo kanj i sintin ka gandaa ŋaayaney ŋaa. Izirayel borey mana yee ka duu man. Jiuroo din Kanaŋ gandaa ŋaayaney no i n'i ŋaa.

Abadantaa wongu-izey bonkoynoo kaa

¹³ Han foo, kanj Žozuwe goo Žeriko jere, a na nga moyey jer ka guna, nga ne, aru foo kay a tenje, nga takubaa hoobandi, a goo kaboo ra. Žozuwe dira ka koy a do ka nee a se: «Ir ra n'goo wala ir iberey ra n'goo?» ¹⁴ A nee: «Ay sii affoo kul se, agay ti Abadantaa wongu-izey bonkoynoo, sohõ ay kaa.» Woo ga, Žozuwe na nga ndumoo sinji laboo ra ka sujudu a se ka nee: «Macin no n'ga baa m'a har ya ne, agay, ni tamoo se, ay koyoo?» ¹⁵ Abadantaa wongu-izey bonkoynoo nee Žozuwe se: «Ni taamey kaa ni cewey ra, zama nongoo kanj ra n'goo ma kay man'ti kala nongu henanante.» Žozuwe n'a tee.

* 5:1 5.1 Teekoo man'ti kala Mediterane teekoo.

6

Žeriko koyraa diiyanoo

¹ Žeriko koyraa miṗey daabandi ka boori hala Izirayel borey masi duu ka huru. Boro kul si fatta, boro kul si huru. ² Abadantaa nee Žozuwe se: «Guna, ay na Žeriko, nda nga kokoyoo, nda ba nga wongaari henney na kaboo ra ka ben. ³ War kul, wongu-izey, war ma dira ka koyraa windi, war ma koyraa kuubi k'a bere cee foo. Ma taka follokaa tee jirbi iddu. ⁴ Sargari juwalkaw iyeye, affoo kul, feeji gaaru hilli foo ma bara a kone, i ma dira sundukoo jine. Jirbi iyyantoo hane war ma koyraa windi cee iyeye, sargari juwalkaw ga hilley hēenandi. ⁵ Waati kan feeji gaaru hilloo hēe ka kuu, de war maa hilloo hēenoo, jamaa kul ma kuwwa beeri tee. Cetaa kan ga koyraa kuubi ga kan nga boṗ ga, de jamaa ga žigi ka kara, boro foo kul ga huga nda hayaa kan goo nga jinoo ra.»

⁶ Žozuwe, Nun iz'aroo na sargari juwalkey cee ka nee i se: «Wa amaanaa sundukoo zaa, sargari juwalkaw iyeye, affoo kul, feeji gaaru hilli foo ma bara a kone ka koy Abadantaa sundukoo jine.» ⁷ Woo banda ga, a nee jamaa se: «Wa bisa, war ma koyraa yaara, wongu-izey kan goo wongu-izey jine ma huru Abadantaa sundukoo jine.» ⁸ A teendi nda takaa kan nda Žozuwe n'a har jamaa se. Sargari juwalkaw iyeye kan kone feeji gaaru hilli iyeye goo bisa Abadantaa jine i ga hilley hēenandi Abadantaa amaanaa sundukoo jinoo ra. ⁹ Sargari juwalkey kan ga hilley hēenandi goo wongu-izey jine, wongu-izey kan ga dira banda goo sundukoo banda ga, sargari juwalkey ga hilley hēenandi. ¹⁰ Žozuwe nka jamaa yaamar ka nee: «War masi kuwwa kar, war jindey masi fatta. Šenni kul masi hun war miṗey ra hala han kan ay nee war se: «Wa kuwwa!» Waatoo din war ga kuwwa.» ¹¹ I na Abadantaa sundukoo ka koyraa kul yaara, i na koyraa windi cee foo, woo banda ga, i huru jamaa kaloo ra ka kani.

¹² Žozuwe biya ka tun, sargari juwalkey na Abadantaa sundukoo zaa. ¹³ Sargari juwalkaw iyeye kan kone feeji gaaru hilli iyeye goo Abadantaa sundukoo jine tun ka dira ka hilley hēenandi. Wongu-izey ga dira i jine, wongu-izey kan goo banda ga hanga sundukoo. I ga dira hilley hēenoo bande. ¹⁴ Zaari follokaa din ra kan ti zaari hinkantoo i na koyraa windi cee foo, woo banda ga, i yee jamaa kaloo do. I na takaa din da tee jirbi iddu. ¹⁵ Jirbi iyyantoo hane, i biya ka tun za moo boo ka koyraa windi nda takaa follokaa cee iyeye. Zaari follokaa ti woo kan i na koyraa windi cee iyeye. ¹⁶ Cee iyyantoo, waatoo kan sargari juwalkey na hilley hēenandi, Žozuwe nee jamaa se: «Wa kuwwa, zama Abadantaa na war noo koyraa! ¹⁷ Koyraa ga halaci sōy, a ga tee Abadantaa wane, nga nda hayey kul kan goo a ra. Woykuuroo kan se i ga nee Rahab hinne no hundoo ga cindi a ra, nga nda haya kul kan goo nga hugoo ra, zama a nka dontokey kan ir n'i sanba tugu. ¹⁸ Wa hawgay war masi man hayey ga kan ga hima ka halaci ka dere sōy, hayey kan ga halaci ka dere sōy, war mas' i zaa, war masi koy halaci ka dere sōy, war masi koy jamaa kaloo žiibandi, ka kate a ga bone. ¹⁹ Nzorfu kaaraa kul, nda wuragoo, nda alhan jinawey, nda guuru jinawey ga yeetandi jere ga Abadantaa se. I ga huru Abadantaa alman jisidogoo ra.»

²⁰ Jamaa na kuwwa kar, i na hilley hēenandi. Waatoo kan jamaa maa hilley jindoo, i na kuwwa beeri tee, cetaa kan nga boṗ ga, jamaa žigi ka koyraa kar, boro foo kul huga nda nga jinoo. I na koyraa dii. ²¹ Haya kul kan goo koyraa ra i n'a halaci k'a derandi sōy, aru nda woy, boro žeena nda zanka, haw, feeji nda farka, i n'i kul wii nda takuba.

Rahab nda nga hugoo borey hallasi

²² Žozuwe nka nee aru hinkaa kan na gandaa monno se: «Wa koy woykuuroo hugoo do, war ma woyoo nda haya kul kan goo maṗnoo ga fattandi sanda takaa kan nda war n'a žee a se.» ²³ Zankaarey kan na gandaa monno koy, de i na Rahab, nda nga baaba, nda nga naa, nda nga armey nda haya kul kan goo maṗnoo ga fattandi. I na nga alkabiilaa kul fattandi. I n'i gorandi Izirayel kaloo se taray. ²⁴ Woo banda ga, Izirayel wongu-izey na nuune dan Žeriko koyraa ra nda haya kul kan goo a ra, nda man'ti nzorfu kaaraa, nda wuragoo, nda alhan nda guuru jinawey kan i n'i dan Abadantaa hugoo alman jisidogoo ra. ²⁵ Žozuwe na woykuuroo kan se i ga nee Rahab hundoo nan a ra, nda nga baaba hugoo, nda haya kul kan goo maṗnoo ga. A goro Izirayel hala hō, zama a nka dontokey tugu kan Žozuwe n'i sanba i ma Žeriko monno.

²⁶ Alwaatoo woo no Žozuwe dan žeeyanoo woo ma teendi ka nee:

«Boraa laali kan ga Žeriko koyraa woo cin koyne.
A ga asaasoo gorandi nga ize jinaa hundoo ga,
a ga ganbey dan nga koddaa hundoo ga.»

²⁷ Abadantaa goo Žozuwe bande, maapoo huru gandaa kul ra.

7

Akaŋ zunuboo nda nga zukandoo

¹ Izirayel borey na laadir jaŋay tee hayey kaŋ ga hima ka halaci ka derandi sōy here. Akaŋ baaba ti Karmi, Karmi baaba ti Zabdi, Zabdi baaba ti Zera kaŋ mana hun kala Žuda alkabiilaa ra zaa hayey ra kaŋ ga hima ka halaci ka dere sōy, Abadantaa futu Izirayel borey ga.

² Žozuwe goo Žeriko, a na aruyaŋ sanba i ma koy Ayi koyraa ra kaŋ goo Bet-Aberj jere, Betel se waynahunay here. A nee i se: «Wa žigi ka koy gandaa monno.» Arey koy Ayi monno. ³ I yee kate Žozuwe do ka nee a se: «Jamaa kul masi žigi ka kara. Aru zenber hinka (2.000) wala zenber hinza (3.000) ma žigi ka kara, i ma Ayi kar. Masi jamaa kul farandi k'i sanba i ma koy, zama i si boobo.» ⁴ Aru zenber hinza (3.000) cine žigi ka kara, amma i zuru Ayi borey jine. ⁵ Ayi arey na boro waranza cindi iddu (36) kar i ra. I n'i gaaray za koyraa mijoo ga hala Šebarim k'i kar ka koy zunbudogoo ra. Jamaa biney hasara, gaahamey kul buu i ga.

⁶ Žozuwe na nga jinde bankaarawey kottu ka nga binemaraa cebe ka kaŋ ka nga ndumoo sinji laboo ra Abadantaa sundukoo jine hala almaaroo ra, nga nda Izirayel boro beerey. I na labu warra ngi boŋey ga. ⁷ Žozuwe nee: «He ay Koyoo, Abadantaa, macin se n'a jamaa woo ka Žurdeŋ isaa deŋ hala m'ir daŋ Amor borey kabey ra hala i m'ir derandi? Nda a gar ba ir nka cindi Žurdeŋ isaa se banda. ⁸ He ay Koyoo, macin no y'a tee, sohō kaŋ Izirayel zuru nga iberey jine? ⁹ Kanaŋ borey nda gandaa borey kul ga maar'a, i ga marga ir ga k'ir maapney kaa gandaa ra. Macin no n'g'a tee ni maa beeroo se?»

¹⁰ Abadantaa nee Žozuwe se: «Tun, macin se n'ga ni ndumoo sinji laboo ra? ¹¹ Izirayel na zunubu tee, i na agay amaanaa dunbu kaŋ ay n'a daŋ i se, nda cimi, i zaa hayaa ra kaŋ harramandi, i zay a ra, i n'a lanba k'a tugu ngi jinawey ra. ¹² Izirayel borey si hin ka kay ngi iberey jine. I ga zuru ngi iberey jine, zama ngi hunday nka harram. Ay si cindi war bande nda war mana hayaa halaci sōy kaŋ harramandi, nda war man'a kaa war game. ¹³ Tun ma jamaa daŋ jere ga ya ne. Ma nee: «Suba se, wa war boŋ daŋ jere ga Irkoy se, zama hayaa ne kaŋ Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: «Haya harramante goo war game, Izirayel. N'si hin ka kay ni iberey jine kullihinne war mana haya harramantaa kaa war game. ¹⁴ Suba subbaahi war ma kay, alkabiila ka koy alkabiila. Alkabiilaa kaŋ Abadantaa g'a cebe ga kay jama ka koy jama, jamaa kaŋ Abadantaa g'a cebe ga kay hugu ka koy hugu, hugoo kaŋ Abadantaa g'a cebe ga kay aru ka koy aru. ¹⁵ Bora kaŋ ga cebandi kaŋ nga ka kate harramoo, bora ga tonandi nuune ra ka tee boosu, nga nda haya kul kaŋ goo maapoo ga. A na Abadantaa amaanaa dunbu, a na almuhal tee Izirayel ra.»»

¹⁶ Žozuwe biya ka tun, a na Izirayel kayandi alkabiila ka koy alkabiila. Žuda alkabiilaa suubandi. ¹⁷ A na Žuda jamawey kayandi, Zera borey jamaa cebandi. A na Zera borey jamaa kayandi hugu ka koy hugu, Zabdi hugoo cebandi. ¹⁸ Žozuwe na Zabdi hugoo borey kayandi, aru ka koy aru. Akaŋ baaba ti Karmi, Karmi baaba ti Zabdi, Zabdi baaba ti Zera kaŋ si hun kala Žuda alkabiilaa ra. Akaŋ ka cebandi. ¹⁹ Žozuwe nee Akaŋ se: «Ay izoo, ay g'a ŋaaray ni ga, ma Abadantaa, Izirayel Koyoo beerandi, yadda ni layboo ga a jine. Hayaa har ya ne kaŋ n'n'a tee, masi haya kul tugu ya ne.» ²⁰ Akaŋ zaabi ka nee Žozuwe se: «Cimi no, agay no ka zunubu tee Abadantaa, Izirayel Koyoo se. Hayaa ne kaŋ ay n'a tee: ²¹ ya nka dii alganiimaa ra Šineyar burmusu henna foo, nda nzorfu kaaray tamma boŋ zangu hinka (200), nda wura kunturu kaŋ nga tijaa ti kilo jere. Ay boona ey, ay n'i zaa. Sohō da i goo ma tugu laboo cire ay hukkmoo gundoos ra, nzorfoo goo i cire.»

²² Žozuwe na dontokawyaŋ sanba kaŋ zuru ka koy hukkmoo do. Nga ne, i tugandi nga hukkmoo cire, nzorfoo goo i cire. ²³ I na jinawey zaa hukkmoo gundoos ra, i kate a Žozuwe nda Izirayel borey kul do k'a jisi Abadantaa jine. ²⁴ Žozuwe nda Izirayel kul na Akaŋ, Zera iz'aroo, nda nzorfu kaaraa, nda burmusoo, nda wura kunturoo, nda nga iz'arey, nda nga ize woyey, nda nga hawey, nda nga farkey, nda nga alman buuney, nda nga hukkmoo, nda hayaa kul kaŋ ti nga wane zaa. I n'i ka žigi ka koy Akor gooroo ra. ²⁵ Žozuwe nee: «Cin se ni kate ir ga bonaa woo? Abadantaa ga ni bonaa kaŋandi ni ga hō.» Izirayel kul n'a warra nda tondi k'a wii. I n'i warra nda tondi k'i wii, i n'i ton. ²⁶ I

na tondi zuku beeri fur a boŋ kaŋ goo no hala hō. Abadantaa yee nga futay laalaa se banda. Woo se i ga nee no din se Akor (maanaa «bone») gooroo hala hō zaaroo.

8

Ayi koyraa diiyanoo

¹ Abadantaa nee Žozuwe se: «Masi hunbur, ni binoo masi hasara. Wongaarey kul zaa ni bande, ma tun ka žigi ka Ayi koyraa kar. Guna, ay na Ayi kokoyoo, nda nga jamaa, nda nga koyraa, nda nga gandaa daŋ ni kaboo ra. ² N'ga hayaa tee Ayi nda nga kokoyoo se kaŋ n'a tee Žeriko koyraa nda nga kokoyoo se. Amma war ga hin ka nga alganiimaa nda nga adabbawey kom. Ni, ma boroyan tugu koyraa banda ga.»

³ Žozuwe nda wongaarey kul tun ka žigi ka Ayi kar. Žozuwe na wongaari beeri zenber waranza (30.000) suuba i ra k'i sanba cijin here. ⁴ A n'i yaamar ka nee: «Wa guna, war ga boroyan tugu koyraa se, koyraa banda ga. War masi hanse ka mooru koyraa. War kul ma soolu. ⁵ Agay nda jamaa kul kaŋ goo ay bande, ir ga man koyraa. Waati kaŋ Ayi koyraa borey fatta k'ir kubay, sanda cee jinaa, ir ga zuru jiney ra. ⁶ I ga fatta ka hanga ir hala waati kaŋ ir n'i moorandi koyraa, waatoo din i ga nee: «I goo ma zuru ir jine sanda cee jinaa takaa.» Kaŋ ir goo ma zuru jiney ra, ⁷ waatoo din war ma fatta tugudogoo ra, war ma koyraa dii. Abadantaa, war Koyoo g'a daŋ war kabey ra. ⁸ Waati kaŋ war na koyraa dii, war ma nuune daŋ koyraa ra. War ma goy nda šennoo kaŋ Abadantaa n'a har. Woo ti yaamaroo kaŋ ay n'a noo war se.»

⁹ Žozuwe n'i taŋ i ma koy, i koy tugu Betel nda Ayi game, Ayi se waynakaŋay here. Žozuwe na cijinoo tee jamaa cindoo bande.

¹⁰ Žozuwe tun subbaahi biya ka jamaa guna wala i goo soolante. A žigi, nga nda boro beerey jamaa jine ka koy Ayi kar. ¹¹ Wongaarey kul kaŋ goo a bande žigi ka man. Waatoo kaŋ i too koyraa tenje, i na ngi kaloo sinji Ayi hawsa here. Gooroo goo ngi nda Ayi game. ¹² A na aru zenber guu (5.000) cine zaa k'i tugu Betel nda Ayi game, koyraa se waynakaŋay. ¹³ Waatoo kaŋ jamaa na kaloo kul gorandi koyraa se hawsa here, banda here kaloo goo koyraa se waynakaŋay, cijinoo din Žozuwe koy gooroo gundoo ra. ¹⁴ Waatoo kaŋ Ayi kokoyoo bay, koyraa arey biya ka tun ka cahã ka fatta ka koy Izirayel borey kubay wongoo se nongoo kaŋ ra i bay ka wongu, nga nda nga jamaa kul k'i kubay Ganganoo gandaa tenje. A mana bay kaŋ boroyan goo ma tugu ngi se koyraa dumaa ga. ¹⁵ Žozuwe nda Izirayel kul tee sanda i nka hin ngi, i zuru ka koy saajoo kaboo here. ¹⁶ I na koyraa kul marga i m'i gaarandi. I na Žozuwe gaarandi, i mooru koyraa. ¹⁷ Aru kul mana cindi Ayi nda Betel ra kaŋ mana fatta ka Izirayel gaarandi. I na koyraa naŋ a ga feera ka Izirayel gaarandi. ¹⁸ Abadantaa nee Žozuwe se: «Yaajoo kaŋ goo ni kaboo ra šerre Ayi koyraa here, zama ay g'a daŋ ni kaboo ra.» Žozuwe na yaajoo kaŋ goo kaboo ra šerre koyraa here. ¹⁹ Waatoo kaŋ ra a na nga kaboo šerre, arey kaŋ ga tugu cahã ka hun ngi dogey ra ka zuru ka huru. I too koyraa do, i n'a dii, woo banda ga, i cahã ka nuune daŋ koyraa ra.

²⁰ Ayi borey neli, i ga dii dullooo kaŋ ga žigi ka hun koyraa ra hala beenaa ra. I mana duu ba sahã ka zuru ka koy nongu kul here. Izirayel jamaa kaŋ zuru ka koy saajoo here here ka yee kate ka ngi gaarandikey wongu. ²¹ Waatoo kaŋ Žozuwe nda Izirayel kul dii kaŋ arey kaŋ ga tugu na koyraa dii, de dullu ga tun koyraa boŋ, i bere ka Ayi borey kar. ²² Cindey fatta koyraa ra k'i kubay, de i goo Izirayel game, Izirayel borey jerey goo ne here, jerey goo ya here. I n'i kar, baahunante kul mana cindi, boro mana zuru ka yena. ²³ I na Ayi kokoyoo dii a ga huna k'a ka koy Žozuwe do. ²⁴ Waatoo kaŋ Izirayel na Ayi koyraa borey kul wii ka ben hawsaa ra, saajoo kaŋ ra borey din n'i gaarandi, i kul hala ikokorantaa takuba na wii. Izirayel kul yee kate Ayi k'i wii nda takuba. ²⁵ Borey kul kaŋ buu hanoo din, aru nda woy man'ti kala boro zenber woy cindi hinka (12.000), i kul man'ti kala Ayi boro. ²⁶ Žozuwe mana nga kaboo kaŋ ra yaajoo goo kaŋ ga šerre zumandi hala waatoo kaŋ ra Ayi borey kul halaci k'i derandi sōy. ²⁷ Alganiimaa ra, Izirayel na koyraa adabbawey nda jinawey hinne zaa ka sawa nda šennoo kaŋ Abadantaa n'a ka Žozuwe yaamar. ²⁸ Žozuwe na nuune daŋ Ayi koyraa ra k'a tee kayri zuku duumante kaŋ ga bara hala hō. ²⁹ A na Ayi kokoyoo wii k'a deejj tuuri ga hala waynaa kaŋyanoo ga. Waatoo din Žozuwe n'i yaamar i ma bukaa zumandi tuuroo ga. I n'a warra koyraa mijoo ga, i na tondi zuku beeri fur a boŋ kaŋ goo no din hala hō zaaroo.

Ašariyaa cawandi Ebal hondoo ga

³⁰ Waatoo woo ra, Žozuwe na sargari tonadoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo se Ebal tondi hondoo boŋ, ³¹ ka sawa nda woo kaŋ Musa n'a har Izirayel borey se, takaa kaŋ nda a hantumandi Musa ašariyaa tiiraa ra. Sargari tonadoo no kaŋ teendi nda tondiyay kaŋ guuru mana bay k'i hoy*. I na sargari kukuranteyay nda alaafiya teendi sargariyan kaa Abadantaa se. ³² Ašariyaa kaŋ Musa n'a hantum Izirayel borey jine, Žozuwe n'a hantum tondi walhayan ga no din ra. ³³ Izirayel kul, nda nga boro beerey, nda nga šenni toonandikey, nda nga alkaaley ga kay sundukoo carawey ga. Borey jerey kaŋ ti yawey, nda ganda-izey goo sundukoo jere ka sargari juwalkey kaŋ ti Lewi boro tenje kaŋ ga Abadantaa amaanaa sundukoo zaa. Borey jere foo goo Garizim tondi hondoo here, jere faa goo Ebal tondi hondoo here. Za cee jinaa Musa, Abadantaa tamoo ka yaamar kaŋ takaa woo ka teendi gaara Izirayel jamaa se. ³⁴ Woo banda ga, Žozuwe na jinde jer ka ašariyaa šenney kul caw, gaarayan šenney nda dangayan šenney†, ka sawa nda takaa hunday kaŋ nda a hantumandi ašariyaa tiiraa ra. ³⁵ Šenney kul kaŋ Musa n'i yaamar, ba affoo sii no kaŋ Žozuwe man'a caw Izirayel jamaa kul se, woyey, nda zankey, nda yawey kaŋ goo i ra.

9

Gabawoŋ borey na Izirayel borey hiila

¹ Kokoyey kul kaŋ goo Žurdeŋ isaa se banda tondi hondoo here maa Ayi koyraa halaciyanoo alhabaroo. Woo ga, wey kaŋ goo hondey gandaa here nda teeko Beeroo* guraa kul ga, Libaŋ kaboo here, Heti borey, nda Amor borey, nda Kanaŋ borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey ² waafakay ra na cere marga ka tee affoo ka Žozuwe nda Izirayel wongu.

³ Gabawoŋ borey maa haya kaŋ Žozuwe na tee Žeriko nda Ayi koyrawey se. ⁴ Ngi mo, i na alhiila tee. I koy, i na ngi boŋ himandi naarukawyan ka saaku žeenayan nda alaneb hari moora hunbar žeenayan kaŋ kottu kaŋ i n'i baka daŋ ngi farkawey ga. ⁵ nda taami žeenayan kaŋ yay i taandi goo cewey ra, bankaaray žeena yaynayan goo jindey ra. Ngi šilfandaa takulaa kul ka kogu ka murgu-murgu. ⁶ I koy Žozuwe do jamaa kaloo ra kaŋ goo Gilgal ka nee nga nda Izirayel arey se: «Ganda mooro ra ir hun, sohō war ma amaana daŋ ir game.» ⁷ Amma Izirayel arey nee Hewi borey se: «A ga hin ka tee war mo man'ti kala gandaa woo boroyay. Woo ra taka foo nda ir ga hin ka amaana daŋ ir nda war game?» ⁸ I nee Žozuwe se: «Ni baŋney ti ir.» Žozuwe n'i hāa ka nee: «May ti war, man ra war hun?» ⁹ I n'a zaabi ka nee: «Ni baŋney mana hun kala ganda ra kaŋ ga hanse ka mooro, Abadantaa, ni Koyoo maapoo se, zama ir maa maapoo, ir maa haya kul kaŋ a n'a tee Misira, ¹⁰ nda haya kul kaŋ a n'a tee Amor kokoy hinkaa se Žurdeŋ isaa se banda, Sihon, Hešboŋ kokoyoo se, nda Og, Bašaŋ kokoyoo se kaŋ cindi Aštarot. ¹¹ Ir boro beerey nda ir gandaa kul borey nee ir se: «Wa šilfandayyan zaa fondaa se, war ma koy i kubay. War ma nee i se: "Ir man'ti kala war baŋney." Sohō, war ma amaana daŋ ir nda war game.» ¹² Ir takulaa ne, a mma koron waatoo kaŋ ir n'a zaa ir do fondaa se, hanoo kaŋ ir fatta ka koy war do. Sohō nga kul ka kogu ka murgu-murgu. ¹³ Alaneb hari moora hunbarey kaŋ ga taji waatoo kaŋ ir n'i too, nga ne, i kottu. Ir bankaarawey nda ir taamey žen takaa kaŋ nda fondaa ga kuu.»

¹⁴ Izirayel arey zaa Gabawoŋ borey šilfandawey ra bila nda i ma Abadantaa ibaayoo ceeci. ¹⁵ Žozuwe na alaafiya tee i bande ka amaana tee i bande ka nee ngi g'i nan i ma huna. Jamaa boŋkoyney žee i se.

¹⁶ Amaanaa kaŋ i n'a daŋ ngi nda ey game, jirbi hinza banda ga, Izirayel borey maa kaŋ ngi taalammey no, kaŋ ngi sii kala ganda follokaa ra. ¹⁷ Izirayel borey koy, de jirbi hinzantoo, i too ngi koyrawey do kaŋ ti Gabawoŋ, nda Kefira, nda Berot, nda Kiryat-Yarim. ¹⁸ Amma Izirayel borey man'i kar k'i wii žeeyanoo kaŋ jamaa boŋkoyney n'a tee Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga. Jamaa kul nuununuunu boŋkoyney ga. ¹⁹ Amma boŋkoyney nee jamaa kul se: «Ir si hin ka tuku i ga, zama ir nka žee i se Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga kaŋ ir si haya kul tee i se. ²⁰ Takaa ne kaŋ ir g'a tee i se, ir ga ngi hundey nan i ra, Irkoy futuroo masi koy kaa ir ga, žeeyanoo kaŋ ir n'a tee i se maaganda.» ²¹ Woo ga, boŋkoyney nee i se: «Hundey ma cindi i ra.» I tee tuuri kuunakaw nda hari gurkaw jamaa kul se nda takaa kaŋ boŋkoyney n'a har i ga. ²² Žozuwe n'i cee ka nee i se: «Macin se war n'ir hiila ka nee kaŋ nongu mooro ra war hun, ka gar war man'ti kala gandaa woo boroyay. ²³ Sohō war ga laali, war si hun

* 8:31 8.31 Fattaroo 20.24–25; Alhukumoo 27.5–6. † 8:34 8.34 Alhukumoo 27.14–26; 28

* 9:1 9.1 Zamnaa 1.4.

baññataray, war ga tee tuuri kuunakaw nda hari gurkaw ay Koyoo hugoo se.» ²⁴ I na Žozuwe zaabi ka nee: «Hayaa kanj i n'a har ir se kaaray, ni tamey kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a ka Musa nga tamoo yaamar ka war noo gandaa woo kul, ka gandaa borey kul halaci war jine. Ir hanse ka hunbur ir hundey se, woo se ir na takaa woo tee. ²⁵ Sohõ nga ne, ir goo ni kaboo ra. Ma haya kanj ga kan ma ne tee ir se, woo kanj n'ga hongu ir ga hima nda a.»

²⁶ Takaa woo no a n'a tee i se, a n'i kaa Izirayel borey kabey ra, i man'i wii. ²⁷ Hanoo din, Žozuwe n'i tee tuuri kuunakaw nda hari gurkaw jamaa nda Abadantaa sargari tonadogoo se hala hõ, nongoo kanj a g'a suuba ra.

10

Žozuwe na Amor borey kokoyoo wongu

¹ Adoni-Sedek, Žerizalem kokoyoo maa kanj Žozuwe na Ayi koyraa dii, a maa kanj a n'a halaci k'a dere sõy, ka hayaa tee Ayi nda nga kokoyoo se kanj a n'a tee Žeriko koyraa nda nga kokoyoo se, a maa mo kanj Gabawonj koyraa borey na alaafiya tee Izirayel bande, i goo i game. ² Alhabaroo woo hanse k'i hunburandi, zama Gabawonj man'ti kala koyra beeri sanda kokoyey koyrawey affoo, a bisa Ayi, de mo nga arey kul man'ti kala wongaariyanj. ³ Woo maaganda se Adoni-Sedek, Žerizalem kokoyoo na alhabar sanba Hoham, Hebronj kokoyoo, nda Piram, Yarmut kokoyoo, nda Yafiya, Lakiš kokoyoo, nda Debir, Eglonj kokoyoo do ka nee: ⁴ «Wa kaa k'ay faaba ir ma Gabawonj kar, zama a na alaafiya tee Žozuwe nda Izirayel borey bande.»

⁵ Amor borey kokoy guwaa kanjanj ti Žerizalem kokoyoo, nda Hebronj kokoyoo, nda Yarmut kokoyoo, nda Lakiš kokoyoo, nda Eglonj kokoyoo na ngi wongu-izey kul marga, i na Gabawonj wanga k'a danj game ka koyraa wongu. ⁶ Gabawonj arey na dontokaw sanba Žozuwe do jamaa kaloo ra kanj goo Gilgal ka nee: «Mas'ir fur, ir kanj ti ni tamey! Cahã ka kaa ir do, ir kaa kabe ra, ir faaba, zama Amor borey kokoyey kul kanj ga goro tondi hondoo ra marga ir ga.» ⁷ Kanj Žozuwe maa woo, a žigi ka hun Gilgal, nga nda wongu-izey kul, wongaarey kul. ⁸ Abadantaa nee Žozuwe se: «Masi hunbur ey, zama ay n'i danj ni kaboo ra. Affoo kul si kay ni jine.» ⁹ Žozuwe nda nga wongu-izey fatta Gilgal, i na cijinoo kul tee i ga dira ka jirsi hala i kaa ka kanj Amor borey ga. ¹⁰ Irkoy na Amor borey zalbandi Izirayel jine, Izirayel na mursay beeri tee i se ka hanga ey Bet-Horonj nongoo kanj ga jer here k'i kar hala Azeka nda Makeda. ¹¹ Kanj i ga zuru Izirayel se, Bet-Horonj nongoo kanj goo ganda ra, Abadantaa na gari kanj ga hima nda tondi beeriyanj warra i bonj kanj hun beenaa ra hala Azeka, i buu. Borey kanj gari tondey n'i wii bisa wey kanj Izirayel borey n'i wii nda takuba.

¹² Hanoo kanj Abadantaa na Amor borey danj Izirayel borey kabey ra, Žozuwe šelanj Abadantaa se, Žozuwe nee Izirayel borey jine:

«Waynaa, kay, masi hun ni dogoo ra Gabawonj bonj, handoo, kay Ayalonj gooroo bonj!»

¹³ Waynaa kay nga dogoo ra, handoo mana nuuti hala waatoo kanj jamaa bana ngi iberey ra. Man'ti takaa woo da nda a hantumandi tiiraa ra kanj se i ga nee boro šerrantaa tiiraa*? Waynaa kay beenaa gamoo ra, a mana cahã mo ka koy kanj haya kanj ga baa ka too zaari foo timmante. ¹⁴ Zaaroo woo cine mana bay ka tee, a mana tee a jine, a mana tee nga banda ga kanj ra Abadantaa ma hanjajer adamize se ka too hala hinnaa woo ga, zama Abadantaa mma wongu Izirayel se.

¹⁵ Woo banda ga, Žozuwe nda Izirayel kul yee jamaa kaloo ra kanj goo Gilgal.

Kokoy guwaa buuyanoo

¹⁶ Kokoy guwaa din zuru ka koy tugu Makeda tondi horboo ra. ¹⁷ Boroyanj nee Žozuwe se: «Boroyanj dii kokoy guwaa Makeda tondi horboo ra i goo ma tugu.» ¹⁸ Žozuwe nee: «Wa tondi beeriyanj bilimbilim k'i danj horboo minoo ga, wa boroyanj kayandi kanj g'i lakkal. ¹⁹ War, war masi kay, wa war iberey gaarandi, war ma kanj i ga nda banda here. War masi nanj i ma huru ngi koyrawey ra, zama Abadantaa, war Koyoo n'i danj war kabey ra.» ²⁰ Waatoo kanj Žozuwe nda Izirayel borey na mursay beeri tee i se ka ben, hala i ben pat, borey kanj mana buu koy lanba koyrawey ra kanj goo nda cete, ²¹ woo banda ga, Izirayel jamaa kul yee nda alaafiya Žozuwe do ngi kaloo ra kanj goo Makeda bila nda boro kul ma haya har Izirayel borey ga.

* 10:13 10.13 Samiyel 2to 1.18.

²² Woo banda ga, Žozuwe nee: «Wa tondi horboo mijoo feeri, wa kokoy guwaa fattandi kate ya ne.» ²³ I n'a tee. I na kokoy guwaa fattandi ka kate ey a do, i man'ti kala Žerizalem kokoyoo, nda Hebron kokoyoo, nda Yarmut kokoyoo, nda Lakiš kokoyoo, nda Eglon kokoyoo. ²⁴ Waatoo kanj i na kokoyey wey fattandi Žozuwe jine, Žozuwe na Izirayel arey kul cee kate, a nee wongu-ize jineborey kanj hanga a bande se: «Wa man, war ma cee fur kokoyey wey jindebandawey ga.» I man, de i na ngi cewey fur kokoyey jindebandawey ga. ²⁵ Žozuwe nee i se: «War masi hunbur, war masi jijiri. Wa albarka danj war boj ra, war ma bine tee, zama takaa woo da no Abadantaa g'a tee war iberey kul se kanj war g'i wongu.» ²⁶ Woo banda ga, Žozuwe na kokoyey kar k'i wii. A n'i deejj tuuri guu ga, i cindi i ga deejj tuurey ga hala waynaa kanjanoo ga, ²⁷ waatoo din, Žozuwe yaamar i m'i zumandi tuurey ga. I n'i warra tondi horboo ra kanj ra i cindi ka tugu, i na tondi beerijan danj horboo mijoo ga. I cindi takaa din hala hō.

Žozuwe na gurma koyrawey wongu

²⁸ Hanoo woo, Žozuwe na Makeda koyraa dii ka nga borey wii nda takuba. Ngi nda ngi kokoyoo, a n'i halaci k'i dere sōy nda adabbawey kul kanj goo a ra. A mana hundikoyini kul nanj, a na hayaa tee Makeda kokoyoo se kanj a n'a tee Žeriko kokoyoo se.

²⁹ Žozuwe nda Izirayel kul bisa ka hun Makeda ka koy Libna. A na Libna wongu. ³⁰ Abadantaa na nga mo nda nga kokoyoo danj Izirayel kaboo ra, a na nga borey wii nda takuba, borey nda adabbawey kul kanj goo a ra. A mana hundikoyini kul nanj, a na hayaa tee nga kokoyoo se kanj a n'a tee Žeriko kokoyoo se.

³¹ Žozuwe nda Izirayel kul bisa ka hun Libna ka koy Lakiš. A n'a wanga k'a danj game, a n'a wongu. ³² Wongoo zaari hinkantoo hane, Abadantaa na Lakiš koyraa danj Izirayel kaboo ra, i n'a dii, i na nga borey wii nda adabbawey kul kanj goo a ra nda takuba sanda takaa kanj a n'a tee Libna se. ³³ Waatoo din Horam, Gezer kokoyoo žigi ka koy Lakiš borey faaba. Žozuwe n'a kar, nga nda nga jamaa bila nda a ma hundikoyini foo nanj.

³⁴ Žozuwe nda Izirayel kul bisa ka hun Lakiš ka koy Eglon. I n'a wanga k'a danj game, i n'a wongu. ³⁵ Zaari follokaa ra i na koyraa dii, i na nga borey wii nda takuba. A na adabbawey kul kanj goo a ra, hanoo din, a n'i halaci sōy sanda takaa kanj a n'a tee Lakiš se.

³⁶ Žozuwe nda Izirayel kul hun Eglon ka Hebron koyraa tangam. ³⁷ I na koyraa dii ka nga borey, nda nga kokoyoo, nda koyrawey kul kanj ga jer a ga, nda adabbawey kul kanj goo a ra, i n'i wii nda takuba. A mana hundikoyini kul nanj sanda takaa kanj a n'a tee Eglon se. A n'i halaci sōy, ngi nda baahunante kul kanj goo a ra.

³⁸ Žozuwe nda Izirayel kul willi ka koy Debir koyraa wongu. ³⁹ I na koyraa dii, nga, nda nga kokoyoo, nda nga koyrawey kul, i na borey wii nda takuba, i na adabbawey kul kanj goo a ra halaci sōy. A mana hundikoyini kul nanj. A na hayaa tee Debir nda nga kokoyoo se kanj a n'a tee Libna nda nga kokoyoo se.

⁴⁰ Žozuwe na gandaa kul kar kanj ti tondi hondey, nda Negew, nda hondey gandaa here, nda tondi hondoo zunbudogey, nda ngi kokoyey kul. A mana hundikoyini kul nanj. Baahunante kul a n'a halaci sōy sanda takaa kanj nda Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a yaamar. ⁴¹ Žozuwe n'i kar za Kadeš-Barneya hala Gaaza nda Gošej gandaa kul hala Gabawonj. ⁴² Žozuwe na kokoyey wey kul dii, ka ngi gandawey dii waati follokaa ra, zama Abadantaa, Izirayel Koyoo ga wongu Izirayel se. ⁴³ Woo banda ga, Žozuwe nda Izirayel kul yee jamaa kaloo ra kanj goo Gilgal.

11

Žozuwe na kokoy tanayanj wongu

¹ Waatoo kanj Yabin, Hasor kokoyoo maar'a, a na dontokaw sanba Yobab, Madonj kokoyoo, nda Šimronj kokoyoo, nda Akšaf kokoyoo, ² nda kokoyey kanj goo hawsa here tondi hondey ra, wey kanj goo Ganganoo gandaa ra kanj goo Genezaret haroo gurma here, gandaa ra kanj goo ganda, nda Dor hodaddawey kanj goo waynakanaj here, ³ nda Kananj borey dandi nda dangay here, nda Amor borey, nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Žebus borey tondi hondey ra, nda Hewi borey kanj goo Hermonj cewoo cire, Mispa gandaa ra do. ⁴ I fatta, ngi nda wongu-izey kul i bande, jama kanj ga boobo ma nee teekoo mijoo labutaasoo. Baryey nda bari torkawey ga hanse ka boobo. ⁵ Kokoyey wey kul marga, de i koy cere bande ka ngi kaloo gorandi Merom haroo jere ka Izirayel wongu.

⁶ Abadantaa nee Žozuwe se: «Masi hunbur ey, zama suba dimmaa woo ga, ay g'i kul danj ni kaboo ra, i ga karandi ka buu Izirayel jine. Ma ngi baryey cewey kayri, ma nuune

danj ngi torkawey ra.» ⁷ Žozuwe nda wongu-izey kul jirsi ka kaa i ga Merom haroo jere, i kanj i ga. ⁸ Abadantaa n'i danj Izirayel kaboo ra, i n'i kar k'i gaaray hala Sidonj koyra beeroo do, hala Misrefot-Mayim hala Mispes gooroo ra, waynahunay here. I n'i kar, i mana hundikoyini kul nanj. ⁹ Žozuwe n'i tee sanda woo kanj Abadantaa n'a har a se. A na ngi baryey cewey kayri, a na nuune danj ngi torkawey ra.

Hasor koyraa diyandi

¹⁰ Alwaati follokaa ra, Žozuwe yee kate ka Hasor dii. A na nga kokoyoo wii nda takuba. Waatoo din gandaa din koyrawey ra, Hasor ti i kul ibeeroo. ¹¹ I na baahunantey kul kanj goo a ra wii nda takuba. I n'i halaci sōy. Haya kul mana cindi kanj ga hunsar. Woo banda ga, a na nuune danj Hasor ra. ¹² Žozuwe na kokoyey wey kul koyrawey taa, a na kokoyey dii. A n'i wii nda takuba. A n'i halaci sōy sanda takaa kanj nda Musa, Abadantaa tamoo n'a yaamar. ¹³ Amma Izirayel mana koyrawey kanj goo hondu boŋ ba affoo ton, nda man'ti Hasor hinne kanj Žozuwe n'a ton. ¹⁴ Izirayel borey na koyrawey wey jinawey kul nda adabbawey zaa ngi boŋ se sanda alganima. Amma i na adamizey kul wii nda takuba hala i halaci, i mana haya kul nanj kanj ga hunsar. ¹⁵ Hayaa kanj nda Abadantaa na nga tamoo Musa yaamar, Musa n'a ka Žozuwe yaamar, Žozuwe n'a tee. A mana haya yankar hayey ra kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

Koyrawey kul kanj Žozuwe n'i dii

¹⁶ Žozuwe na gandaa din kul dii kanjanj ti tondi hondey, nda Negew kul, nda Gošeŋ gandaa kul, nda hondey gandaa here, nda Ganganoo gandaa, nda Izirayel tondi hondey nda ngi hondey gandaa here. ¹⁷ Za Halak tondi hondoo do kanj ga jer Seyir gandaa ga ka koy hala Bal-Gad, Libanj gooroo ra, Hermonj tondi hondoo cire, a na ngi kokoyey kul dii, a n'i kar k'i wii. ¹⁸ Wongoo kanj Žozuwe n'a tee kokoyey wey kul bande na waati kuku zaa. ¹⁹ Koyra kul mana alaafiya tee Izirayel borey bande, nda man'ti Hewi borey kanj ga goro Gabawonj. Nda man'ti Hewi borey, Izirayel borey n'i kul dii waatoo kanj a g'i wongu. ²⁰ Zama Abadantaa do a hun i ma hipešenday ka Izirayel wongu, hala a ma duu k'i halaci sōy bila nda a ma hinna i ga, a m'i halaci sanda takaa kanj nda Abadantaa na Musa yaamar.

²¹ Waatoo din ra Žozuwe koy Anak borey kar tondi hondey ra, nda Hebronj, nda Debir, nda Anab, nda Žuda tondi hondey kul, Izirayel tondi hondey kul ra. Žozuwe n'i halaci sōy, ngi nda ngi koyrawey. ²² Anak boro kul mana cindi Izirayel gandaa ra koyne. Hayayanj cindi Gaaza, nda Gat, nda Ašdod hinne ra. ²³ Žozuwe na Izirayel gandaa zamna Izirayel borey game k'a tee ngi tuboo, alkabiila foo kul nda nga bagaa. Woo banda ga, gandaa alaafiya, wongoo kay.

12

Kokoyey kanj Izirayel borey hin ey Musa waati

¹ Gandaa kokoyey ne kanj Izirayel borey n'i kar, wey kanj i na ngi gandaa mayray Žurdeŋ isaa se banda, waynahunay here, za Arnonj isaa hala Hermonj tondi hondoo do, nda Ganganoo gandaa se waynahunay, i man'ti kala: ² Sihonj kanj ti Amor borey kokoyoo kanj goo nda goray Hešboŋ. A ga laama za Aroyer kanj goo Arnonj jaboo ga, gooroo gamoo ra, nda Galad jeroo here hala Yabok isaa, Amoj borey gandaa hirroo, ³ nda Ganganoo gandaa, hala Genezaret isabangoo do, waynahunay here, nda teeko Ciiri-ciirantaa, waynahunay here, Bet-Yešimot here. Gurma here, kokoyoo woo gandaa hirroo sii kala Pisiga tondi hondoo zunbudogey cire. ⁴ Kokoy faa maapnoo ti Og kanj ti Bašanj kokoyoo, a ga goro Aštarot nda Edreyi. Refa borey cindey affoo no. ⁵ A ga Hermonj tondi hondoo laama, nda Salka, nda Bašanj kul ra, hala Gešur borey nda Makat borey gandaa hirroo do, nda Galad gandaa jere faa ga hala Sihonj, Hešboŋ kokoyoo hirroo do. ⁶ Musa, Abadantaa tamoo nda Izirayel borey n'i kar. Musa, Abadantaa tamoo na ngi gandaa noo Rubenj borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa ra se i m'a mayray.

Kokoyey kanj Izirayel borey hin ey Žozuwe waati

⁷ Gandaa kokoyey ne kanj Žozuwe nda Izirayel n'i kar Žurdeŋ isaa se ne da here, dangay here za Bal-Gad, Libanj gooroo ra ka koy hala Halak tondi hondoo do kanj ga jer Seyir gandaa ga. Žozuwe na ngi gandaa zamna Izirayel alkabiilawey game, alkabiila foo kul nda nga bagaa. ⁸ Nongey wey man'ti kala tondi hondey, nda hondey gandaa here, nda Ganganoo gandaa, nda zunbudogey, nda saajoo, nda Negew. Heti borey, nda Amor borey, nda Kananj borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey ka

cindi ka goro nongey wey ra. ⁹ Kokoyey ne kaŋ Izirayel borey hin ey: Žeriko kokoyoo, nda Ayi kokoyoo kaŋ goo Betel jeroo ga, ¹⁰ Žerizalem kokoyoo, nda Hebron kokoyoo, ¹¹ Yarmut kokoyoo, nda Lakiš kokoyoo, ¹² nda Eglon kokoyoo, nda Gezer kokoyoo, ¹³ nda Debir kokoyoo, nda Geder kokoyoo, ¹⁴ nda Horma kokoyoo, nda Arad kokoyoo, ¹⁵ nda Libna kokoyoo, nda Adulam kokoyoo, ¹⁶ nda Makeda kokoyoo, nda Betel kokoyoo, ¹⁷ nda Tapuwa kokoyoo, nda Hefer kokoyoo, ¹⁸ nda Afek kokoyoo, nda Saron kokoyoo, ¹⁹ nda Madon kokoyoo, nda Hasor kokoyoo, ²⁰ nda Šimron-Meron kokoyoo, nda Akšaf kokoyoo, ²¹ nda Tanak kokoyoo, nda Megido kokoyoo, ²² nda Kedeš kokoyoo, nda Yokneyam kaŋ goo Karmel kokoyoo, ²³ nda Dor kokoyoo kaŋ goo Dor hodaddaa ra, nda Goyim kaŋ goo Gilgal jere kokoyoo, ²⁴ nda Tirsas kokoyoo. Kokoyey kul hinnaa man'ti kala waranza cindi foo (31).

13

Gandawey kaŋ mana diyandi jina

¹ Waatoo kaŋ Žozuwe duu aloomur kuku, a hanse ka žen, Abadantaa nee a se: «N'duu aloomur kuku, ni hanse ka žen, gandaa kaŋ ga diyandi koyne ga hanse ka beeri. ² Gandaa kaŋ cindi ti: Filisti borey koyra laamawey kul nda Gešur borey laboo kul, ³ za Šihor isaa kaŋ ga Misira tenje hala Ekron hirroo ga hawsa here kaŋ ti nongu kaŋ ga kabandi kaŋ Kanaŋ borey wane nda a kaŋ ra Filisti borey boŋkoyini guu goo kaŋ ti: Gaaza boŋkoyinoo, nda Ašdod wanoo, nda Aškelon wanoo, nda Gat wanoo, nda Ekron wanoo. Koyne mo nda Awi borey ⁴ kaŋ goo Filisti borey se gurma here. Kanaŋ borey gandaa kul nda Meyara kaŋ ti Sidon borey wane hala Afek hala Amor borey hirroo ga. ⁵ Gebal borey gandaa, nda Libaŋ kul kaŋ goo waynahunay here, za Bal-Gad, Hermon tondi hondoo cire hala Hamat miŋoo ga, ⁶ nda tondi hondey gorokey kul kaŋ kul ti Sidon borey, za Libaŋ hala Misrefot-Mayim. Agay Abadantaa, ay g'i kul gaaray Izirayel borey jine. Ma alkurra kar ka gandaa zamna Izirayel borey game k'a tee ngi dogoo, nongoo kaŋ alkurraa n'a cebe k'a noo alkabiila se, a ma tee alkabiilaa din wane sanda takaa kaŋ nda ay n'a har ma ne. ⁷ Sohō, gandaa woo zamna k'a noo sanda tubu alkabiila yaggaa nda Manase alkabiila jeraa se.»

Žurdeŋ isaa se bandaa zamnaroo

⁸ Ruben alkabiila, nda Gad alkabiila, nda Manase alkabiila jere faa duu ngi tuboo, woo kaŋ Musa n'a noo i se Žurdeŋ isaa se banda, waynahunay here takaa kaŋ nda Musa, Abadantaa tamoo n'i noo. ⁹ Ngi gandaa ne: za Aroyer kaŋ goo Arnon isaa jaboo ga, nda koyraa kaŋ goo gooroo gamoo ra, nda Medeba ganganoo kul hala Dibon, ¹⁰ nda Sihon koyrawey kul, Amor borey kokoyoo kaŋ bay ka laama Hešbon ga hala Amon borey hirroo do, ¹¹ nda Galad, nda Gešur borey laboo, nda Makat borey wanoo, nda Hermon tondi hondoo kul, nda Bašan kul hala Salka, ¹² nda Og laamaa kul Bašan ra kaŋ bay ka Aštarot nda Edreyi laama, nda Refa borey kaŋ cindi. Koyrawey wey, Musa k'i wongu ka borey gaaray. ¹³ Amma Izirayel borey mana Gešur borey nda Makat borey gaaray, taka kaŋ ra Gešur nda Makat ga goro Izirayel game hala hō.

¹⁴ Lewi alkabiilaa hinne no a man'a noo tubu. Sargari tonantey kaŋ kaandi Abadantaa, Izirayel Koyoo maŋoo ga i ga duu a ra baa ka sawa nda woo kaŋ a n'a har a se.

Laboo kaŋ Ruben alkabiilaa duu a

¹⁵ Musa na Ruben borey alkabiilaa noo baa ka sawa nda ngi hugey. ¹⁶ I duu laboo kaŋ ga hun za Aroyer kaŋ goo Arnon isaa miŋoo ga, nda koyraa kaŋ goo gooroo gamoo ra, nda Medeba ganganoo kul, ¹⁷ nda Hešbon nda nga koyrawey kul kaŋ goo ganganoo ra: Dibon, nda Bamot-Bal, nda Bet-Bal-Meyon, ¹⁸ nda Yahas, nda Kedemot, nda Mefat, ¹⁹ nda Kiryatayim, nda Sibma, nda Seret-Šahar gooroo tondi hondoo bon, ²⁰ nda Bet-Pewor, nda Pisiga zunbudogey, nda Bet-Yešimot, ²¹ nda ganganoo koyrawey kul, nda Sihon, Amor borey kokoyoo kaŋ bay ka laama Hešbon ga, laamaa kul. Musa n'a kar, nga nda Majaŋ boŋkoyney kaŋ ga goro gandaa ra kanyaŋ ti: Ewi, nda Rekem, nda Sur, nda Hur, nda Reba kaŋ ti boŋkoyney kaŋ goo kokoyoo Sihon cire. ²² Gunandikaa Balam kaŋ ti Bewor iz'aroo, Izirayel borey na nga mo wi nda takuba, a goo borey ra kaŋ i n'i wi. ²³ Ruben borey hirroo man'ti kala Žurdeŋ isaa nda nga guraa se dangay. Koyrawey nda koyra kanbey kaŋ goo Ruben mayray ra, ngi ti Ruben borey tuboo, hugu ka koy hugu duu nga bagaa.

Laboo kaŋ Gad alkabiilaa duu a

²⁴ Musa na Gad alkabiilaa, maanaa Gad izey noo baa, hugu ka koy hugu. ²⁵ I duu laboo kaŋ man'ti kala Yazer, nda Galad koyrawey kul, nda Amon borey gandaa jeroo hala

Aroyer, Raba tenje, ²⁶ za Hešboj hala Ramat-Mispe, nda Betonim, za Mahanayim hala Debir hirroo ga, ²⁷ nda gooroo ra nongey ti Bet-Haram, nda Bet-Nimra, nda Sukot, nda Safonj kaj ti kokoyoo Sihonj wane kaj bay ka Hešboj laama, nda Žurdenj isaa nda nga guraa, hala Genezaret haroo bonoo ga Žurdenj isaa banda ga, waynahunay. ²⁸ Koyrawey nda koyra kanbey kaj goo Gad mayray ra, ngi ti Gad izey tuboo, hugu ka koy hugu duu nga bagaa.

Laboo kaj Manase alkabiilaa jeraa duu a

²⁹ Musa na Manase alkabiila jeraa noo baa, Manase borey alkabiila jeraa, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. ³⁰ Laboo kaj i duu a ga hun Mahanayim, a man'ti kala Bašan kul, Og kaj ti Bašan kokoyoo laamaa kul, nda Yahir koyra buuna-buunawey kaj goo Bašan kaj ti koyra woynu (60), ³¹ nda Galad jere faa, nda Aštarot, nda Edreyi kanyan goo kokoyoo Og laamaa ra Bašan, i tee Makir, Manase iz'aroo iz'arey wane, Makir iz'arey jere faa, hugu ka koy hugu duu nga bagaa.

³² Wey kul ti tuboo kaj Musa n'a zamna Mowab ganganey ra, Žurdenj isaa se banda, waynahunay. ³³ Musa mana Lewi borey alkabiilaa noo tubu. Abadantaa, Izirayel Koyoo hunday ti ngi tuboo sanda takaa kaj nda a n'a har i se.

14

Kanañ gandaa zamnaroo

¹ Tuboo ne kaj Izirayel borey duu a Kanañ gandaa ra, tuboo kaj sargari juwalkaa Eleyazar nda Žozuwe, Nun iz'aroo, nda alkabiilawey hugu bonoy n'i zamna Izirayel borey game. ² I na alkurra kar ka ngi tuboo tee sanda takaa kaj nda Abadantaa n'a yaamar nda Musa, alkabiila yaggaa nda alkabiila jeraa se. ³ Zama Musa nka tubu noo alkabiila hinkaa nda alkabiila jeraa se Žurdenj isaa se banda. Haya kaj ti Lewi borey, a man'i noo tubu i game. ⁴ Isufi borey ti alkabiila hinka, Manase nda Efrayim. I mana Lewi borey noo baa gandaa ra nda man'ti koyrayan kaj ra i ga goro, nda ngi hawsawey ngi jawdey nda ngi kabehayey se. ⁵ Izirayel borey na hayaa tee kaj Abadantaa n'a ka Musa yaamar. I na gandaa zamna.

Kaleb duu Hebronj koyraa

⁶ Han foo Žuda boroyan man Žozuwe Gilgal koyraa ra. Ngi affoo kaj ti Kaleb, Yefune iz'aroo, Kenaz boraa nee Žozuwe se: «Ni, n'ga šennoo bay kaj Abadantaa n'a har Musa, Irkoy boraa se haya kaj ti ir here, agay nda ni, Kadeš-Barneya ra. ⁷ Jiiri woynaaci (40) bara ya ne waatoo kaj Musa, Abadantaa tamoo n'ay sanba ka hun Kadeš-Barneya ka gandaa monno, ay n'a noo alhabar henanante. ⁸ Agay armey, wey kaj žigi ka koy ay bande na jamaa binoo hasara, amma agay, ay na Abadantaa, ay Koyoo gana nda fondaa. ⁹ Hanoo din, Musa žee ka nee: «Šikka sii kaj laboo kaj ni cewoo n'a dira ga tee ni nda ni iz'arey tuboo hala abada, zama n'na Abadantaa, ni Koyoo gana nda fondaa.» ¹⁰ Nga ne, Abadantaa n'ay hallasi sanda takaa kaj nda a n'a har. Sohō ti jiiri woynaaci cindi guu (45) kaj Abadantaa na šennoo woo har Musa se waatoo kaj Izirayel ga dira saajoo ra. Nga ne, hō ay goo nda jiiri woynaaha cindi guu (85). ¹¹ Ay ga sahā sanda hanoo kaj Musa n'ay sanba, sohō da ay goo nda gaabi sanda waatoo din, a ma tee wongu se wala goy kul kaj no se. ¹² Sohō ay noo tondi hondoo woo kaj Abadantaa n'a har hanoo din, zama hanoo din, ni maa kaj Anak boroyan nda koyra beeri cetekoyniyan bara no. Yala Abadantaa ma bara ay bande de, ay g'i gaaray sanda takaa kaj nda Abadantaa n'a har.» ¹³ Žozuwe gaara Kaleb, Yefune iz'aroo se, a n'a noo Hebronj a ma tee nga tuboo. ¹⁴ Takaa woo nda Kaleb, Yefune iz'aroo, Kenaz boraa duu Hebronj nga tuboo hala hō, zama a na Abadantaa, Izirayel Koyoo gana nda fondaa. ¹⁵ Hebronj maa žeenaa ti Kiryat-Arba. Arba man'ti kala Anak borey kul ibeeroo.

Woo banda ga, gandaa alaafiya, wongoo kay.

15

Laboo kaj Žuda alkabiilaa duu a

¹ Bagaa kaj Žuda borey alkabiilaa, hugu ka koy hugu duu a alkurra karyan ra ga koy hala Edom hirroo ga kaj ti Tisin saajoo ka koy Negew gandaa here, gurma kaboo ga. ² Ngi hirroo ga hun teeko Ciiri-ciirantaa se ya here ka koy Negew tenje. ³ A ga koy too gurma here Dontoney žigidogoo do ka bisa nda Tisin ka žigi ka koy Kadeš-Barneya gurma here, ka hun no din ka koy bisa nda Hesronj ka žigi ka koy Adar ka kuubi ka

koy Karka. ⁴ A ga koy Asmonj here ka too Misira gooroo do ka doo teekoo ra, nga ti war gurma hirroo.

⁵ Waynahunay here hirroo man'ti kala nongoo kanj ra Žurden isaa ga huru teeko Ciiri-ciirantaa ra. Hawsa here hirroo ga sintin nongoo kanj ra Žurden isaa ga huru teekoo ra. ⁶ Woo banda ga, hirroo ga žigi ka koy Bet-Hogla ka bisa Bet-Araba, hirroo ga žigi koyne ka koy Bohanj kanj ti Rubenj iz'aroo tondoo do. ⁷ Hirroo ga žigi koyne ka koy Debir, ka bisa nda Akor gooroo ka koy hawsa here Gilgal kaboo here kanj ga Adumim žigidogoo tenje kanj goo gooroo ra dandi here. Woo banda ga, hirroo ga bisa En-Šemeš harey here ka koy En-Rogel. ⁸ Hirroo ga žigi ka koy no din Hinom izoo gooroo do, Žebus kanj maa faa ti Žerizalem zunbudogoo gurma caraa here, woo banda ga, hirroo ga žigi ka koy hala tondi hondoo bojoo ga kanj goo Hinom gooroo tenje, dangay here, nda Refa borey ganganoo hawsa bojoo here. ⁹ Tondi hondoo boj beene hirroo ga golbi ka koy Neftowa hari hundogoo ra, ka koy Efronj koyrawey here. Woo banda ga, hirroo ga golbi Baala here kanj maa faa ti Kiryat-Yarim. ¹⁰ Hirroo ga kuubi ka hun Baala waynakanaj here Seyir tondi hondoo do, ka bisa hawsa caraa here Hawsa tondi hondoo here kanj maa faa ti Kesalonj, ka zunbu ka koy Bet-Šemeš ka bisa nda Timna. ¹¹ Hirroo ga koy Ekronj hawsa caraa zunbudogoo here, a ga golbi ka koy Šikaronj ga ka bisa Baala hondoo ka too Yabnel, hirroo ga fatta teekoo*.

¹² Dangay hirroo man'ti kala teeko Beeroo*.

Wey ti Žuda borey hirrey nongoo kul here, hugu ka koy hugu.

Kaleb tangam ka duu nga laboo

¹³ I na Kaleb, Yefune iz'aroo noo baa Žuda borey ra ka sawa nda yaamaroo kanj Abadantaa n'a noo Žozuwe se, maanaa Kiryat-Arba kanj maa faa ti Hebronj. Arba ti Anak baaba. ¹⁴ Kaleb na Anak boro hinza gaaray k'i kaa no din kanj man'ti kala Šešay, nda Ahimanj nda Talmaj, Anak izeyanj no. ¹⁵ Za no din ra a na Debir borey tangam. Debir maa žeenaa ti Kiryat-Sefer. ¹⁶ Kaleb nka bay ka nee: «Ay g'ay ize woyoo Aksa noo a ma tee wande boraa se kanj Kiryat-Sefer tangam k'a dii.» ¹⁷ Kaleb armaa Kenaz iz'aroo Otniyel n'a dii. Kaleb n'a noo nga ize woyoo Aksa ma tee a se wande. ¹⁸ Kanj woyoo too kate, a na nga kurpoo tusa a ma faari wiri nga baaba ga. Aksa sar ka zunbu nga farkaa ga, Kaleb nee a se: «Macin no n'ga baa?» ¹⁹ Aksa nee: «Gomni tee ya ne, zama n'n'ay noo labu Negew gandaa kanj ra hari sii, ay noo hari dooyanj mo.» Woo ga, Kaleb n'a noo beene hari dogey, a n'a noo ganda hari dogey.

²⁰ Woo ti Žuda borey alkabiilaa tuboo, hugu ka koy hugu duu nga bagaa.

Žuda alkabiilaa koyrawey

²¹ Koyrawey kanj goo Žuda borey laboo kaydogoo ga, Edom hirroo here, Negew ra, man'ti kala: Kabsel, nda Eder, nda Yagur, ²² nda Kina, nda Dimona, nda Adada, ²³ nda Kedeš, nda Hasor, nda Yitnanj, ²⁴ nda Žif, nda Telem, nda Beyalot, ²⁵ nda Hasor-Hadata, nda Keriyot-Hesronj kanj maa faa ti Hasor, ²⁶ nda Amam, nda Šema, nda Molada, ²⁷ nda Hasar-Gadda, nda Hešmonj, nda Bet-Pelet, ²⁸ nda Hasar-Šuwal, nda Ber-Šeba nda nga kuubi-ka-beraa, ²⁹ nda Baala, nda Iyim, nda Esem, ³⁰ nda Eltolad, nda Kesil, nda Horma, ³¹ nda Siklak, nda Madmana, nda Sansana, ³² nda Lebayot, nda Šilim, nda Ayin-Rimonj: woo ti koyra waranka cindi yagga (29)[†] nda ngi koyra kanbey.

³³ Koyrawey kanj goo hondey gandaa here ra ti Eštawol, nda Sora, nda Ašna, ³⁴ nda Zanowa, nda En-Ganim, nda Tapuwa, nda Enam, ³⁵ nda Yarmut, nda Adulam, nda Soko, nda Azeka, ³⁶ nda Šarayim, nda Aditayim, nda Gedera, nda Gedera kuubi-ka-beraa: woo ti koyra woy cindi taaci (14) nda ngi koyra kanbey. ³⁷ Koyrawey kanj tonton i ga ti Senanj, nda Hadaša, nda Migdal-Gad, ³⁸ nda Dilanj, nda Mispe, nda Yoktel, ³⁹ nda Lakiš, nda Bozkat, nda Eglonj, ⁴⁰ nda Kabonj, nda Lahimas, nda Kitliš, ⁴¹ nda Gederot, nda Bet-Dagonj, nda Naama, nda Makeda: woo ti koyra woy cindi iddu (16) nda ngi koyra kanbey. ⁴² Koyrawey kanj tonton i ga ti Libna, nda Eter, nda Ašanj, ⁴³ nda Ifta, nda Ašna, nda Nesib, ⁴⁴ nda Kela, nda Akzib, nda Mareša: woo ti koyra yagga nda ngi koyra kanbey. ⁴⁵ Koyrawey kanj tonton i ga ti Ekronj, nda nga koyrawey nda nga koyra kanbey. ⁴⁶ Za Ekronj nda teekoo here koyrawey kul kanj goo Ašdod jere nda ngi koyra kanbey. ⁴⁷ Ašdod nda nga koyrawey nda nga koyra kanbey. Gaaza nda nga koyrawey nda nga koyra kanbey hala Misira gooroo ga ka koy teeko Beeroo[‡] guraa ga.

* **15:12** 15.12 Zamnaa 1.4. † **15:32** 15.32 Koyrawey hinnaa bisa waranka cindi yagga (29), zama Simewonj koyrawey kabandi i ra, zamnaa 19.9. ‡ **15:47** 15.47 Zamnaa 1.4.

⁴⁸ Koyrawey kanj goo tondi hondoo ra ti: Šamir, nda Yatir, nda Soko, ⁴⁹ nda Dana, nda Kiryat-Sana kanj maa faa ti Debir, ⁵⁰ nda Anab, nda Eštemo, nda Anim, ⁵¹ nda Gošen, nda Holonj, nda Gilo: woo ti koyra woy cindi foo (11) nda ngi koyra kanbey. ⁵² Koyrawey kanj tonton i ga ti Arab, nda Ruma, nda Ešan, ⁵³ nda Yanum, nda Bet-Tapuwa, nda Afeka, ⁵⁴ nda Humeta, nda Kiryat-Arba kanj maa faa ti Hebronj, nda Siyor: woo ti koyra yagga nda ngi koyra kanbey. ⁵⁵ Koyrawey kanj tonton i ga ti Mawonj, nda Karmel, nda Zif, nda Yuta, ⁵⁶ nda Žizireyel, nda Yokdeyam, nda Zanowa, ⁵⁷ nda Kayin, nda Gibeya, nda Timna: woo ti koyra woy (10) nda ngi koyra kanbey. ⁵⁸ Koyrawey kanj tonton i ga ti Halul, nda Bet-Sur, nda Gedor, ⁵⁹ nda Maarat, nda Bet-Anot, nda Eltekoj: woo ti koyra iddu nda ngi koyra kanbey. ⁶⁰ Koyrawey kanj tonton i ga ti Kiryat-Bal kanj maa faa ti Kiryat-Yarim, nda Raba: woo ti koyra hinka nda ngi koyra kanbey.

⁶¹ Koyrawey kanj goo saajoo ra ti: Bet-Araba, nda Midin, nda Sekaka, ⁶² nda Nibšanj, nda Ciiri-Koyraa, nda En-Gedi: woo ti koyra iddu nda ngi koyra kanbey.

⁶³ Žuda borey mana hin ka Žebus borey kanj ga goro Žerizalem gaaray. Žebus borey si goro kala Žerizalem hala hō, ngi nda Žuda borey.

16

Laboo kanj Isufi hayroo duu a

¹ Bagaa kanj nondi Isufi borey se alkurra karyan ra ga hun za Žurdenj isaa do. Žeriko tenje, Žeriko harey here waynahunay here, saajoo kanj ga žigi ka hun Žeriko ka koy Betel tondi hondoo ra. ² A ga hun Betel ka koy Luz ka bisa ka koy Arki borey gandaa ra ka koy Atarot. ³ Woo banda ga, a ga zunbu ka koy dangay here Yafleti borey gandaa ra hala Bet-Horonj kanj goo ganda ka yee ka koy hala Gezer ka koy fatta teekoo ga. ⁴ Takaa woo nda Isufi borey Manase nda Efrayim duu ngi bagaa.

Laboo kanj Efrayim alkabiilaa duu a

⁵ Efrayim borey duu laboo, hugu ka koy hugu duu nga bagaa, gandaa hirrey ne: waynahunay Atarot-Adar here hala Bet-Horonj kanj goo beene ⁶ Hirroo ga koy fatta teekoo ga Mikmetat hawsa here. Woo banda ga, hirroo ka kuubi dandi here ka bisa Tanat-Silo waynahunay here ka koy Yanowa. ⁷ A hun Yanowa ka zunbu ka koy Atarot nda Naara ka tuku Žeriko ka bisa ka fatta Žurdenj isaa ga. ⁸ Dangay here, za Tapuwa, hirroo ga šerre ka koy Kana haroo do ka koy too teekoo do. Woo ti Efrayim borey alkabiilaa bagaa, hugu ka koy hugu, ⁹ ka tonton nongey wey ga, i n'i noo koyrawey kanj jisandi Efrayim borey nda Manase borey tuboo gamoo ra, koyrawey wey kul nda ngi koyra kanbey. ¹⁰ Efrayim borey mana Kana borey gaaray kanj ga goro Gezer. Kana borey ga goro Efrayim game hala hō, amma i goo baņņataray goy ra.

17

Laboo kanj Manase alkabiila jeraa duu a

¹ Manase kanj ti Isufi ize jinaa alkabiilaa mo duu baa kanj alkurraa karyanoo n'a noo a se. Manase ize jinaa kanj ti Makir ti Galad baaba, a gay a duu Galad gandaa nda Bašanj gandaa, zama wongaari no. ² Woo maaganda se baa nondi Manase borey jerey se, hugu ka koy hugu. Hugey man'ti kala Abiyezer izey, nda Helek izey, nda Asriyel izey, nda Šekem izey, nda Hefer izey, nda Šemida izey. Wey ti Manase, Isufi iz'aroo iz'arey, hugu ka koy hugu.

³ Manase iz'aroo Makir, nga iz'aroo ti Galad, Galad iz'aroo ti Hefer, Hefer iz'aroo ti Selofad. Selofad sii nda iz'aru, ize woyyan bara a se. Ize woyey maapey ne: Mahila, nda Nowa, nda Hogla, nda Milka, nda Tirsaa. ⁴ Selofad ize woyey kaa sargari juwalkaa Eleyazar, nda Žozuwe, Nun iz'aroo, nda alwakiiley jine, i nee: «Abadantaa na Musa yaamar a m'ir noo tubu sanda ir armye.»* I n'i noo baa sanda ngi baaba armye game ka sawa nda Abadantaa yaamaroo. ⁵ I na nongu woy (10) noo Manase se kanj man'ti Galad gandaa nda Bašanj gandaa kanj goo Žurdenj isaa se banda. ⁶ Takaa woo nda Manase borey, arey nda woyey duu baa. Amma Galad nondi Manase iz'arey cindey se.

⁷ Manase hirroo ga hun AŠer gandaa ra ka koy Mikmetat, Šekem tenje. Hirroo ga koy kabe henna here, borey here kanj ga goro En-Tapuwa. ⁸ Tapuwa gandaa tee Manase wane, amma Tapuwa koyraa hunday kanj goo Manase hirroo ga tee Efrayim borey wane. ⁹ Hirroo ga zunbu ka koy Kana haroo ga, haroo se gurma here. Gurma koyrawey wey kanj goo Manase koyrawey game tee Efrayim wane. Manase hirroo goo haroo se hawsa

* 17:4 17.4 Kabuyaney 27.6.

here, a ga fatta teekoo ga. ¹⁰ Woo ra, gurma here hirroo se ti Efrayim nongoo, hawsa here hirroo se ti Manase nongoo. Teekoo ga tee i se hirri, i ga too Ašer hawsa here, dandi here Isakar bara no. ¹¹ Isakar nda Ašer gandawey ra, Manase duu koyrayaŋ, koyrawey ne: Bet-Šeyan nda nga koyra kanbey, nda Ibleyam nda nga koyra kanbey, nda Dor nda nga koyra kanbey, nda En-Dor nda nga koyra kanbey, nda Tanak nda nga koyra kanbey, nda Megido nda nga koyra kanbey, maanaa hondu hinza. ¹² Manase iz'arey mana hin ka koyrawey wey dii. Kanaŋ borey gaabandi ngi ma goro gandraa woo ra. ¹³ Waatoo kaŋ Izirayel borey hanse ka gaabi, i na Kanaŋ borey daŋ waazibi goy ra, amma i mana hin k'i gaaray pat.

Isufi hayroo ga baa ngi ma duu doo beeri

¹⁴ Isufi borey nee Žozuwe se: «Macin se ay bagaa tuboo mana tee kala nongu folloku hinne, baa foo, ka gar ay man'ti kala jama beeri, zama Abadantaa na albarka daŋ ay ra hala hō?» ¹⁵ Žozuwe nee i se: «Nda jama beeri ti ni, žigi ka koy hawsaa ra. N'ga nongu tee ni boŋ se Ferezi borey nda Refa borey gandraa ra, zama Efrayim tondi hondey laboo ga kacca ma ne.» ¹⁶ Isufi borey nee: «Tondi hondey si wasa ir se, koyne mo guuru torkayaŋ goo Kanaŋ borey kul se kaŋ goo gooroo ra, wey kaŋ goo Bet-Šeyan nda nongey kaŋ goo nga laamaa ra, nda wey kaŋ goo Žizireyel gooroo ra.» ¹⁷ Žozuwe nee Isufi hugoo kaŋ ti Efrayim nda Manase se: «Jama beeri ti ni, ni gaaboo ga beeri, n'si duu baa folloku hinne. ¹⁸ Amma n'ga duu tondi hondey, ba nda hawsa no. N'g'a kosu ka duu gorodoo, hala nga kaydogoo ga a ga tee ni wane. N'ga Kanaŋ borey gaaray, ba kaŋ i goo nda guuru torkayaŋ, ba kaŋ i ga gaabi.»

18

Gandawey kaŋ cindi zamna takaa

¹ Waatoo kaŋ Izirayel borey, ngi gandraa hinoo goo i kone, ngi jamaa kul marga Silo, no din ra i na cere kubayyan hukukumoo cin. ² Izirayel borey ra alkabiila iyye ka cindi kaŋ mana duu tubu. ³ Žozuwe nee Izirayel borey se: «Hala waati foo no war ga tun ka koy gandraa mayray kaŋ Abadantaa, war baabey Koyoo n'a noo war se ka ben? ⁴ Wa aru hinza zaa war alkabiila foo kul ra, ay g'i sanba i ma tun ka koy gandraa yaara ka hantum ngi tuboo ga, woo banda ga, i ga kaa ay do. ⁵ I g'a zamna cere game zamna iyye, Žuda ga cindi nga dogoo ra gurma here, Isufi hugoo ga cindi nga dogoo ra hawsa here. ⁶ Adiši war, war ga hantum ganda nongu iyye ga, war ma kate a ne ra. Ay ga alkurra kar war se ne hunday ra Abadantaa, ir Koyoo jine. ⁷ Lewi borey si duu war ra baa, zama Abadantaa sargari juwalyanoo ti ngi tuboo. Gad alkabiilaa, nda Ruben alkabiilaa, nda Manase alkabiila jeraa duu Žurden isaa se banda dandi here tuboo kaŋ Musa, Abadantaa tamoo n'a noo i se.» ⁸ Arey kaŋ ga hima ka hantum gandraa ga tun ka koy. Žozuwe n'i yaamar ka nee: «Wa koy, war ma gandraa yaara, war ma hantum a ga, war ma willi kate ay do, nga banda ga, ay ga alkurra kar war se Abadantaa jine ne Silo ra.» ⁹ Arey koy, i na ganda dunbu ka bisa, i na tiiraa tee zamna iyye ga ka sawa nda koyrawey. Woo banda ga, i yee kate Žozuwe do jamaa kaloo ra Silo. ¹⁰ Žozuwe na alkurra kar i se Silo Abadantaa jine, no din ra a na gandraa zamna Izirayel borey game ka sawa nda ngi fayyanoo.

Laboo kaŋ Benžameŋ alkabiilaa duu a

¹¹ Alkurraa kaŋ Benžameŋ borey ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. Ngi bagaa laboo sii kala Žuda borey nda Isufi borey game. ¹² Hawsa here ngi hirroo ga sintin Žurden isaa ga. Hirroo ga žigi ka koy Žeriko jere hawsa here ka žigi ka koy tondi hondoo ra dangay here ka too Bet-Aberŋ saajoo ra. ¹³ Hirroo ga hun no din ka koy Luz kaŋ maa faa ti Betel gurma caraa zunbudogoo ga. Woo banda ga, hirroo ga zunbu ka koy Atarat-Adar tondi hondoo do kaŋ goo Bet-Horon kaŋ goo ganda gurma here. ¹⁴ Hirroo ga golbi ka kuubi waynakaŋay kaboo here ka koy gurma here, za tondi hondoo kaŋ goo Bet-Horon gurma here, a ga fatta Kiryat-Bal ga kaŋ maa faa ti Kiryat-Yarim, nga ti Žuda borey koyra. Woo ti dangay here kaboo hirroo.

¹⁵ Gurma kaboo hirroo ga sintin Kiryat-Yarim kaydogoo ga. Hirroo ga koy waynakaŋay here ka too Neftowa hari hundogoo do. ¹⁶ Hirroo ga zunbu ka koy tondi hondoo caraa ga kaŋ goo Hinom izoo gooroo tenje, Refa borey gooroo ra hawsa here. A zunbu ka koy nda Hinom gooroo, Žebus borey gurma caraa zunbudogoo ga ka zunbu ka koy hala En-Rogel. ¹⁷ A ga kuubi hawsa here ka koy En-Šemeš, ka koy Gellot kaŋ ga Adumim žigidogoo tenje, a ga zunbu ka koy Bohaŋ, Ruben iz'aroo tondoo do. ¹⁸ A ga bisa tondi

hondoo caraa ga ka Ganganoo gandaa tenje hawsa here jina ka zunbu ka koy Ganganoo gandaa here. ¹⁹ Hirroo ga bisa Bet-Hogla hawsa caraa zunbudogoo here, a ga too teeko Ciiri-ciirantaa mijoo ga hawsa here, Žurdeŋ isaa mijoo ga gurma here. Woo ti gurma here hirroo. ²⁰ Dandi here Žurdeŋ isaa ga tee hirroo.

Woo ti Benžameŋ borey tuboo, hugu ka koy hugu, nda nga hirrey kaŋ g'a kuubi k'a bere.

²¹ Koyrawey kaŋ Benžameŋ borey alkabiilaa duu ey, hugu ka koy hugu, ti: Žeriko, nda Bet-Hogla, nda Emek-Kesis, ²² nda Bet-Araba, nda Semarayim, nda Betel, ²³ nda Awim, nda Para, nda Ofra, ²⁴ nda Kefar-Amona, nda Ofni, nda Geba. Woo ti koyra woy cindi hinka (12) nda ngi koyra kanbey. ²⁵ Koyrawey kaŋ tonton i ga ti Gabawoŋ, nda Rama, nda Berot, ²⁶ nda Mispe, nda Kefira, nda Mosa, ²⁷ nda Rekem, nda Yirpel, nda Tarela, ²⁸ nda Sela, nda Elef, nda Žebus kaŋ maa faa ti Žerizalem, nda Gibeya, nda Kiryat: woo ti koyra woy cindi taaci (14) nda ngi koyra kanbey. Woo ti Benžameŋ borey tuboo kaŋ hugu ka hugu duu a.

19

Laboo kaŋ Simewoŋ alkabiilaa duu a

¹ Alkurra hinkantoo karandi, a kaŋ Simewoŋ ga, Simewoŋ borey alkabiilaa ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. Ngii tuboo goo Žuda borey tuboo game. ² Koyrawey kaŋ i n'i tubu ti: Ber-Šeba, nda Šeba, nda Molada, ³ nda Hasar-Šuwal, nda Bala, nda Esem, ⁴ nda Eltolad, nda Betul, nda Horma, ⁵ nda Siklak, nda Bet-Markabot, nda Hasar-Susa, ⁶ nda Bet-Lebawot, nda Šaruhen: woo ti koyra woy cindi hinza (13) nda ngi koyra kanbey. ⁷ Koyrawey kaŋ tonton i ga ti: Ayin, nda Rimon, nda Eter, nda Ašan: woo ti koyra taaci nda ngi koyra kanbey, ⁸ nda koyra kanbey kul kaŋ ga koyrawey wanga hala Balat-Ber kaŋ maa faa ti Ramat-Negew. Woo ti Simewoŋ borey alkabiilaa tuboo kaŋ hugu ka koy hugu duu a. ⁹ Žuda borey nongey ra i na Simewoŋ borey noo, zama Žuda borey nongu hanse ka beeri i se. Woo se Simewoŋ nongoo huru Žuda nongoo ra.

Laboo kaŋ Zabuloŋ alkabiilaa duu a

¹⁰ Alkurra hinzantoo karandi, a kaŋ Zabuloŋ borey ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. Ngii tuboo hirroo ga koy hala Sarid. ¹¹ Hirroo ga žigi ka koy dangay here Marala here, a ga too Dabešet do nda haroo kaŋ ga bisa Yokneyam tenje. ¹² Za Sarid a ga kuubi dandi here, waynahunay here, Kislot-Tabor laamaa ra, a ga fatta ka koy Daberat ka žigi ka koy Yafiya. ¹³ A ga hun no din ka bisa dandi here, waynahunay here nda Gat-Hefer, nda Et-Kasin ka koy too Rimon ka koy kani hala Neyya. ¹⁴ Woo banda ga, hirroo g'a kuubi k'a bere ka koy Hanaton hawsa here, ka koy fatta Ifta-El gooroo ga, ¹⁵ nda Katat, nda Nahalal, nda Šimron, nda Yidela, nda Betelehem: woo ti koyra woy cindi hinka (12) nda ngi koyra kanbey. ¹⁶ Woo ti Zabuloŋ borey tuboo kaŋ hugu ka koy hugu duu a, koyrawey wey nda ngi koyra kanbey.

Laboo kaŋ Isakar alkabiilaa duu a

¹⁷ Alkurra taacantoo karandi, a kaŋ Isakar ga, Isakar borey ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. ¹⁸ Ngii gandaa koyrawey ti: Žizireyel, nda Kesulot, nda Šunem, ¹⁹ nda Hafarayim, nda Šiyon, nda Anaharat, ²⁰ nda Rabbit, nda Kišiyon, nda Ebes, ²¹ nda Remet, nda En-Ganim, nda En-Hada, nda Bet-Pases. ²² Ngii hirroo ga too Tabor, nda Šasayim, nda Bet-Šemeš. Woo banda ga, ngi hirroo ga fatta Žurdeŋ isaa ga: woo ti koyra woy cindi iddu (16) nda ngi koyra kanbey. ²³ Wey ti koyrawey nda ngi koyra kanbey kaŋ ti Isakar borey alkabiilaa tuboo kaŋ hugu ka koy hugu duu a.

Laboo kaŋ Ašer alkabiilaa duu a

²⁴ Alkurra guwantoo karandi, a kaŋ Ašer alkabiilaa ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. ²⁵ Ngii gandaa koyrawey ti: Helkat, nda Hali, nda Beten, nda Akšaf, ²⁶ nda Alamelek, nda Amad, nda Mišal, hirroo ga koy too Karmel tondi hondoo ga dangay here, nda Šihor-Libnat haroo ga. ²⁷ Woo banda ga, a kuubi ka koy waynahunay, ka koy Bet-Dagon here, ka too Zabuloŋ nda Ifta-El gooroo, Bet-Emek nda Neyel hawsa here ka koy too Kabul se kabe waawa here, ²⁸ ka koy Ebron, nda Rehob, nda Hamon, nda Kana hala Sidon koyra beeroo. ²⁹ Hirroo ga yee ka kuubi Rama here hala Tir kaŋ goo nda cete. Hirroo ga šiiri koyne Hosa here ka koy fatta teekoo ga za Hebel hala Akzib, ³⁰ nda Um, nda Afek, nda Rehob: woo ti koyra waranka cindi hinka (22) nda ngi koyra kanbey. ³¹ Wey ti koyrawey nda ngi koyra kanbey kaŋ ti Ašer borey alkabiilaa tuboo kaŋ hugu ka koy hugu duu a.

Laboo kanj Neftali alkabiilaa duu a

³² Alkurra idduwantoo karandi, a kanj Neftali borey ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. ³³ Ngi hirroo ga hun za Helef, za tuuriɲnaa beeroo kanj goo Sananim, ka bisa ka koy Adami-Nekeb, nda Yabnel hala Lakum, a ga fatta Žurdeɲ isaa ga. ³⁴ Hirroo ga kuubi dangay here Aznot-Tabor ka hun no din ka koy Hukok, a ga too Žabuloɲ gurma kaboo here, a ga too Ašer se dangay nda Žuda. Žurdeɲ isaa goo a se waynahunay. ³⁵ Koyrawey kanj goo nda cete ti Sidim, nda Ser, nda Hamat, nda Rakat, nda Kineret, ³⁶ nda Adama, nda Rama, nda Hasor, ³⁷ nda Kedeš, nda Edreyi, nda En-Hasor, ³⁸ nda Ironj, nda Migdal-El, nda Horem, nda Bet-Anat, nda Bet-Šemeš: woo ti koyra woy cindi yagga (19) nda ngi koyra kanbey. ³⁹ Wey ti koyrawey nda ngi koyra kanbey kanj ti Neftali borey alkabiilaa tuboo kanj hugu ka koy hugu duu a.

Laboo kanj Dan alkabiilaa duu a

⁴⁰ Alkurra iyyantoo karandi, a kanj Dan borey ga, hugu ka koy hugu duu nga bagaa. ⁴¹ Ngi gandaa koyrawey ti: Sora, nda Eštawol, nda Ir-Šemeš, ⁴² nda Šalabeɲ, nda Ayaloɲ, nda Itla, ⁴³ nda Eloɲ, nda Timna, nda Ekroɲ, ⁴⁴ nda Elteke, nda Gibetoɲ, nda Balat, ⁴⁵ nda Yehud, nda Bene-Barak, nda Gat-Rimoɲ, ⁴⁶ nda Yarkoɲ isaa, nda Rakoɲ koyraa, nda laboo kanj ga Žafa tenje. ⁴⁷ Dan borey laboo hun i kone. Woo ga, Dan borey koy wongu Lešem. I n'a dii ka borey wii nda takuba. I n'a mayray, i goro a ra k'a cee nda Dan, Dan kanj ti ngi baaba maɲoo. ⁴⁸ Wey ti koyrawey nda ngi koyra kanbey kanj ti Dan borey alkabiilaa tuboo kanj hugu ka koy hugu duu a.

Laboo kanj Žozuwe duu a

⁴⁹ Waatoo kanj Izirayel borey na gandaa zamna ka ben ka sawa nda nga hirrey, i na Žozuwe, Nun iz'aroo mo noo tubu ngi game. ⁵⁰ Ka sawa nda Abadantaa yaamaroo i na Žozuwe noo koyraa kanj a n'a wiri kanj ti Timnat-Sera kanj goo Efrayim tondi hondey ra. A na koyraa cin, a goro a ra. ⁵¹ Wey ti tubey kanj sargari juwalkaa Eleyazar, nda Žozuwe, Nun iz'aroo, nda hugu boɲey n'i zamna nda alkurra Abadantaa jine Silo, cere kubayyan hukumoo miɲoo ga ka sawa nda Izirayel borey alkabiilawey. Takaa woo nda i na gandaa zamnaroo benandi.

20*Koyrawey kanj ga boro ga nga boɲ talfi*

¹ Abadantaa šelaɲ Žozuwe se ka nee: ² «Nee Izirayel borey se: <Wa koyrayaɲ suuba kanyaɲ ra boro ga koy nga boɲ talfi kanj ay nee Musa m'a har war se. ³ Boro kanj firka ka boro wii, a mana muray, a ga hin ka zuru ka koy no din, i ga tee war se koyrayaɲ kanj ra boro ga nga boɲ talfi bukaa faasakaa masi duu nga. ⁴ A ma zuru ka koy koyrawey wey affoo ra, a ga kay koyraa miɲoo ga, a ga nga misoo har koyraa din boro beerey se. Wey din g'a dii ngi do koyraa ra k'a noo nongu kanj ra a ga goro. ⁵ Nda bukaa faasakaa koy a gaarandi, i masi bora kanj wiiya noo a se, zama a nka firka ka nga cinaa wii, ka gar man'ti konnari se. ⁶ A ma cindi koyraa din ra hala han kanj a kay jamaa jine ka ciitandi. A ga cindi no din koyne hala waati kanj sargari juwalkaw beeroo kanj goo no waati din buu. Woo banda ga, bora kanj wiiya ga willi, a ga huru nga koyraa ra nda nga hugoo ra, koyraa kanj ga a zuru.»

⁷ Koyrawey kanj ra boro ga nga boɲ talfi kanj Izirayel kayandi ti: Kedeš kanj goo Galile gandaa ra, Neftali tondi hondoo ra, nda Šekem kanj goo Efrayim tondi hondey ra, nda Kiryat-Arba kanj maa faa ti Hebron kanj goo Žuda tondi hondoo ra. ⁸ Žurdeɲ isaa se banda, Žeriko se waynakanj i na Beser koyraa suuba saajoo ra, ganganoo ra, Ruben alkabiilaa laamaa ra. Ramot kanj goo Galad, Gad alkabiilaa laamaa ra, nda Golan kanj goo Bašan, Manase alkabiilaa laamaa ra. ⁹ Wey ti koyrawey kanj suubandi Izirayel borey nda yawey kanj goo gamey ra hala boro kanj firka ka boro wii ma zuru ka koy i ra, de bukaa faasakaa masi koy a wii za a mana kay jamaa jine.

21*Lewi borey koyrawey
(Taarikey 1na 6.39-66)*

¹ Lewi borey hugu boɲey man sargari juwalkaa Eleyazar, nda Žozuwe, Nun iz'aroo nda Izirayel borey alkabiilawey hugu boɲey. ² I šelaɲ i se Silo, Kanaɲ gandaa ra ka nee i se: «Abadantaa na Musa ka yaamar noo kanj i m'ir noo koyrayaɲ kanj ra ir ga goro nda

ngi hawsawey ir adabbawey se.»³ Woo ga, Izirayel borey na Lewi borey noo ngi tuboo ra koyrayan wey nda ngi hawsawey ka sawa nda Abadantaa yaamaroo.

⁴ Kehat borey hugey mana hun kala Lewi borey ga. Alkurraa karandi kanj ga koyrawey cebe kanj i ga duu ey. Ngi ra, sargari juwalkaa Haruna izey duu koyra woy cindi hinza (13), koyrawey sii kala Žuda, nda Simewonj, nda Benžamej gandawey ra. ⁵ Kehat borey cindey duu alkurraa ra koyra woy (10) Efrayim gandaa hugey, nda Dan gandaa, nda nongoo kanj ti Manase alkabiila jeraa wane.

⁶ Geršonj izey duu alkurraa ra koyra woy cindi hinza (13). I sii kala Isakar, nda Ašer, nda Neftali gandawey ra, nda nongoo kanj ti Manase alkabiila jeraa faa wane kanj goo Bašanj.

⁷ Merari izey, hugu ka koy hugu, duu koyra woy cindi hinka (12) Rubenj, nda Gad, nda Zabulonj gandawey ga. ⁸ Izirayel borey na alkurra kar ka Lewi borey noo koyrawey wey nda ngi hawsawey, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a ka Musa yaamar.

Koyrawey kanj Kehat borey duu ey

⁹ Žuda koyrawey nda Simewonj koyrawey maapey ne kanj nondi ¹⁰ Haruna izey se. Kehat boroyan no kanj mana hun kala Lewi borey ra, alkurra jinaa mana kanj kala ngi ga. ¹¹ I n'i noo Kiryat-Arba koyraa, Arba ti Anak baaba, Kiryat-Arba maa faa ti Hebronj, Žuda tondi hondoo ra, nga nda nga hawsawey kanj g'a kuubi k'a bere. ¹² Amma koyraa faarey nda nga koyra kanbey, i n'i noo Kaleb, Yefune iz'aroo se i ma tee nga wane. ¹³ Haruna, sargari juwalkaa iz'arey se i na koyraa noo kanj ga boro wiikaw ga koy nga bonj talfi kanj ti: ka tonton Hebronj nda nga hawsawey ga, i n'i noo Libna nda nga hawsawey, ¹⁴ nda Yatir nda nga hawsawey, nda Eštemowa nda nga hawsawey, ¹⁵ nda Holonj nda nga hawsawey, nda Debir nda nga hawsawey, ¹⁶ nda Ayin nda nga hawsawey, nda Yuta nda nga hawsawey, nda Bet-Šemeš nda nga hawsawey: woo ti koyra yagga kanj hun alkabiila hinkaa gandawey wey ra. ¹⁷ Koyrawey kanj nondi i se kanj hun Benžamej alkabiilaa gandaa ra ti Gabawonj nda nga hawsawey, nda Geba nda nga hawsawey, ¹⁸ nda Anatot nda nga hawsawey, nda Alemet nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ¹⁹ Haruna, sargari juwalkaa borey koyrawey kul hinnaa ti koyra woy cindi hinza (13) nda ngi hawsawey.

²⁰ Haya kanj ti Lewi borey jerey kanj ti Kehat iz'arey hugey, alkurraa n'i noo Efrayim alkabiilaa gandaa ra koyrayan. ²¹ I n'i noo Šekem kanj goo koyrawey ra kanj ga boro wiikaw ga nga bonj talfi, nga nda nga hawsawey kanj too Efrayim tondi hondey ra, nda Gezer koyraa nda nga hawsawey, ²² nda Kibsayim nda nga hawsawey, Bet-Horonj nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ²³ Dan gandaa ra, Elteke nda nga hawsawey, nda Gibetonj nda nga hawsawey, ²⁴ nda Ayalonj nda nga hawsawey, Gat-Rimonj nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ²⁵ Manase alkabiila jeraa gandaa ra, Tanak nda nga hawsawey, Gat-Rimonj nda nga hawsawey: woo ti koyra hinka. ²⁶ Koyrawey kul hinnaa ti koyra woy (10) nda ngi hawsawey Kehat borey cindey hugey se.

Koyrawey kanj Geršonj borey duu ey

²⁷ Geršonj borey mana hun kala Lewi borey ra. Koyrawey kanj i duu ey Manase alkabiila jeraa gandaa ga ti: Golanj, nga nda nga hawsawey kanj goo koyrawey ra kanj ga boro wiikaw ga nga bonj talfi. Golanj sii kala Bašanj gandaa ra. Ka tonton Golanj ga, i duu Beštera nda nga hawsawey: woo ti koyra hinka. ²⁸ Isakar alkabiilaa gandaa ra, Kišiyonj nda nga hawsawey, nda Daberat nda nga hawsawey, ²⁹ nda Yarmut nda nga hawsawey, nda En-Ganim nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ³⁰ Ašer alkabiilaa gandaa ra, Mišal nda nga hawsawey, Abdonj nda nga hawsawey, ³¹ nda Helkat nda nga hawsawey, Rehob nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ³² Neftali alkabiilaa gandaa ra, i duu Kedeš nda nga hawsawey kanj goo koyrawey ra kanj ga boro wiikaw ga nga bonj talfi. Kedeš sii kala Galile gandaa ra. Ka tonton Kedeš ga, i duu Hamot-Dor nda nga hawsawey, nda Kartanj nda nga hawsawey: woo ti koyra hinza. ³³ Geršonj borey, hugu ka koy hugu, koyrawey kul hinnaa ti koyra woy cindi hinza (13) nda ngi hawsawey.

Koyrawey kanj Merari borey duu ey

³⁴ Lewi borey cindey kanj ti Merari hugey wane, i n'i noo: Zabulonj alkabiilaa gandaa ra, Yokneyam nda nga hawsawey, nda Karta nda nga hawsawey, ³⁵ nda Dimna nda nga hawsawey, nda Nahalal nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ³⁶ Rubenj alkabiilaa gandaa ra, Beser nda nga hawsawey, nda Yahas nda nga hawsawey, ³⁷ nda Kedemot nda nga hawsawey, nda Mefat nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ³⁸ Gad alkabiilaa gandaa ra, i duu Ramot nda nga hawsawey kanj goo koyrawey ra kanj ga boro wiikaw ga nga bonj talfi. Ramot sii kala Galad gandaa ra. Ka tonton Ramot ga, i duu Mahanayim

nda nga hawsawey, ³⁹ nda Hešboŋ nda nga hawsawey, nda Yazer nda nga hawsawey: woo ti koyra taaci. ⁴⁰ Koyrawey kul hinnaa kaŋ Merari izey duu ey, hugu ka koy hugu, ti koyra woy cindi hinka (12). Merari izey ka tee Lewi boro kokorantey ka alkurra kar.

⁴¹ Lewi borey koyrawey kul hinnaa Izirayel borey mayraa game ti koyra woytaaci cindi yaaha (48) nda ngi hawsawey. ⁴² Koyrawey wey affoo kul goo nda labu k'a kuubi k'a bere, takaa woo da no koyrawey wey kul se.

⁴³ Takaa woo nda Abadantaa na gandaa kul noo Izirayel se kaŋ a n'a žee ngi baabey se kaŋ nga g'a noo i se, i duu a, i goro a ra. ⁴⁴ Abadantaa n'i noo alaafiya nongoo kul here, sanda takaa kaŋ nda a žee ngi baabey se, ngi iberi kul ba affoo si hin ka kay i jine, Abadantaa na ngi iberey kul dan kabey ra. ⁴⁵ Haya henney kul kaŋ Abadantaa na ngi allaahidoo zaa Izirayel hugoo se, affoo sii no kaŋ mana tee, i kul teendi.

22

Alkabiilawey kaŋ goo Žurdeŋ isaa se banda

¹ Alwaatoo woo, Žozuwe na Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa cee. ² A nee i se: «War na hayaa kul dii kaŋ Musa, Abadantaa tamoo na war yaamar nda a, war na haŋajer ya ne hayey kul ra kaŋ nda ay na war yaamar. ³ Za alwaati kukoo woo hala hō, war mana war armey naŋ, war na Abadantaa, war Koyoo yaamaroo dii henna. ⁴ Sohō kaŋ Abadantaa, war Koyoo na war armey noo hunanzamay nda takaa kaŋ nda a n'a har i se, wa willi ka koy war do, gandaa ra kaŋ ti war halaalaa, woo kaŋ Musa, Abadantaa tamoo n'a noo war se Žurdeŋ isaa se banda. ⁵ Hayaa hinne kaŋ no, wa gaabandi ka yaamaroo nda ašariyaa ka goy kaŋ Musa, Abadantaa tamoo n'i noo war se: ka baa Abadantaa, war Koyoo, nda ka hanga nga fondawey kul, nda ka nga yaamarey ka dira, nda ka hawa a ga, nda ka goy a se nda war binoo kul nda war hundoo kul.»

⁶ Žozuwe gaara i se, a n'i naŋ i ma koy. I koy ngi do. ⁷ Musa nka Manase alkabiila jeraa noo baa Bašan ra, Žozuwe, nga, a na alkabiila jere faa kaŋ cindi noo baa nga armey jere Žurdeŋ isaa se ne da here, waynakanjay kaboo ga. Waatoo kaŋ Žozuwe g'i naŋ i ma koy ngi do, a gaara i se, ⁸ a nee i se: «Wa yee war do nda alman beeriyan, nda adabba booboyan, nda nzorfu kaaray, nda wura, nda alhan, nda guuru, nda bankaaray boobo. Wa alganiimaa kaŋ war duu a war iberey ga zamna war nda war armey game.»

Sargari tonadogoo kaŋ cinandi Žurdeŋ isaa jere

⁹ Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa yee. I hun Izirayel borey do Silo, Kanaŋ gandaa ra ka koy Galad kaŋ ti gandaa kaŋ ti ngi halaalaa, a ma tee ngi mayray ka sawa nda yaamaroo kaŋ Abadantaa n'a har nda Musa miŋoo. ¹⁰ Waatoo kaŋ i too nongey kaŋ goo Žurdeŋ isaa jere kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra, i na sargari tonadogoo cin no din, Žurdeŋ isaa jere, sargari tonadoo beeri. ¹¹ Izirayel borey maa kaŋ boroyan nee: «Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa na sargari tonadoo cin nongey kaŋ goo Žurdeŋ isaa jere, Izirayel borey se here, Kanaŋ gandaa ra.»

¹² Waatoo kaŋ Izirayel borey maa woo, Izirayel jamaa kul marga Silo ka soolu ka žigi ka koy k'i kar. ¹³ Izirayel borey na Pinehas, sargari juwalkaa Eleyazar iz'aroo sanba Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa do Galad gandaa ra. ¹⁴ Boŋkoyni woy (10) hanga Pinehas, boŋkoyni foo kul man'ti kala hugu boŋ foo kaŋ hun Izirayel jamawey ra. ¹⁵ I koy Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa do Galad ka šelan i se ka nee: ¹⁶ «Hayaa kaŋ Abadantaa jamaa kul n'a har ne: «Macin ti laadir jaŋaa woo kaŋ war n'a tee Izirayel Koyoo ga? War na banda bere Abadantaa se ka sargari tonadoo cin war boŋ se, war ture hō Abadantaa ga. ¹⁷ Pewor tooperoo mana wasa war se, ka gar hala hō ir mana henan a ra hayaa kaŋ maaganda se bone na Abadantaa jamaa kar? ¹⁸ De war, war ga banda bere Abadantaa se hō. Nda war ga ture hō Abadantaa ga, suba a ga dukur Izirayel jamaa kul ga. ¹⁹ Nda cimi no kaŋ gandaa kaŋ ti war mayraa ga žiibi, adiši wa bisa ka koy gandaa ra kaŋ ti Abadantaa mayraa, nongoo kaŋ ra Abadantaa gorodogoo goo, war mayraa ma bara ir game, amma war masi ture Abadantaa ga, war masi ture ir ga ka sargari tonadoo cin war boŋ se ka tonton Abadantaa, ir Koyoo sargari tonadogoo ga. ²⁰ Man'ti Akan, Zera iz'aroo nka laadir jaŋay tee haya harramantaa here? Dukuroo kaŋ Izirayel jamaa kul boŋ. Man'ti nga hinne no ka halaci nga layboo se.»

²¹ Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa na Izirayel jamawey boŋkoyney zaabi ka nee: ²² «Irkoy Abadantaa kaŋ ti koyey Koyoo, ir n'a har, Irkoy Abadantaa kaŋ ti koyey Koyoo, nga, a ga bay, Izirayel mo ga kaa ka bay... Nda tureyan nda ir goy, nda Abadantaa kutayan no, mas'ir hallasi hō. ²³ Nda ir nka sargari tonadoo cin ka banda bere Abadantaa se, nda ka sargari kukuranteyan kaa nda taasu sargariyan

kaa a boŋ, nda ka alaafiya teendi sargari kaa a boŋ, yala Abadantaa m'ir hāa nda a.²⁴ Kalaa, man'ti woo din no, ir nka woo tee hunburay se, suba nda war izey ūelaj ir izey se ka nee: «Macin bara war nda Abadantaa, ir Koyoo game?»²⁵ Abadantaa na Źurdeŋ isaa tee hirri ir nda war game, Ruben borey nda Gad borey. War sii nda baa kul Abadantaa do.» War izey ga hin k'ir izey tuti i ma fay nda ka hunbur Abadantaa.²⁶ Woo se ir nee ir boŋ se: «Ir ma tun ka sargari tonadogo cin, man'ti sargari kukuranteyan nda sargariyan se,²⁷ amma hala a ma tee seede ir, nda war game, nda ir hayroo se ir dumawey ga kan ir goo ma Abadantaa goyoo tee nda ir sargari kukurantey, nda ir sargarey, nda ir alaafiya teendi sargaroo jinoo ra, hala suba war izey masi nee ir izey se: "Baa kul sii war se Abadantaa do.»²⁸ Ir nee ir boŋ se: «Nda i na woo har ir se, nda ir hayroo se, ir ga zaabi ka nee: "Wa sargari tonadogoo dumoo guna kan ir baabey n'a tee, man'ti sargari kukuranteyan se, man'ti sargariyan se, amma a mma tee sanda seede ir nda war game."»²⁹ Ir ga mooru tureyan Abadantaa ga, ir ga mooru hō ir ma banda bere Abadantaa se ka sargari tonadogo cin sargari kukuranteyan, nda taasu sargariyan, nda sargariyan kaa kan man'ti Abadantaa, ir Koyoo sargari tonadogoo kan goo nga gorodogoo jinoo ra.»

³⁰ Waatoo kan sargari juwalkaa Pinehas, nda jamaa boŋkoyney, nda Izirayel jamawey jineborey kan cindi a bande maa ūenney kan Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase borey n'i har, a kan i se.³¹ Pinehas, sargari juwalkaa Eleyazar iz'aroo nee Ruben borey, nda Gad borey, nda Manase borey se: «Hō ir bay kan Abadantaa goo ir game, zama war mana laadir janjaa woo tee Abadantaa se, woo ra war na Izirayel borey kaa Abadantaa kaboo ra.»

³² Pinehas, sargari juwalkaa Eleyazar iz'aroo nda boŋkoyney koy Ruben borey, nda Gad borey do Galad gandaa ra ka yee kate Kanaŋ Izirayel borey jere ka deede i se.³³ Hayaa kan i n'a deede kan Izirayel borey se. Izirayel borey na albarka tee Abadantaa se, i mana yee ka nee kan ngi ga tun ka wongu soolu ka gandaa kan ra Ruben borey nda Gad borey ga goro halaci.³⁴ Ruben borey nda Gad borey na sargari tonadogoo maapoo dan «seede», i nee: «Sargari tonadogoo woo ga tee ir kul se seede kan Abadantaa ti Irkoy.»

23

Žozuwe ūenni kokorantey

¹ Waati kuku banda ga, kan Abadantaa na Izirayel noo alaafiya k'a hallasi nga iberey kul ra kan g'a kuubi k'a bere, Žozuwe duu aloomur kuku, a hanse ka ūen.² Žozuwe na Izirayel kul cee k'i marga, Izirayel boro beerey, nda alwakiiley, nda alkaaley, nda ūenni toonandikey. A nee i se: «Ay jiirey boobo, ay hanse ka ūen.»³ War, war dii hayaa kul kan Abadantaa, war Koyoo n'a tee jamawey wey kul se war maaganda, zama Abadantaa, war Koyoo no ka wongu war se.⁴ Wa guna, ay na alkurra kar ka war noo alkabiila ka koy alkabiila jamawey gandawey wey kan cindi za Źurdeŋ isaa do, nda jamawey gandawey kul kan ay n'i kaa hala teeko Beeroo* do waynakanjay here.⁵ Abadantaa, war Koyoo g'i moorandi war k'i gaaray war jine. War ga ngi gandaa mayray sanda takaa kan nda Abadantaa, war Koyoo n'a har war se.⁶ Sohō wa war boŋ gaabi ka haya kul kan hantumandi Muusa ašariyaa tiiraa ra dii k'a ka goy, bila nda war ma šiiri nongu tana here,⁷ bila nda war ma birji jamawey ra kan goo war bande. War masi ngi koyey cee, war masi ūee nda ey, war mas'i gana, war masi sujudu i se.⁸ Abadantaa, war Koyoo ga war ga hawa sanda takaa kan war n'a tee hala hō.⁹ Abadantaa na jama beeri gaabanteyan gaaray war jine, war binde, boro kul mana kay war jine hala hō zaaroo.¹⁰ Boro foo war ra ga boro zenber foo (1.000) gaaray, zama Abadantaa, war Koyoo no ma wongu war se, sanda takaa kan nda a n'a har war se.¹¹ Wa lakkal dan war boŋ zaati se ka baa Abadantaa, war Koyoo.¹² Zama nda war na banda bere, nda war hawa jamawey wey ga kan cindi war bande, nda war hiiji cere ra, nda war birji i ra, de i birji war ra,¹³ war ma bay kaaray kan Abadantaa, war Koyoo si koy a ga ka jamawey wey gaaray war jine koyne. I ga tee war se sankay nda kumsay, i ga tee barzu kan ga war kar war dumawey ra, i ga tee karji ka war hay war moyey ra, hala war ma dere labu henna woo ga kan Abadantaa, war Koyoo n'a noo war se.

¹⁴ Nga ne, hayaa kan g'ay batu goo hundikoyni kul jindoo ga. Sohō ay koyroo waatoo too. War ma war binoo kul nda war hundoo kul ka bay kan ūenni henney kul kan Abadantaa n'i har war ga, ba affoo mana cindi kan mana tee, i kul teendi war ga, affoo mana cindi kan mana teendi.¹⁵ Sohō kan ūenni henney kul kan Abadantaa, war Koyoo n'i har war se teendi war ga, takaa din da Abadantaa ga ūenni laaley kul teendi war ga

* 23:4 23.4 Zamnaa 1.4.

hala waati kanj ra a na war halaci labu hennaa woo ga kanj Abadantaa, war Koyoo n'a noo war se. ¹⁶ Nda war na amaanaa dunbu kanj Abadantaa, war Koyoo n'a danj war se, nda war koy koy tanayanj gana ka sujudu i se, Abadantaa futuroo ga kaa war ga, de war ga dere nda cahayan ganda hennaa ra kanj a n'a noo war se.»

24

Izirayel kayandi ka Abadantaa gana

¹ Žozuwe na Izirayel alkabiilawey kul marga Šekem, a na Izirayel boro beerey, nda alwakiiley, nda alkaaley, nda šenni toonandikey cee. I kaa ka kay Irkoy jine. ² Žozuwe nee jamaa kul se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: <Cee jinaa war baabey goro isaa* kabe faa ga, i man'ti kala Tera, nda nga izey Ibrahima, nda Nahor, i na koy tanayanj gana. ³ Ay na war baaba Ibrahima zaa isaa† kabe faa ga k'a ka Kananj kul yaara, ay na nga hayroo boobandi, ay n'a noo nga izoo Isiyaka. ⁴ Ay na Isiyaka noo iz'aroo hinka, Yakuba nda Eso. Ay na Eso noo Seyir tondi hondoo a ma tee nga mayray, amma Yakuba nda nga iz'arey zunbu ka koy Misira. ⁵ Ay na Musa nda Haruna sanba, ay na Misira kar nda boneyanj kanj ay n'i tee i game. Woo banda ga, ay na war fattandi. ⁶ Ay na war baabey fattandi Misira, war too kate teekoo do. Misira borey na war baabey gaarandi Kakaarey teekoo do nda bari torkayanj nda ngi kaarukey. ⁷ Waatoo kanj i kaati ka agay, Abadantaa cee, ay na kubay danj war nda Misira borey game. Ay na teekoo gum i ga k'i daabu. War moyey dii woo kanj ay n'a goy Misira ga. War goro saajoo ra waati kuku. ⁸ Ay na war ka koy Amor borey gandaa ra kanj ga goro Žurdenj isaa banda ga, i na war wongu. Ay n'i danj war kabey ra, war na ngi gandaa mayray, ay n'i halaci war jine. ⁹ Balak, Sipor iz'aroo, Mowab kokoyoo tun ka Izirayel wongu. A sanba i ma ciya Balam, Bewor iz'aroo se a ma war danga. ¹⁰ Amma ya na baa ya hanjajer Balam se, albarka no a gaara war ga, ay na war kaa Balak kaboo ra. ¹¹ War na Žurdenj isaa denj, de war too Žeriko. Žeriko borey na war wongu: Amor borey, nda Ferezi borey, nda Kananj borey, nda Heti borey, nda Girgaši borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey. Ay n'i danj war kabey ra. ¹² Ay na binbin laalayanj sanba war jine kanj na Amor borey bonkoyini hinkaa gaaray war jine. Man'ti ni takubaa k'a tee, man'ti biraa k'a tee. ¹³ Ay na war noo ganda kanj a si too war ma fara k'a beeri‡, nda koyrayanj kanj ra war ga goro kanj war man'i cin. War ga huna nda alaneb jaayanj nda zaytunaayanj kanj war man'i duma.> »

¹⁴ Žozuwe nee: «Sohō wa hunbur Abadantaa war m'a gana nda laadirtaray nda cimi. Wa koyey derandi kanj war baabey n'i gana isaa§ kabe faa ga nda Misira ra, wa Abadantaa gana. ¹⁵ Amma nda a si kan war se war ma Abadantaa gana, wa suuba hō woo kanj war ga baa war m'a gana: koyey kanj war baabey n'i gana isaa* kabe faa ga, wala Amor borey koyey kanj gandaa ra war ga goro. Agay nda ay hugoo, ir ga Abadantaa gana.»

¹⁶ Jamaa zaabi ka nee: «Ir ga mooru ka Abadantaa nanj ka koy tanayanj gana! ¹⁷ Zama Abadantaa, ir Koyoo no k'ir zigandi ka hun Misira, tamtaray hugoo ra, ir nda ir baabey. Nga no ka tammaasa beerey wey tee ir moyey cire, nga no k'ir hawgay fondaa kul bande kanj ir n'a tee, nda jamawey kul game kanj ra ir bisa. ¹⁸ Abadantaa ka jamawey kul gaaray ir jine, waaniwaani Amor borey kanj ga goro gandaa ra. Ir mo, ir ga Abadantaa gana, zama nga ti ir Koyoo.»

¹⁹ Žozuwe nee jamaa se: «War si hin ka Abadantaa gana, zama Koy henanante no, Koy no kanj ga canse war se. A si war hooyanoo nda war zunubey yaafa. ²⁰ Waati kanj war na Abadantaa nanj ka koy waaniyanj gana, a ga bere ka ifutu tee war se ka war tuusu, ihennaa kanj a n'a tee war se banda ga.» ²¹ Jamaa nee Žozuwe se: «Kalaa, Abadantaa no ir g'a gana.» ²² Žozuwe nee jamaa se: «War ga seede war bonj ga kanj war ka suuba kanj Abadantaa no war g'a gana.» I zaabi ka nee: «Ir ga seede.» ²³ Žozuwe nee: «Sohō wa koy waaney derandi kanj goo war game, war ma war biney noo Abadantaa, Izirayel Koyoo se.» ²⁴ Jamaa nee Žozuwe se: «Abadantaa, ir Koyoo no ir g'a gana, nga se ir ga hanjajer.»

²⁵ Zaaroo din Žozuwe na amaana danj jamaa nda Irkoy game, a n'i noo hantumyanj nda fondoyanj Šekem. ²⁶ Žozuwe na šenney wey hantum Irkoy ašariyaa tiiraa ra. A na tondi beeri foo zaa, a n'a kayandi tuurijaa beeroo cire kanj goo Abadantaa nongu

* 24:2 24.2 Isaa no kanj se i ga nee Efrat. † 24:3 24.3 Sorro 2to. ‡ 24:13 24.13 «Ay na war noo ganda kanj a si too war ma fara k'a beeri», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Ay na war noo ganda kanj war mana fara ka duu a».

§ 24:14 24.14 Sorro 2to. * 24:15 24.15 Sorro 2to.

henanantaa jeroo ga. ²⁷ Žozuwe nee jamaa kul se: «Nga ne, tondoo woo ga tee ir ga seede, zama a maa šenney kul kaŋ Abadantaa n'i har ir se. A ga tee war ga seede war masi koy war Koyoo yankar.» ²⁸ Woo banda ga, Žozuwe na jamaa sallama, affoo kul koy nga gorodogoo ra.

Žozuwe buuyanoo

²⁹ Hayey wey kul banda ga, Žozuwe, Nun iz'aroo, Abadantaa tamoo buu, ka gar a goo nda jiiri zangu nda iwoy (110). ³⁰ I n'a sutura laboo kaŋ a n'a tubu ra, Timnat-Sera kaŋ goo Efrayim tondi hondey ra, Gaš tondi hondoo se hawsa. ³¹ Izirayel na Abadantaa gana waatoo kul kaŋ Žozuwe ga huna, waatoo kul kaŋ boro beerey ga huna Žozuwe banda ga kaŋ ga teegoyey kul bay kaŋ Abadantaa n'i tee Izirayel se.

³² Izirayel borey nka Isufi birey žigandi ka hun Misira. I n'i fiji Šekem farru foo ra kaŋ Yakuba bay ka day Hamor izey ga nzorfu kaaray tamma boŋ zangu (100). Farroo tee Isufi borey mayraa. Hamor ti Šekem baaba.

³³ Woo banda ga, Haruna iz'aroo Eleyazar mo buu, i n'a sutura hondu boŋ. Nongoo no kaŋ nondi nga iz'aroo Pinehas se Efrayim tondi hondey ra.

Alkaaley citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Alkaaley citaaboo ga alwaatey deede kanj ra Izirayel takaa jaami. Citaaboo maapoo mana duwandi kala citaaboo hunday ra, zama nongu boobo ra a ga Izirayel alkaaley filla deede. Maapoo ga cebe kanj alkaaley man'ti kala boroyan kanj hinoo mana hun kala Irkoy do, de mo ngi goyoo si kay ciitiyan hinne ga. Alkaaley man'ti kala boroyan kanj a ga hin ka tee i mma jamaa kul juwal, wala i ma alkabiila foo juwal, wala i ma alkabiila boobo kanj goo siitay ra kaa kabe ra. Alkaaley citaaboo ga hin ka zamnandi zamna hinza:

Ijinaa ga šelaj hayey ga kanj tee waatoo kanj Izirayel borey ga koy goro Kanañ gandaa ra ka koy hala Žozuwe buuroo ga (zamnaa 1.1—2.10).

Thinkantoo ga takaa cebe kanj nda Irkoy ga jamaa kaa kabe ra ka boroyan suuba k'i sanba ngi feeriyanoo se (zamnaa 2.11—16.31).

Hinzantoo ga jaamiroo cebe kanj tee Izirayel ra ka koy hala waatoo kanj ga Izirayel sintin ka duu kokoy (zamnaa 17.1—21.25).

Alkaaley citaaboo ra, hayaa kanj duu Izirayel si hun kala takaa kanj nda jamaa ga Irkoy dii. Waati kanj i si laadir Irkoy here, ngi taalammey g'i gurzugay, amma waati kanj i yee kate Irkoy ga k'a cee a ma ngi faaba, Irkoy g'i feeri. Waati boobo Izirayel ga baa nga ma koy tanayaj gana wala ka dirja Irkoy yaamarey. Woo ra i ga kate ngi boñ ga bone nda Irkoy mana kay i se. Nongu kokorantaa ga cebe kanj alkabiilawey ga baa ngi ma cindi ngi boñ ga bila Irkoy. Boro foo kul ma nga boñ hāa wala Irkoy hinoo cire nga ga baa nga ma bara wala nga boñ hinoo cire.

Izirayel goro Kanañ gandaa ra

¹ Žozuwe buuyanoo banda ga, Izirayel borey na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ir ra, may no ma tee ijinaa ka žigi ka koy Kanañ borey ga k'i wongu?» ² Abadantaa zaabi ka nee: «Žuda no ma tee ijinaa ka žigi ka koy, ay na gandaa danj kaboo ra.» ³ Žuda nee nga armaa Simewonj se: «Kaa ay bande ir ma koy nongoo ra kanj alkurraa n'a noo ya ne, ir ma Kanañ borey tangam. Woo banda ga, ay ga koy ni bande ni nongoo ra.» Simewonj koy a bande. ⁴ Žuda žigi, Abadantaa na Kanañ borey nda Ferezi borey danj kabe ra, i na aru zenber woy (10.000) kar i ra Bezek. ⁵ I na Adoni-Bezek gar no din, i n'a wongu. Woo ra i na Kanañ borey nda Ferezi borey kar. ⁶ Adoni-Bezek zuru, i hanga a bande, i duu a, i na kobaaru hinkaa nda cew-ize beerey hinkaa dunbu. ⁷ Adoni-Bezek nee: «Kokoy woyye (70) kanj kobaarey nda cew-ize beerey dunbu ga meecindey kuuna kanj ga kanj ay ŋaadogoo ra. Goyoo kanj ay n'a tee, Irkoy na nga alhakoo kaa ay ra.» I n'a ka koy Žerizalem, a buu no din.

⁸ Žuda borey na Žerizalem wongu k'a dii, i n'i wii nda takuba ka nuune danj koyraa ra. ⁹ Woo banda ga, Žuda borey koy Kanañ borey wongu kanj ga goro tondi hondoo ra, nda Negew, nda hondey gandaa here. ¹⁰ Žuda koy Kanañ borey wongu kanj ga goro Hebronj. Hebronj maa žeenaa ti Kiryat-Arba. I na Šešay borey, nda Ahimanj borey, nda Talmay borey kar. ¹¹ A hun no din ka koy Debir borey wongu. Debir koyraa maa žeenaa ti Kiryat-Sefer. ¹² Kaleb nee: «Ay g'ay ize woyoo Aksa noo boraa se kanj ga Kiryat-Sefer kar k'a dii.»* ¹³ Woo ga, Otniyel, Kenaz kanj ti Kaleb kayn'aroo iz'aroo ko a dii. Kaleb n'a noo Aksa a ma tee wandoo. ¹⁴ Waatoo kanj woyoo too kate Otniyel do, a n'a tusa a ma faari wiri nga baaba ga. Aksa sar ka zunbu nga farkaa ga, Kaleb nee a se: «Macin no n'ga baa?» ¹⁵ Aksa nee: «Gomni tee ya ne, zama n'n'ay noo labu Negew gandaa kanj ra hari sii, ay noo hari dooyan mo.» Woo ga, Kaleb n'a noo beene hari dogey, a n'a noo ganda hari dogey.†

¹⁶ Musa nzuraa man'ti kala Keni boro. Keni borey izey žigi ka hun Teenaynaney koyraa‡ ra, ngi nda Žuda borey ka koy Žuda saajoo ra, Arad se gurma, i koy goro jamaa bande.

¹⁷ Žuda koy, nga nda nga armaa Simewonj, i na Kanañ borey kar kanj ga goro Sefat. I n'i halaci sōy, i na koyraa maapoo danj Horma (maanaa «halaciyān»). ¹⁸ Žuda borey yee koyne ka Gaaza nda nga laamaa dii, i na Aškelonj nda nga laamaa dii, i na Ekronj nda nga laamaa dii. ¹⁹ Abadantaa goo Žuda borey bande, i na tondi hondoo dii, amma i mana hin ka gooroo gorokey gaaray, zama guuru torkayanj bara i kone. ²⁰ Hebronj nondi Kaleb

* 1:12 1.12 Žozuwe 15.16. † 1:15 1.15 Žozuwe 15.17-19. ‡ 1:16 1.16 Koyraa ti Žeriko, Alhukumoo 34.3.

se sanda takaa kanj nda Musa n'a har. A na Anak ize hinzaa gaaray a ra. ²¹ Benžamenj borey mana Žebus borey kanj ga goro Žerizalem gaaray. Žebus borey goro Žerizalem Benžamenj borey bande hala hō.

²² Haya kanj ti Isufi hugoo borey, i žigi ka Betel koyraa kar, Abadantaa goo i bande. ²³ I na boroyanj sanba i ma koy Betel monno, koyraa maa žeenaa ti Luz. ²⁴ Monnokey din dii aru foo kanj ga fatta koyraa ra, i nee a se: «Ir g'a wiri ni ga, m'ir cebe nongoo kanj nda boro ga huru koyraa ra, ir ga alhormo tee ma ne.» ²⁵ A na nongoo cebe i se kanj nda boro ga huru koyraa ra, Isufi hugoo borey na koyraa borey wii nda takuba, amma i na aroo nda nga hugoo kul nanj. ²⁶ Aroo koy Heti borey gandaa ra, a na koyra cin no din kanj a na maapoo danj Luz. Maapoo woo da bara a ga hala hō.

²⁷ Manase mana Bet-Šeyanj nda nga koyra kanbey, nda Tanak nda nga koyra kanbey, nda Dor nda nga koyra kanbey, nda Ibleyam nda nga koyra kanbey, nda Megido nda nga koyra kanbey gaaray. Kananj borey hin ka cindi gandaa woo ra. ²⁸ Waatoo kanj ra Izirayel hanse ka duu gaabi, i na Kananj borey danj waazibi goy ra, amma i mana hin k'i gaaray k'i kaa gandaa ra.

²⁹ Efrayim mana Kananj borey gaaray kanj ga goro Gezer. Kananj borey cindi Gezer Efrayim game.

³⁰ Zabulonj mana hin ka Kananj borey gaaray kanj goo Kitronj nda Nahalal, woo se Kananj borey cindi koyrawey wey ra Zabulonj game, amma i n'i danj waazibi goy ra.

³¹ Ašer borey mana Ako borey, nda Sidonj borey, nda Alab borey, nda Akzib borey, nda Helba borey, nda Afik borey, nda Rehob borey gaaray. ³² Woo maaganda se Ašer borey goro Kananj borey game, zama Ašer borey man'i gaaray. Kananj borey no ka gay i ga goro gandaa ra.

³³ Neftali mana Bet-Šemeš borey gaaray, i mana Bet-Anat mo borey gaaray, i goro Kananj borey game kanj gay i ga goro gandaa ra, amma Neftali na Bet-Šemeš borey nda Bet-Anat borey danj waazibi goy ra.

³⁴ Amor borey na Dan alkabiila borey gaabi i ma koy tondi hondoo ra, i mana nanj i ma zunbu gooroo ra. ³⁵ Amor borey hin ka cindi ka goro Har-Heres, nda Ayalonj, nda Šalbm ra, amma Isufi hugoo borey na gaabi fur i ga hala nongu kanj ra i n'i danj waazibi goy ra. ³⁶ Amor borey laboo ga koy za nongoo kanj se i ga nee Dontoney žigidogoo hala Sela koyraa nda nga beeneheroo.

2

Ir koy šelanj Izirayel borey se

¹ Abadantaa almalaykaa žigi ka hun Gilgal ka koy Bokim, a nee: «Ay na war ka žigi ka hun Misira, ay na war danj gandaa ra kanj ay n'a žee war baabey se. Ay nee war se kanj ay si amaanaa dunbu kanj goo ir game hala abada. ² War masi amaana danj war nda gandaa woo gorokey game, war ma ngi sargari tonadogey kayri. Amma war mana hanjajer ya ne. Macin se woo kanj ay nee war mas'a tee, war n'a tee? ³ Woo maaganda se ay nee: «Ay s'i gaaray war jine, i ga tee naaji war carawey ra, de ka ngi koyey gana ga tee war se kumsay.» ⁴ Waatoo kanj Abadantaa almalaykaa na šenney wey har Izirayel borey kul se, jamaa na jinde jer ka hēe. ⁵ I na nongoo din maapoo danj Bokim (maanaa «hēenikawyanj»), i na sargari kaa Abadantaa se no din.

Žozuwe buuyanoo

⁶ Žozuwe na jamaa sallama, Izirayel borey affoo kul koy nga dogoo ra ka gandaa tee ngi wane. ⁷ Jamaa na Abadantaa gana Žozuwe hunaroo kul ra nda boro beerey hunaroo kul ra kanj cindi Žozuwe banda ga, wey kanj dii teegoy beeroo kanj Abadantaa n'a tee Izirayel se. ⁸ Žozuwe, Nun iz'aroo, Abadantaa tamoo buu nga jiiri zangu nda iwoyantoo (110to) ga. ⁹ I n'a sutura laboo ra kanj a n'a tubu, Timnat-Heres ra, Efrayim tondi hondoy ra, Gaš tondi hondoo se hawsa. ¹⁰ Zamanoo din kul izey mo koy ngi hayragey gar alaaharaa. Zaman foo izeyanj tun dumawey ga kanj si Abadantaa bay, a si teegoyoo bay kanj a n'a tee Izirayel se.

Jamaa na banda bere Abadantaa se

¹¹ Izirayel borey na goy futu tee Abadantaa jine. I na toorey kanj maapney ti Bal gana. ¹² I na banda bere Abadantaa, ngi baabey Koyoo se kanj n'i fattandi Misira gandaa ra, i hanga koy tanayanj bande. Koyey ti dumey kanj g'i kuubi k'i bere waney. I sujudu i jine, i na Abadantaa futandi. ¹³ Kanj i na banda bere Abadantaa se, i na Bal nda Astarteyanj

* 2:3 2.3 Kabuyaney 33.55; Žozuwe 23.13.

gana. ¹⁴ Abadantaa futu Izirayel ga, a n'i dan komakawyan kabey ra kan n'i kom, a n'i kanandi iberey kabey ra kan g'i kuubi ka bere. I mana yee ka hin ka kay ngi iberey jine. ¹⁵ Waati kul kan i koy wongu, Abadantaa kaboo g'i torro sanda takaa kan nda Abadantaa n'a har i se, a n'a zee i se. I cindi binemarayyan beeri ra. ¹⁶ Woo se waati kul kan woo tee, Abadantaa ga alkaaliyan tunandi kan g'i soolam ngi komakey kabey ra. ¹⁷ Amma ba ngi alkaaley, i si hanajer i se. I na izefuturaray tee[†] koy tanayan bande, i sujudu i jine. I cahā ka fondaa nan kan i n'a gar ngi baabey ga hanga a. I mana hanajer Abadantaa yaamarey se, i mana woo din tee. ¹⁸ Waati kul kan Abadantaa na alkaaliyan noo i se kan g'i faaba, Abadantaa goo alkaaloo bande k'i kaa ngi iberey kabey ra alkaaloo waatey kul ra, zama Abadantaa hinna i ga ngi hēenoo kan ngi toonekey nda ngi šiitakey g'a tee i se maaganda. ¹⁹ Amma nda alkaaloo buu, i ga yee ka sintin ka ngi goy laaley tee ka bisa woo kan ngi baabey n'a tee, i ga hanga koy tanayan ka sujudu i jine. I mana haya kul nan ngi goy zēeney nda ngi bonšendaa ra.

Abadantaa na Izirayel sii

²⁰ Aywa, Abadantaa futu Izirayel ga, a nee: «Haya kan se jamaa woo na agay amaanaa dunbu kan ay n'a dan agay nda ngi baabey game, de mo i mana hanajer ya ne, ²¹ woo se dumey kan Žozuwe n'i nan nga buuroo banda ga, ay si ba affoo gaaray a ma zuru i jine. ²² Woo ra ay ga Izirayel sii ka dii wala Abadantaa fondaa kan ngi baabey gana, i g'a gana wala i s'a gana.» ²³ Woo ka kate Abadantaa na dumey din nan i ma goro gandaa ra, a mana yadda ka cahā k'i gaaray, a mana yadda k'i dan Žozuwe kaboo ra.

3

¹ Dumey ne kan Abadantaa n'i nan gandaa ra hala nga ma Izirayel sii nda ey, wey din kul kan mana dii Kanan wongey. ² Woo mana teendi de kala hala Izirayel borey zamaney kan ga kaa ma wongu denden ka wan a, wey hinne kan mana wongu ka bisa. ³ Dumey kan a n'i nan Izirayel borey bande ne: Kanan borey kul, nda Sidon borey, nda Hewi borey kan ga goro Liban tondi hondoo ra za Bal-Hermon tondi hondoo hala Hamat mijoo ga, ngi nda ngi bonkoyini guwaa.

⁴ Dumey wey nda Izirayel borey siyandi ka bay wala i ga hanajer Abadantaa yaamarey se kan a n'i har ngi baabey se Musa bande. ⁵ Izirayel borey goro Kanan borey, nda Heti borey, nda Amor borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey game. ⁶ I na dumey ize woyey zaa hiji, i na ngi ize woy gundey noo dumey iz'arey se, i na ngey koyey gana.

Alkaaloo Otniyel fillaa

⁷ Izirayel borey na goy futu tee Abadantaa jine, i dirna Abadantaa, ngi Koyoo, i na Balyan nda Ašerayan gana. ⁸ Abadantaa futu Izirayel ga, a n'i kanandi Kušan-Rišatayim kaboo ra kan ti Mezopotami kokoyoo. Izirayel borey cindi Kušan-Rišatayim cire jiiri yaaha.

⁹ Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee, Abadantaa n'i noo boro kan g'i hallasi, boraa ti Otniyel, Kenaz kan ti Kaleb kayn'aroo iz'aroo. ¹⁰ Abadantaa Hundoo zunbu Otniyel ga, a tee Izirayel alkaaloo. A koy wongu, de Abadantaa na Kušan-Rišatayim, Mezopotami kokoyoo dan kaboo ra, a hin Kušan-Rišatayim. ¹¹ Takaa woo nda gandaa yay jiiri woytaaci (40), woo banda ga, Otniyel, Kenaz iz'aroo buu.

Alkaaloo Ehud fillaa

¹² Izirayel borey yee koyne ka goy futu tee Abadantaa jine. Abadantaa na albarka dan Eglon, Mowab kokoyoo ra Izirayel sabbu se, zama i na goy futu tee Abadantaa jine. ¹³ Eglon na Amon borey nda Amalek borey marga k'i tonton nga ga ka koy Izirayel kar. I na Teenaynaney koyraa* dii. ¹⁴ Izirayel borey cindi Mowab kokoyoo Eglon cire jiiri woy cindi yaaha (18).

¹⁵ Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee, Abadantaa na Izirayel borey noo boro kan g'i hallasi, boraa ti Ehud, Gera iz'aroo, Benžamen boro kan ga hantum nda kabe waawa. Nga bande Izirayel borey na alkaasi sanba Eglon, Mowab kokoyoo se. ¹⁶ Ehud na takuba tee kan goo nda mee hinka, nga kuuyanoo ga too kabedaru foo, a n'a dan nga gamahawoo ga nga darbaa cire, nga caraw gumaa ga. ¹⁷ A koy nda alkaasoo Eglon, Mowab kokoyoo do. Ka gar Eglon man'ti kala boro kan ga hanse ka warga. ¹⁸ Waatoo kan Ehud na alkaasoo noo ka ben, a na borey kan kate alkaasoo nan i ma koy. ¹⁹ Amma nga, a yee kate ka hun toorey do kan goo Gilgal, a nee: «Kokoyoo, ay goo nda ma ne alhabar gundante.» Woo ga, Kokoyoo nee: «Wa dangay!» Borey kul kan goo jeroo ga

† 2:17 2:17 Man'ti gaaham here no, laadir janay no Irkoy here.

* 3:13 3:13 Zamnaa 1.16.

fatta. ²⁰ Waatoo din Ehud kaa a do soorohugu yaynaa ra kanj soolandi a se sooraa bonj. Ehud nee: «Ay goo nda ma ne šenni foo kanj hun Irkoy do.» Kokoyoo tun nga gorodogoo ra. ²¹ Ehud na nga kabe waawaa šerre, a na nga takubaa hoobu k'a kaa nga caraw gumaa ga k'a hay gundoo ra. ²² Ba takubaa kaboo huru a bande, maano na takubaa daabu, zama a mana takubaa hoobu k'a kaa gundoo ra, a fatta nda banda here. ²³ Ehud fatta nda šiifaa, a nka jin ka soorohugoo mijoo daabu a ga k'a kufal.

²⁴ Waatoo kanj a koy, kokoyoo tamey kaa ka guna, i dii kanj soorohugoo mijoo ga kufal. I nee cere se: «Adiši kokoyoo mma goo ma almuraadu hanse hugu yaynaa ra.» ²⁵ Za i ga batu hala i fara, amma hala sohō kokoyoo si soorohugoo mijoo feeri. I na kufal-izoo zaa k'a feeri, de nga ne, ngi koyoo ga daaru ganda, a buu. ²⁶ Kanj i goo batuyanoo ra, woo gar Ehud zuru ka bisa tondi toorey ga, a zuru ka koy Seyira here. ²⁷ Za a too kate, a na hilloo kanj ga ciya ka borey marga hēenandi Efrayim tondi hondoy ra. Izirayel borey zunbu a bande hondoo ra, a huru i jine. ²⁸ A nee i se: «Wa hanga agay, zama Abadantaa na war iberey, Mowab borey danj war kabey ra.» I hanga a bande ka zunbu, i na Žurden isaa yawdogey dii Mowab borey bande, i si nanj boro kul ma bisa. ²⁹ Waatoo woo, i na aru zenber woy (10.000) cine kar Mowab borey ra, i kul ti boro gaabikoyniyan, wongaariyan no, ba boro foo mana hallasi i ra. ³⁰ Hanoo din, Izirayel na Mowab kaynandi. Gandaa yaj jiri woyyaaha (80).

Alkaaloo Šamgar fillaa

³¹ Ehud buuroo banda ga, Šamgar, Anat iz'aroo huru dogoo ra. A na Filisti aru zangu iddu (600) kar k'i wii nda yaaji kanj ga haw kur, nga mo na Izirayel kaa ngi iberey kabey.

4

Debora nda Barak fillaa

¹ Ehud buuroo banda ga, Izirayel borey yee ka goy futu tee Abadantaa jine. ² Abadantaa n'i kanjandi Yabin, Kanaj kokoyoo kanj ga Hasor laama kaboo ra. Nga wongu-izey jineboraa ti Sisera. A si goro kala Harošet-Goyim. ³ Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee, zama bari torka zangu yagga (900) bara Yabin se, Yabin na Izirayel borey torro torro dumi kul jiri waranka (20).

⁴ Alwaatoo din, Debora, annabi woy kanj ti Lapidot wandoo, ti alkaali Izirayel ra. ⁵ Debora ga goro Debora teenaynanjoo cire kanj goo Rama nda Betel game Efrayim tondi hondoy ra. Izirayel borey ga žigi ka koy dii a ciiti se. ⁶ A sanba i ma ciya Barak, Abinoyam iz'aroo se Kedeš, Neftali gandaa ra, a nee a se: «Abadantaa, Izirayel Koyoo mana ni yaamar kanj ma koy Tabor tondi hondoo do, ma aru boro zenber woy (10.000) zaa ni bande Neftali borey nda Zabulon borey ra? ⁷ Ay ga Sisera, Yabin wongu-izey jineboraa cendi kate ni do Kišon haroo here, nga nda nga torkawey nda nga jamaa, ay g'i danj ni kaboo ra.» ⁸ Barak nee Debora se: «Nda n'ga koy ay bande, ay ga koy, amma nda n'si koy ay bande, ay si koy.» ⁹ A zaabi ka nee: «Ay ga koy ni bande hunday, amma n'si duu beray fondaa woo kanj n'n'a zaa ra, zama woy boro kaboo ra Abadantaa ga Sisera kanjandi.» Woo banda ga, Debora tun ka koy Barak bande Kedeš. ¹⁰ Barak ciya Zabulon alkabiilaa nda Neftali alkabiilaa se Kedeš, boro zenber woy (10.000) hanga a bande, Debora mo žigi ka koy a bande. ¹¹ Boro foo kanj se i ga nee Heber hun Keni borey cindey bande ka koy hala tuurinaa beeroo do kanj goo Sananim, Kedeš jere ka nga huklumoo cin. Keni borey baaba ti Hobab, Musa alboraa.

¹² I na alhabar danj Sisera ra kanj Barak, Abinoyam iz'aroo, žigi ka koy Tabor tondi hondoo dii. ¹³ Sisera ciya kate nga torkawey kul se, guuru torka zangu yagga (900) nda borey kul kanj goo a bande za Harošet-Goyim hala Kišon haroo do. ¹⁴ Debora nee Barak se: «Tun, zama hō no Abadantaa ga Sisera danj ni kaboo ra. N'bay Abadantaa hunday no ma huru ni jine ka wongu?» Woo ga, Barak zunbu Tabor tondi hondoo bonj, aru zenber woy (10.000) hanga a bande. ¹⁵ Abadantaa na Sisera lakkaloo jaami, nga torkawey kul nda wongu-izey kul, i n'i wii nda takuba Barak moyey cire. Sisera zunbu nga torkaa ra ka zuru nda nga cewey. ¹⁶ Barak hanga torkawey nda wongu-izey hala Harošet-Goyim, Sisera wongu-izey kul, takuba n'i kanjandi. Ba aru foo mana cindi.

¹⁷ Sisera zuru nda cee ka koy Yayel kanj ti Heber, Keni boraa wandoo huklumoo do, zama baani goo Yabin, Hasor kokoyoo nda Heber, Keni boraa hugoo game. ¹⁸ Yayel fatta ka koy Sisera kubay, a nee a se: «Huru, ay koyoo, huru ay do, masi hunbur.» A huru a do huklumoo ra, a n'a gum nda kunta. ¹⁹ A nee a se: «Hinžee ya ne, ay noo hari kayna ya hanj, ay ga jaw.» A na waawaa hunbaroo feeri k'a noo a ma hanj jina a yee k'a gum. ²⁰ A nee a se koyne: «Kay huklumoo mijoo ga, nda boro kaa ka ni hāa ka nee: «Boro go ne?», ma nee a se: «Boro sii ne.»»

²¹ Sisera cindi ka jirbi no din, zama a nka fara. Heber wandoo Yayel na hukukum sukahaya foo zaa nda ndarka, a moolimooli ka Sisera hay nda lakkaloo ga ka boŋoo fun nda bundoo ka koy hala laboo ra. Sisera buu. ²² Aywa, Barak huru Sisera cewoo ra, a too kate Yayel hukukumoo do. Yayel fatta k'a kubay ka nee a se: «Kaa, ay ga aroo cebe ma ne kaŋ n'g'a ceeci.» A huru a do, de nga ne, Sisera goo ma daaru, a buu, hukukumoo sukahayaa goo lakkaloo ra.

²³ Hanoo din, Irkoy na Yabin, Kanaŋ kokoyoo kaynandi Izirayel borey jine. ²⁴ Izirayel borey na Yabin, Kanaŋ kokoyoo hottandi hala nongu kaŋ ra i n'a halaci.

5

Debora baytoo

¹ Zaaroo woo, Debora nda Barak, Abinoyam iz'aroo na doonoo woo don cere bande ka nee:

² «Albarka ma bara Abadantaa se, Izirayel, boŋkoyney yadda ka huru i jine, jamaa yadda ka koy nda ngi boŋ ka wongu.

³ Kokoyey, wa maa, boŋkoyney, wa haŋajer! Agay, Abadantaa se, nhuu, agay, ay ga bayti don. Ay ga zabur don Abadantaa, Izirayel Koyoo se.

⁴ Abadantaa, waati kaŋ ni fatta Seyir, waati kaŋ za Edom gandaa ra ni man, laboo jijiri, beenawey doo, duulawey na hari doori.

⁵ Tondi hondey žititi Abadantaa jine, Sinay wanoo mo jijiri Abadantaa, Izirayel Koyoo jine.

⁶ Šamgar, Anat iz'aroo zamanoo ra, Yayel waatey ra, fondo beerey goo koonu, naarukey na fondo šendey zaa,

⁷ koyra kanbey nanjandi Izirayel ra, i dere,

hala waatoo kaŋ agay, Debora tun, ay tun sanda jaa Izirayel se.

⁸ I nka koy taagayan suuba, aywa, wongoo goo koyrawey mijney ga. Wongu-ize zenber woytaaci (40.000) Izirayel ra kaŋ boro si dii ba ngi affoo kone koray foo wala yaaji foo.

⁹ Ay binoo goo Izirayel boŋkoyney se, ay binoo goo jamaa borey kaŋ na ngi boŋ noo se. Wa albarka daŋ Abadantaa se.

¹⁰ War kaŋ ga kaaru farkey woy kaarayyan ga, war kaŋ ga goro gaariyan ga, war kaŋ ga dira fondaa ra, wa miile.

¹¹ Hari gurkey, ngi dooney, ga Abadantaa teegoy šerrantey deede, teegoyey kaŋ Boŋkoynoo n'i tee Izirayel koyra kanbey se. Waatoo din no Abadantaa jamaa zunbu koyrawey mijney ga.

¹² Tun, tun jirboo ra, Debora!

Tun, tun ka bayti don!

Tun Barak!

Abinoyam iz'aroo, kate ni baŋney.

¹³ Borey kaŋ cindi i mana buu zunbu ka koy borciney do, Abadantaa jamaa zunbu sanda wongaariyan.

¹⁴ Efrayim mana hun kala nongoo kaŋ ra Amalek borey cindi. Ngi duma ga, Benžamej hun.

Bonkoyniyan zunbu ka hun Makir,
borey kanj ga kokoytaraa goboo dii zunbu ka hun Zabulonj.

¹⁵ Isakar bonjkoyney goo Debora bande.

Isakar nda Barak tee affoo,
a cahã ka zunbu ka koy ganganoo ra.
Rubej hugey hanse ka bine-bine.

¹⁶ Macin ka kate ma cindi kaley ra ka maa kurkey laati karyanoo se?
Rubej hugey hanse ka bine-bine.

¹⁷ Galad goro Žurdeñ isaa se banda bila nda i koy.
Macin se Dan ga waati tee harihiyey jere bila nda i ma koy?
Ašer goo ma goro teekoo mijoo ga,
a cindi nga gurawey ga.

¹⁸ Amma Zabulonj man'ti kala jama kanj na buuyan tangam,
Neftali mo na buuyan tangam wongoo farroo ra.

¹⁹ Kokoyey kaa, i wongu.
Kananj kokoyey wongu Tanak,
Megido harey jere,
i mana duu alганиima, i mana duu nzorfu kaaray.

²⁰ Za beenaa ra handarawey wongu,
ngi fondaa ra i na Sisera wongu.

²¹ Kišonj haroo n'i tuusu,
Kišonj haroo kanj gay a ga bara.
Yala ya dira ay fondaa ra nda hini!

²² Woo ra baryey ceekorey na laboo kar,
i ga hanse ka zuru nda ngi kobsey.

²³ Wa Meroz koyraa danga, Abadantaa almalaykaa k'a har,
wa nga gorokey danga,
zama i mana kaa ka Abadantaa faaba,
ka tonton wongaarey ga ka Abadantaa faaba.

²⁴ Albarka ma huru Yayel ra woyey kul ra,
Yayel, Heber, Keni boraawandoo,
woyey ra kanj ga huna hukku cire, albarka ma huru a ra.

²⁵ Sisera na hari wiri, Yayel n'a noo waa,
borciney potoo ra a kate waahoonu.

²⁶ A na kabe ka sukahayaa dii,
a na nga kabe gumaa ka goykey ndarkaa zaa,
a na Sisera kar, a na boñoo kayri-kayri,
a n'a kayri, a na lakkaloo fun.

²⁷ Sisera kunkuni Yayel cewey cire,
Sisera kanj, a kani.
A na nga boñ kunkuni cewey cire, a kanj,
nongoo kanj ra a na nga boñ kunkuni nga ra a kanj, a halaci.

²⁸ Sisera jaa ga honnay nda funeetaraa fun-funey, a kaati ka nee:
«Macin se nga bari torkaa si kaa hala sohõ?

Macin se ay si maa torkawey jindey?»

²⁹ Lakkalkoyney kanj goo bonkoyni woyey ra n'a zaabi.
Nga hunday mo zaabi ka nee:

³⁰ «Šikka sii kanj alганиimaa kanj i duu a nga no i goo m'a zamna.
Hondiyaw woy foo wala ihinka wongu-ize foo kul se.
Alганиima kanj ti bankaaray caarantey, wey kanj i n'i taa,
icere-cerantey, nda bankaaray hinka kanj kayandi borey kanj hin jindey se.»

³¹ Abadantaa, yala ni iberey kul ma dere takaa woo da,
borey kanj ga baa ni ma tee sanda waynaa
waati kanj a fatta nda nga gaaboo.»

Gandaa yay jiiri woytaaci (40).

6

Majan borey na Izirayel borey torro

¹ Izirayel borey na goy futu tee Abadantaa jine. Woo se Abadantaa n'i kanjandi Majan borey kabey ra jiiri iyye. ² Majan na nga hinoo dan Izirayel ga. Majan borey maaganda se Izirayel borey na nongu hanse tondi hondey ra, i na tondi guusuyan nda tondi dooyan tee kanjan ra i ga tugu. ³ Nda Izirayel borey na dumi say, Majan borey, nda Amalek borey, nda waynahunay izey ga kaa k'i wongu. ⁴ I na ngi kaloo tee Izirayel borey jeroo ga, ka gandaa laboo nafaa hasara hala Gaaza here, Izirayel ra i mana hunay nan, i mana alman nan, i mana haw nan, i mana farka nan. ⁵ Waati kanj i žigi ka koy nda ngi adabbawey nda ngi hukkumey, i ga kaa ma nee ndoo jamaa. I si kabandi, ngi nda ngi yoowey, i ga kaa gandaa ra k'a hasara. ⁶ Izirayel hanse ka kayna Majan borey kabey ra. Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee.

⁷ Waatoo kanj Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee Majan borey sabbu se, ⁸ Abadantaa na annabi sanba Izirayel borey se. A nee i se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: «Ay na war žigandi ka hun Misira, ay na war kaa banjataray hugoo ra. ⁹ Ay na war kaa Misira borey kabey ra, ay na war kaa war torrokey kabey ra. Ay na war iberey gaaray war jine, ay na war noo ngi gandaa.» ¹⁰ Ay nee war se: «Agay ti Abadantaa, war Koyoo. War masi hunbur Amor borey koyey kanj gandaa ra war goo, war mas'i gana. Amma war mana hanjajer ya ne.»»

Irkoy na Žedewon dan a ma Izirayel hallasi

¹¹ Woo banda ga, Abadantaa almalaykaa kaa ka goro tuurinja beeroo cire kanj goo Ofra kanj ti Yowaš, Abiyezer boraay wane. Nga iz'aroo Žedewon ga alkama kar alaneb mottidogoo ra. A ga woo tee no din hala Majan borey masi dii a. ¹² Abadantaa almalaykaa bangay a se. A nee a se: «Abadantaa goo ni bande, wongaaroo!» ¹³ Žedewon nee a se: «Alha-nan ay koyoo, nda Abadantaa goo ir bande, macin se woo kul duu ir? Man Abadantaa teegoy kayfantey kul kanj ir hayragey n'i deede ir se ka nee: «Abadantaa nka man'ir ka žigi ka hun Misira wala?» Sohō Abadantaa n'ir yala, a n'ir dan Majan borey kabey ra.» ¹⁴ Abadantaa bere a here ka nee: «Koy nda gaaboo kanj goo ma ne, n'ga Izirayel hallasi Majan borey kabey ra. Man'ti agay ka ni sanba wala?» ¹⁵ Žedewon nee a se: «Alha-nan ay Koyoo, macin nda ay ga Izirayel hallasi? Agay jamaa ti jamawey kul ikaccaa Manase alkabiilaa ra, agay ti ay baaba hugoo kul ikaccaa.» ¹⁶ Abadantaa nee a se: «Ay goo ni bande, n'ga Majan borey kar ni mma nee boro folloku bande n'ga yenje.» ¹⁷ A n'a zaabi ka nee: «Alhormo tee ya ne, ay g'a wiri ni ga, tammaasa cebe ya ne kanj ni, Abadantaa no ma šelan ya ne. ¹⁸ Ay g'a wiri ni ga, masi hun ne hala ya yee kate ma ne, ay ga kate ay sargaroo k'a jisi ni jine.» Abadantaa nee: «Ay ga cindi ne hala ma yee kate.»

¹⁹ Žedewon koy hancin-ize foo hanse ka farin kilo waranza (30) tee takulayan kanj ra dolobiri sii. A na hamoo dan kokondo ra, a na maafaa dan jinay ra, woo banda ga, a koy nda ey almalaykaa do tuurijanoo cire. ²⁰ Irkoy almalaykaa nee a se: «Hamoo nda takulawey kanj ra dolobiri sii zaa, i fur tondoo woo bonj ma maafaa doori i bonj.» Žedewon na takaa din da tee. ²¹ Abadantaa almalaykaa na goboo kanj goo nga kaboo ra bonoo ka tuku hamoo nda takulawey kanj ra dolobiri sii ga. Nuune tun tondoo ra kanj na hamoo nda takulawey kanj ra dolobiri sii ton. Woo banda ga, Abadantaa almalaykaa dere moyey cire. ²² Žedewon dii kanj Abadantaa almalaykaa no, a nee: «Woo si hin ka tee, ay Koyoo, Abadantaa, adiši Abadantaa almalaykaa no ay dii a moo nda moo!» ²³ Abadantaa nee a se: «Baani ma kaa ni ga, masi hunbur, n'si buu.»

²⁴ Žedewon na sargari tonadoo cin Abadantaa se kanj a na maanoo dan «Abadantaa ti baani». A goo Ofra, Abiyezer borey koyraa ra hala hō.

Žedewon na tooroo kanj ti Bal sargari tonadogoo kayri

²⁵ Zaari follokaa cijinoo ra Abadantaa nee Žedewon se: «Ni baaba haw jaaroo zaa kanj ti ihinkantoo kanj goo nda jiiri iyye. Ma Bal sargari tonadogoo kayri kanj ti ni baaba wane, ma Ašera bundu tooroo kanj goo jeroo ga dunbu. ²⁶ Woo banda ga, ma sargari tonadoo cin tondi dogoo woo bonj beene Abadantaa, ni Koyoo se ka sawa nda ašariyawey. Ma haw jaaru hinkantoo zaa m'a ton nda Ašera bundu tooroo kanj n'n'a dunbu k'a tee sargari kukurante.» ²⁷ Žedewon na aru woy (10) zaa nga tamey ra, a na hayaa tee kanj Abadantaa n'a har a se. Amma kanj a ga hunbur nga baaba hugoo borey nda nga koyraa borey, a man'a tee zaaroo ra, cijinoo ra a n'a tee. ²⁸ Waatoo kanj koyraa borey tun subbaahi taya ra, i dii kanj Bal sargari tonadogoo kayri, Ašera bundu tooroo kanj goo jeroo ga dunbandi, haw jaaru hinkantoo sargandi sargari tonadogoo ga kanj ne ka

cinandi. ²⁹ I nee cere se: «May ka woo tee?» I na alhabar ceeci, de a harandi ka nee: «Žedewoŋ, Yowaš iz'aroo no ka woo tee.» ³⁰ Koyraa borey nee Yowaš se: «Ni iz'aroo kaataray a ma buu, zama Bal kanj ir g'a gana sargari tonadogoo no a n'a kayri ka Ašera bundu tooroo kanj goo jeroo ga dunbu.» ³¹ Yowaš na borey kul kanj tun a se zaabi ka nee: «War ga Bal faasayanoo goo wala? War no m'a hallasi wala? Boro kul kanj nee nga ga Bal faasa ga buu za moo mana boo. Nda koy no a ma faasa nga boŋ se nga hunday, zama nga sargari tonadogoo no ka kayrandi.» ³² Hanoo din no i na Žedewoŋ maapoo daŋ Yerub-Bal (maanaa «yala Bal ma nga boŋ faasa») ka nee: «Yala Bal ma nga boŋ faasa a ga, zama a na nga sargari tonadogoo kayri.»

Žedewoŋ na tammaasa ceeci Irkoy ga

³³ Majan borey kul, nda Amalek borey, nda waynahunay izey na cere marga ka Žurdenj isaa den ka ngi kaloo gorandi Žizireyel gooroo ra. ³⁴ Abadantaa Hundoo zunbu Žedewoŋ ga, a na hilli hēenandi ka Abiyezer borey marga i ma hanga nga. ³⁵ A na dontokawayan sanba Manase gandaa kul ra k'i marga hala ngi mo alkabiilaa ma hanga nga. A na dontokawayan sanba Ašer, nda Zabuloŋ, nda Neftali alkabiilawey ra kanj žigi ka koy k'i kubay.

³⁶ Žedewoŋ nee Irkoy se: «Nda n'ga baa ma Izirayel hallasi nda ay kaboo sanda takaa kanj nda n'n'a har, ³⁷ nga ne, ay ga alman kuuroo haabu jisi taasu kar ganganoo ra, de nda harandanj zunbu haaboo hinne boŋ, amma nongoo kul ra laboo ga kogu, woo ra ay ga bay kanj n'g'ay kaboo ka Izirayel hallasi sanda takaa kanj nda n'n'a har.» ³⁸ Woo kanj Žedewoŋ n'a har, nga da ka tee. Subaa ra, a biya ka tun, a na haaboo musay ka harandanjoo kaa a ra, tuu mee foo. ³⁹ Žedewoŋ nee Irkoy se: «Masi futu ay ga, hiino hinne no ay ga šelan. Nanj ya tammaasa wiri ni ga hiino hinne alman haaboo ga, alman haaboo hinne ma kogu, amma laboo kul ra harandanj ma bara.» ⁴⁰ Woo kanj Žedewoŋ n'a har, Irkoy na woo din da tee hanoo din cijinoo. Alman haaboo hinne kogu, amma laboo kul tee harandanj.

7

Žedewoŋ ga koy Majan borey wongu nda jama kaccu

¹ Yerub-Bal kanj ti Žedewoŋ nda jamaa kul kanj goo a bande biya ka tun ka ngi kaloo sinji Harod haroo jere. Majan borey kaloo goo i se hawsa here, ka hun More hondoo do hala gooroo ra.

² Abadantaa nee Žedewoŋ se: «Jamaa kanj goo ni bande ga hanse ka boobo ka Majan borey daŋ ni kaboo ra se. Izirayel masi koy fooma ay ga ka nee: «Ay gaabi kaarraa k'ay hallasi.» ³ Sohō ay g'a wiri ni ga, ma fee ni jamaa kul ga ka nee: «Boro kanj ga hunbur a ga jijiri ma yee, a ma mooru Galad tondi hondey.» Aru zenber waranka cindi hinka (22.000) jamaa ra yee. A cindi zenber woy (10.000). ⁴ Abadantaa nee Žedewoŋ se: «Jamaa ga hanse ka boobo. I doori haroo ga, no din ra ay g'i suuba ma ne, boro kanj ay nee ma ne: «Woo ma koy ni bande» ma koy ni bande. Boro kul kanj ay nee ma ne: «Woo masi koy ni bande» si koy.» ⁵ Žedewoŋ na jamaa doori haroo ga. Waatoo din Abadantaa nee a se: «Boro kul kanj ga haroo zuu nda deene sanda hanšey takaa, m'a daŋ jere ga, takaa din da ma boro kul mo daŋ jere ga kanj ga kanjezor ka haŋ.» ⁶ Borey hinnaa kanj na haroo zaa ngi kabey ra k'a zuu nda ngi miŋey man'ti kala boro zangu hinza (300). Jamaa jeroo kul nka kanjezor ka hari haŋ. ⁷ Abadantaa nee Žedewoŋ se: «Aru zangu hinzaa (300) kanj na haroo zuu nda ay ga war hallasi, ngi nda ay ga Majan borey daŋ ni kaboo ra. Jamaa jeroo boro foo kul ma koy nga do.» ⁸ Woo ga, Žedewoŋ na aru zangu hinzaa (300) nanj nga bande, a na Izirayel borey jerey nanj i ma willi ngi do. Boro zangu hinzaa (300) na borey kanj ga yee šilfandawey nda hilley taa. Majan borey kaloo goo a se ganda gooroo ra.

Irkoy na bine daŋ Žedewoŋ ra

⁹ Cijinoo din Abadantaa nee Žedewoŋ se: «Tun ni boŋ ga, zunbu ka koy kaloo ga, ay n'a daŋ ni kaboo ra. ¹⁰ Nda n'ga hunbur ka kar, zunbu jina kaloo here, ni nda Pura, ni tamoo. ¹¹ Ma hanajer hayaa kanj i g'a har se, woo ra, n'ga bine tee ka zunbu ka koy kaloo ga.» A zunbu nda Pura nga tamoo hala wongu-izey jere kanj goo kaloo ra. ¹² Majan borey, nda Amalek borey, nda waynahunay izey kul na ngi boŋ daaru gooroo ra sanda ndoo jama. Ngı yoowey si kabandi sanda teekoo miŋoo labutaasoo. ¹³ Waatoo kanj Žedewoŋ too kate, woo gar aru foo goo ma handiri deede nga ceroo se. A nee: «Nga ne, ay na handiri foo tee, orž takulaa ga bere-bere ir, Majan borey kaloo ra, a too hala hukku moo

do, a n'a fonku, a kanj, a n'a danj cere ra, hukkumoo kanj.» ¹⁴ Ceroo zaabi ka nee: «Woo man'ti haya kul kala Žedewoŋ, Yowaš iz'aroo Izirayel bora takubaa. Irkoy n'ir, Majan borey nda ir kaloo kul danj kaboo ra.» ¹⁵ Waatoo kanj Žedewoŋ maa handiroo fillaa nda nga almaganaa, a sujudu. Woo banda ga, a kaa Izirayel kaloo do ka nee: «Wa tun, zama Abadantaa na Majan borey danj war kabey ra!»

Majan borey karandi

¹⁶ Žedewoŋ na aru zangu hinzaa (300) zamna margari hinza, a n'i kul noo hilli nda hoobu koonu kanyanj gundey ra bundu boŋ diinante goo. ¹⁷ A nee i se: «W'ay guna, de war m'ay takaa tee. Nga nee, za ay too Majan borey kaloo here, war ma haya tee kanj ay g'a tee. ¹⁸ Waati kanj ay na hilloo hēenandi, agay nda borey kul kanj goo ay bande, woo ma gar war mo na kuubi k'a bere, waatoo din war mo ma hilley hēenandi, de war ma nee: «Ir wongu Abadantaa se nda Žedewoŋ se!»»

¹⁹ Žedewoŋ nda aru zango (100) kanj goo a bande too kaloo here, lakkalkey waati hinkantoo sintinoo ga, waatoo kanj lakkalkey barmayandi. I na hilley hēenandi, i na hoobey kanj goo kabey ra kayri. ²⁰ Margari hinzaa na hilley hēenandi ka hoobey kayri. I na bundu boŋ diinantey dii ngi kabe waawey ra i na hilley dii ngi kabe henney ra ka hēenandi. Woo banda ga, i kaati ka nee: «Ir na takuba ka wongu Abadantaa se nda Žedewoŋ se!» ²¹ I ga kay ka kaloo kuubi k'a bere, boro foo kul goo nga dogoo ra. Kaloo kul tun ka zuru, ka kaati ka ngi boŋ ceeci. ²² Waatoo kanj aru boro zangu hinzaa (300) na hilley hēenandi, Abadantaa na Majan borey bere cere ga i na takuba ka cere wii kaloo kul ra. I kul zuru ka koy hala Bet-Šita, Sereda here hala Abel-Mehola hirroo ra Tabat jere.

²³ I na Izirayel borey cindey kanj ti Neftali borey, nda Ašer borey, nda Manase borey kul marga. I na Majan borey gaarandi. ²⁴ Žedewoŋ na dontokawyanj sanba Efrayim tondi hondey kul ra ka nee: «Wa zunbu ka koy Majan borey gagay ka fondaa dunbu, i ga yawdogey dii Žurdeŋ isaa ga hala Bet-Bara.» Efrayim arey kul marga, i na yawdogey dii Žurdeŋ isaa ga hala Bet-Bara. ²⁵ I na Majan borey boŋkoyoni hinkaa Oreb nda Zeb dii. I na Oreb wii Oreb tondoo do, i na Zeb wii Zeb alaneb mottidogoo ra. I na Majan borey gaarandi koyne, i kate Oreb boŋoo nda Zeb boŋoo Žedewoŋ do Žurdeŋ isaa se banda.

8

Efrayim borey futu

¹ Efrayim arey nee Žedewoŋ se: «Macin ti haya woo kanj n'n'a tee ir se? Macin se man'ir cee waatoo kanj n'koy Majan borey wongu?» I hanse ka citi a ga. ² Žedewoŋ nee i se: «Macin ti goyoo kanj ay n'a tee kanj ga too war wanoo? War, Efrayim borey alaneb hegaa kurmaroo mana baa ir, Abiyezer borey alaneb izey kosuyanoo wala? ³ War kabey ra Irkoy na Majan borey boŋkoyney Oreb nda Zeb kanjandi, war n'i wii. Macin ti goyoo kanj ay n'a tee kanj ga too war wanoo?» Waatoo kanj a na woo har, ngi futuyanoo ben Žedewoŋ ga.

Žedewoŋ koy Žurdeŋ isaa se dandi

⁴ Žedewoŋ nka too Žurdeŋ isaa do, a bisa a ga, nga nda aru zangu hinzaa (300) kanj goo a bande. I fara, amma i goo Majan borey gaarandiroo ra. ⁵ Žedewoŋ nee Sukot borey se: «Ay g'a wiri war ga, war ma borey kanj goo ay bande noo ŋaayan, zama i nka fara. Ya mma goo ma Zeba nda Salmunna Majan borey kokoyey gaarandi.» ⁶ Amma Sukot boŋkoyney nee: «Zeba nda Salmunna mma bara ni kaboo ra ka ben kanj se ir ga ni wongu-izey noo ŋaayan?» ⁷ Žedewoŋ nee: «Waati kanj Abadantaa na Zeba nda Salmunna danj ay kaboo ra, ay ga war barzu nda saajoo karjiyanj nda ngorfuyan.» ⁸ A hun no din ka žigi ka koy Penuwel, a na haya follokaa wiri no din borey ga. Penuwel borey n'a zaabi nda woo kanj nda Sukot borey n'a zaabi. ⁹ Woo ga, a nee Penuwel borey se: «Waati kanj ay yee kate nda baani, ay ga soorohugu kukoo woo kayri.»

¹⁰ Woo gar Zeba nda Salmunna cindi Karkor koyraa ra, ngi nda ngi wongu-izey jamaa kanj ti aru zenber woy cindi guu (15.000) cine, wey no kul kanj cindi waynahunay izey wongu-izey ra. Aru zenber zangu nda waranka (120.000) kanj too wongu ka wiiyandi. ¹¹ Žedewoŋ žigi ka koy nda borey kanj goo hukkumey cire fondaa, Noba nda Yogboha se waynahunay, a na wongu-izey kar kanj ga hongu haya kul si duu ngi. ¹² Zeba nda Salmunna zuru, Žedewoŋ hanga ey. A na Majan borey kokoy hinkaa Zeba nda Salmunna dii, a na wongu-izey kul jitandi.

¹³ Žedewoŋ, Yowaš iz'aroo kaa ka hun wongoo ra nda Heres žigidogoo here. ¹⁴ Žedewoŋ na Sukot arusooga foo dii k'a hāa, arusoogaa na Sukot boŋkoyney nda boro beerey maapey hantum a se, aru boro woyye cindi iyeye (77). ¹⁵ Woo banda ga, a koy Sukot borey do, Žedewoŋ nee: «Zeba nda Salmunna ne, ngi kaŋ se war n'ay wow ka nee: <Zeba nda Salmunna mma bara ni hinoo cire kaŋ se n'ga nee ir ma ni borey kaŋ fara noo ŋaayan?>» ¹⁶ Aywa, Žedewoŋ na saajoo karjiyan nda ngorfuyan zaa ka Sukot koyraa borey gooji. ¹⁷ A na Penuwel soorohugu kukoo kayri, a na koyraa arey wii.

¹⁸ Woo banda ga, Žedewoŋ nee Zeba nda Salmunna se: «Takaa foo ti arey takaa kaŋ war n'i wii Tabor?» I nee: «I ga hima nda ni, affoo kul ga hima nda kokoy ize.» ¹⁹ A nee: «Ag'armey no, ay paa-izey no. Ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo, nda war nk'i naŋ i ma huna, ay si war wii.» ²⁰ Woo banda ga, a nee nga iz'aru jinaa Yeter se: «Tun k'i wii!» Amma zankaa mana nga takubaa hoobu, zama a mma hunbur, a man'ti kala zanka. ²¹ Zeba nda Salmunna nee: «Tun k'ir wii ni hunday, zama aru, nga hinagoo de no a g'a tee.» Woo ra Žedewoŋ na Zeba nda Salmunna wii. Woo banda ga, a na taalamey zaa kaŋ goo ngi yoowey jindey ra.

Žedewoŋ teegoy kokorantey

²² Izirayel borey nee Žedewoŋ se: «Ir laama, ni banda ga, ni iz'aroo m'ir laama, woo banda ga, ni haamaa m'ir laama, zama n'n'ir hallasi Majan borey kabey ra.» ²³ Žedewoŋ nee i se: «Ay si war laama, man'ti agay, man'ti ay iz'aroo, Abadantaa no ma war laama.» ²⁴ Žedewoŋ nee i se: «Ay ga haya foo ceeci war ga: war affoo kul m'ay noo korbay foo nga alganiimaa ra.» Woo gar borey kaŋ i hin ey goo nda wura korbayyan, zama Isimayel boroyan no. ²⁵ I nee: «A ga kan ir se ir m'i noo ma ne.» I na darbay foo daaru, boro foo kul ga wura korbay foo kaa nga alganiimaa ra k'a warra a boŋ. ²⁶ Wura korbawey kaŋ a n'i ceeci tiŋaa tee kilo waranka (20) cine kaŋ ra taalamey nda haŋakorbowey nda darbay ciray henney kaŋ Majan borey kokoyey g'i dan sii a ra, korbawey kaŋ goo ngi yoowey jindey ra mo sii a ra. ²⁷ Žedewoŋ na wuragey kar k'i tee tooru k'a dan nga koyraa ra kaŋ ti Ofra. Izirayel kul na izefututaray tee* no din tooro bande, woo tee kumsay Žedewoŋ nda nga hugoo kul se.

²⁸ Majan borey kayna Izirayel borey jine, i mana hin ka ngi boŋey jer koyne. Gandaa yaj jiiri woytaaci (40) Žedewoŋ waatoo ra.

Žedewoŋ buuroo

²⁹ Yowaš iz'aroo Žedewoŋ kaŋ se i ga nee Yerub-Bal yee nga do ka goro. ³⁰ Žedewoŋ duu iz'aru woyye (70) kaŋ hun a ga, zama a cindi nda woy booboyan. ³¹ Nga wahayoo kaŋ goo Šekem, nga mo duu a se iz'aru foo kaŋ a na maapoo dan Abimelek. ³² Žedewoŋ, Yowaš iz'aroo buu žeenay henna banda ga, i n'a sutura nga baaba Yowaš saaraa ra Ofra, Abiyezer borey koyraa ra.

³³ Žedewoŋ buuroo banda ga, Izirayel borey yee ka sintin ka izefututaray tee†Bal toorey bande. I na Bal-Berit tee ngi koyoo. ³⁴ Izirayel mana yee ka hongu Abadantaa, ngi Koyoo kaŋ n'i kaa iberey kul kabey ra kaŋ g'i kuubi k'i bere. ³⁵ I mana haya henna tee Yerub-Bal kaŋ ti Žedewoŋ hugoo borey se, haya henna kul kaŋ a n'a tee Izirayel se banda ga.

9

Abimelek tee kokoy Šekem

¹ Abimelek, Yerub-Bal iz'aroo koy Šekem ka šelan nga paa armye se nda nga paa alkabiilaa kul se. A nee: ² «Ay g'a wiri war ga, war ma šelan Šekem borey kul se ka nee: <Boro woyye (70) Yerub-Bal iz'arey kul ra ma tee war se boŋkoyni wala aru folloku ma tee war se boŋkoyni?> I hongandi kaŋ ay man'ti kala ngi hamoo.» ³ Nga paa armye na woo kul har Šekem borey jine. Biney yadda Abimelek se, zama i nee: «Ir armaa no.» ⁴ I n'a noo nzorfu kaaray tamma boŋ woyye (70) Bal-Berit hugoo ra. Nooroo woo nda Abimelek na aru fuyyanteyan nda yaara-yaarakawyan bana, i hanga a bande.

⁵ A koy baaboo hugoo ra Ofra, a na nga armye wii, Yerub-Bal izey, aru woyye (70) tondi folloku ga. Boro kul mana cindi kala Yotam, Yerub-Bal izey kul ikacca, zama a nka tugu. ⁶ Šekem borey kul nda Bet-Millo borey kul marga ka koy Abimelek tee kokoy tuuriŋaa beeroo jere kaŋ goo tondoo kaŋ ga kay do Šekem.

* 8:27 8.27 Zamnaa 2.17. † 8:33 8.33 Zamnaa 2.17.

Žentoo kaŋ Yotam n'a deede

⁷ Yotam duu alhabaroo. A koy kay Garizim tondi hondoo boŋ, a na jinde jer ka kaati ka nee: «Wa haŋajer ya ne Šekem borey, woo ra Irkoy ga maa war se.

⁸ Ay Ženti ka fur war se,

han foo woo ti tuuri fooyan kaŋ ŋerre ka koy kokoy yon a ma ngi laama.

I nee zaytunaa se:

«Ir laama.»

⁹ Amma zaytunaa nee i se:

«Y'ay jiyoo nan

kaŋ ti hayaa kaŋ koyey nda adamizey ga bag'a ay ra,

ka koy ay boŋ warra tuuri tanayan boŋ wala?»

¹⁰ Aywa, tuurey koy nee jeejaynaa se:

«Ni, kaa k'ir laama.»

¹¹ Amma jeejaynao nee i se:

«Ya fay nda ay kaanoo nda ay ize hennaa

ka koy ay boŋ warra tuuri tanayan boŋ wala?»

¹² Woo banda ga, tuurey nee alanebnaa se:

«Ni, kaa k'ir laama.»

¹³ Amma alanebnao nee i se:

«Ya fay nda agay alaneb hari kaanaa kaŋ ga koyey nda adamizey naalandi,

ka koy ay boŋ warra tuuri tanayan boŋ wala?»

¹⁴ Woo banda ga, tuurey kul nee karjinaa se:

«Ni, kaa k'ir laama.»

¹⁵ Karjinao nee tuurey se:

«Nda cimi no kaŋ war ga baa war m'ay yon ya tee war kokoyoo,

wa kaa ka goro ay biyoo ra,

nda man'ti woo,

yala nuune ma hun ay ra kaŋ ga koy tuurey ŋaa

hala ba Liban tuuriŋaney kaŋ se i ga nee sedere a g'i ŋaa.»»

¹⁶ Yotam koy a ga ka nee: «Sohō, cimi nda laadirtaray da nda war goy ka Abimelek tee kokoy? War goy nda boro hennataray Yerub-Bal nda nga hugoo here wala? War n'a bana ka sawa nda nga teegoyey wala? ¹⁷ Zama ay baaba wongu war se, a na nga hundoo fur war se, a na war kaa Majan borey kabey ra. ¹⁸ Amma war, hō war tun ay baaba hugoo se, war na nga iz'arey wii, boro woyye (70) tondi folloku ga, de war na Abimelek nga koŋnaa iz'aroo tee kokoy Šekem borey boŋ, zama war armaa no. ¹⁹ Nda cimi nda laadirtaray nda war goy Yerub-Bal nda nga hugoo here hō, yala war ma jaali nda Abimelek, nga mo ma jaali nda war. ²⁰ Nda man'ti woo, yala nuune ma fatta Abimelek ra ka Šekem borey nda Bet-Millo borey ŋaa, de yala nuune ma fatta Šekem borey nda Bet-Millo borey ra ka Abimelek ŋaa!»

²¹ Woo banda ga, Yotam zuru ka koy tugu Ber, a goro no din ka mooru nga armaa Abimelek.

Šekem borey ture Abimelek ga

²² Abimelek na Izirayel laama jiiri hinza. ²³ Woo banda ga, Irkoy na binelaalay dan Abimelek nda Šekem borey game. Šekem borey mana laadir Abimelek se, ²⁴ takaa kaŋ nda goy futaa kaŋ teendi Yerub-Bal iz'aru woyyaa (70) se nda ngi kuroo alhakoo kaŋ Abimelek ngi armaa ga kaŋ n'i wii nda Šekem borey ga kaŋ n'a gaa a ma nga armyey wii. ²⁵ Woo gar Šekem borey na zanbaguusu tee tondi hondey boŋ beene, boroyan kaŋ ga boro kul kaŋ ga bisa ngi fondaar ka kom. Abimelek duu alhabaroo.

²⁶ Waati follokaa ra Gal, Ebed iz'aroo kaa, nga nda nga armyey, i bisa nda Šekem. Šekem borey naanay a. ²⁷ I koy hawsaa ra ka ngi alaneb faarey hegay, ka alaneb-izey motti ka daame. I koy ngi tooroo hugoo do, i ŋaa i han, i na Abimelek danga. ²⁸ Gal, Ebed iz'aroo nee: «May ti Abimelek, may ti Šekem, hala ir m'ir boŋ dan Abimelek cire? Man'ti Yerub-Bal izoo no wala? Man'ti Zebul ti boŋkoyni kaŋ goo a cire wala? Wa war boŋ yeeti ganda Hamor borey se kaŋ ti Šekem borey baaba, macin se ir no m'ir boŋ dan Abimelek cire. ²⁹ Jalla, nda a gar i nk'ay noo Šekem borey, kala ya Abimelek gaaray k'a kaa dogoo ra.» A nee Abimelek ga: «Ni, Abimelek, he! Tonton ni soojey ga, de ma fatta kate ka wongu.»

³⁰ Zebul kaŋ ti koyraa goforneroo maa hayaa kaŋ Gal, Ebed iz'aroo g'a har, a dukur.

³¹ A na boroyan sanba tuguyan ra Abimelek do ka nee a se: «Gal, Ebed iz'aroo nda nga

armey kaa Šekem, nga ne, i goo ma koyraa turandi ni ga. ³² Adiši sohō, tun cijin here, ni nda jamaa kanj goo ni bande ma koy zambaguusu tee i se hawsaa ra. ³³ Subbaahoo ra, wayna fattayanoo ga, ma biya ka tun, de ma kanj koyraa ga. Nga ne, waati kanj Gal nda jamaa kanj goo a bande fatta ka ni kubay, ma haya tee i se kanj n'baa.»

³⁴ Hanoo din Abimelek nda jamaa kul kanj goo a bande tun cijinoo ra ka koy zambaguusu tee Šekem jere, i tee margari taaci k'i batu. ³⁵ Gal, Ebed iz'aroo fatta ka koy kay koyraa mijoo ga. Abimelek nda jamaa kanj goo a bande buttu ka fatta ngi tugudogoo ra. ³⁶ Gal dii jamaa, a nee Zebul se: «Nga ne, jamaa foo goo ma zunbu ka hun tondi hondoo boŋ.» Zebul nee a se: «Man'ti woo no, hondoo biyoo no ma tee ma ne sanda boroyan.» ³⁷ Gal yee ka nee: «Guna ka boori, jama no ma zunbu hondoo boŋ kanj goo gandaa gamoo ra, affoo mo goo ma kaa ka hun gunandikey tuuriŋaa beeroo here.» ³⁸ Zebul nee a se: «Adiši man ni šenni henney, ni kanj ga nee: «May ti Abimelek, hala ir ma huru a cire?» Man'ti jamaa ti woo kanj n'ga donda? Sohō fatta, koy i wongu.» ³⁹ Gal fatta Šekem borey jine ka Abimelek wongu. ⁴⁰ Abimelek n'a gaaray, a zuru a se. Boro boobo kanj ka buu za hawsaa ra hala koyraa mijoo ga. ⁴¹ Abimelek goro Aruma. Zebul na Gal nda nga armey gaaray, i mana hin ka goro Šekem.

⁴² Subaa ra, jamaa fatta ka koy hawsaa ra. Abimelek duu alhabaroo. ⁴³ A na jamaa zaa, a n'i zamna margari hinza, a n'i lanba ka zambaguusu tee saajoo ra. Nga ne, waatoo kanj a ga dii jamaa ga fatta koyraa ra, a gum i boŋ k'i wongu. ⁴⁴ Abimelek nda nga margarey kanj goo a bande tun ka koy kay koyraa mijoo ga. Margari hinkaa kanj borey kul kanj goo hawsaa ra boŋ k'i kar. ⁴⁵ Abimelek na zaaroo kul tee a ga koyraa wongu. A na koyraa dii, a na borey wii kanj goo a ra. Woo banda ga, a na koyraa kayri, a na ciiri say-say a ra.

⁴⁶ Aywa, waatoo kanj Migdal-Šekem borey kul maa alhabaroo, i koy tooroo kanj se i ga nee Berit hugoo folgoo ra. ⁴⁷ Abimelek duu alhabar kanj Migdal-Šekem borey kul marga. ⁴⁸ Woo banda ga, Abimelek žigi Salmonj tondi hondoo ga, nga nda jamaa kanj goo a bande. Abimelek na daaši zaa, a na tuuri kabe foo dunbu, a n'a jeeje nga jesoo ga. A nee jamaa se kanj goo nga bande: «War dii hayaa kanj ay n'a tee, w'ay takaa tee, wa cahā.» ⁴⁹ Jamaa boro foo kul na tuuri kabe foo dunbu ka hanga Abimelek. I na tuuri kabey danj tooroo hugoo folgoo ra, i na nuune danj i ra, i na folgoo nda hayaa kanj goo a ra kul ton. Takaa woo nda Migdal-Šekem borey buu, ngi hinnaa arey nda woyey man'ti kala boro zenber foo (1.000) cine.

Abimelek buuyanoo

⁵⁰ Abimelek koy Tebes. A na Tebes wanga k'a danj game, a n'a dii. ⁵¹ Soorohugu kuku gaabante foo goo koyraa gamoo ra, boraa kul zuru ka koy tugu a ra, arey nda woyey, nda koyraa borey. I n'a daabu ngi ga, i žigi soorohugu kukoo sooraa batumaa ra. ⁵² Abimelek man soorohugu kukoo mijoo ka wongu, a nee nga mma nuune danj a ra. ⁵³ Woy foo kanj goo sooraa boŋ na Abimelek warra nda fufutondi boŋoo ra, a na boŋoo kayri. ⁵⁴ Dogoo din da Abimelek ciya arusoogaa se kanj nga wongu jinawey zaa ka nee a se: «Ni takubaa hoobu m'ay wii, i masi koy nee: «Woy k'a wii.» Arusoogaa n'a hay, a buu. ⁵⁵ Waatoo kanj Izirayel borey dii kanj Abimelek buu, boro foo kul koy nga hugoo do.

⁵⁶ Takaa woo nda Irkoy na teegoy futaa kanjandi Abimelek boŋ kanj a n'a tee nga baaba se, zama a na nga arma woyyaa (70) wii. ⁵⁷ Teegoy futaa kul kanj Šekem borey n'a tee, Irkoy n'a kanjandi i boŋ. Dangaa kanj Yotam, Yerub-Bal iz'aroo n'a har i ga duu ey.

10

Alkaali tanayanj kanj ti Tola nda Yahir

¹ Abimelek buuyanoo banda ga, Tola kaa ka Izirayel borey kaa iberey kabey ra. Tola ti Puwa iz'aroo, Puwa man'ti kala Dodo, Isakar alkabiilaa boro iz'aroo. A si goro kala Šamir koyraa ra, Efrayim tondi hondey ra. ² A tee alkaali Izirayel ra žiiri waranka cindi hinza (23), nga banda ga, a buu, i n'a sutura Šamir.

³ Tola banda ga, Yahir kaa, Galad boro no, a tee alkaali Izirayel ra žiiri waranka cindi hinka (22). ⁴ Iz'aru waranza (30) bora a se kanjanj ga kaaru farka waranza (30) boŋ, koyra waranza (30) goo ngi mayray ra. Hala hō i mma nee koyrawey wey se Yahir koyra buuna-buunawey, i sii kala Galad gandaa ra. ⁵ Woo banda ga, Yahir buu, i n'a sutura Kamonj.

Amonj borey na Izirayel tangam

⁶ Izirayel borey yee ka goy futu tee Abadantaa jine. I na toorey kanj se i ga nee Bal nda Astarte gana kanjanj ti Siiri gandaa koyey, nda Sidonj koyey, nda Mowab koyey, nda

Amoŋ borey koyey, nda Filisti borey koyey. I na Abadantaa nan, i mana yee k'a gana. ⁷ Abadantaa dukur Izirayel ga, a n'i danj Filisti borey nda Amoŋ borey kabey ra. ⁸ I na Izirayel borey kankam k'i šiita jiiroo din, takaa din da hala jiiri woy cindi yaaha (18), maanaa Izirayel borey kul kanj goo Žurdeŋ isaa se banda, Amor borey gandaa ra kanj goo Galad. ⁹ Amoŋ borey na ba Žurdeŋ isaa deŋ ka koy Žuda, nda Benžameŋ, nda Efrayim hugoo wongu. Izirayel borey hanse ka fara. ¹⁰ Izirayel borey kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Ir na zunubu tee ma ne, zama ir na ni kanj ti ir Koyoo nan, ir na toorey kanj ti Balyaŋ gana.» ¹¹ Abadantaa nee Izirayel borey se: «Waato kanj Misira borey, nda Amor borey, nda Amoŋ borey, nda Filisti borey, ¹² nda Sidonj borey, nda Amalek borey, nda Mawonj borey ga war gurzuga, war n'ay cee. Ya na war hallasi kabey ra wala? ¹³ Amma war, war n'ay nanj ka koy koy tanayaŋ gana. Woo se ay si yee ka war kaa kabe ra. ¹⁴ Wa koy, war ma koyey cee kanj war n'i suuba! I ma war hallasi war gurzugaa waati.» ¹⁵ Izirayel borey nee Abadantaa se: «Ir na zunubu tee, haya tee ir se kanj n'baa. Amma ir hallasi hō!» ¹⁶ Woo banda ga, i na koy waaney kaa ngi game ka Abadantaa gana kanj hinna i se.

¹⁷ Aywa, Amoŋ borey marga ka ngi kaloo gorandi Galad wongoo se. Izirayel borey mo marga ka ngi kaloo gorandi wongoo se Mispa. ¹⁸ Izirayel borey kanj goo Galad gandaa ra, ngi nda ngi boŋkoyney nee cere se: «May ti aroo kanj ga huru ir jine ka Amoŋ borey wongu? Boro kul kanj hin ka woo tee ga tee Galad borey kul boŋkoynoo.»

11

Žefte tee Izirayel boŋkoynoo

¹ Wongaari beeri goo Galad gandaa ra, maapoo ti Žefte. Baaboo maapoo ti Galad. Galad mana duu Žefte kala woykuuru ga. ² Galad wandoo hunday na iz'aruyaŋ hay a se. Waato kanj woyoo woo izey beeri i na Žefte gaaray, i nee a se: «N'si duu tubu ir baaba hugoo ra, zama woy tana ize ti ni.» ³ Kanj woo tee, Žefte zuru ka hun nga armye ra ka koy goro Tob gandaa ra. Aru fuyyantayaŋ marga Žefte jere. I ga fatta a bande ka windi.

⁴ Waati banda ga, Amoŋ borey tun ka Izirayel wongu. ⁵ Kanj Amoŋ borey goo ma Izirayel wongu, Galad boro beerey koy Žefte ceeci Tob gandaa ra. ⁶ I nee Žefte se: «Kaa, n'ga tee ir jineboraa, de ir ga Amoŋ borey wongu.» ⁷ Žefte nee Galad boro beerey se: «Man'ti war no ka wanji ay ga, k'ay gaaray ay baaba hugoo ra? Macin se war ga kaa ay do hō kanj war goo gurzuga ra?» ⁸ Galad boro beerey nee Žefte se: «Hayaa kanj se ir yee kate ni do sohō da man'ti kala ma koy ir bande, ma Amoŋ borey wongu, ma tee ir boŋkoynoo. Ma tee Galad borey kul se boŋkoyni.» ⁹ Žefte nee Galad boro beerey se: «Nda war n'ay ka koy hala ya Amoŋ borey wongu, de Abadantaa n'i danj ay kaboo ra, boŋkoyntaraa ga huru ay mayraa ra wala?» ¹⁰ Galad boro beerey nee Žefte se: «Ir yadda, woo kanj n'n'a har, nda ir man'a tee, Abadantaa ga tee seede.»

¹¹ Woo ga, Žefte koy Galad boro beerey bande. Jamaa n'a danj jine a ma tee boŋkoyni nda jineboro. Allaahidoo kul kanj i n'a zaa Žefte se, Žefte kaa k'a kul har Abadantaa jine Mispa.

Šenney kanj Žefte n'i har Amoŋ borey se

¹² Žefte na dontokawayaŋ sanba Amoŋ borey kokoyoo do ka nee a se: «Macin bara ir game kanj se n'ga kaa ay ga k'ay gandaa wongu?» ¹³ Amoŋ borey kokoyoo nee Žefte dontokey se: «Izirayel no, waato kanj a žigi ka fatta Misira, a n'ay gandaa dii za Arnoŋ isaa hala Yabok isaa ga ka koy hala Žurdeŋ isaa do. Sohō ma labey wey yeeti ir se nda ni boŋ.»

¹⁴ Žefte yee ka dontokawayaŋ sanba Amoŋ borey kokoyoo do ¹⁵ ka nee a se: «Žefte nee: «Izirayel mana Mowab gandaa dii, a mana Amoŋ borey gandaa dii.» ¹⁶ Waato kanj Izirayel borey žigi ka fatta Misira, i nka dira saajoo ra hala Kakaarey teekoo do ka too Kadeš. ¹⁷ No din ra Izirayel na dontokawayaŋ sanba Edom kokoyoo do ka nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, nanj ya bisa nda ni gandaa.»* Amma Edom kokoyoo mana haŋajer i se. A na dontokawayaŋ sanba Mowab kokoyoo mo se, nga mo wanji. Woo ra Izirayel kul cindi Kadeš. ¹⁸ Woo banda ga, Izirayel borey dira saajoo ra, i na Edom nda Mowab kuubi, i bisa Mowab se waynahunay. I goro Arnoŋ se banda bila nda i ma huru Mowab laboo ra, zama Arnoŋ man'ti kala Mowab hirroo. ¹⁹ Izirayel na dontokawayaŋ sanba Sihonj do kanj

* 11:17 11.17 Kabuyaney 20.14-21.

ti Amor borey nda Hešboŋ kokoyoo, Izirayel nee a se: <Ay g'a wiri ni ga, naŋ ir ma bisa nda ni gandaa ka koy too ir nongoo ra.>[†] ²⁰ Amma Sihon mana naanay Izirayel k'a naŋ a ma bisa nda nga laamaa. Sihon na nga wongu-izey kul marga, a na nga kaloo gorandi Yahas ka Izirayel wongu. ²¹ Abadantaa, Izirayel Koyoo na Sihon nda nga wongu-izey kul daŋ Izirayel kaboo ra. Izirayel na Amor borey gandaa kul mayray kaŋ ra Amor borey ga goro. ²² I na Amor borey laboo kul mayray, za Arnoŋ isaa hala Yabok isaa ka koy za saajoo ra hala Žurdeŋ isaa do. ²³ Aywa, Abadantaa, Izirayel Koyoo na Amor borey gaaray nga jamaa Izirayel jine, ni no m'ir gaaray laboo ra? ²⁴ Ni koyoo kaŋ ti Kemoš, gandaa kaŋ a n'a noo ma ne ga tee ni wane wala? Takaa din da ir mo, haya kul kaŋ Abadantaa n'a noo ir se wongu ra, hayaa ga tee ir wane. ²⁵ Ni nka bisa Sipor iz'aroo Balak kaŋ ti Mowab kokoyoo? A na yenje ceeci Izirayel ga wala? A n'a wongu wala? ²⁶ Jiiri zangu hinza (300) ne kaŋ Izirayel ga goro Hešboŋ nda nongey kaŋ goo nga laamaa ra, Aroyer ra nda nongey kaŋ goo nga laamaa ra, nda koyrawey kul kaŋ goo Arnoŋ isaa miŋey bande. Macin se war mana laboo woo taa alwaatoo woo kul? ²⁷ Man'ti aŋay ka zunubu tee ma ne, ni ka goy laala goy ay ga, ni kaŋ baa m'ay wongu. Yala Abadantaa kaŋ ti ciitikaa, ma ciiti hō Izirayel borey nda Amon borey game.»

²⁸ Amma Amon borey kokoyoo mana hanajer Žefte šenney se kaŋ a donto k'i har a se.

Žefte na meefur zaa

²⁹ Abadantaa Hundoo zunbu Žefte ga, a na Galad gandaa nda Manase gandaa dunbu ka bisa. Woo banda ga, a bisa ka koy Mispa kaŋ goo Galad, a hun Mispa kaŋ goo Galad ka bisa Amon borey do. ³⁰ Žefte na meefur zaa Abadantaa se, a nee: «Abadantaa, nda n'na Amon borey daŋ ay kaboo ra nda cimi, ³¹ boro kul kaŋ fatta nda ay hugoo miŋoo k'ay kubay waati kaŋ ay yee kate nda baani ka hun wongoo kaŋ ay g'a tee Amon borey bande, bora ga tee Abadantaa wane, ay g'a kaa sargari kukurante.» ³² Žefte bisa Amon borey do k'i wongu, Abadantaa n'i daŋ kaboo ra. ³³ Žefte hin ey hinyan beeri, a n'i kar za Aroyer hala boro ma too Minit, koyra waranka (20), hala Abel-Keramim. Amon borey na ngi boŋ yeeti ganda Izirayel borey se.

³⁴ Waatoo kaŋ Žefte ga yee kate nga do Mispa, nga ne, nga ize woyoo n'a kubay nda tubal nda gaani. Nga ize bajja follokaa no, nga banda ga, a sii nda iz'aru, a sii nda ize woy tana foo. ³⁵ Za a dii a, nga no, a na nga bankaarayey kottu ka nga binemaraa cebe ka nee: «He! Kaari, ay ize woyoo, ni no ma kate ay ga bone. Aŋay ka hanse ka šelaŋ Abadantaa se, ay si hin ka yee ay šennoo se banda.» ³⁶ Ize woyoo nee a se: «Baaba, ni nka hanse ka šelaŋ Abadantaa se, hayaa tee ya ne ka sawa nda woo kaŋ hun ni miŋoo ra sohō kaŋ Abadantaa na ni dukuroo kaa ni iberey ra kaŋ ti Amon borey.» ³⁷ A yee ka nee baaboo se: «Ma woo tee ya ne kaŋ ay g'a wiri ni ga, ay noo handu hinka šarti, ay ga koy tondi hondey ra ka yaara-yaara ka hēe, aŋay nda ay cerey, zama ay ga buu ay hondiyawtaraa ra bila ya hiiji.» ³⁸ A nee a se: «Koy.» A n'a naŋ a ma koy handu hinka. A koy tondi hondey boŋ, nga nda nga cerey ka hondiyawtaraa hēe. ³⁹ Handu hinka banda ga, a yee kate baaboo do, a n'a ka meefuroo kaa kaŋ n'a zaa. A mana bay ka marga nda aru. Za woo ga, a tee alaada Izirayel ra kaŋ ti ⁴⁰ jiiri ka kaa jiiri Izirayel hondiyawey ga fatta jirbi taaci ka koy hongu Žefte Galad bora ize woyoo.

12

Efrayim borey nda Žefte wongoo

¹ Efrayim arey marga ka bisa ka koy Safon* ka nee Žefte se: «Macin se ni bisa ka koy Amon borey wongu bila nda ma ciya ir se ir ma koy ni bande? Ir ga nuune daŋ ni hugoo ra ka ni nda ni hugoo ton.» ² Žefte nee: «Aŋay nda ay jamaa, waafakay jaŋay beeri huru ir nda Amon borey game. Waatoo kaŋ ay na war ce war man'ay kaa kabey ra. ³ Kaŋ ay dii war si kaa k'ay faaba, ay farrati, ay bisa ka koy Amon borey do, de Abadantaa n'i daŋ ay kaboo ra. Adiši macin se war ga kaa k'ay wongu hō?» ⁴ Žefte na Galad arey kul marga ka koy Efrayim wongu. Galad arey na Efrayim kar, ka gar Efrayim borey nka nee: «War Galad borey, war man'ti kala meecidiyaŋ kaŋ zuru ka hun Efrayim ka koy Manase.» ⁵ Galad na Žurdeŋ isaa yawdogey dii Efrayim heroo ra. Waati kul kaŋ Efrayim boro foo kaŋ cindi ga baa nga ma bisa, Galad arey g'a hāa ka nee: «Efrayim boro ti ni wala?», nda a tuuru ka nee: «Kalaa?», ⁶ i ga nee a se: «Nee: <Šibolet.>» Nda a

[†] **11:19** 11.19 Kabuyaney 21.21-24; Alhukumoo 2.26-36.

* **12:1** 12.1 «Safon», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hawsa here».

nee: «Sibolet»†, zama Efrayim borey si hin k'a har nda fonda, i g'a dii ka jindoo kaa no din Žurden isaa yawduy ra. Waatoo woo ra Efrayim aru zenber woynaaci cindi hinka (42.000) jan ngi hundey.

⁷ Žefte kanj ti Galad boro tee alkaali Izirayel ra jiiri iddu, woo banda ga, Žefte buu, de i n'a sutura Galad koyrawey affoo ra.

Alkaaley kanj na Izirayel laama Žefte дума ga

⁸ Žefte buuyanoo banda ga, Ibsan kanj ti Betelehem boro tee alkaali Izirayel ra. ⁹ A duu iz'aru waranza (30) nda ize woy waranza (30) kanj a n'i hijjandi taray boroyan se. Nga iz'arey, a kate i se woy-ize waranza (30) kanj a n'i ka hun taray. A tee alkaali Izirayel ra jiiri iyee. ¹⁰ Woo banda ga, Ibsan buu, i n'a sutura Betelehem.

¹¹ Ibsan banda ga, Elon kanj ti Zabulon boro tee alkaali Izirayel ra jiiri woy (10). ¹² Woo banda ga, Elon, Zabulon boraa buu, i n'a sutura Ayalon ra, Zabulon gandaa ra.

¹³ Elon banda ga, Hilel iz'aroo Abdon kanj ti Piraton boro tee alkaali Izirayel ra. ¹⁴ A duu iz'aru woynaaci (40) nda haama waranza (30) kanj ga kaaru farka wooye (70) bonj. A tee alkaali Izirayel ra jiiri yaaha. ¹⁵ Nga banda ga, Hilel, Piraton boraa buu, i n'a sutura Piraton, Efrayim gandaa ra, Amalek borey tondi hondoo ra.

13

Samson hayandiroo

¹ Izirayel borey yee koyne ka goy futu tee Abadantaa jine. Abadantaa n'i danj Filisti borey kabey ra jiiri woynaaci (40).

² Sora koyraa ra aru foo goo no, Dan alkabiilaa boro no, maapoo ti Manowa, wandoo man'ti kala woy gun, a sii nda ize. ³ Han foo Abadantaa almalaykaa bangay wooyo woo se ka nee a se: «Nga ne, ni kanj ti woy gun, mana duu ize, n'ga kaa ka tee alhaamidu, n'ga iz'aru danj aduɲna ra. ⁴ Sohō, ay g'a wiri ni ga, ma hanse ka hawgay, masi alaneb hari mooro hanj, masi harifutu dumi kul hanj, masi haya harramante kul jaa. ⁵ Zama nga ne, n'ga tee alhaamidu, de n'ga iz'aru danj aduɲna ra. Šiini si zuru bonjoo ra, zama zankaaroo woo ga tee boro kanj yeetandi jere ga Irkoy se za nanjoo gundoo ra. Nga no ma sintin ka Izirayel hallasi Filisti borey kabey ra.» ⁶ Wooyo koy nee nga kurjoo se: «Irkoy aru foo kaa k'ay gar, a ga hima nda Irkoy almalaykaa, a ga hanse ka hunburandi. Ay man'a hāa man ra a hun, a mana nga maapoo har ya ne. ⁷ Amma a nee ya ne: <N'ga kaa ka tee alhaamidu, n'ga iz'aru danj aduɲna ra. Sohō masi alaneb hari moora hanj, masi harifutu dumi kul hanj, masi haya harramante kul jaa, zama zankaaroo woo ga tee boro kanj yeetandi jere ga Irkoy se za nanjoo gundoo ra hala nga buuyanoo zaaroo ga.»

⁸ Kanj Manowa maa woo, a na Abadantaa suurandi ka nee: «Abadantaa, ay ga ni njaaray, Irkoy boraa kanj n'n'a sanba ma yee kate ir do k'ir cawandi woo kanj ir ga hima k'a tee zankaaroo se kanj ga hayandi.» ⁹ Abadantaa na hanajer Manowa se, Irkoy almalaykaa yee kate wooyo do. A goo ma goro hawsaa ra. Nga kurjoo Manowa sii a bande. ¹⁰ Wooyo cahā ka zuru ka koy nga kurjoo do ka deede ka nee: «Kaa ka guna, aroo kanj bay ka kaa ay do yee ka bangay ya ne.» ¹¹ Dogoo din da, Manowa tun ka hanga wandoo, a na aroo gar, a nee a se: «Ni no ka šelanj wooyo woo se?» A nee: «Agay no.» ¹² Manowa nee: «Nda šennoo kanj n'n'a har tee cimi, macin ti zankaaroo dira takaa ašariyawey, macin ti hayaa kanj a ga hima k'a tee?» ¹³ Abadantaa almalaykaa nee Manowa se: «Hayey kul kanj ay n'i har wooyo se, a ma nga bonj dii i ga. ¹⁴ A si alanebnāa haya kul jaa, a si alaneb hari moora hanj, a si harifutu dumi kul hanj, a si haya harramante kul jaa, hayey kul kanj ay n'i har a se a m'i dii.» ¹⁵ Manowa nee Abadantaa almalaykaa se: «Suuri, m'ir batu hala ir ga hancin-ize foo soolu k'a hina ma ne.» ¹⁶ Abadantaa almalaykaa nee Manowa se: «Ba nda n'n'ay gaabi ya cindi, ay si ni njaahayaa jaa, amma nda n'ga baa ma sargari kukurante tee, a kaa Abadantaa se.» Manowa si bay kanj Abadantaa almalaykaa no. ¹⁷ Manowa nee Abadantaa almalaykaa se: «Macin ti ni maapoo, hala ir ma albarka tee ma ne nda ni šenney tee cimi?» ¹⁸ Abadantaa almalaykaa nee Manowa se: «Macin se n'g'ay hāa nda ay maapoo, ay maapoo ti kayfi.» ¹⁹ Manowa na hancinoo nda taas sargaroo zaa, a n'a sarga tondoo bonj Abadantaa se kanj ga kayfi tee. Kanj Manowa nda nga wandoo goo ma honnay, ²⁰ sargari tonadogoo nuunaa goo ma žigi beena here, Abadantaa almalaykaa žigi sargari tonadogoo nuunaa ra. Manowa nda nga wandoo dii woo, i na ngi ndumey sinji laboo ra. ²¹ Abadantaa almalaykaa mana yee ka bangay Manowa nda nga wandoo

† 12:6 12.6 «Sibolet» wala «Sibolet», Ebere šenni ra, maanaa ti «jeeni».

se. Waatoo din Manowa bay kanj Abadantaa almalaykaa no. ²² Manowa nee nga wandoo se: «Šikka sii ir ga buu, zama ir dii Irkoy.» ²³ Wandoo nee a se: «Nda Abadantaa mma baa nga m'ir wii, a si sargari kukurantaa nda taasu sargaroo taa, a s'ir cebe woo kul, de mo a si nanj ir ma maa wey kanj ir maar'ey.»

²⁴ Aywa, woyoo na iz'aru dan adunna ra, a na maanoo danj Samsoj. Zankaa ga beeri, Abadantaa na albarka danj a ra. ²⁵ Abadantaa Hundoo sintin ka goy Samsoj ra waatoo kanj a goo Dan jamaa kaloo, Sora koyraa nda Eštawol koyraa game.

14

Samsoj hijjaa

¹ Han foo Samsoj doo ka koy Timna koyraa ra. Timna din ra, a dii woy foo Filisti borey ize woyey ra. ² Waatoo kanj a willi hugey do, a nee baaboo nda nanjoo se: «Ay dii woy foo Timna, Filisti borey ize woyey ra, sohō, w'a wiri ya ne hijjay.» ³ Baaboo nda nanjoo nee a se: «Woy nka sii ni baaba-izey ize woyey ra nda ay jamaa kul ra, kanj se n'ga koy woy zaa Filisti borey ra, jofollowey wey?» Samsoj nee nga baaba se: «A wiri ya ne, zama nga no ma tee ya ne.» ⁴ Baaboo nda nanjoo si bay kanj hayaa kanj Samsoj n'a wiri, haya no kanj hun Abadantaa do, zama yenje no Abadantaa ga ceeci Filisti borey ga. Alwaatoo din Filisti borey goo Izirayel boj.

⁵ Samsoj, nda nga baaba, nda nga naa doo ka koy Timna, waatoo kanj i too Timna alaneb faarey do, ganjihayla-ize booro ka Samsoj kubay. ⁶ Abadantaa Hundoo zunbu Samsoj ga, haya kul sii kaboo ra, a na ganjihaylaa dunbu-dunbu sanda takaa kanj nda boro ga hancin-ize dunbu-dunbu. A mana hayaa har nga baaba nda nga naa se kanj nga n'a tee. ⁷ Samsoj doo Timna, a šelanj woyoo se. Woyoo kan a se. ⁸ Waati banda ga, a yee kate Timna ka woyoo wiri hijjay, a kuubi ka koy dii ganjihaylaa jifaa. A gar ayu zuku nda yuu goo ganjihaylaa bukaa ra. ⁹ A zaa a ra k'a danj kaboo gundoora k'a naa waatoo kanj a goo fondaa ra. Waatoo kanj a too baaboo nda nanjoo do fondaa ra, a n'i noo a ra, i n'a naa. Amma a man'i bayrandi kanj nga mana yuuwoo woo zaa kala ganjihayla bukaa ga.

Samsoj na albataa fur Filisti borey ga

¹⁰ Baaboo doo ka koy woyoo do. No din ra Samsoj na hoyandi tee, zama takaa din no arusoogey g'a tee. ¹¹ Za Filisti borey dii Samsoj, nga no i na sooga waranza (30) suuba kanj ma goro a jere. ¹² Samsoj nee i se: «Wa nanj ya albataa fur war se. Nda war n'a feeri ya ne hoyandoo jirbi iyyaa ra, nda war duu a, ay ga war noo darbay kaccu waranza (30) nda jingar darbay waranza (30).» ¹³ Amma nda war mana hin k'a feeri, war no m'ay noo darbay kaccu waranza (30) nda jingar darbay waranza (30).» I nee a se: «Ni albataa har, ir ga maa.» ¹⁴ A nee i se:

«Ijaakaa ra haya fatta kanj ga njandi,
gaabikoynoo ra haya kaana fatta.»

Jirbi hinza i mana hin ka albataa feeri. ¹⁵ Jirbi iyyantoo hane, i nee Samsoj wandoo se: «Ni kurpoo fafagay hala a ma albataa feeri ir se, nda man'ti woo, ir ga ni ton nuune ra hala ma tee boosu, ni nda ni baaba hugoo borey. War mma baa war m'ir kabey koonandi, woo se war n'ir hoyandi?» ¹⁶ Samsoj wandoo koy Samsoj do a ga hēe, a nee a se: «Ni mma konna agay, n'si baa agay. N'na albataa fur ay jamaa borey ga, man'a feeri ya ne.» A nee: «Guna, ya n'a feeri ay baaba se, ya n'a feeri ay naa se, ay ga hima k'a feeri ma ne wala?» ¹⁷ A hanga a bande nda nga hēenoo jirbi iyyaa ra kanj hoyandoo n'a tee, jirbi iyyantoo hane a n'a feeri a se, zama a nk'a zaa ka kay. Woo banda ga, woyoo koy a feeri nga jamaa borey se. ¹⁸ Jirbi iyyantoo hane, za waynaa mana kanj, koyraa arey nee Samsoj se:

«Macin ka kan nda yuu,
macin ka gaabi nda ganjihayla?»

A nee i se: «Nda war nka mana faari beeri nda ay haw woy zanoo, war si agay albataa feeri.»

¹⁹ Abadantaa Hundoo zunbu Samsoj ga, a doo Aškelonj. A na aru waranza (30) wii, a na bukaway darbawey kaa i ga, a n'i noo borey se kanj na albataa feeri. A futu, a willi ka koy nga baaba do. ²⁰ Haya kanj ti Samsoj wandoo, i n'a noo arusoogey affoo se kanj goro Samsoj jere hijjaa waati.

15

Samsoj faasa nga boj se

¹ Waati banda ga, alkamaa hegaa waati, Samsoj koy nga wandoo foo nda hancin-ize foo. A nee nga wandoo baaba se: «Ay ga huru ay wandoo hugoo ra.» Amma wandoo baaba mana yadda a ma huru. ² Wandoo baaba nee: «Kan̄ ay hakiika ka bay kan̄ ni konna a, ay n'a noo ni ceroo se. Kayne woyoo mana boori nda a wala? Ay g'a wiri ni ga, m'a zaa dogoo ra.» ³ Samsoj nee i se: «Hiino nda ay na ifutu tee Filisti borey se, ay si duu i ga zunubu.»

⁴ Samsoj koy, a na nzungu zangu hinza (300) dii. A na bunduyan̄ zaa ka nzungey dumawey bere cere se ihinka-hinka, nsunfay hinka kul a ga bundu foo haw gamey ra. ⁵ Samsoj na nuune dan̄ bundey ra, a na nzungey tan̄ Filisti borey alkamaa ra, a na alkama jeeni hawarey nda alkamaa kan̄ goo jeenoo ga kul ton ka koy hala alaneb faarey nda zaytunan̄ey do. ⁶ Filisti borey nee: «May ka woo tee?» I nee: «Samsoj no, Timna koyraa bora a nzuraa, zama nga nzuraa na nga wandoo dii k'a noo ceroo se.» Woo ga, Filisti borey žigi ka koy woyoo nda baaboo ton nuune ra k'i tee boosu. ⁷ Samsoj nee i se: «Zama war na woo tee, ay si goro nda ay man'ay bon̄ faasa war ra.» ⁸ A hanse k'i kar, a hin ey hinay beeri. Woo banda ga, a koy huru ka cindi ka goro Etam tondoo horboo ra.

Samsoj na aru boobo wii nda farka warkandu

⁹ Woo banda ga, Filisti borey koy ngi kaloo gorandi Žuda ka koy hala Lehi. ¹⁰ Žuda arey nee: «Macin se war žigi ka kaa ir ga?» I nee: «Ir mana žigi ka kaa kala ka Samsoj haw, ka takaa tee a se kan̄ a n'a tee ir se.» ¹¹ Woo ga, Žuda aru zenber hinza (3.000) doo nda Etam tondi horboo ka kaa ka nee Samsoj se: «N'si bay kan̄ Filisti borey goo ir bon̄? Macin no n'n'a tee ir se?» A nee i se: «Hayaa kan̄ i n'a tee ya ne no ay n'a tee i se.» ¹² I nee a se: «Ir nka doo ka kaa ka ni haw ka ni noo Filisti borey se.» Samsoj nee i se: «Wa žee ya ne kan̄ war si kan̄ ay ga k'ay wii.» ¹³ I nee: «Kalaa, ir si baa de kala ka ni haw ka ni dan̄ kabey ra, ir si ni wii.» I n'a haw nda karfu taji hinka k'a kaa tondi guusoo ra. ¹⁴ Waatoo kan̄ a too Lehi, Filisti borey kaati k'a kubay. Waatoo din Abadantaa Hundoo zunbu a ga. Karfey kan̄ goo kabey ga tee ma nee šukka kan̄ nuune n'a ton, hawarey hun kabey ga. ¹⁵ Samsoj duu farka warkandu gani, a na kaboo šerre k'a zaa, a n'a ka aru zenber foo (1.000) wii. ¹⁶ Samsoj nee: «Farka warkandu nda ay na aru zuku* beeri tee, ay na aru zenber foo (1.000) wii nda farka warkandu.»

¹⁷ Waatoo kan̄ a šelaj ka ben, a na warkandoo warra nongu mooro ra. I na nongoo maapoo dan̄ Ramat-Lehi (maanaa «warkandoo hondoo»). ¹⁸ Samsoj hanse ka jaw, a na Abadantaa cee, a nee: «Ni no ka kate agay, ni tamoo ma hin Filisti borey hinay beeri, sohō ay ga buu nda jaw ka kan̄ jofolowey kabey ra wala?» ¹⁹ Irkoy na tondi guusoo kayri kan̄ goo Lehi, hari fatta a ra. Samsoj han̄, hundoo yee kate, a duu gaabi. Woo se i na hari dogoo woo maapoo dan̄ En-Kore (maanaa «bora a kan̄ ciya hari dogoo»). A goo Lehi hala hō.

²⁰ Samsoj tee alkaali Izirayel ra Filisti borey waati jiiri waranka (20).

16

Samsoj koy Gaaza koyraa ra

¹ Han foo Samsoj koy Gaaza, no din ra a dii woykuuru foo, a marga nda a. ² I nee Gaaza borey se: «Samsoj goo ne.» I na boroyan̄ dan̄ nongu kul ra k'a lakkal, i na zanbaguusu tee a se cijinoo ra koyraa mijoo ga. I na cijinoo kul tee i si haya kul tee, i ga nee: «Nda moo boo, ir g'a wii.» ³ Samsoj cindi a ga kani hala cijinoo gamoo ga. Cijinoo gamoo ra, a tun, a na koyraa mijoo ganbey nda caraw hinkaa nda guurey dogu, a n'i jere nga jesoo ga, a n'i ka koy tondi hondoo bon̄oo ga kan̄ goo Hebron̄ tenje.

Dalila na Samsoj zanba

⁴ Woo banda ga, Samsoj baa woy foo Sorek gooroo ra. Maapoo man'ti kala Dalila. ⁵ Filisti borey bon̄koyney žigi ka koy Dalila do, i nee a se: «Samsoj fafagay ka dii takaa kan̄ ti nga gaabi beeroo woo, nda takaa kan̄ nda ir ga hin a, woo ra ir g'a haw ka gaaboo kaccandi. Ir boro foo kul ga ni noo nzorfu kaaray tamma bon̄ zenber foo nda zangu (1.100).» ⁶ Aywa, Dalila nee Samsoj se: «Ay g'a wiri ni ga, takaa har ya ne kan̄ ti ni gaabi beeroo woo, taka foo nda boro ga ni haw ka ni gaaboo kaccandi?» ⁷ Samsoj nee a se: «Nda ay hawandi nda ceelinji gani iyye kan̄ mana kogu jina, ay gaaboo ga kacca,

* 15:16 15.16 Ebere hantumoo ra, «farka» nda «zuku» kalimawey ga baa ka hima.

de ay ga tee sanda borey kul takaa.»⁸ Kan Filisti borey maa woo, ngi borey bonkoyney kate Dalila se ceelinji gani iywe kan mana kogu jina, Dalila na Samsoj haw nda ey.⁹ Boroyan goo ma tugu hugoo ra Dalila jere. Dalila nee Samsoj se: «Filisti borey kaa ni ga, Samsoj!» Dogoo din da Samsoj na ceelinjey say sanda waati kan nuune huru šilli ra. Woo ra i mana hin ka duu nga gaaboo sirroo.

¹⁰ Dalila nee Samsoj se: «Guna, agay no n'n'ay darga, n'taari ya ne. Sohō ay g'a wiri ni ga, hayaa har ya ne kan nda boro ga ni haw.»¹¹ A nee a se: «Nda i n'ay haw nda karfu taaga kan mana bay ka goy, ay ga yalaafu, de ay ga tee sanda borey kul takaa.»¹² Dalila na karfu taagayan zaa kan nda a n'a haw. Woo banda ga, a nee: «Filisti borey kaa ni ga, Samsoj!» Boroyan goo ma tugu hugoo ra Dalila jere. Samsoj na karfey dunbu kan goo kabey ga sanda šilli.

¹³ Dalila nee Samsoj se: «Hala sohō n'n'ay darga, n'taari ya ne. Hayaa har ya ne kan nda boro ga ni haw.» A nee a se: «Kala m'ay bonjoo manga iyyaa tur nda jerse kan nda maalawey ga kay.»¹⁴ Dalila n'i haw kokoro ga, woo banda ga, a nee a se: «Filisti borey kaa ni ga, Samsoj!» Dogoo din da Samsoj tun jirboo ra, a na kokoraa nda jersaa dunbu.

¹⁵ Dalila nee Samsoj se: «Taka foo nda n'ga hin ka nee ya ne: <Ay ga baa ni>, ka gar ay sii ni binoo ra? Cee hinza ti woo kan n'g'ay darga, n'si nongoo har ya ne kan ra ni gaabi beeroo ga hun.»¹⁶ A n'a zaa ka kay, a g'a kankam zaari kul nda nga šenney, Samsoj fara nda a hala a ga baa ka buu,¹⁷ a na nga binoo kul feeri a se, a nee a se: «Šiini mana bay ka zuru ay bonjoo ra, zama boro kan yeetandi jere ga Irkoy se ti agay za ay jaa gundoo ra. Nda ay bonjoo cebu, ay gaaboo ga koy, ay ga yalaafu, de ay ga tee sanda borey kul takaa.»¹⁸ Dalila dii kan a na nga binoo kul feeri nga se, a sanba ka ciya Filisti borey bonkoyney se, a nee i se: «Wa kaa sohō, zama a na nga binoo kul feeri ya ne.» Filisti borey bonkoyney koy a do, i koy nda ngi bande nzorfu kaaraa kan i n'a har a se.¹⁹ Dalila na Samsoj jirbandi nga cewey ga, woo banda ga, a ciya aru foo se a ma Samsoj manga iyyaa cebu, Dalila sintin ka Samsoj gaaboo kaccandi. Gaaboo hun a ra.²⁰ A nee: «Filisti borey kaa ni ga, Samsoj!» Dogoo din da a tun jirboo ra, a nee: «Ay ga hun woo ra sanda waati kul takaa, ay ga hun i ra», amma a mana bay kan Abadantaa hun nga bande.²¹ Filisti borey n'a dii, i na mojeoy looti. I n'a ka doo ka koy Gaaza, de i n'a haw nda alhan šešeriyaj. A ga fufutondoo kuubi kasa hugoo ra.²² Amma za i na bonjoo himbirey cebu, i sintin ka zay.

Samsoj yee ka faasa nga bonj se jina, a buu

²³ Han foo Filisti borey bonkoyney na cere marga ka sargari kaa ngi koyoo, Dagon se, nda ka jaali. I nee: «Ir koyoo na Samsoj, ir iberoo dan ir kabey ra.»²⁴ Waatoo kan jamaa dii Samsoj, i na ngi koyoo beerandi ka nee:

«Ir koyoo n'ir iberoo dan ir kabey ra,
nga kan n'ir gandaa kayri,
a hanse ka wiya ir ra.»

²⁵ Biney ga kan, i nee: «Wa Samsoj cee a ma kaa k'ir haarandi!» I na Samsoj cee k'a kaa kasaa ra, a g'i haarandi. I n'a kayandi hugoo tondi ganjey game.²⁶ Samsoj nee arusoogaa kan g'a gongu se: «Ay ka tuku hugoo ganjey kan ga a ga kay do hala ya dibi i ga.»

²⁷ Woo gar kan hugoo too nda aru nda woy. Filisti borey bonkoyney kul goo no. Boro zenber hinza (3.000) cine, aru nda woy kan goo hugoo sooraa bonj ka Samsoj guna kan g'i haarandi.²⁸ Woo ga, Samsoj na Abadantaa cee, a nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, hongu agay, ay g'a wiri ni ga, ay noo gaabi hiino hinne hala y'ay bonj faasa Filisti borey ra ay moo hinkaa sabbu se.»²⁹ Samsoj tuku ganji hinkaa ga kan goo hugoo gamoo ra, a dibi i ga, affoo a dibi a ga nda nga kabe hennaa, affaa a dibi a ga nda kabe waawaa.³⁰ Woo banda ga, Samsoj nee: «Yala ya buu Filisti borey bande.» Kan a na woo har, a na ganjey tuti nda gaabi, hugoo kan bonkoyney nda jamaa kul kan goo a ra bonj. Boro hinnaa kan a n'i wii hanoo woo kan a buu bisa boro hinnaa kan a n'i wii nga hunaroo ra.

³¹ Samsoj armye nda nga hugoo borey kul doo ka kaa k'a zaa. Waatoo kan i žigi, i n'a sutura koyraa kan se i ga nee Sora nda Eštawol koyraa gamoo ra, Manowa, nga baaba saaraa ra. Samsoj tee alkaali jiiiri waranka (20) Izirayel ra.

17

Mika nda nga tooru ganadogoo

¹ Aru foo goo Efrayim tondi hondey ra kan maajoo ti Mika,² a nee nga jaa se: «Nzorfu kaaray tamma bonj zenber foo nda zangoo (1.100) kan i n'i dii ni ga kan se n'na dangayan har ay jinoo ra, guna, agay kone nzorfoo goo. Agay no k'a zaa.» Nanjoo nee: «Ay izoo, yala Abadantaa albarkaa ma huru ni ra.»³ A na nzorfu kaaray tamma bonj zenber

foo nda zangoo (1.100) yeeti naŋoo ga. Naŋoo nee: «Ay ga nzorfoo woo yeeti jere ga Abadantaa se, hala ya duu k'a mennandi k'a tee tooru assuura ni, ay iz'aroo se. Sohō ay g'a yeeti ni ga.»⁴ A yee ka nzorfoo yeeti naŋoo ga. Naŋoo na nzorfu kaaray tamma boŋ zangu hinka (200) zaa k'a noo wura denjkaa se. A n'i mennandi k'i tee tooru assuura. I n'a jisi Mika hugoo ra.

⁵ Woo gar Mika goo nda tooru hugu, a na beene kaayi-ize nda tooruyan tee, a na nga iz'aru foo gorandi sargari juwalyan goyoo ra a ma tee a se sargari juwalkaw. ⁶ Alwaatey din ra, kokoy sii Izirayel ra. Boro kul ga tee haya kan a se.

⁷ Arusooga goo no kan Betelehem kan goo Žuda wane nda a, a sii kala Žuda alkabiilaa ra, Lewi boro no, a ga tee yaw no din. ⁸ Han foo aroo woo hun Betelehem kan goo Žuda ka koy taabuši nongu tana ra. A goo nga fondaa ra Efrayim tondi hondey ra, a too Mika hugoo do. ⁹ Mika nee a se: «Man ra ni hun?» A nee a se: «Lewi boro ti agay, Betelehem kan goo Žuda wane nda agay, ay goo ma naaru ka koy taabuši nongu kan ay duu a ra.» ¹⁰ Mika nee a se: «Cindi ay bande, tee ya ne baaba nda sargari juwalkaw, ay ga ni noo jiiri kul nzorfu kaaray tamma boŋ woy (10), nda bankaarayyan nda ŋaayan.» Lewi bora huru hugoo ra. ¹¹ Woo banda ga, Lewi bora yadda ka goro Mika do. A na Mika dii sanda nga izey affoo. ¹² Mika na Lewi bora gorandi goyoo ra. Arusooga tee nga sargari juwalkaa. A goo Mika hugoo ra. ¹³ Mika nee: «Sohō ay ga bay kan Abadantaa ga gomni tee ya ne, zama Lewi boro hunday ti ay sargari juwalkaa.»

18

Dan borey na labu barmay

¹ Alwaatey wey ra kokoy sii Izirayel ra, alwaatoo woo ra mo Dan borey alkabiilaa ga nongu ceeci kan ra ngi ga goro, zama hala waatoo woo baa kul mana nondi i se Izirayel borey alkabiilawey game. ² Dan borey na aru guu ngi alkabiilaa borey kul ra kan ti aru wongaariyan sanba ka hun Sora nda Eštawol ka gandaa monno k'a bay. I nee i se: «Wa koy gandaa monno.» I too kate Efrayim tondi hondey ra, Mika hugoo ra k'a zunbu no din ka kani. ³ Kan i goo Mika hugoo ra, i na arusoogaa Lewi bora deenešenoo bay, i kuubi a here k'a hāa ka nee: «May ka kate ni ne? Macin no n'ga tee ne? Macin ma ni dii ne?» ⁴ A na hayey har i se kan Mika n'i tee nga se. A nee i se koyne: «A na banaw kayandi ya ne, ay tee nga sargari juwalkaa.» ⁵ I nee a se: «Adiši ir g'o a wiri ni ga, Irkoy ibaayoo ceeci hala ir ma bay wala naarumaa kan ra ir goo ga boori.» ⁶ Sargari juwalkaa nee i se: «Wa koy nda baani, naarumaa kan ra war goo, Abadantaa goo war jine.»

⁷ Aru guwaa koy, i too Layiš. I gar kan jamaa kan goro a ra goo alaafiya ra sanda Sidon borey takaa, i goo baani nda lakkalkanay ra. Gandaa ra boro kul si ni ceroo šiita. I ga mooru Sidon borey, haya kul sii ngi nda boro kul game. ⁸ I yee kate ngi armye do Sora nda Eštawol, armye n'i hāa ka nee: «Alhabar?» ⁹ I nee: «Wa tun, ir ma žigi ka koy k'i wongu. Ir dii gandaa, a ga hanse ka boori. War mma bine-bine wala? War masi gaabuunay. Wa koy gandaa dii k'a mayray. ¹⁰ Waati kan war huru a ra, war ga dii jama kan goo lakkalkanay ra. Gandaa ga beeri nongoo kul here, Irkoy n'a dan war kabey ra. Nongu no kan haya kul kan goo laboo ga goo a ra.»

¹¹ Dan alkabiilaa aru zangu iddu (600) hun Sora koyraa ra nda Eštawol koyraa ra ngi nda ngi wongu jinawey. ¹² I žigi ka koy ngi kaloo gorandi Kiryat-Yarim kan goo Žuda gandaa ra. Woo se hala hō i ga nee nongoo din kan goo Kiryat-Yarim dumaa ga se Mahane-Dan (maanaa «Dan kaloo»). ¹³ I hun no din ka bisa ka koy Efrayim tondi hondey ra ka koy too Mika hugoo do. ¹⁴ Aru guwaa kan bay ka koy Layiš gandaa monno na šennoo zaa ka nee ngi armye se: «War ga bay kan hugey wey, beene kaayi-ize, nda tooruyan, nda assuura, nda nzorfu kaaray tooru goo i ra? Sohō war ma bay haya kan war ga kaa k'a tee.» ¹⁵ Aru guwaa kuubi ka koy arusoogaa Lewi bora do kan ti Mika hugoo do, i n'a hāa wala a ga saabu. ¹⁶ Woo gar Dan borey aru zangu idduwaa (600) ga kay hugoo mijoo ga, ngi nda wongu jinawey. ¹⁷ Aru guwaa kan bay ka koy gandaa monno žigi, i huru hugoo ra, i na assuura, nda beene kaayi-izoo, nda toorey, nda guuru tooroo zaa waatoo kan sargari juwalkaa ga kay hugoo mijoo ga, nga nda boro zangu idduwaa (600), ngi wongu jinawey goo kabey ra. ¹⁸ I nka huru Mika hugoo ra ka assuura, nda beene kaayi-izoo, nda toorey, nda nzorfu kaaray tooroo zaa kan sargari juwalkaa nee i se: «Macin no war ga wiri ne ra?» ¹⁹ I nee a se: «Dangay, ni kaboo dan ni mijoo ga, kaa ir bande, tee ir se baaba nda sargari juwalkaw. Ma tee sargari juwalkaw aru folloku se wala ma tee sargari juwalkaw Izirayel ra alkabiila foo nda hugu foo se, affoo ka baa ma ne?» ²⁰ Sargari juwalkaa binoo kan, a na beene kaayi-izoo, nda toorey, nda assuura zaa, a hanga jamaa ka koy.

²¹ I na fondaa zaa ka koy, i na alaayaney, nda jawdey, nda almaanoon danj ngi jine. ²² Waatoo kanj i mooru Mika hugoo, borey kanj goo hugey ra kanj ga taalamma Mika hugoo ga marga ka huru Dan borey cewey ra. ²³ Kanj i too i do, i kaati Dan borey bande. Dan borey bere, i nee Mika se: «Macin ka tee kanj se n'ga borey wey marga?» ²⁴ A nee: «Ay koyey, hayey kanj ay n'i tee, war n'i taa sargari juwalkaa kone, war koy. Macin ka cindi ya ne? Adiši taka foo nda war ga hin ka nee ya ne: «Macin ka tee?»» ²⁵ Dan borey nee a se: «Masi ir hanjaway kayri, borey kanj biney tun masi koy gum war ga, n'ga ni bonj faatandi, ni nda ni hugoo.» ²⁶ Dan borey koy ngi fondaa ra. Mika dii kanj i gaabi nda nga, a yee nga do.

Dan koyraa nda nga Irkoy hugoo

²⁷ Dan borey na hayey zaa kanj Mika n'a tee, i na nga sargari juwalkaa ka koy. I na Layiš tangam, jamaa kanj goo baani nda lakkalkanay ra. I n'i wii nda takuba, i na ngi koyraa ton nuune ra k'a tee boosu. ²⁸ Boro kul mana kaa k'a kaa kabe ra, zama a ga mooru Sidonj, koyne mo nga nda boro kul sii cere ra. A sii kala gooroo ra kanj ga koy Bet-Rehob koyraa ra. Woo banda ga, Dan borey na koyraa cin ka goro a ra. ²⁹ I na koyraa maapoo cee Dan, ngi baaba Dan kanj hayandi Izirayel maapoo ka huru a ga, cee jinaa koyraa maapoo ti Layiš. ³⁰ Dan borey na assuuraa kayandi ngi m'a gana. Musa iz'aroo ti Geršom. Geršom iz'aroo ti Žonatanj. Žonatanj, nga nda nga iz'arey tee sargari juwalkaw Dan borey se hala waatoo kanj i na jamaa dii ka koy ganda tanayanj ra. ³¹ I na Mika assuuraa kayandi ngi bonj se kanj a n'a tee, assuuraa cindi no din waatoo kul kanj Irkoy hugoo goo Silo*.

19

Lewi aru foo nda nga wahayoo fillaa

¹ Alwaatey wey ra kokoy sii Izirayel ra. Lewi aru foo kanj taabuši Efrayim tondi hondey koroo ra na wahay kanj hun Betelehem kanj goo Žuda zaa ka goro nda a. ² Wahayoo futu a ga, woo banda ga, woyoo n'a nanj ka koy nga baaba do Betelehem kanj goo Žuda, a na waati tee no din, handu taaci. ³ Han foo kurpoo tun ka koy dii a ka šelanj binoo se k'a willi kate. Nga tamoo nda nga farka hinka goo a bande. Woyoo n'a danj nga baaba hugoo ra, kanj woysogaa baaba dii a, a n'a kubay nda paali. ⁴ Nga nzuraa kanj ti woysogaa baaba n'a dii, a goro a do jirbi hinza. I ŋaa, i hanj, i na cijiney kul tee no din. ⁵ Jirbi taacantoo, i biya ka tun. Waatoo kanj Lewi boraa ga baa ka koy, woysogaa baaba nee nga nzuraa se: «ŋaa jina, ma duu albarka, woo banda ga, war ma koy.» ⁶ I goro, i ŋaa, i hanj ngi boro hinkaa kul. Woysogaa baaba nee kurpoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ma cijinoo tee koyne, ma paali.» ⁷ Kurpoo tun nga ma koy, amma nzuraa šendandi a ga hala a na cijinoo tee no din. ⁸ Jirbi guwantoo, a biya ka tun nga ma koy. Woysogaa baaba nee koyne: «Ay g'a wiri ni ga, ma duu albarka, war ma cindi ne hala waynaa ma yay.» Ngi boro hinkaa kul ŋaa. ⁹ Woo banda ga, kurpoo tun nga ma koy nga, nda nga wahayoo, nda nga tamoo. Amma nzuraa, woysogaa baaba nee a se: «Zaaroo ben, waynaa kanj, ay g'a wiri war ga, war ma kani, zaaroo ben, wa kani ne, ni binoo ma paali. Suba war ga biya ka tun ka fondaa zaa, n'ga koy ni do.»

¹⁰ Amma aroo wanji ka kani, a tun ka koy. A too hala Žebuz tenje kanj ti Žerizalem nda farka soolante hinkaa nda nga wahayoo. ¹¹ Waatoo kanj i man Žebuz, waynaa kanj, tamoo nee nga koyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ir ma kuubi ka koy Žebuz borey koyraa woo ra, ir ma cijinoo tee no din.» ¹² Nga koyoo nee a se: «Ir si kuubi ka koy koyra waani ra kanj ra Izirayel boro sii. Ir ma bisa ka koy hala Gibeya.» ¹³ A nee koyne nga tamoo se: «Ir ma koy ka man Gibeya wala Rama, ir ma cijinoo tee nongu hinkaa woo affoo ra.» ¹⁴ I bisa ka koy ngi fondaa ra, waynaa goo ma kanj kanj i man Gibeya kanj ti Benžamej alkaabillaa wane. ¹⁵ I kuubi ka koy cijinoo tee Gibeya. I huru, i kay koyraa farroo ra. Amma boro kul man'i zumandi nga do hala i ma kani.

¹⁶ Nga ne, cijinoo ra, aru žeena foo kanj ga hun nga faarey do, aroo man'ti kala Efrayim tondi hondey boro, taabuši no Gibeya, ka gar nongoo din borey man'ti kala Benžamej boroyanj. ¹⁷ Aru žeena na bonjoo jer, a ga dii naarukaa koyraa farroo ra. A nee: «Man ra n'ga koy? Man ra ni hun?» ¹⁸ A nee a se: «Ay mana hun kala Betelehem kanj goo Žuda, ay sii ma koy kala Efrayim tondi hondey koroo ra kanj wane nda agay. Ya na koy kala Betelehem kanj goo Žuda. Ay goo ma naaru ka koy ay hugoo* do, amma fondaa ra boro kul man'ay yawzunbay. ¹⁹ Ka gar subu koga nda fita goo ir kone ir farkey se,

* 18:31 18.31 Žozuwe 18.1.

* 19:18 19.18 «ay hugoo», hantum fooyan ga nee «Abadantaa hugoo».

ay goo nda nyaayan nda alaneb hari mooro agay, nda ni konɲaa, nda tamoo kanj goo ni tamey bande se. Ir si too haya kul ga.»²⁰ Aru ʒeenaa nee: «Baani kubay! Ay ga huga nda haya kul kanj ga n'ga too. N'si cijinoo tee farroo ra.»²¹ A n'i ka koy nga do, a na farkey noo fita. Naarukey na ngi cewey numay, i ɲaa, i haɲ.

²² Waatoo kanj i goo binekaanay ra, koyraa aruyan, aru laalayaj na hugoo kuubi k'a bere ka ganboo kar-ka ka nee aru ʒeenaa kanj ti hugoo koyoo se: «Boraa fattandi kanj huru ni do hala ir ma kani nda a.»²³ Hugoo koyoo fatta kate i do, a nee i se: «Kalaa, ag'armey, ay g'a wiri war ga, war masi goy laala tee, zama boraa woo mana huru kala ay do. War masi haawoo woo cine tee.»²⁴ Wa haɲajaj, agay ize woyoo kanj si aru bay nda aroo woo wahayoo goo ne. Ay g'a wiri war ga, war ma naɲ y'i fattandi war se, war m'i hasara ka haya tee i se kanj kan war se. Amma war masi haawi beeroo woo tee boraa woo se.»²⁵ Waatoo kanj arey mana haɲajaj hugoo koyoo se, naarukaa na nga wahayoo dii k'a kaataray i se taray. I marga nda woyoo, i n'a ʒilla cijinoo kul hala subbaahoo ra. Waatoo kanj moo ga baa ka boo, i na woyoo naɲ.

²⁶ Subbaahoo ga baa ka too, wahayoo koy kanj aroo kanj do nga koyoo goo hugoo miɲoo ga hala gandaa kaaray.²⁷ Subbaahoo ra, kurɲoo tun, a na hugoo miɲoo feeri ka nga fondaa zaa. Nga ne, woyoo, nga wahayoo ne ma daaru hugoo miɲoo ga, kabey goo hugoo jindoo ra.²⁸ A nee nga woyoo se: «Tun, ir ma koy.» Amma zaabi sii no. Kurɲoo na bukaa fur nga farkaa boɲ ka fondaa zaa ka koy nga do.²⁹ Waatoo kanj aroo too nga hugoo do, a na huryaw zaa, a na nga woyoo dii, a n'a dunbu-dunbu, nongu ka koy nongu, dunbu woy cindi hinka (12), a n'i sanba Izirayel laboo kul ra.³⁰ Borey kul kanj dii woo nee: «Abada woo cine mana bay ka tee, a mana bay ka diyandi za Izirayel borey ʒigi ka hun Misira gandaa ra hala hō.» I nee koynē: «Wa miile hayaa woo ga, wa cere guna, war ma hayaa har kanj war dii a.»

20

Izirayel borey na Benzamenj alkabiilaa borey wongu

¹ Woo banda ga, Izirayel borey kul fatta, jamaa kul marga ka tee sanda boro folloku za Dan hala Ber-ʒeba nda Galad gandaa Abadantaa jine Mispa koyraa ra.² Izirayel jamaa kul boɲkoynēy ga kay Irkoy jamaa margaroo ra, i man'ti kala wongu-ize boro zenber zangu taaci (400.000) kanj goo cee ga takubakoyɲanɲ.³ Woo gar Benzamenj borey maa kanj Izirayel borey ʒigi ka koy Mispa.

Izirayel borey nee i se: «Wa ʒelaɲ. Taka foo nda goy futaa woo tee?»⁴ Woo ga, Lewi boraa, woyoo kanj wiiyandi kurɲoo nee: «Ya nka kaa Gibeya koyraa ra Benzamenj wanoo ra ka cijinoo tee no din, agay nda ay wahayoo.»⁵ Gibeya borey tun ay ga ka hugoo kanj ra ay goo wanga cijinoo ra. Agay no i na anniya ngi m'ay wii, amma ay wahayoo no i n'a hasara, a buu.⁶ Ay n'ay wahayoo dii, ay n'a dunbu-dunbu, ka dunbey sanba Izirayel laboo kul ra, zama i na almuhal nda saamataray tee Izirayel ra.⁷ Aywa Izirayel borey, war kul goo ne, wa cere guna ka haya kayandi.»⁸ Kanj jamaa maa woo, i kul tee mee foo, i nee: «Boro kul ir ra si koy nga hukuumoo ra, boro kul si yee nga hugoo do.⁹ Sohō hayaa ne kanj ir g'a tee Gibeya koyraa borey se: ir ga alkurra kar ka koy.¹⁰ Izirayel alkabiilawey kul ra ir ga aru zangu (100) kul iwoy (10) zaa ra, aru zenber foo (1.000) ir ga zangu (100) zaa a ra, zenber woy (10.000) zenber foo (1.000) ga zandi a ra. I ga koy hunay ceci wongu-izey se. Nda woo teendi, wongu-izey ga koy Gibeya koyraa kar ka sawa nda saamataraa kanj i n'a tee Izirayel ra.»

¹¹ Izirayel borey kul marga koyraa ga, i tee affoo.¹² Izirayel alkabiilawey na boroyan sanba Benzamenj gandaa kul ra ka nee: «Takaa foo nda goy futaa woo cine hin ka teendi war game?»¹³ Sohō wa boro laaley wey kanj goo Gibeya dii hala ir m'i wii ka haya futu kaa Izirayel ra.» Amma Benzamenj borey wanji ka haɲajaj ngi armey, Izirayel borey se¹⁴ hala nongu kanj ra i hun ngi koyrawey ra ka marga Gibeya ka fatta ka Izirayel borey wongu.¹⁵ Benzamenj borey hun ngi koyrawey ra ka kaa, hanoo din i man'ti kala boro zenber waranka cindi iddu (26.000) kanj kone takuba goo kanj sii Gibeya borey cindey ra kanj kabandi, kanj ti wongu-ize suubante zangu iyee (700).¹⁶ Wongu-ize suubante zangu iyaa (700) sii kala jamaa ra, kabe waawaa nda i ga goy. Ngi affoo kul ga hin ka fizza ka hinbiri-ize folloku neeɲi k'a kar nda nga tondoo bila nda i m'a hatta.¹⁷ Izirayel borey kanj kabandi bila Benzamenj alkabiilaa man'ti kala boro zenber zangu taaci (400.000) kanj kone takuba goo, i kul man'ti kala wongaariyan.

¹⁸ Izirayel borey tun ka ʒigi ka koy Betel, i na Irkoy ibaayoo ceci ka nee: «May no ma tee ir ra boro jinaa ka koy Benzamenj borey wongu?» Abadantaa nee: «ʒuda no ma tee ijinaa ka koy.»¹⁹ Subbaahoo ra, Izirayel borey koy ngi kaloo gorandi Gibeya

tenje. ²⁰ Izirayel borey fatta ka Benžamenj wongu, i na ngi wongu-izey marga jama-jama ka koy i wongu Gibeya. ²¹ Benžamenj borey fatta Gibeya, i na Izirayel boro zenber waranka cindi hinka (22.000) kar ganda. ²² Izirayel borey jamaa na bine tee, i na wongu-izey marga koyne nongoo kanj ra i bay ka marga zaari jinaa. ²³ Izirayel žigi ka koy, i hēe Abadantaa jine hala cijinoo ra. I na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ay ga hima ka koy ag'armaa Benžamenj borey wongu koyne wala?» Abadantaa nee: «Wa žigi ka koy i ga.» ²⁴ Izirayel borey koy man Benžamenj borey jirbi hinkantoo hane. ²⁵ Jirbi hinkantoo woo, Benžamenj borey fatta Gibeya k'i kubay. I na boro zenber woy cindi yaaha (18.000) kar ganda Izirayel borey ra koyne, borey wey kul man'ti kala takubakoyniyanj. ²⁶ Izirayel borey kul, jamaa kul žigi ka koy Betel, i hēe ka cindi no din Abadantaa jine. Hanoo din, i meehaw hala cijinoo ra, i na sargari kukuranteyanj nda alaafiya teendi sargariyanj kaa Abadantaa jine. ²⁷ Izirayel borey na Abadantaa ibaayoo ceeci. Waatoo woo, Irkoy amaanaa sundukoo sii kala Betel, ²⁸ Haruna iz'aroo Eleyazar, nga iz'aroo Pinehas goyoo zaaroo ti haney din. I nee: «Ay ga hima ka wongu marga ka koy ag'armaa Benžamenj borey wongu koyne wala ya s'a tee koyne?» Abadantaa nee: «Wa žigi ka koy, zama suba ay g'i danj ni kaboo ra.»

Benžamenj borey ga baa ka ben

²⁹ Woo ga, Izirayel na zanbaguusu tee ka Gibeya kuubi k'a bere. ³⁰ Izirayel borey žigi ka koy ka Benžamenj borey wongu jirbi hinzantoo. I na wongu-izey marga jama-jama Gibeya tenje sanda cee jinawey. ³¹ Benžamenj borey fatta ka koy Izirayel jamaa tangam, i n'i gaaray ka mooru koyraa. I sintin ka wiya Izirayel jamaa ra sanda cee jinawey takaa, i na boro waranza (30) wii hawsaa ra, i wiya fondaa ra kanj ga žigi ka koy Betel, i wiya fondaa faa ra kanj ga žigi ka koy Gibeya. ³² Benžamenj borey nee: «Ngi ne ka karandi ir jine sanda cee jinaa takaa!» Amma woo gar Izirayel borey nka nee: «Ir ma zuru k'i moorandi koyraa ka koy fondawey here.» ³³ Izirayel borey kul na ngi dogey nanj, jere foo koy tee jama-jama Bal-Tamar. Jere faa kanj na lantaa hirri haabu ka hun nongoo kanj ra i goo ka koy Geba farroo ra. ³⁴ Wongu-ize suubante zenber woyaa (10.000) hun Izirayel kul ra ka kaa Gibeya tenje. Wongoo koron, Benžamenj borey si tammahā wala bone ga duu ngi. ³⁵ Abadantaa na Benžamenj kar Izirayel jine. Hanoo din, Izirayel borey na boro zenber waranka cindi guu nda zangu (25.100) wii Benžamenj borey ra, i kul man'ti kala takubakoyniyanj. ³⁶ Benžamenj borey dii kanj ngi karandi.

Takaa ne kanj nda i n'i kar: Izirayel borey nka muray ka zuru Benžamenj borey jine, zama Izirayel borey ga bay kanj lanta no ngi n'a hirri Gibeya. ³⁷ Borey kanj lanba ka zanbaguusu tee cahā ka gum Gibeya ga, i koy jine ka koyraa kul wii nda takuba. ³⁸ Izirayel borey na silbay foo noo cere se kanj ti zanbaguusu teekey ga hima ka dullu beeri tunandi koyraa ra. ³⁹ Izirayel borey yee banda wongoo ra. Benžamenj sintin ka boroyanj wii Izirayel borey ra, boro waranza (30) cine. Benžamenj borey nee: «Šikka sii kanj i karandi kaaray sanda cee jinaa wongoo takaa.» ⁴⁰ Amma dullu kuku sintin ka tun koyraa ra. Benžamenj borey neli, koyraa kul ti dullu kanj ga žigi beenaa ra. ⁴¹ Waatoo kanj Izirayel borey bere i ga, Benžamenj borey zalba, zama i dii kanj bone na ngi kar. ⁴² I bere ka zuru Izirayel borey jine ka koy saajoo here. Amma wongoo mana ben, wey kanj ga hun koyrawey ra sintin k'i wii, zama i na Benžamenj borey danj game. ⁴³ I na Benžamenj borey kuubi k'i bere, i n'i gaarandi hala Gibeya tenje waynahunay here k'i motti. ⁴⁴ Boro zenber woy cindi yaaha (18.000) ka buu Benžamenj borey ra, i kul man'ti kala wongaariyanj. ⁴⁵ Affooyanj bere ka zuru ka koy saajoo ra, Rimonj tondoo here, amma i na boro zenber guu (5.000) wii Benžamenj borey fondaa ra, i koy a ga k'i gaarandi hala Gidom, i yee ka boro zenber hinka (2.000) wii i ra. ⁴⁶ Boro hinnaa kanj buu Benžamenj alkabiilaa ra hanoo din man'ti kala boro zenber waranka cindi guu (25.000) kanjyanj ti takubakoyni, i kul man'ti kala wongaariyanj. ⁴⁷ Boro zangu iddu (600) bere ka zuru ka koy saajoo ra, Rimonj tondoo do, i cindi Rimonj tondoo do handu taaci. ⁴⁸ Izirayel borey yee kate Benžamenj borey se, i na Benžamenj borey wii nda takuba ka huru ngi koyrawey kul ra ka borey, nda adabbawey, nda haya kul wii kanj goo i ra. Koyrawey kul kanj goo no din, i na nuune danj i ra.

21

Izirayel borey na Benžamenj borey kanj cindi noo wandeyanj

¹ Mispa koyraa ra Izirayel borey žee ka nee: «Boro kul ir ra si nga ize woyoo hiijandi Benžamenj boro se.» ² Jamaa koy Betel, i goro no din Irkoy jine hala almaaroo ra. I na jinde jer ka hanse ka hēe. ³ I nee: «Abadantaa, Izirayel Koyoo, macin se woo tee Izirayel ra hala nongu kanj ra Izirayel alkabiila foo kuma?» ⁴ Subaa ra, jamaa biya ka tun, i na sargari tonadoo cin no din ka sargari kukuranteyanj nda alaafiya teendi sargariyanj kaa.

⁵ Izirayel borey nee: «Alkabiila foo no alkabiilawey ra ka mana žigi ka koy margaroo ra Abadantaa do?» Zama žeeyan beeroo kanj teendi nee kanj boro kanj mana žigi ka koy Abadantaa do Mispa koyraa ra, žeeyanoo nee: «A waazibi boraa ma wiiyandi.» ⁶ Ka gar Izirayel borey biney maray ngi armyey Benžamenj borey se, i nee: «Hō alkabiila foo halaci ka hun Izirayel ra. ⁷ Benžamenj arey kanj cindi, man ra ir ga duu i se woy hiijay se, zama ir nka žee nda Abadantaa kanj ir s'i noo ir ize woyey i ma hiiji ey?»

⁸ I nee: «Izirayel alkabiilawey ra boro goo no kanj mana žigi ka koy Abadantaa do ne Mispa wala? Woo gar Yabeš koyraa kanj goo Galad gandaa ra, boro kul mana koy kaloo do margaroo ra kanj tee Mispa.» ⁹ I na jamaa laasaabu, i gar kanj cimi no kanj Yabeš kanj goo Galad boro kul sii a ra. ¹⁰ Jamaa na boro zenber woy cindi hinka (12.000) wongaariyan sanba no din k'i yaamar ka nee i se: «Wa koy Yabeš kanj goo Galad borey wii nda takuba, ngi, nda woyey, nda zankey. ¹¹ Hayaa ne kanj war g'a tee: «War ma arey kul halaci sōy, nda woy kul kanj kani nda aru.» ¹² Borey ra kanj goo Yabeš kanj goo Galad, i duu woysoogo zangu taaci (400), hondiyaw kanj mana bay ka marga nda aru, i kate ey kaloo do kanj goo Silo, Kanañ gandaa ra.

¹³ Woo banda ga, jamaa kul na dontokawyan sanba i ma šelanj Benžamenj borey se kanj goo Rimonj tondoo do ka alaafiya tee nda ey. ¹⁴ Alwaatoo woo Benžamenj borey yee kate. Izirayel borey n'i noo woyey kanj cindi kanj mana wiiyandi kanj i duu ey Yabeš kanj goo Galad. Amma woyey hinnaa si too i se.

¹⁵ Jamaa hinna Benžamenj borey se, zama Abadantaa nka folgu kaa Izirayel alkabiilawey ra. ¹⁶ Jamaa boro beerey nee: «Macin no ir g'a tee wey kanj cindi se hala i ma duu wande, zama Benžamenj woyey kul halacandi?» ¹⁷ I nee: «Borey kanj cindi Benžamenj borey ra ma gaabu hayey ga kanj goo i kone hala ngi alkabiilaa masi tuusandi ka hun Izirayel ra. ¹⁸ Amma ir, Izirayel borey, ir si hin k'i noo ir ize woyey i ma tee ngi wandey, zama ir nka žee ka nee: «Boraa ma laali kanj na Benžamenj boro noo wande.»

¹⁹ Izirayel borey nee: «Aywa, jiiri kul jingar ga tee Abadantaa maapoo ga Silo ra kanj goo Betel se hawsa here, a goo waynahunay here fondaa se kanj ga kanj ga hun Betel ka žigi ka koy Šekem, Silo goo Lebona se gurma here.» ²⁰ Woo banda ga, i na Benžamenj borey noo yaamaroo woo ka nee: «Wa koy tugu alaneb faarey ra. ²¹ War ma guna, waati kanj Silo ize woyey ga fatta ka gan, war ma fatta alaneb faarey ra, boro foo kul ma Silo ize woy foo dii, war ma koy nda ey Benžamenj gandaa ra. ²² Nda ngi baabey wala armyey kaa ka war wurru ir do, ir ga nee i se: «Wa alhormo tee i se, ir mana hin ka duu woy ngi affoo-foo kul se wongoo ra. Man'ti war k'i noo woy, war mana toope.»

²³ Woo kanj Izirayel borey n'a har, Benžamenj borey n'a tee nda takaa din da. I na woy kanj hinnaa ga too zaa gankey ra kanj i n'i kom, woo banda ga, i koy, i yee ngi laboo ra. I yee ka ngi koyrawey cin, i goro i ra. ²⁴ Alwaatoo din, Izirayel borey hun no din, boro foo kul koy nga alkabiilaa ra nda nga hugoo do, i hun no din, boro foo kul koy nga laboo ra.

²⁵ Alwaatey din ra, kokoy sii Izirayel ra. Boro foo kul ga tee haya kanj kan a se.

Rutti citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Fillaa kanj ga šelanj Rutti ga s'ir ka koy kala waatoo ra kanj alkaaley ga Izirayel jamaa juwal. Citaaboo adaalil beerey affoo man'ti kala ka cebe takaa kanj nda woy yaw huru Irkoy jamaa ra. A g'ir cebe Rutti laadirtaraa nga kurjoo hugoo borey here nda Izirayel Koyoo here. Citaaboo ga cebe ir se takaa kanj nda Irkoy na Rutti laadirtaraa bana: zaraboo kanj ra Rutti nda Nawomi cindi bere ka tee i se gomni nda duuray beeri.

Rutti ga duu iz'aru kanj ga tee Dawda kaagaa. Rutti Mowab bora maapoo goo Isa Almasihu hayragey ra (Matiyu 1.5).

Bonawey kanj na Elimelek hugoo borey kar

¹ Zamanoo kanj ra alkaaley no ma laama Izirayel gandaa ra, heray beeri foo tee no din. Heraa woo sabbu se aru foo kanj ti Betelehem koyraa boro, Žuda gandaa ra, naaru ka goro ka waati tee Mowab hawsaa ra. A gana, nga nda nga wandoo nda nga iz'aru hinkaa. ² Aroo woo maapoo ti Elimelek, wandoo maapoo ti Nawomi, iz'aru hinkaa maapney ti Mahilonj nda Kiliyonj. Ngi koyra-izoo maapoo ti Efrata kanj goo Betelehem, Žuda gandaa ra. I cindi Mowab hawsaa ra. ³ Waatoo kanj i goo no din Elimelek buu kanj ti Nawomi kurjoo. Nawomi cindi, nga nda nga iz'aru hinkaa hinne. ⁴ Nga iz'aru hinkaa hiiji Mowab woyyan. Woy faa maapoo ti Orpa, affaa maapoo ti Rutti. I goro no din haya kanj too jiiri woy (10). ⁵ Woo banda ga, Mahilonj buu, Kiliyonj buu. Nawomi hinne ka cindi, a jan kurjoo, a jan izey.

Rutti hanga Nawomi ka koy Betelehem

⁶ Hanoo kanj Nawomi maa kanj Abadantaa hinna nga gandaa borey ga ka heraa sanbu i ga, Nawomi soola ka hun Mowab ka yee nga koyra žeenaa ra, nga nda nga nzura woy hinkaa. ⁷ I na fondaa zaa cere bande ka dira ka koy Žuda gandaa ra. ⁸ Nawomi nee nga nzura hinkaa se: «War si willi war do wala? War affoo kul ma koy nga paa hugoo do. Ay g'a naaray Abadantaa ga, a ma gomni tee war se, takaa kanj nda war n'a tee agay nda aru bisantey se. ⁹ Abadantaa ma war affoo kul noo hiijay taaga kanj ga war biney yaynandi.» Šennoo woo banda ga, kanj a ga baa ka šerre, a na affoo kul summu. De nzura woy hinkaa hēe hala ngi mundawey doo. ¹⁰ De i nee Nawomi se: «Kalaa, kalaa, ir si hun ni bande, ir ga hanga ni ka koy ni gandaa ra.» ¹¹ Nawomi zaabi ka nee i se: «Ay ize woyey, wa willi war do. Macin se war ga baa war ma hanga ay bande? Ay žen, ay si hay koyne, soko ya hin ka duu iz'aruyan kanj ma war hiiji. ¹² Ay ize woyey, w'ay nanj, war ma willi war do. Ay hanse ka žen hiijay se. Ba nda ay hiiji, de hō cijinoo hunday ra ay duu iz'aruyan, ¹³ war ga hongu kanj war ga hin k'i batu hala i ma beeri? Woo se war ga wanji ka hiiji jina wala? A si hin ka tee, ay ize woyey! Abadantaa kaboo k'ay kar, ay doroo ga hanse ka bisa war wanoo.»

¹⁴ Orpa nda Rutti yee ka hēe hala ngi mundawey doo. Woo banda ga, Orpa na Nawomi naagu nga gandoo ra k'a summu-summu, de a willi. Amma Rutti wanji ka hun Nawomi bande. ¹⁵ Nawomi nee Rutti se: «N'ga dii ni albora woyoo Orpa yee nga dumoo nda nga koyey do kanj a g'i gana. Ni mo ma hanga a bande ka willi ni borey do.»

¹⁶ Rutti nee Nawomi se: «Mas'ay gaabi ya hun ni bande, ka yee ay do. Nongu kul kanj ra n'ga koy, nga ra ay ga koy. Nongu kanj ra n'ga goro, nga ra ay ga goro. Ni dumoo ga tee ya ne dumi. Koyoo kanj n'g'a gana ga tee ya ne Koy. ¹⁷ Nongu kanj ra n'ga buu nga ra ay ga buu, no din mo ra ay ga suturandi. Abadantaa ma goy goy ay ga nda ay hun ni bande, nda man'ti buuyan k'ir kaa cere ga.»

¹⁸ Nawomi dii kanj Rutti kayandi nga ma hanga nga, woo se a mana yee ka šendandi a ga. ¹⁹ I dira cere bande ka koy hala Betelehem. Waatoo kanj i too Betelehem, koyraa borey kul mijey cindi i ga hay. Koyraa woyey ga cere hāa ka nee: «Nawomi da ti woo?» ²⁰ A tuuru i se ka nee: «War mas'ay cee nda Nawomi (maanaa <anneema>). W'ay cee nda Mara (maanaa <hottay>). Zama haya kanj se Hini-kul-koyoo n'ay hunaroo hottandi ay ga. ²¹ Kanj ay ga hun ne, borotaray goo ay ga, amma Abadantaa n'ay yeeti kate ay kabe kooney. War mas'ay cee koyne nda Nawomi, zama Abadantaa bere ay ga, de Hini-kul-koyoo n'ay kar.»

²² Takaa woo nda Nawomi kaa ka hun Mowab hawsaa ra. Nga nda nga nzura woyoo Rutti kanj ti Mowab boro. I mana kaa Betelehem kala oržoo hegaa waati.

2

Rutti huru Bowazu faaroo ra

¹ Nawomi goo nda nga kurpoo Elimelek boro foo kanj maapoo ti Bowazu. Almankoyini no kanj goo nda addawla. ² Han foo Rutti kanj ti Mowab boro, nee Nawomi se: «N'si nanj ya koy faarey ra ka jeeney kurma kanj hegaykey ga bisa i ga. Ay ga tammahā ya duu boro kanj ma yadda ya kurma nga dumaa ga.» Nawomi nee a se: «A boori, ay izoo, koy.»

³ Rutti koy faari foo ra hegaykey dumawey ga. De a sintin ka jeeney kurma kanj hegaykey ga bisa i ga. A kaa ka gar mo kanj faaroo kanj ra Rutti koy kurma, Elimelek baaba-ize foo kanj maapoo ti Bowazu wane nda a. ⁴ Hala a ga gay kayna kul Bowazu hunday hun Betelehem ka kaa nga faarey ra. A too kate, kul a sallam hegaykey ga ka nee: «Abadantaa ma war gaa.» I tuuru ka nee a se: «Abadantaa ma albarka danj ni ra.» ⁵ Bowazu na hegaykey jineboraa hāa ka nee: «May ti woyoo woo?» ⁶ Hegaykey jineboraa nee a se: «Woyoo woo Mowab gandaa boro no. Nga ti boraa kanj hanga Nawomi bande ka kaa ka hun Mowab. ⁷ A nk'a wiri ir ga nga ma jeeney kanj ir ga bisa i ga kurma. Za subbaahoo hala sohō da cewey ga a goo, a ga goy nda man'ti waati kayna kanj a hunanzam.»

⁸ Bowazu na Rutti cee ka nee a se: «Ay izoo, hanajer ya ne, masi koy kurma faari kul ra nda man'ti ne. Ni nda ay goykaw woyey ma goy cere bande. ⁹ Ma lakkal danj ka bay nongoo kanj ra i ga hegay. De ma hanga woyey kanj ga goy bande. Ay bayrandi ay goykey se kanj i masi haya futu kul tee ma ne. Nda jaw na ni dii, ma koy hari hanj kusey kanj i n'i too ra.» ¹⁰ Kanj Bowazu šelanj ka ben, Rutti sonkom a se jina, a nee a se: «Macin se n'ga borohennataraa woo kul tee ya ne? Agay kanj yaw de ti agay!» ¹¹ Bowazu nee a se: «I na takaa kul filla ya ne kanj n'n'a tee ni nzura woyoo se ni kurpoo buuyanoo banda ga. Ay ga bay kanj ni hun ni baaba nda ni paa do, nda ni gandaa ra, ka kaa dumi waani do kanj mana bay k'a bay. ¹² Ay ga Abadantaa ŋaaray kanj ti Izirayel Koyoo. A ma ni bana. A ma ni noo nga sufuraa, nga kanj fatawey cire n'kaa ka talfi.» ¹³ Rutti nee a se: «Aru beeroo, ni tee ya ne boro henna. N'n'ay binoo yainandi. Šenni henney kanj n'n'i har ya ne, n'ay binoo danj, agay kanj si too ba ni goykey affoo.»

¹⁴ Kanj cirkosaa waatoo too Bowazu nee Rutti se: «Kaa ka ŋaa. Takula zaa ka sufa maafaa ra.» Rutti goro goykey jerey ga. Bowazu na taasu gurunbu haagante šerre a se. A ŋaa hala a kungu, de a na cindoo jisi. ¹⁵ Waatoo kanj Rutti yee ka tun ka jeeni kurma, Bowazu na nga goykey yaamar ka nee i se: «Wa nanj a ma kurma ba jeeni hawarey nda cere game. War masi haya laala kul tee a se. ¹⁶ War ma muray ka jeeniyarj kanjandi hala a m'i kurma. De mo war masi šenni laala kul har a se.»

¹⁷ Takaa woo nda Rutti cindi a ga kurma faaroo ra hala almaaroo ra. A na jeeney kar ka orž kaa i ra. Orž kanj a duu a, ga koy too kokondo mee foo kanj ga sawa nda kilo waranza (30). ¹⁸ A n'a jere ka koy hugey do. A na taasoo kanj a n'a kurma cebe nga nzuraa se. A yee ka nga cirkosaa cindoo kanj a kate a nga bande noo Nawomi se. ¹⁹ Nawomi n'a hāa ka nee: «Faari foo ra n'koy kurma hō? Man ra n'goy? Abadantaa ma albarka danj boraa ra kanj na borohennataray cebe ma ne.» Rutti sintin ka deede Nawomi se kanj nga mana goy kala faari foo ra kanj koyoo maapoo ti Bowazu. ²⁰ Nawomi nee nga nzuraa se: «Abadantaa ma albarka danj aroo woo ra, nga kanj gomnoo ga hanga hundikoyney nda bukawey kul.» Nawomi yee ka nee a se: «Aroo woo ti ir boro maana. A goo mo borey ra kanj ga hima k'ir zaa.» ²¹ Rutti kanj ti Mowab boro, yee ka nee nga nzuraa se: «Bowazu nee ya ne, ya cindi ka kaa ka kurma nga goykey dumawey ga hala hegaa ma ben.» ²² Nawomi nee Rutti se: «A boori, ay izoo. Cindi ka koy goy Bowazu goykaw woyey bande hala boro kul masi ni žilla.»

²³ Rutti cindi a ga koy kurma Bowazu goykaw woyey bande, hala i na orž jinaa nda alkamaa kul hegay ka ben. Woo kul ra, Rutti cindi nga nzuraa Nawomi do.

3

Rutti kani Bowazu ceetaamey cire hala moo boo

¹ Han foo Nawomi nee Rutti se: «Ay izoo, ay ga baa ya ni hoyray. Ay ga hima ka ceeci hala ay meešennoo ma tee ma ne sabbu kanj ga ni mopoo yainandi. ² N'ga bay kanj Bowazu kanj ni nda nga goykaw woyey cindi ka goy cere bande, ir boro no? Aywa! Hō cijinoo no, a ga koy nongu foo ra ka orž faaru kanj a n'a marga farroo ra. ³ Sohō numay, ma turaari danj, ma ni darbay henney danj. Woo banda ga, ma koy farroo kanj ra a ga hima ka faara. Nda n'too no din masi nanj a ma bay wala n'goo no kala waati kanj a ŋaa, a hanj ka ben. ⁴ Waati kanj a koy kani, ma hanse ka nga kanidogoo laasaabu. Nda

a kani, n'dii kanj a jirbi kul, ma koy a do ka nga gumtaafaa kaa ceetaamey ga.* De ma kani cewey cire. Nda a tun, kul a ga haya har ma ne kanj no n'ga hima k'a tee.»⁵ Rutti na nga nzuraa zaabi ka nee: «Ay jaa, haya kul kanj n'n'a har ya ne ay g'a tee.»

⁶ Woo banda ga, Rutti tun ka koy faroo kanj ra Bowazu ga nga taasoo feetu. De a na takaa kul tee kanj nga nzuraa n'a har a se. ⁷ Kanj Bowazu nja, a hanj ka ben, binoo jaali. A koy kani nga taasoo kanj a n'a marga jeroo ga. Waatoo kanj a jirbi, Rutti moolimooli ka koy gumtaafaa hibi Bowazu ceetaamey ga ka kani i cire.

⁸ Cijinoo gamoo ra Bowazu jiti, de a fuuni nga cewey here, a dii kanj woy foo bara no ma kani nga cewey cire. ⁹ De Bowazu n'a hãa ka nee: «May ti ni?» Rutti nee a se: «Agay no Rutti, ni konjaa. Tee ya ne talfikaw, zama haya kanj se n'goo ir boro maanawey ra kanj ga ay goo nda alhaku.» ¹⁰ Bowazu nee a se: «Ay izoo, Abadantaa ma albarka danj ni ra. Woo kanj ni ne k'a tee ga cebe ir se takaa kanj nda n'ga hanse ka baa ni nzura woyoo hugey borey ka bisa ba cee jinaa. Mana arusooga almankoyi wala woo kanj sii nda alman ceci a ma baa ni. ¹¹ Sohõ ay izoo, ni lakkaloo ma kani. Haya kul kanj n'n'a har, ay g'a tee, zama koyraa kul ga bay kanj woy atabiya hennakoyi ti ni. ¹² Cimi no ay goo borey ra kanj ga hima ka ni zaa. Amma aru foo goo no kanj ga man war baaba-izetaray ra ka bisa agay. ¹³ Sohõ kani ne hala moo ma boo. Nda moo boo, ir ga kaa ka bay wala aroo din kanj ga man ni baaba-izetaray ka bisa agay, ga baa nga ma ni zaa jina. Nda a yadda, a boori, a m'a tee. Amma nda a si kan a se, ay na ni noo allaahidu kanj ay ga ni zaa, sikkã kul sii a ra, takaa kanj nda sikkã kul sii kanj Abadantaa ga bara. Kani hala moo ma boo.»

¹⁴ Rutti cindi ka kani Bowazu cewey cire, amma a tun za alfazar. Bowazu si baa boro kul ma bay kanj woy kani no din ra. ¹⁵ Waatoo kanj Rutti too koyyan Bowazu nee a se: «Ni sanfitoo kaa, de m'a dii ya ne.» Rutti n'a kaa, de Bowazu na orž kilo waranka (20) cine doori a ra, k'a jerandi a se. Woo banda ga, Bowazu koy hugey do.

¹⁶ Waatoo kanj Rutti too hugey, nga nzuraa n'a hãa ka nee: «Ay izoo, taka foo ka tee?» Rutti na hayey kul filla a se kanj Bowazu n'i tee nga se. ¹⁷ A yee ka nee Nawomi se kanj Bowazu nee nga se: «Rutti, n'si hima ka yee ni nzuraa do nda ni kabe kooney.» De a n'ay noo orž kanj ga too kilo waranka (20) cine. ¹⁸ Nawomi nee Rutti se: «Dangay ka batu, ay izoo, hala ma dii hayey wey kul kokoroo, zama ay ga bay kanj Bowazu lakkaloo si kani nda a mana šennoo woo benandi hõ zaaroo.»

4

Bowazu huga nda hayey kanj Elimelek buu k'i nanj

¹ Bowazu koy goro nongoo kanj ra koyraa borey ga marga kanj sii kala koyraa mijoo jeroo ga. Bowazu goo ma goro no din da, kanj aroo kanj ga man Rutti baaba-izetaray ra ka bisa a da ne ma kaa. Bowazu ciya a se ka nee: «Armaa aroo, kaa ka goro ne ra.» Aroo kaa, a goro Bowazu jeroo ga. ² Woo banda ga, Bowazu na boro beeri woy (10) cee koyraa alwakiiley ra. A n'i gorandi i ma seede. ³ Waatoo din Bowazu šelanj ka nee Rutti boro maanaa se: «Nawomi kaa ka hun Mowab, de sohõ a ga baa nga m'ir armaa Elimelek faaroo kanj a buu k'a nanj yeeti hugey borey affoo se. ⁴ Ay baa ya ni bayrandi kanj, nda n'ga baa ma faaroo zaa ka huga nda a, m'a zaa koyraa alwakiiley nda borey kanj goo ne kul jiney ra. Nda n'ga bag'a, m'a zaa. Nda n'si bag'a mo, m'a har ya ne, ya bay. Zama nda n'sa zaa, kul agay ti boro maanaa kanj ga kaa ni dumaa ga kanj ga hima k'a zaa.» Aroo nee Bowazu se: «Ay g'a zaa.» ⁵ Bowazu yee ka nee a se: «Nda n'na Nawomi faaroo zaa ka huga nda a, n'ga Rutti mo sanbu k'a hijji kanj kaa ka hun a bande Mowab. Hala a ma hin ka duu iz'aru, kurjoo kanj buu maajoo masi dere.» ⁶ Rutti boro maanaa nee Bowazu se: «Nda takaa woo no, ay tun a ga. Ay si faaroo zaa, ay si Rutti hijji. Zama takaa woo ra ay zankey tuboo ra haya ga kaa ka hun. Agay hunday ngi zaayanoo si tee ya ne, i zaa ay dogoo ra.»

⁷ Zamanoo din Izirayel gandaa ra ngi alaadaa ti nda boro ga baa nga ma hayayan yeeti boro foo maajoo ga, wala ka huga nda hayayan cere se, affoo mma nga taami cala faa kaa k'a noo affaa se. Woo no ma cebe kanj waafakay tee. ⁸ Woo se waatoo kanj Rutti boro maanaa nee Bowazu ma huga nda faaroo, kul a na nga taami cala faa kaa k'a noo Bowazu se.

⁹ Woo banda ga, Bowazu nee koyraa alwakiiley nda borey kul kanj goo no se: «Hõ war ga seede kanj ay duu Nawomi ga Elimelek hayey kul kanj goo Kiliyonj nda Mahilonj maajey ga. ¹⁰ Faaroo zaayanoo banda ga, Rutti kanj ti Mowab boro kanj Mahilonj buu k'a nanj, ay g'a sanbu hijjay se. Takaa woo ra faaroo ga cindi bukaa borey maajey ga. De mo ize kanj Rutti n'a hay ga tee Mahilonj tubukaw, hala bukaa maajoo masi dere armye

* 3:4 3.4 Ka talfiyan wiri a ga.

ra nda gandaa ra. War kul ga seede hō.» ¹¹ Alwakiiley kanj cindi no din nda alžamaa kul tuuru Bowazu se ka nee: «Ir ga seede. Ir g'a ŋaaray Abadantaa ga, a ma albarka daŋ woyoo ra kanj ni ne k'a zaa. A ma tee Rašel nda Leya cine kanjanj ti Izirayel hugu-izey kul jaa! Ni almaanoo ma boobo koyra-izoo ra kanj se i ga nee Efrata. De Abadantaa ma ni maanoo mo jer Betelehem koyraa ra. ¹² Abadantaa ma ni noo ize boobo woyoo woo ga, hala ni hugoo ma beeri ka tee Peres kanj ti Žuda nda Tamar iz'aroo, wanoo cine.»

Bowazu hiji Rutti; Obed hayyanoo

¹³ Bowazu na Rutti hiji. Abadantaa doonandi Rutti se, a tee boro hinka. A duu nga bonj, a duu iz'aru. ¹⁴ Waatoo kanj woo tee Betelehem woyey nee Nawomi se: «Albarka ma bara Abadantaa se kanj na ni noo talfikaw hō. Irkoy ma ni haamaa noo maa Izirayel gandaa ra. ¹⁵ Zankaa woo ga ni hunaroo noo addalil. A ga ni faaba ni ženyanoo ra, zama ni nzura woyoo kanj ga hanse ka baa ni ka duu ma ne izoo woo. Ni nzuraa woo bisa ma ne iz'aru boro iyye.» ¹⁶ Nawomi na zankaa taanaa zaa nga gandoo ra. Nga no ka zankaa biiri. ¹⁷ Nawomi taalamma woyey, nongoo kul ra i nee cere se: «War ga bay kanj Nawomi duu iz'aru.» De i na zankaa maanoo daŋ Obed. Waatoo kanj Obed beeri, a duu iz'aru kanj a na maanoo daŋ Yišay. Yišay woo, nga ti Dawda baaba.

Dawda kaagey

¹⁸ Kaagey kanj ga Dawda hun maaney ti wey, k'a zaa za Peres ga. Peres ti Hesron baaba; ¹⁹ Hesron ti Ram baaba; Ram ti Aminadab baaba; ²⁰ Aminadab ti Nahišonj baaba; Nahišonj ti Salmuni baaba; ²¹ Salmuni ti Bowazu baaba; Bowazu ti Obed baaba; ²² Obed ti Yišay baaba; Yišay ti Dawda baaba.

Samiyel citaabu jinaa

Citaaboo fahamandiroo

Citaaboo woo ga ciyandi Samiyel citaabu jinaa, zama Samiyel ga a hanse ka šelanj. Takaa kanj nda «Alkaaley» waatoo ben ka koy kokoyey waatoo ga, Samiyel citaabu jinaa woo g'a kul filla ir se. Citaaboo woo hantumkaa mana bayrandi.

Aru hinza maanney ga hanse ka ciyandi citaaboo woo ra. Arey man'ti kala Samiyel kanj ti Izirayel alkaali, nda Sawul kanj ti Izirayel kokoy jinaa, nda Dawda kanj ga kaa ka goro Izirayel kokoytaraa ra Sawul buuroo banda ga.

Samiyel citaaboo jinaa woo g'ir cawandi kanj boro kanj ga hanjajer Irkoy se, Irkoy ga taka hennayan tee boraa se. Amma boro kanj si hanjajer Irkoy se, hasaraw ga tee boraa se. Irkoy n'a har sargari juwalkaa Eli se, a nee a se: «... borey kanj g'ay beerandi, ay g'i beerandi, wey kanj g'ay kaynandi ga kaynandi.» (zamnaa 2.30)

Irkoy hunday no ma baa nga ma tee Izirayel borey kokoyoo, amma i wanji a ga. I nee Irkoy se a ma kokoy gorandi ngi boŋ sanda dumey kul takaa. Boraa kanj tee i se kokoy kanj ti Sawul, a mana hanjajer Irkoy se. Woo se Irkoy na boro tana suuba kanj ti Dawda.

Citaaboo woo ga hin ka zamnandi zamna guu:

1. Samiyel tee Izirayel alkaali (zamna 1na—7to).
2. Sawul tee kokoy Izirayel se (zamna 8to—10to).
3. Sawul kokoytaraa sintinoo (zamna 11to—15to).
4. Sawul na Dawda konnaroo zaa nga hundoo ra (zamna 16to—30to).
5. Sawul nda nga iz'aru hinzaa buuroo (zamna 31to).

Citaaboo woo g'ir cebe kanj Irkoy hunday ti nga jamaa kokoy cimoo. Boro kanj ga baa nga ma tee Irkoy jamaa se kokoy, kala boraa ma tee boro kanj ga hanjajer Irkoy se, a ga dira Irkoy fondaa ra.

Elkana nda nga wande hinkaa fillaa

¹ Aru foo bay ka bara Ramatayim-Sofim, Efrayim tondi hondey ra, maanoo ti Elkana. Baaboo maanoo ti Yeroham, Yeroham baaba maanoo ti Elihu, Elihu baaba maanoo ti Tohu, Tohu baaba maanoo ti Suf, Efrayim boro no. ² Wande hinka bara Elkana se, affoo maanoo ti Anna, ihinkantoo maanoo ti Penina. Penina goo nda zankayan, amma Anna sii nda zanka.

³ Jiiri kul, Elkana ga hun nga koyraa ra ka žigi ka koy Silo koyraa ra ka sujudu Abadantaa, Aduŋnakoyoo se ka sargari kaa a se. No din ra Eli iz'aru hinkaa Hofni nda Pinehas kanjanj ti Abadantaa sargari juwalkey goo. ⁴ Han kanj Elkana ga nga sargaroo kaa, a ga nga wandoo Penina nda nga iz'arey nda nga ize woyey kul noo sargaroo hamoo ra. ⁵ Amma a ga Anna noo hamoo nongu cere-cerante, zama a ga baa Anna, ba kanj se Abadantaa n'a tee woy gun. ⁶ Waccoo si fay nda k'a dorandi, zama Abadantaa n'a tee woy gun. ⁷ Jiiri ka kaa jiiri, takaa woo no a g'a tee, waati kul kanj Anna žigi ka koy Abadantaa hugoo do kanj goo Silo, Penina g'a dorandi nda taka follokaa. Anna ga hēe, a si ŋaa. ⁸ Elkana, nga kurpoo ga nee a se: «Anna, macin se n'ga hēe? Macin se n'si ŋaa? Macin se ni binoo ga maray? Ya nka mana bisa ma ne iz'aru woy (10) wala?»

Irkoy na Anna noo iz'aru

⁹ Waatoo kanj i ŋaa, i hanj ka ben Silo koyraa ra, Anna tun. A na sargari juwalkaa Eli gar a ga goro šeezi boŋ Irkoy hugoo ganboo jere. ¹⁰ Anna goo binemarayan ra, a ga Abadantaa ŋaaray, a ga hēe ka munday beeriyanj doori. ¹¹ A na meefur zaa Abadantaa se, a nee: «Abadantaa, Aduŋnakoyoo, nda ni yadda ka ni konŋaa binemarayanoo guna, nda ni hongaa agay, mana dirŋa agay kanj ti ni konŋaa, nda n'na ni konŋaa noo hayyan kanj ti aru, ay g'a noo Abadantaa se nga aloomuroo kul ra, šiini si zuru boŋoo ra.» ¹² Kanj a gay a ga ŋaaray Abadantaa jine, Eli ga miŋoo koroši. ¹³ Anna ga šelanj nga binoo ra, miŋoo de no ma puuti, amma boro si maa jindoo se. Eli miile kanj a nka suu. ¹⁴ Eli nee Anna se: «Hala waati foo no n'ga cindi ka suu? Koy nongu tana ra hala waati kanj suuyanoo ben!» ¹⁵ Anna nee a se: «Kalaa, ay koyoo, ay man'ti kala woy kanj binoo ga maray, ay mana alaneb hari mooro hanj, ay mana harifutu hanj. Abadantaa ga ay g'ay misoo hēe. ¹⁶ Masi agay ni konŋaa dii woy attabiya futukoyni, ay huzun beerey nda ay binemarayanoo no ma kate ya šelanj hala sohō.» ¹⁷ Eli nee: «Koy nda baani. Yala Izirayel Koyoo ma ni noo woo kanj n'n'a ŋaaray a ga.» ¹⁸ Anna nee: «Ay man'ti kala ni konŋaa, yala ma alhormo tee ya ne.» Woo banda ga, a koy. A ŋaa, nga ndumoo feeri.

¹⁹ Elkana nda nga hugoo borey biya ka tun, i sujudu Abadantaa jine, woo banda ga, i willi ngi do Rama. Elkana marga nda nga wandoo Anna, Abadantaa hongu Anna. ²⁰ Jiiroo benantaa ga, Anna tee boro hinka. A na iz'aru dan adurra ra, a na maaroo dan Samiyel*. A nee: «Abadantaa ga ay n'a naaray.»

Anna na nga iz'aroo noo Abadantaa se

²¹ Woo banda ga, Anna kurpoo Elkana žigi ka koy koyraa ra, nga nda nga hugoo borey ka koy jiiri kul sargaroo kaa Abadantaa se nda ka meefuroo kaa. ²² Amma Anna mana koy, zama a nka nee nga kurpoo se: «Waati kan zankaa hun waa, ay ga koy nda a k'a cebe Abadantaa se, a ga cindi no din hala abada.» ²³ Elkana nga kurpoo nee a se: «Tee woo kan kan ma ne, cindi ne hala m'a kaa waa. Yala Abadantaa ma hayaa tee kan a n'a har.» Woo ga, woyoo cindi. A na nga izoo naanandi hala a hun waa.

²⁴ Waatoo kan a n'a kaa waa, a n'a ka žigi ka koy Abadantaa hugoo do Silo nga bande nda haw yaaru jiiri hinza ize, nda farin kilo waranza (30), nda hunbar foo alaneb hari mooro. A n'a ka koy, woo kul gar kan zankaaroo ga kacca. ²⁵ I na haw yaaroo koosu sargari, a koy nda zankaaroo Eli do. ²⁶ Anna nee Eli se: «Alha-nan, ay koyoo! Ay ga žee nda ni hundoo, agay ti woyoo din kan cindi ka kay ne ni bande ka Abadantaa naaray. ²⁷ Zankaaroo woo no ay cindi k'a naaray Abadantaa ga, Abadantaa n'ay noo woo kan ay n'a wiri a ga. ²⁸ Woo maaganda se agay da mo g'a noo Abadantaa se. Nga aloomuroo kul ra a ma tee Abadantaa wane.» Woo ga, i sujudu no din Abadantaa jine.

2

Anna na albarka dan Irkoy se

¹ Anna na Irkoy naaray, a nee:
«Ay binoo ga too nda naali Abadantaa sabbu se,
Abadantaa na albarka dan ay ra,
ay mijoo feeri ay iberey ga,
zama ay ga naali nda ni hallasiroo.

² Boro kul si too Abadantaa henanyan.
Koy sii no ni banda ga.

Tondi sii no sanda ir Koyoo.

³ Wa fay nda bolsay šenni,
fooma šenni kul masi hun war mipey ra.
Zama Abadantaa man'ti kala Koy kan ga haya kul bay,
nga no ma teegoyey kul neeši.

⁴ Wongaarey birawey kayri,
borey kan ga yalaafu duu gaabi.

⁵ Borey kan kungu ga goy ka nyaayan ceeci,
amma borey kan heray kungu.
Woy gunoo ga hay cee iyye,
woyoo kan ga duu hayyan ga hun hayyan.

⁶ Abadantaa no ma kate boro ma buu, nga no ma hunandi,
a ga boro zumandi alaaharaa,
a ga boro žigandi ka hun no din.

⁷ Abadantaa no ma boro tee talka,
nga no ma boro tee almankoyni.
Nga no ma boro kaynandi,
nga no ma boro beerandi.

⁸ Yalaafantey kan goo kusaa ra, a g'i tunandi,
a ga talkaa jer k'a kaa žiiboo ra k'a gorandi bonkoyney bande.
A g'i noo i ma kokoy fuula daržante tubu.
Zama Abadantaa wane nda laboo ganjey,
ngi ga a na adurra gorandi.

⁹ A ga nga laadirantey dira takawey hawgay.
Amma boro laaley ga derandi kubaa ra,
zama boro si zaame nda gaabi.

¹⁰ Borey kan ga yenje wiri Abadantaa ga, ga tutubandi,
a ga jinjinj zumandi i ga ka hun beenaa ra.
Abadantaa ga laboo kul ciiti.
A ga gaabi noo nga kokoyoo se,

* 1:20 1.20 Ebere hantumoo ra, «Samiyel» nda «ka naaray» kalimawey ga baa ka hima.

a ga albarka dan boraa ra kanj a n'a yon.»

¹¹ Woo banda ga, Elkana willi ka koy nga do Rama koyraa ra. Haya kanj ti zankaaroo, a goo sargari juwalkaa Eli jere ka alhaadimay Abadantaa se.

Eli iz'arey goy futaa

¹² Eli iz'arey man'ti kala attabiya futukoyniyan, i si Abadantaa beerandi. ¹³ Sargari juwalkawyan no, hayaa kanj i ga doonay k'a tee jamaa se ne: waati kul kanj boro na sargari kaa, sargari juwalkaa goykaw-izoo ga kaa waati kanj i ga hamoo hina. Furseti beeri kanj goo nda mee hinza goo a kone, ¹⁴ a g'a zoko jinaa ra, wala barmaa, wala kusoo, wala taasaa ra, haya kul kanj fursetoo duu a, sargari juwalkaa g'a zaa nga bonj se. Takaa woo no a g'a tee Izirayel borey kul se kanj ga kaa no din Silo koyraa ra.

¹⁵ Za maanoo mana dullandi, sargari juwalkaa goykaw-izoo ga kaa, a ga nee boraa kanj ga sargaroo kaa se: «Sargari juwalkaa noo ham kanj ga koy tonandi, a si yadda ma nga noo ham ninante, igani de no a ga yadda k'a taa.» ¹⁶ Nda aroo nee a se: «Nanj ir ma maanoo dullandi jina, woo banda ga, ma haya zaa kanj n'baa.» Goykaw-izoo ga nee: «Abada, a noo ya ne sohõ da, nda man'ti woo, ay g'a zaa nda gaabi.» ¹⁷ Arusoogey wey zunuboo hanse ka beeri Abadantaa jine, zama i mma Abadantaa sargaroo kaynandi.

Samiyel ga goy Abadantaa se Silo koyraa ra

¹⁸ Samiyel ga goy Abadantaa jine. Zanka no, lenbeene kaayi-ize goo a ga.

¹⁹ Jiiri ka kaa jiiri, Samiyel naa ga darbay-ize tee ka kate a Samiyel se waati kanj nga nda nga kurpoo ga žigi ka koy Silo koyraa ra ka jiiri kul sargaroo kaa. ²⁰ Eli gaara Elkana nda nga wandoos se, a nee: «Yala Abadantaa ma ni noo woyoo woo ga hayyan ka yee zankaa dogoo ra kanj a n'a wiri Abadantaa ga, a yee k'a noo Abadantaa se.» Woo banda ga, i yee ngi do. ²¹ Abadantaa mana dirna Anna, a tee boro hinka, a na iz'aru hinza nda ize woy hinka dan adunna ra. Samiyel ga tonton ka beeri Abadantaa moyey cire.

Eli citi nga iz'arey ga

²² Eli hanse ka žen, a maa hayaa kul kanj nga iz'arey g'a tee Izirayel kul se, a maa mo kanj i mma kani nda woyey kanj ga kaa ka ngi goyoo tee cere kubayyan hukkumoo mijoo ga. ²³ Eli nee nga izey se: «Macin se war ga hayey wey dumey tee? Ay ga maa war goy laaley jamaa kul mijoo ra. ²⁴ Kalaa, ay izey, hayaa kanj ay ga maa a ga harandi Abadantaa jamaa ra si boori.* ²⁵ Nda boro na zunubu tee boro ga, Irkoy no ma ciiti a se, amma nda boro na zunubu tee Abadantaa ga, may no ma kay a se?» I mana hanajer ngi baaba se, zama Abadantaa mma baa nga m'i wii. ²⁶ Arusoogaa Samiyel ga koy jine ka tonton ka beeri. Nga takaa ga kan Abadantaa se, a ga kan adamizey se.

Abadantaa kařeta Eli ga

²⁷ Irkoy boro foo kaa Eli do ka nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «Ay man'ay bonj cebe kaaray ni baaba hugoo se waatoo kanj i goo Misira Firawuuna hugoo ra wala? ²⁸ Ay n'a suuba Izirayel alkabiilawey kul ra a ma tee ya ne sargari juwalkaw, a ma sargari kaa ay sargari tonadogoo ga, a ma dugu dullandi, a ma beene kaayi-izoo danj ay jine. Ay na ni baaba hugoo noo Izirayel borey sargari tonantey kul. ²⁹ Macin se war g'ay sargarey nda ay nooyaney tee yaada kanj ay yaamar war m'i kaa ay gorodogoo ra? N'ga ni izey beerandi ka bisa agay hala nongu kanj ra war ga sargaroo kanj Izirayel, ay jamaa g'i kaa nga nongu henney ka war bonj naasandi.» ³⁰ Woo maaganda se agay Abadantaa, Izirayel Koyoo ka řelanj ka nee: «Ya nka kayandi kanj ni hugoo borey nda ni baaba hugoo ga cindi ay sargari juwalkawtaraa ra hala abada.» Amma sohõ agay Abadantaa ka řelanj ka nee: «A ben. Zama borey kanj g'ay beerandi, ay g'i beerandi, wey kanj g'ay kaynandi ga kaynandi. ³¹ Nga ne, hanyan ga kaa kanj ra ay ga ni gaaboo nda ni baaba hugoo gaaboo kayri. Boro řeena si yee ka bara ni hugoo ra. ³² N'ga duu nkuway ay gorodogoo ra, haya henney kul kanj ga teendi Izirayel gamoo ra. Abada boro řeena si yee ka bara ni hugoo ra. ³³ Amma ay ga ni boro danj sargari tonadogoo goyoo ra ka ni farandi nda canseyan nda ka ni binoo řaa. Boro kul kanj ga hayandi ni hugoo ra ga buu a mana řen.

³⁴ Woo kanj ay g'a tee Hofni nda Pinehas se ga tee ma ne tammaasa, ni iz'aru hinkaa, ngi boro hinkaa kul ga buu zaari follokaa ra. ³⁵ Ay ga sargari juwalkaw laadirante tunandi, a ga goy nda woo kanj ay binoo nda ay hundoo ga bag'a, woo se ay ga albarka danj nga hugoo borey ra waati kul ngi hayroo ga tee sargari juwalkaw. A ga dira waati kul kokoyoo kanj ay n'a yon jine. ³⁶ Boro kul kanj cindi ni hugoo ra ga kaa ka gunguma

* **2:24** 2.24 «Kalaa, ay izey, hayaa kanj ay ga maa a ga harandi Abadantaa jamaa ra si boori», hantum fooyan ga nee «Kalaa, ay izey, hayaa kanj ay ga maa a ga harandi si boori. War ga Abadantaa jamaa tusa zunubu ra».

a jine hala nga ma duu nzorfu tamma foo nda takula, a ga nee: “Ay g’a wiri ni ga, m’ay dan sargari juwalyan goy foo ra hala ya duu haya kan ay g’a n̄aa.”»

3

Irkoy ūelan Samiyel se

¹ Arusoogaa Samiyel ga goy Abadantaa se Eli jere. Alwaatoo din Abadantaa si hanse ka ūelan borey do, bangayyaney si boobo. ² Waati follokaa ra, Eli goo ma kani nga dogoo ra, moo gunaa sintin ka kuma, a si hin ka dii koyne. ³ Woo gar Irkoy fitillaa* mana buu jina, Samiyel goo ma kani Abadantaa hugoo kan ra Irkoy sundukoo goo. ⁴ Abadantaa na Samiyel cee. Samiyel zaabi ka nee: «Agay ne.» ⁵ A zuru ka koy Eli do ka nee a se: «Agay ne, ni nka ciya ya ne.» Eli nee: «Ya na ni cee, yee ka koy kani.» A koy kani.

⁶ Abadantaa yee koyne ka ciya ka nee: «Samiyel!» Samiyel tun a koy Eli do ka nee: «Agay ne, ni nka ciya ya ne.» Eli nee: «Ya na ni cee, ay izoo, yee ka koy kani.» ⁷ Samiyel mana Abadantaa bay jina, Abadantaa ūennoo mana bangay a se jina.

⁸ Abadantaa yee koyne ka ciya ka nee: «Samiyel!» Woo ti cee hinzantoo. A tun ka koy Eli do ka nee a se: «Agay ne, ni nka ciya ya ne.» Woo ga, Eli faham kan Abadantaa no ma ciya arusoogaa se. ⁹ Eli nee Samiyel se: «Koy kani, nda a ciya ma ne kul ma nee: «ūelan Abadantaa, agay, ni tamoo ga hanajer.» Samiyel koy kani nga dogoo ra.

¹⁰ Abadantaa kaa ka kay no din. A ciya sanda taka ūeenaa, a ciya ka nee: «Samiyel, Samiyel!» Samiyel zaabi ka nee: «ūelan, agay, ni tamoo ga hanajer.» ¹¹ Woo ga, Abadantaa nee Samiyel se: «Nga ne, ay ga haya foo tee Izirayel ra, boro kul kan maar’a ga kayfi. ¹² Hanoo din, hayaa kul kan ay n’a har Eli hugoo ga, za sintinoo hala benantaa ga, ay g’a tabatandi a ga. ¹³ Ay g’a bayrandi kan ay ga nga hugoo ciiti hala abada, ay g’a tee layboo maaganda, zama a bay kan nga iz’arey na Irkoy kaynandi, amma a mana citi i ga. ¹⁴ Woo maaganda se haya kan ti Eli hugoo, abada haya kul si Eli borey zunuboo tuusu, a ma tee sargari wala nooyan.»

¹⁵ Samiyel cindi a ga kani hala suba, woo banda ga, a na Abadantaa hugoo mijey feeri. Samiyel hunbur ka bangayyanoo har Eli se. ¹⁶ Amma Eli na Samiyel cee, a nee: «Samiyel, ay iz’aroo.» Samiyel nee a se: «Agay ne.» ¹⁷ Eli nee: «Macin ti ūennoo kan a n’a har ma ne? Ay g’a wiri ni ga, masi haya kul tugu ay ga. Irkoy ma goy goy ni ga nda n’na haya foo tugu ay ga ūenney kan a n’i har ma ne ra.» ¹⁸ Woo ga, Samiyel na ūenney kul filla a se, a mana haya kul tugu a ga. Eli nee: «Abadantaa no, a ma tee woo kan kan a se.»

¹⁹ Samiyel ga tonton ka beeri, Abadantaa goo a bande. ūenney kul kan Samiyel n’i har, Abadantaa mana nan ba affoo ma goro kan mana tee. ²⁰ Takaa woo ra Izirayel gandaa kul, za Dan hala Ber-ūeba bay kan cimi no, Samiyel nka tee Abadantaa annabi. ²¹ Abadantaa koy a ga ka nga bon cebe Silo koyraa ra. Abadantaa ūenney ra a na nga bon bangandi Samiyel se Silo.

4

Filisti borey hin Izirayel borey

¹ Samiyel ga Abadantaa ūennoo ka too Izirayel kul do. Han foo Izirayel borey fatta ka Filisti borey wongu. I na ngi kaloo gorandi Eben-Ezer koyraa ra, Filisti borey na ngi kaloo gorandi Afek koyraa ra. ² Filisti borey na wongu soolu ka kay ka Izirayel kubay, wongoo beeri. Filisti borey na Izirayel borey kar, i na aru zenber taaci (4.000) cine kar jamaa ra wongoo farroo ra. ³ Jamaa yee kate kaloo ra, Izirayel boro beerey nee: «Macin se Abadantaa yadda Filisti borey m’ir kar? Ir ma koy Silo ka Abadantaa amaanaa sundukoo zaa a ma kaa ir gamey ra k’ir hallasi ir iberey kabey ra.» ⁴ Jamaa na boroyan sanba Silo, i kate Abadantaa, Adunpakoyoo kan ga goro almalaykayan kan se i ga nee ūeribey bon amaanaa sundukoo ga. Hofni nda Pinehas, Eli iz’aru hinkaa goo no din nda Irkoy amaanaa sundukoo. ⁵ Waatoo kan Abadantaa amaanaa sundukoo kaa kaloo ra, Izirayel kul yafarhā ka hooloo beeri tee, laboo jijiri.

⁶ Filisti borey maa yafarhāa hoolaa, i nee: «Macin ti hooloo beeroo woo Eberewey kaloo ra?» Woo ra i bay kan Abadantaa sundukoo kaa kaloo ra. ⁷ Filisti borey hunbur, i nee: «Irkoy kaa kaloo ra! Woo ti ir bone. Woo cine mana bay ka tee. ⁸ Woo ti ir bone! May no m’ir kaa koy gaabantaa woo kaboo ra? Koyoo woo no ka Misira borey kar nda balaawu dumi kul saajoo ra. ⁹ Filisti borey, wa albarka dan bay bon ra, war ma tee aruyan, war masi koy huru Eberewey cire takaa kan nda i bay ka huru war cire. Wa tee aruyan, war ma wongu.» ¹⁰ Filisti borey na wongoo feeri, i na Izirayel kar. Izirayel

* 3:3 3.3 Fattaroo 27.20–21.

boro foo kul zuru ka koy nga hugoo do. Mursaa hanse ka beeri, Izirayel wongu-ize boro zenber waranza (30.000) cee dirakaw buu. ¹¹ Irkoy sundukoo zandi, Hofni nda Pinehas, Eli iz'aru hinkaa buu.

Eli nda nga iz'aroo wandoo buuyanoo

¹² Benžamen aru foo zuru ka hun wongoo ra ka kaa Silo zaari follokaa ra, bankaarawey kottu, boŋoo kul ti labu. ¹³ Waatoo kanj a too kate, nga ne, Eli goo ma goro nga šeezoo ga fondaa jesoo ga ka hawgay, zama binoo goo ma jijiri Irkoy sundukoo se. Kanj aroo too kate a na alhabaroo har koyraa ra, koyraa kul kaati. ¹⁴ Waatoo kanj Eli maa kaatoo, a nee: «Macin ti hoolaa woo?» Aroo cahā ka kaa ka alhabaroo har Eli se. ¹⁵ Eli goo nda jiiri woyyagga cindi yaaha (98), moŋey mma bakam, a si hin ka dii. ¹⁶ Aroo nee Eli se: «Wongoo do ay hun, agay, ya nka zuru ka hun wongoo ra hō.» Eli nee: «Macin ka tee, ay izoo?» ¹⁷ Alhabar teekaa zaabi ka nee: «Izirayel zuru Filisti borey jine, mursay beeri tee jamaa ra, ba Hofni nda Pinehas, ni iz'aru hinkaa buu, de Irkoy sundukoo zandi.» ¹⁸ Za a na Irkoy sundukoo har, Eli kanj, nga šeezoo bere koyraa mijoo jere, jindebantaa kayri, a buu, zama aru žeena no, de mo a ga tinj. A tee alkaali jiiri woytaaci (40) Izirayel ra.

¹⁹ Eli nzura woyoo, Pinehas wandoo ga tee alhaamidu. A ga baa ka hay. Waatoo kanj a maa alhabaroo kanj Irkoy sundukoo zandi, kanj nzuraa nda nga kurjoo buu, a sonbu, a hay, zama hayyan kuuboo n'a dii. ²⁰ Kanj a ga baa ka buu, woyey kanj goo jeroo ga nee a se: «Masi hunbur, iz'aru no n'n'a hay.» Amma a mana tuuru, a mana kula. ²¹ Woyoo na zankaa maapoo danj Ikabod (maanaa «man daržaa?»), a nee: «Daržaa hun Izirayel ra.» A na woo har, zama Irkoy sundukoo zandi, nga nzuraa nda nga kurjoo buu. ²² A nee: «Daržaa hun Izirayel ra, zama Abadantaa sundukoo zandi.»

5

Irkoy sundukoo koy Filisti borey do

¹ Filisti borey na Irkoy sundukoo zaa Eben-Ezer koyraa ra k'a koy nda a Ašdod koyraa ra. ² Filisti borey na Irkoy sundukoo zaa, i n'a ka koy tooroo kanj se i ga nee Dagon, hugoo ra, i n'a jisi Dagon jere. ³ Subaa ra, Ašdod borey biya ka tun, nga ne, Dagon kanj laboo ra nga ndumoo ga Abadantaa sundukoo jine. I na Dagon dii k'a danj nga dogoo ra. ⁴ Subaa ra, i biya ka tun, nga ne, Dagon kanj nga ndumoo ga laboo ra Abadantaa sundukoo jine. Dagon boŋoo nda kabe hinkaa ga fura, i hun a ga, i goo hugoo jindoo ra, haya kul mana cindi a ra kala kunturoo. ⁵ Woo se Dagon sargari juwalkey nda borey kul kanj ga huru Dagon hugoo ra Ašdod si hugoo jindoo taama hala hō.

⁶ Woo banda ga, Abadantaa kaboo hanse ka goy goy Ašdod borey ga, a n'i torro. A na Ašdod nda nga laamaa kar nda futtayanj. ⁷ Kanj Ašdod borey dii kanj takaa woo no, i nee: «Izirayel Koyoo sundukoo si cindi ir do, zama a goo ma goy goy ir ga, ir nda Dagon ir koyoo.»

⁸ Ašdod borey donto ka ciya Filisti borey boŋkoyney kul se k'i marga ngi jere. Filisti borey boŋkoyney nee: «Macin no ir g'a tee Izirayel Koyoo sundukoo se?» I nee: «Izirayel Koyoo sundukoo ma koy Gat.» I na Izirayel Koyoo sundukoo ka koy no din. ⁹ Waatoo kanj i n'a bere no din ka ben, Abadantaa kaboo na goy goy koyraa ga, lakkaltunay beeri tee, a na koyraa borey kar, za ikaccaa hala ibeeroo. Futta fatta i ga. ¹⁰ Woo ga, i na Irkoy sundukoo sanba Ekronj. Waatoo kanj Irkoy sundukoo huru Ekronj, Ekronj borey kaati ka nee: «I kate ir do Izirayel Koyoo sundukoo k'ir wii, ir nda ir jamaa.»

¹¹ I donto ka ciya ka Filisti borey boŋkoyney kul se k'i marga. I nee: «Wa Izirayel Koyoo sundukoo ka hun ne. A ma willi nga nongoo ra, a masi kaa k'ir wii, ir nda ir jamaa.» Zama koyraa kul ra buuyan lakkaltunay tee, Irkoy kaboo hanse ka goy goy i ga. ¹² Borey kanj mana buu, futta fatta i ga, koyraa kaatiroo žigi hala beenaa ra.

6

Filisti borey na Abadantaa sundukoo willi Izirayel

¹ Abadantaa sundukoo na handu iyee tee Filisti borey gandaa ra. ² Woo banda ga, Filisti borey na sargari juwalkey nda gunandikey cee, i nee: «Macin no ir ga hima k'a tee Abadantaa sundukoo se? Wa takaa har ir se kanj nda ir g'a sanba nga dogoo ra.» ³ I nee: «Nda war ga Irkoy sundukoo yeeti Izirayel, war mas'a yeeti kabe koonu, war ga hima ka toope sargari kaa a ga, woo ra war ga duu baani, de war ga bay haya kanj se Irkoy kaboo si hibi ir ga.»

⁴ Filisti borey nee: «Tooŋe sargari dumi foo no ir ga hima k'a kaa a se?» Gunandikey nee: «Wura futta guu, nda wura nceŋ guu no war ga hima k'i kaa, ka sawa nda Filisti

borey boŋkoyney hinnaa, zama bone follokaa ka zunbu war kul nda war boŋkoyney boŋ. ⁵ Wa war futtawey nda nceŋey kaŋ ga war gandraa hasara assuura tee, war ma Izirayel Koyoo beerandi, a ga hin ka tee a ma kaa war se hottaa ra, war, nda war koyey, nda war gandraa. ⁶ Macin se war ga war biney ŋendandi sanda takaa kaŋ nda Misira nda Firawuuna na ngi biney ŋendandi? Waatoo kaŋ Irkoy goy goy i ga, i mana Izirayel borey nan i ma koy wala? Nda cimi i koy. ⁷ Sohō wa torka taji ful tee, war ma haw hinka kaŋ ga naanandi zaa kaŋyaŋ ga tiŋay-zaa-bundu mana bay ka huru. War ma hawey daŋ torkaa ga, war ma haw-izey kaŋ goo i bande ka koy hugey. ⁸ War ma Abadantaa sundukoo zaa k'a daŋ torkaa ga, war ma wura jinawey kaŋ war g'i kaa tooŋe sargari daŋ bata ra jeroo ga, woo banda ga, war m'a sanba k'a nan a ma koy. ⁹ Woo ra war ga kaa ka dii, nda a žigi ka koy nda nga hirroo fonda, Bet-Šemeš koyraa here, Abadantaa no ka kate ir ga bone beeroo woo. Nda man'ti woo, ir ga bay kaŋ man'ti nga kaboo k'ir kar, haya no kaŋ nka tun de ka tee ir ga.» ¹⁰ Borey n'a tee nda takaa din da. I na haw hinka kaŋ ga naanandi dii k'i daŋ torka ga ka ngi izey daabu hugey do. ¹¹ I na Abadantaa sundukoo daŋ torkaa ga nda bataa kaŋ ra wura nceŋey, nda ngi futta assuurawey goo.

¹² Hawey ŋerre tuy Bet-Šemeš fonda ra, i na fondo follokaa dii i ga booro, i mana ŋiri kabe henna here wala kabe waawa here. Filisti borey boŋkoyney hanga ey hala Bet-Šemeš hirroo ga. ¹³ Bet-Šemeš borey goo ma alkama hegay gooroo ra kaŋ i na ngi boŋey jer, i dii sundukoo, nga diyanoo tee i se ŋaali. ¹⁴ Torkaa too Žozuwe, Bet-Šemeš boraa faaroo ra, a kay. Tondi beeri foo goo no din. I na torkaa bundey kayri-kayri ka hawey kaa sargari kukurante Abadantaa se.

¹⁵ Lewi borey na Abadantaa sundukoo zumandi, nda bataa kaŋ goo a bande kaŋ ra wura jinawey goo, i n'i jisi tondi beeroo boŋ. Hanoo din, Bet-Šemeš borey na sargari kukuranteŋaŋ nda sargariŋaŋ kaa Abadantaa se. ¹⁶ Kaŋ Filisti borey boŋkoynei guwaa dii woo, i willi Ekroŋ zaaroo din da.

¹⁷ Futtaŋey kaŋ Filisti borey n'i tee nda wura k'i kaa tooŋe sargari Abadantaa se takaa ne: i na affoo kaa Ašdod koyraa se, affoo Gaaza koyraa se, affoo Aškelon koyraa se, affoo Gat koyraa se, affoo Ekroŋ koyraa se. ¹⁸ I na nceŋyaŋ mo noo Filisti borey koyraa foo kul maapoo ga, koyrawey man'ti kala boŋkoynei guwaa wane, za koyraa kaŋ goo nda cete hala koyra kanboo kaŋ sii nda cete hala tondi beeroo kaŋ boŋ i na Abadantaa sundukoo jisi. Tondi no kaŋ goo no hala hō Žozuwe faaroo ra Bet-Šemeš.

¹⁹ Abadantaa na Bet-Šemeš borey kar, zama i na Abadantaa sundukoo gundoo guna. A na aru woyye (70) kar jamaa boro zenber woyguwaa (50.000) ra. Jamaa na beray gorandi, zama Abadantaa na bone beeri k'i kar. ²⁰ Bet-Šemeš borey nee: «May no ma hin ka kay Abadantaa, Koy henanantaa woo jine? Ir ma sundukoo kaa ne ra ka koy nda man ra?» ²¹ I na dontokawyaŋ sanba Kiryat-Yarim borey do ka nee i se: «Filisti borey yee ka kate Abadantaa sundukoo, wa zunbu k'a ka žigi war do.»

7

¹ Kiryat-Yarim koyraa arey kaa, i na Abadantaa sundukoo žigandi ka koy. I n'a ka koy Abinadab hugoo ra hondoo boŋ, i na nga iz'aroo Eleyazar daŋ jere ga Abadantaa sundukoo lakkalyanoo se.

Izirayel borey yee kate Irkoy ga

² Waati kuku teendi, žiri waranka (20) za waatoo kaŋ Abadantaa sundukoo goo Kiryat-Yarim. Izirayel kul ga hēe Abadantaa bande. ³ Samiyel nee Izirayel hugoo kul se: «Nda war binoo kul nda war yee kate Abadantaa ga, wa koy waaney nda Astarteyaŋ kaa war game. Wa kayandi ka Abadantaa gana, nga hinne, a ga war kaa Filisti borey kabey ra.»

⁴ Izirayel borey fay nda Balyaŋ nda Astarteyaŋ, i na Abadantaa hinne gana. ⁵ Samiyel nee: «Wa Izirayel kul marga Mispa koyraa ra, ay ga Abadantaa ŋaaray war se.» ⁶ I marga Mispa, i na hari gur k'a doori Abadantaa jine. I meehaw hanoo din. No din ra i nee: «Ir na zunubu tee Abadantaa ga.» Samiyel tee alkaali Izirayel borey se Mispa.

Izirayel borey hin Filisti borey

⁷ Filisti borey maa kaŋ Izirayel borey marga Mispa koyraa ra, Filisti borey boŋkoyney žigi ka koy Izirayel gande. Izirayel borey maar'a, i hunbur Filisti borey. ⁸ Izirayel borey nee Samiyel se: «Masi fay nda ka kaati ka Abadantaa, ir Koyoo cee ir se hala a m'ir hallasi Filisti borey kabey ra.» ⁹ Samiyel na feeji-ize dii kaŋ ga nan, a na nga kul kaa sargari kukurante Abadantaa se. A kaati ka Abadantaa cee Izirayel maaganda, Abadantaa n'a zaabi. ¹⁰ Waatoo kaŋ Samiyel goo ma sargari kukuranta kaa, Filisti borey man ka kaa ka Izirayel wongu. Hanoo din, Abadantaa na jinjin beeri hēenandi beene Filisti borey ga, i zalba. Izirayel n'i kar. ¹¹ Izirayel arey fatta Mispa, i na Filisti

borey gaaray k'i kar hala Bet-Kar se ganda. ¹² Samiyel na tondi zaa k'a jisi Mispa nda Šen* gamoo ra, a na tondoo maapoo dan Eben-Ezer (maanaa «faabayon tondoo»). A nee: «Ka kaa ka too hala ne Abadantaa k'ir faaba.»

¹³ Takaa woo nda Filisti borey kayna, i mana yee ka kaa Izirayel laboo ga. Abadantaa kaboo na Filisti borey torro Samiyel waatoo kul ra. ¹⁴ Koyrawey kanj Filisti borey n'i taa Izirayel kone yee Izirayel ga, za Ekronj hala Gat, ngi nda ngi hawsawey, Izirayel n'i kaa Filisti borey kabey ra. Alaafiya huru Izirayel nda Amur borey game.

¹⁵ Samiyel tee alkaali Izirayel nga hunaroo kul ra. ¹⁶ Jiiri ka kaa jiiri, a ga koy windi Betel, nda Gilgal, nda Mispa. Nga ti Izirayel alkaaloo nongey wey kul ra. ¹⁷ Woo banda ga, a ga yee kate Rama kanj ra nga hugoo goo. No din mo ra nga no ma Izirayel ciiti. No din ra a na sargari tonadde cin Abadantaa se.

8

Izirayel borey na kokoy wiri

¹ Waatoo kanj Samiyel žen, a na nga iz'arey danj i ma tee alkaali Izirayel se. ² Nga ize jinaa maapoo ti Žowel, ihinkantoo maapoo ti Abiya. Alkaaliyanj no Ber-Šeba. ³ Samiyel iz'arey mana tee Samiyel. I ga baa haya, i ga sufuray taa, i ga ciiti širandi. ⁴ Izirayel boro beerey na cere marga, i koy Samiyel do Rama. ⁵ I nee a se: «Nga ne, ni žen, ni izey mana tee ni, sohō kokoy gorandi ir boŋ kanj ma tee ir alkaaloo sanda gandawey kul takaa.» ⁶ A mana kan Samiyel se kanj i nee: «Ir noo kokoy kanj ma tee ir alkaaloo.» Samiyel na Abadantaa njaaray. ⁷ Abadantaa nee Samiyel se: «Haya kul kanj jamaa n'a har ma ne, m'a tee. Man'ti ni no i wanji ni, agay no i wanji agay. I si baa ya tee kokoy ngi boŋ. ⁸ Sanda takaa kanj i n'a tee za hanoo kanj ay n'i fattandi Misira hala hō, k'ay fur ka koy koy tanayanj gana, takaa din da no i g'a tee ni mo se. ⁹ Sohō, hanajer i se, amma hanja žiibey kaa kaaray, m'i bayrandi alhakoo kanj kokoyoo kanj ga kaa k'i laama g'a may i ga.»

Alhakoo kanj kokoyoo g'a may Izirayel borey ga

¹⁰ Samiyel na Abadantaa ženney kul har jamaa se kanj ga kokoy ceeci a ga. ¹¹ A nee: «Kokoyoo kanj ga war laama alhakey ne: a ga war iz'arey dii k'i danj wongu bari torkawey nda baryey goyey ra. I ga zuru nga kabe torkaa jine k'a gongu. ¹² A g'i tee wongu-ize zenber (1.000) se jineboro nda wongu-ize woyguu (50) se jineboro, a g'i danj i ma nga faarey beeri, i ma nga heгаа tee, i ma nga wongu jinayyanj nda torka jinayyanj hanse a se. ¹³ A ga war ize woyey dii k'i tee turaari hansekawyanj, nda hinakawyanj, nda takula hansekawyanj. ¹⁴ A ga war faari hennawey, nda war alaneb faarey, nda war zaytupaney taa, a g'i noo nga hinoo goykey se. ¹⁵ A ga war dumari-izey nda war alaneb faarey zamna woy kul affoo taa k'a noo nga goykaw maaney nda nga hinoo goykey se. ¹⁶ A ga war baŋney, nda war koŋney, nda arusooga henney, nda war farkey dii k'i ka nga goyey tee. ¹⁷ A ga war alman buunaa zamna woy kul affoo taa. Woo ga, war ga tee nga baŋney. ¹⁸ Hanoo din, war ga kaati kokoyoo kanj war g'a suuba maaganda, amma hanoo din, Abadantaa si tuuru war se.»

¹⁹ Jamaa wanji ka hanajer Samiyel se. I nee: «Kalaa, ir si kula, ir si baa kala kokoy ma goro ir boŋ. ²⁰ Woo ra ir mo ga tee sanda gandawey kul takaa. Ir kokoyoo ga tee ir alkaaloo, a ga huru ir wongu-izey jine, a g'ir wongey juwal.» ²¹ Samiyel na hanajer jamaa ženney kul se, a na ženney ka too Abadantaa jine. ²² Abadantaa nee Samiyel se: «Hanajer i se, kokoy gorandi i ga.» Samiyel nee Izirayel borey se: «Boro foo kul ma willi ka koy nga koyraa ra.»

9

Sawul koy nga baaba farka woyey kanj dere ceeci

¹ Benžamenj boro foo goo no, maapoo ti Kiš. Wongaari no kanj goo nda maa. Baaboo maapoo ti Abiyel, Abiyel baaba maapoo ti Seror, Seror baaba maapoo ti Bekorat, Bekorat baaba maapoo ti Afiya, Benžamenj boro ize no. ² Kiš goo nda iz'aru kanj maapoo ti Sawul. Sooga no, a ga boori. Boro sii Izirayel borey ra kanj ga boori nda a. A kay nda jamaa kul, borey si kay a se kala jesey ga.

³ Kiš, Sawul baaba farka woyey dere. Kiš nee nga iz'aroo Sawul se: «Ma sooga goykey affoo zaa ni bande ka koy farkey ceeci.» ⁴ A na Efrayim tondi hondey dunbu ka bisa ka Šališa gandaa dunbu ka bisa bila a ma duu ey. I na Šalim gandaa dunbu ka bisa, amma i sii no. I na Benžamenj gandaa dunbu ka bisa bila nda i ma duu ey. ⁵ Waatoo kanj i too Suf

* 7:12 7.12 Šen maanaa ti «hipoo».

gandaa ra, Sawul nee nga goykaa kanj goo a bande se: «Kaa, ir ma yee, ay baaba masi koy dirja farkey k'ir alhuzunoo zaa.»⁶ Goykaa nee: «Guna, koyraa woo, Irkoy boro foo goo a ra, borey g'a beerandi. Haya kul kanj a n'a har ga tee. Ir ma koy a do sohō da, a ga hin ka tee a ma fondaa har ir se kanj ir ga hima k'a zaa.»⁷ Sawul nee nga goykaa se: «Aywa, nda ir koy a do, macin no ir ga koy nda a aroo se? Njaayan sii ir foolawey ra, haya kul sii ir kone kanj ir g'a noo Irkoy bora se. Macin bara ir kone?»⁸ Goykaa na Sawul zaabi koyne ka nee: «Ay goo nda nzorfu kaaray tamma zamna zamna taacaa affoo. Ay g'a noo Irkoy bora se, a g'ir fondaa har ir se.»

⁹ Cee jinaa, Izirayel ra, boro kanj ga koy Irkoy ceeci a ma haya cebe nga se, bora mma nee: «Ir ma koy gunandikaa do.» Zama bora kanj se i ga nee annabi hō, nga se waatoo din i ga nee gunandikaw.¹⁰ Sawul nee nga goykaa se: «Ni šennoo boori! Kaa ir ma koy.» I koy koyraa kanj ra Irkoy bora goo.¹¹ Kanj i ga žigi ka koy koyraa ra, i dii woysogoyan kanj ga fatta ka koy hari gur, i nee i se: «Ne no gunandikaa goo wala?»

¹² I nee: «Ayyo, ne da ra a goo, a goo ni jine. Amma sohō cahā, hō a kaa koyraa ra, zama jamaa ga sargari kaa hodaddaa boj hō.¹³ Waati kanj war huru koyraa ra, war g'a gar za a mana žigi hodaddaa boj hala nga ka sargaroo ŋaa, nga nda jamaa. Jamaa si ŋaa kala waati kanj a kaa, zama a mma albarka gaara sargaroo ga. Woo banda ga, borey kanj a n'i cee ga ŋaa. Wa žigi ka koy waatoo woo ra, war g'a gar sohō da.»

Sawul nda Samiyel dii cere

¹⁴ Sawul nda nga hangasinoo nka too kate koyraa gamoo ra, kanj Samiyel ne ka fatta ka žigi hodaddaa boj, i na cere kubay.

¹⁵ Woo gar, zaari foo za Sawul mana kaa, Abadantaa na Samiyel alhabarandi ka nee:¹⁶ «Suba dimmaa woo da ga, ay ga Benžamenj gandaa boro sanba ni do, ma jii k'a yon hala a ma tee boŋkoyini Izirayel, ay jamaa se. A g'ay jamaa hallasi Filisti borey kabey ra. Zama ay dii ay jamaa hayaa kanj ra i goo, ngi kaatiroo too kate hala ay do.»¹⁷ Samiyel dii Sawul, Abadantaa nee a se: «Bora ne kanj ay n'a har ma ne. Nga no m'ay jamaa laama.»

¹⁸ Koyraa mipoo jeroo ga, Sawul man Samiyel ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, gunandikaa hugoo silbay ya ne.»¹⁹ Samiyel na zaabi ka nee: «Agay ti gunandikaa. Žigi ka koy ay bande hodaddaa boj. War ga ŋaa ay bande hō. Ay ga ni sallama suba subbaahi, ay ga ni noo hayaa kanj ga ni šugulla alhabaroo.²⁰ Masi alhuzun nda farka woyey kanj dere ma ne jirbi hinza hō. I duwandi. May no ma duu Izirayel haya beerey kul? Man'ti ni nda ni baaba hugoo kul wane nda ey wala?»²¹ Sawul zaabi ka nee: «Ya na hun kala Benžamenj alkabiilaa, ir alkabiilaa ti Izirayel alkabiilawey kul ikaccaa. Ir hugoo mo man'ti kala Benžamenj hugey kul ikaccaa. Adiši macin se n'ga šennoo woo har ya ne?»

²² Samiyel na Sawul dii, nga nda nga goykaa k'i dan ŋaadogoo nongoo ra k'i gorandi hoyandikey kanj ciyandi jine kanjanj ti boro waranza (30) cine.²³ Samiyel nee hinakaa se: «Kate sargaroo hamoo nongoo kanj ay nee ma ne kanj m'a kaa jere ga.»²⁴ Hinakaa na hamoo cewoo zaa, nga nda hayey kanj ga denji a ga, a n'i gorandi Sawul jine. Samiyel nee: «Hayaa ne kanj jisandi, zaa ka ŋaa, zama woo no i n'a jisi ma ne zaaroo woo se kanj ra ay nee: «Ay na jamaa hoyandi.»» Sawul ŋaa Samiyel bande hanoo din.²⁵ I zunbu ka hun hodaddaa boj ka koy koyraa ra, Samiyel šelanj Sawul bande sooraa batumaa ra.

Samiyel na Sawul yon k'a tee kokoy Izirayel se

²⁶ Subaa ra, i biya ka tun. Za alfazar, Samiyel ciya Sawul se kanj goo sooraa batumaa ra, a nee a se: «Tun, ay ga ni dum.» Sawul tun, nga nda Samiyel, ngi boro hinka kul fatta ka koy taray.²⁷ Waatoo kanj i zunbu ka too koyraa boj faa ga, Samiyel nee Sawul se: «Nee ni goykaa se a ma koy ir jine.» A koy i jine. Samiyel nee Sawul se: «Batu, ay ga Irkoy šennoo har ma ne.»

10

Samiyel na tammaasa hinza cebe Sawul se

¹ Samiyel na zollo zaa kanj ra jii goo, a na jiyoo doori Sawul boŋoo boj. A n'a summu, a nee: «Abadantaa nka ni yon hala ma tee nga jamaa se boŋkoyini.² Hō, nda ni hun ay do, n'ga aru hinka gar Rašel saaraa jere, Benžamenj hirroo ga Selsa. I ga nee ma ne: «Farka woyey kanj ni koy i ceeci duwandi.» Sohō ni baaba na farkey šennoo nanj, amma war nda a ga alhuzun, a nee kanj taka foo no nga g'a tee ka duu nga izoo.»

³ N'ga hun no din ka koy too Tabor tuurijnaa beeroo do, no din ra n'ga aru hinza gar kanj ga žigi ka koy Irkoy do Betel, affoo hancin-ize hinza goo a kone, takula tafay hinza goo affaa kone, affaa alaneb hari mooro hunbar goo a kone.⁴ I ga ni foo ka ni noo takula hinka. M'i taa kabey ra.⁵ Woo banda ga, n'ga too Gibeya-Elohim kanj ra Filisti borey

soojey gorodoo goo kanj ga juwal. Waati kanj n'ga huru koyraa ra no din, n'ga annabi jama kubay kanj ga hun hodaddaa boŋ sargari kaadogoo ra, i ga annabitaray tee*, de kuntiji, nda dunduŋ, nda laati, nda kurbu ga karandi i jine. ⁶ Abadantaa Hundoo ga zunbu ni ga, n'ga annabitaray tee i bande, n'ga bere ka tee boro tana. ⁷ Waati kanj tammaasawey wey bangay ni ga, hayaa tee kanj huru ni boŋoo ra, zama Abadantaa goo ni bande. ⁸ Woo banda ga, n'ga zunbu ka koy ay jine Gilgal. Nga ne, agay da ga zunbu ka kaa ni do ka sargari kukuranteyar nda alaafiya teendi sargariyan kaa. N'ga batu jirbi iyee hala waati kanj ay too kate ni do ka ni bayrandi hayaa kanj n'ga hima k'a tee.

⁹ Za Sawul na banda bere ka hun Samiyel do, Irkoy na binoo barmay, tammaasawey wey kul bangay zaari follokaa ra. ¹⁰ Waatoo kanj i too no din Gibeya, annabi jama n'a kubay. Irkoy Hundoo zunbu a ga, a na annabitaray tee i game. ¹¹ Borey kul kanj g'a bay ga dii kanj a ga annabitaray tee annabey bande. Borey ga nee cere se: «Macin ka duu Kiš izoo? Sawul mo goo annabey ra wala?» ¹² Boro foo kanj goo no din nee: «May ti annabey wey baaba?» Woo ra yaasaa fatta kanj ga nee: «Sawul mo goo annabey ra wala?»

¹³ Waatoo kanj a na annabitaray tee ka ben, a koy hodaddaa boŋ sargari kaadogoo ra. ¹⁴ Sawul baaba armaa nee Sawul nda nga goykaa se: «Man ra war koy?» Sawul nee: «Ir nka ka koy farka woyey ceeci, amma kanj ir dii kanj i dere, ir koy Samiyel do.» ¹⁵ Baaboo armaa nee: «Hayaa har ya ne kanj Samiyel n'a har war se.» ¹⁶ Sawul nee nga baaba armaa se: «A n'ir bayrandi kaaray kanj farkey duwandi.» Amma a mana haya kul har nga baaba armaa se kokoytaraa kanj Samiyel n'a har ra.

Sawul tee kokoy Izirayel se

¹⁷ Samiyel na jamaa marga Abadantaa jine Mispa koyraa ra. ¹⁸ A nee Izirayel borey se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: «Agay ka Izirayel žigandi ka hun Misira. Ay na war kaa Misira nda gandawey kul kanj ga war šiita kabey ra. ¹⁹ Agay ti war Koyoo kanj na war hallasi bonawey kul ra nda gurzugawey kul ra, amma hō war wanjii ay ga, zama war nee kanj ya kokoy gorandi war boŋ. Sohō wa kay Abadantaa jine alkabiila nda alkabiila, hugu nda hugu.»

²⁰ Samiyel na Izirayel alkabiilawey kul manandi affoo-foo, alkurraa kanj Benžameŋ alkabiilaa ga. ²¹ A na Benžameŋ alkabiilaa manandi affoo-foo, dumi ka kaa dumi, alkurraa kanj Matiri dumoo ga. Sawul, Kiš iz'aroo ga alkurraa kanj. I n'a ceeci, amma i mana duu a. ²² I na Abadantaa ibaayoo ceeci koyne ka nee: «Aroo goo ne wala?» Abadantaa nee: «A goo ne, a goo ma tugu jinawey game.» ²³ I zuru ka koy a kaataray no din, a kaa ka kay jamaa jine. A kay nda jamaa kul, borey si kay a se kala jesej ga.

²⁴ Samiyel nee jamaa kul se: «War ga dii bora kanj Irkoy n'a suuba? Nga cine sii jamaa kul ra.» Jamaa kul kaati ka nee: «Kokoyoo kaboo ma gay a ra!» ²⁵ Samiyel na alhako har kanj kokoytaraa g'a may jamaa ga k'a hantum citaabu ra k'a jisi Abadantaa jine. Woo banda ga, Samiyel na jamaa sallama, affoo kul koy nga hugoo do. ²⁶ Sawul mo koy nga hugoo do Gibeya. Aru wongaariyan kanj Irkoy tuku biney ga n'a dum. ²⁷ Amma boro laalayjan nee: «Macin, woo no m'ir hallasi!» I n'a kaynandi, i man'a noo beerayhaya kul, amma Sawul mana baffoo har.

11

Sawul hin Amoj borey

¹ Nahaš, Amoj bora žigi ka koy Yabeš kanj goo Galad gandaa ra wanga k'a danj game. Yabeš borey kul nee Nahaš se: «Amaana danj ir game, ir ga yee ni cire.» ² Amma Nahaš, Amoj bora nee: «Haya foo ga ay ga amaana danj agay nda war game, ay ga war boro foo kul kabe henna mopoo looti, a ma tee Izirayel kul se kaynandiyen.» ³ Yabeš boro beerey nee a se: «Ir noo jirbi iyee šarti hala ir ma alhabar teekawyan sanba Izirayel laboo kul ra, nda ir mana duu faabakaw, ir g'ir boŋ noo ma ne.»

⁴ Alhabar teekey too kate Gibeya, Sawul koyraa ra, i na šenney din ka too jamaa jine, jamaa kul na jinde jer ka hēe. ⁵ Woo gar Sawul hun faarey ra, nga nda hawey kanj nda a ga beeri. Sawul nee: «Macin ka tee kanj se jamaa ga hēe?» I na Yabeš borey šenney har a se. ⁶ Waatoo kanj Sawul maa šenney wey, Irkoy Hundoo zunbu a ga, a hanse ka futu. ⁷ A na haw hinka dii k'i dunbu-dunbu, k'i noo dontokawyan se i m'i noo Izirayel laboo kul se ka nee: «Boro kul kanj mana koy wongu Sawul nda Samiyel bande, nga hawey ga tee takaa woo da.» Abadantaa na hunburay beeri zumandi jamaa ga, i fatta ka tee sanda boro folloku. ⁸ Sawul n'i kabu Bezek. Izirayel borey man'ti kala

* **10:5** 10.5 Ka annabitaray tee ne ra man'ti ka haya hinne har kanj ga kaa ka tee, amma annabey yafarhā, nda ngi gaaney, nda takawey kul kanj i g'i tee goo a ra.

boro zenber zangu hinza (300.000), Žuda borey ti boro zenber waranza (30.000).⁹ I nee dontokey kanj kaa se: «Wa koy šenney wey har borey se kanj goo Yabeš kanj goo Galad ra ka nee: «Suba war ga duu hallasiyan waati kanj waynaa sintin ka koron.»» Dontokey koy alhabaroo woo har Yabeš borey se, i jaali.¹⁰ Yabeš borey nee: «Suba ir ga ir boñ noo war se, war ma haya tee ir se kanj kan war se.»

¹¹ Subaa ra, Sawul na jamaa zamna zamna hinza. I huru Amonj borey kaloo gamoo ra za moo mana boo, i n'i kar hala zaarikayaa ra. Borey kanj mana buu say-say, boro hinka sii no kanj cindi cere bande.¹² Jamaa nee Samiyel se: «Man borey kanj nee: «Adiši Sawul no ma tee ir se kokoy wala?» Wa kate nda ey ir m'i wii.»¹³ Amma Sawul nee: «Boro kul si wiyandi hō, zama hō Abadantaa nka Izirayel noo hallasiyan.»¹⁴ Samiyel nee jamaa se: «Wa kaa, ir ma koy Gilgal ka kokoytaraa tabatandi no din.»¹⁵ Jamaa kul koy Gilgal. No din ra i na Sawul tee kokoy Abadantaa jine Gilgal. I na alaafiya teendi sargariyanj kaa Abadantaa jine. Sawul nda Izirayel borey kul hanse ka jaali.

12

Samiyel šelañ Izirayel borey se

¹ Samiyel nee Izirayel kul se: «Ay na hanjajer hayaa kul kanj war n'a har se, ay na kokoy gorandi war boñ.² Sohō kokoyoo ne kanj ga dira war jine. Agay, ay žen, ay hinbirey kaaray. Nga ne, ay iz'arey goo war bande. Agay, ay dira war bande za ay zankataraa ga hala hō.³ Agay ne, wa seedetaray tee ay ga Abadantaa jine nda boraa kanj yonandi jine. May ga ay na haw kom? May ga ay na farka kom? May no ay n'a zanba? May no ay n'a kankam? May no ay na sufuray taa a kone ka moo daabu nga takaa ga? W'a har ya ne, ay ga war bana.»⁴ I nee: «Man'ir zanba, man'ir kankam, mana yadda ka haya taa boro kul kone.»⁵ A nee i se koyne: «Abadantaa ga seede war se, boraa kanj yonandi ga seede hō kanj war mana haya kul dii ay kaboo ra.» I nee: «Boraa ga seede.»

⁶ Woo ga, Samiyel nee jamaa se: «Abadantaa ka Musa nda Haruna danj nga goyoo ra, de mo nga ka war baabey žigandi ka hun Misira gandaa ra.⁷ Sohō wa tun ka kay, ciiti ga huru ir game Abadantaa jine, ay ga war cee ciiti ra kanj ay n'a danj agay nda war game Abadantaa jine. Ay ga war lakkaley zumandi hayey beerey kul ga kanj Abadantaa n'i tee war baabey se.⁸ Waatoo kanj Yakuba kaa Misira, war baabey kaati ka Abadantaa cee, Abadantaa na Musa nda Haruna sanba kanj na war baabey fattandi Misira k'i gorandi nongoo woo ra.⁹ Amma i dirnja Abadantaa, ngi Koyoo. A n'i kanjandi Sisera, Hasor wongu-izey jineboraa, nda Filisti borey, nda Mowab kokoyoo kabey ra kanj n'i wongu.¹⁰ I kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Ir na zunubu tee, ir na Abadantaa nanj, ir na Balyanj nda Astarteyanj gana, sohō ir kaa ir iberey kabey ra, ir ga ni gana.»¹¹ Abadantaa na Yerub-Bal* sanba, nga banda ga, Bedanj, nda Žefte, nda Samiyel. A na war kaa iberey kanj ga war kuubi ka bere kabey ra. A na war gorandi alaafiya ra.¹² Woo banda ga, kanj war dii Nahaš, Amonj borey kokoyoo ga kaa war ga ka war tangam, war nee ya ne: «Woo si tee ir se, ir si baa kala kokoy ma goro ir boñ.» Ka gar Abadantaa, war Koyoo ti war kokoyoo.¹³ Sohō kokoyoo ne kanj war n'a suuba, woo kanj war n'a wiri, Abadantaa na kokoy gorandi war boñ.¹⁴ Nda war ga hunbur Abadantaa, nda war g'a gana, nda war ga hanjajer a se, nda war si ture Abadantaa meešenney ga, woo ra war ga hanga Abadantaa, war Koyoo, war nda kokoyoo kanj ga war laama.¹⁵ Amma nda war si hanjajer Abadantaa se, nda war ga ture Abadantaa meešenney ga, Abadantaa kaboo ga almasiiba sanba war ga sanda takaa kanj nda a na war baabey wongu.¹⁶ Aywa, wa tun ka kay, war ma haya beeroo woo guna kanj Abadantaa g'a tee war moyey cire.¹⁷ Man'ti alkamaa hegaa waatoo ra ir goo sohō da wala? Ay ga Abadantaa cee, a ga jinjinyanj hēenandi, a ga ncirpi kanjandi. Woo ra war ga dii kanj war na goy futu laala tee Abadantaa moyey cire ka kokoy ceci.»

¹⁸ Samiyel na Abadantaa cee, hanoo din Abadantaa na jinjinyanj hēenandi, a na ncirpi kanjandi. Jamaa kul hanse ka hunbur Abadantaa nda Samiyel.¹⁹ Jamaa kul nee Samiyel se: «Abadantaa, ni Koyoo njaaray ir kanj ti ni tamey se hala ir masi buu, zama ir tonton ir zunubey ga ka kokoy wiri.»²⁰ Samiyel nee jamaa se: «War masi hunbur, war na haya laalaa woo kul tee, amma war masi mooru Abadantaa ga, war ma Abadantaa gana nda war binoo kul.²¹ War masi mooru a ga ka koy hanga haya yaadayanj bande kanj si haya hanse war se, i si war feeri, zama i man'ti kala yaada.²² Abadantaa si nga jamaa nanj nga maa beeroo maaganda se, Abadantaa nka kayandi nga ma war tee nga jamaa.²³ Abada ay si zunuboo woo tee Abadantaa do kanj ti ka fay nda ka Irkoy njaaray war se. Ay ga war cawandi fondaa kanj ga boori a ga šerre.²⁴ Hayaa hinne kanj no ti war

* 12:11 12.11 Yerub-Bal da se i ga nee Žedewonj, Alkaaley 6.32ra.

ma hunbur Abadantaa, w'a gana nda cimi nda war binoo kul, wa hongu haya beerey kanj a n'i tee war se. ²⁵ Amma nda war na goy futu tee, war ga tuusandi, war nda war kokoyoo.»

13

Sawul na Irkoy hoo

¹ Sawul goo nda jiiri [waranza (30)] waatoo kanj a ga tee kokoy. A na Izirayel laama jiiri [woytaaci (40) cindi] hinka. ² Sawul na aru zenber hinza (3.000) suuba Izirayel ra. Zenber hinka (2.000) goo a bande Mikmas koyraa nda Betel koyraa tondi hondey ra. Boro zenber foo (1.000) goo Žonatanj bande Gibeya, Benžamenj gandaa ra. A na jamaa cindoo sallama, boro foo kul ma koy nga hugoo do.

³ Žonatanj na Filisti borey soojey gorodogoo kar kanj goo Geba, Filisti borey maar'a. Sawul na hilli hēenandi gandaa kul ra ka nee: «Eberewey* ma maa.» ⁴ Izirayel kul maa kanj i ga nee: «Sawul na Filisti borey soojey gorodogoo kar, woo se Filisti borey dukur Izirayel ga.» jamaa marga ka hanga Sawul bande Gilgal. ⁵ Filisti borey marga ka Izirayel wongu: bari torka zenber waranza (30.000)†, nda boro zenber iddu (6.000) kanj goyoo ti ka huga nda baryey, nda wongu-ize jama sanda teekoo mipoo labutaasoo. I žigi ka koy ngi kaloo gorandi Mikmas Bet-Abenj se waynahunay. ⁶ Izirayel borey dii kanj ngi goo farratay ra, jamaa hanse ka kankam. I tugu tondi guusuyan, nda karjinaayan, nda tondiyaj, nda folguyan, nda dayyanj ra. ⁷ Ebere fooyanj mo na Žurdenj isaa denj ka koy Gad nda Galad gandawey ra ka tugu. Woo gar kanj Sawul goo Gilgal, jamaa kul kanj goo a bande ga jijiri. ⁸ A na jirbi iyeye batu, hala waatoo kanj Samiyel n'a kayandi ga. Amma Samiyel mana kaa Gilgal, jamaa say-say k'a nanj. ⁹ Sawul nee: «W'ay noo almaney kanj ga kaandi sargari kukurantaa nda alaafiya teendi sargarey se.» A na sargari kukurantaa kaa. ¹⁰ A nka benandi ka sargari kukurantaa kaa kanj Samiyel too kate. Sawul fatta ka koy a kubay k'a foo. ¹¹ Samiyel nee: «Cin no n'n'a tee?» Sawul nee: «Waatoo kanj ay dii kanj jamaa goo ma say-say k'ay nanj, waatoo too mana kaa, de mo Filisti borey goo ma marga Mikmas, ¹² ay nee ay bonj se: «Filisti borey ga zunbu ay ga Gilgal, ka gar ya na Abadantaa njaray jina. Woo ga, ay n'ay bonj gaabi, ay na sargari kukurantaa kaa.»» ¹³ Samiyel nee Sawul se: «N'na lakkal janante goy tee, mana yaamaroo dii kanj Abadantaa, ni Koyoo n'a noo ma ne. Abadantaa nka baa nga ma ni kokoytaraa tabatandi hala abada Izirayel ra. ¹⁴ Sohō, ni kokoytaraa si gay a ga ben. Abadantaa na aru ceeci nga bonj se kanj nga binoo ga bag'a, a n'a tee bonjkoyni nga jamaa se, zama mana hayaa dii kanj Abadantaa na ni yaamar nda a.»

¹⁵ Woo banda ga, Samiyel tun ka hun Gilgal ka koy Gibeya, Benžamenj gandaa ra. Sawul na wongu-izey kabu kanj goo nga bande, i man'ti kala aru zangu iddu (600) cine. ¹⁶ Sawul, nda nga iz'aroo Žonatanj, nda jamaa kanj goo a bande cindi Geba, Benžamenj gandaa ra. Filisti borey na ngi kaloo gorandi Mikmas koyraa ra. ¹⁷ Wongu-ize futante margari hinza fatta Filisti borey kaloo ra, margari foo na Ofra fondaa zaa Šuwal gandaa here, ¹⁸ margari foo na Bet-Horoj fondaa zaa, ikokorantaa na Seboyim gooroo hirroo fondaa zaa kanj ga koy saajoo here.

¹⁹ Garaasa mana duwandi Izirayel kul ra, zama Filisti borey nee: «Eberewey masi takuba tee, i masi yaaji tee.» ²⁰ Izirayel boro foo kul mma zunbu ka koy Filisti borey do ka nga kuumoo, nda nga beeriguuroo, nda nga daašoo, nda nga cendoo mipney kaanandi. ²¹ Kuumej, nda beeriguurey, nda daašey, nda guuru mee cuutey šerrandi hayoo man'ti kala nzorfu kaaray tamma kanj zamnandi ihinza zamma hinka. ²² Wongoo hane, takuba nda yaaji mana duwandi jamaa kul kone kanj goo Sawul nda Žonatanj bande. Sawul nda nga iz'aroo hinne bara nda ey.

²³ Filisti borey wongu-izey jere foo kaa ka goro Mikmas ka bisadogoo dii.

14

Žonatanj na Filisti boroyanj wongu

¹ Han foo Žonatanj, Sawul iz'aroo nee nga arusooga goykaa kanj ga nga wongu jinawey zaa se: «Kaa ir ma bisa ka koy nongoo here kanj ra Filisti borey wongu-izey ga goro.» Žonatanj mana haya kul har nga baaba se. ² Woo gar Sawul goo Gibeya bonjoo ga, grenadnanjoo cire kanj goo Migronj, jamaa kanj goo a bande ti aru zangu iddu (600) cine. ³ Ahiya no ma beene kaayi-izoo danj kanj sargari juwalkey g'a danj, Ahiya man'ti kala

* 13:3 13.3 Eberewey ti Izirayel borey. † 13:5 13.5 «bari torka zenber waranza (30.000)», hantum fooyanj ga nee «bari torka zenber hinza (3.000)».

Ahitub ize kanj ti Ikabod armaa. Ikabod ti Pinehas iz'aroo, Eli kanj ti Abadantaa sargari juwalkaa Silo koyraa ra haamaa no. Jamaa mana bay wala Žonatanj koy.

⁴ Bisadogey kanj nda Žonatanj ga ceeci ka bisa ka koy Filisti borey wongu-izey gorodogoo tangam, tondi kuku goo caraw foo ga, affoo goo affaa ga. Affoo maapoo ti Boses, affaa maapoo ti Sene. ⁵ Tondi kukey din affoo ga kay hawsa here, Mikmas tenje, affaa ga kay gurma here, Geba tenje. ⁶ Žonatanj nee goykaa kanj ga nga wongu jinawey zaa se: «Kaa, ir ma bisa ka koy hala jofolowey wey wongu-izey gorodogoo ra. A ga hin ka tee Abadantaa ma faaba ir ga, zama haya kul si hin ka Abadantaa ganji a ma faaba, nda a baa a ma tee boro boobo wala a ma tee boro kaccu.» ⁷ Boraa kanj ga nga wongu jinawey zaa nee a se: «Hayaa tee kanj goo ni binoo ra, masi bine-bine. Ay goo ni bande nda woo kanj ni binoo ga bag'a.» ⁸ Žonatanj nee: «Aywa, ir ma bisa ka koy hala arey hetti do, ir m'ir boj cebe i se. ⁹ Nda i nee ir se: «War masi hun war dogey ra, ir ga kaa war do!», ir ga kay ir dogey ra, ir si žigi ka koy i here. ¹⁰ Amma nda i nee: «Wa žigi kate ir do!», ir ga žigi, zama woo ga tee ir se silbay kanj Abadantaa k'i danj ir kabey ra.»

¹¹ Ngi boro hinkaa kul nanj Filisti borey wongu-izey gorodogoo borey ma dii ngey. Filisti borey nee: «Eberewey ne ma fatta guusey kanj ra i ga tugu.» ¹² Gorodogoo borey nee Žonatanj nda nga jinay zaakaa se: «Wa žigi ka kaa ir do, ir goo nda haya kanj ir ga baa ir ma har war se.» Žonatanj nee nga jinay zaakaa se: «Žigi ka hanga agay, zama Abadantaa n'i danj Izirayel kaboo ra.» ¹³ Žonatanj gangama ka žigi, nga banda ga, nga jinay zaakaa žigi. Žonatanj ga Filisti borey kar k'i kanjandi, de nga jinay zaakaa g'i timmandi dumaa ga. ¹⁴ Žonatanj nda nga jinay zaakaa yenje jinaa kanj i n'a tee ti woo, i na aru boro waranka (20) cine wii faru ize kaccu cine ra. ¹⁵ Hunburay tun kaloo ra, nda hawsaa ra, nda jamaa kul ra. Wongu-izey gorodogoo borey nda wongu-ize futantey mo hunbur. Laboo jijiri, Irkoy do hunburaa hun.

Izirayel borey na Filisti borey gaaray

¹⁶ Sawul wongu-izey kanj ga Gibeya koyraa kanj goo Benžamenj gandaa ra koroši dii kanj Filisti borey wongu-izey zuru ka say-say nongoo kul here. ¹⁷ Sawul nee jamaa kanj goo a bande se: «Sohō wa kabu ka dii borey kanj hun ir ra.» I na kaburoo tee, de nga ne, Žonatanj nda nga wongu jinawey zaakaa no ma kuma. ¹⁸ Sawul nee sargari juwalkaa Ahiya se: «Irkoy sundukoo* manandi.» Waatoo woo Irkoy sundukoo sii kala Izirayel borey kone. ¹⁹ Waatoo kanj Sawul goo ma šelanj sargari juwalkaa se, lakkaltunaa Filisti borey kaloo ra mma koy de a ga tonton. Woo ga, Sawul nee sargari juwalkaa se: «A wasa, ni kaboo kaa no†.»

²⁰ Woo banda ga, Sawul nda nga borey kul marga ka koy hala wongudogoo ra. No din ra Filisti borey affoo kul bere nga ceroo ga nda takuba, lakkaltunay beeri tee. ²¹ Ebereyanj kanj za gayyan i hanga Filisti borey bande ka koy i bande, ngi ka kaa ka tonton Izirayel borey kanj cindi Sawul nda Žonatanj bande. ²² Izirayel borey kul kanj cindi ka tugu Efrayim tondi hondey ra maa kanj Filisti borey zuru, Izirayel borey mo ceeci k'i gaarandi wongoo ra. ²³ Hanoo woo, Abadantaa na Izirayel hallasi, wongoo koy hala Bet-Aberj se jine.

²⁴ Izirayel borey hottu hanoo din. Sawul na nga borey žeendi ka nee: «Boraa ma laali kanj ŋaa za almaaroo mana too, za ya n'ay boj faasa agay iberey ra.» Za waatoo woo boro kul mana haya kul ŋaa. ²⁵ Gandaa kul kaa ganjoo ra, yuu goo nongoo kul ra. ²⁶ Waatoo kanj ra borey huru ganjoo ra, yuwoo ga doo, amma boro kul mana kabe sufa a ra k'a danj nga mipoo ra, zama borey ga hunbur žeeyanoo. ²⁷ Žonatanj mana maa kanj nga baaba na jamaa žeendi. A na goboo kanj goo kaboo ra bojoo miti yuwoo ra k'a danj nga mipoo ra. Moŋey nere. ²⁸ Jamaa ra boro foo nee a se: «Ni baaba n'i žeendi ka nee: «Boraa ma laali kanj ŋaa hō.» Ka gar borey fara.» ²⁹ Žonatanj nee: «Ay baaba na gandaa torro. Ay g'a wiri war ga, wa guna takaa kanj nda ay moŋey nere kanj ay na yuwoo woo ikaccu taba. ³⁰ Nda a gar jamaa nka ŋaa ganiimaa ra kanj i duu a ngi iberey ga, i nka si Filisti borey kar ka bisa woo wala?»

³¹ Hanoo din, i na Filisti borey kar za Mikmas hala Ayalonj. Jamaa hanse ka fara, ³² i sar ka gum ganiimaa ga. I na alman buunaa, nda hawey, nda haw-izey zaa k'i koosu laboo ga, jamaa n'i ŋaa nda kuroo. ³³ I n'a har Sawul se ka nee: «Guna, jamaa na zunubu tee Abadantaa ga ka hamoo ŋaa nda kuroo.» Sawul nee: «War toopje, wa tondi beeri

* 14:18 14.18 «Irkoy sundukoo», hantum fooyanj ga nee «beene kaayi-izoo». † 14:19 14.19 «Ni kaboo kaa no» maanaa sargari juwalkaa ma nga kaboo kaa gunandi jinawey ra.

gunguray k'a ka kaa sohō da ay do.»³⁴ Sawul yee ka nee: «Wa say jamaa ra, war ma nee: <Boro foo kul ma kate ya ne nga hawoo wala nga feejoo, a m'a koosu ne. War ma ŋaa, war masi zunubu tee Abadantaa ga ka hamoo ŋaa nda kuroo.>» Cijinoo ra boro foo kul kate nga boŋ hawoo k'a koosu no din.³⁵ Sawul na sargari tonadoo cin Abadantaa se, sargari tonadoo jinaa ti woo kanj a n'a cin Abadantaa se.

³⁶ Sawul nee: «Ir ma doo ka Filisti borey tangam hō cijinoo, ir ma ngi hayey kom hala moo ga boo, de mo ba boro foo masi cindi i ra.» I nee: «Haya kul kanj ga kan ma ne tee.» Woo ga, sargari juwalkaa nee: «Wa nanj ir ma Irkoy ibaayoo ceeci ne ra jina.»³⁷ Sawul na Irkoy ibaayoo ceeci ka nee: «Ya doo ka Filisti borey tangam wala? N'g'i danj ay kaboo ra wala?» Amma hanoo din, a man'a noo zaabi.

³⁸ Sawul nee: «Wa war jamaa boŋkoyney kul manandi kate ne. Wa koroši ka bay haya kanj ti zunuboo woo hō.³⁹ Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, Izirayel Hallasikaa, ba nda ay izoo Žonatanj no k'a tee, šikka sii a ga buu.» Amma jamaa kul ra boro mana tuuru a se.⁴⁰ A nee Izirayel kul se: «Wa yee jere ga, agay nda Žonatanj ay izoo, ir ga koy jere foo ga.» Jamaa nee Sawul se: «Tee woo kanj kan ma ne.»⁴¹ Sawul nee Abadantaa se: «Izirayel Koyoo, cimoo bangandi ir se.» Alkurra karandi, a kanj Žonatanj nda Sawul ga, jamaa henan.

⁴² Sawul nee: «Wa alkurra kar agay nda Žonatanj ay izoo game.» Alkurraa kanj Žonatanj ga.⁴³ Sawul nee Žonatanj se: «Hayaa har ya ne kanj n'n'a tee.» Žonatanj n'a har a se. A nee: «Ya nka ikayna taba yuwoo ra nda goboo kanj goo ay kaboo ra boŋoo. Nga ne, ay yadda ya buu.»⁴⁴ Sawul nee: «Irkoy ma goy goy ay ga nda mana buu, Žonatanj.»⁴⁵ Jamaa nee Sawul se: «Macin, Žonatanj ga buu, nga kanj na hallasi beeroo woo noo Izirayel se, abada! Ir ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, ba hinbiri ize foo si hun boŋoo ra ka kanj laboo ra, zama Abadantaa bande a goy hō.» Takaa woo nda jamaa na Žonatanj soolam, a mana buu.⁴⁶ Sawul fay nda ka Filisti borey gaaray, a žigi ka koy. Filisti borey koy ngi do.

Sawul hin nga wongey ra

⁴⁷ Waatoo kanj Sawul na kokoytaraa zaa Izirayel ra, nongoo kul here a na nga iberey Mowab, nda Amoj borey, nda Edom, nda Soba kokoyey, nda Filisti borey wongu. Nongu kul kanj ra a koy, a g'i kar.⁴⁸ A na nga gaaboo danj ka Amalek kar, a na Izirayel kaa nga komakey kabey ra.

Sawul hugoo borey

(Taarikey 1na 8.33–40; 9.39–43)

⁴⁹ Sawul iz'arey ti Žonatanj, nda Yišwi, nda Malkišuwa. Ize woyey man'ti kala ihinka: ijinaa maapoo ti Merab, ikaccaa maapoo ti Mikal.⁵⁰ Sawul wandoo maapoo ti Ahinowam, Ahimas ize woy no. Nga wongu-izey jineboraa man'ti kala Abner, Sawul hasaa Ner iz'aroo.⁵¹ Kiš ti Sawul baaba, Ner ti Abner baaba, i man'ti kala Abiyel izey.

⁵² Wongu hotta ka huru Filisti borey nda Sawul game, Sawul waatoo kul ra. Aru wongaari gaabikoyini kul kanj Sawul dii a, a mm'a tonton nga kaboo ga.

15

Izirayel borey na Amalek borey wongu

¹ Samiyel nee Sawul se: «Abadantaa n'ay sanba ya ni yon hala ma tee kokoy nga jamaa boŋ, Izirayel boŋ. Adiši hanajer hayaa kanj Abadantaa g'a har se.² Hayaa ne kanj Abadantaa, Adupnakoyoo n'a har: <Ay kayandi ka bana Amalek borey ra, woo kanj i n'a tee Izirayel se ka fondaa daabu waatoo kanj a ga žigi ka hun Misira.³ Sohō koy, ma Amalek borey kar, ngi nda haya kul kanj ti ngi wane, m'i halaci sōy, mas'i nanj, ma aru nda woy wii, zanka, nda taana, nda haw, nda feeji, nda hancin, nda yoo, nda farka.>»

⁴ Sawul na jamaa cee k'i kabu Telem, boro zenber zangu hinka (200.000) ti cee dirakey, Žuda se boro zenber woy (10.000).⁵ Sawul too hala Amalek koyraa ra, a na kumsay hirri gooru ra.⁶ Sawul nee Keni borey se: «Wa koy, wa zunbu ka mooru Amalek borey ya si koy war derandi i bande, zama n'goy nda borohennataray Izirayel borey here waatoo kanj i žigi ka hun Misira.» Keni borey mooru Amalek borey.⁷ Sawul na Amalek borey kar za Hawila hala Šur kanj ga tenje Misira.⁸ A na Agag, Amalek borey kokoyoo dii a ga huna. A na jamaa kul halaci sōy, a n'i wii nda takuba.⁹ Amma Sawul nda jamaa na Agag nanj a ga huna, nga nda haya kanj ti ihenna alman buuney nda alman beerey ra, nda alman naasey, nda feeji gaaru izey, haya kul kanj goo no kanj ti ihenna. Wey din kul i mana baa ngi m'i halaci sōy. Hayey kanj i n'i halaci sōy ti wey kanj ga faabu nda wey kanj ga ŋom.

¹⁰ Abadantaa na šenni har Samiyel se ka nee: ¹¹ «Ay nimsi nda haya kanj se ay na Sawul danj kokoytaraa ra, zama a na banda bere ya ne, a man'ay šenney ka goy.» Samiyel futu, a kaati ka Abadantaa cee cijinoo kul.

¹² Samiyel biya ka tun ka koy Sawul kubay. Fondaa ra, a maa kanj Sawul koy Karmel, nga ne, a na hongandihaya foo kayandi nga boŋ maapoo ga, woo banda ga, a kuubi ka doo Gilgal. ¹³ Samiyel koy Sawul do, Sawul nee a se: «Abadantaa ma albarka danj ni ra. Ay na Abadantaa šennoo tee.» ¹⁴ Samiyel nee: «Macin ti alman buuna hēenoo woo nda alman beeri booroyanoo woo kanj ay hanjawey ga maar'ey?» ¹⁵ Sawul nee: «Amalek borey do i n'i ka hun. Jamaa nka kate alman buuna henney nda alman beeri henney hala ngi ma duu k'i kaa sargari Abadantaa, ni Koyoo se, cindey ir n'i halaci šōy.» ¹⁶ Samiyel nee Sawul se: «A wasa, ay ga hayaa har ma ne kanj Abadantaa n'a har ya ne cijin.» Sawul nee: «Šelan.»

¹⁷ Samiyel nee: «Man'ti waatoo kanj n'ga hongu kanj boro kaccu ti ni, nga no ni tee boŋkoyni Izirayel alkabiilawey se, nga ra Abadantaa na ni yon hala ma tee kokoy Izirayel se wala?» ¹⁸ Abadantaa nka ni sanba ka nee: «Koy ma Amalek boro zunubantey halaci šōy. M'i wongu hala i ma ben. ¹⁹ Macin se mana hanjajer Abadantaa se? Macin se n'na ni boŋ warra algaaniimaa ga ka goy futu tee Abadantaa jine.» ²⁰ Sawul nee Samiyel se: «Ay na hanjajer Abadantaa se, ay koy fondaa bande kanj ra Abadantaa n'ay sanba. Ay kate Agag, Amalek borey kokoyoo, ay na Amalek borey kar k'i halaci šōy. ²¹ Amma borey na haya zaa algaaniimaa ra, alman buuna henney, nda alman beeri henney k'i zaa hayey kanj halaci šōy ra k'i kaa sargari Abadantaa, ni Koyoo se Gilgal koyraa.» ²² Samiyel nee: «Sargari kukurantey nda sargarey

ga kan Abadantaa se ka bisa boro ma hanjajer Abadantaa se wala? Kalaa, kalaa, ka hanjajer Abadantaa se baa sargari kaayan, ka lakkal danj baa feeji gaarey maaney sargari.

²³ Zama tureyan Abadantaa ga, ga too gunandiyen zunuboo, hipešenday ga sawa nda tooru ganayan laalaroo.

Zama ni wanji Abadantaa šennoo ga, nga mo ga wanji ni ga, n'si yee ka tee kokoy.»

²⁴ Sawul nee Samiyel se: «Ay na zunubu tee, ay na Abadantaa yaamaroo hoo, ay na ni šenney hoo. Ya nka hunbur jamaa, ay hanga ngi šenney. ²⁵ Sohō ay g'a wiri ni ga, ay zunuboo yaafa ya ne, ir ma yee cere bande, ay ga koy sujudu Abadantaa se.» ²⁶ Samiyel nee Sawul se: «Ay si yee ni bande. Ni wanji Abadantaa šenney ga, Abadantaa ga wanji ni ga, n'si yee ka tee kokoy Izirayel se.»

²⁷ Samiyel na duma bere ka koy, waatoo kanj a ga koy, Sawul na Samiyel darbaa mipoo dii, darbaa kottu. ²⁸ Samiyel nee a se: «Abadantaa na Izirayel kokoytaraa kottu k'a taa ni kone hō, a g'a noo boro se kanj baa ni. ²⁹ Izirayel Koy daržantaa si taari, a si nimsi, man'ti adamize no kanj ga nimsi.» ³⁰ Sawul nee: «Ay na zunubu tee, sohō ay g'a wiri ni ga, ay beerandi ay jamaa boro beerey jine nda Izirayel jine. Ir ma yee cere bande, ay ga koy sujudu Abadantaa, ni Koyoo jine.» ³¹ Samiyel yee kate, a hanga Sawul bande, Sawul sujudu Abadantaa jine.

³² Samiyel nee: «Wa kate ya ne Agag, Amalek borey kokoyoo.» Agag man ka kaa a do nda farhā, a mma nee nga boŋ se: «Šikka sii buuyanoo šennoo sii no.» ³³ Samiyel nee: «Ni takubaa ka kate woyyanj izey faati, ni jaa mo wanoo dere.» Samiyel na Agag dunbu-dunbu k'a wii Abadantaa jine Gilgal.

³⁴ Samiyel koy Rama, Sawul žigi ka koy nga do Gibeya, Sawul koyraa ra. ³⁵ Hala Samiyel buuroo ga, a mana yee ka dii Sawul. Samiyel cindi binehēenay ra Sawul misoo se, zama Abadantaa nimsi nda haya kanj se nga na Sawul tee kokoy Izirayel se.

16

Irkoy na Dawda suuba a ma tee kokoy

¹ Abadantaa nee Samiyel se: «Hala waati foo no ni binoo ga hēe ka ben Sawul misoo se? Agay, ay wanji a ga, a si yee ka tee kokoy Izirayel se. Ni hiloo too nda jii ma koy. Ay ga ni sanba Yišay, Betelehem boraa do, zama ay dii kokoy nga iz'arey ra ya ne.»

² Samiyel nee: «Takaa foo nda ay ga koy? Nda Sawul maar'a, a g'ay wii.» Abadantaa nee: «Ma koy nda ni bande haw zan, ma nee kanj ni nka kaa ka sargari kaa Abadantaa se. ³ Ma Yišay cee sargari kaadogoo ra, agay hunday ga ni bayrandi hayaa kanj n'ga hima k'a tee. Boraa kanj ay ga cebe ma ne, ma jii doori boŋoo boŋ k'a tee kokoy.»

⁴ Samiyel na hayaa tee kanj Abadantaa n'a har a se, a koy Betelehem. Koyraa boro beerey kaa a do nda jijiriyan k'a kubay, i nee a se: «Baani?» ⁵ A nee: «Baani de. Sargari no ay kaa k'a kaa Abadantaa se. Wa war boŋ danj jere ga Irkoy se ka kaa ay

bande sargari kaadogoo ra.» A na Yišay nda nga iz'arey danj jere ga Irkoy se k'i cee sargari kaadogoo ra. ⁶ Waatoo kanj i too, Samiyel dii Eliyab, a nee nga boŋ se: «Šikka sii boraa kanj Abadantaa n'a suuba a ma yonandi, nga ti woo Abadantaa jine.» ⁷ Abadantaa nee Samiyel se: «Masi nga kunturoo wala nga kayyanoo guna, zama ay wanji a ga. Abadantaa laasaaboo nda adamize wanoo man'ti affoo. Adamize si haya guna kala nda tarayheroo, amma Abadantaa, bine no a g'a guna.»

⁸ Yišay ciya Abinadab se a ma bisa Samiyel jine. Samiyel nee: «Abadantaa mana woo mo suuba.» ⁹ Yišay na Šamma bisandi, Samiyel nee: «Abadantaa mana woo mo suuba.» ¹⁰ Yišay na nga iz'arey boro iyye bisandi Samiyel jine. Samiyel nee Yišay se: «Abadantaa mana boro kul suuba i ra.» ¹¹ Woo banda ga, Samiyel nee Yišay se: «Soogey kul ti wey?» A nee: «Ikaccaa ka cindi, amma almaney no a goo m'i kur.» Woo ga, Samiyel nee Yišay se: «Boro danj i m'a ceeci kate, zama ir si goro sargaroo ŋaadogoo ra nda a mana kaa ne.»

¹² Yišay danj i m'a ceeci kate. Gaahamoo ga ciray, a goo nda mootondi hennayan, nga kunturoo ga boori. Abadantaa nee Samiyel se: «Tun k'a yon, nga no.» ¹³ Samiyel na hilloo zaa k'a yon armyey game. Za hanoo din, Abadantaa Hundoo zunbu Dawda ga. Samiyel tun ka koy Rama.

Abadantaa Hundoo hun Sawul ga

¹⁴ Abadantaa Hundoo mooru Sawul, ka gar hundi laala kanj hun Abadantaa do n'a torro. ¹⁵ Sawul borey nee Sawul se: «Nga ne, hundi laala kanj hun Irkoy do na ni torro. ¹⁶ Ir g'a wiri ni ga, ir koyoo, ma nanj ir ma aru ceeci kanj ga wan kurbu karyan, a g'a kar nda nga kaboo waati kanj hundi laalaa kanj hun Irkoy do zunbu ni ga, de a ga baa ma ne.» ¹⁷ Sawul nee: «Ay g'a wiri war ga, wa duu ya ne aru kanj ga kara henna, wa kate a ya ne.» ¹⁸ Arusooga goykey affoo zaabi ka nee: «Ay dii Yišay, Betelehem boraa iz'aru foo kanj ga wan karyan, wongaari mo no, asaja no, a ga wan šenni, aru henna no, Abadantaa goo a bande.»

¹⁹ Sawul na dontokawayan sanba Yišay do i ma nee a se: «Ni iz'aroo Dawda kanj goo almaney bande sanba ya ne.» ²⁰ Yišay na farka foo dii, a na ŋaayan, nda hunbar foo alaneb hari mooro, nda hancin-ize foo jeeje a ga, a n'a noo nga iz'aroo Dawda se a ma koy a noo Sawul se. ²¹ Dawda koy Sawul do ka goy a se. Sawul hanse ka bag'a. A n'a tee nga wongu jinawey zaakaa. ²² Sawul danj i ma nee Yišay se: «Ay g'a wiri ni ga, ma Dawda nanj ya ne, zama ay na alhormo tee a se.» ²³ Waati kul kanj hundoo kanj hun Irkoy do kaa Sawul ga, Dawda ga kurboo zaa k'a kar, Sawul ga hunsar, de a ga baa a se, hundi laalaa ga mooru Sawul.

17

Dawda nda Goliyat yenjaa

¹ Filisti borey na ngi wongu-izey marga wongoo se. I na cere marga Soko koyraa ra kanj ti Žuda wane. I na ngi kaloo gorandi Soko nda Azeka koyrawey game Efes-Damin ra. ² Sawul nda Izirayel borey mo na cere marga. I na ngi kaloo gorandi tuuriŋaa beerey gooroo ra, i na ngi wongu-izey marga jama-jama Filisti borey tenje. ³ Filisti borey goo ma kay jere ga tondi hondu foo boŋ, Izirayel mo goo ma kay jere ga tondi hondu tana foo boŋ, gooroo goo gamey ra.

⁴ Asaja foo fatta Filisti borey kaloo ra ka dira ka kaa. Maapoo ti Goliyat, Gat koyraa boro no, kabedaaru iddu nda kabetaami foo kuuyan bara a se. ⁵ Alhan fuula bara boŋoo ra, alhan kanj i n'a tee kokoši kaayi kanj tiŋaa ti kilo woydu (60) bara a ga. ⁶ Ceehamey ga daabu nda alhan, alhan yaaji goo jesoo ga. ⁷ Nga yaaji hinkantoo bundoo ga hima maalawey kaymi bundoo, yaajoo boŋoo, guuru no, nga tiŋaa ti kilo iyye. Boraa kanj ga nga koraa zaa ga dira jinoo ra. ⁸ A ga kay, a ga kaati Izirayel wongu-izey jamaa ga ka nee: «Macin se war ga fatta ka war wongu-izey marga jama-jama? Man'ti agay no Filisti boraa wala, man'ti war ti Sawul baŋney? Wa aru suuba kanj ma zunbu ka kaa ay ga. ⁹ Nda a hin agay k'ay kar, ir ga tee war baŋney, amma nda ay hin a k'a kar, war ga tee ir baŋney, war ga alhaadimay ir se.» ¹⁰ Filisti boraa nee koyne: «Hō agay, ay ga Izirayel wongu-izey jamaa wow. W'ay noo aru kanj agay nda a ga cere kar.» ¹¹ Sawul nda Izirayel kul maa Filisti boraa šenney. Biney dunbu, i hanse ka hunbur.

¹² Woo gar Dawda man'ti kala Efrata kanj goo Betelehem, Žuda gandaa ra boro iz'aru. Maapoo ti Yišay, iz'aru yaaha bara a se. Sawul waatoo ra, aru no kanj hanse ka žen. ¹³ Yišay iz'aru hinza jinaa koy kara Sawul ga ka wongu. Iz'aru hinzaa kanj koy wongu maapey ne: Eliyab ti iz'aru jinaa, ihinkantoo ti Abinadab, ihinzantoo ti Šamma.

¹⁴ Dawda ti i kul koddaa. Kanj iz'aru beeri hinzaa koy Sawul bande, ¹⁵ Dawda ga doonay ka koy Sawul do, woo banda ga, a yee kate ka nga baaba almaney kur Betelehem.

¹⁶ Filisti boraa ga man kate cijin nda zaari. A ga woo tee ka kay jiney ra jir'bi woytaaci (40). ¹⁷ Yišay nee nga iz'aroo Dawda se: «Zaa ka koy nda ni armey se taasu gurunbu haagantaa saakoo woo nda takula woyaa (10) woo, ma zuru ka koy nda ey ni armey do kaloo ra. ¹⁸ Ma koy nda gaši woyaa (10) woo boro zenber (1.000) bonkoynoo se. N'ga dii taka kanj ti ni armey takaa, de ma kate ya ne haya kanj ga cebe kanj i ga huna. ¹⁹ I goo Sawul bande nda Izirayel arey kul tuuriḡnaa beerey gooroo ra ka Filisti borey wongu.»

²⁰ Dawda biya ka tun. A na almaney talfi boro foo ga, a na nga jinawey zaa ka koy nda takaa kanj nda Yišay n'a yaamar. Waatoo kanj a too kaloo do, wongu-izey goo ma koy wongudogoo ra, i ga wongu kaati tee. ²¹ Izirayel nda Filisti borey na ngi wongu-izey marga jama-jama, i ga cere tenje. ²² Dawda na jinawey kanj goo a kone nan jinay lakkalkaa do, a zuru ka koy wongudogoo ra. Za a too, a na nga armey hāa wala i ga saabu. ²³ A goo ma šelanj i bande kanj nga ne ma fatta kate Filisti borey ra, asajaa kanj se i ga nee Goliyat, Filisti boraa kanj si hun kala Gat. A goo ma šenni follokaa har, Dawda maar'a. ²⁴ Waati kanj Izirayel borey dii aroo woo, i zuru ka yee banda, i hanse ka hunbur. ²⁵ Izirayel borey nee: «War ga dii aroo woo kanj ga fatta kate wala? A mma Izirayel wow, nga se a ga fatta kate. Boro kanj n'a wii, kokoyoo ga alman beeri noo a se, a g'a noo nga ize woyoo, nga hugoo si yee ka alkaasi bana Izirayel ra.»

²⁶ Dawda nee arey kanj nga nda ey ga kay se: «Macin no i g'a tee boraa se kanj ga Filisti boraa woo wii ka haawoo kaa Izirayel ga? May ti Filisti boraa woo, jofolaa woo kanj ga yadda ka Irkoy hunantaa wongu-izey jamaa wow?» ²⁷ Jamaa na šenni follokaa har a se ka nee: «Hayaa ne kanj i g'a tee boraa se kanj g'a wii.» ²⁸ Eliyab, Dawda beer'aroo kanj ga maa Dawda ga šelanj arey bande futu Dawda ga. A nee: «Macin se ni zunbu kate, may no n'n'a nanj alman kur kaccaa din do saajoo ra? Agay, ay ga ni moo-izetaraa nda ni anniya laalataraa bay. Hala ma duu ka dii wongoo, nga se ni zunbu kate ne ra.» ²⁹ Dawda nee: «Macin no ay n'a tee? Ya nka hāa de.» ³⁰ A hun nga beeroo do ka bere boro foo here k'a hāa nda šenni follokey. Jamaa na zaabi follokaa har a se.

³¹ Borey maa hayaa kanj Dawda g'a har, i koy alhabar danj Sawul ra. Sawul donto i ma kate a. ³² Dawda nee Sawul se: «Boro kul binoo masi hun boraa woo maaganda se. Agay, ni tamoo, ay ga koy yenje Filisti boraa woo bande.» ³³ Sawul nee Dawda se: «N'si hin ka koy yenje Filisti boraa woo bande, zama ni man'ti kala arwasu. Nga, wongaari no za nga zankataraa ra.» ³⁴ Dawda nee Sawul se: «Waatoo kanj agay, ni tamoo cindi k'ay baaba almaney kur, nda ganjihayla wala urs kaa ka alman haamay, ³⁵ ya mma zuru a bande, ay g'a kar, ay ga almanoo kaa mijoo ra. Nda a kay ya ne, ay g'a dii nda kaaboo, ay g'a kar, ay g'a wii. ³⁶ Takaa woo nda ni tamoo ga ganjihaylaa wala ursoo wii. Filisti boraa jofolaa woo ga tee ngi cine, zama a nka Irkoy hunantaa wongu-izey jamaa wow.» ³⁷ Dawda nee koyne: «Abadantaa kanj n'ay kaa ganjihaylaa nda ursoo kabeboyey ra, nga k'ay kaa Filisti boraa woo kaboo ra.» Woo banda ga, Sawul nee Dawda se: «Koy, Abadantaa ma bara ni bande.»

³⁸ Sawul na nga boḡ darbayey danj Dawda ga, a na alhan darbay danj boḡoo ra, a na guuru darbay danj jindoo ra. ³⁹ Dawda na Sawul takubaa danj nga centoo ga nga bankaarayey ga, a ceeci ka dira, a mana hin, a mana doona ey. A nee Sawul se: «Ay si hin ka dira nda wey, ya na doona ey.» Dawda n'i kaa nga ga. ⁴⁰ A na nga goboo zaa kaboo ra, a na tondi-ize yutta guu suuba gooroo ra, a n'i danj nga kurkaw bolboloo ra, nga foolaa ra. Woo banda ga, nga fizzaa goo kaboo ra, a ga dira ka man Filisti boraa. ⁴¹ Filisti boraa ga man Dawda kayna-kayna, boraa kanj ga nga koraa zaa goo a jine. ⁴² Filisti boraa ga Dawda guna nda dondaceray, a si dii de kala zanka ciray kanj kunturoo ga boori. ⁴³ Filisti boraa nee Dawda se: «Hanši ti agay kanj se n'ga kaa ay ga nda gobuyan?» Filisti boraa na Dawda danga nda nga toorey maaney. ⁴⁴ Woo banda ga, Filisti boraa nee Dawda se: «Kaa ne, ay ga ni hamoo noo cirawey nda ganji hoogawey se.» ⁴⁵ Dawda nee Filisti boraa se: «Ni, n'ga kaa ay ga nda takuba, nda yaajiyaj. Agay, ay ga kaa ni ga nda Abadantaa, Aduḡnakoyoo maapoo kanj ti Izirayel wongu-izey jamaa Koyoo kanj n'n'a wow. ⁴⁶ Hō, Abadantaa ga ni danj ay kaboo ra, ay ga ni kar, ay ga ni bonoo dunbu. Hō ay ga Filisti borey kaloo bukawey noo cirawey nda laboo hoogawey se. Woo ra laboo kul ga bay Izirayel goo nda Koy. ⁴⁷ Takaa woo ra jamaa woo kul ga bay kanj man'ti takuba, man'ti yaaji nda Abadantaa ga boro hallasi. Zama wongoo man'ti kala Abadantaa wane, nga no ka war danj ir kabey ra.» ⁴⁸ Waatoo kanj Filisti boraa tun ka man Dawda, Dawda cahā ka koy wongudogoo ra ka Filisti boraa kubay. ⁴⁹ Dawda na nga kaboo danj nga bolboloo ra ka tondi-ize foo zaa k'a warra nda nga fizzaa, tondoo huru tepaa ra, Filisti boraa kanj nga ndumoo ga laboo ra.

⁵⁰ Takaa woo nda fizza nda tondi-ize foo Dawda hin Filisti boraa. A n'a wii bila nda takuba ma bara a kone. ⁵¹ Dawda zuru ka koy Filisti boraa jeroo ga, a na nga takubaa zaa, a n'a hoobu k'a kaa naŋoo ra k'a wii, a na boŋoo kaa jindoo ga nda takubaa. Kaŋ Filisti borey ga dii kaŋ ngi wongaaroo buu, i zuru. ⁵² Dogoo din da Izirayel nda Žuda borey na wurru tee. I na Filisti borey gaarandi hala gooroo hurudogoo ra, hala Ekroŋ miŋoo ga. Filisti borey kaŋ ka buu Šarayim fondaa ra hala Gat nda Ekroŋ.

⁵³ Waatoo kaŋ Izirayel borey fay nda ka Filisti borey gaaray, Izirayel borey yee kate ka alganiima zaa kaloo ra. ⁵⁴ Dawda na Filisti boraa boŋoo zaa, a n'a ka koy Žerizalem. A na Filisti boraa wongu jinawey daŋ nga hukukumoo ra.

⁵⁵ Waatoo kaŋ Sawul dii kaŋ Dawda ga fatta ka koy Filisti boraa kubay, a nee Abner kaŋ ti wongu-izey jineboraa se: «May ize ti woo, Abner?» Abner nee: «Ay ga žee nda ni hundoo, kokoyoo, ay si bay.» ⁵⁶ Kokoyoo nee a se: «Alhabar ceeci ka bay boro kaŋ ize ti woo.» ⁵⁷ Waatoo kaŋ Dawda yee kate ka hun Filisti boraa wiidogoo ra, Abner n'a dii ka koy nda a Sawul do. Filisti boraa boŋoo goo Dawda kaboo ra. ⁵⁸ Sawul nee a se: «Ay zankaa, may ize ti ni?» Dawda nee: «Ni tamoo Yišay, Betelehem boraa izoo ti agay.»

18

Ceretaray huru Žonataŋ nda Dawda game

¹ Za Dawda šelaŋ ka ben Sawul bande, Žonataŋ nda Dawda hundey denji cere ga, Žonataŋ bag'a sanda nga boŋ hunday. ² Zaari follokaa ra Sawul na Dawda dii, a mana naŋ a ma yee nga baaba hugoo do. ³ Žonataŋ na amaana daŋ nga nda Dawda game, zama Žonataŋ bag'a sanda nga boŋ hunday. ⁴ A na burmusoo kaŋ goo a ga kaa k'a noo Dawda se, nda nga bankaarawey, nda takubaa, nda nga biraa, nda nga gamahawoo.

⁵ Dawda ga koy nongu kul kaŋ ra Sawul n'a donto, nga teegoyey kul ga boori. Sawul n'a daŋ nga wongu-izey jine, jamaa kul ga bag'a, ba Sawul goykey.

Sawul ceeci ka Dawda wii

⁶ Waatoo kaŋ borey ga yee kate ka hun wongudogoo ra, kaŋ Dawda willi kate ka hun Filisti boraa Goliyat wiidogoo ra, woyey hun Izirayel koyrawey kul ra ka don ka gaani ka kokoyoo Sawul kubay nda tubal-izeyan, nda naali, nda guuruyan kaŋ ga hēe. ⁷ Woyey kaŋ ga don ga cere zaabi ka nee:

«Sawul na boro zenberyan wii,
Dawda na zenber woyyan wii.»

⁸ Sawul hanse ka futu, woo mana kan a se. A nee: «I ga zenber woyyan har Dawda se, agay zenberyan. Haya kul mana cindi a se kala kokoytaraa.» ⁹ Za hanoo din, Sawul mma Dawda guna nda gulluyan.

¹⁰ Subaa ra, Irkoy naŋ hundi laala* ma huru Sawul ra, a tee hollay-ize nga hugoo gundoo ra. Dawda na kurboo kar nda nga kabey sanda waati kul takaa. Yaaji goo Sawul kaboo ra. ¹¹ Sawul na nga yaajoo šerre ka nee nga boŋ se: «Ay ga Dawda denjandi cetaa ga.» Amma cee hinka Dawda g'a mulay. ¹² Sawul hunbur Dawda, zama Abadantaa goo Dawda bande, Abadantaa na Sawul naŋ. ¹³ Sawul na Dawda moorandi nga, a n'a tee wongu-ize boro zenber foo (1.000) se boŋkoyni. Dawda goo wongu-izey jine waati kaŋ i ga fatta ka koy wongu nda waati kaŋ i ga yee kate. ¹⁴ Dawda teegoyey kul ga boori, Abadantaa goo a bande. ¹⁵ Kaŋ Sawul dii kaŋ Dawda teegoyey ga hanse ka boori, a hunbur Dawda. ¹⁶ Amma Izirayel kul nda Žuda ga baa Dawda, zama nga no ma huru i jine ka koy wongu ka yee kate.

Dawda tee Sawul se nzura

¹⁷ Sawul nee Dawda se: «Ay ize woy beeroo Merab ne, ay g'a noo ma ne a ma tee ma ne wande nda n'ga goy ya ne nda hinay, ma Abadantaa wongey tee.» Sawul nee nga boŋ se: «Agay hunday si hima ka Dawda wongu, Filisti borey m'a wongu.» ¹⁸ Dawda na Sawul zaabi ka nee: «May ti agay, macin ti ay borey, macin ti ay baaba alkabiilaa Izirayel ra hala ya tee kokoyoo nzuraa?» ¹⁹ Waatoo kaŋ Merab, Sawul ize woyoo waatoo too kaŋ ra a ga hima ka nondi Dawda se, i n'a noo Adiriyel, Mehola boraa se a ma tee nga wandoo.

²⁰ Mikal, Sawul ize woyoo ga baa Dawda. I n'a har Sawul se, woo kan a se. ²¹ Sawul nee nga boŋ se: «Ay g'a noo a se hala a ma tee a se kumsay, de Filisti borey m'a wii.» Sawul nee Dawda se: «Hō ti cee hinkantoo kaŋ ay ga nee ma ne kaŋ n'ga tee ya ne nzura.» ²² Sawul nee nga goykey se: «Wa ciinay ka nee Dawda se: «Nga ne, n'ga kan kokoyoo se, nga goykey kul ga baa ni, tee a se nzura.»» ²³ Sawul goykey n'a har Dawda

* 18:10 18.10 Zamnaa 16.14.

jine, Dawda nee: «War ga hongu haya kaccu no boro ma tee kokoyoo nzuraa? Agay, ay ga talka, ay ga kacca.»

²⁴ Sawul goykey na Dawda šenney ka too Sawul do. ²⁵ Sawul nee: «Wa nee Dawda se: «Kokoyoo si baa hijay alman, a si baa kala Filisti borey aru zangu (100) toošidoo mee kuurey, hala a ma nga boŋ faasa kokoyoo iberey ra.» Sawul mma hongu nga ga taka tee kaŋ ra Filisti borey ma Dawda kaŋandi. ²⁶ Sawul goykey na šenney wey ka too Dawda do. Woo kan Dawda se nga ma tee kokoyoo se nzura. Za waatoo kaŋ kayandi mana too, ²⁷ Dawda tun ka koy, nga nda nga borey, a na boro zangu hinka (200) wii Filisti borey ra. Dawda kate ngi toošidoo mee kuurey, i na hinna timmantaa noo kokoyoo se hala a ma duu ka tee kokoyoo se nzura. Woo ga, Sawul n'a noo nga ize woyoo Mikal a ma tee nga wandoo.

²⁸ Sawul dii, a faham kaŋ Abadantaa goo Dawda bande, de mo kaŋ nga ize woyoo Mikal ga baa Dawda. ²⁹ Sawul mma koy de a ga hunbur Dawda. Sawul tee Dawda se iberi nga hunaroo kul ra.

³⁰ Waatoo din Filisti borey boŋkoyney ga fatta ka koy wongu, waati kul kaŋ i fatta ka koy wongu, Dawda ga zaame wongey ra ka bisa Sawul goykey jerey kul. Dawda hanse ka duu maa.

19

Žonatanj faasa Dawda se

¹ Sawul šelanj nga iz'aroo Žonatanj nda nga goykey kul se kaŋ nga ga Dawda wii. Ka gar Dawda ga hanse ka kan nga iz'aroo Žonatanj se. ² Žonatanj na alhabar daŋ Dawda ka ka nee: «Ay baaba Sawul goo ma ceeci ka ni wii. Ay g'a wiri ni ga, suba subbaahi ma ni boŋ hawgay, ma koy tugudoo ra, ma tugu. ³ Agay, ay ga fatta ka koy ay baaba jere hawsaa kaŋ ra n'goo ra, ay ga šelanj a se ni ga, woo ra ay ga anniyaa bay, de ay ga alhabar daŋ ni ra.»

⁴ Žonatanj na Dawda maa henna har nga baaba Sawul se, a nee: «Kokoyoo masi duu zunubu nga tamoo Dawda ga, zama a mana duu ni ga zunubu. Hayey kaŋ a n'i tee hanse ka ni nafa. ⁵ A na nga hundoo fur ka Filisti boraa Goliyat wii, Abadantaa na Izirayel kul noo zaame beeri. N'dii a, ni jaali. Macin se n'ga duu zunubu ka boro kaŋ mana haya kul tee kuroo mun, ka Dawda wii bila addalil?» ⁶ Sawul na haŋajer Žonatanj se, a žee ka nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo, Dawda si wiiyandi.» ⁷ Žonatanj na Dawda cee, a na šenney wey kul har a se. Woo banda ga, Žonatanj koy nda Dawda Sawul do, a koy a ga nda nga goyoo Sawul jere sanda cee jinaa takaa.

Dawda zuru Sawul maaganda

⁸ Wongoo yee ka sintin. Dawda fatta ka Filisti borey tangam, a n'i kar karyan laala hala nongu kaŋ ra i mma zuru a jine.

⁹ Abadantaa naŋ hundi laalaa* ma huru Sawul ra, a gar a mma goo ma goro nga do, nga yaajoo goo kaboo ra. Dawda goo ma kuntijoo kar. ¹⁰ Dogoo din da Sawul baa nga ma Dawda hay nda nga yaajoo hala k'a denji cetaa ga. Amma Dawda na Sawul mulay, yaajoo koy suka cetaa ra. Woo ga, Dawda zuru, cijinoo din ra a yena. ¹¹ Sawul na dontokawayaj sanba i ma koy Dawda hugoo do k'a koroši, subbaahoo ra i m'a wii. Amma Mikal, Dawda wandoo na alhabar daŋ Dawda ra ka nee: «Nda mana zuru hō cijinoo, suba n'ga wiiyandi.» ¹² Mikal na Dawda zumandi nda funeetaraa, a koy, a zuru ka yena. ¹³ Woo banda ga, Mikal na nga tooroo zaa k'a jisi daaroo ra, a na hancin hinbiri šukka kaccu daŋ daaroo boŋoo ga, a n'a gum nda zaara. ¹⁴ Waatoo kaŋ Sawul na dontokawayaj sanba i ma koy Dawda dii, Mikal nee: «A mma wirci.» ¹⁵ Sawul yee k'i sanba i ma koy dii Dawda, a nee: «Wa kate a ya ne k'a žigandi nda nga daaroo, a ma wiiyandi.»

¹⁶ Dontokey yee kate, de i gar tooroo goo daaroo ra, hancin hinbiri šukkaa goo daaroo boŋoo ga. ¹⁷ Sawul nee Mikal se: «Macin se n'na takaa woo k'ay darga? Macin se n'na agay iberoo naŋ a ma yena?» Mikal nee Sawul se: «A nka nee ya ne: «Ay naŋ ya koy, nda man'ti woo, ay ga ni wii.»»

¹⁸ Takaa woo nda Dawda zuru ka nga boŋ kaa. A koy Samiyel jeroo ga Rama, a na hayaa kul har a se kaŋ Sawul n'a goy nga ga. Woo banda ga, a koy Samiyel bande, de i goro Nayot. ¹⁹ Sawul duu alhabar kaŋ Dawda goo Nayot kaŋ goo Rama. ²⁰ Sawul na dontokawayaj sanba i ma koy Dawda dii. I dii annabi jamaa kaŋ goo ma annabitaray tee†, Samiyel ti ngi jineboraa. Irkoy Hundoo zunbu Sawul dontokey ga, ngi mo na annabitaray

* 19:9 19.9 Zamnaa 16.14; 18.10. † 19:20 19.20 Zamnaa 10.5.

tee. ²¹ Sawul duu alhabaroo, a na dontokaw tanayan sanba, ngi mo na annabitaray tee. A yee koyne ka dontokaw tanayan sanba cee hinzantoo, ngi mo na annabitaray tee. ²² Woo ga, Sawul hunday koy Rama. Waatoo kanj a too day beeroo do kanj goo Seku, a hãa ka nee: «Man ra Samiyel nda Dawda goo?» I nee a se: «I goo Nayot kanj goo Rama.» ²³ A hun no din ka koy Nayot kanj goo Rama. Irkoy Hundoo zunbu nga mo ga, a koy nga fondaa ra a ga annabitaray tee hala a too Nayot kanj goo Rama ra. ²⁴ Kanj a too no din, nga mo na nga bankaarawey kaa, nga mo ga annabitaray tee Samiyel jine. A na nga boj kanandi laboo ra, a cindi no din gaa koonu zaaroo kul nda cijinoo kul. Woo se i ga nee: «Sawul mo mma bara annabey ra wala?»

20

Žonatanj na amaana danj nga nda Dawda game

¹ Dawda zuru ka hun Nayot kanj goo Rama. A koy Žonatanj gar ka nee a se: «Macin no ay n'a tee? Macin ti ay layboo, man zunuboo kanj ay duu a ni baaba ga kanj se a ga baa nga m'ay hundoo kaa?» ² Žonatanj nee a se: «Abada n'si buu. Guna, ay baaba si haya kul tee nda a mana alhabar danj ay ra, a ma tee haya beeri wala ikaccu. Adiši macin se ay baaba ga woo tugu ya ne? Woo si kubay.» ³ Dawda žee ka nee: «Ni baaba ga bay kanj n'na alhormo tee ya ne, woo se a ga nee nga boj se: <Žonatanj masi bay, a masi dor.> Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo nda ni maapoo, ceedaaru folloku bara agay nda buuyan game.»

⁴ Žonatanj nee Dawda se: «Woo kanj n'n'a har, nga no ay g'a tee ma ne.» ⁵ Dawda nee Žonatanj se: «Nga ne, suba no handoo ga kay, ay ga hima ka goro ka ŋaa kokoyoo bande, amma nanj ya koy, ay ga tugu hawsaa ra hala jirbi hinzantoo cijinoo. ⁶ Nda ni baaba dii kanj ay sii no, ma nee a se: <Dawda nk'a wiri ay ga nda šenday kanj ya nanj nga ma cahã ka koy Betelehem, nga koyraa ra, zama ngi alkabiilaa kul jiiri kul sargaroo no ma hun.> ⁷ Nda a nee: <A boori>, agay, baffoo si duu agay, ni tamoo, amma nda a futu, ma bay kanj a kayandi kanj nga ga bone tee. ⁸ Ma goy nda laadirtaray agay, ni tamoo here, zama Abadantaa maapoo ga n'na amaana danj ir game. Amma nda goy futu goo no kanj ay n'a tee, ni hunday m'ay wii, macin se n'g'ay ka koy ni baaba do?»

⁹ Žonatanj nee: «Abada, masi hongu kanj nda ay bay kanj ay baaba ga baa nga ma bone tee ma ne, ay s'a har ma ne.» ¹⁰ Dawda nee Žonatanj se: «Nda ni baaba na ni zaabi futay, may no m'a har ya ne?» ¹¹ Žonatanj nee Dawda se: «Kaa, ir ma koy hawsaa ra.» Ngi boro hinkaa fatta ka koy hawsaa ra. ¹² Žonatanj nee Dawda se: «Abadantaa, Izirayel Koyoo ga tee ya ne seede kanj suba dimmaa woo cine ga ay g'ay baaba hãa ka bay haya kanj a ga baa nga m'a tee. Dawda, guna, nda gomni goo ma ne a ra, ay ga boro sanba k'a har ma ne, ¹³ Amma nda ifutu no a ga baa nga m'a tee ma ne, de agay, Žonatanj, ya na haya kul har ma ne ka ni nanj, ya na ni kaa kaboo ra, Abadantaa ma goy goy ay ga. Abadantaa ma bara ni bande takaa kanj nda a cindi ay baaba bande cee jinaa. ¹⁴ Kullihinne ay ga huna, ma alhormo tee ya ne Abadantaa maaganda se, ya si buu. ¹⁵ Abada ni alhormaa masi hun ay hugoo here, ba waati kanj Abadantaa na Dawda iberey kul halaci laboo ga.» ¹⁶ Žonatanj na amaana danj nga nda Dawda hugoo game ka nee: «Abadantaa ma Dawda alhakoo kaa nga iberey ra.» ¹⁷ Žonatanj nee Dawda se kanj a ma yee ka žee nga se ka nga bajoo cebe nga se, zama Žonatanj ga bag'a sanda takaa kanj nda a ga baa nga boj.

¹⁸ Žonatanj nee a se: «Suba no handu taagaa ga kay, borey ga dii ni dogoo, zama boro sii a ra. ¹⁹ Jirbi hinzantoo, ma cahã ka zunbu, ma koy nongoo ra kanj hanoo kanj hayey ŋaami*, ni bay ka tugu a ra, ma goro Ezel tondoo jere. ²⁰ Ay ga biraw-ize hinza warra nga here, sanda haya foo no ay g'a ceeci. ²¹ Nga ne, ay ga arusoogaa sanba, ay ga nee a se: <Koy biraw-izey ceeci.> Nda ay nee a se kaaray: <Guna, ni bisa biraw-izey ga, i zaa>, adiši kaa, haya kul si duu ni, masi hunbur haya kul, ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo. ²² Amma nda ay nee arusoogaa se: <Guna, biraw-izey goo ma ne jine>, adiši koy, zama Abadantaa no ma baa nga ma ni nanj ni ma koy. ²³ Haya kanj ti šennoo kanj ir n'a har cere se, agay nda ni, Abadantaa no ma tee seede agay nda ni game hala abada.»

Sawul kayandi nga ma Dawda wii

²⁴ Dawda tugu hawsaa ra. Handu taagaa kayyanoo no, kokoyoo goro ka ŋaa. ²⁵ Kokoyoo goro sanda waati kul takaa nga gorodogoo ra kanj ga jeesi cetaa ga. Žonatanj

* 20:19 20:19 Zamnaa 19:1-3.

tun, Abner goro Sawul jeroo ga. Amma Dawda dogoo, boro kul sii a ra. ²⁶ Sawul mana haya kul har hanoo din, a mma nee nga boŋ se: «Man'ti yaada no, haya ka Dawda žiibandi, šikka sii a nka si henan.» ²⁷ Subaa ra, handu taaga jirbi hinkantoo, Dawda dogoo hala sohō boro kul sii a ra. Sawul nee nga iz'aroo Žonataŋ se: «Macin se Yišay iz'aroo mana kaa ka ŋaa bi, a mana kaa ka ŋaa hō?» ²⁸ Žonataŋ na Sawul zaabi ka nee: «Dawda nk'a wiri ay ga nda gaabi ya nanŋ nga ma koy Betelehem.» ²⁹ A nee ya ne: «Ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, ma nanŋ ya koy, zama ir goo nda alkabiila sargari koyraa ra, ag'armey hunday ka ciya ya ne, nanŋ ya koy hala ya dii ag'armey.» Woo se a mana kaa kokoyoo hoyandoo dogoo ra. ³⁰ Woo ga, Sawul dukur Žonataŋ ga. A nee a se: «Woy laadir janjante turante ize, ya nka si bay kanŋ ni nka hanga Yišay iz'aroo bande, ni haawoo ga nda ni ŋaa haawoo ga wala?» ³¹ Zama kullihinne Yišay iz'aroo goo laboo ga, n' si duu fondo, ni kokoytaraa mo si duu fondo. Sohō boro sanba i m'a ceeci, ma kate a ya ne, zama buuyan nda a ga hima.» ³² Žonataŋ na Sawul zaabi ka nee: «Macin se a ga wiiyandi? Macin no a n'a tee?» ³³ Sawul na nga yaajoo ka Žonataŋ warra hala nga m'a kar. Woo ra Žonataŋ bay kanŋ nga baaba nka kayandi nga ma Dawda wii. ³⁴ Žonataŋ tun ŋaadogoo ra nda futay beeri, a mana haya kul ŋaa handu taagaa jirbi hinkantoo. Binoo maray Dawda maaganda, zama baaboo n'a wow.

³⁵ Subaa ra, Žonataŋ koy hawsaa ra nga nda Dawda cere kubayyanoo se, zankaaru foo goo a bande. ³⁶ A nee zankaaroo se: «Ay g'a wiri ni ga, zuru ka koy ay biraw-izey kanŋ ay g'i warra ceeci.» Zankaa zuru, Žonataŋ na biraw-ize foo warra kanŋ bisa a ga. ³⁷ Waatoo kanŋ zankaa too nongoo kanŋ ra biraw-izoo goo kanŋ Žonataŋ n'a warra, Žonataŋ kaati a ga ka nee: «Man'ti biraw-izoo goo ma ne jine wala?» ³⁸ A yee ka kaati zankaa ga ka nee: «Cahā, tanba, masi kay!» Žonataŋ zankaa na biraw-izey kuuna, a yee kate nga aru beeroo do. ³⁹ Zankaa mana faham haya kul se woo ra, Žonataŋ nda Dawda hinne no ma bay haya kanŋ ti woo. ⁴⁰ Žonataŋ na nga wongu jinawey noo zankaa se kanŋ goo a bande, a nee a se kanŋ a ma koy nda ey koyraa ra. ⁴¹ Waatoo kanŋ zankaa koy, Dawda tun gurma here, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma cee hinza. Dawda nda Žonataŋ na cere naagu cere gande ra, i hēe cere bande hala waatoo kanŋ ra Dawda hēenoo jer ka bisa Žonataŋ wanoo. ⁴² Žonataŋ nee Dawda se: «Ma koy nda alaafiya, woo kanŋ agay nda ni n'a žee Abadantaa maapoo ga, yala Abadantaa ma tee seede agay nda ni game, a ma tee seede ay hayroo nda ni hayroo game hala abada.»

21

¹ Dawda tun ka koy, Žonataŋ huru koyraa ra.

Dawda zuru Sawul se ka koy Ahimelek do Nob

² Dawda koy koyraa ra sargari juwalkaa Ahimelek do. Ahimelek kaa a do nda jijiray, a nee a se: «Macin se ni folloku no? Macin se boro kul sii ni bande?» ³ Dawda nee sargari juwalkaa Ahimelek se: «Kokoyoo nk'ay noo yaamaroo foo, a nee ya ne: «Boro kul masi bay hayaa kanŋ se ay na ni sanba nda yaamaroo kanŋ ay n'a noo ma ne.» Ya nka danŋ agay nda ay soogey ma cere kubay nongu foo ra. ⁴ Sohō macin bara ma ne? Ay noo takula guu wala woo kanŋ n'ga hin a.» ⁵ Sargari juwalkaa na Dawda zaabi ka nee: «Takula koonu sii ya ne, takulawey kanŋ yeetandi jere ga Irkoy se de bara ne, kala de nda ni soogey mana man woy-boro.» ⁶ Dawda na sargari juwalkaa zaabi ka nee: «Waati kul, nda ay fatta ka koy wongu ir sii nda fondo ka marga nda woy-boro. Nda arusoogey wongu jinawey mana kayandi kala wongu kanŋ man'ti koonu se, i ga henan soko hō diraa woo cine kanŋ ra ir goo.» ⁷ Woo ga, sargari juwalkaa n'a noo takulayan kanŋ yeetandi jere ga Irkoy se, zama takula sii a se kala wey kanŋ jisandi Abadantaa jine, kanŋ i n'i kaa no ka takula konnayan yeeti dogey ra.

⁸ Hanoo din hunday, Sawul goykey boro foo kanŋ i n'a dii goo no din Abadantaa jine, Edom boro no kanŋ maapoo ti Doyeg, Sawul kurkey jineboraa no.

⁹ Dawda nee Ahimelek se: «Yaaji wala takuba sii ni kone? Ya n'ay takubaa zaa, ya na wongu jinawey zaa, zama kokoyoo dontaa ga hanse ka cahā.» ¹⁰ Sargari juwalkaa nee: «Filisti boraa Goliyat kanŋ n'n'a wii tuurinaa beerey gooroo ra takubaa ne, a goo ma didiji darbay ra beene kaayi-izoo dumaa ga. Nda n'ga baa m'a zaa, a zaa, zama affoo tana sii ne.» Dawda nee: «Ŋga cine sii, a noo ya ne.»

Dawda koy Filisti borey do Gat

¹¹ Hanoo din, Dawda tun ka zuru ka hun Sawul ra. A too Akiš, Gat kokoyoo do. ¹² Akiš goykey nee a se: «Man'ti Dawda ti woo, gandaa kokoyoo? Man'ti nga se i ga don ka nee: «Sawul na zenberyanŋ wii,

Dawda na zenber woyyan wii.*»

¹³ Dawda na ţenney wey dii nda soobay, a ga hanse ka hunbur Akiŝ, Gat kokoyoo. ¹⁴ Waatoo din, a na nga boŋ tee i jine sanda boro kaŋ lakkaloo hun a ga, a ga ųeeriyan daŋ hugey miŋey ga, a ga naŋ nga yololaa ma doo nga kaaboo ga. ¹⁵ Akiŝ nee nga goykey se: «War ga dii kaŋ aroo woo hollo, macin se war ga kate a ya ne? ¹⁶ Ya nka sii nda hollokom kaŋ se war ga kate ya ne woo a ma hollokomtaray tee ay jine? Aroo woo ga hima ka huru ay hugoo ra wala?»

22

Dawda tee boŋkoyini borey se kaŋ goo a bande

¹ Dawda hun Gat koyraa ra ka koy tugu Adulam tondi horboo ra. Nga armey nda nga hugoo borey kul maar'a, de i zunbu ka koy a do. ² Borey kul kaŋ ga fara, nda borey kaŋ ga garaw goo, nda borey kaŋ biney g'i maray kaa ka marga a do, a tee ngi boŋkoynoo. Aru zangu taaci (400) cine bara a bande.

³ Dawda hun no din ka koy Miske kaŋ goo Mowab gandaa ra. A nee Mowab kokoyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ma naŋ ay naa nda ay baaba ma koy goro ni do hala waati kaŋ ay na hayaa bay kaŋ Irkoy g'a tee ya ne.» ⁴ A n'i ka koy Mowab kokoyoo jine. I cindi Mowab kokoyoo do waatoo kul kaŋ Dawda goo tondi guusoo ra. ⁵ Annabi Gad nee Dawda se: «Masi cindi tondi guusoo ra, koy huru ųuda gandaa ra.» Dawda dira, a koy Heret hawsaa ra.

Sawul koy Nob sargari juwalkey wii

⁶ Sawul maa kaŋ alhabar duwandi Dawda nda borey kaŋ goo a bande ga. Sawul goo ma goro Gibeya tamaris tuuriŋaŋoo cire hodaddaa ra, nga yaajoo goo kaboo ra, nga goykey kul goo ma kay jeroo ga. ⁷ Sawul nee nga goykey kaŋ goo jeroo ga se: «Ay g'a wiri war ga, Benzameŋ borey, wa haŋajer ya ne, Yiŝay iz'aroo ga kaa ka war noo faariyan nda alaneb faariyan wala? A ga kaa ka war affoo kul tee sooje zenber foo (1.000) boŋkoyini nda sooje zangu (100) boŋkoyini wala? ⁸ War kul ka hawandifutay ay ga, boro kul man'ay bayrandi kaŋ ay iz'aroo na amaana daŋ nga nda Yiŝay iz'aroo game. War affoo kul si alhuzun ya ne, a s'ay bayrandi kaŋ ay iz'aroo n'ay goykaa taŋ ay ra hala a ma kumsay hirri ya ne sanda woo kaŋ ne ka tee hō.»

⁹ Doyeg, Edom bora a kaŋ goo Sawul goykey jine nee: «Ay dii Yiŝay iz'aroo a ga kaa Nob koyraa ra, Ahitub iz'aroo Ahimelek do. ¹⁰ Ahimelek na Abadantaa ibaayoo ceeci a se, a n'a noo hunay, a n'a noo Filisti bora a Goliyat takubaa.»

¹¹ Kokoyoo daŋ i ma ciya sargari juwalkaa kaŋ ti Ahimelek, Ahitub iz'aroo, nda nga baaba hugoo kul, nda sargari juwalkey kul kaŋ goo Nob se. I kul koy kokoyoo jere. ¹² Sawul nee: «Ay g'a wiri ni ga, Ahitub iz'aroo, ma haŋajer.» A nee: «Agay ne, ay koyoo.» ¹³ Sawul nee a se: «Macin se ni nda Yiŝay iz'aroo, war ga hawandifutay ay ga? Macin se n'n'a noo takula nda takuba, de n'na Irkoy ibaayoo ceeci a se hala a ma kay ya ne ka kumsay hirri ya ne sanda woo kaŋ ne ka tee hō.» ¹⁴ Ahimelek na kokoyoo zaabi ka nee: «Ni goykey kul ra, may bara no kaŋ ga too Dawda, a ga laadir, kokoyoo nzuraa no, nga kaŋ goo ni lakkalkaw maanawey ra, a goo nda beeray ni hugoo ra? ¹⁵ Hō no ay sintin ka Irkoy ibaayoo ceeci a se wala? Abada! Kokoyoo masi woo daŋ ay ga, a mas'a daŋ ay baaba hugoo boro kul ga, zama agay, ni tamoo si haya bay woo kul se, ay si ikaccu bay a ra, ay si ibeeri bay a ra.» ¹⁶ Amma kokoyoo nee: «ŝikka sii n'ga buu, Ahimelek, ni nda ni baaba hugoo borey kul.»

¹⁷ Kokoyoo nee nga lakkalkey kaŋ goo nga jeroo ga se: «Wa bere, war ma Abadantaa sargari juwalkey wii, zama ngi mo na kabe daŋ Dawda se. I bay kaŋ a ga zuru, amma i mana alhabar daŋ ay ra.» Amma kokoyoo goykey si baa ngi ma kabe deke Abadantaa sargari juwalkey ga k'i wii. ¹⁸ Woo ga, kokoyoo nee Doyeg se: «Bere, ni, ma sargari juwalkey wii.» Woo banda ga, Doyeg Edom bora a bere. Nga no ka sargari juwalkey wii. Hanoo din, a na boro woyyaaha cindi guu (85) wii kaŋ ga leŋbeene kaayi-izoo goo. ¹⁹ A na Nob kaŋ ti sargari juwalkey koyraa borey wii nda takuba. Aru, nda woy, nda zanka, nda taana, nda haw, nda farka, nda feeji wiiyandi nda takuba. ²⁰ Ahitub iz'aroo Ahimelek, nga hinne iz'aroo ka yena, maŋnoo ti Abiyatar. A zuru ka hanga Dawda bande. ²¹ Abiyatar na alhabar daŋ Dawda ra kaŋ Sawul na Abadantaa sargari juwalkey wii. ²² Dawda nee Abiyatar se: «Hanoo din ay dii kaŋ Doyeg Edom bora a goo no, ŝikka sii a ga alhabar daŋ Sawul ra. Agay ka tee sabbu kaŋ na ni baaba hugoo borey kul wii. ²³ Cindi ay bande, masi hunbur, zama bora a kaŋ ga baa nga m'ay hundoo kaa, ga baa nga ma ni da hundoo kaa, ay jeroo ga haya kul si duu ni.»

* 21:12 21.12 Zamnaa 18.7; 29.5.

23

Dawda koy Kela nda Horša koyrawey ra

¹ I na alhabar dan Dawda ra ka nee: «Nga ne, Filisti borey na Kela tangam, i goo ma taasoo kanj goo taasu kar ganganey ra kom.» ² Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ya koy Filisti borey kar wala?» Abadantaa nee a se: «Koy, n'ga Filisti borey kar, n'ga Kela hallasi.» ³ Amma Dawda borey nee a se: «Guna, ne Žuda hunday ra ir ga hunbur, adişi taka foo nda ir ga koy Kela kanj ra Filisti borey wongu-izey ga marga?» ⁴ Dawda yee ka Abadantaa ibaayoo ceeci, Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Tun ka doo ka koy Kela, zama ay ga Filisti borey danj ni kaboo ra.» ⁵ Woo ga, Dawda nda nga borey koy Kela. A na Filisti borey tangam, a na ngi adabbawey ka kaa, a hin ey hinyan beeri. Takaa woo nda Dawda na Kela borey hallasi.

⁶ Waatoo kanj Ahimelek iz'aroo Abiyatar zuru ka koy Dawda do Kela, a koy nda nga bande beene kaayi-izoo nga kaboo ra.

⁷ Sawul duu alhabar kanj Dawda too Kela. Sawul nee: «Irkoy k'a danj ay kaboo ra, zama a kaa ka nga bonj danj koyraa ra kanj mijney ga kufalandi.» ⁸ Sawul na nga jamaa kul danj cere ga i ma wongu hala i ma doo ka koy ka Dawda nda nga borey wanga k'i danj game k'i dii. ⁹ Dawda bay kanj Sawul nka haya futu soolu nga se, a nee sargari juwalkaa Abiyatar se: «Kate beene kaayi-izoo.» ¹⁰ Dawda na Irkoy ibaayoo ceeci ka nee: «Abadantaa, Izirayel Koyoo, agay, ni tamoo maa kanj šikka sii Sawul goo ma ceeci ka kaa Kela ka koyraa kayri agay maaganda se. ¹¹ Kela borey g'ay danj kaboo ra wala? Sawul ga doo kate sanda takaa kanj agay, ni tamoo maar'a wala? Abadantaa, Izirayel Koyoo, ay g'a wiri ni ga, ma agay, ni tamoo bayrandi.» Abadantaa nee: «Sawul ga doo kate.» ¹² Dawda nee koyne: «Kela borey ga agay nda ay borey danj kaboo ra wala?» Abadantaa nee: «I ga ni noo a se.» ¹³ Dawda nda nga borey, i ga too boro zangu iddu (600) cine, i tun ka hun Kela ka koy nongu kanj i ga hin ra. Sawul duu alhabar kanj Dawda zuru ka hun Kela, Sawul na diraa nanj.

¹⁴ Dawda koy saajoo tee nga gorodogoo, tondey nongey ra. Kanj a goo ma goro Zif saajoo hondey bonj, Sawul g'a ceeci zaari kul, amma Irkoy man'a danj kaboo ra. ¹⁵ Dawda dii kanj Sawul goo ma yaara ka ceeci ka nga hundoo kaa. Dawda goo Horša, Zif saajoo ra.

¹⁶ Woo banda ga, Žonatanj, Sawul iz'aroo koy Dawda do Horša ka Dawda binoo danj a ma koy a ga ka nga naanaa danj Irkoy ra. ¹⁷ A nee a se: «Masi hunbur. Ay baaba Sawul si hin ka too ni do. Ni no ma tee kokoy Izirayel se, ay ga tee ni ihinkantoo. Sawul ay baaba hunday mo ga bay.» ¹⁸ Ngi boro hinkaa kul na amaana zaa cere se Abadantaa jine. Dawda cindi Horša, Žonatanj koy nga do.

Irkoy na Dawda kaa Sawul ra

¹⁹ Zif boroyanj žigi ka koy Sawul do Gibeya, i nee: «Man'ti Dawda mma goo ma tugu ir do Horša, Hakila tondi nongey ra, labu kogaa se gurma? ²⁰ Sohō, kokoyoo, nda ni mma baa ma doo ka koy, doo. Ir no m'a danj kokoyoo kaboo ra.» ²¹ Sawul nee: «Abadantaa ma albarka danj war ra, zama war hinne ya ne. ²² Ay g'a wiri war ga, war ma koy, war ma guna koyne ka dii nongoo kanj ra a goo, wa hãa may ka dii a, zama ay maa kanj a ga hanse ka caram. ²³ Wa tugudogey kul guna ka dii nongu kanj ra a ga hin ka tugu, war ma willi ka kaa ka dii agay nda alhabar kayante, de ay ga koy war bande. Nda a goo gandaa ra, ay g'a ceeci Žuda boro zenberey kul ra.»

²⁴ I tun ka koy Zif Sawul jine. Dawda nda nga borey goo Mawoŋ saajoo ganganoo gandaa ra, labu kogaa se gurma. ²⁵ Sawul nda nga borey koy huru Dawda cewoo ra. Dawda duu alhabar, a zunbu tondey ra, a cindi Mawoŋ saajoo ra. Sawul maar'a, a na Dawda gaarandi Mawoŋ saajoo ra. ²⁶ Sawul goo ma dira hondoo caraa ga, Dawda nda nga borey mo ga dira caraw faa ga. Dawda cahã ka hun Sawul ra. Amma a gar Sawul nda nga borey ceeci ka Dawda nda nga borey kuubi k'i bere hala ngi m'i dii. ²⁷ Alhabar teekaw foo kaa ka nee Sawul se: «Cahã ka kaa, Filisti borey huru gandaa ra.» ²⁸ Sawul willi banda, a fay nda ka Dawda gaarandi, a koy Filisti borey kubay. Woo din se i ga nee nongoo din se Sela-Malekot (maanaa «fayyan tondoo»).

24

Dawda wanji ka Sawul wii En-Gedi tondi horboo ra

¹ Dawda žigi ka hun no din ka koy goro En-Gedi tondi nongey ra. ² Waatoo kanj Sawul willi ka hun Filisti borey gaarandiroo ra, i nee a se: «Nga ne, Dawda goo En-Gedi saajoo ra.» ³ Sawul na wongu-ize suubante zenber hinza (3.000) zaa Izirayel kul ra, a koy Dawda nda nga borey ceeci hala ganjihanciney tondey jere. ⁴ A too alman buuney kaley do kanj

goo fondaa jeroo ga, no din tondi horbu goo a ra. Sawul huru a ra ka koy saaji. Dawda nda nga borey goo ma goro horboo koroow ra. ⁵ Dawda borey nee a se: «Nga ne, zaaroo no kanj Abadantaa nee ma ne: <Guna, ay ga ni iberoo danj ni kaboo ra, ma tee a se woo kanj kan ma ne.>» Dawda tun ka mossoyaada ka Sawul burmusoo mijoo dunbu. ⁶ Woo banda ga, Dawda ga maate nga binoo ga zarga, zama a na Sawul burmusoo mijoo dunbu. ⁷ A nee nga borey se: «Yala Abadantaa m'ay waa ya si woo dumoo tee, ka tee ay koyoo sotoloo, boraan kanj Abadantaa n'a yon. Zama nga no Abadantaa n'a yon.» ⁸ Šenney wey ga, Dawda na nga borey kayandi, a n'i ganji i ma too Sawul do. Sawul fatta horboo ra ka nga fondaa zaa ka koy.

⁹ Woo banda ga, Dawda tun ka fatta horboo ra, a kaati Sawul bande ka nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo.» Sawul jeli ka banda bere ka guna, Dawda na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma. ¹⁰ Dawda nee Sawul se: «Macin se n'ga hanajer borey šenney se kanj ga nee: <Dawda mma baa nga ma ni bonandi?>» ¹¹ Guna, hō zaaroo ni hunday ma dii nda ni moyey kanj hō Abadantaa na ni danj ay kaboo ra horboo ra. Borey nee kanj ay ma ni wii, amma ay na ni nanj, ya nka nee: «Ay si tee ay koyoo sotoloo, zama nga no Abadantaa n'a yon.» ¹² Guna, ay baaba, ni burmusoo mijoo guna ay kaboo ra. Ay na ni burmusoo mijoo dunbu, ay mana ni wii. N'ga dii kanj anniya futu sii ay do, tureyan sii ay do, ay mana duu ni ga zunubu. Amma ni, n'g'ay hundoo ceeci k'a kaa. ¹³ Abadantaa ga ciiti agay nda ni game, Abadantaa ga bana ya ne, amma ay kaboo si too ni do. ¹⁴ Yaasay žeenaa foo ga nee: <Ifutu ra ifutu ga hun.> Ay kaboo si too ni do. ¹⁵ May no Izirayel kokoyoo koy a wongu? May no n'g'a gaarandi? Hanši bukaw, nkanji yaada? ¹⁶ Abadantaa ga ciiti dunbu, a ga ciiti agay nda ni game. A ga dii, a ga faasa ya ne, a ga ciiti k'ay kaa ni kaboo ra.»

¹⁷ Waatoo kanj Dawda na wey har ka ben Sawul se, Sawul nee: «Ni jindoo da no, ay izoo Dawda wala?» Sawul na nga jindoo jer ka hēe. ¹⁸ Woo banda ga, a nee Dawda se: «N'goo nda cimi nda agay, zama ni, n'a ihenna tee ya ne, ka gar agay ilaala no ay n'a tee ma ne. ¹⁹ Hō, ni cebe kanj gomni no n'ga tee ya ne, Abadantaa n'ay danj ni kaboo ra, amma man'ay wii. ²⁰ Nda boro duu ni iberoo, nga nanj a ma koy yaada nga fondaa ra wala? Yala Abadantaa ma ni bana gomnoo woo kanj n'n'a tee ya ne hō se. ²¹ Sohō guna, ay bay kanj šikka sii n'ga kaa ka tee kokoy, Izirayel kokoytaraa ga tabati waati kanj a huru ni kaboo ra. ²² Sohō žee ya ne Abadantaa maapoo ga kanj n's'ay hayroo halaci ay banda ga, n's'ay maapoo derandi ay baaba hugoo ra.» ²³ Dawda n'a žee Sawul se. Woo banda ga, Sawul koy nga do, Dawda nda nga borey žigi ka koy tondi guusoo ra.

25

Samiyel buuroo

¹ Samiyel faati. Izirayel kul marga k'a hēe, i n'a sutura nga do Rama. Waatoo din no Dawda doo Paranj saajoo ra.

Nabal na gomni mun Dawda se

² Aru foo goo Mawonj kanj ga goy Karmel. Boro beeri no, a goo nda feeji zenber hinza (3.000) nda hancin zenber foo (1.000). Woo gar a goo Karmel ka nga feejeje kosu. ³ Aroo woo maapoo ti Nabal, wandoo maapoo ti Abigayel. Woy lakkalkoyni no, a ga boori mo, amma kurpoo binoo si boori, nga teegoyey ga laala. Kaleb alkabiilaa boro no.

⁴ Saajoo ra Dawda maa kanj Nabal goo ma nga feejeje kosu. ⁵ A na arusooga woy (10) sanba a do, a nee arusoogey se: «Wa žigi ka koy Karmel. War ma koy Nabal do, ay maapoo ga war m'a foo ya ne. ⁶ War ma nee a se: <Kay yeeši, alaafiya ma kaa ni, nda ni hugoo, nda haya kul kanj ti ni wane ga. ⁷ Ay maa kanj alman kosukawyanj bara ni do. Ka gar ni kurkey goo ir bande. Ir mana haya laala kul tee i se, haya kul mana dere i se waatoo kul kanj i n'a tee Karmel. ⁸ Ni borey hāa, ngi hunday g'a har ma ne. Woo ga, alhormo tee ay borey se, zama ir mana kaa kala jingar zaari. Ir g'a wiri ni ga, m'ir kanj ti ni tamey nda Dawda ni iz'aroo noo woo kanj goo ni kaboo ra.>»

⁹ Waatoo kanj Dawda borey too kate, i n'a har Nabal se nda takaa din da Dawda maapoo ga. Woo banda ga, i batu. ¹⁰ Nabal tuuru Dawda dontokey se ka nee: «May ti Dawda, may ti Yišay iz'aroo? Hō tam booboyanj goo no kanj ga zuru ngi koyey ga. ¹¹ Ay takulaa, nda ay haroo, nda ay hamoo kanj ay n'i soolu ay kosukey se, ngi no ay g'i noo boroyanj se kanj ay si ba ngi hundogoo bay wala?» ¹² Dawda arusoogey na ngi fondaa zaa ka willi. Kanj i too, i na hayaa kul har Dawda se. ¹³ Dawda nee nga borey se: «Boro foo kul ma nga takubaa haw centoo ga.» Boro foo kul na nga takubaa haw centoo ga. Dawda mo na nga takubaa haw centoo ga. Boro zangu taaci (400) cine hanga a bande ka koy tangam. Boro zangu hinka (200) cindi jinawey do.

Abigayel na Dawda faaba

¹⁴ Nabal sooga goyke ayffoo nee Nabal wandoo Abigayel se: «Guna, Dawda na dontokawayan sanba ka hun saajoo ra ka kaa k'ir koyoo foo, amma ir koyoo n'i kubay, kubay laala. ¹⁵ Ka gar borey wey hanse ka boori ir se, ir mana alhuzun, haya kul mana dere ir se waatoo kul kanj ir goo cere bande fondaa ra, waatoo kanj ir goo hawsaa ra. ¹⁶ I n'ir lakkal haya kul ma si duu ir cijin nda zaari, waatoo kul kanj ir goo i bande ka alman buunaa kur. ¹⁷ Ni no ma guna sohō haya kanj n'ga hima k'a tee, nda man'ti woo, šikka sii ir koyoo nda nga hugoo kul ga bone. Nga woo, boro no kanj sii nda attabiya, boro si hin ka šelanj a se.» ¹⁸ Abigayel cahā ka takula zangu hinka (200) zaa, nda alaneb hari mooro hunbar hinka, nda feeji guu kanj hansandi, nda attam Haagante mudu guu, nda alaneb-ize koga gabante zangu (100), nda jeejay-ize koga gabante zangu hinka (200), a n'i danj farkayan bonj. ¹⁹ A nee nga tamey se: «Wa koy ay jine, guna, ay goo war bandawey ga.» A mana haya kul har Nabal, nga kurpoo se. ²⁰ A žigi farka bonj, a zunbu ka koy nda tondi hondoo caraa, ka sawa nda Dawda nda nga borey zunbu a tenje, i n'a kubay. ²¹ Dawda nee nga bonj se: «Ay n'ay bonj toopje ka aroo woo almaanoo kul lakkal saajoo ra, haya kul mana hun nga almaanoo ra. Ihennaa kanj ay n'a tee a se, a n'a bana nda ifutu. ²² Irkoy ma goy goy ay ga, agay Dawda, nda ne nda suba ay na aru foo nanj Nabal borey ra.»

²³ Waatoo kanj Abigayel dii Dawda, a cahā ka zunbu farkaa bonj, a na nga ndumoo sinji laboo ra, a gunguma Dawda jinoo ra. ²⁴ A kanj cewey cire, a nee: «Ay na laybu tee, ay koyoo. Ay g'a wiri ni ga, ma agay, ni tamoo nanj ya šelanj, hanajer ni tamoo šenney se. ²⁵ Ay g'a wiri ni ga, ay koyoo, masi hanga Nabal bande, boro no kanj sii nda attabiya, a nka tuuru nga maapoo se, maapoo man'ti kala Nabal (maanaa «saama»), saama no. Agay, ni tamoo, ya na bay ka dii ay koyoo arusoogey kanj n'n'i sanba. ²⁶ Sohō ay koyoo, ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo nda ni maapoo, Abadantaa ka ni ganji ma kuri mun, ka ni bonj faasa. Ay koyoo, yala ni iberey nda borey kanj ga ceeci k'i ifutu tee ma ne, ma tee sanda Nabal. ²⁷ Gomnoo kanj agay, ni tamoo kate a ma ne ma zamnandi soogey se kanj goo ni bande. ²⁸ Ay g'a wiri ni ga, ma agay, ni tamoo layboo yaafa. Abadantaa ga albarka danj ni hugoo borey ra k'i gorandi waati kul kokoytaraa ra, zama Abadantaa wongey ra n'goo. Yala haya futu kul masi garandi ni do ni hunaroo kul ra. ²⁹ Nda boro tun ka ni gurzugay, ka ceeci ka ni hundoo kaa, Abadantaa, ni Koyoo ga ni hundoo marga henna. Amma a ga ni iberey hunaroo warra sanda takaa kanj nda fizza ga tondi warra. ³⁰ Waati kanj Abadantaa ga gomnoo kul tee ma ne kanj a na nga allaahidoo zaa ma ne ka ni tee Izirayel bonjkoynoo, ³¹ woo ra ni binoo si ni zarabi ka nee ma ne kanj n'na boro wii yaada ka ni dukuroo kaa. Nda Abadantaa na gomni tee ma ne, masi dirpa agay, ni tamoo.»

³² Dawda nee Abigayel se: «Albarka Abadantaa, Izirayel Koyoo kanj na ni sanba m'ay kubay hō. ³³ Albarka ma huru ni lakkaloo ra, albarka ma huru ni ra kanj n'ay ganji hō ya boro wii yaada, y'ay dukuroo kaa. ³⁴ Ay ga žee nda Abadantaa, Izirayel Koyoo kanj ga huna maapoo kanj n'ay ganji ya ifutu tee ma ne, nda man'ti kanj ni cahā ka kaa k'ay kubay, ne nda alfazar ba aru foo si cindi Nabal borey ra.»

³⁵ Dawda na hayaa taa kanj Abigayel kate a se, a nee a se: «Žigi ka koy ni do nda baani. Guna, ay na hanajer ma ne, ay yadda woo kanj n'n'a har.»

Nabal buuroo

³⁶ Abigayel too kate Nabal do, a gar hoyandi beeri tee a do kanj ga hima nda kokoy hoyandi. Nabal binoo ga hanse ka kan, a hanse ka suu. Abigayel mana haya kul har a se šenni kaccu ra wala ibeeri ra hala moo boo. ³⁷ Subbaahoo ra, suuyanoo ben Nabal ga, wandoo na hayaa deede a se kanj tee. Ni mma nee haya ka binoo hay, Nabal gaahamoo buu. ³⁸ Jirbi woy (10) cine banda ga, Abadantaa na Nabal kar, a buu.

Dawda hiiji Abigayel

³⁹ Dawda maa kanj Nabal buu, a nee: «Albarka Abadantaa kanj faasa ya ne toopnaa kanj Nabal n'a tee ya ne ra, kanj na agay, nga tamoo moorandi ifutu. Abadantaa na Nabal goy futaa kanjandi a bonj.» Dawda sanba ka Abigayel wiri hiijay. ⁴⁰ Dawda borey too kate Abigayel do Karmel, i šelanj a bande ka nee: «Dawda k'ir sanba ni do ir ma ni zaa nga se wande.» ⁴¹ A tun, a gunguma, a na nga ndumoo sinji laboo ra, a nee: «Nga ne, ni tamoo ti agay, ay ga tee konja kanj ga ni tamey cewey jumay, ay koyoo.» ⁴² Abigayel cahā ka tun, a žigi farka bonj, woysogo guu hanga a bande, a hanga Dawda dontokey. A tee Dawda wandoo.

⁴³ Woo gar Dawda na Ahinowam, Žizireyel bora sanbu wande. Ngi boro hinkaa kul tee Dawda se wande. ⁴⁴ Amma haya kanj ti Dawda wandoo Mikal, Sawul ize woyoo, Sawul n'a noo Layiš iz'aroo, Palti, Galim koyraa bora se.

26

Dawda wanji ka Sawul wii Zif saajoo ra

¹ Zif borey koy Sawul do Gibeya, i nee: «Man'ti Dawda mma goo ma tugu Hakila hondoo ga, labu kogaa tenje?» ² Sawul doo Zif saajoo ra nda Izirayel wongu-ize suubante zenber hinza (3.000) ka koy Dawda ceeci Zif saajoo ra. ³ A na nga kaloo gorandi Hakila hondoy ra, labu kogaa tenje, fondaa jesoo ga. Dawda si goro kala saajoo ra. Waatoo kanj a bay kanj Sawul na nga gaarandi hala saajoo ra, ⁴ Dawda na monnokawayan sanba, a bay kanj cimi no Sawul too kate. ⁵ Woo ga, Dawda tun ka koy nongoo kanj ra Sawul na kali tee. A dii nongoo kanj ra Sawul ga kani, nda nga wongu-izey jineboraa Abner, Ner iz'aroo. Sawul ga kani kaloo gamoo ra, wongu-izey jamaa g'a kuubi k'a bere.

⁶ Dawda nee Heti boraa Ahimelek, nda Žowab armaa kanj ti Seruya* iz'aroo Abiŝay se: «May no ma baa nga ma doo ay bande Sawul do kaloo ra?» Abiŝay nee: «Ay ga doo ni bande.»

⁷ Dawda nda Abiŝay koy cijinoo ra jamaa do. Woo gar Sawul goo ma kani, a ga jirbi kaloo gamoo ra, nga yaajoo ga sinji laboo ra nga boŋoo jere. Abner nda jamaa ga kani k'a kuubi ka bere. ⁸ Abiŝay nee Dawda se: «Hō Irkoy na ni iberoo danj ni kaboo ra, ay g'a wiri ni ga, nanj ya yaaji k'a hay laboo ra cee folloku, ay s'a kar cee hinka.» ⁹ Amma Dawda nee Abiŝay se: «Mas'a wii! May no ma hin ka too boraa do kanj Abadantaa n'a yon k'a tee kokoy, nga alhakoo mana hun boraa ra?» ¹⁰ Dawda nee koyne: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maajoo, Abadantaa no ma hin k'a kar, nga waatoo mma too a ma buu, wala a ma doo wongoo ra i m'a halaci. ¹¹ Yala Abadantaa m'ay waa ay kaboo ma too boraa do kanj Abadantaa n'a yon. Sohō ay g'a wiri ni ga, yaajoo zaa kanj goo boŋoo jere nda hooboo, ir ma koy.»

¹² Dawda na yaajoo nda hooboo zaa kanj goo Sawul boŋoo jere, i koy. Boro kul mana dii ey, boro kul mana bay, boro kul moŋey mana hay, zama boraa kul goo ma jirbi. Abadantaa n'i kanjandi jirbi koma ra.

¹³ Dawda bere hondoo boŋ faa here, a kay nongu mooro ra, tondi hondu faa boŋoo ga, farru beeri goo gamey ra. ¹⁴ Dawda kaati ka nee jamaa nda Ner iz'aroo Abner se: «N'si tuuru, Abner?» Abner nee: «May ti ni, ni kanj ga kaati kokoyoo bande?» ¹⁵ Dawda nee Abner se: «Man'ti aru ti ni wala? Ni cine mma bara Izirayel ra? Macin se mana kokoyoo, ni koyoo hawgay? Jamaa boro foo kaa ka kokoyoo, ni koyoo halaci. ¹⁶ Woo kanj n'n'a tee mana boori. Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maajoo, war ga hima ka buu, zama war mana war koyoo hawgay, boraa kanj Abadantaa n'a yon. Sohō guna, man ra kokoyoo yaajoo nda hooboo kanj cindi boŋoo jere?»

¹⁷ Sawul na Dawda jindoo bay, a nee: «Ay iz'aroo, ni jindoo hunday no wala?» Dawda nee: «Ay jindoo no, ay koyoo, ay kokoyoo.» ¹⁸ A nee koyne: «Macin se ay koyoo ga agay, nga tamoo gaarandi ka ceeci k'ay wii? Macin no ay n'a tee? Macin ti ifutaa kanj ay n'a tee? ¹⁹ Sohō ay koyoo, ay kokoyoo, ay g'a wiri ni ga, hanajer agay, ni tamoo se, nda Abadantaa no ma ni danj ma ifutu tee ya ne, ay ga sargari kaa a se hala a m'ay yaafa, amma nda adamizeyanj no, yala i ma laali Abadantaa jine, zama i g'ay gaarandi k'ay kaa Abadantaa tuboo ra kanj ti nga jamaa ka nee ya ne: <Koy koy tanayanj gana.> ²⁰ Yala ay kuroo masi mun ganda Abadantaa ndumoo se nongu mooro ra, zama Izirayel kokoyoo fatta ka nkanji yaada ceeci sanda takaa kanj nda boro ga daanijaana gaaray tondi hondoy ra.»

²¹ Sawul nee: «Ay na zunubu tee, yee kate, Dawda ay iz'aroo. Ay si yee ka ifutu tee ma ne, zama hō ay hundoo duu beeray ni do, ay na lakkal janante goy tee, ay hanse ka dere.» ²² Dawda zaabi ka nee: «Kokoyoo yaajoo ne, arusoogey affoo ma kaa k'a taa. ²³ Abadantaa ga boro foo kul bana nda nga šerretaraa nda nga laadirtaraa, zama hō Abadantaa nka ni danj ay kaboo ra, amma ya na baa ay kaboo ma too boraa do kanj Abadantaa n'a yon. ²⁴ Takaa kanj nda hō ni hunaroo duu ay do alkadar beeri, takaa din da ay hunaroo ma duu alkadar beeri Abadantaa do, de a m'ay kaa torro kul ra.» ²⁵ Sawul nee Dawda se: «Albarka ma huru ni ra Dawda, ay iz'aroo. Goy kul kanj n'n'a tee ga koy jine.» Woo banda ga, Dawda koy nga fondaa ra, Sawul willi nga do.

27

Dawda koy tugu Filisti borey gandaa ra

¹ Woo banda ga, Dawda nee nga boŋ se: «Sawul kokoroo kul ti han foo a m'ay halaci. Hayaa de kanj ay ga hima k'a tee ti ya zuru ka koy Filisti borey gandaa ra, hala Sawul ma fay nda k'ay ceeci Izirayel laboo kul ra, ay ga hallasi kaboo ra.» ² Woo ga, Dawda

* 26:6 26.6 Seruya ti Žowab, nda Abiŝay, nda Asayel paa. Dawda woymaa no.

nda aru zangu idduwaa (600) kanj goo a bande bisa ka koy Gat kokoyoo Akiš do kanj ti Mawok iz'aroo. ³ Dawda goro Akiš, Gat bora do, nga nda nga borey, boro foo kul nda nga alaaaney, Dawda nda nga wande hinkaa, Ahinowam, Žizireyel bora nda Abigayel, Nabal, Karmel bora adupna wandoo. ⁴ Sawul duu alhabar kanj Dawda zuru ka koy Gat, a fay nda nga ceecyanoo.

⁵ Dawda nee Akiš se: «Ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, m'ay noo koyrawey kanj goo hawsaa ra affoo ra nongu kanj ra ay hin ka goro. Macin se ay ga goro ni do, agay, ni tamoo, kokoyoo koyraa ra?» ⁶ Zaari follokaa ra Akiš n'a noo Siklak. Woo se Siklak man'ti kala Žuda kokoyoo wane hala hō. ⁷ Waatoo kanj Dawda n'a tee Filisti borey gandaa ra man'ti kala jiiri foo nda handu taaci.

⁸ Dawda nda nga borey ga koy Gešur borey, nda Girzi borey, nda Amalek borey tangam affoo-foo, zama borey wey gay, waatoo kul i sii kala Šur laboo ga hala Misira gandaa ra. ⁹ Dawda ga doona ka gandaa kanj, a si aru nanj, a si woy nanj. A ga alman buuney nda alman beerey zaa, nda farkey, nda yoowey, nda bankaarawey, woo banda ga, a willi Akiš do. ¹⁰ Akiš ga doona ka nee: «Man ra war koy tangam hō?» Dawda nee: «Negew saajoo kanj goo Žuda gandaa ra here no ir koy, nda Negew saajoo kanj goo Yeramel borey here, nda Negew saajoo kanj goo Keni borey here.» ¹¹ Dawda si aru nanj, a si woy nanj ka kate ey Gat. A mma nee nga boŋ se: «I ga hin ka šelanj ir ga ka nee: «Wa guna hayaa kanj Dawda goo m'a tee.» Woo ti takaa kanj a g'a tee waatoo kul kanj a goo Filisti borey laboo ga. ¹² Akiš ga naanay Dawda, a mma nee nga boŋ se: «Dawda hanse ka nga boŋ konnandi Izirayel borey se. Sohō a ga tee ya ne tam hala abada.»

28

Filisti borey koy Izirayel wongu

¹ Alwaatoo woo ra, Filisti borey na ngi wongu-ize jamawey marga ka Izirayel tangam. Akiš nee Dawda se: «N'ga bay kaaray kanj ni nda ni arey ga tonton ay ga ka koy wongu.» ² Dawda nee Akiš se: «Aywa, hayaa kanj agay, ni tamoo g'a tee, n'ga kaa ka dii a.» Akiš nee Dawda se: «Woo ga, ay ga ni tee ay lakkalkaa hala abada.»

Sawul koy En-Dor gunandikaw woyoo do a ma gunandi nga se

³ Woo gar Samiyel buu, Izirayel kul n'a hēe, a suturandi Rama nga koyraa ra. Sawul na borey kanj ga bukawey tunandi nda gunandikey gaaray k'i kaa gandaa ra.

⁴ Filisti borey marga ka koy ngi kaloo gorandi Šunem. Sawul na Izirayel kul marga, i na ngi kaloo gorandi Gilbowa. ⁵ Waatoo kanj Sawul dii Filisti borey kaloo, a hunbur, binoo hanse ka dunbu. ⁶ Sawul na Abadantaa ibaayoo ceeci, Abadantaa man'a zaabi, a man'a zaabi handiri ra, a man'a zaabi nda alkurra goy jinawey kanj ti Urim, a man'a zaabi nda annabey. ⁷ Sawul nee nga goykey se: «Wa woy ceeci ya ne kanj ga bukawey tunandi ka šelanj i bande hala ya koy a do k'a hāa.» Goykey nee a se: «Guna, En-Dor ra woy foo goo no kanj ga bukawey tunandi ka šelanj i bande.» ⁸ Sawul na nga boŋ bere ka bankaaray tananay danj ka koy, nga nda boro hinka a bande. I too woyoo do cijinoo ra. Sawul nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, ma bukawey tunandi ka gunandi ya ne, bora kanj ay g'a har ma ne tunandi ya ne.» ⁹ Woyoo nee a se: «Guna, n'ga bay far hayaa kanj Sawul n'a tee, takaa kanj nda a na borey kanj ga bukawey tunandi nda wey kanj ga gunandi gaaray k'i kaa gandaa ra. Adiši macin se n'ga kumsay hirri ya ne k'ay noo buuyan se?» ¹⁰ Sawul žee a se Abadantaa maapoo ga ka nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, haya kul si duu ni hayaa woo se.» ¹¹ Woyoo nee: «May no n'ga baa y'a tunandi ma ne?» A nee: «Samiyel tunandi ya ne.»

¹² Waatoo kanj woyoo dii Samiyel, a na kaati beeri tee, a nee Sawul se: «Macin se n'n'ay darga? Sawul ti ni.» ¹³ Kokoyoo nee a se: «Masi hunbur. Macin no n'ga dii a?» Woyoo nee Sawul se: «Ay ga dii koy kanj ga fatta laboo ra.» ¹⁴ Sawul nee a se: «Taka foo nda a ga hima?» Woyoo nee: «Aru žee na kanj ga fatta, burmusu ga didiji a ga.» Sawul bay kanj Samiyel no. A sonbu ka nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma. ¹⁵ Samiyel nee Sawul se: «Macin se n'n'ay torro k'ay fattandi?» Sawul nee: «Kankamyen beeri ra ay goo, Filisti borey goo m'ay wongu, Irkoy mooru agay, a mana tuuru ya ne nda annabey, a mana tuuru ya ne handiri ra. Ya nka ni cee hala ma hayaa har ya ne kanj ay ga hima k'a tee.» ¹⁶ Samiyel nee: «Nda Abadantaa mooru ni, a tee ni yenjekasinaa, adiši macin se n'g'ay hāa koynē? ¹⁷ Hayaa kanj Abadantaa bay k'ay donto y'a har ma ne nga maapoo ga, da ti woo ka tee. Abadantaa nka kokoytarāa taa ni kone k'a noo boro tana se kanj ti Dawda. ¹⁸ Zama mana hanajer Abadantaa se, takaa kanj nda Abadantaa futu Amalek borey ga ka nee ma ne m'i halaci, mana woo din tee, woo maaganda se Abadantaa mo ga woo tee ma ne hō. ¹⁹ Ni bande, Abadantaa ga Izirayel mo danj Filisti borey kabey ra.

Suba, ni nda ni iz'arey, war ga bara ay bande, Abadantaa ga Izirayel wongu-izey danj Filisti borey kabey ra.»

²⁰ Dogoo din da Sawul kanj ganda nga kuuroo kul bande. A hanse ka hunbur Samiyel šenney maaganda. Koyne mo gaabi sii a ra, zama zaaroo kul nda cijinoo kul a mana haya kul ŋaa. ²¹ Woyoo kaa Sawul do, a dii kanj a hanse ka zalba, a nee a se: «Agay, ni tamoo, ay na hanajer ma ne, ay n'ay hundoo danj farratay ra ka hanajer ni šenney se kanj n'n'i har ya ne. ²² Sohō ay g'a wiri ni ga, ni mo ma hanajer agay, ni tamoo se, nanj ya ni noo haya kanj m'a ŋaa, hala ma duu sahā ka koy ni fondaa ra.» ²³ Amma Sawul wanji, a nee: «Ay si ŋaa.» Nga goykey nda woyoo gaabandi a ga a ma ŋaa, a kokor ka hanajer i se. A tun laboo ra ka goro daaroo ga. ²⁴ Woyoo goo nda haw-ize biirimaw nga windoo ra, a cahā ka koy a wii, a na farin zaa, a n'a loobu, a na takulayanj kanj ra dolobiri sii tee. ²⁵ A n'i danj Sawul nda nga goykey jine, i ŋaa. I tun ka koy cijin follokaa din da ra.

29

Filisti borey na Dawda kaa ngi ra

¹ Filisti borey na ngi wongu-ize jamawey kul marga Afek. Izirayel na nga kaloo gorandi hari hundogoo kanj goo Žizireyel jere. ² Filisti borey bonjkoyney ga dira ngi wongu-ize margari zangu foo-foo (100) nda zenber foo-foo (1.000) jine, margari foo kul bonjkoyni foo. Dawda nda nga borey goo Akiš bande banda here, i ga koy jine. ³ Filisti borey bonjkoyney nee: «Mayyanj ti Eberewey wey?» Akiš nee Filisti borey bonjkoyney se: «Dawda no kanj ga goy Sawul, Izirayel kokoyoo se. A goo ay bande za waatiyanj, a bisa jiiri, k'a dii za hanoo kanj a ma kaa hala hō ay si hin ka haya kul har a ga.»

⁴ Filisti borey bonjkoyney futu Akiš ga, i nee a se: «Aroo woo willandi, a ma yee nga gorodogoo ra kanj n'n'a kayandi a se. A masi koy ir bande wongoo ra, a masi koy tee ir se iberi wongoo ra. Taka foo nda aroo woo ga hin ka kan nga koyoo Sawul se nda a man'ti a nka koy ir aruyan jindey kaa?» ⁵ Man'ti Dawda woo da se i ga don ka nee:

«Sawul na boro zenberyanj wii,

Dawda na boro zenber woyyanj wii?»*

⁶ Akiš na Dawda cee ka nee a se: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, boro šerrante ti ni, a ga kan ya ne ma koy wongoo ra ka yee kate ay bande, ir nda wongu-izey, zama ya na dii ni ga haya futu kul za hanoo kanj n'kaa ay do hala hō, amma Filisti borey bonjkoyney si baa ni. ⁷ Woo ga, willi nda baani, hala masi haya kul tee kanj si kan Filisti borey bonjkoyney se.» ⁸ Dawda nee Akiš se: «Macin no ay n'a tee, macin no n'dii a agay, ni tamoo ga za ay goo ni jeroo ga hala hō, hala ya si koy ay koyoo, ay kokoyoo iberey wongu?» ⁹ Akiš zaabi ka nee Dawda se: «Ay ga bay, zama n'ga kan ya ne sanda Irkoy almalayka. Amma Filisti borey bonjkoyney nee kanj n'si žigi ka koy ir bande wongoo ra. ¹⁰ Adiši ma biya ka tun, ni nda ni koyoo goykey kanj kaa ni bande. Wa biya ka tun, war ma koy za moo boo.»

¹¹ Dawda nda nga borey biya ka tun ka koy za moo boo, i willi Filisti borey gandaa ra. Filisti borey žigi ka koy Žizireyel.

30

Amalek borey na Siklak koyraa ton

¹ Dawda nda nga borey too Siklak koyraa ra ngi diraa jirbi hinzantoo hane, i gar kanj Amalek borey kanj Negew borey nda Siklak borey ga k'i kar ka nuune danj Siklak k'a ton hala a tee boosu. ² I na woyey kanj goo a ra dii, i na borey kul kanj goo no dii, soogey nda boro beerey. I mana boro kul wii, amma i nk'i ka koy nda ey ngi bande. ³ Waatoo kanj Dawda nda nga borey too koyraa ra, i gar koyraa ton, ngi woyey, nda ngi iz'arey, nda ngi ize woyey, Amalek borey n'i ka koy. ⁴ Woo ga, Dawda nda jamaa kanj goo a bande na jinde jer ka hēe hala nongu kanj ra i sii nda gaabi ka hēe. ⁵ I koy nda Dawda wande hinkaa mo kanyanj ti Ahinowam, Žizireyel boraa nda Abigayel kanj ti Nabal, Karmel boraa aduŋna wandoo. ⁶ Dawda binoo hanse ka maray, zama jamaa goo ma nee kanj i ma Dawda warra nda tondi k'a wii, zama jamaa kul biney tun, boro foo kul nga iz'arey wala ize woyey maaganda. Amma Dawda na bine tee Abadantaa, nga Koyoo albarkaa ra.

⁷ Dawda nee Ahimelek iz'aroo Abiyatar kanj ti sargari juwalkaa se: «Ay g'a wiri ni ga, kate ya ne beene kaayi-izoo hala ay ga Irkoy ibaayoo ceeci.» Abiyatar kate Dawda se beene kaayi-izoo. ⁸ Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ya komakaw jamaa

* 29:5 29.5 Zamnaa 18.7; 21.12.

woo gaarandi wala? Ay ga duu ey wala?» A nee a se: «I gaarandi, šikka sii n'ga duu ey, šikka sii n'g'i taa i kone.»

⁹ Dawda na fonda zaa, nga nda boro zangu idduwaa (600) kanj goo a bande. Kanj i too gooroo kanj se i ga nee Besor ra, boroyan i ra kay no din. ¹⁰ Dawda na Amalek borey gaarandi nda boro zangu taacaa (400), zama boro zangu hinkaa (200) ka kay kanjanj mana hin ka Besor gooroo deŋ ka bisa takaa kanj nda i fara. ¹¹ I na Misira boro foo gar saajoo ra, i n'a ka koy Dawda do. I n'a noo takula, a ŋaa, i n'a noo hari, a hanj. ¹² I na jeejay-ize koga gabante nda alaneb-ize koga gabante hinka noo a se. Waatoo kanj a ŋaa, hundoo yee kate. Woo gar jirbi hinza cijin nda zaari a mana ŋaa a mana hanj. ¹³ Dawda nee a se: «May ti ni koyoo? Man ra ni hun?» A nee: «Misira soogo ti agay, Amalek boro bajŋna. Ay goo nda jirbi hinza hō kanj ay koyoo k'ay nanj, zama ay sii nda baani. ¹⁴ Ir nka Keret borey kanj goo Negew saajoo ra, nda Žuda laboo, nda Kaleb Negew saajoo kar, ir na nuune danj Siklak koyraa ra k'a tee boosu.» ¹⁵ Dawda nee a se: «N'ga hin ka koy nda agay komakaw jamaa woo do wala?» A nee: «Žee ya ne nda Irkoy kanj n's'ay wii, de mo n's'ay danj ay koyoo kaboo ra, ay ga ni ka koy komakey wey do.»

Dawda na Amalek borey kar

¹⁶ Aroo na Dawda ka doo ka koy Amalek borey dogey cebe a se. I na Amalek borey gar nongoo kul ra, i ga ŋaa, i ga hanj, i ga hooray, zama algaaniima beeri no i n'a zaa Filisti borey gandaa ra nda Žuda gandaa ra. ¹⁷ Dawda n'i kar za alfazar hala subaa cijinoo ra, boro kul mana hallasi i ra nda man'ti arusooga zangu taaci (400) kanjanj žigi yooyan ga ka zuru. ¹⁸ Dawda na hayaal kul taa kanj Amalek borey bay k'a zaa. Woo ra Dawda na nga wande hinkaa mo taa i kone. ¹⁹ Boro kul mana kuma Dawda borey ra, a ma tee ikaccu, wala ibeeri, wala iz'aru, wala ize woy, wala algaaniimaa, haya kul mana kuma hayey kanj i bay k'i taa i kone ra, Dawda kate nda a kul. ²⁰ Dawda na adabba buuney nda adabba beerey kul zaa. Borey kanj ga alman kurey boy ga dira adabbawey jine ka nee: «Dawda algaaniimaa ti woo kanj a duu a wongoo ra.»

²¹ Woo banda ga, Dawda yee kate boro zangu hinkaa (200) do kanj faraa se i mana hin ka hanga a, i cindi Besor gooroo ra. I fatta ka Dawda nda jamaa kanj goo a bande kubay. Dawda too i do k'i hāa wala i ga saabu. ²² Boro laaley kul nda boro attabiya futey kul borey ra kanj hanga Dawda ka koy, nee: «Zama i mana hanga ir bande, ir si haya kul noo i se algaaniimaa ra kanj ir n'a taa, nda man'ti boro foo kul nga wandoo nda nga izey, i m'i zaa ka koy.» ²³ Amma Dawda nee: «War masi takaa woo tee, ag'armey, hayaal kanj Abadantaa n'a noo ir se ra. Zama a n'ir lakkal, a na komakaw jamaa kanj kanj ir ga danj ir kabey ra. ²⁴ May no ma yadda war šennoo woo se? Boraal kanj doo ka koy wongoo ra bagaa nda boraal kanj cindi ka jinawey hawgay kul ga hima ka sawa, i mma zamna cere game.» ²⁵ Dawda na woo hantum k'a tee ašariya Izirayel se za hanoo din hala hō.

²⁶ Waatoo kanj Dawda too Siklak, a na algaaniimaa jere foo sanba Žuda boro beerey, nga cerey se ka nee i se: «Nga ne, war gomnoo no kanj hun algaaniimaa ra kanj taandi Abadantaa iberey kone.» ²⁷ A sanba Betel boro beerey se, nda Ramot boro beerey kanj goo Negew se, nda Yatir boro beerey se, ²⁸ nda Aroyer boro beerey se, nda Sifmot boro beerey se, nda Eštemowa boro beerey se, ²⁹ nda Rakal boro beerey se, nda boro beerey kanj goo Yeramel borey koyrawey ra se, nda boro beerey kanj goo Keni borey koyrawey ra se, ³⁰ nda Horma boro beerey se, nda Bor-Ašanj boro beerey se, nda Atak boro beerey se, ³¹ nda Hebronj boro beerey se, nda nongey kul kanj ra Dawda nda nga borey bay ka bisa boro beerey se.

31

Sawul buu Filisti borey wongoo ra (Taaŋrikey 1na 10.1-14)

¹ Filisti borey koy Izirayel wongu. Wongoo ra Izirayel borey zuru Filisti borey jine. I na Izirayel boroyan wii Gilbowa tondi hondoo boŋ. ² Filisti borey hanse ka Sawul nda nga iz'arey šiita. I na Žonatanj, nda Abinadab, nda Malkišuwa kanjanj ti Sawul iz'arey wii. ³ Wongoo hanse ka koron Sawul ga. Birawkarkawyanj dii Sawul, a hanse ka jijiri hunburay se birawkarkey jine. ⁴ Sawul nee boraal kanj ga nga wongu jinawey zaa se: «Ni takubaa hoobu m'ay hay nda a k'ay wii, jofolowey wey masi kaa k'ay hay ka hooray ay ra.» Boraal kanj ga nga wongu jinawey zaa mana yadda, zama a hanse ka hunbur. Woo ga, Sawul na nga takubaa zaa, a na nga boŋ warra a ga. ⁵ Boraal kanj ga Sawul wongu jinawey zaa, ga dii kanj a buu, nga mo na nga boŋ warra nga takubaa ga, a buu a bande. ⁶ Zaari follokaa din da ra, Sawul nda nga iz'aru hinzaa, nda nga boraal kanj ga nga wongu jinawey zaa, nda nga wongu-izey kul buu cere bande.

⁷ Izirayel borey kan ga goro gooroo jere faa ga nda wey kan goo Žurden isaa jere faa ga dii Izirayel borey zuru, de mo Sawul nda nga iz'arey buu. I na koyrawey nan ka zuru. Filisti borey kaa ka goro dogey ra.

⁸ Subaa ra, Filisti borey kaa ka bukawey hayey kaa i ga, i dii Sawul nda nga iz'aru hinzaa kanyan kan Gilbowa tondi hondoo bonj. ⁹ I na Sawul bonoo dunbu ka nga wongu jinawey kaa a ga. Woo banda ga, i koy alhabar kaanaa har Filisti borey gandaa kul ra ngi tooru hugey ra nda jamaa ra. ¹⁰ I na Sawul wongu jinawey dan tooru woyey kan se i ga nee Astarteyan hugoo ra, i na bukaa kanji Bet-Šeyan cetaa ga.

¹¹ Waatoo kan Yabeš koyraa kan goo Galad gandaa ra, borey maa hayaa kan Filisti borey n'a tee Sawul se, ¹² woo ga, asajawey kul tun ka dira cijinoo kul ka koy Sawul bukaa, nda nga iz'arey bukawey kaa Bet-Šeyan cetaa ga. Woo banda ga, i willi kate Yabeš, i n'i ton no din. ¹³ I na ngi birey zaa k'i fiji Yabeš tuuriḡnaa beeroo cire kan maḡḡoo ti tamaris. Woo banda ga, i na jirbi iyye tee i ga meehaw.

Samiyel citaabu hinkantoo

Citaaboo fahamandiroo

Citaaboo woo ga ciyandi Samiyel citaabu hinkantoo. Nga mo hantumkaa mana bayrandi sanda takaa kaj nda citaaboo kaj se i ga nee Samiyel citaabu jinaa hantumkaa mana bayrandi. A ga kokoyoo Dawda waatoo šenney deede. A šelanj waatoo ga kaj Dawda tee kokoy Žuda gandaa se, woo ga duwandi zamna 1na—4to ga. A ga šelanj waatoo ga kaj Dawda goro kokoytaraa ra Izirayel gandaa kul boŋ, woo ga duwandi zamna 5to—24to ga.

Dawda na gandaa boobo wongu ka nga laamaa gorandi, ka ngi iberey gandawey taa i kone.

Dawda naanay Irkoy nda cimi, woo se a tee boro kaj kan Irkoy se, a kan nga gandaa borey mo se. Woo kul, Dawda na haya tee Abadantaa jine kaj mana kan Abadantaa se, woo se Irkoy na annabi Natarj sanba Dawda do, a šelanj a se. Dawda yadda nga zunuboo ga, a yee kate Irkoy ga.

Dawda hanse ka kan Izirayel borey se, woo maaganda se i baa Dawda ize ma laamaa zaa Dawda dumaa ga.

Irkoy bangandi Dawda se kaj waati kul boro ga duwandi nga hugoo ra kaj ga goro kokoytaraa ra dumaa ga. Woo g'ir fahamandi hayaa kaj se Hallasikaa kaj ti Isa Almasihu kaj Irkoy n'a sanba, i ga nee a se «Dawda Haamaa» Amaana Taagaa ra (Matiyu 20.29–34; 21.9).

Citaaboo woo ga hin ka zamnandi zamna iddu:

1. Dawda goro kokoytaraa ra Žuda gandaa ra (zamna 1na—4to).
2. Dawda goro kokoytaraa ra Izirayel gandaa kul boŋ (zamna 5to—6to).
3. Irkoy na albarka danj Dawda kokoytaraa ra (zamna 7to—10to).
4. Dawda nda Uri wandoo Batšeba fillaa (zamna 11to—12to).
5. Šendawey kaj duu Dawda hugoo (zamna 13to—20to).
6. Dawda waati kokorantey (zamna 21to—24to).

Dawda maa Sawul nda Žonatarj buuroo (Samiyel 1na 31; Taarikey 1na 10.1–14)

¹ Sawul buuroo banda ga, Dawda willi ka hun Amalek borey wongudogoo ra. A cindi Siklak koyraa ra jirbi hinka. ² Jirbi hinzantoo hane, aru foo ne kaj kaa ka hun Sawul kaloo ra, darbawey kottu, boŋoo kul ti labu. Kaj a too kate Dawda do, a kaj laboo ra ka gunguma.

³ Dawda nee a se: «Man ra ni hun?» A nee a se: «Ya nka zuru ka hun Izirayel kaloo ra.» ⁴ Dawda n'a haa ka nee: «Macin ka tee? Ay g'a wiri ni ga, m'a har ya ne.» A nee: «Izirayel jamaa zuru wongoo se, boro boobo kaj i ra ka buu. Sawul hunday nda nga iz'aroo Žonatarj buu.» ⁵ Dawda nee arusoogaa se kaj na alhabaroo woo tee a se: «Taka foo nda n'bay kaj Sawul nda nga iz'aroo Žonatarj buu?» ⁶ Arusoogaa kaj na alhabaroo tee a se nee: «Waatoo woo kaa ka gar kaj ay sii kala Gilbowa tondi hondoo boŋ, Sawul goo ma dibi nga yaaŋoo ga, wongu bari torkawey goo ma toor'a k'a šiita. ⁷ A jeli, a dii agay, a n'ay cee. Ay nee a se: «Agay ne.» ⁸ A nee ya ne: «May ti ni?» Ay nee a se: «Amalek boro ti agay.» ⁹ A nee ya ne: «Ay g'a wiri ni ga, kay ay jeroo ga m'ay wii, zama ay goo ma binini, ba nda ay hundoo kul goo ay ra jina.» ¹⁰ Ay kay jeroo ga, ay n'a wii, zama ay ga bay kaj a si fatta hayaa woo ra. Ay na kokoytaray fuulaa kaj goo boŋoo ra kaa nda hiiroo kaj goo kaboo ra ka kate ey ma ne, ay koyoo.»

¹¹ Dawda na nga darbawey dii k'i kottu ka nga doora cebe, borey kul kaj goo a bande na takaa follokaa tee. ¹² Biney maray, i hēe, i meehaw hala cijinoo ra Sawul, nda nga iz'aroo Žonatarj, nda Abadantaa wongu-izey jamaa, nda Izirayel borey kaj kaj takubaa cire maaganda se. ¹³ Dawda na arusoogaa kaj na alhabaroo tee a se haa ka nee: «Man wane nda ni?» A nee: «Ay man'ti kala Amalek boro taabušante iz'aru.» ¹⁴ Dawda nee a se: «Taka foo nda mana hunbur ka ni kaboo too bora do k'a wii kaj Abadantaa n'a yon k'a tee kokoy?» ¹⁵ Dawda na arusooga foo cee, a nee a se: «Man kate, a wii.» Aroo na Amalek bora kar, a buu. ¹⁶ Dawda nee a se: «Ni kuroo alhakoo ma kaj ni ga. Ni mijoo ga tee ni ga seede, zama n'nee kaj bora kaj Abadantaa n'a yon k'a tee kokoy, ni no ka wii.»

Dawda na buuyan hēeni dooni dunbu Sawul nda Žonatarj se

¹⁷ Dawda na buuyan hēeni doonoo woo don Sawul nda Sawul iz'aroo Žonatanj maaganda, ¹⁸ a nee kanj i m'a waanandi Žuda borey se, biraa doonoo no. A hantumandi tiiraa ra kanj se i ga nee boro šerrantaa tiiraa*.

¹⁹ «Izirayel, ni daržaa wiiyandi ni hondey ga.

Taka foo nda asajayanj kanj?

²⁰ A masi harandi Gat ra,

war masi koy nda alhabaroo Aškelonj lolawey ra.

Nda man'ti woo, Filisti ize woyey ga paali,

Filisti jofolowey wey ize woyey ga yafarhā.

²¹ Gilbowa tondi hondey,

yala ncirpi nda harandanj masi kanj war boŋ,

faari masi hay ni do,

zama no din ra asajawey koraa žiibi,

Sawul koraa si yee ka yonandi nda jii.

²² Iberey bukawey kuroo jine,

iberi wongaarey maanoo jine,

Žonatanj biraa si yee banda,

Sawul takubaa si fatta yaada.

²³ Sawul nda Žonatanj kanjanj borey ga bag'ey, i ga kan borey se,

ba buuyan man'i fay,

i ga cahā nda duttalyan,

i gaabi nda ganjihaylayanj.

²⁴ Izirayel ize woyey, wa hēe Sawul ga,

nga kanj ga war bankaaray nda darbay dawlanteyan

kanj teendi nda šilli ciray zaram,

nga kanj ga wura taalam danj war darbawey ga.

²⁵ Taka foo nda asajayanj kanj wongoo gamoo ra?

Izirayel, i na Žonatanj hay k'a wii ni hondey boŋ.

²⁶ Ni maaganda se, ag'armaa Žonatanj, ay goo binemarayyan ra.

Ay boro maana ti ni,

bajoo kanj n'na tee ya ne ga bisa woy baji.

²⁷ Macin se asajayanj kanj?

Macin se wongu jinawey halaci?»

2

Dawda tee Žuda kokoyoo Hebronj

¹ Hayey din banda ga, Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ya žigi ka koy Žuda koyrawey affoo ra wala?» Abadantaa nee a se: «Žigi.» Dawda nee: «Man ra ya žigi?» A nee: «Hebronj.» ² Dawda žigi ka koy no din, nga nda nga wande hinkaa, Ahinowam, Žizireyel boraa nda Abigayel, Nabal, Karmel boraa aduŋna wandoo. ³ Dawda na nga borey mo ka žigi kanj goo a bande, boro foo kul nda nga alaayaney, i koy goro Hebronj koyrawey ra. ⁴ Žuda arey kaa, no din ra i na Dawda yon hala a ma tee kokoy Žuda borey se. I nee Dawda se kanj Yabeš koyraa kanj goo Galad borey no ka Sawul fiji. ⁵ Dawda na dontokawyanj sanba Yabeš kanj goo Galad borey do ka nee i se: «Abadantaa ma albarka danj war ra, zama war na borohennataraa woo tee Sawul se, war koyoo, war n'a fiji. ⁶ Sohō yala Abadantaa mo ma borohennataray nda laadirtaray tee war se waati kul. Agay hunday ga gomni tee war se, zama war na woo tee. ⁷ Wa bine tee, war ma tee wongaariyanj, Sawul, war koyoo buu, agay no Žuda borey n'ay yon hala ya tee a se kokoy.»

Iš-Bošet tee Izirayel kokoyoo

⁸ Woo gar Ner iz'aroo Abner kanj ti Sawul wongu-izey jineboraa na Sawul iz'aroo Iš-Bošet zaa ka koy Mahanayim. ⁹ A n'a tee kokoy Galad, nda Ašer borey*, nda Žizireyel, nda Efrayim, nda Benžamenj, nda Izirayel kul se. ¹⁰ Iš-Bošet, Sawul iz'aroo sii nda kala jiiri woytaaci (40) waatoo kanj a ga tee kokoy Izirayel se, a laama jiiri hinka. Žuda borey

* **1:18** 1.18 Žozuwe 10.13. * **2:9** 2.9 «Ašer borey», hantum fooyan ga nee «Ašur borey», affooyan ga nee «Gešur borey».

hinne ka hanga Dawda. ¹¹ Waatoo kan Dawda n'a tee kokoytaray ra Hebron, Žuda borey bonj man'ti kala jiiri iyye nda handu iddu.

Žuda nda Izirayel wongoo Gabawoŋ

¹² Ner iz'aroo Abner, nga nda Sawul iz'aroo Iš-Bošet goykey hun Mahanayim ka fondaa zaa ka koy Gabawoŋ. ¹³ Seruya† iz'aroo Žowab nda Dawda goykey mo koy tangam. Wongu kur hinkaa na cere kubay Gabawoŋ hari margadogoo jere, affoo kay haroo jere foo ga, affaa kay jere faa ga. ¹⁴ Abner nee Žowab se: «Hayaa ne kan ay g'a wiri ni ga, arusoogey ma tun ka yenje ir jine hala ir ma dii ngi gaaboo.» Žowab nee: «I ma tun.» ¹⁵ Arusoogey tun ka bisa, ngi hinnaa ga sawa: boro woy cindi hinka (12) Benžameŋ borey nda Sawul iz'aroo Iš-Bošet se, boro woy cindi hinka (12) Dawda goykey se. ¹⁶ Affoo kul na boro foo dii nda boŋoo, cere bande i na takubaa nuusu cere caraa ra. I kan cere bande ka buu. I na no din maŋoo dan Tondey faaroo. A sii kala Gabawoŋ. ¹⁷ Hanoo woo yenje tee kan ga hanse ka hottu kan ra Dawda goykey na Abner nda Izirayel borey kar. ¹⁸ Seruya iz'aru hinzaa kan ti Žowab, nda Abišay, nda Asayel goo no din. Asayel ga cahā ma nee jeeri kan ga zuru hawsaa ra. ¹⁹ Asayel na Abner gaarandi, a mana šiiri ka hun nga ceedogey bande ka koy kabe henna wala ilaala here. ²⁰ Abner jeli, a nee: «Ni no Asayel?» A nee: «Agay no.» ²¹ Abner nee a se: «Šiiri kabe henna wala ilaala here, ma soogey wey affoo dii k'a wii ka nga wongu jinawey kaa a ga.» Amma Asayel mana yadda nga ma hun a bande. ²² Abner yee koyne ka nee Asayel se: «Hun ay bande, wala ya ni kar ganda? Taka foo nda ay ga hin ka ni armaa Žowab tenje k'a guna?» ²³ Amma Asayel wanji ka hun a bande. Woo ga, Abner n'a kar gundoo ra nda nga yaajoo koroo, yaajoo zollo ka fatta nda banda here. A kan ka buu dogoo din da. Boro kul kan too nongoo ra kan ra Asayel kan ka buu ga kay.

²⁴ Žowab nda Abišay na Abner gaarandi. Waynaa kan waatoo kan i ga too Amma hondoo do kan goo Giya se jine, Gabawoŋ saajoo fondaa ra. ²⁵ Benžameŋ borey tee Abner bande jama folloku, i cindi hondu foo boŋoo bonj. ²⁶ Abner na Žowab cee ka nee: «Takuba si fay nda wiiyan wala? N'si bay kan binemarayyan goo benantaa ga wala? Hala waati foo no n'ga nee borey se i ma kay i masi ngi armye gaarandi?» ²⁷ Žowab nee: «Ay ga žee nda Irkoy kan ga huna maŋoo, nda ni nka mana šelan, borey si fay nda ka ngi armye gaarandi hala subbaahi.»

²⁸ Žowab na hilli hēenandi, nga borey kul kay, i fay nda ka Izirayel gaarandi, i na wongoo kayandi. ²⁹ Abner nda nga borey na cijinoo kul tee i ga dira Ganganoo gandaa ra, i na Žurdeŋ isaa deŋ, i na Bitroŋ kul dunbu ka bisa ka koy too Mahanayim. ³⁰ Žowab hun Abner gaarandiroo ra, a na jamaa kul marga, boro woy cindi yagga (19) ka kuma Dawda borey ra, Asayel mo kuma. ³¹ Dawda goykey na boro zangu hinza nda woydu (360) kar k'i wii Benžameŋ nda Abner borey ra. ³² I na Asayel bukaa ka koy, i n'a sutura nga baaba saaraa ra Betelehem. Žowab nda nga borey na cijinoo kul tee i ga dira, i too Hebron moo booyan ga.

3

¹ Wongoo gay Sawul hugoo nda Dawda hugoo game. Dawda mma koy de a ga duu gaabi, Sawul hugoo mma koy de nga gaaboo ga žabu.

*Dawda iz'arey kan a duu ey Hebron
(Taarikey 1na 3.1–4)*

² Dawda duu iz'aruyan waatoo kan a goo Hebron. Nga iz'aru jinaa ti Amnoŋ kan a duu a nga Žizireyel koyraa bora a Ahinowam ga. ³ Ihinkantoo ti Kileyab kan a duu a nga Nabal, Karmel koyraa bora a aduŋna wandoo Abigayel ga. Ihinzantoo ti Absalom kan a duu a nga wandoo Maaka ga, Maaka ti Gešur kokoyoo Talmay ize woyoo. ⁴ Itaacantoo ti Adoniya kan a duu a nga wandoo Hagit ga. Igguwantoo ti Šefatiya kan a duu a Abital ga. ⁵ Idduwantoo ti Yitreyam kan a duu a nga wandoo Eglā ga. Wey ti borey kan hayandi waatoo kan Dawda goo Hebron koyraa ra.

Abner nda Iš-Bošet citi cere ga

⁶ Waatoo kan wongoo goo Sawul hugoo nda Dawda hugoo game, nga no Abner duu gaabi Sawul hugoo ra. ⁷ Sawul cindi nda wahay foo kan maŋoo ti Rispa, Aya ize woy no. Woo gar Iš-Bošet nee Abner se: «Macin se ni marga nda ay baaba wahayoo?» ⁸ Iš-Bošet šenney hanse ka Abner futandi, a nee: «Hanši bonj kan Žuda wane nda ti agay wala? Hō ay ga goy nda borohentataray ni baaba Sawul hugoo, nda nga armye, nda

† 2:13 2.13 Samiyel 1na 26.6.

nga hangasiney here. Ay mana ni noo Dawda se, nga no hō no n'ga citi ay ga ka nee ay na laybu tee woyoo woo maaganda. ⁹ Irkoy ma goy goy Abner ga, nda ay mana hayaa tee Dawda se kanj Abadantaa zee kanj nga g'a tee a se, ¹⁰ ka kokoytaraa taa Sawul hugoo kone, ka Dawda gorandi kokoytaraa ra Izirayel nda Žuda boŋ, za Dan hala Ber-Šeba.» ¹¹ Iš-Bošet mana yadda ka ba šenni foo har koyne Abner se, zama a mma hunbur a.

Abner kara Dawda ga

¹² Abner na dontokawyan sanba Dawda do nga maapoo ga, i ma nee a se: «May wane nda gandaa?» A nee mo: «Amaana danj agay nda ni game, guna, ay ga ni gaa hala Izirayel kul ma hanga ni.» ¹³ Dawda nee: «A boori, ay ga amaana danj agay nda ni game. Haya folloku no ay g'a wiri ni ga kanj ti masi kay ay jine nda Sawul ize woyoo Mikal sii ni bande.» ¹⁴ Dawda na dontokawyan sanba Sawul iz'aroo Iš-Bošet do ka nee a se: «Ay noo ay wandoo Mikal kanj ay n'a hiji ka nga hijay almaanoo bana nda Filisti borey arey toošidoo mee kuuru ize zangu (100).» ¹⁵ Iš-Bošet sanba k'a taa nga kurpoo Paltiyel kone kanj ti Layiš iz'aroo. ¹⁶ Nga kurpoo hanga a hala Bahurim a ga hēe. Woo ga, Abner nee a se: «Willi ka koy ni do.» A willi ka koy nga do.

¹⁷ Abner nka šelanj Izirayel boro beerey se ka nee: «A gay war ga baa Dawda ma tee war se kokoy. ¹⁸ Sohō no war ga hima ka tun ka goy woo din fondaa ra, zama Abadantaa nka nee Dawda ga: «Dawda, ay tamoo nda ay g'ay jamaa Izirayel hallasi Filisti borey kabey ra nda ngi iberey kul kabey ra.»

¹⁹ Abner šelanj Benzamej borey mo se. Woo banda ga, a koy Hebronj. Hayaa kul kanj ga Izirayel borey nda Benzamej borey waafaku, Abner koy a kul har Dawda se. ²⁰ Abner too Dawda do Hebronj, nga nda boro waranka (20). Dawda na hoyandi tee Abner nda borey kanj goo a bande se. ²¹ Abner nee Dawda se: «Ay ga tun ka koy Izirayel kul margaa ni hinoo cire, ay koyoo, ay kokoyoo. Amaana ma huru ngi nda ni game, n'ga laama nongu kanj n'baa ra.» Dawda na Abner nanj a ma koy, a koy nda baani.

Žowab na Abner wii

²² Nga ne, Dawda tamey nda Žowab yee kate ka hun wongudoo ra, i kaa nda alganiima beeri. Abner sii koyne Dawda jere Hebronj, zama Dawda nk'a nanj a ma koy, de mo a koy nda baani. ²³ Waatoo kanj Žowab nga wongu-izey kul kanj goo a bande kaa, i nee Žowab se: «Ner iz'aroo Abner kaa kokoyoo do, a n'a nanj a ma koy nda baani.» ²⁴ Žowab koy kokoyoo do, a nee: «Macin no n'n'a tee? Guna, Abner kaa ka dii ni, macin se n'n'a nanj a ma koy hinne?» ²⁵ N'ga Ner iz'aroo Abner bay. A nka kaa ka ni darga, ka ni koyyaney nda ni kaayaney bay, ka haya kul kanj n'goo m'a tee bay.»

²⁶ Waatoo kanj Žowab fatta Dawda do, a na dontokawyan danj Abner cewoo ra. I na Abner gar fondaa ra Sira dayoo do, i n'a cee k'a ka willi Hebronj. Dawda mana hayaa kul bay woo se. ²⁷ Waatoo kanj Abner yee kate Hebronj, Žowab n'a ka koy jere ga koyraa mijoo jeroo ga ka šelanj a se nda lakkalkanay, no din ra a na Abner hay gundoo ra k'a wii, ka nga armaa Asayel kuroo faasa.

²⁸ Waati banda ga, kanj Dawda maa šennoo, a nee: «Agay nda ay hinoo ga henan hala abada Abadantaa jine Ner iz'aroo Abner kuroo alhakoo ra. ²⁹ Yala nga alhakoo ma kanj Žowab nda nga hugoo borey kul boŋ. Yala waati kul boro masi janj Žowab hugoo ra kanj toošidogoo ga mandi, wala a ma jiray, wala nga goyoo ma tee haabu biiyan, wala takuba m'a kanjandi, wala a ma janj nga meenjaroo.» ³⁰ Takaa woo nda Žowab nda nga armaa Abišay na Abner wii, zama a ni ngi armaa Asayel wii wongoo ra Gabawoŋ.

³¹ Dawda nee Žowab nda borey kul kanj goo a bande se: «Wa war bankaaraway kottu ka war dooraa cebe, wa saaku kasa danj war ga, a ma tee war se taafe, war ma hēe ka dira ka koy Abner sutura.» Kokoyoo Dawda ga dira almanjitoo se banda here. ³² Abner suturandi Hebronj. Kokoyoo na nga jindoo jer ka hēe Abner saaraa ga, jamaa kul hēe. ³³ Kokoyoo na buuyan hēeni dooni don Abner se, a nee:

«Abner ga hima ka buu sanda almunkarteeri wala?

³⁴ Ni kabey mana hawandi,

ni cewey mana huru alhan šešeriyanj ra.

Ni wiiyandi sanda boro

kanj goy futu teekey k'a wii.»

Jamaa kul yee ka hēe Abner ga. ³⁵ Woo banda ga, jamaa kul kaa Dawda do ka hanse k'a wiri a ga, a ma ŋaa, woo gar cijinoo mana huru jina. Amma Dawda zee ka nee: «Irkoy ma goy goy ay ga nda ay na takula wala haya kul kanj no danj ay mijoo ra nda waynaa mana kanj jina.»

³⁶ Jamaa kul maa woo kaŋ Dawda n'a har, a kan i se. Haya kul kaŋ kokoyoo g'a tee ga kan jamaa kul se. ³⁷ Jamaa kul, Izirayel kul faham hanoo din kaŋ man'ti kokoyoo yaamar no Ner iz'aroo Abner ma wiiyandi. ³⁸ Kokoyoo nee nga goykey se: «War nka si bay kaŋ hō boŋkoyini buu, boro beeri buu Izirayel ra? ³⁹ Hō ay gaaboo kacca, ba kaŋ se ay yonandi ka tee kokoy. Arey wey kaŋ ti Seruya izey gaaboo bisa ay wanoo. Yala Abadantaa ma goy futu teekaw bana nda nga goy futaa.»

4

Iš-Bošet wiiyanoo

¹ Waatoo kaŋ Sawul iz'aroo Iš-Bošet maa kaŋ Abner buu Hebron, binoo hun, Izirayel borey kul zalba.

² Sawul iz'aroo Iš-Bošet goo nda komakaw jamaa jineboro hinka. Affoo maapoo ti Baana, affaa maapoo ti Rekaab. Rimon, Berot koyraa bora kaŋ goo Benžamen borey ra izeyan no. Berot mma kabandi Benžamen gandaa ra. ³ Boro jinawey kaŋ goro Berot zuru ka koy Gitayim kaŋ ra i goro ka tee taabuši hala hō zaaroo. ⁴ Sawul iz'aroo Žonatan goo nda iz'aru kaŋ maapoo ti Mefibošet, cee hinkaa kul bongu, zama waatoo kaŋ Sawul nda Žonatan buuroo alhabaroo kaa ka hun wongudogoo ra Žizireyel, zankaa jiiri guu bara a se, woyoo kaŋ g'a biiri n'a zaa ka zuru. Cahā-cahāyanoo ra, zankaa kaŋ, a bongu.

⁵ Han foo Rimon, Berot bora iz'arey Rekaab nda Baana koy zaaroo waati konnaa ra Iš-Bošet do, i n'a gar a ga kani ka hunanzam. ⁶ I huru hala hugoo gundoo ra, i tee sanda ngi mma koy alkamaa zaa, dogoo din da i na Iš-Bošet hay gundoo ra. Woo banda ga, Rekaab nda nga armaa Baana zuru. ⁷ I nka huru hugoo ra ka gar a goo ma šerre nga daaroo ga nga kanihugoo ra, i n'a wii. I na boŋoo kaa a ga, i na boŋoo zaa ka cijinoo kul tee i ga dira Ganganoo gandaa fondaa bande. ⁸ I na Iš-Bošet boŋoo ka koy Dawda do Hebron, i nee kokoyoo se: «Sawul iz'aroo Iš-Bošet ni iberoo boŋoo ne, bora kaŋ baa nga ma ni hundoo kaa. Hō Abadantaa n'ay koyoo, ay kokoyoo, faasa Sawul nda nga hayroo ra.» ⁹ Dawda zaabi ka nee Rekaab nda Baana se: «Ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo kaŋ n'ay kaa binemarayyan kul ra, ¹⁰ bora kaŋ nee ya ne: «Sawul buu», de a ga tammahā alhabar kaana no nga n'a har ya ne, ay n'a dii k'a wii Siklak, k'a noo alhaku nga alhabar kaanaa woo se. ¹¹ Soko sohō kaŋ boro laaley na boro šerrante wii nga hugoo ra, nga daaroo boŋ, ay si war hāa nda nga kuroo alhakoo wala? Ay si war tuusu ka war kaa gandaa ra wala?»

¹² Woo ga, Dawda na nga borey yaamar i m'i wii. I na kabey nda cewey dunbu, i n'i deejj Hebron hari margadogoo jeroo ga. Woo banda ga, i na Iš-Bošet boŋoo zaa ka koy a sutura Abner saaraa ra Hebron.

5

Dawda tee Izirayel kul kokoyoo (Taarikey 1na 11.1-3)

¹ Izirayel alkabiilawey kul kaa Dawda do Hebron koyraa ra ka nee a se: «Nga ne, ir man'ti kala ni hamoo nda ni kuroo. ² Waatoo hunday kaŋ Sawul ga tee kokoy ir boŋ, ni no ma koy nda Izirayel wongudogey ra, ni no m'i ka kaa. Abadantaa nee ma ne: «Ni no m'ay jamaa Izirayel kur, ni no ma tee Izirayel se boŋkoyini.» » ³ Woo ga, Izirayel boro beerey kul kaa kokoyoo do Hebron. Kokoyoo Dawda na amaana dan nga nda i game Hebron Abadantaa jine. I na Dawda yon k'a tee kokoy Izirayel se. ⁴ Dawda sii nda kala jiiri waranza (30) waatoo kaŋ a ga tee kokoy. A laama jiiri woytaaci (40). ⁵ Hebron ra, a laama jiiri iyee nda handu iddu. Žerizalem ra a laama jiiri waranza cindi hinza (33) Izirayel kul boŋ nda Žuda boŋ.

Takaa kaŋ nda Dawda na Žerizalem koyraa dii (Taarikey 1na 11.4-9; 14.1-2)

⁶ Woo banda ga, kokoyoo Dawda nda nga borey tun Žerizalem se ka Žebus borey tangam, ngi no ma goro gandaa ra. I nee Dawda se: «N'si huru ne ra, ba danawey nda bongey ga ni gaaray.» Woo ti Dawda si huru koyraa ra. ⁷ Amma Dawda na Siyon tondi nongoo dii, maanaa Dawda koyraa.

⁸ Hanoo din, Dawda nka nee nga borey se: «Boro kul kaŋ ga baa nga ma Žebus borey kar ka hin ey, bora ma koy nda hari bisadogoo. Bongey wey nda danawey wey ga Dawda binoo ŋaa.» Woo se i ga nee: «Danaa nda bongoo si huru hugoo ra.»

⁹ Dawda koy goro tondi nongoo ra, a na maapoo dan Dawda koyraa. Dawda n'a windi nda cinari, za Milo nongoo* do ka koy gundoo ra. ¹⁰ Dawda mma koy de a ga duu gaabi ka tonton, zama Abadantaa, Adupnakoyoo goo a bande.

¹¹ Tir koyraa kokoyoo Hiram na dontokawyan sanba Dawda do nda sedere bunduyan, nda bundu goykawyan, nda tondi hoykawyan, i na hugu cin Dawda se. ¹² Woo ga, Dawda bay kan Abadantaa goo ma nga kokoytaraa tabatandi Izirayel bon, a bay mo kan a goo ma nga kokoytaraa jer nga jamaa maaganda kan ti Izirayel.

*Izey kan Dawda duu ey Žerizalem
(Taarikey 1na 3.5-9; 14.3-7)*

¹³ Dawda yee koyne ka wahayyan zaa nda Žerizalem wooyan waatoo kan a hun Hebron ka kaa banda ga. A yee koyne ka duu iz'aruyan nda ize wooyan. ¹⁴ Iz'arey kan a duu ey Žerizalem maaney ne: Šamuwa, nda Šobab, nda Natan, nda Sulaymaana, ¹⁵ nda Yibar, nda Elišuwa, nda Nefeg, nda Yafiya, ¹⁶ nda Elišama, nda Elyada, nda Elifelet.

*Dawda hin Filisti borey
(Taarikey 1na 14.8-16)*

¹⁷ Waatoo kan Filisti borey maa kan Dawda yonandi ka tee Izirayel se kokoy, i kul tun ka koy Dawda ceeci k'a tangam. Waatoo kan Dawda maar'a, a doo tondi guusoo ra. ¹⁸ Filisti borey kaa ka say-say Refa borey gooroo ra ka goro a ra. ¹⁹ Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci ka nee: «Ay ga hima ka žigi ka Filisti borey wongu wala? N'g'i dan ay kaboo ra wala?» Abadantaa zaabi ka nee Dawda se: «Koy, zama šikka sii ay ga Filisti borey dan ni kaboo ra.»

²⁰ Dawda too Bal-Perasim, a n'i kar no din. Woo banda ga, a nee: «Abadantaa na fun kaa ya ne agay iberey jamaa ra, ni mma nee fun kan hari n'a kaa.» Woo se i na nongoo din maapoo dan Bal-Perasim (maanaa «Koyoo kan ga fun kaa»). ²¹ Filisti borey zuru ka ngi toorey nan no din, Dawda nda nga borey n'i zaa ka koy.

²² Filisti borey yee koyne ka žigi ka wongu, i na Refa borey gooroo dii ka goro a ra. ²³ Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci, Abadantaa nee a se: «Masi koy i tangam. Ni mma kuubi ka koy nda ngi banda here, ma kaa i ga nda nongoo kan ra tuurijaney goo tenje ka kan i ga. ²⁴ Waati kan n'ga maa cee jinde tuurijaney bon, waatoo din ma cahã, zama Abadantaa no ma fatta ni jine ka Filisti borey kar.» ²⁵ Dawda na hayaa tee kan nda Abadantaa n'a yaamar. A na Filisti borey kar za Geba koyraa ra hala Gezer koyraa hurudogoo do.

6

*Dawda kayandi nga ma koy nda Irkoy sundukoo Žerizalem
(Taarikey 1na 13.4-14)*

¹ Dawda yee ka Izirayel wongu-ize suubantey kul marga, i man'ti kala aru zenber waranza (30.000). ² Dawda nda jamaa kul kan goo a bande tun ka koy koyraa kan maapoo ti Baala-Žuda* ka Irkoy sundukoo zaa kate. Abadantaa, Adupnakoyoo maapoo bara sundukoo ga. Almalaykayan kan se i ga nee šerib, ihinka goo sundukoo daabirjoo ga. Abadantaa ga goro šerib hinka game. ³ I na Irkoy sundukoo jeeje torka taaga foo bon, i n'a ka fatta Abinadab hugoo ra kan goo hondoo bon. Abinadab iz'arey Uza nda Ahiyo na torka tajoo boy. ⁴ I n'a kaa Abinadab hugoo do kan goo hondoo bon. Ahiyo dira Irkoy sundukoo jine. ⁵ Dawda nda Izirayel hugoo kul ga bundu kan se i ga nee sipres hooray jinay dumi kul kar Abadantaa jine, kurbuyan, nda kuntijiyay, nda dundunyan, nda gaasuyan kan ga hëe, nda guuruyan kan ga kara-kara. ⁶ Waatoo kan i too Nakon taasu kar ganganoo ra, hawey tanši, Uza na nga kaboo šerre ka sundukoo dii. ⁷ Abadantaa futu Uza ga, Irkoy n'a kar no din da nga firkaa maaganda se. Uza buu no din, Irkoy sundukoo jere.

⁸ Takaa kan nda Abadantaa na Uza kar laala k'a wii, mana kan Dawda se. Woo se i na nongoo din maapoo dan Perez-Uza (maanaa «nongoo kan ra Uza karandi laala ka wiiyandi»), maapoo woo goo a ga hala hõ zaaroo. ⁹ Hanoo din, Dawda hunbur Abadantaa, a nee: «Taka foo nda Abadantaa sundukoo ga hin ka huru ay do?» ¹⁰ A mana baa Abadantaa sundukoo ma kaa nga do, Dawda koyraa ra. Woo se a n'a ka koy bora kan se i ga nee Obed-Edom kan ti Gat koyraa boro, nga hugoo ra. ¹¹ Abadantaa sundukoo cindi handu hinza Obed-Edom hugoo ra. Abadantaa na albarka dan Obed-Edom nda nga hugoo kul ra.

* 5:9 5.9 Milo nongoo maanaa ti i n'a too nda labu.
1na 6.21; 7.1ra.

* 6:2 6.2 Baala-Žuda da se i ga nee Kiryat-Yarim, Samiyel

*Irkoy sundukoo too kate Žerizalem
(Taarikey 1na 15.25—16.3)*

¹² Kokoyoo Dawda duu alhabar kanj Abadantaa na albarka danj Obed-Edom hugoo ra nda haya kul kanj goo maapoo ga, Irkoy sundukoo maaganda. Woo ga, Dawda na fonda zaa, a na Irkoy sundukoo zaa k'a ka kaa Obed-Edom hugoo do ka koy hala Dawda koyraa ra nda jaali. ¹³ Borey kanj ga Abadantaa sundukoo zaa, ceedaaru iddu kul kanj i n'a tee i ga haw yaaru foo nda adabba naasa foo kaa sargari. ¹⁴ Dawda ga gan nda nga gaaboo kul Abadantaa jine. Beene kaayi-ize kanj teendi nda leŋ kanj ga hima nda sargari juwalkaw kaayi goo Dawda ga. ¹⁵ Dawda nda Izirayel borey kul na Abadantaa sundukoo žigandi ka koy Žerizalem nda yafarhā nda hilli hēeni.

¹⁶ Waatoo kanj Abadantaa sundukoo ga huru Dawda koyraa ra, Sawul ize woyoo Mikal, Dawda wandoo ga guna nda funeetaraa. A ga dii kokoyoo Dawda ga sar a ga gan Abadantaa jine, a garsaka Dawda se. ¹⁷ Waatoo kanj i koy Abadantaa sundukoo zaa kate, i n'a danj nga dogoo ra, hukkmoo kanj Dawda n'a cin a se gundoa ra. Dawda na sargari kukurantejan nda alaafiya teendi sargariyan kaa Abadantaa jine. ¹⁸ Waatoo kanj Dawda na sargari kukurantej nda alaafiya teendi sargarey kaa ka ben, a gaara jamaa se Abadantaa, Adujnakoyoo maapoo ga. ¹⁹ Woo banda ga, a na Izirayel kul, woy nda aru, boro foo kul noo takula foo, nda teenay gabante foo, nda alaneb-ize koga gabante foo. Jamaa boro foo kul koy nga hugoo do.

²⁰ Dawda yee kate ka gaara nga hugoo se, Sawul ize woyoo Mikal fatta k'a kubay ka nee a se: «Hū, Izirayel kokoyoo na nga boŋ cebe hō, a na nga boŋ gaa koonandi nga goykey koŋnej jine ka nga boŋ tee ni mma nee boro yaada.»

²¹ Dawda nee Mikal se: «Abadantaa jine ay na woo tee, nga kanj na ni baaba nda nga hugoo nanj k'ay suuba k'ay tee nga jamaa, Izirayel borey boŋkoynoo. Abadantaa jine ay ga gan, ay ga yee ka filla ka gan a jine. ²² Ay g'ay boŋ kaynandi ka bisa woo, k'ay boŋ tee yaada ay do. Koŋnej kanj ga n'goo, ngi, i g'ay beerandi.» ²³ Aywa, Sawul ize woyoo Mikal mana duu ize hala a buu.

7

*Irkoy na allaahidu zaa Dawda se
(Taarikey 1na 17.1-15)*

¹ Waatoo kanj kokoyoo Dawda goro nga kokoy hugoo ra, de mo Abadantaa n'a noo hunanzamay k'a kaa nga iberey kul ra kanj g'a kuubi k'a bere, ² kokoyoo nee annabi Natanj se: «Guna, ay g'a wiri ni ga, ay goo ma goro sedere hugu ra, ka gar Irkoy sundukoo sii kala hukkmoo cire.» ³ Natanj na kokoyoo zaabi ka nee: «Koy, haya kul kanj goo ni binoo ra tee, zama Abadantaa goo ni bande.»

⁴ Amma hanoo din da cijinoo Abadantaa na šenni har Natanj se ka nee: ⁵ «Koy hayaa har ay tamoo Dawda se kanj agay, Abadantaa n'a har, ay nee: «Ni no ma baa hugu cin ya ne kanj ra ay ga goro wala? ⁶ Za hanoo kanj ay na Izirayel borey fattandi Misira gandaa ra hala hō, ya na goro hugu ra, nongu kul kanj ra ay koy, hukkmoo ti ay gorodogoo. ⁷ Nongu kul kanj ra ay bisa nda Izirayel borey, ya na bay ka šelanj Izirayel alkabiilawey affoo se ka nee: «Macin se war mana sedere hugu cin ya ne?» ⁸ Adiši šelanj ay tamoo Dawda se ka hayaa har a se kanj agay, Abadantaa, Adujnakoyoo n'a har, ay nee: «Agay no ka ni zaa ka hun kurdogoo ra, almaney bande, ka ni tee ay jamaa Izirayel se boŋkoyni.» ⁹ Nongu kul kanj ra n'koy, ay goo ni bande, ay na ni iberey kul halaci ni jine. Ay ga ni maapoo beerandi sanda laboo boro beerey maaney takaa. ¹⁰ Ay ga nongu kayandi Izirayel, ay jamaa se. Ay g'i gorandi gandaa ra hala i ma duu lakkalkanay, hala boro laaley masi yee k'i šiita sanda cee jinaa takaa. ¹¹ Za hanoo kanj ay na alkaaliyan gorandi ay jamaa kanj ti Izirayel boŋ, ay na ni noo hunanzamay ka ni kaa ni iberey kul ra, ka gar agay, Abadantaa na ni bayrandi kanj agay no ma hugu* tee ma ne. ¹² Waati kanj ni zaarey ben, de n'koy kani ni hayragey bande, ni banda ga, ay ga ni hayroo, woo kanj hun ni hamoo ra tabatandi kokoytaraa ra. ¹³ Nga no ma hugu cin ay maapoo ga, ay ga nga kokoytaraa tabatandi hala abada. ¹⁴ Agay, ay ga tee a se baaba, nga, a ga tee ya ne iz'aru. Nda a na laybu tee, ay g'a gooji nda borey goboo, nda adamizey žabarey, ¹⁵ amma ay borohennataraa si hun a bande sanda takaa kanj nda ay n'a kaa Sawul bande kanj ay n'a hibandi ni. ¹⁶ Ni hugoo borey nda ni kokoytaraa ga cindi waati kul, ni kokoytaraa ga tabatandi hala abada.» ¹⁷ Šenney kul kanj Irkoy n'i har Natanj se nda haya kul kanj a n'a bangandi a se, a koy i kul filla Dawda se.

* 7:11 7.11 «hugu» ne ra man'ti kala ka duu izeyan.

Dawda Irkoy ŋaarayroo
(*Taarikey 1na 17.16-27*)

¹⁸ Woo ga, kokoyoo Dawda koy goro Abadantaa jine ka nee: «May ti agay, ay Koyoo, Abadantaa, ay hugoo ti macin kanj se n'g'ay beerandi ka too hala hinnaa woo? ¹⁹ Amma ay Koyoo, Abadantaa, haya kaccu no ma ne ka nee kanj n'ga ni tamoo hugoo beerandi hala waatey kanj ga kaa ra. Woo ti adamize ašariyaa, ay Koyoo, Abadantaa wala?»[†]
²⁰ Macin no ay ga hin k'a har ma ne koyne kanj bisa woo, agay, Dawda? Ni hunday ga ni tamoo bay, ay Koyoo, Abadantaa. ²¹ Hayey kanj n'na ngi allaahidoo zaa ka sawa nda ni ibaayoo maaganda se n'na haya beerey wey kul tee k'i bayrandi agay, ni tamoo se. ²² N'ga beeri, ay Koyoo, Abadantaa. Ni cine sii no, woo kul kanj ir hanjaway maar'a banda ga, koy sii no kala ni. ²³ Ganda tana mma bara laboo ga kanj ga hima nda Izirayel, ni jamaa, kanj koy tanayanj koy a day k'a kaa kabe ra a m'a tee ngi jamaa, k'a tee ngi wane hala jamaa ma duu maa? N'na haya beeriyanj tee i se, n'na teegoy kayfanteyanj tee ni gandaa se, ni jamaa kanj n'n'a day k'a kaa Misira, nda gandaway, nda ngi koyey kabey ra hala a ma tee ni wane. ²⁴ N'na Izirayel, ni jamaa tabatandi hala i ma tee ni jamaa hala abada, de ni, Abadantaa, ni tee ngi Koyoo. ²⁵ Sohō Irkoy Abadantaa, taka tee kanj ra ni šennoo kanj n'n'a har agay, ni tamoo ga, nda ay hugoo ga ma cindi, goy ka sawa nda ni šennoo. ²⁶ Yala ni maanoo ma beerandi hala abada, borey ma nee kanj Abadantaa, Adunjakoyoo ti Izirayel Koyoo. Yala agay Dawda, ni tamoo hugoo ma tabati ni jine. ²⁷ Zama ni hunday, Abadantaa, Adunjakoyoo, Izirayel Koyoo, n'n'ay bayrandi ka nee: «Ay ga hugu[‡] cin ma ne.» Woo maaganda se ay duu bine ka ŋaarayroo woo har ma ne. ²⁸ Ay Koyoo, Abadantaa, ni ti Irkoy, ni šenney ti cimi, ni ka gomnoo woo har agay, ni tamoo se. ²⁹ Sohō yadda ka albarka danj agay, ni tamoo hugoo ra, hala ay hugoo ma cindi ni jine hala abada, zama ni, ay Koyoo, Abadantaa ka šelanj, woo se ni albarkaa sabboo ka kate ay hugoo ma duu albarka hala abada.»

8

Gandaway kanj Dawda hin ey
(*Taarikey 1na 18.1-13*)

¹ Woo kanj tee banda ga, Dawda koy Filisti borey kar ka hin ey, a n'i danj nga hinoo cire. A na hinoo taa i kone. ² A na Mowab borey mo kar. A na ngi borey dii k'i kanandi cere bande laboo ra, k'i neeši nda karfu. A ga ihinza neeši, ihinkaa ga wiiyandi, affaa ga cindi. Mowab borey cindi Dawda hinoo cire, i ga alkaasi bana a se. ³ Waatoo kanj Dawda ga koy ka yee ka Efrat isaa borey danj nga hinoo cire, a na Hadadezer kar kanj ti Rehob, Soba kokoyoo iz'aroo. ⁴ Dawda na bari torka dirandikaw zenber foo nda zangu iyee (1.700) nda wongu-ize cee dirakaw zenber waranka (20.000) taa i kone. Baryey kanj ga torkawey cendi, a na zangu (100) nanj, a na cindey kul ceelinjey dunbu-dunbu. ⁵ Siiri gandaa borey kanj goo Damas koyraa ra koy Hadadezer, Soba kokoyoo faaba. Amma woo kul, Dawda na boro zenber waranka cindi hinka (22.000) kar k'i wii Siiri borey ra. ⁶ Woo banda ga, Dawda na sooje gorodooyanj kanj ga juwal gorandi Damas koyraa ra, Siiri borey gandaa ra. Siiri borey yee Dawda hinoo cire, i ga alkaasi bana a se. Nongu kul kanj ra Dawda koy, Abadantaa g'a noo hinay. ⁷ Dawda na wura korawey kanj goo Hadadezer borey kone taa k'i ka koy Žerizalem. ⁸ Kokoyoo Dawda yee ka alhan boobo-boobo taa Beta nda Berotay koyrawey kone. Koyrawey wey man'ti kala Hadadezer wane.

⁹ Waatoo kanj Hamat kokoyoo kanj ti Toy maa kanj Dawda na Hadadezer wongu-izey kul kar, ¹⁰ a na nga iz'aroo Yoram sanba kokoyoo Dawda do k'a foo, ka alhanbila danj a se kanj a na Hadadezer wongu k'a kar. Zama Hadadezer nda Toy, wongu goo i game. Yoram kate nzorfu kaaray jinayyanj, nda wura jinayyanj, nda alhan jinayyanj. ¹¹ Kokoyoo Dawda n'i danj jere ga Abadantaa se, sanda takaa kanj nda a na nzorfoo nda wuragoo kanj a n'i taa dumey kul kone kanj a hin ey danj jere ga Abadantaa se. ¹² Dumey man'ti kala Siiri borey*, nda Mowab borey, nda Amon borey, nda Filisti borey, nda Amalek borey, nda Soba kokoyoo Hadadezer kanj ti Rehob iz'aroo algaaniimaa. ¹³ Waatoo kanj Dawda willi kate ka hun Ciiroo gooroo ra kanj ra a na Siiri borey[†] kar, a duu maa. Borey man'ti kala zenber woy cindi yaaha (18.000). ¹⁴ A na sooje gorodooyanj kanj ga juwal gorandi Edom gandaa ra, Edom kul ra a na sooje gorodooyanj gorandi. Edom kul sii kala Dawda hinoo cire. Abadantaa ga Dawda noo a ma hin nongu kul kanj ra a koy.

[†] 7:19 7.19 «Woo ti adamize ašariyaa, ay Koyoo, Abadantaa wala?», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Woo ti adamize ašariyaa, ay Koyoo, Abadantaa!» [‡] 7:27 7.27 Sorro 11to. * 8:12 8.12 «Siiri borey», hantum fooyanj ga nee «Edom borey», Taarikey 1na 8.11-12. [†] 8:13 8.13 Sorro 12to.

*Dawda gandaa jineborey maapney
(Taarikey 1na 18.14-17)*

¹⁵ Dawda laama Izirayel kul boŋ. A ga goy nga jamaa se nda šerretaray nda laadirtaray. ¹⁶ Seruya iz'aroo Žowab ti wongu-izey jineboraa. Ahilud iz'aroo Žozafat bara kaddaasey gande. ¹⁷ Ahitub iz'aroo Sadok, nda Abiyatar iz'aroo Ahimelek ti sargari juwalkey. Seraya ti hantumkaa. ¹⁸ Yehoyada iz'aroo Benaya ti Keret borey nda Pelet borey boŋkoynoo. Dawda iz'arey man'ti kala alwakiili beeriyān.‡

9

Dawda na alhormo tee Žonatanj iz'aroo se

¹ Han foo Dawda nee: «Boro goo no kaŋ cindi Sawul hugoo borey ra hala ya borohennataray tee a se nda laadir Žonatanj sabbu se?» ² Sawul hugoo tam foo goo no, maapnoo ti Siba, i n'a cee ka koy Dawda do. Kokoyoo nee a se: «Ni ti Siba?» A nee: «Agay no, ni tamoo.» ³ Kokoyoo nee: «Boro goo no kaŋ cindi Sawul hugoo borey ra hala ya goy a se nda Irkoy borohennataray?» Siba nee kokoyoo se: «Žonatanj iz'aru foo goo no kaŋ cee hinkaa kul bongu.» ⁴ Kokoyoo nee a se: «Man ra a goo?» Siba nee kokoyoo se: «A sii kala Amiyel iz'aroo Makir do Lo-Dabar koyraa ra.»

⁵ Kokoyoo na boro donto a ma koy a ceeci Amiyel iz'aroo Makir hugoo ra Lo-Dabar. ⁶ Sawul iz'aroo Žonatanj, nga iz'aroo Mefibošet kaa Dawda do ka nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma. Dawda nee: «Mefibošet.» A nee: «Ni tamoo goo ne.» ⁷ Dawda nee a se: «Masi hunbur, ay ga goy ma ne nda borohennataray ni baaba Žonatanj sabboo se. Ay ga ni kaagaa Sawul labey kul yeeti ma ne, n'ga ŋaa ay do waati kul.» ⁸ Mefibošet gunguma ka nee: «May ti agay kaŋ se n'ga agay, ni tamoo, hanši bukaw guna.»

⁹ Kokoyoo ciya Sawul tamoo Siba se, a nee a se: «Haya kul kaŋ ti Sawul nda nga hugoo wane, ay g'i noo ni koyoo iz'aroo se. ¹⁰ N'ga faarey beeri a se, ni, nda ni iz'arey, nda ni tamey. N'ga hegaa fanji hala ni koyoo iz'aroo ma duu haya kaŋ a g'a ŋaa. Ni koyoo iz'aroo Mefibošet ga cindi ka ŋaa waati kul ay do.» Woo gar Siba goo nda iz'aru woy cindi guu (15) nda tam waranka (20). ¹¹ Siba nee kokoyoo se: «Ni tamoo g'a tee nda haya kul kaŋ nda n'n'a yaamar, ay koyoo, ay kokoyoo.» Dawda nee: «Mefibošet ga ŋaa ay do sanda kokoyoo iz'arey affoo.»

¹² Mefibošet goo nda iz'aru sooga kaŋ maapnoo ti Mika, de mo borey kul kaŋ goo Siba hugoo ra man'ti kala Mefibošet tamey. ¹³ Mefibošet si goro kala Žerizalem, waati kul a si ŋaa kala kokoyoo do. Bongu no kaŋ cee hinkaa kul si boori.

10

*Amoŋ borey na Dawda dontokey kaynandi
(Taarikey 1na 19.1-5)*

¹ Waati banda ga, Amoŋ borey kokoyoo kaŋ ti Nahaš buu. Nga iz'aroo Hanun tee kokoy dogoo ra. ² Dawda nee nga boŋ se: «Ay ga goy nda borohennataray Nahaš iz'aroo Hanun se takaa kaŋ nda baaboo na borohennataray tee ya ne.» Woo ga, Dawda na nga borey sanba i ma koy baaboo buuroo beraa fondoo tee a se. Waatoo kaŋ Dawda borey too Amoŋ borey gandaa ra, ³ Amoŋ borey boŋkoyney nee ngi koyoo Hanun se: «Ni nka hongu kaŋ Dawda nka ni baaba beerandi waatoo kaŋ a na boroyān sanba ka beray fondi ma ne? N'si bay kaŋ Dawda nka nga borey sanba ni do hala i ma ir koyraa Raba laasaabu, k'a monno, k'a halaci?» ⁴ Waatoo kaŋ Hanun maa woo, a na Dawda borey dii, a na ngi kaabey jere foo cebu ka ngi kaayey jere foo dunbu hala ngi centey cire jina, a n'i taŋ i ma koy. ⁵ Dawda duu alhabaroo, a na boro sanba a ma koy i kubay. Dontokey hanse ka kayna. Kokoyoo daŋ i ma nee i se kaŋ i ma cindi Žeriko koyraa ra hala ngi kaabey ma zay jina i ma duu ka willi kate.

*Izirayel borey nda Amoŋ borey wongoo Raba koyraa ra
(Taarikey 1na 19.6-19)*

⁶ Amoŋ borey dii kaŋ ngi na ngi boŋ konnandi Dawda se. I na wongu-ize zaa kaŋ i g'i bana, aru zenber waranka (20.000) Siiri borey ra kaŋ goo Bet-Rehob, nda Siiri borey ra kaŋ goo Soba, nda aru zenber foo (1.000) Maaka kokoyoo do, nda aru zenber woy cindi hinka (12.000) kaŋ goo Tob. ⁷ Waatoo kaŋ Dawda maar'a, a na Žowab sanba i ga nda wongu-ize jamaa kul kaŋ ti wongaariyaŋ. ⁸ Amoŋ borey fatta ka koy wongu. I na ngi boŋ marga wongoo se Raba koyraa miŋnoo ga. Siiri borey mo kaŋ goo Soba nda Rehob

‡ 8:18 8.18 «alwakiili beeriyān», Ebere šenni ra, i nka nee «sargari juwalkawyaŋ», amma ne ra a ga hin ka tee «alwakiili beeriyān», Taarikey 1na 18.17.

koyrawey ra nda wey kanj goo Tob nda Maaka koyrawey ra sii kala jere ga hawsaa ra. ⁹ Žowab dii kanj nga nka huru yenje hinka game, maanaa jine nda banda. Woo se a na Izirayel wongaarey suuba wongoo se k'í tenjandi Siiri borey. ¹⁰ A na wongu-izey jamaa kanj cindi talfi nga armaa Abišay ga k'a danj i jine. Abišay na nga boŋ marga wongoo se Amoŋ borey tenje. ¹¹ Žowab nee Abišay se: «Nda Siiri borey gaabi nda agay, waatoo din ma kaa k'ay faaba. Nda Amoŋ gaabi nda ni, ay ga koy ni faaba. ¹² Albarka danj ni boŋ ra, ir ma albarka danj ir jamaa ra ka wongu ir Koyoo koyrawey se, de mo Abadantaa ma tee haya kanj kan a se.» ¹³ Žowab koy jine, nga nda jamaa kanj goo a bande ka Siiri borey tangam, Siiri borey zuru a jine. ¹⁴ Waatoo kanj Amoŋ borey dii kanj Siiri borey zuru, ngi mo zuru hala ngi ma hun Abišay ra, i huru koyraa ra. Žowab hun Amoŋ borey wongoo ra, a koy Žerizalem.

¹⁵ Siiri borey dii kanj Izirayel borey na ngi kar, i na ngi gaabey marga. ¹⁶ Hadadezer donto Siiri borey do kanj goo Efrat isaa kabe faa ga i ma kaa ka wongu. I kaa ka too Helam. Hadadezer wongu-izey jineboraa kanj ti Šobak goo jiney ra. ¹⁷ Waatoo kanj Dawda duu alhabaroo, a na Izirayel kul marga ka Žurdeŋ isaa deŋ ka kaa Helam. Siiri borey marga ka Dawda tenje k'a tangam. ¹⁸ Amma Siiri borey zuru Izirayel borey jine. Dawda na bari torkakoy zangu iyee (700) nda bari kaarukaw* zenber woytaaci (40.000) wii Siiri borey ra. A na Šobak, ngi wongu-izey jineboraa mo kar, a buu no din. ¹⁹ Kokoyey kul kanj goo Hadadezer hinoo cire dii kanj Izirayel na ngi kar, i na alaafiya danj ngi nda Izirayel game, i huru ngi hinoo cire. Siiri borey hunbur, i mana yee koyne ka yadda ka Amoŋ borey faaba wongu ra.

11

Dawda nda Batšeba fillaa

¹ Jiiroo bereyanoo ga, waatoo kanj kokoyey ga doona ka koy wongu, Dawda na Žowab sanba nda nga borey kanj goo a bande nda Izirayel kul i ma Amoŋ borey halaci ka Raba koyraa wanga k'a danj game k'a dii. Dawda hunday cindi Žerizalem.

² Alaasar foo, Dawda tun nga daaroo boŋ ka koy nga kokoy hugoo sooraa boŋ ka yaara-yaara. A goo no din kanj a ga woy foo honnay kanj goo ma pumay, woyoo ga hanse ka boori. ³ Dawda sanba ka woyoo alhabar ceeci. I nee a se: «Eliyam ize woyoo Batšeba no, Uri, Heti boraa wandoo.» ⁴ Dawda na boroyan sanba i m'a ceeci kate. Woyoo koy Dawda do. A kani nda a. Woo gar woyoo alaadaa nka ben a ga, a na janaaba pumay. Woo banda ga, a willi nga hugoo do.

⁵ Woyoo tee boro hinka, a sanba ka alhabar danj Dawda ra ka nee: «Ay tee boro hinka.»

⁶ Woo ga, Dawda na boro sanba Žowab do ka nee a se: «Uri, Heti boraa sanba kate ay do.» Žowab na Uri sanba Dawda do. ⁷ Uri koy Dawda do. Dawda n'a hãa wala Žowab ga saabu, wala jamaa ga saabu, wala takaa foo ti wongoo takaa. ⁸ Woo banda ga, Dawda nee Uri se: «Koy zunbu ni hugoo do ka hunanzam kayna.» A fatta kokoy hugoo ra, kokoyoo na gomni sanba a se.

⁹ Amma Uri kani kokoy hugoo mijoo ga, nga nda nga koyoo tamey, a mana koy zunbu nga hugoo do. ¹⁰ Dawda duu alhabar kanj Uri mana koy zunbu nga hugoo do. Woo ga, Dawda nee Uri se: «Man'ti diray do ra ni hun wala? Macin se mana koy zunbu ni hugoo do?» ¹¹ Uri nee Dawda se: «Irkoy sundukoo, nda Izirayel nda Žuda wongu-izey goo tendeyan ra, ay koyoo Žowab nda borey goo ma goro hawsaa ra, de agay, ay ga koy ay do ka ŋaa, ka hanj, ka kani nda ay wandoo wala? Ay ga žee nda ni hundoo, ay si woo cine tee.» ¹² Dawda nee Uri se: «Cindi ne koyne hõ, suba ay ga ni sallama.» Uri na hanoo din nda subaa tee Žerizalem. ¹³ Dawda n'a cee a ma kaa ka ŋaa ka hanj nga jine, Dawda n'a suwandi. Amma cijinoo ra, Uri fatta, de a kani nga koyoo tamey bande, a mana koy zunbu nga hugoo do.

¹⁴ Suba subbaahoo ra, Dawda na bataga hantum k'a noo Uri se a ma koy nda a Žowab se. ¹⁵ A nka hantum batagaa ra ka nee: «Uri danj wongoo jine, nongoo kanj ra wongoo ga koron, de war ma yee a se banda hala i m'a kar, a ma buu.»

Uri, Batšeba kurŋoo buuroo

¹⁶ Žowab kanj ga koyraa koroši na Uri danj wongoo nongoo kanj a ga bay kanj iberi laalayanj goo. ¹⁷ Koyraa borey fatta ka koy Žowab nda nga wongu-izey tangam, boroyan buu jamaa ra, Dawda borey ra, Uri, Heti boraa mo buu. ¹⁸ Žowab na boro donto kanj ma

* **10:18** 10.18 «bari kaarukaw», hantum fooyan ra nda Taarikey 1na 19.18ra i mma nee «cee dirakaw».

haya kul kanj tee wongoo ra alhabaroo tee Dawda se. ¹⁹ A na dontokaa yaamar ka nee: «Waati kanj n'na wongoo alhabaroo kul filla kokoyoo se ka ben, ²⁰ nda kokoyoo futu, de a nee ma ne: «Macin se war hanse ka man koyraa ka wongu? War nka si bay kanj i ga kara nda cetaa beenehere? ²¹ May ka Yerub-Bešet* iz'aroo Abimelek wii?† Man'ti woy ka fufutondi k'a warra nda cetaa beeneheroo? Man'ti takaa woo nda a buu Tebes? Macin se war man cetaa?» Aywa, ma nee: «Ni tamoo Uri, Heti boraa mo buu.»

²² Dontokaa koy, kanj a too Dawda do, hayaa kul kanj se Žowab n'a donto a na nga alhabaroo tee a se. ²³ Dontokaa nee Dawda se: «Borey din ga hin ir, i nka fatta ka kaa ir ga hawsaa ra, ir n'i gaaray hala koyraa mijoo ga. ²⁴ I kara nda cetaa beeneheroo ni tamey ra, boroyanj buu i ra. Ni tamoo Uri, Heti boraa mo buu.» ²⁵ Dawda nee dontokaa se: «Nee Žowab se kanj binoo masi hun, takuba mma woo wii hō, a ma affoo wii suba. A ma bine tee ka koyraa tangam, a m'a tuusu.» Ni, ma bine danj a ra.

²⁶ Uri wandoo maa kanj nga kurjoo Uri buu, de a na nga kurjoo buuroo hēe. ²⁷ Waatoo kanj beray goraa ben, Dawda sanba i m'a ceeci a ma kaa ka goro nga do. A tee nga wandoo, a na iz'aru hay a se. Woo kanj Dawda n'a tee mana kan Abadantaa se.

12

Annabi Natanj na Dawda layboo har a se

¹ Abadantaa na annabi Natanj donto Dawda do. Natanj koy a do ka nee a se: «Aru hinka kanj goo koyraa follokaa ra, affoo ti almankoyini, affaa ti talka. ² Almankoyino goo nda adabba buuna nda adabba beeri booboyanj. ³ Talkaa sii nda haya kul kala feeji woy-ize foo kanj a n'a day, a g'a njandi, a g'a biiri nga do, nga nda nga iz'arey. Njaahayaa kanj a g'a njaa, nga ra a ga feeji-izoo noo, hayaa kanj a g'a hanj ra a ga feeji-izoo noo. Jeroo ga feeji-izoo ga kani. A mma tee a se sanda ize woy. ⁴ Naarukaw foo kaa almankoyino do, a ga baa nga ma yawoo kanj kaa nga do yaaray bila nda nga ma too nga adabba buuney wala ibeerey do. A na talkaa feeji woy-izoo dii k'a tee njayaan aroo kanj kaa a do se.»

⁵ Woo ga, Dawda hanse ka futu almankoyino din ga. A nee Natanj se: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, boraa kanj na woo tee ga hima ka wiiyandi. ⁶ Haya kanj ti feeji woy-izoo, nga cine taaci nda a g'a bana, zama a yadda ka woo cine tee, a mana hinna.» ⁷ Natanj nee Dawda se: «Aroo din, ni no. Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: «Agay ka ni yon hala ma tee Izirayel se kokoy, agay no ka ni kaa Sawul kaboo ra. ⁸ Ay na ni noo ni koyoo Sawul hugoo, ay na nga woyey noo ma ne, ay na ni noo Izirayel nda Žuda hugoo. Nda woo mana ni wasa, ay ga tonton ma ne. ⁹ Macin se n'na Abadantaa šennoo kaynandi ka haya tee kanj si kan a se? N'na Uri, Heti boraa kar ka nanj Amonj borey m'a wii nda takuba, n'na nga wandoo taa k'a tee ni wandoo. ¹⁰ Woo maaganda se sohō, abada takuba si mooru ni hugoo, zama n'n'ay kaynandi, n'na Uri, Heti boraa wandoo taa k'a tee ni wandoo.» ¹¹ Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «Ay ga bone tunandi ma ne ni hugoo hunday ra, ay ga ni wandey zaa ni jine k'i noo ni boro maana se a ga marga nda ni wandey zaari kaaray. ¹² Ni, n'na ni wanoo tee tuguyan ra, amma agay, ay ga woo tee Izirayel kul jine zaari kaaray.»

¹³ Dawda nee Natanj se: «Ay na zunubu tee Abadantaa ga.» Natanj nee Dawda se: «Abadantaa ga ni zunuboo kaa, n'si buu. ¹⁴ Amma zama n'na Abadantaa tee yaada* goyoo woo ra, iz'aroo kanj hayandi ga hima ka buu.»

Batšeba izoo buuroo

¹⁵ Woo banda ga, Natanj willi nga do. Abadantaa na izoo kanj Batšeba duu a Dawda se kar. Wirci laala na kanjandi. ¹⁶ Dawda na Irkoy ceeci zankaa se, a meehaw. A koy nga do, a na cijinoo tee a ga kani laboo ra. ¹⁷ Nga hugoo boro beerey hanse k'a wiri a ga, a ma tun laboo ra, a mana yadda, de mo a wanji ka njaa i bande. ¹⁸ Jirbi iyyantoo zankaa buu. Dawda borey hunbur k'a bayrandi kanj zankaa buu. I nee: «Nga ne, waatoo kanj zankaa ga huna, ir šelanj a se, a mana hanjajer ir se, taka foo nda ir ga hin ka nee a se: «Zankaa buu.» A ga nga boj maray.» ¹⁹ Dawda maate kanj nga borey goo ma njunujunu cere game, a faham kanj zankaa ka buu. Dawda nee nga borey se: «Zankaa nka buu?» I nee a se: «A buu.» ²⁰ Woo banda ga, Dawda tun laboo ra. A pumay, a yon, a na bankaaray barmay. A koy Abadantaa hugoo do ka sujudu. Kanj a willi nga hugoo do, a nee kanj i ma njayaan gorandi nga se, a njaa. ²¹ Nga borey nee a se: «Macin ti woo kanj n'ga tee? Waatoo kanj zankaa ga huna, n'ga meehaw, n'ga hēe a se, sohō kanj zankaa buu, ni tun, ni njaa.» ²² A nee: «Waatoo kanj zankaa ga huna, ay ga meehaw, ay ga hēe, zama ya

* 11:21 11.21 Yerub-Bešet da se i ga nee Yerub-Bal kanj ti Žedewoj, Alkaaley 6.32ra. † 11:21 11.21 Alkaaley 9.50-54. * 12:14 12.14 «tee yaada», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «ibeerey nanj i ma Abadantaa kaynandi».

mma nee ay boŋ se: «May no ma bay wala Abadantaa si hinna ay ga, zankaa ma huna?»
²³ Sohō kanj a buu, macin se ay ga meehaw koyne? Ya mma hin ka kate a koyne wala? Agay no ma koy a gar, nga, a si yee kate.»

Sulaymaana hayyanoo

²⁴ Dawda na nga wandoo Batšeba binoo yaynandi, a koy a do, a marga nda a. A na iz'aru danj aduŋŋa ra kanj a na maapoo danj Sulaymaana. Abadantaa baa Sulaymaana.
²⁵ Irkoy na annabi Natarj donto a ma zankaa maapoo danj Yedidiya (maanaa «Abadantaa baakaa») takaa kanj nda Abadantaa ga baa Sulaymaana maaganda se.

Izirayel borey na Raba koyraa dii
(Taarikey 1na 20.1-3)

²⁶ Žowab na Raba, Amoj borey koyraa tangam, a na kokoyoo koyraa dii. ²⁷ Žowab na dontokawyanj sanba Dawda do ka nee: «Ay na Raba tangam, ay na koyraa nongoo kanj ra hari goo mo dii. ²⁸ Sohō ni jamaa jeroo marga, ma koyraa wanga k'a danj game k'a dii, nda man'ti woo, nda ay n'a dii, ay maapoo no ma jer ka harandi.» ²⁹ Dawda na jamaa kul marga ka koy Raba wongu, a n'a tangam k'a dii. ³⁰ A na Amoj borey kokoyoo kokoy fuulaa kanj teendi nda wura kaa boŋoo ra, nga tinjaa bisa kilo waranza (30), tondi hiiri hay šenda goo a ga. I n'a danj Dawda boŋoo ra. A duu alganiima beeri koyraa ra. ³¹ Haya kanj ti jamaa kanj goo koyraa ra, a n'i kaataray. A koy i danj wazabii goyyan ra, tuuri dunbuyan, nda tondi hoyyan, nda tuuri zafayan, nda feraw karyan. A na takaa follokaa tee Amoj borey koyrawey kul se. Woo banda ga, Dawda nda nga jamaa kul willi Žerizalem.

13

Amnoj nda Tamar fillaa

¹ Haye kanj tee banda ga, woo gar Dawda iz'aroo Absalom goo nda woyme kanj ga boori, maapoo ti Tamar, Dawda iz'aroo Amnoj ga bag'a. ² Amnoj zalba hala nongu kanj ra a na nga boŋ wircandi nga woymaa Tamar sabbu se, zama a si aru bay, a ga šendi Amnoj se a ma man a. ³ Amnoj goo nda cere kanj se i ga nee Žonadab, Žonadab woo man'ti kala Dawda armaa Šimeya iz'aroo. Žonadab man'ti kala aru kanj ga hanse ka caram. ⁴ A nee Amnoj se: «Macin se zaari kul ni mma ben ka koy, ni, kokoy ize? N'si hayaa har ya ne?» Amnoj nee a se: «Ya mma baa Tamar, ag'armaa Absalom woymaa.»
⁵ Žonadab nee a se: «Kani, ma ni boŋ tee wircikoyi. Nda ni baaba kaa ka ni guna, ma nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, ay woymaa Tamar ma kaa k'ay noo ŋaayan. A ma ŋaahayaa hina ay jine hala ya dii a, de a m'a noo ya ne nda nga kaboo ra k'a ŋaa.»»

⁶ Amnoj kani, a na nga boŋ tee wircikoyi. Kokoyoo kaa k'a guna, Amnoj nee kokoyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ay woymaa Tamar ma kaa ka furme hinka tee ay jine, de a m'a noo ya ne nda nga kaboo.» ⁷ Dawda danj i ma koy Tamar do ka nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, ma koy ni armaa Amnoj do, ma ŋaayan hanse a se.» ⁸ Tamar koy nga armaa Amnoj do kanj goo ma kani. A na farin hamni zaa k'a loobu, a n'a hanse k'a tee furmeyan jinoo ra. ⁹ A na poloo zaa ka ŋaahayaa gorandi Amnoj jine. Amma Amnoj wanji ka ŋaa. A nee: «Wa borey kul fattandi ay do.» Borey kul fatta a do. ¹⁰ Amnoj nee Tamar se: «Kate ya ne ŋaahayaa hugu-izoo ra m'a noo ya ne nda ni kaboo.» Tamar na furmewey zaa kanj a n'i tee, a kate ey nga armaa Amnoj se hugu-izoo ra. ¹¹ Waatoo kanj a kate ey a se hala a ma ŋaa, Amnoj n'a tifi ka nee: «Kaa ka kani ay bande, ay woymaa!»
¹² Tamar nee a se: «Kalaa, ag'armaa, masi kanj ay ga, zama woo si teendi Izirayel ra, masi saamataraa woo tee!» ¹³ Man ra ay ga koy nda ay haawoo? De ni, n'ga tee sanda saama Izirayel ra. Sohō, ay g'a wiri ni ga, šelanj kokoyoo se, a si wanji k'ay noo ma ne!»
¹⁴ Amma a wanji ka hanjajer a se. A gaabi nda Tamar, a kanj a ga. A kani nda a.

¹⁵ Woo banda ga, Amnoj hanse ka konna Tamar. Konnaroo kanj a n'a tee a se bisa bajoo kanj a bay k'a tee a se. Amnoj nee a se: «Tun ka koy.» ¹⁶ A nee a se: «N'ga yee ka goy futu tee nda n'ay gaaray.» Amma a wanji ka hanjajer a se. ¹⁷ A na nga tamoo kanj goo a cire cee ka nee a se: «Woyoo woo gaaray k'a kaataray, ma hugoo mijoo kufal.» ¹⁸ Darbay caarante goo jindoo ra, zama woo ti darbaa kanj kokoyoo ize woyey kanj si aru bay g'a danj. Amnoj tamoo n'a gaaray k'a kaataray, a na hugoo mijoo kufal. ¹⁹ Tamar na boosu doori nga boŋoo boŋ, a na darbay caarantaa kanj goo jindoo ra kottu ka nga doraa cebe. A na nga kaboo deke nga boŋoo ga ka yooyo ka koy. ²⁰ Nga armaa Absalom nee a se: «Ni armaa Amnoj nka kani nda ni wala? Sohō ay woymaa, dangay, ni armaa no. Masi alhuzun zaa hayaa woo se.» Tamar furandi, a goro nga armaa Absalom do. ²¹ Kokoyoo maa hayaa kul kanj tee, a hanse ka futu. ²² Absalom mana haya kul

har Amnoŋ se ifutu wala ihenna ra. Amma Absalom konna Amnoŋ, zama a kaŋ nga woymaa Tamar ga.

Absalom daŋ i ma Amnoŋ wii

²³ Jiiri hinka banda ga, waatoo kaŋ Absalom almaney kosukey kaa Bal-Hasor kaŋ goo Efrayim jere, Absalom na kokoyoo iz'arey kul cee hoyandi ra. ²⁴ Absalom koy kokoyoo do ka nee a se: «Alman kosukey goo agay, ni tamoo do, ay g'a wiri ni ga, kokoyoo, ma kaa, ni nda ni tamey, ay bande.» ²⁵ Kokoyoo nee Absalom se: «Kalaa, ay izoo, ay g'a wiri ni ga, ir kul si koy, ir ga tee ni ga jeraw.» Absalom n'a ũendandi a ga, amma kokoyoo mana yadda koyyanoo ga, a gaara a se. ²⁶ Absalom nee: «Nda n'si baa ma koy, adiũi naŋ ag'armaa Amnoŋ hunday ma koy ir bande.» Kokoyoo nee a se: «Macin se n'ga baa a ma koy ni bande?» ²⁷ Absalom ũendandi, kokoyoo naŋ Amnoŋ ma koy, nga nda kokoyoo iz'arey kul. ²⁸ Absalom na nga tamey yaamar ka nee: «Wa guna, ay g'a wiri war ga, waati kaŋ Amnoŋ binoo hanse ka kan alaneb hari mooraa sabbu se, de ay ga nee war se: <Wa Amnoŋ kar>, waatoo din war m'a wii. War masi hunbur, man'ti agay ka war yaamar wala? War ma albarka daŋ war boŋ ra, war ma gaabandi.» ²⁹ Absalom tamey na Amnoŋ tee sanda takaa kaŋ nda Absalom n'i yaamar. Woo banda ga, kokoyoo iz'arey cindey, affoo kul ũigi nga lanbaanaa ga ka zuru.

³⁰ I goo fonda a ra kaŋ alhabar kaa Dawda do kaŋ nee kaŋ Absalom na kokoyoo iz'arey kul wii. Ba affoo mana cindi. ³¹ Kokoyoo tun, a na nga bankaarawey kottu ka nga doraa cebe, a kani laboo ra, nga borey kul kaa a jere, ngi bankaarawey kottu. ³² Dawda armaa ũimeya iz'aroo ũonadab na ũennoo zaa ka nee: «Ay koyoo, masi nee kaŋ i na soogey kul kaŋ ti kokoyoo iz'arey wii. Amnoŋ hinne ka buu. Woo haya no kaŋ Absalom n'a kayandi za hanoo kaŋ Amnoŋ kaŋ nga woymaa Tamar ga. ³³ Sohō ay koyoo, ay kokoyoo, masi alhuzun zaa hayaa woo se ka hongu kaŋ kokoyoo iz'arey kul ka buu, Amnoŋ hinne ka buu, ³⁴ Absalom zuru.» Arusooga kaŋ ti lakkalkaa na nga boŋoo jer, de a ga dii kaŋ alũama beeri goo ma kaa nda banda fonda a, tondi hondoo jere. ³⁵ ũonadab nee kokoyoo se: «Nga ne, kokoyoo iz'arey no ma kaa. Woo kaŋ ni tamoo n'a har ma ne da no.» ³⁶ A mma ũelan ka ben kaŋ kokoyoo iz'arey kaa. I na jinde jer ka hanse ka hēe, kokoyoo nda nga borey kul mo ga hēe ka booro.

³⁷ Absalom zuru, a koy Geũur ganda a kokoyoo do kaŋ ti Talmay*, Amnihud iz'aroo. Zaari kul Dawda ga nga iz'aroo buuyanoo hēe. ³⁸ Absalom kaŋ zuru ka koy Geũur cindi no din jiiri hinza. ³⁹ Kokoyoo Dawda fay nda ka Absalom ceeci, zama binoo yay Amnoŋ buuroo here.

14

Absalom yeeyanoo ũerizalem

¹ Seruya iz'aroo ũowab bay kaŋ kokoyoo binoo zunbu Absalom here. ² A daŋ i ma woy lakkalkoy ni foo ka hun Tekowa ka kaa nga do, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, ni boŋ tee sanda boro kan goo ma buuyan hēe, beray bankaarayyan daŋ, masi yon, tee sanda woy kaŋ ga buuyan hēe za gayyan. ³ Ma koy kokoyoo do, ma ũennoo har a se kaŋ ay g'a har ma ne.» ũowab na hayaa har a se kaŋ a ga hima k'a har. ⁴ Tekowa woyoo koy ũelan kokoyoo se. A kaŋ nga ndumoo ga ka gunguma, a nee: «Kokoyoo, ay hallasi.» ⁵ Kokoyoo nee a se: «Macin ka tee?» A nee: «He, ay man'ti kala woy kaŋ kurŋoo buu, ay kurŋoo buu. ⁶ Iz'aru hinka ka cindi ni koŋŋaa se, i yenje hawsaa ra, boro kul sii no k'i fay, affoo na affaa kar k'a wii. ⁷ Woo se ay kurŋoo borey kul tun ay ga ka nee: <Ir noo bora a kaŋ na nga armaa wii, ir g'a wii, nga armaa hundoo kaŋ a n'a kaa maaganda, nga kaŋ ti tubukaa, ir g'a derandi.> Woo ra i ga jitoo derandi kaŋ cindi ya ne, maa si cindi ay kurŋoo se, hayyan si cindi a se laboo ga.»

⁸ Kokoyoo nee woyoo se: «Koy ni hine ni hugoo do. Ay ga yaamar noo borey se ni ũennoo here.» ⁹ Tekowa woyoo nee kokoyoo se: «He ay koyoo, ay kokoyoo, layboo ma kaŋ agay nda ay baaba hugoo borey ga. Ma henan, ni nda ni kokoytaraa.» ¹⁰ Kokoyoo nee: «Nda boro ũelan ma ne, kate ya ne bora a, a si yee ka too ni do.»

¹¹ Woyoo nee: «Ay g'a wiri ni ga, kokoyoo, ma hongu Abadantaa, ni Koyoo, hala kuroo faasakaa masi tonton hasaraa ga, i mas'ay izoo derandi.» Kokoyoo nee: «Ay ga ũee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo, ba ni izoo hinbiri foo si kaŋ laboo ra.»

¹² Woyoo nee: «Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya ũenni folloku har ay koyoo, ay kokoyoo se.» A nee: «ũelan.» ¹³ Woyoo nee: «Macin se n'ga takaa woo tee Irkoy jamaa se? ũennoo kaŋ kokoyoo n'a har sohō da ga kate kokoyoo ma toope nda a mana daŋ bora a kaŋ a

* 13:37 13.37 Talmay man'ti kala Absalom kaagaa, maanaa paŋoo baaba, zamnaa 3.3.

n'a gaaray ma willi kate. ¹⁴ Šikka sii ir ga buu, sanda takaa kan nda hari kan mun laboo ga si kuunandi. Irkoy si baa nga ma hundi kaa, amma a nka dabari tee kan ra boro kan i n'a gaaray k'a moorandi nga, ma yee kate nga ga. ¹⁵ Sohō ay kaa ka šennoo woo har kokoyoo, ay koyoo se, zama jamaa n'ay hunburandi. Woo se ni konjaa nee: <Ay ga šelan kokoyoo se. A ga hin ka tee kokoyoo ma yadda ka hayaa tee kan agay nga konjaa g'a har a se. ¹⁶ Kokoyoo ma hanajer ya ne ka nga konjaa hallasi boraa kaboo ra kan ga baa nga ma agay nda ay iz'aroo derandi k'ay kaa Irkoy tuboo ra.> ¹⁷ Ni konjaa nee: <Ay kokoyoo šennoo m'ay binoo yainandi. Zama ay koyoo, ay kokoyoo ga hima sanda Irkoy almalayka ka dii haya kan ti ihenna nda ilaala.> Yala Abadantaa, ni Koyoo ma bara ni bande.» ¹⁸ Kokoyoo zaabi ka nee woyoo se: «Ay ga ni hāa nda haya foo. Masi haya kul tugu ya ne.» Woyoo nee: «Ay g'a wiri ni ga, šelan, ay koyoo, ay kokoyoo.» ¹⁹ Kokoyoo nee: «Hayaa woo kul, Žowab kaboo sii a ra wala?» Woyoo nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo, ay ga žee nda ni hundoo, woo kan ay koyoo, ay kokoyoo n'a har, cimi no, ay si hin ka ni kakaw nongu kul here. Cimi no ni tamoo Žowab k'ay sanba hayaa woo ra. Nga no ka šenney wey kul dan ni konjaa miŋoo ra. ²⁰ Ni tamoo Žowab ka woo tee hala hayey takaway ma barney. Amma ay koyoo lakkaloo ga boori ni mma nee Irkoy almalayka wanoo, haya kul kan ga tee laboo ga, a g'a kul bay.»

²¹ Kokoyoo nee Žowab se: «Ay kayandi ka hayaa tee kan n'na a har, koy arwasoo Absalom willandi kate.» ²² Žowab na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma, a gaara kokoyoo se. Woo banda ga, Žowab nee: «Hō ni tamoo bay kan n'na alhormo tee nga se, ay koyoo, ay kokoyoo, zama kokoyoo na hayaa tee kan nga tamoo n'a ceeci.»

²³ Žowab tun ka koy Gešur ka kate Absalom Žerizalem. ²⁴ Amma kokoyoo nee: «Absalom ma koy nga do, a masi kaa ay do.» Woo ga, Absalom koy koy nga do, a mana kaa kokoyoo do.

Kokoyoo yadda Absalom ma kaa nga do

²⁵ Boro sii Izirayel ra kan ga too Absalom booriyan ra, a ga kan borey se. Za ceetaamoo hala boroo laybu kul sii a ga. ²⁶ Jiiri kul benantaa ga, a ga nga boroo cebu, zama hinbiroo mma hanse ka tinj se. Kan ga cebu, nga bor hinbiroo bisa kilo hinka, ka sawa nda kokoyoo neeširoo takaa. ²⁷ Absalom duu iz'aru hinza nda ize woy foo kan maŋoo ti Tamar, a tee woy kan ga boori.

²⁸ Absalom goro Žerizalem jiiri hinka bila nda a ma koy kokoyoo do. ²⁹ Absalom sanba ka nee Žowab se kan a ma koy donto nga se kokoyoo do, amma Žowab mana baa nga ma koy a do. A yee ka sanba a se cee hinkantoo, amma Žowab mana yadda ka kaa. ³⁰ Absalom nee nga tamey se: «Wa guna, Žowab faaroo goo ay wanoo jere, orž goo a ra, wa koy nuune dan a ra.» Absalom tamey na nuune dan faaroo ra. ³¹ Žowab tun ka koy Absalom do, a nee a se: «Macin se ni tamey na nuune dan ay faaroo ra?» ³² Absalom nee Žowab se: «Ya nka sanba ma ne ka nee: <Kaa ne, ay ga ni donto ma koy nee kokoyoo se agay ka nee: "Macin se ay ga yee ka kaa ka hun Gešur? A baa ya ne ya goro no din hala hō."> Sohō ay ga baa ya koy kokoyoo do, nda laybu goo ay ga, a m'ay wii.» ³³ Žowab koy kokoyoo do ka woo har a se. Woo banda ga, a ciya Absalom se kan koy kokoyoo do ka gunguma, ka nga ndumoo sinji laboo ra kokoyoo jine. Kokoyoo na Absalom summu.

15

Absalom ceeci nga ma tee kokoy

¹ Hayey din banda ga, Absalom na bari torka foo ceeci nga bor se, nda bariyan, nda aru woyguu (50) kan g'a lakkal ka zuru jinoo ra. ² A tun subbaahi biya ka kay fondaa jesoo ga kan ga koy koyraa miŋoo do, waati kul kan boro kan huru cere hooyan ra goo ma koy kokoyoo do a ma ciiti dunbu nga se, Absalom ga boraa cee k'a hāa wala koyra foo boro no. Nda boraa nee kan Izirayel alkabiila filaana ra nga ga hun, ³ Absalom ga nee a se: «Guna, ni šennoo ga boori, n'goo nda cimi, amma boro kul si hanajer ma ne kokoyoo do.» ⁴ Absalom ga nee koyne: «Nda a gar alkaali ti agay gandaa ra, boro kul kan huru cere hooyan ra wala a ga nga hayaa ceeci, de a kaa ay do, ay ga ciiti a se.» ⁵ Waati kan boro man a ka gunguma a se jinoo ra, a mma nga kaboo šerre boraa se, ka boraa dii, a g'a summu.

⁶ Takaa woo no Absalom g'a tee Izirayel borey kul se kan ga koy kokoyoo do ciitiyan se. Takaa woo nda Absalom na Izirayel borey biney bere.

⁷ Jiiri taaci* banda ga, Absalom nee kokoyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, nanj ya koy Hebron, hala ya meefuroo kaa kanj ay n'a zaa Abadantaa se. ⁸ Zama agay, ni tamoo, ya nka meefur zaa waatoo kanj ay goro Gešur kanj goo Siiri. Ay nee: «Nda hakiika, Abadantaa n'ay ka yee kate Žerizalem, ay ga sargari kaa a se.» ⁹ Kokoyoo nee a se: «Koy nda baani.» Absalom tun ka koy Hebronj.

¹⁰ Absalom na boroyan sanba nda ceeniine-diray Izirayel alkabiilawey kul ra ka nee i se: «Nda war maa hilloo jindoo, war ma nee: «Absalom tee kokoy Hebronj.» »

¹¹ Žerizalem boro zangu hinka (200) kanj ciyandi koy Absalom bande. I hanga Absalom nda bine hennay, bila nda i ma nga anniyaa bay.

¹² Waatoo kanj Absalom ga sargarey kaa, a sanba Gilo koyraa ra ka Ahitofel, Gilo boraa kanj ti Dawda hoyraykaw ceeci a ma kaa. Absalom hawandifutaa duu gaabi, jamaa kanj ga hanga a mma koy de i ga tonton.

Dawda zuru ka hun Žerizalem

¹³ Boro kaa ka nee Dawda se: «Izirayel borey biney hanga Absalom.» ¹⁴ Dawda nee nga tamey kul kanj goo a bande Žerizalem se: «Ir ma zuru, nda man'ti woo, ir si hallasi Absalom ra. War ma koy tanba, nda man'ti woo, a ga cahā ka kaa ir ga ka bone k'ir kar, ka koyraa wii nda takuba.» ¹⁵ Kokoyoo borey nee a se: «Kokoyoo, haya kul kanj n'n'a kayandi, ir goo ni bande.»

¹⁶ Kokoyoo fatta, nga hugoo borey kul hanga a. A na wahay woy (10) nanj no din kanj ma nga hugoo lakkal. ¹⁷ Kokoyoo fatta, jamaa kul hanga a. I koy kay koyraa hugu kokorantaa do. ¹⁸ Nga borey kul goo ma dira a bande, nda mo Keret borey, nda Pelet borey kul. Gat aru zangu iddu (600) kanj hanga a ka hun Gat garšiiši ka bisa kokoyoo jine. ¹⁹ Kokoyoo nee Gat boraa Ittay se: «Macin se ni mo ga hanga ir bande? Willi ka koy kokoy taagaa do, zama yaw ti ni ne ra kanj hun ganda tana ra ka kaa ka goro ne. ²⁰ Mana gay kanj n'kaa ne ra, ay si hin ka nanj ma zuru ir bande, zama agay hundo si bay nongu kanj ra ay goo ma koy. Willi ka yee kate nda ni armey. Irkoy borohennataraa nda nga laadirtaraa ma cindi ni bande.» ²¹ Amma Ittay na kokoyoo zaabi ka nee: «Ay ga Žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo nda ay koyoo, ay kokoyoo maapoo, nongu kul kanj ra ay koyoo, ay kokoyoo koy, ni tamoo mo ga koy no din, nda buuyan no, agay mo ga buu, nda hunayan no, agay mo ga huna.»

²² Dawda nee Ittay se: «Adiši bisa ka koy ir jine.» Gat boraa Ittay bisa ka huru Dawda jine, nga nda nga borey kul, nda ngi zankey kanj goo a bande. ²³ Waatoo kanj jamaa ga bisa, borey ga jinde jer ka hēe. Kokoyoo koy bisa nda Sedoronj gooroo, jamaa kul bisa a bande, i na saajoo fondaa zaa. ²⁴ Sargari juwalkaa Sadok mo goo no din, Lewi borey goo a bande kanj ga Irkoy amaanaa sundukoo zaa. I koy Irkoy sundukoo gorandi. Abiyatar na sargari kaa ka koy hala waatoo kanj jamaa kul bisa ka hun koyraa ra. ²⁵ Kokoyoo nee Sadok se: «Irkoy amaanaa sundukoo willi koyraa ra. Nda Abadantaa na alhormo tee ya ne, a ga nanj ya yee kate ka dii a koyne nda nga nongu henanantaa. ²⁶ Amma nda Abadantaa nee ya ne kanj nga si baa agay, aywa, a ma haya tee ya ne kanj kan a se.» ²⁷ Kokoyoo nee sargari juwalkaa Sadok se: «Ni faham wala?† Willi koyraa ra nda baani, war nda war iz'aru hinkaa, ni nda ni iz'aroo Ahimas nda Abiyatar iz'aroo Žonatanj. ²⁸ Agay, ay ga cindi saajoo ganganoo ra hala waati kanj ay duu alhabar kanj hun war do.» ²⁹ I n'a tee nda takaa din da, Sadok nda Abiyatar na Irkoy sundukoo willi Žerizalem, i cindi no din.

Dawda na Hušay sanba a ma Absalom monno

³⁰ Dawda ga žigi Zaytunaney tondi hondoo ga, a ga hēe, boŋoo ga guma, cee kooney no. Alžamaa kul kanj goo a bande, affoo kul mo boŋoo ga guma, ngi mo ga žigi i ga hēe. ³¹ Boro kaa ka nee Dawda se: «Ahitofel goo borey ra kanj hanga Absalom ka hawandifutaa tee.» Dawda nee: «Abadantaa, ay g'a njaray ni ga, ma Ahitofel hoyraa tee šenni kanj sii nda addalil.» ³² Waatoo kanj Dawda koy too tondi hondoo boŋoo ga, nongoo kanj ra borey ga sujudu Irkoy se, Arki boraa Hušay na Dawda kubay. Hušay bankaaraa kottu, boŋoo kul ti labu. ³³ Dawda nee a se: «Nda ni hanga agay, n'ga tee ya ne jeraw. ³⁴ Nda a gar ni nka yee koyraa ra ka koy nee Absalom se: «Kokoyoo, ay ga tee ma ne tam, cee jinaa ni baaba tamoo ti agay, amma sohō ni se ay ga tee tam.» Woo ra hoyraa kanj Ahitofel g'a noo Absalom se ay here, n'g'a hasara. ³⁵ Sargari juwalkay Sadok nda Abiyatar goo no din ni bande. Haya kul kanj ni maar'a kokoyoo hugoo ra, ma koy a har i se. ³⁶ Ngī iz'aru hinkaa goo no din i bande kanj ti Sadok iz'aroo Ahimas

* 15:7 15.7 «Jiiri taaci», hantum fooyanj ga nee «Jiiri woytaaci (40)». † 15:27 15.27 «Ni faham wala?», Ebere Senni ra, almaganaa faa ti «Man'ti gunandikaw ti ni wala?»

nda Abiyatar iz'aroo Žonatanj. Haya kul kanj war maar'a, war ma Ahimas nda Žonatanj sanba ka alhabar danj ay ra.»³⁷ Dawda ceroo Hušay koy Žerizalem, alwaatoo din da no Absalom ga huru Žerizalem.

16

Siba koy ŋaayan noo Dawda nda nga borey se

¹ Dawda nka bisa kayna tondi hondoo borjoo ga kanj Mefibošet tamoo Siba kaa k'a kubay nda farka hinka kanj a n'i hanse kaaruyan se kanjanj bonj takula zangu hinka (200) goo, nda alaneb-ize koga gabante zangu (100), nda tuuri-ize zangu (100), nda alaneb hari moora hunbar foo. ² Kokoyoo nee Siba se: «Macin no n'g'a tee hayey wey se?» Siba nee: «Farkey man'ti kala kokoyoo alaaaney kaarumaa, takulawey nda tuuri-izey ti soogey ŋaahayaa, boro kanj dira saajoo ra ka fara ga alaneb hari hanj ka nga jawoo kaa.» ³ Kokoyoo nee: «Man ni koyoo iz'aroo?» Siba nee kokoyoo se: «A cindi Žerizalem, zama a nee kanj Izirayel borey ga nga baaba laamaa yeeti nga se hõ.» ⁴ Kokoyoo nee Siba se: «Haya kul kanj ti Mefibošet wane tee ni wane.» Siba nee: «Ay ga gunguma ma ne, ay koyoo, ay kokoyoo, yala ma alhormo tee ya ne.»

Šimeyi na Dawda danga

⁵ Waatoo kanj kokoyoo Dawda too hala Bahurim, Sawul hugoo boro foo hun koyraa ra ka kaa. Maapoo ti Šimeyi, Gera iz'aru no. A fatta ka danga. ⁶ A na Dawda nda borey kanj goo a bande warra nda tondi, ka gar jamaa kul nda wongaarey kul goo ma dira Dawda kabe hennaa nda iwaawaa ga. ⁷ Šimeyi ga danga ka nee: «Koy, koy boro wiikaa, boro yaadaa!» ⁸ Abadantaa na Sawul hugoo borey kanj n'n'i wii ka goro dogey ra laamaa ra alhakoo kul kaa ni ra. Abadantaa na kokoytaraa noo ni iz'aroo Absalom se. Sohõ ni ne bone ra, zama ni man'ti kala boro wiikaw.» ⁹ Woo ga, Seruya iz'aroo Abišay nee kokoyoo se: «Macin se ir ga nanj hanši bukaa woo g'ir kokoyoo danga? Ay nanj ya koy borjoo kaa jindoo ga.» ¹⁰ Kokoyoo nee: «Macin no ay n'a hasara war se, Seruya iz'arey? Nda a g'ay danga, a ga hin ka tee Abadantaa ka nee a se: «Dawda danga», may no ma hin ka nee a se: «Macin se n'ga woo tee?» » ¹¹ Dawda nee Abišay nda nga borey kul se: «Ay iz'aroo kanj ay n'a hay ga ceeci k'ay wii, soko Benžamenj bora a woo. Wa nanj a ma wowa, zama Abadantaa k'a har a se. ¹² A ga hin ka tee Abadantaa m'ay torraa guna ka danganey barmay k'i tee ya ne gomni hõ.»

¹³ Dawda nda nga borey na ngi fondaa zaa ka koy. Waati follokaa ra, Šimeyi goo a se beene a ga dira tondi hondoo caraa ga a ga wowa, a ga tondi warra, a ga labu warra. ¹⁴ Kokoyoo nda jamaa kul kanj goo a bande too kate Žurdenj isaa do, i fara. No din ra i hin ka hunanzam.

Hušay kara Absalom ga

¹⁵ Absalom nda jamaa kul, Izirayel borey kul huru Žerizalem koyraa ra. Ahitofel mo goo a bande. ¹⁶ Waatoo kanj Dawda ceroo, Arki bora a Hušay too Absalom jere, Hušay nee Absalom se: «Kokoyoo kaboo ma gay a ra, kokoyoo kaboo ma gay a ra!» ¹⁷ Absalom nee Hušay se: «Ni laadirtaraa ti woo ni ceroo se wala? Macin se mana hanga ni ceroo?» ¹⁸ Hušay nee Absalom se: «Kalaa, kalaa! Bora a kanj Abadantaa, nda jamaa, nda Izirayel borey n'a suuba, bora a din bande ay goo, nga bande ay ga cindi. ¹⁹ Koyne mo, may se ay ga tee tam? Man'ti nga iz'aroo se wala? Takaa kanj nda ay alhaadimay ni baaba se, nga nda ay ga alhaadimay ni mo se.»

Absalom marga nda nga baaba wahayey

²⁰ Absalom nee Ahitofel se: «Wa ir hoyray nda haya kanj ir ga hima k'a tee.» ²¹ Ahitofel nee Absalom se: «Ni baaba wahayey kanj a n'i nanj ne i ma nga hugoo lakkal, koy marga nda ey. Woo ra Izirayel kul ga bay kanj n'na ni bonj konnandi ni baaba se. Woo ra borey kanj goo ni bande ga duu bine ka cindi ni bande.» ²² I na hukukum foo cin Absalom se sooro baturaa ra, Absalom koy marga nda nga baaba wahayey no din Izirayel kul jinoo ra.

²³ Alwaatoo din, hoyray kanj Ahitofel n'a har ga hima nda Irkoy meešennoo hunday. A ma tee Dawda here wala Absalom here, Ahitofel hoyraa kul goo nda alkadar follokaa.

17

Hušay na Ahitofel hoyraa hasara

¹ Ahitofel nee Absalom se: «Ay g'a wiri ni ga, nanj ya aru zenber woy cindi hinka (12.000) suuba ka tun ka koy huru Dawda cewoo ra hõ cijinoo hunday. ² Ay ga koy kanj

a ga ka gar a fara, a dusu, ay g'a dirgasandi, de jamaa kul kanj goo a bande ga zuru, ay ga kokoyoo hinne kar. ³ Woo banda ga, ay ga kate jamaa kul ni do. Nda bora a kanj n'g'a ceeci buu ka ben, jamaa kul ga yee ni bande. Nda woo teendi jamaa kul ga duu alaafiya.»

⁴ Šennoo woo kan Absalom nda Izirayel boro beerey se. ⁵ Amma Absalom nee: «Ma Arki bora a Hušay mo cee ka hanajar nga mo šennoo se.» ⁶ Hušay koy Absalom do. Absalom nee a se: «Ahitofel n'ir noo nga lakkaloo. Woo kanj a n'a har, ir m'a tee nda takaa din da wala ir mas'a tee nda takaa din? Ni lakkaloo noo ir se!» ⁷ Hušay nee Absalom se: «Hiino, hoyraa woo kanj Ahitofel n'a noo mana boori.» ⁸ Hušay nee koyne: «Ni hunday ga ni baaba nda nga borey bay. Wongaariyanj no. I ga laala, ni mma nee urs kanj izey dere a se saajoo ra. Ni baaba man'ti kala wongaari beeri, cijin here a si kani jamaa bande. ⁹ Nga ne, sohō n'ga gar a goo ma tugu guusu ra wala tugudoo foo ra. Nda za wongoo sintinoo ga Dawda borey n'ir boroyanj wi, borey kul kanj ga maar'a ga nee: «Absalom jamaa, boro boobo kanj.» ¹⁰ Nda woo teendi, ba ni wongu-izey kul wongaaroo, woo kanj ma nee ganjihayla binoo ga hasara, zama Izirayel kul ga bay kanj ni baaba man'ti kala wongaari, boro gaabikoyniyanj goo a se. ¹¹ Woo se ay ga ni hoyray kanj Izirayel kul ma marga ni bande za Dan hala Ber-Šeba, i ma boobo ni mma nee labutaasoo kanj goo teekoo mijoo ga. Ni hunday ma huru i jine ka koy tangam. ¹² Nongu kul kanj ra a goo, ir ga huru cewoo ra ka kanj a ga sanda takaa kanj nda harandaj ga zunbu laboo ga. Nga nda borey kul kanj goo a bande, ba affoo si cindi i ra. ¹³ Nda a zuru ka koy koyra kul kanj no ra, Izirayel kul ga koy nda karfuyanj koyraa din ra, ka nga ferawey cendi nda karfey hala gooroo ra, nongu kanj ra ba feraw foo si cindi.»

¹⁴ Absalom nda Izirayel borey kul nee: «Arki bora a Hušay hoyraa baa Ahitofel wanoo.» Abadantaa hunday no ma kayandi ka Ahitofel hoyray boryaa hasara, hala Abadantaa ma bone zumandi Absalom ga.

Dawda koy Žurdeŋ isaa deŋ

¹⁵ Woo banda ga, Hušay koy sargari juwalkey Sadok nda Abiyatar do. Hayaa kanj Ahitofel n'a har Absalom nda Izirayel boro beerey se, nda woo kanj nga hunday n'a har, a n'a kul filla sargari juwalkey se. A nee: ¹⁶ «Sohō wa cahā ka dontokaw sanba Dawda do a ma nee a se: «Masi kani saajoo ganganoo ra, ma deŋ hala kokoyoo nda borey kul kanj goo a bande masi koy halaci.» »

¹⁷ Woo gar Žonatarj nda Ahimas goo En-Rogel. Koŋŋa foo koy alhabar danj i ra, ngi mo koy alhabaroo too Dawda se, zama i si baa ngi ma huru koyraa ra, borey masi koy dii ngey. ¹⁸ Woo kul, arusooga foo dii ey, a koy a har Absalom se. Kanj ngi boro hinkaa dii woo, i cahā ka koy Bahurim koyraa ra aru foo hugoo ra. Day foo goo aroo hugoo batumaa ra. I zunbu dayoo ra. ¹⁹ Hugoo koyoo wandoo na kunta daaru dayoo mijoo ga ka attam yendi a bonj hala borey masi šikka. ²⁰ Absalom tamey koy woyoo hugoo do ka nee: «Man Ahimas nda Žonatarj?» Woyoo nee i se: «I na gooroo haroo deŋ.» I n'i fisi, i mana dii ey, i willi Žerizalem. ²¹ Waatoo kanj i koy, ngi boro hinkaa fatta dayoo ra ka koy šennoo har kokoyoo Dawda se. I na hoyraa har Dawda se kanj Ahitofel n'a noo Absalom se: «Wa tun ka Žurdeŋ isaa deŋ tanba.» ²² Dawda nda nga jamaa kul tun ka Žurdeŋ isaa deŋ. Hala moo ga boo, ba boro foo mana cindi kanj mana deŋ.

²³ Kanj Ahitofel dii kanj nga hoyraa mana teendi, a na nga farkaa soolu ka koy nga hugoo do nga koyraa ra. A na nga šenni kokorantey har nga hugoo borey se, a na nga bonj deejj ka buu. Takaa woo nda a buu, i n'a sutura nga baaba saaraa ra.

Dawda too Mahanayim

²⁴ Woo banda ga, Dawda koy Mahanayim. Woo gar Absalom goo ma Žurdeŋ isaa deŋ, nga nda Izirayel borey kul kanj goo a bande. ²⁵ Absalom na Amasa danj nga wongu-izey jine Žowab dogoo ra. Amasa man'ti kala aru foo kanj maapnoo ti Yeter, izoo. Yeter man'ti kala Izirayel boro* kanj nga nda Nahaš† ize woyoo Abigayel fonay. Abigayel man'ti kala Seruya woyme. Seruya man'ti kala Žowab naa. ²⁶ Izirayel borey nda Absalom koy ngi kaloo gorandi Galad gandaa ra.

²⁷ Waatoo kanj Dawda too Mahanayim, Nahaš iz'aroo Sobi kanj hun Raba, Amoj borey koyraa ra, nda Amiyel iz'aroo Makir kanj hun Lo-Dabar, nda Galad bora a Barzilay kanj hun Rogelim ²⁸ kate daarijiyanj, nda jinayyanj, nda labu kusuyan, nda alkama, nda orž, nda farin, nda taasu gurunbu haaganteyanj, nda dunguri, nda dunguri dumi, nda

* 17:25 17.25 «Izirayel boro», hantum fooyanj ga nee «Isimayel boro», Taarikey 1na 2.17. † 17:25 17.25 «Nahaš», hantum fooyanj ga nee «Yišay», Taarikey 1na 2.13.

haagariyan, ²⁹ nda yuu, nda waahoonu, nda adabba buuna, nda haw waa gašiyaŋ. I kate woo kul Dawda nda jamaa kaŋ goo a bande se hala i ma ŋaa, zama i nka nee ŋgi boŋ se: «N’ga gar jamaa woo heray, i fara, i jaw saajoo ra.»

18

Dawda borey hin Absalom borey

¹ Dawda na jamaa kabu kaŋ goo a bande, boro zenber foo (1.000) kul a na boŋkoyni daŋ a jine, boro zangu (100) kul a na boŋkoyni daŋ a jine. ² A na jamaa zamna zamna hinza k’i sanba, zamna foo a na Žowab daŋ a jine. A na Seruya iz’aroo Abiŋay, Žowab armaa daŋ zamna foo jine. A na Gat boraa Ittay daŋ zamna hinzantoo jine. Woo banda ga, kokoyoo nee jamaa se: «Agay hunday ga koy war bande.» ³ Amma jamaa nee a se: «Kalaa, n’ŋi hima ka koy ir bande, zama nda ir zuru, borey si dii ir, ba nda ir jamaa jere faa buu, borey si dii a. Ni foo ga hima nda sanda ir boro zenber woy (10.000). A ga boori ma goro koyraa ra, zama n’ga hin ka boro sanba k’ir faaba wongoo ra.» ⁴ Kokoyoo nee: «Woo kaŋ tee war se, nga no ay g’a tee.» Kokoyoo koy kay koyraa miŋoo ga, jamaa ga fatta zangu foo-foo (100) nda zenber foo-foo (1.000) ka koy wongoo. ⁵ Kokoyoo nee Žowab, nda Abiŋay, nda Ittay se: «W’a tee ay sabbu se, war ma mossoyaada arusoogaa se kaŋ ti Absalom.» Waatoo kaŋ kokoyoo ga Absalom ŋennoo har boŋkoyney se, jamaa kul ga maa.

⁶ Jamaa fatta ka koy saajoo ra ka Izirayel wongoo. Wongoo mana teendi kala Efrayim hawsaa tuurey ra. ⁷ No diŋ ra Dawda borey hin Izirayel jamaa. Hanoo diŋ, i n’i kar karyan beeri, aru zenber waranka (20.000) no i n’a wii. ⁸ Wongoo beeri ka gandaa kul dii. Borey kaŋ buu tuuroo ra boobo nda borey kaŋ takuba n’i wii.

Absalom buuroo

⁹ Absalom koy kaŋ Dawda borey ga. Absalom goo lanbaana foo boŋ, lanbaanaa koy huru tuuriŋaa beeri foo kaboo cire. Absalom boŋoo kotay tuuroo ra, lanbaanaa zuru ka hun a cire, Absalom deejji beene nda ganda game. ¹⁰ Aru foo kaŋ dii woo kaŋ tee, a koy a har Žowab se ka nee: «Ay dii Absalom a ga deejja tuuri beeri foo ra.» ¹¹ Žowab nee boraa se kaŋ na alhabaroo tee a se: «N’dii a, macin se man’a kar a ma buu dogoo diŋ da? Ya ni noo nzorfu kaaray tamma boŋ woy (10) nda wongoo-ize gamahaw foo.» ¹² Amma aroo nee Žowab se: «Ba nda n’na nzorfu kaaray tamma boŋ zenber (1.000) daŋ ay kaboo ra, ay kaboo si too kokoyoo iz’aroo do, zama ir maa yaamaroo kaŋ kokoyoo n’a noo ni, nda Abiŋay, nda Ittay se ka nee: «Wa hawgay ay sabbu se, boro kul masi too arusoogaa do kaŋ ti Absalom.» ¹³ Nda ya nka zanba k’a wii, kokoyoo ga bay a ga, ni hunday ma koy kay ya here.» ¹⁴ Žowab nee: «Ay s’ay boŋ farandi ka kay ni jine ka haŋajer ma ne.» Ka gar Absalom goo tuuroo ga a ga huna, Žowab na yaaji hinza zaa kaboo ra ka koy Absalom hay nda ey binoo ra. ¹⁵ Arusooga woyaa (10) kaŋ ga Žowab wongoo jinawey zaa na Absalom windi k’a kar k’a wii. ¹⁶ Žowab na hilli hēenandi ka wongoo kayandi, jamaa fay nda ka Izirayel borey gaaray. ¹⁷ I na Absalom bukkaa zaa k’a warra guusu beeri ra hawsaa ra, i na tondi boobo marga a boŋ. Woo banda ga, Izirayel borey kul zuru ka koy, affoo kul nga do.

¹⁸ Waatoo kaŋ Absalom ga huna, a nka tondi kuku kayandi nga boŋ se Kokoyoo gooroo ra, a nka nee nga boŋ se: «Ay sii nda iz’aru kaŋ ga kate ay maapoo ma cindi.» A na nga maapoo daŋ tondi kukoo ga. Woo se hala hō borey ga nee tondoo diŋ se Absalom hongandihayaa.

Dawda maa Absalom buuroo

¹⁹ Sargari juwalkaa Sadok iz’aroo Ahimas nee: «Naŋ ya zuru ka koy alhabaroo woo har kokoyoo se kaŋ Abadantaa ciiti a se k’a kaa nga iberey kabey ra.» ²⁰ Žowab nee a se: «Hō man’ti ni no ma alhabar hennaa woo toondi. Han foo n’ga hin ka alhabar henna tana noo, amma hō masi koy alhabaroo woo har, zama kokoyoo iz’aroo ka buu.» ²¹ Žowab nee Kuš boro foo se: «Koy hayaa kaŋ n’dii a har kokoyoo se.» Kuš boraa gunguma Žowab jine, nga banda ga, a zuru ka koy. ²² Woo kul banda ga, Sadok iz’aroo Ahimas yee ka nee Žowab se: «Haya kul kaŋ no, agay mo ga zuru Kuš boraa bande ka koy.» Žowab nee: «Ay izoo, macin se n’ga baa ma zuru? N’ŋi duu alhabaroo woo ra haya kul. » ²³ Ahimas nee: «Haya kul kaŋ no, ay ga zuru ka koy.» Žowab nee: «Aywa a boori, koy.» Ahimas zuru ka koy nda Žurdeŋ isaa ganganoo fondaa, a na Kuš boraa jin ka too.

²⁴ Woo gar Dawda goo ma goro ganbu hinkaa game. Lakkalkaa žigi cetaa kanj koyraa kuubi k'a bere mijoo sooraa boŋ, a na nga boŋoo jer, a ga aru foo honnay kanj ga zuru. ²⁵ Lakkalkaa kaati k'a har kokoyoo se. Kokoyoo nee: «Nda nga foo no, alhabar henna bara a kone.» Aroo goo ma man kayna-kayna. ²⁶ Lakkalkaa ga dii boro tana kanj ga zuru ka kaa. A kaati k'a har koyraa mijoo lakkalkaa se ka nee: «Aru tana foo koyne kanj goo ma zuru ka kaa.» Kokoyoo nee: «Nga mo alhabar henna no a ga kate a.» ²⁷ Lakkalkaa nee: «Ay diiyanoo ga, aru jinaa zuru takaa ga hima nda Sadok iz'aroo Ahimas zuru takaa.» Kokoyoo nee: «Boro henna no, alhabar henna no a ga kate a.» ²⁸ Ahimas kaati ka nee kokoyoo se: «Baani ma kaa ni ga.» A na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma kokoyoo jine ka nee: «Albarka ma bara Abadantaa, ni Koyoo se, zama borey kanj tun ay koyoo, ay kokoyoo se, Irkoy n'i danj ni kaboo ra.» ²⁹ Kokoyoo nee: «Arusoogaa Absalom binde, a ga saabu wala?» Ahimas nee: «Waatoos kanj Žowab ga kokoyoo tameyi donto, agay nda ni tam tana, ay ga maa hoolo beeri jamaa ra, amma ay si bay haya kanj no.» ³⁰ Kokoyoo nee: «Kay ne jere ga.» Ahimas kay jere ga ka batu. ³¹ Woo banda ga, Kuš boraa kaa, a nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo, hanjajer alhabar hennaa se, hō Abadantaa ciiti ma ne ka ni kaa ni iberey kanj tun ma ne kabey ra.» ³² Kokoyoo nee Kuš boraa se: «Arusoogaa Absalom binde, a ga saabu wala?» Kuš boraa nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo, ni iberey nda borey kul kanj tun ni, kokoyoo se kanj ngi ma ifutu tee ma ne, i kul ma tee sanda arusoogaa takaa!»

19

Dawda na nga izoo Absalom buuroo hēe

¹ Waatoos kanj kokoyoo maa Absalom buuroo, a jijiri, a žigi soorohugu-izoo ga kanj goo koyraa mijoo ga ka hēe no din. A ga dira a ga nee: «Ay iz'aroo Absalom, ay iz'aroo, ay iz'aroo Absalom! Nda a gar ba agay ka buu ni dogoo ra, Absalom, ay iz'aroo, ay iz'aroo!»

² Žowab duu alhabar kanj nee: «Nga ne, kokoyoo goo binemarayyan ra, a ga Absalom buuroo hēe.» ³ Hanoo din, jamaa zaameyanoo bere ka tee hēeni jamaa kul ra, zama i nka maa borey ga nee: «Kokoyoo binoo maray nga iz'aroo buuroo maaganda.» ⁴ Hanoo din, jamaa huru koyraa ra nda tuguyan, ni mma nee boroyan kanj zuru wongoo se, haawi duu ey. ⁵ Kokoyoo na nga ndumoo daabu, a ga jinde jer ka kaati ka nee: «He ay iz'aroo Absalom! Absalom, ay iz'aroo, ay iz'aroo!»

⁶ Žowab koy kokoyoo do hugoo ra ka nee: «N'na ni borey kul haawandi hō, ngi kanj na ni hundoo hallasi, i na ni hallasi, i na ni iz'arey nda ni ize woyey hallasi, i na ni wandey hallasi, i na ni wahayey hallasi. ⁷ N'ga baa borey kanj ga konna ni, n'ga konna borey kanj ga baa ni, hō ni mma cebe kanj boŋkoyney nda borey man'ti baffoo ma ne. Hō ay bay kanj nda a gar Absalom nka huna, de ir kul buu, woo ga kan ma ne. ⁸ Sohō tun ka fatta, ma šelaj ni borey se hala biney ma kani ni ga. Ay ga žee nda Abadantaa, nda mana fatta, ba wongu-ize foo si cindi ni bande hō cijinoo. De hayaa kanj ga duu ni ga laala ka bisa haya futey kul kanj duu ni za ni zankataraa ga hala hō.» ⁹ Woo banda ga, kokoyoo tun ka koy goro koyraa mijoo ga. Jamaa duu alhabar kanj nee: «Nga ne, kokoyoo goo ma goro koyraa mijoo ga.» Jamaa kul koy kokoyoo do. Woo gar Izirayel wongu-izey kul kanj cindi Absalom bande nka zuru ka koy, affoo kul nga do.

Dawda soolu ka yee Žerizalem

¹⁰ Izirayel alkabiilawey kul ra, borey na šennoo cendi ka nee: «Kokoyoo Dawda k'ir kaa ir iberey kabey ra, nga k'ir kaa Filisti borey kabey ra. De sohō, nga no ma gandaa nanj ka zuru Absalom se. ¹¹ Ka gar Absalom kanj ir n'a yon a ma tee ir kokoyoo buu wongoo ra. Sohō macin no ir g'a batu ka kokoyoo yeeti dogoo ra?» ¹² Kokoyoo Dawda donto ka nee sargari juwalkey Sadok nda Abiyatar se: «Wa šelaj Žuda boro beerey se ka nee: «Macin se war ga tee bandakooro kanj ga kokoyoo yeeti nga hugoo do ka gar šennoo kanj goo Izirayel kul ra too kokoyoo do?» ¹³ War man'ti kala ay armye, war man'ti kala ay kuroo nda ay hamoo, macin se war ga tee bandakooro ka kokoyoo yeeti nga dogoo ra?» ¹⁴ War ma nee Amasa mo se: «Man'ti ay kuroo nda ay hamoo ti ni wala? Irkoy ma goy goy ay ga nda mana tee hala abada wongu-izey boŋkoynoo Žowab dogoo ra.» ¹⁵ Dawda na takaa woo da tee ka Žuda borey kul taa, i kul yadda sanda boro folloku. I na boro donto a ma koy nee kokoyoo se: «Yee kate, ni nda ni borey kul.» »

Dawda yaafa Šimeyi se

¹⁶ Kokoyoo na fondaa zaa ka willi, a too kate hala Žurdeŋ isaa do. Žuda borey na cere marga Gilgal koyraa ra ka soolu ka kokoyoo kubay k'a faaba a ma denj. ¹⁷ Gera iz'aroo Šimeyi kanj ti Benžameŋ boro kanj ga hun Bahurim cahā ka doo Žuda borey bande ka

kokoyoo Dawda kubay. ¹⁸ Benžamenj boro zenber foo (1.000) goo a bande, nda Siba kanj ti Sawul goykaw, nga, nda nga iz'aru woy cindi guwaa (15), nda nga tam warankaa (20). I too kate Žurdenj isaa ga za kokoyoo mana too kate. ¹⁹ Denjandikej denj ka koy kokoyoo hugoo borej denjandi jina nda woo kanj ga kan a se. Waatoo kanj kokoyoo na Žurdenj isaa denj, Gera iz'aroo Šimeyi na nga boŋ kanjandi kokoyoo jine. ²⁰ A nee kokoyoo se: «Ay koyoo mas'ay layboo dii ya ne. Haya laalaa kanj ay n'a tee kanj agay, ni tamoo n'a tee ma ne, hanoo kanj ay koyoo, ay kokoyoo ga fatta Žerizalem, dirpa a, mas'a dii ni binoo ra. ²¹ Zama hō agay, ni tamoo bay kanj ay na zunubu tee. Nga ne, hō agay ti boro jinaa Isufi borej kul ra kanj kaa k'ay koyoo, ay kokoyoo kubay.»

²² Seruya iz'aroo Abišay na šennoo zaa ka nee: «Boraa kanj Abadantaa n'a yon, Šimeyi n'a danga, Šimeyi si hima ka wiyyandi wala?» ²³ Amma Dawda nee: «Seruya iz'arej, macin bara war se woo ra? Macin se hō n'ga tee ya ne nkuway? Boro ga hima ka wiyyandi hō Izirayel ra wala? Zama ay ga naanay ka bay kanj hō agay ti Izirayel kokoyoo.» ²⁴ Woo banda ga, kokoyoo nee Šimeyi se: «Abada n'si buu.» Kokoyoo n'a žee a se.

Dawda waafaku nda Mefibošet

²⁵ Sawul haamaa Mefibošet mo zunbu ka koy kokoyoo kubay. Za hanoo kanj kokoyoo koy hala a yee kate nda baani, Mefibošet mana nga cewey numay, a mana nga kaaboo hanse, a mana nga bankaarawey numay. ²⁶ Waatoo kanj a hun Žerizalem ka koy kokoyoo kubay, kokoyoo nee a se: «Mefibošet, macin se mana hanga ay bande?» ²⁷ A nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo, ay tamoo k'ay zanba, ka gar agay, ni tamoo nka nee: «Ay g'ay farkaa hanse ka žigi a boŋ ka hanga kokoyoo», zama bongu ti agay. ²⁸ Amma a koy agay, ni tamoo maapoo hasara ay koyoo, ay kokoyoo do. Amma ay koyoo, ay kokoyoo ga hima nda Irkoy almalayka. Woo ra, hayaa tee kanj ga kan ma ne. ²⁹ Zama hayaa kanj ay baaba hugoo kul n'a tee ma ne si hima nda de kala buuyan, ka gar n'n'ay danj borej ra kanj ga goro ka ŋaa ni bande. Macin ti hayaa kanj ay g'a may kokoyoo ga ka haya tana wiri a ga koyne?» ³⁰ Kokoyoo nee a se: «Macin ti šenney wey kul addaliloo? Ay kayandi ka labey zamna ni nda Siba game.» ³¹ Mefibošet nee kokoyoo se: «Siba m'a kul zaa, zama ay koyoo, ay kokoyoo willi kate nda baani nga hugoo do.»

Dawda na Barzilay beerandi

³² Galad boraa Barzilay doo ka hun Rogelim koyraa ra ka bisa nda Žurdenj isaa, nga nda kokoyoo, a na kokoyoo nanj Žurdenj isaa jere ka willi. ³³ Barzilay hanse ka žen, jiiri woyyaaha (80) bara a se. Waatoo kanj kokoyoo goo Mahanayim koyraa ra, haya kul kanj ga kokoyoo ga too, a n'a tee a se, zama almankoyi no. ³⁴ Kokoyoo nee Barzilay se: «Kaa ay bande Žerizalem ay do, ay ga ni noo haya kul kanj ga n'ga too.» ³⁵ Amma Barzilay nee kokoyoo se: «Jiiri marje ka cindi agay aloomuroo ra hala ya hanga kokoyoo ka koy Žerizalem?» ³⁶ Hō jiiri woyyaaha (80) bara ya ne. Ay ga hin ka ihenna nda ilaala kaa cere ra wala? Agay, ni tamoo, ay ga hin ka maa haya kanj ga ŋandi nda haya kanj ga hanjandi kaani wala? Ay ga hin ka maa ba donkaw arej nda woyey jindej kaani wala? Macin se ay ga tee ay koyoo, ay kokoyoo se jeraw koyne? ³⁷ Waati kayna ay ga Žurdenj isaa denj ni bande, ay kokoyoo. Adiši macin se n'ga alhakoo woo tee ya ne? ³⁸ Ay g'a wiri ni ga, nanj ya yee ay koyraa ra ka buu ay baaba nda ay ŋaa saarawey jere. Ay iz'aroo Kimham ne, a ma koy ni bande, he ay koyoo, ay kokoyoo, haya tee a se kanj kan ma ne.» ³⁹ Kokoyoo nee: «Aywa, Kimham ma kaa ay bande, ay ga haya tee a se kanj kan ma ne, haya kul kanj n'n'a wiri ay ga, ay g'a tee ma ne.»

⁴⁰ Waatoo kanj jamaa kul na Žurdenj isaa denj, de kokoyoo mo denj, kokoyoo na Barzilay summu ka gaara a se, woo banda ga, Barzilay koy nga nongoo ra. ⁴¹ Kokoyoo na Gilgal koyraa fondaa sanbu, Kimham koy a bande. Žuda borej kul nda Izirayel jamaa jeroo goo kokoyoo bande Žurdenj isaa denjanoo do.

Yenje huru Žuda borej nda Izirayel borej game

⁴² Izirayel jamaa kul kaa kokoyoo do ka nee a se: «Macin se ir armey, Žuda borej hinne ka ni kom borej ga ka ni denjandi, ni, kokoyoo nda ni hugoo borej, nda Dawda borej kul kanj goo a bande?» ⁴³ Žuda borej kul na Izirayel borej zaabi ka nee: «Ir nka woo tee, zama ir kokoyoo, ir boro maana no. Woo too war ma futu wala? Ir nka kokoyoo ŋaayanoo ŋaa wala? A nk'ir noo haya wala?» ⁴⁴ Izirayel borej na Žuda borej zaabi ka nee: «Ir ga kokoyoo may cee woy (10) ka bisa war. Ir ga Dawda hunday may ka bisa war. Macin se war g'ir kaynandi? Man'ti ir ti boro jinawey kanj kayandi ir ma kokoyoo willi kate?» Amma šennoo kanj Žuda borej n'a har laala nda Izirayel borej wanoo.

20

Šeba ture Dawda ga

¹ Alwaatoo woo gar, aru attabiya futukoyni foo goo no kanj maapoo ti Šeba, baaboo maapoo ti Bikiri, Benžamej boro no. A na hilli hēenandi ka nee: «Ir haya kul sii Dawda ga, haya kul sii ir nda Yišay iz'aroo woo game. Izirayel, war boro foo kul ma koy nga do.»

² Izirayel borey kul hun Dawda bande ka hanga Bikiri iz'aroo, Šeba bande. Amma Žuda borey denji ngi kokoyoo ga, i n'a dum za Žurdenj isaa ga hala Žerizalem.

³ Dawda koy nga do Žerizalem. Nga wahay woyaa (10) kanj a n'i nanj i ma hugoo lakkal nga dumaa ga, a n'i danj hugu foo ra k'i lakkal henna. Haya kul kanj ga i ga too, a g'a noo i se, amma a si marga nda ey. I cindi i ga daaba hala hanoo kanj ra i ga buu, i cindi i ga huna takaa din sanda woyyanj kanj kurney buu.

Žowab na Amasa wii

⁴ Woo banda ga, kokoyoo nee Amasa se: «Ay ga ni noo jirbi hinza ma Žuda wongu-izey cee kate i ma kaa ne ra, ni hunday, ma kaa i bande.» ⁵ Amasa koy Žuda borey cee kate, amma a bisa jirbi hinnaa kanj kokoyoo n'a kayandi a se. ⁶ Woo ga, Dawda nee Abišay se: «Sohō Bikiri iz'aroo Šeba ga kaa ka hasaraw tee ir se kanj bisa Absalom wanoo. Ni hunday m'ay arey zaa k'a gaarandi a masi koy duu koyra cetekoyni ka dere ir se.»

⁷ Žowab borey fatta k'a gaarandi, ngi nda Keret borey, nda Pelet borey, nda wongaarey kul. I fatta Žerizalem ka Bikiri iz'aroo Šeba gaarandi. ⁸ Waatoo kanj i too tondi beeroo jeroo ga kanj goo Gabawoŋ, Amasa ne ka huru jiney ra. Woo gar Žowab na gamahaw foo danj nga bankaarayey ga kanj goo jindoo ra, takuba foo kanj goo paŋoo ra goo nga gamahawoo ga kanj goo centoo ga. Waatoo kanj Žowab ga koy, takubaa kanj. ⁹ Žowab nee Amasa se: «N'ga saabu ag'armaa?» A na nga kabe henna ka Amasa kaaboo dii k'a summu. ¹⁰ Takubaa kanj goo Žowab kaboo ra, Amasa man'a laasaabu, Žowab n'a hay nda a gundoo ra cee folloku, teeley doori ganda. Amasa buu bila nda a m'a kar koyne. Woo banda ga, Žowab nda nga armaa Abišay koy Bikiri iz'aroo Šeba gaarandi.

¹¹ Žowab arusoogey affoo kay Amasa bukaa jere ka nee: «Boro kanj ga baa Žowab nda wey kanj goo Dawda bande ma hanga Žowab.» ¹² Woo gar Amasa goo ma bilimbilim kuroo ra fondaa gamoo ra. Kanj aroo dii kanj jamaa kul kay, a na Amasa cendi k'a ka koy faari foo ra ka bankaaray fooo gum a ga, zama a dii kanj boro kul kanj too a do ga kay. ¹³ Waatoo kanj a na Amasa kaa fondaa ra, borey kul bisa ka hanga Žowab bande, ka koy Bikiri iz'aroo Šeba gaarandi.

Šeba buuroo takaa

¹⁴ Žowab na Izirayel alkabiilawey laamawey kul dunbu ka bisa ka koy hala Abel-Bet-Maaka. Beri borey kul marga ka hanga a bande. ¹⁵ Nga nda nga borey kaa ka Šeba wanga k'a danj game Abel-Bet-Maaka. I na labu zuku cere boj koyraa cetaa ga, jamaa kul kanj goo Žowab bande na cetaa fanši hala ngi m'a kanjandi.

¹⁶ Woy lakkalkoyni foo kanj goo koyraa ra kaati ka nee borey se kanj goo koyraa se taray: «Wa hanajer ya ne, wa hanajer ya ne! Wa nee Žowab se kanj a ma kaa ne ya šelanj a se.» ¹⁷ Žowab man a, woyoo nee: «Ni ti Žowab wala?» Žowab nee: «Agay no!» Woyoo nee: «Hanajer ni koŋŋaa šenney se!» Žowab nee: «Ay ga hanajer ma ne.» ¹⁸ Woyoo šelanj koyne ka nee: «Waatoo din alaada ra borey ga nee: <Ir ma koy Abel lakkaloo ceeci.> Takaa woo nda hayey ga hanse. ¹⁹ Izirayel ra, ir koyraa no ma hanse ka bara nda alaafiya nda laadirtaray. Ni, n'ga baa ma koyra halaci kanj ti koyra beeri. Macin se n'ga baa ma Abadantaa tuboo tuusu?» ²⁰ Žowab zaabi ka nee: «Jam, ay si baa ya haya tuusu wala ya haya halaci!» ²¹ Man'ti woo no, Efrayim tondi hondey aru foo kanj maapoo ti Šeba, Bikiri iz'aroo, nka ka tun kokoyoo Dawda se. Wa nga hinne danj ay kaboo ra, ay ga koyraa tanj.» Woyoo nee Žowab se: «Aywa, ir ga boŋoo warra ma ne nda cetaa.»

²² Woyoo koy šelanj jamaa kul se nda lakkal. I na Bikiri iz'aroo Šeba boŋoo dunbu ka boŋoo warra Žowab se. Woo ga, Žowab na hilli hēenandi, i na koyraa tanj, i say ka mooru koyraa, affoo kul koy nga do. Woo banda ga, Žowab willi Žerizalem kokoyoo do.

Dawda goykey jineborey maapney

²³ Žowab ti Izirayel wongu-izey kul jineboraa. Yehoyada iz'aroo Benaya ti Keret borey nda Pelet borey jineboraa. ²⁴ Adoram ti waazibi goyey jineboraa. Ahilud iz'aroo Žozafat goo kaddaasey gande. ²⁵ Sewa ti hantumkaw. Sadok nda Abiyatar ti sargari juwalkaw. ²⁶ Ira, Yahir boro foo mo man'ti kala Dawda sargari juwalkaw.

21

Jiiri hinza heray tee Izirayel ra

¹ Dawda waati, heray tee gandaa ra jiiri hinza cere bande. Dawda na Abadantaa ibaayoo ceeci, Abadantaa nee a se: «Sawul nda nga hugoo borey kanj na kuri mun ka Gabawonj borey halaci, nga ga ka kate war ga woo.»

² Kokoyoo ciya Gabawonj borey se ka šelanj i bande. Gabawonj borey man'ti Izirayel boro. Ngi ti Amor borey kanj cindi.* Izirayel borey nka allaahidu zaa kanj i si wiiyandi, amma woo kul, Sawul faasayanoo Izirayel borey nda Žuda borey se, a ceeci nga ma Gabawonj borey wii. ³ Dawda nee Gabawonj borey se: «Macin no ay ga hin k'a tee war se? Macin nda ay ga hin ka zunuboo woo tuusu hala war ma gaara Abadantaa jamaa se?» ⁴ Gabawonj borey nee a se: «Nzorfu kaaray wala wura si ir, nda Sawul, nda nga hugoo borey gamoo hanse, de mo ir sii nda hinay ka boro wii Izirayel borey ra.» Dawda nee: «Macin no war ga baa y'a tee war se?» ⁵ I nee kokoyoo se: «Aroo nka baa nga m'ir wii, a goo a do nga m'ir tuusu k'ir derandi Izirayel gandaa kul ra. ⁶ Adiši wa ir noo nga iz'arey ra boro iyye, ir g'i deejj Abadantaa jine Gibeya, Sawul koyraa ra, Sawul kanj Abadantaa n'a suuba.» Kokoyoo nee: «Ay g'i noo war se.»

⁷ Sawul haamaa kanj ti Mefibošet, Žonatanj iz'aroo, Dawda mana yadda k'a noo amaanaa maaganda kanj goo Dawda nda Sawul iz'aroo Žonatanj game kanj i n'a tee Abadantaa maapoo ga. ⁸ Aya ize woyoo Rispa iz'aru hinkaa kanj a duu ey Sawul se kanjanj ti Armoni nda Mefibošet, kokoyoo Dawda n'i dii. Sawul ize woyoo Merab† iz'aru guwaa kanj a duu ey Barzilay iz'aroo Adiriyel se, kanj si hun kala Mehola koyraa ra, a na ngi mo dii. ⁹ A n'i danj Gabawonj borey kabey ra, i n'i deejj tondi hondoo ga Abadantaa jine. Aru iyyaa kul buu cere bande. Wiiyanoo woo mana teendi kala heгаа zaari jinawey ga, orž heгаа sintinoo ga.

¹⁰ Aya ize woyoo Rispa na saaku kasa zaa k'a daaru tondoo bonj, za heгаа sintinoo ga ka koy hala nicirpoo waati. Zaaroo kul a ga cirawey gaaray i masi zunbu a ga, cijin here a ga ganjihoogawey gaaray. ¹¹ Woo kanj Aya ize woyoo Rispa kanj ti Sawul wahayoo n'a tee, i n'a har Dawda se. ¹² Woo ga, Dawda koy Sawul nda nga iz'aroo Žonatanj birey zaa Yabeš kanj goo Galad, gorokey do. Ngi no ka bukawey zay ka hun Bet-Šeyanj farroo ra. Waatoo kanj Filisti borey na Sawul kar Gilbowa, i na bukawey deejj no din. ¹³ Dawda na Sawul bukaa birey nda nga iz'aroo Žonatanj bukaa birey zaa ka kaa. Borey kanj deejjandi, i na ngi mo birey marga. ¹⁴ I n'i sutura Sawul birey nda nga iz'aroo Žonatanj birey bande Benžamenj gandaa ra Sela, Sawul baaba Kiš saaraa ra. Haya kul kanj kokoyoo n'a har, i g'a tee. Woo banda ga, Irkoy na gandaa ŋaarayroo taa.

Izirayel borey hin Filisti borey (Taarikey 1na 20.4–8)

¹⁵ Filisti borey kaa ka Izirayel wongu koyne. Dawda zunbu ka koy nda nga tamey ka Filisti borey tangam, Dawda fara. ¹⁶ Aru kanj maapoo ti Rafa banda-ize foo goo Filisti borey ra kanj se i ga nee Yisbi-Benob. A goo nda yaaji kanj teendi alhan ra, yaajoo bonjoo tiŋaa ti kilo hinza nda jere. Takuba taji ga hawa centoo ga. Aroo woo nee kanj nga ga Dawda wii. ¹⁷ Amma Seruya iz'aroo Abišay koy Dawda faaba ka Filisti boraa kar k'a wii. Woo ga, Dawda borey žee Dawda se ka nee: «N'si hima ka yee ka koy ir bande wongu ra koyne, masi kaa ka Izirayel gaayoo wii.»

¹⁸ Woo banda ga, wongu foo tun koyne Filisti borey ga Gob koyraa ra. Wongoo din ra, Huša koyraa boro kanj se i ga nee Sibekay na Saf wii. Saf da man'ti kala Rafa banda-ize. ¹⁹ Wongu foo yee ka tun Filisti borey ga Gob koyraa ra. Kanj a teendi, Yare-Oregim iz'aroo Elhananj kanj ti Betelehem boro na Gat boraa Goliyat‡ wii Filisti borey ra. Filisti boraa din goo nda yaaji kanj bundoo ga hima nda maalawey kaymi bundoo. ²⁰ Wongu foo yee ka tun Gat. Filisti borey ra, aru foo goo no kanj goo nda kayyan, kabe-ize iddu bara kabe foo kul ga, cew-ize iddu goo cee foo kul ga, i kul margantaa ti waranka cindi taaci (24).

* **21:2** 21.2 Žozuwe 9.3–27. † **21:8** 21.8 «Merab», hantum fooyanj ga nee «Mikal». ‡ **21:19** 21.19 Taarikey 1na 20.5ra i ga nee kanj Elhananj na Goliyat armaa wii kanj ti Lahmi.

Nga mo man'ti kala Rafa banda-ize. ²¹ A ga Izirayel wow. Dawda armaa Šimeya iz'aroo Žonatan n'a wii.

²² Boro taacaa woo man'ti kala Rafa banda-izeyan, i si hun kala Gat koyraa ra. Dawda nda nga borey n'i wii.

22

*Dawda don ka albarka dan Irkoy se
(Zabur 18)*

¹ Waatoo kan Abadantaa na Dawda kaa nga iberey kul kabey ra k'a kaa Sawul kaboo ra, nga ra Dawda na baytoo woo kalimawey don ka Abadantaa saabu.

² A nee: «Abadantaa ti ay tondoo, nda ay tondi nongoo, nda ay feerikaa.

³ Irkoy ti ay tondoo, nga ga ay ga wakka, nga ti ay koraa, nga ti hilloo kan g'ay hallasi, nga ti ay wakalkaa, nga ti ay talfikaa. Ay faabakaa, n'g'ay kaa boro futantey kone.

⁴ Ay ga Abadantaa cee k'a saabu, zama a n'ay kaa agay iberey kabey ra.

⁵ Bondawey kan ga wiiya n'ay daabu, isa kan boosu kan ga hasaraw tee baa nga ma koy nda agay, ay hunbur.

⁶ Alaaharaa karfey n'ay haw ka ben. Kumsawey kan ga wiiya hirrandi ya ne.

⁷ Ay binemaraa ra, ay ga Abadantaa cee, ay ga kaati k'ay Koyoo cee, A na hanajer ya ne nga hugoo ra, ay faaba ceeci kaatiroo huru hanawey ra.

⁸ Laboo guzuguzu, a jijiri, beenaa asaasey jijiri, i guzuguzandi, zama Abadantaa nka futu.

⁹ Dullu no ma hun niiney ra, nuune ga hun mijoo ra,

denji cirayyan ga hun a ra.

¹⁰ A ga beenaa šiirandi ka zunbu, duula bibi tik goo cewey cire.

¹¹ A žigi almalayka kan se i ga nee šerib boŋ ka deeši, boro ga dii a hew fatayan ga.

¹² A na kubaa tee nongu kan g'a kuubi k'a bere. A na hari beeri nda duula bibi ka nga boŋ daabu.

¹³ Gaay ga dii a jine,

denji ciray ga dii gaayoo ra.

¹⁴ Abadantaa kaatoo hun beenaa ra, Jerantaa na nga jindoo jer.

¹⁵ A na biraw-izeyan kan iberey kar k'i say, sanda meli, i zuru ka dere.

¹⁶ Abadantaa kaatiroo ga, nga futuroo hunsaroo na hayey kan goo teekoo cire bangandi, aduŋna asaasey diyandi.

¹⁷ Irkoy goo beene, a ga nga kaboo šerre k'ay zaa, k'ay kaa hari beerey ra.

¹⁸ A n'ay kaa agay iberi gaabantaa ra, k'ay kaa ay konnaykey ra kanyan gaabey bisa ay wanoo.

¹⁹ Ay bonaa zaaroo hane iberey kay ay jine ngi m'ay tangam, amma Abadantaa kay ya ne.

²⁰ A ga koy nda agay nongu yulwante ra, a n'ay feeri, zama a ga farhā nda agay.

²¹ Abadantaa n'ay dii ka boori ka sawa nda ay šerretaraa, a n'ay bana ka sawa nda ay kabe goyey henanyanoo,

- 22 zama ay na Abadantaa fondawey gana,
ay mana laala k'ay boŋ moorandi ay Koyoo.
- 23 Ay ga dira nga ašariyawey kul bande,
ay si nga hantumey hoo.
- 24 Ay dira a jine nda laadirtaray,
ay n'ay boŋ hawgay zunubu ga.
- 25 Woo maaganda se Abadantaa g'ay bana henna
ka sawa nda ay šerretaraa,
ka sawa nda ay henanyanoo a jine.
- 26 Boro laadirante, n'ga laadirtaray cebe a se,
boro kaŋ ti boro henna, n'ga borohennataray cebe a se.
- 27 Boro kaŋ binoo ga henan, n'ga henanyan cebe a se,
boro kaŋ ga šiiri, n'ga šiiriyen cebe a se.
- 28 N'ga boro yalaafantey hallasi,
ni moyey ga borey kaŋ ga ngi boŋ jer yeeti ganda.
- 29 Abadantaa, ni ti ay fitillaa,
Abadantaa g'ay kubaa noo gaay.
- 30 N'goo ay bande, ay ga sar ka gum wongu-ize jama ga,
ay Koyoo goo ay bande, ay ga koyra cete sar ka bisa.
- 31 Irkoy fondaa tee ka timme,
Abadantaa šenney ga garandi cimi.
Koray no borey kul se kaŋ ga duu a do tugudoo.
- 32 Zama may ti Irkoy nda man'ti Abadantaa?
May ti tondi nda man'ti ir Koyoo?
- 33 Abadantaa ti ay tugudoo gaabantaa,
nga no m'ay fondaa hanse boryo.
- 34 A g'ay cewey himandi sanda jeerey cewey,
a g'ay kayandi hodaddawey boŋ.
- 35 A g'ay kabey waanandi wongu,
ay kabey ga alhan biraw taabu.
- 36 N'g'ay noo ni koraa k'ay hallasi,
ni zaabey g'ay beerandi.
- 37 N'g'ay cee diraa fondaa hayandi,
ay cewey si cabu.
- 38 Ay g'ay iberey gaaray, ay g'i halaci.
Ay si willi kate nda ay man'i tuusu k'i benandi.
- 39 Ay g'i wii k'i benandi pat,
i si yee ka tun,
i ga kaŋ ay cewey cire.
- 40 N'g'ay noo gaabi wongoo se,
n'ga agay iberey taabu ay cire.
- 41 N'ga agay iberey zurandi ay jine,
ay g'ay konnaykey halaci.
- 42 I ga guna nongoo kul here, amma hallasikaw sii no,
i ga Abadantaa cee, amma a s'i zaabi.
- 43 Ay g'i tutubu k'i tee hamni sanda bolongu.
Ay g'i dur k'i taama-taama sanda laboo kaŋ goo lolaa ra.
- 44 N'g'ay kaa ay jamaa turantey ra,
n'g'ay daŋ gandawey jine,
jama kaŋ ay s'a bay ga huru ay hinoo cire.
- 45 Alkabiila yaw borey ga ngi boŋ yeeti ganda ya ne,
haya kaŋ ay n'a har de no i g'a tee.
- 46 Alkabiila yaw borey gaaboo ben ay jine,
i ga jijiri ka fatta ngi tugudogey ra.
- 47 Albarka ma bara Abadantaa se kaŋ ga huna, kaŋ ti ay tondoo.
Irkoy kaŋ ti ay hallasiroo tondoo ma jerandi.
- 48 Irkoy ga agay alhakoo kaa agay iberey ra,
ka gandawey daŋ ay hinoo cire.

⁴⁹ A g'ay hallasi k'ay kaa agay iberey ra.
N'g'ay fur agay nkuwawey boŋ
k'ay kaa boro futawey ra.

⁵⁰ Woo maaganda se, Abadantaa, ay ga albarka dan ma ne gandawey game,
ka ni saabu nda dooni.

⁵¹ Abadantaa ga haya beeriyaŋ tee nga kokoyoo hallasiroo se.
A ga goy nda borohennataray boraa kan a n'a yon se
a ga woo tee Dawda nda nga hayroo se hala abada.»

23

Dawda šenni kokorantey

¹ Dawda šenni kokorantey ti wey. Dawda nee:

«Woo ti Yišay iz'aroo Dawda jindoo,
woo ti boraa kan jerandi jindoo,
boraa kan Yakuba Koyoo n'a yon,
boraa kan ga kan Izirayel se ngi m'a dan ngi dooney ra.

² Abadantaa Hundoo na šenniyaŋ dan ay ra,
a na šenniyaŋ dan ay mijoo ra y'i har.

³ Izirayel Koyoo šelan,
Izirayel Tondoo nee ya ne:
«Kokoyoo kan ga ciiti borey se nda šerretaray,
kan ga jamaa laama nda Irkoy hunburaa,

⁴ a ga hima nda subbaahi gaayoo,
waynaa ga fatta, duula s'a daabu.

Nga gaayoo nda ncirpi ga suboo zayandi ka hun laboo cire.»

⁵ Takaa woo da no Irkoy g'a tee ay hugoo se.
Irkoy na amaana abadante dan agay nda nga game,
a ga nga ašariyawey k'a dii.

Waati kul a g'ay hallasi,
a ga haya tee ya ne kan ga kan ya ne.

⁶ Amma attabiya futukoyney kul warrandi sanda karji
kan boro s'a zaa nga kaboo ra.

⁷ Boro kan ga baa nga m'a zaa,
kala a ma guuru wala yaaji bundu zaa,
i ga warrandi nuunaa ra dogoo din da ra hala i ma tee boosu.»

Dawda wongaarey

(Taarikey Ina 11.10-47)

⁸ Dawda wongaarey maapey ne ti wey:

Yošeb-Bašebet Takemon boraa, wongaari hinza boŋkoyni no. Nga no ka nga yaajoo
ka boro zangu yaaha (800) wii wongu folloku ra.

⁹ Nga banda ga, Eleyazar kan ti Dodo iz'aroo, Dodo man'ti kala Ahoya boro iz'aroo.
Waato kan Filisti borey koy cere guna wongoo se, ka gar Izirayel borey zuru ka koy, aru
hinzaa kan cindi Dawda bande ka Filisti borey batu k'i tangam, nga ti wongaari hinzaa
din affoo. ¹⁰ A tun ka Filisti borey kar nda takuba hala nongu kan ra kaboo kogu, a denji
takubaa ga. Hanoo din Abadantaa na Izirayel borey noo hinyan beeri. Eleyazar banda
ga, Izirayel wongu-izey cindey mana yee kate kala ka bukawey hayey kuuna.

¹¹ Nga banda ga, Age iz'aroo Šamma no ma kaa, Harar boro no. Waato woo Filisti
borey nka cere marga Lehi. Faari goo no din kan ga too nda dunguri. Kan Izirayel borey
zuru Filisti borey se, ¹² Šamma koy kay faaroo din gamoo ra ka Filisti borey tangam ka
faaroo kom i ga. Abadantaa n'i noo i ma hin ey, hinay beeri.

¹³ Hegaa waati, Dawda goo Adulam tondi horboo ra, wongu-ize boŋkoyni waranzaa
(30) kan goo a bande, aru hinza i ra doo Dawda do. Woo gar Filisti borey wongu-ize
jama goo Refa borey gooroo ra. ¹⁴ Dawda goo ma tugu tondi horboo ra, Filisti borey
soojey gorodoo goo Betelehem koyraa ra. ¹⁵ Harijaw duu Dawda, a nee: «May no ma
koy Betelehem koyraa mijoo ga ka kate ya ne day hari ya han?» ¹⁶ Wongaari hinzaa din
koy huru Filisti borey kaloo ra nda gaabi ka hari gur Betelehem koyraa mijoo dayoo
ga ka kate a Dawda se. Amma Dawda mana yadda k'a han. A n'a mun ganda k'a kaa
sargari hari-hari Abadantaa se. ¹⁷ A nee: «Jam, Abadantaa, ay si woo tee, zama borey

wey nka ngi hundey danj farratay ra, haroo nka tee sanda ngi kuroo.» A mana yadda ka haroo hanj. Woo ti hayaa kanj wongaari hinzaa n'a tee.

¹⁸ Žowab armaa Abišay, Seruya iz'aroo, nga ti aru hinzaa din bonkoynoo. Nga no ka nga yaajoo ka aru zangu hinza (300) wii, nga no ka duu maa boro hinzaa ra. ¹⁹ A duu maa aru hinzaa ra. Nga ti ngi jineboraa, amma woo kul aru hinzaa din kanj maapey jin ka harandi, nga maapoo mana too wey din wanoo.

²⁰ Yehoyada iz'aroo Benaya mo man'ti kala wongaari, a na haya booboyanj tee. Kabsel boro no. Nga no ka Mowab gandaa wongaari hinkaa wii. Hargu beeri zaari hane nga no ka zunbu day ra ka ganjihayla wii a ra. ²¹ Nga no mo ka Misira boro wii kanj kuuyanoo ti kayfi. Yaaji bara Misira boraa kaboo ra, amma Benaya, bundu bara a kone. A koy Misira boraa yaajoo taa a kone k'a wii nda yaaji follokaa. ²² Wey ti hayey kanj Yehoyada iz'aroo Benaya n'i tee. A hanse ka duu maa wongaari hinzaa ra. ²³ Aru waranzaa (30) din ra, nga no ka duu maa ka bisa i kul, amma wongaari hinzaa din kanj maapey jin ka harandi, a mana duu maa ka toor'ey. Dawda n'a tee nga lakkalkaw maanawey jineboraa.

²⁴ Aru waranzaa (30) din ti Žowab armaa Asayel, nda Dodo iz'aroo Elhananj kanj ti Betelehem boraa, ²⁵ nda Šamma, Harod boraa, nda Elika, Harod boraa, ²⁶ nda Heles, Palti boraa, nda Ira, Ikeš, Tekowa boraa iz'aroo, ²⁷ nda Abiyezer, Anatot boraa, nda Mebunay, Huša boraa, ²⁸ nda Salmon, Ahoya boraa, nda Maharay, Netofa boraa, ²⁹ nda Netofa boraa Bana iz'aroo Heleb, nda Ribay iz'aroo Ittay, Gibeya koyraa kanj ti Benžamenj borey gandaa wane, ³⁰ nda Benaya, Piratonj boraa, nda Hiday, Gaš gooroo boraa, ³¹ nda Abi-Albonj, Ganganoo gandaa boraa, nda Azmawet, Barhum boraa, ³² nda Eliyaba, Šalbonj boraa, Yašenj iz'arey ra, Žonatanj, ³³ nda Šamma, Harar boraa, nda Šarar iz'aroo Ahiyam, Arar boraa, ³⁴ nda Ahasbay iz'aroo Elifelet kanj ti Makat boraa iz'aru, nda Ahitofel iz'aroo Eliyam, Gilo boraa, ³⁵ nda Hesray, Karmel boraa, nda Paray, Arbi boraa, ³⁶ nda Natanj iz'aroo Yigal, Soba boraa, nda Bani, Gad boraa, ³⁷ nda Seleke, Amonj boraa, nda Naharay, Berot boraa kanj ti Žowab, Seruya iz'aroo wongu jinawey zaakaa, ³⁸ nda Ira, Yitri boraa, nda Gareb, Yitri boraa, ³⁹ nda Uri, Heti boraa. I kul cere ra ti boro waranza cindi iyey (37).

24

*Dawda na Izirayel jamaa kabuyanoo tee
(Taarikey 1na 21.1-6)*

¹ Woo banda ga, Abadantaa yee koyne ka futu Izirayel borey ga. A na Dawda tusa a ma albasii tee i se, a nee Dawda se: «Koy Izirayel nda Žuda borey kabu.» ² Woo gar Žowab kanj ti wongu-izey jineboraa, a goo kokoyoo jere, kokoyoo nee Žowab se: «Ay g'a wiri ni ga, dira ka koy Izirayel alkabiilawey kul ra, k'a dii za Dan ka koy hala Ber-Šeba, war ma borey kabu, hala ya hin ka jamaa hinnaa bay.» ³ Žowab nee kokoyoo se: «Abadantaa, ni Koyoo ma jamaa boobandi cee zangu (100) ka bisa hō hinnaa, hala ay koyoo, ay kokoyoo mopey ma dii a. Amma macin se n'ga baa ma woo tee?»

⁴ Amma kokoyoo šelanj ka Žowab nda wongu-izey jineborey cindey šennoo kaa. Takaa din da Žowab nda wongu-izey jineborey hun kokoyoo do ka koy Izirayel jamaa kabu. ⁵ I na Žurdenj isaa denj ka koy ngi kaloo cin Aroyer koyraa ra kanj goo Gad gooroo gamoo here Yazer jere. ⁶ Woo banda ga, i huzu Galad, ka bisa ka koy Heti borey gandaa ra hala Kadeš ka koy too Dan-Yan nda Sidonj laamaa here. ⁷ Woo banda ga, i koy Tir koyraa ra kanj cete g'a kuubi, ka koy Hewi borey nda Kananj borey koyrawey kul ra. Benantaa ga, i koy Žuda gurmaa here, Ber-Šeba. ⁸ Takaa woo nda i na gandaa kul dira. Handu yagga nda jirbi waranka (20) banda ga, i willi kate Žerizalem. ⁹ Žowab na borey hinnaa kanj duwandi kabuyanoo ra har kokoyoo se. Asaja zenber zangu yaaha (800.000) kanj too wongu bara Izirayel ra. Žuda arey hinnaa man'ti kala zenber zangu guu (500.000).

*Irkoy na Dawda goy futaa alhakoo kaa a ra
(Taarikey 1na 21.7-17)*

¹⁰ Jamaa kabuyanoo banda ga, Dawda binoo n'a zarabi. Dawda nee Abadantaa se: «Ay na zunubu beeri tee kanj ay na woo tee. Sohō Abadantaa, ay g'a wiri ni ga, ay layboo yaafa kanj agay, ni tamoo n'a tee, zama lakkal janjay beeri goy ti woo kanj ay n'a tee.» ¹¹ Dawda tun suba subbaahoo ra, Abadantaa na šenni har annabi Gad se kanj ti Dawda gunandikaa ka nee: ¹² «Koy nee Dawda se kanj hayaa ne kanj Abadantaa n'a har. Abadantaa nee: «Ay ga haya futu hinza danj ni jine, ma affoo suuba i ra, woo kanj n'n'a suuba, ay g'a tee ma ne.»»

¹³ Gad koy Dawda do ka alhabaroo har a se ka nee: «N'baa jiiri iyee heray ma tee ni gandaa ga, wala ni iberey ma war gaaray, war ga zuru i jine handu hinza, wala jirbi hinza wirci laala kanj ga bere ma war gandaa kar? Aywa, sohō miile, ma affoo suuba hala ya koy a har bora a kanj n'ay sanba se.» ¹⁴ Dawda na Gad zaabi ka nee: «Ay goo binemarayyan beeri ra. He, ay ga wiri ni ga, ir ma kanj Abadantaa kaboo ra, zama nga tamallawey ga boobo. Amma ya si kanj adamizey kabey ra.»

¹⁵ Abadantaa na wirci laala kanj ga bere zumandi Izirayel gandaa ga za subbaahi ka koy hala waatoo kanj kayandi ga. Ka hun Dan ka koy Ber-Šeba, aru boro zenber woyye (70.000) ka buu jamaa ra. ¹⁶ Waatoo kanj almalaykaa na nga kaboo šerre Žerizalem ga k'a halaci, Abadantaa nimsi nda halaciyanoo woo. A nee almalaykaa kanj ga halaciroo tee jamaa ra se: «A wasa, sohō ni kaboo ma kay.» Woo gar almalaykaa sii kala Žebus bora a Arawna taasu kar ganganoo jere.

¹⁷ Waatoo kanj Dawda dii almalaykaa kanj ga jamaa kar, a šelanj Abadantaa se ka nee: «Abadantaa, agay no ka zunubu tee, agay ka haya tee kanj si teendi. Boro yalaafantey wey, macin no i n'a tee? Ay g'a wiri ni ga, agay nda ay hugoo kar.»

*Dawda na sargari tonadoo cin Abadantaa se
(Taarikey 1na 21.18-26)*

¹⁸ Hanoo din, annabi Gad koy Dawda do ka nee a se: «Žigi ka koy Žebus bora a Arawna taasu kar ganganoo ra, ma sargari tonadoo cin Abadantaa se.» ¹⁹ Dawda žigi ka koy no din ka Abadantaa yaamaroo tee sanda takaa kanj nda Gad n'a har a se. ²⁰ Arawna na ganda guna, de a ga dii kokoyoo nda nga borey goo ma kaa nga do. Arawna fatta ka nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma kokoyoo jine. ²¹ Arawna nee: «Macin se ay koyoo, ay kokoyoo ga kaa nga tamoo do?» Dawda nee: «Ya nka kaa ka ni taasu kar ganganoo day ka sargari tonadoo cin Abadantaa se hala albalaawoo kanj goo ma jamaa kar ma kay.» ²² Arawna na Dawda zaabi ka nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo, nongoo zaa, ma sargari kukurante kaa kanj n'baa. Hawey ne sargari kukurante se, taasu kar bundey nda bundey kanj ga hawey ga hawa ne, m'i tee tuuri. ²³ He kokoyoo, agay Arawna g'a kul noo kokoyoo se.» Arawna yee ka nee kokoyoo se: «Abadantaa, ni Koyoo ma ni sargaroo taa.» ²⁴ Amma kokoyoo nee Arawna se: «Kalaa, kalaa, ay ga nga hayoo bana ma ne k'a day ni ga. Ay si sargari kukurante kaa Abadantaa se kanj mana tun ay ga haya kul!» Dawda na taasu kar ganganoo nda hawey day nda nzorfu kaaray tamma bonj woyguu (50).

²⁵ Dawda na sargari tonadoo cin Abadantaa se no din, a na sargari kukuranteyan nda alaafiya teendi sargariyanj kaa. Abadantaa na nga njaarayroo taa gandaa maaganda se ka bonaa kayandi k'a moorandi Izirayel ga.

Kokoyey citaabu jinaa

Citaaboo fahamandiroo

Izirayel kokoyey waatoo kanj sintin Samiyel citaabu hinkantoo ra, nga cindoo bara Kokoyey citaabu jinaa woo ra. Cee jinaa, kokoyey citaabu jinaa nda hinkantoo kul man'ti kala citaabu folloku. Citaaboo woo hantumkaa mana bayrandi.

Hayaa kanj ir ga dii a citaaboo woo ra ti takaa kanj nda Sulaymaana goro kokoytaraa ra nga baaba dogoo ra, nda Dawda buuyanoo, nda kokoyoo Sulaymaana goyey, nda gandaa kanj ga fay ihinka, nda ngi kokoyey fillaa.

Irkoy ga albarka danj kokoy ra kanj nga hunburaa goo binoo ra. Amma kokoy kanj na duma bere Irkoy se ka koy koy tanayanj gana, nga gandaa ga halaci nga teegoy futey maaganda.

Gandaa jere faa kanj ti Izirayel laamaa, nga kokoyey mana hanga Irkoy. Gandaa jere faa kanj ti Žuda laamaa, nga kokoy boobo dira Irkoy ašariyaa fonda ra.

Irkoy annabey, sanda Ilyasu nda Alyasu ga gaabandi ka borey lakkaley zumandi i masi hun Irkoy bande ka koy tooru gana.

Annabey wey bayrandi kanj ka Irkoy fonda gana mma kate gomni ga. Ka wanj ka Irkoy gana mma kate torro.

Adoniya baa nga ma tee kokoy

¹ Kokoyoo Dawda žen, a duu jiiri boobo. I ga gumtaafeyanj k'a gum, woo kul, hargu si hun a ga. ² Nga tamey nee a se: «Ir koyoo, nanj ir ma hondiyaw kanj si aru bay ceeci ma ne, ir kokoyoo, a ma goro ni jere ka ni saajaw. Nda a ga kani ni gandoo ra, hargoo ga hun ir koyoo, ir kokoyoo ga.» ³ I koy yaara Izirayel gandaa kul ra ka hondiyaw kanj ga hanse ka boori ceeci. I duu Šunem boro hondiyaw, maapoo ti Abišag. I kate nda a kokoyoo do. ⁴ Hondiyaa woo ga hanse ka boori. A kaa ka goro kokoyoo jere, k'a saajaw. Amma kokoyoo mana marga nda a.

⁵ Waatoo woo, iz'aroo kanj Dawda duu a nga wandoo Hagit ga, kanj maapoo ti Adoniya tun ka nga boj danj hayey jine. A nee: «Agay no ma tee kokoy!» A na bari torkayanj ceeci, nda bari zurandikaw, nda aru woyguu (50) kanj ga zuru a jine. ⁶ Za Adoniya huru aduŋna ra, baaboo mana bay ka futu a ga wala ka nee a se: «Macin se n'na woo tee?» A goo nda kunturu kanj ga hanse ka hennay sanda nga armaa Absalom kanj dumaa ga a hayandi. ⁷ A koy šelanj ka waafaku nda Seruya* iz'aroo Žowab nda sargari juwalkaa Abiyatar. I hanga Adoniya k'a faaba. ⁸ Amma sargari juwalkaa Sadok, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda annabi Natanj, nda Šimeyi, nda Reyi, nda Dawda wongaarey sii Adoniya bande.

⁹ Han foo Adoniya na alman buunayanj, nda alman beeriyanj, nda adabba beeri naasayanj koosu Zohelet tondi hondoo jere kanj goo En-Rogel jere. Nga armyey kanj ti kokoyoo iz'arey, a n'i kul hoyandi nda Žuda borey kanjanj ti kokoyoo tamey. ¹⁰ Amma annabi Natanj, nda Benaya, nda wongaarey, nda nga armaa Sulaymaana, a mana yadda ka borey wey cece.

Natanj nda Batšeba kay Sulaymaana se

¹¹ Kanj woo teendi, Natanj nee Sulaymaana jaa Batšeba se: «Mana maa kanj Hagit iz'aroo Adoniya tee kokoy, ka gar ir koyoo Dawda mana haya kul bay woo se?» ¹² Sohō kaa, ay ga ni hoyray nda šenni foo kanj ga kate ni hundoo ma hallasi, ni iz'aroo Sulaymaana hundoo ma hallasi. ¹³ Koy kokoyoo Dawda do, ma nee a se: «He ay koyoo, ay kokoyoo, man'ti ni no ka žee ni koŋŋaa se ka nee kanj nga iz'aroo Sulaymaana ga tee kokoy ni dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ni dogoo ra? Adiši, macin se Adoniya kaa ka goro kokoytaraa ra?» ¹⁴ Waati kanj n'goo ma šelanj kokoyoo se, agay hunday ga kaa ka tonton ni šennoo ga.»

¹⁵ Woo ga, Batšeba koy kokoyoo do hugoo kunehere ra. Waatoo woo kokoyoo hanse ka žen. Šunem boro woysoogo kanj ti Abišag, nga no ma kokoyoo saajaw. ¹⁶ Batšeba sonbu ka gunguma kokoyoo se. Kokoyoo nee a se: «Macin no n'ga baa?» ¹⁷ A nee: «Ay koyoo, ni hunday ka žee Abadantaa, ni Koyoo maapoo ga ni koŋŋaa se ka nee: «Ni iz'aroo Sulaymaana ga tee kokoy ay dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ay dogoo ra.» ¹⁸ Amma nga ne, sohō Adoniya ka tee kokoy, ka gar ni, ay koyoo, ay kokoyoo si haya bay a se. ¹⁹ A na haw yaaru boobo, nda adabba beeri naasa boobo, nda alman

* 1:7 1.7 Samiyel 1na 26.6.

buuna boobo koosu. A na kokoyoo iz'arey kul hoyandi, nda sargari juwalkaa Abiyatar, wongu-izey jineboraa Žowab, amma a mana ni tamoo Sulaymaana cee. ²⁰ Ka gar, ay koyoo, ay kokoyoo, ni ga Izirayel kul moyey goo, hala ma boraa har i se kanj ga fuulaa zaa ay koyoo, ay kokoyoo dumaa ga. ²¹ Nda man'ti woo, han kanj ay koyoo, ay kokoyoo koy nga hayragey gar alaa haraa, waatoo din i ga agay nda ay iz'aroo Sulaymaana tee goy futu teekaw.»

²² Batšeba mma goo ma šelanj kokoyoo bande kanj annabi Natanj huru kate. ²³ I nee kokoyoo se: «Nga ne, annabi Natanj kaa.» Annabi Natanj huru kokoyoo do, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma kokoyoo se. ²⁴ A nee: «He ay koyoo, ay kokoyoo, ni no ka nee Adoniya se kanj a ga tee kokoy ni dumaa ga, kanj nga no ma goro ni dogoo ra wala? ²⁵ Zama hō a zunbu ka koy ka haw yaaru boobo, nda adabba beeri naasa boobo, nda alman buuna boobo koosu. A na kokoyoo iz'arey kul hoyandi, nda wongu-izey jineborey, nda sargari juwalkaa Abiyatar. Nga ne, i ga ŋaa ka hanj a jine k'a saabu ka cebe a se kanj ngi a bande. ²⁶ Amma agay kanj ti ni tamoo, a man'ay cee, a mana sargari juwalkaa Sadok cee, a mana Yehoyada iz'aroo Benaya cee, a mana ni tamoo Sulaymaana mo cee. ²⁷ Ay koyoo, ay kokoyoo da ka woo kayandi wala? Macin se boraa kanj ga goro kokoytaraa ra ni dumaa ga, man'a har ir se, ir kanj ti ni tamey?»

Dawda bayrandi kanj Sulaymaana no ma huru nga dogoo ra

²⁸ Kokoyoo Dawda na annabi Natanj zaabi ka nee: «Wa Batšeba cee kate ya ne.» I n'a cee, a huru ka kay kokoyoo jine. ²⁹ Kokoyoo žee ka nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, nga no k'ay kaa almasiibawey kul ra. ³⁰ Takaa kanj nda ay žee ma ne Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga ka nee: «Šikka sii ni iz'aroo Sulaymaana no ma kaa ka tee kokoy ay dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ay dogoo ra.» woo, ay g'a tee hō.» ³¹ Batšeba hanse ka gunguma kokoyoo jine ka nee: «He ay koyoo, ay kokoyoo Abada!»

³² Woo banda ga, kokoyoo Dawda nee: «Wa sargari juwalkaa Sadok cee kate a ma kaa, nda annabi Natanj, nda Yehoyada iz'aroo Benaya.» I n'i cee, i huru kate kokoyoo do. ³³ Kokoyoo nee i se: «War ma agay, war koyoo tamey zaa war bande k'ay iz'aroo Sulaymaana kaarandi agay hunday lanbaana woyoo ga k'a ka koy hala Gihonj hari hundogoo do. ³⁴ Nda war too no din, sargari juwalkaa Sadok nda annabi Natanj ma jii doori boŋoo ga k'a tee kokoy Izirayel se. War ma hilli hēenandi ka nee: «Kokoyoo Sulaymaana kaboo ma gay a ra!» ³⁵ Woo banda ga, war ma hanga a bande ka žigi ka koy no din k'a hurandi, war ma' a gorandi ay kokoy gorodogoo ra. Nga no ma tee kokoy ay dumaa ga, zama nga no ay g'a gorandi a ma tee Izirayel nda Žuda gandawey se boŋkoyini.» ³⁶ Yehoyada iz'aroo Benaya nee kokoyoo se: «Amin!» A nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo Koyoo kanj ti Abadantaa, ma yadda ni šennoo ga! ³⁷ Takaa kanj nda Abadantaa cindi ay koyoo, ay kokoyoo bande, a ma cindi Sulaymaana mo bande taka follokaa. A ma Sulaymaana kokoytaraa jer ka bisa ay koyoo, ay kokoyoo Dawda wanoo.»

*Sulaymaana yonandi ka tee kokoy
(Taaŋikey 1na 29.21–25)*

³⁸ Sargari juwalkaa Sadok, nda annabi Natanj, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda Keret borey, nda Pelet borey ka Sulaymaana žigandi kokoyoo Dawda lanbaana woyoo boŋ, k'a ka doo ka koy Gihonj hari hundogoo do. ³⁹ Sargari juwalkaa Sadok na hilloo kanj ra jiyoo goo zaa Irkoy hukkomoo ra. A na Sulaymaana yon. Woo banda ga, i na hilli hēenandi, jamaa kul nee: «Sulaymaana kaboo ma gay a ra!» ⁴⁰ Jamaa kul hanga a bande ka žigi, i ga laati kar, i ga hanse ka jaali, ngi kaati beeroo na laboo jijirandi.

Sulaymaana yaafa Adoniya se

⁴¹ Adoniya nda borey kul kanj kaa hoyandidogoo ra maa kaatoo, woo gar i ŋaa ka ben. Waatoo kanj Žowab maa hilloo jindoo, a nee: «Macin ti kaati beeroo woo koyraa ra?»

⁴² A goo ma šelanj da kanj nga ne, sargari juwalkaa Abiyatar iz'aroo Žonatanj ne ka kaa. Adoniya nee: «Kaa, zama boro henna ti ni, šikka sii kanj alhabar henna no ni kate a.»

⁴³ Žonatanj na Adoniya zaabi ka nee a se: «Kalaa! Man'ti alhabar henna no ay kate de! Ir koyoo, ir kokoyoo Dawda ka Sulaymaana tee kokoy ⁴⁴ ka sargari juwalkaa Sadok, nda annabi Natanj, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda Keret borey, nda Pelet borey sanba a bande. I na Sulaymaana kaarandi kokoyoo lanbaana woyoo boŋ. ⁴⁵ Sargari juwalkaa Sadok nda annabi Natanj n'a yon a ma tee kokoy Gihonj hari hundogoo do. Waatoo kanj i hun no din, koyraa kul jaali cere ra, woo ti kaati beeroo kanj war maar'a. ⁴⁶ De mo Sulaymaana huru fuulaa ra ka ben. ⁴⁷ Kokoyoo tamey mo huru kate k'ir koyoo, ir kokoyoo Dawda foo, i nee a se: «Yala ni Koyoo ma Sulaymaana noo maa ka bisa ni, a

ma nga kokoytaraa jer ka bisa ni wanoo!> Kokoyoo sujudu nga kanidogoo ra, ⁴⁸ a nee: <Albarka ma bara Abadantaa, Izirayel Koyoo se kanj na boro gorandi ay kokoy gorodogoo ra, ka nanj ay moyney ma dii woo hō.> »

⁴⁹ Kanj Adoniya nda hoyandikey kanj goo a bande maa woo, i kul hunbur, i tun, boro foo kul koy nga fondaa ra. ⁵⁰ Adoniya hunbur Sulaymaana, a tun ka koy sargari tonadogoo hilley dii†. ⁵¹ Boroyan n'a deede Sulaymaana se ka nee: «Adoniya hunbur ni, ir kokoyoo hala nongu kanj ra a koy sargari tonadogoo hilley dii, a nee kanj ni, ir kokoyoo ma žee nga se hō kanj n'si ni tamoo wii nda takuba.» ⁵² Sulaymaana nee: «Nda a na nga boŋ tee laadirante, ba nga boŋ hinbiree ize foo si kanj ganda, haya kul si duu a, amma nda a na goy futu tee, a ga buu.»

⁵³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana na boroyan sanba i m'a zumandi sargari tonadogoo ga. Adoniya kaa ka gunguma kokoyoo Sulaymaana jine. Sulaymaana nee a se: «Koy ni hine ni hugoo do.»

2

Kokoyoo Dawda yaamar kokorantey nda nga buuroo (Taarikey 1na 29.26–27)

¹ Waatoo kanj Dawda man buuyan, a na nga šenni kokorantey har Sulaymaana se, a nee: ² «Ne nda kayna, ay ga fondaa zaa kanj aduŋna boro foo kul g'a zaa han foo. Ma albarka danj ni boŋ ra, ma tee aru. ³ Ma laadir Abadantaa, ni Koyoo here ka nga fondawey gana, ka nga hantumey, nda nga yaamarey, nda nga šenney, nda nga seedetarawey dii kanj nda a n'i har takaa kanj nda i hantumandi Musa ašariyaa citaaboo ra, woo ra haya kul kanj n'g'a tee, nongu kul kanj ra n'koy, i kul ga tee ihenna, ⁴ hala allaahidoo kanj Abadantaa n'a zaa ya ne, a m'a too. A nka allaahidu zaa ya ne ka nee: <Nda ni izey ga lakkal danj ngi dira takaa se, nda i ga dira nda cimi ay jine nda ngi binoo kul nda ngi hundoo kul, woo ra n'si janj ni izey ra boro kanj ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra.> ⁵ Woo banda ga mo, n'ga hayaa bay kanj Seruya iz'aroo Žowab n'a tee ya ne, nda hayaa kanj a n'a tee Izirayel wongu-izey jineboro hinkaa se kanj ti Ner iz'aroo Abner nda Yeter iz'aroo Amasa. A n'i wii ka ngi kurey doori ganda, ni mma nee kanj wongu ra i goo, ka gar haya kul sii ir nda borey game kala alaafiya. A na kuroo din danj nga gamahawoo kanj goo centoo ga nda taamey kanj goo cewey ra ga, woo ga cebe kanj nga ti bone teekaa. ⁶ Woo se, ma goy nda lakkal, masi nanj nga hinbirey ma kaaray ka zunbu alaaharaa nda alaafiya, nda man'a wii. ⁷ Amma borohennataray tee Galad bora Barzilay iz'arey se, borey kanj ga ŋaa ni bande, i ma bara i ra, zama waatoo kanj ay zuru ni beeroo Absalom se, i cindi ay bande k'ay faaba. ⁸ Gera iz'aroo Šimeyi kanj ti Benžamenj boro kanj hun Bahurim goo ni bande, a n'ay danga dangayan laala hanoo kanj ay ga koy Mahanayim. Amma waatoo kanj a koy ay kubay Žurdeŋ isaa here, ay žee a se Abadantaa maanoo ga ka nee kanj ay s'a wii nda takuba. ⁹ Amma sohō, mas'a dii sanda boro kanj mana taali tee. Lakkalkoyni ti ni, n'ga hayaa bay kanj n'ga hima k'a tee a se. Ba kanj se hinbirey kaaray, ma kuroo mun k'a zumandi alaaharaa.»

¹⁰ Dawda koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura nga koyraa ra kanj se i ga nee Dawda koyraa. ¹¹ Dawda na jiiri woytaaci (40) tee a ga tee kokoy Izirayel se. A na jiiri iyeye tee a ga goro Hebronj ka laama, a na jiiri waranza cindi hinza (33) tee a ga goro Žerizalem ka laama.

Sulaymaana huru fuulaa ra, a na Adoniya wii (Taarikey 1na 29.28)

¹² Sulaymaana goro nga baaba Dawda kokoy gorodogoo ra. Nga kokoytaraa hanse ka tabati. ¹³ Han foo Hagit iz'aroo kanj ti Adoniya koy Sulaymaana ŋaa Batšeba do. Batšeba nee a se: «Baani?» Adoniya nee: «Baani de.» ¹⁴ A nee: «Šenni foo bara ay do kanj ay ga baa y'a har ma ne.» Batšeba nee: «Šelanj.» ¹⁵ Adoniya nee: «Ni hunday ga bay kanj agay no ma hima ka kokoytaraa zaa, Izirayel kul moyney sii kala ay ga tee kokoy. Amma kokoytaraa bere, a nondi ay kaynoo Sulaymaana se, zama Abadantaa do a hun a ma duu a. ¹⁶ Aywa sohō, haya folloku no ay g'a wiri ni ga, mas'a wanji ya ne!» Batšeba nee a se: «A har.» ¹⁷ Adoniya nee: «Ay g'a wiri ni ga, ma nee kokoyoo Sulaymaana se kanj a ma Šunem woyoo Abišag noo ya ne, y'a tee ay wandoo, zama nda n'na haya wiri kokoyoo ga, a si wanji ma ne.» ¹⁸ Batšeba nee: «Ay maa, agay hunday ga koy ni šennoo har kokoyoo se.»

† **1:50** 1.50 Ka sargari tonadogoo hilley dii: woo ga cebe kanj bora nka nga boŋ talfi Irkoy ga hala nga hundoo ma hallasi.

¹⁹ Batšeba koy kokoyoo Sulaymaana do ka nee kanj nga ga Adoniya šennoo har a se, kokoyoo tun k'a kubay ka gunguma a se jina a goro nga kokoy gorodogoo ra. A danj i ma gorohaya gorandi nga naa Batšeba se. Nanjoo goro a ga kokoyoo kabe hennaa here ²⁰ ka nee: «Haya kaccu foo goo ay do kanj ay g'a wiri ni ga, masi wanji ya ne.» Kokoyoo nee: «Ay naa, a har, ay si wanji ma ne.» ²¹ Batšeba nee: «Nanj šunem woyoo Abišag ma nondi ni beeroo Adoniya se a m'a tee nga wandoo.» ²² Kokoyoo Sulaymaana na nga naa zaabi ka nee: «Macin se n'ga šunem woyoo Abišag wiri Adoniya se? Adiši nda woo no, kokoytaraa hunday wiri a se, zama haya kul kanj no, ay beeroo no. Kokoytaraa wiri nga, nda sargari juwalkaa Abiyatar, nda Seruya iz'aroo Žowab se.»

²³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana žee nda Abadantaa maapoo ka nee: «Irkoy ma goy goy ay ga, hayaa kanj Adoniya n'a wiri, nda ay mana nga zaaboo tee nga buuyanoo. ²⁴ Sohō ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo kanj n'ay tabatandi k'ay gorandi ay baaba Dawda kokoy gorodogoo ra ka kokoytaraa allaahidoo zaa ya ne agay nda ay hayroo, Adoniya ga buu hō.» ²⁵ Kokoyoo Sulaymaana na Yehoyada iz'aroo Benaya sanba a ma koy a wii. Takaa woo nda Adoniya buu.

Sulaymaana na Abiyatar gaaray k'a kaa Žerizalem

²⁶ Woo banda ga, kokoyoo nee sargari juwalkaa Abiyatar se: «Koy Anatot ni faaroo ra, ni mma hima ka wiiyandi, amma ay si ni wii hō, zama n'n'ir Koyoo, Abadantaa sundukoo zaa ka dira ay baaba Dawda jine, zama mo farawoo kul kanj duu ay baaba, ni mo duu a ra.» ²⁷ Takaa woo nda Sulaymaana na Abiyatar kaa Abadantaa sargari juwalkawtaraa ra, woo ti hayaa kanj Abadantaa n'a har Eli hugoo ga Silo.*

Sulaymaana na Žowab wii

²⁸ Waatoo kanj Žowab maa hayaa kanj duu Adoniya nda Abiyatar, a zuru ka koy Abadantaa hukukumoo ra ka sargari tonadogoo hillej dii†, zama Adoniya bande a goo, a mana hanga Absalom bande. ²⁹ Boroyanj koy nee kokoyoo se kanj Žowab zuru ka koy sargari tonadogoo jere Abadantaa hukukumoo ra. Sulaymaana na Yehoyada iz'aroo Benaya sanba ka nee a se: «Koy a wii.»

³⁰ Benaya koy Abadantaa hukukumoo ra ka nee Žowab se: «Kokoyoo nee kanj ma hun ne.» Žowab nee: «Abada, kala nda ay buu ne.» Woo kanj Žowab n'a har, Benaya koy a har kokoyoo se. ³¹ Kokoyoo nee Benaya se: «Woo kanj a n'a har, koy a tee. Koy a wii, m'a fiji. Nda woo teendi, borey kanj Žowab n'i wii yaada, ngi kuroo alhakoo si hanga agay nda ay baaba hugoo borey bande. ³² Borey kanj a n'i wii, Abadantaa ga ngi kuroo alhakoo kaa a ra, zama a na aru hinka wii kanj tee boro šerrante nda a, i tee boro henna nda a. Boro hinkaa man'ti kala Ner iz'aroo Abner, Izirayel wongu-izey jineboraa nda Yeter iz'aroo Amasa, Žuda wongu-izey jineboraa, a na takuba k'i wii bila nda ay baaba Dawda ma bay. ³³ Borey kuroo alhakoo ga hanga Žowab nda nga hayroo bande waati kul. Abadantaa alaafiyaa ga hanga Dawda nda nga hayroo, nda nga hugoo borey, nda nga kokoytaraa bande waati kul.» ³⁴ Yehoyada iz'aroo Benaya žigi ka koy Žowab kar k'a wii. I koy a fiji nga hugoo ra saajoo ra. ³⁵ Kokoyoo na Yehoyada iz'aroo Benaya danj Žowab dogoo ra wongu-izey jineborotaraa ra, a na sargari juwalkaa Sadok danj Abiyatar dogoo ra.

Sulaymaana na Šimeyi wii

³⁶ Woo banda ga, kokoyoo na boro donto a ma koy Šimeyi cee kate. A nee Šimeyi se: «Hugu cin ni bonj se Žerizalem, ma goro a ra, masi koy ne wala ne. ³⁷ Han kul kanj ni fatta ka Sedoronj gooroo denj, ma bay kanj šikka sii a ra kanj n'ga buu, ni kuroo alhakoo goo ni ga.» ³⁸ Šimeyi nee kokoyoo se: «A boori. Hayaa kanj ay koyoo, ay kokoyoo n'a har, ni tamoo g'a tee.» Šimeyi goro Žerizalem ka waati kuy tee.

³⁹ Amma jiiri hinza benantaa ga, Šimeyi tam hinka zuru ka koy Maaka iz'aroo Akiš do kanj ti Gat koyraa kokoyoo. Boroyanj koy a har Šimeyi se, i nee: «Ni tamey goo Gat.» ⁴⁰ Šimeyi tun, a na nga farkaa soolu, a koy Akiš do Gat. A na nga tamey ceeci, a dii ey, a kate nda ey ka hun Gat. ⁴¹ Boroyanj koy nee Sulaymaana se kanj Šimeyi hun Žerizalem, a koy Gat, a willi kate. ⁴² Woo ga, Kokoyoo na Šimeyi cee ka nee a se: «Ya na ni žeendi Abadantaa maapoo ga, ya na kašeta ni ga kanj han kanj ni fatta ka koy ne wala ne ma bay kanj šikka sii n'ga buu? Ni hunday ka nee kanj a boori, ni maa. ⁴³ Macin se hayaa kanj ni žee a ga nda Abadantaa maapoo, man'a too? Macin se yaamaroo kanj nda ay na

* 2:27 2.27 Samiyel 1na 2.30-36. † 2:28 2.28 Zamnaa 1.50.

ni yaamar, man'a dii?»⁴⁴ Kokoyoo nee koyne Šimeyi se: «Goy futaa kul kaŋ n'n'a tee ay baaba Dawda se, n'g'a kul bay, a kul goo ni binoo ra. Aywa, haya futaa kaŋ n'n'a tee, Abadantaa ga nga alhakoo zumandi ni boŋ. ⁴⁵ Amma a ga albarka daŋ kokoyoo Sulaymaana ra, Dawda kokoytaraa ga tabati Abadantaa jine hala abada.»

⁴⁶ Kokoyoo na Yehoyada iz'aroo Benaya yaamar a ma fatta ka koy Šimeyi kar k'a wii, a n'a tee. Takaa woo nda kokoytaraa hanse ka tabati Sulaymaana kaboo ra.

3

Sulaymaana hiiji Firawuuna ize woyoo

¹ Kokoyoo Sulaymaana hiiji Firawuuna Misira kokoyoo ize woyoo, a tee Firawuuna se nzura. A n'a ka koy Dawda koyraa ra hala nga ga nga boŋ hugoo cin ka ben, nda Abadantaa hugoo, nda cetaa kaŋ ga Žerizalem kuubi k'a bere.

² Alwaatoo din borey si sargari kaa kala tooru ganadogey ra, zama hugu mana cinandi Abadantaa maapoo ga jina. ³ Sulaymaana na nga bajoo cebe Abadantaa se ka dira ka sawa nda ŋenney kaŋ Dawda n'i har a se. Amma woo kul, nga mo ga sargariyaŋ kaa, ka dugu dullandi tooru ganadogey ra.

Sulaymaana na lakkal wiri Irkoy ga kaŋ nda nga ga laama (Taarikey 2to 1.2-13)

⁴ Han foo kokoyoo Sulaymaana koy Gabawoŋ koyraa ka sargari kaa, no din sargari kaadogoo ka bisa sargari kaadogey kul. Sulaymaana na adabba boŋ zenber foo (1.000) kaa sargari kukurante no din sargari tonadogoo ga. ⁵ Gabawoŋ din ra, Abadantaa na nga boŋ cebe Sulaymaana se cijin here handiri ra. Irkoy nee: «Haya wiri ay ga kaŋ n'baa, ay g'a noo ma ne.» ⁶ Sulaymaana nee: «Ni ka borohennataray beeri tee ni tamoo Dawda se kaŋ ti ay baaba, zama a dira ni jine nda laadirtaray, nda ŋerretaray, nda bine henna. N'na borohennataraa woo tee a se k'a noo iz'aru kaŋ ga goro nga kokoy gorodogoo ra sanda woo kaŋ ne ka tee hō. ⁷ Sohō, Abadantaa, ay Koyoo, ni no ka agay, ni tamoo gorandi ay baaba Dawda dogoo ra, ka gar ay man'ti baffoo kala zanka kaccu, ay si haya kul bay. ⁸ Ni tamoo goo ni jamaa game kaŋ n'n'i suuba, jama boobo kaŋ si hin ka kabandi, ngi hinnaa si hin ka bayrandi ngi booboyanoo se. ⁹ Woo ga, lakkal noo ni tamoo se, hala a ma ni jamaa juwal ka boori, ka ihenna nda ilaala kaa cere ra. Nda man'ti woo, may no ma hin ka ni borey laama, jama beeroo woo?»

¹⁰ Haya kaŋ Sulaymaana n'a wiri kan Abadantaa se. ¹¹ Woo ga, Irkoy nee a se: «Haya kaŋ se woo no n'n'a wiri, mana aloomur ceeci, wala alman, wala ni iberey ma buu, amma lakkal no ni ceeci, hala ma duu ka juwal nda ŋerretaray, ¹² nga ne, woo kaŋ n'n'a wiri, ay g'a tee. Ay ga ni tee boro kaŋ goo nda bayray, ay ga ni noo lakkal kaŋ ay mana bay ka nga cinaa noo boro se, ay si yee ka nga cine noo boro kul se koyne ni banda ga. ¹³ Ka tonton, woo kaŋ man'a wiri ay ga, ay g'a noo ma ne. Ay ga ni noo alman nda darža, takaa kaŋ ra ni alwaatoo kul ra, ni cine, kokoyey ra si tee. ¹⁴ Nda n'n'ay fondawey gana, ka agay hantumey nda ay yaamarey dii sanda takaa kaŋ ni baaba Dawda n'a tee, ay ga ni noo aloomur.»

¹⁵ Woo banda ga, Sulaymaana moyey hay, a bay kaŋ handiri no. A willi Žerizalem, a koy kay Abadantaa amaanaa sundukoo jine. A na sargari kukuranteyan, nda alaafiya teendi sargariyaŋ kaa. Woo banda ga, a na hoyandi beeri tee nga tamey kul se.

Sulaymaana na ciiti dunbu nda lakkal

¹⁶ Han foo woykuuru hinka koy kokoyoo Sulaymaana do, i kay a jine. ¹⁷ Woyey affoo nee: «Hinžee ya ne ay koyoo, agay nda woyoo woo kul sii kala hugu follokaa ra. Ay duu ay boŋ jeroo ga hugoo ra. ¹⁸ Kaŋ ay duu ay boŋ, jirbi hinzantoo hane, woyoo woo mo duu nga boŋ. Ir boro hinkaa bara hugoo ra, boro tana sii hugoo ra kaŋ man'ti ir boro hinkaa hinne. ¹⁹ Woyoo woo iz'aroo buu, zama cijinoo jirboo ra a kani nga zankaa ga. ²⁰ A hanna ka tun cijinoo gamoo ra k'ay iz'aroo zaa ay jeroo ga ka koy a kanandi nga gandoo ra, a gar agay ni koŋŋaa ga jirbi, a na nga iz'aroo kaŋ buu kanandi ay gandey ra. ²¹ Subbaahoo ra, ay tun ka nee kaŋ ay g'ay iz'aroo naanandi, nga ne, a buu, ay n'a laasaabu, man'ti iz'aroo no kaŋ ay n'a hay.»

²² Woy faa nee: «Kalaa, ay iz'aroo no ma huna, ni wanoo ka buu.» Woy jinaa nee: «Kalaa, ni iz'aroo no ka buu, ay wanoo no ma huna.» I cindi i ga cere kakaw kokoyoo jine.

²³ Kokoyoo nee: «Woo nee: <Ay iz'aroo ti woo kaŋ ga huna, ni iz'aroo ti woo kaŋ buu.> Woo mo nee: <Kalaa, ni iz'aroo ka buu, ay iz'aroo no ma huna.> » ²⁴ Kokoyoo nee: «Wa kate ya ne takuba.» I kate kokoyoo se takuba. ²⁵ Kokoyoo nee: «Wa zanka hunantaa fay ihinka, war ma affoo noo jere foo, war jere faa noo affaa se.»

²⁶ Woyoo kanj ti izoo kanj ga huna naa, tamalla nga iz'aroo se, a nee: «Alha-nanaj ay koyoo, w'a noo zankaa kanj ga huna, war mas'a wii kul.» Amma woy faa nee: «W'a zamna ihinka, ya si duu a, a masi duu a!» ²⁷ Woo ga, kokoyoo nee: «Wa zanka hunantaa noo woy jinaa se, war mas'a wii. Nga ti nanjoo.»

²⁸ Izirayel kul maa ciitoo kanj kokoyoo n'a dunbu, i hunbur kokoyoo, zama i dii kanj Irkoy lakkaloo nda a ga ciiti.

4

Izirayel gandaa jineborey

¹ Kokoyoo Sulaymaana ti Izirayel kul se kokoy. ² Nga bonjkoyney kanj goo a cire maapey ne: Sadok iz'aroo Azarya kanj ti sargari juwalkaa, ³ nda Šiša iz'arey Elihoref nda Ahiya, i man'ti kala hantumkawayan, nda Ahilud iz'aroo Žozafat, nga bara kaddaasey gande. ⁴ Yehoyada iz'aroo Benaya ti wongu-izey jineboraa. Sadok nda Abiyatar ti sargari juwalkawayan. ⁵ Natan iz'aroo Azarya man'ti kala gofornerey jineboraa. Natan iz'aroo Zabud man'ti kala sargari juwalkaw, kokoyoo cere no. ⁶ Ahišar ti kokoyoo hugoo goykej jineboraa. Abda iz'aroo Adoniram ti waazibi goyey jineboraa.

⁷ Gofornerey woy cindi hinka (12) no Sulaymaana n'i gorandi Izirayel bonj. Ngi no ma alman taa jamaa ga kokoyoo ŋaahayaa nda nga boro kul kanj goo nga hugoo ra ŋaahayaa se. Ngi affoo kul ga huga nda a handu foo jiiroo ra.

⁸ Maapey ne: Hur iz'aroo no ma Efrayim tondey hondey juwal. ⁹ Deker iz'aroo no ma Makas, nda Šalbm, nda Bet-Šemeš, nda Elon, nda Bet-Hanan juwal. ¹⁰ Hesez iz'aroo si goro kala Arubot koyraa ra ka Soko koyraa nda Hefer gandaa kul laama. ¹¹ Abinadab iz'aroo no ma Dor hondey laamaa kul juwal. Sulaymaana ize woyoo Tafat ti nga wandoo. ¹² Ahilud iz'aroo Baana no ma Tanak laamaa, nda Megido laamaa, nda Bet-Šeyan kul laamaa kanj goo Sartan jere, Žizireyel se ganda juwal, za Bet-Šeyan hala Abel-Mehola hala Yokmeyam se jine. ¹³ Geber iz'aroo si goro kala Ramot koyraa ra kanj goo Galad gandaa ra. A ga Manase iz'aroo Yahir koyra buuna-buunaway kanj goo Galad nda Argob nongey kanj goo Bašan laama, maanaa koyra beeri woydu (60) kanj goo nda cete, koyrawey mijey hawandi nda alhan guuru warga. ¹⁴ Ido iz'aroo Ahinadab no ma Mahanayim juwal. ¹⁵ Ahimas no ma Neftali juwal. Nga mo na Sulaymaana ize woy hiji kanj maapoo ti Basemat. ¹⁶ Hušay iz'aroo Baana no ma Ašer nda Beyalot juwal. ¹⁷ Paruwa iz'aroo Žozafat no ma Isakar juwal. ¹⁸ Ela iz'aroo Šimeyi no ma Benžamey juwal. ¹⁹ Uri iz'aroo Geber no ma Galad gandaa juwal kanj bay ka tee Amor borey kokoyoo Sihon nda Og, Bašan kokoyoo wane. Bonjkoyni folloku no ma gandaa din juwal.

²⁰ Alwaatoo woo, Žuda borey nda Izirayel borey ga boobo ni mma nee teekoo mijoo labutaasoo ga. I ga ŋaa, i ga hanj ka wasa, i ga maakaani.

5

Sulaymaana kokoytaraa beeriyanoo

¹ Sulaymaana hinoo goo laamaway kul ga, k'a dii za isaa* ga hala Filisti borey gandaa ra ka koy hala Misira hirroo ga, i kul ga alkaasi bana a se. Sulaymaana aloomuroo kul ra i cindi a cire.

² Zaari kul Sulaymaana hunaa man'ti kala farin hamni ton yagga nda farin ton woy cindi yaaha (18), ³ nda haw naasa woy (10), nda haw kurante waranka (20), nda alman buuna bonj zangu (100) kanj sii hamey cindey ra: hirayan, nda jeeriyaj, nda cofoowayan nda ciraw naasayan.

⁴ Gandaa kul kanj goo isaa† se ne da here, k'a dii za Tifa ka koy hala Gaza, Sulaymaana hinoo goo nongey din kul kokoyey bonj, alaafiya mo goo nga nda gandaway wey game kul kanj g'a kuubi k'a bere. ⁵ Sulaymaana waatoo kul ra, Žuda borey nda Izirayel borey kul, k'a dii Dan ka koy hala Ber-Šeba, i kul goo baani nda alaafiya ra, boro foo kul goo nga alaneb faaroo ra wala nga jeejaynanjoo do.

⁶ Bari kanj ga torka cendi hawdoo zenber woytaaci (40.000)‡ bara Sulaymaana se nda barikaarukaw zenber woy cindi hinka (12.000).

⁷ Gofornerey no ma kokoyoo Sulaymaana nda borey kul kanj ga goro nga ŋaadogoo ra ŋaahayaa ceeci ka kate a i se. Gofornerey foo kul g'a tee handu foo jiiroo ra. I si nanj haya kul ma kuma. ⁸ I ga kate orž nda subu torka baryey nda baryey kanj ga kaaru ŋaahayaa se, i ga kate a ka koy ngi dogey ra ka sawa nda woo kanj harandi i se.

* 5:1 5.1 Isaa no kanj se i ga nee Efrat. † 5:4 5.4 Sorro 1na. ‡ 5:6 5.6 «zenber woytaaci (40.000)», hantum fooyan ga nee «zenber taaci (4.000)», Taarikey 2to 9.25.

Sulaymaana lakkalkoyntaraa

⁹ Irkoy na Sulaymaana noo lakkal nda fahamay kanj ga hanse ka boobo, ni mma nee teekoo mijnoo labutaasoo. ¹⁰ Sulaymaana lakkaloo bisa waynahunay izey lakkalkoyney kul nda Misira borey lakkaloo kul. ¹¹ A goo nda lakkal ka bisa borey kul, a goo nda lakkal ka bisa ba Etañ, Ezra boraa wanoo. A goo nda lakkal ka bisa Mahol iz'arey kanj ti Heman, nda Kalkol, nda Darda. Maapoo huru gandawey kul ra kanj g'a kuubi k'a bere. ¹² A na yaasay zenber hinza (3.000) har, a na bayti zenber foo nda igguu (1.005) fasal. ¹³ A šelanj tuurey ga, k'a dii Libañ sedere tuuroo hala ka koy izopu bundoo kanj ga zay ka hun cete ga. A šelanj adabbawey mo ga, nda cirawey, nda labukoyey, nda hamiiisawey ga. ¹⁴ Nga lakkaloo alhabaroo too adupña gandawey kokoyey kul do, i ga boroyañ sanba ka hun nongoo kul ra ka kaa ka hanjajer Sulaymaana lakkal šenney se.

Sulaymaana na Irkoy hugoo cinaroo soolu
(*Taarikey 2to 1.18—2.17*)

¹⁵ Tir koyraa kokoyoo kanj ti Hiram, waatoo kanj a maa kanj Sulaymaana yonandi ka tee kokoy ka huru nga baaba Dawda dogoo ra, a na nga tamey sanba Sulaymaana do, zama waati kul ceretaray bara nga nda Dawda game. ¹⁶ Sulaymaana mo na alhabar tee Hiram se ka nee: ¹⁷ «Ni hunday ga bay kanj wongu hun ay baaba Dawda se nongoo kul here. I cindi wongu ra hala waatoo kanj nga Koyoo, Abadantaa n'i danj cewey cire. Woo maaganda se a mana hin ka hugu cin Abadantaa, nga Koyoo maapoo ga. ¹⁸ Amma sohō, Abadantaa, ay Koyoo n'ay noo hunanzamay nongoo kul here. Boro kul s'ay wongu, bone mo sii no. ¹⁹ Sohō nga ne, ay ga baa ya hugu cin Abadantaa, ay Koyoo maapoo ga takaa kanj nda Abadantaa n'a har ay baaba Dawda se ka nee: «Ni iz'aroo kanj ay g'a gorandi ni dogoo ra kokoytaraa ra, nga no ma hugu cin ay maapoo ga.» ²⁰ Woo ga, danj i ma Libañ gandaa sedere bundu dunbu ya ne. Ay tamey ga koy tonton ni tamey ga. Ay ga ni tamey bana ka sawa nda woo kanj n'n'a har, zama n'ga bay kanj boro kul sii ir do kanj ga wan bundu dunbuyan ka too Sidonj borey.»

²¹ Kanj Hiram maa Sulaymaana šenney, a hanse ka paali, a nee: «Albarka ma bara Abadantaa se zaaroo woo ra kanj na Dawda noo iz'aru lakkalkoyni kanj ga jamaa boobaa woo juwal.» ²² Hiram na alhabar sanba Sulaymaana do ka nee a se: «Alhabaroo kanj n'n'a sanba ay do, ay maar'a. Hayaa kul kanj n'n'a wiri, ay g'a tee. Ay ga sedere nda sipres bundu kanj ga too sanba ma ne. ²³ Ay tamey ga bundey zaa ka hun Libañ ka koy teekoo jaboo ga. I g'i haw cere ga k'i doyandi haroo bonj k'i ka koy hala nongoo kanj n'n'a har ra. Nda i too no din, i ga bundey feeri k'i kaa cere ga, war g'i zaa ka koy nda ey. Ay binoo danj ka ŋaayan sanba ay hugoo goykey se.»

²⁴ Woo ga, Hiram na Sulaymaana noo sedere bundu nda sipres bundu hinna kanj a ga bag'a. ²⁵ Sulaymaana mo na Hiram noo alkama ton zenber iddu (6.000) nda jii kanj mana hun kala zaytu musayante ra liitar zenber yaaha (8.000) nga hugoo se, Sulaymaana ga woo tee jiiri kul.

²⁶ Abadantaa na Sulaymaana noo lakkal sanda takaa kanj nda a n'a har a se. Alaafiya goo Hiram nda Sulaymaana game. Ngii boro hinkaa na amaana zaa cere se.

²⁷ Kokoyoo Sulaymaana na aruyan zaa Izirayel gandaa kul ra k'i danj waazibi goyyañ ra. I man'ti kala aru zenber waranza (30.000). ²⁸ Handu kul a ga boro zenber woy (10.000) kaa i ra k'i sanba Libañ. Nda i na handu foo tee no din, i ga willi ngi do, a ga boro zenber woy (10.000) tana sanba. Woo ra boro foo kul ga handu foo tee Libañ ka willi ka kaa ka handu hinka tee nga hugoo do. Adoniram ti waazibi goykey jineboraa. ²⁹ Sulaymaana goo nda aru zenber woyye (70.000) kanj ga jeraw zaa nda aru zenber wooyaaha (80.000) kanj ga tondi hoy tondey ra. ³⁰ Lakkalkawyanj mo goo no kanj ti boro zenber hinza nda zangu hinza (3.300) kanj ga jamaa lakkal kanj ga goyoo tee. ³¹ Kokoyoo yaamar kanj i ma tondi babbeeriyañ kaa, tondi hennayanj, ngi no ma tee Irkoy hugoo asaasoo. ³² Sulaymaana cinakey, nda Hiram cinakey, nda Gebal borey na bundey nda tondey soolu ka hugoo cin.

6

Irkoy hugoo cinayanoo
(*Taarikey 2to 3.1-14*)

¹ Izirayel borey fattaroo Misira banda ga, jiiri zangu taaci nda wooyaahantoo (480to) handu hinkantoo kanj ti Zib handoo ra Sulaymaana na Abadantaa hugoo cinayanoo sintin. Woo ti nga jiiri taacantoo a ga Izirayel laama.

² Hugoo kanj kokoyoo Sulaymaana n'a cin Abadantaa se, nga kuuyanoo ti kabedaaru woydu (60), nga hayyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga kayyanoo ti kabedaaru waranza (30). ³ Šiifaa kanj goo hugu beeroo jine goo nda kabedaaru waranka (20)

kuuyan kanj ga sawa nda hugoo hayyanoo, nga hayyanoo ti kabedaaru woy (10). ⁴ A na funeetaryan kanj ra guurusuti goo kaa hugoo se. ⁵ Hugoo beeroo kanj ti hugu nda nga kuneheroo, a na hugu-izeyan cin nga tarayhere cetaa ga k'a kul kuubi k'a bere. ⁶ Hugu-izeyan kanj cinandi taray cetaa ga gandahere waney hayyanoo ti kabedaaru guu, sooraa kanj goo a bonj ti kabedaaru iddu, sooro hinkantoo ti kabedaaru iyee. A tonton Irkoy hugoo taray here cetewey tafayroo ga, cetaa tafayroo ga bisa cere, cetaa mma koy de nga tafayroo ga kacca. Woo ra bundey kanj ga hugoo kanj goo jere ga dii si naaga Irkoy hugoo cetaa ga. ⁷ Waatoo kanj i ga Irkoy hugoo cin, tondiyar kanj soolandi ka hun tondi guusoo ra nda i n'a cin, woo se cinaroo waati boro si maa ndarka, wala daasi, wala guuru jinay kul jinde. ⁸ Sooraa mijoo sii kala kabe henna here hugoo se. Sooro zigimee golbante nda boro ga zigii ka koy soorohugoo bonj ka hun no din ka koy soorohugoo hinkantoo ra. ⁹ Kanj hugoo cinandi ka ben, Sulaymaana n'a daabandi nda garbunduyan nda sedere bunduyan. ¹⁰ A na huguyan cin hugoo kuubi-ka-beraa kul ra, ngi kayyanoo ti kabedaaru guu, sedere bunduyan no ma ngi nda hugoo dii cere ga.

¹¹ Abadantaa na šenni har Sulaymaana se ka nee: ¹² «Hugoo woo kanj n'goo m'a cin ya ne, nda ni dira ka sawa nda ay hantumey, ka agay ašariyawey dii, nda n'n'ay yaamarey kul dii, ni hanga ey, šennoo kanj ay n'a har ni baaba Dawda se, ay g'a tabatandi ma ne. ¹³ Ay ga goro Izirayel borey game, ay s'ay jamaa Izirayel nan.»

Irkoy hugoo gundoo caararoo

¹⁴ Waatoo kanj Sulaymaana na Irkoy hugoo cin ka ben, ¹⁵ a na hugoo gundoo cetewey daabu nda sedere bunduyan, k'a dii za ganda hala beene garbundey, a na hugoo gandaheroo daabu nda sipres bundu. ¹⁶ A na kuneheroo hugoo din kanj goo nda kabedaaru waranka (20) cetewey daabu nda sedere bunduyan k'a za ganda hala beene. A na hugoo din hanse k'a tee nongu henanantey ihenanantaa. ¹⁷ Hugoo kanj ra boro ga huru jina ma koy kunehere hugoo ra kuuyanoo ti kabedaaru woytaaci (40). ¹⁸ Sedere bundey kanj i n'i danj Irkoy hugoo gundoo ra, i na bunduyan fasal k'i tee labtanda, nda kutukuryayan. Hugoo gundoo kul ka tee sedere bundu, boro si dii tondi kul. ¹⁹ A na Irkoy hugoo kunehere hugoo soolu ka Abadantaa amaanaa sundukoo danj a ra. ²⁰ Hugoo kunehere hugoo kuuyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga hayyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga kayyanoo ti kabedaaru waranka (20), a n'a kul daabu nda wura alhakiika, a na sargari tonadogoo kanj teendi nda sedere bundu mo daabu nda wura. ²¹ Sulaymaana na hugoo gundoo daabu nda wura alhakiika. Kunehere hugoo kanj a n'a daabu nda wura, a na wura šešeriyar danj jineheroo ra. ²² Takaa woo nda a na wura ka hugoo gundoo kul daabu hala a ben. Sargari tonadogoo mo kul kanj goo kunehere hugoo jere, a na nga mo kul daabu nda wura.

²³ Almalayka hinka kanj se i ga nee šerib kanj a n'i tee nda zaytu bundu, ngi kayyanoo ti kabedaaru woy (10), a n'i danj kunehere hugoo ra. ²⁴ Šerib faa fata jinaa goo nda kabedaaru guu, fata hinkantoo goo nda kabedaaru guu, woo ti ka hun fata foo bonoo ga ka koy fata faa bonoo ti kabedaaru woy (10). ²⁵ Šerib hinkantoo mo fatawey ti kabedaaru woy (10). Šerib hinkaa diidaa nda ngi assuraa kul ti affoo. ²⁶ Šerib jinaa kayyanoo ti kabedaaru woy (10), ihinkantoo mo takaa din da. ²⁷ A na Šeribey danj k'i kayandi kunehere hugoo gamoo ra. Šeribey fatawey ga feera, ijinaa fata foo ga tuku cetaa ga, ihinkantoo fata foo ga tuku cete faa ga. Ngi fata hinkaa kanj cindi ga tuku cere ga hugoo gamoo ra. ²⁸ A na wura ka šeribey daabu.

²⁹ Hugoo cetewey kul bande, hugu jinaa nda kuneheroo gundey, a na šeribyan caaray i ga, nda teenaynaayan, nda kutukuryayan. ³⁰ A na hugoo gandaheroo daabu nda wura, hugu jinaa nda kuneheroo.

³¹ Kunehere hugoo mijoo, a na ganbu kanj teendi nda zaytu bundu danj a ga, ganboo beene bundey nda nga carawey bundey ga too cetaa zamna guu, affoo. ³² Ganboo caraw hinkaa lefewey teendi nda zaytu bundu. A na šeribyan caara i ga, nda teenaynaayan, nda kutukuryayan, a n'i daabu nda wura. A na wura danj šeribey nda teenaynaayan mo ga. ³³ Takaa follokaa no a n'a tee Irkoy hugoo gundoo mijoo se, a na ganbu kanj teendi nda zaytu bundu danj a ga, ganboo beene bundey nda nga carawey bundey ga too cetaa zamna taacaa, affoo. ³⁴ Ganbu kanj caraw hinkaa lefewey teendi sipres bundu ra, caraw jinaa lefaa teendi nda bundu tafay hinka kanj ga feera ka daaba, ihinkantoo lefaa bundu tafay hinka kanj ga feera ka daaba goo a ga. ³⁵ A na šeribyan, nda teenaynaayan, nda kutukuryayan caara ganbey ga. Nongey kanj a n'i caara, a na wura k'i daabu.

³⁶ Woo banda ga, a na hugoo batumaa kanj goo batuma beeroo gundoo ra cin nda tondi beeri sorro hinza, nda sedere bundu sorro foo.

³⁷ Sulaymaana laamaa jiiri taacantoo, Zib handoo ra, Abadantaa hugoo asaasoo cina ka ben. ³⁸ Jiiri woy cindi faantoo (11to), Bul handoo kanj ti handu yaahantoo, hugoo nongey kul ben ka sawa nda woo kanj a ga hima ka tiya. Jiiri iyye ra Sulaymaana na hugoo cin ka ben.

7

Sulaymaana na kokoy hugoo cin

¹ Sulaymaana na nga hugoo cin. Jiiri woy cindi hinza (13) no a n'a tee nga cinayanoo ra hala a kul ga ben. ² Hugoo kanj maapoo ti «Liban hawsa guzubaa», nga no a jin k'a cin. Nga kuuyanoo ti kabedaaru zangu (100), nga hayyanoo ti kabedaaru woyguu (50), nga kayyanoo ti kabedaaru waranza (30). A na daabandoo gorandi sedere bundu sorro taaci ga kanjanj ti ganjiyanj, sedere garbunduyanj goo ganjey ga. ³ I na sedere bundu woy cindi guu (15) danj hala sorro hinza sedere garbundey bonj ka hugoo daabu, i kul cere ra ti woytaaci cindi guu (45). I kul si goro kala ganjey ga. ⁴ Funeetar sorro hinza bara a ra. I kul ga cere tenje. ⁵ Hurudogey nda ngi kaadarey kul kuuyaney nda hayyaney ga sawa. Funeetarawey kul mijney ga cere guna nongu hinza ra.

⁶ Woo banda ga, Sulaymaana na galliyaa cin kanj ganjey g'a dii, nga kuuyanoo ti kabedaaru woyguu (50), nga hayyanoo ti kabedaaru waranza (30), galliya goo hugoo jinoo ra kanj ga kay ganjiyanj ga, tende goo mijnoo ra.

⁷ A yee ka šiifaa cin kanj ra kokoyoo gorohayaa goo, no din ra a ga ciiti dunbu, i ga nee a se ciitihugoo, a n'a daabu nda sedere bundu za ganda hala beene.

⁸ Nga hugoo kanj ra a ga goro cinandi nda taka follokaa batuma tana ra šiifaa din dumaa ga.

Firawuuna ize woyoo kanj Sulaymaana hiiji a, hugoo kanj a n'a cin a se, nga nda hugoo woo kul ti cine foo.

⁹ Hügey wey kul cinandi tondi beeri hennayanj kanyanj ga sawa, i hoyandi nda cendi jinehere nda bandahere, k'a dii za asaasoo hala beene, za taray hala batumaa ra.

¹⁰ Asaasoo mo mana teendi kala nda tondi henna beeriyanj, tondiyanj no kanj affooyanj goo nda kabedaaru woy (10), affooyanj mo goo nda kabedaaru yaaha. ¹¹ A na tondi hennayanj kanj hoyandi, ngi nda sedere bunduyanj danj asaasoo bonj. ¹² Batuma beeroo kuubi-ka-beraa kul bande, cete kanj teendi nda tondi hoyanteyanj sorro hinza goo, nda sedere garbundu sorro foo, Abadantaa hugoo batuma gundoo nda nga hugoo šiifaa kul ti takaa foo.

Sulaymaana na goyyanj talfi Hiram ga

(Taarikey 2to 2.12–13)

¹³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana donto i ma koy Tir ka kate boro foo kanj maapoo ti Hiram. ¹⁴ Hiram man'ti kala woy foo kanj ti Neftali alkabiilaa boro kanj kurpoo buu iz'aroo, baaboo ti Tir boro, alhan goykaw no. A goo nda lakkal, nda bayray, nda fahamay ka goy dumi kul tee alhan ra. A kaa kokoyoo Sulaymaana do ka nga goyey kul tee.

Irkoy hugoo alhan ganjey

(Taarikey 2to 2.15–17)

¹⁵ Hiram na alhan ganji hinkaa hanse, ihinkaa, affoo kul goo nda kabedaaru woy cindi yaaha (18) kayyan, karfu kanj goo nda kabedaaru woy cindi hinka (12) ga hin ka ganji hinkaa affoo kul kuubi-ka-beraa neeši.* ¹⁶ A na ganjey daabirji hinka tee nda alhan mennante, i ga fura ganjey bonj, ijinaa goo nda kabedaaru guu kayyan, ihinkantoo goo nda kabedaaru guu kayyan. ¹⁷ Guuru fun-funante nda šešeri guli-gulanteyanj taalam goo ganjey daabirjey ga kanj goo ganjey bonj, a na iyye tee ijinaa se, a na iyye tee ihinkantoo se. ¹⁸ A na grenad-izey tee sorro hinka k'i ka guuru fun-funantey ijinaa kuubi k'a bere, ka daabirjey kanj goo ganjey bonj daabu, taka follokaa no a n'a tee ihinkantoo se. ¹⁹ Daabirjey kanj ga fura ganjey bonj galliyaa ra, ga hima nda kutukuryayanj, ngi affoo kul goo nda kabedaaru taaci. ²⁰ Daabirjey kanj goo ganji hinkaa bonj beene grenad-ize zangu hinka (200) ga affoo kul kuubi k'a bere guurey se banda. ²¹ A na ganjey tee Irkoy hugoo galliyaa jere, ganjoo kanj a n'a kayandi kabe henna here, a na maapoo danj Yakin (maanaa «Irkoy ga tabati»), ganjoo kanj a n'a kayandi kabe waawa here, a n'a maapoo danj Bowazu (maanaa «Irkoy goo nda gaabi»). ²² Waatoo kanj ganjey boney kutukuryayanj huru i ga, ganjey goyoo ben.

Alhan hanfi beeroo

(Taarikey 2to 4.2–5)

* 7:15 7.15 Žeremi 52.21.

²³ Woo banda ga, Hiram na alhan mennante doori mul ra ka hanfi beeri tee, maapoo ti «teekoo». Bon faa ka koy affaa ga ti kabedaaru woy (10), nga kunturoo kul mma gunguti, nga kayyanoo ti kabedaaru guu, nga kuubi-ka-beraa ti kabedaaru waranza (30).
²⁴ Hanfoo din bonoo cire nda nga kuubi-ka-beraa kul bande labtandayan goo kanj g'a taalam, kabedaaru foo kul ize woy (10) goo a ga. Labtanda sorro hinka no kanj mennandi nda alhan hanfi follokaa. ²⁵ Hanfoo gorandi alhan haw woy cindi hinka (12) bonj: ihinza ga hawsa here tenje, ihinza ga waynakanjay here tenje, ihinza ga gurma here tenje, ihinza ga waynahunay here tenje, hanfoo goo i bonj, ngi kul dumawey ga koy kunehere.
²⁶ Hanfoo meefendoo wargayanoo ti kabetaami foo. Mipoo teendi ma nee hari hanj poti, ma nee kutukurya. Liitar zenber woytaaci cindi taaci (44.000) no a ga zaa.

Alhan torkawey

²⁷ Woo banda ga, Hiram na alhan torka woyaa (10) hanse. Torka foo kul kuuyanoo ti kabedaaru taaci, kabedaaru taaci hayyan, kabedaaru hinza kayyan. ²⁸ Takaa ne kanj nda torkawey teendi: alhan tafayyanj nda kunturoo teendi, alhan tafayyanj mo goo bunduyan game. ²⁹ Ganjihaylayanj, nda hawyanj, nda almalaykayanj kanj se i ga nee šerib biyey goo alhan tafawey ga kanj goo bundey game. Ganjihaylawey nda hawey beene nda i cire taalam alhan šešeriyanj goo. ³⁰ Alhan cee taaci goo torka foo kul se, alhan guuruyan g'i dii. Haya gaabanteyanj bara cee taacaa se, i ga koy too kanj cire, šešeriyanj kanj ga taalam g'i kul tenje. ³¹ Torka foo kul beeneheroo ra, fun goo carawey game kanj bisa ey nda kabedaaru foo. Beeneheroo mipoo ga gunguti, nga ti hanfoo jisidogoo, nga hayyanoo ti kabedaaru foo nda jere. Hayayanj biyey kanj žeerandi goo mipoo ga. Torkaa alhan tafawey caraw taacaa kul ga sawa, i si gunguti. ³² Torkaa cee taacaa goo torkaa alhan tafawey cire. Guurey kanj ga cewey dii si denji kala torkaa gandaheeroo ga. Torkaa cee foo kul kayyanoo man'ti kala kabedaaru foo nda jere. ³³ Cewey teendi sanda bari torkawey cewey takaa. Ngi cewey danjogey, nda žantey, nda humekarfey, nda humey, i kul mana teendi kala alhan mennante ra. ³⁴ Haya gaabante taaci goo torkaa kanje taacaa ga, ngi nda torkaa kunturoo kul ka karandi cere ra. ³⁵ Torka kunturoo foo kul mipoo kanj goo beene, meefendu kokoyfuula alhaali goo a ga kanj kayyanoo ti kabedaaru jere kanj ga torkaa mipoo kuubi k'a bere. Beeneheroo din ga kabeyanj goo kanj ngi nda alhan tafawey kul teendi guuru follokaa ra. ³⁶ A na šeribyanj, nda ganjihaylayanj, nda teenaynaayanj žeeri torkawey guuru tafawey ga, nda nongu kooney kul ga, a na šešeriyanj kanj ga taalam žeeri k'i kuubi ka bere. ³⁷ Takaa follokaa nda a na torka woyaa (10) kul tee: guuru no a n'a mennandi ka affoo kul kunturoo tee. I kul kuuyanoo, nda ngi hayyanoo, nda ngi takaa kul ti affoo.

³⁸ Woo banda ga, Hiram na alhan hanfi woy (10) tee. Hanfi foo kul ga liitar zangu yagga (900) cine zaa, ngi affoo kul man'ti kala kabedaaru taaci. Hanfi foo kul furandi torka woyaa (10) affoo bonj. ³⁹ A na torka guu danj Irkoy hugoo se kabe henna here, a na torka guu danj Irkoy hugoo se kabe waawa here. A na hanfi beeroo kanj se i ga nee «teekoo» danj Irkoy hugoo se kabe henna ga ka koy waynahunay nda gurma here.

*Irkoy hugoo jinawey kanj teendi nda guuru kaburoo
(Taarikay 2to 4.7—5.1)*

⁴⁰ Hiram na barmawey, nda doosinawey, nda taasawey tee. A na goyey kul benandi kanj a n'i tee kokoyoo Sulaymaana se Abadantaa hugoo ra kanj ti: ⁴¹ ganji hinka, nda ganji daabirji hinka kanj goo ganji hinkaa bonj, nda guuru fun-funante hinkaa kanj ga ganji daabirji hinkaa kanj goo ganji hinkaa bonj daabu, ⁴² nda grenad-ize zangu taaci (400) guuru fun-funante hinkaa se, grenad-ize sorro hinka guuru fun-funante foo kul se, ka ganji daabirji hinkaa kanj goo ganji hinkaa bonj daabu, ⁴³ nda torka woyaa (10), nda hanfi woyaa (10) kanj goo torkawey bonj, ⁴⁴ nda hanfi beeroo kanj se i ga nee «teekoo», nda haw woy cindi hinkaa (12) kanj goo «teekoo» cire, ⁴⁵ barmawey, nda doosinawey, nda taasawey. Jinawey wey kul kanj Hiram n'i tee kokoyoo Sulaymaana se Abadantaa hugoo se mana teendi nda kala alhan yutta. ⁴⁶ Žurdeņ isaa gooroo ra kokoyoo n'i mennandi, laboo tafayyanoo ga, Sukot koyraa nda Sartanj koyraa game. ⁴⁷ Sulaymaana na jinawey kul danj Irkoy hugoo ra, ngi booboyanoo se boro si ceci ka alhanoo tinjaa hinna bay.

⁴⁸ Sulaymaana na Abadantaa hugoo jinawey kul tee: sargari tonadogoo kanj teendi nda wura, taabaloo kanj teendi nda wura kanj ga i ga takulawey kanj jisandi Irkoy se danj, ⁴⁹ nda fitilla gorodogey kanj teendi nda wura alhakiika, igguu goo kabe henna here, igguu goo kabe waawa here kunehere hugoo mipoo tenje, nda kutukurya biyey, nda fitillawey, nda kanbey kanj ga fitilla zaara boosoo dunbu, i kul ti wura. ⁵⁰ Taasa beerey, nda huryawey, nda taasawey, nda potey, nda boosu-kaa-jinawey, i kul teendi nda wura alhakiika. Hugoo kunehere, nongu henanantey ihenanantaa ganbey nda Irkoy hugoo mipoo guuru-izey kanj ga ganboo lefewey dii carawey ga mana teendi nda kala wura.

⁵¹ Takaa woo nda goyey kul kanj kokoyoo Sulaymaana n'i tee Abadantaa hugoo ra ben. Sulaymaana kate jinay henanantey kanj nga baaba Dawda n'i danj jere ga Abadantaa se kanj ti nzorfu kaaray, nda wura, nda jinawey. A n'i jisi Abadantaa hugoo alman jisidogoo ra.

8

Sulaymaana na amaanaa sundukoo jisi Irkoy hugoo ra (Taarikey 2to 5.2—6.2)

¹ Waatoo woo, kokoyoo Sulaymaana na Izirayel boro beerey marga nga do Žerizalem, nda alkabiilawey bonkoyney, nda Izirayel borey hugu bonjey i ma kaa ka Abadantaa amaanaa sundukoo zaa ka hun Dawda koyraa ra kanj ti Siyon. ² Izirayel arey kul kaa ka marga kokoyoo Sulaymaana do, handoo kanj se i ga nee Etanim ra, jingaroo* se, nga ti handu iyyantoo. ³ Izirayel boro beerey kul kaa, sargari juwalkey na sundukoo zaa. ⁴ I na Abadantaa sundukoo zaa ka koy, nda cere kubayyan hukkumoo, nda jinay henanantey kul kanj goo hukkumoo ra. Sargari juwalkey nda Lewi borey k'i zaa ka koy. ⁵ Kokoyoo Sulaymaana nda Izirayel jamaa kul kanj goo a jere, i kul goo sundukoo jine, i ga alman buuna nda ibeeri kaa sargari, ngi booboyanoo se boro si hin k'i kabu ka ngi hinnaa bay.

⁶ Sargari juwalkey koy nda Abadantaa amaanaa sundukoo k'a jisi nga dogoo ra, Irkoy hugoo kunehere hugoo ra, nongu henanantey ihenanantaa ra, almalykey kanj se i ga nee šeribey fatawey cire, ⁷ zama šeribey nka ngi fatawey daaru sundukoo jisidogoo bonj. Ngi fatawey ga sundukoo nda bundey kanj g'a zaa kul daabu. ⁸ Bundey ga kuu, taka kanj ra ba nda boro goo nongu henanantaa ra, kunehere hugoo mijoo ga boro ga dii ey, amma boro si hin ka bara taray ka dii a. I cindi no din hala hō. ⁹ Haya kul sii sundukoo ra nda man'ti tondi walha hinkaa hinne kanj Musa n'i jisi a ra Horeb tondi hondoo jere waatoo kanj Abadantaa na amaana danj nga nda Izirayel borey game, waatoo kanj i fatta Misira gandaa ra.

¹⁰ Waatoo kanj sargari juwalkey ga fatta nongu henanantaa ra, duulaa na Abadantaa hugoo too met. ¹¹ Sargari juwalkey mana hin ka sargari kaa koyne duulaa sabbu se, zama Abadantaa daržaa na nga hugoo too.

¹² Waatoo din Sulaymaana nee: «Abadantaa, n'nee kanj n'ga goro duula bibi tik ra. ¹³ Ay na hugo henna alhakiika cin ma ne kanj ga tee ni gorodogoo, n'ga goro a ra hala abada.»

Sulaymaana šenney Irkoy hugoo ga (Taarikey 2to 6.3–11)

¹⁴ Kokoyoo bere Izirayel jamaa here ka gaara i kul se. Izirayel jamaa kul goo ma kay. ¹⁵ A nee: «Ay ga albarka danj Abadantaa, Izirayel Koyoo se kanj šelanj nda nga mijoo ay baaba Dawda se, kaboo na hayaa tee kanj a n'a har ka nee: ¹⁶ «Za hanoo kanj ay n'ay jamaa Izirayel fattandi Misira, ay mana koyra suuba Izirayel alkabiila kul koyra ra hala hugu ma cinandi hala ay maapoo ma bara a ga, amma ay na Dawda suuba hala a ma tee ay jamaa Izirayel se jinehun.» ¹⁷ A goo ay baaba Dawda binoo ra nga ma hugoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga. ¹⁸ Amma Abadantaa nee ay baaba Dawda se: «Zama a goo ni binoo ra ma hugu cin ay maapoo ga, haya henna no kanj goo ni binoo ra. ¹⁹ Amma hayaa kanj no ti, man'ti ni no ma hugoo cin. Ni iz'aroo, woo kanj hun ni hamoo ra, nga no ma hugu cin ay maapoo ga.» ²⁰ Sulaymaana yee koyne ka nee: «Abadantaa na šennoo tee kanj a n'a har. Ay huru ay baaba Dawda dogoo ra ka goro kokoytaraa ra Izirayel jamaa bonj sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har, ay na hugoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga. ²¹ Waatoo kanj Abadantaa g'ir baabey fattandi Misira, amaanaa kanj a n'a danj nga nda ir baabey game, sundukoo kanj ra amaanaa tiiraa goo, ay na sundukoo din jisidogoo tee hugoo ra.»

Sulaymaana Irkoy ŋaaroyoo (Taarikey 2to 6.12–40)

²² Sulaymaana kay Abadantaa sargari tonadogoo jine ka Izirayel jamaa kul tenje. A na nga kabey jer beene ²³ ka nee: «Ya Abadantaa, Izirayel Koyoo, koy kul sii no sanda ni cine beenaa ra beene wala laboo ga ganda. Ni tamey kanj ga ni fondaa gana nda ngi binoo kul, n'ga amaanaa too kanj goo ni nda ey game ka borohennataray tee i se. ²⁴ Woo ra, woo kanj n'n'a har ni tamoo ay baaba Dawda se, woo kanj ni hunday mijoo n'a har, ni hunday kaboo n'a tee hō. ²⁵ Sohō Abadantaa, Izirayel Koyoo, hayaa tee kanj n'n'a har ni tamoo, ay baaba Dawda se ka nee: «N'si janj ni hayroo ra boro kanj ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra ay jine, nda de ni iz'arey na lakkal danj ngi fondaa kanj i g'a gana

* 8:2 8.2 Jingaroo woo man'ti kala Tendewey jingaroo, Sargarey 23.33–43.

se, ka dira ay jine sanda takaa kanj nda ni dira ay jine.>† 26 Sohō Izirayel Koyoo, ay g'a wiri ni ga, šennoo kanj n'n'a har ni tamoo, ay baaba Dawda se ma tabati.

27 Amma nda cimi, Irkoy ga kaa ka goro laboo ga wala? Beenawey nda ngi beeriyanoo kul si hin ka ni zaa, soko hugoo woo kanj ay n'a cin. 28 Woo kul, Abadantaa, ay Koyoo, hanjajer ni tamoo njaararoo se ka maa suurandiyanoo kanj agay, ni tamoo g'a wiri ni ga hō. 29 Yala ni moŋey ma bara hugoo woo ga cijin nda zaari k'a hawgay, nongoo ga kanj n'nee: <Ay maapoo goo nongoo woo ga.> Hanjajer ni tamoo njaararoo se kanj a g'a tee ne ra. 30 Hanjajer ni tamoo suurandiyanoo se nda ni jamaa Izirayel suurandiyanoo se waati kanj i bere nongoo woo here ka ni njaarar. Hanjajer ir se beenaa ra kanj ti ni gorodogoo, hanjajer ir se, ma yaafa ir se.

31 Boro kanj duu nga cinaa ga zunubu, de i nee kanj boraa ma žee, nda a kaa ni sargari tonadogoo jere žeeyanoo se hugoo woo ra, 32 ma hanjajer i se beenaa ra ka misoo woo guna, ma goy ka ni tamey ciiti ka toonjeka zukandi ka nga goy futaa kanjandi a bonj, ka šerrantaa henanandi ka sawa nda nga šerreyanoo.

33 Waati kanj iberiyanj na Izirayel ni jamaa kar, zama Izirayel na zunubu tee ni ga, nda i yee kate ni ga ka ni maapoo beerandi, ka ni njaarar ka ni suurandi hugoo woo ra, 34 ma hanjajer i se beenaa ra, ma ni jamaa Izirayel zunuboo yaafa. M'i willi kate gandaa ra kanj n'n'a noo ngi baabey se.

35 Nda beenaa daaba, de ncirji si kanj, zama i na zunubu tee ma ne, nda i bere nongoo woo here ka ni njaarar, ka ni maapoo beerandi, ka ngi zunuboo nanj ka kaa ni ga, zama n'n'i kaynandi, 36 ma hanjajer i se beenaa ra, ma ni tamey nda ni jamaa kanj ti Izirayel zunuboo yaafa. N'ga fondo henna cebe i se kanj i ga hima k'a gana, ni gandaa kanj n'n'a noo ni jamaa se sanda tubu noo ncirji.

37 Nda heray kaa gandaa ra, wala wirci laala kanj ga bere, wala kogay, wala ka dumari-izey funbandi, wala ndoo, wala nooni, wala nda iberiyanj kaa ka ni jamaa wanga k'a danj game k'a dii nga gandaa koyrawey ra, nda dori dumi kul kanj no, wala wirci dumi kul kanj no, 38 nda ni jamaa Izirayel boro foo kul binoo hanse ka maray, nda a na ni njaarar ka ni suurandi, nda a na nga kabey jer hugoo woo here ka ni njaarar, 39 ma hanjajer a se beenaa ra kanj ti ni gorodogoo. Ma yaafa, ma boro foo kul bana ka sawa nda nga teegoyoo, zama n'ga bine bay, zama ni hinne no ma adamize kul binoo bay. 40 Nda woo teendi i ga hunbur ni jirbey kul kanj i g'i tee gandaa ra kanj n'n'a noo ir baabey se.

41 Taka follokaa no yawoo se kanj man'ti Izirayel boro kanj ti ni jamaa, nda a kaa ka hun nongu mooro ra ni maapoo sabbu se, 42 zama i ga kaa ka maa ni maa beeroo, nda ni kabe gaabantaa, nda ni hinoo. Nda a bere hugoo woo here ka ni njaarar, 43 ma hanjajer a se beenaa ra kanj ti ni gorodogoo. Haya kul kanj nda a na ni njaarar, m'a tee a se hala laboo kul jamawey ma ni maapoo bay, ka hunbur ni sanda takaa kanj nda ni jamaa Izirayel ga hunbur ni, i ma bay mo kanj hugoo woo kanj ay n'a cin, ni maapoo no ma ciyandi a ga.

44 Waati kanj ni jamaa fatta ka koy nga iberoo wongu, a ma tee nongu kul kanj ra n'n'i sanba, nda i bere koyraa here kanj n'n'a suuba, ka bere hugoo woo here kanj ay n'a cin ni maapoo ga, nda i na ni, Abadantaa njaarar, 45 beenaa ra, hanjajer ngi njaararrey nda ngi suurandiyaney se ka ngi almuraadoo hanse.

46 Nda i na zunubu tee ma ne, zama boro sii no kanj si zunubu tee, nda ni futu i ga k'i danj ngi iberey kabey ra kanj hin ey koy nda ey ngi gandaa ra k'i danj tamtaray, a ma tee ganda mooro wala imaana, 47 i diyandi ka koy nda ey gandaa kanj no ra, nda no din ra i na lakkal barmay, nda i tuubi ka ni suurandi borey kanj ni danj tamtaray gandaa ra, ka nee: <Ir na zunubu tee, ir na laybu tee, ir na goy futu tee>, 48 gandaa kanj ra i goo kanj ra ngi iberey koy nda ey, nda i tuubi ka kaa ni ga nda ngi binoo kul, nda ngi hundoo kul, ka bere gandaa woo here, gandaa kanj n'n'a noo ngi baabey se, de mo i bere koyraa woo here, koyraa woo kanj n'n'a suuba, ka bere hugoo woo here kanj ay n'a cin ma ne, ka ni njaarar, 49 beenaa ra kanj ti ni gorodogoo, hanjajer ngi njaararrey nda ngi suurandiyaney se ka ngi almuraadoo hanse. 50 Yaafa ni jamaa se kanj na zunubu tee ma ne, goy futu kul kanj i n'a tee, m'a kul yaafa i se, ma nanj borey kanj n'i tee tam ma hinna i se, 51 zama ni jamaa no, ni tuboo no kanj n'n'i fattandi Misira kanj tee war se ma nee guusu kanj ra guuru ga mennandi.

52 Suuri ka lakkal danj ni tamoo suurandiyanoo se nda ni jamaa Izirayel suurandiyanoo se, waati kul kanj i na ni maapoo cee, ma hanjajer ir se, 53 zama ni ti ir Koyoo, Abadantaa, ni no k'ir suuba k'ir kaa aduŋŋa jama cindey kul ra k'ir tee ni wane, takaa kanj nda n'n'a har nda ni tamoo Musa waatoo kanj n'n'ir baabey fattandi Misira.>

Sulaymaana gaara jamaa se

⁵⁴ Waatoo kanj Sulaymaana na njaarayroo nda suurandiyanoo woo kul tee Abadantaa se ka ben, a tun ka hun Abadantaa sargari tonadogoo jine kanj ra a cindi ka sonbu ka kabey jer beene ka Irkoy njaaray. ⁵⁵ Woo banda ga, a tun ka kay, a na jinde jer ka gaara Izirayel jamaa kul se ka nee: ⁵⁶ «Albarka Abadantaa kanj na nga jamaa Izirayel noo hunanzamay sanda takaa kanj nda a n'a har. Šenni henney kul kanj a n'i har nda nga tamoo Musa, haya kul mana cindi i ra kanj mana tee. ⁵⁷ Yala Abadantaa, ir Koyoo ma cindi ir bande sanda takaa kanj nda a cindi ir baabey bande, a mas'ir nanj, a mas'ir fur. ⁵⁸ A m'ir biney ka koy nga here hala ir ma nga fondawey kul gana, ir ma nga yaamarey, nda nga hantumey, nda nga ašariyawey dii kanj nda a n'ir baabey yaamar. ⁵⁹ Šenney wey kul kanj ay n'i har Abadantaa jine kanj ti suurandiyaney, i ma cindi Abadantaa, ir Koyoo jine cijin nda zaari, a ma nga tamoo nda nga jamaa Izirayel faaba, haya kul kanj ga i ga too, waati kul a m'a hanse i se. ⁶⁰ Nda woo teendi, dumey kul kanj goo laboo ga, ga bay kanj Abadantaa ti Irkoy, nga dumaa ga koy tana sii no. ⁶¹ Woo se, war ma hawa Abadantaa, ir Koyoo ga nda war biney kul, ka hanga nga hantumey, ka nga yaamarey dii, sanda takaa kanj wara goo m'a tee hō.»

*Sargarey kanj kaandi Abadantaa se
(Taarikey 2to 7.4-10)*

⁶² Kokoyoo Sulaymaana nda Izirayel kul na sargari kaa Abadantaa se. ⁶³ Alaafiya teendi sargarey kanj Sulaymaana n'i kaa Abadantaa se man'ti kala haw kobsi zenber waranka cindi hinka (22.000), feejey nda hanciney cere ra mana tee kala alman boj zenber zangu nda zenber waranka (120.000). Takaa woo no kokoyoo nda Izirayel borey kul n'a tee ka Abadantaa hugoo danj jere ga Abadantaa se ka sintin ka goy a ra. ⁶⁴ Han follokaa din da, Abadantaa hugoo batumaa kanj goo a jine, kokoyoo Sulaymaana na gamoo danj jere ga Abadantaa se hala nga ma sargari kukurantey, nda taasu sargarey, nda alaafiya teendi sargarey maaney ton no din, zama alhan sargari tonadogoo kanj goo Irkoy hugoo jine kacca sargari kukurantey, nda taasu sargarey, nda alaafiya teendi sargarey maaney kul se.

⁶⁵ Sulaymaana nda Izirayel kul na hooray tee waatoo woo. K'a dii za Hamat koyraa mijoo ga hala Misira gooroo do, alžama beeri kaa ka margaroo tee Abadantaa, ir Koyoo jine, i na margaroo tee jirbi iyee, nga banda ga, i yee ka jirbi iyee tana tee, woo ti cere ra jirbi woy cindi taaci (14). ⁶⁶ Jirbiyye hinkantoo woo subaa ra, Sulaymaana na jamaa sallama. I gaara kokoyoo se jina i koy ngi do. Haya henney kul kanj Abadantaa n'i tee nga tamoo Dawda se nda nga jamaa Izirayel se, woo se i kul naali ka binekaanay.

9

*Abadantaa yee koyne ka nga boj cebe Sulaymaana se
(Taarikey 2to 7.11-22)*

¹ Sulaymaana na Abadantaa hugoo nda kokoyoo hugoo cin, a na haya kul kanj a ga baa nga m'a tee, tee ka ben. Waatoo kanj a na wey tee, ² Abadantaa na nga boj cebe a se cee hinkantoo sanda takaa kanj nda a na nga boj cebe a se Gabawoj. ³ Abadantaa nee a se: «Ay maa ni njaarayroo nda suurandiyanoo kanj n'n'i har ya ne. Hugoo kanj n'n'a cin, ay n'a tee nongu henananta k'ay maapoo danj a ga hala abada. Ay mojney ga cindi hugoo woo ga waati kul, ay binoo goo a se waati kul. ⁴ Ni, nda ni dira ay jine sanda takaa kanj nda ni baaba Dawda dira ay jine nda bine foo nda šerretaray, ka hayaa tee nda takaa hunday kanj nda ay na ni yaamar, nda n'ay hantumey nda ay ašariyawey dii, ⁵ ay ga ni kokoytaraa tabatandi Izirayel boj hala abada ka sawa nda woo kanj ay n'a har ni baaba Dawda ga waatoo kanj ay nee: <N'si janj ni hayroo ra boro kanj ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra.>* ⁶ Amma nda war mooru ay ga, war nda war hayrey, nda war mana yadda ka dira nda ay yaamarey nda ay hantumey kanj ay n'i danj war jine, nda war koy koy tanayanj gana ka sujudu i se, ⁷ gandaa woo kanj ay n'a noo war se, ay ga war, Izirayel borey kaa a ra, hugoo woo kanj ay n'a danj jere ga k'a kayandi ay maapoo se, ay si yee ka bag'a koyne, Izirayel ga tee yaasayhaya nda haarayhaya dumey kul game. ⁸ Hugoo woo kayriroo, boro kul kanj kaa ka bisa a jere, boraa g'a guna nda kayfi ka nee: <Macin se Abadantaa na takaa woo tee gandaa woo nda hugoo woo se?> ⁹ Borey ga zaabi ka nee: <I nka banda bere Abadantaa se, ngi Koyoo kanj na baabey fattandi Misira gandaa ra, i koy hanga koy tanayanj ka sujudu i se k'i gana. Woo se Abadantaa kate i ga bonaa woo kul.>»

*Goy tanayanj kanj Sulaymaana n'i tee
(Taarikey 2to 8.1-18)*

* 9:5 9.5 Zamnaa 2.4.

¹⁰ Jiiri waranka (20) no Sulaymaana n'a tee hugu hinkaa cinayanoo ra: Abadantaa hugoo nda kokoyoo hugoo. ¹¹ Sedere bundoo, nda sipres bundoo, nda wura hinnaa kan Sulaymaana ga bag'ey, Tir kokoyoo kan ti Hiram n'i kul noo a se, Sulaymaana na Hiram noo koyra waranka (20) Galile gandaa ra. ¹² Hiram hun Tir ka kaa ka dii koyrawey kan Sulaymaana n'i noo nga se, koyrawey mana kan a se. ¹³ A nee: «Ag'armaa, koyrawey wey no ni yadda k'i noo ya ne wala?» Hiram na no din maanoo dan Kabul gandaa (maanaa «ganda kan man'ti haya»), maanoo woo da bara a ga hala hō. ¹⁴ Ka gar wura ton hinza nda jere no Hiram n'a sanba Sulaymaana se.

¹⁵ Borey kan kokoyoo Sulaymaana n'i dan waazibi goy ra, ngi goyey ne: i na Abadantaa hugoo cin, i na kokoyoo hunday hugoo cin, ka Milo nongoo† hanse, ka Žerizalem cetaa cin, nda Hasor, nda Megido, nda Gezer. ¹⁶ Firawuuna kan ti Misira kokoyoo žigi ka koy kan Gezer koyraa ga k'a dii, nga koyraa borey kanyan ti Kanan borey, a n'i wii, a na nuune dan koyraa ra k'a tee boosu. Woo banda ga, waatoo kan nga ize woyoo nda Sulaymaana hiiji, a na koyraa noo nga ize woyoo se k'a tee a se gomni. ¹⁷ Sulaymaana na Gezer cin koyne, nda Bet-Horon koyraa kan goo ganda, ¹⁸ nda Balat, nda Tadmor kan goo saajoo ra, Žuda gandaa ra, ¹⁹ nda nga koyrawey kul kan ra a ga ŋaayan jisi, nda koyrawey kan ra nga bari torkawey nda nga baryey goo. Cinari kul kan a ga baa nga m'a tee, a n'i kul tee Žerizalem, nda Liban, nda gandaa kul kan goo nga hinoo cire. ²⁰ Dumiyan goo gandaa ra kanyan man'ti Izirayel ize. I man'ti kala Amor borey, nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey. ²¹ Dumey wey hayrey nka cindi gandaa ra, wey kan Izirayel mana hin k'i halaci sōy. Wey din no Sulaymaana n'i dan waazibi goyyan ra, i cindi woo da ra hala hō. ²² Amma Sulaymaana mana Izirayel ize kul dan tamtaray ra. A n'i tee wongu-ize, a na affooyan tee nga goykey, a na affooyan tee nga wongu-izey jineborey, ka affooyan tee nga torkawey jineborey, ka affooyan tee nga baryey jineborey. ²³ Ngi ti lakkalkey boŋkoyney. Goykaw-izey kan ga waazibi goyey tee Sulaymaana se lakkalkey hinnaa ti zangu guu nda woysuu (550), ngi no ma jamaa goyey hawgay.

²⁴ Waatoo kan Firawuuna ize woyoo kan Sulaymaana hiiji a hun Dawda koyraa ra ka gana ka koy nga hugoo ra kan Sulaymaana n'a cin a se, a na nongoo mo cin kan se i ga nee Milo‡.

²⁵ Cee hinza jiiroo ra no Sulaymaana ga sargari kukuranteyan nda alaafiya teendi sargariyan kaa sargari tonadogoo ga kan a n'a cin Abadantaa se, a ga dugu mo dullandi sargari tonadogoo ga kan goo Abadantaa jine. Takaa woo nda a na Abadantaa hugoo tee ka ben.

²⁶ Kokoyoo Sulaymaana na harihii beeriyan hanse Esiyon-Geber koyraa ra, Elat koyraa jere, Kakaarey teekoo minoo ga, Edom gandaa ra. ²⁷ Hiram na nga tamey sanba i ma koy Sulaymaana tamey gaa ngi harihii goyoo ra, goniyan no harihii zurandiyan ra. ²⁸ I na harihiyey zurandi ka koy Ofir gandaa ra, i willi kate nda wura kan i n'a noo kokoyoo Sulaymaana se, a ga koy too ton woy cindi hinka (12).

10

Saba kokoy woyoo kaa ka Sulaymaana foo (Taarikey 2to 9.1-21)

¹ Saba gandaa kokoy woyoo maa maanoo kan Sulaymaana duu a Abadantaa albarkaa ra, woo se a kaa Sulaymaana do k'a sii k'a hāa ka dii nga lakkaloo. ² Kokoy woyoo kaa Žerizalem, nga nda jama beeri kan goo a bande, nda yooyan kan ga duguyan, nda wura boobo-boobo, nda tondi hay šendayan ga jeeje. A kaa Sulaymaana do ka haya kul kan goo nga binoo ra har a se. ³ Haya kul kan nda a na Sulaymaana hāa, Sulaymaana n'a kul zaabi. Nga hāayaney kul ra, affoo kul sii no kan šendi Sulaymaana se kan a mana nga zaaboo noo. ⁴ Saba kokoy woyoo dii Sulaymaana lakkaloo kul, kokoy hugoo kan a n'a cin mo a dii a, ⁵ nda kokoyoo hugoo ŋaayaney, nda nga tamey gorodogey, a dii mo goykey goy takaa kan ga ŋaayan noo borey se, nda ngi bankaarawey, nda nga hanjhayey, a dii mo nga sargari kukurantey kan ga kaandi Abadantaa hugoo ra. Waatoo kan a dii woo kul, a kayfi, a gaaya. ⁶ Woo ga, a nee kokoyoo se: «Waatoo kan ay goo ay gandaa ra, woo kan ay maar'a ni goyey ga nda ni lakkaloo ga, cimi no. ⁷ Ay mana naanay a, kala agay hunday kaa ka dii a nda ay moyey. Nda cimi, woo kan harandi ya ne ni ga si too ba jeroo. Woo kan ay maar'a, ni lakkaloo nda ni almaanoo bisa pew. ⁸ Ni borey nda ni tamey maakaan, zama i goo ni jere waati kul ka maa ni lakkal šenney. ⁹ Albarka ma

† 9:15 9.15 Milo nongoo maanaa ti i n'a too nda labu. ‡ 9:24 9.24 Sorro 15to.

bara Abadantaa, ni Koyoo se, kanj ni kan a se, a na ni gorandi Izirayel fuulaa ra, zama a ga baa Izirayel hala abada. A na ni tee kokoy hala ma goy nda cimi nda šerretaray.»

¹⁰ Woo banda ga, Saba kokoy woyoo na Sulaymaana beerandi k'a noo wura ton hinza nda jere, nda dugu boobo-boobo, nda tondi hay šendayan. Dugoo hinnaa kanj a n'a noo Sulaymaana se boro kul mana kate nga cine koyne.

¹¹ Ka tonton, Hiram harihiyey kanj koy Ofir gandaa ra willi kate nda wura, nda santal bundu hay šenda boobo, nda tondi hay šendayan. ¹² Kanj i too kate, kokoyoo Sulaymaana na santal bundey danj beene Abadantaa hugoo ga nda kokoyoo hugoo ga, a na kurbuyan nda kuntijiyanj tee donkey se. Santal bundey wey cine mana yee ka kaa, i mana yee ka diyandi hala hō zaaroo.

¹³ Haya kul kanj Saba kokoy woyoo bag'a a n'a hāa, kokoyoo Sulaymaana n'i kul noo a se, kokoyoo na kabedoonay ka gomniyanj tonton a se. Woo banda ga, nga nda nga tamey willi ka koy ngi gandaa ra.

Sulaymaana almankoynitaraa
(*Taarikey 2to 1.14–17; 9.13–28*)

¹⁴ Wuraa woo kanj Sulaymaana duu a jiiri foo ra man'ti kala wura ton waranka (20). ¹⁵ Hayaa kanj a ga duu a maamalakey kone, nda hayey kanj a ga duu ey neerekey ga, nda ganda waaney kokoyey, nda hayey kanj a g'i dii gandaa gofornerey ga, wey din mana kabandi woo ra.

¹⁶ Kokoyoo Sulaymaana na koray beeri zangu hinka (200) tee, affoo kul, a n'a daabu nda wura kilo iddu cine, ¹⁷ nda koray kaccu zangu hinza (300) tee, affoo kul, a n'a daabu nda wura kilo foo nda jere cine. Kokoyoo n'i danj hugoo ra kanj se i ga nee «Libanj hawsa guzubaa».

¹⁸ Kokoyoo na kokoy gorodoo beeri tee nda tarkunday hije, a n'a daabu nda wura alhakiika. ¹⁹ Žigidoo kanj ti tintim ize iddu goo kokoy gorodogoo ga, beeneheroo mma gunguti ka koy banda here, kabeyanj goo kokoy gorodogoo caraw hinka bande, ganjihayla hinka ga kay kabey jere. ²⁰ Ganjihayla woy cindi hinka (12) goo tintim idduwaa caraw hinkaa bande. Kokoy gorodogoo din cine mana bay ka teendi kokoytaray kul se.

²¹ Kokoyoo Sulaymaana hanj potey kul man'ti kala wura. Nga hugoo kanj se i ga nee «Libanj hawsa guzubaa» ŋaa jinawey kul mana teendi kala wura alhakiika ra. Haya kul sii i ra kanj teendi nda nzorfu kaaray, zama Sulaymaana waatoo ra nzorfu man'ti baffoo.

²² Kokoyoo goo nda harihii beeriyanj kanj ga naarumay kuku tee. Nga harihii zurandikey nda Hiram harihii zurandikey ga naaru cere bande teekoo boŋ. Jiiri hinza kul cee foo harihii beerey ga kate wura, nda nzorfu kaaray, nda tarkunday hije, nda foono, nda ciraw dumi henna.

²³ Kokoyoo Sulaymaana duu maa ka bisa laboo kokoyey kul, nga almaanoo nda nga lakkaloo maaganda. ²⁴ Aduŋna kul si baa kala nga ma dii Sulaymaana hala lakkaloo kanj Irkoy n'a noo a se, nga ma maa a se. ²⁵ Boro foo kul ga kate nga gomnoo k'a noo a se, jinayyanj kanj teendi nzorfu kaaray, nda wura ra, nda bankaarayyanj, nda wongu jinayyanj, nda dugu, nda bariyanj, nda lanbaanayanj. Jiiri ka kaa jiiri, takaa woo no.

²⁶ Sulaymaana na bari torkayanj nda barikaarukawyanj marga, torka zenber foo nda zangu taaci (1.400) bara a se, nda barikaarukaw zenber woy cindi hinka (12.000). A na boroyanj sanba koyrawey ra kanj ra nga torkawey goo, a na jerey jisi nga jere Žerizalem.

²⁷ Kokoyoo na nzorfu kaaray boobandi Žerizalem ni mma nee tondi. Sedere tuurey mo boobo gandaa ra, sanda takaa kanj nda sikomor tuurey goo hondey gandaa here ra.

²⁸ Sulaymaana baryey si hun a se kala Misira nda Silisi gandaa ra. Kokoyoo maamalakey no ma koy i day Silisi ka kate ey. ²⁹ Torkawey kanj ga hun Misira, affoo kul hayoo man'ti kala nzorfu kaaray tamma zangu iddu (600), bari foo hayoo man'ti kala nzorfu kaaray tamma zangu nda woyguu (150). Maamalakey ga kate bariyanj k'i neere Heti borey kokoyey nda Siiri borey kokoyey se.

11

Sulaymaana na banda bere Abadantaa se
(*Taarikey 2to 11.18–12.1*)

¹ Kokoyoo Sulaymaana na dumi tanayanj woy boobo bajoo zaa, k'i tonton Firawuuna ize woyoo ga. Mowab boro woyyanj goo i ra, nda Amonj boro woyyanj, nda Edom boro woyyanj, nda Sidonj boro woyyanj, nda Heti boro woyyanj. ² Woyey wey mana hun kala ganda tanayanj ra, ka gar Abadantaa nka nee Izirayel borey se: «War masi hiiji i ra, ngi mo masi hiiji war ra, nda man'ti woo, šikka sii kanj i ga war biney bere, war ma

ngi koyey gana.»* Amma woo kul, kokoyoo Sulaymaana koy bag'ey ka denji i ga. ³ A goo nda woy zangu iywe (700) kanj ti kokoy ize wooyan nda woy zangu hinza (300) kanj ti wahayyanj. Nga woyey na binoo bere. ⁴ Waatoo kanj Sulaymaana kaa ka žen, nga woyey na binoo bere k'a ka koy koy tanayanj bande. Woo ga, binoo mana yee ka hanga Abadantaa, nga Koyoo hinne, sanda takaa kanj nda nga baaba Dawda hanga Irkoy nda nga binoo kul. ⁵ Sulaymaana na Sidon borey koy woyoo kanj ti Astarte gana, a na Amoj borey koy harramantaa kanj ti Milkom mo gana. ⁶ A na goy futu tee Abadantaa jine. A mana Abadantaa gana nda fondaa, sanda takaa kanj nga baaba Dawda n'a tee. ⁷ Tondi hondoo kanj ga Žerizalem waynahunay here tenje, kokoyoo koy tooru ganadoo cin no din Kemoš se kanj ti Mowab borey koy harramantaa, a na affoo mo cin Molok se kanj ti Amoj borey koy harramantaa. ⁸ A cindi takaa din da a ga tooru ganadoo cin nga woyey kul se kanjanj ti dumi tanayanj hala i ma duguyanj nda sargari kaa ngi koyey se.

⁹ Abadantaa futu Sulaymaana ga, zama a na nga binoo bere ka mooru Abadantaa kanj ti Izirayel Koyoo kanj bangay a se cee hinka ¹⁰ ka šelanj a se haya ga kanj ti a masi hanga koy tanayanj. Amma woo kanj Abadantaa n'a har, Sulaymaana man'a tee. ¹¹ Woo ga, Abadantaa nee Sulaymaana se: «Zama n'na woo tee ka amaanaa kanj ay n'a danj agay nda ni game nanj, hantumey kanj ay n'i noo ma ne, man'i dii, šikka sii ay ga kokoytaraa taa ni kone k'a noo ni tam foo se. ¹² Amma ni baaba Dawda maaganda se ay s'a tee ni hunaroo ga. Ni iz'aru kone ay g'a taa. ¹³ Ay si kokoytaraa kul taa, ay ga ni iz'aru nanj fuulaa ra Izirayel alkabiila foo boŋ, ay tamoo Dawda maaganda nda Žerizalem maaganda kanj ti koyraa kanj ay n'a suuba.»

Sulaymaana nkuway hinkaa

¹⁴ Abadantaa na nkuway tunandi Sulaymaana se, bora man'ti kala Edom boro kanj ti Hadad. Edom kokoyoo hugoo boro no. ¹⁵ Zamanoo kanj kokoyoo Dawda ga Edom borey tangam, Dawda wongu-izey jineboraa kanj ti Žowab, kanj a ga koy Izirayel borey wongu-ize bukawey sutura, a na Edom arey kul wii.

¹⁶ Zamanoo din da ra, Žowab nda Izirayel wongu-izey kul cindi Edom hala handu iddu, a na Edom arey kul halaci. ¹⁷ Waatoo din Hadad zuru ka koy Misira, nga nda Edom boroyan kanjanj ti nga baaba goykawyanj. Waatoo woo, Hadad man'ti kala zanka arusooga. ¹⁸ Hadad nda borey kanj goo a bande hun Majanj gandaa ra ka koy Paranj saajoo ra. I na Paranj aruyan kar ngi ga ka koy Misira kokoyoo Firawuuna do. Firawuuna n'i noo hugoo foo, a n'i njanj, a n'i noo labu farru. ¹⁹ Hadad hanse ka duu alhormo Firawuuna do hala nongu kanj ra Firawuuna na nga wandoo Tapenes kanj ti kokoy woy woymaa hijjandi a se. ²⁰ Tapenes woymaa duu iz'aru Hadad se, a na maajoo danj Genubat. Tapenes na zankaa kaa waa Firawuuna hugoo ra, takaa din nda Genubat cindi Firawuuna hugoo ra, nga nda Firawuuna iz'arey.

²¹ Waatoo kanj Hadad goy Misira, a maa kanj Dawda koy nga hayragey gar alaaharaa, nga wongu-izey jineboraa kanj ti Žowab mo buu. Woo ga, Hadad nee Firawuuna se: «Nanj ya koy ay gandaa ra.» ²² Firawuuna nee a se: «Macin no ma ni kuma ay do kanj se n'ga nee kanj n'ga koy ni gandaa ra?» Hadad nee a se: «Baffoo, amma woo kul, nanj ya koy.»

²³ Irkoy yee ka nkuway foo tunandi Sulaymaana se. Bora man'ti kala Elyada iz'aroo Rezonj kanj zuru ka hun nga koyoo Hadadezer do kanj ti Soba kokoyoo. ²⁴ Zamanoo kanj kokoyoo Dawda na Hadadezer borey halaci, waatoo din no Rezonj na boroyan tonton nga ga ka tee ngi jineboraa. Rezonj nda nga borey koy Damas koyraa ra ka goro no din ka goro no din ka laama. ²⁵ Rezonj tee Izirayel se nkuway Sulaymaana laamaa waatoo kul ra, ka tonton Hadad goy futaa ga. Rezonj konna Izirayel, a tee Siiri gandaa kokoyoo.

Žeroboham tureyanoo

(Taarikey 2to 9.29-31)

²⁶ Nebat, Efrayim boro kanj ga hun Sereda, iz'aroo Žeroboham mo tun kokoyoo Sulaymaana se. A man'ti kala Sulaymaana tam. Baaboo buu ka nanjoo nanj, nanjoo maajoo ti Seruwa. ²⁷ Addaliloo ne kanj se a tun Sulaymaana se: waatoo woo a gar Sulaymaana goo ma nongoo kanj se i ga nee Milo[†] cin ka nga baaba Dawda koyraa cetaa folgoo daabu. ²⁸ Žeroboham man'ti kala aru kanj ga gaabi a ga albarka. Sulaymaana dii arusoogaa woo goyoo, a n'a tee jineboro Isufi borey se kanj goo waazibi goy ra. ²⁹ Han foo Žeroboham fatta Žerizalem ka boro sawa nda Irkoy annabi foo kanj maajoo ti Ahiya kanj si hun kala Silo. Bankaaray taji goo jindoo ra. Aru hinkaa woo hinne na cere kubay hawsaa ra. ³⁰ Bankaaray tajoo kanj goo Ahiya jindoo ra, Ahiya n'a dii k'a dunbu-dunbu

* 11:2 11.2 Fattaroo 34.15-16; Alhukumoo 7.3-4. † 11:27 11.27 Zamnaa 9.15.

k'a tee dunbu woy cindi hinka (12). ³¹ A nee Žeroboham se: «Dunbu woy (10) zaa, zama hayaa ne kaŋ Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: <Nga ne, ay ga kokoytaraa taa Sulaymaana kone ka ni gorandi kokoytaraa ra Izirayel alkabiila woy (10) boŋ. ³² Amma alkabiila foo ga cindi a kone ay tamoo Dawda maaganda, nda Žerizalem maaganda, koyraa kaŋ ay n'a suuba Izirayel alkabiilawey koyrawey kul ra. ³³ Ay ga woo tee, zama i nk'ay fur ka koy sujudu Sidonj borey koy woyoo jine kaŋ ti Astarte, nda Mowab borey koyoo kaŋ ti Kemoš, nda Amoj borey koyoo kaŋ ti Milkom, i mana yadda ka dira ay fondawey ra ka haya tee kaŋ ga šerre ay jine k'ay hantumey nda ay ašariyawey dii sanda takaa kaŋ Dawda, Sulaymaana baaba n'a tee. ³⁴ Amma ay si kokoytaraa kul taa Sulaymaana kone, ay g'a naŋ boŋkoynitaraa ra hala nga buuyan ga. Ay si woo tee kala ay tamoo Dawda maaganda kaŋ ay n'a suuba, zama nga, a n'ay yaamarey nda ay hantumey dii. ³⁵ Ay ga kokoytaraa taa Sulaymaana iz'aroo kone k'a noo ma ne, maanaa n'ga duu alkabiila woy (10) ka tee i se kokoy. ³⁶ Ay ga alkabiila foo noo Sulaymaana iz'aroo se a ma tee a se kokoy hala ya naŋ ay tamoo Dawda hayroo boro ma cindi kokoytaraa ra waati kul ay jine Žerizalem, koyraa kaŋ ay n'a suuba k'ay maapoo danj a ga. ³⁷ Ay ga ni zaa ka ni gorandi kokoytaraa ra Izirayel boŋ, haya kul kaŋ kan ma ne m'a laama. ³⁸ Šenney kaŋ ay g'i har ma ne, nda ni yadda ka haŋajer i kul se, ka yadda k'ay fondaa gana, ka haya tee kaŋ ga šerre ay jine, k'ay hantumey nda ay yaamarey dii sanda takaa kaŋ ay tamoo Dawda n'a tee, woo ra ay ga cindi ni bande ka ni hugoo borey cindandi kokoytaraa ra waati kul, sanda takaa kaŋ ay n'a tee Dawda se. Ay ga Izirayel noo ma ne. ³⁹ Ay ga Dawda banda-ka-zunboo kaynandi, amma man'ti hala abada.»

⁴⁰ Woo banda ga, Sulaymaana ga ceeci ka Žeroboham wii. Žeroboham tun ka zuru ka koy Misira, Šišak do kaŋ ti Misira kokoyoo. A cindi Misira hala Sulaymaana buuroo ga.

⁴¹ Sulaymaana teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, nda nga lakkalkoynitaraa, i kul hantumandi Sulaymaana teegoyey citaaboo ra. ⁴² Waatoo kaŋ Sulaymaana n'a tee a ga goro Žerizalem kokoytaraa ra Izirayel gandaa kul boŋ man'ti kala jiiri woytaaci (40). ⁴³ Woo banda ga, Sulaymaana koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baaba Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Roboham huru dogoo ra kokoytaraa ra.

12

Roboham mana haŋajer Izirayel jamaa se (Taarikey 2to 10.1–15)

¹ Roboham koy Šekem, zama Izirayel kul nka koy Šekem ka Roboham tee kokoy. ² Waatoo kaŋ Nebat iz'aroo Žeroboham maa šennoo, a gar a goo Misira, zama a nka zuru kokoyoo Sulaymaana se ka koy tugu no din. Žeroboham cindi Misira.* ³ I koy a cee a ma kaa. Žeroboham nda Izirayel jamaa kul marga ka koy šelaŋ Roboham se ka nee: ⁴ «Ni baaba hanse ka jeraw fur ir boŋ. Ni, kaa ir se gaabi goyoo woo ra nda jeraw beeroo woo ra kaŋ ra ni baaba n'ir danj, woo ra ir ga alhaadimay ma ne.» ⁵ Roboham nee i se: «Wa koy jina, ne nda jirbi hinza war ma willi kate ay do.» Borey tun ka koy.

⁶ Boro beerey kaŋ ti gandaa jineborey waatoo kaŋ Roboham baaba Sulaymaana ga huna, kokoyoo Roboham n'i hãa ka nee: «Macin ti hoyraa kaŋ war g'a noo ya ne kaŋ nda ay ga jamaa woo zaabi?» ⁷ I šelaŋ a se ka nee: «Hõ, nda ni yadda ka goy jamaa woo se k'i zaabi nda šenni henna, ngi mo ga goy ma ne waati kul.»

⁸ Amma Roboham wanji boro beerey hoyraa ga kaŋ i n'a noo a se. Arusoogey kaŋ ti nga alwaddey, wey kaŋ goo a jere, a n'i hãa. ⁹ A nee i se: «Macin ti war hoyraa? Macin nda ir ga hima ka borey wey zaabi? I nee kaŋ jeraw beeroo kaŋ ay baaba n'a danj ngi ga, ya kaa a ra.» ¹⁰ Arusoogey kaŋ ti nga alwaddey šelaŋ Roboham se ka nee: «Borey wey kaŋ ga nee ma ne: <Ni baaba na jeraw beeri fur ir boŋ, ni, ma kaa a ra>, koy nee i se: <Ay kabe-ize koddaa bisa ay baaba centoo wargayan. ¹¹ Ay baaba na jeraw beeri danj war ga, agay, ay ga tonton jeraa ga. Ay baaba na war gooji nda barzuyan, agay, ay ga war gooji nda dontonyan.»

¹² Jirbi hinzantoo hane Žeroboham nda Izirayel jamaa kul koy Roboham do, sanda takaa kaŋ nda kokoyoo n'a har, a nka nee: «Jirbi hinza banda ga, war ma willi kate ay do.» ¹³ Hoyraa kaŋ boro beerey n'a noo a se, a wanji a ga. A na borey zaabi nda šenni šendayan. ¹⁴ Hoyraa kaŋ arusoogey n'a noo a se, nga no a n'a har jamaa se ka nee: «Jeraw beeroo kaŋ ay baaba n'a danj war ga, agay, ay ga tonton war se a ga, ay baaba

* 12:2 12.2 «Žeroboham cindi Misira», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Žeroboham willi ka hun Misira», Taarikey 2to 10.2.

na war gooji nda barzuyan, agay, ay ga war gooji nda dontonyan.» ¹⁵ Woo ga, a mana hanajer jamaa se, nda cimi, woo kul mana hun kala Abadantaa do, hala ŝennoo kanj Abadantaa n'a har nda Silo bora Ahiya mijoo k'a ka too Nebat iz'aroo Žeroboham do ma tabati.

*Izirayel kokoytaraa zamna
(Taarikey 2to 10.16–11.4)*

¹⁶ Waatoo kanj Izirayel kul dii kanj kokoyoo mana hanajer ngi se, i nee kokoyoo se: «Macin baa bara ir se Dawda do? Tubuhaya sii ir se Yiŝay iz'aroo do. Izirayel borey, ir ma koy ir do, ni, Dawda hayroo, ni hunday ma lakkal dan ni hugoo se.»

A tee takaa din da, Izirayel borey koy ngi do. ¹⁷ Haya kanj ti Izirayel borey kanj goo Žuda koyrawey ra, Roboham n'i laama. ¹⁸ Kokoyoo Roboham na Adoram kanj ti waazibi goyey jineboraa donto. Amma Izirayel kul n'a warra nda tondi, a buu. Kokoyoo Roboham cahã ka žigi bari torka bonj ka zuru ka koy Žerizalem. ¹⁹ Takaa woo nda Izirayel ture Dawda hugoo ga hala hõ.

²⁰ Waatoo kanj Izirayel kul maa kanj Žeroboham willi kate, i donto ka alžamaa cee k'i marga ngi m'a gorandi fuulaa ra Izirayel kul bonj. Žuda alkabiilaa hinne no ka cindi Dawda hugoo borey bande.

²¹ Waatoo kanj Roboham too Žerizalem, a na Žuda hugoo borey kul nda Benžamenj alkabiilaa marga. A na wongaari boro zenber zangu nda zenber woy yaaha (180.000) zaa i ra hala i ma koy Izirayel hugoo borey wongu ka gandaa kul danj Sulaymaana iz'aroo Roboham kokoytaraa cire. ²² Amma Irkoy na ŝenni har Irkoy bora ŝemaya se ka nee: ²³ «Nee Sulaymaana iz'aroo Roboham se kanj ti Žuda kokoyoo, nda Žuda hugoo kul, nda Benžamenj borey se, nda jamaa cindoo se: ²⁴ «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: “War masi žigi ka koy war armyey Izirayel borey wongu de! Wa willi, war affoo kul ma koy nga hugoo do, zama hayaa woo mana hun kala agay hunday do.”» » Aywa, i na hanajer Abadantaa se, i willi ka koy ngi do sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har.

²⁵ Žeroboham na ceteyan cin ŝekem koyraa se kanj goo Efrayim tondi hondey ra ka goro a ra. Woo banda ga, a tun no din ka koy ceteyan cin Penuwel koyraa se.

Žeroboham zunuboo

²⁶ Žeroboham nee nga binoo ra: «Sohõ kokoytaraa mma yee Dawda hugoo borey se, ²⁷ zama nda jamaa woo žigi ka koy Žerizalem ka sargari kaa Abadantaa hugoo ra, ngi biney ga bere ka hanga ngi koyoo Roboham kanj ti Žuda kokoyoo. Nda a tee takaa woo, i g'ay wii ka willi Žuda kokoyoo Roboham bande.» ²⁸ Kokoyoo na hoyray ceeci. Woo banda ga, a na yagaw hinka tee nda wura, a nee jamaa se: «War hanse ka koy Žerizalem. War koyey ne ti woo! Ngi ka war žigandi ka hun Misira gandaa ra.» ²⁹ A na yagaw foo danj Betel koyraa ra, a na affaa danj Dan koyraa ra. ³⁰ Woo tee addalil ka jamaa danj zunubu ra, zama borey koy hala Dan ka yagaa din gana.

³¹ Žeroboham na huguyan cin tooru ganadogey ra ngi koyey se, a na boroyan zaa jamaa ra k'i tee sargari juwalkawyan, ka gar i man'ti Lewi ize. ³² Žeroboham na jingar zaari kayandi kanj ti handu yaahantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to), a ga hima nda jingaroo kanj ga tee Žuda gandaa ra, nga hunday ga sargari kaa sargari tonadogoo ga. Woo no a n'a tee Betel. A na sargari kaa yagawey se kanj a n'i tee. Betel ra, a na sargari juwalkawyan gorandi kanj ma sargari kaa tooru ganadogey ra toorey se kanj a n'i tee.

³³ Handu yaahantoo, jirbi woy cindi guwantoo (15to), a žigi ka koy sargari tonadogoo do kanj a n'a cin Betel, nga hunday ka handoo woo kayandi. A na hanoo din tee jingar Izirayel borey se, hanoo din, nga hunday no ma koy dugu sargarey kaa sargari tonadogoo bonj.

13

Irkoy boro foo koy Betel

¹ Abadantaa na Irkoy boro foo donto ka hun Žuda gandaa ra ka kaa Betel koyraa ra. Waatoo kanj dontokaa too Betel, a gar Žeroboham goo ma kay a ga dugu diinandi sargari tonadogoo ga. ² Irkoy bora kaati sargari tonadogoo ga nda takaa kanj nda Abadantaa n'a har a se, a nee: «Sargari tonadogoo, sargari tonadogoo, hayaa ne kanj Abadantaa n'a har, a nee: «Iz'aru ga kaa ka hayandi Dawda hugoo ra, maapoo ti Žoziyas. Sargari juwalkay

kanj ga dugu sargarey kaa tooru ganadogoo woo ra, han foo Žoziyas ga sargari juwalkey hunday kaa sargari sargari tonadogoo boŋ. Woo banda ga, i ga adamize birey ton a ga.»³ Zaari follokaa din ra, Irkoy boraa na tammaasa foo cebe, a nee: «Tammaasaa kanj ga cebe kanj ŝennoo woo mana hun kala Abadantaa do, nga ne ti woo: sargari tonadogoo woo ga waaru ka boosoo doori ganda.»

⁴ Waatoo kanj kokoyoo maa ŝennoo kanj Irkoy boraa kaati k'a har Betel sargari tonadogoo ga, a na nga kaboo ŝerre sargari tonadogoo ga ka nee: «Wa aroo woo dii.» Amma Žeroboham kaboo kanj a n'a ŝerre Irkoy boraa ga cindi takaa din da, a mana hin k'a zumandi koyne. ⁵ Sargari tonadogoo waaru, boosoo kanj goo a ra mun ganda. Tammaasaa kanj Irkoy boraa n'a har tee ka sawa nda ŝennoo kanj Abadantaa n'a har. ⁶ Kanj woo tee, kokoyoo nee Irkoy boraa se: «Ay ga wiri ni ga, Abadantaa, ni Koyoo ŋaaray ya ne hala ya hin k'ay kaboo zumandi.» Irkoy boraa na Irkoy ŋaaray, kokoyoo hin ka nga kaboo zumandi, kaboo yee nga taka ŝeenaa ga.

⁷ Kokoyoo nee Irkoy boraa se: «Kaa ay hugoo ra ka ŋaa, nga banda ga, ay ga gomni tee ma ne.» ⁸ Amma Irkoy boraa nee kokoyoo se: «Ba nda n'n'ay noo ni hugoo jere faa, ay si koy ni do. Ay si haya kul ŋaa, ay si haya kul hanj ne ra, ⁹ zama Abadantaa nka ŝelanj k'ay yaamar ka nee: «Masi haya kul ŋaa, masi haya kul hanj, ni williroo ga, masi yee nda fondaa kanj nda n'kaa.» ¹⁰ Irkoy boraa willi nda fondo tana, a mana yee nda fondaa kanj nda a kaa Betel.

Irkoy boraa mana hanjajer Abadantaa se

¹¹ Aywa alwaatoo din, annabi aru ŝeenaa foo goo Betel koyraa ra. Irkoy boraa, hayaa kanj a kaa k'a tee hanoo din Betel, nda ŝenney kul kanj a n'i har kokoyoo se, annabi aru ŝeenaa iz'arey kaa k'i kul deede ngi baaba se. ¹² Ngi baaba nee i se: «Fondo foo nda a koy?» Annabi aru ŝeenaa iz'arey na fondaa cebe ngi baaba se kanj nda Irkoy boraa kanj hun Žuda koy. ¹³ A nee nga iz'arey se: «W'ay farkaa soolu ya ne.» I na farkaa soolu a se, a kaaru a ga. ¹⁴ A na Irkoy boraa gaarandi, a n'a gar a ga goro tuuriŋaa beeri foo cire. A nee a se: «Ni ti Irkoy boraa kanj hun Žuda?» Irkoy boraa nee a se: «Agay no.» ¹⁵ Annabi aru ŝeenaa nee a se: «Ir ma koy hugey do ma ŋaa.» ¹⁶ Irkoy boraa nee: «Ay si hin ka willi ni bande ka koy ni do. Ay si haya kul ŋaa wala ka hari hanj ni bande nongoo woo ra, ¹⁷ zama ay duu ŝenni ka hun Abadantaa do kanj nee: «N'si hima ka ŋaa wala ka hari hanj nongoo din ra, fondaa kanj nda ni koy, n'si hima ka willi nda a.» ¹⁸ Aru ŝeenaa nee a se: «Agay hunday man'ti kala annabi sanda ni. Almalayka ka Abadantaa ŝennoo ka too ay do ka nee ya ne: «Koy aroo do k'a ka willi ni do a ma ŋaayan ŋaa, a ma hari hanj.» ¹⁹ Nda cimi, aru ŝeenaa nka taari a se. ¹⁹ Kanj Irkoy boraa maa woo, a willi a bande ka ŋaa ka hanj.

Abadantaa na Irkoy boraa zukandi

²⁰ I goo ma goro ka ŋaa kanj Abadantaa na ŝenni har annaboo se kanj na Irkoy boraa ka willi kate. ²¹ A kaati ka nee Irkoy boraa se kanj hun Žuda: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har, a nee kanj mana yadda Irkoy ŝennoo ga, Abadantaa, ni Koyoo, ŝennoo kanj a n'a har ma ne, man'a dii. ²² Ni willi ka kaa ka ŋaayan ŋaa ka hari hanj nongoo kanj ra Irkoy nee ma ne kanj masi ŋaa a ra, masi hari hanj a ra. Woo se ni bukaa si huru ni baabey saaraa ra.»

²³ Waatoo kanj Irkoy boraa ŋaa, a na hari hanj ka ben, a na annaboo kanj n'a willandi farkaa hanse a se. ²⁴ Kanj Irkoy boraa goo ma koy, a kubay nda ganjihayla fondaa ra, ganjihaylaa n'a wii. Bukaa cindi a ga daaru fondaa ra. Farkaa ga kay jeroo ga no din, ganjihaylaa mo ga kay bukaa jeroo ga. ²⁵ Bisakawyan dii bukaa kanj ga daara fondaa ra, ganjihaylaa ga kay a jere. I koy ŝennoo har koyraa ra kanj ra annabi aru ŝeenaa goo. ²⁶ Annaboo kanj na Irkoy boraa bukaa ka willi k'a kaa nga fondaa ra, waatoo kanj a maa woo, a nee: «Irkoy boraa no kanj mana hanjajer Abadantaa se. Abadantaa k'a noo ganjihaylaa se, ganjihaylaa na birey kayri k'a wii sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har a se.» ²⁷ Woo banda ga, a nee nga iz'arey se kanj i ma nga farkaa soolu nga se, i n'a soolu a se. ²⁸ A koy, a dii Irkoy boraa bukaa fondaa ra, farkaa nda ganjihaylaa ga kay bukaa jere. Ganjihaylaa mana bukaa ŋaa, a mana farkaa wii. ²⁹ Annabi aru ŝeenaa na Irkoy boraa bukaa zaa k'a fur nga farkaa ga k'a ka willi koyraa ra. A n'a hēe k'a sutura. ³⁰ Saaraa kanj a n'a soolu nga boŋ se, nga ra a na bukaa danj. Borey na nga buuroo hēe ka nee: «He ag'armaa!»

³¹ Sutura yanoo banda ga, aru ŝeenaa nee nga iz'arey se: «Nda ay buu, w'ay sutura saaraa kanj ra Irkoy boraa goo, ay birey ma bara nga birey jere. ³² Zama ŝennoo kanj nda Abadantaa n'a donto a ma har Betel koyraa sargari tonadogoo nda Samari koyrawey tooru ganadogey hugey se, ŝikka sii a ra kanj a ga tabati.»

Žeroboham mana ifutu nanj

³³ Hayey wey banda ga, Žeroboham mana yee nga teegoy futaa se banda. Alkabiila kul kanj no, a na boroyanj tee tooru ganadogey sargari juwalkey. Boro kul kanj ga baa nga ma tee sargari juwalkaw, a g'a gorandi sargari juwalyan goyoo ra tooru ganadogey ra. ³⁴ Woo tee Žeroboham hugoo borey zunuboo. Woo ka tee sabaabu nga hugoo borey halaci ka dere pew laboo ga.

14*Annabi Ahiya na Žeroboham iz'aroo buuroo har*

¹ Alwaatoo woo ra, Žeroboham iz'aroo Abiya wirci. ² Žeroboham nee nga wandoo se: «Ay g'a wiri ni ga, tun ni boj ga, ma ni boj bere taka kanj ra boro masi bay wala agay Žeroboham wandoo ti ni. Ma koy Silo koyraa ra, annaboo kanj ti Ahiya goo no din, nga no ka nee kanj ay ga tee gandaa woo se kokoy. ³ Ma takula woy (10), nda gatoyanj, nda yuu kulba foo ka koy ni bande. Nda n'too a do, hayaa kanj ti zankaa alhabaroo, a g'a har ma ne.» ⁴ Hayaa kanj Žeroboham n'a har, wandoo n'a tee. A tun ka koy Ahiya hugoo do, Silo koyraa ra. Ahiya hanse ka žen, moŋey mma bakam, a si hin ka dii koyne. ⁵ Amma Abadantaa nee Ahiya se: «Guna, Žeroboham wandoo ne ma kaa ni do ka ni hāa nga iz'aroo misoo ra, zama iz'aroo nka sii nda baani. Nda a too ni do, ma woo nda woo har a se. Nda a kaa, a mma nga boj bere ka nga boj tee boro tana.»

⁶ Waatoo kanj Ahiya maa woyoo cewey jindoo kanj too hugoo mijoo ga, a nee: «Žeroboham wandoo, huru. Macin se n'ga ni boj bere ka ni tee boro tana? Ay dontandi ni do nda šenni šenda. ⁷ Koy nee Žeroboham se: «Hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: "Ay na ni jer jamaa game, ay na ni tee bonkoyini ay jamaa Izirayel se. ⁸ Ay na kokoytaraa taa Dawda hugoo kone k'a noo ma ne. Amma mana tee sanda ay tamoo Dawda kanj n'ay yaamarey dii, ka hanga agay nda nga binoo kul, ka haya hinne tee kanj ga šerre ay jine. ⁹ N'na goy futu tee ka bisa borey kul kanj bisa ni jine. N'koy, n'na koy tanayanj tee ni boj se. N'na guuru mennandi k'a tee tooruyan k'i gana, n'n'ay binoo tunandi. N'n'ay warra ni banda ga. ¹⁰ Woo maaganda se, ay ga kate Žeroboham hugoo ga bone ka Žeroboham aru borey kul halaci, baŋŋa nda borcin Izirayel ra. Ay ga Žeroboham hugoo haabu sanda takaa kanj nda boro ga žiibi haabu hala a ma ben pat. ¹¹ Žeroboham hugoo boro kanj buu koyraa ra, hanšey g'a ŋaa. Boro kanj buu ganjoo ra, cirawey g'a ŋaa. Woo ti hayaa kanj Abadantaa n'a har."»

¹² Ahiya nee woyoo se: «Aywa, ni, koy ni hugoo do. Za ni cewoo huru koyraa ra, ni izoo ga buu. ¹³ Izirayel kul ga ni izoo hēe, i g'a sutura. Žeroboham borey ra, nga hinne no ma huru saaray ra, zama Žeroboham hugoo borey ra, nga hinne ra Abadantaa, Izirayel Koyoo dii haya henna. ¹⁴ Woo banda ga, Abadantaa ga kokoy foo tunandi nga boj se k'a gorandi Izirayel boj kanj ga Žeroboham hugoo tuusu. Hanoo ne ma kaa. Macin no ay ga nee? A kaa ka ben! ¹⁵ Abadantaa ga Izirayel kar hala a ma tee sanda kakaaru kanj ga zinji-zinji haroo ra. A ga Izirayel kaa labu henna ga kanj a n'a noo ngi baabey se, a g'i say-say ka koy isaa* se banda, zama i nka bunduyan sinji ngi boj se k'i tee tooru woy-boro kanj se i ga nee Ašera ka Abadantaa futandi. ¹⁶ A ga Izirayel fur zunubey kanj Žeroboham n'i tee, de a na Izirayel kanjandi i ra maaganda se.» ¹⁷ Žeroboham wandoo tun ka koy. A willi Tirsa. A mma too hugoo jindoo ga kanj zankaa buu. ¹⁸ Izirayel kul n'a sutura, i n'a hēe sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har nda nga tamoo, annabi Ahiya.

¹⁹ Žeroboham teegoyey cindey, takaa kanj nda a na wongey tee, nda takaa kanj nga kokoytaraa tiya, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ²⁰ Jiiri waranka cindi hinka (22) no Žeroboham n'a tee kokoytaraa ra. Woo banda ga, a koy nga hayragey gar alaahara. Nga iz'aroo Nadab tee kokoy dogoo ra.

*Waatoo kanj Roboham ga Žuda laama
(Taaŋikey 2to 12.1-16)*

²¹ Sulaymaana iz'aroo Roboham goro kokoytaraa ra Žuda gandaa ra waatoo kanj a goo nda jiiri woytaaci cindi foo (41). Jiiri woy cindi iyye (17) no a n'a tee kokoytaraa ra a ga goro Žerizalem koyraa ra, koyraa kanj Abadantaa n'a suuba Izirayel alkabiilawey koyrawey kul ra ka nga maapoo danj a ga. Roboham naa man'ti kala Amoj boro, maapoo ti Naama. ²² Žuda borey na goy futu tee Abadantaa jine. I na zunubu tee ka bisa wey kanj ngi baabey n'i tee ka Abadantaa canseroo tunandi. ²³ Ngi mo na tooru ganadooyanj

* **14:15** 14.15 Isaa no kanj se i ga nee Efrat.

cin, ka tondi kayandi, i na bunduyan sinji tooru woyoo Ašera maapoo ga hondu beerey kul ga nda tuuri firzi kul cire. ²⁴ Ba arey kanj cindi ka zinaa tee tooru hugey ra goo gandaa ra. Dumey kanj Abadantaa n'i gaaray Izirayel borey jine, ngi almuhaley kul no i cindi k'i denden.

²⁵ Roboham laamaa jiiri igguwantoo, Misira kokoyoo Šišak na Žerizalem tangam. ²⁶ A na Abadantaa hugoo almaanoo nda kokoyoo hugoo almaanoo zaa. A na hayaa kul zaa. Koraway kanj Sulaymaana n'i tee nda wura, a n'i kul zaa. ²⁷ Kokoyoo Roboham na alhan korayan tee dogey ra k'i talfi lakkalkey jineborey ga kanj ga kokoyoo hugoo mijoo lakkal. ²⁸ Waati kul kanj kokoyoo koy huru Abadantaa hugoo ra, nga lakkalkey ga koy nda ngi bande koraway, woo banda ga, i g'i ka willi lakkalkey hugoo do.

²⁹ Roboham teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. ³⁰ Waati kul wongu goo Roboham nda Žeroboham game. ³¹ Woo banda ga, Roboham koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baabey jere Dawda koyraa ra. Nanoo maapoo ti Naama, Amon boro no. Roboham iz'aroo Abiyam tee kokoy dogoo ra.

15

Waatoon kanj Abiyam ga Žuda laama (Taarikey 2to 13.1-3, 22-23)

¹ Nebat iz'aroo kanj ti Kokoyoo Žeroboham, laamaa jiiri woy cindi yaahantoo (18to) ra Abiyam tee kokoy Žuda gandaa se. ² A laama jiiri hinza Žerizalem ra. Nanoo maapoo ti Maaka, Abiŝalom ize woy no. ³ Zunubey kul kanj baaboo n'i tee za a mana kaa, nga da n'i kul cine tee. A mana hanga Abadantaa, nga Koyoo nda nga binoo kul sanda takaa kanj nda nga baaba Dawda hanga Irkoy nda nga binoo kul. ⁴ Amma Dawda maaganda, Abadantaa, nga Koyoo ga nanj Dawda iz'aru ma cindi dumaa ga kokoytaraa ra Žerizalem ra ka nanj Žerizalem ma duu albarka. ⁵ Zama Dawda nka haya tee kanj ga šerre Abadantaa jine. Hayaa kul kanj Abadantaa n'a yaamar nda a, a man'i hoo nga hunaroo kul ra, nda man'ti Heti boraa Uri hayaa kanj tee.

⁶ Roboham aloomuroo kul ra, wongu goo nga nda Žeroboham game.

⁷ Abiyam teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. Wongu goo Abiyam nda Žeroboham game. ⁸ Abiyam koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Dawda koyraa ra, nga iz'aroo Asa tee kokoy dogoo ra.

Waatoon kanj Asa ga Žuda laama (Taarikey 2to 14.1-2; 15.16-19; 16.1-6, 11-14)

⁹ Izirayel kokoyoo Žeroboham laamaa jiiri warankantoo (20to) ra Asa tee kokoy Žuda ra. ¹⁰ A laama jiiri woytaaci cindi foo (41) Žerizalem ra. Kaaga woyoo maapoo ti Maaka, Abiŝalom ize woy no. ¹¹ Haya kanj ga šerre no Asa n'a tee Abadantaa jine, sanda nga baaba Dawda takaa. ¹² Arey kanj ga zinaa tee tooru hugey ra, a n'i kul gaaray k'i kaa gandaa ra. Toorey kul kanj nga hayragey n'i tee, a n'i kaa no din. ¹³ A na nga jaa Maaka kaa kokoy wandetaraa ra, zama a nka haya harramantaa kanj ti tooru tee k'a danj tooru woyoo Ašera maapoo ga. Asa na nga haya harramantaa kayri, a koy a ton Sederon gooroo ra. ¹⁴ Amma woo kul, a mana tooru ganadogey kayri, ba kanj Asa ga Abadantaa gana nda nga binoo kul nga hunaroo ra. ¹⁵ A kate nda Abadantaa hugoo ra nga baaba jinay henanantey, nda nga hunday jinay henanantey kanjanj ti nzorfu kaaray, nda wura, nda jinay tanayanj.

¹⁶ Wongu goo Asa nda Izirayel kokoyoo Bayeša game ngi hunaroo kul ra. ¹⁷ Izirayel kokoyoo Bayeša koy Žuda gandaa tangam. A na ceteyan cin Rama se hala boro masi duu ka huru ka fatta Žuda kokoyoo Asa do. ¹⁸ Nzorfu kaaraa kul nda wuragoo kul kanj cindi Abadantaa alman jisidogoo ra nda almaanoo kanj goo kokoyoo alman jisidogoo ra, a n'i kul zaa k'i talfi nga tamey ga, a n'i sanba Siiri kokoyoo Ben-Hadad se, woo kanj baaba maapoo ti Tabrimonj, Tabrimonj baaba ti Heziyonj. Ben-Hadad si goro kala Damas koyraa ra. Asa nee Ben-Hadad se: ¹⁹ «Amaana ma huru agay nda ni game sanda takaa kanj nda a goo ay baaba nda ni baaba game. Guna, ay ga nzorfu kaaray nda wura sanba ma ne sanda gomni. Woo ga, ma koy amaanaa hasara kanj goo ni nda Izirayel kokoyoo Bayeša game, woo ra, a ga mooru ay ga.» ²⁰ Ben-Hadad yadda kokoyoo Asa šennoo. A na nga wongu-izey jineborey sanba i ma koy Izirayel koyrawey tangam. I na Iyonj koyraa, nda Dan koyraa, nda Abel-Bet-Maaka koyraa, nda Kineret laamaa kul, nda Neftali gandaa kul kar. ²¹ Waatoon kanj Bayeša maar'a, a fay nda ka Rama koyraa cetewey cin, a koy

goro Tirsa koyraa ra. ²² Woo ga, kokoyoo Asa na Žuda borey kul cee, boro sii no kanj a man'a cee, tondey kanj nda Bayeša ga Rama cin, nda bundey, a danj kanj borey ma koy i zaa kate. Kokoyoo Asa n'i kul marga ka Geba koyraa cetewey cin Benžamenj gandaa ra, a na Mispaa koyraa cetewey mo cin.

²³ Asa teegoyey cindey, nga wongaaritaraa kul, nda haya kul kanj a n'a tee, nda koyrawey kanj a n'i cin, i mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. Amma waatoo kanj a žen cee dori duu a. ²⁴ Woo banda ga, Asa koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baabey jere, nga baaba Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Žozafat tee kokoy dogoo ra.

Waatoo kanj Nadab ga Izirayel laama

²⁵ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinkantoo ra, Žeroboham iz'aroo Nadab tee kokoy Izirayel se. A na Izirayel laama jiiri hinka. ²⁶ A na goy futu tee Abadantaa jine, fondaa kanj ra baaboo dira, nga no a hanga a. Zunuboo kanj ra baaboo na Izirayel kanjandi, nga mo na woo din da dumoo tee. ²⁷ Ahiya iz'aroo Bayeša kanj ti Isakar alkabiilaa boro kaa ka hawandifutay Nadab ga. Han foo, waatoo kanj Nadab nda Izirayel kul na Gibetonj koyraa wanga k'a danj game k'a dii, Bayeša koy Nadab wii Gibetonj koyraa ra. Gibetonj, Filisti borey wane nda a. ²⁸ Bayeša mana Nadab wii kala Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinzantoo ra, a tee kokoy dogoo ra. ²⁹ Waatoo kanj Bayeša goro kokoytaraa ra, a na Žeroboham hugey borey kul wii. A mana Žeroboham boro kul hundoo nanj a ra. A n'i kul wii ka sawa nda Abadantaa šennoo kanj a n'a har nda nga tamoo Silo boraa Ahiya. ³⁰ Žeroboham zunuboo ka kate woo, nda zunuboo kanj ra a na Izirayel kanjandi ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi.

³¹ Nadab teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

³² Wongu goo Asa nda Izirayel kokoyoo Bayeša game ngi aloomuroo kul ra.

Waatoo kanj Bayeša ga Izirayel laama

³³ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinzantoo ra, Ahiya iz'aroo Bayeša huru kokoytaraa ra Izirayel kul boŋ. A si goro kala Tirsa koyraa ra. Jiiri waranka cindi taaci (24) no a n'a tee kokoytaraa ra. ³⁴ A na goy futu tee Abadantaa jine, fondaa kanj ra Žeroboham dira, nga no a hanga a. Zunuboo kanj ra Žeroboham na Izirayel kanjandi, nga mo na woo din da dumoo tee.

16

¹ Abadantaa na šenni har Hanani iz'aroo kanj ti Žehu se kanj a m'a ka too Bayeša do ka nee: ² «Ni, Bayeša man'ti baffoo. Agay ka ni jer ka ni tee ay jamaa Izirayel boŋkoynoo, amma ni hanga Žeroboham fondaa k'ay jamaa kanj ti Izirayel kanjandi zunubu ra, k'ay futandi ngi zunuboo maaganda. ³ Woo se ay ga ni nda ni hugoo borey kul haabu ka ni hugoo tee sanda takaa kanj Nebat iz'aroo Žeroboham hugoo ti a. ⁴ Ni boro kanj buu koyraa ra, hanšey g'a ŋaa, woo kanj buu hawsaa ra, cirawey g'a ŋaa.»

⁵ Bayeša teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, nda nga asajataraa, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁶ Bayeša koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Tirsa koyraa ra. Nga iz'aroo Ela tee kokoy dogoo ra.

⁷ Abadantaa na šenni har annabi Žehu kanj ti Hanani iz'aroo se, a m'a too Bayeša nda nga hugoo borey do. Abadantaa mana šennoo har kala nga goy laaley maaganda kanj a n'i tee nga jine ka nga futandi nda nga teegoy laaley, sanda takaa kanj nda Žeroboham hugoo borey n'a tee, koyne mo Bayeša na Žeroboham hugoo borey halaci.

Waatoo kanj Ela ga Izirayel laama

⁸ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi idduwantoo (26to) ra, Bayeša iz'aroo Ela tee kokoy Izirayel se. Jiiri hinka no a n'a tee kokoytaraa ra, a si goro kala Tirsa koyraa ra. ⁹ Nga goykaa kanj maapoo ti Zimri hawandifutay a ga. Nga ti bari torka jeroo boŋkoynoo. Han foo Ela goo Tirsa, a ga harifutu hanj ka suu Arsa hugoo ra. Arsa ti boraa kanj ga huga nda kokoyoo hugoo hayaa kul Tirsa koyraa ra. ¹⁰ Zimri huru hugoo ra k'a wii, a tee kokoy dogoo ra. Woo mana teendi kala Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi iyyantoo (27to) ra. ¹¹ Za Zimri tee kokoy ka goro fuulaa ra, a na Bayeša hugoo borey kul wii. A mana aru kul nanj, a mana nga boro kul nanj, a mana nga cere kul nanj. ¹² Zimri na Bayeša borey kul halaci ka sawa nda Abadantaa šennoo, woo kanj a n'a har annabi Žehu se a m'a ka too Bayeša do. ¹³ Woo kul, Bayeša nda nga iz'aroo

Ela zunubey ka kate a, ka Izirayel borey dan zunubu ra ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi nda ngi haya yaadawey.

¹⁴ Ela teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

Waatooy kanj Zimri ga Izirayel laama

¹⁵ Zimri huru fuulaa ra Izirayel Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi iyyantoo (27to) ra. A si goro kala Tirsa koyraa ra. Jirbi iyee no a n'a tee kokoytaraa ra. Waatooy woo ra, Izirayel wongu-izey jamaa na Gibetonj wanga k'a dan game, koyra no kanj Filisti borey wane nda a. ¹⁶ Jamaa cindi no din, i maa kanj Zimri hawandifutay kokoyoo ga, a n'a wii. Han follokaa ra, Izirayel kul na wongu-izey jineboraa kanj ti Omri tee kokoy Izirayel se jamaa kaloo ra. ¹⁷ Kanj woo tee, Omri nda wongu-izey kul fatta Gibetonj ka koy Tirsa koyraa wanga k'a dan game k'a dii. ¹⁸ Kanj Zimri dii kanj i duu koyraa ga hini, a koy huru kokoy hugoo ra ka nuune danj a ra, nga hunday buu nuunaa din ra. ¹⁹ A buu nda takaa woo, nga zunubey maaganda, zama a na goy futu tee Abadantaa jine. Žeroboham fondaa no a n'a gana ka zunubu tee, ka kate Izirayel ma kanj zunubu ra.

²⁰ Zimri teegoyey cindey nda hawandifutaa kanj a n'a tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

²¹ Waatooy woo ra, Izirayel jamaa fay ihinka. Zamna foo hanga Ginat iz'aroo Tibni bande k'a tee ngi kokoyoo. Zamna faa hanga Omri bande. ²² Amma wey kanj hanga Omri bande ga hin wey kanj hanga Ginat iz'aroo Tibni bande. Tibni buu, Omri huru kokoytaraa ra.

Waatooy kanj Omri ga Izirayel laama

²³ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranza cindi faantoo (31to) ra, Omri tee kokoy Izirayel se. A na Izirayel laama jiiri woy cindi hinka (12). A jin ka Tirsa koyraa laama jiiri iddu. ²⁴ Woo banda ga, a koy Samari tondi hondoo day nda nzorfu kaaray tamma bojn zenber iddu (6.000) Šemer ga. A na koyra foo cin hondoo bojn, ka koyraa maapoo danj Samari ka sawa nda tondi hondoo din koyoo kanj maapoo ti Šemer. ²⁵ Omri na goy futu tee Abadantaa jine. A na ifutu tee ka bisa kokoyey kul kanj bisa a jine. ²⁶ Omri hanga fondaa kanj bande Nebat iz'aroo Žeroboham hanga, ka nga zunubey cine tee, ka Izirayel borey kanjandi zunubu ra, ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi nda ngi haya yaadawey.

²⁷ Omri teegoyey cindey, hayey kanj a n'i tee, nda nga asajataraa, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ²⁸ Omri koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Samari. Nga iz'aroo Akab tee kokoy dogoo ra.

Waatooy kanj Akab ga Izirayel laama

²⁹ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranza cindi yaahantoo (38to) ra Omri iz'aroo Akab tee kokoy Izirayel se. A na jiiri waranka cindi hinka (22) tee kokoytaraa ra Izirayel, a si goro kala Samari. ³⁰ Akab na goy futu tee Abadantaa jine ka bisa borey kul kanj bisa a jine. ³¹ A na Nabat iz'aroo Žeroboham zunuboo cine tee. Amma woo kul mana wasa a se, a koy Sidonj borey kokoyoo Etbal ize woyoo hiji kanj maapoo ti Žezabel. A ga sujudu tooroo jine kanj ti Bal k'a gana. ³² A na tooru hugu cin Samari ka sargari tonadoo tee a ra Bal se. ³³ Akab na bunduyan mo sinji tooru woyoo Ašera maapoo ga. Akab yee koyne ka goy futu laala tana booboyanj kanyanj na Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi. Izirayel kokoyey kanj bisa a jine, nga goy futaa bisa i kul waney.

³⁴ Akab waatooy ra, Betel koyraa boraa Hiyel na Žeriko koyraa cin. Waatooy kanj a na koyraa asaasey kaa, nga iz'aru jinaa kanj ti Abiram buu. Hanoo kanj a ga koyraa miŋey danj, nga iz'aru koraa kanj ti Segub mo buu. Woo teendi ka sawa nda Abadantaa šennoo kanj a n'a har nda Nun iz'aroo Žozuwe.*

17

Annabi Ilyasu bayrandi kanj kogay ga tee Izirayel gandaa ra

¹ Aru foo goo Tišib koyraa ra, Galad gandaa ra, maapoo ti Ilyasu, a nee Akab se: «Ay ga žee nda Abadantaa, Izirayel Koyoo kanj ga huna maapoo, Koyoo kanj goyoo ra ay goo, jiirey wey ra, harandanj si tee, ncirpi si kanj, kala nda agay hunday kaa ka šelanj.»

Ilyasu koy goro Kerit gooroo ra

* 16:34 16:34 Žozuwe 6:26.

² Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: ³ «Hun ne ra, koy waynahunay here ka tugu Kerit gooroo ra, Žurden isaa tenje. ⁴ N'ga cindi ka gooroo haroo hanj. Ay ga gaaru-gaaruyan yaamar i ma ni nandi no din.» ⁵ Ilyasu koy, a goy ka sawa nda woo kanj Abadantaa n'a har a se. A koy goro Kerit gooroo ra, Žurden isaa tenje. ⁶ Gaaru-gaaruyan ga kate a se takula nda ham cijin nda zaari. A cindi a ga gooroo haroo hanj.

Ilyasu zunbu woy foo do Serepta koyraa ra

⁷ Hala a ga too waati foo, gooroo haroo kogu, zama ncirni mana kanj gandaa ra. ⁸ Woo ga, Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: ⁹ «Tun ka koy Serepta koyraa ra, Sidon laamaa ra, ma cindi no din. Ay nee woy foo kanj kurjoo buu se a ma ni nandi no din ra.»

¹⁰ Ilyasu tun ka koy Serepta. A mma too koyraa mijoo ga kanj woy foo kanj kurjoo buu ne ma tuuri kuuna. Ilyasu n'a cee ka nee a se: «Suuri, ma koy kate ya ne hari kayna jinay ra ya hanj.» ¹¹ A goo ma koy hari ceeci, Ilyasu n'a cee koyne ka nee: «Suuri, nda n'ga yee kate, ma takula mo kabay kate ya ne ni bande.» ¹² Woyoo nee: «Ay ga žee nda Abadantaa, ni Koyoo kanj ga huna maajoo, ŋaayan kul sii ay kone hugey do nda man'ti kabe mee foo farin kanj goo jinay ra nda jii kayna kanj goo kulba ra. Woo se ay goo ma tuuri kuuna ka koy hugey ka hina agay nda ay iz'aroo se. Nda ir n'a ŋaa ka ben, ir ga buu ŋaayan janay se.» ¹³ Ilyasu nee woyoo se: «Masi hunbur, koy hugey, ma hayaa tee kanj n'n'a har. Amma farinoo nda jiyoo kanj goo ni kone tee ya ne furme kayna, ma kate a ya ne jina, nga banda ga, ma tee ni nda ni iz'aroo se, ¹⁴ zama hayaa ne kanj Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har, a nee: «Farinoo si ben jinaa ra, jiyoo kulbaa si koonu hala han kanj Abadantaa na ncirni doori laboo ga.» »

¹⁵ Woyoo koy. A n'a tee nda takaa kanj nda Ilyasu n'a har. Woyoo, nda nga hugoo borey, nda Ilyasu, ŋaayan goo i kone waati kuku. ¹⁶ Farinoo si ben jinaa ra, jiyoo kulbaa si koonu, ka sawa nda šennoo kanj Abadantaa n'a har nda Ilyasu mijoo.

Ilyasu na woyoo kanj kurjoo buu iz'aroo hunandi

¹⁷ Hayey wey banda ga, woyoo kanj do Ilyasu zunbu, iz'aroo wirci, wircoo hanse ka futu hala nongu kanj ra hundoo hun. ¹⁸ Woyoo nee Ilyasu se: «Irkoy bora, macin no ay n'a hasara ma ne? Ni nka kaa ay do k'ay hongandi ay layboo, k'ay iz'aroo wii wala?» ¹⁹ Ilyasu nee a se: «Ay noo ni iz'aroo.» Ilyasu na zankaa zaa nga gandoo ra k'a ka žigi ka koy soorohugoo ra kanj ti nga dogoo, a n'a kanandi nga daaroo boŋ. ²⁰ A kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Abadantaa, ay Koyoo, n'ga yadda ka woyoo woo kanj kurjoo buu dor ka nanj nga iz'aroo ma buu, ka kar nga k'ay zumandi nga do?»

²¹ Woo banda ga, Ilyasu na nga boŋ daaru zankaa ga hala cee hinza, ka kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Abadantaa, ay Koyoo, ay ga ni ŋaaray, ma nanj zankaa woo hundoo ma yee kate a ra!» ²² Abadantaa na hanajer Ilyasu se, zankaa hundoo yee kate a ra, a huna. ²³ Ilyasu na zankaa zaa ka zunbu ka hun soorohugoo boŋ k'a noo nanjoo se ganda hugoo ra. Ilyasu nee: «Ni iz'aroo ne, a huna.» ²⁴ Woyoo nee Ilyasu se: «Sohō ay bay kanj Irkoy boro ti ni, šennoo kanj Abadantaa g'a danj ni mijoo ra, m'a har ti cimi.»

18

Ilyasu koy Akab do

¹ Waati kuku banda ga, kogaa jiiri hinzantoo ra, Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: «Koy Akab do, ay ga ncirni kanjandi laboo ga.» ² Ilyasu koy Akab do. Woo gar heraa laala Samari laamaa ra. ³ Akab na Abdiyas kanj ga huga nda kokoyoo hugoo cee. Abadantaa hunburaa ga hanse ka bara Abdiyas ra, ⁴ waatoo kanj Žezabel na Abadantaa annabey halaci, Abdiyas na annabi zangu (100) zaa k'i tugu boro woyguu (50) woyguu (50) tondi guusu ra, ka cindi k'i noo ŋaayan nda hari. ⁵ Akab nee Abdiyas se: «Koy gandaa yaara, ma koy hari dogey kul ra, nda goorey kul ra, a ga hin ka tee subu ma duwandi i ra, ir m'a noo ir baryey nda ir lanbaanawey se hala ir masi kaa ka tilasu ka wiya i ra.» ⁶ I na gandaa zamna ngi game k'a yaara. Akab koy fondo foo ra, Abdiyas koy fondo tana ra.

⁷ Abdiyas goo fondaa ra, a kubay nda Ilyasu. Waatoo kanj Abdiyas dii a, a na Ilyasu bay, a na nga ndumoo sinji laboo ra k'a foo ka nee: «Ni no ay koyoo Ilyasu wala?» ⁸ Ilyasu nee a se: «Agay no. Koy nee ni koyoo Akab se kanj ay goo ne.» ⁹ Abdiyas nee: «Macin ti zunuboo kanj ay n'a tee kanj se n'ga agay, ni tamoo danj Akab kaboo ra a m'ay wii?» ¹⁰ Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maajoo, ganda sii no, laama mo sii no kanj ra ay koyoo mana boro sanba ka koy ni ceeci. Nda borey willi kate ka nee kanj n'sii no, a ga nee nongoo borey wala gandaa borey se kanj i ma žee, nda cimi no kanj i mana dii ni. ¹¹ Nga no sohō n'ga nee kanj ya koy nee ay koyoo se: «Ilyasu goo ne.» ¹² Nda ay koy a

har Akab se, ka gar a mana duu ni, zama nda ay hun ni do sohō da, Abadantaa Hundoo ga koy nda ni nongu kanj ay s'a bay ra, woo ga, a g'ay wii. Ka gar Abadantaa hunburaa goo ay binoo ra za ay zankataraa ga. ¹³ Waatoo kanj Žezabel ga Abadantaa annabey wii, hayaa kanj ay n'a tee mana maar'a wala, ay koyoo? Ya nka annabi zangu (100) zaa Abadantaa annabey ra ka koy i tugu boro woyguu (50) woyguu (50) tondi guusu ra, ka cindi k'i noo ŋaayan nda hari. ¹⁴ Nga no, sohō ni, n'ga nee kanj ay koy nee ay koyoo se kanj Ilyasu goo ne. A ga kaa k'ay wii.» ¹⁵ Ilyasu nee: «Ay ga žee nda Abadantaa, Adunjakoyoo kanj ga huna maapoo, nga kanj goyoo ra ay goo, kanj hō ay ga koy Akab do.»

¹⁶ Abdiyaa koy Akab kubay k'a noo Ilyasu alhabar. Woo ga, Akab koy Ilyasu kubay. ¹⁷ Za kanj Akab dii Ilyasu, Akab nee a se: «Ni no ka kate Izirayel ga bone!» ¹⁸ Ilyasu nee: «Man'ti agay no ma kate Izirayel ga bone. Ni nda ni baaba hugoo no ma kate Izirayel ga bone, zama war na Abadantaa yaamarey nanj ka koy Balyanj gana. ¹⁹ Sohō, danj Izirayel kul ma kaa ka marga ay jere Karmel tondi hondoo here nda annabi zangu taaci nda woyguwaa (450) kanj ga Bal gana, nda annabi zangu taacaa (400) kanj ga Ašera tooru woyoo gana ka ŋaa Žezabel bande.»

Ilyasu nda Bal annabey Karmel tondi hondoo ga

²⁰ Akab donto Izirayel borey kul do ka Bal annabey marga Karmel tondi hondoo here. ²¹ Ilyasu man jamaa ka nee: «Hala waati foo no war ga fondo hinka ganayan nanj? Nda Abadantaa ti Irkoy, wa hanga a bande, nda Bal no, wa hanga a bande.» Jamaa man'a zaabi nda baffoo.

²² Ilyasu nee jamaa se: «Agay hinne ka cindi Abadantaa annabey ra, ka gar Bal annabey man'ti kala boro zangu taaci nda woyguu (450). ²³ Aywa, wa kate ya ne haw yaaru hinka. Bal annabey ma haw yaaru foo suuba i ra k'a fooru k'a fur tuurey boŋ, amma i masi nuune danj a ra. Agay mo ga haw yaaru faa zaa k'a fooru k'a fur tuurey boŋ bila nda ya nuune danj a ra. ²⁴ Woo banda ga, war ma war koyoo maapoo cee k'a ŋaaray, agay mo ga Abadantaa maapoo cee k'a ŋaaray. Koyoo kanj zaaboo ti nuune, nga ti Irkoy.» Jamaa kul na Ilyasu zaabi ka nee: «Ir yadda ni šennoo.» ²⁵ Ilyasu nee Bal annabey se: «Wa haw yaaru foo suuba, war ma jin k'a hanse, zama war ga boobo, woo banda ga, war ma war koyoo cee, amma war masi nuune danj a ra.»

²⁶ I na haw yaaroo zaa kanj i n'a noo i se, i n'a hanse k'a fur tuurey boŋ. I kaati ka Bal maapoo cee za subbaahi hala zaarikayaa ra ka nee: «Bal, ir zaabi.» Amma šenni sii no, zaabi sii no. I ga sar ka gan sargari tonadogoo kanj i n'a tee jere. ²⁷ Zaaroo gamoo ra, Ilyasu n'i ŋoŋo, a nee: «Wa hanse ka kaati, zama koy no, a goo ma miile, wala a goo salangaa ra, wala a goo naarumay ra, wala a ga hin ka tee a goo ma jirbi, a ga tun.» ²⁸ I na kaati beeri tee, i sintin ka ngi boŋ hay nda ngi takubawey nda ngi yaajey ka sawa nda ngi alaadaa takaa hala nongu kanj ra kuri hun i ga. ²⁹ Waatoo kanj zaarikayaa bisa, i tee hollay-ize ka koy hala aluulaa taasu sargaroo kaayanoo ga. Šenni sii no, zaabi sii no, dukku-durum.

³⁰ Waatoo woo, Ilyasu nee jamaa kul se: «Wa man kate ay do ne.» Jamaa kul man a. Abadantaa sargari tonadogoo kanj kayri, a n'a hanse. ³¹ Ilyasu na tondi woy cindi hinka (12) zaa ka sawa nda Yakuba izey alkabiila hinnaa, Yakuba woo da se Abadantaa na šenni har ka nee: «Ni maapoo ga tee Izirayel.»* ³² A na tondey ka sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga. A na guusu kaa sargari tonadogoo kuubi-ka-beraa ra, guusoo ga hin ka hari liitar waranza (30) cine zaa. ³³ A na tuurey hanse, a na haw yaaroo fooru k'a danj tuurey boŋ. ³⁴ Woo banda ga, a nee: «Wa koy hoobu taaci too hari, war m'i doori sargari kukurantaa nda tuurey boŋ.» A nee koyne: «Wa yee ka doori a boŋ, a ma tee cee hinka.» I n'a tee cee hinka. A yee koyne ka nee: «Wa yee ka doori a boŋ, a ma tee cee hinza.» I n'a tee cee hinza. ³⁵ Sargari tonadogoo kul tee hari, guusoo mo too nda hari.

³⁶ Taasu sargaroo kaayanoo waati, Ilyasu man kate, a nee: «Abadantaa, Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Izirayel Koyoo, hō bayrandi kanj ni ti Irkoy Izirayel ra, kanj agay ti ni tamoo, kanj hayey wey mo kul ay man'i tee nda kala ni yaamaroo. ³⁷ Ay zaabi, Abadantaa, ay zaabi hala jamaa woo ma bay kanj ni, Abadantaa ti Irkoy, ni no ma ngi biney yeeti kate ni ga.» ³⁸ Woo ga, Abadantaa nuunaa zunbu ka sargari kukurantaa, nda tuurey, nda tondey, nda nongoo din laboo ton. Haroo kanj goo guusoo ra, nuunaa n'a kogandi. ³⁹ Waatoo kanj jamaa kul dii woo, i sujudu ka ngi ndumey sinji laboo ra ka nee: «Abadantaa ti Irkoy, Abadantaa ti Irkoy!» ⁴⁰ Ilyasu nee i se: «Wa Bal annabey dii,

* 18:31 18.31 Sintinoo 32.9; 35.10.

ba affoo masi hun i ra.» I n'i dii. Ilyasu n'i ka zunbu ka koy Kişon gooroo ra ka jindey kaa.

Kogaa ben Izirayel gandaa ra

⁴¹ Ilyasu nee Akab se: «Koy ŋaa ka haŋ, zama jinjinoo woo kaŋ n'ga maar'a, hirri no.»
⁴² Akab koy ŋaa ka haŋ. Amma Ilyasu žigi Karmel tondi hondoo boŋoo boŋ, a gunguma ganda ka nga ndumoo daŋ nga cee gamey ra. ⁴³ A nee nga tamoo se: «Ay g'a wiri ni ga, žigi ka teekoo here guna.» Tamoo žigi k'a guna. A nee Ilyasu se: «Haya sii no.» Cee iyee Ilyasu ga nee a se kaŋ a ma koy guna. ⁴⁴ Cee iyyantoo, tamoo nee: «Duula kaccu foo kaŋ ga too boro kabe gundoo goo ma tun teekoo boŋ.» Ilyasu nee: «Koy nee Akab se kaŋ a ma nga bari torkaa soolu ka koy nga do, nciŋoo masi koy a ganji a ma koy.»

⁴⁵ Waati kayna banda ga, beenaa kul bibi nda duula. Hewoo tun, nciŋni beeri kaŋ. Akab žigi nga torkaa ga ka koy Žizireyel. ⁴⁶ Abadantaa na albarka daŋ Ilyasu ra kaŋ na gamahaw ka nga centoo šiita ka huru Akab jine ka koy too hala Žizireyel.

19

Ilyasu binoo hun

¹ Hayey kul kaŋ Ilyasu n'i tee, nda takaa kaŋ nda a na Bal annabey wii, Akab n'i kul deede Žezabel se. ² Žezabel na dontokaw sanba Ilyasu do ka nee: «Koyey ma goy goy ay ga nda subaa dimmaa woo ga, ay mana hayaa tee ma ne kaŋ n'n'a tee annabey affoo kul se.» ³ Ilyasu hunbur, a zuru ka nga hundoo hallasi. A koy too Ber-Seba kaŋ goo Žuda gandaa ra, a na nga tamoo naŋ no din. ⁴ Nga hunday na saajoo fondaa zaa, a na zaari foo tee a ga dira hala a too saabay foo jere kaŋ goo jere ga, a goro a cire. A nee nga binoo ra nga mma baa nga ma buu, a nee: «A wasa, sohō Abadantaa, ay hundoo dii, zama ya na bisa ay baabey.» ⁵ Woo banda ga, a kani saabaa cire, a jirbi. Dogoo din da almalyka too a do k'a taaru, a nee a se: «Tun ka ŋaa.» ⁶ A tun, a ga dii takula kaŋ tonandi tondi ga nda zollo hari goo nga jeroo ga. A ŋaa, a haŋ, woo banda, a yee ka kani. ⁷ Abadantaa almalykaa yee koyne ka kaa a do cee hinkantoo k'a taaru ka nee a se: «Tun, ma ŋaa, zama fondaa ga kuu ma ne.» ⁸ A tun, a ŋaa, a haŋ. Gaaboo kaŋ a duu a ŋaahayaa woo banda ga, a tun ka dira zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40) ka koy too hala Irkoy tondi hondoo do kaŋ ti Horeb.

Irkoy na Ilyasu binoo daŋ

⁹ Kaŋ Ilyasu too no din, a huru tondi guusu ra ka cijinoo tee. Abadantaa na šenni har a se ka nee: «Macin no n'ga tee ne ra, Ilyasu?» ¹⁰ A nee: «Ay hanse ka gurgay Abadantaa, Aduŋnakoyoo se. Amaanaa kaŋ n'n'a daŋ ni nda Izirayel borey game, i n'a hasara, i na ni sargari tonadogey kayri, i na ni annabey wii nda takuba. Agay hinne ka cindi, sohō i ga baa ngi m'ay wii.» ¹¹ Abadantaa nee: «Fatta ka kay tondi hondoo boŋ agay, Abadantaa jine.» Abadantaa kaa ka bisa. Hew beeri gaabikoyni tun ka tondi hondoy waaru, ka tondey kayri-kayri Abadantaa jine. Amma Abadantaa sii hewoo ra. Hewoo banda ga, laboo jijiri, amma Abadantaa sii labu jijiroo ra. ¹² Labu jijiroo banda ga, nuune tee, amma Abadantaa sii nuunaa ra. Nuunaa banda ga, jinde baana fatta. ¹³ Kaŋ Ilyasu maa jindoo woo, Ilyasu na nga burmusoo ka nga ndumoo daabu, ka fatta ka kay tondi guusoo mijoo ga. Jinde foo ne ka fatta ka nee a se: «Macin no n'ga tee ne ra, Ilyasu?» ¹⁴ Ilyasu nee: «Ay hanse ka gurgay Abadantaa, Aduŋnakoyoo se. Amaanaa kaŋ n'n'a daŋ ni nda Izirayel borey game, i n'a hasara, i na ni sargari tonadogey kayri, i na ni annabey wii nda takuba. Agay hinne ka cindi, sohō i ga baa ngi m'ay wii.»

¹⁵ Abadantaa nee Ilyasu se: «Fondaa kaŋ n'n'a zaa ka kaa ne, willi a bande ka koy saajoo ra ka koy hala Damas. Nda n'too no din, ma Hazayel yon k'a tee Siiri gandaa kokoyoo. ¹⁶ Woo banda ga, ma koy Nimši iz'aroo Žehu mo yon k'a tee Izirayel kokoyoo. Ma Šafat iz'aroo Alyasu mo yon kaŋ si hun kala Abel-Mehola k'a tee annabi ni dogoo ra. ¹⁷ Boro kaŋ zuru ka hun Hazayel takubaa cire, Žehu g'a wii, boro kaŋ zuru ka hun Žehu takubaa cire, Alyasu g'a wii. ¹⁸ Amma ay ga boro zenber iyee (7.000) hallasi Izirayel ra kaŋ mana bay ka kanje sonbu Bal se, de mo mipey mana bay k'a summu.»

Ilyasu na Alyasu daŋ nga dogoo ra

¹⁹ Ilyasu hun no din ka koy Šafat iz'aroo Alyasu do. A gar Alyasu mma beeri, haw hinka-hinka hala cee woy cindi hinka (12) nda a ga beeri, iwoy cindi hinkantoo (12to) bara a kone. Kaŋ a bisa Alyasu jere, a na nga burmusoo warra a boŋ. ²⁰ Alyasu na nga hawey naŋ, a zuru ka hanga Ilyasu bande, a nee: «Ay g'a wiri ni ga, ma naŋ ya koy ay baaba nda ay ŋaa hoybaani jina ya hanga ni.» Ilyasu nee a se: «Koy, ma willi

kate. Hayaa kanj ay n'a tee ma ne maaganda se n'ga willi kate.» ²¹ Alyasu hun Ilyasu do ka koy, a na haw hinkaa wii k'i tee sargari. Beeri bundey kanj goo hawey ga nda a na hawey ton k'i noo borey se i m'i nja. Woo banda ga, a tun ka hanga Ilyasu bande ka alhaadimay a se.

20

Siiri gandaa kokoyoo na Samari dii

¹ Siiri gandaa kokoyoo Ben-Hadad na nga wongu-izey kul margaa. Kokoy waranza cindi hinka (32) tonton a ga nda bariyan nda bari torkayan. A žigi ka koy Samari koyraa wanga k'a danj game k'a tangam. ² A na dontokawyan sanba koyraa ra, Izirayel kokoyoo Akab do, ³ a nee kanj i ma koy nee a se kanj nga, Ben-Hadad nee: «Ni nzorfu kaaraa nda ni wuragoo kul ti agay wane, ni wandey nda ni izey kul ihenney ti agay wane.» ⁴ Izirayel kokoyoo n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, kokoyoo, woo kanj n'n'a har ti cimi, agay nda ay kabehayaa kul ti ni wane.» ⁵ Dontokey willi kate koyne, i nee kanj Ben-Hadad nee: «Ay na dontokawyan sanba ni do ka nee ma ne kanj ma ni nzorfoo, nda ni wuragoo, nda ni wandey, nda ni iz'arey noo ya ne. ⁶ Šikka sii, suba dimmaa woo cine ga ay g'ay tamey sanba ni do, i ga koy ni hugoo nongey kul guna, nda ni tamey hugey, haya kul kanj ni do, a goo nda alfayda, i ga koy nda a kul.»

⁷ Izirayel kokoyoo na gandaa boro beerey kul cee ka nee i se: «Ay g'a wiri war ga, war ma dii takaa kanj nda aroo woo ga ifutu ceeci ir se, zama a nka dontokaw sanba ka nee kanj ya nga noo ay wandey, nda ay izey, nda agay nzorfoo, nda ay wuragoo, ya na wanji a se.» ⁸ Boro beerey kul nda jamaa kul nee a se: «Masi hanjajer a se, masi yadda šennoo woo se.» ⁹ Akab nee Ben-Hadad dontokey se: «Wa koy nee ay koyoo, kokoyoo se kanj woo kanj a na dontokey sanba k'a har cee jinaa, ay yadda a ga, amma woo kanj nga ne k'a har sohō da, ay si hin k'a tee.» Dontokey koy šennoo har Ben-Hadad se.

¹⁰ Ben-Hadad yee koyne ka alhabar sanba Akab do ka nee a se: «Koyey ma goy goy ay ga nda ay mana Samari koyraa kayri-kayri hala nongu kanj ra wongu-izey kanj goo ay bande, laboo kayriroo hamnoo, i kul si hin ka ngi kabey too a ra.» ¹¹ Amma Izirayel kokoyoo na Ben-Hadad zaabi, a nee: «Wa koy nee Ben-Hadad se: «Boro kanj ga nga gamoo haw wongu se si hima ka bolsay sanda boro kanj kaa ka hun wongu ra.» ¹² Waatoo kanj šennoo too Ben-Hadad do, a gar nga nda kokoy tanayanj goo ma harifutu hanj hukumey ra. A nee nga tamey se: «Wa soolu!» I koy jine tee Samari koyraa se k'a tangam.

Kokoyoo Akab duu hinay Siiri kokoyoo ga

¹³ Waatoo woo ra, annabi foo man Izirayel kokoyoo Akab ka nee a se: «Abadantaa nee: «N'ga dii jama beeroo woo kul, guna, ay g'i danj ni kaboo ra hō. Nda woo tee, n'ga bay kanj agay ti Abadantaa.» ¹⁴ Akab nee: «May no a g'a tee sibil k'i danj ay kaboo ra?» Annaboo nee: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «Sibiloo man'ti kala gandaa bonkoyney arusooga goykey.» ¹⁵ Akab nee: «May ma jin ka wongoo sintin?» Annaboo nee: «Ni.»

¹⁵ Akab na gandaa bonkoyney arusooga goykey kul kabu, i tee zangu hinka nda waranza cindi hinka (232). Nga banda ga, a na Izirayel borey jamaa wongu-izey kul kabu, i tee boro zenber iyee (7.000). ¹⁶ I fatta ka koy wongu zaarikayaa ra. Woo gar Ben-Hadad nda kokoy tana waranza cindi hinkaa (32) kanj g'a faaba goo hukumey ra i ga harifutu hanj ka suu. ¹⁷ Gandaa bonkoyney arusooga goykey ti boro jinawey kanj fatta. Ben-Hadad na boroyan sanba ka koy dii macin bara no. I willi kate ka nee a se: «Boroyan ka hun Samari koyraa ra ka kaa.» ¹⁸ Ben-Hadad nee: «Nda alaafiya se i fatta, w'i dii kate i ga huna, nda wongu se i fatta, w'i dii kate i ga huna.» ¹⁹ Gandaa bonkoyney arusooga goykey fatta koyraa ra, Izirayel wongu-izey jamaa hanga ey. ²⁰ Ngi affoo kul na Siiri borey aru foo kar. Kanj woo tee, Siiri borey zuru. Izirayel borey n'i gaaray. Siiri kokoyoo Ben-Hadad kaaru bari bonj, a zuru ka hun i ra, nga nda bari kaarukaw fooyan. ²¹ Izirayel kokoyoo na Siiri borey wongu, a na ngi baryey wii ka bari torkawey kar, ka hasaraw beeri tee i se. ²² Annaboo yee koyne ka kaa kokoyoo do ka nee a se: «Albarka danj ni bonj ra, ma gaabandi, ma dii woo kanj n'ga hima k'a tee, zama yeeši dimmaa woo cine ga, Siiri kokoyoo ga yee ka kaa ka ni tangam.»

Akab yee ka hin

²³ Siiri kokoyoo goykaw beerey nee a se: «Izirayel borey Koyoo man'ti kala tondi hondey Koyoo. Woo se i hin ir. Ir ma koy i tangam gangani ra, šikka sii a ra kanj ir ga hin ey. ²⁴ Hayaa kanj n'ga hima k'a tee man'ti kala ma kokoy waranza cindi hinkaa (32) kul kaa ngi fuulaa ra, ma goforneryan danj dogey ra. ²⁵ Ni wongu-izey kanj halaci, n'ga hima ka ngi hinnaa wongu-ize soolu. Bari hinnaa kanj buu, ma nga cinaa ceeci, bari

torkawey kanj hasara, ma ngi cinaa ceeci. Nga banda ga, ir ga koy Izirayel borey tangam ganganoo ra. Nda woo teendi, šikka sii a ra kanj ir ga hin ey.» Kokoyoo yadda i se, woo kanj i n'a har, a n'a tee.

²⁶ Jiiri taagaa ra, waati follokaa ra, Ben-Hadad yee koyne ka Siiri borey kabu. Woo banda ga, a žigi ka koy Afek koyraa ra ka Izirayel wongu. ²⁷ Izirayel borey mo kabandi, i n'i noo haya kanj nda i ga huna. Woo banda ga, i koy Siiri borey kubay. Izirayel borey na ngi kaloo sinji i tenje. Izirayel ga tee i jine sanda hancin kur-ize kaccu hinka, ka gar Siiri borey na gandaa too. ²⁸ Irkoy boraa* man Izirayel kokoyoo ka nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «Siiri borey ga nee kanj Abadantaa man'ti kala tondi hondey Koyoo, a man'ti ganganoo Koyoo, woo maaganda se ay ga wongu-izey jama beeroo woo kul kanjandi ni kaboo ra. Nda woo tee, war ga bay kanj agay ti Abadantaa.» » ²⁹ Wongu-ize jama hinkaa koy goro ka cere tenje jirbi iyye. Jirbi iyyantoo hane i na wongoo sintin. Izirayel borey na Siiri borey wongu-ize kanj goo cee ga boro zenber zangu (100.000) wii zaari folloku. ³⁰ Cindey zuru ka koy Afek koyraa ra. Amma cetaa kanj ga Afek koyraa kuubi kanj aru zenber waranka cindi iyye (27.000) bonj i ra k'i wii. Ben-Hadad zuru, a too koyraa ra, a koy tugu hugu-izoo ra kanj goo hala kunehere.

Akab na Siiri kokoyoo hundoo nanj a ra

³¹ Nga tamey nee a se: «Ir maa kanj Izirayel hugoo kokoyev man'ti kala boro hennayan. Nanj ir m'ir bonj yeeti ganda ka saaku kasayanj danj ir ga, ir ma karfu didiji ir bonjey ga ka fatta ka koy šelanj Izirayel kokoyoo se. A ga hin ka tee a ma ni hundoo nanj ni ra.» ³² I na saaku kasayanj danj ngi ga, i na karfu haw ngi bonjey ga ka koy Izirayel kokoyoo do ka nee a se: «Ni tamoo Ben-Hadad nee kanj ma suuri ka nga hundoo nanj nga ra.» Akab nee: «A ga huna wala? Ag'armaa no.»

³³ Borey din, šennoo tee i se silbay henna, woo kanj Akab n'a har, i cahā ka naanay a. I nee: «Cimi no, Ben-Hadad man'ti kala ni armaa.» Akab nee: «Wa koy kate a.» Ben-Hadad hun nga tugudogoo ra ka koy Akab do. Akab n'a žigandi nga bari torkaa bonj. ³⁴ Ben-Hadad nee Akab se: «Koyrawey kanj ay baaba n'i taa ni baaba kone, ay g'i yeeti ma ne. N'ga hin ka maamaladooyanj tee Damas koyraa ra sanda takaa kanj nda ni baaba n'a tee Samari koyraa ra.» Izirayel kokoyoo nee: «Agay, amaana zaa ya ne jina ya ni nanj ma koy.» Akab na amaana danj a ga k'a nanj a ma koy.

Irkoy mana yadda Akab ga

³⁵ Han foo boro foo kanj goo annabey ra nee nga cine annabi tana foo se: «Abadantaa nee kanj m'ay kar.» Amma ceroo mana yadda k'a kar. ³⁶ Woo banda ga, annabi jinaa nee nga cinaa se: «Mana hanjajer Abadantaa šennoo se, woo maaganda se nda ni hun ay do ka koy, ganjihayla ga ni kubay ka ni kar ka ni wii.» A hun a do ka koy, kul ganjihayla foo n'a kubay k'a wii.

³⁷ Annaboo yee koyne ka aru foo kubay, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga m'ay kar.» Aroo woo n'a kar hala a maray. ³⁸ Annaboo na zaara didiji nga moŋey ga ka nga bonj bere ka koy kay fondaa ga, ka kokoyoo bisaroo batu. ³⁹ Waatoo kanj kokoyoo kaa ka bisa, annaboo na nga jindoo jer k'a cee ka nee a se: «Agay, ni tamoo nka fatta ka koy wongoo ra kanj aru foo hun wongu-izey ra ka kate ay do aru foo ka nee ya ne: «Aroo woo lakkal, nda ni nanj a zuru, n'ga wiiyandi dogoo ra, wala ma nzorfu kaaray tamma zenber hinza (3.000) bana.» ⁴⁰ Amma kanj ay ga almuraadey ra nongoo woo ra nda nongoo woo here, aroo dere.» Izirayel kokoyoo nee a se: «Ni hunday na ni ciitoo dunbu ka ben.» ⁴¹ Dogoo din da, annaboo na zaaraa kaa nga moŋey ga. Kokoyoo n'a bay kanj annabey affoo no. ⁴² A nee kokoyoo se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «Hayaa kanj se boraa kanj ay danj a ma wiiyandi, n'n'a nanj a ma koy, woo se ni hundoo ga huru nga hundoo dogoo ra, ni borey hundey ga huru nga borey hundey dogoo ra.» » ⁴³ Izirayel kokoyoo willi ka koy nda gaabuunay nda binemarayyan nga hugoo do Samari.

21

Nabot wiiyanoo

¹ Hayey din kanj tee banda ga, woo kanj tee ne. Aru foo goo no kanj ti Žizireyel boro, maŋoo ti Nabot. A goo nda alaneb faari foo Žizireyel. Faaroo sii kala Samari* kokoyoo Akab kokoy hugoo jere. ² Han foo Akab nee Nabot se: «Ay noo ni alaneb faaroo y'a tee saddinja, zama a goo ay hugoo jere. Ay ga alaneb faari tana kanj baa ni wanoo noo ma

* 20:28 20:28 Irkoy boraa da se i ga nee annabi sorro 13to ra.

* 21:1 21:1 Samari koyraa ti Izirayel laamaa koyra beeroo.

ne dogoo ra, wala mo nda n'baa ay ga nga hayoo bana ma ne.»³ Amma Nabot nee Akab se: «Yala Abadantaa m'ay waa ya tuboo noo ma ne kanj ay baabey n'a nanj ya ne.»[†]

⁴ Akab koy nga do nda gaabuunay nda binemarayyan Žizireyel boraa Nabot ŝennoo maaganda, zama Nabot nka nee: «Tuboo kanj ay baabey n'a nanj ya ne, ay s'a noo ma ne.» Akab koy kani nga daaroo ga ka nga jinoo tenjandi cetaa, ka wanji ka ŋaa. ⁵ Nga wandoo Žezabel kaa jeroo ga ka nee a se: «Macin se n'ga gaabuunay hala nongu kanj ra ma wanji ŋaayan?» ⁶ A na nga wandoo zaabi ka nee: «Ya nka ŝelanj Žizireyel boraa Nabot se kanj a ma nga alaneb faaroo neere ya ne wala nda a baa ya alaneb faari tana yeeti a se dogoo ra. A nee kanj nga si nga alaneb faaroo noo ya ne.» ⁷ Woo ga, nga wandoo Žezabel nee a se: «Adiŝi man'ti ni bara Izirayel kokoytaraa ra? Tun ka ŋaa, ni binoo ma kan. Ay ga Žizireyel boraa Nabot faaroo noo ma ne.»

⁸ Žezabel na batagayanj hantum Akab maapoo ga ka Akab tammaasaa danj i ga. Koyraa kanj ra Nabot goo nda goray, a na batagawey sanba boro beerey nda jineborey se. ⁹ A nee batagawey din ra: «War ma zaari kayandi kanj ra boraa kul ga meehaw. War ma Nabot gorandi jamaa kul jine. ¹⁰ Woo banda ga, war ma boro hinka attabiya futukoyini gorandi a jine, i ga seedetaray tee a ga ka nee: «Ni, n'na Irkoy wow, n'na kokoyoo mo wow.» Woo ga, war ma koy nda a koyraa dumaa ga k'a warra nda tondi k'a wii.»

¹¹ Nabot koyraa borey, nda boro beerey, nda jineborey kanj ga huna koyraa ra goy nda takaa kanj nda Žezabel n'a har. Ŝennoo kanj a n'a har batagawey ra, i n'a tee nda takaa din da. ¹² I na zaari kayandi ka meehaw, i na Nabot gorandi jamaa jine. ¹³ Aru attabiya futukoyini hinkaa kaa ka goro ka Nabot tenje, i na taari seedetaray tee Nabot ga jamaa jine ka nee: «Nabot na Irkoy wow, a na kokoyoo wow.» Woo ga, i n'a ka koy koyraa dumaa ga, i n'a warra nda tondi, a buu.

¹⁴ I sanba ka alhabar danj Žezabel ra ka nee: «I na Nabot warra nda tondi, a buu.» ¹⁵ Waatoo kanj Žezabel maa kanj i na Nabot warra nda tondi, a buu, a nee Akab se: «Tun ka koy ka Žizireyel boraa Nabot alaneb faaroo zaa, woo kanj a wanji k'a neere ma ne, zama Nabot sii hundi ra, a buu.» ¹⁶ Waatoo kanj Akab maa kanj Nabot buu, a tun ka koy Žizireyel boraa Nabot alaneb faaroo ra k'a tee nga wane.

Irkoy na Akab nda Žezabel zukandi

¹⁷ Woo kanj tee banda ga, Abadantaa na ŝenni har Tiŝib boraa Ilyasu se ka nee: ¹⁸ «Tun ka koy Izirayel kokoyoo Akab do kanj goo Samari. A goo Nabot alaneb faaroo ra, a nka koy faaroo tee nga wane. ¹⁹ Ma nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har, a nee: “N'na boro wii jina, ni yadda ka nga kabe almaanoo mo taa!” Ma nee a se koyne: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har, a nee: “Nongoo kanj ra hanŝey na Nabot kuroo logu, no din hunday ra i ga ni mo kuroo logu.”» »

²⁰ Akab nee Ilyasu se: «Ni duu agay, agay iberoo.» Ilyasu nee a se: «Ay duu ni, zama ni ka ni boŋ danj haya ra ka goy futu tee Abadantaa jine. ²¹ Woo se ay ga kate ni ga bone, ay ga ni tuusu pat. Aru kul kanj ti Akab boro, a ma tee tam wala borcin, ay g'i kul kaa Izirayel ra. ²² Ay ga ni hugoo tee sanda Nebat iz'aroo Žeroboham hugoo cine, nda sanda Ahiya iz'aroo Bayeŝa hugoo cine, zama n'n'ay futandi ka Izirayel borey kanjandi zunubu ra. ²³ Haya kanj ti Žezabel mo, Abadantaa ŝelanj a ga ka nee: «Hanŝey ga Žezabel ŋaa Žizireyel koyraa cetaa cire.» ²⁴ Akab boro kanj buu koyraa ra, hanŝey g'a ŋaa, woo kanj buu hawsaa ra, cirawey g'a ŋaa.»

²⁵ Boro kul mana goy futu tee Abadantaa jine ka nga boŋ danj haya ka too Akab. Nga wandoo Žezabel k'a tusa. ²⁶ Haya harramante no a na tee ka toorey gana sanda Amor borey takaa kanj Abadantaa n'i gaaray Izirayel borey jine.

Akab na nga boŋ yeeti ganda Abadantaa jine

²⁷ Waatoo kanj Akab maa ŝenney wey, a na nga darbawey kottu. A na saaku kasayanj danj nga jindoo ra ka meehaw. A ga kani nda saaku kasaa, a ga mossoyaada ka dira. ²⁸ Abadantaa na ŝenni har Tiŝib boraa Ilyasu se ka nee: ²⁹ «N'dii takaa kanj nda Akab na nga boŋ yeeti ganda ay jine? Zama de a na nga boŋ yeeti ganda ay jine, ay si bonaa nga hugoo se tee nga hunaroo ra. Ay g'a tee nga iz'aroo waatoo ra.»

22

Akab ga baa nga ma Ramot koyraa dii (Taaŝikey 2to 18.1-3)

[†] 21:3 21.3 Sargarey 25.23.

¹ Jiiri hinza tee kanj wongu mana huru Siiri borey nda Izirayel borey game. ² Amma jiiri hinzantoo ga, Žuda kokoyoo Žozafat doo ka koy Izirayel kokoyoo do kanj ti Akab. ³ Woo gar Izirayel kokoyoo nee nga goykey se: «War ga bay kanj Ramot koyraa kanj goo Galad gandaa ra man'ti kala ir wane wala? Woo kul, ir si haya kul tee k'a taa Siiri kokoyoo kone.» ⁴ Akab nee Žozafat se: «N'ga hanga ay bande ka koy Ramot wongu Galad ra wala?» Žozafat nee Izirayel kokoyoo se: «Agay nda ni man'ti kala sanda affoo, ay borey nda ni borey ti sanda affoo, ay baryey nda ni baryey ti sanda affoo.»

*Miše nda Izirayel annabey cindey mana kay haya foo ga
(Taarikey 2to 18.4–27)*

⁵ Žozafat nee Izirayel kokoyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ma Abadantaa hoyraa wiri jina.» ⁶ Izirayel kokoyoo na annabey marga, i ga too boro zangu taaci (400) cine. A n'i hãa ka nee: «Ya koy Ramot kanj goo Galad gandaa ra wongu wala ya si koy?» Annabey nee: «Žigi ka koy, Abadantaa ga koyraa dan ni kanj ti kokoyoo kaboo ra.» ⁷ Amma Žozafat nee: «Abadantaa annabi kul sii no koyne kanj ga Abadantaa ibaayoo ceeci ir se?» ⁸ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Aru folloku ka cindi kanj ga hin ka Abadantaa ibaayoo ceeci ir se, amma agay, ay ga konna a, zama a si haya henna kul har ay ga, ifutu de no a g'a har. Yimla iz'aroo Miše no.» Žozafat nee: «Kokoyoo, masi woo har.» ⁹ Izirayel kokoyoo na hinoo goykaw foo cee ka nee a se: «Cahã ka Yimla iz'aroo Miše ceeci kate.»

¹⁰ Woo gar Izirayel kokoyoo nda Žuda kokoyoo Žozafat, affoo kul goo ma goro nga kokoy gorodogoo ra, kokoy darbawey goo jindey ra, i goo farroo kanj goo Samari koyraa mijoo ga. Annabey kul ga annabitaray tee jiney ra. ¹¹ Kenana iz'aroo Sedesiyas na guuru hilliyar tee, a nee: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: «N'ga Siiri borey tuti nda hilley hala i ma halaci ka ben.» » ¹² Annabey jerey kul na šenni follokaa har ka nee: «Koy Ramot, Galad gandaa ra, n'ga hin ey Abadantaa g'a dan kokoyoo kaboo ra.»

¹³ Dontokaa kanj koy Miše cee, nee Miše se: «Aywa, annabey kul yadda ka tee mee foo ka ihenna har kokoyoo se. Ay g'a wiri ni ga, ma nanj ni šennoo nda ngi wanoo ma tee affoo, ma ihenna har.» ¹⁴ Amma Miše nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, woo kanj Abadantaa g'a har, nga hinne no ay g'a har.»

¹⁵ Waatoo kanj Miše too kokoyoo do, kokoyoo nee a se: «Miše, ir ma koy Ramot koyraa kanj goo Galad gandaa ra wongu wala ir masi koy?» Miše nee: «Koy, n'ga zaame, Abadantaa g'a dan ni kanj ti kokoyoo kaboo ra.» ¹⁶ Amma kokoyoo nee a se: «Cee marje no ay ga ni žeendi Abadantaa maapoo ga kanj ma cimoo hinne har ya ne?» ¹⁷ Woo ga, Miše nee:

«Ay dii Izirayel borey kul ga say-say tondi hondey bonj
ma nee alman kur kanj sii nda kurkaw.

Woo se Abadantaa nee:

«Borey wey sii nda jineboro,
boro foo kul ma koy nda baani nga hugoo do.» »

¹⁸ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Ya na nee ma ne kanj a si haya henna kul har ay ga, ifutu de no a g'a har.»* ¹⁹ Miše yee ka nee: «Aywa, hanjajer Abadantaa šennoo se. Ay dii Abadantaa a ga goro nga kokoy gorodogoo ra, beenaa hayey kul ga kay a jere, kabe henna nda iwaawaa ga. ²⁰ Abadantaa nee: «May no ma Akab derandi hala a ma koy Ramot koyraa kanj goo Galad gandaa ra tangam, de mo a ga wiiyandi?» Affoo kul ga nga wanoo har. ²¹ I goo woo da ra kanj hundi foo† fatta ka kaa ka kay Abadantaa jine ka nee: «Ay g'a derandi.» Abadantaa n'a hãa ka nee: «Taka foo no n'g'a tee?» ²² A nee: «Ay ga fatta ka tee hundi kanj ga taari danj nga annabey kul mijey ra.» Abadantaa nee: «Šikka sii a ra, n'g'a derandi, n'ga hin, fatta ka koy a tee.» ²³ Miše nee koyne: «Aywa, a tee takaa woo, sohõ Abadantaa na hundi kanj ga taari šenni har danj ni annabey kul mijey ra, zama Abadantaa ka bone kayandi ma ne.»

²⁴ Kenana iz'aroo Sedesiyas man Miše k'a kar garboo ga ka nee: «Taka foo nda Abadantaa Hundoo hun ay ra ka koy šelanj ma ne?» ²⁵ Miše nee: «N'ga kaa ka dii a han kanj n'koy tugu hugu nda hugu ra.» ²⁶ Izirayel kokoyoo nee nga tamey affoo se: «Miše dii ka koy nda a koyraa goforneroo Amõj nda kokoyoo iz'aroo Yowaš do. ²⁷ Ma nee: «Kokoyoo nee: «Wa aroo woo danj kasaa ra, war ma cindi k'a noo paayan kayna nda hari kayna hala waati kanj ra ay willi kate nda baani.»» ²⁸ Amma Miše nee: «Nda ni willi kate nda baani, adiši Abadantaa mana šelanj nda ay mijoo.» Miše yee koyne ka nee: «Jamaa, war kul ma hanjajer.»

* 22:18 22.18 Sorro 8to. † 22:21 22.21 «hundi foo», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy Hundoo».

*Kokoyoo Akab buu wongoo ra
(Taarikey 2to 18.28–34)*

²⁹ Izirayel kokoyoo nda Žuda kokoyoo Žozafat koy Ramot koyraa kanj goo Galad gandaa ra tangam. ³⁰ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Ay g'ay boŋ bere ka koy wongoo ra. Ni, ma ni kokoy bankaarawey danj.» Woo ga, Izirayel kokoyoo na nga boŋ bere ka koy wongoo ra. ³¹ Siiri kokoyoo na nga bari torka boŋkoyini waranza cindi hinkaa (32) yaamar kanj i masi boro kaccu wala boro beeri tangam nda man'ti Izirayel kokoyoo hinne. ³² Waatoo kanj torka boŋkoyney dii Žozafat, i nee: «Šikka sii kanj Izirayel kokoyoo no.» I bere a ga k'a tangam, amma Žozafat kaati ka ciya. ³³ Torka boŋkoyney dii kanj man'ti Izirayel kokoyoo no, i mooru a ga.

³⁴ Waatoo woo, aru foo na nga biraa cetaw, a koy duu Izirayel kokoyoo, a n'a kar koraa nongu feerante ra. Kokoyoo nee nga torka zurandikaa se: «Bere k'ay ka fatta wongoo ra, zama ay maray.»

³⁵ Hanoo woo, wongoo hanse ka koron hala nongu kanj ra kokoyoo mma kay torkaa ra ka Siiri borey tangam. Aluulaa ra, a faati. Kokoyoo kuroo doori torkaa ra. ³⁶ Waynaa kanjanoo ga, kaati tee wongu dogoo ra ka nee: «Boro foo kul ma koy nga koyraa ra, boro foo kul ma koy nga gandaa ra.»

³⁷ Takaa woo nda Izirayel kokoyoo buu. I n'a zaa ka koy Samari k'a sutura no din. ³⁸ Waatoo kanj i koy nga torkaa jumay Samari bangoo mijoo ga, hanšey koy nga kuroo logu, woykuurey kaa ka jumay haroo din ra. Hayey wey tee nda takaa kanj nda Abadantaa šennoo n'a har.

³⁹ Akab teegoyey cindey, hayey kul kanj a n'i tee, nda hugoo kanj a n'a cin nda tarkunday hije, nda koyrawey kul kanj a n'i cin, i kul hantumandi Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁴⁰ Akab koy nga hayragey gar alaaharaa. Nga iz'aroo Akaziya tee kokoy dogoo ra.

*Waatoo kanj Žozafat ga Žuda laama
(Taarikey 2to 18.31–21.1)*

⁴¹ Asa iz'aroo Žozafat tee kokoy Žuda se Izirayel kokoyoo Akab laamaa jiiri taacantoo ra. ⁴² Žozafat huru kokoytaraa ra ka gar a goo nda jiiri waranza cindi guu (35). A laama jiiri waranka cindi guu (25) Žerizalem. Nanoo maapoo ti Azuba. Šili ize woy no. ⁴³ A na nga baaba Asa fondaa gana haya kul ra, a mana šiiri nongu kul here, haya kanj ga šerre no a n'a tee Abadantaa jine. ⁴⁴ Woo kul, a na tooru ganadogey nanj i ma cindi. Borey ga sargariyanj kaa, ka dugu dullandi tooru ganadogey ra. ⁴⁵ Alaafiya goo Žozafat nda Izirayel kokoyoo game.

⁴⁶ Žozafat teegoyey cindey, nda nga asajataraa, nda wongey kanj a n'i tee, i kul hantumandi Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁴⁷ Arey kanj ga zina tee tooru hugey ra, wey din kanj cindi za nga baaba Asa waati, a n'i kul kaataray gandaa ra. ⁴⁸ Waatoo woo, kokoy sii Edom gandaa boŋ. Goforner no m'a laama sanda kokoy. ⁴⁹ Žozafat na harihii beeriyanj tee kanj maapey ti Tarsis, kanjyanj ga koy wura zaa kate ka hun Ofir gandaa ra. Amma i mana hin ka naarumay tee, zama harihiyey kayri Esiyon-Geber koyraa here. ⁵⁰ Waatoo din ra, Akab iz'aroo Akaziya nee Žozafat se: «Nanj ay goykey nda ni goykey ma goy cere bande harihiyey ra.» Amma Žozafat mana yadda. ⁵¹ Woo banda ga, Žozafat koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga hayragey jere, nga hayraa Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Yoram tee kokoy dogoo ra.

Waatoo kanj Akaziya ga Izirayel laama

⁵² Akab iz'aroo Akaziya tee kokoy Izirayel se Samari koyraa ra, Žuda kokoyoo Žozafat laamaa jiiri woy cindi iyyantoo (17to) ra. A na Izirayel laama jiiri hinka. ⁵³ A na goy futu tee Abadantaa jine. A na nga baaba nda nga paa fondaa gana, nda Nebat iz'aroo Žeroboham fondaa kanj na Izirayel kanjandi zunubu ra. ⁵⁴ A ga sujudu tooroo se kanj ti Bal k'a gana. A na Abadantaa, Izirayel Koyoo binoo tunandi ka takaa tee kanj nga baaba n'a tee.

Taarikey citaabu jinaa

Citaaboo fahamandiroo

Boroyan ga hongu kan sargari juwalkaa Esdras ka Taarikey citaabu jinaa nda ihinkantoo hantum. Izirayel borey kaa ka hun Babilon, nga banda ga, citaabu jinaa woo hantumandi, ka cebe borey se kan boro ma dira ka sawa nda Irkoy yaamarey, nafa goo a ra. Boro ga dii kan Taarikey citaabu jinaa ga hayayan har kan goo Samiyel citaaboo hinkantoo ra.

Haya beeri hinka goo Taarikey citaabu jinaa ra:

Ijinaa ti, a ga Izirayel borey maapey har ir se, k'a zaa za ngi hayragey waati ka koy hala borey dii ka koy nda ey waatoo ra, nda borey kan willi kate Žuda gandaa ra koyne waatoo ga.

Thinkantoo ti, a ga šelan ir se kokoyoo Dawda nda nga hoyrawey Irkoy hugoo cinayanoo, nda sargari juwalkay, nda Lewi borey goy takaa ga. Kokoyoo Sulaymaana na Irkoy hugoo cin, amma Dawda ka goyoo hayey soolu hala a ga buu.

Citaaboo woo ga hin ka zamnandi zamna taaci:

1. Izirayel borey hayragey maapey (zamna 1na—9to).
2. Kokoyoo Sawul buuyanoo (zamna 10to).
3. Fillawey kan ga šelan kokoyoo Dawda ga (zamna 11to—21to).
4. Irkoy hugoo cinayanoo nda sargari juwalkay kan ti Lewi borey šennoo (zamna 22to—29to).

Izirayel borey hayragey maapey, k'a dii za Adama ga ka koy Sem ga

¹ Adama ti Set baaba, Set ti Enoš baaba, ² Enoš ti Kenan baaba, Kenan ti Malalel baaba, Malalel ti Yered baaba, ³ Yered ti Henok baaba, Henok ti Metusala baaba, Metusala ti Lemek baaba, ⁴ Lemek ti Nuhu baaba, Nuhu ti Sem, nda Šam, nda Žafet baaba.

⁵ Žafet iz'arey ti: Gomer, nda Magog, nda Maday, nda Yawan, nda Tubal, nda Mešek, nda Tiras. ⁶ Gomer iz'arey ti: Aškenaz, nda Difat*, nda Togarma. ⁷ Yawan iz'arey ti: Eliša, nda Tarsis, nda Kiti borey, nda Rodan borey.

⁸ Šam iz'arey ti: Kuš, nda Misirayim, nda Put, nda Kanan. ⁹ Kuš iz'arey ti: Seba, nda Hawila, nda Sabata, nda Raama, nda Sabateka. Raama iz'arey ti: Saba nda Dedan. ¹⁰ Kuš na Namuruz mo hay. Namuruz ti boro jinaa kan tee wongaari laboo ga. ¹¹ Misirayim ti Lud borey hayragoo, nda Anam borey, nda Lehab borey, nda Naftuwa borey, ¹² nda Patrus borey, nda Kasalu borey, nda Kaftor borey. Filisti borey mana hun kala Kasalu borey ga. ¹³ Kanan na Sidon hay, nga ti nga iz'aru jinaa, nga duma ga, a na Heti hay. ¹⁴ Nga ga Žebus borey, nda Amor borey, nda Girgaši borey, ¹⁵ nda Hewi borey, nda Arki borey, nda Sini borey, ¹⁶ nda Arwad borey, nda Semar borey, nda Hamat borey hun.

¹⁷ Sem iz'arey ti: Elam, nda Ašur, nda Arfazad, nda Lud, nda Aram, nda Utus, nda Hul, nda Geter, nda Mešek. ¹⁸ Arfazad na Šela hay, Šela na Eber hay. ¹⁹ Eber duu iz'aru hinka. Affoo maapoo ti Peleg (maanaa «zamna»), zama nga waatoo ra laboo zamnandi. Armaa maapoo ti Yokutan. ²⁰ Yokutan na Almodad hay, nda Šelef, nda Hasarmawet, nda Yera, ²¹ nda Hadoram, nda Uzal, nda Dikla, ²² nda Ebal, nda Abimayel, nda Saba, ²³ nda Ofir, nda Hawila, nda Yobab. Wey kul man'ti kala Yokutan iz'aruyan.

²⁴ Sem ti Arfazad baaba, Arfazad ti Šela baaba, ²⁵ Šela ti Eber baaba, Eber ti Peleg baaba, Peleg ti Rehu baaba, ²⁶ Rehu ti Serug baaba, Serug ti Nahor baaba, Nahor ti Tera baaba, ²⁷ Tera ti Abram baaba, Abram kan maapoo bere ka tee Ibrahima.

²⁸ Ibrahima iz'arey ti Isiyaka nda Isimayel. ²⁹ Ngi hayrey ne: Isimayel iz'aru jinaa ti Nebayot, nga banda ga, Kedar, nda Adbel, nda Mibsam, ³⁰ nda Mišma, nda Duma, nda Masa, nda Hadad, nda Tema, ³¹ nda Yetur, nda Nafiš, nda Kedma. Wey ti Isimayel iz'arey.

³² Wahayoo kan Ibrahima n'a zaa wande, kan ti Ketur, na Zimram hay, nda Yokušan, nda Medan, nda Majan, nda Yišbak, nda Šuwa. Yokušan iz'arey ti Saba, nda Dedan. ³³ Majan iz'arey ti: Efa, nda Efer, nda Hanok, nda Abida, nda Elda. Wey kul ti Ketur iz'ayan nda nga haamayen.

³⁴ Ibrahima na Isiyaka hay. Isiyaka iz'arey ti: Eso nda Izirayel†. ³⁵ Eso iz'arey ti: Elifaz, nda Rehuwel, nda Yehuš, nda Yalam, nda Kora. ³⁶ Elifaz iz'arey ti: Teman, nda Omar, nda Sefi, nda Gatam, nda Kenaz, nda Timna, nda Amalek. ³⁷ Rehuwel iz'arey ti: Nahat, nda Zera, nda Šamma, nda Miza. ³⁸ Seyir iz'arey ti: Lotan, nda Šobal, nda Sibon,

* 1:6 1.6 «Difat», hantum fooyan ga nee «Rifat», Sintinoo 10.3. † 1:34 1.34 Izirayel da ti Yakuba.

nda Ana, nda Dišon, nda Eser, nda Dišan. ³⁹ Lotanj iz'arey ti: Hori, nda Homam. Lotanj woymaa ti Timna. ⁴⁰ Šobal iz'arey ti: Aliyan, nda Manahat, nda Ebal, nda Šefi, nda Onam. Sibonj iz'arey ti: Aya nda Ana. ⁴¹ Ana iz'aroo ti Dišon. Dišonj iz'arey ti: Hamran, nda Ešbanj, nda Yitranj, nda Keranj. ⁴² Eser iz'arey ti: Bilhanj, nda Zawanj, nda Yakanj. Dišanj iz'arey ti: Utus nda Aranj.

Edom gandaa kokoyey nda nga alkabiilawey bonkoyney
(Sintinoo 36.31-43)

⁴³ Za kokoy mana Izirayel borey laama, kokoyey kanj laama Edom gandaa ra maaney ne: Bewor iz'aroo Bela, nga koyraa maapoo ti Dinhaba. ⁴⁴ Waatoo kanj Bela buu, Zera iz'aroo Yobab kanj ga hun Bosra huru dogoo ra. ⁴⁵ Waatoo kanj Yobab buu, Hušam huru dogoo ra, a si hun kala Temanj borey gandaa ra. ⁴⁶ Waatoo kanj Hušam buu, Bedad iz'aroo Hadad huru dogoo ra. Nga no ka Majanj borey kar ka hin ey Mowab gandaa ra. Nga koyraa maapoo ti Awit. ⁴⁷ Waatoo kanj Hadad buu, Samla kanj ga hun Masreka huru dogoo ra. ⁴⁸ Waatoo kanj Samla buu, Šawul kanj ga hun Rehobot isaa[‡] mijoo ga huru dogoo ra. ⁴⁹ Waatoo kanj Šawul buu, Akbor iz'aroo Bal-Hananj huru dogoo ra. ⁵⁰ Waatoo kanj Bal-Hananj buu, Hadad huru dogoo ra, nga koyraa maapoo ti Payi. Wandoo maapoo ti Mehetabel. Mehetabel ti Matred ize woy, Matred ti Me-Zahab ize woy.

⁵¹ Hadad buuroo banda ga, borey kanj tee Edom gandaa bonkoyney ti: Timna, nda Alwa, nda Yetet, ⁵² nda Oholibama, nda Ela, nda Pinonj, ⁵³ nda Kenaz, nda Temanj, nda Mibsar, ⁵⁴ nda Magdiyel, nda Iram. Wey no ka tee Edom gandaa bonkoyney.

2

Yakuba iz'aroo Žuda hayroo

¹ Izirayel iz'arey ne: Ruben, nda Simewonj, nda Lewi, nda Žuda, nda Isakar, nda Zabulon, ² nda Dan, nda Isufi, nda Benžamenj, nda Neftali, nda Gad, nda Ašer.

³ Žuda iz'arey ti: Er, nda Onanj, nda Šela. Iz'aru hinzaa woo a mana duu ey kala nga Kananj wooyo ga kanj ti Šuwa ize woy. Žuda iz'aru jinaa kanj ti Er, a tee boro futu Abadantaa jine, woo se Abadantaa n'a wi. ⁴ Tamar kanj ti Žuda nzura wooyo duu a se Peres nda Zera. Žuda iz'arey kul man'ti kala aru guu. ⁵ Peres iz'arey man'ti kala Hesironj nda Hamul. ⁶ Zera iz'arey man'ti kala Zimri, nda Etanj, nda Hemanj, nda Kalkol, nda Daara. I kul ti aru guu. ⁷ Karmi iz'aroo ti Akar*. Nga no ka kate bone Izirayel borey ga, zama hayey kanj kayandi Irkoy hinne se, ngi ra a zaa. ⁸ Etanj iz'aroo ti Azarya. ⁹ Iz'arey kanj Hesironj duu ey ti Yeramel, nda Ram, nda Kelubay.

¹⁰ Ram na Aminadab hay, Aminadab na Nahišonj hay, Nahišonj ti Žuda borey bonkoynoo. ¹¹ Nahišonj na Salmuni hay, Salmuni na Bowazu hay, ¹² Bowazu na Obed hay, Obed na Yišay hay, ¹³ Yišay na Eliyah hay, nga ti nga iz'aru jinaa, Abinadab ti ihinkantoo, Šimeya ti ihinzantoo, ¹⁴ Netaniyel ti itaacantoo, Raday ti igguwantoo, ¹⁵ Osem ti idduwantoo, Dawda ti iyyantoo. ¹⁶ Ngi woymey ti Seruya nda Abigayel. Seruya iz'arey ti: Abišay, nda Žowab, nda Asayel, ngi kul ti boro hinza. ¹⁷ Abigayel na Amasa hay. Amasa baaba ti Yeter, Yeter man'ti kala Isimayel boro.

¹⁸ Hesironj iz'aroo Kaleb duu iz'aruyan nga wandey Azuba nda Yeriyot[†] ga, iz'arey ti: Yešer, nda Šobab, nda Ardonj. ¹⁹ Waatoo kanj Azuba buu, Kaleb na Efrata hiiji. Efrata duu a se Hur. ²⁰ Hur na Uri hay. Uri na Betesalel hay.

²¹ Woo banda ga, Hesironj koy Galad borey baaba Makir, ize wooyo mo hiiji. A na wooyo zaa ka gar nga hunday goo jiiri wooydu (60) ra. Wooyo woo ka duu a se nga iz'aroo Segub. ²² Segub na Yahir hay. Koyra waranka cindi hinza (23) bara Yahir maapoo ga Galad gandaa ra. ²³ Amma Gešur borey nda Siiri borey na Yahir koyra buuna-buunawey taa, nda Kenat koyraa nda nga koyra kanbey, i kul cere ra man'ti kala koyra kanbe wooydu (60). Borey kanj goo koyra kanbey wey ra kul man'ti kala Galad baaba Makir izey. ²⁴ Waatoo kanj Hesronj buu Kaleb-Efrata koyraa ra, a gar nga wandoo Abiya ga tee boro hinka, wandoo hay iz'aru, i na maapoo danj Ašehur. Ašehur woo ka Tekowa koyraa sinji.

²⁵ Hesironj iz'aru jinaa kanj ti Yeramel, nga iz'aru jinaa ti Ram, ka Buna kar a ga, nda Orenj, nda Osem, nda Ahiya. ²⁶ Yeramel na woy tana zaa, maapoo ti Atara. Wooyo woo na Onam hay. ²⁷ Ram, Yeramel iz'aru jinaa, iz'arey ti: Mas, nda Yamin, nda Eker.

[‡] 1:48 1.48 Isaa no kanj se i ga nee Efrat. * 2:7 2.7 Akar da se i ga nee Akanj Žozuwe 7.1ra. [†] 2:18 2.18 «nga wandey Azuba nda Yeriyot», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «nga wandoo Azuba kanj maa faa ti Yeriyot».

²⁸ Onam iz'arey ti: Šamay nda Yada. Šamay iz'arey ti Nadab nda Abišur. ²⁹ Abišur wandoo maapoo ti Abihayel. Wandoo woo ka duu a se Ahiban nda Molid. ³⁰ Nadab iz'arey ti: Seled nda Apayim. Seled buu a mana duu iz'aru. ³¹ Apayim iz'aroo ti Yiši. Yiši iz'aroo ti Šešan. Šešan iz'aroo ti Ahilay. ³² Šamay armaa Yada iz'arey ti: Yeter nda Žonatan. Yeter buu a mana duu iz'aru. ³³ Žonatan iz'arey ti: Pelet nda Zaza. Wey ti Yeramel hayrey.

³⁴ Šešan mana duu iz'aru, ize woyyan de no a duu. Woo gar Šešan goo nda tam kan Misira boro no, maapoo ti Yara. ³⁵ Šešan na nga ize woyoo hiijandi nga tamoo Yara se. A duu Yara se iz'aru kan maapoo ti Attay. ³⁶ Attay na Natan hay, Natan na Zabad hay, ³⁷ Zabad na Eflal hay, Eflal na Obed hay, ³⁸ Obed na Žehu hay, Žehu na Azarya hay, ³⁹ Azarya na Heles hay, Heles na Eleyasa hay, ⁴⁰ Eleyasa na Sismay hay, Sismay na Šalum hay, ⁴¹ Šalum na Yekamiya hay, Yekamiya na Elišama hay.

⁴² Yeramel armaa Kaleb iz'arey ti: Meša ti nga iz'aru jinaa, nga ti Zif baaba, Mareša mo ti Kaleb iz'aru, nga ti Hebron baaba. ⁴³ Hebron iz'arey ti: Kora, nda Tapuwa, nda Rekem, nda Šema. ⁴⁴ Šema na Raham hay, Raham ti Yorkeyam baaba. Rekem na Šammay hay. ⁴⁵ Šammay iz'aroo ti Mawon, Mawon ti Bet-Sur baaba. ⁴⁶ Wahayoo kan Kaleb hiiji a, kan ti Efa, na Haran, nda Mosa, nda Gazez hay. Haran na Gazez hay. ⁴⁷ Yaday iz'arey ti: Regem, nda Yotam, nda Gešan, nda Pelet, nda Efa, nda Šayaf. ⁴⁸ Kaleb yee koyne ka wahay foo zaa, maapoo ti Maaka, a na Šeber nda Tirhana hay. ⁴⁹ A na Šayaf mo hay kan ti Madmana baaba, nda Šewa kan ti Makbena nda Gibeya baaba. Kaleb ize woyoo maapoo ti Aksa.

⁵⁰ Kaleb hayroo ne ti woo: nga wandoo Efrata iz'aru jinaa ti Hur, Hur iz'arey ti: Šobal kan na Kiryat-Yarim koyraa sinji, ⁵¹ nda Salmuni kan na Betelehem koyraa sinji, nda Haref kan na Bet-Gader koyraa sinji. ⁵² Šobal kan na Kiryat-Yarim sinji, hayroo ti: Harowe borey nda Manahat borey jeroo. ⁵³ Kiryat-Yarim borey ti: Yeter borey, nda Put borey, nda Šumat borey, nda Mišra borey. Sora borey nda Eštawol borey mana hun kala ngi ra.

⁵⁴ Salmuni hayroo ti: Betelehem borey, nda Netofa borey, nda Atrot-Bet-Žowab, nda Manahat borey jeroo, nda Sor borey, ⁵⁵ nda hantumkey hugey borey kan ga goro Yabes kan ti: Tira borey, nda Šima borey, nda Šuka borey. Ngi ti Keni borey, wey kan hun Hamat ga. Hamat da ti Rekab hugoo borey hayraa.

3

Dawda hayroo

¹ Dawda iz'arey kan a duu ey waatoo kan a goo Hebron koyraa ra ne: nga iz'aru jinaa ti Amnon kan a duu a nga Žizireyel koyraa woyoo Ahinowam ga. Ihinkantoo ti Daniyel kan a duu a nga Karmel koyraa woyoo Abigayel ga. ² Ihinzantoo ti Absalom kan a duu a nga wandoo Maaka ga, Maaka ti Gešur kokoyoo Talmay ize woyoo. Itaacantoo ti Adoniya kan a duu a nga wandoo Hagit ga. ³ Igguwantoo ti Šefatiya kan a duu a Abital ga. Idduwantoo ti Yitreyam kan a duu a nga wandoo Eglal ga. ⁴ Iz'aru idduwaa woo hayandi waatoo kan ra Dawda goo Hebron koyraa ra. Jiiri iyye nda handu iddu no a n'a tee a ga laama no din. A na jiiri waranza cindi hinza (33) tee a ga laama Žerizalem. ⁵ Iz'arey kan a duu ey Žerizalem koyraa ra ne: Šimeya, nda Šobab, nda Natan, nda Sulaymaana, woo ti iz'aru taaci kan Amiyel ize woyoo Bat-Šuwa duu a se. ⁶ Dawda na Yibar mo hay, nda Elišuwa, nda Elpelet, ⁷ nda Noga, nda Nefeg, nda Yafiya, ⁸ nda Elišama, nda Elyada, nda Elifelet, ngi aru yagga no. ⁹ I kul ti Dawda iz'aruyan ka tonton nga wahayey iz'arey ga. Tamar ti nga iz'arey woymaa.

¹⁰ Sulaymaana iz'aroo ti Roboham, Roboham iz'aroo ti Abiya, Abiya iz'aroo ti Asa, Asa iz'aroo ti Žozafat, ¹¹ Žozafat iz'aroo ti Yoram, Yoram iz'aroo ti Akaziya, Akaziya iz'aroo ti Žowas, ¹² Žowas iz'aroo ti Amasiya, Amasiya iz'aroo ti Azarya, Azarya iz'aroo ti Yotam, ¹³ Yotam iz'aroo ti Akaz, Akaz iz'aroo ti Ezekiyas, Ezekiyas iz'aroo ti Manase, ¹⁴ Manase iz'aroo ti Amon, Amon iz'aroo ti Žoziyas. ¹⁵ Žoziyas iz'arey ne: nga iz'aru jinaa ti Yohanah, ihinkantoo ti Yoyakim, ihinzantoo ti Sedesiyas, itaacantoo ti Šalum. ¹⁶ Yoyakim iz'aroo ti Yekoniya*, Yekoniya iz'aroo ti Sedesiyas.

* 3:16 3.16 Yekoniya da se i ga nee Yowakin, Kokoyey 2to 24.6, 8-17ra.

¹⁷ Yekoniya kanj diyandi ka koy Babilon, nga iz'arey ne: Šaltiyel, ¹⁸ nga bandaa ga, Malkiram, nda Pedaya, nda Šenasar, nda Yekamiya, nda Hošama, nda Nedabiya. ¹⁹ Pedaya iz'arey ti: Zorobabel nda Šimeyi. Zorobabel iz'arey ti: Mešullam nda Hananiya, ngi woymaa ti Šelomit. ²⁰ Woo banda ga, a duu Hašuba, nda Ohel, nda Berekiya, nda Hasadiya, nda Yušab-Hesed, aru guu.

²¹ Hananiya iz'arey ti: Peletiya, nda Yešaya, nda Refaya iz'arey, nda Arnan iz'arey, nda Abadiya iz'arey, nda Šekaniya iz'arey. ²² Šekaniya hayroo ti: Šemaya, nda Hatuš, nda Yigeyal, nda Barya, nda Neyarya, nda Šafat, aru iddu. ²³ Neyarya iz'arey ti: Elyowenay, nda Ezekiyas, nda Azirikam, aru hinza. ²⁴ Elyowenay iz'arey ti: Hodawiya, nda Elyšašib, nda Pelaya, nda Akub, nda Yohanan, nda Delaya, nda Anani, aru iyye.

4

Žuda hayroo jerey

¹ Žuda iz'arey ti: Peres, nda Hesiron, nda Karmi, nda Hur, nda Šobal. ² Šobal iz'aroo Rehaya na Yahat hay. Yahat na Ahumay nda Lahad hay. Ngi ti Sora koyraa borey alkabiilawey.

³ Etam koyraa sinjikey ti: Žizireyel, nda Yišma, nda Yidbaš. Ngi woymaa ti Haselelponi. ⁴ Penuwel ti Gedor koyraa sinjikaa, Ezer ti Huša koyraa sinjikaa. Bora kanj na Betelehem koyraa sinji kanj ti Efrata iz'aru jinaa Hur, nga iz'arey ti wey.

⁵ Ašehur kanj ti Tekowa koyraa sinjikaa, woy hinkaa kanj a n'i zaa ti Heleya nda Naara. ⁶ Naara na Ahuzam, nda Hefer, nda Temani, nda Ahastari hay. Wey ti Naara iz'arey. ⁷ Heleya iz'arey ti: Seret, nda Sohar, nda Etna.

⁸ Kos na Anub nda Soseba hay. Kos ti Aharhel alkabiilawey hayragoo kanj ti Harum iz'aroo.

⁹ Yabes duu maa ka bisa nga armey jerey. Nanoo ka maanoo danj Yabes, a nee kanj nga k'a hay zarabi ra. ¹⁰ Yabes na Izirayel Koyoo cee k'a njaaray ka nee: «Albarka danj ay ra k'ay laboo boobandi, ka cindi ay bande, k'ay waa bone, k'ay moorandi torro.» Hayaa kanj a n'a njaaray, Irkoy n'a tee a se.

¹¹ Kelub kanj ti Šuha armaa na Mehira hay. Mehira ti Eštoj baaba. ¹² Eštoj na Bet-Rafa, nda Peseya, nda Tehina hay. Tehina ka Nahaš koyraa sinji. Borey wey ti Reka koyraa borey.

¹³ Kenaz iz'arey ti: Otniyel nda Seraya. Otniyel iz'arey ti Hatat [nda Mewonotay]. ¹⁴ Mewonotay ti Ofra baaba. Seraya ti Žowab baaba. Nongoo kanj se i ga nee Kabegoyteerey gooroo, Žowab ka nongoo din sinji, i man'ti kala kabegoyteeriyanj.

¹⁵ Yefune iz'aroo Kaleb, iz'arey ti: Iru, nda Ela, nda Nam. Ela ti Kenaz baaba.

¹⁶ Yehalelel iz'arey ti: Zif, nda Zifa, nda Tiriya, nda Asarel.

¹⁷ Ezra iz'arey ti: Yeter, nda Mered, nda Efer, nda Yalonj. Mered wandey affoo ka Maryama hay, nda Šamay, nda Yišba. Yišba ka Eštemowa koyraa sinji. ¹⁸ Woyoo woo kanj Mered n'a hiija a ti Firawuuna ize woyoo kanj se i ga nee Bitiya. Nga iz'arey ti wey. Mered na Žuda koyraa boro woy mo hiiji kanj na Yered hay, nga ka Gedor koyraa sinji. Woo banda ga, a na Heber hay, nga ka Soko koyraa sinji. Woo banda ga, a na Yekutiye hay, nga ka Zanova koyraa sinji.

¹⁹ Hodiya wandoo ti Naham woymaa, woyoo woo iz'aru foo ka tee Kela koyraa sinjikaa. Ngi ka tee Garmi borey, affaa tee Eštemowa koyraa sinjikaa, ngi ti Makat borey.

²⁰ Šimonj iz'arey ti: Amnon, nda Rina, nda Ben-Hananj, nda Tilonj. Yiši hayroo ti: Zohet, nda Zohet iz'aroo.

²¹ Žuda iz'aroo Šela, nga iz'arey ti: Er kanj na Leka koyraa sinji, nda Lada kanj na Mareša koyraa sinji, nda alkabiilawey kanj ga šukka baana goy tee Bet-Ašbeya, ²² Yokim borey mo mana hun kala nga ga, nda Kozeba koyraa borey, nda Yowaš koyraa borey, nda Saraf koyraa borey kanjanj na Mowab gandaa nda Yašubi-Lehem koyraa laama*. Wey ti haya žeenayanj. ²³ Borey wey, yoonayanj no. I si goro kala Netayim nda Gedera koyrawey ra, i cindi no din kokoyoo do ka goy a se.

Simewonj hayroo

²⁴ Simewonj iz'arey ti: Nemuwel, nda Yamin, nda Yarib, nda Zera, nda Sawul. ²⁵ Sawul iz'aroo ti Šalum, Šalum iz'aroo ti Mibisam, Mibisam iz'aroo ti Mišma. ²⁶ Mišma iz'aroo ti Hamuwel, Hamuwel iz'aroo ti Zakur, Zakur iz'aroo ti Šimeyi. ²⁷ Šimeyi mana duu

* **4:22** 4.22 «kanjanj na Mowab gandaa nda Yašubi-Lehem koyraa laama», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «kanjanj, za i mana willi ka koy goro Lehem koyraa ra, i na Mowab gandaa woyyanj zaa».

kala iz'aru woy cindi iddu (16) nda ize woy iddu. Nga armyey mana duu iz'aru boobo. Woo se Simewonj hugoo borey mana boobo sanda Žuda borey takaa.

²⁸ I si goro kala Ber-Šeba, nda Molada, nda Hasar-Šuwal, ²⁹ nda Bilha, nda Esem, nda Tolad, ³⁰ nda Betuwel, nda Horma, nda Siklak, ³¹ nda Bet-Markabot, nda Hasar-Susim, nda Bet-Bireyi, nda Šarayim. Hala ka kaa Dawda kokoytaraa waati, ngi koyrawey ti wey. ³² Ngi koyra kanbey ti Etam, nda Ayin, nda Rimonj, nda Token, nda Ašan, i man'ti kala koyra guu, ³³ nda koyra kanbey kanj g'i kuubi k'i bere ka koy hala Bal. Ngi gorodogey nda ngi taarikey ti wey.

³⁴ Ngi bonjkoyney ti Mešobab, nda Yamlek, nda Amasiya iz'aroo Yoša, ³⁵ nda Žowel, nda Yehu kanj baaba ti Yošibiya, Yošibiya baaba ti Seraya, Seraya baaba ti Asiyel, ³⁶ nda Eliyowenay, nda Yakoba, nda Yešohaya, nda Asaya, nda Adiyel, nda Yesimiyel, nda Benaya, ³⁷ nda Ziza kanj baaba ti Šifeyi, Šifeyi baaba ti Alonj, Alonj baaba ti Yedaya, Yedaya baaba ti Šimri, Šimri baaba ti Šemaya. ³⁸ Borey wey kul kanj maapey harandi, i kul man'ti kala hugu bonjanj, ngi hugey borey mo hanse ka boobo. ³⁹ Woo se i koy hala Gedor koyraa miṣoo ga, ka koy too hala gooroo se waynahunay here, ka kurdoos ceeci ngi alman buuney se. ⁴⁰ I duu kurdoos hennayanj, i duu ganda henna yulwante kanj ra alaafiya nda baani goo. Šam hayroo boroyanj ka cindi ka goro gandaa din ra cee jinaa. ⁴¹ Borey wey kanj maapey ne ka harandi mana koy no din kala Žuda gandaa kokoyoo Ezekiyas waati. I koy no din ka borey hukumey nda ngi gorodogey kayri†, k'i halaci sōy ka goro dogey ra hala hō, zama ngi almaney duu kurdoos henna.

⁴² Simewonj boroyanj mo koy goro Seyir tondey ra, ngi aru zangu guu (500) no. Pelatiya, nda Neyarya, nda Refaya, nda Yiši iz'aroo Uzizel ti ngi jineborey. ⁴³ Amalek borey cindey kanj zuru ka koy goro no din, i n'i wii, ka goro dogey ra hala hō.

5

Rubej hayroo

¹ Izirayel iz'aru jinaa ti Rubej, amma kanj a marga nda nga baaba alaayanoo ka baaboo kaynandi, woo ka kate izejinawtaraa ma nondi Isufi iz'arey se, Isufi ti Izirayel iz'aroo. Woo ka kate Rubej mana laasaabandi iz'aru jinaa. ² Žuda tee jineboraa nga armyey game, zama bonjkoyni mana hun kala nga hayroo ra, amma izejinawtaraa mana nondi kala Isufi se. ³ Izirayel iz'aru jinaa Rubej iz'arey ti: Hanok, nda Palu, nda Hesronj, nda Karmi.

⁴ Žowel iz'aroo ti Šemaya, Šemaya iz'aroo ti Gog, Gog iz'aroo ti Šimeyi, ⁵ Šimeyi iz'aroo ti Mika, Mika iz'aroo ti Reya, Reya iz'aroo ti Bal, ⁶ Bal iz'aroo ti Beera, nga ti Rubej borey bonjkoynoo. Nga no Asiri kokoyoo Tilgat-Pilneser n'a dii ka koy nda a.

⁷ Beera armyey, alkabiila ka koy alkabiila, ka sawa nda takaa kanj nda i kabandi ka hantumandi ngi taarikoo ra, ijinaa ti Yeyiyel, nga dumaa ga, Zakarya, ⁸ nga dumaa ga, Bela kanj baaba ti Azaz, Azaz baaba ti Šema, Šema baaba ti Žowel. I si goro kala Aroyer ka koy hala Nebo nda Bal-Mewonj ra. ⁹ Waynahunay here, i si goro kala saajoo miṣoo ga, ka koy hala Efrat isaa ga, zama i ga hanse ka bara nda adabba Galad gandaa ra. ¹⁰ Sawul waati, i na Hagri borey tangam k'i wii, ka goro ngi hugey ra Galad gandaa waynahunay kul here.

Gad hayroo

¹¹ Gad iz'arey goro Rubej borey tenje, Bašan gandaa ra, ka koy hala Salka. ¹² Ngi bonjkoynoo ti Žowel, nga dumaa ga Šafam, nda Yanay, nda Šafat. I si goro kala Bašan. ¹³ Ngi armyey jerey, hugu ka koy hugu ti Minkaylu, nda Mešullam, nda Šeba, nda Yoray, nda Yakanj, nda Ziya, nda Eber, i man'ti kala boro iyee. ¹⁴ Wey kul man'ti kala Abihayel izeyanj, Abihayel baaba ti Huri, Huri baaba ti Yorowa, Yorowa baaba ti Galad, Galad baaba ti Minkaylu, Minkaylu baaba ti Yešišay, Yešišay baaba ti Yado, Yado baaba ti Buz, ¹⁵ Guni iz'aroo ti Abdiyel, Abdiyel iz'aroo Ahi ti ngi hugoo jineboraa. ¹⁶ I mana goro kala Galad gandaa ra, nda Bašan gandaa ra, nda nongey kanj goo ngi laamaa ra, nda Šaronj koyraa hawsawey kul ra, ka koy hala nongoo din laamaa kaydogoo ga.

¹⁷ I kul maapey kabandi ka hantumandi taarikey citaaboo ra Žuda kokoyoo Yotam kokoytaraa waati, nda Izirayel kokoyoo Žeroboham waati.

¹⁸ Rubej iz'arey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa, wongaariyanj goo i ra kanjanj ga wan koray nda takuba yenje, nda ka biraw kar. I kul ga wan wongu. I

† 4:41 4.41 «hukkumey nda ngi gorodogey kayri», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hukkumey say, ka Menuwi borey wii».

man'ti kala aru zenber woytaaci cindi taaci nda zangu iyeye nda woydu (44.760), i sooloo tangamyan se. ¹⁹ I koy Hagri borey, nda Yetur borey, nda Nafis borey, nda Nodab borey wongu. ²⁰ Irkoy n'i faaba k'i noo hinay Hagri borey nda borey kul kanj goo i bande ga, haya kanj se wongoo waati, i nka kaati ka Irkoy cee, Irkoy tuuru i se, zama i nka naanay a. ²¹ I na ngi adabbawey dii, yoo zenber woyguu (50.000), nda alman buuna zenber zangu hinka nda zenber woyguu (250.000), nda farka zenber hinka (2.000), nda boro zenber zangu (100.000) mo. ²² I na boro boobo wii, zama wongoo woo mana hun kala Irkoy do. I goro ngi gorodogey ra. I cindi no din hala waatoo kanj ra i n'i dii ka koy ganda tanayanj ra.

Manase hayroo kanj goo Žurdeŋ isaa se waynahunay here

²³ Manase alkabiila jeraa iz'arey mana goro kala gandaa ra, k'a dii za Bašanj gandaa ka koy Bal-Hermonj, nda Senir hala Hermonj tondi hondoo do. Ngi borey ga boobo. ²⁴ Ngi hugu boney ti: Efer, nda Yiši, nda Eliyel, nda Azriyel, nda Žeremi, nda Hodawiya, nda Yadiyel. I kul man'ti kala wongaariyanj kanjanj duu maa. Hugu boyanj no.

²⁵ Amma i na ngi hayragey Koyoo hoo, zama gandaa kanj Irkoy na nga borey halaci k'i kaa i jine, wey din koyey no i koy hang'ey k'i gana ka izefututaray* tee. ²⁶ Woo maaganda se, Asiri kokoyoo kanj se i ga nee Pul kanj ti Tilgat-Pilneser, Izirayel Koyoo na binoo tusa a ma Rubenj borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa borey dii ka koy nda ey Haala, nda Haborj, nda Hara, nda Gozanj isaa mijoo ga. I cindi nongey wey ra hala hō.

Lewi hayroo

²⁷ Lewi iz'arey ti: Geršonj, nda Kehat, nda Merari. ²⁸ Kehat iz'arey ti: Amram, nda Yisehar, nda Hebronj, nda Uziyel. ²⁹ Amram izey ti: Haruna nda Musa, nda Maryama. Haruna iz'arey ti: Nadab, nda Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar. ³⁰ Eleyazar iz'aroo ti Pinehas. Pinehas iz'aroo ti Abišuwa. ³¹ Abišuwa iz'aroo ti Buki. Buki iz'aroo ti Uzi. ³² Uzi iz'aroo ti Zeraya. Zeraya iz'aroo ti Merayot. ³³ Merayot iz'aroo ti Amarya. Amarya iz'aroo ti Ahitub. ³⁴ Ahitub iz'aroo ti Sadok. Sadok iz'aroo ti Ahimas. ³⁵ Ahimas iz'aroo ti Azarya. Azarya iz'aroo ti Yohananj. ³⁶ Yohananj iz'aroo ti Azarya. Azarya ka cindi ka sargari juwalyan goyoo tee Irkoy hugoo ra kanj Sulaymaana n'a cin Žerizalem. ³⁷ Azarya iz'aroo ti Amarya. Amarya iz'aroo ti Ahitub. ³⁸ Ahitub iz'aroo ti Sadok. Sadok iz'aroo ti Šalum. ³⁹ Šalum iz'aroo ti Hilkiya. Hilkiya iz'aroo ti Azarya. ⁴⁰ Azarya iz'aroo ti Seraya. Seraya iz'aroo ti Yosadak. ⁴¹ Alwaatoo kanj ra Abadantaa nanj Nebukanezar ma Žuda borey, nda Žerizalem koyraa borey dii ka koy nga gandaa ra, nga da ra Yosadak diyandi ka koy, nga nda nga borey.

6

Lewi hayroo cindoo

¹ Lewi iz'arey ti: Geršom, nda Kehat, nda Merari. ² Geršom iz'arey maajney ne: Libni nda Šimeyi. ³ Kehat iz'arey ti: Amram, nda Yisehar, nda Hebronj, nda Uziyel. ⁴ Merari iz'arey ti: Mahili nda Muši. Wey ti hayragey kanj na ngi maajney danj Lewi alkabiila dumey ga.

⁵ Geršom hayroo ne: Geršom iz'aroo ti Libni, Libni iz'aroo ti Yahat, Yahat iz'aroo ti Zimma, ⁶ Zimma iz'aroo ti Yowa, Yowa iz'aroo ti Ido, Ido iz'aroo ti Zera, Zera iz'aroo ti Yewatray.

⁷ Kehat hayroo ne: Kehat iz'aroo ti Aminadab, Aminadab iz'aroo ti Kora, Kora iz'aroo ti Asir, ⁸ Asir iz'aroo ti Elkana, Elkana iz'aroo ti Ebiyasaf, Ebiyasaf iz'aroo ti Asir, ⁹ Asir iz'aroo ti Tahat, Tahat iz'aroo ti Uriyel, Uriyel iz'aroo ti Uziya, Uziya iz'aroo ti Šawul.

¹⁰ Elkana iz'arey ti: Amasay, nda Ahimot, ¹¹ nda Elkana. Elkana hayroo ne: Elkana iz'aroo ti Sofay, Sofay iz'aroo ti Nahat, ¹² Nahat iz'aroo ti Eliyab, Eliyab iz'aroo ti Yeroham, Yeroham iz'aroo ti Elkana, [Elkana iz'aroo ti Samiyel,] ¹³ Samiyel hayroo ne: nga iz'aru jinaa ti Žowel, ihinkantoo ti Abiya.

¹⁴ Merari hayroo ne: Merari iz'aroo ti Mahili, Mahili iz'aroo ti Libni, Libni iz'aroo ti Šimeyi, Šimeyi iz'aroo ti Uza, ¹⁵ Uza iz'aroo ti Šimeya, Šimeya iz'aroo ti Hagiya, Hagiya iz'aroo ti Asaya.

¹⁶ Waatoo kanj i na amaanaa sundukoo jisi Abadantaa hugoo ra, Dawda na Lewi borey zaa k'i tee donkey jineborey Abadantaa hugoo ra. ¹⁷ Ngi goyoo man'ti kala ka don Irkoy

* 5:25 5.25 Man'ti gaaham here no, laadir janay no Irkoy here.

gorodogoo jine kanj ti cere kubayyan hukukumoo, hala waatoo kanj kokoyoo Sulaymaana na Abadantaa hugoo cin Žerizalem, i ga hayey tee ka sawa nda woo kanj harandi i se.

¹⁸ Borey kanj ga goyoo din tee, ngi nda ngi iz'arey maapey ne: Kehat borey dumoo ra, Hemanj ti donkaa, nga baaba ti Žowel, Žowel baaba ti Samiyel, ¹⁹ Samiyel baaba ti Elkana, Elkana baaba ti Yeroham, Yeroham baaba ti Eliyel, Eliyel baaba ti Toha, ²⁰ Toha baaba ti Suf, Suf baaba ti Elkana, Elkana baaba ti Mahat, Mahat baaba ti Amasay, ²¹ Amasay baaba ti Elkana, Elkana baaba ti Žowel, Žowel baaba ti Azarya, Azarya baaba ti Sofoni, ²² Sofoni baaba ti Tahat, Tahat baaba ti Asir, Asir baaba ti Ebiyasaf, Ebiyasaf baaba ti Kora, ²³ Kora baaba ti Yisehar, Yisehar baaba ti Kehat, Kehat baaba ti Lewi, Lewi baaba ti Izirayel.

²⁴ Hemanj armaa kanj ti Asaf, nga bara Hemanj kabe hennaa ga. Asaf baaba ti Berekiya, Berekiya baaba ti Šimeya, ²⁵ Šimeya baaba ti Minkaylu, Minkaylu baaba ti Baseya, Baseya baaba ti Malkiya, ²⁶ Malkiya baaba ti Etni, Etni baaba ti Zera, Zera baaba ti Adaya, ²⁷ Adaya baaba ti Etañ, Etañ baaba ti Zimma, Zimma baaba ti Šimeyi, ²⁸ Šimeyi baaba ti Yahat, Yahat baaba ti Geršom, Geršom baaba ti Lewi.

²⁹ Donkey cindey kanj ti Merari borey bara Hemanj kabe waawaa ga. Etañ ti ngi jineboraa. Etañ baaba ti Kiši, Kiši baaba ti Abdi, Abdi baaba ti Maluk. ³⁰ Maluk baaba ti Hašabiya, Hašabiya baaba ti Amasiya, Amasiya baaba ti Hilkiya, ³¹ Hilkiya baaba ti Amsi, Amsi baaba ti Bani, Bani baaba ti Šemer, ³² Šemer baaba ti Mahili, Mahili baaba ti Muši, Muši baaba ti Merari, Merari baaba ti Lewi.

³³ Lewi hayroo cindoo no ma goyey kul tee Irkoy gorodogoo ra kanj ti Irkoy hugoo.

³⁴ Haruna nda nga iz'arey no ma sargarey dullandi sargari kukurantey tonadogoo ra, nda ka dugu dullandi dugu diinandidogoo ra. Ngi no ma goyey kul tee kanj ga teendi nongu henanantey ihenanantaa ra, ngi no ma Izirayel borey zunubu tuusuyanoo tee i se ka goyey kul tee ka sawa nda Irkoy tamoo Musa yaamarey. ³⁵ Haruna hayroo ne: Haruna iz'aroo ti Eleyazar, Eleyazar iz'aroo ti Pinehas, Pinehas iz'aroo ti Abišuwa, ³⁶ Abišuwa iz'aroo ti Buki, nga iz'aroo ti Uzi, Uzi iz'aroo ti Zeraya, ³⁷ Zeraya iz'aroo ti Merayot, Merayot iz'aroo ti Amarya, Amarya iz'aroo ti Ahitub, ³⁸ Ahitub iz'aroo ti Sadok, Sadok iz'aroo ti Ahimas.

Koyrawey kanj nondi Lewi hayroo se

³⁹ Lewi hayroo gorodogey kanj ti ngi koyra buuna-buunawey kanj nondi i se gandaa ra ne: Haruna hayroo kanj ti Kehat borey, ngi no alkurraa jin ka ngi dogey cebe. ⁴⁰ I duu Hebronj koyraa nda nga hawsawey kanj g'a kuubi k'a bere Žuda gandaa ra. ⁴¹ Amma faarey nda koyrakanbey mana nondi kala Yefune iz'aroo Kaleb se. ⁴² Woo ga, koyrawey kanj ga boro ga nga boñ talfi* kanj ti Hebronj, nda Libna nda nga hawsawey, nda Yatir nda nga hawsawey, nda Eštemowa nda nga hawsawey, i nondi Haruna nda nga hayroo se, ⁴³ nda Hilen nda nga hawsawey, nda Debir nda nga hawsawey, ⁴⁴ nda Ašanj nda nga hawsawey, nda Bet-Šemeš nda nga hawsawey. ⁴⁵ Benžamenj alkabiilaa gandaa ra, Geba nda nga hawsawey, nda Alemet nda nga hawsawey, nda Anatot nda nga hawsawey nondi i se. Ngi koyrawey kul cere ra ti iwoy cindi hinza (13), dumi foo kul nda nga dogoo.

⁴⁶ Kehat borey cindey, i duu koyra woy (10) kanj alkurra n'i noo i se. Koyrawey sii kala [Efrayim alkabiilaa gandaa ra, nda Dan alkabiilaa gandaa ra, nda] Manase alkabiila jeraa gandaa ra. ⁴⁷ Koyra woy cindi hinza (13) ka nondi Geršom borey se, hugu kul nda nga dogoo, koyrawey sii kala Isakar alkabiilaa gandaa ra, nda Ašer alkabiilaa gandaa ra, nda Neftali alkabiilaa gandaa ra, nda Manase alkabiila jeraa gandaa kanj goo Bašanj gandaa ra. ⁴⁸ Alkurraa na Merari borey noo koyra woy cindi hinka (12), hugu kul nda nga dogoo, koyrawey sii kala Rubenj alkabiilaa gandaa ra, nda Gad alkabiilaa gandaa ra, nda Zabulonj alkabiilaa gandaa ra. ⁴⁹ Izirayel borey na koyrawey wey nda ngi hawsawey noo Lewi borey se. ⁵⁰ Koyrawey wey kanj maapey harandi, ngi no alkurraa n'i cebe i ma nondi i se. Koyrawey sii kala Žuda borey alkabiilaa gandaa ra, nda Simewonj alkabiilaa gandaa ra, nda Benžamenj alkabiilaa gandaa ra.

⁵¹ Kehat iz'arey hugey borey cindoo, koyrawey kanj i duu ey sii kala Efrayim alkabiilaa gandaa ra. ⁵² Koyrawey kanj ga boro ga nga boñ talfi, i na Šekem nda nga hawsawey noo i se, nda Efrayim tondi hondey, nda Gezer nda nga hawsawey, ⁵³ nda Yokmeyam nda nga hawsawey, nda Bet-Horonj nda nga hawsawey, ⁵⁴ nda Ayalonj nda nga hawsawey, nda Gat-Rimonj nda nga hawsawey. ⁵⁵ I na noo mo koyrayan Manase alkabiila jeraa gandaa ra, koyrawey ti: Aner nda nga hawsawey, nda Bileyam nda nga hawsawey. Woo kul mana nondi kala Kehat iz'arey hugey borey cindoo se.

* 6:42 6:42 Kabuanyey 35.9-34.

⁵⁶ I na Geršom iz'arey noo koyrayan Manase alkabiilaa jeraa gandaa ra, koyrawey ti: Golan kanj goo Bašan gandaa ra, nga nda nga hawsawey, nda Aštarot nda nga hawsawey. ⁵⁷ I n'i noo koyra fooyan mo Isakar alkabiilaa gandaa ra. Koyrawey ti Kedeš nda nga hawsawey, nda Daberat nda nga hawsawey, ⁵⁸ nda Ramot nda nga hawsawey, nda Anem nda nga hawsawey. ⁵⁹ I n'i noo koyra fooyan Ašer alkabiilaa gandaa mo ra. Koyrawey ti Mašal nda nga hawsawey, nda Abdon nda nga hawsawey, ⁶⁰ nda Hukok nda nga hawsawey, nda Rehob nda nga hawsawey. ⁶¹ I n'i noo koyra fooyan Neftali alkabiilaa gandaa ra. Koyrawey ti Kedeš kanj goo Galile gandaa ra nda nga hawsawey, nda Hamon nda nga hawsawey, nda Kiryatayim nda nga hawsawey.

⁶² Lewi hayroo kanj cindi kanj ti Merari borey, i n'i noo koyrayan Zabulon alkabiilaa gandaa ra. Koyrawey ti Rimon nda nga hawsawey, nda Tabor nda nga hawsawey. ⁶³ I n'i noo koyra fooyan mo Žurdeŋ isaa se banda, Žeriko se waynahunay, Ruben alkabiilaa gandaa ra. Koyrawey ti Beser kanj goo saajoo ra nga nda nga hawsawey, nda Yahas nda nga hawsawey, ⁶⁴ nda Kedemot nda nga hawsawey, nda Mefat nda nga hawsawey. ⁶⁵ I n'i noo koyra fooyan mo Gad alkabiilaa gandaa ra. Koyrawey ti Ramot kanj goo Galad gandaa ra, nga nda nga hawsawey, nda Mahanayim nda nga hawsawey, ⁶⁶ nda Hešbon nda nga hawsawey, nda Yazer nda nga hawsawey.

7

Isakar hayroo

¹ Isakar mana duu kala iz'aru taaci kanj ti Tola, nda Puwa, nda Yašub, nda Šimronj. ² Tola iz'arey ti: Uzi, nda Refaya, nda Yeriyel, nda Yamay, nda Yibsam, nda Šemuwel. Arey wey ti Tola hugu boŋey. Dawda waatoo ra, Tola hayroo hinnaa man'ti kala aru zenber waranka cindi hinka nda zangu iddu (22.600), wongaariyanj no. ³ Uzi iz'aroo ti Yizrakiya. Yizrakiya iz'arey ti: Minkaylu, nda Abdiyaa, nda Žowel, nda Yišiya. I kul man'ti kala hugu boŋ guu. ⁴ Ngi baaba hugey borey, wongu-izey kanj goo i ra ti aru zenber waranza cindi iddu (36.000), zama ngi woyey nda ngi zankey ga boobo. ⁵ Isakar hayroo cindoo hugey borey kul kanj kabandi ka hantumandi man'ti kala wongu-ize zenber wooyaaaha cindi iyee (87.000).

Benžamenj hayroo

⁶ Benžamenj mana duu kala iz'aru hinza kanj ti Bela, nda Beker, nda Yediyayel. ⁷ Bela mana duu kala iz'aru guu kanj ti Esbonj, nda Uzi, nda Uziyel, nda Yerimot, nda Iri. Hugu bonyanj no. Ngi mo man'ti kala wongaariyanj. Waatoo kanj i kabandi ka hantumandi, i tee aru zenber waranka cindi hinka nda waranza cindi taaci (22.034). ⁸ Beker iz'arey ti: Zemira, nda Yowaš, nda Eliyezer, nda Elyewonay, nda Omri, nda Yeremot, nda Abiya, nda Anatot, nda Alemet. I kul man'ti kala Beker iz'aru. ⁹ Ngi hugu boŋey hayrey kabandi ka hantumandi, i tee wongaari zenber waranka nda zangu hinka (20.200). ¹⁰ Yediyayel iz'aroo ti Bilhanj. Bilhanj iz'arey ti: Yehuš, nda Benžamenj, nda Ehud, nda Kenana, nda Zetanj, nda Tarsis, nda Ahišahar. ¹¹ I kul ti Yediyayel iz'aru, hugu bonyanj no. I man'ti kala wongaari zenber woy cindi iyee nda zangu hinka (17.200), wongu-izeyanj no.

¹² Šupim nda Hupim man'ti kala Ir iz'arey. Hušim man'ti kala Aher iz'aru.

Neftali hayroo

¹³ Neftali iz'arey ti: Yasiyel, nda Guni, nda Yeser, nda Šalum. Bilha ti ngi jaa.

Manase hayroo kanj goo Žurdeŋ isaa se waynakanjanj here

¹⁴ Manase iz'aru ti Asriyel. Wahayoo kanj a n'a zaa, kanj ti Siiri boro, nga k'a hay. Woy follokaa ka Makir mo hay. Makir ti Galad baaba. ¹⁵ Makir na woy zaa Hupim se, ka zaa Šupim se. Makir woymaa maapoo ti Maaka. Iz'aru hinkantoo kanj Makir duu a maapoo ti Selofad. Selofad mana duu kala ize wooyan hinne. ¹⁶ Makir wandoo kanj ti Maaka, nga mo duu a se iz'aru, ka maapoo danj Pereš. Pereš armaa maapoo ti Šereš. Šereš iz'arey ti Ulam, nda Rekem. ¹⁷ Ulam iz'aroo ti Bedanj. Wey man'ti kala Galad hayroo. Galad man'ti kala Makir iz'aru, Makir ti Manase iz'aru.

¹⁸ Galad woymaa kanj ti Moleket, nga ka Išehod, nda Abiyezer, nda Mahila hay. ¹⁹ Šemida iz'arey ti: Ahiyanj, nda Šekem, nda Liki, nda Aniyam.

Efrayim hayroo

²⁰ Efrayim iz'aroo ti Šutela, Šutela iz'aroo ti Bered, Bered iz'aroo ti Tahat, Tahat iz'aroo ti Elada, Elada iz'aroo ti Tahat, ²¹ Tahat iz'aroo ti Zabad, Zabad iz'aroo ti Šutela. Amma haya kanj ti Ezer nda Elad, Gat koyraa borey kanj ti gandaa izey k'i wii, zama i nka doo ka baa ngi ma koyraa borey adabbawey zay. ²² Ngi baaba Efrayim na ngi buuroo hēe

waati kuku. Nga borey kaa ka binoo danj. ²³ Woo banda ga, a marga nda nga wandoo koyné, wandoo tee alhaamidu ka duu iz'aru. I na maapoo danj Beriya (maanaa «bone»), a nee kanj zama nga hugoo goo bone ra. ²⁴ Efrayim ize woyoo ti Šeera. Bet-Heroŋ koyraa kanj goo ganda, nda Bet-Heroŋ koyraa kanj goo beene, nda Uzeŋ-Šeera koyraa, nga k'i cin. ²⁵ Nga iz'aroo ti Refa, Refa iz'aroo ti Rešef, Rešef iz'aroo ti Tela, Tela iz'aroo ti Tahaŋ, ²⁶ Tahaŋ iz'aroo ti Ladaŋ, Ladaŋ iz'aroo ti Amihud, Amihud iz'aroo ti Elišama, ²⁷ Elišama iz'aroo ti Nun, Nun iz'aroo ti Žozuwe.

²⁸ Nongoo kanj nondi Efrayim borey se a ma tee ngi gorodogoo man'ti kala Betel nda nga koyrakanbey, nda Naraŋ koyraa kanj goo waynahunay here, nda Gezer nda nga koyrakanbey kanj goo waynakanay here, nda Šekem nda nga koyrakanbey, ka koy hala Aya koyraa ra nda nga koyrakanbey.

²⁹ Manase hayroo koyrawey man'ti kala Bet-Šeyan nda nga koyrakanbey, nda Tanak nda nga koyrakanbey, nda Megido nda nga koyrakanbey, nda Dori nda nga koyrakanbey. Izirayel iz'aroo Isufi hayroo goro koyrawey wey ra.

Ašer hayroo

³⁰ Ašer iz'arey ti: Yimna, nda Yišwa, nda Yišwi, nda Beriya. Ngi woymaa ti Sera. ³¹ Beriya iz'arey ti: Heber nda Malkiyel. Malkiyel ka Birezayit koyraa sinji. ³² Iz'arey kanj Heber duu ey ti: Yaflet, nda Šomer, nda Hotam, nda ngi woymaa Šuwa. ³³ Yaflet iz'arey ti: Pasak, nda Bimhal, nda Ašwat. Wey ti Yaflet iz'arey. ³⁴ Šemer iz'arey ti: Ahi, nda Roga, nda Hubba, nda Aram. ³⁵ Šemer armaa Helem iz'arey ti: Sofa, nda Yimna, nda Šeleš, nda Amal. ³⁶ Sofa iz'arey ti: Suwa, nda Harnefer, nda Šuwal, nda Beri, nda Yimra, ³⁷ nda Beser, nda Hod, nda Šamma, nda Šilša, nda Yitraŋ, nda Beera. ³⁸ Yeter iz'arey ti: Yefune, nda Pispa, nda Era.

³⁹ Ula iz'arey ti: Arak, nda Haniyel, nda Risiya.

⁴⁰ Wey kul ti Ašer iz'aruyan. Hugu bonyan no. Wongaari gaabikoyni alkadaranteyan no. Jineborey bonkoyniyan no. Arey kanj kabandi ka hantumandi kanj ga hin ka koy wongu, i man'ti kala aru zenber waranka cindi iddu (26.000).

8

Benžameŋ hayroo kanj goo Žerizalem

¹ Benžameŋ duu nga iz'aru jinaa kanj ti Bela, ihinkantoo ti Ašibel, ihinzantoo ti Ahara, ² itaacantoo ti Noha, igguwantoo ti Rafa. ³ Bela duu iz'aruyan kanj ti: Adar, nda Gera, nda Abihud, ⁴ nda Abišuwa, nda Namaŋ, nda Ahowa, ⁵ nda Gera, nda Šefufan, nda Huram. ⁶ Ehud hayroo ti woo, ngi ti Geba koyraa borey hugu boŋey. I n'i dii ka koy nda ey Mahanat koyraa ra. ⁷ Arey ti Namaŋ, nda Ahiya, nda Gera. Gera k'i dii ka koy nda ey. Gera iz'arey ti Uza, nda Ahihud.

⁸ Šaharayim duu izeyan Mowab hawsaa ra, waatoo kanj ra a na nga wande hinkaa Hušim nda Baara fay banda ga. ⁹ A na woy tana zaa kanj ti Hodeš, izey kanj a duu ey a se ti Yobab, nda Sibiya, nda Meša, nda Malkam, ¹⁰ nda Yewus, nda Sakiya, nda Mirma. Wey ti nga iz'arey. Hugu bonyan no. ¹¹ Nga wandoo Hušim mo duu a se Abitub nda Elpal. ¹² Elpal iz'arey ti: Eber, nda Mišam, nda Šemed. Šemed ka Ono koyraa, nda Lod koyraa nda nga koyrakanbey cin.

¹³ Beriya nda Šema ti Ayalon koyraa borey hugu boŋey. Ngi ka Gat koyraa borey gaaray. ¹⁴ Ahiyo, nda Šašak, nda Yeremot, ¹⁵ nda Zebadiya, nda Arad, nda Eder, ¹⁶ nda Minkaylu, nda Yišpa, nda Yoha, wey ti Beriya iz'arey. ¹⁷ Zebadiya, nda Mešullam, nda Hiziki, nda Heber, ¹⁸ nda Yišmeray, nda Yiziliya, nda Yobab, wey ti Elpal iz'arey.

¹⁹ Yakim, nda Zikiri, nda Zabdī, ²⁰ nda Eliyanay, nda Siletay, nda Eliyel, ²¹ nda Adaya, nda Beraya, nda Šimrat, wey ti Šimeyi iz'arey.

²² Yišpan, nda Eber, nda Eliyel, ²³ nda Abdon, nda Zikiri, nda Hanaŋ, ²⁴ nda Hananiya, nda Elam, nda Antotiya, ²⁵ nda Yifdeya, nda Penuwel, wey ti Šašak iz'arey.

²⁶ Šamšeray, nda Šeharya, nda Atalya, ²⁷ nda Yarešiya, nda Eliya, nda Zikiri, wey ti Yeroham iz'arey.

²⁸ Arey wey kul ti hugu bonyan, affoo kul nda borey kanj hun a ga, bonkoyniyan no. I si goro kala Žerizalem.

²⁹ Gabawon koyraa sinjikkaa si goro kala no din da Gabawon. Wandoo maapoo ti Maaka. ³⁰ Nga iz'aru jinaa maapoo ti Abdon, nga iz'arey cindey ti: Sur, nda Kiš, nda Bal, nda Nadab, ³¹ nda Gedor, nda Ahiyo, nda Zeker, [nda Miklot]. ³² Miklot iz'aroo ti Šimeya. Ngi mo si goro kala Žerizalem. I si goro kala ngi armey jere.

Sawul hayroo
(9.39–44)

³³ Ner iz'aroo ti Kiš. Kiš iz'aroo ti Sawul. Sawul iz'arey ti: Žonatan, nda Malkišuwa, nda Abinadab, nda Ešbal*. ³⁴ Žonatan iz'aroo ti Merib-Bal†, Merib-Bal iz'aroo ti Mika, ³⁵ Mika iz'arey ti: Pitoŋ, nda Melek, nda Tareya, nda Ahaz. ³⁶ Ahaz iz'aroo ti Yehowada, Yehowada iz'arey ti: Aletmet, nda Azmawet, nda Zimri. Zimri iz'aroo ti Mosa. ³⁷ Mosa iz'aroo ti Bineya, Bineya iz'aroo ti Rafa, Rafa iz'aroo ti Eleyasa, Eleyasa iz'aroo ti Asel. ³⁸ Asel mana duu kala iz'aru iddu, ngi maapey ti Azirikam, nda Bokru, nda Isimayel, nda Šewarya, nda Abdiyas, nda Hanan. Wey kul ti Asel iz'arey. ³⁹ Asel armaa Ešek, nga iz'aru jinaa ti Ulam, ihinkantoo ti Yewuš, ihinzantoo ti Elifet. ⁴⁰ Ulam iz'arey man'ti kala wongaari gaabikoyniyaŋ. I ga wan biraw karyan. I duu iz'aru boobo nda haama boobo, ngi hinnaa ti boro zangu nda woyguu (150). Borey wey kul man'ti kala Benžameŋ boroyaŋ.

9

¹ Izirayel gandaa borey kul kabandi ka hantumandi Izirayel kokoyey taarikey citaaboo ra, hugu ka koy hugu.

Borey kaŋ willi kate ka goro Žerizalem

Žuda borey laadir jaŋaa sabbu se i diyandi ka koy nda ey Babilon. ² Boro jinawey kaŋ willi kate ka goro ngi nongey ra ngi koyrawey ra man'ti kala Izirayel borey, nda sargari juwalkey, nda Lewi borey, nda tamey kaŋ ga goy Irkoy hugoo ra.

³ Žuda hayroo, nda Benžameŋ hayroo, nda Efrayim nda Manase hayroo kaŋyaŋ willi kate ka goro Žerizalem, ngi maapey ne ti woo:

⁴ Žuda hayroo ra, Utay willi kate. Utay hun Amihud ga, Amihud hun Omri ga, Omri hun Imri ga, Imri hun Bani ga. Bani woo sii kala Peres hayroo ra. ⁵ Šela borey ra, borey kaŋ willi kate ti Asaya nda nga iz'arey. Asaya ti nga baaba iz'aru jinaa. ⁶ Zera hayroo ra, Yewuyel ka willi kate. Žuda borey kaŋ willi kate, i kul cere ra man'ti kala aru zangu iddu nda woyyagga (690).

⁷ Benžameŋ iz'arey ra, Salu willi kate. Salu hun Mešullam ga, Mešullam hun Hodawiya ga, Hodawiya hun Senuwa ga. ⁸ Yibneya kaŋ hun Yeroham ga willi kate. Ela kaŋ hun Uzi ga willi kate, Uzi hun Mikri ga. Mešullam kaŋ hun Šefatiya ga willi kate, Šefatiya hun Rehuwel ga, Rehuwel hun Yibneya ga. ⁹ Benžameŋ alkabiilaa borey kaŋ willi kate Žerizalem, ka sawa nda ngi alkabiilaa taarikoo, i man'ti kala aru zangu yagga nda woyguu cindi iddu (956). I kul man'ti kala hugu boŋyaŋ, affoo kul nda nga hugoo borey.

¹⁰ Sargari juwalkey kaŋ willi kate ti Yedaya, nda Yoyarib, nda Yakin, ¹¹ nda Azarya. Azarya hun Hilkiya ga, Hilkiya hun Mešullam ga, Mešullam hun Sadok ga, Sadok hun Merayot ga, Merayot hun Ahitub. Ahitub ti Irkoy hugoo alwakiiloo. ¹² Adaya mo willi kate. Adaya hun Yeroham ga, Yeroham hun Pašehur ga, Pašehur hun Malkiya ga. Masay kaŋ hun Adiyel ga mo willi kate. Adiyel hun Yazera ga, Yazera hun Mešullam ga, Mešullam hun Mešilemit ga, Mešilemit hun Imer ga. ¹³ Ngi nda sargari juwalkaw jerey kaŋ ti hugu boŋyaŋ man'ti kala aru zenber foo nda zangu iyye nda woydu (1.760). I man'ti kala aru boro kayanteyaŋ. Ngi no ma huga nda Irkoy hugoo goyey.

¹⁴ Lewi borey ra, Šemaya willi kate. Šemaya hun Hašub ga, Hašub hun Azirikam ga, Azirikam hun Hašabiya ga. I mana hun Merari borey ga. ¹⁵ Bakbakar, nda Hereš, nda Galal, nda Mataniya mo willi kate. Mataniya hun Mika ga, Mika hun Zikri ga, Zikri hun Asaf ga. ¹⁶ Abdiyas kaŋ hun Šemaya ga mo willi kate. Šemaya hun Galal ga, Galal hun Yedutun ga. Berekiya kaŋ hun Asa ga mo willi kate. Asa hun Elkana ga. Berekiya woo no ka koy goro Netofa borey koyrakanbey ra.

¹⁷ Irkoy hugoo miŋnoo lakkalkey kaŋ willi kate man'ti kala Šalum, nda Akub, nda Talmon, nda Ahiman, nda ngi armey cindey. Šalum ti ngi jineboraa. ¹⁸ Hala ka kaa hō, ngi no ma Irkoy hugoo waynahunay here miŋnoo lakkal, nongoo kaŋ se i ga nee Kokoy Hurudogoo. Ngi ti Lewi borey kaloo miŋney lakkalkey. ¹⁹ Šalum hun Kore ga, Kore hun Ebiyasaf ga, Ebiyasaf hun Kora ga. Šalum nda nga baaba hugoo borey cindey kaŋyaŋ ti Kora borey, ngi goyoo ti Irkoy hukkamoo miŋnoo lakkalyanoo, cee jinaa ngi baabey ti Abadantaa jamaa kaloo miŋnoo lakkalkey. ²⁰ Cee jinaa, Eleyazar iz'aroo Pineyati ti borey

* **8:33** 8.33 Ešbal da se i ga nee Iš-Bošet Samiyel 2to 2.8ra. † **8:34** 8.34 Merib-Bal da se i ga nee Mefibošet Samiyel 2to 4.4ra.

wey bonkoynoo, zama Abadantaa goo a bande. ²¹ Zakarya kanj ti Mešelemiya iz'aroo ti cere kubayyan hukkmoo mijoo lakkalkaw.

²² Borey wey kul kanj suubandi Irkoy hugoo mijney lakkalyanoo se man'ti kala aru zangu hinka nda iwoy cindi hinka (212). Ngi maaney hantumandi ngi koyrawey ra. Dawda nda gunandikaa Samiyel ka borey wey hayragey gorandi goyoo woo ra hala abada. ²³ Ngi nda ngi hayroo goyoo ti ka Irkoy hugoo mijney lakkal kanj ti hukkmoo mijney.

²⁴ Hugu mee lakkalkey goo caraw taacaa kul ga. Affooyan goo waynahunay here, affooyan goo waynakanay here, affooyan goo hawsa here, affooyan goo gurma here. ²⁵ Ngi armyey cindey kanj willi kate kanj goo ngi koyrawey ra, i ga kaa waati fooyan ka goy i bande hala jirbi iyee, ²⁶ zama hugu mee lakkalkaw taaci ti jineboro Lewi borey ra, ngi no ma goy waati kul. Ngi no ma Irkoy hugoo gundoo hugu-izey nda nga almaanoo lakkal. ²⁷ I ga hanna ka Irkoy hugoo kuubi-ka-beraa lakkal, zama ngi goyoo ti woo din. Ngi kone hugoo kufaloo goo, i ga hugoo mijney feeri subbaahi kul.

²⁸ Lewi boroyan mo goo no kanj ga Irkoy hugoo jinawey hawgay. I ga jinawey hururoo laasaabu, ka ngi fattaroo mo laasaabu. ²⁹ Affooyan mo ga jinawey hawgay, maanaa nongu henanantaa goy jinay henanantey kul, nda farin hamnoo, nda alaneb hari mooraa, nda jiyoo, nda dugoo, nda haya hew kaaney. ³⁰ Amma sargari juwalkey ra boroyan goo kanj ga haya hew kaaney jaami cere ra.

³¹ Sargari alfintawey kanj ga haagandi pol ra, Kora boraa kanj ti Šalum iz'aru jinaa Matitiya no ma nga goyoo tee. Nga mo ti Lewi boro. ³² Ngi armyey kanj ti Kehat borey, ngi affooyan no ma takulawey kanj ga jisandi Irkoy jine hanse hunanzam zaari ka kaa hunanzam zaari.

³³ Donkey kanj ti Lewi borey hugu boñey si goro kala galliyawey ra kanj goo Irkoy hugoo batumaa ra. I si goy tana tee, zama i mma goy cijin nda zaari.

³⁴ Wey ti Lewi borey hugu boñey, affoo kul nda ngi alkabiilaa taarikoo. I si goro kala Žerizalem.

Sawul hugoo borey

(8.29-38)

³⁵ Gabawonj koyraa sinjikkaa ti Yeyiwel, a si goro kala koyraa ra. Wandoo maanoo ti Maaka. ³⁶ Nga iz'aru jinaa maanoo ti Abdon, nga iz'arey cindey ti Sur, nda Kiš, nda Bal, nda Ner, nda Nadab, ³⁷ nda Gedor, nda Ahiyo, nda Zakarya, nda Miklot. ³⁸ Miklot iz'aroo ti Šimeyam. Ngi mo si goro kala Žerizalem. I si goro kala ngi armyey jere.

³⁹ Ner iz'aroo ti Kiš, Kiš iz'aroo ti Sawul, Sawul iz'arey ti Žonatan, nda Malkišuwa, nda Abinadab, nda Ešbal*. ⁴⁰ Žonatan iz'aroo ti Merib-Bal†, Merib-Bal iz'aroo ti Mika. ⁴¹ Mika iz'arey ti: Piton, nda Melek, nda Tareya, [nda Ahaz]. ⁴² Ahaz iz'aroo ti Yayera, Yayera iz'arey ti: Alemet, nda Azmawet, nda Zimri. Zimri iz'aroo ti Mosa. ⁴³ Mosa iz'aroo ti Bineya, Bineya iz'aroo ti Refaya, Refaya iz'aroo ti Eleyasa, Eleyasa iz'aroo ti Asel. ⁴⁴ Asel mana duu kala iz'aru iddu, ngi maaney ti Azirikam, nda Bokru, nda Isimayel, nda Šewarya, nda Abdias, nda Hanan. Wey ti Asel iz'arey.

10

Sawul buuyanoo

(Samiyel 1na 31.1-13)

¹ Filisti borey koy Izirayel wongu. Wongoo ra Izirayel borey zuru Filisti borey jine. I na Izirayel boroyan wii Gilbowa tondi hondoo bonj. ² Filisti borey hanse ka Sawul nda nga iz'arey šiita. I na Žonatan, nda Abinadab, nda Malkišuwa kanjanj ti Sawul iz'arey wii. ³ Wongoo hanse ka koron Sawul ga. Birawkarkey dii Sawul, a jijiri hunburay se birawkarkey jine. ⁴ Sawul nee boraa kanj ga nga wongu jinawey zaa se: «Ni takubaa hoobu m'ay hay nda a k'ay wii, jofolowey wey masi kaa ka hooray ay ra.» Boraa kanj ga nga wongu jinawey zaa mana yadda, zama a hanse ka hunbur. Woo ga, Sawul na nga takubaa zaa, a na nga bonj warra a ga. ⁵ Boraa kanj ga Sawul wongu jinawey zaa, ga dii kanj Sawul buu, nga mo na nga bonj warra nga takubaa ga, a buu. ⁶ Takaa woo nda Sawul nda nga iz'aru hinzaa, nda nga hugoo borey kul buu cere bande.

⁷ Waatoo kanj Izirayel borey kanj ga goro gooroo ra dii kanj Izirayel borey zuru, de mo Sawul nda nga iz'arey buu, i na ngi koyrawey nanj ka zuru. Filisti borey kaa ka goro dogey ra.

* 9:39 9.39 Zamnaa 8.33. † 9:40 9.40 Zamnaa 8.34.

⁸ Subaa ra, Filisti borey kaa ka bukawey hayey kaa i ga, i dii Sawul nda nga iz'arey kanjan kanj Gilbowa tondi hondoo bonj. ⁹ I na Sawul wongu jinawey kaa a ga, i na bonjoo dunbu, i na bonjoo nda wongu jinawey ka koy. Woo banda ga, i koy alhabar kaanaa har Filisti borey gandaa kul ra ngi toorey se nda jamaa se. ¹⁰ I na Sawul wongu jinawey danj ngi tooru hugoo ra, i na bonjkurunboo kanji tooroo kanj se i ga nee Dagoj, hugoo ra.

¹¹ Waatoo kanj Yabeš koyraa kanj goo Galad gandaa ra, borey kul ma hayaa kul kanj Filisti borey n'a tee Sawul se, ¹² woo ga, asajawey kul tun ka koy Sawul bukaa, nda nga iz'arey bukawey zaa ka koy nda ey Yabeš. I na ngi birey fiji Yabeš tuuriŋnaa beeroo cire. Woo banda ga, i na jirbi iyee tee i ga meehaw.

¹³ Laadir janjaa kanj Sawul n'a tee Abadantaa se, nga ka kate a buu: A mana yadda ka hanjajer Abadantaa se. A too hala nongu kanj ra a koy gunandi boro do kanj ga nee kanj nga ma bukawey tunandi k'i haa. ¹⁴ A mana yadda ka Abadantaa ibaayoo ceeci, woo se Abadantaa nanj a ma buu ka kokoytaraa noo Yišay iz'aroo Dawda se.

11

Dawda tee Izirayel kul kokoyoo
(Samiyel 2to 5.1-3)

¹ Izirayel kul koy cere marga Dawda do, Hebronj koyraa ra ka nee a se: «Nga ne, ir man'ti kala ni hamoo nda ni kuroo. ² Waatoo hunday kanj Sawul ga tee kokoy, ni no ma koy nda Izirayel wongudogey ra, ni no m'i ka kaa. Abadantaa, ni Koyoo nee ma ne: <Ni no m'ay jamaa Izirayel kur, ni no ma tee Izirayel se bonjkoyni.> » ³ Woo ga, Izirayel boro beeroy kul kaa kokoyoo do Hebronj. Dawda na amaana danj nga nda i game Hebronj, Abadantaa jine. I na Dawda yon k'a tee kokoy Izirayel se sanda takaa kanj nda Samiyel n'a har ka sawa nda Abadantaa šennoo.

Takaa kanj nda Dawda na Žerizalem koyraa dii
(Samiyel 2to 5.6-10)

⁴ Dawda nda Izirayel kul koy Žerizalem kanj ti Žebuz tangam. No din ra Žebuz borey cindi ka bara, ngi no ma goro gandaa ra. ⁵ Žebuz borey nee Dawda se: «N'si huru ne ra.» Amma Dawda na Siyoj tondi nongoo dii, maanaa Dawda koyraa. ⁶ Dawda nka nee wongu-izey se: «Boro jinaa kanj ga Žebuz borey kar, ay ga boraa tee wongu-izey jamaa jineboraa.» Seruya iz'aroo Žowab tee boro jinaa kanj žigi ka koy kara i ra. A tee wongu-izey jineboraa. ⁷ Dawda koy goro tondi nongoo ra, woo se i na no din maapoo danj Dawda koyraa. ⁸ Dawda n'a windi nda cinari, k'a dii za Milo nongoo* do ka koy hala koyraa kuubi-ka-beraa. Žowab mo ga koyraa cindoo hanse. ⁹ Dawda mma koy de a ga duu gaabi ka tonton, zama Abadantaa Adunjakoyoo goo a bande.

Dawda wongaarey
(Samiyel 2to 23.8-39)

¹⁰ Dawda wongaarey maapey ne ti wey. Ngi nda Izirayel kul k'a faaba hala a ma goro fuulaa ra, ka gaabi danj nga laamaa ra, takaa kanj nda Abadantaa n'a har Izirayel borey se. ¹¹ Dawda wongaarey maapey ti: Yašobeyam kanj ti Hakmoni iz'aroo, wongaari hinza bonjkoyni no. Nga no ka nga yaajoo ka boro zangu hinza (300) wii wongu folloku ra.

¹² Nga banda ga, Eleyazar kanj ti Dodo iz'aroo, Dodo man'ti kala Ahoya koyraa boro. Nga mo goo wongaari hinzaa ra. ¹³ A goo Dawda bande waatoo kanj ra Filisti borey koy cere marga Pas-Damim wongoo se. Faari goo no din kanj ga too nda orž. Kanj Izirayel borey zuru Filisti borey se, ¹⁴ i koy kay faaroo din gamoo ra ka Filisti borey tangam ka faaroo kom i ga. Abadantaa n'i noo i ma hin ey, hinay beeri.

¹⁵ Han foo, wongaari waranza (30), aru hinza i ra koy Dawda do, tondey ra kanj goo Adulam tondi horboo here, Dawda goo horboo din ra. Woo gar Filisti borey wongu-ize jamaa goo Refa borey gooroo ra. ¹⁶ Dawda goo ma tugu tondi horboo ra. Filisti borey soojey gorodoo goo Betelehem koyraa ra. ¹⁷ Harijaw duu Dawda, a nee: «May no ma koy Betelehem koyraa mijoo ga ka kate ya ne day hari ya hanj?» ¹⁸ Wongaari hinzaa din koy huru Filisti borey kaloo ra nda gaabi ka hari gur Betelehem koyraa mijoo dayoo ga ka kate a Dawda se. Amma Dawda mana yadda k'a hanj. A n'a mun ganda k'a kaa sargari hari-hari Abadantaa se. ¹⁹ A nee: «Jam, ay Koyoo, ay si woo tee, a ga hima nda borey wey kurey no ay n'i hanj, i nka ngi hundey danj farratay ra, ka koy haroo woo gur ka kate a ya ne.» A mana yadda ka haroo hanj. Woo ti hayaa kanj wongaari hinzaa n'a tee.

* 11:8 11.8 Milo nongoo maanaa ti i n'a too nda labu.

²⁰ Žowab armaa Abišay, nga ti aru hinzaa din boŋkoynoo. Nga no ka nga yaajoo ka aru zangu hinza (300) wii, nga no ka duu maa boro hinzaa ra. ²¹ A duu maa aru hinzaa ra. A duu maa ka bisa aru hinkaa. Nga ti ngi jineboraa, amma woo kul aru hinzaa din kaŋ maapey jin ka harandi, nga maapoo mana too wey din wanoo.

²² Yehoyada iz'aroo Benaya mo man'ti kala wongaari, a na haya booboyan tee. Kabsel boro no. Nga no ka Mowab gandaa wongaari hinkaa wii. Hargu beeri zaari hane nga no ka zunbu day ra ka ganjihayla wii a ra. ²³ Nga no mo ka Misira boro wii kaŋ kuuyanoo ga too kabedaaru guu cine. Yaajoo kaŋ goo Misira bora kaboo ra ga too maalawey kaymi bundoo beeriyan. Amma Benaya, bundu bara a kone. A koy Misira bora yaajoo taa a kone k'a wii nda yaaji follokaa. ²⁴ Wey ti hayey kaŋ Yehoyada iz'aroo Benaya n'i tee. A hanse ka duu maa wongaari hinzaa ra. ²⁵ Aru waranzaa (30) din ra, nga no ka duu maa ka bisa i kul, amma wongaari hinzaa din kaŋ maapey jin ka harandi, a mana duu maa ka toor'ey. Dawda n'a tee nga lakkalkaw maanawey jineboraa.

²⁶ Wangu-ize wongaarey cindey ne: Asayel, Žowab armaa, Dodo iz'aroo Elhanan, Betelehem bora, ²⁷ nda Šamot, Haror bora, nda Heles, Palon bora, ²⁸ nda Ira kaŋ ti Ikeš, Tekowa bora iz'aroo, nda Abiyezer, Anatot bora, ²⁹ nda Sibekay, Huša bora, nda Ilay, Ahoya bora, ³⁰ nda Maharay, Netofa bora, nda Heled kaŋ ti Bana, Netofa bora iz'aroo, ³¹ nda Ribay iz'aroo Ittay kaŋ ti Gibeya koyraa kaŋ ti Benžamenj borey gandaa wane bora, nda Benaya, Piratonj bora, ³² nda Huray, Gaš gooro bora, nda Abiyel, Ganganoo gandaa bora, ³³ nda Azmawet, Baharum bora, nda Eliyaba, Šalbon bora, ³⁴ nda Hašem, Gizonj bora iz'arey, nda Žonatanj kaŋ ti Šage, Harar bora iz'aroo, ³⁵ nda Ahiyam kaŋ ti Sakar, Harar bora iz'aroo, nda Elifal, Ur iz'aroo, ³⁶ nda Hefer, Mekarat bora, nda Ahiya, Palonj bora, ³⁷ nda Hesro, Karmel bora, nda Naray, Ezbay iz'aroo, ³⁸ nda Žowel, Natanj armaa, nda Mibhar, Hagri iz'aroo, ³⁹ nda Selel, Amjon bora, nda Naharay, Berot bora kaŋ ti Žowab, Seruya iz'aroo wongu jinawey zaakaa, ⁴⁰ nda Ira, Yitri bora, nda Gareb, Yitri bora, ⁴¹ nda Uri, Heti bora, nda Zabad, Ahilay iz'aroo, ⁴² nda Šiza iz'aroo Adina kaŋ ti Rubenj boro, Rubenj borey jineboro no. Aru waranza (30) goo a cire, ⁴³ nda Maaka iz'aroo Hanan, nda Žozafat, Mitni bora, ⁴⁴ nda Uziya, Aštarot bora, nda Šama nda Yeyiyel kanyan ti Hotam, Aroyer bora iz'arey, ⁴⁵ nda Šimri iz'aroo Yediyayel, nda nga armaa Yoha, Tis bora, ⁴⁶ nda Eliyel, Mahawi bora, nda Elnam iz'arey Yeribay nda Yošawiya, nda Yitma, Mowab bora, ⁴⁷ nda Eliyel, nda Obed, nda Yasiyel, Soba bora.

12

Boro jinawey kaŋ hanga Dawda k'a faaba

¹ Zamanoo kaŋ ra Dawda ga tugu Kiš iz'aroo Sawul se, waatoo woo ra, borey kaŋ tun ka koy Dawda do Siklak koyraa ra, ngi maapey ne. Wongaarey jerey no kaŋ na Dawda faaba wongoo ra. ² Biraw karkawyanj no, ngi kabe gumej nda iwaawey kul ga hin ka biraw kar, i ga hin ka tondi warra. Ngi nda Sawul kul ti alkabiila follokaa borey kaŋ ti Benžamenj alkabiilaa. ³ Ngi jineboraa ti Ahiyezer. Nga dumaa ga, Šema iz'aroo Yowaš, Gibeya bora, nda Yeziyel nda Pelet kanyan ti Azmawet iz'arey, nda Beraka, nda Anatot bora Yehu, ⁴ nda Yišmaya, Gabawonj bora, wongaari waranzaa (30) affoo no, nga mo ti ngi jineboro foo, ⁵ nda Žeremi, nda Yahaziyel, nda Yohananj, nda Yozabad, Gedera bora, ⁶ nda Eluzay, nda Yerimot, nda Beyaliya, nda Šemarya, nda Šefatiya, Haruf bora, ⁷ nda Elkana, nda Yišiya, nda Azarel, nda Yowezer, nda Yašobam, Kora boroyan no, ⁸ nda Yeroham iz'arey kanyan ti Yowela nda Zebadiya, Gedor boroyan no.

⁹ Gad boroyan mo hun Sawul bande ka hanga Dawda ka koy nga tugudogoo ra saajoo ra. I man'ti kala wongaariyanj, gonijanj no wongu ra kaŋ kone koray beeri nda yaaji goo. I ga laala ma nee ganjihayla, i ga cahā ma nee jeeriyanj kaŋ goo tondi hondey boŋ. ¹⁰ Ezer ti ngi jineboraa, ihinkantoo ti Abdiyas, ihinzantoo ti Eliyab, ¹¹ itaacantoo ti Mišmanna, igguwantoo ti Žeremi, ¹² idduwantoo ti Attay, iyyantoo ti Eliyel, ¹³ yaahantoo ti Yohananj, yaggantoo ti Elzabad, ¹⁴ iwoyantoo (10to) ti Žeremi, iwoy cindi faantoo (11to) ti Makbanay. ¹⁵ Borey wey man'ti kala Gad borey, i kul ti wongu-ize jineboro. Woo kaŋ gaaboo kacca nda i kul, nga hinne ga hin ka aru zangu (100) tangam. Woo kaŋ bisa i kul gaabi, nga hinne ga hin ka aru zenber (1.000) tangam. ¹⁶ Wey ti borey kaŋ na Žurdeŋ isaa deŋ ka bisa jiuroo handu jinaa ra waatoo kaŋ isaa jabey kul too nda hari. Ngi no ka gooroo borey kul gaaray, waynahunay nda waynakanay here.

¹⁷ Benžamenj boroyan nda Žuda boroyan mo koy Dawda bande nga tugudogoo ra. ¹⁸ Dawda fatta ka kay i jine ka šennoo zaa ka nee: «Nda baani se war kaa ay do, k'ay

faaba, ir ga tee bine foo. Amma nda ay zanbaroo se war kaa, k'ay dii ka koy ay dan agay iberey kabey ra, ka gar ay mana ifutu tee, yala ir baabey Koyoo ma tee ir game seede ka ciiti dunbu ir game.»

¹⁹ Kanj woo harandi, Irkoy Hundoo zunbu Amasay ga kanj ti aru waranzaa (30) jineboraa. A nee:

«He Dawda, ir sii kala ni borey ra.
He Yišay iz'aroo, ir sii kala ni bande.
Yala alaafiya, alaafiya ma kaa ni ga,
alaafiya ma kaa ni faabakey ga,
zama ni Koyoo ti ni faabakaa.»

Woo banda ga, Dawda yadda i ga, a n'i dan nga wongu-ize jineborey ra.

²⁰ Waatoo kanj Dawda koy nda Filisti borey wongudogoo ra ka koy Sawul wongu, waatoo woo, Manase boroyan hanga Dawda bande. Amma Dawda mana Filisti borey faaba wongoo din ra, zama Filisti borey bonkoyney nka dii cere ka waafaku ka Dawda kaa ngi bande, i nee: «Nda man'ti woo, Dawda masi koy ir zamba wongoo ra ka hanga nga koyoo Sawul bande k'ir dan kaboo ra a m'ir wii.» ²¹ Waatoo kanj Dawda willi ka koy Siklak koyraa ra, Manase borey kanj hanga a maapey ne: Adna, nda Yozabad, nda Yediayel, nda Minkaylu, nda Yozabad, nda Elihu, nda Siletay. Ngi affoo kul man'ti kala aru zenber foo-foo (1.000) jineboro Manase borey ra. ²² I na Dawda nda nga jamaa faaba, zama i kul man'ti kala wongaariyan. I tee wongu-ize jama jineboro. ²³ Zaari kul boroyan ga kaa ka tonton Dawda ga k'a faaba, hala nga wongu-izey jamaa ma boobo ka tee sanda Irkoy wongu-ize jama.*

Dawda borey kanj koy a bande Hebron koyraa ra

²⁴ Borey kanj soolu wongoo se, i koy Dawda do Hebron koyraa ra, ka kokoytaraa taa Sawul kone k'a noo Dawda se, sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har, borey din maapey ne:

²⁵ Žuda borey ra, aru zenber iddu nda zangu yaaha (6.800). Koray beeri nda yaaji goo i kone, i soolu tangaman se. ²⁶ Simewonj borey ra, wongaari zenber iyye nda zangu foo (7.100). I soolu tangaman se. ²⁷ Lewi borey ra, aru zenber taaci nda zangu iddu (4.600). ²⁸ Yehoyada mo goo i bande, a man'ti kala Haruna hayroo bonkoynoo. Aru zenber hinza nda zangu iyye (3.700) goo a bande. ²⁹ Sadok mo goo no, a man'ti kala arusooga wongaari. Bonkoyni waranka cindi hinka (22) hun nga baaba hugoo ra ka kaa. ³⁰ Benzamen borey ra, wey kanj ti Sawul mo hugoo boroyan ti aru zenber hinza (3.000), hala ka kaa alwaatoo woo ga, borey wey jere beeroo si goy kala Sawul hugoo borey se. ³¹ Efrayim borey ra, wongaari zenber waranka nda zangu yaaha (20.800). Arey wey kul hanse ka duu maa wongu ra ngi baaba hugoo ra. ³² Borey kanj maapey ciyandi ka suubandi ka hun Manase alkabiila jeraa ra, k'i dan i ma koy Dawda gorandi kokoytaraa ra, i man'ti kala aru zenber woy cindi yaaha (18.000). ³³ Isakar borey ra, jineboro zangu hinka (200), ngi bara ngi armye jine ka tee ngi jineborey ka kaa. I kul ga wan ka haye har kanj Izirayel borey ga hima k'i tee nda waati kanj i ga hima k'i tee. ³⁴ Zabulonj borey ra, aru zenber woyguu (50.000), i tenji-tenji cere ga, wongu jinay dumi kul goo i kone. I soolu ka wongu nda ngi biney kul. ³⁵ Neftali borey ra, wongu-ize jineboro aru zenber (1.000). Aru zenber waranza cindi iyye (37.000) goo i bande kanj kone koray beeri nda yaaji goo. ³⁶ Dan borey ra, aru zenber waranka cindi yaaha nda zangu iddu (28.600), i tenji-tenji cere ga. ³⁷ Ašer borey ra, aru zenber woytaaci (40.000), i ga hanse ka wan wongu, i tenji-tenji cere ga. ³⁸ Borey kanj goo Žurdenj isaa se banda kanjanj ti Rubenj borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa borey, ngi ra aru zenber zangu nda zenber waranka (120.000) ka kaa. Wongu jinay dumi kul goo i kone.

³⁹ Wongu-izey wey kul soolu wongu se, i tenji-tenji cere ga ka kaa hala Hebron koyraa ra nda ngi biney kul, ka Dawda gorandi kokoytaraa ra Izirayel jamaa kul bonj. Izirayel borey cindey kul yadda a ga kanj i ma Dawda tee kokoy. ⁴⁰ I cindi Dawda jere jirbi hinza, i ga ŋaa, i ga hanj, zama ngi borey na ŋaayanyan hanse i se. ⁴¹ Ngi taalammey mo kanj goo no din ra, ka koy hala Isakar gandaa, nda Zabulonj gandaa, nda Neftali gandaa, i kul kate ngi bande ŋaayanyan farkayan, nda yooyan, nda lanbaanayan, nda hawayan bonj, nda farin, nda jeejay-ize koga gabante, nda alaneb-ize koga gabante, nda alaneb hari moora, nda jii, nda haw boobo, nda feeji boobo, zama Izirayel jamaa paali.

* **12:23** 12.23 «ma boobo ka tee sanda Irkoy wongu-ize jama», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «hanse ka boobo».

13

*Dawda kayandi nga ma koy nda Irkoy sundukoo Žerizalem
(Samiyel 2to 6.1-11)*

¹ Dawda na wongu-izey jineborey kanj goo aru zenber foo-foo (1.000) jine nda wey kanj goo zangu foo-foo (100) jine, a na ngi nda boŋkoyney kul cee ka ūelan j se. ² Woo banda ga, a ūelan Izirayel jamaa kul se ka nee i se: «Nda war yadda, nda mo haya no kanj hun Abadantaa, ir Koyoo do, ir ma dontokaw sanba nongoo kul ra, ir borey jerey do, wey kanj goo Izirayel nongu kul kanj no, nda mo sargari juwalkey, nda Lewi borey kanj goo ngi koyrawey nda ngi hawsawey ra, ir ma ciya i kul se i ma kaa ka kara ir ga. ³ Woo banda ga, ir ma koy kate ir Koyoo sundukoo, zama Sawul waati ir mana huga nda a.»

⁴ Alžamaa kul waafaku Dawda ūennoo ga, zama haya kan jamaa kul se. ⁵ Woo ga, Dawda na Izirayel kul marga, k'a dii za ūihor isaa kanj goo Misira ka koy hala Hamat koyraa mijoo ga ka koy Irkoy sundukoo zaa Kiryat-Yarim koyraa ra ka kate nda a.

⁶ Dawda nda Izirayel kul tun ka koy Baala kanj ti Kiryat-Yarim koyraa, kanj goo Žuda gandaa ra, ka Irkoy Abadantaa sundukoo zaa kate. Abadantaa maapoo bara sundukoo ga. Almalaykayan kanj se i ga nee ūerib, ihinka goo sundukoo daabirjoo ga. Abadantaa ga goro ūerib hinka game. ⁷ I na Irkoy sundukoo jeeje torka taaga foo boŋ, i n'a ka fatta Abinadab hugoo ra. Uza nda Ahiyo no ma torkaa boy. ⁸ Dawda nda Izirayel kul ga ngi saħaa kul ka hooray Irkoy jine, i ga don, i ga hooray jinayyan kar kanj ti kurbuyan, nda kũntijyan, nda dundunyan, nda guuruyan kanj ga kara-kara, nda laati beeriyan. ⁹ Waatoo kanj i too Kidonj taasu kar ganganoo ra, hawey tanši, Uza na nga kaboo ūerre ka sundukoo dii. ¹⁰ Abadantaa futu Uza ga, a n'a kar, zama a na nga kaboo ūerre ka sundukoo dii. Uza buu no din, Irkoy jine.

¹¹ Takaa kanj nda Abadantaa na Uza kar laala k'a wii mana kan Dawda se. Woo se i na nongoo din maapoo danj Perez-Uza (maanaa «nongoo kanj ra Uza karandi laala ka wiiyandi»), maapoo woo goo a ga hala hō zaaroo. ¹² Hanoo din, Dawda hunbur Irkoy, a nee: «Taka foo nda ay ga hin ka kate ay do Irkoy sundukoo?» ¹³ Dawda mana kate sundukoo nga do, Dawda koyraa ra. Woo se a n'a ka koy boraa kanj se i ga nee Obed-Edom kanj ti Gat koyraa boro, nga hugoo ra. ¹⁴ Irkoy sundukoo cindi handu hinza Obed-Edom do, nga hugoo ra. Abadantaa na albarka danj Obed-Edom nda nga hugoo nda nga kabehayaa kul ra.

14

*Irkoy na Dawda kokoytaraa tabatandi
(3.5-9; Samiyel 2to 5.11-16)*

¹ Tir koyraa kokoyoo Hiram na dontokawyan sanba Dawda do nda sedere bunduyan, nda albannayan, nda bundu goykawyan, i ma koy hugu cin Dawda se. ² Woo ga, Dawda bay kanj Abadantaa goo ma nga kokoytaraa tabatandi Izirayel boŋ, a bay mo kanj nga kokoytaraa goo ma jer nga jamaa maaganda kanj ti Izirayel.

³ Dawda yee koyne ka woy tanayan hiji Žerizalem koyraa ra, a yee koyne ka duu iz'aruyan nda ize woyyan. ⁴ Iz'arey kanj a duu ey Žerizalem maapney ne: ūamuwa, nda ūobab, nda Natan, nda Sulaymaana, ⁵ nda Yibar, nda Eliūuwa, nda Elipelet, ⁶ nda Noga, nda Nefeg, nda Yafiya, ⁷ nda Eliūama, nda Beleyada, nda Elifelet.

*Dawda hin Filisti borey
(Samiyel 2to 5.17-25)*

⁸ Waatoo kanj Filisti borey maa kanj Dawda yonandi ka tee Izirayel kul se kokoy, i kul tun ka koy Dawda ceeci k'a tangam. Waatoo kanj Dawda maar'a, a fatta ka koy i kubay. ⁹ Filisti borey kaa ka hasaraw beeri tee Refa borey gooroo ra. ¹⁰ Dawda na Irkoy ibaayoo ceeci ka nee: «Ay ga hima ka žigi ka Filisti borey wongu wala? N'g'i danj ay kaboo ra wala?» Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Koy, zama ay g'i danj ni kaboo ra.»

¹¹ I koy too hala Bal-Perasim, Dawda n'i kar no din. Woo banda ga, Dawda nee: «Irkoy na fun kaa agay iberey jamaa ra, ay n'i kar, ni mma nee fun kanj hari n'a kaa.» Woo se i na nongoo din maapoo danj Bal-Perasim (maanaa «Koyoo kanj ga fun kaa»). ¹² Filisti borey zuru ka ngi koyey nanj no din, Dawda nee kanj i m'i ton k'i tee boosu.

¹³ Woo banda ga, Filisti borey yee koyne ka kaa ka hasaraw beeri tee Refa borey gooroo ra. ¹⁴ Dawda yee koyne ka Irkoy ibaayoo ceeci, Irkoy nee a se: «Masi koy i tangam. Ni mma kuubi ka koy nda ngi banda here, ma kaa nda nongoo kanj ra tuurijanjey goo tenje ka kanj i ga. ¹⁵ Waati kanj n'ga maa cee jinde tuurijanjey boŋ, waatoo din ma fatta ka koy i tangam, zama Irkoy no ma fatta ni jine ka Filisti borey kanj.» ¹⁶ Dawda na haya tee kanj nda Irkoy n'a yaamar. I na Filisti borey kar za Gabawonj koyraa ra ka koy hala Gezer

koyraa ra. ¹⁷ Dawda maapoo huru gandawey kul ra. Abadantaa na Dawda hunburay beeri danj gandawey kul ra.

15

Dawda na Irkoy sundukoo kateyanoo soolu

¹ Dawda na huguyan cin nga boŋ se Dawda koyraa ra. A na hukkumoo cin ka nongu soolu kanj ra Irkoy sundukoo ga huru. ² Woo banda ga, Dawda nee: «Boro kul masi Irkoy sundukoo zaa nda man'ti Lewi borey, zama ngi no Abadantaa n'i suuba i ma nga sundukoo zaa, nda mo i ma goy nga se waati kul.»

³ Dawda na Izirayel kul marga Žerizalem, ngi ma Abadantaa sundukoo zaa ka koy nda a nongoo ra kanj nga n'a hanse a se. ⁴ Dawda na Haruna hayroo nda Lewi borey mo marga: ⁵ Kehat hayroo ra, Uriyel kanj ti jineboraa nda nga arma zangu nda waranka (120) kanj goo a bande. ⁶ Merari hayroo ra, Asaya kanj ti jineboraa nda nga arma zangu hinka nda waranka (220) kanj goo a bande. ⁷ Geršom hayroo ra, Žowel kanj ti jineboraa nda nga arma zangu nda waranza (130) kanj goo a bande. ⁸ Elisafan hayroo ra, Šemaya kanj ti jineboraa nda nga arma zangu hinka (200) kanj goo a bande. ⁹ Hebron hayroo ra, Eliyel kanj ti jineboraa nda nga arma woyyaaha (80) kanj goo a bande. ¹⁰ Uziyel hayroo ra, Aminadab kanj ti jineboraa nda nga arma zangu nda woy cindi hinka (112) kanj goo a bande.

¹¹ Dawda na sargari juwalkey Sadok nda Abiyatar cee, nda Lewi borey kanj ti Uriyel nda Asaya, nda Žowel, nda Šemaya, nda Eliyel, nda Aminadab. ¹² A nee i se: «War ti Lewi borey hugu boŋey, wa war boŋ danj jere ga Irkoy se, war nda war armey hala war ma koy Abadantaa, Izirayel Koyoo sundukoo zaa ka kate a nongoo kanj ay n'a hanse a se ra. ¹³ Hayaa kanj se war mana kaa k'a zaa cee jinaa, woo se Abadantaa, ir Koyoo na boro kar k'a wii ir ra, maanaa ir man'a zaa ka koy sanda takaa kanj nda ašariyaa n'a har.»

¹⁴ Woo ga, sargari juwalkey, nda Lewi borey na ngi boŋ danj jere ga Irkoy se hala ngi ma koy Abadantaa, Izirayel Koyoo sundukoo zaa kate. ¹⁵ Lewi borey na Abadantaa sundukoo zaa nda bunduyan k'a fur ngi jesej ga, sanda takaa kanj nda Musa n'a har ka sawa nda Abadantaa šennoo.* ¹⁶ Dawda nee mo Lewi borey jineborey se kanj i ma ngi armayan suuba kanjan ma tee donkawyan. I ma hooray jinayyan kanj ti kuntijiyan, nda kurbuyan, nda guuruyan kanj ga kara-kara, ka farhā beeri wurru tee. ¹⁷ Lewi borey na Žowel iz'aroo Heman suuba, nda nga armey kanj ti Berekiya iz'aroo Asaf, nda Kušaya iz'aroo Etan kanj goo Merari hayroo ra. ¹⁸ I na Lewi boro tanayan mo kanj ti hugoo miŋoo lakkalkey tonton i ga. Borey ti Zakarya, nda Ben, nda Yaziyel, nda Šemiramot, nda Yehiyel, nda Unni, nda Eliyab, nda Benaya, nda Maseya, nda Matitiya, nda Elifelehu, nda Mikneya, nda Obed-Edom, nda Yeyiyel. ¹⁹ Donkey Heman, nda Asaf, nda Etan goyoo man'ti kala ka alhan guurey kara-kara cere ga k'i hēenandi. ²⁰ Zakarya, nda Aziyel, nda Šemiramot, nda Yehiyel, nda Unni, nda Eliyab, nda Maseya, nda Benaya no ma kuntijey hēeni jinde maryey kar. ²¹ Amma Matitiya, nda Elifelehu, nda Mikneya, nda Obed-Edom, nda Yeyiyel, nda Azaziya no ma kurbu karfu yaaha koyey kar ka doonoo juwal. ²² Kenaniya ti Lewi borey kanj ga sundukoo zaa jineboraa, nga no ma zaayanoo lakkal, zama a ga wan nga takaa. ²³ Berekiya nda Elkana ti sundukoo lakkalkey. ²⁴ Sargari juwalkey Šebaniya, nda Žošafat, nda Netaniyel, nda Amasay, nda Zakarya, nda Benaya, nda Eliyezer no ma laati beeri kar Abadantaa sundukoo jine ka koy. Obed-Edom nda Yehiya mo ti sundukoo lakkalkawyan.

Irkoy sundukoo too kate Žerizalem (Samiyel 2to 6.12-19)

²⁵ Woo banda ga, Dawda nda Izirayel boro beerey, nda wongu-ize jineborey kanj goo wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jine, i kul tun ka koy Abadantaa amaanaa sundukoo zaa k'a kaa Obed-Edom hugoo ra nda naali beeri. ²⁶ Lewi borey hin ka Abadantaa amaanaa sundukoo zaa Irkoy albarkaa ra, woo se i na haw yaaru kobsi iyee nda feeji gaaru boŋ iyee kaa sargari. ²⁷ Dawda na šukka baana burmusu danj, nga nda Lewi borey kanj ga sundukoo zaa, nda donkey, nda Kenaniya kanj ti donkey jineboraa, ngi mo, bankaaray follokaa bara i ga. Dawda na lenbeene kaayi-ize danj kanj ga hima nda sargari juwalkey beene kaayi. ²⁸ Izirayel kul na Abadantaa amaanaa sundukoo zaa kate. Naali kobiyaj tee, hilli hēeni, nda laati beeriyaj, nda guuruyan kanj ga kara-kara, nda kuntijiyan, nda kurbuyan mo hēe.

* 15:15 15.15 Fattaroo 25.13-14.

²⁹ Waatoo kanj Abadantaa amaanaa sundukoo ga huru Dawda koyraa ra, Sawul ize woyoo Mikal, Dawda wandoo ga guna nda funeetaraa. A ga dii kokoyoo Dawda ga jaali, a ga sar-sar ka gan, woo se Mikal garsaka Dawda se.

16

¹ Waatoo kanj Izirayel borey koy Irkoy sundukoo zaa kate, i n'a danj hukkumoo kanj Dawda n'a cin a se gundoo ra. I na sargari kukuranteyan nda alaafiya teendi sargariyan kaa Irkoy jine. ² Waatoo kanj Dawda na sargari kukurantey nda alaafiya teendi sargarey kaa ka ben, a gaara jamaa se Abadantaa maapoo ga. ³ Woo banda ga, a na takula foo, nda teenay gabante foo, nda alaneb-ize koga gabante foo noo Izirayel boro foo kul se, woy nda aru.

*Lewi borey ga don ka Abadantaa saabu
(Zabur 105.1-15; 96; 106.1, 47-48)*

⁴ Dawda na Lewi boroyan suuba k'i danj Abadantaa sundukoo goyoo ra, i ma Abadantaa, Izirayel Koyoo šifa, ka albarka tee a se, k'a saabu. ⁵ Asaf ti ngi jineboraa, Zakarya goo dumaa ga, nda Yeyiyel, nda Šemiramot, nda Yehiyel, nda Matitiya, nda Eliyah, nda Benaya, nda Obed-Edom, Yeyiyel. Kuntiji karkawyan nda kurbu karkawyan no. Asaf ga guuruyan kanj ga kara-kara hēenandi. ⁶ Sargari juwalkey kanj ti Benaya, nda Yahaziyel, i na waatoo kul tee i ga laati beeri hēenandi Irkoy amaanaa sundukoo jine. ⁷ Hanoo din ti cee jinaa kanj Dawda na Asaf nda nga armyey danj i ma Abadantaa saabu ka nee:

⁸ Wa Abadantaa saabu, war ma maapoo cee,
wa nga teegoyey har dumey se.

⁹ Wa don a se, w'a saabu dooniyan ra,
wa nga goy kayfantey kul har borey se.

¹⁰ Wa fooma nda nga maa henanantaa,
borey kanj ga Abadantaa ceeci, biney ma jaali!

¹¹ Wa Abadantaa ceeci, ka nga albarkaa ceeci,
war ma nga ndumoo ceeci waati kul!

¹² Goy kayfantey kanj a n'i tee, war ma hongu ey,
wa hongu kayfey kanj a n'i tee,
nda hayey kanj a n'i kayandi, war ma hongu ey.

¹³ War kanj hun Izirayel ga kanj ti nga tamoo,
Yakuba iz'arey, war kanj ti nga boro suubantey.

¹⁴ Nga ti Abadantaa, ir Koyoo,
nga ciitey goo laboo nongey kul ra.

¹⁵ War ma hongu nga amaanaa waati kul
nda senni kanj a n'a har zaman zenber foo (1.000) se,

¹⁶ amaanaa kanj a n'a danj nga nda Ibrahima game,
nda Zeeyanoo kanj a n'a tee Isiyaka se.

¹⁷ A na amaanaa woo kayandi, k'a tee ašariya k'a noo Yakuba se,
k'a tee amaana duumante k'a noo Izirayel se.

¹⁸ A nee a se: «Ay ga kaa ka ni noo Kananj gandaa,
a ma tee war tuboo, a ma tee war wane.»

¹⁹ Alwaatoo woo, war man'ti kala boro kanj hinnaa ga kacca,
war si boobo, war tee yaw laboo ga.

²⁰ I ga yaara-yaara gandawey nda cere game,
ka hun ganda foo ra ka koy ganda foo ra.

²¹ Amma Irkoy mana nanj boro kul m'i zarabi,
ngi maaganda se a kašeta kokoyyan ga.

²² A nee: «War masi too ay boro suubantey do de,
wey kanj ay n'i yon!

War masi ifutu kul tee agay annabey se!»

²³ Gandaa kul, ma don ka Abadantaa saabu!
Zaari kul ma alhabaroo har
ka nee kanj Abadantaa ti Hallasikaa.

²⁴ Wa nga daržaa har dumey kul se,
wa nga goy kayfantey har gandawey kul ra.

²⁵ Zama Abadantaa ga beeri, a ga hima nda saabuyan, ir ga hima ka hunbur a ka bisa koyey kul.

²⁶ Haya kanj se dumey jerey koyey kul man'ti kala yaada, amma Abadantaa ka beenaa tee.

²⁷ Beeray nda darža man'ti kala nga wane, gaabi nda jaali ga duwandi nga gorodogoo ra.

²⁸ Adupna alkabiilawey kul, wa beeray nda hini noo Abadantaa se, w'i noo a se.

²⁹ Wa beeray danj Abadantaa maapoo ga, wa kate gomniyanj Abadantaa jine, wa sujudu Abadantaa se

waati kanj nga henanyanoo ga dii garaw.

³⁰ Adupna laboo kul borey ma jijiri Abadantaa jine,

laboo goo dogoo ra, a si puuti ka hun dogoo ra.

³¹ Beenaa ma jaali! Gandaa ma farhā

ka bayrandi dumey se ka nee: «Abadantaa ti Kokoyoo!»

³² Teekoo nda hayey kul kanj goo a ra dundunj!

Hawsaa nda hayey kul kanj goo a ra ma jaali kaati beeri tee!

³³ Waatoo din hawsaa tuurey kul ga kaati nda jaali Abadantaa jine, zama a mma kaa ka adupna ciiti.

³⁴ Wa Abadantaa saabu, zama Abadantaa ga boori, nga borohennataraa sii nda kaydoo.

³⁵ Koyne mo war ma nee:

«Ir Hallasikaa Irkoy, ir hallasi!

Ir marga, ir kaa dumey kabey ra

hala ir ma duu ka ni maa henanantaa saabu,

ir ma fooma nda ni saabuyanoo.»

³⁶ Albarka ma bara Abadantaa, Izirayel Koyoo se, abada hala abada!

Waatoo din jamaa kul nee: «Amin!» I na Abadantaa saabu.

³⁷ Woo banda ga, Dawda na Asaf nda nga armey nanj Abadantaa amaanaa sundukoo jine, i ma cindi ka goy sundukoo jine waati kul, zaari kul goyoo kanj ga hima ka teendi, i g'a tee. ³⁸ A na Obed-Edom nda nga arma woydu cindi yaaha (68) kar i ga nda Obed-Edom kanj ti Yedutun iz'aroo, nga nda Hosa, ngi ti hugoo mijoo lakkalkey.

³⁹ Abadantaa gorodogoo kanj goo hodaddaa bonj kanj goo Gabawonj, Dawda na sargari juwalkaa Sadok nda nga arma sargari juwalkaw cindey danj i ma koy no din, ⁴⁰ hala i ma sargari kukuranteyan kaa waati kul sargari kukurantey tonadogoo ra Abadantaa maapoo ga, cijin nda zaari, i ma hayaa kul tee kanj hantumandi Abadantaa ašariyaa ra kanj nda a na Izirayel yaamar. ⁴¹ Hemanj nda Yedutun goo borey din ra, ngi nda borey kanj suubandi ka maapey har, kanyan ga cindi ka albarka danj Abadantaa se, zama nga borohennataraa sii nda kaydoo! ⁴² Hemanj nda Yedutun kone laati beeriyanj goo, nda guuruyan kanj ga kara-kara, nda hooray jinay cindiyan ga hanga saabuyan dooney bande. Yedutun iz'arey no ma hukkumoo mijoo lakkal.

⁴³ Woo banda ga, jamaa kul koy ngi hugey do, Dawda willi nga do, a koy gaara nga hugoo borey se.

17

*Irkoy na allaahidu zaa Dawda se
(Samiyel 2to 7.1-17)*

¹ Waatoo kanj kokoyoo Dawda goro nga kokoy hugoo ra, han foo a nee annaboo kanj maapoo ti Natanj se: «Guna, ay goo ma goro sedere hugu ra, ka gar Irkoy sundukoo sii kala hukkum cire.» ² Natanj na Dawda zaabi ka nee: «Haya kul kanj goo ni binoo ra tee, zama Irkoy goo ni bande.»

³ Amma hanoo din da cijinoo Irkoy na šenni har Natanj se ka nee: ⁴ «Koy hayaa har Dawda, ay tamoo se kanj agay, Abadantaa n'a har, ay nee: <Man'ti ni no ma hugu cin ya ne kanj ra ay ga goro, ⁵ zama za hanoo kanj ay na Izirayel fattandi Misira gandaa ra hala hō, ya na goro hugu ra, nongu kul kanj ra ay koy, hukkum ti ay gorodogoo. ⁶ Nongu kul kanj ra ay bisa nda Izirayel jamaa, ya na bay ka šelanj Izirayel alkaaley affoo se ka nee: "Macin se war mana sedere hugu cin ya ne?" ⁷ Adiši šelanj ay tamoo Dawda se ka

haya har a se kan agay, Abadantaa, Adupnakoyoo n'a har, ay nee: "Agay no ka ni zaa ka hun kurdogoo ra, almaney bande, ka ni tee ay jamaa Izirayel se bonkoyoni." ⁸ Nongu kul kan ra n'koy, ay goo ni bande, ay na ni iberey kul halaci ni jine. Ay ga ni maapoo beerandi sanda laboo boro beerey maapey takaa. ⁹ Ay ga nongu kayandi Izirayel, ay jamaa se. Ay g'i gorandi gandaa ra hala i ma duu lakkalkanay, hala boro laaley masi yee k'i siita sanda cee jinaa takaa. ¹⁰ Za waatoo kan ay na alkaaliyan gorandi ay jamaa kan ti Izirayel bon, ay na ni iberey kul dan ni cire. Agay, Abadantaa, ay na ni bayrandi mo kan agay no ma hugu* cin ma ne. ¹¹ Waati kan ni zaarey ben, de n'koy ni hayragey jere, ni banda ga, ay ga ni hayroo boro foo tabatandi kokoytaraa ra. ¹² Nga no ma hugu cin ay maapoo ga, ay ga nga kokoytaraa tabatandi hala abada. ¹³ Agay, ay ga tee a se baaba, nga, a ga tee ya ne iz'aru. Ay si ay borohennataraa kaa a bande sanda takaa kan nda kokoyoo kan dogoo ra ni huru kan bande ay n'ay borohennataraa kaa. ¹⁴ Ay ga nga gaaboo tabatandi ay jamaa game nda ay laamaa ra waati kul, nga kokoytaraa ga tabatandi hala abada.»

¹⁵ Senney kul kan Irkoy n'i har Natanj se nda haya kul kan a n'a bangandi a se, a koy i kul filla Dawda se.

Dawda Irkoy naarayroo
(*Samiyel 2to 7.18-29*)

¹⁶ Woo ga, kokoyoo Dawda koy goro Abadantaa jine ka nee a se: «May ti agay, Irkoy Abadantaa, ay hugoo ti macin kan se n'g'ay beerandi ka too hala hinnaa woo? ¹⁷ Amma Irkoy, woo kan n'n'a har, haya kaccu no ma ne, ka nee kan n'ga ni tamoo hugoo beerandi hala waatey kan ga kaa ra. Irkoy Abadantaa, n'g'ay dii sanda boro kayante. ¹⁸ Dar'Zaa woo kan n'n'a dan agay, ni tamoo Dawda ga, woo banda ga, macin no ay ga hin k'a har ma ne koyne kan bisa woo? Ni hunday ga ni tamoo bay. ¹⁹ Abadantaa, ni mma baa agay, ni tamoo, woo se n'na haya beerey wey kul tee ka sawa nda ni ibaayoo, ka ni beeraa bayrandi. ²⁰ Abadantaa, ni cine sii no, woo kul kan ir hanawey maar'a banda ga, koy sii no kala ni. ²¹ Ganda tana mma bara laboo ga kan ga hima nda Izirayel, ni jamaa, kan koy tana koy a day k'a kaa kabe ra a ma tee nga wane? N'na haya beeriyan nda teegoy kayfanteyan tee ni maapoo beerandiyano se. N'na ganda tanayan gaaray ni jamaa jine kan n'n'a hallasi k'a kaa Misira. ²² N'na Izirayel, ni jamaa dan hala i ma tee ni jamaa hala abada, de ni, Abadantaa, ni tee ngi Koyoo. ²³ Sohō Abadantaa, taka tee kan ra ni šennoo kan n'n'a har agay, ni tamoo ga, nda ay hugoo ga ma cindi, goy ka sawa nda ni šennoo kan n'n'a har. ²⁴ Yala allaahidoo kan n'n'a zaa ma tee hala ni maapoo ma beerandi hala abada borey ma nee kan Abadantaa, Adupnakoyoo ti Izirayel Koyoo. Yala agay Dawda, ni tamoo hugoo ma tabati ni jine. ²⁵ Zama ni hunday, ay Koyoo, n'n'ay bayrandi kan n'ga hugu† cin ya ne. Woo maaganda se ay duu bine ka kay ni jine ka ni naaray. ²⁶ Abadantaa, ni ti Irkoy, ni ka gomnoo woo har agay, ni tamoo se. ²⁷ Sohō ni yadda ka albarka dan agay, ni tamoo hugoo ra hala ay hugoo ma cindi ni jine hala abada, zama ni, Abadantaa, haya kan ra n'na albarka dan, haya duu albarka hala abada.»

18

Gandawey kan Dawda hin ey
(*Samiyel 2to 8.1-14*)

¹ Woo kan tee banda ga, Dawda koy Filisti borey kar ka hin ey, a n'i dan nga hinoo cire. A na Gat koyraa nda nga koyrakanbey taa i kone. ² A na Mowab borey mo kar ka hin ey. Mowab borey cindi Dawda hinoo cire, i ga alkaasi bana a se. ³ Waatoo kan Dawda ga koy Efrat isaa borey dan nga hinoo cire, a na Soba kokoyoo Hadadezer kar Hamat koyraa here. ⁴ Dawda na bari torka zenber foo (1.000), nda torka dirandikaw zenber iyee (7.000), nda wongu-ize cee dirakaw zenber waranka (20.000) taa i kone. Baryey kan ga torkawey cendi, a na zangu (100) nan, a na cindey kul ceelinjey dunbudunbu. ⁵ Siiri gandaa borey kan goo Damas koyraa ra koy Hadadezer, Soba kokoyoo faaba. Amma woo kul, Dawda na boro zenber waranka cindi hinka (22.000) kar k'i wii Siiri borey ra. ⁶ Woo banda ga, Dawda na sooje gorodooyan kan ga juwal gorandi Damas koyraa ra, Siiri borey gandaa ra. Siiri borey yee Dawda hinoo cire, i ga alkaasi bana a se. Nongu kul kan ra Dawda koy, Abadantaa g'a noo hinay. ⁷ Dawda na wura korawey kan goo Hadadezer borey kone taa k'i ka koy Žerizalem. ⁸ Dawda yee ka alhan booboboobo taa Tibet nda Kun koyrawey kone. Koyrawey wey man'ti kala Hadadezer wane. Sulaymaana na hanfi beeroo kan se i ga nee «teekoo», nda ganjey, nda jinawey tee nda alhanoo din.

* 17:10 17.10 «hugu» ne ra man'ti kala ka duu izeyan. † 17:25 17.25 Sorro 10to.

⁹ Waatoo kanj Hamat kokoyoo kanj ti Towu maa kanj Dawda na Soba kokoyoo Hadadezer wongu-izey kul kar, ¹⁰ a na nga iz'aroo Hadoram sanba kokoyoo Dawda do k'a foo, k'a noo nzorfu kaaray jinayyan, nda wura jinayyan, nda alhan jinayyan dumi kul, ka alhanbila danj a se kanj a na Hadadezer wongu k'a kar. Zama Hadadezer nda Towu, wongu goo i game. ¹¹ Kokoyoo Dawda na hayey wey kul danj jere ga Abadantaa se. A na nzorfoo nda wuragoo kanj a n'i taa dumey kul kone danj jere ga Abadantaa se. Dumey man'ti kala Edom borey, nda Mowab borey, nda Amoj borey, nda Filisti borey, nda Amalek borey.

¹² Seruya iz'aroo kanj ti Abiŝay na Edom borey aru zenber woy cindi yaaha (18.000) kar ka hin ey Ciiroo gooroo ra. ¹³ A na sooje gorodooyan kanj ga juwal grandi Edom gandaa ra. Edom kul sii kala Dawda hinoo cire. Abadantaa ga Dawda noo a ma hin nongu kul kanj ra a koy.

Dawda gandaa jineborey maapey

(Samiyel 2to 8.15-18)

¹⁴ Dawda laama Izirayel kul boŋ. A ga goy nga jamaa se nda ŝerretaray nda laadirtaray. ¹⁵ Seruya iz'aroo Źowab ti wongu-izey jineboraa. Ahilud iz'aroo Źozafat bara kaddaasey gande. ¹⁶ Ahitub iz'aroo Sadok, nda Abiyatar iz'aroo Abimelek ti sargari juwalkey, Ŝawŝa ti hantumkaa. ¹⁷ Yehoyada iz'aroo Benaya ti Keret borey nda Pelet borey boŋkoynoo. Dawda iz'arey ti kokoyoo alwakiili maaney.

19

Amoj borey na Dawda dontokey kaynandi

(Samiyel 2to 10.1-5)

¹ Waati banda ga, Amoj borey kokoyoo kanj ti Nahaŝ buu. Nga iz'aroo tee kokoy dogoo ra. ² Dawda nee nga boŋ se: «Ay ga goy nda borohennataray Nahaŝ iz'aroo Hanun se, zama baaboo nka borohennataray tee ya ne.» Woo ga, Dawda na dontokawayan sanba i ma koy baaboo buuroo beraa fondoo tee a se. Waatoo kanj Dawda borey too Amoj borey gandaa ra Hanun do, i na beraa fondiyanoo tee a se. ³ Amma Amoj borey boŋkoyney nee Hanun se: «Ni nka hongu kanj Dawda nka ni baaba beerandi waatoo kanj a na boroyan sanba ka beray fondi ma ne? N'ŝi bay kanj nga borey nka kaa ni do hala i ma gandaa laasaabu, k'a monno, k'a halaci?» ⁴ Waatoo kanj Hanun maa woo, a na Dawda borey dii, a n'i cebu ka ngi kaayey jere foo dunbu hala ngi centey cire jina, a n'i tanj i ma koy. ⁵ Waatoo kanj boroyan koy alhabaroo har Dawda se, a na boro sanba a ma koy i kubay. Dontokey hanse ka kayna. Kokoyoo danj i ma nee i se kanj i ma cindi Źeriko koyraa ra hala ngi kaabey ma zay jina i ma duu ka willi kate.

Izirayel borey nda Amoj borey wongoo Raba koyraa ra

(Samiyel 2to 10.6-19)

⁶ Amoj borey dii kanj ngi na ngi boŋ konnandi Dawda se. Woo ga, Hanun nda Amoj borey na nzorfu kaaray ton waranza (30) sanba Siiri borey se kanj goo Mezopotami, nda Siiri borey kanj goo Maaka, nda Siiri borey ra kanj goo Soba, a nee kanj i ma nga noo bari torkayan nda ngi zurandikey waati se. ⁷ Amoj borey duu torka zenber waranza cindi hinka (32.000) waati se. Maaka nda nga jamaa koy ngi kaloo sinji Medeba, Amoj borey mo fatta ngi koyrawey ra ka marga wongoo se.

⁸ Waatoo kanj Dawda maar'a, a na Źowab sanba i ga nda wongu-ize jamaa kul kanj ti wongaariyan. ⁹ Amoj borey fatta ka koy wongu. I na ngi boŋ marga wongoo se Raba koyraa mijoo ga. Kokoyey kanj kaa k'i faaba koy marga jere ga hawsaa ra. ¹⁰ Źowab dii kanj nga nka huru yenje hinka game, maanaa jine nda banda. Woo se a na Izirayel wongaarey suuba wongoo se k'i tenjandi Siiri borey. ¹¹ A na wongu-izey jamaa kanj cindi talfi nga armaa Abiŝay ga k'a danj i jine. I na ngi boŋ marga wongoo se Amoj borey tenje. ¹² Źowab nee Abiŝay se: «Nda Siiri borey gaabi nda agay, waatoo din ma kaa k'ay faaba. Nda Amoj borey gaabi nda ni, ay ga koy ni faaba. ¹³ Albarka danj ni boŋ ra, ir ma albarka danj ir jamaa ra ka wongu ir Koyoo koyrawey se, de mo Abadantaa ma tee haya kanj kan a se.» ¹⁴ Źowab koy jine, nga nda jamaa kanj goo a bande ka Siiri borey tangam, Siiri borey zuru a jine. ¹⁵ Waatoo kanj Amoj borey dii kanj Siiri borey zuru, ngi mo zuru hala ngi ma hun Abiŝay ra kanj ti Źowab armaa, i huru koyraa ra. Źowab hun wongoo ra, a koy Źerizalem.

¹⁶ Siiri borey dii kanj Izirayel borey na ngi kar, i na dontokawayan sanba Siiri borey do kanj goo Efrat isaa kabe faa ga i ma kaa ka wongu. Ŝofak kanj ti Hadadezer wongu-izey jineboraa goo jiney ra. ¹⁷ Waatoo kanj Dawda duu alhabaroo, a na Izirayel kul marga ka

Žurdeŋ isaa deŋ ka koy a se jine wongoo maaganda. Dawda na nga wongu-izey soolu ka Siiri borey tenje, Siiri borey mo kaa k'a tangam. ¹⁸ Amma Siiri borey zuru Izirayel borey jine. Dawda na torkakoy zenber iyye (7.000) nda cee dirakaw zenber woytaaci (40.000) wii Siiri borey ra. A na Šofak, ngi wongu-izey jineboraa mo wii. ¹⁹ Borey kaŋ goo Hadadezer hinoo cire dii kaŋ Izirayel borey na ngi kar, i na alaaŋfiya daŋ ngi nda Dawda game, i huru nga hinoo cire. Za woo tee, Siiri borey mana yee koyne ka yadda ka Amoj borey faaba wongu ra.

20

Izirayel borey na Raba koyraa dii
(Samiyel 2to 11.1; 12.26-31)

¹ Jiiroo bereyanoo ga, waatoo kaŋ kokoyey ga doona ka koy wongu, Žowab goo wongu-ize jamaa beeri jine ka koy Amoj borey wongu, ka ngi gandaa halaci ka Raba koyraa wanga k'a daŋ game k'a dii. Dawda hunday cindi Žerizalem. Žowab na Raba koyraa wongu k'a halaci. ² Dawda na ngi kokoyoo kokoy fuulaa kaŋ teendi nda wura kaa boŋoo ra, a gar kaŋ nga tiŋaa bisa kilo waranza (30), tondi hiiri hay ŋenda goo a ga. I n'a daŋ Dawda boŋoo ra. A duu algaŋiima beeri koyraa ra. ³ Haya kaŋ ti jamaa kaŋ goo koyraa ra, a n'i kaataray. A koy i daŋ waazibi goyyaŋ ra, tuuri dunbuyan, nda tondi hoyyan, nda tuuri zafayan. A na takaa follokaa tee Amoj borey koyrawey kul se. Woo banda ga, Dawda nda nga jamaa kul willi Žerizalem.

Izirayel borey hin Filisti borey
(Samiyel 2to 21.18-22)

⁴ Woo banda ga, wongu foo tun koyne Filisti borey ga Gezer koyraa ra. Wongoo din ra, Huša koyraa boro kaŋ se i ga nee Sibekay na Sipay wii. Sipay man'ti kala Rafa banda-ize. Kaŋ woo teendi, Filisti borey kayna. ⁵ Wongu foo yee ka tun Filisti borey ga. Wongoo din ra Yahir iz'aroo Elhanaŋ na Goliyat armaa wii kaŋ ti Lahmi, Gat koyraa boro no, nga yaajoo bundoo ga hima nda maalawey kaymi bundoo. ⁶ Wongu foo yee ka tun Gat. Filisti borey ra, aru foo goo no kaŋ goo nda kayyan, kabe-ize iddu bara kabe foo kul ga, cew-ize iddu goo cee foo kul ga, i kul margantaa ti waranka cindi taaci (24). Nga mo man'ti kala Rafa banda-ize. ⁷ A ga Izirayel wow, Dawda armaa Šimeya iz'aroo Žonatan n'a wii.

⁸ Borey wey man'ti kala Rafa banda-izeyaŋ, i si hun kala Gat koyraa ra. Dawda nda nga borey n'i wii.

21

Dawda na Izirayel jamaa kabuyanoo tee
(Samiyel 2to 24.1-9)

¹ Han foo Šaytan tun Izirayel borey se, a na Dawda tusa a ma Izirayel borey kabu. ² Dawda nee Žowab nda jamaa jineborey se: «Wa koy Izirayel borey kabu, k'a dii za Ber-Šeba ka koy hala Dan, war ma kaa ka kate ya ne alhabaroo hala ya ngi hinnaa bay.» ³ Žowab na kokoyoo zaabi ka nee: «Yala Abadantaa ma jamaa boobandi cee zangu (100) ka bisa hō hinnaa. Ay koyoo, ay kokoyoo, i kul man'ti ni tamey wala? Amma macin se ay koyoo ga baa nga ma woo tee? Macin se n'ga Izirayel daŋ toopeyan ra?» ⁴ Amma kokoyoo ŋelanj ka Žowab ŋennoo kaa. Žowab tun ka koy Izirayel gandaa kul ra, woo banda ga, a willi kate Žerizalem. ⁵ Žowab na borey hinnaa kaŋ duwandi kabuyanoo ra har Dawda se. Aru miliyoŋ foo nda zenber zangu (1.100.000) kaŋ too wongu bara Izirayel kul ra. Aru zenber zangu taaci nda zenber wooye (470.000) kaŋ too wongu bara Žuda gandaa ra.

⁶ Žowab mana Lewi borey nda Benžameŋ borey kabu, zama Žowab se kokoyoo ŋennoo, almuhal no.

Irkoy na Dawda goy futaa alhakoo kaa a ra
(Samiyel 2to 24.10-17)

⁷ Hayaa kaŋ Dawda n'a tee man'ti kala ifutu Irkoy jine. Woo maaganda se a na Izirayel borey kar. ⁸ Dawda nee Irkoy se: «Ay na zunubu beeri tee kaŋ ay na woo tee. Sohō ay g'a wiri ni ga, ma agay, ni tamoo layboo yaafa, zama lakkal jaŋay goy beeri ti woo kaŋ ay n'a tee.»

⁹ Abadantaa šelanj Gad se kanj ti Dawda gunandikaa ka nee: ¹⁰ «Koy nee Dawda se kanj hayaan ne kanj Abadantaa n'a har. Abadantaa nee: <Ay ga haya futu hinza danj ni jine, ma affoo suuba i ra, woo kanj n'n'a suuba, ay g'a tee ma ne.> »

¹¹ Gad koy Dawda do ka nee a se: «Hayaa ne kanj Abadantaa n'a har: <Affoo zaa haya hinzaa woo ra: ¹² jiiri hinza heray, wala ni iberey ma war gaaray, war ga zuru i jine handu hinza, i ga boroyan wii war ra nda takuba, wala mo Abadantaa takubaa ma too war do ka wirci laala kanj ga bere ma gandaa kar jirbi hinza, kanj ra Abadantaa almalayka ga kate hasaraw ma tee Izirayel gandaa kul ra.> Aywa, sohō miile, ma affoo suuba hala ya koy a har boraa kanj n'ay sanba se.» ¹³ Dawda na Gad zaabi ka nee: «Ay goo binemarayyan beeri ra. He, ay g'ay boŋ danj Abadantaa kaboo ra, zama nga tamallowey ga hanse ka boobo. Amma ya si kanj adamizey kabey ra.»

¹⁴ Abadantaa na wirci laala kanj ga bere zumandi Izirayel gandaa ga, Izirayel aru boro zenber wooye (70.000) buu. ¹⁵ Irkoy na almalayka foo sanba Žerizalem a m'a halaci. A goo m'a halaci, Abadantaa dii bonaa, a nimsi nda halaciyanoo woo. A nee almalaykaa kanj ga halaciroo tee se: «A wasa, sohō ni kaboo ma kay.» Woo gar almalaykaa sii kala Žebus boraa Ornanj taasu kar ganganoo jere. ¹⁶ Dawda na nga boŋoo jer ka guna, a ga dii Abadantaa almalaykaa ga kay beenaa nda gandaa game, nga takubaa goo kaboo ra a g'a šerre Žerizalem ga. Woo ga, Dawda nda jamaa boro beerey na ngi ndumey ka sujudu. Saaku kasayanj goo i ga. ¹⁷ Dawda nee Irkoy se: «Man'ti agay ka nee kanj jamaa ma kabandi wala? Agay no ka zunubu tee, agay ka ifutu tee. Boro yalaafantey wey, macin no i n'a tee? Abadantaa, ay Koyoo, ay g'a wiri ni ga, agay nda ay hugoo kar, amma masi bonaa ka ni jamaa kar.»

*Dawda na sargari tonadoo cin Abadantaa se
(Samiyel 2to 24.18-25)*

¹⁸ Abadantaa almalaykaa nee annabi Gad se kanj a ma koy nee Dawda se kanj a ma žigi ka koy sargari tonadoo cin Abadantaa se Žebus boraa, Ornanj taasu kar ganganoo ra. ¹⁹ Dawda žigi ka koy no din ka Abadantaa yaamaroo tee sanda takaa kanj nda Gad n'a har a se. ²⁰ Waatoo kanj Ornanj kuubi, a dii almalaykaa, woo ga, nga iz'aru taaci kanj goo a bande tugu. Woo gar a sii kala taasu kar ganganoo ra. ²¹ Waatoo kanj Dawda koy too Ornanj jere, kanj Ornanj na nga boŋoo jer ka Dawda guna, a hun taasu kar ganganoo ra ka nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma Dawda jine. ²² Dawda nee Ornanj se: «Ni taasu kar ganganoo nan ya ne ya sargari tonadoo cin a ra Abadantaa se, hala albalaawoo kanj goo ma jamaa kar ma kay. A neere ya ne ka sawa nda nga alkadaroo.» ²³ Ornanj na Dawda zaabi ka nee: «A zaa, ay koyoo, ay kokoyoo, ma haya tee a ra kanj n'baa. Ay ga ni noo hawey sargari kukurantey se, nda taasu kar bundey, nda bundey kanj ga hawey ga hawa, m'i tee tuuri, ma alkamaa tee taasu sargaroo. Ay g'i kul noo ma ne.» ²⁴ Amma kokoyoo Dawda nee Ornanj se: «Kalaa, kalaa, ay g'a day ni ga ka nga alkadaroo hunday bana ma ne. Ay si haya kanj ti ni wane kaa sargari kukurante Abadantaa se, zama a mana tun ay ga haya kul!»

²⁵ Dawda na Ornanj noo wura tamma boŋ zangu iddu (600) taasu kar ganganoo hayoo. ²⁶ Dawda na sargari tonadoo cin Abadantaa se no din, a na sargari kukuranteyanj nda alaafiya teendi sargariyanj kaa. A na Abadantaa cee. Abadantaa n'a zaabi ka nuune ka hun beenaa ra k'a zumandi sargari tonadogoo boŋ. ²⁷ Woo banda ga, Abadantaa šelanj almalaykaa se, a na nga takubaa yeeti nanjoo ra.

²⁸ Dawda goo nongoo din ra, za kanj a dii Abadantaa na nga njaarayroo zaabi Žebus boraa Ornanj taasu kar ganganoo ra, a na sargari kaa no din. ²⁹ Waatoo din ra, Abadantaa gorodogoo kanj Musa n'a cin saajoo ra, nda sargari kukurantey tonadogoo sii kala Gabawoŋ hodaddaa ga. ³⁰ Amma Dawda si hin ka koy Irkoy ceci nongoo din ra, zama takubaa kanj goo Abadantaa almalaykaa kaboo ra hanse k'a hunburandi.

22

¹ Woo ka kate Dawda nee: «Ne no ma tee Abadantaa, ir Koyoo hugoo, ne no ma tee Izirayel borey sargari kukurantey tonadogoo.»

Dawda na Abadantaa hugoo cinayanoo soolu

² Dawda danj kanj i ma yawey kanj goo Izirayel ra cee k'i marga. Dawda danj kanj tondi hoykawyanj ma tondey hoy hala tondey ma huru Irkoy hugoo cinayanoo ra. ³ Dawda na guuru boobo mo marga kanj ga tee hugoo mijey ganbey se ponti nda diihayey. A na alhan mo marga k'a boobandi hala nongu kanj ra nga tijaa si neešandi, ⁴ nda sedere bundu kanj hinnaa si hin ka kabandi, zama Sidonj borey nda Tir borey kate sedere bundu boobo Dawda se. ⁵ Dawda nee nga boŋ se: «Ay iz'aroo Sulaymaana man'ti kala zanka,

a mana doona goyey wey dumey, ka gar hugoo woo si cinandi kala Abadantaa se, hugu no kanj ga hima ka tee hugu kanj ga hanse ka hennay, hugu darzante kanj ga harandi gandawey kul ra. Woo se ay ga jinawey wey soolu a se.» Takaa woo nda Dawda na haya boobo soolu k'i jisi hala a ga buu.

Dawda danj Sulaymaana ma Abadantaa hugoo cin

⁶ Dawda na nga iz'aroo Sulaymaana cee k'a yaamar ka nee a se kanj a ma hugoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo se. ⁷ A nee Sulaymaana se: «Ay izoo, ay binoo ra agay hunday ka baa ya hugu cin Abadantaa, ay Koyoo maapoo ga. ⁸ Amma Abadantaa na šenni har ya ne ka nee: «N'na kuri boobo mun, n'na wongu beeriyanj tee, n'si hugu cin ay maapoo ga, zama n'na kuri boobo doori laboo ga ay moŋey cire. ⁹ Amma n'ga kaa ka duu iz'aru, a ga tee hunanzamante, ay g'a noo hunanzamay k'a kaa nga iberey kul ra. Maapoo ga danandi Sulaymaana*^{*}, zama ay ga kaa ka baani nda mooyainay noo Izirayel borey se nga waatoo ra. ¹⁰ Nga no ma hugu cin ay maapoo ga. Nga ga tee ay iz'aroo, agay, ay ga tee nga baaba, ay ga nga kokoytaraa tabatandi Izirayel ra hala abada.» ¹¹ Sohō ay izoo, yala Abadantaa ma bara ni bande hala ma tee kayante, ma Abadantaa, ni Koyoo hugoo cin, sanda takaa kanj nda a n'a har ni ga. ¹² Yala Abadantaa ma ni noo fahamay nda lakka, hala waati kanj a na ni gorandi Izirayel boŋ, ma Abadantaa, ni Koyoo ašariyaa gana. ¹³ Abadantaa hantumey, nda nga fondawey kanj a n'i noo Musa se a m'i har Izirayel se, nda ni gaabandi ka dira i bande, woo ra ni teegoyey ga boori. Ma albarka danj ni boŋ ra, ma bine tee, masi hunbur, masi joote. ¹⁴ Guna, ay na fara boobo mupe ka hayey wey ceeci k'i jisi Abadantaa hugoo cinayanoo se, hayey ti: wura ton zenber hinza (3.000), nda nzorfu kaaray ton zenber waranza (30.000), haya kanj ti alhan nda guuru, ngi tinjaa si hin ka bayrandi ngi booboyanoo se. Ay na bundu nda tondi soolu, amma ma tonton i ga. ¹⁵ Goykaw boobo goo ne ma ne kanjanj ti: tondi hoykaw, nda wey kanj tondi nda bundu caara, nda goykaw dumi kul kanjanj ti goniyanj. ¹⁶ Wuragoo, nda nzorfu kaaraa, nda alhanoo nda guuroo hinnaa si hin ka bayrandi. Tun, ma goyoo sintin, yala Abadantaa ma bara ni bande.»

¹⁷ Woo banda ga, Dawda nee Izirayel boŋkoyney se kanj i ma nga izoo Sulaymaana faaba. ¹⁸ A nee i se: «War kay, Abadantaa, war Koyoo nka sii war bande? A mana war noo hunanzamay nongoo kul here wala? Zama a na gandaa woo boroyanj danj ay kaboo ra, gandaa woo sii kala Abadantaa nda nga jamaa hinoo cire. ¹⁹ Sohō, wa gaabandi ka Abadantaa ceeci nda war biney kul nda war hundey kul. Wa tun ka Abadantaa, war Koyoo nongu henanantaa cin hala war ma duu ka Abadantaa amaanaa sundukoo nda Irkoy nongu henanantaa jinawey danj hugoo ra kanj ga kaa ka cinandi Abadantaa maapoo ga.»

23

Goyey kanj nondi Lewi borey se

¹ Waatoo kanj Dawda hanse ka žen, a na nga iz'aroo Sulaymaana gorandi kokoytaraa ra Izirayel boŋ. ² A na Izirayel boŋkoyney kul, nda sargari juwalkey, nda Lewi borey marga.

³ I na Lewi borey kabu, k'a dii borey kanj goo nda jiiri waranza (30) nda wey kanj bisa a. Ngii hinnaa tee boro zenber waranza cindi yaaha (38.000). ⁴ Dawda nee: «Boro zenber waranka cindi taaci (24.000) i ra ma tee Abadantaa hugoo goyoo lakka, boro zenber iddu (6.000) ma tee šenni toonandikey nda ciitikey, ⁵ boro zenber taaci (4.000) ma tee hugu mee lakka, boro zenber taaci (4.000) ma tee Abadantaa hooray dooni jinawey karkey kanj ay n'i hanse Irkoy saabuyanoo se.» ⁶ Dawda n'i zamna k'i tee konday hinza ka sawa nda Lewi iz'aru hinzaa maapey kanj ti: Geršon, nda Kehat, nda Merari.

⁷ Geršon borey ti Ladan, nda Šimeyi. ⁸ Ladan iz'aru jinnaa ti Yehiyel, nga dumaa ga, Zetam, nda Žowel, aru hinza. ⁹ Šimeyi iz'arey ti Šelomit, nda Haziyeel, nda Haranj, aru hinza. Ngii ti Ladan hugu boŋey. ¹⁰ Šimeyi iz'arey cindey ti Yahat, nda Ziza, nda Yewuš, nda Beriya. Ngii ti Šimeyi iz'aru taacaa. ¹¹ Yahat ti iz'aru jinnaa, iħinkantoo ti Ziza. Yewuš nda Beriya mana duu iz'aru boobo, woo maaganda se i n'i kul laasaabu hugu foo, i ga huga nda goy foo.

¹² Kehat iz'arey ti Amram, nda Yisehar, nda Hebronj, nda Uziyeel, aru taaci. ¹³ Amram iz'arey ti Haruna, nda Musa. Haruna nda nga iz'arey yeetandi jere ga Irkoy se waati kul hala abada, hala i ma huga nda hayey kanj ga hanse ka henan, nda ka dugu dullandi Abadantaa jine, nda ka alhaadimay Abadantaa se, nda ka gaara borey se Irkoy maapoo

* 22:9 22.9 Ebere hantumoo ra, «Sulaymaana» nda «baani», kalimawey ga baa ka hima.

ga hala abada. ¹⁴ Musa kaŋ ti Irkoy bora iz'arey kabandi Lewi borey ra. ¹⁵ Musa iz'arey ti Geršom nda Eliyezer. ¹⁶ Geršom iz'aru jinaa ti Šebuwel. ¹⁷ Eliyezer iz'aroo ti Rehabiya, nga dumaa ga, a mana duu iz'aru tana koyne. Amma Rehabiya duu iz'aru boobo-boobo. ¹⁸ Yisehar iz'aru jinaa ti Šelomit. ¹⁹ Hebron iz'aru jinaa ti Yeriya, ihinkantoo ti Amarya, ihinzantoo ti Yahazyel, itaacantoo ti Yekamam. ²⁰ Uziyel iz'aru jinaa ti Mika, ihinkantoo ti Yišiya.

²¹ Merari iz'arey ti Mahili nda Muši. Mahili iz'arey ti Eleyazar nda Kiš. ²² Eleyazar buu a mana duu iz'aru. Ize woyyaŋ de no a duu. Kiš iz'arey kaŋ ti ngi armye ka hiiji ey. ²³ Muši iz'arey ti Mahili, nda Eder, nda Yeremot, woo ti iz'aru hinza.

²⁴ Wey ti Lewi iz'arey, affoo kul nda nga hugoo, nda nga hugu boŋey. I kul kabandi ka maapey hantum kabuyanoo citaaboo ra. Ngi no ma huga nda Abadantaa hugoo goyey, wey kaŋ goo nda jiiri waranka (20) nda wey kaŋ bisa a. ²⁵ Zama Dawda nka nee: «Abadantaa, Izirayel Koyoo na nga jamaa noo hunanzamay, Abadantaa ga goro Žerizalem hala abada. ²⁶ Woo ga, Lewi borey si yee ka Irkoy gorodogoo nda nga goy jinawey zaa ka yaara.» ²⁷ Lewi borey kaŋ duu jiiri waranka (20) nda wey kaŋ bisa a, i n'i kabu ka sawa nda Dawda šenni kokorantey. ²⁸ Ngi goyoo man'ti kala i ma Haruna iz'arey gaa Abadantaa hugoo goyey ra, ka lakkal danj batumawey nda hugey kaŋ goo gundey ra, ka hayey kul kaŋ yeetandi jere ga Irkoy se henanandi, nda ka goy kul kaŋ ti Irkoy hugoo goy. ²⁹ I ga takulawey kaŋ jisandi Irkoy jine mo tee, farin hamnoo kaŋ ga tee taasu sargaroo, nda furmewey kaŋ ga teendi bila dolobiri, nda hayey kaŋ teendi pol ra, nda farin ŋaayan tanayan, i ga haya kul kaŋ ti neeši jinay beeriyanoo nda kuuyanoo mo lakkal. ³⁰ I ga hima ka cindi ka Abadantaa saabu ka albarka tee a se subbaahi nda alaasar. ³¹ Ngi no ma sargari kukurantey kaa Abadantaa maapoo ga hunanzam zaarey hane, nda handu kayyaney hane, nda jingarey hane Abadantaa jine waati kul k'a tee ka sawa nda hinnaa kaŋ hantumandi. ³² Ngi mo no ma huga nda cere kubayyan hukkumoo goyoo nda nongu henanantaa goyoo. I ga ngi armye kaŋ ti Haruna iz'arey gaa Irkoy hugoo goyoo ra.

24

Sargari juwalkey kondawey

¹ Haruna hayroo zamnandi konday konday. Haruna iz'arey ti Nadab, nda Abihu, nda Eleyazar, nda Itamar. ² Nadab nda Abihu na ngi baaba jin ka buu*, ka gar i mana duu ize. Eleyazar nda Itamar no ma sargari juwalyan goyoo tee. ³ Dawda zamanoo ra, Dawda nda Sadok kaŋ hun Eleyazar hayroo ra, nda Ahimelek kaŋ hun Itamar hayroo ra, ngi ka Haruna hayroo zamna k'a tee boro foo kul nda nga kondaa, ka sawa nda nga goyoo. ⁴ Woo gar Eleyazar hayrey bisa Itamar hayrey. Woo se Eleyazar hayroo zamnandi ka tee hugu boŋ woy cindi iddu (16), Itamar hayroo tee hugu boŋ yaaha. ⁵ I n'i naami cere ra ka alkurra kar k'i zamna, i mana affoo bisandi affoo, zama nongu henanantaa nda Irkoy hayey jineborey si hun kala Eleyazar hayroo ra nda Itamar hayroo ra.

⁶ Netaniyel iz'aroo Šemaya kaŋ ti Lewi hugoo boro, ti hantumkaa kaŋ na maapey hantum, woo teendi kokoyoo jine, nda boŋkoyney jine, nda sargari juwalkaa Sadok, nda Abiyatar iz'aroo Ahimelek, nda sargari juwalkey hugu boŋey, nda Lewi borey hugu boŋey jine. I na hugu foo zaa Eleyazar hayroo ra, i na hugu foo zaa Itamar hayroo ra.

⁷ Boro jinaa kaŋ alkurraa n'a cebe ti Yoyarib,

ihinkantoo ti Yedaya,

⁸ ihinzantoo ti Harim,

itaacantoo ti Seworim,

⁹ igguwantoo ti Malkiya,

idduwantoo ti Miyamin,

¹⁰ iyyantoo ti Hakos,

yaahantoo ti Abiya,

¹¹ yaggantoo ti Žozuwe,

iwoyantoo (10to) ti Šekaniya,

¹² iwoy cindi faantoo (11to) ti Elyašib,

iwoy cindi hinkantoo (12to) ti Yakim,

¹³ iwoy cindi hinzantoo (13to) ti Hupa,

iwoy cindi taacantoo (14to) ti Yešebab,

¹⁴ iwoy cindi guwantoo (15to) ti Bilga,

iwoy cindi idduwantoo (16to) ti Imer,

* 24:2 24.2 Sargarey 10.1-2.

¹⁵ iwoy cindi iyyantoo (17to) ti Hezir,

iwoy cindi yaahantoo (18to) ti Hapisek,

¹⁶ iwoy cindi yaggantoo (19to) ti Petakiya,

warankantoo (20to) ti Ezekiyel,

¹⁷ waranka cindi faantoo (21to) ti Yakin,

waranka cindi hinkantoo (22to) ti Gamul,

¹⁸ waranka cindi hinzantoo (23to) ti Deleya,

waranka cindi taacantoo (24to) ti Maziya.

¹⁹ Wey ti ngi kondawey kan ga huru Abadantaa hugoo ra ka goyey tee ka sawa nda ngi baaba Haruna yaamaroo, sanda takaa kan nda Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har a se.

Lewi hayroo jineboro cindey

²⁰ Lewi hayroo cindey ne: Amram hayroo ra Šubayel ti jineboraa. Šubayel hayroo ra Yediya ti jineboraa. ²¹ Rehabiya hayroo ra Yišiya ti jineboraa. ²² Yisehar borey jineboraa ti Šelomit. Šelomit hayroo ra Yahat ti jineboraa. ²³ Hebron hayroo ra jineboro jinaa ti Yeriya, ihinkantoo ti Amarya, ihinzantoo ti Yahaziyel, itaacantoo ti Yekamam. ²⁴ Uziyel iz'aroo ti Mika. Mika hayroo ra Šamir ti jineboraa. ²⁵ Mika armaa ti Yišiya. Yišiya hayroo ra Zakarya ti jineboraa. ²⁶ Merari iz'arey ti Mahili nda Muši, ka tonton nga iz'aroo Yaziya iz'arey ga. ²⁷ Merari iz'aroo Yaziya iz'arey ti Šoham, nda Zakur, nda Ibri. ²⁸ Mahili iz'aroo ti Eleyazar, a mana duu ize. ²⁹ Kiš hayroo ra Yeramel ti jineboraa. ³⁰ Muši iz'arey ti Mahili, nda Eder, nda Yerimot. Lewi borey hayroo cindey ti wey, affoo kul nda nga alaayaney. ³¹ Ngi mo sanda ngi armye kan ti Haruna hayroo, i na alkurra kar kokoyoo Dawda jine, nda Sadok, nda Ahimelek, nda sargari juwalkey hugu boŋey, nda Lewi borey hugu boŋey jine. Iz'aru beerey alaayaney nda ikaccey alaayaney, ngi kul hugey borey ga sawa haya kul ra.

25

Donkey kondawey

¹ Dawda nda wongu-izey jineborey* na Asaf hayroo boroyan, nda Heman hayroo boroyan, nda Yedutun hayroo boroyan dan jere ga hala i ma annabitaray tee kurbu karyan, nda kuntiji karyan, nda guuruyan kan ga kara-kara hēeni bande. Borey kan i n'i dan goyoo woo ra maapey ne:

² Borey kan suubandi Asaf iz'arey ra ti Zakur, nda Isufi, nda Netaniya, nda Asarela, wey ti Asaf iz'arey. Asaf hunday ti ngi jineboraa, kokoyoo yaamaroo ga, a ga annabitaray tee.

³ Borey kan suubandi Yedutun iz'arey ra man'ti kala Yedutun iz'arey kanyan ti: Gedaliya, nda Seri, nda Ezayi, nda Šimeyi, nda Hašabiya, nda Matitiya. Ngi boro iddu no. Ngi baaba Yedutun ti ngi jineboraa. A ga annabitaray tee kurbu karyaney bande nda ka Abadantaa saabu.

⁴ Borey kan suubandi Heman iz'arey ra man'ti kala Heman iz'arey kanyan ti: Bukiya, nda Mataniya, nda Uziyel, nda Šebuwel, nda Yerimot, nda Hananiya, nda Hanani, nda Eliyata, nda Gidalti, nda Romamti-Ezer, nda Yošbekaša, nda Maloti, nda Hotir, nda Mahaziyot. ⁵ Ngi kul man'ti kala Heman iz'arey. Heman man'ti kala kokoyoo gunandikaa. Nga no ma hayey har kan Irkoy n'i har kokoyoo se ka nga beeraa jer. Irkoy na Heman noo iz'aru woy cindi taaci (14) nda ize woy hinza.

⁶ Ngi baabey bara i kul jine ka don Abadantaa hugoo ra. Guuruyan kan ga kara-kara, nda kuntiji, nda kurbu goo i kone, woo ti goyoo kan i g'a tee Irkoy hugoo ra. Kokoyoo hunday no ma Asaf, nda Yedutun, nda Heman goyey har i se. ⁷ Ngi nda ngi armye cindey kanyan ga wan ka don Abadantaa maapoo ga, i kul ti bayraykaw, ngi hinnaa man'ti kala aru zangu hinka nda woyyaaha cindi yaaha (288).

⁸ Alkurra karandi ka boro foo kul bayrandi nga goy mijoo, ikaccey nda ibeerey, borey kan nin a ra nda wey kan goo ma sintin.

⁹ Boro jinaa kan ga alkurraa kan Asaf borey ra man'ti kala Isufi.

Boro hinkantoo tee Gedaliya, nga, nda nga armye, nda nga iz'arey ti boro woy cindi hinka (12).

¹⁰ Boro hinzantoo tee Zakur, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).

* 25:1 25.1 «wongu-izey jineborey», hantum fooyan ga nee «Irkoy hugoo goykey jineborey», zamnaa 26.26.

- 11 Boro taacantoo tee Yiseri, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 12 Boro guwantoo tee Netaniya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 13 Boro idduwantoo tee Bukiya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 14 Boro iyyantoo tee Yesarela, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 15 Boro yaahantoo tee Ezayi, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 16 Boro yaggantoo tee Mataniya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 17 Boro woyantoo (10to) tee Šimeyi, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 18 Boro woy cindi faantoo (11to) tee Azarel, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 19 Boro woy cindi hinkantoo (12to) tee Hašabiya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 20 Boro woy cindi hinzantoo (13to) tee Šubayel, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 21 Boro woy cindi taacantoo (14to) tee Matitiya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 22 Boro woy cindi guwantoo (15to) tee Yeremot, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 23 Boro woy cindi idduwantoo (16to) tee Hananiya, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 24 Boro woy cindi iyyantoo (17to) tee Yošbekaša, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 25 Boro woy cindi yaahantoo (18to) tee Hanani, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 26 Boro woy cindi yaggantoo (19to) tee Maloti, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 27 Boro warankantoo (20to) tee Eliyata, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 28 Boro waranka cindi faantoo (21to) tee Hotir, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 29 Boro waranka cindi hinkantoo (22to) tee Gidalti, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 30 Boro waranka cindi hinzantoo (23to) tee Mahaziyot, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).
- 31 Boro waranka cindi taacantoo (24to) tee Romamti-Ezer, nga, nda iz'arey, nda nga armye ti boro woy cindi hinka (12).

26

Abadantaa hugoo miñey lakkalkey kondawey

¹ Abadantaa hugoo miñey lakkalkey kondawey ne: Mišelemiya sii kala Kora borey kondaa ra, Kore iz'aroo no, Asaf hugoo boro no. ² Mišelemiya duu iz'aruyan kanj ti: Zakarya ti ijinaa, ihinkantoo ti Yediyayel, ihinzantoo ti Zebadiya, itaacantoo ti Yatiniyel, ³ igguwantoo ti Elam, idduwantoo ti Yohanan, iyyantoo ti Elyowenay.

⁴ Obed-Edom duu iz'aruyan kanj ti: Šemaya ti ijinaa, ihinkantoo ti Yozabad, ihinzantoo ti Yowa, itaacantoo ti Sakar, igguwantoo ti Netaniyel, ⁵ idduwantoo ti Amiyel, iyyantoo ti Isakar, yaahantoo ti Pewuletay. Irkoy nka albarka dan Obed-Edom ra, woo se a duu zankey wey. ⁶ Nga iz'aroo Šemaya duu iz'aruyan, i tee jineboroyan ngi baaba hayroo ra, zama aru gaabikoyniyan no. ⁷ Šemaya iz'arey ti Otni, nda Refayel, nda Obed, nda Elzabad, nda ngi armye cindey kanj ti Elihu, nda Semakiya, ngi mo ti gaabikoyniyan. ⁸ Obed-Edom hayrey wey kul, ngi, nda ngi iz'arey, nda ngi armye kul ti boro hennayan, i goo nda gaabi goy se. Ngi aru woydu cindi hinka (62) no.

⁹ Mišelemiya goo nda iz'aru nda arma gaabikoyniyan. Ngi aru woy cindi yaaha (18) no.

¹⁰ Hosa kanj ti Merari hayroo, nga mo duu iz'aruyan. Iz'aroo kanj ti Šimri tee cindey jineboraa, ka gar man'ti nga ti iz'aru jinaa. Baaboo k'a tee jineboro. ¹¹ Hilkiya ti

ihinkantoo, Tebaliya tee ihinzantoo, Zakarya tee itaacantoo. Hosa iz'arey nda nga armyey kul cere ra man'ti kala aru woy cindi hinza (13).

¹² Abadantaa hugoo mijey lakkalkey kondawey wey jineborey ga goy Abadantaa hugoo ra sanda takaa kanj ngi armyey g'a tee. ¹³ I na alkurra kar zankey nda boro beerey game, hugu ka koy hugu ka boro foo kul noo huru mijoo kanj a ga hima k'a lakkal.

¹⁴ Alkurraa kanj Selemiya ga, nga no ma huru mijoo kanj goo waynahunay here lakkal. Nga iz'aroo Zakarya alkurraa n'a noo hawsa here mijoo. Hoyraykaw no kanj goo nda lakkal. ¹⁵ Obed-Edom duu gurma here mijoo. Nga iz'arey tee mangasawey lakkalkey. ¹⁶ Šupim nda Hosa duu waynakanj here mijoo nda mijoo kanj se i ga nee Šaleket, kanj ga hondoo fondaa tenje.

Kondawey wey kanj ga lakkal danj, ngi zamna takaa ne: ¹⁷ Lewi borey aru iddu no ma waynahunay here mijoo lakkal zaari kul. Aru taaci ga hawsa here mijoo lakkal zaari kul. Aru taaci ga gurma here mijoo lakkal zaari kul. Aru taaci kanj i n'i tee ihinka-hinka ga mangasawey lakkal. ¹⁸ Waynakanj here, aru taaci ga huru mijoo lakkal kanj goo fondaa jere, aru hinka ga hugoo kanj ga lafa a ga lakkal.

¹⁹ Wey ti huru mijey lakkalkey kondawey. Kora nda Merari hayrey no.

Goy cere-cerantey kanj talfandi Lewi borey cindey ga

²⁰ Lewi boroyan mo goo no kanj ga Irkoy hugoo almaanoo nda hayey kanj jisandi jere ga Irkoy se lakkal, Ahiya goo borey din ra. ²¹ Ladanj hayroo borey kanj goo Geršonj alkabiilaa ra, hugoo boñey ti Yehiyeli, ²² nda nga iz'arey kanjanj ti Zetam nda nga armaa Žowel. Ngi ga Abadantaa hugoo almaanoo ga talfi. ²³ Amram borey, nda Yisehar borey, nda Hebronj borey, nda Uziyel borey se, ²⁴ almaanoo talfikey jineboraa ti Šebuwel kanj ga hun Musa iz'aroo Geršom hayroo ra. ²⁵ Nga armyey ti Eliyezer hayroo. Eliyezer iz'aroo ti Rehabiya, Rehabiya iz'aroo ti Ezayi, Ezayi iz'aroo ti Yoram, Yoram iz'aroo ti Zikri, Zikri iz'aroo ti Šelomit. ²⁶ Kokoyoo Dawda nda hugu boñey, wongu-ize jineborey kanj goo wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jine, nda wey kanj goo wongu-ize zangu foo-foo (100) jine, nda almaanoo kanj wongu-ize boñkoyney n'a yeeti jere ga Abadantaa se, Šelomit din nda armyey ti almaanoo kul jineborey. ²⁷ Alganiimaa kanj i duu a wongoo ra, i kaa a ra k'a yeeti jere ga Abadantaa hugoo saajawyanoo se. ²⁸ Haya kul kanj gunandikaa kanj ti Samiyel, nda Kiš iz'aroo Sawul, nda Ner iz'aroo Abner, nda Seruya iz'aroo Žowab n'i yeeti jere ga, Šelomit nda nga armyey ti hayey din kul lakkalkey.

²⁹ Yisehar borey ra, Kenaniya nda nga iz'arey ti Izirayel almušakkawey hansekaa, i tee šenni toonandikawyanj nda alkaaliyanj.

³⁰ Hebronj borey ra, Hašabiya nda nga armyey kanjanj ti aru boro hennayanj, ngi no ma Abadantaa goyey, nda kokoyoo goyey lakkal Izirayel ra, Žurdenj isaa se ne da here, waynakanj here. I man'ti kala aru zenber foo nda zangu iyey (1.700). ³¹ Haya kanj ti Hebronj borey, Yeriya ti ngi jineboraa, ka sawa nda ngi hayragey hayroo taarikoo. Dawda kokoytaraa jiiri woytaacantoo (40to), i na maaney guna taarikoo ra, i gar kanj aru gaabikoyniyanj goo Hebronj borey ra Yazer koyraa ra, Galad laamaa ra. ³² Yeriya borey man'ti kala aru boro henna zenber hinka nda zangu iyey (2.700) kanjanj ti hugu boñyanj. Kokoyoo Dawda n'i danj Rubenj borey, nda Gad borey, nda Manase alkabiila jeraa boñ hala i ma Irkoy goyey kul nda kokoyoo goyey hanse.

27

Wongu-izey kanandi takaa

¹ Izirayel borey hugu boñey nda wongu-ize jineborey kanj goo wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jine, nda wey kanj goo zangu foo-foo (100) jine, nda ngi šenni toonandikay kanj ga kokoyoo faaba wongu-ize jama kondawey almuraadey kul ra, ngi maaney ti wey. Ngi kondawey mma goy handu foo-foo ka hun cere cire. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara konday foo kul ra. ² Zabdiyel iz'aroo Yašobeyam ti konday jinaa jineboraa, ngi no ma goy handu jinaa ra. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra. ³ Peres hayroo boro no.

Wongu-izey kanj ga hima ka goy handu jinaa ra, nga bara wongu-ize jamaa din kul jine.

⁴ Kondaa kanj ga hima ka goy handu hinkantoo ra, Ahoya boraa Doday ti kondaa din jineboro jinaa. Miklot ti kondaa jineboro hinkantoo. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.

⁵ Wongu-ize jamaa hinzantoo jineboraa ti sargari juwalkaa Yehoyada iz'aroo Benaya, nga ti ngi boñkoynoo. Ngi no ma goy handu hinzantoo ra. Aru zenber waranka cindi

- taaci (24.000) bara nga kondaa ra. ⁶ Benaya woo maapoo goo wongaari waranzaa (30) ra. Nga ti aru waranzaa (30) jineboraa mo. Nga iz'aroo Amizabad mo goo wongu-izey kondaa ra.
- ⁷ Jineboro taacantoo kanj goo handu taacantoo kondaa jine man'ti kala Žowab armaa Asayel*. Nga iz'aroo Zebadiya bara dumaa ga. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ⁸ Jineboro guwantoo kanj goo handu guwantoo kondaa jine man'ti kala Šamehut kanj ti Yizra koyraa boro. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ⁹ Jineboro idduwantoo kanj goo handu idduwantoo kondaa jine man'ti kala lkeš iz'aroo Ira, Tekowa koyraa boro no. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹⁰ Jineboro iyyantoo kanj goo handu iyyantoo kondaa jine man'ti kala Heles. Palonj koyraa boro no, a si hun kala Efrayim borey ra. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹¹ Jineboro yaahantoo kanj goo handu yaahantoo kondaa jine man'ti kala Sibekay kanj ti Huša koyraa boro. Zera boro no. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹² Jineboro yaggantoo kanj goo handu yaggantoo kondaa jine man'ti kala Abiyezer kanj ti Anatot koyraa boro. Benžamenj alkabiilaa boro no. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹³ Jineboro woyantoo (10to) kanj goo handu woyantoo (10to) kondaa jine man'ti kala Maharay, a si hun kala Netofa koyraa ra. Zera boro no. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹⁴ Jineboro woy cindi faantoo (11to) kanj goo handu woy cindi faantoo (11to) kondaa jine man'ti kala Benaya, a si hun kala Piratonj koyraa ra. A si hun kala Efrayim borey ra. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.
- ¹⁵ Jineboro woy cindi hinkantoo (12to) kanj goo handu woy cindi hinkantoo (12to) kondaa jine man'ti kala Heday, a si hun kala Netofa koyraa ra. Otniyel boro no. Aru zenber waranka cindi taaci (24.000) bara nga kondaa ra.

Izirayel alkabiilawey boŋkoyney

- ¹⁶ Izirayel alkabiilawey boŋkoyney ne:

Rubej borey boŋkoynoo ti Zikri iz'aroo Eliyezer.

Simewonj borey boŋkoynoo ti Maaka iz'aroo Šefatiya.

¹⁷ Lewi borey boŋkoynoo ti Kemuwel iz'aroo Hašabiya.

Haruna borey boŋkoynoo ti Sadok.

¹⁸ Žuda borey boŋkoynoo ti Elihu. Dawda arma no.

Isakar borey boŋkoynoo ti Minkaylu iz'aroo Omri.

¹⁹ Zabolonj borey boŋkoynoo ti Abdijas iz'aroo Yišmaya.

Neftali borey boŋkoynoo ti Azriyel iz'aroo Yerimot.

²⁰ Efrayim borey boŋkoynoo ti Azaziya iz'aroo Oze.

Manase alkabiila jeraa borey boŋkoynoo ti Pedeya iz'aroo Žowel.

²¹ Manase alkabiila jeraa kanj goo Galad gandaa ra, ngi borey boŋkoynoo ti Zakarya iz'aroo Ido.

Benžamenj borey boŋkoynoo ti Abner iz'aroo Yasiyel.

²² Dan borey boŋkoynoo ti Yeroham iz'aroo Azarel.

Wey ti Izirayel alkabiilawey boŋkoyney. ²³ Zankaaru kul kanj mana bisa jiiri waranka (20), Dawda man'a kabu, zama Abadantaa nka nee kanj nga ga Izirayel borey boobandi sanda beenaa handaraway.† ²⁴ Seruya iz'aroo Žowab na kabuyanoo sintin, amma a man'a benandi, zama Irkoy nka futu Izirayel ga kabuyanoo woo maaganda. Kabuyanoo woo ra borey hinna kokorantaa mana hantumandi kokoyoo Dawda taarikey citaaboo ra.

Kokoyoo almaanoo jineborey

²⁵ Adiyel iz'aroo Azmawet ti jineboraa kanj ga huga nda kokoyoo almaanoo. Almaanoo kanj goo saajoo mangasawey ra, nda koyrawey ra, nda koyrakanbey ra, nda soorohugu kukey ra, Uziya iz'aroo Žonatanj ti jineboraa kanj ga huga nda almaanoo din. ²⁶ Goykey kanj ga beeri faarey ra, Kelub iz'aroo Ezri ti ngi jineboraa. ²⁷ Rama koyraa boro Šimeyi ti jineboraa kanj ga huga nda alaneb faarey. Alaneb hari moora jisantey kanj goo alaneb

* 27:7 27.7 Samiyel 2to 2.18. † 27:23 27.23 Sintinoo 15.5; 22.17; 26.4.

faarey mangasaway ra, Šefam koyraa boro Zabdi ti goyey jineboraa. ²⁸ Zaytunajey, nda sikomor tuurey kanj goo hondey gandaa here ra, Geder koyraa boro Bal-Hananj ti jineboraa kanj ga huga nda tuurey wey. Yowaš ti jineboraa kanj ga huga nda jii jisantey. ²⁹ Saronj koyraa boro Šitray ti jineboraa kanj ga huga nda hawey kanj ga kur Saronj kurdogey ra. Adilay iz'aroo Šafat ti jineboraa kanj ga huga nda hawey kanj goo goorey ra. ³⁰ Obil kanj ti Isimayel boro ti jineboraa kanj ga huga nda yoozey. Meronot koyraa boro Yedaya ti jineboraa kanj ga huga nda farka woyey. ³¹ Hagri boro Yaziz ti jineboraa kanj ga huga nda adabba buuney. Borey wey kul ti jineboro kanj ga huga nda kokoyoo Dawda kabe almaanoo.

Dawda goykaw maaney

³² Žonatanj kanj ti Dawda baaba armaa ti kokoyoo hoyraykaa, boro lakkalkoyni no, kokoyoo hantumkaa no. Hakmoni iz'aroo Yehiyel ga kokoyoo izey cawandi. ³³ Ahitofel mo man'ti kala kokoyoo hoyraykaw. Arki boraa Hušay ti kokoyoo cere kaana. ³⁴ Benaya iz'aroo Yehoyada ka huru Ahitofel dogoo ra, nga nda Abiyatar. Žowab ti wongu-izey jamaa jineboraa.

28

Dawda cebe kaaray kanj Sulaymaana no ma Irkoy hugoo cin

¹ Dawda na Izirayel jamaa bonkoyney kul marga Žerizalem kanj ti alkabiilawey jineborey, nda kokoyoo goykey kondawey jineborey, nda wongu-ize jineborey kanj goo wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jine, nda wongu-ize jineborey kanj goo zangu foo-foo (100) jine, nda jineborey kanj ga huga nda almaanoo, nda jineborey kanj ga huga nda kokoyoo nda nga iz'arey adabba kur, nda goykaw beerey, nda wongu-izey gaabikoyney, nda wongaarey kul. ² Kokoyoo Dawda tun ka kay nga cewey ga ka nee i se: «Ag'armey, ay jamaa, wa hanajer ya ne. A goo ay binoo ra ya hugu cin kanj ga tee nongoo kanj ra Abadantaa amanaa sundukoo ga jisandi kanj ti ir Koyoo cee jisidogoo. Ya nka soolu y'a cin. ³ Amma Irkoy nee ya ne: «Man'ti ni no ma hugu cin ay maajoo ga, zama ni man'ti kala wongu-ize, n'na kuri mun.» ⁴ Abadantaa, Izirayel Koyoo k'ay suuba ay baaba hugoo borey kul ra k'ay tee Izirayel kokoyoo hala abada. A nka Žuda alkabiilaa suuba k'a tee bonkoynei. Woo banda ga, a n'ay baaba hugoo suuba Žuda borey ra. Ay kan a se ay baaba iz'arey ra, woo se a n'ay tee kokoy Izirayel kul se. ⁵ Abadantaa n'ay noo mo ize boobo, amma ay iz'arey kul ra, a n'ay izoo Sulaymaana suuba k'a gorandi Abadantaa kokoytaraa ra Izirayel bonj. ⁶ A nee ya ne: «Ni iz'aroo Sulaymaana no ma hugu nda nga batumawey cin ya ne, zama ya nk'a suuba k'a tee ay iz'aroo, agay, ay ga tee a se baaba.* ⁷ Nda a gaabandi ka dira ay yaamarey nda ay fondawey bande sanda takaa kanj a g'a tee hō, ay ga nga kokoytaraa tabatandi hala abada.» ⁸ Adiši, sohō Izirayel kul jine, nga kanj ti Abadantaa jamaa ir Koyoo jine kanj ga hanadanj ir se, ay ga war bayrandi kanj war ma Abadantaa, war Koyoo yaamarey kul dii, war m'i ka goy, hala ganda henna wo ma tee war wane, war izey kanj ga kaa war dumawey ga, war ga tubu abadante nanj i se. ⁹ Haya kanj ti ni, ay iz'aroo Sulaymaana, n'ga hima ka ni baaba Koyoo bay ka boori, m'a gana nda ni binoo kul nda anniya henna, zama Abadantaa ga borey kul biney neeši, haya kul kanj goo boro lakkaloo ra, a g'a bay. Nda n'n'a ceeci, a ga nanj ma duu nga, amma nda n'n'a nanj, nga mo ga wanji ni ga hala abada. ¹⁰ N'ga hima ka bay sohō kanj Abadantaa ka ni suuba hala ma hugu cin kanj ga tee nga nongu henanantaa. Woo ga, ma albarka danj ni bonj ra ka goy.»

Dawda na Sulaymaana noo Abadantaa hugoo fasaloo

¹¹ Dawda na Abadantaa hugoo šiifaa nda hugey fasaloo noo nga iz'aroo Sulaymaana se, nda nga almaanoo jisidogey, nda nga soorohugey hugu-izey, nda nga hugoo gundoo hugu-izey, nda Irkoy sundukoo hugoo. ¹² Haya kul kanj goo lakkaloo ra Abadantaa hugoo here: haya kanj ti batumawey kanj goo jeroo ga, nda Abadantaa almaanoo jisidogey, nda haya henanantey jisidogoo, a n'i kul fasaloo tee k'a noo a se. ¹³ A na sargari juwalkey nda Lewi borey kondawey har a se, nda goy kul kanj ga hima ka tee Abadantaa hugoo ra, nda Abadantaa hugoo goyey jinawey kul. ¹⁴ Haya kul kanj hansandi nda wura, a ma tee goy kul kanj se a hansandi, a na ngi tinjaa alkadaroo har a se. Haya kul kanj hansandi nda nzorfu kaaray, a ma tee goy kul kanj se a hansandi, a na nga tinjaa alkadaroo har a se. ¹⁵ Fitilla gorodogey kanj teendi nda wura nda ngi wura fitillawey, a na ngi tinjaa alkadaroo har a se. Fitilla gorodoo foo kul nda nga fitillawey, a na nga wuragoo tinjaa alkadaroo har a se. Fitilla gorodogey kanj teendi nda nzorfu kaaray foo kul nda nga

* 28:6 28.7 Zamnaa 22.10.

fitillawey, a na nga nzorfu kaaraa tiŋaa alkadaroo har a se ka sawa nda fitilla gorodoo foo kul nda nga goyoo, ¹⁶ takulawey kan jisasi Irkoy jine taabaley affoo kul wuragoo tiŋaa alkadaroo, nda nzorfu kaaray taabaley tiŋaa alkadaroo, ¹⁷ nda furseti beerey, nda taasawey, nda gullawey kan teendi nda wura alhakiika, nda tuwey kan teendi nda wura, i kul wuragoo tiŋaa alkadaroo, nda affoo kul nzorfu kaaraa tiŋaa alkadaroo, ¹⁸ nda dugu diinandidogoo kan teendi wura alhakiika ra tiŋaa alkadaroo. A na torkaa kan ga hima k'a tee, nda almalaykayan kan se i ga nee ŋeribey kan teendi nda wura, i ga ngi fatawey daaru Abadantaa amaanaa sundukoo boŋ k'a daabu fasaloo har a se.

¹⁹ Dawda nee: «Abadantaa hunday kaboo ka hayey wey hantum, hala goy kul kan ga teendi ma teendi ka sawa nda woo kul kan a n'a bayrandi ya ne.» ²⁰ Dawda yee ka nee koyne nga izoo Sulaymaana se: «Ma albarka dan ni boŋ ra, ma bine tee ka goy. Masi hunbur, ni binoo masi dunbu, zama Irkoy Abadantaa kan ti ay Koyoo goo ni bande, a si ni fur, a si ni yala, hala Abadantaa hugoo goyoo kul ma tee ka ben. ²¹ Sohō sargari juwalkey, nda Lewi borey kondawey ne ti woo, i soolu goy kul se kan ga teendi Abadantaa hugoo ra. Ni jeroo ga mo, goykawayan goo no kan ga ni gaa, anniya hennakoyniyan, i ga wan goy dumi kul, nda jineboroyan, nda jamaa kul. Haya kul kan n'n'a har, i g'a tee.»

29

Borey kabuzaamaa Abadantaa hugoo cinayanoo se

¹ Kokoyoo Dawda nee jamaa kul se: «Ay iz'aroo Sulaymaana kan hinne no Abadantaa n'a suuba, zanka no, a mana doona goyey wey dumey, ka gar goy beeri ti woo, zama hugu beeroo woo man'ti adamize hugu no, Irkoy Abadantaa wane nda a. ² Ay n'ay hinagoo kul tee ka Irkoy hugoo jinawey soolu: wura, goyey kan ga hima ka teendi nda wura se, nda nzorfu kaaray, goyey kan ga hima ka tee nda nzorfu se, nda alhan, goyey kan ga hima ka tee nda alhan se, nda guuru bibi, goyey kan ga hima ka tee nda guuru bibi se, nda bundu, goyey kan ga hima ka tee nda bundu se, nda oniks tondi, nda taalam tondi, nda tondi caarante dumi kul, nda tondi hay ŋenda dumi kul, nda tondi kaaray boobo. ³ Ka tonton woo kul ga, Irkoy hugoo bajoo maaganda se, agay hunday almaanoo, wura nda nzorfu kaaray, ay g'a noo ay Koyoo hugoo cinayanoo se ka tonton hayey cindey kul ga kan ay n'i soolu nongu henanantaa maaganda. ⁴ Ay ga Ofir gandaa wura ton zangu (100) noo, nda nzorfu kaaray alhakiika ton zangu hinka nda woyguu (250), ka hugu-izey cetewey daabu, ⁵ wura, goyey kan ga hima ka teendi nda wura se, nda nzorfu kaaray, goyey kan ga hima ka tee nda nzorfu se, nda goyey se kan goyteerey ga hima k'i tee. Aywa, may no ma baa nga ma nga kabehayaa noo nda nga boŋ, nda nga anniya kul Abadantaa maapoo ga?»

⁶ Hugu boŋey, nda Izirayel alkabiilawey jineborey, nda wongu-izey jineborey kan goo wongu-ize zenber foo-foo (1.000) jine, nda wongu-izey jineborey kan goo zangu foo-foo (100) jine, nda kokoyoo goykaw-izey jineborey, i na ngi kabe almaanoo noo nda ngi boŋ. ⁷ I na wura ton zangu nda woyye (170) noo, nda wura tamma boŋ zenber woy (10.000), nda haya kan bisa nzorfu kaaray ton zangu hinza (300), nda alhan kan ga too ton zangu iddu (600) cine, nda guuru bibi haya kan ga too ton zenber hinza (3.000) nda haya. ⁸ Borey kan goo nda tondi hay ŋenda kate ey k'i jisi Abadantaa hugoo alman jisidogoo ra. Yehiyel kan ti Gerŋon boro, nga ti alman talfikaa. ⁹ Hayey kul kan jamaa n'i noo nda ngi boŋ, biney jaali, zama i nka hayey wey noo nda ngi boŋ ka ngi biney kul noo Abadantaa se. Kokoyoo Dawda mo binoo hanse ka jaali.

Dawda Irkoy ŋaarayroo

¹⁰ Dawda na albarka dan Abadantaa se jamaa kul jine, Dawda nee: «Ir ga albarka dan ma ne waati kul hala abada, Abadantaa, ir baaba Izirayel Koyoo, ¹¹ Abadantaa, jeeray, nda hini, nda darza, nda annuura, nda beeray man'ti kala ni wane, zama haya kul kan goo beenaa ra nda laboo ga, i kul ti ni wane Abadantaa. Kokoytaray mo ti ni wane, Abadantaa. Ni goo haya kul boŋ. ¹² Alman nda darza si hun kala ni do, ni bara haya kul boŋ. Gaabi nda hini sii kala ni kaboo ra, ni kaboo mo no ma haya kul jer, nga no ma gaabi noo. ¹³ Sohō ir Koyoo, ir ga albarka tee ma ne ka ni saabu ni maapoo darzaa se, ¹⁴ zama may ti agay, koyne mo ay jamaa ti may hala nongu kan ra ir ma hin ka haya kaa k'a noo ma ne nda takaa woo? Haya kul si hun kala ni do, woo kan ir n'a noo ma ne, ni hunday kaboo k'a noo ir se. ¹⁵ Yawyan ti ir ni jine, ir man'ti kala bisakawayan, sanda ir baabey kul takaa. Ir zaarey laboo ga, ga hima nda bii kan ga bisa, naata sii no. ¹⁶ Abadantaa, ir Koyoo, ni kaboo ra alman beeroo woo kul hun kan ir n'a soolu hala ir ma hugu cin ma ne ni maa henanantaa ga. Haya kul man'ti kala ni wane. ¹⁷ Ay Koyoo, ay ga bay kan ni no ma boro binoo neŋi, de mo bine ŋerrante no ma kan ma ne. Woo maaganda se ay na hayaa woo kul noo ma ne nda ay boŋ nda bine ŋerrante, agay mo

ga naali sohō kan ay ga dii ni jamaa kan goo ne mo ga ngi kabehayaa noo nda ngi boŋ. ¹⁸ Abadantaa, Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Izirayel Koyoo, nanj anniya hennaa woo nda lakkaloo woo ma cindi ni borey biney ra waati kul, ma biney danj ni here. ¹⁹ Nanj ay iz'aroo Sulaymaana ma ni yaamarey, nda ni seedetarawey, nda ni hantumey gana, a ma dira i kul bande nda nga binoo kul, a ma hugu beeroo cin kan se ay na hayey soolu.»

Sulaymaana goro kokoytaraa ra

²⁰ Dawda nee jamaa kul se: «Wa albarka danj Abadantaa, war Koyoo se.» Woo ga, jamaa kul na albarka danj Abadantaa, ngi baabey Koyoo se. I gunguma ka sujudu Abadantaa nda kokoyoo jine. ²¹ Subaa ra, i na sargari kaa, i na sargari kukurante kaa Abadantaa se. Sargarey ti: Haw yaaru kobsi zenber foo (1.000), feeji gaaru boŋ zenber foo (1.000), feeji-ize boŋ zenber foo (1.000), affoo kul nda nga sargari hariharoo. I na sargari tana booboyan kaa Izirayel kul se. ²² Hanoo woo, i ŋaa, i hanj Abadantaa jine nda naali beeri. I na Dawda iz'aroo Sulaymaana gorandi kokoytaraa ra nga cee hinkantoo, i n'a yon Abadantaa jine k'a tee boŋkoyni. I na Sadok mo yon k'a tee sargari juwalkaw. ²³ Sulaymaana goro Abadantaa kokoy gorodogoo boŋ, ka tee kokoy nga baaba Dawda dogoo ra. Kokoytaraa boori a ga. Izirayel kul ga hanjajer a se. ²⁴ Boŋkoyney, nda wongaarey, nda ba kokoyoo Dawda iz'arey cindey kul mo ga ngi boŋ yeeti ganda kokoyoo Sulaymaana se. ²⁵ Abadantaa na beeray beeri danj Sulaymaana ga, a n'a noo jeeray Izirayel kul jine. Kokoyey kan goro a jine ka bisa Izirayel kokoytaraa ra, Abadantaa na nga kokoytaraa ra noo addawla ka bisa i kul.

Kokoyoo Dawda buuroo

²⁶ Yišay iz'aroo Dawda na Izirayel kul laama. ²⁷ A na jiiri woytaaci (40) tee a ga tee kokoy Izirayel se. A na jiiri iyye tee a ga goro Hebronj ka laama, a na jiiri waranza cindi hinza (33) tee a ga goro Žerizalem ka laama. ²⁸ A buu ųeenay henna ra, a duu aloomur boobo, nda alman nda beeray. Nga iz'aroo Sulaymaana tee kokoy dogoo ra.

²⁹ Kokoyoo Dawda taarikey, za sintinoo ga hala benantaa ga, i kul hantumandi gunandikaa Samiyel taarikey ra, nda annabi Natanj taarikey ra, nda gunandikaa Gad taarikey ra. ³⁰ Nga kokoytaraa waatoo hayey kul, nda nga hinoo, nda haya kul kanj tee a ga nda Izirayel gandaa ga, nda hayey kanj teendi ganda cindey kokoytarawey ga, i hantumandi i ra.

Yunusa citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Yunusa citaaboo ga šelanj ir se annabi ga kañ ceeci ka zuru Irkoy se, amma a mana hin, a nka nga boñ farandi de.

Haya beeroo kañ citaaboo ga baa nga m'a bayrandi man'ti kala: Irkoy, man'ti Izirayel borey hinne no a ga bag'ey, a ga baa borey mo kañyanj se i ga nee yaw. Irkoy, waati kul a ga soolu ka tuuru bora se kañ ga nga yaamarey dii, de a g'i ka goy. Nga ti beena nda gandraa kul Koyoo. Annabi si hima ka dukur nda Irkoy yaafa boro se. Citaaboo ga cebe mo kañ Irkoy diyaw, šugulla boobo nda annešayan ga duu a. Irkoy si nga diyaa nanj.

Isa Almasihu na Yunusa diraa tee himakasinay ka nga buuroo, nda nga tunyanoo bayrandi (Matiyu 12.38-42; Luka 11.19-35).

Yunusa ceeci ka zuru ka mooru Abadantaa ga

¹ Abadantaa na šenni har Amitay iz'aroo Yunusa se ka nee:

² «Tun ni boñ ga, ma koy koyra beeroo ra kañ se i ga nee Niwiwe, m'ay meešennoo ka too i do! Zama haya kañ se koyraa din borey laalayanoo hoo.»

³ Amma Yunusa tun ka zuru ka koy koyra mooro foo ra kañ maapoo ti Tarsis hala Abadantaa masi dii nga. A jin ka too koyra foo ra kañ se i ga nee Žafa, no din ra a na harihii beeri foo gar kañ ga koy Tarsis. A na hii hayoo bana ka naaru hala Tarsis. Nga lakkaloo ra nga mma dere Abadantaa ga.

⁴ Amma nga naarumaa ra Abadantaa na hew beeri foo tunandi teekoo boñ kañyanj hanse ka harihiyoo zinji-zinji hala ni mma nee a mma fay ka hun cere ga, ⁵ woo maaganda se harihiyoo dirandikey hanse ka hunbur. De affoo kul sintin ka nga koyoo kañ a g'a gana ŋaaray. I yee ka jinawey kul fur haroo ra, hala hiyoo ma felaw. Woo kul kaa ka gar Yunusa zunbu harihiyoo koroo ra ka hunanzam. Hunanzamoo ra jirbi komante n'a zaa. ⁶ Harihiyoo jineboraa n'a gar jirboo ra. A n'a tunandi k'a hãa ka nee:

«Taka foo nda n'ga jirbi? Tun ka ni koyoo ŋaaray! A ga hin ka tee ni koyoo ma hinna ir ga, de a m'ir soolam.» ⁷ Woo banda ga, hiyoo dirandikey nee cere se:

«Borey kul ma kaa hala ir na gunandi ka dii bora kañ kate ir ga bonaa woo.» I na alkurra kar, alkurraa na Yunusa dii. ⁸ Waatoo din hiyoo dirandikey nee a se:

«Ir fahamandi bora kañ kate ir ga bonaa woo. Cin ka kate ni ne? Man ra ni hun? Ganda foo boro ti ni? Dumi foo wane ni?»

⁹ Yunusa n'i zaabi ka nee:

«Ay dumoo maapoo ti Ebere, ay ga hunbur Abadantaa kañ ti beena Koyoo kañ na teekoo nda laboo kul taka.»

¹⁰ Woo banda ga, Yunusa bayrandi hiyoo dirandikey se kañ nga mma goo ma zuru Abadantaa ga. Kañ i maa šennoo woo, ngi biney dunbu, de i n'a hãa ka nee:

«Macin ka ni zaa nda bonaa woo teeyanoo?» ¹¹ Waatoo din kañ i goo ma šelanj a se kul gar kañ teekoo goo ma zarga ka tonton. De i yee k'a hãa ka nee: «Cin no ir m'a tee ma ne hala teekoo ma yay?» ¹² Yunusa n'i zaabi ka nee:

«W'ay zaa k'ay warra teekoo ra, kul teekoo ga yay, zama ay ga bay kañ agay ka kate war ga hew beeroo woo kul.»

¹³ Hiyoo dirandikey na taka kul tee hala ngi ma duu ka duu fondo ka koy guraa ga, amma i mongu, zama teekoo mma koy de a ga boosu. ¹⁴ Woo banda ga, i na Abadantaa ŋaaray ka nee:

«Ya Abadantaa masi nanj ir hundey ma faati aroo woo sabbu se, de mo mas'ir hãa nda aroo woo hundoo alhako kañ mana haya futu kul tee ir se, zama ni ti Abadantaa kañ haya kañ kan ma ne no n'g'a tee.»

¹⁵ ŋaarayroo banda ga, i na Yunusa zaa k'a warra teekoo ra, dogoo din da ra teekoo laalayanoo ben. ¹⁶ Hiyoo dirandikey hanse ka hunbur Abadantaa, za i dii hayaa kañ a n'a tee, woo se i na sargari kaa, i yee ka meefur zaa Abadantaa maapoo ga.

2

Yunusa na Abadantaa ŋaaray

¹ Za i na Yunusa warra teekoo ra, Abadantaa na hamiisa beeri foo tunandi kañ na Yunusa gon. De Yunusa na cijin hinza nda zaari hinza tee hamiisa beeroo gundoo ra.

² Hamiisa beeroo woo gundoo ra Yunusa na nga Koyoo, Abadantaa ŋaaray.

³ A nee:

«Ay binoo kankamyanoo ra, ay na Abadantaa cee,
a n'ay zaabi,
alaaharaa gundoo ra, ay na faabayan wiri ni ga,
n'na hanajer ya ne.

⁴ N'n'ay warra hala teekoo haroo cire.

Bondawey n'ay wanga,
mennawey kul n'ay kar ka bisa.

⁵ Ay nee ay hundoo ra:

«Nga ne, n'n'ay moorandi ni!

Amma ba woo tee, ay naataa goo kanj ay ga kaa ka dii
ni hugoo kanj ra i ga ni njaaray.»

⁶ Haroo n'ay dii hala ay kormollaa ga,
guusu futaa n'ay kuubi k'ay bere.

Subey kanj goo teekoo cire didiji ay boŋoo ga.

⁷ Ay zunbu teekoo cire ka too hala

nongoo kanj ra tondi hondey asaasoo goo,

no din ra alaaharaa ganbey baa ka daabu ay ga hala abada.

Amma Abadantaa, ni kanj ti ay Koyoo,

n'n'ay hundoo yeeti ay ra k'ay kaa guusu futu ra.

⁸ Waatoo kanj ay huru buuyan nda hunayan gamoo ra, ay na ni cee, Abadantaa, de
njaarayroo kanj ay n'a tee, too hala ni do hugoo kanj ra i ga ni njaaray.

⁹ Tooru ganakey na Abadantaa yankar ka mooru nga arrahamaa.

¹⁰ Ay ga don ka albarka tee ma ne, ka sargari kaa ma ne. Ay ga meefurey kul kaa kanj
ay n'i sanbu ni maapoo ga, zama cimi no hallasikaw kul sii kala ni, Abadantaa.»

¹¹ Woo banda ga, Abadantaa na hamiisaa yaamar a ma koy guraa ga ka Yunusa yeeri.

3

Yunusa waazu Niniwe ra

¹ Abadantaa na šenni har Yunusa se cee hinkantoo ka nee:

² «Tun ni boŋ ga, ma koy koyra beeroo ra kanj maapoo ti Niniwe, m'ay dontaa har i
se kanj ay n'a talfi ni ga.»

³ Yunusa yadda Abadantaa yaamaroo se, de a na fonda zaa ka dira ka koy Niniwe.
Niniwe woo koyra kanj ga hanse ka beeri, jirbi hinza diray no boro g'a tee hala n'g'a

yaara ka ben. ⁴ Kanj Yunusa too Niniwe, a na zaari jinaa tee a ga dira koyraa ra a ga nee
borey se: «Aywa! Niniwe borey, wa hanajer! Ne nda jirbi woytaaci (40), war koyraa ga

halaci.» ⁵ Kanj Niniwe borey maa šennoo woo, kul i hunbur Irkoy. Borey kul tee mee
foo ka meehaw, ka ngi boŋ yeeti ganda, za boro beeri hala zanka kaccu na saaku kasa

danj ngi ga ka cebe kanj ngi tuubi. ⁶ Waatoo kanj alhabaroo too Niniwe kokoyoo do, a tun
nga gorodogoo ra, a na nga kokoy kaayey kaa, ka saaku darbay danj ka goro boosey ra.

⁷ Woo banda ga, kokoyoo nee i ma fee Niniwe borey ga ka nee i se: «Wa hanajer ka maa
šennoo kanj kokoyoo nda nga alhukumoo jineborey n'a kayandi.» I nee: «Za adamizey

hala almaney kul masi han, i masi njaayan kul taba, ⁸ i ma saaku darbay danj. Boro foo
kul ma Irkoy cee nda soobay, a ma tuubi ka yee nga teegoy futawey se banda, ka nga

kabey kokobu k'i moorandi ifutu. ⁹ May no ma bay wala Irkoy si kaa ka hinna ir ga, ka
nga futay beeroo nanj, k'ir hallasi bonaa ra kanj a ga baa k'a zumandi ir ga.»

¹⁰ Sohō kanj Irkoy dii kanj Niniwe borey tuubi nda cimi, a hinna i ga. Woo maaganda
se Irkoy tun bonaa ga kanj a baa k'a kanjandi i boŋ.

4

Yunusa faham hayaa kanj se Abadantaa ga hinna Niniwe borey se

¹ Woo kanj Irkoy n'a tee Niniwe borey se mana kan Yunusa se, a hanse ka futu. ² A
nee Abadantaa se:

«Nhuu, ay Koyoo, ay na woo hongu za ay goo ay gandraa ra, nga se ay zuru ka koy
hala Tarsis. Zama ay bay kanj Koy ti ni kanj goo nda arrahama, n'ga hinne, ni binoo si
cahā ka tun. Ni cine sii gomni teekey ra, de n'ga tun ni zukandey boŋ. ³ Sohō kanj ni
takaa ti woo, Abadantaa, ay hundoo dii, zama ay baa buuyan ka bisa hunayan.»

⁴ Woo banda ga, Abadantaa na Yunusa hāa ka nee: «N'ga hongu n'goo nda cimi ka
futu wala?»

⁵ Yunusa fatta koyraa ra ka koy Niniwe waynahunay kaboo here. No din ra a na tende-
ize kaccu foo cin kanj cire a ga goro ka koyraa honnay hala nga ma dii haya kanj ga kaa
ka tee koyraa ga. ⁶ Irkoy Abadantaa na tuuri-ize foo tunandi kanj kay nda Yunusa kanj na

bii tee a se. De a na nga futuyanoo benandi. Tuuri-izoo woo hanse ka Yunusa jaalandi. ⁷ Amma suba alfazaroo ra tuuri-izoo kogu, zama Irkoy ka nooni tunandi tuuroo ra kan n'a n'aa hala a buu. ⁸ Waatoo kan waynaa fatta, Irkoy na dandi hew konna foo tunandi. Waynaa na Yunusa kar hala a kan bininiyan se, Yunusa nee nga mma baa nga ma buu, a nee: «Irkoy, agay woo, ay baa buuyan ka bisa hunayan.» ⁹ Waatoo din Irkoy na Yunusa hãa ka nee: «N'ga hongu n'goo nda cimi ka futu tuuri-izoo sabbu se wala?» Yunusa n'a zaabi ka nee: «Ayyo, ay goo nda cimi ka futu hala nongoo kan ra ay goo sohõ da buuyan no ay ga baa.»

¹⁰ Abadantaa nee a se:

«Ayyo, Yunusa! Tuuri-izoo woo kan man'a дума, man'a zayandi, n'ga tamalla a se. Tuuri-ize kan nka zay cijin foo ra, nga subaa cijinoo ra a buu. ¹¹ Taka foo nda n'ga baa ya si tamalla Niniwe koyra beeroo woo se kan borey kan goo a ra ga bisa boro zenber zangu nda zenber waranka (120.000) kan si ifutu nda ihenna kaa cere ra, almaney mo kan goo a ra ga hanse ka boobo?»

Linžiloo kaŋ Matiyu n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Isa Almasihu taaliboo kaŋ maapoo ti Matiyu, i ga nee a se mo Lewi no ka citaaboo woo hantum. Nga goyoo man'ti kala alkaasidiyan, a n'a naŋ ka hanga Isa. Waatoo kaŋ Isa koy beanaa ra banda ga, Matiyu na Isa teegoyey hantum ka Alyahuudey bayrandi boro kaŋ ti Isa Almasihu.

Za zaman Alyahuudey ga bora a kaŋ Irkoy n'a suuba kaŋ ti ngi Hallasikaa batu. Za gayyan Irkoy diyawey na Hallasikaa kaayanoo silbawey bayrandi. Matiyu citaaboo ga cebe kaŋ zanka taanaa kaŋ maapoo ti Isa kaŋ hayandi Betelehem koyraa ra ti Hallasikaa.

Matiyu ga cebe mo kaŋ Isa ti Alyahuudey kokoyoo kaŋ na Irkoy Laamaa sintin laboo ga. A na tammaasa kayfanteyan tee ka nga hinoo cebe.

Matiyu citaaboo ga Isa cawandoo zamna zamna guu:

1. Tondi hondoo boŋ waazoo.
2. Hayey kaŋ Isa n'i har borey se kaŋ ga hima ka Irkoy Laamaa šennoo waazu.
3. Irkoy Laamaa sirrey.
4. Takaa kaŋ nda Irkoy Laamaa borey ga huna cere ra.
5. Takaa kaŋ nda boro ga Irkoy Laamaa hinoo batu.

Citaaboo woo ra ir ga dii kaŋ Isa buuyanoo nda nga tunyanoo ga cebe kaŋ a goo nda hini zunubu nda buuyan ga.

Isa Almasihu kaagey

(Luka 3.23–38)

¹ Isa Almasihu assiloo taarikoo ti woo. Isa man'ti kala Dawda Haamaa, Dawda mana hun kala Ibrahima ga. ² Ibrahima na Isiyaka hay. Isiyaka na Yakuba hay. Yakuba na Žuda nda nga armyey hay. ³ Žuda na Peres nda Zera hay Tamar ga. Peres na Hesron hay. Hesron na Aram hay. ⁴ Aram na Aminadab hay. Aminadab na Nahišon hay. Nahišon na Salmuni hay. ⁵ Salmuni na Bowazu hay Rahab ga. Bowazu na Obed hay Rutti ga. Obed na Yišay hay. ⁶ Yišay na Dawda hay kaŋ ga kaa ka tee kokoy.

Dawda na Sulaymaana hay Uri wandoo ga. ⁷ Sulaymaana na Roboham hay. Roboham na Abiya hay. Abiya na Azaf hay. ⁸ Azaf na Žozafat hay. Žozafat na Žoram hay. Žoram na Ozijas hay. ⁹ Ozijas na Yotam hay. Yotam na Akaz hay. Akaz na Ezekiyas hay. ¹⁰ Ezekiyas na Manase hay. Manase na Amon hay. Amon na Žosiyas hay. ¹¹ Žosiyas na Žožakin nda nga armyey hay Babilon koyyanoo waati.

¹² Babilon koyyanoo banda ga, Žožakin na Šaltiyel hay. Šaltiyel na Zorobabel hay. ¹³ Zorobabel na Abihud hay. Abihud na Eliyakim hay. Eliyakim na Azor hay. ¹⁴ Azor na Sadok hay. Sadok na Ašim hay. Ašim na Eliyud hay. ¹⁵ Eliyud na Eleyazar hay. Eleyazar na Mataŋ hay. Mataŋ na Yakuba hay. ¹⁶ Yakuba na Isufi hay. Isufi ti Maryama kurpoo. Maryama ga Isa hun kaŋ se i ga nee Almasihu.

¹⁷ Zamaney kul, k'a dii za Ibrahima ga ka koy Dawda ga man'ti kala zaman woy cindi taaci (14). Za Dawda ka koy hala Babilon koyyanoo ga man'ti kala zaman woy cindi taaci (14). Babilon koyyanoo hala Almasihu ga man'ti kala zaman woy cindi taaci (14).

Isa Almasihu hayyanoo

(Luka 2.1–7)

¹⁸ Takaa ne kaŋ nda Isa Almasihu huru aduppa ra. Maryama kaŋ ti paŋoo, kurpe wiroo ti Isufi. I mana gorokasinay kaŋ a na gunde zaa Hundi Henanantaa hinoo ra. ¹⁹ Isufi, nga kurpe wiroo man'ti kala boro šerrante, a si baa nga ma moo kayandi a ga, woo se a baa nga m'a naŋ tuguyan ra. ²⁰ A goo ma miile kaŋ ir Koyoo almalayka foo ne ka bangay a se handiri ra ka nee a se: «Isufi, Dawda haamaa masi hunbur ka Maryama zaa, a ma tee ma ne wande, zama gundoo kaŋ a n'a zaa, Hundi Henanantaa hinoo k'a tee. ²¹ A ga iz'aru hay, de ma maapoo danj Isa (maanaa <ir Koyoo ti hallasiyan>), zama nga no ma nga jamaa hallasi ngi zunuboo ra.»

²² Woo kul teendi hala hayaa kaŋ ir Koyoo na annaboo donto a m'a har ma tabati, a nee:

²³ «Nga ne, hondiyaa ga gunde zaa, a ga iz'aru hay,

i ga maapoo danj Emanuwel»*
kaŋ maanaa ti «Irkoy goo ir gamey ra».

* 1:23 1.23 Ezayi 7.14.

²⁴ Kanj Isufi tun jirboo ra, a n'ir Koyoo almalaykaa yaamaroo tee ka nga wande wiroo dii. ²⁵ A mana gorokasinay nda a hala a na iz'aroo hay, a na maajoo danj Isa.

2

Handaray bayraykoyniyan kaa ka Isa guna

¹ Isa hayandi Betelehem, Žude gandaa ra, kokoyoo kanj se i ga nee Herod zamanoo ra. Handaray bayraykoyniyan ne ka hun waynahunay ka kaa Žerizalem, ² i nee: «Man Alyahuudey kokoyoo kanj hayandi? Ir dii nga handaraa* waynahunay. Ir kaa ka sujudu a se.» ³ Kanj kokoyoo Herod maa woo, a zalba, de Žerizalem kul zalba a bande. ⁴ A na jamaa sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey marga hala i ma nga bayrandi nongoo kanj ra Almasihu ga hima ka hayandi. ⁵ I nee a se: «Betelehem kanj goo Žude, zama hayaa ne kanj annaboo n'a hantum:

⁶ «Ni, Betelehem kanj goo Žude gandaa ra,

šikka sii kanj ni man'ti Žude koyra nanjey kul ikaccaa,

zama jineboro foo ga hun ni ra kanj g'ay jamaa Izirayel kur.»[†]

⁷ Waatoo din Herod na bayraykoyney cee tuguyan ra ka alhabar cimoo ceeci waatoo kanj handaraa bangay ga. ⁸ Woo banda ga, a n'i donto Betelehem ka nee: «Wa koy, de war ma zanka taanaa alhabar cimoo ceeci. Nda war dii a, war m'a bayrandi ya ne hala agay mo ma koy sujudu a se.» ⁹ Waatoo kanj i na hanajer kokoyoo se ka ben, i koy. Nga ne, handaraa kanj i dii a waynahunay goo ma dira jinney ra hala waatoo kanj ra a kay nongoo kanj ra zankaa goo se beene. ¹⁰ Kanj i dii handaraa, i hanse ka jaali. ¹¹ I huru hugoo ra, i dii zanka taanaa nda Maryama nga jaa. I sonbu ka sujudu zankaa se. I na jinawey feeri kanj ra ngi almaney goo ka gomni tee zankaa se kanj ti wura, nda dugu, nda mir. ¹² Woo banda ga, Irkoy bayrandi i se handiri ra kanj i masi yee Herod do. I na fondo tana zaa ka yee ngi gandaa ra.

I na Isa ka zuru ka koy Misira

¹³ Waatoo kanj i koy, ir Koyoo almalayka foo ne ka bangay Isufi se handiri ra ka nee: «Tun ni boŋ ga, ma zanka taanaa nda nanjoo zaa, ma zuru ka koy Misira. Ma cindi no din hala waati kanj ay šelaŋ ma ne, zama Herod ga ceeci ka zankaa halaci.» ¹⁴ Isufi tun, a na zanka taanaa nda nanjoo zaa cijinoo ra ka koy tugu Misira. ¹⁵ I cindi no din hala Herod buuyanoo ga, hala hayaa kanj ir Koyoo na annaboo donto a m'a har ma tabati, a nee:

«Ay ciya ag'iz'aroo se a ma hun Misira.»[‡]

Zankey wiiyanoo

¹⁶ Kanj Herod dii kanj bayraykoyney na nga kuubi, a hanse ka futu, de a sanba ka nee i ma Betelehem nda nga laamaa kul zankey wii kanj goo nda jiiri hinka nda wey kanj goo jiiri hinka se ganda, zama bayraykoyney šennoo ga nga jiirey si bisa woo. ¹⁷ Waatoo din hayaa kanj annabi Žeremi dontandi a m'a har tabati. A nee:

¹⁸ «Kaati mandi Rama ra,

hēeni nda booro booboyan.

Rašel ga nga izey hēe.

A mana yadda nga binoo ma yay,

zama i mana cindi.»[§]

Isa nda nga hayragey kaa ka hun Misira

¹⁹ Waatoo kanj Herod buu, ir Koyoo almalayka foo ne ka bangay Isufi se handiri ra Misira. ²⁰ A nee: «Tun ni boŋ ga, ma zanka taanaa nda nanjoo zaa, ma koy Izirayel gandaa ra, zama borey buu kanj ga baa ngi ma zanka taanaa hundoo kaa.» ²¹ Isufi tun, a na zanka taanaa nda nanjoo zaa, de a koy Izirayel gandaa ra. ²² Amma kanj a maa kanj Arkelus no ma Žude laama nga baaba Herod dogoo ra, a hunbur ka koy no din. Irkoy šelaŋ a se handiri ra, a koy Galiile gandaa ra. ²³ A kaa ka goro koyraa ra kanj se i ga nee Nazaret, hala šennoo kanj annabey n'a har ma tabati kanj ti: «I ga maajoo danj Nazaret boraa.»

3

Yehiya kanj ti batizekaa waazoo

(Marku 1.1–8; Luka 3.1–18; Yehiya 1.19–28)

* 2:2 2.2 Kabuyaney 24.17. † 2:6 2.6 Miše 5.1. ‡ 2:15 2.15 Oze 11.1. § 2:18 2.18 Žeremi 31.15.

¹ Haney din ra, Yehiya kanj ti batizekaa bangay Žude saajoo ra ka waazu, ² ka nee: «Wa tuubi, zama beenaa Laamaa man.» ³ Nga ti boraa kanj ga annabi Ezayi dontandi a ma šelanj ka nee:

«Jinde foo ga kaati saajoo ra ka nee:

«Wa ir Koyoo fondaasoolu, wa nga lolawey šerrandi.»*

⁴ Yehiya, yoo hinbiri darbay bara jindoo ra nda kuuru gamahaw kanj goo centoo ga. Nga meehunaa man'ti kala ndooyanj nda yuu gani. ⁵ Waatoo din no, Žerizalem koyraa borey, nda Žude kul, nda nongey kul kanj goo isaa here kanj se i ga nee Žurden, i kul fatta ka koy Yehiya do. ⁶ Yehiya na borey batize Žurden isaa ra, waatoo kanj i na ngi zunubey har kaaray.

⁷ Kanj a dii Fariziyenj nda Sadusiyenj boobo kaa batizeyanoo se, a nee i se: «Gondi izey, may ka war waanandi war ma zuru Irkoy futayyanoo kanj ga kaa se? ⁸ Wa teegoy tee kanj ga cebe kanj war tuubi. ⁹ War masi nee war boŋ se: «Ibrahim ti ir baaba», zama ay ga war bayrandi kanj ba tondey wey, Irkoy ga hin ka hundi danj i ra k'i tee Ibrahim se izeyanj. ¹⁰ Aywa, daašoo soolu ka tuuroo dunbu hala linjoo ga. Tuuri kul kanj si ize henna tee ga dunbandi ka warrandi nuune ra. ¹¹ Agay, ay ga war batize nda hari ka cebe kanj war tuubi, amma boraa kanj ga kaa ay dumaa ga, hinoo bisa ay wanoo, de mo ay si hima nda ka nga taamey zaa. Nga, a ga war batize Hundi Henanantaa ra nda nuune. ¹² Nga fendoo goo kaaboo ra ka nga taasu kar ganganoo haabu. A ga nga alkamaa fanji suuroo ra, amma toosaa, a g'a ton nuune ra kanj si buu.»

Isa batizeyanoo

(Marku 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³ Alwaatoo din Isa hun Galile ka kaa Yehiya do Žurden isaa here hala a ma nga batize. ¹⁴ Amma Yehiya n'a kakaw ka nee: «Agay no ma hima ka kaa m'ay batize, amma ni, ni ka kaa ay do!» ¹⁵ De Isa n'a zaabi ka nee: «Nanj woo ma teendi sohō, zama a tilasu ir ma Irkoy ibaayoo kul tee.» Yehiya n'a nanj a m'a tee. ¹⁶ Za Isa batizandi, a fatta haroo ra. Beenawey ne ka feeri [a se], de a dii Irkoy Hundoo zunbu nga ga ka kaa a ga sanda tuuzun alhaali. ¹⁷ De jinde foo ne ka šelanj beenaa ra ka nee: «Woo ti agay Iz'aroo, ay baakaa, nga ti ay paaloo.»

4

Ibilisi na Isa sii

(Marku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ Woo banda ga, Irkoy Hundoo na Isa gongu ka žigi ka koy saajoo ra hala Ibilisi m'a sii. ² Isa meehaw zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40), a too nongu kanj ra a heray. ³ Siiyakaa man a ka nee a se: «Nda Irkoy Iz'aroo ti ni, nee tondey wey ma bere ka tee takula.» ⁴ A zaabi ka nee: «A hantumandi Citaaboo ra: «Man'ti ŋaayan hinne nda adamize ga huna, amma a ga huna nda šenni kul kanj ga hun Irkoy mijoo ra.»*

⁵ Woo banda ga, Ibilisi n'a zaa ka koy koyra henanantaa† ra, a n'a kayandi Irkoy hugu beeroo boŋoo boŋ beene. ⁶ A nee a se: «Nda Irkoy Iz'aroo ti ni, ni boŋ warra ganda, zama a hantumandi kanj nga ga nga almalaykey yaamar ma ne, i ga kabe gaaru ma ne hala ni cewoo masi cabu tondi ga.»‡

⁷ Isa nee a se: «A hantumandi koyne: «Masi ni Koyoo Irkoy sii.»§

⁸ Ibilisi yee k'a zaa ka koy tondi hondu foo boŋ kanj ga hanse ka beeri, de a n'a cebe aduŋna laamawey kul nda ngi daržaa. ⁹ A nee Isa se: «Ay ga ni noo hayey wey kul nda ni sujudu ya ne.» ¹⁰ Isa nee a se: «Hun ne, Šaytan. A hantumandi: «Masi sujudu kala ni Koyoo Irkoy se, de nga hinne no m'a gana.»*»

¹¹ Woo banda ga, Ibilisi fay nda a, de almalaykayanj ne ka man a, i n'a saajaw.

Isa na nga diyawtaraa sintin Galile

(Marku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² Waatoo kanj Isa maa kanj i na Yehiya nondi, a mooru no din ka koy Galile. ¹³ A hun Nazaret koyraa ra, a koy goro Kaparnahum kanj goo Galile isabangoo mijoo ga, Zabulonj nda Neftali laamaa ra. ¹⁴ Woo teendi hala šennoo kanj annabi Ezayi dontandi a m'a har ma tabati, a nee:

* 3:3 3.3 Ezayi 40.3. * 4:4 4.4 Alhukumoo 8.3. † 4:5 4.5 Koyraa ti Žerizalem. ‡ 4:6 4.6 Zabur 91.11-12.

§ 4:7 4.7 Alhukumoo 6.16. * 4:10 4.10 Alhukumoo 6.13.

15 «Zabulonj laboo nda Neftali laboo

kanj goo teekoo fonda ga, Žurdenj isaa se banda
kanj ti Galile boro dumey kanj man 'ti Alyahuudu gandaa,

16 jamaa woo kanj goro kubaa ra dii gaay beeri,

de wey kanj goro gandaa ra nda buuyan biyoo ra, gaay fatta i se.»[†]

17 Za waatoo woo ra Isa sintin ka waazu ka nee: «Wa tuubi, zama beenaa Laamaa man.»

Isa taalibi jina-jinawey

(Marku 1.16-20; Luka 5.1-11)

18 Woo banda ga, Isa goo ma dira Galile isabangoo mijoo ga, a dii arma hinka. Simon kanj se i ga nee Piyer nda nga armaa Andere, i goo ma filiji warra isabangoo ra, zama sorkoyan no. 19 A nee i se: «Wa kaa ka hanga ay bande. Ay ga taka tee kanj ra boro no war ga hoo.» 20 Dogoo din da i na ngi filijey nanj ka hanga a bande. 21 A hun no din ka koy jine, a dii arma hinka foo koyne, Žak kanj ti Zebede iz'aru, nga nda nga armaa Yehiya. Ngi nda ngi baaba Zebede goo harihiyoo ra ka ngi filijey hanse. Isa ciya i se. 22 Dogoo din da i na hiyoo nda ngi baaba nanj ka hanga a bande.

Isa na alžamaa cawandi, a na wircikoyney noo baani

(Marku 3.7-11; Luka 6.17-19)

23 Isa dira Galile kul bande ka cawandi ngi margahugey ra. A ga LaamaaAlhabar Boryaa waazu. A na wircikoyne kul nda malalkoyne dumi kul noo baani alžamaa ra. 24 Maajoo huru Siiri gandaa kul ra. I kate a do wircikoyney kul kanj ga dori dumi-dumiyaj goo, nda boroyaj kanj ra ganji goo, nda cirawcirawkoyniyaj nda bonguyaj. A n'i noo baani. 25 Alžama beeri hanga a bande ka hun Galile, nda Dekapol (maanaa «koyra woy (10)»), nda Žerizalem, nda Žude, nda Žurdenj isaa se banda.

5

Gomni cimi-cimoo

(Luka 6.20-23)

1 Waatoo kanj Isa dii jamaa, a žigi tondi hondoo boŋ ka goro, nga taalibey man jeroo ga. 2 A na ţennoo zaa k'i cawandi ka nee:

3 «Borey duu gomni kanj ga ngi yaadataraa bay Irkoy jine,

zama ngi, ngi wane beenaa Laamaa.

4 Borey duu gomni kanj ga hēe,
zama ngi, i ga kaa ka duu bineyaynay.

5 Borey duu gomni kanj biney ga yay,
zama ngi no ma laboo tubu.

6 Borey duu gomni kanj ga boonay ţerretaray sanda heraykoyne nda jawkoyne,
zama ngi, i ga kaa ka kungu.

7 Borey duu gomni kanj ga tamalla,
zama ngi se i ga tamalla.

8 Borey duu gomni kanj biney ga henan,
zama ngi, i ga kaa ka dii Irkoy.

9 Borey duu gomni kanj ga kate alaafiyaa,
zama ngi se i ga nee Irkoy izey.

10 Borey duu gomni kanj i g'i gurzugay ţerretaray maaganda se,
zama ngi, ngi wane beenaa Laamaa.

11 War duu gomni waati kanj borey ga war kaynandi, i ga war gurzugay ka haya futu dumi kul taari war ga ay sabbu se. 12 Wa binekaanay, war ma hanse ka naali, zama war ga duu sufuray beeri beenaa ra. Takaa woo da nda i na annabey gurzugay kanj kaa war jine.»

Taalibey ti ciiroo nda gaayoo

(Marku 9.50; Luka 14.34-35)

13 «War, war ti gandaa ciiroo. Nda ciiri tar, macin nda boro g'a noo tenbe? A si haya hanse kala a ma warrandi taray, borey m'a taama.

14 War, war ti aduŋna gaayoo. Koyra kanj goo tondi hondu boŋ si hin ka tugu. 15 Boro si fitilla diinandi ka kusu gum a boŋ, a si jisandi kala fitilla gorodogoo ga hala a ma gaay tee hugoo ra borey kul se. 16 Takaa din da, war gaayoo ma dii adamizey jine, taka kanj ra i ma dii war teegoy henney, de i ma war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra beerandi.»

Aţariyaa tabatandiroo

[†] 4:16 4.15-16 Ezayi 8.23—9.1.

¹⁷ «War masi hongu kanj ya nka kaa ka ašariyaa nda annabey citaabey tuusu. Ya na kaa k'i tuusu, amma ya nka kaa k'i tabatandi, ¹⁸ zama cimoo ne kanj ay g'a har war se, kullihinne beenaa nda gandaa ga bara, tonbi-ize foo wala zeeri-ize foo si dere ašariyaa ra hala hayey kul ma tee. ¹⁹ Woo se boro kanj ga yaamarey wey ikaccu foo kaa ka borey cawandi i ma taka follokaa tee, bora ga tee borey kul ikaccaa beenaa Laamaa ra. Amma boro kanj ga yaamarey dii, de a ga borey cawandi i m'i dii, bora din ga tee boro beeri beenaa Laamaa ra. ²⁰ Ay ga war bayrandi kanj, nda war šerretaraa mana bisa Citaaboo baykey nda Fariziyeney wanoo, war si huru beenaa Laamaa ra.»

Futuyanoo šennoo

²¹ «War maa kanj i nee boro jinawey se: «Masi boro wii.»* Boro kanj na boro wii ga hima ka koy ciitikey jine. ²² Amma agay, ay ga war bayrandi kanj boro kul kanj futu nga armaa ga, ga hima ka koy ciitikey jine. Boro kanj nee nga armaa se «saama», ga hima ka koy hoyraykey margaroo jine. Boro kanj nee nga armaa se «hollokom», bora si hima ka koy kala žahannam nuunaa ra. ²³ Nda n'na ni sargaroo ka koy sargari tonadogoo ra, de ni hongu kanj ni armaa goo nda ni ga alhaku, ²⁴ ni sargaroo nanj no din da sargari tonadogoo jeroo ga. Ma koy waafaku nda ni armaa jina, woo banda ga, ma kaa ka ni sargaroo kaa. ²⁵ Cahā ka waafaku nda ni yenjekasinā za ni nda a goo fondaa ra. Ni yenjekasinā masi koy ni danj alkaaloo jine, alkaaloo ma ni noo alkaatoo se, alkaatoo ma ni warra kasaa ra. ²⁶ Cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, n'si fatta no din mana nooroo bana hala nongu kanj ra ba tanka si cindi.»

Zinaa šennoo

²⁷ «War maa kanj a harandi ka nee: «Masi zina.»† ²⁸ Amma agay, ay ga war bayrandi kanj boro kul kanj na woy guna k'a boonay, bora na zina tee nda a ka ben nga binoo ra. ²⁹ Nda ni kabe hennaa moŋoo no ma kate ma kanj zunubu ra, a dogu m'a warra a ma mooru ni, zama ni nongu foo ma hasara baa ma ne ni kunturoo kul ma warrandi žahannam. ³⁰ Koyne mo nda ni kabe hennaa no ma kate ma kanj zunubu ra, a dogu m'a warra a ma mooru ni, zama ni nongu foo ma hasara baa ma ne ni kunturoo kul ma koy žahannam.»

Fayyan šennoo

(*Matiyu 19.9; Marku 10.11-12; Luka 16.18*)

³¹ «A harandi ka nee: «Boro kanj na nga wandoo fay m'a noo fay-kaddaasu.»‡ ³² Amma agay, ay ga war bayrandi kanj boro kul kanj ga nga wandoo fay, nda man'ti woyoo mma izefututaray tee, bora na woyoo danj zinaa ra. Boro mo kanj na woy hiiji kanj kurŋoo n'a fay na zina tee.»

Žeeyan šennoo

³³ «War maa koyne kanj a harandi boro jinawey se ka nee: «Masi žee taari ga, amma meefurey kanj n'n'i zaa ni Koyoo maapoo ga, m'i kaa.»§ ³⁴ Amma agay, ay ga war bayrandi kanj war masi žee kul. War masi žee nda beenaa, zama nga ti Irkoy kokoy gorodogoo. ³⁵ War masi žee nda laboo, zama nga ti nga cee jisidogoo. War masi žee nda Žerizalem, zama nga ti Kokoy beeroo koyraa. ³⁶ Masi žee nda ni boŋoo, zama n'si hin ka ba hinbiri-ize folloku kaarayandi wala k'a bibandi. ³⁷ War meešennoo ra, nda war nee ayyo, a ma tee ayyo, nda war nee kalaa, a ma tee kalaa. Šenni kanj tonton woo ga mana hun kala boro laalaa do kanj ti Ibilisi.»

Faasayan šennoo

(*Luka 6.29-30*)

³⁸ «War maa kanj a harandi ka nee: «Moo no ma moo bana, hiye no ma hiye bana.»* ³⁹ Amma agay, ay ga war bayrandi, war masi faasa war boŋ se boro laala jine. Nda boro na ni saŋ ni garbe hennaa ga, ma affaa mo šerre a se. ⁴⁰ Nda boro ga baa nga ma ni cee hinoo do ka ni kaayoo taa, ni burmusoo mo nanj a se. ⁴¹ Nda boro ga ni gaabi ma kilomeetar foo dira nga bande, a tee a se kilomeetar hinka. ⁴² Boro kanj na ni ŋaaray, m'a noo. Boro kanj ga baa nga ma garaw ni ga, masi wanji a se.»

Wa baa war iberey

(*Luka 6.27-28, 32-36*)

* 5:21 5.21 Fattaroo 20.13; Alhukumoo 5.17. † 5:27 5.27 Fattaroo 20.14; Alhukumoo 5.18. ‡ 5:31 5.31 Alhukumoo 24.1-4. § 5:33 5.33 Sargarey 19.12; Kabuyaney 30.3; Alhukumoo 23.22-24. * 5:38 5.38 Fattaroo 21.24; Sargarey 24.20; Alhukumoo 19.21.

⁴³ «War maa kanj a harandi ka nee: <Ma baa ni cinaa†, ma konna ni iberoo.> ⁴⁴ Amma agay, ay ga war bayrandi, wa baa war iberey, wa Irkoy naaray wey kanj ga war gurzugay se, ⁴⁵ hala war ma tee ize war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra se, zama a ga nga waynaa fattandi boro laaley nda ihenney se, a ga ncirpi kanjandi boro serrantey nda wey kanj si šerre se. ⁴⁶ Nda war si baa kala war baakey, macin ti tiyaaboo kanj war ga duu a? Man'ti woo da no, ba alkaasidikey g'a tee wala? ⁴⁷ Nda war si boro foo kala war armey, macin ti haya beeroo kanj war n'a tee? Kutakey hunday nka si woo tee wala? ⁴⁸ War, war ma tee boroyan kanj tee ka timme sanda takaa kanj nda war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ga timme.»

6

Sargari nooyan talkey se šennoo

¹ «Wa war boŋ hawga, war masi cebe borey se kanj boro šerranteyan ti war. Nda war na woo tee, war si duu sufuray war Baaba Irkoy do kanj goo beenaa ra. ² Nda n'ga sargari noo, masi laati beeri kar ni jine, sanda takaa kanj almunafikey g'a tee margahugey nda lolawey ra hala borey ma ngi beerandi. Cimoo ne kanj ay g'a har war se, i duu ngi sufuraa ka ben. ³ Amma nda n'ga sargari noo, ni kabe laalaa masi bay hayaa kanj ni kabe henna goo m'a tee, ⁴ hala ni sargaroo ma tee sutura ra, de ni Baaba Irkoy kanj ga dii sutura ra ga ni bana.»

Irkoy naarayyan šennoo

(Luka 11.2–4)

⁵ «Nda war ga Irkoy naaray, war masi tee almunafikey cine kanj ga baa ngi ma tun ka kay margahugey ra nda lolawey kanjey ga ka Irkoy naaray hala borey ma dii ngi. Cimoo ne kanj ay g'a har war se, i duu ngi sufuraa ka ben. ⁶ Amma nda n'ga Irkoy naaray, huru ni hugoo kunehere, ma miŋoo daabu, ma ni Baaba Irkoy naaray sutura ra, de ni Baaba Irkoy kanj ga dii sutura ra ga ni bana. ⁷ Nda war ga Irkoy naaray, war masi šenney doori cere boŋ sanda kutakey takaa. I ga hongu kanj ngi šenni boobey haryanoo se, ngi naarayroo ga taandi. ⁸ War masi hima nda ey, zama war Baaba Irkoy ga haya bay kanj ga war ga too, za war man'a naaray. ⁹ War, takaa ne kanj nda war ma Irkoy naaray: <Ir Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra,

yala ni maapoo ma zandi sanda henanante,

¹⁰ ni Laamaa ma kaa,

ni ibaayoo ma tee laboo ga sanda beenaa takaa.

¹¹ Ir noo ir hō zaaroo meehunaa.

¹² Ir alhakey yaafa ir se,

sanda takaa kanj nda ir, ir ga yaafa borey se kanj n'ir toope.

¹³ Masi nanj ir ma siyandi ka kanj zunubu ra,

amma ir hallasi boro laalaa ra kanj ti Ibilisi.>

¹⁴ Nda war na borey laybey yaafa i se, war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra mo ga yaafa war se. ¹⁵ Amma nda war mana yaafa borey se, war Baaba Irkoy mo si war laybey yaafa war se.»

Meehawyan šennoo

¹⁶ «Waati kanj war ga meehaw, war masi hima nda almunafikey kanj ga ngi boŋ kanj ka ngi ndumey danj cere ra, ka cebe borey se kanj ngi ga meehaw. Cimoo ne kanj ay g'a har war se, i duu ngi sufuraa ka ben. ¹⁷ Amma ni, waati kanj n'ga meehaw, turaari danj ni boŋoo ga, ma ni ndumoo jumay, ¹⁸ hala a masi tee sanda borey se n'goo ma meehaw, amma meehaw ni Baaba Irkoy se kanj goo sutura ra. De ni Baaba Irkoy kanj ga dii sutura ra ga ni bana.»

Alman cimoo

(Luka 12.33–34)

¹⁹ «War masi alman marga aduŋna kanj ra dusu nda guuruboosu g'a halaci, de mo kanj ra zayey ga kayra k'a zay. ²⁰ Amma wa alman marga beenaa kanj ra dusu nda guuruboosu s'a halaci, de kanj ra zayey si kayra, i si zay. ²¹ Zama nongoo kanj ra ni almaanoo goo, nga ra ni binoo goo.»

Moo ti gaaham fitillaa

(Luka 11.34–36)

† 5:43 5.43 Sargarey 19.18.

²² «Moo ti gaaham fitillaa. Nda ni moɗoo ga boori, ni gaahamoo kul goo gaay ra. ²³ Amma nda a ga laala, ni gaahamoo kul goo kubay ra. Nda gaayoo kanj goo ni ra tee kubay, de kubaa, cin no a ga ti a!»

Irkoy wala nooru?
(Luka 16.13)

²⁴ «Boro sii no kanj ga hin ka goy gaakoy hinka se. A mma konna affaa ka baa affaa wala a ma denji affaa ga ka donda affaa. War si hin ka tee tam Irkoy se, war ma tee tam nooru se.»

War masi huzun
(Luka 12.22-32)

²⁵ «Woo se ay ga war bayrandi kanj war masi huzun war hunaroo se nda woo kanj war g'a ŋaa, [wala woo kanj war g'a hanj], wala war gaahamoo se, woo kanj nda war ga daabu. Hundi mana bisa ŋaayan, gaaham mana bisa bankaaray wala? ²⁶ Wa cirawey guna: i si duma, i si hegay, i si taasu fanji, amma war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra g'i ŋandi, de war, war mana bisa ey wala? ²⁷ War ra, may ti boraa kanj nga alhuzunoo ga kate a ma hin ka ba alwaati kayna tonton nga aloomuroo ga?

²⁸ Adiŋi cin se war ga huzun nda bankaaray? Wa faarey kutukurzey guna takaa kanj nda i ga zay. I si taabi, i si haabu bii. ²⁹ Ay ga war bayrandi kanj Sulaymaana nda nga daržaa kul, a mana bankaaray danj ka too ngi affoo. ³⁰ Nda faari suboo kanj hō a ga bara, suba a ga warrandi alforonoo ra, Irkoy g'a bankaaray nda takaa woo, taka foo nda a si war bankaaray, naanaykaccukoyney? ³¹ War masi alhuzun ka nee: «Macin no ir g'a ŋaa?» wala: «Macin no ir g'a hanj?» wala: «Macin nda ir ga bankaaray?» ³² Zama hayey wey kul, kutakey no m'i ceeci. War Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ga bay kanj war ga too i ga. ³³ Haya jinaa kanj war ga hima k'a ceeci man'ti kala [Irkoy] Laamaa nda nga šerretaraa, de hayey wey mo kul ga tontonandi war se. ³⁴ War masi huzun nda suba. Suba ga alhuzun nga boŋ se. Zaari foo kul nda nga farayanoo.»

7

War masi war ciney ciiti
(Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «War masi boro ciiti, nga ra war si ciitandi, ² zama takaa kanj nda war ga ciiti, nga nda war ga ciitandi, de mo takaa kanj nda war ga neeŋi, nga nda i ga neeŋi war se. ³ Cin se n'ga dii subu-izoo kanj goo ni armaa moɗoo ra, amma n'si maate bundoo kanj goo ni moɗoo ra? ⁴ Wala mo, taka foo nda n'ga nee ni armaa se: «Nanj ya subu-izoo kaa kanj goo ni moɗoo ra», ka gar, nga ne bundu bara ni moɗoo ra. ⁵ Almunafikoo, bundoo kaa ni moɗoo ra jina, waatoo din n'ga dii boryo ka subu-izoo kaa ni armaa moɗoo ra.

⁶ War masi haya henanantey noo hanŋey se, i masi koy bere war ga ka war kottu. War masi war alyakuutey danj nbirŋawey jine, i masi koy i taama nda ngi cewey.»

Isa na nga taalibey cawandi Irkoy ŋaarayyan
(Luka 11.9-13; 6.31)

⁷ «Wa Irkoy ŋaaray, a ga war noo, wa ceeci, war ga duu, wa kara-kara, a ga feera war se. ⁸ Zama boro kul kanj ŋaaray, i g'a noo, boro kanj ceeci ga duu, de mo i ga feera boro kanj kara-kara se. ⁹ War ra, may ti boraa kanj, nda izoo n'a wiri takula, a g'a noo tondi? ¹⁰ Wala nda a n'a wiri hamiisa, a g'a noo gondi hamiisaa dogoo ra? ¹¹ Nda war kanj ga laala ga wan ka war izey noo haya hennayan, taka foo nda war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra si haya hennayan noo boro kanj g'a ŋaaray se?

¹² Haya kul kanj war ga baa borey m'a tee war se, war mo ma nga cine tee i se, zama woo ti hayaa kanj aŋariyaa nda annabey n'a har.»

Hugu mee kaccaa
(Luka 13.24)

¹³ «Wa huru nda hugu mee kaccaa, zama hugoo miɗoo ga yilwa, fondaa ga hay kanj ga koy halaciyanoo here, de boro boobo goo no kanj ga huru nda a. ¹⁴ Amma hugoo miɗoo ga kacca, fondaa ga ŋiita kanj ga koy hunayan here, de boro kaynayan no ma duu a.»

Taari annabey
(Matiyu 12.33-35; Luka 6.43-44)

¹⁵ «Wa war boŋ hawgay taari annabey ga. I ga kaa war ga sanda feejiyan, amma ngi kuneheroo man'ti kala ganjihansi futuyan. ¹⁶ Ngii teegoyey nda war g'i bay. Boro ga alaneb-ize hegay karjinaa ga wala, jeejay ga duwandi ngorfuna ga wala?

¹⁷ Takaa woo no, tuuri henna kul, ize henna no a ga hay, amma tuuri futu, ize laalayan no a ga hay. ¹⁸ Tuuri henna si hin ka ize laalayan hay, tuuri futu si hin ka ize hennayan hay. ¹⁹ Tuuri kul kanj si ize henna hay, ga dunbandi ka warrandi nuune ra. ²⁰ Adiši ngi teegoyey nda war g'i bay.»

Hayaa kanj n'g'a har no m'a tee

(Luka 6.46; 13.25-27)

²¹ «Man'ti boro kul kanj ga nee ya ne: <Ay Koyoo, ay Koyoo>, nga no ma huru beenaa Laamaa ra, amma bora kanj g'ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ibaayoo tee no ma huru a ra. ²² Boro booboyan, hanoo din, i ga nee ya ne: <Ir Koyoo, ir Koyoo, man'ti ni maapoo nda ir na hayey har kanj ga kaa ka tee, man'ti ni maapoo nda ir na ganjey gaaray, man'ti ni maapoo nda ir na kayfiyan tee?> ²³ Waatoo din ay g'i bayrandi ka nee i se: <Ya na bay ka war bay. Wa mooru ay ga, goy futu tekey!>»

Hugu cinayan dumi hinkaa

(Luka 6.47-49)

²⁴ «Boro kul kanj maa ay šenney, de a g'i ka goy, ga hima nda lakkalkoyni kanj na nga hugoo cin tondi bonj, ²⁵ ncirpi kanj, isa kabey haroo dandi, hewoo hēe. I na hugoo kar, amma a mana kanj, zama tondi bonj a cinandi. ²⁶ Amma boro kul kanj maa ay šenney, de a man'i ka goy, ga hima nda aru lakkal janjante kanj na nga hugoo cin labutaasi bonj, ²⁷ ncirpi kanj, isa kabey haroo dandi, hewoo hēe. I na hugoo kar. Hugoo kanj, kanjan beeri.»

Isa hinoo

(Marku 1.22; Luka 4.32)

²⁸ Waatoo kanj Isa na šenney wey har ka ben, nga cawandiyanoo tee jamaa se bonjhay, ²⁹ zama a mm'i cawandi sanda boro kanj goo nda hini k'i juwal kanj man'ti ngi Citaaboo baykey takaa.

8

Isa na jiraykoyni noo baani

(Marku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Waatoo kanj Isa zunbu tondi hondoo bonj, alžama beeri hanga a bande. ² Jiraykoyni foo ne ka man a ka sujudu jinoo ra ka nee: «Ay Koyoo, nda n'baa, n'ga hin k'ay noo baani hala ya duu ka henan.» ³ Isa na nga kaboo šerre k'a taaru ka nee a se: «Ay yadda, henan!» Dogoo din da jiraa ben a ga, a henan. ⁴ Isa nee a se: «Gaabandi mas'a har boro kul se. Amma ma koy ni bonj cebe sargari juwalkaa se jina, ma sargaroo kaa kanj nda Musa na ni yaamar, hala ni duubaaniyanoo ma tee i se seedetaray.»

Isa na jalakoyni tamoo noo baani

(Luka 7.1-10)

⁵ Waatoo kanj Isa ga huru Kaparnahum, jalakoyni foo man a k'a suurandi ⁶ ka nee a se: «Ay Koyoo, ay tamoo goo ma kani hugey, jere faa buu, a ga hanse ka maray.» ⁷ Isa nee a se: «Ay ga koy, ay g'a noo baani.» ⁸ Jalakoynoo zaabi ka nee: «Ay Koyoo, ay si hima nda ma huru ay hugoo ra, amma kalima foo hinne har, de ay tamoo ga duu baani. ⁹ Zama agay hunday goo jineboroyan hinoo cire. Agay mo goo nda soojeyan kanj goo ay hinoo cire. Nda ay nee woo se: <Koy>, a ga koy, nda ay nee affoo se: <Kaa>, a ga kaa. Nda ay nee ay tamoo se: <Woo tee>, a g'a tee.» ¹⁰ Kanj Isa maa woo, a kan a se, de a nee nga hangakey se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, Izirayel ra, ya na dii boro kul ra naanay kanj ga too woo. ¹¹ Ay g'a har war se kanj boro booboyan ga hun dandi nda dangay ka kaa ka goro ganda ka ŋaa Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba bande beenaa Laamaa ra. ¹² Amma Laamaa izey ga warrandi taray, taray kubaa ra. No din ra hēeni nda hipekaamayn ga tee.» ¹³ Woo banda ga, Isa nee jalakoynoo se: «Koy ni hugoo do, hayaa kanj n'naanay a ma teendi ma ne.» Waatoo din da, jalakoynoo tamoo duu baani.

Isa na wircikoyni dumi boobo noo baani

(Marku 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Isa koy Piyer hugoo do. A gar wandoo naa ga kani, gaaham konni wirci bara a ga. ¹⁵ A na kaboo taaru, de gaaham konnoo ben a ga, dogoo din da woyoo tun nga bonj ga k'a alhaadimay.

¹⁶ Waatoo kanj cijinoo too, i kate a do boro booboyan kanj ra ganjiyan goo. A na kalima foo har ka ganjey gaaray, de a na wircikoyney kul noo baani, ¹⁷ hala šennoo kanj annabi Ezayi dontandi a m'a har ma tabati, a nee:

«Nga, a n'ir borojeretaraway zaa,

a n'ir wircey jeeje nga ga.»*

Boro kanj ga baa nga ma hanga Isa
(Luka 9.57-62)

¹⁸ Isa dii kanj alžama beeri ga nga kuubi ka nga bere. A yaamar kanj nga nda nga taalibey ma koy haroo bonj faa ga. ¹⁹ Citaaboo baykaw foo man a ka nee a se: «Alfagaa, ay ga hanga ni bande nongu kul kanj ra n'ga koy.» ²⁰ Isa nee a se: «Nzungey goo nda guusu, cirawey goo nda teji, amma Boraa kanj tee Adamize sii nda nongu kanj ra a ga nga bonjoo kanandi.» ²¹ [Nga] taalibey affoo nee a se: «Ay Koyoo, nanj ya koy ay baaba sutura jina.» ²² Amma Isa nee a se: «Hanga agay, de ma nanj bukawey ma ngi bukawey sutura.»

Isa na hewoo kayandi
(Marku 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ Isa huru harihiyoo ra, de nga taalibey hanga a. ²⁴ Hew beeri ne ka tun isabangoo bonj hala nongu kanj ra bondawey na hiyoo daabu. Isa goo ma jirbi. ²⁵ Taalibey man a k'a tunandi ka nee a se: «Ir Koyoo, faaba ir ga, ir ga halaci!» ²⁶ A nee i se: «Macin se war ga arkubu, naanaykaccukoyney?» Woo banda ga, a tun, a zahā hewoo nda isabangoo ga, de nongoo kul tee sōy. ²⁷ Borey bonjey haw, de i hāa ka nee: «Boro dumi foo ti woo kanj ba hewoo nda isabangoo ga hayaa tee kanj a n'a har?»

Isa na ganjey gaaray k'i kaa aruyan ra
(Marku 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Waatoo kanj Isa too haroo bonj faa ga, Gadara koyraa borey laamaa ra, aru hinka kanj ra ganjiyan goo fatta saarawey ra k'a kubay. Ngi laalayanoo se boro kul si hin ka bisa nda fondaa din. ²⁹ Ngi ne ma kaati ka nee: «Macin k'ir nda ni marga, Irkoy Iz'aroo? Ni nka kaa k'ir zarabi za waatoo mana too?» ³⁰ A gar, ngi se nongu mooro ra, nbirja booboyan goo ma kur. ³¹ Ganjey na Isa suurandi ka nee: «Nda n'g'ir gaaray, ir sanba nbirja boobaa woo ra.» ³² A nee i se: «Wa koy!» I fatta ka koy nbirjawey ra. Nga ne, nbirjawey kul hun tondi hondoo jesoo ga beene ka isabangoo gaarandi, i buu haroo ra. ³³ Borey kanj g'i kur zuru, de i koy koyraa ra ka alhabaroo kul filla, nda takaa kanj borey kanj ra ganjey cindi ti a. ³⁴ Koyraa kul ne ka fatta ka Isa kubay. Kanj i dii a, i n'a wiri a ga a ma hun ngi gandaa ra.

9

Isa na bongu noo baani
(Marku 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Isa huru harihii foo ra ka denj ka koy nga koyraa* ra. ² Boroyan ne ka kate a do bongu foo kanj ga kani balankar ra. Isa dii ngi naanaa, a nee bongoo se: «Bine tee, ay izoo, ni zunubey yaafandi.» ³ Nga ne, Citaaboo baykaw fooyan nee ngi biney ra: «Woo mma Irkoy wow.» ⁴ Isa dii ngi anniyawey, a nee: «Macin se miile futuyan goo war biney ra?» ⁵ Affoo no ma faala, ka nee: «Ni zunubey yaafandi» wala ka nee: «Tun ka dira?» ⁶ Sohō kala war ma bay kanj Boraa kanj tee Adamize goo nda hini adupna ra ka boro zunubey yaafa.» Woo banda ga, a nee bongoo se: «Tun ka ni balankaroo zaa, ma koy ni hugoo do.» ⁷ A tun ka koy nga hugoo do. ⁸ Kanj alžamaa dii woo, i hunbur, de i ga Irkoy beerandi kanj na adamizey noo hinoo woo cine.

Isa ciya Matiyu se a ma hanga nga bande
(Marku 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ Kanj Isa ga hun no din, a dii boro foo kanj maajnoo ti Matiyu† ga goro alkaasidiikey goydogoo ra. A nee a se: «Hanga agay.» Matiyu tun, a hanga a bande. ¹⁰ Waatoo kanj Isa koy goro naadogoo ra, Matiyu hugoo ra, nga ne, alkaasidiikaw nda zunubu teekaw booboyan kaa ka goro no din, Isa nda nga taalibey bande. ¹¹ Kanj Fariziyeney dii woo, i nee nga taalibey se: «Cin se war alfagaa ga nja alkaasidiikey nda zunubu teekeey bande?» ¹² Isa maa šennoo, a nee: «Man'ti borey kanj ga saabu no ma too lotokor ga, wircikoyney no ma too a ga. ¹³ Wa šennoo koroo hongu kanj ga nee: «Hinnari no ma kan ya ne, man'ti sargariyan.»‡ Zama ya na kaa ka boro šerrantey cee, zunubantey no ay g'i cee.»

Ižeena nda itaaga si koy cere bande
(Marku 2.18-22; Luka 5.33-39)

* 8:17 8.17 Ezayi 53.4. * 9:1 9.1 Koyraa ti Kaparnahum. † 9:9 9.9 Matiyu da se i ga nee Lewi, Marku 2.14nda Luka 5.27ra. ‡ 9:13 9.13 Oze 6.6.

¹⁴ Waatoo din ra, Yehiya taalibey man Isa ka nee a se: «Macin se ir nda Fariziyeney ga meehaw [cee boobol], amma ni taalibey si meehaw?» ¹⁵ Isa nee i se: «Taka foo nda aruhijji taaga nda nga cerey goo hiijaa hugoo ra, de cerey ga ngi biney kankam? Hanyanj ga kaa kanj aruhijjoo ga zandi, waatoo din i ga meehaw.

¹⁶ Boro kul si šukka dunba taaga ka darbay žeena baka. Nda a teendi mo, šukka kanj danjandi ga ižeenaa dogu, de nga hinoo kottoo ga jaase ijinaa. ¹⁷ Alaneb hari moora taaga si huru hunbar žeenayanj ra. Nda a teendi mo, hunbarey ga bagu. Alaneb haroo mun, hunbarey mursu. Adiši alaneb hari taaga si huru kala hunbar taagayanj ra, nga ra ihinkaa kul ga duu aloomur.»

Bojkoyni foo ize woyoo nda woyoo kanj tuku Isa bankaaraa ga
(Marku 5.21–43; Luka 8.40–56)

¹⁸ Isa goo ma šenney wey har borey se kanj bojkoyni foo ne ka kaa ka sujudu jinoo ra ka nee: «Ay ize woyoo faati sohō da, kaa ka ni kaboo fur a ga, de a ga huna.» ¹⁹ Isa tun ka hanga a, nga nda nga taalibey.

²⁰ Woy foo ne kanj jiiri woy cindi hinka (12) kuri ga mun a bande, a man Isa nda banda here ka tuku nga bankaaraa mijoo ga. ²¹ A nka nee nga boj se: «Jalla, nda ya nka tuku hinne nga bankaaraa ga, ay ga hallasi.» ²² Isa bere, a dii woyoo, a nee: «Bine tee, ay izoo, ni naanaa na ni hallasi.» Za alwaatoo din da woyoo hallasi.

²³ Waatoo kanj Isa too bojkoynoo hugoo do, de a dii laatikarkey nda alžamaa kanj goo ma piimijaama cere ra, ²⁴ a nee: «Wa fatta, zankawoyoo mana buu, a mma jirbi.» I n'a kašikaši. ²⁵ Waatoo kanj i na jamaa fattandi, a huru, a na zankawoyoo dii nda kaboo, de a tun. ²⁶ Šennoo huru gandaa din kul ra.

Isa na danaw hinka moŋey feeri

²⁷ Kanj Isa hun no din ka koy, danaw hinka hanga a ka kaati ka nee: «Hinna ir ga, Dawda Haamaa!» ²⁸ Waatoo kanj a too hugey, danawey man a. Isa nee i se: «War ga naanay kanj ay ga hin ka woo tee?» I nee a se: «Ayyo, ir Koyoo.» ²⁹ Woo banda ga, a tuku moŋey do ka nee: «A ma tee sanda war naanaa.» ³⁰ Ngi moŋey feera. Isa gaabandi i ga kanj i ma hawgay boro kul masi bay. ³¹ Amma za i fatta, i na maapoo danj gandaa din kul ra.

Isa na benbaw šelanjandi
(Matiyu 12.22–24; Luka 11.14–15)

³² I nka koy kanj, nga ne, i kate Isa do benbaw aru foo kanj ra ganji goo. ³³ Ganjoo gaarayandi, benbaa šelanj. Jamaa bojnhaway, de i nee: «Abada woo cine mana bay ka tee Izirayel ra.» ³⁴ Amma Fariziyeney nee: «Ganjey bojkoynoo nda a ga ganjey gaaray.»

Isa tamalla alžamaa se

³⁵ Isa dira koyrawey nda koyra kanbey kul bande, a ga cawandi margahugey ra, a ga LaamaaAlhabar Boryaa waazu. A ga wirci kul nda dori kul noo baani. ³⁶ Kanj a dii alžamaa, a tamalla a se, zama i fara, biney hun sanda feejiyanj kanj sii nda kurkaw. ³⁷ A nee nga taalibey se: «Hegaa ga beeri, amma goykey si boobol.» ³⁸ Adiši wa heгаа Koyoo ŋaaray a ma goykawyanj sanba nga heгаа ra.»

10

Isa na diyaw woy cindi hinka (12) suuba
(Marku 3.13–19; Luka 6.12–16)

¹ Woo banda ga, Isa na nga taalibi woy cindi hinkaa (12) cee k'i noo hini i ma ganjey gaaray, i ma wirci dumi kul nda dori dumi kul noo baani. ² Diyaw woy cindi hinkaa (12) maapney ne: ijinaa ti Simonj kanj se i ga nee Piyer, nda nga armaa Andere, nda Žak Zebede izoo, nda nga armaa Yehiya, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Toma, nda Matiyu kanj ti alkaasidiikaa, Žak kanj ti Alfe iz'aroo, nda Tade, ⁴ nda Simonj kanj ti Kanani bora, nda Žudas Iskariyot kanj ti bora, kanj g'a nondi.

Isa na nga diyaw woy cindi hinkaa (12) sanba
(Marku 6.7–13; Luka 9.1–6)

⁵ Wey ti aru woy cindi hinkaa (12) kanj Isa n'i sanba k'i yaamar ka nee: «War masi koy dumey kanj man'ti Alyahuudu fondaa here, war masi huru koyra ra kanj ti Samari borey wane, ⁶ wa koy Izirayel hugoo feeji derantey here. ⁷ Nda war koy, wa waazu ka nee: «Beenaa Laamaa man.» ⁸ War ma kate wircikoyney se baani, war ma bukawey hunandi, war ma jiraykoyney henanandi, war ma ganjey gaaray. War duu a yaada, war ma noo yaada. ⁹ War masi wura, wala nzorfu kaaray, wala nooru zaa war gamahawey

ra. ¹⁰ War masi bolbol, wala darbay hinka, wala taami, wala gobu ceeci diraa se, zama goykaw ga hima nda woo kanj a g'a n'aa.

¹¹ Koyra wala koyra kanbe kul kanj ra war huru, wa alhabar ceeci wala boroyan goo no kanj ga hin ka war zumandi. War ma cindi no din hala waati kanj war ga koy. ¹² Nda war huru hugoo ra, war ma foo ka nee: <Alaafiyya ma kaa war ga!> ¹³ Nda hugoo borey na war zumandi, yala war alaafiyya ma kani i ga. Amma nda i mana war zumandi, yala war alaafiyya ma yee war ga. ¹⁴ Waati kanj i wanji ka war zumandi, i wanji ka hanjajer war šenney se, wa hun hugoo din ra, wala koyraa din ra, war ma kusaa kokobu k'a kaa war cewey ga. ¹⁵ Cimoo ne kanj ay g'a har war se kanj kayandoo hane, Sodom nda Gomor ganda gurzugaa ga kacca nda koyraa din wanoo.»

Gurzugawey kanj ga kaa

(Marku 13.9-13; Luka 12.11-12; 21.12-17)

¹⁶ «Nga ne, agay, ay ga war sanba sanda feejiyan kanj ga koy ganjihanshiyan game. War ma lakkal danj sanda gondi, war ma war boŋ yeeti ganda sanda tuuzun. ¹⁷ Wa hawgay adamizey ga, i ga war nondi alkaaley se, i ga war barzu ngi margahugey ra. ¹⁸ I ga war ka koy gofornerney nda kokoyey jine agay maaganda se, hala a ma tee seedetaray ngi nda dumiyay se. ¹⁹ Amma waati kanj i na war nondi, war masi alhuzun nda takaa kanj nda war ga šelanj wala hayaa kanj war g'a har. Hayaa kanj war ga hima k'a har, ga nondi war se waatoo din da, ²⁰ zama man'ti war no ma šelanj, war Baaba Irkoy Hundoo no ma šelanj war ra.

²¹ Arma ga nga armaa noo i m'a wii, baaba ga nga izoo noo i m'a wii. Zankey ga ture ngi baabey ga k'i noo i ma wiiyandi. ²² Borey kul ga konna war ay maapnoo maaganda se, amma boro kanj gaabandi hala benantaa ga, a ga hallasi.

²³ Waati kanj i na war gurzugay koyraa foo ra, wa zuru ka koy affoo ra. Zama cimoo ne kanj ay g'a har war se, war si Izirayel koyrawey kul dira ka ben Bora kanj tee Adamize mana kaa.

²⁴ Taalibi si bisa nga alfagaa, tam si bisa nga koyoo. ²⁵ A wasa taalibi se a ma tee sanda nga alfagaa, tam ma tee sanda nga koyoo. Nda i nee hugoo koyoo se Belzebil*, hugoo borey i g'i noo maa kanj jaase woo.»

May no boro ga hima ka hunbur a?

(Luka 12.2-7)

²⁶ «War masi hunbur ey, zama haya tugante sii no kanj si kaa ka bangay, sirri sii no kanj si kaa ka bayrandi. ²⁷ Woo kanj ay g'a har war se kubaa ra, w'a har gaayoo ra. Woo kanj war hanjaja maar'a, w'a fee soorawey boŋ. ²⁸ War masi hunbur borey kanj ga boro kunturoo wii, amma i si hin ka hundi wii. Amma wa hunbur bora kanj ga hin ka hundi nda kunturu kul halaci žahannam.

²⁹ Takirya hinka si neerandi kala tamma foo wala? Woo kul, ba affoo si kanj ganda nda man'ti Irkoy ibaayoo no. ³⁰ Koyne mo ba war boŋ hincirey, i kul kabandi. ³¹ Adiši war masi hunbur, takirya boobo cere ra, war bisa ey.»

Ka yadda wala ka wanji Isa ga

(Luka 12.8-9)

³² «Woo se boro kul kanj nee nga goo ay mayraa ra adamizey jine, agay mo ga nee ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra jine kanj bora din goo ay mayraa ra. ³³ Amma, boro kanj n'ay yankar adamizey jine, agay mo g'a yankar ay Baaba Irkoy do kanj goo beenaa ra.»

Borey ga dunbu Isa maaganda se

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «War masi hongu kanj alaafiyya no ay kate adunna ra, man'ti alaafiyya no ay kate a, takuba no ay kate a. ³⁵ Zama ya nka kaa ka aru nda baaboo fay, ka ize woy nda nanjoo fay, ka iz'aru wande nda nga nzura woyoo fay. ³⁶ De mo adamize hugoo borey no ma tee nga iberey.

³⁷ Boro kanj baa nga baaba wala nga n'aa ka bisa agay si hima nda agay. Boro kanj baa nga iz'aroo wala nga ize woyoo ka bisa agay si hima nda agay. ³⁸ Boro kanj mana nga kanjandibundoo zaa† ka hanga ay bande si hima nda agay. ³⁹ Boro kanj ga baa nga ma duu nga hundoo g'a mursu, boro kanj ga nga hundoo mursandi ay maaganda se ga duu a.»

* 10:25 10.25 Belzebil, Ibilisi maa foo no. † 10:38 10.38 Boro ma nga kanjandibundoo zaa man'ti kala boro ma yadda ka nga hundoo noo sanda takaa kanj nda Isa na nga wanoo noo.

Sufuray šennoo
(Marku 9.41)

⁴⁰ «Boro kan yadda ka war dii, agay ga a yadda. Boro kan yadda ay ga, bora kan n'ay sanba ga a yadda. ⁴¹ Boro kan yadda ka annabi dii nga annabitaraa dogoo ra, ga duu annabi sufuray. Boro kan yadda ka boro šerrante dii nga šerretaraa dogoo ra, ga duu boro šerrante sufuray. ⁴² Boro kul kan na boro kaccey wey affoo hanjandi hari yaynaa poti foo haya kan se ay taalibi no, cimoo ne kan ay g'a har war se, nga sufuraa si dere.»

11

Yehiya kan ti batizekaa dontokey
(Luka 7.18-35)

¹ Waatoo kan Isa na nga yaamarey noo nga taalibi woy cindi hinkaa (12) se ka ben, a hun no din ka koy cawandi, ka waazu gandaa koyrawey ra.

² Yehiya goo kasaa ra kan a maa Almasihu teegoyey. A na nga taalibey sanba, ³ i ma nee a se: «Ni ti bora kan ga hima ka kaa wala man'ti ni no, ir ma boro tana batu?»

⁴ Isa n'i zaabi ka nee: «Wa koy hayey filla Yehiya se kan war maar'ey war dii ey kan ti: ⁵ danawey dii, bongey dira, jiraykoyney duu baani, lutey maa, bukawey tun, misikiiney maa Alhabar Boryaa. ⁶ Bora ga duu gomni kan si naanay nan ay sabbu se.»

Isa šelan Yehiya kan ti batizekaa ga
(Luka 7.24-35; 16.16)

⁷ Kan dontokey koy, Isa šelan jamaa se Yehiya ga ka nee: «Macin no war koy a guna saajoo ra? Kakaaru kan hewoo g'a zinji-zinji wala? ⁸ Adiši macin no war koy a guna? Boro kan ga bankaaray hennayan goo wala? Nga ne, borey kan ga bankaaray hennayan goo sii kala kokoyey hugey ra. ⁹ Adiši macin no war koy a guna? Annabi wala? Ay ga war bayrandi kan a bisa annabi. ¹⁰ Nga ga a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Nga ne, agay, ay g'ay dontokaa sanba ni jine
hala a ma ni fondaa hanse kan goo ni jine.»*

¹¹ Cimoo ne kan ay g'a har war se, woyhay-ize mana tee kan ga bisa Yehiya kan ti batizekaa. Amma beenaa Laamaa borey kul ikaccaa ga bisa a. ¹² M'a dii Yehiya kan ti batizekaa waatoo ga hala hō beenaa Laamaa goo gaabi cire, gaabikoyney no m'a kom. ¹³ Zama annabey kul nda ašariyaa šelan a ga ka koy hala Yehiya waatoo ga. ¹⁴ Nda war ga baa war ma yadda, nga ti Ilyasu kan ga hima ka kaa. ¹⁵ Boro kan goo nda hanja ma hanajer!

¹⁶ May nda ay ga zamanoo woo borey sawandi? I si hima nda kala zankayan kan ga goro farrey ra, i ga kaati cere ga ¹⁷ ka nee: «Ir na laati kar war se, war mana gan, ir na binehēenay dooniyar tee, war mana yooyo.» ¹⁸ Yehiya kaa, a si ŋaa a si hanj, i nee: «Ganji bara a ra.» ¹⁹ Bora kan tee Adamize kaa, a ga ŋaa a ga hanj, i nee: «Ŋaabagante nda harifutu hanjaw no, alkaasidiikey nda zunubu teekey ceroo no.» Amma Irkoy teegoyey no ma cebe kan nga lakkaloo ga šerre.»

Koyrayan kan wanji ka tuubi
(Luka 10.13-15)

²⁰ Woo banda ga, Isa sintin ka citi koyrawey ga kan ra nga kayfey jere beeroo teendi, zama i mana tuubi. ²¹ A nee: «Ni bone, Korazin! Ni bone, Betsayda! Zama nda a gar kayfey kan teendi war game nka teendi Tir nda Sidonj ra, i gay i na saaku danj ngi ga ka boosu gum ngi ga, ka cebe kanj ngi tuubi. ²² Woo se ay ga war bayrandi kan kayandoo hane, Tir nda Sidonj gurzugaa ga kacca nda war wanoo. ²³ Ni Kaparnahum, n'ga hongu kan n'ga jerandi hala ma too beenaa? Žahannam no i ga ni zumandi, zama nda a gar kayfey kan teendi ni do nka teendi Sodom ra, a ga cindi hala hō. ²⁴ Amma ay ga war bayrandi kan kayandoo hane Sodom gandaa gurzugaa ga kacca nda ni wanoo.»

Isa na nga Baaba Irkoy bangandi boro kaccey se
(Luka 10.21-22)

²⁵ Alwaatoo din ra, Isa na šennoo zaa ka nee: «Ay ga albarka danj ma ne, Baaba Irkoy, beenaa nda gandaa Koyoo, zama n'na hayey wey tugu lakkalkoyney nda borey kanj ga faham se, amma n'n'i bangandi zanka kaccey se. ²⁶ Cimi, ya Baaba Irkoy, zama takaa woo no n'baa m'a tee.

²⁷ Ay Baaba Irkoy na hayey kul danj ay kaboo ra. Boro kul si Iz'aroo bay nda man'ti Baaba Irkoy. Boro kul si Baaba Irkoy mo bay nda man'ti Iz'aroo, nda boro kan se Iz'aroo baa nga m'a bangandi.

* 11:10 11.10 Malaki 3.1.

²⁸ Wa kaa ay do, war kul kanj goo ma fara, de jeeje goo war ga, agay, ay ga war noo hunanzamay. ²⁹ W'ay tinjay-zaa-bundoo[†] danj war ga, war ma tee ay taalibey, zama ay binoo ga yay, ay binoo ga nga bonj yeeti ganda, war hundey ga duu hunanzamay. ³⁰ Zama ay tinjay-zaa-bundoo ga ban, jeejaa kanj ay g'a danj war ga, ga don.»

12

Hayaa kanj Isa n'a har hunanzam zaaroo ga
(Marku 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Alwaatoo din hunanzam zaari foo hane, Isa bisa taasu faarey game. Nga taalibey heray, de i sintin ka jeeniyanj kaa k'i nja. ² Kanj Fariziyeney dii woo, i nee a se: «Ni taalibey ne ma haya tee kanj si teendi hunanzam zaari hane.» ³ A nee i se: «War mana bay ka hayaa caw kanj Dawda nda nga hangasiney n'a tee han foo kanj i heray? ⁴ Takaa kanj nda a huru Irkoy hugoo ra ka takulawey nja kanj jisandi Irkoy jine, haya kanj si bisa nga nda nga hangasiney se i m'i nja. Sargari juwalkey hinne no ma hima k'i nja.

⁵ Wala mo, war mana bay k'a caw ašariyaa ra kanj hunanzam zaarey hane, sargari juwalkey ga hunanzam zaaroo yaamarey kaynandi Irkoy hugu beeroo ra, bila a ma kabandi i se sanda laybu? ⁶ Ay ga war bayrandi kanj boro ne kanj bisa Irkoy hugu beeroo. ⁷ Nda a gar war mma šennoo maanaa bay kanj ti: «Hinnari no ma kan ya ne, man'ti sargariyanj»*, war si boroyanj kanj mana haya kul tee zukandi. ⁸ Zama Bora a kanj tee Adamize no ma hayaa har kanj ga hima ka teendi hunanzam zaari hane.»

Isa na aru kanj kaboo buu noo baani
(Marku 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ Isa hun no din ka koy Fariziyeney margahugoo ra. ¹⁰ Aru foo ne kanj kaboo buu. I na Isa hãa ka nee: «A ga bisa boro ma boro noo baani hunanzam zaari ra?» I mma baa ngi m'a wurru. ¹¹ Isa nee i se: «May ti bora a war ra kanj goo nda feeji folloku kanj, nda a kanj guusu ra hunanzam zaari hane, a s'a cendi k'a kaa? ¹² Nga binde, adamize bisa feeji! Adiši a ga bisa boro ma ihenna tee hunanzam zaari hane.» ¹³ Woo banda ga, a nee aroo se: «Ni kaboo šerre.» A n'a šerre, de a duu baani, a boori sanda kabe faa. ¹⁴ Fariziyeney fatta ka koy cere marga hala ngi ma taka guna kanj nda ngi ga Isa halaci.

Tamoo kanj Irkoy n'a suuba

¹⁵ Isa bay hayaa kanj i ga baa ngi m'a tee nga se, a mooru no din. Alžama beeri hanga a. A na wircikoynekul noo baani. ¹⁶ A zahã i ga kanj i masi nga bayrandi borey se, ¹⁷ hala šennoo kanj annabi Ezayi dontandi a m'a har ma tabati, a nee:

¹⁸ «Ay tamoo ne kanj ay n'a suuba,

ay baakaa kanj ay binoo ga hanse ka bag'a.

Ay g'ay Hundoo danj a ga, de a ga Irkoy šerretaraa har gandawey se.

¹⁹ A si yenje, a si kaati,

boro si maa jindoo farrey ra.

²⁰ A si kakaaroo kanj golbi kayri.

A si fitilla zaaraa kanj ga dullu wii,

hala a ma tee taka kanj ra šerretaraa ma hin.

²¹ Nga maapoo ga gandawey ga naata.»[†]

I na Isa hinoo himandi nda Ibilisi

(Matiyu 9.32-34; Marku 3.22-27; Luka 11.14-23; 12.10)

²² Woo banda ga, i kate Isa do boro kanj ganji bara a ra, danaw no kanj ga benbaw. A n'a noo baani taka kanj ra benbaa ga šelanj, a ga dii. ²³ Jamaa kul bonjhaway, de i nee: «Man'ti Dawda Haamaa ti woo?» ²⁴ Fariziyeney maa woo, i nee: «Aroo woo si ganjey gaaray nda kala Belzebil[‡] kanj ti ganjey bonkoynoo.» ²⁵ Isa ga ngi anniyawey bay, a nee i se: «Laama kul kanj izey dunbu, laamaa din ga halaci. Koyra wala hugu kul kanj izey dunbu si kay. ²⁶ Nda Ibilisi na Ibilisi gaaray, a na nga bonj zamna. Adiši taka foo nda nga laamaa ga kay? ²⁷ Nda agay, Belzebil nda ay ga ganjey gaaray, de may nda war borey g'i gaaray? Woo se ngi no ma tee war ciitikey. ²⁸ Amma nda Irkoy Hundoo nda ay ga ganjey gaaray, adiši Irkoy Laamaa kaa war ga. ²⁹ Wala mo, taka foo nda boro ga hin ka huru gaabikoyni hugoo ra ka nga jinawey kom, nda man'ti a nk'a haw? Waatoo din ra, a ga nga hugoo jinawey kom. ³⁰ Boro kanj sii ay bande, mma konna agay. Boro kanj si borey marga ay bande, mm'i say-say.

[†] 11:29 11.29-30 Isa cawandoo no. * 12:7 12.7 Oze 6.6. [†] 12:21 12.18-21 Ezayi 42.1-4. [‡] 12:24 12.24 Belzebil, Ibilisi maa foo no.

³¹ Woo se ay ga nee war se kanj adamize zunubey kul nda wovey ga yaafandi. Amma Hundi Henanantaa wovyanoo si yaafandi. ³² Boro kanj na ifutu har Bora a kanj tee Adamize ga, ga yaafandi. Amma boro kanj na ifutu har Hundi Henanantaa ga, si yaafandi zamanoo woo nda woo kanj goo kaa ra.»

Tuuri, izoo nda a ga bayrandi
(*Matiyu 7.16–20; Luka 6.43–45*)

³³ «Nda tuuri ga boori, izoo ga boori. Nda tuuri ga futu, izoo ga futu. Zama tuuri, izoo nda a ga bayrandi. ³⁴ Gondi izey, taka foo nda war ga haya henna har, war kanj ga laala? Zama haya kanj na bine too, nga no mee g'a filla. ³⁵ Boro boryoo, nga bine boryaa ra a ga haya henna kaa. Boro futu, nga bine futaa ra a ga haya futu kaa. ³⁶ Ay ga war bayrandi kanj kayandoo hane adamizey ga tuuru šenni yaada kul kanj i n'a har se. ³⁷ Zama ni meešennoo no ma ni kaa, ni meešennoo no ma ni zukandi.»

Yunusa tee tammaasa
(*Marku 8.11–12; Luka 11.29–32*)

³⁸ Woo banda ga, Citaaboo baykey nda Fariziyen fooyan na šennoo zaa ka nee: «Alfagaa, ir ga baa ma tammaasa kayfante tee ir ma dii.» ³⁹ Isa n'i zaabi ka nee: «Zamanoo woo borey man'ti kala boro laalayan, zinateeriš, i ga tammaasa kayfante ceeci, amma i s'i noo tammaasa kanj man'ti woo kanj annabi Yunusa n'a tee. ⁴⁰ Zama takaa kanj nda «Yunusa na zaari hinza nda cijin hinza tee hamuusa beeroo gundoo ra»*, takaa din da Bora a kanj tee Adamize ga zaari hinza nda cijin hinza tee laboo cire. ⁴¹ Niniwe borey ga tun kayandoo hane ka alhukum zurandi zamanoo woo izey ga, zama Niniwe borey nka tuubi kanj i maa Yunusa waazoo. Sohō boro ne kanj bisa Yunusa. ⁴² Gurma here kokoy woyoo ga tun kayandoo hane, nga nda zamanoo woo izey, a ga alhukum zurandi i ga, zama a nka hun aduppa kanjoo ga ka kaa ka hanjajer Sulaymaana lakkaloo se. Sohō boro ne kanj bisa Sulaymaana.»

Ganjoo yee kateyanoo
(*Luka 11.24–26*)

⁴³ «Waati kanj ganji hun boro ra, a mma koy nongey kanj goo saajoo ra ka hunanzamay wiri, amma a si duu a. ⁴⁴ Waatoo din a ga nee: «Ay ga yee ay hugoo kanj ra ay hun ra.» Nda a yee kate, a g'a gar nga koonoo no, a haaba, a taalam. ⁴⁵ Woo banda ga, a ga yee ka koy ka ganji iyee zaa kanj laala nda a. I ga huru hugoo ra ka goro. Bora a din ce kora a ga jaase ijinaa. Woo no ma tee zamanoo woo boro laaley ga.»

Isa armye nda nga naa
(*Marku 3.31–35; Luka 8.19–21*)

⁴⁶ Isa goo ma šelanj jamaa se kanj nga armye nda nga naa ne, i goo ma kay taray, i ga baa ngi ma šelanj a se. ⁴⁷ [Boro foo nee a se: «Guna, ni naa nda ni armye goo ma kay taray, i ga baa ngi ma šelanj ma ne.»] ⁴⁸ Isa na bora a kanj šelanj zaabi ka nee: «May ti ay naa, may ti ay armye?» ⁴⁹ Woo banda ga, a na nga kaboo šerre nga taalibey ga ka nee: «Ay naa nda ay armye ne. ⁵⁰ Zama boro kul kanj g'ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ibaayoo tee, bora a din ti ag'armaa, nga ti ay woymaa, nga ti ay naa.»

13

Sayakaa filla yaasayantaa
(*Marku 4.1–9; Luka 8.4–8*)

¹ Zaari follokaa din ra, Isa fatta hugoo ra ka koy goro isabangoo mijoo ga. ² Alžama beeri marga a boŋ hala nongu kanj ra a nka koy huru harihi ra ka goro. Jamaa kul goo ma kay guraa ga. ³ A na filla yaasayante boobo deede i se ka nee: «Sayakaw foo ne ka fatta ka koy saya. ⁴ Kanj a goo ma saya, dumi fooyan kanj fondaa bande. Cirawey kaa, de i n'i gon. ⁵ Affooyan kanj tondidoo ra kanj ra labu boobo sii. Dogoo din da i zay, zama labu boobo sii i boŋ. ⁶ Amma kanj waynaa fatta, i ton. I kogu, zama i sii nda linji gaabante. ⁷ Affooyan kanj dumari karjikoyniyan ra, karjey beeri, i n'i hewguba. ⁸ Affooyan kanj labu henna ra. I na ize tee. Affoo na ize zangu (100) hay, affoo woydu (60), affoo waranza (30). ⁹ Boro kanj goo nda hanja ma hanjajer!»

Adaliloo kanj se Isa ga filla yaasayantey danj nga šenney ra
(*Marku 4.10–12; Luka 8.9–10*)

¹⁰ Taalibey man Isa ka nee a se: «Macin se n'ga šelanj i se nda filla yaasayanteyan?» ¹¹ A n'i zaabi ka nee: «Hayaa kanj se, war, war duu beenaa Laamaa haya tugantey, ngi

binde mana duu ey. ¹² Boro kanj goo nda a, i g'a noo koyne, a ga feeri. Amma boro kanj sii nda a, ba woo kanj a goo nda a, ga taandi. ¹³ Woo se ay ga filla yaasayanteyan ka šelanj i se, zama i ga guna i si dii, i ga maa i si faham. ¹⁴ Ngi se annabi Ezayi šennoo ga tabati kanj šelanj ka nee:

«War ga hanjajer ka maa, amma war si faham baffoo se, war ga moo feeri ka dii, amma war si dii baffoo.»

¹⁵ Zama jamaa woo binoo šendi, i na ngi hanjawey tirjandi, i na ngi moŋey daabu, hala moŋey masi duu ka dii, hanjawey masi duu ka maa, biney masi faham, i masi tuubi, y'i noo baani.*

¹⁶ War, war moŋey duu gomni, zama i ga dii, war hanjawey mo, zama i ga maa. ¹⁷ Cimoo ne kanj ay g'a har war se kanj annabi nda boro šerrante boobo boonay ngi ma dii woo kanj war goo ma dii a, amma i mana dii a, ngi ma maa woo kanj war goo ma maar'a, amma i mana maar'a.»

Sayakaa filla yaasayantaa maanaa

(Marku 4.13-20; Luka 8.11-15)

¹⁸ «Adiši war, wa faham sayakaa filla yaasayantaa se. ¹⁹ Boro kul kanj ga hanjajer Laamaa šennoo se, amma a si faham, boro laalaa kanj ti Ibilişi ga kaa ka woo kanj sayandi binoo ra dogu, woo ti fondaa kanj bande a saya. ²⁰ Tondidogoo kanj ra a saya man'ti kala bora a kanj maa šennoo, dogoo din da a g'a dii nda naali, ²¹ amma a mana linji tee a ra, a si gay a ra. Nda zarabiyān wala gurzugayyan kaa a ga šennoo maaganda se, dogoo din da a ga murti. ²² Dumari karjikoyney kanj ra a saya man'ti kala bora a kanj maa šennoo, amma zamanoo alhuzunoo, nda almaanoo kanj ga zanba ga šennoo hewguba, a masi ize tee. ²³ Labu henna a kanj ra a say man'ti kala bora a kanj maa šennoo, a faham. Šikka sii, a ga ize tee, affoo ize zangu (100), affoo ize woydu (60), affoo ize waranza (30).»

Subu laalaa filla yaasayantaa

²⁴ Isa yee ka filla yaasayante danj i jine ka nee: «Beenaa Laamaa ga hima nda boro kanj na dumi henna say nga faaroo ra. ²⁵ Waatoo kanj borey ga jirbi, nga iberi foo kaa ka dumaray-ize laalayanj say nga alkamaa ra jina, a koy. ²⁶ Waatoo kanj taasoo zay ka ize tee, subu laalaa mo fatta. ²⁷ Faaroo koyoo tamey nee a se: «Ir koyoo, man'ti dumi henna no n'n'a duma ni faaroo ra? Adiši man ra subu laaley hun?» ²⁸ A nee i se: «Iberi ka woo tee.» Tamey nee a se: «N'ga baa ir ma koy i dunbu?» ²⁹ A nee i se: «Kalaa, ay ga hunbur subu laalaa kaayanoo ra war ma alkamaa dunbu a bande. ³⁰ Wa nanj ihinkaa kul ma zay cere bande hala hegaa ga. Hegaa waatoo ga, ay ga nee hegaykey se i ma subu laalaa kaa jina k'a haw taranji taranji k'a ton. Amma alkamaa, i m'a fanji ay mangasaa ra.»

Dumi gurunbu-ize kaccaa filla yaasayantaa

(Marku 4.30-32; Luka 13.18-19)

³¹ Isa yee ka filla yaasayante danj i jine ka nee: «Beenaa Laamaa ga hima nda dumi gurunbu-ize kaccu foo kanj se i ga nee mutardi kanj boro n'a zaa k'a say nga faaroo ra. ³² A kacca nda dumiyey kul, amma nda a zay, a ga bisa dumarey, a ga tee tuurijna hala nongu kanj ra cirawey mma kaa ka teji tee kabey ra.»

Dolobiroo filla yaasayantaa

(Luka 13.20-21)

³³ Isa na filla yaasayante har i se koyne ka nee: «Beenaa Laamaa ga hima nda dolobiri kanj woy n'a zaa k'a danj dika hinza cine farin ra hala a kul ma tun.»

Isa ga cawandi nda filla yaasayanteyan

(Marku 4.33-34)

³⁴ Šenney wey kul filla yaasayanteyan nda Isa g'i har jamaa se. A si haya kul har i se nda kala filla yaasayanteyan hinne, ³⁵ hala šennoo kanj annaboo dontandi a m'a har ma tabati, a nee:

«Ay ga šelanj i se filla yaasayanteyan ra,

ay ga hayey har i se kanj za [aduŋŋa] daaruroo ga i goo tuguyan ra.»†

Subu laalaa filla yaasayantaa maanaa

³⁶ Woo banda ga, Isa na jamaa nanj, a huru hugoo ra. Nga taalibey man a ka nee a se: «Faaroo subu laalaa filla yaasayantaa maanaa har ir se.» ³⁷ Isa zaabi ka nee: «Boraa kanj ga dumi henna say man'ti kala Boraa kanj tee Adamize. ³⁸ Faaroo ti aduŋŋa. Dumi

* 13:15 13.14-15 Ezayi 6.9-10. † 13:35 13.35 Zabur 78.2.

hennaa man'ti kala Laamaa izey. Subu laaley man'ti kala boro laalaa kanj ti Ibilisi, izey,³⁹ iberoo kanj n'a say ti Ibilisi. Hegaa ti zamanoo benantaa. Hegaykey ti almalaykey.⁴⁰ Sanda takaa kanj nda subu laalaa ga dunbandi ka tonandi nuune ra ka tee boosu, takaa din da no ma tee zamanoo benantaa ra. ⁴¹ Bora kanj tee Adamize ga nga almalaykey sanba i ma hayey kanj ga borey kanjandi zunubu ra nda borey kanj ga ifutu tee kaa nga Laamaa ra, ⁴² k'i warra alforonoo nuunaa ra. No din ra hēeni nda hijekaamayan ga tee. ⁴³ Waatoo din boro šerrantey ga nere ngi Baaba Irkoy Laamaa ra sanda waynaa. Boro kanj goo nda hanja ma hanjajer!»

Alman tugantaa filla yaasayantaa

⁴⁴ «Beenaa Laamaa ga hima nda alman kanj tugandi faari ra. Boro foo kanj a ga, a n'a tugu, nga jaaliyanoo ra, a koy haya kul kanj goo maajoo ga neere ka faaroo din day.»

Alyakuutoo filla yaasayantaa

⁴⁵ «Beenaa Laamaa ga hima koyne nda maamalakaw kanj ga alyakuutu hennayan[‡] ceeci. ⁴⁶ A duu alyakuutoo henna folloku hay šenda, a koy haya kul kanj goo maajoo ga neere k'a day.»

Filijoo filla yaasayantaa

⁴⁷ «Beenaa Laamaa ga hima koyne nda filiji kanj i n'a warra teekoo ra, a na hamiisa dumi kul dii. ⁴⁸ Kanj a too, i n'a cendi k'a ka kaa guraa ga. I goro ka hamiisa henney marga sejijanj ra, amma ilaaley, i n'i warra. ⁴⁹ Takaa woo da no ma tee zamanoo benantaa ra, almalaykey ga koy boro laaley kaa išerrantey ra, ⁵⁰ k'i warra alforonoo nuunaa ra. No din ra hēeni nda hijekaamayan ga tee.»

Alman taagaa nda ižeena šennoo

⁵¹ Isa nee nga taalibey se: «War faham hayey wey kul se wala?» I nee a se: «Ayyo.» ⁵² A nee i se: «Woo se Citaaboo baykaw kul kanj tee beenaa Laamaa se taalibi ga hima nda hugukoy kanj ga haya taagayanj nda ižeenananj fattandi nga alman tugudogoo ra.»

*Nazaret borey wanji Isa ga
(Marku 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ Waatoo kanj Isa na filla yaasayantey wey benandi, a hun no din. ⁵⁴ A kaa nga koyraa[§] ra. A ga borey cawandi ngi margahugoo ra. Hanjajerkey boņey hanse ka haw, de i nee: «Man ra a duu lakkaloo woo nda kayfey wey? ⁵⁵ Man'ti bundu goykaa izoo no wala? Man'ti Maryama ti naņoo, man'ti nga armey ti Žak, nda Isufi, nda Simonj, nda Žud? ⁵⁶ Koyne mo nga woymey kul sii ir do wala? Adiři man ra a duu hayey wey kul?» ⁵⁷ Woo se i wanji a ga. Amma Isa nee i se: «Nongu sii no kanj ra annabi si beerandi nda man'ti nga koyraa ra nda nga hugey borey do.» ⁵⁸ A mana kayfi boobo tee no din, ngi naanay janjaa maaganda se.

14

*Yehiya kanj ti batizekaa buuyanoo
(Marku 6.14-29; Luka 9.7-9)*

¹ Alwaatoo woo, kokoy kaccaa kanj se i ga nee Herod ga maa kanj Isa maajoo ga harandi nongoo kul ra. ² A nee nga tamey se: «Yehiya kanj ti batizekaa ti woo. A nka tun bukaway ra, woo se a ga kayfiyanj tee.» ³ Herod nka Yehiya haw k'a danj kasaa ra, zama Herod nka hijija nga boņ armaa gundoo, Filip wandoo kanj ti Herodiyad. ⁴ Zama Yehiya nka nee Herod se: «A si bisa ma ne woyoo woo ma bara ni kone.» ⁵ A baa nga m'a wii, amma a ga hunbur jamaa, zama i mma Yehiya dii annabi.

⁶ Hanoo kanj ra Herod hayyanoo jiiri bereyanoo too, Herodiyad ize woyoo gan hoyandikey game, a kan Herod se, ⁷ hala nongu kanj ra a žee ka meefur kanj nga g'a noo haya kul kanj a n'a wiri. ⁸ Naņoo šennoo ga, a nee: «Ay noo ne ra Yehiya kanj ti batizekaa boņoo fendu boņ.» ⁹ Kokoyoo binoo maray, amma nga žeeyaney nda hoyandikey maaganda se, a yaamar kanj i m'a noo a se. ¹⁰ A sanba i ma koy Yehiya boņoo dunbu kasaa ra. ¹¹ I kate boņoo fendu boņ, i n'a noo woysoogaa se. A koy nda a nga naa se. ¹² Yehiya taalibey kaa ka kunturoo zaa ka koy a sutura, woo banda ga, i koy alhabar danj Isa ra.

*Isa na boro zenber guu (5.000) ŋandi
(Marku 6.30-44; Luka 9.10-17; Yehiya 6.1-14)*

[‡] 13:45 13.45 Waatoo din, alyakuutoo henna hayoo šendi nda wura. [§] 13:54 13.54 Koyraa ti Nazaret.

¹³ Waatoo kanj Isa maa alhabaroo, a huru harihii ra ka mooru no din ka koy nongu soyante ra nga hinne. Amma kanj alžamaa maar'a, i hun koyra kanbey ra ka hanga a nda cee.

¹⁴ Kanj a zunbu harihiyoo ra, a dii alžamaa beeri, a tamalla i se, de a na wircikoyney noo baani. ¹⁵ Waatoo kanj cijinoo too, taalibey man a ka nee: «Nongoo, haya kul sii a ra, zaaroo koy ka ben. Alžamaa nanj i ma koy koyra kanbey ra ka ŋaayan day ngi boŋ se.» ¹⁶ Amma [Isa] nee i se: «A si too i ma koy. War hunday m'i noo ŋaayan!» ¹⁷ I nee a se: «Haya kul sii ir kone ne ra nda man'ti takula guu nda hamiisa hinka.» ¹⁸ A nee i se: «Wa kate ey.» ¹⁹ A na alžamaa yaamar i ma goro suboo boŋ. A na takula guwaa nda hamiisa hinkaa zaa, a na nga boŋoo jer ka beenaa guna, a na albarka tee Irkoy se. A na takulawey dunbu k'i noo taalibey se i m'i noo alžamaa se. ²⁰ Borey kul ŋaa hala i kungu. I koy nda kokondo woy cindi hinka (12) kanj ga too nda wey kanj cindi. ²¹ Borey kanj n'i ŋaa man'ti kala boro zenber guu (5.000) cine kanj ra woyey nda zankey mana kabandi.

Isa dira nda nga cewey hari boŋ

(Marku 6.45-52; Yehiya 6.15-21)

²² Woo banda ga, dogoo din da Isa na nga taalibey gaabi i ma huru harihiyoo ra ka koy nga jine haroo boŋ faa ga. Nga hunday cindi hala nga ma alžamaa nanj i ma koy. ²³ Waatoo kanj a na alžamaa nanj i ma koy, a žigi tondi hondu foo boŋ ka Irkoy ŋaaray jere ga. Kanj cijinoo too, a cindi no din nga hinne. ²⁴ Kilomeetar boobo goo hiyoo nda guraa game, bondawey g'a bere-bere, zama hewoo mm'a gande. ²⁵ Kanj moo ga baa ka boo, Isa dira nda nga cewey isabangoo boŋ ka koy nga taalibey do. ²⁶ Waatoo kanj taalibey ga dii a goo ma dira isabangoo boŋ, i hanse ka hunbur, de i nee kanj boro kanj buu biyoo no, i hunbur, i kaati. ²⁷ Dogoo din da Isa ŋelanj i se ka nee: «Wa bine tee, agay no, war masi hunbur.»

²⁸ Piyer n'a zaabi ka nee: «Ay Koyoo, nda ni no, yaamar noo ya too kate ni do haroo boŋ.» ²⁹ A nee a se: «Kaa.» Piyer zunbu hiyoo ra, a dira haroo boŋ ka koy Isa do. ³⁰ Amma kanj Piyer ga dii hewoo [beerij], a hunbur, de a sintin ka sundu. A kaati ka nee: «Ay Koyoo, ay hallasi!» ³¹ Dogoo din da Isa na nga kaboo ŋerre k'a dii, de a nee a se: «Naanaykaccukoynoo, macin se n'ga ŋikka?» ³² Woo banda ga, i huru harihiyoo ra, hewoo kay. ³³ Borey kanj goo hiyoo ra sujudu Isa jine ka nee: «Nda cimi, Irkoy Iz'aroo ti ni.»

Isa na wircikoyney noo baani Genezaret laamaa ra

(Marku 6.53-56)

³⁴ Waatoo kanj i deŋ ka ben, i too Genezaret laboo ra. ³⁵ Kanj nongoo din borey na Isa bay, i donto ka alhabar daŋ gandaa kul ra. I kate a do ngi wircikoyney kul. ³⁶ I g'a suurandi a ma nanj ngi ma tuku hinne nga darbaa miŋoo ga. Borey kul kanj tuku a ga hallasi.

15

Irkoy yaamaroo bisa adamizey alaadaa

(Marku 7.1-13)

¹ Alwaatoo woo, Fariziyenyanj nda Citaaboo baykawyanj hun Žerizalem ka kaa Isa do ka nee: ² «Macin se ni taalibey ga alaadaa hoo kanj ir n'a gar ir kaagey ga? Zama i si ngi kabey numay nda i ga ŋaa.» ³ A n'i zaabi ka nee: «Macin se war hunday ga Irkoy yaamaroo hoo war alaadaa se?» ⁴ Zama Irkoy nka nee: «Ma ni paa nda ni baaba beerandi.* De mo: «Boro kanj na nga paa wala nga baaba kaynandi, a waazibi boraa ma wiiyandi.»[†] ⁵ Amma war, war ga nee: «Boro kanj nee nga paa wala nga baaba se: «Hayaa kanj ay ga hima k'a noo ma ne, nga ti sargaroo kanj ga hima ka nondi Irkoy maŋoo ga, ⁶ boro kanj na woo tee, a si too a ma nga baaba gaa.» Takaa woo nda war ga Irkoy meeŋennoo derandi war alaadaa se. ⁷ Almunafikey, Ezayi cum kanj na annabitaray tee war ga ka nee:

⁸ «Alžamaa woo, miŋey de nda i g'ay beerandi, amma biney ga hanse ka mooru agay.

⁹ Sujudu kanj i n'a tee ya ne man'ti kala yaada, zama hayey kanj i g'i cawandi man'ti kala borey yaamarey.»[‡]

Hayey kanj ga boro žiibandi

(Marku 7.14-23)

* 15:4 15.4 Fattaroo 20.12; Alhukumoo 5.16. † 15:4 15.4 Fattaroo 21.17. ‡ 15:9 15.9 Ezayi 29.13.

¹⁰ Isa ciya alžamaa se ka nee: «Wa hanajer ka faham. ¹¹ Man'ti haya kanj ga huru mee ra no ma boro žiibandi, amma haya kanj ga hun mee ra, woo din no m'a žiibandi.» ¹² Waatoo woo, taalibey man a ka nee a se: «N'ga bay kanj šennoo kanj Fariziyeney maar'a n'i maray?» ¹³ A zaabi ka nee: «Dumari kul kanj ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra man'a duma ga dogandi. ¹⁴ W'i nanj. Danawyanj no kanj ga danawyanj gongu. Nda danaw na danaw gongu, ngi boro hinkaa kul ga kanj guusu ra.» ¹⁵ Piyer n'a zaabi ka nee: «Filla yaasayantaa woo fahamandi ir se.» ¹⁶ A nee: «Hala sohō war mo si faham? ¹⁷ War si faham kanj haya kul kanj ga huru mee ra si koy kala gunde ra jina a ma warrandi salangaa ra?»

¹⁸ Amma hayey kanj ga fatta mee ra si hun kala bine ra, wey ti hayey kanj ga boro žiibandi. ¹⁹ Zama bine ra hongu futawey, nda borowiiyaney, nda zinayaney, nda woy nda aru izefututarawey, nda zaytarawey, nda taari seedetarawey, nda wowyaney ga hun. ²⁰ Wey ti hayey kanj ga boro žiibandi. Amma ka ŋaa bila nda ma ni kabey jumay, woo si boro žiibandi.»

*Woy yaw naanay Isa
(Marku 7.24-30)*

²¹ Isa mooru no din ka koy Tir nda Sidonj laamaa ra. ²² Kananj woy foo ne ka hun laamaa din ra ka kaati ka nee: «Hinna ay ga, ay Koyoo, Dawda Haamaa! Ay ize woyoo, ganji goo a ra kanj ga hanse k'a farandi.» ²³ A man'a zaabi nda ba kalima foo. Isa taalibey man a k'a suurandi ka nee: «Woyoo woo gaaray, zama a goo ma kaati ir bande.» ²⁴ A zaabi ka nee: «Ay mana sanbandi kala Izirayel hugoo feeji derantey hinne se.» ²⁵ Woyoo kaa ka sujudu a se ka nee: «Ay Koyoo, ay faaba!» ²⁶ Isa zaabi ka nee: «A si boori boro ma zankey ŋaahayaa zaa k'a warra hanši-izey se.» ²⁷ Woyoo nee: «Cimi no, ay Koyoo, amma hanši-izey ga meecindey ŋaa kanj ga kanj ka hun ngi koyey taabaloo bonj.» ²⁸ Isa zaabi ka nee woyoo se: «Woyoo, ni hanse ka naanay. Woo kanj n'ga baa ma tee.» Za alwaatoo woo, ŋa ize woyoo duu baani.

Isa na wircikoyini booboyanj noo baani

²⁹ Isa hun no din ka koy Galile isabangoo mijoo ga. A žigi tondi hondoo bonj ka goro. ³⁰ Alžamaa beeri man a kanj ra bonguyan goo, nda danawyanj, nda borojereyanj, nda benbawyanj, nda wircikoyini booboyanj koyne. I g'i jisi Isa cewey cire, de a g'i noo baani. ³¹ Alžamaa almunkar kanj i ga dii benbawey ga šelanj, borojerewey duu baani, bongey ga dira, danawey ga dii. I na Izirayel Koyoo beerandi.

*Isa na boro zenber taaci (4.000) ŋandi
(Marku 8.1-10)*

³² Isa ciya ŋa taalibey se ka nee: «Ay ga tamalla jamaa se, zama jirbi hinza ti woo kanj i goo ay bande, i sii nda haya kanj i g'a ŋaa. Ay si baa y'i yeeti nda heraa, i masi koy kanj fondaa ra.» ³³ Ŋga taalibey nee a se: «Man ra ir ga duu saajoo woo ra ŋaayan kanj ga jama beeroo woo kungandi?» ³⁴ Isa nee i se: «Takula marje bara war kone?» I nee a se: «Iyye nda hamiisa kayna fooyanj.»

³⁵ Woo banda ga, Isa na alžamaa yaamar i ma goro laboo ra. ³⁶ A na takula iyyaa nda hamiisawey zaa, a na albarka tee Irkoy se, a n'i dunbu k'i noo taalibey se, taalibey m'i noo alžamaa se. ³⁷ Borey kul ŋaa hala i kungu. I koy nda kokondo beeri iyye kanj ga too nda wey kanj cindi. ³⁸ Borey kanj n'i ŋaa man'ti kala boro zenber taaci (4.000) kanj ra woyey nda zankey mana kabandi. ³⁹ Woo banda ga, a na alžamaa nanj i ma koy. A huru harihiyoo ra ka koy Magadanj laboo ra.

16

*Borey na tammaasa kayfante ceeci
(Marku 8.11-13; Luka 12.54-56)*

¹ Fariziyeney nda Sadusiyeney man Isa k'a sii, woo se i n'a wiri a ga a ma tammaasa kayfante foo tee ngi se kanj hun beenaa ra. ² A n'i zaabi ka nee: [«Nda cijinoo too, war ga nee: <Zaaroo ga boori, zama beenaa mma ciray.> ³ Subbaahi tayaa ra, war ga nee: <Hō ncirjani ga kanj, zama beenaa ga ciray, a ga žiibi.> War ga wan ka beenaa alhaaley kaa cere ra, amma war si wan ka zamanoo woo tammaasawey kaa cere ra! ⁴ Zamanoo woo borey man'ti kala boro laalayanj, zinateeri*, i ga tammaasa kayfante ceeci, amma i s'i noo tammaasa kanj man'ti woo kanj Yunusa n'a tee.» Woo banda ga, Isa n'i nanj ka koy.

§ 15:26 15.26 Alyahuudey do, dumi kul kanj man'ti ngi dumoo ga hima nda hanši. * 16:4 16.4 Zamnaa 12.39.

Dolobiroo kanj ga boro ga hima ka nga bonj hawgay

(Marku 8.14–21; Luka 12.1)

⁵ Waatoo kanj taalibey ga denj ka koy haroo bonj faa ga, i dirnja ka takula zaa ngi bande. ⁶ Isa nee i se: «Guna, wa war bonj hawgay Fariziyeney nda Sadusiyeney dolobiroo ga.» ⁷ Taalibey šelanj-šelanj cere game, de i nee: «Kanj se ir mana takula zaa se.» ⁸ Isa bay, a nee: «Macin se war ga šelanj-šelanj cere game, naanaykaccukoyney ka nee kanj war sii nda takula se?» ⁹ War si faham hala sohō, war si hongu takula guwaa kanj zamnandi boro zenber guwaa (5.000) se, kokondo mee marje no ka cindi kanj war n'i ka koy? ¹⁰ Kanj sii takula iyaa ra kanj na boro zenber taacaa (4.000) ŋandi, kokondo beeri mee marje no ka cindi kanj war n'i ka koy? ¹¹ Taka foo ra war si faham kanj man'ti takulawey šennoo ga ay ga šelanj war se? Wa war bonj hawgay Fariziyeney nda Sadusiyeney dolobiroo ga.» ¹² Sohō kul ra taalibey faham kanj man'ti dolobiroo kanj ga huru takula ra ga a nee ngi ma ngi bonj hawgay, amma Fariziyeney nda Sadusiyeney cawandoo ga a goo.

May ti Isa?

(Marku 8.27–30; Luka 9.18–21)

¹³ Waatoo kanj Isa koy laamaa ra kanj se i ga nee Sezare Filip[†], a na nga taalibey hāa ka nee: «Borey mma nee, may ti Bora a kanj tee Adamize?» ¹⁴ I nee: «Boro fooyanj ga nee Yehiya kanj ti batizekaa ti ni, affooyanj ga nee Ilyasu ti ni, affooyanj mo ga nee kanj Žeremi wala annabey de affoo ti ni.» ¹⁵ A nee i se: «De war, war mma nee, may ti agay?» ¹⁶ Simonj Piyer zaabi ka nee: «Ni ti Almasihu, Irkoy hunantaa Iz'aroo.» ¹⁷ Isa zaabi ka nee: «N'duu gomni, Simonj, Bar-Yunusa[‡] (maanaa <Yunusa iz'aroo>), zama man'ti gaaham nda kuri ka woo bangandi ma ne, amma ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra. ¹⁸ Agay mo g'a har ma ne kanj ni ti Piyer (maanaa <tondi>), de mo tondoo woo bonj ay g'ay Egilizoo cin, de mo buuyan hinoo sii nda a se hini. ¹⁹ Ay ga ni noo beenaa Laamaa kufal-izey, haya kanj n'n'a guli laboo ga, ga gulandi beenaa ra, haya kanj n'n'a feeri laboo ga, ga feeri beenaa ra.» ²⁰ Woo banda ga, Isa na taalibey yaamar kanj i masi nee boro kul se kanj nga ti Almasihu.

Isa šelanj nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga

(Marku 8.31–33; Luka 9.22)

²¹ Za woo tee, Isa sintin ka nga taalibey cebe kanj kala nga ma koy Žerizalem ka hanse ka zarabi boro beerey, nda sargari juwalkey jineborey, nda Citaaboo baykey kabey ra. A nee kanj i ga nga wii, de jirbi hinzantoo hane nga ga tun. ²² Piyer n'a dii jere ga ka citi a ga ka nee: «Jam, ay Koyoo, woo si tee ni ga.» ²³ Isa bere ka nee a se: «Mooru ay ga, Šaytan, n'ga tee ya ne haya kanj g'ay ganji y'ay goyoo tee, zama n'si alhuzun nda Irkoy ibaayoo, borey wanoo nda n'ga alhuzun.»

Takaa kanj ga kate boro ma hanga Isa

(Marku 8.34–9.1; Luka 9.23–27)

²⁴ Woo banda ga, Isa nee nga taalibey se: «Boro kanj ga baa nga ma hanga ay bande, kala a ma nga alhawaa nan, a ma nga kanjandibundoo zaa[§] jina, a ma hanga agay. ²⁵ Boro kanj ga baa nga ma nga hundoo hallasi g'a mursu, amma boro kanj ga nga hundoo mursandi ay maaganda se ga duu a. ²⁶ Macin no a g'a hanse boro se a ma duu aduŋŋa kul, nda nga hundoo ga mursu? Wala mo, macin no boro g'a barmay nda nga hundoo? ²⁷ Bora a kanj tee Adamize ga kaa nga Baaba Irkoy daržaa ra, nga nda nga almalaykey. Waatoo din a ga boro foo kul bana ka sawa nda nga teegoyoo. ²⁸ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, boroyanj goo ne kanj si buuyan taba i mana dii Bora a kanj tee Adamize kaa nga Laamaa ra.»

17

Isa kunturoo alhaaloo barmay

(Marku 9.2–13; Luka 9.28–36; Piyer bataga 2to 1.16–18)

¹ Jirbi iddu banda ga, Isa na Piyer, nda Žak, nda nga armaa Yehiya zaa ka koy jere ga tondu hondu beeri foo ga. ² Nga kunturoo alhaaloo barmay jiney ra. Ndumoo nere ma nee waynaa. Nga darbawey kaaray sanda gaay. ³ Musa nda Ilyasu ne ka bangay i se, de i cindi ka šelanj a bande. ⁴ Piyer na šennoo zaa ka nee Isa se: «Ay Koyoo, a ga boori ir ma cindi ne ra. Nda n'baa, ay ga hukukum hinza cin ne, affoo ni se, affoo Musa se, affaa Ilyasu se.» ⁵ A goo ma šelanj kanj duula nerante foo ne ka nga biyoo k'i gum. Jinde

[†] **16:13** 16.13 Sezare woo man'ti kala koyraa kanj Filip n'a gorandi. Sezare nda Sezare Filip man'ti koyraa foo.

[‡] **16:17** 16.17 Yunusa da se i ga nee Yehiya, Yehiya 1.42; 21.15–16ra. [§] **16:24** 16.24 Zamnaa 10.38.

foo ne ka fatta duulaa ra ka nee: «Woo ti agay Iz'aroo, ay baakaa, nga ti ay naaloo, wa hanjajer a se!»⁶ Waatoo kanj taalibey maa woo, i na ngi ndumey ka sujudu, i hanse ka hunbur.⁷ Isa man ey ka tuku i ga ka nee: «Wa tun, war masi hunbur!»⁸ I na ngi boney jer; de i si dii boro kul nda man'ti Isa hinne.⁹ Kanj i goo ma zunbu tondi hondoo bonj, Isa n'i yaamar ka nee: «Woo kanj war dii a, war mas'a deede boro kul se hala waati kanj ra Bora a kanj tee Adamize tun bukawey ra.»

¹⁰ Woo banda ga, taalibey na Isa haa ka nee: «Adişi macin se Citaaboo baykey ga nee kanj kala Ilyasu ma kaa jina?»¹¹ A zaabi ka nee: «Cimi no kanj Ilyasu ga kaa ka hayey kul gorandi.¹² Amma ay ga war bayrandi kanj Ilyasu kaa ka ben, i man'a bay, de borey n'a tee woo kanj kan i se. Takaa din da Bora a kanj tee Adamize ga zarabi kabey ra.»¹³ Taalibey faham kanj Yehiya kanj ti batizekaa ga a ga šelanj ngi se.

Isa na ganji gaaray k'a kaa zanka ra
(Marku 9.14–29; Luka 9.37–43)

¹⁴ Waatoo kanj Isa nda nga taalibey too jamaa do, aru foo kaa ka sonbu a jine¹⁵ ka nee: «Ay Koyoo, hinne ay iz'aroo ga, cirawciraw bara a ga, a ga hanse ka zarabi. Cee fooyanj a ga kanj nuune ra, cee fooyanj hari ra.¹⁶ Ay kate a ni taalibey do, amma i mongu k'a noo baani.»¹⁷ Isa zaabi ka nee: «Dumi kanj si naanay, a ga Irkoy hoo, hala waati foo no ay ga hima ka cindi war bande? Hala waati foo no ay ga hima ka war suuri? Wa kate ya ne zankaa.»¹⁸ Isa zahā ganjoo ga. Ganjoo fatta zankaa ra, za waatoo woo a duu baani.¹⁹ Woo banda ga, taalibey man Isa, ngey foo nda a, i nee: «Macin se ir, ir mana hin ka ganjoo gaaray?»²⁰ A nee i se: «War naanaa no ma kacca. Cimoo ne kanj ay g'a har war se: nda war naanaa ga too mutardi gurumbu-ize foo, war ga nee tondi hondoo woo se: <Hun ne ka koy ya here>, a ga hun dogoo ra, haya kul si mongu war se.»²¹ [Amma ganjoo woo dumoo si fatta nda man'ti Irkoy naarayyan nda meehawyan.]»

Isa yee ka šelanj nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga
(Marku 9.30–32; Luka 9.43–45)

²² Waatoo kanj Isa nda nga taalibey goo Galile, a nee i se: «Bora a kanj tee Adamize ga danjandi adamizey kabey ra.²³ I ga kaa k'a wii, de jirbi hinzantoo hane a ga tun.» Taalibey biney hanse ka maray.

Isa šelanj Irkoy hugu beeroo alkaasoo ga

²⁴ Waatoo kanj Isa nda nga taalibey koy Kaparnahum, Irkoy hugu beeroo alkaasidikey man Piyer ka nee: «War alfaгаа nka si Irkoy hugu beeroo alkaasoo kaa?»²⁵ A nee: «A g'a kaa.» Kanj a huru hugoo ra, Isa n'a jin ka šelanj ka nee: «Macin no n'ga hongu, Simon? Mayyanj no ma hima ka saala wala alkaasi bana aduḡna kokoyey se, koyra-izey wala yawey?»²⁶ A nee: «Yawey.»* Isa wala a se: «Adişi a sii koyra-izey jindey ga.²⁷ Amma hala ir masi koy i maray, koy isabangoo mijoo ga, ma delbu warra, ma hamiiisa jinaa cendi kanj kaa, ma mijoo feeri, de n'ga nzorfu kaaray tamma foo gar a ra. A zaa, de m'a bana i se, agay nda ni maapoo ga.»

18

May ka bisa borey kul?

(Marku 9.33–37; Luka 9.46–48)

¹ Alwaatoo woo, Isa taalibey man a ka nee: «May ka bisa borey kul beenaa Laamaa ra?»² Isa na zanka kaccu foo cee k'a danj ngi gamey ra,³ a nee: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, nda war mana tuubi ka tee sanda zanka kaccuyanj, šikka sii kanj war si huru beenaa Laamaa ra.⁴ Woo se boro kul kanj na nga bonj yeeti ganda sanda zanka kaccaa woo cine ga bisa borey kul beenaa Laamaa ra.⁵ De mo boro kul kanj yadda ka zanka kaccaa woo cine foo dii ay maaganda se, bora a, agay hunday ga a yadda.»

War ma hanse ka hawgay zunubu ga

(Marku 9.42–48; Luka 17.1–2)

⁶ «Amma boro kanj na boro kaccey wey affoo kanj ga naanay agay kanjandi zunubu ra, bora a, fufutondi beeri ma hawandi jindoo ga ka warrandi teekoo ra baa a se.⁷ Aduḡna bone hayey kanj ga boro kanjandi zunubu ra maaganda se, zama tilasu no hayey kanj ga boro kanjandi zunubu ra ma tee, amma bora a bone kanj ti addaliloo kanj nda i ga teendi.⁸ Nda ni kaboo wala ni cewoo no ma ni kanjandi zunubu ra, a dunbu m'a warra k'a moorandi ni. Ma tee kabefookoyini wala bongu ka huru hunaroo ra baa ma ne ma bara nda kabe hinka wala cee hinka, ma warrandi nuune abadantaa ra.⁹ Nda ni moḡoo no

* 17:26 17.26 Waatoo din yawey kanj duwandi wongu ra ga alkaasoo bana.

ma ni kanjandi zunubu ra, a dogu m'a warra k'a moorandi ni. Ma huru hunaroo ra nda moo foo baa ma ne n'goo nda moo hinka ma warrandi žahannam nuunaa ra.»

Feejoo kanj dere filla yaasayantaa
(Luka 15.3-7)

¹⁰ «Wa hawgay war masi boro kaccey wey affoo kaynandi. Ay ga war bayrandi kanj beenaa ra ngey almalaykey ga dii ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ndumoo waati kul. ¹¹ [Zama Bora a kanj tee Adamize nka kaa ka derantey ceeci k'i hallasi.]

¹² Macin no war g'a hongu? Nda boro foo goo nda feeji bonj zangu (100), de affoo dere i ra, a si woyyagga cindi yaggaa (99) nanj tondi hondey bonj ka koy woo kanj dere ceeci? ¹³ Nda a hin ka duu a, cimoo ne kanj ay g'a har war se, a ga tee a se jaali ka bisa woyyagga cindi yaggaa (99) kanj mana dere. ¹⁴ Takaa din da, man'ti war Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra ibaayoo no boro kaccey wey affoo ma dere.»

Armaa kanj na zunubu tee

¹⁵ «Nda ni armaa duu [ni ga] zunubu, koy zunuboo cebe a se ni nda a hinne game. Nda a na hanajer ma ne, n'duu ni armaa. ¹⁶ Amma nda a mana hanajer ma ne, hiino boro foo wala ihinka zaa ni bande <hala šennoo kul ma teendi seede hinka wala ihinza jine.»* ¹⁷ Nda a wanji ka maa i se, a har Egilizoo se. Nda a wanji ka maa Egilizoo se, a ma tee ma ne sanda kutakaw wala alkaasidiikaw.

¹⁸ Cimoo ne kanj ay g'a har war se: Haya kul kanj war n'a guli laboo ga, ga gulandi beenaa ra, haya kul kanj war n'a feeri laboo ga, ga feerandi beenaa ra.

¹⁹ Koyne mo [cimoo ne kanj] ay g'a har war se kanj war ra, nda boro hinka waafaku laboo ga ka haya kul kanj no njaaray, ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra g'a noo i se. ²⁰ Zama nongu kanj ra boro hinka wala ihinza marga ay maapoo se, ay goo gamey ra.»

Tamoo kanj wanji ka yaafa filla yaasayantaa

²¹ Woo banda ga, Piyer man Isa ka nee a se: «Ay Koyoo, ay armaa kanj ga zunubu tee ay ga, hala cee marje no ay ga hima ka yaafa a se? Hala cee iyye wala?» ²² Isa nee a se: «Ay si nee ma ne hala cee iyye, amma hala cee woyye cindi iyye (77)†.

²³ Woo se beenaa Laamaa ga hima nda kokoy kanj baa nga nda nga tamey ma laasaabuyan tee. ²⁴ Waatoo kanj a sintin ka laasaabu, i kate a do garawkoyni foo kanj ga a goo nda talanj zenber woy (10.000). ²⁵ Kanj tamoo si hin k'a bana, nga koyoo danj i ma nga, nda wandoo, nda izey, nda haya kul kanj goo a se neere ka nga bana. ²⁶ Tamoo kanj ka gunguma a se ka nee: «Suuri ya ne, ay g'a kul bana ma ne.» ²⁷ Koyoo tamalla a se, a n'a feeri, a na garaa nanj a se.

²⁸ Tamoo din fatta, a na nga tam hangasine foo kubay kanj ga a goo nda nzorfu kaaray tamma bonj zangu (100). A n'a dii k'a koote ka nee a se: «Hayaa kanj ay g'a may ni ga bana.» ²⁹ Nga tam hangasinoo kanj ka gunguma a se ka wiri a ga ka nee: «Suuri ya ne, ay g'a bana ma ne.» ³⁰ Amma a mana yadda. A koy a warra kassaa ra, hala a ma garaa bana.

³¹ Nga tam hangasiney dii woo kanj tee, biney hanse ka maray, de i koy hayaa kul kanj teendi har ngi koyoo se. ³² Woo banda ga, koyoo n'a cee ka nee a se: «Tam laalaa, ay na ni garaa din kul nanj ma ne, zama n'n'ay suurandi. ³³ Ni mo, n'si hima ka hinna ni tam hangasinoo se sanda takaa kanj nda agay, ay hinna ni ga?» ³⁴ Koyoo futu, de a n'a danj zukandikey kabey ra hala a ma hayaa kul kanj nga g'a may a ga bana.

³⁵ Takaa woo da no ay Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra g'a tee war se nda war affoo kul si yaafa nga armaa se nda nga binoo kul.»

19

Isa šelan fayyan ga
(Marku 10.1-12)

¹ Waatoo kanj Isa na šenney wey har ka ben, a hun Galile ka koy Žude gandaa ra, Žurdey isaa se banda. ² Alžama beeri hanga a, a na wircikoyney noo baani no din ra. ³ Fariziyenyanj man a k'a sii, i nee: «A ga bisa boro se a ma fay nga wandoo addalil kul kanj ga wala?» ⁴ Isa zaabi ka nee: «War mana bay ka hayaa caw kanj za sintinoo ga, <aru nda woy no Takakaa n'i tee.»* ⁵ ka nee: «Woo ka kate, boro ga hun nga paa nda nga baaba do ka denji nga wandoo ga, de ngi boro hinkaa ga tee gaaham folloku.»† ⁶ Woo ra i si yee ka tee ihinka, amma i mma tee gaaham folloku. Borey kanj Irkoy n'i

* 18:16 18.16 Alhukumoo 19.15. † 18:22 18.22 «hala cee woyye cindi iyye (77)», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «cee woyye (70) hala cee iyye», Sintinoo 4.24. * 19:4 19.4 Sintinoo 1.27; 5.2. † 19:5 19.5 Sintinoo 2.24.

marga, adamize mas'i fayandi.»⁷ I nee Isa se: «Adiši macin se Musa yaamar kanj boro ma fay-kaddaasu noo nga wandoo se jina, a ma fay [a]?»⁸ Isa nee i se: «War biney šendiyanoo se Musa yadda war ma war wandey fay. Amma za sintinoo ga man'ti takaa woo noo.⁹ Ay ga war bayrandi kanj boro kanj na nga wandoo fay ka hiiji affoo, nda man'ti woyoo mma izefutataray tee, aroo na zina tee.»

¹⁰ Nga taalibey nee a se: «Nda takaa woo no boro ga ti a woy se, boro masi hiiji baa.»¹¹ A nee i se: «Man'ti borey kul no ma faham šennoo [woo] se, nda man'ti borey kanj se a nondi.¹² Zama boroyan goo no kanj si hiiji, za pañey gundey ra a tee i se. Boroyan goo no kanj si hiiji kanj adamizey k'i daasu. Boroyan goo no kanj na ngi boñ daasu beena Laamaa maaganda se. Boro kanj ga hin ka faham ma faham.»

Isa na albarka dan zankey ra
(Marku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Woo banda ga, boroyan kate Isa do zankayan hala a ma nga kabey fur i ga ka Irkoy ñaaray i se, amma taalibey citi i ga.¹⁴ Amma Isa nee: «Wa zankey nan, war mas'i ganji i ma kaa ay do, zama borey kanj ga hima nda ey wane nda beena Laamaa.»¹⁵ A na nga kabey fur i ga, de a hun no din ka koy.

Aru almankoynoo
(Marku 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Aru foo ne ka man Isa ka nee: «Alfagaa, macin ti haya boryaa kanj ay ga hima k'a tee hala ya duu hunayan abadantaa?»¹⁷ A nee a se: «Macin se n'g'ay hãa nda haya boryaa? Boro folloku ti iboryaa, nda n'ga baa ma duu hunayan, yaamarey dii.»¹⁸ Aroo nee a se: «Affooyan?» Isa nee: «Masi boro wii, masi zina, masi zay, masi taari seetaray tee,¹⁹ ma ni ñaa nda ni baaba beerandi, de ma baa ni cinaa sanda takaa kanj nda n'ga baa ni boñ.»²⁰ Arusoogaa nee a se: «Wey kul ay n'i dii, macin k'ay kuma koyne?»²¹ Isa nee a se: «Nda n'ga baa ma tee boro kanj tee ka timme, koy hayey kanj goo ma ne neere, de ma hayoo noo talkey se, woo ra n'ga duu alman beena ra. Nga banda ga, ma kaa ka hanga agay.»²² Kanj arusoogaa maa šennoo woo, a koy nda binemarayyan, zama a goo nda alman boobo.

²³ Isa nee nga taalibey se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, a ga šendi almankoyni se a ma huru beena Laamaa ra.²⁴ Ay g'a har war se koyne kanj yoo ma bisa nda sana fun ga faala nda almankoyni ma huru Irkoy Laamaa ra.»²⁵ Kanj taalibey maa woo, boñey hanse ka haw, i nee: «Adiši may no ma hin ka hallasi?»²⁶ Isa n'i guna, de a nee i se: «Adamizey se woo ga mongu, amma Irkoy se haya kul si mongu.»

²⁷ Waatoo din Piyer zaabi ka nee a se: «Ir ne, ir na hayey kul ñan ka hanga ni bande. Macin no ir ga duu a?»²⁸ Isa nee i se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, nda Bora kanj tee Adamize kaa ka goro aduñna barmayyanoo ga nga kokoy gorodoo daržantaa ra, war mo ga goro kokoy gorodoo woy cindi hinkaa (12) ra ka Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) citi.²⁹ De mo gorokul kanj na nga hugey nan, wala nga armye nan, wala nga woymey, wala nga baaba, wala nga ñaa, wala nga izey, wala nga faarey ay maañoo maaganda se, bora ga duu nga cine zangu (100), a ga hunayan abadantaa tubu.³⁰ Amma boro booboyan kanj goo jine ga kaa ka tee ikokoranteyan, ibooboyan kanj ti ikokoranteyan ga kaa ka tee ijinayan.»

20

Goykey kanj goo alaneb faaroo ra

¹ «Zama beena Laamaa ga hima nda hugukoy kanj fatta za subbaahi tayaa ka goykawayan zaa nga alaneb faaroo se.² A waafaku nda ey zaari foo kul nzorfu kaaray tamma foo, de a n'i sanba nga alaneb faaroo ra.³ A yee ka fatta guuru yagga dimma ga, a dii boro fooyan kanj goo farroo ra i si goy.⁴ A nee i se: «War mo ma koy goy ag'alaneb faaroo ra, ay ga war bana nda woo kanj nda war ga hima.»⁵ I koy. A yee ka fatta guuru woy cindi hinka (12) dimma ga nda guuru hinza dimma ga ka taka follokaa tee.⁶ Guuru guu dimma ga, a fatta, a na affooyan gar kanj goo farroo ra, a nee i se: «Macin se zaaroo kul ra war goo ne war si goy?»⁷ I nee a se: «Haya kanj se boro kul man'ir zaa goy.» A nee i se: «War mo ma koy ag'alaneb faaroo ra.»

⁸ Waatoo kanj waynaa kanj, alaneb faaroo koyoo nee nga goykey jineboraa se: «Goykey cee, m'i bana ka sintin nda ikokorantey ka koy ijinawey ga.»⁹ Guuru guwaa borey kaa, affoo kul duu nzorfu kaaray tamma foo.¹⁰ Waatoo kanj wey kanj jin ka zandi kaa, i hongu kanj ngi ga duu ka bisa jerey. Amma ngi mo affoo kul duu nzorfu kaaray tamma foo.

¹¹ Kanj i banandi, i njuunjuunu hugoo koyoo ga ¹² ka nee: «Boro kokorantey wey, guuru folloku no i n'a goy, amma n'g'i sawandi nda ir kanj na zaaroo farawoo nda konnoo suuri.» ¹³ A na affoo zaabi i ra ka nee: «Ay ceroo, ya na ni zanba. Man'ti nzorfu kaaray tamma foo ga ir waafaku?» ¹⁴ Ni banaa dii ma koy. Ay ga ikokorantaa woo noo woo kanj ay n'a noo ma ne cine. ¹⁵ Wala a si hima ya ag'almaanoo tee woo kanj ay baa? Ni nka canse kanj ay na haya henna tee?» ¹⁶ Takaa woo no, ikokorantey ga tee ijinawey, de ijinawey ga tee ikokorantey.»

Isa cee hinzantoo kanj a ga šelanj

nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga

(Marku 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ Waatoo kanj Isa ga žigi ka koy Žerizalem, a na taalibi woy cindi hinkaa (12) dii jere ga fondaa ra ka nee i se: ¹⁸ «Nga ne, ir goo ma žigi ka koy Žerizalem. I ga Bora a kanj tee Adamize nondi sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey se. I ga kayandi kanj a mma hima ka buu. ¹⁹ I g'a nondi kutakey se i m'a kaynandi k'a barzu k'a kanji. Jirbi hinzantoo hane a ga tun.»

Jineboro mma tee alhaadimaykaw

(Marku 10.35-45; Luka 22.24-27)

²⁰ Woo banda ga, Zebede iz'arey jaa nda nga iz'arey man Isa ka sujudu ka haya foo wiri a ga. ²¹ Isa nee a se: «Macin no n'ga baa?» A nee Isa se: «Danj kanj ag'iz'aru hinkaa woo, affoo ma goro ni kabe henna ga, affaa ma goro ni kabe laalaa ga ni Laamaa ra.» ²² Isa zaabi ka nee: «War si haya bay kanj war g'a njaaray. War ga hin ka gurzugaa potoo hayaa hanj kanj ay ga kaa k'a hanj wala?» I nee a se: «Ir ga hin.» ²³ A nee i se: «Cimi no kanj war ga kaa k'ay potoo hayaa hanj, amma ka goro ay kabe henna wala ilaalaa ga, man'ti agay no ma woo kayandi. A si nondi kala borey kanj se ay Baaba Irkoy n'a soolu.» ²⁴ Kanj taalibi woyaa (10) maa woo, i dukur arma hinkaa ga.

²⁵ Isa ciya i se, a nee: «War ga bay kanj gandawey alwakiiley ga koytaray fur i bonj, boro beerey ga hini fur i bonj. ²⁶ Amma war game man'ti takaa woo no, boro kanj ga baa nga ma tee war ra boro beeri, kala a ma tee war tamoo. ²⁷ Boro kul kanj ga baa nga ma huru war ra jine, kala a ma tee war bajnaa. ²⁸ Takaa din da Bora a kanj tee Adamize mana kaa hala i ma alhaadimay nga se, amma a nka kaa ka alhaadimay, de mo ka nga hundoo noo hala boro boobo zunubey ma banandi k'i hallasi.»

Isa na danaw hinka moyey feeri Žeriko koyraa jeroo ga

(Marku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Waatoo kanj i ga fatta Žeriko koyraa ra, alžama beeri hanga Isa. ³⁰ Danaw hinka ne ma goro fondaa jeroo ga. Kanj i ga maa Isa ga bisa, i kaati ka nee: «Hinna ir ga, [ir Koyoo,] Dawda Haamaa!» ³¹ Alžamaa ga citi i ga i ma dangay. Amma i mma kaati ka tonton ka nee: «Hinna ir ga, ir Koyoo, Dawda Haamaa!» ³² Isa kay, a ciya i se ka nee: «Macin no war ga baa y'a tee war se?» ³³ I nee a se: «Ir Koyoo, ir mma baa ir moyey ma feera.» ³⁴ Isa tamala i se, a tuku ngi moyey ga, de dogoo din da i yee ka dii, i hanga a bande.

21

Isa huru Žerizalem sanda kokoy

(Marku 11.1-11; Luka 19.28-40; Yehiya 12.12-19)

¹ Waatoo kanj i man Žerizalem, de i too Betefaže, Zaytunanjey tondi hondoo here, Isa na taalibi hinka sanba ² ka nee i se: «Wa koy koyra-izoo ra kanj ga war tenje. Dogoo din da war ga farka woy foo gar kanj ga hawa, nga nda farka-ize foo. W'i feeri, war ma kate ey ya ne. ³ Nda boro šelanj war se, war ma nee a se: «Ir Koyoo no ma too i ga, sohō da a g'i yeeti.»* ⁴ Woo teendi hala hayaa kanj annaboo dontandi a m'a har ma tabati, a nee: ⁵ «Wa nee Siyonj koyraa ize woyoo se:

«Ni kokoyoo ne ma kaa ni ga,

binoo ga yay, a žigi farkaa woy

nda farka-ize bonj, adabba kaarumay iz'aru.»†

⁶ Taalibey koy, de i na hayaa tee sanda takaa kanj nda Isa n'a har. ⁷ I kate farka woyoo nda farka-izoo, i na ngi darbawey fur i bonj, de Isa goro i bonj.

* 21:3 21.3 «Ir Koyoo no ma too i ga, sohō da a g'i yeeti.» Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Ir Koyoo no ma too i ga.» Dogoo din da a g'i nanj. † 21:5 21.5 Zakarya 9.9.

⁸ Alžamaa beeri na ngi darbawey daaru fondaa ra, affooyan na tuuri kabeyan dunbu k'i daaru fondaa ra. ⁹ Alžamaa kanj goo jinoo ra nda wey kanj goo duma ga kaati ka nee:

«HozaanaDawda Haamaa se!
Albarka ma huru boraa ra kanj goo kaa ir Koyoo maanoo ga!
Hozaana beenaa se beene!»[‡]

¹⁰ Waatoo kanj Isa huru Žerizalem, koyraa kul jijiri ka nee: «May ti woo?» ¹¹ Alžamaa nee: «Woo ti annabi Isa, Nazaret kanj goo Galile boro no.»

Isa na maamalakey gaaray Irkoy hugu beeroo ra
(Marku 11.15-19; Luka 19.45-48; Yehiya 2.13-22)

¹² Isa huru Irkoy hugu beeroo ra, a na maamalakey nda daykey kul gaaray k'i kaa taray no din ra. A na nooru barmaykey taabaley nda tuuzun neerekey gorohayey gum carawey ga. ¹³ A nee i se: «A hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ay hugoo ga ciyandi nda hugu kanj ra Irkoy ga ŋaarayandi»[§],
amma war wey, war n'a tee zay lanbadoo.»

¹⁴ Danawayan nda bonguyan man a Irkoy hugu beeroo ra, a n'i noo baani. ¹⁵ Kanj sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey dii kayfey kanj a n'i tee, nda zankey kanj ga kaati Irkoy hugu beeroo ra ka nee: «HozaanaDawda Haamaa se!», i futu, ¹⁶ de i nee a se: «N'ga maa hayaa kanj wey goo m'a har wala?» Isa nee i se: «Ayyo. War mana bay ka ŋennoo woo caw: «N'na ni saaburoo danj zanka kaccey nda naanandey miñey ra?»^{*}» ¹⁷ Woo banda ga, a n'i nanj, a fatta koyraa ra ka koy Betani, no din ra a na cijinoo tee.

Jeejayanoo kanj Isa n'a danga
(Marku 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Subbaahi tayaa ra, kanj Isa ga yee koyraa ra, a heray. ¹⁹ Kanj a ga jeejayanoo foo honnay fondaa ra, a koy a here, amma a mana haya kul gar a ga kala fitawey hinne. A nee a se: «Ize masi zay ni ga hala abada.» Dogoo din da jeejayanoo kogu. ²⁰ Taalibey dii woo, bonjey haw, i nee: «Taka foo dogoo din da jeejayanoo kogu?» ²¹ Isa n'i zaabi ka nee i se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, nda war ga naanay, war si ŋikka, war ga hayaa tee kanj teendi jeejayanoo se, koyne mo ba tondi hondoo woo, nda war nee a se: «Hun ne ma ni bonj warra teekoo ra», a ga tee. ²² Haya kul kanj war n'a wiri Irkoy ŋaarayan ra, nda war ga naanay, war ga duu a.»

Man ra Isa duu nga hinoo
(Marku 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Isa koy Irkoy hugu beeroo ra, a goo ma cawandi kanj sargari juwalkey jineborey nda gandaa boro beerey man a ka nee: «Hini foo nda n'ga wey tee? May ka ni noo hinoo woo?» ²⁴ Isa n'i zaabi ka nee: «Agay mo ga war haa nda haya folloku. Nda war n'a har ya ne, ay ga hinoo har war se kanj nda ay ga wey tee: ²⁵ Yehiya batizeyanoo, man ra a hun, beenaa ra wala adamizey do?» I ŋelan-ŋelan cere game ka nee: «Nda ir nee <Beenaa ra>, a ga nee ir se: <Adiŋi macin se war mana naanay a?» ²⁶ Nda ir nee mo: <Adamizey>, ir ga hunbur alžamaa, zama borey kul ga Yehiya dii annabi.» ²⁷ I na Isa zaabi ka nee: «Ir si bay.» A nee i se: «Agay da si hinoo har war se kanj nda ay ga wey tee.»

Iz'aru hinkaa filla yaasayantaa

²⁸ «Macin no war nee fillaa woo ra? Aru foo kanj goo nda zanka hinka. A man ijinaa ka nee: <Ay zankaa, koy goy hō alaneb faaroo ra.> ²⁹ A zaabi ka nee: <A si tee ya ne.> Waati banda ga, zanka yee nga ŋennoo se banda, a koy. ³⁰ A man affaa ka ŋenni follokaa har a se. Zankaa n'a zaabi ka nee: <A boori, ay koyoo.> Amma a mana koy. ³¹ Ihinkaa ra, affoo ka nga baaba ibaayoo tee?» I nee: «Ijinaa.» Isa nee i se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, alkaasidiikey nda woykuurey ga war jin ka huru Irkoy Laamaa ra. ³² Zama Yehiya kaa war do nda fondo ŋerrantaa, war mana naanay a. Amma alkaasidiikey nda woykuurey naanay a. De mo ba kanj war dii woo, war mana kokor ka nimsi ka naanay a.»

Alaneb faaroo beerikey filla yaasayantaa
(Marku 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ «Wa hañajer filla yaasayante foo se koyne. Aru foo kanj hugukoy no, a na alaneb faari tee. A na cete cin k'a wanga. A na nongu fanŋi kanj ra i ga tuuri-izey motti. A na

soorohugu kuku cin†. Woo banda ga, a na faaroo nan beerikawayan kone, de a naaru. ³⁴ Kan hegaa waatoo man, a na nga tamey sanba beerikey do hala nga ma duu faari-izey ra. ³⁵ Beerikey na tamey dii ka affoo kar, ka affoo wii, ka affaa warra nda tondi k'a wii. ³⁶ A yee koyne ka tam fooyan kan boobo nda ijinawey sanba. I na taka follokaa tee i se. ³⁷ Woo kul banda ga, a na nga iz'aroo sanba i do, a nee: <I g'ay iz'aroo beerandi.> ³⁸ Amma kan beerikey ga dii iz'aroo, i nee cere se: <Woo ti tubukaa. Wa kaa, ir m'a wii, ir ma nga tubuhayaa taa.> ³⁹ I n'a dii, i n'a warra taray k'a kaa faaroo ra, i n'a wii. ⁴⁰ Nda faaroo koyoo kaa, macin no a g'a tee beerikey wey se?> ⁴¹ I nee a se: «A ga boro laaley wey halaci laala. A ga faaroo yeeti beerikaw tanayan se kan g'a noo faari-izey hegaa waati.»

⁴² Isa nee i se: «War mana bay ka woo caw Citaaboo ra wala:

<Tondoo kan cinakey n'a fur,
nga no ka tee hugoo kanjoo tondoo.

Ir Koyoo ka baa woo ma tee,
alaabiina no ir mojey cire!>‡

⁴³ Woo se ay ga nee war se, Irkoy Laamaa ga hun war kone, de a ga nondi jama foo se kan ga albaha tee Laamaa se. ⁴⁴ [De mo boro kan kan tondoo woo boj ga say. Boro kan ga a kan ga motti.]>

⁴⁵ Kan sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney maa nga filla yaasayantey, i bay kan ngi ga a goo. ⁴⁶ I ceci ngi m'a dii, amma i hunbur jamaa, zama jamaa mm'a dii annabi.

22

Hoyandikey filla yaasayantaa (Luka 14.15–24)

¹ Isa yee ka zaabi ka šelan i se nda filla yaasayante ka nee: ² «Beenaa Laamaa ga hima nda kokoy kan na hijiy hoyandi tee nga iz'aroo se. ³ A na nga tamey sanba i ma hoyandikey cee. Amma hoyandikey mana baa ngi ma koy. ⁴ A yee koyne ka tam fooyan sanba ka nee: <Wa nee hoyandikey se: “Nga ne, ay ŋaahayaa soolu. Ay haw yaarey nda ag'alman naasey koosandi. Hayey kul soolu. Wa kaa hijjaa ra.”> ⁵ Amma i mana hoyandoo dan assal, affoo kul koy nga fondaa ra. Affooyan koy ngi faarey ra, affooyan ngi maamala ra. ⁶ Wey kan cindi na tamey dii k'i zarabi k'i wii. ⁷ Kokoyoo futu, a na nga soojey sanba i ma borowiikey din halaci ka ngi koyraa ton. ⁸ Woo banda ga, a nee nga tamey se: <Ŋaahayey soolu, amma hoyandikey mana hima nda a. ⁹ Adiši wa koy nongey kan ra fondawey ga cere kubay, boro kul kan war n'a gar no din, war m'a cee a ma kaa hijjaa ra.> ¹⁰ Tamey din fatta ka koy fondawey bande ka borey kul marga kan i duu ey, ilaala nda ihenna. Hijjaa hugoo too.

¹¹ Kokoyoo huru ka dii hoyandikey, a dii affoo kan ga hijjaa hoyandoo darbaa sii. ¹² A nee a se: <Ay ceroo, taka foo nda ni huru ne ra hijjaa hoyandoo darbaa sii ni jindoo ra?> Bora dangay suk. ¹³ Kokoyoo nee tamey se: <Wa cewey nda kabey haw, war m'a warra taray, taray kubaa ra. No din ra hēeni nda hijekaamayan ga tee.> ¹⁴ Zama boro boobo goo no kan ciyandi, amma Irkoy boro suubantey ga kacca.»

Alkaasoo kan ga banandi kokoy beeroo se (Marku 12.13–17; Luka 20.20–26)

¹⁵ Woo banda ga, Fariziyeney koy cere guna ka dii taka kan nda ngi na Isa dii nda nga meeŋenoo. ¹⁶ I na ngi taalibey nda Herod kondaa borey sanba a do ka nee: «Alfagaa, ir ga bay kan cimi harkaw ti ni, n'ga Irkoy fondaa cawandi nda cimi, koyne mo n'si hunbur boro kul. N'si borey ndumey guna. ¹⁷ Adiši ir bayrandi woo kan n'g'a hongu. A ga hima alkaasi ma banandi kokoy beeroo se wala a si hima?» ¹⁸ Isa na ngi laalayyanoo bay, a nee: «Macin se war g'ay sii, almunafikey? ¹⁹ Wa alkaasoo nooroo cebe ya ne.» I kate a se nzorfu kaaray tamma foo. ²⁰ A nee i se: «May biyoo nda nga maapoo ti woo?» ²¹ I nee a se: «Kokoy beeroo.» Waatoo din a nee i se: «Adiši wa kokoy beeroo hayey noo kokoy beeroo se, Irkoy waney, war m'i noo Irkoy se.» ²² Bojey haw nda woo kan i maar'a, i na Isa nan ka koy.

Hāayan bukawey tunyanoo ga (Marku 12.18–27; Luka 20.27–40)

²³ Zaari follokaa ra, Sadusiyeney kan ga nee tunyan si bara man Isa, i n'a hāa ²⁴ ka nee: «Alfagaa, Musa nee: <Nda aru buu a mana duu ize, nga armaa ga hijja woyoo hala

† 21:33 21.33 Soorohugu no kan ga lakkalkey ga žigi ka faaroo hawgay. ‡ 21:42 21.42 Zabur 118.22–23.

a ma duu bukaa se ize.»* ²⁵ Arma iywe bay ka bara ir ra, ijinaa hiiji, a buu a mana duu ize. Armaa na wandoo zaa. ²⁶ Takaa din da ihinkantoo, ihinzantoo hala iyyantoo ga. ²⁷ I kul dumaa ga, woyoo mo buu. ²⁸ Adişi tunyanoo hane, iyyaa ra, may se a ga tee wande? Zama i kul hiiji a ka bisa.»

²⁹ Isa zaabi ka nee i se: «War dere, war si Citaaboo bay, war si Irkoy hinoo bay. ³⁰ Zama tunyanoo hane, arey si hiiji, woyey si nondi hiijay. Amma i mma tee sanda almalaykayan beenaa ra. ³¹ Bukawey tunyanoo šennoo ga, war mana bay ka hayaa caw kan Irkoy n'a har war se: ³² «Agay ti Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo?»† Irkoy man'ti bukawey Koyoo, baahunantey Koyoo no.» ³³ Alžamaa kan ga harajer a se, nga cawandoo tee i se bonhaway.

Yaamarey kul iberoo

(Marku 12.28–34; Luka 10.25–28)

³⁴ Waatoo kan Fariziyeney maa kan Sadusiyeney dangay suk Isa jine, i na cere marga. ³⁵ Ngı affoo [kan ti ašariyaa baykaw] n'a sii k'a haa ka nee: ³⁶ «Alfagaa, ašariyaa yaamarey kul iberoo ti affoo?» ³⁷ Isa nee a se: «Ma baa ni Koyoo Irkoy nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, nda ni lakkaloo kul.»‡ ³⁸ Woo ti yaamarey kul iberoo, nga ti yaamar jinaa. ³⁹ Ihinkantoo ne kan ga hima nda ijinaa: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kan nda n'ga baa ni bon.»§ ⁴⁰ Yaamar hinkaa woo ga, ašariyaa kul nda annabey ga deejja.»

Dawda yadda Almasihu ga sanda nga Koyoo

(Marku 12.35–37; Luka 20.41–44)

⁴¹ Waatoo kan Fariziyeney marga, Isa n'i haa ⁴² ka nee: «Macin no war g'a hongu Almasihu ga? May ize no?» I nee a se: «Dawda Haamaa no.» ⁴³ A nee i se: «Adişi taka foo nda Dawda Irkoy Hundoo hinoo ra g'a cee nda Koy ka nee:

⁴⁴ «Ir Koyoo nee ay Koyoo se:
“Goro ay kabe henna here,

hala waati kan ra ay na ni iberey dan ni cewey cire?”*»

⁴⁵ Adişi nda Dawda g'a cee nda Koy, taka foo nda a ga tee a se Haama?» ⁴⁶ Boro kul mana hin k'a zaabi nda šenni foo. Za hanoo din, boro kul mana yadda ka hāayan fur a ga.

23

Wa hawgay Citaaboo baykey nda Fariziyeney ga

(Marku 12.38–39; Luka 11.43, 46; 20.45–46)

¹ Woo banda ga, Isa šelan jamaa nda nga taalibey se ² ka nee: «Musa dogoo ra Citaaboo baykey nda Fariziyeney koy goro. ³ Adişi haya kul kan i n'a har war se, war m'a dii, war m'a tee. Amma war masi ngi teegoyey tee. Zama i si hayaa tee kan i g'a har. ⁴ I ga jeeje tinayan [kan borey si hin ey] haw k'i dan adamizey jese ga, amma ngi, i si baa ngi ma kabe-ize foo dan i se. ⁵ Ngı teegoyey kul i s'i tee kala hala adamizey ma dii ngey sabbu se. I ga ngi tiirawey tefayandi, i ga ngi kaayey mijney buzu-buzey kukandi*». ⁶ I ga baa jine gorodogey ŋaadogey nda margahugey ra. ⁷ I ga baa borey ma ngi foo nda beeray farrey ra, adamizey ma nee ngi se Rabbi.

⁸ Amma war, war masi ciyandi nda Rabbi, zama boro folloku ti war alfagaa, de war kul ti cere armanay. ⁹ War masi nee boro kul se war Baaba laboo ga, zama boro folloku ti war Baaba Irkoy kan goo beenaa ra. ¹⁰ War masi ciyandi nda jineboro, zama boro folloku ti war jineboraa kan ti Almasihu. ¹¹ War kul iberoo ga tee war tamoo. ¹² Boro kan na nga bon jer ga yee ganda, boro kan na nga bon yeeti ganda ga jerandi.»

Isa citi Citaaboo baykey nda Fariziyeney ga

(Marku 12.40; Luka 11.39–52; 20.45–47)

¹³ «War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga beenaa Laamaa daabu borey ga, war si huru, war si wey kan ga baa ngi ma huru, nan i ma huru.

¹⁴ [War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga woyey kan kurney faati kabey koonandi. Nda war ga Irkoy ŋaaray, war si cahā ka ben hala borey ma dii war. Woo se war zukandoo ga hanse ka boobo.]

* 22:24 22.24 Alhukumoo 25.5–6. † 22:32 22.32 Fattaroo 3.6, 15. ‡ 22:37 22.37 Alhukumoo 6.5. § 22:39

22.39 Sargarey 19.18. * 22:44 22.44 Zabur 110.1. * 23:5 23.5 I mm'i dan hala ngi ma duu ka hongu Irkoy yaamarey.

¹⁵ War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga teekoo nda laboo dira ka duu boro folloku kanj huru alyahuudutaray. Nda a huru, war g'a tee žahannam ize cee hinka ka bisa war.

¹⁶ War bone, gongukaw danawey kanj ga nee: «Nda boro žee nda Irkoy hugoo man'ti baffoo no, amma nda boro žee nda Irkoy hugoo wuragoo, nga žeeyanoo ga diyandi.» ¹⁷ Danaw saamey, affoo ti ibeeroo, wuragoo wala Irkoy hugoo kanj ga wuragoo henanandi? ¹⁸ War ga nee koyne: «Nda boro žee nda Irkoy hugoo man'ti baffoo no, amma nda boro žee nda sargaroo kanj goo sargari tonadogoo bonj, nga žeeyanoo ga diyandi.» ¹⁹ Danawey, affoo ti ibeeroo, sargaroo wala sargari tonadogoo kanj ga sargaroo henanandi? ²⁰ Boro kanj žee nda sargari tonadogoo, žee nda a nda haya kul kanj goo a bonj. ²¹ Boro kanj žee nda Irkoy hugoo, žee nda a nda Bora a kanj ga goro a ra. ²² Boro kanj žee nda beenaa, žee nda Irkoy kokoy gorodogoo nda Bora a kanj ga goro a ra.

²³ War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga anaanawoo, nda kaabaa, nda day-day kanj se i ga nee kumin, azakkaa noo Irkoy se. Amma war na ašariyaa haya beerey nanj kanj ti šerretaray, nda hinnari, nda laadirtaray. Wey ti hayey kanj war hima k'i tee bila nda war ma jerey nanj. ²⁴ Gongukaw danawey kanj ga hamni-ize soogu k'a kaa ngi hanhayaa ra, amma war ga yoo gon.

²⁵ War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga potoo nda taasaa dumaa jumay, amma kuneheroo ga too nda komari nda alhawa futu. ²⁶ Fariziyeney danaa, potoo gundoo jumay jina hala dumaa mo ma henan.

²⁷ War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga hima nda saarayyan kanj i n'i kaarayandi, tarayheroo ga hima nda haya kanj ga boori, amma kuneheroo ga too nda bukaw biri nda žiibi dumi kul. ²⁸ Takaa din da, war da mo, tarayhere war ga hima nda boro šerranteyan adamizey jine, amma kunehere war ga too nda almunafikitaray nda goy futu teeyan.

²⁹ War bone, Citaaboo baykey nda Fariziyeney, almunafikey, zama war ga annabey saarawey cin ka boro šerrantey saarawey taalam, ³⁰ de war ga nee: «Nda a gar ir mma bara ir kaagey zamanoo ra, ir si hanga ey ka annabey kurey mun.» ³¹ Woo ra war mma seedetaray tee war bonj ga kanj annabey wiikey izey ti war. ³² War, wa hayaa kanj war kaagey n'a sintin ka too nga kaydogoo ga! ³³ Gandakarfey, gondi izey, taka foo ra war ga zuru žahannam ciitoo se?

³⁴ Woo se nga ne, ay ga annabiyeney, nda lakkalkoyniyan, nda Citaaboo baykawayan sanba war ga. War ga wiia i ra, war ga boroyan kanji i ra, war ga affooyan barzu i ra war margahugey ra. War g'i gurzugay koyra ka koy koyra, ³⁵ hala kuri šerrantaa kanj mun laboo ga ma kanj war bonj, m'a dii za Habila kanj ti boro šerrante kuroo munyanoo hala Zakarya, Barki izoo kuroo munyanoo ga kanj war n'a wii Irkoy hugoo nda sargari tonadogoo game.† ³⁶ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, woo kul si kanj kala zamanoo woo izey bonj.»

*Isa hēe Žerizalem ga
(Luka 13.34-35)*

³⁷ «Žerizalem, Žerizalem kanj ga annabey wii, a ga tondi ka borey warra k'i wii kanj sanbandi a ga. Cee marje ay baa ya ni izey marga sanda takaa kanj nda gorgo ga nga izey marga nga fatawey cire, amma war wanji! ³⁸ Nga ne, war hugoo ga nanjandi ka tee gangani furante. ³⁹ Ay g'a har war se kanj war si dii agay koyne za sohō da hala waati kanj ra war ga nee: «Albarka ma huru bora a ra kanj ga kaa ir Koyoo maɓnoo ga.»‡»

24

*Isa na Irkoy hugu beeroo kayriyanoo bayrandi
(Marku 13.1-2; Luka 21.5-6)*

¹ Waatoo kanj Isa goo ma fatta Irkoy hugu beeroo ra ka koy, nga taalibey man a ka hugey kanj goo Irkoy hugu beeroo ra cebe a se. ² A n'i zaabi ka nee: «War ga dii woo kul? Cimoo ne kanj ay g'a har war se, tondi foo si cindi affoo bonj kanj si kaa ka kayra.»

*Isa na gurzugawey sintinoo bayrandi
(Marku 13.3-13; Luka 21.7-19)*

³ Woo banda ga, kanj Isa goro Zaytunaney tondi hondoo bonj, nga taalibey man a jere ga ka nee: «Waatoo har ir se kanj a ga tee, de mo macin ti ni kaayanoo nda zamanoo benantaa tammaasaa?» ⁴ Isa n'i zaabi ka nee: «Wa hawgay boro kul masi war darga, ⁵ zama boro booboyan ga kaa ay maɓnoo ga ka nee kanj ngi ti Almasihu, de mo i ga

boro boobo darga. ⁶ War ga kaa ka maa wonguyan nda wongu alhabaryan, wa war boŋ hawgay war masi hunbur. Kala wey ma teendi, amma hala sohō man'ti benantaa no. ⁷ Ganda foo ga tun ka ganda foo wongu, laama foo ga tun ka laama foo wongu. Herayyan nda labu jijiriyān ga tee nongu boobo ra. ⁸ Wey kul man'ti kala sintinoo, i ga hima nda hayyan kuubi jina-jinawey.

⁹ Waatoo woo, i ga war nondi zarabiyān se, i ga war wii, gandawey kul ga konna war ay maapoo sabbu se. ¹⁰ Alwaatoo woo, boro boobo ga murti, i ga cere nondi, i ga konna cere. ¹¹ Taari annabi boobo ga tun ka boro boobo darga. ¹² Goy futu teeyanoo booboyanoo se, boro boobo bajoo ga yee ganda. ¹³ Amma boro kan gaabandi hala benantaa ga, a ga hallasi. ¹⁴ LaamaaAlhabar Boryaa woo ga waazandi aduŋna kul ra ka seedetaray tee gandawey kul se. Woo banda ga, benantaa no.»

Isa na zarabi beeroo waatoo bayrandi

(Marku 13.14–23; Luka 17.23–24, 37; 21.20–24)

¹⁵ «Waati kan war ga dii <haya harramantaa>* kan annabi Daniyel n'a har ga goro nongu henanantaa ra. Boro kan g'a caw ma faham! ¹⁶ Waatoo din borey kan goo Zude gandaa ra ma zuru ka koy tondi hondey ra. ¹⁷ Boro kan goo sooro boŋ masi zunbu ka hayey zaa kan goo nga hugoo ra. ¹⁸ Boro kan goo faarey ra masi yee ka koy nga burmusoo zaa. ¹⁹ Woyey bone kan ga tee boro hinka nda wey kan ga naanandi haney din. ²⁰ Wa Irkoy ŋaaray hala war zuruyanoo masi tee jiyaw ra wala hunanzam zaari hane. ²¹ Zama waatoo din zarabi beeri ga tee kan cine mana bay ka tee za aduŋna sintinoo ga hala sohō. Šikka sii nga cine si yee ka tee. ²² Nda a gar haya nka nka kumandi zaarey din ra, boro kul si hallasi. Amma Irkoy boro suubantey maaganda se haya ga kumandi zaarey din ra. ²³ Nda boro nee war se: <Almasihu ne, ne ra> wala: <Nga ne>, war masi naanay. ²⁴ Zama taari almasihuyan nda annabiyān ga tun. I ga tammaasa beeriyan nda kayfiyan tee hala, nda a ga hin ka tee, ngi ma Irkoy boro suubantey mo darga. ²⁵ Nga ne, ay na war haŋa žiibey kaa.

²⁶ Adiši nda i nee war se: <Nga ne saajoo ra>, war masi koy, <Nga ne hugoo kunehere>, war masi naanay. ²⁷ Zama takaa kan nda meloo ga dii waynahunay ka koy hala waynakanay, takaa din no Boraan kan tee Adamize kaayanoo hane. ²⁸ Nongoo kan ra bukaa goo, no din ra dutaley ga marga.»

Boraan kan tee Adamize kaayanoo

(Marku 13.24–27; Luka 21.25–28)

²⁹ «Dogoo din da zaraboo haney din banda ga, waynaa ga tee kubay, handoo si nga gaayoo noo, handarawey ga kan ka hun beenaa ra, beenaa hayey ga jijiri.

³⁰ Waatoo din Boraan kan tee Adamize tammaasaa ga bangay beenaa ra. Aduŋna alkabiilawey kul ga binehēenay, de i ga dii <Boraan kan tee Adamize ga kaa duulawey ga ka hun beenaa ra>† nda gaabi nda darža beeri. ³¹ A ga nga almalaykey sanba nda laati beeri hēni beeri hala i ma nga boro suubantey marga ka hun gandaa kanje taacaa kul ga aduŋna boŋ foo ga ka koy boŋ faa ga.»

Bayraan kan jeejayŋaŋoo g'a noo

(Marku 13.28–31; Luka 21.29–33)

³² «Wa faham bayraan se kan jeejayŋaŋoo g'a noo. Za tuuroo kabey subey ban, i na fita taagayan tee, war ga bay kan konnoo waatoo man. ³³ Takaa din da, war mo, nda war dii hayey wey kul, war ma bay kan a man, a goo koyraa miŋoo ga. ³⁴ Cimoo ne kan ay g'a har war se, zamanoo woo borey si ben hala hayey wey kul ma teendi. ³⁵ Beenaa nda gandaa ga dere, amma ay meeŋenney si dere abada.»

Wa hanna cijin nda zaari

(Marku 13.32–37; Luka 17.26–30, 34–36; 21.34–36)

³⁶ «Boro kul si hanoo wala waatoo bay kan hayey wey ga kaa ka tee. Almalaykey kan goo beenaa ra s'a bay, Iz'aroo s'a bay, Baaba Irkoy hinne no ma waatoo bay. ³⁷ Hayaa kan tee Nuhu zaarey hane, takaa din da no ma tee Boraan kan tee Adamize kaayanoo ga. ³⁸ Haney kan hari beeroo mana kaa, borey ga ŋaa i ga haŋ, i ga hiji i ga ngi izey hijiandi hala hanoo kan Nuhu huru sunduku beeroo ra kan tee harihi. ³⁹ I mana haya kul bay hala waatoo kan ra hari beeroo kaa k'i kul tuusu. Takaa woo da cine no ma tee Boraan kan tee Adamize kaayanoo ga. ⁴⁰ Waatoo woo, boro hinka kan goo faari ra, affaa

* 24:15 24.15 Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. † 24:30 24.30 Daniyel 7.13.

ga zandi, affaa ga nanjandi. ⁴¹ Woy hinka kanj ga fufu fufutondi ga, affaa ga zandi, affaa ga nanjandi.

⁴² Adiši wa hanna cijin nda zaari, zama war si bay han kanj no war Koyoo ga kaa. ⁴³ War ma haya foo bay kanj ti, nda a gar hugukoy ga bay waatoo kanj ga zayoo ga kaa, a ga hanna, a si nanj a ma nga hugoo kayri. ⁴⁴ Woo se war mo ma soolu, zama waatoo kanj war s'a hongu ra Bora a kanj tee Adamize ga kaa.»

Tam dumi hinkaa

(Luka 12.41–48)

⁴⁵ «May ti tam laadirante lakkalkoynoo kanj nga koyoo g'a danj nga borey jine hala a m'i noo njaayan waatoo ra kanj ga hima? ⁴⁶ Tamoo din duu gomni kanj nga koyoo kaayanoo ga, a g'a gar a ga takaa woo tee. ⁴⁷ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, a g'a danj nga almaano kul jine. ⁴⁸ Amma nda tam laala no, a nee nga binoo ra: <Ay koyoo ga gay>, ⁴⁹ nda a sintin ka nga tam hangasiney kar, ka nja ka hanj harifutu hanjkey bande, ⁵⁰ tamoo woo koyoo ga kaa zaari kanj a s'a hongu ra nda waati kanj a s'a bay ra. ⁵¹ A g'a zukandi futu ka nga nda almunafikey tee affoo. No din ra hēeni nda hipekaamayan ga tee.»

25

Hondiyaw woyaa (10) filla yaasayantaa

¹ «Hanoo din, beenaa Laamaa ga hima nda hondiyaw woy (10) kanj na ngi fitillawey zaa ka fatta ka koy aruhijji taagaa kubay. ² Igguu i ra sii nda lakkal, igguu goo nda lakkal, ³ zama lakkal janantey na ngi fitillawey zaa, i mana jii zaa ngi bande. ⁴ Amma lakkalkoyney na jii danj ngi jinawey ra ka koy nda ngi fitillawey. ⁵ Kanj aruhijjoo gay a mana kaa, i kul dusungu ka jirbi. ⁶ Cijinoo gamoo ra, kaati foo tee ka nee: <Aruhijjoo ne, wa fatta k'a kubay!> ⁷ Hondiyawey kul tun ka ngi fitillawey hanse. ⁸ Lakkal janantey nee lakkalkoyney se: <Wa ir noo war jiyey ra, zama ir fitillawey goo ma buu.> ⁹ Lakkalkoyney zaabi ka nee: <Kalaa, a si too ir nda war. Wa koy maamalakey do ka day war bor se.> ¹⁰ Waatoo kanj i koy day, aruhijjoo kaa, soolantey huru a bande hijjaa hugoo ra, i na hugoo minoo daabu. ¹¹ Kayna, hondiyawey jerey kaa ka nee: <Ir koyoo, ir koyoo, feeri ir sel!> ¹² Amma a n'i zaabi ka nee: <Cimoo ne kanj ay g'a har war se, ay si war bay.> ¹³ Adiši wa hanna cijin nda zaari, zama war si zaaroo bay, war si waatoo bay.»

Nooru talfantaa filla yaasayantaa

(Luka 19.11–27)

¹⁴ «A ga hima nda boro kanj ga koy naaru. A ciya nga tamey se k'i noo nga almaano. ¹⁵ A na affoo noo talanj guu, affoo ihinka, a na affoo noo affoo. A na affoo kul noo woo kanj bora a ga hin a, a naaru. Dogoo din da ¹⁶ woo kanj duu talanj guwaa koy i ka goy, a duu igguu tana. ¹⁷ Takaa din da, woo kanj duu ihinkaa, duu ihinka tana. ¹⁸ Amma woo kanj duu afolloku koy guusu fanši laboo ra ka nga koyoo nooroo tugu a ra.

¹⁹ Waati kuku banda ga, tamey wey koyoo kaa, a na nooroo laasaaburoo tee i bande. ²⁰ Woo kanj duu talanj guwaa man, a kate ey nda igguu tana kanj a duu ey, a nee: <Ay koyoo, talanj guu no n'n'ay noo, igguu tana ne kanj ay duu ey.> ²¹ Nga koyoo nee a se: <A boori, tam henna laadirantaa, ni laadir ikaccu ra, ay ga ni danj haya boobo jine, huru ir ma jaali.> ²² Woo kanj duu talanj hinkaa mo man, a nee: <Ay koyoo, talanj hinka no n'n'ay noo, ihinka tana ne kanj ay duu ey.> ²³ Nga koyoo nee a se: <A boori, tam henna laadirantaa, ni laadir ikaccu ra, ay ga ni danj haya boobo jine, huru ir ma jaali.> ²⁴ Woo kanj duu talanj follokaa mo man, a nee: <Ay koyoo, ay ga bay kanj boro šenda ti ni, n'ga hegay nongu kanj ra mana duma, n'ga marga nongu kanj ra mana saya.> ²⁵ Ay hunbur, ay koy ni talanjoo tugu laboo cire, ni wanoo ne.> ²⁶ Nga koyoo n'a zaabi ka nee: <Tam laala fuyyantaa, n'ga bay kanj ay ga hegay nongu kanj ra ay mana duma, ay ga marga nongu kanj ra ay mana saya.> ²⁷ Adiši ni hima k'ay nooroo jisi bankoo borey do. Nga ra, nda ay kaa, ay ga duu nga nda albaha. ²⁸ Wa talanjoo taa a kone k'a noo bora a se kanj kone iwoyaa (10) goo. ²⁹ Zama i ga bora a noo kanj goo nda a, de a ga feeri, amma bora a kanj sii nda a, ba woo kanj a goo nda a, ga taandi. ³⁰ Tamoo kanj si haya hanse w'a warra taray, taray kubaa ra. No din ra hēeni nda hipekaamayan ga tee.»

Ciitoo kanj ga teendi kayandoo hane

³¹ «Waati kanj Bora a kanj tee Adamize kaa nga daržaa ra, nda nga almalaykey kul, a ga goro nga kokoy gorodoo daržantaa ra. ³² Gandawey kul ga marga a jine. A g'i fay-fay, sanda takaa kanj nda kurkaw ga feejey fay k'i kaa hanciney ra. ³³ A ga feejey danj nga kabe henna here ka hanciney danj ilaalaa here.

³⁴ Woo banda ga, kokoyoo ga nee borey kanj goo nga kabe hennaa here se: <Wa kaa, war kanj ay Baaba Irkoy na albarka danj war ra. Wa Laamaa tubu kanj soolandi war se za adujna daaruroo ga, ³⁵ zama ay heray, war n'ay noo ya nja. Ay jaw, war n'ay noo ya hanj. Ay tee yaw, war n'ay yawzunbay. ³⁶ Ay bapi, war n'ay bankaaray. Ay wirci, war koy ay guna. Ay huru kasa, war koy ay do.> ³⁷ Waatoo din boro šerrantey g'a zaabi ka nee: <Ir Koyoo, waati foo no ir dii ni heray, ir na ni njandi wala ni jaw, ir na ni noo ma hanj? ³⁸ Waati foo no ir dii ni tee yaw, ir na ni yawzunbay wala ni bapi, ir na ni bankaaray? ³⁹ Waati foo no ir dii ni wirci wala ni huru kasa, ir koy ni do?> ⁴⁰ Kokoyoo g'i zaabi ka nee: <Cimoo ne kanj ay g'a har war se, haya kul kanj war n'a tee ag'armey wey i kul ikacca affoo se, agay se war n'a tee.>

⁴¹ Woo banda ga, a ga nee borey kanj goo nga kabe laalaa here se: <Wa hun ay ga, dangantey! Wa koy nuune abadantaa ra kanj soolandi Ibilisi nda nga dontokey se, ⁴² zama ay heray, war man'ay noo ya nja. Ay jaw, war man'ay noo ya hanj. ⁴³ Ay tee yaw, war man'ay yawzunbay. Ay bapi, war man'ay bankaaray. Ay wirci, ay huru kasa, war mana koy ay guna.> ⁴⁴ Waatoo din ngi mo g'a zaabi ka nee: <Ir Koyoo, waati foo no ir dii ni heray wala ni jaw, wala ni tee yaw, wala ni bapi, wala ni wirci, wala ni huru kasa, ir mana ni alhaadimay?> ⁴⁵ Waatoo din a g'i zaabi ka nee: <Cimoo ne kanj ay g'a har war se, haya kul kanj war man'a tee ikacey wey affoo se, agay se war man'a tee. ⁴⁶ Wey ga koy zukandi abadantaa ra, amma boro šerrantey ga koy hunayan abadantaa ra.>>

26

Boŋkoyney hawandifutay Isa ga

(Marku 14.1-2; Luka 22.1-2; Yehiya 11.45-53)

¹ Waatoo kanj Isa na šenney wey kul har ka ben, a nee nga taalibey se: ² «War ga bay kanj ne nda jirbi hinka Borcintaraa jingaroo ga tee, Bora a kanj tee Adamize ga nondi ka kanjandi.»

³ Sargari juwalkey jineborey nda gandaa boro beerey na cere marga sargari juwalkey jineboraa Kayif batumaa ra. ⁴ I na cere guna ka dii taka kanj nda ngi na Isa dii nda carmay k'a wii. ⁵ I nee: «A masi tee jingaroo ra hala alžamaa masi koy ture.»

Woy foo na turaari doori Isa boŋoo boŋ

(Marku 14.3-9; Yehiya 12.1-8)

⁶ Isa goo Betani, Simon jiraykoynoo hugoo ra. ⁷ Kanj a goo njaadogoo ra, woy foo man jeroo ga kanj kone tondi kaaray kulba goo. A ga too nda turaari hay šenda. A n'a doori Isa boŋoo boŋ. ⁸ Kanj taalibey dii woo, i dukur ka nee: «Cin no hasaraa woo g'a hanse? ⁹ A ga hin ka neerandi hay šenda ka nondi talkey se.» ¹⁰ Isa bay, a nee i se: «Macin se war ga woyoo farandi? Zama teegoy henna no a n'a tee ya ne. ¹¹ War nda talkey no waati kul, amma agay si cindi war bande waati kul. ¹² Turaaroo kanj a n'a doori ay gaahamoo ga, ay suturayanoo se a n'a tee. ¹³ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, nongu kul kanj ra Alhabar Boryaa woo waazandi adujna kul ra, haya a kanj woyoo woo n'a tee mo ga harandi hala borey ma hongu woyoo.»

Žudas soolu ka Isa zanba

(Marku 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴ Woo banda ga, taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo kanj se i ga nee Žudas Iskariyot koy sargari juwalkey jineborey do ¹⁵ ka nee: «Macin no war g'a noo ya ne nda ay na Isa nondi war se?» Borey na nzorfu kaaray tamma boŋ waranza (30) kayandi a se. ¹⁶ Za waatoo woo, Žudas cindi a ga dimma henna ceeci ka Isa nondi.

Isa nda nga taalibey na jingaroo njaayanoo soolu

(Marku 14.12-21; Luka 22.7-14)

¹⁷ Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo zaari jinaa, taalibey man Isa ka nee: «Man ra n'ga baa ir ma Borcintaraa jingaroo njaayanoo soolu ma ne?» ¹⁸ A nee: «Wa koy koyraa ra boro filaana do ka nee a se: <Alfagaa nee: "Ay waatoo man, ni do agay nda ay taalibey ga Borcintaraa jingaroo tee.">» ¹⁹ Taalibey na Isa yaamaroo tee, i na Borcintaraa jingaroo soolu.

Isa bayrandi kanj nga taalibi foo ga kaa ka nga nondi

(Marku 14.18-21; Luka 22.21-23; Yehiya 13.21-30)

²⁰ Kanj cijinoo too, Isa goro njaadogoo ra, nga nda taalibi woy cindi hinkaa (12). ²¹ Waatoo kanj i goo ma nja, a nee: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, war affoo g'ay nondi.» ²² Ng'i biney hanse ka maray, de affoo kul sintin ka nee a se: «N'bay man'ti

agay no, ay Koyoo?» ²³ A zaabi ka nee: «Boraa kanj goo ma sufa ay bande taasaa ra, woo din no m'ay nondi. ²⁴ Šikka sii, Boraa kanj tee Adamize ga koy nda takaa kanj nda a hantumandi a ga Citaaboo ra. Amma boraa bone kanj ga Boraa kanj tee Adamize nondi. A baa boraa din se a masi ba huru aduɲɲa ra.» ²⁵ Žudas kanj g'a nondi zaabi ka nee: «N'bay man'ti agay no, Rabbi?» A nee a se: «Ni hunday k'a har.»

Amaanaa kanj zandi nda kuri

(Marku 14.22-26; Luka 22.14-20; Korent borey bataga 1na 11.23-25)

²⁶ Waatoo kanj i goo ma ŋaa, Isa na takula zaa, a na albarka danj, a n'a dunbu. A n'a noo taalibey se ka nee: «Wa dii ka ŋaa, woo ti ay gaahamoo.» ²⁷ Woo banda ga, a na poti zaa, a na albarka danj. A n'a noo i se ka nee: «War kul ma hanj a ra, ²⁸ zama woo ti ay kuroo, amaanaa kuroo kanj mun boro boobo se zunubey yaafayanoo se. ²⁹ Ay ga war bayrandi kanj waatoo woo banda ga, ay si alaneboo izoo haroo hanj kala hala han kanj ay yee k'a hanj taaga war bande ay Baaba Irkoy Laamaa ra.» ³⁰ I na baytiyanj don, de i fatta ka koy Zaytuɲɲey tondi hondoo do.

Isa bayrandi kanj Piyer ga nga yankar

(Marku 14.27-31; Luka 22.31-34; Yehiya 13.36-38)

³¹ Waatoo woo, Isa nee nga taalibey se: «Hō cijinoo woo, war kul ga zuru k'ay nanj, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

<Ay ga kurkaa kar,

de feejeje kanj goo feeji kuroo ra ga say-say.>*
³² Amma waati kanj ay tun koyne, ay ga koy war jine Galile.»

³³ Piyer zaabi ka nee a se: «Nda borey kul na ni nanj, agay, ay si ni nanj abada.» ³⁴ Isa nee a se: «Cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, hō cijinoo woo hunday gorgaa si ciya jina kanj n'g'ay yankar cee hinza.» ³⁵ Piyer nee a se: «Ba nda ya mma buu ni bande, ay si ni yankar.» Taalibey kul mo na šenni follokaa har.

Isa mooru nga taalibey ga ka Irkoy ŋaaray

(Marku 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Isa nda nga taalibey koy nongu foo ra kanj se i ga nee Getesemane. A nee i se: «Wa goro ne hala ay ga koy hetti ka Irkoy ŋaaray.» ³⁷ A na Piyer nda Zebede iz'aru hinkaa zaa nga bande, binemarayyan nda hunburay sintin ka tee a se. ³⁸ A nee i se: «Ay binoo ga hanse k'ay maray hala ay ga baa ka buu. Wa cindi ne, war ma hanna ay bande.» ³⁹ A koy jine kayna, de a na nga ndumoo sinji laboo ra ka Irkoy ŋaaray ka nee: «Ay Baaba Irkoy, nda ay ga duu a, gurzugaa potoo woo moorandi ay ga. Amma agay ibaayoo masi tee, ni wanoo ma tee.»

⁴⁰ A yee kate taalibey do, a n'i gar i ga jirbi. A nee Piyer se: «Adiši war mana hin ka ba guuru foo hann'ay bande? ⁴¹ Wa hanna, war ma Irkoy ŋaaray hala war masi koy siyandi ka kanj zunubu ra. Anniya henna goo, amma gaaham sii nda gaabi.»

⁴² Isa yee koyne ka hibi i ga cee hinkantoo, a na Irkoy ŋaaray ka nee: «Ay Baaba Irkoy, nda potoo woo si hin ka mooru agay ya n'a hanj, ni ibaayoo ma teendi.»

⁴³ A yee kate koyne, a na taalibey gar i ga jirbi, zama jirbi se, ngi moyey si hin ka feeri. ⁴⁴ A n'i nanj ka koy koyne, a na Irkoy ŋaaray cee hinzantoo, šenni follokaa no a yee k'a har. ⁴⁵ Woo banda ga, a koy taalibey do ka nee i se: «Adiši war mma jirbi, war mma hunanzam! Waatoo ne ka too, Boraa kanj tee Adamize ga kanj zunubantey kabey ra. ⁴⁶ Wa tun, ir ma koy! Boraa kanj g'ay nondi ne ka man.»

Takaa kanj nda Isa diyandi

(Marku 14.43-50; Luka 22.47-53; Yehiya 18.3-12)

⁴⁷ Isa goo ma šelanj da kanj Žudas, taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo ne ka kaa, nga nda alžama beeri kanj kone takubayanj nda gobuyanj goo. I mana hun kala sargari juwalkey jineborey nda gandaa boro beerey do. ⁴⁸ Boraa kanj g'a nondi nk'i noo tammaasa, a nee: «Boraa kanj ay g'a summu, nga no. W'a dii.» ⁴⁹ Dogoo din da a man Isa ka nee: «Ay ga sallam ni ga, Rabbi!» A n'a summu. ⁵⁰ Amma Isa nee a se: «Ay ceroo, cin ti woo kanj n'kaa k'a tee?» Woo banda ga, borey man Isa ka kabe fur a ga k'a dii. ⁵¹ Borey kanj goo Isa bande, affoo ne ka nga takubaa hoobu ka sargari juwalkey jineboraa tamoo kar ka hanjaa kaa. ⁵² Waatoo din Isa nee a se: «Ni takubaa yeeti dogoo ra, zama borey kul kanj ga takuba zaa ga halacandi nda takuba. ⁵³ Ni mma hongu kanj ay si hin k'ay Baaba Irkoy ŋaaray kanj g'ay noo sohō da haya kanj bisa almalayka wongu jama woy cindi hinka (12)? ⁵⁴ Adiši taka foo nda Citaaboo šenney ga tabati kanj nee takaa woo ga hima ka tee?»

* 26:31 26:31 Zakarya 13.7.

⁵⁵ Waatoo din Isa nee jamaa se: «War kaa ay ga nda takubayanj nda gobuyanj k'ay dii sanda zay beeri. Zaari kul ay ga goro ka cawandi Irkoy hugu beeroo ra, war mana bay k'ay dii. ⁵⁶ Woo kul teendi hala annabey citaabey šenney ma tabati.» Woo banda ga, taalibey kul zuru k'a nanj.

Isa daŋandi hoyraykey margaroo jine

(Marku 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yehiya 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Borey kanj na Isa dii n'a ka koy sargari juwalkey jineboraa Kayif do, no din ra Citaaboo baykey nda boro beerey ga marga. ⁵⁸ Piyer goo nongu mooro ra, a hanga Isa hala nga ma huru sargari juwalkey jineboraa batumaa ra ka goro lakkalkey bande ka dii hayaa woo benantaa.

⁵⁹ Sargari juwalkey jineborey nda hoyraykey margaroo kul ga ceeci ngi ma duu taari seedetaray kanj Isa na goy futu tee, hala a ma wiiyandi. ⁶⁰ Amma i mana duu baffoo, ba kanj taari seede boobo bangay. Woo kul banda ga, boro hinka man ey ⁶¹ ka nee: «Woo nee: «Ay ga hin ka Irkoy hugoo kayri, de jirbi hinza ra y'a cin.» ⁶² Sargari juwalkey jineboraa tun ka nee Isa se: «N'si haya kul har hayey ra kanj seedewey g'i har ni ga?» ⁶³ Amma Isa mana tuuru. Sargari juwalkey jineboraa nee a se: «Ay n'a kar ni ga nda Irkoy hunantaa kala m'ir bayrandi nda ni ti Almasihu, Irkoy Iz'aroo.» ⁶⁴ Isa nee a se: «Ni hunday k'a har. Ay g'a har war se mo kanj hō banda ga, war ga dii Bora kanj tee Adamize ga goro Hinikoyoo kabe hennaa ga† ka «kaa duulawey ga ka hun beenaa ra.»‡ ⁶⁵ Waatoo din sargari juwalkey jineboraa na nga darbawey kottu ka nga futuyanoo cebe. A nee: «A na Irkoy wow! Cin no ir g'a tee seede se koyne? Nga ne, sohō war maa wowyanoo. ⁶⁶ Macin no war nee?» I n'a zaabi ka nee: «A ga hima ka wiiyandi.»

⁶⁷ Woo banda ga, i tufa ndumoo ga ka kabe k'a kar, i n'a sarj ⁶⁸ ka nee: «Annabitaray tee, Almasihu! May ka ni kar?»

Piyer na Isa yankar

(Marku 14.66-72; Luka 22.56-62; Yehiya 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Piyer goo ma goro taray batumaa ra, koŋŋa woy-ize foo man a ka nee: «Ni mo cindi Isa Galile bora bande.» ⁷⁰ Amma a n'a yankar borey kul jine ka nee: «Ay si hayaa bay kanj n'ga baa m'a har.» ⁷¹ Piyer goo ma koy hugoo minoo here, koŋŋa foo dii a, a nee borey kanj goo no se: «Woo cindi Isa Nazaret bora bande.» ⁷² A žee ka yee k'a yankar ka nee: «Ay si bora woo bay.» ⁷³ Kayna, borey kanj goo no din man Piyer ka nee a se: «Nda cimi, ni mo, n'goo i ra, zama ni deene šennoo no m'a cebe.» ⁷⁴ A sintin ka nga boŋ danga ka žee ka nee: «Ay si bora woo bay.» Dogoo din da gorgaa ciya. ⁷⁵ Waatoo din Piyer hongu šennoo kanj Isa n'a har kanj ti: «Gorgaa si ciya jina kanj n'g'ay yankar ce hinza.»§ Woo banda ga, a fatta ka hēe ka zana.

27

I na Isa ka koy goformer Pilat do

(Marku 15.1; Luka 23.1-2; Yehiya 18.28-32)

¹ Subbaahi tayaa ra, sargari juwalkey jineborey nda gandaa boro beerey na cere guna ka dii taka kanj nda ngi na Isa wii. ² I na Isa haw, i n'a gongu ka koy a daŋ Pilat kaboo ra kanj ti goformeroo.

Žudas na nga boŋ wii

(Teegoyey 1.18-19)

³ Woo banda ga, Žudas kanj na Isa nondi dii kanj i kayandi kanj a ga wiiyandi, a nimsi, a na nzorfu kaaray tamma boŋ waranzaa (30) yeeti sargari juwalkey jineborey nda boro beerey ga ⁴ ka nee: «Ay duu zunubu ka bora kanj mana haya kul tee nondi.» I nee: «Ir baa foo? Woo ti ni šenni.» ⁵ Žudas na noorey warra Irkoy hugoo ra, a hun no din ka koy nga boŋ deejii ka buu. ⁶ Sargari juwalkey jineborey na noorey kuuna ka nee: «A si hima noorey wey ma daŋandi Irkoy hugoo almaanoo ra, zama kuri hay no.» ⁷ I na cere guna ka kayandi kanj ngi ma yoonaa faaroo day nda ey, k'a tee yawey se saaray. ⁸ Woo se hala hō i ga nee faaroo din se kuroo hayoo faaroo. ⁹ Waatoo din hayaa kanj annabi Žeremi dontandi a m'a har tabati kanj ti: «I na nzorfu kaaray tamma boŋ waranzaa (30) zaa, hayoo alkadaroo kanj nda Izirayel borey n'a himandi. ¹⁰ I na nooroo noo a ma tee yoonaa faaroo sanda takaa kanj nda ir Koyoo n'ay yaamar.»*

† 26:64 26.64 Zabur 110.1. ‡ 26:64 26.64 Daniyel 7.13. § 26:75 26.75 Sorro 34to. * 27:10 27.9-10 Žeremi 18.2-3; 19.1-4, 10-11; 32.6-15; Zakarya 11.12-13.

*Pilat ga Isa hãa**(Marku 15.2-5; Luka 23.3-5; Yehiya 18.33-38)*

¹¹ I na Isa ka koy goforneroo jine. Goforneroo n'a hãa ka nee: «Ni ti Alyahuudey kokoyoo wala?» Isa nee: «Ni hunday k'a har.» ¹² Kanj sargari juwalkey jineborey nda boro beerey danj a ga, a mana baffoo ka zaabi. ¹³ Waatoo din Pilat nee a se: «N'si maa hayey kul kanj i g'i danj ni ga?» ¹⁴ Isa man'a zaabi ba ngi šenni folloku ga, woo ti haya kanj hanse ka goforneroo boŋoo haw.

*I na Isa zukandi ka nee i m'a wii**(Marku 15.6-15; Luka 23.13-25; Yehiya 18.39-19.16)*

¹⁵ Jingar kul ga, goforneroo ga doona ka kasa-ize foo tanj kanj jamaa se. ¹⁶ Boro foo goo kasaa ra kanj goo nda maa, i ga nee a se [Isa] Barabas. ¹⁷ Waatoo kanj borey marga, Pilat nee i se: «May no war ga baa y'a fur war se, [Isa kanj se i ga nee] Barabas wala Isa kanj se i ga nee Almasihu?» ¹⁸ A ga bay kanj canseyan ka kate i ma Isa danj nga kaboo ra. ¹⁹ Kanj Pilat goro ciitidogoo ra, wandoo donto ka nee a se: «Haya kul masi huru ni nda boro šerrantaa woo game. Hõ ay hanse ka zarabi handiri ra nga maaganda se.»

²⁰ Sargari juwalkey jineborey nda boro beerey šennoo na jamaa boŋey dii kanj i ma Barabas wiri, i ma Isa halaci. ²¹ Goforneroo yee ka šennoo zaa ka nee i se: «Affoo no war ga baa y'a fur war se ihinkaa ra?» I nee: «Barabas.» ²² Pilat nee i se: «Macin no y'a tee Isa se kanj se i ga nee Almasihu?» I kul nee: «A ma kanjandi.» ²³ A nee: «Macin ti goy futaa kanj a n'a tee?» Borey kaati ka tonton ka nee: «A ma kanjandi.» ²⁴ Kanj Pilat ga dii kanj nga si duu fondo, hoolaa mma koy de a ga tonton, a na hari zaa ka nga kabey jumay alžamaa jine ka nee: «Ay ga henan boro šerrantaa woo kuroo munyanoo ra. A goo war jine.» ²⁵ Alžamaa kul zaabi ka nee: «Nga hundoo alhako ma kanj ir nda ir izey boŋ!» ²⁶ Woo banda ga, Pilat na Barabas tanj i se. Amma a na Isa barzu jina, a duu k'a noo hala a ma kanjandi.

*Soojey na Isa ŋooŋo**(Marku 15.16-20; Luka 23.11; Yehiya 19.2-3)*

²⁷ Woo banda ga, goforneroo soojey na Isa dii k'a ka koy goforneroo tuujidogoo ra, soojey kul n'a kuubi k'a bere. ²⁸ I na nga darbawey kaa jindoo ra ka kaayi beeri ciray zaram† danj a ga. ²⁹ I na tuuri fita karjikoyniyanj tur k'i tee kokoy fuula k'a danj boŋoo ra. I na kakaaru danj kabe hennaa ra ka sujudu a jine k'a ŋooŋo ka nee: «Ir ga sallam ni ga, Alyahuudey kokoyoo!» ³⁰ I tufa a ga ka kakaaroo taa k'a kar boŋoo ra. ³¹ Kanj i n'a ŋooŋo, i na kaayi beeri ciraa kaa a ga ka nga darbawey yeeti a ga. Woo banda ga, i n'a ka koy k'a kanji.

*Isa kanjandiyanoo**(Marku 15.21-32; Luka 23.26-43; Yehiya 19.17-27)*

³² Waatoo kanj i ga fatta ka koy, i na aru foo kubay kanj koyraa ti Siren, maapoo ti Simonj. I n'a gaabi a ma Isa kanjandibundoo jere. ³³ Kanj i too nongu foo kanj se i ga nee Golgota kanj maanaa ti «Boŋgaasoo dogoo», ³⁴ i n'a noo alaneb hari moora kanj ra tay goo‡, a n'a taba, a wanji k'a hanj. ³⁵ Waatoo kanj i n'a kanji ka ben, i na alkurra kar ka nga bankaarawey zamna cere game. ³⁶ Woo banda ga, i goro no din k'a hawgay. ³⁷ I na hantum danj boŋoo se beene kanj ga hayaa cebe kanj i n'a danj a ga kanj ti: «Woo ti Isa, Alyahuudey kokoyoo.» ³⁸ I na zay beeri hinka kanji a bande, affoo nga kabe hennaa here, affaa nga kabe laalaa here.

³⁹ Bisakey g'a wow, i ga ngi boŋey zinji-zinji, ⁴⁰ ka nee: «Ni kanj ga Irkoy hugoo kayri k'a cin jirbi hinza ra, ni boŋ hallasi! Nda Irkoy Iz'aroo ti ni, zunbu kanjandibundoo ga!» ⁴¹ Sargari juwalkey jineborey mo g'a ŋooŋo Citaaboo baykey nda boro beerey bande ka nee: ⁴² «A na boroyanj hallasi, a si hin ka nga boŋ hallasi. Izirayel kokoyoo no, a ma zunbu sohõ da kanjandibundoo ga, woo ra ir ga naanay a. ⁴³ A na nga boŋ talfi Irkoy ga. Sohõ a m'a feeri ya, nda a ga bag'a, zama a nee: 'Irkoy Iz'aroo ti agay.» ⁴⁴ Takaa din da, zay beerey kanj kanjandi Isa bande mo g'a wow.

*Isa buuyanoo**(Marku 15.33-41; Luka 23.44-49; Yehiya 19.28-30)*

⁴⁵ Za guuru woy cindi hinkantoo (12to) ga, kubay tee laboo kul ga hala guuru hinzantoo ga. ⁴⁶ Guuru hinzantoo dimma ga, Isa na jinde jer ka kaati ka nee: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Šennoo woo maanaa ti: «Ay Koyoo, ay Koyoo, macin se n'n'ay nanj?»[§] ⁴⁷ Boroyanj kanj goo no maa a se, de i nee: «Ilyasu se woo ga ciya.» ⁴⁸ Dogoo din da ngi

† 27:28 27.28 Šukkaa woo dumoo no ma tee kokoyey se kaayi. ‡ 27:34 27.34 A mma kumandi boro doroo ra.

§ 27:46 27.46 Šennoo woo mana harandi kala Ebere šenni ra, Zabur 22.2.

affoo zuru ka koy zaara sufa k'a too nda binegar k'a didiji dii ga k'a noo a se a ma hanj. ⁴⁹ Cindey nee: «Nan, ir ma dii wala Ilyasu ga kaa k'a hallasi.» ⁵⁰ Isa yee koyne ka jinde jer ka kaati, hundoo hun.

⁵¹ Nga ne, Irkoy hugoo ridowoo* kottu za beene hala ganda ka tee ihinka. Laboo jijiri, tondey kayri. ⁵² Saarayey feerandi, Irkoy boro henanante booboyan kanj faati tun. ⁵³ I fatta saarayey ra, Isa tunyanoo banda ga, i huru koyra henanantaa† ra. I bangay boro boobo se. ⁵⁴ Jalakoynoo nda borey kanj goo a bande ka Isa hawgay dii laboo jijiroo nda hayey kanj tee, i hanse ka hunbur, de i nee: «Nda cimi, woo Irkoy Iz'aroo no.» ⁵⁵ Woy boobo goo no din nongu mooro ra, i ga honnay. I hanga Isa bande za Galile k'a alhaadimay. ⁵⁶ Maryama Magdala boraa, nda Maryama kanj ti Žak nda Isufi jaa, nda Zebede iz'arey jaa goo woyey din ra.

Isa danjandi saaraa ra

(Marku 15.42–47; Luka 23.50–56; Yehiya 19.38–42)

⁵⁷ Waatoo kanj cijinoo too, almankoyini foo kaa kanj ti Arimate koyraa boro kanj maapoo ti Isufi, nga mo tee Isa taalibi. ⁵⁸ Aroo woo koy Pilat do ka Isa kunturoo wiri a ga. Pilat danj kanj i m'a noo a se. ⁵⁹ Isufi na kunturoo zaa k'a didiji kasance kaaray ra. ⁶⁰ A n'a danj saaray taagaa ra kanj a n'a kaa nga bonj se tondoo ra. A na tondi beeri foo gunguray ka saaraa mijoo daabu, a koy. ⁶¹ Maryama Magdala boraa nda Maryama faa goo no din, i mana goro kala saaraa tenje.

Saaraa lakkalyanoo

⁶² Subaa kanj ti hanoo kanj goo hunanzam zaaroo soolurey zaaroo dumaa ga, sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney marga Pilat do ⁶³ ka nee: «Ir koyoo, ir hongu a kanj dargantaa woo, waatoo kanj a ga huna, a nee: «Jirbi hinza banda ga, ay ga tun.» ⁶⁴ Adiši danj kanj saaraa ma lakkalandi hala jirbi hinzantoo ga, nga taalibey masi kaa ka koy kunturoo zay ka nee jamaa se kanj a tun bukawey ra. Darga kokorantaa woo ga jaase ijinaa.» ⁶⁵ Pilat nee i se: «Wa lakkalkawyanj zaa, wa koy a ma lakkalandi nda war hinoo kul.» ⁶⁶ I koy taka guna kanj nda saaraa lakkalyanoo ga tee. I na tammaasa danj tondoo ga, ka lakkalkawyanj danj.

28

Isa tunyanoo

(Marku 16.1–10; Luka 24.1–12; Yehiya 20.1–10)

¹ Hunanzam zaaroo banda ga, jirbiyyaa zaari jinaa kanj ti alhadoo, alfazaroo ra, Maryama Magdala boraa nda Maryama faa koy saaraa guna. ² Labu jijiri beeri ne ka tee, zama ir Koyoo almalayka foo zunbu ka hun beenaa ra ka kaa ka tondoo gunguray ka goro a bonj. ³ Almalaykaa alhaaloo ga hima nda meli, de nga darbaa ga kaaray ma nee waa. ⁴ Hawgaykey jijiri hunburay se, de i tee sanda bukawyanj. ⁵ Almalaykaa na ţennoo zaa ka nee woyey se: «War, war masi hunbur, zama ay ga bay kanj Isa kanj kanjandi no war g'a ceecei. ⁶ A sii ne, zama a tun nda takaa kanj nda a n'a har. Wa kaa ka dii nongoo kanj ra a cindi ka kani. ⁷ Wa cahā ka koy nee nga taalibey se kanj a tun bukawey ra. Nga ne, a ga koy war jine Galile, no din ra war ga dii a. Nga ne, ay n'a har war se.»

⁸ Nda cahāyan i mooru saaraa nda hunburay nda jaali beeri ka zuru ka koy a bayrandi nga taalibey se. ⁹ Isa ne k'i kubay, a nee: «Ay ga sallam war ga.» I man Isa ka cewey dii ka sujudu a se. ¹⁰ Woo banda ga, Isa nee woyey se: «War masi hunbur, wa koy alhabaroo too ag'armey se, i ma koy Galile, no din ra i ga dii agay.»

Hayaa kanj lakkalkey n'a filla

¹¹ Waatoo kanj woyey goo ma koy, nga ne, lakkalkey ra, boroyan huru koyraa ra ka hayaa kul kanj tee bayrandi sargari juwalkey jineborey se. ¹² Sargari juwalkey jineborey nda boro beerey na cere guna ka waafaku ka soojey noo nooru beeri, ¹³ ka nee: «Wa nee: «Nga taalibey ka kaa cijinoo ra k'a zay waatoo kanj ir ga jirbi.» ¹⁴ Nda goforneroo maa woo, ir, ir g'a dangayandi ka taka tee kanj ra baffoo si duu war.» ¹⁵ Soojey na nooroo dii ka takaa tee kanj harandi i se. Ţennoo woo ga deedandi hala hō Alyahuudey do.

Isa bangay nga taalibi woy cindi faa (11) se

(Marku 16.14–18; Luka 24.36–49; Yehiya 20.19–23; Teegoyey 1.6–8)

¹⁶ Taalibi woy cindi faa (11) koy Galile, tondi hondoo bonj kanj Isa n'a har i se. ¹⁷ Waatoo kanj i dii Isa, i sujudu a jine, amma affooyan ţikka. ¹⁸ Isa man ey, a ţelanj i se ka nee: «Hini timmante nondi ya ne beenaa nda gandaa ga. ¹⁹ Adiši wa koy dumey kul tee

* **27:51** 27.51 Ridowoo no kanj ga nongu henanantaa nda nongu henanantey ihenanantaa fay. † **27:53** 27.53 Koyraa ti Zerizalem.

taalibiyar k'i batize Baaba Irkoy, nda Iz'aroo, nda Hundi Henanantaa maajoo ga ²⁰ k'i cawandi i ma hayey kul dii karj nda ay na war yaamar. Nga ne, ay goo war bande zaari kul hala zamanoo benantaa ga.»

Linžiloo kaŋ Marku n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Marku man'ti kala Piyer kaŋ ti Isa diyaw hangasinoo. Isa cawandoo, nda nga kayfey, nda nga teegoyey kul a mana maar'ey kala Piyer mijoo ra. A n'i hantum ka borey noo alhabar:

Linžil taacaa ra, Marku citaaboo dunbay nda i kul. Za nga citaaboo sintinoo ga, a ga bayrandi kaŋ Isa man'ti kala Irkoy Iz'aroo. Irkoy no, adamize mo no.

Nga citaaboo jere hinkantoo ra, a ga cebe kaŋ Isa ga kubay nda zukandiyaj, nda buuyan, a ga tun ka huna Žerizalem. Cee hinza a g'a har nga taalibey se, amma i mana faham. Cee boobo Isa ga nga boŋ cee nda Bora a kaŋ tee Adamize. Woo ti maa kaŋ ga cebe kaŋ Irkoy na Isa noo hini kul.

Marku ga cebe nda soobay kaŋ Isa man'ti kala Irkoy Iz'aroo. Takaa kaŋ nda Isa zarabi ka buu kanjandibundoo ga, nga ganakey mo ga hima ka soolu ka zarabi a se.

Yehiya kaŋ ti batizekaa waazoo

(Matiyu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yehiya 1.19-28)

¹ Woo ti Alhabar Boryaa sintinoo kaŋ ga šelaŋ Isa Almasihu ga kaŋ ti Irkoy Iz'aroo.

² A ga tee nda takaa kaŋ nda a hantumandi annabi Ezayi citaaboo ra:

«Nga ne, ay g'ay dontakaa sanba ni jine

hala a ma ni fondaa hanse.*

³ Jinde foo ga kaati saajoo ra ka nee:

«Wa ir Koyoo fondaa soolu,

wa nga lolawey šerrandi.»[†]

⁴ Dontokaa woo man'ti kala Yehiya. A ga borey batize saajoo ra, a ga waazu i ma tuubi ka batize ngi zunubey yaafaa se. ⁵ Žude gandaa borey nda Žerizalem koyraa borey, i kul fatta ka koy a do. A g'i batize isaa ra kaŋ se i ga nee Žurdeŋ, waatoo kaŋ i na ngi zunubey har kaaray.

⁶ Yoo hinbiri darbay bara Yehiya jindoo ra, kuuru gamahaw goo centoo ga. Nga hunaa man'ti kala ndooyan nda yuu gani. ⁷ A ga waazu ka nee: «Boro foo ga kaa ay dumaa ga, bora din hinoo bisa ay wanoo. Ay si hima nda ka gunguma ka nga taamey karfey feeri.

⁸ Agay woo, ay na war batize nda hari, amma nga ga war batize Hundi Henanantaa ra.»

Isa batizeyanoo

(Matiyu 3.13-17; Luka 3.21-22)

⁹ Haney din Isa hun koyraa kaŋ maanoo ti Nazaret kaŋ goo Galile gandaa ra. Yehiya n'a batize Žurdeŋ isaa ra. ¹⁰ Waatoo hunday kaŋ Isa goo ma fatta haroo ra, a dii kaŋ beenaa fay ihinka, Irkoy Hundoo zunbu nga ga sanda tuuzun alhaali. ¹¹ De jinde foo šelaŋ beenaa ra ka nee: «Ni ti agay Iz'aroo, ay baakaa, ni ti ay naaloo.»

Ibilisi na Isa sii

(Matiyu 4.1-11; Luka 4.1-13)

¹² Waatoo din da, Irkoy Hundoo na Isa tuti a ma koy saajoo ra. ¹³ No din ra Isa na jirbi woytaaci (40) tee. Ibilisi n'a sii. Ganjihoogawey sii kala saajoo kaŋ ra Isa goo. Almalaykey g'a saajaw.

Isa na nga diyawtaraa sintin Galile

(Matiyu 4.12-17; Luka 4.14-15)

¹⁴ Waatoo kaŋ Yehiya nondi banda ga, Isa koy Galile gandaa ra. No din ra a na Irkoy Alhabar Boryaa waazu ¹⁵ ka nee: «Waatoo too, Irkoy Laamaa man! Wa tuubi, war ma naanay Alhabar Boryaa.»

Isa taalibi jina-jinawey

(Matiyu 4.18-22; Luka 5.1-11)

¹⁶ Woo banda ga, Isa goo ma dira Galile isabangoo mijoo bande, a dii Simon nda Andere kaŋ ti armayan kaŋ goo ma filiji warra isabangoo ra, zama sorkoyan no. ¹⁷ Isa nee i se: «Wa kaa ka hanga ay bande. Ay ga taka tee kaŋ ra boro no war ga hoo.»

¹⁸ Dogoo din da i na ngi filijey nan ka hanga a bande. ¹⁹ Kaŋ Isa dira ka koy jine kayna, a dii Žak kaŋ ti Zebede iz'aru, nga nda nga armaa Yehiya. I goo harihii foo ra, i ga filiji

* 1:2 1.2 Malaki 3.1. † 1:3 1.3 Ezayi 40.3.

hanse. ²⁰ Dogoo din da Isa ciya i se. I na ngi baaba Zebede nda goykey nanj hiyoo ra, i hanga a bande.

Isa na ganji gaaray k'a kaa aru ra
(Luka 4.31-37)

²¹ Isa nda nga taalibey koy too koyra foo kanj maapoo ti Kaparnahum. De hunanzam zaaroo mma too kanj Isa huru margahugoo ra ka cawandi. ²² Nga cawandiyanoo tee nga hanjajerkey se bonjhaway, zama a mm'i cawandi sanda boro kanj goo nda hini k'i juwal kanj man'ti Citaaboo baykey takaa. ²³ Waati follokaa ra, aru foo goo ngi margahugoo ra kanj ra ganji goo. Aroo kaati ²⁴ ka nee: «Macin k'ir nda ni marga, Isa Nazaret bora? Ni nka kaa k'ir halaci wala? Ay ga bay boro kanj ti ni: ni man'ti kala Irkoy Boro Henanantaa!» ²⁵ Isa zahã ganjoo ga ka nee: «A dii ni ra, hun aroo ra!» ²⁶ Ganjoo na aroo jijirandi. A na jinde her ka kaati, de a hun a ra. ²⁷ A tee alžamaa kul se bonjhaway hala i cindi de i ga cere hãa ka nee: «Macin ti woo? Cawandi taaga kanj ga tee nda hini! Aroo woo ga ba ganjey yaamar, de i ga hayaa tee kanj a n'a har.» ²⁸ Dogoo din da Isa maapoo huru Galile gandaa kul ra.

Isa na wircikoyni dumi boobo noo baani
(Matiyu 8.14-17; Luka 4.38-41)

²⁹ Kanj i fatta margahugoo ra, kul Isa, nda Žak, nda Yehiya koy Simonj nda Andere bande ngi hugoo do. ³⁰ Waatoo kanj i too, Simonj wandoo jaa ga kani, gaaham konni wirci bora a ga. Dogoo din da nga borey na nga šennoo har Isa se. ³¹ Isa koy nongoo kanj ra wircikoynoo goo. A n'a dii nda kaboo, de a n'a tunandi. Gaaham konnoo ben a ga. Woyoo na borey alhaadimay.

³² Waatoo kanj cijinoo too, waynaa kanjanoo ga, borey kate Isa do ngi wircikoyney kul nda borey kul kanj ra ganjiyanj goo. ³³ Koyraa kul kaa ka marga hugoo mijoo ga. ³⁴ Isa na wircikoyni booboyanj noo baani kanj ga dori dumi-dumiyanj goo. A na ganji boobo gaaray, i ma hun borey kanj ra i goo. Amma Isa si nanj ganjey ma šelanj, zama i ga bay boro kanj no.

Isa waazu margahugey ra
(Luka 4.42-44)

³⁵ Subbaahi tayaa ra, kubaa goo beene kanj Isa tun ka fatta ka koy nongu soyante ra. No din ra a cindi ka Irkoy ŋaaray. ³⁶ Simonj nda nga hangasiney huru cewoo ra. ³⁷ Waatoo kanj i dii a, i nee a se: «Borey kul goo ma ni wiri.» ³⁸ Isa tuuru i se ka nee: «Ir ma koy koyra kanbey here kanj ga taalamma ne ga, hala ya waazu nongey din mo ra, zama woo se ay fatta.» ³⁹ Takaa woo nda a hanga Galile gandaa kul bande, a ga waazu ngi margahugey ra, a ga ganjey mo gaaray.

Isa na jiraykoyni noo baani
(Matiyu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Jiraykoyni foo kaa Isa do. A kanj nga kanjey ga k'a suurandi ka nee a se: «Nda n'baa, n'ga hin k'ay noo baani hala ya duu ka henan.» ⁴¹ Kanj a na woo har, Isa hanse ka tamalla a se. A na nga kaboo tuku a ga ka nee a se: «Ay yadda, henan!» ⁴² Dogoo din da jiraa ben a ga, a henan. ⁴³ Isa n'a nanj a ma koy, amma a citi a ga ⁴⁴ ka nee a se: «Gaabandi mas'a har boro kul se. Amma ma koy ni bonj cebe sargari juwalkaa se jina, ma sargaroo kaa kanj nda Musa na ni yaamar, hala ni duubaaniyanoo ma tee i se seedetaray.»

⁴⁵ Za aroo koy, nga no a sintin k'a fee. A mana fay nda šennoo haryanoo. Woo sabbu se, Isa si hin ka huru koyraa ra waati kanj borey ga dii a. A cindi saajoo ra, de borey ga hun nongu kul here ka kaa a do.

2

Isa na bongu noo baani
(Matiyu 9.1-8; Luka 5.17-26)

¹ Jirbiyanj banda ga, Isa yee kate Kaparnahum. Borey maa kanj a goo hugey do. ² Alžama beeri foo kaa, hala ba hugoo mijoo too nda boro. Isa cindi a ga Irkoy meešennoo har i se, ³ kanj boro fooyanj kate a do bongu foo kanj aru taaci no k'a zaa ka kaa. ⁴ Kanj i mana hin k'a too Isa jine alžamaa booboyanoo se, i na sooraa fun ka sawa nda nongoo kanj ra Isa goo, de i na daarijoo kanj ga bongoo ga kani, zumandi. ⁵ Waatoo kanj Isa dii borey wey naanaa, a šelanj bongoo se ka nee: «Ay izoo, ni zunubey yaafandi.»

⁶ Citaaboo baykaw fooyan kan goo ma goro no din, cindi i ga šelanj ngi biney ra ka nee: ⁷ «Cin se boraaw woo ga yadda ka šennoo woo har? A mma Irkoy wow! May no ma hin ka zunubey yaafa nda man'ti boro folloku kanj ti Irkoy?» ⁸ Dogoo din da Isa bay nga hundoo ra hayaa kanj i goo m'a miile ngi biney ra, woo se a nee i se: «Macin se war goo ma hayey wey miile war biney ra? ⁹ Affoo no ma faala, ka nee bongoo se: «Ni zunubey yaafandi» wala ka nee: «Tun, ma ni daarijoo zaa, ma dira?» ¹⁰ Sohō kala war ma bay kanj Boraaw kanj tee Adamize goo nda hini ka boro zunubey yaafa aduɗɗa ra.» Woo banda ga, a nee bongoo se: ¹¹ «Ay nee ma ne, ma tun, ma ni daarijoo zaa, ma koy ni hugoo do.» ¹² Bongoo tun, dogoo din da a na nga daarijoo zaa ka koy borey kul jine. A tee borey se bonjaway, de i cindi ka Irkoy beerandi ka nee: «Hū, ir mana bay ka dii woo cine!»

Isa ciya Lewi se a ma hanga nga bande
(Matiyu 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ Isa fatta koyne ka koy isabangoo miɗoo ga. Borey kul ga koy a do, a g'i cawandi. ¹⁴ Kanj a ga bisa, a dii Alfe iz'aroo kanj maɗoo ti Lewi*, ga goro alkaasidiikew goydogoo ra. Isa nee a se: «Hanga agay.» Lewi tun, de a hanga a bande. ¹⁵ Waatoo kanj Isa koy goro ɗaadogoo ra, Lewi hugoo ra, alkaasidiikaw nda zunubu teekaw booboyan kaa Isa nda nga taalibey bande ka ɗaa. Borey kanj koy a bande ga hanse ka boobo. ¹⁶ Kanj Citaaboo baykey kanj goo Fariziyeney ra, ga dii kanj Isa goo ma ɗaa borey wey bande, i nee nga taalibey se: «Taka foo nda a ga ɗaa alkaasidiikew nda zunubu teekew bande?» ¹⁷ Isa maa šennoo, a nee i se: «Man'ti borey kanj ga saabu no ma too lotokor ga, wircikoyney no ma too a ga. Ya na kaa ka boro šerrantey cee, zunubantey no ay g'i cee.»

Ižeena nda itaaga si koy cere bande
(Matiyu 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ Han foo Yehiya taalibey nda Fariziyeney meehaw. Boroyan kaa Isa do k'a hāa ka nee: «Macin se Yehiya taalibey nda Fariziyeney waney ga meehaw, amma ni taalibey hunday si meehaw?» ¹⁹ Isa nee i se: «Taka foo nda aruhiji taaga nda nga cerey goo hijjaa hugoo ra, de cerey ga meehaw? Kullihinne aruhijoo goo i bande, i si hin ka meehaw. ²⁰ Hanyan ga kaa kanj aruhijoo ga zandi, hanoo din, i ga meehaw.

²¹ Boro kul si šukka dunba taaga ka darbay žeena baka. Nda a teendi mo, kul šukka taagaa ga ižeena dogu, de nga hiino kottoo ga jaase ijinaa. ²² Koyne mo boro kul si alaneb hari moora taaga dan hunbar žeenayan ra. Nda a teendi mo, alaneb haroo ga boosu ka hunbarey bagu. Alaneb haroo mursu, hunbarey mursu. Adiši alaneb hari taagaa si huru kala hunbar taagayan ra!»

Hayaa kanj Isa n'a har hunanzam zaaroo ga
(Matiyu 12.1-8; Luka 6.1-5)

²³ Hunanzam zaari foo hane, Isa bisa taasu faarey game. Nga taalibey ga dira, i sintin ka jeenayan kaa. ²⁴ Fariziyeney šelanj a se ka nee: «Macin se ni taalibey ne ma haya tee kanj si teendi hunanzam zaari hane?» ²⁵ A nee i se: «War mana bay ka hayaa caw kanj Dawda nda nga hangasiney n'a tee han foo kanj i samagaatar, i heray? ²⁶ Dawda huru Irkoy hugoo ra waatoo kanj Abiyatar ga tee sargari juwalkey jineboraa. A na takulawey ɗaa kanj jisandi Irkoy jine. A gar kanj boro kul si hima k'i ɗaa, nda man'ti sargari juwalkey. A na nga hangasiney mo noo.» ²⁷ Isa nee i se koyne: «Hunanzam zaaroo mana tee kala borey se, amma borey mana tee hunanzam zaaroo se. ²⁸ Woo se Boraaw kanj tee Adamize no ma hayaa har kanj ga hima ka teendi hunanzam zaaroo mo hane.»

3

Isa na aru kanj kaboo buu noo baani
(Matiyu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Isa yee ka huru margahugoo ra. Aru foo goo no din kanj kaboo buu. ² Fariziyeney ga hanse ka Isa koroši ka dii wala a ga boraaw noo baani hunanzam zaari hane, zama i mma baa ngi m'a wurru. ³ Isa nee aroo kanj kaboo buu se: «Tun ni bon ga borey game.» ⁴ A na borey hāa ka nee: «Ka ihenna tee wala ka ifutu tee hunanzam zaaroo hane? Ka hundi hallasi wala k'a nanj a ma buu? Affoo no ma bisa?» Borey dangay. ⁵ Isa na moo fur i ga, a futu ngi binešendaa se. A nee aroo se: «Ni kaboo šerre.» A n'a šerre, de kaboo duu baani, a boori. ⁶ Kanj woo tee, dogoo din da Fariziyeney fatta margahugoo ra. I koy cere marga, ngi nda Herod kondaa borey, hala ngi ma takaa guna kanj nda ngi ga Isa halaci.

* 2:14 2.14 Lewi da se i ga nee Matiyyu, Matiyyu 9.9ra.

Isa na alžamaa cawandi, a na wircikoyney noo baani

(Matiyu 4.23-25; 12.15-16; Luka 6.17-19)

⁷ Isa mooru no din ka koy isabangoo here, nga nda nga taalibey. Boro booboyan koy a bande kanj hun Galile, nda Žude, ⁸ nda Žerizalem, nda Idume, nda gandaa kanj goo Žurdeŋ isaa se banda, nda gandaa kanj goo Tir nda Sidonj jeroo ga. Borey ga maa hayey kul kanj a g'i tee, woo se i ga koy a do nda alžamaa beeri. ⁹ Isa nee nga taalibey ma harihii foo soolu nga se, hala alžamaa masi nga šiita. ¹⁰ Wircikoyni boobaa kanj a n'i noo baani maaganda se, jerey ga gurgay ka man a, hala ngi ma tuku a ga. ¹¹ Waati kanj ganjey kanj goo borey ra dii Isa, kul i mma sujudu jinoo ra ka kaati ka nee: «Ni ti Irkoy Iz'aroo!» ¹² Amma a zahā i ga nda gaabi ka nee i se kanj i masi nga bayrandi borey se.

Isa na diyaw woy cindi hinka (12) suuba

(Matiyu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Isa žigi tondi hondu foo boŋ. A ciya arey se kanj a ga baa nga m'i suuba, de i kaa a do. ¹⁴ A na aru woy cindi hinka (12) zaa [kanj a na maapey daŋ diyaw], hala i ma cindi nga bande, de mo nga m'i sanba i ma koy waazu. ¹⁵ A n'i noo hini i ma ganjey gaaray. ¹⁶ Aru woy cindi hinkaa (12) kanj a n'i zaa ti: Simonj kanj a n'a maagaaru Piyer, ¹⁷ nda Žak, nda nga armaa Yehiya kanj ti Zebede iz'arey kanj a n'i maagaaru Bonarge kanj maanaa ti «borey kanj ga hima nda beenaa jinjinoo»*, ¹⁸ nda Andere, nda Filip, nda Bartelemi, nda Matiyu, nda Toma, nda Žak kanj ti Alfe iz'aroo, nda Tade, nda Simonj kanj ti Kanani boraa, ¹⁹ nda Žudas Iskariyot kanj ti boraa kanj g'a nondi.

Isa jaa-izey ga baa ngi m'a dii ka koy

²⁰ Isa yee ka koy hugey do. Alžamaa foo marga koyne hala nongu kanj ra Isa nda nga taalibey si hin ka ba ŋaa. ²¹ Waatoo kanj Isa jaa-izey maa woo, i fatta ka nee ngi mm'a dii, zama i nee: «Lakkaloo ka hun a ga.»

I na Isa hinoo himandi nda Ibilisi wanoo

(Matiyu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

²² Citaaboo baykey kanj doo ka hun Žerizalem, nee: «Belzebil† bara a ra! Ganjey boŋkoynoo nda a ga ganjey gaaray!» ²³ Isa ciya i se, de a na filla yaasayanteyan har i se ka nee: «Taka foo nda Ibilisi ga nga boŋ gaaray?» ²⁴ Laama kanj izey dunbu, laamaa din si hin ka kay. ²⁵ Hugu kanj izey dunbu, hugoo din si hin ka kay. ²⁶ Adiši nda Ibilisi tun nga boŋ se, a na nga boŋ zamna, a si hin ka kay. A ben a se.

²⁷ Koyne mo boro kul si hin ka huru gaabikoyne hugoo ra ka nga jinawey kom, nda man'ti a nk'a haw. Waatoo din ra, a ga nga hugoo jinawey kom. ²⁸ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, zunubey kanj adamize n'i tee, nda wowyaney kul kanj a n'i tee Irkoy se, i kul ga yaafandi. ²⁹ Amma boro kul kanj na Hundi Henanantaa wow si yaafandi hala abada, nga zunuboo ga jeeje a ga hala abada.»

³⁰ Isa na woo har, zama i nka nee: «Ganji bara a ra.»

Isa armye nda nga jaa

(Matiyu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Isa armye nda nga jaa kaa. I kay taray, de i na boro sanba kanj ma ciya a se. ³² Alžamaa goo ma goro k'a wanga, de i nee a se: «Guna, ni jaa nda ni armye [nda ni woymey] goo taray, i ga ni hāa.» ³³ Isa zaabi ka nee i se: «May ti ay jaa nda ag'armey?» ³⁴ Woo banda ga, a na moo fur borey ga kanj ga goro k'a wanga. A nee i se: «Ay jaa nda ay armye ne. ³⁵ [Zama] boro kul kanj ga Irkoy ibaayoo tee, boraa din ti ag'armaa, nga ti ay woymaa, nga ti ay jaa.»

4

Sayakaa filla yaasayantaa

(Matiyu 13.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Isa sintin koyne ka cawandi isabangoo mijoo ga. Alžamaa beeri marga a boŋ hala nongu kanj ra a nka koy huru harihii ra ka goro, amma borey kul cindi guraa ga isabangoo tenje. ² A na haya boobo cawandi i se filla yaasayanteyan ra. Nga cawandoo ra, a nee i se: ³ «Wa hanajer! Sayakaw foo ne ka fatta ka koy saya. ⁴ Kanj a goo ma saya, dumiyyoo jere foo kanj fondaa bande. Cirawey kaa, de i n'a gon. ⁵ Jere foo kanj tondidoo ra kanj ra labu boobo sii. Dogoo din da a zay, zama labu boobo sii a boŋ. ⁶ Waatoo kanj waynaa fatta, a ton. A kogu, zama a sii nda linji gaabante. ⁷ Jere foo kanj dumari

* 3:17 3.17 Boro binetunanteyan no, Luka 9.54. † 3:22 3.22 Belzebil, Ibilisi maa foo no.

karjikoyniyan ra. Karjey beeri, i n'a hewguba, woo se a mana ize tee. ⁸ Jere foo kanj labu henna ra. A zay, a boosu, de a na izeyan tee. Affoo na ize waranza (30) hay, affoo woydu (60), affoo zangu (100).» ⁹ Isa yee ka nee i se: «Boro kanj goo nda hanja ka maa, ma hanajer!»

Addaliloo kanj se Isa ga filla yaasayantey danj nga šenney ra
(Matiyu 13.10-17; Luka 8.9-10)

¹⁰ Waatoo kanj Isa goo nga hinne, borey kanj goo a bande nda taalibi woy cindi hinkaa (12) n'a haa nda filla yaasayantey addaliloo. ¹¹ A nee i se: «War, war duu Irkoy Laamaa haya tugantaa, amma taray borey, haya kul si harandi i se kala nda filla yaasayanteyan. ¹² Nga ra

«ba kanj i ga guna, i si dii,
ba kanj i ga maa, i si faham,
hala i masi tuubi,
de ngi zunubey ga yaafandi!»*

Sayakaa filla yaasayantaa maanaa
(Matiyu 13.18-23; Luka 8.11-15)

¹³ Woo banda ga, Isa n'i haa ka nee: «War si filla yaasayantaa woo maanaa bay? Taka foo nda war ga hin ka faham filla yaasayantey jerey se? ¹⁴ Sayakaa man'ti kala boraa kanj ga Irkoy meešennoo say. ¹⁵ Wey kanj kanj fondaa bande man'ti kala borey kanj se Šennoo ga sayandi, za i maar'a, Ibilisi ga kaa ka Šennoo kaa kanj huru biney ra. ¹⁶ Tondidogoo kanj ra a saya man'ti kala borey kanj, nda i maa Šennoo, dogoo din da i g'a dii nda jaali, ¹⁷ amma a mana linji tee i ra, i si gay a ra. Nda zarabiyen wala gurzugayyan kaa i ga Šennoo maaganda se, dogoo din da i ga murti. ¹⁸ Dumari karjikoyney kanj ra dumiyooy jere faa sayandi man'ti kala borey kanj maa Šennoo, ¹⁹ amma aduɣɣa alhuzuney, nda nga almaanooy kanj ga zanba, nda boonawey jerey no ma Šennoo hewguba, a masi ize tee. ²⁰ Labu henna kanj ra jerey goo man'ti kala borey kanj maa Šennoo, i n'a dii. I ga ize tee, affoo waranza (30), affoo woydu (60), affoo zangu (100).»

Fitillaa filla yaasayantaa
(Luka 8.16-18)

²¹ Isa nee i se: «Boro ga fitilla zaa ka kusu gum a boɣ, wala k'a danj daari cire wala? N'bay a si danjandi kala fitilla gorodogoo ga? ²² Haya tugante sii no kanj si kaa ka fataw. Sirri sii no kanj si kaa ka fataw. ²³ Boro kanj goo nda hanja ka maa, ma hanajer!» ²⁴ Woo banda ga, a nee i se: «Wa lakkal danj hayey kanj war ga maar'ey se. Takaa kanj nda war ga neesa, nga nda i ga neesi war se, de mo war ga duu tontoni. ²⁵ Zama boro kanj goo nda a, i g'a noo koyne. Boro kanj sii nda a, ba woo kanj a goo nda a, ga taandi.»

Dumiyooy kanj ga zay nda nga boɣ filla yaasayantaa

²⁶ Isa nee: «Irkoy Laamaa ga hima sanda de aru kanj koy dumi say laboo ra. ²⁷ Nda aroo na cijiney kul tee a ga kani, a na zaarey kul tee a ga hoy, dumiyooy ga bagu ka beeri ka gar a mana bay takaa kanj nda a zay. ²⁸ Laboo ga dumiyooy zayandi nga foo nda nga boɣ. A mma jin ka tee subu, nga banda ga, a ma tee jeeni, a ma yee koyne ka tee taasu kanj goo jeenoo ga. ²⁹ Za taasoo nin, aroo ga borey danj a ra nda cendi, zama heгаа ka too.»

Dumi gurunbu-ize kaccaa filla yaasayantaa
(Matiyu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ Isa nee: «Macin nda ir ga Irkoy Laamaa sawandi? Wala mo, macin ti filla yaasayantaa kanj g'a fahamandi borey se? ³¹ A si hima nda kala dumi gurunbu-ize kaccu foo kanj se i ga nee mutardi. Waati kanj a sayandi, a kacca nda dumiyyey kul kanj goo aduɣɣa ra. ³² Amma waati kanj a dumandi ka ben, a ga zay ka beeri ka bisa dumarey kul. A ga kabe beeriyan tee hala cirawey ga hin ka teji tee a ra.»

Isa ga cawandi nda filla yaasayanteyan
(Matiyu 13.34-35)

³³ Filla yaasayantey wey dumi boobo nda Isa na Irkoy meešennoo har i se. A na taka tee kanj ra i ma hin ka faham a se. ³⁴ A si šelanj i se kala nda filla yaasayanteyan hinne. Amma nda ngi hinne no, a ga šenney kul feeri taalibey se.

Isa na hewoo kayandi
(Matiyu 8.23-27; Luka 8.22-25)

* 4:12 4.12 Ezayi 6.9-10.

³⁵ Zaari follokaa din da, kanj cijinoo too, Isa nee nga taalibey se: «Ir ma denj ka koy haroo boŋ faa ga.» ³⁶ Waatoo kanj i na alžamaa nanj a ma koy, taalibey huru Isa bande harihiyoo kanj ra a goo k'a hun. De mo harihii fooyanĵ hanga ey ka koy. ³⁷ Hew beeri foo tun hala nongu kanj ra bondawey ga say hiyoo ra. Hiyoo too nda hari. ³⁸ Isa goo ma jirbi hiyoo koroo ra, furkanga goo boŋoo cire. Taalibey n'a tunandi, i nee a se: «Alfaġaa, ir ga halaci, n'si huzun nda iri?»

³⁹ A tun jirboo ra, a zahā hewoo ga jina, a ŧelanĵ isabangoo se ka nee: «Dangay suk!» Hewoo kay, de nongoo kul tee sōy. ⁴⁰ Woo banda ga, Isa nee nga taalibey se: «Macin se war ga arkubu? War si naanay hala sohō?» ⁴¹ I hanse ka hunbur, de i ga cere hāa ka nee: «May ti bora a woo kanj ba hewoo nda isabangoo ga hayaa tee kanj a n'a har?»

5

Isa na ganjijayĵ gaaray k'i kaa aru ra
(*Matiyu 8.28-34; Luka 8.26-39*)

¹ Isa nda nga taalibey too isabangoo boŋ faa ga, Geraza koyraa borey laamaa ra. ² Isa zunbu harihiyoo ra. Dogoo din da aru foo kanj ra ganji goo fatta saarawey ra k'a kubay. ³ Saarawey ti nga gorodogoo. Boro sii no kanj ga hin k'a haw koyne, ba nda guuru karfu.

⁴ Cee booboyanĵ i ga gaalayanĵ danj cewey ra, i g'a haw nda guuru karfuyanĵ, amma a ga guuru karfey dunbu, a ga gaalawey kayri. Boro kul gaaboo si hin k'a gooji. ⁵ Waati kul, cijin nda zaari, a sii kala saarawey ra nda tondi hondey boŋ. A ga kaati, a ga nga boŋ maray nda tondey.

⁶ Waatoo kanj a na Isa honnay, kul a zuru ka koy sujudu jinoo ra, ⁷ de a na jinde jer ka kaati ka nee: «Macin ka agay nda ni marga, Isa Irkoy Jerantaa Iz'aroo? Ay n'a kar ni ga nda Irkoy, mas'ay zarabi!» ⁸ Hayaa kanj se a na woo har man'ti kala Isa nka nee a se: «Ganjoo, hun aroo woo ra.» ⁹ Woo banda ga, Isa n'a hāa ka nee: «Macin ti ni maapoo?» A tuuru a se ka nee: «Ay maapoo ti Alžama, zama ir ga booboo.» ¹⁰ Aroo na Isa suurandi nda gaabi ka nee: «Masi ganjey gaaray k'i fattandi gandaa ra.»

¹¹ A gar kanj nbirŋa booboyanĵ goo ma kur tondi hondoo jesoo ga. ¹² De ganjey na Isa suurandi ka nee a se: «Ir sanba nbirŋawey wey ra, hala ir ma huru i ra!» ¹³ A n'a tee i se. Ganjey fatta aroo ra ka huru nbirŋawey ra. Nbirŋawey zuru ka hun tondi hondoo jesoo ga beene* ka isabangoo gaarandi. I ga koy too nbirŋa boŋ zenber hinka (2.000), i yoole.

¹⁴ Kanj woo tee kul, wey kanj g'i kur zuru ka koy alhabaroo filla koyraa nda saajoo borey se. De borey koy dii hayaa kanj tee. ¹⁵ Waatoo kanj i too nongoo kanj ra Isa goo, i dii aroo kanj ra ganjey cindi. A ga goro, darbay goo jindoo ra, lakkaloo ga timme daku. Borey kanj dii a hunbur. ¹⁶ Wey kanj dii hayaa kanj Isa n'a tee aroo nda nbirŋawey se no ma filla borey kanj kokor ka kaa se. ¹⁷ Woo banda ga, borey sintin ka wiri Isa ga, a ma mooru ngi gandaa ga.

¹⁸ Waatoo kanj Isa goo ma huru harihiyoo ra ka koy, bora a kanj ra ganjey cindi na Isa suurandi a ma nanj nga ma cindi nga bande. ¹⁹ Amma Isa mana yadda, a nee aroo se: «Koy ni hugoo do nda ni borey do ka hayaa kul filla i se kanj ni Koyoo n'a tee ma ne, nda takaa kanj nda a hinna ma ne.» ²⁰ Aroo dira gandaa kanj maapoo ti Dekapol (maanaa «koyra woy (10)»), kul bande ka takaa kul deede kanj Isa n'a tee nga se. Borey kul na almunkar.

Žayrus ize woyoo nda woyoo kanj tuku Isa bankaaraa ga
(*Matiyu 9.18-26; Luka 8.40-56*)

²¹ Isa denj koyne ka koy haroo boŋ faa ga [harihii ra]. Kanj a too, alžama beeri foo marga a boŋ haroo mijoo ga. ²² Aru foo kaa kanj maapoo ti Žayrus kanj goo margahugoo boŋkoyney ra. Kanj a dii Isa, a sujudu cewey cire ²³ k'a suurandi nda gaabi ka nee a se: «Ay ize woy kaccaa goo buuyan mee ga. Kaa ka ni kaboo fur a ga hala a ma duu ka hallasi ka huna.» ²⁴ Isa koy a bande. Alžamaa beeri hanga a bande, i g'a šiita.

²⁵ Woo gar kanj woy foo goo jamaa ra kanj nga jiiri woy cindi hinka (12) a ga kuri mandi. ²⁶ A hanse ka fara lotokorey kabey ra waatey kanj i g'a safar. Alman kul kanj goo a se no a n'a danj wircoo ra, amma a man'a nafa. Wircoo mma koy de a ga tonton. ²⁷ Kanj a maa Isa maapoo, a huru alžamaa ra ka koy Isa dumaa ga ka tuku nga bankaaraa ga, ²⁸ zama a nka nee nga boŋ se: «Jalla, nda ya nka tuku ba nga bankaaraa ga, ay ga hallasi.» ²⁹ Dogoo din da kuri mandiroo kay, de a maate nga gaahamoo ra kanj nga doroo duu baani. ³⁰ Kanj woo tee, kul Isa maate kanj gaabi foo fatta nga ra. A bere alžamaa

* 5:13 5.13 «tondi hondoo jesoo ga beene», Grek ŧenni ra, almaganaa faa ti «tondi hondoo boŋoo ga».

gamoo ra ka borey hãa ka nee: «May ka tuku ay bankaaraa ga?»³¹ Nga taalibey nee a se: «N'ga dii alžamaa kan ga ni šiita. Taka foo nda n'ga yee ka hãa: «May ka tuku ay ga?»»³² Amma Isa cindi ka moo fur borey ga, hala nga ma dii boraa kan too nga do.³³ Woyoo jijiri hunburay se. Nga kan ga bay hayaa kan tee. A kaa ka sujudu Isa se. A na cimoo kul har a se.³⁴ Isa nee woyoo se: «Ay izoo, ni naanaa na ni hallasi. Ma koy nda baani, de mo duu baani wircoo woo ra.»

³⁵ A goo ma šelan kan boroyan hun margahugoo bonkoynoo windoo do ka nee: «Ni ize woyoo faati. Macin se n'ga alfagaa zaa ka kay koyne?»³⁶ Isa maa šenney wey, amma a mana kula. A nee margahugoo bonkoynoo se: «Masi hunbur, naanay hinne.»³⁷ Kan Isa koy a do, a mana nan boro kul ma hanga nga nda man'ti Piyer, nda Žak, nda Yehiya kan ti Žak armaa.³⁸ Waatoo kan i too nga windoo do, Isa gar kan borey goo ma niimiņaama. I ga hẽe, i ga yooyo.³⁹ Kan Isa huru hugoo ra, a n'i hãa ka nee: «Macin ti niimiņaamayanoo woo nda hẽeney wey? Zankaa mana buu, a mma jirbi.»⁴⁰ Borey n'a kašikaši. A na borey kul fattandi taray jina, a duu ka zankaa naa nda baaboo nda borey kan a n'i hangandi nga bande, ka huru nongoo kan ra zankaa goo.⁴¹ Isa na zankaa dii nda kaboo ka nee a se: «Taliita kum!» kan maanaa ti «Woy-izoo, ay nee, ma tun ni bon ga».⁴² Dogoo din da woy-izoo tun ka dira. A goo nda jiri woy cindi hinka (12). A tee borey kul se bonhaway.⁴³ Woo banda ga, Isa hanse ka gaabandi i ga kan i masi nan boro kul ma bay. A nee i se i ma zankaa noo ŋaayan.

6

Nazaret borey wanji Isa ga

(*Matiyu 13.53-58; Luka 4.16-30*)

¹ Isa hun nongoo kan ra a cindi. A kaa nga koyraa* ra. Nga taalibey hanga a ka koy a bande. ² Hunanzam zaaroo hane, a sintin ka cawandi margahugoo ra. Hanajerkey ihoobo borey hanse ka haw, de i nee: «Man ra a duu takawey kan a g'i tee? May k'a noo lakkaloo woo nda hini kan nda a ga kayfey wey tee?» ³ Man'ti bundu goykaa no wala? Man'ti Maryama iz'aroo no? Man'ti Žak, nda Žoses, nda Žud, nda Simon armaa no wala? Koyne no nga woymey sii ir do ne ra wala?» Woo se i wanji a ga. ⁴ Isa nee i se: «Nongu sii no kan ra annabi si beerandi nda man'ti nga koyraa ra, nda nga alkabiilaa do, nda nga hugey borey do.» ⁵ No din ra Isa mana hin ka kayfi kul tee, nda man'ti wircikoyni fooyan kan a na nga kabey fur i ga k'i noo baani. ⁶ Isa na alaabiina nda borey wey naanay janjaa. Woo banda ga, a dira koyra kanbey bande kan ga man no din ka cawandi.

Isa na nga taalibi woy cindi hinkaa (12) sanba

(*Matiyu 10.5-15; Luka 9.1-6*)

⁷ Isa ciya taalibi woy cindi hinkaa (12) se. A soolu k'i sanba ngi boro hinka-hinka. A n'i noo hini ganjey ga. ⁸ A n'i yaamar ka nee i se: «War masi haya kul zaa diraa se nda man'ti gobu. War masi ŋaayan wala bolbol zaa, war masi nooru zaa war gamahawey ra. ⁹ War ma taami dan, amma war masi darbay hinka zaa.» ¹⁰ A nee i se: «Hugu kul kan ra war zunbu, war ma cindi no din da ra hala waati kan war ga koy. ¹¹ Nongu kan borey wanji ka war zumandi, i wanji ka hanajer war se, war ma hun no din ra war ma kusaa kokobu k'a kaa war cewey ga, woo ga tee seede kan haya futa no i n'a tee.»

¹² Taalibey koy borey waazu ka nee i ma tuubi. ¹³ I na ganji booboyan gaaray. I na wircikoyni booboyan noo baani k'i yon nda jii.

Yehiya kan ti batizekaa buuyanoo

(*Matiyu 14.1-12; Luka 9.7-9*)

¹⁴ Kokoyoo kan se i ga nee Herod ga maa kan Isa maanoo ga harandi nongu kul ra. Boro fooyan ga nee: «Yehiya kan ti batizekaa tun bukawey ra, woo se a goo nda hini ka kayfiyan tee.» ¹⁵ Affooyan ga nee: «Ilyasu no.» Affooyan mo ga nee: «Annabi no sanda annabey kan bay ka bara cine.» ¹⁶ Kan Herod maa hayey wey, a nee: «Yehiya kan ay na bonoo kaa jindoo ga, nga no ka tun!»

¹⁷ Herod sanba ka Yehiya haw k'a dan kasaa ra, zama Herod nka hiija nga bon armaa gundoo, Filip wandoo kan ti Herodiyad. ¹⁸ Zama Yehiya nka nee Herod se: «A si bisa ma ne, ni armaa wandoo ma bara ni kone.» ¹⁹ Woo se Herodiyad ga konna Yehiya. A baa nga m'a wii, amma a mongu. ²⁰ Herod ga hunbur Yehiya. A ga bay kan aru no kan ga šerre, de mo a ga henan, a g'a lakkal henna haya kul masi duu a. Waati kan a ga

* 6:1 6.1 Koyraa ti Nazaret.

maa Yehiya ga šelan, a si bay haya kan nga m'a tee, amma woo kul, a ga baa nga ma hanajer a se.

²¹ Han foo Herodiyad duu waati henna. Waatoo man'ti kala hanoo kan Herod na nga hayyanoo jiiri bereyanoo hoyandoo tee kan ra a na boro beerey, nda sooje bonkoyini beerey, nda Galile boro kayantey kul cee i ma ŋaa nga do. ²² Herodiyad ize woyoo huru nongoo kan ra hoyandikey goo, de a gan jiney ra. A kan Herod nda hoyandikey se. Kokoyoo nee woysogaa se: «Haya kul kan n'ga bag'a wiri ay ga, ay g'a noo ma ne.»

²³ A yee ka žee woysogaa se ka nee: «Haya kul kan n'ga wiri, ay g'a noo ma ne, ba nda ay kokoytaraa jere faa no.» ²⁴ Woysogaa fatta ka koy nga ŋaa hãa ka nee a se: «Macin no y'a wiri?» Ŋanoo nee: «Yehiya kan ti batizekaa, bonoo wiri.»

²⁵ Dogoo din da woysogaa koy nda cahãyan kokoyoo do k'a ŋaaray ka nee a se: «Ay si baa kala m'ay noo sohõ da Yehiya kan ti batizekaa bonoo fendu bon.» ²⁶ Kokoyoo binoo hanse ka maray, amma nga žeeyaney nda hoyandikey maaganda se a mana baa nga ma wanji woysogaa se.

²⁷ Dogoo din da a na sooje foo sanba k'a yaamar kan a ma koy kate Yehiya kan ti batizekaa bonoo. Soojaa koy Yehiya bonoo dunbu kasahugoo ra ²⁸ ka kate a fendu bon. A n'a noo woysogaa se, woysogaa n'a noo nga ŋaa se. ²⁹ Waatoo kan Yehiya taalibey maa alhabaroo, i koy nga bukaa zaa k'a dan saaray ra.

Isa na boro zenber guu (5.000) ŋandi

(Matiyu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yehiya 6.1-14)

³⁰ Diyawey marga Isa do ka hayey kul filla a se, nda cawandoo kul kan ŋi n'a tee. ³¹ A nee i se: «Wa kaa ir ma koy jere ga nongu soyante ra ka hunanzam kayna.» Zama boro boobo ga koy i ga kaa i do, woo se i si duu ŋi bon ka ba ŋaa. ³² I koy harihiyoo ra nongu soyante ra ŋi hinne. ³³ Amma boro boobo dii ŋi tunyanoo, i n'i bay. I ga hun koyra kanbey kul ra ka zuru nda cee ka Isa nda nga taalibey jin nongoo kan ra i ga koy.

³⁴ Kan Isa zunbu harihiyoo ra, a dii alžamaa beeri, a tamalla i se, zama i ga hima nda sanda feejiyan kan sii nda kurkaw. De a na haya boobo cawandi i se. ³⁵ Waatoo kan zaaroo koy, Isa taalibey man a ka nee: «Nongoo, haya kul sii a ra, waatoo koy ka ben. ³⁶ Borey wey nan i ma koy hawsaa nda koyra kanbey borey do kan ga man ne ga ka ŋaayan day ka ŋaa.» ³⁷ Amma a zaabi ka nee i se: «War hunday m'i noo ŋaayan!» I nee a se: «N'ga hongu ir ma koy nzorfu kaaray tamma bon zangu hinka (200) takula day i se k'i noo i ma ŋaa wala?» ³⁸ Isa nee i se: «Wa koy guna wala takula marje bara war kone?» I koy borey hãa, de i yee a do ka nee: «Takula guu nda hamiisa hinka bara ir kone.» ³⁹ A n'i yaamar ka nee: «Wa borey gorandi soofu-soofu subu firzoo bon.» ⁴⁰ Borey goro, alžama fooyan boro zangu (100) no, affooyan boro woyguu (50). ⁴¹ Woo banda ga, Isa na takula guwaa nda hamiisa hinkaa zaa, a na nga bonoo jer ka beenaa guna, a na albarka tee Irkoy se. A na takulawey dunbu k'i noo nga taalibey se i m'i zamna borey game. A na hamiisa hinkaa mo zamna borey kul game. ⁴² Borey kul ŋaa hala i kungu. ⁴³ I koy nda kokondo woy cindi hinka (12) kan ga too nda takula dunbu-dunbantey nda hamiisaa kan cindi. ⁴⁴ Borey kan na [takulawey] ŋaa, man'ti kala aru zenber guu (5.000).

Isa dira nda nga cewey hari bon

(Matiyu 14.22-33; Yehiya 6.15-21)

⁴⁵ Woo banda ga, dogoo din da Isa na nga taalibey gaabi i ma huru harihiyoo ra ka koy nga jine haroo bon faa ga Betsayda koyraa here. Nga hunday cindi ka alžamaa nan i ma koy. ⁴⁶ Kan nga nda borey fay, a žigi tondi hondu foo bon ka Irkoy ŋaaray.

⁴⁷ Waatoo kan cijinoo too, harihiyoo goo isabangoo gamoo ra, Isa hinne ka cindi guraa ga. ⁴⁸ A dii kan hiyoo hunyanoo hanse ka šendi taalibey ga, zama hewoo mm'i gande. Kan moo ga baa ka boo, Isa dira nda nga cewey isabangoo bon ka koy i here. A baa nga ma bisa i ga. ⁴⁹ Waatoo kan taalibey ga dii a goo ma dira isabangoo bon, i hongu kan boro kan buu biyoo no, woo se i kaati. ⁵⁰ Kan i kul dii a, i hunbur, amma dogoo din da Isa šelan i se ka nee: «Wa bine tee, agay no, war masi hunbur.» ⁵¹ A huru i bande harihiyoo ra, de hewoo kay. Woo hanse ka taalibey bonney haw. ⁵² Zama i mana faham ba takulawey kayfoo se. Ŋi bonney no ma šendi.

Isa na wircikoyney noo baani Genezaret laamaa ra

(Matiyu 14.34-36)

⁵³ Waatoo kan i denj ka ben, i too Genezaret laboo ra. I too guraa ga. ⁵⁴ Kan i fatta hiyoo ra, dogoo din da borey na Isa bay. ⁵⁵ I koy gandaa din kul ra. Nongu kul kan ra borey maa kan a kaa, i ga sintin ka kate a do wircikoyney daarijiyan ga. ⁵⁶ A ma tee koyra kanbey, wala koyrawey, wala hawsa kul kan ra Isa koy, i mma ŋi wircikoyney

kanandi farrey ra. I g'a suurandi a ma nanj ngi ma tuku nga darbaa mijnoo hinne ga. Borey kul kanj tuku a ga hallasi.

7

Irkooy yaamaroo bisa adamizey alaadaa (Matiyu 15.1-9)

¹ Fariziyeney nda Citaaboo baykawyanj kaa ka hun Žerizalem ka marga Isa jeroo ga. ² I dii Isa taalibi fooyanj ga ŋaa nda ngi kabe žiibey, maanaa i man'i jumay. ³ Fariziyeney nda Alyahuudey kul, i si ŋaa nda i mana ngi kabey jumay hala i ma henan, zama i mma alaadaa beerandi kanj i n'a gar ngi kaagey ga. ⁴ Takaa din da, nda i hun yooboo ra, i si ŋaa nda i mana jumay ka henan. I goo nda alaada boobo fooyanj kanj i g'i kayandi, sanda ka potey, nda kusey, nda alhan taasawey, [nda daarey] jumay.

⁵ Fariziyeney nda Citaaboo baykey na Isa haa ka nee: «Macin se ni taalibey si hanga alaadaa bande kanj ir n'a gar ir kaagey ga? Macin se i ga ŋaa nda ngi kabe žiibey?» ⁶ Isa nee i se: «Ezayi ga cum kanj na annabitaray tee war ga kanj ti almunafikey, sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Alžamaa woo, mijney de nda i g'ay beerandi, amma biney ga hanse ka mooru agay.

⁷ Sujudu kanj i n'a tee ya ne man'ti kala yaada,

zama hayey kanj i g'i cawandi man'ti kala borey yaamarey.»*

⁸ War ga Irkooy yaamaroo nanj ka borey alaadaa kayandi.»

⁹ Isa tonton ka nee: «War goo ma Irkooy yaamaroo yankar henna ka koy war alaadaa gorandi! ¹⁰ Zama Musa nka nee: «Ni ŋaa nda ni baaba beerandi.»[†] De mo: «Boro kanj na nga ŋaa wala nga baaba kaynandi, a waazibi bora ma wiiyandi.»[‡] ¹¹ Amma war, war ga nee: «Boro kanj nee nga ŋaa wala nga baaba se: "Haya kanj ay ga hima k'a noo ma ne man'ti kala 'korban' kanj maanaa ti 'sargaroo kanj ga hima ka nondi Irkooy maapoo ga'."»

¹² Nga ne, war si nanj a ma faabari kul tee nga ŋaa wala nga baaba se. ¹³ Takaa woo nda war ga Irkooy meešennoo derandi war alaadaa se kanj war g'a har war banda-ka-zunbey se. War ga takawey wey dumi boobo tee.»

Hayey kanj ga boro žiibandi (Matiyu 15.10-20)

¹⁴ Isa ciya alžamaa se koyne ka nee: «War kul ma hanjajer ya ne ka faham. ¹⁵ Haya sii no kanj hun tarayhere ka huru boro ra kanj ga hin k'a žiibandi, amma hayey kanj ga hun boro binoo ra, wey din no m'a žiibandi. ¹⁶ [Boro kanj goo nda hanja ka maa, ma hanjajer!]

¹⁷ Waatoo kanj Isa na alžamaa nanj ka huru hugoo ra, nga taalibey n'a haa nda filla yaasayantaa woo maanaa. ¹⁸ A nee i se: «War mo si faham? War si faham kanj haya kul kanj hun tarayheroero ra ka huru boro ra si hin k'a žiibandi? ¹⁹ A si huru binoo ra, amma nga gundoo ra a ga huru jina a ma warrandi salangaa ra.» Šennoo woo ga, ŋaayan kul, Isa n'a halalandi.

²⁰ Isa nee: «Haya kanj ga hun boro binoo ra, woo din no ma boro žiibandi. ²¹ Zama borey kuneheroero ra, bine ra hongu laaley ga hun kanj ti woy nda aru izefututarawey, nda zaytarawey, nda borowiiyaney, ²² nda zinayaney, nda haya ceeciyaney albahiiitaray ra, nda binekoguyaney, nda dargayan, nda haya futu boonayyan, nda canseyan, nda wowyan, nda binebeeritaray, nda saamataray. ²³ Haya laaley wey kul si hun kala kunehere ra, ngey no ma boro žiibandi.»

Woy yaw naanay Isa (Matiyu 15.21-28)

²⁴ Isa tun no din ka koy Tir laamaa ra. A zunbu hugu foo ra, a si baa boro kul ma bay kanj nga goo no, amma a mana hin ka tugu borey se. ²⁵ Woy foo kanj ize woy kaccaa ganji goo a ra, maa Isa maapoo, de a kaa a do ka sujudu a jine cewey cire. ²⁶ Woyoo woo man'ti Alyahuudu no, nga dumoo ti Grek, a mana hayandi kala gandaa kanj se i ga nee Siro-Fenisi. A n'a wiri Isa ga, a ma ganjoo gaaray k'a kaa nga ize woyoo ra. ²⁷ Isa nee a se: «Nanj zankey ma ŋaa ka kungu jina, zama a si boori boro ma zankey ŋaahayaa zaa k'a warra hanši-izey se.»[§] ²⁸ Woyoo na Isa zaabi ka nee: «Ay Koyoo, hanši-izey kanj goo taabaloo cire ga zankey meecindey ŋaa.» ²⁹ Isa nee a se: «Šennoo woo kanj n'n'a har

* 7:7 7.7 Ezayi 29.13. † 7:10 7.10 Fattaroo 20.12; Alhukumoo 5.16. ‡ 7:10 7.10 Fattaroo 21.17. § 7:27 7.27 Alyahuudey do, dumi kul kanj man'ti ngi dumoo ga hima nda hanši.

se, willi, ganjoo hun ni ize woyoo ra.»³⁰ Woyoo koy nga hugoo do, a na nga izoo gar a ga kani nda baani daaroo bonj, ganjoo hun a ra.

Isa na lutu noo baani

³¹ Isa hun Tir laamaa ra ka bisa nda koyraa kanj maapoo ti Sidonj ka yee ka kaa Galile isabangoo here ka bisa nda Dekapol (maanaa «koyra woy (10)») laamaa game. ³² Boroyanj kate a do boro foo kanj ga lutu, a si ņelanj mo ka boori. I na Isa suurandi a ma kabe fur a ga. ³³ Isa n'a ka mooru alžamaa ka koy jere ga. A na nga kabe-izey danj lutoo hanjaway ra jina, a tufa, a na tufaa zaa k'a tuku lutoo deenoo ga, ³⁴ de a na nga bonjoo jer ka beenaa guna ka hunsar beeri foo tee ka nee a se: «Efaata!» kanj maanaa ti «Wa feeri!». ³⁵ [Dogoo din da] hanjaway feeri, deenoo hun denjiyanoo ga, de a ņelanj nda fondaa. ³⁶ Isa na borey yaamar kanj i mas'a har boro kul se. Waati kul kanj Isa ga nee borey mas'a har, waati din no borey ga alhabaroo fee ka tonton. ³⁷ A tee alžamaa se bonjhaway beeri, de i nee: «Haya henna koonu no a g'a tee! A ga lutey hanjaway feeri, a ga benbawey ņelanjandi.»

8

Isa na boro zenber taaci (4.000) njandi

(Matiyu 15.32-39)

¹ Jirbey wey alžama beeri foo goo Isa bande koyne. I sii nda haya kanj i g'a ņaa. Isa ciya nga taalibey se ka nee i se: ² «Ay ga tamalla jamaa se, zama jirbi hinza ti woo kanj i goo ay bande, i sii nda haya kanj i g'a ņaa. ³ Nda ay n'i yeeti ngi hugey do nda heraa, i ga kanj fondaa ra, zama affooyanj mana hun kala nongu mooro ra.» ⁴ Nga taalibey tuuru a se ka nee: «Man ra boro ga hin ka duu saajoo woo ra ņaayan kanj ga borey wey kungandi?» ⁵ Isa n'i hãa ka nee: «Takula marje bara war kone?» I n'a zaabi ka nee: «Iyye bara ir kone.»

⁶ Woo banda ga, Isa na alžamaa yaamar i ma goro laboo ra. A na takula iyyaa zaa, a na albarka tee Irkoy se, a n'i dunbu k'i noo nga taalibey se i m'i zamna. Taalibey n'i zamna alžamaa se. ⁷ Hamiisa kayna fooyanj cindi i kone. Isa na albarka danj i ra. A nee i ma ngi mo zamna. ⁸ Borey ņaa hala i kungu. I koy nda kokondo beeri iyye kanj ra wey kanj cindi goo. ⁹ I ga too boro zenber taaci (4.000) cine. Woo banda ga, Isa n'i nanj i ma koy. ¹⁰ Dogoo din da Isa huru harihiyoo ra, nga nda nga taalibey ka koy laamaa ra kanj maapoo ti Dalmanuta.

Borey na tammaasa kayfante ceeci

(Matiyu 16.1-4)

¹¹ Fariziyeney kaa, de i sintin ka kakaw Isa bande hala ngi m'a sii. I n'a wiri a ga a ma tammaasa kayfante foo tee kanj hun beenaa ra. ¹² Isa hunsar nga binoo ra nda saha, de a nee: «Cin se zamanoo woo borey ga tammaasa kayfante ceeci? Cimoo ne kanj ay g'a har war se, tammaasa kayfante kul si teendi zamanoo woo borey se koyne!» ¹³ Isa na Fariziyeney nanj, a yee ka huru harihiyoo ra ka koy haroo bonj faa ga.

Dolobiroo kanj ga boro ga hima ka nga bonj hawgay

(Matiyu 16.5-12; Luka 12.1)

¹⁴ Taalibey dirpa ka takula zaa ngi bande nda man'ti ize folloku kanj cindi i kone harihiyoo ra. ¹⁵ Isa n'i yaamar ka nee: «Guna, wa hawgay Fariziyeney dolobiroo nda Herod dolobiroo ga.» ¹⁶ Zama takula sii taalibey kone, i ņelanj-ņelanj cere game. ¹⁷ Isa bay, a nee i se: «Macin se war ga ņelanj-ņelanj ka nee kanj war sii nda takula se? War si faham, war si dii hala sohõ? War bonjey no ma ņendi wala? ¹⁸ War goo nda mooyanj, war si dii wala? War goo nda hanjayanj, war si maa wala? War si hongu ¹⁹ waatoo kanj ay na takula guwaa dunbu boro zenber guwaa (5.000) se, wey kanj cindi kokondo marje ra war n'i danj ka koy?» Taalibey nee a se: «Kokondo woy cindi hinka (12).» ²⁰ «De waatoo kanj ay na iyyaa dunbu boro zenber taacaa (4.000) se, kokondo beeri marje no war n'i too nda wey kanj cindi k'i ka koy?» I tuuru a se ka nee: «Kokondo beeri iyye.» ²¹ A nee i se: «Woo kul, hala sohõ war si faham wala?»

Isa na danaw moņey feeri kanj goo Betsayda

²² Isa nda nga taalibey too Betsayda. Boroyanj kate a do danaw foo, de i n'a suurandi kanj a ma danaa taaru k'a noo baani. ²³ Isa na danaa dii nda kaboo, a n'a gongu ka hibi koyraa ga. A na tufay danj danaa moņey ga. A na nga kabey fur a ga, de a nee a se: «N'ga dii haya wala?» ²⁴ Danaa na nga moņey feeri. A nee: «Ay ga dii borey, amma i mma tee ya ne sanda tuuriyanj kanj ga dira.» ²⁵ Isa yee koyne ka nga kabey danj moņey

ga, de a dii henna, a yee nga taka žeenaa ga, nga moo gunaa henan. ²⁶ Woo banda ga, Isa na aroo yeeti a ma koy nga hugoo do, a nee a se: «Masi ba huru koyraa ra.»

May ti Isa?

(Matiyu 16.13–20; Luka 9.18–21)

²⁷ Isa nda nga taalibey dira ka koy koyra kanbey kan ga man koyraa ga kan se i ga nee Sezare Filip*. Fondaa ra, a na nga taalibey hãa ka nee: «Borey mma nee, may ti agay?» ²⁸ I nee a se: «Boro fooyan ga nee kan Yehiya kan ti batizekaa ti ni, affooyan ga nee kan Ilyasu ti ni, affooyan mo ga nee kan annabey de affoo ti ni.» ²⁹ A n'i hãa ka nee: «De war, war mma nee, may ti agay?» Piyer n'a zaabi ka nee: «Ni ti Almasihu.» ³⁰ Isa hanse k'i yaamar kan i masi nga maapoo har boro kul se.

Isa šelan nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga

(Matiyu 16.21–23; Luka 9.21–22)

³¹ Woo banda ga, Isa sintin ka nga taalibey bayrandi ka nee i se kan kala Bora kan tee Adamize ma dii zarabi booboyan. Boro beerey nda sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey g'a yankar. A ga wiiyandi, de jirbi hinza banda ga, a ga tun. ³² A na šennoo woo har i se kaaray. Piyer n'a dii jere ga ka citi a ga. ³³ Isa bere, de a na nga taalibey guna. A citi Piyer ga ka nee a se: «Mooru ay ga, Šaytan, zama n'si alhuzun nda Irkoy ibaayoo, borey wanoo nda n'ga alhuzun.»

Takaa kan ga kate boro ma hanga Isa

(Matiyu 16.24–28; Luka 9.23–27)

³⁴ Woo banda ga, Isa ciya alžamaa nda nga taalibey se, a nee i se: «Boro kan ga baa nga ma hanga ay bande, kala a ma nga alhawaa nan, a ma nga kanjandibundoo zaa† jina, a ma hanga agay. ³⁵ Boro kan ga baa nga ma nga hundoo hallasi g'a mursu, amma boro kan ga nga hundoo mursandi agay nda Alhabar Boryaa maaganda se g'a hallasi. ³⁶ Macin no a g'a hanse boro se a ma duu aduɲna kul, nda nga hundoo ga mursu? ³⁷ Macin no boro g'a barmay nda nga hundoo?

³⁸ Boro kul kan agay nda ay meešenney g'a haawandi zamanoo woo boro zinateerey nda zunubantey game, Bora kan tee Adamize mo ga haw a borey game waati kan a kaa nga Baaba Irkoy daržaa ra nda almalayka henanantey.»

9

¹ Isa nee i se: «Cimoo ne kan ay g'a har war se, boroyan goo ne kan si buuyan taba i mana dii Irkoy Laamaa ma kaa nda sahã.»

Isa kunturoo alhaaloo barmay

(Matiyu 17.1–13; Luka 9.28–36; Piyer bataga 2to 1.16–18)

² Jirbi iddu banda ga, Isa na Piyer, nda Žak, nda Yehiya zaa ka koy jere ga, ngi hinne tondi hondu beeri foo ga. Nga kunturoo alhaaloo barmay jiney ra. ³ Nga darbawey tee ikaaray far. Boro sii aduɲna ra kan ga hin ka darbay kaarayandi ka too nga waney takaa. ⁴ Ilyasu nda Musa bangay i se, de i cindi ka šelan Isa bande. ⁵ Piyer na šennoo zaa ka nee Isa se: «Rabbi, a ga boori ir ma cindi ne ra, adiši ir ma hukkuu hinza cin, affoo ni se, affoo Musa se, affaa Ilyasu se.» ⁶ Piyer si bay haya kan nga m'a har, zama taalibi hinzaa kul nka hunbur. ⁷ Duula foo na nga biyoo k'i gum, de jinde foo fatta duulaa ra ka nee: «Woo ti agay Iz'aroo, ay baakaa, wa hanajer a se!» ⁸ Dogoo din da taalibey guna-guna ngi jerey ga, amma i mana dii boro kul, ngi nda Isa hinne no.

⁹ Kan i goo ma zunbu tondi hondoo bon, Isa n'i yaamar ka nee kan woo kan i dii a, i mas'a deede boro kul se hala waati kan ra Bora kan tee Adamize tun bukawey ra. ¹⁰ I na yaamaroo dii, amma i cindi ka cere hãa ka nee: ««Ka tun bukawey ra», woo din ti macin?»

¹¹ Woo banda ga, i na Isa hãa ka nee: «Macin se Citaaboo baykey ga nee kan kala Ilyasu ma kaa jina?» ¹² A nee i se: «Cimi no kan Ilyasu ga kaa ka hayey kul gorandi jina. Macin se a hantumandi Citaaboo ra Bora kan tee Adamize ga kan a ga dii zarabi booboyan, i g'a kaynandi. ¹³ Amma ay ga war bayrandi kan Ilyasu kaa, de borey n'a tee woo kan kan i se, sanda takaa kan nda a hantumandi a ga.»

Isa na ganji gaaray k'a kaa zanka ra

(Matiyu 17.14–21; Luka 9.37–43)

* **8:27** 8.27 Matiyo 16.13. † **8:34** 8.34 Boro ma nga kanjandibundoo zaa man'ti kala boro ma yadda ka nga hundoo noo sanda takaa kan nda Isa na nga wanoo noo.

¹⁴ Waatoo kanj i too taalibey cindey do, i dii alžama beeri foo kanj g'i wanga nda Citaaboo baykawyan kanj ga kakaw i bande. ¹⁵ Kanj borey dii Isa, bonjey hanse ka haw. I zuru ka koy a do k'a foo. ¹⁶ A n'i hãa ka nee: «Macin ga war goo ma kakaw i bande?» ¹⁷ Boro foo kanj goo alžamaa ra, n'a zaabi ka nee: «Alfagaa, ya nka kate ni do ay iz'aroo kanj ra ganji goo kanj g'a benbandi. ¹⁸ Nongu kul kanj ra zankaa goo, nda a tun a se, a g'a warra ganda, a ga kufu kar, a ga hikey kaama, gaahamoo ga kogu karbaši. Ay n'a wiri ni taalibey ga i ma ganjoo gaaray, amma i mana hin.» ¹⁹ Isa zaabi ka nee i se: «Dumi kanj si naanay, hala waati foo no ay ga hima ka cindi war bande? Hala waati foo no ay ga hima ka war suuri? Wa kate zankaa ya ne.»

²⁰ I kate nda a do. Kanj ganjoo dii Isa, a na zankaa guzuguzu. A n'a kanjandi ganda. A cindi ka bilimbilim laboo ra, de mijoo ga kufu kar. ²¹ Isa na zankaa baaba hãa ka nee: «Za waati foo no woo ga tee a se?» Baaboo tuuru a se ka nee: «Za nga zankakaccutaraa ga. ²² Cee booboyanj ganjoo g'a warra nuune ra wala hari ra hala nga m'a halaci. Nda n'ga hin, hinna ir ga, m'ir soolam!» ²³ Isa tuuru a se ka nee: «N'nee: <Nda n'ga hin...>! Haya kul ga hin ka tee boro kanj naanay se.» ²⁴ Dogoo din da zankaa baaba kaati ka nee: «Ay naanay. Ay faaba k'ay naanay janjaa kaa!»

²⁵ Kanj Isa dii alžamaa goo ma zuru ka kaa, a zahã ganjoo ga ka nee a se: «Ganjoo kanj ga boro tee lutu nda benbaw, ay na ni yaamar, hun zankaa woo ra, de mo masi yee ka huru a ra hala abada!» ²⁶ Ganjoo na kaati beeri tee, a na zankaa guzuguzu futu, de a hun a ra. Zankaa hima nda bukaw. Woo se boro boobo nee: «A buu.» ²⁷ Amma Isa na zankaa dii nda kaboo. A n'a tunandi, de zankaa kay nga boj ga.

²⁸ Waatoo kanj Isa huru hugoo ra, nga nda nga taalibey hinne bara no, i n'a hãa ka nee: «Macin se ir, ir mana hin ka ganjoo gaaray?» ²⁹ Isa nee i se: «Ganjoo woo dumoo si hin ka fatta nda man'ti Irkoy njaarayan [nda meehawyan].»

*Isa yee ka šelan nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga
(Matiyu 17.22-23; Luka 9.43-45)*

³⁰ I hun no din, i koy bisa nda Galile, amma Isa si baa borey ma bay. ³¹ Zama haya kanj se a mma nga taalibey cawandi, a nee i se: «Boraa kanj tee Adamize ga kanjandi adamizey kabey ra. I ga kaa k'a wii, de jirbi hinza banda ga, a ga tun.» ³² Amma taalibey mana faham šennoo woo se, de i ga hunbur k'a hãa.

*May ka bisa borey kul?
(Matiyu 18.1-5; Luka 9.46-50)*

³³ I koy Kaparnahum. Waatoo kanj i goo hugoo ra, Isa n'i hãa ka nee: «Macin ga war cindi ka kakaw fondaa ra?» ³⁴ I mana tuuru, zama fondaa ra i nka cindi ka cere kakaw ka bay, ngi ra, may ka bisa borey kul. ³⁵ Isa goro, a ciya taalibi woy cindi hinkaa (12) se. A nee i se: «Boro kanj ga baa nga ma huru jine, kala a ma nga boj yeeti borey kul se banda. A ma tee borey kul se tam.» ³⁶ Woo banda ga, a na zanka kaccu foo zaa k'a danj ngi gamey ra. A n'a naagu nga gandoo ra, de a nee i se: ³⁷ «Boro kul kanj yadda ka zanka kaccaa woo cine dii ay maaganda se, boraa, agay hunday ga a yadda. Boro kul kanj yadda ay ga man'ti agay hinne ga a yadda, amma boraa kanj n'ay sanba ga a yadda.»

³⁸ Yehiya nee Isa se: «Alfagaa, ir dii aru foo kanj ga ni maapoo cee ka ganjey gaaray. Ir n'a ganji a m'a tee, zama a sii ir bande.» ³⁹ Isa nee: «War mas'a ganji, zama boro sii no kanj g'ay maapoo cee ka kayfi tee, de koyne dogoo din da a ma haya futu har ay ga. ⁴⁰ Boro kanj si konna ir, goo ir bande. ⁴¹ Boro kanj na war hanjandi hari yaynaa poti foo Almasihu maaganda se, cimoo ne kanj ay g'a har war se, nga sufuraa si dere.»

*War ma hanse ka hawgay zunubu ga
(Matiyu 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² «Boro kanj na boro kaccey wey affoo kanj ga naanay [agay] kanjandi zunubu ra, boraa din, fufutondi beeri ma hawandi jindoo ga ka warrandi teekoo ra baa a se. ⁴³ Nda ni kaboo no ma ni kanjandi zunubu ra, a dunbu k'a kaa. Ma tee kabefookoyni ka huru hunaroo ra baa ma ne ma bara nda kabe hinka, ma koy žahannam nuunaa ra kanj si buu. ⁴⁴ [No din nooney kanj ga boro hamoo ŋaa si buu, nuunaa mo si buu abada.] ⁴⁵ Nda ni cewoo no ma ni kanjandi zunubu ra, a dunbu k'a kaa. Ma huru hunaroo ra nda cee foo baa ma ne n'goo nda cee hinka, ma warrandi žahannam ra. ⁴⁶ [No din nooney kanj ga boro hamoo ŋaa si buu, nuunaa mo si buu abada.] ⁴⁷ Nda ni mopoo no ma ni kanjandi zunubu ra, a dogu. Ma huru Irkoy Laamaa ra nda moo foo baa ma ne n'goo nda moo

hinka, ma warrandi žahannam ra. ⁴⁸ No din nooney kanj ga boro hamoo ŋaa si buu, nuunaa mo si buu abada. ⁴⁹ Zama boro foo kul ga ciiri-ciirandi nda nuune.*

⁵⁰ Ciiri ga boori, amma nda ciiri tenbaa hun, macin nda boro ga yee k'a noo tenbe? Ciiri tenbe ma bara war ra, alaafiya ma bara war nda cere game.»

10

Isa šelan fayyan ga

(Matiyu 19.1-12; Luka 16.18)

¹ Isa hun no din, a tun ka koy Žude gandaa ra, a koy Žurdeŋ isaa se banda. Alžama foo yee ka marga a borj. A sintin k'i cawandi koyne, sanda takaa kanj a doona k'a tee. ² Fariziyenj fooyanj man a k'a sii. I n'a hāa ka nee: «A ga bisa aru se a ma fay nga wandoo wala?» ³ Isa n'i zaabi ka nee: «Macin nda Musa na war yaamar?» ⁴ I nee: «Musa yadda aru ma fay-kaddaasu hantum jina, a ma fay.*» ⁵ Isa nee i se: «War biney šendiyanoo se a na yaamaroo woo hantum war se, ⁶ amma za aduppa takaroo sintinoo ga, <aru nda woy no Irkoy n'i tee.>[†] ⁷ <Woo ka kate, boro ga hun nga ŋaa nda nga baaba do [ka denji nga wandoo ga], ⁸ de ngi boro hinkaa ga tee gaaham folloku.>[‡] Woo ra i si yee ka tee ihinka, amma i mma tee gaaham folloku. ⁹ Borey kanj Irkoy n'i marga, adamize mas'i fayandi.»

¹⁰ Waatoo kanj i willi hugey do, taalibey yee ka Isa hāa nda fayyan šennoo. ¹¹ A nee i se: «Boro kul kanj na nga wandoo fay ka hiiji affoo, a na zina tee ka duu zunubu ijinaa ga. ¹² Woy mo kanj na nga kurŋoo fay ka hiiji aru foo na zina tee.»

Isa na albarka dan zankey ra

(Matiyu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Boroyanj kate Isa do zankayanj hala a m'i taaru, amma taalibey citi i ga. ¹⁴ Waatoo kanj Isa dii woo, a futu ka nee i se: «Wa zankey nanj i ma kaa ay do, war mas'i ganji, zama borey kanj ga hima nda ey wane nda Irkoy Laamaa. ¹⁵ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kul kanj mana Irkoy Laamaa dii sanda takaa kanj nda zanka kaccu g'a dii, šikka sii kanj boraa si huru a ra.» ¹⁶ Woo banda ga, a na zankey naagu nga gandoo ra, a na nga kabey fur i ga albarka danj i ra.

Aru almankoynoo

(Matiyu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Waatoo kanj Isa na fonda zaa, aru foo zuru ka kaa. A kanj kanjey ga Isa jine k'a hāa ka nee: «Alfa boryaa, macin no ay ga hima k'a tee hala ya hunayan abadantaa tubu?» ¹⁸ Isa nee a se: «Macin se n'ga nee ay ga boori? Boro kul si boori nda man'ti Irkoy hinne. ¹⁹ N'ga yaamarey bay: <Masi boro wii, masi zina, masi zay, masi taari seedaray tee>, masi boro kul toopje, <ni ŋaa nda ni baaba beerandi.>[§] ²⁰ Aroo n'a zaabi ka nee: «Alfagaa, wey kul ay n'i dii za ay zankataraa ga.» ²¹ Isa n'a guna, a bag'a. A nee a se: «Haya foo ga ni kuma: hayey kul kanj goo ma ne neere, de ma hayoo noo talkey se, woo ra n'ga duu alman beenaa ra. Nga banda ga, ma kaa ka hanga agay.» ²² Aroo gaahamoo buu a ga kanj Isa na šennoo woo har. A koy nda binemarayyan, zama a goo nda alman boobo.

²³ Isa guna jine nda banda, de a nee nga taalibey se: «A ga šendi borey kanj goo nda alman se i ma huru Irkoy Laamaa ra.» ²⁴ Šenney kanj a n'i har hanse ka taalibey boney haw. Isa yee ka nee i se: «He zankey, Irkoy Laamaa huruyanoo ga šendi! ²⁵ Yoo ma bisa nda sana fun ga faala nda almankoyni ma huru Irkoy Laamaa ra.» ²⁶ Taalibey bojhawaa mma koy de a ga tonton. I nee cere se: «Adiši may no ma hin ka hallasi?» ²⁷ Isa n'i guna, de a nee i se: «Adamizey se a ga mongu, amma man'ti Irkoy se, zama haya sii no kanj ga mongu Irkoy se.»

²⁸ Woo banda ga, Piyer nee a se: «Ir ne, ir na hayey kul nanj ka hanga ni bande.» ²⁹ Isa n'a zaabi ka nee: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kul sii no kanj ga nga hugoo nanj, wala nga armey, wala nga woymey, wala nga ŋaa, wala nga baaba, wala nga izey, wala nga faarey agay nda Alhabar Boryaa maaganda se, ³⁰ kanj si duu hayey wey cine zangu (100) zamanoo woo ra: huguyan, nda armayan, nda woymeyanj, nda ŋaayan, nda izeyan, nda faariyanj. A ga kaa ka duu gurzugayyan, amma alaaharaa hane a ga duu

* **9:49** 9.49 Hantum fooyanj ga tonton ka nee: «Sargari kul ga ciiri-ciirandi.» Ciiri goyoo man'ti kala ka henanandi, ka haya marga a masi hasara, amaanaa tammaasaa no (Sargarey 2.13). * **10:4** 10.4 Alhukumoo 24.1, 3. † **10:6**

10.6 Sintinoo 1.27; 5.2. ‡ **10:8** 10.8 Sintinoo 2.24. § **10:19** 10.19 Fattaroo 20.12-16; Alhukumoo 5.16-20.

hunayan abadantaa. ³¹ Amma boro booboyan kanj goo jine ga kaa ka tee ikokoranteyan, ikokorantey ga kaa ka tee ijinawey.»

Isa cee hinzantoo kanj a ga šelanj

*nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga
(Matiyu 20.17–19; Luka 18.31–34)*

³² Isa nda borey kanj goo a bande dira ka žigi ka koy Žerizalem. Isa goo ma dira jiney ra. Taalibey biney n'i kankam, de borey kanj hanga i bande ga hunbur. Isa yee ka taalibi woy cindi hinkaa (12) dii ka sintin ka hayey har i se kanj ga kaa ka tee nga ga. ³³ A nee: «Nga ne, ir goo ma žigi ka koy Žerizalem. I ga Boraan kanj tee Adamize nondi sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey se. I ga kayandi kanj a mma hima ka buu. I g'a nondi kutakey se. ³⁴ I g'a kaynandi, i ga tufa a ga, i g'a barzu, de i g'a wii. Jirbi hinza banda ga, a ga tun.»

*Jineboro mma tee alhaadimaykaw
(Matiyu 20.20–28; Luka 22.24–27)*

³⁵ Zebede iz'arey kanj ti Žak nda Yehiya, man Isa ga. I nee a se: «Alfagaa, ir ga haya foo wiri ni ga, m'a tee ir se.» ³⁶ A n'i hãa ka nee: «Macin no war ga baa y'a tee war se?» ³⁷ I nee a se: «Ir mma baa ma nanj ir affoo ma goro ni kabe hennaa ga, affaa ma goro ni kabe laalaa ga ni daržaa ra.» ³⁸ Isa nee i se: «War si haya bay kanj war g'a wiri. War ga hin ka gurzugaa potoo hayaa hanj kanj ay g'a hanj wala? War ga hin ka batizandi nda batizeyanoo kanj nda ay ga batizandi wala?» ³⁹ I nee a se: «Ir ga hin.» Isa nee i se: «War ga kaa ka potoo hayaa hanj kanj ay g'a hanj, war ga kaa ka batizandi nda batizeyanoo kanj nda ay ga batizandi, ⁴⁰ amma ka goro ay kabe hennaa wala ilaalaa ga, man'ti agay no m'a kayandi. A si nondi kala borey kanj se Irkoy n'a soolu.» ⁴¹ Kanj taalibi woyaa (10) maa woo, i sintin ka dukur Žak nda Yehiya ga.

⁴² Isa ciya i se, a nee i se: «War ga bay kanj borey kanj i g'i himandi nda gandawey bonkoyney ga koytaray fur i bonj, ngi boro beerey ga hini fur i bonj. ⁴³ Amma war game man'ti takaa woo no, boro kanj ga baa nga ma tee boro beeri war ra, kala a ma tee war tamoo. ⁴⁴ Boro kul kanj ga baa nga ma huru war ra jine, kala a ma nga bonj tee borey kul se banja. ⁴⁵ Zama Boraan kanj tee Adamize mana kaa hala i ma alhaadimay nga se, amma a nka kaa ka alhaadimay, de mo ka nga hundoo noo hala boro boobo zunubey ma banandi k'i hallasi.»

*Isa na danaw moŋey feeri Žeriko koyraa jeroo ga
(Matiyu 20.29–34; Luka 18.35–43)*

⁴⁶ I naaru ka koy too Žeriko. Waatoo kanj Isa ga fatta koyraa ra, nga, nda nga taalibey, nda alžama beeri, danaw gariibu goo ma goro fondaa jeroo ga. Maapoo ti Bartime, baaboo ti Time.

⁴⁷ Waatoo kanj a maa kanj Isa Nazaret boraan no, kul a sintin ka kaati ka nee: «Dawda Haamaa, Isa, hinna ay ga!» ⁴⁸ Boro boobo ga citi danaa ga a ma dangay. Amma a mma kaati ka tonton ka nee: «Dawda Haamaa, hinna ay ga!» ⁴⁹ Isa kay, de a nee: «Wa ciya a se.» I ciya danaa se ka nee: «Bine tee, tun ni bonj ga, a ga ciya ma ne.» ⁵⁰ Danaa na nga darbay beeroo warra, a sar ka tun ka koy Isa do. ⁵¹ Isa n'a hãa ka nee: «Macin no n'ga baa y'a tee ma ne?» Danaa nee a se: «Rabbuni (maanaa <alfagaa>), ya mma baa ya yee ka dii.» ⁵² Isa nee a se: «Ma koy nda baani, ni naanaa na ni hallasi.» Dogoo din da moŋey yee ka dii, a hanga Isa ka fondaa tee a bande.

11

*Isa huru Žerizalem sanda kokoy
(Matiyu 21.1–11; Luka 19.28–40; Yehiya 12.12–19)*

¹ Waatoo kanj i ga man Žerizalem, de i too Betefaže nda Betani kanj goo Zaytupaney tondi hundoo jeroo ga, Isa na taalibi hinka sanba. ² A nee i se: «Wa koy koyra-izoo ra kanj ga war tenje. Za war too, nga no war ga farka-ize foo gar kanj ga hawa kanj boro kul mana bay ka žigi a bonj. W'a feeri, war ma kate a. ³ Nda boro nee war se: «Macin se war ga woo tee?», wa nee a se: «Ir Koyoo no ma too a ga, sohõ da a g'a yeeti kate ne ra.»

⁴ I koy, de i na farka-ize foo gar. A ga hawa hugu mee foo ga taray, lolaa ra. I n'a feeri. ⁵ Borey kanj goo no din, affooyan i ra n'i hãa ka nee: «Macin no war goo m'a tee? Macin se war ga farka-izoo feeri?» ⁶ I šelanj i se sanda takaa kanj nda Isa n'a har. I na taalibey nanj i m'a tee. ⁷ I kate farka-izoo Isa do. I na ngi darbawey fur a bonj, de Isa goro a ga.

⁸ Boro boobo na ngi darbawey daaru fondaa ra, affooyan na tuuri kabeyan kan ga fita goo kan i n'i dunbu faarey ra, kanandi. ⁹ Borey kan goo jinoo ra nda wey kan goo dumaa ga kaati ka nee:

«Hozaana!

Albarka ma bara boraa se
kan goo kaa ir Koyoo maano ga!

¹⁰ Albarka ma huru Laamaa ra
kan goo kaa, ir kaagaa Dawda Laamaa!

Hozaana beenaa se beene!»*

¹¹ Isa too Žerizalem, de a huru Irkoy hugu beeroo ra. A na haya kul kan g'a kuubi k'a here guna jina, amma kan cijinoo huroo se, a koy Betani, nga nda taalibi woy cindi hinkaa (12).

Jeejaynaŋoo kan Isa n'a danga
(Matiyu 21.18-19)

¹² Subaa ra, kan Isa nda nga taalibey na fondaa zaa ka fatta Betani, a heray. ¹³ A ga jeejaynaa foo kan ga fita goo honnay nongu mooro ra. A koy tuuroo do ka guna wala nga ga duu a ga izeyan k'i ŋaa. Amma kan a man a, a mana haya kul gar a ga kala fitawey, zama jeejaynaŋey hayyanoo waatoo mana too. ¹⁴ Isa nee jeejaynaŋoo se: «Yala boro kul masi yee ka ni izoo ŋaa hala abada!» Taalibey maa ůennoo kan a n'a har.

Isa na maamalakey gaaray Irkoy hugu beeroo ra
(Matiyu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yehiya 2.13-22)

¹⁵ I too Žerizalem. Isa huru Irkoy hugu beeroo ra, de a sintin ka maamalakey nda daykey gaaray k'i kaa taray. A na barmaykey taabaley nda tuuzun neerekey gorohayey gum carawey ga. ¹⁶ A mana yadda mo boro kul ma jinay zaa ka Irkoy hugu beeroo dunbu ka bisa. ¹⁷ Woo banda ga, a n'i cawandi ka nee: «A nka mana hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ay hugoo ga ciyandi nda hugu kan ra dumi kul ga Irkoy ŋaaray»†,
amma war wey, war n'a tee zay lanbadoo.»

¹⁸ Sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey maa hayaa kan tee. I ga taka ceeci ka Isa halaci, zama i ga hunbur a. Zama nga cawandiyanoo tee jamaa se bonhaway. ¹⁹ Kan cijinoo too, Isa nda nga taalibey fatta koyraa ra.

Jeejaynaŋoo ůennoo: naanay nda Irkoy ŋaarayyan
(Matiyu 21.20-22)

²⁰ Subbaahi tayaa ra, kan i goo ma bisa fondaa ra, i dii jeejaynaŋoo. A kogu hala linjey ga. ²¹ Piyer hongu hayaa kan tee, de a nee Isa se: «Rabbi, guna jeejaynaŋoo kan n'n'a danga, nga ka kogu.» ²² Isa na ůennoo zaa ka nee nga taalibey se: «Wa naanay Irkoy! ²³ Cimoo ne kan ay g'a har war se, boro kul kan nee tondi hondoo woo se: «Hun ne, ma ni boŋ warra teekoo ra», nda a mana ůikka nga binoo ra, a naanay, ůennoo kan a n'a har ga tee. ²⁴ Woo se ay ga nee war se: haya kul kan war g'a ŋaaray Irkoy ga k'a wiri a ga, wa naanay kan war duu a, a g'a tee war se. ²⁵ Waati kan war kayandi ka Irkoy ŋaaray, nda a gar dooray goo war biney ra boro se, wa yaafa a se, hala war Baaba Irkoy mo kan goo beenaa ra ma war laybey yaafa. ²⁶ [Amma nda war si yaafa, war Baaba Irkoy kan goo beenaa ra mo si war laybey yaafa.]»

Man ra Isa duu nga hinoo?
(Matiyu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ Isa nda nga taalibey yee koyne Žerizalem. Kan Isa goo ma dira-dira Irkoy hugu beeroo ra, sargari juwalkey jineborey, nda Citaaboo baykey, nda boro beerey too jeroo ga. ²⁸ I ůelan a se ka nee: «Hini foo nda n'ga wey tee, wala mo, may ka ni noo hinoo woo m'i tee?» ²⁹ Isa nee i se: «Ay ga war hāa nda haya folloku. Nda war n'ay zaabi, kul ay ga hinoo har kan nda ay ga wey tee. ³⁰ Yehiya batizeyanoo, beenaa ra a hun wala adamizey do? Wa tuuru ya ne.» ³¹ I ůelan-ůelan cere game ka nee: «Nda ir nee: «Beenaa ra», a ga nee: «[Adiůi] macin se war mana naanay a?» ³² Nda ir nee mo: «Adamizey», ...» - I ga hunbur alůamaa, zama borey kul ga Yehiya dii annabi. ³³ I na Isa zaabi ka nee: «Ir si bay.» Isa nee i se: «Agay da si hinoo har war se kan nda ay ga wey tee.»

* 11:10 11.10 Zabur 118.25-26. † 11:17 11.17 Ezayi 56.7.

12

*Alaneb faaroo beerikey filla yaasayantaa**(Matiyu 21.33–46; Luka 20.9–19)*

¹ Isa yee ka sintin ka šelanj i se nda filla yaasayanteyanj. A nee: «Aru foo na alaneb faari tee. A na cete cin k'a wanga. A na nongu fanši kanj ra i ga tuuri-izey motti. A na soorohugu kuku cin*». Woo banda ga, a na faaroo nanj beerikawayanj kone, de a naaru. ² Waatoo kanj hegaa too, a na tam foo sanba beerikey do hala nga ma duu faari-izey ra. ³ Amma i n'a dii, i n'a kar, de i n'a nanj a ma koy kabe koonu. ⁴ A yee ka tam foo sanba. Nga mo, i n'a maray boŋoo ra, i n'a kaynandi. ⁵ A yee ka affoo sanba. Woo din, i n'a wii. Nga banda ga, ibooboyanj kanj a n'i sanba, i na affooyanj kar, i na jerey wii. ⁶ Boro follokaa kanj cindi a se koyne man'ti kala nga iz'aroo, nga baakaa. Nga ti ikokorantaa, a n'a sanba i do ka nee: <I g'ay iz'aroo beerandi.> ⁷ Amma beerikey nee cere se: <Woo ti tubukaa. Wa kaa, ir m'a wii, nga ra tubuhayaa ga tee ir wane.> ⁸ I n'a dii, i n'a wii, de i n'a warra taray k'a kaa faaroo ra. ⁹ [Sohō] macin no faaroo koyoo g'a tee? A ga kaa ka beerikey halaci ka faaroo yeeti itanayanj se. ¹⁰ War mana bay ka Citaaboo šennoo woo caw kanj nee:

<Tondoo kanj cinakey n'a fur,
nga no ka tee hugoo kanjoo tondoo.

¹¹ Ir Koyoo ka baa woo ma tee,
alaabiina no ir moŋey cire!>†»

¹² Sargari juwalkey jineborey, nda Citaaboo baykey, nda boro beerey ga taka ceeci kanj nda ngi ga Isa dii, amma i hunbur alžamaa. I bay kanj filla yaasayantaa kanj a n'a deede, ngi ga a goo. I n'a nanj, i koy.

*Alkaasoo kanj ga banandi kokoy beeroo se**(Matiyu 22.15–22; Luka 20.20–26)*

¹³ Woo banda ga, i na Fariziyenyanj nda Herod kondaa boroyanj sanba Isa do hala i m'a dii nda nga meešennoo. ¹⁴ I koy a do ka nee a se: «Alfagaa, ir ga bay kanj cimi harkaw ti ni. N'si hunbur boro kul. N'si borey ndumey guna, ni mma Irkoy fondaa cawandi nda cimi. A ga hima alkaasi ma banandi kokoy beeroo se wala a si hima? Ir m'a bana wala ir mas'a bana?» ¹⁵ Isa bay ngi almunafikitaraa ga, a nee i se: «Macin se war g'ay sii? Wa kate ya ne nzorfu kaaray tamma foo hala ya dii a.» ¹⁶ I kate a se. A nee i se: «May biyoo nda nga maapoo ti woo?» I nee a se: «Kokoy beeroo.» ¹⁷ Isa nee i se: «Wa kokoy beeroo hayey noo kokoy beeroo se, Irkoy waney, war m'i noo Irkoy se.» Boŋey hanse ka haw nda Isa.

*Hāayan bukawey tunyanoo ga**(Matiyu 22.23–33; Luka 20.27–40)*

¹⁸ Sadusiyen fooyanj man Isa. Borey no kanj ga nee tunyan si bara. I n'a hāa ka nee: ¹⁹ «Alfagaa, Musa na yaamar hantum ir se ka nee: <Nda aru buu ka wande nanj kanj mana duu a se ize, aroo armaa ga hima ka hiiji woyoo hala a ma duu bukaa se ize.>‡ ²⁰ Arma iyye bay ka bara kanj jinaa hiiji, a buu, a mana ize nanj. ²¹ Arma hinkantoo hiiji woyoo, a buu, a mana ize nanj, arma hinzantoo mo taka follokaa. ²² Iyyaa kul mana ize nanj. Woo banda ga, woyoo mo buu. ²³ Tunyanoo hane, [waatoo kanj bukawey ga tun.] iyyaa ra, may se a ga tee wande? Zama ngi boro iyyaa hiiji woyoo ka bisa.»

²⁴ Isa nee i se: «War dere, war ga addaliloo bay wala? Addaliloo man'ti kala war si Citaaboo bay, war si Irkoy hinoo bay. ²⁵ Zama han kanj i tun bukawey ra, arey si hiiji, woyey si nondi hiijay. Amma i mma tee sanda almalaykayanj beenaa ra. ²⁶ Haya kanj ti bukawey tunyanoo, war mana bay k'a caw Musa citaaboo ra, nongoo kanj ga šelanj saabaynanjoo ga kanj ra Irkoy nee Musa se: <Agay ti Ibirahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo.>§ ²⁷ Irkoy man'ti bukawey Koyoo, baahunantey Koyoo no. War hanse ka dere.»

*Yaamarey kul iberoo**(Matiyu 22.34–40; Luka 10.25–28)*

²⁸ Citaaboo baykaw foo maa kanj i ga kakaw. A dii kanj Isa na Sadusiyeney zaabi ka boori. A man kate, de a na Isa hāa ka nee: «Yaamarey kul ra, affoo ti iberoo?» ²⁹ Isa n'a zaabi ka nee: «Yaamarey kul iberoo ne: <Hanajer, Izirayel, ir Koyoo Irkoy ti ir Koy follokaa.* ³⁰ Ma baa ni Koyoo Irkoy nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, nda ni lakkaloo

* 12:1 12.1 Soorohugu no kanj ga lakkalkey ga žigi ka faaroo hawgay. † 12:11 12.11 Zabur 118.22–23. ‡ 12:19 12.19 Alhukumoo 25.5–6. § 12:26 12.26 Fattaroo 3.6, 15. * 12:29 12.29 «ir Koyoo Irkoy ti ir Koy follokaa», Grek Senni ra, almaganaa faa ti «ir Koyoo Irkoy hinne ti ir Koyoo».

kul, nda ni gaaboo kul.»[†] ³¹ Ihinkantoo ti: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kanj nda n'ga baa ni boŋ.»[‡] Yaamar sii no kanj ga bisa yaamarey wey.» ³² Citaaboo baykaa nee Isa se: «A boori, alfagaa! N'na cimi har: nga ti ir Koy follokaa, <de mo koy sii no kala nga hinne.»[§] ³³ Boro ma bag'a nda nga binoo kul, nda nga lakkaloo kul, nda nga gaaboo kul, de mo boro ma baa nga cinaa sanda takaa kanj nda boro ga baa nga boŋ.* Šikka sii kanj hayey wey ga bisa sargari kukurantey nda sargari kul.» ³⁴ Kanj Isa dii kanj a tuuru nda lakkalkoynitaray, a nee a se: «N'si mooru Irkoy Laamaa.» Woo banda ga, boro kul mana yadda k'a hãa koyne.

Dawda yadda Almasihu ga sanda nga Koyoo
(Matiyu 22.41–46; Luka 20.41–44)

³⁵ Waatoo kanj Isa goo ma cawandi Irkoy hugu beeroo ra, a na ŝennoo zaa ka nee: «Taka foo nda Citaaboo baykey ga nee kanj Almasihu man'ti kala Dawda Haamaa?» ³⁶ Dawda hunday nee Hundi Henanantaa hinoo ra:

«Ir Koyoo nee ay Koyoo se:

“Goro ay kabe henna here,

hala waati kanj ra ay na ni iberey danj ni cewey cire.”[†]

³⁷ Dawda hunday g'a cee nda Koy, adiŝi taka foo ra a ga tee a se Haamaa?» Alzama beeri foo ga hanjajer Isa se nda jaali.

Wa hawgay Citaaboo baykey ga
(Matiyu 23.1–36; Luka 20.45–47)

³⁸ Isa nee nga cawandiyanoo ra: «Wa war boŋ hawgay Citaaboo baykey ga kanj ga baa kaayi beeri danyan ka yaara. I ga baa borey ma ngi foo nda beeray farrey ra. ³⁹ I ga baa mo jine gorodogey margahugey ra nda ŋaadogey ra. ⁴⁰ I ga woyey kanj kurŋey faati kabey koonandi. Nda i ga Irkoy ŋaaray, i si cahã ka ben hala borey ma dii ngi. Ngi zukandoo ga hanse ka boobo.»

Nooroo kanj woy talkaa n'a noo
(Luka 21.1–4)

⁴¹ Kanj Isa goro nooroo jinaa tenje, a dii takaa kanj nda alzamaa goo ma nooru danj a ra. Almankoyini booboyan ga nooru beeri jisi, ⁴² amma woy talka foo kanj kurŋoo buu kaa, de a na nooru tamma hinka kanj si too haya danj a ra. ⁴³ Woo banda ga, Isa ciya nga taalibey se ka nee i se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, woy talkaa woo kanj kurŋoo buu danj ka bisa borey kul kanj na haya danj nooroo jinaa ra. ⁴⁴ Zama borey kul, woo kanj ga i si too, nga no i n'a danj, amma nga, nga talkataraa ra, hayaa kul kanj goo a se, maanaa nga hunaa kul no a n'a danj.»

13

Isa na Irkoy hugu beeroo kayriyanoo bayrandi
(Matiyu 24.1–2; Luka 21.5–6)

¹ Waatoo kanj Isa goo ma fatta Irkoy hugu beeroo ra, nga taalibi foo nee a se: «Alfagaa, guna tondi henney nda hugu beerey wey!» ² Isa nee a se: «N'ga dii hugu beerey wey wala? Tondi foo si cindi affoo boŋ kanj si kaa ka kayra.»

Isa na gurzugawey sintinoo bayrandi
(Matiyu 24.3–14; Luka 21.7–19)

³ Woo banda ga, kanj Isa goro Zaytunajey tondi hondoo boŋ kanj ga Irkoy hugu beeroo tenje, Piyer, nda Žak, nda Yehiya, nda Andere hinne bara a bande, i n'a hãa ka nee: ⁴ «Ir fahamandi waati foo no woo ga kaa ka tee, de mo macin ti tammasaa kanj g'ir bayrandi kanj hayey wey ga hima ka kaa ka tee ka ben.»

⁵ Isa na ŝennoo zaa ka nee i se: «Wa hawgay boro kul masi war darga. ⁶ Boro booboyan ga kaa ay maapoo ga ka nee kanj ngi ti Almasihu, de mo i ga boro boobo darga. ⁷ Waati kanj war ga maa wonguyan tun nda wongu alhabaryan, war masi hunbur. Kala wey ma teendi, amma hala sohõ man'ti benantaa no. ⁸ Ganda foo ga tun ka ganda foo wongu, laama foo ga tun ka laama foo wongu. Labu jijiriyan ga tee nongu booboyan ra. Herayyan ga tee. Wey man'ti kala sintinoo, i ga hima nda hayyan kuubi jina-jinawey.

⁹ War, wa war boŋ hawgay. I ga war nondi alkaaley se, i ga war barzu margahugey ra. I ga war ka kay gofornerey nda kokoyey jine ay maaganda se. Woo ga tee i se seedetaray. ¹⁰ Kala Alhabar Boryaa ma waazandi gandawey kul ra jina. ¹¹ Waati kanj i ga war ka

[†] 12:30 12.30 Alhukumoo 6.4–5. [‡] 12:31 12.31 Sargarey 19.18. [§] 12:32 12.32 Alhukumoo 4.35. * 12:33 12.33 Sargarey 19.18. [†] 12:36 12.36 Zabur 110.1.

koy ka war nondi, war masi alhuzun nda hayaa kanj war g'a har. Wa hayaa har kanj nondi war se waatoo din da, zama man'ti war no ma šelan, amma Hundi Henanantaa no. ¹² Arma ga nga armaa noo i m'a wii, baaba ga nga izoo noo i m'a wii. Zankeɣ ga ture ngi baabey ga k'i noo i ma wiiyandi. ¹³ Borey kul ga konna war ay maapoo sabbu se, amma boro kanj gaabandi hala benantaa ga, a ga hallasi.»

Isa na zarabi beeroo waatoo bayrandi
(Matiyu 24.15-28; Luka 21.20-24)

¹⁴ «Waati kanj war ga dii <haya harramantaa>* ga goro nongu kanj ra a si hima ka bara. Boro kanj g'a caw ma faham! Waatoo din borey kanj goo Žude gandaa ra ma zuru ka koy tondi hondey ra. ¹⁵ Boro kanj goo sooro boŋ masi zunbu, a masi huru hugoo ra ka haya zaa kanj goo nga hugoo ra. ¹⁶ Boro kanj goo faarey ra masi yee ka koy nga burmusoo zaa. ¹⁷ Woyey bone kanj ga tee boro hinka nda wey kanj ga naanandi haney din. ¹⁸ Wa Irkoy ŋaaray hala hayey wey masi tee jiyaw ra. ¹⁹ Haney din zarabi ga tee kanj cine mana bay ka tee za aduŋna takaroo sintinoo ga kanj Irkoy n'a taka hala sohō. Šikka sii nga cine si yee ka tee. ²⁰ Nda ir Koyoo mana kumandi zaarey din ra, boro kul si hallasi. Amma nga boro suubantey maaganda se a kumandi zaarey din ra.

²¹ Nda boro nee war se: <Almasihu ne, ne ra> wala: <Nga ne, ne here>, war masi naanay. ²² Zama taari almasihuyar nda annabiyan ga tun. I ga tammaasayan nda kayfiyan tee hala, nda a ga hin ka tee, ngi ma Irkoy boro suubantey darga. ²³ War, wa hawgay! Hayey kul ra ay na war hana žiibey kaa.»

Boraa kanj tee Adamize kaayanoo
(Matiyu 24.29-31; Luka 21.25-28)

²⁴ «Amma haney din, zaraboo woo banda ga,

waynaa ga tee kubay,

handoo si nga gaayoo noo,

²⁵ handarawey ga kanj ka hun beenaa ra,

hayey kanj goo beenaa ra ga jijiri.

²⁶ Waatoo din i ga dii <Boraa kanj tee Adamize ga kaa duulayan ra>† nda gaabi beeri nda darža. ²⁷ A ga almalaykey sanba hala i ma [nga] boro suubantey marga ka hun gandaa kanje taacaa kul ga beenaa boŋ foo ga ka koy boŋ faa ga.»

Bayraa kanj jeejayanoo g'a noo
(Matiyu 24.32-35; Luka 21.29-33)

²⁸ «Wa faham bayraa se kanj jeejayanoo g'a noo. Za tuuroo kabey subey ban, i na fita taagayan tee, war ga bay kanj konnoo waatoo man. ²⁹ Takaa din da, war mo, nda war dii hayey wey teendi, war ma bay kanj a man, a goo koyraa miŋoo ga. ³⁰ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, zamanoo woo borey si ben hala hayey wey kul ma teendi. ³¹ Beenaa nda gandaa ga dere, amma ay meešenney si dere abada.»

Wa hanna cijin nda zaari
(Matiyu 24.36-44; Luka 21.34-36)

³² «Boro kul si hanoo wala waatoo bay kanj hayey wey ga kaa ka tee. Almalaykey kanj goo beenaa ra s'a bay, Iz'aroo s'a bay, Baaba Irkoy no ma waatoo bay. ³³ Wa hawgay! War ma hanna cijin nda zaari, zama war si waatoo woo kaayanoo bay. ³⁴ A ga hima nda boro kanj ga koy naaru. A na nga hugoo nan nga tamey kabey ra k'i noo jineborotaraa. A na ngi affoo kul noo goyoo kanj a ga hima k'a tee. A nee aroo kanj ga hugoo miŋoo hawgay se a ma hanna cijin nda zaari. ³⁵ Adiši wa hanna, zama war si bay waati kanj no hugoo koyoo ga kaa. A ma kaa cijinoo sintinoo ga, wala cijinoo gamoo ra, wala gorgey ciyayanoo ga, wala subbaahi tayaa ra, ³⁶ ba nda a kaa waati ra kanj war s'a hongu, a masi war gar jirbi ra. ³⁷ Hayaa kanj ay goo m'a har war se, borey kul ga ay goo: Wa hanna!»

14

Boŋkoyney hawandifutay Isa ga
(Matiyu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yehiya 11.45-53)

¹ A cindi jirbi hinka Borcintaraa jingaroo nda Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo ma tee. Sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey na taka ceeci kanj nda ngi na Isa dii nda carmay k'a wii. ² I nee: «A masi tee jingaroo ra hala alžamaa masi koy ture.»

* 13:14 13.14 Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. † 13:26 13.26 Daniyel 7.13.

Woy foo na turaari doori Isa bonjoo boj
(*Matiyu 26.6-13; Yehiya 12.1-8*)

³ Isa goo Betani, Simon jiraykoynoo hugoo ra. Kanj a goo njaadogoo ra, woy foo man jeroo ga kanj kone tondi kaaray kulba goo. A ga too nda turaari alhakiika hay senda kanj se i ga nee nar. Woyoo na kulbaa mijoo kayri, de a na turaaroo doori Isa bonjoo ga. ⁴ Boro fooyan kanj goo no dukur, de i nee cere se: «Cin no turaaroo hasaraa woo g'a hanse?» ⁵ Turaaroo woo ga hin ka neerandi haya kanj bisa nzorfu kaaray tamma boj zangu hinza (300) ka nondi talkey se.» I citi woyoo ga. ⁶ Amma Isa nee: «W'a nan! Macin se war g'a farandi? Teegoy henna no a n'a tee ya ne. ⁷ War nda talkey no waati kul, war ga hin ka haya henna tee i se waati kul kanj war ga baa. Amma agay si cindi war bande waati kul. ⁸ Woyoo woo na nga hinagoo tee. A na turaaroo doori ay gaahamoo ga ay suturayanoo se za a mana tee. ⁹ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, nongu kul kanj ra Alhabar Boryaa waazandi aduɓɓa kul ra, hayaa kanj woyoo woo n'a tee mo ga harandi hala borey ma hongu woyoo.»

Žudas soolu ka Isa zanba
(*Matiyu 26.14-16; Luka 22.3-6*)

¹⁰ Woo banda ga, Žudas Iskariyot kanj ti taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo, koy sargari juwalkey jineborey do hala nga ma Isa nondi i se. ¹¹ Kanj i maa woo, i jaali, de i n'a noo allaahidu kanj ngi g'a noo nooru. Žudas cindi a ga taka ceeci kanj nda nga ga Isa nondi dimma henna ga.

Isa nda nga taalibey na jingaroo njaayanoo soolu
(*Matiyu 26.17-19; Luka 22.7-14*)

¹² Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo zaari jinaa kanj ra i ga Borcintaraa jingaroo feeji-izoo wii, Isa taalibey nee a se: «Man ra n'ga baa ir ma koy Borcintaraa jingaroo njaayanoo soolu hala ma duu k'a nja?» ¹³ Isa na nga taalibi hinka donto. A nee i se: «Wa koy koyraa ra. War ga aru foo kubay kanj kone hoobu goo kanj ra hari goo. War ma hanga a bande. ¹⁴ Nongoo kanj ra a ga huru, war ma nee hugoo koyoo se: «Alfagaa nee wala man yawzunbu hugoo kanj ra nga nda nga taalibey ga Borcintaraa jingaroo feeji-izoo nja?» ¹⁵ A ga hugu beeri foo kanj goo sooro boj cebe war se, hayey kanj ga ir ga too goo a ra, nongu soolante no. No din ra war m'a soolu ir se.» ¹⁶ Taalibey koy. I too koyraa ra, i na hayey gar nda takaa kanj nda a n'a har, de i na Borcintaraa jingaroo soolu.

Isa bayrandi kanj nga taalibi foo ga kaa ka nga nondi
(*Matiyu 26.20-25; Luka 22.21-23; Yehiya 13.21-30*)

¹⁷ Kanj cijinoo too, Isa kaa, nga nda taalibi woy cindi hinkaa (12). ¹⁸ Waatoo kanj i goo njaadogoo ra ka nja, Isa nee: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, war affoo kanj goo ma nja ay bande g'ay nondi.» ¹⁹ Ngi biney maray, de i sintin k'a haa nda affoo-foo ka nee: «N'bay man'ti agay no?» ²⁰ A nee i se: «War boro woy cindi hinkaa (12) affoo no kanj goo ma sufa ay bande taasaa ra. ²¹ Šikka sii, Bora kanj tee Adamize ga koy nda takaa kanj nda a hantumandi a ga Citaaboo ra. Amma bora bone kanj ga Bora kanj tee Adamize nondi. A baa bora din se a masi ba huru aduɓɓa ra.»

Amaanaa kanj zandi nda kuri
(*Matiyu 26.26-30; Luka 22.14-20; Korent borey bataga 1na 11.23-25*)

²² Waatoo kanj i goo ma nja, Isa na takula zaa, a na albarka danj a ra, a n'a dunbu. A n'a noo taalibey se, de a nee: «Wa dii, woo ti ay gaahamoo.» ²³ Woo banda ga, a na poti zaa, a na albarka danj. A n'a noo i se. Taalibey kul hanj. ²⁴ A nee i se: «Woo ti ay kuroo, amaanaa kuroo kanj mun boro boobo se. ²⁵ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, ay si yee ka alaneboo izoo haroo hanj kala hala han kanj ay yee k'a hanj taaga Irkoy Laamaa ra.» ²⁶ I na baytiyan don, de i fatta ka koy Zaytunaney tondi hondoo do.

Isa bayrandi kanj Piyer ga nga yankar
(*Matiyu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yehiya 13.36-38*)

²⁷ Isa nee nga taalibey se: «War kul ga zuru k'ay nanj, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ay ga kurkaa wii,
de feejeje ga say-say.»*

²⁸ Amma waati kanj ay tun koyne, ay ga koy war jine Galile.»

* 14:27 14:27 Zakarya 13.7.

²⁹ Piyer nee a se: «Ba nda borey kul na ni nanj, agay, ay si ni nanj.» ³⁰ Isa nee a se: «Cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, hō cijinoo hunday gorgaa si ciya cee hinka kanj n'g'ay yankar cee hinza.» ³¹ Amma Piyer jindegaabay ka nee: «Ba nda ya mma buu ni bande, ay si ni yankar.» Taalibey kul mo na šennoo woo da dumoo har.

Isa mooru nga taalibey ga ka Irkoy ŋaaray

(*Matiyu 26.36-46; Luka 22.39-46*)

³² Isa nda nga taalibey koy nongu foo ra kanj maapoo ti Getesemane. A nee i se: «Wa goro ne ra hala ay ga koy Irkoy ŋaaray.» ³³ A na Piyer, nda Žak, nda Yehiya zaa nga bande, de binekankamyan beeri nda hunburay sintin ka tee a se. ³⁴ A nee i se: «Ay binoo ga hanse k'ay maray hala ay ga baa ka buu. Wa cindi ne, war ma hanna.» ³⁵ A koy jine kayna, de a kanj laboo ra ka Irkoy ŋaaray kanj, nda nga ga duu a, gurzugaa waatoo woo ma moora nga. ³⁶ A nee: «Abba, ay Baaba Irkoy, n'ga hin ka haya kul tee. Gurzugaa potoo woo moorandi ay ga. Amma agay ibaayoo masi tee, ni wanoo ma tee.»

³⁷ A yee kate i do, a n'i gar i ga jirbi. A nee Piyer se: «Simon, ni mma jirbi? Mana hin ka hanna ba guuru foo?» ³⁸ Wa hanna, war ma Irkoy ŋaaray hala war masi koy siyandi ka kanj zunubu ra. Anniya henna goo, amma gaaham sii nda gaabi.»

³⁹ Isa yee ka hibi i ga ka Irkoy ŋaaray, šenni follokey no a n'i har. ⁴⁰ A yee kate koyne, a na taalibey gar i ga jirbi, zama jirbi se, i si hin ka ba ngi moyey kaa cere ga. I si haya bay kanj nda ngi g'a zaabi.

⁴¹ A yee kate cee hinzantoo, de a nee i se: «Adiši war mma jirbi! War mma hunanzam! A ben! Waatoo too! Sohō Bora a kanj tee Adamize ga kanj zunubantey kabey ra. ⁴² Wa tun, ir ma koy! Bora a kanj g'ay nondi ne ka man.»

Takaa kanj nda Isa diyandi

(*Matiyu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yehiya 18.3-12*)

⁴³ Isa goo ma šelan kanj dogoo din da Žudas, taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo kaa, nga nda alžama kanj kone takubayanj nda gobuyanj goo. I mana hun kala sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey nda boro beerey do. ⁴⁴ Bora a kanj g'a nondi nk'i noo silbay ka nee: «Bora a kanj ay g'a summu, nga no. W'a dii, de war ma gaabu a ga henna ka koy.» ⁴⁵ Za Žudas too kate, a man Isa ka nee a se: «Rabbi!» A n'a summu. ⁴⁶ Borey na kabe fur a ga k'a dii. ⁴⁷ Boro foo kanj goo no din na nga takubaa hoobu ka sargari juwalkey jineboraa tamoo kar ka hanjaa kaa. ⁴⁸ Isa na šennoo zaa ka nee i se: «War kaa ay ga nda takubayanj nda gobuyanj k'ay dii sanda zay beeri. ⁴⁹ Zaari kul ay goo war bande Irkoy hugo beeroo ra ka kawandi, amma war mana bay k'ay dii. Amma takaa woo nda a ga teendi hala Citaaboo šenney ma tabati.»

⁵⁰ Isa taalibey kul zuru k'a nanj. ⁵¹ Arusooga foo kanj taafe hinne no ma didiji a ga hanga Isa bande. I n'a dii, ⁵² amma a na taafaa fur ka zuru nga gaa koonoo.

Isa danjandi hoyraykey margaroo jine

(*Matiyu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yehiya 18.13-14, 19-24*)

⁵³ I na Isa ka koy sargari juwalkey jineboraa do. Sargari juwalkey jineborey kul, nda boro beerey, nda Citaaboo baykey marga. ⁵⁴ Piyer goo nongu mooro ra, a hanga Isa hala sargari juwalkey jineboraa batumaa ra. A goro lakkalkey bande ka cankan.

⁵⁵ Sargari juwalkey jineborey nda hoyraykey margaroo kul ga ceeci ngi ma duu seede kanj Isa na goy futu tee, hala a ma wiiyandi. Amma i mana duu baffoo. ⁵⁶ Boro booboyan na seedetaray tee, amma taari de no i g'a har a ga. Ngi seedetarawey ga cere kakaw. ⁵⁷ Boro fooyan tun ka seedetaray tee ka taari a ga ka nee: ⁵⁸ «Ir maa a ga nee: <Ay ga Irkoy hugoo woo kayri kanj kabe k'a cin. Jirbi hinza ra, ay ga affoo cin kanj man'ti kabe k'a tee.» ⁵⁹ Ba woo ra borey seedetarawey ga cere kakaw. ⁶⁰ Sargari juwalkey jineboraa tun margaroo gamoo ra, de a na Isa haa ka nee: «N'si haya kul har hayey ra kanj seedewey g'i har ni ga?» ⁶¹ Amma Isa mana tuuru, a mana baffoo har. Sargari juwalkey jineboraa yee k'a haa ka nee: «Ni ti Almasihu, Saabukoyoo Iz'aroo wala?» ⁶² Isa nee: «Agay no. War ga dii Bora a kanj tee Adamize ga goro Hinikoyoo kabe henna ga† ka <kaa duulawey gamey ra ka hun beenaa ra.» ⁶³ Sargari juwalkey jineboraa na nga jinde darbaa kottu ka nga futuyanoo cebe. A nee: «Cin no ir g'a tee seede se koyne? ⁶⁴ War maa wowyanoo. Macin no war nee?» Borey kul kayandi kanj a mma hima ka wiiyandi.

⁶⁵ Boro fooyan sintin ka tufa Isa ga. I na ndumoo haw, de i na kabe k'a kar ka nee: «Annabitaray tee!»[§] Woo banda ga, lakkalkey n'a sanj, i n'a dii.

† 14:62 14.62 Zabur 110.1. ‡ 14:62 14.62 Daniyel 7.13. § 14:65 14.65 Nga maanaa ti: «Annabitaray tee ka bora a har kanj na ni kar!»

*Piyer na Isa yankar**(Matiyu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yehiya 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Waatoo kanj Piyer goo ganda, batumaa ra, sargari juwalkey jineboraa konja woy-izey affoo kaa. ⁶⁷ Kanj a dii Piyer goo ma cankan, a na moo basu a ra, de a nee a se: «Ni mo cindi Isa Nazaret bora bande.» ⁶⁸ Amma a n'a yankar ka nee: «Ay si hayaa bay kanj n'ga baa m'a har, ya na faham.» Woo banda ga, a koy taray šiifaa ra, [de gorgaa ciya]. ⁶⁹ Konja woy-izoo dii a, de a yee ka nee borey se kanj goo no din: «Woo goo borey din ra.» ⁷⁰ Amma a yee k'a yankar. Hala kayna ga too, kul borey kanj goo no din nee Piyer se: «Nda cimi n'goo i ra, zama ni mo, Galile boro ti ni.» ⁷¹ Piyer sintin ka nga boŋ danga ka zee ka nee: «Ay si boraa woo bay kanj war g'a har!» ⁷² Dogoo din da gorgaa na nga ciyayan hinkantoo tee, de Piyer hongu ŋennoo kanj Isa n'a har nga se: «Gorgaa si ciya cee hinka kanj n'g'ay yankar cee hinza.»* Woo banda ga, kul a bere ka hēe.

15*I na Isa ka koy gofornar Pilat do**(Matiyu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yehiya 18.28-38)*

¹ Subbaahi tayaa ra, sargari juwalkey jineborey, nda boro beerey, nda Citaaboo baykey, maanaa hoyraykey margaroo kul goro ka hayaa kayandi kanj ngi g'a tee. I na Isa haw, i n'a gongu ka koy a danj Pilat kaboo ra. ² Pilat na Isa hāa ka nee: «Ni ti Alyahuudey kokoyoo wala?» A n'a zaabi ka nee: «Ni hunday k'a har.» ³ Sargari juwalkey jineborey na haya booboyan danj a ga. ⁴ Pilat yee k'a hāa ka nee: «N'si baffoo har? Maa hayey kul kanj i g'i danj ni ga!» ⁵ Isa man'a zaabi nda baffoo koyne, woo ti haya kanj na Pilat boŋoo haw.

*I na Isa zukandi ka nee i m'a wii**(Matiyu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yehiya 18.39-19.16)*

⁶ Jingar kul ga, Pilat ga kasa-ize foo tanj kanj alžamaa n'a wiri a ga. ⁷ Aru foo kanj maanoo ti Barabas nda turanteyan goo kasaa ra. Boro no i n'a wii tureroo ra kanj bay ka tee. ⁸ Alžamaa žigi ka koy Pilat do, de i na hayaa wiri a ga kanj a ga doona k'a tee ngi se. ⁹ Pilat n'i zaabi ka nee: «War ga baa ya Alyahuudey kokoyoo tanj war se wala?» ¹⁰ A bay kanj canseyan ka kate sargari juwalkey jineborey ma Isa danj nga kaboo ra. ¹¹ Amma sargari juwalkey jineborey danj alžamaa boŋoo ra kanj i ma nee Pilat se kanj ngi si baa kala a ma Barabas tanj ngi se. ¹² Pilat yee ka ŋennoo zaa ka nee i se: «Macin no [war ga baa] y'a tee [boraa se kanj se war ga nee] Alyahuudey kokoyoo?» ¹³ Amma i yee ka kaati ka nee: «A kanji!» ¹⁴ Pilat nee i se: «Macin ti goy futaa kanj a n'a tee?» Borey kaati ka tonton ka nee: «A kanji!» ¹⁵ Pilat baa nga ma alžamaa binoo kaanandi, woo se a na Barabas tanj i se. A na Isa barzu jina, a duu k'a noo hala a ma kanjandi.

*Soojey na Isa poorno**(Matiyu 27.27-31; Luka 23.11; Yehiya 19.2-3)*

¹⁶ Soojey na Isa ka koy batumaa ra kanj ti goforneroo tuujidogoo, de i ciya soojey kul se. ¹⁷ I na darbay ciray zaram* danj jindoo ra, i na tuuri fita karjikoyniyan tur k'i tee kokoy fuula, de i n'a gorandi boŋoo ra. ¹⁸ Woo banda ga, i sintin k'a foo ka nee: «I r ga sallam ni ga, Alyahuudey kokoyoo!» ¹⁹ I n'a kar nda kakaaru boŋoo ra, i tufa a ga, i sonbu ngi kanjey ga ka sujudu a se. ²⁰ Kanj i n'a poorno, i na darbay ciraa kaa a ga ka nga darbawey yeeti a ga. Woo banda ga, i n'a ka koy taray hala ngi m'a kanji.

*Isa kanjandiyanoo**(Matiyu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yehiya 19.17-27)*

²¹ Aru foo kanj maanoo ti Simoŋ, nga koyraa ti Siren, goo ma bisa ka hun faarey do. Nga ti Aleksander nda Rufus baaba. Soojey na Simoŋ gaabi a ma Isa kanjandibundoo jere. ²² I na Isa gongu ka koy nongu foo ra kanj se i ga nee Golgota kanj maanaa ti «Boŋgaasoo dogoo». ²³ I na alaneb hari moora kanj ra mir† goo, ŋerre a se, amma Isa man'a har. ²⁴ Woo banda ga, i n'a kanji. I na alkurra kar ka Isa bankaarawey zamna cere game ka dii haya kanj boro foo kul ga duu a. ²⁵ Guuru yaggantoo ga, i na Isa kanji. ²⁶ Hantum goo bundoo ga kanj ga hayaa cebe kanj i n'a danj a ga kanj ti: «Alyahuudey kokoyoo». ²⁷ I na zay beeri hinka kanji a bande, affoo nga kabe henna here, affaa nga kabe laalaa here. ²⁸ [Citaaboo ŋennoo tabati kanj nee: «I n'a kabu goy futu teekey ra.»‡] ²⁹ Bisakey g'a wow, i ga ngi boŋey zinjij-zinji ka nee: «Aywa! Ni kanj ga Irkoy hugoo kayri k'a cin jirbi hinza ra, ³⁰ ni boŋ hallasi, ma zumbu kanjandibundoo ga!» ³¹ Sargari

* 14:72 14.72 Sorro 30to. * 15:17 15.17 Šukkaa woo dumoo no ma tee kokoyey se kaayi. † 15:23 15.23 A mma kumandi boro doroo ra. ‡ 15:28 15.28 Ezayi 53.12.

juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey mo g'a joojoo ka nee cere se: «A na boroyan hallasi, a si hin ka nga boŋ hallasi!»³² Almasihu, Izirayel kokoyoo ma zunbu sohō da kanjandibundoo ga, woo ra ir ga dii nga hinoo ka naanay.» Borey kaŋ kanjandi Isa bande mo g'a wow.

Isa buuyanoo

(*Matiyu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yehiya 19.28-30*)

³³ Guuru woy cindi hinkantoo (12to) ga, kubay tee laboo kul ga hala guuru hinzantoo ga. ³⁴ Guuru hinzantoo ga, Isa na jinde jer ka kaati ka nee: «Eloyi, Eloyi, lama sabaktani?» kaŋ maanaa ti «Ay Koyoo, ay Koyoo, macin se n'n'ay naŋ?»³⁵ Boroyan kaŋ goo no, maa a se, de i nee: «Wa maa, Ilyasu se a ciya!»³⁶ Boro foo zuru ka koy zaara sufa k'a too nda binegar. A n'a didiji dii foo ga k'a šerre Isa se hala a m'a haŋ, a nee: «Wa naŋ, ir ma dii wala Ilyasu ga kaa k'a zumandi!»³⁷ Isa na kaati beeri tee, de hundoo hun.

³⁸ Irkoy hugoo ridowoo* kottu za beene hala ganda ka tee ihinka. ³⁹ Jalakoynoo kaŋ g'a tenje, dii takaa kaŋ nda Isa hundoo hun, de a nee: «Nda cimi, bora a woo Irkoy Iz'aroo no.»⁴⁰ Woy fooyan mo cindi i ga kay nongu mooro ra, i ga honnay. Maryama Magdala bora a, nda Maryama kaŋ ti Žak kaccaa nda Žoses naa, nda Salome goo woyey din ra. ⁴¹ Waatoo kaŋ Isa goo Galile, woyey wey no ka cindi ka hanga a bande k'a saajaw. Ngi nda woy booboyan žigi a bande ka koy Žerizalem.

Isa daŋandi saaraa ra

(*Matiyu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yehiya 19.38-42*)

⁴² Woo kul teendi, zama hunanzam zaaroo soolurey zaaroo no kaŋ ti alzumaa. Kaŋ cijino too, ⁴³ Isufi [kaŋ ti] Arimate koyraa boro, kaa. Boro no kaŋ goo nda beeray, a goo hoyraykey margaroo ra. Nga mo, a goo ma Irkoy Laamaa batu. A duu bine ka koy Pilat do ka Isa kunturoo wiri a ga. ⁴⁴ Pilat boŋoo haw kaŋ a maa kaŋ Isa buu za dimmaa din ga. Woo se a donto ka ciya jalakoynoo se, de a n'a hāa wala Isa gay ka buu. ⁴⁵ Kaŋ jalakoynoo na alhabaroo bayrandi a se, a na kunturoo noo Isufi se. ⁴⁶ Isufi na kasance day. A na Isa kunturoo zumandi kanjandibundoo ga. A n'a didiji kasanca a ra ka koy a daŋ saaray ra kaŋ fanšandi tondoo ra. A na tondi beeri foo gunguray ka saaraa miŋoo daabu. ⁴⁷ Maryama Magdala bora a, nda Maryama kaŋ ti Žoses naa, cindi ka guna ka dii nongoo kaŋ ra kunturoo ga jisandi.

16

Isa tunyanoo

(*Matiyu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yehiya 20.1-10*)

¹ Waatoo kaŋ hunanzam zaaroo bisa, Maryama Magdala bora a, nda Maryama kaŋ ti Žak naa, nda Salome na jii hew kaanayan day ka koy Isa kunturoo yon. ² Jirbiyyaa zaari jinaa kaŋ ti alhadoo, subbaahi tayaa ra, kaŋ waynaa goo ma fatta, i koy saaraa do. ³ I nee cere se: «May no ma tondoo gunguray k'a kaa ir se saaraa miŋoo ga?»⁴ Kaŋ i na ngi boŋey jer ka guna, i dii kaŋ tondoo gungurayandi ka hun a ga. Tondi no kaŋ ga hanse ka beeri. ⁵ I huru saaraa ra. I dii arusooga kaŋ ga goro ngi kabe henna here, darbay beeri kaaray goo jindoo ra. Woyey hanse ka dirgasu. ⁶ Amma a nee i se: «War masi dirgasu. Isa Nazaret bora a kaŋ kanjandi no war g'a ceeci. A tun, a sii ne. Wa guna, nongoo ne kaŋ ra i bay k'a jisi. ⁷ Wa koy nee Piyeer nda nga taalibey cindey se kaŋ a koy war jine Galile. No din ra war ga dii a nda takaa kaŋ nda a n'a har war se.»⁸ Woyey zuru ka fatta saaraa ra ka koy. I ga jijiri, ngi lakkaley tun. Hunburay se, i mana haya kul har boro kul se.

Isa bangay Maryama Magdala bora a se

(*Matiyu 28.9-10; Yehiya 20.11-18*)

⁹ [Kaŋ] Isa tun jirbiyyaa zaari jinaa subbaahi tayaa ra, a mana jin ka bangay kala Maryama Magdala bora a kaŋ ra a na ganji iyye gaaray k'i kaa. ¹⁰ Nga ka koy alhabaroo too borey do kaŋ bay ka cindi Isa bande. I cindi binemarayyan nda hēeni ra. ¹¹ I maa kaŋ Isa ga huna nda kaŋ woyoo dii a, i mana naanay.

Isa bangay taalibi hinka se

(*Luka 24.13-35*)

§ 15:34 15.34 Šennoo woo man'ti kala Aram šenni, Zabur 22.2. * 15:38 15.38 Ridowoo no kaŋ ga nongu henanantaa nda nongu henanantey ihenanantaa fay.

¹² Woo banda ga, Isa bangay nda taka tana boro hinka se taalibey ra kanyan goo ma koy hawsaa ra. ¹³ I koy, i na alhabaroo too taalibey jerey se. Amma taalibey mo mana naanay ey.

Isa bangay nga taalibi woy cindi faa (11) se

(Matiyu 28.16-20; Luka 24.36-49; Yehiya 20.19-23; Teegoyey 1.6-8)

¹⁴ Woo kul banda ga, Isa bangay taalibi woy cindi faa (11) se, waatoo kan i goo ma naa. A citi i ga ngi naanay janaa nda ngi bonşendaa se, zama i mana naanay borey kan dii nga kan nga tun.

¹⁵ A nee i se: «Wa koy adunna kul bande ka Alhabar Boryaa waazu borey kul se.

¹⁶ Boro kan ga naanay, a ga batizandi, a ga hallasi. Amma boro kan si naanay ga zukandi.

¹⁷ Tammaasa kayfantey ne kan borey kan ga naanay g'i tee: ay maano ga i ga ganjeý gaaray, i ga šenni taagayan šelan. ¹⁸ I ga gondiyan dii [ngi kabey ra], nda i na haya han kan ga boro wii, albasi kul si duu ey. I ga ngi kabey fur wircikoyniyan ga, i ga duu baani.»

Isa yee beenaa ra

(Luka 24.50-53; Teegoyey 1.9-11)

¹⁹ Kan ir Koyoo Isa šelan i se ka ben, a zandi ka koy beenaa ra, a goro Irkoy kabe hennaa here. ²⁰ Taalibey koy nongoo kul ra ka Alhabar Boryaa waazu. Ir Koyoo g'i faaba, a ga ngi šennoo noo gaabi nda tammaasa kayfantey kan i g'i tee.]

Linžiloo kaj Luka n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Luka man'ti Abyahuudu. Nga goyoo man'ti kala lotokortaray. A ga naanay ka bay kaj Isa man'ti kala Irkoy Iz'aroo.

Luka ga cebe kaj Isa ga baa borey kul bila fay-fayyan. A ga baa ba yawey, nda nga iberey, nda zankey, nda wircikoyney, nda woyey kaj kurjey buu.

Linžiloo kaj Luka n'a hantum ga šelan boroyaj se kaj si hanse ka haya bay Izirayel kaniroo ra. Nga alhuzunoo man'ti kala nga ma hayey fahamandi i se kaj se i si faham. Boro kaj na Linžiloo woo caw ka boori, bora ga dii kaj Isa ti adujna Koyoo nda nga Hallasikaa.

Isa Almasihu buu, jirbi hinza banda ga, a tun, a koy beena ra. A bayrandi nga taalibey se kaj i ma hayaa kaj ti allaahidoo kaj nga n'a zaa i se batu kaj ti Hundi Henanantaa kaayanoo. Woo ti haya kaj ga diyandi Luka citaabu hinkantoo kaj a n'a hantum ra kaj ti Diyawey teogoyey citaaboo.

Luka hantum Tewofil se

¹ Boro booboyaj goro ka hayey kaj tabati ir moyey cire fillawey hantum, ² takaa kaj nda seedewey kaj za sintinoo ga, i maa, i dii, de i n'i ka too ir do. Ngi no ma huga nda Irkoy meešenoo haryanoo. ³ Agay mo, ay dii kaj a ga boori ya ceeci ka fuuni ka hayey kul bay kaj tee za sintinoo ga. Y'i fesufesu k'i hantum affoo-foo cere bande ma ne, ir aru beeroo Tewofil, ⁴ hala ma cawyanoo kaj n'duu a alfaydaa bay.

Almalayka na Yehiya kaj ti batizekaa hayyanoo bayrandi

⁵ Zamanoo kaj ra Herod ti Žude gandaa kokoyoo, boro foo goo no kaj ti sargari juwalkaw, maapoo ti Zakarya. A sii kala bora kaj se i ga nee Abiya sargari juwalkay ra. Wandoo maapoo ti Elizabet, Haruna hayroo no. ⁶ Ngi boro hinkaa kul ti boro šerranteyaj Irkoy jine. I ga dira nda cimi ir Koyoo yaamarey nda nga ašariyawey bande. ⁷ Amma i sii nda ize, zama Elizabet man'ti kala woy gun, koyne mo ngi boro hinkaa kul jirey boobo.

⁸ Han foo Zakarya goo ma nga sargari juwalyan goyoo tee Irkoy jine, hanoo din, nga borey goyoo zaaroo no. ⁹ Sargari juwalkey alaadaa ra, alkurraa kaj a ga, a huru ir Koyoo hugoo ra ka dugoo diinandi. ¹⁰ Jamaa kul cindi taray, i ga Irkoy ŋaaray waatoo kaj dugoo ga diinandi. ¹¹ Dogoo din da ir Koyoo almalayka foo kaj ga kay dugu diinandidogoo caraw henna here, bangay Zakarya se. ¹² Kaj a dii a kul, a jiti, a hunbur. ¹³ Amma almalaykaa nee a se: «Masi hunbur, Zakarya, zama ni ŋaarayroo taandi. Ni wandoo Elizabet ga duu ma ne iz'aru, n'ga maapoo danj Yehiya* . ¹⁴ A ga tee ma ne haya kaj ga ni ŋaalandi ka ni binoo kaanandi, de boro boobo ga ŋaali nda nga hayyanoo. ¹⁵ A ga kaa ka tee boro beeri ir Koyoo jine. A si alaneb hari moora hanj, a si harifutu hanj. A ga too met nda Hundi Henanantaa za ŋajoo gundoo ra. ¹⁶ A ga Izirayel ize booboyaj yeeti ngi Koyoo Irkoy ga. ¹⁷ A ga tee dontokaw kaj ga dira Irkoy jine. Hundoo nda gaaboo kaj goo Ilyasu se goo a bande hala a ma baabey biney yeeti kate izey se, a ma taka tee kaj ra wey kaj ture ma miile sanda takaa kaj nda boro šerrantey ga miile. A ma jamaa kaj lilandi soolu ir Koyoo se.» ¹⁸ Zakarya nee almalaykaa se: «Taka foo nda ay ga bay kaj woo ga kaa ka tee? Zama aru žeena ti agay, ay wandoo mo jirey boobo!» ¹⁹ Almalaykaa n'a zaabi ka nee: «Agay ti Žibirila kaj ga kay Irkoy jine. Ya nka sanbandi hala ya duu ka šelan ma ne ka alhabar boryaa woo har ma ne. ²⁰ Nga ne, n'ga tee benbaw. N'si yee ka hin ka šelan kala han kaj hayey wey tee, zama mana naanay ay šenney kaj ga tee waatoo kaj a kayandi ra.»

²¹ Woo kul kaa ka gar jamaa goo ma Zakarya batu, boŋey haw nda haya kaj n'a gayandi Irkoy hugoo ra. ²² Waatoo kaj a fatta, a mana hin ka šelan i se. Borey faham kaj haya ka bangay a se Irkoy hugoo ra. Kaboo nda a ga šelan i se, a cindi a ga benbaw. ²³ Hanoo kaj nga goyoo zaarey ben, a willi nga hugoo do.

²⁴ Woo banda ga, nga wandoo Elizabet tee boro hinka. A na handu guu tee a ga tugu, a ga nee nga boŋ se: ²⁵ «Alhormo no kaj ir Koyoo n'a tee ya ne, kaj a peli ay ga k'ay haawoo benandi adamizey game.»

Almalayka na Isa hayyanoo bayrandi

* 1:13 1.13 Ebere šenni ra, Yehiya se i ga nee Yohanaj kaj almaganaa ti «Irkoy na alhormo tee».

²⁶ Handu idduwantoo ra, Irkoy na almalaykaa Žibirila sanba Galile gandaa koyra foo ra kanj se i ga nee Nazaret, ²⁷ woyssoogo foo do kanj si aru bay, kurpe wiroo maapoo ti Isufi kanj ti Dawda hugoo boro. Woyssoogaa maapoo ti Maryama. ²⁸ Almalaykaa huru a do, a nee a se: «Ay ga sallam ni ga, ni kanj duu alhormo, ir Koyoo goo ni bande.» ²⁹ Maryama hanse ka alaabiina nda ţennoo woo. A na nga boŋ hāa wala fooyan dumi foo ti woo. ³⁰ Amma almalaykaa nee a se: «Maryama, masi hunbur, alhormo no kanj n’duu a Irkoy do. ³¹ Nga ne, n’ga kaa ka tee boro hinka, n’ga iz’aru danj aduŋna ra, ma maapoo danj Isa (maanaa <ir Koyoo ti hallasiyan>). ³² A ga tee boro beeri, i ga nee a se Jerantaa Iz’aroo. Ir Koyoo Irkoy g’a noo nga kaagaa Dawda kokoy fuulaa. ³³ A ga Yakuba hugoo laama hala abada, de mo nga laamaa sii nda kaydoo.» ³⁴ Maryama nee almalaykaa se: «Taka foo nda woo ga hin ka tee, zama ay si aru bay?» ³⁵ Almalaykaa n’a zaabi ka nee: «Hundi Henanantaa ga kaa ni ga, Jerantaa gaaboo ga nga biyoo ka ni gum. Woo se ize henanantaa kanj ga hayandi ga ciyandi Irkoy Iz’aroo. ³⁶ Nga ne, ni baaba-izoo Elizabet mo tee boro hinka, a ga duu ize, ba kanj se a ţen. Nga kanj se i ga nee woy gun, a sii kala nga handu idduwantoo ra, ³⁷ zama haya kul sii no kanj ga mongu Irkoy se.» ³⁸ Maryama nee: «Ay man’ti kala ir Koyoo koŋŋaa. Yala hayaa kanj n’n’a har ay ga ma tee.» Woo banda ga, almalaykaa koy.

Maryama naaru ka koy Elizabet do

³⁹ Jirbey din da ra, Maryama tun ka koy nda cahāyan tondi hondey koyra foo ra kanj goo Žude gandaa ra. ⁴⁰ Kanj a too koyraa ra, kul a huru Zakarya hugoo ra, a na Elizabet foo. ⁴¹ Za kanj a maa Maryama fooyanoo, izoo kanj goo gundoo ra sar, de Hundi Henanantaa na Elizabet too. ⁴² Elizabet na jinde jer ka kaati ka nee: «Albarka huru ni ra ka bisa woyey kul, izoo kanj goo ni gundoo ra mo duu albarka. ⁴³ May ti agay hala nongu kanj ra ay Koyoo ŋaa ma kaa ay do? ⁴⁴ Guna, waatoo kanj ay maa ni sallamyanoo, izoo kanj goo ay gundoo ra sar nda ŋaaliiyan. ⁴⁵ N’duu gomni, ni kanj naanay, zama hayey kanj ir Koyoo n’i har ma ne ga tee.»[†]

Maryama na Irkoy saabu

⁴⁶ Woo banda ga, Maryama nee:
 «Ay hundoo g’ir Koyoo jer,
⁴⁷ ay binoo ga ŋaali ay Hallasikaa Irkoy se,
⁴⁸ zama a na moo fur nga koŋŋaa yaada ga kanj ti agay.
 Hō banda ga, zamaney kul izey ga nee kanj ay duu gomni,
⁴⁹ zama Gaabikoyoo na haya beeriyanj tee ya ne.
 Nga maapoo ga henan.
⁵⁰ Zaman ka kaa zaman,
 a ga hinna nga hunburkey se.
⁵¹ A na nga kaboo ka goy gaabanteyanj tee:
 a na boro binebeerey say,
⁵² a na borey kanj kone hinoo goo kaa fuulaa ra,
 de a na borey jer kanj na ngi boŋ yeeti ganda.
⁵³ A na heraykoyney kungandi nda haya hennayan
 ka almankoyney nanj kabe koonu.
⁵⁴ A na nga tamoo Izirayel faaba,
 a hongaa nga hinnaroo
⁵⁵ sanda takaa kanj nda a na har ir hayragey,
 Ibrahima nda nga hayroo se hala abada.»
⁵⁶ Woo banda ga, Maryama cindi Elizabet do haya kanj ga too handu hinza, a duu ka yee nga do.

Yehiya kanj ti batizekaa hayyanoo

⁵⁷ Waatoo kanj ra Elizabet ga hima ka duu nga boŋ too, a duu iz’aru. ⁵⁸ Nga taalammeey nda nga borey maa kanj ir Koyoo hanse ka hinna a ga, i ŋaali a bande. ⁵⁹ Jirbi yaahantoo hane i koy zankaa danjbangu. I na maapoo danj Zakarya kanj ti baaboo maapoo. ⁶⁰ Amma ŋaŋoo zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Maapoo si ciyandi nda kala Yehiya.» ⁶¹ I nee a se: «Boro kul sii ni borey ra kanj ga maapoo woo goo.» ⁶² I ţelanj baaboo se nda kabe k’a hāa wala maa foo no a ga baa a ma huru zankaa ga. ⁶³ Zakarya nee i ma kate walha, a hantum a ga ka nee: «Maapoo ti Yehiya.» Borey kul boŋey haw. ⁶⁴ Dogoo din da miŋoo feera, deenoo hun denjiyanoo ga, de a ţelanj ka albarka tee Irkoy se. ⁶⁵ Ngi taalammeey

[†] **1:45** 1.45 «zama hayey kanj ir Koyoo n’i har ma ne ga tee», Grek ţenni ra, almaganaa faa ti «hayey ga tee kanj ir Koyoo n’i har ma ne». [‡] **1:60** 1.60 Sorro 13to.

kul hunbur; de mo Žude gandaa tondi hondey kul ra hayey kul harandi kanj teendi. ⁶⁶ Borey kul kanj maa hayey n'i dii ngi biney ra, de i ga nee: «Macin no zankaa woo ga ti a?» Ir Koyoo goo a bande.

Zakarya na Irkoy saabu

⁶⁷ Zakarya, zankaa baaba too met nda Hundi Henanantaa, de a na hayey har kanj ga kaa ka tee, a nee:

⁶⁸ «Albarka ma bara ir Koyoo se kanj ti Izirayel Koyoo, zama a na nga jamaa hawgay, a n'a sawal.

⁶⁹ A na hallasikaw gaabante fattandi ir se nga tamoo Dawda hugoo ra,

⁷⁰ sanda takaa kanj a n'a har za alwaatey kul ra nda annabi henanantey miphey,

⁷¹ kanj ir hallasiroo g'ir kaa ir iberey nda borey kul kanj ga konna ir, kabey ra.

⁷² Takaa woo nda a hinne ir hayragey ga, de a mana dirjra nga amaana henanantaa,

⁷³ zama a nka žee ir kaagaa Ibrahima se kanj nga ga doonandi ir se,

⁷⁴ ir ma nga gana bila hunburay, waati kanj nga n'ir kaa ir iberey kabey ra.

⁷⁵ Ir ma dira nga jine ir hunaroo kul ra henanyan nda šerretaray ra.

⁷⁶ Ni, zanka kaccaa, i ga nee ma ne annabi kanj hun Jerantaa do, zama n'ga kaa ir Koyoo jine ka nga fondaa hanse,

⁷⁷ hala ma nga jamaa bayrandi kanj zunubey yaafaa ra hallasiyan goo.

⁷⁸ Zama Irkoy hanse ka hinna ir ga, woo se a ga gaay fattandi ir se kanj ga hima nda waynaa

kanj ga fatta beenaa ra,

⁷⁹ ka borey kanj goo kubaa ra nda wey kanj goo buuyan fondaa ra noo gaay, k'ir cee diraa gongu alaafiyaa fondaa ga.»

⁸⁰ Zanka kaccaa ga beeri, de nga lakkaloo ga tonton. A cindi saajoo ra hala hanoo kanj ra a kaa ka nga boj bayrandi Izirayel se.

2

Isa hayyanoo

(Matiyu 1.18-25)

¹ Zamanoo din ra, kokoy beeroo kanj se i ga nee Ogist na yaamar noo ka nee kanj nga laamaa gandawey kul borey ma kabandi, i m'i hantum. ² Kabuyanoo woo dumoo, cee jinaa ti woo a ma teendi. Alwaatoo din Kirijus ti gofornier Siiri gandaa ra. ³ Kabuyanoo sabbu se, borey kul, affoo kul koy nga boj hantum nga koyraa ra. ⁴ Isufi mo žigi ka hun Nazaret kanj goo Galile gandaa ra ka koy Betelehem kanj goo Žude gandaa ra kanj ti Dawda koyraa. Hayaa kanj se, a man'ti kala Dawda hugoo boro, nga haamaa no. ⁵ A koy nga boj hantum, nga nda nga wande wiroo Maryama kanj ga tee alhaamidu. ⁶ I goo Betelehem kanj Maryama hayyanoo too. ⁷ A duu iz'aru, nga gunde jinaa. A na zanka taanaa didiji zaara ra, de a n'a kanandi almaney ŋaa jinay foo ra*, zama i mana duu doo yawzunbu hugoo ra.

Almalayka bangay kurkawayaj se

⁸ Koyraa din saajoo ra, kurkawayaj goo no kanj ga ngi almaney hawgay cijin here. ⁹ I goo no din kanj ir Koyoo almalayka foo bangay i se, de ir Koyoo annuuraa n'i wanga, kurkey hanse ka hunbur. ¹⁰ Almalaykaa nee i se: «War masi hunbur, zama alhabar borya no ay kate war se kanj ga tee jaali beeri gandaa borey kul se. ¹¹ Hō Dawda koyraa ra, Hallasikaw hayandi war se kanj ti ir Koyoo Almasihu. ¹² Tammaasaa ne kanj nda war ga kaa k'a bay: war ga zanka taana foo gar kanj didijandi zaara ra, de a ga kani almaney ŋaa jinay foo ra.» ¹³ Almalaykaa goo ma šelan kurkey se kanj dogoo din da almalayka jama kaa ka hun beenaa ra ka tonton a ga. I ga Irkoy saabu ka nee:

* 2:7 2.7 Almaney ŋaa jinaa sii kala hugu beeroo gundoo ra, zama alman fooyaj si kani kala no din da ra.

14 «Daržaa ma bara Irkoy se beenaa se beene, de aduŋna ra alaafiyaa ma bara borey kanj a ga bag'ey ga.»

15 Waatoo kanj almalaykey hun i do ka yee beenaa ra, kurkey nee cere se: «Ir ma koy hala Betelehem ka dii hayaa kanj tee, woo kanj ir Koyoo n'a bayrandi ir se.» 16 I koy nda cahāyan, i na Maryama nda Isufi gar nda zanka taanaa kanj ga kani almaney ŋaa jinaa ra. 17 Waatoo kanj i dii a, i na hayaa filla kanj harandi ŋgi se zanka kaccaa woo ga. 18 Borey kul kanj maa hayey kanj kurkey n'i har, boŋey haw. 19 Maryama na ŋenney kul dii ŋga binoo ra, de a ga miile i ga. 20 Woo banda ga, kurkey willi, i ga Irkoy beerandi i g'a saabu nda hayaa kul kanj ŋgi maar'a ŋgi dii a, sanda takaa kanj nda a harandi ŋgi se.

Isa talfandi Irkoy ga Irkoy hugu beeroo ra

21 Waatoo kanj ra jirbi yaahantoo too kanj ra zankaa ga hima ka hurubangu, i na maapoo danj Isa. Maapoo no kanj almalaykaa n'a noo za naŋoo mana tee boro hinka. 22 Kanj ŋgi henanandiyanoo jirbey timme ka ben kanj hantumandi Musa ašariyaa ra†, i henan, i na Isa ka žigi ka koy Žerizalem k'a a noo ir Koyoo se, 23 sanda takaa kanj nda a hantumandi ir Koyoo ašariyaa ra ka nee: «Gunde jinaa kul kanj tee iz'aru ga jisandi ir Koyoo maapoo ga.»‡ 24 I kaa mo ka «gubaguba hinka wala tuuzun-ize hinka» sarga sanda takaa kanj nda a hantumandi ir Koyoo ašariyaa ra.§

Simewoŋ ūelanj Isa ga

25 Woo gar kanj aru foo goo Žerizalem kanj maapoo ti Simewoŋ. Boro ūerrante no kanj ga hunbur Irkoy. A ga Izirayel bineyaynandiroo batu, de mo Hundi Henanantaa goo a ga. 26 Hundi Henanantaa nka bayrandi a se kanj a si buu a mana dii Almasihu ir Koyoo dontokaa. 27 Irkoy Hundoo na Simewoŋ gongu ka koy Irkoy hugu beeroo ra. Waatoo kanj Isa hayragey kate zankaa kanj ti Isa ka ašariyaa alaadaa tee a se, 28 a n'a dii ŋga gandoo ra ka albarka tee Irkoy se ka nee:

29 «Sohō ay Koyoo, n'ga ni tamoo naŋ, a ma koy ŋga kanidogoo ra nda alaafiyaa sanda takaa kanj nda n'n'a har, 30 zama ay moŋey dii hallasiroo kanj hun ni do 31 kanj n'n'a soolu gandawey kul jine. 32 Ŋga ti annuuraa kanj ga bangay gandawey se, ka ni jamaa Izirayel noo daržaa.»

33 Isa ŋaa nda baaboo boŋhaway nda hayey kanj harandi a ga. 34 Woo banda ga, Simewoŋ gaara i se, a nee Maryama, Isa ŋaa se: «Ŋga ne, zankaa woo goo ne boro boobo kanjyanoo nda affooyan tunyanoo se Izirayel ra. A ga tee tammaasa kanj ga kakawandi. 35 Ni hunday, ni hundoo ga maray sanda boro kanj takuba n'a hay, takaa woo ra bine boobo miilewey ga fatawandi.»

Anna ūelanj Isa ga

36 Annabi woy foo goo no kanj maapoo ti Anna, Penuwel kanj goo Ašer alkabiilaa ra, ize woyoo no. A hanse ka ūen, jiiri iyye no a n'a tee hiijay ra ŋga kurŋoo bande za ŋga zankataraa ra. 37 Kurŋoo faati, a cindi takaa din da. Ŋga jiiri woyyaaha cindi taaci (84), a si hun Irkoy hugu beeroo ra, de a ga Irkoy gana cijin nda zaari nda meehawyan nda Irkoy ŋaarayyan. 38 Ŋga mo kaa waatoo din da, a ga albarka tee Irkoy se, de a ga zankaa ūennoo har borey kul se kanj ga Žerizalem sawalyanoo batu.

39 Waatoo kanj Isufi nda Maryama na hayey tee kanj ir Koyoo ašariyaa n'i yaamar i m'i tee, i willi Galile ka koy ŋgi koyraa ra kanj ti Nazaret. 40 Woo gar, zankaa gaaboo ga tonton, a goo nda lakkal beeri, de Irkoy alhormaa goo a ga.

Isa na alfagey boŋey haw Irkoy hugu beeroo ra

41 Isa hayragey ga koy jiiri kul Žerizalem ka Borcintaraa jingaroo tee. 42 Waatoo kanj a duu jiiri woy cindi hinka (12), i žigi ka koy sanda takaa kanj nda jingaroo alaadaa n'a har. 43 Waatoo kanj i na ŋgi jirbey tee ka ben, i yee. Isa ga zanka kanj a cindi Žerizalem bila nda ŋga hayragey ma bay. 44 I mma hongu kanj a goo ŋgi cerey bande naarumaa ra, i na zaari foo tee i ga dira. Kanj lakkaley zunbu, i n'a ceeci ŋgi borey nda ŋgi mooka-baykey ra. 45 Amma i mana duu a, woo se i yee Žerizalem k'a ceeci. 46 Jirbi hinza banda ga, i duu a Irkoy hugu beeroo ra, a ga goro alfagey gamey ra, a ga hanajer i se, a g'i hāa. 47 Borey kul kanj maa a se boŋey haw nda ŋga lakkaloo nda ga zaabey. 48 Kanj ŋga hayragey dii a, boŋey haw. Naŋoo nee a se: «Ay izoo, macin ti takaa woo kanj n'n'a tee ir se? Guna, agay nda ni baaba, ir na ni ceeci nda hunburay.» 49 Amma a nee i se:

† 2:22 2.22 Sargarey 12.3, 6. ‡ 2:23 2.23 Fattaroo 13.2, 12. § 2:24 2.24 Sargarey 12.6-8.

«Macin se war g'ay ceeci? War nka si bay kaŋ ay ga hima ka huga nda ay Baaba Irkoy misawey?»⁵⁰ I mana faham hayaa kaŋ a n'a har i se.⁵¹ A doo i bande ka koy Nazaret, a cindi i cire. Naŋoo na hayey kul kaŋ tee dii nga binoo ra.⁵² Isa lakkaloo nda nga gaahamoo ga tonton. Irkoy do nda adamizey do a duu alhormo ka tonton.

3

Yehiya kaŋ ti batizekaa waazoo

(Matiyu 3.1-12; Marku 1.1-8; Yehiya 1.19-28)

¹ Kokoy beeroo kaŋ se i ga nee Tiber, laamaa jiiri woy cindi guwantoo (15to) ra, waatoo kaŋ Pons Pilat ga tee gofornar Žude, Herod ga Galile laama, nga armaa Filip ga Iture nda Trakoniti laboo laama. Lisaniyas ga Abilen laama.² Woo gar kaŋ Hannu nda Kayif ti sargari juwalkey jineborey. Waatoo din saajoo ra Irkoy na šenni har Yehiya se kaŋ ti Zakarya iz'aroo.³ Woo banda ga, a koy nongey kul kaŋ goo isaa here ra kaŋ se i ga nee Žurden, a ga borey waazu i ma tuubi ka batize ngi zunubey yaafaa se.⁴ A ga tee sanda takaa kaŋ nda a hantumandi annabi Ezayi citaaboo ra:

«Jinde foo ga kaati saajoo ra ka nee:

«Wa ir Koyoo fonda soolu,

wa nga lolawey šerrandi.

⁵ Goorey kul ga daabandi.

Tondi hondoy nda tondey kul ga yee ganda.

Fondo golbantey ga šerre.

Fondo laaley ga kani.

⁶ Hundikoyi kul ga dii hallasiroo kaŋ hun Irkoy do.»*

⁷ Borey kaa a do nda jama hala a ma ngi batize, a nee i se: «Gondi izey, may ka war waanandi war ma zuru Irkoy futayyanoo kaŋ ga kaa se?»⁸ Wa teegoyyaŋ tee kaŋ ga cebe kaŋ war tuubi. War masi cindi de ka nee war boŋ se: «Ibrahim ti ir baaba», zama ay ga war bayrandi kaŋ ba tondey wey, Irkoy ga hin ka hundi dan i ra k'i tee Ibrahim se izeyan.⁹ Aywa, daašoo soolu ka tuuroo dunbu hala linjoo ga. Tuuri kul kaŋ si ize henna tee ga dunbandi ka warrandi nuune ra.»¹⁰ Jamaa n'a haa ka nee: «Adiši macin no ir m'a tee?»¹¹ A n'i zaabi ka nee: «Boro kaŋ goo nda darbay hinka, m'i zamna nga nda boro kaŋ sii nda a game. Boro kaŋ goo nda ŋayaan mo ma takaa din da tee.»¹² Alkaasidiikawayan mo kaa a do hala a ma ngi batize. I nee a se: «Alfagaa, macin no ir m'a tee?»¹³ A n'i zaabi ka nee: «War masi haya dii kaŋ bisa woo kaŋ ga hima.»¹⁴ Soojey mo n'a haa ka nee: «De ir, macin no ir m'a tee?» A nee i se: «War masi koma, war masi taari ka waani taa, wa kay nda war banaa.»

¹⁵ Borey tammahaa goo, de i kul ga nee ngi biney ra wala man'ti Yehiya da ti Almasihu.¹⁶ A n'i zaabi ka nee i kul se: «Agay, hari nda ay ga war batize. Amma boro foo ga kaa kaŋ hinoo bisa ay wanoo, de mo ay si hima nda ka nga taamey karfey feeri. Nga, a ga war batize Hundi Henanantaa ra nda nuune.¹⁷ Nga fendoo goo kaboo ra ka nga taasu kar ganganoo haabu ka nga alkamaa fanji suuroo ra, amma toosaa, a g'a ton nuune ra kaŋ si buu.»

¹⁸ Yehiya na borey yaamar nda ibooboyan koyne, de a na Alhabar Boryaa toonandi i se.¹⁹ Amma a citi kokoy kaccaa ga kaŋ se i ga nee Herod kaŋ hiija nga boŋ armaa gundoo wandoo kaŋ ti Herodiyad, nda ifutu booboyan kaŋ a n'i tee.²⁰ Herod yee ka tonton nga goy futawey ga ka Yehiya dan kasaa ra.

Isa batizeyanoo

(Matiyu 3.13-17; Marku 1.9-11)

²¹ Waatoo kaŋ borey kul koy i ma ngi batize, waatoo din da no Isa batizandi. Kaŋ a ga Irkoy ŋaaray, beenaa feeri,²² de Hundi Henanantaa tee sanda tuuzun alhaali ka zunbu a boŋ. Jinde foo hun beenaa ra ka nee: «Ni ti agay Iz'aroo, ay baakaa, ni ti ay paaloo.»

Isa kaagey

(Matiyu 1.1-17)

²³ Isa sii nda kala haya kaŋ ga too jiiri waranza (30) waatoo kaŋ a ga nga goyoo sintin. Borey mma hongu kaŋ Isufi izoo no. Isufi mana hun kala Eli ga.²⁴ Eli mana hun kala Matat ga. Matat hun Lewi ga. Lewi hun Melši ga. Melši hun Žanay ga. Žanay hun Isufi ga.²⁵ Isufi hun Matatiyas ga. Matatiyas hun Amos ga. Amos hun Nahum ga. Nahum hun Hesili ga. Hesili hun Nagay ga.²⁶ Nagay hun Maatu ga. Maatu hun Matatiyas ga. Matatiyas hun Semen ga. Semen hun Žozeš ga. Žozeš hun Žoda ga.²⁷ Žoda hun

* 3:6 3.6 Ezayi 40.3-5.

Yohanar ga. Yohanar hun Resa ga. Resa hun Zorobabel ga. Zorobabel hun Šaltiyel ga. Šaltiyel hun Neri ga. ²⁸ Neri hun Melši ga. Melši hun Adi ga. Adi hun Kosam ga. Kosam hun Elmadam ga. Elmadam hun Er ga. ²⁹ Er hun Isa ga. Isa hun Eliyezer ga. Eliyezer hun Žorim ga. Žorim hun Matat ga. Matat hun Lewi ga. ³⁰ Lewi hun Simewoŋ ga. Simewoŋ hun Žuda ga. Žuda hun Isufi ga. Isufi hun Žonam ga. Žonam hun Eliyakim ga. ³¹ Eliyakim hun Meleya ga. Meleya hun Mena ga. Mena hun Matata ga. Matata hun Natar ga. Natar hun Dawda ga. ³² Dawda hun Yišay ga. Yišay hun Obed ga. Obed hun Bowazu ga. Bowazu hun Salmuni ga. Salmuni hun Nahišoŋ ga. ³³ Nahišoŋ hun Aminadab ga. Aminadab hun Adimin ga. Adimin hun Arni ga. Arni hun Hesroŋ ga. Hesroŋ hun Peres ga. Peres hun Žuda ga. ³⁴ Žuda hun Yakuba ga. Yakuba hun Isiyaka ga. Isiyaka hun Ibirahima ga. Ibirahima hun Tera ga. Tera hun Nahor ga. ³⁵ Nahor hun Serug ga. Serug hun Rehu ga. Rehu hun Peleg ga. Peleg hun Eber ga. Eber hun Šela ga. ³⁶ Šela hun [Kenar ga. Kenar hun] Arfazad ga. Arfazad hun Sem ga. Sem hun Nuhu ga. Nuhu hun Lemek ga. ³⁷ Lemek hun Metusala ga. Metusala hun Henok ga. Henok hun Yered ga. Yered hun Malalel ga. Malalel hun Kenar ga. ³⁸ Kenar hun Enoš ga. Enoš hun Seti ga. Seti hun Adama ga. Adama hun Irkoy ga.

4

Ibilisi na Isa sii

(Matiyu 4.1–11; Marku 1.12–13)

¹ Isa hun Žurdeŋ isaa do, de Hundi Henanantaa n'a too, a n'a gongu ka koy saajoo ra. ² A na jirbi woytaaci (40) tee no din, de Ibilisi n'a sii. Isa na jirbey din kul tee a si baffoo ŋaa. Waatoo kanj jirbey wey ben, a heray.

³ Ibilisi nee a se: «Nda Irkoy Iz'aroo ti ni, nee tondoo woo se a ma bere ka tee takula.»

⁴ Isa n'a zaabi ka nee: «A hantumandi Citaaboo ra kanj man'ti ŋaayan hinne nda adamize ga huna.»*

⁵ Woo banda ga, Ibilisi n'a ka koy beene, de a n'a cebe aduŋŋa laamawey kul cere bande cee foo. ⁶ A nee a se: «Ay ga ni noo laamawey wey hinoo nda ngi daržaa kul, za agay ka duu ey, de mo ay g'i noo boro kanj ay baa se. ⁷ Nda ni sujudu ay jine, i kul ga tee ni wane.» ⁸ Isa n'a zaabi ka nee: «A hantumandi: «Masi sujudu kala ni Koyoo Irkoy se, de nga hinne no m'a gana.»†»

⁹ Ibilisi n'a ka koy Žerizalem, a n'a kayandi Irkoy hugu beeroo boŋoo boŋ beene, a nee a se: «Nda Irkoy Iz'aroo ti ni, ni boŋ warra ganda, ¹⁰ zama a hantumandi kanj nga ga nga almalaykey yaamar i ma ni hawgay.

¹¹ Koyne mo:

«I ga kabe gaaru ma ne
hala ni cewoo masi cabu tondi ga.»‡»

¹² Isa n'a zaabi ka nee: «A harandi mo: «Masi ni Koyoo Irkoy sii.»§»

¹³ Waatoo kanj Ibilisi na Isa sii nda taka kul ka ben, a mooru Isa ga hala waati foo koyne.

Isa na nga diyawtaraa sintin Galile

(Matiyu 4.12–17; Marku 1.14–15)

¹⁴ Isa too met nda Hundi Henanantaa gaaboo, a willi Galile. Maŋŋoo huru gandaa din kul ra. ¹⁵ A ga cawandi ngey margahugey ra, de borey kul g'a sifa.

Nazaret borey wanji Isa ga

(Matiyu 13.53–58; Marku 6.1–6)

¹⁶ A koy Nazaret kanj ti koyraa kanj ra a biirandi. A huru margahugoo ra hunanzam zaaroo hane sanda takaa kanj a doona k'a tee, a tun ka caw, ¹⁷ de i n'a noo annabi Ezayi citaaboo. A n'a feeri, de a duu nongoo kanj ra a hantumandi ka nee:

¹⁸ «Ir Koyoo Hundoo goo ay ga.

A n'ay suuba k'ay yon hala ya kate Alhabar Boryaa misikiiney se.

A n'ay sanba hala ya kasa-izey feeriyanoo har i se,

ya danawey moyey hay,

ya laazaabantey feeri,

¹⁹ de ya jiiroo har kanj ra ir Koyoo ga nga alhormaa tee.»*

* 4:4 4.4 Alhukumoo 8.3. † 4:8 4.8 Alhukumoo 6.13. ‡ 4:11 4.11 Zabur 91.11–12. § 4:12 4.12 Alhukumoo

6.16. * 4:19 4.19 Ezayi 61.1–2.

²⁰ Nga banda ga, a na Citaaboo kunkuni k'a noo margahugoo tamoo se, de a koy goro ka cawandi. Borey kul kanj goo no din na ngi moyey bakam Isa ga. ²¹ A sintin ka šelanj ka nee i se: «Citaaboo šennoo kanj war ne ka maar'a, a tabati hō.» ²² Borey kul ga seedetaray henna har a ga, de boņey ga haw nda šenni alhormantey kanj ga hun mijoo ra, de i ga nee: «War kay, man'ti Isufi izoo no wala?» ²³ A nee i se: «Ay ga bay war ga yaasaa har ya ne kanj ga nee: «Lotokoroo, ni boņ safar. Hayey tee ni koyraa ra kanj ir maa n'n'i tee Kaparnahum.» ²⁴ A nee koyne: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se, annabi kul si yaddandi nga koyraa ra. ²⁵ Ay g'a har war se nda cimi kanj woy booboyan kanj kurņey buu goo Izirayel Ilyasu waati kanj ncirji mana kara jiiri hinza nda handu iddu hala nongu kanj ra heray beeri tee gandaa kul ra. ²⁶ Ilyasu mana sanbandi ba ngi affoo do, amma woy folloku do a sanbandi kanj kurņoo buu kanj goo koyraa kanj se i ga nee Serepta, Sidonj laamaa ra. ²⁷ Koyne mo jiraykoyini booboyan goo Izirayel annabi Alyasu waati, amma ngi affoo kul mana duu baani ka henan kala Naaman, Siiri bora a hinne.» ²⁸ Borey kul kanj goo margahugoo ra, too nda futay kanj i maa šenney wey. ²⁹ I tun, i na Isa gaaray ka koy koyraa dumaa ga, tondi hondoo boņoo boņ kanj ga koyraa cinandi hala ngi m'a cetaw ganda. ³⁰ Amma Isa bisa gamey ra ka koy.

Isa na ganji gaaray k'a kaa aru ra
(Marku 1.21-28)

³¹ Isa doo ka koy Kaparnahum koyraa ra kanj goo Galile ka cawandi hunanzam zaaroo hane. ³² Nga cawandiyanoo tee nga hanjajerkey se boņhaway, zama nga šennoo goo nda hini k'i juwal. ³³ Woo gar kanj margahugoo ra aru foo goo no kanj ra ganji hundi laala goo. A na jinde jer ka kaati ka nee: ³⁴ «He! Macin k'ir nda ni marga, Isa Nazaret bora a? Ni nka kaa k'ir halaci wala? Ay ga bay boro kanj ti ni: ni man'ti kala Irkoy Boro Henanantaa!» ³⁵ Isa zahā ganjoo ga ka nee: «A dii ni ra, hun aroo ra!» Ganjoo na aroo warra borey gamey ra, de a hun a ra bila nda a ma haya futu tee a se. ³⁶ Kanj woo tee, borey kul alaabiina, de i cindi i ga nee cere se: «Taka foo nda a ga hin ka šennoo woo har? Aroo woo ga ganjey yaamar nda hini nda gaabi, de i ga fatta.» ³⁷ Takaa woo nda Isa maapoo huru ngi laamaa nongey kul ra.

Isa na wircikoyini dumi boobo noo baani
(Matiyu 8.14-17; Marku 1.29-34)

³⁸ Isa hun margahugoo ra ka koy Simonj hugoo do. Gaaham konni futa foo duu Simonj wandoo paa. I n'a wiri Isa ga, a ma faaba a ga. ³⁹ A gunguma woyoo ga, a zahā gaaham konnoo ga, de a ben a ga. Dogoo din da woyoo kay nga boņ ga ka borey alhaadimay. ⁴⁰ Waynaa kanyanoo ga, borey kul kanj goo nda wircikoyiniyanj kate ey Isa do, wirci dumi-dumiyanj. I kul, a na nga kabey fur i ga affoo-foo, a n'i noo baani. ⁴¹ Ngii boro boobo ganjiyanj fatta i ra kanj ga kaati ka nee: «Ni ti Irkoy Iz'aroo.» Isa ga zahā i ga, i masi šelanj, zama i ga bay kanj nga ti Almasihu.

Isa waazu margahugey ra
(Marku 1.35-39)

⁴² Suba subbaahoo ra, za moo boo, nga no a fatta ka koy nongu soyante ra. Alžamaa cindi i g'a ceeci. Waatoo kanj i dii a, i gaaba a ga a masi koy. ⁴³ Amma Isa nee i se: «Kala ya Irkoy Laamaa šennoo kanj ti Alhabar Boryaa har koyrawey jeremy mo ra, zama nga se ay sanbandi.» ⁴⁴ A cindi a ga waazu Žude margahugey ra.

5

Isa taalibi jina-jinawey
(Matiyu 4.18-22; Marku 1.16-20)

¹ Isa goo Genezaret haroo mijoo ga, alžama g'a kuubi k'a bere hala i mma cere šiita, ngi ma duu ka maa Irkoy meešennoo. ² A dii harihii hinka kanj goo guraa ga, koyey nka zunbu ka ngi filijey pumay. ³ Isa huru harihii faa ra kanj koyoo maapoo ti Simonj, a nee a se a ma hiyoo hibi kayna guraa ga. A goro a ra, de a sintin ka jamaa cawandi.

⁴ Waatoo kanj a šelanj ka ben, a nee Simonj se: «Hiyoo ka koy guusoo ra, de war ma war filijey doori ka hoo.» ⁵ Simonj n'a zaabi ka nee: «Alfagaa, ir na cijinoo kul tee ir ga goy, ir mana duu baffoo. Amma ni meešennoo ga, ay g'ay filijey warra.» ⁶ Kanj i n'i warra i duu hamiiisa boobo hala nongu kanj ra filijey nka kottu. ⁷ I ciya nda kabe ngi hangasiney se kanj goo hii faa ra, i ma kaa ka ngi faaba. I kaa, de i na hii hinkaa too nda hamiiisa hala nongu kanj ra i mma baa ka miti. ⁸ Kanj Simonj Piyer dii woo, a sujudu Isa se ka nee: «Ay Koyoo, mooru agay, ay man'ti kala adamize zunubante.» ⁹ Simonj hunbur, nga nda nga borey kul kanj goo a bande, hooyanoo woo kanj i n'a tee maaganda se. ¹⁰ Nga hangasiney mo hunbur kanj ti Žak nda Yehiya kanyan ti Zebede iz'aruyan.

Isa nee Simon se: «Masi hunbur, hō banda ga, boro no n'ga hoo.»¹¹ Woo banda ga, i na harihiyey fandandi guraa ga, i na hayey kul nanj ka hanga a bande.

Isa na jiraykoyni noo baani
(Matiyu 8.1–4; Marku 1.40–45)

¹² Isa cindi koyra foo ra, de aru foo ne kanj kul ti jiray. Kanj a dii Isa, kul a kanj ka sujudu jino ra k'a njaaray ka nee a se: «Ay Koyoo, nda n'baa, n'ga hin k'ay noo baani hala ya duu ka henan.»¹³ Isa na nga kaboo šerre k'a taaru ka nee a se: «Ay yadda, henan!» Dogoo din da jiraa ben a ga.¹⁴ Woo banda ga, a n'a yaamar kanj a mas'a har boro kul se. Amma a nee a se: «Koy ni boŋ cebe sargari juwalkaa se jina, ma sargaroo kaa sanda takaa kanj nda Musa na yaamar, hala ni duubaaniyanoo ma tee i se seedetaray.»

¹⁵ Isa maapoo mma koy, de a ga fatta. Jama boobo marga a boŋ ka hanjajer a se, de mo hala ngi ma duu baani ngi wircey ra.¹⁶ Amma nga, a yee jere ga, saajoo ra ka Irkoy njaaray.

Isa na bongu noo baani
(Matiyu 9.1–8; Marku 2.1–12)

¹⁷ Han foo Isa goo ma cawandi, Fariziyenyanj nda ašariyaa baykawyanj kanj hun Galile koyra kanbey kul nda Žude waney ra nda Žerizalem, i ga goro Isa hanjajerkey ra. Ir Koyoo hinoo nda Isa ga wircikoyney noo baani.¹⁸ Aruyan ne ka kate bong'aru foo kanj goo balankar ra. I ga ceeci k'a hurandi k'a jisi Isa jine.¹⁹ Kanj i mana duu taka kanj nda ngi g'a hurandi alžamaa booboyanoo se, i žigi sooraa boŋ, i n'a fun, i na bongoo nda nga balankaroo zumandi nda sooraa Isa jine, alžama game.²⁰ Waatoo kanj Isa dii borey wey naanaa, a nee bongoo se: «Aroo, ni zunubey yaafandi ma ne.»²¹ Citaaboo baykey nda Fariziyeney sintin ka šelanj ngi biney ra ka nee: «May ti boraawoo kanj ga yadda ka Irkoy wow? May no ma hin ka zunubey yaafa nda man'ti Irkoy hinne?»²² Amma Isa ga hayaa bay kanj i goo m'a miile, a zaabi ka nee i se: «Macin no war goo m'a miile war biney ra?»²³ Affoo no ma faala, ka nee: «Ni zunubey yaafandi wala ka nee: «Tun ka dira?»²⁴ Sohō kala war ma bay kanj Boraawoo kanj tee Adamize goo nda hini aduŋŋa ra ka boro zunubey yaafa.» Woo banda ga, a nee bongoo se: «Ay nee ma ne, ma tun, ma ni balankaroo zaa, ma koy ni hugoo do.»²⁵ Dogoo din da borey kul jine, a tun, a na balankaroo zaa kanj ra a cindi ka kani, a koy nga hugoo do, a ga Irkoy beerandi.²⁶ A tee borey kul se boŋhawey, de i cindi ka Irkoy beerandi, i hunbur, de i nee: «Hū, hayaa kanj ir dii a hō, nga cine mana bay ka tee!»

Isa ciya Lewi se a ma hanga nga bande
(Matiyu 9.9–13; Marku 2.13–17)

²⁷ Woo banda ga, Isa fatta, de a dii alkaasidiikaw foo kanj maapoo ti Lewi* ga goro alkaasidiikey goydogoo ra. A nee a se: «Hanga agay.»²⁸ Lewi tun, a na hayey kul nanj, a hanga a bande.²⁹ Lewi na hoyandi beeri tee nga hugoo do. Alkaasidiikaw booboyan nda boro fooyan goo i bande ŋaadogoo ra.³⁰ No din ra Fariziyeney nda ngi Citaaboo baykey cindi i ga ŋuununuunu ka nee nga taalibey se: «Cin se war ga ŋaa war ga hanj alkaasidiikey nda zunubu teekey bande?»³¹ Isa n'i zaabi ka nee: «Man'ti borey kanj ga saabu no ma too lotokor ga, wircikoyney no ma too a ga.»³² Ya na kaa ka boro šerrantey cee, zunubantey no ay g'i cee hala i ma tuubi.»

Ižeena nda itaaga si koy cere bande
(Matiyu 9.14–17; Marku 2.18–22)

³³ Boroyan kaa Isa do ka nee a se: «Yehiya taalibey nda Fariziyeney waney cee boobo i ga meehaw, de i ga Irkoy njaaray. Amma ni waney hunday ga ŋaa i ga hanj.»³⁴ A nee i se: «Taka foo nda war ga nanj aruhiji taaga nda nga cerey goo hiijaa hugoo ra, de cerey ga meehaw?»³⁵ Hanyan ga kaa kanj aruhijoo ga zandi, haney din i ga meehaw.»

³⁶ Isa na filla yaasayante foo har i se ka nee: «Boro kul si dunbu darbay taaga ra ka koy ižeena baka. Nda a teendi mo, itaagaa dunbaa si koy ižeena ga.»³⁷ Koyne mo boro kul si alaneb hari moora taaga danj hunbar žeenayanj ra. Nda a teendi mo, alaneb hari taagaa ga boosu ka hunbarey bagu. Alaneb haroo mun, hunbarey mursu.³⁸ Adiši alaneb hari taaga si huru kala hunbar taagayanj ra.³⁹ De mo boro kul kanj na alaneb hari žeenaa hanj si baa itaagaa, zama a mma nee: «Ižeena no ma kan.»»

6

Hayaa kanj Isa n'a har hunanzam zaaroo ga
(Matiyu 12.1–8; Marku 2.23–28)

* 5:27 5.27 Lewi da se i ga nee Matiyo, Matiyo 9.9ra.

¹ Hunanzam zaari foo hane, Isa bisa taasu faarey game. Nga taalibey ga jeeniyar kaa, i g'i zirkiiti kabey ra, de i g'i ŋaa. ² Fariziyen fooyar nee: «Macin se war ga haya tee kanj si teendi hunanzam zaari hane?» ³ Isa n'i zaabi ka nee: «War mana bay ka hayaa caw kanj Dawda nda nga hangasiney n'a tee han foo kanj i heray? ⁴ Takaa kanj nda a huru Irkoy hugoo ra ka takulawey zaa kanj jisandi Irkoy jine, a ŋaa, a na nga hangasiney noo. A gar kanj boro kul si hima k'i ŋaa nda man'ti sargari juwalkey hinne.» ⁵ Isa nee i se koynne: «Boraa kanj tee Adamize no ma hayaa har kanj ga hima ka teendi hunanzam zaari hane.»

Isa na aru kanj kaboo buu noo baani
(Matiyu 12.9-14; Marku 3.1-6)

⁶ Hunanzam zaari foo hane koynne, Isa huru margahugoo ra ka borey cawandi. Aru foo goo no din kanj kabe henna ka buu. ⁷ Citaaboo baykey nda Fariziyeney ga hanse ka Isa koroši ka dii wala a ga boro noo baani hunanzam zaari hane, zama i mma baa ŋgi ma duu a ga addalil k'a wurru. ⁸ Amma Isa ga ŋgi anniyawey bay. A nee aroo kanj kaboo buu se: «Tun ni bonj ga, ma kay borey game.» A tun, a kay nga bonj ga. ⁹ Isa nee borey se: «Ay ga war hāa, ka ihenna tee wala ka ifutu tee hunanzam zaaroo hane? Ka hundi hallasi wala k'a nanj a ma halaci? Affoo no ma bisa?» ¹⁰ A na moo fur i kul ga jina, de a nee aroo se: «Ni kaboo šerre.» A n'a tee, de kaboo duu baani, a boori. ¹¹ I too nda futay, de i koy cere guna ka dii haya kanj ŋgi g'a tee Isa se.

Isa na diyaw woy cindi hinka (12) suuba
(Matiyu 10.1-4; Marku 3.13-19)

¹² Zaarey din da ra, Isa fatta ka koy tondi hondu foo bonj ka Irkoy ŋaaray. A na cijinoo kul tee a ga Irkoy ŋaaray. ¹³ Kanj subbaahoo too, a na nga taalibey cee, de a na iwoy cindi hinka (12) suuba i ra kanj a na maaney daŋ diyaw: ¹⁴ Simon kanj Isa n'a maagaaru Piyer, nda nga armaa Andere, nda Žak, nda Yehiya, nda Filip, nda Zetelemi, ¹⁵ nda Matiyyu, nda Toma, nda Žak Alfe iz'aroo, nda Simon kanj i g'a cee nda Zelot boraa, ¹⁶ nda Žud kanj ti Žak iz'aroo, nda Žudas Iskariyot kanj ti boraa kanj ga kaa ka tee zambantaa.

Isa na alžamaa cawandi, a na wircikoyney noo baani
(Matiyu 4.23-25; 12.15-16; Marku 3.7-11)

¹⁷ Isa zunbu i bande ka koy kay farru foo ra kanj ra nga taalibi jama goo, nda boro dumi booboyar kanj hun Žude kul ra, nda Žerizalem, nda koyrayan kanj goo teekoo mijnoo ga kanj ti Tir nda Sidon. ¹⁸ I nka kaa a do ka haŋajer nda ka duu ŋgi wircey se baani. Borey kanj ganjiyar g'i zaa ka kay duu baani. ¹⁹ Borey kul ga ceeci ŋgi m'a taaru, zama hini foo ga fatta a ra kanj ga borey kul noo baani.

Gomni nda bone
(Matiyu 5.1-12)

²⁰ Isa na nga bonoo jer ka nga taalibey guna, de a nee i se:
«War kanj ti borey kanj ga talka duu gomni,
zama war wane Irkoy Laamaa.

²¹ War kanj ti borey kanj ga heray sohō da duu gomni,
zama war ga kaa ka kungu.
War kanj ti borey kanj ga hēe sohō da duu gomni,
zama war ga kaa ka haaru.

²² War ga duu gomni, waati kanj borey ga war konnay, ka war yankar, ka war wow, ka war maaney hasara Boraa kanj tee Adamize maaganda se. ²³ Wa naali han kanj woo tee, war ma sar nda binekaanay, zama war ga duu sufuray beeri beenaa ra. Zama takaa woo da no ŋgi baabey n'a tee annabey se.

²⁴ Amma war bone, almankoyney,
zama war duu war bagaa bineyaynandiroo.

²⁵ War bone, war kanj kungu,
zama war ga kaa ka heray.
War bone, war kanj goo ma haaru sohō da,
zama war biney ga kaa ka maray, de war ga hēe.

²⁶ War bone, waati kanj borey kul ga ihenna har war ga. Zama takaa woo da no ŋgi baabey n'a tee taari annabey se.»

Wa baa war iberey
(Matiyu 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Amma war kanj goo ma haŋajer ya ne, ay ga nee war se: Wa baa war iberey, wa haya henna tee wey kanj ga konna war se. ²⁸ Wa gaara borey se kanj ga war danga, wa

Irkoy njaaray wey kanj ga war laazaaba se. ²⁹ Nda boro na ni sanj ni garboo ga, ma affaa mo šerre a se. Boro kanj na ni burmusoo taa, mas'a ganji a ma ikaccaa mo zaa. ³⁰ Boro kul kanj na ni njaaray m'a noo, boro kanj na ni hayaa zaa, masi nee a m'a yeeti.

³¹ Takaa kanj war ga baa borey m'a tee war se, war mo m'a tee i se.

³² Nda war si baa kala war baakey, macin ti sufuraa kanj war ga duu a? Ba zunubantey ga baa borey kanj ga bag'ey. ³³ Nda war si gomni tee kala borey se kanj g'a tee war se, macin ti sufuraa kanj war ga duu a? Ba zunubantey ga woo tee. ³⁴ Koyne mo nda war si garaw kala borey kanj war ga hongu i ga war bana, macin ti albarka kanj war ga duu a? Zunubantey hunday ga garaw zunubantey se hala i ma hinna follokaa yeeti ngi ga. ³⁵ Amma war, wa baa war iberey, wa haya henna tee i se. Wa garaw borey se bila nda war ma hongu kanj a ga yee war ga. Woo ra war ga duu sufuray beeri, de war ga tee Jerantaa izey, zama nga ti anneemantaa gommimuney nda boro laaley se. ³⁶ Wa hinna sanda taka kanj nda war Baaba Irkoy ga hinna.»

War masi war ciney ciiti

(Matiyu 7.1-5)

³⁷ «War masi boro ciiti, nga ra war si ciitandi. War masi alhukum zurandi boro ga, nga ra alhukum si zurandi war ga. Wa yaafa borey se, nga ra war ga yaafandi. ³⁸ Wa noo, nga ra i ga war noo. I ga neešari henna tee k'a danj war ziibaa ra, k'a naagu, k'a sisiji hala a ma mun. Zama takaa kanj nda war ga neeša, nga nda i ga neeši war se.»

³⁹ Isa yee ka filla yaasayante foo har i se. A nee: «Danaw ga danaw gongu wala? Nda woo tee, ngi boro hinkaa kul si kanj guusu ra wala? ⁴⁰ Taalibi si bisa nga alfagaa, amma taalibi kul kanj caw ka boori ga tee sanda nga alfagaa.

⁴¹ Cin se n'ga dii subu-izoo kanj goo ni armaa moṅoo ra, amma n'si maate bundoo kanj goo ni boṅ moṅoo ra? ⁴² Taka foo nda n'ga hin ka nee ni armaa se: «Ag'armaa, nanj ya subu-izoo kaa kanj goo ni moṅoo ra», ka gar kanj bundoo kanj goo ni moṅoo ra, n'si dii a? Almunafikoo, bundoo kaa ni moṅoo ra jina, waatoo din n'ga dii boryo ka subu-izoo kanj goo ni armaa moṅoo ra kaa.»

Tuuri, izoo nda a ga bayrandi

(Matiyu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ «Tuuri henna sii no kanj ga ize futu hay, takaa din da, tuuri futu sii no kanj ga ize henna hay. ⁴⁴ Tuuri kul, izoo nda boro g'a bay. Jeejay si hegayandi karjinaa ga. Alanebize si duwandi ngorfuna ga. ⁴⁵ Boro boryoo, nga bine boryaa ra a ga haya henna kaa. Boro futu, nga bine futaa ra a ga haya futu kaa. Haya kanj na bine too, nga no mee g'a filla.»

Hugu cinayan dumi hinkaa

(Matiyu 7.24-27)

⁴⁶ «Macin se war ga nee ya ne: «Ir Koyoo, ir Koyoo», amma war si hayey tee kanj ay n'i har? ⁴⁷ Boro kul kanj kaa ay do ka maa ay šenney, de a n'i ka goy, ay ga bora har war se kanj nda a ga hima. ⁴⁸ A si hima nda kala boro kanj ga hugu cin. A fanša, a hanse ka fanša ka asaasoo tee tondi boṅ. Waatoo kanj hari beeroo dandi, isa haroo na hugoo kar, amma a mana hin ka ba a jijirandi, za a nka cina ka boori. ⁴⁹ Amma boro kanj ga maa ay šenney, amma a s'i ka goy, ga hima nda boro kanj na hugu cin laboo boṅ bila asaasu. Waatoo kanj isa haroo na hugoo kar, dogoo din da a kanj. Hugoo halaci, halaci beeri.»

7

Isa na jalakoyni tamoo noo baani

(Matiyu 8.5-13)

¹ Waatoo kanj Isa na fillawey wey kul deede jamaa se ka ben, a koy koyraa ra kanj maṅoo ti Kaparnahum. ² No din ra jalakoyni foo goo no kanj nga tamoo wirci hala a baa ka buu. A ga hanse ka baa nga tamoo. ³ Waatoo kanj a maa Isa maṅoo, a na Alyahaudey boro beeriyaṅ sanba a do k'a njaaray a ma kaa ka nga tamoo hallasi. ⁴ I too Isa do, de i hanse k'a njaaray ka nee a se: «Aroo woo ga hima nda ma woo tee a se, ⁵ zama a ga baa ir gandaa borey, nga no k'ir margahugoo cin.»

⁶ Isa hanga ey ka koy. A ga baa ka too hugoo do kanj jalakoynoo na nga cereyaṅ sanba ka nee a se: «Ay Koyoo, masi ni boṅ farandi. Ay si hima nda ma huru ay hugoo ra. ⁷ Woo ti hayaa kanj se ya na agay azzatoo himandi a ma koy ni do. Amma kalima foo har, de ay tamoo ga duu baani. ⁸ Zama agay hunday goo nda jineboroyaṅ kanj hinoo cire ay goo. Agay mo goo nda soojeyaṅ kanj goo ay hinoo cire. Nda ay nee woo se: «Koy», a ga koy, nda ay nee affoo se: «Kaa», a ga kaa. Nda ay nee ay tamoo se: «Woo tee», a g'a tee.» ⁹ Kanj Isa maa šenney wey, soojaa kan a se. A bere jamaa here kanj hanga a bande,

a nee: «Ay ga war bayrandi, ba Izirayel ra, ya na dii naanay kanj ga too woo.»¹⁰ Waatoo kanj dontokey willi hugey, i gar kanj tamoo duu baani.

Isa na woy foo iz'aroo hunandi

¹¹ Alwaati kayna banda ga, Isa koy koyraa ra kanj se i ga nee Nayin. Nga taalibey hanga a bande nda jama boobo. ¹² Waatoo kanj a man koyraa mijoo, nga ne, a dii boroyan kanj goo ma koy bukaw sutura. Bukaa man'ti kala woy foo kanj kurjoo buu, iz'aru follokaa, alžama kayante kanj ti koyra-izey goo woyoo bande. ¹³ Kanj ir Koyoo dii woyoo, kul a hanse ka hinna a se, a nee woyoo se: «Masi hēe.» ¹⁴ A man, a na balankaroo taaru. Borey kanj ga bukaa zaa kay. Isa nee: «Arusoogaa, ay na ni yaamar ma tun!» ¹⁵ Bukaa tun ka goro, a šelanj. Isa n'a yeeti nanjoo ga.

¹⁶ Borey kul hunbur, i ga Irkoy beerandi ka nee: «Annabi beeri fatta ir ra, Irkoy peli nga jamaa ga.» ¹⁷ Woo kanj Isa n'a tee, šennoo huru Žude nda nga gandaa kul ra.

Yehiya kanj ti batizekaa dontokey

(Matiyu 11.2-19)

¹⁸ Yehiya taalibey na hayey kul filla a se kanj teendi. A ciya ihinka se i ra ¹⁹ k'i sanba ir Koyoo do, i ma nee a se: «Ni ti boraa kanj ga hima ka kaa wala man'ti ni no, ir ma affoo batu?» ²⁰ Waatoo kanj arey too a do, i nee a se: «Yehiya kanj ti batizekaa k'ir sanba ni do, ir ma ni hāa wala ni ti boraa kanj ga hima ka kaa wala man'ti ni no, ir ma affoo batu?» ²¹ I nka too kate kanj Isa na wircikoyini boobo noo baani, dorikoyniyanj duu baani. A na ganjiyanj gaaray k'i kaa boroyan ra, de a na danaw boobo moŋey feeri. ²² A tuuru dontokey se ka nee: «Wa koy hayey filla Yehiya se kanj war dii ey, war maar'ey kanj ti: danawey dii, bongey dira, jiraykoyney duu baani, lutey maa, bukawey tun, misikiiney maa Alhabar Boryaa. ²³ Boraa ga duu gomni kanj si naanay nanj ay sabbu se.»

Isa šelanj Yehiya kanj ti batizekaa ga

(Matiyu 11.7-19)

²⁴ Waatoo kanj Yehiya dontokey koy, Isa šelanj jamaa se Yehiya ga ka nee: «Macin no war koy a guna saajoo ra? Kakaaru kanj hewoo g'a zinji-zinji wala? ²⁵ Adiši macin no war koy a guna? Boro kanj ga bankaaray hennayanj goo wala? Nga ne, borey kanj ga darbay hennayanj goo kanj ga huna daame ra sii kala kokoyey hugey ra. ²⁶ Adiši macin no war koy a guna? Annabi wala? Ay ga war bayrandi kanj a bisa annabi. ²⁷ Nga ga a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Nga ne, ay g'ay dontokaa sanba ni jine

hala a ma ni fondaa hanse kanj goo ni jine.»*

²⁸ Ay ga war bayrandi kanj woy-hay ize sii no kanj ga bisa Yehiya. Amma Irkoy Laamaa borey kul ikaccaa ga bisa a. ²⁹ Jamaa kul nda ba alkaasidikey na hanjajer a se, i yadda kanj Irkoy ga šerre, i koy Yehiya ma ngi batize nda nga batizeyanoo. ³⁰ Amma Fariziyeney nda ašariyaa baykey mana yadda hayaa ga kanj Irkoy baa nga m'a tee i se. I wanji ka koy a ma ngi batize.

³¹ Adiši may nda ay ga zamanoo woo borey sawandi, may nda i ga hima? ³² I si hima nda kala zankayanj kanj ga goro farru ra, de i ga kaati cere ga ka nee: «Ir na laati kar war se, war mana gan. Ir na binehēenay dooniyaj tee, war mana hēe.» ³³ Yehiya kanj ti batizekaa kaa, a si takula ŋaa, a si alaneb hari moora hanj, war nee: «Ganj bara a ra.» ³⁴ Boraa kanj tee Adamize kaa, a ga ŋaa a ga hanj, war nee: «Ŋaabagante nda harifutu hanj kaw no, alkaasidikey nda zunubu teekey ceroo no.» ³⁵ Amma Irkoy lakkaloo, borey kul kanj yadda a ga no ma cebe kanj a ga šerre.»

Woykuuroo kanj yaafandi

³⁶ Fariziyeney affoo n'a wiri Isa ga, a ma kaa ka ŋaa nga do. A huru Fariziyeney hūgoo ra ka goro ŋaadogoo ra. ³⁷ Nga ne, woy zunubante foo kanj goo koyraa ra, maa kanj Isa koy hoy Fariziyeney do. A na tondi kaaray kulba kanj ra turaari goo zaa ka koy. ³⁸ A goo Isa dumaa ga, cewey jere, a ga hēe, a ga nga mundawey ka Isa cewey tayandi, a g'i tuusu nda nga boŋoo hinbirey. A ga cewey summu a g'i yon nda turaaroo.

³⁹ Kanj Fariziyeney kanj n'a hoyandi dii woo, a nee nga binoo ra: «Nda a gar aroo woo annabi no, a ga bay boro kanj ti woo, a ga bay woy dumi kanj ti woo kanj goo ma man nga. Kala a ma bay kanj woykuuru no.» ⁴⁰ Isa zaabi ka nee a se: «Simonj, ay ga baa ya haya foo har ma ne.» Simonj nee: «Alfagaa, šelanj.» ⁴¹ Isa nee: «Garawmaykaw foo goo nda garawkoyni hinka. A ga may ijinaa ga nzorfu kaaray tamma boŋ zangu guu (500), affaa a ga may a ga nzorfu kaaray tamma boŋ woyguu (50). ⁴² A gar kanj affoo kul sii nda haya kanj nda a g'a bana. A na ihinkaa kul yaafa. Sohō affoo no ma hanse ka bag'a

* 7:27 7.27 Malaki 3.1.

ihinkaa ra?»⁴³ Simonj zaabi ka nee: «Ay ga hongu bora kañ se a na iboobaa yaafa.» Isa nee a se: «Ni ciiti nda fondaa.»

⁴⁴ Isa bere woyoo here, de a nee Simonj se: «N'ga dii woyoo woo wala? Kañ ay huru ni hugoo ra, man'ay noo hari y'ay cewey jumay. Amma nga, mundawey nda a n'ay cewey tayandi, de a n'i tuusu nda nga hinbirey. ⁴⁵ Man'ay summu. Amma nga, za a huru kate, a mana fay nda a g'ay cewey summu. ⁴⁶ Man'ay boŋoo yon nda jii. Amma nga, a n'ay cewey yon nda turaari. ⁴⁷ Woo se ay ga ni fahamandi kañ baji beeroo kañ a n'a cebe ga bayrandi kañ nga zunubu boobey yaafandi. Amma boro kañ ikaccu ka yaafandi a se, bora din baji kaccu no a g'a cebe.»

⁴⁸ Woo banda ga, Isa nee woyoo se: «Ni zunubey yaafandi.» ⁴⁹ Hoyandikey sintin ka nee ngi biney ra: «May ti bora woo kañ ga zunubu yaafa?» ⁵⁰ Amma Isa nee woyoo se: «Ni naanaa na ni hallasi, koy nda alaafiya.»

8

Woyey kañ hanga Isa bande

¹ Alwaati foo banda ga, Isa naaru ka koy koyrawey nda koyra kanbey ra ka Irkoy LaamaaAlhabar Boryaa waazu. Taalibi woy cindi hinkaa (12), ² nda woy fooyan kañ ra a bay ka ganjiyanj gaaray k'i kaa, nda affooyan kañ cindi ka wirci kañ a n'i noo baani, goo a bande. Woyey man'ti kala: Maryama kañ se i ga nee Magdala bora kañ ra ganji iyee hun, ³ nda Tahiya, Šuza kañ ti Herod goykaw beeri foo wandoo, nda Suzan, nda iboobo fooyan kañ g'i alhaadimay nda ngi almaanoo.

Sayakaa filla yaasayantaa

(Matiyu 13.1-9; Marku 4.1-9)

⁴ Alžama beeri foo marga kañyanj hun koyrawey ra ka kaa Isa do. A šelanj i se nda filla yaasayantaa woo ka nee: ⁵ «Han foo sayakaw foo koy nga dumiyoo say. Kañ a goo ma saya, dumiyoo jere foo kañ fondaa bande. Borey n'a taama-taama, cirawey n'a gon. ⁶ Jere foo kañ tondidoo ra. A zay, amma a kogu, zama a sii nongu ra kañ ga tay. ⁷ Jere foo kañ dumari karjikoyniyanj gamey ra. Ngi nda karjey zay cere bande. Karjey n'i hewguba. ⁸ Jere foo kañ labu henna ra. A zay, affoo kul na ize zangu (100) hay.» Fillaa woo banda ga, Isa na jinde jer ka nee: «Boro kañ goo nda hañja ka maa, ma hañjajer!»

Adaliloo kañ se Isa ga filla yaasayantey danj nga šenney ra

(Matiyu 13.10-17; Marku 4.10-12)

⁹ Nga taalibey n'a hãa nda filla yaasayantaa woo maanaa. ¹⁰ A nee: «War, war duu Irkoy Laamaa haya tugantey fahamaa. Amma borey jerey, filla yaasayanteyan nda i ga šelanj i se. Nga ra

<i ga guna, amma i si dii,

i ga maa, i si faham.>*

Sayakaa filla yaasayantaa maanaa

(Matiyu 13.18-23; Marku 4.13-20)

¹¹ «Filla yaasayantaa woo almagonaa ne: dumiyoo man'ti kala Irkoy meešennoo. ¹² Wey kañ kañ fondaa bande man'ti kala borey kañ ga hañjajer. Amma Ibilisi kaa ka Šennoo kaa biney ra, hala i masi naanay ka hallasi. ¹³ Wey kañ kañ tondidogoo boñ man'ti kala borey kañ, nda i maa Šennoo, i g'a dii nda paali, amma a mana zay biney ra ka linji tee, i si gay naanaa ra. Nda alwaati šenda kaa i ga, i ga nañ. ¹⁴ Dumari karjikoyney kañ ra dumiyoo jere foo kañ man'ti kala borey kañ maa, amma i nañ alhuzuney, nda aduñña almaanoo, nda bine-ibaayey m'a hewguba. I si ize tee kañ ga nin. ¹⁵ Labu henna kañ ra jerey sayandi man'ti kala borey kañ, nda i maa Šennoo, i g'a dii nda bine henna kaaray. I ga ize tee haya kul kañ ga no.»

Fitillaa filla yaasayantaa

(Marku 4.21-25)

¹⁶ «Boro kul si fitilla diinandi ka jinay gum a boñ wala k'a danj daari cire. A s'a danj kala fitilla gorodogoo ga hala borey kañ ga huru ma dii gaayoo. ¹⁷ Haya tugante sii no kañ si kaa ka fataw, haya sii no kañ ga tee sirri ra kañ si kaa ka fatawandi. ¹⁸ Wa takaa bay kañ nda war ga hañjajer, zama boro kañ goo nda a, i g'a noo koyne. Boro kañ sii nda a, ba woo kañ a ga hongu nga goo nda a, ga taandi.»

Isa armye nda nga paa

(Matiyu 12.46-50; Marku 3.31-35)

* 8:10 8.10 Ezayi 6.9.

¹⁹ Isa armyeŋ nda nga naa kaa, amma i mana hin ka too a do alžamaa booboyanoo se.
²⁰ Boroyan nee a se: «Ni naa nda ni armyeŋ goo ma kay taray, i ga baa ngi ma dii ni.»
²¹ Isa na borey zaabi ka nee: «Ay naa nda ag'armey man'ti kala borey kanj ga harajer
 Irkoy meešenoo se, de i g'a ka goy.»

Isa na hewoo kayandi

(Matiyu 8.23–27; Marku 4.35–41)

²² Han foo Isa nda nga taalibey huru harihii foo ra. A nee i se: «Ir ma deŋ ka koy haroo boŋ faa ga.» I koy. ²³ Kanj taalibey goo ma hun, Isa jirbi. Hew beeri foo zunbu haroo boŋ. Hiyoo too nda hari hala a mma baa ka mun. ²⁴ I man a k'a tunandi ka nee a se: «Alfagaa, Alfagaa, ir ga halaci!» A tun, a zahā hewoo nda bondawey ga, i kay, de nongoo tee sōy. ²⁵ Woo banda ga, Isa nee i se: «Man war naanaa?» I hunbur, boŋey haw, de i ga cere hāa ka nee: «May ti boraa woo kanj ga ba hewoo nda haroo yaamar, de i ga hayaa tee kanj a n'a har?»

Isa na ganjiyan gaaray k'i kaa aru ra

(Matiyu 8.28–34; Marku 5.1–20)

²⁶ Isa nda nga taalibey too Geraza koyraa borey laamaa ra kanj goo Galile tenje.
²⁷ Waatoo kanj Isa zunbu guraa ga, koyraa aru foo n'a kubay kanj ra ganjiyan goo. Za gayyan a si yee ka bankaaray danj. A si goro hugu ra, saarawey ra a ga goro. ²⁸ Kanj a dii Isa, a na jinde jer ka kaati ka sujudu jinoo ra ka nee: «Macin ka agay nda ni marga, Isa Irkoy Jerantaa Iz'aroo? Ay g'a njaaray ni ga, mas'ay zarabi.» ²⁹ Isa nka ganjoo yaamar kanj a ma hun aroo ra. Cee booboyan ganjoo g'a dii. Borey g'a haw nda guuru karfuyan, i ga gaalayan danj cewey ra, amma a g'i dunbu. Ganjoo g'a ka koy saajey ra. ³⁰ Isa n'a hāa ka nee: «Macin ti ni maapoo?» A nee: «Ay maapoo ti Alžama.» A na woo har, zama ganji booboyan ka huru a ra. ³¹ Ganjey na Isa suurandi a masi ngi sanba guusu futaa ra.

³² A gar kanj nbirŋa booboyan goo ma kur tondi hondoo boŋ. De ganjey na Isa suurandi a ma nan ngi ma huru nbirŋawey wey ra. A n'a tee i se. ³³ Ganjey hun aroo ra ka huru nbirŋawey ra. Nbirŋawey hun tondi hondoo jesoo ga beene[†] ka haroo gaarandi, i yoole.

³⁴ Wey kanj g'i kur dii hayaa kanj tee, i zuru. I koy alhabaroo filla koyraa nda saajoo borey se. ³⁵ Borey koy dii hayaa kanj tee. I too nongoo kanj ra Isa goo. I na aroo gar kanj ra ganjey hun, a ga goro Isa cewey cire. Darbay goo jindoo ra, lakkaloo ga timme daku. Borey kanj dii a hunbur. ³⁶ Borey kanj dii hayaa kanj Isa n'a tee, no ma filla borey kanj kokor ka kaa se, takaa kanj nda Isa na aroo hallasi ganjey ra. ³⁷ Woo banda ga, Geraza koyraa nda nga laamaa borey kul n'a wiri Isa ga, a ma mooru ngi, zama i hanse ka hunbur. Isa huru harihiyoo ra ka willi.

³⁸ Aroo kanj ra ganjey hun n'a njaaray a ga, a ma nan nga ma cindi nga bande. Amma Isa mana yadda, a nee a se: ³⁹ «Willi ni hugoo do, ma hayaa kul filla i se kanj Irkoy n'a tee ma ne.» A koy, de a na hayaa filla koyraa kul ra kanj Isa n'a tee nga se.

Žayrus ize woyoo nda woyoo kanj tuku Isa bankaaraa ga

(Matiyu 9.18–26; Marku 5.21–43)

⁴⁰ Waatoo kanj Isa willi, alžamaa kul kanj goo m'a batu n'a kubay. ⁴¹ Nga ne, aru foo kaa a do kanj maapoo ti Žayrus, margahugoo boŋkoynoo no. A sujudu Isa cewey cire, a n'a njaaray a ma kaa nga hugoo do. ⁴² Hayaa kanj se, ize woy folloku bara a se kanj goo nda haya kanj ga too jiiri woy cindi hinka (12), a ga baa ka buu. Kanj Isa ga koy a do, alžama g'a šiita.

⁴³ Woo gar kanj woy foo goo jamaa ra kanj nga jiiri woy cindi hinka (12) a ga kuri mandi. [Alman kul kanj goo a se, a n'a noo lotokorey se,] amma affoo kul mongu k'a noo baani. ⁴⁴ A man Isa nda banda here ka tuku nga bankaaraa miŋoo ga. Dogoo din da kuri mandiroo kay. ⁴⁵ Isa nee: «May no ka tuku ay ga?» Boro foo kul ga nee kanj man'ti nga no. Piyer nee: «Alfagaa, alžamaa ga ni kuubi ka ni bere, i ga ni šiita.» ⁴⁶ Amma Isa nee: «Boro tuku ay do, zama ay maate kanj gaabi foo fatta ay ra.» ⁴⁷ Woyoo dii kanj Isa bay nga ga, a jijiri nda hunburay ka kaa ka sujudu Isa se ka hayaa har jamaa kul jine kanj se nga tuku a do, nda takaa kanj nda nga duu baani dogoo din da. ⁴⁸ Isa nee woyoo se: «Ay izoo, ni naanaa na ni hallasi. Ma koy nda baani.»

⁴⁹ A goo ma šelaŋ kanj boro hun margahugoo boŋkoynoo windoo do ka nee: «Ni ize woyoo faati. Masi alfagaa zaa ka kay koyne.» ⁵⁰ Isa maa, a zaabi ka nee a se: «Masi hunbur, naanay hinne, de a ga hallasi.»

[†] 8:33 8.33 «tondi hondoo jesoo ga beene», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «tondi hondoo boŋoo boŋ».

⁵¹ Waatoo kanj Isa too Žayrus hugoo do, a mana nanj boro kul ma huru nga bande nda man'ti Piyer, nda Yehiya, nda Žak, nda zankaa nanjoo nda baaboo. ⁵² Borey kul ga hēe, i ga yooyo bukaa boŋ. Isa nee i se: «War masi hēe, a mana buu, a mma jirbi.» ⁵³ Borey n'a kašikaši, zama i ga bay kanj a buu. ⁵⁴ Amma Isa n'a dii nda kaboo ka nga jindoo jer ka nee: «Woy-izoo, tun ni boŋ ga.» ⁵⁵ Lakkaloo yee kate a ga, dogoo din da a tun. Isa n'i yaamar i m'a noo ŋaayan. ⁵⁶ Zankaa hayragey boŋey haw, amma Isa n'i yaamar i masi hayaa kanj tee deede boro kul se.

9

Isa na nga taalibi woy cindi hinkaa (12) sanba
(Matiyu 10.5–15; Marku 6.7–13)

¹ Isa ciya taalibi woy cindi hinkaa (12) se k'i noo hini nda gaabi ganjey kul ga ka wircikoyney noo baani. ² A n'i sanba i ma Irkoy Laamaa šennoo waazu, i ma kate wircikoyney se baani. ³ A nee i se: «War masi haya kul zaa diraa se, a ma tee gobu, wala bolbol, wala ŋaayan, wala nooru. War masi darbay hinka mo zaa. ⁴ Hugu kul kanj ra war zunbu, war ma cindi no din da ra. No din ra war ma tun ka koy. ⁵ Nda borey wanji ka war zumandi, war ma hun koyraa din ra, war ma kusaa kokobu k'a kaa war cewey ga, woo ga tee seede kanj haya futa no i n'a tee.» ⁶ Taalibey šerre. I koy koyra kanboo kul ra ka Alhabar Boryaa toonandi, de nongoo kul ra i kate borey se baani.

Herod boŋhawaa
(Matiyu 14.1–12; Marku 6.14–29)

⁷ Kokoy kaccaa kanj se i ga nee Herod maa hayey kul kanj teendi, boŋoo haw, zama boro fooyan ga nee Yehiya tun bukawey ra. ⁸ Affooyan ga nee Ilyasu ka bangay. Affooyan mo ga nee annabi jina-jinawey affoo ka tun koyne. ⁹ Herod nee: «Yehiya, ay na boŋoo kaa jindoo ga. May ti bora a woo kanj ay ga maa i ga hayey wey har a ga?» A ga ceeci nga ma dii Isa.

Isa na boro zenber guu (5.000) ŋandi
(Matiyu 14.13–21; Marku 6.30–44; Yehiya 6.1–14)

¹⁰ Waatoo kanj diyawey willi kate, i na hayaa kul filla Isa se kanj ŋi n'a tee. A n'i ka koy nga bande, ka yee jere ga koyra ra kanj se i ga nee Betsayda. ¹¹ Kanj alžamaa bay, i hanga a. Isa n'i kubay henna, de a šelanj i se Irkoy Laamaa ga. De mo borey kanj ga baa gaaham baani, a kate i se baani.

¹² Kanj zaaroo ga sintin ka ben, taalibi woy cindi hinkaa (12) man a ka nee a se: «Alžamaa nanj hala i ma koy koyra kanbey kanj ga man ne ga nda hawsaa borey do ka duu kanidoo nda ŋaayan, zama nongoo kanj ra ir ne, haya kul sii a ra.» ¹³ Amma Isa nee i se: «War hunday m'i noo ŋaayan!» I nee: «Ir sii nda haya kanj bisa takula guu nda hamiiisa hinka, nda man'ti ir nka koy ŋaayan day jamaa woo kul se.» ¹⁴ Woo gar kanj arey ga too boro zenber guu (5.000) cine. Isa nee nga taalibey se: «W'i gorandi nda soofu-soofu. Soofu foo kul ma tee boro woyguu (50) cine.» ¹⁵ I n'a tee nda takaa din, i n'i kul gorandi. ¹⁶ Woo banda ga, Isa na takula guwaa nda hamiiisa hinkaa zaa, a na nga boŋoo jer ka beenaa guna, a na albarka danj i ra. A n'i dunbu. A n'i noo taalibey se i m'i zamna alžamaa game. ¹⁷ Borey kul ŋaa hala i kungu. I koy nda kokondo woy cindi hinka (12) kanj ga too nda wey kanj cindi.

May ti Isa?
(Matiyu 16.13–20; Marku 8.27–30)

¹⁸ Han foo, kanj Isa goo ma Irkoy ŋaaray jere ga, nga taalibey goo a bande. A n'i hāa ka nee: «Alžamaa mma nee, may ti agay?» ¹⁹ I n'a zaabi ka nee: «Boro fooyan ga nee Yehiya kanj ti batizekaa ti ni, affooyan ga nee Ilyasu ti ni, affooyan mo ga nee kanj annabi jina-jinawey affoo ti ni kanj tun ka huna.» ²⁰ Woo banda ga, a nee i se: «De war, war mma nee, may ti agay?» Piyer zaabi ka nee: «Ni ti Almasihu kanj Irkoy n'a sanba.» ²¹ Isa zahā i ga kanj i mas'a har boro kul se.

Isa šelanj nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga
(Matiyu 16.21–23; Marku 8.31–33)

²² A nee i se koyne: «Kala Bora a kanj tee Adamize ma dii zarabi booboyan. Boro beerey nda sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey g'a yankar. A ga wiiyandi, de jirbi hinzantoo hane a ga tun.»

Takaa kanj ga kate boro ma hanga Isa
(Matiyu 16.24–28; Marku 8.34–9.1)

²³ Isa nee borey kul se: «Boro kanj ga baa nga ma hanga ay bande, kala a ma nga alhawaa nanj, zaari kul a ma nga kanjandibundoo zaa* jina, a ma hanga agay. ²⁴ Boro kanj ga baa nga ma nga hundoo hallasi g'a mursu, amma boro kanj ga nga hundoo mursandi ay maaganda se g'a hallasi. ²⁵ Macin no a g'a hanse boro se a ma duu adujna kul, nda a ga nga boŋ halaci wala ka nga boŋ mursandi?»

²⁶ Boro kul kanj agay nda ay meeŋney g'a haawandi borey game, Bora kanj tee Adamize ga haw a borey game waati kanj a kaa nga daržaa, nda Baaboo wanoo, nda almalayka henanantey wanoo ra. ²⁷ Ay g'a har war se nda cimi, boroyan goo ne kanj si buuyan taba i mana dii Irkoy Laamaa.»

Isa kunturoo alhaaloo barmay

(Matiyu 17.1-8; Marku 9.2-8; Piyer bataga 2to 1.17-18)

²⁸ Kanj Isa na ŋenney wey har, jirbi yaaha cine banda ga, a na Piyer, nda Yehiya, nda Žak zaa ka žigi nga bande tondi hondoo boŋ ka Irkoy ŋaaray. ²⁹ Waatoo kanj a goo ma Irkoy ŋaaray nga ndumoo alhaaloo barmay. Nga darbaa tee ikaaray far. ³⁰ Nga ne, aru hinka cindi ka ŋelanj a bande kanjanj ti Musa nda Ilyasu. ³¹ I bangay darža ra, i ga ŋelanj Isa bande nga adujna hunyanoo ga kanj ga kaa ka tee Žerizalem. ³² Woo gar kanj Piyer nda nga hangasiney jirbi guusa n'i dii. Kanj i tun i dii Isa daržaa nda aru hinka kanj ga kay a bande.

³³ Waatoo kanj borey din hun Isa do, Piyer nee a se: «Alfagaa, a ga boori ir ma cindi ne ra, adiŋi ir ma hukukum hinza cin, affoo ni se, affoo Musa se, affaa Ilyasu se.» Piyer si hayaa bay kanj nga g'a har. ³⁴ A goo ma ŋenney wey har kanj duula foo na nga biyoo k'i gum. Taalibey hunbur kanj i dii ngi goo duulaa ra. ³⁵ Jinde foo fatta duulaa ra ka nee: «Woo ti agay Iz'aroo kanj ay n'a suuba, wa hanajer a se!» ³⁶ ŋennoo woo waati, Isa hinne ka cindi. Jirbey din taalibey dangay, hayaa kanj i dii a, i mana baffoo har boro kul se a ra.

Isa na ganji gaaray k'a kaa zanka ra

(Matiyu 17.14-18; Marku 9.14-27)

³⁷ Subaa ra, kanj i zunbu tondi hondoo boŋ, alžama boobo na Isa kubay. ³⁸ Nga ne, alžamaa ra, aru foo wurru ka nee: «Alfagaa, ay g'a ŋaaray ni ga, ma neli ay iz'aroo ga, zama nga hinne bara ya ne. ³⁹ Ganji foo bara no kanj, nda a tun a se, dogoo din da a mma kaati. Ganjoo g'a jijirandi nda gaabi, a ga kufu kar. A ga gay a g'a gurzugay hala a g'a nanj. ⁴⁰ Ay n'a ŋaaray ni taalibey ga i m'a gaaray, amma i mongu.» ⁴¹ Isa zaabi ka nee: «Dumi kanj si naanay, a ga Irkoy hoo, hala waati foo no ay ga hima ka cindi war bande ka war suuri? Kate ni iz'aroo.» ⁴² A goo ma man kanj ganjoo n'a cetaw ganda k'a guzuguzu. Amma Isa zahā ganjoo ga, a na zankaa noo baani, a n'a yeeti baaboo ga. ⁴³ Borey kul na almunkar nda Irkoy jeeraa.

Isa yee ka ŋelanj nga buuyanoo ga

(Matiyu 17.22-23; Marku 9.30-32)

Waatoo kanj borey kul boŋey haw nda hayaa kanj Isa n'a tee, nga no a nee nga taalibey se: ⁴⁴ «Wa war hanjaway kayandi ka maa hayaa kanj ay g'a har. Bora kanj tee Adamize ga kanjandi adamizey kabey ra.» ⁴⁵ Amma taalibey mana faham ŋennoo woo se. ŋenni daabante no i se hala i masi duu almaganaa. I ga hunbur k'a hāa nda ŋennoo.

May ka bisa borey kul?

(Matiyu 18.1-5; Marku 9.33-41)

⁴⁶ Taalibey na cere kakaw. Kaka man'ti kala, ngi ra, may ka bisa borey kul. ⁴⁷ Isa ga hayaa bay kanj goo biney ra. A na zanka kaccu foo zaa k'a danj nga jeroo ga, ⁴⁸ de a nee i se: «Boro kul kanj yadda ka zankaa woo dii ay maaganda se, bora, agay hunday ga a yadda. Boro kul kanj yadda ay ga, bora kanj n'ay sanba ga a yadda. Bora kanj kacca nda war kul, nga ti iberoo.»

⁴⁹ Yehiya na ŋennoo zaa ka nee: «Alfagaa, ir dii aru foo kanj ga ni maapoo cee ka ganjey gaaray. Ir n'a ganji a m'a tee, zama a sii ir bande ka ni gana.» ⁵⁰ Isa nee a se: «War mas'a ganji, zama boro kanj si konna war, goo war bande.»

Samari koyra kanbe foo borey wanji Isa ma zunbu ngi do

⁵¹ Kanj waatoo man kanj ra Isa ga hima ka zandi ka hun adujna ra, a kayandi kanj haya kul kanj no kala nga ma koy Žerizalem. ⁵² A na dontokawayan sanba nga jine, kanjanj na fondaa zaa ka koy Samari borey koyra kanbe foo ra ka zunbudoo soolu a se. ⁵³ Amma

* 9:23 9.23 Boro ma nga kanjandibundoo zaa man'ti kala boro ma yadda ka nga hundoo noo sanda takaa kanj nda Isa na nga wanoo noo.

koyraa din borey mana yadda a ma zunbu no din, zama Žerizalem fondaar ra a goo. ⁵⁴ Kanj taalibi hinkaa kanj ti Žak nda Yehiya dii woo, i nee: «Ir Koyoo, n'ga baa ir ma beenaa nuunaa cee a ma kanj i boŋ k'i halaci?» ⁵⁵ Isa bere ka citi i ga. ⁵⁶ Woo banda ga, i koy cere bande koyra kanbe foo ra koyne.

Boro kanj ga baa nga ma hanga Isa
(*Matiyu 8.19–22*)

⁵⁷ Kanj i goo ma dira fondaar ra, aru foo nee Isa se: «Ay ga hanga ni bande nongu kul kanj ra n'ga koy.» ⁵⁸ Isa nee a se: «Nzungey goo nda guusu, cirawey goo nda teji, amma Boraar kanj tee Adamize sii nda nongu kanj ra a ga nga boŋoo kanandi.»

⁵⁹ Isa nee aru foo se koyne: «Hanga ay bande.» A nee: «[Ay Koyoo,] nanj ya koy ay baaba sutura jina.» ⁶⁰ Amma Isa nee a se: «Nanj bukawey ma ngi bukawey sutura, ni, koy Irkoy Laamaa fee.»

⁶¹ Affoo yee ka nee koyne: «Ay ga hanga ni, ay Koyoo, amma nanj ya koy ay hugey borey hoy baani jina.» ⁶² Isa nee a se: «Boro kul kanj na nga beeriguuroo dii nga kaboo ra, de a ga peli ka lakkal danj banda se, boraar din sii nda nafaw Irkoy Laamaa se.»

10

Isa na taalibi woyye cindi hinka (72) sanba

¹ Hayey kanj tee banda ga, ir Koyoo yee koyne ka taalibi woyye cindi hinka (72) zaa k'i sanba nga jine boro hinka-hinka koyrawey nda nongey kul kanj ra a ga hima ka kaa ka koy. ² A nee i se: «Hegaa ga beeri, amma goykey si boobo. Adiŋi wa hegaa Koyoo njaray a ma goykawyanj sanba nga hegaa ra. ³ Wa koy, nga ne, ay ga war sanba sanda feeji-izeyanj kanj ga koy ganjihansiyanj game. ⁴ War masi fortomaani, wala bolbol, wala taami zaa, de mo war masi sallam boro kul ga fondaar ra.

⁵ Hugu kul kanj ra war huru, war mma jin ka nee: «Alaafiyaa ma kaa hugoo woo ga!» ⁶ Nda alaafiyakoyni goo no din, war alaafiyaa ga kani a ga, nda man'ti woo, war alaafiyaa ga yee war ga. ⁷ Wa cindi hugoo din da ra. War ma nja i do, war ma hanj i do, zama goykaw ga hima nda nga banaa. War masi hun hugoo woo ra ka huru hugoo woo ra.

⁸ Koyra kul kanj ra war huru, de borey na war yawzunbay, war ma hayey nja kanj i ga kate ey war se. ⁹ Wircikoyney kanj goo no din, war ma kate i se baani, wa nee i se: «Irkoy Laamaa man war ga.» ¹⁰ Amma koyra kul kanj ra war huru, de i mana war yawzunbay, wa koy nga lolawey ra, war ma nee: ¹¹ «Ba war koyraa kusaa kanj denja ir yawzey, ir g'a kokobu war ga. Amma war ma haya foo bay kanj ti Irkoy Laamaa man.» ¹² Ay ga war bayrandi kanj hanoo din, Sodom gurzugaa ga kacca nda koyraa din wanoo.»

Koyrayanj kanj wanji ka tuubi
(*Matiyu 11.20–24*)

¹³ «Ni bone, Korazin! Ni bone, Betsayda! Zama nda a gar kayfey kanj teendi war game nka teendi Tir nda Sidonj ra, i gay i na saaku danj ngi ga goro boosu ra, ka cebe kanj ngi tuubi. ¹⁴ Woo se kayandoo hane, Tir nda Sidonj gurzugaa ga kacca nda war wanoo. ¹⁵ Ni Kaparnahum, n'ga hongu kanj n'ga jerandi hala ma too beenaa? Žahannam no i ga ni zumandi! ¹⁶ Boro kanj na hanjajer war se, agay se a na hanjajer. Boro kanj wanji war ga, agay ga a wanji. A gar, boro kanj wanji ay ga, boraar kanj n'ay sanba ga a wanji.»

Taalibi woyye cindi hinkaa (72) yee kateyanoo

¹⁷ Taalibi woyye cindi hinkaa (72) yee kate nda jaali, i nee: «Ir Koyoo, ba ganjey huru ir hinoo cire ni maapoo ga.» ¹⁸ Isa nee i se: «Ay dii Ibilisi, a ga kanj ka hun beenaa ra ma nee meli. ¹⁹ Nga ne, ay na war noo hini war ma dira gondoy nda dontoney nda iberoo hinoo kul ga, bila nda baffoo ma ifutu tee war se. ²⁰ War masi jaali nda kanj ganjey ga war yaamarey tee, amma wa jaali nda haya kanj se war maapey hantumandi beenaa ra.»

Isa jaali
(*Matiyu 11.25–27; 13.16–17*)

²¹ Alwaati follokaa din da ra, Isa jaali Hundi Henanantaa albarkaa ra, de a nee: «Ay ga albarka danj ma ne, Baaba, beenaa nda gandaa Koyoo, zama n'na hayey wey tugu lakkalkoyney nda borey kanj ga faham se, amma n'n'i bangandi zanka kaccey se. Cimi, ya Baaba, zama takaa woo no n'baa m'a tee.»

²² «Ay Baaba Irkoy na hayey kul danj ay kaboo ra. Boro kul si bay may ti Iz'aroo nda man'ti Baaba Irkoy. Boro kul si bay may ti Baaba Irkoy nda man'ti Iz'aroo, nda boro kanj se Iz'aroo baa nga m'a bangandi.»

²³ Woo banda ga, a bere taalibey here, nga nda ey foo, a nee: «Moŋey duu gomni kanj ga dii hayaa kanj war goo ma dii a! ²⁴ Ay ga war bayrandi kanj annabi booboyanj nda kokoyyanj baa ngi ma dii woo kanj war goo ma dii a, amma i mana dii a. I baa ngi ma maa woo kanj war goo ma maar'a, amma i mana maar'a.»

Samari boro hinnantaa filla yaasayantaa

²⁵ Ašariyaa baykaw foo ne ka tun ka Isa sii ka nee: «Alfagaa, macin no ay ga hima k'a tee hala ya hunayan abadantaa tubu?» ²⁶ Isa nee a se: «Macin ka hantumandi ašariyaa ra? Macin no n'n'a caw?» ²⁷ A zaabi ka nee: «Ma baa ni Koyoo Irkoy nda ni binoo kul, nda ni hundoo kul, nda ni gaaboo kul, nda ni lakkaloo kul.»* ²⁸ Koyne mo: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kanj nda n'ga baa ni boŋ.»[†] ²⁸ Isa nee a se: «N'tuuru nda fondaa. Woo tee, de n'ga huna.»

²⁹ Amma aroo baa nga ma nga boŋ henanandi, a nee Isa se: «De may ti ay cinaa?»

³⁰ Isa na šennoo zaa, a nee: «Woo ti aru foo kanj ga doo ka hun Žerizalem ka koy Žeriko. A kanj fondodunbukey ga, i na nga hayey kul taa a kone, i n'a kar, de i koy. I n'a nanj buuyan nda hunayan game. ³¹ Sargari juwalkaw foo kanj mana bay, kaa ka doo nda fondaa din, a dii aroo, a ceesi ka bisa a ga. ³² Takaa din da Lewi boro foo too nongu follokaa din ra, a dii aroo, a ceesi ka bisa a ga. ³³ Amma Samari boro foo kanj goo ma naaru too no din ra. Kanj a dii a kul, a hanse ka hinna a se. ³⁴ A man a do ka nga dorey safar nda jii nda alaneb hari moora, a n'i didiji nda zaara. Woo banda ga, a n'a žigandi nga boŋ kaarumaa ga. A n'a ka koy yawzunbudoo foo ra ka huga nda a. ³⁵ Subaa ra, a na nzorfu kaaray tamma boŋ hinka kaa, a n'i noo yawzumandikaa se, a nee a se: «Ma huga nda a, haya kul kanj n'n'a danj a ra ka bisa woo kanj ay n'a noo ma ne, ay g'a bana ma ne ay yee kateroo ga.»

³⁶ Woo banda ga, Isa nee a se: «Ni do, boro hinzaa woo ra, may no ka boraa kanj kanj fondodunbukey gamey ra tee nga cinaa?» ³⁷ A nee: «Boraa kanj hinna a se.» Isa nee a se: «Koy, de ma takaa din da tee.»

Isa koy Mart nda Maryama do

³⁸ Waatoo kanj Isa nda taalibey na fondaa zaa, i huru koyra-ize foo ra. Woy foo kanj maapoo ti Mart n'i zumandi nga do. ³⁹ A goo nda woyme kanj se i ga nee Maryama kanj cindi a ga goru ir Koyoo cewey cire ka hanajer nga šennoo se. ⁴⁰ A gar Mart hunday goo hugoo goy boobey gamey ra. A kaa ka nee Isa se: «Ay Koyoo, woo si ni dor kanj ay woymaa g'ay nanj agay hinne goyey game? Nee a se adiši a m'ay gaa.» ⁴¹ Ir Koyoo zaabi ka nee a se: «Mart, Mart, n'ga huzun, n'ga jijiri haya booboyan se. ⁴² Amma haya folloku ka tilasu. Maryama na baa henna zaa kanj si hun a kone.»

11

Isa na nga taalibey cawandi Irkoy ŋaarayyan

(Matiyu 6.9-13; 7.7-11)

¹ Han foo Isa goo ma Irkoy ŋaaray nongu foo ra. Waatoo kanj a benandi, nga taalibey affoo nee a se: «Ay Koyoo, ir waanandi takaa kanj nda ir ga Irkoy ŋaaray, sanda takaa kanj nda Yehiya n'a waanandi nga taalibey se.» ² A nee i se: «Nda war ga Irkoy ŋaaray, wa nee:

«Ya Baaba Irkoy!

Yala ni maapoo ma zandi sanda henanante, ni Laamaa ma kaa.

³ Ir noo zaari kul ir meehunaa.

⁴ Ir zunubey yaafa ir se,

zama ir hunday ga yaafa boro foo kul se kanj n'ir toope.

Masi nanj ir ma siyandi ka kanj zunubu ra.»

⁵ Isa yee ka nee i se: «War ra, may ti boraa kanj goo nda cere kanj do a koy cijinoo gamoo ra ka nee a se: «Ay ceroo, ay faaba nda takula hinza, ⁶ zama ay cere foo ka hun diraydoo ra ka kaa ay do, ay sii nda baffoo k'a ŋandi a se.» ⁷ Ceroo kanj goo hugoo gundoo ra ga hin k'a zaabi ka nee: «Mas'ay zaa ka kay, hugoo mijoo daaba, agay nda ay zankey kani. Ay si hin ka tun ka ni noo.» ⁸ Ay ga war bayrandi kanj ba nda a mana tun k'i noo a se nga ceretaraa se, a ga tun k'a noo haya kul kanj ga a ga too nga kula janjaa sabbu se.

⁹ Agay da mo ga nee war se: Wa Irkoy ŋaaray, a ga war noo, wa ceeci, war ga duu, wa kara-kara, a ga feera war se. ¹⁰ Zama boro kul kanj ŋaaray, i g'a noo, boro kanj ceeci

* 10:27 10.27 Alhukumoo 6.5. † 10:27 10.27 Sargarey 19.18.

ga duu, de mo i ga feera boro kanj kara-kara se. ¹¹ War ra, may ti baaboo kanj, nda izoo n'a wiri hamiisa, a g'a noo gondi hamiisaa dogoo ra? ¹² Wala mo, nda a n'a wiri guuri, a g'a noo donton? ¹³ Nda war kanj ga laala ga wan ka war izey noo haya hennayan, taka foo nda Baaba Irkoy kanj goo beenaa ra si Hundi Henanantaa noo boro kanj g'a njaray se?»

I na Isa hinoo himandi nda Ibilisi wanoo

(*Matiyu 9.32-34; 12.22-30; Marku 3.22-27*)

¹⁴ Isa na ganji foo gaaray kanj na aru foo benbandi. Waatoo kanj ganjoo hun a ra, benbaa šelan, jamaa bonjhaway. ¹⁵ Amma boro fooyan i ra nee: «Belzebil* kanj ti ganjey bonjkoynoo nda a ga ganjey gaaray. ¹⁶ Affooyan n'a sii ka wiri a ga a ma tammaasa kayfante tee kanj hun beenaa ra.»

¹⁷ Amma Isa ga ngi anniyawey bay, a nee i se: «Laama kul kanj izey dunbu, laamaa din ga halaci, hugey ga kanj cere bonj. ¹⁸ Nda Ibilisi na nga bonj zamna, taka foo nda nga laamaa ga kay, zama war nee kanj Belzebil nda ay ga ganjey gaaray? ¹⁹ Nda agay, Belzebil nda ay ga ganjey gaaray, de may nda war borey g'i gaaray? Woo se ngi no ma tee war ciitikey. ²⁰ Amma nda Irkoy hinoo nda ay ga ganjey gaaray, adiši Irkoy Laamaa kaa war ga.

²¹ Nda aru gaabikoyini kanj goo nda wongu jinayyan ga nga hugoo lakkal, haya kul si duu nga almaano. ²² Amma nda aru kaa kanj gaabi nda a kanj ga hin a, a ga wongu jinaway kul taa a kone kanj ti nga gaaboo, de a ga nga alganiimaa zamna borey se.

²³ Boro kanj sii ay bande, mma konna agay. Boro kanj si borey marga ay bande, mm'i say-say.

Ganjoo yee kateyanoo

(*Matiyu 12.43-45*)

²⁴ Waati kanj hanjoo hun boro ra, a mma koy nongey kanj goo saajoo ra ka hunanzamay wiri. Nda a mana duu a kul, a ga nee: «Ay ga yee ay hugoo kanj ra ay hun.» ²⁵ Nda a too no din, a g'a gar a haaba, a taalam. ²⁶ Woo banda ga, a ga yee ka koy ka ganji iyye zaa kanj laala nda a. I ga huru hugoo ra ka goro. Bora din cee koraa ga jaase ijinaa.»

Borey kanj duu gomni

²⁷ Isa nka šennoo woo har kanj woy foo na nga jindoo jer jamaa ra ka nee a se: «Gundoo duu gomni kanj na ni zaa, fafey duu gomni kanj na ni naanandi.» ²⁸ Amma Isa n'a zaabi ka nee: «Gomni sii kala borey se kanj ga hanjajer Irkoy meešennoo se, de i ga gaabu a ga.»

Yunusa tee tammaasa

(*Matiyu 12.38-42*)

²⁹ Waatoo kanj alžama beeri foo marga Isa bonj, a nee: «Zamanoo woo borey man'ti kala boro laalayan. Tammaasa kayfante no i ga ceeci, amma i s'i noo tammaasa kanj man'ti woo kanj Yunusa n'a tee. ³⁰ Zama takaa kanj nda Yunusa tee tammaasa Niniwe borey se, takaa din da no Bora kanj tee Adamize ga ti a zamanoo woo izey se. ³¹ Gurma here kokoy woyoo ga tun kayandoo hane, nga nda zamanoo woo borey, a ga alhukum zurandi i ga, zama a nka hun adupna kanjoo ga ka kaa ka hanjajer Sulaymaana lakkaloo se. Sohō boro ne kanj bisa Sulaymaana. ³² Niniwe borey ga tun kayandoo hane ka alhukum zurandi zamanoo woo izey ga, zama Niniwe borey nka tuubi kanj i maa Yunusa waazoo. Sohō boro ne kanj bisa Yunusa.»

Moo ti gaaham fitillaa

(*Matiyu 5.15; 6.22-23*)

³³ «Boro kul si fitilla diinandi k'a danj nongu tugante ra [wala ka kusu gum a bonj], amma a s'a danj kala fitilla gorodogoo ga hala borey kanj ga huru ma dii gaayoo. ³⁴ Ni moṗoo ti ni gaahamoo fitillaa. Nda ni moṗoo ga boori, ni gaahamoo mo kul goo gaay ra. Amma nda ni moṗoo ga laala, ni gaahamoo goo kubay ra. ³⁵ Adiši hawgay, gaayoo kanj goo ni ra masi tee kubay. ³⁶ Nda ni gaahamoo kul tee gaay, nongu si cindi a ra kanj ga tee kubay. Nga kul ga tee gaay sanda waati kanj fitilla ga ni noo gaay.»

Isa citi Fariziyeney nda Citaaboo baykey ga

(*Matiyu 23.1-36; Marku 12.38-40*)

³⁷ Waatoo kanj Isa šelanj ka ben, Fariziyen foo n'a wiri a ga a ma kaa ka koy nja ra do. A huru hugoo ra ka goro ṗaadogoo ra. ³⁸ Fariziyenṗoo bonjoo haw kanj a dii Isa mana alwala jina ka nja. ³⁹ Amma ir Koyoo nee a se: «War Fariziyeney, war ga potoo nda

* 11:15 11.15 Belzebil, Ibilisi maa foo no.

taasaa dumaa jumay, amma war kuneheroo ga too nda komari nda laalay. ⁴⁰ Lakkal janantey, man'ti tarayheroo teekaa, nga da ka kuneheroo tee wala? ⁴¹ Hayey kanj goo kunehere no war ga hima k'i sarga, nga ra hayey kul ga henan war se.

⁴² Amma war bone, Fariziyeney, zama war ga anaanawoo, nda suboo, nda dumaray kul azakkaa noo Irkoy se. Amma war dirna Irkoy šerretaraa nda nga bajoo. Wey ti hayey kanj war hima k'i tee bila nda war ma jerey yankar.

⁴³ War bone, Fariziyeney, zama war ga baa jine gorodogey margahugey ra, war ga baa borey ma war foo nda beeray farrey ra.

⁴⁴ War bone, zama war ga hima nda saarayyan kanj ga boro ga dira bila nda ma bay wala saarayyan no.»

⁴⁵ Ašariyaa baykaw foo n'a zaabi ka nee: «Alfagaa, takaa kanj nda n'goo ma šelan, ir mo, n'goo m'ir wow.»

⁴⁶ A nee: «War mo ašariyaa baykey, war bone, zama war ga jeejeyan danj adamizey ga kanj i si hin ey, ka gar kanj war si kabe-ize folloku danj i se.

⁴⁷ War bone, zama war ga annabey saarawey cin, wey kanj war baabey n'i wii. ⁴⁸ War takaa ga cebe kanj war baabey teegoyey ga kan war se. Ngi, i na annabey wii, war, war ga ngi saarawey cin k'i kayandi. ⁴⁹ Woo se Irkoy lakkaloo nee: «Ay ga annabiyan nda diyawyan sanba i ga. I ga wiya i ra, i ga boroyan gurzugay i ra», ⁵⁰ hala i ma zamanoo woo izey hãa nda annabey kul kanj kurey mun za aduŋna daaruroo ga. ⁵¹ M'a dii za Habila kuroo munyanoo hala Zakarya kuroo munyanoo ga kanj i n'a wii sargari tonadogoo nda Irkoy hugoo game.† Ay ga war bayrandi kanj i ga zamanoo woo izey hãa nda hayey wey.

⁵² War bone, ašariyaa baykey, zama war na bayraa kufal-izoo dii. War hunday mana huru, war na borey ganji mo kanj ga baa ngi ma huru.»

⁵³ Waatoo kanj Isa fatta no din, Citaaboo baykey nda Fariziyeney sintin ka marga a ga ka gaabi k'a hãa nda haya booboyan: ⁵⁴ i na kumsayyan hirri a se, wala ngi ga duu miŋoo ra šenni futu k'a wurru.

12

Dolobiroo kanj ga boro ga hima ka nga bonj hawgay

(Matiyu 10.26-27; 16.5-12; Marku 8.14-21)

¹ Alwaatoo woo ra, alžama nda alžama marga hala nongu kanj ra i mma cere taama. Isa jin ka šelan nga taalibey se ka nee: «Wa war bonj hawgay Fariziyeney dolobiroo ga kanj ti almunafikitaray.

² Haya tugante sii no kanj si kaa ka bangay, sirri sii no kanj si kaa ka bayrandi. ³ Woo se haya kul kanj war n'a har kubaa ra ga mandu gaayoo ra. Haya kanj war n'a ciinay hanja ra hugoo gundoo ra, ga feendi soorawey bonj.»

May no boro ga hima ka hunbur a?

(Matiyu 10.28-31)

⁴ «Ay g'a har war se kanj ti ay cerey: War masi hunbur borey kanj ga boro kunturoo wii, amma woo banda ga, i si hin ka haya kul tee. ⁵ Ay ga boraa cebe war se kanj war ga hima ka hunbur a. Wa hunbur boraa kanj, nda a wiya banda ga, a goo nda hini ka boro warra žahannam. Ay ga war bayrandi, nga no war ma hunbur a.

⁶ Takirya guu si neerandi kala tamma hinka wala? Woo kul, Irkoy jine, ba affoo si dirpandi i ra. ⁷ De koyne mo ba war bonj hinbirey, i kul kabandi. Adiši war masi hunbur, takirya boobo cere ra, war bisa ey.»

Ka yadda wala ka wanji Isa ga

(Matiyu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Ay g'a har war se, boro kul kanj nee nga goo ay mayraa ra adamize jine, Boraa kanj tee Adamize mo ga nee Irkoy almalaykey jine kanj boraa din goo nga mayraa ra. ⁹ Amma boro kanj n'ay yankar adamize jine, ga yankarandi Irkoy almalaykey jine.

¹⁰ Boro kul kanj na ifutu har Boraa kanj tee Adamize se, ga yaafandi. Amma boro kanj na Hundi Henanantaa wow, si yaafandi.

¹¹ Waati kanj i ga war gongu ka koy margahugey ra, wala alkaaley jine, wala hinoo do ka war ciiti, war masi alhuzun nda takaa kanj nda i ga faasa war se, nda hayaa kanj war g'a har, ¹² zama Hundi Henanantaa ga war bayrandi alwaatoo din da hayaa kanj war ga hima k'a har.»

Almankoyini saama filla yaasayantaa

† 11:51 11.51 Sintinoo 4.8; Taarikey 2to 24.20-22.

¹³ Alžamaa ra, boro foo nee Isa se: «Alfaḡaa, nee ag'armaa se a m'ir tuboo zamna agay nda nga game.» ¹⁴ A nee a se: «Aroo, may k'ay tee war se alkaali wala zamnakaw?» ¹⁵ Woo banda ga, a nee i se: «Wa hanse ka lakkal danj ka war boŋ hawgay haya ceeci nda albahiiritaray dumi kul ga, zama adamize hunaroo alman s'a hallasi, taka kul kanj nda a goo nda a.»

¹⁶ Isa na filla yaasayante deede i se ka nee: «Almankoyi foo faarey hanse ka taasu tee. ¹⁷ A ga ŧelanj nga binoo ra ka nee: «Macin no ay g'a tee, zama ay sii nda nongu kanj ra ay g'ay taasoo fanji?» ¹⁸ A nee koyne: «Hayaa ne kanj ay g'a tee. Ay g'ay taasu fanjidogey kayri ka ibeeriyanj cin. Ay ga ag'alkamaa kul nda ag'arzakaa kul fanji i ra.» ¹⁹ Woo banda ga, ay ga nee ay boŋ se: «Ay baakaa, arzaka boobo fanjandi ma ne jiiri booboyanj se: ni boŋ hunanzam, ŋaa, ma hanj, ma yafarhã.» ²⁰ Amma Irkoy nee a se: «Saama, hõ cijinoo hunday ni hundoo ga taandi. Hayey kanj n'n'i soolu, may no ma duu ey?» ²¹ Woo no ma tee boro ga kanj na alman marga nga boŋ se, de Irkoy do a sii nda gomni.»

War masi huzun
(Matiyu 6.25-34)

²² Isa nee nga taalibey se: «Woo se ay ga war bayrandi kanj war masi huzun war hundoo se, nda war ŋaahayaa, wala war gaahamoo se, woo kanj nda war ga daabu. ²³ Hundi bisa ŋaayan. Gaaham bisa bankaaray.

²⁴ Wa gaaru-gaarey guna: i si duma, i si hegay, i sii nda mangasa, i sii nda taasu fanjidoo, amma Irkoy g'i ŋandi, soko war kanj bisa cirawey! ²⁵ War ra, may ti boraa kanj nga alhuzunoo ga kate a ma hin ka ba alwaati kayna tonton nga aloomuroo ga? ²⁶ Adiši nda war si hin ka ba woo tee, cin se war ga huzun nda hayey cindey?

²⁷ Wa kutukuryey guna takaa kanj nda i ga zay. I si taabi, i si haabu bii. Ay ga war bayrandi kanj Sulaymaana nda nga daržaa kul, a mana bankaaray danj ka too ŋi affoo. ²⁸ Nda suboo kanj hõ a goo faarey ra, suba a ga warrandi alforonoo ra, Irkoy g'a bankaaray nda takaa woo, taka foo nda a si war bankaaray, naanaykaccukoyney? ²⁹ War, war masi war boŋ zarabi ka hayaa ceeci kanj war g'a ŋaa wala k'a hanj. ³⁰ Zama hayey wey kul aduŋŋa kutakey no m'i ceeci. Amma war Baaba Irkoy ga bay kanj war ga too i ga. ³¹ Hayaa kanj war ga hima k'a ceeci man'ti kala Irkoy Laamaa, de hayey wey mo ga tontonandi war se. ³² Feeji kur kaccaa, masi hunbur, zama a kan war Baaba Irkoy se nga ma war noo Laamaa.»

Alman cimoo
(Matiyu 6.19-21)

³³ «Wa war arzakaa neere ka hayoo sarga. Wa fortomaaniyanj tee war boŋ se kanj si žen nda alman kanj si ben kanj goo beenaa ra kanj zay si man a, dusu s'a ŋaa. ³⁴ Zama nongoo kanj ra war almaanoo goo, nga ra war binoo mo goo.»

Tamey kanj ga hanna

³⁵ «War gamey ma hawa, war fitillawey ma dii. ³⁶ War, war ma hima nda boroyanj kanj ga ŋi koyoo yee kateroo batu kanj koy hiijay ra, hala za a kaa ka kara-kara ŋi ma feeri a se. ³⁷ Tamey wey duu gomni kanj ŋi koyoo kaayanoo ga, a gar i goo ma hanna. Cimoo ne kanj ay g'a har war se, a ga gamahaw k'i alhaadimay, de a ga sonbu k'i noo ŋaayan. ³⁸ A ma kaa cijinoo gamoo ra wala woo din banda ga, tamey ga duu gomni nda a n'i gar i ga hanna.

³⁹ War ma haya foo bay kanj ti, nda a gar hugukoy ga bay waatoo kanj ga zayoo ga kaa, a si nanj a ma nga hugoo kayri. ⁴⁰ War mo ma soolu, zama waatoo kanj war s'a hongu ra Bora a kanj tee Adamize ga kaa.»

Tam dumi hinkaa
(Matiyu 24.45-51)

⁴¹ Piyer nee: «Ay Koyoo, filla yaasayantaa woo ir da ga n'goo wala borey kul ga n'goo?» ⁴² Ir Koyoo nee: «May ti jinay talfikaw laadirante lakkalkoyonoo kanj nga koyoo g'a danj nga tamey jine hala a m'i noo ŋaayan kanj ga hima waatoo ra kanj ga hima? ⁴³ Tamoo din duu gomni kanj nga koyoo kaayanoo ga, a g'a gar a ga takaa woo tee! ⁴⁴ Ay g'a har war se nda cimi, a g'a danj nga almaanoo kul jine. ⁴⁵ Amma nda tamoo woo nee nga binoo ra: «Ay koyoo ga gay hala a ga kaa», nda a sintin ka baŋŋey nda koŋŋey kar, ka ŋaa, ka hanj ka suu, ⁴⁶ tamoo woo koyoo ga kaa zaari kanj a s'a hongu ra nda waati kanj a s'a bay ra. A g'a zukandi futu ka nga nda borey kanj si naanay tee affoo. ⁴⁷ Tamoo kanj na nga koyoo ibaayoo bay, amma a mana soolu ka goy nda nga ibaayoo, i g'a barzu, barzu futu. ⁴⁸ Amma boro kanj mana bay, de a na haya tee kanj ga hima nda barzuyan,

i g'a barzu kayna. Boro kanj i n'a noo iboobo, i ga haya boobo ceeci a ga. Boro kanj ga i na iboobo talfi, i g'a hãa haya kanj bisa woo kanj i n'a talfi a ga.»

Borey ga dunbu Isa maaganda se
(Matiyu 10.34-36)

⁴⁹ «Nuune no ay kaa k'a cetaw adupna bonj, cin no ay g'a wiri kala a ma dii? ⁵⁰ Batizeyan goo no kanj nda ay ga hima ka batizandi. Ay ga hanse ka gurzugay hala a ga tee. ⁵¹ War mma hongu kanj alaafiyaa no ay kaa ka zumandi adupna ra? Kalaa, kalaa! Ay ga war bayrandi kanj dunbuyan no ay kate a. ⁵² Hõ banda ga, boro guu kanj goo hugu foo ra ga dunbu. Boro hinzaa nda ihinkaa si cere zaa, ihinkaa nda ihinzaa si cere zaa. ⁵³ Baaba nda ize ga dunbu, ize nda baaba ga dunbu. Naa nda ize woy ga dunbu, ize woy nda jaa ga dunbu. Nzura woy nda nga izoo wandoo ga dunbu, izoo wandoo nda nzura woyoo ga dunbu.»

Waatey bayyanoo
(Matiyu 16.2-3)

⁵⁴ Isa nee koyne jamaa se: «Waati kanj war ga dii duula ga marga waynakanjay here, dogoo din da war ga nee: <Ncirji ga kanj>, de mo a ga kaa da. ⁵⁵ Nda war dii dandi kaboo here hewoo ga hëe, war ga nee: <Konni ga tee>, de mo a ga tee da. ⁵⁶ Almunafikey! War ga wan ka beena nda gandaa alhaaley kaa cere ra, taka foo nda war si wan ka zamanoo woo bay?»

Waafakay ceeci bora ga kanj ni nda a ga ciiti
(Matiyu 5.25-26)

⁵⁷ «Macin se war si hayaa kayandi kanj ga šerre, war hunday? ⁵⁸ Waati kanj ni nda ni yenjekasinaa ga koy alkaaloo do, ni hinoo kul tee fondaa ra war ma waafaku, a masi koy ni danj alkaaloo jine, alkaaloo ma ni noo alkaatoo se, alkaatoo ma ni warra kasaa ra. ⁵⁹ Ay g'a har ma ne, n'si fatta no din mana nooroo bana hala nongu kanj ra ba koboro si cindi.»

13

Tuubiyen wala halaciyen

¹ Alwaati follokaa din da ra, boro fooyan kaa Isa do ka deede a se takaa kanj nda Pilat na Galile boroyan kurey mun waatoo kanj ra i ga ngi sargarey kaa. ² Isa n'i zaabi ka nee: «War nka hongu kanj Galile borey din nka tee zunubanteyan ka bisa Galile borey jerey, zama i zarabi takaa woo? ³ Ay ga nee war se, abada. Amma nda war mana tuubi, war kul ga halaci nda taka follokaa.»

⁴ Wala mo boro woy cindi yaahaa (18) kanj bonj Silowe soorohugu kukoo kanj, a n'i wii, war mma nee kanj i nka goy futu tee ka bisa Žerizalem borey jerey? ⁵ Ay ga nee war se, abada. Amma nda war mana tuubi, war kul ga halaci nda taka follokaa.»

Jeejaynaaoo kanj si hay filla yaasayantaa

⁶ Isa yee ka filla yaasayantaa woo deede i se ka nee: «Aru foo kanj goo nda jeejaynaa kanj a n'a duma nga alaneb faaroo ra. A kaa ka ize ceeci a ga, a mana duu. ⁷ A nee faaroo goykaa se: <Jiiri hinza ne kanj ay ga kaa ka ize ceeci jeejaynaaoo woo ga, amma ay si duu. A dogu, macin se a ga nongoo too yaada?» ⁸ A n'a zaabi ka nee: <Ay koyoo, a nanj jiiroo woo hinne, hala ya ciroo tunandi ka birji danj a ra. ⁹ A ga hin ka tee a ma ize tee yeeši, nda a man'a tee, m'a dunbu.»»

Isa na woy noo baani hunanzam zaari hane

¹⁰ Han foo Isa goo ma cawandi margahugey affoo ra hunanzam zaari hane. ¹¹ Woy foo goo no din kanj ganji goo a ra kanj n'a tee borojere jiiri woy cindi yaaha (18). Nga kul ka gum, a si hin ka nga bonj šerre ba kaccu. ¹² Waatoo kanj Isa dii woyoo, a ciya a se, a nee a se: «Woyoo, ni bororeretaraa ben.» ¹³ A na nga kabey fur a ga. Dogoo din da woyoo kunturoo šerre, de a na Irkoy beerandi. ¹⁴ Amma margahugoo bonkoynoo futu nda hayaa kanj se Isa na boro noo baani hunanzam zaari hane. A na šennoo zaa ka nee jamaa se: «Jirbi iddu ka kayandi kanj ra goy ga tee. Wa kaa jirbey din ra ka duu baani, amma man'ti hunanzam zaaroo hane.» ¹⁵ Ir Koyoo n'a zaabi ka nee: «Almunafikey! War affoo kul nka si nga hawoo wala nga farkaa feeri kaloo ra hunanzam zaaroo hane ka koy a hanjandi wala? ¹⁶ De woyoo woo kanj ti Ibrahima haamaa kanj Ibilisi ne k'a haw jiiri woy cindi yaaha (18), a mana hima hawaroo din ma hun a ga hunanzam zaaroo hane wala?» ¹⁷ Kanj Isa goo ma šelanj, nga nkuwawey kul haw. Amma jamaa kul jaali nda haya daržantey kanj a n'i tee.

Dumi gurunbu-ize kaccaa filla yaasayantaa
(*Matiyu 13.31-32; Marku 4.30-32*)

¹⁸ Isa nee: «Macin nda Irkoy Laamaa ga hima, macin ga ay g'a sawandi? ¹⁹ A si hima nda kala dumi gurunbu-ize kaccu foo kanj se i ga nee mutardi kanj boro n'a zaa k'a say nga saddinjaa ra. A zay ka tee tuurinjaa, cirawey na teji tee kabey ra.»

Dolobiroo filla yaasayantaa
(*Matiyu 13.33*)

²⁰ Isa yee ka nee: «Macin ga ay ga Irkoy Laamaa sawandi? ²¹ A si hima nda kala dolobiri kanj woy n'a zaa k'a danj dika hinza cine farin ra, hala a kul ma tun.»

Hugu mee kaccaa
(*Matiyu 7.13-14, 21-23*)

²² Isa koy cawandi koyrawey nda koyra kanbey ra waatoo kanj a ga naaru ka koy Žerizalem. ²³ Boro foo nee a se: «Ay Koyoo, boro kaynayanj no ma hallasi wala?» A nee i se: ²⁴ «Wa war bonj gaabi ka huru nda hugu mee kaccaa. Ay g'a har war se, zama boro boobo ga ceeci ka huru, amma i si hin. ²⁵ Za hugoo koyoo tun, de a na nga hugoo mijoo daabu, a gar war goo taray, war ga sintin ka ganboo kar-kar ka nee: <Ir Koyoo, feeri ir se!> A ga zaabi ka nee war se: <Ay si war bay, ay si war hundogoo bay.>

²⁶ Waatoo din war ga sintin ka nee: <Ir njaa ni bande, ir hanj ni bande, n'n'ir cawandi ir farrey ra.> ²⁷ A ga tuuru war se ka nee: <Ay si war bay, ay si war hundogoo bay. Wa mooru agay, war kul kanj ti goy futu teekawayanj.> ²⁸ No din ra hēeni nda hijeakaamayan ga tee, waati kanj war ga dii Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba, nda annabey kul Irkoy Laamaa ra, amma war, war ga warrandi taray.

²⁹ Boroyanj ga hun dandi nda dangay, hawsa nda gurma ka kaa ka goro ganda ka njaa Irkoy Laamaa ra. ³⁰ Nga ne, boro kokoranteyanj goo no kanj ga kaa ka tee ijinayanj, ijinayanj goo no kanj ga kaa ka tee ikokoranteyanj.»

Isa hēe Žerizalem ga
(*Matiyu 23.37-39*)

³¹ Waati follokaa din da ra, Fariziyenj fooyanj man Isa ka nee a se: «Koy, ma nongoo woo nanj, zama Herod ga baa nga ma ni wii.» ³² A nee i se: «Wa koy nee nzungu-izoo din se: <Nga ne, ay ga ganjey gaaray, ay ga kate borey se baani hō nda suba, jirbi hinzantoo ga, ay ga benandi.> ³³ Amma kala y'ay fonda zaa hō, nda suba, nda subasi, zama a si hima annabi ma wiyyandi nongu ra kanj man'ti Žerizalem.

³⁴ Žerizalem, Žerizalem kanj ga annabey wii, a ga tondi ka borey warra k'i wii kanj sanbandi a ga. Cee marje ay baa ya ni izey marga sanda takaa kanj nda gorgo ga nga izey marga nga fatawey cire, amma war wanji! ³⁵ Nga ne, war hugoo ga nananj. Ay g'a har war se kanj war si dii agay koyne hala waati kanj ra war ga nee: «Albarka ma huru bora ra kanj ga kaa ir Koyoo maanjoo ga.»*

14

Isa na boro foo kanj gaahamoo funsu noo baani

¹ Hunanzam zaari foo hane, Isa huru ka njaa Fariziyenjey jineboro foo hugoo ra. Borey kanj goo no din ga hanse k'a koroši. ² Nga ne, aru foo goo a jine kanj wirci bara a ga kanj g'a funsandi. ³ Isa šelanj ašariyaa baykey nda Fariziyenjey se ka nee: «A ga bisa hunanzam zaaroo hane boro ma wircikoyini noo baani wala a si bisa?» ⁴ I dangay. Isa na aroo dii, a n'a noo baani k'a nanj a ma koy. ⁵ Woo banda ga, a nee i se: «May ti bora war ra kanj, nda izoo wala nga hawoo kanj day ra, a s'a kaa dogoo din da ba nda hunanzam zaari hane no?» ⁶ I mana hin k'a zaabi nda baffoo.

Ma ni bonj yeeti ganda, ni kaboo ma don

⁷ Isa ga dii kanj hoyandikey goo ma jine gorodogey ceeci, a šelanj i se nda filla yaasayante, a nee i se: ⁸ «Nda boro na ni cee hijay hoyandi ra ma kaa ka njaa, masi koy goro jinehere dogey ra, zama a ga hin ka tee hoyandikaw foo goo no kanj bisa ni. ⁹ De bora kanj na ni nda a kul cee, ma kaa ka nee ma ne: <Bora woo noo dogoo.> N'ga haw ka koy gorodogey kul ikokorantaa ra. ¹⁰ Amma nda boro na ni hoyandi, ni mma hima ka koy goro gorodoo kokorantaa ra. Nga ra, nda bora kanj na ni hoyandi kaa, a ga nee ma ne: <Ay ceroo, kaa ka goro jine.> Woo ga tee ma ne beeray borey kul jine kanj goo ni bande njadogoo ra. ¹¹ Zama boro kul kanj na nga bonj jer ga yee ganda, boro kanj na nga bonj yeeti ganda ga jerandi.»

* 13:35 13.35 Zabur 118.26.

¹² Isa nee bora kaŋ n'a hoyandi se: «Nda n'na cirkosay wala hawray tee ka borey ŋandi, masi ciya ni cerey, wala ni armey, wala ni boro maanawey, wala taalammey kaŋ goo nda haya se, zama ŋi, i ga hin ka ni hoyandi ka hayaa bana kaŋ n'n'a tee i se. ¹³ Amma nda n'ga hoyandi tee, ciya misikiNEY, nda borojerewey, nda bongey, nda danawey se. ¹⁴ Woo ra n'ga duu gomni, zama i sii nda a k'a yeeti ni ga. Irkoy g'a yeeti ma ne hanoo hane kaŋ boro ũerrantey ga tun.»

Hoyandikey filla yaasayantaa
(Matiyu 22.1-10)

¹⁵ Kaŋ hoyandikaw foo maa ũenney wey, a nee: «Bora duu gomni kaŋ ga ŋaayan ŋaa Irkoy Laamaa ra.»

¹⁶ Isa nee a se: «Aru foo na hawray beeri tee kaŋ ra a na boro boobo cee i ma kaa ka ŋaa. ¹⁷ Waatoo kaŋ hawraa waatoo too, a na nga tamoo sanba a ma nee borey kaŋ a g'i ŋandi se: <Wa kaa, hayey kul soolu ka ben.> ¹⁸ I kul sintin ka addalil noo kaŋ se ŋi si hin ka kaa. Boro jinaa nee a se: <Faari no ay n'a day, a tilasu ya koy dii a. Ay g'a wiri ni ga, ma alha naŋ ya ne, ay si hin ka kaa.> ¹⁹ Affoo mo nee: <Haw yaaru hinka-hinka hala igguu no ay n'i day, ya mma koy i sii. Ay g'a wiri ni ga, ma alha naŋ ya ne, ay si hin ka kaa.> ²⁰ Affoo mo nee: <Ay hijjaa ka tee, woo se ay si hin ka kaa.> ²¹ Waatoo kaŋ tamoo yee kate, a na hayey har nga koyoo se. Hugoo koyoo futu, de a nee nga tamoo se: <Fatta nda cahāyan ka koy koyraa farrey nda nga lolawey ra ma misikiNEY, nda borojerewey, nda danawey, nda bongey daŋ kate ne ra.> ²² Alwaati kayna banda ga, tamoo nee a se: <Ay koyoo, yaamaroo kaŋ n'n'a noo teendi, amma hala sohō doo cindi.> ²³ Tamoo koyoo nee a se: <Koy fondawey nda kaley bande, ma borey gaabi i ma kaa ka huru hala ay hugoo ma too. ²⁴ Haya kaŋ se, ay ga war bayrandi: arey din kaŋ ay jin k'i cee, ba ŋi affoo s'ay hawraa taba.>»

Hayey kaŋ boro ga hima k'i tee jina ma Isa gana
(Matiyu 10.37-38)

²⁵ Han foo alžama beeri hanga Isa ka koy. A bere i here ka nee i se: ²⁶ «Boro kaŋ kaa ay do, de a man'ay daŋ nga baaba, nda nga ŋaa, nda wandoo, nda nga zankey, nda armye, nda woymey jine, a man'ay daŋ mo nga boŋ hundoo jine, bora si hin ka tee ay taalibi. ²⁷ Boro kul kaŋ mana nga kanjandibundoo jeeje* ka hanga ay bande si hin ka tee ay taalibi.

²⁸ War ra, may ti bora kaŋ, nda a ga baa nga ma soorohugu kuku cin, si goro jina ka hayey laasaabu kaŋ ga huru a ra, ka dii wala nga goo nda hini kaŋ g'a benandi? ²⁹ Nda man'ti woo, nda a na asaasoo kaa, amma a mongu ka cinaroo benandi, boro kaŋ dii a kul g'a kaũikaũi ³⁰ ka nee: <Bora woo sintin ka cina, amma a mana hin k'a benandi.>

³¹ Wala mo, may ti kokoyoo kaŋ ga koy kokoy foo wongu, nda a mana goro jina ka laasaabu wala nda aru zenber woy (10.000) nga ga hin ka wongoo kubay kaŋ goo kaa nga ga nda boro zenber waranka (20.000)? ³² Nda a si hin, za a mana man, ŋa no a ga boro sanba a do ka alaafiyaa wiri a ga.

³³ Takaa din da, war ra, boro kul kaŋ mana haya kul kaŋ goo maanoo ga naŋ, si hin ka tee ay taalibi.»

Ciuroo kaŋ tenbaa hun
(Matiyu 5.13; Marku 9.50)

³⁴ «Ciiri ga boori, amma nda ciiri tar, macin nda boro g'a noo tenbe? ³⁵ A si laboo nafa, a si faaroo birjoo nafa, a mma warrandi taray. Boro kaŋ goo nda haŋa ka maa, ma haŋajer!»

15

Feejoo kaŋ dere filla yaasayantaa
(Matiyu 18.12-14)

¹ Alkaasidikey kul nda zunubu teekey man Isa ka haŋajer a se. ² Fariziyeney nda Citaaboo baykey ŋuunuŋuunu ka nee: «Woo, zunubu teekey no a g'i barraku, koyne mo a ga ŋaa i bande!»

³ Amma Isa na filla yaasayantaa woo filla i se ka nee: ⁴ «War ra, may ti bora kaŋ goo nda feeji boŋ zangu (100), de affoo dere i ra, a si woyyagga cindi yaggaa (99) naŋ saajoo ra ka huru woo kaŋ dere cewoo ra hala nga ma duu a? ⁵ Nda a duu a, a mma ŋaali k'a fur nga jesej ga. ⁶ Waati kaŋ a yee hugey do, a ga ciya nga cerey nda nga taalammey se ka nee i se: <Wa ŋaali ay bande, zama ay duu ay feejoo kaŋ dere.> ⁷ Ay g'a har war

* 14:27 14.27 Zamnaa 9.23.

se, takaa din da, jaali ga tee beenaa ra zunubante folloku kanj tuubi se ka bisa boro woyyagga cindi yagga (99) šerrante kanj si too tuubiyar ga.»

Nzorfu kaaraa kanj dere filla yaasayantaa

⁸ «May ti woyoo kanj goo nda nzorfu kaaray tamma boŋ woy (10), de nda affoo dere, a si fitilla diinandi ka hugoo haabu k'a fisi henna hala nga ma duu a? ⁹ Nda a duu a, a ga ciya nga cere woyey nda nga taalamme se ka nee: <Wa jaali ay bande, zama ay duu nzorfoo kanj dere ya ne.> ¹⁰ Takaa din da, ay g'a har war se, jaali ga tee Irkoy almalaykey nda cere game zunubante folloku kanj tuubi se.»

Iz'aroo kanj dere filla yaasayantaa

¹¹ Isa yee ka nee: «Aru foo kanj goo nda iz'aru hinka, ¹² ikaccaa nee baaboo se: <Baaba, ay noo ay bagaa almaanoo ra.> Baaboo na nga almaanoo zamna i se. ¹³ Jirbi kayna banda ga, iz'aru kaccaa na nga bagaa marga ka koy ganda mooro ra. No din ra a na nga almaanoo hasara woy nda aru izefuturaray ra. ¹⁴ Waatoo kanj a na nga almaanoo kul ŋaa, heray beeri kaa gandaa din ga. A sintin a ga tilasu. ¹⁵ A koy goy ganda-izey affoo se kanj n'a dan nga faarey ra, a ma nbirŋawey kur. ¹⁶ A heray hala nongu kanj ra a boonay nga ma tuuri-izey ŋaa kanj nbirŋawey g'i ŋaa, amma boro kul s'a noo a se.

¹⁷ Waati foo, lakkaloo zunbu, a nee nga boŋ se: <Ay baaba goykaw boobey ga ŋaa ka kungu hala jeroo ma cindi, amma agay ne, ne ra, ay ga buu nda heray. ¹⁸ Ay ga tun ka koy ay baaba do, de ay ga nee a se: "Baaba, ay na zunubu tee Irkoy jine, ay duu zunubu ni ga, ¹⁹ ay si hima ka ciyandi koyne ni izey ra. Ay himandi ni goykey affoo." ²⁰ Woo banda ga, a tun, a koy nga baaba do. A goo nongu mooro ra kanj baaboo g'a honnay, a hanse ka tamalla a se, a zuru ka gum a ga k'a naagu nga gandoo ra. ²¹ Izoo nee a se: <Baaba, ay na zunubu tee Irkoy jine, ay duu zunubu ni ga, ay si hima ka ciyandi koyne ni izey ra.> ²² Amma baaboo nee nga tamey se: <Wa cahā ka kate darbawey kul ihennaa k'a danj jindoo ra, war ma korbay danj kaboo ra, war ma taami danj cewey ra. ²³ Wa kate haw-ize biirimaa, war m'a wii, ir ma ŋaa, ir ma hooray, ²⁴ zama ay izoo woo nka buu ka yee ka huna. A nka dere, a yee ka duwandi.> Woo banda ga, i na hooraa sintin.

²⁵ Woo gar kanj iz'aru beeroo goo faarey ra. Waatoo kanj a ga kaa, kanj a man hugoo, a maa hoorawey nda gaaney jindey. ²⁶ A ciya tam foo se k'a hāa haya kanj ti woo. ²⁷ Tamoo nee a se: <Ni armaa ka yee kate. Ni baaba na haw-ize biirimaa wii, zama a duu a, a goo gaaham baani ra.> ²⁸ Beeroo futu, de a mana baa nga ma huru. Baaboo fatta k'a suurandi. ²⁹ A na nga baaba zaabi ka nee: <Nga ne, jiiri marje kanj ay goo ni cire, ya na bay ka ni yaamarey affoo hoo. Amma mana bay k'ay noo wala hancin-ize foo hala agay nda ay cerey ma hooray. ³⁰ Amma kanj ni izoo woo kaa kanj na ni almaanoo hasara woykuurey bande, nga, n'na haw-ize biirimaa wii a se.> ³¹ Baaboo nee a se: <Ay izoo, ni, waati kul n'goo ay bande, haya kul kanj goo ay maapoo ga, man'ti kala ni wane. ³² A nka tilasu ir ma hooray ka jaali, zama ni armaa woo nka buu ka huna. A nka dere ka duu ka duwandi.>»

16

Jinay talfikaw carmantaa

¹ Isa yee ka nee nga taalibey se: «Aru almankoyini foo goo nda jinay talfikaw foo. A duu alhabar kanj a na nga almaanoo hasara. ² A ciya a se ka nee: <Cimi ti hayaa kanj ay ga maar'a ni ga wala? Kaa ka ni goyoo laasaaburoo tee ya ne, zama n'si hin ka tee ya ne jinay talfikaw koyne.> ³ Talfikaa nee nga boŋ se: <Macin no ay g'a tee, ay koyoo goo m'ay kaa jinay talfikawtararā ra? Labu goyyan? Ay sii nda nga gaaboo. Gariibutaray? Ay ga haw. ⁴ Ay ga hayaa bay kanj ay g'a tee, nga ra waati kanj ay hun jinay talfikawtararā ra, borey ga nanj ya man ngi.> ⁵ A ciya nga koyoo garawkoyney se nda affoo-foo. A nee ijinaa se: <Marje no ay koyoo g'a may ni ga?> ⁶ A nee a se: <Dilwil bargu zangu (100).> Talfikaa nee a se: <Ni garaa-kaddaasey zaa, cahā ka goro, hantum woyguu (50).> ⁷ Woo banda ga, a nee affoo se: <Ni, marje bara ni ga?> A nee a se: <Alkama saaku zangu guu (500).> A nee a se: <Ni garaa-kaddaasey zaa, hantum zangu taaci (400).>

⁸ Almankoynoo* na talfikaa kanj si šerre saabu nda carmaa kanj nda a na woo tee, zama zamanoo woo borey ga carmay ka goy ngi alwaddey bande ka bisa borey kanj goo gaayoo ra.

⁹ Agay mo ga nee war se kanj war ma cereyanj tee nda nooroo kanj ga boro derandi, nga ra waati kanj a ben, i ga nanj war ma huru ngi gorodoo abadantey ra. ¹⁰ Boro kanj ti laadirante hayey kul ikaccaa ra, ba iboobo ra laadiray goo a ga. Boro kanj man'ti šerrante haya kaccu ra, ba iboobo ra a si šerre. ¹¹ Nda war mana laadir nooroo ra kanj

* 16:8 16.8 «Almankoynoo», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «ir Koyoo».

ga boro derandi, may no ma alman cimoo talfi war ga? ¹² Nda alman waani ra war mana laadir, may no ma war noo haya kanj ti war hunday wane?»

Irkoy wala nooru?

(*Matiyu 6.24*)

¹³ «Tam sii no kanj ga hin ka goy gaakoy hinka se. A mma konna affaa ka baa affaa wala a ma denji affaa ga ka donda affaa. War si hin ka tee tam Irkoy se war ma tee tam nooru se.»

Irkoy ašariyaa bisa alman

¹⁴ Fariziyeney kanj ti nooru baakaw maa hayaa kul kanj Isa n'a har, i n'a poopo. ¹⁵ A nee i se: «War, war ga ceeci ka tee boro šerranteyan adamizey jine, amma Irkoy ga war biney bay, zama haya kanj adamizey n'a jer, haya harramante no Irkoy do.

¹⁶ Ašariyaa nda annabey cindi i ga bara hala Yehiya waatoo ga. Za woo banda ga, Irkoy Laamaa šennoo kanj ti Alhabar Boryaa harandi, de boro foo kul ga gaabi danj hala nga ma huru. ¹⁷ A ga faala beenaa nda gandaa ma dere ka bisa ašariyaa tonbi-ize folloku ma hun.»

Isa šelan fayyan ga

(*Matiyu 5.31-32; Marku 10.11-12*)

¹⁸ «Aru kul kanj na nga wandoo fay ka hiiji affoo, a na zina tee. Aru mo kanj hiiji woy kanj kurŋoo n'a fay na zina tee.»

Almankoyndoo nda misikiinoo

¹⁹ «Aru foo kanj goo nda alman, darbay šukka ciray nda šukka baana hay šendayan no a g'i danj. Zaari kul jaaliyan ra a ga huna, a ga maakaani. ²⁰ Amma misikiini foo kanj maapoo ti Lazar† ga daaru almankoyndoo hugoo mijoo ga, nga kul ti futta kanj ra hinni ga hun. ²¹ A ga boonay nga ma duu ka ba meecindey ŋaa kanj ga kanj almankoyndoo ŋaadogoo ra. Koyne mo ba hanšey ga kaa ka nga futtawey logu. ²² Hanoo kanj misikiinoo buu, almalaykey n'a zaa ka koy Ibrahima jeroo ga. Nga dumaa ga, almankoyndoo mo buu, a suturandi. ²³ Almankoyndoo goo alaaharaa, a goo gurzugay ra kanj a na nga boŋoo jer, a dii nongu mooro ra Ibrahima kanj Lazar goo jeroo ga. ²⁴ A ciya ka nee: «Baaba Ibrahima, hinna ay ga, ma Lazar sanba ay do a ma nga kabe-izoo boŋoo sufa haroo ra k'ay deenoo tayandi, zama ay gurzugay nuunaa woo ra.» ²⁵ Ibrahima nee a se: «Ay izoo, hongu kanj n'duu ni bagaa gomnoo ni hunaroo ra, amma Lazar laazaaba, sohō binoo yay, ni, n'goo ma zarabi. ²⁶ Koyne mo farru beeri ka danjandi ir nda war game hala borey kanj ga baa ngi ma hun ne ka koy war do wala war do ka kaa ne masi hin k'a tee.» ²⁷ Almankoyndoo nee: «Adiši ay g'a wiri ni ga, baaba Ibrahima, ma Lazar sanba ay baaba hugoo do, ²⁸ zama ay goo nda arma guu, a ma koy i bayrandi hala i masi kaa gurzugay dogoo woo ra.» ²⁹ Ibrahima nee: «Musa citaaboo nda annabey waney goo i kone, i ma hanjajer i se.» ³⁰ A nee: «Kalaa, baaba Ibrahima, nda bukawey ra, boro foo tun ka koy i do, i ga tuubi.» ³¹ Ibrahima nee a se: «Nda i mana hanjajer Musa citaaboo nda annabey waney se, ba nda bukawey ra boro foo tun, i si naanay.»

17

Zunubu nda yaafayan

(*Matiyu 18.6-7, 21-22; Marku 9.42*)

¹ Isa nee nga taalibey se: «Hayey kanj ga adamize kanjandi zunubu ra si hin ka goro i mana tee, amma boraa bone kanj ti addaliloo kanj nda i ga teendi. ² Fufutondi ma hawandi jindoo ga ka warrandi teekoo ra baa boraa se a ma boro kaccey wey affoo kanjandi zunubu ra. ³ Wa war boŋ hawgay. Nda ni armaa na zunubu tee ma ne, a yaamar, nda a nimsi, ma yaafa a se. ⁴ Nda zaaroo ra cee iyye a ga zunubu tee ma ne, de cee iyye a ga yee kate ka nee ma ne: «Ay nimsi nda woo kanj ay n'a tee», yaafa a se.»

Naanay

⁵ Diyawey nee ir Koyoo se: «Tonton ir se ir naanaa ga.» ⁶ Ir Koyoo nee: «Nda a gar war naanaa ga too mutardi gurunbu-ize foo, war ga hin ka nee tuuriŋaŋoo woo kanj maapoo ti sikomor se: «Dogu ka koy sinja teekoo ra», de a ga war yaamaroo tee.»

Tamoo goyoo

⁷ «War ra, may ti boraa kanj nda a goo nda tam beerikaw wala kurkaw kanj kaa ka hun faarey ra, a ga nee a se: «Cahā ka kaa ka goro ka ŋaa?» ⁸ Amma man'ti a mma nee a se: «Ay hawraa soolu ya ne, ni gamoo haw ka goy ya ne jina, ya ŋaa ka hanj jina

† 16:20 16.20 Lazar maanaa ti «Irkoy faabaroo».

ma duu ka ñaa ka hanj?»⁹ A g'a bay nga tamoo se wala, zama tamoo na hayey tee kanj yaamarandi?¹⁰ War mo, takaa din da, waati kanj war na hayey kul tee kanj yaamarandi, war ma nee: «Tamyar yaada ti iri, ir goyoo de no ir n'a tee.»

Isa na jiraykoyni woy (10) noo baani

¹¹ Waatoo kanj Isa goo ma koy Žerizalem, a bisa Samari nda Galile game. ¹² A mma huru koyra-ize foo ra kanj jiraykoyni aru woy (10) n'a kubay. I kay a se nongu mooro ra, ¹³ de i na ngi jindey jer ka nee: «Isa, Alfagaa, hinna ir ga.» ¹⁴ Waatoo kanj Isa dii ey, a nee i se: «Wa koy war boŋ cebe sargari juwalkey se.» Kanj i goo ma koy, i henan. ¹⁵ Affoo i ra dii kanj nga duu baani, a yee kate ka nga jindoo jer ka Irkoy beerandi. ¹⁶ A sujudu Isa cewey cire ka albarka tee a se. Aroo woo man'ti kala Samari boro. ¹⁷ Isa na ŝennoo zaa ka nee: «Man'ti war boro woy (10) ka henan, man yaggaa?» ¹⁸ Boro kul mana fatta i ra ka yee kate ka darža daŋ Irkoy ga nda man'ti yawoo din hinne?» ¹⁹ Woo banda ga, a nee a se: «Tun ni boŋ ga ka koy, ni naanaa na ni hallasi.»

Takaa kanj nda Irkoy Laamaa ga kaa (Matiyu 24.23–28, 37–41)

²⁰ Fariziyeney na Isa hãa wala han foo no Irkoy Laamaa ga kaa. Isa n'i zaabi ka nee: «Irkoy Laamaa si kaa nda taka kanj nda a ga gunandi. ²¹ Borey si kaa ka nee: «Nga ne, ne ra» wala «Nga ne, ne here», zama war ma bay kanj Irkoy Laamaa goo war game.»

²² A nee nga taalibey se: «Hanyar ga kaa kanj war ga boonay war ma dii Bora a kanj tee Adamize nga zaari folloku, amma war si dii a. ²³ Borey ga nee war se: «Nga ne, ne here» wala: «Nga ne, ne ra». War masi koy, war masi hanga ey. ²⁴ Zama takaa kanj nda meloo ga nere ka dii beenaa boŋ foo ga ka koy boŋ faa ga, takaa din no Bora a kanj tee Adamize ga ti a [nga zaaroo hane]. ²⁵ Amma a tilasu a ma dii zarabi booboyar, zamanoo woo borey m'a yankar jina. ²⁶ Sanda takaa kanj tee Nuhu zaarey hane, takaa din da no ma tee Bora a kanj tee Adamize zaarey hane. ²⁷ Borey ga ñaa i ga hanj, i ga hiiji i ga ngi izey hijjandi hala hanoo kanj Nuhu huru sunduku beeroo ra kanj tee harihii. Hari beeroo kaa, de a n'i kul halaci. ²⁸ Takaa din da, takaa kanj tee Lotu zaarey hane no ma kaa ka tee: borey ga ñaa i ga hanj, i ga day i ga neere, i ga fari i ga cina, ²⁹ amma hanoo kanj ra Lotu fatta Sodom, nuune nda ganjibaali kanj tee ncirni kaa ka hun beenaa ra k'i kul halaci. ³⁰ Takaa din da no ma kaa ka tee han kanj Bora a kanj tee Adamize zaaroo bangay. ³¹ Hanoo din, boro kanj goo sooro boŋ, amma nga jinawey goo hugoo ra, masi zunbu ka koy i zaa. Boro kanj goo faarey ra mo masi yee kate. ³² Wa hongu hayaa kanj duu Lotu wandoo. ³³ Boro kanj ga ceeci ka nga hundoo hallasi g'a mursu, amma boro kanj g'a mursandi, g'a hallasi.

³⁴ Ay ga war bayrandi kanj cijinoo din boro hinka goo daari folloku ra, affaa ga zandi, affaa ga nanandi. ³⁵ Woy hinka kanj ga fufu cere bande, affaa ga zandi, affaa ga nanandi. ³⁶ [Boro hinka kanj goo faari ra, affaa ga zandi, affaa ga nanandi.]» ³⁷ Taalibey na ŝennoo zaa ka nee Isa se: «Ir Koyoo, man ra a g'a tee?» A nee i se: «Nongoo kanj ra bukaa goo, no din ra dutaley mo ga marga.»

18

Alkaaloo kanj si hunbur Irkoy filla yaasayantaa

¹ Isa na filla yaasayante deede i se k'i cebe kanj boro ga hima ka Irkoy ñaaray waati kul, boro binoo masi hun. ² A nee: «Alkaali foo cindi koyra foo ra, a si hunbur Irkoy, a si boro kul beerandi. ³ Woy foo kanj kurŋoo buu kanj goo koyra follokaa din da ra, kaa a do ka nee a se: «Ciiti agay nda ay yenjekasinaa game.» ⁴ A na waati tee a ga wanji. Woo banda ga, a nee nga boŋ se: «Ba kanj ay si hunbur Irkoy, ay si boro kul beerandi, ⁵ woyoo woo g'ay farandi, ay ga ciiti a se, a masi kaa k'ay zaa ka kay.»

⁶ Ir Koyoo yee ka nee: «Wa hanjajer hayaa kanj alkaaloo woo kanj si ŝerre n'a har. ⁷ De Irkoy, a si ciiti borey se kanj a n'i suuba kanj ga kaati k'a cee cijin nda zaari wala? A ga gay a mana tuuru i se wala?» ⁸ Ay ga war bayrandi kanj a ga ciiti i se nda cahāyan. Amma waati kanj Bora a kanj tee Adamize kaa, a ga naanayyanoo gar aduŋŋa ra wala?»

Fariziyenoo nda alkaasidiikaa filla yaasayantaa

⁹ Isa yee ka filla yaasayantaa woo har borey se kanj ga hongu boro ŝerranteyar ti ngi, de i ga borey cindye kaynandi. ¹⁰ A nee: «Boro hinka žigi ka koy Irkoy hugu beeroo ra ka Irkoy ñaaray. Affaa ti Fariziyen, affaa ti alkaasidiikaw. ¹¹ Fariziyenoo kay ka Irkoy ñaaray nga binoo ra ka nee: «Irkoy, ay ga albarka tee ma ne, zama ay man'ti sanda

* 18:7 18.7 «A ga gay a mana tuuru i se wala?» Grek ŝenni ra, almaganaa faa ti «Ba nda a ga gay i ga, a ga ciiti i se.»

adamizey cindey kanj ti komakawyanj, i si šerre, zinateeri, wala mo boraa woo kanj ti alkaasidiikaw. ¹² Ay ga meehaw cee hinka jirbiyyaa ra. Ay duuraa kul kanj goo ya ne, ay ga azakkaa noo ma ne.» ¹³ Alkaasidiikaa hunday ga kay nongu mooro ra, a si yadda ka ba nga bonoo jer ka beenaa guna, amma a ga nga gandey kar ka cebe kanj nga nimsi, a nee: «Irkoy, hinna ay ga, agay kanj ti zunubante.» ¹⁴ Ay g'a har war se kanj boraa woo zunbu ka koy nga hugoo do, a tee boro šerrante. Zama boro kul kanj na nga bonj jer ga yee ganda, de boro kanj na nga bonj yeeti ganda ga jerandi.»

Isa na albarka dan zankey ra
(Matiyu 19.13–15; Marku 10.13–16)

¹⁵ Boroyan kate Isa do ba zanka kaccuyan hala a m'i taaru. Amma kanj taalibey dii woo, kul i citi i ga. ¹⁶ Isa n'i cee ka nee i se: «Wa zankey nanj i ma kaa ay do, war mas'i ganji, zama borey kanj ga hima nda ey wane nda Irkoy Laamaa. ¹⁷ Cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kul kanj mana Irkoy Laamaa dii sanda takaa kanj nda zanka kaccu g'a dii, šikka sii kanj boraa si huru a ra.»

Aru almankoynoo
(Matiyu 19.16–30; Marku 10.17–31)

¹⁸ Alwakiili foo na Isa haa ka nee: «Alfa boryaa, macin no ay ga hima k'a tee hala ya hunayan abadantaa tubu?» ¹⁹ Isa nee a se: «Macin se n'ga nee ay ga boori? Boro kul si boori nda man'ti Irkoy hinne. ²⁰ N'ga yaamarey bay: «Masi zina, masi boro wii, masi zay, masi taari seedetaray tee, ni jaa nda ni baaba beerandi.»[†] ²¹ Aroo nee a se: «Wey kul ay n'i dii za zankataray.» ²² Isa maa, a nee a se: «Haya foo ga ni kuma hala sohō: hayey kul kanj goo ma ne neere, de ma hayoo zamna talkey game, woo ra n'ga duu alman beenaa ra. Nga banda ga, ma kaa ka hanga agay.» ²³ Kanj a maa woo, binoo hanse ka maray, zama boro no kanj ga hanse ka bara nda alman. ²⁴ Isa dii kanj binoo maray, a nee: «A ga šendi borey kanj goo nda alman se i ma huru Irkoy Laamaa ra. ²⁵ Yoo ma bisa nda sana fun ga faala nda almankoyni ma huru Irkoy Laamaa ra.»

²⁶ Nga hanajerkey nee: «Adiši may no ma hin ka hallasi?» ²⁷ Isa nee: «Hayey kanj ga mongu adamize se, si mungu Irkoy se.»

²⁸ Woo banda ga, Piyer nee a se: «Ir ne, ir n'ir hayey kul nanj kanj goo ir se ka hanga ni bande.» ²⁹ A nee i se: «Cimoo ne kanj ay g'a har war se kanj boro kul sii no kanj na nga hugoo nanj, wala nga wandoo, wala nga armey, wala nga hayragey, wala nga izey Irkoy Laamaa maaganda se ³⁰ kanj si kaa ka duu zamanoo woo ra haya kanj bisa a, de mo zamanoo kanj ga kaa ra, a ga duu hunayan abadantaa.»

Isa cee hinzantoo kanj a ga šelanj
nga buuyanoo nda nga tunyanoo ga
(Matiyu 20.17–19; Marku 10.32–34)

³¹ Isa na taalibi woy cindi hinkaa (12) zaa nga bande, a nee i se: «Nga ne, ir goo ma žigi ka koy Žerizalem, hayey kul kanj annabey n'i hantum Boraa kanj tee Adamize ga, ga tabati. ³² I g'a nondi kutakey se. I g'a kaynandi, i g'a zarabi, i ga tufa a ga. ³³ De waati kanj i n'a barzu ka ben, i g'a wii. Jirbi hinzantoo hane a ga tun.» ³⁴ Amma taalibey mana faham šennoo kanj a n'a har ra haya kul. Šenni daabante no i se, i si hayey kanj harandi maanaa bay.

Isa na danaw moŋey feeri Žeriko koyraa jeroo ga
(Matiyu 20.29–34; Marku 10.46–52)

³⁵ Kanj Isa ga man Žeriko, danaw foo goo ma goro fondaa jeroo ga, a ga gariibu. ³⁶ Kanj a ga maa jamaa ga bisa, a haa wala macin no. ³⁷ I bayrandi a se kanj Isa Nazaret boraa no ma bisa. ³⁸ A kaati ka nee: «Isa, Dawda Haamaa, hinna ay ga!» ³⁹ Borey kanj goo jine ga citi a ga a ma dangay. Amma nga, a mma kaati ka tonton ka nee: «Dawda Haamaa, hinna ay ga!» ⁴⁰ Isa kay, de a na yaamar noo kanj i ma kate a nga do. Kanj a man a do, a n'a haa ka nee: ⁴¹ «Macin no n'ga baa y'a tee ma ne?» A nee: «Ay Koyoo, ya mma baa ya yee ka dii.» ⁴² Isa nee a se: «Ni moŋey ma yee ka dii, ni naanaa na ni hallasi.» ⁴³ Dogoo din da a yee ka dii, a hanga Isa bande, a ga Irkoy beerandi. Jamaa kul kanj dii woo na albarka tee Irkoy se.

¹ Waatoo kanj Isa huru Žeriko koyraa ra, a dira a ra ka bisa. ² Aru foo ne kanj maapoo ti Zaše, alkaasidiikey boŋkoynoo no, de mo a goo nda alman. ³ A ceeci nga ma dii boraa kanj ti Isa, amma a mana hin alžamaa booboyanoo se, zama boro dunba no. ⁴ Woo se a zuru ka koy jine ka žigi tuurjinaa foo boŋ kanj maapoo ti sikomor hala nga ma duu ka dii a, zama no din nda a ga hima ka bisa. ⁵ Waatoo kanj Isa too nongoo hin ra, a na nga boŋoo jer, a nee a se: «Zaše, cahā ka zunbu, zama kala ya hoy ni dugoo do hō.» ⁶ Zaše zunbu nda cahāyan, de a na Isa kubay nda jaali. ⁷ Kanj borey dii woo, i kul juunujuunu ka nee: «Aru zunubante do a koy goro.» ⁸ Zaše ga kay, a nee ir Koyoo se: «Nga ne, ay Koyoo, ay ga ag'almaanoo jere faa noo misikiiney se. Boro kanj ay n'a zanba ka nga hayaa taa, ay ga nga cine taaci yeeti a se.» ⁹ Isa nee a se: «Hō hallasiroo huru hugoo woo ra, zama boraa woo mo man'ti kala Ibrahima haama. ¹⁰ Zama Boraa kanj tee Adamize nka kaa ka derantey ceeci k'i hallasi.»

*Nooru talfantaa filla yaasayantaa
(Matiyu 25.14-30)*

¹¹ Kanj borey goo ma hanjajer šenney wey se, Isa tonton ka filla yaasayante foo deede i se, zama a goo ma man Žerizalem, de i mma hongu kanj waatoo din da Irkoy Laamaa ga kaa. ¹² Woo se a nee: «Boro foo kanj ti boro kayante koy ganda mooro foo ra ka koy kokoy fuulaa zaa jina, woo banda ga, nga ma yee kate. ¹³ Za a mana koy, a ciya nga tamey ra boro woy (10) se. A n'i noo wura tamma woy (10). A nee i se: «W'i ka maamala hala ay ga yee kate.» ¹⁴ Amma nga gandaa borey ga konna a. I na dontokawyan tunandi dumaa ga i ma koy nee: «Ir si baa aroo din m'ir laama.»

¹⁵ Waatoo kanj a duu kokoytaray fuulaa, a yee kate. A nee i ma ciya nga tamey din se kanj nga n'i noo nooroo, hala nga ma bay haya kanj i duu a maamalaa ra. ¹⁶ Ijinaa kaa, a nee: «Ay koyoo, ni wuragoo kate wura woy (10) tana.» ¹⁷ A nee a se: «A boori, tam henna, zama ni laadir hayey kul ikaccaa ra, ay ga ni noo koyra woy (10) m'i laama.» ¹⁸ Woo banda ga, ihinkantoo kaa, a nee: «Ay koyoo, ni wuragoo kate wura guu.» ¹⁹ A nee nga mo se: «Ni mo, ma koyra guu laama.» ²⁰ Woo banda ga, affoo kaa, a nee: «Ay koyoo, ni wuragoo ne kanj ay n'a danj zaara ra k'a jisi, ²¹ zama ya nka hunbur ni, boro senda ti ni. N'ga haya zaa kanj man'a jisi, de n'ga haya hegay kanj man'a duma.» ²² A nee tamoo se: «Ni deene šennoo nda ay ga ni dii, tam laalaa. N'ga bay kanj boro šenda ti agay kanj ga haya zaa kanj ya n'a jisi, ay ga haya hegay kanj ay man'a duma. ²³ Adiši macin se man'ay nooroo danj bankoo ra? Nga ra, nda ay kaa, ay ga duu nga nda albaha.» ²⁴ A nee borey kanj goo no se: «Wa wuragoo taa a kone k'a noo boraa se kanj kone iwoyaa (10) goo.» ²⁵ I nee a se: «Ir koyoo, nga ya goo nda wura woy (10).» ²⁶ A nee: «Ay ga bayrandi war se kanj boro kul kanj goo nda a, i g'a noo koyne. Amma boro kanj sii nda a, ba woo kanj a goo nda a, ga taandi. ²⁷ Koyne mo ag'iberey kanj mana baa ya ngi laama, wa kate ey k'i wii ay jine.»»

*Isa huru Žerizalem sanda kokoy
(Matiyu 21.1-11; Marku 11.1-11; Yehiya 12.12-19)*

²⁸ Kanj Isa na fillaa woo deede ka ben, a dira ka koy jine ka žigi ka koy Žerizalem. ²⁹ Waatoo kanj Isa man Betefaže nda Betani kanj goo tondi hondoo jeroo ga kanj se i ga nee Zaytupaŋey tondi hondoo, a na taalibi hinka sanba ³⁰ ka nee: «Wa koy koyra-izoo ra kanj ga tenje ne ga. Za war too, nga no war ga farka-ize foo gar kanj ga hawa kanj boro kul mana bay ka žigi a boŋ. W'a feeri, war ma kate a. ³¹ Nda boro na war hāa ka nee: «Macin se war g'a feeri?, war ma nee a se: «Ir Koyoo no ma too a ga.»»

³² Dontokey koy, de i na hayey gar sanda takaa kanj nda a n'a har i se. ³³ I goo ma farka-izoo feeri kanj koyey nee i se: «Macin se war ga farka-izoo feeri?» ³⁴ I nee: «Ir Koyoo no ma too a ga.» ³⁵ I kate a Isa do. I na ngi darbawey fur farka-izoo boŋ ka Isa kaarandi a ga.

³⁶ Kanj a goo ma koy, borey ga ngi darbawey daaru fondaa ra. ³⁷ Waatoo kanj a man, Zaytupaŋey tondi hondoo zunbudogoo, taalibey jamaa kul jaali, de i na jinde jer ka Irkoy saabu nda kayfey kul kanj ngi dii ey. ³⁸ I nee:

«Albarka ma huru kokoyoo ra
kanj goo kaa ir Koyoo maapoo ga.
Alaafiya ma bara beenaa ra,
daržaa ma tee beenaa se beene.»*

³⁹ Fariziyen fooyan kanj goo alžamaa ra nee Isa se: «Alfagaa, šelanj ni taalibey se i ma dangay.» ⁴⁰ Isa zaabi ka nee: «Ay ga war bayrandi kanj, nda borey wey dangay, tondey no ma kaati.»

* 19:38 19.38 Zamnaa 2.14; Zabur 118.26.

Isa hēe Žerizalem se

⁴¹ Waatoo kanj Isa goo ma man koyraa, a dii a, a hēe a ga ⁴² ka nee: «Nda a gar ni mo mma ba bay hō haya kanj ti ni alaafiyaa, amma sohō woo ti haya kanj ga tugu ni moŋey se. ⁴³ Zaariyan ga kaa ni ga kanj ni iberey ga žigidoo danj ni cetaa ga kanj ga ni kuubi. I ga ni daabu ka ni šiita nongu kul here. ⁴⁴ I ga ni say, ni nda ni izey kanj game n'goo. I si tondi foo nanj affoo bonj, zama mana waatoo bay kanj Irkoy kaa ni do ka ni faaba.»

Isa na maamalakey gaaray Irkoy hugu beeroo ra

(*Matiyu 21.12-17; Marku 11.15-19; Yehiya 2.13-22*)

⁴⁵ Isa huru Irkoy hugu beeroo ra, de a sintin ka maamalakey gaaray k'i kaa taray. ⁴⁶ A nee i se: «A hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ay hugoo ga tee hugu kanj ra Irkoy ga ŋaarayandi»[†],
amma war wey, war n'a tee zay lanbadoo.»

⁴⁷ Zaari kul a goo Irkoy hugu beeroo ra, a ga cawandi. Sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey nda gandaa jineborey ga ceeci ŋgi m'a halaci. ⁴⁸ Amma i si bay taka kanj no ŋgi m'a tee, zama jamaa kul goo ma lakkal danj ka hanjajer a se.

20*Man ra Isa duu nga hinoo?*

(*Matiyu 21.23-27; Marku 11.27-33*)

¹ Zaarey din affoo, Isa goo ma jamaa cawandi Irkoy hugu beeroo ra, a ga Alhabar Boryaa toonandi kanj sargari juwalkey jineborey, nda Citaaboo baykey, nda boro beerey kaa a do. ² I ŋelanj a se ka nee: «Hinoo har ir se kanj nda n'ga wey tee, wala mo, may no ka ni noo hinoo woo?» ³ A n'i zaabi ka nee: «Agay mo ga war hāa nda haya foo. Wa tuuru ya ne: ⁴ Yehiya batizeyanoo, beenaa ra a hun wala adamizey do?» ⁵ I ŋelanj-ŋelanj cere game ka nee: «Nda ir nee: <Beenaa ra>, a ga nee: <Macin se war mana naanay a?> ⁶ Nda ir nee mo: <Adamizey>, alžamaa kul ga tondi k'ir warra k'ir wii. Zama i ga naanay ka bay kanj Yehiya man'ti kala annabi.» ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Ir si bay nongu kanj ra a hun.» ⁸ Isa nee i se: «Agay da si hinoo har war se kanj nda ay ga wey tee.»

Alaneb faaroo beerikey filla yaasayantaa

(*Matiyu 21.33-46; Marku 12.1-12*)

⁹ Woo banda ga, Isa yee ka sintin ka filla yaasayantaa woo deede jamaa se. A nee: «Aru foo na alaneb faari tee. A n'a nanj beerikawyanj kone, de a naaru ka waati kuku tee. ¹⁰ Waatoo kanj hegaa too, a na tam foo sanba beerikey do hala i m'a noo faari-izey ra. Amma beerikey n'a kar, k'a gaaray a ma koy kabe koonu. ¹¹ A yee koyne ka tam foo sanba. Nga mo, i n'a kar, k'a kaynandi, k'a gaaray a ma koy kabe koonu. ¹² A yee ka ihinzantoo sanba. Nga mo, i n'a maray, i n'a warra taray. ¹³ Faaroo koyoo nee: <Macin no ay g'a tee? Ay g'ay iz'aroo, ay baakaa sanba. A ga hin ka tee, i ma nga hunday beerandi.> ¹⁴ Amma kanj beerikey dii a, i ŋelanj-ŋelanj cere game ka nee: <Woo ti tubukaa. Ir m'a wii hala tubuhayaa ma tee ir wane.> ¹⁵ I n'a warra taray k'a kaa faaroo ra, i n'a wii. Sohō macin no faaroo koyoo g'a tee i se? ¹⁶ A ga kaa ka beerikey wey halaci ka faaroo yeeti itanayanj se.» Waatoo kanj hanjajerkey maa woo, i nee: «Jam!»

¹⁷ Amma Isa na moo fur i ga, a nee: «Macin ti ŋennoo kanj hantumandi Citaaboo ra maanaa kanj ga nee:

<Tondoo kanj cinakey n'a fur,

ŋga no ka tee hugoo kanjoo tondoo»^{*}?

¹⁸ Boro kul kanj kanj tondoo din bonj ga say.

Boro kanj ga a kanj ga motti.»

¹⁹ Citaaboo baykey nda sargari juwalkey jineborey ceeci ŋgi m'a dii alwaatoo din da, amma i hunbur jamaa. I bay kanj filla yaasayantaa woo kanj a n'a deede, ŋgi ga a goo.

Alkaasoo kanj ga banandi kokoy beeroo se

(*Matiyu 22.15-22; Marku 12.13-17*)

²⁰ I ga Isa koroši. I na korošikaw almunafiki fooyanj kanj ga ŋgi bonj tee boro ŋerranteyanj, sanba a do, i m'a dii nda nga meeŋennoo hala ŋgi m'a nondi hinoo nda goforneroo se. ²¹ Kanj i too a do, i n'a hāa ka nee: «Alfagaa, ir ga bay kanj fondaa nda n'ga ŋelanj, n'ga cawandi. N'si ndum guna, ni mma Irkoy fondaa cawandi nda cimi. ²² A ga hima ir ma alkaasi bana kokoy beeroo se wala a si hima?» ²³ Isa bay ŋgi carmaa ga, a nee i se: ²⁴ «W'ay cebe nzorfu kaaray tamma foo. Boraa kanj biyoo nda maanoo goo a ga, may no?» I nee a se: «Kokoy beeroo.» ²⁵ A nee i se: «Adiši wa kokoy beeroo hayey

[†] 19:46 19.46 Ezayi 56.7. ^{*} 20:17 20.17 Zabur 118.22.

noo kokoy beeroo se, Irkoy waney, war m'i noo Irkoy se.»²⁶ I mana hin ka šenni futu dii mijoo ra jamaa jine. Nga zaaboo na bonjey haw, i dangay.

Hāayan bukawey tunyanoo ga
(*Matiyu 22.23–33; Marku 12.18–27*)

²⁷ Sadusiyeney kanj ga nee tunyan si bara, boro fooyan i ra man Isa k'a hāa²⁸ ka nee: «Alfagaa, Musa na yaamar hantum ir se ka nee: «Nda aru kanj goo nda wande buu, woyoo mana duu a se ize, aroo armaa ga hima ka hiiji woyoo hala a ma duu bukaa se ize.»[†] ²⁹ Nga binde, arma iyey bay ka bara kanj ijinaa hiiji, a buu bila ize. ³⁰ Arma hinkantoo hiija woyoo, ³¹ ihinzantoo hiiji a. Takaa din da, iyyaa kul hiija woyoo affoo-foo, i buu, i mana ize nanj. ³² Woo banda ga, woyoo mo buu. ³³ Adiši woyoo woo, tunyanoo hane, iyyaa ra, may se a ga tee wande? Zama ngi boro iyyaa hiiji woyoo ka bisa.»

³⁴ Isa nee i se: «Zamanoo woo arey ga hiiji, woyey ga nondi hiijay. ³⁵ Amma wey kanj ga hima ka dii zamanoo kanj goo kaa nda bukawey tunyanoo, wey din si hiiji, woyey si nondi hiijay. ³⁶ I si hin ka buu koyne, zama ngi nda almalayek kul ga sawa. I ga tee Irkoy izeyanj, zama i ga tun. ³⁷ Bukawey ma tun, woo ti hayaa kanj Musa n'a bayrandi saabaynanjoo ga, waatoo kanj a g'ir Koyoo cee ka nee a se: «Ibrahim Koyoo, Isiyaka Koyoo, Yakuba Koyoo.»[‡] ³⁸ Irkoy man'ti bukawey Koyoo, baahunantey Koyoo no, zama nga se, borey kul ga huna.» ³⁹ Citaaboo baykey affooyan na šennoo zaa ka nee: «Alfagaa, ni šelanj ka boori.»[§] ⁴⁰ I mana yadda k'a hāa nda haya kul koyne.

Dawda yadda Almasihu ga sanda nga Koyoo
(*Matiyu 22.41–46; Marku 12.35–37*)

⁴¹ Isa yee ka nee i se: «Taka foo nda i ga nee Almasihu man'ti kala Dawda Haamaa?[†] ⁴² Dawda hunday bayrandi Zabur citaaboo ra ka nee:

«Ir Koyoo nee ay Koyoo se:

“Goro ay kabe henna here,

⁴³ hala waati kanj ra ay na ni iberey tee taari

k'i danj ni cewey cire.”[§]

⁴⁴ Adiši Dawda g'a cee nda Koy, taka foo nda a ga tee a se Haama?»

Wa hawgay Citaaboo baykey ga
(*Matiyu 23.1–36; Marku 12.38–40*)

⁴⁵ Waatoo kanj jamaa kul goo ma hanajer Isa se, a nee nga taalibey se: ⁴⁶ «Wa war bonj hawgay Citaaboo baykey ga kanj ga baa kaayi beeri danyanj ka yaara. I ga baa borey ma ngi foo nda beeray farrey ra. I ga baa mo jine gorodogey margahugey ra nda ŋaadogey ra. ⁴⁷ I ga woyey kanj kurŋey faati kabey koonandi. Nda i ga Irkoy ŋaaray, i si cahā ka ben hala borey ma dii ngi. Ngi zukandoo ga hanse ka boobo.»

21

Nooroo kanj woy talkaa n'a noo
(*Marku 12.41–44*)

¹ Waatoo kanj Isa na nga bonjoo jer, a dii almankoyney kanj goo ma ngi sargarey danj nooroo jinaa ra. ² A dii mo woy talka foo kanj kurŋoo buu kanj na nooru tamma hinka danj. ³ A nee: «Ay g'a har war se nda cimi, woy talkaa woo kanj kurŋoo buu danj ka bisa borey kul. ⁴ Zama borey wey kul, woo kanj ga i si too, nga no i n'a danj nooroo jinaa ra. Amma nga, nga talkataraa ra, nga hunaa kul kanj goo a se no a n'a danj.»

Isa na Irkoy hugu beeroo kayriyanoo bayrandi
(*Matiyu 24.1–2; Marku 13.1–2*)

⁵ Waatoo kanj boroyan goo ma šelanj tondi henney nda sargarey ga kanj ga Irkoy hugu beeroo taalam, Isa nee: ⁶ «Hayey wey kanj war ga dii ey, hanyanj ga kaa kanj ra tondi foo si cindi affoo bonj kanj si kaa ka kayra.»

Isa na gurzugawey sintinoo bayrandi
(*Matiyu 24.3–14; Marku 13.3–13*)

⁷ I na Isa hāa ka nee: «Alfagaa, waati foo no woo ga tee, de mo macin ti tammaasaa kanj g'ir bayrandi kanj hayey wey ga kaa ka tee?»[†] ⁸ A nee: «Wa hawgay i masi war darga, zama boro booboyanj ga kaa ay maapoo ga, i ga nee kanj ngi ti Almasihu, i ga nee mo waatoo man. War masi hanga i bande. ⁹ Waati kanj war ga maa wonguyan tun nda tureyanj, war masi jiti, zama kala hayey wey ma teendi jina. Amma man'ti sanjadin da

[†] 20:28 20.28 Alhukumoo 25.5–6. [‡] 20:37 20.37 Fattaroo 3.6, 15. [§] 20:43 20.43 Zabur 110.1.

ti benantaa.»¹⁰ A yee ka nee i se: «Ganda foo ga tun ka ganda foo wongu, laama foo ga laama foo wongu.¹¹ Labu jijiri beeriyan ga tee, ongu booboyan ra heray nda wirci beranteyan ga tee. Hunburayhayayan ga fatta, de mo tammaasa beeriyan ga bangay beenaa ra.

¹² Amma za hayey wey kul mana kaa, i ga war dii, i ga war gurzugay, i ga war nondi margahugey ra, i ga war dan kasawey ra. I ga war ka koy kokoyey nda gofornerey jine ay maapoo maaganda se.¹³ Woo ga kate war m'ay seedetaraa too.¹⁴ W'a dan war lakkaley ra, war masi alhuzun nda takaa kan nda i ga faasa war se.¹⁵ Agay hunday ga war noo mee nda lakkal kan war nkuway kul si hin ka kay war jine wala ka kakaw.¹⁶ War hayragey, nda war armyey, nda war boro maanawey, nda war cerey ga war dan kabe ra. Boroyan ga wiiyandi war ra.¹⁷ Borey kul ga konna war ay maapoo sabbu se.¹⁸ Amma ba war bon hinbirey affoo si dere.¹⁹ Nda war gaabandi, war hundey ga hallasi.»

Isa na Žerizalem halaciroo bayrandi

(Matiyu 24.15-21; Marku 13.14-19)

²⁰ «Waati kan war dii wongu-izeyan na Žerizalem kuubi, waatoo din war ma bay kan nga halaciroo man.²¹ Waatoo din borey kan goo Žude gandaa ra ma zuru ka koy tondi hondey ra, wey kan goo koyraa gundoo ra ma fatta, wey kan goo hawsaa ra masi huru koyraa ra.²² Zaarey wey man'ti kala faasa zaariyan hala hayey kul kan hantumandi Citaaboo ra ma tabati.²³ Woyey bone kan ga tee boro hinka nda wey kan ga naanandi haney din. Zama tilasu beeri ga tee gandaa ra, de Irkoy ga nga futaa kanjandi jamaa din bon.²⁴ Takuba g'i kanjandi, i ga koy tee kasa-izeyan gandawey kul ra. Gandawey ga dira Žerizalem bon hala waati kan ngi waatoo timme.»

Boraa kan tee Adamize kaayanoo

(Matiyu 24.29-31; Marku 13.24-27)

²⁵ «Tammaasayan ga tee waynaa, nda handoo, nda handarawey ra. Laboo bon hunburay beeri ga duu gandawey, teekoo nda nga bondawey jindoo g'i alhuzunandi.²⁶ Hunburaa ga borey biney kayandi nda hayaa batuyanoo kan ga kaa ka tee adupna ra. Beenaa hayey ga jijiri.²⁷ Waatoo din i ga dii «Boraa kan tee Adamize ga kaa duula ra»^{*} nda gaabi nda darža beeri.²⁸ Waati kan hayey wey sintin ka tee, wa kay war cewey ga ka war bonjey jer, zama war feeriyanoo man.»

Bayraa kan jeejaynanoo g'a noo

(Matiyu 24.32-44; Marku 13.28-37)

²⁹ Isa na filla yaasayante deede i se ka nee: «Wa jeejaynaa guna nda tuuriyaney kul.³⁰ Za war dii kan a na fita taagayan tee, war ga bay kan konnoo waatoo man.³¹ Takaa din da, war mo, nda war dii hayey wey teendi, war ma bay kan Irkoy Laamaa man.³² Cimoo ne kan ay g'a har war se, zamanoo woo borey si ben hala wey kul ma teendi.³³ Beenaa nda gandaa ga dere, amma ay meesenny si dere abada.»

Wa hanna cijin nda zaari

(Matiyu 24.36-44; Marku 13.32-37)

³⁴ «Wa war bon hawgay, war biney masi koy hanga naayan, nda suuyan, nda hundi alhuzun bande hala zaaroo din ma kaa war ga waati kan war s'a hongu.³⁵ A ga zunbu sanda kumsay borey kul bon kan goo adupna ra.³⁶ Wa hanna cijin nda zaari, war ma Irkoy naaray waati kul hala war ma duu sahā ka hun hayey wey kul cire kan ga hima ka tee, nda ka kay Boraa kan tee Adamize jine.»

³⁷ Zaari here Isa goo Irkoy hugu beeroo ra, a ga cawandi, de cijin here a ga koy kani tondi hondoo bon kan se i ga nee Zaytunaney tondi hondoo.³⁸ Jamaa kul, za subbaahi biya i ga koy a do Irkoy hugu beeroo ra ka hanjayer a se.

22

Bonkoyney hawandifutay Isa ga

(Matiyu 26.1-5; Marku 14.1-2; Yehiya 11.45-53)

¹ Takulawey kan ra dolobiri sii jingaroo kan ti Borcintaraa jingaroo ga baa ka too.² Sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey ga taka ceeci ka Isa wii tuguyan ra, zama i hunbur alžamaa.

Žudas soolu ka Isa zanba

(Matiyu 26.14-16; Marku 14.10-11)

* 21:27 21:27 Daniyel 7.13.

³ Ibilisi huru Žudas ra kanj se i ga nee Iskariyot, taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo no. ⁴ A koy sargari juwalkey jineborey nda lakkalkey bonkoyney do ka waafaku nda ey takaa ga kanj nda nga ga Isa nondi i se. ⁵ I jaali, de i n'a noo allaahidu kanj ngi g'a noo nooru. ⁶ A yadda, a cindi a ga dimma henna ceeci ka Isa nondi bila nda alžamaa ma bay.

Isa nda nga taalibey na jingaroo ŋaayanoo soolu
(Matiyu 26.17-19; Marku 14.12-16)

⁷ Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo zaaroo too kanj ra i ga hima ka Borcintaraa jingaroo feeji-izoo wii. ⁸ Isa na Piyer nda Yehiya donto ka nee: «Wa koy Borcintaraa jingaroo soolu ir se hala ir ma duu k'a ŋaa.» ⁹ I nee a se: «Man ra n'ga baa ir m'a soolu?» ¹⁰ A nee i se: «Nga ne, waati kanj war huru koyraa ra, war ga aru foo kubay kanj kone hoobu goo kanj ra hari goo. War ma hanga a hala hoo goo kanj ra a ga huru. ¹¹ War ma nee hugoo koyoo se: «Alfagaa nee ir ma nee ma ne wala man yawzunbu hugoo kanj ra nga nda nga taalibey ga Borcintaraa jingaroo feeji-izoo ŋaa?» ¹² A ga hugu beeri foo kanj goo sooro bonj cebe war se, hayey kanj ga ir ga too goo a ra. No din ra war m'a soolu.» ¹³ I koy, i na hayey gar nda takaa kanj nda a n'a har, de i na Borcintaraa jingaroo soolu.

Amaanaa kanj zandi nda kuri

(Matiyu 26.26-30; Marku 14.22-26; Korent borey bataga 1na 11.23-25)

¹⁴ Kanj alwaatoo too, Isa koy goro ka ŋaa, nga nda nga diyawey. ¹⁵ A nee i se: «Ay hanse ka boonay ya Borcintaraa jingaroo feeji-izoo woo ŋaa war bande jina, ya zarabi. ¹⁶ Ay ga war bayrandi kanj ay si yee ka woo ŋaa hala waati kanj a tabati Irkoy Laamaa ra.» ¹⁷ Woo banda ga, Isa na poti zaa kanj ra alaneb hari moora goo, a na albarka danj. A nee: «Wa dii woo, w'a zamna cere game. ¹⁸ Ay ga war bayrandi kanj waatoo woo banda ga, ay si alaneboo izoo haroo hanj hala waati kanj ra Irkoy Laamaa kaa.» ¹⁹ Woo banda ga, a na takula zaa, a na albarka danj, a n'a dunbu. A n'i noo ka nee: «Woo ti ay gaahamoo kanj ga nondi war sabbu se. Wa woo tee hala war ma hongu agay.» ²⁰ Hawraa banda ga, taka follokaa no a n'a tee ka potoo zaa ka nee: «Potoo woo haroo man'ti kala amaana taagaa kanj ga zandi ay kuroo munyanoo ra war se.»

Isa bayrandi kanj nga taalibi foo ga kaa ka nga nondi
(Matiyu 26.20-25; Marku 14.17-21; Yehiya 13.21-30)

²¹ «Amma nga ne, bora kanj g'ay nondi kaboo goo ay bande ŋaadogoo woo ra. ²² Šikka sii, Bora kanj tee Adamize ga koy nda takaa kanj nda a kayandi. Amma bora din bone kanj g'a nondi.» ²³ Taalibey sintin ka cere hãa wala may ti ngi ra bora kanj ga yadda ka woo tee.

Jineboro mma tee alhaadimaykaw

(Matiyu 20.25-28; Marku 10.42-45)

²⁴ Kakaw tun taalibey nda cere game kanj ti may no ma hima ngi ra bora kanj bisa borey kul. ²⁵ Amma Isa nee i se: «Gandawey kokoyey g'i juwal, nda wey kanj ga hini fur i bonj, borey ga nee i se teegoy henna teekey. ²⁶ War, war masi takaa woo tee. Amma war kul iberoo ma nga bonj tee sanda i kul ikaccaa. Jineboraa ma tee sanda alhaadimaykaa. ²⁷ War do, may ti iberoo, bora kanj ga goro ŋaadogoo ra wala bora kanj ga ŋaayanoo gorandi? N'bay bora kanj ga goro ŋaadogoo ra no. Agay da, ay goo war game sanda alhaadimaykaa.

²⁸ War, war ti borey kanj denji ay ga ag'alwaati šendey ra. ²⁹ Woo se takaa kanj nda ay Baaba Irkoy n'ay noo Laamaa, agay da mo g'a noo war se, ³⁰ hala war ma duu ka ŋaa ka hanj ay ŋaadogoo ra ay Laamaa ra. War ga goro kokoy gorodogey ra ka Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) ciiti.»

Isa bayrandi kanj Piyer ga nga yankar

(Matiyu 26.31-35; Marku 14.27-31; Yehiya 13.36-38)

³¹ «Simon, Simon, Ibilisi ceeci ka war guzuguzu sanda alkama kanj goo teme ra. ³² Amma ay na Irkoy ŋaaray ma ne hala ni naanaa masi gaza. Waati kanj ni yee kate ay ga, ma ni armyey biney danj.» ³³ Piyer nee a se: «Ay Koyoo, nda kasa no wala buuyan no ay ga koy ni bande.» ³⁴ Amma a nee a se: «Ay ga ni bayrandi, Piyer, kanj gorgaa si ciya hõ jina kanj n'g'ay yankar cee hinza ka nee n's'ay bay.»

Isa nee nga taalibey se i ga hima ka soolu

³⁵ Isa nee nga taalibey se koyne: «Waatoo kanj ay na war sanba bila nda war ma fortomaani, nda bolbol, nda taami zaa, haya na war kuma wala?» I n'a zaabi ka nee: «Baffoo man'ir kuma.» ³⁶ A nee i se: «Amma sohõ, boro kanj goo nda fortomaani m'a

zaa, boro kanj goo nda bolbol mo m'a zaa. Boro kanj sii nda takuba ma nga burmusoo neere ka takuba day. ³⁷ Zama ay ga war bayrandi kanj ŝennoo kanj hantumandi Citaaboo ra nee: «I n'a kabu goy futu teekey ra.»* Ŝennoo woo ga hima ka tabati ay ga, zama hayaa kanj hantumandi ay ga, ga tabati.» ³⁸ I nee: «Ir Koyoo, nga ne, takuba hinka ne.» A nee i se: «A wasa.»

Isa mooru nga taalibey ga ka Irkoy űaaray

(*Matiyu 26.36–46; Marku 14.32–42*)

³⁹ Waatoo kanj Isa fatta, a koy sanda nga alaadaa ra Zaytunanjey tondi hondoo do, nga taalibey hanga a. ⁴⁰ Kanj i too no din, a nee i se: «Wa Irkoy űaaray war masi koy siyandi ka kanj zunubu ra.» ⁴¹ Woo banda ga, a mooru ey ka koy haya kanj ga too tondi kanj boro n'a jindaw kaydogoo. A sonbu kanjey ga ka Irkoy űaaray ⁴² ka nee: «Baaba Irkoy, nda ni yadda, gurzugaa potoo woo moorandi ay ga. Amma yala agay ibaayoo masi tee, ni wanoo ma teendi.» ⁴³ [Waatoo din da, almalayka foo hun beenaa ra ka bangay ka binoo danj. ⁴⁴ Binekankamay beeri duu a, a hanse ka Irkoy űaaray ka tonton. Nga sungaa tee sanda kuri gunguti-izeyanj kanj ga kanj laboo ra.] ⁴⁵ Waatoo kanj a na Irkoy űaaray ka ben, a tun ka yee nga taalibey do, a n'i gar i ga jirbi nda binemarayyan. ⁴⁶ A nee i se: «Taka foo nda war ga jirbi? Wa tun ka Irkoy űaaray hala war masi koy siyandi ka kanj zunubu ra.»

Takaa kanj nda Isa diyandi

(*Matiyu 26.47–56; Marku 14.43–50; Yehiya 18.3–11*)

⁴⁷ Isa goo ma ŝelanj da kanj alűama foo ne ma kaa. Taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo kanj maapoo ti űudas goo jiney ra. A man Isa k'a summu. ⁴⁸ Amma Isa nee a se: «űudas, summuyan nda n'ga Boraan kanj tee Adamize zanba!» ⁴⁹ Borey kanj goo Isa bande kanj ga dii hayaa kanj ga baa ka tee, nee: «Ir Koyoo, ir ma takuba ka kara?» ⁵⁰ Ngi affoo na sargari juwalkey jineboraa tamoo kabe hennaa here hanjaa kar k'a kaa. ⁵¹ Isa zaabi ka nee: «Wa kay, a wasa.» A too aroo hanjaa do k'a noo baani. ⁵² Woo banda ga, a nee borey se kanj kaa a ga kanj ti sargari juwalkey jineborey, nda Irkoy hugu beeroo lakkalkey bonkoyney, nda boro beerey: «War kaa ay ga nda takubayanj nda gobuyan sanda zay beeri. ⁵³ Zaari kul ay goo war game Irkoy hugu beeroo ra, amma war mana bay ka kabe fur ay ga. Amma alwaatoo woo, war nda kubaa hinoo wane nda a.»

Piyer na Isa yankar

(*Matiyu 26.57–58, 69–75; Marku 14.53–54, 66–72; Yehiya 18.12–18, 25–27*)

⁵⁴ Waatoo kanj i na Isa dii, i n'a ka koy sargari juwalkey jineboraa hugoo do. Piyer goo nongu mooro ra, a ga hanga ey.

⁵⁵ I na nuune diinandi batumaa gamoo ra ka goro. Piyer goro i bande. ⁵⁶ Konűa woyize foo dii a, a ga goro gaayoo here, a na moo bakam a ra. A nee: «Woo mo cindi a bande.» ⁵⁷ Amma a n'a yankar ka nee: «He woyoo, ay s'a bay walla.» ⁵⁸ Alwaati kayna banda ga, boro foo dii a kanj nee: «Ni mo goo i ra.» Amma Piyer nee: «He aroo, ay sii i ra.» ⁵⁹ Guuru foo cine banda ga, boro foo yee ka jindegaabay ka nee: «Nda cimi, aroo woo cindi a bande, zama nga mo, Galile boro no.» ⁶⁰ Piyer nee: «He aroo, ay si hayaa bay kanj n'goo m'a har.» A mma bara no a ga ŝelanj kanj dogoo din da gorgaa ciya. ⁶¹ Ir Koyoo bere ka nga moűey kanji Piyer ga, de Piyer hongu ŝennoo kanj a n'a har nga se: «Gorgaa si ciya hō jina kanj n'g'ay yankar cee hinza.»† ⁶² Woo banda ga, a fatta taray ka hēe ka zana.

Isa danjandi hoyraykey margaroo jine

(*Matiyu 26.59–66; Marku 14.55–64; Yehiya 18.19–24*)

⁶³ Arey kanj kabey ra Isa goo, i g'a kaŝikaŝi, i g'a kar. ⁶⁴ I na moűey haw k'a hāa ka nee: «Annabitaray tee! May ka ni kar?» ⁶⁵ I na ŝenni ceferante booboyanj danj hanjaa ra.

⁶⁶ Waatoo kanj subbaahoo too, gandaa boro beerey margaroo, nda sargari juwalkey jineborey, nda Citaaboo baykey na cere marga ka Isa ka koy ngi hoyraykey margaroo do. ⁶⁷ I nee a se: «Ir bayrandi nda ni ti Almasihu.» A nee i se: «Nda ay n'a har war se war si naanay, ⁶⁸ nda ay na war hāa mo war s'ay zaabi. ⁶⁹ Ne nda kayna Boraan kanj tee Adamize ga goro Irkoy hinoo kabe hennaa ga.»‡ ⁷⁰ I kul nee: «Adiŝi ni ti Irkoy Iz'aroo?» A nee i se: «War hunday k'a har, agay zaati no.» ⁷¹ I nee: «Cin no ir g'a tee seede se koyne? Zama ir hunday n'a dii miűoo ra.»

* 22:37 22.37 Ezayi 53.12. † 22:61 22.61 Sorro 34to. ‡ 22:69 22.69 Zabur 110.1.

23

I na Isa ka koy gofornor Pilat do

(Matiyu 27.1-2, 11-14; Marku 15.1-5; Yehiya 18.28-38)

¹ AlZamaa kul tun ka Isa ka koy Pilat jine. ² I sintin ka danj a ga ka nee: «Aroo woo, ir nk'a gar a g'ir gandaa borey tuti i ma ture, i masi alkaasi bana kokoy beeroo se, a ga nee mo kanj nga ti Almasihu, kokoy ti nga.» ³ Pilat na Isa hãa ka nee: «Ni ti Alyahuudey kokoyoo wala?» A n'a zaabi ka nee: «Ni hunday k'a har.» ⁴ Pilat nee sargari juwalkey jineborey nda jamaa se: «Ya na dii haya kanj se boraa woo ga hima ka zukandi.» ⁵ Amma i tonton nda gaabi ka nee: «A nka jamaa turandi nda nga cawandoo Žude kul ra. Galile nda a sintin ka kaa hala ne ra.»

I na Isa ka koy Herod do

⁶ Waatoo kanj Pilat ga maa i ga nee Galile, a hãa wala boraa woo Galile boro no. ⁷ Kanj a faham kanj laamaa kanj ra Isa hun Herod ti kokoyoo, a n'a sanba a do. A gar kanj haneɗɗin din Herod mo goo Žerizalem. ⁸ Kanj Herod dii Isa, a hanse ka jaali, zama a gay a baa nga ma dii a hayey kanj a ga maa a g'i tee sabbu se. A ga naata nga ma dii tammaasa kayfante kanj a g'a tee. ⁹ A na Isa hãa nda šenni booboyan, amma Isa, nga, a mana tuuru baffoo se. ¹⁰ Sargari juwalkey jineborey nda Citaaboo baykey tun ka danj a ga nda gaabi. ¹¹ Herod nda nga lakkalkey n'a kaynandi. I n'a pɔɔɔɔ ka darbay nerante foo danj a ga k'a yeeti Pilat do. ¹² Zaari follokaa din da ra Herod nda Pilat tee cereyan, ngey kanj waati din iberiyan no cere se.

I na Isa zukandi ka nee i m'a wii

(Matiyu 27.15-26; Marku 15.6-15; Yehiya 18.39—19.16)

¹³ Pilat ciya sargari juwalkey jineborey nda alwakiiley nda alZamaa se ¹⁴ ka nee i se: «War kate ya ne boraa woo ka nee kanj gandaa no a g'a tuti i ma ture. Nga ne, ay n'a hãa war jine, hayey kanj war g'i har a ga, ya na dii a ga baffoo. ¹⁵ Herod mo mana dii a ga haya kul, a n'a yeeti ir do. Nga ne, a mana haya kul tee kanj ga hima nda buuyan. ¹⁶ Adiši ay g'a barzu, y'a nanj.» ¹⁷ [Jingar kul ga, a tilasu Pilat ma kasa-ize foo nanj i se.] ¹⁸ I kul kaati cere bande ka nee: «Woo wii, ma Barabas tanj ir se!» ¹⁹ Barabas mana huru kasaa ra kala tureyan kanj tee koyraa ra nda borowiyan maaganda se. ²⁰ Pilat yee ka šelanj i se, zama a mma baa nga ma Isa tanj. ²¹ Amma borey kaati ka nee: «A kanji! A kanji kanjandibundu ga!» ²² Woo ti cee hinzantoo kanj Pilat nee i se: «Macin ti goy futaa kanj boraa woo n'a tee? Ya na dii a ga haya kul kanj ga kate i m'a wii. Ay g'a barzu, y'a nanj.» ²³ I yee ka kaati nda gaabi ka nee kanj a ma kanjandi. Ngi kaatiyaney duu fondo. ²⁴ Pilat kayandi kanj hayaa kanj i g'a wiri ma teendi. ²⁵ A na boraa tanj kanj i n'a wiri kanj huru kasaa ra tureyan nda borowiyan maaganda se, amma a n'i noo Isa i ma ngi ibaayoo tee.

Isa kanjandiyanoo

(Matiyu 27.32-44; Marku 15.21-32; Yehiya 19.17-27)

²⁶ Waatoo kanj i ga Isa ka koy, i na aru foo dii kanj ga hun faarey ra, maɔɔɔɔ ti Simon, nga koyraa ti Siren. I na Isa kanjandibundoo jeeje a ga, a ma dira nda a Isa dumaa ga. ²⁷ AlZamaa beeri hanga a nda woy booboyan kanj ga hãe, i ga zonk'a ga. ²⁸ Isa bere woyey here ka nee: «Žerizalem izey, war masi hãe ya ne, wa hãe war boɔɔɔ se nda war zankey se, ²⁹ zama nga ne, hanyan ga kaa kanj ra i ga nee: «Woy guney, nda gundey kanj mana bay ka hay, nda fafey kanj mana bay ka naanandi duu gomni.» ³⁰ Waatoo din borey ga sintin ka šelanj tondi hondey se ka nee: «Wa kanj ir boɔɔɔ!» I ga nee tondey se: «Wa gum ir boɔɔɔ!»* ³¹ Zama nda i na hayey wey tee bundu firzoo se, de bundu kogaa, macin no a ga ti a?»†

³² I na goy futu teekaw hinka ka koy kanj i ga hima k'i wii Isa bande. ³³ Waatoo kanj i too nongoo kanj maɔɔɔɔ ti Boɔɔɔasu, i n'a kanji no din, nga nda goy futu teekaw hinka. I na affoo kanji Isa kabe henna here, affaa nga kabe laalaa here. ³⁴ [Isa nee: «Baaba Irkoy, yaafa i se, zama i si hayaa bay kanj ngi goo m'a tee.»] I na alkurra kar ka Isa bankaaraway zamna cere game. ³⁵ AlZamaa ga kay i ga guna. Alwakiiley g'a fude ka nee: «A na boroyan hallasi, a ma nga boɔɔɔ hallasi, nda Almasihu no, Boraa kanj Irkoy n'a suuba.» ³⁶ Soojey mo n'a pɔɔɔɔ ka man a ka binegar šerre a se. ³⁷ I nee a se: «Nda Alyahuudey kokoyoo ti ni, ni boɔɔɔ hallasi!» ³⁸ Hantum goo nga se beene kanj ga nee: «Woo ti Alyahuudey kokoyoo.» ³⁹ Goy futu teekey kanj kanjandi, affaa n'a wow ka nee: «Man'ni ti ni ti Almasihu? Ni boɔɔɔ hallasi, m'ir hallasi!» ⁴⁰ Amma goy futu teekaw faa tuuru affaa se ka citi a ga ka nee: «Ba ni kanj si hunbur Irkoy, n'goo ma duu zukandi

* 23:30 23.30 Oze 10.8. † 23:31 23.31 Ezekiyel 21.3.

follokaa? ⁴¹ Ir, ir ga hima nda zukandoo woo, zama ir teegoyey banaa ti woo. Amma woo mana ifutu kul tee.» ⁴² A nee: «Isa, hongu agay waati kanj n'kaa nda ni Laamaa.» ⁴³ Isa nee a se: «Cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, hõ n'ga goro ay bande alženna ra.»

Isa buuyanoo

(*Matiyu 27.45-56; Marku 15.33-41; Yehiya 19.28-30*)

⁴⁴ Guuru woy cindi hinkantoo (12to) dimma ga, kubay tee ka ben laboo kul ga hala guuru hinzantoo ga. ⁴⁵ Waynaa dere, Irkoy hugoo ridowoo[‡] kottu gamoo ga. ⁴⁶ Isa na jinde jer ka kaati ka nee: «Baaba Irkoy, ay g'ay hundoo danj ni kaboo ra.»[§] Kanj a na woo har ka ben, hundoo hun. ⁴⁷ Jalakoynoo kanj dii hayaa kanj tee, a na Irkoy beerandi ka nee: «Šikka sii kanj boraa woo boro šerrante no.»

⁴⁸ Alžamaa kul kanj marga, waatoo kanj i dii hayaa kanj tee, yee i ga ngi gandey kar ka ngi binemarayyanoo cebe. ⁴⁹ Isa cerey kul ga kay nongu mooro ra ka dii hayaa kanj goo ma tee, ngi nda woyey kanj hanga a bande ka hun za Galile.

Isa danjandi saaraa ra

(*Matiyu 27.57-61; Marku 15.42-47; Yehiya 19.38-42*)

⁵⁰ Aru foo goo no kanj maapoo ti Isufi, a goo hoyraykey margaroo ra, boro henna no kanj ga šerre. ⁵¹ A mana hanga margaroo borey jerey ngi šenney nda ngi teegoyey ra. Alyahuudey koyra foo kanj se i ga nee Arimate, woo din boro no. Boro no kanj ga Irkoy Laamaa batu. ⁵² Aroo woo koy Pilat do ka Isa kunturoo wiri a ga. ⁵³ A n'a zumandi kanjandibundoo ga k'a didiji kasance ra ka koy a danj saaray ra kanj fanšandi tondi ra kanj ra boro kul mana bay ka kanandi. ⁵⁴ Woo gar kanj hunanzam zaaroo soolurey zaaroo no, zama hunanzam zaaroo ga baa ka too.

⁵⁵ Woyey kanj hanga Isa bande za Galile na Isufi dum. I dii Isa saaraa nda takaa kanj nda kunturoo jisandi a ra. ⁵⁶ Woo banda ga, i yee ka koy ka jii hew kaanayarj nda turaarey soolu. Hunanzam zaaroo hane, i na ngi boŋ hunanzam sanda takaa kanj nda a yaamarandi.

24

Isa tunyanoo

(*Matiyu 28.1-10; Marku 16.1-8; Yehiya 20.1-10*)

¹ Jirbiiyyaa zaari jinaa kanj ti alhadoo, za subbaahi tayaa, woyey koy saaraa do. I koy nda ngi bande jii hew kaaney kanj i n'i hanse. ² I gar kanj tondoo kanj ga saaraa miŋoo daabu gungurayandi ka hun a ga. ³ I huru, amma i man'ir Koyoo Isa kunturoo gar. ⁴ I si bay haya kanj ngi m'a tee. Nga ne, aru hinka bangay i se kanj ga darbay neranteyarj goo. ⁵ Woyey hunbur, i na ngi boŋey sinji ganda. Aru hinkaa nee i se: «Macin se, boraa kanj ga huna, war g'a ceeci bukawey ra?» ⁶ A sii ne ra, a tun. Wa hongu takaa kanj nda a ga šelanj war se waatoo kanj ra a cindi Galile, ⁷ kanj a ga nee: «Kala Boraa kanj tee Adamize ma kanj boro zunubantey kabey ra ka kanjandi, amma jirbi hinzantoo hane a ga hima ka tun.»

⁸ Woo banda ga, i hongu kanj Isa na šenney wey har. ⁹ I hun saaraa do ka yee ka koy hayey wey deede taalibi woy cindi faa (11) nda borey cindey se. ¹⁰ Woyey kanj na hayey wey kul filla diyawey se man'ti kala: Maryama Magdala boraa, nda Tahiya, nda Maryama, Žak ŋaa, nda woyey cindey kanj goo i bande. ¹¹ Šenney din tee i se sanda hollokom šenni. I mana naanay ey. ¹² Amma Piyer tun ka zuru ka koy saaraa do. A gunguma ka fuuni, de a si dii kala kasancaa hinne. A koy nga do nda hayaa kanj tee boŋhawaa.

Isa bangay taalibi hinka se

(*Marku 16.12-13*)

¹³ Nga ne, zaari follokaa din da ra, taalibey boro hinka koy koyra-ize foo ra kanj maapoo ti Emawus. A goo Žerizalem se haya kanj ga koy too kilomeetar woy cindi foo (11) cine. ¹⁴ I cindi i ga faajikaaray cere bande hayey wey kul kanj tee ga. ¹⁵ Kanj i goo ma faajikaaray, i ga šelanj, Isa zaati man ey ka fondaa tee i bande. ¹⁶ Amma haya foo na moyey ganji i ma hin k'a bay. ¹⁷ A nee i se: «Macin ga war goo ma dira ka boyray?» I kay, biney maray. ¹⁸ Affaa kanj maapoo ti Klewopas n'a zaabi ka nee: «Ni foo ti boro kanj goo Žerizalem kanj mana maa hayey kanj tee a ra jirbey wey?» ¹⁹ A nee i se: «Macin?» I nee a se: «Hayey kanj tee Isa Nazaret boraa ga kanj ti annabi. A na nga hinoo cebe nga teegoyey nda nga šenney ra Irkoy jine nda jamaa kul jine, ²⁰ de nda takaa kanj nda

[‡] 23:45 23.45 Ridowoo no kanj ga nongu henanantaa nda nongu henanantey ihenanantaa fay. [§] 23:46 23.46 Zabur 31.6.

sargari juwalkey jineborey nda ir alwakiiley n'a noo i m'a wii. I n'a kanji. ²¹ Ir na jiti danj kanj nga no ma kaa ka Izirayel feeri. Amma woo kul, nga ne, jirbi hinzantoo ti woo kanj hayey wey teendi. ²² Koyné mo woy fooyanj kanj goo ir ra n'ir boney haw. I biya ka koy saaraa do, ²³ i mana nga kunturoo gar. I yee kate ka nee ir se kanj almalaykayanj bangay kanj bayrandi ngi se kanj a ga huna. ²⁴ Ir borey jerey mo koy saaraa do, i na hayey gar sanda takaa kanj nda woyey n'a har. Amma nga hunday, i mana dii a.»

²⁵ Isa nee i se: «He lakkal janjantey kanjanj ga gay hala biney ga naanay hayey kul kanj annabey n'i har. ²⁶ Man'ti kala Almasihu ma zarabi jina a ma huru nga daržaa ra?» ²⁷ A sintin nda Musa citaaboo ka koy annabey waney kul ga k'i fahamandi hayey kanj hantumandi nga ga Irkoy citaaboo kul ra.

²⁸ Waatoo kanj i man koyra-izoo kanj ra i ga koy, Isa tee sanda nga mma koy jine. ²⁹ Amma i n'a dii nda gaabi ka nee a se: «Goro ir do, waynaa kanj, cijinoo ga baa ka too.» A huru ka goro i bande. ³⁰ A goro ŋaadogoo ra i bande, a na takulaa zaa ka albarka danj jina, a n'a dunbu k'i noo. ³¹ Waatoo din kul no moyey feera, de i n'a bay, amma a menne i se. ³² Woo banda ga, i nee cere se: «Ir biney nka mana hanse ka ŋaali ir gundey ra waatoo kanj ra a ga ŋelanj ka hayey kanj hantumandi Citaaboo ra feeri ir se fondaa ra wala?»

³³ Taalibi hinkaa tun dogoo din da ka yee Žerizalem. I na taalibi woy cindi faa (11) nda borey kanj goo i bande gar i ga marga, ³⁴ i ga nee: «Cimi no kanj ir Koyoo tun, a bangay Simoŋ se.» ³⁵ Ngi mo na hayey deede kanj tee fondaa ra nda takaa kanj nda ngi n'a bay waatoo kanj a ga takulaa dunbu.

Isa bangay nga taalibi woy cindi faa (11) se

(Matiyu 28.16-20; Marku 16.14-18; Yehiya 20.19-23; Teegoyey 1.6-8)

³⁶ I goo ma ŋenney din deede kanj Isa hunday fatta kate gamey ra, a nee i se: «Alaafiya ma kaa war ga!» ³⁷ I jiti, i hunbur, i mma hongu kanj zin no. ³⁸ Amma a nee i se: «Macin se war ga hunbur, macin se war biney ga ŋikka?» ³⁹ W'ay kabey guna nda ay cewey: agay hunday no. W'ay taaru ka dii. Zin sii nda ham, a sii nda biri sanda takaa kanj war ga dii ay goo nda a.» ⁴⁰ Kanj a na woo har, a na nga kabey nda nga cewey cebe i se. ⁴¹ Naaliyanoo se, i mana hin ka naanay hala sohō, i goo boŋhaway ra. A nee i se: «ŋaayan goo war kone ne ra wala?» ⁴² I kate a se hamiisa tonante dunbu foo. ⁴³ A n'a zaa k'a ŋaa jiney ra.

⁴⁴ A nee i se: «Wey ti ŋenney kanj ay n'i har war se waatoo kanj ay goo war game. Kala hayey kul kanj hantumandi ay ga Musa aŋariyaa nda annabey citaabey nda Zabur citaaboo ra ma tabati.» ⁴⁵ Woo banda ga, a na lakkaley feeri hala i ma faham hayey kanj hantumandi Citaaboo ra se. ⁴⁶ A nee i se: «A hantumandi kanj kala Almasihu ma zarabi, de a ga tun bukawey ra jirbi hinzantoo hane. ⁴⁷ De mo tuubiroo, zunubey yaafaa se, ga waazandi nga maapoo ga gandawey kul se ka sintin nda Žerizalem. ⁴⁸ War ti hayey wey seedewey. ⁴⁹ Nga ne, woo kanj ay Baaba Irkoy nee nga g'a noo, agay, ay g'a sanba war se. Amma war, war ma cindi koyraa woo ra hala Irkoy beene hinoo ma zunbu war ga.»

Isa yee beenaa ra

(Marku 16.19-20; Teegoyey 1.9-11)

⁵⁰ Isa na borey ka koy taray hala Betani koyraa here. A na nga kabey jer ka gaara i se. ⁵¹ Kanj a goo ma gaara i se, a fay nda ey, de a zandi ka koy beenaa ra. ⁵² Ngi, i sujudu a se, de i yee Žerizalem nda ŋaali beeri. ⁵³ Alwaati kul i goo Irkoy hugu beeroo ra, i g'a saabu.

Linžiloo kaŋ Yehiya n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Yehiya ka Linžiloo woo hantum. Citaaboo woo nda cindey si šelaj nda takaa foo. A si šelaj kala Isa meešenney nda nga teegoyey ga kaŋ almaganawey si kaaray borey se. Wey din no a g'i feeri.

Yehiya ga cebe kaŋ Isa ti Irkoy meešenni abadantaa kaŋ na nga boŋ tee adamize ka kaa ka huna ir game. Isa cawandoo ra, Isa ga cebe kaŋ nga ti:

- *Ŋaahayaa kaŋ hun beenaa ra.*
- *Adamizey kurkaw henna.*
- *Aduŋŋa gaayoo.*
- *Kaloo mijoo.*
- *Fondaa kaŋ ga koy Irkoy do.*
- *Cimoo.*
- *Boraa kaŋ ga bukawey tunandi.*
- *Hunayan abadantaa nookaa.*

Linžiloo cawkaa ga hima ka faham kaŋ Isa ti Almasihu Irkoy Iz'aroo kaŋ amaanaa zandi. Isa ra hunayan ga duwandi sanda takaa kaŋ nda nga hunday n'a har ka nee: «Agay ti fondaa, nda cimoo, nda hunaroo.» (zamnaa 14.6).

Kaŋ Isa bayrandi kaŋ nga goo nda hinoo woo, woo se Alyahuudey addinaa jineborey n'a wii. Amma a tun, a na nga boŋ cebe nga taalibey se.

Boraa kaŋ ti Irkoy Šennoo

¹ Haye kul sintinoo ga, Šennoo ga bara. Šennoo goo Irkoy bande, Šennoo ti Irkoy. ² Sintinoo ga, a goo Irkoy bande. ³ Hayaa kul mana teendi kala nda nga. Haya kul sii no kaŋ teendi bila nga. ⁴ Nga ra hunaroo goo, hunaroo ti adamizey gaayoo. ⁵ Gaayoo goo ma dii kubaa ra, amma kubaa mana hin a.

⁶ Boro foo kaa, Irkoy dontokaw no, maapoo ti Yehiya*. ⁷ Nga ka kaa sanda seede ka seedetaray too gaayoo se hala nga bande, borey kul ma naanay. ⁸ Man'ti nga ti gaayoo, amma a nka kaa ka seedetaray too gaayoo se. ⁹ Gaay alhakiikaa woo kaa aduŋŋa ra ka adamizey kul noo gaay.

¹⁰ Šennoo goo aduŋŋa ra, aduŋŋa mana teendi kala nda nga, amma aduŋŋa man'a bay. ¹¹ A kaa nga gandaa ra, nga borey mana yadda a ga. ¹² Amma borey kul kaŋ n'a dii, kaŋ naanay maapoo, a n'i noo hini i ma tee Irkoy izeyaŋ, ¹³ kaŋyaŋ mana hayandi nda borey hayandiroo takaa, wala nda assobon ibaayi, wala nda aru ibaayi, Irkoy k'i hay.

¹⁴ Šennoo tee boro, a goro ka waati tee ir game. Ir na nga daržaa guna sanda Iz'aru bajja folloku daržaa kaŋ hun Baaba Irkoy do. A ga too nda anneema nda cimi. ¹⁵ Yehiya na seedetaray tee a ga ka kaati ka nee: «Woo ti boraa kaŋ ga ay nee: «Boraa kaŋ ga kaa ay dumaa ga n'ay jin ka kaa, zama a n'ay jin ka bara.»» ¹⁶ Hayaa kaŋ n'a too, ir kul duu a ra, anneema ka kaa anneema. ¹⁷ Zama Musa bande ašariyaa kaa, Isa Almasihu bande anneemaa nda cimoo kaa. ¹⁸ Boro sii no kaŋ bay ka dii Irkoy. Iz'aru follokaa kaŋ goo Baaba Irkoy binoo ra, nga ti boraa kaŋ n'a bayrandi.

Yehiya kaŋ ti batizekaa seedetaraa

(Matiyu 3.1-12; Marku 1.1-8; Luka 3.1-18)

¹⁹ Yehiya seedetaraa ne, waatoo kaŋ Alyahuudey na sargari juwalkawyaŋ nda Lewi borey sanba [a ga] ka hun Žerizalem k'a hãa ka nee: «Ni, ni ti may?» ²⁰ A na cimoo har, a man'a yankaŋ, a bayrandi ka nee: «Agay, ay man'ti Almasihu.» ²¹ Woo banda ga, i n'a hãa ka nee: «Adiši, ni ti may? Ni ti Ilyasu?» A nee: «Ay man'ti a.» «Ni ti annaboo?» A zaabi ka nee: «Kalaa!» ²² I nee a se: «Aywa, ni ti may? Ir ga hima ka borey fahamandi kaŋ n'ir sanba. Ni hunday, macin no n'nee ni boŋ ga?» ²³ A nee:

«Agay ti «jindoo kaŋ ga kaati saajoo ra ka nee:

“Wa ir Koyoo fondaa šerrandi”»[†],

sanda takaa kaŋ nda annabi Ezayi n'a har.» ²⁴ Borey kaŋ sanbandi Yehiya do, Fariziyeney jerey no. ²⁵ I n'a hãa ka nee: «Adiši macin se n'ga borey batize nda ni man'ti Almasihu, ni man'ti Ilyasu, ni man'ti annaboo?» ²⁶ Yehiya n'i zaabi ka nee: «Agay, ay ga borey batize nda hari, amma boro goo war gamey ra kaŋ war s'a bay. ²⁷ A ga kaa ay dumaa

* 1:6 1.6 Yehiya woo man'ti kala batizekaa. † 1:21 1.21 Alhukumoo 18.15-18. ‡ 1:23 1.23 Ezayi 40.3.

ga, ay si hima nda ka nga taamey karfey feeri.»²⁸ Woo mana teendi kala Betani, isaa kanj se i ga nee Žurdenj se banda, nongoo kanj ra Yehiya ga borey batize.

Isa ti Irkoy Feeji-izoo

²⁹ Subaa ra, Yehiya ga dii kanj Isa goo ma kaa nga here, a nee: «Irkoy Feeji-izoo ne kanj ga adupna zunuboo kaa. ³⁰ Boraa ti woo kanj ga ay nee: «Ay dumaa ga, aru foo ga kaa kanj n'ay jin ka kaa, zama a n'ay jin ka bara.» ³¹ Agay, ya n'a bay, amma hala a ma bayrandi Izirayel se, woo se ay kaa ka borey batize nda hari.» ³² Yehiya na seedetaray too ka nee: «Ay dii Irkoy Hundoo kanj ga zunbu sanda tuuzun alhaali ka hun beenaa ra ka kaa ka kay a boŋ. ³³ Agay, ya n'a bay, amma boraa kanj n'ay sanba ya borey batize nda hari, nga no ka nee ya ne: «Boraa kanj ga n'dii Hundoo zunbu ka kay, boraa din no ma borey batize Hundi Henanantaa ra.» ³⁴ Agay, ay dii a, ay na seedetaray too kanj nga ti Irkoy Iz'aroo.»

Isa taalibi jina-jinawey

(*Matiyu 4.18–22; Marku 1.16–20; Luka 5.1–11*)

³⁵ Subaa ra, Yehiya goo no koyne, nga nda taalibi hinka. ³⁶ A na Isa guna kanj goo ma bisa, de a nee: «Irkoy Feeji-izoo ne.» ³⁷ Taalibi hinkaa maa ŝennoo kanj Yehiya n'a har, i hanga Isa. ³⁸ Isa peli, a dii kanj i hanga nga bande, a nee i se: «Macin no war ga ceeci?» I nee a se: «Rabbi, – kanj maanaa ti «Alfagaa» – man ra n'goo nda goray?» ³⁹ A nee i se: «Wa kaa ka dii a.» Alaasar dimma no, i koy, de i dii nongoo kanj ra a goo. I na zaaroo cindoo tee a bande. ⁴⁰ Andere kanj ti Simoŋ Piyer armaa ti boro hinkaa affaa kanj maa Yehiya ŝenney ka hanga Isa. ⁴¹ Andere jin ka dii nga armaa gundoo Simoŋ ka nee a se: «Ir dii Isuubantaa» – kanj maanaa ti «Almasihu». ⁴² A n'a ka koy Isa do. Isa n'a guna, a nee: «Ni ti Simoŋ Yehiya^ŝ izoo. Ni maapoo ga kaa ka tee Kefas» – kanj maanaa ti «Piyer» (Tondi).

Filip nda Nataniyel hanga Isa bande

⁴³ Subaa ra, Isa baa nga ma koy Galile gandaa here. A dii Filip, a nee a se: «Hanga agay.» ⁴⁴ Filip man'ti kala Betsayda boro, koyraa kanj ra Andere nda Piyer ga hun. ⁴⁵ Filip dii Nataniyel, a nee a se: «Ir duu boraa kanj ga Musa hantum aŝariyaa ra, annabey mo ŝelanj a ga kanj ti Isa, Isufi Nazaret boraa, izoo.»* ⁴⁶ Nataniyel nee a se: «Haya henna ga hin ka hun Nazaret wala?» Filip nee a se: «Kaa ka dii.» ⁴⁷ Isa dii kanj Nataniyel goo ma kaa nga do, a ŝelanj a ga ka nee: «Izirayel boro cimoo ne kanj ra zanbayan sii.» ⁴⁸ Nataniyel nee a se: «Taka foo nda n'g'ay bay?» Isa n'a zaabi ka nee: «Za Filip mana ni cee jeejaynaŋoo cire, ay dii ni.» ⁴⁹ Nataniyel n'a zaabi ka nee: «Rabbi, Irkoy Iz'aroo ti ni, Izirayel kokoyoo ti ni.» ⁵⁰ Isa n'a zaabi ka nee: «Zama ay nee ay dii ni jeejaynaŋoo cire, nga se n'ga naanay wala? N'ga kaa ka dii haya kanj bisa woo.» ⁵¹ A yee ka nee a se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, war ga dii beenaa ga feeri, Irkoy almalaykey ga žigi i ga zunbu Boraa kanj tee Adamize boŋ.†»

2

Hijaa kanj tee Kana koyraa ra

¹ Jirbi hinzantoo hane, hijay foo tee Kana kanj goo Galile. Isa jaa goo no din. ² Isa nda nga taalibey mo ciyandi hijaa ra. ³ Alaneb hari mooraa kuma, Isa jaa nee a se: «Borey sii nda alaneb hari koyne.» ⁴ Isa nee a se: «Naŋay, macin ka agay nda ni danj woo ra? Ay waatoo mana too jina.» ⁵ Naŋoo nee tamey se: «Haya kul kanj a n'a har war se, war m'a tee.»

⁶ Woo gar tondi kusu iddu goo no din Alyahuudey alwalaa haroo se. Affoo kul ga liitar woyyaaha (80) ka koy zangu nda waranka (120) cine zaa. ⁷ Isa nee i se: «Wa hari kusey wey too nda hari.» I n'i too hala mijey ga. ⁸ A nee i se: «Sohō wa gur ka koy nda a ŋaayaney jineboraa se.» I koy nda a. ⁹ Waatoo kanj ŋaayaney jineboraa na haroo kanj bere ka tee alaneb hari moora taba, a si bay nongu kanj ra a hun, ka gar kanj tamey kanj na haroo gur ga bay, a na aruhijji taagaa cee ¹⁰ ka nee a se: «Boro kul, alaneb hari moora henna no a ga jin k'a zamna, nda hoyandikey too, waatoo din i m'i noo woo kanj si hanse ka boori. Ni, n'gaabu alaneb hari henna ga kala sohō.»

¹¹ Isa tammaasa kayfantey ijinaa ti woo kanj a n'a tee Kana ra kanj goo Galile. A na nga daržaa bangandi, de nga taalibey naanay a. ¹² Woo banda ga, a doo ka koy Kaparnahum, nga, nda nga jaa, nda nga armyey, nda nga taalibey. I cindi no din, amma i mana jirbi boobo tee.

ŝ 1:42 1.42 Yehiya da se i ga nee Yunusa, Matiyo 16.17ra. * 1:45 1.45 Alhukumoo 18.18; Ezayi 9.5–6; Ezekiyel 34.23. † 1:51 1.51 Sintinoo 28.12.

Isa na maamalakey gaaray Irkoy hugu beeroo ra
(Matiyu 21.12-13; Marku 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Alyahuudey Borcintaraa jingaroo man, Isa žigi ka koy Žerizalem. ¹⁴ A na haw nda feeji neerekawyan, nda tuuzun neerekawyan, nda nooru barmaykawyan kanj goo ma goro gar Irkoy hugu beeroo ra. ¹⁵ A na karfuyan tee barzu. A na borey kul, nda feejeje, nda hawey gaaray k'i kaa Irkoy hugu beeroo ra. A na barmaykey noorey mun, a na taabaley gum. ¹⁶ A nee tuuzun neerekey se: «Wa wey kaa ne ra! War mas'ay Baaba Irkoy hugoo tee maamalahu!» ¹⁷ Nga taalibey hongu kanj a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ni hugoo bajoo alhuzunoo g'ay ŋaa nda kunehere.»*

¹⁸ Woo banda ga, Alyahuudey ŋelanj ka nee: «Macin ti tammaasa kayfanta kanj n'ga tee ir se ka cebe kanj n'goo nda hini ka hayey wey tee?» ¹⁹ Isa n'i zaabi ka nee: «Wa Irkoy hugoo woo kayri, jirbi hinza ra ay g'a kayandi.» ²⁰ Alyahuudey nee: «Jiiri woytaaci cindi iddu (46) no Irkoy hugoo woo n'a tee cinayan ra, ni, n'g'a kayandi jirbi hinza ra?» ²¹ Amma Irkoy hugoo kanj ga Isa ŋelanj man'ti kala nga hunday gaahamoo. ²² Woo se waatoo kanj ra a tun bukawey ra, nga taalibey hongu kanj a n'a har. I naanay Citaaboo nda ŋennoo kanj Isa n'a har.

Haya kul kanj goo adamize ra, Isa g'a bay

²³ Kanj Isa goo Žerizalem, Borcintaraa jingaroo waati, boro boobo naanay maapoo kanj i dii tammaasa kayfante kanj a g'i tee. ²⁴ Amma Isa si naanay ey, a g'i kul bay, ²⁵ zama a si too boro ma ŋelanj a se adamize ga. Nga, a ga haya bay kanj goo adamize ra.

3

Isa nda Nikodem faajikaaraa

¹ Boro foo kanj goo Fariziyeney ra kanj maapoo ti Nikodem, Alyahuudey boŋkoyni foo no, ² a kaa Isa do cijin here ka nee a se: «Rabbi, ir ga bay kanj cawandikaw ti ni kanj hun Irkoy do, zama boro kul si hin ka tammaasa kayfante wey tee kanj n'goo m'i tee nda man'ti Irkoy bara a bande.» ³ Isa zaabi ka nee a se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, nda boro mana hayandi taaga*, a si hin ka dii Irkoy Laamaa.»

⁴ Nikodem nee a se: «Taka foo nda boro kanj ŋen ga hin ka hayandi? A mma hin ka yee nga ŋaa gundoo ra ka yee ka hayandi?» ⁵ Isa zaabi ka nee: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, nda boro mana hayandi hari nda Irkoy Hundoo albarkaa ra, a si hin ka huru Irkoy Laamaa ra. ⁶ Haya kanj hayandi adamize albarkaa ra ti adamize, haya kanj hayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra ti hundi. ⁷ A masi ni boŋoo haw kanj ay nee: «Kala war ma hayandi taaga.»† ⁸ Hewoo ga hēe nongu kanj ra a baa, n'ga maa jindoo, amma n'si bay nongu kanj ra a hun, n'si bay nongu kanj ra a ga koy. Takaa woo da ti boro kul kanj hayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra.»

⁹ Nikodem n'a zaabi ka nee: «Taka foo nda woo ga hin ka tee?» ¹⁰ Isa zaabi ka nee a se: «Ni kanj ti Izirayel cawandikaa, amma n'si hayey wey bay?» ¹¹ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, haya kanj ir g'a bay no ir g'a har, haya kanj ir dii a, nga ga ir ga seedetaray tee, amma war si yadda ir seedetaraa ga. ¹² Nda ay ŋelanj war se laboo hayey ga, war si naanay, taka foo nda war ga naanay nda ay ŋelanj war se beenaa hayey ga? ¹³ Boro kul mana žigi beenaa ra, nda man'ti Bora kanj tee Adamize kanj zunbu ka hun beenaa ra.

¹⁴ Sanda takaa kanj nda Musa na gondoo jer bundu ga saajoo ra‡, takaa din da kala Bora kanj tee Adamize ma jerandi ¹⁵ hala boro kul kanj naanay a ma duu hunayan abadantaa. ¹⁶ Zama Irkoy hanse ka baa aduŋna§, a na nga Iz'aru bajja follokaa nondi hala boro kul kanj naanay a masi halaci, a ma duu hunayan abadantaa. ¹⁷ Irkoy mana nga Iz'aroo sanba aduŋna ra hala a ma aduŋna ciiti, amma a nk'a sanba a ma aduŋna hallasi. ¹⁸ Boro kanj naanay a si ciitandi, amma boro kanj si naanay, ciitandi ka ben, zama a mana naanay Irkoy Iz'aru follokaa maapoo. ¹⁹ Ciitoo ti, gaayoo kaa aduŋna ra, adamizey baa kubaa ka bisa gaayoo, zama ngi teegoyey ga laala. ²⁰ Zama boro kul kanj ga goy laala tee, mma konna gaayoo, a si kaa gaayoo here, nga teegoyey masi bangay. ²¹ Amma boro kanj ga goy nda cimi ga kaa gaayoo here hala nga teegoyey masi bangandi kanj i teendi nda Irkoy ibaayoo.»

Yehiya kanj ti batizekaa ŋelanj Isa Almasihu ga

* 2:17 2.17 Zabur 69.10. † 3:3 3.3 «hayandi taaga», Grek ŋenni ra, almaganaa faa ti «hayandi ka hun beene».

‡ 3:7 3.7 Sorro 3to. § 3:14 3.14 Kabuyaney 21.7-9. § 3:16 3.16 «Zama Irkoy hanse ka baa aduŋna», Grek ŋenni ra, almaganaa faa ti «Zama takaa ne kanj nda Irkoy baa aduŋna: a na...».

²² Woo banda ga, Isa nda nga taalibey koy Žude gandaa ra, a na waati tee i bande no din, a ga borey batize. ²³ Yehiya mo ga borey batize Enoj kanj ga man Salim, zama hari boobo goo no din. Boroyanj ga kaa hala i ma batizandi. ²⁴ Woo ti za Yehiya mana huru kasaa ra.

²⁵ Kakaw huru Yehiya taalibey nda Alyahuudu foo game henanandiyanoo ga. ²⁶ I koy Yehiya do ka nee a se: «Rabbi, bora kanj cindi ni bande Žurdenj isaa se banda, kanj ga n'na seedetaray too, nga ne, a goo ma borey batize, de borey kul goo ma koy a do.» ²⁷ Yehiya zaabi ka nee: «Boro kul si hin ka duu baffoo kala woo kanj hun a se Irkoy do beenaa ra. ²⁸ War zaati ga tee ya ne seede kanj ay nee: «Ay man'ti Almasihu, amma ya nka sanbandi a jine.» ²⁹ Bora kanj wane nda woyhiijoo man'ti kala aruhiijoo, amma aruhiijoo ceroo kanj goo jeroo ga, ga hanjajer a se, a ga hanse ka jaali nda aruhiijoo jindoo kanj se a ga maa. Woo ti ay jaaloo, haya kul s'a gaza. ³⁰ Bora din, kala a ma tonton, agay ya yee ganda.»

Bora kanj hun beenaa ra

³¹ «Bora kanj hun beene goo borey kul boj. Boro kanj goo laboo ga, laboo wane nda a, laboo hayey ga a ga šelanj. Bora kanj hun beenaa ra [goo borey kul boj], ³² hayey kanj a dii ey, a maar'ey, a ga seedetaray tee i ga. Amma boro kul si yadda nga seedetaraa ga. ³³ Boro kanj na nga seedetaraa dii tabatandi kanj Irkoy ti cimi. ³⁴ Zama bora kanj Irkoy n'a sanba, Irkoy šenney no a g'i har, zama Irkoy si nga Hundoo neši k'a noo. ³⁵ Baaba Irkoy ga baa Iz'aroo, de mo a na hayaa kul dan kaboo ra. ³⁶ Boro kanj naanay Iz'aroo duu hunayan abadantaa, boro kanj na Iz'aroo kuta si kaa ka dii hunaroo, amma Irkoy futayanoo ga cindi a ga.»

4

Isa nda Samari koyraa woyoo šennoo

¹ Kanj Isa bay kanj Fariziyeney maa kanj nga ga taalibi tee k'i batize ka bisa Yehiya, 2 - woo gar man'ti Isa hunday no ma borey batize, nga taalibey no - ³ a hun Žude ka yee ka koy Galile. ⁴ A tilasu a ma bisa nda Samari gandaa. ⁵ A too Samari koyraa foo ra kanj se i ga nee Sišar kanj ga man faaroo kanj Yakuba bay k'a noo nga iz'aroo Isufi se.* ⁶ No din ra Yakuba dayoo goo. Isa fara diraa ra, a goro de dayoo jeroo ga, woo ti guuru woy cindi hinka (12) dimma ga.

⁷ Samari woy foo kaa ka hari gur. Isa nee a se: «Ay noo ya hanj.» ⁸ Woo gar nga taalibey koy koyraa ra ka jaayanay day. ⁹ Samari woyoo nee a se: «Taka foo ni, Alyahuudu, ga agay kanj ti Samari woy wiri hari?» ¹⁰ Alyahuudey nda Samari borey si marga haya kul ra, nga se a na woo har. ¹¹ Isa n'a zaabi ka nee: «Nda a gar ni mma Irkoy nooyanoo bay nda bora kanj goo ma nee ma ne: «Ay noo ya hanj», ni hunday no m'a wiri ma hanj, de a ga ni noo hari hunante.» ¹² [Woyoo] nee a se: «Ay koyoo, aja sii ma ne, dayoo ga guusu, adiši man ra n'ga duu hari hunantaa? ¹³ Ni nka bisa ir baaba Yakuba kanj n'ir noo dayoo, nga hunday hanj a ra, izey nda nga almaney hanj a ra?» ¹⁴ Isa n'a zaabi ka nee: «Boro kul kanj na haroo woo hanj ga jaw koyne, ¹⁵ amma boro kanj na haroo hanj kanj ay g'a noo a se, šikka sii kanj a si jaw hala abada. Haroo kanj ay g'a noo a se ga tee a ra isajnaa kanj ga boosu hala hunayan abadantaa ra.» ¹⁶ Woyoo nee Isa se: «Ay koyoo, ay noo haroo woo hala ya si yee ka jaw, ya si yee ka kaa ne ra ka hari gur.»

¹⁷ Isa nee a se: «Koy ni kurpoo cee, ma kaa ne ra.» ¹⁸ Woyoo n'a zaabi ka nee: «Ay sii nda kurpe.» Isa nee a se: «N'na har ka boori ka nee: «Ay sii nda kurpe», ¹⁹ zama kurpe guu no n'n'a tee ka bisa, woo kanj goo ni kone sohō da man'ti ni kurpoo. N'na cimi har woo ra.» ²⁰ Woyoo nee a se: «Ay Koyoo, ay ga dii kanj annabi ti ni. ²¹ Ir kaagey sujudu Irkoy se tondi hondoo woo boj, amma war, war ga nee kanj Žerizalem ti nongoo kanj ra boro ga hima ka sujudu.» ²² Isa nee a se: «Woyoo, naanay agay, waatoo ga kaa kanj ra man'ti tondi hondoo woo boj wala Žerizalem no war ga sujudu Baaba Irkoy se. ²³ War ga sujudu haya se kanj war s'a bay, ir ga sujudu haya se kanj ir g'a bay, zama hallasiroo si hun kala Alyahuudey do. ²⁴ Amma waatoo ga kaa, de mo waatoo kaa ka ben kanj ra sujudukaw cimey ga sujudu Baaba Irkoy se nda Hundi nda cimi, zama wey ti sujudukey kanj Baaba Irkoy g'i ceeci. ²⁵ Irkoy ti Hundi, adiši borey kanj ga sujudu a se mma hima ka sujudu a se nda Hundi nda cimi.» ²⁶ Woyoo nee a se: «Ay ga bay kanj Isuubantaa kanj se i ga nee Almasihu ga hima ka kaa. Nda nga woo kaa, a ga haya kul bayrandi ir se.»

²⁷ Isa nee a se: «Agay no, agay kanj ga šelanj ma ne.»

²⁸ I goo woo da ra kanj nga taalibey kaa, bojey haw kanj Isa ga šelanj woy bande. Amma boro kul mana nee: «Macin no n'ga wiri?» wala «Macin no n'goo m'a har a bande?»

* 4:5 4.5 Sintinoo 33.19; Žozuwe 24.32.

²⁸ Woo banda ga, woyoo na nga hooboo nanj ka koy koyraa ra ka nee borey se: ²⁹ «Wa kaa ka dii boro foo kanj na hayaa kul har ya ne kanj ay n'a tee. A ga hin ka tee nga ti Almasihu?» ³⁰ Borey fatta koyraa ra ka koy a do.

³¹ Waatoo woo, Isa taalibey n'a suurandi ka nee: «Rabbi, njaa!» ³² Amma a nee i se: «Agay, ay goo nda njayaan kanj war, war s'a bay.» ³³ Taalibey nee cere se: «Boro ka kate a se njayaan?» ³⁴ Isa nee i se: «Ay njahayaa man'ti kala ya bora kanj n'ay sanba ibaayoo tee, ka nga goyoo benandi. ³⁵ War hunday si nee kanj ne nda handu taaci hegaa ga tee? Nga ne, ay ga nee war se, war ma war boņey jer ka faarey guna, zama i nin hegaa se. Za sohō da ³⁶ hegaykaa ga duu banaw, a ga faari-izey marga hunayan abadantaa se. Woo ra boro hinkaa kanj ti dumakaa nda hegaykaa ga jaali cere bande. ³⁷ Zama woo ra yaasaa na cimi har kanj nee: <Affoo ga duma, affoo ga hegay.> ³⁸ Agay, ay na war sanba war ma hayaa hegay kanj war man'a goy. Affooyanj goy, de war huru ngi goyoo ra.»

³⁹ Koyraa din Samari boro boobo naanay Isa, woyoo deeda maaganda se kanj na seetaray tee ka nee: «A na hayaa kul kanj ay n'a tee har ya ne.» ⁴⁰ Koynē mo kanj Samari borey kaa a do, i n'a suurandi a ma cindi ngi bande. A cindi no din jirbi hinka. ⁴¹ Boro boobo kanj bisa borey wey naanay nga šennoo maaganda se. ⁴² I nee woyoo se: «Man'ti ni fillaa se ir ga naanay, zama ir hunday maa a se, ir ga bay mo kanj nda cimi, nga ti adupna Hallasikaa.»

Isa na kokoyoo goykaw beeri foo iz'aroo noo baani

⁴³ Jirbi hinkaa woo banda ga, Isa hun no din ka koy Galile, ⁴⁴ zama nga zaati ka bayrandi kanj annabi si beerandi nga boņ gandaa ra. ⁴⁵ Waatoo kanj a too Galile, Galile borey n'a kubay henna, za i dii hayey kul kanj a n'i tee Žerizalem jingaroo hane, zama ngi hunday koy jingaroo ra.

⁴⁶ A yee Kana kanj goo Galile kanj ra a bay ka haroo bere k'a tee alaneb hari moora. Kaparnahum ra, kokoyoo goykaw beeri foo goo kanj iz'aroo ga wirci. ⁴⁷ Kanj a maa kanj Isa hun Galile ka koy Žude, a koy a do k'a njaray a ma doo nga iz'aroo do k'a noo baani, zama a ga baa ka buu. ⁴⁸ Isa nee a se: «Nda war mana dii tammaasayanj nda kayfiyan, šikka sii war si naanay.» ⁴⁹ Kokoyoo goykaa nee a se: «Ay Koyoo, doo za ay izoo mana buu.» ⁵⁰ Isa nee a se: «Koy, ni iz'aroo ga huna.» Aroo naanay šennoo kanj Isa n'a har, a koy. ⁵¹ A goo ma doo da kanj nga tamey n'a kubay ka nee a se kanj nga izoo ga huna. ⁵² A n'i hāa wala waati foo no a baa a se. I nee a se: «Bi, zaarikay guuru foo dimma ga no gaaham konno ben a ga.» ⁵³ Baaboo lakkaloo zunbu kanj waatoo din hunday no Isa nee nga se: «Ni iz'aroo ga huna.» A naanay, nga nda nga hugoo borey kul. ⁵⁴ Woo ti Isa tammaasa kayfante hinkantoo kanj a yee k'a tee kanj a hun Žude ka koy Galile.

5

Isa na wircikoyini noo baani Betezata bangoo jeroo ga

¹ Woo banda ga, Alyhuudey jingar foo tee, Isa žigi ka koy Žerizalem. ² Woo gar kanj Žerizalem ra, koyraa mee foo kanj se i ga nee Feejey Wanoo, nga jeroo ga, bangu foo nda galliya guu goo no, bangoo maanoo ti Betezata Ebere šenni ra. ³ Galliyawey din ra, wircikoyini boobo kanj ti danawyanj, nda borojereyanj, nda bonguyanj goo ma kani [ka haroo guzuguzuyanoo batu. ⁴ Zama ir Koyoo almalayka foo no ma zunbu bangoo ra, waati ka kaa waati ka haroo guzuguzu, de boro jinnaa kanj ga doo haroo ra guzuguzuyanoo banda ga, ga duu baani, a ma tee wirci dumi kul kanj goo a ga.] ⁵ Aru foo goo no din kanj ga wirci jiri waranza cindi yaaha (38). ⁶ Isa dii a, a ga kani, a bay kanj a gay a ga wirci, a nee a se: «N'ga baa ma duu baani?» ⁷ Wircikoyinoo n'a zaabi ka nee: «Ay Koyoo, ay sii nda boro kanj g'ay warra bangoo ra waati kanj haroo guzuguzandi. Waati kanj agay, ay ga koy, boro foo ga zunbu ay jine.» ⁸ Isa nee a se: «Tun, ma ni daarijoo zaa, ma dira.» ⁹ Dogoo din da aroo duu baani, a na nga daarijoo zaa, a dira. Hanoo din hunanzam zaari no. ¹⁰ Alyhuudey nee bora kanj duu baani se: «Hunanzam zaari ti hō, a si hima ma ni daarijoo zaa.» ¹¹ A n'i zaabi ka nee: «Boraa kanj n'ay noo baani ka nee ya ne: <Ni daarijoo zaa, ma dira.>» ¹² I n'a hāa ka nee: «May ti boraa kanj nee ma ne: <Zaa ka dira?>» ¹³ Amma aroo kanj duu baani si bora bay, zama Isa dere jamaa ra* kanj goo no din ra.

¹⁴ Woo banda ga, Isa n'a gar Irkoy hugu beeroo ra, a nee a se: «Nga ne, n'duu baani, masi zunubu tee koynē, haya masi koy duu ni kanj jaase ijinaa.» ¹⁵ Aroo koy, a bayrandi Alyhuudey se kanj Isa ka nga noo baani. ¹⁶ Woo se Alyhuudey ga Isa gurzugay, zama a na hayey wey tee hunanzam zaaroo hane. ¹⁷ Amma [Isa] n'i zaabi ka nee: «Ay Baaba

* 5:13 5.13 «zama Isa dere jamaa ra», Grek Šenni ra, almaganaa faa ti «zama Isa dere jamaa maaganda se».

Irkoy goo goyoo ga hala hō, agay da goo a ga.»¹⁸ Woo maaganda se Alyahuudey ga hanse ka ceeci koyne ngi m'a wii, zama a ga hunanzam zaaroo hoo. Koyne mo a ga nee Irkoy se nga Baaba gundoo, a ga nga bonj sawandi nda Irkoy.

Irkoy Iz'aroo hinoo

¹⁹ Isa na šennoo zaa ka nee i se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, Iz'aroo si hin ka haya kul tee nda nga bonj nda man'ti haya kanj a dii Baaba Irkoy g'a tee. Zama hayey kanj Baaba Irkoy g'i tee, ngi no Iz'aroo mo g'i tee. ²⁰ Zama Baaba Irkoy ga baa Iz'aroo, de a ga haya kul cebe a se kanj a g'a tee. A g'a cebe hayayan kanj a m'i tee kanj bisa wey, de a ga tee war se bonjhaway. ²¹ Zama takaa kanj nda Baaba Irkoy ga bukawey tunandi k'i hunandi, takaa din da Iz'aroo mo ga boro hunandi kanj a baa. ²² Koyne mo Baaba Irkoy si boro kul ciiti, amma a na ciitoo kul noo Iz'aroo se, ²³ hala borey kul ma Iz'aroo beerandi sanda takaa kanj nda i ga Baaba Irkoy beerandi. Boro kanj si Iz'aroo beerandi si Baaba Irkoy beerandi kanj n'a sanba.

²⁴ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj ga hanjajer ay šennoo se, de a naanay bora kanj n'ay sanba, bora ga duu hunayan abadantaa, a si ciitandi, amma a nka hun buuyan ra ka koy hunayan ra. ²⁵ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, waatoo ga kaa, de mo waatoo kaa ka ben kanj ra bukawey ga maa Irkoy Iz'aroo jindoo, de wey kanj ga maar'a ga huna. ²⁶ Zama takaa kanj nda hunayan goo Baaba Irkoy kone, takaa din da nda hunayan goo Iz'aroo mo kone. ²⁷ A n'a noo hini a ma ciiti, zama nga ti Bora kanj tee Adamize. ²⁸ Woo masi war bonjey haw, zama waatoo ga kaa kanj ra borey kul kanj goo saarawey ra ga maa jindoo, ²⁹ de i ga fatta. Goy henna teekey ga tun ka huna, amma goy laala teekey ga tun ciitoo se.»

Hayey kanj ga seedetaray tee Isa ga

³⁰ «Ay si hin ka haya kul tee nda ay bonj. Woo kanj ay maa Irkoy n'a har nda ay ga ciiti. Ay ciitoo ga šerre, zama man'ti agay ibaayoo no ay g'a ceeci, amma bora kanj n'ay sanba ibaayoo no ay g'a ceeci. ³¹ Nda agay hunday no ma seedetaray tee ay bonj ga, ay seedetaraa man'ti cimi. ³² Boro foo no ma seedetaray tee ay ga, ay ga bay mo kanj nga seedetaraa ti cimi kanj a g'a tee ay ga. ³³ War, war na boroyan sanba Yehiya† do, a na seedetaray tee cimoo ga. ³⁴ Agay, ay si too boro seedetaray ga, amma ya mma woo har hala war, war ma duu ka hallasi. ³⁵ Yehiya ti fitillaa kanj ga dii, a ga gaay noo, amma war, war baa war ma jaali nga gaayoo ra guuru foo. ³⁶ Agay, ay goo nda seedetaray kanj bisa Yehiya wanoo, zama teegoyey kanj Baaba Irkoy n'i noo ya ne y'i benandi, teegoyey din hunday kanj ay g'i tee no ma seedetaray tee kanj Baaba Irkoy k'ay sanba. ³⁷ Baaba Irkoy hunday kanj n'ay sanba na seedetaray tee ay ga. War mana bay ka maa jindoo, war mana bay ka dii nga alhaaloo, ³⁸ nga šennoo si cindi war ra, zama bora kanj nga, a n'a sanba, woo din, war si naanay a. ³⁹ War ga Citaaboo caw k'a fesufesu, zama war ga hongu nga ra war ga duu hunayan abadantaa, nga no ma seedetaray tee ay ga. ⁴⁰ War si baa war ma kaa ay do ka duu hunaroo.

⁴¹ Man'ti adamizey do ay ga duu darža. ⁴² Amma ay ga war bay kanj Irkoy bajoo sii war ra. ⁴³ Agay, ay kaa ay Baaba Irkoy maanoo ga, war mana yadda ay ga. Nda boro foo kaa nga bonj maanoo ga, war ga yadda a ga. ⁴⁴ Taka foo nda war, war ga hin ka naanay, war kanj ga baa daržaa kanj hun borey do, de war si daržaa ceeci kanj ga hun Irkoy follokaa do? ⁴⁵ War masi hongu kanj agay, ay ga war wurru Baaba Irkoy do. Musa kanj ga war ga naata ti war wurrukaa. ⁴⁶ Nda a gar war nka naanay Musa war ga naanay agay mo, zama agay ti bora kanj ga a hantum. ⁴⁷ Amma nda war si naanay hayey kanj a n'i hantum, taka foo nda war ga naanay ay šenney?»

6

Isa na boro zenber guu (5.000) nandi

(Matiyu 14.13–21; Marku 6.30–44; Luka 9.10–17)

¹ Woo banda ga, Isa koy Galile kanj se i ga nee Tiberiyad, isabangoo bonj faa ga. ² Alžama beeri hanga a, zama i ga dii tammaasa kayfantey kanj a g'i tee wircikoyney se. ³ Isa žigi tondi hondoo bonj ka goro, nga nda nga taalibey. ⁴ Borcintaraa jingaroo kanj ti Alyahuudey jingaroo man. ⁵ Isa na nga bonjoo jer, de a dii alžama beeri kanj ga kaa nga do, a nee Filip se: «Man ra ir ga njaayan day hala borey wey ma nja?» ⁶ A nka šennoo woo har k'a sii, zama a ga hayaa bay kanj nga g'a tee. ⁷ Filip n'a zaabi ka nee: «Ba nzorfu kaaray tamma bonj zangu hinka (200) takula si wasa hala boro kul ma duu a ra ikaccu-kaccu.» ⁸ Nga taalibey affoo kanj ti Andere, Simonj Piyer armaa nee a se: ⁹ «Zankaaru foo goo ne kanj kone orž takula guu nda hamiisa hinka goo, amma macin

† 5:33 5.33 Yehiya woo man'ti kala batizekaa.

no woo g'a hanse alžama beeroo se?»¹⁰ Isa nee a se: «Wa borey gorandi.» Subu booboo goo no din. I goro, arey hinnaa ga too zenber guu (5.000) cine.¹¹ Isa na takulawey zaa, a na Irkoy foo nda goy, a n'i zamna borey kanj ga goro se, takaa din da hamiiisawey mo, a n'i noo haya kanj ga wasa i se.¹² Waatoo kanj i kungu, a nee nga taalibey se: «Wa wey kanj cindi marga hala haya kul masi mursu.»¹³ I n'i marga, i na kokondo woy cindi hinka (12) too nda woo kanj cindi orž takula guu dunbu-dunbantey njaayanoo banda ga.¹⁴ Kanj borey dii tammaasa kayfantaan kanj Isa n'a tee, i nee: «Nda cimi, woo ti annaboo kanj ga hima ka kaa aduŋna ra.»¹⁵ Isa bay kanj i ga kaa ka nga dii ka nga tee kokoy, a hun no din ka yee koyne tondi hondoo boŋ nga hinne.

Isa dira nda nga cewey hari boŋ
(*Matiyu 14.22-33; Marku 6.45-52*)

¹⁶ Waynaa kanjanoo ga, Isa taalibey koy isabangoo minoo ga.¹⁷ I huru harihii foo ra ka denj ka koy isabangoo boŋ faa ga, Kaparnahum here. Kubaa huru, amma Isa mana koy i do.¹⁸ Hew beeri tun, isabangoo boosu.¹⁹ Taalibey na hiyoo hun ka koy haya kanj ga too kilomeetar guu ka koy iddu taka kanj i ga dii Isa ga dira nda nga cewey isabangoo boŋ ka man hiyoo. I hunbur.²⁰ Amma Isa nee i se: «Agay no, war masi hunbur.»²¹ I baa ngi m'a zaa harihiyoo ra, amma dogoo din da hiyoo too nongoo kanj ra i ga koy guraa ga.

Jamaa ga Isa ceeci

²² Subaa ra, alžamaa kanj cindi isabangoo boŋ faa ga, dii kanj harihii sii no din kala afolloku, Isa mana huru nga taalibey bande a ra, amma taalibey hinne ka koy.²³ Harihii fooyan mo hun Tiberiyad ka kaa nongoo jeroo ga kanj ra i na takulawey njaa waatoo kanj ir Koyoo na albarka danj Irkoy se ka ben.²⁴ Waatoo kanj jamaa dii kanj Isa sii no, nga taalibey mo sii no, i huru hiyey ra ka koy Kaparnahum k'a ceeci.

Isa ti hunayan takulaa

²⁵ Waatoo kanj i na Isa gar isabangoo boŋ faa ga, i nee a se: «Rabbi, waati foo no n'kaa ne ra?»²⁶ A n'i zaabi ka nee: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, war g'ay ceeci, man'ti tammaasa kayfantey kanj war dii ey se, amma war goo ay bande, zama war njaa, war kungu.²⁷ War masi goy njaahayaa kanj ga mursu se, amma wa goy njaahayaa se kanj ga cindi hala hunayan abadantaa ra. Njaahayaa, Boraan kanj tee Adamizey g'a noo war se, zama nga no Baaba Irkoy n'a tabatandi.»

²⁸ I nee Isa se: «Macin no ir m'a tee hala ir ma hin ka Irkoy teegoyey tee?»²⁹ Isa n'i zaabi ka nee: «Irkoy teegoyoo ti, war ma naanay boraan kanj nga, a n'a sanba.»³⁰ I nee a se: «Macin ti tammaasa kayfantaan kanj ni, n'g'a tee hala ir ma dii a ka naanay ni? Macin no n'g'a tee?»³¹ Ir kaagey na njaahayaa kanj se i ga nee man njaa saajoo ra sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «A n'i noo takula kanj hun beenaa ra i m'a njaa.»³² Isa nee i se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, man'ti Musa ka war noo takulaa kanj hun beenaa ra, amma ay Baaba Irkoy no ma war noo beenaa takula alhakiikaa,³³ zama Irkoy takulaa man'ti kala boraan kanj zunbu ka hun beenaa ra ka aduŋna noo hunayan.»³⁴ I nee a se: «Ir Koyoo, ir noo takulaa woo waati kul.»³⁵ Isa nee i se: «Agay, agay ti hunayan takulaa. Boro kanj kaa ay do, ŝikka sii, a si heray, boro kanj ga naanay agay, ŝikka sii, a si jaw abada.»

³⁶ Amma ay ga nee war se, war dii [agay], amma war si naanay.³⁷ Haya kul kanj Baaba Irkoy n'a noo ya ne ga kaa ay do. Boro kanj kaa ay do, ŝikka sii ay s'a warra taray.³⁸ Zama man'ti ya agay ibaayoo tee se ay zunbu ka hun beenaa ra, amma boraan kanj n'ay sanba ibaayoo no ay g'a tee.³⁹ A gar boraan kanj n'ay sanba ibaayoo man'ti kala haya kul kanj a n'a noo ya ne ba affoo masi dere i ra, de zaari koraa hane y'i tunandi.⁴⁰ Ay Baaba Irkoy ibaayoo man'ti kala boro kul kanj dii Iz'aroo, a naanay a, ma duu hunayan abadantaa, de ya boraan tunandi zaari koraa hane.»

⁴¹ Alyahuudey njuunjuunu Isa ga, zama a nee: «Agay ti takulaa kanj zunbu ka hun beenaa ra.»⁴² I nee: «Man'ti Isa Isufi iz'aroo ti woo, ir ga nanjoo nda baaboo bay? Taka foo sohō a ga nee: «Beenaa ra ay zunbu ka hun?»»⁴³ Isa n'i zaabi ka nee: «War masi njuunjuunu cere ra.⁴⁴ Boro kul si hin ka kaa ay do, nda man'ti ay Baaba Irkoy kanj n'ay sanba k'a cendi, de agay, ay g'a tunandi zaari koraa hane.»⁴⁵ A hantumandi annabey citaabey ra ka nee: «Irkoy g'i kul cawandi.»† Takaa din da, boro kul kanj maa Baaba Irkoy se ka hayey kanj a g'i cawandi dii, ga kaa ay do.⁴⁶ Man'ti boro nka bay ka dii Baaba Irkoy, boraan hinne kanj hun Irkoy do, nga ti boraan kanj dii Baaba Irkoy.

* 6:31 6.31 Fattaroo 16.4, 15; Zabur 78.24. † 6:45 6.45 Ezayi 54.13.

⁴⁷ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj ga naanay duu hunayan abadantaa. ⁴⁸ Agay, agay ti hunayan takulaa. ⁴⁹ War kaagey na man njaa saajoo ra, i buu. ⁵⁰ Woo ti takulaa kanj ga zunbu ka hun beenaa ra, hala boro ma njaa a masi buu. ⁵¹ Agay, agay ti takula hunantaa kanj zunbu ka hun beenaa ra. Boro kanj njaa takulaa woo ra, a ga huna hala abada. Takulaa kanj agay, ay g'a noo man'ti kala ay hamoo kanj ay g'a noo adujna hunaroo se.»

⁵² Woo ga, Alyahuudey na cere kakaw ka nee: «Taka foo nda woo ga hin k'ir noo nga hamoo ir m'a njaa?» ⁵³ Isa nee i se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, nda war mana Bora kanj tee Adamize hamoo njaa ka nga kuroo hanj, hunayan sii war ra. ⁵⁴ Boro kanj n'ay hamoo njaa k'ay kuroo hanj, bora duu hunayan abadantaa, de agay, ay g'a tunandi zaari koraa hane. ⁵⁵ Zama ay hamoo ti njayaan cimoo, ay kuroo ti hanhaya cimoo. ⁵⁶ Boro kanj n'ay hamoo njaa k'ay kuroo hanj ga duumi ay ra, agay mo ga duumi bora ra. ⁵⁷ Takaa kanj nda Baaba Irkoy hunantaa n'ay sanba, agay, ay ga duu hunayan Baaba Irkoy ra, takaa din da boro kanj n'ay njaa ga duu hunayan ay ra. ⁵⁸ Woo ti takulaa kanj zunbu ka hun beenaa ra. Man'ti war kaagey kanj na man njaa, i buu, takaa no. Boro kanj na takulaa woo njaa ga huna hala abada.»

⁵⁹ Isa mana hayey wey cawandi kala Kaparnahum margahugoo ra.

Hunayan abadantaa šenney

⁶⁰ Isa taalibi boobo maa a se, de i nee: «Woo man'ti šenni, may no ma hin ka hanjajer a se?» ⁶¹ Isa bay hayaa kanj nga taalibey g'a njununuunu šennoo woo ga, a nee i se: «Woo mma war maray? ⁶² De nda war dii Bora kanj tee Adamize ga žigi ka koy nongoo kanj ra a bay ka cindi...? ⁶³ Irkoy Hundoo no ma hunandi, gaaham si baffoo hanse. Šenney kanj ay n'i har war se man'ti kala Hundi nda hunayan. ⁶⁴ Amma boroyan goo war ra kanj si naanay.» Zama, za sintinoo ga, Isa ga borey bay kanj si naanay nda bora kanj ga nga nondi. ⁶⁵ A tonton ka nee: «Woo se ay nee war se kanj boro kul si hin ka kaa ay do nda man'ti Baaba Irkoy k'a donandi a se.»

⁶⁶ Woo maaganda se nga taalibey boro boobo yee nda banda, i mana dira a bande koyne. ⁶⁷ Woo banda ga, Isa nee taalibi woy cindi hinkaa (12) se: «De war mo, war ga baa war ma koy wala?» ⁶⁸ Simoj Piye n'a zaabi ka nee: «Ir Koyoo, may do ir ga koy? Hunayan abadantaa šenney sii kala ni kone. ⁶⁹ De mo ir naanay, ir bay mo kanj ni ti Irkoy Boro Henanantaa.» ⁷⁰ Isa n'i zaabi ka nee: «Man'ti agay ka war, taalibi woy cindi hinkaa (12) suuba? Amma war affoo man'ti kala šaytan.» ⁷¹ A si šelanj wala Žudas ga kanj ti Simoj Iskariyot iz'aroo. Nga no ma kaa ka Isa nondi, nga taalibi koy cindi hinkaa (12) affoo.

7

Isa koy Tendewey jingaroo ra

¹ Woo banda ga, Isa na Galile dira, a si baa nga ma Žude dira, zama Alyahuudey ga ceeci ngi m'a wii. ² Woo gar, Alyahuudey Tendewey jingaroo man. ³ Isa armye nee a se: «Hun ne ka koy Žude hala ni taalibey ma dii ni teegoyey kanj n'g'i tee. ⁴ Zama boro kul si goy tuguyan ra nda a ga baa borey ma nga bay. Nda n'ga teegoyey wey tee, ni boj bayrandi adujna se.» ⁵ Ba nga armye mana naanay a. ⁶ Isa nee i se: «Agay alwaati henna mana kaa jina, amma war, alwaatey kul ti war wane. ⁷ Adujna si hin ka konna war, amma agay, a ga konna agay, zama ay goo ma seedetaray tee a ga kanj nga teegoyey ga laala. ⁸ War, wa žigi ka koy jingaroo ra, agay, ay si žigi ka koy jingaroo ra [jina], zama agay alwaati henna mana too.» ⁹ Kanj a na hayey wey har ka ben, nga hunday cindi Galile.

¹⁰ Waatoo kanj Isa armye žigi ka koy jingaroo ra, waatoo din nga mo žigi. Man'ti borey mma dii a kaaray, amma [a ga hima nda sanda] tuguyan ra a koy. ¹¹ Alyahuudey g'a ceeci jingaroo ra, i nee: «Man bora din?» ¹² Alžamaa na kakaw beeri tee a ga. Boroyan ga nee: «Boro boryo no.» Affooyan ga nee: «Kalaa, a mma borey derandi.» ¹³ Woo kul, boro kul si šelanj a ga kaaray alžamaa jine, Alyahuudey hunburay se.

Isa cawandi Irkoy hugu beeroo ra

¹⁴ Waatoo kanj jingaroo too nga gamoo ga ka ben no Isa žigi ka koy Irkoy hugu beeroo ra ka cawandi. ¹⁵ Alyahuudey bojey haw, de i ga nee: «Taka foo nda woo ga Citaaboo bay, ka gar a mana caw?» ¹⁶ Isa n'i zaabi ka nee: «Man'ti agay wane nda hayaa kanj ay g'a cawandi, bora kanj n'ay sanba wane nda a. ¹⁷ Boro kanj ga baa nga ma nga ibaayoo tee, a ga bay wala hayaa kanj ay g'a cawandi, Irkoy do a hun wala ay boj ga ay ga šelanj. ¹⁸ Boro kanj ga šelanj nga boj ga, nga boj daržaa no a g'a ceeci. Amma boro kanj ga bora kanj na nga sanba daržaa ceeci, bora din ti cimi, taari sii a ra. ¹⁹ Man'ti Musa ka

war noo ašariyaa wala? Boro sii war ra kaŋ ga ašariyaa dii. Macin se war ga ceeci k'ay wii?»²⁰ Alžamaa zaabi ka nee: «Ganji bara ni ra, may no ma ceeci ka ni wii?»²¹ Isa n'i zaabi ka nee: «Ay na teegoy folloku tee, de war kul boŋey haw.²² Musa na war noo yaamar kaŋ war ma hurubangu, amma man'ti nga do a hun, a mana hun kala kaagey do, woo se ba hunanzam zaari hane war ga boro danbangu.²³ Nda boro ga hurubangu hunanzam zaari hane hala Musa ašariyaa masi hoondi, taka foo nda war ga futu ay ga, zama ay na boro kunturoo kul noo baani hunanzam zaari hane?»²⁴ War masi boro guna ka ciiti, amma wa ciiti nda fondaa.»

Borey ga cere hāa wala Isa ti Almasihu

²⁵ Žerizalem boro fooyan nee: «Man'ti woo da no i ga ceeci ngi m'a wii?»²⁶ Nga ne, jamaa ra a ga šelan, amma i si haya kul har a se. Alwakiiley bay nda cimi kaŋ boraa woo ti Almasihu?²⁷ Woo, ir ga nongoo bay kaŋ ra a hun, amma Almasihu, waati kaŋ a kaa, boro kul si bay nongu kaŋ ra a hun.»²⁸ Isa ga cawandi Irkoy hugu beeroo ra, a kaati ka nee: «War g'ay bay, war ga nongoo bay kaŋ ra ay hun? Ya na kaa nda ay bon, boraa kaŋ n'ay sanba ti cimi, war, war s'a bay.²⁹ Agay, ay g'a bay, zama nga do ay hun, nga k'ay sanba.»³⁰ Woo se i ceeci k'a dii, amma boro kul mana kabe fur a ga, zama nga waatoo mana kaa jina.³¹ Alžamaa ra, boro boobo naanay a, i nee: «Almasihu, waati kaŋ a kaa, a mma tammaasa kayfante tee ka bisa wey kaŋ boraa woo n'i tee wala?»

Lakkalkawayan sanbandi i ma Isa dii

³² Fariziyeney maa kaŋ jamaa goo ma ŋuunūnuunu ka hayey wey har Isa ga, sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney na lakkalkawayan sanba i m'a dii.³³ Isa nee: «Ay goo war bande waati kayna koyne, nga banda ga, ay ga koy boraa kaŋ n'ay sanba do.³⁴ War ga kaa k'ay ceeci, amma war si duu [agay], nongoo kaŋ ra agay, ay ga koy, war, war si hin ka koy a ra.»³⁵ Alyahuudey nee cere se: «Man ra a ga baa nga ma koy kaŋ ra ir si hin ka duu a? Alyahuudey kaŋ say-say Grekey ra do a ga baa nga ma koy ka Grekey cawandi?»³⁶ Macin ti šennoo woo kaŋ a n'a har ka nee: «War g'ay ceeci, amma war si duu [agay], nongoo kaŋ ra agay, ay ga koy, war si hin ka koy a ra.»

Hari hunanteyan

³⁷ Zaari kokorantaa hane, jingaroo zaari beeroo, Isa tun ka kay ka kaati ka nee: «Boro kaŋ ga jaw, a ma kaa ay do ka haŋ.³⁸ Boro kaŋ ga naanay agay, isa hari hunanteyan ga fatta a ra sanda takaa kaŋ nda Citaaboo n'a har.»³⁹ A si šelan kala Irkoy Hundoo ga kaŋ boro kaŋ naanay a ga duu a. Hundoo mana nondi jina, zama Isa mana huru nga daržaa ra.

Alžamaa fay-fay Isa maaganda se

⁴⁰ Alžamaa ra boroyan kaŋ maa šenney wey nee: «Nda cimi, woo ti annaboo.»⁴¹ Affooyan nee: «Woo ti Almasihu.» Affooyan no nee: «Galile da no Almasihu ga hun wala?»⁴² Citaaboo mana nee kaŋ Dawda banda-ka-zunboo, Betelehem koyraa kaŋ ra Dawda bay ka bara, nga ra Almasihu ga hun?»⁴³ Alžamaa fay-fay Isa maaganda se.⁴⁴ Boroyan i ra baa ngi m'a dii, amma boro kul mana kabe fur a ga.

Alyahuudey jineborey naanay jajaa

⁴⁵ Lakkalkey yee sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney do. I nee i se: «Macin se war mana kate a?»⁴⁶ Lakkalkey zaabi ka nee: «Abada adamize kul mana bay ka šelan sanda boraa woo takaa!»⁴⁷ Fariziyeney n'i zaabi ka nee: «War mo, war nka dere wala?»⁴⁸ Ir jineborey wala Fariziyeney, boro goo i ra kaŋ naanay a wala?»⁴⁹ Amma alžamaa woo kaŋ si ašariyaa bay, laalihayayan no.»

⁵⁰ Nikodem kaŋ bay ka koy Isa do, ngi affoo no, a nee i se: «Ir ašariyaa ga alhukum zurandi boro ga za i mana haŋajer a se, ka bay hayaa kaŋ a n'a tee wala?»⁵¹ I n'a zaabi ka nee: «Ni mo, Galile boro ti ni? Fisi ka guna, n'ga dii kaŋ annabi si hun Galile.»

⁵³ [Woo banda ga, boro foo kul koy nga hugoo do.

8

Woy zinateeroo šennoo

¹ Isa koy Zaytupaney tondi hondoo boŋ.² Subbaahi tayaa ra, a yee koyne Irkoy hugu beeroo ra, alžamaa kul koy a do. A goro k'i cawandi.³ Citaaboo baykey nda Fariziyeney

* **7:38** 7.37-38 «Boro kaŋ ga jaw, a ma kaa ay do ka haŋ. 38 Boro kaŋ ga naanay agay, isa hari hunanteyan ga fatta a ra sanda takaa kaŋ nda Citaaboo n'a har», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Boro kaŋ ga jaw, a ma kaa ay do ka haŋ, 38 woo ti boro kaŋ ga naanay agay. Sanda takaa kaŋ nda Citaaboo n'a har, isa hari hunanteyan ga fatta a ra.», Ezekiyel 47.1; Zakarya 14.8. † **7:42** 7.42 Samiyel 2to 7.12; Miše 5.1.

kate a do woy foo kanj diyandi zinaa ra. I n'a danj ngi game ⁴ ka nee Isa se: «Alfagaa, woyoo woo nka diyandi a goo ma zinaa tee kaaray. ⁵ Ašariyaa ra, Musa n'ir yaamar kanj woyey wey ciney i m'i warra nda tondi k'i wii. De ni, macin no n'nee?» ⁶ I nka woo har k'a sii, hala ngi ma duu a ga fondo k'a wurru. Amma Isa gunguma ka nga kabe-izoo ka hantum laboo ra. ⁷ Kanj i mana fay nda i g'a hāa, a tun ka nee i se: «Boraa kanj ga zunubu sii war ra ma jin k'a warra nda tondi.» ⁸ A yee koyne ka gunguma ka hantum laboo ra. ⁹ Kanj i maa šennoo woo, i fatta affoo-foo ka sintin nda boro beerey. Isa cindi nga hinne nda woyoo kanj cindi gamey ra. ¹⁰ Isa tun, a nee woyoo se: «Woyoo, man borey? Boro na alhukum zurandi ni ga wala?» ¹¹ Woyoo nee: «Baffoo, ay Koyoo.» Isa nee: «Agay mo, ay si alhukum zurandi ni ga. Koy, amma hō banda ga, masi yee ka zunubu tee.»]

Isa ti aduŋŋa gaayoo

¹² Isa yee koyne ka šelanj i se ka nee: «Agay, agay ti aduŋŋa gaayoo. Boro kanj hanga ay bande, šikka sii a si dira kubaa ra, hunayan gaayoo no a ga duu a.» ¹³ Fariziyey nee a se: «Ni, ni boŋ ga n'ga seedetaray tee. Ni seedetaraa man'ti cimi.» ¹⁴ Isa n'i zaabi ka nee: «Ba nda agay hunday no ma seedetaray tee ay boŋ ga, ay seedetaraa ti cimi, zama ay ga nongoo bay kanj ra ay hun, ay ga nongoo bay kanj ra ay ga koy. War binde, war si nongoo bay kanj ra ay hun wala nongoo kanj ra ay ga koy. ¹⁵ War, adamizey takaa nda war ga ciiti, agay, ay si boro kul ciiti. ¹⁶ Nda a gar kanj ya mma ciiti, ay ciitoo ti cimi, zama man'ti agay hinne no, amma agay nda Baaba Irkoy kanj n'ay sanba no. ¹⁷ War hunday ašariyaa ra, a hantumandi kanj boro hinka seedetaraa, nga ti cimi. ¹⁸ Agay, ay ga seedetaray tee ay boŋ ga, Baaba Irkoy mo kanj n'ay sanba ga seedetaray tee ay ga.» ¹⁹ I nee Isa se: «Man ni Baaba?» Isa zaabi ka nee: «War s'ay bay, war s'ay Baaba bay. Nda a gar war mn'ay bay, war g'ay Baaba mo bay.»

²⁰ Isa mana šenney wey har kala nooroo jinaa hugoo ra, waatoo kanj a goo ma cawandi Irkoy hugu beeroo ra. Boro kul man'a dii, zama nga waatoo mana kaa jina.

Baaba Irkoy ka Isa sanba

²¹ Isa nee i se koyne: «Agay, ay ga koy, war ga kaa k'ay ceeci, amma war ga buu war zunuboo ra. Nongoo kanj ra agay, ay ga koy, war, war si hin ka koy a ra.» ²² Alyahuudey nee: «A mma nga boŋ wii, zama a nee: «Nongoo kanj ra agay, ay ga koy, war, war si hin ka koy a ra?»» ²³ A nee i se: «War, ganda wane nda war, agay, beene wane nda agay. War, aduŋŋa woo wane nda war, agay, aduŋŋa woo s'ay may. ²⁴ Woo se ay nee war se kanj war ga buu war zunubey ra, zama nda war si naanay kanj agay ti «a ga bara», war ga buu war zunubey ra.» ²⁵ I nee a se: «Ni, may ti ni?» Isa nee i se: «Woo kanj ay n'a har war se za sintinoo ga. ²⁶ Haya boobo goo ay kone kanj ay g'a har war ga, nda ka war ciiti. Amma boraa kanj n'ay sanba ti cimi, de agay, woo kanj ay n'a dii mijoo ra, ay g'a har aduŋŋa se.»

²⁷ I mana bay kanj Baaba Irkoy ga a ga šelanj ngi se. ²⁸ Isa nee [i se]: «Waati kanj war ga kaa ka Boraa kanj tee Adamize jer, war ga bay kanj agay ti «a ga bara», kanj ay si haya kul tee nda ay boŋ, amma haya kanj Baaba Irkoy n'a cawandi ya ne, woo din no ay g'a har. ²⁹ Boraa kanj n'ay sanba goo ay bande, a man'ay nanj agay hinne, zama agay, hayey kanj ga kan a se no ay g'i tee waati kul.» ³⁰ Waatoo kanj Isa goo ma wey har, boro boobo naanay a.

Ibrahimaha banda boro cimi-cimey

³¹ Isa nee Alyahuudey se kanj ga naanay a: «Nda war duumi ay šennoo ra, nda cimi ay taalibey ti war. ³² Woo ra war ga cimoo bay, de cimoo ga war sawal.» ³³ I n'a zaabi ka nee: «Ibrahimaha hayroo ti ir, abada ir mana bay ka tee boro baŋŋaa. Taka foo n'ga nee ir ga sawalandi?» ³⁴ Isa zaabi ka nee i se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se kanj boro kul kanj ga zunubu tee, man'ti kala zunubu baŋŋa. ³⁵ Ka gar baŋŋaa si cindi hugoo ra hala abada, hugoo koyoo izoo ga cindi hala abada. ³⁶ Adiši nda Iz'aroo na war sawal, nda cimi war ga sawalandi. ³⁷ Ay ga bay kanj Ibrahimaha hayroo ti war, amma war ga ceeci k'ay wii, zama ay šennoo si tee war se. ³⁸ Hayey kanj agay, ay dii ey Baaba Irkoy do no ay g'i har. War, hayey kanj war maar'ey war baaba do no war g'i tee.»

³⁹ I na Isa zaabi ka nee: «Ir baaba ti Ibrahimaha.» Isa nee i se: «Nda a gar Ibrahimaha izeyan ti war, war ga Ibrahimaha teegoyey tee. ⁴⁰ Sohō war ga ceeci k'ay wii, ka gar kanj agay ka cimoo har war se kanj ay maar'a Irkoy do. Woo, Ibrahimaha man'a tee. ⁴¹ War, war ga war baaba teegoyey tee.» I nee a se: «Ir, ir mana hayandi woy nda aru izefututaray ra, Baaba folloku bara ir se, Irkoy.» ⁴² Isa nee i se: «Nda a gar Irkoy war Baaba no, war ga baa agay, zama Irkoy do ay hun ka kaa. Ya na kaa nda ay boŋ, nga k'ay sanba. ⁴³ Macin se war s'ay deene šennoo bay? Zama war si hin ka maa ay šennoo se. ⁴⁴ War,

war hun war baaba ga kanj ti Ibilisi. War baaba boonawey no war ga baa war m'i tee. Woo din, za sintinoo ga borowikaw no. A si kay cimoo ra, zama cimi sii a kone. Waati kanj a ga taari, nga boŋ hayey ga a goo, zama taariharkaw no, taarey baaba no. ⁴⁵ Agay, haya kanj se ay ga cimoo har, woo se war si naanay agay. ⁴⁶ War ra, may ma kay ka cebe kanj ay na zunubu tee. Nda ay ga cimoo har, macin se war, war si naanay agay? ⁴⁷ Irkoy boro ga hanajer Irkoy Őenney se, woo se war si hanajer, zama war man'ti Irkoy boro.»

Isa bisa Ibrahima

⁴⁸ Alyahuudey na Isa zaabi ka nee: «Man'ti cimi no ir n'a har kanj ir nee kanj Samari boro ti ni, ganji goo ni ra?» ⁴⁹ Isa zaabi ka nee: «Agay, ganji sii ay ra, ay Baaba Irkoy no ay g'a beerandi, war, war g'ay kaynandi. ⁵⁰ Agay, man'ti ay boŋ darŋaa no ay g'a ceeci. Boro goo no kanj g'a ceeci ya ne, a ga ciiti. ⁵¹ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj n'ay Őennoo dii, Őikka sii, bora a si dii buuyan hala abada.»

⁵² Alyahuudey nee a se: «Sohō ir bay kanj ganji goo ni ra. Ibrahima nda annabey buu, nga no ni, n'ga nee: «Boro kanj n'ay Őennoo dii, Őikka sii, a si buuyan taba hala abada.» ⁵³ Adiši ni, ni nka bisa ir baaba Ibrahima kanj buu? Annabey mo buu. Ni ti may?» ⁵⁴ Isa zaabi ka nee: «Nda a gar ya mm'ay boŋ darŋandi, ay darŋaa ti yaada. Ay Baaba no m'ay darŋandi, nga kanj war, war nee: «Nga ti ir Koyoo.» ⁵⁵ War s'a bay, agay binde g'a bay. Nda ay nee ay s'a bay, ay ga hima nda war, taariharkaw. Amma ay g'a bay, de ay ga nga Őennoo dii. ⁵⁶ War baaba Ibrahima binoo kan nda kanj nga ga dii ay zaaroo. A dii a mo, a jaali.» ⁵⁷ Alyahuudey nee a se: «N'sii nda jiiri woyguu (50) jina, amma n'dii Ibrahima?» ⁵⁸ Isa nee i se: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, za Ibrahima mana hayandi, agay ti «a ga bara.»

⁵⁹ Woo ga, i na tondiyanj zaa ka nee ngi m'a cetaw nda ey, amma Isa tugu ka fatta Irkoy hugu beeroo ra.

9

Isa na aru kanj hayandi nda danawtaray moŋey feeri

¹ Kanj Isa ga bisa, a dii boro foo kanj hayandi nda danawtaray. ² Nga taalibey n'a hāa ka nee: «Rabbi, may ka zunubu tee, bora a woo wala nga hayragey, kanj se a hayandi nda danawtaray?» ³ Isa zaabi ka nee: «Man'ti woo wala nga hayragey ka zunubu tee se, amma a nka teendi hala Irkoy hinoo ma bangay a ga. ⁴ Ir, a tilasu ir ma bora a kanj n'ay sanba tegoyey goy kullihinne zaaroo no. Cijinoo ga kaa kanj ra boro kul si hin ka goy. ⁵ Kullihinne ay goo aduŋna ra, agay ti aduŋna gaayoo.»

⁶ Kanj a na hayey wey har ka ben, a tufa laboo ra, a na labu diibi nda nga meeharoo, a na danaa moŋey yon nda laboo. ⁷ A nee a se: «Koy, ma ŋumay bangoo ra kanj se i ga nee Silowe» – kanj maanaa ti «Dontokaa». A koy, a ŋumay, a yee kate a ga dii.

⁸ Nga taalamme nda borey kanj bay ka dii a waatoo kanj a ga tee gariibu, nee: «Man'ti woo da ka cindi ka goro ka gariibu?» ⁹ Boro fooyanj ga nee: «Nga no.» Affooyanj ga nee: «Abada, a mma hima nda a.» A nee: «Agay hunday no.» ¹⁰ I nee a se: «[Adiši] taka foo nda ni moŋey feera?» ¹¹ A n'i zaabi ka nee: «Bora a kanj maapoo ti Isa ka labu diibi k'ay moŋey yon ka nee ya ne: «Koy Silowe, ma ŋumay.» Ay koy, ay ŋumay, ay dii.» ¹² I nee a se: «Man ra a goo?» A nee: «Ay si bay.»

Fariziyeney na danaa kanj moŋey feera hāa

¹³ I na aroo kanj cindi ka dana ka koy Fariziyeney do. ¹⁴ Woo gar hunanzam zaari hane no Isa na labu diibi ka aroo moŋey feeri. ¹⁵ Fariziyeney mo yee k'a hāa wala taka foo nda a dii. A nee i se: «Labu no a n'a diibi k'a danj ay moŋey ga, ay ŋumay, ay dii.» ¹⁶ Fariziyeney ra boroyanj nee: «Bora a woo mana hun Irkoy do, zama a si hunanzam zaaroo kayandi.» De affooyanj ga nee: «Taka foo nda adamize zunubante ga hin ka tammaasa kayfantey wey dumi tee?» Fay-fayyan huru i game. ¹⁷ I yee koyne ka nee danaa se: «De ni, macin no n'nee a ga, ni kanj a na ni moŋey feeri?» A nee: «Annabi no.»

¹⁸ Alyahuudey mana naanay kanj a cindi ka tee danaw jina, a dii, hala waatoo kanj i na danaa kanj dii, hayragey cee kate. ¹⁹ I n'i hāa ka nee: «War iz'aroo ti woo kanj war ga nee a hayandi a ga dana? Taka foo a ga dii sohō?» ²⁰ Nga hayragey zaabi ka nee: «Ir ga bay kanj ir iz'aroo ti woo, a hayandi mo a ga dana. ²¹ Amma takaa kanj nda a dii sohō wala bora a kanj na moŋey feeri, ir hunday s'a bay. W'a hāa, aru beeri no, a ga hin ka ūelanj nga boŋ maapoo ga.» ²² Wey ti hayey kanj hayragey n'i har, zama i ga hunbur Alyahuudey, hayaa kanj se, Alyahuudey nka waafaku kanj, nda boro nee nga deene boŋoo ga Almasihu no, i ga bora a kaa margahugoo ra. ²³ Woo se nga hayragey nee: «Aru beeri no, w'a hāa.»

²⁴ Ngi cee hinkantoo, i ciya bora se kanj cindi ka dana, i nee a se: «Irkoy beerandi ka cimoo har, ir ga bay kanj bora din zunubante no.» ²⁵ A zaabi ka nee: «Nda zunubante no, ay si bay. Haya foo ay g'a bay kanj ti ay cindi ka dana, sohō ay ga dii.» ²⁶ I nee a se: «Macin no a n'a tee ma ne? Taka foo nda a na ni moŋey feeri?» ²⁷ A n'i zaabi ka nee: «Ay n'a har war se ka bisa, war mana hanjajer ya ne. Macin se war ga baa war ma maa koŋne? War mo mma baa war ma tee nga taalibey?» ²⁸ I n'a wow ka nee: «Ni ti nga taalibi. Ir, ir man'ti kala Musa taalibey.» ²⁹ Ir, ir ga bay kanj Musa se Irkoy ŋelan, amma woo, ir si bay nongu kanj ra a hun.» ³⁰ Aroo zaabi ka nee i se: «Woo ti boŋhaway kanj war si nongoo bay kanj ra a hun, amma a n'ay moŋey feeri.» ³¹ Ir ga bay kanj Irkoy si hanjajer zunubante se, amma boro kanj ga hunbur a, de a ga nga ibaayoo tee, bora din se a ga hanjajer. ³² Abada, ir mana bay ka maa boro kanj hayandi a ga dana moŋey ma feera. ³³ Nda a gar bora woo nka mana hun Irkoy do, a si hin ka baffoo tee.» ³⁴ I n'a zaabi ka nee: «Ni kul mana hayandi kala zunubu ra, de nga no, ni no m'ir cawandi?» I n'a warra taray.

Mayyanj ti danaw cimi-cimey?

³⁵ Isa maa kanj i na aroo warra taray. A n'a kubay, a nee a se: «Ni, n'ga naanay Bora kanj tee Adamize wala?» ³⁶ A n'a zaabi ka nee: «May no, ay Koyoo, hala ya naanay a?» ³⁷ Isa nee a se: «N'dii a, bora kanj goo ma ŋelan ni bande no.» ³⁸ A nee: «Ay naanay, ay Koyoo.» A sujudu Isa jine.

³⁹ Isa nee: «Ciitiyan se agay, ay kaa aduŋna ra, hala borey kanj si dii ma dii, wey kanj ga dii ma tee danaw.» ⁴⁰ Fariziyenyanj kanj goo jeroo ga maa hayey wey, i nee a se: «Ir mo, danawyanj ti ir wala?» ⁴¹ Isa nee i se: «Nda a gar danawyanj ti war, zunubu si duwandi war ra. Amma sohō war ga nee: <Ir ga dii>, war zunuboo ga cindi.»

10

Kurkaa nda feejey filla yaasayantaa

¹ Isa nee: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj mana huru nda feejey kaloo miŋoo, a sar ka huru nda nongu foo, bora din zay no, komakaw no. ² Amma boro kanj huru nda kaloo miŋoo, nga ti feejey kurkaa. ³ Bora woo kaloo miŋoo hawgaykaa ga feeri a se, feejey ga maa jindoo. Nga boŋ feejey, a g'i cee nda maapey, de a g'i ka koy taray. ⁴ Waati kanj a na nga waney kul fattandi, a ga dira i jine, de feejey ga hanga a, zama i ga jindoo bay. ⁵ Yaw, ŋikka sii, i si hanga a, amma i mma zuru a ga, zama i si yawey jindey bay.»

⁶ Isa na filla yaasayantaa woo har i se, amma i mana faham hayaa kanj ti woo kanj ga a ŋelan i se.

Isa ti kurkaw hennaa

⁷ Isa nee koŋne: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se kanj agay, agay ti feejey kaloo miŋoo. ⁸ Borey kul kanj kaa [ay jine], zayyanj nda komakawyanj no, feejey mana hanjajer i se. ⁹ Agay, agay ti kaloo miŋoo, boro kanj huru nda agay, a ga hallasi, a ga huru, a ga fatta, de a ga duu kurdo. ¹⁰ Zayoo si kaa haya kul se kala nga ma zay, ka jinde kaa, k'i halaci. Agay, ay kaa hala i ma duu hunayan, i ma duu a nda baayan.

¹¹ Agay, agay ti kurkaw hennaa. Kurkaw hennaa ga nga hundoo noo buuyan se feejey sabbu se. ¹² Bora kanj ga goy banaw hinne se kanj man'ti kurkaw, a si feejey may, ga dii ganjihanšoo ga kaa, a ga feejey nanj ka zuru. Ganjihanšoo g'i haamay, a g'i say. ¹³ Bora ga zuru, zama banaw de se a ga goy, a si huzun nda feejey. ¹⁴ Agay, agay ti kurkaw hennaa, ay g'ay waney bay, ay waney mo g'ay bay, ¹⁵ sanda takaa kanj nda Baaba Irkoy g'ay bay, agay da mo ga Baaba Irkoy bay, ay g'ay hundoo noo buuyan se feejey sabbu se. ¹⁶ Ay goo nda feejiyanj kanj sii kaloo woo ra. Wey din mo, kala ya kate ey. I ga maa ay jindoo, i ga tee kur foo, kurkaw foo.

¹⁷ Woo se Baaba Irkoy ga baa agay, zama agay, ay g'ay hundoo noo buuyan se, hala ya yee ka duu a. ¹⁸ Boro kul s'a kaa ay ra, agay hunday no m'a noo nda ay boŋ. Ay goo nda hini k'a nondi, ay goo nda hini ka yee k'a zaa. Woo ti yaamaroo kanj ay duu a ay Baaba Irkoy ga.»

¹⁹ Fay-fayyan yee koŋne ka huru Alyahuudey game ŋenney wey maaganda se. ²⁰ Boro booboyanj i ra nee: «Ganji bara a ra, a mma hollo. Cin se war ga hanjajer a se?»

²¹ Affooyanj nee: «ŋenney wey man'ti boro kanj ra ganji goo ŋenney. Ganji ga hin ka danawyanj moŋey feeri wala?»

Alyahuudey wanji Isa ga

²² Waatoo woo Irkoy hugu beeroo yeetiyanoo jere ga Irkoy se jingaroo no, ŋerizalem ra. Jiyaw waati no. ²³ Isa goo ma dira-dira Sulaymaana galliyaa ra kanj goo Irkoy hugu

beeroo ra. ²⁴ Alyahuudey n'a kuubi k'a bere, de i nee a se: «Waati foo no n'g'ir lakkaley kaa kulba? Nda ni, ni ti Almasihu, a har ir se kaaray.» ²⁵ Isa n'i zaabi ka nee: «Ay n'a har war se, war si naanay. Teegoyey kanj agay, ay n'i tee ay Baaba Irkoy maanoo ga, ngi no ma seetaray tee ay ga. ²⁶ Amma war, war mana naanay, zama war sii ay feejey ra [sanda takaa kanj nda ay n'a har war se]. ²⁷ Ay feejey ga maa ay jindoo se, agay, ay g'i bay, de i ga hanga agay. ²⁸ Agay, ay g'i noo hunayan abadantaa, šikka sii kanj i si halaci abada, de boro s'i kom k'i kaa ay kaboo ra. ²⁹ Ay Baaba Irkoy kanj n'i noo ya ne bisa haya kul, de mo boro kul si hin k'i kom k'i kaa Baaba Irkoy kaboo ra. ³⁰ Agay nda Baaba Irkoy, ir ti affoo.»

³¹ Alyahuudey yee koyne ka tondi zaa ka nee ngi mm'a warra nda a k'a wii. ³² Isa na šennoo zaa ka nee i se: «Teegoy henna booboyan ay n'i cebe war se kanj hun ay Baaba Irkoy do. Teegoy foo se war ga tondi k'ay warra k'ay wii?» ³³ Alyahuudey n'a zaabi ka nee: «Man'ti teegoy henney se ir ga tondi ka ni warra ka ni wii, amma Irkoy woyyanoo se, zama ni kanj ti adamize, n'ga ni boj tee Irkoy.» ³⁴ Isa n'i zaabi ka nee: «A mana hantumandi war ašariyaa ra ka nee: <Agay hunday nee, koyyanj ti war>?» ³⁵ Nda a nee borey se <koyyanj> kanj Irkoy meešennoo kaa i se, de Citaaboo si hin ka tuusandi, ³⁶ bora kanj Baaba Irkoy n'a jisandi jere ga nga boj se k'a sanba adupna ra, war, war nee: <Ni mma Irkoy wow>, zama ay nee: <Irkoy Iz'aroo ti agay.> ³⁷ Nda ay s'ay Baaba Irkoy teegoyey tee, war masi naanay agay. ³⁸ Amma nda ay g'i tee, ba nda war si naanay agay, wa naanay teegoyey, hala war ma bay, war ma faham kanj Baaba Irkoy goo ay ra, ay goo Baaba Irkoy ra.» ³⁹ [Woo banda ga,] i ceeci k'a dii koyne, amma a hun i ra.

⁴⁰ A koy koyne Žurden isaa se banda, nongoo kanj ra Yehiya bay ka borey batize. A cindi no din. ⁴¹ Boro boobo koy a do, i nee: «Yehiya mana tammaasa kayfante kul tee, amma hayaa kul kanj a n'a har aroo woo ga ti cimi.» ⁴² Boro boobo naanay a no din.

11

Lazar buuyanoo

¹ Aru foo kanj maanoo ti Lazar, a cindi ka wirci, Betani boro no kanj ti Maryama nda Mart nga woymaa koyraa. ² Maryama kanj n'ir Koyoo yon nda turaari ka nga hinbirey ka cewey tuusu, nga no nga armaa Lazar wirci. ³ Woymey sanba Isa do ka nee: «Ir Koyoo, nga ne, ni baakaa ga wirci.» ⁴ Kanj Isa maa woo, a nee: «Woo man'ti buuyan wirci, amma Irkoy daržaa se a goo, hala Irkoy Iz'aroo ma daržandi woo ra.»

⁵ A gar Isa ga baa Mart, nda nga woymaa Maryama, nda Lazar. ⁶ Waatoo kanj a maa kanj a ga wirci, a cindi nongoo kanj ra a goo ka jirbi hinka tee koyne. ⁷ Woo banda ga, a duu ka nee taalibey se: «Ir ma koy koyne Žude.» ⁸ Taalibey nee a se: «Rabbi, sohō da Alyahuudey ceeci ka tondi ka ni warra ka ni wii, de n'ga koy no din koyne?» ⁹ Isa zaabi ka nee: «Man'ti guuru woy cindi hinka (12) bara zaari ra? Boro kanj ga dira zaaroo ra, a si kati, zama a ga dii adupna woo gaayoo. ¹⁰ Amma, boro kanj ga dira cijinoo ra, a ga kati, zama gaayoo sii a ra.»

¹¹ Woo no Isa n'a har. Woo banda ga, a nee i se: «Lazar, ir ceroo nka jirbi, amma ay ga koy hala y'a tunandi jirboo ra.» ¹² Woo se taalibey nee a se: «Ir Koyoo, nda a nka jirbi, a ga hallasi.» ¹³ Isa mana šelanj kala Lazar buuyanoo ga, amma i mma nee kala hunanzamay jirbi ga a goo. ¹⁴ Waatoo din Isa nee i se kaaray: «Lazar buu. ¹⁵ A kan ya ne war maaganda se kanj ay sii no din, hala war ma duu ka naanay, amma ir ma koy a do.» ¹⁶ Toma kanj se i ga nee Taway, nee taalibey cindey se: «Ir mo ma koy hala ir ma buu a bande.»

Isa ti tunyanoo nda hunaroo

¹⁷ Waatoo kanj Isa koy, a gar Lazar goo saaraa ra za jirbi taaci. ¹⁸ Betani ga man Žerizalem, kilomeetar hinza cine bara gamey ra. ¹⁹ Alyahuudey ra, boro boobo kaa Mart nda Maryama do ka fondi i se nda ngi armaa buuroo. ²⁰ Waatoo kanj Mart maa kanj Isa goo ma kaa, a koy a kubay. Amma Maryama goro hugey do. ²¹ Mart nee Isa se: «Ay Koyoo, nda a gar ni mma bara ne, ag'armaa si buu, ²² [amma] ba sohō da hunday ay ga bay kanj haya kul kanj n'n'a wiri Irkoy ga, Irkoy g'a noo ma ne.» ²³ Isa nee a se: «Ni armaa ga tun.» ²⁴ Mart nee a se: «Ay ga bay kanj a ga tun zaari koraa tunyanoo hane.» ²⁵ Isa nee a se: «Agay, agay ti tunyanoo nda hunaroo, boro kanj ga naanay agay, ba nda a buu, a ga huna. ²⁶ Baahunante kul kanj ga naanay agay, šikka sii a si buu abada. N'ga naanay woo wala?» ²⁷ A nee a se: «Ayyo, ay Koyoo, agay, ay ga naanay kanj ni ti Almasihu, Irkoy Iz'aroo kanj ga kaa adupna ra.»

* 10:34 10.34 Zabur 82.6.

Isa mundawey doo

²⁸ Kanj Mart na woo har ka ben, a koy nga woymaa Maryama do k'a cee tuguyan ra ka nee: «Alfagaa goo ne, a ga ciya ma ne.» ²⁹ Za a maar'a, a tun nda cahāyan ka koy a do. ³⁰ Isa mana too kate koyraa ra jina, a sii kala nongoo kanj ra Mart n'a kubay. ³¹ Waatoo kanj Alyahuudey kanj kaa Maryama hugoo ra ka fondi, dii kanj a cahā ka tun ka fatta, i hanga a, zama i mma hongu kanj a mma koy saaraa do ka hēe.

³² Kanj Maryama too nongoo kanj ra Isa goo, a dii a, a sujudu a jine cewey cire ka nee a se: «Ay Koyoo, nda a gar ni mma bara ne, ag'armaa si buu.» ³³ Kanj Isa dii a ga hēe, Alyahuudey kanj kaa a bande mo ga hēe, a futu nga binoo ra, a maray. ³⁴ A nee: «Man ra war n'a danj?» I nee a se: «Ir Koyoo, kaa ka dii.» ³⁵ Isa mundawey doo. ³⁶ Alyahuudey nee: «Guna takaa kanj nda a ga bag'a.» ³⁷ Affooyanj i ra nee: «Man'ti nga ka danaa moŋey feeri, a mana taka tee kanj ra woo mo masi buu wala?»

Isa na Lazar tunandi

³⁸ Isa yee koyne ka futu nda kunehere ka koy saaraa do. Guusu no, de tondi no ma miŋoo daabu. ³⁹ Isa nee: «Wa tondoo kaa!» Bukaa woymaa kanj ti Mart nee a se: «Ay Koyoo, a na hew zaa, zama jirbi taacantoo ra a goo.» ⁴⁰ Isa nee a se: «Ay mana nee ma ne kanj nda n'naanay, n'ga dii Irkoy daržaa?» ⁴¹ I na tondoo kaa. Isa na nga boŋoo jer beene, a nee: «Baaba Irkoy, ay ga albarka tee ma ne, zama n'na haŋajer ya ne. ⁴² Agay, ay ga bay kanj waati kul n'ga haŋajer ya ne, amma alžamaa kanj g'ay kuubi k'ay bere maaganda se ay šelanj hala i ma naanay kanj ni k'ay sanba.» ⁴³ Kanj a na hayey wey har ka ben, a na jinde jer ka kaati ka nee: «Lazar, fatta kate!» ⁴⁴ Bukaa tun ka fatta, cewey nda kabey ga hawa nda kasance, ndumoo ga guma nda šukka. Isa nee i se: «W'a feeri, war m'a nanj a ma koy.»

Boŋkoyney hawandifutay Isa ga

(*Matiyu 26.1-5; Marku 14.1-2; Luka 22.1-2*)

⁴⁵ Alyahuudey ra, boro booboyanj kanj kaa Maryama do kanjyanj dii hayey kanj Isa n'i tee, i naanay a. ⁴⁶ Affooyanj i ra koy Fariziyeney do ka hayey har i se kanj Isa n'i tee. ⁴⁷ Woo ga, sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney na hoyraykey margaroo gorandi ka nee: «Macin no ir g'a tee, zama bora a woo ga tammaasa kayfante boobo tee?» ⁴⁸ Nda ir n'a nanj takaa woo, bora a kul ga kaa ka naanay a, Rom borey ga kaa k'ir dogoo nda ir ganda a taa.»

⁴⁹ Affoo i ra kanj se i ga nee Kayif, jiiroo din sargari juwalkey jineboraa no, a nee i se: «War, war si haya kul bay, ⁵⁰ war si laasaabu kanj boro folloku ma buu jamaa dogoo ra baa war se ganda a kul ma halaci.» ⁵¹ A mana woo har nda nga boŋ, nga ti sargari juwalkey jineboraa jiiroo din, a nka annabitaray tee ka bayrandi kanj Isa ga hima ka buu ganda a se, ⁵² de man'ti ganda a hinne se, amma ka Irkoy izey mo kanj say-say marga k'i tee affoo.

⁵³ Za hanoo din, i kayandi kanj ngi g'a wii. ⁵⁴ Woo se Isa si yee ka dira Alyahuudey gamey ra i ma dii nga. A mooru no din ka koy laamaa kanj ga man saajoo, koyraa ra kanj se i ga nee Efrayim. A cindi no din, nga nda nga taalibey.

⁵⁵ Alyahuudey Borcintaraa jingaroo man, boro boobo hun ganda a ra ka žigi ka koy Žerizalem ka ngi boŋ henanandi za jingaroo mana too. ⁵⁶ I ga Isa ceeci, de i ga nee cere se Irkoy hugu beeroo ra: «Macin no war nee? Šikka sii kanj a si kaa jingaroo ra wala?» ⁵⁷ Woo gar, sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney na yaamar noo kanj boro kanj na nongoo bay kanj ra a goo m'a har hala ngi m'a dii.

12*Maryama na turaari doori Isa cewey ga*

(*Matiyu 26.6-13; Marku 14.3-9*)

¹ A cindi jirbi iddu Borcintaraa jingaroo ma tee kanj Isa koy Betani, nongoo kanj ra Lazar kanj a n'a tunandi bukawey ra goo. ² I na hawray tee a se no din, Mart ga alhaadimay, Lazar goo borey ra kanj ga goro ŋaadogoo ra Isa bande. ³ Maryama na liitar jere turaari alhakiika hay šenda kanj se i ga nee nar ka Isa cewey yon, a na nga hinbirey ka cewey tuusu, hugoo too nda turaaroo hewoo. ⁴ Žudas Iskariyot, taalibey affoo kanj ga kaa k'a nondi nee: ⁵ «Cin se turaaroo woo mana neerandi nzorfu kaaray tamma boŋ zangu hinza (300) ka nondi talkey se?» ⁶ Man'ti a mma huzun talkey se, nga se a na woo har, amma zay no, nga ti nooroo talfikaa, a ga haya zaa kanj huru ra. ⁷ Woo se Isa nee: «A nanj, a m'a jisi ay suturayanoo zaaroo se. ⁸ War nda talkey no waati kul, amma agay si cindi war bande waati kul.»

Sargari juwalkey jineborey hawandifutay Lazar ga

⁹ Alyahuudey ra, jama beeri bay kanj Isa goo no din, man'ti Isa hinne se i kaa, amma hala ngi ma dii Lazar mo kanj a n'a tunandi bukawey ra. ¹⁰ Sargari juwalkey jineborey kayandi kanj ngi ga Lazar mo wii, ¹¹ zama nga maaganda se boro boobo mooru Alyahuudey ka naanay Isa.

Isa huru Žerizalem sanda kokoy

(Matiyu 21.1-11; Marku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Subaa ra, waatoo kanj alžama beeroo kanj kaa jingaroo ra maa kanj Isa ga kaa Žerizalem, ¹³ i na teenaynaa kabeyarj zaa ka fatta k'a kubay. I ga kaati ka nee: «Hozaana!

Albarka ma huru boraa ra
kanj goo kaa ir Koyoo maapoo ga
kanj ti Izirayel kokoyoo.»*

¹⁴ Isa duu farka-ize foo, a goro a ga sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

¹⁵ «Masi hunbur, Siyoŋ koyraa ize woyoo,
nga ne, ni kokoyoo ga kaa,

a goo ma goro farka woy, nga izoo ga.»†

¹⁶ Hayey wey, nga taalibey mana faham i se jina, amma waatoo kanj Isa jeerandi, i hongu kanj a hantumandi a ga, de mo ngi n'i tee a se.

¹⁷ Alžamaa kanj goo Isa bande waatoo kanj a na Lazar cee k'a fattandi saaraa ra k'a tunandi bukawey ra, na seetaray tee. ¹⁸ Woo se alžamaa n'a kubay, zama i maa kanj a na tammaasa kayfantaa woo tee. ¹⁹ Fariziyeney nee cere se: «War ga dii kanj war si duu baffoo. Nga ne, aduŋna kul koy a bande.»

Grekyan goo ma Isa ceeci

²⁰ Grekyan goo borey ra kanj žigi ka koy sujudu jingaroo ra. ²¹ I koy Filip do kanj ti Betsayda kanj goo Galile boro k'a wiri a ga ka nee: «Ir koyoo, ir ga baa ir ma dii Isa.» ²² Filip koy a har Andere se jina, Andere nda Filip koy a har Isa se. ²³ Isa n'i zaabi ka nee: «Waatoo kaa kanj ra Boraa kanj tee Adamize ga jeerandi. ²⁴ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, nda alkama gurunboo mana kanj laboo ra ka buu, a ga cindi nga foo, amma nda a buu, a ga ize boobo hay. ²⁵ Boro kanj ga baa nga hundoo g'a kursu, boraa kanj konna nga hundoo aduŋna woo ra, a nk'a gaabu hunayan abadantaa se. ²⁶ Boro kanj ga alhaadimay ya ne, kala a ma hanga agay, de mo nongu kanj ra agay, ay goo, nga ra ay tamoo mo goo. Boro kanj ga alhaadimay ya ne, Baaba Irkoy g'a beerandi.»

Isa šelaj nga buuyanoo ga

²⁷ «Sohō ay binoo g'ay maray, cin no ay ga nee? – «Baaba Irkoy, ay hallasi waatoo woo ra»? Amma woo da se ay kaa alwaatoo woo ra. ²⁸ Baaba Irkoy, ni maapoo daržandi!» Jinde foo hun beenaa ra ka nee: «Ay n'a daržandi, ay g'a daržandi koyne.» ²⁹ Jamaa kanj ga kay no din kanj maa, nee kanj beenaa jinjiŋyanoo no, affooyan nee: «Almalayka ka šelaj a se.» ³⁰ Isa zaabi ka nee: «Man'ti agay se jindoo woo fatta, amma war maaganda se. ³¹ Sohō no aduŋna woo ciitoo ga tee. Sohō aduŋna woo bonjkoynoo ga warrandi taray. ³² Agay, waati kanj ay jerandi laboo ga, ay ga borey kul cendi kate ay ga.» ³³ A nka woo har ka cebe buuyanoo kanj nda nga ga hima ka buu. ³⁴ Alžamaa n'a zaabi ka nee: «Ir nka maa ašariyaa ra kanj Almasihu ga duumi hala abada, de taka foo ra n'ga nee kala Boraa kanj tee Adamize ma jerandi? May ti Boraa kanj tee Adamize woo?» ³⁵ Isa nee i se: «Gaayoo goo war game waati kayna koyne. Hala de war goo nda gaay, wa dira a ra, kubaa masi koy hin war. Boro kanj ga dira kubaa ra si bay nongu kanj ra nga ga koy. ³⁶ Hala de gaayoo goo war do, wa naanay gaayoo, hala war ma tee gaay izeyan.» Kanj Isa na wey har, a mooru ka koy tugu i se.

Alžamaa mana naanay Isa

³⁷ Tammaasa kayfantey kul kanj a n'i tee i jine, i mana naanay a, ³⁸ hala hayaa kanj annabi Ezayi n'a har ma tabati, a nee:

«Ir Koyoo, may ka naanay ir šennoo?

May se ir Koyoo hinoo bayrandi?»‡

³⁹ Woo se i si hin ka naanay, zama Ezayi yee koyne ka nee:

⁴⁰ «Irkoy na moyey danandi,
a na biney šendandi,

* 12:13 12.13 Zabur 118.25-26. † 12:15 12.15 Sofoni 3.16; Zakarya 9.9. ‡ 12:38 12.38 Ezayi 53.1.

hala moŋey masi duu ka dii,
 biney masi faham, Irkoy nee:
 <I masi koy tuubi
 y'i noo baani.>»[§]

⁴¹ Ezayi na woo har, zama a nka dii Isa daržaa, a šelanj a ga.

⁴² Woo kul, ba jineborey ko, boro boobo naanay a. Amma Fariziyeney maaganda se i si ngi boj bangandi, i masi koy ngi gaaray margahugoo ra. ⁴³ Zama i ga baa adamizey ma ngi noo darža ka bisa Irkoy wanoo.

Isa šennoo ga borey ciiti

⁴⁴ Isa kaati ka nee: «Boro kanj ga naanay agay, man'ti agay no a naanay a, amma bora a kanj n'ay sanba no a naanay a. ⁴⁵ Boro kanj dii agay, bora a kanj n'ay sanba no a dii a. ⁴⁶ Agay, ay kaa adupna ra sanda gaay, hala boro kul kanj ga naanay agay masi cindi kubaa ra. ⁴⁷ Boro kanj maa ay šenney, a mana gaabu i ga, man'ti agay no m'a ciiti, zama ay mana kaa hala ya adupna ciiti, amma ya nka kaa ka adupna hallasi. ⁴⁸ Boro kanj wanji ay ga, a mana yadda ay šenney ga, a goo nda nga ciitika: šennoo kanj ay n'a har no m'a ciiti zaari koraa hane. ⁴⁹ Zama ya na šelanj nda ay boj, amma Baaba Irkoy kanj n'ay sanba hunday k'ay noo yaamaroo woo kanj ay g'a har nda woo kanj ga ay ga šelanj. ⁵⁰ Ay ga bay mo kanj nga yaamaroo ti hunayan abadantaa. Woo se hayey kanj ay g'i har, ay g'i har sanda takaa kanj nda Baaba Irkoy n'i har ya ne.»

13

Isa na nga taalibey cewey jumay

¹ Za Borcintaraa jingaroo mana too, Isa ga bay kanj nga waatoo kaa ka hun adupna woo ra ka koy Baaba Irkoy do. A baa nga borey kanj goo adupna ra, a bag'ey hala nongu kanj ga a si bisa.*

² Hawraa ga, Ibilisi danj ka ben Žudas, Simoj Iskariyot iz'aroo binoo ra a m'a nondi. ³ Isa kanj ga bay kanj Baaba Irkoy na hayey kul danj nga kaboo ra, a bay mo kanj Irkoy do nga hun, Irkoy do nga ga koy. ⁴ A tun hawraa ga, a na nga darbawey kaa k'i jisi ka zaara zaa ka gamahaw. ⁵ Woo banda ga, a na hari doori tuu ra ka duu ka taalibey cewey jumay k'i tuusu nda zaaraa kanj ga gamoo haw. ⁶ Kanj a too Simoj Piyer ga, a nee a se: «Ay Koyoo, ni no m'ay cewey jumay?» ⁷ Isa n'a zaabi ka nee: «Hayaa kanj agay, ay goo m'a tee, n'si maanaa bay sohō da, amma woo banda ga, n'ga kaa ka faham a se.» ⁸ Piyer nee a se: «Abada n's'ay cewey jumay!» Isa n'a zaabi ka nee: «Nda ay mana ni jumay, n'sii nda ay do baa.» ⁹ Simoj Piyer nee a se: «Ay Koyoo, man'ti ay cewey hinne, amma ay kabey nda ay bojoo mo!» ¹⁰ Isa nee a se: «Boro kanj jumay ka ben si too kala cee jumayyan hinne ga, za nga kul no ma henan. War, war henan, amma man'ti war kul.»

¹¹ A ga bora a bay kanj g'a nondi, woo se a nee: «Man'ti war kul no ma henan.» ¹² Kanj a na ngi cewey jumay ka ben, a na nga darbawey zaa, a goro ŋaadogoo ra koyne, a nee i se: «War faham woo kanj ay n'a tee war se wala? ¹³ War, war ga nee ya ne <Alfagaa> nda <Koy>, war šelanj ka boori, zama nga ti agay. ¹⁴ Nda agay, ay na war cewey jumay, agay kanj ti Koy nda Alfagaa, war mo, war ga hima ka cere cee jumay. ¹⁵ Zama himakasinay no kanj ay n'a noo war se hala takaa kanj ay n'a tee war se, war mo m'a tee. ¹⁶ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, tam si bisa nga koyoo, diyaw mo si bisa bora a kanj n'a sanba. ¹⁷ Nda war ga hayey wey bay, war ga duu gomni nda war g'i tee. ¹⁸ Man'ti war kul ga ay goo, agay, ay ga borey bay kanj ay n'i suuba, amma hala Citaaboo šennoo ma tabati kanj nee: <Bora a kanj goo ma takula ŋaa ay bande bere ay ga k'ay tafa.>[†] ¹⁹ Za sohō ay g'a har war se za woo mana tee, hala waati kanj a tee, war ma naanay kanj agay ti <a ga bara>. ²⁰ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj na diyaa dii kanj ay g'a sanba, bora a n'ay dii. Boro kanj n'ay dii, a na bora a kanj n'ay sanba dii.»

Isa bayrandi kanj nga taalibi foo ga kaa ka nga nondi
 (Matiyu 26.20–25; Marku 14.17–21; Luka 22.21–23)

²¹ Kanj Isa na hayey wey har ka ben, binoo maray, a nee kaaray: «Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, war affoo g'ay nondi.» ²² Taalibey na cere guna-guna, i si bay boro kanj ga a goo. ²³ Nga taalibey affoo, woo kanj Isa ga bag'a, goo ŋaadogoo ra Isa gandey here. ²⁴ Simoj Piyer na kabe ka šelanj a se a ma hāa boro kanj ga Isa goo. ²⁵ Taaliboo din bere Isa gandey here, a nee a se: «Ay Koyoo, may no?» ²⁶ Isa zaabi ka nee: «Bora a

§ 12:40 12.40 Ezayi 6.9–10. * 13:1 13.1 «hala nongu kanj ga a si bisa», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «hala benantaa ga». † 13:18 13.18 Zabur 41.10.

ti woo kanj se ay ga takula dunba sufa k'a noo.» Kanj a na dunboo sufa, a n'a [zaa k'a] noo Žudas, Simoŋ Iskariyot iz'aroo se. ²⁷ Za takulaa dunboo nondi, nga no Ibilisi huru Žudas ra. Isa nee a se: «Hayaa kanj n'g'a tee, a tee nda cahāyan.» ²⁸ Woo, borey kul kanj goo ŋaadogoo ra mana faham haya kanj se a na woo har a se. ²⁹ Haya kanj se Žudas ti nooroo talfikaa, woo se boro fooyan ga hongu kanj Isa nka nee a se kanj a ma koy hayey day kanj ga ŋgi ga too jingaroo se, wala a nka nee a se kanj a ma misikiiney noo haya. ³⁰ A na takulaa dunboo taa, a fatta dogoo din da. Cijinoo too.

Yaamar taaga

³¹ Waatoo kanj Žudas fatta, Isa nee: «Sohō Bora a kanj tee Adamize jeerandi, Irkoy jeerandi a ra. ³² [Nda Irkoy jeerandi a ra,] Irkoy mo g'a jeerandi nga boŋ ra, a g'a jeerandi sohō da. ³³ Ay zankey, ay goo war bande alwaati kayna koyne. War g'ay ceeci, de sanda takaa kanj nda ay n'a har Alyahuudey se ka nee: «Nongoo kanj ra ay ga koy, war si hin ka koy a ra», war mo ay g'a har war se sohō. ³⁴ Ay ga war noo yaamar taaga kanj ti war ma baa cere sanda takaa kanj nda ay baa war, war mo ma baa cere. ³⁵ Woo ra borey kul ga bay kanj ay taalibey ti war, nda war goo nda baji cere se.»

Isa bayrandi kanj Piyer ga nga yankar

(Matiyu 26.31–35; Marku 14.27–31; Luka 22.31–34)

³⁶ Simoŋ Piyer nee a se: «Ay Koyoo, man ra n'ga koy?» Isa zaabi ka nee [a se]: «Nongoo kanj ra ay ga koy, sohō n'si hin ka hanga agay. Amma n'ga kaa ka hanga agay waati tana.» ³⁷ Piyer nee a se: «Ay Koyoo, macin se ay si hin ka hanga ni sohō da? Ay g'ay hundoo noo buuyan se ni maaganda se.» ³⁸ Isa zaabi ka nee: «N'ga ni hundoo noo buuyan se ay maaganda se? Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, šikka sii gorgaa si ciya kanj n'g'ay yankar cee hinza.»

14

Isa ti fondaa kanj ga koy Baaba Irkoy do

¹ Isa nee i se: «War biney masi hasara, wa naanay Irkoy*, war ma naanay agay mo. ² Gorodoo boobo goo ay Baaba Irkoy hugoo ra. Nda a gar man'ti cimi no, ay ga nee war se: «Ay ga doo hanse war se» wala? ³ De waati kanj ay koy, ay ga doo hanse war se, ay ga yee kate, ay ga war zaa ay bande hala nongu kanj ra agay, ay goo, war mo ma bara a ra. ⁴ Nongoo kanj ra [agay,] ay ga koy, war ga nga fondaa bay.»

⁵ Toma nee a se: «Ay Koyoo, ir si nongoo bay kanj ra n'ga koy, taka foo nda ir ga nga fondaa bay?» ⁶ Isa nee a se: «Agay, agay ti fondaa, nda cimoo, nda hunaroo. Boro kul si too Baaba Irkoy do nda man'ti nda agay. ⁷ Nda war n'ay bay, war g'ay Baaba Irkoy mo bay. Za sohō war g'a bay, war dii a.»

⁸ Filip nee a se: «Ay Koyoo, Baaba Irkoy cebe ir se, a ga wasa ir se.» ⁹ Isa nee a se: «Alwaatoo kul kanj ay n'a tee war bande, man'ay bay, Filip? Boro kanj dii agay, a dii Baaba Irkoy. Taka foo n'ga nee: «Baaba Irkoy cebe ir se?» ¹⁰ Mana naanay kanj agay, ay goo Baaba Irkoy ra, Baaba Irkoy goo ay ra? Šenney wey kanj ay g'i har war se, ay s'i har nda ay boŋ. Baaba Irkoy kanj ga duumi ay ra no ma nga teegoyey tee. ¹¹ Wa naanay agay kanj ay goo Baaba Irkoy ra, Baaba Irkoy mo goo ay ra, wala war ma naanay teegoyey wey sabbu se. ¹² Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, boro kanj ga naanay agay, teegoyey mo kanj ay g'i tee, a g'i tee. Koyne mo a ga hayayan tee kanj bisa wey, zama agay, ay ga koy Baaba Irkoy do, ¹³ de mo haya kul kanj war n'a ŋaaray ay maajoo ga, ay g'a tee, hala Baaba Irkoy ma jeerandi Iz'aroo ra. ¹⁴ Nda war na haya wiri ay ga ay maajoo ga, agay, ay g'a tee.»

Isa na allaahidu noo kanj Hundi Henanantaa ga kaa

¹⁵ «Nda war ga baa agay, war g'ay yaamarey dii. ¹⁶ De agay, ay ga Baaba Irkoy ŋaaray a ma war noo Faabakaw tana hala a ma cindi war bande abada. ¹⁷ Nga ti Hundi cimikoynoo kanj aduŋna si hin ka duu a, zama a si dii a, a s'a bay. War, war g'a bay, zama a cindi war bande, a ga kaa ka bara war ra. ¹⁸ Ay si war nanj sanda alyatimyanj, ay goo kaa war do. ¹⁹ Ne nda kayna aduŋna si dii agay koyne, amma war, war ga dii agay, zama agay, ay ga huna, war mo, war ga huna. ²⁰ Hanoo din, war ga bay kanj ay goo ay Baaba Irkoy ra, de war, war goo ay ra, agay, ay goo war ra.

²¹ Boro kanj kone ay yaamarey goo, de a n'i dii, nga no ma baa agay. Boro kanj ga baa agay, ay Baaba Irkoy ga baa bora, ay ga bag'a, de agay hunday g'ay boŋ bayrandi a se.»

* 14:1 14.1 «wa naanay Irkoy», Grek Šenni ra, almaganaa faa ti «war ga naanay Irkoy».

²² Žud kanj man'ti Iskariyot nee a se: «Ay Koyoo, macin se ir se n'ga baa ma ni bonj bayrandi, amma man'ti aduŋna se?» ²³ Isa zaabi ka nee a se: «Boro kanj ga baa agay, a g'ay ŝennoo dii. Ay Baaba Irkoy ga bag'a. Ir ga koy a do, ir ga gorodoo tee a do. ²⁴ Boro kanj si baa agay, a s'ay ŝenney dii. ŝennoo kanj war ga maar'a, man'ti agay wane nda a, amma Baaba Irkoy kanj n'ay sanba wane nda a.

²⁵ Ay na hayey wey har war se kanj ay cindi war bande. ²⁶ Faabakaa kanj ti Hundi Henanantaa kanj Baaba Irkoy g'a sanba ay maapoo ga, nga, a ga haya kul cawandi war se. A ga war hongandi haya kul kanj [agay,] ay n'a har war se.

²⁷ Ay ga alaafiyaa cindandi war bande, ay ga war noo ag'alaafiyaa. Man'ti takaa kanj nda aduŋna g'a noo nda agay, ay g'a noo war se. War biney masi hasara, i masi jiti. ²⁸ War maa kanj agay, ay nee war se: «Ay ga koy, de ay goo kaa war do.» Nda a gar war ga baa agay, war ga naali nda kanj ay ga koy Baaba Irkoy do, zama Baaba Irkoy bisa agay. ²⁹ Sohō ay na woo har war se za a mana tee, hala waati kanj a tee, war ma naanay. ³⁰ Ay si ŝenni boobo har war bande koyne, zama aduŋna bonkoynoo goo kaa. A sii nda ay ga hini kul. ³¹ Amma kala aduŋna ma bay kanj ay ga baa Baaba Irkoy, ay ga goy nda sanda takaa kanj nda a n'ay yaamar. Wa tun, ir ma hun ne.»

15

Isa ti alanebŋaa cimoo

¹ «Agay, agay ti alanebŋaa cimoo, ay Baaba Irkoy ti alaneb faaroo beerikaa. ² Tuuri kabe kul kanj goo ay ga kanj si ize tee, a g'a dunbu, amma wey kanj ga ize tee, a g'i henanandi hala i ma ize tee ka tonton. ³ War, war henan ka ben ŝennoo kanj ay n'a har war se maaganda se. ⁴ Wa duumi ay ra, agay, ay ga duumi war ra. Takaa kanj nda tuuri kabe si hin ka ize tee nda nga bonj, nda man'ti a mma duumi alanebŋaŋoo ga, takaa din da war mo, sanda tuuri kabe war si hin ka ize kul tee* nda man'ti war nka duumi ay ra. ⁵ Agay, agay ti alanebŋaŋoo, war, war ti kabey. Boro kanj duumi ay ra, agay, ay ga duumi a ra, a ga ize boobo tee† sanda tuuri kabe, zama bila agay war si hin ka haya kul tee. ⁶ Boro kanj si duumi ay ra ga warrandi taray, a ga kogu sanda tuuri kabe, woo banda ga, tuuri kabey ga margandi ka warrandi nuune ra, de i ga ton. ⁷ Nda war duumi ay ra, ay ŝenney duumi war ra, wa haya ŋaaray kanj war ga baa, a ga teendi war se. ⁸ Woo ra ay Baaba Irkoy ga jeerandi: war ma ize boobo tee‡ sanda tuuri kabe, war ma tee ay taalibey. ⁹ Takaa kanj nda Baaba Irkoy bag'ay, takaa din da nda agay mo baa war. Wa duumi ay bajoo ra. ¹⁰ Nda war g'ay yaamarey dii, war duumi ay bajoo ra sanda takaa kanj nda ay n'ay Baaba Irkoy yaamarey dii, de ay duumi nga bajoo ra.

¹¹ Ay na hayey wey har war se hala ay naaloo ma bara war ra, haya kul mas'a gaza. ¹² Ay yaamaroo ne: war ma baa cere sanda takaa kanj nda ay baa war. ¹³ Baji beeri sii no kanj bisa boro ma nga hundoo noo buuyan se nga cerey maaganda. ¹⁴ Ay cerey ti war nda war ga hayey tee kanj ay g'i ka war yaamar. ¹⁵ Ay si nee war se tam koyne, zama tam si hayaa bay kanj nga koyoo g'a tee. Ay nee war se ay cerey, zama haya kul kanj ay maar'a ay Baaba Irkoy do, ay n'a bayrandi war se. ¹⁶ Man'ti war k'ay suuba, amma agay ka war suuba ka war danj hala war ma koy, war ma hin ka izeyan tee§ sanda tuuri kabe, war izey ma duumi hala haya kanj war n'a wiri Baaba Irkoy ga ay maapoo ga, a m'a noo war se. ¹⁷ Hayey wey nda ay na war yaamar hala war ma baa cere.»

Aduŋna konna Isa nda nga ganakey

¹⁸ «Nda aduŋna konna war, war ma bay kanj agay no a jin ka konna agay. ¹⁹ Nda a gar aduŋna wane nda war, aduŋna ga baa borey kanj ti nga wane, amma zama a si war may, de mo ay na war suuba ka war kaa a game, woo se a ga konna war. ²⁰ Wa hongu ŝennoo kanj ay n'a har war se kanj ti: «Tam si bisa nga koyoo.» Nda i n'ay gurzugay, i ga war mo gurzugay, nda i n'ay ŝennoo dii, i ga war mo ŝennoo dii. ²¹ Amma wey kul i g'i tee war se ay maapoo sabbu se, zama i si boraa bay kanj n'ay sanba. ²² Nda a gar ya nka mana kaa ka ŝelaj i se, i si duu zunubu. Sohō i si duu kobay ka nee ngi mana zunubu tee. ²³ Boro kanj konna agay, konna ay Baaba Irkoy mo. ²⁴ Nda a gar ya nka mana teegoyey tee i jine kanj boro kul man'i tee, i si duu zunubu. Sohō i dii ey, de i konna agay nda ay Baaba Irkoy. ²⁵ Amma woo tee hala ŝennoo kanj hantumandi ngi ašariyaa ra ma tabati kanj nee: «I konna agay bila addalil.»*

* 15:4 15.4 «ka ize tee» man'ti kala haya kanj boro g'a tee Irkoy maaganda se. † 15:5 15.5 Sorro 4to. ‡ 15:8 15.8 Sorro 4to. § 15:16 15.16 Sorro 4to. * 15:25 15.25 Zabur 35.19; 69.5.

²⁶ Waati kanj Faabakaa kaa kanj ay g'a sanba war se ka hun Baaba Irkoy do, nga ti Hundi cimikoynoo kanj ga hun Baaba Irkoy do, a ga seedetaray tee ay ga. ²⁷ War mo, war ga tee seede, zama za sintinoo ga, war goo ay bande.»

16

¹ «Ay na hayey wey har war se hala war masi koy naanay nanj. ² I ga war kaa ngi margahugey ra, de mo waati ga kaa kanj boro kul kanj na war wii ga hongu nga nka Irkoy gana. ³ I ga wey tee, zama i man'ay Baaba Irkoy bay, i man'ay bay. ⁴ Amma ya nka wey har war se hala waati kanj ngi waatoo kaa, war ma hongu kanj agay, ay n'i har war se. Hayey wey, ya n'i har war se za sintinoo ga, zama ay goo war bande.»

Hayey kanj Faabakaa g'i tee

⁵ «Sohō ay ga koy bora do kanj n'ay sanba, boro kul s'ay hāa war ra ka nee: <Man ra n'ga koy?> ⁶ Amma kanj se ay na woo har, nga se war biney hanse ka maray. ⁷ Agay, ay ga cimoo har war se: A baa war se ya koy, zama nda ay mana koy, Faabakaa si kaa war do, amma nda ay koy, ay g'a sanba war do. ⁸ Waati kanj a kaa, a ga aduḡḡa layboo cebe a se haya kanj ti zunubu here, haya kanj ti šerretaray here, nda haya kanj ti ciitoo here. ⁹ Haya kanj ti zunubu here, zama i mana naanay agay. ¹⁰ Haya kanj ti šerretaray here, zama ay ga koy Baaba Irkoy do, de mo war si dii agay koyne. ¹¹ Haya kanj ti ciitoo here, zama aduḡḡa boḡkoynoo ciitandi.

¹² Haya booboyanj goo ay kone kanj ay ga baa y'i bayrandi war se, amma war si hin k'i dii sohō da. ¹³ Waati kanj a kaa, nga, Hundi cimikoynoo, a ga war gongu cimoo kul ra, zama a si šelanj nga boḡ ga, amma a ga hayaa har kanj a maar'a, de a ga hayey har war se kanj ga kaa ka kaa. ¹⁴ A g'ay jeerandi, zama a ga hayaa zaa kanj ti agay wane k'a bayrandi war se. ¹⁵ Haya kul kanj ti Baaba Irkoy wane, agay wane, woo se ay ga nee kanj a ga hayaa zaa kanj ti agay wane k'a bayrandi war se.»

Binemarayyanoo ga bere ka tee jaali

¹⁶ «Ne nda kayna war si yee ka dii agay, ne nda kayna koyne, war ga dii agay.» ¹⁷ Nga taalibey ra, affooyan nee cere se: «Macin no a ga baa k'a har ir se: <Ne nda kayna war si yee ka dii agay, ne nda kayna koyne, war ga dii agay?> Macin no a ga baa k'a har kanj a nee: <Zama ya mma koy Baaba Irkoy do?>» ¹⁸ I nee mo: «Macin no a ga baa k'a har [kanj a nee]: <Ne nda kayna?> Ir si bay haya kanj no a ga baa ka nee.» ¹⁹ Isa bay kanj i mma baa i ma nga hāa, a nee i se: «War ga cere hāa nda hayaa kanj ay n'a har ka nee: <Ne nda kayna war si yee ka dii agay, ne nda kayna koyne, war ga dii agay.> ²⁰ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, war ga kaa ka hēe ka yooyo, de aduḡḡa ga jaali. War, war biney ga kaa ka maray, amma war binemarayyanoo ga bere ka tee jaali. ²¹ Waati kanj woy ga duu nga boḡ, binemarayyan ga tee a se, zama nga waatoo ka kaa. Waati kanj a na zankaa danj aduḡḡa ra, a si yee ka hongu nga zaraboo, jaaloo maaganda se, zama adamize foo kaa aduḡḡa ra. ²² Takaa din da, war mo, war biney ga maray sohō da, amma ay ga kaa ka dii war koyne, de war biney ga jaali, de war jaaloo, boro kul s'a kaa war ra.

²³ Hanoo din, war s'ay hāa nda haya kul. Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har war se, haya kanj war n'a ḡaaray Baaba Irkoy ga ay maḡḡoo ga, a g'a noo war se. ²⁴ Hala sohō war mana haya kul ḡaaray ay maḡḡoo ga. Wa ḡaaray, war ga duu hala haya kul masi war jaaloo gaza.»

Isa duu aduḡḡa ga hinay

²⁵ «Ay na wey har war se nda filla yaasayanteyan. Waatoo ga kaa kanj ay si yee ka šelanj war se nda filla yaasayanteyan, amma ay ga šelanj war se kaaray Baaba Irkoy ga. ²⁶ Hanoo din, war ga ḡaaray ay maḡḡoo ga, ay si nee war se kanj ay ga Baaba Irkoy ḡaaray war se, ²⁷ zama Baaba Irkoy hunday ga baa war, zama war baa agay, de mo war, war naanay kanj agay, ay mana hun kala Irkoy do. ²⁸ Ay hun Baaba Irkoy do ka kaa aduḡḡa ra, ay ga yee ka hun aduḡḡa ra ka koy Baaba Irkoy do.» ²⁹ Nga taalibey nee a se: «Nga ne, sohō n'ga šelanj kaaray, de n'si haya kul har nda filla yaasayante. ³⁰ Sohō ir bay kanj n'ga haya kul bay, a si too boro kul ma ni hāa, woo se ir ga naanay kanj Irkoy do ni hun.» ³¹ Isa zaabi ka nee i se: «War ga naanay sohō? ³² Nga ne, waatoo goo kaa, de mo waatoo kaa ka ben kanj ra war ga say-say, boro foo kul ga koy nga do, de war g'ay nanj agay hinne, amma man'ti agay hinne no, zama Baaba Irkoy goo ay bande. ³³ Ay na wey har war se hala ay bande war ma duu alaafiyaa. War ga zarabi aduḡḡa ra, amma wa bine tee, agay, ay duu aduḡḡa ga hinay.»

17

Isa na Irkoy ŋaaray nga boŋ se

¹ Kaŋ Isa na hayey wey har, a na nga boŋoo jer ka beenaa guna, a nee: «Baaba Irkoy, waatoo kaa. Ni Iz'aroo darzandi hala a ma ni daržaa cebe, ² sanda takaa kaŋ nda n'n'a noo hini hundikoyi ni kul ga, hala borey kul kaŋ n'n'i noo a se, a m'i noo hunayan abadantaa. ³ Hunayan abadantaa man'ti kala, i ma ni bay, ni, Irkoy follokaa cimikoynoo nda boraa kaŋ n'n'a sanba kaŋ ti Isa Almasihu. ⁴ Ay na ni daržaa cebe laboo ga. Ay na goyoo benandi kaŋ n'n'a noo ya ne y'a tee. ⁵ Sohō ni, Baaba Irkoy, ay darzandi ni hunday jeroo ga nda daržaa kaŋ cindi ya ne ni jere za aduŋna mana tee.»

⁶ «Ay na ni maapoo bayrandi borey se kaŋ n'n'i noo ya ne aduŋna ra. Ni wane nda ey, amma n'n'i noo ya ne, i na ni ţennoo dii. ⁷ Sohō i bay kaŋ hayaa kul kaŋ n'n'a noo ya ne mana hun kala ni do. ⁸ Zama ay na ţenney har i se kaŋ n'n'i har ya ne, i n'i dii, i bay nda cimi kaŋ ni do ay hun, de i naanay kaŋ ni k'ay sanba.»

Isa na Irkoy ŋaaray nga taalibey se

⁹ Ŋgi se agay, ay ga ŋaaray, man'ti aduŋna se ay ga ŋaaray, amma borey kaŋ n'n'i noo ya ne se, zama ni wane nda ey. ¹⁰ De mo haya kul kaŋ goo ay kone ti ni wane, haya kaŋ goo ma ne ti agay wane, de i n'ay jeerandi. ¹¹ Ay si cindi aduŋna ra koyne, ŋgi, i goo aduŋna ra, agay, ay goo ma koy ni do. Baaba Irkoy henanantaa, m'i hawgay ni maapoo kaŋ n'n'a noo ya ne maaganda se hala i ma tee affoo, takaa kaŋ nda agay nda ni ti affoo. ¹² Waatoo kaŋ ay goo i bande, ay n'i gaabu ni maapoo kaŋ n'n'a noo ya ne maaganda se. Ay n'i hawgay, ba affoo mana dere i ra, nda man'ti halacintaa hala Citaaboo ţennoo ma tabati.* ¹³ Sohō ay goo ma koy ni do, ay ga woo har aduŋna ra hala ay ŋaaloo ma bara i ra, haya kul mas'a gaza. ¹⁴ Agay, ay n'i noo ni ţennoo, aduŋna konna ey, zama a s'i may sanda takaa kaŋ nda a s'ay may. ¹⁵ Man'ti ya mma ŋaaray hala m'i daŋ aduŋna se jere ga, amma ya mma baa m'i hallasi boro laalaa ra kaŋ ti Ibilisi. ¹⁶ Aduŋna s'i may takaa kaŋ nda a s'ay may. ¹⁷ Cimoo k'i henanandi, ni ţennoo, nga ti cimoo. ¹⁸ Takaa kaŋ nda n'n'ay sanba aduŋna ra, agay mo n'i sanba aduŋna ra. ¹⁹ [Agay,] ay g'ay boŋ jisandi jere ga ma ne ŋgi maaganda se, hala ŋgi mo ma jisandi jere ga ma ne nda cimi.»

Isa na Irkoy ŋaaray nga ganakey kul se

²⁰ «Man'ti ŋgi hinne se ay ga ŋaaray, amma borey mo se kaŋ ga naanay agay ŋgi ţennoo sabbu se, ²¹ hala i kul ma tee affoo, sanda takaa kaŋ nda ni, Baaba Irkoy n'goo ay ra, de agay, ay goo ni ra. Ŋgi mo ma tee affoo ir ra, hala aduŋna ma naanay kaŋ ni k'ay sanba. ²² Agay, ay n'i noo daržaa kaŋ n'n'a noo ya ne, hala i ma tee affoo sanda takaa kaŋ nda ir ti affoo. ²³ Ay goo i ra, ni goo ay ra, hala i ma tee affoo ka timme, de aduŋna ma bay kaŋ ni k'ay sanba, de mo n'bag'ey sanda takaa kaŋ nda n'baa agay. ²⁴ Baaba Irkoy, borey kaŋ n'n'i noo ya ne, ay si baa kala nongu kaŋ ra agay, ay goo, ŋgi mo ma bara ay bande hala i ma dii ay daržaa, woo kaŋ n'n'a noo ya ne, zama n'baa agay za aduŋna mana daara. ²⁵ Baaba Irkoy ţerrantaa, aduŋna mana ni bay, amma agay, ay na ni bay, de borey wey bay kaŋ ni k'ay sanba. ²⁶ Ay na ni maapoo bayrandi i se, ay ga kaa k'a bayrandi i se hala bajoo kaŋ nda n'baa agay ma bara i ra, de agay, ya bara i ra.»

18

Takaa kaŋ nda Isa diyandi

(*Matiyu 26.47-56; Marku 14.43-50; Luka 22.47-53*)

¹ Waatoo kaŋ Isa na hayey wey har ka ben, a fatta nda nga taalibey ka koy Sederon gooroo boŋ faa ga kaŋ ra saddiŋa foo goo, nga nda ey. ² Žudas kaŋ g'a nondi mo ga nongoo bay, zama Isa nda nga taalibey ga doona ka cere marga no din. ³ Žudas huru lakkalkawyan kaŋ hun sargari juwalkey jineborey nda Fariziyeney do, nda soojey jine ka koy no din, fitillayan, nda bundu boŋ diinanteyan, nda wongu jinayyan goo i kone. ⁴ Isa kaŋ ga hayey kul bay kaŋ ga kaa ka duu nga, a man ka nee i se: «May no war g'a wiri?» ⁵ I n'a zaabi ka nee: «Isa Nazaret boraa.» Isa nee i se: «Agay ne.» Žudas kaŋ g'a nondi goo i bande.

⁶ Waatoo kaŋ Isa nee i se: «Agay ne», i yee nda banda ka kaŋ ganda. ⁷ A yee koyne k'i hāa ka nee: «May no war g'a wiri?» I nee: «Isa Nazaret boraa.» ⁸ Isa zaabi ka nee: «Ay nee war se kaŋ agay no. Nda agay no war g'ay wiri, wa wey nan i ma koy.» ⁹ Woo ti hala ţennoo ma tabati kaŋ ra a nee: «Borey kaŋ n'n'i noo ya ne, ba affoo mana dere ya ne.»*

* 17:12 17.12 Zabur 41.10. * 18:9 18.9 Zamnaa 6.39; 17.12.

¹⁰ Simon Piyer kanj kone takuba foo goo n'a hoobu ka sargari juwalkey jineboraa tamoo kar ka kabe hennaa here hanjaa dunbu. Tamoo maanoo ti Malšus. ¹¹ Isa nee Piyer se: «Ni takubaa yeeti nga hugoo ra. Ay si gurzugaa potoo hayaa hanj kanj Baaba Irkoy n'a noo ya ne wala?»

I na Isa ka koy Hannu do

(Matiyu 26.57-58; Marku 14.53-54; Luka 22.54)

¹² Sooje margaroo, nda ngi bonkoyni beeroo, nda Alyahuudey lakkalkey na Isa dii k'a haw. ¹³ I n'a ka koy Hannu do jina, zama Kayif kanj ti sargari juwalkey jineboraa jiiroo din, nga wandoo baaba no. ¹⁴ Kayif ti boraa kanj bay ka Alyahuudey hoyray ka nee: «Boro folloku ma buu jamaa dogoo ra baa.»[†]

Piyer na Isa yankar

(Matiyu 26.69-70; Marku 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ A gar, Simon Piyer nda taalibi foo hanga Isa. Taaliboo din, sargari juwalkey jineboraa g'a bay, a huru Isa bande sargari juwalkey jineboraa batumaa ra. ¹⁶ Amma Piyer goo ma kay taray, hugoo minoo jeroo ga. Taalibi faa kanj sargari juwalkey jineboraa g'a bay fatta ka šelanj woyoo kanj ga hugoo minoo hawgay se ka Piyer hurandi. ¹⁷ Konjaa kanj ga hugoo minoo hawgay nee Piyer se: «Ni mo, n'goo aroo woo taalibey ra wala?» A nee: «Ay sii i ra.» ¹⁸ Tamey nda lakkalkey goo ma kay no din, i na nuune diinandi ka cankan, zama hargu goo. Piyer goo i ra, a ga kay ka cankan.

Isa danjandi sargari juwalkey jineboraa jine

(Matiyu 26.59-66; Marku 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ Sargari juwalkey jineboraa na Isa haa nga taalibey nda nga cawandoo ga. ²⁰ Isa n'a zaabi ka nee: «Agay, ay šelanj kaaray adunja se. Waati kul ay ga cawandi margahugoo nda Irkoy hugu beeroo kanj ra Alyahuudey ga cere marga, de mo ya na haya kul har tuguyan ra. ²¹ Macin se n'g'ay haa? Borey haa kanj maa hayaa kanj ay n'a har. Nga ne, ngi, i ga hayey bay kanj ay n'i har.» ²² Šenney wey ga, lakkalkaw foo kanj goo no na Isa sanj ka nee: «Takaa woo nda n'ga tuuru sargari juwalkey jineboraa se?» ²³ Isa n'a zaabi ka nee: «Nda ay mana šelanj ka boori, haya laalaa cebe ya ne kanj ay n'a har, nda ay šelanj ka boori, macin se n'g'ay kar?» ²⁴ Woo banda ga, Hannu n'a sanba a ga hawa sargari juwalkey jineboraa Kayif do.

Piyer yee ka Isa yankar

(Matiyu 26.71-75; Marku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ Simon Piyer goo ma kay no din a ga cankan. I nee a se: «Ni mo, n'goo nga taalibey ra wala?» A n'a yankar ka nee: «Ay sii i ra.» ²⁶ Sargari juwalkey jineboraa tamey affoo kanj ti boraa kanj Piyer na hanjaa dunbu boro, nee a se: «Ya na dii ni a bande saddinja ra wala?» ²⁷ Piyer yee koyni k'a yankar, dogoo din da gorgaa ciya.

I na Isa ka koy gofornier Pilat do

(Matiyu 27.1-2, 11-14; Marku 15.1-5; Luka 23.1-5)

²⁸ I na Isa ka hun Kayif do ka koy gofornieroo tuujidogoo ra. Subbaahi tayaa no. Ngi hunday mana huru gofornieroo batumaa ra hala ngi masi ziibi, de ngi ma hin ka Borcintaraa jingaroo ŋaayanoo ŋaa. ²⁹ Pilat fatta taray ka koy i do ka nee: «Macin no war nee aroo woo n'a tee?» ³⁰ I n'a zaabi ka nee: «Nda a gar woo man'ti goy futu teekaw, ir si kate a ni do.» ³¹ Woo ga, Pilat nee i se: «W'a dii war hunday, war m'a ciiti nda war ašariyaa.» Alyahuudey nee a se: «Ir sii nda fondo ka boro wii.» ³² Woo ti hala šennoo ma tabati kanj Isa n'a har ka cebe buuyanoo kanj nda nga ga buu. ³³ Pilat yee gofornier tuujidogoo ra, a na Isa cece ka nee a se: «Ni ti Alyahuudey kokoyoo wala?» ³⁴ Isa zaabi ka nee: «Ni nka woo har nda ni bonj, wala boroyan ka šelanj ma ne ay ga?» ³⁵ Pilat zaabi ka nee: «Alyahuudu ti agay wala? Ni gandaa nda sargari juwalkey jineborey na ni danj ay kaboo ra, macin no n'n'a tee?» ³⁶ Isa zaabi ka nee: «Ay Laamaa, man'ti adunja woo wane nda a. Nda a gar ay Laamaa, adunja woo wane nda a, ay tamey ga wongu hala ya si huru Alyahuudey kabey ra, amma sohō da ay Laamaa, man'ti laboo woo wane nda a.» ³⁷ Pilat nee a se: «Adiši kokoy ti ni?» Isa zaabi ka nee: «Ni hunday k'a har kokoy ti agay. Hayaa kanj se ay hayandi, hayaa kanj se ay kaa adunja ra, man'ti kala ka seedetaray tee cimoo ga. Boro kul kanj ti cimoo wane ga hanjajer ay jindoo se.» ³⁸ Pilat nee a se: «Cimoo ti macin?»

I na Isa zukandi ka nee i m'a wii

(Matiyu 27.15-31; Marku 15.6-20; Luka 23.13-25)

[†] 18:14 18.14 Zamnaa 11.49-50. [‡] 18:32 18.32 Zamnaa 3.14; 12.32-33.

Šennoo woo banda ga, Pilat yee koyne ka fatta ka koy Alyahuudey do ka nee i se: «Agay, ya na dii a ga addalil kul. ³⁹ Alaada no war se, ya boro foo tanj war se Borcintaraa jingaroo ga. Adiši war ga baa ya Alyahuudey kokoyoo tanj war se wala?» ⁴⁰ I yee koyne ka kaati ka nee: «Man'ti nga, amma Barabas.» Ka gar Barabas man'ti kala zay beeri.

19

¹ Woo banda ga, Pilat danj kanj i ma Isa dii k'a barzu. ² Soojey na tuuri fita karjikoyniyanj tur k'i tee kokoy fuula k'a danj bonjoo ra. I na darbay ciray zaram danj a ga. ³ I man a ka nee a se: «Ir ga sallam ni ga, Alyahuudey kokoyoo!» De i g'a noo sanfariyanj.

⁴ Pilat yee koyne ka fatta ka nee Alyahuudey se: «Nga ne, ay kate a war se taray hala war ma bay kanj ya na duu a ga addalil kul.» ⁵ Isa fatta taray, karji fuulaa nda darbay ciraa goo a ga. Pilat nee i se: «Boraa ne!» ⁶ Kanj sargari juwalkey jineborey nda lakkalkey dii a, i kaati ka nee: «A kanji! A kanji kanjandibundu ga!» Pilat nee i se: «W'a dii war hunday, war m'a kanji, zama agay, ya na duu a ga addalil.» ⁷ Alyahuudey n'a zaabi ka nee: «Ir, ir' goo nda asariyaa, ir asariyaa ra, a mma hima ka buu, zama a na nga bonj tee Irkoy Iz'aroo.»

⁸ Waatoo kanj Pilat maa šennoo woo, a hunbur ka tonton. ⁹ A huru gofornor tuujidogoo ra, a nee Isa se: «Man ra ni, n'ga hun?» Amma Isa man'a zaabi. ¹⁰ Pilat nee a se: «N'si tuuru ya ne? N'si bay kanj ay goo nda hini ka ni tanj, ay goo nda hini ka ni kanji?» ¹¹ Isa zaabi ka nee [a se]: «N'si duu ay ga hini kul nda man'ti a nka hun ma ne beene. Woo se boraa kanj n'ay noo ma ne duu zunubu ka tonton.» ¹² Za waatoo woo, Pilat ceeci k'a tanj. Amma Alyahuudey ga kaati ka nee: «Nda n'na woo tanj, ni man'ti kokoy beeroo cere. Boro kul kanj nee kokoy ti nga cebe kanj kokoy beeroo iberi ti nga.» ¹³ Kanj Pilat maa šenney wey, a na Isa ka koy taray, a goro ciitidogoo ra, nongoo ra kanj se i ga nee Tondi Daarantey, Ebere šenni ra Gabata.

¹⁴ Borcintaraa jingaroo soolurey zaaroo no, guuru woy cindi hinka (12) dimma ga. A nee Alyahuudey se: «War kokoyoo ne!» ¹⁵ I kaati ka nee: «A ma buu! A ma buu! A kanji kanjandibundu ga!» Pilat nee i se: «Ya war kokoyoo kanji?» Sargari juwalkey jineborey zaabi ka nee: «Ir sii nda kokoy kanj man'ti kokoy beeroo.» ¹⁶ Woo banda ga, Pilat n'a noo i se a ma kanjandi.

Isa kanjandiyanoo

(Matiyu 27.32–44; Marku 15.21–32; Luka 23.26–43)

I na Isa dii ka koy. ¹⁷ Isa hunday ka nga kanjandibundoo jeeje, ka fatta ka koy nongoo kanj se i ga nee Bonngaasoo dogoo, Ebere šenni ra Golgota. ¹⁸ No din ra i n'a kanji, nga nda boro hinka, i na affoo kul danj Isa kabe foo here, a goo gamey ra.

¹⁹ Pilat hantum haya ga k'a danj kanjandibundoo ga. Hantumoo ti: «Isa Nazaret boraa, Alyahuudey kokoyoo.» ²⁰ Alyahuudey ra, boro boobo na hantumoo caw, zama nongoo kanj ra Isa kanjandi ga man koyraa. Hantumoo sii kala Ebere, nda Latenj, nda Grek šenni ra. ²¹ Alyahuudey ra, sargari juwalkey jineborey nee Pilat se: «Masi hantum <Alyahuudey kokoyoo>, amma hantum kanj nga ka nee: <Agay ti Alyahuudey kokoyoo.>» ²² Pilat zaabi ka nee: «Haya kanj ay n'a hantum, hantumandi ka ben.»

²³ Waatoo kanj soojey na Isa kanji ka ben, i na nga bankaarawey zaa k'i zamna, zamna taaci, sooje foo kul zamna foo. I na nga kaayoo mo zaa kanj mana taandi, šukka folloku no kanj i n'a kay za beene hala ganda. ²⁴ I nee cere se: «Ir mas'a kottu, ir ma alkurra kar ka dii boro kanj ga duu a.» Woo teendi hala Citaaboo šennoo ma tabati kanj nee: «I n'ay bankaarawey zamna,

i na alkurra kar ay darbaa ga.»*

Woo ti hayey kanj soojey n'i tee.

²⁵ Isa kanjandibundoo jeroo ga, nga naa, nda nga naa woymaa, nda Maryama kanj ti Klopas wandoo, nda Maryama Magdala boraa goo ma kay. ²⁶ Waatoo kanj Isa dii nga naa, taaliboo kanj a ga bag'a goo ma kay jeroo ga, a nee nga naa se: «Nanjay, ni iz'aroo ne.» ²⁷ Woo banda ga, a nee taaliboo se: «Ni naa ne.» Za waatoo woo, taaliboo n'a dii nga do.

Isa buuyanoo

(Matiyu 27.45–56; Marku 15.33–41; Luka 23.44–49)

²⁸ Woo banda ga, Isa kanj ga bay kanj hayey kul teendi ka ben, hala Citaaboo šennoo ma tabati, a nee: «Ay jaw.»† ²⁹ Jinay foo goo no kanj ga too nda binegar. I na zaara didiji izopu bundu ga k'a sufa k'a too nda binegar k'a manandi mijnoo ga. ³⁰ Waatoo kanj Isa

* 19:24 19.24 Zabur 22.19. † 19:28 19.28 Zabur 69.22.

na binegaroo taba, a nee: «Hayaa kul teendi.» Woo banda ga, a na nga bonjoo sinji, hundoo hun.

Sooje foo na Isa caraa fun

³¹ Hunanzam zaaroo soolurey zaaroo no kanj ti alzumaa, hala kunturey masi koy cindi kanjandibundey ga hunanzam zaaroo hane, haya kanj se hunanzam zaaroo woo man'ti kala hunanzam zaari beeri, woo se Alyahuudey wiri Pilat ga i ma cewey kayri k'i zumandi. ³² Soojey kaa, i na ijinaa cewey kayri, nda woo kanj kanjandi a bande. ³³ Kanj i kaa Isa ga, kanj i dii a buu ka ben, i mana cewey kayri. ³⁴ Amma soojey affoo n'a hay nda yaaji caraa ra, dogoo din da kuri nda hari doo. ³⁵ Bora a kanj dii a ka seedetaray tee, nga seedetaraa ti cimi, bora a din ga bay kanj cimi no nga g'a har, hala war mo, war ma naanay. ³⁶ Woo teendi hala Citaaboo šennoo ma tabati kanj nee: «Nga birey, ba affoo mana kayri.»[‡] ³⁷ Citaaboo šenni foo nee koyné: «I ga bora a guna kanj i n'a fun.»[§]

Isa danjandi saaraa ra

(*Matiyu 27.57-61; Marku 15.42-47; Luka 23.50-56*)

³⁸ Woo banda ga, Isufi Arimate koyraa boro kanj ti Isa taalibi, amma tuguyan ra Alyahuudey hunburay se, wiri Pilat ga nga ma Isa kunturoo zumandi. Pilat yadda. Isufi kaa, a na kunturoo zumandi. ³⁹ Nikodem mo kaa kanj cee jinaa a koy Isa do cijin here. A kate nga bande mir kanj i n'a jaami nda alowe, i ga too kilo waranza (30) cine. ⁴⁰ I na Isa kunturoo zaa k'a didiji nda kasance, ka jii hew kaanayan danj a ga, sanda takaa kanj Alyahuudey alaadaa g'a tee suturayan ra. ⁴¹ Woo gar, saddinja foo goo nongoo kanj ra a kanjandi. Saddinja diin ra saaray taaga foo goo no kanj ra boro mana bay ka jisandi. ⁴² No din ra i na Isa jisi, zama saaraa ga man, Alyahuudey hunanzam zaaroo soolurey zaaroo maaganda se.

20

Saaray koonoo šennoo

(*Matiyu 28.1-8; Marku 16.1-8; Luka 24.1-12*)

¹ Jirbiyyaa zaari jinaa kanj ti alhadoo, Maryama Magdala bora a koy saaraa do za subbaahi tayaa kanj kubay goo, a dii kanj tondoo kanj ga saaraa mijoo daabu hun a ga. ² A zuru ka koy Simoj Piyer nda taaliboo kanj Isa ga bag'a do ka nee i se: «I n'ir Koyoo zaa saaraa ra, de mo ir si bay nongu kanj ra i n'a danj.»

³ Piyer nda taalibi faa fatta ka koy saaraa do. ⁴ Ngi boro hinkaa zuru cere bande, taalibi faa zuru ka bisa Piyer, de a n'a jin ka too saaraa do. ⁵ A gunguma ka fuuni, a dii kanj kasanca a jisandi, amma a mana huru. ⁶ Simoj Piyer kanj goo dumaa ga kaa. A huru saaraa ra, a dii kanj kasanca a jisandi ⁷ nda šukkaa kanj bay ka bara Isa bonjoo ga, a mana jisandi kasance faa ra, amma a kunkunandi jere ga. ⁸ Waatoo din taalibi faa kanj jin ka too saaraa do huru nga mo, a dii, a naanay. ⁹ Zama hala waatoo din i mana faham Citaaboo šennoo se kanj nee kanj Isa ga hima ka tun bukawey ra.* ¹⁰ Woo banda ga, taalibey yee ngi do.

Isa bangay Maryama Magdala bora a se

(*Matiyu 28.9-10; Marku 16.9-11*)

¹¹ Maryama ga kay taray, saaraa jeroo ga, a ga hēe. Kanj a goo ma hēe, a gunguma ka fuuni saaraa ra, ¹² de a dii almalayka hinka kanj ga bankaaray kaarayyan goo, i goo ma goro nongoo kanj ra Isa kunturoo bay ka jisandi, affoo goo bonjoo heroo ra, affaa goo cewey heroo ra. ¹³ I nee a se: «Woyoo, macin se n'ga hēe?» A n'i zaabi ka nee: «I nk'ay Koyoo zaa, de mo ay si bay nongu kanj ra i n'a danj.» ¹⁴ Kanj a na woo har kul a neli, de a dii Isa goo ma kay, amma a mana bay wala Isa no. ¹⁵ Isa nee a se: «Woyoo, macin se n'ga hēe? May no n'g'a wiri?» A mma nee saddinja koyoo no, a nee a se: «Ay koyoo, nda ni, ni k'a ka koy, nongoo har ya ne kanj ra n'a danj, ya koy a zaa.» ¹⁶ Isa nee a se: «Maryama!» A neli, de a nee a se Ebere šenni ra: «Rabbuni!» - maanaa «Alfagaa». ¹⁷ Isa nee a se: «Mas'ay dii, zama ya na žigi ka koy [ay] Baaba Irkoy do jina. Amma koy ag'armey do, de ma nee i se kanj ay ga žigi ka koy ay Baaba do kanj ti war Baaba, ay Koyoo do kanj ti war Koyoo.»

¹⁸ Maryama Magdala bora a koy bayrandi taalibey se ka nee i se kanj nga dii ir Koyoo, de a na hayey wey har nga se.

Isa bangay nga taalibey se

(*Matiyu 28.16-20; Marku 16.14-18; Luka 24.36-49*)

[‡] 19:36 19.36 Fattaroo 12.46; Kabuyaney 9.12; Zabur 34.21. [§] 19:37 19.37 Zakarya 12.10. * 20:9 20.9 Zabur 16.10.

¹⁹ Hanoo din hunday, jirbiyyaa zaari jinaa kanj ti alhadoo, alaasaroo ra, hugoo kanj ra taalibey goo mijney ga daaba Alyahuudey hunburay se. Isa kaa ka kay gamey ra, a nee i se: «Alaafiyaa ma kaa war ga!» ²⁰ Kanj a na woo har; a na nga kabey nda nga caraa cebe i se. Taalibey jaali nda ir Koyoo diiroo. ²¹ [Isa] nee i se koyne: «Alaafiyaa ma kaa war ga!» Takaa kanj nda ay Baaba Irkoy n'ay sanba, agay mo ga war sanba. ²² Šennoo woo banda ga, a na mijoo hewoo funsu i ga ka nee i se: «Wa dii Hundi Henanantaa! ²³ Borey kanj war ga ngi zunubey yaafa, i ga yaafandi, wey kanj war wanji ka ngi zunubey yaafa, i si yaafandi.»

Isa bangay Toma se

²⁴ Toma kanj se i ga nee Taway, taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo sii i bande waatoo kanj Isa bangay. ²⁵ Taalibey cindey cindi i ga nee a se: «Ir dii ir Koyoo.» Amma a nee i se: «Nda ay mana dii nga kabey pontey dogey, nda ay man'ay kabe-izoo danj pontey dogey ra, nda ay man'ay kaboo danj caraa ra, laabudda, ay si naanay.»

²⁶ Jirbi yaaha banda ga, Isa taalibey goo kunehere koyne, de Toma goo i bande. Isa kaa, hugoo mijney ga daaba, a kay gamey ra. A nee i se: «Alaafiyaa ma kaa war ga!» ²⁷ Woo banda ga, a nee Toma se: «Ni kabe-izoo danj ne, ay kabey guna, kate ni kaboo mo, a danj ay caraa ra. Masi tee boro kanj si naanay, amma ma naanay!» ²⁸ Toma n'a zaabi ka nee: «Ni ti ay Koyoo, ay Irkoy!» ²⁹ Isa nee a se: «Zama n'dii agay, nga se ni naanay. Borey duu gomni kanj mana dii agay, amma i naanay.»

Citaaboo woo hantumyanoo addaliloo

³⁰ Isa yee ka tammaasa kayfante booboyan tee koyne [nga] taalibey jine kanj mana hantumandi citaaboo woo ra. ³¹ Hayey wey hantumandi hala war ma naanay kanj Isa ti Almasihu, Irkoy Iz'aroo, de nda war naanay, war ma duu nga maajoo ra hunayan.

21

Isa bangay taalibi iyje se

¹ Woo banda ga, Isa bangay koyne taalibey se Tiberiyad isabangoo jeroo ga. Takaa ne kanj nda a bangay: ² Simonj Piyer, nda Toma kanj se i ga nee Taway, nda Nataniyel kanj Kana kanj goo Galile boro no, nda Zebede iz'arey, nda nga taalibey boro hinka koyne goo cere bande. ³ Simonj Piyer nee i se: «Ay ga koy hamiisa hoo.» I nee a se: «Ir mo, ir ga koy ni bande.» I fatta ka koy huru harihiyoo ra. Cijinoo woo, i mana baffoo dii.

⁴ Subbaahi taya ra, Isa goo ma kay guraa ga, amma taalibey mana bay wala Isa no. ⁵ Isa nee i se: «Zankey, hamiisa sii war kone?» I n'a zaabi ka nee: «Kalaa.» ⁶ A nee i se: «Wa filijoo warra hiyoo caraw gumaa here, war ga duu.» I n'a warra, i mana hin k'a cendi koyne, hamiisaa booboyanoo maaganda se. ⁷ Taaliboo kanj Isa ga bag'a nee Piyer se: «Ir Koyoo no!» Za Simonj Piyer maa kanj ir Koyoo no, a na nga kaayoo danj, zama gaa koonu no a goo, de a na nga boŋ cetaw isabangoo ra. ⁸ Taalibey cindey kaa nda hiyoo, i na filijoo kanj ga too nda hamiisa kursu, zama i si mooru guraa, kabedaaru zangu hinka (200) cine bara ngi nda guraa game.

⁹ Kanj i zunbu guraa ga, i dii denji-ciray kanj hamiisa goo a boŋ nda takula. ¹⁰ Isa nee i se: «Wa kate hamiisawey ra kanj war ne k'i dii.» ¹¹ Simonj Piyer huru hiyoo ra ka filijoo cendi kate guraa ga, a ga too nda hamiisa beeri zangu nda woyguu cindi hinza (153). Woo kul kanj duwandi, filijoo mana kottu. ¹² Isa nee i se: «Wa kaa ka ŋaa.» Taalibey ba affoo mana yadda k'a hãa ka nee: «May ti ni?» Zama i ga bay kanj ir Koyoo no. ¹³ Isa man, a na takulaa zaa k'i noo, hamiisaa mo takaa din da. ¹⁴ Cee hinzantoo ti woo kanj Isa ga nga boŋ bangandi nga taalibey se, za a tun bukawey ra banda ga.

Isa nda Piyer faajikaaraa

¹⁵ Waatoo kanj i ŋaa ka ben, Isa nee Simonj Piyer se: «Simonj, Yehiya* iz'aroo, n'ga baa agay ka bisa borey wey wala?» A nee a se: «Ayyo, ay Koyoo, ni, n'ga bay kanj ay ga baa ni.» Isa nee a se: «Ay feeji-izey kur!» ¹⁶ Cee hinkantoo, a nee koyne: «Simonj, Yehiya iz'aroo, n'ga baa agay wala?» A nee a se: «Ayyo, ay Koyoo, ni, n'ga bay kanj ay ga baa ni.» Isa nee a se: «Tee ay feejeje kurkaa.» ¹⁷ A nee a se cee hinzantoo ra: «Simonj, Yehiya iz'aroo, n'ga baa agay wala?» Piyer binoo maray kanj hala cee hinza a ga nee nga se: «N'ga baa agay wala?» A nee a se: «Ay Koyoo, ni, n'ga haya kul bay, n'ga bay kanj ay ga baa ni.» [Isa] nee a se: «Ay feejeje kur. ¹⁸ Nda cimi, cimoo ne kanj ay g'a har ma ne, waatoo kanj n'ga zanka, n'ga ni gamoo haw nda ni boŋ, n'ga koy nongu kanj ra n'baa. Amma waati kanj ni ŋen, n'ga ni kabey šerre, de boroyan ga ni gamoo haw, i ga ni ka

* **21:15** 21.15–17 Yehiya da se i ga nee Yunusa, Matiyu 16.17ra.

koy nongu kanj n' si baa ra.»¹⁹ A nka woo har ka cebe buuyanoo kanj nda Piyer ga kaa ka Irkoy jeerandi. Kanj a šelanj ka ben, a nee a se: «Hanga agay.»

Isa nda taaliboo kanj a ga bag'a faajikaaraa

²⁰ Piyer jeli, de a ga dii taaliboo kanj Isa ga bag'a goo ma kaa ngi bande, boraa kanj hawraa waati a bere Isa gandey here ka nee a se: «Ay Koyoo, may ma ni nondi?»[†] ²¹ Kanj Piyer ga dii a, a nee Isa se: «De woo, ay Koyoo, macin no ma kaa ka tee a ga?» ²² Isa nee a se: «Nda ay baa a ma cindi hala ya kaa, ni baa foo? Ni, hanga agay.» ²³ Woo ga, šennoo dira armey game kanj taaliboo din si buu. Ka gar Isa mana nee a se kanj a si buu, amma a nka nee: «Nda ay baa, a ma cindi hala ya kaa, [ni baa foo?]

Isa na haya booboyanj tee kanj mana hantumandi

²⁴ Taaliboo din no ma hayey wey seedetaraa too, nga k'i hantum. Ir ga bay mo kanj nga seedetaraa ti cimi.

²⁵ Haya booboyanj goo no kanj Isa n'i tee koyne. Nda i n'i fesufesu k'i hantum affoo-foo, ay si tammahā wala ba aduɲɲa ga hin ka citaabey zaa kanj ra i ga hantumandi.

[†] 21:20 21.20 Zamnaa 13.25.

Diyawey teegoyey citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Diyawey teegoyey citaaboo man'ti kala Luka citaabu hinkantoo kanj a n'a hantum. Luka Linziloo ra a si šelanj kala Isa waatoo ga kanj a n'a tee laboo ga. Amma ne ra a si šelanj kala Isa koyyanoo beenaa ra, nda takaa kanj nda Isa na Hundi Henanantaa sanba nga diyawey ga. A ga šelanj mo takaa ga kanj nda Egilizoo sintin Alyahuudey game, nda Žerizalem, nda nongey kanj man'ti Alyahuudey dogey sanda Antiyoš koyraa, nda Korent koyraa, nda Filipi koyraa ra. Boro ga dii a ra mo Pol tuubiroo nda nga diyawtaray naarumay beerey kul. Boro ga dii mo Egilizey kanj sintin, zarabey kanj i dii ey, nda takaa kanj nda Hundi Henanantaa n'i faaba k'i gorandi.

Citaaboo woo ga Egilizey faaba nda takaa kanj nda Irkoy goyoo ga teendi: ka Isa Almasihu Alhabar Boryaa har laboo kul ga ka koy hala adunja kaydogoo ga.

Isa na allaahidu zaa kanj Hundi Henanantaa ga sanbandi

¹ Tewofil, citaabu jinaa kanj ay n'a hantum ra, ay šelanj hayey kul ga kanj Isa sintin k'i tee, k'i cawandi mo, ² hala hanoo kanj ra a zandi ka koy beenaa ra. Amma za a mana zandi, a na Hundi Henanantaa ka diyawey yaamar kanj a n'i suuba. ³ Ngi mo se a na nga azzaatoo cebe a ga huna nda tammaasa alhakiikanteyan, nga zarabiyanoo banda ga, jirbi woytaaci (40) a ga nga boŋ cebe i se, ka šelanj i se Irkoy Laamaa ga. ⁴ Waatoo kanj nga nda ey goo ma goro, a n'i yaamar ka nee: «War masi mooru Žerizalem, war ma woo kanj Baaba Irkoy nee nga g'a noo batu, woo kanj war maar'a ay mijoo ra. ⁵ Zama Yehiya, hari nda a na borey batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra ne nda jirbi kayna.»

Isa yee beenaa ra

(Marku 16.19-20; Luka 24.50-53)

⁶ Diyawey, waatoo kanj i marga i na Isa hãa ka nee: «Ir Koyoo, alwaatoo woo da ra n'ga laamaa gorandi koyne Izirayel se wala?» ⁷ A nee i se: «Waatey wala dimmawey kanj Baaba Irkoy n'i kayandi nga boŋ hinoo ra bayyanoo sii war ga. ⁸ Amma war ga duu gaabi waati kanj Hundi Henanantaa zunbu war ga, de war ga tee ay seedewey Žerizalem, nda Žude gandaa kul ra, nda Samari gandaa ra, nda hala adunja kaydogoo ga.»

⁹ Waatoo kanj Isa na hayey wey har ka ben, i goo m'a guna kanj a zandi ka koy beene, duula foo n'a kaa moŋey cire. ¹⁰ Taalibey cindi i ga moo bakam beenaa here, a koy, de aru hinka ne ka kay jerey ga kanj ga darbay kaarayyan goo. ¹¹ I nee: «Galile arey, macin se war ga kay ka beenaa heroo guna? Isa woo kanj zandi war jerey ga ka koy beenaa ra, a ga yee kate nda taka follokaa kanj nda war dii a, a ga koy beenaa ra.»

Boraa kanj ga huru Žudas dogoo ra

¹² Woo banda ga, i yee Žerizalem ka hun tondi hondoo do kanj se i ga nee Zaytunajey tondi hondoo kanj goo Žerizalem jere, kilomeetar foo cine bara gamey ra. ¹³ Waatoo kanj i huru koyraa ra, i žigi soorohugoo boŋ kanj ra i ga doona ka marga. Borey ti: Piyer, nda Yehiya, nda Žak, nda Andere, nda Filip, nda Toma, nda Bartelemi, nda Matiyu, nda Žak Alfe iz'aroo, nda Simon kanj ti Zelot boraa, nda Žud Žak iz'aroo. ¹⁴ Ngi kul tee bine foo ka gaabandi Irkoy ŋaarayyan ra. Ngi nda woŋyan, nda Maryama Isa ŋaa, nda Isa armye.

¹⁵ Jirbey din ra, Piyer tun ka kay ganakey gamey ra. Alžamaa kanj goo nongu follokaa ra ga too boro zangu nda waranka (120) cine. A nee: ¹⁶ «Arma arey, a nka waazibi Citaaboo šennoo ma tabati kanj Hundi Henanantaa n'a har za a mana tee nda Dawda mijoo Žudas ga kanj na borey gongu i ma Isa dii. ¹⁷ Zama a cindi ka kabandi ir ra, a n'ir goy follokaa woo da tee. ¹⁸ Nga, a na faari day nda goy futaa nooroo, a kanj bonoo ga, a faca gamoo ga, teeley kul doo. ¹⁹ Woo, Žerizalem borey kul ga haya bay a se, hala nongu kanj ra i mma nee faaroo din se ngi boŋ meešennoo ra Hakeldama, maanaa <Kuroo hayoo faaroo>. ²⁰ Zama a hantumandi Zabur citaaboo ra ka nee:

<Nga gorodogoo ma tee saaji,

boro kul masi goro a ra>*,

de mo:

<Nga jinehuntaraa goyoo ra, boro tana ma huru dogoo ra.>†

* 1:20 1.20 Zabur 69.26. † 1:20 1.20 Zabur 109.8.

21 Adiši, kala arey kanj goo ir bande waatoo kul kanj ir Koyoo Isa n'a tee, a ga huru a ga fatta ir game, 22 ir m'a dii za batizeyanoo kanj Yehiya n'a tee ga hala hanoo kanj a zandi ka hun ir game, borey wey affoo ma tee ir bande nga tunyanoo seede.»

23 I na boro hinka kayandi: Isufi kanj se i ga nee Barsabas kanj i n'a maagaaru Žustus, nda Matiyas. 24 I na Irkoy ŋaaray ka nee: «Ni, ir Koyoo kanj ti biney kul baykaa, boro hinkaa woo ra, boraa cebe kanj n'n'a suuba 25 hala a ma nga bagaa zaa goyoo woo ra nda diyawtaraa woo ra kanj ga Žudas na nga boŋ moorandi ka koy nongoo ra kanj nda a ga hima.» 26 I na alkurra kar boro hinkaa game, alkurraa na Matiyas dii, a huru ka tonton diyaw woy cindi faa (11) ga.

2

Hundi Henanantaa kaayanoo

1 Hanoo kanj Pantekotoo zaaroo* too, taalibey kul goo cere bande nongu folloku ra. 2 Dogoo din da kaati foo tee ka hun beenaa ra, ma nee hew beeri hēeni, de a na hugoo kul too kanj ra i goo ma goro. 3 Hayayan kanj ma nee deene bangay i se, i ga hima nda nuune kanj zamna-zamna, i zunbu ŋgi boro foo kul ga, 4 de i kul too met nda Hundi Henanantaa, de i sintin ka šenni tanayanj šelanj, woo kanj Irkoy Hundoo n'a noo i se i m'a har.

5 Woo gar Alyahuuduyan goo ma goro Žerizalem, Irkoy hunburkawyanj, gandawey kul kanj goo beenaa cire ra i hun. 6 Waatoo kanj kaatiroo woo tee, alžamaa marga, boŋey ŋaami nda taka kanj nda boro foo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra. 7 I [kul] gaga, boŋey haw, i nee: «Nga ne, borey wey kul kanj goo ma šelanj man'ti Galile boroyanj wala? 8 De taka foo ra, ir affoo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra, woo kanj ra ir hayandi? 9 Part, nda Med, nda Elam gandawey borey, nda Mezopotami gandaa borey, nda Žude, nda mo Kapados, nda Poŋ, nda Azi, 10 nda Friži, nda Panfli mo, nda Misira gandawey, nda Libi gandaa laamawey kanj goo Siren koyraa here, nda Rom koyraa borey, 11 Alyahuudey nda mo borey kanj huru alyahuudutaray, nda Kret gungoo borey, nda Laarabey, ir ga maa i ga Irkoy teegoy beerey šelanj ir šennoo ra.» 12 I gaga, i kul na alaabiina ka nee cere se: «Macin ti woo maanaa?» 13 Boro fooyanj ga taalibey fude ka nee: «Alaneb hari moora kaana nda i too.»

Piyer waazoo Pantekotoo hane

14 Waatoo woo, Piyer tun ka kay, nga nda diyaw woy cindi faa (11), a na nga jindoo jer ka nee jamaa se: «Žude borey nda Žerizalem borey kul, war ma haya foo bay, war ma hanajer ay šenney se. 15 Man'ti woo din no kanj war g'a hongu kanj borey wey nka suu, zama subbaahoo guuru yaggantoo ti woo.† 16 Amma woo ti hayaa kanj annabi Žowel n'a har ka bisa, a nee:

17 «Zaari korawey ra, Irkoy nee:
“Ay g'ay Hundoo doori borey kul ga,
war iz'arey nda war ize woyey ga annabitaray tee,
war soogey ga dii bangayanj,
war boro žeeney ga handiri.

18 De mo ba ay baŋŋey nda ay koŋŋey, haney din ay g'ay Hundoo doori i boŋ,
de i ga annabitaray tee.

19 Ay ga kayfiyanj danj beene beenaa ra,
nda tammaasayanj ganda laboo ga,
kuri nda nuune, nda dullu duula.

20 Waynaa ga bere ka tee kubay,
handoo ga bere ka ciray ma nee kuri,
za ir Koyoo zaari beeri jerantaa mana kaa.

21 De mo boro kul kanj n'ir Koyoo maapoo cee ga hallasi.»‡

22 Izirayel borey, wa hanajer šenney wey se: Isa Nazaret boraa, boraa kanj Irkoy yadda a ga, a na tabatandi war se nda kayfiyanj, nda almunkaryanj, nda tammaasayanj kanj Irkoy n'a k'a tee war game sanda takaa kanj nda war hunday ga bay. 23 Boraa woo kanj nondi nda Irkoy kayandiroo takaa, a bay hayaa kanj ga kaa ka tee nga ga, war n'a danj goy futu

* 2:1 2.1 «Pantekotoo zaaroo», Grek šenni ra, maanaa ti «(jirbi) woygwantoo» kanj goo Borcintaraa jingaroo dumaa ga, Sargarey 23.15-21; Alhukumoo 16.9-11. † 2:15 2.15 Waatoo din Alyahuudey si alaneb hari moora hanj kala waati kanj i na ham ŋaa. I si ham ŋaa kala cijin here, Fattaroo 16.8; Tesalonik borey bataga 1na 5.7. ‡ 2:21 2.17-21 Žowel 3.1-5.

teekey kabey ra i m'a kanji k'a wii. ²⁴ Amma Irkoy n'a tunandi bukawey ra, a n'a kaa buuyan naajoo ra, a si hin ka tee buuyan ma gaabu a ga. ²⁵ Dawda šelan a ga ka nee:

«Ay ga dii ir Koyoo ay jine waati kul,
zama a goo ay kabe hennaa ga hala ya si jijiri.

²⁶ Woo se ay binoo jaali,
de ay šelan nda binekaanay,
ay gaahamoo ga hunanzam naataa ra.

²⁷ Zama n's'ay hundoo nan alaharaa,
n'si nan ni boro henanantaa ma dii funbuyan.

²⁸ N'na hunaroo fondawey bayrandi ya ne,
n'g'ay too nda jaali ni jine.»[§]

²⁹ Arma arey, ya duu fondo ka šelan war se nda naanay ir kaagaa Dawda ga, a buu, a suturandi, de mo nga saaraa goo ir game hala hō zaaroo. ³⁰ Haya kan se annabi no, a bay mo kanj Irkoy na allaahidu zaa nga se ka žee kanj nga ga nga banda-ka-zunboo affoo gorandi fuulaa ra, * ³¹ Almasihu tunyanoo no a dii a za a mana tee ka nee kanj a mana nga nan alaharaa, de mo nga gaahamoo mana dii funbuyan. ³² Isa din, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti haya kanj se ir, ir kul tee seede. ³³ A jerandi ka koy Irkoy kabe hennaa ga, a duu Baaba Irkoy ga Hundi Henanantaa kanj a na nga allaahidoo zaa a se. A na haya kanj war, war ga dii a, war ga maar'a doori ir boj. ³⁴ Dawda mana žigi beenaa ra, amma nga hunday nee:

«Ir Koyoo nee ay Koyoo se:

“Goro ay kabe hennaa here,
³⁵ hala waati kanj ra ay na ni iberey tee taari

k'i danj ni cewey cire.”[†]

³⁶ Adiši Izirayel hugoo kul ma bay bila šikka kanj Isa din kanj war n'a kanji, Irkoy n'a tee Koy, a n'a tee Almasihu mo.»

³⁷ Waatoo kanj i maa šenney wey, biney maray, i nee Piyer nda diyawey cindey se: «Macin no ir m'a tee, arma arey?» ³⁸ Piyer nee i se: «Wa tuubi, de war affoo kul ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga, war zunubey yaafaa se, de war ga duu nooyanoo kanj ti Hundi Henanantaa. ³⁹ Zama war, nda war zankey, nda borey kul kanj ga mooru[‡] kanj ir Koyoo Irkoy ciya i se i ma kaa nga do, wane nda allaahidoo.» ⁴⁰ A na šenni booboyan ka seedetaray tee i se k'i hoyray ka nee: «Wa war boj hallasi war zamankasinay golbantey wey ga.» ⁴¹ Wey kanj yadda Piyer šennoo ga batizandi, hanoo din, boro zenber hinza (3.000) cine tonton ganakey ga. ⁴² I cindi diyawey cawandoo, nda ngi margakasinaa ra, nda takula dunbuyanoo, nda Irkoy ŋaarayroo ra.

Ganakey margaroo šennoo

⁴³ Hunburay kaa borey kul ga, Irkoy na diyawey ka kayfi nda tammaasa booboyan tee. ⁴⁴ Ganakey kul goo nongu folloku ra, hayey kul ra i ga marga. ⁴⁵ I na ngi halaalawey nda ngi jinawey neere k'i zamna boro foo kul ma duu haya kanj ga too ra. ⁴⁶ Zaari kul i ga tee bine foo ka marga nda cimi Irkoy hugu beeroo ra, i ga takulaa dunbu ngi hugey ra, i ga ŋaa nda jaali nda bine kaaray. ⁴⁷ I ga Irkoy beerandi, jamaa kul ga fondo nanj i se. Zaari kul ir Koyoo ga borey kanj hallasi tonton i ga.

3

Piyer nda Yehiya na bongu noo baani

¹ Piyer nda Yehiya žigi ka koy Irkoy hugu beeroo ra Irkoy ŋaarayroo waati kanj ti aluulaa guuru hinzantoo ga. ² Aru foo kanj za ŋaŋoo gundoo ra a bongu katandi windoo mee foo ga kanj se i ga nee Ihennaa, zaari kul boroyan no m'a jisi no din hala a ma sargari wiri Irkoy hugu beeroo hurukey ga. ³ Waatoo kanj a dii Piyer nda Yehiya ga baa ka huru Irkoy hugu beeroo ra, a n'i ŋaaray i ma sarga nga ga. ⁴ Piyer nda Yehiya na ngi moyey kanji a ga, Piyer nee: «Ir guna.» ⁵ A na lakkal tee i se, a ga hongu nga ma duu i ga haya. ⁶ Amma Piyer nee: «Ay sii nda nzorfu kaaray, ay sii nda wura, woo kanj goo ya ne, ay g'a noo ma ne: Isa Almasihu Nazaret boraa maapoo ga, [tun ma] dira.» ⁷ A na aroo dii nda kabe hennaa, a n'a tunandi, dogoo din da cewey nda kanjey hanse. ⁸ A sar ka kay ka dira, a huru i bande Irkoy hugu beeroo ra, a ga dira a ga sar ka Irkoy beerandi. ⁹ Jamaa kul dii a kanj a ga dira, a ga Irkoy beerandi. ¹⁰ I bay kanj nga no ka cindi Irkoy hugu beeroo Mee Henna ga ka sargari ceeci, i hanse ka alaabiina, de bojey hanse ka haw nda takaa kanj teendi a ga.

§ 2:28 2.25–28 Zabur 16.8–11. * 2:30 2.30 Zabur 132.11. † 2:35 2.35 Zabur 110.1. ‡ 2:39 2.39 «kanj ga mooru», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «kanj goo waati mooro ra».

Piyer waazoo Irkoy hugu beeroo ra

¹¹ Aroo denji Piyer nda Yehiya ga, jamaa kul almunkar, de i zuru ka koy i do galliyaa ra kanj se i ga nee Sulaymaana galliyaa. ¹² Kanj Piyer dii jamaa, a nee i se: «Izirayel borey, macin se war boñey ga haw nda woo? Macin se war ga moo bakam ir ra, sanda ir, ir boñ hinoo wala ir ganayanoo nda ir na aroo woo dirandi? ¹³ Ibrahima Koyoo, Isiyaka [Koyoo], Yakuba [Koyoo], ir baabey Koyoo na nga tamoo Isa jeerandi kanj war, war n'a nondi, war n'a yankar Pilat jine kanj kayandi nga g'a tanj. ¹⁴ Amma war, war na Irkoy Boro Henanantaa kanj ti Boro Šerrantaa yankar, war wiri borowiikaw ma tanjandi war se. ¹⁵ War na hunayan koyoo wii, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti hayaa kanj se ir ga tee seede. ¹⁶ Nga maapoo naanaa ra, maapoo na boraa woo kanj war ga dii a, war g'a bay noo gaabi. Naanaa kanj a g'a noo ka boraa woo kanj goo war kul jine noo baani timmante.

¹⁷ Sohō, ag'armey, ay ga bay kanj boñbitaray ka kate war n'a tee, war alwakiiley mo takaa din da. ¹⁸ Takaa woo da, hayaa kanj Irkoy gay a n'a har nda annabey kul mijey kanj ti nga Almasihu ga zarabi, a n'a tabatandi. ¹⁹ Wa tuubi ka bere hala war zunubey ma tuusandi. ²⁰ Woo ra bineyaynay waatiyanj ga hun ir Koyoo do ka kaa war do, a ma Almasihu kanj ti Isa sanba kanj suubandi war se. ²¹ Nga kanj a nka tilasu a ma cindi beenaa ra hala waati kanj hayey kul taagandi koyne kanj Irkoy n'a har za alwaatey kul ra nda annabi henanantey mijey, ma tabati. ²² Musa nee: «Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra*, war ma hanjajer a se hayey kul kanj a g'i har war se ra. ²³ Boro kul kanj mana hanjajer annaboo din se, ga tuusandi ka hun jamaa ra.»† ²⁴ De mo annabey kul, za Samiyel hala wey kanj kaa ka šelanj dumaa ga, i kul na zaarey wey bayrandi. ²⁵ Annabey iz'arey ti war, nda amaanaa kanj Irkoy n'a danj nga nda war baabey game ka nee Ibrahima se: «Ni hayroo bande aduñña hayragey kul ga duu albarka.»‡ ²⁶ War do Irkoy jin ka nga tamoo donto k'a sanba war se hala a ma albarka danj war ra ka war affoo kul bere k'a kaa nga laalaroo ra.»

4*I na Piyer nda Yehiya kayandi hoyraykey margaroo jine*

¹ Piyer nda Yehiya goo ma šelanj jamaa se kanj sargari juwalkey, nda Irkoy hugu beeroo lakkalkey boñkoyndoo, nda Sadusiyeyey kaa i ga. ² I hottu nda ngi cawandiyanoo kanj ra i ga Isa ka bukawey tunyanoo bayrandi. ³ I na diyawey dii, i n'i danj kasu hala subaa ra, zama cijinoo too ka ben. ⁴ Amma borey ra kanj maa šennoo, ibooboyanj naanay, arey hinnaa ga too zenber guu (5.000) [cine].

⁵ Subaa ra, ngi alwakiiley, nda ngi boro beerey, nda ngi Citaaboo baykey marga Žerizalem, ⁶ nda sargari juwalkey jineboraa Hannu, nda Kayif, nda Yehiya, nda Aleksander, nda boro kul kanj hun sargari juwalkey jineborey ga. ⁷ I n'i danj ngi game k'i haa ka nee: «Hini foo wala maa foo nda war wey na woo tee?» ⁸ Waatoo din Piyer too met nda Hundi Henanantaa, a nee i se: «Jamaa alwakiiley, nda boro beerey, ⁹ hō nda ir hāandi goy henna ga kanj teendi wircikoyini se k'a noo baani, ¹⁰ war nda Izirayel jamaa kul ma bay kanj Isa Almasihu Nazaret boraa kanj war, war n'a kanji, de Irkoy n'a tunandi bukawey ra, nga maapoo ka kate boraa woo ma duu baani ka kay war jine.

¹¹ «Nga ti tondoo kanj war kanj ti cinakey konna a,

amma a kaa ka tee hugoo kanjoo tondoo.»*

¹² Boro tana sii no kanj ra hallasiyan goo, zama maa tana mana nondi koyne beenaa cire adamizey game kanj bande ir ga hima ka hallasi.»

¹³ Kanj i dii naanaa kanj nda Piyer nda Yehiya ga šelanj, i bay kanj boroyanj no kanj mana caw, jamaa ra i goo, boney haw, amma i n'i bay sanda boroyanj kanj cindi Isa bande. ¹⁴ I ga dii boraa kanj duu baani goo ma kay ngi jere, i si bay haya kanj no ngi m'a har. ¹⁵ I nee i ma fatta hoyraykey margaroo hugoo ra, i cindi i ga cere hāa ¹⁶ ka nee: «Macin no ir g'a tee borey wey se? Zama Žerizalem borey kul bay tammaasaa kanj i n'a tee ga, a ga kaaray i se, de mo ir si hin k'a yankar. ¹⁷ Amma hala alhabaroo woo masi dira jamaa game ka tonton, ir ma kašeta i ga, i masi yee ka maapoo woo waazu boro kul se.»

¹⁸ I n'i cee k'i yaamar i masi yee ka Isa maapoo har wala k'a cawandi. ¹⁹ Amma Piyer nda Yehiya n'i zaabi ka nee: «Irkoy jine, war se ir ga hima ka hanjajer wala Irkoy? Wa šelanj. ²⁰ Ir, ir si hin ka goro ir mana hayey har kanj ir dii ey ir maar'ey.»

* 3:22 3.22 «Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Ir Koyoo Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armey ra k'a sanba sanda ay takaa». † 3:23 3.22-23 Alhukumoo

18.15, 18, 19. ‡ 3:25 3.25 Sintinoo 22.18; 26.4. * 4:11 4.11 Zabur 118.22.

²¹ I kašeta i ga koyne, i n'i nanj, i mana duu taka kul kanj nda ngi g'i zukandi, jamaa maaganda se, zama borey kul ga Irkoy beerandi nda hayaa kanj tee. ²² Koyne mo boraa kanj ga tammaasaa woo teendi k'a noo baani goo nda haya kanj bisa jiiri woytaaci (40).

Ganakey Irkoy ŋaarayroo

²³ Kanj Piyer nda Yehiya nanjandi, i koy ngi borey do ka hayaa kul filla kanj sargari juwalkey jineborey nda boro beerey n'a har ngi se. ²⁴ Waatoo kanj i maa woo, i tee bine foo ka Irkoy ŋaaray ka nee: «Ir Koyoo, ni kanj na beenaa, nda ganda, nda teekoo, nda haya kul kanj goo i ra tee, ²⁵ ni kanj nee nda ir kaagaa Dawda ni tamoo mijoo, Hundi Henanantaa albarkaa ra:

«Macin se gandawey ga batu nda futay,
de jamaa ga miile haya yaadayaj ga?

²⁶ Laboo kokoyey nda alwakilley tun ka cere marga
k'ir Koyoo nda nga Almasihu yenje.»[†]

²⁷ Zama nda cimi, koyraa woo ra ni tam henanantaa kanj ti Isa kanj n'a yon k'a tee Almasihu ga Herod, nda Pons Pilat mo, nda gandawey, nda Izirayel jamaa marga ²⁸ ka hayaa kul tee kanj ni kaboo nda ni kayandiroo n'a dunbandi za gayyan a ma teendi. ²⁹ Sohō ir Koyoo, ngi kašetayaney guna, ma ni tamey noo i ma ni meešennoo har nda naanay timmante. ³⁰ [Ni] kaboo šerre ka borey noo baani, ka tammaasayanj nda kayfiyanj tee nda ni tam henanantaa Isa maano.»

³¹ Waatoo kanj i na Irkoy ŋaaray ka ben, nongoo kanj ra i goo ma marga jijiri. Hundi Henanantaa n'i too, i ga Irkoy meešennoo har nda naanay.

Ganakey na ngi hayey zamna cere game

³² Jamaa borey kul kanj naanay tee bine foo nda anniya foo, boro kul haya kanj goo a se, a si nee nga wane nda a, borey ga marga hayaa kul ra. ³³ Diyawey g'ir Koyoo Isa tunyanoo seedetaraa too nda saha beeri, albarka beeri goo i kul ra. ³⁴ Boro kul sii i ra kanj ga tilasu, zama borey kul kanj goo nda faari wala hugu n'i neere ka kate ngi hayoo ³⁵ k'a jisi diyawey jine, de a ga zamnandi i kul game, boro foo kul ga duu woo kanj ga a ga too.

³⁶ Isufi kanj diyawey n'a maagaaru Barnabas kanj maanaa ti «Bineyandikaw», Lewi boro no, Šipir gungoo wane. ³⁷ A goo nda faari foo, a n'a neere ka kate nooroo k'a jisi diyawey jine.

5

Ananias nda Safira taari

¹ Amma aru foo kanj maano ti Ananias nda Safira nga wandoo na ngi farru foo neere. ² A lanbandi hayoo ra, nga nda wandoo waafakay ga, a koy nda jere foo k'a jisi diyawey jine. ³ Piyer nee a se: «Ananias, macin se Ibilisi na ni binoo too hala nongu kanj ra n'ga taari Hundi Henanantaa se ka lanbandi farroo hayoo ra? ⁴ Nda a nka cindi man'ti ni wane nda a wala, nda a neerandi mo man'ti ni halaalaa no wala? Macin se n'na teegoyoo woo danj ni binoo ra? Man'ti adamizey se n'taari, amma Irkoy.» ⁵ Kanj Ananias maa šenney wey, a kanj, hundoo hun. Hunburay beeri duu borey kul kanj maar'a. ⁶ Arusoogey tun, i n'a kasance, i n'a ka koy taray k'a sutura.

⁷ Guuru hinza cine banda ga, Ananias wandoo kaa, a mana bay hayaa kanj tee, a huru. ⁸ Piyer nee a se: «Har ya ne, hinnaa woo da no war na farroo neere wala?» A nee: «Ayyo, nga no.» ⁹ Piyer nee a se: «Macin se war waafaku k'ir Koyoo Hundoo sii? Nga ne, kabey kanj na ni kurpoo sutura goo hugoo mijoo ga, i ga koy nda ni.» ¹⁰ A kanj dogoo din da diyaa cewey cire, de hundoo hun. Kanj arusoogey huru, i gar kanj a buu, i n'a zaa ka koy taray, i n'a sutura kurpoo jere. ¹¹ Hunburay beeri duu Egilizoo kul nda borey kul kanj maa šenney wey.

Kayfi booboyanj teendi

¹² Diyawey na tammaasa nda kayfi booboyanj tee jamaa game. I kul marga ka tee bine foo Sulaymaana galliyaa ra. ¹³ Borey cindey ra, boro kul si yadda ka koy tonton i ga, amma jamaa ga hanse k'i beerandi. ¹⁴ Koyne mo borey kanj naanay ir Koyoo tonton i ga, aru jama nda woy jama. ¹⁵ Borey ga kate wircikoyney balankaryanj nda daarijiyanj ga k'i jisi farrey ra hala waati kanj Piyer ga bisa ba a tee nga biyoo ma hin ka kani ngi affoo ga. ¹⁶ Koyrawey kanj ga man Zerizalem mo jamaa kate wircikoyniyanj nda boroyanj kanj ganjiyanj g'i zaa ka kay, i marga, i kul duu baani.

Diyawey laazaabandi

[†] 4:26 4.26 Zabur 2.1-2.

¹⁷ Sargari juwalkey jineboraa tun, nga nda borey kul kanj goo a bande, maanaa Sadusiyeney kondaa, de biney too met nda canseyan. ¹⁸ I na diyawey dii, i n'i danj kasa beeroo ra. ¹⁹ Amma ir Koyoo almalayka foo, cijinoo ra, a na kasaa mijney feeri k'i fattandi, a nee: ²⁰ «Wa koy, war ma kay ka hunaroo woo ōenney kul waazu jamaa se Irkoy hugu beeroo ra.» ²¹ Kanj i maa woo, i huru za alfazar Irkoy hugu beeroo ra ka cawandi.

Waatoo kanj sargari juwalkey jineboraa nda borey kanj goo a bande kaa, i na hoyraykey margaroo nda Izirayel boro beerey kul marga, i sanba i m'i ceeci kasaa ra ka kate ey. ²² Kanj lakkalkey too, i man'i gar kasaa ra, i yee k'a har i se. ²³ I nee: «Ir na kasaa gar a ga daaba henna, lakkalkey ga kay mijney ga, waatoo kanj ir na gundoo feeri, ir mana boro kul gar a ra.» ²⁴ Waatoo kanj Irkoy hugu beeroo lakkalkey bonkoynoo nda sargari juwalkey jineboraa maa ōenney wey, i na alaabiina nda ey nda hayaa kanj ga kaa ka tee. ²⁵ Boro foo kaa ka nee: «Nga ne, arey kanj war n'i danj kasaa ra goo Irkoy hugu beeroo ra i ga kay i ga jamaa cawandi.»

²⁶ Bonkoynoo nda lakkalkey koy kate ey bila nda i m'i ōilla, zama i ga hunbur jamaa ma ngi warra nda tondi ka ngi wii. ²⁷ Kanj i kate ey, i n'i danj hoyraykey margaroo jine. Sargari juwalkey jineboraa n'i haa ²⁸ ka nee: «Ir mana war yaamar kanj war masi cawandi boraa woo maapoo ga wala? Amma nga ne, war na Ŵerizalem too nda war cawandoo, war mma baa war ma aroo woo hundoo alhakoo kanjandi ir bonj!» ²⁹ Piyer nda diyawey cindey zaabi ka nee: «Boro ma hanjajer Irkoy se ka bisa adamize. ³⁰ Ir kaagey Koyoo na Isa tunandi kanj war, war kabey n'a deejj k'a wii bundu ga. ³¹ Nga, Irkoy n'a jer k'a tee Koy nda Hallasikaw nga gaaboo ra ka Izirayel noo fondo a ma tuubi, a ma duu zunubu yaafaa. ³² Ir ga tee seede hayey wey kul se, ir nda Hundi Henanantaa kanj Irkoy n'a noo borey se kanj ga hanjajer a se.»

³³ Kanj i maa woo, i futu, i baa ngi ma diyawey wii. ³⁴ Fariziyenj foo kanj maapoo ti Gamaliyel tun ka kay hoyraykey margaroo ra, aŵariyaa baykaw no, jamaa kul g'a beerandi, a yaamar kanj i ma diyawey fattandi taray alwaati kayna. ³⁵ A nee i se: «Izirayel borey, wa war bonj hawgay borey wey ga nda hayaa kanj war ga baa k'a tee, ³⁶ zama a mana gay, Tedas tun ka nga bonj tee boro beeri, boro zangu taaci (400) cine hanga a, a wiiyandi, de mo borey kul kanj nanj a na ngi bonjey bere say, i tee yaada. ³⁷ Nga dumaa ga, Ŵudas Galile boraa tun borey kabuyanoo waati, a na jamaa boro boobo ka ture nga bande, a mursu, borey kul kanj nanj a na ngi bonjey bere say-say. ³⁸ Sohō woo kanj ay g'a har war se ti: wa moora borey wey, war m'i nanj, zama nda adamize kayandiroo wala nga goyoo no, a ga say. ³⁹ Amma nda Irkoy do a hun, war si hin k'i kayandi, abada a masi garandi kanj Irkoy bande war ga yenje.» I yadda a se.

⁴⁰ I ciya diyawey se, i n'i kar, i n'i yaamar i masi yee ka Isa maapoo har, i n'i tanj. ⁴¹ I hun hoyraykey margaroo jine nda jaali haya kanj se ngi ciitandi ka kaynandi Isa maapoo se. ⁴² Zaari kul, Irkoy hugu beeroo nda hugey ra i si fay nda ka cawandi ka Isa AlmasihuAlhabar Boryaa har.

6

Aru iyye suubandi ka diyawey gaa

¹ Jirbey din, kanj taalibey hinnaa boobo, ganakey kanjanj ti Grek sintin ka Eberewey kakaw, zama ngi woyey kanj kurney buu ga yalandi zaari kul zamnarey ra. ² Diyaw woy cindi hinkaa (12) ciya taalibey jamaa se ka nee: «A si hima ir ma Irkoy meeŵennoo waazuroo nanj ka huga nda ŵaayan zamnayan. ³ Adiŵi ag'armey, wa aru iyye kanj goo nda seedetaray henna ceeci war ra, i ma tee boroyanj kanj ga too met nda Irkoy Hundoo nda lakkal, ir m'i kayandi goyoo woo se. ⁴ Ir, ir ga gaabandi Irkoy ŵaarayroo nda Irkoy meeŵennoo goyoo ga.» ⁵ Ŵennoo woo kan jamaa kul se. I na Etiyen suuba, aru no kanj ga hanse ka naanay Irkoy, a ga too met nda Hundi Henanantaa, nda Filip, nda Prokor, nda Nikanor, nda Timonj, nda Parmenas, nda Nikolas Antiyoŵ boraa kanj huru alyahuudutaray. ⁶ I n'i cebe diyawey se. Diyawey na Irkoy ŵaaray i se jina, i na ngi kabey fur i ga.

⁷ Irkoy meeŵennoo ga tonton ka harandi, taalibey hinnaa ga hanse ka tonton Ŵerizalem ra. Sargari juwalkaw jama boobo yadda naanaa ga.

I na Etiyen dii

⁸ Etiyen too met nda hini Irkoy anneemaa ra, a na kayfiyanj nda tammaasa beeriyanj tee jamaa game. ⁹ Amma boro fooyanj kanj goo margahugoo ra kanj se i ga nee Borey kanj Sawal hugoo, nda Siren boroyanj, nda Aleksandiri boroyanj, nda boroyanj kanj hun Silisi, nda Azi gandaa ra tun ka Etiyen kakaw. ¹⁰ I sii nda gaabi ka kay lakkaloo nda Hundoo

jine kanj nda Etiyen ga šelanj. ¹¹ I na aruyanj sufuray i ma nee kanj ngi maa a ga šenni laalayanj har Musa nda Irkoy ga. ¹² I na jamaa, nda boro beerey, nda Citaaboo baykey tusa, i gum Etiyen ga k'a dii ka koy hoyraykey margaroo jine. ¹³ I kate seede zooruyan kanj nee: «Boraa woo, waati kul a mma šenni futuyanj har nongu henanantaa [woo] nda ašariyaa ga. ¹⁴ Ir maa mo a ga nee kanj Isa Nazaret boraa din ga nongoo woo kayri, a ga alaadawey barmay kanj Musa n'i noo ir se.» ¹⁵ Borey kul kanj goo ma goro hoyraykey margaroo ra na ngi moŋey kanji Etiyen ga, de i dii ndumoo tee ma nee almalayka ndum.

7

Etiyen šelanj hoyraykey margaroo jine

¹ Sargari juwalkey jineboraa nee: «Takaa woo da no wala?» ² Etiyen nee: «Arma arey nda ay baabey, wa haŋajer. Irkoy daržantaa bangay ir baaba Ibrahima se waatoo kanj a goo Mezopotami za a mana koy goro Karaŋ. ³ De mo a nee Ibrahima se: «Fatta ni gandaa nda ni dumoo ra, ma koy gandaa ra kanj ay g'a cebe ma ne.»* ⁴ A fatta Kalde borey gandaa ra ka koy goro Karaŋ. No din ra baaboo buuyanoo banda ga, Irkoy n'a ganandi ka koy gandaa woo ra kanj ra sohō war goo ma goro. ⁵ A man'a noo tubu wala ba cee kanandi doo no din ra amma a nee nga g'a noo gandaa a m'a tee nga duuraa, nga nda nga hayroo kanj ga kaa dumaa ga, a gar a sii nda ize. ⁶ Takaa woo nda Irkoy šelanj ka nee kanj nga hayroo ga koy taabuši ganda waani ra, i g'i danj baŋŋataray k'i žilla jiiri zangu taaci (400). ⁷ Irkoy nee: «Gandaa kanj se i ga tee baŋŋa, agay, ay g'a ciiti. Woo banda ga, i ga fatta, de i g'ay gana nongoo woo ra.»† ⁸ Irkoy na Ibrahima noo amaana kanj silbaa ti danjbanguyanoo. Woo ra Ibrahima na Isiyaka hay k'a danjangu jirbi yaahantoo hane, Isiyaka na Yakuba hay k'a danjangu, Yakuba mo na kaaga woy cindi hinkaa (12) hay k'i danjangu.

⁹ Kaagey canse ngi armaa Isufi ga k'a neere a ma koy Misira. Amma Irkoy goo a bande. ¹⁰ A n'a kaa nga zarabey kul ra, a n'a noo alhormo nda lakkal Firawuuna, Misira kokoyoo do, a n'a tee jineboro Misira nda nga hugoo kul se. ¹¹ Heray tee Misira kul ra nda Kanaŋ gandaa ra nda zarabiyen beeri, ir baabey si duu ŋaayan. ¹² Amma waatoo kanj Yakuba maa kanj hunay goo Misira, cee jinaa a n'ir baabey sanba. ¹³ Cee hinkantoo, Isufi na nga boŋ bayrandi nga armey se, de Firawuuna na Isufi dumoo bay. ¹⁴ Isufi sanba i ma ciya nga baaba Yakuba nda nga borey kul se, boro woyye cindi guu (75). ¹⁵ Yakuba doo ka koy Misira, a buu, nga nda ir baabey. ¹⁶ I n'i ka koy Šekem k'i danj saaraa ra kanj Ibrahima n'a day nda nooru Hamor iz'arey ga Šekem.‡

¹⁷ Kanj allaahidoo kanj Irkoy n'a zaa Ibrahima se waatoo man, jamaa tonton, de i hanse ka boobo Misira ra, ¹⁸ hala waatoo kanj kokoy tana huru kokoytaraa ra [Misira] kanj si Isufi bay. ¹⁹ Nga, a n'ir dumoo zanba k'[ir] baabey žilla ka taka tee ngi ize taanawey ma warrandi taray hala i masi huna. ²⁰ Waatoo din ra Musa hayandi, boro no kanj nga kunturoo ga kan Irkoy se. A biirandi handu hinza nga baaba hugoo ra. ²¹ Waatoo kanj a warrandi, Firawuuna ize woyoo n'a zaa k'a biiri a ma tee nga iz'aru gundoo. ²² Musa aladabu nda Misira borey bayraa kul. Hini beeri goo nga šenney nda nga teegoyev ra.

²³ Kanj Musa duu jiiri woytaaci (40), a huru binoo ra nga ma koy nga armey guna, Izirayel borey. ²⁴ A dii affoo kanj Misira boro goo m'a tooŋe, a na boraa kanj goo ma zarabi faaba ka faasa a se ka Misira boraa kar. ²⁵ A ga hongu kanj [nga] armey ga faham kanj nga no Irkoy na nga danj k'i hallasi. Amma i mana faham. ²⁶ Subaa ra, a na Izirayel izeyanj gar kanj goo ma yenje, a ceeci k'i waafakandi i ma cere noo alaafiya, a nee: «Arey, armayanj ti war, macin se war ga cere tooŋe?»§ ²⁷ Boraa kanj goo ma nga ceroo tooŋe na Musa tuti ka nee: «May ka ni tee boŋkoyni nda ciitikaw ir se?» ²⁸ Ni mma baa m'ay halaci sanda takaa kanj nda bi n'na Misira boraa wii?»* ²⁹ Šennoo woo ga, Musa zuru ka koy goro Majaŋ gandaa kanj ra a na iz'aru hinka hay.

³⁰ Jiiri woytaaci (40) banda ga, Sinay tondi hondoo saajoo ra almalayka foo bangay a se saabayŋaa foo kanj ga dii nuunaa deenoo ra. ³¹ Kanj Musa dii woo, boŋoo haw nda hayaa kanj a ga dii a. A man ka guna, a maa ir Koyoo jindoo kanj ga nee: ³² «Agay ti ni baabey Koyoo, Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba Koyoo.»† Musa kul no ma gaši, a mana yadda ka guna. ³³ Ir Koyoo nee a se: «Taamey feeri k'i kaa ni cewey ra, zama nongoo kanj ra n'goo ma kay man'ti kala labu henanante. ³⁴ Ay dii gurzugaa kanj ay jamaa goo ma dii a Misira, ay maa ngi durayroo. Ay zunbu k'i kaa kabe. Sohō kaa, ay ga ni sanba Misira.»‡

* **7:3** 7.3 Sintinoo 12.1. † **7:7** 7.6-7 Sintinoo 15.13-14. ‡ **7:16** 7.16 Sintinoo 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Žozuwe 24.32. § **7:26** 7.26 Fattaroo 2.13. * **7:28** 7.27-28 Fattaroo 2.14. † **7:32** 7.32 Fattaroo 3.6. ‡ **7:34** 7.33-34 Fattaroo 3.5, 7-10.

³⁵ Musa din da kanj Izirayel borey n'a yankar ka nee: «May ka ni tee bonkoyni nda ciitikaw?» Nga din da no Irkoy almalayka bangay a se saabaynanoo ra k'a sanba k'a tee bonkoyni nda feerikaw. ³⁶ Nga no k'i fattandi ka kayfiyanj nda tammaasayanj tee Misira gandaa ra, nda teeko Hari Ciraa ra, nda saajoo ra jiiri woytaaci (40). ³⁷ Nga ti Musa kanj nee Izirayel borey se: «Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armye ra.»[§] ³⁸ Nga no ka cindi jama margaroo ra saajoo ra, nga nda almalaykaa kanj selanj a se Sinay tondi hondoo bonj nda ir baabey. A duu šenni hunanteyanj k'i noo ir se.

³⁹ Nga, ir baabey mana baa ngi ma yadda a se, i n'a tuti ka ngi biney yeeti Misira ⁴⁰ ka nee Haruna se: «Koyyanj tee ir se kanj ga dira ir jine, zama Musa din kanj n'ir fattandi Misira gandaa ra, ir si bay haya kanj a ti a.»^{*} ⁴¹ Jirbey din ra, i na haw-izee foo tee ka sargari kaa tooroo se, i jaali nda ngi kabe teegoyev. ⁴² Irkoy na banda bere i se k'i tanj i ma hayey kanj goo beenaa ra gana sanda takaa kanj nda a hantumandi annabey citaaboo ra ka nee:

«Man'ti agay se

war na alman koosu ka sargari kaa

jiiri woytaaci (40) saajoo ra wala, Izirayel hugu-izey?

⁴³ War koy nda tooroo kanj maapoo ti Molok hukkumoo

nda [war] koyoo Rafanj handaraa,

kanyanj ti hayey kanj war n'i tee ka sujudu i se.

Ay ga war ka koy Babilonj se jine.»[†]

⁴⁴ Seedetaray hukkumoo cindi ir baabey kone saajoo ra. Irkoy selanj Musa se k'a yaamar a m'a fasal sanda woo kanj a dii a cine. ⁴⁵ Waatoo kanj ir baabey duu a, ngi nda Žozuwe n'a hurandi ka gandawey dii kanj Irkoy n'i gaaray ir baabey jine. A cindi no din hala Dawda waati. ⁴⁶ Nga ka duu alhormo Irkoy do ka ceci ka duu gorodoo[‡] Yakuba hugoo se. ⁴⁷ Amma Sulaymaana ka hugu cin a se. ⁴⁸ Jerantaa si goro nongu ra kanj kabe n'a tee, sanda takaa kanj nda annaboo nee:

⁴⁹ «Beenaa ti ay kokoy gorodogoo,

laboo ti taaroo kanj ga huru ay cewey cire.»

Ir Koyoo nee: «Hugu dumi foo no war cina ya ne,

wala hunanzam doo foo no war g'a tee ya ne?

⁵⁰ Man'ti ay kaboo ka hayey wey kul tee wala?»[§]

⁵¹ War bonjey ga šendi, war biney nda war hanawey ga šendi, waati kul war mo, war ga wanji Hundi Henanantaa se sanda war baabey takaa. ⁵² May ti annaboo kanj war baabey man'a gurzugay? I na borey wii kanj ga Boro Šerrantaa kaayanoo bayrandi, bora kanj soho war, war tee nga zambakaa nda nga wiikaa, ⁵³ war kanj duu ašariyaa almalaykey kabey ra, amma war mana gaabu a ga.»

Etiyen wiianoo

⁵⁴ Waatoo kanj borey kul kanj goo hoyraykey margaroo ra maa šenney wey, biney hanse ka tun, i na meepama Etiyen ga. ⁵⁵ Amma woo gar, nga, a too met nda Hundi Henanantaa, a na nga moŋey bakam beenaa here, de a dii Irkoy daržaa nda Isa kanj ga kay Irkoy kabe hennaa ga. ⁵⁶ A nee: «Nga ne, ay ga dii beenaa kanj feeri, de Bora kanj tee Adamizee goo ma kay Irkoy kabe hennaa ga.»[§] ⁵⁷ I na jinde jer ka kaati, i na ngi hanawey daabu, de i tee mee foo ka gum a bonj. ⁵⁸ I n'a gaaray ka koy koyraa dumaa ga, i n'a warra nda tondi k'a wii. Seedewey na ngi darbawey jisi arusooga foo jeroo ga kanj se i ga nee Sol. ⁵⁹ I na Etiyen warra nda tondi k'a wii kanj a ga Irkoy cee ka nee: «Ay Koyoo Isa, ay hundoo taa.»[¶] ⁶⁰ A sonbu kanjey ga ka jinde jer ka kaati ka nee: «Ay Koyoo, masi zunuboo woo dii i se.» Kanj a na woo har, a faati.

8

¹ Sol yadda Etiyen wiianoo ga.

Sol na Egilizoo gurzugay

Zaaroo din da ra, Egilizoo hanse ka gurzugay Žerizalem, ganakey kul say-say Žude nda Samari gandaa ra nda man'ti diyawey. ² Irkoy hunburkawyanj ka Etiyen sutura, de i na nga buuyanoo hēe, hēeni beeri. ³ Sol ga ceci ka Egilizoo halaci, a ga huru hugu nda hugu ra ka arey nda woyey cendi k'i danj kasaa ra.

§ 7:37 7.37 «Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armye ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armye ra k'a sanba sanda ay takaa», Alhukumoo 18.15, 18. * 7:40 7.40 Fattaroo 32.1, 23. † 7:43 7.42-43 Amos 5.25-27. ‡ 7:46 7.46 Hantum fooyanj ga tonton ka nee: «Irkoy maapoo ga».

§ 7:50 7.49-50 Ezayi 66.1-2.

Filip na Alhabar Boryaa waazu Samari

⁴ Borey kan say-say ga dira i ga Alhabar Boryaa šennoo har. ⁵ Filip zunbu ka koy Samari koyrafal] ra, a na Almasihu šennoo waazu i se. ⁶ Jamaa tee bine foo ka haŋa kayandi hayey kan Filip g'i har se, i ga maa a se, i ga dii tammaasawey kan a g'i tee. ⁷ Ganjiyan kan goo boro booboyan ra na jinde jer ka kaati ka fatta, bonguyan nda ceekayrayan duu baani. ⁸ Koyraa din hanse ka jaali.

⁹ Za woo mana tee, aru foo kan se i ga nee Simon goo koyraa din ra, kottekoynitaray no a ga tee, de a ga Samari jamaa boŋoo haw, nga hunday ga nee kan boro beeri ti nga. ¹⁰ Borey kul ga haŋa kayandi a se, za zanka hala boro beeri, i nee: «Woo ti Irkoy hinoo kan se i ga nee ibeeroo.» ¹¹ I ga haŋa kayandi a se, zama a na waati kuku tee a g'i almunkarandi nda nga kottaa. ¹² Amma waatoo kan i yadda Filip ga kan na Irkoy Laamaa nda Isa Almasihu maapoo Alhabar Boryaa waazu, i batizandi, arey nda woyey mo. ¹³ Simon hunday naanay, a batizandi, a denji Filip ga, a ga dii tammaasawey nda kayfi beerey kan teendi, boŋoo haw.

¹⁴ Waatoo kan diyawey kan goo Žerizalem maa kan Samari yadda Irkoy meešennoo, i na Piyer nda Yehiya sanba i se. ¹⁵ Kan i doo ka koy i do, i na Irkoy ŋaaray i se hala i ma duu Hundi Henanantaa. ¹⁶ Zama a mana zunbu ngi affoo kul ga jina, i nka batizandi de ir Koyoo Isa maapoo ga. ¹⁷ Woo banda ga, Piyer nda Yehiya na ngi kabey fur i ga, de i duu Hundi Henanantaa.

¹⁸ Kan Simon dii kan diyawey kabe furyanoo nda Hundoo nondi, a na alman šerre i se ¹⁹ ka nee: «Wa agay mo noo hinoo woo hala boro kan ga ay na kabe fur ma duu Hundi Henanantaa.» ²⁰ Amma Piyer nee a se: «Ni nda ni nooroo kul ma halaci, zama n'ga hongu Irkoy nooyanoo, alman nda n'ga duu a. ²¹ N'sii nda baa, n'sii nda fondo šennoo woo ra, zama ni binoo si šerre Irkoy jine. ²² Tuubi ka hun laalayyanoo woo ga, de m'ir Koyoo ŋaaray, nda a ga hin ka tee, ni binoo miilewey ma yaafandi, ²³ zama ay ga dii kan ni binoo ga too met nda laalay, de n'goo ifutu kaboo ra.» ²⁴ Simon zaabi ka nee: «War, wa ir Koyoo ŋaaray ya ne hala hayey kan war n'i har ba affoo masi duu agay.»

²⁵ Waatoo kan Piyer nda Yehiya na seedetaraa too, i n'ir Koyoo meešennoo waazu ka ben, i yee Žerizalem ka Alhabar Boryaa waazu Samari koyra kanbe booboyan ra.

Filip na Ecopi boŋkoynoo kubay

²⁶ Ir Koyoo almalayka foo šelan Filip se ka nee: «Tun ma koy gurma here, fondaa kan ga hun Žerizalem ka zunbu ka koy Gaaza kan ti saaji.» ²⁷ A tun, a koy. Nga ne, Ecopi aru foo kan daasandi kan kone Ecopi kokoy woyoo kan ti Kandas almaanoo kul goo, goykaw beeri no, a kaa ka sujudu Irkoy se Žerizalem. ²⁸ Waatoo kan a ga yee, a goo ma goro nga bari torkaa ra a ga annabi Ezayi citaaboo caw. ²⁹ Irkoy Hundoo nee Filip se: «Man, too torkaa woo do.» ³⁰ Filip gaarandi, de a ga maa a ga annabi Ezayi citaaboo caw, Filip nee: «Woo kan n'goo m'a caw, cimi da n'ga faham a se wala?» ³¹ A nee: «Taka foo nda ay ga hin ka faham nda boro man'a cawandi ya ne?» A n'a wiri Filip ga, a ma žigi ka goro nga bande. ³² Citaaboo nongoo kan a goo m'a caw ti nongoo kan ga nee:

«I n'a ka koy sanda feeji kan i ga koy a koosu,
sanda feeji-ize dangayante kan goo nga kosukaa jine,
takaa din da, a mana nga miŋoo kaa cere ga.

³³ [Nga] boŋ yeeti gandayan ra, ciitoo ra, i na nga cimoo taa a kone.

Nga hayroo fillaa, may no m'a deede?

Zama i na nga hundoo kaa aduŋna ra.*

³⁴ Bora a kan daasandi na šennoo zaa ka nee Filip se: «Ay g'a ŋaaray ni ga, may ga annaboo goo? Nga boŋ ga a goo wala boro tana?» ³⁵ Filip na nga miŋoo feeri ka sintin nda Citaaboo šennoo din ka Isa Alhabar Boryaa waazu a se. ³⁶ Kan i goo ma koy fondaa bande, i too hari foo do, bora a kan daasandi nee: «Hari ne, macin no m'ay ganji ya batizandi?» ³⁷ [Filip nee a se: «Nda n'na ni binoo kul ka naanay, n'ga hin ka batizandi.»] Bora a kan daasandi zaabi ka nee: «Ay naanay kan Irkoy Iz'aroo ti Isa Almasihu.» ³⁸ A yaamar kan torkaa ma kay. Ng'i boro hinkaa kul zunbu haroo ra, Filip nda bora a kan daasandi, a n'a batize. ³⁹ Waatoo kan i žigi ka fatta haroo ra, ir Koyoo Hundoo na Filip zaa, bora a kan daasandi mana yee ka dii a, amma a koy nga fondaa ra nda jaali. ⁴⁰ Filip koy tun Azot koyraa ra, a na koyrawey kul dira a ga Alhabar Boryaa waazu ka koy too hala Sezare.

* 8:33 8.32–33 Ezayi 53.7–8.

9

*Sol tuubiroo**(Teegoyev 22.6–16; 26.12–18)*

¹ Woo gar, hala waatoo din a goo Sol binoo ra nga ma ceeci ir Koyoo taalibey ma wiiyandi, a koy sargari juwalkey jineboraa do ² ka batagayan wiri a ga Damas koyraa margahugey se hala nda nga duu boroyan kan ga fonda a din gana, aru no wala woy no, nga m'i haw ka kate ey Žerizalem.

³ Kan ga goo ma naaru, a man Damas kan dogoo din da gaay foo kan hun beena ra n'a kuubi k'a bere. ⁴ A kan ganda, de a ga maa jinde kan ga nee nga se: «Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay?» ⁵ Sol nee: «May ti ni, ay Koyoo?» A nee: «Agay ti Isa kan ni, n'g'a gurzugay. ⁶ Amma tun, huru koyraa ra, hayaa ga harandi ma ne kan n'ga hima k'a tee.» ⁷ Arey kan goo a bande fonda ra kay i ga gaga takaa kan nda i ga maa boro jinde, amma i si dii boro kul. ⁸ Waatoo kan Sol tun laboo ra, moyey ga feera, amma a si dii haya kul. I n'a dii nda kaboo k'a gongu ka huru Damas. ⁹ A na jirbi hinza tee a si dii, a si ŋaa a si hanj.

¹⁰ Taalibi foo goo Damas kan maapoo ti Ananiyas. Ir Koyoo ŋelan a se bangayyan ra ka nee: «Ananiyas!» A nee: «Agay ne, ay Koyoo.» ¹¹ Ir Koyoo nee a se: «Tun ni bonj ga, ma koy lolaa ra kan se i ga nee Lolo Šerrantaa, ma Sol Tars boraa ceeci Žudas hugoo ra. Zama nga ne, a goo ma Irkoy ŋaaray, ¹² a dii [bangayyan ra] boro kan maapoo ti Ananiyas huru ka [nga] kaboo fur nga ga hala nga moyey ma yee ka dii.» ¹³ Ananiyas zaabi ka nee: «Ay Koyoo, ay maa boro boobo hayey kan i n'i har aroo woo ga, ifutawey kul kan a n'i tee ni boro henanantey se Žerizalem. ¹⁴ Ne ra, a goo nda hini kan a duu a sargari juwalkey jineborey do ka boro kul kan ga ni maapoo cee haw.» ¹⁵ Amma ir Koyoo nee a se: «Koy, zama woo din, jinay suubante no ya ne kan g'ay maapoo ka koy gandawey, nda kokoyey, nda Izirayel borey mo jine. ¹⁶ Agay, ay ga zaraboo kul cebe a se kan ga duu a ay maapoo se.»

¹⁷ Ananiyas koy, de a huru hugoo ra, a na kabe fur Sol ga, a nee: «Ag'armaa Sol, ir Koyoo Isa kan bangay ma ne fonda ra kan bande n'goo ma kaa k'ay sanba, hala ni moyey ma duu ka yee ka dii, de mo ma too met nda Hundi Henanantaa.» ¹⁸ Dogoo din da hayayan kan ga hima nda kokoŋayan kan ka hun Sol moyey ga, a dii, a tun, a batizandi. ¹⁹ A ŋaa, a duu alfayda.

Sol waazu Damas ra

Sol na jirbiyan tee taalibey bande kan goo Damas. ²⁰ Dogoo din da a koy Isa maapoo waazu margahugey ra ka nee: «Boraa din, Irkoy Iz'aroo no.» ²¹ Borey kul kan ga maa a se na almunkar, de i nee: «Man'ti woo da no ma borey halaci Žerizalem ra kan ga Isa maapoo cee, man'ti a nka kaa ne ra k'i haw ka koy nda ey sargari juwalkey jineborey do?» ²² Sol waazoo mma koy de a ga duu gaabi, de a ga Alyahuudey almunkarandi kan ga goro Damas ka tabatandi i se kan Isa din da ti Almasihu.

²³ Jirbi boobo banda ga, Alyahuudey na cere guna ka dii taka kan nda ngi ga Sol wii. ²⁴ Sol na ngi anniya bay. I ga koyraa miŋey lakkal cijin nda zaari hala ngi ma duu k'a wii. ²⁵ Amma taalibey n'a zaa nda cijin here k'a danj kokondo ra k'a zumandi nda cetaa.

Sol too Žerizalem

²⁶ Kan Sol too Žerizalem, a ga ceeci ka man taalibey, amma i kul ga hunbur a, i si naanay wala taalibi no. ²⁷ Amma Barnabas na Sol dii nda kaboo k'a ka koy diyawey do ka takaa filla i se kan nda fonda ra Sol dii ir Koyoo, de mo ir Koyoo ŋelan a se, nda takaa kan nda Sol hunday ŋelan nda naanay Isa maapoo ga Damas. ²⁸ A goo i bande Žerizalem, a ga huru, a ga fatta, a ga ŋelan nda naanay ir Koyoo maapoo ga. ²⁹ A ga ŋelan, a ga kakaw Alyahuudey kanyan ti Grekey bande, amma ngi, i ceeci ngi m'a wii. ³⁰ Kan ir armyey bay, i n'a ka doo Sezare k'a sanba a ma koy Tars.

³¹ Egilzoo kan goo Žude kul ra, nda Galile, nda Samari goo nda alaafiyaa, nga naanay ga tonton, a ga dira ir Koyoo hunburaa ra, de a ga tonton Hundi Henanantaa albarkaa ra.

Piyer na Ene noo baani

³² Waati tee kan Piyer na nongoo kul dira, a doo Irkoy boro henanantey mo do kan ga goro Lida. ³³ A na boro foo gar no din kan maapoo ti Ene, jiiri yaaha a ga kani daariji bon, bongu no. ³⁴ Piyer nee a se: «Ene, Isa Almasihu ga ni noo baani, tun ni bon ga, ma ni daaroo marga nda ni bon.» Dogoo din da a tun. ³⁵ Borey kul kan ga goro Lida nda Saronj ganganoo ra dii a, i bere ir Koyoo here.

Piyer na Dorkas tunandi k'a hunandi

³⁶ Žope koyraa ra taalibi woy foo goo kanj maapoo ti Tabita kanj Grek šenni ra i mma nee a se Dorkas*. Teegoy henney nda sargarey kanj a g'i tee ga hanse ka boobo. ³⁷ Jirbey din a wirci, a buu. Waatoo kanj a numayandi ka ben, i n'[a] danj soorohugu ra. ³⁸ Lida ga man Žope, taalibey, kanj i maa Piyer goo no din, i na aru hinka sanba a do ka ciya a se ka wiri a ga ka nee: «Kaa ir do sohō da.» ³⁹ Piyer tun ka koy i bande. Kanj a too, i n'a ka koy sooraa bonj. Woyey kul kanj kurney buu man jeroo ga ka hēe, i ga darbawey nda kaayi beerey cebe a se kanj Dorkas n'i tee waatoo kanj a goo ngi bande. ⁴⁰ Piyer n'i kul fattandi, a sonbu kanjey ga ka Irkoy njaaray, a bere kunturoo here ka nee: «Tabita, tun.» Tabita na nga moŋey feeri, kanj a dii Piyer, a tun ka goro. ⁴¹ A na nga kaboo šerre a se k'a tunandi. A ciya Irkoy boro henanantey nda woyey kanj kurney buu se, a n'a cebe i se a ga huna. ⁴² Žope kul ra woo bayrandi, boro boobo naanay ir Koyoo. ⁴³ Piyer na jirbi boobo tee Žope boro foo do kanj se i ga nee Simonj, kuuru musaykaw† no.

10*Kornay ciya Piyer se*

¹ Aru foo goo Sezare kanj maapoo ti Kornay. Soojey kanj se i ga nee Itali soojey, wey din jalakoyni no. ² Ganakaw cimoo no, a ga hunbur Irkoy, nga nda nga hugoo kul, a ga hanse ka sarga jamaa ga, a ga Irkoy njaaray waati kul. ³ Han foo aluulaa guuru hinza dimma ga, a dii kaaray bangayyan ra Irkoy almalayka foo kanj ga huru nga do, a nee nga se: «Kornay!» ⁴ A na nga moŋey kanji a ga, a hunbur, de a nee a se: «Macin no, ay koyoo?» A nee a se: «Ni njaarayreya nda ni sargarey žigi Irkoy do, a hongu ey. ⁵ Sohō, aruyan sanba Žope i ma ciya kate boro foo kanj se i ga nee Simonj kanj i n'a maagaaru Piyer. ⁶ A sii kala boro foo do kanj se i ga nee Simonj, kuuru musaykaw no, nga hugoo sii kala teekoo miŋoo ga.» ⁷ Waatoo kanj almalaykaa kanj šelanj a se koy, Kornay ciya nga goykaw-izey boro hinka se nda sooje foo kanj ti ganakaw cimi kanj ga hanse ka man a. ⁸ A na hayey kul filla i se, a n'i sanba Žope.

Piyer koy Kornay do

⁹ Subaa ra, i goo fondaa ra, kanj i man koyraa, Piyer žigi sooraa bonj zaarikay guuru woy cindi hinka (12) dimma ga ka Irkoy njaaray. ¹⁰ A too nongu kanj ra a heray, de a baa nga ma ŋaa. I goo ma ŋaahayey hanse a se kanj a dii bangayyan. ¹¹ A ga dii beenaa feeri, a ga dii jinay foo kanj ma nee leŋ šukka kunta beeri kanj kanje taacaa ga hawa ga zunbu laboo ga. ¹² Haya kul kanj ti alman cee taacikoyini, nda laboo gandakoy, nda ciraw goo a ra. ¹³ Jinde foo šelanj a se ka nee: «Tun, Piyer, wiya ma ŋaa.» ¹⁴ Piyer nee a se: «Abada, ay Koyoo, zama ya na bay ka haya žiiba wala iharramante ŋaa!» ¹⁵ Jinde foo yee ka šelanj a se cee hinkantoo ka nee: «Haya kanj Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.» ¹⁶ Woo teendi cee hinza, dogoo din da hayaa zandi ka koy beenaa ra.

¹⁷ Kanj Piyer goo bangayyanoo kanj a dii a, haya kanj ti nga maanaa, bonhawaa ra, nga ne, arey kanj Kornay n'i sanba na Simonj hugoo hāa, i goo ma kay hugoo miŋoo ga. ¹⁸ I ciya ka hāa wala ne da ra Simonj kanj i n'a maagaaru Piyer goo. ¹⁹ Piyer goo ma miile bangayyanoo ga, Irkoy Hundoo nee [a se]: «Aru hinza ne ma ni ceeci, ²⁰ tun ma zunbu ka koy i bande, masi bine-bine, zama agay k'i sanba.» ²¹ Kanj Piyer zunbu, a nee arey se: «Agay ne, agay ti boraa kanj war g'a ceeci. Macin ti war kaayanoo addaliloo?» ²² I nee a se: «Kornay kanj ti jalakoyini, boro šerrante no, a ga hunbur Irkoy, Alyahuudey jamaa kul ga seedetaray henna har a ga, nga no almalayka henanante foo n'a bayrandi kanj a ma ciya ka kate ma ne nga hugoo ra ka maa ni meešenney.» ²³ Piyer n'i hurandi i ma zunbu nga do.

Subaa ra, a tun, a koy i bande. Armayan Žope borey ra koy a bande. ²⁴ Subaa ra, a huru Sezare. Kornay g'i batu, a ciya nga borey nda nga cere kaaney se. ²⁵ Waatoo kanj Piyer huru, Kornay n'a kubay ka sujudu cewey cire. ²⁶ Amma Piyer n'a tunandi ka nee: «Tun ni bonj ga! Agay hunday, adamize ti agay.» ²⁷ A šelanj a bande, a huru, de a gar boro boobo margandi. ²⁸ A nee i se: «War, war ga bay kanj a si bisa Alyahuudey se a ma denja wala a ma man yaw. Amma Irkoy cebe ya ne kanj boro masi nee adamize kul se kanj a ga žiibi wala a ga harram. ²⁹ Woo se kanj i ciya ya ne ay kaa bila kakaw. Sohō ay ga war hāa: «Macin ti addaliloo kanj se war ciya ya ne?» ³⁰ Kornay nee: «A goo nda jirbi taaci kanj ay ga Irkoy njaaray ay do hala aluulaa guuru hinza ga kanj nga ne, a ru foo kanj ga darbay nerante goo kaa ka kay ay jine. ³¹ A nee: «Kornay, ni njaararoo taandi, Irkoy

* 9:36 9.36 Dorkas maanaa ti «jeeri». † 9:43 9.43 Kuuru musaykaw, nga goyoo, Alyahuudey se man'ti kala haya harramante (Sargarey 11.39–40).

hongu ni sargarey. ³² Adiši boroyan sanba Žope i ma ciya Simon se kanj i n'a maagaaru Piyer. A sii kala Simon kanj ti kuuru musaykaw hugoo ra, teekoo mipoo ga.» ³³ Dogoo din da ay na boroyan sanba ni do, n'na haya boryo tee kanj n'kaa. Sohō, ir kul ne Irkoy jine ka hanjajer hayaa kul se kanj ir Koyoo n'a har ma ne.»

Piyer waazoo Kornay do

³⁴ Piyer na šennoo zaa ka nee: «Nda cimi, ay faham kanj Irkoy si borey fay-fay. ³⁵ Amma ganda kul kanj no ra, boraa kanj ga hunbur a, a ga goy nda šerretaray, nga no ma kan a se. ³⁶ A na Šennoo sanba Izirayel borey se, ka Alhabar Boryaa waazu kanj ra boro ga duu alaafiyaa kanj Isa Almasihu g'a noo, nga ti borey kul Koyoo. ³⁷ War, war ga hayaa bay kanj tee Žude kul ra, ka sintin nda Galile, batizeyanoo kanj Yehiya n'a waazu banda ga: ³⁸ Isa Nazaret boraa, takaa kanj nda Irkoy n'a yon nda Hundi Henanantaa nda hini, nga kanj ga koy nongu nda nonguyan ra ka teegoy henna tee, ka borey noo baani kanj Ibilisi n'i danj nga hinoo cire, zama Irkoy goo a bande. ³⁹ Ir, ir ga tee seede hayaa kul se kanj a n'a tee Alyahuudey gandaa nda Žerizalem mo ra. Nga no i n'a deej k'a wii bundu ga. ⁴⁰ Nga, Irkoy n'a tunandi jirbi hinzantoo hane k'a noo a ma cebe kanj nga ga huna, ⁴¹ man'ti jamaa kul se, amma seedeyan se kanj Irkoy n'i suuba za gayyan, maanaa ir kanj ŋaa a bande, ir hanj a bande nga tunyanoo bukawey ra banda ga. ⁴² A n'ir yaamar ir ma borey waazu ka seedetaray tee kanj nga no, Irkoy na nga kayandi baahunantey nda bukawey ciitikaa. ⁴³ Annabey kul na seedetaray tee a ga kanj boro kanj naanay a ga duu zunubu yaafayan nga maapoo albarkaa ra.»

Hundi Henanantaa zunbuyanoo

boroyan ga kanj man'ti Alyahuudu

⁴⁴ Piyer mma goo ma šenney wey har kanj Hundi Henanantaa zunbu borey kul boŋ kanj goo ma hanjajer Šennoo se. ⁴⁵ Ganakey kanj hurubangu, borey kul kanj kaa Piyer bande boney haw nda kanj nooyanoo kanj ti Hundi Henanantaa doorandi dumiyan mo boŋ kanj man'ti Alyahuudu. ⁴⁶ Zama i ga maa i ga šelanj šenni dumi fooyan ra i ga Irkoy jer. Piyer na šennoo zaa ka nee: ⁴⁷ «Boro ga hin ka borey kanj duu Hundi Henanantaa sanda ir mo ganji i ma batizandi nda hari wala?» ⁴⁸ A yaamar i ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga.* Woo banda ga, i n'a wiri a ga a ma cindi jirbiyanj.

11

Piyer yee Žerizalem

¹ Diyawey nda ir armey kanj goo Žude gandaa ra maa kanj dumiyan mo kanj man'ti Alyahuudu yadda Irkoy meešennoo. ² Kanj Piyer žigi ka koy Žerizalem, borey kanj hurubangu na šenni cendi a bande ³ ka nee: «Ni huru jofoloyan do, ni ŋaa i bande!»

⁴ Woo ga, Piyer sintin ka hayey filla i se affoo-foo cere bande ka nee: ⁵ «Žope koyraa ra ay goo ma Irkoy ŋaaray kanj kayfi ra, ay dii bangayyan kanj ra jinay foo kanj goo ma zunbu ma nee lej šukka kunta beeri kanje taacikoyni ga hun beenaa ra, a kaa hala ay do. ⁶ Ay n'ay moyey kanji a ga nda lakkal, de ay dii laboo alman cee taacikoyney, nda ganjihogawey, nda gandakoyey, nda cirawey. ⁷ Ay maa mo jinde foo kanj nee ya ne: <Tun, Piyer, wiya ma ŋaa.> ⁸ Ay nee: <Abada, ay Koyoo, zama haya žiiba wala iharramante mana bay ka huru ay mijoo ra!> ⁹ Jinde šelanj cee hinkantoo beenaa ra ka zaabi ka nee: <Haya kanj Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.> ¹⁰ Woo teendi cee hinza, a duu ka yee ka žigi beenaa ra.

¹¹ Nga ne, dogoo din da aru hinza goo ma kay hugoo kanj ra ir* goo jine, i nka sanbandi ka hun Sezare i ma kaa ay do. ¹² Irkoy Hundoo nee ya ne ya koy i bande ya si bine-bine. Arma idduwaa din mo koy ay bande, ir huru aroo hugoo ra. ¹³ A na takaa deede ir se kanj nda nga dii almalaykaa nga hugoo ra, a kay ka nee: <Sanba Žope i ma ciya kate Simon kanj i n'a maagaaru Piyer se ¹⁴ kanj ga šenniyan har ma ne kanj ga ni nda ni hugoo kul hallasi.> ¹⁵ Waatoo kanj ay sintin ka šelanj, Hundi Henanantaa zunbu i boŋ sanda takaa kanj nda a zunbu ir boŋ cee jinaa. ¹⁶ Ay hongar ir Koyoo šennoo kanj nee: <Yehiya, hari nda a na borey batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra.>† ¹⁷ Nda Irkoy n'i noo nooyan follokaa sanda ir kanj naanay ir Koyoo Isa Almasihu, agay ti may ka Irkoy kakaw?»

* 10:48 10.48 «A yaamar i ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «A n'i yaamar Isa Almasihu maapoo ga i ma batizandi». † 11:11 11.11 «ir», hantum fooyan ga nee «ay». † 11:16 11.16 Zamnaa 1.5.

¹⁸ Kanj i maa hayey wey, i dangay, i na Irkoy saabu ka nee: «Adiši Irkoy na fondo noo dumiyanj mo kanj man'ti Alyahuudu se i ma tuubi ka duu hunaroo.»

Antiyoš Egilizoo sintinoo

¹⁹ Borey kanj say-say zarabiyanoo kanj Etiyen maaganda se a teendi, bisa ka koy hala Fenisi, nda Šipir, nda Antiyoš, i si Šennoo har boro kul se kala Alyahuudey. ²⁰ Amma aru fooyanj goo i ra kanj ti Šipir boro, nda Siren boro, kanj i kaa Antiyoš, i g'ir Koyoo Isa Alhabar Boryaa har Grekey mo se. ²¹ Ir Koyoo goo i bande, borey hinnaa ga boobo kanj naanay ka bere ir Koyoo here.

²² Šennoo kanj Egilizoo harjaa ra kanj goo Žerizalem, i na Barnabas sanba a ma koy hala Antiyoš. ²³ Kanj a too, a dii Irkoy anneemaa, a naali, a n'i kul hoyray i ma denji ir Koyoo ga nda ngi binoo kul. ²⁴ Barnabas man'ti kala boro henna kanj ga too met nda Hundi Henanantaa nda naanay. Alžama beeri hanga ir Koyoo.

²⁵ A koy Tars ka Sol ceeci. ²⁶ A duu a, a kate a Antiyoš. Ngi boro hinkaa na haya tee kanj ga too jiiri foo timmante i ga marga ka Egilizoo jamaa boobo cawandi. Cee jinaa kanj i na taalibey cee nda kretiyej man'ti kala Antiyoš.

²⁷ Woo gar jirbey din, annabiyanj hun Žerizalem ka doo ka kaa Antiyoš. ²⁸ Affoo i ra kanj maapoo ti Agabus tun ka nee Irkoy Hundoo albarkaa ra kanj heray beeri ga tee ngi laboo kul ga, a teendi Klodž waati. ²⁹ I kayandi kanj taalibey, ngi affoo kul nda nga hinagoo, ma faaba sanba ir armey se kanj ga goro Žude.[§] ³⁰ I na tee da, i n'a danj Barnabas nda Sol kaboo ra k'a sanba boro beerey se.

12

Žak wiiyandi, Piyer danjandi kasaa ra

¹ Alwaatoo woo ra, kokoyoo Herod na Egilizoo boroyanj dii k'i laazaaba. ² A na takuba ka Žak, Yehiya armaa wii. ³ A dii kanj a kan Alyahuudey se, a danj koyne Piyer mo ma diyandi. Woo gar Takulawey kanj ra dolobiri sii zaarey no. ⁴ Kanj a na nga mo dii, a n'a danj kasaa ra, a na sooje taaci-taaci marga hala cee taaci k'a danj kabey ra i m'a lakkal. A ga baa Borcintaraa jingaroo banda ga, nga ma kate a jamaa jine. ⁵ Piyer goo ma lakkalandi kasaa ra, amma Egilizoo ga Irkoy naaray a se nda soobay.

Piyer fatta kasaa ra

⁶ Waatoo kanj Herod ga baa ka kate Piyer borey jine, cijinoo din Piyer mana kani kala sooje hinka nda cere game, guuru karfu hinka g'a haw, lakkalkawyanj goo hugoo mijoo ga. ⁷ Nga ne, ir Koyoo almalayka foo bangay, gaay tee hugoo ra, a na Piyer kar-kar caraa ga k'a tunandi ka nee: «Tun nda cahāyan!» Guuru karfey kanj ka hun kabey ga. ⁸ Almalaykaa nee a se: «Nj gamoo haw, ma ni taamey danj.» A na tee. A nee a se: «Ni kaayi beeroo danj ni ga ma hanga agay.» ⁹ A fatta, a hanga a, amma a si bay kanj woo kanj almalaykaa goo m'a tee cimi da no, a mma nee bangayyan no nga goo ma dii a. ¹⁰ I bisa lakkalkey kaydoo jinaa nda ihinkantoo ga, i too guuru ganboo do kanj ga koy koyraa ra, a feera nda nga boj i se. Kanj i fatta, i hanga lolo folloku ka koy, amma dogoo din da almalaykaa na Piyer nanj.

¹¹ Piyer lakkaloo zunbu, a nee: «Sohō ay bay nda cimi kanj ay Koyoo ka nga almalaykaa sanba a m'ay kaa Herod kaboo ra, nda hayaa kul kanj Alyahuudey ga baa k'a tee ya ne.» ¹² Kanj a faham, a koy Maryama, Yehiya kanj i n'a maagaaru Marku, paa hugoo do kanj ra boro booboyanj marga, i ga Irkoy naaray. ¹³ Kanj a goo ma ganboo kar-kar, konja foo kanj maapoo ti Rod man ka tuuru. ¹⁴ A na Piyer jindoo bay, amma naali se a mana hugoo mijoo feeri, a nka zuru ka koy kunehere ka bayrandi kanj Piyer goo hugoo mijoo ga. ¹⁵ I nee a se: «Ni nka hollo!» A na šikka kaa kanj nga no. I nee: «Nga almalaykaa no.» ¹⁶ Piyer cindi a ga kara. Kanj i feera, i dii a, de bonej haw. ¹⁷ A na kaboo ka silbay foo tee i ma dangay, a na takaa deede [i] se kanj nda ir Koyoo na nga gongu ka nga kaa taray kasaa ra. A nee: «Wa koy woo har Žak* nda ir armey se.» Kanj a fatta, a koy nongu tana ra.

¹⁸ Suba subbaahoo ra, soojey lakkaley hanse ka tun nda haya kanj Piyer ti a. ¹⁹ Herod n'a ceeci a mana duu a. A na soojey cee k'i hāa, woo din banda ga, a nee i m'i ka koy k'i wii. Herod hun Žude ka doo ka koy Sezare ka waati tee no din.

Herod buuyanoo

‡ **11:28** 11.28 Rom borey kokoy beeri no (41–54 Isa banda ga). § **11:29** 11.29 «ma faaba sanba ir armey se kanj ga goro Žude», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «ma haya sanba ir armey kanj ga goro Žude goyoo se». * **12:17** 12.17 Žak man'ti kala Isa arma.

²⁰ Herod hanse ka futu Tir nda Sidon borey ga. Amma i tee affoo ka kaa a do, i na kokoyoo kanihugoo jineboraa kanj ti Blastus fahamandi a ma yadda. I na alaafiya wiri Herod ga, zama ngi gandaa hunaa si hun kala kokoyoo gandaa ra. ²¹ Zaaroo kanj kayandi ra, Herod na nga kokoy kaaley danj ka goro tintimoo bonj ka šenni har i se. ²² Jamaa ga kaati ka nee: «Koy jinde no, man'ti boro jinde no!» ²³ Dogoo din da ir Koyoo almalayka foo na Herod kar, zama a mana Irkoy jeeraa danj a ga. Nooniyaj n'a ŋaa, hundoon hun.

²⁴ Woo kul ra, Irkoy meešennoo ga tonton ka harandi ka koy jine. ²⁵ Kanj Barnabas nda Sol na ngi faabayanoo tee ka ben Žerizalem, i yee, i na Yehiya kanj i n'a maagaaru Marku ka koy ngi bande.

13

Barnabas nda Sol sanbandi i ma koy waazu

¹ Egilizoo kanj goo Antiyoš, annabiyaj nda cawandikawyanj cindi a ra: Barnabas, nda Simewoj kanj se i ga nee Nižer, nda Lusiyus Siren boraa, nda Manayen kanj nga nda kokoy kaccaa Herod biirandi cere bande, nda Sol. ² Waatoo kanj i goo m'ir Koyoo saabu, i ga meehaw, Hundi Henanantaa nee: «Wa Barnabas nda Sol danj ya ne jere ga goyoo se kanj se ay n'i cee.» ³ I meehaw, i na Irkoy ŋaaray, i na kabe fur i ga k'i nanj i ma koy.

Barnabas nda Sol koy gungoo ra kanj se i ga nee Šipir

⁴ Barnabas nda Sol kanj Hundi Henanantaa n'i sanba doo ka koy Selusi, i na harihii zaa ka hun no din ka koy Šipir. ⁵ Kanj i too Salamin, i na Irkoy meešennoo waazu Alyahuudey margahugey ra. Yehiya mo goo i bande sanda faabakaw.

⁶ I na gungoo kul dunbu ka bisa ka koy Pafos. I na aru foo gar kanj ti kottekoyni, taari annabi no, Alyahuudu no kanj maapoo ti Bar-Isa. ⁷ A sii kala goforneroo do kanj se i ga nee Seržiyus Pol kanj ti aru kanj goo nda lakkal. Seržiyus Pol danj i ma ciya Barnabas nda Sol se, a hanse ka ceeci nga ma maa Irkoy meešennoo. ⁸ Amma Elimas, kottekoynoo, zama nga maapoo maanaa ti woo, gaaru i se ka ceeci ka goforneroo bojoo bere a masi naanay. ⁹ Sol kanj se i ga nee mo Pol too met nda Hundi Henanantaa, a na nga moŋey kanji a ga ¹⁰ ka nee: «He! Ni kanj ga too met nda zanbayan dumi kul nda binekogay dumi kul, Ibilisi izoo, šerretaraj dumi kul iberoo, n'si fay nda k'ir Koyoo fondo šerrantey šiirandi?» ¹¹ Sohō nga ne, ir Koyoo kaboo ga too ni do, n'ga dana, n'ga waati tee n'si dii waynaa.» Dogoo din da kokooru nda kubay zunbu a ga, a cindi a ga bere-bere, a ga gongukawyanj ceeci. ¹² Waatoo kanj goforneroo dii hayaa kanj tee, a naanay. Cawandoo kanj ga teendi ir Koyoo ga n'a almunkarandi.

Pol nda Barnabas koy Antiyoš kanj goo Pisidi

¹³ Pol nda nga hangasiney na harihii zaa ka hun Pafos ka koy Perž kanj goo Panfili. Amma Yehiya hun i bande, a yee Žerizalem. ¹⁴ Ngī, i hun Perž ka koy too Antiyoš kanj goo Pisidi. Hunanzam zaaroo hane i huru margahugoo ra, i goro. ¹⁵ Ašariyaa nda annabey citaabey cawyanoo banda ga, margahugoo bonkoyney sanba ka nee i se: «Arma arey, nda war goo nda šenni kanj ga jamaa bineoo yajnandi, w'a har.»

¹⁶ Pol tun, a na kaboo ka silbay foo tee ka nee: «Izirayel borey nda war kanj ga hunbur Irkoy, wa hanjajer: ¹⁷ Izirayel jamaa woo Koyoo n'ir baabey suuba, a na jamaa jer waatoo kanj se i ga tee yaw Misira gandaa ra. A na nga hinoo k'i fattandi a ra. ¹⁸ Jiiri woytaaci (40) cine a g'i suuri saajoo ra. ¹⁹ A na dumi iyee halaci Kanaŋ gandaa ra. A n'i noo ngi gandaa i m'a tubu, ²⁰ jiiri zangu taaci nda woyguu (450) cine. Woo banda ga, a n'i noo alkaaliyanj hala annabi Samiyel waatoo ga. ²¹ Za alwaatoo woo, i na kokoy wiri, Irkoy n'i noo Sawul, Kiš iz'aroo, Benžamej alkabiilaa ra a hun, a n'i laama jiiri woytaaci (40). ²² Kanj Irkoy n'a kaa, a na Dawda tee i se kokoy. Nga ga a na seetaray tee ka nee: <Ay duu Dawda, Yišay iz'aroo, aru no kanj ay binoo ga bag'a, a ga agay ibaayoo kul tee.*²³ Aroo woo hayroo ra, Irkoy, nga allaahidoo ra, kate Izirayel se Hallasikaw kanj ti Isa. ²⁴ Za woo mana tee, Yehiya na Izirayel jamaa kul waazu i ma tuubi ka batize. ²⁵ Waatoo kanj Yehiya ga baa ka too nga goyoo benantaa ga, a nee: <Boraa kanj war g'a hongu, agay, ay man'ti a, amma nga ne, boro foo ga kaa ay dumaa ga kanj ay si hima nda ka nga taamey karfey feeri.>†

²⁶ Arma arey, Ibrahima hayroo zankey, war nda borey war ra kanj ga hunbur Irkoy, ir se hallasiroo woo šennoo sanbandi. ²⁷ Zama borey kanj ga goro Žerizalem nda ngi alwakileey mana yadda Isa ga, kanj i n'a zukandi, annabey kanj ga cawandi hunanzam zaari kul šenney no i n'i tabatandi. ²⁸ Ba kanj se i mana dii a ga haya kul kanj ga kate i

* 13:22 13.22 Samiyel 1na 13.14; Zabur 89.21; Ezayi 44.28. † 13:25 13.25 Matiyu 3.11; Marku 1.7; Luka 3.16; Yehiya 1.20, 27.

m'a wii, i wiri Pilat ga, a ma wiyyandi. ²⁹ Waatoo kanj i na hayey kul kanj hantumandi a ga Citaaboo ra tee a se ka ben, i n'a zumandi bundoo ga k'a danj saaray ra. ³⁰ Amma Irkoy n'a tunandi bukawey ra. ³¹ A bangay jirbi booboyan borey se kanj žigi a bande ka hun Galile ka koy Žerizalem, ngi ti nga seedewey [sohō da] jamaa do. ³² Ir, ir ga Alhabar Boryaa har war se kanj ti allaahidoo kanj Irkoy n'a zaa ir baabey se, ³³ Irkoy n'a tabatandi ir se kanj ti ngi izey ka Isa sanba. Sanda takaa kanj nda a hantumandi Zabur hinkantoo ra ka nee: <Ay Iz'aroo ti ni, hō ay na ni hay.>[‡] ³⁴ Irkoy n'a tunandi bukawey ra hala a masi yee ka funbu. Woo no a n'a har ka nee: <Ay ga war noo Dawda haya henanantey, haya naanayantey.>[§] ³⁵ Woo se nongu foo ra a ga nee: <N'si nanj ni boro henanantaa ma dii funbuyan.>^{*} ³⁶ Dawda goy Irkoy ibaayoo se nga zamanoo ra, a faati, a koy nga hayragey gar alaaharaa, a funbu. ³⁷ Amma bora kanj Irkoy n'a tunandi mana dii funbuyan. ³⁸ War ma bay, arma arey kanj nga maaganda se zunubu yaafayanoo ga harandi war se. De mo haya kul kanj ra Musa ašariyaa mana hin ka war tee boro šerrante, ³⁹ nga ra, boro kul kanj naanay ga tee boro šerrante. ⁴⁰ Wa hawgay hayaa kanj harandi annabey citaabey ra masi duu war. ⁴¹ I nee:

<Konnyakey, wa guna,
war bojey ma haw, war ma dere,
zama ay ga teegoy foo tee war zamanoo ra,
teegoy kanj war si naanay a abada
nda boro n'a deede war se.>[†]

⁴² Kanj Pol nda Barnabas ga fatta margahugoo ra, i n'a wiri i ga i ma šenney wey har ngi se hunanzam zaaroo kanj goo kaa hane. ⁴³ Waatoo kanj margahugoo jamaa say, Alyahuudey nda boroyan kanj huru alyahuudutaray kanj ga Irkoy gana, iboobo hanga Pol nda Barnabas. Pol nda Barnabas ga šelanj i se, i g'i hoyray i ma gaabu Irkoy anneemaa ga.

⁴⁴ Hunanzam zaaroo kanj kaa ra, a ga hima nda koyraa kul ka marga ka maa ir Koyoo meešennoo. ⁴⁵ Kanj Alyahuudey dii jamaa, biney too met nda canseyan, i koy šennoo kanj Pol g'a har kakaw k'a wow. ⁴⁶ Pol nda Barnabas šelanj nda naanay ka nee: «A nka tilasu war se Irkoy meešennoo ma jin ka harandi, amma zama war n'a warra, de mo war hunday cebe kanj war si hima nda hunayan abadantaa. Nga ne, ir ga bere dumiyan kanj man'ti Alyahuudu here. ⁴⁷ Zama ir Koyoo n'ir yaamar ka nee:

<Ay na ni kayandi ma tee dumiyan gaayoo,
hala ma koy nda hallasiroo
hala aduŋŋa kaydogoo ga.>[‡]

⁴⁸ Waatoo kanj borey kanj hun dumiyan ra kanj man'ti Alyahuudu maa woo, i jaali, i n'ir Koyoo meešennoo beerandi. Borey kul naanay kanj ga hima ka duu hunayan abadantaa. ⁴⁹ Ir Koyoo meešennoo say gandaa kul ra. ⁵⁰ Amma Alyahuudey na woyey kanj goo nda beeray kanj ga Irkoy gana nda koyraa boro beeray tusa i ma Pol nda Barnabas laazaaba k'i gaaray k'i kaa ngi laboo ga. ⁵¹ Pol nda Barnabas na kusaa kokobu k'a kaa ngi cewey ga, a ma yee i ga, i koy Ikoniyyom. ⁵² Taalibey biney too nda jaali, i too met nda Hundi Henanantaa.

14

Pol nda Barnabas koy Ikoniyyom

¹ Taka follokaa, Ikoniyyom koyraa ra, Pol nda Barnabas huru Alyahuudey margahugoo ra, i šelanj hala nongu kanj ra boro jamaa boobo naanay, Alyahuudey nda Grekey mo.

² Amma Alyahuudey kanj mana naanay na borey kanj hun dumiyan ra kanj man'ti Alyahuudu tusa ka biney bibandi ir armyey ga. ³ Pol nda Barnabas na waati kuku tee no din. I ga šelanj nda naanay, ngi naataa goo ir Koyoo ga kanj ga seedetaray tee nga anneemaa šennoo^{*} ga ka ngi kabey ka tammasayan nda kayfiyan tee. ⁴ Koyraa jamaa zamna, affooyan goo Alyahuudey bande, jerey goo diyawey bande. ⁵ Borey kanj hun dumiyan ra kanj man'ti Alyahuudu, nda Alyahuudey, nda ngi alwakiiiley na anniya zaa ngi ma Pol nda Barnabas zarabi k'i warra nda tondi k'i wii. ⁶ I bay, i zuru ka koy Likawoni koyrawey ra kanj ti Listir, nda Derbe, nda koyra kanbey. ⁷ I cindi no din ka Alhabar Boryaa har.

Pol nda Barnabas koy Listir

‡ 13:33 13.33 Zabur 2.7. § 13:34 13.34 Ezayi 55.3. * 13:35 13.35 Zabur 16.10. † 13:41 13.41 Habaku 1.5. ‡ 13:47 13.47 Ezayi 49.6. * 14:3 14.3 «nga anneemaa šennoo», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «nga šenni alhormantaa».

⁸ Aru foo goo Listir kanj cewey buu, a mma goro de, za naŋoo gundoo ra a bongu, a mana bay ka dira. ⁹ Aroo ga maa Pol ga ūelan. Pol na moo kanji a ga, a dii kanj a ga naanay kanj nga ga duu baani. ¹⁰ A na jinde jer ka nee a se: «Tun ka kay ni cewey ga ni bonj ga.» A sar ka tun, a dira.

¹¹ Kanj jamaa dii hayaa kanj Pol n'a tee, i na jinde jer ka nee Likawoni ūenni ra: «Koyey na ngi bonj himandi nda adamize, i zunbu ir do.» ¹² I na Barnabas maŋoo danj Zus, i na Pol wanoo danj Hermes, zama nga ti ūenni toondikaa.† ¹³ Zus hugoo kanj goo koyraa jeroo ga, nga sargari juwalkaa kate haw yaaruyan nda bonj taalam hayayan hala koyraa mijoo ga. A nka baa nga nda jamaa ma sargari kaa.

¹⁴ Kanj diyawey, Pol nda Barnabas maar'a, i na ngi darbaaway kottu ka ngi yadda jaŋaa cebe ka zuru ka koy taray jamaa game. I kaati ¹⁵ ka nee: «Arey, cin se war ga hayey wey tee? Ir mo man'ti kala war cine adamizeyan, ir ga Alhabar Boryaa bayrandi war se, wa mooru haya yaadaway wey ga ka bere Irkoy hunantaa here kanj na beenaa, nda gandaa, nda teekoo, nda haya kul kanj goo i ra tee. ¹⁶ Nga kanj zaman bisantey borey, a na gandaway kul nanj i ma dira, kanj affoo kul nga bonj fondaa ra. ¹⁷ A mana fay nda a ga gomniyan ka seedetaray tee, a na war noo beenaa ncirpey nda kaydiya hennayan, ka war noo ŋaayan boobo ka war biney too nda jaali.» ¹⁸ Takaa kul kanj nda i ūelan, amma a ūendi hala i ga hin ka jamaa ganji i ma sargari kaa ngi maapey ga.

¹⁹ Alyahuuduyan kaa ka hun Antiyooŋ nda Ikoniyyom, i duu alzamaa, i na Pol warra nda tondi, k'a kursu ka koy koyraa banda ga, i hongu a buu. ²⁰ Amma waatoo kanj taalibey n'a kuubi k'a bere, a tun, a huru koyraa ra. Subaa ra, a koy Barnabas bande Derbe.

Pol nda Barnabas yee Antiyooŋ kanj goo Siiri

²¹ Pol nda Barnabas na Alhabar Boryaa waazu Derbe koyraa ra ka boro boobo tee taalibiyan. I yee Listir, nda Ikoniyyom, nda Antiyooŋ ²² ka taalibey biney danj, k'i hoyray i ma gaabandi naanaa ga, ka bayrandi i se ka nee: «Kala zarabi boobo ma duu ir hala ir ga huru Irkoy Laamaa ra.» ²³ I na boro beeriyan suuba Egiliz foo kul ra, i ga Irkoy ŋaaray, i ga meehaw, i n'i talfi ir Koyoo kanj i naanay a ga.

²⁴ I na Pisiidi gandaa kottu ka koy Panfili. ²⁵ Kanj i na ūennoo waazu Perz, i doo ka koy Ataliya. ²⁶ I na harihii zaa ka hun no din ka koy Antiyooŋ, nongoo kanj ra i n'i talfi Irkoy anneemaa ga goyoo kanj i n'a tee se. ²⁷ Kanj i too, i na Egilizoo marga, i na hayaa kul deede kanj Irkoy na tee nda ngi nda takaa kanj nda a na naanay fondaa mijoo feeri dumiyanj kanj man'ti Alyahuudu se. ²⁸ I na waati kuku tee taalibey do.

15

Margaroo kanj tee Źerizalem

¹ Boro fooyanj hun Źude ka doo Antiyooŋ k'ir armey cawandi ka nee: «Nda war mana hurubangu sanda Musa alaadaa, war si hin ka hallasi.» ² Kakaw nda ūenni beeri huru ngi, nda Pol, nda Barnabas game. I kayandi kanj Pol, nda Barnabas, nda boroyanj ngi ra ma ūigi ka koy Źerizalem diyawey nda boro beerey do ūennoo woo se.

³ Egilizoo n'i faaba ngi naarumaa ra, i na Fenisi nda Samari gandaa dira, i ga dumey kanj man'ti Alyahuudu tuubiroo filla. I tee jaali beeri ir armey kul se. ⁴ Kanj Pol nda Barnabas too Źerizalem, Egilizoo, nda diyawey, nda boro beerey n'i kubay, i na hayaa kul deede kanj Irkoy n'a tee nda ngi. ⁵ Fariziyeney kondaa borey kanj naanay, affooyanj i ra tun ka nee: «A nka waazibi taalibey kanj man'ti Alyahuudu ma hurubangu k'i yaamar i ma Musa aūariyaa dii.»

⁶ Diyawey nda boro beerey na cere marga ka ūennoo woo guna. ⁷ Kakaw beeri ra, Piyer tun ka nee i se: «Arma arey, war hunday ga bay kanj za gayyan Irkoy n'ay suuba war ra hala ay mijoo ma Alhabar Boryaa har dumey kanj man'ti Alyahuudu se. I ma maa, i ma naanay. ⁸ Bine baykaa kanj ti Irkoy cebe kanj nga yadda i ga, a n'i noo Hundi Henanantaa sanda ir takaa. ⁹ A mana fay-fayyan kul danj ir nda i game. A na biney henanandi naanaa albarkaa ra. ¹⁰ Sohō macin se war ga Irkoy sii ka jeraw danj taalibey jindey ga kanj ir baabey nda ir sii nda gaabi k'a jere? ¹¹ Amma ir ga naanay kanj ir Koyoo Isa alhormaa ra ir hallasi sanda takaa kanj nda ngi mo hallasi.»

¹² Jamaa kul dangay, i ga hanajer Pol nda Barnabas se kanj ga tammasaway nda kayfey kul deede kanj Irkoy n'i tee dumey kanj man'ti Alyahuudu game. ¹³ Waatoo kanj i dangay, Źak na ūennoo zaa ka nee: «Arma arey, wa hanajer ya ne. ¹⁴ Simonj na takaa filla kanj nda Irkoy jin ka jeli dumey ga kanj man'ti Alyahuudu ka jamaa tee i ra nga

† 14:12 14.12 Grekey addinaa ra, Zus man'ti kala koyey bonjkoynoo, Hermes, nga ti ngi ūenni toondikaa.

maapoo se. ¹⁵ Woo nda annabey šenney kul ti affoo kaŋ hantumandi Citaaboo ra ka nee:

¹⁶ «Woo banda ga, ay ga yee ka kaa,
ay ga Dawda hukkumoo kaŋ kaŋ cin koyne,
ay ga kayrey cin koyne k'i kayandi,

¹⁷ hala adamizey cindey m'ir Koyoo ceeci
nda dumey kul kaŋ goo ay maapoo ga,
wey ti hayayaŋ kaŋ war Koyoo n'i har

¹⁸ kaŋ bayrandi za gayyan.»*

¹⁹ Woo se ay goo borey ra kaŋ si baa šenday ma huru dumey ga kaŋ man'ti Alyahuudu kaŋ tuubi ka Irkoy gana. ²⁰ Amma a ma hantumandi i se kaŋ i ma ngi boŋ dii toorey žiiboo, nda woy nda aru izefututaraa, nda haya kaŋ kootandi ka buu, nda kuri ŋaayan ga. ²¹ Za zamanyaŋ boroyaŋ na Musa cawandoo waazu koyra foo kul margahugoo ra hunanzam zaari kul hane.»

Bataga sanbandi taalibey kaŋ man'ti Alyahuudu se

²² Alwaatoo woo, diyawey, nda boro beerey, nda Egilizoo kul dii kaŋ a ga boori ngi ma boroyaŋ suuba ngi ra k'i sanba Antiyoš Pol nda Barnabas bande. Borey ti: Žud kaŋ se i ga nee Barsabas, nda Silas, aruyaŋ no kaŋ goo nda beeray ir armey game. ²³ I na batagaa kaŋ i n'a hantum daŋ kabey ra. I nee batagaa ra: «Diyawey, nda boro beerey, nda war armey kaŋ hun dumey ra kaŋ man'ti Alyahuudu ga sallam ir armey ga kaŋ goo Antiyoš koyraa, nda Siiri, nda Silisi gandaa ra. ²⁴ Ir maa kaŋ boro fooyaŋ [hun] ir do, ir man'ti noo yaamar kul, i na war ŋaami ka war biney maray nda ngi šenney.† ²⁵ Woo se ir kul tee bine foo ka dii kaŋ a ga boori ir ma aruyaŋ suuba ir ra k'i sanba war do, ngi nda ir baakey Barnabas nda Pol ²⁶ kaŋ ti boroyaŋ kaŋ na ngi hundey fur ir Koyoo Isa Almasihu maapoo se. ²⁷ Ir na Žud nda Silas sanba kaŋ ga ngi miŋey ka haya follokey har war se. ²⁸ Zama Hundi Henanantaa nda ir dii kaŋ a ga boori ir masi jeraw kul daŋ war ga nda man'ti wey kaŋ waazibi: ²⁹ ka war boŋ dii hayey ga kaŋ sargandi toorey maapey ga, nda kuri, nda haya kaŋ kootandi ka buu ŋaayan ga, nda woy nda aru izefututaraŋ ga. Nda war ga war boŋ dii hayey wey ga, war na haya henna tee. Waatoo ma boori!»

³⁰ Kaŋ i hun no din ka doo Antiyoš, i na taalibey jamaa marga k'i noo batagaa. ³¹ Kaŋ i n'a caw, i ŋaali nda bineyaynandiroo kaŋ goo a ra. ³² Žud nda Silas kaŋ ngi mo ti annabi, n'ir armey biney yaynandi nda šenni booboyaŋ, i na biney daŋ. ³³ Waatoo kaŋ i na waati tee no din, ir armey n'i sanba nda baani borey kaŋ n'i sanba do. ³⁴ [Amma Silas kayandi ka cindi no din.]

³⁵ Pol nda Barnabas na waati tee Antiyoš ka cawandi. Ngii nda boro booboyaŋ ga Alhabar Boryaa kaŋ ti ir Koyoo šennoo waazu.

Pol nda Barnabas hun cere bande

³⁶ Jirbiyaŋ banda ga, Pol nee Barnabas se: «Sohō ir ma yee ka koy ir armey foo koyra kul kaŋ ra ir n'ir Koyoo šennoo waazu ka dii wala i ga saabu.» ³⁷ Barnabas baa nga ma Yehiya mo kaŋ se i ga nee Marku kanbe ngi bande. ³⁸ Amma Pol dii kaŋ a si hima ngi ma boro kaŋ na ngi naŋ za Panfilii, a mana koy goy ngi bande, hangandi ngi. ³⁹ Citi huru gamey ra hala nongu kaŋ ra i fay. Barnabas na Marku dii ka harihii zaa ka koy Šipir. ⁴⁰ Pol na Silas suuba ka koy, ir armey n'a talfi ir Koyoo anneemaa ga. ⁴¹ A na Siiri nda Silisi gandaa dira ka Egilizey biney daŋ.

16

Timote na Pol nda Silas dum

¹ Pol too Derbe nda Listir. Nga ne, taalibi foo goo no kaŋ maapoo ti Timote. Naŋoo man'ti kala Alyahuudu kaŋ ga Isa gana, baaboo ti Grek, ² ir armey kaŋ goo Listir nda Ikoniyom ga seedetaray henna tee a ga. ³ Pol baa a ma hanga nga bande, a n'a zaa, a n'a daŋbangu Alyahuudey kaŋ goo nongey din ra maaganda se, zama borey kul ga bay kaŋ baaboo Grek no.* ⁴ Kaŋ i ga bisa koyrawey ra, i ga yaamaryaŋ noo i se i m'i dii kaŋ diyawey nda boro beerey kaŋ goo Žerizalem k'i kayandi. ⁵ Egilizey duu gaabi naanaa ra, zaari kul mo ngi hinnaa ga tonton.

Pol dii bangayyan Trowas

* **15:18** 15.16–18 Amos 9.11–12. † **15:24** 15.24 Hantum fooyaŋ ga tonton ka nee: «ka nee kaŋ war ma hurubangu ka Musa ašariyaa dii». * **16:3** 16.3 Grekey si hurubangu. Timote, nga ŋaa here no a ga duu alyahuudutaraŋ. Alyahuudey cindey maaganda se a hurubangu.

⁶ I na Friži nda Galati gandaa dunbu ka bisa, zama Hundi Henanantaa n'i ganji i ma šennoo har Azi gandaa ra. ⁷ Kanj i too Mizi gandaa ra, i ceeci ka naaru Bitini gandaa ra, amma Isa Hundoo man'i noo fondo. ⁸ Kanj i na Mizi kottu, i doo Trowas koyraa ra. ⁹ Pol dii cijinoo ra bangayyan kanj ra Masedoni gandaa aru foo ga kay ka nga ŋaaray ka nee: «Bisa ka kaa Masedoni k'ir faaba.» ¹⁰ Za a dii bangayyanoo, dogoo din da ir ceeci ka koy Masedoni, zama ir bay kanj ir Koyoo k'ir cee ir ma koy Alhabar Boryaa waazu i se.

Lidi naanay ir Koyoo Filipi koyraa ra

¹¹ Ir na harihii zaa ka hun Trowas ka šerre Samotras, subaa ra, ir too Neyapolis. ¹² Ir hun no din ka koy Filipi kanj ti Masedoni zamna beeri koyra jinaa, Rom borey laamaa ra a goo. Ir na zaariyanj tee koyraa din ra. ¹³ Hunanzam zaaroo hane ir koy koyraa mijnoo se banda ka koy isaa mijnoo ga kanj ra ir ga hongu Irkoy ŋaaraydoos woy goo. Ir goro ka šelanj woyey se kanj marga no din. ¹⁴ Woy foo kanj maapoo ti Lidi, Tiyatir koyraa boro no, šukka ciray hay šenda maamalakaw no. Irkoy ganakaw no, a ga hanajer, ir Koyoo na binoo feeri hala a ma hayey dii kanj Pol g'i har. ¹⁵ Waatoo kanj a batize, nga nda nga hugoo borey, a n'a ŋaaray ir ga ka nee: «Nda war g'ay dii sanda boro kanj naanay ir Koyoo, wa huru ay hugoo ra ka zunbu ay do.» A n'ir gaabi.

Pol nda Silas daŋandi kasaa ra Filipi koyraa ra

¹⁶ Kanj ir goo ma koy Irkoy ŋaaraydogoo ra, koŋŋa woy-ize foo kanj ra ganji kanj goyoo ti gunandiyannoo ra nooru boobo. ¹⁷ A ga dira Pol nda ir bande, a ga kaati ka nee: «Borey wey man'ti kala Irkoy Jerantaa baŋŋey kanj ga hallasiroo fondaa waazu war se.» ¹⁸ A na woo tee zaari boobo. Pol fara, a bere ka nee ganjoo se: «Ay na ni yaamar Isa Almasihu maapoo ga, ma fatta a ra.» Waatoo din da, a fatta. ¹⁹ Amma kanj nga koyey ga dii hayaa kanj ga kate ngi se alman goo ma dere, i na Pol nda Silas dii k'i cendi ka koy farru beeroo ra alwakiiiley do. ²⁰ I n'i daŋ lakkalkey boŋkoyney jine ka nee: «Borey wey goo ma koyraa ŋaami, Alyahuuduyan no, ²¹ i ga alaadayanj har kanj si bisa ir se ir m'i dii, a si bisa ir m'i tee, zama Rom boroyanj ti ir.» ²² Cere bande jamaa tun i ga, boŋkoyney na Pol nda Silas kaayey cendi k'i kaa i ga ka yaamar noo i m'i barzu. ²³ Kanj i na barzu mee boobo kaa i ra, i n'i warra kasaa ra, i nee lakkalkaa se a m'i lakkal boryo. ²⁴ Kanj a duu yaamaroo woo, a n'i warra kasaa hugoo kanj goo kunehere ka cewey gaala bundoo ga.

²⁵ Cijinoo gamoo ra, Pol nda Silas ga Irkoy ŋaaray, i ga don k'a saabu, kasa-izey ga hanajer. ²⁶ Dogoo din da labu jijiri beeri tee hala nongu kanj ra kasaa asaasoo mma jijiri, waatoo din da hugoo mijney kul feera, i kul gaalawey feera. ²⁷ Lakkalkaa dirgasu, kanj a dii kasaa hugoo mijney feeri, a na nga takubaa hoobu ka nee nga ga nga boŋ wii, zama a mma nee kasa-izey nka zuru. ²⁸ Pol na jinde jer ka kaati ka nee: «Masi haya laala kul tee ni boŋ se, zama ir kul goo ne.» ²⁹ Waatoo din lakkalkaa nee i ma kate fitilla, a cahã ka huru ngi hugu-izoo ra, a ga jijiri, a kanj Pol nda Silas jine. ³⁰ A n'i ka koy taray ka nee: «Aru beerey, macin no ay m'a tee hala ya duu ka hallasi?» ³¹ I nee a se: «Naanay ir Koyoo Isa, de n'ga hallasi, ni nda ni hugoo borey.» ³² I n'ir Koyoo meešennoo waazu nga nda borey kul se kanj goo nga hugoo ra. ³³ Lakkalkaa, alwaatoo din da cijinoo ra, a n'i dii ka ngi dorey pumay. Dogoo din da nga nda nga borey kul batizandi. ³⁴ A na Pol nda Silas ka žigi ka koy nga hugoo do, a n'i gorandi k'i noo ŋaayan. A ŋaali kanj nga naanay Irkoy, nga nda nga hugoo kul.

³⁵ Kanj moo boo, boŋkoyney na wiisiyeyanj† sanba i ma nee kanj i m'i nanj. ³⁶ Lakkalkaa na šenney [wey] ka too Pol do ka nee: «Boŋkoyney sanba ka nee war ma naŋandi, sohõ wa fatta, war ma koy nda baani.» ³⁷ Amma Pol nee i se: «Sohõ kanj i n'ir kar alžamaa jine bila nda ir ma ciitandi ka zukandi, Rom boro ti ir, i n'ir daŋ kasaa ra. Sohõ i ga baa ngi m'ir kaa taray tuguyan ra. Kalaa! Kala i ma kaa ngi hunday k'ir fattandi taray.» ³⁸ Wiisiyewey na šenney ka too boŋkoyney do. I hunbur kanj i maa kanj Rom boroyanj no. ³⁹ I kaa ka alha-naŋ wiri i ga. I n'i fattandi taray k'a wiri i ga i ma koyraa nanj. ⁴⁰ Kanj i fatta kasaa ra, i koy Lidi do. I dii ir armey, i n'i hoyray, i koy.

17

Pol nda Silas koy Tesalonik koyraa ra

¹ Kanj Pol nda Silas bisa nda Anfipolisi nda Apoloni koyrawey, i too Tesalonik kanj ra Alyahuudey margahugu foo goo. ² Sanda nga alaadaa, Pol huru i do. Hunanzam zaari hinza a ga šelanj i se hayaa ga kanj Citaaboo n'a har. ³ A n'i fahamandi ka cebe i se kanj kala Almasihu ma zarabi, a ma tun bukawey ra. A nee i se: «Isa woo kanj ay goo m'a

† 16:35 16.35 Boroyanj no kanj ga ašariyaa zurandi boro ga kanj ciitandi.

har war se, nga ti Almasihu.»⁴ Boroyan i ra yadda, i tonton Pol nda Silas ga, ngi, nda Grek jama beeri kanj ga Irkoy gana, nda woy cee-kayante booboyan.

⁵ Amma Alyahuudey canse, i na boro laala fooyan zaa furkey ra. I na koyraa borey marga-marga k'i danj cere ra. I koy Žason hugoo do k'i ceeci ka koy nda ey jamaa jine. ⁶ Kanj i mana duu ey, i na Žason nda armayan cendi ka koy koyraa alwakiiley jine ka kaati ka nee: «Borey wey kanj na laboo kul birji, sohō ne ra i kaa. ⁷ Žason n'i zumandi nga do, i kul na kokoy beeroo yaamarey hoo ka nee kanj kokoy tana goo no kanj ti Isa.»⁸ Jamaa nda koyraa alwakiiley kanj maa hayey wey, boņey jaami. ⁹ Žason nda borey jerey na haya noo tolme jina i duu k'i tanj.

Pol nda Silas koy Beere koyraa ra

¹⁰ Dogoo din da ir armey na Pol nda Silas sanba Beere cijin here. Kanj i too, i huru Alyahuudey margahugoo ra. ¹¹ Borey wey biney baa Tesalonik borey waney, i na Irkoy meešennoo dii nda anniya henna. Zaari kul i ga Citaaboo fesufesu ka dii wala hayey kanj ga harandi cimiyar no. ¹² Boro boobo naanay i ra, Grek woy kayanteyan nda aru boobo. ¹³ Amma kanj Tesalonik Alyahuudey bay kanj Pol goo ma Irkoy meešennoo waazu Beere, ngi mo koy no din ka jamaa boņey jaami k'i turandi. ¹⁴ Dogoo din da ir armey na Pol sanba a ma koy teekoo here, amma Silas nda Timote cindi no din. ¹⁵ Borey kanj ga Pol dum n'a ka koy hala Aten. Kanj i yee, i na Pol dontaa har Silas nda Timote se kanj i ma nga gar nda cahāyan. Silas nda Timote koy.

Pol koy Aten koyraa ra

¹⁶ Waatoo kanj Pol ga Silas nda Timote batu Aten, a dukur kanj a dii takaa kanj nda koyraa ga too met nda tooru. ¹⁷ Margahugoo ra, a ga šelanj Alyahuudey nda Irkoy ganakey bande, zaari kul mo a ga šelanj borey bande kanj goo farru beeroo ra. ¹⁸ Lakkalkoyniyar kanj se i ga nee Epikiri* nda Istoya boroyan†, affooyan i ra šelanj Pol bande. Affooyan nee: «Cin no albuđđantaa woo ga nee?» Affooyan mo nee: «A ga hima nda koy waaniyar ga a ga waazu.» I na woo har, zama a ga Isa nda tunyanoo Alhabar Boryaa waazu. ¹⁹ I n'a ka koy hoyraykey margaroo do kanj se i ga nee Aropaže‡, i nee: «Cawandi taagaa woo kanj n'goo m'a tee, ir ga hin ka nga koroo bay wala? ²⁰ Zama n'g'ir mandi hayayan kanj ir s'i bay. Ir ga baa ir ma ngi almaganaa bay.» ²¹ Aten borey kul nda yawey kanj goo Aten, ngi waatoo kul i s'a tee kala i ga šelanj wala i ga hanajer alhabar taagayan se.

²² Pol goo Aropažo§ gamoo ra, a nee: «Aten borey, ay ga dii kanj haya kul here war ga koyey gana, ²³ zama waatoo kanj ay ga bisa ka war nongu henanantey guna, ay na ba mo sargari tonadoo gar kanj ga i hantum ka nee: <Woo mana teendi kala koy kanj ir s'a bay se!> Haya kanj war g'a gana bila nda war m'a bay, nga no agay, ay g'a har war se. ²⁴ Koyoo kanj na aduņna nda haya kul kanj goo a ra tee, nga kanj ti beena nda gandaa Koyoo, a si goro huguyan ra kanj kabe n'i tee. ²⁵ Adamize kabe mo si alhaadimay a se, a ga hima nda a si too haya kul ga, nga kanj ga hundi, nda hunsar, nda haya kul noo borey se. ²⁶ Boro folloku nda a na adamize dumi kul tee hala i ma goro laboo kul ga. A na waatey nda borey gorodogey diidewey kayandi. ²⁷ A nka woo tee hala i ma Irkoy ceeci, i ma dadaba ka Irkoy taaru ka duu a, ba kanj se a si mooru ir affoo kul. ²⁸ Zama nga ra ir hunaroo goo, nga ra ir puutiroo goo, nga ra ir ga bara, sanda takaa kanj nda war donkey affoo nee: <Nda cimi, nga hayroo ti ir.> ²⁹ Nda Irkoy hayroo ti ir, ir si hima ka hongu kanj koytaray ga hima nda wuru, wala nzorfu kaaray, wala tondi, wala haya kanj adamize n'a fasal nda nga lakkaloo. ³⁰ Irkoy mana boņbitaraa waatey kabu borey se. Sohō a na yaamar noo adamizey kul se, nongu kul kanj ra i goo, i ma tuubi, ³¹ zama a na zaari danj kanj ra bora kanj a n'a kayandi ga hima ka aduņna kul ciiti nda šeretaray. A na tammaasa kanj ga kaaray k'a cebe borey kul se k'a tunandi bukaway ra.»

³² Kanj borey maa Pol šelanj bukaway tunyanoo ga, boroyan n'a kašikaši, affooyan nee: «Han foo ir ga kaa ka hanajer ma ne šennoo woo ga koyne.» ³³ Woo ga, Pol fatta gamey ra. ³⁴ Amma boro fooyan denji a ga, i naanay. Denis, Aropažo* hoyraykey margaroo boro foo, nda woy foo kanj maņnoo ti Damaris goo borey ra, nda boro tanayan mo.

* **17:18** 17.18 Boroyan no kanj si baa hottay, kaani no i ga ceeci. I ga hongu kanj aduņna mma dira nda nga boņ.

† **17:18** 17.18 Boroyan no kanj ngi se lakkal man'ti kala ka ašariyawey bay kanj ga aduņna dirandi. Boro masi nanj kaani wala hottay ma ni juwal.

‡ **17:19** 17.19 Aropaže man'ti kala tondi hondoo kanj goo Aten koyraa ra kanj boņ hoyraykey ga marga. Hoyraykey margaroo din no ma koyraa juwal. § **17:22** 17.22 Sorro 19to. * **17:34** 17.34 Sorro 19to.

18

Pol koy Korent koyraa ra

¹ Woo banda ga, Pol hun Aten, a koy Korent. ² A na Alyahuudu foo gar no din kanj maapoo ti Akilas, Ponj gandaa wane, a mana gay kanj a hun Itali, nga nda nga wandoo Prisol, zama Klod* nka yaamar kanj Alyahuudey kul ma hun Rom. Pol hanga i bande. ³ Ngi kul ti goy foo, a cindi i bande ka goy, ngi goyoo man'ti kala hukukum teeyan. ⁴ Hunanzam zaari kul Pol ga šelanj margahugoo ra Alyahuudey nda Grekey mo bande, nga šennoo na boņey dii.

⁵ Waatoo kanj Timote nda Silas doo ka hun Masedoni, Pol na nga boņj noo Irkoy meešennoo waazuroo se. A ga seedetaray tee Alyahuudey se kanj Isa ti Almasihu. ⁶ Amma Alyahuudey si yadda, i ga wowa, Pol ga nga darbawey kokobu ka nee: «War hundey alhakoo goo war ga! Agay ya ga henan. Hō banda ga, dumey kanj man'ti Alyahuudu do ay ga koy.» ⁷ Pol hun no din, a koy huru aru foo hugoo ra kanj maapoo ti Titiyus Žustus, Irkoy ganakaw no. Nga hugoo sii kala margahugoo jeroo ga. ⁸ Margahugoo boņkoynoo kanj ti Krispus naanay ir Koyoo, nga nda nga hugoo kul. Korent boro booboyan kanj maa, naanay, i batizandi.

⁹ Cijin here ir Koyoo nee Pol se bangayyan ra: «Masi hunbur, šelanj masi dangay, ¹⁰ zama agay, ay goo ni bande. Boro kul kaboo si too ni do ka ifutu tee ma ne. Zama ay goo nda jama beeri koyraa woo ra.» ¹¹ Pol goro no din jiiri foo nda handu iddu a ga Irkoy meešennoo cawandi i game.

¹² Waatoo kanj ra Galiyon ga tee Akay gandaa goforneroo, Alyahuudey tee mee foo ka tun Pol se ka koy nda a alkaaloo jine ¹³ ka nee: «Aroo woo goo ma borey boņey bere i ma Irkoy gana taka ra kanj ga ašariyaa hoo.» ¹⁴ Pol baa ka nga miņoo feeri kanj Galiyon nee Alyahuudey se: «Nda šrerretaray janay no wala goy futu no, he Alyahuudey, šikka sii ay ga hanjajer war se. ¹⁵ Amma nda šenni ga war ga kakaw, wala maa, wala war boņ ašariyaa, w'a guna war hunday, zama agay, ay si baa ya tee hayey wey se ciitikaw.» ¹⁶ A n'i gaaray i ma hun ciitidogoo ra. ¹⁷ I kul na Sosten dii, margahugoo boņkoynoo, i n'a kar ciitihugoo ra. Woo kul, Galiyonj mana kula.

Pol yee Antiyoš

¹⁸ Pol na jirbi boobo tee koyne Korent. Woo banda ga, a n'ir armey nanj ka harihii zaa ka koy Siiri gandaa ra, Prisol nda Akilas goo a bande. A na nga boņoo cebu Sankre koyraa ra, zama a nka meefur zaa. ¹⁹ Kanj i too Efez, a n'i nanj no din. Nga hunday huru margahugoo ra ka šelanj Alyahuudey bande. ²⁰ Amma kanj i n'a wiri a ga a ma goro ngi do ka gay koyne, a mana yadda. ²¹ A hun i do, a nee: «Ay goo kaa war do koyne nda Irkoy baa.» A huru harihii ra ka fatta Efez. ²² I kay Sezare, a žigi ka koy ka Egilizoo† foo, a doo Antiyoš. ²³ A na waati tee no din, a koy. A na Galati nda Friži gandaa kottu cere bande ka bisa. A na taalibey biney danj.

Apolos koy Efez nda Korent

²⁴ Alyahuudu foo kaa Efez kanj maapoo ti Apolos, Aleksandiri koyraa boro no. Aru no kanj ga wan šenni, a ga hanse ka Citaaboo bay. ²⁵ Nga, a nka cawandi ir Koyoo fondaa ra. Nga binoo kul si kala ka šelanj, ka haya kanj ti Isa cawandi nda fondaa. Ka gar Yehiya batizeyanoo de no a g'a bay. ²⁶ A sintin ka šelanj nda naanay margahugoo ra. Kanj Prisol nda Akilas maa a se, i n'a dii ngi do ka [Irkoy] fondaa fahamandi a se nda fondo hennaa. ²⁷ A baa nga ma koy Akay, ir armey hantum taalibey se k'i hoyray i m'a kubay henna. Kanj a too, a hanse ka borey kanj Irkoy anneemaa ra i naanay faaba. ²⁸ Alžamaa jine a ga Alyahuudey kakaw nda saha ka cebe i se Citaaboo ra kanj Isa ti Almasihu.

19

Pol koy Efez koyraa ra

¹ Kanj Apolos goo Korent, Pol bisa nda Azi gandaa tondi hondey, a doo ka kaa Efez. A na taalibi fooyanj gar no din. ² A nee i se: «Waatoo kanj war naanay, war duu Hundi Henanantaa wala?» I nee a se: «Ir mana maa mo wala Hundi Henanante goo.» ³ Pol nee: «Adiši batizeyan foo nda war batizandi?» I nee: «Yehiya batizekaa wanoo.» ⁴ Pol nee: «Batizeyanoo kanj Yehiya n'a tee man'ti kala tuubiyanj batizeyanoo. A nka nee jamaa se i ma naanay boraa kanj ga kaa nga dumaa ga, maanaa Isa.»

⁵ Kanj i maa šennay wey, i batizandi ir Koyoo Isa maapoo ga. ⁶ Pol na kabe fur i ga, Hundi Henanantaa zunbu i boņj, i sintin ka šelanj šenni dumi fooyanj ra, i na annabitaray tee. ⁷ I kul man'ti kala aru woy cindi hinka (12) cine.

* 18:2 18.2 Zamnaa 11.28. † 18:22 18.22 A ga hima ka tee Žerizalem Egilizoo.

⁸ Pol huru margahugoo ra, a ga šelanj nda naanay handu hinza, a šelanj i bande k'i yaddandi Irkoy Laamaa hayey. ⁹ Amma boroyan i ra na boñšenday, i tee turanteyan, i g'ir Koyoo fondaa kaynandi alžamaa jine. Pol hibi i ga, a na taalibey yeeti jere ga ka šelanj i bande zaari kul Tiranus lokkol hugoo ra. ¹⁰ Woo teendi jiiri hinka, hala nongu kanj ra Azi gandaa borey kul maa ir Koyoo meešennoo, a ma tee Alyahuudu wala Grek.

Sewa iz'arey ceeci ka ganjiyanj gaaray

¹¹ Irkoy na kayfi beeriyanj tee nda Pol kabey ¹² hala nongu kanj ra ba zaara-ize wala goydarbay kanj tuku nga gaahamoo ga, borey g'i ka koy k'i danj wircikoyney ga, wircoo ga ben i ga, ganjey ga hun i ra. ¹³ Alyahuudey kanj ga yaara-yaara ka ganjey kaa borey ra, ceeci k'ir Koyoo Isa maapnoo cee borey ga kanj ra ganji goo, i nee: «Isa maapnoo kanj nda Pol ga waazu ga, ay nee war ma koy!» ¹⁴ Borey kanj ga woo tee man'ti kala Alyahuudey sargari juwalkey jineboro kanj se i ga nee Sewa, nga iz'aru iyeye. ¹⁵ Ganjoo zaabi ka nee i se: «Ay ga Isa bay, ay ga boraa kanj ti Pol bay, amma war, war ti may?» ¹⁶ Boraa kanj ra ganjoo goo gum i boñ ka hin i kul k'i Zilla hala nongu kanj ra i gaa koonu, i maray, i zuru ka hun hugoo din ra. ¹⁷ Woo tee haya kanj borey kul kanj goro Efez g'a bay, Alyahuudey nda Grekey. I kul hunbur, ir Koyoo Isa maapnoo ga beerandi.

¹⁸ Borey kanj naanay, ibooboyan i ra kaa borey jine ka šelanj ngi boñ teegoyey ga, ka hayey har kanj ngi cindi k'i tee. ¹⁹ Borey kanj cindi ka tee kottekoyini, ibooboyan i ra kate kotte tiirawey borey kul jine k'i ton. Tiirawey, laasaabu ra ngi hayoo ga koy too nzorfu kaaray tamma boñ zenber woyguu (50.000). ²⁰ Hini beeroo woo nda ir Koyoo meešennoo ga tonton, a ga nga gaaboo cebe.

Tureyanoo kanj tee Efez

²¹ Kanj wey teendi ka ben, Pol kayandi nga lakkaloo ra* nga ma bisa Masedoni nda Akay gandaa ra ka koy Žerizalem. A nee: «Nda ay koy no din, a nka tilasu ya koy dii Rom mo.» ²² A na nga faabakaw hinka sanba Masedoni, Timote nda Erast. Nga hunday cindi Azi ka waati tee no din.

²³ Alwaatoo woo ra, laazaaba beeri tee ir Koyoo fondaa maaganda se, ²⁴ zama boro foo kanj se i ga nee Demetris kanj ti garaasa, nga no ma Artemis† tooru hugey hanse nda nzorfu kaaray. Demetris bande kabe goyteerey ga hanse ka duu haya. ²⁵ A n'i marga, ngi nda borey kanj goo goymee foo. A nee: «Arey, war ga bay kanj ir almaanoo kul man'ti kala goyoo woo. ²⁶ War ga dii, war ga maa kanj man'ti Efez hinne ra, amma a ga hima nda ba Azi kul ra Pol din na alžama boobo naanayandi ka boñey bere ka nee kanj hayey kanj borey kabey n'i tee man'ti koyyanj. ²⁷ Man'ti ir goyoo addawlaa hinne no ma hin ka hasara, amma ir koy woy beeroo Artemis ŋaarayhugoo hunday masi koy tee yaada. Ir koyoo kanj Azi kul nda laboo kul g'a beerandi maapnoo masi kaa ka dere.»

²⁸ Kanj i maa šenney wey, i too met nda futay, i kaati ka nee: «Artemis kanj ti Efez borey koyoo ga beeri!» ²⁹ Koyraa kul ka ŋaami cere ra. Borey tee mee foo, i koy tiyaatar hugoo do. I na Pol hangasiney kanj ngi nda a ga naaru kanj ti Masedoni boroyan, Gayus nda Aristark ka koy ngi bande. ³⁰ Pol baa nga ma koy jamaa game, amma taalibey mana yadda a ma koy. ³¹ Azi gandaa boro beeriyanj kanj ti Pol cereyanj na dontokaw sanba a do kanj ngi g'a wiri a ga a masi kaa tiyaatar hugoo here. ³² Affooyan ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo, zama margaroo ŋaami, i mana yee ka bay haya kanj se ngi marga. ³³ Jamaa ra boroyan na alhabar danj Aleksander ra kanj Alyahuudey n'a tuti jine. Aleksander na kaboo ka silbay foo tee, a baa nga ma faasa nga boñ se jamaa jine. ³⁴ Amma kanj i bay Alyahuudu no, i kul kaati cere bande guuru hinka cine ka nee: «Artemis kanj ti Efez borey koyoo ga beeri!»

³⁵ Koyraa hantumkaa na jamaa dangayandi, a nee: «Efez borey, may ti boraa kanj si bay kanj Efez koyraa ti Artemis kanj ti ibeeroo ŋaarayhugoo lakkalkaa, nga nda nga assuura‡ kanj ti tooru kanj kanj ka hun beenaa ra? ³⁶ Kakaw sii hayey wey ra, a ga hima war ma tabati, war masi haya kul tee nda mookonnay. ³⁷ War kate arey wey ka gar i mana haya kul hasara ŋaarayhugoo ra, i man'ir koy woy beeroo no wow. ³⁸ Nda Demetris nda kabe goyteerey kanj goo a bande ga baa ngi ma boro danj haya ra, ciitey zaariyanj goo no, goforneryanj goo no, i ma šennoo danj i jine. ³⁹ Nda haya goo no kanj war g'a wiri kanj man'ti woo, a ma hansandi jineborey margaroo jine. ⁴⁰ Ir si janj ka ciyandi ŋaamiyanoo kanj teendi hō sabbu se, zama ir sii nda addalil kul kanj se ir na margaroo woo tee.» Kanj a na woo har ka ben, a na jamaa nanj i ma koy.

* **19:21** 19.21 «Pol kayandi nga lakkaloo ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Pol kayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra». † **19:24** 19.24 Artemis, tooru no kanj ga woy maa goo. ‡ **19:35** 19.35 Tondi boro no kanj Artemis ganakey ga nee a ga hima nda Artemis, beenaa ra a hun.

20

Naarumaa kanj Pol n'a tee Masedoni nda Gres gandaa ra

¹ Waatoo kanj tureyanoo ben, Pol ciya kate taalibey se i ma kaa, a n'i hoyray. Woo banda ga, a n'i hoy baani ka hun no din ka koy Masedoni. ² A bisa nda laamawey din ka taalibey hoyray nda šenni booboyan. Woo banda ga, a koy Gres gandaa ra. ³ A na handu hinza tee no din. A baa nga ma harihii zaa ka koy Siiri gandaa ra, amma waatoo kanj Alyahuudey anniyafutay a ga, a kayandi nga ma yee nda Masedoni here. ⁴ Borey kanj goo a bande ti: Sopater kanj ti Beere koyraa boro, Pirus iz'aroo no, nda Aristark nda Sekundus kanjanj ti Tesalonik boroyan, nda Gayus kanj ti Derbe boro, nda Timote, nda Tišik nda Trofim kanj ti Azi boroyan. ⁵ Wey din koy ir jine k'ir batu Trowas. ⁶ Amma ir, ir mana harihii zaa ka hun Filipi kala jirbi hinka Takulawey kanj ra dolobiri sii jingaroo banda ga. Jirbi guu banda ga, ir toor'ey Trowas. Ir goro no din jirbi iyye.

Naarumaa kanj Pol n'a tee Trowas

⁷ Jirbiyyaa zaari jinaa*, ir marga ka takulaa dunbu. Pol kanj ga hima ka dira subaa ra n'i waazu, za a ga šelanj hala cijinoo gamoo ra. ⁸ Fitilla boobo goo soorohugoo kanj ra ir cindi ka marga. ⁹ Arusooga foo kanj maapoo ti Etiš cindi ka goro sooraa funeetaraa ra. Jirbi komante n'a zaa kanj Pol gay a ga šelanj, arusoogaa jirboo ra, a kanj ka hun sooro hinkantoo bonj hala ganda. I na jer, i gar a buu. ¹⁰ Pol zunbu ganda, a na nga bonj warra a ga k'a dii nga gandoo ra ka nee: «War lakkaley masi tun, nga hundoo goo a ra.» ¹¹ Waatoo kanj Pol žigi koyne, a na takulaa dunbu, a ŋaa, a cindi a ga šelanj hala alfazar. Woo banda ga, a koy. ¹² I kate zankaa, a ga huna, biney hanse ka yay.

Naarumaa kanj Pol n'a tee ka hun Trowas ka koy Mile

¹³ Ir jin ka harihii zaa ka koy Asos kanj ra ir ga hima ka Pol zaa, zama a nka kayandi kanj cee nda nga ga koy. ¹⁴ Waatoo kanj a n'ir kubay Asos, ir n'a zaa ka koy Mitilen. ¹⁵ Ir na harihiyoo zaa ka hun no din ka koy. Subaa ra, ir too Šiyo tenje. Subasiyoo ra, ir too Samos. Zaaroo din banda ga, ir too Mile. ¹⁶ Pol kayandi nga masi huru Efez, nga masi koy waati beeri tee Azi. Za a mma cahã, nda a ga hin ka tee Pantekotoo hane ma nga gar Žerizalem.

Pol šelanj Efez Egilizoo boro beerey se

¹⁷ Ka gar Pol goo Mile, a donto Efez ka Egilizoo boro beerey cee. ¹⁸ Kanj i kaa a do, a nee i se: «Za zaari jinaa kanj ay n'ay cewoo danj Azi gandaa ra, war ga takaa bay kanj nda ay goo war bande, waati kul, ¹⁹ ay g'ir Koyoo gana haya kul ra nda bonj yeeti gandayan, nda mundayyan, nda siyyan kanj ay dii ey Alyahuudey anniya futawey ra. ²⁰ Ay mana haya kul tugu kanj ga hin ka war nafa. Ay na war waazu ka war cawandi, jamaa jine nda hugey ra ²¹ ka seedetaray tee Alyahuudey nda Grekey se i ma tuubi ka koy Irkoy ga ka naanay ir Koyoo Isa Almasihu. ²² Sohõ nga ne, Irkoy Hundoo n'ay gaabi, ay ga koy Žerizalem bila nda ya bay hayey kanj ga kaa ka tee ay ga. ²³ Hayaa de kanj ay g'a bay ti koyra kul kanj ra ay too, Hundi Henanantaa g'ay bayrandi gaalawey nda zarabey kanj g'ay batu. ²⁴ Amma ay hunaroo si tee ya ne baffoo, ya hin k'ay diraa de benandi nda goyoo kanj ay duu a ir Koyoo Isa Almasihu ga, ka Irkoy anneemaa Alhabar Boryaa seedetaraa tee.

²⁵ Sohõ nga ne, ay ga bay kanj war kul, borey kanj game ay na Irkoy Laamaa šennoo waazu ka bisa, war si yee ka dii agay ndumoo. ²⁶ Woo se hõ ay g'a bayrandi war se kanj ay ga henan, boro kul hundoo alhakoo sii ay ga, ²⁷ zama ay na Irkoy ibaayoo kul har war se, ya na baffoo tugu. ²⁸ Wa war bonj hawgay, war ma feji kuroo kul hawgay kanj se Hundi Henanantaa na war tee jinehun, ka Irkoy Egilizoo kur kanj a n'a day nda nga bonj Iz'aroo kuroo. ²⁹ Agay, ay ga bay kanj ay koyyanoo banda ga, ganjihansi futuyan ga huru war gamey ra kanj si feji kuroo nanj. ³⁰ Boroyan ga tun war hunday ra ka taariyan cawandi hala ngi ma duu ka taalibey bere i ma hanga ngi bande. ³¹ Woo se war ma hanna cijin nda zaari, war ma hongu kanj jiiri hinza, cijin nda zaari ay mana fay nda ay ga war affoo kul hoyray nda munday.

³² Sohõ ay ga war talfi Irkoy ga, nda nga anneemaa šennoo† ga kanj ga hin ka war tabatandi ka war noo hayey kanj war g'i tubu, war nda borey kul kanj na ngi bonj danj jere ga Irkoy se. ³³ Ay mana boonay boro kul nzorfoo, wala nga wuragoo, wala nga darbaa. ³⁴ War hunday ga bay kanj ay kabey wey nda ay goy ka agay nda ay hangasiney almuraadey hanse. ³⁵ Ay n'a cebe war se nongoo kul here kanj nda boro goy nda takaa

* 20:7 20.7 Boro fooyan mma nee asibtoo no, affooyan ga nee alhadoo no. † 20:32 20.32 Zamnaa 14.3.

woo ma talkey faaba, ir ma hongu šenney kanj ir Koyoo Isa hunday n'i har, a nee: <Gomni goo nooyan ra ka bisa duuyan.>»

³⁶ Kanj Pol na šenney wey har ka ben, a sonbu kanjey ga, nga nda borey kul kanj goo a bande, a na Irkoy naaray. ³⁷ Borey kul hēe, i hēe, i gum Pol jindoo ga k'a summu. ³⁸ Hayaa kanj hanse ka biney maray man'ti kala šennoo kanj Pol n'a har kanj ti i si yee ka dii nga ndumoo. I n'a dum hala harihiyoo do.

21

Pol naaru ka koy Žerizalem

¹ Kanj ir nda ey na cere nanj, ir na harihii zaa ka šerre Kos. Subaa ra, ir koy Rodos. Ir hun no din ka koy Patara. ² Ir na harihii foo gar kanj ga koy Fenisi, ir huru a ra ka koy. ³ Waatoo kanj ir man Šipir, ir n'a nanj ir kabe laalaa ga ka hun ka koy Siiri here ka koy fandi Tir, zama no din no hiyoo ga hima ka nga jinaa zumandi. ⁴ Ir na taalibey gar no din, ir na jirbi iyee tee no din. I nee Pol se Irkoy Hundoo albarkaa ra a masi žigi ka koy Žerizalem. ⁵ Waatoo kanj jirbi iyaa timme, ir na fondaa zaa, i kul n'ir dum, ngi woyey nda zankey ka koy hala koyraa dumaa ga, ir sonbu ir kanjey ga haroo mijoo ga ka Irkoy naaray. ⁶ Waatoo kanj ir na cere hoy baani ka ben, ir huru harihiyoo ra, ngi, i yee ngi do.

⁷ Kanj ir goo m'ir diraa benandi, ir hun Tir ka koy Petolomayis. Ir n'ir armyey foo kanj goo no din, ir na zaari foo tee i do. ⁸ Subaa ra, ir hun no din, ir koy Sezare. Ir koy Filip kanj ti Alhabar Boryaa harkaw hugoo ra. A goo aru iyaa ra kanj suubandi. Ir zunbu a do. ⁹ Woo gar a goo nda ize woy boro taaci kanj si aru bay, i ga annabitaray tee. ¹⁰ Ir na jirbi boobo tee no din, annabi foo kanj maapoo ti Agabus doo ka hun Žude. ¹¹ A kaa ir do, a na Pol gamahawoo zaa, a na nga cewey nda nga kabey haw, a nee: «Hayaa ne kanj Hundi Henanantaa n'a har: boraa kanj wane gamahawoo woo, Alyahuudey g'a haw nda takaa woo Žerizalem, i g'a danj kabeyan ra kanj man'ti Alyahuudu.» ¹² Kanj ir maa šenney wey, ir nda borey mo kanj goo no din, ir na Pol suurandi a masi žigi ka koy Žerizalem. ¹³ Amma Pol zaabi ka nee: «Macin se war ga hēe k'ay binoo hasara? Zama agay, ay soolu ya hawandi, man'ti ya hawandi hinne, amma ya buu mo Žerizalem ir Koyoo Isa maapoo maaganda se.» ¹⁴ Kanj a wanji ka yadda ir se, ir fay nda a, ir nee: «Ir Koyoo ibaayoo ma tee.»

¹⁵ Jirbey din banda ga, ir n'ir jinawey marga, ir žigi ka koy Žerizalem. ¹⁶ Sezare taalibey mo ra boroyan hanga ir bande k'ir ka koy boro foo kanj do ir ga hima ka zunbu. Maapoo ti Manasonj, Šipir boro no, a gay a ga tee taalibi.

Pol koy Žak foo

¹⁷ Kanj ir too Žerizalem, ir armyey n'ir kubay henna nda jaali. ¹⁸ Nga subaa ra, Pol n'ir ka koy Žak hugoo do, Egilizoo boro beerey mo kaa no din. ¹⁹ Pol n'i foo jina a duu ka hayey filla affoo-foo kanj Irkoy n'i tee nda nga goyoo dumey kanj man'ti Alyahuudu game. ²⁰ Kanj i maa a se, i na Irkoy beerandi. I nee Pol se: «Ir armaa, n'ga dii Alyahuudu zenber-zenberey kanj naanay, i kul ga hanse ka ašariyaa dii. ²¹ Ka gar i nka maa kanj ni mma Alyahuudey kul kanj goo gandawey jerey ra cawandi ka nee i ma Musa ašariyaa nanj, i masi ngi izey danjangu, i masi dira nda alaadawey. ²² Macin no ir m'a tee? Šikka sii a ra i ga maa kanj n'kaa ne ra. ²³ Adiši hayaa tee kanj ir g'a har ma ne. Aru taaci goo ir ra kanj na meefur zaa. ²⁴ I dii, war ma koy henan cere bande. Ma bana i se hala ngi bojey ma duu ka cebandi. Woo ra borey kul ga bay kanj hayey kul kanj ngi maar'ey ni ga man'ti kala taari de. I ma bay kanj ni mo, n'ga ašariyaa dii. ²⁵ Dumey kanj man'ti Alyahuudu kanj naanay, ir waafaku ka hantum i se kanj i ma ngi boj hawgay i masi hayey ŋaa kanj sargandi toorey maapney ga, nda kuri ŋaayan, nda haya kanj kootandi ka buu, nda woy nda aru izefututaray ga.»

²⁶ Pol na arey ka koy nga bande. Subaa ra, a na nga boj henanandi i bande, a huru Irkoy hugu beeroo ra ka hanoo har kanj ra ngi henanandiyanoo jirbey ga timme nda hanoo kanj ngi affoo kul sargaroo ga teendi.

Pol diyandi Irkoy hugu beeroo ra

²⁷ Kanj jirbi iyaa ga baa ka ben, Azi Alyahuuduyan dii Pol Irkoy hugu beeroo ra, i na jamaa kul turandi i m'a dii. ²⁸ I kaati ka nee: «Izirayel borey, wa faaba, boraa ti woo kanj ga borey kul cawandi nongoo kul ra, ka konna Izirayel borey, nda ašariyaa, nda nongoo woo. Koyne mo a na Grekey danj Irkoy hugu beeroo ra ka nongu henanantaa din žiibandi.» ²⁹ I nka bay ka dii koyraa ra Efez boraa kanj se i ga nee Trofim goo Pol bande,

nga i mma nee kala Pol nka koy nda a Irkoy hugu beeroo ra. ³⁰ Koyraa kul ka tun cere ra, jamaa marga. I na Pol dii k'a cendi k'a ka fatta Irkoy hugu beeroo ra, dogoo din da hugoo miñey daabandi. ³¹ Kanj i ceeci ngi m'a wii, alhabaroo too soojeý bonkoyni beeroo do kanj Žerizalem kul ka birji cere ra. ³² Dogoo din da a na soojeýan nda jalakoyniyan zaaka zuru ka doo i do. Za kanj borey dii soojeý bonkoyni beeroo nda soojeý, i fay nda ka Pol kar. ³³ Waatoo kanj bonkoyno too i do, a na Pol dii, a na yaamar noo kanj i m'a haw nda guuru karfu hinka jina a duu ka hãa wala may no, macin ti hayaa kanj a n'a tee. ³⁴ Amma jamaa ra, affooyan ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo. Kanj a mana hin ka duu šenni naanayante kul tureyanoo maaganda se, a na yaamar noo i ma Pol ka koy soojeý hugoo do. ³⁵ Waatoo kanj Pol too žigidogoo tintimey ga, kala soojeý n'a zaa jamaa gaaboo maaganda se, ³⁶ zama jamaa kul hanga ey ka kaati ka nee: «W'a wii!»

Pol kay ka faasa nga boñ se Alyahuudey jine

³⁷ Waatoo kanj ra i ga baa ka Pol danj soojeý hugoo ra, a nee soojeý bonkoyni beeroo se: «Ay ga hin ka šenni foo har ma ne wala?» A nee: «Adiši n'ga wan Grek šenni? ³⁸ Man'ti Misira bora ta ni kanj a mana gay, a na tureyan tunandi ka turante boro zenber taaci (4.000) ka koy saajoo ra?» ³⁹ Pol nee: «Alyahuudu ti agay, Tars kanj goo Silisi gandaa ra, koyra beeroo din ize ti agay. Ay g'a wiri ni ga, nanj ya šelanj jamaa se.» ⁴⁰ Waatoo kanj bonkoynoo na Pol nanj a ma šelanj, Pol kay žigidogoo tintimey ga, a na kaboo ka silbay foo tee jamaa se. Nongoo kul tee sōy. A šelanj i se Ebere šenni ra ka nee:

22

¹ «Arma arey nda ay baabey, wa maa hayaa kanj ay ga baa y'a har war se ka faasa ay bonj se.» ² Kanj i maa Ebere šenni ra a ga šelanj ngi se, ngi dangayyanoo yee ka tonton. Pol nee: ³ «Alyahuudu ti agay, ya na hayandi kala Tars kanj goo Silisi gandaa ra, amma koyraa woo ra ay biirandi. Gamaliyel cewey cire ay caw. A n'ir baabey ašariyaa cawandi ya ne nda takaa kanj nda a ga hima. Ay ga hanse ka Irkoy hayey dii sanda takaa kanj war goo m'a tee hō. ⁴ Ay na borey kanj goo fondaa woo ga gurzugay hala buuyan ga. Ay na arey nda woyey mo haw k'i noo i m'i danj kasawey ra. ⁵ Sargari juwalkey jineboraa hunday nda boro beerey margaroo kul ga tee ya ne seede. Ay duu i ga mo batagayanj k'i ka koy ir armey do. Ay naaru ka koy Damas ka borey haw kanj goo no din ka kate ey Žerizalem i ma zukandi.»

Pol ga nga tuubiroo deede

(Teegoyev 9.1–19; 26.12–18)

⁶ «Kanj ay goo ma naaru, ay ga baa ka too Damas, zaarikay dimma ga, kanj dogoo din da gaay beeri hun beenaa ra, a n'ay kuubi k'ay bere. ⁷ Ay kanj ganda, de ay ga maa jinde kanj ga nee ya ne: «Sol, Sol, macin se ni, n'g'ay gurzugay?» ⁸ Ay zaabi ka nee: «May ti ni, ay Koyoo?» A nee ya ne: «Agay ti Isa Nazaret bora kanj ni, n'g'a gurzugay.» ⁹ Borey kanj goo ay bande dii gaayoo, amma i mana maa bora kanj šelanj ya ne jindoo. ¹⁰ Ay nee: «Ay Koyoo, macin no ay ga hima k'a tee?» Ay Koyoo nee ya ne: «Tun ma koy Damas, no din ra i ga hayey kul filla ma ne kanj yaamarandi m'i tee.» ¹¹ Ay si dii koyne, gaayoo annuura maaganda se. Borey kanj goo ay bande n'ay kaboo dii k'ay gongu ka koy Damas.

¹² Aru foo goo no din kanj se i ga nee Ananiyas, Irkoy hunburkaw no, a ga ašariyaa dii, Alyahuudey kul kanj goo no din ga seedetaray henna tee a ga. ¹³ A kaa ay do ka kay ay jeroo ga, a nee ya ne: «Ag'armaa Sol, ni moyey ma yee ka dii.» Waatoo din da, ay moyey yee ka dii, ay dii Ananiyas. ¹⁴ A nee: «Ir baabey Koyoo na ni kayandi hala ma nga ibaayoo bay, ma dii Boro Šerrantaa, ma maa šenniyan miñoo ra. ¹⁵ Zama n'ga tee a se seede, adamizey kul do, hayey kanj n'dii ey nda wey kanj ni maar'ey se. ¹⁶ Sohō macin no n'ga batu? Tun ma batizandi, ni zunubey ma tuusandi ka hun ni ga k'ir Koyoo maapoo ce.»»

Pol ga takaa deede kanj nda nga sanbandi

borey do kanj man'ti Alyahuudu

¹⁷ «Waatoo kanj ay yee Žerizalem, ay goo ma Irkoy ñaaray Irkoy hugu beeroo ra kanj ay dii bangayyan. ¹⁸ Ay dii ir Koyoo, a nee ya ne: «Tanba, ma cahã ka hun Žerizalem, zama seedetaraa kanj n'g'a tee ay ga, i si yadda a ga.» ¹⁹ Ay nee: «Ay Koyoo, ngi hunday ga bay kanj agay, ay cindi ka hun margahugu foo ra ka huru affoo ra ka borey kanj ga naanay ni danj kasaa ra k'i kar. ²⁰ Waatoo kanj i na ni seeda Etiiyen wii, kuroo mun, agay hunday goo no, ay yadda hayaa ga kanj teendi, ay na borey kanj g'a wii darbawey

lakkaḷ.› ²¹ A nee ya ne: «Koy, zama agay, ay ga ni sanba nongu mooro ra dumey do kanj man'ti Alyahuudu.»

Pol bayrandi kanj Rom bora a ti nga

²² Jamaa na hanajer Pol se hala ka too ūennoo woo ga jina i na jinde jer ka nee: «Wa aroo woo kaa aduppa ra, a si hima ka huna!» ²³ I cindi i ga kaati, i ga ngi darbawey warra, i ga laboo say hewoo bande ka ngi futuyanoo cebe. ²⁴ Sooje bonkoyini beeroo na yaamar noo kanj i ma Pol ka koy soojey hugoo do k'a barzu hala a ma duu ka hayaa bayrandi kanj se jamaa ga kaati ka konna a. ²⁵ Waatoo kanj i ga Pol haw barzuyanoo se, a nee jalakoynoo kanj goo nga jeroo ga se: «War goo nda fondo ka Rom boro barzu kanj mana ciitandi wala?» ²⁶ Za jalakoynoo maa ūennoo woo, nga no a koy a deede nga bonkoynoo se ka nee: «Macin no n'g'a tee? Zama aroo din, Rom boro no.» ²⁷ Sooje bonkoyini beeroo kaa Pol do ka nee a se: «Ay bayrandi, Rom boro ti ni wala?» A nee: «Ayyo.» ²⁸ Bonkoynoo nee koyne: «Agay, nooru beeri no ay n'a kaa ka duu koyra-izetaraa woo.» Pol nee: «Agay binde nka hayandi nda a.» ²⁹ Dogoo din da borey kanj ga hima k'a hāa hibi a ga, bonkoynoo mo hunbur waatoo kanj a bay Rom boro ti Pol, de mo nga n'a haw.

Pol danjandi hoyraykey margaroo jine

³⁰ Subaa ra, sooje bonkoyini beeroo baa nga ma hakiika ka bay hayaa kanj se Alyahuudey na Pol wurru. A n'a feeri, a na yaamar noo kanj sargari juwalkey jineborey nda hoyraykey margaroo kul ma cere marga. A na Pol zumandi, a n'a kayandi i jine.

23

¹ Pol na nga moyey kanji hoyraykey margaroo ga, a nee: «Arma arey, ay binoo ga kani dabay hala hō ay Irkoy ganayanoo ra.» ² Sargari juwalkey jineboraa kanj ti Ananiyas yaamar kanj borey kanj goo jeroo ga m'a kar miṅoo ga. ³ Waatoo din Pol nee a se: «Irkoy ga ni kar, ni kanj ga hima nda cete kanj kaarayandi*†. N'goo ma goro ne ra k'ay ciiti nda ašariyaa, n'ga nee i m'ay kar, ka gar woo ti ašariyaa hooyan!» ⁴ Borey kanj goo jeroo ga nee: «Irkoy sargari juwalkey jineboraa no n'g'a wow?» ⁵ Pol nee: «Ya na bay, ag'armey wala sargari juwalkey jineboraa no, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Masi ifutu har ni jamaa bonkoynoo ga.»⁷»

⁶ Pol ga bay kanj margaroo jere foo ti Sadusiyenyan, amma jere faa ti Fariziyenyan. A kaati hoyraykey margaroo game ka nee: «Arma arey, Fariziyen ti agay, Fariziyen k'ay hay. Bora kanj ga Izirayel ga naata nda bukawey tunyanoo maaganda se [agay], ay goo ma ciitandi.» ⁷ Waatoo kanj a na woo har, kakaw huru Fariziyenyan nda Sadusiyenyan game, jamaa zamna. ⁸ Zama Sadusiyenyan ga nee kanj tunyanoo si bara, almalayka si bara, hundi si bara, amma Fariziyenyan ga nee kanj i kul ga bara. ⁹ Hoolo beeri tee, Citaaboo baykawyan kanj goo Fariziyenyan kondaa ra tun ka kakaw beeri tee, i nee: «Ir mana dii aroo woo ga haya futu kul, amma nda hundi wala almalayka ūelan a se...» ¹⁰ Kakaa beeri ka tonton, sooje bonkoyini beeroo hunbur i ma Pol dunbu-dunbu, a na soojey margaroo yaamar, i ma zunbu k'a kaa gamey ra k'a ka koy soojey hugoo ra.

¹¹ Cijinoo din ra, ir Koyoo kay Pol jeroo ga ka nee a se: «Bine tee, takaa kanj nda n'na seetaray tee ay hayey ga Žerizalem, takaa din da kala ma seetaray tee ay hayey ga Rom mo ra.»

Alyahuudey hawandifutay Pol ga

¹² Suba subbaahoo ra, Alyahuudey hawandifutay, i na ūeyan beeri tee kanj ngi si ūaa ngi si hanj hala waati kanj ngi na Pol wii. ¹³ Borey kanj na hawandifutaa woo tee bisa boro woytaaci (40). ¹⁴ I koy sargari juwalkey jineborey nda boro beerey do ka nee: «Ūeyan beeri no ir n'a tee kanj haya kul si huru ir miṅey ra kala waati kanj ir na Pol wii. ¹⁵ Sohō war nda hoyraykey margaroo ma nee sooje bonkoyini beeroo se a ma Pol zumandi war se hala war ma hanse ka nga ūennoo takaa guna, ir hunday soolu ir m'a wii za a mana man kate ne.»

¹⁶ Pol woymaa iz'aroo maa hawandifutaa, a koy huru soojey hugoo ra k'a har Pol se. ¹⁷ Pol ciya jalakoyini foo se, a nee: «Arusoogaa woo ka koy sooje bonkoyini beeroo do, zama a goo nda a se ūenni foo.» ¹⁸ A n'a dii k'a ka koy bonkoynoo do, a nee: «Kasa-izoo kanj se i ga nee Pol ciya ya ne k'a wiri ay ga ya koy nda ni do arusoogaa woo kanj goo nda ni do ūenni.» ¹⁹ Bonkoynoo n'a dii nda kaboo k'a ka koy jere ga k'a hāa ka nee: «Macin no n'ga baa m'a har ya ne?» ²⁰ A nee: «Alyahuudey waafaku, ngi ma ni ūaaray suba ma Pol zumandi hoyraykey margaroo jine, a ma tee sanda ngi mma baa ngi ma nga misoo

* 23:3 23.3 Matiyu 23.27. † 23:5 23.5 Fattaroo 22.27.

hãa ka faham kaaray. ²¹ Ni, masi yadda i se. I bisa boro woytaaci (40) kan hawandifutay a ga. I na žeeyan beeri tee kan ngi si ŋaa ngi si han nda man'ti ngi nka Pol wii. Sohõ i soolu, i si haya kul batu kala ma ni jindoo noo.» ²² Bonkoynoo na arusoogaa yaamar ka nee: «Masi nee boro kul se kan n'na šennoo woo har ya ne!» A n'a nan a ma koy.

Pol sanbandi Sezare

²³ Sooje bonkoyni beeroo ciya boro hinka se jalakoyney ra, a nee: «Wa sooje zangu hinka (200) soolu k'i ka koy Sezare, nda barikaarukaw woyye (70), nda yaajikarkaw zangu hinka (200). War ma koy nda ey za cijinoo guuru yagga ga. ²⁴ War ma kaarumayyan soolu, nga ra war ga Pol žigandi a bon k'a ka koy bila albasi Feliks do kan ti goforneroo.» ²⁵ Woo banda ga, a na batagaa woo hantum ka nee:

²⁶ «Klod Lisiyas ka batagaa woo hantum ka ni foo, goforner beeroo Feliks! ²⁷ Alyahuudey na aroo woo dii, i baa ngi m'a wii, agay nda soojey koy a taa i kone, zama ay maa kan Rom boro no. ²⁸ Zama ay baa ya hayaa bay kan se i n'a torce, ay n'a zumandi ngi hoyraykey margaroo jine. ²⁹ Ay gar kan ngi ašariyaa do a ga too, woo se i n'a torce, woo kul, a mana haya kul tee kan ga hima nda buuyan wala gaalayan. ³⁰ Waatoo kan ay maa anniya futaa kan Alyahuudey n'a haw aroo woo ga, dogoo din da ay n'a sanba ni do. Borey kan ga tuune a ga mo ay n'i yaamar i ma hayey har ma ne kan se i n'a torce.»

³¹ Soojey na hayey tee nda takaa kan nda a yaamarandi i se, i na Pol zaa cijin here k'a ka koy Antipatris. ³² Subaa ra, i na barikaarukay nan i ma koy nda Pol, i yee soojey hugoo do. ³³ I huru Sezare, i na batagaa noo goforneroo se, i na Pol mo cebe a se. ³⁴ Waatoo kan a n'a caw ka ben, a hãa wala ganda foo wane Pol. Kan a maa kan Silisi wane nda a, ³⁵ a nee a se: «Ay ga kaa ka ni hãa waati kan borey kan na ni torce mo kaa.» A na yaamar noo kan i ma Pol lakkal Herod tuujidogoo ra.

24

Alyahuudey na Pol torce goforner Feliks do

¹ Jirbi guu banda ga, sargari juwalkey jineboraa Ananiyas doo nda boro beeriyan, nda awaka foo kan se i ga nee Tertilus, i koy Pol torce goforneroo do. ² Kan i ciya Pol se, Tertilus sintin ka šelan a ga ka nee: «Ir aru beeroo Feliks, alaafiyaa beeroo kan ir duu a mana hun kala ni ra, gandaa woo, ni lakkaloo goyoo ka kate a barmay. ³ Woo tee haya kan kan ir se, woo se ir ga albarka timmante dumi-dumi kul dan ma ne nongu kul ra nda waati kul. ⁴ Hala ya si koy ni torro koyne, ay g'a ŋaaray ni ga ni borohennataraa maaganda se, ma hanajer ya ne kayna, ⁵ zama ir nka gar kan aroo woo man'ti kala bone teekaw, a na Alyahuudey kul kan goo laboo ga turandi, de mo Nazaret borey kondaa jineboro no. ⁶ A ceeci mo nga ma Irkoy hugu beeroo kaynandi, ir n'a dii. [Ir baa ir m'a ciiti nda ir ašariyaa fondaa. ⁷ Amma Lisiyas kan ti sooje bonkoyni beeroo kaa k'a cendi k'a kaa ir kabey ra nda gaabi. ⁸ A ciya nga torcekey se i ma kaa ni do.] Ni hunday ga hin k'a hãa ka dii hayey kul kan se ir g'a torce.» ⁹ Alyahuudey na torceyanoo cimandi ka nee kan takaa din nda a teendi.

Pol kay ka faasa nga bon se Feliks jine

¹⁰ Waatoo kan goforneroo na Pol noo fondo a ma šelan, Pol zaabi ka nee: «Ay ga bay kan za jiriyan ni ti gandaa woo ciitika. Woo se ay ga kay ka faasa ay bon se nda naanay. ¹¹ N'ga hin ka ceeci ka bay, a si too jirbi woy cindi hinka (12) kan ay žigi ka koy Žerizalem ka sujudu Irkoy se. ¹² Ay mana garandi, agay nda boro ga kakaw wala ay goo ma jama turandi Irkoy hugu beeroo ra, wala margahugey ra, wala koyraa ra. ¹³ I si hin ka hayaa har ma ne nda cimi kan se sohõ i n'ay torce. ¹⁴ Hayaa ne kan ay g'a har ni jine kaaray, nda ay Koyoo fondaa kan i ga nee konday no, takaa din da nda ay g'ay baabey Koyoo gana, ka naanay hayey kul kan hantumandi ašariyaa nda annabey citaabey ra. ¹⁵ Ay naataa sii kala Irkoy ra, ngi mo ga naata kan tunyan ga bara, a ma tee boro šerrantey wala wey kan si šerre. ¹⁶ Woo maaganda se ay ga gaabandi waati kul žiibi masi huru ay binoo ra Irkoy nda adamizey jine. ¹⁷ Jiiri boobo banda ga, ay kaa ka sarga ay jamaa ga, ay na sargari kaa Irkoy maano ga. ¹⁸ Hayaa kan i n'ay gar ay g'a tee man'ti kala ay henanandiyanoo Irkoy hugu beeroo ra bila nda jama margayan, bila tureyan. ¹⁹ Amma Azi Alyahuudu fooyan goo no, ngi no ma hima ka bara ni jine k'ay torce, nda a gar i nka dii ay ga goy futu. ²⁰ Wala mo wey, ngi, i ma layboo har kan i n'ay gar ay g'a tee hoyraykey margaroo jine, ²¹ nda man'ti šenni follokaa kan ay na jinde jer ka kaati ka nee: «Bukawey tunyanoo kan ay ga naanay a maaganda se agay, ay goo ma ciitandi hõ war jine.»»

²² Feliks kanj ga bay nda cimi haya kanj ti ir Koyoo fondaa, n'i nanj i ma koy hala waati foo. A nee: «Nda Lisiyos kanj ti sooje bonkoyini beeroo zunbu kate, ay ga war ŝennoo guna.» ²³ A na jalakoynoo yaamar a ma Pol lakkal, a nee a mas'a ŝiita, a ma nanj nga borey m'a saajaw.

Feliks na Pol nanj a ma cindi kasaa ra

²⁴ Jirbiyanj banda ga, Feliks kaa, nga nda nga wandoo Drusil kanj ti Alyahuudu. Feliks danj i ma ciya kate Pol se a ma kaa. A na hanajer Pol se ŝenney kanj a g'i har Almasihu Isa naanaa ga. ²⁵ Amma kanj Pol goo ma ŝelanj ŝerretaray ga, nda bonjdiyan, nda ciitoo kanj goo kaa ga, Feliks hunbur, a zaabi ka nee: «Sohō koy, waati kanj ay duu ay bonj henna, ay ga ciya ma ne.» ²⁶ A mma naata mo kanj Pol ga nga noo nooru, woo se a ga ciya kate a se ce fooyanj ngi ma faajikaaray.

²⁷ Jiiri hinka banda ga, Porsiyus Festus huru Feliks dogoo ra. Feliks baa Alyahuudey ma alhormo tee nga se, a na Pol nanj a ma cindi kasaa ra.

25

Pol ceeci i ma nga ŝennoo danj kokoy beeroo kaboo ra

¹ Festus kaa gandaa ra, jirbi hinza banda ga, a hun Sezare ka žigi ka koy Žerizalem. ² Sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro kayantey na Pol torce a do. I wiri a ga ³ k'a njaray a ma alhormo tee ngi se ka kate Pol Žerizalem. I nka hawandifutay ngi m'a wii fondaa ra. ⁴ Festus zaabi ka nee kanj Pol sii kala Sezare kasaa ra, kanj ne nda kayna nga ga koy no din. ⁵ A nee: «War ra, jineborey ma hanga agay ka doo Sezare, nda aroo na goy futu tee, i m'a torce.»

⁶ Festus mana goro i do haya kanj bisa jirbi yaaha wala iwoy (10), woo din banda ga, a doo Sezare. Subaa ra, a goro ciitidogoo ra, a na yaamar noo i ma kate Pol. ⁷ Waatoo kanj Pol too kate, Alyahuudey kanj doo ka hun Žerizalem n'a kuubi k'a bere, i na haya boobo laalayanj kanj i si hin k'i cebe danj Pol ga. ⁸ Pol kanj ka faasa nga bonj se ka nee: «Ay mana laybu tee, a ma tee Alyahuudey aŝariyaa se, wala Irkoy hugu beeroo se, wala kokoy beeroo se.» ⁹ Amma Festus kanj baa nga ma alhormo tee Alyahuudey se, a zaabi ka nee Pol se: «N'ga baa ma žigi ka koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se ay jine?»

¹⁰ Pol nee: «Ay sii kala kokoy beeroo hinoo cire, nga jine ay ga hima ka ciitandi. Alyahuudey, ay mana toojne kul tee i se, sanda takaa kanj nda ni hunday ga hanse k'a bay. ¹¹ Adiši nda ay n'i toojne wala nda ay na haya tee kanj ga hima nda buuyan, ay si wanji buuyanoo, amma nda hayaa kul kanj se i g'ay torce man'ti kala taari, boro kul si hin k'ay noo i se. Ay ŝennoo ga cindi kokoy beeroo kone.» ¹² Waatoo kanj Festus nda nga hoyraykey na cere guna ka ben, a zaabi ka nee: «Ni ŝennoo ma cindi kokoy beeroo kone, n'ga koy kokoy beeroo do.»

Festus na Agripa hoyraa ceeci

¹³ Jirbiyanj banda ga, kokoyoo kanj se i ga nee Agripa nda Berenis kaa Sezare ka Festus foo. ¹⁴ I na jirbi boobo tee no din. Festus na Pol misoo danj kokoyoo jine ka nee: «Feliks na aru foo nanj a ma cindi kasaa ra, ¹⁵ bora no kanj waatoo kanj ay goo Žerizalem, sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro beerey n'a torce ka ceeci a ma zukandi. ¹⁶ Ay n'i zaabi ka nee: «Man'ti Rom borey alaadaa no i ma boro zukandi bila nda i ma bora torcekey kayandi a jine a ma kay ka faasa nga bonj se hayaa ga kanj se i n'a torce.» ¹⁷ Waatoo kanj i kaa ka marga ne ra, ay mana nanj a ma gay, subaa ra, ay goro ciitidogoo ra ka yaamar noo i ma kate aroo. ¹⁸ Torcekey marga no din, amma i mana hayey kanj se ay ga hongu i n'a torce ba affoo har a ga. ¹⁹ Hayaa kanj no man'ti kala ngi bonj Irkoy ganayanoo ga i g'a kakaw nda boro foo kanj maajoo ti Isa kanj buu, amma Pol tabatandi kanj a ga huna. ²⁰ Ay bonjoo haw ŝenney wey jine, ay n'a hāa wala a ga baa nga ma koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se no din. ²¹ Amma waatoo kanj Pol baa nga ŝennoo ma cindi kokoy beeroo kone, ay na yaamar noo i m'a lakkal hala ay ga kaa k'a sanba kokoy beeroo do.» ²² Agripa nee Festus se: «Ay ga baa mo agay hunday ma maa bora woo se.» A nee a se: «Suba n'ga maa a se.»

Pol danjandi Agripa nda Berenis jine

²³ Subaa ra, Agripa nda Berenis kaa nda foomataray, kanj i huru margadogoo ra, ngi, nda sooje bonkoyini beerey, nda koyraa aru kayantey, Festus na yaamar noo i ma kate Pol. ²⁴ Festus nee: «Kokoyoo Agripa nda borey kul kanj goo ir bande ne ra, war ga dii bora kanj maaganda se Alyahuudey jamaa kul ŝelanj ya ne, a ma tee Žerizalem wala ne, i kaati ka nee a si hima ka huna. ²⁵ Amma agay, ay dii kanj a mana haya kul tee kanj ga hima nda buuyan. Bora woo, nga hunday ka nee nga ŝennoo ma cindi kokoy beeroo

kone. Ay kayandi y'a sanba. ²⁶ Amma haya hakiikante kul sii no kan ay g'a hantum a ga koyoo kan ti kokoy beeroo se, woo se ay kate a war jine, cere-cereyan ra, ni, kokoyoo Agripa, hala waati kan haayanoo ben ya duu haya kan ay na hantum a ga. ²⁷ Zama ay dii kan a si hima boro ma kasa-ize sanba bila nda mo ma hayey hantum kan harandi a ga.»

26

Pol kay ka faasa nga boŋ se Agripa jine

¹ Agripa nee Pol se: «N'goo nda fondo ka kay ka ūelan ka faasa ni boŋ se.» Pol na nga kaboo jer ka ūelan ka faasa nga boŋ se ² ka nee: «Kokoyoo Agripa, a kan ya ne kan hayey kul kan se Alyahuudey n'ay torce, ay ga hima hō ka kay ka faasa ay boŋ se ni jine. ³ Zama n'ga hanse ka alaadawey nda hayey kan ga Alyahuudey ga kakaw bay, woo se ay g'a wiri ni ga, ma haŋajer ya ne nda suuri.

⁴ Takaa kan ga ay cindi ay dumoo game za ay zankataraa sintinoo ga Źerizalem, Alyahuudey kul g'a bay. ⁵ I g'ay bay za gayyan, nda i ga baa ka seedetaray tee ka nee kan ir addinaa kondawey kul iŋendaa ra ay cindi kan ti Fariziyeney wanoo. ⁶ Sohō ay ga ciitandi, zama ay n'ay naataa dan allaahidoo ra kan Irkoy n'a zaa ir baabey se. ⁷ Ir alkabiila woy cindi hinkaa (12) ga naata kan allaahidoo ga tabati. I ga gaabandi Irkoy ganayan ra cijin nda zaari. Kokoyoo, naataa woo maaganda se Alyahuudey goo m'ay torce. ⁸ Macin se war ga miile cere game ka nee a si hin ka tee Irkoy ma bukawey tunandi?

⁹ Agay hunday, ay tammahā kan ay ga hima ka haya kul tee ka Isa Nazaret boraa maapoo haryanoo ganji. ¹⁰ Woo ti haya kan ay n'a tee mo Źerizalem. Kan sargari juwalkey jineborey n'ay noo hini, ay na Irkoy boro henanante boobo dan kasaa ra. Waati kan i kayandi i ma wiiyandi, ay g'ay jindoo noo. ¹¹ Cee boobo margahugey kul ra ay g'i zukandi, ay g'i gaabi i ma Isa wow. Ay hanse ka futu i ga k'i gurzugay hala koyra waaney ra.»

Pol ga nga tuubiroo deede

(Teegoyev 9.1–19; 22.6–16)

¹² «Taka follokaa din da, ay duu hini nda fondo sargari juwalkey jineborey do ka naaru Damas. ¹³ Fondaa ra, zaarikay cululu, kokoyoo, ay dii gaay kan nereroo bisa waynaa nereroo hun beenaa ra k'ay kuubi k'ay bere, agay nda borey kan ga naaru ay bande. ¹⁴ Ir kul kan ganda, ay maa jinde kan ga ūelan ya ne ka nee Ebere ūenni ra: «Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay? A ga ūendi ma ne ma guuru mee cuutu kaaney zii nda cee*» ¹⁵ Agay, ay nee: «May ti ni, ay Koyoo?» Ay Koyoo nee: «Agay ti Isa kan ni, n'g'a gurzugay. ¹⁶ Amma tun, ma kay ni cewey ga, zama ya nka bangay ma ne hala ya ni kayandi ma tee ay tamoo nda ay seedaa hayey kan ni, n'dii ey [ay ga], nda hayey kan maaganda se ay ga kaa ka bangay ma ne. ¹⁷ Ay ga ni kaa jamaa nda dumey kan man'ti Alyahuudu kabey ra kan do agay, ay ga ni sanba, ¹⁸ hala ma moyey feeri, i ma bere ka hun kubaa ra ka koy gaayoo ra, ka hun Ibilisi hinoo cire ka koy Irkoy do hala i ma duu zunubey yaafaa, ka duu baa borey bande kan yeetandi jere ga Irkoy se ngi naanaa kan i n'a dan ay ra maaganda se.»

Pol ūelan nga goyoo ga

¹⁹ «Adiŋi kokoyoo Agripa, bangayyanoo kan hun beenaa ra, ya na wanji a ga. ²⁰ Ay jin ka borey kan goo Damas, nda Źerizalem mo, nda Źude gandaa kul, nda gandawey waazu i ma tuubi ka bere Irkoy here ka teegoyyan tee kan ga cebe kan i tuubi. ²¹ Woo maaganda se Alyahuudey n'ay dii [waatoo kan ay goo] Irkoy hugu beeroo ra ka ceeci k'ay wii. ²² Irkoy n'ay faaba, agay ne ma kay hala hō ka seedetaray tee boro kaccey nda ibeerey do. Ay si haya kul har kala woo kan annabey nda Musa nee i ga kaa ka tee ²³ kan a nka tilasu Almasihu ma zarabi, nga ti boro jinaa kan ga tun bukawey ra, a ga hima ka gaayoo har ir jamaa nda dumu waaniyan se.»

Pol na Agripa cee a ma naanay

²⁴ Kan Pol goo ma ūenney wey har ka kay ka faasa nga boŋ se, Festus na jinde jer ka nee: «Pol, ni hollo! Ni bayray beeroo ka ni hollandi.» ²⁵ Pol nee: «Ay ga mooru hollay, aru beeroo Festus, amma cimi nda lakkal ūenniyan no ay g'i har. ²⁶ Kokoyoo ga haya bay wey kul se. Ay g'i har a se nda naanay, zama ay ga naanay ka bay kan hayey wey ba affoo s'a yena, i mana teendi tuguyan ra. ²⁷ Kokoyoo Agripa, n'ga naanay annabey?

* **26:14** 26.14 Gandaa din borey mma guurey wey dumey dan adabbawey se hala i ma duu ka dira fondaa bande. Adabbawey ga ceeci ka guurey zii nda cee.

Ay ga bay kanj n'ga naanay.»²⁸ Agripa nee Pol se: «Ne nda kayna n'g'ay bere k'ay tee kretiyej!»²⁹ Pol nee: «Ay ga Irkoy njaaray, a ma tee waati kayna wala waati kuku ra, a masi tee ni hinne, amma borey mo kul kanj ga maa ya ne hõ, war ma tee takaa kanj ga ay goo, bila gaalawey wey.»

³⁰ Kokoyoo, nda goforneroo, nda Berenis, nda borey kul kanj goo ma goro i bande tun.³¹ Waatoo kanj i fatta, i nee cere se: «Boraa woo si haya kul tee kanj ga hima nda buuyan wala gaalayan».³² Agripa nee Festus se: «Boraa woo ga hin ka nanjandi nda a nka mana nga šennoo danj kokoy beeroo kaboo ra.»

27

Pol sanbandi Rom

¹ Waatoo kanj i kayandi ir ma harihii zaa ka koy Itali, i na Pol nda kasa-ize fooyan danj jalakoyini foo kanj maanoo ti Žiliyus kaboo ra. Soojey kanj se i ga nee Ogist soojey, wey din jalakoyini no. ² Harihiyoo si hun kala Adramit ka ceesi nongey kanj goo Azi teekoo mijoo bande. Ir huru a ra ka koy. Aristark kanj ti Masedoni boro kanj hun Tesalonik goo ir bande. ³ Subaa ra, ir fandi Sidonj. Žiliyus na taka henna tee Pol se, a nanj Pol ma koy cerey do i ma huga nda a. ⁴ Ir taŋa ka hun no din ka koy Šipir dumaa ga, zama hewoo g'ir gande. ⁵ Ir na teekoo kottu ka ceesi Silisi nda Panfili here ka too Mira, Lisi gandaa ra. ⁶ No din ra jalakoynoo duu harihii foo kanj hun Aleksandiri, a ga koy Itali, a n'ir danj a ra. ⁷ Ir na jirbi boobo tee ir ga mossoyaada ka zurandi. Kanj ir ga baa ka too Kinid koyraa here nda šenday, hewoo n'ir ganji ir ma koy jine, ir koy Kret gungoo dumaa ga, Salmone tenje. ⁸ Kret bisayanoo šendi ir ga, ir too nongu foo ra kanj se i ga nee Kaydoo Henna. Nga jeroo ga koyraa goo kanj se i ga nee Lase.

⁹ Waati kuku banda ga, naarumaa tee farratay, zama meehawoo zaaroo* mo bisa ka ben. Pol n'i gagay¹⁰ ka nee i se: «Arey, ay ga dii kanj albas i nda hasaraw boobo ga tee naarumaa ra, man'ti jinaa hinne here, wala hiyoo, amma ir hundey zaati here.»¹¹ Amma jalakoynoo ga hanajer hiyoo zurandikaa nda hiyoo jineboraa se ka bisa hayaa kanj Pol g'a har. ¹² Kanj hii kaydogoo din si boori jiyaw waati, borey jere beeroo nee kanj ngi ma koy jine, nda a ga hin ka tee ngi ma too Feniks kanj ti Kret hii kaydoo foo kanj goo hawsa nda dangay tenje, nda gurma nda dangay, hala ngi ma jiyaa tee no din.

Hew tun teekoo boŋ

¹³ Hew kaccu hēe ka hun dandi kaboo here, i hongu kanj hayaa kanj ngi ga baa ngi m'a tee, ngi ga hin k'a tee, i tun no din ka bisa Kret gungoo jere. ¹⁴ Amma hala kayna ga too, hew beeri kanj se i ga nee Erakiloŋ tun gungoo ra. ¹⁵ Hiyoo dandi, a si hin ka kay hewoo jine. Ir n'a nanj a m'ir ka doy. ¹⁶ Ir bisa gungu-ize kaccu foo jere kanj se i ga nee Koda, a šendi ir ga hala ir ga duu hii izoo kanj ga hawa hii beeroo ga se dabari. ¹⁷ I na hii izoo danj a ra. Faaba karfey, i n'i ka hii beeroo haw, i hunbur a masi koy googu labutaasoo boŋ kanj se i ga nee Sirt. Hayaa kanj ga hiyoo dii nda a kay, i n'a feeri ka hiyoo nanj a ma koy nda nga boŋ. ¹⁸ Kanj hewoo hanse k'ir kar, subaa ra, i na hiyoo jinaa jere foo doori haroo ra. ¹⁹ Jirbi hinzantoo hane, ngi hunday kabey ka hiyoo jinaa warra. ²⁰ Jirbi boobo waynaa si fatta, handarawey si fatta, hew beeri foo g'ir zaa ka kay, waatoo din ir naataa hun hallasiyan ra.

²¹ Kanj ir gay ir mana njaayan ŋaa, Pol kay i game ka nee: «He arey, war hima ka maa ya ne kanj ay nee war se ir masi hun Kret. Nda a gar war nka maa ya ne, albasoo nda hasaraa woo si duu ir. ²² Sohõ ay g'a wiri war ga, war ma bine tee, zama war ra, boro kul hundoo si faati nda man'ti hiyoo hinne. ²³ Irkoy kanj mayray ra [agay,] ay goo, kanj ay g'a gana, nga almalayka foo kay ay jeroo ga cijin, ²⁴ a nee: «Masi hunbur, Pol, a tilasu ma kay kokoy beeroo jine. Nga ne, Irkoy na ni noo borey kul kanj goo ma naaru ni bande.»²⁵ Woo se arey, wa bine tee, zama ay ga naanay Irkoy, ay ga bay kanj hayaa ga teendi nda takaa kanj nda a n'a har ya ne. ²⁶ Amma a nka tilasu ir ma koy googu gungu foo ra.»

²⁷ Ir cijin woy cindi taacantoo (14to) kanj ir goo Adriya teekoo boŋ hewoo g'ir ka koy ka kaa, cijinoo gamoo ra hiyoo goykey hongu kanj guray no ma man kate ngi do. ²⁸ I na haroo susura, i gar kanj nga guusuroo ti meetar waranza cindi iyee (37). I koy jine kayna i yee ka susura, i gar kanj nga guusuroo man'ti kala meetar waranka cindi yaaha (28). ²⁹ I hunbur hiyoo masi koy kara tondi nonguyan ga, i na langara taaci zaa hiyoo koroo ra k'i warra haroo ra, i ga cahã moo ma boo. ³⁰ Hiyoo goykey ceeci ka zuru ka hun a ra, i na hii izoo zumandi haroo ra ka nee ngi ma koy langarawey zaa hiyoo niinoo ra k'i

* **27:9** 27.9 Meehawoo zaaroo kanj goo Zunubu tuusuyanoo zaaroo banda ga, harihii naarumay ga farrati, zama hew waati no.

zumandi teekoo ra. ³¹ Pol nee jalakoynoo nda soojeý se: «Nda borey wey mana cindi hiyoo ra, war, war si hin ka hallasi.» ³² Waatoo din soojeý na hii izoo karfey dunbu k'a tanj a ma kanj haroo ra.

³³ Kanj moo ga baa ka boo, Pol n'a wiri i kul ga i ma ñaa, a nee: «Hō ti jirbi woy cindi taacantoo (14to) kanj war si ñaa, war ga batu, war si haya kul ñaa.» ³⁴ Woo se ay g'a wiri war ga, war ma ñaa, zama war ga too a ga war hunaroo se, war ra, ba boro foo hinbirey affoo si kanj. ³⁵ Kanj a na woo har ka ben, a na takula zaa ka albarka tee Irkoy se borey kul jine, a n'a dunbu, de a sintin ka ñaa. ³⁶ Borey kul na bine tee, ngi mo ñaa. ³⁷ Ka gar ir kul kanj goo hiyoo ra man'ti kala boro zangu hinka nda woyye cindi iddu (276). ³⁸ Waatoo kanj i ñaa hala i kungu, i na alkamaa warra teekoo ra ka hiyoo felawandi.

Hiyoo munyanoo

³⁹ Waatoo kanj moo boo, i mana bay labu kanj ga ngi goo, amma i dii almun† kanj ra labutaasi goo. I kayandi nda ngi ga hin, ngi ma koy hiyoo fandandi no din. ⁴⁰ I na langarawey karfey dunbu k'i nanj teekoo ra, i na leemoo karfey mo feeri, i na waalaa‡ kanj goo jine ka guraa ceeci. ⁴¹ I mana kanj kala nongu ga kanj caraw hinkaa kul goo haroo ra, i na hiyoo fandandi, hiyoo niinoo fiji labutaasoo ra, a mana hin ka juuti, de [bondawey] gaaboo na hiyoo koroo kayri-kayri. ⁴² Soojeý kayandi kanj ngi ma kasa-izey wii hala affoo masi koy zii ka zuru. ⁴³ Amma jalakoynoo baa nga ma Pol hallasi, a n'i ganji i ma hayaa tee kanj i n'a kayandi. A na yaamar noo kanj borey kanj ga wan ziiyan ma jin ka doo haroo ra ka guraa ceeci. ⁴⁴ Borey cindey zigi bundey ga, affooyanj hiyoo kayrey ga. Kanj i na woo tee, borey kul too guraa ga nda baani.

28

Pol too Malt gungoo ra

¹ Waatoo kanj ir too nda baani, nga no ir maa kanj gungoo maapoo ti Malt. ² Laboo izey n'ir kubay henna, kubayyan no kanj cine ga šendi. I na nuune diinandi k'ir kubay, ncirpoo kanj sintin ka kara nda hargoo maaganda se. ³ Pol na tuuri koga boobo marga, a n'i danj nuunaa ra, gondi foo fatta a ra konnoo maaganda se ka denji kaboo ga. ⁴ Kanj laboo izey dii gondoo deejii kaboo ga, i nee cere se: «Šikka sii kanj boraawoo borowiikaw no, zama a hallasi teekoo ra, amma Dike* s'a nanj a ma huna.» ⁵ A na gondoo fittaw nuunaa ra, Pol mana maate albasi kul. ⁶ I mma nee a mma funsu wala a ma kanj ka buu dogoo din da. I gay i ga lakkal danj ka guna, amma kanj i dii baffoo mana duu a, i na šenni barmay ka nee kanj koy no.

⁷ Gamey din ra, boro jinaa kanj goro gungoo ra, maapoo ti Publiyyus, nga wane nda gungoo nongu foo. A n'ir kubay henna k'ir zumandi nga do nda borohennataray, ir na jirbi hinza tee a do. ⁸ Woo gar Publiyyus baaba goo no a ga kani, gaaham konni laala nda tooto bara a ga. Pol huru a do, a na Irkoy ñaaray ka nga kabey fur a ga, a n'a noo baani. ⁹ Kanj woo tee, borey jerey kanj ga wiri kanj goo gungoo ra mo kaa, i duu baani. ¹⁰ I hanse k'ir beerandi mo, waatoo kanj ir ga koy i n'ir noo hayayanj ir almušakkawey se.

Pol hun Malt ka koy Rom

¹¹ Handu hinza banda ga, harihii foo kanj hun Aleksandiri kanj na jiyaa tee gungoo ra, ir huru a ra ka koy. Diyoskirey† tammasaa bara hiyoo ga. ¹² Kanj ir kay Sirakis, ir na jirbi hinza tee no din. ¹³ Ir tun no din ka koy Režiyo. Subaa ra, hew hēe ka hun dandi kaboo here, jirbi hinkantoo ra ir too Puzol. ¹⁴ Ir na armayanj gar no din, i n'a wiri ir ga, ir ma jirbi iyye tee ngi do. Takaa woo nda ir koy Rom. ¹⁵ Ir armey kanj goo koyraa din ra, kanj i maa ir kaayanoy, i koy ir kubay hala Apiyyus Yooboo nda Yawzunbu Hugu Hinzaa do. Kanj Pol dii ey, a na albarka danj Irkoy se, a na bine tee.

¹⁶ Waatoo kanj ir too Rom, i yadda Pol ma cindi nga bonj do, nga nda soojaa kanj g'a lakkal.

Pol waazu Rom

¹⁷ Jirbi hinza banda ga, Pol ciya borey se kanj ti Alyahuudey jineborey. Waatoo kanj i marga, a nee i se: «Arma arey, agay, ba kanj se ya na haya kul hasara ir jamaa se, ya n'ir baabey alaadaaway mo hoo, ay tee kasa-ize Žerizalem ka danjandi Rom borey kabey ra. ¹⁸ Waatoo kanj i n'ay hāa ka ben, i baa ngi m'ay nanj, zama haya futu kul mana garandi

† 27:39 27:39 Isa guray dumi no. ‡ 27:40 27:40 Zaara beeri no kanj i g'a danj harihii ga hala hewoo ma hiyoo tuti a ma koy. * 28:4 28:4 Dike, waatoo din borey mm'a dii sanda koy, maanaa ti «alhukumoo». † 28:11 28:11 Diyoskirey, ntawayyanj no kanj cee jinaa harihii goykey g'i dii sanda koyyanj.

ay ga kaŋ ga hima nda buuyan. ¹⁹ Amma Alyahuudey mana yadda a ga, woo ka kate a tilasu ay ga y'ay šennoo daŋ kokoy beeroo kaboo ra. Man'ti ya nka baa y'ay jamaa torce. ²⁰ Woo ti hayaa kaŋ se ay ciya war se ka dii war ka šelaŋ war se, Bora a kaŋ ga Izirayel ga naata, nga se guuru karfoo woo goo ay ga.» ²¹ I nee a se: «Batagayan mana hun Žude ir se kaŋ ga šelaŋ ni ga, ir armey ra mo, boro mana kaa ka ifutu har ni ga. ²² Amma ir ga baa ir ma maa hayaa kaŋ n'g'a hongu, zama ir ga bay kaŋ kondaa woo, nongoo kul ra a ga kakawandi.»

²³ I na zaari kayandi Pol se kaŋ ra ngi ma cere kubay. Kaŋ hanoo too, boro boobo kaa a do nongoo kaŋ ra a goo. Pol n'i fahamandi ka seedetaray tee i se Irkoy Laamaa ga za subbaahi hala cijinoo ra ka ceeci i ma yadda hayey ga kaŋ Musa ašariyaa nda annabey citaabey n'i har Isa ga. ²⁴ Boro fooyan yadda hayey kaŋ harandi ga, affooyan mana naanay. ²⁵ I mana faham cere se, i koy waatoo kaŋ Pol na šenni foo har i se ka nee: «Hundi Henanantaa ga cum kaŋ šelaŋ war baabey se nda annabi Ezayi mijoo ²⁶ ka nee:

«Koy jamaa din do ka nee:

“War ga haŋajer ka maa, amma war si faham baffoo se,
war ga moo feeri ka dii, amma war si dii baffoo.”

²⁷ Zama jamaa woo binoo šendi,
i na ngi haŋawey tiŋandi, i na ngi moŋey daabu,
hala ngi moŋey masi duu ka dii, ngi haŋawey masi duu ka maa,
ngi lakkaley masi faham, i masi tuubi,
y'i noo baani.»[‡]

²⁸ War ma bay kaŋ Irkoy hallasiroo sanbandi dumey do kaŋ man'ti Alyahuudu, ngi, i ga haŋajer a se.» ²⁹ [Kaŋ Pol na šenney wey har, Alyahuudey fatta, kakaw beeri huru ngi nda cere game.]

³⁰ Pol goro jiiri hinka timmante hugu foo ra kaŋ a n'a sufuray nga maapoo ga. A na borey kul kubay henna kaŋ kaa a do. ³¹ A na Irkoy Laamaa šennoo waazu, a cawandi hayey ga kaŋ ga šelaŋ ir Koyoo Isa Almasihu ga, a šelaŋ nda naanay timmante, boro kul man'a ganji.

[‡] 28:27 28.26–27 Ezayi 6.9–10.

Batagaa kanj Pol n'a sanba Rom borey se

Citaaboo fahamandiroo

Pol ka citaaboo woo hantum. Pol man'ti kala Alyahuudu. A cindi ka kretiyejey gurzugay hala waatoo kanj Isa Almasihu na nga boj cebe a se Damas koyraa fondaa ra hala a ma tee nga se diyaw gandawey ra. Jiiri kaynayay Isa Almasihu buuyanoo nda nga tunyanoo banda ga, Alyahuudey kanj naanay a sanda Akilas nda Prisil sintin ka Alhabar Boryaa waazu Rom koyraa ra. Egiliz gorandi Rom ra. Irkoy bayrandi Pol se kanj a ma koy hala adupna kaydogoo ga ka nga meešennoo waazu. Woo ka kate a kayandi nga ma koy Rom nda Espaj. Ir si bay wala a hin ka koy Espaj. Diraa sooluroo se a hantum kretiyejey se kanj goo Rom kanj ga marga Akilas nda Prisil do.

Pol maa kanj kretiyejey kanj goo Rom si waafaku. Pol bayrandi kanj boro kul mana bisa ceroo. Alhabar Boryaa man'ti kala Alyahuudey nda borey kanj man'ti Alyahuudu kul wane. A bayrandi kanj borey kul na zunubu tee. A nee ašariyaa ga boori, amma boro kul si hin ka ašariyaa hayey kul tee, ir sii nda woo din gaaboo nda nga hinoo. Za sintinoo hala benantaa ga, naanayyan no ma boro tee boro šerrante (zamnaa 1.17).

Borey kanj se batagaa sanbandi maajney

nda fooyanoo kanj teendi i se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa tam, kanj ciyandi diyaw, ka yeetandi jere ga Irkoy Alhabar Boryaa haryanoo se.

² Alhabar Boryaa no kanj Irkoy jin ka allaahidoo zaa ka annabey donto i m'a hantum Citaabu henanantey ra. ³ Alhabar Boryaa ga šelaj Irkoy Iz'aroo ga kanj hun Dawda banda-ka-zunboo ra gaaham here. ⁴ Amma kanj a tun bukawey ra, Irkoy Hundoo kanj ga henan cebe nda hini kanj Irkoy Iz'aroo no. Nga ti Isa Almasihu ir Koyoo. ⁵ Nga no k'ir noo anneemaa ir ma tee diyaw, hala dumi kul borey ma naanay a, i ma hanajer a se. ⁶ War mo, war goo borey din ra, zama Isa Almasihu nka war cee. ⁷ Irkoy baakey kul kanj goo Rom koyraa ra, kanj ciyandi i ma jisandi jere ga Irkoy se, war se ay ga batagaa woo sanba. Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga.

Pol ga baa nga ma koy Rom kretiyejey do

⁸ Ay ga jin ka albarka danj ay Koyoo se Isa Almasihu albarkaa ra war kul se, zama war naanaa alhabaroo huru adupna kul ra. ⁹ Irkoy kanj se ay ga goy nda ay binoo kul nga Iz'aroo Alhabar Boryaa fondaa ra ga tee ya ne seede kanj waati kul war goo ay njaarreyey ra. ¹⁰ Waati kul ay ga Irkoy njaaray nda nga ibaayoo no a m'ay noo fondo ya koy war do. ¹¹ Ay ga hanse ka baa ya dii war, hala ya Irkoy Hundooanneemaa nooyan fooyan zamna war se, hala war ma duu gaabi. ¹² Maanaa war do, ir ma cere bine danj naanaa fondaa ra, naanaa kanj goo agay nda war se. ¹³ Ag'armey, ay si baa war ma janj ka bay kanj cee booboyan ay kayandi ya koy war do, hala ya hin ka duu nafaw war game sanda takaa kanj nda ay duu a dumey jerey game, amma ya na duu fondo hala sohō. ¹⁴ Grekey nda dumey jerey, nda borey kanj caw nda wey kanj mana caw ga may ay ga ya Alhabar Boryaa har i se. ¹⁵ Woo maaganda se agay hunday ga baa ya Alhabar Boryaa har war mo se kanj goo Rom.

Alhabar Boryaa hinoo

¹⁶ Ay si haw nda Alhabar Boryaa, zama Irkoy hinoo no kanj ga boro kul kanj naanay hallasi, Alyahuudey jina, Grekey*. ¹⁷ Zama Alhabar Boryaa ra Irkoy ga takaa cebe kanj nda nga ga borey dii boro šerrante, za sintinoo ga hala benantaa ga naanayyan no m'a noo, sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Boro šerrantaa si huna nda kala naanaa albarkaa.»†

Adamize kul man'ti kala zunubante

¹⁸ Irkoy futayyanoo ga bangandi ka hun beenaa ra adamizey Irkoy hunburay janjaa nda ngi šerretaray janjaa se. Ngii no ma cimi ganji nda ngi šerretaray janjaa. ¹⁹ Zama hayaa kanj boro ga hin k'a faham Irkoy ga, a ga henan i se, zama Irkoy n'a bangandi i se. ²⁰ Za adupna takaroo ga nga atabiyaa kanj boro si hin ka dii a, maanaa nga hini

* 1:16 1.16 Grekey ne ra man'ti kala boro kul kanj man'ti Alyahuudu. † 1:17 1.17 «Boro šerrantaa si huna nda kala naanaa albarkaa», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Boro kanj naanaa n'a tee boro šerrante, ga huna», Habaku 2.4.

abadantaa nda nga koytaraa, borey ga faham i se, i ga dii ey nga teegoyey ra, woo maaganda se i sii nda cimi ka Irkoy yankar. ²¹ Ba nda i na Irkoy bay, i man'a beerandi sanda Irkoy, i mana albarka danj a se. Ngi miilewey tee yaada, de ngi biney kanj sii nda lakkal too met nda kubay. ²² I na ngi boŋ tee sanda lakkalkoyniyanj ka gar i nka hollo. ²³ Irkoy kanj si buu daržaa, i n'a bere k'a himandi nda adamize bukaw, nda cirawyanj, nda cee taacikoyniyanj, nda gandakoyyanj assuuraa.

²⁴ Woo se Irkoy n'i nanj žiibi se nda ngi bine boonay futawey ra, hala nongu kanj ra i na ngi boŋ gaahamey kaynandi cere game. ²⁵ I na Irkoy cimoo barmay nda taari, i na takahayaa gana ka goy a se, ka Takakaa nanj kanj se albarka ma bara hala abada. Amin.

²⁶ Woo se Irkoy n'i nanj boonay futawey ra kanj ga boro haawandi, ngi woyey na daari kaniyan barmay k'a tee ka kani nda woy nda woy. ²⁷ Arey mo takaa din da, i na daari kaniyan ngi nda woyey game barmay ka cere boonay, ka teegoy haawanteyanj tee aru nda aru game, i duu ngi firkaa banaa kanj ga hima.

²⁸ Takaa kanj nda i mana ceeci ngi ma Irkoy bay, Irkoy n'i nanj i ma hanga ngi lakkal šiirey bande hala i ma haya tee kanj si hima. ²⁹ Biney ga too nda šerretaray janjaj dumi kul, nda laalay, nda albahiiritaray, nda binefutay. I ga too nda canseyan, nda borowiiyan, nda yenje, nda zambayan, nda binebibitaray, nda almunafikitaray. ³⁰ Ciinaykawyanj no, nda Irkoy iberiyanj, nda boro wowkawayan, nda boro binebeeriyanj, nda foomante, nda haya futu takakawayan, i si ngi hayragey beerandi, ³¹ i sii nda lakkal, i si allaahidu kanj i n'a zaa too, biney ga kogu, i si tamalla. ³² Ba kanj i ga Irkoy šerretaraa bay kanj ti borey kanj ga hayey wey dumey tee ga hima nda buuyan, woo kul, i ga teegoyey wey tee, de mo a ga kan i se ngi ga dii borey g'i tee.

2

Irkoy ciitoo

¹ Woo se ni kanj ga borey ciiti, boro kul kanj ti ni, n'sii nda cimi ka borey ciiti, zama šennoo kanj ra n'ga ni cinaa ciiti, ni mma ni boŋ hunday zukandi, zama ni kanj ga borey ciiti, haya follokey kanj i g'i tee no n'g'i tee. ² Ir ga bay kanj borey kanj ga hayey wey dumey tee, Irkoy g'i ciiti ka sawa nda cimoo. ³ He ni, n'ga hongu, ni kanj ra Irkoy ciiti kanj ga hayey wey dumey tee, n'g'i ka goy, n'ga hallasi Irkoy ciitoo ra wala? ⁴ Ni mma Irkoy borohennataraa beeriyanoo, nda nga suuroo, nda nga batuyan kukoo kaynandi wala? N'si bay kanj Irkoy borohennataraa mma ni tuti ma tuubi? ⁵ N'ga šendi, ni binoo si barmay, n'goo ma futay marga ni boŋ se futayyanoo zaaroo hane kanj ra Irkoy ciiti šerrantaa ga bangay. ⁶ A ga boro foo kul bana ka sawa nda nga teegoyey. ⁷ Borey kanj ga cindi goy henna teeyan ga, ka darža, nda beeray, nda hunaroo kanj si ben ceeci, i ga duu hunayan abadantaa. ⁸ Amma borey kanj ga alhaasiday, i ga wanji cimoo ga, i ga yadda šerretaray janjaj ga, futay nda binetunay beeri ga duu ey. ⁹ Binemarayyan nda šiitay ga duu boro kul kanj ga ilaala tee, Alyahuudey jina, Grekey* mo. ¹⁰ Darža, nda beeray, nda alaafiya ma kaa boro kul ga kanj ga ihenna tee, Alyahuudu jina, Grek mo, ¹¹ zama Irkoy si borey bisandi cere.

¹² Borey kul kanj na zunubu tee, ka gar ašariyaa sii no, ga halaci mo bila ašariyaa. Borey kul kanj na zunubu tee, ka gar ašariyaa goo no, Irkoy ga ašariyaa k'i ciiti. ¹³ Irkoy do man'ti borey kanj ga hanajer ašariyaa se ti boro šerrante, amma borey kanj g'a ka goy ti boro šerrante. ¹⁴ Nda dumey jerey, wey kanj sii nda ašariyaa ga haya tee nda ngi boŋ kanj ašariyaa n'a har, i tee ngi boŋ se ašariya, ba kanj se i sii nda ašariya. ¹⁵ I ga cebe kanj haya kanj ašariyaa g'a har nka hantumandi lakkaley ra. Ngi biney ga woo seedetaraa tee, cee fooyanj ngi miilewey g'i gurzugay, cee fooyanj i ga ngi boŋ noo cimi. ¹⁶ I ga bangay zaaroo hane kanj Irkoy ga Isa Almasihu ka borey teegoy tugantey ciiti ka sawa nda Alhabar Boryaa kanj ay g'a har.

Alyahuudey nda ašariyaa šennoo

¹⁷ Ni kanj ga Alyahuudu maa goo, n'ga ni boŋ kul fur ašariyaa ga, n'ga fooma nda Irkoy, ¹⁸ n'ga nga ibaayoo bay, n'ga wan ka haya henney fay k'i kaa cere ra, zama ašariyaa na ni cawandi. ¹⁹ N'ga naanay ka bay kanj danaw gongukaw ti ni, borey kanj goo kubaa ra gaayoo, ²⁰ borey kanj sii nda lakkal cawandikaa, zanka kaccey alfaagaa, zama bayraa fondaada nda cimoo, n'duu ey ašariyaa ra. ²¹ De ni woo kanj ga boro waaney cawandi, n'si ni boŋ cawandi wala? Ni kanj ga waazu kanj boro masi zay, n'ga zay? ²² Ni kanj ga nee kanj boro masi zina, amma n'ga zina, ni kanj ga konna toorey, amma n'ga ngi hugey hayey zay! ²³ Ni kanj ga fooma nda ašariyaa, amma n'ga Irkoy kaynandi, zama

* 2:9 2.9 Zamnaa 1.16.

n'ga ašariyaa hoo. ²⁴ Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «War maaganda se Irkoy maapoo ga wowandi ganda tanawey ra.»†

²⁵ Sikka sii hurubanguyan goo nda nafa nda n'ga dira nda ašariyaa, amma nda n'g'a hoo, ni hurubanguyanoo tee hurubanguyan janay. ²⁶ Nda jofolaa gaabu ašariyaa šerretaraa ga, nga hurubangu janjaa si kabandi a se sanda hurubanguyan wala? ²⁷ Boro kanj nga azzaatoo mana hurubangu, amma a ga ašariyaa tabatandi, ni kanj goo nda ašariyaa hantumoo nda hurubanguyanoo, a si ni ciiti, ni kanj ga ašariyaa hoo wala? ²⁸ Man'ti haya kanj boro ga dii a no ma boro tee Alyahuudu, man'ti tammaasa kanj boro ga dii a gaaham ga ti hurubanguyan. ²⁹ Boro kanj ti Alyahuudu nga kuneheroo ra, woo din ti Alyahuudu cimoo. Bine hurubanguyanoo kanj Irkoy Hundoo g'a tee, a si teendi ašariyaa hantumoo harfoo ra, woo din ti hurubanguyan cimoo. Bora woo dumoo saabuyanoo si hun boro do, Irkoy do a ga hun.

3

Irkoy šerretaraa

¹ Adiši macin ti alyahuudataray nafaa, wala mo macin no hurubanguyan g'a hanse? ² Nga nafaa ga beeri nongoo kul here. Haya jinaa, Alyahuudey ga Irkoy na nga šenney talfi. ³ Adiši macin? Nda boro fooyanj i ra si laadir, ngi laadir janjaa ga Irkoy laadirtaraa kaa wala? ⁴ Abada! Ma bay kanj Irkoy ga diyandi cimi, adamize kul ti taariharkaw, sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Hala ni šenney ma tee cimi,

nda i na ciiti dunbu, ma duu cimi.»*

⁵ Amma nda ir šerretaray janjaa ga Irkoy šerretaraa cebe, macin no ir ma nee? Irkoy nka si šerre waati kanj a ga nga futayyanoo doori? – Adamize takaa nda ay ga šelan. –

⁶ Abada! Nda Irkoy si šerre, taka foo nda a ga adupna ciiti? ⁷ Nda Irkoy cimoo ga diyandi kaaray ay taaroo ra ka darža danj Irkoy ga, macin se ay ga ciitandi sanda zunubante?

⁸ Aywa woo ra, takaa foo ra ir si nee: «Ir ma goy futu tee hala goy henna ma hun a ra.» Boroyanj g'ir wow ka nee ir no ma woo har. I ga hima nda ngi zukandoo.

Boro šerrante sii no

⁹ Adiši macin koyné? Ir kanj ti Alyahuudu, ir nka bisa borey jerey? Kalaa, kalaa, zama ir n'a har ka bisa kanj Alyahuudu kul nda Grekey† kul sii kala zunubu cire, ¹⁰ sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Boro šerrante sii no, ba boro foo.

¹¹ Lakkalkoyni sii no,

boro kul sii no kanj ga Irkoy ceeci.

¹² I kul mooru fondaa,

i tee boro kanj sii nda nafaw.

Boro kul sii no kanj ga goy henna tee, ba boro foo.»‡

¹³ «Ngi kormollawey ga hima nda saaray kanj ga feera.

I ga borey darga nda ngi deeney.

Gondi naaji bara ngi meetuwey cire.»§

¹⁴ «Mijey ga too nda dangayan nda laalay.»*

¹⁵ «Cewey ga cahã kuri munyan ra.

¹⁶ Halaciyani nda bone goo ngi fondaa ga.

¹⁷ I si alaafiya fondaa bay.»†

¹⁸ «Irkoy hunburay kul sii i ra.»‡

¹⁹ Ir ga bay kanj haya kul kanj ašariyaa g'a har, a s'a har kala borey se kanj goo ašariyaa hinoo cire, hala borey kul mijey ma daabandi, adupna kul ma bay kanj ngi ti zunubante Irkoy jine. ²⁰ Woo se ašariyaa diiyanoo si boro kul tee šerrante Irkoy jine, ašariyaa no ma boro bayrandi zunubu.

Takaa kanj nda Irkoy ga boro tee boro šerrante

²¹ Sohõ Irkoy na takaa cebe kanj nda nga ga boro dii boro šerrante bila ašariyaa. Ašariyaa nda annabey ga seedetaray tee a ga. ²² Woo man'ti kala takaa kanj nda Irkoy ga boro dii boro šerrante Isa Almasihu naanaa albarkaa ra borey kul se kanj ga naanay. Fay-fayyan sii no, ²³ zama borey kul na zunubu tee, i mooru Irkoy daržaa. ²⁴ Irkoy anneemaa k'i tee boro šerrante bila nda i ma haya kul tee, Isa Almasihu n'i feeri k'i

† 2:24 2.24 Ezayi 52.5. * 3:4 3.4 Zabur 51.6. † 3:9 3.9 Zamnaa 1.16. ‡ 3:12 3.10-12 Zabur 14.1-3; 53.2-4.

§ 3:13 3.13 Zabur 5.10; 140.4. * 3:14 3.14 Zabur 10.7. † 3:17 3.15-17 Ezayi 59.7-8. ‡ 3:18 3.18 Zabur 36.2.

kaa zunubu ra. ²⁵ Nga no Irkoy n'a kayandi k'a sanba kuroo ma tee sargari borey se kanj ga naanay a. A n'a tee sargari ka nga šerretaraa cebe, zama zunubey kanj teendi ka bisa, a man'i kabu ²⁶ nga suuroo maaganda se. A n'a tee sargari ka nga šerretaraa cebe waatoo woo ra, hala nga šerretaraa ma cindi, ka boro kanj naanay Isa tee boro šerrante.

²⁷ Man bolsiyan addaliloo? A sii no! Macin se a sii no? Teegoy henney k'a kaa wala? Kalaa, kalaa, naanaa k'a kaa. ²⁸ Ir ga laasaabu kanj naanaa albarkaa ra adamize diyandi boro šerrante bila ašariyaa ganayanoo. ²⁹ Wala Irkoy man'ti kala Alyahuudey hinne Koyoo? Man'ti dumey jerey mo Koyoo no wala? Šikka sii kanj dumey jerey mo Koyoo no, ³⁰ zama Irkoy folloku no ma borey kanj hurubangu tee boro šerrante naanaa albarkaa ra, ka borey kanj ti jofoloyan mo tee boro šerrante naanaa albarkaa ra. ³¹ Adiši ir mma ašariyaa tee yaada naanaa maaganda se wala? Abada! Ir mma ašariyaa kayandi.

4

Ibrahimia himakasinaa

¹ Ibrahimia kanj ti ir hayragoo gaaham here, ir ma nee, macin no a duu a? ² Nda a gar teegoy ka Ibrahimia tee boro šerrante, a goo nda fondo ka bolsay, amma man'ti Irkoy jine. ³ Macin no Citaaboo nee? A nka nee: «Ibrahimia naanay Irkoy, de a kabandi a se šerretaray.»* ⁴ Boro kanj na goy tee, nga banaa si kabandi a se nooyan, a mma hima nda a. ⁵ Boro kanj mana teegoy tee, amma a ga naanay bora a kanj ga boro laala tee boro šerrante, nga naanaa ga kabandi a se šerretaray. ⁶ Sanda takaa kanj nda Dawda mo šelanj ka nee kanj bora a duu gomni kanj Irkoy g'a kabu boro šerrante bila teegoy. ⁷ A nee:

«Borey duu gomni kanj goy futawey yaafandi,
de ngi zunubey tuusandi.

⁸ Bora a duu gomni kanj abada ir Koyoo si nga zunuboo kabu a se.»†

⁹ Gomnoo woo si hun kala hurubanguyan ra wala hurubanguyan jaway mo goo a ra? Zama ir nee: «Ibrahimia naanaa kabandi a se šerretaray.»‡ ¹⁰ Waati foo no woo teendi? Kanj a hurubangu wala za a mana hurubangu? Kalaa, man'ti kanj a hurubangu, za a mana hurubangu no. ¹¹ Hurubanguyanoo nka tee Ibrahimia se silbay, ka cebe kanj Irkoy n'a tee boro šerrante nga naanaa maaganda za a mana hurubangu. Woo no ma kate Ibrahimia ma tee ganakey kul kanj mana hurubangu hayragoo, hala ngi mo ma kabandi boro šerrante. ¹² Nga ti borey mo kanj hurubangu baaba, wey kanj mana kay hurubanguyan hinne ga, amma i dira naanaa fondaa ra sanda ir baaba Ibrahimia, kanj naanay za a mana hurubangu.

Irkoy allaahidoo, boro kul kanj ga naanay ga duu a

¹³ Irkoy na allaahidu zaa Ibrahimia nda nga hayroo se kanj i ma tee adupna tubukaa, man'ti ka dira ašariyaa bande ka woo tee, šerretaray no kanj ga duwandi naanay albarkaa ra. ¹⁴ Nda a gar borey kanj ga dira ašariyaa bande nka tee tubukawayan, naanaa sii nda nafaw, allaahidoo mo ga tee yaada. ¹⁵ Zama ašariyaa mma Irkoy futuyanoo tunandi, nongu kanj ra ašariya sii, hooyan sii no din.

¹⁶ Woo ka kate, allaahidoo mana zandi kala naanaa maaganda se, hala a ma sawa nda Irkoy anneemaa, a ma hakiika Ibrahimia hayroo kul se. Man'ti wey kanj ga dira ašariyaa bande hinne, amma borey mo kanj duu ir kul baaba kanj ti Ibrahimia naanaa. ¹⁷ Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ay na ni tee dumi boobo se hayraa.»§ Ir baaba no Irkoy kanj a naanay a jine, Irkoy kanj ga bukawey hunandi, hayey kanj si bara, a ga šelanj i se sanda hayayan kanj ga bara. ¹⁸ Nongoo kanj ra naatayan sii, a naanay ka nga naataa danj no din. Woo ra a tee dumi boobo se baaba, sanda takaa kanj nda a hantumandi ka nee: «Takaa woo no ni hayroo booboyanoo ga ti a.»* ¹⁹ Ibrahimia ga miile nga gaahamoo kanj goo buuyan mee ga, nga jiirey kanj ga koy too zangu (100) cine sabbu se. A miile Sarata woyguntaraa mo ga, amma woo kul, nga naanaa mana kacca. ²⁰ A mana naanay jaway danj Irkoy allaahidoo ra ka šikka-šikka, nga naanaa nka tonton, a na Irkoy beerandi. ²¹ Ibrahimia hakiika ka bay kanj allaahidu kanj Irkoy n'a zaa a ga hin k'a tee. ²² Woo se nga naanaa kabandi a se [mo] šerretaray. ²³ Šennoo woo mana hantumandi nga hinne se, a kabandi a se šerretaray, ²⁴ amma a hantumandi ir mo se kanj a ga kaa ka kabandi ir se šerretaray, ir kanj ga naanay bora a kanj na Isa ir Koyoo tunandi bukawey ra. ²⁵ A nondi ir hooyaney maaganda se, amma a tun hala ir ma tee boro šerrante Irkoy jine.

* 4:3 4.3 Sintinoo 15.6. † 4:8 4.8 Zabur 32.1-2. ‡ 4:9 4.9 Sorro 3to. § 4:17 4.17 Sintinoo 17.5. * 4:18 4.18 Sintinoo 15.5.

5

Alaafiya huru ir nda Irkoy game

¹ Sohō Irkoy g'ir dii boro šerrante naanaa albarkaa ra. Ir Koyoo Isa Almasihu na alaafiya daŋ ir nda Irkoy game. ² Irkoy anneemaa woo kaŋ ra ir goo, ir mana huru a ra kala [naanaa albarkaa ra]. Ir ga bolsay Irkoy daržaa naataa ra. ³ Man'ti woo hinne, ir ga bolsay mo ir zarabey ra, zama ir ga bay kaŋ zarabi ga mupeyan hay. ⁴ Mupeyan ga kate boro ma hin annešaa, hinyanoo woo ga naataa hay. ⁵ Naataa woo si boro haawandi abada, zama Irkoy bajoo doorandi ir biney ra Hundi Henanantaa albarkaa ra kaŋ nondi ir se.

⁶ Waatoo kaŋ ir sii nda hini, waatoo kaŋ kayandi ra, Almasihu buu, a buu boro laaley se. ⁷ Šenday ga boro ga yadda ka buu boro šerrante se, a ga hin ka tee boro ma yadda ka buu boro henna maaganda se. ⁸ Amma takaa woo nda Irkoy ga nga bajoo cebe ir se: waatoo kaŋ ir man'ti kala zunubanteyan, Almasihu buu ir maaganda se. ⁹ Soko sohō kaŋ ir diyandi boro šerrante Isa kuroo albarkaa ra, ir ga kaa ka hallasi futayyanoo ra! ¹⁰ Nda waatoo kaŋ ir ga tee Irkoy iberi, nga Iz'aroo buuyanoo n'ir waafakandi. Soko sohō kaŋ ir nda a waafaku, nga Iz'aroo hunaroo g'ir hallasi. ¹¹ Man'ti woo hinne, ir ga bolsay nda Irkoy, ir Koyoo Isa Almasihu albarkaa, nga kaŋ sohō a n'ir nda Irkoy waafakandi.

Adama kate buuyan, Almasihu kate hunayan

¹² Woo se takaa kaŋ nda boro folloku ka kate zunubu ma huru aduŋŋa ra, zunubu mo kate buuyan. Takaa woo nda buuyan ga too adamizey kul do, zama i kul na zunubu tee. ¹³ Zunubu goo aduŋŋa ra za Musa ašariyaa mana goro, amma zunubu si kabandi nda a gar ašariya nka sii no. ¹⁴ Woo kul, za Adama hala Musa ga, buuyan na borey kul laama, ba borey kaŋ mana zunubu tee sanda Adama Irkoy hooyanoo cine. Adama man'ti kala boraa kaŋ ga hima ka kaa biyoo.

¹⁵ Amma Adama layboo nda Irkoy anneemaa nooyanoo ga fay. Irkoy anneemaa nda nooyanoo kaŋ nondi yaada bisa boro folloku layboo kaŋ kate boro boobo ma buu. Anneemaa nda nooyanoo woo si duwandi kala boro folloku alhormaa ra kaŋ ti Isa Almasihu. ¹⁶ Hayey kaŋ boro folloku zunuboo kate ey nda Irkoy nooyanoo ga fay. Zama zunubu folloku maaganda se ciitoo ga teendi, zukandiyan mo ga kaa. Amma anneemaa nooyanoo kaa zunubu boobo banda ga, a na borey feeri. ¹⁷ Boro folloku zunuboo ka kate buuyanoo ma laama, de borey kaŋ duu anneema beeroo nda šerretaray nooyanoo ga laama hunayan ra Isa Almasihu albarkaa ra.

¹⁸ Aywa, takaa kaŋ nda laybu folloku kate borey kul ma zukandi, takaa din da goy šerrante folloku ga kate borey kul ma tee boro šerrante, i ga duu hunaroo. ¹⁹ Zama takaa kaŋ nda boro folloku hanajeryan jaŋaa na boro boobo tee zunubante, takaa din da, boro folloku kaŋ dira nda fondaa, ga boro boobo tee boro šerrante.

²⁰ Haya kaŋ ti ašariyaa, a mana goro kala hala laybey ma boobo, amma nongoo kaŋ ra zunubu boobo, anneemaa boobo ka bisa a, ²¹ hala takaa kaŋ nda zunubu laama buuyan ra, takaa din da Irkoy anneemaa ma laama šerretaray ra hunayan abadantaa se Isa Almasihu ir Koyoo albarkaa ra.

6

Irkoy anneemaa ga boro sawalandi zunubu baŋŋataraa ra

¹ Macin no ir ma nee? Ir ma duumi zunubu ra hala Irkoy anneemaa ma tonton wala? ² Abada! Ir kaŋ zunubu tenje ir buu, taka foo nda ir ga yee ka huna a ra? ³ War nka si bay kaŋ ir kul kaŋ batizandi Almasihu Isa ra ka tee a bande affoo, ir batizandi ka tee a bande affoo nga buuyanoo ra? ⁴ Batizeyanoo ka kate ir marga nda a ka fijandi cere bande buuyanoo ra, hala takaa kaŋ nda Almasihu tun bukawey ra Baaba Irkoy daržaa albarkaa ra, ir mo ma dira hunayan taaga ra.

⁵ Ir nda a tee affoo ka hima nda a nga buuyanoo ra, woo se nga tunyanoo hane ir ga hima nda a. ⁶ Ir ma haya foo bay kaŋ ti ir kunturu žeenaa nda Almasihu kanjandi cere bande. Gaaham zunubantaa ma halaci hala ir masi yee ka tee zunubu baŋŋa. ⁷ Zama boro kaŋ buu, a duu nga boŋ zunubu here. ⁸ Ir nda Almasihu buu cere bande, woo se ir ga naanay kaŋ ir nda a ga kaa ka huna mo cere bande. ⁹ Ir ga bay kaŋ Almasihu tun ka hun bukawey game, a si buu koyne. Buuyan si yee ka duu a ga hini. ¹⁰ Kaŋ a buu, a mana buu kala cee folloku zunubu se. Hunaroo kaŋ ra a goo, a si huna kala Irkoy se. ¹¹ Takaa din da, war mo, zunubu ma war dii bukaw, amma Irkoy here war ma war boŋ guna sanda baahunante Almasihu Isa albarkaa ra.

¹² Adiši zunubu masi laama war gaaham bukawey ra, a masi war hangandi gaaham boonawey. ¹³ War masi war gaahamoo nongey nan zunubu se ka tee šerretaray janay goy jinayyan. Amma war ma war boŋ noo Irkoy se sanda boro hunanteyan kan tun ka hun bukawey ra ka war gaahamey nongey noo a se sanda šerretaray goy jinayyan. ¹⁴ Zunubu si kaa ka duu war ga hini, zama war sii Musa ašariyaa hinoo cire, war sii kala anneemaa hinoo cire.

Ir man'ti kala Irkoy bajņayan

¹⁵ Adiši macin? Ir ma zunubu tee, zama ir sii ašariyaa hinoo cire, Irkoy anneemaa hinoo cire ir goo? Abada! ¹⁶ War nka si bay kan bora kan se war ga tee bajņa ka goy a se ka hanajer a se, bora kan se war ga hanajer bajņaa ti war? A ma tee zunubu buuyan se, wala hanajeryan šerretaray se. ¹⁷ Albarka ma bara Irkoy se, war cindi ka tee bajņa zunubu se, amma war na hanajer nda war biney kul cawandoo takaa se kan war duu a. ¹⁸ War sawalandi ka hun zunubu ra, war tee šerretaray se bajņayan. ¹⁹ Ay ga takaa woo ka šelan war se, zama adamize de ti war. Takaa kan nda war na war gaahamey nongey tee bajņa žiibi nda goy futu se kan ga koy hooyan here, takaa din da, sohō war ma war gaahamoo nongey tee bajņa šerretaray goyoo se kan ga koy henayan here.

²⁰ Waatoo kan war ga tee bajņa zunubu se, šerretaray si haya kul may war ga. ²¹ Macin ti nafaa kan war duu a waatoo din? Sohō war ga haw nda ey, zama ngi benantaa man'ti kala buuyan. ²² Amma sohō war sawalandi ka hun zunubu ra ka tee Irkoy bajņa, nafaa kan war ga duu a ga war ka koy henayan here, de benantaa man'ti kala hunayan abadantaa. ²³ Zunubu banaa man'ti kala buuyan, amma Irkoy anneemaa nooyanoo kan ga g'a noo yaada man'ti kala hunayan abadantaa kan ga duwandi Almasihu Isa ir Koyoo albarkaa ra.

7

Ganakaw sii ašariyaa hinoo cire koyne

¹ Ag'armey, ay ga šelan war se, war kan ti ašariyaa baykey. War nka si bay kan nda boro ga huna hinne no ašariyaa goo nda a ga hini? ² Takaa din da woyhiiji, ašariyaa g'a haw kurņoo ga kullihinne kurņoo ga huna, amma nda kurņoo buu, ašariyaa kan g'a haw kurņoo ga hun a ga. ³ Woo se, nda a tee aru tana wande, ka gar kurņoo ga huna, a ga ciyandi zinateeri. Amma nda kurņoo buu, ašariyaa hun a ga. Woo ra, nda a tee aru foo wande, a man'ti zinateeri.

⁴ War mo takaa din da, ag'armey, Musa ašariyaa ga war dii bukaw Almasihu kunturoo albarkaa ra, hala war ma tee boro tana wane kan tun bukawey ra hala ir ma hayayan tee kan goo nda nafaw Irkoy se. ⁵ Zama waatoo kan ir goo ir hundi-ibaayey ra, boonay zunubantey kan ašariyaa n'ir tuti ir m'i tee, i ga goy ir gaahamoo nongey ra ka hayayan tee kan ga koy buuyan here. ⁶ Sohō ir duu ir boŋ ašariyaa ra, hayaa kan g'ir dii bukaw. Takaa woo ra ir ga goy Irkoy se nga Hundoo taka taagaa albarkaa ra, man'ti nda taka žeenaa ašariyaa hantumoo harfoo hinoo cire.

Musa ašariyaa ga cebe takaa kan nda zunubu ga laala

⁷ Macin no ir ma nee? Ašariyaa, zunubu no wala? Abada! Amma nda man'ti ašariyaa sii a ra, ay si zunubu bay. Zama ay si bay haya kan ti boonay futu nda a gar ašariyaa nka mana nee: «Masi boonay futu.»* ⁸ Yaamaroo bande zunubu duu fondo ka boonay futu dumi kul tunandi ay ra. Ka gar nda man'ti ašariyaa sii a ra, zunubu man'ti kala bukaw. ⁹ Agay, cee jinaa, ay huna bila ašariyaa. Amma za yaamaroo kaa, zunubu sintin ka huna, ¹⁰ agay kay buu. Yaamaroo kan nondi hunayan maaganda se, nga hunday ka tee ya ne buuyan sabbu. ¹¹ Zama zunubu duu yaamaroo bande fondo, a n'ay darga, a na yaamaroo k'ay wii. ¹² Adiši ašariyaa ga henan, yaamaroo ga henan, a ga šerre, a ga boori.

¹³ Haya henna ka tee ay buuyanoo addaliloo wala? Abada! Amma zunubu no ka haya henna dii ka duu k'ay wii, hala zunuboo ma duu ka cebandi sanda zunubu, hala yaamaroo ma zunuboo meeroo kul cebe.

Gurgaa kan goo adamize nda zunubu game

¹⁴ Ir ga bay kan Irkoy Hundoo ka ašariyaa noo, zama agay, ay sii kala hundi-ibaayi bande, ay neerandi zunubu se. ¹⁵ Hayaa kan ay g'a tee, ay si faham a se, zama man'ti hayaa kan ay ga baa y'a tee no ay g'a tee, hayaa kan ay ga konna no ay g'a tee. ¹⁶ Adiši nda hayaa kan ay si bag'a no ay g'a tee, ay yadda ašariyaa ga, ay yadda kan ga boori. ¹⁷ Sohō man'ti agay no k'a tee koyne, zunuboo kan ga goro ay ra no m'a tee. ¹⁸ Zama ay

* 7:7 7.7 Fattaroo 20.17; Alhukumoo 5.21.

ga bay kan ay ra, maanaa ay hamoo, haya henna kul sii a ra, zama ay goo nda anniya, amma ka ihenna tee, woo ay mongu a se. ¹⁹ Zama ihenna kan ay ga bag'a, ay s'a tee, amma ilaalaa kan ay si bag'a, nga no ay g'a tee. ²⁰ Nda hayaa kan [agay,] ay si bag'a no ay g'a tee, man'ti agay k'a tee koyne, zunuboo kan ga goro ay ra no.

²¹ Hayaa kan ay n'a laasaabu ti: agay kan ga baa ya ihenna tee, ilaala no ma kaa ka gaaru ya ne. ²² Irkoy ašariyaa ga kan ya ne ay hundoo ra. ²³ Amma ay gaahamoo nongey ra ay ga dii haya tana kan ga gurgay ay lakkaloo bande. A g'ay tee zunuboo kan goo ay gaahamoo nongey ra se baŋŋa. ²⁴ Agay ne ka bone! May m'ay kaa gaahamoo woo kan g'ay wii kaboo ra? ²⁵ Albarka ma bara Irkoy se Isa Almasihu ir Koyoo albarkaa ra.

Adiši agay hunday ga goy Irkoy ašariyaa se nda ay lakkaloo, amma ay hundi-ibaayoo si goy kala zunubu se.

8

Diray taka henna Irkoy Hundoo albarkaa ra

¹ Adiši sohō borey kan goo Almasihu Isa bande, zukandiyan kul si duu ey. ² Zama Irkoy Hundoo hinoo kan ga hunayan noo Almasihu Isa albarkaa ra na ni sawal ka ni kaa zunubu nda buuyan hinoo cire. ³ Hayaa kan Musa ašariyaa mongu k'a tee gaaham gaabi jaŋŋa se, Irkoy n'a tee. A na nga Iz'aru gundoo sanba ir gaaham zunubantaa cine ra, zunubu maaganda se a na zunubu zukandi nga Iz'aroo hamoo ra, ⁴ hala šerretaraa kan ašariyaa g'a ceeci ma tabati ir ra kan si dira hundi-ibaayi bande, Irkoy Hundoo nda ir ga dira. ⁵ Zama borey kan ga dira hundi-ibaayi bande, i si miile kala hundi-ibaayoo hayey ga, wey kan ga dira Irkoy Hundoo bande, i si miile kala Irkoy Hundoo hayey ga. ⁶ Hundi-ibaayi miileyanoo man'ti kala buuyan, Irkoy Hundoo miileyanoo man'ti kala hunayan nda alaafiya. ⁷ Zama hundi-ibaayi miileyanoo man'ti kala Irkoy iberitaray, a si cindi Irkoy ašariyaa cire, koyne mo a si hin ga. ⁸ Borey kan goo ngi hundi-ibaayoo ra si hin ka kan Irkoy se.

⁹ War hunday si dira hundi-ibaayi bande, Irkoy Hundoo nda war ga dira, nda a gar Irkoy Hundoo nka war tee nga gorodogoo. Boro kan ra Almasihu Hundoo sii, a si boraa may. ¹⁰ Nda Almasihu goo war ra, cimi no gaaham buu zunubu maaganda se, Hundoo ga war noo hunayan*, zama war diyandi boro šerrante. ¹¹ Nda boraa kan na Isa tunandi bukawey ra Hundoo nka goro war ra, boraa kan na Almasihu tunandi bukawey ra ga war gaaham bukawey hunandi nga Hundoo kan ga goro war ra maaganda se.

¹² Adiši ag'armey, hundi-ibaayi garaw sii ir ga soko ir ma dira nda hundi-ibaayi. ¹³ Zama nda war ga dira nda hundi-ibaayi, war ga buu, amma nda war ga Hundoo ka gaaham teegoyey wii, war ga huna. ¹⁴ Borey kul kan Irkoy Hundoo g'i gongu man'ti kala Irkoy ize. ¹⁵ Hundoo kan war duu a man'ti baŋŋataray hundi soko war ma yee ka hunbur, Hundoo kan war duu a mma war tee ize kanbariyan kan ga kate ir ma kaati ka nee: «Abba, ir Baaba Irkoy!» ¹⁶ Irkoy Hundoo hunday no m'ir hundoo hakiikandi kan ir man'ti kala Irkoy izeyan. ¹⁷ Nda Irkoy izeyan ti ir, ir man'ti kala tubukawyan mo, Irkoy tubukaw kan ga tubu Almasihu bande, nda a gar ir zarabi a bande, ir ga daržandi a bande.

Daržaa kan goo kaa

¹⁸ Ay ga laasaabu kan sohō da zarabey man'ti baffoo Irkoy daržaa jine kan ga kaa ka bangandi ir se. ¹⁹ Zama takaroo ga batu nda cahāyan Irkoy ma nga izey bangandi. ²⁰ Takaroo yee haya yaada cire, man'ti ngi ibaayoo no, boraa kan n'i danj a cire k'a tee, amma naata goo. ²¹ Zama takaroo hunday ga kaa ka duu nga boŋ baŋŋataraa ra kan ti funbuyan. A duu nga boŋ ka huna Irkoy izey daržaa ra. ²² Ir ga bay kan takaroo kul cere ra ga taabi, i ga taama hala sohō sanda alhaamidu. ²³ Man'ti nga hinne, amma ir hunday mo kan duu Irkoy Hundoo nooyan jina-jinawey, ir ga taabi ir kunehero ra, k'ir ize kanbaritaraa batu, ir gaahamoo sawalyanoo. ²⁴ Zama ir hallasi, amma naatayan ra, naata kan boro ga dii a man'ti naata: may no ma naata haya ga kan a duu a? ²⁵ Amma haya kan ir si dii a, ir ga naata a ga, ir g'a batu nda muŋeyan.

²⁶ Takaa din da Irkoy Hundoo g'ir faaba ir gaabi jaŋawey ra. Ir si takaa bay kan nda ir ga hima ka ŋaaray. Amma Hundoo hunday ga ŋaaray ir dogey ra nda durayyan kan si hin ka fillandi. ²⁷ Boraa kan ga biney fesufesu ga Hundoo anniya bay, zama a mma ŋaaray Irkoy boro henanantey se ka sawa nda Irkoy ibaayoo.

²⁸ Ir ga bay kan hayey kul no ma goy cere bande ka ihenna tee borey se kan ga baa Irkoy, wey kan ciyandi ka sawa nda nga dunbandiroo. ²⁹ Zama borey kan Irkoy jin k'i bay, a jin ka kayandi mo i ma hima nda nga Iz'aroo, hala Iz'aroo ma tee gunde jinaa

* 8:10 8.10 «Hundoo ga war noo hunayan», Grek Senni ra, almaganaa faa ti «hundoo ga huna».

arma boobo game. ³⁰ Borey kan̄ a jin̄ k'í suuba, a n'í cee mo. Borey kan̄ a n'í cee, a n'í dii boro šerrante. Borey kan̄ a n'í dii boro šerrante, a na darža mo dan̄ i ga.

Haya kul si hin̄ k'ir̄ fay k'ir̄ kaa Irkoy bajoo ga

³¹ Macin no ir ma nee hayey wey ga? Nda Irkoy goo ir bande, may no ma kay k'ir̄ gandu? ³² Nga kan̄ mana nga Iz'aru gundoo kaa, amma a n'a nondi ir kul maaganda se, taka foo nda a s'ir̄ noo haya kul nga boj Iz'aroo nooyanoo banda ga? ³³ Irkoy boro suubantey, may no m'í wurru? Irkoy no k'í dii boro šerrante. ³⁴ May no m'í zukandi? Almasihu [Isa] buu, koyne mo a tun, a goo Irkoy kabe henna ga, a ga njaaray ir se. ³⁵ May no m'ir̄ fay k'ir̄ kaa Almasihu bajoo ga? Binemarayyan, wala šiitay, wala gurzugay, wala heray, wala bap̄i, wala farratayyan, wala takuba? ³⁶ Sanda takaa kan̄ nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«I ga hoy k'ir̄ wii ni maaganda se, i g'ir̄ dii feejiyan̄ kan̄ ga koy koosandi.»†

³⁷ Amma woo kul ra, bora a kan̄ ga baa ir n'ir̄ noo haya kan̄ bisa hinyan. ³⁸ Zama ay ga naanay ka bay kan̄ ga ma tee buuyan, wala hunayan, wala almalaykayan̄, wala kokoytarayyan̄, wala hayey kan̄ ga bara, wala haya kan̄ goo kaa, wala hiniyan̄, ³⁹ wala beene hayey, wala laboo cire hayey, wala takahaya kul si hin̄ k'ir̄ fay k'ir̄ kaa Irkoy bajoo ga kan̄ a n'a cebe ir se Isa Almasihu ir Koyoo bande.

9

Irkoy na Izirayel suuba

¹ Cimoo no ay g'a har Almasihu maapoo ga, ay si taari, ay binoo ti ay seedaa Hundi Henanantaa bande. ² Binemarayyan nda dooray kan̄ si ben no ma tee ya ne ay binoo ra. ³ Agay hunday baa ya laali, ya mooru Almasihu, ay armyey dogoo ra kan̄ ti ay dumoo gaaham here. ⁴ I man'ti kala Izirayel borey. I tee Irkoy ize kanbarey. Irkoy na darža, nda amaanawey, nda ašariyaa, nda takaa kan̄ nda boro ga Irkoy gana, nda hayey kan̄ a n'í har tee ngi wane. ⁵ I hun ir baaba jina-jinawey ga, Almasihu mo mana hun kala ngi ga gaaham here, Irkoy kan̄ goo haya kul boj, albarka ma bara a ga hala abada. Amin.

⁶ Man'ti Irkoy meešennoo nka mana baffoo hanse, zama man'ti borey kul kan̄ ga hun Izirayel ti Izirayel [boro]. ⁷ Man'ti Ibirahima banda-ka-zunboo kul ti nga izeyan̄. A harandi ka nee: «Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kan̄ ra ni maapoo si dere.»* ⁸ Woo almaganaa ti: man'ti gaaham izey ti Irkoy izey, allaahidoo izey ti nga hayroo. ⁹ Zama šennoo woo man'ti kala allaahidoo kan̄ nee: «Yeeši dimmaa woo ga, ay ga kaa, Sarata ga duu iz'aru.»†

¹⁰ Man'ti woo hinne, Rebeka mo duu ize hinka kan̄ kul ti ir hayragoo Isiyaka izeyan̄. ¹¹ Ka gar izey mana hayandi jina, i mana ihenna tee, i mana ilaala tee, hala woo kan̄ Irkoy n'a suuba k'a dunbandi ma cindi, ¹² man'ti teegoy bande a goo, woo kan̄ bora a kan̄ ga ciya n'a tee de no ma kabu. A nee Rebeka se: «Ibeeroo ga yee ikaccaa cire.»‡ ¹³ Sanda takaa kan̄ nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ay baa Yakuba, ay konna Eso.»§

¹⁴ Macin no ir ma nee? Irkoy nka si šerre? Abada! ¹⁵ Zama a nee Musa se:

«Ay ga tamalla boro kan̄ se ay baa ya tamalla.

Ay ga hinna boro kan̄ se ay baa ya hinna.»*

¹⁶ Woo, adamize ibaayoo sii a ra, nga durkutuyanoo sii a ra. Irkoy kan̄ ga tamalla no m'a tee. ¹⁷ Citaaboo ra Irkoy šelan̄ Firawuuna se ka nee: «Woo hunday maaganda se ay na ni gorandi hala ya duu k'ay hinoo cebe ni ra, hala ay maapoo ma fatta gandawey kul ra.»† ¹⁸ Woo se Irkoy ga tamalla boro kan̄ a baa se, boro kan̄ a baa, a ga binoo šendandi.

Irkoy futayyanoo nda nga tamallayanoo

¹⁹ Adiši n'ga nee ya ne: «Macin se Irkoy ga citi borey ga? May no ma nga ibaayoo ganji?» ²⁰ He ni, ni ti may kan̄ ga kakaw Irkoy bande? Haya kan̄ hansandi ga hin̄ ka nee nga hansekaa se: «Macin se n'n'ay tee nda takaa woo?» ²¹ Yoonaa nka sii nda labudiinoo ga hini wala? Labu follokaa nda a ga jinay tee kan̄ goo nda beeray wala a ma jinay tee kan̄ sii nda beeray.

²² De nda Irkoy baa nga ma nga futaa cebe, nga ma nga hinoo bayrandi, a na nga futayyanoo jinawey kanyan̄ soolu halaciyen se mupe nda suuri beeri. ²³ A na woo tee ka nga daržaa beeriyanoo cebe borey se kan̄ ti nga tamallaa jinawey kan̄ a n'í soolu za gayyan daržaa se. ²⁴ Ir ya, a n'ir̄ cee, ir mana hun Alyahuudey hinne ra, ir mana

† 8:36 8.36 Zabur 44.23. * 9:7 9.7 Sintinoo 21.12. † 9:9 9.9 Sintinoo 18.10. ‡ 9:12 9.12 Sintinoo 25.23.

§ 9:13 9.13 Malaki 1.2-3. * 9:15 9.15 Fattaroo 33.19. † 9:17 9.17 Fattaroo 9.16.

hun mo kala dumi ra kanj man'ti Alyahuudu. ²⁵ Sanda takaa kanj nda Irkoy n'a har Oze citaaboo ra ka nee:

«Jamaa kanj man'ti ay jamaa, ay g'a cee ay jamaa,
boraa kanj man'ti ay baakaa, ay g'a cee ay baakaa.»[‡]

²⁶ «Nongoo hunday kanj ra a harandi i se ka nee: «War man'ti ay jamaa»,

no din ra i ga ciyandi Irkoy hunantaa iz'arey.»[§]

²⁷ Ezayi kaati Izirayel ga ka nee: «Ba nda Izirayel borey hinnaa tee sanda teekoo labutaasoo, boro kaynayanj no ma hallasi i ra. ²⁸ Zama šenney kanj ir Koyoo n'i har, a g'i timmandi k'i benandi nda cahāyan laboo ga.»^{*} ²⁹ Woo da no Ezayi n'a har za gayyan ka nee:

«Nda a gar ir Koyoo, Adupnakoyoo nka mana ize nanj ir se,
ir ga tee sanda Sodom,
ir ga hima nda Gomor.»[†]

Boro kul kanj naanay Isa Almasihu, Irkoy g'a dii boro šerrante

³⁰ Macin no ir ma nee? Dumey kanj man'ti Alyahuudu, ngi kanj mana šerretaray ceeci, i duu šerretaray, amma šerretaray no kanj ga duwandi naanaa ra. ³¹ Ka gar Izirayel ga šerretaray ceeci ašariya ra, amma i mana duu a. ³² Macin se? Hayaa kanj se i man'a ceeci naanaa fondaa ra, teegoy nda i n'a ceeci. I cabu tondoo ga kanj g'i kanjandi. ³³ Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Nga ne, ay ga tondi kanj ga boro cewoo cabu danj Siyonj koyraa ra,
tondi no kanj ga boro kanjandi.

Amma boro kanj naanay a si kaa ka haawi.»[‡]

10

¹ Ag'armey, hayaa kanj goo ay binoo ra, woo kanj ay g'a ŋaaray Irkoy ga Izirayel borey se man'ti kala i ma hallasi. ² Ay ga tee i se seede kanj biney kul sii kala Irkoy se, amma i si wan takaa. ³ I mana faham Irkoy šerretaraa se. I nka baa ngi ma ngi bonj [šerretaraa] kayandi. I mana ngi yeeti Irkoy šerretaraa cire. ⁴ Almasihu ti Musa ašariyaa guwoo, maanaa boro kul kanj naanay ga duu šerretaray.

Boro kul kanj naanay Almasihu ga hallasi

⁵ Šerretaraa kanj hun ašariyaa ra, Musa šelanj a ga ka nee: «Boro kanj ga hayey wey ka goy ga huna ngi albarkaa ra.»^{*} ⁶ Šerretaraa kanj ga hun naanaa ra mma nee: «Masi nee ni binoo ra: «May no ma žigi beenaa ra?» – maanaa ka Almasihu zumandi, – ⁷ wala: «May no ma zunbu guusu futaa ra?» – maanaa ka Almasihu žigandi k'a tunandi bukawey ra.»

⁸ Aywa, macin no a ga nee? A nee: «Šennoo goo ni jeroo ga, a goo ni mijoo ra, a goo ni binoo ra.»[†] Nga ti naanaa šennoo kanj ir g'a waazu. ⁹ Nda n'na ni mijoo ka cimandi kanj Isa ti Koy, de mo ni naanay ni binoo ra kanj Irkoy n'a tunandi bukawey ra, n'ga hallasi.

¹⁰ Zama boro mma naanay nga binoo ra ka diyandi boro šerrante, boro kanj mijoo na Isa koytaraa cimandi ga hallasi. ¹¹ Citaaboo nee: «Boro kul kanj naanay a si haawi.»[‡]

¹² Fay-fayyan sii Alyahuudu nda Grek game, Koy follokaa ti ngi kul Koyoo, kabedoona no borey kul se kanj g'a cee. ¹³ Zama «boro kul kanj n'ir Koyoo maapoo cee ga hallasi.»[§]

¹⁴ Taka foo nda i ga boro cee k'a ŋaaray kanj i mana naanay a? Taka foo nda i ga naanay boro kanj i mana bay ka maa nga šennoo? Taka foo nda i ga maa nga šennoo bila waazukaw? ¹⁵ Taka foo nda i ga waazu nda i mana sanbandi? Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Borey kanj ga haya boryayanj har cewey ga boori.»^{*}

¹⁶ Woo kul, man'ti borey kul ka hanjajer Alhabar Boryaa se, sanda takaa kanj nda Ezayi nee: «Ir Koyoo, may ka naanay ir waazoo?»[†] ¹⁷ Adiši naanay si duwandi kala šennoo kanj boro ga maar'a ra, šennoo kanj boro ga maar'a si hun kala Almasihu šennoo ra.

¹⁸ Amma ay nee: «I nka mana maa wala?» Šikka sii kanj i maa:

«Ngi jindey koy gandaa kul ra.

Ngi šennoo too hala adupna kaydogoo ga.»[‡]

¹⁹ Ay nee koynee: «Izirayel nka mana faham šennoo se wala?» Za gayyan ga Musa nee Irkoy ka nee:

«Ay ga kate war ma canse dumi buuna ga.

‡ 9:25 9.25 Oze 2.25. § 9:26 9.26 Oze 2.1. * 9:28 9.27–28 Ezayi 10.22–23. † 9:29 9.29 Sintinoo 19.23–28; Ezayi 1.9. ‡ 9:33 9.33 Ezayi 28.16. * 10:5 10.5 Sargarey 18.5. † 10:8 10.8 Alhukumoo 30.12–14. ‡ 10:11 10.11 Ezayi 28.16. § 10:13 10.13 Žowel 3.5. * 10:15 10.15 Ezayi 52.7. † 10:16 10.16 Ezayi 53.1. ‡ 10:18 10.18 Zabur 19.5.

Ay ga war futandi dumi ga kaŋ sii nda lakkal.»[§]

²⁰ Ezayi koy hala nongu kaŋ ra a nee: «Irkoy nee:
«Borey kaŋ man'ay ceeci ka duu agay.

Ay n'ay boŋ bangandi borey se kaŋ man'ay hãa.»^{*}

²¹ Amma Izirayel here a nee:

«Zaaroo kul ay g'ay kaboo šerre dumi se kaŋ si haŋajer, a ga kakaw.»[†]

11

Irkoy mana Izirayel fur

¹ Ay nee: «Irkoy nka nga jamaa fur wala?» Abada! Zama agay hunday man'ti kala Izirayel boro, Ibirahima hayroo, Benžamenj alkabiilaa. ² Irkoy mana nga jamaa fur kaŋ a jin k'a bay. War nka mana maa šennoo kaŋ Citaaboo n'a har nongoo kaŋ ra a šelaŋ Ilyasu ga, waatoo kaŋ a gaara Izirayel ga ³ ka nee: «Ay Koyoo, i na ni annabey wii, i na ni sargari tonadogey kayri. Agay hinne ka cindi, i ga ceeci ngi m'ay hundoo kaa.»^{*} ⁴ Macin ti Irkoy zaaboo? Irkoy nee a se: «Ay na aru zenber iyye (7.000) jisi ay boŋ se kaŋ mana bay ka kanje sonbu tooroo kaŋ maapoo ti Bal se.»[†] ⁵ Takaa din da, sohõ da mo boroyan cindi kaŋ Irkoy n'i suuba ka sawa nda nga anneemaa. ⁶ Nda a teendi ka sawa nda nga anneemaa, man'ti teegoy k'a tee koyne. Nda man'ti woo, anneemaa man'ti anneemaa koyne.

⁷ Adiši macin? Hayaa kaŋ Izirayel g'a ceeci a mana duu a, amma Irkoy boro suubantey duu a. Borey cindey šendandi, ⁸ sanda takaa kaŋ nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Irkoy n'i noo hundi kaŋ si kula,

nda moo kaŋ si dii,
nda haŋa kaŋ si maa,
hala hõ.»[‡]

⁹ Dawda mo nee:

«Ngi ŋaadogoo ma tee i se kumsay nda hirri haya,
a ma tee i se haya kaŋ g'i kaŋandi, i ma duu woo kaŋ nda i ga hima.

¹⁰ Moŋey ma kokooru hala i masi dii,

ma dumawey cindandi gungumayan ra.»[§]

¹¹ Aywa, ay nee: «I nka tanši hala i ma kaŋ cee folloku wala?» Abada! Amma Izirayel borey dereroo kate dumey kaŋ man'ti Alyahuudu ma hallasi hala Izirayel borey ma canse. ¹² Nda Izirayel borey dereyanoo ka kate aduŋna ma duu gomni, nda ngi kaŋyanoo ka kate gandawey ma duu gomni, de ngi timmantaa, a nka si haya tee kaŋ bisa woo wala?

Borey kaŋ man'ti Alyahuudu hallasiyanoo

¹³ War se ay ga šelaŋ, dumey kaŋ man'ti Alyahuudu. Agay, ay man'ti kala diyaw kaŋ sanbandi dumey jerey se, ay g'ay goyoo beerandi, ¹⁴ hala ya duu taka k'ay dumoo borey tuti i ma canse hala boroyan i ra ma hallasi. ¹⁵ Nda Irkoy n'i yala ka nga nda aduŋna waafakandi, waati kaŋ a yadda i ga koyne, macin no ma tee? Hayaa kaŋ ga tee man'ti kala borey hunayanoo buuyan banda ga. ¹⁶ Nda dumari-ize jina-jinawey daŋandi jere ga Irkoy se, laajinoo kul mo ti nga wane.* Nda linjoo daŋandi jere ga Irkoy se, tuuri kabey mo ti nga wane.

¹⁷ Nda tuuroo kabeyan fetandi ka hun a ga, ni kaŋ bay ka tee hawsa zaytupaa, ni nka denjandi zaytupanoo kabey kaŋ hun dogoo ra hala ma duu ka hun a nda nga linjoo nda nga jiyoo. ¹⁸ Masi bolsay kabey ga, amma nda n'ga bolsay i ga, ma bay kaŋ man'ti ni ga linjey goo, linjey no ma ni dii.

¹⁹ N'ga nee: «Kabey nka fetandi hala ya duu ka denji.» ²⁰ Cimi no. I nka fetandi ngi naanay janjaa maaganda se, n'ga kay ni naanaa maaganda se. Masi ni boŋ jer, amma ma hunbur. ²¹ Nda Irkoy mana hinna zaytupaa lasal kabey ga, a si hinna ni mo ga. ²² Ma Irkoy borohennataraa nda nga šendaa guna. A ga šendandi borey kaŋ kaŋ ga. Ni hunday, Irkoy borohennataraa goo ni ga nda n'ga duumi nga borohennataraa ra. Nda man'a tee, ni mo ga fetandi. ²³ Ngi mo, nda i mana cindi ngi naanay janjaa ra, i ga denjandi, zama Irkoy goo nda hini k'i denji koyne. ²⁴ Nda ni fetandi ka hun hawsa zaytupanoo ga, ni denjandi zaytupaa cimoo ga, ka gar ni takaa nda ngi takaa man'ti affoo, macin no n'na har zaytupaa kabe cimey se, ngi kaŋ ti zaytupaa kabe cimey, Irkoy g'i denji tuuroo ga kaŋ ti ngi wane.

§ 10:19 10.19 Alhukumoo 32.21. * 10:20 10.20 Ezayi 65.1. † 10:21 10.21 Ezayi 65.2. * 11:3 11.3 Kokoyey

1na 19.10, 14. † 11:4 11.4 Kokoyey 1na 19.18. ‡ 11:8 11.8 Alhukumoo 29.3; Ezayi 6.10; 29.10. § 11:10 11.9-10

Zabur 69.23-24. * 11:16 11.16 Kabuyaney 15.19-20.

Izirayel kul ga hallasi waati koraa ra

²⁵ Ag'armey, ay si baa war ma jan ka sirroo woo bay hala war masi koy war boŋ dii lakkalkoyni. Izirayel jere faa binešendaa ga cindi hala waati kaŋ dumey jerey kul yee kate Irkoy ga. ²⁶ Takaa woo nda Izirayel kul ga hallasi sanda takaa kaŋ nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Boraa kaŋ ga borey feeri si hun kala Siyon koyraa ra, a ga Irkoy hunburay janjaa kaa Yakuba ra.

²⁷ Woo ti amaanaa kaŋ ay n'a zaa i se waati kaŋ ay ga ngi zunubey kaa.»[†]

²⁸ Alhabar Boryaa here Irkoy iberiyanŋ no war sabboo se, amma suubaroo here Irkoy baakawyanŋ no ngi baabey maaganda. ²⁹ Zama Irkoy si nimsi nda nga anneemaa nooyaney nda nga ciyayanoo. ³⁰ Sanda takaa kaŋ nda waatoo din war mana haŋajer Irkoy se, amma sohö kaŋ Izirayel borey si haŋajer Irkoy se, war duu tamallayan, ³¹ takaa din da sohö ngi mo, i mana haŋajer Irkoy se tamallaa kaŋ war duu a maaganda se, hala ngi mo [sohö] ma duu tamallayan. ³² Irkoy nka borey kul daabu i masi duu ka haŋajer nga se hala nga ma tamallayan dan i kul ga.

Irkoy ga hanse ka beeri

³³ Irkoy gomnoo beeriyanoo, nda nga lakkaloo, nda nga bayraa ga hanse ka guusu.

Nga ciitey si neešandi, nga fondawey si hin ka fahamandi.

³⁴ Zama «may no m'ir Koyoo miilewey bay?

Wala may ka tee nga hoyraykaa?»[‡]

³⁵ «May ka jin k'a noo haya hala a m'a yeeti a ga?»[§]

³⁶ Zama haya kul mana hun kala Irkoy ga, nga no ma kate haya kul ma bara, nga se haya kul ga bara. Nga, darža ma bara a ga hala abada. Amin.

12*Hunayan taaga*

¹ Ag'armey, woo maaganda se ay g'a ŋaaray war ga Irkoy tamallawey albarkaa ra, war ma war gaahamey noo sanda sargari hunante kaŋ ga henan, a ga kan Irkoy se. Woo ga tee ganayan cimoo kaŋ war g'a tee a se. ² War masi hanga zamanoo woo teegoyey bande. Wa naŋ Irkoy ma lakkal taaga ka war barmay hala war ma Irkoy ibaayoo laasaabu kaŋ ga boori, a ga kan, a ga timme.

³ Alhormaa kaŋ nondi ya ne maaganda se, ay g'a har war affoo kul se a masi nga boŋ dan nongu kaŋ ra a si hima ka bara. Naanaa kaŋ Irkoy n'a noo boro foo kul se, war ma war boŋ tee lakkalkoyniyanŋ ka sawa nda a. ⁴ Sanda takaa kaŋ nda ir gaaham follokaa ra nongu booboyanŋ goo, de nongey si goy follokaa tee, ⁵ takaa din da, ir kaŋ ti iboobaa, ir man'ti kala gaaham folloku Almasihu ra. Ir affoo kul man'ti kala cere gaaham nonguyanŋ. ⁶ Irkoy anneemaa nooyan dumi-dumiyanŋ kaŋ ir duu a ga sawa nda nga anneemaa kaŋ nondi ir se. Annabitaray no? Ir ma annabitaray tee ka sawa nda naanaa kaŋ ir duu a. ⁷ Nda goy no, ir ma goy. A ma tee boro kaŋ ga cawandi, a ma cawandi. ⁸ Boro kaŋ ga hoyray, a ma hoyray. Boro kaŋ ga noo, a m'a tee nda kabedoonay. Boro kaŋ ti jineboro, a ma gaabandi k'a tee nda fondaa. Boro kaŋ ga tamalla, a m'a tee nda ŋaaliyan.

⁹ Almunafkitaray masi bara baji ra. Wa konna ifutu, wa gaabandi ihenna ga. ¹⁰ Haya kaŋ ti armataray baji, war ma too nda baji cere se. Haya kaŋ ti boro beerandiyan, war ma tee boro jinaa kaŋ ga nga ceroo beerandi. ¹¹ Wa gaabandi war masi tee fuyyanteyan. Wa war lakkaley kul dan ir Koyoo se. Wa goy a se. ¹² Wa ŋaali naataa ra, wa zarabi mupe. Wa gaabandi Irkoy ŋaarayyan ga. ¹³ Wa Irkoy boro henanantey faaba nda haya kaŋ ga i ga too. Wa yawey zumandi henna.

¹⁴ Wa gaara borey se kaŋ ga [war] gurzugay. Wa gaara, war masi dangaa. ¹⁵ Wa ŋaali borey kaŋ ga ŋaali bande. Wa hēe borey kaŋ ga hēe bande. ¹⁶ War miilewey ma tee affoo, war masi war boŋ jer. Wa baa wey kaŋ ga ngi boŋ yeeti ganda. War masi war boŋ dii lakkalkoyni.

¹⁷ Boro kul masi ifutu ka ifutu bana. Wa huga nda goy henna teeyan adamizey kul jine. ¹⁸ Nda a ga hin ka tee, kullihinne war ga hin k'a tee, alaafiya ma bara war nda borey kul game. ¹⁹ Ay baakey, war masi faasa war boŋ se, wa naŋ Irkoy futayyanoo ma

[†] 11:27 11.26–27 Ezayi 59.20–21; 27.9. [‡] 11:34 11.34 Ezayi 40.13. [§] 11:35 11.35 Ayuba 41.3.

goy, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ir Koyoo nee: <Agay no ma faasa, agay no ma boro bana.»* »²⁰ Koyne no Citaaboo nee: «Nda ni iberoo ga heray, a noo ŋaayan. Nda a ga jaw, a noo a ma haŋ. Zama nda n'na woo tee, denji cirayyan no n'g'i jeeje boŋoo boŋ.»†²¹ Masi naŋ ilaala ma hin ni, ihenna ka hin ilaala.

13

Ganakey ma yee ganda hinoo se

¹ Boro foo kul ma yee hinoo cire kaŋ goo a boŋ, zama hini sii no kaŋ man'ti Irkoy do a hun, wey kaŋ ga bara mo, Irkoy k'i gorandi. ² Woo ra boro kaŋ kay hinoo se nka Irkoy fondaa gandu. Wey kaŋ g'a gandu ga kate ngi boŋ ga ciiti. ³ Boŋkoyney, borey kaŋ ga teegoy henna tee si hunbur ey, wey kaŋ ga teegoy laala tee no ma hunbur ey. N'si baa ma hunbur hinoo? Goy henna tee, a ga ni saabu. ⁴ Hinoo man'ti kala Irkoy goykaw ni nafaa se. Amma nda n'ga goy laala tee, ma hunbur de, zama a si takubaa zaa yaada. Irkoy goykaw no, a ga Irkoy futayyanoo cebe ka bora zukaŋ kaŋ na ilaala tee. ⁵ Woo se a ga boori boro ma cindi hinoo cire, man'ti futayyanoo hinne se, amma binekanay se.

⁶ Woo maaganda se war ga alkaasi bana, zama Irkoy goykawayan no, i nka ngi boŋ noo goyoo woo se. ⁷ Boro foo kul woo kaŋ nda a ga hima, war m'a tee a se, alkaasidiikaa, ir ma alkaasoo bana a se, saaladiikaa, ir ma saalaa bana a se. Bora kaŋ boro ga hima ka hunbur a, ma hunbur a. Bora kaŋ ga hima nda beeray, ma beerandi.

Ir ma baa cere

⁸ Boro kul masi haya kul may war ga, nda man'ti war ma baa cere. Zama boro kaŋ ga baa nga cinaa, bora na Musa ašariyaa tabatandi. ⁹ Zama yaamarey kaŋ nee: «Masi zina, masi boro wii, masi zay, masi moo daŋ waani ra»*, nda yaamar tana ga bara, i kul almaganaa man'ti kala šenni folloku: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kaŋ nda n'ga baa ni boŋ.»†¹⁰ Baji si ifutu tee nga cinaa se, woo maaganda se baji man'ti kala ka ašariyaa tabatandi.

Boro ma soolu ka Almasihu kaayanoo batu

¹¹ War ga waatoo bay kaŋ ra ir goo, waatoo ti woo kaŋ ra war ga hima ka tun jirboo ra. Soho hallasiroo man ir ka bisa ba waatoo kaŋ ir naanay. ¹² Cijinoo bii, moo ga baa ka boo. Adiŋi ir ma kubaa teegoyey fur, ir ma gaayoo wongu jinawey daŋ ir ga sanda darbay. ¹³ Ir ma dira beeray ra, sanda zaari here, ir masi ŋaa-ka-hoo, ka suu, ka woy nda aru izefuturaray tee, ir masi haya futu boonay, ir masi yenje, ir masi canse. ¹⁴ Amma wa ir Koyoo Isa Almasihu daŋ war ga sanda darbay, war masi huga nda hundi-ibaayi ka hayey kaŋ a g'i boonay tee a se.

14

Masi ni armaa ciiti k'a kaynandi

¹ Boro kaŋ naanaa ga kacca, w'a dii henna, war mas'a kakaw nga bine-bineyanoo ra. ² Boro foo ga hongu nga ga hin ka haya kul ŋaa, amma affoo kaŋ naanaa ga kacca, dumaray-ize de no a ga ŋaa. ³ Boro kaŋ ga ŋaa masi bora kaynandi kaŋ si ŋaa, bora kaŋ si ŋaa masi bora ciiti kaŋ ga ŋaa, zama Irkoy n'a dii henna. ⁴ Ni ti may kaŋ ga goykaw-ize waanoo ciiti? A ma kay ka boori wala a ma kaŋ, koyoo šenni no. A ga kay, zama ir Koyoo goo nda hini k'a kayandi.

⁵ Boro foo ga zaarey beerandi ka bisa cere, boro foo ga zaarey kul sawandi. Boro foo kul ma hakiika nda woo kaŋ nga binoo g'a har a se. ⁶ Boro kaŋ ga zaarey beerandi s'a tee kala ir Koyoo maapoo ga. Boro kaŋ ga ŋaa s'a tee kala ir Koyoo maapoo ga, zama a ga albarka tee Irkoy maapoo ga. Boro kaŋ si ŋaa, a s'a tee kala Irkoy maapoo ga, a ga albarka daŋ Irkoy se. ⁷ Boro sii ir ra kaŋ ga huna nga boŋ se, boro kul si buu nga boŋ se. ⁸ Zama nda ir ga huna, ir si huna kala ir Koyoo maapoo ga, nda ir buu, ir mana buu kala ir Koyoo maapoo ga. A ma tee ir ga huna wala ir buu, ir man'ti kala ir Koyoo wane. ⁹ Woo maaganda se Almasihu buu ka huna taaga, hala a ma duu ka bukawey nda baahunantey laama. ¹⁰ De ni, macin se n'ga ni armaa ciiti? Ni mo, macin se n'ga ni armaa kaynandi? Ir kul ga kaa ka kay Irkoy ciitidogoo ra. ¹¹ Zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Ir Koyoo nee: <Ay g'ay hunaroo ka tabatandi, kanje kul ga kaa ka sonbu ya ne,

* 12:19 12.19 Alhukumoo 32.35. † 12:20 12.20 Yaasawey 25.21–22. * 13:9 13.9 Fattaroo 20.13–17; Alhukumoo 5.17–21. † 13:9 13.9 Sargarey 19.18.

deene kul ga Irkoy daržaa har kaaray.»*

¹² Woo se ir boro foo kul ma tuuru [Irkoy se] nga boŋ se.

Masi tee addalil kaŋ ga ni armaa kaŋandi

¹³ Adiŋi ir ma fay nda ka cere ciiti, amma ir ma gaabandi ir masi haya kul tee ir armaa se kaŋ g'a kaŋandi zunubu ra wala kaŋ g'a tusa ifutu ra. ¹⁴ Ay ga bay kaaray ir Koyoo Isa albarkaa ra kaŋ haya kul sii no kaŋ žiibi nda nga boŋ, amma boro kaŋ na haya dii žiibi, a ga tee a se žiibi. ¹⁵ Zama nda ŋaahayaa woo kaŋ n'g'a ŋaa, nga se ni armaa binoo ga maray, n'si dira baji ra koyne. Bora kaŋ se Almasihu buu, mas'a halaci nda hayaa kaŋ n'g'a ŋaa. ¹⁶ Ihennaa kaŋ war duu a masi wowandi. ¹⁷ Zama Irkoy Laamaa man'ti ŋaayan nda hanjyan, a man'ti kala ŋerretaray, nda alaafiya, nda ŋaali Hundi Henanantaa albarkaa ra. ¹⁸ Boro kaŋ ga goy Almasihu se nda takaa woo ga kan Irkoy se, adamizey ga yadda a ga.

¹⁹ Woo maaganda se ir ma hanga hayey kaŋ ga koy alaafiya here nda wey kaŋ ti ir cere tontonyanoo. ²⁰ Hayaa kaŋ n'g'a ŋaa masi Irkoy goyoo hasara. Cimi no haya sii no kaŋ si hena, amma a si boori boro ma haya ŋaa kaŋ ga nga cinaa kaŋandi zunubu ra. ²¹ A ga boori boro masi ham ŋaa, a masi harifutu han, boro masi haya kul tee kaŋ ga ni armaa kaŋandi. ²² Naanaa kaŋ goo ma ne, a dii ni boŋ se Irkoy jine. Bora duu gomni kaŋ si nga boŋ ciiti nda a kayandi ka haya tee. ²³ Amma boro kaŋ ga ŋaa nda ŋikka-ŋikkayan, bora ga zukandi, zama a man'a tee nda naanay. Haya kul kaŋ mana teendi nda naanay, zunubu no.

15

Ir ma haya tee kaŋ ga kan ir cinaa se

¹ Ir kaŋ goo nda gaabi naanaa fonda ra, wey kaŋ gaaboo ga kacca, ir ga hima k'i suuri ŋgi gaabi ŋaaway ra, ir masi hayey ceeci kaŋ ga kan ir se. ² Ir affoo kul ma ceeci ka kan nga cinaa se ihenna here nga tontonyanoo se. ³ Almasihu mana haya ceeci kaŋ ga kan a se, a nka hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ni wowkey wovey kaŋ ay boŋ.»* ⁴ Zama haya kul kaŋ bay ka hantumandi mana hantumandi kala ir cawandiyanoo se, hala mupeyanoo nda bineyaynandiroo kaŋ Citaaboo g'a noo m'ir noo naataa. ⁵ Irkoy kaŋ ti Mupeyanoo nda Bineyaynandiroo koyoo ma war noo war ma tee anniya folloku sanda Almasihu Isa ibaayoo, ⁶ hala war ma tee mee foo, nda jinde folloku, war ma Irkoy kaŋ ti ir Koyoo Isa Almasihu Baaba beerandi.

Alhabar Boryaa ga harandi

dumey mo se kaŋ man'ti Alyahuudu

⁷ Woo se, wa cere dii henna sanda takaa kaŋ nda Almasihu mo na war dii henna Irkoy beerandiyanoo se. ⁸ Ay ga bayrandi kaŋ Almasihu tee Alyahuudey goykaw, Irkoy laadirtaraa maaganda se, ka Irkoy allaahidey tabatandi kaŋ a n'i tee ir baabey se. ⁹ Hala dumey kaŋ man'ti Alyahuudu ma Irkoy beerandi nga tamallaa maaganda se, sanda takaa kaŋ nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Woo se ay ga ni saabu dumey jerey game.

Ay ga ni maapoo ka don.»†

¹⁰ A nee mo:

«Gandawey, wa ŋaali nga jamaa bande.»‡ ¹¹ A nee mo koyne:

«Dumey kul, war m'ir Koyoo saabu.

Gandawey kul m'a sifa.»§

¹² Ezayi mo ŋelaŋ Citaaboo ra ka nee:

«Yiŋay banda-ka-zunboo ga hima nda tuuri kabe taaga kaŋ zay ka fatta tuuroo kaŋ dunbandi linjoo ga.

Bora kaŋ ga tun i ra kaŋ ga gandawey kaŋ man'ti Alyahuudu laama,

nga ga dumey jerey ga naata.»*

¹³ Irkoy kaŋ ti Naatakoyoo ma war too nda ŋaali kul nda alaafiya naanayanoo albarkaa ra, hala war naataa ma boobo Hundi Henanantaa gaaboo albarkaa ra.

Addaliloo kaŋ se Pol hamaaninay

ka batagaa woo nongu fooyan hantum

* 14:11 14.11 Ezayi 45.23. * 15:3 15.3 Zabur 69.10. † 15:9 15.9 Zabur 18.50; Samiyel 2to 22.50. ‡ 15:10 15.10 Alhukumoo 32.43. § 15:11 15.11 Zabur 117.1. * 15:12 15.12 Ezayi 11.10.

¹⁴ Ag'armey, haya kanj ti war mo here, agay, ay ga naanay ka bay kanj war zaati too met nda borohennataray, war too mo nda bayray kul, war ga hin ka cere hoyray. ¹⁵ Amma ay na hamaaninay ka haya fooyanj hantum war se hala war lakkaley ma zunbu, anneemaa kanj Irkoy n'a noo ya ne sabbu se, ¹⁶ hala ya tee Almasihu Isa goykaw dumey se kanj man'ti Alyahuudu, ka sargari juwalkaw goyoo tee Irkoy Alhabar Boryaa here, hala gandawey wey kanj tee sargari ma kan a se. Hundi Henanantaa ma sargaroo henanandi. ¹⁷ Adişi Almasihu Isa albarkaa ra ay [goo nda fondo ka] fooma hayey here kanj ay g'i tee Irkoy maapoo ga. ¹⁸ Ay si yadda ka haya kul har nda man'ti kala woo hinne kanj Almasihu n'a tee nda agay hala dumey kanj man'ti Alyahuudu ma hanajer Irkoy se. A n'a tee nda šenni nda teegoy, ¹⁹ a n'a tee nda tammaasawey nda kayfey gaaboo, a n'a tee nda Irkoy Hundoo gaaboo. Takaawoo nda za Žerizalem koyraa nda nga kuubi-ka-beraa hala Iiri gandaa ra, ay na Almasihu Alhabar Boryaa har ka timme. ²⁰ Ay kayandi ka Alhabar Boryaa har nongey kanj ra Almasihu maapoo mana harandi hala ya si koy cina boro foo asaasoo ga, ²¹ sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Borey kanj se nga maapoo mana harandi ga dii a, Borey kanj mana maar'a ga faham.»†

Pol šennoo nga Rom koyyanoo ga

²² Woo ti hayaa kanj n'ay ganji cee boobo ya koy war do. ²³ Amma sohō goy kul mana cindi ya ne laamawey wey ra. A ga too jiiri boobo kanj ay hanse ka baa ya koy war do. ²⁴ Waati kanj ay ga naaru ka koy Espaj gandaa ra, ay ga naata ya koy war do, zama ay ga baa ya dii war ay bisayanoo ga ka duu war ga faabari ay diraa se waati kanj ay na waati kayna tee war game k'ay faajoo kaa. ²⁵ Amma sohō ay si koy kala Žerizalem, Irkoy boro henanantey faabaroo se. ²⁶ Zama a kan Masedoni nda Akay gandawey ganakey se ngi ma gaakasinay tee boro henanante talkey se kanj goo Žerizalem. ²⁷ Ngi ka kayandi ngi m'a tee nda ngi bonj, i g'a may i ga mo, zama nda gandawey duu Žerizalem borey Irkoy naanaa ra, i ga hima mo k'i faaba adunna hayey ra. ²⁸ Waati kanj ay na goyoo woo benandi ka faabaroo noo Žerizalem borey se, ay ga bisa war do ka koy Espaj. ²⁹ Ay ga bay kanj nda ay koy war do, ay s'a tee kala Almasihu albarka beeri ra.

³⁰ Ag'armey, ay g'a njaarar war ga nda ir Koyoo Isa Almasihu nda Irkoy Hundoo bajoo, war ma wongu ay bande Irkoy njaarayrey ra kanj war g'i tee ya ne. ³¹ Wa Irkoy njaarar ya hallasi Žude gandaa borey kabey ra kanj si hanajer Irkoy se, hala faabaroo kanj ay ga koy nda a Žerizalem ma kan Irkoy boro henanantey se. ³² Hala ya koy war do nda jaali Irkoy ibaayoo ra ka hunanzam kayna. ³³ Irkoy kanj ti Alaafiyakoyoo ma bara war kul bande. Amin.

16

Pol ga Rom borey foo

¹ Ay ga šelanj war se ir woymaa Febe ga, boro henna no, Sankre koyraa Egilizoo goykaw no. ² W'a kubay henna ir Koyoo maapoo ga sanda takaa kanj boro ga hima k'a tee Irkoy boro henanante se. War m'a faaba haya kul kanj ga a too war game, zama a na boro boobo faaba, agay hunday, a n'ay faaba.

³ Wa Priska nda Akilas foo, ay goykasinaawey no Isa Almasihu goyoo ra. ⁴ I na ngi bonj hundey danj farratay ra hala ngi m'ay hallasi. Man'ti agay hinne no m'a bay i se, dumey mo kanj man'ti Alyahuudu Egilizoy kul g'a bay i se. ⁵ Wa Egilizoo foo kanj ga marga ngi hugoo ra. W'ay baakaa Epanet foo, nga ti boro jinaa kanj naanay Almasihu Azi gandaa ra. ⁶ Wa Maryama foo kanj hanse ka durkutu war se. ⁷ Wa Andronikus nda Žuniyas foo, ay borey no, ay hangasiney no kasaa ra. I ga hanse ka bayrandi diyawey ra*, koyne mo i n'ay jin ka hanga Almasihu.

⁸ Wa Anpliyatus foo, ay baakaa no ir Koyoo albarkaa ra. ⁹ Wa Irben foo, ir goykasinaa no Almasihu goyoo ra, nda Stakis ay baakaa. ¹⁰ Wa Apeles foo kanj na nga laadirtaraa cebe Almasihu bande. Wa Aristobil hugoo borey foo. ¹¹ Wa Herodiyon foo, ay boraa no. Wa Narsis hugoo borey foo, wey kanj goo ir Koyoo bande. ¹² Wa Trifen nda Trifos foo kanj ga goy ir Koyoo se. Wa Persid ay baakaa foo kanj hanse ka goy ir Koyoo se. ¹³ Wa Rufus foo, ir Koyoo boro suubante no, nda nga jaa kanj agay mo jaa foo no. ¹⁴ Wa Asenkrit, nda Flegonj, nda Hermes, nda Patrobas, nda Hermas, nda ir armey kanj goo i bande foo. ¹⁵ Wa Filolog nda Žuli foo, nda Nere, nda nga woymaa, nda Olenpas, nda Irkoy boro henanantey kul kanj goo i bande.

† 15:21 15.21 Ezayi 52.15.

* 16:7 16.7 «I ga hanse ka bayrandi diyawey ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Diyawey ga hanse k'i bay».

¹⁶ Wa cere foo nda summuyan henanante. Almasihu Egilizey kul ga war foo.

Hoyray kokorantaa

¹⁷ Ag'armey, ay g'a njaaray war ga, war ma war boŋ hawgay borey ga kaŋ ga kate waafakay jaŋay nda wey kaŋ ga gaaru war nda cawandoo game kaŋ war duu a hala ŋi ma war kaŋandi zunubu ra. Wa mooru ey. ¹⁸ Zama borey wey dumey si goy ir Koyoo Almasihu se, ŋi boŋ gundey se i ga goy. I ga ŋi šenni kaaney nda šenniyan kaŋ ga boro sifa ka borey kaŋ si ifutu miile darga. ¹⁹ Borey kul bay kaŋ war ga haŋajer ir Koyoo se. Woo se ay ga ŋaali nda war, amma ay ga baa war ma tee lakkalkoyni ihenna here, war ma henan ifutu here. ²⁰ Irkoy kaŋ ti Alaafiyakoyoo si gay a mana Ibilisi motti war cewey cire. Ir Koyoo Isa anneemaa ma bara war bande.

²¹ Ay goykasinaa Timote ga war foo, nga, nda Lusiyus, nda Žason, nda Sosipater kaŋ ti ay borey. ²² Agay Tersiyus kaŋ ti Pol hantumkaa batagaa woo ra, ay ga war foo ir Koyoo maapoo ga.

²³ Gayus kaŋ do ay ga zunbu, kaŋ do Egilizoo kul ga zunbu ga war foo. Erast kaŋ ti koyraa nooroo talfikaa nda ir armaa Kartus ga war foo.

²⁴ [Yala ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ma bara war kul bande. Amin.]

Irkoy saabuyan kokorantaa

²⁵ Ir ma Irkoy saabu! A goo nda hini ka war noo gaabi ka sawa nda Alhabar Boryaa kaŋ ay g'a har nda Isa Almasihu hayey waazoo. Waazoo ga sawa nda sirroo bangayyanoo kaŋ cindi ka tugandi waati kul. ²⁶ Amma sohō annabey hantumey n'a bayrandi ka sawa nda Irkoy abadantaa yaamaroo, ka dumey kul gongu i ma naanay, i ma haŋajer.

²⁷ Irkoy kaŋ hinne ti lakkalkoyni, darža ma bara a ga Isa Almasihu albarkaa ra hala abada. Amin.

Bataga jinaa kanj Pol n'a sanba Korent borey se

Citaaboo fahamandiroo

Korent man'ti kala koyra beeri kanj goo Gres gandaa ra. Zamanoo din koyraa borey ga tooru boobo gana. Pol na jiiri foo nda jere tee no din. Irkoy nk'a sanba a ma Alhabar Boryaa har no din. Boroyan naanay Isa. Amma kanj Pol hun no din, waafakay janjy huru kretiyejey nda cere game. Waatoo kanj Pol maar'a, a na batagaa woo sanba i se ka biney danj k'i bayrandi kanj Isa ganakey man'ti kala gaaham foo. I ga hima ka baa cere, ka cere faaba.

I na bataga sanba Pol se k'a hãa nda hayayanj. Hãayan fooyanj ne kanj Pol n'i zaabi:

- Isa ganakey ga hima ka hiiji wala?
- Ganakey ga hima ka ñaa tooru ganakey do wala?
- Taka foo nda boro ga hima ka goy nda Hundi Henanantaa nooyanay?
- Macin no ganakey ga ti a buuyan banda ga?

Borey kanj se batagaa sanbandi maapney

nda fooyanoo kanj teendi i se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa diyaw kanj a n'a cee Irkoy ibaayoo ra nda ir armaa Sosten ² ka batagaa woo sanba Irkoy Egilizoo se kanj goo Korent koyraa ra, borey kanj jisandi jere ga Irkoy se Almasihu Isa albarkaa ra. I ciyandi ka tee Irkoy boro henananteyanj, ngi nda borey kul kanj nongu kul kanj ra no i g'ir Koyoo Isa Almasihu maapoo cee. Nga ti ngi nda ir Koyoo. ³ Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga.

Gomnoo kanj ga duwandi Almasihu bande

⁴ Ay ga albarka danj waati kul ay Koyoo se war sabbu se Irkoy anneemaa maaganda kanj nondi war se Almasihu Isa albarkaa ra. ⁵ Nda mo haya kanj se nga ra war duu gomni haya kul ra, šenni kul ra nda bayray kul ra, ⁶ zama Almasihu seedetaraa tabati war game. ⁷ Woo ra anneemaa nooyan si war kuma alwaatoo kanj ra war goo m'ir Koyoo Isa Almasihu bangayroo batu nda naanay. ⁸ Nga no ma war tabatandi hala benantaa ga, hala war ma tee boroyanj kanj ga laybu sii ir Koyoo Isa [Almasihu] zaaroo hane. ⁹ Irkoy ga laadir, nga no ka war cee ka war tee affoo nda nga Iz'aroo Isa Almasihu ir Koyoo.

Korent Egilizoo fay-fay

¹⁰ Ag'armey, ay g'a ñaaray war ga ir Koyoo Isa Almasihu maapoo albarkaa ra, war ma tee jinde foo. Fay-fayyan masi huru war game. Wa tee affoo ka timme, war ma tee miileyjan foo, ibaayi foo. ¹¹ Ag'armey, Klowe hugoo borey n'ay bayrandi kanj yenjejan goo war game. ¹² Hayaa ne kanj ay ga baa y'a har, war ra, boro foo kul mma nee: «Agay Pol bande ay goo.» Affoo ga nee: «Agay Apolos bande ay goo.» Affoo ga nee: «Agay Piyer bande ay goo.» Affoo ga nee: «Agay Almasihu bande ay goo.» ¹³ Almasihu nka zamnandi wala? Agay Pol ka kanjandi war se wala? Wala mo agay Pol maapoo ga war batizandi wala?

¹⁴ Ay ga Irkoy foo nda goy kanj ay mana boro kul batize war ra nda man'ti Krispus nda Gayus. ¹⁵ Adiši boro kul masi nee kanj nga batizandi ay maapoo ga. ¹⁶ Cimi no ay na Stefanus mo hugoo borey batize, woo banda ga, ay si boro bay kanj ay n'a batize. ¹⁷ Almasihu man'ay sanba ya borey batize, a nk'ay sanba ya Alhabar Boryaa har bila adamize lakkaloo šennoo, hala Almasihu kanjandibundoo addaliloo masi koy tee yaada.

Isa Almasihu ti Irkoy hinoo nda nga lakkaloo

¹⁸ Almasihukanjandiyanoo waazoo man'ti kala hollokomtaray borey kanj ga halaci se, amma ir kanj ga hallasi se, Irkoy hinoo no, ¹⁹ zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ay ga lakkalkoyney lakkaloo halaci, ka bayraykey bayraa tee yaada.»*

²⁰ Man lakkalkoynoo? Man Citaaboo baykaa? Man zamanoo šenni baykaa? Man'ti Irkoy nka aduɲɲa lakkaloo bere k'a tee hollokomtaray?

²¹ Irkoy lakkaloo kanj cebandi aduɲɲa se, aduɲɲa nda nga lakkaloo kul a mana hin ka Irkoy bay a ra. Woo maaganda se a kan Irkoy se nga ma kanjandiyanoo waazoo kanj ma nee hollokomtaray no ka borey hallasi kanj ga naanay. ²² Alyahuudey ga tammaasa kayfante wiri, Grekey ga lakkal ceeci. ²³ Ir, ir si haya waazu kala Almasihu kanj kanjandi.

* 1:19 1.19 Ezayi 29.14.

Alyahuudey se waazoo woo ga boro tuti ifutu ra. Dumey kanj man'ti Alyahuudu se hollay no. ²⁴ Amma borey kanj ciyandi, a tee Alyahuudu wala Grek, Almasihu man'ti kala Irkoy hinoo nda Irkoy lakkaloo, ²⁵ zama Irkoy hayaa kanj ga hima nda hollokomtaray goo nda lakkal ka bisa adamizey. Irkoy gaabi janjaa goo nda gaabi ka bisa adamizey.

²⁶ Ag'armey, wa hongu waatoo kanj Irkoy na war cee, borey kanj adujna g'i dii lakkalkoyini, i si boobo war ra, hinikoyney si boobo war ra, borciney si boobo war ra. ²⁷ Irkoy na borey suuba kanj adujna g'i dii sanda hollokomyanj ka borey haawandi kanj se i ga nee lakkalkoyini. Irkoy na borey kanj sii nda gaabi suuba ka borey kanj goo nda gaabi haawandi. ²⁸ Irkoy na borey kanj adujna g'i yeeti banda, i g'i kaynandi, i s'i tee baffoo, suuba ka borey tee yaada kanj se i ga nee kayante, ²⁹ hala boro kul masi bolsay Irkoy jine. ³⁰ Amma Irkoy albarkaa ra war, war goo Almasihu Isa bande kanj Irkoy n'a tee ir se lakkal, a n'ir tee boro šerrante, a n'ir henanandi, a n'ir feeri k'ir kaa zunubu ra, ³¹ hala a ma teendi nda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Boro kanj ga bolsay, ma bolsay nda ir Koyoo.»[†]

2

Isa kanjandiyanoo šennoo

¹ Ag'armey, agay hunday, waatoo kanj ay koy war do, ya na koy nda šenni kaanay wala lakkal ka Irkoy sirroo* bayrandi war se, ² zama ay kayandi kanj war game, ay si baa ya haya kul bayrandi nda man'ti Isa Almasihu, Isa Almasihu kanj kanjandi. ³ Agay, ay cindi war game, ay ga yalaafu, ay ga hunbur, ay ga hanse ka jijiri. ⁴ Ay šennoo nda ay waazoo mana harandi nda [šenni] kaanay nda adamize lakkal, a diyandi kaaray Irkoy Hundoo nda nga hinoo albarkaa ra, ⁵ hala war naanaa masi jer adamize lakkaloo ga, a ma jer Irkoy hinoo ga.

Irkoy no ma lakkal cimoo noo

⁶ Woo kul ra, borey kanj tee ka timme Irkoy fondaa ra, ir ga lakkal cawandi i se, amma man'ti zamanoo woo lakkaloo no, man'ti zamanoo woo hinikoyney[†] no kanj ga bisa. ⁷ Amma Irkoy lakkaloo kanj ti sirri no ir g'a har. Irkoy na lakkaloo woo soolu za adujna mana tee hala ir ma huru daržaa ra. ⁸ Zamanoo hinikoyney[‡] sii no kanj ga lakkaloo woo bay. Nda a gar i nk'a bay i s'ir Koy daržantaa kanji. ⁹ Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Haya kanj moo mana dii a,

de mo haņa mana maar'a,

haya kanj adamize binoo mana bay k'a miile,

woo ti hayaa kanj Irkoy n'a soolu borey se kanj ga bag'a.»[§]

¹⁰ Amma Irkoy na hayey wey bangandi ir se nga Hundoo albarkaa ra, zama Irkoy Hundoo ga haya kul fesufesu, ba Irkoy hayey kanj ga guusu. ¹¹ Adamizey ra, may no ma hayey bay kanj goo adamize ra nda man'ti adamize hundoo kanj goo a ra? Takaa din da boro kul si hayaa bay kanj goo Irkoy ra nda man'ti Irkoy Hundoo. ¹² Ir, ir mana duu adujna lakkaloo, Hundoo kanj hun Irkoy do no ir duu a, hala ir ma duu ka hayey bay kanj Irkoy n'i noo ir se yaada. ¹³ Ir ga hayey wey har nda šenni kanj adamize lakkaloo s'a cawandi, Irkoy Hundoo no m'a cawandi. Woo ra ir ga Irkoy Hundoo hayey fahamandi borey se nda šenney kanj hun Irkoy Hundoo do.

¹⁴ Adamize kanj si hongu nda kala nda adamize takaa, si Irkoy Hundoo hayey dii, nga se hollokomtaray no, a si hin ka faham i se, zama Irkoy Hundoo albarkaa ra boro g'i kaa cere ra. ¹⁵ Boro kanj ra Irkoy Hundoo goo ga haya kul fesufesu, amma nga, boro kul si nga lakkaloo fesufesu, ¹⁶ zama:

«May no m'ir Koyoo miilewey bay,

hala a ma hin k'ir Koyoo cawandi?»*

Amma ir, ir duu Almasihu miilewey.

3

Irkoy goykey

¹ Ag'armey, agay, ay mana hin ka šelanj war se sanda boroyanj kanj Irkoy Hundoo g'i gongu, amma ya nka šelanj war se sanda adujna izeyanj, sanda zanka kaccuyan Almasihu ganaroo ra. ² Waa no ay na war noo war ma hanj, man'ti njaayan tinja, zama

[†] 1:31 1.31 Žeremi 9.23. * 2:1 2.1 «Irkoy sirroo», hantum fooyanj ga nee «Irkoy meešennoo». † 2:6 2.6

Hinikoyney man'ti kala hinikoyney kanj boro ga dii ey nda wey kanj boro si dii ey. ‡ 2:8 2.8 Sorro 3to. § 2:9

2.9 Ezayi 64.3; 52.15. * 2:16 2.16 Ezayi 40.13.

war si hin k'a ŋaa. Koyne mo hala sohō war si hin k'a ŋaa, ³ zama war man'ti kala aduŋna izeyan. Canseyan nda yenje kanj goo war game si cebe kanj aduŋna izeyan ti war wala? Man'ti adamizey takaa nda war ga dira wala? ⁴ Waati kanj war affoo ga nee: «Agay Pol bande ay goo», affoo ga nee: «Agay Apolos bande ay goo», man'ti adamizey takaa nda war ga dira wala?

⁵ Apolos ti may? Pol ti may? Ir man'ti kala Irkoy goykawyan kanjan bande war naanay. Ir affoo kul nka goy nda nooyanoo kanj ir Koyoo n'a noo a se. ⁶ Agay, ay duma, Apolos n'a hanandi, amma Irkoy no ma zayandi. ⁷ Woo ra bora kanj ga duma man'ti baffoo, bora kanj ga hanandi man'ti baffoo, Irkoy kanj ga zayandi ti haya. ⁸ Bora kanj ga duma nda woo kanj ga hanandi kul ti affoo, affoo kul, Irkoy g'a bana nda woo kanj nda a g'a hima. ⁹ Irkoy goykasinawey ti ir, Irkoy faaroo ti war, Irkoy hugoo kanj goo ma cina ti war. ¹⁰ Ka sawa nda Irkoy anneemaa kanj nondi ya ne, sanda cinakaw lakkalkoyne, ay na feraw jinawey gorandi kanj ti asaasoo, boro tana cina a ga. Amma boro foo kul ma hawgay nda takaa kanj nda a ga cina a ga. ¹¹ Boro kul si hin ka asaasu tana tee kanj man'ti woo kanj teendi kanj ti Isa Almasihu. ¹² Nda boro cina asaasoo woo ga nda wura, wala nzorfu kaaray, wala tondi hay sendayan, wala bundu, wala subu koga, wala diiri, ¹³ boro foo kul goyoo ga kaa ka bayrandi, zama ciitoo zaaroo g'a cebe. Zaaroo ga bayrandi nuunaa ra, boro foo kul goyoo dumoo, nuunaa g'[a] bayrandi. ¹⁴ Boro kanj goyoo duumi, a mana ton, bora ga duu nga sufuraa. ¹⁵ Amma boro kanj goyoo ton, nga banaa ga mursu, nga hunday ga hallasi, amma a ga hima nda nuune ra a bisa.

¹⁶ War nka si bay kanj war ti Irkoy hugoo wala? War si bay kanj Irkoy Hundoo na war tee nga gorodogoo wala? ¹⁷ Boro kanj na Irkoy hugoo halaci, Irkoy ga bora halaci, zama Irkoy hugoo kanj ti war nka jisandi jere ga a se.

¹⁸ Boro kul masi nga bonj darga! Nda war ra, boro goo kanj ga hongu nga goo nda lakkal zamanoo woo ra, a ma tee hollokom hala a ma duu ka duu lakkal. ¹⁹ Zama aduŋna lakkaloo man'ti kala hollokomtaray Irkoy do. A nka hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Nga no ma lakkalkoyney dii ŋi carmaa ra.»* ²⁰ A hantumandi mo koyne ka nee: «Ir Koyoo ga lakkalkoyney miilewey bay, a ga bay kanj i man'ti kala yaada.»† ²¹ Adiŋi boro kul masi bolsay nda adamize, zama hayey kul man'ti kala war wane. ²² A ma tee Pol, wala Apolos, wala Piyer, wala aduŋna, wala hunayan, wala buuyan, wala hayey kanj ga bara sohō da, wala wey kanj goo kaa: i kul man'ti kala war wane. ²³ Amma war, Almasihu wane nda war, Almasihu, Irkoy wane nda a.

4

Almasihu diyawey

¹ Takaa woo ra borey m'ir laasaabu sanda Almasihu tamyan nda Irkoy sirrey talfikawyan. ² Hayaa kanj i ga wiri talfikaw ga man'ti kala a ma garandi laadirante. ³ Agay woo, a ga sawa ay ga, war m'ay ciiti wala adamize m'ay ciiti. Agay, ay s'ay bonj ciiti, ⁴ zama ay binoo s'ay gurzugay, amma hayaa woo ra, man'ti ya nka tee boro šerrante, bora kanj g'ay ciiti man'ti kala ir Koyoo. ⁵ Woo se war masi baffoo ciiti nda nga waatoo mana too, hala waati kanj ir Koyoo kaa kanj ga hayey mo kanj ga tugu kubaa ra dan gaayoo ra, ka borey biney miilawey fatawandi. Waatoo din Irkoy ga boro foo kul saabu nda woo kanj nda a ga hima.

⁶ Ag'armey, šenney wey kanj ay n'i har agay nda Apolos ga, ya n'i har kala hala war m'ir guna ka tee se. A ga war ganji war ma bisa woo kanj hantumandi ga, hala war masi bolsay ka boro foo bisandi affoo. ⁷ Macin no ma ni nda borey jerey fay? Macin bara ma ne kanj mana nondi ma ne? Nda a nka nondi ma ne, macin se n'ga bolsay sanda a mana nondi ma ne?

⁸ War kungu ka ben! War duu alman ka ben! War sintin ka laama bila ir! Yala war ma laama nda cimi hala ir mo ma laama war bande! ⁹ Zama ni mma nee kanj Irkoy nka doo kokorantey noo ir kanj ti diyawey se: ir ga hima nda sanda boroyan kanj kayandi i ma buu, zama ir tee gaayahaya aduŋna se, maanaa almalaykey nda borey se. ¹⁰ Ir wey ya, ir tee hollokomyan Almasihu maaganda se, amma war ya, war duu lakkal Almasihu bande, ir sii nda gaabi, amma war goo nda gaabi. War duu beeray, amma ir kayna. ¹¹ Hala nongoo kanj ra ir goo, ir ga zarabi nda heray nda jaw, ir bajni, i na kabe k'ir kar, ir sii nda gorodoo foo. ¹² Ir ga goy nda ir kabey ka fara, i g'ir wow, ir ga gaara, i g'ir gurzugay, ir ga mupe, ¹³ i g'ir maapey futandi, ir ga šenni henna har i se. Hala sohō ir tee sanda aduŋna žiiboo, sanda haya žiiba kanj ga warrandi.

¹⁴ Man'ti ya mma baa ya war haawandi, nga se ay ga hayey wey hantum, amma ya mma baa ya war hoyray sanda ay zankey, ay baakey. ¹⁵ Ba nda war duu gongukaw

* 3:19 3.19 Ayuba 5.13. † 3:20 3.20 Zabur 94.11.

zenber woy (10.000) Almasihu ganaroo ra, amma woo kul, war sii nda baaba boobo, zama agay, ay na Alhabar Boryaa ka war dan aduɲna ra Almasihu Isa albarkaa ra. ¹⁶ Woo maaganda se ay g'a ɲaaray war ga, war ma tee ay dendenkey. ¹⁷ Woo ka kate ya Timote sanba war do kan ti ay izoo kan ay ga hanse ka bag'a, laadirante no ir Koyoo albarkaa ra. A ga war lakkaley zumandi fondawey kan ra ay dira Almasihu [Isa] albarkaa ra nda takaa kan nda ay g'i cawandi nongoo kul ra, Egiliz foo kul ra.

¹⁸ Boroyan war ra too nda hew, i mma tammahā kan ay si kaa war do. ¹⁹ Amma ne nda kayna ay ga koy war do nda ir Koyoo baa. Nda ay too kate ay si borey kan ga bolsay ſenney dan assal, hayey kan i ga hin k'i tee no ma kabu, ²⁰ zama Irkoy Laamaa man'ti ſenni de, hini no. ²¹ Macin no war ga baa, ya koy war do nda gobu wala ya koy nda baji nda bineyaynay?

5

Hayey kan ga Egiliz žiibandi

¹ Nongoo kul ra boro ga maa kan woy nda aru izefuturaray ga tee war game, woy nda aru izefuturaray dumi kan si diyandi ba kutakey game, war affoo ga marga nda nga baaba wandoo. ² Woo kul, war ga hew, war biney nka hima ka hanse ka maray, hala bora kan na woo tee, war m'a gaaray k'a kaa war game. ³ Agay, ba nda ay kunturoo sii war game, ay hundoo goo war game, ay na bora kan na hayaa woo dumoo tee nda takaa woo ciiti ka ben sanda ya mma bara war game: ⁴ waatoo kan ay hundoo nda war ga marga [ir] Koyoo Isa maano ra, ir Koyoo Isa hinoo bande, ⁵ bora woo cine ma tanjandi Ibilisi se hala hamoo ma duu ka halaci, hundoo ma hallasi ir Koyoo zaaroo hane.

⁶ War foomayanoo si boori, war nka si bay kan dolobiri kaccu ga laajinoo kul tunandi wala? ⁷ Wa dolobiri žeenaa warra ka war bon henanandi, hala war ma tee laajin taaga. Woo gar dolobiri sii war ra, zama Almasihu kan ti ir Borcintaraa Feeji-izoo sargandi. ⁸ Woo maaganda se ir ma jingaroo tee, amma man'ti nda dolobiri žena, wala laalay nda binefutay dolobiri. A ma teendi nda laajin kan ra dolobiri sii kan ti henanyan nda cimi.

⁹ Ay batagaa faa ra, ay hantum war se kan war nda borey kan ga woy nda aru izefuturaray tee masi marga haya kul ra. ¹⁰ Man'ti aduɲna woo borey kan ga woy nda aru izefuturaray tee, wala albahiirey, wala komakey, wala tooru ganakey ga ay goo, nda a gar ngi ga ay goo, kala war ma fatta aduɲna ra. ¹¹ Amma sohō ya nka hantum war se kan nda boro goo war ra kan i g'a cee nda ir armaa, de boro no kan ga woy nda aru izefuturaray tee, wala albahiiri, wala tooru ganakaw, wala boro wowkaw, wala harifutu hanj Kaw, wala komakaw, bora woo cine, war masi ba ɲaa a bande. ¹² Adiši agay no ma taray borey ciiti wala? War, man'ti war borey no war g'i ciiti? ¹³ Taray borey, Irkoy g'i ciiti.

«Wa boro laalaa kaa war game.»*

6

Ciitoo kan huru ganakey nda cere game

¹ Nda yenje huru war affoo nda affoo game, taka foo nda a ga yadda ka koy nda a borey kan si ſerre do i m'a ciiti? Macin se a si koy nda a Irkoy boro henanantey do? ² War nka si bay kan nga boro henanantey no ma kaa ka aduɲna ciiti? Aywa, nda war no ma aduɲna ciiti, war si hima nda ka haya buunayan ciiti wala? ³ War nka si bay kan ir ga kaa ka almalaykey ciiti soko aduɲna almuraadey? ⁴ Nda ciiti huru war game aduɲna almuraadey maaganda se, borey kan Egilizo s'i guna no war g'i zaa ciitikaw wala? ⁵ Ya nk'a har war se hala war ma haw. Woo ti lakkalkoyni sii war game, ba affoo, kan ga hin ka ciiti nga armyey nda cere game wala? ⁶ Arma foo ga koy ciiti nda nga armaa, koyne mo borey do kan si naanay Irkoy!

⁷ [Nda cimi,] haya kul kan no, ciiti ma huru war nda cere game, war kanyanoo no. Macin se war si baa war ma boro kan si ſerretaray tee muɲe? Macin se war si baa war ma toonayan muɲe? ⁸ Amma war, war hunday no ma ſerretaray janay tee, de mo war ga borey toone, war armyey se war g'a tee! ⁹ War nka si bay kan borey kan si ſerre si Irkoy Laamaa tubu? War masi war bon darga, borey kan ga woy nda aru izefuturaray tee, nda tooru ganakey, nda zinateerey, nda arey kan ga marga nda arey, ¹⁰ nda zayey, nda albahiirey, nda harifutu hankey, nda boro wowkey, nda komakey si Irkoy Laamaa tubu. ¹¹ Woo ti haya kan war affooyan cindi ka ti a. Amma war jumayandi, war jisandi

* 5:13 5.13 Alhukumoo 17.7; 19.19; 21.21; 22.22, 24; 24.7.

jere ga Irkoy se, war tee boro šerranteyan ir Koyoo Isa Almasihu maapoo nda Irkoy Hundoo albarkaa ra.

Wa war gaahamey ka Irkoy beerandi

¹² «A ga bisa ya ne ya haya kul tee», amma man'ti haya kul ra nafaw goo ya ne. «A ga bisa ya ne ya haya kul tee», amma ay si nanj haya kul m'ay danj nga cire. ¹³ Naayan mana teendi kala gunde se, gunde mana teendi kala naayan se, amma Irkoy ga kaa k'i kul halaci. Gaaham mana teendi woy nda aru izefututaray se, gaaham mana teendi kala ir Koyoo se, ir Koyoo wane nda gaaham, gaaham wane nda ir Koyoo. ¹⁴ Irkoy kanj n'ir Koyoo tunandi, a g'ir mo tunandi nda nga hinoo.

¹⁵ War nka si bay kanj war gaahamey man'ti kala Almasihu gaahamoo nonguyan? Ay ga hima ka Almasihu gaahamoo nonguyan zaa k'i tee woykuuru gaaham se nonguyan wala? Abada! ¹⁶ [Wala] war nka si bay kanj aru kanj denji woykuuru ga, nga nda a tee gaaham foo? Zama Citaaboo nee: «Ngi boro hinkaa ga tee gaaham folloku».* ¹⁷ Aru kanj denji ir Koyoo ga, nga nda a ga tee hundi foo.

¹⁸ Wa zuru woy nda aru izefututaray se! Zunubu kul kanj boro n'a tee sii kala nga gaahamoo se taray, amma boro kanj na woy nda aru izefututaray tee ga duu zunubu nga bonj gaahamoo ga. ¹⁹ War nka si bay kanj war gaahamoo man'ti kala Irkoy hugoo kanj ra Hundi Henanantaa kanj goo war ra goo, de mo Irkoy k'a noo war se? War si war bonj may, ²⁰ war nka dayandi, war hayoo banandi. Adiši war gaahamey ma goy Irkoy daržaa se.

7

Hāayaney kanj teendi hiijay here zaabey

¹ Sohō ir ma šelan hayey ga kanj ga war hantum ya ne:

A ga boori aru se a masi too woy do. ² Amma hala boro ma mooru woy nda aru izefututaray ga, aru foo kul ma bara nda nga bonj wandoo, de mo woy foo kul ma bara nda nga bonj kurpoo. ³ Kurpe ma wande noo woo kanj nda a ga hima, takaa din da woo kanj nda kurpe ga hima, wande m'a noo a se. ⁴ Woy si nga gaahamoo may, kurpoo wane nda a, takaa din da kurpe si nga gaahamoo may, wandoo wane nda a. ⁵ War masi war bonj wanji cere se, nda man'ti haya no kanj war waafaku a ga, ka waati nanj hala war ma war bonj noo Irkoy naarayyan se. Woo banda ga, war ma yee cere ga hala Ibilisi masi war sii, zama war si hin ka war bonj dii.

⁶ Woo kanj ay n'a har war se hoyrayyan no, man'ti gaabi no. ⁷ Ay si baa kala borey kul ma tee ay cine, amma boro foo kul goo nda nga bonj anneemaa nooyanoo kanj Irkoy n'a noo a se, affoo ga tee takaa woo, affoo mo ga tee takaa woo.

⁸ Ay ga nee borey kanj mana hiiji nda woyey se kanj kurpey buu, a ga boori i se i ma cindi takaa din da sanda agay. ⁹ Amma nda i si hin ka ngi bonj dii, i ma hiiji, zama i ma hiiji baa i ma too nda alhawa.

¹⁰ Borey kanj hiiji, ay g'i yaamar, man'ti agay ka nee, amma ir Koyoo ka nee: woy masi fay nga kurpoo. ¹¹ Nda a fay, a ma cindi takaa din da, a masi hiiji, wala a ma waafaku nda nga kurpoo ka yee a se. Aru mo masi fay nga wandoo.

¹² Borey jerey, agay, ay ga nee i se, amma man'ti ir Koyoo ka nee: nda ir arma foo goo nda wande kanj man'ti ganakaw, de woyoo yadda ka goro nda a, a masi fay a. ¹³ Takaa din da, nda woy goo nda kurpe kanj man'ti ganakaw, de kurpoo yadda ka goro nda a, a masi fay kurpoo, ¹⁴ zama kurpoo kanj man'ti ganakaw, nga wandoo g'a henanandi, de mo woyoo kanj man'ti ganakaw, ir armaa kanj ti kurpoo g'a henanandi. Nda man'ti woo, war izey ga žiibi, ka gar i henan. ¹⁵ Nda boraa kanj man'ti ganakaw ga baa nga ma fay, a ma fay, woo ra ir armaa wala ir woymaa mana hawa koyné. Irkoy nk'ir cee ir ma dira alaafiya ra. ¹⁶ Woyoo, ni mma bay wala man'ti ni no ma ni kurpoo hallasi, aroo, ni mma bay wala man'ti ni no ma ni wandoo hallasi?

Boro ma cindi takaa kanj ga a goo ga waati kanj a ga ciyandi

¹⁷ Amma boro foo kul ma dira nda takaa kanj ir Koyoo n'a noo a se, nda takaa kanj ra a cindi waatoo kanj Irkoy g'a cee. Woo ti haya kanj nda ay ga Egilizey kul yaamar. ¹⁸ Boro kanj, waatoo kanj a ga ciyandi gar a hurubangu, a ma cindi takaa din da ga. Boro kanj, waatoo kanj a ga ciyandi gar jofolo no, a masi hurubangu. ¹⁹ Hurubanguyan man'ti baffoo, hurubanguyan janay man'ti baffoo, hayaa kanj ga kabu ti Irkoy yaamarey diiyanoo. ²⁰ Boro foo kul ma cindi takaa kanj ga a goo ga waatoo kanj Irkoy n'a cee. ²¹ Bajna ti ni waatoo kanj ni ciyandi? Masi alhuzun, amma nda n'ga hin ka sawal, ma sawal baa, ²² zama bajna kanj ir Koyoo n'a cee mma tee borcin ir Koyoo albarkaa ra.

* 6:16 6.16 Sintinoo 2.24.

Takaa din da, borcin kanj ciyandi mma tee Almasihu baɗɗaa. ²³ War nka dayandi, war hayoo banandi, war masi tee borey se baɗɗa. ²⁴ Ag'armey, boro foo kul ma duumi Irkoy jere nda takaa kanj ra a cindi waatoo kanj a g'a cee.

Woysoogey nda woyey kanj kurɗey buu

²⁵ Haya kanj ti woysoogey, ir Koyoo man'ay noo yaamar, amma ay lakkaloo no ay g'a noo sanda boro kanj duu ir Koyoo tamallaa ka tee laadirante. ²⁶ Ay ga hongu woo haya henna no, waati ũendaa kanj ga bara sabbu se, a ga boori boro ma cindi takaa kanj ga a goo. ²⁷ N'goo nda wande, masi ceeci ka fay, n'sii nda wande, masi wande ceeci. ²⁸ Amma woo kul, nda ni hiiji, mana zunubu tee. Nda woysoogo hiiji, a mana zunubu tee. Borey kanj hiiji ga zarabi beeri muɗe, amma agay, ay ga baa ya war kaa a cire.

²⁹ Ag'armey, hayaa kanj ay g'a har ti: alwaatoo ga ũiita, hõ banda ga, borey kanj goo nda wande ma tee sanda i sii nda a. ³⁰ Borey kanj ga hẽe ma tee sanda boroyan kanj si hẽe. Borey kanj ga ɗaali ma tee sanda boroyan kanj si ɗaali. Borey kanj ga day ma tee sanda boroyan kanj mana haya day k'a jisi. ³¹ Wey kanj ga ngi almuraadey hanse nda aduɗɗa hayey ma tee sanda boroyan kanj s'i hanse nda ey, zama aduɗɗa woo nda nga azzaatoo ga ben.

³² Amma ay si baa war ma alhuzun zaa. Boro kanj mana hiiji ga alhuzun zaa ir Koyoo hayey se, a ga ceeci taka kanj nda nga ma kan ir Koyoo se. ³³ Boro kanj ga hiiji mma alhuzun nda aduɗɗa hayey, a mma taka ceeci kanj nda nga ma kan nga wandoo se, ³⁴ a ga zamna haya hinka game. Woy kanj mana hiiji nda hondiyaw ga alhuzun nda ir Koyoo hayey hala nga ma duu ka henan nga gaahamoo ra nda nga lakkaloo ra. Woy kanj hiiji si alhuzun nda kala aduɗɗa hayey ka guna taka kanj nda nga ma kan nga kurɗoo se.

³⁵ War gomnoo se ay ga woo har, man'ti ya mma baa ya war ũiita. Ya mma baa war ma haya tee kanj ga hima, war ma duumi ir Koyoo ga bila jere-jere.

³⁶ Nda boro ga hongu kanj nga ga hondiyaa tooɗe kanj nga ga hima ka hiiji a*, hiijaa gay a mana tee, woo mana kan aroo se, a nee kala nga ma hiiji a, a ma nga ibaayoo tee, a mana duu zunubu, i ma hiiji. ³⁷ Amma boro kanj lakkaloo ga kani, a sii ũitay ra, de a goo nda nga ibaayoo se hini, a kayandi kanj nga ma cindi bila nda nga ma hiiji, a na haya henna tee. ³⁸ Woo ra boro kanj hiiji nga hondiyaa na haya henna tee, amma boro kanj mana hiiji, na goy henna tee ka bisa woo kanj hiiji.

³⁹ Woy ga denji nga kurɗoo ga kullihinne kurɗoo ga huna. Amma nda kurɗoo faati, a goo nda fondo ka hiiji boro kanj kan a se, amma a ma tee ir Koyoo ibaayoo ra. ⁴⁰ Ay lakkaloo ra, a goo nda gomni beeri nda a cindi takaa kanj ga a goo. Ay ga hongu kanj agay mo, Irkoy Hundoo goo ay bande.

8

Hamey kanj sargandi toorey maapey ga

¹ Haya kanj ti hayey kanj sargandi toorey maapey ga, ir ga faham kanj ir kul goo nda bayray. Bayray mma boro ka fooma, amma baji mma boro tonton. ² Nda boro ga hongu kanj nga ga haya bay, a mana baffoo bay jina sanda takaa kanj nda boro ga hima ka waana haya. ³ Amma boro kanj ga baa Irkoy, Irkoy no m'a bay.

⁴ Aywa, haya kanj ti hayey kanj sargandi toorey maapey ga ɗaayanoo, ir ga bay kanj tooru man'ti baffoo aduɗɗa ra. De mo ir ga bay kanj irkoy sii kanj man'ti Irkoy folloku. ⁵ Koyne mo cimi no kanj hayayan goo kanj se i ga nee «irkoyyan», a ma tee beenaa ra wala laboo ga sanda takaa kanj nda «irkoy» booboyan nda «koy» booboyan goo no. ⁶ Woo kul, ir se Irkoy folloku bara kanj ti Baaba Irkoy kanj ga haya kul ga hun, kanj se ir ga huna, nda Koy folloku kanj ti Isa Almasihu kanj ga kate haya kul ma bara, nga ra ir hunaroo goo.

⁷ Amma bayraa woo, man'ti boro kul bara nda a, boro fooyan, hala sohõ tooru bara lakkaley ra, i ga hayey ɗaa kanj sargandi toorey maapey ga, ngi fahamaa ga kacca, a ũiibi. ⁸ Ka gar man'ti ɗaayan no m'ir manandi Irkoy, nda ir mana ɗaa, a si haya kul kaa ir ga. Nda ir ɗaa, a si haya kul tonton ir ga.

⁹ Amma wa hawgay fonda kanj war duu a masi koy tee kanjan borey kanj mana nin se. ¹⁰ Zama nda ni kanj goo nda bayray, nda boro kanj fahamaa ga kacca dii ni tooru hugu ra n'ga ɗaa, woo si kate nga mo ma hayey ɗaa kanj sargandi toorey maapey ga wala? ¹¹ Woo se ni bayraa maaganda se, bora kanj fahamaa ga kacca ga halaci, ni armaa din da kanj se Almasihu buu. ¹² Nda war duu zunubu war armey ga nda takaa woo, ka ngi fahamay kaccaa maray, war na zunubu tee Almasihu jine. ¹³ Woo maaganda se, nda

* 7:36 7.36 A ga hin ka tee mo baaba no kanj ga nga ize woyoo noo hiijay se.

ham ga tee addalil kanj ga ag'armaa kanjandi, ay si ham nja abada, hala ya si tee addalil kanj na ag'armaa kanjandi.

9

Diyaw ga hima nda faabay

¹ Ya nka s'ay boŋ may wala? Man'ti diyaw ti agay wala? Ay mana dii Isa kanj ti ir Koyoo wala? Man'ti war ti ay goyoo silbaa kanj ay n'a tee ir Koyoo se wala? ² Nda boro fooyan se ay man'ti diyaw, war ya se diyaw ti agay, zama war ti ay diyawtaraa silbaa ir Koyoo albarkaa ra.

³ Ay zaaboo ne borey kanj ga danj ay ga se: ⁴ ir sii nda fondo ka nja ka hanj wala? ⁵ Ir nka sii nda fondo ka wande zaa ir woymey ra sanda takaa kanj diyawey jerey, nda ir Koyoo armye, nda Piyer n'a tee? ⁶ Wala mo agay hinne nda Barnabas no ma hima ka goy k'ir boŋ nandi wala? ⁷ May no ma huru soojetaray a ma yee ka nga boŋ zaa? May no ma alaneb faari duma, de a si izoo nja? Wala mo, may no ma adabba kur boy, de a si adabbaa wawaa hanj?

⁸ Hayey wey kanj ay g'i har, adamize šenni no wala ašariyaa mo nka s'i har? ⁹ Zama a hantumandi Musa ašariyaa ra ka nee: «Heejoo kanj goo ma taasoo musay, masi miŋoo haw.»* Irkoy mma alhuzun nda heeji wala? ¹⁰ N'bay ir se a ga šelanj? Zama ir se a na woo hantum, beerikaw ga hima ka beeri nda naata, de mo boraa kanj ga taasoo musay ga hima ka naata kanj nga ga duu a ra nga bagaa. ¹¹ Nda ir na Irkoy Hundoo gomney duma war game, nda ir na war kabehayayanj hegay, haya beeri no wala? ¹² Nda boro fooyanj goo nda fondo ka duu war ga haya, ir sii nda fondo ka duu war ga haya ka bisa ey wala? Woo kul ra, ir mana cimi ceeci, amma ir ga haya kul mupe hala haya kul masi AlmasihuAlhabar Boryaa ganji.

¹³ War nka si bay kanj borey kanj ga goy kayantey tee Irkoy hugu beeroo ra si huna kala nda Irkoy hugu beeroo [hayey]? De mo war nka si bay kanj borey kanj ga goy sargari tonadogoo ra, ngi bagaa goo sargaroo ra kanj ga kaandi? ¹⁴ Takaa din da, ir Koyoo yaamar kanj borey kanj ga Alhabar Boryaa har ma huna nda Alhabar Boryaa.

Pol mana cenda hayey ga kanj a ga hima ka duu ey

¹⁵ Amma agay, ya na tonton nda hayey wey affoo kul. Ya na woo hantum hala ya duu ey, zama ay baa ya buu nda boro m'ay foomayanoo taa ay kone. ¹⁶ Nda ay ga Alhabar Boryaa har, man'ti foomayan no, zama haya tilasante no kanj waazibi ay ga. Ay bone nda ay mana Alhabar Boryaa har! ¹⁷ Nda ay g'a tee nda ay boŋ, ay ga hima nda banaw, amma nda ay g'a tee ba nda ay si baa, a mma tee goy kanj talfandi ay ga, ¹⁸ adiši macin ti ay banaa? Ay banaa man'ti kala ya Alhabar Boryaa har k'a danj borey jine yaada, bila nda ya hayey ceeci kanj Alhabar Boryaa g'i noo ya ne.

¹⁹ Borcin ti agay, boro kul s'ay may, amma ay n'ay boŋ tee baŋna borey kul se hala ya duu ka duu boro boobo. ²⁰ Alyahuudey bande, ay tee sanda Alyahuudu hala ya duu ka duu Alyahuudey. Borey kanj goo ašariyaa hinoo cire bande, ay tee sanda boro kanj goo ašariyaa hinoo cire, ka gar agay woo sii ašariyaa hinoo cire, amma ay n'a tee hala ya duu ka duu wey kanj goo ašariyaa hinoo cire. ²¹ Borey kanj sii ašariyaa hinoo cire bande, ay tee sanda boro kanj sii ašariyaa hinoo cire, ka gar man'ti ya nka sii Irkoy jine bila ašariya, ay goo Almasihu ašariyaa cire, ay na woo tee hala ya duu ka duu borey kanj sii ašariyaa hinoo cire. ²² Yalaafantey bande, ay tee yalaafante hala ya duu ka duu yalaafantey. Ay n'ay boŋ tee haya kul borey kul se hala taka kul kanj no ya boroyanj hallasi. ²³ Hayey kul, ay s'i tee kala Alhabar Boryaa maaganda se hala ya duu ka duu nja albarkaa ra haya.

²⁴ War nka si bay kanj borey kanj ga zuru ganganoo ra, i kul no ma zuru, amma boro folloku no ma duu konkošaa gomnoo? Wa zuru taka kanj ra war ma duu a. ²⁵ Boro kul kanj ga gurgay ga nga boŋ dii ka sawa haya kul ra. I g'a tee hala ngi ma duu ka duu fuula kanj ga waati kayna tee, amma ir, hala ir ma duu ka duu fuula duumante. ²⁶ Woo se agay, ay ga zuru nda takaa woo, man'ti ya nka si guwoo bay. Ay ga kara nda takaa woo, amma man'ti hewoo no ay g'a dunbu. ²⁷ Ay g'ay gaahamoo šiita k'a danj ay cire, zama ay ga hunbur agay kanj na borey waazu, Irkoy masi koy agay hunday gaaray.

10

Wa mooru tooru

* 9:9 9.9 Alhukumoo 25.4; Timote bataga 1na 5.18.

¹ Ag'armey, ay si baa war ma jan kaj bay kanj ir baabey kul cindi duulaa cire, i kul bisa nda teekoo.* ² I kul batizandi Musa maanoo ga duulaa nda teekoo ra. ³ I kul na nyaayan follokaa njaa kanj Irkoy n'a noo, ⁴ de mo i kul na hanhaya follokaa hanj kanj Irkoy n'a noo, zama i ga hayaa kanj Irkoy n'a noo hanj tondoo ra, tondoo man'ti kala Almasihu. ⁵ Amma boro booboo i ra mana kanj Irkoy se, woo se i buu saajoo ra.

⁶ Hayey wey teendi hala i ma tee ir se himakasinayyan, hala ir masi haya laaley boonay sanda takaa kanj nda ngi, i n'i boonay. ⁷ War masi tee tooru ganakaw sanda takaa kanj nda ngi affooyan n'a tee, nda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Jamaa goro ka njaa ka hanj, nga banda ga, i tun ka hooray.»[†] ⁸ Ir masi woy nda aru izefututaray mo tee. Boroyan i ra n'a tee, zaari folloku boro zenber waranka cindi hinza (23.000) kanj i ra ka buu. ⁹ Koynoo mo ir masi Almasihu sii. Boroyan i ra n'a tee, gondey n'i halaci. ¹⁰ War masi nuununuunu. Boroyan i ra n'a tee, wiiyakaa n'i halaci.

¹¹ Hayey wey duu ey hala i ma tee himakasinayyan, i hantumandi k'ir gagay, ir kanj zamanoo benantaa kaa ir ga. ¹² Woo se boro kanj ga hongu nga nka sinji henna Irkoy ganaroo ra, a ma hawgay a masi kanj. ¹³ Siyan sii no kanj kaa war ga kanj mana duu adamize ka bisa, Irkoy ga laadir, a si nanj war ma siyandi hala nongu kanj ra war si hin a. Nda siyan kaa, a ga war cebe fattadoo hala war ma hin k'a mune.

¹⁴ Woo maaganda se, ay baakey, wa mooru tooru ganayan. ¹⁵ Ya mma šelanj war se sanda boroyan kanj goo nda lakkal. War hunday ma hayaa guna kanj ay g'a har. ¹⁶ Waati kanj ir g'ir Koyoo njaahayaa nja, poti albarkantaa kanj nda ir ga albarka danj Irkoy se, borey kanj ga hanj nda a, man'ti i nka tee affoo Almasihu kuroo bande wala? Takulaa kanj ir g'a dunbu, borey kanj g'a nja, man'ti i nka tee affoo Almasihu gaahamoo bande wala? ¹⁷ Takula folloku bara, ir kanj ti iboobaa man'ti kala gaaham foo, zama ir ga marga takula follokaa ra.

¹⁸ Wa Izirayel borey jamaa guna. Borey kanj ga hayey nja kanj sargandi, man'ti i nka tee affoo sargari tonadogoo bande wala? ¹⁹ Macin no ay ga baa y'a har? Haya kanj sargandi toorey maaney ga, cin no a g'a hanse? Wala mo tooru, cin no a g'a hanse? ²⁰ Kalaa, kalaa! Sargarey kanj i g'i kaa, i s'i kaa kala ganjey se, man'ti Irkoy se i g'i kaa. Ay si baa war nda ganjey ma marga. ²¹ War si hin ka hanj nda ir Koyoo potoo war ma hanj nda ganjey potoo. War si hin ka nja ir Koyoo njaadogoo ra war ma nja ganjey njaadogoo ra. ²² Wala ir mma baa ir Koyoo ma canse wala? Ir mma bara nda gaabi nda a wala?

Ir teegoyey kul ma Irkoy beerandi

²³ «Haya kul ga bisa», amma man'ti haya kul ra nafaw goo, «haya kul ga bisa», amma man'ti haya kul no ma boro tonton. ²⁴ Boro kul masi nga bonj gomnoo ceeci, a ma nga cinaa gomnoo ceeci.

²⁵ Haya kul kanj ga neerandi hamey yooboo ra, w'a nja, war biney masi war gurzugay ngi maaganda se, ²⁶ zama «adunja nda haya kul kanj goo a ra man'ti kala ir Koyoo wane»[‡].

²⁷ Nda borey kanj si naanay Irkoy ra, affoo na war ce war ma kaa ka hoyandi nga do, de war yadda ka koy, haya dumi kul kanj gorandi war jine, w'a nja, war biney masi war gurzugay. ²⁸ Amma nda boro nee war se: «Hamoo woo nka sargandi toorey maaney ga», war mas'a nja, boraa kanj na war bayrandi maaganda se, binoo masi koy a gurzugay. ²⁹ Woo kanj ay goo m'a har, man'ti war biney šennoo ga ay goo, ngi wanoo ga ay goo. Zama macin se boro foo bine šennoo g'ay borcintaraa kanj ay duu a ciiti? ³⁰ Nda agay, ay ga albarka tee Irkoy se njaahayaa kanj ay g'a nja maaganda se, macin se ay ga wowandi haya kanj ay na albarkaa danj a se maaganda?

³¹ Woo se, a ma tee war mma nja, wala war mma hanj, wala haya kul kanj war goo m'a tee, w'a tee ka Irkoy beerandi. ³² War masi tee addalil kanj ga boro kanjandi, a ma tee Alyahuudey, wala Grekey, wala Irkoy Egilizoo. ³³ W'ay takaa tee, ay ga ceeci ya kan borey kul se haya kul here, man'ti ay bonj gomnoo no ay g'a ceeci, boro boobaa wanoo no ay g'a ceeci hala i ma duu ka hallasi.

11

¹ W'ay guna ka tee takaa kanj nda ay ga Almasihu guna ka tee.

Boro bankaaray takaa Egilizoo ra

² Ay ga war saabu nda kanj war ga hongu agay haya kul ra nda mo kanj war ga alaadawey dii nda takaa kanj nda ay n'i noo war se. ³ Amma ay ga baa war ma bay kanj Almasihu ti aru kul bonjkoynoo, woy bonjkoynoo ti kurpoo, Almasihu bonjkoynoo

* 10:1 10.1 Fattaroo 14.22–29. † 10:7 10.7 Fattaroo 32.6. ‡ 10:26 10.26 Zabur 24.1.

ti Irkoy. ⁴ Aru kul kanj ga Irkoy njaaray wala a ga annabitaray tee, de boŋoo ga guma, bora na nga boŋkoynoo kaynandi. ⁵ Amma woy kul kanj ga Irkoy njaaray wala a ga annabitaray tee boŋoo si guma, bora na nga boŋkoynoo kaynandi, zama nga nda woy kanj na nga boŋoo cebu kul ti affoo. ⁶ Woy kanj si nga boŋoo gum, a ma nga hinhirey mo kosu. Aywa, nda haawi no woy se a ma nga hinhirey kosu wala a m'i cebu, a ma nga boŋoo gum. ⁷ Aru si hima ka nga boŋoo gum, zama Irkoy himakasinaa nda nga daržaa no, amma woy man'ti kala aru daržaa. ⁸ Zama haya kanj se man'ti aru ka hun woy ra, woy ka hun aru ra. ⁹ Koyne mo aru mana takandi woy se, amma woy mana takandi kala aru se. ¹⁰ Woo maaganda se hini tammaasa ga hima ka bara woy boŋ ga* almalaykey sabbu se. ¹¹ Woo kul, ir Koyoo do woy sii no bila aru, aru sii no bila woy. ¹² Zama takaa kanj nda woy mana hun kala aru ra, takaa din da woy no ka aru hay, i kul mana hun kala Irkoy do.

¹³ War hunday ma guna: a ga hima woy ma Irkoy njaaray boŋoo si guma wala? ¹⁴ Adamizetaray hunday nka si bayrandi war se kanj aru, nda nga hinhirey ga kuu, kaynayan no a se? ¹⁵ Amma woy, nda nga hinhirey ga kuu, man'ti beeray no a se wala? Zama hinbiroo mana nondi [a se] kala sanda gumtaafa. ¹⁶ Amma nda boro goo no kanj ga baa nga ma hayey wey kakaw, a sii ir nda Irkoy Egilizey alaadaa ra.

Takaa kanj nda ir Koyoo ŋaahayaa ga ŋandi

¹⁷ Nda ay na war yaamar nda hayey wey, ay si war saabu, zama nda war marga, war si koy jine, amma war mma jaase. ¹⁸ Haya jinaa ti, waati kanj Egilizoo marga, ay maa kanj fay-fayyan goo war game, ay ga naanay kanj cimi goo ŋenoo woo ra. ¹⁹ Kala mo kondayyan ma bara war game hala borey kanj ga laadir ma bayrandi. ²⁰ Waati kanj war ga marga, man'ti ir Koyoo ŋaahayaa no war g'a ŋaa, ²¹ zama ŋaayanoo waatoo ga, boro foo kul mma cahā ka nga boŋ ŋaahayaa ŋaa. Woo ra affooyan ga heray, affooyan ga suu. ²² Adiši war nka sii nda hugu kanj ra war ga ŋaa ka hanj? Wala Irkoy Egilizoo no war g'a kaynandi ka borey haawandi kanj sii nda haya? Macin no y'a har war se? Ya war saabu wala? Kalaa, woo ga ay si war saabu.

²³ Hayaa kanj ay n'a noo war se, ya na duu a kala ir Koyoo ga: ir Koyoo Isa, cijinoo kanj ra i g'a nondi, a na takula zaa ²⁴ ka albarka danj Irkoy se, a n'a dunbu ka nee: «Woo ti ay gaahamoo kanj ga nondi war sabbu se, wa woo tee hala war ma hongu agay.»[†] ²⁵ Taka follokaa no a n'a tee ka potoo zaa hawraa banda ga, a nee: «Potoo woo man'ti kala amaana taagaa kanj ga zandi ay kuroo ra. Wa woo tee, waati kul kanj war n'a hanj, a ma tee hala war ma hongu agay.»[‡] ²⁶ Zama waati kul kanj war na takulaa woo ŋaa ka potoo hayaa hanj, ir Koyoo buuyanoo no war g'a har hala waati kanj a ma kaa.

²⁷ Woo sabbu se boro kanj na takulaa ŋaa, wala a n'ir Koyoo potoo hayaa hanj nda taka kanj si hima, bora n'ir Koyoo gaahamoo nda nga kuroo kuta. ²⁸ Woo se kala boro foo kul ma nga boŋ guna jina a ma duu ka ŋaa takulaa ra ka hanj potoo hayaa ra, ²⁹ zama boro kanj ŋaa, a hanj bila nda a ma hongu ir Koyoo gaahamoo, bora kate nga boŋ ga ciiti. ³⁰ Woo maaganda se war ra, boro boobo ga felaw, i ga wirci, de mo iboobo faati. ³¹ Nda a gar ir nk'ir boŋ guna jina, ir si ciitandi. ³² Amma ir Koyoo no m'ir ciiti k'ir aladabu hala ir nda aduŋna masi zukandi cere bande.

³³ Adiši ag'armey, waati kanj war ga marga ka ŋaa, wa cere batu. ³⁴ Boro kanj ga heray, a ma ŋaa hugey do jina, hala war masi marga ciitiyan se. Hayey kanj cindi ŋenoo, ay g'i hanse waati kanj ay kaa war do.

12

Irkoy Hundoo nooyaney

¹ Ag'armey, haya kanj ti Irkoy Hundoo nooyaney, ay si baa war ma jan ka duu ngi fahamaa. ² War ga bay kanj waatoo kanj war ga tee kutakaw, tooru benbawey no ma war gongu ka koy. ³ Woo se ay ga war bayrandi kanj boro kul kanj Irkoy Hundoo n'a tuti a ma ŋelanj si nee: «Isa ma laali»*, boro kul mo si hin ka nee: «Ay Koyoo Isa» nda man'ti Hundi Henanantaa k'a tuti a m'a har.

⁴ Anneemaa nooyaney dumi-dumiyay no, amma Hundi follokaa no m'i noo, ⁵ Irkoy goyey dumi-dumiyay no, amma Koy follokaa se i ga teendi. ⁶ Irkoy goy takawey dumi-dumiyay no, amma Irkoy follokaa k'i kul tee k'i danj borey biney ra. ⁷ Nooyanoo kanj Irkoy Hundoo g'a noo boro foo kul se ga Irkoy Hundoo hinoo cebe nafaw se. ⁸ Irkoy

* 11:10 11.10 «Woo maaganda se hini tammaasa ga hima ka bara woy boŋ ga», Grek ŋenni ra, almaganaa faa ti «Woo maaganda se woyoo boŋoo takaa, hinoo ma bara a kone». † 11:24 11.24 Luka 22.19. ‡ 11:25 11.25 Luka 22.20. * 12:3 12.3 «Isa ma laali», Grek ŋenni ra, almaganaa faa ti «Isa laali».

Hundoo ga boro foo noo lakkal šenni, Irkoy Hundi follokaa ga boro foo noo bayray šenni. ⁹ Irkoy Hundi follokaa ga boro foo noo naanayan, Irkoy Hundi follokaa ga boro foo noo anneemaa nooyanyaj kan ti ka boro duubaanandi. ¹⁰ A ga boro foo noo kayfi teeyan, a ga boro foo noo annabitaray, a ga boro foo noo a ma Irkoy Hundoo hayey nda hayey kan man'ti Irkoy Hundoo wane fay-fay k'i kaa cere ra, a ga boro foo noo ka šenni dumi-dumiyaj šelan, a ga affoo mo noo a ma šenney feeri. ¹¹ Amma wey kul, Irkoy Hundi follokaa no m'i tee ka nooyaney zamna boro foo kul se nda woo kan ga kan Irkoy Hundoo se.

Gaaham man'ti kala affoo, amma nga nongey ga boobo

¹² Sanda takaa kan nda gaaham man'ti kala affoo, amma a goo nda nongu booboyaj, gaahamoo nongey nda ngi booboyanoo kul, i man'ti kala gaaham folloku, takaa din da ti Almasihu mo. ¹³ Zama ir kul batizandi ka tee gaaham folloku Hundi folloku albarkaa ra†, a ma tee Alyahuudu, wala Grek, wala bajna, wala borcin, ir kul hanj Hundi folloku ra.

¹⁴ Gaaham mo man'ti nongu folloku, nga nongey ga boobo. ¹⁵ Nda cee nka nee: «Zama ay man'ti kabe, ay sii gaaham ra.» De woo maaganda se a sii gaaham ra wala? ¹⁶ Nda hanja nee: «Zama ay man'ti moo, ay sii gaaham ra.» De woo maaganda se a sii gaaham ra wala? ¹⁷ Nda boro gaahamoo kul man'ti kala moo, man nongoo kan nda boro ga maa? Nda gaaham kul man'ti kala nongu kan nda boro ga maa, man nongoo kan nda boro ga maa haya hew? ¹⁸ Irkoy nka nongu foo kul danj gaaham ra nda takaa kan ga kan a se. ¹⁹ Nda a kul man'ti kala nongu folloku, man ra gaahamoo goo? ²⁰ Nongu boobo goo gaaham ra, amma gaaham folloku no.

²¹ Moo si hin ka nee kabe se: «Ay si almuraadu nda ni.» Wala koyne mo boj ma nee cee se: «Ay si almuraadu nda ni.» ²² Nda cimi, gaaham nongey kan ir g'i himandi hayayan kan sii nda gaabi, ngi ga ir ga hanse ka too. ²³ Boro gaahamoo nongey kan ir g'i himandi nonguyaj kan si hima nda beeray beeri, ir g'i kuubi k'i bere nda beeray kan ga hanse ka beeri, de mo ir nongey kan ir ga haw i ma diyandi, ir ga hanse ka lakkal tee i se. ²⁴ Nongey kan ir si haw nda ey, si too boro ma hanse ka lakkal tee i se. Irkoy nka gaaham tee ka nongey kan sii nda beeray beeri noo beeray kan ga hanse ka beeri, ²⁵ hala fay-fayyan masi huru gaaham ra, gaaham nongey kul ma lakkal follokaa danj cere se. ²⁶ Nda nongu foo ga zarabi, nongey kul mma zarabi a bande, nda nongu foo duu darža, nongey kul mma jaali a bande.

²⁷ War, war man'ti kala Almasihu gaahamoo, war affoo kul man'ti kala nga gaahamoo nongey affoo. ²⁸ Irkoy na boroyaj gorandi Egilizoo ra: ijinaa man'ti kala diyawey, ihinkantoo annabey, ihinzantoo cawandikey, woo banda ga, nooyaney kan ti: kayfi teeyan, nda anneemaa nooyaney ka boro duubaanandi, nda ka gaakasinay, nda ka Egilizoo juwal, nda ka šenni dumi-dumiyaj har. ²⁹ Borey kul ti diyaw wala? Borey kul ti annabi wala? Borey kul ti cawandikaw wala? Borey kul no ma kayfi tee wala? ³⁰ Borey kul ka duu anneemaa nooyanoo ka borey duubaanandi wala? Borey kul no ma šenni dumi-dumiyaj šelan wala? Borey kul no ma hin ka šenney feeri wala? ³¹ Wa hanse ka baa anneemaa nooyan babbeerey.‡

Sohō ay ga war cebe fondawey ihenna.

13

Baji bisa haya kul

¹ Ba nda ay ga šenney šelan kan borey g'i šelan hala ka šenney šelan kan almalaykey g'i šelan,

amma nda ay si baa boro*,

ay ga hima nda guuru kan ga kara-kara de, wala haya kan ga dunduj de.

² Koyne mo nda ay duu annabitaray,

de ay ga sirrey kul bay, de ay duu bayraa kul,

de mo nda ay duu naanay beeri kan ga kate ya hin ka tondi honduyaj ganandi,

amma nda a gar ay si baa boro, ay man'ti baffoo.

³ Ba nda ay g'ay almaanoo kul zamna heraykoyney se,

de ay g'ay kunturoo noo i m'a ton†,

† **12:13** 12.13 «Zama ir kul batizandi ka tee gaaham folloku Hundi folloku albarkaa ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Zama ir kul batizandiHundi folloku ra gaaham follokaa nafaa se», affaa ti «Zama ir kul batizandiHundi folloku ra ka tee gaaham folloku». ‡ **12:31** 12.31 «Wa hanse ka baa anneemaa nooyan babbeerey», Grek šenni ra, almaganaa

faa ti «War ga hanse ka baa anneemaa nooyan babbeerey». * **13:1** 13.1 Bajoo woo ti: boro ma baa boro, ma baa Irkoy. † **13:3** 13.3 «i m'a ton», hantum fooyaj ga nee «hala ya duu ka bolsay».

amma nda a gar ay si baa boro, a si haya kul hanse ya ne.

⁴ Baji ga suuri, a ga boori,

a si canse, [baji] si bolsay, a si fooma,

⁵ a si goy meera tee, a si nga boj nafa ceeci,

a si dukur, a si dori dii,

⁶ a si jaali nda šerretaray janjay,

a ga jaali nda cimi.

⁷ Baji ga hinžee haya kul ra, a ga naanay haya kul, a ga haya kul naata, a ga haya kul mupe.

⁸ Baji si ben abada.

Annabitaray ga kaa ka ben, šenney ga kaa ka nanandi, bayray ga kaa ka ben.

⁹ Sohō bayray jere bara ir se, ir annabitaraa man'ti kala jere.

¹⁰ Amma waati kanj woo kanj ga timme kaa, woo kanj ti jere ga kaa ka ben.

¹¹ Waatoo kanj ay ga tee zanka kaccu, ay ga šelanj sanda zanka kaccu,

ay ga miile sanda zanka kaccu, ay ga hongu sanda zanka kaccu.

Waatoo kanj ay tee aru, ay benandi nda zankakacutaray hayey.

¹² Sohō diji[‡] nda ir ga dii, a si kaaray,

amma ir ga kaa ka dii moo nda moo.

Sohō ay bayraa man'ti kala jere,

amma ay bayraa ga kaa ka timme sanda takaa kanj nda Irkoy g'ay bay.

¹³ Haya hinzaa kanj ga cindi ne:

naanay, nda naata, nda baji,

amma hayey wey kul ibeeroo man'ti kala baji.

14

Takaa kanj nda Irkoy Hundoo nooyaney ga goy Egilizoo ra

¹ Wa hanga baji, wa hanse ka baa Irkoy Hundoo nooyaney, waaniwaani ka annabi goy tee. ² Boro kanj ga šenni tana šelanj, man'ti borey se a ga šelanj, Irkoy se a ga šelanj, zama boro kul si faham a se. Irkoy Hundoo albarkaa ra a ga sirriyanj har. ³ Amma boro kanj ga annabi goy tee si šelanj kala borey se hala i ma duu nafaw, nda hoyray, nda bineyaynay. ⁴ Boro kanj ga šenni tana šelanj, nga boj no a g'a nafa, amma boro kanj ga annabi goy tee ga Egilizoo nafa.

⁵ Ay si baa kala war kul ma šenni dumi-dumiyaj šelanj, amma ay baa war ma annabi goy tee ka bisa ey. Boro kanj ga annabi goy tee bisa boro kanj ga šenni dumi-dumiyaj šelanj, wala mo bora kanj ga šenni dumi-dumiyaj šelanj ma šenney feeri kanj a n'i har hala Egilizoo ma duu nafaw. ⁶ Sohō ag'armey, ir ma danj kanj ay koy war do ka šenni dumi-dumiyaj šelanj: macin no ay g'a hanse war se nda man'ti Irkoy bangayyan no, wala bayray, wala annabi šenni, wala cawandiyan no ay g'a har?

⁷ Takaa kanj nda hayey kanj ra hundi sii goo nda jinde, sanda laati wala kurbu beeri, nda jindey si fay, taka foo nda boro ga bay hayaa kanj laato wala kurbu beeroo hēenoo g'a har? ⁸ Nda a gar laati beeri jindoo nka si henan, may no ma soolu wongoo se?*

⁹ Takaa din da war, nda war deenoo si filla deede kanj ga fahamandi, taka foo nda boro ga hayaa bay kanj harandi? War mma šelanj hewoo ra. ¹⁰ Šenni dumi hinna kul kanj bara adunja ra, affoo sii i ra kanj sii nda almagana. ¹¹ Deene šenni kanj ay s'a bay, ay ga tee bora kanj g'a šelanj se yaw, bora mo ga tee ya ne yaw. ¹² War mo, takaa din da, zama war ga hanse ka baa Irkoy Hundoo nooyaney, w'i ceeci nda booboyan Egilizoo nafa se.

¹³ Woo maaganda se boro kanj ga šenni tana šelanj ma Irkoy ŋaaray nga m'a feeri. ¹⁴ [Zama] nda ay ga ŋaaray šenni tana ra, ay hundoo ga ŋaaray, amma ay lakkaloo si baffoo tee. ¹⁵ Macin no y'a tee? Ay ga ŋaaray nda ay hundoo, amma ay ga ŋaaray nda ay lakkaloo mo. Ay ga dooni nda ay hundoo, amma ay ga dooni nda ay lakkaloo mo. ¹⁶ Zama nda n'ga albarka danj Irkoy se nda ni hundoo hinne, boro kanj si faham hayaa kanj n'goo m'a har se kanj goo margaroo ra, taka foo nda a ga hin ka nee: «Amin» ni albarka danjanoo se, ka gar hayaa kanj n'n'a har a si faham a se? ¹⁷ Cimi no n'na albarka danj ka boori, amma boro faa mana duu nafaw.

[‡] 13:12 13.12 Waatoo din dijey si tee kala guuru ra. Woo se boro si dii a ra ka boori.

* 14:8 14.8 Zamanoo din

ra laati beeroo hēenoo, wongu tammaasa no.

¹⁸ Ay ga albarka dan Irkoy se kan ay ga šenni dumi-dumiyaj šelan ka bisa war kul, ¹⁹ amma Egiliz margaroo ra, ay baa ya kalima guu šelan nda ay lakkaloo ka borey cawandi ka bisa kalima zenber woy (10.000) šenni tana ra.

²⁰ Ag'armey, war masi miile sanda zankayan, ifutu here wa tee zankayan, amma miileyan here wa tee boroyan kan tee ka timme. ²¹ A hantumandi ašariyaa ra ka nee:

«Šenni tanayan
nda mee waaniyan nda
ay ga šelan jamaa woo se,
ba woo ra i si hanajer ya ne.»

Ir Koyoo k'a har.»[†]

²² Adiši šenni dumi-dumey man'ti kala tammaasa, man'ti ganakey se, borey kan man'ti ganakawyan se a ga tee tammaasa. Amma annabitaray man'ti tammaasa borey kan man'ti ganakaw se, ganakey se a ga tee tammaasa.

²³ Nda Egilizo kul marga, de i kul ga šenni dumi-dumiyaj šelan, de boroyan kan si faham wala boroyan kan man'ti ganakaw huru kate, i si nee kan war nka hollo wala?

²⁴ Amma nda borey kul ga annabi goy tee, de boro kan man'ti ganakaw wala boro kan si faham huru kate, i kul ga hayaa har a se kan ti a, borey kul ga nga lakkaloo bay.

²⁵ Hayey kan a g'i tugu nga binoo ra ga fatawandi, woo ra a ga nga ndumoo ka sujudo ka Irkoy beerandi ka bayrandi ka nee: «Cimi no kan Irkoy goo war game.»[‡]

Takaa kan nda Egilizo hayey ma teendi

²⁶ Ag'armey, macin no ir m'a tee? Waati kan war ga marga, boro foo ga bayti don, affoo ga cawandi, affoo ga šenni tana šelan, affoo ga bangayyan har, affoo ga šenney feeri, war affoo kul ma haya tee. Haya kul kan war g'a tee ma tee nafaw se. ²⁷ Nda boro ga šenni tana šelan, a ma tee boro hinka, nda a boobo a ma tee boro hinza, i m'a tee affoo-foo, boro foo m'a feeri. ²⁸ Nda šenni feerikaw sii no, a ma dangay Egilizo ra, a ma šelan nga bon se nda Irkoy se. ²⁹ Annabey, ngi boro hinka wala ihinza ma šelan, borey jerey ma ngi šennoo guna. ³⁰ Nda Irkoy na haya bangandi boro tana se kan goo no, boro jinaa ma dangay. ³¹ War kul ga hin ka annabi goy tee affoo-foo, hala borey kul ma caw, i kul ma hoyrayandi. ³² Annabey kan goo ngi annabitaraa ra ga hin ngi bon. ³³ Irkoy man'ti hoolo-hoolo Irkoy, alaafiya Irkoy no.

Sanda takaa kan nda a ga teendi Irkoy boro henanantey Egilizey kul ra, ³⁴ woyey ma dangay Egilizo margarey ra, zama a si bisa i se i ma šelan. I ma ngi bon yeeti ganda takaa kan nda ašariyaa hunday n'a har.* ³⁵ Nda haya goo no kan i ga baa ngi ma faham a se, i ma ngi kurney hãa nda a hugey do, zama haawi no woy ma šelan Egilizo margari ra.

³⁶ War do Irkoy meešennoo hun wala? War hinne ti borey kan duu a wala? ³⁷ Nda boro ga hongu annabi ti nga wala boro kan duu Irkoy Hundoo nooyan, a ma bay kan hayey kan ay g'i hantum war se ir Koyoo yaamar no. ³⁸ Boro kan wanji woo, Irkoy si yadda boraa ga.

³⁹ Woo se ag'armey, wa hanse ka baa ka annabi goy tee, war masi šenni dumi-dumiyaj haryanoo ganji. ⁴⁰ Amma hayey kul ma teendi beeray ra, i kul ma teendi nda fondaa.

15

Almasihu tunyanoo

¹ Ag'armey, ay ga war hongandi kan Alhabar Boryaa kan ay n'a har war se, kan war duu a, de mo war tabati a ra, ² nga albarkaa ra war goo ma hallasi nda war na šennoo dii nda takaa kan nda ay n'a har war se, nda man'ti woo, war nka naanay yaada.

³ Woo kan ay duu a ti haya jinaa kan ay n'a har war se kan ti Almasihu mana buu kala ir zunubey se, sanda takaa kan nda Citaaboo n'a har.* ⁴ I n'a dan saaraa ra, amma jirbi hinzantoo hane a tun, sanda takaa kan nda Citaaboo n'a har.† ⁵ A bangay Piyer se, nga banda ga, a bangay taalibi woy cindi hinkaa (12) mo se. ⁶ Woo banda ga, waati follokkaa ra a bangay haya kan bisa boro zangu guu (500) se ir armey ra, ngi jere beeroo kul ga huna hala hõ, amma affooyan faati. ⁷ Woo banda ga, a bangay Žak se, nga banda ga, a bangay diyawey kul se.

⁸ Woo kul banda ga, a bangay ba agay se, agay kan ga hima nda zanka kan hayandi za nga waatoo mana too. ⁹ Zama agay ti diyawey ikacca, agay kan si hima ka ciyandi

† 14:21 14.21 Ezayi 28.11-12. ‡ 14:25 14.25 Ezayi 45.14; Zakarya 8.23. § 14:28 14.28 «Irkoy se», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy maapoo ga». * 14:34 14.34 Sintinoo 3.16. * 15:3 15.3 Ezayi 53.5-12. † 15:4 15.4 Zabur 16.10; Oze 6.2.

diyaw, zama ay na Irkoy Egilizoo gurzugay. ¹⁰ Amma Irkoy anneemaa ra, ay tee woo kanj ay ti a. Nga anneemaa ay here mana tee yaada. Ay hanse ka taabi ka bisa i kul, amma man'ti agay no, Irkoy anneemaa no kanj goo ay bande. ¹¹ A ma tee agay wala a ma tee ngi, woo ti hayaa kanj ir g'a waazu, woo ti hayaa kanj war naanay a.

Bukawey tunyanoo

¹² Nda ir ga waazu kanj Almasihu tun bukawey ra, taka foo nda war affooyan ga nee kanj bukawey tunyanoo si bara? ¹³ Nda bukawey tunyanoo si bara, adişi Almasihu mo mana tun. ¹⁴ Nda Almasihu mana tun, adişi ir waazoo [mo] man'ti kala yaada, ir naanaa mo man'ti kala yaada. ¹⁵ De mo ir ga kaa ka garandi seedeooru Irkoy se, zama ir na seedeoorutaray tee ka nee kanj Irkoy na Almasihu tunandi, ka gar a man'a tunandi, nda cimi no kanj bukawey si tun. ¹⁶ Nda bukawey si tun, Almasihu mo mana tun. ¹⁷ Nda Almasihu mana tun, war naanaa man'ti kala yaada, hala sohō war zunubey no ma war juwal. ¹⁸ Borey mo kanj faati i goo Almasihu bande halaci. ¹⁹ Nda adujna woo de ra ir ga naata Almasihu ra, ir jaase borey kul.

²⁰ Sohō, nda cimi Almasihu tun bukawey ra, borey kanj faati, nga ti ngi boro jinaa kanj tun. ²¹ Zama boro foo sabboo ka kate buuyan, takaa din da bukawey tunyanoo kaa boro foo sabboo ra. ²² Takaa kanj nda Adama sabboo se borey kul ga buu, takaa din da, i kul ga kaa ka huna Almasihu sabboo ra. ²³ Boro foo kul nda nga waatoo: Almasihu ti boro jinaa, nga banda ga, borey kanj ti Almasihu wane nga kaayanoo ga. ²⁴ Woo kul banda ga, benantaa ga kaa, waatoo kanj a ga jineborotaray kul, nda hini kul, nda gaabi kul halaci ka Laamaa danj Irkoy ir Baaba kaboo ra. ²⁵ Zama a tilasu a ma laama hala waati kanj Irkoy ma iberey kul danj nga cewey cire. ²⁶ Iberi kokorantaa kanj ga halacandi man'ti kala buuyan. ²⁷ Woo maaganda se Citaaboo nee: «A na hayey kul danj cewey cire.»[‡] Amma nda i nee hayey kul sii kala a cire, šikka sii kanj boraa kanj na hayey kul danj a cire sii a ra. ²⁸ Waati kanj hayey kul huru Almasihu cire ka ben, waatoo din Irkoy Iz'aroo hunday [mo] huru boraa cire kanj na hayey kul danj Iz'aroo cire, hala Irkoy ma bara haya kul boŋ.

²⁹ Nda man'ti woo, macin no borey kanj batize bukawey se g'a tee? Nda šikka sii kanj bukawey si tun, macin se borey ga batize i se? ³⁰ Ir hunday, macin se waati kul ir goo farratay ra? ³¹ [Ag'armey,] zaari kul ay goo buuyan mee ga. Addaliloo kanj kate ya woo har man'ti kala war nda ay ga fooma Almasihu Isa ir Koyoo albarkaa ra. ³² Nda a gar ya nka ganjihogawey tangam Efez koyraa ra nda adamizey hinne takaa, macin ti nafaa kanj ay ga duu a nda bukawey si tun? Adişi «ir ma ŋaa, ir ma hanj, zama suba ir ga buu»[§].

³³ War masi war boŋ darga: cere futu ga boro bere. ³⁴ Wa yee kate fondaa ga, war masi zunubu tee, zama boroyan war ra si Irkoy bay, ay g'a har hala war ma haw.

Takaa kanj nda bukawey ga tun

³⁵ Boro foo ga hin ka hāa ka nee: «Adişi taka foo nda bukawey ga tun? Gaaham dumi foo nda i ga kaa?» ³⁶ Saama! Dumi kanj n'n'a say ni faaroo ra, a mma buu jina a ma yee ka huna. ³⁷ Woo kanj n'g'a say man'ti dumaroo kanj ga kaa ka fatta no n'n'a say, amma gurunbu de no n'g'a say, a ma tee alkama wala dumi foo, ³⁸ Irkoy g'a noo kunturu kanj a baa. Dumi kul a g'a noo kunturu kanj nda a ga hima.

³⁹ Baahunantey affoo nda affoo gaahamoo si hima. Adamizey wanoo ti dumi foo, adabbawey wanoo ti affoo, cirawey wanoo ti affoo, hamiiisawey wanoo ti affoo. ⁴⁰ Wa hayey guna kanj goo beenaa ra. Ngi kunturey nda laboo waney kunturey ga fay, hayaa kanj g'i fay man'ti kala beene waney annuuraa nda laboo waney annuura man'ti affoo. ⁴¹ Affoo ti waynaa annuuraa, affoo ti handoo annuuraa, affoo ti handarawey annuuraa, ba handaray foo annuuraa ga fay nda affoo wanoo.

⁴² Takaa din da ti bukawey tunyanoo takaa, kunturoo mma huru laboo cire ka funbu, a ga tun bila funbuyan. ⁴³ A ga huru laboo ra sanda yaada, a ga tun nda darža, a ga huru laboo ra, a sii nda gaabi, a ga tun nda hini. ⁴⁴ A ga huru laboo ra nga koonu, amma a ga tun nda kunturu kanj hun Irkoy do. Nda kunturu koonu goo no, kunturu mo goo no kanj hun Irkoy do. ⁴⁵ Woo se a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Boro jinaa kanj ti Adama tee hundikoyni.»^{*} Adama kokorantaa[†] tee hundi kanj ga hunayan noo. ⁴⁶ Amma woo kanj hun Irkoy do man'ti ijinaa, kunturu koonoo ti ijinaa, nga banda ga, woo kanj hun Irkoy do ga kaa. ⁴⁷ Adama jinaa kanj zandi labuhamnoo ra sii kala laboo ga, Adama hinkantoo mana hun kala beenaa ra. ⁴⁸ Takaa kanj boraa kanj teendi nda labu ga hima a, nga da no wey kanj goo laboo ga, ga hima nda a. Koyne mo takaa kanj boraa kanj goo

[‡] 15:27 15.27 Zabur 8.7. [§] 15:32 15.32 Ezayi 22.13. ^{*} 15:45 15.45 Sintinoo 2.7. [†] 15:45 15.45 Adama kokorantaa ti Almasihu.

beenaa ra ga hima a, nga da no wey kanj goo beenaa ra ga hima nda a. ⁴⁹ Takaa kanj nda ir ga hima nda boraa kanj goo laboo ga, ir ga kaa ka hima nda woo kanj goo beenaa ra. ⁵⁰ Ag'armey, hayaa kanj ay g'a har ti: gaaham nda kuri si hin ka Irkoy Laamaa tubu, haya kanj ga hin ka funbu si hin ka nongu kanj ra haya kul si funbu tubu.

⁵¹ Nga ne, ay ga sirri foo har war se: ir kul si kaa ka faati, amma ir kul ga kaa ka barmay, ⁵² dogoo din da, moomiti foo ga, laati beeroo hēeni koraa ga, laatoo ga hēe da, bukawey ga tun, i si hin ka funbu, de ir, ir ga barmay. ⁵³ Zama a nka tilasu kunturoo woo kanj ga kaa ka funbu ma haya kanj si hin ka funbu danj k'a tee sanda darbay, kunturoo woo kanj ga kaa ka buu ma haya kanj si hin ka buu danj k'a tee sanda darbay. ⁵⁴ Waati kanj kunturoo woo kanj ga kaa ka funbu na haya kanj si hin ka funbu danj k'a tee sanda darbay, kunturoo woo kanj ga kaa ka buu na haya kanj si hin ka buu danj k'a tee sanda darbay, waatoo din šennoo kanj hantumandi Citaaboo ra ga kaa ka tabati: «Buuyan gonandi ka dere pat.»[‡]

⁵⁵ «Aywa, buuyan, man ni hinoo?

Buuyan, man ni naajoo kanj ga wiiya?»[§]

⁵⁶ Buuyan naajoo kanj ga wiiya ti zunubu, zunubu gaaboo ti ašariyaa. ⁵⁷ Amma albarka ma bara Irkoy se kanj n'ir noo hini ir Koyoo Isa Almasihu albarkaa ra.

⁵⁸ Woo se ag'armey, ay baakey, wa gaabandi, war masi bere-bere, war ma koy jine waati kul ir Koyoo goyoo ra, zama war ga bay kanj war goyoo si tee yaada ir Koyoo albarkaa ra.

16

Nooroo kanj ga margandi k'ir armye faaba

¹ Haya kanj ti nooroo kanj ga margandi Irkoy boro henanantey* se, woo kanj ay n'a yaamar Galati gandaa Egilizey se, war mo ma takaa din da tee. ² Jirbiyye foo kul, zaari jinaa kanj ti alhadoo, war boro foo kul, woo kanj a ga hin a, a m'a kaa nga duuraa ra k'a danj jere ga nga do, i masi koy nanj hala waati kanj ay kaa war do ka noorey margaa. ³ Waati kanj ay too no din, borey kanj war n'i suuba, ay g'i sanba Žerizalem nda batagayanj nda war gaakasinaa. ⁴ Nda ay koyyanoo goo nda addalil mo, ay ga huru i jine ir ma koy.

Pol ga šelanj nga naarumawey ga

⁵ Ay ga naaru ka Masedoni gandaa kottu ka koy war do, zama ay ga bisa nda no din. ⁶ A ga hin ka tee ya waati tee war do, wala hunday ya jiyaa tee war do hala war m'ay faaba naarumaa nongu kul kanj ra ay ga koy. ⁷ Zama hiino ay si baa ya dii war hinne ka bisa, ay ga naata ya waati tee war bande nda ir Koyoo yadda.

⁸ Amma ay ga cindi ne Efez hala Pantekotoo jingaroo ga, ⁹ zama mee beeri feeri ya ne kanj ga hanse ka boori ay goyoo se, amma ag'iberey ga boobo.

¹⁰ Nda Timote kaa, war masi nanj a ma hunbur haya kul war game, zama ir Koyoo goyoo ra a goo sanda agay. ¹¹ Boro kul mas'a kaynandi, w'a faaba hala a ma kaa ay do nda alaafiya, zama ay goo m'a batu, nga nda ir armye.

¹² Haya kanj ti ir armaa Apolos, cee booboyanj ay n'a wiri a ga a ma koy war do, nga nda ir armye, amma man'ti nga anniyaa no, nga ma koy sohō da. Za a duu fondo, a ga koy.

Hoyray kokorantey nda fooyanoo

¹³ Wa hanna cijin nda zaari, wa gaabandi ka cindi naanaa ra, wa bine tee, wa tee gaabikoyniyanj. ¹⁴ Hayey kul kanj ga teendi war game, i ma teendi baji ra.

¹⁵ Ag'armey, ay ga war hoyray, war ga bay kanj Stefanas nda nga hugoo borey ti boro jinawey kanj naanay Akay gandaa ra. I hanse ka Irkoy boro henanantey faaba. ¹⁶ Borey wey mo, wa hanjajer i se, ngi nda ngi goykasinawey kul.

¹⁷ Ay ga pnaali nda Stefanas, nda Fortinatus, nda Akayik kaayanoo, zama war dumaa ga, i yee ya ne war dogoo ra. ¹⁸ I na agay nda war biney yaynandi. Wa borey wey dumey beerandi.

¹⁹ Azi gandaa Egilizey ga war foo. Akilas, nda Priska, nda Egilizoo kanj ga margaa ngi hugoo ra ga hanse ka war foo ir Koyoo maapoo ra. ²⁰ Ir armye kul ga war foo. Wa cere foo nda summuyan henanante.

²¹ Agay hunday Pol kaboo ka fooyanoo hantum.

²² Boro kanj si baa ir Koyoo, boraa ma laali. Maranata! (maanaa «kaa, ir Koyoo!») ²³ Ir Koyoo Isa anneemaa ma bara war bande.

²⁴ Ay ga baa war kul Almasihu Isa albarkaa ra.

‡ 15:54 15.54 Ezayi 25.8. § 15:55 15.55 Oze 13.14. * 16:1 16.1 Boro henanantey sii kala Žerizalem, Rom borey batagaa 15.25–26.

Bataga hinkantoo kanj Pol n'a sanba Korent borey se

Citaaboo fahamandiroo

Pol bataga hinkantoo ti woo kanj a g'a hantum Korent borey se. Korent borey sintin ka naanay dargantey kanj ga ceeci k'i bere. I ga nee kanj Irkoy mana Pol donto, man'ti diyaw no. Woo hanse ka Pol dor, woo se a na bataga hinkantoo woo hantum i se. A bay ka šenniyan har i se kanj n'i dor, amma Pol bayrandi kanj ngi doraa kan nga se, zama nga šennay n'i bere hala i ma hanga fonda.

Pol ga nga diyawtaraa cebe, amma man'ti maa no a ga ceeci. A si baa kala borey ma yadda Alhabar Boryaa ga kanj a g'a har, i ma naanay Isa Almasihu sanda ngi Koyoo nda ngi Hallasikaa.

Borey kanj se batagaa sanbandi maqney

nda fooyanoo kanj teendi i se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa diyaw Irkoy ibaayoo ra, nda ir armaa Timote ka batagaa woo sanba Irkoy Egilizoo se kanj goo Korent koyraa ra nda Irkoy boro henanantey kul kanj goo Akay gandaa kul ra. ² Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga.

Pol ga albarka tee Irkoy se

nga binoo kanj a n'a yaynandi maaganda

³ Albarka ma bara Irkoy se kanj ti ir Koyoo Isa Almasihu Koyoo nda nga Baaba, nga ti tamallawey Baaba, nga ti bineyaynandiyan kul Irkoy ⁴ kanj g'ir biney yaynandi ir zarabey kul ra, hala ir ma hin ka borey kanj goo zarabi dumi kul kanj no ra biney yaynandi nda bineyaynandiroo kanj nda Irkoy n'ir zaati biney yaynandi. ⁵ Takaa kanj nda Almasihu zarabey ga boobo ka kaa ir ga, takaa din da nda Almasihu g'ir bineyaynandiroo boobandi. ⁶ Taka kul kanj nda ir biney maray, a man'ti kala war bineyaynandiroo nda war hallasiroo se. Nda ir biney yay, a man'ti kala war bineyaynandiroo se kanj ga kate war ma zarabey mupe kanj ir zaati g'i mupe. ⁷ Ir naataa war here ga hanse ka gaabi, zama ir ga bay kanj nda war na zarabey mupe ir bande, war ga duu war bagaa bineyaynandiroo mo ir bande.

⁸ Ir armyey, ir si baa war ma janj ka bay kanj zaraboo kanj duu ir Azi gandaa ra hanse k'ir šiita hala nongu kanj ra a bisa ir gaaboo. Ir too nongu kanj ra ir naataa hun hunayan se. ⁹ Ir hongu ir biney ra kanj buuyan kayandi ir se. Woo teendi hala ir masi duu ka naanay ir bonj, ir ma naanay Irkoy kanj ga bukawey tunandi. ¹⁰ A n'ir soolam buuyan beeroo woo ra, a g'ir soolam da. Ir ga naata a ga [kanj] a g'ir soolam koyne. ¹¹ War mo g'ir faaba nda Irkoy ŋaarayroo kanj war g'a tee ir se, hala Irkoy anneemaa nooyanoo woo kanj ir duu a ma kate boro boobo ma albarka danj Irkoy se ir maaganda.

Addaliloo kanj se Pol mana willi Korent jina

¹² Hayaa kanj nda ir ga fooma man'ti kala: ir biney ga tee seede nda takaa kanj nda ir dira aduŋna ra, waaniwaani war jine, a teendi nda taka sasawante nda henanyan kanj hun Irkoy do, a mana teendi nda adamize lakkal, amma Irkoy anneemaa nda a teendi. ¹³ Ir si haya kul hantum k'a sanba war se nda man'ti haya kanj war ga hin k'a caw ka faham a se. Ay ga naata kanj war ga kaa ka duu fahamay timmante, ¹⁴ sanda takaa kanj nda war faham kaccu ir se sohō da, kanj war ga fooma nda ir sanda takaa kanj nda ir ga fooma nda war [ir] Koyoo Isa zaaroo hane.

¹⁵ Naanaa woo ka kate ay baa ya koy war do jina hala war ma duu anneema foo koyne. ¹⁶ Maanaa ya mma bisa war do ka koy Masedoni gandaa ra, ya hun Masedoni ka yee war do hala war m'ay faaba naarumaa se ka koy Žude gandaa ra, amma a mana tee. ¹⁷ Waatoo kanj ay ga woo kayandi, ay lakkaloo nka sii ay ga wala? Hayey kanj ay ga nee ay m'i tee ya mm'i tee sanda hundi-ibaayi kanj ra ay ga nee «ayyo, ayyo» nda «kalaa, kalaa» waati follokaa ra? ¹⁸ Amma Irkoy ga laadir, ir šennoo kanj ir n'a har war se, a man'ti «ayyo» nda «kalaa». ¹⁹ Zama Irkoy Iz'aroo kanj ti Almasihu Isa, nga šennoo kanj agay, nda Silwej, nda Timote n'a waazu war game mana kaa ka nee «ayyo» nda «kalaa» nongu follokaa ra, amma «ayyo» de no. ²⁰ Irkoy allaahidey kul ti «ayyo» Almasihu albarka ra. Woo maaganda se ir ga nee «amin» nga albarkaa ra ka Irkoy beerandi. ²¹ Boraa kanj g'ir nda war tabatandi cere ga Almasihu albarkaa ra, kanj n'ir yon k'ir danj jere ga, boraa man'ti kala Irkoy, ²² nga ka nga tammaasaa danj ir ga, ka nga

Hundoo gomney gorandi ir biney ra. Hundoo woo ti tolmaa kanj g'ir hakiikandi kanj ir ga duu nga gomney jerey.

²³ Agay, ay hundoo ga Irkoy ga tee ya ne seede kanj hala war masi duu šiitay, nga se ya na koy koyne Korent. ²⁴ Man'ti ir mma hini fur war naanaa boŋ, amma ir mma goy nda cere war jaaloo maaganda se, zama naanaa ka war kayandi.

2

¹ Woo se ay nee ay boŋ se ay si yee war do nda binemarayyan. ² Nda agay, ay na war biney maray, may no m'ay jaalandi, nda man'ti war kanj ay na war biney maray? ³ Ya nka woo hantum, hala nda ay kaa, borey kanj ga hima ka tee ya ne jaali masi tee ya ne binemarayyan. War here, ay ga naanay ka bay kanj ay jaaloo ti war kul jaaloo. ⁴ Ay hantum war se zarabi beeri ra, nda binešiitay, nda munday boobo, man'ti war binemarayyan se, amma hala war ma duu ka bajoo bay kanj ay g'a tee war se cere-cere ga.

Pol nee kanj toopekaa ma yaafandi

⁵ Nda boro na binemarayyan tee, man'ti agay hinne binoo no a n'a maray, amma nongu foo ra, bila nda ay ma alhaddu hoo, war kul no a na war maray. ⁶ Bora woo, zukandoo kanj boro boobo n'a danj a ga wasa a se. ⁷ Woo se war mas'a dii a se, war mma hima ka yaafa a se, war ma binoo danj hala binemarayyan beeri masi koy duu a. ⁸ Adiši ay g'a wiri war ga, war ma cebe a se kanj war ga bag'a. ⁹ Hayaa mo kanj se ay bay ka hantum war se man'ti kala ka dii war laadirtaraa wala war g'ay šenney dii haya kul ra. ¹⁰ Nda war na haya yaafa boro se, agay mo ga yaafa bora se. Nda ay na haya yaafa, ay man'a tee kala war maaganda se Almasihu jine, ¹¹ hala Ibilisi mas'ir darga, zama nga anniyawey si dere ir se.

Binemarayyanoo kanj duu Pol Trowas

¹² Kanj ay too Trowas koyraa ra AlmasihuAlhabar Boryaa waazuroo maaganda se, ba kanj ir Koyoo na mee feeri ya ne no din, ¹³ ay hundoo mana duu hunanzamay kul, zama ay man'ay armaa Tit gar no din. Woo se ay n'i hoy baani ka koy Masedoni.

Irkoy ga kate boro ma duu hinay Almasihu albarkaa ra

¹⁴ Albarka ma bara Irkoy se kanj waati kul a g'ir hangandi Almasihu bande hayey kanj a hin ey ra, de mo ir no a n'ir danj ir ma Almasihu bayrandi nongoo kul ra, sanda turaari hew kanj ga say nongoo kul ra, ¹⁵ zama ir man'ti kala Almasihu sunnaara Irkoy se, borey kanj ga hallasi game nda wey kanj ga halaci game. ¹⁶ Affooyan se buuyan hew no kanj ga kate buuyan, affooyan se hunayan hew no kanj ga kate hunayan. May no ma bara nda haya kanj ga a wasa ka goyoo woo tee?

¹⁷ Zama ir si Irkoy meešennoo tee maamala haya sanda boro boobey din. Ir ga šelanj henayan ra, ir ga šelanj sanda borojan kanj hun Irkoy do ka šelanj Irkoy jine Almasihu albarkaa ra.

3

Amaana taagaa goykey

¹ Ir mma sintin ka yee k'ir boŋ saabu wala? A mma too ir ma bataga hantum war se kanj g'ir saabu sanda takaa kanj boro fooyan g'a tee, wala mo ka duu bataga ka hun war do wala? ² War hunday ti batagaa kanj g'ir saabu, a hantumandi ir biney ra, adamizey kul g'a bay i g'a caw. ³ A ga kaaray kanj war man'ti kala Almasihu batagaa kanj ir goyoo n'a tee. Man'ti dawa nda a hantumandi, Irkoy hunantaa Hundoo k'a hantum. Man'ti tondi walha ga a hantumandi, war biney bašoo ga a hantumandi.

⁴ Woo kanj ir n'a har, ir ga naanay ka bay kanj ir mana duu a kala Almasihu albarkaa ra Irkoy jine. ⁵ Man'ti ir mma hongu kanj ir goo nda hini kanj ir duu a ir boŋ ra, ir hino si hun kala Irkoy do. ⁶ Nga no k'ir noo hini ir ma tee amaana taagaa se goykaw. Amaanaa woo mana hun ašariyaa hantumoo harfu ra, Irkoy Hundoo ra a hun, zama ašariyaa hantumoo harfoo mma wiya, Irkoy Hundoo ga hunayan noo.

⁷ Buuyan goyoo* žeerandi ka hantumandi tondiyaj ga, de annuura g'a kuubi k'a bere hala nongu kanj ra Izirayel borey si hin ka moo kanji Musa ndumoo ga, annuura kanj goo ndumoo ga se, ka gar haya bisante no. ⁸ De Irkoy Hundoo goyoo si annuura cebe kanj bisa woo wala? ⁹ Nda zukandoo goyoo goo nda darža, goyoo kanj ga kate šerretaray ga hanse ka bisa a darža. ¹⁰ Ka sawa nda woo, ba darža bisantaa man'ti baffoo darža

* 3:7 3.7 Ne ra «buuyan goyoo» man'ti kala ašariyaa kanj nondi Izirayel borey se, Fattaroo 34.29–30.

beeroo woo jine. ¹¹ Zama nda haya bisantaa duu darža, de woo kanj ga duumi si hanse ka bisa a darža wala?

¹² Naataa dumoo woo kanj goo ir se, nga se ir goo nda naanay timmante. ¹³ De mo ir si Musa takaa tee kanj na sanfiti danj nga ndumoo ga hala Izirayel borey masi dii annuura benyanoo kanj ti haya bisante. ¹⁴ Amma ngi lakkaley šendi, hala hō, nda i ga amaana žeenaaw caw sanfitoo follokaa no ma cindi moŋey ga. Sanfitoo woo si hun, amma Irkoy g'a kaa Almasihu albarkaa ra. ¹⁵ Hala hō, waati kanj i ga Musa citaaboo caw, sanfiti ga guma biney ga. ¹⁶ Amma waati kanj boro bere ir Koyoo here, sanfitoo ga hun, ¹⁷ ka gar «ir Koyoo» man'ti kala Irkoy Hundoo, de mo nongu kanj ra ir Koyoo Hundoo goo, borcintaray goo no din. ¹⁸ Ir kul, ir ndumey si guma, ir ga dii ir Koyoo annuura sanda diji ra†. Ir goo ma bere ka tee nga himakasinaa darža ra kanj mma koy de a ga tonton ir Koyoo kanj ti Irkoy Hundoo albarkaa ra.

4

Alman kanj goo labu kusuyan ra

¹ Irkoy tamalla ir se ka goyoo woo talfi ir ga, woo se ir biney si hun. ² Ir wanji hayey ga kanj ga teendi tuguyan ra kanj ti haawi hayayan. Ir si dira carmay ra, ir si Irkoy meešennoo barmay. Ir mma cimoo har a ga kaaray, hala boro foo kul m'ir saabu Irkoy jine. ³ Koyne mo nda ir Alhabar Boryaa goo tuguyan ra, a sii tuguyan ra kala borey kanj ga halaci se, ⁴ borey kanj si naanay kanj zamanoo woo koyoo na lakkaley danandi hala i masi dii Alhabar Boryaa annuura kanj ti Almasihu daržaa kanj ti Irkoy biyoo. ⁵ Man'ti ir boŋ no ir g'a har ir waazey ra, Isa Almasihu no ir g'a har sanda Koy ir waazey ra. Amma ir, ir ga nee war tameyi ti ir Isa maaganda se. ⁶ Zama Irkoy nee: «Gaayoo ma dii kubaa ra»*, nga no ka dii ir biney ra ka nga daržaa kanj ga dii [Isa] Almasihu ndumoo ga bayrandi ir se.

⁷ Amma ir ga hima nda labu kusuyan kanj ra almaanoo woo goo hala boro ma dii kaaray kanj hinoo woo kanj cine sii mana hun kala Irkoy do, a mana hun ir do. ⁸ Ir biney ga maray nongoo kul here, amma ir mana mongandi, ir boŋey goo kulba, amma ir naataa mana hun. ⁹ Ir gurzugandi, amma ir mana nanjandi, ir warrandi ganda, amma ir mana halaci. ¹⁰ Waati kul ir ga Isa buuyanoo maate ir gaahamoo ra, hala mo Isa hunaroo ma bangandi ir gaahamey ra. ¹¹ Zama ir kanj ga huna, waati kul ir ga nondi buuyan se Isa maaganda se hala mo Isa hunaroo ma bangandi ir hamey kanj ga kaa ka buu ra. ¹² Woo ra buuyanoo goo ma goy ir ra, amma hunaroo goo ma goy war ra.

¹³ Ir kul goo nda lakkal follokaa naanaa ra sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Ya nka naanay, woo se ay šelan.»† Ir mo, ir nka naanay, woo se ir ga šelan, ¹⁴ zama ir ga bay kanj boraa kanj n'ir Koyoo Isa tundi, g'ir mo tunandi Isa bande, k'ir nda war danj nga jere. ¹⁵ Woo kul si teendi kala war se, hala Irkoy anneemaa ma tonton ka too boro boobo do, i ma hanse ka albarka tee Irkoy se k'a beerandi.

Ir ga naanaa ka dira

¹⁶ Woo se ir biney si hun, ba nda ir tarayheroo goo ma hasara, ir kuneheroo mma taaga zaari ka kaa zaari. ¹⁷ Ir zaraboo kanj si beeri man'ti kala waati kayna, darža beeri abadante kanj si neešandi hansandi ir se. ¹⁸ Ir s'ir moŋey kanji hayey kanj ir ga dii ey ga, wey kanj si diyandi ga ir g'ir moŋey kanji, zama hayey kanj boro ga dii ey man'ti kala waati kayna hayayan, wey kanj boro si dii ey man'ti kala haya abadanteyan.

5

¹ Zama ir ga bay kanj nda ir hugoo kanj ti gaahamoo kanj ra ir goo halaci kanj man'ti kala hukkmum yaada laboo ga, ir goo nda hugu abadante beenaa ra kanj Irkoy n'a cin ir se, hugu no kanj kabe man'a cin. ² Hukkumoo woo ra ir ga taabi, ir ga hanse ka baa ir ma huru ir gorodogoo ra kanj goo beenaa ra, ³ woo ra ir ga garandi kanj darbay goo ir ga, ir sii gaa koonu. ⁴ Zama ir wey kanj goo hukkmum cire, ir ga taabi, jeraw goo ir boŋ. Man'ti ir mma baa ir ma darbaa kaa ir ga kanj ti ir gaahamoo, amma beenaa wanoo no ir ga baa ir m'a danj ir ga, hala hunaroo ma haya kanj ga kaa ka buu gon. ⁵ Boraa kanj n'ir tee woo hunday se man'ti kala Irkoy kanj n'ir noo nga Hundoo. Hundoo woo ti tolmaa kanj g'ir hakiikandi kanj ir ga duu nga gomney jerey.

⁶ Waati kul ir ga naanay ka bay kanj hala de ir goo kunturoo woo ra, ir ga mooru ir Koyoo dogoo. ⁷ Zama naanay nda ir ga dira, man'ti woo kanj ir moŋey ga dii a nda ir ga dira. ⁸ Ir ga hanse ka naanay, ir baa mo ir ma hun kunturoo woo ra hala ir ma koy

† **3:18** 3.18 «ir ga dii ir Koyoo annuura sanda diji ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «ir Koyoo annuura ga dii garaw ir ga sanda diji». * **4:6** 4.6 Sintinoo 1.3. † **4:13** 4.13 Zabur 116.10.

goro ir Koyoo jere. ⁹ Woo maaganda se a ma tee ir goo kunturoo woo ra wala ir sii a ra, ir ga gaabandi ir ma kan ir Koyoo se. ¹⁰ Zama a nka tilasu ir kul ma bangay Almasihu ciitidogoo ra, hala boro foo kul ma duu woo kanj a n'a tee ihenna ra wala ilaala ra waatoo kanj a goo nga kunturoo ra.

Almasihu n'ir nda Irkoy waafakandi

¹¹ Sohō kanj ir ga hunburaa kanj ga hima ka teendi ir Koyoo se bay, woo se ir ga taka tee borey ma yadda ir se. Irkoy ga hanse k'ir takaa bay. Ay ga naata kanj war mo ga hanse k'ir bay war lakkaley ra. ¹² Man'ti ir mma yee k'ir boj saabu war se koyne, ir mma war noo takaa kanj nda war ma fooma nda ir, hala war ma hin ka borey zaabi kanj ga fooma nda ngi tarayheroo bila ngi biney. ¹³ Nda ir lakkaley hasara, a mana teendi kala Irkoy se, nda ir lakkaley boori, a mana teendi kala war se. ¹⁴ Almasihu bajoo g'ir šiita, ir ga hakiika ka bay kanj boro folloku buu borey kul dogoo ra, adiši borey kul buu. ¹⁵ A buu borey kul se hala borey kanj ga huna masi huna ngi boj se koyne, amma i ma huna bora se kanj buu i se, a tun i se.

¹⁶ Woo maaganda se sohō ir si boro kul dii nda takaa kanj nda adamizey g'a dii. Ba nda ir na Almasihu dii nda adamizey takaa, sohō ir si yee k'a dii nda takaa din. ¹⁷ Woo se boro kanj goo Almasihu bande, bora nka tee takari taaga, haya žeeney ben, nga ne, hayey [kul] tee itaji. ¹⁸ Woo kul mana hun kala Irkoy ra kanj n'ir nda nga waafakandi Almasihu albarkaa ra, de mo a na waafakandiyan goyoo talfi ir ga. ¹⁹ Irkoy mma goy nda Almasihu* ka nga nda aduṅṅa waafakandi. A mana ngi laybey dii i se. A na waafakandiyanoo šennoo dan ir biney ra.

²⁰ Adiši ir man'ti kala dontokawyanj Almasihu maṅṅoo ga. A ga tee sanda ir miṅey nda Irkoy ga šelanj. Ir g'a ṅaaray Almasihu maṅṅoo ga war ma nanj war nda Irkoy ma waafaku. ²¹ Bora kanj mana zunubu tee, Irkoy n'a tee zunubu ir maaganda se, hala nga bande ir ma tee Irkoy boro šerranteyanj.

6

¹ Adiši ir kanj ti Irkoy goykasinawey, ir g'a wiri war ga, war kanj duu Irkoy anneemaa, war masi nanj a ma tee yaada, ² zama Irkoy nee:

«Ay na ni ṅaarayroo taa waatoo kanj kan ya ne ra.

Hallasiroo zaaroo hane, ay na ni faaba.»*

Nga ne, sohō da ti waatoo kanj kan a se. Nga ne, hō ti hallasiroo zaaroo.

³ Taka kul ra, ir si haya tee kanj ga boro kanjandi, hala boro mas'ir goyoo maṅṅoo hasara. ⁴ Ir mm'ir boj cebe sanda Irkoy tam hennayanj haya kul ra. Ir g'a cebe nda muṅeyan beeri, nda zarabijan, nda tilasujan, nda šiitayanj, ⁵ nda barzujan, nda kasa hurujan, nda tureyanj, nda taabijan, nda hannayanj, nda meehawyanj, ⁶ nda henanyan, nda bayray, nda suuri, nda borohennataray, nda Hundi Henanantaa, nda baji kanj ra almunafikitaray sii, ⁷ nda cimoo šennoo, nda Irkoy hinoo, nda šerretaray wongu jinawey kanj nda ir ga kara, ir ga gagay. ⁸ Borey g'ir dii nda jeeray nda kaynandiyan, maa hennay nda maa futay ra. K'ir dii sanda boro derandikawyanj, ka gar ir kone cimoo goo. ⁹ I g'ir tee boroyanj kanj si bayrandi, ka gar ir ga hanse ka bayrandi, sanda boroyanj kanj buu, ka gar ir ga huna, sanda boroyanj kanj zukandi, amma ir mana wiiyandi. ¹⁰ I g'ir dii sanda boroyanj kanj biney maray, ka gar waati kul ir ga ṅaali, sanda talkayanj, amma ir ga boro boobo tee almankoyni, sanda boroyanj kanj sii nda baffoo, ka gar ir goo nda haya kul.

¹¹ Korent borey, ir n'ir miṅey feeri ka šelanj war se kaaray, ir hanse k'ir biney feeri war se. ¹² Ir mana war šiita, amma war hunday ka war bajoo kaccandi. ¹³ Sohō ay ga šelanj war se sanda ay izey, war mo, war ma taka follokaa tee ir se, war ma hanse ka war biney feeri.

Irkoy hunantaa hugoo

¹⁴ War masi marga nda borey kanj man'ti ganakaw ka tee affoo. Zama macin margari bara šerretaray nda ifutu game? Macin margari bara gaayoo nda kubaa game? ¹⁵ Macin ti waafakaa kanj goo Almasihu nda Ibilisi† game? Macin bara Irkoy ganakaa nda bora kanj man'ti ganakaw game? ¹⁶ Cin ti hayaa kanj goo Irkoy hugoo nda toorujan game? Ka gar ir man'ti kala Irkoy hunantaa hugoo, sanda hayaa kanj Irkoy n'a har ka nee nga Citaaboo ra:

«Ay ga goro i game, ay ga dira i bande.

* 5:19 5.19 «Irkoy mma goy nda Almasihu», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy cindi Almasihu ra».

† 6:2 Ezayi 49.8. † 6:15 6.15 Grek šenni ra, ne ra Ibilisi da se i ga nee Beliyar.

Ay ga tee ngi Irkoy, i ga tee ay jamaa.»[‡]

¹⁷ Woo maaganda se

«wa fatta i game ka fay nda ey.» Ir Koyoo n'a har.

«War masi tuku haya žiiba ga,

de agay, ay ga yadda war ga.»[§]

¹⁸ «Ay ga tee war se baaba,

war ga tee ya ne iz'aruyan nda ize woyyan.»

Ir Koyoo Hini-kul-koyoo k'a har.»^{*}

7

¹ Ay baakey, allaahidey wey kanj ir duu ey maaganda se, ir m'ir boj henanandi ka kaaray ka hun gaaham nda hundi žiibi dumi kul ga. Ir ma henanyan timmante tee Irkoy hunburaa ra.

Pol jaaloo Korent borey tuubiroo se

² Wa yadda ir ga, ir mana boro kul toope, ir mana boro kul halaci, ir mana boro kul haya ŋaa. ³ Man'ti ya mma hayey wey har ka war zukandi, zama ay n'a har ka bisa kanj war goo ir biney ra, nda hunayan no wala buuyan no ir goo cere bande. ⁴ Ay ga hanse ka naanay war, ay ga hanse ka fooma nda war. Ay binoo yay hala nongu kanj ga a si bisa, ir binemarayyaney kul ra, ay ga hanse ka jaali.

⁵ Nda cimi, waatoo kanj ir too Masedoni, ir mana duu hunanzamay, ir biney maray nongu kul here, tarayhere wongu, kunehere hunburay. ⁶ Amma bora kanj ga borey kanj biney maray biney yaynandi kanj ti Irkoy n'ir biney yaynandi nda Tit kaayanoo. ⁷ Man'ti nga kaayanoo hinne, amma bineyaynandiroo mo kanj nda war na binoo yaynandi, a hanse k'ir mo biney yaynandi. A n'ir bayrandi kanj ir faajoo ga hanse ka bara war ra, nda war hēeney, nda war gaabandiyan beeroo kanj war g'a tee ya ne. Woo kate ya jaali ka tonton.

⁸ Ba nda ay batagaa kanj ay bay k'a hantum war se na war biney maray, ay si nimsi. Waatoo kanj ay dii batagaa din na war biney maray waati kayna, ay nimsi. ⁹ Sohō ay ga jaali, man'ti kanj se war biney maray, amma ay ga jaali, zama war biney maray hala nongu kanj ra war tuubi. War binemarayyanoo sawa nda Irkoy ibaayoo, ka gar ir mana ifutu kul tee war se. ¹⁰ Zama binemarayyan kanj teendi ka sawa nda Irkoy ibaayoo ga kate boro binoo ma maray ka duu hallasiyan, boro si nimsi a ra, amma aduŋna binemarayyanoo ga kate buuyan. ¹¹ Zama nga ne, war binemarayyanoo hunday kanj sawa nda Irkoy ibaayoo mana kate kala war ma duu ka hayey tee nda cahāyan nda jaali, nda faasayan beeri, nda binetunyan beeri, nda hunburay beeri, nda faajiyān beeri, nda gaabandiyan beeri, nda ba zukandiyan beeri. Nongoo kul here war cebe kanj war ga henan hayaa woo ra.

¹² Adiši, nda ay hantum war se mo, man'ti goy futu teekaa wala bora kanj se goy futaa teendi se. Ya nka hantum hala bajoo kanj war g'a tee ir se Irkoy jine ma bayrandi war se. ¹³ Woo ti haya kanj n'ir biney yaynandi. Ka tonton ir bineyaynandiroo ga, ir hanse ka jaali nda Tit jaaliyanoo, zama war kul na binoo kaanandi. ¹⁴ Ay na war ka fooma a jine, amma ay mana haw. Takaa kanj nda ir ga cimoo har war se haya kul ra, takaa din nda ir na war ka fooma Tit jine, a tee cimi. ¹⁵ Bajoo kanj a g'a tee war se ga hanse ka tonton nda a hongu takaa kanj nda war kul ga hayey tee kanj a n'i har, nda takaa kanj nda war n'a kubay henna nda hunburay nda jijiriyān. ¹⁶ Ay ga jaali nda kanj haya kul here ay ga naanay war.

8

Kabedoony nooyan

¹ Ir arney, ir ga Irkoy anneema kanj a n'a noo Masedoni Egilizey se bayrandi war se. ² Binemarayyanoo kanj duu ey siiyan beeri ra, ngi jaali beeroo kate i ma hanse ka tee kabedoona ka noo, ba nda i ga hanse ka talka. ³ I na ngi hinagoo tee. Ay ga seede kanj i bisa ngi hinagoo bila gaabi. ⁴ I n'ir gaabi ir ma narj ngi ma ngi bagaa danj faabaroo ra kanj ga sanbandi Irkoy boro henanantey* se. ⁵ I n'a tee haya kanj bisa woo kanj ir g'a naata. I nka jin ka ngi boj noo ir Koyoo se, woo banda ga, i na ngi boj noo ir se ka sawa nda Irkoy ibaayoo. ⁶ Woo se ir na Tit suurandi ka nee a se kanj takaa kanj nda a na faabaroo sintin war se, takaa din da a ma koy a ga k'a timmandi. ⁷ War duu haya

[‡] 6:16 6.16 Sargarey 26.12; Ezekiyel 37.27. § 6:17 6.17 Ezayi 52.11. * 6:18 6.18 Samiyel 2to 7.14; Oze 2.1.

* 8:4 8.4 Boro henanantey sii kala Žerizalem, Rom borey batagaa 15.25–26.

nongoo kul here: naanay ra, šenni ra, bayray ra, gaabandiyar kul here, nda bajoo kan ir na war tuti war m'a tee, war ma tee mo kabedona faabaroo woo ra.

⁸ Man'ti ya mma šelanj war se ka war noo yaamar, amma ya mma boro fooyar gaabandiroo har war se hala ya war bajoo guna wala baji cimi no. ⁹ War g'ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa bay, takaa kanj nda nga kanj goo nda haya kul, a na nga boŋ tee talka war maaganda se, hala nga talkataraa ra war ma duu haya kul.

¹⁰ Ay lakkaloo no kanj ay g'a har war se woo ga, haya no kanj ga war nafa, war kanj za manna, war mana sintin hinne ka faabaroo tee, amma war nka kayandi mo k'a tee. ¹¹ Sohō, wa guna k'a tee k'a timmandi, hala anniyaa kanj war n'a zaa a se, a ma tee nda a ka sawa nda war hinagoo. ¹² Nda anniya henna goo ka noo, haya kanj n'n'a noo ga too, woo kanj sii ma ne si hāandi.

¹³ Man'ti war mma boroyar feeri ka war boŋ tilasandi, amma war kul ma sawa. ¹⁴ Sohō war duurar beeroo ma tilasu kaa i ga, hala ngi mo han foo, ngi duurar beeroo ma tilasu kaa war ga, hala war kul ma sawa. ¹⁵ Sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Boraa kanj na iboobo kuuna, a mana boobo a se.
Woo kanj na ikaccu kuuna, a mana kacca a se.»†

Tit nda nga hangasiney sanbandi Korent

¹⁶ Albarka ma bara Irkoy se kanj danj Tit binoo ra a ma gaabandi war se, sanda woo kanj ir goo m'a tee. ¹⁷ A n'ir hoyraa dii. A goo nda anniya henna, a koy nda nga boŋ war do. ¹⁸ Ir n'ir armaa kanj Egilizey kul g'a saabu Alhabar Boryaa here sanba a bande. ¹⁹ Man'ti woo hinne, naarumaa kanj ir goo m'a tee faabaroo fondaa ra, Egilizey[‡] hunday k'a suuba a ma hanga ir bande. Ir si diraa woo tee kala ka darža danj ir Koyoo ga, k'ir anniya henna cebe.

²⁰ Ir ga taka kul tee hala boro kul mas'ir maapoo hasara nooru beeroo woo goyoo ra kanj ir g'a tee. ²¹ Ir ga ceeci ka goy henna tee, man'ti ir Koyoo hinne jine, ir g'a tee adamizey mo jine.

²² Ir n'ir armaa sanba i bande. Cee boobo ir n'a sii haya boobo ra, ir kaa ka gar kanj a goo nda anniya henna. Sohō a goo nda anniya ka bisa, naanay beeroo maaganda kanj a g'a tee war se. ²³ Tit, a man'ti kala ay hangasino, ay goykasinaa no war here. Ir armyey jerey, Egilizey[§] dontokawyar no. Ngi ti Almasihu daržaa. ²⁴ Woo se w'i cebe kanj war ga bag'ey nda cimi, hala Egilizey ma dii a, i ma bay kanj ir goo nda cimi ka fooma nda war.

9

Pol na hoyray foo noo koyne faabaroo here

Irkoy boro henanantey se kanj goo Žerizalem

¹ Haya kanj ti gaakasinaa kanj war g'a tee Irkoy boro henanantey* se, a sii nda addalil ya hantum war se a ga koyne. ² Ay ga war anniya henna bay, ay n'a ka fooma Masedoni borey jine ka nee: «Akay borey soolu za manna.» War gaabandiroo na ngi jere beeroo tuti kabedonay ra. ³ Ay n'ir armyey sanba war do hala takaa kanj nda ir na war ka fooma masi koy tee yaada. Ya mma baa war ma soolu sanda takaa kanj nda ay n'a har. ⁴ Nda man'ti woo, nda Masedoni boroyar kaa ay bande, de i gar war mana soolu, ir ga haw, zama ir ga naanay war. War, war haawoo no. ⁵ Woo maaganda se ay dii kanj a ga hima y'a wiri ir armyey ga i m'ir jin war do hala gaakasinaa kanj war n'a har, i ma huga nda a hala ay ga kaa. Woo ra a ga soolu hala ay ga kaa, a ma tee kabedonay haya, a masi tee gaabi.

⁶ War ma bay kanj boro kanj na ikaccu duma ga ikaccu hegay, boro kanj na iboobo duma ga iboobo hegay. ⁷ Boro foo kul ma noo nda woo kanj a n'a kayandi nga binoo ra, bila nimsay, bila gaabi, zama Irkoy ga baa boro kanj ga noo nda jaaliyan. ⁸ Irkoy goo nda hini ka anneema dumi kul doori war boŋ hala waati kul war ma bara nda woo kanj ga war ga too hala a ma hoo, war ma hin ka teegoy henna dumi kul tee, ⁹ sanda takaa kanj nda a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Boro kanj ga talkey noo ka gomni doori i boŋ,
nga šerretaraa ga cindi hala abada.»†

¹⁰ Boraa kanj ga sayakaa noo dumi, a ga takula noo a ma tee ŋaayan. A ga war noo ka war dumiyoobandi, a ga tonton war šerretaraa teegoy hennawey ga. ¹¹ A ga

† 8:15 8.15 Fattaroo 16.18. ‡ 8:19 8.19 Egilizey man'ti kala Masedoni Egilizey. § 8:23 8.23 Sorro 19to. * 9:1 9.1 Boro henanantey sii kala Žerizalem, zamnaa 8.4. † 9:9 9.9 Zabur 112.9.

war tee alman koyoni nongoo kul here nda kabedoonay dumi kul, ir bande boro boobo ma albarka danj Irkoy se. ¹² Zama faabaroo kanj war g'a tee si hima ka tee Irkoy boro henenante y hinne nafaa, a ga hima ka kate boro boobo ma hanse ka albarka tee Irkoy se. ¹³ Nda i duu faabaroo woo, i ga Irkoy saabu nda takaa kanj nda war ga cebe kanj war ga hanjajer Almasihu Alhabar Boryaa se nda kabedoonay gaakasinaa kanj war g'a tee ngi nda borey kul se. ¹⁴ Anneema beeroo kanj Irkoy n'a noo war se sabbu se i ga Irkoy njaray war se, ka baa war ka tonton. ¹⁵ Albarka ma bara Irkoy se nga nooyan beeroo kanj si hin ka fillandi maaganda se.

10

Pol na borey zaabi kanj ga šelan nga goyoo ga

¹ Agay hunday Pol, ay ga haya foo wiri war ga Almasihu bineyaynaa nda nga borohennataraa maaganda se, agay kanj borey ga nee kanj nda ay goo war game ka dii cere moo nda moo, ay ga tee boro yayna, amma nda ay mooru war, ay ga tee war se boro konna. ² Ay g'a njaray war ga, waati kanj ay goo war game, ay mas'ay borokonnotaraa cebe war se takaa kanj nda ay ga yadda k'a cebe borey se kanj ga hongu adamizey takaa nda ir ga dira. ³ Cimi no adamizeyay ti ir, amma ir si wongu nda adamizey takaa. ⁴ Zama ir wongu jinawey man'ti adamizey waney, jinay gaabanteyay no kanj hun Irkoy do ka hayey kanj ga wongu kubay, k'i kayri, ka taari miilewey halaci, ⁵ ka hini kul kanj ga nga bonj jer ka kay Irkoy bayraa se halaci, ka kate miile kul ma yee Almasihu cire k'a beerandi. ⁶ Ir soolu, waati kanj war ga hanjajer ir se haya kul ra, ir ga zunubu kul zukandi.

⁷ Wa hayey guna nda cimi! Nda boro ga naanay kanj nga goo Almasihu bande, a ma haya foo bay: takaa kanj nda a goo Almasihu bande, takaa din da ir mo Almasihu wane nda ir. ⁸ Ba nda ay ga bolsay kayna nda hinoo kanj ir Koyoo n'a noo ya ne, a man'ti kala war tontonyanoo se, man'ti war kayriyanoo se. Woo si ay haawandi. ⁹ Ay si baa a ma tee sanda ya mma war hunburandi nda ay batagawey, ¹⁰ zama i nee batagawey wey ga tinj, i goo nda gaabi, amma agay azaatoo sii nda gaabi, ay meešenney man'ti baffoo. ¹¹ Boro kanj ga woo hongu ma bay kanj takaa kanj ti ir šennoo ir batagawey ra nda ir ga mooru, nga da ti ir teegoyey nda ir goo war game.

¹² Ir mma yadda hunday k'ir bonj sawandi nda boroyan kanj goo borey ra kanj ga ngi bonj saabu, wala k'ir bonj kar i ga. Amma ngi, i mma ngi bonj neeši ngi bonj ga, ka ngi bonj kar ngi bonj ga, i si faham baffoo. ¹³ Ir, ir si bolsay ka hoo, amma kaydogoo kanj Irkoy n'a danj ir ga, ir ga kay kaydogoo din ga, nga ka kate ir too kate mo hala war do. ¹⁴ Ir si bisa ir kaydogoo din ga, sanda ir mana too kate hala war do. Ir nka mana too kate hala war do nda Almasihu Alhabar Boryaa wala? ¹⁵ Ir si hanse ka bolsay nda goy waaney, amma ir ga naata, nda war naanaa koy jine ka tonton, ir goyoo ga tonton ka sawa nda kanjey kanj ir n'i kayandi. ¹⁶ Woo ra ir ga Alhabar Boryaa ka koy koyrawey kanj goo war se jine, bila nda ir ma bolsay nda goyey kanj teendi ka ben farru waaney ra. ¹⁷ «Boro kanj ga bolsay ma bolsay nda ir Koyoo.»* ¹⁸ Man'ti bora kanj ga nga bonj saabu no i g'a dii laadirante, bora kanj ir Koyoo g'a saabu ti laadirante.

11

Boroyan kanj ga ngi bonj himandi diyaw

¹ Nda a gar ba war mma hin k'ay hollokomtaraa ikayna mupe, wa alha nanj, war m'ay suuri kayna. ² Ay ga canse war se nda canseyan kanj hun Irkoy do, zama ya nka war cewoo dii kurpe folloku se, ka war kayandi Almasihu jine sanda hondiyaw henenante kanj si aru bay. ³ Amma ay ga hunbur, sanda takaa kanj nda gondoo na nga carmaa ka Haawa darga, takaa din da war lakkaley masi koy bere ka laadirtaray [nda henyanyan] nanj kanj Almasihu ga hima nda a. ⁴ Zama nda boro kaa ka Isa tana waazu war se kanj man'ti woo kanj ir n'a har, wala war duu hundi tana kanj man'ti Irkoy Hundoo kanj war duu a ka bisa, wala alhabar borya tana kanj man'ti Alhabar Boryaa kanj war duu a, war ga yadda ngi mo ga.

⁵ Agay do war diyaw beerey mana bisa agay nda baffoo. ⁶ Ba nda ay si waana šenni, man'ti bayray here, taka kul kanj no nda nongu kul kanj no, ir n'a cebe war se.

⁷ Wala zunubu no y'ay bonj yeeti ganda hala war ma duu ka jer waatoo kanj ay na Irkoy Alhabar Boryaa har war se yaada? ⁸ Ay na Egiliz tanayanj kabey kokobu ka banaw taa i kone ka kaa ka war alhaadimay goyoo ra. ⁹ Waatoo kanj ay goo war do, kanj tilasu duu agay, ya na tee boro kul ga jeraw, zama ir armyey kanj kaa ka hun Masedoni n'ay

* 10:17 10:17 Žeremi 9:23.

noo hayey kanj ga ay ga too. Haya kul here ay n'ay bonj dii ya si tee war ga jeraw, ay ga koy a ga mo k'ay bonj dii. ¹⁰ Hala de cimi no kanj Almasihu cimoo goo ay ra, boro kul s'ay ganji ya fooma Akay gandaa laamawey ra. ¹¹ Macin se? Ya nk'a tee, zama ay si baa war wala? Irkoy ga bay kanj ay ga baa war.

¹² Woo kanj ay goo m'a tee, ay ga cindi a ga, hala ya borey gagay kanj ga waati henna ceeci ka bolsay ka ngi bonj sawandi nda ir. ¹³ Borey wey dumey man'ti kala taari diyawyan, goykaw darganteyan kanj ga ngi bonj himandi Almasihu diyawyan. ¹⁴ A si bonjhaw, Ibilisi hunday mma nga bonj himandi annuura almalayka. ¹⁵ Adişi a si bonjhaw nga goykey mo ma ngi bonj himandi şerretaraa goykawyan. Amma ngi kokoroo ra i ga duu ngi teegoyey banaa.

Laazaabawey kanj duu Pol nga diyawtaraa ra

¹⁶ Ay ga yee k'a har, boro kul mas'ay dii sanda hollokom, wala mo war m'ay dii sanda hollokom hala agay mo, ya duu ka bolsay kayna. ¹⁷ Woo kanj ay g'a har, ay s'a har nda ir Koyoo takaa, hollokom takaa nda ay g'a har, nga ra ay ga naanay ka duu haya kanj nda ay ga bolsay. ¹⁸ Boro boobo ga fooma nda adamizetaray hayey, agay mo ga fooma.

¹⁹ War ga wan ka hollokomey hayey mupe, war kanj ga nee lakkalkoyniyaj ti war!
²⁰ War ga boro mupe kanj ga war tee bajna, wala boro kanj ga war hayaa taa, wala boro kanj ga war kabey koonandi, wala boro kanj ga war kaynandi, wala boro kanj ga war sanj.
²¹ Ay g'a har, ir haawoo no, a ga hima nda sanda ir nka yalaafu.

Haya kul kanj boro ga yadda k'a tee, ay ga şelaj sanda hollokom, ay ga yadda mo. ²² Ebereyan no wala? Agay da mo, nga da ti agay. Izirayel boroyan no? Agay da, nga da ti agay. Ibirahima hayrey no wala? Agay da, nga hayroo ti agay. ²³ Almasihu goykawyan no wala? Ay ga şelaj sanda saama, agay tiya ka bisa ey: ay taabi ka bisa ey, ay na kasu tee ka bisa ey, ay karandi laala ka bisa ey, ceeci boobo ay huru buuyan mee ga. ²⁴ Cee guu Alyahuudey na barzu mee woytaaci (40) kanj affoo g'a kuma kaa ay ra. ²⁵ Cee hinza ay barzandi, ceeci foo ay warrandi nda tondi hala ya duu ka buu, ceeci hinza harihi n'ay mun, ay na zaari foo nda cijin foo tee teekoo ra. ²⁶ Cee booboyan ay naarumawey ra, ay huru farratay ra isawey bonj, ay huru farratay ra zay beerey game, ay huru farratay ra ay dumoo borey game, ay huru farratay ra dumey kanj man'ti Alyahuudu game, ay huru farratay ra koyraa ra, ay huru farratay ra saajoo ra, ay huru farratay ra teekoo bonj, ay huru farratay ra taari armyey game. ²⁷ Ay goo taabi nda farayan ra, ceeci booboyan ay ga hanna, ay goo heray nda jaw ra, ceeci booboyan ay mana duu ka ŋaa, ay goo hargu nda bajni ra. ²⁸ Woo ti ya na hayey jerey kabu, hayaa kanj g'ay kankam zaari kul ti Egilizey kul alhuzunoo. ²⁹ May ka sii nda gaabi takaa kanj nda agay mo sii nda gaabi? May no ka kanj zunubu ra, de a s'ay dor?

³⁰ Nda ay ga hima ka fooma, ay si fooma kala nda ay gaabi janjaa. ³¹ Irkoy kanj ti ir Koyoo Isa Baaba, albarka ma bara a ga hala abada, ga bay kanj ay si taari. ³² Kanj ay goo Damas koyraa ra, goforneroo kanj goo kokoyoo Aretas cire na koyraa boroyan dan i m'ay koroşi hala i m'ay dii. ³³ Kokondo ra i n'ay danj k'ay zumandi nda koyraa cetaa funeetaraa, woo k'ay kaa kaboo.

12

Hayey kanj Pol dii ey bangayyan ra

¹ A nka tilasu ya fooma. Ba nda nafaw sii a ra, ay ga koy a ga k'ir Koyoo hayey kanj boro ga dii ey nda nga bangayyaney deede. ² Ay ga Almasihu ganakaw foo bay kanj zandi ka koy hala beene hinzantoo ra, a ga too jiiri woy cindi taaci (14). Nda nga azzaatoo no ka koy wala man'ti nga azzaatoo no, ay si bay, Irkoy no ma bay. ³ Ay ga bay kanj boraa din koy beenaa ra, nda nga azzaatoo ra no, wala man'ti nga azzaatoo ra no, ay si bay, Irkoy no ma bay, ⁴ a zandi ka koy hala alženna ra, a maa şenniyaj kanj si deedandi, i si bisa boro se a m'i har. ⁵ Boraa woo dumoo nda ay ga fooma, amma agay hunday, ay si fooma nda haya kul kala ay gaabi janjaa.

⁶ Nda ay ga baa ya fooma ay si tee hollokom, zama cimoo no ay g'a har. Amma ay g'ay bonj dii hala boro mas'ay jer ka bisa woo kanj a ga dii a ay ga wala woo kanj a ga maa ay g'a har, ⁷ bangayyan beerey wey mo kanj a ga dii ey maaganda se. Haya huru ay hamoo ra kanj ma nee karji hala ya si duu k'ay bonj jer. Ibilisi almalayka ka sanbandi a m'ay kar hala ya si duu k'ay bonj jer. ⁸ Hayaa woo se, ay n'ir Koyoo ŋaaray ceeci hinza a m'a moorandi ay ga. ⁹ A nee ya ne: «Agay anneemaa ga ni wasa, zama gaabi janjay ra ay hinoo ga diyandi kaaray.» Adişi a ga hanse ka kan ya ne ya bolsay nda ay gaabi janjaa hala Almasihu hinoo ma cindi ay ga. ¹⁰ Woo se ay ga ŋaali nda ay gaabi janjaa, nda

* 11:24 11.24 Alhukumoo 25.2-3.

maahasarayyan, nda tilasuyan, nda gurzugayyan, nda šiitayyan ra Almasihu sabbu se, zama waati kanj ay sii nda gaabi, waatoo din no Almasihu g'ay noo gaabi.

Pol ga alhuzun Korent borey se

¹¹ Ay tee hollokom, war k'ay gaabi ya ti a, war ti borey kanj hima k'ay saabu, zama diyaw beerey wey mana bisa agay nda haya kul, ba kanj ay man'ti baffoo. ¹² Šikka sii diyaw silbawey, war dii ey war game nda ngi muņeyan beeroo. I teendi nda tammaasayan, nda almunkaryan, nda kayfiyan albarkaa ra. ¹³ Macin no Egilizey jerey duu a kanj war mana duu a? Nda man'ti haya folloku kanj ti ya na tee war ga jeraw. Wa tooperoo woo yaafa ya ne!

¹⁴ Nga ne, cee hinzantoo ti woo ay ga soolu ka koy war do, de mo ay si tee war ga jeraw, zama man'ti war almaanoo bande ay goo, war hunday bande ay goo. Man'ti zankey no ma haya marga hayragey se, hayragey no ma marga zankey se. ¹⁵ A ga kan ya ne y'ay kabehayaa noo war se, ka agay hunday noo war se. Nda ay ga baa war ka tonton, haya no ma hun war bajoo ra ya ne wala?

¹⁶ Haya kul kanj no, agay, ya na tee war ga jeraw, amma boro fooyan ga nee kanj ay ga caram, de mo carmay nda ay na war dii. ¹⁷ Borey kanj ay n'i sanba i ma koy war do, boro goo i ra kanj kate ya war haya ŋaa wala? ¹⁸ Ay n'a wiri Tit ga a ma koy war do. Ay n'ir armaa sanba a bande. Tit nka war haya ŋaa wala? Man'ti lakkal follokaa ra ir dira? Man'ti fondo follokaa ra ir dira?

¹⁹ A gay war ga hongu kanj ir mma faasa ir boņ se war jine, man'ti cimi no. Ir si ŋelanj kala Irkoy jine Almasihu albarkaa ra. Woo kul, ir baakey, ir s'a tee kala war tontonyanoo se. ²⁰ Ay ga hunbur waati kanj ay kaa ya si war gar taka kanj ga kan ya ne ga, de mo war mo mas'ay gar taka kanj ga kan war se ga. Ay ga hunbur ya yenjejan gar war game, nda canseyan, nda binetunyan, nda alhaasiditarayyan, nda cere maahasaray, nda miimandayan, nda bolsay, nda taka šiirayan. ²¹ Ay ga hunbur kanj hiino nda ay kaa war do, ay Koyoo masi koy ay yeeti ganda war jine. Boro booboyan kanj na zunubu tee, de i mana tuubi ka hun ngi žiiboo ga, nda woy nda aru izefututaraa ra, nda haya futu boonayyan ra kanj i n'i tee, ay ga hēe ngi maaganda se.

13

Hoyray kokorantey nda fooyanoo

¹ Cee hinzantoo ti woo kanj ay ga koy war do. «Ciiti kul masi dunbandi kala seede hinka wala ihinza seedetaraa ga.»* ² Borey kanj na zunuboo tee za ya na koy war do nda borey jerey kul, ay ga lakkaley zumandi kanj ba nda ay sii no, sanda takaa kanj nda ay n'a har i se ay koyyan hinkantoo ga kanj hiino nda ay kaa, ay si boro kul kaa. ³ Sohō kanj war ga tammaasa ceeci kanj ay mipoo nda Almasihu ga ŋelanj, war ga dii a. Almasihu hinagoo si kacca war here, a ga nga hinoo cebe war game. ⁴ Zama a kanjandi sanda boro kanj sii nda gaabi. Sohō, a ga huna Irkoy hinoo albarkaa ra. Ir mo, takaa din da, ir sii nda gaabi, amma ir ga huna a bande Irkoy hinoo albarkaa ra war here.

⁵ Wa war boņ sii ka war boņ guna ka dii wala war goo naanaa fondaa ra. War nka si maate kanj Isa Almasihu goo war ra? Nda man'ti woo, war ga mongandi war naanaa ra. ⁶ Ay ga naata kanj war ga kaa ka bay kanj ir, ir mana mongu. ⁷ Ir ga Irkoy ŋaaray war masi goy futu kul tee. Man'ti ir mma baa ir ma cebe war se kanj ir n'ir goyoo tee ka boori, ir mma baa war ma teegoy henna tee, ba nda a ga hima nda sanda ir man'ir goyoo tee ka boori. ⁸ Zama ir sii nda hini ka cimi tangam, ir sii kala cimi bande. ⁹ Waati kanj ir sii nda gaabi, amma war goo nda gaabi, ir ga ŋaali, koyne mo ir ga ŋaaray war ma tee boro timmanteyan. ¹⁰ Woo maaganda se, waati kanj ay sii war do, ay ga hayey wey hantum war se, nga ra waati kanj ay goo war do ya si hayey ŋendandi war ga, ya hin k'a tee nda hinoo kanj ir Koyoo n'a noo ya ne. A n'ay noo hinoo woo war nafaa se, a man'a noo hasaraw se.

¹¹ Aywa ag'armey, wa ŋaali, wa yadda ka tee boro kanj tee ka timme, wa yadda hoyray, wa tee anniya foo, alaafiya ma bara war game. Woo ra Irkoy kanj ti Bajikoyoo nda Alaafiyakoyoo goo war bande.

¹² Wa cere foo nda summuyan henanante. Irkoy boro henanantey kul ga war foo.

¹³ Ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa, nda Irkoy bajoo, nda Hundi Henanantaa margaroor ma bara war kul bande.

* 13:1 13.1 Alhukumoo 19.15.

Batagaa kaŋ Pol n'a sanba Galati borey se

Citaaboo fahamandiroo

Galati gandaa sii kala gandaa kaŋ se i ga nee Tirki laboo jere foo ga. Pol naarumawey ra a koy Galati borey do. Woo ka kate i ma naanay Isa Almasihu. Egilizyaŋ gorandi no din. Pol banda ga, Alyahuuduyaŋ bangay kaŋ nee kaŋ ka naanay Isa hinne si boro hallasi, kala ma Alyahuudey alaadawey mo kayandi. Waatoo kaŋ Pol maa kaŋ Galati borey na fondo cimoo naŋ ka hanga taari cawandey wey, a hantum i se k'i hoyray, i ma duumi borcintaraa ra ka hanga fondo cimoo.

A n'i bayrandi kaŋ man'ti Alyahuudey ašariyaa no ma boro hallasi. Ka naanay Isa hinne no ma boro hallasi. A nee i se i ma naŋ Hundi Henanantaa m'i gongu, zama nga no ma boro faaba ma hin ka teegoy henna tee.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maapey

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Pol kaŋ ti diyaw, boroyaŋ man'ay tee diyaw, boro man'ay ti a, amma Isa Almasihu nda Baaba Irkoy kaŋ n'a tunandi bukawey ra k'ay ti a. ² Agay nda ir armyey kul kaŋ goo ay bande ka batagaa woo sanba Galati gandaa Egilizey se. ³ Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga. ⁴ Almasihu na nga boŋ noo ir zunubey maaganda se k'ir cendi k'ir kaa zaman laalaa woo ra. Woo ti Irkoy ir Baaba ibaayoo. ⁵ Nga, darža ma bara a ga abada hala abada. Amin.

Alhabar Borya folloku bara

⁶ Ay boŋoo haw nda takaa kaŋ nda war cahā ka banda bere bora se kaŋ na war cee nda [Almasihu] anneemaa. War koy alhabar borya tana dii, ⁷ ka gar alhabar borya kul sii no koyne, boroyaŋ de bara no kaŋ ga war boŋey ŋaami, i ga baa ngi ma Almasihu Alhabar Boryaa bere. ⁸ Amma ba nda ir wala beenaa almalayka foo na alhabar borya foo waazu war se kaŋ ga fay nda woo kaŋ ir n'a waazu war se, koyoo ma laali. ⁹ Sanda takaa kaŋ nda ir n'a har ka bisa, sohō ay g'a har koyne: nda boro foo na alhabar borya foo har war se kaŋ man'ti woo kaŋ war duu a, koyoo ma laali.

¹⁰ Aywa, sohō adamize alhormaa wala Irkoy alhormaa no ay g'a ceeci? Wala mo adamizey se ay ga ceeci ya kan? Nda ya mma ceeci hala sohō ka kan adamizey se, ay si tee Almasihu tamoo.

Takaa kaŋ nda Pol tee diyaw

¹¹ Ag'armey, ay ga war bayrandi kaŋ Alhabar Boryaa kaŋ ay n'a waazu mana hun adamize do. ¹² Zama agay, ya na duu a adamize ga, a mana cawandi ya ne, amma Isa Almasihu k'a bangandi ya ne.

¹³ War maa ay jogolaa waatoo kaŋ ay goo Alyahuudey addinaa ra, takaa kaŋ nda ay hanse ka Irkoy Egilizoo gurzugay ka ceeci k'a halaci, ¹⁴ takaa kaŋ nda ay bisa ag'alwadde boobo ay jamaa ra Alyahuudey addinaa ra, zama ay ga hanse ka canse ay baabey alaadawey se.

¹⁵ Amma kaŋ a kan [Irkoy] se kaŋ n'ay dan jere ga za ay ŋaa gundoo ra, de mo kaŋ n'ay cee nga anneemaa ra, ¹⁶ ka nga Iz'aroo bangandi ya ne, hala y'a har dumey se kaŋ man'ti Alyahuudu, ya na nbunadam hoyraa ceeci. ¹⁷ Ya na žigi mo ka koy Žerizalem, borey do kaŋ n'ay jin ka tee diyaw, amma dogoo din da ya nka koy Arabi jina, ay yee koyne Damas.

¹⁸ Jiiri hinza banda ga, ay žigi ka koy Žerizalem ka Piyer bay, ay cindi jeroo ga jirbi woy cindi guu (15). ¹⁹ De mo ya na dii diyawey jerrey boro kul nda man'ti Žak, ir Koyoo armaa. ²⁰ Hayey kaŋ ay g'i hantum war se, nga ne, Irkoy ga bay kaŋ ay si taari.

²¹ Woo banda ga, ay koy Siiri nda Silisi gandawey ra. ²² Egilizey kaŋ goo Almasihu maapoo ga Žude gandaa ra mana bay ka dii agay. ²³ Amma i ga maa hinne i ga nee: «Boraa kaŋ cindi k'ir gurzugay goo ma naanaa waazu kaŋ a cindi ka ceeci k'a halaci.» ²⁴ De i ga Irkoy beerandi ay maaganda se.

2

Hayey kaŋ Pol nda diyawey cindey n'i kayandi

¹ Jiiri woy cindi taaci (14) banda ga, agay nda Barnabas žigi ka koy koyne Žerizalem, ay na Tit mo ka koy ay bande. ² Irkoy ka bangandi ya ne ka kate ya žigi, ay na Alhabar

Boryaa kanandi Egilizey jine kanj ay g'a waazu dumey se kanj man'ti Alyahuudu. Boro kayante, ay n'a kanandi i jine jere ga hala goyoo kanj ay goo m'a tee wala woo kanj ay n'a tee masi tee yaada. ³ Ba Tit kanj cindi ay bande kanj ti Grek, a mana tilasandi a ga a ma hurubangu.* ⁴ Woo kul, haya mana kate a kala ir taari armey kanj zanba ka huru ir ra, ka borbintaraa derandi kanj ir duu a Almasihu Isa bande k'ir tee bajjayan. ⁵ Ir mana yadda i se ka cindi i cire ba alwaati kayna, hala Alhabar Boryaa cimoo ma cindi war kone.

⁶ Wey kanj i g'i dii sanda boro kayante, haya kul kanjanj no ay si kula, Irkoy si boro ndum guna. Borey kanj se i ga nee kayante mana haya danj ay ga ka tonton. ⁷ Amma kanj i bay Alhabar Boryaa talfandi ay ga y'a waazu dumiyanj kanj man'ti Alyahuudu se, sanda takaa kanj nda a talfandi Piyer ga Alyahuudey se, ⁸ zama Irkoy kanj na Piyer soolu a ma tee Alyahuudey diyaa, nga da ka agay mo soolu ya tee diyaw dumey kanj man'ti Alyahuudu se, ⁹ kanj i yadda goyoo kanj nondi ya ne Irkoy anneemaa ra, Žak, nda Piyer, nda Yehiya kanjanj ti Egilizoo hugoo ganjiyanj na kabe danj agay nda Barnabas kaboo ra ka cebe kanj ngi yadda ir ga, ir, ir ma koy goy dumey kanj man'ti Alyahuudu game, ngi, ngi ma koy goy Alyahuudey game. ¹⁰ I baa de ir ma hongu talkey, woo ti haya kanj ay soobay y'a tee.

Pol citi Piyer ga Antiyoš

¹¹ Amma kanj Piyer kaa Antiyoš, ay citi a ga borey kul jine, zama a tooje. ¹² Waatoo kanj boro fooyanj kanj hun Žak do mana too kate, a ga ŋaa boro bande kanj man'ti Alyahuudu, amma za i too kate, a hun borey ra ka yee jere ga, a mana yee ka yadda ka ŋaa i bande, Alyahuudey kanj ga hurubanguyanoo kayandi hunburay se. ¹³ Alyahuudey cindey mo na almunafikitaray tee ka hanga a hala nongu kanj ra i na Barnabas mo hangandi ngi bande ngi almunafikitaraa ra. ¹⁴ Amma waatoo kanj ay dii i si dira borey kul jine nda Alhabar Boryaa cimoo, ay nee Piyer se borey kul jine: «Nda ni kanj ti Alyahuudu, n'ga huna sanda boro kanj man'ti Alyahuudu, taka foo n'ga dumey kanj man'ti Alyahuudu gaabi i ma tee sanda Alyahuudu?»

Alyahuudey nda dumey jerey kul

si hallasi kala naanaa albarkaa ra

¹⁵ Ir, ir nka hayandi alyahuudutaray, ir man'ti zunubu teekey kanj hun dumey ra kanj man'ti Alyahuudu. ¹⁶ Amma ir ga bay kanj ašariyaa diiyanoo si boro tee boro šerrante, boro ma naanay hinne Isa Almasihu no ma boro tee boro šerrante. Ir mo, ir naanay Almasihu Isa hala naanaa kanj ir na danj a ra m'ir tee boro šerranteyanj, amma man'ti nda ašariyaa diiyanoo, zama ašariyaa diiyanoo si boro kul tee boro šerrante. ¹⁷ Nda ir ga ceeci k'ir bonj tee boro šerrante Almasihu albarkaa ra, ka gar mo zunubanteyanj ti ir hunday, Almasihu ti zunubu cere wala? Abada! ¹⁸ Zama nda ay yee ka hayey cin kanj ay n'i kayri, ya mma cebe kanj ašariyaa hookaw ti agay. ¹⁹ Agay hunday ašariyaa k'ay tee bukaw, ay buu a here hala ya duu ka huna Irkoy here. Ay kanjandi Almasihu bande, ²⁰ man'ti agay no ma huna koyne, amma Almasihu no ma huna ay ra. Hunaroo kanj ay goo m'a tee sohō da ay gaahamoo ra, ay s'a huna kala naanaa kanj ay n'a danj Irkoy Iz'aroo ra, nga kanj bajoo kanj a n'a tee ya ne maaganda se, a na nga bonj noo i ma nga wii ay saboo se. ²¹ Ay si Irkoy anneemaa kaa, zama nda a gar šerretarayanj mma duwandi ašariyaa ra, adiši Almasihu nka buu yaada.

3

Ašariyaa diiyanoo wala ka naanay Isa no ma boro tee boro šerrante?

¹ He Galati borey, war sii nda lakkal, may ka dabari danj war se? War kanj takaa kanj nda Isa Almasihukanjandi harandi war se kaaray, ma nee haya kanj war dii a. ² Hayaa hinne kanj ay ga baa y'a bay war ga ti: ašariyaa diiyanoo albarkaa ra war duu Irkoy Hundoo wala naanaa šennoo kanj war maar'a albarkaa ra war duu a? ³ War sii nda lakkal takaa woo kul? War sintin ka dira nda Irkoy Hundoo, sohō war ga benandi nda hundi-ibaayoo wala? ⁴ War farawoo kul tee yaada wala? A si hin ka tee yaada. ⁵ Irkoy kanj ga war noo nga Hundoo, nga kanj ga kayfiyanj tee war game, ašariyaa diiyanoo albarkaa ra wala naanaa šennoo kanj war maar'a albarkaa ra a g'i tee?

⁶ Takaa kanj nda «Ibiraħima naanay Irkoy, de a kabandi a se šerretarayanj», ⁷ war ma bay kanj borey kanj ga ngi naanaa danj Irkoy ra, ngi ti Ibiraħima haamawey. ⁸ Citaaboo bayrandi za a mana tee kanj Irkoy ga dumey kanj man'ti Alyahuudu tee boro šerrante

* 2:3 2.3 «... a ma hurubangu» maanaa ti: a ma huru alyahuudutaray.

* 3:6 3.6 Sintinoo 15.6.

nda i naanay. Woo se a jin ka alhabar boryaa woo har Ibrahima se ka nee: «Ni bande gandawey kul ga duu albarka.»[†] ⁹ Takaa woo ra borey kanj ga ngi naanaa danj Irkoy ra, ga duu albarka Ibrahima bande kanj naanay.

¹⁰ Borey kul kanj ga ašariyaa dii sii kala laaliyan cire, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Boro kul kanj si hayey kul kanj hantumandi ašariyaa citaaboo ra dii k'i ka goy, bora laali.»[‡] ¹¹ A ga henan kanj ašariyaa si boro kul tee boro šerrante Irkoy jine, zama «boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa.»[§] ¹² Ašariyaa mana hun naanaa ra, amma «boro kanj ga hayey wey ka goy ga huna nda ey.»^{*}

¹³ Almasihu n'ir day k'ir kaa ašariyaa laaliyanoo ra, a tee laalihaya ir maaganda se, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Boro kul kanj deejandi bundu ga, laali.»[†] ¹⁴ Woo teendi hala Ibrahima albarkaa, dumey kanj man'ti Alyahuudu ma duu a Almasihu Isa bande hala ir ma duu naanaa ra Irkoy Hundoo kanj allaahidoo zandi.

Hayaa kanj ga ašariyaa nda allaahidoo fay

¹⁵ Ag'armey, ay ga šelanj war se sanda adamizey alaadaa: takaa kanj nda boro kanj na nga wasiyoo hantum, boro foo s'a kaa, a si tonton a ga. ¹⁶ Irkoy na allaahiduyan zaa Ibrahima nda nga hayroo se. A mana nee «nda nga hayrey se», sanda boro booboyan, amma boro folloku ga a goo, a nka nee «nda ni hayroo se»[‡], maanaa Almasihu. ¹⁷ Hayaa ne kanj ay g'a har: amaanaa kanj Irkoy n'a zaa k'a jisi henna, ašariyaa kanj goro jiiri zangu taaci nda waranza (430) amaanaa banda ga si allaahidoo kaa k'a derandi ka nga alkadaroo kaa. ¹⁸ Zama nda ašariyaa bande boro ga duu tuboo, adiši man'ti allaahidoo ra a ga hun koyne. Ka gar allaahidoo ra Irkoy na Ibrahima noo anneemaa.

¹⁹ Adiši macin se ašariyaa gorandi? A nka tontonandi allaahidoo ga ka borey hooyaney cebe, hala waati kanj hayroo kanj se allaahidoo zandi kaa. Ašariyaa woo, almalaykey k'a gorandi k'a danj waafakandikaw kaboo ra. ²⁰ Ka gar waafakandikaw man'ti boro folloku no a ga waafakandi, amma Irkoy nga folloku no.

²¹ Ašariyaa ga Irkoy allaahidey kuta wala? Abada! Zama nda a gar ašariya nka nondi kanj ga hunayan noo, kul nda cimi šerretaray mana hun kala ašariyaa diiyanoo ra. ²² Amma Citaaboo na hayey kul danj zunubu gaaboo cire hala allaahidoo kanj Irkoy n'a zaa ma nondi ganakey se ngi naanaa kanj i n'a danj Isa Almasihu ra maaganda se.

²³ Kanj naanaa waatoo mana kaa, ir man'ti kala ašariyaa kasa-izey, ir daabandi hala naanaa fondaa cebandiyanoo ga. ²⁴ Takaa woo da, ašariyaa ti ir gongukaa kanj g'ir gongu hala Almasihu ga, hala ir ma tee boro šerranteyan naanaa albarkaa ra. ²⁵ Sohō kanj naanaa kaa, ir sii gongukaw bande koyne.

War man'ti baŋŋayan koyne, Irkoy izeyan ti war

²⁶ War kul man'ti kala Irkoy izeyan Almasihu Isa kanj war naanay a maaganda se, ²⁷ zama war kul kanj batize Almasihu ra, war na Almasihu danj war ga sanda darbay. ²⁸ Woo ra Alyahuudu wala Grek sii no, baŋŋa wala borcin sii no, aru wala woy sii no, zama war kul ti affoo Almasihu Isa bande. ²⁹ Haya kanj se Almasihu wane nda war, adiši Ibrahima hayroo ti war, war ti tubukey sanda takaa kanj nda allaahidoo n'a har.

4

¹ Ay nee: hala de tubukaa ga tee zanka kaccu, haya kul si nga nda baŋŋa fay, ba kanj se nga ti hayaa kul koyoo. ² A sii kala boroyan cire kanj ga huga nda nga nda nga jinawey hala waatoo kanj baaboo na kayandi ga. ³ Ir mo takaa din da, waatoo kanj ir ga zanka, ir man'ti kala baŋŋayan aduŋŋa hayey se. ⁴ Amma kanj alwaatoo too kanj kayandi, Irkoy na nga Iz'aroo sanba kate. Woy-boro k'a danj aduŋŋa ra, a hayandi ašariyaa waati ⁵ hala a ma duu ka borey kanj goo ašariyaa hinoo cire day k'i kaa kabe ra. Woo ra ir ga hin ka tee Irkoy ize kanbari. ⁶ Haya kanj se Irkoy izeyan ti war, woo se Irkoy na nga Iz'aroo Hundoo sanba ir biney ra. Hundoo din no ma kaati ka nee: «Abba, ir Baaba Irkoy!» ⁷ Takaa woo ra ni man'ti baŋŋa koyne, iz'aru ti ni. Haya kanj se iz'aru ti ni, woo se Irkoy sabboo ra tubukaw mo ti ni.

Alhuzunoo kanj Pol n'a zaa Galati borey se

⁸ Waatey kanj bisa ra war mana Irkoy bay, war cindi ka tee koyyan se tam kanj nda cimi man'ti koyyan no. ⁹ Amma sohō war ga Irkoy bay, wala hunday sohō ir ma nee Irkoy ga war bay. Taka foo war ga war boŋ yeeti haya buunayan kanj sii nda nafaw cire kanjanj se war ga baa war ma tee tam koyne? ¹⁰ War ga zaariyan, nda handuyan, nda

† 3:8 3.8 Sintinoo 12.3. ‡ 3:10 3.10 Alhukumoo 27.26. § 3:11 3.11 «boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «boro kanj naanaa n'a tee boro šerrante, ga huna», Habaku 2.4. * 3:12 3.12 Sargarey 18.5. † 3:13 3.13 Alhukumoo 21.23. ‡ 3:16 3.16 Sintinoo 17.7.

waatiyaŋ, nda jiiŋriyaŋ beerandi. ¹¹ Ay ga hunbur war here farayanoo kaŋ ay n'a tee war se ma tee yaada.

¹² Ag'armey, ay g'a ŋaaray war ga, war ma tee sanda agay, zama agay mo, ya nka tee sanda war. War mana ifutu kul tee ya ne. ¹³ War ga bay kaŋ cee jinaa, ay wircoo ka kate ya koy war do ka Alhabar Boryaa har war se. ¹⁴ Ay wircoo hanse ka war farandi, war man'ay konnay war man'ay hesu, amma war nk'ay dii sanda Irkoy almalayka, sanda Almasihu Isa. ¹⁵ Macin no war gomnoo ti a? Ay ga tee war se seede kaŋ, nda a mma hin ka tee waatoo din, war ga war moŋey dogu k'i noo ya ne. ¹⁶ Cimoo kaŋ ay g'a har war se kate ya tee war se iberi wala?

¹⁷ Borey din kaŋ ga war ceeci nda gaabi, alkuniyanteyaŋ no, i mma baa ŋgi ma agay nda war kaa cere ga hala war ma duu ka gaabandi ŋgi hayey ra. ¹⁸ A ga boori boro ma gaabandi teegoy henna ga waati kul, a masi tee haya kaŋ, nda ay goo war gamey ra de no, war g'a tee. ¹⁹ Ay zankey, ay goo hayyan taamari ra* koyne war se hala waati kaŋ Almasihu ma timme war hunaroo ra. ²⁰ Ay si baa kala ya bara war do hala ya takaa kaŋ nda ay ga ŋelanj barmay, zama ay ga almunkar nda war.

Koŋŋa woyoo nda borcin woyoo

²¹ W'ay bayrandi, war kaŋ baa war ma goro aŋariyaa hinoo cire, war si haŋajer aŋariyaa se wala? ²² A hantumandi Citaaboo ra kaŋ Ibrahima duu iz'aru hinka, affoo koŋŋaa ga, affaa borcin woyoo ga. ²³ Koŋŋaa wanoo mana hayandi kala hundi-ibaayi ra. Borcin woyoo wanoo mana hayandi kala Irkoy allaahidoo albarkaa ra. ²⁴ ŋennoo woo goo nda maana, zama ihinkaa man'ti kala sanda amaana hinka. Amaana foo zandi Sinay tondi hondoo boŋ, woo ti Haŋatta, a ga izeyaŋ hay kaŋ ga tee baŋŋayaŋ. ²⁵ Haŋatta ti Sinay tondi hondoo kaŋ goo Arabi, a ga hima nda ŋerizalem kaŋ ga bara sohō da, zama nga nda nga izey goo baŋŋataray. ²⁶ Amma ŋerizalem kaŋ goo beene ti borcin woyoo kaŋ ti ir ŋaa. ²⁷ A hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«ŋaali, woy gunoo kaŋ si hay, hanse ka ŋaali, ma kaati, ni kaŋ si taama, zama woyoo kaŋ cindi nga foo ga duu ize boobo ka bisa woyoo kaŋ goo kurŋoo kone.»†

²⁸ War kaŋ ti ag'armey, sanda Isiyaka war man'ti kala Irkoy allaahidoo izey. ²⁹ Sanda cee jinaa takaa kaŋ woo kaŋ hayandi hundi-ibaayoo ra na woo kaŋ hayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra gurzugay, taka follokaa no hala sohō. ³⁰ Amma macin no Citaaboo nee? A nee: «Koŋŋaa nda nga iz'aroo gaaray, zama abada koŋŋaa iz'aroo si tubu borcin woyoo iz'aroo bande.»‡ ³¹ Woo se ag'armey, ir man'ti koŋŋaa izey, borcin woyoo izey ti ir.

5

Almasihu n'ir sawal

¹ Borcintaray se Almasihu n'ir sawal. Adiŋi wa gaabandi, war masi war boŋ yeeti baŋŋataray cire.

² Nga ne, agay Pol ga nee war se kaŋ, nda war na war boŋ daŋbangu, Almasihu si haya kul hanse war se. ³ Ay ga yee ka adamize kul kaŋ hurubangu bayrandi kaŋ a ga hima ka hayey kul tee kaŋ aŋariyaa n'i har. ⁴ War dunbu nda Almasihu, war kaŋ ga ceeci aŋariyaa ma war tee boro ŋerrante. War fay nda Irkoy anneemaa. ⁵ Ir hunday naataa goo kaŋ Irkoy Hundoo albarkaa ra ir ga duu ŋerretaray. Ir g'a batu nda naanay. ⁶ Almasihu Isa bande, hurubanguyan wala hurubanguyan jaŋay kul sii nda alfayda. Naanaa kaŋ ga goy baji ra bara nda alfayda.

⁷ War zuru henna, may ka war ganji war ma cimoo dii? ⁸ Boŋbereyanoo woo mana hun Irkoy do kaŋ na war cee. ⁹ Dolobiri kaccu ga laajinoo kul tunandi. ¹⁰ Agay, ay ga naanay ka bay ir Koyoo maaganda se war mana miile tana zaa. Amma boraa kaŋ ga war boŋoo bere, boro kul kaŋ no, koyoo ga nga zukandoo zaa.

¹¹ Ag'armey, nda a gar agay, ya mma hurubanguyan waazu, macin se ay ga gurzugandi? Adiŋi Isa kanjandibundoo si tee boro kul se albasi. ¹² Borey kaŋ ga war boŋey bere, i ma ŋgi boŋ daasu zaati.

¹³ Ag'armey, war, war mana ciyandi kala sawalyan se, amma war masi sawalyanoo tee haya kaŋ ga kate war ma dira hundi-ibaayi ra, war ma cere alhaadimay baji ra. ¹⁴ Zama aŋariyaa kul si tabati kala ŋenni folloku ra, ŋennoo ti: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kaŋ

* 4:19 4.19 Pol mma nga boŋ himandi nda woy kaŋ ga taama. † 4:27 4.27 Ezayi 54.1. ‡ 4:30 4.30 Sintinoo 21.10.

nda n'ga baa ni boŋ.»¹⁵ Amma nda war ga cere jama ka cere ŋaa, war ma hawgay war masi koy cere halaci.

Irkoy Hundoo m'ir juwal, hundi-ibaayi mas'ir juwal

¹⁶ Hayaa kaŋ ay ga baa y'a bayrandi war se man'ti kala war ma dira Irkoy Hundoo bande, nga ra war si dira nda hundi-ibaayi boonawey. ¹⁷ Zama hayey kaŋ boro hundi-ibaayoo g'i boonay si kan Irkoy Hundoo se, takaa din da hayey kaŋ ga kan Irkoy Hundoo se si kan hundi-ibaayi se. Haya hinkaa woo si cere zaa, taka kaŋ ra war masi duu ka hayey tee kaŋ war ga baa war m'i tee. ¹⁸ Amma nda Irkoy Hundoo no ma war gongu, war sii ašariyaa hinoo cire.

¹⁹ Hundi-ibaayi teegoyey si tugu, ŋgi ti: woy nda aru izefututaray, žiibi, haya futu boonayyan, ²⁰ tooru ganayan, kottekoynitaray, iberitaray, yenje, canseyan, binetunyaney, alhaasiditarawey, waafakay jaŋawey, fay-fayyaney, ²¹ boonayyaney, suuyaney, ŋaa-ka-hooyan, nda hayey kaŋ ga hima nda wey. Ay ga war bayrandi sanda takaa kaŋ nda ay bay k'a tee kaŋ borey kaŋ ga hayey wey dumey tee si Irkoy Laamaa tubu.

²² Amma hayaa kaŋ Irkoy Hundoo g'a hay ti: baji, naali, alaafiya, suuri, borohen-nataray, binehennay, allaahidutaray, ²³ bineyaynay, boŋdiyan. Ašariya sii no kaŋ ga konna hayey wey dumey. ²⁴ Borey kaŋ ti Almasihu [Isa] borey na hayey kaŋ hundi-ibaayi ga baŋ'ey nda wey kaŋ ga g'i boonay kaŋji. ²⁵ Nda ir ga huna Irkoy Hundoo bande, ir ma dira mo Irkoy Hundoo bande. ²⁶ Ir masi tee foomanteyan ka cere ceeci, ka canse cere ga.

6

War ma cere jeraw zaa

¹ Ag'armey, nda boro diyandi laybu kul kaŋ teeyanoo ra no, war kaŋ Irkoy Hundoo ga war gongu, wa boraa danj fondaa ra nda bineyaynay. Ma hawgay ni hunday masi koy siyandi. ² Wa jeraw zaa cere se, woo ra war ga Almasihu ašariyaa tabatandi. ³ Boro kaŋ ga hongu haya ti nga, ka gar a man'ti baffoo, a mma nga boŋ darga. ⁴ Boro foo kul ma nga boŋ teegoyoo fesufesu, woo ra a ga hin ka fooma nga boŋ de here, amma man'ti boro foo here a ga fooma. ⁵ Zama boro foo kul ga tuuru nga boŋ maanoo ga.

⁶ Boraa kaŋ se Irkoy meešennoo ga cawandi ma cawandikaa noo hayey kul ra kaŋ goo a se.

⁷ War masi war boŋ darga, Irkoy si naŋ boro ma nga joonoo. Zama woo kaŋ boro n'a duma, nga no a g'a hegay. ⁸ Boro kaŋ duma nga boŋ hundi-ibaayoo se ga hayaa hegay kaŋ hundi-ibaayi g'a hay kaŋ ti halaciyen. Amma boro kaŋ duma Irkoy Hundoo se ga hayaa hegay kaŋ Irkoy Hundoo g'a hay kaŋ ti hunayan abadantaa. ⁹ Ir masi fara nda gomni teeyan, nda ir biney mana hun, ir ga nga gomnoo hegay waatoo kaŋ ga hima ra. ¹⁰ Woo se, nda ir duu fondo, ir ma gomni tee borey kul se, waaniwaani borey kaŋ ir nda ey goo naanaa fondaa ra.

Kašeta koraa nda fooyanoo

¹¹ Wa harfu beerey guna, agay hunday kaboo k'i hantum war se. ¹² Borey kaŋ ga baa ŋgi ma ŋgi boŋ boryandi borey se, ŋgi no ma war waazibi war ma hurubangu. I si woo tee kala hala borey masi ŋgi gurzugay Almasihu kaŋ buu kanjandibundoo ga maaganda se. ¹³ Zama wey kaŋ hurubangu hunday si ašariyaa dii. I si baa kala war ma hurubangu hala ŋgi ma fooma ka nee ŋgi tammaasaa goo war hamey ga. ¹⁴ Agay, abada ay si fooma nda haya kul nda man'ti ir Koyoo Isa Almasihu buuyanoo kanjandibundoo ga kaŋ albarkaa ra aduŋŋa kanjandi ya ne sanda takaa kaŋ nda agay mo kanjandi aduŋŋa se. ¹⁵ Hurubanguyan wala hurubanguyan jaŋay sii nda nafaw kul. Ma tee takari taaga bara nda nafaw. ¹⁶ Borey kul kaŋ ga dira fondaa woo bande, alaafiya nda tamallaa ma bara i ga, ŋgi kaŋ ti Izirayel borey kaŋ ti Irkoy wane!

¹⁷ Hō banda ga, boro kul masi yee k'ay farandi, zama agay, Isa busawey goo ay gaahamoo ga.*

¹⁸ Ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ma bara war lakkaley bande, ag'armey! Amin.

* 5:14 5.14 Sargarey 19.18.

* 6:17 6.17 Busawey man'ti kala gurzugaa kaŋ Pol duu a Isa naanaa maaganda se.

Batagaa kaŋ Pol n'a sanba Efez borey se

Citaaboo fahamandiroo

Efez man'ti kala koyra beeri. A sii kala gandaa ra kaŋ se i ga nee Tirki.

Pol diyawtaray naarumay hinzantoo ra, a na jiiri hinza tee Efez. Waatoo kaŋ Pol ga batagaa woo sanba Efez borey se, a sii kala kasaa ra. Hayaa kaŋ a g'a har batagaa ra ga hin ka zamnandi ihinka:

1. *Nongu jinaa ra boro ga dii kaŋ Pol ga nee kaŋ hayey kaŋ goo beenaa ra nda wey kaŋ goo laboo ga kul ga kaa ka tee affoo Almasihu ra (zamnaa 1.10).*
2. *Nongu hinkantoo ra Pol ga nga batagaa cawkey bayrandi kaŋ i ma tee affoo. Woo ti haya kaŋ ga ngi hunayan taagaa cebe kaŋ ga duwandi Almasihu bande. A ga selan Irkoy hinoo ga, a nee mo ganakey ma Irkoy hinoo tee wongu jinay.*

Batagaa woo ra ir ga dii kaŋ ganakey si hin ka tee affoo nda i mana denji Hallasikaa ga kaŋ ti ir Koyoo Isa Almasihu.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maapey

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Pol kaŋ ti Almasihu Isa diyaw Irkoy ibaayoo ra ka batagaa woo sanba Irkoy boro henanantey se kaŋ ti Almasihu Isa boro laadirantey* [kaŋ goo Efez koyraa ra]. ² Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiya ma kaa war ga.

Albarkaa kaŋ Irkoy n'a noo ir se Almasihu bande

³ Albarka ma bara Irkoy se kaŋ ti ir Koyoo Isa Almasihu Koyoo nda nga Baaba. A na nga Hundoo albarka dumey kul dan ir ra beenaa nongey ra Almasihu alhormaa ra. ⁴ Irkoy n'ir suuba Almasihu albarkaa ra za aduŋna mana daara, hala ir ma tee Irkoy boro henananteyan nda boroyan kaŋ ga laybu sii nga jine nga bajoo ra. ⁵ A n'a kayandi za gayyan k'ir tee ize kanbariyan Isa Almasihu albarkaa ra ka sawa nda nga ibaayoo kaŋ ga kan a se, ⁶ hala ir ma Irkoy daržaa saabu nda nga anneemaa kaŋ a n'a doori ir boŋ nga Baakaa albarkaa ra.

⁷ Nga k'ir feeri k'ir kaa zunubu ra nga kuroo albarkaa ra, a n'ir laybey yaafa ka sawa nda nga anneemaa beeriyanoo. ⁸ A hanse ka anneemaa woo boobandi ir se nda lakkal nda fahamay dumi kul. ⁹ A na nga ibaayoo sirroo bayrandi ir se ka sawa nda woo kaŋ ga kan a se kaŋ a n'a kayandi za gayyan Almasihu ra. ¹⁰ Nga ibaayoo ra, nda waatey timme, a ga hayey kaŋ goo beenaa ra nda hayey kaŋ goo laboo ga kul tee affoo Almasihu ra.

¹¹ Almasihu albarkaa ra ir duu ir bagaa tuboo†, ir kaŋ a bay k'ir kayandi ka sawa nda Irkoy dunbandiroo. Nga da no ma haya kul tee ka sawa nda woo kaŋ a n'a kayandi nga ibaayoo ra, ¹² hala ir kaŋ jin k'ir naataa dan Almasihu ra, ir ma Irkoy daržaa saabu.

¹³ Almasihu albarkaa ra war mo, war maa cimoo ŝennoo kaŋ ti Alhabar Boryaa kaŋ na war hallasi. War naanay a, woo banda ga, tammaasaa kaŋ allaahidoo zandi kaŋ ti Hundi Henanantaa huru war ga. ¹⁴ Hundi Henanantaa woo ti tolmaa ir tuboo se kaŋ g'ir hakiikandi kaŋ ir ga duu gomnoo ir feeriyanoo ga ka Irkoy daržaa saabu.

Pol ga Irkoy ŋaaray Efez borey se

¹⁵ Woo se agay mo, za ay maa naanaa kaŋ war n'a dan ir Koyoo Isa ra, nda takaa kaŋ nda war ga baa Irkoy boro henanantey kul, ¹⁶ ay mana fay nda ka albarka dan Irkoy se war here, ay ŋaarayrey ra ay ga hongu war. ¹⁷ Ay g'a ŋaaray ir Koyoo Isa Almasihu Koyoo ga kaŋ ti Baaba Irkoy daržantaa, a ma war noo nga Hundoo kaŋ ga lakkal noo ka Irkoy bayraa bangandi war se. ¹⁸ A ma war biney moyey feeri hala war ma naataa bay kaŋ se a na war cee, ka nga daržaa beeriyanoo bay kaŋ Irkoy boro henanantey g'a tubu, ¹⁹ ka hini beeroo bay kaŋ a n'a dan ir kaŋ ga naanay ga. Hinoo woo, a n'a sanba nda nga gaaboo kul. ²⁰ A n'a cebe Almasihu bande waatoo kaŋ a n'a tunandi bukaway ra k'a gorandi nga kabe henna ga beenaa nongey ra. ²¹ A n'a gorandi kokoytaray kul boŋ, nda hini kul boŋ, nda gaabi kul boŋ, nda koytaray kul boŋ, nda maa kaŋ ga harandi kul boŋ, a ma tee zamanoo woo ra wala zamanoo kaŋ ga kaa ra. ²² Irkoy na haya kul dan Almasihu cewey cire, a n'a dan haya kul jine k'a tee Egilizoo boŋoo. ²³ Egilizoo man'ti kala nga gaahamoo, nga no ma haya kul too nongu kul here.

* **1:1** 1.1 «Almasihu Isa laadirantey», Grek ŝenni ra, almaganaa faa ti «Almasihu Isa ganakey». † **1:11** 1.11 «Almasihu albarkaa ra ir duu ir bagaa tuboo», Grek ŝenni ra, almaganaa faa ti «Almasihu albarkaa ra ir danandi jere ga».

2

Ka hun buuyan ra ka huru hunayan ra

¹ War mo kanj bay ka buu war laybey nda war zunubey maaganda se, ² war cindi ka dira i ra sanda takaa kanj nda aduppa ga dira ka sawa nda ililisi kanj ti hewoo hini laalaa bonkoynoo, hundoo kanj ga goy sohō da borey ra kanj si hanajer. ³ Ir mo cindi i ra, ir nda ey kul marga ka hanga hayey kanj hundi g'i boonay, nda nga ibaayey, nda ir miilewey bande. Ir azzaatoo kate ir ma tee sanda borey cindey kanj ti boroyan kanj goo Irkoy futayyanoo cire.

⁴ Amma Irkoy kanj ga hanse ka tamalla, baji beeroo kanj a n'a tee ir se maaganda, ⁵ ka gar ir buu ir laybey ra, a n'ir hunandi Almasihu bande. Irkoy anneemaa albarkaa ra war hallasi. ⁶ A n'ir tunandi a bande k'ir gorandi a bande beenaa nongey ra Almasihu Isa albarkaa ra. ⁷ A na woo tee hala zamaney kanj ga kaa ra, a ma borohennataray ka nga anneemaa beeriyanoo kanj ga bisa haya kul cebe ir se Almasihu Isa albarkaa ra. ⁸ Zama Irkoy anneemaa albarkaa ka war hallasi, naanay k'a noo war se, man'ti war k'a tee de, Irkoy nooyan no. ⁹ Man'ti teegoy henna k'a tee, hala boro kul masi bolsay. ¹⁰ Zama ir man'ti kala Irkoy teegoy. A na Almasihu Isa k'ir taka hala ir ma teegoy henney kanj a n'i soolu za gayyan ir ma hin k'i ka dira.

Ir kul ti affoo Isa Almasihu ra

¹¹ Woo maaganda se wa hongu takaa kanj ga war cindi: waatoo din gaaham here war man'ti kala dumiyar kanj man'ti Alyahuudu. Borey kanj se i ga nee borey kanj hurubangu ga war dii nda jofolo, alaada kanj kabe g'a danj ngi gaahamey ga maaganda se. ¹² Waatoo din war cindi ka mooru Almasihu, war sii nda fondo ka huru Izirayel jamaa ra, Irkoy amaanawey allaahidoo kanj a n'a zaa, war sii nda i ra haya kul. Naata sii war se, aduppa ra war cindi ka mooru Irkoy. ¹³ Amma sohō, Almasihu Isa bande, war kanj waatoo din war ga mooru, Almasihu kuroo na war manandi. ¹⁴ Nga hunday ti ir alaafiya, hayey kanj fay ka tee ihinka, a n'i tee affoo. Nga hamoo ra, cetaa kanj ga faya kanj ti iberitaray, a n'a kayri. ¹⁵ A na Musa ašariyaa nda nga yaamarey kanj goo alhukumey ra tuusu hala nga ma ihinkaa kanj ti Alyahuudey nda dumey kanj man'ti Alyahuudu kul tee boro taaga foo nga albarkaa ra ka alaafiya gorandi, ¹⁶ ka ihinkaa kul tee gaaham folloku ka ngi nda Irkoy waafakandi kanjandibundoo albarkaa ra, ka iberitaray wii. ¹⁷ A kaa ka alaafiya Alhabar Boryaa har war kanj ga mooru se, a n'a har wey kanj ga man se. ¹⁸ Zama Almasihu albarkaa ra ir nda ngi kul, Hundi folloku ra ir ga hin ka too Baaba Irkoy do.

¹⁹ Woo ra war man'ti yawyar koyne, wala taabušiyar, war goo Irkoy boro henanantey jamaa ra, war goo Irkoy hugoo borey ra. ²⁰ War tee cinaroo nongu, cinaroo asaasoo bonj war cinandi kanj man'ti kala diyawey nda annabey. Almasihu Isa hunday ti hugoo kanjoo tondoo. ²¹ Almasihu ra hugoo kul ga cere dii ka kay ka tee ir Koyoo hugu henanantaa. ²² Nga da ra war mo goo ma marga ka tee cinaroo nongu ka tee gorodoo Irkoy se nga Hundoo albarkaa ra.

3

Goyoo kanj Pol n'a tee dumey here kanj man'ti Alyahuudu

¹ Woo maaganda se agay Pol tee kasa-ize Almasihu [Isa] sabboo se, war kanj man'ti Alyahuudu maaganda. ² Šikka sii kanj war maa Irkoy anneemaa goyoo kanj nondi ya ne war maaganda se. ³ [Zama] Irkoy nka nga sirroo cebe ya ne bangayyan ra, sanda takaa kanj nda agay ne k'a hantum šenni kayna ra. ⁴ Nda war n'a caw, war ga hin k'ay fahamaa bay Almasihu sirroo ra. ⁵ Sirroo woo, Irkoy man'a bayrandi zamaney kanj bisa adamizey se sanda takaa kanj nda sohō a n'a cebe nda nga Hundoo nga diyaw henanantey nda nga annabey se. ⁶ Sirroo ne: Alhabar Boryaa albarkaa ra dumey kanj man'ti Alyahuudu nda Alyahuudey ga duu tubu follokaa, i ga tee kunturu follokaa, i ga marga Irkoy allaahidu follokaa ra kanj a n'a zaa Almasihu Isa alhormaa ra.

⁷ Ay tee a se goykaw ka sawa nda Irkoy anneemaa nooyanoo kanj nondi ya ne nga hinoo albarkaa ra. ⁸ Agay kanj kacca nda Irkoy boro henanantey kul, anneemaa woo nondi ya ne ka Almasihu gomnoo beeriyanoo kanj si hin ka bayrandi ka ben har dumey kanj man'ti Alyahuudu se. ⁹ Sirroo goyoo din kanj nda Irkoy kanj na haya kul taka, kanj tugandi za zamanyar, a n'ay noo y'a kaarandi [borey kul se], ¹⁰ hala Egilizoo bande sohō Irkoy lakkaloo kanj ga dumi-dumi, a ga waaniwaani ma cebandi hini nda gaabey se kanj goo beenaa nongey ra. ¹¹ A na woo tee ka sawa nda dunbari abadantaa kanj a n'a ka goy Almasihu Isa ir Koyoo albarkaa ra. ¹² Almasihu bande, lakkalkanaa kanj ir duu a, a

ra, no ma kate ir ma hin ka man Irkoy nda naanay timmante. ¹³ Woo se ay g'a wiri war ga, zarabey kan ga duu agay war maaganda se masi war biney kaa. War daržaa no.

Bajoo kan Almasihu n'a cebe

¹⁴ Woo se ay ga kanje sonbu Baaba Irkoy se ¹⁵ kan ra hayragey kul maapoo hun kan goo beenaa ra nda laboo ga. ¹⁶ A ma kate war kunehere bora albarkaa ma tonton nda hini nga Hundoo albarkaa ra ka sawa nda nga daržaa beeriyanoo, ¹⁷ hala a ma naanaa ka Almasihu gorandi war biney ra, de mo war ma linji sinji ka tabati baji ra. ¹⁸ Woo ra war nda Irkoy boro henanantey kul ga hin ka duu gaabi ka Almasihu bajoo hayyanoo, nda nga kuuyanoo, nda nga kayyanoo, nda nga guusuyanoo bay. ¹⁹ Koyne mo ka Almasihu bajoo bay kan bisa bayray kul ka too met nda Irkoy beeriyanoo kul.

²⁰ Bora kan ga hin ka haya tee kan bisa haya kul kan ir g'a naaray wala woo kan ir g'a hongu ka sawa nda hinoo kan ga goy ir ra, ²¹ darža ma bara a ga Egilzoo ra, a ma bara a ga Almasihu Isa albarkaa ra, zamaney kul izey ma darža dan ga abada hala abada. Amin.

4

Egilzoo tee affoo Almasihu albarkaa ra

¹ Woo maaganda se ay g'a naaray war ga, agay kan ti kasa-ize ir Koyoo maapoo se, ciyayanoo kan nda war ciyandi, war ma dira nda taka kan ga hima nda a, ² nda bon yeeti gandayan, nda bineyaynay, nda suuri, war ma cere mupe nda baji. ³ War ma gaabandi war cere diiyanoo ga Irkoy Hundoo albarkaa ra, alaafiya ma tee linjoo kan ga war dii cere ga. ⁴ Gaaham folloku bara, Hundi folloku bara, takaa kan nda war ciyandi naata folloku se kan ti war ciyayanoo naataa. ⁵ Koy folloku bara, nda naanay folloku, nda batizeyan folloku. ⁶ Irkoy folloku bara, nga ti boro kul Baaba, a goo boro kul bon, a ga goy boro kul ra, a goo boro kul ra.

⁷ Amma ir affoo kul duu anneemaa, boro foo kul duu nga bagaa takaa kan nda Almasihu baa. ⁸ Woo se a harandi Citaaboo ra ka nee:

«Kan a žigi ka koy beene,
a na kasa-izeyan kan žigi ka koy nga bande,
a na gomniyan tee adamizey se.»*

⁹ «A žigi» ti macin nda man'ti kan a zunbu jina [nongey kan goo] laboo koroo ra? ¹⁰ Bora kan zunbu da no ka žigi beenaa kul se beene hala a ma haya kul too. ¹¹ Nga no ka boroyan noo i ma tee diyaw, a na affooyan noo i ma tee annabiyan, affooyan a n'i noo i ma tee Alhabar Boryaa harkawyan, affooyan a n'i noo i ma tee alfayan nda cawandikawyan, ¹² hala Irkoy boro henanantey ma soolu nga goyoo teeyanoo se ka Almasihu gaahamoo cin k'a kayandi, ¹³ hala ir kul ma tee affoo naanaa fondaa ra nda Irkoy Iz'aroo bayraa ra, ka tee adamize timmante, ka too ka tee boroyan kan nin sanda Almasihu. ¹⁴ Woo ra ir si cindi ka tee zanka kaccuyan kan ga doy-doy de cawandiyen kul kan kaa hewoo g'i zaa ka koy, nda adamizey dargaa, nda ngi carmaa ra kan ga borey firikandi. ¹⁵ Amma ir ga cimoo har baji ra, woo ra ir ga tonton haya kul here bora kan ti bonjoo albarkaa ra, Almasihu. ¹⁶ Nga no ma kate kunturoo kul ma denji ka cere dii nda dobey kul kan goo a ra, nongu foo kul nda nga goy takaa. Nga no ma kate kunturoo ma cinandi ka tonton nga bonj ga baji ra.

Hunayan taaga Almasihu bande

¹⁷ Hayaa kan ay g'a har k'a bayrandi ay Koyoo maapoo ga man'ti kala war masi yee ka dira sanda dumey kan si Irkoy bay dira takaa, ngi lakkal yaadaa bande. ¹⁸ Ngilakkaley sii kala kubay ra. Yawyan no hunaroo here kan hun Irkoy do ngilakkal janjaa nda ngi binešendaa maaganda se. ¹⁹ Biney mana yee ka kula, i na ngi bonj noo haya futu boonayyan se ka haya žiiba dumi kul tee bila haawi.

²⁰ Amma war, man'ti takaa woo nda war na Almasihu bay. ²¹ Nda a gar war maar'a, i na war cawandi ka sawa nda cimoo kan goo Isa ra, ²² maanaa war na war teegoy žeeney nan, ka attabiya žeenaa kaa war ga kan ga funbu ka hanga boonay dargantey bande. ²³ War goo ma duu fahamay taaga war lakkaley ra. ²⁴ War na attabiya taagaa dan war ga sanda darbay, woo kan takandi ka hima nda Irkoy. A si diyandi kala cimoo šerretaraa ra nda nga henanyanoo ra.

²⁵ Woo maaganda se wa taari nan, war affoo kul ma cimi har ceroo se, zama ir man'ti kala cere gaaham nonguyan. ²⁶ «Nda war futu, war masi zunubu tee.»† Waynaa masi kan war futuyanoo ga. ²⁷ War masi Ibilisi noo fondo kul. ²⁸ Boro kan ga zay, a ma fay nda zaytaray, a ma gaabandi ka [nga] kabey ka goy henna tee hala a ma hin ka tilasante

* 4:8 4.8 Zabur 68.19. † 4:26 4.26 Zabur 4.4.

faaba. ²⁹ Šenni futu kul masi hun war miņey ra, wa šenni hinne har kaņ ga boori, a ma borey nafa hala a ma tee borey kaņ ga haņajer se anneema. ³⁰ War masi Irkoy Hundi Henanantaa binoo maray, Irkoy n'a daņ war ga sanda tammaasa, feeriyanoo zaaroo se. ³¹ War ma dooray kul, nda binetunay, nda futay, nda zahāyan, wala wowi, nda laalay kul moorandi war. ³² Wa boori cere se, war ma hinna, war ma yaafa cere se sanda takaa kaņ nda Irkoy yaafa war se Almasihu albarkaa ra.

5

Wa dira gaayoo ra

¹ War ma tee Irkoy dendenkey, war man'ti kala nga izey, nga baakey. ² Wa dira baji ra, sanda takaa kaņ nda Almasihu baa ir, a na nga boņ noo sanda sargari ir maaganda se, a tee sargari kaņ sunnaaraa ga kan Irkoy se.

³ Woy nda aru izefututaray, wala žiibi dumi kul kaņ no, wala albahiiritaray, wey ngi maņey masi ba ciyandi war game, a si hima Irkoy boro henanantey ma wey tee. ⁴ Haya haawinte mo, wala šenni yaada, wala šenni futay, i kul si hima. Woo kaņ ga hima ti albarka danyan Irkoy se. ⁵ Zama war ma bay kaņ boro kaņ ga woy nda aru izefututaray tee, nda boro žiiba, nda albahiiri – tooru ganakaw no – si duu tubuhaya Almasihu nda Irkoy Laamaa ra.

⁶ Boro kul masi war darga nda šenni koonuyan, zama hayey wey maaganda se Irkoy futayyanoo ga kaa borey ga kaņ si haņajer a se. ⁷ War masi marga nda ey ka ngi hayey tee. ⁸ Waatoo din kubay ti war, amma sohō gaay ti war ir Koyoo albarkaa ra. Wa dira sanda gaay izeyan. ⁹ Zama hayaa kaņ gaay g'a hay man'ti kala: borohennataray dumi kul, nda šerretaray, nda cimi. ¹⁰ Wa hayey ceeci k'i laasaabu kaņ ga kan ir Koyoo se. ¹¹ War masi marga nda kubaa teegoyey, i sii nda nafa, amma w'i fatawandi. ¹² Hayey kaņ i g'i tee tuguyan ra, haawi no a ma ba harandi. ¹³ Haya kul kaņ ga fatawandi, gaayoo g'a fattandi, ¹⁴ zama haya kul kaņ fatawandi ga diyandi gaayoo ra, woo se i nee:

«Tun, ni kaņ ga jirbi,

tun ka hun bukawey game,

Almasihu ga nga annuuraa daņ ni ga.»

¹⁵ Wa hanse ka takaa laasaabu kaņ nda war ga dira. War masi dira sanda hollokomyan, wa dira sanda lakkalkoyniyan ¹⁶ kaņ ga goy nda waatoo kaņ war duu a, zama zaarey wey ga laala. ¹⁷ War masi tee boroyan kaņ sii nda lakkal, war ma hayaa bay kaņ ti ir Koyoo ibaayoo.

¹⁸ War masi war boņ suwandi nda harifutu, izefututaray no, amma war ma too met nda Irkoy Hundoo. ¹⁹ Cere bande war ma zaburyan har, ka saabu dooniyan, nda dooniyan don kaņ Irkoy n'i noo, war ma don k'ir Koyoo saabu nda war binoo kul. ²⁰ Alwaati kul, haya kul kaņ no, war ma albarka tee Irkoy ir Baaba se ir Koyoo Isa Almasihu maapoo ga.

²¹ Wa yee cere cire Almasihu beerandiyan maaganda se.

Woyey nda ngi kurņey

²² Woyey, wa ben war kurņey cire sanda takaa kaņ nda war ga ben ir Koyoo cire. ²³ Zama kurņey ti woy boņkoynoos sanda takaa kaņ nda Almasihu ti Egilizoo boņkoynoos. Nga ti gaahamoo* Hallasikaa. ²⁴ Takaa kaņ nda Egilizoo ga ben Almasihu cire, takaa din da haya kul ra woyey ma ben ngi kurņey cire.

²⁵ Kurņey, wa baa war wandey sanda takaa kaņ nda Almasihu baa Egilizoo, de a na nga boņ noo nga maaganda se ²⁶ hala nga m'a jisi jere ga Irkoy se k'a henanandi nda hari. A na nga meešennoo k'a jumay. ²⁷ Ka Egilizoo kayandi nga jine nda darža, bila žiibi, bila ndella, wala haya kaņ ngi nda ey ga hima hala nga ma Egilizoo tee henanante kaņ ga laybu sii. ²⁸ Takaa din da kurņey mo ga hima ka baa nga wandoo sanda nga boņ gaahamoo. Boro kaņ ga baa nga wandoo, ga baa nga boņ. ²⁹ Boro kul mana bay ka konna nga boņ gaahamoo, boro mm'a huna k'a saajaw, sanda takaa kaņ Almasihu mo g'a tee Egilizoo se, ³⁰ zama ir man'ti kala nga gaahamoo nonguyan. ³¹ Citaaboo nee: «Woo maaganda se aru ga hun nga jaa nda nga baaba do ka denji nga wandoo ga, de ngi boro hinkaa ga tee gaaham folloku.»† ³² Sirroo woo ga beeri. Agay, ay si šelaņ kala Almasihu nda Egilizoo ga. ³³ Haya kul kaņ no, war affoo kul ma baa nga wandoo sanda takaa kaņ nda a ga baa nga boņ, haya kaņ ti woy, a ma nga kurņoo beerandi.

* 5:23 5.23 Gaahamoo woo man'ti kala Egilizoo. † 5:31 5.31 Sintinoo 2.24.

6

Zankey nda ngi hayragey

¹ Zankey, wa hanajer war hayragey se [ir Koyoo maaganda se], haya no kan ga hima. ² «Ni paa nda ni baaba beerandi», yaamar jinaa ti woo kan bande allaahidu goo kan ga nee: ³ «hala ma duu albarka, ma duu aloomur laboo ga.»* ⁴ War mo baabey, war masi war izey biney hasara, w'i biiri aladabu henna ra ka sawa nda ir Koyoo hoyrawey.

Banney nda ngi koyey

⁵ Banney, wa hanajer war adunna koyey se nda hunburay, nda jijiriyen, nda bine boryo sanda takaa kan nda war ga hanajer Almasihu se. ⁶ War masi hayey tee ngi ndumey maaganda se sanda ka ceeci ka kan adamize se, amma wa tee sanda Almasihu banneyan kan ga goy ka Irkoy ibaayoo tee nda ngi biney kul. ⁷ Wa goy nda bine hennay sanda haya kan ir Koyoo se war g'a tee, man'ti adamize se, ⁸ zama war ga bay kan boro foo kul, a ma tee banney wala borcin, haya henna kul kan a n'a tee, a ga duu nga sufuraa ir Koyoo do.

⁹ War mo banney koyey, war ma takaa din da tee war banney se, wa fay nda burbusuyan, zama war ga bay kan ngi Koyoo nda war wanoo goo beenaa ra, de mo nga, a si borey bisandi cere.

Irkoy wongu jinawey kan a n'i noo ganakey se

¹⁰ Woo kul banda ga, wa duu gaabi ir Koyoo ra nda nga hini gaabantaa. ¹¹ Wa Irkoy wongu jinawey kul dan war ga, hala war ma hin ka kay Ibilisi carmawey se. ¹² Zama wey kan ir nda ey ga wongu sii nda kuri, i sii nda gaaham, i man'ti kala hiney, nda gaabey, nda kubaa woo koyey, nda ganjey kan goo beenaa nongey ra. ¹³ Woo se war ma Irkoy wongu jinawey kul zaa, hala zaari laalaa hane war ma hin ka kay i jine, tangamyanoo banda ga, war ma hin ka kay.

¹⁴ War ma kay war bonj ga, cimi ma tee hayaa kan nda war ga war gamey haw, šerretaray ma tee guuru darbay kan ga huru war jindey ra. ¹⁵ Sooluyan ka alaafiyaa Alhabar Boryaa har ma tee taamey kan goo war cewey ra. ¹⁶ Haya kul kan no, war ma naanaa zaa kan ti koraa, a ga war faaba war ma boro laalaa kan ti Ibilisi biraw diinantey kul wii. ¹⁷ War ma hallasiroo guuru fuulaa mo dan. War ma Irkoy Hundoo takubaa zaa, maanaa Irkoy meešennoo. ¹⁸ Wa Irkoy njaray waati kul nga Hundoo albarkaa ra nda njaray nda suurandiyan dumi kul, war ma hanna cijin nda zaari ka gaabandi a ga. War ma Irkoy suurandi nga boro henanantey kul se, ¹⁹ ka njaray agay mo se, hala waati kan ay ga šelanj, Irkoy m'ay noo taka kan nda ay ga Alhabar Boryaa sirroo har kaaray. ²⁰ Alhabar Boryaa woo se ay tee dontokaw, nga se ay goo gaalayanj ra. Wa Irkoy njaray hala ya hin k'a har kaaray, sanda takaa kan ay ga hima k'a tee.

Fooyan kokorantaa

²¹ Sohö war mo ma hayaa bay kan ra ay goo, nda woo kan ay g'a tee, ir armaa, ir baakaa nda ir Koyoo goykaw laadirantaa Tišik g'a har war se. ²² Ya nka cere-cere k'a sanba war do hala war m'ir misoo bay, de mo a ma war biney danj.

²³ Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu ma alaafiyaa, nda bajoo, nda naanaa noo ir armye se. ²⁴ Irkoy anneemaa ma bara borey kul bande kan ga baa ir Koyoo Isa Almasihu nda bajj kan si ben.

* 6:3 6.2-3 Fattaroo 20.12; Alhukumoo 5.16.

Batagaa kaŋ Pol n'a sanba Filipi borey se

Citaaboo fahamandiroo

Waatoo kaŋ Pol koy Filipi koyraa ra ka Irkoy meešennoo har, nga ra boroyan naanay Isa no din. Filipi, koyra no kaŋ mana cindi kala Masedoni gandaa ra, sohō a sii kala Gres gandaa ra. Alyahuudey ra, borey kaŋ naanay ga kacca.

Pol goo ma Alhabar Boryaa waazu no din kaŋ hinoo n'a dii k'a dan kasaa ra. Jiiriyan banda ga, a yee ka huru kasa koyra tana ra. Kaŋ Filipi koyraa ganakey maar'a, i na boro sanba a do kasaa ra nda hayayan ka gomni tee a se. Woo se kaŋ a goo kasaa ra, a na batagaa woo hantum i se k'i foo, k'i noo nga alhabarey. Batagaa šenney ga cebe kaŋ Pol ga baa Filipi borey. Ba kaŋ se a goo kasaa ra, za nga batagaa sintinoo ga hala benantaa ga, a ga cebe kaŋ nga ga ŋaali Isa Almasihu maaganda se.

Pol g'i hoyray i ma ngi boŋ yeeti ganda cere se sanda takaa kaŋ nda Isa na nga boŋ yeeti ganda Baaba Irkoy se. I masi ngi boŋ kar cere ga.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maaney

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Pol nda Timote kaŋ ti Almasihu Isa tamey ka batagaa woo sanba Irkoy boro henanantey kul se kaŋ goo Almasihu Isa bande nda Egilizoo jinehuney nda goykey se kaŋ goo Filipi koyraa ra. ² Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiya ma kaa war ga.

Pol Irkoy ŋaarayroo Filipi borey se

³ Ay ga albarka tee ay Koyoo se waati kul kaŋ ay hongga war. ⁴ Waati kul, ay ŋaaray foo kul ra, ay ga Irkoy ŋaaray war kul se nda ŋaali, ⁵ gaakasinaa kaŋ war n'a tee Alhabar Boryaa ra za zaari jinaa* hala hō. ⁶ Ay ga naanay ka bay kaŋ bora kaŋ na goy hennaa sintin war ra ga koy a ga hala a m'a timmandi Almasihu Isa zaaroo hane. ⁷ A ga henan ya ne ya miileyanoo woo ka war hongu, zama war goo ay binoo ra, war kaŋ ay kasa-izetaraa ra, nda faasaroo, nda seedetaraa kaŋ ay g'a tee Alhabar Boryaa se, war kul duu Irkoy anneemaa kaŋ ay duu a. ⁸ Zama Irkoy ga tee ya ne seede kaŋ ay ga faaji war kul se nda baji cimi kaŋ ti Almasihu Isa bajoo.

⁹ Hayaa kaŋ ay g'a ŋaaray Irkoy ga man'ti kala war bajoo ma tonton, a ma hanse ka tonto ka koy bayray nda fahami here, ¹⁰ hala war ma wan ka haya kayantey bay. War ma henan ka tee boro kaŋ ga laybu sii Isa Almasihu zaaroo se ¹¹ ka too met nda šerretaraa kaŋ Isa Almasihu g'a noo. A ma tee Irkoy daržaa nda nga saabuyanoo se.

Pol kasa-izetaraa nda Alhabar Boryaa koyjineyanoo

¹² Ag'armey, ay ga baa war ma bay kaŋ hayey kaŋ duu agay, i nka teendi hala Alhabar Boryaa ma koy nda jine ¹³ hala nongu kaŋ ra gaalawey kaŋ huru ay ga kaaray goforeroo tuujidogoo kul nda borey cindey kul se kaŋ Almasihu se i huru ay ga. ¹⁴ Ay kasa-izetaraa n'ay arma booboyan biney dan ir Koyoo bande. I duu bine ka tonton ka šennoo har bila hunburay.

¹⁵ Boro fooyan, cimi no i ga Almasihu šennoo waazu nda canseyan nda yenje, amma affooyan g'a waazu nda anniya hennay. ¹⁶ Borey din, i ga goy nda baji, zama i ga bay kaŋ Alhabar Boryaa se ay ga faasa. ¹⁷ Affooyan ga Almasihu šennoo waazu nda alhaasiditaray, ngi anniyawey si boori. I ga tammahā ngi ma tonton ay kasaa zaraboo ga.

¹⁸ Man albasoo, haya kul kaŋ no wala taka kul kaŋ no, a ma teendi cimi janay wala cimi ra, Almasihu šennoo ya ga waazandi, ay ga ŋaali, ay ga ŋaali koyne. ¹⁹ Ay ga bay kaŋ woo kul ga kate ay hallasiroo ma doonandi war ŋaarayroo nda Isa Almasihu Hundoo faabaa albarkaa ra. ²⁰ Ay ga batu nda cahāyan, ay ga naata kaŋ ay si haw. Ay goo nda naanay timmante, sohō da sanda waati kul takaa kaŋ ay kunturoo ga Almasihu beeraa cebe hunayan wala buuyan ra.

²¹ Zama agay se hunaroo ti Almasihu, buuyan man'ti kala duuray, ²² amma nda ay hunaroo laboo ga, ga goyoo hanse, woo kaŋ ay g'a suuba, ay s'a bay. ²³ Ay ga šiita nongu hinkaa kul here, ay ga boonay ya hun ne ka koy Almasihu jeroo ga, [zama] woo ti haya kaŋ ga hanse ka baa hunday. ²⁴ Amma war maaganda se ya cindi kunturoo woo ra nafaa bisa ya koy. ²⁵ Ay ga naanay ka bay kaŋ ay ga cindi ne ka bara war bande

* 1:5 1.5 Teegoyey 16.12.

war koyjineyanoo nda war naanaa jaaloo se ²⁶ hala war ma hanse ka Almasihu Isa ka fooma ay bande, ay yee kateyanoo war game waatoo ga.

Ganakey ma tangam

²⁷ Haya kul kanj no, war diraa takaa ma hima nda AlmasihuAlhabar Boryaa takaa, a ma tee ya nka kaa war do ka dii war wala ay sii no, ay ma maa kanj war ga gaabandi henna lakkal folloku ra ka tangam nda bine foo naanaa se kanj ti Alhabar Boryaa. ²⁸ War masi nanj war nkuwawey ma war tarbasandi haya kul ra. Woo ga tee ngi dereroo tammaasaa, amma war, a ga tee war hallasiroo tammaasaa Irkoy albarkaa ra. ²⁹ Zama Irkoy na war noo anneema kanj man'ti war ma naanay hinne Almasihu albarkaa ra, amma mo war ma zarabi a se. ³⁰ War goo gurgaa ra kanj ra war dii ay goo, war ga maa mo kanj ay goo a ra hala hõ.

2

Almasihu na nga boj yeeti ganda ka duu beeray

¹ Sohõ, nda binekanay ga duwandi Almasihu bande, nda bineyaynay goo kanj hun baji ra, nda war nda Irkoy Hundoo tee affoo, nda hinneyan nda tamalla goo, ² w'ay jaaloo tabatandi ka tee bine foo, ka tee baji foo, ka tee affoo, ka tee honguyan foo. ³ War masi haya kul tee nda alhaasiditaray, wala nda foomataray, amma boj yeeti gandayan ma kate war affoo kul ma nga ceroo guna sanda boro kanj bisa nga. ⁴ War masi war boj guna, amma boro foo kul ma borey jerey [mo] guna. ⁵ Wa honguyanoo woo dii war game kanj goo Almasihu Isa mo se,

⁶ nga kanj nga nda Irkoy ga hima,
a mana ceeci nga ma sawa nda Irkoy nda gaabi.

⁷ Amma a nka nga boj tee yaada

ka hima nda tam,
ka nga boj himandi adamize,
a garandi mo kanj adamize no.

⁸ A na nga boj yeeti ganda
ka hanajer hala buuyanoo ga,
kanjandibundoo buuyanoo.

⁹ Woo maaganda se Irkoy hanse k'a jer*
k'a noo maa kanj bisa maaney kul,

¹⁰ hala beenaa hayey, nda laboo boj hayey, nda laboo cire hayey kul
ma kanje sonbu Isa maapoo se.

¹¹ De mo deene kul ma nee kaaray
kanj nga Koyoo ti Isa Almasihu
ka Baaba Irkoy beerandi.†

Hayaa kanj ganakey ga hima k'a tee

¹² Adişi, ay baakey, war kanj hanga fondaa waati kul, man'ti waati kanj ay goo war game hinne, amma sohõ kanj ay sii war game war ma hanse ka hanga a ka tonton. Wa war hallasiroo goyoo tee nda hunburay nda jijiriyani, ¹³ zama Irkoy no ma goy war ra ka war noo anniyaa nda takaa kanj nda war m'a tee nda woo kanj ga kan a se. ¹⁴ Haya kul kanj war g'a tee w'a tee bila nuunuunu bila kakaw. ¹⁵ War ma duu ka tee boroyan kanj ga taali sii, boroyan kanj ga henan, Irkoy izeyan kanj ga laybu sii zamankasinay golbante ra kanj ga Irkoy hoo kanj gamey ra war ga tee sanda gaayyan kanj ga dii adunna ra ¹⁶ ka hunayan šennoo har i se‡. Woo ra ay ga fooma nda war Almasihu zaaroo hane. Ay mana gaarandi yaada, ay mana taabi yaada.

¹⁷ Ba nda ay tee sanda haya hari-hari ka munandi ka tee sargari hari-hari kanj ga doori sargaroo boj kanj ti war naanaa goyoo, a ga tee ya ne jaali, ay ga jaali war kul bande.

¹⁸ Taka follorkaa, war mo ma jaali, war ma jaali ay bande.

Timote nda Epafrodit ga sanbandi Filipi koyraa ra

¹⁹ Ay naataa goo ir Koyoo Isa ra kanj ne nda kayna ay ga Timote sanba war do hala war alhabarey m'ay binoo danj. ²⁰ Ay sii nda boro kul kanj agay nda a ga tee lakkal foo ka alhuzun nda cimi war misoo se nda man'ti nga hinne. ²¹ Borey jerey kul, ngi boj nda i ga alhuzun, man'ti Isa Almasihu hayey. ²² War hunday ga bay kanj Timote na nga laadirtaraa cebe, a goy ay bande Alhabar Boryaa se sanda ize kanj ga goy baaboo se.

* 2:9 2.9 Ezayi 52.13; 53.12. † 2:11 2.10-11 Ezayi 45.23. ‡ 2:16 2.16 «ka hunayan šennoo har i se», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «ka gaabu hunayan šennoo ga».

²³ Ay ga tammahā y'a sanba war do za ay dii ay misoo takaa. ²⁴ Amma ay ga naanay ir Koyoo ka bay kanj ne nda kayna agay hunday ga kaa.

²⁵ Ay dii kanj a ga hima ya ag'armaa Epafrodit yeeti war ga, ay goykasinaa no, ay hangasinoo no tangamyanoo ra. War n'a donto ay do a m'ay noo hayey kanj ga ay ga too. ²⁶ A ga hanse ka faaji war se, binoo maray kanj a maa kanj war maa nga wircoo. ²⁷ Cimi no a wirci hala nongu kanj ra a baa ka buu, amma Irkoy hinna a ga, man'ti nga hinne se a hinna, a hinna agay mo ga, hala binemarayyan masi koy tonton ay binemaraa ga. ²⁸ Ay goo m'a sanba nda cahāyan hala nda war dii a, a ma tee war se jaali, haya ma hun ay binemaraa ra. ²⁹ W'a kubay nda jaali timmante ir Koyoo albarkaa ra, wa borey wey dumey beerandi, ³⁰ zama Almasihu goyoo maaganda se a baa ka buu, a na nga hundoo farratandi ka kate ya ne hayaa kanj war si hin k'a ka too ay do.

3

Šerretaray cimoo Irkoy jine

¹ Aywa ag'armey, wa jaali ir Koyoo bande. Ay si fara ka haya follokey hantum war se, zama haya no kanj ga kay war se.

² Wa hawgay hanšey* ga, war ma war boŋ hawgay goykaw laaley ga, wa war boŋ hawgay hurubanguyan futaa ga, ³ zama ir ti hurubanguyan cimoo†, ir kanj ga Irkoy gana nga Hundoo albarkaa ra, ka bolsay nda Almasihu Isa, ir si felle gaaham ga.

⁴ Agay, ay goo nda fondo ka felle ay boŋ ga, nda boro ga hongu kanj nga ga hin ka naanay nga boŋ, agay ti boro jinaa: ⁵ ay hurubangu jirbi yaahantoo hane, Izirayel boro ti agay, ay goo Benžameŋ alkabiilaa ra, Ebere cimi-cimi ti agay, ašariyaa here Fariziyen ti agay. ⁶ Ay hanse ka ašariyaa dii hala nongu kanj ra ay tee Egilizoo gurzugandikaw. Šerretaraa kanj ašariyaa n'a har, ay henan a here. ⁷ [Amma] hayey kanj ay cindi k'i guna sanda duuray, ay g'i himandi mursay Almasihu maaganda se. ⁸ Cimi no ay ga hayey kul mo guna sanda mursay Almasihu Isa, ay Koyoo bayraa nafaw beeroo maaganda se. Nga kanj maaganda se ay ga hayey kul guna sanda mursay, ay g'i guna sanda žiibi hala ya duu ka duu Almasihu. ⁹ Ay ma garandi a bande, ay šerretaraa masi hun ašariyaa do, amma woo kanj ga duwandi Almasihu naanaa albarkaa ra, šerretaraa kanj hun Irkoy do naanaa albarkaa ra. ¹⁰ Hala y'a bay, nga, nda nga tunyanoo gaaboo, nda ka tee a bande affoo nga zarabey ra, ka hima nda a nga buuyanoo ra ¹¹ hala ya hin ka tun bukawey ra taka kul kanj no ga.

Ir ma guwoo ceeci

¹² Man'ti ya nka too guwoo ga ka ben wala ya nka tee boro kanj timme hayey kul here. Amma ya mma zuru ka koy a ga, ka ceeci ka duu a, zama agay hunday, Almasihu [Isa] duu agay. ¹³ Ag'armey, ay si hongu kanj agay, ay duu a, amma ay ga haya foo tee kanj ti: ka dirŋa haya kanj goo banda ka jinehere ceeci. ¹⁴ Ay ga zuru ka koy guwoo ga hala ya duu Irkoy beenaa ciyayanoo gomnoo kanj ga duwandi Almasihu Isa saboo ra.

¹⁵ Ir kanj ti boro timmanteyan Irkoy fondaa ra, ir ma takaa woo ka hongu. Nda war goo nda hongu tana haya ga, Irkoy g'a bayrandi war se. ¹⁶ Haya kul kanj ga no, nongoo kanj ga ir too, takaa woo da, ir ma koy nda jine.

¹⁷ Ag'armey, war kul m'ay guna ka tee, war ma borey guna kanj ga dira nda takaa kanj war dii a ir ga. ¹⁸ Cee boobo ay n'a har war se, sohō ay g'a har nda hēeni, zama boro boobo diraa ga cebe kanj i man'ti kala Almasihu buuyanoo kanjandibundoo ga iberiyan. ¹⁹ Ngi kokoroo ti dereroo. Ngi gundey ti ngi koyoo. Hayaa kanj g'i haawandi nda i ga bolsay. I si hongu kala aduŋŋa hayey hinne. ²⁰ Amma ir, ir gorodogoo sii kala beenaa ra kanj ra ir ga Hallasikaa kanj ti ir Koyoo Isa Almasihu batu nda naanay. ²¹ A g'ir kunturu kaynntaa bere k'a himandi nga kunturu daržantaa cine, nda nga hinoo kanj n'a noo gaabi a ma haya kul juwal.

4

Pol yaamarey

¹ Woo se ag'armey, ay baakey, ay ga hanse ka faaji war se. War ti ay jaaloo nda ay farabagaa fuulaa. Ay baakey, takaa woo da, wa gaabandi ir Koyoo bande.

² Ay g'a ŋaaray Ewodi ga, ay g'a ŋaaray Sintiš ga, i ma tee anniya foo ir Koyoo fondaa ra. ³ Ni mo, ay goykasinay laadirantaa, ay g'a wiri ni ga, m'i faaba, woyey kanj n'ay faaba ka tangam Alhabar Boryaa haryanoo ra, ngi, nda Kleman, nda goykasinawey jerey mo, ngi kanj maapey hantumandi hunaroo citaaboo ra.

* 3:2 3.2 Hanšey ti borey kanj ga hurubanguyan futaa gaabandi. † 3:3 3.3 Rom borey batagaa 2.28-29.

⁴ Wa jaali waati kul ir Koyoo bande, ay ga yee koyne k'a har: wa jaali.

⁵ War boroboryotaraa, adamizey kul ma bay a ga, ir Koyoo man. ⁶ War masi alhuzun nda haya kul, amma haya kul kanj no, w'a ceeci Irkoy ga naarayyan ra, nda suurandiyen ra, nda albarka danyan. ⁷ Irkoy alaafiyaa kanj bisa lakkal kul ga war biney nda war miileyaney dii Almasihu Isa bande.

⁸ Aywa ag'armey, haya kul kanj ti cimi, haya kul kanj ti beeray, haya kul kanj ga šerre, haya kul kanj ga henen, nda hayayanj goo kanj ga boori, haya kul kanj goo nda maa henna, nda hayayanj goo kanj ga hima, nda hayayanj goo kanj ga saabandi, i ma tee war miileyanoo. ⁹ Hayey kanj war n'i denden, war duu ey, war maar'ey ka dii ey ay ga, w'i tee, woo ra Irkoy kanj ti Alaafiyakoyoo ga hanga war.

Pol ga albarka danj gomnoo kanj i n'a tee maaganda se

¹⁰ Ay hanse ka jaali ir Koyoo bande kanj ay dii sohō war hongu agay taaga. War hongu agay, amma fondo no war mana duu. ¹¹ Man'ti ya mma tilasu nga se ay g'a har war se, zama agay, taka kul kanj no ay misoo ti a g'ay wasa. ¹² Nda janjay no, ay g'a bay, nda duuray no, ay g'a bay. Haya kul kanj no, nongu kul here, ay ga kunji bay, ay ga heray bay. Ay ga duuray bay, ay ga šiitay bay. ¹³ Ay ga hin hayey wey kul boraa kanj g'ay noo gaabi albarkaa ra. ¹⁴ Amma, war na haya henna tee k'ay faaba ay zaraboo ra.

¹⁵ War hunday, Filipi borey, war ga bay kanj Alhabar Boryaa haryanoo sintinoos ga, waatoo kanj ay hun Masedoni gandraa ra, Egiliz sii no kanj n'ay gaakasinay nooyan wala duuyan here nda man'ti war hinne. ¹⁶ Zama ba waatoo kanj ay goo Tesalonik, man'ti cee foo hinne, amma cee hinka war ga haya sanba ya ne kanj g'ay almuraadey hanse. ¹⁷ Man'ti haya no ay ga ceeci, woo kanj ay g'a ceeci man'ti kala war naanaa gomnoo ma boobo, a ma bayandi war se. ¹⁸ Ay duu haya kul, ay duu ka bisa woo kanj ga ay ga too. Ay kungu, zama ay duu hayaa kanj war n'a sanba ya ne Epafrodit bande. A tee ya ne sanda sunnaara, sargari kanj taandi, a kan Irkoy se. ¹⁹ Ay Koyoo ga war almušakkawey kul hanse nga alman daržantaa ra Almasihu Isa bande. ²⁰ Irkoy ir Baaba, darža ma bara a ga abada hala abada. Amin.

Fooyan kokorantaa

²¹ Wa Irkoy boro henanantey kul kanj goo Almasihu Isa bande foo, affoo-foo. Ir armyey kanj goo ay bande ga war foo. ²² Irkoy boro henanantey kul ga war foo, waaniwaani borey kanj goo kokoy beeroo hugoo do.

²³ Ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ma bara war lakkaley bande. [Amin.]

Batagaa kanj Pol n'a sanba Kolos borey se

Citaaboo fahamandiroo

Kolos koyraa si hanse ka mooru Efez koyraa. Pol mana bay ka koy no din. Epafraas ka Alhabar Boryaa har no din, boroyanj naanay. Pol goo kasaa ra kanj Epafraas n'a bayrandi kanj boroyanj goo Kolos kanj ga ceeci ka ganaakey derandi. Boroyanj no ka kaa ka nee i se kanj i ga hima ka alaadauwey tee ka sawa nda Alyahuudey kaniroo sanda hurubanguyan, ka almalaykey gana, nda haya tanayanj.

Kanj Pol maa woo, a na alhuzun, a na batagaa woo hantum i se k'i bayrandi kanj Isa bisa almalayka, a bisa Ibilisi nda alaadauwey. Isa ga wasa, nga hinne ti Hallasikaa. Pol ga bayrandi kanj i ma ngi boj dii dereyanj ga. A selanj mo hayaa kanj goo hunayan zeenaa kanj ra Isa sii game nda hunayan taagaa kanj ra Isa goo.

Borey kanj se batagaa sanbandi maajney

nda fooyanoo kanj teendi i se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa diyaw Irkoy ibaayoo ra, nda ir armaa Timote ² ka batagaa woo sanba arma hananantey kanj goo Kolos koyraa ra se kanj ti laadirante Almasihu albarkaa ra*. Ir Baaba Irkoy anneemaa nda alaafiyyaa ma kaa war ga.

Albarka danyan Irkoy se

³ Waati kul kanj ir ga Irkoy njaarar war se, ir ga albarka danj Irkoy se kanj ti ir Koyoo Isa Almasihu Baaba, ⁴ zama ir maa naanaa kanj war n'a danj Almasihu Isa ra nda bajoo kanj war g'a tee Irkoy boro hananantey kul se ⁵ naataa kanj jisandi war se beenaa ra maaganda se. Naataa no kanj war maar'a cimoo šennoo ra kanj ti Alhabar Boryaa. ⁶ A too hala war do, sanda takaa kanj nda a huru aduyja kul ra. A ga ize tee, a ga tonton, sanda takaa kanj a n'a tee war game. Za hanoo kanj war maar'a, war yadda Irkoy anneemaa ga nda cimi, ⁷ sanda takaa kanj nda Epafraas, ir baakaa, ir tam hangasinoo kanj ti Almasihu goykaw laadirante na har war se. ⁸ A na bajoo bayrandi ir se kanj Irkoy Hundoo n'a noo war se.

⁹ Woo maaganda se ir mo, za hanoo kanj ir maar'a, ir mana fay nda ka Irkoy njaarar, ka njaarar war ma too met nda nga ibaayoo bayraa, war ma too nda lakkal kul nda fahami kanj hun Irkoy Hundoo ra. ¹⁰ Woo ra war diraa takaa ga sawa nda ir Koyoo, a ga kan a se nongoo kul here. Teegoy henna dumi kul ga garandi war ra, war ga koy jine Irkoy bayraa ra. ¹¹ Nga gaabi daržantaa ga war noo gaabi hala war ma hanse ka mupe, war ma hanse ka suuri. Wa jaali ¹² ka albarka danj Baaba Irkoy se kanj na war too war ma huru nga boro hananantey tuboo gaayoo ra. ¹³ A n'ir kaa kubaa hinoo cire k'ir ka koy nga Iz'aroo, nga baakaa laamaa ra. ¹⁴ Nga k'ir feeri k'ir kaa zunubu ra, a n'ir zunubey yaafa.

Almasihu nda nga goyoo

¹⁵ Almasihu man'ti kala Irkoy kanj boro si dii a biyoo, nga ti ijinaa, a bisa takahayey kul,

¹⁶ zama nga ra haya kul takandi,

hayey kanj goo beenaa ra,

nda hayey kanj goo laboo ga,

wey kanj boro ga dii ey nda wey kanj si diyandi,

a ma tee laama, wala koytaray, wala kokoytaray, wala hini.

Nga ka hayey kul taka, nga se i takandi.

¹⁷ A ga bara haya kul jine,

nga ma kate hayey kul ma bara ngi dogey ra.

¹⁸ Gaahamoo kanj ti Egilizoo, nga ti bojoo.

Nga ti sintinoo, nga ti boro jinaa kanj tun ka hun bukawey ra,

hala a ma jineborotaraa zaa haya kul ra.

¹⁹ A kan Irkoy se nga kul ma tabati a ra.

²⁰ Irkoy na waafakay danj nga nda hayey kul game Almasihu albarkaa ra,

a ma tee hayey kanj goo laboo ga,

a ma tee hayey kanj goo beenaa ra.

Irkoy na nga kanjandibundoo kuroo ka alaafiya tee nda ey.

* 1:2 1.2 «laadirante Almasihu albarkaa ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Almasihu ganaakey».

²¹ War mo, waatoo din war man'ti kala yaw nda iberi Irkoy se war miileyaney nda war teegoy futawey maaganda. ²² Amma sohō, Irkoy na war nda nga waafakandi nga Iz'aroo kanj tee boro, buuyanoo ra hala war ma kay a jine ka tee Irkoy boro henananteyan, boroyan kanj ga laybu sii, boroyan kanj ga haya si harandi. ²³ Amma kala war ma tabati naanaa ra, war ma gaabandi, war masi Alhabar Boryaa naataa nanj kanj war maar'a kanj waazandi takaroo kul kanj goo beenaa cire se kanj se agay Pol, ay tee goykaw.

Pol goyoo nda nga tangamey

²⁴ Sohō ay ga paali zarabey† ra war maaganda se. Hayey kanj cindi Almasihu zarabey ra nga kunturoo se kanj ti Egilizoo, ay g'i timmandi ay gaahamoo ra. ²⁵ Ay tee Egiliz goykaw nda takaa kanj nda Irkoy n'a kayandi war maaganda se ka Irkoy meešennoo har k'a timmandi. ²⁶ Šennoo woo ti sirroo kanj tugandi za jiiriyaa nda zamanyan, amma sohō a n'a bangandi nga boro henanantey se. ²⁷ Ngi se Irkoy baa nga ma sirroo woo daržaa beeriyanoo bayrandi gandawey ra. Sirroo ti: Almasihu goo war game‡, woo ti naataa kanj war ga duu daržaa. ²⁸ Almasihu ti šennoo kanj ir g'a har ka adamize kul hoyray k'a cawandi i se nda lakkal, hala ir ma adamize kul tee boro kanj tee ka timme Almasihu albarkaa ra. ²⁹ Woo maaganda se ay ga goy šenda nda gaaboo kanj nda Almasihu ga goy ay ra nda hini.

2

¹ Ay ga baa war ma tangam beeroo bay kanj ra ay goo war, nda Lawodise borey, nda borey se kanj ngi mopey mana bay ka dii agay ndumoo, ² biney ma yay. I ma tee affoo baji ra ka duu fahami boobo timmante kul kanj ga hakiika, hala i ma Irkoy sirroo bay kanj ti Almasihu. ³ Nga ra lakkal nda bayray gomney kul tugandi. ⁴ Ay ga woo har war se hala boro kul masi koy war darga nda šenni kaana. ⁵ Ba nda ay kunturoo sii war bande, ay hundoo goo war bande. Ay ga paali kanj ay dii war ga goy nda fondaa nda takaa kanj nda war gaabandi Almasihu naanaa ra.

Hunayan timmantaa kanj ir ga duu a Almasihu ra

⁶ Takaa kanj nda war yadda Almasihu Isa ga, ir Koyoo, takaa din da wa dira a bande. ⁷ Wa war linjey sinji Almasihu ra ka war hunaroo gorandi a ra, war ma nin naanaa ra takaa kanj nda a cawandi war se. War ma albarka danyan boobandi.

⁸ Wa hawgay boro kul masi duu war nda lakkalcawyan šenni nda šenni yaada kanj ga boro derandi, adamizey alaadaa takaa nda hini laaley kanj goo kubaa ra takaa, i man'ti Almasihu wanoo dumoo. ⁹ Zama nga ra Irkoy na gaaham zaa ka goro nda nga zaatoo kul. ¹⁰ Nga do war duu haya kul, nga ti kokoytaray kul nda hini kul jineboraa.

¹¹ Nga ra war hurubangu nda hurubanguyan kanj kabe man'a tee. A mana teendi nda kala hundi-ibaayoo kanj foorandi ka hun gaaham ga. Woo ti hurubanguyanoo kanj Almasihu n'a tee war se. ¹² War fijandi Almasihu bande batizeyanoo ra, koyne mo war tun a bande, zama war naanay Irkoy gaaboo kanj nda a na Almasihu tunandi bukawey ra. ¹³ War, waatoo kanj war buu war laybey nda war hurubanguyan janjaa kanj ti war hundi-ibaayoo se, Irkoy na war hunandi Almasihu bande. A n'ir laybey kul yaafa.

¹⁴ Kaddaasoo kanj hantumandi kanj ra ir laybey goo kanj ir na yaamarey hoo, kaddaasoo din n'ir wongu, Irkoy n'a tuusu k'a kaa k'a kanjkanjandibundoo ga.

¹⁵ Irkoy na hayaa kul taa kokoytarawey nda hiney kone

k'i tee haya kanj borey ga dii ey. Almasihu bande Irkoy hin ey*.

¹⁶ Adiši boro kul masi war ciiti ŋaayan wala hanjan se, wala jingar zaari se, wala handu taaga se, wala hunanzam zaari se† ¹⁷ kanjan man'ti kala hayey kanj hima ka kaa biyoo, amma cimoo ti Almasihu. ¹⁸ War masi nanj boro kul ma war ganji war ma duu jalaa kanj ga duwandi konkošaa ra, kanj ti boro ma nga boŋ ibaayoo tee ka tee sanda nga mma nga boŋ yeeti ganda ka almalaykey gana, ka huru haya ra kanj a dii a bangayyan ra, a ga too nda hew yaada nda nga hundi-ibaayoo miileyanoo. ¹⁹ Borey wey dumey nda kunturoo boŋoo kanj ti Almasihu sii cere ga. Nga ra kunturoo kul duu nga hunaa. Nga no ma kunturoo dii cere ga ka dobey nda linjey denjandi cere ga. Kunturoo tontonyanoo si hun kala Irkoy do.

† **1:24** 1.24 Zamnaa 4.3, 10. ‡ **1:27** 1.27 «war game», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «war biney ra». * **2:15** 2.15 «Irkoy na hayaa kul taa kokoytarawey nda hiney kone k'i tee haya kanj borey ga dii ey. Almasihu bande Irkoy hin ey», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Almasihu na hayaa kul taa kokoytarawey nda hiney kone k'i tee haya kanj borey ga dii ey ka hin ey kanjandibundoo ga». † **2:16** 2.16 Alyahuudey do, jingar zaariyanj no.

Ka buu ka huna Almasihu bande

²⁰ Nda war buu Almasihu bande hini laaley kaŋ goo kubaa ra here, macin se war ga tee sanda boroyan kaŋ ga huna aduŋŋa ra ka hanga yaamaryan bande ²¹ kaŋ ga nee: «Masi woo dii, masi woo taba, masi tuku woo ga!» ²² Wey kul ti hayayan kaŋ goyyan banda ga, i ga dere. I man'ti kala adamizey yaamarey nda ngi cawandey ²³ kaŋ nda cimi tarayheroo ga hima nda lakkal Irkoy ganayan kaŋ ngi hunday k'a tee nda boŋ yeeti gandayan, i ga ŝendandi ngi gaahamey ga, amma i sii nda addalil kul, hundi-ibaayoo sakoo de no i g'a tee.

3

¹ Aywa, nda war tun Almasihu bande bukawey ra, wa hayey ceeci kaŋ goo beene kaŋ ra Almasihu ga goro Irkoy kabe henna ga. ² Wa miile beene hayey ga, man'ti laboo hayey ga, ³ zama war buu, war hunaroo tugandi Almasihu bande Irkoy ra. ⁴ Waati kaŋ Almasihu kaŋ ti war hunaroo bangandi, alwaatoo din war mo ga bangandi a bande nda darža.

Dira taka ŝeenaa nda dira taka taagaa

⁵ Wa hayey wii kaŋ goo war ra kaŋ ti laboo wane: woy nda aru izefututaray, nda ŝiibi, nda ibaayi futu, nda boonay futu, nda haya ceeci albahiiritaray ra kaŋ ti tooru ganayan. ⁶ Hayey wey maaganda se Irkoy futayyanoo ga kaa [borey ga kaŋ si hanajer a se]. ⁷ Wey no war cindi k'i tee waatoo kaŋ war ga huna hayey wey ra.

⁸ Amma sohō war mo ma hayey wey kul naŋ kaŋ ti: futay, nda binetunay, nda laalay, nda wowi, nda ŝenni haawinte kaŋ ga hun war miŋey ra. ⁹ War masi taari cere se, zama war na war attabiya ŝeenaa nda nga teegoyey kaa war ga sanda darbay, ¹⁰ ka attabiya taagaa kaŋ ti ihenna daŋ war ga ka bere ka taaga ka duu bayray ka hima nda Irkoy kaŋ na attabiya taagaa tee. ¹¹ Woo ra Grek sii no, Alyahuudu sii no, boro kaŋ hurubangu wala jofolo sii no, boŋbii wala ganjiboro sii no, baŋŋa wala borcin sii no, Almasihu ti hayaa kul, a goo haya kul ra.

¹² War kaŋ ti Irkoy boro suubantey, nga boro henanantey, nga baakey, war ma tamallay, nda borohennataray, nda boŋ yeeti gandayan, nda bineyaynay, nda suuri daŋ war ga sanda darbay. ¹³ War ma cere suuri, nda war affoo na dori tee nga cinaa se, takaa kaŋ nda ir Koyoo yaafa war se, war mo ma yaafa cere se. ¹⁴ Ka bisa woo kul, wa baji tee war darbaa, nga ti linji timmantaa kaŋ ga borey marga cere ga. ¹⁵ Almasihu alaafiyaa kaŋ se war ciyandi ka tee gaaham folloku ma war biney juwal. War ma tee gomni baykawyan.

¹⁶ Almasihu ŝennoo ma harandi war game* nda booboyan. War ma cere cawandi ka cere hoyray nda lakkal beeri. War ma don Irkoy se nda war biney kul nda albarka danyan lakkal, ka don k'a jer, nda saabuyan, nda dooniyan kaŋ Irkoy Hundoo g'i noo. ¹⁷ Haya kul kaŋ war g'a tee, a ma tee ŝenni wala teegoy, w'a tee ir Koyoo Isa maapoo ga ka albarka tee Baaba Irkoy se Isa alhormaa ra.

Dira taka taagaa borey nda cere game

¹⁸ Woyey, wa yee war kurŋey se ganda, takaa kaŋ nda a ga hima ir Koyoo fondaa ra. ¹⁹ Kurŋey, wa baa war wandey, war masi ŝendandi i ga. ²⁰ Zankey, wa maa war hayragey se haya kul ra, zama woo ti haya kaŋ ga kan ir Koyoo se. ²¹ Baabey, war masi futu war izey ga, hala biney masi koy hun.

²² Baŋŋey, wa hanajer haya kul here war aduŋŋa koyey se, war masi hayey tee ngi ndumey maaganda se, sanda ka ceeci ka kan adamize se, amma wa goy nda bine boryo ka hunbur ir Koyoo. ²³ Haya kul kaŋ war g'a tee, w'a tee nda war binoo kul sanda haya kaŋ ir Koyoo se war g'a tee, man'ti adamize se, ²⁴ zama war ga bay kaŋ ir Koyoo no ma tuboo tee war se sufuray. Ir Koyoo Almasihu se war ga goy. ²⁵ Zama boro kaŋ ga goy nda taka ŝiira ga duu taka ŝiiraa banaa, Irkoy si borey bisandi cere.

4

¹ Baŋŋey koyey, wa war baŋŋey dii nda ŝerretaray nda taka henna, war ma bay kaŋ war mo goo nda Koy beenaa ra.

Hoyrayyan

² Wa gaabandi Irkoy ŋaarayyan ga, war ma cindi a ra nda albarka danyan. ³ Koyne mo war ma Irkoy ŋaaray ir mo se, hala Irkoy ma mee feeri ir se taka kaŋ nda ir hin

* 3:16 3:16 «war game», Grek ŝenni ra, almaganaa faa ti «war biney ra».

ka sirroo kaŋ ti Almasihu har, sirroo kaŋ maaganda se ay hawandi. ⁴ Wa Irkoy ŋaaray hala ya hin ka sirroo bayrandi nda takaa kaŋ nda ay ga hima k'a har.

⁵ Wa dira nda lakkaŋ taray borey* game, wa goy nda waatoo kaŋ war duu a. ⁶ War ŧenny ma teendi nda anneema waati kul, ciiri ma bara i ra, hala war ma hin ka bay taka kaŋ nda war ga boro foo kul zaabi.

Fooyan kokorantaa

⁷ Ir armaa, ir baakaa Tiŧik, ir Koyoo goykaw laadirantaa, ay tam hangasinoo ir Koyoo bande, a ga war noo ag'alhabarey kul. ⁸ Ya nka cere-cere k'a sanba war do hala war m'ir misoo bay, de mo a ma war biney dan. ⁹ Ay g'a sanba war do, nga nda Onezim, ir arma laadirantaa, ir baakaa kaŋ ti war affoo, i ga nongoo woo alhabaroo kul dan war ra.

¹⁰ Aristark kaŋ goo ay bande kasaa ra ga war foo, nda Marku kaŋ ti Barnabas baasoo† kaŋ war maa yaamarey kaŋ ay n'i noo war se a ga, nda a kaa war do, w'a kubay henna. ¹¹ Isa kaŋ se i ga nee ŧustus mo ga war foo, Alyahuudey ra, ngi hinne ti ay goykasinawey Irkoy Laamaa ra. I n'ay binoo yaynandi. ¹² Epafras kaŋ ti war affoo, Almasihu [Isa] tamoo no, a ga war foo. A ga tangam Irkoy ŋaarayyan ra war se hala war ma tabati ka tee boroyan kaŋ timme nda hakiika Irkoy ibaayoo ra. ¹³ Ay ga seede a se kaŋ a ga hanse ka zarabi war se, nda borey se kaŋ goo Lawodise, nda wey kaŋ goo Iyerapolis. ¹⁴ Luka, ir baakaa kaŋ ti lotokor, nda Demas ga war foo.

¹⁵ War m'ir armey foo kaŋ goo Lawodise, nda Ninfa, nda Egilizoo kaŋ ga marga nga hugoo ra. ¹⁶ Waati kaŋ batagaa woo cawandi war do, war ma taka tee a ma cawandi Lawodise Egilizoo ra, war mo ma batagaa caw kaŋ ga hun Lawodise. ¹⁷ War ma nee Arŧip se: «Hawgay nda goyoo kaŋ ir Koyoo n'a talfi ni ga, m'a tee nda fondaa.»

¹⁸ Agay hunday Pol kaboo ka fooyanoo hantum. War masi dirŋa kaŋ kasa ra ay goo. Irkoy anneema ma bara war bande.

* 4:5 4.5 Taray borey ti borey kaŋ man'ti kretiyeŋ. † 4:10 4.10 «baasoo», Grek ŧenni ra, almaganaa faa ti «aru hinka izoo».

Bataga jinaa kaŋ Pol n'a sanba Tesalonik borey se

Citaaboo fahamandiroo

Tesalonik koyraa sii kala Masedoni gandaa ra. Silas nda Timote ka Pol gaa ka Alhabar Boryaa har Tesalonik koyraa ra. Nga ra boroyay naanay Isa. Alyahuudiyay ga hanse ka ceeci ka Pol zarabi, woo maaganda se a mana hanse ka gay koyraa woo ra.

Pol koyyanoo banda ga, a na Timote sanba a ma koy dii Tesalonik ganakey wala i goo fonda ga, zama Alyahuudey ga hanse k'i gurzugay. Kaŋ Timote yee kate Pol do, alhabarey kaŋ a n'i har hanse ka Pol jaalandi, woo se a na batagaa woo hantum i se ka albarka daŋ Irkoy se, ka biney daŋ i ma cindi fonda ga, i ma koy nda jine. A ni zaabi bukawey tunyanoo kaŋ nda i n'a haa nda Almasihu kaayan daržantaa.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maajney

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Pol, nda Silwen, nda Timote ka batagaa woo sanba Tesalonik koyraa borey Egilizoo se kaŋ goo Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu bande. Irkoy anneemaa nda nga alaafiya ma kaa war ga.

Tesalonik borey dira takaa nda ngi naanaa

² Ir ga albarka daŋ Irkoy se waati kul war kul maaganda se ir ŋaarayrey ra. Ir si fay nda ³ ka hongu war teegoyey kaŋ ga war naanaa cebe, nda war farawoo kaŋ ga war bajoo cebe, nda war muŋeyanoo ir Koyoo Isa Almasihu naataa ra Irkoy ir Baaba jine. ⁴ Ir armey, Irkoy baakey, ir ga bay kaŋ Irkoy na war suuba. ⁵ Koyne mo ir Alhabar Boryaa kaŋ ir n'a har war se mana kaa war do šenni hinne ra, a kaa nda hini, Hundi Henanantaa albarkaa ra, nda naanay beeri timmante. War ga takaa bay kaŋ nda ir dira war gamey ra war nafaa maaganda se.

⁶ War tee ir dendenkey, war tee ir Koyoo dendenkey, takaa kul kaŋ nda war hanse ka zarabi, war yadda šennoo ga nda paali kaŋ hun Hundi Henanantaa do. ⁷ Woo ra war tee fendo cebekaw ganakey kul se kaŋ goo Masedoni nda Akay gandaa ra. ⁸ Zama ir Koyoo meešennoo mana hun kala war do jina ka harandi, man'ti Masedoni nda Akay hinne se a harandi, amma naanaa kaŋ war n'a daŋ Irkoy ra alhabaroo ga harandi nongu kul ra. Woo ra a si too ir ma haya kul har. ⁹ Borey hunday ga takaa deede kaŋ nda war n'ir dii waatoo kaŋ ir koy war do nda mo takaa kaŋ nda war bere ka hun toorey ga ka Irkoy dii, ka Irkoy hunantaa kaŋ ti cimikoynoo gana, ¹⁰ ka nga Iz'aroo batu kaŋ ga hun beenaa ra. A n'a tunandi ka hun bukawey ra. Isa no kaŋ goo m'ir kaa futayyanoo cire kaŋ ga kaa.

2

Goyoo kaŋ Pol n'a tee Tesalonik

¹ Ir armey, war hunday ga bay kaŋ ir koyyanoo war do mana tee yaada. ² War ga bay mo kaŋ ir bay ka zarabi, ir bay ka wowandi Filipi koyraa ra, amma ir na Irkoy Alhabar Boryaa har war se nda naanay Irkoy albarkaa ra, ba kaŋ borey hanse ka ceeci k'a ganji. ³ Ir hoyraa, dereyan sii a ra, žiibi sii a ra, dargari sii a ra. ⁴ Irkoy yadda ir ga ka Alhabar Boryaa talfi ir ga, woo se ir ga šelan, man'ti hala ir ma duu ka kan adamize se, amma hala ir ma duu ka kan Irkoy se kaŋ g'ir biney fesufesu. ⁵ War ga bay mo kaŋ abada ir mana šenni kaanay ka šelan, wala ka haya ceeci nda albahiiritaray lakka, Irkoy ti ir seedaa. ⁶ Ir mana bay ka jeeray ceeci boro ga, a ma tee war ga, wala boro foo tana ga. ⁷ Ka gar, ir kaŋ ti Almasihudiyaaway, ir ga hin ka jeraw daŋ war ga. Amma ir goro war game nda bineyaynay, sanda takaa kaŋ nda woy-hay ga nga izey saajaw. ⁸ Takaa woo da, ir hanse ka baa war, woo se ir mana soolu hinne ka Irkoy Alhabar Boryaa har war se, amma ka ba ir hundey fur war se, takaa kaŋ nda war hanse ka kan ir se. ⁹ Ir armey, war ga hongu ir taabiyanoo nda ir farayanoo, ir goy cijin nda zaari hala ir masi tee boro kul ga jeraw waatoo kaŋ ir goo ma Irkoy Alhabar Boryaa waazu war se.

¹⁰ War nda Irkoy ti ir seedaa, war kaŋ ga naanay, takaa kaŋ nda ir dira nda henanyan war bande, nda šerretaray, nda takaa kaŋ nda laybu sii ir ga. ¹¹ War ga bay mo kaŋ ir na war affoo kul dii sanda takaa kaŋ nda baaba ga nga izey dii. ¹² Ir na war hoyray ka war biney daŋ. Ir gaabandi war ga war ma dira nda taka kaŋ ga hima Irkoy jine, nga kaŋ ga war cee nga Laamaa ra nda nga daržaa se.

¹³ Hayaa kaŋ se ir mo, ir si fay nda ka albarka daŋ Irkoy se ti: waatoo kaŋ war maa Irkoy meešennoo kaŋ ir n'a har war se, war yadda a ga. War man'a dii sanda adamize

šenni, amma war nk'a dii sanda Irkoy meešennoo, šikka sii Irkoy meešennoo no, a ga goy mo war ra, war kaŋ ga naanay. ¹⁴ Ag'armey, Irkoy Egilizey kaŋ goo Almasihu Isa maapoo ga Žude gandaa ra, war, war tee ngi ciney, zama war mo, war alkabiilaa borey na war zarabi takaa kaŋ nda Alyahuudey n'i zarabi, ¹⁵ ngi kaŋ n'ir Koyoo Isa nda annabey wii. I n'ir gurzugay, i si kan Irkoy se, iberiyaŋ no adamizyey kul se. ¹⁶ I g'ir ganji ir ma šelaŋ dumey jerey se i masi koy hallasi. I mma koy de i ga tonton ngi zunuboo jeejaa ga. Irkoy futayyanoo kokor ka kaŋ i boŋ.

Pol ga baa nga ma yee ka dii Tesalonik borey

¹⁷ Ir armyey, ir zaati nda war fay alwaati kayna, ir moŋey ka si dii cere, amma ir biney goo cere se. Takaa kaŋ nda ir ga boonay ir ma dii war ndumey, woo se ir na taka kul tee ka too war do. ¹⁸ Woo se ir baa ir ma koy war do, agay Pol, cee foo hala cee hinka ay g'a ceeci, amma Ibilisi n'ir ganji. ¹⁹ May ti ir naataa, wala ir paaloo, wala ir fuulaa kaŋ nda ir ga fooma? N'bay war no, ir Koyoo Isa jine, nga kaayanoo ga? ²⁰ Zama war, war ti ir daržaa, war ti ir paaloo.

3

¹ Woo se ir mana hin ka batu koyne, ir dii kaŋ a ga boori ir ma cindi ir hinne Aten koyraa ra. ² Ir na Timote, ir armaa nda Irkoy goykasinaa AlmasihuAlhabar Boryaa haryanoo ra, sanba war do a ma war noo gaabi ka war biney daŋ war naanaa ra ³ hala zarabey wey masi boro kul jijirandi, zama war hunday ga bay kaŋ kala hayey wey ma duu ir. ⁴ Waatoo kaŋ ir cindi war do, ir n'a har war se za a mana tee kaŋ zarabiyaŋ ga kaa ka duu ir, nga ka tee da, war ga bay. ⁵ Woo maaganda se kaŋ agay mo, ay mana hin ka batu koyne, ay na Timote sanba ka duu war naanaa alhabar. Ay hunbur siiyakaa masi koy war sii, ir goyoo masi koy tee yaada.

⁶ Sohō a hun war do ka kaa ir do, a kate ir se alhabar boryayaŋ war naanaa nda war bajoo ga. A nee kaŋ waati kul war ga hongu ir henna, war ga hanse ka baa war ma dii ir sanda takaa kaŋ nda ir ga baa ir ma dii war. ⁷ Woo maaganda se, ir armyey, ir tilasoo kul ra nda ir zaraboo ra war na war naanaa k'ir biney daŋ. ⁸ Sohō ir ga huna, zama war gaabandi ir Koyoo bande. ⁹ Macin nda ir ga hin ka hanse ka albarka daŋ Irkoy se war sabbu se, nda paaloo kul kaŋ nda ir ga paali war maaganda se Irkoy jine? ¹⁰ Ir ga Irkoy ŋaaray nda hini cijin nda zaari hala ir ma duu ka dii war ndumey, ir ma haya kaŋ ga war naanaa kuma timmandi.

¹¹ Yala Irkoy ir Baaba hunday nda ir Koyoo Isa ma fondo feeri ir se hala ir ma hin ka koy war do. ¹² Ir Koyoo ma tonton, a ma hanse ka tonton bajoo ga kaŋ war g'a tee cere se nda borey kul se, sanda takaa kaŋ nda ir ga baa war. ¹³ A ma war biney noo gaabi hala laybu masi duwandi war ga, war ma henan Irkoy ir Baaba jine ir Koyoo Isa nda nga boro henanantey kul kaayanoo ga. [Amin.]

4

Dira takaa kaŋ ga kan Irkoy se

¹ Aywa ir armyey, takaa kaŋ nda war ga hima ka dira hala war ma duu ka kan Irkoy se, ir n'a cawandi war se. Nda cimi, takaa din da nda war ga dira. Ir g'a wiri war ga, ir ga war hoyray ir Koyoo Isa maapoo ra war ma koy jine a ra. ² War ga yaamarey bay kaŋ ir n'i har war se ir Koyoo Isa albarkaa ra.

³ Irkoy ibaayoo ti war henanyanoo, war ma mooru woy nda aru izefututaray ga. ⁴ War affoo kul ma wan ka nga wandoo dii henanyan nda beeray ra. ⁵ War masi war boŋ naŋ boonay futu bajoo bande sanda takaa kaŋ dumey jerey kaŋ si Irkoy bay g'a tee. ⁶ Woo ga, boro masi kaŋ nga armaa ga, a mas'a tooŋe, zama ir Koyoo ti hayey wey kul faasakaa, sanda takaa kaŋ nda ir bay k'a har war se, ka yee k'a šendandi war ga. ⁷ Irkoy man'ir cee žiibi se, henanyan ra a n'ir cee. ⁸ Woo se boro kaŋ wanji hoyrawey wey ga, man'ti boro se a wanji, Irkoy se a wanji, nga kaŋ ga war noo nga Hundi Henanantaa.

⁹ Haya kaŋ ti armataray baji, a si too boro ma hantum war se a ga, zama war hunday, Irkoy na war cawandi war ma baa cere. ¹⁰ Cimi no takaa woo da nda war ga dira ir armyey kul bande kaŋ goo Masedoni kul ra. Amma ir g'a wiri war ga, ir armyey, war ma koy a ga ka tonton. ¹¹ Wa gaabandi ka huna alaafiya ra, war ma huga nda war boŋ almušakkawey, war ma goy nda war [boŋ] kabey sanda takaa kaŋ nda ir na war yaamar. ¹² Woo ra war ga dira nda beeray taray borey* game, de mo war si tee boro kul ga jeraw.

* 4:12 4.12 Taray borey ti borey kaŋ man'ti kretiyeŋ.

Ir Koyoo kaayanoo

¹³ Ir armyey, ir si baa borey kanj faati takaa, war ma kanj k'a bay, hala war biney masi koy maray sanda borey jerey kanj sii nda naata buuyan banda ga. ¹⁴ Nda ir ga naanay kanj Isa buu, a tun, takaa din da, Irkoy ga borey kanj faati i goo Isa bande marga nga jere.

¹⁵ Hayaa ne kanj ir g'a har war se, šenni no kanj hun ir Koyoo do: ir kanj ti baahunantey kanj ga bara hala ir Koyoo kaayanoo ga, ir si borey kanj faati jin nongu kul here. ¹⁶ Zama ir Koyoo hunday ga hun beenaa ra ka zunbu waati kanj yaamar kaati foo, nda almalayka jinehun foo kaatoo, nda Irkoy laati beeroo jindoo tee, borey kanj buu i goo Almasihu bande no ma tun jina. ¹⁷ Ngi banda ga ir, ir kanj ti baahunantey kanj ga bara ga zandi i bande ka koy duulayan ra k'ir Koyoo kubay beene. Nga ra ir ga cindi ir Koyoo bande hala abada. ¹⁸ Wa cere bine yajnandi nda šenney wey.

5*Ir Koyoo ga kaa waati ga kanj boro kul s'a hongu*

¹ Ir armyey, haya kanj ti alwaatey nda dimmawey, war si too ir ma hantum war se i ga, ² zama war hunday ga bay kaaray kanj ir Koyoo zaaroo ga hima nda takaa kanj nda zay ga kaa cijin here. ³ Waati kanj borey ga nee: «Baani nda lakkalkanay», dogoo din da halaciyen ga kanj i bonj sanda takaa kanj nda taamari ga kaa woy gundekoyni ga, i si fatta a ra kul. ⁴ Amma war, ir armyey, war sii kubay ra hala zaaroo din ma kaa war ga sanda zay, ⁵ zama war kul man'ti kala gaayoo izey nda izeyan kanj zaari wane nda ey, cijinoo s'ir may, kubaa s'ir may. ⁶ Adiši ir masi jirbi sanda borey jerey takaa, ir ma moo feeri ka hawgay, ir ma hin ir bonj. ⁷ Borey kanj ga jirbi si jirbi kala cijinoo ra, wey kanj ga suu si suu kala cijinoo ra. ⁸ Amma ir kanj ti zaaroo waney, ir ma hin ir bonj, ir ma naanaa nda bajoo tee guuru darbay k'a danj ir jindey ra, hallasiroo naataa ma tee ir guuru fuulaa. ⁹ Irkoy mana kayandi nga futayyanoo ma duu ir, a si baa kala ir ma duu hallasiroo ir Koyoo Isa Almasihu albarkaa ra. ¹⁰ A buu ir se hala ir ma huna ka bara a bande, a ma tee ir hunayan wala ir buuyan ra. ¹¹ Woo maaganda se wa gaabandi cere bande, war ma cere faaba naanaa fondaa ra, sanda takaa kanj war goo m'a tee da.

Hoyray kokorantey nda fooyanoo

¹² Ir armyey, borey kanj ga goy war game, kanjanj tee war jineborey ir Koyoo albarkaa ra, de mo i ga war hoyray, ir g'a njaarar war ga, war m'i beerandi. ¹³ Wa hanse k'i beerandi nda baji ngi goyoo maaganda se. Wa huna alaafiya ra.

¹⁴ Ir armyey, ir g'a wiri war ga, war ma borey hoyray kanj si šerre, borey kanj biney hun, wa biney danj, wa borey faaba kanj sii nda hini, wa suuri borey kul se. ¹⁵ Wa hawgay boro kul masi ifutu ka ifutu bana. Wa ceeci waati kul ka ihenna tee cere se nda borey kul se.

¹⁶ Wa paali waati kul. ¹⁷ War masi fay nda Irkoy njaarayan. ¹⁸ Wa albarka danj Irkoy se haya kul ra, zama woo ti Irkoy ibaayoo war here Almasihu Isa albarkaa ra.

¹⁹ War masi Irkoy Hundoo hewguba.* ²⁰ War masi annabey šenney yebebe. ²¹ Amma wa haya kul faranfasha, woo kanj ga boori, war ma gaabu a ga. ²² Wa mooru ifutu dumi kul.

²³ Irkoy kanj ti Alaafiyakoyoo, nga hunday ma war henanandi far. A ma war lakkaloo, nda war hundoo, nda war gaahamoo kul jisi bila laybu ir Koyoo Isa Almasihu se nga kaayanoo ga. ²⁴ Boraan kanj goo ma ciya war se ga laadir, nga no m'a tee mo.

²⁵ Ir armyey, wa Irkoy njaarar ir [mo] se.

²⁶ Wa ir armyey kul foo nda summuyan henanante.

²⁷ Ay n'a danj war ga nda ir Koyoo, batagaa woo ma cawandi ir armyey kul se.

²⁸ Ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ma bara war bande.

* 5:19 5.19 Maanaa: «War masi Irkoy Hundoo gagay a ma goy.»

Bataga hinkantoo kaŋ Pol n'a sanba Tesalonik borey se

Citaaboo fahamandiroo

Bataga hinkantoo ti woo kaŋ Pol n'a sanba Tesalonik borey se. Batagaa woo mo ra, a ga nee i ma bine tee, i ma gaabandi Irkoy fondaa ra. Boroyan goo Tesalonik koyraa ra kaŋ ga nee kaŋ Isa Almasihu kaayan hinkantoo laboo ga tee ka ben. Pol n'i bayrandi batagaa woo ra kaŋ taariharkawayan no. Boroyan goo no din mo kaŋ si baa goyyan. A n'i hoyray mo i ma goy. A nee: «Boro kaŋ si baa goy masi ŋaa.» (zamnaa 3.10).

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maŋney

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Pol, nda Silwenj, nda Timote ka batagaa woo sanba Tesalonik Egilizoo se, war kaŋ goo ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu bande. ² [Ir] Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga.

Ciitoo kaŋ ga teendi Isa kaayanoo hane

³ Ir armye, ir ga hima waati kul ka albarka danj Irkoy se war maaganda se. A ga hima, zama war naanaa ga hanse ka tonton, nda mo war affoo kul bajoo ga tonton cere se. ⁴ Woo se ir, ir ga war ka fooma Irkoy Egilizey ra, zama mo war gaabandi, war na naanaa dii, war na gurzugawey nda war zarabey kul mupe.

⁵ Wey ga cebe kaŋ Irkoy ciitoo ga ũerre, war ma laasaabandi boroyan kaŋ ga hima nda Irkoy Laamaa kaŋ se mo war goo ma zarabi. ⁶ Ir ga bay kaŋ Irkoy ga ũerre, a ga borey zarabi kaŋ ga war zarabi, ⁷ ka war kaŋ ga zarabi noo alaafiya ir bande. Woo ga teendi han kaŋ ir Koyoo Isa bangay beenaa ra, nga, nda nga almalayka gaabikoyney ⁸ nuune beeri ra, ka borey zukandi kaŋ si Irkoy bay, nda wey kaŋ mana yadda ir Koyoo Isa Alhabar Boryaa ga. ⁹ I ga duu zukandi kaŋ ti halaciyan abadante kaŋ ga mooru ir Koyoo ndumoo nda nga darųa gaabantaa, ¹⁰ waati kaŋ a ga kaa hanoo din ka beerandi nga boro henanantey ra, de mo ganakey kul ma kayfi nda a. War goo borey din ra, zama war yadda ir seedetaraa ga kaŋ ir n'a tee war se.

¹¹ Woo maaganda se waati kul ir ga ŋaaray war se Irkoy ma war dii boroyan kaŋ ga hima nda nga ciyayanoo, a ma war ibaayi hennaa nda war naanaa teegoyoo timmandi nga hinoo ra ¹² hala ir Koyoo Isa maanoo ma jer war ra, war mo ma jer a ra ir Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ra.

2

Tureyan kokorantaa kaŋ ga tee jina ir Koyoo ma kaa

¹ Ir armye, haya kaŋ ti ir Koyoo Isa Almasihu kaayanoo nda margaroo kaŋ ir ga kaa k'a tee jeroo ga, ir g'a wiri war ga, ² war masi cahã ka war lakkaley tunandi ka hunbur annabi ũenni se wala waazu se kaŋ nee ir Koyoo kaayanoo zaaroo too, ba nda bataga ka kaa war do kaŋ i nee ir k'a sanba. ³ War masi nanj boro kul ma war darga taka kul ra, zama hanoo din si kaa kala naanaa yankaryanoo ma tee jina, bora kaŋ ti goy futu teekaa ma bangandi, maanaa halacintaa. ⁴ Haya kul kaŋ se i ga nee koy, nda haya kul kaŋ adamize g'a gana, a g'i kul wongu ka nga bonj jer i se beene hala nongu kaŋ ra a ga goro Irkoy hugoo ra ka nee nga ti Irkoy.

⁵ War nka si hongu, waatoo kaŋ ay goo war do, ay na hayey wey har war se? ⁶ Sohõ war ga hayaa bay kaŋ g'a ganji a masi bangay nda man'ti nga waatoo ka too. ⁷ Zama za sohõ goy futu sirroo goo ma goy, amma kala de bora kaŋ g'a ganji sohõ da ma mooru jina boro ma dii a. ⁸ Waatoo din no bora kaŋ ti goy futu teekaa ga bangandi, ir Koyoo [Isa] g'a wii nda nga mee hewoo k'a halaci nda nga kaayanoo darųaa. ⁹ Bora woo, Ibilisi gaaboo no ma kate a ma kaa. A ga kayfi dumi kul, nda tammaasayan, nda taari kayfiyan tee, ¹⁰ a ga ũerretaray janay dumi kul tee ka halacintey darga, zama i mana yadda ka baa cimoo kaŋ g'i hallasi. ¹¹ Woo maaganda se Irkoy ga gaabi derante sanba i ga kaŋ g'i ka naanay taaroo, ¹² hala borey kul kaŋ mana naanay cimoo, ũerretaray janay kan i se ma ciitandi.

War nka suubandi hallasiyan se

¹³ Ir armye, ir Koyoo baakey, ir, ir ga hima waati kul ka albarka danj Irkoy se war sabbu se, zama Irkoy nka war suuba hallasiyan se za sintinoo ga nga Hundoo henanyanoo nda cimoo naanayyanoo albarkaa ra. ¹⁴ Woo se a na war cee [mo] ir Alhabar Boryaa albarkaa

ra, hala war ma duu ir Koyoo Isa Almasihu daržaa. ¹⁵ Aywa ir armey, wa gaabandi, war ma alaada wey dii kaŋ ir n'i cawandi war se, a ma tee mee nda mee wala bataga ra.

¹⁶ Ir Koyoo Isa Almasihu hunday nda ir Baaba Irkoy kaŋ baa ir, de a n'ir noo bineyaynay abadante nda naata henna nga anneemaa albarkaa ra ¹⁷ ma war biney saynandi, a ma war noo gaabi teegoy henna kul teeyan se nda šenni henna kul haryan se.

3

Wa Irkoy ŋaaray ir se

¹ Aywa ir armey, wa Irkoy ŋaaray ir se hala ir Koyoo meešennoo ma koy jine ka beerandi sanda takaa kaŋ a ga ti a war game, ² hala mo ir ma hun boro laala futawey kabey ra, zama man'ti borey kul bara nda naanaa. ³ Amma ir Koyoo ga laadir, a ga war noo gaabi ka war soolam boro laalaa ra kaŋ ti Ibilisi. ⁴ Ir ga naanay ka bay ir Koyoo maaganda se, hayey kaŋ nda ir na war yaamar, war g'i tee, war ga koy a ga k'i tee.

⁵ Ir Koyoo ma war biney gongu ka koy Irkoy bajoo nda Almasihu suuroo here.

Goyyan nka tilasu

⁶ Ir armey, ir ga war yaamar ir Koyoo Isa Almasihu maapoo ga, war ma mooru arma kul kaŋ dira takaa si šerre, a si dira nda alaadaa kaŋ a duu a ir ga. ⁷ War hunday ga takaa bay kaŋ nda war ga hima k'ir denden, zama ir mana dira nda šiiriyan war game. ⁸ Ir mana ŋaa boro kul do yaada. Taabi nda farayan ra ir goy cijin nda zaari hala ir masi tee war affoo kul ga jeraw. ⁹ Man'ti ir nka sii nda fondo, amma ir nka baa ir ma tee war se boroyan kaŋ war m'i guna ka tee hala war m'ir denden. ¹⁰ Koyne mo waatoo kaŋ ir cindi war do, ir na war yaamar nda šennoo woo ka nee: «Boro kaŋ si baa goy masi ŋaa.»

¹¹ War hunday, ir maa kaŋ boroyan goo war ra kaŋ dira takaa si šerre, i si goy kul tee, i ga ŋgi miŋey dan haya waaney ra. ¹² Borey wey ciney, ir g'i yaamar k'a šendandi i ga ir Koyoo Isa Almasihu maapoo ga, i ma goy henna ka ŋgi boŋ huna.

¹³ War, ir armey, war masi fara nda ihenna teeyan. ¹⁴ Šennoo kaŋ ir n'a har war se batagaa woo ra, nda boro goo no kaŋ mana yadda a ga, war m'a laasaabu, war nda a masi marga haya kul ra hala a ma duu ka haw. ¹⁵ Amma woo kul, war mas'a dii sanda iberi, w'a hoyray sanda arma.

Gaarari nda fooyan

¹⁶ Ir Koyoo Alaafiya koyoo, nga hunday ma war noo alaafiya waati kul taka kul here. Ir Koyoo ma bara war kul bande.

¹⁷ Agay hunday Pol kaboo ka fooyanoo hantum. Takaa woo nda ay ga hantum, woo ti ay tammaasaa ay bataga kul ra.

¹⁸ Ir Koyoo Isa Almasihuanneemaa ma bara war kul bande.

Bataga jinaa kanj Pol n'a sanba Timote se

Citaaboo fahamandiroo

Pol ka batagaa woo sanba Timote se waatoo kanj Timote goo Efez koyraa ra. Timote baaba man'ti kala Grek, janjoo man'ti kala Alyahuudu kanj naanay Isa. Pol naarumawey kanj a n'i tee ka Alhabar Boryaa har; nga ra nga nda Timote dii cere. Ngi cere bayyanoo banda ga, a hanga Pol diray boobo ra ka waazu. Cee booboyan mo Pol g'a sanba Egilizey do ka mise sendayan hanse.

Batagawey kanj Pol n'i sanba Timote nda Tit se, borey ga nee batagawey no kanj ga šelanj alfagey nda fondawey ga kanj cebandi alfagey nda Egilizey jinehuney se. Batagaa woo ga hin ka zamnandi zamna hinka:

1. Cawandiroo kanj harandi Egilizey nda ngi jinehuney se.
2. Hoyrawey kanj harandi Timote hunday se nga goyoo here.

Bora kanj se batagaa sanbandi maajoo

nda fooyanoo kanj teendi a se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa diyaw ka sawa nda ir Hallasikaa Irkoy yaamaroo nda Almasihu Isa ir naataa, ² ka batagaa woo sanba ni Timote se kanj ti ay ize cimoo naanayyanoo ra. Baaba Irkoy nda Almasihu Isa ir Koyoo anneemaa, nda tamallaa, nda alaafiyaa ma kaa ni ga.

Hawgay taari cawandikey ga

³ Cindi Efez koyraa ra sanda takaa kanj nda ay n'a wiri ni ga waatoo kanj ay koy Masedoni gandaa ra hala ma boroyan yaamar i masi haya tanayan cawandi. ⁴ I masi hawa fillayan nda kaaga fisi-fisiyan kanj si ben ga kanj ga citi hay, i si Irkoy ibaayoo tabatandi kanj ga teendi naanaa ra. ⁵ Yaamaroo addaliloo man'ti kala baji kanj ga hun bine henanante ra, nda bine boryo, nda naanay kanj ra almunafikitaray sii. ⁶ Boro fooyan na fondaa nanj ka koy hanga šenni yaada bande. ⁷ I ga ngi boj tee sanda ašariyaa baykawyan, i si hayaa bay kanj i g'a har, i si hayaa bay kanj ga i ga šendandi.

⁸ Ir ga bay kanj ašariyaa ga boori nda boro g'a ka goy nda fondaa. ⁹ Amma ir ma haya foo bay, ašariyaa mana gorandi boro šerrante se, a mana kaa kala goy futu teekey nda turantey se, boro laaley nda zunubantey se, borey kanj si hunbur Irkoy nda borey kanj si Irkoy hayey beerandi se, naa karkey nda baaba karkey se, nda borowikey, ¹⁰ nda borey kanj ga woy nda aru izefuturaray tee, nda arey kanj ga marga nda arey, nda borey kanj ga borey haamay, nda taarihakey, nda taarižeekey, nda haya kanj si koy cawyan cimoo bande. ¹¹ Cawandoo woo sawa nda Alhabar Boryaa kanj talfandi ay ga. Alhabar Boryaa woo mana hun kala Irkoy daržantaa do kanj ti Gomnikoyoo.

Pol ga albarka danj Irkoy se nga tamallaa maaganda se

¹² Ay ga albarka danj Almasihu Isa ir Koyoo se kanj n'ay noo gaabi, k'ay dii laadirante, k'ay danj nga goyoo ra, ¹³ ba kanj se ay na maajoo futandi ka bisa, ka tee gurzugandikaw, boro wowkaw, amma Irkoy tamalla ya ne, zama ya nk'i tee lakkal janjay nda naanay janjay ra. ¹⁴ Ir Koyoo na nga anneemaa doori ay boj nda baayan, a n'ay noo naanay nda baji kanj ga duwandi Almasihu Isa margaroo ra. ¹⁵ Šennoo woo, šenni hakiikante no, a ga hima ka diyandi nongoo kul here kanj Almasihu Isa nka kaa aduŋna ra ka zunubantey hallasi kanyan agay ti i kul ibeeroo. ¹⁶ Irkoy tamalla ya ne, agay kanj ti borey kul zunubante beeroo, hala Isa Almasihu ma nga suuroo kul cebe ay here hala ya duu ka tee borey kanj ga kaa ka naanay ka duu hunayan abadantaa se boro kanj i m'a guna ka tee. ¹⁷ Zamaney Kokoyoo, a si buu, boro si dii a, Irkoy follokaa, beeray nda darža ma bara a ga abada hala abada. Amin.

Pol nee Timote se a ma gaabu naanaa ga

¹⁸ Ay izoo Timote, ay ga yaamaroo woo talfi ni ga ka sawa nda annabey šenney kanj bay ka harandi ni ga. Šenney wey nda ma wongu henna tangam ¹⁹ nda ka gaabu naanay nda binekanay ga, boro fooyan na binekanay nanj, i na ngi naanaa mun sanda harihi. ²⁰ Borey din, Imene nda Aleksander goo i ra, ay n'i tanj Ibilisi se, hala i ma faham kanj i masi Irkoy wow.

¹ Adiši, ay hoyray jinaa man'ti kala borey ma hanse ka Irkoy biɲɲay, i ma Irkoy ɲaaray, i ma Irkoy ɲaaray cere se, i ma albarka daɲ Irkoy se adamizey kul se, ² nda kokoyey se, nda boɲkoyney se, hala ir ma huna alaafiya nda lakkalkanay ra, ka dira Irkoy ganayan nda taka henna ra. ³ Woo ti haya kaɲ ga boori, a ga kan Irkoy ir Hallasikaa se ⁴ kaɲ ga baa borey kul ma hallasi, i ma cimoo bay,

⁵ zama Irkoy, nga folloku no, waafakandikaa kaɲ goo Irkoy nda adamizey game mo, nga folloku no, aroo no kaɲ se i ga nee Almasihu Isa

⁶ kaɲ na nga boɲ noo ka adamizey kul zunubey alhakoo bana k'i hallasi. Seedetaraa woo teendi alwaatoo kaɲ kayandi ra.

⁷ Nga se ay tee waazukaw, nda diyaw, nda cawandikaw dumey kaɲ man'ti Alyahuudu se naanaa nda cimoo ra. Cimoo no ay g'a har, ay si taari.

⁸ Adiši ay ga baa arey ma Irkoy ɲaaray nongu kul ra ka ngi kabe henanantey jer bila futay bila kakaw.

⁹ Takaa din da, ay ga baa woyey ma bankaaray daɲ kaɲ ga hima, suturayan nda boɲ yeeti gandayan ra. I masi tur šenda tee, i masi wura wala alyakuutu hay šenda ka taalam. I masi darbay hay šenda daɲ. ¹⁰ I ma taalam nda teegoy henna kaɲ ga hima woyey se kaɲ kayandi ngi ma hunbur Irkoy.

¹¹ Woy ma dangay i m'a cawandi, a ma nga boɲ yeeti ganda. ¹² Ay si woy noo fondo a ma aru cawandi wala a ma hini fur a boɲ. A mma hima ka tee boro dangayante, ¹³ zama Adama ka jin ka hansandi, nga banda ga, Haawa. ¹⁴ Man'ti Adama ka dargandi, woyoo ka dargandi, a kaɲ hooyan ra. ¹⁵ Amma woo kul ra, woyoo ga hallasi nga hayyanoo maaganda se nda a gaabandi naanaa, nda baji, nda henanyan ga boɲ yeeti gandayan ra.

3

Egilizoo jineborey

¹ Šennoo woo, šenni hakiikante no, boro kaɲ ga baa Egiliz jinehunteray, a boonay goy henna. ² Kala Egiliz jinehun ma tee boro kaɲ ga laybu sii, woy folloku kurɲe, a ma hin nga boɲ, lakkalkoyni, boro attabiya hennakoyni, yawzumandikaw, a ma hin ka cawandi. ³ A masi tee boro kaɲ na nga boɲ noo harifutu hanɲan se, a masi tee boro futa, a ma tee boro boryo, a masi tee yenjekaari, a masi tee nooru baakaw. ⁴ A ma nga boɲ hugoo juwal henna, a ma nga izey aladabu i ma boɲdum a se, i m'a beerandi. ⁵ Zama boro kaɲ si hin ka nga boɲ hugoo juwal, taka foo nda a ga hin ka huga nda Irkoy Egilizoo? ⁶ A masi tee boro kaɲ taaga ka tuubi, hala a masi koy bolsay ka kaɲ ciitoo ra kaɲ ra Ibilisi kaɲ. ⁷ Kala a ma tee mo boro kaɲ taray borey ga seedetaray henna har a ga hala i mas'a kaynandi, a masi kaɲ Ibilisi kumsaa ra.

Egilizoo goykey

⁸ Takaa din da, kala Egiliz goykey ma tee boroyan kaɲ borey g'i beerandi, i masi tee boro kaɲ si kay šenni foo ga, i masi ngi boɲ noo harifutu boobo hanɲan se, i masi nooru ceeci nda taka žiiba. ⁹ I ma naanaa cimoo kaɲ cindi ka tugandi dii bine kaaray ra. ¹⁰ Ngɲi mo, kala i ma siyandi jina, woo banda ga, nda laybu sii i ga, i ma tee Egiliz goykey.

¹¹ Takaa din da, woyey ma tee boroyan kaɲ borey g'i beerandi, i masi tee miimandakaw, i ma hin ngi boɲ, i ma laadir haya kul ra.

¹² Egilizoo goykey affoo kul ma tee woy folloku kurɲe, i ma ngi izey nda ngi boɲ hugey juwal henna. ¹³ Borey kaɲ ga Egiliz goyoo tee ka boori, i ga duu jineborotaray henna nda lakkalkanay beeri naanaa ra kaɲ ga duwandi Almasihu Isa ra.

Irkoy ganayanoo sirroo

¹⁴ Ay na hayey wey hantum ma ne, amma ay ga tammahā ne nda kayna ya koy ni do. ¹⁵ Amma nda ay gay ay mana kaa, ma takaa bay kaɲ nda boro ga hima ka dira Irkoy hugoo ra kaɲ ti Irkoy hunantaa Egilizoo, kaɲ ti hugoo ganjoo nda asaasoo kaɲ ga cimoo ga kay. ¹⁶ Kakaw sii a ra, Irkoy ganayanoo sirroo ga hanse ka beeri:

Irkoy na nga boɲ cebe gaaham ra,
nga Hundoo yadda kaɲ a ga šerre,
a bangandi almalaykayan se.
A waazandi dumiyay se,
aduyɲa ra a naanayandi,
a zandi ka huru daržaa ra.

4

Hawgay cawandikaw taariharkey ga

¹ Irkoy Hundoo ga nee kaaray kanj alwaati korawey ra boroyan ga ngi boŋ moorandi naanaa ka denji darga lakkalyan ga, i ga hanajer ganjey cawandiyaney se, ² kanyan ti almunafiki nda taariharkaw, biney ga kogu ma nee haya kanj guuru konna ciray ka žeeritee i ga. ³ I ga nee kanj boro masi hijji, ŋaayanyan goo no kanj i ga nee boro mas'i ŋaa, ka gar hayayan no kanj Irkoy n'i taka ganakey se kanj ga cimoo bay hala i m'i ŋaa ka albarka tee. ⁴ Haya kul kanj Irkoy n'a taka ga boori, haya kul sii no kanj boro ga hima ka wanji a, a ma ŋandi de nda albarka danyan, ⁵ zama Irkoy meešennoo nda Irkoy ŋaarayyan g'a henanandi.

Isa Almasihu goykaw henna

⁶ Nda n'ga hayey wey danj ir armey jine, n'ga tee Almasihu Isa goykaw henna kanj ga huna nda naanaa šenney nda cawyan boryaa kanj ni hanga a nda cimi. ⁷ Fay nda fillawey kanj si henan kanj borey kanj si hunbur Irkoy g'i har. Ni boŋ gaabandi Irkoy ganayan ga. ⁸ Gaaham feeriyen goo nda nafaw kayna*, Irkoy hunburay binde goo nda nafaw nongu kul here, allaahidu goo a ra sohō da hunaroo se, allaahidu goo a ra hunaroo kanj goo kaa se. ⁹ Šennoo woo, šenni hakiikante no, boro ga hima ka naanay timmante danj a ga. ¹⁰ Woo ti addaliloo kanj se ir ga fara ka tangam, zama ir ga naata Irkoy hunantaa ra kanj ti adamizey kul Hallasikaa, waaniwaani ganakey. ¹¹ Hayey wey ka borey yaamar m'i cawandi.

¹² Boro kul masi donda ni, ni zankataraa maaganda se. Tee ganakey se boro kanj i m'a guna ka tee, šenni ra, nda teegoy ra, nda baji ra, nda naanayyan ra, nda henanyan ra. ¹³ Hala ay ga kaa, ma gaabandi ka Irkoy meešennoo caw borey jine, ma borey hoyray, ma cawandi. ¹⁴ Masi donda anneemaa nooyanoo kanj n'duu a, a nondi ma ne annabi šenni bande nda boro beerey margaroo kanj na ngi kabey fur ni ga. ¹⁵ Huga nda hayey wey, ni kul noo goyoo se, nga ra ni koyjineyanoo ga henan borey kul se. ¹⁶ Lakkal danj ni boŋ se nda ni cawandiyanoo se. Gaabandi hayey wey ga, zama nda n'ga woo tee, n'ga ni hunday nda borey kanj ga hanajer ma ne hallasi.

5

Boro žeeney nda soogey dii takaa

¹ Masi zahā aru žeena ga, a hoyray sanda ni baaba. Arusoogey, m'i hoyray sanda armayan, ² woy žeeney, m'i hoyray sanda ŋaa, woyssoogey, m'i hoyray sanda woyme nda taka kanj ga hanse ka henan.

Woyey kanj kurpey buu dii takaa

³ Ma woyey kanj kurpey buu beerandi, maanaa wey kanj sii nda faabakaw kul. ⁴ Amma nda izeyan wala haamayen goo woy kanj kurpoo buu se, i ma ngi ganayanoo cebe nda teegoy henna teeyan ngi hugoo borey se jina, i ma teegoy henney bana kanj ngi hayragey n'i tee i se, zama woo ti haya kanj ga kan Irkoy se. ⁵ Woy kanj kurpoo buu kanj nda cimi a cindi nga hinne, nga, a ga naata Irkoy ga, a ga gaabandi Irkoy bijŋayyan nda Irkoy ŋaarayyan ga cijin nda zaari. ⁶ Amma woy kanj kurpoo buu kanj ga hanga nga bine-ibaayoo, a buu, ba kanj se a ga huna. ⁷ I yaamar nda hayey wey hala i ma tee boroyan kanj ga laybu sii. ⁸ Boro kanj si lakkal danj nga borey se, waaniwaani nga hugoo borey, boraa na naanaa yankar, a jaase boro kanj si naanay Irkoy.

⁹ Hala woy kanj kurpoo buu ga hantumandi woyey kanj kurpey buu kaddaasoo ga faabayan se, kala a ma tee woy kanj sii jiiri woynu (60) se ganda, a mana tee wande kala kurpe folloku se. ¹⁰ A ma bara nda seedetaray nga teegoy henney maaganda se, a na zankayan biiri, a na yaw zumandi, a na Irkoy boro henanantey cewey ŋumay, a na borey kanj ga zarabi faaba, a na teegoy henna dumi kul tee.

¹¹ Amma woyssoogey kanj kurpey buu, masi yadda ka maapey hantum, zama waati kanj i tun ka hanga ngi ibaayey bande ka Almasihu nanj, i ga baa ngi ma hijji. ¹² I ga ciitandi, zama i na ngi allaahidu jinaa yankar. ¹³ Koyne mo i sii nda goy, i ga sintin ka huru ka fatta hugey ra. Man'ti i mma tee boroyan kanj sii nda goy hinne, i mma tee albuddakaw ka ngi mijey danj haya kul ra, i ga hayayan har kanj si harandi. ¹⁴ Adiši, ay ga baa woyssoogey kanj kurpey buu ma hijji. I ma duu zankayan, i ma ngi hugey juwal, i masi iberoo noo fondo kul a ma haya futu har, ¹⁵ zama za sohō da affooyan bere ka hanga Ibilisi bande. ¹⁶ Nda ganakaw woy goo nda nga borey ra wooyan kanj kurpey buu, a ma huga nda ey, i masi tee Egilizoo ga jeraw, hala Egilizoo ma duu ka huga nda wey kanj kurpey buu i sii nda faabakaw.

Egilizoo boro beerey dii takaa

* 4:8 4.8 «kayna», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «waati kayna se».

¹⁷ Egilizoo boro beerey kanj ga jinehutaray henna tee ga hima nda ka duu beeray hinka, waaniwaani wey kanj Irkoy meeŋenoo haryanoo nda nga cawandiyanoo goyoo ra i ga taabi, ¹⁸ zama Citaaboo nee: «Masi heejoo miŋoo haw kanj goo ma taasoo musay.»* Koyne mo: «Goykaw ga hima nda nga banaa.»† ¹⁹ Seedetaray futu kanj harandi Egilizoo boro beeri ga, masi yadda a ga nda man'ti seede hinka wala ihinza ka fatta. ²⁰ Borey kanj ga huna zunubu ra, citi i ga borey kul jine, hala borey jerey mo ma hunbur.

²¹ Ay g'a ŋendandi ni ga Irkoy jine, nda Almasihu Isa jine, nda almalayka suubantey jine, ma hayey wey dii, masi borey bisandi cere, masi baa affoo ka bisa affoo. ²² Masi cahā ka ni kabey fur boro kul ga‡ k'a danj goy ra, masi huru zunubu waaney ra. Gaabandi ni boŋ henanandiyan ga.

²³ Masi hari de hanj koyne, ma alaneb hari moora kayna hanj ni borkotoo nda ni wirci buuney kanj ga koy ka kaa maaganda se.

²⁴ Boro fooyan zunubey ga kaaray borey se za i mana ciitandi. Affooyan waney si kaaray borey se kala waati banda ga. ²⁵ Takaa din da teegoy henney ga kaaray borey se. Wey mo kanj boro si dii ey sohō da si hin ka cindi tuguyan ra.

6

¹ Borey kul kanj goo baŋŋataray, i ma ngi koyey dii sanda boroyan kanj ga hima nda beeray beeri, hala Irkoy maapoo nda cawandoo masi wowandi. ² Baŋŋey kanj koyey ti ganakaw, i masi armataraa tee kobay ka ngi koyey kaynandi. I ma goy i se ka tonton, zama borey kanj baŋŋey goyoo g'i nafa man'ti kala ganakaw nda baakaw.

Hayey wey ka borey cawandi m'i hoyray.

Hayaa kanj ti taari almaanoo nda alman cimoo

³ Boro kanj na cawandiyan tana cawandi, ka gar a si sawa nda ir Koyoo Isa Almasihu ŋenney kanj ti cimoo nda cawandiyanoo kanj ga koy Irkoy ganayanoo bande, ⁴ boraa too nda bolsay, a si haya kul bay. Kakaw nda ŋenni cendiyan wirci bara a ga kanj ra canseyan, nda yenje, nda wowyaney, nda tuume futawey ga hun, ⁵ nda kakaw yaadawey kanj si ben kanj goo boro lakkal futawey nda cere game, cimi sii i kone. I ga hongu kanj Irkoy ganayan man'ti kala alman duuyan fondo.

⁶ Cimi no Irkoy ganayan man'ti kala alman beeri nda boro ga wakkal. ⁷ Ir mana kate haya kul adupna ra, ir si hin ka haya kul mo ka koy. ⁸ Adiši nda ir goo nda haya kanj ir g'a ŋaa nda haya kanj nda ir ga daabu, a ga hima k'ir wasa. ⁹ Borey kanj ga baa ngi ma tee almankoyni, i ga kanj anneŋayan nda kumsay ra, nda boonay dargante laala boobo kanj ga adamizey kanjandi halaciyon nda dereyan ra, ¹⁰ zama nooru bajoo, nga ti haya laala dumi kul linjoo. Boro fooyan kanj na ngi boŋ noo a se, i mooru naanaa, i na ngi hundey too nda marayyan boobo.

Yaamaroo kanj nondi Timote hunday se

¹¹ Amma ni, he Irkoy boraa, zuru hayey wey se, hanga ŋerretaray, nda Irkoy ganayan, nda naanayyan, nda baji, nda mupeyan, nda bineyaynay bande. ¹² Naanaa tangam henna tangam, hunayan abadantaa dii kanj se ni ciyandi. N'na seedetaray henna tee seede boobo jine. ¹³ Ay ga [ni] yaamar Irkoy jine kanj ga hundi danj haya kul ra nda Almasihu Isa jine kanj na seedetaray henna tee Pons Pilat jine, ¹⁴ ma gaabu yaamaroo ga bila ŋiibi, bila laybu hala ir Koyoo Isa Almasihu bangayyanoo ga.

¹⁵ Irkoy ti Gomnikoyoo, nga hinne ti Gaabikoyoo, nga ti kokoyey Kokoyoo, nga ti koyey Koyoo, a ga Isa kaayanoo bayrandi alwaatoo kanj kayandi ra.

¹⁶ Nga kanj hinne ka si buu, a ga goro gaay ra kanj do boro kul si hin ka too, boro kul mana bay ka dii a, i si hin ka dii a mo. Beeray nda hini abadante ma bara a ga. Amin.

¹⁷ Borey yaamar kanj ti zamanoo woo almankoyney, i masi tee bolsanteyan, i masi ngi naataa danj alman ra kanj si cindi. I ma ngi naataa danj Irkoy ra kanj ga haya kul noo ir se nda booboyan hala ir ma daame a ra. ¹⁸ I ma haya henna tee, i ma tee almankoyni teegoy henna ra, i ma noo, i ma tee kabedoonayan. ¹⁹ Woo ra i ga asaasu henna tee suba se ka duu hunayan cimoo.

* 5:18 5.18 Alhukumoo 25.4; Korent borey bataga 1na 9.9. † 5:18 5.18 Matiyu 10.10; Luka 10.7. ‡ 5:22 5.22 Maanaa: Egilizoo ra, nda i na boro danj jere ga goy se, i mma kabe fur a ga ka gaara a se jina a ma gorandi goyoo ra.

²⁰ He Timote, gaabu talfoo ga ka ni boŋ marga ŝenni yaadawey ga kaŋ si henan, nda taari bayraa kakawey ga. ²¹ Boro fooyaŋ nee kaŋ ngi duu bayraa woo. I dere, i na naanaa naŋ. Irkoy anneemaa ma bara war bande.

Bataga hinkantoo kanj Pol n'a sanba Timote se

Citaaboo fahamandiroo

Woo ti bataga hinkantoo kanj Pol n'a sanba Timote se. Waatoo kanj Pol na batagaa woo hantum, a sii kala kasa ra Rom koyraa ra. Pol maate kanj nga buuyanoo waatoo man ka koy Irkoy do. A hantum Timote se ka binoo danj, zama a ga bay kanj zarabi boobo goo jinoo ra. A n'a hoyray Irkoy goyoo here. A n'a hoyray a ma tee sanda nga Pol, ka Irkoy meešennoo waazu nongu kul nda borey kul se. A nee a se a ma tee sanda Isa Almasihu sooje laadirante henna.

Boraa kanj se batagaa sanbandi maagnoo

nda fooyanoo kanj teendi a se

¹ Agay Pol kanj ti Almasihu Isa diyaw Irkoy ibaayoo ra ka sawa nda allaahidoo kanj ga hunaroo noo kanj goo Almasihu Isa ra, ² ka batagaa woo sanba ni Timote se kanj ti ay izoo kanj ay ga hanse ka bag'a. Baaba Irkoy nda Almasihu Isa ir Koyoo anneemaa, nda tamallaa, nda alaafiyaa ma kaa ni ga.

Pol ga Timote kunahennay

³ Ay ga albarka danj Irkoy se kanj ay g'a gana nda bine kaaray sanda takaa kanj ay kaagey n'a tee, ay ga hongaa ni waati kul ay njaarayrey ra cijin nda zaari. ⁴ Ay ga hongaa ni mundawey, ay ga hanse ka baa ya dii ni hala ya too nda naali. ⁵ Ay ga hongaa naanaa kanj ra almunafikitaray sii kanj goo ni ra, kanj jin ka bara ni kaaga woyoo Lowis nda ni jaa Enis ra. Ay ga naanay ka bay kanj a goo ni mo ra. ⁶ Woo maaganda se ay ga ni hongandi Irkoy anneemaa nooyanoo kanj n'duu a ay kaboo kanj ay na fur ni ga ra, ma gaabandi a ma dii zarame, ⁷ zama Hundoo kanj Irkoy n'a noo ir se s'ir tee alkuba, woo kanj a n'a noo ir se g'ir too met nda hini, nda baji, nda boro ma hin nga boj.

⁸ Adiši masi haw ka seedetaray tee ir Koyoo maagnoo ga. Masi haw nda agay kanj tee kasa-ize nga sabboo se. Ni bagaa zaa Alhabar Boryaa zaraboo ra ka sawa nda Irkoy hinoo. ⁹ Irkoy n'ir hallasi, a n'ir cee nda ciyayan henanante. Woo mana teendi ir teegoyey maaganda se, nga boj dunbandiroo nda nga anneemaa no kanj nondi ir se Almasihu Isa alhormaa ra za alwaatey kul jine. ¹⁰ Sohō anneemaa woo cebandi ir se ir Hallasikaa Almasihu Isa bangayyanoo bande. Nga no ka buuyan halaci, ka hunaroo nda funbuyan jaja cebe kaaray Alhabar Boryaa bande. ¹¹ Alhabar Boryaa woo maaganda se ay tee waazukaw, nda diyaw, nda cawandikaw. ¹² Woo sabbu se hayey wey zaraboo ga duu agay, amma ay si haw, zama ay ga boraa bay kanj ay naanay a. Ay ga naanay ka bay kanj a goo nda hini ka gaabu hayaa kanj a na talfi ay ga hala zaari koraa din hane. ¹³ Senni cimey kanj ni maa ay n'i har, i dii m'i ka goy naanay nda baji ra kanj ga duwandi Almasihu Isa ra. ¹⁴ Gaabu talfi henna ga Hundi Henanantaa kanj goo ir ra albarkaa ra. ¹⁵ N'ga bay kanj borey kul kanj goo Azi gandaa ra n'ay nanj, Fižel nda Hermožen goo i ra. ¹⁶ Ir Koyoo tamallaa ma bara Onesifor hugoo borey ga, zama cee booboyan a n'ay binoo yannandi. A mana haw nda guuru karfey kanj goo ay ga. ¹⁷ Za a too kate Rom, a n'ay ceeci nda hini, a dii agay. ¹⁸ Ir Koyoo m'a noo a ma duu Irkoy do tamallaa zaari koraa din hane. N'ga bay ka bisa boro kul alhaadimaa kanj a n'a tee Efez.

2

Isa Almasihu sooje henna

¹ Adiši ni ay izoo, nanj anneemaa kanj goo Almasihu Isa ra ma ni gaaboo tonton. ² Hayey kanj ni maar'ey ay mijoo ra seede boobo jine, i talfi boro laadiranteyan ga kanj ngi mo ga hin ka boro tanayan cawandi.

³ Ni bagaa zaa zaraboo ra sanda Almasihu Isa sooje henna. ⁴ Boro kul kanj goo soojetaray, a si huzun nda adujna hayey, hala nga ma kan boraa se kanj n'a zaa soojetaray. ⁵ Takaa din da, nda boro goo gurgay konkosa ra, a si duu fuulaa nda a mana gurgay nda gurgaa ašariyaa. ⁶ Kala beerikaa kanj fara ma tee boro jinaa kanj duu nga bagaa hegaa ra. ⁷ Woo kanj ay g'a har ma ne laasaabu, zama ir Koyoo ga ni noo lakkal haya kul ra.

⁸ Hongu Isa Almasihu, a tun bukawey ra, Dawda hayroo no, sanda takaa kanj nda agay Alhabar Boryaa haryanoo n'a har. ⁹ Alhabar Boryaa woo se ay goo ma zarabi hala nongu kanj ra i n'ay tefer sanda goy futu teekaw, amma Irkoy meešennoo si teferandi. ¹⁰ Woo se ay ga haya kul muje Irkoy boro suubantey maaganda se, hala ngi mo ma duu

hallasiroo kanj ga duwandi Almasihu Isa ra nda darža abadante. ¹¹ Šennoo woo, šenni hakiikante no:

«Nda ir buu Isa bande, ir ga huna mo a bande.

¹² Nda ir gaabandi, ir ga laama mo a bande.

Nda ir n'a yankar, nga mo g'ir yankar.

¹³ Nda ir man'ti laadirante, nga woo ga cindi laadirante, zama a si hin ka nga bonj yankar.»

Goykaw henna

¹⁴ Hayey wey hongandi i se, ka šendandi i ga Irkoy jine kanj i masi šenni cendi cere game, a sii nda nafaw haya kul ra kala ka borey kanj ga hanajer halaci. ¹⁵ Gaabandi ka kay Irkoy jine sanda boro kanj duu maa henna, sanda goykaw kanj si haw nda nga goyoo, a ga cimoo šennoo har nda fondaa. ¹⁶ Ma ni bonj hawgay šenni yaadawey ga kanj si henan, zama borey kanj ga huru i ra mma koy de i ga mooru Irkoy ga. ¹⁷ Ngi šenney ga hima nda dori kanj ga ham ŋaa. Borey din, Imene nda Filet goo i ra ¹⁸ kanjanj na cimoo nanj ka nee bukawey tunyanoo tee ka ben. I na boroyanj naanaa ŋaami. ¹⁹ Woo kul, Irkoy asaasu gaabantaa ga cindi. Silbaa kanj goo asaasoo ga: «Ir Koyoo ga borey bay kanj ti nga wane.»* Silbay faa mo ti: «Boro kul kanj ga Irkoy maapoo cee, bora ma mooru goy futu.»†

²⁰ Hugu beeri, man'ti wura nda nzorfu jinayyanj de bara a ra, bundu nda labu jinayyanj mo goo no. Affooyanj teendi beeray se, affooyanj teendi haya se kanj sii nda beeray. ²¹ Boro kanj na nga bonj henanandi ka moora hayey wey, a ga tee jinay kanj goo nda beeray, a jisandi jere ga Irkoy se, a goo nda nafaw hugoo koyoo se, a soolu teegoy henna kul se.

²² Zuru soogataray boonay futawey se, hanga šerretaray, nda naanayyan, nda baji, nda alaafiya borey bande kanj g'ir Koyoo cee nda bine henanante. ²³ Mooru lakkal janantey kakawey kanj sii nda nafaw, n'ga bay kanj alfitina de no i g'a hay. ²⁴ Ir Koyoo tam si hima ka yenje, a mma hima ka tee alaafiyanite borey kul here. A ma hin ka cawandi, a ma tee suurante. ²⁵ Nga kakawkey, a m'i cawandi nda bineyaynay, a ga hin ka tee Irkoy m'i noo fondo i ma tuubi ka cimoo bay ²⁶ ka duu lakkal ka hun Ibilisi kumsaa ra, nga kanj n'i dii hala i ma nga ibaayoo tee.

3

Zaari korawey haya laaley

¹ Ma bay kanj zaari korawey ra alwaati šendayanj ga tee, ² zama adamizey ga tee alhaasidi, nooru baakaw, foomante, binebeeri, wowkaw, i si ngi hayragey beerandi, gommimuna, i si Irkoy hayey beerandi, ³ binekoga, i si waafaku nda cere, miimandakaw, i si hin ngi bonj, i ga futu, i si baa ihenna, ⁴ zانبante, mookonna, i ga too nda bolsay, i baa aduŋna kaanoo ka bisa Irkoy. ⁵ Ngi tarayheroog ga hima nda Irkoy ganakawyanj, amma i si yadda nga hinoo ga. Borey wey dumey, mooru i ga. ⁶ Boroyanj goo i ra kanj ga tugu-tugu ka huru hucey ra ka woy yalaafantey kanj ga jeeje nda zunubu bonjey bere. Woyyanj no kanj boonay dumi-dumiyanj g'i gongu. ⁷ Waati kul i ga caw, amma abada i si hin ka duu cimoo bayraa. ⁸ Takaa din da kanj nda Žanes nda Žanbres kay ka Musa kakaw, takaa din da nda borey wey mo ga kay ka cimoo kakaw. Boroyanj no kanj lakkaley futu, ngi naanaa si kay. ⁹ I si koy jine, zama ngi lakkal janjaa ga kaa ka kaaray borey kul se, sanda takaa kanj Žanes nda Žanbres wanoo ti a.

HoYrawey kanj Pol n'i har Timote se

¹⁰ Amma ni, ni hanga ay cawandiyanoo, nda ay dira takaa, nda hayey kanj ay n'i dūbandi, nda ay naanaa, nda ay suuroo, nda ay bajoo, nda ay muŋeyanoo, ¹¹ nda ay gurzugaa, nda zarabey kanj duu agay Antiyoš, nda Ikoniyom, nda Listir. Macin ti gurzugaa kanj ay man'a muŋe? Amma ir Koyoo n'ay kaa hayey wey kul ra. ¹² Nda cimi borey mo kul kanj ga baa ngi ma Irkoy gana Almasihu Isa albarkaa ra ga gurzugandi. ¹³ Amma adamize laaley nda zانبantey ga koy de i ga laala ka tonton. I ga boroyanj darga, i ga ngi bonj darga. ¹⁴ Amma ni, duumi hayey ra kanj n'n'i caw k'i dii nda cimi, zama n'ga borey bay kanj ga n'duu ey. ¹⁵ Za zankataray, n'ga Citaabu henanantey bay kanj ga hin ka ni noo lakkal hala naanaa kanj n'na danj Almasihu Isa ra ma ni hallasi. ¹⁶ Citaaboo hantumoo kul, Irkoy k'a funsu boroyanj lakkaley ra i m'a hantum. A goo nda nafaw ka cawandi, ka boro kaa ifutu ra, ka boro danj fondaa ra, ka boro aladabu šerretaray ra ¹⁷ hala Irkoy bora ma tee ka timme ka soolu teegoy henna kul teeyan se.

* 2:19 2.19 Kabuyaney 16.5. † 2:19 2.19 Ayuba 36.10; Zabur 97.10.

4

¹ Ay g'a šendandi ni ga Irkoy jine nda Almasihu Isa jine kanj ga kaa ka baahunantey nda bukawey ciiti, nda Almasihu bangayyanoo, nda nga Laamaa maaganda se, ² ma Irkoy meešennoo waazu ka gaabandi nga haryanoo ga, a ma tee alwaati henna wala alwaati šenda, borey danj fondaa ra, i fahamandi, i hoyray nda suuri dumi kul nda cawandiyan. ³ Zama alwaati ga kaa kanj borey si cawyan cimoo suuri, i ga cawandikaw booboyanj marga ngi boŋ se, zama ngi alhawaa no i ga boonay ngi ma maar'a. ⁴ I ga ngi hanjaa bere k'a kaa cimoo here ka hanjajer fillawey se. ⁵ Amma ni, ma hin ni boŋ haya kul ra, zarabi muŋe, ni goyoo ma tee Alhabar Boryaa haryanoo, ma ni goyoo tee nda fondaa.

⁶ Agay woo, ay goo ma tee sanda haya hari-hari ka munandi ka tee sargari hari-hari, ay koyyanoo waatoo too. ⁷ Ay na tangam henna tangam, ay na zuraa benandi, ay gaabu naanaa ga. ⁸ Za sohō da šerretaray fuulaa jisandi ya ne kanj ir Koyoo, ciitikaw šerrantaa g'a noo ya ne nga hanoo hane. Man'ti agay hinne se, a g'a noo borey kul se kanj ga baa nga bangayyanoo.

Šenni kokorantey kanj Pol n'i har Timote se

⁹ Gaabandi ma cahā ka kaa ay do, ¹⁰ zama Demas n'ay nanj, zamanoo woo kanj ra ir goo no ma kan a se, a koy Tesalonik, Kresanj koy Galati, Tit koy Dalmasi. ¹¹ Luka hinne bara ay bande. Ma kate Marku ni bande, zama a g'ay faaba goyoo ra. ¹² Ay na Tišik sanba Efez. ¹³ Waati kanj n'ga kaa, ma kate kaayi beeroo kanj ay n'a nanj Trowas koyraa ra Karpus do, nda citaabey, waaniwaani hantumey kanj goo kuuru ga.

¹⁴ Garaasaa kanj maapoo ti Aleksander hanse k'ay dor, ir Koyoo g'a bana nda woo kanj nda a ga hima. ¹⁵ Ni mo, ma ni boŋ hawgay a ga, zama a hanse k'ir šenney kakaw.

¹⁶ Cee jinaa ciitihugoo ra kanj ay kay ka faasa ay boŋ se, boro kul man'ay faaba, borey kul nk'ay nanj. Irkoy mas'a dii i se. ¹⁷ Amma ir Koyoo kay ya ne, a n'ay noo gaabi hala ya waazoo har nda fondaa, dumey kul ma maar'a. A n'ay kaa ganjihaylaa miŋoo ra. ¹⁸ Ir Koyoo g'ay dii goy futu kul masi duu agay, k'ay hallasi nga beene Laamaa se. Nga, darža ma bara a ga, abada hala abada. Amin.

Fooyan kokorantaa

¹⁹ Ma Priska nda Akilas foo, ma Onesifor hugoo borey foo. ²⁰ Erast cindi Korent. Ay na Trofim nanj a ga wirci Mile. ²¹ Gaabandi ka kaa za jiyaa mana huru. Ebulus, nda Pidans, nda Linus, nda Klodiya, nda ir armey kul ga ni foo. ²² Ir Koyoo ma bara ni lakkaloo bande. Irkoy anneemaa ma bara war bande.

Batagaa kanj Pol n'a sanba Tit se

Citaaboo fahamandiroo

Tit goo Pol hangasiney ra. A na Pol faaba Alhabar Boryaa waazuroo ra, a n'a faaba mo a ma Egilizyan gorandi. Tit hanse ka Pol faaba Pol nda Korent borey ma hin ka faham cere se (Korent borey bataga 2to 7.6-16). Waatoo kanj Tit goo Kret gungoo ra no Pol na batagaa woo sanba a se. A n'a danj a ma Egilizey kanj goo gungoo din ra faaba ngi diraa takaa ra.

Nda n'na batagaa woo caw, n'ga dii kanj man'ti Tit wala Tit goyoo hinne se Pol hantum a se. Sanda Timote bataga hinkaa takaa, Pol ga selanj takaa kanj nda Egilizey ga hima ka goy nda ngi jinehuney takaa.

Boraa kanj se batagaa sanbandi maapoo

nda fooyanoo kanj teendi a se

¹ Agay Pol kanj ti Irkoy tam nda Isa Almasihudiyaw, ay sanbandi hala Irkoy boro suubantey ma naanay, i ma cimoo bay kanj ga koy Irkoy ganayanoo bande. ² I ma duu hunayan abadantaa naataa* kanj Irkoy kanj si taari na nga allaahidoo zaa za alwaatey kul jine. ³ Alwaatoo kanj kayandi ra, a na nga meeßennoo cebe waazoo ra kanj a n'a talfi ay ga ka sawa nda Irkoy ir Hallasikaa yaamaroo.

⁴ Tit, ay ga batagaa woo sanba ma ne, ni kanj ti ay ize cimoo naanaa ra kanj ra ir ga margaa. Baaba Irkoy nda Almasihu Isa ir Hallasikaa anneemaa nda alaafiyaa ma kaa ni ga.

Goyoo kanj talfandi Tit ga gungoo se kanj maapoo ti Kret

⁵ Ya nka ni nanj Kret gungoo ra hala hayey kanj mana hanse, m'i hanse. Koyra foo kul ra ma Egilizoo boro beeriyan gorandi nda takaa kanj nda ay na ni yaamar. ⁶ Affoo kul ma tee boro kanj ga laybu sii, woy folloku kurpe, izey ma tee ganakawyan†, woy nda aru izefuturaray wala tureyan masi harandi i ga, ⁷ zama Egiliz jinehun ma tee boro kanj ga laybu sii, a man'ti kala Irkoy jinay talfikaw, a masi tee jindegaabante, a masi tee boro binekonna, a masi tee boro kanj na nga bonj noo harifutu hanjan se, a masi tee boro futa, a masi nooru ceeci nda taka žiiba. ⁸ A ga hima ka tee yawzumandikaw, a ma baa ihenna, a ma tee lakkalkoyni, boro šerrante, boro henanante, a ma hin nga bonj. ⁹ A ma gaabu šenni laadirantaa ga nda takaa kanj nda a cawandi hala a ma hin ka borey hoyray nda cawandiyen cimoo ka kakawkey gagay.

¹⁰ Turante boobo goo no kanj ga šenni har kanj sii nda nafaw, i ga darga, iboobaa man'ti kala Alyahuudey kanj tuubi. ¹¹ Mijey ga hima ka daabandi, hugu timmanteyan no i g'i jaami ka haya cawandi kanj si hima nooru baji maaganda se. ¹² Ngi affoo kanj ti ngi hunday annabi, a nee: «Kret gungoo borey, waati kul taariharkawyan no, adabba futuyan, fuyyanteyan kanj si hongu haya kul kala ŋaayan.» ¹³ Seedetaraa woo cimi no, woo se ma hanse k'i danj fondaa ra hala i ma tabati naanaa ra. ¹⁴ I masi hawa Alyahuudey filla yaadawey ga nda adamizey kanj bere ka hun cimoo here, yaamarey ga. ¹⁵ Haya kul ga henan borey kanj ga henan se, amma borey kanj si henan, i si naanay Irkoy, haya kul si henan i se, ngi lakkaley nda ngi biney ga žiibi. ¹⁶ I ga nee ngi ga Irkoy bay, amma ngi teegoyey ra i g'a yankar. Harramanteyan no, turanteyan no, i si hin ka teegoy henna kul tee.

2

Cawyan cimoo

¹ Amma ni Tit, haya har kanj ga sawa nda cawandiyen cimoo. ² Nee aru žeeney se i ma hin ngi bonj, i ma tee boroyan kanj borey g'i beerandi, lakkalkoyniyan. I ma tabati naanaa ra, nda baji ra, nda muŋeyan ra. ³ Takaa din da, woy žeeney ma bara nda attabiya henananteyan, i masi tee miimandakaw, i masi ngi goyoo tee harifutu hanjan de. I ma tee ihenna cawandikaw ⁴ hala i ma woysoozey waanandi i ma baa ngi kurpey

* **1:2** 1.1-2 «Agay Pol kanj ti Irkoy tam nda Isa Almasihudiyaw, ay sanbandi hala Irkoy boro suubantey ma naanay, i ma cimoo bay kanj ga koy Irkoy ganayanoo bande. 2 I ma duu hunayan abadantaa naataa», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Agay Pol kanj ti Irkoy tam nda Isa Almasihudiyaw, ka sawa nda Irkoy boro suubantey naanaa, ka sawa nda cimoo bayraa kanj ga koy Irkoy ganayanoo bande, 2 hala ir ma duu hunayan abadantaa naataa». † **1:6** 1.6 «ganakawyan», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «laadiranteyan».

nda ngi zankey, ⁵ i ma tee lakkalkoyniyan, i ma mooru žiibi, i ma huga nda ngi hugoo goyey, i ma tee boro boryo, i ma yee ngi kurney se ganda hala Irkoy meešennoo masi wowandi.

⁶ Takaa din da, arusoogey hoyray i ma duu lakkal, ⁷ ka tee i se boro kanj i m'a guna ka tee haya kul here teegoy henna teeyan ra. Ni cawandiyanoo ma kaaray, a ma teendi nda taka henna. ⁸ Ni šennoo ma tee cimi kanj si hin ka kakawandi, hala boro kanj gaaru a se, koyoo ma haw, a masi hin ka haya laala kul har ir ga.

⁹ Baņney yaamar i ma yee ganda ngi koyey se haya kul ra, i ma tee boroyan kanj ga kan ngi koyey se, i mas'i kakaw. ¹⁰ I masi haya kul lanbandi, i ma laadir haya kul here, hala i ma duu ka Irkoy ir Hallasikaa cawyanoo beerandi.

¹¹ Zama Irkoy anneemaa bangay kanj ga hallasiyan noo adamizey kul se. ¹² Anneemaa woo g'ir aladabu ir ma Irkoy hunburay janjaa nda aduppa boonay futawey yankar, ka dira zamanoo woo ra nda lakkal, nda šerretaray, nda Irkoy ganayan. ¹³ Takaa din da nda ir ga naataa batu kanj ti gomni, waatoo kanj ir Irkoy beeroo daržaa ga bangay. Nga ti Hallasikaa Isa Almasihu. ¹⁴ Nga kanj na nga boņ noo ir maaganda se, k'ir kaa goy futu kul cire, k'ir henanandi ka tee nga boņ jama cere-cerantaa kanj ga durkutu goy henna teeyan bande.

¹⁵ Tit, hayey wey har, borey hoyray, i danj fondaa ra nda hini timmante. Boro kul masi donda ni.

3

Takaa kanj nda Irkoy ganakaw ga hima ka dira

¹ Ganakey hongandi i ma yee jineborey nda hinoo borey se ganda, i ma haņajer i se, i ma soolu teegoy henna dumi kul teeyan se. ² I masi boro kul wow, i masi tee yenjeakaari, i ma tee boro boryo, i ma tee bineyayna borey kul here.

³ Zama ir mo, waatoo din ir man'ti kala lakkal jananteyan, turanteyan, darganteyan. Ir na boonay futu nda bine-ibaayi dumi-dumiyan tee ir goyoo. Ir dira laalay nda canseyan ra. Borey n'ir konnay, ir konna cere.

⁴ Amma Irkoy ir Hallasikaa hennataraa nda nga bajoo adamizey se bangay. Waatoo din ra

⁵ a n'ir hallasi, man'ti ir teegoy šerrantey albarkaa ra, amma nga tamallaa ra a n'a tee.

A n'ir hallasi k'ir pumay hala ir ma hayandi taaga ka bere ka taaga Hundi Henanantaa albarkaa ra.

⁶ Hundoo woo, a hanse k'a doori ir boņ gumo

Isa Almasihu ir Hallasikaa albarkaa ra.

⁷ A n'a tee hala nga anneemaa kanj n'ir tee boro šerranteyan ra, ir ma hunayan abadantaa tubu kanj ti ir naataa.

⁸ Šennoo woo, šenni hakiikante no, ay ga baa ma hayey wey gaabandi borey ga hala wey kanj naanay Irkoy, ma bara jine teegoy henna teeyan ra: woo ti haya kanj ga boori a ga adamizey nafa. ⁹ Amma ma ni boņ hawgay lakkal janantey kakawey, nda kaaga bayyaney, nda yenjewey nafa, nda ašariyaa alfitinawey ga, zama i sii nda nafaw, yaadayan no. ¹⁰ Boro kanj ga borey fay, a moorandi ni, nda n'n'a gagay cee foo, cee hinka. ¹¹ N'ga bay kanj boraa woo dumoo dere, a ga cindi zunubu teeyan ra ka nga boņ zukandi.

Hoyray kokorantey nda fooyanoo

¹² Waati kanj ay na Artemas wala Tišik sanba ni do, gaabandi ma kaa ay do Nikopolis, zama no din no ay kayandi ya jiyaa tee. ¹³ Ma huga nda Zenas kanj ti ašariyaa baykaa, nda Apolos hala haya kul mas'i kuma ngi naarumaa ra. ¹⁴ Kala ir borey mo ma teegoy henna teeyan denden, hala borey kanj goo šiitey ra se, ngi faabayanoo ra i ma tee boro jinawey. I masi tee boroyan kanj ra nafaw sii.

¹⁵ Borey kul kanj goo ay bande ga ni foo. Borey foo kanj ga baa ir, naanaa fondaa ra. Irkoy anneemaa ma bara war kul bande.

Batagaa kanj Pol n'a sanba Filemonj se

Citaaboo fahamandiroo

Filemonj man'ti kala boro kayante, šikka sii kanj Kolos koyraa Egilizoo boro no. Pol cere no. A goo nda bajña kanj maapoo ti Onezim, kanj na hasaraw tee a se, a zuru. Ir si bay takaa kanj nda Pol nda Onezim dii cere, zama Pol sii kala kasaa ra. Onezim naanay Isa, Pol na batagaa woo hantum k'a sanba Filemonj se k'a wiri a ga a masi Onezim dii koyne sanda bajña, amma a m'a dii nga armaa Almasihu albarkaa ra.

Pol na Filemonj nda borey kanj goo Filemonj hugoo ra foo, ka albarka danj Irkoy se Filemonj naanay boryaa maaganda se.

Boro ga dii batagaa woo ra kanj Pol si Filemonj gaabi, a si hini fur a ga. Amma a mma Filemonj hongandi borotaray taagaa kanj goo Isa ganakey nda cere game.

Bora kanj se batagaa sanbandi maapoo

nda fooyanoo kanj teendi a se

¹ Agay Pol kanj ti kasa-ize Almasihu Isa maaganda se, nda ir armaa Timote ka batagaa woo sanba ir baakaa nda ir goykasinaa kanj ti ni Filemonj se, ² nda ir woymaa Apiya, nda Aršip kanj ti ir hangasinoo tangamyanoo ra, nda Egilizoo kanj ga marga ni Filemonj hugoo ra. ³ Ir Baaba Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa nda alaafiyaa ma kaa war ga.

Filemonj bajoo nda nga naanaa

⁴ Ay ga albarka danj ay Koyoo se, ay ga hongaa ni waati kul ay njaarayrey ra, ⁵ zama ay maa ni bajoo kanj n'g'a tee Irkoy boro henanantey kul se nda naanaa kanj n'n'a danj ir Koyoo Isa ra. ⁶ Ay ga Irkoy njaaray naanaa kanj ra ir nda ni ga marga ma koy nda jine ka tonton, hala ma gomnoo kul bay kanj ir duu a Almasihu ra. ⁷ Ay duu jaali beeri nda binekanay ni bajoo maaganda se, zama ag'armaa, n'na Irkoy boro henanantey biney waynandi.

Pol na sawalyan ceeci Onezim se

⁸ Woo maaganda se, ba kanj Almasihu bande ay goo nda fondo ka ni yaamar ma hayaa tee kanj ga hima, ⁹ amma ay baa y'a wiri ni ga baji maaganda se. Agay Pol, aru žeena ti agay, koyne no sohō ay man'ti kala kasa-ize Almasihu Isa maaganda se. ¹⁰ Ay ga ni njaaray ay izoo Onezim* se kanj ay n'a hay† kasaa ra. ¹¹ Waatoo din nafaw kul sii ma ne a ra, amma sohō, a goo nda ir se nafaw, agay nda ni kul.

¹² Ay g'a yeeti ni ga, nga kanj ga hima nda sanda ay jere faa. ¹³ Ay baa y'a nanj ay jere, hala alhaadimaa kanj n'ga yadda k'a tee ya ne, a m'a tee ya ne ni dogoo ra kasaa kanj ra ay goo Alhabar Boryaa maaganda se. ¹⁴ Amma ay si baa ay ma haya kul tee bila ni ibaayoo, hala goy henna kanj n'g'a tee masi koy tee gaabi haya, a ma tee haya kanj n'g'a tee nda ni boj.

¹⁵ A ga hin ka tee woo maaganda se Onezim dere ni ga alwaati kayna hala ma yee ka duu a, a ma tee ni wane hala abada. ¹⁶ Man'ti bajña no koyne, a bisa bajña, ir arma henna no. A ga hanse ka kanj ya ne, amma a ga hima ka kanj ma ne ka bisa agay, man'ti adamizetaray hinne ra, amma sohō, zama ni armaa no ir Koyoo albarkaa ra.

¹⁷ Adiši, nda n'g'ay dii sanda ni hangasinoo, a dii sanda agay no. ¹⁸ Nda a na dori tee ma ne wala n'ga haya may a ga, a danj ay jindoo ga. ¹⁹ Agay Pol k'a hantum nda agay hunday kaboo, ay g'a bana ma ne, ay si baa ya nee ma ne kanj ni azzaatoo man'ti kala agay wane. ²⁰ Nhuu ag'armaa, woo tee ya ne ir Koyoo maaganda se. Ay binoo waynandi Almasihu albarkaa ra.

²¹ Ay ga naanay ka bay kanj hayaa kanj ay n'a har, n'g'a tee, woo se ay hantum ma ne. Ay ga bay kanj n'ga haya tee ka bisa woo kanj ay n'a har. ²² Koyne mo ma nongu soolu ya ne, zama ay ga naata kanj war njaarayrey albarkaa ra ay ga tanjandi ka yee war do.

Fooyan kokorantaa

²³ Epafra kanj goo ay bande kasaa ra Almasihu Isa maaganda se ga ni foo. ²⁴ Ay goykasinaaway Marku, nda Aristark, nda Demas, nda Luka mo ga ni foo. ²⁵ Ir Koyoo Isa Almasihu anneemaa ma bara war lakkaley bande.

* **1:10** 1.10 Onezim maanaa ti «nafante». † **1:10** 1.10 Man'ti a nk'a hay sanda nga ize gundoo, amma kasaa ra, a n'a tuubandi. Woo se a ga nee a se «ay izoo».

Batagaa kaŋ sanbandi Eberewey se

Citaaboo fahamandiroo

Batagaa woo mana hantumandi kala dumoo kaŋ se i ga nee Ebere, Izirayel borey maa foo no. I ga nee i se mo Alyahuudu. Bora kaŋ na batagaa woo hantum, sohō ir si maŋnoo bay. Bora kaŋ n'a hantum ga Alyahuudey ašariyaa bay.

Alyahuudey kaŋ naanay Isa, kaŋ goo gurzugay ra, ŋi no batagaa woo hantumkaa ga biney daŋ k'i hoyray i ma duumi Isa naanaa ga. I masi haŋga Alyahuudey alaadawey, a si haya kul hanse. A g'i cebe mo kaŋ Isa bisa almalaykey, a bisa annabey, a bisa sargari juwalkey jineborey, Isa ti sargari juwalkaw beeroo kaŋ na sargari follokaa tee kaŋ ga wasa alwaatey kul se. A n'i bayrandi kaŋ i ma gaabandi ba nda i ga zarabi, i ma Ibrahima nda Irkoy ganakaw beerey jerey guna ka tee.

Irkoy na nga Iz'aroo ka šelan ir se

¹ Cee boobo nda taka boobo, waati jinaa Irkoy šelan ir baabey se annabey bande, ² amma zaarey din kaŋ ti zaari korawey, a šelan ir se nda Iz'aroo kaŋ a n'a kayandi a ma tee haya kul tubukaa. Nga mo nda a na aduŋŋawey tee. ³ Iz'aroo din man'ti kala Irkoy daržaa nereyanoo, nga ti hayaa kaŋ ti Irkoy zaati. A ga haya kul dii nda nga šenni gaabantaa. Waatoo kaŋ a na adamizey henanandi ŋi zunubey ra ka ben, a goro Jerantaa kabe henna ga beene nongey ra.

Irkoy Iz'aroo bisa almalaykey

⁴ Iz'aroo bisa almalaykey sanda takaa kaŋ nda a duu maa kaŋ bisa ŋi waney. ⁵ Koyne mo almalaykey ra, may se Irkoy bay ka nee:

«Ay Iz'aroo ti ni,

hō ay na ni hay»*?

A mana bay ka nee mo:

«Agay, ay ga tee a se baaba,
nga, a ga tee ya ne iz'aru.»†?

⁶ Amma waati kaŋ a ga nga Iz'aru jinaa sanba aduŋŋa ra koyne‡, a ga nee:

«Irkoy almalaykey kul ma sujudu a se.»§

⁷ Almalaykey here a nee:

«A ga hewoo tee nga dontokey,
a ga nuune deenewey tee nga goykey.»*

⁸ Amma Iz'aroo here a nee:

«He Irkoy, ni kokoy gorodogoo ga cindi abada hala abada.

Ni laamaa goboo man'ti kala gobu kaŋ ga šerre.

⁹ Šerretaray no ma kan ma ne,
n'na ifutu konnay.

Woo se Irkoy, ni Koyoo
na ni yon nda ŋaali jii,
ka baa ni ka bisa ni cerey kul.»†

¹⁰ Irkoy nee koyne:

«Ni ir Koyoo ka laboo gorandi za sintinoo ga.
Beenawey man'ti kala ni kabe teegoyoo.

¹¹ I ga halaci, amma ni, n'ga cindi.

I kul ga žen sanda bankaaray.

¹² N'g'i taabu sanda gumtaafa.
I ga barmay.

Ni, n'ga cindi taka follokaa ga,
ni zaarey sii nda kaydoo.»‡

¹³ Almalaykey ra, may se Irkoy bay ka nee:

«Goro ay kabe henna here,
hala waati kaŋ ra ay na ni iberey tee taari
k'i daŋ ni cewey cire»§?

* 1:5 1.5 Zabur 2.7. † 1:5 1.5 Samiyel 2to 7.14. ‡ 1:6 1.6 «Amma waati kaŋ a ga nga Iz'aru jinaa sanba aduŋŋa ra koyne», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Amma waati kaŋ a ga kaa ka nga Iz'aru jinaa sanba aduŋŋa ra koyne».

§ 1:6 1.6 Alhukumoo 32.43; Zabur 97.7. * 1:7 1.7 Zabur 104.4. † 1:9 1.8-9 Zabur 45.7-8. ‡ 1:12 1.10-12 Zabur 102.26-28. § 1:13 1.13 Zabur 110.1.

¹⁴ Almalaykey, man'ti hundiyan no kanj ga goy Irkoy se wala? Man'ti i nka sanbandi hala i ma goy borey se kanj na hallasiyan tubu wala?

2

Ir masi hallasiyan beeroo yala

¹ Woo maaganda se ir ga hima ka hanse ka hawa hayey kanj ir maar'ey ga hala ir masi fondaan nanj. ² Šennoo kanj almalaykey bay k'a har garandi cimi. Nda hooyan kul nda maayan janay kul duu ngi zukandoo kanj nda i ga hima, ³ de ir, taka foo nda ir si zukandi nda ir na hallasiyan beeroo woo yala kanj ir Koyoo jin k'a har, borey kanj maar'a n'a tabatandi ir se? ⁴ Irkoy na seedetaray tee i ga nda tammaasayan, nda almunkaryan, nda kayfi dumi-dumiyar nda nooyaney kanj Hundi Henanantaa g'i zamna ka sawa nda nga ibaayoo.*

Boro follokaa kanj ga hallasiyan noo

⁵ Adunna kanj goo kaa kanj ga ir goo ma šelanj, Irkoy man'a yeeti almalaykey hinoo cire. ⁶ Amma boro foo na seedetaray tee nongu foo ra ka nee:

«Cin ti boro hala ni, Irkoy ma hongu a?

Adamize kul ti macin hala ma huga nda a?

⁷ Waati kayna ra almalaykey bisa a.†

N'na darža nda beeray tee a se boŋkoyni fuula.

⁸ N'na haya kul danj cewey cire.»‡

Sohō kanj Irkoy na haya kul danj a cire, a mana haya kul nanj kanj sii a cire. Sohō da ir si dii kanj haya kul sii kala a cire. ⁹ Amma ir ga dii Isa, waati kayna ra almalaykey bisa a§ hala Irkoy albarkaa ra a ma buuyan taba adamizey kul se, sohō ir dii kanj darža nda beeray kokoy fuula goo boŋoo ra buuyanoo zaraboo kanj a n'a zaa maaganda se.

¹⁰ A ga hima boraan kanj na haya kul taka, koyne mo hayaa kul mana takandi kala a se, a na iz'aru boobo ka koy daržaa ra. Irkoy na Isa zarabey k'a tee boro timmante. Woo ka kate a ma tee ngi hallasiroo koyoo. ¹¹ Boraan kanj ga borey jisi jere ga Irkoy se nda borey kanj jisandi jere ga Irkoy se kul mana hun kala boro folloku ga. Woo se a si haw ka nee i se nga armye. ¹² A nee Irkoy se:

«Ay ga ni maapoo har ag'armey se,

ay ga don ka ni saabu margaroo game.»*

¹³ A nee koyne:

«Agay, ay g'ay naanaa danj Irkoy ra.»†

A nee mo:

«Agay ne, agay nda zankey kanj Irkoy n'i noo ya ne.»‡

¹⁴ Takaa kanj nda zankey goo nda gaaham nda kuri, Isa tee sanda ngi, hala a ma nga buuyanoo ka boraan kanj kone buuyan gaaboo goo tee yaada, maanaa lbilisi. ¹⁵ De mo a ma borey feeri kanj buuyan hunburay maaganda se ngi hunaroo kul i goo banjataray ra, ¹⁶ zama šikka sii a mana kaa ka almalaykey gaa, Ibrahima hayroo no a kaa k'a gaa. ¹⁷ Woo maaganda se haya kul here a ga hima ka hima nda nga armye hala a ma tee ngi sargari juwalkey jineboraa kanj ga hinna a ga laadir Irkoy goyoo ra ka jamaa zunubey tuusu. ¹⁸ Zama Isa hunday zarabi, a siyandi, woo se a ga hin ka borey kanj goo ma siyandi faaba.

3

Isa bisa Musa

¹ Woo maaganda se, ag'arma henanantey kanj goo nda baa ciyayanoo ra kanj hun beenaa ra, wa Isa guna kanj tee diyaw a tee sargari juwalkey jineboro ir naanaa fondaan kanj ir g'a har ra. ² Isa ga laadir boraan here kanj n'a gorandi goyoo ra, sanda takaa kanj Musa na tee Irkoy hugoo [kul] goyoo ra. ³ Isa duu darža ka bisa Musa, sanda takaa kanj nda hugu cinakaw goo nda beeray ka bisa hugoo. ⁴ Hugu kul, boro k'a cin, amma haya kul cinakaa man'ti kala Irkoy. ⁵ Musa man'ti kala goykaw, a tee laadirante Irkoy hugoo ra, hala hayaa kanj ga kaa ka harandi, a ma nga seedetaraa too. ⁶ Amma Almasihu man'ti kala Irkoy Iz'aroo, a tee laadirante ka Irkoy hugoo juwal. Ir ti nga hugoo nda ir ga naanaa nda naataa kanj nda ir ga fooma dii ka boori.

* 2:4 2.4 Marku 16.17–20; Teegoyey 5.12. † 2:7 2.7 «Waati kayna ra almalaykey bisa a», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Haya kayna nda almalaykey bisa a». ‡ 2:8 2.8 Zabur 8.5–7. § 2:9 2.9 Sorro 7to. * 2:12 2.12 Zabur 22.23. † 2:13 2.13 Ezayi 8.17. ‡ 2:13 2.13 Ezayi 8.18.

Hunanzamoo kan jisandi Irkoy borey se

⁷ Woo maaganda se, sanda takaa kan nda Hundi Henanantaa ga nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,

⁸ war masi war biney šendandi sanda tureyanoo waati, siiyanoo zaaroo hane saajoo

⁹ kan ra war baabey n'ay sii k'ay guna,

i dii ay teegoyey ¹⁰ jiiri woynaaci (40).

Woo maaganda se ay futu zamanoo din borey ga.

Ay nee: «Ngi biney ra, i ga dere waati kul,

i man'ay fondawey bay.»

¹¹ Ay futuyanoo ra ay žee ka nee: «Ir ga dii wala i ga huru ay hunanzamoo ra!»*

¹² Ag'armey, wa war boj hawgay, boro kul war ra masi bara nda bine futu nda naanay janay ka Irkoy hunantaa nan. ¹³ Wa cere kunahennay zaari kul, kullihinne ir goo waatoo

woo ra kan se i ga nee «hō», boro kul war ra masi binešenday ka nan zunubu ma nga darga. ¹⁴ Zama ir mana tee kala Almasihu hangasineyan, nda a gar ir gaabu ir sintinoo

naanaa ga hala benantaa ga. ¹⁵ Citaaboo nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,

war masi war biney šendandi sanda tureyanoo waati.»†

¹⁶ May ti borey kan ture Irkoy meešennoo maayanoo banda ga? Man'ti borey kul no kan Musa n'i fattandi Misira wala? ¹⁷ Mayyan ga Irkoy futu jiiri woynaaci (40)? Man'ti

borey no kan na zunubu tee, de kunturey kan ka buu saajoo ra wala? ¹⁸ Mayyan ga a goo kan a žee kan i si huru nga hunanzamoo ra? Man'ti borey kan mana hanajer a

se ga a goo wala? ¹⁹ Ir dii kan i mana hin ka huru hunanzamoo ra ngi naanay janjaa maaganda se.

4

¹ Irkoy na allaahidu zaa kan ir ga huru nga hunanzamoo ra, ir ma hawgay war ra boro masi goro kan mana huru a ra. ² Zama ir mo, ir maa Alhabar Boryaa sanda borey

din. Amma šennoo kan i maar'a mana baffoo hans'i se, zama i mana hanga borey kan na hanajer bande ka naanaa dii. ³ Ir kan naanay, ir ga huru hunanzamoo ra kan Irkoy

n'a har ka nee:

«Ay futuyanoo ra ay žee ka nee:

«Ir ga dii wala i ga huru ay hunanzamoo ra»*,

ba kan se goyey teendi ka ben za aduŋa daaruroo ga. ⁴ Zama Citaaboo nongu foo ra a harandi jirbi iyyantoo ga ka nee: «Jirbi iyyantoo din hane Irkoy hunanzam nga goyey

kul kan a n'i tee ra.»† ⁵ Koyne mo Citaaboo nongoo din kan ir n'a har ra Irkoy nee: «Ir ga dii wala i ga huru ay hunanzamoo ra!»‡

⁶ Boro jinawey kan maa Alhabar Boryaa mana huru hunanzamoo ra ngi hanajer janjaa maaganda se. Amma hala sohō fondo

goo boro fooyan se ka huru. ⁷ Woo maaganda se Irkoy yee ka zaari foo kayandi kan ti «hō». Waati gaya banda ga, a na Dawda ka šelan ir se, sanda takaa kan nda a harandi

ka bisa, a nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,

war masi war biney šendandi.»§

⁸ Aywa, nda a gar Žozuwe nk'i dan hunanzamoo ra, Irkoy si šelan hunanzam zaari foo ga koyne. ⁹ Adiši, takaa kan nda Irkoy hunanzam jirbi iyyantoo hane, hunanzamoo

din dumoo ka cindi Irkoy jamaa se. ¹⁰ Boro kan huru Irkoy hunanzamoo ra, bora ma hunanzam nga boj teegoyey ra, sanda takaa kan nda Irkoy hunanzam nga waney ra.

¹¹ Woo maaganda se ir ma gaabandi ka huru hunanzamoo woo ra, hala boro kul masi jan ka huru sanda borey kan mana hanajer cine. ¹² Irkoy meešennoo ga huna, a goo

nda gaabi. A kan nda takuba kan goo nda mee hinka. A ga koy hala a ma bine nda hundi fay, ka dobu nda londi fay. A ga dii bine honguyanoo nda nga anniyaa. ¹³ Takahaya sii

no kan ga tugu a se, moyey cire hayey kul goo gaa koonu, i ga kaaray. Nga jine ir ga hima ka kay.

Isa ti sargari juwalkey jineboraa

¹⁴ Sohō kan sargari juwalkey jineboro beeri goo ir bande kan ti Isa, Irkoy Iz'aroo kan na beenawey kottu ka bisa, ir ma gaabu ir naanaa haryanoo ga. ¹⁵ Zama man'ti sargari

juwalkey jineboro bara ir se kan si hin k'ir faaba ir luufuyaney ra. A siyandi sanda ir takaa, haya kul here, amma a mana zunubu tee. ¹⁶ Adiši, ir ma man nda naanay

* 3:11 3.7-11 Zabur 95.7-11. † 3:15 3.15 Zabur 95.7-8. * 4:3 4.3 Zabur 95.11. † 4:4 4.4 Sintinoo 2.2. ‡ 4:5

4.5 Zabur 95.11. § 4:7 4.7 Zabur 95.7-8.

Irkoy kokoy gorodoo anneemantaa hala ir ma duu tamalla nda anneema ka duu faabari waatoo ra kanj ir ga muraadu a.

5

¹ Sargari juwalkey jineboro kul kanj zandi adamizey ra goyoo mana gorandi kala adamizey se Irkoy goyoo here, hala a ma hayey kanj nondi nda sargarey kaa kanj ga zunubu yaafa. ² A ga faham borey se kanj si haya bay de i dere, zama nga hunday man'ti kala adamize de. ³ Haya kanj se adamize de no, woo se a ga hima ka sargari kaa nga boŋ zunubey se, takaa din da a m'a kaa jamaa waney se. ⁴ Boro kul si hin ka nga boŋ noo beeraa woo, Irkoy no ma boro cee k'a noo a se, sanda Haruna takaa. ⁵ Takaa din da Almasihu mo mana nga boŋ noo darža ka tee sargari juwalkey jineboro. Amma a duu darža boraa do kanj šelanj a se ka nee:

«Ay Iz'aroo ti ni,

hō ay na ni hay.»*

⁶ Citaaboo nongu foo mo ra a nee:

«Sargari juwalkaw ti ni hala abada

sanda Melšizedek takaa.»†

⁷ Waatoo kanj Isa goo laboo ga, a na Irkoy ŋaaray kanj ga hin k'a hallasi buuyan ra, a n'a suurandi hala nongu kanj ra a hēe ka jinde jer ka hanse ka kaati. Irkoy n'a yakubar, zama a nka Irkoy gana. ⁸ Ba kanj se Irkoy Iz'aroo no, nga zarabey ra a na Irkoy jindoo haŋajeryanoo denden. ⁹ Waatoo kanj a tee timmante, borey kul kanj ga haŋajer a se, a tee i se hallasiyan abadante nookaw. ¹⁰ Irkoy n'a tee sargari juwalkey jineboro sanda Melšizedek takaa.

Ir ma hawgay ir masi duma bere Irkoy se

¹¹ Haya boobo goo no kanj ir ga baa ir m'a har war se woo ga, amma hayayan no kanj ŋgi maanaa ga šendi war se, zama war tee fuyyanteyan kanj si cahā ka faham. ¹² Sohō hima ka gar war tee alfa, amma war ga too cawandikaw ga koyne kanj ma war cawandi Irkoy meešennoo harfu jinawey. Waa ga war ga too, war si hin ka ŋaayan šenda ŋaa. ¹³ Zama boro kul kanj ga waa nan si hin ka šerretaray hayey kaa cere ra, zanka no. ¹⁴ Amma ŋaayan šendaa man'ti kala borey kanj nin wane, borey kanj lakkaley ga hin ka ihenna nda ilaala kaa cere ra, zama i doona a.

6

¹ Woo maaganda se ir masi kay Almasihu cawyanoo haya jinawey ga, ir ma koy jine ka timme, bila nda ir ma yee kate ka hayey gorandi za sintinoo ga kanj ti: ka tuubi teegoyey ra kanj ga kate boro ma buu, nda ka naanay daŋ Irkoy ra, ² nda cawandiyanoo kanj ga šelanj batizeyan* ga, nda ka kabe fur borey ga Irkoy maapoo ga, nda bukawey tunyanoo, nda ciiti abadantaa. ³ Woo no ir ga kaa k'a tee nda Irkoy yadda.

⁴ Borey kanj waati foo lakkaley feeri, i na beenaa nooyanoo taba, i duu Hundi Henanantaa sanda takaa kanj nda boroyan duu a, ⁵ i na Irkoy meešenni henna taba, i na zamanoo kanj goo kaa gaabey taba, ⁶ amma woo kul, i na fondaa nan, a si hin ka tee i ma bere ka yee ka tuubi koyne, zama Irkoy Iz'aroo no i g'a kanji taaga ŋgi boŋ se k'a haawandi borey jine.

⁷ Labu kanj ga ncirpi ga kara cee boobo, de a ga dumari nafanteyan hay borey se kanj g'a beeri, Irkoy ga albarka daŋ laboo din ra. ⁸ Amma nda a ga karji nda ngorfu hay, a sii nda nafaw, a mana mooru laaliyan, de nga kokoroo ti a ma tonandi.

⁹ Haya kanj ti war, ay baakey, ba kanj se ir ga šennoo woo dumoo har, ir ga naanay ka bay kanj war goo fondo henna ga kanj ti hallasiyan fondaa. ¹⁰ Irkoy man'ti boro kanj si šerre, a si dirŋa war goyoo nda bajoo kanj war n'a tee a se ka nga boro henanantey alhaadimay, de mo war g'i alhaadimay hala hō. ¹¹ Ir ga boonay war affoo kul ma nga gaabandiyanoo cebe hala benantaa ga sanda takaa woo, hala war naataa kul ma hakiika. ¹² Hala war masi duu ka fuyye, amma war ma borey denden kanj naanay, i suuri, de i duu tuboo kanj allaahidoo zandi i se.

Irkoy allaahidu naanayantaa

¹³ Waatoo kanj Irkoy na allaahidu zaa Ibrahima se, a žee nda nga boŋ maapoo, zama boro sii no kanj bisa a kanj nda a ga hin ka žee. ¹⁴ A nee: «Šikka sii ay ga albarka boobo daŋ ni ra, ay ga hanse ka ni boobandi.»† ¹⁵ Takaa woo nda Ibrahima suuri, de a duu haya kanj allaahidoo zandi a se. ¹⁶ Borey si žee nda kala borey kanj bisa ey, žeeyanoo

* 5:5 5.5 Zabur 2.7. † 5:6 5.6 Zabur 110.4. * 6:2 6.2 «batizeyan», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «alwalayan», Teegoyey 18.25; 19.3-6. † 6:14 6.14 Sintinoo 22.16-17.

no ma ngi ſennoo gorandi ka kakaw kul benandi. ¹⁷ Takaa din da, woo se Irkoy žee ka hanse ka cebe tubukey se kaŋ nga allaahidoo si tun. ¹⁸ Haya hinka goo no kaŋ si tun kaŋ ti žeeyan nda allaahidu, a si hin ka tee Irkoy ma tun i ga. Woo ti haya kaŋ ga hanse k'ir biney dan, ir kaŋ zuru ka haya kul naŋ ka hanga naataa kaŋ allaahidoo zandi. ¹⁹ Naataa woo ga tee ir se sanda langara kaŋ ga ir biney ga hawa. Šikka sii a ra, a sinjandi ka boori. A ga huru ka koy ridowoo[‡] dumaa ga nongu henanantey ihenanantaa ra. ²⁰ Isa n'ir jin ka huru no din hala nga m'ir faaba, nga kaŋ tee sargari juwalkey jineboro sanda hala abada Melšizedek takaa.

7

Melšizedek man'ti kala kokoy nda sargari juwalkaw

¹ Melšizedek woo man'ti kala Zalem kokoyoo, Irkoy Jerantaa sargari juwalkaa no. Kaŋ Ibrahima koy kokoyey wongu ka hin ey ka kaa, Melšizedek n'a kubay ka gaara a se. ² Nga no Ibrahima na nga hayey kul azakkaa noo a se. Maa jinaa kaŋ huru a ga maanaa ti «Šerretaray kokoyoo», koyne mo Zalem kokoyoo no, maanaa «alaafiyaa kokoyoo». ³ Baaba sii a se, jaa sii a se, a sii nda hayraa. Nga zaarey sii nda sintindoo, nga hunaroo sii nda kaydoo. A ga hima nda Irkoy Iz'aroo, a ga cindi sargari juwalkaw hala abada.

⁴ Wa guna takaa kaŋ nda Melšizedek ga beeri. Ibrahima, ir kaagaa n'a noo alganiimaa azakkaa. ⁵ Lewi iz'arey ra, borey kaŋ duu sargari juwalyan goyoo goo nda fondo ašariyaa ra ka jamaa almaanoo azakkaa taa, maanaa ngi armey ga, ba kaŋ se i kul mana hun kala Ibrahima ga. ⁶ Melšizedek mana hun Lewi hayroo ga, a na Ibrahima almaanoo azakkaa taa a ga. Ibrahima kaŋ duu allaahidey, Melšizedek gaara a se. ⁷ Ka gar kakaw sii a ra, bora a kaŋ ga gaara bisa bora a kaŋ se a ga gaara. ⁸ Ne ra, borey kaŋ ga almaanoo azakkaa taa man'ti kala boroyan kaŋ ga buu. Amma nongoo woo ra i ga seedetaray tee bora^{*} ga kaŋ a ga huna. ⁹ Lewi no ma almaanoo azakkaa taa. Ir ga hin ka nee kaŋ Lewi mo n'a kaa, zama Ibrahima n'a kaa. ¹⁰ Waatoo kaŋ Melšizedek koy Ibrahima kubay, a gar Lewi goo nga kaagaa hamoo ra, ba nda a mana hayandi jina.

¹¹ Nda a gar Lewi sargari juwalkawtaraa nka tee ka timme, zama nga bande Izirayel jamaa duu ašariyaa, a si too sargari juwalkaw tana ma gorandi sanda Melšizedek takaa kaŋ man'ti Lewi hayroo sanda Haruna. ¹² Zama nda sargari juwalkawtaray ga barmay, adiši ašariyaa mo ga hima ka barmay. ¹³ Bora a kaŋ ga hayey wey ga harandi si hun kala alkabiila tana ra kaŋ ra boro kul mana bay ka tee goykaw sargari tonadogoo ra. ¹⁴ A ga kaaray kaŋ ir Koyoo mana hun kala Žuda ga kaŋ ti alkabiilaa kaŋ ga Musa mana bay ka ſelan sargari juwalkawtaray here.

Sargari juwalkey jineboro sanda Melšizedek takaa

¹⁵ Woo ti haya kaŋ ga hanse ka hakiikandi kaŋ sargari juwalkaw ga kaa kaŋ ga hima nda Melšizedek. ¹⁶ Maanaa man'ti sargari juwalkaw no kaŋ adamizey alaadaa k'a gorandi, amma hunari hinoo kaŋ si halaci k'a gorandi. ¹⁷ Seedetaraa ne kaŋ harandi a ga:

«Sargari juwalkaw ti ni hala abada sanda Melšizedek takaa.»[†]

¹⁸ Yaamar jinaa tuusandi, zama a sii nda gaabi, a sii nda nafaw, ¹⁹ ašariyaa mana haya kul tee k'a timmandi, amma naata henna feeri ir se kaŋ ga kate ir ma man Irkoy. ²⁰ A mana teendi mo kala nda Irkoy žeeyanoo, sargari juwalkey jerey ti a bila Irkoy žeeyanoo. ²¹ Isa tee sargari juwalkaw, Irkoy ka žee k'a har. A nee a se:

«War Koyoo nka žee,

nga žeeyanoo si tun,

sargari juwalkaw ti ni hala abada.»[‡]

²² Takaa woo ra Isa na amaanaa kaŋ bisa ijinaa zaa.

²³ Koyne mo ngi, iboobo tee sargari juwalkaw ka bisa, zama buuyan no m'i ganji i ma duumi sargari juwalkawtaraa ra. ²⁴ Amma Isa ga duumi hala abada, boro tana si tee sargari juwalkaw dogoo ra. ²⁵ Woo se a ga hin ka borey kaŋ ga too a do ka koy Irkoy do hallasi ka timme, zama waati kul a ga huna ka Irkoy ŋaaray borey din se.

²⁶ Nga ti sargari juwalkey jineboro dumoo kaŋ ga ir ga too. A ga henan, a si ifutu miile, žiibi sii a ga, a ga fay ka moorun zunubantey. Irkoy n'a jer beenawey se beene. ²⁷ Nga, a si too a ma sargari kaa zaari kul sanda sargari juwalkey jineborey jerey takaa kaŋ kala i ma sargari kaa ngi boŋ zunubey se jina i ma duu ka sargari kaa koyne jamaa zunubey

[‡] 6:19 6.19 Sargarey 16.2.

^{*} 7:8 7.8 Bora a man'ti kala Melšizedek.

[†] 7:17 7.17 Zabur 110.4.

[‡] 7:21 7.21

Zabur 110.4.

se. Zama waatoo kaŋ a na nga boŋ tee sargari, a man'a tee kala cee folloku. ²⁸ Borey kaŋ alfadawey ga kacca, ašariyaa g'i gorandi i ma tee sargari juwalkey jineboro, amma žeeyanoo šennoo kaŋ kaa ašariyaa dumaa ga na Iz'aroo gorandi kaŋ ga timme dak hala abada.

8

Isa ti ir sargari juwalkey jineboraa

¹ Šennoo kul kaŋ ir g'a har gaaboo man'ti kala: sargari juwalkey jineboraa woo, nga dumoo bara ir se, a goo ma goro Jerantaa kokoy gorodogoo kabe hennaa ga beenaa ra. ² A goo ma goy Irkoy hugoo ra, maanaa hukkum cimoo kaŋ ir Koyoo n'a cin, man'ti boro k'a cin.

³ Sargari juwalkey jineboro kul mana gorandi kala ka hayey kaŋ nondi nda sargari kaa. Woo maaganda se, ba ir sargari juwalkey jineboraa mo, kala a ma sargari kaa. ⁴ Nda a gar a mma bara laboo ga, a si tee ba sargari juwalkaw, zama borey goo no kaŋ ga hayey kaŋ nondi kaa ka sawa nda ašariyaa. ⁵ Goyoo kaŋ sargari juwalkey goo m'a tee man'ti kala himakasinay nda bii, hayey kaŋ ga teendi beenaa ra no i g'i guna k'i tee. Sanda Musa, waatoo kaŋ a goo ma hukkumoo cin, Irkoy n'a yaamar ka nee: «Hawgay, ma hayaa kul tee ka sawa nda fasaloo kaŋ cebandi ma ne tondi hondoo boŋ.» ⁶ Amma sohō goy nondi Isa se kaŋ bisa woo, zama nga ti waafakandikaa amaana henna ra kaŋ ga goro allaahidu hennayan ga kaŋ bisa amaana žeenaa waney.

⁷ Nda a gar amaana jinaa woo nka wasa, ihinkantoo kaayanoo sii nda addalil. ⁸ Irkoy šelaj nga jamaa se ngi laybey ga ka nee i se:

«Nga ne, zaariyan ga kaa, war Koyoo k'a har,
ay ga amaana taaga zaa

Izirayel hugoo nda Žuda hugoo se.

⁹ A si tee sanda amaanaa dumoo kaŋ huru agay nda ngi baabey game waatoo kaŋ ay n'i dii nda kabey k'i ka fatta Misira gandaa ra.

I mana amaanaa din dii,

woo maaganda se agay mo n'i naŋ. War Koyoo k'a har.

¹⁰ Amaanaa kaŋ ay g'a zaa Izirayel hugu-izey se

zaarey wey banda ga, war Koyoo k'a har,

ay g'ay ašariyawey danj lakkaley ra,

ay g'i hantum biney mo ga.

Ay ga tee ngi Irkoy,

i ga tee ay jamaa.

¹¹ Boro kul si yee ka nga gandaa boraa

wala nga armaa cawandi ka nee a se: «M'ir Koyoo bay!»

Zama i kul ga kaa k'ay bay,

za ikaccu hala ibeeri.

¹² Ay ga ngi goy futawey yaafa i se,

ay si yee ka hongu ngi zunubey.»[†]

¹³ Kaŋ Irkoy nee «amaana taaga»[‡], a nka ijinaa tee ižeena, ka gar haya kaŋ gay, a žen, a ga dere ne nda kayna.

9

Almasihu hinne ti sargaroo kaŋ tee ka timme

¹ Amaana jinaa [mo] ra ašariyayan goo kaŋ ga cebe takaa kaŋ nda Irkoy goyoo ga teendi nda takaa kaŋ Irkoy hugoo ga tiya laboo ga. ² Hukkum cinandi, nga nongu jinaa se i ga nee nongu henanantaa, nga ra fitilla gorodogoo goo, nda taabaloo, nda takulawey kaŋ jisandi Irkoy jine. ³ Rido hinkantoo dumaa ga hukkum goo kaŋ se i ga nee nongu henanantey ihenanantaa. ⁴ Dugu diinandidogoo kaŋ i n'a tee nda wura goo a ra, nda sunduku kaŋ kuubi ka berandi nda wura kaŋ ga amaanaa cebe kaŋ huru Irkoy nda nga jamaa game, nga ra wura kusoo goo kaŋ ra ŋaahayaa kaŋ se i ga nee manoo goo, nda Haruna goboo kaŋ bagu ka zay, nda tondi walhawey kaŋ ga amaanaa šenney hantumandi. ⁵ Sundukoo, almalayka daržantey kaŋ se i ga nee šerib kaŋ i n'i tee goo daabirjoo* boŋ, i ga ngi biyey k'a gum. Sohō da ir si huru šenney wey fesufesuyanoo ra.

* 8:5 8.5 Fattaroo 25.40. † 8:12 8.8-12 Žeremi 31.31-34. ‡ 8:13 8.13 Sorro 8to. * 9:5 9.5 Daabirjoo woo no ma zunubey daabu.

⁶ Takaa woo nda hayey soolandi, waati kul sargari juwalkey si huru kala hukkumoo nongu jinaa ra ka ngi goyoo tee. ⁷ Amma nongu hinkantoo sargari juwalkey jineboraa hinne no ma huru a ra cee folloku jiiroo ra, woo din mo kala kuri ma bara a kone. A ma kuri sargari kaa nga boŋ se, a m'a kaa jamaa dereyaney se. ⁸ Takaa woo nda Hundi Henanantaa baa nga ma cebe ir se kanŋ nongu henanantey ihenanantaa mana feeri, kullihinne hukkumoo jinaa ga bara. ⁹ Hukkumoo man'ti kala bii waatoo woo se, maanaa nooyaney nda sargarey si hin ka boraa kanŋ g'i kaa binoo tabatandi Irkoy goyoo ra. ¹⁰ Goyoo din si teendi de nda kala ŋaahaya, nda hanŋhaya, nda alwala dumi-dumiyan. Wey man'ti kala kabehayayan kanŋ ga bara hala waatoo kanŋ ra Irkoy na hayey barmay.

¹¹ Amma Almasihu kaa, nga ti haya henney kanŋ kaa[†] sargari juwalkey jineboraa. A mana bisa nda kala hukkumoo kanŋ ga beeri, a ga timme, kabe man'a tee, maanaa aduŋŋa woo kanŋ takandi s'a may. ¹² A mana huru nongu henanantey ihenanantaa ra nda jindaaruyan kuri wala haw-izeyanŋ kuri, amma nga boŋ kuroo nda a huru cee folloku no din ka duu sawalyan abadante. ¹³ Zama nda a gar jindaaruyan kuri, wala haw yaaruyan kuri, wala haw zan kanŋ i n'a ton ka boosoo say-say borey ŋiibey ga, ga ngi tarayheroo henanandi k'i kaarandi. ¹⁴ taka foo nda Almasihu kuroo kanŋ Hundi abadantaa albarkaa ra na nga boŋ noo sanda sargari kanŋ ga laybu sii, si war lakkaley henanandi ka hun teegoyey ra kanŋ ga koy buuyan here hala war ma goy Irkoy hunantaa se?

¹⁵ Woo maaganda se, Almasihu ti amaana taaga waafakandikaa. Borey kanŋ na hooyan tee amaana jinaa waati, a buu ngi feeriyanoo se, hala borey kanŋ ciyandi ma duu tubu abadantaa kanŋ allaahidoo zandi i se.

¹⁶ Tubu-kaddaasu, waati kanŋ a henan kanŋ koyoo buu, nga no a goo nda alfoyda. ¹⁷ Tubu-kaddaasu sii nda alfoyda kala waati kanŋ koyoo buu, kullihinne koyoo ga huna, a sii nda gaabi. ¹⁸ Woo maaganda se amaana jinaa mo mana gorandi kala nda kuri. ¹⁹ Waatoo kanŋ Musa na ašariyaa yaamarey kul har jamaa se affoo-foo ka ben, a na haw-izeyanŋ kuri, [nda jindaaruyanŋ kuri,] nda hari, a n'i say-say nda feeji haabu ciray zaram, nda izopu bundu, citaaboo hunday ga nda jamaa kul ga. ²⁰ A nee: «Woo ti amaana kuroo kanŋ Irkoy n'a yaamar war se.»[‡] ²¹ Takaa din da, a na kuroo say-say hukkumoo ga nda jinawey kul kanŋ goo no Irkoy goyoo se. ²² A ga himandi ašariyaa ra, haya kul si henanandi nda kala kuri, nda kuri mana mun, zunubu yaafayan sii no.

Almasihu buuyanoo no ma zunubu yaafa

²³ A nka waazibi hayey kul kanŋ goo beenaa ra himakasinawey ma henanandi nda takaa woo. A nka tilasu beenaa hayey mo ma henanandi nda sargari kanŋ bisa ey. ²⁴ Almasihu mana huru Irkoy hugoo ra kanŋ teendi nda kabe, kanŋ ga hima nda Irkoy hugu cimoo. Beenaa zaati ra a huru, a goo ma kay Irkoy jine ir se. ²⁵ Koyné mo man'ti hala a ma duu ka nga boŋ noo sanda sargari cee booboyanŋ sanda takaa kanŋ nda sargari juwalkey jineboraa kanŋ jiiri kul a ga huru nongu henanantaa ra nda kuri waani. ²⁶ Nda woo no, a hima ka zarabi cee booboyanŋ za aduŋŋa daaruroo ga. Sohō, cee folloku no a bangay, zamaneŋ benantaa ga, a na nga boŋ tee sargari ka zunubu tuusu. ²⁷ A dunbandi kanŋ adamize kul si buu kala cee folloku jina ciitoo ma kaa. ²⁸ Takaa din da, Almasihu mo nondi sargari cee folloku hala a ma boro boobo zunuboo jeejaa zaa. Cee hinkantoo ga ga ga kaa, amma man'ti zunubu se, a mma kaa ka borey hallasi kanŋ g'a batu nda cahāyan.

10

¹ Ašariyaa man'ti kala haya henney kanŋ goo kaa biyoo, man'ti nga hunday ti hayey din. Abada a si hin ka borey tee boroyanŋ kanŋ tee ka timme kanŋ ga man Irkoy nda sargariyanŋ kanŋ si ben kanŋ i g'i kaa jiiri kul. ² Nda man'ti woo, borey kanŋ ga Irkoy gana nda takaa woo mma henan cee folloku ngi zunubey ra, i si zunubu maate ngi ga, i si sargari kaa koyné. ³ Amma sargarey wey kul kaayanoo mm'i hongandi jiiri kul ngi zunubey. ⁴ Zama haw yaaru kuri nda jindaaru kuri si hin ka zunubu kaa.

⁵ Woo maaganda se waatoo kanŋ Almasihu kaa aduŋŋa ra, a nee Irkoy se: «N'si baa sargari, n'si baa nooyan, gaaham no n'dan ay ga.

⁶ Sargari kukurantey wala zunubu sargarey si kan ma ne.

⁷ Ay nee:

«Nga ne, agay ne ma kaa ka ni ibaayoo tee, ay Koyoo,

sanda takaa kanŋ nda a hantumandi Citaabu kunkunantaa ra ay ga.»*

⁸ A nka jin ka nee:

«N'si baa sargari, nda nooyan, nda sargari kukurante, nda zunubu sargari,

[†] 9:11 9.11 «haya henney kanŋ kaa», hantum fooyan ga nee «haya henney kanŋ ga kaa». [‡] 9:20 9.20 Fattaroo 24.8.

* 10:7 10.5-7 Zabur 40.7-9.

i mana kan ma ne.»

Ba kanj se hayayanj no kanj ga nondi ka sawa nda ašariyaa. ⁹ A nee koyne:
«Nga ne, agay ne ma kaa ka ni ibaayoo tee.»

A ga sargari jinaa tuusu ka ihinkantoo gorandi. ¹⁰ Irkoy ibaayoo woo albarkaa ra ir jisandi jere ga Irkoy se, zama Isa Almasihu na nga kunturoo noo a ma tee sargari cee folloku.

¹¹ Sargari juwalkaw kul mma kay zaari kul ka nga goyoo tee. Cee boobo haya follokey no a g'i noo sargari kanj abada i si hin ka zunubu kaa. ¹² Amma Almasihu na sargari folloku kaa kanj ga zunubu yaafa, woo banda ga, a goro Irkoy kabe henna ga hala abada.† ¹³ Sohō a ga batu hala nga iberey ma tee taari ka danandi nga cewey cire. ¹⁴ Zama sargari folloku albarkaa ra a na borey tee timmanteyanj hala abada kanj ga yeetandi jere ga Irkoy se.

¹⁵ Hundi Henanantaa mo na nga seedetaraa tee ir se. Zama waatoo kanj a nee:

¹⁶ «Amaanaa kanj ay g'a zaa i se
zaarey wey banda ga», war Koyoo k'a har,
«ay g'ay ašariyawey danj biney ra,
ay g'i hantum lakkaley ra»,

¹⁷ a nee koyne: «Ay si yee ka hongga ngi zunubey nda ngi teegoy futawey.»‡ ¹⁸ Nongu kanj ra yaafayan teendi, sargari si yee ka hun zunubu se.

Ir ma man Irkoy

¹⁹ Woo se, ag'armey, ir goo nda fondo nda naanay ka huru nongu henanantaa ra Isa kuroo albarkaa ra. ²⁰ A na fondo taaga hunante feeri ir se kanj ga bisa nda hukukumoo ridowoo, maanaa nga gaahamoo. ²¹ Ir goo nda sargari juwalkaw beeri kanj gorandi Irkoy hugoo boj. ²² Ir ma man Irkoy nda bine kaaray nda naanay timmante, ir ma duu bineyanj kanj henan ka mooru ifutu kanj ir bay ir lakkaley ra kanj ir n'a tee nda gaaham kanj muḡey nda hari henanante. ²³ Ir ma gaabandi ka gaabu ir naataa haryanoo ga bila binehunay, zama bora kanj na allaahidoo zaa ga laadir. ²⁴ Ir ma cere hawgay ka cere gaabandi baji nda teegoy henna ga. ²⁵ Ir mas'ir margaroo nanj sanda takaa kanj nda boro fooyanj ga doona k'a tee. Ir ma cere bine danj, waaniwaani war ga dii ciitoo zaaroo ga baa ka too.

²⁶ Nda ir ga muray ka cindi ka zunubu tee, ka gar ir duu cimoo bayraa, sargari sii no koyne kanj ga zunubu yaafa. ²⁷ Amma haya sii no kala ciitoo batuyanoo kanj ga boro hunburandi nda nuune futaa kanj ga iberey gon. ²⁸ Boro kanj na Musa ašariyaa yankar, bila hinnari a ga wiiyandi seede hinka wala ihinza šennoo ga. ²⁹ De war ga hongu macin ti zukandoo kanj nda bora ga hima kanj na Irkoy Iz'aroo kaynandi, ka amaanaa kuroo kanj n'a henanandi tee yaada, ka Irkoy Hundi tamallantaa wow? ³⁰ Zama ir ga bora bay kanj nee: «Agay no ma boro zukandi, agay no ma boro bana.»§ A nee mo: «War Koyoo ga nga jamaa ciiti.»* ³¹ Almasiiba ti boro ma kanj Irkoy hunantaa kaboo ra!

³² Wa hongu war zaari jinawey, war lakkaley feeriyanoo banda ga, war na wongu šenda hotta tangam, ³³ kanj cee fooyanj i na war wow ka war kabekunafutay borey jine wala mo war tee affoo borey bande kanj i g'i tee takaa woo. ³⁴ War zarabi kasa-izey bande†, war yadda nda paali i ma war almaanoo taa war kone, zama war ga bay kanj war goo nda alman henna duumante. ³⁵ War masi war naanayyanoo fur, a goo nda sufuray beeri. ³⁶ War ga too muḡeyan ga hala war ma duu ka Irkoy ibaayoo tee ka duu allaahidoo kanj a n'a zaa. ³⁷ Zama Citaaboo nee:

«Ne nda kayna, nda cahāyan,
bora kanj ga hima ka kaa ga kaa,
a si gay.

³⁸ Ay boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa.‡

Amma nda a yee nda banda, ay binoo si bag'a.»§

³⁹ Amma ir, ir sii borey ra kanj ga yee banda ka halaci. Ir sii kala borey ra kanj ga naanay ka ngi hundey hallasi.

† **10:12** 10.12 «Amma Almasihu na sargari folloku kaa kanj ga zunubu yaafa, woo banda ga, a goro Irkoy kabe henna ga hala abada», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Amma Almasihu na sargari folloku kaa zunubey se hala abada, woo banda ga, a goro Irkoy kabe henna ga». ‡ **10:17** 10.16–17 Žeremi 31.33–34. § **10:30** 10.30 Alhukumoo 32.35.

* **10:30** 10.30 Alhukumoo 32.36. † **10:34** 10.34 «War zarabi kasa-izey bande», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «War na hinnari cebe kasa-izey se». ‡ **10:38** 10.38 «Ay boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Ay bora kanj naanaa n'a tee boro šerrante, ga huna». § **10:38** 10.38 Habaku 2.3–4.

11

Ir Izirayel hayragey naanayyanoo

¹ Naanayyan man'ti kala ma hakiika kan naataa kan n'duu a šikka sii a ra, hayey kan n'si dii ey ti cimi. ² Nga no ka kate Irkoy ma seedetaray henna har ir hayragey ga.

³ Naanayyan ka kate ir ma faham kan Irkoy meešennoo ka aduŋna daaru, taka kan ra hayey kan ir ga dii ey mana hun kala hayey ra kan moo si dii ey.

⁴ Naanayyan ka kate Habila ma sargari kaa Irkoy maapoo ga kan baa Kabila wanoo. Naanayyanoo woo se seedetaray teendi a ga kan boro šerrante no. Irkoy na seedetaray tee nga nooyaney ga. Woo maaganda se, ba kan a buu, a ga šelan.

⁵ Naanayyan ka kate Henok ma zandi bila nda a ma dii buuyan. Boro kul mana dii a koyne, zama Irkoy k'a zaa. Za a mana zandi, a duu seedetaray kan nee boro no kan kan Irkoy se. ⁶ Bila naanayyan boro si hin ka kan Irkoy se. Boro kan man Irkoy, kala a ma naanay kan Irkoy ga bara, de mo a ga borey bana kan g'a ceeci.

⁷ Naanayyan ka kate Nuhu ma sunduku beeri tee k'a tee harihii waatoo kan Irkoy na hayayan cebe a se kan boro si dii ey. Irkoy hunburay ra a n'a tee ka nga hugoo borey hallasi. Nga naanayyanoo cebe kan aduŋna borey, boro laalayan no, nga naanayyanoo sabbu se a diyandi boro šerrante.

⁸ Naanayyan ka kate Ibrahima ma tuuru Irkoy ciyayanoo se ka koy nongu ra kan a ga hima k'a tubu. A koy bila nda a ma bay nongoo kan ra nga ga koy. ⁹ Naanayyan ka kate a ma koy goro gandaa ra kan allaahidoo zandi a se. A goro hukkumyan cire. Isiyaka nda Yakuba kan na allaahidu follokaa tubu Irkoy do mo goro hukkumyan cire. ¹⁰ A na koyraa batu kan goo kaa kan goo nda asaasu henna, Irkoy ti boraa kan ga takaa kan nda a ga cina žeer, nga ti cinakaa mo.

¹¹ Naanayyan ka kate Sarata mo, ba kan se woy gun no, ba kan se nga jiirey boobo, a hin ka ize dan aduŋna ra, zama boraa kan na allaahidoo zaa, a n'a dii laadirante.* ¹² Woo maaganda se aru folloku kan a ga hima nda gaahamoo buu na jama hay kan ga boobo sanda beenaa handarawey, sanda labutaasoo kan goo teekoo minoo ga kan hinnaa si hin ka kabandi.

¹³ Borey wey kul mana buu kala naanayyan ra, i mana duu hayey kan allaahidey zandi i se, amma i n'i honnay nongu mooro ra, i n'i foo. I yadda kaaray kan ngi man'ti kala yawyan nda naarukawyan laboo ga. ¹⁴ Borey kan ga šelan nda takaa woo, ga cebe kaaray kan ganda tana no ngi g'a ceeci. ¹⁵ Koyne mo nda a gar i nka faaji gandaa se kan ra i fatta, i duu fondo ka yee. ¹⁶ Amma sohō i ga ganda ceeci kan baa woo din, maanaa beenaa wanoo. Woo maaganda se Irkoy si haw nga ma ciyandi nda ngi Irkoy, zama a na koyra hanse i se.

¹⁷ Naanayyan ka kate, waatoo kan Ibrahima siyandi, a na Isiyaka tee sargari. A na nga iz'aru follokaa tee sargari, nga kan allaahidu zandi a se. ¹⁸ Irkoy bay ka bayrandi a se ka nee: «Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kan ra ni maapoo si dere.»† ¹⁹ Ibrahima laasaabu ka dii kan ba bukaw, Irkoy ga hin k'a tunandi. Woo maaganda se izoo yee a ga sanda haya kan tun bukawey game.

²⁰ Naanayyan ka kate Isiyaka ma gaara Yakuba nda Eso se hayayan kan ga kaa ga.

²¹ Naanayyan ka kate Yakuba, waatoo kan a goo buuyan mee ga, a gaara Isufi iz'arey se nda affoo-foo. A dibi nga bundoo minoo ga ka sujudu.

²² Naanayyan ka kate, waatoo kan Isufi buuyanoo man, a šelan Izirayel borey fattayanoo ga Misira ra. A na yaamar noo nga birey here.

²³ Naanayyan ka kate, waatoo kan Musa hayandi, nga hayragey m'a tugu handu hinza, zama i dii kan zankaa ga boori, de i mana hunbur kokoyoo yaamaroo.

²⁴ Naanayyan ka kate, waatoo kan Musa beeri, a wanji nga ma ciyandi Firawuuna ize woyoo iz'aroo. ²⁵ A suuba nga ma žilla Irkoy jamaa bande nda nga ma maakaani waati kayna zunubu ra. ²⁶ A dii kan kaynandoo kan i n'a tee Almasihu se goo nda gomni beeri ka bisa Misira almaano, zama a si dii kala sufuraa.

²⁷ Naanayyan ka kate a ma hun Misira bila nda a ma hunbur kokoyoo futuyanoo. A gaabandi sanda boro kan ga dii boraa kan si diyandi. ²⁸ Naanayyan ka kate a ma Borcintaraa jingaroo tee ka kuri danyanoo tee hala halacikaa masi too Izirayel gunde jinawey do.

* **11:11** 11.11 «Naanayyan ka kate Sarata mo, ba kan se woy gun no, ba kan se nga jiirey boobo, a hin ka ize dan aduŋna ra, zama boraa kan na allaahidoo zaa, a n'a dii laadirante», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Naanayyan ka kate mo Ibrahima nda Sarata, ba kan se woy gun no, ba kan Ibrahima jiirey boobo, a hin ka ize dan aduŋna ra, zama boraa kan na allaahidoo zaa, Ibrahima n'a dii laadirante.» † **11:18** 11.18 Sintinoo 21.12.

²⁹ Naanayyan ka kate i ma teeko Hari Ciraa dunbu ka bisa sanda labu koga, ka gar Misira borey kan nee ngi g'a tee, i yoole.

³⁰ Naanayyan ka kate Žeriko cetewey ma kanj waatoo kanj i n'i kuubi jirbi iyeye.
³¹ Naanayyan ka kate woykuuroo Rahab mana halaci borey kanj si hanjajer Irkoy se bande, zama a nka monnokey yawzumbay nda alaafiya.

³² Macin no ay ga nee koyne, zama ay si duu ay bonj ka šelanj Žedewonj ga, nda Barak, nda Samsoj, nda Žefte, nda Dawda, nda Samiyel, nda annabey. ³³ Ngi kanj naanayyanoo ka kate i ma hin laamawey, i laama nda šerretaray, i duu allaahidey hayey, i na ganjihaylawey miņney daabu, ³⁴ i na nuunaa gaaboo wii, i hallasi takubaa ra. Ngi yalaafuyanoo ra i duu gaabi, i duu hinay wongoo ra, i na wongu-ize waaney gaaray. ³⁵ Woyyanj kanj borey buu, borey tun ka nondi i se, affooyanj gurzugay, zama i mana yadda ka Irkoy yankar hala i ma ngi feeri, amma i baa ngi ma duu tunyan henna. ³⁶ Affooyanj mo i n'i sii k'i kašikaši, k'i barzu, k'i haw k'i danj kasu. ³⁷ I n'i warra nda tondi k'i wii, i n'i dunbu nda cendi, i n'i wii nda takuba, i mana huna nongu foo, i bankaaray nda feeji kuuru nda hancin kuuru, i tilasa, i n'i zarabi, i n'i žilla. ³⁸ Ngi kanj naanay, aduņņa si hima nda ngi dumej, i dere saajey nda tondi hondzey ra, nda tondi guusey ra, nda laboo guusey ra.

³⁹ Borey wey kul, seedetaray henna harandi ngi naanayyanoo ga, woo kul, i mana duu hayaa kanj allaahidoo zandi i se. ⁴⁰ Zama Irkoy na haya kayandi ir se kanj ga hanse ka hennay, hala i masi tee timmante bila ir.

12

Baaba Irkoy ga nga izey aladabu

¹ Woo se ir mo, zama seede jamaa woo g'ir kuubi k'ir bere, ir ma jeeje kul nda zunubu kanj ga cahā k'ir daabu fur, ir ma zuraa zuru kanj goo ir jine nda muņeyan. ² Ir m'ir muņey kanji Isa ga kanj ti naanayyan koyoo, nga ti timmandikaa. Naaloo kanj g'a batu maaganda se, a yadda ka buu kanjandibundoo ga, a mana haawoo guna kanj goo a ra, a goo ma goro Irkoy kokoy gorodogoo kabe henna ga.

³ Wa hongu bora a kanj na zunubantey kakawey muņey hala war masi nanj war ma fara, war biney masi duu ka hun. ⁴ War zunuboo wonguyanoo ra, war mana gurgay jina hala nongu kanj ga i ma war kurey mun. ⁵ War nka dirņa hoyraa kanj ga šelanj war se sanda iz'aruyan, a nee:

«Ay iz'aroo, mas'ir Koyoo aladaboo kaynandi kanj a g'a tee ma ne.

De mo ni binoo masi hun nda a ga ni layboo cebe.

⁶ Zama bora a kanj ir Koyoo ga bag'a no a g'a aladabu.

Bora a kanj a g'a dii nga izoo no a g'a gooji.»*

⁷ Wa gurzugay muņey, nga nda war ga aladabu. Irkoy mma war dii nga iz'arey. May ti izoo kanj baaboo si aladabu? ⁸ Amna nda war si duu aladaboo kanj borey kul ga duu a, war man'ti kala taray izeyanj, war man'ti nga izey. ⁹ Koyne mo aduņņa ra ir duu baabayan kanj n'ir aladabu, ir n'i beerandi. Ir s'ir bonj yeeti ganda hundey Baaba se ka duu hunayan wala? ¹⁰ Cimi no i s'ir borey aladabu kala waati kayna se ka sawa nda woo kanj ga kan i se, amma nga, a s'ir aladabu kala ir nafaa se ka duu nga henanyanoo ra. ¹¹ Ka gar aladabuyan kul, dogoo din da a si hima nda jaali haya, binemarayyan no. Amma waati banda ga, bora a kanj duu a, ga duu nga gomney kanj ti alaafiya nda šerretaray.

Hoyrayyanj nda yaamaryanj

¹² Woo maaganda se «wa war kabey kanj fara šerre ka boori nda war kanjey kanj ga jijiri.»[†] ¹³ «Wa fondo šerranteyanj tee war cewey se»[‡] hala woo kanj ga sinbar masi golbi, amma a ma duu baani.

¹⁴ Wa ceeci alaafiya ma bara war nda borey kul game, nda henanyan, bila henanyan boro kul si dii ir Koyoo. ¹⁵ Wa hawgay boro kul masi Irkoy anneemaa yala. Boro kul masi nanj dooray ma zay nga binoo ra ka boro boobo žiibandi. ¹⁶ Woy nda aru izefututaray teekawyanj masi bara war game, haya henanante kaynandikaw masi bara war game, sanda Eso kanj na nga izejinawtaraa neere ŋaayan de se. ¹⁷ War ga bay kanj woo din banda ga, kanj a baa nga ma duu gaararoo, i wanji a ga. A mana duu taka kul kanj nda nga ga takaa barmay, ba kanj a n'a ceeci nda hēeni.

¹⁸ War mana too tondi hondoo[§] do kanj ga boro ga hin ka tuku, war mana too nuunaa kanj ga dii do, war mana too kubaa do, war mana too kubay beeroo do, war mana too

* **12:6** 12.6 Yaasawey 3.11-12. † **12:12** 12.12 Ezayi 35.3. ‡ **12:13** 12.13 Yaasawey 4.26. § **12:18** 12.18 Sinay tondi hondoo no.

hewkuroo do, ¹⁹ war mana maa laati beeroo jindoo, war mana maa boro jinde. Borey kanj maa jindoo nee jindoo masi yee ka šelanj ngi se koyne. ²⁰ Zama i mana hin ka yaamaroo muje kanj nee: «Ba nda adabba ka tuku tondi hondoo ga, i g'a warra nda tondi k'a wii.»* ²¹ Hayaa kanj i dii a hanse k'i hunburandi hala nongu kanj ra Musa nee: «Ay hanse ka hunbur hala ya mma jijiri.»†

²² Amma war too Siyonj tondi hondoo do nda Irkoy hunantaa koyraa kanj ti Žerizalem kanj goo beenaa ra, nda almalayka zenber-zenberyanj kanj ti jingaroo hoorawey margaroo, ²³ nda gunde jinayanj margaroo kanyanj hantumandi beenaa ra, nda Irkoy kanj ti borey kul ciitikaa, nda boro šerrantey hundey kanj Irkoy n'i tee boro timmanteyanj. ²⁴ War too Isa do kanj ti amaana taaga waafakandikaa, nda kuroo ga kanj sayandi kanj ga šelanj ka bisa Habila wanoo.

²⁵ Wa hawgay war masi wanji boraa ga kanj ga šelanj. Zama nda borey din kanj wanji boraa ga kanj ga šelanj laboo ga mana hallasi, taka foo nda ir ga hin ka hallasi nda ir na banda bere boraa se kanj šennoo hun beenaa ra? ²⁶ Nga kanj jindoo ga laboo jijirandi, amma sohō a na allaahidu zaa ka nee: «Man'ti laboo hinne no ay ga yee koyne k'a jijirandi, ay ga beenaa mo jijirandi.»‡ ²⁷ «Yee koyne» woo kanj harandi ka bisa ga cebe kanj hayey kanj goy adupna takaroo ga, ga jijiri hala hayey kanj si jijiri ma cindi.

²⁸ Zama ir ga hima ka duu laama kanj si tun, ir ma Irkoy anneemaa dii henna kanj nda ir ga goy a se nda taka kanj ga kan a se, nda beeray nda hunburay. ²⁹ Zama ir «Irkoy man'ti kala nuune beeri»§.

13

Takaa kanj ra boro ga kan Irkoy se

¹ Wa koy jine armataray baji ra. ² War masi dirnja yaw zumandiyan, nga ka kate boro fooyanj ma almalaykayanj zumandi bila nda i ma bay. ³ Wa hongu kasa-izey sanda war mma bara i bande kasaa ra. Wa hongu borey kanj i g'i žilla, zama war mo, gaaham goo war se.

⁴ Borey kul ma hijjay beerandi, kurje nda wande ma laadir, zama woy nda aru izefuturaray teekey nda zinateerey, Irkoy g'i ciiti.

⁵ Nooru baji masi war gongu, war ma wasa nda woo kanj goo war kone, zama ir Koyoo hunday nee: «Ay si ni nanj abada, ay si ni fur abada.»* ⁶ Woo se ir ga hin ka nee nda naanay:

«Ay Koyoo ti ay faabakaa,

ay si hunbur haya kul,

macin no boro ga hin k'a tee ya ne?»†

⁷ Wa hongu war jineborey kanj na Irkoy meešennoo har war se, wa ngi dira takaa guna ngi hunaroo benantaa ga, wa ngi naanayyanoo dendan. ⁸ Isa Almasihu follokaa no bi, nga no hō, nga no hala abada. ⁹ War masi nanj cawandiyan dumi-dumiyanj nda cawandiyan waaniyan ma war lakkaley bere, zama a ga boori Irkoy ma nga anneemaa ka boro binoo tabatandi, man'ti ŋaayanjanj ašariyaa kanj mana bay ka borey nafa kanj ga dira nda ey k'a tee.

¹⁰ Ir goo nda sargari tonadoo kanj sargari juwalkey kanj ga goy Irkoy hukukumoo ra sii nda fondo ka hayaa ŋaa kanj ga sargandi. ¹¹ Adabbawey kanj sargari juwalkey jineboraa ga ngi kurey ka koy nongu henanantaa ra zunubu tuusuyanoo se kunturey si tonandi kala jamaa kaloo se taray.‡ ¹² Woo se Isa mo, hala nga ma duu ka jamaa henanandi nda nga boŋ kuroo, a zarabi koyraa miŋoo se banda. ¹³ Adiši ir ma fatta ka koy a do jamaa kaloo se taray, ir ma kaynandoo zaa sanda nga. ¹⁴ Zama ne ra koyra kanj ga duumi sii no, woo kanj goo kaa no ir g'a batu. ¹⁵ [Adiši] ir masi fay nda ka saabuyan sargari kaa Irkoy maŋoo ga Isa Almasihu albarkaa ra, maanaa nga maŋoo saabuyanoo ma bara ir miŋey ra. ¹⁶ War masi dirnja ihenna teeyan, war ma cere faaba nda war almaanoo, zama sargarey wey dumey no ma kan Irkoy se.

¹⁷ Wa hanajer war jineborey se, war ma war boŋ yeeti ganda i se, zama ngi no ma war hundey lakkal, Irkoy ga kaa k'i hāa. Wa woo tee hala i ma war juwal nda paaliyan bila taabi kanj sii nda war se nafaw.

¹⁸ Wa Irkoy ŋaaray ir se, ir ga naanay ka bay kanj ir biney ga boori, ir ga baa ir ma dira nda fondaa haya kul here. ¹⁹ Ay g'a šendandi war ga war m'a tee hala ya cahā ka yee war ga.

* 12:20 12.20 Fattaroo 19.12. † 12:21 12.21 Alhukumoo 9.19. ‡ 12:26 12.26 Aže 2.6. § 12:29 12.29 Alhukumoo 4.24. * 13:5 13.5 Alhukumoo 31.6, 8; Žozuwe 1.5. † 13:6 13.6 Zabur 118.6. ‡ 13:11 13.10–11 Sargarey 16.27.

Saabuyan

²⁰ Irkoy kanj ti Alaafiyakoyoo kanj na feeji kurkaw beeroo, ir Koyoo Isa tunandi ka hun bukawey ra amaana abadantaa kuroo albarkaa ra, ²¹ ma war tee timmanteyanj ka teegoy henna dumi kul tee nga ibaayoo se. A ma haya tee ir ra kanj ga kan a se Isa Almasihu albarkaa ra kanj darža ma bara a ga abada [hala abada]! Amin.

Fooyan kokorantaa

²² Ag'armey, ay g'a wiri war ga, war ma hoyraa šennoo woo dii, zama haya kayna de no ay n'a hantum war se. ²³ War ma bay kanj ir armaa Timote tarjandi. Nda a kaa tanba, agay nda a ga koy dii war. ²⁴ Wa war jineborey kul foo, nda Irkoy boro henanantey kul. Ir armey kanj goo Itali gandaa ra ga war foo. ²⁵ Irkoy anneemaa ma bara war kul bande.

Batagaa kaŋ Žak n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Žak ka batagaa woo hantum. A nk'a hantum Isa ganakey kul se kaŋ say-say aduŋŋa kul ra. A nee boro kaŋ sii nda lakkal m'a wiri Irkoy ga, a ga duu a.

Hoyrayyaŋ ne kaŋ Žak n'i hantum ganakey se:

- I ma duumi Irkoy bande waati šendey ra.
- I ma baa Irkoy meešennoo.
- I ma baa ngi cinaa ka gomni tee talkey se.
- I masi ngi boŋ cebe.
- I masi borey ciinay.

Boro si hin ka naanay Isa Almasihu Alhabar Boryaa ma goro mana teegoy henna tee, zama «naanay bila teegoy man'ti kala haya bukaw» (zamnaa 2.26).

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maapŋe

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Žak kaŋ ti Irkoy nda ir Koyoo Isa Almasihu tam ka batagaa woo sanba ka Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) kaŋ say-say foo.

Naanay nda lakkal

² Ag'armey, siiyan dumi-dumey kaŋ duu war, w'i dii sanda jaali de, ³ ka bay kaŋ war naanaa siiyanoo ga mupeyan hay. ⁴ Kala mupeyanoo ma nga goyoo timmandi hala war ma nin ka tee boroyan kaŋ tee ka timme, hala nongu kaŋ ra haya kul si war kuma. ⁵ Nda boro goo war ra kaŋ sii nda lakkal, a m'a wiri Irkoy ga kaŋ ga borey kul noo nda kabedoonay bila citi, a g'a noo a se. ⁶ A m'a wiri nda naanay bila šikka, zama boro kaŋ ga šikka ga hima nda teekoo bonday kaŋ hewoo g'a ka koy nongoo kul here. ⁷ Boraa woo dumoo masi hongu nga ga duu ir Koyoo do haya, ⁸ lakkal hinka-hinkakoyni no, nga fondawaye kul ra, a si kaŋ doo foo.

Talka nda almankoyni

⁹ Arma talkaa ma jaali nda nga jeryanoo, ¹⁰ almankoynoo ma jaali nda nga yeegandayanoo, zama haya bisante no sanda suboo kutukuryaa. ¹¹ Zama waynaa fatta nda nga konnoo, a ga suboo kogandi, nga kutukuryaa ga kaŋ, nga booroo dere. Takaa din da, almankoynoo ga menne nga goyey ra.

Siiyaney

¹² Boraa duu gomni kaŋ ga siiyan suuri, zama nda a duu maa henna, a ga duu hunayan fuulaa kaŋ ir Koyoo na nga allaahidoo zaa borey se kaŋ ga baa nga. ¹³ Boro kul kaŋ no, waati kaŋ a siyandi, a masi nee: «Irkoy k'ay sii ya ifutu tee», zama ifutu si hin ka Irkoy sii, nga mo si boro kul sii a ma ifutu tee. ¹⁴ Amma boro foo kul mma siyandi waati kaŋ nga boonay futaa n'a cendi k'a darga. ¹⁵ Woo banda ga, nda boonay futaa zandi, a ga zunubu hay, nda zunuboo nin, a ga buuyan hay.

¹⁶ War masi war boŋ darga, ag'armey, ay baakey. ¹⁷ Nooyan henna kul nda nooyan timmante kul si hun kala beene, gaayey Baaba do. Nga kaŋ si barmay, a si tee bii kaŋ ga bere-bere. ¹⁸ Nga ibaayoo ra, a n'ir hay cimoo šennoo sabboo ra, hala ir ma tee sanda nga takahayey ize jina-jinawaye.

Wa haŋajer Irkoy meešennoo se k'a ka goy

¹⁹ War ma bay, ag'armey, ay baakey, adamize kul ma cahā ka haŋa kayandi, amma a masi cahā ka šelan, a masi cahā ka futu, ²⁰ zama adamize futuyanoo si haya tee kaŋ ga šerre Irkoy jine. ²¹ Woo se war ma žiibi kul naŋ, nda laalay futu kul, wa šennoo kaŋ dumandi war biney ra dii nda bineyaynay, a goo nda hini ka war hundey hallasi.

²² Wa šennoo ka goy, war masi haŋajer a se hinne ka war boŋ darga. ²³ Zama boro kaŋ ga haŋajer šennoo se, amma a s'a ka goy, boraa ga hima nda boro kaŋ na nga ndum cimoo guna diji ra, ²⁴ a na nga boŋ guna, a koy, de dogoo din da a dirja takaa kaŋ ga nga goo. ²⁵ Amma boro kaŋ na ašariya timmantaa kaŋ ga sawalandi guna boryo, a duumi a ra, a mana tee haŋajerkaw dirpante, a g'i ka goy, boraa ga duu gomni nga goyey ra.

²⁶ Nda boro ga hongu addini boro ti nga, amma a si hin nga miŋoo, a mma nga boŋ darga, nga addinaa ti yaada. ²⁷ Addinaa kaŋ ra žiibi sii, a ga henan Irkoy ir Baaba jine

ti: ma alyatimey nda woyey kanj kurņey buu gaakasinaŋ ngi fararoo ra, ma ni boņ dii aduņņa žiiboo ga.

2

Masi borey bisandi cere

¹ Ag'armey, war masi borey bisandi cere ir Koy daržantaa Isa Almasihu naanaa ra. ² Nda boro kanj wura korbay goo kaboo ra, darbay henna goo jindoo ra, huru kate war margaroo* ra, de talka foo mo huru kate kanj darbay žiiba goo jindoo ra, ³ war na bora kanj ga darbay henna goo beerandi ka nee a se: «Ni, goro ne nongu henna woo ra». Amma war nee talkaa se: «He ni, kay no din ni cewey ga», wala «Goro ganda ay cewey cire». ⁴ War hunday game, war na borey bisandi cere, war mana tee ciitikaw lakkal laalayanj wala?

⁵ Wa hanajer, ag'armey, ay baakey, Irkoy nka borey kanj aduņņa g'i himandi talka suuba k'i tee naanaykaw beeriyanj k'i tee Irkoy Laamaa tubukawyanj kanj a na allaahidu zaa borey se kanj ga baa nga. ⁶ Amma war, war na talkaa kaynandi. Man'ti almankoyney no ma war daņ ngi hinoo cire, man'ti ngi no ma war ka koy ciitikey jine? ⁷ Man'ti ngi no ma maa henna wow kanj ga ciyandi war ga?

⁸ Šikka sii kanj nda war na ašariya beeroo tabatandi sanda takaa kanj nda Citaaboo n'a har ka nee: «Ma baa ni cinaa sanda takaa kanj nda n'ga baa ni boņ»†, war na haya henna tee. ⁹ Amma nda war na borey bisandi cere, war na zunubu tee. Ašariyaa ga war zukandi, ašariyaa hookaw ti war. ¹⁰ Boro kanj na ašariyaa kul dii, amma a na kanje folloku kuta, bora na kanjey kul kuta. ¹¹ Zama bora kanj nee: «Masi zina»‡, nga da ka nee mo: «Masi boro wii»§. Nda n'si zina, amma n'ga boro wii, ni tee ašariyaa hookaw. ¹² Wa šelanj war ma goy sanda boroyanj kanj ašariyaa kanj ga sawalandi g'i ciiti, ¹³ zama ciitoo ga tee haya kanj ra hinnari sii borey se kanj si hinna. Hinnari ga hin ciiti.

Teegoyey no ma naanaa timmandi

¹⁴ Ag'armey, macin no a g'a hanse nda boro ga nee nga ga naanay, ka gar nga teegoyey s'a cebe? Naanaa ga hin k'a hallasi wala? ¹⁵ Nda war armaa wala war woymaa baji, a sii nda nga zaari kul meehunaa, ¹⁶ de boro foo war ra nee a se: «Koy nda alaafiya, ma cankan, ma kungu», ka gar a man'a noo hayaa kanj ga a ga too, macin no a g'a hanse? ¹⁷ Takaa din da ti naanaa, nda teegoy sii a bande, nga boņ se bukaw no.

¹⁸ Boro ga nee: «Naanaa goo ma ne, teegoy hennayanj goo ya ne.» Ni naanaa cebe bila teegoy, ay g'ay naanaa cebe ma ne ay teegoyey ra. ¹⁹ N'ga naanay kanj Koy folloku bara, haya henna no, ganjey mo ga naanay, de i ga jijiri. ²⁰ He boro yaadaa, n'ga baa ma bay kanj naanaa bila teegoy sii nda nafaw? ²¹ Ibrahima, ir baaba, man'ti teegoy k'a tee boro šerrante kanj a na nga iz'aroo Isiyaka daņ sargari tonadogoo boņ ka nee nga g'a kaa sargari? ²² N'dii kanj naanaa nda nga teegoyey ga goy cere bande. Teegoyey no ma naanaa tabatandi. ²³ Citaaboo šennoo tabati kanj nee: «Ibrahima naanay Irkoy, de a kabandi a se šerretaray.»* A ciyandi: Irkoy ceroo.† ²⁴ War dii kanj teegoy no ma adamize tee boro šerrante, man'ti naanaa hinne.

²⁵ Woykuuroo Rahab‡ mo, man'ti teegoyey kanj a n'i tee maaganda se a tee boro šerrante, kanj a na dontokey dii k'i ka koy nda fondo foo tana? ²⁶ Zama takaa kanj nda gaaham bila hundi man'ti kala bukaw, takaa din da naanay bila teegoy man'ti kala haya bukaw.

3

Boro, ma hin ni mijoo

¹ Ag'armey, war masi boobo ka tee alfa, war ma bay kanj ir kanj ti alfagey, ir ciitoo ga kuu, ² zama cee booboyanj ir kul ga kanj. Boro kanj si dere nga šennoo ra man'ti kala boro kanj tee ka timme. A goo nda mo nga gaahamoo kul se hini. ³ Nda ir ga aljam daņ baryey mijney ga hala i m'ir ibaayoo tee, ir g'i juwal ka koy nda ngi kunturey kul nongu kanj ra ir baa. ⁴ Nga ne, harihi beerey mo, takaa kul kanj nda i ga beeri, hew beerey g'i tuti, amma leemu kaccu foo no m'i ka koy nongu kanj zurandikaa baa ra. ⁵ Takaa din da, deene mo man'ti kala gaaham nongu kaccu, a ga hin ka haya beeriyanj ka bolsay. Wa guna takaa kanj nda nuune-ize ga hawsa beeri ton! ⁶ Deene man'ti kala nuune. Deene goo ir gaahamey ra sanda aduņņa laalaa. Nga no ma gaaham kul žiibandi. Nga no

* 2:2 2.2 «margaroo», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «margahugoo». † 2:8 2.8 Sargarey 19.18. ‡ 2:11

2.11 Fattaroo 20.14; Alhukumoo 5.18. § 2:11 2.11 Fattaroo 20.13; Alhukumoo 5.17. * 2:23 2.23 Sintinoo 15.6.

† 2:23 2.23 Ezayi 41.8; Taarikey 2to 20.7. ‡ 2:25 2.25 Žozuwe 2.1-21.

ma nuune daŋ ir hunaroo kul ra. Žahannam nuunaa no m'a diinandi. ⁷ Ganjihooga dumi kul, nda cirawey, nda gandakoyey, nda haroo hayey ga goojandi, adamize no m'i gooji. ⁸ Amma deene, boro kul si hin k'a gooji: haya futu no kaŋ si kay nongu foo. A ga too met nda naaji kaŋ ga wiya. ⁹ Nga nda ir g'ir Koyoo, ir Baaba saabu, nga nda ir ga adamizey danga kaŋ takandi ka hima nda Irkoy. ¹⁰ Mee follokkaa ra gaarari nda dangari ga hun. Ag'armey, a si hima ka tee takaa woo. ¹¹ Hari dandiguusu follokkaa, hari henna nda ihotta ga hun a ra wala? ¹² Ag'armey, jeejaynaa ga hin ka zaytu-izeyan hay wala mo alanebnaa ma jeejay hay? Nongu kaŋ ra hari ciiri-ciirante ga fatta si hin ka haŋ hari noo.

Lakkal dumi hinkaa

¹³ May ti lakkalkoynoo nda fahamantaa war ra? Bora ma nga teegoyey cebe nga dira taka henna ra nda bineyaynay nda lakkal. ¹⁴ Amma nda canseyan futu nda alhaasiditaray goo war biney ra, war masi bolsay, war masi taari cimoo ga. ¹⁵ Woo man'ti lakkaloo kaŋ ga hun beene. Aduŋna, nda adabbawey, nda ganjey wane nda a, ¹⁶ zama nongu kaŋ ra canseyan nda alhaasiditaray goo, taka šiira nda goy laala dumi kul ga garandi a ra. ¹⁷ Lakkaloo kaŋ hun beene, haya jinaa ti, a ga henan, a ga alaafiya noo, a ga boro tee boro boryo, a ga waafakay ceeci, a ga too met nda hinnari nda teegoy henna, a si borey daŋ cere jine, almunafkitaray sii a ra. ¹⁸ Izoo kaŋ šerretaraa g'a hay ga dumandi alaafiya ra, alaafiyakoyney se a ga teendi.

4

Ceretaray dumi hinka

¹ Man ra wongey, man ra alfitinawey kaŋ goo war game ga hun? N'bay bine-ibaayey kaŋ ga cere kar, war hamey ra i ga hun? ² War ga hayey boonay, amma war si duu ey. War ga boro wii, war moŋey ga baa haya, amma war si hin ka duu a. War ga yenje, war ga wongu, war si duu, zama war si Irkoy ŋaaray. ³ War ga ŋaaray, amma war si duu, zama war si ŋaaray nda fondaa, war si ŋaaray kala war bine-ibaayey teeyanoo se. ⁴ Zinateerey, war nka si bay kaŋ aduŋna ceretaraa man'ti kala ka tee Irkoy se iberi wala? Adiši boro kaŋ ga baa nga ma tee aduŋna se cere, mma tee Irkoy se iberi. ⁵ Wala war mma hongu Citaaboo mma šelan yaada kaŋ a nee kaŋ Irkoy ga hanse ka baa hundoo kaŋ a n'a daŋ ir ra, a ga canse a se? ⁶ Amma a ga anneema beeri noo ka bisa aduŋna wanoo, woo se Citaaboo nee:
«Irkoy ga binebeerey gandu,

amma a ga alhormo tee borey se kaŋ ga ngi boŋ yeeti ganda.»*

⁷ Adiši, wa cindi Irkoy cire, wa kay lbilisi se, a ga zuru ka mooru war ga. ⁸ Wa man Irkoy, a ga man war. Zunubantey, wa war kabey jumay, lakkal hinka-hinkakoyney, wa war biney henanandi. ⁹ Wa war binemaraa bay, war biney ma kankam, war ma hēe. War haaraa ma bere ka tee binemarayyan, war ŋaaloo ma tee binehasaraw. ¹⁰ Wa war boŋ yeeti ganda ir Koyoo se, a ga war jer.

Masi ni armaa ciiti

¹¹ Ag'armey, war masi cere maa hasara, boro kaŋ ga daŋ nga armaa ga wala a ga nga armaa ciiti, ašariyaa ga bora daŋ, ašariyaa no a n'a ciiti. Nda n'a ašariyaa ciiti, ni man'ti nga ganakaw, nga ciitikaw ti ni. ¹² Boro folloku ti ašariyaa gorandikaa nda nga ciitikaa, a ga hin ka boro hallasi, a ga hin k'a halaci. Amma ni, ni ti may ka ni cinaa ciiti?

Masi ni boŋ jer

¹³ Sohō war ga ay goo, war kaŋ ga nee: «Hō wala suba ir ga koy koyra filaana ra, ir ga jiiri foo tee no din, ir ga maamala, ir ga albaha tee.» ¹⁴ War si bay haya kaŋ no suba g'a hay. Macin ti war hunaroo? A man'ti kala harandaŋ kaŋ ga kaa alwaati kayna, woo banda ga, a ga dere. ¹⁵ War mma hima ka nee: «Nda ir Koyoo baa, ir ga hun, ir ga woo tee wala ir ga woo tee.» ¹⁶ Amma sohō, war ga war boŋ jer war bolsiyaney ra. Bolsiyanoo woo dumoo kul ga laala. ¹⁷ Boro kaŋ ga wan ka ihenna tee, de a man'a tee, bora na zunubu tee.

5

Kašetayan almankoyney ga kaŋ ga goykey fara-bagaa ŋaa

¹ Sohō war ga ay goo, almankoyney! Wa hēe war ma yooyo bonawey kaŋ ga kaŋ war boŋ maaganda se. ² War almaanoo funbu, dusey ga war bankaarawey

* 4:6 4.6 Yaasawey 3.34.

zenji. ³ Guuruboosu tun war wuragoo nda war nzorfu kaaraa ra, ngi guuruboosoo ga seedetaray tee war ga, a ga war gaahamey ŋaa sanda nuune. Zaari korawey kaŋ ga kaa ra war na alman marga. ⁴ Nga ne, goykey kaŋ goy war faarey hegaa ra, war na ngi banaa dii, banaa kaati, hegaykey kaatoo huru hala ir Koyoo, Aduŋŋakoyoo haŋaa ra. ⁵ War huna kaani ra laboo ga, war cindi daame ra. War na war boŋ naasandi sanda alman kaŋ i n'a soolu han foo a ma koosandi. ⁶ War na boro šerrantaa zukandi k'a wii. A mana war gandu.

Wa suuri, ir Koyoo kaayanoo man

⁷ Adiŋi ag'armey, wa gaabu suuri ga hala ir Koyoo kaayanoo ga. Wa alfaroo guna kaŋ ga laboo dumari-ize henney batu. A ga suuri ngi maaganda se hala i ga duu ncirŋi jinaa nda ikokorantaa. ⁸ War mo, war ma suuri, wa bine tee, zama ir Koyoo kaayanoo man.

⁹ Ag'armey, war masi cere ciinay hala war masi ciitandi. Nga ne, ciitkaa goo ma kay hugoo miŋoo ga. ¹⁰ Ag'armey, zarabi nda suuri here, wa annabey kaŋ ŋelaŋ ir Koyoo maapoo ga guna ka tee. ¹¹ Nga ne, borey kaŋ ga muŋe duu gomni. War maa Ayuba muŋeyanoo alhabaroo, war dii kokoroo kaŋ ir Koyoo n'a noo a se, ir Koyoo ga hanse ka tamalla, a ga hinna.

¹² Haya kul kaŋ no, ag'armey, war masi žee, a ma tee nda beenaa, wala laboo. War masi žeeyan dumi kul tee. War ayyowoo, a ma tee ayyo, war kalaawoo ma tee kalaa, hala ciiti masi kaŋ war boŋ.

Irkoy ŋaarayyan nda naanay

¹³ Boro goo war ra kaŋ ga zarabi wala? A ma Irkoy ŋaaray. War boro kaŋ ga paali, a ma don ka Irkoy saabu. ¹⁴ Boro kaŋ ga wirci war ra, a ma ciya Egilizoo boro beerey se i ma Irkoy ŋaaray a se k'a yon nda jii ir Koyoo maapoo ga. ¹⁵ Irkoy ŋaarayyan kaŋ teendi nda naanay ga wircikoynoo hallasi, ir Koyoo g'a tunandi. Nda a nka zunubu tee, a ga yaafandi a se. ¹⁶ Woo se wa war zunubey har cere se, war ma Irkoy ŋaaray cere se hala war ma duu ka duu baani. Boro šerrante, nda a na Irkoy ŋaaray, nga ŋaarayyanoo ga hanse ka bara nda alfayda. ¹⁷ Ilyasu man'ti kala adamize sanda ir cine. A na Irkoy ŋaaray nda hini ncirŋi masi kaŋ, de mo ncirŋi mana kaŋ laboo boŋ jiiri hinza nda handu iddu. ¹⁸ A yee koyne ka ŋaaray, beenaa doo. Laboo na ize tee.

¹⁹ Ag'armey, nda war affoo mooru cimoo, de boro n'a yeeti kate, ²⁰ war ma bay kaŋ boro kaŋ kate zunubante kaŋ dere fondaa ga, bora ga hundoo hallasi buuyan ra, a na zunubu boobo daabu.

Bataga jinaa kan Piyer n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Piyer ka batagaa woo hantum. Isa taalibi woy cindi hinkaa (12) affoo no. Nga armaa ti Andere, sorkoyan no, amma waatoo kan Isa n'i cee i ma hanga nga, i na hayaa kul nan ka hanga a (Matiyu 19.27; Marku 10.28; Luka 18.28).

Piyer mana batagaa woo sanba kala ganakey se kan goo gandawey ra kan goo Tirki laboo ga. Woo gar ganakey ga taabi, woo se a na batagaa woo hantum i se ka biney dan kan i ma gaabandi Isa bande kan na haya hennayan jisi i se beenaa ra. I ga duu ey waati kan Isa yee kate k'i ceeci laboo ga. A n'i bayrandi kan i ma cindi henanyan ra. I ma tee himakasinayyan borey se haya kul here hala haya kul kan i g'a tee ma tee haya kan ga Irkoy teegoyey cebe, hala woo ma kate borey kan si Irkoy bay «ma Irkoy beerandi war goy henney kan i ga dii ey sabbu se...» (zamnaa 2.12).

Borey kan se batagaa sanbandi maaprey

nda fooyanoo kan teendi i se

¹ Agay Piyer, Isa Almasihudiyaw ka batagaa woo sanba Irkoy boro suubantey se kan goo yawtaray ra, kan say-say Ponj, nda Galati, nda Kapados, nda Azi, nda Bitini gandawey ra. ² War suubandi ka sawa nda woo kan Baaba Irkoy n'a kayandi, ka tee henanante nga Hundoo albarkaa ra hala war ma hanjajer Isa Almasihu se, de mo nga kuroo ma say-say war ga ka war henanandi. Irkoy anneemaa nda nga alaafiyaa ma kaa war ga nda booboyan.

Naata hunante

³ Albarka ma bara Irkoy se kan ti ir Koyoo Isa Almasihu Koyoo nda nga Baaba. Nga tamalla beeroo ra a n'ir hayandi taaga naata hunante se Isa Almasihu kan tun bukawey ra albarkaa ra. ⁴ A na tubu jisi war se beenaa ra kan si hin ka funbu, a si ziibi, a si hasara. ⁵ War kan naanaa albarkaa ra, Irkoy hinoo ga war lakkal hallasiyan se kan soolu ka bangandi waati kokorantaa ga.

⁶ Woo se war ga war paaloo cebe ba nda a tilasu war biney ma maray waati kayna nda siiyan dumi-dumiyay, ⁷ hala war naanaa kan ga siyandi ma duu saabuyan, nda darza, nda beeray Isa Almasihu bangayroo ga. War naanaa bisa wura kan ga dere kan a ga siyandi nuune ra. ⁸ Nga kan, ba kan war mana dii a, war ga bag'a, war ga naanay a, ba kan se sohō da war si dii a, war ga yafarhā nda jaali darzante kan si hin ka fillandi, ⁹ zama war goo ma too war naanaa guwoo ga, maanaa [war] hundey hallasiroo.

¹⁰ Haya kan ti hallasiroo din, annabey kan na annabitaray tee Irkoy anneemaa kan war duu a ga, i ceeci, i haa hallasiroo woo ga. ¹¹ Almasihu Hundoo kan goo i ra no m'i bayrandi Almasihu laazaabawey nda darzaa kan a ga duu a laazaabawey bandawey ga. Hayey kan Hundoo g'i bayrandi annabey se, annabey ga ceeci nda hinay ka ngi waatey nda ngi teetakaa bay.* ¹² Irkoy bangandi annabey se kan hayey wey man'ti ngi bonj ga i goo, war ga i goo. Sohō, hayey wey Alhabar Boryaa waazukey n'i har war se Hundi Henanantaa kan hun beenaa ra albarkaa ra. Hayey wey, almalaykey ga boonay ngi ma fuuni ka dii ey.

Ir ma dira henanyan ra

¹³ Woo maaganda se war ma war lakkaley kanandi ka dii. War ma hin war bonj, war ma war naataa kul dan anneemaa ra kan war ga duu a Isa Almasihu bangayroo ga. ¹⁴ Boonay futawey kan cindi war ra waatoo kan ra war si haya bay, war masi hanga i bande. Wa tee sanda zankayan kan ga hanjajer. ¹⁵ Takaa kan nda bora kan na war cee ga henan, war mo ma henan war dira takaa kul ra. ¹⁶ Zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Wa henan, zama ay ga henan.»†

¹⁷ Nda war ga Irkoy kan si borey bisandi cere cee sanda war Baaba, a ga boro foo kul ciiti ka sawa nda nga teegoyoo, war ma dira hunburay ra war yawtaraa waatoo ra kan war g'a tee laboo ga. ¹⁸ War ga bay kan man'ti hayayan kan ga dere sanda nzorfu kaaray wala wura nda war dayandi ka hun war diraa takaa yaadawey ga kan war duu ey war baabey alaadaa ra. ¹⁹ Amma Almasihu kuri hay sendaa ka war day ka war kaa kabe ra, sanda feeji-ize kan ga laybu sii, ndella sii. ²⁰ Irkoy nka jin ka Almasihu suuba za adujna mana daara, amma waati korawey ra a n'a bangandi war maaganda se. ²¹ Nga

* 1:11 1.11 Zabur 22; Ezayi 53; Luka 24.25-26. † 1:16 1.16 Sargarey 19.2.

albarkaa ra war naanay Irkoy kan n'a tunandi bukawey ra k'a noo darža taka kan ra war naanaa nda war naataa ma bara Irkoy ra.

²² War na war hundey henanandi nda cimoo hanajeryanoo ka armataray baji tee kan ra almunafikitaray sii. War ma baa cere nda soobay nda bine [kaaray]. ²³ Zama war hayandi taaga, a mana teendi nda dumi kan ga funbu, a mana teendi nda kala dumi kan si funbu, Irkoy meešenni hunantaa kan ga duumi albarkaa ra, ²⁴ zama Citaaboo nee:

«Hundikoyini kul man'ti kala sanda subu,
nga daržaa kul si hima nda kala suboo kutukuryaa.
Suboo kogu, de kutukuryaa kan,

²⁵ amma ir Koyoo šennoo ga duumi hala abada.»[‡]

Šennoo woo man'ti kala woo kan Alhabar Boryaa n'a har war se.

2

Tondi hunantaa nda jama henanantaa

¹ Woo maaganda se war ma laalay kul nda zanbayan kul nan, nda almunafikitaray, nda canseyan, nda cere maahasaraw kul. ² Sanda zanka taanayan wa hanse ka baa waa cimoo* hala a ma duu ka war ka beeri hallasiroo se, ³ nda «war n'ir Koyoo taba kan a ga boori»[†].

⁴ Wa man a, tondi hunantaa no, adamizey mana yadda a ga, amma a suubandi, nga hayoo ga boobo Irkoy do. ⁵ War hunday mo, sanda tondi hunanteyan wa huru hugoo cinaroo ra kan ra Irkoy Hundoo ga kaa ka goro, ka tee sargari juwalkaw margari henanante, ka sargari kaa ka sawa nda Irkoy Hundoo kan ga kan Irkoy se Isa Almasihu albarkaa ra. ⁶ Zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee:

«Nga ne, ay ga hugoo kanjoo tondi foo
kanandi Siyonj koyraa ra.

Tondi suubante no kan hayoo ga boobo.

Boro kan naanay a si haw hala abada.»[‡]

⁷ War kan naanay a, hayoo ga beeri war se, wey kan mana naanay a,
«tondoo kan cinakey n'a fur,

nga no ka tee hugoo kanjoo tondoo.»[§]

⁸ Koyne mo

«tondoo no kan ga boro cewoo ga cabu,

tondoo no kan ga boro kanjandi.»^{*}

Cewey ga cabu, zama i mana hanajer Šennoo se, woo ti haya kan kayandi ka duu ey.

⁹ Amma war, war man'ti kala dumi suubante, «Kokoyoo sargari juwalkey, ganda henanante»[†], jama kan ti Irkoy wane, hala war ma haya beerey deede kan a n'i tee war se, nga kan na war cee ka war kaa kubaa ra ka war dan nga gaay henna ra.

¹⁰ War kan waatoo din «war man'ti jama»[‡],

amma sohō war tee Irkoy jamaa,

war kan «mana duu tamallayan»[§],

amma sohō war duu tamallayan.

Wa hanajer Irkoy se, war ma hanajer boŋkoyney se

¹¹ Ay baakey, ay ga war hoyray, war kan man'ti kala sanda naarukawyan nda yawyan, war ma war boŋ dii boonawey ga kanyan ga hundi wongu. ¹² War ma dira nda taka henna borey kan si Irkoy bay jine, hala waati kan i ga war maaney hasara ka nee kan war man'ti kala goy futu teekawyan, i ma Irkoy beerandi war goy henney kan i ga dii ey sabbu se han kan a kaa i do.

¹³ Yaamar kul kan adamizey n'a gorandi war ma war boŋ yeeti a se ganda ir Koyoo sabbu se, a ma tee kokoyoo kan kone hini beeroo goo, ¹⁴ wala a ma tee gofornerey sanda borey kan kokoyoo n'i sanba i ma goy futu teekey zukandi ka goy henna teekey saabu.

¹⁵ Irkoy ibaayoo ti war ma goy henna tee ka lakkal janantey kan si haya bay mijney daabu. ¹⁶ Wa tee borcinyan bila nda war ma borcintaraa din tee haya kan ga laalay daabu. Wa goy sanda Irkoy tamyay. ¹⁷ Wa adamizey kul beerandi, wa baa war armye, wa hunbur Irkoy, wa kokoyoo beerandi.

Almasihu zarabi ka himakasinyan nan ir se

[‡] 1:25 1.24–25 Ezayi 40.6–8. * 2:2 2.2 Waa cimoo man'ti kala Irkoy meešennoo. † 2:3 2.3 Zabur 34.9. ‡ 2:6 2.6 Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Zabur 118.22. * 2:8 2.8 Ezayi 8.14. † 2:9 2.9 Fattaroo 19.6 guna. ‡ 2:10 2.10 Alhukumoo 32.21. § 2:10 2.10 Oze 2.1, 23, 25.

¹⁸ War, goykaw-izey, wa yee war jineborey se ganda nda beeray timmante, man'ti wey din hinne kanj ga hennay i ga boori, amma ba wey kanj ga šendi. ¹⁹ Zama anneema no boro ma zarabi haya ra kanj a si hima nda a, ka goy futu mupe Irkoy hunburay maaganda se. ²⁰ Macin beeray bara war se ka barzu mupe zunubu se? Amma nda war ga mupe ka goy henna tee nda ka zarabi, anneema no boraa se Irkoy do. ²¹ Woo ti hayaa kanj se war ciyandi, zama Almasihu mo nka zarabi war se, a na himakasinay nanj war se kanj war m'a guna k'a tee.

²² «Nga kanj mana zunubu tee,

dargari mana bay ka hun mijoo ra.»*

²³ Nga kanj i n'a wow, amma a man'a bana,

a zarabi, amma a mana zahā,

a nka nga boŋ talfi ciitikaw šerrantaa ga.

²⁴ «Nga kanj n'ir zunubey jeeje nga kunturoo ga»

ka kanjandi bundoo ga,

hala zunubu tenje ir ma buu ka huna šerretaraa se.

«Nga marayyaney ka war noo baani.

²⁵ Zama war cindi ka dere sanda feejiyan)†,

amma sohō war yee kate kurkaa

nda war hundey talfikaa do.

3

Woyey nda ngi kurpey

¹ Takaa din da, war mo woyey, wa yee ganda war kurpey se, hala ba nda boroyan goo i ra kanj si hanajer Irkoy meešennoo se, wandey dira takaa m'i ka naanay bila šenni, ² zama i ga dii war dira takaa kanj ga henan, a teendi Irkoy hunburaa ra. ³ War taalamoo masi tee tarayhero, maanaa turyan, nda wura hiiri, nda bankaaray henna. ⁴ Amma war taalamoo ma tee boro kunehero kanj goo tuguyan ra, kanj ti bineyaynay kanj ga kani, woo ti taalam kanj si hasara kanj goo nda hay beeri Irkoy do. ⁵ Takaa woo nda cee jinaa woy henanantey kanj naata Irkoy ra ga taalam. I ga yee ngi kurpey se ganda. ⁶ Sanda Sarata kanj ga yee nga kurpoo Ibrahima se ganda k'a cee nda «ay koyoo»*. Nga izey ti war nda war ga goy henna tee, war si nanj haya kul ma war hunburandi ka war biney jaami.

⁷ Takaa din da, war mo kanj ti kurpey, war ma war wandey dii nda lakkal, woy takaa ga hima nda haya kanj ga yalaafu nda war wanoo. W'i beerandi, zama ngi mo ga hunaroo anneema tubu, hala war ŋaarayrey, haya kul masi huru ngi nda Irkoy game.

Wa soolu zarabiyen se

⁸ Woo kul banda ga, war kul ma tee miile foo, war ma hinna, war ma baa cere sanda armayan, war ma tamalla, war ma war boŋ yeeti ganda. ⁹ War masi ifutu ka ifutu bana, war masi šenni futu bana nda šenni futu, amma wa albarka danj, zama woo se war ciyandi hala war ma duu ka albarkaa tubu. ¹⁰ Citaaboo nee:

«Boro kanj ga baa hunayan,

de a ga baa nga ma dii zaari hennayan,

a ma nga deenoo dii ifutu ga,

mijoo masi zanba.

¹¹ A ma mooru ifutu ka ihenna tee,

a ma alaafiya ceeci ka gaabandi a bande.

¹² Zama ir Koyoo moŋey goo boro šerrantey ga,

a ga hanajer ngi ŋaarayroo se.

Amma ir Koyoo ga nga ndumoo bere ifutu teekey se.»†

¹³ May no ma ifutu tee war se nda war ga durkutu ihenna teeyan ga? ¹⁴ Koyné mo ba nda war ga zarabi šerretaray sabbu se, war duu gomni, war masi hunbur ey, war lakkaley masi jaami. ¹⁵ Wa ir Koyoo Almasihu danj jere ga war biney ra, de mo waati kul, boro kul kanj na war hāa nda war naataa, war ma soolu ka boraa zaabi, ¹⁶ amma war m'a tee nda bineyaynay, nda beeray, nda bine henanyan, hala borey kanj ga war maapey hasara ka war dira taka henna Almasihu bande kaynandi ma duu ka haw. ¹⁷ Zama boro ma zarabi ihenna teeyan se, nda Irkoy ibaayoo no baa boro ma zarabi ifutu teeyan se. ¹⁸ Almasihu mo buu cee folloku zunubey maaganda se, boro šerrantaa zarabi borey kanj si šerre se hala nga ma war ka too Irkoy do. Gaahamoo wiiyandi,

* 2:22 2.22 Ezayi 53.9. † 2:25 2.24–25 Ezayi 53.4–6. * 3:6 3.6 Sintinoo 18.12. † 3:12 3.10–12 Zabur 34.13–17.

amma Irkoy Hundoo n'a hunandi. ¹⁹ Hundoo din albarkaa k'a ka koy hundey waazu kasaa ra. ²⁰ Borey no kanj cee jinaa din i mana hanjajer Irkoy se waatoo kanj a ga suuri zamanoo kanj Nuhu ga sunduku beeroo kanj tee harihii cin kanj ra boro kayna, maanaa boro yaaha hallasi haroo ra. ²¹ Haroo woo ga hima nda sanda batizeyanoo kanj ga war hallasi sohō. Batizeyanoo woo man'ti a mma gaaham Ziiibi kaa, amma a mma cebe kanj nga ga Irkoy gana nda nga lakkaloo kul. Batizeyanoo g'ir hallasi, zama Isa Almasihu tun bukaway ra, ²² a koy beenaa ra, a goo Irkoy kabe hennaa ga, almalaykey, nda hiney, nda gaabey na ngi bonj yeeti a se ganda.

4

Dira taka taaga

¹ Almasihu zarabi nga gaahamoo ra, woo se war mo ma miileyan follokaa woo tee war wongu jinaa, zama boro kanj zarabi nga gaahamoo ra, koyoo benandi nda zunubu, ² hala waatoo kanj cindi a se nga hunaroo ra gaaham here, a mas'a tee adamize boonawey se, amma a m'a tee Irkoy ibaayoo se. ³ War na waati tee kutakey ibaayoo ra, a wasa yaada. War cindi ka huna izefututaray ra, nda boonay futawey, nda suuyan, nda ka n'aa ka hanj ka hoo, nda tooru ganayan kanj ti haya kanj si bisa. ⁴ Bonjey ga haw kanj war si izefututarawey wey tee ngi bande, i ga war wow. ⁵ I ga kaa ka kay boraa jine kanj soolu ka baahunantey nda bukaway ciiti. ⁶ Zama woo maaganda se ba bukaway, Alhabar Boryaa harandi i se. Ba kanj i mana ciitandi kala hayey se kanj i n'i tee aduɓɓa ra ngi hunaroo ga, sohō i ma huna Irkoy se nga Hundoo albarkaa ra.

Ir ga hima ka tee goykaw hennayan

⁷ Haya kul benantaa man. Wa war lakkaley kanandi ka war bonj gagay hala war ma hin ka Irkoy njaray. ⁸ Amma woo kanj bisa haya kul ti war ma hanse ka baa cere, zama baji ga zunubu boobo daabu. ⁹ War ma cere yawzunbay bila nuunuɓuunu. ¹⁰ War affoo kul anneemaa nooyanoo kanj a duu a, war m'a ka war cerey almuraadey hanse ka tee Irkoy anneemaa dumi-dumiyanj talfikaw. ¹¹ Boro kanj ga waazu, a ma tee Irkoy meešennoo no a g'a har. Boro kanj ga goy m'a tee nda gaaboo kanj Irkoy g'a noo a se, hala haya kul ra darža ma bara Irkoy se Isa Almasihu albarkaa ra, nga kanj darža nda gaabi goo a se abada hala abada! Amin.

Zaraboo kanj boro ga dii a naanaa sabbu se

¹² Ay baakey, nuunaa kanj goo war game ka war sii masi tee war se bonjhaway, ma nee haya kanj si kubay. ¹³ Wa naali kanj war duu Almasihu zarabey ra, hala mo war ma hanse ka yafarhā waati kanj nga daržaa ga bangay. ¹⁴ Nda i ga war wow Almasihu maapoo se, war duu gomni, zama daržaa Hundoo kanj ti Irkoy Hundoo goo war ga. ¹⁵ War ra, boro kul masi zarabi zama borowiikaw no, wala zay, wala goy futu teekaw, wala a ga huru šenni waaniyanj ra. ¹⁶ Amma nda boro ga zarabi zama kretiyej no, a masi tee a se haawi, a ma Irkoy beerandi maapoo woo se. ¹⁷ Zama waatoo too kanj ra ciitoo ga sintin nda Irkoy hugoo, ka gar nda a sintin nda ir, macin no borey kanj mana hanjajer Irkoy Alhabar Boryaa se ga ti a suba? ¹⁸ Citaaboo nee: «Nda boro šerrantaa hallasiyanoo ga šendi,

macin no boro laaley nda zunubantey ga ti a?»*

¹⁹ Woo maaganda se borey mo kanj ga zarabi ka sawa nda Irkoy ibaayoo, ma ngi hundey talfi Takakaa ga kanj ga laadir ka cindi ka goy henna tee.

5

Huga nda Irkoy feeji kuroo

¹ Ay ga boro beerey kanj goo war ra hoyray, agay kanj ti boro beeri sanda ngi, kanj ti seede Almasihu zarabey se, ay goo nda baa daržaa ra kanj ga kaa ka bangay: ² wa Irkoy feeji kuroo kur kanj goo war kone. [W'i hawgay,] amma a masi tee sanda gaabi haya. W'a tee nda war bonj, ka sawa nda Irkoy ibaayoo, a masi tee nooru baji se, a ma tee haya kanj war g'a tee, zama a ga kanj war se. ³ Borey kanj talfandi war ga, war masi gaabi danj i ga, wa tee feeji kuroo se boroyan kanj i m'i guna ka tee. ⁴ Waati kanj kurkey bonkoynoo bangay, war ga duu kokoy fuula daržantaa kanj si hasara.

⁵ Takaa din da, war mo soogey, wa yee ganda boro beerey se. War nda cere, war kul ma bonj yeeti gandayan tee sanda darbay, zama Citaaboo nee: «Irkoy ga binebeerey gandu,

amma a ga alhormo tee borey se kanj ga ngi bonj yeeti ganda.»*

* 4:18 4.18 Yaasawey 11.31. * 5:5 5.5 Yaasawey 3.34.

⁶ Woo se wa war boŋ yeeti ganda Irkoy kabe gaabantaa se, hala a ma war jer waatoo kaŋ kayandi ra. ⁷ Wa war alhuzuney kul fur a ga, zama a ga huga nda war.

⁸ Wa hin war boŋ, war ma hanna cijin nda zaari! War yenjekasinaa, Ibilisi, ga hima nda ganjihayla kaŋ ga hēe, a ga war kuubi ka war bere ka [boro] ceeci kaŋ nga n'a gon. ⁹ Wa kay a se, war ma gaabandi naanaa ga, zama war ga bay kaŋ zarabi follokey bara war armey ga kaŋ goo aduŋŋa ra. ¹⁰ Irkoy kaŋ ti Anneema-kul-koyoo kaŋ na war cee war ma huru nga darža abadantaa ra Isa Almasihu albarkaa ra, waati kaŋ war zarabi haya kayna, a ga war tee boro tabatanteyan ka war noo hini, ka war noo gaabi, ka war daŋ asaasu boŋ kaŋ si kaŋ. ¹¹ Nga se hini ma bara hala abada! Amin.

Fooyan kokorantaa

¹² Silweŋ k'ay faaba ya kalimawey wey hantum war se, ay g'a dii arma laadirante. Ay ga war hoyray ka war hakiikandi kaŋ anneemaa woo kaŋ ra war goo, Irkoy anneema cimoo no.

¹³ Borey kaŋ suubandi margaroo sanda war, kaŋ goo Babilon koyraa ra ga war foo. Ag'iz'aroo Marku mo ga war foo. ¹⁴ Wa cere foo nda baji summuyan. Alaafiya ma kaa war kul ga kaŋ goo Almasihu bande.

Bataga hinkantoo kanj Piyer n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Piyer mana batagaa hinkantoo woo hantum kala Isa ganakey kul se nongu kul kanj ra i goo. Nga alhuzunoo kanj se a hantum man'ti kala borey kanj ceeci ka ganakey darga nda cawandiyaj kanj man'ti Alhabar Boryaa. I ga nee Isa si yee kate. Piyer bayrandi kanj Irkoy ga suuri, a si baa boro kul ma halaci, a si baa kala borey ma tuubi ka hallasi. Woo se hala sohõ a mana yee kate. A bayrandi mo kanj hayaa kanj nda i ga hima ka tangam k'a tee man'ti kala ka denji Isa ga ka hanga nga meesennoo bande kanj i maar'a nga taalibey mijey ra. A ga ganakey hoyray i ma koy jine Isa fondaa ra.

Borey kanj se batagaa sanbandi maapey

nda fooyanoo kanj teendi i se

¹ Agay Simonj Piyer kanj ti Isa Almasihu tam nda nga diyaw ka batagaa woo hantum borey se kanj duu ir bande naanaa alhaku follokaa ir Koyoo kanj ti ir Hallasikaa Isa Almasihu šerretaraa albarkaa ra. ² Irkoy anneemaa nda nga alaafiyaa ma boobo war ga Irkoy nda ir Koyoo Isa bayyanoo ra.

Irkoy ciyayanoo nda nga suubayanoo

³ Irkoy hinoo n'ir noo hayaa kul kanj ga ir ga too hunayan nda Irkoy ganayan here, ka bora bayrandi ir se kanj n'ir cee nga boj daržaa nda nga gaaboo ra. ⁴ Ngi albarkaa ra a n'ir noo haya hennayan kanj ga hanse ka beeri kanj a gay a nee nga g'i noo ir se. A na woo tee hala war ma hima nda Irkoy ka duu nga annuuraa ra, war kanj hallasi boonay laaley ra kanj goo adupna ra kanj ga adamize halaci. ⁵ Woo hunday maaganda se war ma gaabandi ka attabiya henna tonton war naanaa ga, ka bayray tonton attabiya ga, ⁶ ka hin ni boj tonton bayraa ga, ka mupeyan tonton ka hin ni boj ga, ka Irkoy ganayan tonton mupeyan ga, ⁷ ka armataray baji tonton Irkoy ganayan ga, ka baji tonton armataray baji ga. ⁸ Zama nda hayey wey goo war ra, i ga koy de i ga tonton nda booboyan, i ga war gaabandi war ma goy, war ma haya henna tee k'ir Koyoo Isa Almasihu bay. ⁹ Boro kanj ra hayey wey sii, danaw no, a si dii nongu mooro ra, a dirna nga cee jinaa zunubey henandiyanoo.

¹⁰ Woo maaganda se, ag'armey, wa gaabandi ka koy jine war ciyayanoo nda war suubayanoo tabatandiroo ra. Zama nda war ga wey tee, war si kanj abada. ¹¹ Takaa woo ra ir Koyoo nda ir Hallasikaa Isa Almasihu Laama abadantaa ga hay war se hã.

¹² Woo se waati kul ay ga huga nda ka war hongandi hayey wey, ba kanj se war g'i bay, de mo war nin sohõ da cimoo ra kanj war duu a. ¹³ Amma ay ga miile kanj a ga hima kanj kullihinne ay goo hukkumoo woo ra kanj ti ay gaahamoo, ay ga war lakkaley zumandi ka war hongandi hayey wey. ¹⁴ Ay ga bay kanj ne nda kayna ay ga hukkumoo woo kanj ti ay gaahamoo nanj nda takaa kanj nda ir Koyoo Isa Almasihu hunday n'a bayrandi ya ne. ¹⁵ Ay ga taka kul tee kanj ay koyyanoo banda ga, war ma hongu hayey wey waati kul.

Isa diyawyanj dii nga daržaa

¹⁶ Man'ti ir nka hanga filla carmanteyaj bande kanj mana hun kala adamizey lakkaley ra, waatoo kanj ir n'ir Koyoo Isa Almasihu hinoo nda nga kaayanoo har war se, ir tee nga darža beeroo seedeyaj kanj ir dii a nda ir mopey. ¹⁷ Zama Baaba Irkoy n'a noo beeray nda darža waatoo kanj a maa jindoo kanj hun darža beeroo ra ka nee a se: «Woo ti agay Iz'aroo, ay baakaa, nga ti ay jaaloo.»* ¹⁸ Ir maa jindoo din kanj hun beenaa ra waatoo kanj ir goo a bande tondi hondu henanantaa ga.

¹⁹ Koyn mo ir ga felle annabey šennoo ga kanj ga war goo nda cimi ka war mopey kanji a ga sanda fitilla kanj ga dii nongu kubayante ra hala moo ma boo, de subbaahi handaraa ma kay war biney ra. ²⁰ Haya foo ne kanj war ma hanse k'a bay kanj ti Citaaboo ra, annabi šenni kul sii no kanj hun annaboo lakkaloo ra. ²¹ Annabi šenni mana bay ka tee adamize ibaayoo, Hundi Henanantaa no ma adamize tuti a ma šelaj Irkoy maapoo ga.

2

Cawandikaw taariharkey
(Žud batagaa 4-13)

* 1:17 1.17 Matiyu 17.5; Marku 9.7; Luka 9.35.

¹ Taari annabiyan bay ka bara Izirayel jamaa ra, takaa din da nda war mo ra, taari cawandikawyan ga kaa ka bara. I ga kate taari cawandiyan halacanteyan ka zanba k'i hurandi ka ngi Koyoo yankar kan n'i day. I ga kate ngi bon ga halaciyen cahante. ² Boro boobo ga hanga ey ngi haya futu boonayyanoo ra, ngi maaganda se cimoo fondaa maapoo ga hasara. ³ Albahiiritaray se i ga ceeci ka war day nda senni darganteyan. Ngii ciitoo gay a goo fondaa ra, ngi halaciroo si gay.

⁴ Nda Irkoy mana almawaykan nan kan na zunubu tee, a n'i warra k'i haw guusu futaa ra, k'i dii kubaa din ra ciitoo se. ⁵ Nda a mana adunna zeenaa nan, amma a na hari beeroo doori boro laaley adunna ga k'i halaci, Nuhu hinne kan ti šerretaraa waazukaw nda boro iyee ka hallasi. ⁶ Nda a na Sodom nda Gomor koyrawey [halaci] k'i ton k'i tee boosu, woo no ma cebe boro laaley se hayaa kan g'i batu. ⁷ Amma nda a na Lotu kan ti boro šerrantaa hallasi kan hanse ka torro goy futu teekey boonay laalaa sabbu se, ⁸ zama boro šerrantaa woo si huna kala gamey ra, a ga dii ey, a ga maa i se, zaari kul nga hundi šerrantaa ga zarabi ngi goy futey sabbu se, ⁹ nda ir Koyoo na hayey wey kul tee, a ga cebe kan a ga wan ka borey kan ga Irkoy gana kaa siyan ra ka borey kan si šerre soolu ciitoo zaaroo se k'i zukandi. ¹⁰ Waaniwaani borey kan ga hanga ngi hundi-ibaayi boonay žiibey bande ka koytaraa kaynandi. Cawandikaw taariharkey wey ga naanay ngi bon, alfitinakoyniyan no, i si hunbur ka beenaa hinikoyey wow. ¹¹ Ba almawaykan gaaboo nda ngi hinoo ga bisa borey waney si hinikoyey ciiti k'i wow ir Koyoo jine. ¹² Borey din ga hima nda adabbayan kan sii nda lakkal kanyan mana hayandi kala ka diyandi ka wiyandi se. I ga hayayan wow kan i s'i bay. Woo maaganda se i ga buu sanda adabbawey wey. ¹³ I ga duu ifutaa kan i n'a tee banaa. Zaarikay cululu a ga kan i se ngi ma ngi kaani futawey tee. Nda i goo ma ŋaa war bande, a ga kan i se ngi ma war darga, i man'ti kala žiibi nda laybu. ¹⁴ Mokey ga too met nda woy kan ga zina, i si fay nda zunubu teeyan. I ga borey derandi kan mana nin, biney nin albahiiritaray ra, danganteyan no. ¹⁵ I dere, i na fondo šerrantaa nan ka Balam fondaa zaa, Bosor* iz'aroo kan ga baa banaw žiiba. ¹⁶ Amma i citi a ga ngi layboo maaganda se, adabba kaarumay kan si šelan, nga no ka šelan nda adamize jinde ka annaboo lakkal janja kayandi.†

¹⁷ Borey wey man'ti kala hari dandiguusu kan ra hari sii, hirri kan hewoo g'a gaaray. Kubay bibi tik g'i batu. ¹⁸ I ga bolsay senni yaadayan har, i ga ngi gaaham boonay futawey ka borey derandi kan mana gay ka hun borey ra kan ga dira dereyan ra. ¹⁹ I g'i noo allaahidu kan i ga sawalandi, ka gar ngi hunday man'ti kala haya funba baŋna, zama haya kan hin ni se, n'a tee baŋna. ²⁰ Nda borey kan hun adunna hayey žiiboo cire ir Koyoo nda ir Hallasikaa Isa Almasihu kan i n'a bay albarkaa ra, nda i nan haya zeeney din ma yee ka ngi yeeti ngi cire, ngi taka kokorantaa ga jaase ijinaa. ²¹ Zama nda i nka mana fondo šerrantaa bay jina baa i se i m'a bay i ma duu ka yee ka šiiri yaamar henanantaa se kan nondi i se. ²² Hayaa kan yaasaa n'a har, nga ti cimi, nga da ka tee i ga kan ti: «Hanšoo yee hayaa kan a n'a yeeri ga»‡, nbirŋa woyoo nka pumay jina a koy nga bon birji batakarara ra.

3

Ir Koyoo yee kateyanoo

¹ Ay baakey, sohō woo ti ay bataga hinkantoo kan ay g'a hantum war se. Ijinaa nda ihinkantoo kul ra ay ga war lakkaley zumandi ka war tuti hala war ma duu ka hongu nda fondaa. ² War ma hongu šenney kan annabi henanantey bay k'i har nda yaamaroo kan ir Koyoo nda ir Hallasikaa diyawey n'a har. ³ Haya jinaa kan war m'a bay man'ti kala: zaari korawey ra, kašikašikoyniyan ga kaa, i ga dira kašikašayan ra ka sawa nda ngi bon boonay futawey. ⁴ I ga nee: «Man nga kaayanoo kan a n'a har? Zama za ir kaagey faati, hayey kul goo ngi taka follokaa ga za takaroo sintinoo ga!» ⁵ Amma haya foo goo no kan i ga muray ka dirŋa a, za gayan beenawey nda laboo mana hun kala hari ra, i ga kay mo haroo gamoo ra Irkoy meešennoo albarkaa ra. ⁶ Ngii ka adunna jinaa halaci, i n'a yoole. ⁷ Beenaa nda gandaa, nongoo kan ra i goo, šenni follokaa k'i marga nuunaa se, i jisandi ciitoo zaaroo nda adamize laaley halaciroo se.

⁸ Ay baakey, war ma bay, haya foo goo no kan war masi dirŋa kan ti zaari foo ir Koyoo se ga hima nda žiiri zenber foo (1.000), žiiri zenber foo (1.000) ga hima nda a se sanda zaari foo. ⁹ Allaahidoo kan ir Koyoo n'a zaa, a si gay a man'a tee sanda takaa kan boro fooyan ga hongu kan a gay a man'a tee. Amma a ga suuri war se, zama a si baa boro kul ma halaci, a si baa kala borey kul ma hin ka tuubi.

* 2:15 2.15 Bosor da se i ga nee Bewor nongey jerey ra. † 2:16 2.15-16 Kabuyaney 22.4-35. ‡ 2:22 2.22 Yaasawey 26.11.

¹⁰ Woo kul, ir Koyoo zaaroo ga kaa sanda zay. Hanoo din, beenawey ga dere nda hoolo beeri. Hayey kanj goo i ra ga menne. Ganda a nda hayey kanj ga tee a ra ga ciitandi. ¹¹ Nda hayey kul ga menne nda takaa woo, war mma hima ka tee boroyan kanj ga dira henanyan nda Irkoy ganayan ra ¹² ka Irkoy zaaroo kaayanoo batu, de mo war ga nga kaayanoo cahāndi, hanoo din maaganda se beenawey ga dii ka menne, hayey kanj goo i ra ga ton ka menne. ¹³ Ir ga Irkoy allaahidoo batu kanj ti beene taaga nda ganda taaga kaayanoo kanj ra šerretaray goo.

¹⁴ Woo se ay baakey, hayey wey batuyanoo ra, wa gaabandi a ma war gar bila žiibi, bila laybu, war ma bara alaafiya ra. ¹⁵ War ma bay mo kanj ir Koyoo suuroo man'ti kala war hallasiyanoo se, sanda takaa kanj nda ir baakaa nda ir armaa Pol hantum nda lakkaloo kanj nondi a se. ¹⁶ Woo ti haya kanj a g'a tee nga batagawey kul kanj ra a ga šelanj hayey wey ga. Nonguyan goo i ra kanj fahamyanoo ga šendi kanj lakkal janantey nda borey kanj mana nin g'i šiirandi sanda takaa kanj i g'a tee Citaaboo hantumey jerey se ngi boŋ halaciroo se.

¹⁷ War, ay baakey kanj jin ka hayey wey bay, wa hawgay goy futu teekey masi koy war gongu ngi dereroo ra, war naanay tabatantaa ma hun war kone. ¹⁸ Amma wa koy jine ir Koyoo nda ir Hallasikaa Isa Almasihuanneemaa nda nga bayyanoo ra. Darža ma bara a ga sohō da hala abada-abada. [Amin.]

Bataga jinaa kaŋ Yehiya n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Yehiya follokaa kaŋ na Linziloo hantum ka batagaa woo hantum. Pol ka jin ka Alhabar Boryaa har Efez koyraa ra. Waatoo kaŋ Yehiya kaa no din, a tee ganakey jineboraa, woo se a ga nee i se «ay zankey». Kaŋ Yehiya hun no din, a na batagaa woo hantum i se. A n'i bayrandi kaŋ i masi nee kaŋ ngi si zunubu tee, i mma hima ka ngi zunubey har Isa se ka duu yaafayan ka henan. A nee i se kaŋ i ma baa cere. I ma ngi boŋ hawgay dargantey ga.

Šennoo kaŋ ga hunayan noo

¹ Woo kaŋ ga bara za sintinoo ga, woo kaŋ ir maar'a, woo kaŋ ir dii a nda ir moŋey, woo kaŋ ir n'a guna, de mo ir kabey n'a taaru hunayan šennoo here, ² hunaroo bangay, de mo ir dii a, ir ga seedetaray tee a ga. Ir ga hunayan abadantaa kaŋ bangay kaŋ goo Baaba Irkoy jeroo ga har war se, ³ woo kaŋ ir dii a, ir maar'a, ir g'a har war se hala war mo, war ma huru ir margaroo ra. Ir margaroo man'ti kala Baaba Irkoy, nda nga Iz'aroo Isa Almasihu margaroo. ⁴ De mo ir ga hayey wey hantum war se hala ir jaaloo ma timme.

Irkoy ti gaay

⁵ Alhabaroo ne kaŋ ir maar'a a do, ir g'a bayrandi war se: Irkoy ti gaay, kubay kul sii a ra. ⁶ Nda ir nee kaŋ ir goo nga margaroo ra, de ir ga dira kubaa ra, ir ga taari, ir si cimi ka goy. ⁷ Amma nda ir ga dira gaayoo ra sanda takaa kaŋ nda nga hunday goo gaayoo ra, ir nda cere goo margaroo ra, nga Iz'aroo Isa kuroo ga zunubu kul kaa ir ga k'ir henanandi.

⁸ Nda ir nee kaŋ zunubu sii ir ga, ir mm'ir boŋ darga, cimoo sii ir kone. ⁹ Nda ir yadda ir zunubey ga, ir n'i har, Irkoy ga laadir a ga šerre k'ir zunubey yaafa ir se ka ifutu kul kaa ir ga k'ir henanandi. ¹⁰ Nda ir nee kaŋ ir mana zunubu tee, ir mm'a tee taariharkaw, de mo nga meešennoo sii ir ra.

2

Almasihu ti ir faabakaa

¹ Ay zankey, ya nka hayey wey hantum war se hala war masi duu ka zunubu tee. Amma nda boro na zunubu tee, faabakaw goo ir se Baaba Irkoy jeroo ga kaŋ ti Isa Almasihu kaŋ ti Boro Šerrantaa. ² Nga no ka nga boŋ noo k'ir zunubey tuusu, man'ti ir hinne zunubey, amma aduŋna kul waney.

³ Hayaa kaŋ ga kate ir ma bay kaŋ ir g'a bay man'ti kala nda ir ga nga yaamarey dii. ⁴ Boro kaŋ nee nga g'a bay, ka gar a si nga yaamarey dii, bora man'ti kala taariharkaw, cimoo sii a kone. ⁵ Amma boro kaŋ ga nga šennoo dii, nda cimi Irkoy bajoo tabati bora ra. Woo no ma kate ir ma bay kaŋ ir goo a ra. ⁶ Boro kaŋ nee nga ga duumi a ra ga hima ka dira nda takaa kaŋ nda a dira.

Yaamar taaga

⁷ Ay baakey, man'ti yaamar taaga no ay g'a hantum war se, yaamar žeena no kaŋ war duu a za sintinoo ga. Yaamar žeena woo man'ti kala šennoo kaŋ war maar'a. ⁸ Nongu foo ra yaamar taaga no kaŋ ay g'a hantum war se, cimi no war nda nga here, zama kubaa ga koy, de gaay cimoo bangay ka ben.

⁹ Boro kaŋ nee nga goo gaayoo ra, ka gar a ga konna nga armaa, bora goo kubaa ra hala sohō. ¹⁰ Boro kaŋ ga baa nga armaa ga duumi gaayoo ra, haya kul sii a ra kaŋ g'a kaŋandi. ¹¹ Boro kaŋ ga konna nga armaa sii kala kubaa ra, a si dira kala kubaa ra, a si bay nongu kaŋ ra nga ga koy, zama kubaa nka moŋey danandi.

¹² Ay zankey, ay ga hantum war se, zama war zunubey yaafandi Isa maapoo albarkaa ra.

¹³ Baabey, ay ga hantum war se, zama war ga bora bay kaŋ ga bara za sintinoo ga.

Arusoogey, ay ga hantum war se, zama war hin boro laalaa kaŋ ti Ibilisi.

¹⁴ Zanka kaccey, ay hantum war se,

zama war ga Baaba Irkoy bay.

Baabey, ay hantum war se,

zama war ga Bora bay kaŋ ga bara za sintinoo ga.

Arusooqey, ay hantum war se,
zama war ga gaabi,
Irkoy meešennoo ga duumi war ra,
de mo war hin boro laalaa kanj ti Ibilisi.

¹⁵ War masi baa aduɓna, war masi baa hayey kanj goo aduɓna ra. Nda boro ga baa aduɓna, Baaba Irkoy bajoo sii bora ra. ¹⁶ Zama hayey kul kanj goo aduɓna ra, maanaa gaaham boonay futaa, nda moo boonay futaa, nda aduɓna bolsaa, si hun Baaba Irkoy do, amma aduɓna ra i ga hun. ¹⁷ Ka gar aduɓna ga bisa, nga nda nga boonay futaa, amma boro kanj ga Irkoy ibaayoo tee ga duumi hala abada.

Almasihu iberoo

¹⁸ Zanka kaccey, waati koraa no, war maa kanj Almasihu iberoo ga kaa, ka gar sohō da Almasihu iberi booboyanj ga bara, woo no m'ir ka bay kanj waati koraa no. ¹⁹ Ir ra i hun, amma nda cimi, i sii ir ra. Zama nda a gar i mma bara ir ra, i ga duumi ir bande. Amma woo teendi hala a ma henan kanj ngi affoo kul sii ir ra.

²⁰ War, war duu Irkoy Boro Henanantaa yonyanoo, war kul goo nda bayray. ²¹ Man'ti ya nka hantum war se, zama war si cimoo bay, amma ya nka hantum war se, zama war ga cimoo bay, de mo taari kul si hun cimi ra.

²² May ti taariharkaw nda man'ti boro kanj ga Isa almasihutaraa yankar? Bora din ti Almasihu iberi, a ga Baaba Irkoy nda Iz'aroo yankar. ²³ Boro kul kanj na Iz'aroo yankar, bora sii Baaba Irkoy bande. Boro kanj yadda Iz'aroo ga goo Baaba Irkoy mo bande.

²⁴ War, hayaa kanj war maar'a za sintinoo ga ma duumi war ra. Nda hayaa kanj war maar'a za sintinoo ga, ga duumi war ra, war mo, war ga duumi Iz'aroo nda Baaba Irkoy ra. ²⁵ Allaahidoo kanj a n'a zaa ir se man'ti kala hunayan abadantaa.

²⁶ Borey kanj ga baa ngi ma war derandi sabbu se ay na hayey wey hantum war se. ²⁷ War, yonyanoo kanj war duu a a ga, ga duumi war ga, a si too boro ma war cawandi. Zama yonyanoo ga haya kul cawandi war se, cimi no, a si taari, takaa kanj nda a na war cawandi, war ga duumi* Almasihu ra.

²⁸ Sohō, zankey, wa duumi Almasihu ra, nga kaayanoo ga, waati kanj a ga kaa ka bangay, ir lakkaley ma kani, ir masi haw a jine. ²⁹ Nda war ga bay kanj Almasihu ga šerre, war ma bay nga ka boro kanj ga goy nda šerretaray hay.

3

Irkoy izey

¹ Wa guna takaa kanj nda Baaba Irkoy baa ir hala nongu kanj ra a n'ir cee Irkoy izeyanj. Nda cimi, nga izeyanj ti ir. Woo se aduɓna s'ir bay, zama a mana Irkoy bay. ² Ay baakey, sohō ir man'ti kala Irkoy izeyanj, de woo kanj ir ga kaa ka ti a mana bangandi jina, ir ga bay kanj waati kanj Almasihu bangay ir ga hima nda a, zama ir ga dii a nda takaa kanj ga a goo. ³ Boro kul kanj naataa woo goo a ra ga nga bonj henanandi, sanda takaa kanj nda Almasihu ga henan.

⁴ Boro kul kanj na zunubu tee na ašariyaa hoo, zunubu man'ti kala ašariyaa hooyan. ⁵ War ga bay kanj Almasihu mana bangay kala hala nga ma zunubey kaa, zunubu kul sii a ga. ⁶ Boro kul kanj duumi a ra si zunubu tee, boro kul kanj na zunubu tee mana dii a, a s'a bay.

⁷ Ay zankey, boro kul masi war darga. Boro kanj ga goy nda šerretaray, bora ga šerre sanda takaa kanj nda Almasihu ga šerre. ⁸ Boro kanj na zunubu tee mana hun kala Ibilisi ga, zama za sintinoo ga Ibilisi na zunubu tee. Hayaa ne kanj se Irkoy Iz'aroo bangay: a mana bangay kala hala nga ma Ibilisi teegoyey halaci.

⁹ Boro kul kanj Irkoy n'a hay si zunubu tee, zama Irkoy dumiyoo ga cindi a ra, a si hin ka zunubu tee, zama Irkoy k'a hay. ¹⁰ Hayaa ne kanj ga Irkoy izey nda Ibilisi izey fay: boro kul kanj si goy nda šerretaray mana hun Irkoy ga, nda boro mo kanj si baa nga armaa.

Wa baa cere

¹¹ Nga ne, alhabaroo kanj war maar'a za sintinoo ga man'ti kala ir ma baa cere. ¹² Ir masi tee sanda Kabila kanj hun boro laalaa ga kanj ti Ibilisi kanj na nga armaa wii. Macin se a n'a wii? Zama nga teegoyey si boori, de nga armaa waney ga šerre.

¹³ Ag'armey, war boney masi haw nda aduɓna ga konna war. ¹⁴ Ir, ir ga bay kanj ir hun buuyan ra ka koy hunayan ra, zama ir ga baa ir armey. Boro kanj si baa nga armaa cindi buuyan ra. ¹⁵ Boro kul kanj konna nga armaa man'ti kala borowiikaw. War ga bay

* 2:27 2.27 «war ga duumi», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «wa duumi».

kanj hunayan abadantaa si goro borowiikaw ra. ¹⁶ Hayaa kanj kate ir ma baji bay man'ti kala kanj Almasihu na nga hundoo noo buuyan se ir maaganda se. Ir mo, ir ga hima k'ir hundey noo buuyan se ir armyey maaganda se. ¹⁷ Boro kanj goo nda adujna almaanoo, de a ga dii nga armaa ga tilasu, a mana tamalla a se, taka foo nda Irkoy bajoo ga duumi a ra? ¹⁸ Ay zankey, ir bajoo masi teendi nda šenni nda mee, a ma teendi nda teegoy nda cimi.

¹⁹ Woo no ma kate ir ma bay kanj cimoo ga ir hun, de mo ir biney ga kani Irkoy jine. ²⁰ Nda ir biney g'ir zukandi, Irkoy bisa ir biney, de mo a ga haya kul bay. ²¹ Ay baakey, nda ir biney s'ir zukandi, ir lakkaley ga kani Irkoy jine. ²² Haya kul kanj ir n'a wiri, ir ga duu a a ga, zama ir ga nga yaamarey dii, de ir ga hayey tee kanj ga kan a se. ²³ Nga yaamaroo ne: ir ma naanay nga Iz'aroo Isa Almasihu maajoo, ir ma baa cere sanda takaa kanj nda a n'ir noo yaamaroo. ²⁴ Boro kanj ga nga yaamarey dii ga duumi a ra, de nga mo ga duumi boraa ra. Hayaa kanj ga kate ir ma bay kanj a ga duumi ir ra man'ti kala nga Hundoo kanj a n'a noo ir se.

4

Irkoy Hundoo nda Almasihu iberoo hundoo

¹ Ay baakey, war masi naanay hundey kul, amma w'i sii ka dii wala Irkoy do i hun, zama taari annabi boobo kaa adujna ra. ² Hayaa ne kanj nda war ga Irkoy Hundoo bay: hundi kul kanj ga nee kaaray kanj Isa Almasihu kaa nda gaaham, hundoo din mana hun kala Irkoy do. ³ Hundi kul kanj si nee kaaray kanj Isa hun Irkoy do man'ti kala Almasihu iberoo hundoo kanj war maa kanj a ga kaa, a goo adujna ra ka ben.

⁴ War, ay zankey, war mana hun kala Irkoy ga, war hin taari annabey, zama Boraa kanj goo war ra bisa boraa kanj goo adujna ra. ⁵ Ngi, adujna ga i hun, woo se i ga šelanj nda adujna takaa, adujna ga hanajer i se. ⁶ Ir, ir mana hun kala Irkoy ga, boro kanj ga Irkoy bay ga hanajer ir se, boro kanj mana hun Irkoy ga si hanajer ir se, takaa woo nda ir ga Hundi cimikoynoo nda taaroo wanoo kaa cere ra.

Irkoy man'ti kala baji

⁷ Ay baakey, ir ma baa cere, zama baji si hun kala Irkoy do, boro kul kanj ga baa boro, Irkoy ka boraa hay, de a ga Irkoy bay. ⁸ Boro kanj si baa boro mana Irkoy bay, zama Irkoy man'ti kala baji. ⁹ Hayaa kanj nda Irkoy na nga bajoo bangandi ir se man'ti kala a nka nga Iz'aru bajja follokaa sanba adujna ra hala ir ma duu ka huna nga albarkaa ra. ¹⁰ Baji man'ti kala kanj man'ti ir no ka baa Irkoy, amma nga no ka baa ir, ka nga Iz'aroo sanba a ma nga boj noo k'ir zunubey tuusu.

¹¹ Ay baakey, nda Irkoy baa ir nda takaa woo, ir mo ga hima ka baa cere. ¹² Boro kul mana bay ka dii Irkoy. Nda ir ga baa cere, Irkoy ga duumi ir ra, de nga bajoo ga tabati ir ra.

¹³ Hayaa kanj ga kate ir ma bay kanj ir ga duumi Irkoy ra, de nga mo ga duumi ir ra, man'ti kala a n'ir noo nga Hundoo. ¹⁴ Ir, ir nka dii a, de ir ga seedetaray tee kanj Baaba Irkoy na Iz'aroo sanba a ma tee adujna Hallasikaa. ¹⁵ Boro kanj yadda ka nee kaaray kanj Isa man'ti kala Irkoy Iz'aroo, Irkoy ga duumi boraa ra, boraa mo ga duumi Irkoy ra. ¹⁶ Ir, ir ga bay, de mo Irkoy bajoo kanj a n'a cebe ir se, ir naanay a. Irkoy man'ti kala baji, boro kanj duumi baji ra, boraa duumi Irkoy ra, de mo Irkoy ga duumi boraa ra.

¹⁷ Takaa ne kanj ra baji ga tabati ir ra, hala ir lakkaley ma kani ciitoo hane, zama takaa kanj ga a goo no, ir mo ga ti a adujna woo ra. ¹⁸ Hunburay sii baji ra, baji timmante mma hunburay gaaray, zama hunburay, zukandi goo a ra. Boro kanj ga hunbur mana tabati baji ra.

¹⁹ Ir, ir ga baa boro, zama Irkoy ka jin ka baa ir. ²⁰ Nda boro nee: «Ay ga baa Irkoy», amma a ga konna nga armaa, taariharkaw no. Zama boro kanj si baa nga armaa kanj a ga dii a, taka foo nda a ga hin ka baa Irkoy kanj a si dii a? ²¹ Yaamaroo kanj ir duu a a ga man'ti kala boro kanj ga baa Irkoy, a ma baa nga armaa mo.

5

Ir ma duu adujna ga hinay

¹ Boro kul kanj naanay kanj Isa man'ti kala Almasihu, boraa, Irkoy k'a hay. Boro kul kanj ga baa baaba ga baa baaboo din izey mo. ² Hayaa kanj ga kate ir ma bay kanj ir ga baa Irkoy izey man'ti kala nda ir ga baa Irkoy, de ir ga nga yaamarey ka goy. ³ Ka baa Irkoy man'ti kala ka nga yaamarey dii, nga yaamarey si tij. ⁴ Zama haya kul kanj Irkoy n'a hay ga duu hinay adujna ga. Hinoo kanj hin adujna man'ti kala ir naanayyanoo. ⁵ May ka hin adujna nda man'ti boro kanj ga naanay kanj Isa ti Irkoy Iz'aroo?

Seedetaraa kanj teendi Isa Almasihu ga

⁶ Bora a kanj kaa hari nda kuri albarkaa ra man'ti kala Isa Almasihu. A mana kaa nda hari hinne, amma a mana kaa nda kala hari nda kuri. Irkoy Hundoo no ka seedetaraa woo tee, zama Irkoy Hundoo man'ti kala cimoo. ⁷ Zama seede hinza bara, ⁸ Irkoy Hundoo, nda haroo, nda kuroo, ihinzaa kul ti jinde foo. ⁹ Nda ir ga yadda adamizey seedetaraa ga, Irkoy seedetaraa bisa a. Zama woo ti Irkoy seedetaraa kanj a n'a tee nga Iz'aroo ga. ¹⁰ Boro kul kanj ga naanay Irkoy Iz'aroo, seedetaraa woo goo bora a ra. Boro kanj si naanay Irkoy nk'a tee taariharkaw, zama a mana naanay seedetaraa kanj Irkoy n'a tee nga Iz'aroo ga. ¹¹ Seedetaraa ne: Irkoy n'ir noo hunayan abadantaa, de hunaroo woo si duwandi kala nga Iz'aroo ra. ¹² Boro kanj duu Iz'aroo, duu hunaroo, boro kanj mana duu Irkoy Iz'aroo, mana duu hunaroo.

Hunayan abadantaa

¹³ Ya nka hayey wey hantum war se hala war ma bay kanj war duu hunayan abadantaa, war kanj ga naanay Irkoy Iz'aroo maapoo. ¹⁴ Lakkalkanaa kanj goo ir se Irkoy jine man'ti kala nda ir na haya wiri a ga ka sawa nda nga ibaayoo, a ga hanajer ir se. ¹⁵ Nda ir ga bay kanj a ga hanajer ir se, haya kul kanj ir n'a wiri a ga, ir ga bay kanj woo kanj ir n'a wiri a ga, ir duu a ka ben.

¹⁶ Nda boro dii nga armaa ga zunubu tee, zunubu kanj s'a ka koy buuyan ra, a ma Irkoy naaray a se, a g'a noo hunayan. Ay sii kala borey ga kanj na zunubu tee kanj si koy buuyan ra. Zunubu goo no kanj ga boro ka koy buuyan ra, zunuboo woo se, ay mana nee a ma Irkoy naaray. ¹⁷ Ifutu kul man'ti kala zunubu, amma zunubu goo no kanj si boro ka koy buuyan ra.

¹⁸ Ir ga bay kanj boro kul kanj Irkoy n'a hay, bora a si zunubu tee, Bora a kanj Irkoy n'a hay* ga lakkal dan a se, boro laalaa kanj ti Ibilisi si tuku a ga.

¹⁹ Ir ga bay kanj ir mana hun kala Irkoy ga, de adupna kul sii kala boro laalaa kanj ti Ibilisi hinoo cire.

²⁰ Amma ir ga bay kanj Irkoy Iz'aroo kaa, a n'ir noo lakkal hala ir ma Cimikoynoo bay, Cimikoynoo da bande ir goo, maanaa nga Iz'aroo Isa Almasihu. Nga ti Irkoy cimikoynoo, nga ti hunayan abadantaa.

²¹ Ay zankey, wa war boŋ hawgay toorey ga.

* **5:18** 5.18 Bora a kanj Irkoy n'a hay man'ti kala Isa Almasihu, nga ti Irkoy Iz'aroo.

Bataga hinkantoo kaŋ Yehiya n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Woo ti Yehiya bataga hinkantoo kaŋ a n'a hantum. A si nga maapoo cee, a mma nee de «boro beeroo». Takaa kaŋ nda a ga ūelan, boro ga dii kaŋ ngi jineboro no. A si ūelan kala «woy beeri suubantaa nda nga izey» (sorro 1na) se kaŋ maanaa ti Egilizoo nda ganakey.

Batagaa woo ra a g'i hoyray i ma dira cimoo nda Irkoy fondaara. Boro kaŋ kate i se haya kaŋ man'ti Alhabar Boryaa, i ma mooru boraara. I ma baa cere.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maapney

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay kaŋ ti boro beeroo ka batagaa woo sanba woy beeri suubantaa nda nga izey se. Ay ga baa war nda cimi, man'ti agay hinne, borey kul kaŋ na cimoo bay mo ga baa war, ² cimoo kaŋ ga duumi ir ra maaganda se, kaŋ goo ir bande hala abada.

³ Anneemaa, nda tamallaa, nda alaafiyaa goo ir bande kaŋ hun Baaba Irkoy nda Isa Almasihu do kaŋ ti Baaba Irkoy Iz'aroo cimi ra nda baji ra.

Cimi nda baji

⁴ Ay hanse ka paali kaŋ ay gar kaŋ ni izey ra, affooyan ga dira cimoo ra, sanda takaa kaŋ nda ir duu yaamar Baaba Irkoy do. ⁵ Aywa sohō woy beeroo, woo kaŋ ay g'a wiri ni ga, nga ti ir ma baa cere. Man'ti sanda yaamar taaga no ay goo ma hantum ma ne, amma woo din da no kaŋ ir duu a za sintinoo ga.* ⁶ Hayaa kaŋ ti baji man'ti kala ir ma dira ka sawa nda nga yaamarey. Woo ti yaamaroo kaŋ war maar'a za sintinoo ga hala war ma dira a bande.

⁷ Derandikaw boobo kaa aduŋŋa ra. I si yadda kaŋ Isa Almasihu kaa nda gaaham, i s'a har. Boraara woo dumoo ti derandikaw, nga ti Almasihu iberoo. ⁸ Wa war boŋ hawgay war masi koy jaŋ ir goyoo albarkaa, wa war boŋ hawgay hala war ma duu sufuray timmante.

⁹ Boro kaŋ na Almasihu cawyanoo hoo, a mana duumi a ra, boraara mana duu Irkoy. Boro kaŋ ga duumi nga cawyanoo ra, boraara duu Baaba Irkoy, boraara duu Iz'aroo mo. ¹⁰ Boro kaŋ kaa war do a mana kate cawandiyanoo woo, war mas'a zumandi war do, war mas'a foo, ¹¹ zama boro kaŋ n'a foo, boraara huru a bande nga goy futawey ra.

Šenni kokorantaa

¹² Haya boobo goo no kaŋ ay baa y'a hantum war se, ya na baa y'a tee nda kaddaasu nda dawa. Amma ay ga tammahā ya koy war do, ir ma ūelan mee nda mee hala ir jaaloo ma timme. ¹³ Ni woyme suubantaa izey ga ni foo.

* 1:5 1.5 Yehiya 13.34; 15.12, 17.

Bataga hinzantoo kaŋ Yehiya n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Woo ti Yehiya kaŋ ti «boro beeroo» bataga hinzantoo kaŋ a n'a hantum. A man'a sanba kala boro foo kaŋ se i ga nee Gayus. Gayus kaŋ se a hantum, hō zaaroo ir si haya boobo bay a ga, amma ir ga bay kaŋ boro no kaŋ ga dira cimoo bande.

Batagaa hantunkaa ga Gayus maa henna har. Diyotref dira takaa si kan a se. A ga Demetris maa henna har.

Ir ga dii batagaa woo ra takaa kaŋ nda yaw zumandiyan, ka arma kubay henna man'ti kala baji nda cimi silbay.

Boraa kaŋ se batagaa sanbandi maapoo

nda fooyanoo kaŋ teendi a se

¹ Agay kaŋ ti boro beeroo ka batagaa woo sanba ay baakaa Gayus kaŋ ay ga bag'a nda cimi se.

² Ay baakaa, yala ma duu gomni boobo nongoo kul here, ma bara nda gaaham baani sanda takaa kaŋ ni hundoo ga boori. ³ Ay hanse ka jaali waatoo kaŋ ir armye kaa ka seedetaray tee ni cimoo ga, takaa kaŋ nda n'ga dira nda cimi. ⁴ Ay sii nda jaali beeri kaŋ ga too ya maa ay izey ga dira cimoo ra.

Gayus laadirtaraa

⁵ Ay baakaa, hayaa kaŋ n'g'a tee ir armye se, ba yawey, n'g'a tee i se nda laadirtaray. ⁶ I na ni bajoo seedetaraa tee Egilizoo jine. A ga boori m'i faaba ngi naarumaa ra nda faabari kaŋ ga hima Irkoy jine. ⁷ Zama ir Koyoo maapoo se i fatta, i si haya kul dii dumey ga kaŋ si Irkoy bay. ⁸ Adiši ir, ir ga hima ka borey wey dumey kubay henna, ka tee i se goykasinayyan cimoo ra.

Diyotref nda Demetris šennoo

⁹ Ay na haya foo hantum Egilizoo se, amma Diyotref kaŋ ga baa nga ma tee ngi jineboraa s'ir kubay. ¹⁰ Woo se, waati kaŋ ay kaa, ay ga nga takawey bayrandi war se kaŋ a g'i tee ka šenni laalayan har ir ga, de mo a mana wasa a se, ba ir armye, a s'i kubay, borey mo kaŋ ga baa ngi m'i kubay, a ga wanji i m'a tee, a g'i gaaray k'i kaa Egilizoo ra. ¹¹ Ay baakaa, masi ifutu guna ka tee, ihenna guna ka tee. Boro kaŋ ga ihenna tee mana hun kala Irkoy ga, boro kaŋ ga ifutu tee mana dii Irkoy.

¹² Demetris, borey kul ga seedetaray henna har a ga, cimoo hunday ga tee a se seede. Ir mo ga seedetaray henna har a ga, n'ga bay mo kaŋ ir seedetaraa ti cimi.

Fooyan kokorantaa

¹³ Haya boobo goo no kaŋ ay ga baa y'a hantum ma ne, amma ay si baa y'a tee nda dawa nda kalam. ¹⁴ Amma ay ga tammahā ne nda kayna ay ma dii ni, ir ga šelan mee nda mee. ¹⁵ Alaafiya ma kaa ni ga. Ir cerey ga ni foo. M'ir cerey boro foo kul foo nda nga maapoo.

Batagaa kaŋ Žud n'a hantum

Citaaboo fahamandiroo

Žud ka batagaa woo hantum. Ir Koyoo Isa Almasihu kayn'aroo no (Matiyu 13.55; Marku 6.3). A mana batagaa woo hantum kala ganakey se nongu kul kaŋ ra i goo. A si ŋelaj kala dargantey ga kaŋ ga ceeci ka ganakey derandi. I m'i tangam nda ŋenney wey. A ga ganakey hoyray i ma koy jine naanayyan ra nda baji ra, i ma mooru zunubu.

Borey kaŋ se batagaa sanbandi maapney

nda fooyanoo kaŋ teendi i se

¹ Agay Žud kaŋ ti Isa Almasihu tam, Žak armaa* ka batagaa woo hantum war kaŋ ciyandi se, de mo Baaba Irkoy baakey ti war, war jisandi Isa Almasihu se. ² Tamalla, nda alaafiya, nda baji ma kaa war ga nda booboyan.

Cawandikaw taariharkey

(Piyer bataga 2to 2.1-17)

³ Ay baakey, ba kaŋ ay hansa ka baa ya hantum war se hallasiroo kaŋ ra ir ga marga ga, a tee ya ne tilasu ya hantum war se hala ya duu ka war hoyray war ma gurgay naanaa se kaŋ nondi Irkoy boro henanantey se cee folloku. ⁴ Zama boro fooyaj tugu ka huru ganakey game. A gay ngi ciitoo harandi Citaaboo ra. I si hunbur Irkoy, i ga Irkoy anneemaa bere k'a tee haya futu boonayyan. I g'ir jineboro follokaa kaŋ ti ir Koyoo Isa Almasihu yankar.

⁵ Ay ga baa ya war hongandi, ba kaŋ war ga haya kul bay, kaŋ ir Koyoo na jamaa hallasi k'a kaa Misira gandaa ra jina, woo banda ga, a na borey halaci kaŋ mana naanay. ⁶ Almalaykey kaŋ mana ben ngi dogey ra, i na ngi gorodogey naŋ, a n'i gaala nda gaala kaŋ si hun i ga, k'i dii kubaa ra hala zaari beeroo ciitoo hane. ⁷ Takaa din da Sodom, nda Gomor, nda koyrawey kaŋ g'i kuubi k'i bere na ngi boŋ noo izefututaray se ka marga ka kani nda takari dumi tana. I nondi ka tee himakasinay nuune abadantaa zukandoo se.

⁸ Takaa din da borey wey nda ngi handirey ga ngi gaahamoo žiibandi, i ga koytaraa kaynandi, i ga beenaa hinikoyey wow. ⁹ Ba almalayka jinehunoo Minkaylu, waatoo kaŋ nga nda Ibilisi ga cere cendi Musa kunturoo ga, Minkaylu mana yadda k'a wow k'a zukandi, a nka nee a se: «Ay Koyoo ma zahā ni ga!» ¹⁰ Amma borey wey ga hayayan wow kaŋ i s'i bay. Ngi fahamaa man'ti kala sanda adabba kaŋ sii nda lakkal miileyan. Woo no ma kate ngi halaciroo. ¹¹ I bone, zama Kabila fondaa bande i hanga.† I na ngi boŋ daŋ dereyan ra nooru maaganda sanda Balam.‡ I halaci sanda Kora kaŋ halaci tureyanoo ra.§ ¹² I ga tee sanda žiibi ndellayan war armataray ŋaadogey ra. I ga ŋaa ka haŋ ka too bila hunburay, i si hongaa kala ngi boŋ de. I ga hima nda duulayan kaŋ ra hari sii, de hewoo g'i zaa. I ga hima nda jamde tuuriyan kaŋ ga ize sii kaŋ buu cee hinka, i dogandi. ¹³ I ga ngi teegoy haawantey boosandi sanda takaa kaŋ nda teekoo bonday gaabanteyan ga ngi kufoo warra. I ga hima nda handarayyan kaŋ si bay nongu kul kaŋ ra ngi ga koy, kubaa bibiroo jisandi i se hala abada.

¹⁴ Henok mo kaŋ ti Adama banda-ka-zunbu iyyantoo na annabitaray tee i ga ka nee: «Nga ne, ir Koyoo goo ma kaa, nga nda nga almalayka henanante zenber-zenberyan, ¹⁵ ka borey kul ciiti, ka borey kaŋ si hunbur Irkoy zukandi ngi goy laalawey se kaŋ i n'i tee ngi futuyanoo ra nda ka zunubu teekoy kaŋ si hunbur Irkoy zukandi ŋenni laaley din kul kaŋ i n'i har a ga se.» ¹⁶ Borey din man'ti kala ŋuunjuunukoyniyaj, i mma hēe nda ngi takaa. I ga dira nda ngi boonay futawey. Deeney ga beeri, i ga borey meekaanay haya maaganda se.

Hoyrayyan ganakey se

¹⁷ Amma war, ay baakey, wa hongaa hayey kaŋ ir Koyoo Isa Almasihudiyawey n'i har za i mana tee. ¹⁸ I nee war se: «Waati koraa ra, poonokoyniyan ga bangay, i ga dira nda ngi boonay futawey kaŋ ga mooru Irkoy.» ¹⁹ Ngi ti borey kaŋ ga kate fay-fayyan, i si hongu kala nda adamize takaa, Irkoy Hundoo sii i kone. ²⁰ Amma war, ay baakey, wa koy jine war naanaa kaŋ ga hanse ka henan ra ka Irkoy ŋaaray Hundi Henanantaa albarkaa ra. ²¹ Wa cindi Irkoy bajoo ra k'ir Koyoo Isa Almasihu tamallaa batu kaŋ ga war noo hunayan abadantaa.

* 1:1 1.1 Matiyyu 13.55; Marku 6.3. † 1:11 1.11 Sintinoo 4.3-8. ‡ 1:11 1.11 Kabuyaney 22.1-35. § 1:11 1.11 Kabuyaney 16.1-35.

²² Wa hinna borey ga kaŋ ga šikka-šikka. ²³ W'i hallasi k'i kaa nuunaa ra. Borey jerey, wa hinna i ga, amma nda hunburay: war masi too ba ngi bankaaraa ga kaŋ ngi hundi-ibaayoo n'a žiibandi.

Irkoy saabuyan kokorantaa

²⁴ Bora kaŋ ga hin ka war dii war masi kaŋ, ka war kayandi bila laybu nga daržaa ra nda jaaliyan, ²⁵ Irkoy follokaa, ir Hallasikaa, Isa Almasihu ir Koyoo albarkaa ra, darža, nda beeray, nda gaabi, nda hini ma bara a se za zamaney mana tee, nda sohō da, hala abada. Amin.

Bangandiroo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Yehiya ka citaaboo woo hantum. A ga hayayan cebe cere bande kanj Isa Almasihu n'i bangandi a se. A ga hayey deede kanj a dii ey waatoo kanj Hundi Henanantaa n'a dii. Waatoo kanj a ga citaaboo woo hantum, a sii kala gungu-ize foo ra kanj se i ga nee Patmos, Azi gandaa here. A sii kala Gres gandaa ra, Tirki gandaa jeroo ga. I nk'a gaabi ka koy no din, zama hayaa kanj se a na Alhabar Boryaa waazu. Waati no kanj ra kokoy beeroo ga hanse ka Isa ganakey zarabi. A ga ganakey gurzugay, zama i ga nee kanj ngi si koy kul gana nda man'ti Isa Almasihu.

Gurzugaa din waati no Yehiya ga hantum Egilizey se ka biney danj. Nga hantumoo ra ir dii hinna booboyan kanj goo nda almagana, sanda «iyye» kanj maanaa ti «timmeyan». Nga citaaboo ga hin ka zamnandi zamna hinza (zamnaa 1.19):

1. Hayey kanj Yehiya dii ey, maanaa Isa kanj goo nga dar'zaa ra (zamna 1na).
2. Hayey kanj teendi, maanaa bataga iyyaa kanj hantumandi Egiliz iyyaa se (zamna 2to—3to).
3. Hayey kanj ga kaa ka tee (zamna 4to—22to).

Citaaboo benantaa ga, Isa ga allaahidu noo nga ganakey se ka nee i se: «Cimi no, ay ga kaa nda cahāyan.» Ganakey g'a zaabi ka nee: «Kaa, ir Koyoo Isa» (zamnaa 22.20).

Citaaboo addaliloo

¹ Isa Almasihu bangandiroo ne kanj Irkoy n'a noo a se hala a ma hayey kanj ga hima ka kaa ka tee ne nda kayna har nga tamey se. Almasihu na nga almalaykaa sanba nga tamoo Yehiya do a m'a filla a se. ² Yehiya na seedetaray tee kanj hayey kul kanj nga dii ey man'ti kala Irkoy meešennoo nda Isa Almasihu seedetaraa. ³ Bora duu gomni kanj ga annabitaray šenney caw nda borey kanj ga hanjajer i se ka hayey dii kanj hantumandi a ra, zama waatoo man.

Yehiya hantum Azi gandaa Egiliz iyyaa se

⁴ Agay Yehiya ka hantum Egiliz iyyaa se kanj goo Azi gandaa ra. Irkoy anneemaa nda alaafiyyaa ma bara war ga. Irkoy kanj ga bara, kanj gay a ga bara, kanj goo kaa m'i noo war se, nga nda Irkoy Hundi iyyaa kanj goo nga kokoy gorodogoo tenje, ⁵ nda Isa Almasihu kanj ti seede laadirantaa, nga ti boro jinaa kanj tun ka hun bukawey ra, nga ti kokoyey bonjkoynoo laboo ga. Nga ti bora kanj ga baa ir; de a n'ir feeri k'ir kaa ir zunubey ra nda nga kuroo. ⁶ A n'ir tee kokoytaray nda sargari juwalkaw nga Baaba maapoo ga kanj ti nga Irkoy. Nga, dar'za nda hini ma bara a se abada hala abada. Amin.

⁷ Nga ne, a goo ma kaa duulawey gamey ra, moo kul ga kaa ka dii a,

ba wey kanj na gaahamoo fun.

Alkabiilawey kul kanj goo laboo ga, ga hēe nga maaganda se.

Nhuu! Amin.

⁸ Agay, agay ti Alfa nda Omega*, ir Koyoo Irkoy k'a har, nga ti bora kanj ga bara, kanj gay a ga bara, kanj goo kaa, Hini-kul-koyoo.

Isa na nga bonj bangandi Yehiya se

⁹ Agay Yehiya, war armaa nda war hangasinoo Isa zaraboo, nda nga Laamaa, nda nga mupeyanoo ra, ay bay ka koy gungoo ra kanj se i ga nee Patmos Irkoy meešennoo nda Isa seedetaraa maaganda se. ¹⁰ Irkoy Hundoo n'ay dii ir Koyoo zaaroo hane, ay maa ay dumaa ga kaati beeri kanj ma nee laati beeri. ¹¹ A nee: «Hayaa kanj n'dii a, a hantum citaabu ra, m'a sanba Egiliz iyyaa se kanj goo Efez, nda Isimir, nda Pergam, nda Tiyatir, nda Sard, nda Filadelfi, nda Lawodise koyrawey ra.»

¹² Ay neli ka dii jindoo kanj ga šelanj ya ne. Kanj ay neli, ay dii wura fitilla gorodoo iyye. ¹³ Fitilla gorodoo iyyaa game boro goo kanj ga hima nda adamize, darbay kanj ga zunbu hala cewey ga goo jindoo ra, wura gamahaw ga gandey haw. ¹⁴ Bonjoo nda hinbirey ga kaaray ma nee feeji hinbiri kaaray, sanda haabu, mopey ga hima nda nuune deene. ¹⁵ Cewey ga hima nda alhan nerante kanj ma nee a nka hansandi alforon ra. Jindoo ga hima nda hari beeri jinde. ¹⁶ Kabe hennaa ra handaray iyye goo, mijoo ra takuba ga fatta kanj mee hinkaa kul ga kan. Ndumoo ga hima nda waati kanj waynaa ga dii garaw.

* 1:8 1.8 Alfa nda Omega man'ti kala Grek šenni abacaa harfu jinaa nda ikokorantaa.

¹⁷ Waatoo kanj ay dii a, ay kanj cewey cire sanda bukaw. A na nga kabe hennaa fur ay ga ka nee: «Masi hunbur, agay ti ijinaa nda ikokorantaa. ¹⁸ Agay ti baahunantaa, ay bay ka buu, amma nga ne, ay ga huna abada hala abada, buuyan nda alaaharaa kufal-izey goo ay kone. ¹⁹ Adiši hayey hantum kanj n'dii ey, wey kanj goo ma teendi nda wey kanj ga kaa ka tee hayey wey banda ga. ²⁰ Handaray iyyaa kanj n'dii ey ay kabe hennaa ra sirroo nda wura fitilla gorodoo iyyaa maanaa ne: handaray iyyaa man'ti kala Egiliz iyyaa almalaykey, fitilla gorodoo iyyaa man'ti kala Egiliz iyyaa.»

2

Batagaa kanj sanbandi Efez Egilizoo se

¹ «Hantum almalaykaa se kanj goo Efez koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj boraa kanj kabe hennaa ra handaray iyyaa goo kanj ga dira fitilla gorodoo iyyaa gamey ra g'a har: ² “Ay ga ni teegoyey, nda ni taabiyanoo, nda ni mupeyanoo bay, ay ga bay mo kanj n'si hin ka boro laaley suuri. N'na borey sii kanj ga nee diyawyanj ti ngi, ka gar i man'ti a. N'gar taariharkawyanj no. ³ N'goo nda mupeyan, ni hottu ay maapoo sabbu se, ni binoo mana hun. ⁴ Amma haya foo goo ni ra kanj si kan ya ne kanj ti n'na ni baji jinaa fur. ⁵ Hongu nongoo kanj ra n'kanj, ma tuubi, ma ni cee jinaa teegoyey tee. Nda mana tuubi, ay ga kaa ni do ka ni fitilla gorodogoo kaa dogoo ra. ⁶ Amma haya henna foo goo ni ra kanj ti n'ga konna Nikolayitey teegoyey kanj agay mo ga konna ey.”»

⁷ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!

Boro kanj hin, ay g'a noo hunayan tuuroo izey ra kanj goo Irkoy saddinjaa ra a m'a nja.»

Batagaa kanj sanbandi Isimir Egilizoo se

⁸ «Hantum almalaykaa se kanj goo Isimir koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj boraa kanj ti ijinaa nda ikokorantaa g'a har, boraa kanj buu, a yee ka huna: ⁹ “Ay ga ni zaraboo nda ni talkataraa bay, amma almankoyni ti ni, borey kanj ga nee Alyahuudu ti ngi, ka gar i man'ti a, ay ga ngi wovey bay, i man'ti kala Şaytan margahugoo. ¹⁰ Masi hunbur hayaa kanj ga kaa ka ni zarabi. War borey ra, Ibilisi ga hayayanj warra kasaa ra ka war sii. War ga duu zarabiyen jirbi woy (10). Laadir hala buuyan ga, ay ga ni noo hunayan fuulaa.”»

¹¹ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!

Boro kanj hin, buuyan hinkantoo si duu a ga fondo.»

Batagaa kanj sanbandi Pergam Egilizoo se

¹² «Hantum almalaykaa se kanj goo Pergam koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj boraa kanj kone takuba goo kanj mee hinkaa kul ga kan g'a har: ¹³ “Ay ga nongoo bay kanj ra n'goo nda goray, a man'ti kala Şaytan kokoy gorodogoo. Ni hawa ay maapoo ga ka boori, man'ay naanaa nanj ba Antipas waati kanj ti ay seede laadirantaa kanj i n'a wii war do, nongoo kanj ra Şaytan ga goro. ¹⁴ Amma haya kaccu goo ni ra kanj si kan ya ne: boroyanj goo ni do kanj hawa Balam cawandoo ga, Balam ka Balak cawandi a ma kumsay danj Izirayel borey se kanj g'i tuti i ma hayey nja kanj sargandi toorey maaney ga, i ma woy nda aru izefututaray tee.* ¹⁵ Takaa din da boroyanj goo ni do kanj hawa Nikolayitey cawandoo ga. ¹⁶ Woo se ma tuubi. Nda man'ti woo, ay ga kaa ni ga nda cahāyan, de ay g'i wongu nda ay mīnoo takubaa.”»

¹⁷ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!

Boro kanj hin, ay g'a noo njaahayaa kanj se i ga nee man tugantaa. Ay g'a noo tondi kaaray, tondoo woo maa taaga ka hantumandi a ga, boro kul s'a bay nda man'ti boro kanj ga duu a.»

Batagaa kanj sanbandi Tiyatir Egilizoo se

¹⁸ «Hantum almalaykaa se kanj goo Tiyatir koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj Irkoy Iz'aroo g'a har, boraa kanj money ga hima nda nuune deene, de cewey ga hima nda alhan nerante: ¹⁹ “Ay ga ni teegoyey, nda ni bajoo, nda ni naanaa, nda ni goyoo nda ni mupeyanoo bay, ni teegoy kokorantey bisa ijinawey. ²⁰ Amma haya foo goo ni ra kanj si kan ya ne kanj ti n'na Žezabel, woyoo kanj ga nee annabi ti nga nanj a m'ay tamey cawandi k'i derandi k'i tuti i ma woy nda aru izefututaray tee ka hayey nja kanj sargandi toorey maaney ga.† ²¹ Ay n'a noo waati hala a ma tuubi, amma a si baa nga ma tuubi ka fay nda nga izefututaraa. ²² Nga ne, ay ga nga nda borey kanj ga

* 2:14 2.14 Kabuyaney 22—24; 25.1—2; 31.16. † 2:20 2.20 Kokoyey 1na 16.31; 18.19; Kokoyey 2to 9.22.

zina tee a bande warra daari bon zarabi beeri ra, nda man'ti i nka tuubi ka fay nda ngi teegoyey. ²³ Šikka sii, ay ga izey wii, woo ra Egilizey kul ga bay kan agay no ma boro kuneheroo nda binoo fesufesu. War boro foo kul ay g'a bana ka sawa nda nga teegoyey.

²⁴ Amma war borey jerey kanj goo Tiyatir, ay ga nee war kul kanj mana hanga cawandoo woo bande, kanj mana hayaa bay kanj se i ga nee Šaytan sirrey. Ay nee: ay si jeraw danj war ga koyne. ²⁵ Amma hayaa kanj goo war kone, w'a dii ka boori hala ay ga kaa.

²⁶ Boro kanj hin, de a n'ay teegoyey dii hala benantaa ga, ay g'a noo hini gandawey ga.

²⁷ A g'i kur nda guuru gobu,

a g'i kar sanda takaa kanj nda boro ga labu kusu kayri,

²⁸ takaa kanj nda ay duu hini ay Baaba Irkoy do. Ay g'a noo subbaahi handaraa.”>

²⁹ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!»

3

Batagaa kanj sanbandi Sard Egilizoo se

¹ «Hantum almalaykaa se kanj goo Sard koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj boraan kanj kone Irkoy Hundi iyyaa nda handaray iyyaa goo g'a har: “Ay ga ni teegoyey bay, i ga nee ma ne hunantaa, ka gar bukaw ti ni. ² Lakkal danj, ma gaabi danj cindey ra kanj ga baa ka buu. Zama ay mana ni teegoyey gar i ga henan ay Irkoy do. ³ Hawgay nda woo kanj n'duu a ni maar'a, gaabu a ga, ma tuubi. Nda n'si lakkal danj, ay ga kaa sanda zay, de mo n'si waatoo bay kanj ay ga kaa ni ga. ⁴ Woo kul, Sard ra n'goo nda boro kaynayan kanj mana ngi darbawey žiibandi. I ga dira ay bande, darbaw kaaray goo jindey ra, zama i ga hima nda a.

⁵ Boro kanj hin, takaa din da a ga bankaaray nda darbaw kaaray, ay si maapoo tuusu k'a kaa hunaroo citaaboo ra. Ay ga maapoo har ay Baaba Irkoy nda nga almalaykey jine.”>

⁶ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!»

Batagaa kanj sanbandi Filadelfi Egilizoo se

⁷ «Hantum almalaykaa se kanj goo Filadelfi koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj boraan kanj ti Irkoy Boro Henanantaa, nga kanj ti Cimikoynoo, boraan kanj kone Dawda kufal-izoo goo g'a har, boraan kanj ga haya feeri, boro kul si hin k'a daabu, boraan kanj ga haya daabu, boro kul si hin k'a feeri:

⁸ “Ay ga ni teegoyey bay. Nga ne, ay na hugu mee feerante danj ni jine kanj boro kul si hin k'a daabu. N'sii nda gaabi beeri, amma n'n'ay šennoo dii, man'ay maapoo yankar.

⁹ Nga ne, ay ga ni noo boroyan Šaytan margahugoo borey ra, wey kanj ga nee Alyahuudu ti ngi, ka gar i man'ti a, i ga taari. Nga ne, ay ga kate ey i ma gunguma ni cewey cire, i ma bay kanj ay ga baa ni. ¹⁰ Zama yaamaroo kanj ay n'a noo ma ne mupeyan here, n'a dii. Agay mo ga ni dii siiyanoo waatoo ga kanj ga kaa adunna kul ga, ka laboo gorokoy sii. ¹¹ Ay ga kaa nda cahayan. Gaabandi hayaa kanj goo ni kone ga, hala boro kul masi ni kokoy fuulaa taa ni kone.

¹² Boro kanj hin, ay g'a tee ganji ay Irkoy hugoo ra, a si yee ka hun a ra. Ay g'ay Irkoy maapoo hantum a ga, nda ay Irkoy koyra maapoo kanj ti Žerizalem taagaa kanj ga zunbu ka hun beenaa ra ay Irkoy jeroo ga, nda ay maa taagaa.”>

¹³ Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!»

Batagaa kanj sanbandi Lawodise Egilizoo se

¹⁴ «Hantum almalaykaa se kanj goo Lawodise koyraa Egilizoo ra, nee a se:

«Hayaa ne kanj Amin kanj ti seede laadirantaa nda cimikoynoo kanj ti Irkoy takaroo sintinoo g'a har: ¹⁵ “Ay ga ni teegoyey bay, n'si yay n'si koron. Nda a gar ba ni mma yay wala ni mma koron! ¹⁶ Hayaa kanj se n'ga dungu, n'si yay n'si koron, ay ga ni yeeri ka ni kaa ay mijnoo ra. ¹⁷ Zama de n'ga nee: ‘Almankoyni ti agay, ay n'ay bonj noo alman, ay si too haya kul ga.’ Amma n'si bay kanj ni bone, ni jaase. Talka nda danaw ti ni, n'goo gaa koonu. ¹⁸ Ay ga ni hoyray, ma wura kanj henanandi nuune ra day ay do hala ma tee almankoyni, nda darbaw kaarayyan kanj ga ni daabu, ni gaa koonoo haawoo masi fatta, nda safari kanj ga danjandi ni mojey ga hala ma duu ka dii. ¹⁹ Agay, borey kanj ay ga bag'ey, ay ga citi i ga, ay g'i danj fondaa ra. Tee boro kanj ga koron, ma tuubi. ²⁰ Nga ne, ay ga kay hugoo mijnoo ga ay ga kara-kara. Boro kanj maa ay jindoo se, de a na hugoo mijnoo feeri, ay ga huru a do, ay ga ŋaa a bande, nga mo ga ŋaa ay bande.

²¹ Boro kanj hin, ay g'a noo a ma goro ay bande ay kokoy gorodogoo ra, sanda takaa kanj nda agay mo, ay hin, ay goro ay Baaba Irkoy bande nga kokoy gorodogoo ra.”>

²² Boro kanj goo nda hanja ma maa hayaa kanj Irkoy Hundoo g'a har Egilizey se!»

4

Irkoy saaburoo beenaa ra

¹ Woo banda ga, ay dii, nga ne, hugu mee kanj feeri beenaa ra. Jinde jinaa din kanj ay bay ka maar'a kanj ga šelan ay bande ma nee laati beeri, a nee: «Žigi ne, ay ga ni cebe hayey kanj ga kaa ka tee wey banda ga.» ² Dogoo din da Irkoy Hundoo n'ay dii. Nga ne, kokoy gorodoo foo gorandi beenaa ra, de boro foo goo ma goro a bonj. ³ Bora kanj ga goro a bonj, nda n'ga dii a, a si hima nda kala žasp tondi nda sarduwan tondi. Gorodogoo, beenegondi g'a kuubi k'a bere, nda n'ga dii a ma nee emerod tondi. ⁴ Kokoy gorodoo waranka cindi taaci (24) ga gorodogoo kuubi k'a bere. Kokoy gorodogey ga, boro beeri waranka cindi taaci (24) ga goro, darbaj kaaray goo jindey ra, wura kokoy fuula goo bonjey ra. ⁵ Kokoy gorodogoo din, melijan, nda jindeyan, nda jinjinjan ga hun a ra. Fitilla iyve ga dii kokoy gorodogoo jine, Irkoy Hundi iyvaa no. ⁶ De kokoy gorodogoo din jine teeko foo goo kanj ma nee diji, ni mma nee tondi murmurante hay šenda. Kokoy gorodogoo gamoo nda nga kuubi-ka-beraa ra hundikoyni taaci goo kanj ngi jine nda banda kul ti moo.

⁷ Hundikoyni jinaa ga hima nda ganjihayla, ihinkantoo ni mma nee yagaw, ihinzantoo ndumoo ma nee adamize, itaacantoo ga hima nda dutal kanj goo ma deesi. ⁸ Hundikoyni taacaa, affoo kul goo nda fata iddu, nga kuubi-ka-beraa nda nga gundoo kul ti moo. Cijin nda zaari i si fay nda ka nee:

«Henan, henan, henan

ti ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo

kanj gay a ga bara, kanj ga bara, kanj goo kaa.»

⁹ Waati kanj hundikoyni taacaa ga darža, nda beeray, nda albarka danj bora se kanj goo ma goro kokoy gorodogoo ra, bora kanj ga huna abada hala abada, ¹⁰ boro beeri waranka cindi taacaa (24) ga ngi cewey sonbu bora se kanj goo kokoy gorodogoo ra, i ga sujudu Bora se kanj ga huna abada hala abada. I ga ngi kokoy fuulawey warra kokoy gorodogoo jine ka nee:

¹¹ «Ir Koyoo Irkoy, n'ga hima nda darža, nda beeray, nda hini.

Zama ni ka haya kul taka,

ni ibaayoo ka kate i ma bara, woo se i takandi.»

5

Feeji-izoo kanj goo nda hini ka citaaboo feeri

¹ Ay dii bora kanj ga goro kokoy gorodogoo ra kabe hennaa ra citaabu kanj gundoo nda dumaa kul ti hantum, tammaasa iyve g'a haw. ² Ay dii almalayka gaabante kanj ga jinde jer ka kaati ka nee: «May no ma hima nda ka citaaboo feeri ka nga tammaasawey hawarey feeri?» ³ Amma boro kul beenaa ra, wala laboo ga, wala laboo cire mana hin ka citaaboo feeri wala k'a guna. ⁴ Ay hanse ka hēe, zama boro kul mana duwandi kanj ga hima nda ka citaaboo feeri wala k'a guna. ⁵ Amma boro beerey affoo nee ya ne: «Masi hēe, nga ne, ganjihaylaa kanj hun Žuda alkabiilaa ra, Dawda banda-ka-zunboo kanj ga hima nda tuuri kabe taaga kanj zay ka fatta tuuroo kanj dunbandi linjoo ga duu hini ka citaaboo feeri ka nga tammaasa iyvaa hawaroo feeri.»

⁶ De ay dii kokoy gorodogoo nda hundikoyni taacaa game nda boro beerey game, Feeji-ize ga kay no din. A ga hima nda a nka koosandi, a goo nda hilli iyve nda moo iyve kanjanj ti Irkoy Hundi iyvaa kanj sanbandi laboo kul ga. ⁷ A kaa ka citaaboo dii bora kanj ga goro kokoy gorodogoo ra kabe hennaa ra. ⁸ Waatoo kanj a na citaaboo dii, hundikoyni taacaa nda boro beeri waranka cindi taacaa (24) sujudu Feeji-izoo jine. Affoo kul, kurbu beeri goo a kone nda wura poti kanj ga too nda dugu kanj ti Irkoy boro henenantey ŋaarayrey. ⁹ I ga dooni taaga don ka nee:

«N'ga hima nda ka citaaboo dii

ka nga tammaasawey hawarey feeri,

zama ni koosandi,

n'na ni kuroo ka boro

alkabiila kul, nda šenni kul, nda jama kul, nda ganda kul day Irkoy se.

¹⁰ N'n'i tee kokoytaray nda sargari juwalkaw ir Irkoy maapoo ga.

I ga laama laboo ga.»

¹¹ Ay goo ma guna kanj ay maa almalayka boobo jinde se kanj ga kokoy gorodogoo, nda hundikoyney, nda boro beerey kuubi k'i bere. Almalaykey hinnaa man'ti kala zenber

woyyaŋ hala cee zenber woyyaŋ nda zenberyaŋ hala cee zenberyaŋ. ¹² I ga jinde jer ka nee:

«Feeji-izoo kaŋ koosandi,
ga hima nda ka duu hini, nda alman, nda lakka,
nda gaabi, nda beeray, nda darža, nda saabu.»

¹³ Ay maa takahayaa kul kaŋ goo beenaa ra, nda laboo ga, nda laboo cire, nda teekoo boŋ, nda haya kul kaŋ goo a ra ga nee:

«Saabu, nda beeray, nda darža, nda hini
ma bara bora kaŋ goo kokoy gorodogoo ra nda Feeji-izoo se
abada hala abada.»

¹⁴ Hundikoyini taacaa nee: «Amin.» Boro beerey kaŋ jinoo ra ka sujudu.

6

Tammaasa hawarantey šennoo

¹ Koyne mo ay dii Feeji-izoo waatoo kaŋ a ga tammaasa iyyaa affoo hawaroo feeri, ay maa hundikoyini taacaa affoo ga kaati ma nee jinjiŋyanoo ka nee: «Kaa!» ² Ay goo ma guna, nga ne, bari kaaray foo ne, bora kaŋ goo a boŋ, biraw goo a kone. Kokoy fuula nondi a se. A hin, a fatta ka hin koyne.

³ Waatoo kaŋ Feeji-izoo na tammaasa hinkantoo hawaroo feeri, ay maa hundikoyini hinkantoo ga nee: «Kaa!» ⁴ Bari foo fatta kate, a ga ciray, i na bora kaŋ goo a boŋ noo a ma alaafiya kaa laboo boŋ. Borey ma cere koosu, takuba beeri nondi a se.

⁵ Waatoo kaŋ a na tammaasa hinzantoo hawaroo feeri, ay maa hundikoyini hinzantoo ga nee: «Kaa!» Ay goo ma guna, nga ne, bari bibi foo ne, bora kaŋ goo a boŋ, almizan goo kaboo ra. ⁶ Ay maa ma nee jinde kaŋ hun hundikoyini taacaa game kaŋ ga nee: «Alkama kilo foo ga tee nzorfu kaaray tamma foo* . Kilo hinza orž ga tee nzorfu kaaray tamma foo. Masi jiyoo nda alaneb hari mooraa hasara.»

⁷ Waatoo kaŋ Feeji-izoo na tammaasa taacantoo hawaroo feeri, ay maa hundikoyini taacantoo jindoo kaŋ ga šelan ka nee: «Kaa!» ⁸ Ay goo ma guna, nga ne, bari firzi foo ne, bora kaŋ goo a boŋ maapoo man'ti kala Buuyan, alaaharaa hanga a bande. Hini nondi i se laboo zamna taacaa affoo ga ka wiiya nda takuba, nda heray, nda wirci laala kaŋ ga bere, nda laboo ganjihoogawey.

⁹ Waatoo kaŋ a na tammaasa guwantoo hawaroo feeri, ay dii sargari tonadogoo cire borey hundey kaŋ koosandi Irkoy meešennoo nda ngi seedetaraa kaŋ i n'a too maaganda se. ¹⁰ I ga jinde jer ka kaati ka nee: «Ir Koyoo henanantaa, cimikoynoo, hala waati foo no n'ga ciiti, hala waati foo no n'g'ir hundey alhakey bana laboo gorokey ra?» ¹¹ Ngii affoo kul, darbay beeri kaaray nondi a se, i nee i se i ma hunanzam kayna koyne hala ngi tam hangasiney nda ngi armey kaŋ ga hima ka buu sanda ngi ma timme.

¹² Woo banda ga, ay dii Feeji-izoo ga tammaasa idduwantoo hawaroo feeri. Labu jijiri beeri tee. Waynaa bibi ni mma nee darbay bibi. Handoo kul bere ka tee sanda kuri. ¹³ Beenaa handarawey kaŋ laboo ga, sanda jeejaynaa kaŋ hew beeri n'a zinji-zinji hala nongu kaŋ ra a ga jeejawey kaŋ mana nin kaŋandi. ¹⁴ Beenaa hun dogoo ra ka kunkuni sanda taari. Tondi hondu kul nda gungu kul hun dogoo ra. ¹⁵ Laboo kokoyey, nda boro beerey, nda sooje boŋkoyini beerey, nda almankoyney, nda gaabikoyney, nda baŋna kul, nda borciney kul tugu tondi guusey ra nda tondi hondoy tondey ra. ¹⁶ I ga nee tondi hondoy nda tondey se: «Wa kaŋ ir boŋ k'ir tugu bora kaŋ ga goro kokoy gorodogoo boŋ se nda Feeji-izoo futuyanoo se. ¹⁷ Zama ngi futuyanoo zaari beeroo kaa, may no ma hin ka kay a jine?»

7

Tammaasa huru Irkoy ganakey tejawey ga

¹ Woo banda ga, ay dii almalayka taaci kaŋ ga kay aduŋna kanje taacaa ga. I na aduŋna hew taacaa dii, hala affoo kul masi hēe laboo ga, a masi hēe teekoo boŋ, a masi hēe tuuri kul boŋ. ² Ay dii almalayka tana kaŋ ga žigi ka hun waynahunay here, Irkoy hunantaa tammaasaa goo a kone. A na jinde jer ka kaati almalayka taacaa ga kaŋ duu hini ka ifutu tee laboo nda teekoo se ³ ka nee: «War masi ifutu tee laboo, nda teekoo, nda tuurey se hala waati kaŋ ir na tammaasa daŋ ir Irkoy tamey tejawey ga.» ⁴ Ay maa borey kaŋ tammaasa huru i ga hinnaa: i man'ti kala zenber zangu nda zenber woytaaci cindi taaci (144.000) Izirayel borey alkabiilawey kul ra.

⁵ Žuda alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000) ga tammaasa huru.

* 6:6 6.6 Nzorfu kaaray tamma foo ga sawa nda zaari foo goy hay.

Rubeñ alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Gad alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

⁶ Aşer alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Neftali alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Manase alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

⁷ Simewoñ alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Lewi alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Isakar alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

⁸ Zabuloñ alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Isufi alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Benẓameñ alkabiilaa boro zenber woy cindi hinka (12.000).

Alẓama beeri kañ hun nongoo kul ra

⁹ Woo banda ga, ay dii, nga ne, alẓama beeri foo ne kañ boro kul si hin k'a kabu, ganda kul goo a ra, nda alkabiila kul, nda jama dumi kul, nda šenni kul. I ga kay kokoy gorodogoo nda Feeji-izoo jine, darbay beeri kaaray goo jindey ra, teenaynaa kabeyañ goo kabey ra. ¹⁰ I ga jinde jer ka kaati ka nee:

«Hallasiroo man'ti kala ir Koyoo

kañ ga goro kokoy gorodogoo boñ nda Feeji-izoo wane.»

¹¹ Almalaykey kul kañ ga kay ka kokoy gorodogoo, nda boro beerey, nda hundikoyni taacaa kuubi k'i bere na ngi ndumey sinji laboo ra kokoy gorodogoo jine ka sujudu Irkoy se ¹² ka nee:

«Amin! Saabu, nda darẓa, nda lakkal,

nda albarka, nda beeray, nda gaabi, nda sahä

man'ti kala ir Koyoo wane abada hala abada. Amin.»

¹³ Boro beerey affoo na šennoo zaa ka nee ya ne: «Borey wey kañ ga darbay beeri kaarawey goo, mayyañ no, man ra i hun?» ¹⁴ Ay nee a se: «Ay koyoo, ni no ma bay.» Waatoo din a duu ka nee ya ne:

«Borey no kañ hun zarabiyani beeroo dogoo ra.

I na ngi darbay beerey ñumay k'i kaarandi Feeji-izoo kuroo ra.

¹⁵ Woo se i goo Irkoy kokoy gorodogoo jine k'a gana cijin nda zaari nga hugoo ra.

Boraa kañ ga goro kokoy gorodogoo ra n'i danñ nga hukukumoo cire.

¹⁶ I si yee ka heray, i si yee ka jaw.

Waynaa si yee k'i kar, konni kul si yee k'i kar.

¹⁷ Zama Feeji-izoo kañ goo kokoy gorodogoo gamoo ra g'i kur k'i gongu

ka koy hunaroo haroo dandidogey ra. Irkoy ga ngi moñey mundawey kul tuusu.»

8

Tammaasa iyyantoo šennoo

¹ Waatoo kañ Feeji-izoo na tammaasa iyyantoo hawaroo feeri, beenaa tee sōy guuru jere cine. ² Ay dii almalayka iyyaa kañ ga kay Irkoy jine, laati beeri iyye nondi i se.

³ Almalayka tana kaa, a kay sargari tonadogoo ra, wura dugu canbu goo a kone. Dugu boobo nondi a se hala a ma dugoo nda Irkoy boro henanantey kul ñaarayrey noo sargari tonadogoo ra kañ teendi nda wura kañ goo kokoy gorodogoo jine. ⁴ Dugey dulloosunnaaraa ga hun almalaykaa kaboo ra nda Irkoy boro henanantey ñaarayrey ka žigi ka koy Irkoy jine. ⁵ Woo banda ga, almalaykaa na dugu canboo zaa k'a too sargari tonadogoo nuunaa ra, a n'a warra laboo ra. Jijinjyan tee, nda hooloyañ, nda meliyañ, nda labu jijiriyañ.

Almalayka taaci jinaa na laati beerey hēenandi

⁶ Almalayka iyyaa kañ kone laati beeri iyyaa goo soolu k'i kar.

⁷ Ijinaa na laati beeroo kar. Gari nda nuune kañ ga birji kuri ra warrandi laboo ga, laboo zamna hinzaa affoo ton, tuurey hinnaa zamna hinzaa affoo ton, subu firzoo kul ton.

⁸ Almalayka hinkantoo na laati beeroo kar, ni mma nee tondi hondu beeri kañ ga dii nda nuune ka warrandi teekoo ra. Teekoo zamna hinzaa affoo bere ka tee kuri.

⁹ Takahaya hundikoyney kañ goo teekoo ra hinnaa zamna hinzaa affoo buu. Harihiyey hinnaa zamna hinzaa affoo kayri.

¹⁰ Almalayka hinzantoo na laati beeroo kar, handaray beeri kañ ga dii ma nee bundu boñ diinante kañ ka hun beenaa ra. A kañ isawey hinnaa zamna hinzaa affoo boñ nda hari dandidogey ga. ¹¹ Handaraa maañoo man'ti kala Hottay. Harey hinnaa zamna hinzaa affoo bere ka hottu. Boro boobo kañ hañ harey ra buu, zama harey mma hottu.

¹² Almalayka taacantoo na laati beeroo kar. Waynaa zamna hinzaa affoo, nda handoo zamna hinzaa affoo, nda handarawey hinnaa zamna hinzaa affoo karandi. I kul zamna hinzaa affoo tee kubay. Zaaroo zamna hinzaa affoo gaayoo mana fatta, cijinoo mo takaa din da.

¹³ Ay goo ma guna, de ay maa dutal kanj ga deesi beenaa ra beene, a ga jinde jer ka nee: «Bone, bone, bone ga kanj laboo gorokey boŋ almalayka hinzaa laati beerey kanj ga hima ka kara koyne maaganda se.»

9

Almalayka guwantoo na laati beeroo kar

¹ Woo banda ga, almalayka guwantoo na laati beeroo kar, ay dii handaray kanj hun beenaa ra ka kanj laboo ga. Guusu futaa mijoo kufal-izoo nondi a se. ² Handaraa na guusoo feeri, dullu ga tun guusoo ra ni mma nee alforon beeri dullu. Guusoo dulloo na waynaa nda hewoo bibandi. ³ Ndooyan hun dulloo ra ka kaa laboo ga. Hini nondi i se kanj ga hima nda hinoo kanj laboo dontoney duu a. ⁴ A harandi i se kanj i masi ifutu tee laboo suboo, nda dumari firzi kul, nda tuuri kul se. Amma i ma ifutu tee adamizey hinne se kanj Irkoy tammaasaa sii tejawey ga. ⁵ I duu yaamar kanj i mas'i wii, amma i m'i hottandi handu guu. Ngi hottaa ga hima nda donton hottay, waati kanj a na boro kar. ⁶ Alwaatey din ra, adamizey ga buuyan wiri, amma i si duu a. I ga boonay buuyan, amma a ga zuru i se.

⁷ Ndoowey kunturey si hima nda kala bariyan kanj soolandi wongu se. Boŋey, ni mma nee kokoy fuula bara i ga kanj ga hima nda wura, ngi ndumey ga hima nda adamize ndum. ⁸ Hinbiri goo i se kanj ga hima nda woy hinbiri. Hiŋey ga hima nda ganjihayla hiŋe. ⁹ Ngi gandey ga hima nda guuru darbay bara i ga. Ngi fatawey heeney jindoo ga hima nda torkayan kanj bari booboyan g'i cendi ka zuru ka koy wongu. ¹⁰ I goo nda nsunfayyan kanj ga hima nda donton nsunfaa nda nga naajoo. Ngi gaaboo sii kala nsunfawey ra ka ifutu tee adamizey se handu guu. ¹¹ Guusu futaa almalaykaa ti ngi kokoyoo. Ebere šenni ra nga maapoo ti Abadoŋ (maanaa «halaciyaa»), Grek šenni ra nga maapoo ti Apolijon (maanaa «halacikaw»).

¹² Bone jinaa bisa, nga ne, ihinka ga kaa koyne hayey wey banda ga.

Almalayka idduwantoo na laati beeroo kar

¹³ Almalayka idduwantoo na laati beeroo kar, ay maa jinde foo se kanj hun hilli taacaa ra kanj goo sargari tonadogoo ra kanj teendi nda wura kanj goo Irkoy jine. ¹⁴ A nee almalayka idduwantoo kanj kone laati beeroo goo se: «Almalayka taacaa feeri kanj hawandi isa beeroo kanj se i ga nee Efrat jeroo ga.» ¹⁵ Almalayka taacaa taŋandi kanj soolandi waatoo, nda zaaroo, nda handoo, nda jiiroo se ka adamizey hinnaa zamna hinzaa affoo wii. ¹⁶ Wongu-izey kanj goo bari ga hinnaa man'ti kala boro miliyon zangu hinka (200.000.000). Woo ti hinnaa kanj ay maar'a. ¹⁷ Takaa woo nda bangayyanoo ra ay dii bariyan nda borey kanj goo i boŋ, guuru darbayan goo jindey ra kanj ga ciray ma nee nuune, i ga bula ma nee safir tondi, i ga kara ma nee ganjibaali. Baryey boŋey ga hima nda ganjihayla boŋ. Nuune, nda dullu, nda ganjibaali ga hun mijey ra. ¹⁸ Balaawu hinzaa woo: nuunaa, nda dulloo, nda ganjibaaloo kanj ga hun mijey ra na adamizey hinnaa zamna hinzaa affoo wii. ¹⁹ Zama baryey hinoo sii kala mijey nda nsunfawey ra. Ngi nsunfawey ga hima nda gondi, i goo nda boŋyan kanj nda i ga ifutu tee.

²⁰ Adamizey jerey, wey kanj albaaawey wey man'i wii, i mana tuubi ngi teegoyey ra kanj kabey n'i tee. I mana fay nda ka sujudu ganjey, nda wura toorey, nda nzorfu toorey, nda alhan toorey, nda tondi toorey, nda bundu toorey se kanj si hin ka dii, i si hin ka maa, i si hin ka dira. ²¹ I mana tuubi ka ngi borowiiyaney, nda ngi kottawey, nda ngi woy nda aru izefututaraa, nda ngi zaytarawey nanj.

10

Almalaykaa nda citaabu kaccaa šennoo

¹ Ay dii almalayka tana kanj ga gaabi zunbu ka hun beenaa ra, a bankaaray nda duula, beenegondi goo boŋoo ga. Ndumoo ga hima nda waynaa, cewey ga hima nda hugu ganji kanj teendi nda nuune. ² Citaabu kaccu kanj ga feera goo kaboo ra. A na nga cee hennaa fur teekoo boŋ, a na ilaalaa fur laboo ga. ³ A na jinde jer ka kaati sanda ganjihayla kanj ga booro. Waatoo kanj a kaati, jinjin iyyaa mo šelan. ⁴ Waatoo kanj jinjin iyyaa šelan, ay baa y'a hantum, amma ay maa jinde foo kanj hun beenaa ra kanj ga nee: «Hayaa kanj jinjin iyyaa n'a har dii ka boori sanda sirri, mas'a hantum.»

⁵ Almalaykaa kanj ay dii a kanj ga kay teekoo nda laboo ga na nga kabe henna jer beenaa here ⁶ ka žee nda bora kanj ga huna abada hala abada kanj na beenaa nda haya kanj goo a ra taka, nda laboo nda haya kanj goo a ra taka, nda teekoo nda haya kanj goo a ra taka. A nee: «Waati sii no koyne. ⁷ Han kanj almalayka iyyantoo ga laati beeroo kar, waati kanj a ga soolu ka laati beeroo kar, Irkoy sirroo ga kay, sanda takaa kanj nda a na alhabar horya har nga tam annabey se.»

⁸ Jindoo kanj ay maa a ga šelanj beenaa ra yee ka šelanj ya ne ka nee: «Koy ma citaaboo dii kanj ga feera kanj goo almalaykaa kanj ga kay teekoo nda laboo ga kaboo ra.»

⁹ Ay koy almalaykaa do ka nee a se a m'ay noo citaabu kaccaa. A nee ya ne: «A dii m'a gon. A ga hottu ni gundoo ra, amma a ga kan ni mijoo ra ma nee yuu.» ¹⁰ Ay na citaabu kaccaa dii almalaykaa kaboo ra, ay n'a gon. A ga kan ay mijoo ra ma nee yuu, amma kanj ay n'a ŋaa, a hottu ay gundoo ra.

¹¹ I nee ya ne: «Kala ma annabitaray tee koyne dumi boobo ga, nda ganda boobo ga, nda šenni boobo ga, nda kokoy boobo ga.»

11

Irkoy seede hinkaa šennoo

¹ Kakaaru nonadi ga ya ne kanj ga hima nda bundu, i nee ya ne: «Tun ma koy Irkoy hugoo nda sargari tonadogoo neeši, ma borey kabu kanj ga sujudu Irkoy hugoo ra. ² Amma Irkoy hugoo batumaa, a nanj, mas'a neeši, zama a nka nondi kutakey se. I ga ngi cewey ka koyra henanantaa taama-taama handu woytaaci cindi hinka (42). ³ Ay g'ay seede hinkaa noo hini i ma annabitaray tee, i ga bankaaray nda saaku kasa danj ngi ga ka annabitaray tee jirbi zenber foo nda zangu hinka nda woydu (1.260).»

⁴ Seede hinkaa woo man'ti kala zaytunaa hinkaa nda fitilla gorodoo hinkaa kanj ga kay laboo Koyoo jine. ⁵ Boro kanj nee nga ga ifutu tee i se, nuune ga fatta mijney ra kanj ga ngi iberey halaci. Boro kanj nee nga ga ifutu tee i se, a tilasu nuunaa din ma koyoo wii. ⁶ I duu hini ka beenaa daabu ncirni masi kanj jirbey kanj i ga annabitaray tee. I duu hini mo ka harey barmay i ma tee kuri. I duu hini ka laboo kar nda bone dumi kul waati kul kanj i baa.

⁷ Waati kanj i na ngi seedetaraa tee ka ben, adabbaa kanj ga hun guusu futaa ra g'i wongu, a ga hin ey, a g'i wii. ⁸ Ngi gaaham bukaway ga daaru koyra beeroo farroo ra kanj se i ga nee annabitaray šenni ra Sodom nda Misira, nongoo kanj ra ngi Koyoo kanjandi. ⁹ Jamawey boroyanj, nda alkabiilawey boroyanj, nda šenney boroyanj, nda gandawey boroyanj ga ngi gaaham bukaway guna jirbi hinza nda jere. I si yadda i ma ngi bukaway danj saaray ra. ¹⁰ Woo kanj duu ey kanj laboo gorokey se, i paali, i ga gomniyanj sanba cere se, zama annabi hinkaa woo nka laboo gorokey zarabi. ¹¹ Amma zaari hinzaa nda jeraa banda ga, hundi hunante kanj hun Irkoy do huru i ra, i tun ka kay cewey ga. Hunburay beeri kaa borey ga kanj ga dii ey. ¹² I maa jinde beeri foo kanj hun beenaa ra kanj ga nee i se: «Wa žigi ne.» I žigi ka koy beenaa ra duulaa ra, ngi iberey ga dii ey. ¹³ Alwaatoo din labu jijiriyanj beeri tee, koyraa zamna woyaa (10) affoo kanj. Boro zenber iyee (7.000) wiiyandi labu jijiroo ra. Wey kanj cindi hunbur, de i cindi i ga darža danj beenaa Koyoo ga.

¹⁴ Balaawu hinkantoo bisa, nga ne, ne nda kayna balaawu hinzantoo ga kaa.

Almalayka iyyantoo na laati beeroo kar

¹⁵ Almalayka iyyantoo na laati beeroo kar, jinde beeriyanj šelanj beenaa ra ka nee: «Aduŋna kokoytaraa tee ir Koyoo nda nga Almasihu wane.

A ga laama abada hala abada.»

¹⁶ Boro beeri waranka cindi taacaa (24) kanj ga goro Irkoy jere ngi kokoy gorodogey ra na ngi ndumey sinji laboo ra ka sujudu Irkoy se ¹⁷ ka nee:

«Ir ga albarka danj ma ne,
ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo,

ni kanj ga bara,

kanj gay a ga bara.

Zama n'na ni hini beeroo ka goy,

n'šintin ka laama.»

¹⁸ Gandawey futu, amma ni futuyanoo waatoo ka too.

Bukaway waatoo too kanj ra i ga ciitandi.

Waatoo too kanj ra n'ga ni tam annabey, nda ni boro henanantey, nda borey kanj ga hunbur ni maapoo,

ikaccey nda iberey noo ngi alhakoo.

Borey kanj ga laboo halaci halaciyanoo alwaatoo too.

¹⁹ Irkoy hugoo kanj goo beenaa ra mijoo feerandi. Boro ga dii Irkoy amaanaa sundukoo nga hugoo ra. Meliyan, nda jindeyan, nda jinjiyan, nda labu jijiriyen, nda gari beeri tee.

12

Woyoo nda dragonjoo ūennoo

¹ Tammaasa beeri foo bangay beenaa ra. Woy foo kanj waynaa ga tee a se darbay, handoo goo cewey cire, kokoy fuula kanj handaray woy cindi hinka (12) goo a ga goo bonjoo ra. ² A ga tee alhaamidu, a ga kaati nda taamari, nda kuubi, a ga baa ka hay.

³ Tammaasa tana bangay beenaa ra, nga ne, a man'iti kala ganjihooga ciray beeri kanj se i ga nee dragonj. Bonj iyye nda hilli woy (10) bara a se, bonjey, kokoy fuula kaccu iyye goo i ga. ⁴ Nsunfaa na beenaa handaraway zamna ihinzaa affoo haabu nga bande k'i warra laboo ga. Dragonjoo ga kay woyoo jine kanj ga hima ka hay hala nga ma zankaa gon za a hayandi. ⁵ Woyoo na ize danj adunja ra, aru no, nga no ma hima ka gandawey kul kur nda guuru gobu. Izoo zandi ka koy Irkoy jere nda nga kokoy gorodogoo jere. ⁶ Woyoo hunday zuru ka koy saajoo ra. No din no Irkoy na nongu hanse a se hala i ma duu k'a noo ŋaayan jirbi zenber foo nda zangu hinka nda woydu (1.260).

⁷ Wongu tee beenaa ra, almalaykaa kanj se i ga nee Minkaylu nda nga almalaykey na dragonjoo wongu. Dragonjoo mo ga wongu, nga nda nga almalaykey. ⁸ Amma dragonjoo mana hin ey, nga nda nga almalaykey mana yee ka duu doo beenaa ra. ⁹ Dragonj beeroo kanj ti zaman jinaa gondoo kanj se i ga nee Ibilisi nda ūaytan, nga kanj ga adunja kul derandi, warrandi ganda. I n'a warra laboo ga, nga almalaykey mo warrandi ganda a bande.

¹⁰ Woo banda ga, ay maa jinde beeri foo beenaa ra kanj ga nee:

«Sohō hallasiroo, nda gaaboo, nda ir Irkoy Laamaa,
nda nga Almasihu hinoo waatoo too,
zama ir armey wurrukaa,
kanj g'i wurru ir Irkoy jine cijin nda zaari, warrandi ganda.

¹¹ Ngi, i hin a Feeji-izoo kuroo albarkaa ra,
nda ngi seedetaraa ūennoo maaganda.

I na ngi hundoo fur k'a noo buuyan se.

¹² Woo maaganda se beenaway, war ma jaali,
war nda wey kanj ga goro war ra.
Laboo nda teekoo, war bone,
zama Ibilisi zunbu war ga, a ga futu,
a ga bay kanj nga sii nda waati kuku.»

¹³ Waatoo kanj dragonjoo bay kanj nga nka warrandi laboo ga, a na woyoo gaarandi kanj na zankaaroo hay. ¹⁴ Dotal beeri fata hinkaa nondi woyoo se hala a ma deesi ka koy saajoo ra, nongoo kanj soolandi a se, i g'a ŋandi no din jiri hinza nda jere, nga nda gondoo ga mooru cere. ¹⁵ Gondoo ga hari firsi k'a kaa nga mijoo ra, a ga tee ma nee isa hala nga ma bondaa ka woyoo zaa. ¹⁶ Amma laboo na woyoo faaba, a na nga bonj feeri, de a na isaa gon kanj dragonjoo n'a firsi k'a kaa nga mijoo ra. ¹⁷ Dragonjoo futu woyoo ga, a koy woyoo hayrey cindoo wongu, wey kanj ga Irkoy yaamarey dii, de i ga Isa seedetaraa too. ¹⁸ Dragonjoo kay teekoo guraa labutaasoo ga.

13

Adabbaa kanj fatta teekoo ra

¹ Woo banda ga, ay dii adabba kanj goo nda hilli woy (10) nda bonj iyye fatta teekoo ra. Nga hilley, kokoy fuula kaccu woy (10) goo i ga, de bonjey ga maayan hantumandi kanj ga Irkoy wow. ² Adabbaa kanj ay dii a ga hima mardenda, cewey ga hima nda ganjihooga kanj se i ga nee urs ceeyan, mijoo ga hima nda ganjihayla mee. Ganjihoogaa kanj se i ga nee dragonj n'a noo nga gaaboo, nda nga kokoy gorodogoo, nda hini beeri. ³ Adabbaa bonjey affoo ga hima nda haya kanj nka koosandi hala a goo buuyan mee ga. Amma marayyanoo kanj n'a danj buuyan mee ga duu baani. Laboo kul borey kayfi, de i hanga adabbaa. ⁴ I sujudu dragonjoo se, zama a na adabbaa noo hini, i sujudu adabbaa se ka nee:

«May no ma hima nda adabbaa,
may no ma hin k'a wongu?»

⁵ Adabbaa duu mee ka deenebeeray ūenniyen har nda ka wowiyen har Irkoy se. Hini nondi a se ka goy handu woytaaci cindi hinka (42). ⁶ A na mijoo feeri ka Irkoy wow, a na Irkoy maapoo, nda Irkoy hukukumoo, nda beenaa gorokey wow. ⁷ Fondo nondi a

se ka Irkoy boro henanantey wongu ka hin ey. Hini nondi a se alkabiila kul ga, nda jama kul ga, nda šenni kul ga, nda ganda kul ga. ⁸ Laboo gorokey kul kanj maapey mana hantumandi za adupna daaruroo ga Feeji-izoo kanj koosandi hunaroo citaaboo ra ga sujudu a se.

⁹ Boro kanj goo nda hanja ma maa.

¹⁰ Boro kanj ga hima bajnataray ma koy bajnataray.

Boro kanj ga hima ka wiyyandi nda takuba* ma wiyyandi nda takuba.

Woo ti Irkoy boro henanantey mupeyanoo nda ngi naanaa waatoo.

Adabbaa kanj fatta laboo ra

¹¹ Ay dii adabba tana kanj fatta laboo ra. A goo nda hilli hinka ma nee feeji-ize waneyan. Amma a ga šelanj ma nee dragon. ¹² A si goy nda kala adabba jinaa hinoo, adabba jinaa jinoo ra. A ga laboo nda borey kanj ga goro a ga gaabi i ma sujudu adabba jinaa se kanj duu baani nga marayyanoo ra kanj n'a danj buuyan mee ga. ¹³ A ga tammaasa kayfante beeriyanj tee hala nongu kanj ra a ga ba nuune zumandi ka hun beenaa ra ka kaa laboo ga borey jine. ¹⁴ A ga laboo gorokey derandi nda tammaasa kayfante kanj nondi a se a m'i tee adabba jinaa jinoo ra. A nee laboo gorokey se i ma assuura tee adabbaa se kanj takuba n'a maray, amma a yee ka huna. ¹⁵ Hini nondi a se ka hundi funsu assuuraa ra hala a ma hin ka ba šelanj a ma kate boro kul kanj si sujudu assuuraa se ma wiyyandi. ¹⁶ Adabbaa na taka tee kanj ra boro kaccey nda ibeerey, almankoyney nda talkey, borciney nda bajney, i kul, tammaasa ma huru kabe hennaa wala tejaa ga. ¹⁷ Boro kul si hin ka day wala ka neere nda man'ti tammaasaa bara a ga, maanaa adabbaa maapoo wala nga lanbaa.

¹⁸ Ne ra lakkal goo. Boro kanj goo nda fahami ma adabba lanbaa hinnaa kabu. Adamize lanba no, lanbaa man'ti kala zangu iddu nda woydu cindi iddu (666).

14

Feeji-izoo nda borey kanj a n'i day k'i kaa kabe ra šennoo

¹ Ay goo ma guna, nga ne, Feeji-izoo ga kay Siyonj tondi hondoo boj, boro zenber zangu nda zenber woytaaci cindi taaci (144.000) kanj nga maapoo nda Baaboo maapoo hantumandi tepawey ga goo a bande. ² Ay maa jinde foo kanj hun beenaa ra kanj ma nee hari beeri nda jinjinjanj jinde beeri. Jindoo kanj ay maar'a ga hima nda kurbu beeri karkawyan kanj ga ngi kurbey kar. ³ I ga dooni taaga don kokoy gorodogoo jine, nda hundikoyni taacaa jine, nda boro beerey jine. Boro kul si hin ka doonoo din denden nda man'ti boro zenber zangu nda zenber woytaaci cindi taacaa (144.000) hinne kanj dayandi ka kaa kabe ra laboo ga.

⁴ Borey no kanj mana ngi boj žiibandi nda woyey, i si woy bay. Borey no kanj ga hanga Feeji-izoo nongu kul kanj ra a ga koy. I nka dayandi ka kaa kabe ra ka hun borey ra ka nondi ka tee Irkoy nda Feeji-izoo se dumaray-ize jina-jinawey.* ⁵ Taari mana bay ka diyandi miņey ra, laybu sii i ga.

Almalayka hinzaa na ciitoo bayrandi

⁶ Woo banda ga, ay dii almalayka tana kanj ga deeši beenaa ra beene. Alhabar Borya abadante goo a kone kanj a g'a har laboo gorokey, nda ganda kul, nda alkabiila kul, nda šenni kul, nda dumi kul se. ⁷ A na jinde jer ka nee: «Wa hunbur Irkoy, war ma darža danj a ga, zama nga ciitoo waatoo too. Wa sujudu Bora se kanj na beenaa, nda gandaa, nda teekoo, nda hari dandidogey tee.»

⁸ Almalayka tana kaa, almalayka hinkantoo no kanj kaa ijinaa banda ga, a nee: «A kanj, Babilonj beeroo kanj, nga kanj na gandawey kul hanandi nga alaneb hari mooraa ra kanj ti nga woy nda aru izefututaraa laalaroo.»

⁹ Almalayka tana kaa koyne, ihinzantoo no kanj kaa bandawey ga, a na jinde jer ka nee: «Boro kanj sujudu adabbaa nda nga assuuraa se, de a duu tammaasa tejaa wala kaboo ga, ¹⁰ boraa mo ga Irkoy futuroo alaneb hari mooraa kanj mana jaami ka kaa gaaboo ra hanj kanj doorandi nga futuroo potoo ra. Bora ga torro nuunaa nda ganjibaali ra almalayka henanantey nda Feeji-izoo jine. ¹¹ Ngi torraa dulloo ga žigi beene abada hala abada. Cijin nda zaari i sii nda hunanzamay. Borey no kanj sujudu adabbaa nda nga assuuraa se nda borey kanj duu nga maapoo tammaasaa.»

¹² Irkoy boro henanantey mupeyanoo waatoo ne, ngi kanj na Irkoy yaamarey dii, de i na Isa naanaa dii.

* **13:10** 13.10 «Boro kanj ga hima ka wiyyandi nda takuba», hantum fooyan ga nee «Boro kanj ga wiya nda takuba».

* **14:4** 14.4 Sargarey 12.2.

¹³ Woo banda ga, ay maa jinde foo kan hun beenaa ra ka nee: «Hantum: <Borey duu gomni kan buu za sohō da i goo ir Koyoo bande.> Irkoy Hundoo nee: <Cimi, i ma hunanzam ngi farayaney ra, zama ngi teegoyey ga hanga ey.>»

Laboo hegaa

¹⁴ Ay goo ma guna, nga ne, duula kaaray, duulaa bon boro foo ga goro kan ga hima nda adamize. Wura kokoy fuula goo bonoo ra, kaboo ra cendi mee kaana goo. ¹⁵ Almalayka tana fatta kate Irkoy hugoo ra, a na jinde jer ka kaati ka šelan boraa se kan goo duulaa bon ka nee: «Ni cendoo zaa ma hegay, zama hegaa waatoo too, laboo hegaa hanse ka nin.» ¹⁶ Boraa kan ga goro duulaa bon na nga cendoo dan laboo ra, laboo hegaa tee.

¹⁷ Almalayka tana fatta ka hun Irkoy hugoo ra kan goo beenaa ra, nga mo, cendi mee kaana goo a kone.

¹⁸ Almalayka tana koyne fatta ka hun sargari tonadogoo ra. A duu hini nuune ga, a na jinde jer ka kaati ka šelan woo kan kone cendi mee kaana goo ga ka nee a se: «Cendi mee kaanaa zaa, alaneb fafawey dogu kan goo alanebnaoo kan goo laboo ga, zama nga alaneb-izey nin.» ¹⁹ Almalaykaa na nga cendoo dan laboo ga, a na laboo alanebnaoo izey dogu. A na nga hegaa warra Irkoy futuroo jinay beeroo ra. ²⁰ I na alaneb-izey motti nda ngi cewey jinaa ra koyraa dumaa ga. Jinaa din kuri fatta a ra kan ga doo hala kilomeetar zangu hinza (300) cine ka koy ka žigi ka too baryey aljamey do.

15

Almalaykey nda balaawu kokorantey

¹ Ay yee ka dii beenaa ra tammaasa tana, ibeeri no, a ga kayfandi, almalayka iyee kan kone balaawu iyee goo, balaawu kokorantey no, balaawey wey no ma Irkoy futuroo timmandi.

² Ay dii haya kan ga hima nda teekoo kan teendi diji ra, a ga birji nuune ra. Borey kul kan hin adabbaa, nda nga assuura, nda nga maapoo lanbaa ga kay teekoo kan teendi nda diji minoo ga, Irkoy kurbu beerey goo i kone. ³ I ga Musa, Irkoy tamoo doonoo*, nda Feeji-izoo doonoo don ka nee:

«Ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo,
ni teegoyey ga beeri, i ga kayfandi.
Gandawey Kokoyoo†,

ni fondawey ga šerre, cimiyay no!

⁴ Ir Koyoo, may ka si hunbur ni,
may ka si ni maapoo beerandi?

Zama ni hinne no ma henan,
gandawey kul ga kaa ka sujudu ni jine,
zama ni teegoy šerrantey bangay.‡

⁵ Wey banda ga, ay dii Irkoy hugoo kan ti seedetaraa hukuumoo, minoo feerandi beenaa ra. ⁶ Almalayka iyyaa kan kone balaawu iyyaa goo fatta Irkoy hugoo ra. Len šukka alhakiika nerante goo jindey ra. Wura gamahaw goo gandey ga. ⁷ Hundikoyini taacaa affoo na almalayka iyyaa noo wura poti iyee kan ga too nda Irkoy kan ga huna abada hala abada futuroo. ⁸ Irkoy hugoo too nda dullu kan ti Irkoy daržaa nda nga hinoo tammaasa. Boro kul si hin ka huru Irkoy hugoo ra hala waati kan almalayka iyyaa balaawu iyyaa ben.

16

Irkoy futuroo potey

¹ Woo banda ga, ay maa jinde beeri foo kan hun Irkoy hugoo ra ka nee almalayka iyyaa se: «Wa koy Irkoy futuroo poti iyyaa doori laboo ga.»

² Ijinaa koy, a na nga potoo doori laboo ga. Futta laala futa fatta adamizey ga kan ga adabbaa tammaasaa goo, wey kan ga sujudu nga assuura se.

³ Almalayka hinkantoo na nga potoo doori teekoo bon. Haroo tee ma nee bukaw kuri. Hayey kul kan ra hundi goo kan goo teekoo ra buu.

⁴ Ihinzantoo na nga potoo doori isawey bon nda hari dandidogey ra, i bere ka tee kuri.

⁵ Ay maa harey almalaykaa ga nee:
«Ni kan ga bara,
kan gay a ga bara,

* 15:3 15.3 Fattaroo 15.1-18; Alhukumoo 32.1-44. † 15:3 15.3 «Gandawey Kokoyoo», hantum fooyay ga nee «Zamaney Kokoyoo». ‡ 15:4 15.3-4 Žeremi 10.7; Zabur 86.9.

Irkoy Boro Henanantaa,
ni ciiti nda takaa woo, n'ga šerre.
6 Zama i na Irkoy boro henananteyan
nda annabiyan kurey doori.
N'n'i noo kuri i m'a han,
i ga hima nda a.»

7 Ay maa sargari tonadogoo ga šelanj ka nee:
«Cimi no, ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo,
ni ciitey ti cimi, i ga šerre.»

8 Almalayka taacantoo na nga potoo doori waynaa bonj, hini nondi waynaa se ka adamizey ton nda nuune. 9 Konni beeri na borey kukuray. I na Irkoy maapoo wow kanj goo nda hini bonawey wey ga. I wanji ka tuubi ka darža danj a ga.

10 Igguwantoo na nga potoo doori adabbaa kokoy gorodogoo bonj, nga laamaa dogoo tee kubay. Adamizey ga ngi deeney nama dooray se. 11 I ga beenaa Koyoo wow ngi dorawey nda futtawey maaganda se. I mana tuubi ngi teegoyey ra.

12 Idduwantoo na nga potoo doori isa beeroo ra kanj se i ga nee Efrat, haroo kogu hala fondo ma teendi kokoyey se kanj ga kaa ka hun waynahunay. 13 Ay dii ganji hinza kanj ma nee nbala kanj ga hun ganjihoogaa kanj se i ga nee dragonj, nda adabbaa, nda taari annaboo mijoo ra. 14 Ganji hundiyanj no kanj ga tammaasa kayfanteyan tee. I ga koy adunja kul kokoyey do k'i marga Irkoy, Hini-kul-koyoo zaari beeroo wongoo se.

15 – «Nga ne, ay ga kaa sanda zay. Bora duu gomni kanj ga hanna cijin nda zaari, kanj ga nga bankaarawey dii hala nga masi dira nga gaa koonu, borey masi dii nga haawoo.» – 16 Ganjey n'i marga nongoo kanj se i ga nee Eberes šenni ra Harmagedonj*.

17 Almalayka iyyantoo na nga potoo doori hewoo bande. Irkoy hugoo ra jinde beeri foo hun kokoy gorodogoo ra ka nee: «A teendi ka ben.» 18 Meliyan, nda jindeyan, nda jinjinjanj teendi. Labu jijiri beeri tee. Labu jijiroo kanj teendi laalayanoo nda beeriyanoo cine mana bay ka tee za adamize kaa laboo ga. 19 Koyra beeroo zamna-zamna hinza, gandawey koyrawey kanj, Irkoy hongu Babilonj beeroo k'a noo potoo kanj ra alaneb hari mooraa goo kanj ti nga futay laalaa. 20 Gungey kul zuru, tondi hondey si diyandi koyne. 21 Gari beeriyanj kanj affoo kul ga too kilo woytaaci cindi guu (45) cine tinjan hun beenaa ra ka kanj adamizey bonj, adamizey ga Irkoy wow garey bonaa se, zama bonaa ga hanse ka beeri.

17

Babilonj koyraa ciitoo šennoo

1 Almalayka iyyaa kanj kone poti iyyaa goo affoo kaa, a šelanj ya ne ka nee: «Kaa, ay ga woykuuru beeroo kanj goo hari beerey mijey ga ciitoo cebe ma ne. 2 Nga bande laboo kokoyey na woy nda aru izefututaray tee. Laboo gorokey na ngi bonj suwandi nda alaneb hari mooraa kanj ti nga izefututaraa.»

3 Irkoy Hundoo n'ay dii, almalaykaa n'ay zaa ka koy saaji ra. Ay dii woy foo kanj ga goro adabba ciray zaram bonj. Adabbaa goo nda bonj iyye nda hilli woy (10), nga kul ga maayan goo kanj ga Irkoy wow. 4 Woyoo ga bankaaray nda darbay ciray, ciray henna, nda iciray zaram, a taalam nda wura, nda tondi hay šendayan, nda alyakuutuyan. Wura poti goo kaboo ra kanj ga too nda haya harramanteyan nda nga woy nda aru izefututaraa žiiboo. 5 Tejaa ga, maa foo hantumandi, sirri no kanj ti:
«Babilonj beeroo, woykuurey nda laboo haya harramantey naa».

6 Ay dii woyoo suu nda Irkoy boro henanantey kuroo nda Isa seedewey kuroo. Kanj ay dii a, ay hanse ka bonhaway.

7 Almalaykaa nee ya ne: «Macin se n'ga bonhaway? Ay ga woyoo nda adabbaa kanj bonj a goo, kanj goo nda bonj iyye nda hilli woy (10) sirroo feeri ma ne. 8 Adabbaa kanj n'dii a bay ka bara, amma sohō a sii no, a ga kaa ka žigi ka hun guusu futaa ra ka koy halaciyani here. Laboo gorokey kanj maaney mana hantumandi za adunja daaruroo ga hunaroo citaaboo ra, bonjey ga haw nda i dii adabbaa, zama a bay ka bara, a sii no, amma a ga kaa ka bara.

9 Ne ra lakkal goo kanj ga fahami noo: bonj iyyaa man'ti kala tondi hondu iyyaa kanj ga woyoo ga goro. Kokoy iyyaa mo no. 10 Igguu i ra kanj, affoo ga bara, ikokorantaa mana kaa jina, amma waati kanj a kaa, a tilasu a masi waati kuku tee. 11 Adabbaa kanj bay ka bara, kanj si bara sohō, nga ti kokoy yaahantoo. A goo kokoy iyyaa mo ra, a ga koy halaciyani here.

* 16:16 16.16 Harmagedonj maanaa ti «Magedonj koyraa tondi hondoo».

¹² Hilli woyaa (10) kanj n'dii a man'ti kala kokoy woy (10) kanj mana duu laamaa jina, amma i duu hini sanda kokoy haya kanj ga sawa nda guuru foo cine, adabbaa bande. ¹³ I tee ibaayi foo kanj ti ka ngi gaaboo nda ngi hinoo noo adabbaa se. ¹⁴ I ga Feeji-izoo wongu, Feeji-izoo ga hin ey, zama nga ti koyey Koyoo, nga ti kokoyey Kokoyoo. Borey kanj ga hin a bande, boroyan no kanj ciyandi, suubanteyan no, laadiranteyan no.»

¹⁵ Woo banda ga, a nee ya ne: «Harey kanj n'dii ey, nongoo kanj ra woykuuroo ga goro man'ti kala jamayan, nda boro booboyan, nda gandayan, nda šenniyan. ¹⁶ Hilli woyaa (10) kanj n'dii a nda adabbaa ga woykuuroo konnay, i g'a kabe koonay k'a nanj gaa koonu. I ga nga hamoo ŋaa, i g'a ton nuune ra k'a tee boosu. ¹⁷ Zama Irkoy danj biney ra i ma nga ibaayoo tee, i tee ibaayi foo, i ma ngi laamaa noo adabbaa se hala waati kanj Irkoy šenney tabati.

¹⁸ Woyoo kanj n'dii a man'ti kala koyra beeroo kanj goo ma laboo kokoyey juwal.»

18

Babilonj koyraa kayriroo

¹ Woo banda ga, ay dii almalayka tana kanj zunbu ka hun beenaa ra. A goo nda hini beeri, de nga daržaa na laboo kul kaarandi. ² A na jinde jer ka kaati ka nee:

«A kanj, Babilonj beeroo kanj.

A tee ganjey hugoo, a tee hundi žiibi kul lanbadogoo.

Ciraw harramante [nda adabbaa harramante kanj ti konnayhaya] kul lanbadogoo no.

³ Gandawey kul na alaneb hari moora laalaa hanj kanj ti nga woy nda aru izefututaraa.

Laboo kokoyey na izefututaray tee a bande,

laboo maamalakey na alman tee nga addahar bajoo ra.»

⁴ Ay maa jinde tana kanj hun beenaa ra, a nee:

«Ay jamaa, wa fatta a ra hala war masi hanga a bande nga zunubey ra,

hala nga bonawey ra, haya masi kanj war boŋ.

⁵ Zama nga zunubey žigi-žigi cere boŋ hala beenaa ra,

Irkoy hongu nga goy futawey.

⁶ W'a bana nda nga hunday bana takaa,

wa nga teegoyey cine hinka yeeti a se.

Alaneb hari moora kanj a n'a birji potoo ra,

wa nga cine hinka birji a se.

⁷ Takaa kanj nda a na nga boŋ noo darža ka addahar,

w'a noo woo din hinnaa hottay nda binehēenay.

Zama a ga nee nga binoo ra:

«Ay ga goro sanda kokoy woy,

ay man'ti woy kanj kurpoo buu,

ay si buuyan batu marga abada.»

⁸ Woo maaganda se zaari folloku nga bonawey ga kanj a ga kanjanj ti:

buuyan, Nda beray goraa, nda heray, de a ga tonandi nuune ra ka tee boosu,

zama ir Koyoo Irkoy kanj n'a ciiti ga gaabi.»

⁹ Laboo kokoyey kanj na woy nda aru izefututaray tee a bande ka addahar ga hēe ka yooyo waati kanj i dii nuunaa kanj g'a ton dullo. ¹⁰ I ga kay nongu mooro ra nga hottaa hunburaa maaganda se, i ga nee:

«Ni bone, ni bone, koyra beeroo,

Babilonj koyra gaabantaa,

guuru folloku ra ciitoo zunbu ni ga!»

¹¹ Laboo maamalakey mo g'a hēe ka buuyan batu marga a se, zama boro kul si yee ka ngi jinaa day.

¹² Jinaa man'ti kala wura, nda nzorfu kaaray, nda tondi hay šenda, nda alyakuutu, nda šukka baana hay šenda, nda šukka ciray hay šenda, nda alharu šukka, nda šukka ciray zaram, nda bundu hew kaana dumi kul, nda tarkunday hije taalam dumi kul, nda bundu hay šenda taalam dumi kul, nda alhan, nda guuru, nda tondi henna, ¹³ nda alkalfa, nda day-day, nda dugu hew kaana, nda turaari, nda dugu, nda alaneb hari moora, nda jii, nda farin henna, nda alkama, nda hawayan, nda feejiyan, nda bariyan, nda bari torkayan, nda tamyar, nda boro hundikoyniyan.

¹⁴ «Hayey kanj ni hundoo ga bag'ey mooru ni ga.

Hayey kul kanj ga boori i ga nere dere ma ne.

I si duwandi koyne.»

¹⁵ Hayey wey maamalakey kanj duu Babilonj bande alman ga kay nongu mooro ra nga hottaa hunburaa maaganda se, i ga hēe i ga buuyan batu marga. ¹⁶ I ga nee:

«Ni bone, ni bone, koyra beeroo
 kanj ga bankaaray nda šukka baana hay šenda,
 nda darbay ciray, ciray henna, nda iciray zaram,
 a ga taalam nda wura, nda tondi hay šenda, nda alyakuutu.

¹⁷ Guuru folloku ra alman beeroo woo kul tee yaada.»

Harihii beeri zurandikey, nda haya kul kanj ga dira gamoo din ra, harihii goykey, nda boro kul kanj ga goy teekoo boŋ kay nongu mooro ra. ¹⁸ Kanj i ga dii nuunaa kanj g'a ton dullo, i kaati ka nee: «May ti koyraa kanj ga hima koyra beeroo?» ¹⁹ I na labu warra ngi boŋey ga, i ga hēe i ga buuyan batu marga ka kaati ka nee:

«Ni bone, ni bone, koyra beeroo

kanj na borey kul kanj goo nda hii beeriyaŋ teekoo boŋ tee alman nga almaanoo ra!

Zama guuru folloku a tee saaji.»

²⁰ Beenaa, ŋaali nda nga kayriroo!

War mo, Irkoy boro henanantey, nda diyawey, nda annabey,

wa ŋaali nda nga kayriroo,

zama Irkoy ciiti ka ciiti dunbu war se a ga.

²¹ Almalayka foo kanj ga gaabi na tondi kanj ma nee fufutondi zaa k'a warra teekoo ra ka nee:

«Takaa woo nda Babiloŋ koyra beeroo ga warrandi ganda nda saha,

a si yee ka diyandi.

²² Kurbu beeri karkey, nda hooraykey, nda laatikarkey, nda laati beeri karkey jindey si yee ka mandi ni do.

Goy dumi kul kabe goyteeri si yee ka diyandi ni do.

Fufutondoo jindoo si yee ka mandi ni do.

²³ Fitilla gaayoo si yee ka dii ni do,

aruhiijoo nda woyhiijoo jindoo si yee ka mandi ni do.

Zama ni maamalakey ti laboo boro beerey,

ni kottaa na gandawey kul darga.»

²⁴ Nga do annabey, nda Irkoy boro henanantey, nda borey kul kanj koosandi laboo ga kurey garandi.

19

¹ Woo banda ga, ay maa ma nee alžama boobo jinde beeri beenaa ra kanj ga nee:

«Aleluya!

Hallasiyan, nda darža, nda hini ti ir Irkoy wane.

² Zama nga ciitey ti cimi, i ga šerre,

a na woykuuro beeroo ciiti kanj na laboo halaci nda nga woy nda aru izefututaraa.

A na woykuuroo banandi nga hunday Irkoy baŋney kuroo alhakoo.»

³ Ngi cee hinkantoo i ga nee:

«Aleluya!

Nga dullo ga žigi abada hala abada.»

⁴ Boro beeri waranka cindi taacaa (24) nda hundikoyini taacaa sujudu ka Irkoy kanj goo kokoy gorodogoo ra saabu ka nee:

«Amin, Aleluya!»

Feeji-izoo hiijaa

⁵ Jinde foo hun kokoy gorodogoo ra ka nee:

«Wa ir Irkoy saabu,

war kul nga baŋney

[nda] war kanj ga hunbur a,

ikaccey nda ibeerey.»

⁶ Woo banda ga, ay maa ma nee alžama beeri jinde. A ga hima nda hari beeri jinde nda jinjinjan gaabanteyan jinde kanj ga nee:

«Aleluya!

Zama ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo na nga laamaa gorandi.

⁷ Ir ma ŋaali, ir ma yafarhā, ir ma darža danj a ga,

zama Feeji-izoo hiijaa too, wandoo soolu.

⁸ A duu fondo ka darbay šukka baana hay šenda nerante alhakiika danj,

darbay šukka baana hay šendaa man'ti kala Irkoy boro henanantey teegoy šerrantey.»

⁹ Almalaykaa* nee ya ne: «Hantum: «Borey duu gomni kanj ciyandi Feeji-izoo hiijaa hawraa se.» A yee ka nee ya ne: «Irkoy šenney hunday† ti wey.» ¹⁰ Ay kanj cewey cire ka sujudu a se. Amma a nee ya ne: «Hawgay masi woo tee, ay man'ti kala ni nda ni armye tam hangasinoo kanj ga Isa seedetaraa dii. Sujudu Irkoy se, zama Isa seedetaraa ka annabey tuti i ma šelan.»

Boraa kanj žigi bari kaaraa boŋ

¹¹ Woo banda ga, ay dii beenaa feeri, nga ne, bari kaaray foo ne, boraa kanj goo a boŋ [maapoo] ti Laadirantaa nda Cimikoynoo. A ga ciiti, a ga wongu nda šerretaray. ¹² Moŋey ga hima nda nuune deene, boŋoo boŋ kokoy fuula kaccu boobo goo, maa foo hantumandi a ga kanj boro kul s'a bay nda man'ti nga hinne. ¹³ Darbay goo jindoo ra kanj sufandi kuri ra, maapoo man'ti kala «Irkoy meešennoo». ¹⁴ Wongu-izey kanj goo beenaa ra hanga a, i goo bari kaarayyan ga, šukka baana hay šenda kaaray alhakiika goo jindey ra. ¹⁵ Miŋoo ra takuba mee kaana fatta hala a ma duu ka gandawey kar. Nga no m'i kur nda guuru gobu. Nga no ma alaneb haroo motti jinaa ra kanj ra alaneb hari mooraa goo kanj ti Irkoy, Hini-kul-koyoo futay laalaa. ¹⁶ Nga darbaa nda ceeramoo, maa foo hantumandi i ga kanj ti «kokoyey Kokoyoo, koyey Koyoo».

¹⁷ Ay dii almalayka foo kanj ga kay waynaa boŋ, a na jinde jer ka kaati cirawey kul ga kanj ga deesi beenaa ra beene ka nee i se: «Wa kaa, wa marga Irkoy hoyandi beeroo ra ¹⁸ hala war ma kokoyan, nda sooje boŋkoyni beeriyar, nda bariyan nda ngi kaarukey hamey, nda borey kul hamey ŋaa, borciney nda baŋŋey, ikaccey nda ibeerey hamey.»

¹⁹ Ay dii adabbaa, nda laboo kokoyey, nda ngi wongu-izey, i marga ka boraa kanj goo baryoo boŋ nda nga wongu-izey wongu. ²⁰ Adabbaa diyandi, nga nda taari annaboo kanj goo a bande, kanj na tammaasa kayfantey tee a jine kanj nda a na borey darga kanj ga adabbaa tammaasaa goo, kanj ga sujudu nga assuura se. Ithinkaa kul ngi hunantaa warrandi guusu beeroo ra kanj ra nuune nda ganjibaali ga dii. ²¹ Borey cindey, boraa kanj cindi ka goro baryoo boŋ takubaa kanj fatta miŋoo ra n'i wii, cirawey kul kungu ngi hamoo ra.

20

Jiiri zenber faa (1.000) laamaa

¹ Woo banda ga, ay dii almalayka foo kanj goo ma zunbu ka hun beenaa ra, guusu futaa kufal-izoo goo kaboo ra nda guuru karfu beeri foo. ² A na ganjihoogaa kanj se i ga nee dragon dii kanj ti zaman jinaa gondoo kanj ti Ibilisi nda Šaytan, a n'a haw jiiri zenber foo (1.000). ³ A n'a warra guusu futaa ra, a n'a kufal ka tammaasa danj a ga, a masi yee ka duu ka gandawey darga hala jiiri zenber faa (1.000) ma timme. Woo banda ga, a tilasu a ma feerandi alwaati kayna se.

⁴ Ay dii kokoy gorodooyan, borey kanj ga goro i boŋ duu hini ka ciiti. Ay dii borey hundey kanj i na boŋey kaa jindey ga Isa seedetaraa, nda Irkoy meešennoo maaganda se, nda borey kanj mana sujudu adabbaa nda nga assuura se, adabbaa tammaasaa mana huru teŋawey ga, a mana huru kabey ga. I huna koyne ka laama Almasihu bande jiiri zenber foo (1.000). ⁵ Bukawey jerey si huna koyne kala waati kanj jiiri zenber faa (1.000) timme. Woo ti tunyan jinaa. ⁶ Boraa duu gomni kanj goo tunyan jinaa woo ra, a jisandi jere ga Irkoy se, buuyan hinkantoo si duu borey wey ga hini. I ga tee Irkoy nda Almasihu sargari juwalkawayan. I ga laama a bande jiiri zenber faa (1.000) ra.

Šaytan warrandi nuunaa ra

⁷ Waati kanj jiiri zenber faa (1.000) timme, Šaytan ga feerandi ka hun kasaa ra. ⁸ A ga fatta ka gandawey darga kanj goo laboo kanje taacaa ga, maanaa Gog nda Magog*, a g'i marga wongoo se, ngi kanj ngi hinnaa ga hima nda teekoo labutaasoo. ⁹ I žigi ka koy laboo tefayyanoo kul ga, i na Irkoy boro henanantey jamaa kaloo nda koyraa kanj Irkoy ga bag'a kuubi k'a bere. Amma nuune zunbu ka hun beenaa ra k'i halaci. ¹⁰ Ibilisi kanj n'i darga warrandi guusu beeroo ra kanj ra nuune nda ganjibaali ga dii kanj ra adabbaa nda taari annabey goo. I ga torro cijin nda zaari abada hala abada.

Ciiti kokorantaa

¹¹ Ay dii kokoy gorodoo beeri kaaray nda boraa kanj ga goro a boŋ, laboo nda beenaa zuru a jine hala nongu kanj ra i mana yee ka duu doo. ¹² Ay dii bukawey, ibeerey nda ikaccey, i ga kay kokoy gorodogoo jine, citaabuyan feerandi, citaabu tana mo feerandi kanj ti hunaroo citaaboo. Bukawey ciitandi ka sawa nda hayey kanj hantumandi citaabey

* 19:9 19.9 Zamnaa 17.7. † 19:9 19.9 «Irkoy šenney hunday», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy šenney kanj ti cimi». * 20:8 20.8 Ezekiel 38.2; 39.6.

ra ngi teegoyey ga. ¹³ Teekoo na bukawey noo kanj goo nga ra. Buuyanoo nda alaaharaa na ngi bukawey noo. Affoo kul ciitandi ka sawa nda nga teegoyey. ¹⁴ Buuyanoo nda alaaharaa warrandi guusu beeroo ra kanj ra nuune ga dii: guusu beeroo kanj ra nuune ga dii ti buuyan hinkantoo. ¹⁵ Boro kanj mana hantumandi hunaroo citaaboo ra ga warrandi guusu beeroo ra kanj ra nuune ga dii.

21

Beene taagaa nda ganda taagaa fillaa

¹ Ay dii beene taaga nda ganda taaga, zama beene jinaa nda ganda jinaa dere, teekoo mo si bara koyne. ² Ay dii koyra henanantaa kanj ti Žerizalem taagaa kanj zunbu ka hun beenaa ra Irkoy do. A soolu sanda woyhiiji kanj taalam nga kurpoo se. ³ Ay maa jinde beeri foo kanj hun kokoy gorodogoo ra ka nee: «Irkoy hukkumoo ne adamizey game. Irkoy ga goro i bande, i ga tee nga jamaa, Irkoy hunday goo i bande [sanda ngi Irkoy]. ⁴ A ga munday kul tuusu k'a kaa moyey ra. Buuyan si yee ka bara, buuyan batu si yee ka bara, kaati si bara koyne, marayyan si bara koyne, [zama] haya jinawey dere.»

⁵ Bora kanj ga goro kokoy gorodogoo ra nee: «Nga ne, ay ga hayaa kul tee itaaga.» A nee koyne: «Hantum, zama šenney wey ga henan, cimiyaj no.» ⁶ A yee ka nee ya ne: «A tee ka ben, agay, agay ti Alfa nda Omega*, maanaa sintinoo nda benantaa. Boro kanj ga jaw, ay g'a noo a ma hanj yaada hunaroo haroo dandidogoo ra. ⁷ Boro kanj hin ga hayey wey tubu, ay ga tee a se Irkoy, a ga tee ya ne ize. ⁸ Amma alkubey, nda borey kanj si naanay, nda harramantey, nda borowikey, nda woy nda aru izefututaray teekey, nda kottekoyney, nda tooru ganakey, nda taariharkey kul bagaa man'ti kala guusu beeroo kanj ra nuune nda ganjibaali ga dii: woo ti buuyan hinkantoo.»

Žerizalem taagaa fillaa

⁹ Almalayka iyyaa kanj kone poti iyyaa goo kanj ga too nda balaawu iyye kokorantey affoo kaa ka šelanj ya ne ka nee: «Kaa, ay ga ni cebe woyhiijoo, Feeji-izoo wandoo.» ¹⁰ Irkoy Hundoo n'ay dii, almalaykaa n'ay zaa ka koy tondi hondu kuku beeri foo bonj, a n'ay cebe koyra henanantaa kanj ti Žerizalem kanj goo ma zunbu ka hun beenaa ra Irkoy do. ¹¹ Irkoy daržaa goo a ga, nga nereyanoo ga hima nda tondi hay šenda, a ga hima nda jasp tondi murmurante hay šenda. ¹² A goo nda cete kuku beeri, a goo nda mee woy cindi hinka (12), koyraa mijney ga almalayka woy cindi hinka (12) goo. Maayanj hantumandi koyraa mijney ga, i man'ti kala Izirayel borey alkabiila woy cindi hinkaa (12) maapey. ¹³ Mee hinza goo dandi here, mee hinza goo hawsa here, mee hinza goo gurma here, mee hinza goo dangay here. ¹⁴ Koyraa cetaa sii nda kala asaasu woy cindi hinka (12). Maa woy cindi hinka (12) goo i ga kanj ti Feeji-izoo diyaw woy cindi hinkaa (12).

¹⁵ Almalayka kanj ga šelanj ya ne, wura kakaaru neešihaya foo goo a kone ka koyraa, nda nga mijney, nda nga cetaa neeši. ¹⁶ Koyraa caraw taaca kul ga sawa, nga kuuyanoo nda nga hayyanoo kul ga sawa. Almalaykaa na koyraa neeši nda kakaaroo. A ga too stad zenber woy cindi hinka (12.000)†. Nga kuuyanoo, nda nga hayyanoo, nda nga kayyanoo kul ga sawa. ¹⁷ A na cetaa neeši, a ga too kabedaaru zangu nda woytaaci cindi taaci (144) ka sawa nda adamizey neeširoo kanj ga sawa nda almalaykaa neeširoo. ¹⁸ Cetaa mana cinandi nda kala žasp tondi, koyraa man'ti kala wura alhakiika, ma nee diji alhakiikaa. ¹⁹ Koyraa cetaa asaasoo taalamandi nda tondi hay šenda dumi kul.

Asaasu jinaa mana teendi nda kala žasp,
ihinkantoo mana teendi nda kala safir,
ihinzantoo mana teendi nda kala kalseduwan,
itaacantoo mana teendi nda kala emerod.
²⁰ Igguwantoo mana teendi nda kala sardoniks,
idduwantoo mana teendi nda kala sarduwan,
iyyantoo mana teendi nda kala krisolit,
yaahantoo mana teendi nda kala beril,
yaggantoo mana teendi nda kala topaz,
iwoyantoo (10to) mana teendi nda kala krizopras,
iwoy cindi faantoo (11to) mana teendi nda kala iyasant,
iwoy cindi hinkantoo (12to) mana teendi nda kala ametist.

* **21:6** 21.6 Zamnaa 1.8. † **21:16** 21.16 Stad man'ti kala neešihaya. Stad foo kul ga too meetar zangu nda woyyaaha cindi guu (185). Adiši a kul man'ti kala kilomeetar zenber hinka nda zangu hinka (2.200) cine.

²¹ Koyraa mee woy cindi hinkaa (12) man'ti kala alyakuutu woy cindi hinka (12). Koyraa nee foo kul mana teendi nda kala alyakuutu foo. Koyraa farroo man'ti kala wura alhakiika, a ga hima nda diji kan ga haarahaara.

²² Amma ya na dii koyraa din ra Irkoy hugu, zama ir Koyoo Irkoy, Hini-kul-koyoo nda Feeji-izoo ti koyraa Irkoy hugoo. ²³ Koyraa si too waynaa ga, a si too handoo ga a ma nga noo gaay, zama Irkoy daržaa ga dii a ga, nga fitillaa man'ti kala Feeji-izoo. ²⁴ Gandawey ga dira koyraa gaayoo ra, laboo kokoyey ga kate ngi daržaa no din. ²⁵ Zaaroo dimma kul nga ganbey si daaba abada, ka gar cijin here sii no din. ²⁶ Gandawey daržaa nda ngi beeraa ga katandi no din. ²⁷ Žiibi kul si huru no din wala boro kan ga haya harramante wala taari tee. Borey hinne kan maapey hantumandi Feeji-izoo hunaroo citaaboo ra no ma huru no din.

22

¹ Woo banda ga, almalaykaa na isa foo kan nga haroo ga hunayan noo cebe ya ne. A ga nere ma nee tondi murmurante hay šenda, a si hun kala Irkoy nda Feeji-izoo kokoy gorodogoo ra. ² Koyraa farroo gamoo ra, isaa mee hinkaa ga, hunayan tuuroo goo kan ga hegayandi cee woy cindi hinka (12), handu kul a ga hay. Tuuroo fitawey no ma gandawey duubaanandi.

³ Dangayan si yee ka tee. Irkoy nda Feeji-izoo kokoy gorodogoo ga gorandi koyraa ra, de nga tamey g'a gana. ⁴ I ga dii nga ndumoo, maapey ga hantumandi tepawey ga. ⁵ Cijin si yee ka bara, i si too fitilla gaay ga, i si too waynaa gaayoo ga, zama ir Koyoo Irkoy ga nga gaayoo diinandi i ga, de i ga laama abada hala abada.

Isa yee kateyanoo

⁶ Almalaykaa nee ya ne: «Šenney wey ga henan, cimiyaj no. Ir Koyoo Irkoy kan ga annabey hundey gongu na nga almalaykaa sanba ka cebe nga tamey se hayaa kan ga hima ka tee ne nda kayna.»

⁷ Isa nee: «Nga ne, ay ga kaa nda cahāyan. Bora duu gomni kan ga annabitaray šenney dii kan goo citaaboo woo ra.»

⁸ Agay Yehiya ka maa hayey wey ka dii ey. Waatoo kan ay maar'ey ay dii ey, ay kan almalaykaa cewey cire ka sujudu a se, nga kan na hayey wey cebe ya ne. ⁹ Amma a nee ya ne: «Hawgay masi woo tee, ay man'ti kala ni nda ni arma annabey tam hangasinoo, nda borey kan ga citaaboo woo šenney dii, sujudu Irkoy se.» ¹⁰ Woo banda ga, a nee ya ne: «Masi citaaboo woo annabitaray šenney tugu, zama waatoo man. ¹¹ Boro kan si šerre ma koy a ga šerretaray jaŋaa ra, boro kan ga žiibi ma koy a ga žiiboo ra, boro šerrantaa ma koy a ga šerretaraa ra, Irkoy boro henanantaa ma koy a ga ka nga boj dan jere ga Irkoy se.»

¹² Isa nee: «Nga ne, ay ga kaa nda cahāyan, agay alhakoo goo ay kone, hala ya boro kul bana ka sawa nda nga teegoyoo. ¹³ Agay, agay ti Alfa nda Omega* kan ti ijinaa nda ikokorantaa, maanaa sintinoo nda benantaa.

¹⁴ Borey duu gomni kan ga ngi darbay beerey numay, woo ra i ga duu fondo ka ŋaa hunayan tuuroo izey ra, i ga huru koyraa ra nda koyraa mijey. ¹⁵ Hanšey, nda kottekoyney, nda woy nda aru izefututaray teekey, nda borowikey, nda tooru ganakey, nda boro kul kan ga baa taari wala a ga taari ma koy taray.

¹⁶ Agay Isa, ay n'ay almalaykaa sanba a ma hayey wey seedetaraa tee war se war m'a ka too Egilizey do. Agay ti Dawda hayroo kan ga hima nda tuuri kabe taaga kan zay ka fatta tuuroo kan dunbandi linjoo ga, subbaahi handaray nerantaa.»

¹⁷ Irkoy Hundoo nda woyhiijoo goo ma nee: «Kaa!»

Boro kan ga maa ma nee: «Kaa!»

Boro kan ga jaw ma kaa.

Boro kan ga baa ma zaa hunaroo haroo ra yaada.

Šenni kokorantey

¹⁸ Agay, hayaa kan ay g'a šendandi boro kul ga kan maa citaaboo woo annabitaray šenney man'ti kala: boro kan tonton i ga, Irkoy ga bonawey kan hantumandi citaaboo woo ra tonton a se. ¹⁹ Boro kan na haya kumandi annabitaray šenney wey ra kan goo citaaboo ra, Irkoy ga kumandi nga bagaa ra hunayan tuuroo ra nda koyra henanantaa ra kanjan hantumandi citaaboo woo ra.

²⁰ Bora kan na hayey wey hakiikandi nee: «Cimi no, ay ga kaa nda cahāyan!» Amin. Kaa ir Koyoo Isa!

²¹ Ir Koyoo Isa anneemaa ma bara borey kul bande.

* 22:13 22:13 Zamnaa 1.8.